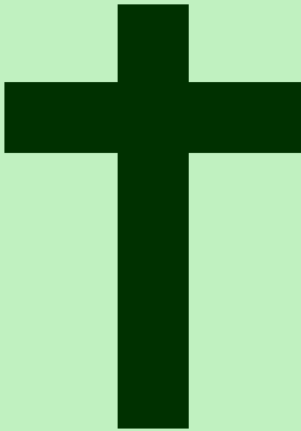

Keliko

Keliko: Ụ'dụkọ Múké Múngú vé rị New Testament+

Keliko

Keliko: Ụ'dụkọ Múké Múngú vé rị New Testament+

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Keliko

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files dated 6 May 2025
14717198-957a-524c-b31f-2c3197945b20

Contents

Í'dóngará	1
Wùngará	90
Rùtā	125
Yónā	132
Mātáyo	136
Mārákō	207
Lúkā	253
Yūwánī	325
Ezī	378
Rómā	445
1 Kōrínītō	474
2 Kōrínītō	501
Gālātiyā	519
Ēfēsō	529
Pīlípóyī	539
Kōlōsáyī	546
1 Tēsālōnikē	553
2 Tēsālōnikē	559
1 Tīmōtáyō	563
2 Tīmōtáyō	571
Títō	577
Fīlīmónā	581
Ēbēre	583
Yōkóbū	605
1 Pētēro	612
2 Pētēro	620
1 Yūwánī	625
2 Yūwánī	632
3 Yūwánī	633
Yúdā	635
I'dangará	638

Búkū Í'dóngará vé rī Tā búkū rī vé rī ā ũlūngará

Búkū 'dīri lū ngá rī pi vé í'dóngará ā tā. Lū tā Múngú ní 'bū pi gbizú vū be rī, āzini ĩri ní ngá 'a ni gé rī pi gbizú rī, agaápi rá rī, lū tā ĩri ní 'bá gbizú, ĩri ní 'bá rī 'bāzú adrizú ngá rī pi drīgé 'bá āmbúgú rú rī. Búkū 'dīri lū kpá ũnjikānyā vé í'dóngará, izāngā nyangará, āzini drāngará vé í'dóngará ā tā. Lū tī āndíāndí rī pi vé tā, āzini sūrú rī pi vé í'dóngará ā tā, lū kpá tā Múngú ní Ābūrāmā ri ĩpēzú ívé úyú Yāhúdī rī pi be, kōpi ā adrikí rī 'bá ívé ni rī vé tā, 'í i'da rí 'í ngúlúpi kōpi ní, kōpi ē i'dakí rí ívé ũkpō, āzini tā áda rī 'bá urukō ní.

Cápītā 12-50 ũlū 'bá Ābūrāmā vé 'bētī āsámvú gé rī pi vé tā, mvópi Ísákā vé tā, Ísákā mvópi Yōkóbū vé tā, āzini ũlū Yōkóbū vé anjī mūdri drī ni ĩrī rī pi vé tā, agaápi rá rī, ũlū tā Yōsépā vé rī. Kōpi ā adrikí dō ngúlúmū mādānjā drāāāsīyā, āzini 'bá Múngú túngú túngú rī pi ĩnjī 'bá rī pi ā trakí dō kōpi ā gārā kūrī drāāāsīyā, Múngú mba ívé 'bá 'dī'bée ā tā rá. Ũlū kpá kīnī, Múngú lē 'bá ívé rī pi ā 'dukí ívé tā ngaá, kōpi ā 'okí tā piri, ē ĩnjīkí rī 'i ānī.

Búkū Í'dóngará vé rī, Wūngará vé rī, Lēvītīkā vé rī, Kālāfe vé rī, āzini Dētōrōnómē vé rī, Yāhúdī rī pi zīkí búkū 'dī'bée Búkū Tāimbī vé ni, dōku Búkū Mósē vé Tāimbī vé rī.

'Bū pi vé gbīngará vū be rī

¹ Í'dóngará gá 'dāá, Múngú gbi 'bū pi vū be.

² Vū rī adri kú kána, ngá āzi 'a ni gé 'dāáyo, yīi dabaya rī ē drī bī nīi kuú cīcī, Índri Múngú vé rī ri écī yīi rī drīgé sī.

³ Múngú ní 'yozú kīnī, "Lē ũtúná ā adri anigé." Ūtúná ní dīzú āngū ĩngbērēzú.

⁴ Múngú ndre ũtúná rī índré 'í mī gé 'dāá múké, ĩri ní ũtúná pi āsámvú acozú āngū bīipi nīipi cīcī rī be.

⁵ Múngú ní ũtúná rī zizú "Ūtū āngbáraká" ĩri ní āngū bīipi nīipi cīcī rī zizú "ĩnījā." Ūndrēná ní ícázú, āngū rī ní ówúzú, 'dīri ũ'dú ālu rī.

⁶ Múngú ní 'yozú kīnī, "Lē āngū mgbō ā adri uru 'dāá yīi rī pi āsámvú gé, ā aco rī yīi 'bū gé rī pi āsámvú yīi vū drīgé rī be."

⁷ Múngú ní āngū mgbō uru rī gbizú, ā aco rī yīi 'bū gé rī pi āsámvú yīi vū drīgé rī be. ĩri ní 'i ngazú sū Múngú ní 'yoó rī tīnī.

⁸ Múngú ní āngū mgbō uru rī zizú "'bū." Ūndrēná ní ícázú, āngū rī ní ówúzú, 'dīri ũ'dú ĩrī rī.

⁹ Múngú ní 'yozú kīnī, "Lē yīi 'bū ndúgé rī ā úmú 'i vūrā ālu gé, āngū ā'wí ē índré." ĩri ní 'i ngazú sū Múngú ní 'yoó rī tīnī.

¹⁰ Múngú ní āngū ā'wí rī zizú "nyōókú", ĩri ní yīi 'i úmú 'bá vūrā ālu gé rī zizú "yīi tafu". Múngú ndre 'í mī gé 'dāá índré múké.

11 Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē ngá rī pi ē ifūkí òdú nyòókú drìgè, ngá úri be ni pi, àzini peṭi ù'a be ni pi, ìvè ọ̀sùkà vù sī àndiàndí.” Ìri ní 'i ngazú sù Múngú ní 'yoó rī tìjì.

12 Ngá rī pi ní ifūzú 'dúzú nyòókú drìgè, ngá úri be ni pi, àzini peṭi ù'a be ni pi ní ifūkí òdú ìvè ọ̀sùkà vù sī àndiàndí. Múngú ndre kòpì 'í mì gé 'dàá ìndrèkí múké.

13 Òndrèná ní ícázú, àngū rī ní ọ̀wúzá, 'dìri ọ̀'dú na rī.

14 Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē ngá dī'bée àngū ìmgbèrè'bée ni pi ē ìndrèkí 'bù gé 'dàá, à aco rí ọ̀túná pi àsámwú ìnìná be, kòpì ē 'ìdakí rí lókí rī pi à vùgú, ọ̀'dú rī pi à vùgú, àzini ìlì rī pi à vùgú,

15 kòpì à dīkí rí àngū ìmgbèrèè 'bù gé 'dàásì ìmú vù drìgè nòó.” Ìri ní 'i ngazú sù Múngú ní 'yoó rī tìjì.

16 Múngú ní ngá ambugu dī'bée àngū ìmgbèrè'bée ni pi gbizú ìrì. Àmbúgú agaápi rá rī, à dī rí àngū ìmgbèrèè ọ̀túná sī, mādànjá rī, à dī rí àngū ìmgbèrèè ìnìná sī. Ìri ní kpá línýá rī pi gbizú.

17 Múngú 'bà kòpì 'bù gé 'dàá, kòpì à dīkí rí àngū ìmgbèrèè vù drìgè nògò,

18 ọ̀tú rī à dī rí àngū ìmgbèrèè ọ̀túná sī, mbàá rī à dī rí àngū ìmgbèrèè ìnìná sī, à aco rí ọ̀túná pi àsámwú ìnìná be. Múngú ndre kòpì 'í mì gé 'dàá ìndrèkí múké.

19 Òndrèná ní ícázú, àngū rī ní ọ̀wúzá, 'dìri ọ̀'dú sù rī.

20 Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē ngá ídri be ni pi à adríkí yìí agá 'dàá, àzini lè àrìnjá rī pi à ungakí àngū mgbò 'bù pi àsámwú vù be rí gè sī.”

21 Kúru Múngú ní ngá ambugu ambugu yìí tafu agá ídri be rī pi gbizú ngá céré idri be éçì'bá éçìçèçì rī pi be, àrìnjá rī pi be ìvè ọ̀sùkà vù sī àndiàndí. Múngú ndre kòpì 'í mì gé 'dàá ìndrèkí múké.

22 Múngú sè kòpì ní tākíri, ìri ní 'yozú kīnī, “Ìmi tìkí, ìmivé kālāfè à ga tré yìí tafu rī agá 'dàá, àrìnjá rī pi vé kālāfè à ga tré vù drìgè nògò.”

23 Òndrèná ní ícázú, àngū rī ní ọ̀wúzá, 'dìri ọ̀'dú tòwú rī.

24 Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē ànyápá rī pi, ngá nyírìnjá ídri be éçì'bá vù drìgè sī rī pi, àzini à'a rī pi à adríkí vù drìgè nògò anigé ìvè ọ̀sùkà vù sī àndiàndí.” Ìri ní 'i ngazú sù Múngú ní 'yoó rī tìjì.

25 Múngú gbi à'a rī pi ànyápá rī pi be ìvè ọ̀sùkà vù sī àndiàndí, àzini gbi ngá ídri be éçì'bá nyòókú drìgè sī rī pi ìvè ọ̀sùkà vù sī àndiàndí. Múngú ndre kòpì 'í mì gé 'dàá ìndrèkí múké.

26 Kúru Múngú ní 'yozú kīnī, “Lē 'bà gbikí 'bá sùú 'bá tìjì, kòpì à adríkí rí àmbúgú ì'bì yìí tafu agá rī pi drìgè, àrìnjá rī pi drìgè, ànyápá rī pi drìgè, à'a rī pi drìgè, àzini ngá ídri be éçì'bá nyòókú drìgè sī rī pi drìgè.”

27 Kúru Múngú ní 'bà gbizú sù 'í tìjì,

Múngú gbi ìri sù 'í tìjì,

gbi kòpì ágó pi ùkú be.

28 Múngú ní tākíri 'bázú kòpì drìgè, ìri ní 'yozú kīnī, “Ìmi tìkí, ìmi ízúkí ízúzú, ìmivé kālāfè à ga tré vù drìgè nògò, ìmi adríkí àmbúgú nyòókú rī drìgè. Lè ìmi adríkí àmbúgú ì'bì yìí tafu agá rī pi drìgè, àrìnjá rī pi drìgè, ngá ídri be éçì'bá nyòókú drìgè sī rī pi drìgè.”

29 Kúru Múngú ní 'yozú 'bá rī ní kīnī, “Ngá úri be vù drìgè rī pi, peṭi 'a'bée 'a'a úri be agá rī pi àrèwú céré, á sè kòpì mí ní. Kòpì adri ànyāngá mívè ní.

³⁰ Á sê ngá ìfũ'ba dụ'ba nyôókú drìgé rĩ pi ãrêvú céré ã'á rĩ pi ní, ãrĩṅá rĩ pi ní, ngá idri be ẹ̀cì'ba nyôókú drìgé sī rĩ pi ní ãnyāngā rú."

³¹ Múngú ndre ngá 'í ní gbií rĩ pi ãrêvú céré ìndrèkí 'í mị gé 'dǎá múké múké. Ùndrèṅá ní ícázú, āngū rĩ ní ọ̀wúzá, 'dĩri ụ'dụ́ áziyá rĩ.

2

¹ Kúru 'bụ pi vé gbingará vū be, ngá céré 'a ni gé rĩ pi be rĩ ní 'i dezu.

² Kúru kǎ mụy caá ụ'dụ́ ẹ̀zĩrĩ gé, ịsụ Múngú de ívé ẹ̀zị rĩ ã ngangará gí, kúru ụ'dụ́ ẹ̀zĩrĩ gé, ịri ní uvuzú.

³ Múngú ní tǎkírí 'bázú ụ'dụ́ ẹ̀zĩrĩ rĩ drìgé, 'bǎ ụ'dụ́ 'dĩri adrii uletere,* ã'diātāsīyā ụ'dụ́ 'dĩri ịri ní uvuzú rĩ, ịsụ de ívé ẹ̀zị ngá rĩ pi gbizú rĩ gí.

Múngú gbi Ádámǎ pi Évǎ be

⁴ Bụ pi vé gbingará vū be rĩ ịri 'dini.

Úpí† Múngú kǎ 'bụ pi gbií vū be gí,

⁵ ásé, peṭi, dōku ngá ǎzi ìfũ dụy vū rĩ drìgé kuyé, ã'diātāsīyā Úpí Múngú sê drī yīlígó 'dij vū rĩ drìgé kuyé, 'bá ọ̀mvú 'áapi ni 'dǎayo,

⁶ ẹ̀ndrìlígó ri 'áá nyôókú rĩ ẹ̀ drī ùndrĩ ní.

⁷ Úpí Múngú ní ùtrètrè ìtízú, ịri ní gbizú ufuzú 'bá ágó rú, ịri ní ẹ̀vịvị idri vé rĩ vuzú ụmvú ni gé, ágó rĩ gō ícá ídri rú.

⁸ Úpí Múngú ní ngá sazú ọ̀mvú Èdénē vé rĩ agá, wôókô ụtú ní ìfüzú rĩ gé, ịri ní ágó 'í ní gbií rĩ jizú 'bázú ọ̀mvú rĩ agá.

⁹ Úpí Múngú sa peṭi ùnyī be ù'a be ì ní nyaá íní'ba íníní ni pi ọ̀mvú rĩ agá 'dǎá ívé ọ̀súkǎ vú sī ǎndiǎndí. Ọ̀mvú rĩ ã ágǎṅá gá 'dǎá, sa peṭi ídri sēepi rĩ, ǎzini peṭi tǎ múké pi nǐzú tǎ ùnjí be rĩ.

¹⁰ Yī ǎzi ídì ìfũú ọ̀mvú Èdénē vé rĩ agá 'dǎá, ri ọ̀mvú rĩ ùsūú nī, yī rĩ aco 'i caá sụ.

¹¹ Yī ǎlu rĩ ã rú Pisonǎ, di ẹ̀lị mụzú āngū Hǎvīlǎ vé dǎbū be rĩ agásí.

¹² Dǎbū āngū 'dǎri vé rĩ múké, peṭi sụ be ngū'upi ndrĩndrĩ rĩ 'dǎlé anigé, ǎzini írǎ ùnyī be ì ní zīl ọ̀nǐkī rĩ pi 'dǎlé anigé.

¹³ Yī ịrĩ rĩ ã rú Gīyónǎ, di ẹ̀lị mụzú āngū Kúsí vé rĩ agásí.

¹⁴ Yī na rĩ ã rú Tǐgírīsí, di ẹ̀lị mụzú āngū ǎsírīyǎ vé rĩ agásí, ụtú ní ìfūngǎrá gǎlésíla. Yī sụ rĩ ã rú Yūfērétǎ.

¹⁵ Úpí Múngú ní ágó rĩ jizú 'bázú ọ̀mvú Èdénē vé rĩ agá, ã 'ǎ rí ọ̀mvú rĩ, ǎzini ã ùtē rí ọ̀mvú rĩ.

¹⁶ Úpí Múngú ní 'yozú ágó rĩ ní kīnī, "Mí ícǎ peṭi ọ̀mvú agá rĩ pi vé ù'a nya rá,

¹⁷ 'bo lē mī nya peṭi ì ní tǎ múké nǐzú tǎ ùnjí be rĩ ku, 'í nya dō gí, ádarú mī drǎ rá."

¹⁸ Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Ágó rĩ adri dō ọ̀'dụkụlẹ, adri múké ku. Ma 'bá ịri ẹ̀ izǎ koopi ni gbi ịri ní rá."

* **2:3 2:3** Ụ'dụ́ uletere: Ụ'dụ́ uletere 'dĩri vé ífifi, Múngú 'bǎ ụ'dụ́ 'dĩri adrii túngú uvuzú ní. † **2:4 2:4** Úpí: Èbèrè tị sī, Múngú zị 'í rụ Yǎwē, ífifi ní, Múngú adriipi mụzú 'dání'dání rĩ 'i. Kẹ̀lịkọ tị sī, 'bǎ Yǎwē ri zị Úpí. Í ịsụ lá Búkú Í'dóngará vé rĩ agá, Wūngǎrá vé rĩ agá, Rútǎ vé rĩ agá, ǎzini Yónǎ vé rĩ agá.

19 Kúru Úpí Múngú ní ùtrètrè ìtìzú, Ìri ní gbizú ufuzú ànyàpá rú, à'á rī pi rú, àzini àríná rī pi rú. Ìri ní kòpì jìzú ágó rī vùgá 'dǎá, à ndre rī kòpì, à 'da rī kòpì à rù, ágó rī ní kòpì à rù 'dazú ìvé òsũkà vù sī àndiándí.

20 Kúru ágó rī ní ànyàpá rī pi vé rù 'dazú, àríná rī pi be, à'á rī pi be cére. 'Bo 'há Àdámá è ìzà koópi ni 'dǎayo.

21 Kúru Úpí Múngú ní ágó rī sèzú ù'dù kozú kpílìkpílì. Ágó rī kǎ ríí ù'dù rī koó, Úpí Múngú ní ìrivé gǎrǎfǎ àlu ìnjézú, Ìri ní vùrǎ ní òzùzú gòzú ùzi.

22 Kúru Úpí Múngú ní gǎrǎfǎ ágó rī vé 'í ní ìnjé rī gbizú ufuzú ùkú rú, Ìri ní jìzú ágó rī vùgá 'dǎá.

23 Ágó rī ní 'yozú kǐnì,

“‘Bá nòri vé fǎ sù mávé rī tǐnì,

ìrivé zǎá sù mávé rī tǐnì,

Ì rù ní zì 'ùkú'‡

à'diàtǎsìyǎ ìbíkí Ìri ìnjé mà rù' 'bá gá.”

24 Tǎ 'dǐri sī, 'bá ágó rī ìvé ètèpì ku, Ìri ìvé èndrèpì ku, kòpì Ì umú ùkú ní be, kòpì adri rù' 'bá àlu.

25 Ágó rī pi ùkú ni be ìrìtrò píllí rú, 'bo kòpì adrikí kú drǐnjá àkó.

3

Ūnjìkǎnyǎ ágó rī pi ní 'oó ùkú ni be rī

1 À'á Úpí Múngú ní gbií rī pi àsámuvú gé, Ìnì rī à'á ríipi mì ù'bǎápi agaápi rá ni. Ù'dù àlu, Ìri ní ùkú rī zìzú kǐnì, “Èndèpì Múngú 'yo nyo kǐnì ìmi nyakí pètì ù'a òmvú agá 'dǐ'bée ku 'díní rá?”

2 Ùkú rī ní ùjázú Ìnì rī ní kǐnì, “Múngú kǐnì, 'bá ícò pètì òmvú agá 'dǐ'bée vé ù'a nya rá,

3 'bo Múngú kǐnì, 'Pètì òmvú ágáná gá 'dǎri vé ù'a, lè ìmi nyakí ku, dòku ìmi ulóki ku, ìmi nyakí dō gí, ìmi ulóki ùdrǎ rá.”

4 Ìnì rī ní ùjázú ùkú rī ní kǐnì, “Ìmi ícókí ùdrǎá ku.

5 Múngú nǐ rá 'yozú kǐnì, ìmi nyakí dō pètì rī vé ù'a gí, ìmì mì rì 'ì zì tǎ nǐzú amázú rá, ìmi adri sù Múngú tǐnì, ìmi tǎ múké pi nǐ tǎ ùnjì be rá.”

6 Ùkú rī kǎ ndree pètì rī vé ù'a ìndré 'í mì gé 'dǎá múké, Ì ícò nya rá, àzini Ì tǎ múké pi nǐ ànì tǎ ùnjì be rá, Ìri ní pètì rī vé ù'a ìtìzú nyazú, Ìri ní urukò ni sèzú ágó ni adriipi 'í gǎrǎ gá rī ní, ágó ni ní é'yìzú nyazú.

7 Koro kòpì è mì ní 'ì zìzú, kòpì nǐkí amá Ì nòni píllí rú. Kúru kòpì ní ìbìbì nòzú údézú Ì rù' 'bá òzùzú àní.

8 Ùndréná 'dǎri sī, ágó rī pi ùkú rī be yìkí Úpí Múngú vé kùbì, Ìri rì ècì òmvú rī agásì, kòpì ápákí Úpí Múngú sī muṣù Ì zùù pètì rī pi àsámuvú gé 'dǎá,

9 Úpí Múngú ní kòpì zìzú kǐnì, “Ìmi ìngòlé?”

10 Ágó rī ní ùjázú kǐnì, “Á yì mì kùbì òmvú agá 'dǎá, sè má ní ùrì, à'diàtǎsìyǎ ma píllí rú, má ní ma zùzú àní.”

11 Múngú ní Ìri zìzú kǐnì, “À'di lù mí ní kǐnì mì píllí rú nǐ? Mí nya pètì rī vé ù'a má ní 'yoó mì nya ku rī gí?”

12 Ágó rī ní 'yozú kǐnì, “Ùkú mí ní sèé má ní rī, sè má ní pètì rī ã ù'a, á nya gí.”

‡ 2:23 2:23 Ùkú: Ùkú vé ìfífi Èbéré tì sī, ìnjékí Ìri ágó rù' 'bá gá.

13 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú ùkú rī ní kīnī, “Mí 'o 'díní āsī?”
 Ùkú rī ní 'yozú kīnī, “Ŧnī ù'bā mā mì nī, má ní peṭi ù'a rī nyazú ānī.”

Múngú lị tã kòpi drīgē

14 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú ìnī rī ní kīnī, “Tā mí ní 'oó 'dīri sī,
 “Ānyāpá rī pi āsámvú gé ā'a rī pi be,
 á tri mi gí!

Mi ímú mi use bēdrī sī,
 mí ímú fúrúndí mvù cīngbá cazú ù'dú céré mí ní adrizú rī gé.

15 Ma sē Ìmivé āsámvú ùkú rī be rī adri ùnjí,
 anjiná mívé rī pi ìrivé rī be, kòpi āsámvú rī adri ùnjí.

Ìrivé mvá ágó ri ímú mi gbā drīgē,
 mí ímú mvá ágó rī ga pá gá.”

16 Múngú ní 'yozú ùkú rī ní kīnī,
 “Sā mí ní mvá tízú rī gé, ma sē mí ìzāngā nya ambamba.
 Mí kādō mvá tíí, āzó ni ri ásó ambamba.

Mi áwí ẹsì 'bā ku mí ágó ni drīgē,
 'bo ìri adri āmbúgú mí drīlé gá nī.”

17 Múngú ní 'yozú Ādámā ní kīnī, “Mí ní mívé ùkú ē tị yìí, āzini mí ní
 peṭi ù'a má ní 'yoó, 'Mí nya ku' rī nyaá rī sī,

“Á tri nyòókú rī gí, mí tã sī.
 Sā mí ní adrizú ídri rú rī gé,
 mí ómvú 'ā ùkpō sī, ùrúndẹ be, mí íbí ngá nya ndō.

18 Ûcékúcé ri ìfū dụ nyòókú rī agá,
 mí ngá ìfū'bá dụ'bá nyòókú drīgē rī pi nya.

19 Mi ómvú 'ā ùkpō sī, ùrúndẹ be,
 mí íbí ngá nya ndō,
 cīngbá mí ní fizú gōzú nyòókú agá rī gé,
 ìtíkí nyòókú ì ní mi gbizú ānī,
 mí gō fi nyòókú agá ùzi.”

20 Ādámā 'da 'i ùkú ni ā rú Évā* 'i, ā'diātāsīyā ìri adri ẹndrẹpì 'bá ídri
 rú rī pi vé ni céré.

21 Kúru Úpí Múngú ní lā'bú údézú, ìri ní Ādámā pi ā rú'bá ọzùzú ānī
 ùkú ni Évā be.

22 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Nóni 'bá 'dì'bée ícákí sù 'bá tịnị, kòpi
 nīkí tã múké pi tã ùnjí be gí. Ícókí kòpi ā'yíí peṭi ídri sēepi rī nyaá ku,
 ā'diātāsīyā kòpi ā adrikí rí mužú nyonyo ku.”

23 Kúru Úpí Múngú ní kòpi drozú ómvú Ēdénē vé rī agásí, kòpi ā mukí
 ómvú 'āá nyòókú 'í ní ìtíí kòpi gbizú rī agá.

24 Múngú ká kòpi droó fūú ómvú Ēdénē vé rī agásí gí, ìri ní mālāyikā
 rī pi† 'bāzú ómvú rī vé wòkòkò ùtú ní ìfūngará gálé rú rī gé, āzini ìri ní ìlì
 áco sị be dīpì lówù lówù áci rú ni 'bāzú, ìri ẹcì ómvú rī agásí kúrù, ā ùtē
 rí létì mụpì peṭi ídri sēepi rī gé rī.

* 3:20 3:20 Évā: Évā vé ífífi ídri. † 3:24 3:24 Mālāyikā rī pi: Mālāyikā rī pi Ēbērē tị sī, ì kòpi zị
 Kērúbímù. Kòpi 'bù gé 'dāá ídri rú Úpí be trụ.

4

Káyīnā pi édrīpi Ēbélē be

1 Ādámā pi ní lazú ūkú ni Évā be, Évā ní 'a ʃsúzá, ʔri ní Káyīnā* ri tǐzú. ʔri ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú ko má izā, á tǐ mvá ágó gí.”

2 Vúdrǐ ni gé, ʔri ní Ēbélē ri tǐzú.

Ēbélē ri 'bá kābīlō úcépi ni, Káyīnā ri 'bá ómvú 'āapi ni.

3 ʔ'dú ʔlu, Káyīnā ikūnā ívé ʔnyāngā, í'dú ʔrúko ni ʔǐ sēé Úpí Múngú ní.

4 Ēbélē ʔǐ ívé rī kābīlō mvá káyú rī vé zāá úsō be ni sēé Úpí Múngú ní. Úpí Múngú ā'yī Ēbélē ri rá, ā'yī kpá ngá ʔri ní sēé rī rá.

5 'Bo Úpí Múngú ā'yī Káyīnā ri kuyé, ā'yī kpá ngá ʔri ní sēé rī kuyé. Sē Káyīnā ā 'a ve ambamba, ʔndretǐ ni adri kú ʔtrǐ.

6 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Káyīnā ní kīnī, “Ngá mí 'a ní vezú rī ā'di? Mí ndretǐ adri kú ʔtrǐ 'dini āsī?”

7 Mí 'o dō tā pǐrǐ, ícókí té mi ā'yī ku? 'Bo mí ā'yī dō tā pǐrǐ 'oó ku, ūnjīkānyā fi mí éʃí agá gí, lē mi izaá, 'bo lē mi ndē ūnjīkānyā vé ūkpō rá.”

8 Káyīnā ní 'yozú édrīpi ní kīnī, “Bá mụkí éćǐ be ásé agá.” Kǔpi ká mụqú caá ásé agá 'dálé, Káyīnā ní í'dózú édrīpi Ēbélē ri fuzú, ʔri 'dizú drázú rá.

9 Kúru Úpí Múngú ní Káyīnā ri zǐzú kīnī, “Mí édrīpi Ēbélē ri íngāá?”

Káyīnā ní újázú kīnī, “Á nǐ kuyé. Mí ūsǔ ma 'bá rǐpi má édrīpi ri ūtēpi ni?”

10 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Mí 'o 'dini āsī? 'Í ndre drǐ ká! Mí édrīpi vé ārǐ dāapi nyōǔkú agá rǐ ngo ícá má vúgá nōó gí.

11 Á tri mi gí, á dro mi fūú nyōǔkú mí édrīpi mí ní 'dǐj rǐ vé ārǐ ní dāá 'a ni gé rǐ agāsī ʔmvé gí.

12 Mí kādō nyōǔkú rǐ 'āá, ʔnyāngā ka mí ní 'a ni gé ku. Í'dózú ʔndrǔ mụzú drǐdrǐ, mi adri 'bētǐ ʔkó, mi éćǐ ngalanji ʔngǔ rǐ pi agāsǐ.”

13 Káyīnā ní 'yozú Úpí Múngú ní kīnī, “Tā mí ní ma ʔrǐhǎzú 'dǐri ambamba, má ícó ʔnǐ bā ku.

14 Nóni 'í dro ma fūú nyōǔkú rǐ agāsǐ gí, má ícó ʔndré mí ʔndretǐ gé dǐj ku, ma nóni 'bētǐ ʔkó, ma éćǐ mụzú ngalanji ʔngǔ rǐ pi agāsǐ. 'Bá rǐ ʔsú dō ma, ʔri ma 'dǐ drǎ rá.”

15 Úpí Múngú ní 'yozú ʔri ní kīnī, “Adri 'dini kuyé, 'bá āzi 'dǐ dō mi, ma mí ʔrǐgó ūfē vú be ézǐrǐ.” Kúru Úpí Múngú ní bǐlēmǐ 'bázú Káyīnā ā rǐ 'bá gá, 'bá āzi ʔsú dō ʔri, ā 'dǐ rǐ ʔri ku.

16 Káyīnā ní kúru ngazú Úpí Múngú ā gārā gá sǐ, ʔri ní mụzú adrizú ʔngǔ Nódǐ† vé rǐ gé, Ēdénē vé wǔǔkǔ ūtǐ ní ʔfūngará gálé rú rǐ gé.

Úyú Káyīnā vé rǐ

17 Káyīnā pi ní lazú ūkú ni be, ūkú rǐ ní 'a ʃsúzá, ʔri ní Ēnókā ri tǐzú. Káyīnā ní kǔrǐ sǐzú, ʔri ní kǔrǐ rǐ ā rǐ 'dazú 'i mvǔpǐ Ēnókā ā rǐ sǐ.

18 Ēnókā tǐ Ēradǐ ri, Ēradǐ tǐ Mēhǔjāélē ri, Mēhǔjāélē tǐ Mētūsāélē ri, Mētūsāélē ní Lēmékē ri tǐzú.

19 Lēmékē je ūkú ʔrǐ, ūkú káyú rǐ ā rǐ Ādá 'i, āzi rǐ ā rǐ Zilā 'i.

* 4:1 4:1 Káyīnā: Káyīnā vé íffǐ, má ʔsú mvá gí. † 4:16 4:16 Nódǐ: Nódǐ vé íffǐ, éćǐngará ngalanji rǐ.

²⁰ Ādá ní Jābálā ri tizú. Jābálā ri étépi 'bá adri' 'bá gākū agá, ri' 'bá ānyāpa úcé' 'bá rī pi vé ni.

²¹ Jābálā vé édrīpi Jūbālā 'i. Jūbálā ri étépi 'bá ri' 'bá kū'di co' 'bá, āzini jēlēgú vu' 'bá rī pi vé nī.

²² Lēmékē vé ūkú rī āzi Zilā 'i, Zilā ní kpá mvá ágó tizú, mváná rī ā rú Tūbālī-Káyīnā 'i, ĩri ūndógó ngá ẹ̀zì ngazú rī pi údépi ni, āzini riipi aya málámálá, āzini aya ẹ̀zì ngazú rī dīpi ni. Tūbālī-Káyīnā vé ọ̀mvúpi ā rú Nāámā 'i.

²³ Lēmékē ní 'yozú 'i ūkúpìjì ní kīnī,
 “Ādá, ĩmi Zilā be, ĩmi yìkí drī ma ká,
 mà ūkúpìjì, ĩmi yìkí mávè átángá.

Kẹ̀rìmvá āzi ìpẹ̀nā ma,
 á 'dì ĩri drāá gí.

²⁴ Dō ūfẹ̀kí Káyīnā vé ārígó vú be ẹ̀zìrī,
 ma Lēmékē 'i, ĩ mávè rī ūfẹ̀ vú be pūkú ẹ̀zìrī drī ni ẹ̀zìrī.”

Sétè pi mvọ̀pì Ēnósā be

²⁵ Ādámā pi ní gōzú lazú ūkú ni be dījì, ūkú rī ní mvá ágó tizú, ĩri ní rú ni 'dazú Sétè‡ 'i, ĩri ní 'yozú kīnī, “Múngú sè má ní mvá ágóná Ēbélé Káyīnā ní 'dìjì rī ā ārígó gí.”

²⁶ Sétè ní kpá mvá ágó tizú, ĩri ní rú ni 'dazú Ēnósā 'i.

Sā 'dāri gé, 'bá rī pi ní 'dózú Úpí Múngú ā rú zizú, āzini ĩri ìnjìzú.

5

Úyú Ādámā vé rī

¹ Úyú ĩ ní tā ni sī 'dīri Ādámā vé rī.

Múngú ká 'bá ri gbí, gbi ĩri sùjì 'í tìjì.

² Gbi kòpi ágó pi ūkú be, sè kòpi ní tākiri, ĩri ní kòpi zizú “‘bá.”

³ Ādámā ká adrii caá ílì be mūdūrūlū ālu pūkú na (130), ĩri ní mvá ágó tizú sù 'í tìjì. ĩri ní rú ni 'dazú Sétè 'i.

⁴ Kā Sétè ri tìjì, vùdrìjì ni gé, Ādámā gō adrii caá ílì be mūdūrūlū ārō (800), tì anjì āgō ọ̀rụkọ' 'bée anjì ūkú pi be ílì 'dī' 'bée agá rá.

⁵ Ādámā adri caá ílì be mūdūrūlū úrōmī pūkú na (930), ĩri ní kúru drāzú.

⁶ Sétè ká adrii caá ílì be mūdūrūlū ālu drī ni tōwú (105), ĩri ní Ēnósā ri tizú.

⁷ Kā Ēnósā ri tìjì, vùdrìjì ni gé, Sétè gō adrii caá ílì be mūdūrūlū ārō drī ni ẹ̀zìrī (807), tì anjì āgō ọ̀rụkọ' 'bée anjì ūkú pi be ílì 'dī' 'bée agá rá.

⁸ Sétè adri caá ílì be mūdūrūlū úrōmī mụdrìjì drī ni ìrìjì (912), ĩri ní kúru drāzú.

⁹ Ēnósā ká adrii caá ílì be pūkú úrōmī (90), ĩri ní Kēnānā ri tizú.

¹⁰ Kā Kēnānā ri tìjì, vùdrìjì ni gé, Ēnósā gō adrii caá ílì be mūdūrūlū ārō mụdrìjì drī ni tōwú (815), tì anjì āgō ọ̀rụkọ' 'bée anjì ūkú pi be ílì 'dī' 'bée agá rá.

¹¹ Ēnósā adri caá ílì be mūdūrūlū úrōmī drī ni tōwú (905), ĩri ní kúru drāzú.

¹² Kēnānā ká adrii caá ílì be pūkú ẹ̀zìrìjì (70), ĩri ní Māhālālélì ri tizú.

‡ 4:25 4:25 Sétè: Sétè vé ífíí, Múngú sè nī.

¹³ Kā Māhālālélī ri tīj, vūdrī ni gé, Kēnānā gō adrii caá ílí be mūdūrūlū ārō pūkú sū (840), tī anji āgō ʊrʊkɔ'béé anji ūkú pi be ílí 'dī'béé agá rá.

¹⁴ Kēnānā kā caá ílí be mūdūrūlū ūrōmī mūdūrī (910), ĩri ní kúru drāzú.

¹⁵ Māhālālélī kā adrii caá ílí be pūkú ázíyá drī ni tōwú (65), ĩri ní Yārédē ri tizú.

¹⁶ Kā Yārédē ri tīj, vūdrī ni gé, Māhālālélī gō adrii caá ílí be mūdūrūlū ārō pūkú na (830), tī anji āgō ʊrʊkɔ'béé anji ūkú pi be ílí 'dī'béé agá rá.

¹⁷ Māhālālélī adri caá ílí be mūdūrūlū ārō pūkú ūrōmī drī ni tōwú (895), ĩri ní kúru drāzú.

¹⁸ Yārédē kā adrii caá ílí be mūdūrūlū ālu pūkú ázíyá drī ni ĩrī (162), ĩri ní Ēnókā ri tizú.

¹⁹ Kā Ēnókā ri tīj, vūdrī ni gé, Yārédē gō adrii caá ílí be mūdūrūlū ārō (800), tī anji āgō ʊrʊkɔ'béé anji ūkú pi be ílí 'dī'béé agá rá.

²⁰ Yārédē adri caá ílí be mūdūrūlū ūrōmī pūkú ázíyá drī ni ĩrī (962), ĩri ní kúru drāzú.

²¹ Ēnókā kā adrii caá ílí be pūkú ázíyá drī ni tōwú (65), ĩri ní Mētūsélā ri tizú.

²² Kā Mētūsélā ri tīj, vūdrī ni gé, Ēnókā gō adrii caá ílí be mūdūrūlū na (300), tī anji āgō ʊrʊkɔ'béé anji ūkú pi be ílí 'dī'béé agá rá. Ēnókā ri tā 'oó pīrī Múngú ɛndrɛtī gé,

²³ Ēnókā adri caá ílí be mūdūrūlū na pūkú ázíyá drī ni tōwú (365).

²⁴ Ēnókā ní tā 'oó pīrī Múngú ɛndrɛtī gé rī sī, gō índré dīj kuyé, ā'diātāsīyā Múngú 'dū ĩri mʊzú ídri rú.

²⁵ Mētūsélā kā adrii caá ílí be mūdūrūlū ālu pūkú ārō drī ni ɛzīrī (187), ĩri ní Lēmékē ri tizú.

²⁶ Kā Lēmékē ri tīj, vūdrī ni gé, Mētūsélā gō adrii caá ílí be mūdūrūlū ɛzīrī pūkú ārō drī ni ĩrī (782), tī anji āgō ʊrʊkɔ'béé anji ūkú pi be ílí 'dī'béé agá rá.

²⁷ Mētūsélā adri caá ílí be mūdūrūlū ūrōmī pūkú ázíyá drī ni ūrōmī (969), ĩri ní kúru drāzú.

²⁸ Lēmékē kā adrii caá ílí be mūdūrūlū ālu pūkú ārō drī ni ĩrī (182), ĩri ní mvá ágó tizú.

²⁹ ĩri ní rú ni 'dazú Núwā* 'i, ĩri ní 'yozú kīnī, “Mvā nōri ímú 'bā ĩzā ko ĩzāngā 'bá ní rii nyaá ɛzī 'bá ní rii ngaá drī sī nyòkú Úpí Múngú ní trii gí nōri agá nī.”

³⁰ Lēmékē kā Núwā ri tīj, vūdrī ni gé, Lēmékē gō adri caá ílí be mūdūrūlū tōwú pūkú ūrōmī drī ni tōwú (595), tī anji āgō ʊrʊkɔ'béé anji ūkú pi be ílí 'dī'béé agá rá.

³¹ Lēmékē adrii caá ílí be mūdūrūlū ɛzīrī pūkú ɛzīrī drī ni ɛzīrī (777), ĩri ní kúru drāzú.

³² Núwā kā adrii caá ílí be mūdūrūlū tōwú (500), vūdrī ni gé, ĩri ní Sémē pi tizú Ámā be, Yāpētē sī.

6

Yī tī āngū ĩmūlū

¹ 'Bá rī pi ká í'dó ízú vū drīgé nōgó, kōpi tīkí anji ūkú rá.

* **5:29 5:29** Núwā: Núwā vé ífíí, 'bá riipi ĩzā koopi ĩzāngā agásí nī.

2 Anji Múngú vé rĩ pi kâ ndree anji ũkú 'bá rĩ pi ní tĩ rĩ pi ũnyĩ be ambamba, kôpi jekí urukò'béé ĩ ní lée rĩ pi ĩ ní ũkú rú.

3 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Má ícò 'bá rĩ pi ã'yīí adrii ídri rú mužú nyonyo ku, ã'diātāsīyā kôpi 'bá ũdrā'béé ũdrādrā ni pi, kôpi 'yéngá adri ílī mūdūrũlũ álu pũkú ĩrĩ."

4 Anji Múngú vé rĩ pi kâ anji ũkú 'bá rĩ pi vé rĩ jeé, kôpi tĩkí anji ũkú rĩ pi be rá. Anji kôpivé 'dĩ'béé zĩkí kôpi Nēfilímū, sá 'dāri gé, kôpi rikí adrii vũ drĩgé nōgò. Vūdĩrĩ ni gé, kôpi gōkí kpá adrii rá. Kôpi ẹ'dĩ 'dĩngará gá ũkpò be, kôpi ã rú kũkũ.

5 Úpí Múngú kâ ndree ũnjikānyā 'bá rĩ pi vé rĩ ga vũ drĩgé nōgò ambamba, tā kôpi ní rii ũsũú sá 'dāri gé rĩ pi céré ũnjí,

6 tā 'dĩri sē Úpí Múngú ní ĩzāngā ambamba 'í ní 'bá gbií vũ drĩgé nōgò rĩ sī.

7 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Vũ drĩgé nōgò, á lē 'bá má ní gbií rĩ pi vé úri 'beé ávīí 'dīisī rá, í'dózú 'bá rĩ pi, á'á rĩ pi, ānyāpá rĩ pi, ngá ídri be ẹcī'bá nyōókú drĩgé sī rĩ pi, ārĩngá rĩ pi, ma kôpivé úri 'be ávī 'dīisī rá, ã'diātāsīyā ma ĩzāngā sī má ní kôpi gbií rĩ sī."

8 'Bo Úpí Múngú 'bā ẹsĩ múké Núwā ní.

9 Ú'dógú'dógú Núwā vé rĩ, ĩri 'dīni. Núwā rĩ 'bá tā 'oópi pĩrĩ ni, 'bá lókí 'dāri gé rĩ pi āsámú gé, ịsũkí tā ũnjí rú'bá ni gé kuyé, Núwā 'dụ tá Múngú ní 'yoó 'í ní rĩ ngáá rá.

10 Núwā tĩ anjĩ āgō na, Sémē 'i, Ámā 'i, Yāpétē sī.

11 Tā 'bá rĩ pi ní 'oó vũ drĩgé nōgò rĩ ũnjikānyākānyā Múngú ẹndrẹtĩ gé, kôpi rĩ tā 'dụ nga ẹsĩ ũká ũká sī.

12 Múngú ndre ũnjikānyā 'bá rĩ pi ní 'oó vũ drĩgé nōgò rĩ rá, ã'diātāsīyā kôpi rĩ nóni ũnjikānyā 'yo.

13 Kúru Múngú ní 'yozú Núwā ní kīnī, "Á lē 'bá rĩ pi ú'dĩ ũdrāá céré 'dīisī rá, ã'diātāsīyā ũnjikānyā ga vũ drĩgé nōgò ambamba. Ádarú á lē 'bá rĩ pi ú'dĩ ũdrāá rá, āzini á lē vũ rĩ izaá rá.

14 "Í pa párángi, mí údé mí ní kúlúmgbā mọ̀ọ̀ngú ānī, mí aco 'a ni āndiāndí, mí ũmbī 'a ni pi úgóró ni be gámū sī.

15 Mí údé kúlúmgbā mọ̀ọ̀ngú rĩ 'dīni. Āco ni ã adri pá ágélé mūdūrũlũ sụ pũkú tọ̀wú (450), ẹpĩ ni ã adri pá ágélé pũkú ẹzĩrĩ drĩ ni tọ̀wú (75), ngangará ni urulé rĩ ã adri pá ágélé pũkú sụ drĩ ni tọ̀wú (45).

16 Mí údé ácí 'bāá drĩgé ni gé, āsámú ni adri mgbọ, ã 'bekí caá drĩ ã 'a na. Mí údé kẹ̀tĩ kúlúmgbā mọ̀ọ̀ngú rĩ vé wọ̀kọ̀ āzi rĩ gé, mí aco kúlúmgbā mọ̀ọ̀ngú rĩ ã 'a caá na, í'dózú vùgá, ágágá, āzi rĩ ã adri urugégélésila.

17 "Ma ímú yīí sē tĩ nyōókú rĩ ẹ drĩ ĩmũlũ céré ngá ídri be rĩ pi ú'dĩ ũdrā 'dīisī rá, ngá vũ drĩgé ídri be rĩ pi céré ímú ũdrā rá.

18 'Bo ma ímú ũndĩ rụ mí be, mí ímú fi kúlúmgbā mọ̀ọ̀ngú rĩ agá, ũkú mívé rĩ be, anjĩ āgō mívé rĩ pi be, ũkú ívé rĩ pi be.

19 Mí ngá ídri be rĩ pi jĩ kúlúmgbā rĩ agá 'dāá, ágó ni pi ũkú ni be, kôpi ã adriki rĩ ídri rú.

20 Lē mí jĩ ārĩngá rĩ pi ĩrĩ ĩrĩ ívé ọ̀sũká vú sī āndiāndí, ānyāpá rĩ pi be, á'á rĩ pi be ívé ọ̀sũká vú sī āndiāndí, ngá nyĩrĩngá ídri be ẹcī'bá nyōókú drĩgé sī rĩ pi be ívé ọ̀sũká vú sī āndiāndí, kôpi ã mukí rĩ adrii ídri rú.

21 'Í 'dụ ănyăngă nyaánya ni pi jii 'băă kŭlŭmgbă agă 'dălê ĩmi ní, ăzini ngă ídri be rĩ pi ní."

22 Nŭwă 'dụ tâ rĩ pi ărêvŭ ngaá céré, sŭ Mŭngú ní lŭú 'í ní rĩ tĩnĩ.

7

1 Úpí Mŭngú ní 'yozú Nŭwă ní kĭnĩ, "'Í fi kŭlŭmgbă mŏŏngŭ rĩ agă 'dăă mívê 'bá 'bêťĩ ăsámvú gé rĩ pi be céré, ă'diătăsĭyă á ndre mi 'bá tâ 'oópi pĩrĩ ni 'bá nóni adri'bá vŭ drĭgé rĩ pi ăsámvú gé.

2 'Í 'dụ ănyăpá, ăzini ă'á ule ule rĩ pi* ĩrĩ ĩrĩ caá ézĩrĩ, ágó ni pi ũkú ni be. 'Í 'dụ ănyăpá, ăzini ă'á ăzăvŭ rú rĩ pi* ĩrĩ ĩrĩ, ágó ni pi ũkú ni be, ĩvê ősŭkă vŭ sĭ ăndiăndĩ.

3 'Í 'dụ kpá ăriŋá rĩ pi ĩrĩ ĩrĩ caá ézĩrĩ, ágó ni pi ũkú ni be, ĩvê ősŭkă vŭ sĭ ăndiăndĩ, kŏpi ă adrikĩ rí ídri rú vŭ drĭgé nŏgŏ.

4 'Ídózú ăndrŭ sĭ, kădŏ mŭy caá ú'dú ézĩrĩ ni gé, ma ímŭ yĭĭgŏ sê 'dĩ nyŏŏkŭ drĭgé nŏgŏ ũtŭná pŭkŭ sŭ, ĩnĭná pŭkŭ sŭ, ma ngă má ní gbii ídri be éć'í'bá nyŏŏkŭ drĭgé sĭ rĩ pi ú'dĩ ũdră céré 'dĭisĩ rá."

5 Nŭwă 'dụ tâ Úpí Mŭngú ní eziĭ 'í ní 'dĩ'bée ărêvŭ ngaá céré rá.

6 Să yĭĭ rĩ ní tĩzú vŭ drĭgé rĩ gé, ĩsŭ Nŭwă vé ílĩ ca mŭdŭrŭlŭ ăzĭyă gĩ.

7 Nŭwă pi ní fizú kŭlŭmgbă mŏŏngŭ rĩ agă 'dălê ũkú ni be, ĩvê anjĩ ăgŏ rĩ pi be, anjĩ ăgŏ rĩ pi vé ũkú pi be, sŭ Mŭngú ní lŭú ĩri ní rĩ tĩnĩ, yĭĭ tĩpi rĩ ă ĩmŭlŭ rí ĩ ku.

8 Kŏpi fikĩ ănyăpá, ăzini ă'á ule ule rĩ pi be, ănyăpá, ăzini ă'á ăzăvŭ rú ĩrĩ ĩrĩ rĩ pi be, ăriŋá ĩrĩ ĩrĩ rĩ pi be, ngă ídri be éć'í'bá nyŏŏkŭ drĭgé sĭ ĩrĩ ĩrĩ rĩ pi be.

9 Kŏpi fikĩ mŭzú Nŭwă vŭ sĭ kŭlŭmgbă mŏŏngŭ rĩ agă 'dăă, ágó ni pi ũkú ni be, sŭ Mŭngú ní eziĭ Nŭwă ní rĩ tĩnĩ.

10 Ú'dú ézĩrĩ ă vŭdrĩ gé, yĭĭ ní 'ídózú tĩzú nyŏŏkŭ rĩ ă drĩ ĩmŭlŭzú.

11 Nŭwă vé ílĩ kă caá mŭdŭrŭlŭ ăzĭyă, mbăă ú'dú mŭdrĩ drĩ ni ézĩrĩ, mbăă ĩrĩ ni gé, yĭĭ nyŏŏkŭ agă rĩ 'í'dó rii íkpŭ ímŭzú ămvê nŏó ũkpŏ be, ăzini yĭĭgŏ 'í'dó rii 'dijĩ ũkpŏ be.

12 Yĭĭgŏ rĩ 'dĩ ũtŭná pŭkŭ sŭ, ĩnĭná pŭkŭ sŭ.

13 Ú'dú 'dări gé, ĩsŭ Nŭwă pi ũkú ni be, ĩvê anjĩ ăgŏ Sémê be, Ămă be, Yăpétê be, ĩvê anjĩ ăgŏ rĩ pi vé ũkú pi be, fikĩ kŭlŭmgbă mŏŏngŭ rĩ agă 'dăă gĩ.

14 Kŏpi fikĩ ă'á rĩ pi be, ănyăpá rĩ pi be ĩvê ősŭkă vŭ sĭ ăndiăndĩ, ngă ídri be éć'í'bá nyŏŏkŭ drĭgé sĭ rĩ pi be ĩvê ősŭkă vŭ sĭ ăndiăndĩ, ăriŋá rĩ pi be ĩvê ősŭkă vŭ sĭ ăndiăndĩ.

15 Ngă ídri be rĩ pi fikĩ kŭlŭmgbă mŏŏngŭ rĩ agă 'dăă Nŭwă vŭ sĭ mŭzú ĩrĩ ĩrĩ.

16 Ngă ídri be rĩ pi fikĩ kŭlŭmgbă mŏŏngŭ rĩ agă 'dăă, ágó ni pi ũkú ni be, ĩvê ősŭkă vŭ sĭ ăndiăndĩ, sŭ Úpí Mŭngú ní eziĭ Nŭwă ní rĩ tĩnĩ. Mŭngú ní kŭru kĕťetĩ rĩ ũpizú.

* 7:2 7:2 Ă'á ule ule ni pi: Mŭngú lŭ Nŭwă ní kĭnĩ, Nŭwă ă ĩjĩ ngă ídri be ule ule ni pi ĩrĩ ĩrĩ caá ézĩrĩ, ă'diătăsĭyă ngă 'dĩ'bée mŭkê ĩ ícŏ nya rá, ăzini ĩ ícŏ ză rŏbŏŋŏ rú rá. † 7:2 7:2 Ă'á ăzăvŭ rú ni pi: Ăzini lē Nŭwă ă ĩjĩ ngă ídri be ăzăvŭ rú ni pi 'yéŋá ĩrĩ ĩrĩ, ă'diătăsĭyă ngă ídri be ăzăvŭ rú rĩ pi ícŏkĩ nyaá ku, ăzini ícŏkĩ zăă rŏbŏŋŏ rú ku.

17 Yííḡó rī 'dì caá ụ'dụ pūkú sụ, yíí rī tị nyọ́ọkú rī ẽ drị ìmùlùú cére. Kùlúmgbá mọ́ọngú rī nga kú yíí rī drịgẹ.

18 Yíí rī tị nyọ́ọkú rī ẽ drị ìmùlùú ambamba, sẹ kùlúmgbá mọ́ọngú rī nga kú yíí rī drịgẹ.

19 Yíí rī tị mụzú ambamba, ọzụ írā zō'ba ácoco rī pi ẽ drị cére.

20 Yíí rī tị írā zō'ba ácoco rī pi ẽ drị ọzụú cére, kungára ní í'dózú írā drịgẹ 'dāgá, tuzú mụzú ụrụ 'dāá, Íri pá ágélé pūkú írī.

21 Ngá éci'ba nyọ́ọkú drịgẹ sī rī pi ārēvú cére ūdrākí rá. Āríná rī pi, ānyāpá rī pi, ā'a rī pi, ngá nyíríná ídri be éci'ba nyọ́ọkú drịgẹ sī rī pi, 'ba rī pi be ūdrākí cére.

22 Ngá ídri be nyọ́ọkú drịgẹ rī pi ārēvú ūdrākí cére.

23 Múngú ní ngá ídri be vū drịgẹ rī pi ú'dízú ūdrázú cére 'dīisí rá. Ānyāpá rī pi, ā'a rī pi, ngá nyíríná éci'ba vūgá sī rī pi, āríná rī pi be, yíí tīpi rī ú'dí kọpi ūdrāá cére. Núwā pi ídrikí ngá fi'ba kùlúmgbá mọ́ọngú rī agá rī pi be 'yéná nī.

24 Ụ'dụ mụdūrjūlū álu pūkú tọwú ā vúdri gé, yíí rī ní í'dózú njuzú.

8

Yíí tīpi rī vé njungára

1 Núwā pi ā'a rī pi be, ānyāpá rī pi be kùlúmgbá mọ́ọngú agá 'dāá, Múngú ri kọpi ā tā ígá. Múngú ní ūlī sēzú vjzú vū drịgẹ nōgó, yíí rī ní kúru njuzú.

2 Múngú uga yíí riipi íkpúpi nyọ́ọkú agá vūgá 'dāásí rī, āzini uga yííḡó riipi 'dīipi rī, yííḡó rī ní átizú.

3 Yíí rī ní njuzú mụzú vūgá 'dāá mādā, 'dụ caá ụ'dụ mụdūrjūlū álu pūkú tọwú.

4 Kúru mbāá ụ'dụ mụdrị drị ní ézírī, mbāá ézírī rī gé, kùlúmgbá mọ́ọngú rī ní ímúzú pá tuzú írā Ārārátá drịgẹ.

5 Yíí rī ri njuzú mụzú mādā. Mbāá mụdrị vé ụ'dụ álu rī gé, írā rī pi ẽ drị ní 'bāzú índrészú.

6 Ụ'dụ pūkú sụ ā vúdri gé, Núwā ní sūbā kùlúmgbá mọ́ọngú rī vé rī zjzú.

7 Íri ní púpú ri pēzú mụzú āmvé 'dāá, púpú rī áwí rií ungaá ụrụgégé sī, cīngbá sá yíí rī ní njuzú rī gé. Újá 'i gōó Núwā vūgá 'dāá kuyé.

8 Vúdri ní gé, Íri ní kpá āmámū pēzú, ā mụ ri ndree dō yíí rī nju nyọ́ọkú rī drịgẹ sī gí.

9 Āmámū rī ndā vūrā 'dezú ní tí, ā'diātāsīyā yíí rī ní njuzú deḡ kuyé rī sī. Íri ní 'i újázú gōzú Núwā vú kùlúmgbá agá 'dāá ūzi. Núwā ní 'í drị suzú, íri ní āmámū rī ruzú 'bāzú gōzú kùlúmgbá mọ́ọngú rī agá 'dāá vúlé.

10 Ụ'dụ ézírī ā vúdri gé, íri ní kpá gōzú āmámū rī pēzú dīi.

11 Āmámū rī mvi caá Núwā vú 'dāá ūndré sī, ce ịbịbị ụbūrú ọlívē* vé ní mụzú 'i tị gé ịndī! Kúru Núwā ní nījzú ámázú 'yozú kīnī, yíí rī nju nyọ́ọkú rī drịgẹ sī cére gí.

12 Núwā tē caá ụ'dụ ézírī, íri ní kpá āmámū rī pēzú dīi, 'bo sá 'dīri gé, āmámū rī mvi gōó Núwā vūgá 'dālé dīi kuyé.

* **8:11 8:11** *Ólívē*: Peḡi ọlívé vé rī, íri 'a ū'a be, Í ícọ nya rá, Í Irívé ū'a zo ūdu rú, 'ba rī pi ri tībī á'dí ūdu rī sī, āzini kọpi ri tō lāmbā agá, ācī 'yūzú ānī.

¹³ Núwā vé ílí kǎ mụyú caá mụđđĩrũlũ ázıyá đrĩ ni ǎlu, ú'dụ ǎlu mbǎǎ ǎlu vé rĩ gé, ịsụ ǎkũdē yĩ rĩ nju nyọọkụ rĩ đrĩgē sị céré gí. Núwā ní kúlúmgbá mọ́ọngụ rĩ ẽ đrĩ unjezú, kǎ mụyú ǎngũ ndree vùgá 'dǎá, ịsụ yĩ rĩ nju nyọọkụ rĩ đrĩgē sị gí.

¹⁴ Mbǎǎ ú'dụ pụkụ ịrĩ đrĩ ni ẹzịrĩ, mbǎǎ ịrĩ ni gé, ịsụ nyọọkụ rĩ 'wi deę gí.

¹⁵ Kúru Múngú ní 'yozú Núwā ní kǐnĩ,

¹⁶ "Ími ịfũkí kúlúmgbá mọ́ọngụ rĩ agásí ǎmvé, ịmi ịfũkí mĩ ùkú ni be, mí ẹnjipịi be, kọpivé ùkú pi be.

¹⁷ Ngá ịdri be rĩ pi ẽ ịfũkí ịmúzú mí vùgá sị ǎmvé nǎo ịndĩ, ịvé ọsũkǎ vú sị ǎndiǎndi, ǎríná rĩ pi, ǎnyǎpá rĩ pi be, ǎ'á rĩ pi be, ngá ịdri be ẹcị'ba nyọọkụ đrĩgē sị rĩ pi be céré. Lē kọpi ǎ tiki ịzú, kọpivé kǎlǎfe ǎ ga nyọọkụ đrĩgē nǎgọ tré."

¹⁸ Kúru Núwā pi ní ịfũzú ùkú ni be, ẹnjipịi be, ẹnjipịi vé ùkú pi be,

¹⁹ ǎnyǎpá rĩ pi be, ǎ'á rĩ pi be, ngá ịdri be ẹcị'ba nyọọkụ đrĩgē rĩ pi be céré, ǎríná rĩ pi be, kọpi ịfũkí kúlúmgbá mọ́ọngụ rĩ agásí ịvé ọsũkǎ vú sị céré.

²⁰ Núwā ní kúru vũrǎ rọbọ́nọ zázú ni sızú Úpí Múngú ri ịnjizú ǎni, Núwā í'dụ ǎnyǎpá urụkọ ule ule rĩ pi, ǎríná urụkọ ule ule rĩ pi be, zǎ Úpí Múngú ní rọbọ́nọ rú.

²¹ Rọbọ́nọ Núwā ní zǎá ri vé ẹjị vị caá Úpí Múngú vùgá 'dǎá múké, sē ịri ní ǎyikō. Ịri ní 'yozú kǐnĩ, "Má ịcọ gǎo nyọọkụ rĩ trii đjị ku 'bá rĩ pi vé tǎ sị. 'Bá nyọọkụ đrĩgē rĩ pi ǎ 'okí dō ùnjikǎnyǎ drǎǎǎsıyǎ, á gō kọpi ú'dị sụ má ní kọpi ú'dị đrĩdrĩ rĩ tịnị ku.

²² "Ílí céré vù đrĩgē nǎgọ, ngá sangará ri adri anigé, ngá ịkũnǎngará ri adri anigé, ǎngũ vé ịgbengará ri adri anigé, ǎngũ vé kongará ri adri anigé, ílí ri adri anigé, ẹzịrĩ ri kpá adri anigé, ụtúnǎ de ku, ịnjínǎ de ku."

9

Múngú rụ ùndĩ Núwā be

¹ Múngú sē tǎkiri Núwā pi ní ẹnjipịi be kǐnĩ, "Ími tiki anjị, ịmivé kǎlǎfe ǎ ga tré vù đrĩgē nǎgọ.

² ǎnyǎpá rĩ pi, ǎ'á rĩ pi, ǎríná rĩ pi, ị'bị rĩ pi, ngá nyíríná ịdri be ẹcị'ba nyọọkụ đrĩgē sị rĩ pi be céré 'o mí sị ụrĩ sị. Kọpi adri mí pǎlé gá.

³ Ngá ịdri be 'dĩ'bée ǎrèvú céré, á sē kọpi mí ní, 'í nya kọpi nyanya, sụ ǎndúrú má ní ngá ọmvú agá rĩ pi sēé mí ní rĩ tịnị.

⁴ "Bo lē mí nya zǎá ǎrĩ be agá rĩ ku, ǎ'diǎtǎsıyǎ ǎrĩ ri ịdri sē nĩ.

⁵ 'Bá ǎzi 'dị dō 'bá drǎá, ị kpá ịri 'dị drǎ rá. ǎ'á 'dị dō 'bá drǎá, ị kpá ịri 'dị drǎ rá.

⁶ "Bá ǎzi 'dị dō 'bá drǎá, ị kpá ịri 'dị drǎ rá, ǎ'diǎtǎsıyǎ Múngú gbi 'bá ri sụ 'í tịnị.

⁷ Mí mívé anjínǎ rĩ pi be, lē ịmi tiki anjị, ịmivé kǎlǎfe ǎ ga tré vù đrĩgē nǎgọ, ịmi ịrékí rí ịmi adrii vù đrĩgē sị céré."

⁸ Múngú ní 'yozú Núwā pi ní ẹnjipịi be kǐnĩ,

9 “Á lē nóni ūndī ruḡú mí be, āzini mívé úyú rī pi be,

10 ānyāpá rī pi be, ā'á rī pi be, āríná rī pi be, ngá ídri be ífũ'bá mí be kúlúmgbá mōḡngú rī agásī rī pi be céré.

11 Ūndī má ní ruḡú mí be rī sī, á gō yīī sēé tīī ngá céré ídri be rī pi ú'dī ūdrāá dīī ku, á gō yīī sēé tīī vū rī izaá dīī ku.”

12 Múngú ní 'yozú kīnī, “Ūndī má ní lēé ruḡú mí be, ngá adri'bá ídri be rī pi be, āzini úyú mívé rī pi be rī, ngá tā ni i'daapi rī, ĩri adri 'dīni.

13 Á 'bā gērī kuú ĩrībīti agá 'dī, ĩri ūndī má ní ruḡú mí be rī vé tā i'da, āzini vū rī vé rī i'da.

14 Má kādō ĩrībīti ĩpéé vū drīgé nōó, gērī rī kādō índre ĩrībīti agá 'dāá,

15 ma kúru ūndī má ní ruḡú mí be, āzini ngá ídri be éci'bá nyōḡkú drīgé sī rī pi be rī vé tā ígá ānī. Yīī gō tīī ngá ídri be rī pi ú'dī ūdrāá dīī ku.

16 Á ndre dō gērī ĩrībīti agá 'dāá, ma ūndī má ní ruḡú ngá ídri be rī pi be vū drīgé nōḡó adriipi muzú nyonyo rī vé tā ígá.”

17 Kúru Múngú ní 'yozú Núwā ní kīnī, “Gērī 'dīri, ĩri ūndī má ní ruḡú ngá ídri be vū drīgé nōḡó rī pi be rī vé tā i'da.”

Núwā pi ívé anjī āḡō rī pi be

18 Núwā vé anjī āḡō rī pi Sémē 'i, Ámā 'i, Yāpétē sī, kōpi ífũkí céré ídri rú kúlúmgbá mōḡngú rī agá 'dāásī. (Ámā gō mvá áḡó tīī, 'da ruḡú ni Kānānā 'i.)

19 Anjī Núwā vé na 'dī'bée gōkí anjī tīī ízú ayíí vū drīgé sī céré.

20 Yīī tīīpi rī ā vūdrī gé, Núwā gō ómvú 'áá, sa peḡi vīnyō vé rī pi ómvú rī agá.

21 Ǿ'dú ālu, Núwā mvu vīnyō ĩmērēzú ānī ambamba, la kú ívé gākū agá 'dāá pīlīlī rú.

22 Kānānā étēpi Ámā ndre 'í étēpi Núwā la kú pīlīlī rú, ĩri ní fūzú āmvé 'dāá, lūzú 'í édrīpī ní.

23 Sémē pi édrīpi Yāpétē be, kōpi ní bōngó í'duzú ingazú ĩ kīdī drīgé uru, kōpi ní fīzú muzú gākū agá 'dāá úḡóró sī, kōpi ní ĩ étēpi ā rú'bá ózūzú cí, kōpi jakí ĩ endreḡi gārā gá, ā'diātāsīyā ĩ ndrekí rí ĩ étēpi vé rú'bá pīlīlī rú rī ku.

24 Vīnyō rī kā ātīí Núwā mī gé sī, ĩri ní tā 'í mvōpi Ámā ní 'oó 'í ní 'dīri nīzú amázú,

25 ĩri ní 'yozú Ámā ní kīnī,

“Á tri Kānānā ri gí!

Īri adri túḡērī ā ūdū
édrīpī vé ni.”

26 Īri ní kpá gōzú 'yozú kīnī,

“Úpí Múngú ā sē Sémē ní tākírí!

Kānānā ā adri túḡērī Sémē vé ni.

27 Múngú ā sē Yāpétē vé āngū adrizú rī ā adri āmbúḡú.

Lē Yāpétē pi ā adrikí Sémē be trū vūrā ālu gé,

lē Kānānā ā adri túḡērī Yāpétē vé ni.”

28 Yīī tīīpi rī ā vūdrī gé, Núwā gō adrií caá ílī mūdūrūlū na pūkú tōwú (350).

29 Núwā adri caá ílī be mūdūrūlū úrōmī pūkú tōwú (950), ĩri ní kúru drāzú.

10

Úyú Núwā ɛnɔjɔpɔ vé rĩ

¹ Yĩ tĩpɔ rĩ ā vùdrĩ gé, Núwā vé anɔi Sémē pɔ Ámā be, Yāpētē sɔ, kɔpɔ gōkɔ anɔi tĩpɔ ízú kárákará.

Úyú Yāpētē vé rĩ

² Yāpētē vé anɔi rĩ pɔ Gōmērĩ 'i, Māgógĩ 'i, Mādáyĩ 'i, Yāvánā 'i, Túbálā 'i, Mēsékā 'i, Tírásā sɔ.

³ Anɔi Gōmērĩ vé rĩ pɔ,

Āsíkēnázĩ pɔ Rífátā be, Tōgārímā sɔ.

⁴ Anɔi Yāvánā vé rĩ pɔ,

Ēlísā 'i, Tārāsísā 'i, 'bá Kītímū vé rĩ pɔ, āzini 'bá Rōdānīmū vé rĩ pɔ.

⁵ ('Bá 'dĩ'bée vé úyú rĩ 'bá ɛcɔ 'bá kúlúmgba sɔ rĩ pɔ, kɔpɔ ayíkɔ mužú āngū rĩ pɔ agásɔ céré, ívé sùrú rĩ pɔ vú sɔ, sùrú ālu ālu rikɔ átā ívé tɔ sɔ.)

Úyú Ámā vé rĩ

⁶ Anɔi Ámā vé rĩ pɔ, Kúsɔ 'i, Ējēpētō* 'i, Pútũ 'i, Kānánā sɔ.

⁷ Anɔi Kúsɔ vé rĩ pɔ,

Sébā 'i, Hāvilā 'i, Sābútā 'i, Rāámā 'i, Sābítékā sɔ.

Anɔi Rāámā vé rĩ pɔ,

Sébā pɔ Dēdánā be.

⁸ Kúsɔ vé mvá āzi rĩ ā rú Nīmīrōdā 'i. Nīmīrōdā rĩ ũkpō be ɛ'dĩ 'dɔjɔpɔ ni vū drĩgé nōgō.

⁹ Īri 'bá zāā mbāápi ni Úpɔ Múngú ɛndrɛtɔ gé, sɛzú 'bá rĩ pɔ ní rizú 'yozú, "Mɔ sũ Nīmīrōdā ũkpō be riipi zāā mbāápi Múngú ɛndrɛtɔ gé rĩ tɔjɔ" ānɔ.

¹⁰ Kūrú drĩdrĩ Nīmīrōdā ní í'dózú ívé mālūngā ružú rĩ, Bābēlónā, Ērēkē, Ākādā, āzini Kālānā, kūrú 'dĩ'bée céré āngū Sinārĩ† vé rĩ agá.

¹¹ Nīmīrōdā gō ngāā āngū 'dāri agásɔ mužú Āsíríyā gá, Īri ní í'dózú kūrú Nínéwē vé rĩ sɔzú, Rēhōbótĩ Īrĩ vé rĩ sɔzú, Kālāhā vé rĩ sɔzú,

¹² āzini Īri ní kūrú Rēsénĩ vé rĩ sɔzú. Kūrú Rēsénĩ vé rĩ, Īri āsámvú Nínéwē pɔ vé Kālāhā be rĩ gé, kūrú 'dĩri Īri āmbúgú.

¹³ Ējēpētō rĩ ɛ'bɔjɔ

Lūdímū rĩ pɔ vé ni, Ānāmímū rĩ pɔ vé ni, Lēhābímū rĩ pɔ vé ni,

Nāfātūhímū rĩ pɔ vé ni,

¹⁴ Pātūrūsímū rĩ pɔ vé ni, Kāsúlūhímū rĩ pɔ vé ni, āzini Kāpētōrímū rĩ pɔ vé ni, Fēlēsétē rĩ pɔ íbíkɔ ífúú úyú 'dĩ'bée agá.

¹⁵ Kānánā rĩ ɛ'bɔjɔ Sídónā vé ni, Sídónā rĩ Īrivé mvá kāyú.

Kānánā rĩ kpá ɛ'bɔjɔ Hítĩ rĩ pɔ vé ni,

¹⁶ Jēbúsĩ rĩ pɔ vé ni, Āmórā rĩ pɔ vé ni, Gírīgásĩ rĩ pɔ vé ni,

¹⁷ Hívĩ rĩ pɔ vé ni, Ārikā rĩ pɔ vé ni, Sínā rĩ pɔ vé ni,

¹⁸ Ārívādā rĩ pɔ vé ni, Zēmārā rĩ pɔ vé ni, Hāmátā rĩ pɔ vé ni.

Vùdrĩ ni gé, úyú Kānánā vé rĩ pɔ ayíkɔ mužú

¹⁹ āngū Kānánā gārā gá rĩ pɔ agásɔ céré, í'dó Sídónā gá, cazú Gērārĩ gé, Gázā gá, Sōdómō gá, Gōmórā gá, Ādímā gá, Zēbōyímū gé, āzini Lásā gá.

²⁰ Anɔi 'dĩ'bée Ámā vé rĩ pɔ, kɔpɔ sùrú ívé rĩ pɔ vú sɔ, tɔ ívé rĩ pɔ vú sɔ, kɔpɔ rĩ adri vūrā ívé rĩ pɔ gé sɔ, āzini kɔpɔ rĩ adri āngū ívé rĩ pɔ agásɔ.

* **10:6 10:6** Ējēpētō: Ējēpētō vé rú āzi rĩ Mizirāyímū. † **10:10 10:10** Sinārĩ: Sinārĩ vé rú āzi rĩ Bābēlónā.

Úyú Sémē vé rī

21 Sémē mvá kāyú Yāpētē édrīpi tị anji āgō rá, Sémē ri é'bípi Ēberē rī pi vé ni.

22 Sémē vé anji āgō rī pi Ēlámá 'i, Āsúrā 'i, Ārīpākāsádā 'i, Lúdī 'i, Ārámā sī.

23 Ārámā vé anji āgō rī pi, Úzī 'i, Úlū 'i, Gētérī 'i, Mēsékā sī.

24 Ārīpākāsádā ri Sélā vé étépi, Sélā ri Ēberē vé étépi.

25 Ēberē vé anji āgō rī pi Īrī, kāyú rī 'dakí rú ni Pélégē 'i, † á'diātāsīyā lókí Ēberē vé rī gé, 'bá rī pi acokí ĩ āndiāndi ĩvé tị vú sī, 'dakí Pélégē vé édrīpi á rú Yōkítánā 'i.

26 Yōkítánā vé anji rī pi, Ālīmōdódā 'i, Sēléfā 'i, Āzārīmāvátā 'i, Jērā 'i,

27 Ādōrámū 'i, Ūzálā 'i, Dikīlā 'i,

28 Ōbálā 'i, Ābēmāélē 'i, Sébā 'i,

29 Ōfirī 'i, Hāvilā 'i, Jōbábū 'i. Anji āgō 'dī'bée céré Yōkítánā vé ni.

30 Vūrā kōpi ní adrizú rī í'dó Mésā gá, cazú Sēfārī gé, āngū ánga rú wōqōkō ũtū ní ĩfūzú rī gé.

31 Anji 'dī'bée Sémē vé rī pi, ĩ kōpi nī amá sūrú ĩvé rī sī, tị ĩvé rī sī, vūrā ĩvé rī sī, āzini āngū ĩvé rī sī.

32 Sūrú 'dī'bée ĩfū'bá anji Núwā vé rī pi ā rú'bá gá rī pi, yī tīpi rī ā vūdrī gé, kōpivé sūrú gō ayií mụzú āngū rī pi agásī, vū drīgé sī céré.

11*Síkí lágáraka Bābélā gá*

1 Sā 'dāri gé, 'bá rī pi céré ri átá tị ālu ni sī.

2 'Bá rī pi ní 'dezú mụzú wōqōkō ũtū ní ĩfūzú rī gé, kōpi cakí āngū kpākpā ní ĩsụ āngū Sínārī vé rī agá, kōpi áwíkí adrií āngū rī agá.

3 Kōpi ní átázú ĩ āsámvú gé sī kīnī, "Lē 'bā gbāki bīrīkī, 'bā zākí áci sī, ā adri rí ũkpó ũkpó." Kōpi ríkí lágáraka rī sī bīrīkī sī, kōpi síkí írā sī kuyé. Kōpi síkí lágáraka rī ũrútē sī.

4 Kúru kōpi ní 'yozú kīnī, "Īmi ímúkí 'bā síkí 'bá ní kūrú lágáraka be āco caá cīmgbá 'bū gé 'dāá, 'bá rú ā kụ rí ānī kụkụ, 'bā írékí rí 'bá mụzú vū drīgé sī céré ku."

5 'Bo Úpí Múngú ní ímúzú vūgá nōlé kūrú kōpi ní rí sī rī ndrezú lágáraka rī be.

6 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "'Bā nō'bée sūrú ālu, kōpi ri átá tị ālu ni sī, kōpi í'dókí tā rī ngáá 'dīri tịni, vúlé 'dīgé kōpi ũtīkí dō tā āzi, kōpi lēkí dō 'duú ngáá, ícō kōpi ndéé ku.

7 Īmi ímúkí, 'bá múkí vūgá 'dālé kōpivé tị usaá, 'bá ālu ālu ā yí rí ógúpí vé tị ku."

8 Kúru Úpí Múngú ní kōpi írészú kpélékpélé vū drīgé sī céré. Kūrú rī vé sīngará tu pá rá.

† 10:25 10:25 Pélégē: Pélégē vé ífífi acongará.

9 Tã 'dĩri sē ĩ ní āngũ rĩ ã rụ 'dazú Bābélā* ānī, ā'diātāsīyā Úpí Múngú usa tị rĩ vūrã 'dāri gé, āzini írē 'bá rĩ pi mužú vũ drịgē sī vūrã 'dāri gé.

Úyú Sémē vé rĩ

10 Úyú 'dĩ'bee Sémē vé rĩ.

Yĩ tịpi rĩ ã vudrị kã caá ílĩ ĩrĩ, ísụ ākūdē Sémē vé ílĩ ca mụdđrũlũ ălu (100), ĩri ní kúru Ārĩpākāsádā ri tịzú.

11 Sémē kã Ārĩpākāsádā ri tịj, gō adrii ílĩ mụdđrũlũ tōwú (500), tị anjĩ āgō urụkọ'bee anjĩ ũkú pi be ílĩ 'dĩ'bee agá rá.

12 Ārĩpākāsádā kã adrii caá ílĩ be pũkú na drị ni tōwú (35), ĩri ní Sélā ri tịzú.

13 Ārĩpākāsádā kã Sélā ri tịj, gō adrii ílĩ mụdđrũlũ sụ drị ni na (403), tị anjĩ āgō urụkọ'bee anjĩ ũkú pi be ílĩ 'dĩ'bee agá rá.

14 Sélā kã adrii caá ílĩ be pũkú na (30), ĩri ní Ēbéré ri tịzú.

15 Sélā kã Ēbéré ri tịj, gō adrii caá ílĩ mụdđrũlũ sụ drị ni na (403), tị anjĩ āgō urụkọ'bee anjĩ ũkú pi be ílĩ 'dĩ'bee agá rá.

16 Ēbéré kã adrii caá ílĩ be pũkú na drị ni sụ (34), ĩri ní Pélégē ri tịzú.

17 Ēbéré kã Pélégē ri tịj, gō adrii caá ílĩ mụdđrũlũ sụ pũkú na (430), tị anjĩ āgō urụkọ'bee anjĩ ũkú pi be ílĩ 'dĩ'bee agá rá.

18 Pélégē kã adrii caá ílĩ be pũkú na (30), ĩri ní Réwũ ri tịzú.

19 Pélégē kã Réwũ ri tịj, gō adrii ílĩ mụdđrũlũ ĩrĩ drị ni úrōmĩ (209), tị anjĩ āgō urụkọ'bee anjĩ ũkú pi be ílĩ 'dĩ'bee agá rá.

20 Réwũ kã adrii caá ílĩ be pũkú na drị ni ĩrĩ (32), ĩri ní Sērúgā ri tịzú.

21 Réwũ kã Sērúgā ri tịj, gō adrii ílĩ mụdđrũlũ ĩrĩ drị ni ézĩrĩ (207), tị anjĩ āgō urụkọ'bee anjĩ ũkú pi be ílĩ 'dĩ'bee agá rá.

22 Sērúgā kã adrii caá ílĩ be pũkú na (30), ĩri ní Nāhórā ri tịzú.

23 Sērúgā kã Nāhórā ri tịj, gō adrii caá ílĩ mụdđrũlũ ĩrĩ (200), tị anjĩ āgō urụkọ'bee anjĩ ũkú pi be ílĩ 'dĩ'bee agá rá.

24 Nāhórā kã adrii caá ílĩ be pũkú ĩrĩ drị ni úrōmĩ (29), ĩri ní Tērā ri tịzú.

25 Nāhórā kã Tērā ri tịj, gō adrii caá ílĩ mụdđrũlũ ălu mụdrị drị ni úrōmĩ (119), tị anjĩ āgō urụkọ'bee anjĩ ũkú pi be ílĩ 'dĩ'bee agá rá.

26 Tērā kã adrii caá ílĩ be pũkú ézĩrĩ (70), ĩri ní Ábrāmũ pi tịzú Nāhórā be, Hārānā sī.

27 Ú'dógú'dógú Tērā vé rĩ 'dĩni.

Tērā tị Ábrāmũ pi Nāhórā be, Hārānā sī. Hārānā tị Lótō ri.

28 Hārānā drā kũrụ Ụrũ vé rĩ agá, āngũ Kālédéyā vé rĩ agá, vūrã ĩ ní ĩri tịzú ĩ gé, ísụ ākūdē étépĩ Tērā ri drị idri rú.

29 Ábrāmũ pi Nāhórā be ĩrĩtrọ jekĩ ũkú rá. Ábrāmũ vé ũkú ã rụ Sāráyĩ 'i. Nāhórā vé rĩ ã rụ Mílékā 'i. Mílékā pi Ísíkā be, kọpi anjĩ Hārānā vé ni.

30 Sāráyĩ adri caá úndó rú ílĩ be kárákará, tị mvá kuyé.

31 Tērā ní 'i mvọpĩ Ábrāmũ pi 'duzú 'í édrípĩ Hārānā vé mvá Lótō be, 'i mvọpĩ Ábrāmũ vé ũkú Sāráyĩ sī. Kọpi ngakĩ fũu kũrụ Ụrũ vé rĩ agásĩ, Ụrũ ri āngũ Kālédéyā vé rĩ agá, kọpi lėkĩ kōdō muų Kānānā gá. 'Bo kọpi ká muų caá Hārānā gá, kọpi áwíkĩ adrii 'dāgá.

32 Tērā adri caá ílĩ be mụdđrũlũ ĩrĩ drị ni tōwú (205), ĩri ní kúru drāzú Hārānā gá 'dāgá.

* 11:9 11:9 Bābélā: Bābélā vé ífífí, tị vé acongará. Bābélā vé rụ āzi rĩ Bābélónā.

12

Úpí Múngú zì Ábrāmū ri

¹ Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmū ní kīnī, “Í ku āngū ìmivé rī, 'í ku māríté mívé rī pi, 'í ku 'bá mí étèpì vé jó àsámvú gé rī pi, 'í mụ adrii āngū má ní úmvúlésì lēē lūú mí ní rī gé.

² “Ma ímụ sē mívé sūrú ri adri āmbúgú.

Ma sē mi ímụ tākiri ísú rá,
ma ímụ sē mí rú ri kụkụ,
mí tã sī, ma ímụ tākiri sē 'bá ụrụkọ'bée ní rá.

³ Ma ímụ tākiri sē 'bá tākiri sē 'bá mí ní rī pi ní,

'bá mi wā'bá rī pi, ma ímụ kọpi wā rá,
'bá cére vū dríge nōgó rī pi,
ma ímụ kọpi ní tākiri sē mí tã sī.”

⁴ Kúru Ábrāmū ní 'dezú mụzú sū Úpí Múngú ní lūú ìri ní rī tịnị. Lótō pi 'dekí mụy ìri be trú. Ábrāmū ní ngazú füzú Hāránā agásí rī gé, ísú ākūdē ìri ílì be pükú ẹzírì drì ní tōwú.

⁵ Ábrāmū jì ívé ùkú Sāráyì ri, 'í ẹdrìpì vé mvá Lótō ri, ā'bú kọpi ní ísú rī pi, tógèrì kọpi ní ísú Hāránā gá 'dālè rī pi be mụzú ìndī. Kọpi ní ngazú mụzú, kọpi ní cazú āngū Kánánā vé rī gé 'dālè.

⁶ Kọpi ká mụy caá Kánánā gá 'dālè, Ábrāmū ní ẹcízú āngū rī agásì, ìri ní mụzú cazú pètì āmbúgú vūrā Mórè vé rī agá rī gé, kūrú Sèkémè vé rī agá. Lókí 'dāri gé, 'bá Kánánā vé rī pi āngū rī agá anigè.

⁷ Úpí Múngú ní 'i 'dazú Ábrāmū ní, ìri ní 'yozú kīnī, “Ma úmvúlésì āngū nōri sē mvá mívé úyú agá ní ní.” Kúru Ábrāmū ní vūrā rōbōṅṅò zāzú ní sịzú Úpí 'i 'daápi 'í ní rī ní.

⁸ Kúru ìri ní 'dezú mụzú vūrā ánga rú rī gé, Bètélè vé wōṅkō ụtú ní ífüzú rī gé, ìri ní ívé gākū sịzú Bètélè pi vé àsámvú Áyì be rī gé, Bètélè ri ụtú ní 'dengará gálé rú, Áyì ri ụtú ní ífüngará gálé rú. Ìri ní kpá vūrā rōbōṅṅò zāzú ní sịzú vūrā 'dāri gé, Úpí Múngú ri ìnjìzú ānì.

⁹ Kúru Ábrāmū ní gōzú 'dezú mụzú ándrélé rú Nègévè gá.

Ábrāmū mụ adrii Èjèpétò gá

¹⁰ Lókí 'dāri gé, ẹbìrì 'de āngū rī agá ùnjí ùnjí, sē Ábrāmū mụ adrii tēē āngū Èjèpétò vé rī agá 'dālè ùkōlō.

¹¹ Ábrāmū ká caá ìnyinā Èjèpétò gá 'dāá, ìri ní 'yozú 'í ùkú ni Sāráyì ní kīnī, “Á nī rá mi ùnyì be ambamba.

¹² 'Bá Èjèpétò vé rī pi kádō mi ndreeé, kọpi 'yo kīnī, mi ùkú mávè ni. Kọpi ma 'dì rá, kọpi mí ku adri ídri rú.

¹³ 'Í 'yo kọpi ní, mí má ómvùpì. Mí tã sī, kọpi 'okí ma ùnjí ku, kọpi ma ku adri ídri rú.”

¹⁴ Ábrāmū pi ká caá 'í ùkú ni Sāráyì be Èjèpétò gá 'dālè, 'bá Èjèpétò vé rī pi ndrekí Sāráyì ri ùnyì be ambamba.

¹⁵ 'Bágú Èjèpétò vé rī vé ùgalaku rī pi ká ìri ndreeé, kọpi mụkí ùlūú 'bágú rī ní kīnī, mvá ùkú āzi 'dāá'dā ùnyì be ambamba. Kúru kọpi ní ìri jìzú 'bágú rī vé kání agá 'dāá.

16 Sāráyī ā tā sī, 'bāgú rī 'o Ábrāmū ri múké, sē Ábrāmū ní, kābīlō, tī, dōngí āgō, dōngí ūkú, átí'bá āgō rú ni pi, átí'bá ūkú rú ni pi be, kāmīlō pi be.

17 'Bo Ábrāmū ūkú ni Sāráyī ā tā sī, Úpí Múngú pē drā ūnjí 'bāgú Ējēpētō vé rī drīgē, írivé 'bá jó āsámvú gé rī pi be.

18 'Bāgú Ējēpētō vé rī ní 'bá pēzú mužú Ábrāmū ri bīzú, Īri ní 'yozú kīnī, "Mí 'o ma 'dīni āsī? Mí lū má ní 'yozú kīnī, Sāráyī ri ūkú mívé ni kuyé āsī?"

19 Mí kīnī, 'Īri mívé ómvúpi āsī?' Mí 'yo tā rī 'dīni, mā 'dụ rí Īri má ní ūkú rú ānī? Mívé ūkú rī 'dī. 'Í 'dụ Īri, ĩmi 'dekí mužú!"

20 Kúru 'bāgú Ējēpētō vé rī ní 'yozú ívé āngáráwá rī pi ní, lē kōpi ā pēkí Ábrāmū pi ūkú ni Sāráyī be mužú 'dīisí rá. Āngáráwá rī pi ní kōpi pēzú mužú ūkú ni be, ngá ĩrivé rī pi be céré.

13

Ábrāmū pi acokí ĩ Lótō be

1 Kúru Ábrāmū pi ní ngazú fūzú āngū Ējēpētō vé rī agásí ūkú ni be, ngá ívé rī pi be, kōpi ní mužú Nēgévē gá, Lótō pi mužú Īri be trú.

2 Ábrāmū ri ā'bú be kárakará, Īri tī be, kābīlō be, ndrījī be, aya ógú'ba ógú'ogú ni pi be, dábū be.

3 Īri ní ngazú Nēgévē gá 'dāásí, Īri ní écjízú mužú āngū rī pi agásí, Īri ní cazú Bētélē gá, vūrā Īri ní ándúrú ívé gākū sízú Bētélē pi āsámvú Áyí be rī gé.

4 Vūrā 'dāri ándúrú Ábrāmū ní vūrā rōbōņō zázú rī sízú rī. Ábrāmū ní Úpí Múngú ri ĩnjízú vūrā 'dāri gé.

5 Lótō mužúpi Ábrāmū be rī, Īri kpá kābīlō be, ndrījī be, tī be, 'bá ívé 'bētī āsámvú gé rī pi be, tūgērī rī pi be.

6 'Bo vūrā rī ca kōpi ní adrizú trú ku, ā'diātāsīyā kōpi ānyāpá be ambamba, ícō kōpi ní adrizú trú ku.

7 'Bá Ábrāmū vé ānyāpá úcé'ba rī pi í'dókí rií āwāá ĩ āsámvú gé sī Lótō vé 'bá ānyāpá úcé'ba rī pi be. Sā 'dāri gé, 'bá Kánánā vé rī pi Pērízí vé rī pi be ri adri āngū 'dāri agá.

8 Kúru Ábrāmū ní 'yozú Lótō ní kīnī, "Lē 'bā ríkí āwāá mí be ku, dōku mívé 'bá ānyāpá úcé'ba rī pi ā ríkí āwāá mávé 'bá ānyāpá úcé'ba rī pi be ku, ā'diātāsīyā 'bā mí be māríté.

9 Āngū rī āmbúgú, adri 'dīni kuyé? Lē 'bā acokí 'bā adrii āndiāndí. 'Í muž dō drī ĩjī gélé rú, ma muž drī ĩndépí gélé rú, 'í muž dō drī ĩndépí gélé rú, ma muž drī ĩjī gélé rú."

10 Lótō ní 'í drī ingazú āngū rī ndrezú, ndre í'bujá Yáridéní vé rī múké, yījī be ambamba, sū ómvú Úpí Múngú vé rī tñjī, sū āngū Ējēpētō vé mužúpi Zōará gálé rú rī tñjī. (Tā 'dīri 'o 'i ĩsú ākūdē Úpí Múngú zā drī Sódómō pi Gōmórā be kuyé.)

11 Kúru Lótō ní ívé rī í'bujá Yáridéní vé rī ā vúgú ĩpēzú céré, Īri ní 'dezú mužú ũtī ní ĩfūngará gálé rú. Lótō pi ní ĩ acozú Ábrāmū be.

12 Ábrāmū áwí ívé rī adrii āngū Kánánā vé rī agá, Lótō muž adrii í'bujá rī gé kūrjū rī pi āsámvú gé, sī gākū ívé rī pi ĩnyināņā Sódómō gārā gá.

13 'Bá Södómō vé rī pi ri tã ũnjí 'o, kōpi ri ũnjikānyā 'o Úpí Múngú ɛndrɛtj gé ambamba.

Ábrāmū mu adrii Hēbērōnā gá

14 Lótō kā muɣú gí, Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmū ní kīnī, "'Í ndre āngū úrúlé rú, ándréle rú, útú ní ífūngará gálé rú, āzini útú ní 'dengará gálé rú.

15 Āngū mí ní ndree 'dāri ā vúgú ma sē cére mí ní, āzini mvá mívé úyú agá ní ní muzú nyonyo.

16 Ma ímú sē mívé úyú ri ízú tré, sū cínýáfā vūgá 'dīri tīnj, ícókí lāá bā ku.

17 'Í mu, mí ɛcǐ āngū rī agásí, ā'diātāsīyā ma āngū rī sē mí ní."

18 Kúru Ábrāmū ní ívé gākū 'dúzú muzú sízú ìnyinǎ pɛtj āmbúgú Māmúrē vé rī ā jélé gá, vūrā Hēbērōnā vé rī gé, ìri ní vūrā rōbōṅṅō zázú ní sízú Úpí Múngú ri ìnjǐzú ānī.

14

Ábrāmū ípá Lótō ri

1 Sā 'dāri gé, 'bāgú Āmērāpélā Sīnārī vé rī, 'bāgú Ārīyókí Ēlēsārā vé rī, 'bāgú Kēdōrōlāómā Ēlāmā vé rī, āzini 'bāgú Tīdálā Gōyímū vé rī pi

2 úmúkí ī ɛ'dǐ 'dǐj 'bāgú Bērā Södómō vé rī be, 'bāgú Bīrīsā Gōmórā vé rī be, 'bāgú Sīnábā Ādīmā vé rī be, 'bāgú Sēmēbérí Zēbōyímū vé rī be, āzini 'bāgú Bélā vé rī be. (Bélā ri ī kpá zj Zōārā.)

3 'Bāgú vúlé tōwú 'dī'bée úmúkí ívé āngáráwá rī pi muɣú adrii í'búnǎ Sīdímū vé rī agá (í'búnǎ 'dīri ī nóni zj yǐj tafu ɛ'yj rú ni).*

4 'Bāgú tōwú 'dī'bée adriki Kēdōrōlāómā ā pálé gá ílí muɣrj drj ni ìrj. 'Bo ílí muɣrj drj ni na ni gé, kōpi ní wazú ìri ní ari'ba rú.

5 Ílí muɣrj drj ni su ni gé, Kēdōrōlāómā pi 'bāgú na rī pi be, kōpi úmúkí ī muɣú ɛ'dǐ 'dǐj Rēfāyímū adri'ba Āsītērótā-Kārīnāyímū agá rī pi be, Zúzímū adri'ba kūrj Āmā vé rī agá rī pi be, Ēmímū adri'ba Sávē Kīrītāyímū agá rī pi be,

6 āzini Hōrī adri'ba āngū ánga rú Sēyírī agá rī pi be, kōpi 'dǐkí ɛ'dǐ rī cǐmgbá cazú āngū Ēlī-Pārānā gá, ìnyinǎǎ āngū ā'wí cínýáfā rú rī gé.

7 Kúru kōpi ní ī újázú gōzú vúlé, kōpi ní cazú Ēnī-Mīsīpátā gá. (Āngū 'dīri ī zj Kādésā.) Kōpi ruǐkí āngū Āmālékē vé rī ā vúgú cére, kōpi ndékí kpá 'bá Āmórā vé adri'ba āngū Hāzāzōnā Tāmārā agá rī pi rá, kōpi ruǐkí āngū rī ā vúgú cére.

8 Kúru 'bāgú Södómō vé rī, 'bāgú Gōmórā vé rī, 'bāgú Ādīmā vé rī, 'bāgú Zēbōyímū vé rī, āzini 'bāgú Bélā vé (ī ní zj Zōārā) rī sī, kōpi ní 'dezú muɣú ɛ'dǐ 'dǐjngará gá, kōpi muǐkí ī tǐj í'búnǎ Sīdímū vé rī agá.

9 Kōpi lēkí ɛ'dǐ 'dǐj 'bāgú Kēdōrōlāómā Ēlāmā vé rī be, 'bāgú Tīdálā Gōyímū vé rī be, 'bāgú Āmērāpélā Sīnārī vé rī be, 'bāgú Ārīyókí Ēlēsārā vé rī be. 'Bāgú tōwú rī pi 'dǐkí ɛ'dǐ 'bāgú sū rī pi be.

* 14:3 14:3 Yǐj bālālā ɛ'yj rú rī: Yǐj bālālā ɛ'yj rú rī vé rú āzi, yǐj bālālā drāapi gí ni, ā'diātāsīyā ngá idri be ní ícǐ adrii 'a ní gé ku.

10 Í'bujá Sídímū vé rī gé 'dāá, 'bū ūrūtē gazú rī pi kárákará. 'Bāgú Södómō vé rī pi Gómórā vé rī be, kōpi ká lēé ápá, kōpivé 'bá urukō u'dekí 'bū rī pi agá, urukō'béé ápákí mužú āngū ānga rú rī pi drīgé.

11 'Bāgú sū rī pi u'dukí ngá Södómō agá rī pi, āzini ngá Gómórā agá rī pi ārēvū céré, kōpi u'dukí ānyāngā rī pi mužú īndī, kōpi ní kúru 'dezu mužú.

12 Kōpi íšukí Ábrāmū édrīpi vé mvá Lótō ri Södómō agá 'dālé, kōpi rukí īri jī mužú īndī, āzini kōpi u'dukí īrivé ngá mužú īndī.

13 Ágó āzi ápápi ē'dí gé 'dāási rī ní ímúzu tā rī ūlūzu Ábrāmū Ēberégú† rī ní. Ábrāmū ri adrii peṭi āmbúgu Māmūrē Āmórāgu rī vé rī pi ā gārā gá. Māmūrē pi édrīpi Ēsíkólā be, Ānérī sī, kōpi ūndī Ábrāmū vé ni.

14 Ábrāmū kā yī kīnī rukí 'í édrīpi vé mvá Lótō rī gí, īri ní āgō mūdūrūlū na mužrī drī ní ārō (318) ī ní tī īrivé āngá, ī ní ímbá múké múké ē'dí vé tā sī gí rī pi úmúzu céré vūrā ālu gé. Kōpi ní Kēdōrōlāomā vé āngáráwá rī pi drozú cīngbá cazú kūrú Dánā vé rī gé.

15 Kā mužú adrii ínjā rī sī, Ábrāmū ní ívé āgō 'dī'béé acozú, kōpi ní í'dózu ē'dí 'dīzu ari'ba rī pi be. Kōpi drokí ari'ba rī pi cīngbá cazú Hóbā gá, Dāmāséké vé wōkō ūrūlé rú rī gé.

16 Ábrāmū íjī ngá 'í ní alíu rī pi ārēvū céré īgōó vúlé. Íjī édrīpi vé mvá Lótō ri ímúzu īndī, íjī kpá ngá īrivé rī pi, ūkú rī pi be, 'bá urukō'béé be ímúzu īndī.

17 Ábrāmū pi ká Kēdōrōlāomā pi ndēé īrivé 'bāgú rī pi be, īri ní ímvízu īgōzú. Kúru 'bāgú Södómō vé rī ní mužú Ábrāmū vúgá í'bujá Sāvēyī vé rī agá 'dāá. (Í'bujá 'dīri, īri 'bāgú rī vé ni.)

18 Kúru Mēlēkizēdekē 'bāgú Sālémū vé rī ní pánga íjīzú vīnyō be sēzú Ábrāmū ní. Mēlēkizēdekē ri átálágú Múngú āmbúgu 'bá drīgé céré rī vé ni.

19 Īri ní tākíri sēzú Ábrāmū ní, īri ní 'yozú kīnī,
"Múngú adriipi āmbúgu 'bá drīgé céré
'bū pi gbiipi vū be rī ā sē mí ní tākíri.

20 Ē íngúkí Múngú adriipi āmbúgu 'bá drīgé céré rī,
īri ní sēé mí ní ari'ba rī pi ndēé rī sī."

Ngá Ábrāmū ní íšú rī pi agá, ngá mužrī agá, í'dú ālu ni sēé Mēlēkizēdekē ní.

21 'Bāgú Södómō vé rī ní 'yozú Ábrāmū ní kīnī, "'Í sē má ní 'bá mávé ī ní uruŷ rī pi īgōó vúlé, 'í 'du ngá rī pi ārēvū céré mí ní."

22 'Bo Ábrāmū ní újázú 'bāgú Södómō vé rī ní kīnī, "Á sō ūyō Úpí Múngú āmbúgu 'bá drīgé céré 'bū pi gbiipi vū be rī ēndrēṭi gé,

23 má ícō ngá mívé rī 'duŷ ālujāni ku, kēṭi, dōku ngá pá gá ā bāákú, á 'du ālujāni ku, mí 'yo rí kīnī, 'Á sē Ábrāmū ri adrii ā'bú be ní 'dīni ku.'

24 Má ā'yī ngá āzi ālujāni ku. Ngá má ní ā'yī rī, īri 'yēná ānyāngā 'bá mávé rī pi ní nyaá rī. 'Bo Ānérī pi Ēsíkólā be, Māmūrē sī, kōpi muží má vúgá sī īndī, ngá 'bá ní íjī gōó vúlé 'dī'béé, 'í sē kōpivé rī ā vúgu kōpi ní."

† 14:13 14:13 Ēberégú: Ābūrāmā ri Ēberégú. Īrivé mvá vé mvá Yōkóbū ri gōkí zīj Ísērélē, sá āzi sī īrivé úyú rī pi ī ri zī Ēberē, sá āzi sī ī kpá zī anjī Ísērélē vé rī pi. Sā Yēsū vé rī gé, ī ri kōpi zī Yāhūdī.

15

Múngú rụ ùndī Ábrāmū be

1 Tā 'dīri ā vùdrī gé, Úpí Múngú ní átázú Ábrāmū ní urobí agá, ĩri ní 'yozú kīnī,

“Ábrāmū, 'í 'o ũrī sī ku.

Ma mi ũtē rá,
ma mí ní àndēma sē àmbúgú.”

2 'Bo Ábrāmū ní újázú ĩri ní kīnī, “Úpí Múngú Ūkpō 'Dípa, sū má ní adrii mvá àkó nōri tịnị, ngá mí ní lēé sēé má ní rī ā'di? 'Bá úmvúlésī mávé ā'bú rụpí rī, ĩri adri Ēlízērē Dāmāsékégú rī 'i.

3 'Í sē má ní anjịná kuyé, mávé átí'bá nōri úmvúlésī mávé ā'bú rụ nī.”

4 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmū ní kīnī, “Mívé átí'bá 'dīri rụ úmvúlésī mívé ā'bú nī ku. Mi úmvúlésī ímụ mvá ágó tị rá, ĩri úmvúlésī mívé ā'bú rụ nī.”

5 Úpí Múngú ní Ábrāmū ri jịzú fūzú àmvé, ĩri ní 'yozú kīnī, “'Í ndre àngū urụ 'dāá, 'í lā línýā rī pi, mi dō ícọ kọpi lā bā rá. Mívé úyú ri ímụ ízú kárákará sū 'dīri tịnị.”

6 Ábrāmū ẹ'yī Úpí Múngú ri rá, Múngú ā'yī ĩri adrii 'bá pịrị 'í ẹndrẹtị gé.

7 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmū ní kīnī, “Ma Úpí Múngú 'i, má íjị mi ífúú Ūrụ agá 'dāásī, íngázú àngū Kālédéyā vé rī agá, ma àngū nōri sē mí ní, ĩri adri mívé nī.”

8 'Bo Ábrāmū ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú, ma ícọ nị ngóni 'yozú kīnī, àngū rī adri mávé nī?”

9 Úpí Múngú ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Mí íjị má ní tị ũkú, ndrījị ũkú, āzini kābīlō ágó céré ílī be na na nị pi, àmámū āzini ũ'bōlōgú adriipi cōrō nī.”

10 Ábrāmū ní ànyāpá rī pi íjịzú Múngú ní, ĩri ní kọpi ā 'a àsízú céré ĩrī ĩrī, ĩri ní kọpi ũ'bāzú vūgá 'dīgé ílébe ílébe, àsī àrínjá rī pi ā 'a kuyé.

11 Lógúnū rī pi ní u'dezú zāá rī pi drīgé, 'bo Ábrāmū údró kọpi rá.

12 Ūtụ rī ká ríí 'deé, Ábrāmū ní ụ'dụ kozú kpílíkplíí, àngū rī bī nịj kúú cịcị Ábrāmū ā gārā gá sī, sē ĩri ní ũrī ambamba.

13 Úpí Múngú ní 'yozú Ábrāmū ní kīnī, “Lē mí nị múké 'yozú kīnī, úyú mívé rī pi úmvúlésī mụ adri jākā rú àngū āzi gé, kọpi adri tųgẹrị rú, í kọpi ọcụ ca ílī mụdūrūlū su.

14 'Bo ma ímụ 'bá àngū rī agá kọpi 'bā'bée ẹzị nga 'bá tųgẹrị rú rī pi ĩrīnā rá. Vùdrī nī gé, kọpi úmvúlésī ífū àngū rī agásí ngá be ambamba.

15 'Bo mi úmvúlésī ímụ adri ílī be ācọ, mi ímụ drā tā be kírí, ísụ àkūdē mi àrākā rú, í kúru mí sị.

16 ĩri adri ca úyú sụ, vùdrī nī gé, úyú mívé rī pi úmvúlésī ígō ímụ àngū nōri rụ nī, ā'diātāsīyā sá 'dāri gé, ísụ 'bá Àmórā vé rī pi vé ũnjikānyā ga ambamba, ma kọpi ĩrīnā úyú mívé rī pi ā tā sī, ma kọpivé àngū sē úyú mívé rī pi nī.”

17 Ūtụ rī ká 'deé gí, àngū rī ká nịj, àcígá ní ngazú vūrā ĩ ní àcī ũdézú rī gé sī, āzini àcī ní dīzú àngū ímgbērēzú, ẹlịzú mụzú zāá ĩ ní ũ'bāá ílébe ílébe 'dī'bée àsámvú gé sī.

18 Ụ'dụ 'dāri gé, Ụpí Múngú ní ùndī rụzú Ábrāmū be, ịri ní 'yozú kīnī, “Á sē āngū nōri úyú mívé rī pi ní, í'dózú yī Ẹjẹpétō vé rī gé, cazú yī ǎmbúgú dīpi dīdī Yūfēretā vé rī gé,

19 āngū Kénī rī pi vé rī, āngū Kénīzī rī pi vé rī, āngū Kādīmónī rī pi vé rī,

20 āngū Hífī rī pi vé rī, āngū Pērízī rī pi vé rī, āngū Rēfāyímū rī pi vé rī,

21 āngū Ámórā rī pi vé rī, āngū Kānānā rī pi vé rī, āngū Gīrīgāsī rī pi vé rī, āngū Jēbúsī rī pi vé rī, á sē kōpi cére úyú mívé rī pi ní.”

16

Ìsīmāēlē vé tịngará

1 Ábrāmū ùkú ni Sāráyī tị ịri ní anji kuyé. 'Bo Sāráyī ri ǎtí'ba be Ẹjẹpétōzī, rụ ni ǎgārā 'i.

2 Kúru Sāráyī ní 'yozú Ábrāmū ní kīnī, “Ụpí Múngú uga má ní mvá tịngará sī. 'Í mụ laá ǎtí'bazị mávé rī be, sá ǎzi sī, ịri ícọ mvá tị rá, mvá rī adri mávé ni.”

Ábrāmū ǎ'yī tā Sāráyī ní 'yoó rī rá.

3 Ábrāmū ká adrii Kānānā gá 'dāá caá ilí mụdrị, ùkú ni Sāráyī ní ívé ǎtí'ba ǎgārā ri sēzú ịri ní ùkú rú.

4 Ábrāmū pi ní lazú ǎgārā be, ǎgārā ní 'a ịsúzú.

ǎgārā ká nī ǎmá 'i 'a be gí, ịri ní í'dózú Sāráyī ri idezú.

5 Kúru Sāráyī ní 'yozú Ábrāmū ní kīnī, “Tā má ní rizú ịzāngā nyazú nōri, tā ni ǎ adri mí drịgé. Á sē mávé ǎtí'ba mí ní ùkú rú, 'bo nóni ká nī ǎmá 'i 'a be gí, ịri nóni ri ma idede. Lē Ụpí Múngú ǎ aco 'bávé tā ǎsámvú mí be nī, ǎ'di ri dō ùnjí nī.”

6 Ábrāmū ní 'yozú kīnī, “ǎgārā ri mívé ǎtí'ba, 'í 'o tā mí ní lēé 'oó ịri ní rī.” Kúru Sāráyī ní í'dózú ǎgārā ri 'ozú ùnjí. ǎgārā ní ngazú ǎpázú mụzú 'dīisī rá.

7 Mālāyikā Ụpí Múngú vé rī* ịsụ ǎgārā ri ịnyịna kídí adriipi āngū ǎ'wi cínýáfá rú rī agá rī ǎ gārā gá. Kídí rī lẹtị mụpí Súrụ gé rī ǎ jēlé gá.

8 Mālāyikā rī ní 'yozú kīnī, “ǎgārā, Sāráyī vé ǎtí'ba, mí ímụ ịngōósila, mí ri mụ ngōlé?”

ǎgārā ní újázú ịri ní kīnī, “Má ịbị ǎpá ímụ mávé ǎmbúgú Sāráyī vúgálésī.”

9 Kúru mālāyikā Ụpí Múngú vé rī ní 'yozú ịri ní kīnī, “'Í gō mívé ǎmbúgú rī vúgá 'dālé vúlé, 'í mụ mí 'bāá vúgá ịri ǎ pālé gá.”

10 Mālāyikā rī ní gōzú 'yozú ịri ní kīnī, “Ma sē mívé úyú ízú kárakará, ícókí láá bā ku.”

11 Mālāyikā Ụpí Múngú vé rī ní kpá 'yozú ịri ní kīnī, “Mí nóni 'a be,

mí ímụ mvá ágó tị rá,

mí rụ ní 'da Ịsīmāēlē 'i,†

ǎ'diātāsīyā Ụpí Múngú yị mívé ngongará ịzāngā ịzāngá rú rī gí.

12 Mívé mvá 'dīri, ịri adri sụ dōngí ǎsé agá ọjọgọ ọjọgọ rī tịni, ịri 'ba rī pi fufụ,

* 16:7 16:7 Mālāyikā Ụpí Múngú vé rī: Ịri Ụpí Múngú 'i. 'Í lá Í'dóngará 16:13. † 16:11 16:11 Ịsīmāēlē: Ịsīmāēlē vé ififi, Múngú yị ma gí.

'bá rī pi kpá ĩri fufu,
 ĩrivé ẹsì ri adri ũká ũká
 ívé mǎríté rī pi ní."

13 Āgārā kīnī "Á ndre nóni Úpí Múngú riipi mà tā mbaápi rī gí." ĩri ní Múngú átápi 'í ní rī vé rù 'dazú, "Múngú riipi ma ndreépi rī 'i."

14 'Bá rī pi ní kídí rī ã rù 'dazú Bērē Lāyī Róyī[‡] ǎnī, kídí 'dīri anigé Kādésā pi vé ǎsámvú Bērédī be rī gé.

15 Kúru Āgārā ní Ábrāmū ní mvá ágó tǐzú, Ábrāmū ní mváná rī ã rù 'dazú Īsīmǎélē.

16 Āgārā ní Ábrāmū ní mvá ágó Īsīmǎélē ri tǐzú rī gé, ịsù ǎkūdē Ábrāmū vé ılı ca pũkù ǎrō drī ni áziyá.

17

Ūndī ĩ ní rụjù ágélé ẹ tị lizú rī

1 Ábrāmū vé ılı kǎ caá pũkù úrōmī drī ni úrōmī, Úpí Múngú ní 'i i'dazú ĩri ní, ĩri ní 'yozú kīnī, "Ma Múngú Ūkpō 'Dípa 'i. Lē mí 'dụ mávé tā ngaá, mí 'o tā pịrị.

2 Ma ūndī rụ mí be, mi anji tị ịzú kárákará."

3 Ábrāmū ní kǔmǔci útǐzú, 'i drī sǐzú vǔgá, Múngú ri ĩnǐjǐzú. Múngú ní 'yozú ĩri ní kīnī,

4 "Ūndī má ní lée rụjù mí be rī, ĩri 'díní, ma sē mi adri ẹtẹpi sùrù kárákará pi vé ni.

5 Mívé rù gōkí zịj Ābrāmū ku, ĩ gō zị Ābūrámā,* ǎ'diātāsīyā á 'bā mi adrii ẹtẹpi sùrù kárákará pi vé ni.

6 Ma sē mi anji tị ịzú kárákará, mi adri sùrù be kárákará, 'bǎgú rī pi kpá ímù ĩfū mí rụ' bá gá.

7 "Ma sē ūndī má ní rụjù mí be rī adri mụzú nyonyo, cazú úyú mí vùdrī gé rī pi vǔgá, cǐmgbá cazú úyú kọpívé rī pi vǔgá. Ma adri Múngú mívé ní, ǎzini Múngú úyú mí vùdrī gé rī pi vé ni.

8 Nyọkù Kǎnánā vé mí ní nóni adrizú 'a ni gé jǎkǎ rú nōri, ma ímù sē cére ĩmi ní mívé úyú mí vùdrī gé rī pi be mụzú nyonyo, ma adri Múngú kọpívé ni."

9 Kúru Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, "Mi mívé úyú mí vùdrī gé rī pi be, lē ĩmi 'dúkí ūndī má ní rụjù mí be 'dīri vé tā ngaánga.

10 Ūndī má ní rụjù mí be, ǎzini mívé úyú mí vùdrī gé rī pi be, má ní 'yoó ĩmi 'dúkí tā ni ngaánga rī, ĩri 'díní, ǎgō ĩmi ǎsámvú gé rī pi ǎrēvú cére, lē ǎ úlǐkí kọpi ǎ ágélé ẹ tị rá.

11 Lē ǎ úlǐkí ĩmi ágélé ẹ tị rá, ĩri ūndī má ní rụjù mí be rī vé tā i'da.

12 Anji ǎgō úmvúlésī ĩ ní ímù tịj úyú vúlé 'dílé rī gé rī pi, mváná rī ca dō 'dụ be ǎrō gí, lē ǎ lǐkí ágélé ni ẹ tị rá. Lē ǎ úlǐkí kpá ǎnji ǎgō ĩ ní tịj mívé 'bẹti ǎsámvú gé rī pi ǎ ágélé ẹ tị rá, ǎzini ǎ úlǐkí ǎgō ĩ ní jeé mǔfēngá sī jǎkǎ rī pi drǐgé rī pi ǎ ágélé ẹ tị rá.

[‡] 16:14 16:14 Bērē Lāyī Róyī: Bērē Lāyī Róyī vé ịfífi, kídí Múngú ịdri rú riipi ma ndreépi rī vé rī.

* 17:5 17:5 Ābūrámā: Ābūrámā vé ịfífi, ẹtẹpi sùrù kárákará pi vé ni.

13 Dō tìkí anji āgō ìmivé 'bètì àsámvú gé yā, dōku jekí mǔfēngā sī yā, lē ā úlìkí kòpì ā ágélé ē tì rá. Òndí má ní rụjụ ágélé ē tì lizú 'dìri, ìri lū 'yozú kìnì, ùndí 'dìri adri mụzú nyonyo.

14 'Bá ágó í ní ágélé ní ē tì lị kuyé rī, í ìri gū āmvé mávé 'bá rī pi àsámvú gé sī, ā'diātāsīyā ñō ùndí má ní rụjụ rī vé tā gí."

15 Múngú ní kpá 'yozú Ābūrámā ní kìnì, "Mívé ùkú Sāráyī ri, lē mī zì ìrivé rụ Sāráyī ku, mī zì ìrivé rụ Sārā.

16 Ma ìri ní tākírì sē, ìri mī ní mvá ágó tì rá. Ma ìri ní tākírì sē, ìri ìmụ adri èndrèpì sùrụ kárákará rī pi vé nì. 'Bágú rī pi kpá ìmụ ìfū ìrivé úyú agá."

17 Ābūrámā ní kǔmǔcì ùtǔzú, 'í drị sǔzú vǔgá Múngú ri ìnjǔzú. Ìri ní guzú, ụsụ 'í ẹsị agá 'dálé kìnì, "Bá ágó ìlì be caapi mǔdǔrǔlǔ ọlú ní nyo ícọ mvá tì rá? Sārā vé ìlì ca pǔkụ úrǔmì, ìri nyo ícọ mvá tì rá?"

18 Ābūrámā ní 'yozú Múngú ní kìnì, "Mí sē dō tākírì rī 'yéǵá Ìsīmāélē ní, ìri adri múkē."

19 Kúru Múngú ní 'yozú kìnì, "Adri 'dínì kuyé, mívé ùkú Sārā ri ìmụ mī ní mvá ágó tì rá, ní rụ ní 'da Ìsákā 'i. Òndí má ní rụjụ rī adri Ìsákā be mụzú nyonyo, ìri ca úyú Ìsákā ā vùdrị gé rī pi vúgá.

20 Á yì tā mī ní zìjì Ìsīmāélē ā tā sī rī gí, ma ìri ní tākírì sē rá. Ma sē ìri anji tì ízú kárákará. Ìri adri ẹtẹpì anji mụdrị drị ní ìrị āngū rụ 'bá rī pi vé nì, ma sē ìri adri sùrụ be kárákará.

21 Òndí má ní rụjụ mī be rī, ma kpá rụ Ìsákā Sārā ní ùmvúlésì ìmụ tìjì mī ní rī be. Ìri ìmụ tì sà āndrū nōrì tìjì rī gé, ìlì drị rī agá."

22 Múngú ká átángá rī átá deę Ābūrámā ní gí, ìri ní Ābūrámā ri kuzú, ìri ní 'dezú mụzú.

23 Ụ'dụ 'dàri gé, Ābūrámā ní ívé mvá ágó Ìsīmāélē ri 'dụzú, āgō í ní tìjì ívé 'bètì àsámvú gé rī pi be, āzini 'bá 'í ní jeé mǔfēngā sī rī pi be, ìri ní kòpìvé ágélé ē tì ùlǔzú rá, sụ Múngú ní 'yoo 'í ní rī tìjì.

24 Ì ní Ābūrámā ā ágélé ē tì lizú rī gé, ịsụ ākūdē ìrivé ìlì ca pǔkụ úrǔmì drị ní úrǔmì,

25 mvọpì Ìsīmāélē vé ìlì ca mụdrị drị ní na.

26 Ābūrámā pi mvọpì Ìsīmāélē be, úlìkí kòpì ā ágélé ē tì ụ'dụ ọlú 'dàri gé.

27 Āgō Ābūrámā vé 'bètì àsámvú gé rī pi, āgō í ní tìjì ìrivé 'bètì àsámvú gé rī pi be, dōku í ní jeé mǔfēngā sī jākā rī pi drìgé rī pi be, kòpì ārèvú céré, úlìkí kòpì ā ágélé ē tì Ābūrámā pi be trụ.

18

Ābūrámā ẹ'yì ụmụ na ívé āngá

1 Ụpì Múngú 'í da 'í Ābūrámā ní pẹtì āmbúgú Māmúrē vé rī ā jèlè gá, ịsụ ākūdē Ābūrámā úrì kuú ívé gākú rī vé kẹtìlè gá ụtụ mgbíngbì gé 'dìgé.

2 Ābūrámā ká 'í drị ingáá āngū ndrezú, ndre āgō na tukí pá kuú 'í ẹndrètì gé. Ká kòpì ndreé, koro ìri ní njuzú mụzú kòpì vúgá 'dāá, ìri ní kǔmǔcì ùtǔzú, 'í drị sǔzú vǔgá kòpì ẹndrètì gé.

3 Ìri ní 'yozú kìnì, "Āmbúgú mávé rī, 'í ndre dō tā má ní 'oó rī sē mī ní ọyìkò rá, ma átì 'bá mívé nì, lē mī aga má gārā gá sī ku.

4 Lē ĩmi uvukí peṭi nōri ā ndúgē nōgō, ē ĩjĩkí ĩmi ní yĩi, ĩmi ũjĩkí rí ĩmi pá ānī.

5 Mā á'dí ĩmi ní ínáyá, ĩmi nyakí rí, ā sē rí ĩmi ní ũkpō, ĩmi tukí rí eḗ rí mụzú ānī, ā'diātāsīyā ĩmi ícákí ātí'bá ĩmivé rí vúgá gí."

Kōpi ní 'yozú kīnī, "Múké, 'bá ā'yĩkí rá, mī 'o sũ mí ní 'yoó rī tĩnī."

6 Ābūrámā ní njuzú fizú gākū agá Sárā vúgá 'dālé. Īri ní 'yozú Sárā ní kīnī, "Mí í'dú jūrú, mí ĩyī fúndru mīnīmīni ní 'a ní gé mbēlē, mí ũnjō fúndru rī, 'í 'bā á'dí pánga rú."

7 Kúru Ābūrámā ní njuzú mụzú tĩ rī pi āsámví gé 'dāá, ĩri ní tĩ kājōngá rú'bá be múké ní ĩpēzú, ĩri ní sēzú ívé ātí'bá rī drígé, ātí'bá rī ní lizú, ĩri ní 'bāzú á'dízú mbēlēngá.

8 Kā ínáyá rī á'dí deḗ gí, Ābūrámā ní lé kūupi gí ní í'dúzú lé ĩ ní zoó ú'dí rú ní be, āzini ĩri ní tĩ zāá á'dípi gí rī í'dúzú, ĩri ní jizú 'bāzú ũmú rī pi endreṭi gé. Kōpi ká rii ínáyá rī nyaá, Ābūrámā áwí pá tuú kuú kōpi ā jēlé gá peṭi ā ndúgē 'dāá.

9 Ūmú rī pi ní Ābūrámā ri zizú kīnī, "Mī ũkú ní Sárā ri ingāá?"

Ābūrámā ní újázú kīnī, "Īri gākū agá 'dāá'dā."

10 Kúru Úpí ní 'yozú kīnī, "Ílī drū rī agá, ma ĩgō mí vúgá nōlē sá má ní ícázú mí vúgá āndrū nōri tĩnī rī gé, mī ũkú ní Sárā ri ímú mvá ágó tĩ rá."

Sárā ri átángá rī yĩ gākū Ābūrámā úgóró gá rī vé kēṭiṭé gá.

11 Ābūrámā pi Sárā be ĩrĩtrō ārākā rú, kōpivé ílī āmbúgú, Sárā vé ílī mvá tizú rī aga gí.

12 Sárā ní guzú, ũsũ 'í eṣi agá 'dāá kīnī, "Á dē gí, má ágó ní dē kpá gí, ma nyo gō mvá tĩ āyĩkō ĩsuzú rá?"

13 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, "Sárā guḡu āsī? Sárā kīnī, 'í dē gí, 'i nyo ícó mvá tĩ rá yā, 'yo 'dīni āsī?"

14 Ngá āzi ũkpó ũkpó Úpí Múngú ri ndēepi ní nyo anigé? Ma ímú ĩgō sá nōri tĩnī rī gé, ílī drū rī agá, Sárā ri ímú mvá ágó tĩ rá."

15 Sárā 'o ũrĩ sī, úlī ũnjō kīnī, "Á gu kuyé."

Úpí Múngú kīnī, "Ádarú, 'í gu rá."

Ābūrámā mā Múngú ri Sōdómō vé tā sī

16 Āgō na rī pi ká lēé 'deé mụzú, kōpi rikí āngū ndree mụzú Sōdómō gálé rú. Ābūrámā mụ kōpi be trú, jī kōpi kuú létí gé.

17 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Má ícó tā má ní lēé 'oó rī úcī Ābūrámā ní ku.

18 Ābūrámā vé úyú ri ímú ízú tré, kōpi adri ũkpō be āngū rī agá, sūrú āngū rī pi agásí rī pi ārēvú céré tākiri ĩsú ĩri ā tā sī.

19 Ā'diātāsīyā má ĩpē ĩri, ē ímbá rí ívé anjī rī pi ívé 'bá 'bēṭi āsámví gé rī pi be, kōpi ā 'duki rí tā Úpí Múngú vé rī ngaá, kōpi ā 'okí rí tā pĩrĩ, āzini kōpi ā 'okí rí tā múké. Kúru ma sē Ābūrámā vé úyú ri ízú tré, sũ má ní eḗ rī tĩnī."

20 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, "Ūnjikānyā 'bá Sōdómō vé rī pi ní 'oó, āzini Gōmórā vé rī pi ní 'oó rī vé tā íkú ícá má vúgá nōlē gí, kōpi vé ũnjikānyā 'oó rī aga rá.

21 Á lē sīj mụj vūgá 'dǎá, á lē mụj ndreé, dō ũnjikānyā kōpi ní 'o'ó rī, ĩri adri sū ikúpi ícápi má vūgá nōlé rī tịj. Dō adri 'díní kuyé, á lē nīj."

22 Kuru āgō ĩrī rī pi ní 'dezú mụzú Sōdómō gá 'dǎá, 'bo Ābūrámā pi áwíkí pá tuú kuú Úpí Múngú be.

23 Ābūrámā ní 'i útrúzú Úpí Múngú vūgá 'dǎá, ĩri ní Úpí Múngú ri zizú kīnī, "Úpí, mi dō 'bá ũnjikānyā 'o'bá rī pi ú'dị, mi nyo 'bá tā 'o'bá pịrị rī pi ú'dị ĩndī rá?"

24 Dō 'bá tā 'o'bá pịrị ni pi pūkú tōwụ kịrụ rī agá 'dǎlé, mi nyo kịrụ rī iza céré? Mí ícọ kịrụ rī kuú 'bá pūkú tōwụ tā 'o'bá pịrị 'dī'bée ā tā sī ku?"

25 Ádarú lē mí ú'dị 'bá tā 'o'bá pịrị rī pi 'bá ũnjikānyā 'o'bá rī pi be trụ ku. Ngá mí ní lēzú 'bá tā 'o'bá pịrị rī pi ú'dizú 'bá ũnjikānyā 'o'bá rī pi be trụ rī ā'di? Lē mí 'o' díní ku! Mí ri 'bá vū drígé nōgọ rī pi vé tā lị nī, mi ri tā lị pịrị."

26 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Má ñsụ dō 'bá tā 'o'bá pịrị rī pi pūkú tōwụ kịrụ Sōdómō vé rī agá 'dǎlé rá, má iza kịrụ rī ku kōpi ā tā sī."

27 Ābūrámā ní gōzú átázú dīj kīnī, "Úpí Múngú, má adri dō 'bá áda drǎápi drǎdrǎ ni drǎáasiyā, lē mí ā'yī ma, má átá átángá rī mụzú.

28 'Bo dō 'bá tā 'o'bá pịrị rī pi pūkú sụ drị ni tōwụ, cakí pūkú tōwụ kuyé, mi nyo kịrụ rī iza 'bá tōwụ 'dǎáyo rī pi ā tā sī rá?"

Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Dō má ñsụ 'bá rī pi 'dǎlé pūkú sụ drị ni tōwụ, má iza kịrụ rī ku."

29 Ābūrámā ní gōzú átázú dīj kīnī, "Dō mí ñsụ 'bá tā 'o'bá pịrị rī pi 'yéná pūkú sụ, mi nyo iza rá?"

Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Dō 'bá tā 'o'bá pịrị rī pi pūkú sụ, má iza kịrụ rī ku."

30 Ābūrámā ní 'yozú kīnī, "Úpí Múngú, mí 'a ā ve má ní ku fō, lē mí ā'yī ma, má átá átángá rī. 'Bo dō mí ñsụ 'bá tā 'o'bá pịrị rī pi 'dǎlé 'yéná pūkú na, mi 'o' íngóni?"

Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Dō má ñsụ 'bá tā 'o'bá pịrị rī pi pūkú na, má iza kịrụ rī ku."

31 Ābūrámā ní 'yozú kīnī, "Úpí Múngú, lē mí ā'yī ma, má átá átángá rī mụzú, mí ñsụ dō 'bá tā 'o'bá pịrị rī pi 'dǎlé 'yéná pūkú ĩrī, mi 'o' íngóni?"

Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Bá pūkú ĩrī tā 'o'bá pịrị rī pi ā tā sī, má iza kịrụ rī ku."

32 Ābūrámā ní 'yozú kīnī, "Úpí Múngú, mí 'a ā ve má ní ku, má gō átá vú sī ālu. Mí ñsụ dō 'bá tā 'o'bá pịrị rī pi 'yéná 'dǎlé mụdrị, mi 'o' íngóni?"

Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, "Bá mụdrị tā 'o'bá pịrị rī pi ā tā sī, má iza kịrụ rī ku."

33 Úpí Múngú kǎ átángá rī átá dej Ābūrámā be gí, ĩri ní 'dezú mụzú, Ābūrámā ní 'i újázú gōzú 'bētị.

19

1 Mālāyikā ĭrĭ rĭ pi* cakĭ Sōdómō gá 'dālē ūndrēṅá sĭ, ĭṣŭ ākūdē Lótō úrĭ kuú kŭrŭ Sōdómō vé rĭ ā kĕṭēṭilē gá. Lótō kā kōpi ndree, ĭri ní ngazú uru, ĭri ní mužú kōpi vŭgá 'dāá. ĭri ní kŭmŭcí ūṭĭzú, 'ĭ drĭ sĭzú vŭgá kōpi endrēṭĭ gé.

2 ĭri ní 'yozú kĭnĭ, “Ambugu mávé rĭ pi, ĭmi ímŭkĭ mávé āngá nōó. ĭmi ūĭkĭ rĭ ĭmĭ pá, ĭmi lakĭ rĭ mávé jó agá, ĭmi fŭkĭ rĭ mužú ũ'bŭṭĭṅá sĭ ĕĭĭ ĭmi ní lēé mužú rĭ gé 'dāá.”

Kōpi ní újázú kĭnĭ, “Kuyé, 'bā lakĭ mívé jó agá ku, 'bā mu kŭrŭ rĭ agá 'dāá, 'bā la āmvé.”

3 'Bo Lótō ní kōpi sizú ūkpō sĭ, kōpi ní mužú Lótō pi be trŭ, kōpi ní fizú ĭrivé jó agá 'dāá. Lótō ní ngá nyanya á'dízú kōpi ní, á'dí pánga rĭ ākŭfĭ ākō, kōpi ní nyazú.

4 Ūmŭ rĭ pi ní drĭ lazú vŭgá kuyé rĭ gé, āgō kŭrŭ Sōdómō vé rĭ agá rĭ pi ārēvŭ céré ímŭkĭ jó rĭ ā gārā ceé kŭrŭ, 'bā 'dĭ'bée kĕrĭjanĭ rĭ pi 'bā ambugu rĭ pi be.

5 Kōpi ní Lótō ri zizú ũ'dŭkō be uru 'dāá kĭnĭ, “Āgō ímŭ'bá mí vŭgá nōgō ĭṅĭṅá sĭ rĭ pi ĭngāá? Mĭ ĭĭ kōpi ĭfŭú 'bá vŭgá āmvé nōó, 'bá lēkĭ laá kōpi sĭ.”

6 Lótō ní fŭzú mužú kōpi vŭgá āmvé 'dāá, ĭri ní kĕṭēṭĭ rĭ ũpĭzú cí.

7 ĭri ní 'yozú kĭnĭ, “Má édrĭpĭ, á mā ĭmi drĭ ĭrĭ sĭ, lē ĭmi 'okĭ ūnjĭkānyā 'dĭri ṭĭṅĭ ku!

8 ĭmi ndrekĭ drĭ ká, ma anĭ ūkú be ĭrĭ anigé, kōpi drĭ kácāṅá rú. Lē mā ĭĭ kōpi ĭfŭú āmvé ĭmi vŭgá nōlé, ĭmi ícō tā ĭmi ní lēé 'oó kōpi be rĭ 'o rá. Lē ĭmi 'okĭ tā ūnjĭ āgō 'dĭ'bée be ku, kōpi ũmŭ mávé ni, ma ri kōpi ūtē nĭ.”

9 'Bo kōpi ní 'yozú ĭri ní kĭnĭ, “'Í dē mi 'dĭisĭ rá, mi 'bá ímŭpi ímŭmŭ ni, 'í lē tā 'bá ní lēé 'oó rĭ lŭú 'bá ní nĭ! 'Bā ícō mi 'o ūnjĭ kōpivé rĭ ndē.” Kōpi ní Lótō ri zezú, kōpi ní mužú kĕṭēṭĭ rĭ ṅozú.

10 'Bo āgō ĭrĭ jó agá rĭ pi ní ĭfŭzú āmvé nōlé, kōpi ní Lótō ri ružú sezú jó agá 'dāá, kĕṭēṭĭ rĭ ũpĭzú cí.

11 Kōpi ní kĕrĭjanĭ, āzini 'bā ambugu adri'bá kĕṭēṭilē gá rĭ pi ĩ mĭ sazú ōzŭzú rá, kōpi ā nĭkĭ rĭ kĕṭēṭĭ rĭ ámá ku.

12 Āgō ĭrĭ 'dĭ'bée ní 'yozú Lótō ní kĭnĭ, “Mi dō anĭ āgō be, dōku anĭ ūkú be, dōku āgō mívé anĭ ūkú je'bá ni pi be kŭrŭ rĭ agá nōgō anigé, 'í ĭĭ kōpi fŭú nōósĭ rá,

13 ā'diātāsĭyā 'bā kŭrŭ nōri iza 'dĭisĭ rá. Úpĭ Múngú yĭ tā ĭ ní rĭi átá kárákará ūnjĭkānyā 'bá Sōdómō vé rĭ pi ní rĭi 'oó rĭ ā tā sĭ rĭ gĭ, ĭpē 'bá ímŭ kŭrŭ rĭ izangárá gá.”

14 Kúru Lótō ní mužú āgō lē'bá ívé anĭ ūkú je'bá rĭ pi vŭgá 'dāá. ĭri ní 'yozú kōpi ní kĭnĭ, “ĭmi fŭkĭ kŭrŭ nōri agásĭ mbēlē, ā'diātāsĭyā Úpĭ Múngú lē kŭrŭ rĭ izaá 'dĭisĭ rá!” 'Bo āgō lē'bá ĭrivé anĭ ūkú je'bá rĭ pi ũṣŭkĭ kĭnĭ, tā Lótō ní átá 'dĭri tā áví vé ni.

15 Kā mužú adrii drŭ ũ'bŭṭĭ kŭnĭkŭnĭ, mālāyikā rĭ pi ní 'yozú Lótō ní kĭnĭ, “'Í 'dŭ mívé ūkú, mívé anĭ ūkú ĭrĭ 'dĭ'bée be mbēlē! ĭmi fŭkĭ kŭrŭ nōri agásĭ āmvé, kádō kŭrŭ nōri izaá, ā ú'dĭkĭ rĭ ĭmi drāá ku.”

* 19:1 19:1 Mālāyikā ĭrĭ rĭ pi: Āgō ĭrĭ Ābŭrāmā ri ku'bá mu'bá Sōdómō gá rĭ pi mālāyikā.

16 'Bo Lótō mụ mbēlējā kuyé. Āgō 'dī'bée ní Lótō ē drị ruzú, ūkú ni ē drị ruzú, āzini ĩrivé anjī ūkú ĩrī rī pi ē drị ruzú, kōpi ní 'bá 'dī'bée jizú fūzú kūrụ rī agāsī āmvé, ā'diātāsīyā Úpí Múngú 'bā ẹsị İdríkídri kōpi ní.

17 Āgō 'dī'bée ká 'bá 'dī'bée jji fūú āmvé 'dāá, ālu ni ní 'yozú kīnī, "Īmi ápákí mụzú nōósí rá, ĩmi adrikí rí idri rú! Á ndrekí āngū vúlé ku, ā tuki pá ĩ'búná agá 'dāá ku! Īmi ápákí mụzú irā drīgē 'dāá, ĩmi adrikí rí idri rú."

18 Lótō ní kōpi mázú drị ĩrī sī kīnī, "Kuyé fō, Úpí mávé rī!

19 Ma ātí'bá ĩmivé ni, ĩmi 'bākí ẹsị múké ma idrízú, ĩmi 'bākí ẹsị İdríkídri má ní rá. 'Bo má ícó ápá caá irā gá 'dāá bā ku, āngū rī 'i iza ĩsụ ākūdē ma drī lẹtị gé, 'bā ūdrā ānī rá.

20 'Í ndre, kūrụ āzi mādānjā ā ĩnyinjā 'dā. Īri vūrā mādānjā ni, mí ā'yī dō ma mụy 'a ni gé 'dālé rá, ma 'bá mávé 'bētị āsāmvú gé rī pi be, 'bā idri rá."

21 Mālāyikā rī ní 'yozú Lótō ní kīnī, "Īri múké, tā mí ní zịj 'dīri, má ā'yī rá. Kūrụ mí ní rii tā ni 'yoó 'dīri, má iza ku.

22 'Í nju mụzú kūrụ rī agá 'dāá mbēlē, má ícó drī tā āzi 'oó ku, 'i ca dō 'dālé gí ká." (Lótō ní 'yoó kūrụ rī mādānjā rī sī, ĩ ní kūrụ rī ā rụ zizú Zōará ānī.)

23 Lótō ca Zōará gá 'dālé, ĩsụ ākūdē ũtụ rī ĩfū gí.

24 Úpí Múngú ní ācíkúlúlú ĩpēzú 'bụ gé 'dāásí lūzú kūrụ Sōdómō vé rī agá, āzini Gōmórā vé rī agá.

25 Īri ní kūrụ rī pi zāzú, āngū ĩ'búná rú rī, 'bá adri'bá kūrụ rī pi agá 'dālé rī pi, ngá dụ'bá nyōókú drīgē rī pi be, ngá 'dī'bée ārēvú cére vekí rá.

26 'Bo Lótō ūkú ni ndre āngū gōzú vúlé, gō 'i újā ufuú troó sụ ẹ'yí ní troó rī tịj.

27 Kā mụy adrii drị ụ'bútị, Ābūrāmā ní 'i újāzú gōzú vūrā ándúrú 'i ní pá tuzú Úpí Múngú endrētị gé rī gé 'dāá.

28 Īri ní āngū ndrezú mụzú Sōdómō gá, Gōmórā gá, āzini āngū ĩ'búná rú rī gé 'dāá. Ndre ācígā ọzụ āngū rī ē drī cére, ācígā rī nị kú cịcị.

29 'Bo Múngú ká kūrụ rī pi zāá ĩ'búná rī be gí, ígá tā ándúrú Ābūrāmā ní zịj 'dāri, ípá Lótō rī ācī kūrụ rī zāápi ú'búpi rī agāsí rá.

Lótō pi ívé anjī ūkú rī pi be

30 Lótō pi ívé anjī ūkú ĩrī rī pi be, kōpi fūkí āngū Zōará vé rī agāsí, mụkí adrii irā rī pi āsāmvú gé, ā'diātāsīyā 'o ũrī sī adringará Zōará gá 'dālé rī sī. Lótō pi ívé anjī ūkú ĩrī 'dī'bée be, kōpi fikí mụy adrii ũjī agá.

31 Ụ'dụ ālu, mvá ūkú kāyú rī ní 'yozú ọmvụpị ní kīnī, "'Bá ẹtẹpị ri nóni ārākā rú, vūrā nōri agá, āgō 'bá je'bá ni pi 'dāāyo.

32 Mí ímụ, 'bá sēkí 'bá ẹtẹpị ní vinyō mvụy ĩmērēzú ānī, 'bā lakí rí ĩri be, ā tị rí 'bá ní anjī bēsīnī."

33 ĩnjā 'dāri sī, kōpi ní vinyō sēzú mvuzú ĩ ẹtẹpị ní, mvá ūkú kāyú rī ní mụzú lazú ẹtẹpị be trụ. Ẹtẹpị nī ámá 'yozú kīnī, mvá ūkú rī la 'i gārā gá yā, dōku nga mụy gí yā 'dīnī kuyé.

34 Kā mụy adrii drị 'dīnī, mvá ūkú kāyú rī ní ũlūzú 'i ọmvụpị ũdụ rī ní kīnī, "Īnjā ájée rī sī, 'bā lakí má ẹtẹpị be trụ. Lē 'bā sēkí ĩri ní vinyō mvụy dīj ĩnjā nōri sī, 'i la rí ĩri be, mí ẹtẹpị ā tị rí mí ní mvá bēsīnī."

³⁵ Kúru ìnìṣà 'dāri sī, kòpì ní ìrì ní v̄nyō s̄zú mv̄zú. Mv̄á ùd̄ú r̄ì ní mv̄zú lazú èt̄èp̄ì be tr̄ú, Èt̄èp̄ì n̄ì á má 'yozú k̄in̄ì, mv̄á ùkú r̄ì la 'í ḡārā gá yā, dōku nga mv̄ú gí yā 'd̄ini kuyé.

³⁶ Lótó ní laá ívé anjì ùkú ìr̄ì 'd̄ì' b̄ée s̄ì r̄ì s̄ì, kòpì ìs̄úkì 'a rá.

³⁷ Mv̄á ùkú k̄āyú r̄ì ní mv̄á ágóṅá t̄izú, ìrì ní r̄ú ní 'dazú Mōábā† 'i. Ìrì è' b̄ìp̄ì 'bá Mōábā gá r̄ì pì vé ní c̄imgbá ícázú àndr̄ú s̄ì.

³⁸ Mv̄á ùd̄ú r̄ì ní kpá mv̄á ágóṅá t̄izú, ìrì ní r̄ú ní 'dazú Bēnámì‡ 'i. Ìrì è' b̄ìp̄ì 'bá Àmónā vé r̄ì pì vé ní c̄imgbá ícázú àndr̄ú s̄ì.

20

Ābūrāmā pì Ābūmēlékē be

¹ Ābūrāmā ní ngazú v̄ūrā 'dāri gé s̄ì, ìrì ní 'dezú mv̄zú adrizú āngū Nēgévē vé r̄ì gé, k̄ūrú Kādésā vé r̄ì pì āsámv̄ú gé k̄ūrú S̄ūrú vé r̄ì be. Ìrì ní gōzú mv̄zú adrizú Gērārī gé. Kā r̄ìi adrii 'dālē,

² ùlū 'bá r̄ì pì ní k̄in̄ì, 'í ùkú ní Sárā r̄ì 'í ómv̄úp̄ì. Kúru 'bāgú Ābūmēlékē Gērārī vé r̄ì ní 'bá p̄ezú mv̄zú Sárā r̄ì ìj̄ízú 'í ní ùkú rú.

³ Kā mv̄ú adrii ìnìṣà r̄ì s̄ì, Múngú ní ìm̄úzú átázú Ābūmēlékē ní urobí agá k̄in̄ì, "Mí ìm̄ú dr̄ā rá, ā'diātāsīyā ùkú mí ní 'd̄uṣú 'd̄iri, ìrì ágó be."

⁴ 'Bo Ābūmēlékē pì lakí ùkú r̄ì be kuyé. Kúru Ābūmēlékē ní 'yozú k̄in̄ì, "Úpì Múngú, mi nyo 'bá ùnjikānyā ākó r̄ì pì ú'd̄ì ūdrā rá?"

⁵ Ābūrāmā 'yo nyo má ní k̄in̄ì, Sárā r̄ì 'í ómv̄úp̄ì 'd̄ini kuyé? Sárā 'yo kpá Ābūrāmā r̄ì 'í èdr̄ìp̄ì 'd̄ini kuyé? Á lē kōdō tā ùnjì 'oó ku, m̄ā ūs̄ū déna tā má ní 'oó r̄ì p̄ìr̄ì."

⁶ Kúru Múngú ní 'yozú ìrì ní urobí agá k̄in̄ì, "È, á n̄ì rá 'í 'o tā ùnjì kuyé, má uga mi, s̄ē 'í 'o ùnjikānyā má èndr̄èt̄ì gé kuyé. S̄ē má ní mi ugazú, mí ní lazú ùkú r̄ì be kuyé ānì.

⁷ Lē mí újā ágó r̄ì vé ùkú gōó vú ní gé 'dāá vúlé, ā'diātāsīyā ìrì n̄èb̄ì, ā z̄ì r̄ì ma mí ní, mí dr̄ā r̄ì ku. 'Bo mí újā dō ùkú r̄ì gōó kuyé, mí 'bá mívé r̄ì pì be, ìmi céré ìm̄ú ūdrā rá."

⁸ Kā mv̄ú adrii dr̄ū ũ'b̄ūt̄ì, Ābūmēlékē ní ívé ūgalaku r̄ì pì z̄ìzú ìm̄úzú céré, ìrì ní tā 'i 'oópì 'd̄iri ūl̄úzú kòpì ní. S̄ē ũr̄ì f̄ú kòpì ānì ambamba.

⁹ Kúru Ābūmēlékē ní Ābūrāmā r̄ì z̄ìzú ìm̄úzú, ìrì ní 'yozú k̄in̄ì, "'Í 'o 'bá 'd̄ini ās̄ì? Tā ùnjì má ní 'oó mí ní r̄ì ā'di s̄ezú mí ní tā ùnjì ìj̄ízú má dr̄ìḡé, āzini mávé 'bá má ní r̄uṣú r̄ì pì dr̄ìḡé? Tā mí ní 'oó má ní 'd̄iri, ì ní kōdō ícó 'oó ku n̄ì."

¹⁰ Ābūmēlékē ní Ābūrāmā r̄ì z̄ìzú k̄in̄ì, "Ngá s̄ēepi mí ní tā 'd̄iri 'ozú 'd̄ini r̄ì ā'di?"

¹¹ Ābūrāmā ní újázú k̄in̄ì, "Má ūs̄ū, 'Vūrā n̄ori gé, 'bá r̄ì pì rukí Múngú r̄ì ku, kòpì ma 'd̄ì ùkú mávé r̄ì ā tā s̄ì rá."

¹² Ádarú ìrì mávé ómv̄úp̄ì, 'bā ìrì be èt̄èp̄ì ālu, 'bávé èndr̄èp̄ì r̄ì pì āndiāndi. Á je ìrì má ní ùkú rú.

¹³ Múngú k̄ā àndr̄ú 'yoó m̄ā ku má èt̄èp̄ì vé 'b̄èt̄ì, m̄ā 'de mv̄zú āngū āzi gé, á 'yo Sárā ní, má k̄in̄ì, "'Í lē dō ma rá, v̄ūrā 'bá ní èc̄ízú r̄ì pì agásì, 'í lū 'yozú k̄in̄ì, ma mí èdr̄ìp̄ì.' "

† 19:37 19:37 Mōábā: Mōábā vé ífíí, ìf̄ú èt̄èp̄ì ā r̄ú' b̄á gá. ‡ 19:38 19:38 Bēnámì: Bēnámì vé ífíí, mv̄á ágó má è'd̄ìp̄á vé ní.

14 Kúru Ābūmēlékē ní Sárā ri újázú gōzú Ābūrámā ni vúlé. Īri ní kábīlō í'dúzú, tị pi be, túgērī āgō rú ni pi be, túgērī ũkú rú ni pi be sēzú Ābūrámā ní.

15 Ābūmēlékē ní 'yozú kīnī, "Nyōḡkú mávé rī, Īri mí ẹnḡrẹtị gé 'dā. 'Í mu adrii vūrā mí ní ĩpěé rī gé."

16 Īri ní 'yozú Sárā ní kīnī, "Ma mí édrịpị ní mūfēngā fífí* sē élífū ālu (1,000), ē í'da rí 'bá rī pi ẹnḡrẹtị gé nōgō lúzú kīnī, á 'o ũnjikānyā mí ní, 'bo mí 'o ũnjikānyā kuyé."

17 Kúru Ābūrámā ní Múngú rī zịzú Ābūmēlékē ní, Múngú ní Īri ídrízú, Múngú ní kpá ũkú ni ri ídrízú anjị ũkú túgērī rú rī pi be, kōpi ā gōkí rī anjị tị đị,

18 ā'diātāsīyā Úpí Múngú ọzụ ũkú adri'ba Ābūmēlékē vé 'bẹtị āsámvú gé rī pi vé mvá vūrā rá, Ābūrámā vé ũkú Sárā ā tā sī.

21

Īsákā vé tịngará

1 Úpí Múngú ní drị tịzú Sárā rụ'ba gá, sụ Īri ní ándúrú 'yoó rī tịni.

2 Sárā ní 'a ịsúzú, Īri ní Ābūrámā ní mvá ágọ tịzú, ịsụ ákūdē Ābūrámā ri ārākā rú. Tịkí mváḡá rī sá Múngú ní 'yoó ĩ mváḡá rī tị rī gé.

3 Ābūrámā ní mváḡá rī ā rụ 'dazú Īsákā 'i.

4 Īsákā ká adrii caá ụ'dụ be ārō, Ābūrámā ní ágélé ni ē tị lịzú, sụ Múngú ní ẹzịi rī tịni.

5 Tịkí Īsákā ri ákūdē Ābūrámā ri ilí be mūdūrūlū ālu.

6 Sárā ní 'yozú kīnī, "Múngú sē á gụ āyikō be ẹsị agá, 'bá tā 'diri yì'ba rī pi cére ímụ gụ, sụ má ní gụy rī tịni."

7 Sárā ní gōzú 'yozú kīnī, "Ā'di ri ícọ 'yo kīnī, 'bá mvá tị Ābūrámā be rá ní? 'Bo á tị Īri ní mvá ágọḡá, ịsụ ákūdē Īri ārākā rú."

Drokí Āgárá pi Īsīmāélē be

8 Mváḡá rī ká mbaá, ká bā ndrungára kuú gí, Ābūrámā ní ụmụ 'bázú āmbúgú ụ'dụ Īsákā ní bā ndrungára kuzú 'diri ịnjịzú ānị.

9 Sárā ká ndree Āgárá Ẹjẹpétōzị rī vé mvá Īri ní tị Ābūrámā ní rī ri gụ Īsákā sī,

10 Sárā ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, "Í dro ũkú túgērī rú 'diri ívé mváḡá rī be rá, Īrivé mváḡá rī ā rụ rí ā'bu mí ní ímụ kuú mávé mvá Īsákā ní rī ē tị ku."

11 Tā 'diri sē Ābūrámā ní ịzāngā ambamba, ā'diātāsīyā Īsīmāélē ri mvá Ābūrámā vé ni.

12 'Bo Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, "Mvá rī vé tā, āzini mívé túgērī rī vé tā, ā sē mí ní ịzāngā 'dini ku. Lē mī yì tā Sárā ní 'yoó mí ní rī, ā'diātāsīyā úyú mívé rī pi ímụ ífū Īsákā rụ'ba gá.

13 Ma kpá sē mívé túgērīzị rī vé mvá ri ímụ tị ízú kárakará, Īrivé úyú ri ímụ adri sụrụ āmbúgú, ā'diātāsīyā Īri mvá mívé ni."

14 Ká mụy adrii drụ ụ'bụtị, Ābūrámā í'dụ ịnyá, āzini tō yịi kụlụkụ agá tré, Īri ní 'dụzú 'bázú Āgárá ā kịdị gé. Īri ní kúru kōpi pēzú mụzú mvọpị

* 20:16 20:16 Mūfēngā fífí: Mūfēngā fífí 'diri lókí 'dāri gé ẹnjēnjē.

Īsīmāélē be. Āgārā ní 'dezú mužú, Īri ní rizú əcízú āngū ā'wí cínyáfā rú Bērīsébā vé rī agāsí.

15 Yī kŭlŭkŭ agá rī ká deę, Īri ní mváná rī jízú 'bāzú peṭi amuúpi rī vé indrī gé.

16 Īri ní ngazú mváná rī ā gārā gá sī, mužú úrízú mváná rī be āsámvú sī, ā'diātāsīyā ri ũšŭú kīnī, "Á lē mváná rī vé drāngárá ndree ku." Kā ríí úrí 'dālē, Īri ní í'dózú ngozú.

17 Múngú ká yī mváná rī ri ngongo, mālāyíkā Múngú vé rī ní Āgārā ri zízú 'bŭ gé 'dāásí kīnī, "Āgārā, ngá ũnjí rī ā'di? Lē mī 'o ũrī sī ku. Mváná rī la kú 'dā, Múngú yī Īrivé ngongárá gí.

18 'Í mu mváná rī í'dú ruę dríge, ma sē mváná rī ímú tī ízú kárakará, Īrivé úyú ri ímú adri sŭrú āmbúgú."

19 Kúru Múngú ní Āgārā ē mī zízú, Īri ní kídí ndrezú. Īri ní kúru mužú yī tōzú kŭlŭkŭ rī agá tré, Īri ní sēzú mvuzú mváná rī ní.

20 Mváná rī ká ríí mbaá, Múngú ri Īri útēē nī. Mváná rī ri adrií āngū ā'wí cínyáfā rú rī agá 'dāá, nī zāá 'bungárá ũšŭú sī rī ambamba.

21 Mvā ágó rī ká ríí adrií āngū ā'wí cínyáfā rú Pārānā vé rī agá 'dāá, ęndrępi íšú Īri ní ũkú íngázú āngū Ējępétō vé rī agá.

Ābŭrámā pi sōkí ũyō ī āsámvú gé sī Ābŭmēlékē be

22 Sā 'dāri gé, Ābŭmēlékē pi 'dekí muę ívé ũgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé Píkólā be Ābŭrámā vúgá 'dāá, kōpi ní 'yozú Ābŭrámā ní kīnī, "Tā céré mí ní 'oó rī agá, Múngú ri mī izā ko rá.

23 Lē mī sō ũyō Múngú ęndręti gé nōgó 'yozú kīnī, mí ícó mā mī ũ'bāá ku, dōku mávé anjiná rī pi ē mī ũ'bāá ku, dōku mávé úyú rī pi ē mī ũ'bāá ku. Á 'bā ęší múké mí ní, lē mī 'bā kpá ęší múké má ní, āzini mī 'bā ęší múké āngú mí ní adrizú jākā rú nōri dríge."

24 Ābŭrámā ní 'yozú kīnī, "Á sō ũyō rī Múngú ęndręti gé gí, sŭ mí ní 'yoó rī tŭnī."

25 Kúru Ābŭrámā ní unuzú Ābŭmēlékē ęndręti gé Ābŭmēlékē vé kídí átí'bá rī pi ní ęrī rī vé tā sī.

26 Ābŭmēlékē ní 'yozú kīnī, "Á nī kuyé dō ā'di 'o tā 'dīri nī. 'Í lū má ní tā 'dīri kuyé, á yī tā 'dīri āndrŭ sī."

27 Kúru Ābŭrámā ní kābīlō urŭkō í'dŭzú, āzini tī urŭkō í'dŭzú sēzú Ābŭmēlékē ní. Kúru 'bá ĩrī 'dī'bée ní ũndí ruzú ī āsámvú gé sī.

28 Ābŭrámā ní kābīlō mba'bá fōlō ũkú rú ni pi ũpězú ęzŭrī, 'bāzú túngú.

29 Ābŭmēlékē ní Ābŭrámā ri zízú kīnī, "Mí ũpē kābīlō ũkú rú mba'bá fōlō ęzŭrī 'dī'bée 'bāá kuú túngú āsī?"

30 Ābŭrámā ní újázú Īri ní kīnī, "Mí ę'yī kābīlō mba'bá fōlō ęzŭrī 'dī'bée, ā lū rī 'yozú kīnī, á ga kídí rī nī."

31 Kúru ī ní vŭrā 'dāri ā rŭ zízú Bērīsébā*, ā'diātāsīyā 'bá ĩrī pi sōkí ũyō vŭrā 'dāri gé.

32 Kōpi ní ũndí rī ruzú ī āsámvú gé sī Bērīsébā gá 'dālē rī ā vŭdrī gé, Ābŭmēlékē pi ní ī újázú gōzú ívé ũgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé Píkólā be āngŭ Fēlēsétē vé rī gé 'dālē.

* 21:31 21:31 Bērīsébā: Bērīsébā vé íffí, kídí ī ní ũyō sōzú ānī rī.

³³ Ābūrámā ní ìtí sazú Bērīsébā gá 'dālé, ìri ní Úpí Múngú adriipi mužú 'dání'dání rī ìnjízú vūrā 'dāri gé.

³⁴ Ābūrámā adri āngū Fēlēsétē vé rī gé 'dālé lóki be āco.

22

Múngú ỳ'bị Ābūrámā ri

¹ Kā mužú adrií sâ āzi ā vùdrī gé, Múngú ní Ābūrámā ri ỳ'bịzú. Ìri ní Ābūrámā ri zizú kīnī, “Ābūrámā!”
Ābūrámā ní ā'yízú kīnī, “Ma nō!”

² Kúru Múngú ní 'yozú kīnī, “Í 'dụ mívé mváná ālukúta Ísákā mí ní lēé ambamba rī, 'í mụ āngū Mōriyā vé rī gé. Ma mí ní írā āzi lū írā rī pi āsámvú gé 'dāá, 'í zā má ní mváná rī rōbōñọ rú írā rī drīgé 'dāá.”

³ Kā mužú adrií drụ 'díní, Ābūrámā ní fūzú ỳ'bịtị, ìri ní íjā úlízú, ìri ní íjā rī ūdrōzú ngá ụrụkọ'bée be dōngí rī ā úgóró gá, kọpi ní 'dezú mužú 'í mvọpị Ísákā be, ívé átí'bá ụrụkọ ìrī rī pi be vūrā Múngú ní lūú ìri ní rī gé 'dāá.

⁴ Kā adrií ụ'dụ na ni gé, Ābūrámā ní 'í drī ingazú āngū ndrezú, ndre āngū rī rárá rú.

⁵ Ìri ní 'yozú ívé átí'bá rī pi ní kīnī, “Ìmi tēkí 'bá dōngí rī be nōgó, 'bá mụ mváná rī be 'dālé Múngú ri zị. 'Bá kúru ìgō ìmi vúgá nōlē ndō.”

⁶ Ābūrámā ní íjā rōbōñọ zázú rī 'dụzú 'bázú 'í mvọpị Ísákā drīgé, Ābūrámā 'dụ ívé rī áci, āzini ìlị. 'Bá ìrī 'dī'bée ká rii 'deé mužú trụ ālu,

⁷ Ísákā ní 'í étépị Ābūrámā ri zizú kīnī, “Má étépị.”

Ābūrámā ní ā'yízú kīnī, “Ē, mâ mvá rī.”

Ísákā ní étépị ri zizú kīnī, “Ácí rī pi íjā rī be nō, 'bo kābīlō mvá ì ní mužú zāá rōbōñọ rú rī íngáá?”

⁸ Ābūrámā ní újázú ìri ní kīnī, “Mâ mvá rī, Múngú ri kābīlō mvá ì ní mužú zāá rōbōñọ rú rī sē rá.” Ābūrámā pi ní 'dezú mužú mvọpị Ísákā be trụ.

⁹ Kọpi ká mužú caá vūrā Múngú ní ándúrú lūú ìri ní rī gé 'dāá, Ābūrámā ní vūrā rōbōñọ zázú ni sızú, ìri ní íjā rī pi u'duzú ũ'bázú drī ni gé. Ìri ní ívé mvá Ísákā ri ūdrōzú, ìri ní 'dụzú 'bázú vūrā rōbōñọ zázú rī drīgé íjā rī drīgé 'dāá.

¹⁰ Ìri ní ìlị 'í'dúzú lēzú ívé mváná rī lizú áni.

¹¹ 'Bo mālāyikā Úpí Múngú vé rī ní ìri zizú 'bụ gé 'dāásí, “Ābūrámā! Ābūrámā!”

Ābūrámā ní ā'yízú kīnī, “Ma nō.”

¹² Mālāyikā rī ní 'yozú kīnī, “Lē mī lị mváná rī ku, ā 'okí tā āzi ūnjí rụ'bá ni gé ku. Á nị rá 'yozú kīnī mí ìnjī Múngú ri rá, ā'diātāsīyā mí ā'yī mívé mváná ālukúta 'dīri sēé ìri ní rá.”

¹³ Ābūrámā ní 'í drī ingazú āngū ndrezú, ìri ní kābīlō ágó ndrezú, ú'yú ni ā'yī kú pẹtị dụpị kǔmvụ rī āsámvú gé. Ìri ní mužú kābīlō rī ruzú, ìri ní zázú rōbōñọ rú 'í mvọpị ā vūrā gá.

¹⁴ Kúru Ābūrámā ní vūrā rī ā rụ zizú, “Úpí Múngú ri sē rá.” Cimgbá ụ'dụ ándrū rī gé, 'bá rī pi ri 'yo, “Úpí Múngú vé írā drīgé, Úpí ri sē rá.”

¹⁵ Mālāyikā Úpí Múngú vé rī ní Ābūrámā ri zizú 'bụ gé 'dāásí dī,

16 Īri ní 'yozú kīnī, "Úpí Múngú kīnī, mí ní mávé tā 'dụú ngaá rá, āzini mí ní mívé mvá ālukúta rī ā'yīi sēé Úpí ní rá rī sī, á sō ũyō 'yozú kīnī,

17 ádarú ma mí ní tākíri sē rá, ma sē mívé úyú rí úmvúlésí ízú sū línyā 'bū gé rī pi tịnị, āzini cínýáfā yịi tafu gārā gá rī tịnị. Mívé úyú rī pi úmvúlésí kūrú ari'ba rī pi vé rī éřị kọpi drígé sī rá.

18 'Bá āngū rī pi agásí rī pi ārēvú céré úmvúlésí tākíri řsú úyú mívé rī pi vúgá, ā'diātāsīyā 'í 'dụ tá mávé rī ngaá rá."

19 Kúru Ābūrámā pi ní ĩ újázú gōzú ívé átí'bán rī pi vúgá 'dálé, kọpi ní 'dezú mụzú trụ Bērīsēbā gá 'dāá. Ābūrámā ní rizú adrizú Bērīsēbā gá 'dálé.

Anji Nāhórā vé rī pi

20 Kā mụyú adrii vudrị ní gé, ũlúkí Ābūrámā ní kīnī, Ābūrámā édrịpi Nāhórā vé ũkú Milékā tị anji āgō ārō Nāhórā ní.

21 Mvā kāyú rī Ũzị 'i, 'deepi vú ní gé sī rī Búzị 'i, 'deepi 'dīri vú sī rī Kēmūlélē 'i, (Kēmūlélē rī Ārámā vé étẹpi),

22 Īri ní 'dezú Kēsédé 'i, Āzō 'i, Pīlídásā 'i, Jīdíláfā 'i, Bētūwélē sī.

23 Bētūwélē rí Rēbēkā vé étẹpi. Mīlékā tị anji āgō ārō 'dī'bée Ābūrámā vé édrịpi Nāhórā ní.

24 Nāhórā vé ũkú rī āzi ā rụ Rēúmā 'i, tị kpá anji āgō rá, anji rī pi, Tébā 'i, Gáhámā 'i, Tāhásā 'i, Mákā sī.

23

Sárā vé drāngárá

1 Sárā adri caá ílī mụdđrřlř ũlu pŭkŭ řř đřř ní ézřřř (127).

2 Sárā drā Kīřiyátā-Ārābā (nóni ĩ ní zịi Hēbērónā) rī gé, āngū Kānānā vé rī agá. Ābūrámā ní fizú Sárā rí ngozú gākū agá 'dāá.

3 Ābūrámā ní ngazú āvŭ rī ā jēlé gá sī, Īri ní átázú 'bá Hřřř vé rī pi be, řri ní 'yozú kīnī,

4 "Ma jākā řmi āsámvŭ gé nōgó, řmi sēkí má ní vŭrā jēé, má řř rí má ũkú ní vé āvŭ vŭrā rī agá."

5 'Bá Hřřř vé rī pi ní újázú Ābūrámā ní kīnī,

6 "Āmbúgú 'bávé rī, mí yị đřř 'bā ká. Mí 'bá āmbúgú ĩ ní řnřřř řnřř ní 'bā āsámvŭ gé nōgó. Mí řpē vŭrā mí ní ndree múké ní, 'í řř āvŭ rī 'a ní gé. 'Bá āsámvŭ gé nōgó, 'bá āzi ícó ívé vŭrā āvŭ řřřŭ rī ugaá mí ní ku."

7 Kúru Ābūrámā ní íngázú řvřřŭ 'í đřř řřřŭ vŭgá 'bá Hřřř vé rī pi endřřřř gé.

8 Īri ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Īmi ā'yīkí đō rá, má řř mávé ũkú āngū Hřřř vé rī agá nōgó, řmi zịkí má ní Ēřřrónā Zōhārā mvọpi rí,

9 ā sē rí má ní ívé ũjřř Mākāpélā gá, ívé nyōřkŭ rī vé řđđř gé rī jēé. Īmi zịkí řri, ā sē rí jēé má ní ājē řmi ní lēé rī sī, ā adri rí vŭrā mávé ní āvŭ řřřŭ ní."

10 řsú ākŭđē Ēřřrónā Hřřřřřŭ rī úrř kŭú ívé 'bá rī pi āsámvŭ gé 'dāá, řri ní újázú Ābūrámā ní, řrivé 'bá Hřřřř vé řmŭ'bán kŭrŭ rī vé kání tị gé rī pi ārēvú céré yịkí tā řri ní újā rī rá,

11 Īri ní 'yozú kīnī, “Āmbúgú mávé rī, adri 'díní kuyé, mí yì drī ma ká, ma vūrā rī sē mí ní ũjī 'a ni gé rī be má é'dípáa ɛndrɛtị gé sī, mí sị rí mí ũkú ni dráápi rī vé ávū ání.”

12 Ābūrámā ní gōzú ɔvũzú 'i drī sịzú vūgá vūrā rī vé é'dípáa ɛndrɛtị gé dījị.

13 Īri ní 'yozú Ēfōrónā ní, vūrā é'dípáa yìkí rá kīnī, “Mí yì drī ma ká, dō ícó rá, mí á'yī má ní. Ma vūrā rī vé ájē mí ní lịjị rī ũfē mí ní rá, má sị rí mávé ũkú dráápi rī vūrā rī agá.”

14 Ēfōrónā ní újázú Ābūrámā ní kīnī,

15 “Āmbúgú mávé rī, mí yì drī ma ká, mūfēngā 'dīri vé tā adri āmbúgú ku, vūrā rī vé ájē mūfēngā fífí mūdūrŭlŭ sụ (400). 'Í sị mívé ávū rī ìyí.”

16 Ābūrámā á'yī tā Ēfōrónā vé rī rá. Īri ní mūfēngā fífí rī lázú sēzú Ēfōrónā ní, sụ Īri ní 'yoó rī tịnị, Hịtị rī pi yìkí rá. Í'dú mūfēngā fífí rī, lā caá mūdūrŭlŭ sụ.

17 Ābūrámā ní nyōókú Ēfōrónā vé adriipi Mākāpélá gá ĩnyiná Māmūrē be rī jezú. Je nyōókú rī ũjī 'a ni gé rī be, ázini peṭị 'a ni gé rī pi be céré.

18 Sēkí nyōókú rī jeé Ābūrámā ní, ā adri rí ĩrivé ní mụzú nyonyo, sēkí ĩri ní nyōókú rī 'bá ambugu Hịtị vé ĩ úmú'bá kūrụ rī vé kání tị gé rī pi andregá sī.

19 Vúdrị ni gé, Ābūrámā ní ũkú ni Sárā vé ávū sịzú ũjị Mākāpélá vé rī agá, ĩnyinájá Māmūrē be, (Māmūrē ri Hēbērónā gé) ĩri āngū Kánánā vé rī agá.

20 Āngū ándúrú adriipi Hịtị rī pi vé ũjị be rī, sēkí ĩri Ābūrámā ní rizú ávū sịzú.

24

Īsákā vé ũkú ā jengará

1 Ābūrámā adri caá ílì be áco, dē ícá ārākā rú, Úpí Múngú sē ĩri ní tākíri létị be ándíándí.

2 U'dú álu, Ābūrámā ní 'yozú ívé átí'bá āmbúgú riipi ívé ngá 'bɛtị ásamvú gé rī ũtēpi rī ní kīnī, “'Í sō ũyō má ɛndrɛtị gé nōgō.

3 Á lē mí sō ũyō Úpí Múngú 'bụ pi gbiipi vū be rī ā rụ sī, lüzú kīnī, mí ícó mvá ũkú Kánánā vé ní ĩpéé jeé má mvọpị Īsákā ní ũkú rú 'bá má ní adrii kọpi ásamvú gé rī pi ásamvú gé nōgō ku.

4 'Í mụ ũkú rī jeé má mvọpị Īsákā ní āngū 'bávé rī agá, mávé māríté rī pi ásamvú gé.”

5 Átí'bá rī ní ĩri zịzú kīnī, “'Bo ũkú rī gā dō ímúgá má be sī āngū nōri gé, má 'o íngóni? Mā jị rí mí mvọpị Īsákā ri mụzú āngū mívé mí ní ifüzú rī gé 'dǎá?”

6 Ābūrámā ní újázú ĩri ní kīnī, “Lē mí jị má mvọpị ri 'dǎlé ku!

7 Úpí Múngú adriipi 'bụ gé, ma zịpi ifüüpi má étɛpị vé 'bɛtị ásamvú gé sī, āngū má é'dípáa vé rī agásí, átápi má ní, tā rī ɛzịpi má ní 'yoópi, 'Ma úmvúlésí āngū nōri sē mvá mívé úyú agá ní ní rī, 'Īri ívé mǎláyíká pè 'de mí ɛndrɛtị gé sī drīdrī, mí mụ rí ũkú ísụ má mvọpị ní 'dǎlé.

8 Mvá ũkú rī gā dō ímúgá mí be sī, mí oyụ mi ũyō mí ní sōó má ɛndrɛtị gé rī agásí gí. Lē mí jị má mvọpị ri 'dǎlé ku.”

9 Kúru átí'ba rī ní ūyō sōzú Ābūrámā ẹndrẹti gé, sū Ābūrámā ní 'yoó ĩri ní rī t̄n̄i.

10 Kúru átí'ba rī ní ívé āmbúgú rī vé kámīlō rī pi í'dúzá mụdr̄i, ngá múké múké ni pi be, ĩri ní 'dezú mụzú. 'De mụyú āngū ĩ ní z̄i Ārámā Nāhārāyímū* rī gé, ĩri ní gōzú cazú kūr̄y Nāhórā vé rī gé.

11 Ātí'ba rī k̄a mụyú caá 'dálé, ĩri ní kámīlō rī pi s̄ezú ulazú vūgá kídí rī ā j̄elé gá, kídí rī kūr̄y rī gé āmvélēsī. Sā 'dāri ūndr̄ẹgá, ūkú rī pi ní mụzú ȳi ĩb̄ezú ni.

12 ĩri ní kúru Múngú ri z̄izú k̄inī, "Á Úpí, Múngú mávé āmbúgú Ābūrámā vé rī, l̄e m̄i s̄e má ní dr̄il̄é múké āndr̄u s̄i, 'í 'bā ẹs̄i múké mávé āmbúgú Ābūrámā ní.

13 'Í ndre, á tu pá kuú kídí rī ā j̄elé gá nō, anji ūkú kūr̄y agá rī pi ri ímú ȳi ĩb̄engará gá,

14 á z̄i dō ālu ni, á 'yo dō, 'Mí ọ'dụ mívé ūdr̄i vūgá, 'í s̄e má ní ȳi m̄v̄uú,' s̄e dō má ní ȳi rī m̄v̄uú rá, āzini ā'yī dō ȳi s̄eé m̄v̄uú mávé kámīlō rī pi ní rá, m̄vá ūkú mí ní ĩp̄eé Īsákā ní rī ĩri adriipi 'dī. Tā rī nga dō 'i 'd̄ini, ma n̄i á má 'yozú k̄inī 'í 'bā ẹs̄i múké mávé āmbúgú rī ní gí."

15 Ātí'ba rī k̄a dr̄i Múngú ri z̄i deę kuyé, koro R̄ebékā ní ícázú ūdr̄i ȳi ĩb̄ezú ni be 'í k̄id̄j̄ gé. R̄ebékā ri B̄et̄uwélē vé m̄vá ūkú, B̄et̄uwélē ri M̄ilékā vé m̄vá, M̄ilékā ri Ābūrámā ẹdr̄ip̄i Nāhórā vé ūkú.

16 M̄vá ūkú rī ūnyī be ambamba, ĩri dr̄i kácáṅá rú, 'bā āzi la dr̄i ĩri be kuyé. M̄vá ūkú rī ní ulúzú mụzú kídí rī gé 'dāá, ĩri ní ȳi ĩb̄ezú ívé ūdr̄i rī agá tr̄é, ĩri ní igōzú ímúzú átí'ba rī vūgá nō.

17 Ātí'ba rī ní njuzú mụzú m̄vá ūkú rī vú 'dāá, ĩri ní 'yozú k̄inī, "Mí ĩb̄e má ní ȳi mívé ūdr̄i agá 'd̄iri s̄eé m̄v̄uú."

18 M̄vá ūkú rī ní 'yozú k̄inī, "Úpí mávé rī, mí ẹ'ȳi ȳi rī m̄v̄uú." Koro m̄vá ūkú rī ní ūdr̄i rī ọ'dúzá 'í k̄id̄j̄ gé s̄i 'bázú vūgá, ĩri ní ȳi rī ĩb̄ezú s̄ezú m̄v̄uú átí'ba rī ní.

19 M̄vá ūkú rī k̄a ȳi rī s̄eé m̄v̄uú átí'ba rī ní, ĩri ní 'yozú k̄inī, "Ma kpá m̄y ȳi ĩb̄e s̄e m̄v̄uú mívé kámīlō rī pi ní céré."

20 Kúru ĩri ní ȳi ūdr̄i agá rī dāzú 'bú ānyāpá rī pi ní rizú ȳi m̄v̄uú rī agá, ĩri ní njuzú mụzú vúlé kídí rī gé 'dāá ȳi āzi ĩb̄ezú d̄i, ẹc̄i ȳi rī ūb̄e, kámīlō rī pi ār̄ev̄u céré m̄v̄uk̄i ȳi rī caá rá.

21 Ātí'ba rī új̄i kuú k̄iri, t̄e r̄ii t̄a R̄ebékā ní r̄ii 'oó 'd̄iri ndreé, l̄e n̄i á má dō m̄vá ūkú Úpí Múngú ní ĩp̄eé rī adriipi 'dī.

22 Kámīlō rī pi k̄a ȳi rī m̄v̄uú deę gí, átí'ba rī ní m̄p̄i dábū rú āj̄e be āmbúgú ni í'dúzá suzú m̄vá ūkú rī ā ĩm̄v̄uú gé, ĩri ní ímv̄e dábū rú āj̄e be āmbúgú ni pi í'dúzá ĩr̄i, ū'ȳizú m̄vá ūkú rī dr̄iḡe.

23 Ātí'ba rī ní m̄vá ūkú rī z̄izú k̄inī, "'Í lū má ní, mi ā'di ā m̄vá? Mí ẹt̄ep̄i vé jó agá 'dāá, vūrā 'bá ní mụzú lazú ĩn̄iṅá n̄ori s̄i mávé āgō n̄'bee be ni anigé?"

24 M̄vá ūkú rī ní új̄azú k̄inī, "Ma B̄et̄uwélē ā m̄vá, B̄et̄uwélē vé ẹndr̄ep̄i M̄ilékā 'i, ĩriv̄e ẹt̄ep̄i Nāhórā 'i."

25 ĩri ní kpá gōzú 'yozú k̄inī, "Vūrā ĩmi ní lazú mívé 'bá rī pi be ĩn̄iṅá rī s̄i ni anigé, áse, āzini ānyāngā ā f̄if̄i kámīlō rī pi úc̄ezú ni anigé."

* 24:10 24:10 Ārámā Nāhārāyímū: Ārámā Nāhārāyímū ri M̄es̄ōp̄ot̄am̄iyā vé āngū agá.

26 Kúru áti'ba rī ní kūmūci ūtjzú 'í drī sīzú vūgá, ĩri ní Úpí Múngú ri ĩnjzú,

27 ĩri ní 'yozú kīnī, “Ē ĩngúkí Úpí Múngú mávé āmbúgú Ābūrámā vé rī ĩngúngū, Úpí Múngú 'bā lēngará, āzini 'du tā 'í ní lēē 'oó mávé āmbúgú ní rī ngāá gí, ā'diātāsīyā ĩjī ma ícá mávé āmbúgú rī vé máríté rī pi vé jó āsámvú gé gí.”

28 Rēbékā ní njuzú mužú tā 'dīri ūlūzú 'bá ri'ba adri'ba ēndrēpi vé 'bētī āsámvú gé rī pi ní.

29 Rēbékā vé ēdrīpi ā rj Lābánā 'i, Lābánā ní njuzú mužú áti'ba rī vúgá kídí gé 'dāá.

30 Lābánā kā māpi ómvūpi ā ūmvú gé rī ndreé, āzini ĩmvē ĩri drīgé rī ndreé, kā tā áti'ba rī ní átá, Rēbékā ní ūlūū 'í ní rī yjī, ĩri ní 'dezu mužú ágó rī vúgá 'dāá, ĩşu tu pá kuú ívé kāmīlō rī pi be kídí rī ā gārā gá.

31 Lābánā ní 'yozú kīnī, “Mí ĩmú, Úpí Múngú sē mí ní tākírí gí, ngá mí ní pá tuzú kuú āmvé nōgó rī ā'di? Má údé mí ní vūrā jó agá 'dāá gí, āzini má údé kpá vūrā mívé kāmīlō rī pi ní gí.”

32 Kúru áti'ba rī ní 'dezu mužú Lābánā vé āngá 'dāá, Lābánā vé áti'ba rī pi ní oḡú kāmīlō rī pi ā úgóró gá rī pi oḡuzú. Kōpi ní ásé, āzini ānyāngā ā fífí ĩjzú sēzú kāmīlō rī pi ní, āzini kōpi ní yjī ĩjzú sēzú áti'ba rī ní, āzini ĩrivé 'bá rī pi ní, kōpi ā ūjīkí rí ĩ pá ānī.

33 Kúru ĩ ní ĩnyá ĩjzú 'bāzú kōpi ēndrēti gé, 'bo áti'ba rī ní 'yozú kīnī, “Má ūlū dō tā má ní ĩmúzá rī kuyé, má ícó drī ā'yī ĩnyá nyaá ku.”

Lābánā ní 'yozú kīnī, “Mí ūlū 'bá ní tā rī.”

34 Ágó rī ní 'yozú kīnī, “Ma áti'ba Ābūrámā vé ni.

35 Úpí Múngú sē tākírí mávé āmbúgú rī ní ambamba, ĩri 'bá ā'bú be ni. Úpí Múngú sē ĩri ní kābīlō, ndrījī, tī, kāmīlō, dōngí, dábū, aya óḡú'ba óḡúḡú ni pi, áti'ba āḡó rú ni pi, áti'ba ūkú rú ni pi be.

36 Mávé āmbúgú rī vé ūkú Sārā tī ĩri ní mvá ágó, ĩşu ākūdē ĩri ārākā rú, āmbúgú mávé rī sē ívé ngá ārēvú céré ívé mvá ágōnjā rī ní.

37 Āmbúgú mávé rī sē ma ūyō sōó 'í ēndrēti gé kīnī, 'Lē mí je má mvōpi ní ūkú āngū Kānānā vé má ní adrizú nōri agá ku.

38 'Í mụ ūkú rī jeé má mvōpi ní máríté mávé rī pi āsámvú gé, má étēpi vé 'bētī āsámvú gé.'

39 “Má ní mávé āmbúgú ri zizú, má kīnī, 'Mvá ūkú rī gā dō ĩmúgá má be sī, má 'o rí ĩngóni?”

40 “Ābūrámā ní újázú má ní kīnī, 'Úpí Múngú má ní rií ĩrivé tā 'duú ngāá rī, ĩri ívé mālāyīkā ĩpē ĩmú mí ĩzā ko rá, mí mụ rí ūkú jeé má mvōpi ní mávé máríté rī pi āsámvú gé, má étēpi vé 'bētī āsámvú gé.

41 'Í mụ dō mávé máríté rī pi āsámvú gé 'dālē rá, kōpi gākí dō ūkú sēgá má mvōpi ní sī, ma mí oḡy ūyō mí ní sōó má ēndrēti gé rī agāsī rá.'

42 “Āndrū má kā té ícá kídí rī tī gé 'dāá, á zī Múngú ri, má kīnī, 'Á Úpí Múngú mávé āmbúgú Ābūrámā vé rī, dō ícó rá, lē mí sē mávé ēcī nōri ā adri drīlē múké rú.

43 'Í ndre, á tu pá kuú kídí rī ā gārā gá nō. Mvá ūkú āzi ĩmú dō yjī ĩbēé, ma 'yo ĩri ní, “Mí ĩbē má ní yjī mívé ūdrí agá 'dīri sēé mvūjī,”

44 mvá ùkú rĩ 'yo dō má ní, "Mí é'yí yīĩ rĩ mvuú, ma kpá yīĩ ùbē sē mívé kámílō rĩ pi ní rá," Úpí Múngú, mvá ùkú 'dĩri ã adri ùkú mí ní ìpēé mávé àmbúgú rĩ vé mvá ní rĩ.'

45 "Má kã drĩ Múngú ri zìj deę ẹ̀sìsìlẹ̀ sī kuyé, koro Rēbékā ní ícázú ùdrí be 'í kídj gé. Īri ní úlúzá mvuzú, kídí rĩ gé 'dǎá, Īri ní yīĩ ìbēzú. Má ní 'yozú ĩri ní, "Í sē má ní yīĩ mvuú.'

46 "Koro mvá ùkú rĩ ní ívé ùdrí ó'dúzá 'í kídj gé sī vūgá, ĩri ní 'yozú kīnī, 'Mí é'yí yīĩ rĩ mvuú, ma kpá yīĩ sē mvu mívé kámílō rĩ pi ní ìndī.' Má ní kúru yīĩ rĩ é'yízá mvuzú, ĩri ní kpá yīĩ sēzú mvuzú kámílō rĩ pi ní.

47 "Má ní mvá ùkú rĩ zìzú, 'Mí ã'di ã mvá?'

"Īri ní 'yozú kīnī, 'Ma Bētūwélē ã mvá, Bētūwélē ri Nāhórā ã mvá, ĩrivé ẹ̀ndrẹ̀pì Mílékā 'i.'

"Má ní kúru mǎpí í'dúzá suzá ùmvu ni gé, āzini má ní ímvē í'dúzá ĩrĩ ù'yízú drĩ ni gé.

48 Kúru má ní kūmūcì ùtǐzú mǎ drĩ sǐzú vūgá, Úpí Múngú ri ĩnǐzú. Má ní Úpí Múngú mávé àmbúgú Ābūrámā vé rĩ íngúzú, ã'diātāsīyā ĩjì ma pìrì ícá ùkú ísú mávé àmbúgú rĩ vé mvá ní, mvá ùkú rĩ ĩri mávé àmbúgú Ābūrámā ẹ̀drìpì Nāhórā mvòpì vé mvá.

49 Mí dō ẹ̀sì múké 'bā mávé àmbúgú rĩ ní rá, āzini mí dō tā mí ní lēé 'oó mávé àmbúgú ní rĩ 'du nga rá, 'í lū má ní, dō 'dínì kuyé, 'í lū má ní, mǎ ndā rĩ lẹ̀tì āzi tā má ní lēé rĩ 'ozú."

50 Lābānā pi Bētūwélē be, kòpì ní újázú kīnī, "Tā 'dĩri íngá Úpí Múngú vūgá, tā āzi 'bá ní 'yoó tǔngú ni 'dǎayo.

51 Rēbékā ri 'dī, 'í jì ĩri mvuzú mívé àmbúgú rĩ vé mvá ní ùkú rú, sū Úpí Múngú ní 'yoó rĩ tǐnì."

52 Ābūrámā vé àtí'bá rĩ kǎ tā kòpì ní 'yoó 'dĩri yīĩ, ĩri ní kūmūcì ùtǐzú, ọ̀vūzú 'í drĩ sǐzú vūgá, Úpí Múngú ri ĩnǐzú.

53 Īri ní kúru ngá ĩ ní ríí ù'yíí rú'bá gá ĩ ní údé dábū sī, āzini ĩ ní údé aya ógú'bá ógú'ogú ni sī rĩ pi í'dúzá, āzini bōngó ùnyì be ni pi í'dúzá sēzú Rēbékā ní. Īri ní kpá ngá ājē be àmbúgú ni pi í'dúzá sēzú Rēbékā ẹ̀drìpì ní, āzini ẹ̀ndrẹ̀pì ní fēfē rú.

54 Kúru àtí'bá rĩ, āgō adri'bá ĩri be trú rĩ pi be, kòpì ní ínáyá nyazú, āzini ngá mvuzú, kòpì áwíkí adrii 'dǎlé ĩnì be rā.

Kǎ mvuú adrii drū ũ'bútì, Ābūrámā vé àtí'bá rĩ ní 'yozú kīnī, "Īmi oyukí ma, lē má gō mávé àmbúgú rĩ vūgá 'dǎá."

55 'Bo Rēbékā ẹ̀drìpì pi ẹ̀ndrẹ̀pì be, kòpì ní újázú kīnī, "Lē mvá ùkú rĩ ã adri caá 'bá be nōgó ú'dú be mǔdrì, ĩri íbì mǔ ndō."

56 'Bo àtí'bá rĩ ní 'yozú kòpì ní kīnī, "Lē ĩmi ugakí ma ku. Ẹ̀cǐ mávé nōri agá, Úpí Múngú sē má ní drǐlẹ̀ múké gí. Īmi oyukí ma, á lē gōó vúlẹ̀ mávé àmbúgú rĩ vūgá 'dǎá."

57 Kòpì ní 'yozú kīnī, "Lē 'bá zíkí Rēbékā ri, ĩri dō 'yo 'bá ní íngóni."

58 Kòpì ní Rēbékā ri zìzú ímúzá, kòpì ní ĩri zìzú kīnī, "Mí ã'yī mvuú ágó 'dĩri be sǎná nōri sī rá?"

Rēbékā ní 'yozú kīnī, "Ma mǔ rá."

59 Kúru kòpì ní ĩ ọ̀mvúpì Rēbékā pi oyuzú ívé àtí'bá ùkú rú ni be, àtí'bá Ābūrámā vé rĩ be, āgō adri'bá ĩri be trú rĩ pi be.

60 Kòpì ní Rēbékā ní tǎkírì sēzú, kòpì ní 'yozú kīnī,

“Bá ómvúpi, lē mī tị
 ízú kárakará,
 lē anjī mívé rī pi ā ndēkí
 ívé ari'ba rī pi vé ũkpō rá.”

61 Kúru Rēbékā pi ívé ātí'ba ũkú rú rī pi be, kōpi ní útúzá ívé kámīlō rī pi drīgē, kōpi ní 'dezu muzu áti'ba rī vugá sī. Ābūrámā vé ātí'ba rī jī Rēbékā rī muzu índī.

62 Sā 'dāri gé, Ísákā íbī ímú kídí ī ní zīj Bērē Lāyī Róyī gélésīla, ā'diātāsīyā ri adrii Nēgévē gá.

63 Ūndréná āzi sī, Ísákā 'de mujú áse agá 'dāá Múngú ri zīj, kā mujú 'í drī ingaá āngū ndree, ndre kámīlō uruko'bee ri ímú 'í vugá nōó.

64 Rēbékā ní kpá 'í drī ingazú uru, ĩri ní Ísákā ri ndrezú. ĩri ní ísízú ívé kámīlō drīgē sī vugá.

65 ĩri ní ívé ātí'ba rī zízú kīnī, “Ágó áse agá riipi ímúpi 'bá vugá nōó 'dāri ā'di 'i?”

Átí'ba rī ní újázú kīnī, “Ágó 'dāri, ĩri mávē āmbúgú.” Rēbékā ní kúru ívé bōngó í'dúzú 'í ɛndrɛtj ɔzúzú ānī.

66 Ātí'ba rī ní tā 'í ní 'oó rī ũlúzú Ísákā ní céré.

67 Ísákā ní Rēbékā ri jízú fizú gākū ɛndrɛpī Sárā ní ándúru adrizú rī agá 'dāá 'í ní ũkú rú. Ísákā lē Rēbékā ri ambamba. Ísákā ɛndrɛpī Sárā ā drā dō gí drāāsīyā, Rēbékā ā tā sī, sē ĩzāngā Ísákā ɛ ɛsī agá rī de rá.

25

Ābūrámā vé drāngará

1 Ābūrámā gō ũkú āzi jeé rá, ũkú rī ā rú Kētúrā 'i.

2 ũkú rī tị ĩri ní Zīmīránī ri, Jōkīsánā ri, Mēdánā ri, Mīdīyánā ri, Ísībākā ri, Súwā sī.

3 Jōkīsánā tị Sébā pi Dēdánā be. Úyú Dēdánā vé rī pi Āsūrīmū rī pi, Lētúsīmū rī pi, āzini Lēúmīmū rī pi.

4 Anjī āgō Mīdīyánā vé rī pi ā rú, Éfā 'i, Ēfērē 'i, Ēnókā 'i, Ābídā 'i, Ēlédā sī. Úyú 'dī'bee céré Kētúrā vé rī.

5 Ābūrámā ɛzj ngá ívé rī pi ārɛvú céré Ísákā ní.

6 Ābūrámā ní drī adrizú ídri rú rī gé, í'dú ngá sēé fēfē rú ívé anjī āgō ũkú vulé rī pi ní tịj rī pi ní, pē ívé anjī āgō 'dī'bee Ísákā ā gārā gá sī mujú adrii wōókō ũtú ní ífúzu rī gé.

7 Ābūrámā adrii caá ílī be mūdūrŭlŭ álu pŭkŭ ɛzjŕj drī ni tōwŭ (175).

8 Ābūrámā drā, ísŭ ákūdē dē ícá ārākā rú gí, adri caá ílī be áco. ĩrivé ídri kā fŭú, índrī ĩrivé rī mu adrii ĩrivé 'bá ũdrā'ba gí rī pi be trŭ.

9 ĩrivé anjī āgō Ísákā pi Ísīmāélē be, kōpi ní ĩrivé ávŭ jízú sŭzú ũjī agá Mākāpélā gá, ĩnyīnā Māmūrē be, nyōókŭ Ēfōrónā Zōhárā mvópi vé rī agá, Zōhárā ri Hītjgú.

10 Ābūrámā je ándúru nyōókŭ rī 'bá Hītj vé rī pi drīgē. Sīkí Ābūrámā pi ũkú ní Sárā be nyōókŭ rī agá.

11 Ābūrámā kā drāá, Múngú sē mvópi Ísákā ní tākiri rá. Ísákā ri adrii ĩnyīnā Bērē Lāyī Róyī be.

Úyú Ísīmāélē vé rī

12 Ísīmāēlē ri mvá Ābūrámā vé ni, Sárá vé ātí'ba Āgará Ējēpétōzī rī tī ĩri nī.

13 Anji Ísīmāēlē ní tīj rī pi ā rú 'dī, sīkí kōpi ā rú tīngará ívé rī vú sī. Mvā kāyú rī Nēbāyótí 'i, 'de'ba vūdrī ni gé rī pi, Kēdārā 'i, Ādībélā 'i, Mībīsámā 'i,

14 Mīsímā 'i, Dúmā 'i, Māsā 'i,

15 Hādādī 'i, Témā 'i, Jētúrā 'i, Nāpísā 'i, Kēdémā sī.

16 Anji Ísīmāēlē vé mūdri drī ni ĩrī 'dī'bée, kōpi rukí sūrú mūdri drī ni ĩrī rī pi nī. 'Dakí vūrā kōpi ní adrizú rī pi kōpi ā rú sī.

17 Ísīmāēlē adri caá ílí be mūdūrūlū ālu pūkú na drī ni ézīrī (137), ĩri ní kúru drázú, ĩri ní mužú adrizú 'ba ívé ūdrā'ba gí rī pi āsámvú gé.

18 Úyú Ísīmāēlē vé rī pi írékí ĩ mužú āngū rī pi agásí āndiāndí, í'dózú Hāvīlá gá, cazú Súrú gé, cazú ĩnyinjá Ējēpétō ā wōkōkō ūtū ní ĩfūzú rī gé, wōkōkō Āsírīyā vé rī gé. Kōpi rikí adrií ĩ édrīpī be ĩnyinjá ĩnyinjá.

Yōkóbū pi vé tīngará Ísōwū be rī

19 Ú'dógú'dógú Ísákā vé rī ĩri 'dīni, Ísákā ri mvá Ābūrámā vé ni.

20 Ísákā ní Rēbékā ri jezú rī gé, ĩsú ākūdē Ísákā ri ílí be pūkú sū. Rēbékā ri Bētūwélē Ārámāgú rī vé mvá, āngū Pādānā Ārámā vé rī agá, ĩri Lābānā Ārámāgú rī vé ómvūpi.

21 Rēbékā ní drī mvá tīj kuyé rī sī, Ísákā zī Úpí Múngú ri, Úpí Múngú ā'yī ĩrivé zīngará rá, ĩrivé ūkú Rēbékā ĩsú 'a rá.

22 Anjinjá rī pi rikí ĩ ūgbú Rēbékā agá 'dāá. Rēbékā ní Úpí Múngú ri zizú kīnī, "Tā nōri 'i 'o má be nóni āsī?"

23 Úpí Múngú ní 'yozú ĩri ní kīnī,
"Anji mí 'a gá rī pi ĩrī,

anji ĩrī 'dī'bée ímú ĩ aco adri sūrú be ĩrī,
sūrú āzi rī vé ūkpō ri ímú āzi rī vé rī ndē rá,
mvá kāyú rī ímú ézī nga mvá ūdú rī ní."

24 Rēbékā vé sá tīngará vé rī kā ícó, tī anji rī pi étī rú.

25 Mvā ĩfūúpi drīdrī rī ika, rú'ba ni céré 'bí rú, kúru kōpi ní ĩri ā rú 'dazú Ísōwū 'i.*

26 Kúru édrīpī ní ĩfūzú, rú édrīpī Ísōwū ā pá ēdēkēdē cí, kúru ĩ ní ĩri ā rú 'dazú Yōkóbū† 'i. Rēbékā ní anji 'dī'bée tizú rī gé, ĩsú ākūdē Ísákā ri ílí be pūkú áziyá.

Ísōwū ūzī ívé kāyú édrīpī Yōkóbū ní

27 Anji rī pi ká mbaá ícá āmbúgú gí, Ísōwū ícá 'ba riipi zāá mbāápi ni, lē ēcī ásé vé rī ā tā ambamba. Yōkóbū ri ívé rī 'ba adriipi tā be kīri ni, ĩri ri adri 'bētī, ri ānyāpá úcé.

28 Ísákā lē Ísōwū ri, ā'diātāsīyā ĩri ní rií zāá ú'dí íjī nyaá 'í ní rī ā tā sī, 'bo Rēbékā lē ívé rī Yōkóbū ri.

29 Ú'dú ālu, Yōkóbū ri tībū á'dí, tībū rī ā sū ika. Ísōwū ímú ásé agá 'dāásí, ēbīrī fū ĩri káyī, āndē ambamba.

30 ĩri ní 'yozú Yōkóbū ní kīnī, "Ēbīrī fū ma drāá káyī gí! 'Í sē má ní tībū mí ní á'dí sū be ika 'dīri nyaá!" (Tā 'dīri sī, gōkí Ísōwū ā rú 'daá Ēdómā.)‡

* 25:25 25:25 Ísōwū: Ísōwū vé íffí, rú'ba ni dū céré 'bí rú. † 25:26 25:26 Yōkóbū: Yōkóbū vé íffí, rú pá ēdēkēdē cí, ĩri 'ba mí ū'bāápi ni. ‡ 25:30 25:30 Ēdómā: Ēdómā vé íffí, ĩri ngá ika ni.

31 Yókóbū ní újázú ìrì ní kīnī, “Mí mvá kâyú, mí ụjị mívé kâyú má ní.”

32 Ịsọwụ ní 'yozú ìrì ní kīnī, “Í ndre drī ká, ẹbịrị fụ ma káyī gí, á lē drāá ǎnī drādrā! ǎ tǐkí dō ma kâyú drāáasīyā, tā múké má ní ịsụ 'a ni gé 'dígé rī ǎ'di?”

33 Yókóbū ní 'yozú ìrì ní kīnī, “Drīdrī ni, 'í sō ụyō má ẹndrẹtị gé.” Kúru Ịsọwụ ní ụyō sōzú Yókóbū ẹndrẹtị gé, ìrì ní ívé kâyú ụjízú Yókóbū ní.

34 Kúru Yókóbū ní pánga í'dúzá tībū 'í ní á'dí rī be, ìrì ní sēzú Ịsọwụ ní, Ịsọwụ ní nyazú, ìrì ní kpá ngá mvuzú, ìrì ní kúru ngazú mụzú. Ịsọwụ 'dụ ívé kâyú ǎ tá 'bǎá mǎdǎnjá, ụsụ drī ní gé kuyé.

26

Ịsáká pí ǎbūmēlékē be

1 Ẹbịrị ní 'dezú ǎngū rī agá ụnjí ụnjí, sụ ìrì ní ọtụ 'deé lókí ǎbūrámá vé rī gé rī tǐnị. Ịsáká ní 'dezú mụzú ǎbūmēléké vúgá, ǎbūmēléké rī 'bágú Fēlēsétē rī pí vé ni, ǎngū Gērārī vé rī agá.

2 Ụpí Múngú ní 'i i'dazú Ịsáká ẹndrẹtị gé, ìrì ní 'yozú kīnī, “Lē mí mụ Ẹjẹpétó gá 'dǎá ku, mí adri vūrā má ní lēé lūú mí ní rī gé.

3 Mí adri vūrā 'dīrī agá ụkōlō. Ma adri mí be trú, ma mí ní tǎkírī sē rá. Ma ǎngū 'dīrī sē cére mí ní, ǎzini úyú mívé rī pí ní, sụ má ní ọtụ ụyō ní sōó mí ẹtẹpí ǎbūrámá ní rī tǐnị.

4 Ma sē mívé úyú rī ízú kárákará, kọpi adri sụ línyǎ 'bụ gé rī pí tǐnị. Ma ǎngū 'dīrī sē cére kọpi ní. 'Bá vū drīgé rī pí cére tǎkírī ịsụ úyú mívé rī pí ǎ tá sī,

5 ǎ'diātāsīyā ǎbūrámá ịnjī ma ịnjīnjī, 'dụ tá má ní lūú 'í ní rī ngáá rá, 'dụ tá má ní ẹzịj rī ngáá rá, ǎzini 'dụ tǎjmbị mǎvé rī ngáá rá.”

6 Kúru Ịsáká ní adrizú ǎngū Gērārī vé rī agá 'dǎá.

7 ǎgō ǎngū 'dāri agá rī pí ká ìrì zịj ìrivé ụkú ǎ tá sī, 'yo kọpi ní kīnī, ụkú rī 'í ọmvpị, gá lūgá sī 'yozú kīnī ụkú rī ívé ni, ǎ'diātāsīyā 'o ụjř sī. Ụsụ kīnī ǎgō 'dī'bée 'i 'dị rá Rēbékā ǎ tá sī, ǎ'diātāsīyā Rēbékā rī ụnyī be ambamba.

8 Ịsáká ká adrií caá 'dǎá sá be ǎco, ǎbūmēléké 'bágú Fēlēsétē rī pí vé rī rī ǎngū ndreé sūbá gá sī, ndre Ịsáká u'de ụkú ni Rēbékā rī ẹzịj bẹdrī sī, rī tị ni ndruú.

9 ǎbūmēléké ní Ịsáká rī zizú ímúzú, ìrì ní 'yozú kīnī, “Mí kīnī, Rēbékā rī mí ọmvpị ǎ'diātāsī? Ịsúzú ǎkūdē ìrì mívé ụkú!”

Ịsáká ní újázú ìrì ní kīnī, “Má ụsụ déna 'bá ǎzi rī ícọ ma 'dị Rēbékā ǎ tá sī rá.”

10 ǎbūmēléké ní 'yozú kīnī, “Ngá mí ní 'oó 'bá ní 'dīnī rī ǎ'di? 'Bá ǎzi rī té ícọ la mívé ụkú sī, ìrì té tá ụnjí ịjị 'bá drīgé.”

11 Kúru ǎbūmēléké ní tǎjmbị sēzú 'bá rī pí ní cére kīnī, “'Bá ǎzi 'o dō Ịsáká rī ụnjí, dōku uló dō Rēbékā ǎ rụ'bá, ị ìrì 'dị drā 'dīisí rá.”

12 Ílī 'dāri agá, Ịsáká 'ǎ ọmvpị, sa úrī 'a ni gé, ǎnyǎngā rī ka ambamba, ǎ'diātāsīyā Ụpí Múngú sē ìrì ní tǎkírī gí.

13 Ịsáká gō ícá 'bá ǎ'bú be ni, ìrivé ǎ'bú ízú ambamba.

14 Ìrì kǎbīlō be, ndrīj be, tị be, ǎtí'bá be kárákará. 'Bá Fēlēsétē vé rī pí 'bákí ìrì ní ẹsị ụnjí ǎnyápá 'dī'bée ǎ tá sī.

15 Kídí átí'ba Ābūrámā vé rī pi ní gaá sâ 'dāri gé rī pi, 'bá Fēlēsētē vé rī pi gaki nyōókú úmvú dáá kídí rī ótúzó àní 'dīisī rá.

16 Kúru Ābūmēlékē ní 'yozú Ísákā ní kīnī, "Mívé ūkpó nóni ambamba, 'í nga 'bá gārā gá sī, 'í mu adrii vūrā āzi gé."

17 Kúru Ísákā ní ngazú mužú adrizú í'búnjā Gērārī vé rī gé.

18 Kídí ótú í ní gaá lóki Ísákā étēpī Ābūrámā vé rī gé, Fēlēsētē rī pi ní nyōókú gaá ótúzó lóki Ābūrámā ní drāzú gí rī ā vúdřř gé 'dā'bée, Ísákā gō nyōókú rī úvá kōpi agāsī āmvé. Ísákā gō rú ālu ālu ótú Ābūrámā ní 'daa kídí rī pi ní 'dā'bée 'daa kídí rī pi ní.

19 Ísákā vé átí'ba rī pi gaki kídí í'búnjā rī agá 'dáa, kídí rī vé yīi uletere.

20 'Bá kābīlō úcé'ba Gērārī vé rī pi riki āgátá gāá Ísákā vé 'bá kābīlō úcé'ba rī pi be, kōpi kīnī, yīi rī ívé ni. Kúru Ísákā ní yīi rī ā rú 'dazú Ēsékē. (Ēsékē vé íffíi āgátá.)

21 Ísákā vé átí'ba rī pi ní kpá kídí āzi gazú, kōpi gōki kpá āgátá gāá 'bá Gērārī vé rī pi be. Kúru Ísákā ní kídí rī ā rú 'dazú Sítīnā.*

22 Ísákā gō ngaa 'dāāsī mužú vūrā āzi gé, kōpi gōki kpá kídí āzi gaá, 'bá āzi gō āgátá gāá yīi rī ā tā sī kuyé. Ísákā ní kídí rī ā rú 'dazú Rēbótō. (Rēbótō vé íffíi, vūrā adriipi wālā ni.) Īri ní 'yozú kīnī, "Úpí Múngú sē 'bá ní vūrā wālā ni gí, 'bá ícō drīl é múké řsų vūrā nōri agá rá."

23 Ísákā ní ngazú vūrā 'dāri gé sī, řri ní 'dezu mužú Bērīsébā gá.

24 Kā mužú caá řnřā rī sī, Úpí Múngú i'da 'i řri řndretř gé, řri ní 'yozú kīnī, "Ma Múngú mí étēpī Ābūrámā vé rī 'i. Mí adri ũřř sī ku, ā 'diātāsīyā ma mí be trų. Ma tākiri sē mí ní rá, ma sē mívé úyú rí ízú kárakarā mávé átí'ba Ābūrámā ā tā sī."

25 Ísákā ní vūrā řōbōņō zázú ni sřzú Úpí Múngú rí řnřřzú āní. Īri ní ívé gākú sřzú 'dāgá, řrivé átí'ba rī pi ní kídí āzi gazú vūrā 'dāri gé.

26 Ū'dú ālu, 'bāgú Ābūmēlékē pi Āhúzā riipi řri ē ízā koopi tā přř sī rī be, ūgalaku āmbúgú āngáráwā rī pi vé Píkolā be, ímųki Gērārī gé 'dāāsī Ísákā rí ndréé.

27 Ísákā ní kōpi zřzú kīnī, "Īmi ímųki nōgō ā'di 'oó? Ándúru Īmi ndrekí ma ũnjí, Īmi drokí ma Īmi gārā gá sī āmvé."

28 Kōpi ní újázú řri ní kīnī, "'Bá nřki ámá uletere 'yozú kīnī, Úpí Múngú rí mí be trų, kúru 'bá ní átázú 'bá āsámvú gé sī, 'bá kīnī, 'bá lēki ũyō sōo 'bá āsámvú gé sī mí be. Kúru lē 'bá rųki ũndī mí be.

29 Lē mí sō ũyō 'yozú kīnī, mí 'o 'bá ũnjí ku, sų 'bá ní mí 'oó ũnjí kuyé rī řņi. 'Bá 'okí ándúru mí múké, 'bá pēki mí mužú 'bá gārā gá sī āmvé tā be kírí. Nóni Úpí Múngú sē mí ní tākiri gí."

30 Ísákā ní ũmų údézu kōpi ní, kōpi nyakí ngá, āzini mvųki ngá rá.

31 Kā mužú adrii drų ũ'bųř, Ísákā pi ní ũyō sózú í āsámvú gé sī āgō Gērārī vé rī pi be. Ísákā ní āgō 'dī'bée ořuzú mužú tā be kírí.

32 Ū'dú 'dāri gé, Ísákā vé átí'ba rī pi ní ímųzú kídí í ní gaá rī ā tā ũlüzú Ísákā ní kīnī, "'Bá gaki yīi ířřú gí."

33 Kúru Ísákā ní kídí rī ā rú 'dazú Sībā. (Rú Sībā 'dřri vé íffíi ũyō.) Ćimgbá ícázú āndřř sī, křřř rí ā rú í zř Bērīsébā. (Íffíi ní kídí ũyō vé ni.)

* 26:21 26:21 Sítīnā: Sítīnā vé íffíi, řsų ũnjí.

34 Ísõwũ kã caá ílí be pũkũ sũ, Ìri ní Yũdĩtã ri jezú 'í ní ùkú rú, Yũdĩtã vé étépì ã rú Bērĩ 'i, Ìri Hĩfĩgú. Ìri ní kpá gõzú ùkú ãzi jezú, rú ni Bāsēmátã 'i, étépì ni Èlónĩ 'i, Ìri Hĩfĩgú.

35 'Bo ùkú Ísõwũ vé 'dĩ'bée sèkí Ísákã pi ní ìzàngã ambamba ùkú ni Rēbékã be.

27

Ísákã sē Yōkóbū ní tākiri

1 Ísákã kã dēé ícá ārākã rú gí, mị ni ẹ̀sì, ndre āngũ ku, Ìri ní ívé mvá kãyú Ísõwũ ri zizú ímúzú, Ìri ní 'yozú kīnī, "Má mvá rī."

Ísõwũ ní ã'yìzú kīnī, "Ma nō."

2 Ísákã ní 'yozú kīnī, "'Í ndre drī ká, á dē nóni gí, ụ'dụ má ní drázú rī, á nī kuyé.

3 Mí í'dụ mívé ụsụ, mívé bōló be, 'í mụ má ní zāá mbāá 'buú ásé agá 'dāá.

4 Mí á'dí zāá ẹ̀jì ẹ̀jì ìjì sēé má ní, á lē nyaá, má sēé rí mí ní tākiri, ịsụ àkūdē á drā drī kuyé."

5 Ísákã kã rii átá 'í mvọpì Ísõwũ be, Rēbékã tē nyo rí tã 'dìri yì. Ísõwũ kã ngáá mụy ásé agá 'dāá zāá rī ã mbāngará gá gí,

6 Rēbékã ní 'yozú 'í mvọpì Yōkóbū ní kīnī, "'Í ndre drī ká, á yì mí étépì ri átá mí ẹ̀drìpì Ísõwũ be kīnī,

7 'Mí á'dí má ní zāá ẹ̀jì ẹ̀jì ni, mí ìjì má nya, má sē rí mí ní tākiri Úpí Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé, ịsụ àkūdē á drā drī kuyé.'

8 Má mvá rī, 'í yì ma, 'í 'dụ tã má ní rii lūu mí ní nōri ngáá.

9 'Í mụ ndrījì rī pi ásámvú gé 'dāá, mí ìjì má ní ndrījì ìrī mba'ba fōlō ni pi, má á'dí rí zāá ẹ̀jì ẹ̀jì ni sēé mí étépì ní, sũ mí étépì ní lēé rī tịni,

10 mí jì rí sēé Ìri ní, á nya rí, á sē rí mí ní tākiri, ịsụ àkūdē drā drī kuyé."

11 Yōkóbū ní 'yozú ẹ̀ndrẹ̀pì Rēbékã ní kīnī, "'Í nī rá má ẹ̀drìpì Ísõwũ ã rú'ba dụ céré kuú 'bí rú, 'bo má rú'ba 'bí àkó.

12 Má étépì ọ̀mvú dō má rú'ba, ícọ nījì á má 'yoó kīnī ma ri 'í mị ù'bā 'dini ku? Ícọ má ní tākiri sēé ku, Ìri ma tri rá."

13 Ẹ̀ndrẹ̀pì ní 'yozú Ìri ní kīnī, "Má mvá rī, mí étépì tri dō mi, tã ni ã sụ má rú'ba gá. 'Í 'dụ tã má ní 'yoó mí ní 'dìri ngáá, 'í mụ ndrījì rī pi ìjì má vú nōó."

14 Yōkóbū ní kúru mụzú ndrījì rī pi ìjìzú sēzú ẹ̀ndrẹ̀pì ní, ẹ̀ndrẹ̀pì ní zāá rī á'dízú ẹ̀jì ẹ̀jì sũ étépì Ísákã ní lēé rī tịni.

15 Rēbékã ní ívé mvá kãyú Ísõwũ vé bōngó múké múké jó agá 'dāá rī pi í'dúzú úsúzú ívé mvá ụ̀dụ Yōkóbū rú'ba gá.

16 Í'dụ ndrījì lā'bu úmbé Yōkóbū drígé, āzini umbe ni adriipi 'bí àkó rī gé.

17 Ìri ní zāá 'í ní á'dí ẹ̀jì ẹ̀jì rī í'dúzú pánga be, sēzú Yōkóbū drígé.

18 Yōkóbū ní mụzú étépì vúgá 'dāá, Ìri ní Ìri zizú kīnī, "Má étépì."

Ísákã ní ã'yìzú kīnī, "Má mvá rī, ma nō." Ísákã ní Ìri zizú kīnī, "'Bá 'dìri ã'di 'i?"

19 Yōkóbū ní 'yozú étépì ní kīnī, "'Bá rī ma 'i Ísõwũ 'i, mívé mvá kãyú rī. Á 'dụ tã rī ngáá sũ mí ní lūu má ní rī tịni gí. Mí íngá úrí ụ̀rụ sī, 'í nya zāá má ní ìjì mí ní nōri, 'í sē rí má ní tākiri."

20 Ísákā ní mvòpì ri zìzú kīnī, “Mā mvá rī, mí ìsù zāá rī mbēlējá 'díní ngóni?”

Yòkóbù ní újázú kīnī, “Úpí Múngú mívé rī sē má ní drīlè múké nī, má ní zāá rī ìsùzú ànī.”

21 Kúru Ísákā ní 'yozú Yòkóbù ní kīnī, “Mā mvá rī, mí ítrú mí ìnyiná má gārā gá nōó, má ómvú rí mí rù' bá, má nī rí áamá ádarú dō mí ìsòwù 'i, dō mí adri ìsòwù 'i ku.”

22 Yòkóbù ní 'i útrúzú ìnyiná 'i étèpì Ísákā vúgá 'dāá, Ísákā ní ìri ā rù' bá ómvúzú, ìri ní 'yozú kīnī, “Ú' dükó mívé rī 'u sù Yòkóbù vé rī tìjì, 'bo mí drì 'bí be sù ìsòwù vé rī tìjì.”

23 Ísákā nī Yòkóbù ri áamá kuyé, ā' diātāsīyā drì ni céré 'bí rú sù ìsòwù vé rī tìjì. Ìri ní kúru tākiri sèzú Yòkóbù ní.

24 Ìri ní zìzú kīnī, “Ádarú 'bá rī nyo mí 'i má mvòpì ìsòwù 'i?”

Yòkóbù ní újázú kīnī, “‘Bá rī ma 'i ìsòwù 'i.”

25 Ísákā ní 'yozú kīnī, “Mí ìjì má ní zāá rī sēé nyaá, má sē rí mí ní tākiri.” Yòkóbù ní zāá rī jìzú sèzú étèpì ní, étèpì ní nyazú, ìri ní kpá vinyò sèzú étèpì ní, étèpì ní mvuzú.

26 Kúru étèpì Ísákā ní 'yozú ìri ní kīnī, “Mā mvá rī, mí ítrú mí má gārā gá nōó, mí ìmù má tì ndruú.”

27 Yòkóbù ní mužú étèpì Ísákā vúgá 'dāá, ìri ní tì ni ndruzú. Ísákā ká ìrivé bōngó ē èjì ngù, ìri ní 'yozú kīnī,

“Á, má mvòpì ē èjì ngù

sù ómvú Úpí Múngú ní tākiri 'bāá drì ni gé gí rī tìjì.

28 Múngú ā sē mí ní èndrìlígó 'bù gélésì, ā 'a mívé ànyāngā drìgé vù drìgé nōgó, mívé ànyāngā ā ka rí ànī, āzini mívé vinyò ā 'a rí ànī.

29 Sùrú àndiāndí rī pi ā ngakí rí èzì mí ní, kòpì ā ùtìkí kùmùcí mí èndrètì gé, kòpì adrikí àtì' bá mívé ní.

Mi adri àmbúgú rú mí èdripìjì drìgé, lē kòpì ā ùtìkí kùmùcí mí èndrètì gé, kòpì ā adrikí mí pálé gá.

'Bá rī tri dō mí, ì ìri tri rá,

'Bá rī sē dō mí ní tākiri, ì ìri ní tākiri sē rá.”

30 Ísákā ká tākiri sēé Yòkóbù ní gí, Yòkóbù ká ngaa mužú étèpì ā gārā gá sī, koro èdripì ìsòwù ní ícázú zāá mbāngará gálésì.

31 Ìsòwù ní kpá ìnyá á'dízú zāá sī èjì èjì, ìri ní jìzú sèzú étèpì ní, ìri ní 'yozú kīnī, “Má étèpì, mí íngá úrì uru sī, 'í nya zāá má ní á'dí ìjì mí ní nōri, 'í sē rí má ní tākiri.”

32 Ísákā ní zìzú kīnī, “‘Bá rī á'di 'i?” Ìsòwù ní újázú kīnī, “‘Bá rī ma 'i ìsòwù 'i, mívé mvá káyú rī.”

33 Ísákā ā rù' bá yā kpìrìkpìrì, ìri ní zìzú kīnī, “‘Bá té zāá á'dípi ìjìpi má ní nōgó rī á'di 'i? Á nya zāá rī ú'díkìrìnjá nōgó, ìsù àkūdè mí ícá drì kuyé, á sē tākiri ìri ní gí. Tākiri má ní sēé gí rī, ícókí újá gōó vùlè ku.”

34 Ìsòwù ká tē étèpì ní 'yoó 'dìri yì, ìri ní rìzú ngozú ú'dükó be uru 'dāá ìzāngā ìzāngā rú, ìri ní 'yozú kīnī, “Má étèpì, lē mí sē má ní tākiri rī ìndì!”

35 Ísákā ní 'yozú ìsòwù ní kīnī, “Mí èdripìjì ìmù nōgó, ù'bā má mì, pa tākiri má ní lēé sēé mí ní rī gí.”

36 Ísõwũ ní 'yozú kīnī, “Rụ ỉ ní 'daá ỉri ní Yókóbũ* 'dĩri 'dakí ỉri pịrị, ǎ'diātāsīyā ũ'bā mà mì caá vú be ỉrị. Pa mávé kǎyú má drígé sī, nóni pa kpá tǎkiri mí ní lēé sēé má ní rī má drígé sī gí!” Kúru Ísõwũ ní ẹtẹpị ri zizú kīnī, “Tǎkiri ǎzi mí vúgá 'dũ mí ní ícò sēé má ní ni 'dǎáyo?”

37 Ísáká ní 'yozú Ísõwũ ní kīnī, “Á 'bā Yókóbũ ri mí drígé ǎmbúgú rú gí, á 'yo, má kīnī, ỉrivé ẹdrípị céré adri ǎtí'bá ỉrivé ni. Á sē ỉri ní ǎnyāngǎ fífí, ǎzini á sē ỉri ní vinyọ́ gí. Mǎ mvá rī, mà 'o rí mí ní ǎ'di?”

38 Ísõwũ ní 'yozú ẹtẹpị ní kīnī, “Má ẹtẹpị, tǎkiri rī mí vúgá 'dīlẹ 'yéná ǎlu? Má ẹtẹpị, 'í sē má ní tǎkiri ỉndī fò!” Kúru Ísõwũ ní 'dózú ngozú ú'dúkọ́ be uryú 'dǎá.

39 Ẹtẹpị Ísáká ní 'yozú ỉri ní kīnī,
 “Bẹtị mí ní adrizú rī,
 ỉri vù rǎrá rú nyọ́kú múké rī ǎ rụ'bá gá sī,
 ẹndrilígó 'a drị ní gé ku.

40 Mí ẹ'dị 'dị ỉlị ǎcò ni sī, mí ỉbí ngá ỉsú ndò.

Mí ímụ adri túgẹrị mí ẹdrípị vé ni.

'Bo mí kǎdò lēé ímụ mí oyuyú adringára túgẹrị rú rī agásí,
 mí gò adrii túgẹrị rú ỉri ǎ palé gá ku.”†

Yókóbũ ǎpá Ísõwũ sī

41 Ísõwũ 'bá ẹsị ụnjí Yókóbũ ní, ẹtẹpị Ísáká ní tǎkiri sēé Yókóbũ ní rī sī. Ísõwũ ní 'yozú kīnī, “Ụ'dụ má ẹtẹpị ní drǎzú rī 'bá ícá ỉnyinǎ gí, mà ímụ má ẹdrípị Yókóbũ ní 'dị drǎ rá.”

42 Kǎ tǎ Ísõwũ ní 'yoó 'dĩri ụlùú Rẹbéká ní, Rẹbéká ní 'bá ǎzi pẹzú muzú tǎ 'dĩri ụlùzú Yókóbũ ní kīnī, “Mí ẹdrípị Ísõwũ ri lẹtị ndǎ lẹzú mí 'dịzú drǎzú, 'í ẹsị ǎ ndrī rī ǎnị.

43 Mǎ mvá rī, á 'yo mí ní, lẹ mí ǎpá muzú má ẹdrípị Lǎbǎnǎ vú Hǎrǎnǎ gá.

44 'Í mụ adrii vú ni gé 'dǎá ụkòlò, cǐmgbá mí ẹdrípị Ísõwũ vé ẹsị veepi 'dĩri ndrī dō gí ká.

45 Mí ẹdrípị vé ẹsị veepi 'dĩri ndrī dō gí, ǎzini tǎ rī ǎvī dō ẹsị ni agásí gí, mà 'bá ǎzi pẹ mụ mí bī, mí ỉmví rí ỉgòó 'bẹtị. Á lẹ anjǎ mávé rī pi ǎ ụdrǎkí ỉrịrọ́ ụ'dụ ǎlu agá ku.”

46 Rẹbéká ní 'yozú Ísáká ní kīnī, “Ísõwũ vé ụkú jeé Hịtị gé 'dī'bée ri má ní ỉzāngǎ sē ambamba. Yókóbũ je dō kpá mvá ụkú Hịtị vé ni, múké ni, lẹ mà drǎ 'dīisī rá.”

28

1 Kúru Ísáká ní Yókóbũ ri zizú ímúzú, ỉri ní tǎkiri sẹzú ỉri ní. Ỉri ní 'yozú Yókóbũ ní kīnī, “Lẹ mí je mvá ụkú Kǎnǎnǎ vé ni mí ní ụkú rú ku.

2 'Í nga mụy ụkú jeé Pǎdǎnǎ ǎrámǎ gá, mí ẹndrépị vé ẹtẹpị Bẹtūwélẹ vé 'bẹtị ǎsǎmvú gé. Mí ẹndrépị vé ẹdrípị Lǎbǎnǎ vé anjǎ ụkú ǎsǎmvú gé, 'í je ǎlu ni mí ní ụkú rú.

* 27:36 27:36 *Yókóbũ*: Yókóbũ vé ỉfífí, rụ pá ẹdẹkẹdẹ, 'dĩri lù kīnī ỉri ẹdrípị vé kǎyú ẹrị ụkpò sī.

† 27:40 27:40 *Oyú adringára túgẹrị rú rī agásí rá*: Úyú Ísõwũ vé rī pi ndẹkí úyú Yókóbũ vé rī pi ẹ'dị 'dịngǎrá sī rá. 'Í lǎ 2 'Bǎgú 8:20-22.

³ Múngú Ūkpō 'Dípa ã sê mí ní tākíri, lè mí tị anji, kòpì ẽ ízúkí kárákará, úyú mívé rī pi ẽ ízúkí, kòpì ã adríkí rí ẹtẹpì sùrú kárákará rī pi vé ni.

⁴ Lè Múngú ã sê mí ní tākíri úyú mívé rī pi be, sù Ìri ní sée Ābūrámā ní rī tịnì, àngū 'bá ní adrízú 'a ní gé jākā rú nōri, ã adri rí Ìmivé ni, ã'diātāsiyā Múngú sē àngū nōri Ābūrámā ní."

⁵ Kúru Ísáká ní Yōkóbū ri pèzú mužú Pādānā Ārámā gá Lābánā vúgá. Lābánā ri Bētūwélé Ārámāgú rī vé mvá, Rēbékā ri Yōkóbū pi vé ẹndrẹpì Ísōwū be, Ìri Lābánā vé ọmvúpì.

Ísōwū gō ūkú āzi jeé

⁶ Ísōwū nī amá 'yozú kīnī, Ísáká sē tākíri Yōkóbū ní gí, pē Ìri mužú ūkú jeé Pādānā Ārámā gá. Kā tākíri sēé Yōkóbū ní gí, ẹzì Yōkóbū ní kīnī, ã je mvá ūkú Kānānā vé ni ku.

⁷ Yōkóbū 'dụ tã ẹtẹpì pi vé ẹndrẹpì be rī ngaá rá, muž Pādānā Ārámā gá 'dāá rá.

⁸ Kúru Ísōwū kã nījì amá 'yozú kīnī, 'í ẹtẹpì Ísáká lè ã jekì mvá ūkú Kānānā vé ni ku,

⁹ Ìri ní gōzú ūkú āzi jezú. Je Ísīmāélè vé mvá ūkú Māhālātā ri 'í ní ūkú rú. Māhālātā ri Nēbāyótì vé ọmvúpì, Nēbāyótì ri Ísīmāélè ã mvá, Ísīmāélè ri Ābūrámā ã mvá.

Urobí ūbī Yōkóbū ri Bētélē gá

¹⁰ Yōkóbū ní ngazú Bērísébā gá 'dāásì, Ìri ní 'dezú mužú Hārānā gá.

¹¹ Kā mužú caá vūrā àzi gé, Ìri ní áwízú lazú 'dāgá, ã'diātāsiyā ỳtụ rī ní 'deé gí rī sī. Ìri ní írā í'dúzú 'bāzú 'í drị ẹtịzú ànì, Ìri ní kúru lazú ỳ'dụ kozú.

¹² Urobí ūbī Ìri kīnī, 'í ndre ngá Ì ní rizú tuzú uru ni í'dózú vūgá nōgó cīmgbá cazú 'bū gé 'dāá. Múngú vé mālāyíkā rī pi rí ísì ímúzá ànì vūgá nōó, kòpì kpá gō tų mužú ànì 'bū gé 'dāá.

¹³ Úpì Múngú tu pá kuú ngá Ì ní rii tųú ànì uru rī drịgẹ urugégé 'dāá, Ìri ní 'yozú kīnī, "Ma Úpì Múngú 'i, Ābūrámā pi ní rii Ìnjì Ísáká be rī. Àngū mí ní lazú 'dīri, Ìri adri mívé ni, úyú mívé rī pi be.

¹⁴ Úyú mívé rī pi ímú ízú kárákará sù cinyáfá vū drịgẹ rī tịnì. Kòpì Ì íré mužú wọọkọ ỳtụ ní 'dezú rī gé, wọọkọ ỳtụ ní ífúzú rī gé, wọọkọ ỳrúlé rú rī gé, àzini wọọkọ ándrelé rú rī gé. Ì tākíri sē 'bá vū drịgẹ nōgó rī pi ní mí tã sī, àzini úyú mívé rī pi ã tã sī.

¹⁵ Ma adri mí be trụ, vūrā mí ní ẹcízú rī pi agásì, ma mí ùtē rá. Ma mí ìjì ịgō vúlé àngū nōri agá nōgó. Má ícọ mí kuú ku, ma ỳyō má ní sọó rī vé tã 'dụ nga rá."

¹⁶ Yōkóbū kã aruú ỳ'dụ gélé sī, ỳsū kīnī, "Ádarú Úpì Múngú ri vūrā nōri agá anigé, 'bo á nī amá kuyé."

¹⁷ Tã 'dīri sē Yōkóbū ní ỳrị, Ìri ní 'yozú kīnī, "Vūrā nōri má ní ỳrị sē! Vūrā nōri ícọ adri jó Múngú vé ni, Ìri kẹtị fizú ànì 'bū gé rī."

¹⁸ Kā mužú adrii drị 'dínì ỳ'bútịjā rī sī, Yōkóbū ní írā 'í ní 'í drị ẹtịzú 'dīri í'dúzú ỳ'dịzú, Ìri ní ūdu dāzú drị ni gé.

¹⁹ Ìri ní vūrā 'dāri ã rú 'dazú Bētélē. (Ífífì ni, jó Múngú vé ni.) Drịdrị ni, zìkì kūrù 'dāri ã rú Lúzì.

²⁰ Kúru Yókóbū ní ũyō sōzú Múngú ẹndrẹtị gé kīnī, “Múngú ũtē dō ma ẹcị má ní tuú nōri gé rá, sē dō má ní ǎnyāngā bōngó be rá,

²¹ āzini má újá dō ma gōo múké má ẹtẹpị vé ǎngá 'dǎá rá, Úpí Múngú ri adri Múngú mávé ni.

²² Írǎ má ní ì'dìj nōri, ìri adri vūrā Múngú ri ñnjzú ni. Ngá Múngú ní sēé má ní rī pi ǎrēvú céré, ngá mụdrị agá, ma ǎlu ni ì'dú sē Múngú ní.”

29

Yókóbū ca Pǎdǎnǎ ǎrámǎ gá

¹ Kúru Yókóbū ní ngazú mụzú ẹcị gé, ìri ní cazú 'bá adri 'bá wọkọ ụtú ní ìfúzú rī gé rī pi vé ǎngú gé.

² Íri ní kídí ndrezú ásé agá 'dǎá, kǎbīlō rī pi úmúkí ì laá kuú kídí rī ǎ gārǎ gá vūrǎ sī na, ǎ'diātāsīyǎ kǎbīlō rī pi ri yīj mụvú kídí 'dǎri gé. Ožúkí kídí rī ẹ tị ìrǎ ǎmbúgu ni sī.

³ Kádō kǎbīlō rī pi úmú céré kídí rī ǎ gārǎ gá 'dǎá, 'bá kǎbīlō úcé 'bá rī pi ìrǎ rī gū kídí rī tị gé sī ǎmvé, kọpi kǎbīlō rī pi ní yīj sē mụvú, kọpi kúru ìrǎ rī gū 'bǎ gō vúlé kídí rī tị gé 'dǎá.

⁴ Yókóbū ní 'bá kǎbīlō úcé 'bá rī pi zizú kīnī, “Má ẹdrịpịj, ìmi íbíkí íngá ngūgá?”

Kọpi ní 'yozú kīnī, “'Bá íbíkí íngá Hārǎnǎ gá.”

⁵ Íri ní 'yozú kọpi ní kīnī, “Ìmi nīkí Nǎhórǎ mụpọj vé mvá Lǎbánǎ ri rá?”

Kọpi ní újázú kīnī, “È, 'bá nīkí ìri rá.”

⁶ Kúru Yókóbū ní kọpi zizú kīnī, “Lǎbánǎ ri múké?”

Kọpi kīnī, “È! Ìri múké. 'Í ndre drī ká ìrivé mvá ùkú Rǎélē ri ìmụ kǎbīlō rī pi be 'dǎ.”

⁷ Yókóbū ní 'yozú kīnī, “Ìmi ndrekí drī ká, ụtú rī drī anigé, sǎ nōri adri kǎbīlō rī pi úmúzu vūrǎ ǎlu gé ni kuyé. Ìmi sēkí kǎbīlō rī pi ní yīj mụvú, ìmi jíkí kọpi vúlé mụvú ìrjǎ nyaa.”

⁸ Kọpi ní újázú kīnī, “'Bá ícókí drī kǎbīlō rī pi ní yīj sēé mụvú ku, úmúkí dō kǎbīlō rī pi céré gí, āzini gūkí dō ìrǎ rī kídí rī tị gé sī ǎmvé gí, 'bá íbí kǎbīlō rī pi ní yīj sē mụvú ndō.”

⁹ Yókóbū kǎ rií átá kọpi be, koro Rǎélē ní ícázú ẹtẹpị vé kǎbīlō rī pi be, ǎ'diātāsīyǎ Rǎélē ri kǎbīlō rī pi úcé nī.

¹⁰ Yókóbū kǎ 'í ǎdrọpị Lǎbánǎ vé mvá ùkú Rǎélē ri ndree Lǎbánǎ vé kǎbīlō rī pi be, ìri ní mụzú ìrǎ rī gūzú kídí rī tị gé sī, Ìri ní yīj sēzú mụzú kǎbīlō rī pi ní.

¹¹ Kúru Yókóbū ní Rǎélē ri u'dezú ruzú bẹdrị sī, ìri ẹ tị ndruzú, ìri ní ì'dózú ngozú ù'dúkọ be uru 'dǎá.

¹² Íri ní lüzú Rǎélē ní kīnī, 'i Rǎélē ẹtẹpị vé ǎdrǒmvá, Rēbékǎ ǎ mvá. Rǎélē ní njuzú mụzú tǎ 'dìri ùlüzú ẹtẹpị ní.

¹³ Lǎbánǎ kǎ ívé ǎdrǒmvá Yókóbū vé tǎ yīj, ìri ní njuzú mụzú vú ni gé 'dǎá. Ìri ní Yókóbū ri u'dezú ruzú bẹdrị sī, tị ni ndruzú, ìri ní Yókóbū ri jizú mụzú ívé ǎngá. Yókóbū ní tǎ 'i ngaapi rī ùlüzú ìri ní céré.

¹⁴ Kúru Lǎbánǎ ní 'yozú ìri ní kīnī, “Mí íbí ìfúú mǎ rụ 'bá gá, mi ǎri mávé ni.”

Yókóbū je Léyǎ pi Rǎélē be 'í ní ùkú rú

Yókóbū kǎ adrii Lǎbánǎ vúgá 'dǎlé caá mbǎá ǎlu gí,

15 Lābānā ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Mī adri dō mávé máríté drāāāsīyā, mī ícō má ní ẹ̀jì ngaa kána ku. 'Í lū má ní, mā ũfě mī ngōpí?”

16 Lābānā ri anji ũkú be ịrị, mvá kǎyú rī ā rụ Léyā 'i, mvá ụdụ rī ā rụ Rāélē 'i.

17 Léyā ri ũnyī ākó, Rāélē ri ũnyī be, ẹnretị ni kónjúkónjú.

18 Yōkóbū lē Rāélē ri ambamba, ĩri ní 'yozú Lābānā ní kīnī, “'Í sē dō mívé mvá ụdụ Rāélē ri jeé má ní ũkú rú rá, ma mí ní ẹ̀jì nga ca ílì ẹ̀jìrị.”

19 Lābānā ní 'yozú kīnī, “Á sē ĩri jeé 'bá āzi ní ku, ma ĩri sē je mí ní. Lē mī adri má vúgá nōgó, 'í nga ẹ̀jì má ní.”

20 Kúru Yōkóbū ní ẹ̀jì ngazú cazú ílì ẹ̀jìrị, 'í je rí Rāélē ri 'í ní ũkú rú, 'bo ílì 'dī'bée índré mị ni gé 'dālē mādānjá, ā'diātāsīyā lē Rāélē ri ambamba.

21 Kúru Yōkóbū ní 'yozú Lābānā ní kīnī, “Á nga ẹ̀jì rī deę gí, 'í sē mávé ũkú, 'bá lēkí laá ĩri be.”

22 Kúru Lābānā ní 'bá rī pi zizú ímúzu ụmụ ũkú rī jezú rī ā nyangará gá.

23 Ǻngū rī kǎ nị, Lābānā ní ívé mvá ũkú Léyā ri jizú sēzú Yōkóbū ní, Yōkóbū pi ní lazú ĩri be trụ.

24 Lābānā ní ívé ātí'bá Jēlēfá ri sēzú Léyā ní, ā nga rí ĩri ní ẹ̀jì ātí'bá rú.

25 Kǎ adrii drụ 'dínì ụ'bụtịnjá rī sī, Yōkóbū ndre 'bá rī Léyā 'i! ĩri ní 'yozú Lābānā ní kīnī, “'Í 'o ma 'dínì āsī? Á nga mí ní ẹ̀jì rī Rāélē ā tā sī, adri 'dínì kuyé? Mí ũ'bā má mị 'dínì āsī?”

26 Kúru Lābānā ní 'yozú kīnī, “'Bávé mērē nōgó rī, ĩ mvá ũkú kǎyú rī je drịdrị, ĩ íbì mvá ũkú ụdụ rī je ndō.

27 ĩmi adrikí drī mvá ũkú kǎyú rī be caá ụ'dụ ẹ̀jìrị ká, ụ'dụ ẹ̀jìrị ājē vé rī de dō gí, 'bá íbì mí ní mvá ụdụ rī sē ndō. Mí gō má ní ẹ̀jì āzi nga ca ílì ẹ̀jìrị.”

28 Yōkóbū ā'yī rá. Adri caá Léyā be ụ'dụ ẹ̀jìrị. Kúru Lābānā ní ívé mvá ũkú Rāélē ri sēzú ĩri ní ũkú rú.

29 Lābānā sē ívé ātí'bázị Bilā ri ívé mvá ũkú Rāélē ní ātí'bá rú.

30 Yōkóbū pi ní lazú Rāélē be, Yōkóbū lē Rāélē ri Léyā ri ndēé. Yōkóbū gō ẹ̀jì āzi ngaa Lābānā ní caá ílì ẹ̀jìrị.

Anji Yōkóbū pi ní tị Léyā be rī

31 Úpí Múngú kǎ ndreé Yōkóbū lē Léyā ri ku, ĩri ní drị tịzú Léyā rụ'bá gá, zị Léyā vé létị mvá tịzú rī rá. 'Bo Rāélē adri kú úndó rú.

32 Léyā ní 'a ịsúzu, ĩri ní mvá ágó tịzú, ĩri ní mvá rī ā rụ 'dazú Rūbénā 'i.* ĩri ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú ndre mávé ịzāngā gí. Nóni má ágó ní ri ma lē rá.”

33 ĩri ní gōzú 'a ịsúzu dī, ĩri ní mvá ágó tịzú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Úpí Múngú yì rá, má ágó ní lē ma ku, gō má ní mvá ágó āzi sēé gí.” ĩri ní mvá rī ā rụ 'dazú Sīmīyónā 'i.†

34 ĩri ní kpá gōzú 'a āzi ịsúzu dī, ĩri ní mvá ágó tịzú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Nóni má ágó ní ri ímụ adri má be trụ, ā'diātāsīyā á tị nóni ĩri ní anji āgō caá na.” ĩri ní mvá rī ā rụ 'dazú Léví 'i.‡

* 29:32 29:32 Rūbénā: Rụ Rūbénā 'diri vé ífífí, Múngú ndre mávé ịzāngā gí. † 29:33 29:33 Sīmīyónā: Rụ Sīmīyónā 'diri vé ífífí, Úpí ri 'bá yì rá. ‡ 29:34 29:34 Léví: Rụ Léví 'diri vé ífífí, úmúngará.

35 Īri ní kpá gōzú 'a āzi ɪsúzá dī, Īri ní mvá ágó tizú, Īri ní 'yozú kīnī, "Nóni ma Úpí Múngú ri íngú rá." Īri ní mvá rī ā rú 'dazú Yúdā 'i. § 'Dīri ā vūdrī gé, gō anji tī kuyé.

30

1 Rāélē kā ndree Léýā tī anji Yōkóbū ní gí, Īri ní í'dózá ā'yā 'bāzú ómvúpi Léýā be, Īri ní 'yozú Yōkóbū ní kīnī, "Í sē dō má ní anji ku, má drā 'dīisī rá!"

2 Yōkóbū ā 'a ve Rāélē ní ūnjí ūnjí, Īri ní 'yozú kīnī, "Ma Múngú 'i, má uga mi mvá tīngará sī ní?"

3 Rāélē ní 'yozú kīnī, "Mávē ātí'bá Bīlá rī 'dī. Īmi lakí Īri be, ā tī rí má ní anji, anji Īri ní tī rī, ā adri rí anji mávé ní."

4 Kúru Rāélē ní ívé ātí'bá Bīlá rī sēzú Yōkóbū ní ūkú rú, Yōkóbū pi ní lazú Īri be.

5 Īri ní 'a ɪsúzá, Īri ní mvá ágóná tizú Yōkóbū ní.

6 Rāélē ní 'yozú kīnī, "Múngú nī rá, ma ri tā 'o pīrī, yī mávé zīngará gí, sē má ní mvá ágóná." Kúru Īri ní mvá rī ā rú 'dazú Dánā 'i.*

7 Rāélē vé ātí'bá Bīlá gō 'a ɪsú dī, Īri ní Yōkóbū ní mvá ágóná ĩrī ní tizú.

8 Rāélē ní 'yozú kīnī, "Á fū ūmbā ūkpō sī má ómvúpi be, 'bo má aga gí." Kúru Īri ní mvá rī ā rú 'dazú Nāfātālī 'i.†

9 Léýā kā ndree 'í tī ku, Īri ní ívé ātí'bá Jēléfā ri sēzú Yōkóbū ní ūkú rú.

10 Léýā vé ātí'bá Jēléfā ní mvá ágóná tizú Yōkóbū ní.

11 Léýā ní 'yozú kīnī, "Má ɪsú drīlé múké gí!" Īri ní mvá rī ā rú 'dazú Gádī 'i.‡

12 Léýā vé ātí'bá Jēléfā ní Yōkóbū ní mvá ágóná ĩrī ní tizú.

13 Léýā ní 'yozú kīnī, "Ma āyīkō sī! Nóni ūkú rī pi 'yo, má ɪsú āyīkō gí." Kúru Īri ní mvá rī ā rú 'dazú Āsérā 'i.§

14 Lókí ĩ ní rizú ānyāngā ĩkūnāzú rī gé, Rübénā 'de mụy ómvú gé 'dāá, ɪsú peṭi ĩ ní zī māndārākā* rī, ĩjī peṭi rī sēé 'í éndrēpi Léýā ní. Rāélē ní 'yozú ómvúpi Léýā ní kīnī, "Í sē mī mvópi vé māndārākā rī ā urukọ má ní."

15 Léýā ní újázú Īri ní kīnī, "Mávē ágó mí ní 'duyú 'dīri ca drī mí ní kuyé? Nóni 'í lē kpá má mvópi vé māndārākā 'duyú drī ní gé kpāá?"

Rāélē ní 'yozú kīnī, "Í sē dō má ní māndārākā rī rá, ma sē Yōkóbū ri fi mu la mí be ĩnīná nōri sī rá."

16 Ūndréná 'dāri sī, Yōkóbū kā ímvi ĩgōó ómvú gélési, Léýā ní fūzú mụzú ĩri vúgá 'dāá, Īri ní 'yozú kīnī, "Āndrū 'bā la mí be ĩnīná nōri sī. Á je mí má mvópi vé māndārākā sī gí." Kúru Yōkóbū pi ní lazú Léýā be ĩnīná 'dāri sī.

17 Múngú yī Léýā vé zīngará rá. Īri ní 'a ɪsúzá, Īri ní mvá ágó āzi tizú Yōkóbū ní.

§ 29:35 29:35 Yúdā: Rụ Yúdā 'dīri vé ífífi, íngúngará. * 30:6 30:6 Dánā: Rụ Dánā 'dīri vé ífífi, Múngú ri tā lị pịrị. † 30:8 30:8 Nāfātālī: Rụ Nāfātālī 'dīri vé ífífi, á fū ūmbā ūkpō sī. ‡ 30:11 30:11 Gádī: Rụ Gádī 'dīri vé ífífi, drīlé múké. § 30:13 30:13 Āsérā: Rụ Āsérā 'dīri vé ífífi, āyīkō.

* 30:14 30:14 Māndārākā: Peṭi ĩ ní zī māndārākā 'dīri, ĩri kụyịbị, ĩri kpá sē ĩ anji tī ānī ĩndī.

18 Léyā ní 'yozú kīnī, “Má ní mávé ātī' bá sēē Yōkóbū ní ūkú rú rī sī, Múngú ūfē ma gí.” Kúru ĩri ní mvá rī ā rú 'dazú Īsākárā 'i.†

19 Léyā ní gōzú 'a āzi ĩsúzú dī, ĩri ní mvá ágó āzi tizú Yōkóbū ní, anjī āgō ĩri ní tīj rī pi cakí áziyá.

20 Léyā ní 'yozú kīnī, “Múngú sē má ní fēfē múké ni. Nóni má ágó ni ri ma ĩnjī rá, ā' diātāsīyā á tī ĩri ní anjī caá áziyá.” ĩri ní mvá rī ā rú 'dazú jēbūlúnā 'i.‡

21 Vúdrī ní gé, Léyā ní gōzú mvá ūkú tizú, ĩri ní rú ni 'dazú Dīnā 'i.

22 Kúru Múngú ní Rāélē ā tā ũsúzú, yī Rāélē vé zingárá rá, ĩri ní drī tizú Rāélē rú' bá gá, zī Rāélē vé létī mvá tizú rī rá.

23 ĩri ní 'a ĩsúzú, ĩri ní mvá ágóǵá tizú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Múngú 'du drīnjá má drīgé sī gí.”

24 ĩri ní mvá rī ā rú 'dazú Yōsépā 'i,§ ĩri ní 'yozú kīnī, “Lē Úpí Múngú ā sē má ní mvá ágóǵá āzi.”

Yōkóbū vé ānyāpá ízú rá

25 Rāélē kā Yōsépā ri tīj, Yōkóbū ní 'yozú Lābánā ní kīnī, “Mí oyū ma, á lē mvíi gōō 'bētī 'bávē āngū gé.

26 'Í sē mávé ūkú rī pi anjīná rī pi be, ā' diātāsīyā á nga ězī rī mí ní kōpi ā tā sī, mí oyū ma, má 'de muṣú. 'Í nī rá á nga mí ní ězī rī ambamba.”

27 Lābánā ní 'yozú ĩri ní kīnī, “'Í yī drī ma ká, mí adri nōgó. Á nī á má rá, ma nóni ā' bú be, ā' diātāsīyā Úpí Múngú sē má ní tākiri mí tā sī.”

28 Lābánā ní gōzú 'yozú kīnī, “'Í lī ngá mí ní lēē má ūfē mí ānī rī, ma ūfē mí ní rá.”

29 Yōkóbū ní 'yozú ĩri ní kīnī, “'Í nī rá, á nga mí ní ězī ũkpō sī, má ūtē mívé ānyāpá rī pi múké.

30 Má ní drī ándúru ícázú kuyé rī gé, mívé ānyāpá ízú kuyé, nóni má ní adrii nōgó rī sī, Úpí Múngú sē mí ní tākiri, mívé ānyāpá ízú kárákará. 'Bo má í' dō rí mávé 'bá rī pi ē ízā koó ngá sī ngòtú?”

31 Lābánā ní Yōkóbū ri zizú kīnī, “Ngá mí ní lēē má sē mí ní rī ā' di?”

Yōkóbū ní újázú ĩri ní kīnī, “'Á sēkí má ní ngá āzi ku. Mí ā'yī dō tā má ní lēē 'yoó rī rá, ma ícó mívé ānyāpá úcé rá.

32 Āndrū lē mí oyū ma muṣú mívé ānyāpá rī pi āsámvú gé 'dāá, má ũpē rí kábīlō rú' bá be mī'yīmī'yī, dōku bō' dūbō' dū rī pi, āzini kábīlō anjī rú' bá be ĩnjī ĩnjī rī pi, ndrījī rú' bá be bō' dūbō' dū, dōku mī'yīmī'yī rī pi má ní. Ngá mí ní ma ūfēzú rī pi adri' bée 'dī.

33 Úmvúlēsī mí kādō ānyāpá mí ní ma ūfēzú rī pi ndreé, mí nī rí á má 'yozú kīnī, ma tā 'o pīrī. Mávé ānyāpá rī pi āsámvú gé 'dāá, má ĩsú dō ndrījī rú' bá be mī'yīmī'yī ku ni, dōku bō' dūbō' dū ku ni, dōku mí ĩsú dō kábīlō anjī rú' bá be ĩnjī ku ni, mí nī á má 'yozú kīnī má ũgū mívé ānyāpá.”

34 Lābánā ní 'yozú kīnī, “Má ā'yī rá. 'Á adri sū mí ní 'yoó rī tīnjī.”

35 'Ú' dū 'dāri sī, Lābánā ní ndrījī āgō rú' bá be gírígírí, dōku bō' dūbō' dū rī pi ũpēzú ndrījī ūkú rú' bá be mī'yīmī'yī, dōku rú' bá be bō' dūbō' dū rī pi be, kábīlō anjī rú' bá be ĩnjī ĩnjī rī pi be, sē kōpi ívé anjīná rī pi rikí úcé nī.

† 30:18 30:18 Īsākárā: Rú Īsākárā 'dīri vé ífífí, ũfēngará. ‡ 30:20 30:20 jēbūlúnā: Rú jēbūlúnā 'dīri vé ífífí, ĩnjīngará. § 30:24 30:24 Yōsépā: Rú Yōsépā 'dīri vé ífífí, Múngú ā sē má ní mvá āzi.

36 Lābānā pi ní 'dezú mužú ívé anjiná rī pi be rará rú, kōpi tukí ěĉī caá ú'dú na, Yōkóbū áwí rií Lābānā vé ānyāpá rī pi ā uruķo úcé.

37 Yōkóbū ní peťi ĭ ní zīj pópūlā, ālīmónī, āzini pūlánī rī pi vé drīťi ugazú, ĭri ní kókó'bō ní pi úwúzú kōpi ā rú'bá gá sī, ĭri ní peťi rī pi vé drīťi 'í ní rú'bá ní úwú rī pi ĭgīrīzú kú gírígírí.

38 ĭri ní peťi rī pi vé drīťi 'í ní rú'bá ní pi úwú rī pi úsúzú 'bú ānyāpá rī pi ní rizú yīj mvuzú rī agá, ā'diātāsīyā ānyāpá rī pi ri ímú ĭ ĭlūwā vūrā 'dāri gé.

39 Ānyāpá rī pi kādō ĭ ĭlūwāá peťi ĭ ní ĭgīrī gírígírí rī pi endreťi gé, kōpi anji tī rú'bá be gírígírí, dōku mī'yīmī'yī, dōku bō'dūbō'dū.

40 Yōkóbū ūpē ānyāpá anjiná 'dī'bée ū'bāá túngú. Ānyāpá mba'bée gí rī pi kādō ĭ ĭlūwāá, Yōkóbū ri kōpi 'bā āngū ndre mužú Lābānā vé ānyāpá rú'bá be gírígírí, āzini ĭnī ĭnī rī pi vúgálé rú. Yōkóbū gū ānyāpá rī pi ā uruķo 'bāá túngú 'í ní, úmú kōpi ānyāpá Lābānā vé rī pi be trū kuyé.

41 Kādō ānyāpá rú'bá be mgbúmgbú rī pi ĭlūwāá, Yōkóbū ri peťi 'í ní rú'bá ní úwú rī pi úsú 'bú ānyāpá rī pi ní yīj mvuzú rī agá ānyāpá rī pi endreťi gé, kōpi ē ĭlūwākí rí ĭ peťi rī ā gārā gá.

42 'Bo úsú peťi rī pi ānyāpá ūkpō ākó rī pi endreťi gé ku. Kúru ānyāpá ūkpō ākó rī pi adri Lābānā vé ní, rú'bá be mgbúmgbú rī pi adri Yōkóbū vé ní.

43 Tā 'dīri sē Yōkóbū vé ānyāpá ízú kárakarā, gō adrií kābīlō be, āzini ndrīj be kárakarā. Gō kpá adrií ātī'bá ūkú rú ní pi be, ātī'bá āgō rú ní pi be, kámīlō pi be, dōngí pi be.

31

Yōkóbū nga ápá Lābānā vé āngá sī rá

1 Yōkóbū yī kīnī, Lābānā vé anji rī pi ri 'yo kīnī, "Yōkóbū 'du 'bá étēpi vé ā'bú ārēvú céré gí. ĭsú ā'bú 'dīri 'bá étēpi vúgá."

2 Yōkóbū ndre kpá nóni Lābānā adri 'í be āyīkō sī sū āndúrú rī tīnī ku.

3 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Yōkóbū ní kīnī, "'Í mvi gōō vúlé mí é'bīpī pi vé āngū gé, mívé māríté rī pi āsámvú gé, ma adri mí be trū."

4 Kúru Yōkóbū ní ú'dúķó pēzú Rāélē pi ní Léyā be, kōpi ē ímúķí 'í ĭsú vūrā ívé ānyāpá rī pi ní ányázú rī gé.

5 Yōkóbū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Á ndre ĭmi étēpi vé adringará má be rī adri sū drīdrī rī tīnī kuyé, 'bo Múngú má étēpi vé rī má be trū.

6 ĭmi nīķí rá, á nga ězī ĭmi étēpi ní ūkpō sī.

7 'Bo ĭmi étēpi ū'bā má mī, újā ngá 'í ní léé ma ūfēzú rī caá vú be mūdri. 'Bo Múngú ūtē ma rá, Múngú sē 'o ma ūnīj kuyé.

8 ĭmi étēpi kādō 'yoó, ndrīj mī'yīmī'yī rī pi, 'í ma ūfē ānī, ndrīj rī pi céré anji tī rú'bá be mī'yīmī'yī. Kādō 'yoó ndrīj gírígírí rī pi, 'í ma ūfē ānī, ndrīj rī pi céré anji tī rú'bá be gírígírí.

9 Múngú 'du ĭmi étēpi vé ānyāpá drī ni gé sī rá, sē kōpi má ní.

10 "Lókí ndrīj rī pi ní rizú ĭ ĭlūwázú rī gé, urobī* ūbī ma, á ndre lá'bījō rī pi ríkí ndrīj ūkú rī pi ĭlūwāá, lá'bījō rī pi ā rú'bá gírígírí, mī'yīmī'yī, dōku bō'dūbō'dū.

* 31:10 31:10 Urobī: Urobī 'dīri lū Yōkóbū ní ānyāpá ĭri ní ícō zīj Lābānā vúgá rī vé tā.

11 Mālāyikā Múngú vé rī ní ma zízú urobí agá kīnī, 'Yōkóbū!' Má ní ā'yízú, 'Ma nō.'

12 Mālāyikā rī ní 'yozú má ní kīnī, "Í ndre, ndrīī āgō ri'bá ndrīī ūkú rī pi ilūwā'bá rī pi ā rụ'bá céré girígírí, mī'yīmī'yī, dōku bō'dūbō'dū, á 'o tā rī 'dīni, mī ízā kozú, ā'diātāsīyā á ndre tā Lābánā ní 'oó mí ní rī pi céré gí.

13 Ma Múngú ándúrú 'i i'daapi mí ní Bétélē gá, vūrā mí ní írā ì'dizú rī gé, mí ní ūyō sōo ẹnđreṭi ní gé rī 'i. 'Í nga fūū āngū nōri agásī, 'í mụ adrii āngū ī ní mí tizú rī agá.' "

14 Rāélē pi Léya be, kōpi ní újázú Yōkóbū ní kīnī, "Ngá āzi 'bá étēpi ní ímụ kuú 'bá ní āluṅáni 'dāáyo.

15 'Bá étēpi ndre 'bá kú sū jākā tīni. Sē 'bá jeé kána mūfēngā ākó, 'bá ísúkí ngá āzi ājē 'dīri agá kuyé.

16 Ā'bú† Múngú ní 'duj 'bá étēpi drigé sī rī pi ārēvú céré 'bávé ni, 'bávé anjīnā rī pi be. 'Í 'o tā Múngú ní lūū mí ní rī."

17 Kúru Yōkóbū pi ívé ūkú rī pi be, ívé anjīnā rī pi be, kōpi ní útúzú kāmīlō rī pi drigé.

18 Yōkóbū dro ívé ānyāpá rī pi mụzú 'í ẹnđreṭi gé sī, jī kpá ā'bu 'í ní ísú Pādānā Ārāmā gá 'dālē rī pi mụzú īndī. 'De mụzú 'í étēpi Ísáká vúgá āngū Kānānā vé rī gé.

19 Sā kōpi ní mụzú rī gé, ísú Lābánā ri rárá rú, īri ri ívé kābīlō rī pi ā 'bí rē. Rāélē ní étēpi vé ngá ī ní úde múngú rú jó ūtēpi rī pi ūgūzú.

20 Yōkóbū nje 'i mụzú kírí, lū Lābánā Ārāmāgú rī ní 'yozú kīnī 'í lē mụmụ 'dīni kuyé.

21 Yōkóbū ápá mụzú ngá 'í ní ísú rī pi be céré, īri ní yī āmbúgú dīpi dīdi Yūfēretā ri zozú, īri ní 'dezu mụzú āngū ānga rú Gīlédā vé rī gé.

Lābánā dro Yōkóbū ā vūdrī mụzú

22 Ū'dú na ā vūdrī gé, lūki Lābánā ní kīnī, Yōkóbū ápá gí.

23 Lābánā ní ívé māríté rī pi trazú, kōpi droki Yōkóbū ā vūdrī caá ū'dú be ẹzīrī, kōpi cakí Yōkóbū pi ísú āngū ānga rú Gīlédā vé rī gé.

24 Kúru Múngú ní 'i i'dazú Lābánā Ārāmāgú rī ní urobí agá ínjā 'dāri sī, īri ní 'yozú kīnī, "Í ndre múké, lē mí 'yo tā āzi ūnjí Yōkóbū ní ku."

25 Lābánā ca mụj ísú Yōkóbū sī ívé gākū āngū ānga rú Gīlédā vé rī gé, Lābánā pi ívé māríté rī pi be, kōpi mụki kpá adrii āngū 'dāri gé.

26 Kúru Lābánā ní mụzú 'yozú Yōkóbū ní kīnī, "Ngá mí ní 'oó 'dīni rī ā'di? Mí ū'bā má mị 'dīni ā'diātāsī? 'Í 'du mávé anjī ūkú rī pi ápázú mụzú kírí, sū 'bá í ní urụj ẹ'dí gé rī pi tīni ā'diātāsī?

27 Mí nje mí ápá kírí má mị ū'bázú 'dīni āsī? 'Í lū má ní kuyé āsī? Ma té mí pē mụzú āyīkō sī, ī té úngó ngo, ī té ẹrī co, āzini ī té kŭ'dj co.

28 'Í sē á ndru mávé anjī ūkú rī pi ē tī kuyé āsī, āzini 'í sē á ndru kōpivé anjīnā rī pi ē tī kuyé āsī? Tā mí ní 'oó 'dīri tā azakaza vé ni.

29 Ma Lābánā 'i, ma ūkpō be, ma té ícō mí 'o ūnjí rá, 'bo té ínjā rī sī, Múngú mí étēpi vé rī 'yo má ní kīnī, má ndre múké, lē má 'yo tā āzi ūnjí mí ní ku.

† 31:16 31:16 Ā'bu: Ā'bu 'dīri ānyāpá ī ní tīj girígírí, mī'yīmī'yī, dōku bō'dūbō'dū Yōkóbū ní rī pi.

30 Á nī rá, 'í lē mi újá gōō mí étēpī vúgá, 'bo mí ūgū mávé ngá ī ní údé ríi ĩnjīi múnjú rú rī pi rá ā'diātāsī?"

31 Yōkóbū ní újázú kīnī, "Á 'o ūrī sī, ā'diātāsīyā má ūsū mi mívé anji ūkú rī pi upa má drīgé sī rá.

32 Mí ĩsú dō mívé ngá ī ní údé ríi ĩnjīi múnjú rú rī 'bá āzi vúgá nōgó rá, ā 'dīkī 'bá 'dīri drāá rá. 'Í ndā mívé ngá rī 'bávé máríté rī pi ɛndrɛtī gé nōgó. Mí ĩsú dō rá, 'í 'dú mužú." Yōkóbū nī 'yozú kīnī, Rāēlē ūgū étēpī Lābānā vé ngá ī ní údé ríi ĩnjīi múnjú rú rī nī 'dīni kuyé.

33 Kúru Lābānā ní fizú ngá rī ndázú Yōkóbū vé gākū agá, ātī'bá ĩrī ūkú rú rī pi vé rī agá, āzini Léyā vé rī agá, 'bo ĩsú ngá rī kuyé. Kā ĩfūū Léyā vé gākū agá 'dāāsī, gō fī Rāēlē vé gākū agá.

34 ĩsú ākūdē Rāēlē 'dú ngá ī ní údé ríi ĩnjīi múnjú rú rī pi zūyū lā'bú ī ní 'bāā kāmīlō úgóró gá rī agá, úri drī ní gé. Lābānā ndā ngá gākū agá 'dālē rī pi ā 'a céré, ĩsú ngá ī ní údé ríi ĩnjīi múnjú rú 'dīri kuyé.

35 Rāēlē ní 'yozú étēpī ní kīnī, "Má étēpī, mī 'a ā ve má ní ku, má ícó ngaá pá tuú mí ɛndrɛtī gé uru sī ku, ā'diātāsīyā ā ndre nōō mbāā ú'dú gī." Lābānā ndā ngá ī ní údé ríi ĩnjīi múnjú rī pi tī, ĩsú kuyé.

36 Yōkóbū ā 'a ve rá, ĩri ní 'yozú Lābānā ní kīnī, "Ngá má ní 'oó ūnjī rī ā'di? Tā ūnjī má ní 'oó mí ní ĩnjúzá má vú sī rī ā'di?"

37 Nóni 'í ndā ngá mávé rī pi ā 'a céré gī, ngá mívé mí ní ĩsú 'dīgē rá rī ā'di? Mí 'dú kōpi 'bāā mávé máríté rī pi ɛndrɛtī gé, āzini mívé rī pi ɛndrɛtī gé, kōpi ā acokī rī 'bávé tā āsámvú mí be.

38 "Má adri nóni caá mí be íli pūkú ĩrī. Mívé kābīlō rī pi ndrīi rī pi be í'békī anji kuyé. Á nya mívé kābīlō ágó ālunāni kuyé.

39 Ūbūgō cī dō mívé kābīlō, dōku ndrīi, á jī āvū ní sēé mí ní ku, ma ri ārígó ní ūfē ma 'i. Ūgūkī dō mívé kābīlō, dōku ndrīi ūtū sī, dōku ĩnī sī, mí ri 'yo mā ūfē mí ní ārígó ni, ma ri ārígó ni ūfē mí ní ānyāpá mávé rī pi sī.

40 Á ri mí ní ɛzī ngaá ūtū koópi gbírílí rī agá, āzini āngū igbēepi igbegbe rī agá, ĩnīnā sī, á ko ú'dú ku.

41 Má adri mívé 'bētī āsámvú gé caá íli pūkú ĩrī. Á nga mí ní ɛzī caá íli mužrī drī ní sū, mí sē rī má ní mívé anji ūkú ĩrī 'dī'bēé, āzini á nga mí ní ɛzī caá íli ázīyá, mī sē rī má ní kābīlō, ngá mí ní kōdō lēzú ma ūfēzú rī, mí újā caá vú be mužrī.

42 Múnjú má étēpī Ābūrāmā vé rī, āzini Múnjú Īsākā ní ruuru rī ā adri té dō má be trū ku, ádarú mí té ma pē mužú drī be ule. 'Bo Múnjú ndre ĩzāngā má ní nyaá rī rá, Múnjú nī ɛzī má ní ngaá ūkpō sī rī rá, ko mā ĩzā rá. ĩnīnā rī sī, átá mí drīgé ūkpō ūkpō tā ūnjī mí ní 'oó rī sī."

43 Lābānā ní újázú Yōkóbū ní kīnī, "Anji ūkú 'dī'bēé mávé ni, ānji kōpi ní tījī 'dī'bēé mávé ni, ānyāpá rī pi kpá mávé ni. Ngá mí ní ndrēé 'dī'bēé ārēvū céré mávé ni. Ma ā'di 'o mávé anji ūkú 'dī'bēé ní, āzini ma ā'di 'o anji kōpi ní tījī rī pi ní?"

44 Mí ĩmú, 'bá rúkī ūndī 'bá āsámvú gé sī mí be, lē 'bá drōkī irā use use ní pi rizú ūndī 'bá ní rufú mí be 'dīri vé tā igázú ānī."

45 Kúru Yōkóbū ní irā āmbúgú ní 'dúzá 'dizú.

46 ĩri ní 'yozú ívé máríté rī pi ní kīnī, "Īmi ĩkūnākī irā ĩjī drōō vūrā ālu gé." Kōpi ní kúru irā ĩkūnāzú ĩjizú drōzú vūrā ālu gé, Lābānā pi Yōkóbū be, kōpi áwíkī ĩnyá nyaá irā ī ní drōō rī ā gārā gá.

47 Lābānā ní vūrā rī ā rụ 'dazú Jēgārā Sāhādūtā,‡ Yōkóbū 'da ívé rī Gālédā.

48 Lābānā ní 'yozú Yōkóbū ní kīnī, “Írā ī ní drōó 'dīri, īri ūndī 'bá ní rụjí mí be rī vé tā ígázú ānī.” Tā 'dīri sē ī ní āngū rī ā rụ 'dazú Gālédā ānī.

49 Lābānā ní kpá 'yozú kīnī, “Írā ī ní drōó 'dīri lū kīnī, 'bá kādō ayií, Úpí Múngú ā 'bā mị rizú 'bā ndrezú.” Kúru ī ní vūrā rī ā rụ 'dazú Mísipā.

50 Lābānā ní kpá gōzú 'yozú kīnī, “Í 'o dō mávé anjī ūkú rī pi ūnjí, dōku 'í gō dō ūkú urụkọ 'bée jée, 'bá āzi dō 'bá āsámvú gé tā rī ndreépi ní 'dāáyo drāāsiyā, Múngú ndre tā 'bávé mí be rī gí.”

51 Lābānā ní kpá gōzú 'yozú Yōkóbū ní kīnī, “Í ndre írā ī ní drōó 'dīri, 'í ndre írā ī ní ì'djì 'bá āsámvú gé mí be 'dīri.

52 Írā ī ní drōó 'dīri, āzini írā ī ní ì'djì 'dīri, kọpi sē 'bā ūndī 'bá ní rụjí mí be 'dīri ā tā ígá ānī. Má ícọ agaá írā ī ní drōó 'dīri dríge sī mụyí mí 'oó ūnjí ku, mí ícọ kpá agaá írā ī ní drōó 'dīri dríge sī, āzini írā ī ní ì'djì 'dīri dríge sī ímụ ma 'oó ūnjí ku.

53 Múngú Ābūrāmā vé rī, Múngú Nāhórā vé rī, Múngú kọpi étẹpi vé rī, ā lị tā 'bávé mí be rī nī.”

Kúru Yōkóbū ní ūyō sōzú 'í étẹpi Ísákā vé Múngú ìnjì ìnjì rī ā rụ sī.

54 Yōkóbū ní rọbọṅọ zázú āngū ánga rú rī gé 'dālé, zị ívé māríté rī pi ímụ ínyá nyangará gá. Kọpi ká ínyá rī nyaá gí, kọpi áwíkí laá ìnjị́ 'dāri sī 'dālé.

55 Kā mụyí adrií drụ ỳ'bútị́nā rī sī, Lābānā ní ívé anjī ūkú rī pi ezizú, īri ní kpá kọpívé anjị́nā rī pi ezizú, īri ní tākiri sēzú kọpi ní. Īri ní kúru mvizú gōzú 'bẹtị́.

32

Yōkóbū lē ívé āsámvú ā adri Íṣōwū be múké

1 Yōkóbū ní kpá ngazú ẹ́çì dríge, mālāyíkā Múngú vé rī pi ní ímúzú ĩri ísúzú.

2 Yōkóbū ká kọpi ndreé, ĩri ní 'yozú kīnī, “Vūrā nōri Múngú vé ni.” Īri ní vūrā rī ā rụ 'dazú Māhānāyímū.*

3 Yōkóbū ní 'bá urụkọ pēzú mụzú drídrí 'í ẹ́drịpí Íṣōwū vúgá Sēyírí gé, āngū Ēdómā vé rī gé.

4 Īri ní 'yozú kọpi ní kīnī, “Ími lūkí mávé āmbúgú Íṣōwū ní 'dini, 'Ma mívé átí'ba, má adri Lābānā vúgá 'dālé cīmgbá ícázú āndrū sī.

5 Ma tị be, dōngí be, kābílō be, ndrị́ be, átí'ba āgō rú ní pi be, átí'ba ūkú rú ní pi be. Āmbúgú mávé rī, á pē 'bá 'dī'bée mụzú mí vúgá, lē mí 'bā ẹ́sì múké má ní.' ”

6 'Bá Yōkóbū ní pēe rī pi ká ī újā ígōó Yōkóbū vúgá nōlé, kọpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Bá cakí mí ẹ́drịpí Íṣōwū vúgá 'dālé rá, nóni ĩri ri ímụ mí vúgá nōlé, kọpi ri ímụ āgō mụ́dūrūlū sụ pi be.”

7 Yōkóbū ká tā 'dīri yị́, ỳrị́ fụ ĩri ambamba. Īri ní 'bá ívé rī pi awazú vūrā sī ịrị́, awa kpá kābílō rī pi, ndrị́ rī pi, tị́ rī pi, kāmílō rī pi be vūrā sī ịrị́ ịrị́.

‡ 31:47 31:47 Jēgārā Sāhādūtā: Rụ Jēgārā Sāhādūtā āzini rụ Gālédā 'dī'bée vé ífífí írā ī ní drōó tā ígázú ní. * 32:2 32:2 Māhānāyímū: Rụ Māhānāyímū 'dīri vé ífífí, ngúlumū ịrị́. Yōkóbū vé 'bá rī pi sịkí ívé gākū vūrā Yōkóbū ní mālāyíkā rī pi ísúzú rī gé.

8 Yökóbū ūṣū kīnī, “Íṣōwū ímú dō ẹ'dí 'dì ngúlúmū àlu rī be, ngúlúmū àzi rī ā ápá rí rá.”

9 Kúru Yökóbū ní Múngú ri zizú kīnī, “Á, Múngú má étépi Ābūrámá vé rī, Múngú má étépi Ísáká vé rī, Úpí Múngú 'yoópi má ní, “Í mvi gōó vúlé ímivé àngū gé, mívé máríté rī pi vúgá, ma ímú sē mi adri ngá be ambamba rī.”

10 Ma àtí'bá mívé ni, ẹṣí múké mí ní 'báá má ní, àzini tā mí ní 'oó má ní 'dīri, má ícò àní bā ku. Má ní Yárídéní rī zongará gá, ngá má drígé rī 'yéná túré, 'Bo nóni ma 'bá be ngúlúmū ìrī.

11 Á Úpí, 'í pa ma má édrípi Íṣōwū drígé sī, ma ri 'o ìri sī ūrī sī, à'diātāsīyā ìri ri ímú ẹ'dí 'dì má be, mávé ùkú rī pi be, àzini mávé anjíná rī pi be.

12 'Bo mí kīnī, ádarú mi ímú sē ma adri ngá be ambamba, àzini mi ímú sē mávé úyú ri ízú kárákará sū cínýáfá vūgá 'dīri tīni, ícókí láá bā ku.”

13 Ìníná 'dāri sī, Yökóbū áwí laá 'dālé, í'dú ngá ívé rī pi ā urukọ sēé édrípi Íṣōwū ní fēfē rú.

14 Ngá ìri ní í'dú sēé rī pi, ndrījī ùkú rī pi mūdūrūlū ìrī (200), ndrījī āgō rī pi pūkú ìrī (20), kābīlō ùkú rī pi mūdūrūlū ìrī (200), kābīlō āgō rī pi pūkú ìrī (20),

15 kāmīlō ùkú rī pi pūkú na (30) ẹnjipí be, tī ùkú rī pi pūkú sù (40), tī āgō rī pi mūdūrū (10), dōngí ùkú rī pi pūkú ìrī (20), dōngí āgō rī pi mūdūrū (10).

16 Yökóbū awa ívé ànyāpá rī pi sēé ívé àtí'bá rī pi drígé, kòpi rikí úcé nī. Ìri ní 'yozú àtí'bá rī pi ní kīnī, “Ìmi 'dekí mujú má ẹndrètí gé sī drīdrī, ìmi awakí ànyāpá rī pi, kòpi ā adrikí àsámuvú sī.”

17 Ìri ní 'yozú 'bá ànyāpá jì'bá drīdrī rī pi ní kīnī, “Má édrípi Íṣōwū íṣú dō ìmi, zì dō ìmi, ‘Ìmi 'bá à'di vé ni pi,’ àzini 'yo dō ‘Ìmi ri mu ngólé, ànyāpá ìmi ní ríi jìi mujú ìmi ẹndrètí gé 'dī'bée à'di vé ni?”

18 Ìmi 'yokí ìri ní, ‘Ànyāpá rī pi mívé àtí'bá Yökóbū vé ni. Ísē ànyāpá nō'bée ímújú ívé àmbúgú Íṣōwū ní fēfē rú, ìri ri ímú 'bá vūdrī gé vúlé 'dī'dī.”

19 Ìri ní kpá 'yozú 'bá ànyāpá jì'bá 'de'bá drīdrī rī pi ā vūdrī gé rī pi ní, àzini 'de'bá 'dī'bée ā vūdrī gé rī pi ní urukọ'bée be kīnī, “Ìmi íṣúkí dō Íṣōwū ri, ìmi 'yokí ìri ní tā àlu àlu má ní té 'yoó ìmi ní rī.

20 Ìmi lūkí Íṣōwū ní 'yozú kīnī, ádarú ìrivé àtí'bá Yökóbū ri ímú ìmi vūdrī gé vúlé 'dī'dī.” Yökóbū ūṣū 'í ẹṣí agá 'dāá kīnī, ngá 'í ní sēé 'í édrípi Íṣōwū ní fēfē rú 'dī'bée, ìri sē ẹṣí ni ri adri àní 'í ní múké. 'Í kādō caá vú ní gé 'dāá, sà àzi sī, ìri ícò 'í ẹ'yí rá.

21 Kúru Yökóbū pē ngá 'í ní lēé sēé fēfē rú édrípi ní rī pi mujú drīdrī, 'Bo ìníná 'dāri sī, áwí laá vūrā 'dāri gé.

Yökóbū pi fukí ūmbā Múngú be kúpé sī

22 Ìníná 'dāri sī, Yökóbū ní ívé ùkú ìrī 'dī'bée 'dujú, ívé àtí'bá ùkú rú ìrī rī pi be, ívé anjī āgō mūdūrū drī ni àlu rī pi be, ìri ní yījī Jābókí rī zozú kòpi be.

23 Kòpi ká yījī rī zoó álé 'dāá, vūdrī ni gé, Yökóbū ní 'í újázú gōzú vúlé. Ìri ní ívé ngá rī pi àrēvú pēzú mujú céré yījī rī gé álésí.

24 Kúkí Ìri kú wúlé 'dālè ọ'dúkùlẹ. Ágó āzi ímụ ùmbā fụy Ìri be kúpé sī, kọpi fúkí ì ìnì be rā cīmgbá cazú ỳ'bùtìṅá gá.

25 Ágó rī kā ndree 'í ndē Yōkóbū ā ùkpō kuyé, Ìri ní Yōkóbū ā ùlúgbé sīzú àtrüzú.

26 Ágó rī ní 'yozú kīnī, "Í ku mà mụ, ā'diātāsīyā āngw rī ọwụ gí." Yōkóbū ní újázú Ìri ní kīnī, "Í sē dō má ní tākiri kuyé, á ku mi mụyú ku."

27 Ágó rī ní Ìri zìzú kīnī, "Mī rụ ā'di 'i?" Ìri ní újázú kīnī, "Mā rụ Yōkóbū 'i."

28 Ágó rī ní 'yozú kīnī, "Zíkí nóni mī rụ Yōkóbū 'i ku, ì mī rụ zì Ìsērélè,† ā'diātāsīyā 'í fụ ùmbā kúpé sī Múngú be, āzini āgō rī pi be, 'í ndē kọpi ā ùkpō rá."

29 Yōkóbū ní 'yozú Ìri ní kīnī, "Í lū mī rụ má ní." Ìri ní újázú kīnī, "Ngá mí ní lēzú mà rụ nīzú rī ā'di?" Ìri ní kúru tākiri sēzú Yōkóbū ní.

30 Yōkóbū ní vūrā rī ā rụ 'dazú Pēnīyélè,‡ Ìri ní 'yozú kīnī, "Á ndre Múngú ā rụ'ba gí, á drā kuyé, ma ídri rú."

31 Ụtú rī ká rii ífúú, Yōkóbū fụ Pēnīyélè agásí, ri mụyú ụdú álu drīgé, ā'diātāsīyā ùlúgbé ni àtrü 'i gí.

32 Tā 'dīri sē cīmgbá ícázú àndrū sī, 'bá Ìsērélè vé rī pi nyakí ísúbāā ùlúgbé rụ'ba gá rī ku, ā'diātāsīyā ì ní Yōkóbū ā ùlúgbé sī àtrüü rī sī.

33

Yōkóbū pi ísúkí ì Ísōwū be

1 Yōkóbū ká mụyú 'í drī ingaá uru, ndre Ísōwū ri ímụ ívé āgō mūdūrūlū sụ rī pi be, Ìri ní anjìṅá rī pi acozú sēzú Léyā vúgá, Rāélè vúgá, āzini ívé átí'ba ùkú rú rī pi vúgá.

2 Átí'ba ùkú rú rī pi ívé anjìṅá rī pi be, kọpi 'dekí drīdrī, Léyā pi ívé anjìṅá rī pi be, 'dekí kọpi vúgá sī, Rāélè pi Yōsépā be, 'dekí wúlé.

3 Yōkóbū ní agazú mụzú drīdrī, ká caá édrīpí vúgá 'dāá, Ìri ní kūmūcì ùtìzú, ọvū 'í drī sī nyọókú gé 'dāá vú be ézìrī.

4 Ísōwū ní njuzú mụzú Yōkóbū vúgá 'dāá, Ìri ní Ìri u'dezú ẹzìzú bēdrī sī, Ìri ní Ìri ā umbe ndrāzú drī sī, Ìri ē tì ndrüzú. Kọpi ní í'dózú ngozú.

5 Ísōwū ká 'í drī ingaá uru, Ìri ní ùkú rī pi ndrezú anjìṅá rī pi be, Ìri ní Yōkóbū ri zìzú kīnī, "Bá mí be 'dī'bée ā'di pi?"

Yōkóbū ní újázú kīnī, "Anjìṅá nō'bée Múngú ní sēé ívé ẹsì múké rī sī mívé átí'ba ní rī."

6 Kúru átí'ba ùkú rú rī pi ívé anjìṅá rī pi be, kọpi ní cazú Ísōwū vúgá 'dāá, kọpi ní kūmūcì ùtìzú, ọvüzú ì drī sīzú nyọókú gé 'dāá.

7 Kọpi ā vúdri gé, Léyā pi ívé anjìṅá rī pi be, kọpi ní kūmūcì ùtìzú, ọvüzú ì drī sīzú nyọókú gé 'dāá. Yōsépā pi ní kpá cazú Rāélè be, kọpi ní kpá kūmūcì ùtìzú, ọvüzú ì drī sīzú nyọókú gé 'dāá.

8 Ísōwū ní Yōkóbū ri zìzú kīnī, "Tā mí ní ànyāpá má ní ísú 'dī'bée ìpēzú ímúzú rī ā'di?"

Yōkóbū ní 'yozú Ìri ní kīnī, "Āmbúgú mávè rī, má ìpē kọpi, mī 'bā rí ẹsì múké má ní."

† 32:28 32:28 *Ìsērélè*: Múngú gō Yōkóbū ā rụ újázú zìj Ìsērélè. Rụ Ìsērélè 'dīri Èbèrè tì sī, Ìrívè íffíí, 'bá ùmbā fụyipi kúpé sī Múngú be ni. ‡ 32:30 32:30 *Pēnīyélè*: Vūrā ì ní rụ ní 'dāá Pēnīyélè 'dīri vé íffíí, Múngú ā rụ'ba.

9 'Bo Ịsọwũ ní 'yozú kīnī, “Má ẹdrịpị, ma ngá be ambamba, ngá mívé 'dī'béé, 'í rụ kọpị ǎ adríkí mívé nì.”

10 Yókóbū ní 'yozú kīnī, “Kuyé! 'Í 'bā dō ẹsị múké má ní rá, mí ẹ'yị fẹfẹ má ní sée mí ní nō'béé. Mí ní ma ẹ'yị ẹsị be céré rī sī, ǎ ndre mí ẹndretị indré sū má ní Múngú ẹ ẹndretị ndree rī tịnị.

11 Lē mí ẹ'yị ngá má ní ịjị sée mí ní nōri, ǎ'diātāsīyā Múngú 'bā ẹsị múké má ní, sē má ní ngá má ní lēé rī pi ǎrẹvú céré gí.” Yókóbū si Ịsọwũ ri ụkpō sī, ụdụ nì, Ịsọwũ ǎ'yì ngá rì pi rá.

12 Kúru Ịsọwũ ní 'yozú kīnī, “'Bá 'dekí mụyí mí be trụ, ma 'de drịdrị.”

13 'Bo Yókóbū ní 'yozú ịri ní kīnī, “Ǎmbúgú mávé rī, 'í ndre, anjịná mávé rī pi drī nyíríná, mávé ndrịjị rī pi, tị rī pi be, kọpívẹ anjịná kpá drī nyíríná. Drokí dō kọpị mụzú ụkpō sī ụ'dụ ǎlu agá, kọpị ụdrá céré.

14 Ǎmbúgú mávé rī, lē mí 'de mụzú drịdrị, ma ǎtí'ba mívé nì, ma mụ anjịná rī pi be, ǎzini ǎnyāpá rī pi be mǎdā mí vùdrị gé sī, ma mụ mí Ịsụ Sẹyírì gé 'dǎlé.”

15 Ịsọwũ ní 'yozú kīnī, “Lē má ku mávé ǎgō urụkọ'béé kú mí vúgá nōgó.”

Yókóbū ní 'yozú kīnī, “Adri 'dini ku, ǎmbúgú mávé rī, lē mí 'bā drī ẹsị múké má ní ká.”

16 Kúru ụ'dụ 'dāri gé, Ịsọwũ ní 'i ụjázú gōzú vúlẹ Sẹyírì gé 'dǎlé.

17 'Bo Yókóbū 'de ívé rī mụyí Sūkótó gá, ǎngū Pādānā Ǎrámā vé rī gé, ịri ní jó sịzú 'í ní, ǎzini ịri ní ǎpǎlá 'bezú ívé ǎnyāpá rī pi ní. Sē ị ní vūrā rī ǎ rụ 'dazú Sūkótó ǎnì.*

18 Kúru Yókóbū ní ngazú fūzú ǎngū Pādānā Ǎrámā vé rī agásì, ịri ní cazú kūrụ Sèkémé vé rī gé, ǎngū Kānānā vé rī agá, ca 'dǎlé múké. Ịri ní ívé gǎkū sịzú vūrā 'dāri gé, sị gǎkū rī kūrụ rī gé ǎmvélesìla.

19 Yókóbū je nyọkọkọ 'í ní gǎkū rī sịzú rī anjị Hāmórā vé rī pi vúgá, Hāmórā ri Sèkémé vé ẹtẹpị, ụfẹ mǎfēngā fífí ẹnjịpi ẹnjịnị nì mǎdǎrǎlǎ ǎlu.

20 Ịri ní vūrā rọbọjọ zázú nì sịzú, ịri ní rụ nì 'dazú Ẹlì Ẹlọyị Ịsẹrẹlẹ.†

34

Rukí Dịnā ri lazú ịri sī ụkpō sī

1 Ụ'dụ ǎlu, Dịnā mvá ụkú Léyā ní tịj Yókóbū ní rī mụ anjị ụkú adri'ba ǎngū 'dāri agá rī pi vúgá.

2 Sèkémé kǎ mụyí Dịnā rī ndree, ịri ní Dịnā ri ruzú lazú ịri sī ụkpō sī. Sèkémé ri Hāmórā Hívì adripi drịkoma rú vūrā 'dāri gé rī vé mvá.

3 Sèkémé 'bā ẹsị kú Yókóbū vé mvá ụkú Dịnā drịgẹ, lē mvá ụkú rī ambamba, ri mvá ụkú rī ní tā múké nì átá.

4 Sèkémé ní 'yozú ẹtẹpị Hāmórā ní kīnī, “'Í je mvá ụkú 'dīri má ní ụkú rú.”

5 Yókóbū kǎ yịj kīnī Sèkémé rụ ívé mvá ụkú Dịnā ri lazú ụkpō sī, ívé anjị ǎgō rī pi drī ri ǎnyāpá rī pi ụcẹ ǎsẹ agá 'dǎá'dā, Yókóbū ụjị kírì, 'yo tā ǎzi kuyé, cimgbá kọpị ní ịmvízú Ịgōzú 'bẹtị rī gé.

6 Kúru Sèkémé ẹtẹpị Hāmórā ní mụzú átázú Yókóbū be ǎjẹ mvá ụkú rī vé rī ǎ tā sī.

* 33:17 33:17 Sūkótó: Sókótó vé ífífí ǎpǎlá. † 33:20 33:20 Ẹlì Ẹlọyị Ịsẹrẹlẹ: Ẹlì Ẹlọyị Ịsẹrẹlẹ vé ífífí, Múngú Ịsẹrẹlẹ rì pi vé rì.

7 Anji Yökóbũ vé rĩ pi kâ tã 'i ngaápi 'dĩri yĩĩ, kòpi ní ímúzá ásé agá 'dãásĩ 'bětĩ. Tã 'dĩri sē kòpi ní ízāngā, kòpi ā 'a ve ānĩ ũnjĩ ũnjĩ, ā'diātāsīyā Sēkēmē 'o tā drĩnjá sēepi ni 'bá Ísērélē vé rĩ pi āsámuvú gé, la mvá ũkú Yökóbũ vé rĩ sī, 'o tã ĩ ní kōdō ícō 'oó ku ni.

8 Hāmórā kā ímú Yökóbũ ri ndree, ĩri ní 'yozú Yökóbũ ní, āzini Yökóbũ enjipĩĩ ní kĩnĩ, "Mávē mvá Sēkēmē 'bā ేశĩ mívé mvá ũkú Dīnā drĩgé. Mĩ sē ĩri jee Sēkēmē ní ũkú rú.

9 Lē 'bā jekĩ 'bā 'bā āsámuvú gé sī jeje. ĩmi sēkĩ ĩmivé anji ũkú jee 'bá ní, 'bā kpá 'bávē anji ũkú sē je ĩmi ní.

10 ĩmi adri 'bā āsámuvú gé nōgō, ĩmi ícō adri vūrā ĩmi ní lēé rĩ gé rá. ĩmi adri āngũ rĩ agá, ĩmi ngá uzĩ, ĩmi nyōqókú íşũ je āngũ rĩ agá rá."

11 Kúru Sēkēmē ní 'yozú Dīnā étēpi ní, āzini Dīnā édrĩpĩĩ ní kĩnĩ, "Lē ĩmi 'bākĩ ేశĩ múké má ní, ngá ĩmi ní zĩĩ má vúgá rĩ, ma sē ĩmi ní rá.

12 ĩmi lūkĩ má ní ājē rĩ ā vúgú, āzini ngá ĩmi ní lēé rĩ, ma ícō ũfē ĩmi ní rá. Lē ĩmi sēkĩ mvá ũkú rĩ má ní ũkú rú."

13 Sēkēmē ní Dīnā ri ruĩ lazú ũkpō sĩ rĩ sĩ, sē anji āgō Yökóbũ vé rĩ pi ũ'bākĩ Sēkēmē pi ē mĩ étēpi Hāmórā be.

14 Kòpi 'yokĩ Sēkēmē pi ní étēpi be kĩnĩ, "'Bá ícókĩ 'bávē ómvúpi sēé jee ágó ĩ ní ágélé ni ē tĩ lĩĩ kuyé rĩ ní ku, ā'diātāsīyā ĩri adri 'bá ní drĩnjá rú.

15 'Bá lēkĩ 'yoó ĩmi ní 'dĩni, lē ā ũlĩkĩ āgō ĩmivé rĩ pi ā ágélé ē tĩ rá, ĩmi adrikĩ rĩ sũ 'bá tĩni.

16 Kúru 'bā 'bávē anji ũkú sē je ĩmi ní rá, 'bā kpá ícō anji ũkú ĩmivé rĩ pi je rá. 'Bā adri ĩmi āsámuvú gé, 'bā adri ĩmi be ngá ālu.

17 'Bo ĩmi ā'yĩkĩ dō ĩmi ágélé ē tĩ sēé ũlĩ kuyé, 'bā 'bā ómvúpi Dīnā ri 'du, 'bā 'de muzú rá."

18 Hāmórā pi mvópi Sēkēmē be, ā'yĩkĩ tā kòpi ní 'yoó 'dĩri rá.

19 Kēřĩmvá Sēkēmē ri, ĩnjĩkĩ ĩri agaá rá étēpi vé 'bětĩ āsámuvú gé 'dãá, iza sã kuyé, 'du tā ĩ ní 'yoó 'dĩri ngaá rá, ā'diātāsīyā lē Yökóbũ vé mvá ũkú Dīnā ri ేశĩ be céré.

20 Kúru Hāmórā pi mvópi Sēkēmē be, kòpi ní 'dezú muzú ĩvé kũrũ rĩ vé kēětĩlē gá 'dãá, kòpi mukĩ átá ĩ ōgũpĩĩ kũrũ agá 'dãá rĩ pi ní.

21 Kòpi ní 'yozú kĩnĩ, "Āgō nō'bée ũndĩ 'bávē ni. Lē kòpi ā adrikĩ āngũ 'bávē rĩ agá nōgō, kòpi ā uzĩkĩ ngá āngũ rĩ agá nōgō. Āngũ rĩ kòpi ní āmbúgú. 'Bá ícō kòpivé anji ũkú je rá, kòpi ícō 'bávē rĩ pi je rá.

22 'Bo 'bávē āgō rĩ pi ā'yĩkĩ dō ĩ ágélé ē tĩ sēé ũlĩ rá sũ kòpivé rĩ tĩni, kúru 'bá 'dĩ'bée ícō adri 'bā āsámuvú gé nōgō rá, 'bā adri kòpi be ngá ālu.

23 'Bo 'bā 'okĩ dō 'dĩni, ānyāpā kòpivé rĩ, āzini ngá kòpivé rĩ pi ārēvú céré adri 'bávē ni. Lē 'bā ā'yĩkĩ tā kòpi ní 'yoó rĩ, kòpi ā adrikĩ rĩ 'bā āsámuvú gé nōgō."

24 Āgō mu'bá kũrũ rĩ vé kēětĩlē gá 'dālē rĩ pi ārēvú céré ā'yĩkĩ tā Hāmórā pi ní 'yoó mvópi Sēkēmē be rĩ rá, āzini āgō kũrũ agá rĩ pi ārēvú céré sēkĩ ĩ ágélé ē tĩ ũlĩ rá.

Dīnā édrĩpĩĩ mukĩ ేశ' dĩ 'dĩĩ 'bá Sēkēmē vé rĩ pi be

25 Kòpi kã ũlĩngará rĩ vé āzó taá caá ú'dũ na, vudrĩĩ ni gé, Yökóbũ vé anji āgō ĩrĩ Sĩmĩyónā pi Lévĩĩ be, Dīnā vé édrĩpĩĩ, kòpi ní ĩlĩ ācō ācō ni pi u'duzú, kòpi ní mvuzú āgō kũrũ agá rĩ pi ú'dĩzú ũdrázú céré.

26 Kòpi ũsókĩ Hāmórā pi mvópi Sēkēmē be ĩlĩ ācō ācō 'dĩ'bée sĩ ũdrāá rá. Kòpi ísékĩ Dīnā ri Sēkēmē vé jó agá 'dãásĩ, kòpi jĩkĩ ĩri mvuzú ĩndĩ.

²⁷ Yókóbū vé anji āgō ʊruxo'béé ní cazú āvū rī pi ā gārā gá 'dāá, kōpi ní ngá kūrū agá rī pi alizú, ā'diātāsīyā ruxí kōpivé ómvúpi lazú kūrū 'dāri agá.

²⁸ Kōpi alikí kābīlō rī pi, ndrīī rī pi, tī rī pi, dōngí rī pi, ngá kūrū agá rī pi ārēvú céré, āzini kōpi alikí ngá kūrū rī gé āmvélesīla ásé agá rī pi ārēvú céré.

²⁹ Kōpi u'dukí ā'bú kūrū agá rī pi ārēvú céré, kōpi uruxí ūkú rī pi anjiná rī pi be jīī muzu īndī.

³⁰ Kúru Yókóbū ní 'yozú Sīmīyónā pi ní Léví be kīnī, “Nóni ĩmi ijīkí tā ūnjī má drīgé gí, ĩmi sēkí 'bá Kānānā vé rī pi, āzini 'bá Pērízí vé āngū nōri agá rī pi ndrekí ma ūnjī. 'Bávé kālāfe mādāñāñá, kōpi úmúkí dō ĩ ē'dí 'dijí 'bá be, kōpi 'bá ú'dí ūdrā 'bá mávé 'bētī āsámvú gé rī pi be céré.”

³¹ Kōpi ní újázú ĩri ní kīnī, “Í lē ā 'du 'bá ómvúpi ri 'bāá sū ūkú adriipi ówú rú ni tīñi?”

35

Yókóbū újá 'i gōō Bētélē gá

¹ Kúru Múngú ní 'yozú Yókóbū ní kīnī, “Í nga, 'í mu adrii Bētélē gá. 'Í sī vūrā rōbōñō zázú ni Múngú ní vūrā 'dāri gé. Múngú 'dīri ándúru 'i 'i'daápi mí ní sá mí ní ápázú mí édrīpi ĩsōwū sī rī gé rī 'i.”

² Kúru Yókóbū ní 'yozú ívé 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi ní, āzini 'bá mu'ba ĩri be trū rī pi ní kīnī, “Lē ĩmi ú'békí ngá ĩ ní údé rií ĩnjī múngú rú 'dī'bée āmvé, ĩmi ūjīkí ĩmi ícá uletere, ĩmi úsúkí bōngó ule ní pi áyu.

³ ĩmi ímúkí, 'bá 'deki muzu Bētélē gá, vūrā úmvúlesi má ní muzu vūrā rōbōñō zázú ni sīzú Múngú ní rī gé, Múngú 'dīri ándúru mávé zīngará yīpi sá má ní ĩzāngā nyazú rī gé rī 'i. Rī adrii má be trū vūrā má ní éczízu rī pi agási.”

⁴ Kúru kōpi ní ngá ĩ ní údé rií ĩnjī múngú rú rī pi í'dúzú céré sēzú Yókóbū ní, kōpi ní kpá kálákála ívé rií ū'yī bí gé rī pi ūtrúzú sēzú ĩri ní. Yókóbū ní 'bú gazú ngá 'dī'bée sīzú āní peṭī āmbúgu ĩnyinjá Sēkémē gá rī ā ndúgé.

⁵ Yókóbū pi ká rií mují ívé 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi be, Múngú sē ūrī fíí 'bá kūrū agá rī pi éší agá ambamba, sē kōpi drokí Yókóbū pi ā vūdrī kuyé.

⁶ Yókóbū pi ní cazú ívé 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi be kūrū Lúží vé rī gé. Kūrū 'dīri ĩ nóni zī Bētélē, ĩri āngū Kānānā vé rī agá.

⁷ ĩri ní vūrā rōbōñō zázú ni sīzú 'dálé, ĩri ní vūrā rī ā rú 'dazú Ēlī Bētélē* ā'diātāsīyā Múngú 'i'da 'i ándúru Yókóbū ní 'dāgá sá ĩri ní ápázú édrīpi ĩsōwū sī rī gé.

⁸ Dēbúrá ótú riipi Rēbékā vé anji ūtēepi rī drā vūrā 'dāri gé, sīkí ĩri peṭī Bētélē gá rī ā ndúgé. Kúru ĩ ní peṭī 'dāri ā rú 'dazú Ālōnī Bākútī.†

⁹ Yókóbū ká ímví ĩgōō Pādānā Ārámā gá 'dāásī, Múngú 'i'da 'i ĩri ní dīī, sē ĩri ní tākīri.

¹⁰ Múngú ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Mí rú Yókóbū, 'bo nóni gōkí mī rú zīj Yókóbū ku, ĩ mī rú zī ĩsērélē.”

* 35:7 35:7 Ēlī Bētélē: Ēlī Bētélē vé ífífí, Múngú Bētélē vé rī. † 35:8 35:8 Ālōnī Bākútī: Ālōnī Bākútī vé ífífí, peṭī ĩ ní rizú āá ngozú ndūyí ní gé ní.

11 Múngú ní gōzú 'yozú ìri ní kīnī, “Ma Múngú Ûkpō 'Dípa 'i, lè mī tị ízú tré, anjì mívé rī pí vé kālāfē ā ga tré. Súrú kárakarā pí ímụ ifū mī rụ'ba gá, 'bāgú rī pí kpá ímụ ifū mī rụ'ba gá.

12 Āngū má ní sēé Ābūrāmā pí ní Ísākā be rī, ma ímụ sē mí ní. Ma ímụ āngū nōrī sē úyú mívé rī pí ní.”

13 Múngú ní 'dezú mụzú, ìri ní Yōkóbū rì kuzú kú vūrā 'í ní átázú ìri be rī gé.

14 Yōkóbū ní írā í'dúzá ì'dizú vūrā Múngú ní átázú 'í be rī gé, ìri ní vinyō í'dúzá dāzú írā 'í ní ì'dijī rī drīgé, ìri ní kpá ūdu í'dúzá dāzú drī ní gé, Múngú rì ìnjīzú ānī.

15 Yōkóbū ní vūrā Múngú ní átázú 'í be rī ā rụ 'dazú Bētélē.

Rāélē vé Drāngará

16 Kōpì ní ngazú Bētélē gá 'dāāsī, 'dezú mụzú Ēfārātā gá. Kōpì ní drī cazú Ēfārātā gá 'dāá kuyé rī gé, Rāélē ā 'a ní í'dózá ásózú, ìrivé tīngará ūkpó ūkpó.

17 Ìrivé tīngará kā ícá ūkpó ūkpó, ūkú rīpì ūkú anjì tī'ba rī pí ē Ìzā kōpì rī ní 'yozú Rāélē ní kīnī, “Mí adri ūrī sī ku, mvá āzi mí ní rīí tīí 'dīri, ìri mvá ágójá.”

18 Rāélē vé ìdri kā í'dó fūū, ìri ní mváná rī ā rụ 'dazú Bēnónī 'i.‡ Ètēpì 'da ívé rī Bēnyēmīnē 'i.§

19 Rāélē ní kúru drāzú, sīkí ìri lētì mụpì kūrú Ēfārātā vé rī gé. (Kūrú Ēfārātā vé rī ì kpá zị Bētélémē.)

20 Yōkóbū ní írā í'dúzá ì'dizú Rāélē vé 'būrēdrī gé. Cīmgbá ícázú ū'dú āndrū nōrī gé, írā ì ní ì'dijī 'dāri, ìri Rāélē vé 'būrēdrī i'da.

21 Ísērélē ní 'i útrúzú mụzú drīdrī, ìri ní ívé gākū sịzú Mīgídálá Ēdéré gá, lágáraka ā wōqkō ándrélésila rī gé.

22 Ísērélē kā rīí adrii āngū 'dāri agá, Rübénā ní lazú ètēpì Yōkóbū vé ūkú Bīlā sī, Yōkóbū yị tā ní rā.

Yōkóbū rì anjì āgō be mụdrī drī ní ìrī.

23 Anjì Láyā vé rī pí Rübénā 'i, ìri mvá káyú Yōkóbū vé rī, ìri ā vùdrī gé rī pí Sīmīyónā 'i, Lévī 'i, Yúdā 'i, Ísākārā 'i, Jēbūlúnā sī.

24 Anjì Rāélē vé rī pí Yōsépā pí Bēnyēmīnē be.

25 Rāélē vé ātí'ba Bīlā vé anjì āgō rī pí Dánā pí Náfātālī be.

26 Láyā vé ātí'ba Jéléfā vé anjì āgō rī pí Gádī pí Āsērā be.

Anjì āgō 'dī'bée ūkú rī pí tịkí Yōkóbū ní Pādānā Ārāmā gá 'dāá.

27 Yōkóbū ní cazú ètēpì Ísākā vúgá Māmūrē gá 'dālē, Ìnyi Kīrīyātā-Ārābā (nóni ì ní zịí Hēbērónā) rī gé, vūrā ótụ Ābūrāmā pí ní adrizú Ísākā be rī gé.

28 Ísākā adri caá ílì mụdūrūlū álu pụkú ārō (180).

29 Ìri ní kúru drāzú, drā ìsú ākūdē dē ícá ārākā rú gí, ìrivé ìdri fū mụpì adrii ívé 'ba ūdrā'ba gí rī pí āsámvú gé. Ìrivé anjì āgō Ìsōwụ pí ní ìri sịzú Yōkóbū be.

‡ 35:18 35:18 Bēnónī: Bēnónī vé ífífí, mvá ágó nōrī sē á nya Ìzāngā ambamba. § 35:18 35:18 Bēnyēmīnē: Bēnyēmīnē vé ífífí, mvá ūkpó be ímụpì má Ìzā kōpì rī.

36

Úyú Ísōwũ vé rĩ

1 Úyú Ísōwũ vé rĩ pi 'dĩ. (Ísōwũ vé rụ āzi rĩ Ēdómā 'i.)

2 Ísōwũ je ívé ũkú rĩ pi íngázú anji ũkú Kānānā vé rĩ pi āsámvú gé. Ũkú kǎyú rĩ Ādá 'i, ĩri Ēlónĩ Hĩtĩgú rĩ vé mvá ũkú, 'deépi vú ní gé sĩ rĩ Ōhōlibámā 'i, ĩri Ānā vé mvá ũkú, ĩrivé é'bípi Zibēyónā Hívĩgú rĩ 'i.

3 Ũkú ũdú rĩ Bāsēmátā 'i, étépi ní Īsimāélē 'i, ĩrivé ómvúpi Nēbāyótĩ 'i.

4 Ādá tĩ Ēlifájā rĩ Ísōwũ ní, Bāsēmátā tĩ Rēülē rĩ,

5 Ōhōlibámā tĩ Jēúsĩ pi Jālámā be, Kórā sĩ. Anji āgō 'dĩ'bée Ísōwũ vé ni, tĩkĩ kōpi Kānānā gá.

6 Ísōwũ 'dú ívé ũkú rĩ pi, anji āgō rĩ pi, anji ũkú rĩ pi, ívé 'bá 'bětĩ āsámvú gé rĩ pi, ívé ānyāpā rĩ pi, ngá ārēvú céré ĩri ní ĩsú Kānānā gá 'dāā rĩ pi be, mu adrii édrĩpi Yōkóbū gārā gá sĩ rará rú.

7 Kōpivé ā'bu ízú ambamba, sē kōpi ícókĩ adrii édrĩpi be trũ ku, ānyāpā rĩ pi ní adrii tré rĩ sĩ, vūrā kōpi ní adrizú rĩ ca kōpi ní ku.

8 (Ísōwũ vé rụ āzi Ēdómā 'i.) Ísōwũ ní kúru 'dezú mužú adrizú āngū āngā rú Sēyírĩ vé rĩ gé.

9 Ísōwũ rĩ súrú Ēdómā vé rĩ pi vé é'bípi, úyú ĩrivé rĩ pi rikĩ adrii āngū āngā rú Sēyírĩ vé rĩ gé.

10 Anji āgō Ísōwũ vé rĩ pi vé rụ,

Ēlifájā 'i, ĩrivé éndrēpi Ādá 'i, mvá ágó rĩ āzi Rēülē 'i, ĩrivé éndrēpi Bāsēmátā 'i.

11 Anji āgō Ēlifájā vé rĩ pi,

Tēmānā 'i, Ómārĩ 'i, Zéfō 'i, Gátāmā 'i, Kēnázĩ sĩ.

12 Ísōwũ vé mvá Ēlifájā rĩ ũkú āzi be, ũkú rĩ ā rụ Tímīnā 'i, tĩ Āmālékē rĩ nĩ. Anji 'dĩ'bée vé é'bípi Ísōwũ 'i, kōpivé ĩdrēpi Ādá 'i.

13 Anji āgō Rēülē vé rĩ pi,

Nāhátā 'i, Zérā 'i, Sámā 'i, Mízā sĩ. Anji 'dĩ'bée vé é'bípi Ísōwũ 'i, kōpivé ĩdrēpi Bāsēmátā 'i.

14 Ísōwũ vé ũkú Ōhōlibámā vé éndrēpi Ānā 'i, Ōhōlibámā rĩ Zibēyónā mvópi ā mvá. Anji Ísōwũ pi ní tĩjĩ Ōhōlibámā be rĩ,

Jēúsĩ 'i, Jālámā 'i, Kórā sĩ.

15 Ísōwũ vé mvá kǎyú

Ēlifájā vé anji āgō rĩ pi gōkĩ adrii drĩkoma rú. Anji rĩ pi vé rụ,

Tēmānā 'i, Ómārĩ 'i, Zéfō 'i, Kēnázĩ 'i,

16 Kórā 'i, Gátāmā 'i, Āmālékē sĩ. Anji Ēlifájā vé drĩkoma rú 'dĩ'bée, kōpi rĩ adrii āngū Ēdómā vé rĩ agá, kōpivé ĩdrēpi Ādá 'i.

17 Ísōwũ vé mvá Rēülē vé anji āgō gōkĩ ícá drĩkoma rú, kōpivé rụ,

Nāhátā 'i, Zérā 'i, Sámā 'i, Mízā sĩ. Anji drĩkoma rú 'dĩ'bée Rēülē vé ni, kōpi rĩ adrii āngū Ēdómā vé rĩ agá, anji 'dĩ'bée zĩkĩ Ísōwũ vé ũkú Bāsēmátā rĩ ĩdrēpi.

18 Anji Ísōwũ pi ní tĩjĩ ũkú ní Ōhōlibámā be rĩ pi gōkĩ ícá drĩkoma rú, anji rĩ pi vé rụ,

Jēúsĩ 'i, Jālámā 'i, Kórā sĩ. Anji drĩkoma rú 'dĩ'bée úyú Ísōwũ vé ni, kōpivé éndrēpi Ōhōlibámā 'i, Ōhōlibámā rĩ mvá Ānā vé ni.

19 Úyú Ịsọwũ vé 'dī'bée, kọpi drịkoma rú ąngũ Ēdómā vé rī agá.

20 Sẹyírí Hórígu rī ri ọtụ adrii ąngũ ąngá rú Sẹyírí* vé rī gé. Ịrivé anji rī pi ā rụ,

Lótánā 'i, Sòbálā 'i, Ziběyónā 'i, Ánā 'i,

21 Dīsónī 'i, Ēzērē 'i, Dīsánī sī. Anji Sẹyírí vé adri'ba ąngũ Ēdómā vé rī agá 'dī'bée, kọpi drịkoma súrú Hórí vé rī pi vé nī.

22 Anji ągō Lótánā vé rī pi

Hórí pi Hēmánā be. Lótánā vé ọmvụpi Tímīnā 'i.

23 Anji ągō Sòbálā vé rī pi

Ālívánā 'i, Mānāhátā 'i, Ēbálā 'i, Séfō 'i, Ōnámā sī.

24 Anji ągō Ziběyónā vé rī pi

Āyá pi Ánā be. Ánā ịsụ yīi ịkpúpi nyọọkú agálési ąngũ ā'wí cínýáfá rú rī agá kọpi koko rī nī. Ịsụ yīi rī sá ịri ní rizú ẹtẹpi Ziběyónā vé dōngí úcézú rī gé.

25 Anji Ánā vé rī pi 'dī,

Mvá ágó rú rī Dīsónī 'i, ūkú rú rī Ōhōlībámā 'i.

26 Anji ągō Dīsónī vé rī pi

Hēmídánī 'i, Ēsībánā 'i, Ịtáránā 'i, Kēránā sī.

27 Anji ągō Ēzērē vé rī pi

Bílłhánā pi Zāvánā be, Ākánā sī.

28 Anji ągō Dīsánī vé rī pi

Ụzị pi Áránā be.

29 Hórí vé anji drịkoma rú rī pi,

Lótánā 'i, Sòbálā 'i, Ziběyónā 'i, Ánā 'i,

30 Dīsónī 'i, Ēzērē 'i, Dīsánī sī. Anji Hórí vé adri'ba drịkoma rú rī pi 'dī, kọpi acokí ị súrú ịvé rī pi vúgá sī, ąngũ Sẹyírí vé rī agá.

'Bāgú Ēdómā vé rī

31 'Bāgú ąngũ Ēdómā vé rī rụ'ba ịsúzú 'bāgú āzi rụ drí 'bá Ịsērélē vé rī pi kuyé rī pi vé rụ 'dī,

32 Bēórā vé mvá Bělā rụ ąngũ Ēdómā vé rī nī. Kūrú ịri ní adrizú 'a nī gé rī ā rụ Dīnīhábā.

33 Bělā ká dráá, Zérá ینگápi Bōzírā gá rī vé mvá Jōbábā gō adrii 'bāgú rú Bělā ā vūrā gá.

34 Jōbábā ká dráá, Hūsámā ینگápi ąngũ Tēmánā vé rī agá rī gō adrii 'bāgú rú Jōbábā ā vūrā gá.

35 Hūsámā ká dráá, Bédádí vé mvá Hādádí ẹ'dí 'dīpi 'bá Mīdīyánā vé rī pi be ąngũ Mōábā vé rī agá, kọpi ndéepi rá rī, gō ąngũ rī rụ nī Hūsámā ā vūrā gá. Kūrú ịri ní adrizú 'a nī gé rī ā rụ Ávítí.

36 Hādádí ká dráá, Sāmílā ینگápi ąngũ Māsērékā vé rī gé rī, gō ąngũ rī rụ nī Hādádí ā vūrā gá.

37 Sāmílā ká dráá, Sávulā ینگápi kūrú Rēhōbótí vé rī gé yīi† gārā gá rī gō ąngũ rī rụ nī Sāmílā ā vūrā gá.

* **36:20 36:20** Sẹyírí: Sẹyírí rī ąngũ ąngá rú nī, 'dakí ágó ąmbúgu Sẹyírí ā rụ sī. Vúdrị ní gé, úyú Ịsọwũ vé rī pi gókí ąngũ rī a rụ 'daá Ēdómā. † **36:37 36:37** Yīi: Yīi rī Yūfērétā 'i.

38 Sávũlā kā drāá, Ākībōrī vé mvá Bālā Hānānī gō āngũ rī ruḡ ní Sávũlā ā vũrā gá.

39 Ākībōrī vé mvá Bālā Hānānī kā drāá, Hādádí gō úrī 'bāgú rú nī. Kūrū Īrī ní adrizú rī Pāvũ 'i. Ūkú Īrivé rī ā rú Mēhētābélē 'i, Mēhētābélē rī mvá ūkú Mātērédī vé nī, Mātērédī rī mvá ūkú Mēzāhābā vé nī.

40 Úyú Īṣōwũ vé adri'ba 'bāgú rú rī pi 'dakí kōpi ā rú Īvé sūrú ā rú sī, āzini Īvé āngũ ā rú sī, kōpivé ruḡ pi 'dī,

Tīmīnā 'i, Álīvā 'i, Jētētī 'i,

41 Ōhōlībámā 'i, Élā 'i, Pīnónī 'i,

42 Kēnázī 'i, Tēmánā 'i, Mībīzā 'i,

43 Māgādiyélē 'i, Īrāmā sī. 'Bāgú 'dī'bée Ēdómā vé rī pi, sīkí kōpivé ruḡ āngũ kōpi ní adrizú rī pi vūgá sī.

Kōpi cére úyú Īṣōwũ vé nī, Īṣōwũ rī é'bīpi 'bá Ēdómā vé rī pi vé nī.

37

Tā Yōsépā pi āsámwú gé édrīpī be rī

1 Yōkóbū rī adrii āngũ étēpi ní adrizú rī agá, āngũ Kānānā vé rī agá.

2 Ú'dógú'dógú Yōkóbū vé rī, āzini anjinā Īrivé rī pi vé rī, Īrī 'dīni.

Yōsépā kā adrii ílī vé muḡrī ḡrī nī ézīrī, rī étēpi vé ānyāpā úcé, kōpi rikí úcé édrīpī be. Īrivé édrīpī 'dī'bée vé éndrēpi Bīlā pi Jēlēfā be. 'Bo Yōsépā rī tā ūnjí édrīpī ní rīi 'oó rī Ījī ūlūú étēpi ní.

3 Īsērélē* lē Yōsépā rī Īvé anjī rī pi āsámwú gé sī agaá rá, ā'diātāsīyā tīkí Yōsépā rī Īṣū ākūdē Yōkóbū rī ārākā rú. Īsērélē ícī bōngó akoóko ruḡkū ājē be āmbúgú ní sēē Yōsépā ní.

4 Yōsépā édrīpī ká ndree Ī étēpi lē Yōsépā rī Ī agaá rá, kōpi 'bākí éṣī ūnjí Yōsépā ní. Kōpi átákí Īrī ní tā ú'duḡkó múké sī ku.

5 Īnjīnā āzi sī, Yōsépā ūbī urobí, ká urobí rī ūlūú édrīpī ní, kōpi gōkí éṣī ūnjí 'bāá Īrī ní agaá rá.

6 Yōsépā ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi yīkí ḡrī urobí ma ūbīpi rī vé tā ká.

7 Urobí rī kīnī, 'bá muḡkí Īmi be ómwú gé, 'bá rikí ūndú ūlīlī ūdrōó Īmi be, mbēlēṅā mávé ūndú nga 'i Īdrēé uru sī, ūndú Īmivé rī pi trakí Ī ūndú mávé rī ā gārā gá sī kūrū, sīkí ḡrī vūgá éndrēti ni gé."

8 Yōsépā édrīpī ní 'yozú Īrī ní kīnī, "Mí ūṣū mí āmbúgú 'bá ḡrīgé nī? Ádarú 'i lē nyo adrii 'bá ḡrīgé āmbúgú rú?" Kōpi gōkí Īrī ní éṣī ūnjí 'bāá agaá rá urobí Īrī ní ūbīrī ní sī, āzini tā Īrī ní 'yoó rī sī.

9 Yōsépā ní gōzú urobí āzi ūbīzú, Īrī ní 'yozú édrīpī ní kīnī, "Īmi yīkí ḡrī ká, á gō urobí āzi ūbī. Urobí rī kīnī, ūtú, mbāá, āzini línyā sīkí ḡrī vūgá má éndrēti gé."

10 Ká urobí rī ūlūú 'i étēpi ní, āzini 'i édrīpī ní, étēpi ní trezú ḡrī ní gé kīnī, "Urobí mí ní ūbī 'dīrī tā ní ngóni? Mí ūṣū mí kīnī, 'bā mí éndrēpi be, mí édrīpī be úmwúlésí ímú kūmūcí ūtí, ḡrī sī vūgá mí éndrēti gé?"

11 Yōsépā ā tā 'de édrīpī éṣī agá ūnjí, 'bo Yōkóbū rī tā 'dīrī ūṣū kīnī, urobí 'dīrī vé íffí 'ā'di.

Yōsépā édrīpī sēkí Yōsépā rī jee

12 Ú'dú ālu Yōsépā édrīpī 'dekí muḡ Ī étēpi vé kābīlō úcé Sēkémē gá.

* 37:3 37:3 Īsērélē: Rú Īsērélē 'dīrī, Múngú ní 'daá Yōkóbū ní rī. 'Í lā Í'dóngará 35:10.

13 Ísērēlē ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “Mí ẹdrípìjì rì kābīlō úcé Sēkémē gá 'dāá'dā, á lē mi pēé mužú kòpì vúgá 'dāá.”

Yōsépā ní újázú kīnī, “Múké, ma muž rá.”

14 Ẹtẹ̀pì ní 'yozú Ìrì ní kīnī, “Í muž mí ẹdrípìjì ndreé, kòpì dō múké kābīlō rī pi be. Í muž dō gí, mí újá mi Ìgōō Ìmú tā ni ùlūú má ní.” Kúru ẹtẹ̀pì ní Yōsépā rī pẹ̀zú mužú, Yōsépā ní ngazú ì'búnjá Hèbèrōnā vé rī gé 'dāási, Ìrì ní 'dezú mužú Sēkémē gá 'dāá.

Yōsépā ká caá Sēkémē gá 'dāá,

15 ágó àzi Ìsù Ìrì rì ẹ̀cì àngū rī agásì, ágó rī ní Ìrì zìzú kīnī, “Ngá mí ní ríi ndāá rī à'di?”

16 Yōsépā ní újázú kīnī, “Ma rì má ẹdrípìjì ndā. Mì ícò má ní vūrā kòpì ní rizú kābīlō úcézú rī lū rá?”

17 Ágó rī ní újázú kīnī, “Kòpì ngakí mužú nòosì gí. Á yì kòpì kīnī, Ìlèkí 'deé mužú Dōtānā gá.”

Kúru Yōsépā ní 'dezú mužú ẹdrípìjì vúgá sī, Ìrì ní cazú mužú kòpì Ìsúzá Dōtānā gá 'dālè.

18 Yōsépā ẹdrípìjì ká ndreé Yōsépā rì Ìmú, kòpì nìkí Ìrì á má bá, Ìsù àkūdè ícá drī Ì vúgá nōo kuyé, kòpì í'dókí ríi lẹ̀tì ndāá Ìrì 'dìzú.

19 Kòpì ríkí átá Ì àsámwú gé sī kīnī, “Ì ndrekí drī ká, urobí 'dìpa rì Ìmú 'dā!

20 Lē 'bā 'dìkí Ìrì drāá, 'bā 'bekí Ìrì 'bù yīì ní njuú 'a ni gé sī gí rī agá, 'bā muž 'yo 'bá ẹtẹ̀pì ní ùbūgō nya Ìrì gí. 'Bā ndrekí rì Ìrivé urobí 'dìrì dō ẹ̀zì nga rá.”

21 Rübēnā ká tā 'dìrì yīì, 'bā ẹ̀sì lèzú Yōsépā rì ípázú ẹdrípìjì drìgé sī rá, Ìrì ní 'yozú kīnī, “Lē 'bā 'dìkí Ìrì ku.

22 Lē Ìmì dākí àrì ku, Ìmì 'dukí Ìrì 'beé 'bù yīì ní njuú 'a ni gé sī gí rī agá 'dāá àngū à'wí cínýáfā rú rī agá nōgó, lē Ìmì 'bākí drì rù 'bá ni gé ku.” Rübēnā 'yo tā 'dìrì 'dìni, lē ẹdrípìjì rì ípá kòpì drìgé sī, jìì gōō ẹtẹ̀pì vúgá 'dāá vúlè.

23 Kúru Yōsépā ká caá ẹdrípìjì vúgá 'dālè, kòpì ùtrūkí Ìrivé bōngó akoóko rùkù àjē be àmbúgú rī Ìrì ní suú rī Ìrì à rù 'bá gá sī rá.

24 Kòpì jìkí Ìrì 'beé 'bù agá. 'Bù rī à 'a ule, yīì 'a ni gé 'dāáyo.

25 Kòpì ká úrì vūgá ríi Ìnyá nyaá, kòpì ká Ì drī ingáá àngū ndreé uru, kòpì ndrekí ngúlúmù sùrù Ìsīmāélè vé ngá ọ̀zì 'bá rī pi rì Ìmú Ì vúgá nōo Gílèdā gálésì. Kòpì ùdròkí ngá tìbì á'dízú ẹ̀jì be ngù 'bá ndrìndrìjì ni pi, ùdu ngùúpì ndrìndrìjì ni, àzini mīrẹ̀ pi be kāmīlō rī pi úgóró gá, kòpì rì ngá 'dì'bée jì muž ọ̀zì Ẹ̀jẹ̀pètò gá.

26 Yúdā ní 'yozú ẹdrípìjì ní kīnī, “'Bá 'dìkí dō 'bá ẹdrípìjì rì drāá, 'bá úcìkí dō tā ni úcìkí, ngá múké 'bá ni Ìsù 'a ni gé 'dìgé rī à'di?”

27 Múkè ni, lē 'bá sèkí Ìrì jeé 'bá Ìsīmāélè vé rī pi ní, 'bá úlókí Ìrì à rù 'bá ku, Ìrì 'bá ẹdrípìjì, 'bá àrì àlu.” Yúdā vé ẹdrípìjì à'yìkí tā Ìrì ní 'yoó 'dìrì rá.

28 Ngúlúmù Ìsīmāélè vé adri 'bá àngū Mìdiyánā vé rī agá rì 'bá ngá ọ̀zì 'bá rī pi ká ícá, Yōsépā ẹdrípìjì ní Yōsépā rì ísézú 'bù rī agá 'dāási àmvé nōo, kòpì ní Ìrì sèzú jezú 'bá Ìsīmāélè vé rī pi ní mífèngá fífì pùkú Ìrì ẹ̀njì 'bá ẹ̀njì ẹ̀njì ni sī, 'bá Yōsépā rì je 'bá rī pi ní Yōsépā rì jìzú mužú Ẹ̀jẹ̀pètò gá.

29 Rübēnā ká 'i újá gōo 'bù rī gé 'dālè, Ìsù Yōsépā rì 'dāáyo. Ìzāngá fì ẹ̀sì ní gé ambamba, ùsì ívé bōngó 'i rù 'bá gá sī rá.

³⁰ Īri ní gōzú édrípìjì vùgá 'dālè, Īri ní 'yozú kīnī, “Mvā rī 'dālè 'dāāyo! Mā 'o rí ā'dì?”

³¹ Kúru kòpì ní Yōsépā vé bōngó āco akoóko ājē be āmbúgú rī í'dúzú, kòpì ní ndrījì lizú, bōngó rī suzú ārī rī agá.

³² Kòpì ní bōngó akoóko rùkù ārī be rù'bá gá 'dīri jizú mužú ĩ étèpì vùgá 'dāā. Kòpì ní 'yozú kīnī, “Bá ìsúkì bōngó akoóko rùkù ni nō, 'í 'bì drī ndreé ká, bōngó nōri adri mí mvòpì vé rī kuyé?”

³³ Yókóbū áamá bōngó rī kīnī, “Bōngó akoóko rùkù rī má mvòpì vé rī! Á, ũbūgō nya mvā rī gí. Ádarú ũndīkí Yōsépā ri kpélékpélé gí.”

³⁴ Kúru Yókóbū ní ívé bōngó ũsízú 'í rù'bá gá sī rá, Īri ní sūwārī í'dúzú ásúzú 'í rù'bá gá áyu. Ngo 'í mvòpì ri caá ń'dù be kárákará.

³⁵ Īrivé anjì āgō rī pì, anjì ũkú rī pì be céré ímúkì Īri ē éšì ũmī, 'bo gā sī, lē 'bá āzi ā ũmī 'í éšì ku. Īri ní 'yozú kīnī, “Á lē ā sīkì ma 'bù agá, á lē mužú má mvòpì ri ngoó.” Īri dī átá be, Īri dī ngo be.

³⁶ Īsù ākūdē 'bá Mīdīyānā vé rī pì sēkì Yōsépā ri jeé Pótifā ní Ējèpétō gá 'dālè gí, Pótifā ri ũgalaku riipi 'bāgú Ējèpétō vé rī vé 'bètì ũtèepì rī.

38

Yúdā pì vé tã Tāmárā be rī

¹ Sā 'dāri gé, Yúdā ní ngazú fūzú édrípìjì āsámvú gé sī, muž adrii kūrù Ādūlāmū vé rī gé, ágó āzi vé āngá, ágó rī ā rù Hírā 'i.

² Yúdā ní mvā ũkú ìsúzú, mvā ũkú rī vé étèpì Kānānāgú, rù ni Súwā 'i. Yúdā ní mvā ũkú rī jezú 'í ní ũkú rú, kòpì ní lazú mvā ũkú rī be.

³ Mvā ũkú rī ní 'a ìsúzú, Īri ní mvā ágó tizú, Yúdā ní mvā rī ā rù 'dazú Ērē 'i.

⁴ ũkú rī ní kpá gōzú 'a āzi ìsúzú, Īri ní mvā ágó tizú, Īri ní rù ni 'dazú Ōnānī 'i.

⁵ Īri ní kpá gōzú mvā rī āzi tizú ágó, Īri ní rù ni 'dazú Sélā 'i. Tì mvā 'dīri Kèzìbù gé.

⁶ Yúdā ní ũkú jezú ívé mvā kāyú Ērē ní, mvā ũkú rī ā rù Tāmárā 'i.

⁷ 'Bo Yúdā vé mvā kāyú Ērē ri ũnjikānyā 'oó Úpí Múngú èndrètì gé, sē Úpí 'dì Īri drāá rá.

⁸ Kúru Yúdā ní 'yozú Ōnānī ní kīnī, “'Í fi mí édrípì vé òwúzì sù 'bávè mērè ní lèè rī tìjì, Īmi tìkì rí mvā Īri be mí édrípì drāápi rī ní.”

⁹ 'Bo Ōnānī nī rá 'yozú kīnī, mvā 'dīri ũmvúlèsì adri ívé ni ku, kādō laá édrípì vé òwúzì rī sī, Īri ívé yī́ ágó vé rī sē ra vùgá, 'í tì rí mvā édrípì drāápi gí rī ní ku.

¹⁰ Tā Īri ní 'oó 'dīri, Úpí Múngú mī gé 'dālè Īri ũnjikānyā, sē Úpí Múngú 'dì kpá Īri drāá rá.

¹¹ Yúdā ní 'yozú Tāmárā ní kīnī, “'Í muž adrii mí étèpì vé āngá 'dāā, 'í tē mívé òwúzì rī ā vùdrì cìngbá má mvòpì Sélā mba dō āmbúgú gí ká.” Yúdā átá 'dīni, ā'diātāsīyā ũsù déna ívé mvā Sélā ri kpá drā sù édrípìjì ní ũdrāá rī tìjì. Kúru Tāmárā ní mužú adrizú étèpì vé āngá 'dāā.

¹² 'Dù lókì vùjì āco, Yúdā vé ũkú Súwā mvòpì ní drázú. Īzāngā nō Yúdā ē éšì rá, ká Īri ē éšì ũmī gí, Īri ní 'dezú mužú Tīmīnā gá, āgō rī'bá Īrivé

kābīlō 'bí rē' bá rī pi vúgá, kōpi 'dekí muḡí ívé ũndī Hírā adriipi Ādūlámū gé rī be.

13 Kā lūū Tāmārā ní kīnī, ényépi ri mu Tímīnā gá ívé kābīlō 'bí rēngará gá,

14 nje ívé bōngó ǫwūzī vé rī 'í rú' bá gá sī rá, 'be bōngó pērépére ni 'í endrēti ǫzūzú āní cí,* mu úrí kuú lētī ā kéréti muḡipi Ēnāyímū gé rī gé, āzini Tímīnā gá rī gé. Ā' diātāsīyā ndre Sélā mba āmbúgú gí, 'bo sēkí 'í ĩri ní ũkú rú kuyé.

15 Yúdā kā ĩri ndree, ūsū déna ĩri ũkú ǫwū rú ni, ā' diātāsīyā 'be bōngó pērépére ni 'í endrēti ǫzūzú āní cí.

16 Yúdā nī amá 'yozú kīnī, 'bá rī 'í mvópi drāapi gí rī vé ũkú Tāmārā 'í 'dīni kuyé. ĩri ní muzú ũkú rī vúgá lētī mīlé gá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, "Mí imú, 'bá lakí mí be."

Ūkú rī ní Yúdā ri zizú kīnī, "'Bá lakí dō mí be gí, mí má ní ā' di sē?"

17 Yúdā ní 'yozú kīnī, "Ma ndrīi mbaapi fōlō ni í' dū mávé ndrīi rī pi āsámvú gé 'dāá, ma ĩpē mí ní."

Ūkú rī ní ĩri zizú kīnī, "Ngá mí ní ícō sēé má ní, ā lū rí 'yozú kīnī mí íbī ndrīi mbaapi fōlō rī ĩjī ndō rī ā' di?"

18 Yúdā ní újázú kīnī, "Ngá mí ní lēé má sē mí ní rī ā' di?"

Ūkú rī ní 'yozú kīnī, "Lē mí sē má ní mívé kátrī ĩ ní mí rú sīi rú' bá ni gé 'dīri, bāákú ĩ ní rizú kátrī rī 'yīzú rī be, āzini túré mí drīgé 'dīri." Yúdā ní ngá 'dī' bée í' dūzú sēzú ũkú rī ní. Kōpi ní lazú ũkú rī be, ũkú rī ní 'a ísú.

19 Ūkú rī kā mvii gōó 'bētī 'dālé, ĩri ní ívé bōngó pērépére 'í endrēti ǫzūzú rī ǫwūzú rá, ĩri ní gōzú ívé bōngó ǫwūzī vé rī suzú 'í rú' bá gá ūzi.

20 Kúru Yúdā ní ívé ũndī Hírā adriipi Ādūlámū gé rī pēzú ndrīi mbaapi fōlō rī jizú, ē ĩjī rí ívé ngá 'í ní kuú ũkú rī vúgá 'dālé rī ĩgōó vúlé, 'bo Hírā ísú ũkú rī kuyé.

21 Hírā ní 'bá adri' bá Ēnāyímū gé 'dālé rī pi zizú kīnī, "Ūkú ǫwū rú riipi úripi lētī muḡipi Ēnāyímū gé rī mīlé gá nōgó rī íngāá?"

'Bá rī pi ní 'yozú kīnī, "Ūkú āzi ǫwū rú ni nōgó 'dāáyo."

22 Hírā ní kúru 'í újázú gōzú Yúdā vúgá 'dālé, ĩri ní 'yozú kīnī, "Má ísú ũkú rī kuyé. 'Bá adri' bá vūrā 'dāri gé rī pi kīnī, ũkú ǫwū rú ní 'dālé 'dāáyo."

23 Kúru Yúdā ní 'yozú kīnī, "Lē ũkú rī ā ūtē ngá má ní sēé 'í ní 'dā' bée múké, 'bá rī pi ā gukí rí 'bá ku. Á pē ndrīi mbaapi fōlō rī muzú ĩri ní rá, 'bo mí ísú ĩri kuyé."

24 Mbāā na ā vūdrī gé, ĩ ní lūzú Yúdā ní kīnī, "Mí mvópi drāapi gí rī vé ũkú Tāmārā ri ǫwū rú, 'o tā ūnjí, ĩri nóni 'a be."

Yúdā ní 'yozú kīnī, "Īmi jikí ĩri fūū kūrū rī agásí āmvé, ĩmi zākí ĩri veé ācí sī!"

25 'Bo kā rií Tāmārā ri jīi muzú āmvé 'dāá, ĩri ní tī pēzú muzú ényépi ní, ĩri ní 'yozú kīnī, "Ma nóni 'a be, ngá nō' bée vé 'dīpa sē má ní 'a rī nī." ĩri ní gōzú 'yozú kīnī, "Mí amá drī kátrī ĩ ní rú sīi rú' bá ni gé 'dīri, āzini

* **38:14 38:14 Tāmārā:** Tāmārā ǫzū 'í endrēti bōngó pērépére ni sī, 'í índre rí sū ũkú ǫwū rú ni tīni. Sā 'dāri gé, ũkú ǫwū rú rī pi rī ĩ endrēti ǫzū bōngó pērépére ni sī cí.

bãákú ĩ ní rizú kátrĩ rĩ 'yǐzú 'dĩri ká, āzini mí áamá drĩ túré 'dĩri ká, dō ngá nō'bée ā'di vé ni."

²⁶ Yúdā nǐ ngá rĩ pi áamá, ngá rĩ pi ívé ni, ĩri ní 'yozú kīnī, "Tāmārā ri tā 'o pīrī ndē ma rá, † ā'diātāsīyā á sē ĩri mávé mvá Sélā ní ũkú rú kuyé." Yúdā pi gōkí laá Tāmārā be dīī kuyé.

²⁷ Sā ĩrivé tīngará vé rĩ ká ícá, anjī rĩ pi ĩri 'a gá 'dāá ētī rú.

²⁸ Kā rīi tīi, mváŋá rī āzi ní 'i drī ísúzá āmvé nōó, ũkú rīipi ũkú anjī tī'ba rī pi ē ĩzā koópi rī ní bōngó bāá ika ni 'yǐzú mváŋá rī ē drī umbelé gá. ĩri ní 'yozú kīnī, "Mvá nōri ĩfū drīdrī."

²⁹ 'Bo mvá rī gō 'i drī seé vúlé, édrīpi ní ĩfúzá drīdrī. Ŭkú rīipi ũkú anjī tī'ba rī pi ē ĩzā koópi rī ní 'yozú kīnī, "Mí ali mí ĩfūú ũkpō sī āmvé nōó drīdrī íngóni?" ĩ ní mvá rī ā rú 'dazú Pērēzī.‡

³⁰ Kúru édrīpi ĩ ní bōngó bāá ika 'yīi drī umbelé ni gé rī ní ĩfúzá, ĩ ní rú ni 'dazú Zérá 'i.Š

39

Yōsépā pi vé tā Pótifā ũkú ni be rī

¹ 'Bá ĩsīmāēlē vé ri'ba ngá ũzī'ba rī pi ní Yōsépā ri jǐzú Ējēpētō gá, kōpi sēkī ĩri ũzīī Pótifā ní, Pótifā ri Ējēpētōgú, ĩri 'bāgú Ējēpētō vé rī vé ũgalaku, ĩri āmbúgú 'bá ri'ba 'bētī 'bāgú rī vé rī ũtē'ba rī pi drīgé.

² Úpí Múngú ri adrii Yōsépā be trú, sē ĩrivé tā adrii mužú céré múké, Yōsépā ri adrii ívé āmbúgú Ējēpētōgú Pótifā vé āngá.

³ Yōsépā vé āmbúgú Pótifā kā ndree Úpí Múngú ri Yōsépā be trú, Úpí Múngú sē tā Yōsépā ní rīi 'oó rī pi céré ri adrii mužú múké.

⁴ Pótifā 'bā ēšī múké Yōsépā ní, 'bā ĩri 'i jēlē gá rīi 'i ĩzā koó. 'Bā ĩri adrii āmbúgú ívé 'bā 'bētī āsámví gé rī pi drīgé, āzini rīi ngá ívé rī pi ũtēé.

⁵ Sā Pótifā ní Yōsépā ri 'bāzú āmbúgú rú ívé 'bā 'bētī āsámví gé rī pi drīgé, āzini ngá ívé rī pi ũtēé rī gé, Úpí Múngú 'bā tākiri 'bā Ējēpētō vé rī pi drīgé Yōsépā ā tā sī. Úpí Múngú 'bā tākiri ngá Pótifā vé rī pi drīgé céré, 'bā tākiri ĩrivé ngá jó agá rī pi drīgé, ĩrivé ngá ómvú agá rī pi drīgé, āzini ānyāpā rī pi drīgé.

⁶ Pótifā sē ngá ívé rī pi ārēvú céré kuú Yōsépā drīgé, Yōsépā ri ũtēé nī. Yōsépā ní adrii anigé rī sī, Pótifā ē ēšī tī ngá ívé rī pi ā tā sī kuyé, ĩri 'yēŋá ri ínýá 'i ní lēé nyaá rī ā tā ũšū áyu.

Yōsépā mba rú'ba be múké, ũnyī be.

⁷ Kā adrii vūi mādā, āmbúgú Yōsépā vé rī vé ũkú 'bā mī Yōsépā drīgé, ĩri ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Mí ímú, 'bá lakí mí be!"

⁸ 'Bo Yōsépā gā sī. Yōsépā ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Í ní ma 'bāā āmbúgú rú ngá rī pi drīgé céré rī sī, āmbúgú mávé rī ē ēšī tī ívé ngá 'bētī āsámví gé rī pi ā tā sī kuyé, ā'diātāsīyā 'bā ma āmbúgú rú rīi ívé ngá 'bētī āsámví gé rī pi ũtēé.

⁹ 'Bā āzi jó nōri agá ma ndēpi āmbūgū sī ni 'dāáyo. Āmbúgú mávé rī sē ngá ívé rī pi ārēvú céré kuú má drīgé, ma ri ũtē nī, 'bo sē mi má ní

† 38:26 38:26 Tāmārā ri tā 'o pīrī ndē ma rá: Yúdā 'yo tā rī 'dīni, ā'diātāsīyā Tāmārā lē kōdō mvá tīj Ērē drāāpi rī ní, 'bo Yúdā gā Sélā ri sēgá ĩri ní ágó rú sī. Tāmārā lē tā mērē vé rī 'duqú ngáa, 'bo Yúdā gā sī. ‡ 38:29 38:29 Pērēzī: Rú Pērēzī rī vé íffīi, mváŋá rī ali 'i ĩfūú ũkpō sī. Š 38:30 38:30 Zérá: Rú Zérá rī vé íffīi, ika.

kuyé, ā'diātāsiyā mi ĩrivé ũkú. Má ícó ũnjikānyā 'oó sū 'dĩri tĩnĩ Múngú ɛndrɛtĩ gé ku."

¹⁰ Ũ'dú ālu ālu, ũkú rĩ ri sī Yōsépā vúgá sī, 'bo Yōsépā gā lagá ĩri be sī, Yōsépā lē 'i ĩtrú adrii ĩri ā gārā gá ĩnyĩnā ku.

¹¹ Ũ'dú ālu, Yōsépā fi mužú jó agá 'dāá ívé ɛzĩ ngangará gá, ātĩ'bá ɛzĩ nga'bá jó agá 'dālé rĩ pi ālunāni jó agá 'dālé 'dāáyo.

¹² Ũkú rĩ ní Yōsépā vé bōngó akoó rŭkŭ rĩ ruzú, ĩri ní 'yozú kīnĩ, "Mí ímú, 'bá lakí mí be." 'Bo Yōsépā ní 'i pazú drĩ ní gé sī ũkpō sī, ku ívé bōngó akoó rŭkŭ rĩ kú ũkú rĩ drígé 'dígé, nga ápá fūú jó rĩ agásĩ āmvé.

¹³ Ũkú rĩ ká ndree Yōsépā ku ívé bōngó akoó rŭkŭ rĩ kú 'i drígé 'dígé, Yōsépā ápá fūú jó rĩ agásĩ āmvé gí,

¹⁴ ũkú rĩ zĩ ātĩ'bá ɛzĩ nga'bá ívé jó agá rĩ pi, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnĩ, "Īmi ndrekĩ drĩ ká, má ágó ni ĩjĩ Ēberégú nōri ímú 'bá u'daá! Ífĩ jó agá nōó, lē laá má sī, 'bo á tre gbĩrĩlĩ.

¹⁵ Kā ndree á tre gbĩrĩlĩ, ku ívé bōngó akoó rŭkŭ rĩ kú má gārā gá nōgó, ápá fūú jó rĩ agásĩ āmvé."

¹⁶ Ũkú rĩ 'bá Yōsépā vé bōngó akoó rŭkŭ rĩ kú 'i gārā gá cĩmgbá ágó ni ní ícángará gá 'bɛtĩ.

¹⁷ ĩri ní kúru tā 'dĩri ũlŭzú ágó ni ní kīnĩ, "Ēberégú tŭgɛrĩ rú mí ní ĩjĩ 'dĩri, lē ma ruzú lazú ānĩ ũkpō sī.

¹⁸ 'Bo má ká treé gbĩrĩlĩ, 'bá rĩ pi zĩjĩ ímú má ĩzā koó, ku ívé bōngó akoó rŭkŭ rĩ kú má drígé nōgó, nga ápá fūú jó rĩ agásĩ āmvé."

¹⁹ Yōsépā vé āmbúgú Pótĩfā ká tā ũkú ni ní ũlŭú 'í ní 'dĩri yĩjĩ, 'a ni ve Yōsépā ní ũnjĩ ũnjĩ.

²⁰ Pótĩfā jĩ Yōsépā ri mužú 'beé jó āngŭ ũ'yízú rĩ agá, vŭrā 'bāgú rĩ ní rizú 'bá rĩ'bá tā ũnjĩ 'o'bá rĩ pi ũ'yízú rĩ agá.

'Bo Yōsépā ká riĩ adrii jó āngŭ ũ'yízú rĩ agá 'dāá,

²¹ Úpĩ Múngú ri adrii ĩri be trŭ, 'bā ɛsĩ múké ĩri ní, sē āmbúgú riĩpi 'bá ĩ ní ũ'yĩĩ jó āngŭ ũ'yízú rĩ agá rĩ pi ũtēepi rĩ lē Yōsépā ri lēlē.

²² Kúru ágó āmbúgú riĩpi 'bá ĩ ní ũ'yĩĩ rĩ pi ũtēepi rĩ 'bā Yōsépā ri āmbúgú rú 'bá ĩ ní ũ'yĩĩ rĩ pi drígé, tā ĩ ní riĩ ngaa jó āngŭ ũ'yízú rĩ agá 'dāá rĩ, ku ɛzĩ ní céré kuú Yōsépā drígé.

²³ Ágó āmbúgú riĩpi 'bá ĩ ní ũ'yĩĩ rĩ pi ũtēepi rĩ ɛ ɛsĩ tĩ tā āzi sī ālunāni kuyé, ā'diātāsiyā Úpĩ Múngú ri Yōsépā be trŭ, sē tā Yōsépā ní riĩ 'oó rĩ pi céré ri adrii mužú múké.

40

Yōsépā ũlŭ 'bá ĩ ní ũ'yĩĩ rĩ pi ve urobĩ ɛ ĩfffi

¹ Vŭdrĩ ni ká vŭŭ mādā, 'bāgú Ējɛpétō vé rĩ vé 'bá riĩpi ĩri ní íwá sēepi rĩ pi ĩrivé 'bá riĩpi pánga á'dĩpi rĩ be 'okĩ tā ũnjĩ, sē 'bāgú rĩ ā 'a ve ānĩ rá.

² 'Bāgú Ējɛpétō vé rĩ ā 'a ve ívé ũgalaku riĩpi íwá sēepi rĩ ní, āzini ũgalaku riĩpi pánga á'dĩpi rĩ ní ambamba,

³ ú'bé kōpi jó āngŭ ũ'yízú āmbúgú āngŭ ũtēepi rĩ ní riĩ ũtēé rĩ agá, vŭrā ĩ ní Yōsépā ri 'yízú rĩ agá.

⁴ Āmbúgú riĩpi āngŭ ũtēepi rĩ ɛzĩ kōpi kú Yōsépā drígé, Yōsépā ri kōpi ũtēé nĩ.

Kōpi ká adrii jó āngŭ ũ'yízú rĩ agá 'dāá caá ũ'dú be āco,

5 'bāgú Ējēpētō vé rī vé ágó riípi íwá sēepi ĩri ní rī pi ágó riípi pánga á'dípi ĩri ní í ní ũ'yī kuú jó āngū ũ'yīzú rī agá rī be, urobí ní kōpi ũbīzú ĩrītró, 'bo urobí rī pi vé íffí ándiándí.

6 Ū'bútīnā rī sī, Yōsépā kā muḡ kōpi vúgá 'dálé, ndre kōpi adrikí kuú ízákīzā rú.

7 Yōsépā ní kúru 'bāgú rī vé ũgalaku rī pi zizú kīnī, "Āndrū ĩmi adrikí kuú ízákīzā rú 'díní āsī?"

8 Kōpi ní újázú ĩri ní kīnī, "Urobí ũbī 'bā ĩrītró, 'bo 'bā āzi 'bā ní tā ni ē íffí ũlūupi ní 'dāayo."

Kúru Yōsépā ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Múngú ri ícō urobí rī vé íffí ũlū ní. ĩmi ũlúkí drī má ní urobí ĩmi ũbīpi rī ká."

9 Kúru 'bāgú rī vé 'bā riípi ĩri ní íwá sēepi rī ní urobí 'i ũbīpi rī ũlūzú Yōsépā ní kīnī, "Urobí rī ũbī ma, á ndre peṭi vīnyō vé ni má ẹnṛeṭi gé.

10 Peṭi vīnyō vé rī drīṭi be na. Peṭi rī kā í'dó rūú, koro ĩri ní í'dózú fū zozú, ĩri ní 'azú.

11 Á rṡ 'bāgú rī vé kópō kú má drīgé, má ní vīnyō rī vé ũ'a u'duzú, má ní zozú 'bāgú Ējēpētō vé rī vé kópō agá, má ní kópō rī sēzú 'bāgú rī drīgé."

12 Yōsépā ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Urobí rī vé íffí 'díní, drīṭi na 'dī'bée, ĩri ũ'dú na.

13 Ū'dú na ni gé, 'bāgú Ējēpētō vé rī ímú mi trū rá, ĩri mi 'bā gō mívé ẹzī gé ũzi, mi ímú ĩri ní íwá rī sē nī, sū mí ní rií ándúrú sēé ĩri ní rī ṭnī.

14 'Bo mívé tā ẹcī dō muḡú múké, mí ũsū má tā be, 'í 'bā ẹsī múké má ní, mí ũlū mávé tā 'bāgú Ējēpētō vé rī ní, ā trū rī ma jó āngū ũ'yīzú rī agá nōōsī rá.

15 Á'diātāsīyā ruḡi ma ũkpō sī íjī 'bā Ēbérē vé rī pi vé āngū agá 'dāāsī. Ējēpētō agá nōgó, á 'o tā āzi ũnjí í ní ícózú ma 'yīzú āní áluḡáni kuyé."

16 Āmbúgú riípi pánga á'dípi rī kā ndreé Yōsépā ũlū urobí rī vé íffí múké, ĩri ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Urobí ũbī kpá ma rá. Urobí rī kīnī, á ri ũvú na pánga be agá ni pi 'du muḡú drī sī.

17 'Bāgú Ējēpētō vé rī vé ngá í ní á'dí gí rī pi ārēvú céré ũvú urugégélésí rī agá, 'bo ārīnā rī pi rikí ngá rī pi teé ũvú rī agá má drīgé 'dīgé."

18 Yōsépā ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Urobí rī vé íffí 'díní, ũvú na 'dī'bée, ĩri ũ'dú na.

19 Ū'dú na ni gé, 'bāgú Ējēpētō vé rī mí drī lī, ĩri mívé āvū 'yī peṭi sígé. Ārīnā rī pi mívé āvū te rá."

20 Kā muḡ caá ũ'dú na ni gé, ũ'dú 'dāri, ũ'dú í ní 'bāgú rī vé ṭngará ā tā ígázú rī. 'Bāgú rī 'bā ũmū, zī ívé ũgalaku rī pi ārēvú céré ímú ũmū rī ā nyangará gá. Zī kpá ívé āmbúgú riípi 'í ní íwá sēepi rī pi, āmbúgú pánga á'dípi rī be ímúzú ũmū rī gé índí.

21 'Bāgú Ējēpētō vé rī ní āmbúgú riípi 'í ní íwá sēepi rī 'bāzú gōzú ívé ẹzī gé ũzi, ā sē rī 'í ní íwá rī sū ĩri ní ándúrú rií sēé rī ṭnī.

22 'Bo 'yī āmbúgú riípi pánga á'dípi rī peṭi sígé, sū nyo Yōsépā ní ĩrivé urobí ũlū rī ṭnī.

23 'Bo 'bāgú rī vé āmbúgú riípi ĩri ní íwá sēepi rī ũsū Yōsépā ā tā kuyé, āvī ĩrivé tā sī rá.

1 Ílí ìrī ã vùdrī gé, 'bāgú Ējēpētō vé rī ūbī urobí kīnī, 'í tu pá kuú yīī āmbúgú ðīpi ðīðī Náyīlī tī gé.

2 Tī ézīrī usese, rù'ba be múlímúlí ní pi ífúkí yīī āmbúgú ðīpi ðīðī Náyīlī agá 'dāásī āmvé nōó, kōpi rikí ízíríkō rī pi nyaá.

3 Tī 'dī'bée ã vùdrī gé, tī urukō ézīrī rù'ba be jīrī, úyī'ba kú gorocē ní pi ífúkí kpá yīī āmbúgú ðīpi ðīðī Náyīlī agá 'dāásī āmvé nōó, tukí pá kuú tī usese pá tu'ba kuú yīī gārā gá rī pi ã gārā gá.

4 Tī rù'ba be jīrī, úyī'ba kú gorocē 'dī'bée nyakí tī ézīrī usese rù'ba be múlímúlí 'dī'bée rá. Kúru 'bāgú Ējēpētō vé rī ní aruzú.

5 'Bāgú rī gō kpá ú'dú koó ðīī, urobí āzi gō kpá ìrī ūbī ðīī, urobí rī agá 'dāá, ndre ūndú ayi ðrī be ézīrī ūndú peṭī ālu sígé, 'a gbálígbálí, mī be múké múké.

6 Vùdrī ní gé, ūndú ífū ðrī be ézīrī ūndú peṭī ālu 'dīrī ã rù'ba gá, kōpi ayikí céré kuú mūnīmūnī rú, ūlī íbī ívī ūtū ní ífūngará gálésí, ūlī rī koko, sē ūndú rī vé bī únyú ānī rá.

7 Ūndú mūnīmūnī rú 'dī'bée utekí ūndú 'aápi mī be múké múké 'dī'bée rá. 'Bāgú Ējēpētō vé rī ní kpá aruzú, nī áamá rá 'yozú kīnī, ngá rī urobí ūbī 'i nī.

8 Kā mụyí adrií ū'bútīṅá rī sī, 'bāgú rī ē ðrī ábá céré céré. Īrī ní újógú rī pi zízú, āzini 'bá tā nī'ba ambamba āngū Ējēpētō vé rī agá rī pi zízú ímúzú 'í vúgá nōlé. Īrī ní urobí rī ūlúzú kōpi ní, 'bo 'bá āzi urobí rī vé íffí ūlúupi Īrī ní āluṅáni 'dāáyo.

9 Kúru 'bāgú Ējēpētō vé rī vé āmbúgú rīipi Īrī ní íwá sēepi rī ní 'yozú 'bāgú rī ní kīnī, "Ū'dú āndrū rī gé, má ígá tā má ní ándúrú ávīzú ānī rī gí.

10 Mí 'a ve ándúrú 'bá ní mívé āmbúgú rīipi pánga á'dípi rī be, 'í 'be 'bá jó āngū ū'yízú āmbúgú āngū ūtēepi rī ní rīí ūtēē rī agá.

11 Īnīṅá āzi sī, urobí ūbī 'bá Īrīrṭō āmbúgú rīipi pánga á'dípi rī be, urobí rī pi vé íffí āndīāndí.

12 Sā 'dāri gé, Ēbérēgú āzi ri adrií 'bá be trū jó āngū ū'yízú rī agá 'dāá, Īrī átī'ba āmbúgú āngū ūtēepi rī vé ní. 'Bá ūlúkí urobí 'bá ūbīpi rī Īrī ní, ūlū 'bá ālu ālu vé urobí ē íffí rá.

13 Tā rī pi ngakí nyo ĩ sūyí Īrī ní ūlū 'bá ní rī tīṅī. 'Bākí ma gōó mávé ézī gé ūzi, 'yíkí ágó rīipi pánga á'dípi rī peṭī sígé."

14 Kúru 'bāgú rī ní 'bá pēzú mụzú Yōsépā rī zízú, koro ĩ ní Yōsépā rī íjǐzú jó āngū ū'yízú rī agá 'dāásī āmvé. Yōsépā ní 'í ðrī'bí fazú, Īrī ní ívé bōngó ūjázú, Īrī mụzú pá tuzú 'bāgú rī endrēṭī gé.

15 'Bāgú rī ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Urobí ūbī ma, 'bo 'bá āzi urobí rī vé íffí ūlúupi má ní ní āluṅáni 'dāáyo. Á yī kīnī, urobí ūbī dō 'bá rī, 'bá rī ūlū dō mí ní, mī urobí rī vé íffí ūlū rá."

16 Yōsépā ní 'yozú 'bāgú rī ní kīnī, "Má ícō urobí rī vé íffí ūlū mávé ūkpō sī bā ku, Múngú rī ícō urobí rī vé íffí ūlū mí ní nī."

17 Kúru 'bāgú rī ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Urobí rī ūbī ma kīnī, á tu pá kuú yīī āmbúgú ðīpi ðīðī Náyīlī tī gé.

18 Tī ézīrī usese rù'ba be múlímúlí ní pi ífúkí yīī āmbúgú ðīpi ðīðī rī agá 'dāásī, kōpi rikí ízíríkō rī pi nyaá.

19 Tī 'dī'bée ã vùdrī gé, tī urukō ézīrī rù'ba be jīrī, úyī'ba kú gorocē ní pi ífúkí kpá yīī rī agá 'dāásī āmvé nōó. Ūkū ní, á ndre ðrī tī sū 'dī'bée tīṅī rù'ba be jīrī, úyī'ba gorocē ní pi āngū Ējēpētō vé rī agá nōgó kuyé.

20 Tí rù'ba be jiri, úyí'ba goroce 'dì'bée nyakí tì usese, rù'ba be múlímúlí ífù'ba drìdrì rí pí rá.

21 Kòpì ká tì usese 'dì'bée nyaá gí, 'ba ázi ícòpì nǎpì ámápi 'yozú kìnì kòpì nyakí tì usese 'dì'bée gí 'dìni nì 'dǎáyo, 'à'diàtāsìyā kòpì áwíkí adrii kuú goroce sù í nì adrii ùkù rí tǎnì. Kúru má ní aruzú.

22 “Á gō kpá urobí ázi ùbì dǎí, urobí rí agá 'dǎá, á ndre ùndú ayi drì be ézìrì ùndú pètì àlu sígè, 'a gbálígbálí, mì be múké múké.

23 Vùdrì nì gé, ùndú gō ífùu drì be ézìrì ùndú pètì àlu 'dìri ā rù'ba gá, kòpì ayikí cérè m̀nìm̀nì rù, ùlì íbì ívì ùtù ní ífùngará gálèsì, ùlì rí koko, sè ùndú rí vé bí ùnyù ànì rá.

24 Ùndú m̀nìm̀nì rù 'dì'bée utekí ùndú drì be ézìrì 'a'bée mì be gbálígbálí 'dì'bée rá. Má ùlù urobí 'dìri újógú rí pí ní, 'bo 'ba ázi íffì ní ùlùúpi má ní 'dǎáyo.”

25 Kúru Yòsèpā ní 'yozú 'bāgú rí ní kìnì, “Àmbúgú mávé rí, mívé urobí 'dì'bée ìrìtrò lù cérè tā àlu rí. Múngú 'i'da tā 'í ní lèé ngáa rí.

26 Tì usese ézìrì rù'ba be múlímúlí 'dì'bée, kòpì ílì ézìrì rí pí vé tā 'i'da. Ùndú drì be ézìrì 'aapì mì be gbálígbálí 'dì'bée, kòpì kpá ílì ézìrì àlu àlu rí pí vé tā 'i'da. Ílì ézìrì 'dì'bée agá, ànyāngā rí ímù ka ambamba. Urobí 'dì'bée àlu rí.

27 Tì ézìrì rù'ba be jiri, úyí'ba goroce ífù'ba vùlé rù rí pí, kòpì ílì ézìrì rí pí vé tá 'i'da. Ùndú drì be ézìrì ayiipi m̀nìm̀nì rù, ùlì ívìpi ùtù ní ífùngará gálèsì, kòpì koko, ùndú rí vé bí sèépi ùnyùpi rá 'dì'bée, kòpì kpá ílì ézìrì àlu àlu rí pí vé tá 'i'da. Kòpì ílì ézìrì èbìrì ní ímùzú 'dezu rí vé tá 'i'da.

28 “Tā 'dìri ímù 'í nga sù má ní ùlùú mí ní rí tǎnì, Múngú 'i'da mí ní tā 'í ní lèé ímù ngáa rí.

29 Ílì ézìrì, ànyāngā rí ímù ka ambamba āngù Èjèpètò vé rí agásì cérè.

30 'Bo vùdrì nì gé, ílì ézìrì, èbìrì rí ímù 'de ambamba, 'ba rí pí ímù àvì ànyāngā kaapì ambamba āngù Èjèpètò vé rí agá rí ā tā sī rá. Èbìrì rí ímù 'ba rí pí fù ùnjì ùnjì āngù Èjèpètò vé rí agá.

31 Èbìrì rí ímù 'de ùnjì ùnjì, ànyāngā ótù kaapì āngù rí agá ambamba 'dāri vé tá rí àvì kòpì drìgè sī rá.

32 Múngú sè urobí rí ùbì mì vù be ìrì, 'à'diàtāsìyā Múngú lè tā rí 'dùú nga sù 'dìri tǎnì, ìri ímù tá rí 'dù nga mbèlènjā.

33 “Bāgú Èjèpètò vé rí, lè mì ndā 'bā ùmì be tā nǎpì múké múké ní, mì 'bā ìri adrii àmbúgú rù āngù Èjèpètò vé rí ā tā mbáa rí.

34 'Bāgú Èjèpètò vé rí, lè mì ùpè 'bā ùgalaku rí ní pi āngù Èjèpètò vé rí agásì, kòpì ā ríkì ànyāngā kaapì ambamba ílì ézìrì agá 'bā rí pí ní ríi ìkùnāá rí pí ùmù, tǔwù ní pí agá, kòpì ā 'dùkì àlu.

35 Ílì ànyāngā ní ímùzú kazú múké 'dì'bée agá, àmbúgú mávé rí, lè mì sè táimbì, lè ùgalaku rí pí ā ùmúkì ànyāngā fífì rí, kòpì ā jíkì 'bāá kùrù ìvé rí pí agá jó ànyāngā 'bázú rí pí agá. Lè kòpì ā 'bākì āngáráwá ríi ànyāngā rí ùtèé, ànyāngā ā adri rí kùrù rí pí agá anigé.

36 Ànyāngā 'dìri í 'bā ku 'bā āngù rí agá rí pí ní, kòpì è ímúkì rí nyaá sà èbìrì ní ímùzú 'dezu ùnjì ùnjì ílì ézìrì āngù Èjèpètò vé rí agá rí gé, 'à'diàtāsìyā èbìrì ā fù rí 'bā āngù nòri agá rí pí ku.”

'Bāki Yòsèpā rí gávānā rù āngù Èjèpètò vé rí agá

37 'Bāgú Ējēpétō vé rī pi ívé ūgalaku rī pi be, kōpi ā'yīkí tā Yōsépā ní 'yoó 'dīri rá.

38 'Bāgú Ējēpétō vé rī ní 'yozú kīnī, “'Bā nyo ícō 'bá Índrí Uleterē Múngú vé rī ní ású sū ágó nōri tīnī ní ísú rá?”

39 Kúru 'bāgú Ējēpétō vé rī ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “Múngú i'da mí ní urobí rī pi vé ífífi céré gí, 'bá āzi úmí be tā nūpi sū mí tīnī aluḡani 'dāáyo.

40 Ma mí 'bā adri āmbúgú rú mávé ūgalaku rī pi drīgé, 'bá mávé rī pi céré tā mí ní 'yoó rī 'dụ nga. Má ní adrii 'bāgú rī sī, ma adri āmbúgú mí drīlé gá.”

41 Kúru 'bāgú rī ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “Á 'bā mí nóni adrii āmbúgú āngū Ējēpétō vé rī agásī céré.”

42 'Bāgú rī ní ívé kátrī* í ní 'í rụ sīí rụ' 'bá ni gé rī ínjézú suzú Yōsépā ā drī mvāḡá gá. Īri ní Yōsépā ri úsúzu bōngó ūnyī be ni sī, Īri ní ngá dábú rú ni í'dúzu 'yīzu umbe ni gé.

43 'Bāgú rī sē ívé 'bá 'deépi 'í úgóró gá rī vé ārābīyā hūsānī ní rīi sēé rī, Yōsépā ri únjú ānī nī. 'Bá Yōsépā endrēḡi gé rī pi rikí ọ'ú 'dúḡó be uru 'dāá kīnī, “Ími kukí létí Yōsépā ní!” Tā 'dīri lū 'yozú kīnī, 'bāgú rī 'bā Yōsépā ri gāvānā rú āngū Ējēpétō vé rī agá gí.

44 'Bāgú rī ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “Mā adri dō 'bāgú drāāāsīyā, 'bá āzi ícō tā āzi 'oó āngū Ējēpétō vé rī agá nōgó mí tị ākó ku.”

45 'Bāgú rī ní Yōsépā ā rụ 'dazú Zāfēnátā Pānyéyā. Īri ní Āsēnētā ri sēzú Yōsépā ní ūkú rú. Āsēnētā ri mvá ūkú átálágú Pōtífērā kūrú Ónō† vé rī agá rī vé ni. Yōsépā ní éczízú āngū Ējēpétō vé rī agásī céré.

46 Yōsépā ní í'dózú ẹzị ngazú gāvānā rú 'bāgú Ējēpétō vé rī ā pálé gá rī gé, ísú ākūdē Īri ílí be pūḡkú na. Yōsépā ku 'bāgú rī kú 'dīgé, ri éczí mužú āngū Ējēpétō vé rī agásī āngū rī úndré nī.

47 Ílí ẹzịrī í ní 'yoó ānyāngā ri ka ānī ambamba 'dī'bée agá, ānyāngā ka āngū rī agá ambamba.

48 Yōsépā ní ānyāngā kaapi ílí ẹzịrī agá āngū Ējēpétō vé rī agá rī úmúzu, Īri ní 'bāzú jó ānyāngā 'bāzú rī pi agá kūrú rī pi agásī. 'Bā ānyāngā í ní 'aá kūrú ālu ālu ā gārā gá rī kūrú í ní ānyāngā rī 'ázú 'dāri agá.

49 Yōsépā úmú ānyāngā rī āmbúgú āmbúgú jó ānyāngā 'bāzú rī pi agá 'dāá, sū cínýáfā troópi kú ngū yīí gārā gá rī tīnī, gō ānyāngā rī ā ụ'bīngará, āzini síngará ni kuú rá, ā'diātāsīyā ānyāngā rī ambamba, ícókí ụ'bīí bā ku.

50 Ẹbírí rī ní drī 'dezú kuyé rī gé, átálágú Pōtífērā kūrú Ónō vé rī agá rī vé mvá ūkú Āsēnētā tị Yōsépā ní anjī āgō ĩrī.

51 Yōsépā 'da ívé mvá kāyú rī ā rụ Mānásē 'i,‡ kīnī, “Múngú sē mávé ízāngā ā tā āvī mā ẹsị agásí gí, āzini ízāngā mā ẹsị agá 'bá má ẹtẹpí vé 'bẹtị ásámvú gé rī pi ā tā sī rī, āvī mā ẹsị agásí gí.”

* **41:42 41:42 Kátrī:** Kátrī 'bāgú rī ní sēé Yōsépā ní rī vé ífífi Īri 'dīni, 'bāgú rī sē Yōsépā ní ūkpō tāmjbí sēzú 'bá rī pi ní rụ ívé rī sī. † **41:45 41:45 Ónō:** Átálágú Ónō vé rī ri ụtí ĩnġi múngú rú, 'da ụtí Īri ní ríí ĩnġi múngú rú 'dīri ā rụ Rē. Rụ Ónō 'dīri Ébéré tị sī. Gġrġkġ tị sī I zġ Hēlġyópólġsġ.

‡ **41:51 41:51 Mānásē:** Rụ Mānásē 'dīri vé ífífi, ízāngā rī ā tā āvī ẹsị agásí gí.

52 Yösépā 'da ívé mvá 'deepi kāyú rī vú sī rī ã rú Ēfērēmā, § ã'diātāsīyā kīnī, "Āngū má ní Ízāngā nyazú nōri agá, Múngú sē á gō mvá āzi tīj jí."

53 Ílī ézīrī ānyāngā ní kazú ambamba āngū Ējēpētō vé rī agá rī ní đezú.

54 Kúru ílī ézīrī ēbīrī vé rī ní í'dózú sū Yösépā ní 'yoó rī tīnī. Ēbīrī rī 'de āngū Ējēpētō ā gārā gá sī rī pi agásī céré, 'bo āngū Ējēpētō vé rī agásī céré ānyāngā anigé.

55 'Bá Ējēpētō vé rī pi vé ānyāngā kā đeđ, ēbīrī rī í'dó kōpi fūú ūnjī ūnjī, kōpi í'dókí rīi ngoó 'bāgú rī bīlé gá kīnī, í lēkī 'bāgú rī ã sē í ní ānyāngā. Kúru 'bāgú rī ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ími mụkí Yösépā vúgá, tā ĩri ní lūú ĩmi ní rī, lē ĩmi 'đukí ngaánga."

56 Ēbīrī rī kā 'deé āngū rī agásī céré, Yösépā ní jó ānyāngā 'bázú rī ē tī zízú, ĩri ní ānyāngā fífí rī uzízú 'bá Ējēpētō vé rī pi ní, ã'diātāsīyā ēbīrī rī 'de ūnjī ūnjī āngū Ējēpētō vé rī agásī céré.

57 'Bá āngū rī pi agásī rī pi ārēvú céré 'dekí mụú ānyāngā fífí jeé Yösépā vúgá āngū Ējēpētō vé rī agá 'dāá, ã'diātāsīyā ēbīrī rī 'de āngū vū đrīgé rī pi agásī céré.

42

Yösépā éđrīpī mụkí ānyāngā jeé Ējēpētō gá

1 Yökóbū kā yīj kīnī, ānyāngā Ējēpētō gá 'dālé anigé, ĩri ní 'yozú 'í enjīpīj ní kīnī, "Ngá ĩmi ní pá tuzú kú 'dīgé rizú ĩmi ūndrēzú ĩmi āsámvú gé sī 'dínj rī ã'di?"

2 Á yī kīnī, ānyāngā Ējēpētō gá 'dālé anigé, ĩmi mụkí 'bá ní ānyāngā rī jeé, 'bá adríkí rí ídri rú, 'bá ūdrákí rí ku."

3 Kúru Yösépā vé éđrīpīj mụđrī rī pi ní 'dezú mụzú ānyāngā rī jengará gá Ējēpētō gá 'dālé.

4 'Bo Yökóbū pē Yösépā éđrīpī Bēnyēmīnē rī mụzú éđrīpīj vúgá sī ĩndī kuyé, ã'diātāsīyā 'o ūrī sī, ūsū déna tā ūnjī rī mụ ĩri ísú rá.

5 Ísērélē vé anjī rī pi mụkí 'bá mụ'bá ānyāngā jengará gá Ējēpētō gá 'dālé rī pi be trú, ã'diātāsīyā ēbīrī rī 'de kpá āngū Kánánā vé rī agá 'dālé ĩndī.

6 Sā 'dāri gé, Yösépā rī gávānā āngū Ējēpētō vé rī agá 'dālé nī, rī ānyāngā rī sēé jeé 'bá rī pi ní nī. Yösépā éđrīpīj ká caá 'dālé, kōpi ní kūmūcí ūtízú, ĩ đrī sīzú vūgá Yösépā endrētā gé.

7 Yösépā ká 'í éđrīpīj ndreé, nī kōpi á má bá, 'bá 'i kú sū 'i 'bá túngú ní tīnī, átá kōpi ní ójōgō sī, ĩri ní kōpi zízú kīnī, "Ími íbíkí ímú íngōósíla?"

Kōpi ní újázú kīnī, "Bá íbíkí ímú Kánánā gálésī, 'bá ímúkí ānyāngā jeé."

8 Yösépā ã nī dō éđrīpīj rá đrāáāsīyā, éđrīpīj nīkí ĩri á má kuyé.

9 Yösépā ní urobí ótú 'i ūbīlpi kōpi ã tā sī 'dāri ígázú, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ími 'bá āngū úmí'bá ni pi! Ími ímúkí āngū 'bávé rī úmí, dō vūrā ĩ ní ūtēé ku rī íngōrī?"

10 Kōpi ní újázú kīnī, "Āmbúgú 'bávé rī, adri 'díní kuyé. 'Bá ātī'bá mívé ní, 'bá ímúkí ānyāngā jeé.

11 'Bá céré anjī 'bá álu vé ní. 'Bá 'bá tā 'o'bá pīrī ni pi, 'bá adríkí 'bá āngū úmí'bá ni pi ku."

12 Yösépā ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Adri 'dīni kuyé! Īmi ímúkí āngū 'bávé rī úmí, dō vūrā ī ní ütēé ku rī íngōri?”

13 Kôpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Āmbúgú 'bávé rī, 'bā mụdrị drị ni ĩrī, 'bā céré édrịpị, 'bā anjī ágó rīipi adripi āngū Kānānā vé rī agá rī vé ni. 'Bávé édrịpị ụdụ rī ĩri vúlé 'bā étẹpi vúgá 'dāá'dā. 'Bávé édrịpị ǎlu rī drā gí.”

14 Yösépā ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Sũ té má ní 'yoó rī tịni, ĩmi 'bā āngū úmí'bá ni pi!”

15 Á lē nị dō ĩmi ri tā áda 'yo. Á sō ùyō 'bāgū rī ā rụ sī, ĩmivé édrịpị ụdụ rī ícá dō nōgó kuyé, ĩmi ícókí fūū āngū Ējẹpétō vé rī agá nōósī ku.

16 Lē ĩmi pēkí 'bā ǎlu ĩmi ǎsámvú gé 'dīgé, ā mụ ĩmi édrịpị ri bīi, ĩmi ace'bée rī pi, ma ĩmi 'be jó āngū ù'yīzú rī agá, mà nị rí áamá dō tā ĩmi ní 'yoó rī tā áda. Dō tā ĩmi ní 'yoó rī adri tā áda kuyé, 'bāgū rī ā rụ sī, ĩmi 'bā āngū úmí'bá ni pi!”

17 Yösépā ní kôpi suzú céré jó āngū ù'yīzú rī agá caá ụ'dụ be na.

18 Kā mụy adrii ụ'dụ na ni gé, Yösépā ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Á ru Múngú ri rá, ĩmi 'okí dō sũ má ní 'yoó rī tịni, ĩmi ídri rá.

19 ĩmi dō 'bá tā 'o'bá pịri ni pi, lē 'bā ǎlu ĩmi ǎsámvú gé 'dīgé, ā adri jó āngū ù'yīzú rī agá nōgó, ĩmi ace'bée rī pi, lē ĩmi jíkí ǎnyāngā rī mụzú vúlé 'bā ĩmivé 'bētụ ǎsámvú gé ẹbírị ní ríi fụy 'dā'bée ní.

20 'Bo ĩmi mụkí ĩmivé édrịpị ụdụ rī ĩjị ímụ má vúgá nōlé, ā lū rí 'yozú kīnī, ĩmi ri tā áda 'yo, ā ụ'díkí rí ĩmi drāá ku.” Yösépā édrịpị ǎ'yíkí tā 'dīri rá.

21 Kôpi ní átázú ĩ ǎsámvú gé sī kīnī, “Ádarú ĩ ri 'bā ĩrīnā tā 'bá ní 'oó 'bá édrịpị Yösépā ní rī sī. 'Bá ndrekí ĩzāngā ándúrú ĩri ní 'i ĩmāmǎlázú ívé ídri ā tā sī rī rá, 'bo 'bá yíkí ĩrivé tā kuyé, sē 'bá ní rizú ĩzāngā nōri nyazú ǎnī.”

22 Rübēnā ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Á 'yo ándúrú ĩmi ní kuyé? Má kīnī, ĩmi 'díkí mvá rī ku fò! ĩmi gākí yīgá sī. Sē nóni 'bā ri ĩzāngā nya, 'bá ní ĩri 'dij drāá rī sī.”

23 Kôpi nīkí áamá 'yozú kīnī, Yösépā yị tā ĩ ní átá rī gí 'dīni kuyé, ā'diātāsīyā 'bā āzi ri átāngá kôpi ní átá rī újā nī.

24 Yösépā ní ngazú mụzú kôpi ā gārā gá sī 'dīsī rá, ĩri ní 'dózú ngozú. ĩri ní 'i újázú gōzú kôpi vúgá 'dāá, ĩri ní gōzú átázú kôpi ní dīj. ĩri ní Sīmīyónā ri ĩpēzú kôpi ǎsámvú gé 'dīgé, ĩri ní 'yozú ā úmbékí ĩri kôpi endrẹti gé 'dīgé.

Yösépā édrịpị ụjákí ĩ gōo Kānānā gá

25 Yösépā ní tǎmbị sēzú kīnī, ā tókí ǎnyāngā fífí kôpivé jūrú rī pi agásī, ā 'bākí 'bā ǎlu ǎlu vé mūfēngā fífí gōo ĩrivé jūrú agá 'dǎlé úzi. Á sēkí kôpi ní ngá nyanya, kôpi ā nyakí rí kôpi ní mụngará gá lẹti gé 'dīgé. Kā kôpi ní ngá nyanya rī sēé gí,

26 kôpi ní ívé ǎnyāngā fífí rī pi ụdrōzú ívé dōngí rī pi ā úgóró gá, kôpi ní 'dezú mụzú.

27 Āngū rī ká nị, kôpi ní pá tuzú. 'Bā ǎlu kôpi ǎsámvú gé 'dīgé, ĩri ní ívé jūrú ẹ tị zizú, 'i 'dụ rí ǎnyāngā sēé ívé dōngí rī ní, ịsụ ívé mūfēngā fífí rī kú jūrú rī agá 'dāá.

28 ĩri ní 'yozú édrịpị ní kīnī, “Īmi ndrekí drī ká! Újákí mávé mūfēngā fífí gōó vúlé, mūfēngā fífí rī kú mávé jūrú agá nō!”

Kòpì ẽ ẹ̀sì tì rùcù, kòpì ǎ rù' bá yá kpìrìkpìrì, ógúpì ndre ógúpì ri, kòpì ní 'yozú kìnì, “Múngú 'o 'bà 'dìni ǎsì?”

²⁹ Kòpì ká caá ì ẹ̀tẹ̀pì Yòkóbù vùgá Kánáná gá 'dǎá, kòpì ùlùkí tǎ 'i ngaápi ì rù' bá gá rì pi ǎrèvù céré ìri ní, kòpì kìnì,

³⁰ “Gávǎnǎ ǎngù Ẹ̀jẹ̀pétò vé rì agá rì átá 'bá ní ọ̀jǒgọ̀ sǐ, kìnì 'bà ri ǎngù Ẹ̀jẹ̀pétò vé rì úmí.

³¹ 'Bá ní 'yozú ìri ní, “Bá adrikí 'bá ǎngù úmí' bá ni pi ku, 'bà 'bá tǎ 'o' bá pìrì ní pi.

³² 'Bá ẹ̀drìpì rú mụdrì drì ní ìrì, 'bà anjì 'bá ǎlu vé ni ǎngù Kánáná vé rì agá. Mvǎ ụ̀dù rì 'bá ẹ̀tẹ̀pì vùgá vùlé 'dǎá'dǎ, 'bávẹ̀ ẹ̀drìpì ǎlu rì drǎ gí.'

³³ “Gávǎnǎ Ẹ̀jẹ̀pétò vé rì ní 'yozú 'bá ní kìnì, ‘Á lẹ̀ nǎì dọ̀ ádarú ìmi 'bá tǎ 'o' bá pìrì ní pi. Ìmi kukí ìmivẹ̀ ẹ̀drìpì ǎlu ni kú má be nǒgó. Ìmi jìkí ǎnyǎngǎ rì mụzú ìmivẹ̀ 'bá 'bẹ̀tì ǎsámvù gé ẹ̀bìrì ní ríi fùjù 'dǎ' bée ní.

³⁴ Ìmi mụkí ìmivẹ̀ ẹ̀drìpì ụ̀dù rì bíi ìjì má vùgá nǒó, mà nǎ rí 'yozú kìnì, ìmi adrikí 'bá ǎngù úmí' bá ni pi ku, ìmi 'bá tǎ 'o' bá pìrì ní pi. Ma ìmi ẹ̀drìpì ri sẹ̀ gọ̀ ìmi ní rá, ìmi ícọ̀ ẹ̀cì ǎnyǎngǎ je ǎngù nǒri agá, 'bá ǎzi uga ìmi ku.’ ”

³⁵ Kòpì ká ríi ìvẹ̀ ǎnyǎngǎ fífí rì ụ̀dǎá jùrú rì pi agásì ǎmvẹ̀, 'bá ǎlu ǎlu ìsù ìvẹ̀ mǔfèngǎ fífí rì jùrú rì agá 'dǎá! Kòpì ká mǔfèngǎ fífí rì pi ndreé, ǎzini kòpivẹ̀ ẹ̀tẹ̀pì Yòkóbù ká mǔfèngǎ fífí rì pi ndreé, kòpì ǎ rù' bá yá kpìrìkpìrì.

³⁶ Kòpivẹ̀ ẹ̀tẹ̀pì Yòkóbù ní 'yozú kìnì, “Ìmi 'bekí mávẹ̀ anjìná rì pi ǎvìí! Yòsẹ̀pǎ rì nóni 'dǎáyo, Símìyónǎ rì kpá 'dǎáyo, ìmi lẹ̀kí kpá Bẹ̀nyẹ̀mìnẹ̀ rì ìjì mụzú! Tǎ ìmi ní 'oó 'dìri ìzǎngǎ sẹ̀ má ní!”

³⁷ Kúru Rùbénǎ ní 'yozú ẹ̀tẹ̀pì ní kìnì, “Má ìjì dọ̀ Bẹ̀nyẹ̀mìnẹ̀ ri ìgọ̀ kuyẹ̀, má ǎ'yí rá, mi ícọ̀ mávẹ̀ anjì ìrì 'dì' bée ú' dì rá. 'Í ku Bẹ̀nyẹ̀mìnẹ̀ ri má drìgé, má ícọ̀ ìri ìjì ìgọ̀ rá.”

³⁸ 'Bo Yòkóbù ní 'yozú kìnì, “Mávẹ̀ mvǎ mụ 'dǎlẹ̀ ǎlunǎni ku, ǎ'diǎtǎsìyǎ ẹ̀drìpì drǎ gí, kukí ìri kú ọ̀'dùkùlẹ̀. Tǎ ùnjí ìsù dọ̀ ìri ẹ̀cì ìmi ní tuú rì gé lẹ̀tì gé 'dìgẹ̀, ìzǎngǎ rì sǐ, ìmi sẹ̀ ma drǎ rá.”

43

Yòsẹ̀pǎ ẹ̀drìpì jìkí Bẹ̀nyẹ̀mìnẹ̀ ri mụzú Ẹ̀jẹ̀pétò gá 'dǎá ìndì

¹ Ẹ̀bìrì rì ǎwí 'deé kuú ùnjí ùnjí ǎngù Kánáná vé rì agá.

² Kòpì ká ǎnyǎngǎ ì ní jeé Ẹ̀jẹ̀pétò gá rì nyaá deẹ̀ gí, kòpivẹ̀ ẹ̀tẹ̀pì Yòkóbù ní 'yozú kòpì ní kìnì, “Ìmi gòkí mụjù 'bá ní ǎnyǎngǎ ǎzi jeé.”

³ Yùdǎ ní 'yozú ìri ní kìnì, “Ágó ǎmbúgú rì átá 'bá ní ụ̀kpọ̀ ụ̀kpọ̀ kìnì, 'Ìmi ìjìkí dọ̀ ìmivẹ̀ ẹ̀drìpì ụ̀dù rì ìmùzú ìndì kuyẹ̀, ìmi gòkí ícá má ẹ̀ndrẹ̀tì gé dǐjì ku.’

⁴ Mí ǎ'yí dọ̀ 'bá jìkí 'bá ẹ̀drìpì ụ̀dù rì mụzú ìndì rá, 'bá mụ ǎnyǎngǎ rì je ìjì mí ní rá.

⁵ Mí kìnì dọ̀ 'bá jìkí ìri ku, 'bá mụkí ku, ǎ'diǎtǎsìyǎ ágọ̀ ǎmbúgú rì 'yo 'bá ní kìnì, 'Ìmi ìjìkí dọ̀ ìmivẹ̀ ẹ̀drìpì ụ̀dù rì ìmùzú ìndì kuyẹ̀, ìmi gòkí ícá má ẹ̀ndrẹ̀tì gé dǐjì ku.’ ”

⁶ Ìsẹ̀rẹ̀lẹ̀ ní 'yozú kìnì, “Ngá ìmi ní ìzǎngǎ sẹ̀zú má ní 'dìni rì ǎ'dì? Ngá ìmi ní lùzú ágọ̀ ǎmbúgú rì ní ìmivẹ̀ ẹ̀drìpì ǎzi anigẹ̀ rì ǎ'dì?”

7 Kòpì ní ùjázú Ìrì ní kìnì, “Ágò àmbúgú rí uzì 'bà 'bávè 'bà 'bètì àsámvú gé rí pi ã tã sī kìnì, ‘Ìmi ètèpì rì drì ídri rú? Ìmi èdrípì àzi anigé?’ ‘Bà ùjákí átángá Ìrì ní 'bà uzìzú rí pi rá. 'Bà ícò nḡ ngóni 'yozú kìnì Ìrì 'yo, ‘Ìmi ìjìkí ìmi èdrípì rì ìmúzá Ìndì?’”

8 Kúru Yúdà ní 'yozú 'í ètèpì Ìsèrélè ní kìnì, “Mí à'yì 'bà 'dekí muḡ Bènyèminḡ be trú, 'bà ícò mu Ìrì be rá, 'bà anjì mívé rí pi, mí ùlúngu be, 'bávè anjinjá rí pi be, 'bà adrikí rí ídri rú, 'bà ùdrákí rí ku.

9 Ma Ìrì ã tã mba rá, ma Ìrì ìjì Ìgò mí vúgá nòlè rá, má ìjì dō Ìrì Ìgòó mí vúgá nòlè kuyé, tã ní à adri má drìgè, má ní drì adrizú ídri rú rí gè.

10 ‘Bà izakí té dō sà kuyé, 'bà muḡí té 'dālè gí, 'bà èndìkí té 'bà caá vú be ìrì gí.”

11 Kòpìvé ètèpì Ìsèrélè ní 'yozú kòpì ní kìnì, “Dō Bènyèminḡ rì mu ìmi vúgá sī Ìndì, Ìmi tòkí ngá múké múké àngù nòri agá rí pi ìmivé jürú rí pi agásì, Ìmi jìkí sèé ágò àmbúgú rí ní fèfè rú. Ìmi tòkí ùdu ngù'upi ndrìndrì ní, ònyú, ngá tìbì á'dízú èjì be ngù'ba ndrìndrì ni pi, mḡrè, kumurò, àzini àlìmòndà.

12 Ìmi 'duḡí mḡfèngá fífì ìmi ní ìsù ìmivé jürú agá rí pi muzá Ìndì, ìmi 'duḡí mḡfèngá rí àzi gbà ìmi ní ìsù 'dìri pí muzá Ìndì, ìmi ùjákí ìmi ní ìsù jürú rí pi agá rí pi gòzú vúlè, sà àzi ni sī 'bà àzi ku mḡfèngá fífì 'dìri tálàvì sī.

13 Ìmi jìkí ìmi èdrípì Bènyèminḡ rí muzá Ìndì, koro ìmi 'dekí muḡ ágò àmbúgú rí vúgá 'dālè.

14 Múngú Ùkpò 'Dìpa ã sè ágò rí è èsì ã adri Ìdríkídri ìmi ní, ã oyù rí Símìyóná pi Bènyèminḡ be Ìgòó vúlè. Dō mávé anjinjá rí pi àvì dè má drìgè sī cére, kòpì àvìkí ìngá ìyì.”

15 Yòkòbù vé anjì rí pi ní fèfè Yòkòbù ní lèé ã jìkí sèé ágò àmbúgú rí ní rí pi 'duzá, kòpì 'duḡí mḡfèngá fífì ì ní ìsù jürú agá rí pi, kòpì 'duḡí kpá àzini gbà ì ní ìsù jürú agá 'dìri pí, kòpì jìkí Bènyèminḡ rì muzá Ìndì. Kòpì ní muzá cazú Èjèpètò gá 'dālè, kòpì ní ì 'dazú Yòsèpá èndrètì gé.

16 Yòsèpá ká Bènyèminḡ pi ndrèé 'í èdrípìjì be, Ìrì ní 'yozú ívé 'bà riipi ívé ngá jó agá rí pi ùtèepi rí ní kìnì, “‘Í jì 'bà 'dì'bée muzá mávé jó agá 'dàá, 'í lì ndrìjì, mí á'dí, 'bà nyakí rí kòpì be ùtù mgbimgbi gé 'dìgè.”

17 Ágò rí ní ndrìjì rí lizú á'dízú, sù Yòsèpá ní 'yoó 'í ní rí tìjì, Ìrì ní kòpì jìzú muzá Yòsèpá vé jó agá 'dālè.

18 Ká kòpì jìjì muzá Yòsèpá vé jó agá 'dàá, kòpì 'okí ùrìjì sī. Kòpì 'í'dókí ríjì ùsùjì kìnì, “‘Ìjìkí 'bà nògò mḡfèngá fífì ì ní àndúru ù'báá gòó 'bávè jürú agá rí pi vé tã sī. Ágò àmbúgú rí lè 'bà uruḡ 'báá adrii tùgèrì ívé ni rú, lè dōngí 'bávè rí pi u'duḡí 'bà drìgè sī rá.”

19 Kúru kòpì ní 'dezu muzá átázú Yòsèpá vé ágò riipi Ìrìvé ngá jó agá rí ùtèepi rí ní kèḡtìlè gá 'dàá.

20 Kòpì kìnì, “Àmbúgú 'bávè rí, àndúru 'bà ìmúkí drìdrì ni ànyàngá jee nògò rá.

21 'Bo vūrā 'bà ní muzá lazú rí gé, 'bà ká 'bávè jürú rí pi è tì oyuyù, 'bà àlu àlu gò ívé mḡfèngá fífì ànyàngá jezú rí ìsù vúgú rí vú sī. 'Bà ìjìkí mḡfèngá fífì rí pi Ìgòó vúlè nò.

22 'Bà nḡkí kuyé á'di ù'bà 'bávè mḡfèngá fífì rí pi gòó 'bávè jürú rí pi agá nì. 'Bà ìjìkí kpá mḡfèngá àzi ìmúzá Ìndì ànyàngá àzi jezú àní.”

23 Ágó riípi ngá jó agá rī ūtēēpi rī ní 'yozú kīnī, "Ími 'okí ūrī sī ku, má é'yí ímivé mūfēngā fifi rī pi gí. Múngú ími ní rií ñnjī ími étēpi pi be rī, ū'bā mūfēngā fifi rī pi gōō ímivé jūrú rī pi agásī nī." Kúru Ìri ní Sīmīyónā ri ñjízú ñfízú jó āngū ū'yízú rī agá 'dāásī āmvé kōpi vúgá nōó.

24 Ágó riípi ngá jó agá rī ūtēēpi rī ní āgō 'dī'bée jízú mužú Yōsépā vé jó agá 'dāá. Ìri ní kōpi ní yījī sēzú, kōpi ā ūjīkí rí ñ pá ānī. Ìri ní kpá ānyāngā sēzú kōpivé dōngí rī pi ní.

25 Kōpi údéki fēfē ñ ní lēē sēē Yōsépā ní rī kú ñnógóšī rizú Yōsépā ri ūtēzú, kādō ícá ūtū mgbíngbi gé 'dīgé, ñ sēkí rí Ìri ní, ā'diātāsīyā kōpi yīkí kīnī, ñ ímú ñnyá nya Yōsépā pi be trū.

26 Yōsépā kā ícá 'bētī nólé, kōpi ní fēfē ñ ní ñjī rī pi í'dúzú sēzú Ìri ní. Kōpi ní kūmūci ūtīzú, ñ drī sīzú vūgá Ìri endrētī gé.

27 Yōsépā kā kōpi ezījī, Ìri ní zízú kīnī, "Ímivé étēpi adriípi ārākā rú ími ní tā ni lūú má ní rī Ìri ñngóni? Ìri drī ídri rú?"

28 Kōpi ní újázú Ìri ní kīnī, "Mívé átí'bá 'bá étēpi ri drī ídri rú, Ìri múké." Kōpi ní kūmūci ūtīzú vūgá Ìri ñnjízú.

29 Yōsépā kā 'í édrīpi Bēnyēmīnē ñ ní adrií Ìri be éndrēpi ālu rī ndrēé, Ìri ní zízú kīnī, "Ímivé édrīpi ūdú rú ími ní tā ni lūú má ní rī Ìri adriípi 'dī?" Ìri ní gōzú 'yozú kīnī, "Má mvá rī, Múngú ā 'bā éšī múké mí ní."

30 Koro Yōsépā ní fūzú jó rī agásī, Ìri ní mužú fizú ívé jó lazú rī agá, Ìri ní í'dózu ngozú, ā'diātāsīyā lē édrīpi Bēnyēmīnē ri ambamba.

31 Kā 'í mīlētī ūjījí gí, Ìri ní éšī ūmbézú, Ìri ní ñfízú āmvé. Ìri ní 'yozú átí'bá rī pi ní kīnī, "Ími ñjīkí ñnyá rī awaa."

32 Sēkí Yōsépā ní ñnyá rī ó'dúkūlę, Ìrivé édrīpi ní sēkí túngú, 'bá Ējēpétó vé rī pi ní sēkí túngú, ā'diātāsīyā 'bá Ējēpétó vé rī pi nyakí ñnyá 'bá Ēbéré vé rī pi be trū ku, kōpi gāki 'bá Ēbéré vé rī pi sī.

33 'Bāki Yōsépā édrīpi úri Yōsépā endrētī gé ílī ñ ní kōpi tīzú rī vú sī, í'dózu mvá káyú rī vúgá cazú mvá ūdú rī vúgá, kōpi ríkí ñ undré ñ āsámvú gé sī, sē kōpi āyākí ānī āyāyā.

34 Awakí ñnyá Yōsépā vé mīsá drīgé rī, jīkí sēé kōpi ní, sēkí Bēnyēmīnē vé rī caá vú sī tōwú ndē édrīpi vé rī rá. Yōsépā édrīpi ríkí ngá nyaá, āzini ngá mvūyí Yōsépā pi be trū, 'bá āzi uga kōpi kuyé.

44

Yōsépā vé kópō ógúpí ógúōgū rī

1 Yōsépā ní 'yozú ívé ágó riípi ívé ngá jó agá rī ūtēēpi rī ní kīnī, "Mí ūtō ānyāngā āgō 'dī'bée vé jūrú rī pi agásī tré tré, kōpi ní ícá 'duyí bā rá ni. Mí ū'bā 'bá ālu ālu vé mūfēngā gōō ñrivé jūrú agá 'dāá vúlé.

2 'Í 'bā mvé kópō ógúpí ógúōgū rī mvá ūdú rī vé jūrú agá, 'í 'bā kpá ñrivé mūfēngā ānyāngā jezú rī gōō jūrú rī agá 'dāá vúlé." Ágó rī 'du tā rī ngá sū Yōsépā ní 'yoó rī tñjī.

3 Āngū rī kā ówú, ñ ní āgō 'dī'bée pēzú mužú ívé dōngí rī pi be.

4 Kōpi ká drī mvūyí vūyí kūrú rī agásī rará rú kuyé, Yōsépā ní 'yozú ívé ágó riípi ívé ngá jó agá rī pi ūtēēpi rī ní kīnī, "'Í mvú āgō 'dī'bée ā vūdrī gé sī, mí ísú dō kōpi gí, 'í zī kōpi 'dīni, 'Á 'o ími ní tā múké, ngá ími ní tā ūñjī 'ozú 'dīni rī ā'di?"

5 Kópō 'dīri mávė āmbúgú rī ní rizú ngá mvuzú āní rī, ĩri kpá ri ęndrī ndrī āní. Tā ĩmi ní 'oó 'dīri ũnjí.' "

6 Ágó rī kā mụy kọpi ịsụ, ĩri ní 'yozú kọpi ní sụ Yōsépā ní 'yoó 'í ní rī rī tịni.

7 Kọpi ní újázú ĩri ní kīnī, "Tā mí ní rii átá 'dīni rī ā'di? 'Bā ātí'bá mívé ní, 'bá ícókí tā 'oó 'dīni ku.

8 Mũfēngā fífí 'bá ní ịsụ 'bávė jūrú agá rī pi, 'bá ịjịkí Kānānā gá 'dāásí sēé gōó mí ní rá. 'Bá ícó mívé āmbúgú rī vé ngá ógụpí ógụógụ, dōku dábú ụgụ ĩrivé jọ agá 'dāásí ịmúzú ĩndī ịngóni ngóni?

9 Dō mí ịsụ āmbúgú rī vé kópō 'bá ālu vúgá 'bá āsámvú gé nōgó rá, ā 'dịkí 'bá 'dīri drāá rá, 'bá ịmbítā ĩ ní kuú nō'bee gō adri túgęrī mívé ní."

10 Ágó rī ní újázú kọpi ní kīnī, "Múké, ā adri sụ ĩmi ní 'yoó rī tịni. 'Bá ĩ ní kópō rī ịsụ ĩri vúgá rī, ĩri adri túgęrī rú nī. ĩmi ịmbítā ĩ ní kuú 'dī'bee, ĩmi adri tā ākó, ĩ mi oyụ rá."

11 Koro 'bá ālu ālu ní ívé jūrú í'dúzó 'bázú vúgá, kọpi ní tị ni oyuzú.

12 Kúru ágó riipi Yōsépā vé ngá jọ agá rī pi útėépi rī ní í'dózó kọpivé jūrú ā 'a ndázú, í'dó ndāá mvá káyú rī vé rī agá, cīmgbá cazú mvá ụdú rī vé rī agá. Ịsụ kópō rī Bēnyēmīnē vé jūrú agá.

13 Bēnyēmīnē ędrīpī ká tā 'dīri ndrėé, kọpi ũsíkí ívé bōngó ĩ rụ'bá gá sī kpélékpélé.* Kọpi ní ívé ānyāngā rī pi ũdrózú ívé dōngí rī pi ā úgóró gá, kọpi ní í újázú gōzó vúlé kūrú rī agá 'dālė ũzi.

14 Yúdā pi ędrīpī be, kọpi ká caá 'dālė, kọpi ịsúkí Yōsépā ri drī jọ agá, kọpi ú'békí í vúgá sī Yōsépā ęndrėti gé.

15 Yōsépā ní 'yozú kīnī, "Ngá ĩmi ní 'oó 'dīni rī ā'di? ĩmi nīkí 'yozú kīnī, 'bá má tịni nōri, ma ícó ęndrī ndrī tā rī nīzú ámázú āní rá 'dīni kuyé?"

16 Yúdā ní újázú kīnī, "Āmbúgú mávė rī, 'bá 'yokí rí mí ní ịngóni? Tā lūupi kīnī 'bá tā ākó rī ā'di? Múngú í'da tā 'bá ní 'oó ũnjí rī āmvé gí. Āmbúgú mávė rī, 'bá 'bá ędrīpī ĩ ní kópō rī ịsụ ĩrivé jūrú agá rī pi be, 'bá nóni túgęrī mívé ní."

17 'Bo Yōsépā ní 'yozú kīnī, "Má ícó tā 'oó sụ 'dīri tịni ku! 'Yéjā ágó ĩ ní kópō rī ịsụ vú ni gé rī, ĩri adri mávė túgęrī rú nī. ĩmi ịmbítā ĩ ní kuú 'dī'bee, ĩmi tā ākó, ĩmi ícó gō ĩmi ętėpi vúgá 'dāá rá tā be kírí."

Yúdā mā ágó āmbúgú rī Bēnyēmīnē vé tā sī

18 Kúru Yúdā ní 'dezú mụzú Yōsépā vúgá 'dāá, ĩri ní Yōsépā ri mázú kīnī, "Āmbúgú mávė rī, ma ātí'bá mívé ní, mí ā'yí, mā 'yo tā má tị gé sī mí ęndrėti gé nōgó. Mívė ũkpō ā adri dō sụ 'bágú rī vé rī tịni drāāsiyā, lė mí 'a ā ve má ní ku.

19 Āmbúgú mávė rī, ándúrú 'í zị 'bá ātí'bá mívé rī pi, mí kīnī, 'Īmivé ętėpi anigé? Dōku ĩmivé ędrīpī anigé?"

20 'Bá újákí mí ní, 'bá kīnī, "Bávė ętėpi ri anigé, ĩri ārākā rú, tị mvá ágóná āzi ịsụ ākūdė ĩri ārākā rú. Mvā ágóná rī vé ędrīpī drā gí, kọpivé ęndrėpi agá, mvá 'yéjā ĩ ní kuú rī ĩri 'i, ętėpi lė ĩri ambamba.'

21 "'Í 'yo 'bá ní, mí kīnī, 'Īmi ịjịkí ĩri má vúgá nōó, mā ndre ĩri má mị sī.'

* **44:13 44:13** Kọpi ũsíkí ívé bōngó ĩ rụ'bá gá sī kpélékpélé: Kọpi ũsíkí ívé bōngó, ā'diātāsīyā ĩ ní kópō rī ịsụ Bēnyēmīnē vé jūrú agá rī sī, sē kọpi ní ịzāngā.

22 'Bá 'yokí mí ní, 'bá kīnī, 'Mvā ágó rī ícò 'í étèpì ri kuú ku, ku dō étèpì ri gí, étèpì ri drā rá.'

23 'Bo 'í 'yo 'bá ní, mí kīnī, 'Ími íjìkí dō 'ími édrìpì ùdù rī ímù má vùgá nōò ku, úmvúlésì 'ími ndrekí mǎ èndrètì ñjì ku.'

24 'Bá kǎ gōò vùlé mívé àtí'bá 'bá étèpì vùgá 'dǎlé, 'bá ùlùkí ìri ní tǎ mí ní 'yoó rī rá.

25 "'Bá étèpì gō 'yoó kīnī, 'Ími gōkí mụú 'bá ní ànyāngā àzi jeé.'

26 'Bo 'bá ùjǎkí ìri ní, 'bá kīnī, 'Mí à'yī dō 'bá édrìpì ùdù rī mụú 'bá be ku, 'bá ícókí mụú ku. 'Bá édrìpì ùdù rī mụ dō 'bá be kuyé, 'bá ícókí ágó àmbúgú rī ē mìlètì ndree ku.'

27 "'Bá étèpì ní 'yozú 'bá ní kīnī, 'Ími nīkí rá 'yozú kīnī, ùkú mávé rī tì má ní anjì àgō ìrì.

28 Mvā ágó rī àzi fū mụzú àmvé mǎ rù'bá gá sī gí, má kīnī, "Ùndìkí ìri kpélékpélé gí." Í'dózú ìnógòsì 'dǎá, á gō ìri ndree kuyé.

29 'Ími jìkí dō mvá ìmbìtǎ àlu 'dìri mụzú ìndì, tǎ ùnjí ìsù dō ìri gí, 'ími sē mávé àrākā nōri fi 'bù agá ìzāngā agá.'

30 "Àmbúgú mávé rī, má ícò mvií gōò má étèpì vùgá 'dǎá mvá rī àkò ku, 'bá étèpì ri adri idri rú mvá rī ní adrii idri rú rī sī,

31 'bá étèpì ndre dō mvá ágó rī 'bá àsámvú gé 'dǎáyo, 'bá étèpì ri drā rá. 'Bá mívé àtí'bá nō'bée, 'bá sē 'bá étèpì dēepi gí 'dāri drā rá.

32 Àmbúgú mávé rī, á 'yo má étèpì ní, má kīnī, 'Ma ícò mvá ágó rī ā tǎ mba rá. Má ìjì dō mvá ágó rī ìgōò vùlé nōò kuyé, tǎ ni ā adri má drìgè mụzú nyonyo.'

33 "Àmbúgú mávé rī, lē mǎ áwí adrii nōgó túgèrì rú mvá ágó rī ā vūrǎ gá, mí à'yī mvá ágó rī, kòpì ā mvikí gōò 'í édrìpì be 'bètì 'dǎá.

34 Mvā ágó rī mụ dō má vùgá sī ìndì kuyé, má ícò mvi gō má étèpì vùgá 'dǎlé ìngóni? Á lē ìzāngā má étèpì vé rī ndree ku."

45

Yōsépā 'i'da 'i nījì édrìpìjì ní

1 Yōsépā kǎ ndree 'í ícò 'í èsì úmbé ívé àtí'bá rī pi èndrètì gé bǎ ku, ìri ní 'yozú ívé àtí'bá rī pi ní kīnī, "Lē 'ími fùkí má gārǎ gá nōòsì céré àmvé!" Sǎ Yōsépá ní 'i 'i'dazú édrìpìjì ní rī gé, 'bá àzi túngú ní 'dǎáyo, kòpì 'yénǎ édrìpìjì be.

2 'Íri ní 'í'dózú ngozú ú'dùkò be uru 'dǎá, 'bá Èjèpétò vé rī pi yìkí rá, ùlùkí tǎ Yōsépá ní ngozú 'dìri 'bá 'bǎgú rī vé jò àsámvú gé rī pi ní rá.

3 Yōsépá ní 'yozú édrìpìjì ní kīnī, "'Bá rī ma 'i, Yōsépá 'i! Má étèpì ri drì nyo idri rú?" 'Bo Yōsépá édrìpìjì ícókí ìri ní tǎ 'dìri újǎ bǎ ku, à'diātāsīyǎ ùrì fù kòpì ambamba, kòpì ní Yōsépá ā rù'bá ndree rī sī.

4 Kúru Yōsépá ní 'yozú édrìpìjì ní kīnī, "Ími ítrúkí 'ími ìnyinǎ má vùgá nōò." Kòpì kǎ 'í útrú ìri vùgá 'dǎá, ìri ní 'yozú kīnī, "Ma 'ímvé édrìpì Yōsépá 'ími ní ótù sēe jeé, 'í ní 'íjì àngū Èjèpétò vé rī agá rī 'i!

5 'Bo lē 'ími adriki ìzāngā sī ku, àzini lē 'ími èsì ā ri veé 'ími àsámvú gé sī tǎ 'ími ní ma sēe jeé rī ā tǎ sī ku. Múngú 'ìpè ma 'ímùzú 'ími ní nōò drìdrì, má 'ímù rí 'ími idri bēnì.

6 Èbìrì 'de àngū rī agá ùnjí ùnjí, 'dù nóni caá 'ílí 'ìrì, èbìrì rī àzi ri gō 'de ca 'ílí tǒwù, 'bá àzi gō ómvù 'áá ku, gòkí kpá ànyāngā 'ìkūnǎá ku.

7 'Bo Múngú Ìpě ma ímúzá Ìmi ní drídrí, mà ímú rí Ìmi tã mbaá Ìmivé 'bá 'bětí àsámví gé rí pi be, Ìmi adríkí rí ídri rú.

8 "Adri 'yozú kìní, Ìmi Ìpěkí ma nōgó nī 'díní kuyé, Múngú Ìpě ma nī. Múngú 'bã ma adrií ùgalaku 'bãgú rí vé ní, àzini 'bã ma adrií àmbúgú rú 'bá àngú Èjèpétò vé rí agá rí pi drígé.

9 Ìmi újákí Ìmi gōó vúlé má étèpí vúgá 'dálé mbèlè, Ìmi 'yokí Ìri ní, 'Mí mvòpí Yōsépã 'yo 'díní kìní, "Múngú 'bã ma àmbúgú rú àngú Èjèpétò vé rí drígé. Lè è ímú má vúgá nōó mbèlè, è iza sã ku."

10 Ìri ímú adri àngú Gōséní vé rí agá, Ìnyíná má gārã gá. Ìri adri anjíná ívé rí pi be, anjíná ẹnjípí ní tìjì rí pi be, ívé kábìlò rí pi be, ndrìjì rí pi be, tì rí pi be, ngá àrèwú ívé rí pi be céré.

11 Ma Ìri ní ànyāngã sè rá, à'diātāsīyã èbírì rí àzi rí gō ímú 'de ílì tǒwú ùnjí ùnjí. Ímú dō ívé 'bá 'bětí àsámví gé rí pi be, àzini ívé ànyāpá rí pi be ku, kòpí ímú ùdrã rá èbírì rí sī."

12 Yōsépã ní gōzú 'yozú kòpí ní kìní, "Ìmi ndrekí nóni ma Ìmí mǐ sī gí, má édrípí Běnyēmìnè ndre kpá ma 'í mǐ sī gí, ádarú 'bá átángá átápí rí ma 'í, Yōsépã 'í.

13 Ìmi múkí tã 'bá rí pi ní ma Ìnjǐzú àngú Èjèpétò vé rí agá nōgó, àzini tã àrèwú céré Ìmi ní ndreé rí pi ùlúú má étèpí ní. Ìmi Ìjìkí má étèpí rí ímú má vúgá nólé mbèlè."

14 Yōsépã pi ní 'í u'dezú ẹzízú bẹdrí sī édrípí Běnyēmìnè be, àyìkò sī, kòpí ní í'dózú ngozú.

15 Yōsépã ní rizú 'í édrípí u'dezú ẹzízú muzú àlu àlu bẹdrí sī, àyìkò sī, Ìri ní í'dózú ngozú. Vùdrí ní gé, édrípí ní í'dózú átázú Ìri be.

'Bãgú rí zì Yókóbù rí ímúzá Èjèpétò gá

16 Ù'dúkò rí kã caá 'bãgú rí vé kání agá 'dãã kìní, Yōsépã édrípí ícákí gí, 'bãgú rí ívé ùgalaku rí pi be, adríkí céré àyìkò sī.

17 'Bãgú rí ní 'yozú Yōsépã ní kìní, "'Í lù mí édrípí ní, kòpí à ù'bákí ívé ànyāngã rí pi céré ívé dōngí rí pi à úgóró gá, kòpí à újákí Ì gōó vúlé Kánánã gá 'dãã ùzi.

18 Kòpí à múkí Ì étèpí rí Ìjì ímúzá Ìrivé 'bá 'bětí àsámví gé rí pi be nólé, ma kòpí ní vūrã múké ní sè àngú Èjèpétò vé rí agá nōgó rá, kòpí ànyāngã Ìsú nya 'a ní gé, Ìri kòpí ní àyìkò sè.

19 "'Í lù kòpí ní, kòpí à jìkí àrābīyā Ì ní ríí seése rí pi muzú Èjèpétò agá nōósí Ìndí, kòpí è Ìjìkí rí ívé anjíná rí pi ímúzá àní ùkú rí pi be, àzini kòpí è Ìjìkí rí Ì étèpí rí ímúzá àní.

20 Kòpí à kukí ngá ívé rí pi kú vúlé 'dãã, à'diātāsīyã kòpí ímú ngá múké múké ní pi Ìsú àngú Èjèpétò vé rí agá nōgó rá."

21 Ìsèrèlè vé anjì àgò rí pi à'yìkí tã 'bãgú rí ní 'yoó rí 'dujì ngáá rá. Yōsépã sè kòpí ní àrābīyā Ì ní ríí seése rí pi, ànyāngã be, kòpí à mvíkí rí gōó àní 'bětí, sù 'bãgú rí ní 'yoó rí tìjì.

22 Yōsépã awa kòpí ní bōngó ú'dí rú ní pi, 'bo sè Běnyēmìnè ní mǔfēngã fífí ẹnjípí ẹnjìjì ní mǔdǔrǔlǔ na (300), sè kpá Ìri ní bōngó ú'dí rú ní pi tǒwú.

23 Ngá Yōsépã ní pèé muzú 'í étèpí ní rí pi dōngí àgò mǔdrí, ù'bákí ngá múké múké Èjèpétò vé rí pi kòpí à úgóró gá, dōngí ùkú rú ní pi mǔdrí,

ũ'bákí ànyāngā fífí, pánga, āzini ngá ụrụkọ nyaanya ni pi, ā tu rí ẹcị rí ímúzó àní.

²⁴ Ịri ní kọpì pèzú mụzú. Ịri ní 'yozú kọpì ní kīnī, "Lè ìmi āwākí ìmi āsámvú gé sī lẹtị gé 'dìgè ku!"

²⁵ Kọpì ní ngazú fūzú āngū Ējèpétò vé rī agāsī, kọpì ní mvizú gōzú ĩ ẹtẹpì Yòkóbū vúgá āngū Kānānā vé rī gé 'dāá.

²⁶ Kọpì ní ùlúzó Yòkóbū ní kīnī, "Yòsépā rì drī ìdri rú! 'Bákí Ịri gávānā rú āngū Ējèpétò vé rī agá." 'Bo tā 'dīri sē Yòkóbū ní āyāngará, ẹ'yī tā kọpì ní ùlúú 'í ní 'dīri kuyé.

²⁷ Kọpì ká tā Yòsépā ní 'yoó ĩ ní rī ùlúú Yòkóbū ní, Yòkóbū ká ārābīyā ĩ ní rīi seése Yòsépā ní ĩpéé ímụ 'í bīi 'dī'bée ndreé, Ịrívé yīkí gō ícá múké.

²⁸ Ịsèrélè ní kúru 'yozú kīnī, "Ịri ícò adri tā ẹgbì! Mávè mvá Yòsépā rì drī ìdri rú! Á lè mụyí Ịri ndreé ụgbále, ma íbì drā ndò."

46

Yòkóbū nga muọ Ējèpétò gá

¹ Kúru Ịsèrélè ní 'dezú mụzú āngū Ējèpétò vé rī gé 'dāá, 'dụ ívé ngá rī pi ārèvú cére mụzú ĩndī. Ká muọ caá kūrú Bērīsébā vé rī gé, Ịri ní rọbọñọ zāzú Múngú 'í ẹtẹpì Ịsákā vé rī ní.

² Múngú ní átázú Ịsèrélè be urobí agá Ịnịnà rī sī kīnī, "Yòkóbū, Yòkóbū." Yòkóbū ní újázú kīnī, "Ma nò."

³ Múngú ní 'yozú kīnī, "Ma Múngú 'i, Múngú mí ẹtẹpì vé rī. 'Í 'o ụrī sī ku, 'í mụ āngū Ējèpétò vé rī gé, ma úmvúlésí sūrú mívè rī sē ízú tré, kọpì ícá sūrú àmbúgú.

⁴ Bā mụ mí be trú Ējèpétò gá 'dālè. Ádarú ma úmvúlésí mí íjì ĩgō vúlé nólè dūi rá. Mí úmvúlésí drā Yòsépā gārā gá, Ịri mí mị ọzụ nī."

⁵ Kúru Yòkóbū ní fūzú kūrú Bērīsébā vé rī agāsī, Ịrívé anjì āgō rī pi ní ívé ẹtẹpì Yòkóbū rì jìzú tuzú ívé anjìnà rī pi be, ívé ùkú pi be, ārābīyā ĩ ní seése 'bāgú rī ní ĩpéé rī agá.

⁶ Kọpì jìkí ívé ànyāpá rī pi, āzini ā'bú ĩ ní ísú āngū Kānānā vé rī gé 'dālè rī pi mụzú ĩndī. Yòkóbū pi ívé anjìnà rī pi be cére 'dekí mụyí āngū Ējèpétò vé rī gé 'dāá.

⁷ Yòkóbū jì ívé anjì āgō rī pi, ívé anjìnà rī pi vé anjì āgō rī pi, āzini jì ívé anjì ùkú rī pi, ívé anjìnà rī pi vé anjì ùkú rī pi be mụzú Ējèpétò gá 'dāá ĩndī, jì úyú ívé rī pi mụzú cére.

⁸ Anjì Ịsèrélè vé mụ'ba Ējèpétò gá rī pi ā rú 'dī. Drīdrī ni, Ịsèrélè vé rú Yòkóbū.

Mvá kāyú Yòkóbū vé rī Rübénā 'i.

⁹ Anjì āgō Rübénā vé rī pi ā rú,

Ēnókā 'i, Pálú 'i, Ēzírónā 'i, Kārímí sī.

¹⁰ Anjì āgō Símīyónā vé rī pi ā rú,

Yēmūyélè 'i, Yāmíní 'i, Ōhádí 'i, Yākíní 'i, Zōhárā 'i, Sávūlā sī, Sávūlā vé ẹndrẹpì Kānānāzì.

¹¹ Anjì āgō Lévī vé rī pi ā rú,

Gērēsónā 'i, Kōhátā 'i, Mērārā sī.

¹² Anjì āgō Yúdā vé rī pi ā rú,

Érē 'i, Ōnānī 'i, Sélā 'i, Pērízī 'i, Zérā sī. ('Bo ọ́tụ́ Érē pi Ōnānī be ụ́drākí ǎngū Kānānā vé rī agá 'dálé.)

Anjī ǎgō Pērézī vé rī pi,
Ĕzírōnā pi ǎmúlā be.

13 Anjī ǎgō Īsākārā vé rī pi ǎ rụ,
Tólā 'i, Púvā 'i, Yāsúbā 'i, Sīmīrōnā sī.

14 Anjī ǎgō Jēbūlúnā vé rī pi ǎ rụ,
Sērédē 'i, Ēlónī 'i, Jāhālélē sī.

15 Anjī ǎgō 'dī'béé Léyā ní tịj Yōkóbū ní Pādānā ǎrāmā gá rī pi, anjī ǎgō 'dī'béé ǎsámvú gé, tị mvá ũkú rá, mvá ũkú rī ǎ rụ Dīnā 'i. Īrívé anjī ǎgō rī pi, mvá ũkú rī be, kọpívé kālāfe cére pụkụ na drị ní na.

16 Anjī ǎgō Gádī vé rī pi ǎ rụ,
Zéfōnā 'i, Hágī 'i, Súnī 'i, Ĕzībónī 'i, Ērī 'i, ǎródī 'i, ǎrélī sī.

17 Anjī ǎgō ǎsērā vé rī pi ǎ rụ,
Īmínā 'i, Ísīvā 'i, Ísīvī 'i, Bērīyā sī.
Kọpívé ọ́mvụpị Sērā 'i.

Anjī ǎgō Bērīyā vé rī pi,
Ĕbérē pi Mālēkīélē be.

18 Anjī ǎgō mụdrị drị ní áziyá 'dī'béé Jēléfā ní tịj Yōkóbū ní rī pi, Jēléfā rī Lābānā ní sēé ívé mvá ũkú Léyā ní ǎtí'ba rú rī.

19 Anjī ǎgō Yōkóbū pi ní tịj 'i ũkú ní Rāélē be rī,
Yōsépā pi Bēnyēmīnē be.

20 Anjī ǎgō Yōsépā pi ní tịj ǎsēnētā be Ĕjēpētō gá 'dálé rī, Mānāsē pi Ĕfērēmā be. ǎsēnētā rī ǎtálágú Pótífērā Ōnō vé rī vé mvá ũkú.

21 Anjī ǎgō Bēnyēmīnē vé rī pi ǎ rụ,
Bélā 'i, Békērī 'i, ǎsībélē 'i, Gērā 'i, Nāmānā 'i, Ĕhī 'i, Rósī 'i, Mūpímū 'i, Ūpímū 'i, ǎrídī sī.

22 Úyú mụdrị drị ní sụ 'dī'béé, íbíkí ífūú Yōkóbū pi ǎ rụ'ba gá Rāélē be.

23 Dānā vé mvá Hūsīmū 'i.

24 Anjī ǎgō Náfātálī vé rī pi ǎ rụ,
Yāzīyélē 'i, Gúnī 'i, Jézérē 'i, Sílēmū sī.

25 Úyú ẹ́zịrị 'dī'béé íbíkí ífūú Yōkóbū pi ǎ rụ'ba gá Bīlā be. Bīlā rī Lābānā ní sēé ívé mvá ũkú Rāélē ní ǎtí'ba rú rī.

26 Yōkóbū vé úyú mụ'ba ĩrī be Ĕjēpētō gá 'dálé rī pi pụkụ áziyá drị ní áziyá, lākí ĩrívé anjī ǎgō rī pi vé ũkú rī pi kuyé.

27 Anjī ǎgō ĩ ní tịj Yōsépā ní Ĕjēpētō gá 'dálé rī pi ĩrī. Yōkóbū vé 'ba 'bětị ǎsámvú gé mụ'ba Ĕjēpētō gá 'dálé rī pi cére pụkụ ẹ́zịrị.

28 Yōkóbū ní Yúdā rī pězú mụzú drịdrị Yōsépā vúgá 'dálé, Yōsépā ǎ lū rī ĩ ní létị mụzú Gōsēnī gé rī. Kọpí ká caá Gōsēnī gé 'dāá,

29 Yōsépā ní 'yozú ē íjịkí ívé ǎrābīyā hūsānī ní rīí seé rī 'i vú nōó, ĩrī ní tuzú 'a ní gé, 'dezú mụzú étẹpị Īsērélē vúgá 'dāá. Yōsépā ká caá étẹpị vúgá 'dāá, ĩrī ní étẹpị rī u'dezú ẹ́zịzú bēdrị sī, ǎyīkō sī, ĩrī ní í'dózú ngozú sá be ǎco.

30 Īsērélē ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Nóni ma ícọ drā rá, ǎ'diātāsīyā á ndre mi má mị sī gí, mi ídri rú."

31 Kúru Yōsépā ní 'yozú 'i ẹ́drịpịjị ní, ǎzini 'ba étẹpị vé jó ǎsámvú gé rī pi ní kīnī "Á lē mụj atá 'bāgú rī be, á lē 'yoó ĩrī ní, 'Má ẹ́drịpịjị, ǎzini 'ba má

étépì vé jó àsámvú gé ándúró adri'ba āngū Kānānā vé rī agá rī pi ícákí má vúgá nõó gí.

³² 'Bá 'dī'bée 'bá ānyāpá úcé'ba ní pi, kōpi íjíkí kābīlō rī pi, ndrīī rī pi, tí rī pi, ngá kōpi ní ísú 'dálé rī pi be cére ímúzó índī.'

³³ 'Bāgú rī zì dō ími muḡ 'í vúgá 'dāá, zì dō ími, 'Ímivé ēzì ā'di?'

³⁴ Ími újákí ĩri ní 'dīni, "Bā mívé átí'ba, 'bávé ēzì rizú ānyāpá úcézú ní, 'bá í'dókí ānyāpá úcé ānjīnā sī, sū 'bá é'bīpì ní rīi úcé rī tīnī.' Ími lūkí dō ĩri ní sū 'dīri tīnī, ĩri ími ā'yī adri āngū Gōsēnī vé rī agá nõgó rá, ā'diātāsīyā 'bá Ējēpētō vé rī pi lēkí 'bá ānyāpá úcé'ba rī pi ā tã ku."

47

Yōsépā jì ívé édrípìjì urukọ ívé étépì be muzú 'bāgú rī vúgá

¹ Yōsépā ní ngazú muzú lüzú 'bāgú Ējēpētō vé rī ní kīnī, "Má étépì pi má édrípìjì be, ívé kābīlō rī pi be, ndrīī rī pi be, tí rī pi be, ngá ívé rī pi be cére, kōpi ímúkí āngū Kānānā vé rī gé 'dāásī, kōpi nóni Gōsēnī gé."

² Yōsépā ní 'í édrípìjì ùpèzú tōwú jìzú í'dazú 'bāgú rī èndrètì gé.

³ 'Bāgú rī ní Yōsépā édrípìjì zìzú kīnī, "Èzì ímivé rīi ngáá rī ā'di?"

Kōpi ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, "Èzì 'bávé rī, 'bā ri ānyāpá úcé, sū 'bá é'bīpì ní ótú rīi úcé rī tīnī."

⁴ Kōpi ní kpá gōzú 'yozú ĩri ní kīnī, "Bá ímúkí adrii nõgó ũkōlō, ā'diātāsīyā èbīrì 'de āngū Kānānā vé rī agá 'dāá ũnjí ũnjí, ĩrībì 'bá ní 'bávé ānyāpá rī pi úcézú ní 'dāáyo. Ícò dō rá, mí ā'yī 'bá adrikí āngū Gōsēnī vé rī agá nõgó."

⁵ 'Bāgú rī ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Mí étépì pi mí édrípìjì be, kōpi ímúkí mí vúgá.

⁶ Lē mí ndre vūrā āngū Ējēpētō vé rī agá nõgó, 'í jì mí étépì pi, mí édrípìjì be muḡ adrii vūrā múké rī gé. Lē kōpi adrikí Gōsēnī gé. 'Í nī dō 'bá ānyāpá úcé'ba múké ní pi kōpi àsámvú gé 'dígé rá, 'í 'bā kōpi mávé ānyāpá úcé."

⁷ Kúru Yōsépā ní étépì Yōkóbū ri jìzú 'bāgú rī vúgá jó agá 'dāá, ĩri ní étépì rī í'dazú 'bāgú rī èndrètì gé. Vúdrì ní gé, Yōkóbū ní 'bāgú rī èzìzú, ĩri ní tākìri sèzú 'bāgú rī ní.

⁸ 'Bāgú rī ní Yōkóbū ri zìzú kīnī, "Mívé ílí ca ngōpí?"

⁹ Yōkóbū ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, "Ma ílí be mūdūrūlū álu pūkú na (130). Ílí 'dīri mādānā, 'bo á nya ízāngā 'a ní gé ambamba, má éçì muzú vūrā rī pi agásí cére. Má étépìjì pi má é'bīpìjì be éçìkí muzú vūrā rī pi agásí cére. "Bo kōpi adrikí caá ílí be āco, kōpi nyakí ízāngā sū má ní nyaá rī tīnī kuyé."

¹⁰ Kúru Yōkóbū ní tākìri sèzú 'bāgú rī ní, ĩri ní 'bāgú rī èzìzú. ĩri ní ngazú 'bāgú rī ā gārā gá sī, ĩri ní füzú muzú āmvé.

¹¹ Yōsépā ní étépì pi 'bázú adrizú édrípìjì be āngū Ējēpētō vé rī agá, sē kōpi ní vūrā múké ní, vūrā rī ìnyinā kūrú Rāmāsēsē* vé rī ā gārā gá, sū 'bāgú rī ní 'yoó rī tīnī.

¹² Yōsépā ní ānyāngā sèzú 'í étépì ní, 'í édrípìjì ní, āzini 'bá 'í étépì vé jó àsámvú gé rī pi ní, sē kōpi ní ānyāngā rī kōpívé anjiná rī pi vé kālāfe vú sī.

* 47:11 47:11 Rāmāsēsē: Kūrú Rāmāsēsē vé rī āngū Gōsēnī vé rī agá.

Ēbīrī 'de āngū Ējēpētō vé rī agá

13 Ēbīrī 'de ūnjī ūnjī āngū Ējēpētō vé rī agásī céré, āzini āngū Kānánā vé rī agásī céré, ā'diātāsīyā 'bá rī pi nyakí ānyāngā ĩvé rī pi deḗ céré gí.

14 Kúru Yōsépā ní ānyāngā ĩ ní 'bāá jó ānyāngā 'bázú rī pi agá rī uzizú 'bá rī pi ní, ĩri ní mūfēngā 'bá Ējēpētō vé rī pi ní ānyāngā jezú, āzini 'bá Kānánā vé rī pi ní ānyāngā rī jezú rī jizú céré 'bázú 'bāgú rī vé jó mūfēngā 'bázú rī agá.

15 'Bá Ējēpētō vé rī pi, 'bá Kānánā vé rī pi be, kōpivé mūfēngā kā deḗ kōpi drígé sī gí, kōpi ní mužú céré Yōsépā vúgá, kōpi ní 'yozú kīnī, "Mūfēngā de 'bá drígé sī gí! Mi 'bá ku ūdrā rá āsī? Mí sē 'bá ní ānyāngā."

16 Yōsépā ní újázú kōpi ní kīnī, "Īmi ĩjīkí ĩmivé ānyāpá rī pi sēé má ní, ma ĩmi ní ānyāngā rī sē ufu ānyāpá rī pi sī rá, ā'diātāsīyā ĩmivé mūfēngā de ĩmi drígé sī gí."

17 Kōpi ní kúru ĩvé ānyāpá rī pi jizú mužú Yōsépā vúgá 'dāá. Īri ní kōpi ní ānyāngā sēzú, kōpi ní ĩvé hūsánī rī pi, kābīlō rī pi, ndrījī rī pi, tī rī pi, dōngí rī pi jizú sēzú ānyāngā rī ufuzú ānī. Ílī 'dāri agá, Yōsépā rī kōpi ní ānyāngā sēé ānyāpá kōpivé rī pi ufuzú ānī.

18 Ílī 'dāri kā deḗ, kā mužú adrii ílī āzi rī gé, kōpi ní mužú Yōsépā vúgá 'dāá, kōpi ní 'yozú kīnī, "Āmbúgú 'bávé rī, 'bá ícókí úcí mí ní ku, 'bávé mūfēngā de 'bá drígé sī gí, 'bávé ānyāpá rī pi mívé ní. Āmbúgú 'bávé rī, ngá āzi acepí 'bá drígé 'bá ní sēé mí ní ní 'dāayo, ngá acepí rī 'yéná 'bá úlúngu, āzini vūrā 'bá ní adrizú rī.

19 Mi 'bá ku ūdrā rá āsī? Mí sē 'bávé vūrā rī adri ándrú rú āsī? Lē mí je 'bá vūrā 'bávé rī be ānyāngā sī. 'Bá adri túgērī 'bāgú rī vé ní, 'bávé vūrā rī adri ĩrívé ní. 'Í sē 'bá ní úri, 'bá adriki rī ídri rú, 'bá ūdrákí rī ku, vūrā rī ē ícá rí ándrú rú ku."

20 Kúru Yōsépā ní nyōókú 'bá Ējēpētō vé rī pi vé rī jezú céré 'bāgú rī ní. 'Bá Ējēpētō vé rī pi ārēvú céré uzíkí nyōókú ĩvé rī rá, ā'diātāsīyā Ēbīrī rī 'de ūnjī ūnjī. Nyōókú rī gō adrii céré 'bāgú rī vé ní.

21 Yōsépā 'bá 'bá Ējēpētō vé rī pi ārēvú céré adrii túgērī 'bāgú rī vé ní.

22 Nyōókú 'yéná ĩri ní jeé kuyé rī atala rī pi vé rī, ā'diātāsīyā 'bāgú rī rī kōpi ní ānyāngā sēé ní, kōpi ní ĩvé nyōókú sēzú jezú kuyé ānī.

23 Yōsépā ní 'yozú 'bá rī pi ní kīnī, "Nóni á je ĩmi gí, āzini á je nyōókú ĩmivé rī sēé 'bāgú rī ní gí, ĩmi ní úri 'dī, ĩmi sakí nyōókú rī agá.

24 Sā ĩ ní ānyāngā ĩkūnāzú rī gé, ngá tōwú agá, ālu ní ĩmi 'dúki sēé 'bāgú rī ní. ĩmbītā ní, ĩmi 'bākí ĩmi ní úri rú, āzini ānyāngā rú, ĩmi nyakí rī ĩmivé 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi be, āzini ĩmivé anjiná rī pi be."

25 Kōpi ní 'yozú kīnī, "Āmbúgú 'bávé rī, 'í pa 'bá drā agásī gí, lē mí 'bá éšī múké 'bá ní, 'bá ícá adri túgērī 'bāgú rī vé ní rá."

26 Kúru Yōsépā ní táimbjī sēzú 'bá āngū Ējēpētō vé rī agá rī pi ní kīnī, kōpi ĩkūnákí dō ānyāngā rī gí, ngá tōwú agá, ālu ní kōpi ā sēkí 'bāgú rī ní. Táimbjī 'dīri 'bá Ējēpētō vé rī pi rī 'dú nganga cīmgbá ú'dú āndrū rī gé. 'Yéná nyōókú atala rī pi vé rī, sēkí 'bāgú rī ní kuyé.

²⁷ Kúru 'bá Īsērélē vé rī pi ní adrizú Gōsēnī gé, āngū Ējēpētō vé rī agá. Kōpi ĩsúkī ngá 'dālē ambamba, kōpi tīkī ānji ízú tré, kōpivé kālāfe gō ícá kárakará.

²⁸ Yōkóbū adri āngū Ējēpētō vé rī agá 'dālē ílī mūdri drī ni ézīrī, ĩrivé ílī adrizú vū drīgē rī mūdūrūlū ālu pūkū sū drī ni ézīrī. (147)

²⁹ Īsērélē vé sá drázú rī ká 'bāá ícá ĩnyinjá, ĩri ní mvópi Yōsépā ri zizú ímúzá 'í vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kīnī, "Í lē dō má rá, lē mí sō ũyō má ęndreṭi gé 'yozú kīnī, mí ęṣī múké 'bā má ní rá, āzini mí tā má ní 'yoó rī 'du nga rá. Ā sīkī ma āngū Ējēpētō vé rī agá nōgó ku.

³⁰ Má kādō drāá, 'í 'du ma āngū Ējēpētō vé rī agá nōósī, 'í jī muṭi sīī ũjī ĩ ní má ę'bípījī sīzú rī agá."

Yōsépā ní 'yozú kīnī, "Ma 'o rá sū mí ní 'yoó rī tījī."

³¹ Īsērélē ní gōzú 'yozú Yōsépā ní dījī kīnī, "Í sō ũyō má ęndreṭi gé nōgó lūzú kīnī, mí tā 'dīri 'o rá." Kúru Yōsépā ní ũyō sózú Īsērélē ęndreṭi gé, Yōkóbū ní ęvūzú 'í drī sīzú ívé gbóló drīgē 'dāá, ĩri ní Múngú ri zizú.

48

Yōkóbū sē tākiri Mānāsē pi ní Ēfērēmā be

¹ Vūdri ni ká vūjū mādā, 'bá āzi ní muzú lūzú Yōsépā ní kīnī, "Mí ętēpi Yōkóbū ri āzō rú." Yōsépā ní 'dezú muzú ĩri ndrezú, jī ívé anji āgō ĩrī Mānāsē pi Ēfērēmā be muzú ĩndī.

² Yōsépā ká caá 'dālē, 'bá āzi ní lūzú Yōkóbū ní kīnī, "Mívé mvá Yōsépā ícá gí." Yōkóbū ní ũkpō 'bāzú, ĩri ní íngázú úrízú uru sī ívé gbóló drīgē.

³ Yōkóbū ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Múngú ũkpō 'Dīpa i'da 'i má ní ándúru Lúzī gé āngū Kānānā vé rī agá 'dālē, sē má ní tākiri,

⁴ 'yo má ní kīnī, 'Ma sē mí ímú anji tī tré, mívé úyú rī pi ízú kárakará. Ma sē mí ímú adri sūrú be kárakará, ma āngū nōri sē úyú mívé rī pi ní muzú nyonyo.' "

⁵ Yōkóbū ní gōzú 'yozú Yōsépā ní kīnī, "Mívé anji āgō ĩrī Ēfērēmā pi Mānāsē be ĩ ní tījī āngū Ējēpētō vé rī agá nōgó 'dī'bée, kōpi adri anji mávé ní, sū Rūbēnā pi ní adrií Sīmīyōnā be anji mávé ní rī tījī.

⁶ 'Bo anji ĩ ní ímú tījī mí ní anji 'dī'bée ā vūdri gé rī pi, kōpi adri mívé ní, nyōókú kōpi ędrīpi Ēfērēmā vé rī, āzini Mānāsē vé rī ā vúgú, ĩri ímú adri kōpivé ní.

⁷ Ọṭú má ní rizú ímvízú Pādānā Ārāmā gálésī rī gé, Rāélē drā lęti gé, āngū Kānānā vé rī agá, ĩsú 'bá cakí drī kūrú Ēfārātā vé rī gé 'dālē kuyé, má ęṣī ĩsú ízāngā ānī rá. Ā sī ĩri lęti muṭipi kūrú Ēfārātā vé rī gé rī ā gārā gá." (Kūrú Ēfārātā 'dīri ĩ kpá zī Bētēlémē.)

⁸ Īsērélē ká anji āgō Yōsépā vé rī pi ndreé, ĩri ní zizú kīnī, "Anji 'dī'bée ā'di pi?"

⁹ Yōsépā ní újázú ętēpi ní kīnī, "Anji 'dī'bée Múngú ní sēé má ní āngū Ējēpētō vé rī agá nōgó rī pi."

Yōkóbū ní 'yozú kīnī, "Mí íjī kōpi má vúgá nōó, má sē rī kōpi ní tākiri."

¹⁰ Īsērélē ē mī ęṣī gí, ĩri ní dēé gí rī sī, ndre āngū ku. Yōsépā ní ívé anjinā rī pi jizú vú ní gé 'dāá, Yōkóbū ní kōpi ē tī ndruzú, ĩri ní kōpi u'dezú ęzizú będrī sī.

11 Ísērélē ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “Má ūsū má ícò gōó mi ndree ðī ku, 'bo Múngú ā'yī rá sē á ndre kpá mívé anjīná rī pi gí.”

12 Yōsépā ní ívé anjīná rī pi u'duzú 'í étépi ā ũ'dú drīgé sī rá, ĩri ní kūmūcí ũtūzú, 'í drī sīzú vúgá.

13 Yōsépā u'du kōpi ĩrītró, 'bā Ēfērēmā ri Ísērélē vé drī ĩjī gélésī, 'bā Mānásē ri ĩrivé drī ěndépi gélésī, útrú kōpi ĩnyīná Yōkóbū vúgá 'dāá.

14 Ēfērēmā ā adri dō mvá ũdú drāāāsīyā, Ísērélē újā 'í drī ěndépi rī 'bāá Ēfērēmā drīgé, Mānásē ā adri dō mvá kāyú drāāāsīyā, Yōkóbū újā 'í drī ĩjī rī 'bāá Mānásē drīgé.

15 ĩri ní tākiri sēzú Yōsépā ní, ĩri ní 'yozú kīnī,

“Múngú má é'bīpi

Ābūrámā, āzini má étépi Ísákā pi ní rīi ĩrivé tā 'duy ngāá rī,

Múngú ma úcépi í'dózú

ānjīná gá 'dāá cīngbá āndrū sī rī,

16 Mālāyīkā ma ípápi tā ũnjī lēépi ma ísūpi rī agásī rī,

ā 'bā tākiri anjī āgō 'dī'bée drīgé.

Kōpi ā tā sī, mǎ rú ā adri rī ũgōgō,

má é'bīpi Ābūrámā ā rú ā adri rī ũgōgō,

āzini má étépi Ísákā ā rú ā adri rī ũgōgō.

Lē kōpi ā tīkí ízú tré vū drīgé nōgō.”

17 Yōsépā kā ndree étépi 'bā 'í drī ěndépi rī Ēfērēmā drīgé, adri ānī āyīkō sī kuyé, ĩri ní étépi ē drī ruzú 'duzú Ēfērēmā drīgé sī rá, ĩri ní 'bāzú Mānásē drīgé.

18 Yōsépā ní 'yozú Yōkóbū ní kīnī, “Adri 'dini ku, ma étépi, mvá kāyú rī 'dī, 'í 'bā mī drī ěndépi rī drī ni gé.”

19 'Bo Yōkóbū gá sī, kīnī, “Má mvá rī, á nū tā má ní 'oó rī rá. Mānásē ri kpá úmvúlésī ímú adri sūrú be āmbúgú, ĩ kpá ĩri ĩnjīnjī. ĩrivé édrīpi ũdú Ēfērēmā ri ĩri ndē āmbúgū sī rá. Úyú ĩrivé rī pi ímú adri sūrú be kárakarā.”

20 Kúru Yōkóbū ní tākiri sēzú anjī āgō 'dī'bée ní ú'dú 'dāri gé, ĩri ní 'yozú kīnī,

“Bá Ísērélē vé rī pi kádō úmvúlésī lēé tākiri sēé, kōpi ĩmī rú zī tākiri rī sēzú ānī, kōpi 'yo,

'Múngú ā sē ĩmi ní tākiri sū ĩri ní sēé Ēfērēmā pi ní Mānásē be rī tīnjī.'”

Ísērélē zī Ēfērēmā ā rú drīdrī, 'í 'bā rī Ēfērēmā ri āmbúgú Mānásē ri ndeé.

21 Ísērélē ní 'yozú Yōsépā ní kīnī, “Ēsī mǎdā, ma ímú drādrā, 'bo Múngú ri adri ĩmi be trú, ĩri ĩmi jī gō vulé āngū ĩmi é'bīpī vé rī gé Kānánā gá 'dālē rá.

22 Āngū má ní ruyé é'dī sī 'bā Āmórā vé rī pi drīgé rī, ma lī sē mí ní āmbúgú, ĩri mí édrīpī vé rī ndē.”

49

Yōkóbū vé átángá ā ũdū ĩri ní átá enjīpī ní rī

1 Kúru Yōkóbū ní ívé anjī āgō rī pi zīzú ímúzú, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “ĩmi ímúkí má gārā gá nōó, mǎ ũlū rī ĩmi ní tā ímúpi 'í ngāápi ĩmī rú' bā gá drīdrī 'dilé rī pi.

2 “Má anji rĩ, ma ìmivé ẹ̀tẹ̀pì Yòkóbù 'i, Ìmi ìmùkí má vùgá nǒo tã yìí má tì gé.

Ma ìmivé ẹ̀tẹ̀pì Ìsèrélè 'i, Ìmi yìkí tã má tì gé.

3 Rübénà, mi mávé mvá kàyú,

á tì mi ìsù àkùdè ma ùkpò be, ã tì mi ìsù àkùdè ma kẹ̀rìnjá rú ùkpò be lüzú kìní, ma anji tì rá.

Mi 'bá Ì ní Ìnjí Ìnjí nì, mi 'bá ùkpò be nì.

4 Mi ìmù ẹ̀cì sù Ìgàṅá ní ríí ẹ̀cì yìí drìgé sī ngālàngālá rĩ tìnjì, mí gō adrií kàyú ku,

ā'diātāsīyā 'í la mávé ùkú sī mávé gbóló drìgé,

'í 'o tã drìnjá sèèpi nì mávé gbóló drìgé.

5 Sīmīyónā Ìmi Lèyì* be, Ìmi ẹ̀drìpì,

Ìmi ríkí Ìmivé ngá ẹ̀'dì vé rĩ pi áyú tã ùnjí 'ozú àní.

6 Á lè fíí tã Ìmi ní ríí ùsùú 'dìri agá ku,

á lè fíí tã Ìmi ní Ìmi ùmú ríí átá 'dìri agá ku,

ā'diātāsīyā Ìmivé ẹ̀sì ùká ùká rĩ sī, Ìmi ú'díkí 'bá rĩ pi ùdrāá rá,

āzini Ìmi ùlìkí tì āgō rĩ pi vé ìsùbāá pá gá rĩ pi tã ā pá àkó.

7 Jìkó Ìmivé rĩ ā tã sī, á tri Ìmi gí, ā'diātāsīyā Ìmì ẹ̀sì ùká ùká,

'a vengará Ìmivé rĩ ā tã sī, á tri Ìmi gí, ā'diātāsīyā Ìmi ùmbá rú!

Ma ìmù Ìmi íré mụ adri úyú Yòkóbù vé rĩ pi àsámvú gé,

āzini ma ìmù Ìmi íré mụ adri sùrú Ìsèrélè vé rĩ pi àsámvú gé.

8 Yùdā, mí ẹ̀drìpìjì ìmù mi íngú rá,

mì ìmù mívé ari'ba rĩ pi ā ùlèlè rụ ìnjí rá,

mì ẹ̀drìpìjì ìmù kùmùcì ùtì mí ẹ̀ndrẹ̀tì gé.

9 Á Yùdā má mvá rĩ, mí adri sù kẹ̀mūrò mvá

ìmvípi zāá nyangará gálésìla rĩ tìnjì.

Mí adri sù kẹ̀mūrò ọ̀vùùpi laapi vùgá rĩ tìnjì.

Mí adri sù kẹ̀mūrò ùkú tìnjì, ā'di rì ícò mi aru ú'dù gélésì nĩ?

10 Ìmi 'bá Yùdā vé rĩ pi, 'bá āzi ícò túré āmbügù vé rĩ 'dujù Ìmi drìgé sī ku,

'bá āzi ícò kpá túré āmbügù vé rĩ 'dujù úyú mívé rĩ pi drìgé sī ku,

cìmgbá cazú sá 'bá ìmùpi túré rĩ rụ̀pi rĩ vé rĩ gé,

'bá āngù rĩ pi agásì rĩ pi cére Ìri Ìnjì.

11 Yùdā, mí ìmù mívé dōngí 'yì pẹ̀tì vinyò vé rĩ ā rù'ba gá,

mì ìmù mívé dōngí mbaápi ú'dí rú rĩ 'yì pẹ̀tì vinyò vé múké rĩ ā rù'ba

gá,

mi mívé bōngó ùjì vinyò rĩ vé sù sī,

mì mívé bōngó ùjì vinyò kaápi àrí rú rĩ sī.†

12 Mí mị rì ìmù ka ku ikamgbiri vinyò rĩ ā sù sī,

Mí sù rì ìmù mve ku imvesírìlì, lé sù rì sī.

13 Jèbùlúnā, mí adri yìí tafu ā gārā gá,

āngù mívé rĩ ìmù adri vūrā múké‡ kùlúmgbá ambugu rĩ pi ní pá tazú

nì,

mívé āngù rĩ vé lőkókòrì rì ìmù 'i útrú ca āngù Sīdónā vé rĩ gé.

14 Ìsākárā, mí adri sù dōngí ùkpò be

49:4 49:4 Í'dóngará 35:22 * 49:5 49:5 Sīmīyónā pi Lèyì be: 'í lā Í'dóngará 34:1-29. † 49:11 49:11 Mì mívé bōngó ùjì vinyò kaápi àrí rú rĩ sī: Yòkóbù rì tã Yùdā ní ìmùzú adrizú ā'bú be rĩ vé tã 'í da. Vinyò rĩ ìmù 'a ambamba, Ìri ìmù ívé bōngó ùjì vinyò rĩ vé sù sī. ‡ 49:13 49:13 Vūrā múké rì Ìri ùlì vīpi ùkpò be rì uga.

- laápi āndē vuúpi jū́rú ǐrǐ rǐ pi^S āsámvú gé rǐ tǐnǐ.
- 15 Mí kādō ndreé mi ri uvu vūrā múké ni gé,
vūrā rǐ mí ní āyǐkō sē,
mi ẹ́zǐ nga ũkpō sǐ,
'bá rǐ pi mi 'bā ẹ́zǐ nga túgěrǐ rú.
- 16 Dánā, mi ímú adri súrú Ísērélē rǐ pi vé rǐ āzi,
mi ímú 'bá mívé rǐ pi vé tā lǐ pǐrǐ.
- 17 Dánā, mi adri ọ́jọ́gọ́ ọ́jọ́gọ́ sǐ ǐnǐ riípi adriípi létǐ gārā gá rǐ tǐnǐ,
mi adri sǐ 'bóro riípi adriípi létǐ gārā gá,
riípi hūsánǐ ā pá ugaápi,
'bá únjú'bá hūsánǐ sǐ rǐ pi ā u'dekí rí ānǐ vūgá rǐ tǐnǐ.
- 18 Á Úpí Múngú, á 'bā ẹ́sǐ mí drǐgé, mǐ pa rí ma!
- 19 Gádǐ, 'bá rǐ pi ímú ẹ́'dǐ 'dǐ mí be,
'bo mi ímú ẹ́'dǐ 'dǐ 'bá ímú'bá ẹ́'dǐ 'dǐ'bá mí be rǐ pi be.
- 20 Āsērā, mi ímú ínyá múké ni nya,
mi ímú ínyá ẹ́jǐ be múké 'bāgú ní rií nyaá rǐ nya.
- 21 Náfātālǐ, mi ímú adri sǐ nyámáta ẹ́cǐpi ásé agásǐ,
anji tǐpǐ ũnyǐ be rǐ tǐnǐ.
- 22 Yōsépā, mi ímú anji tǐ ízú sǐ pẹtǐ vǐnyọ́ vé rǐ ní 'aá rǐ tǐnǐ,
mi anji tǐ ízú sǐ pẹtǐ vǐnyọ́ vé yǐǐ gārā gá rǐ ní 'aá rǐ tǐnǐ,
vǐnyọ́ drǐtǐ be ǐgārāápi, tuúpi ābi drǐgé rǐ tǐnǐ.
- 23 Yōsépā, ari'ba rǐ pi 'dǐkǐ ẹ́'dǐ mi be ũnjǐ ũnjǐ,
kọpi ú'búkí í'yé ívé rǐ pi mužú mí vūgá 'dāá, kọpi 'okí mi ũnjǐ.
- 24 'Bo 'í njō mívé ǔsǐ kú ǐnọ́gọ́sǐ,
mǐ drǐ ũrō kuyé
Múngú Yōkóbū vé rǐ vé ũkpō sǐ,
Múngú riípi āngū úcépi rǐ vé ũkpō sǐ,
'bá Ísērélē vé rǐ pi vé Múngú adriípi ǐrā rú rǐ vé ũkpō sǐ.
- 25 Múngú mí ẹ́tẹ́pǐ vé rǐ ko mǐ ǐzā nǐ,
Múngú Ūkpō 'Dǐpa sē mí ní yǐǐgọ́ tākiri rú
ǐngázú 'bǐ gélésǐ nǐ,
sē mí ní yǐǐ tākiri rú vū drǐgé nọ́gọ́ nǐ,
sē mí ní tākiri anji tǐzú nǐ.
- 26 Mā mvá rǐ, tākiri má ní sée mí ní 'dǐri,
ndē tākiri ǐ ní ǐsú ǐrā adriípi mužú 'dání'dání rǐ* agá rǐ rá,
āzini ánga adriípi mužú 'dání'dání rǐ agá rǐ rá.
Yōsépā, lē tākiri 'dǐri ā adri mí drǐgé,
mi adri āmbúgú mí ẹ́drǐpǐjǐ āsámvú gé.
- 27 Bẹnyẹmǐnẹ́, mi adri sǐ ārākílanjá ẹ́sǐ be ũká ũká,
ǔ'bútǐnǐ sǐ ānyāpá rǐ pi úcǐpi nyaápi,
ũndrénǐ sǐ zāá ni acoópi sēepi 'ǐ ọ́gǔpǐjǐ ní rǐ tǐnǐ."
- 28 Anji mužrǐ drǐ ni ǐrǐ 'dǐ'bée ímú adri ẹ́'bǐpǐjǐ súrú mužrǐ drǐ ni ǐrǐ 'bá
Ísērélē vé rǐ pi vé ni. Yōkóbū ní rizú kọpi ní tākiri sēzú rǐ gé, ri átángá rǐ
átá mužú 'dǐnǐ, sē tākiri 'bá ālu ālu ní tā 'bá rǐ ní 'oó rǐ vú sǐ.

^S 49:14 49:14 Jūrú ǐrǐ rǐ pi: Āngū Ísākárā vé rǐ ímú adri súrú Ísērélē vé ǐrǐ rǐ pi vé āngū āsámvú gé. * 49:26 49:26 ǐrā adriípi mužú 'dání'dání rǐ vé ǐffǐ, ǐri ẹ́'bǐpǐjǐ rǐ'bá tākiri sē'bá 'bá rǐ pi ní rǐ.

Yókóbū vé drāngará

²⁹ Kúru Yókóbū ní tã eziḡú 'í eñjip̄i ní kīnī, "Ès̄i mādā, ma drādrā. Á drā dō gí, ìmi jíkí mávè àvū muḡ s̄i má é'b̄ip̄i ā gārā gá, ūj̄i ī ní rizú àvū s̄izú rī agá, ūj̄i rī Èfōronā Hīt̄igú rī vé nyōókú agá,

³⁰ ūj̄i rī Mākāpēlā gá, ìnyinā Māmūrē be, āngū Kānānā vé rī agá. Ābūrāmā je vūrā rī rizú àvū s̄izú ānī, je Èfōronā Hīt̄igú rī dr̄igé.

³¹ S̄ikí Ābūrāmā pi ūkú ni Sārā be vūrā 'dāri gé, s̄ikí kpá Īsákā pi ūkú ni Rēbēkā be vūrā 'dāri gé, á s̄i Léyā ri vūrā 'dāri gé.

³² Má é'b̄ip̄i Ābūrāmā je nyōókú rī ūj̄i rī be 'bá Hīt̄i vé rī pi dr̄igé."

³³ Yókóbū ká tã rī eziḡ deḡ eñjip̄i ní gí, ĩri ní lazú ivé gbóló dr̄igé, ĩri ní kúru drāzú.

50

¹ Yōsépā ní òv̄zú étēpi ri u'dezú bēdr̄i s̄i, ĩri ní í'dózú ngozú ĩzāngā ĩzāngā rú, ĩri ní étēpi ā gbángirí ndrúzú.

² Yōsépā ní 'yozú ivé 'bá ri'bá èz̄i dāwā vé rī nga'bá rī pi ní, lē kōpi ā njōkí 'í étēpi Īsērēlē vé àvū dāwā àvū ní n̄mazú ku rī s̄i. Kúru 'bá dāwā njō'bá rī pi ní àvū rī ā r̄u'bá njōzú dāwā rī s̄i.

³ Dāwā rī vé njōngará 'd̄u ū'd̄u p̄uk̄ú s̄u, ā'diātās̄iyā ārēni dāwā rī vé njōngará ĩri ū'd̄u 'd̄u 'd̄iri t̄inj̄i. 'Bá Èjēpētō vé rī pi ngokí Yókóbū ri caá ū'd̄u p̄uk̄ú èz̄ir̄i.

⁴ ū'd̄u àvū ngozú rī ká deḡ, Yōsépā ní 'yozú ūgalaku 'bāgú rī vé rī pi ní kīnī, "Lē ìmi 'bākí ès̄i múké má ní, lē ìmi 'yokí 'bāgú rī ní 'd̄ini,

⁵ má étēpi sē ma ūyō s̄ōó 'í èndr̄et̄i gé, 'yo má ní kīnī, 'Ma ri drādrā, á drā dō gí, 'í j̄i ma muḡ s̄i 'b̄u má ní gaá mā úlungu ní āngū Kānānā vé rī agá 'dāá.' Lē 'bāgú rī oḡu ma, mā j̄i má étēpi ri muḡ s̄i. Á s̄i dō ĩri gí, ma ma újā ĩgō rá."

⁶ 'Bāgú rī ā'yī tã Yōsépā ní z̄ij̄i rī rá, ĩri ní 'yozú kīnī, "'Í j̄i mí étēpi ri muḡ s̄i ĩyī, s̄u ĩri ní mi sēé ūyō s̄ōó 'í èndr̄et̄i gé rī t̄inj̄i."

⁷ Kúru Yōsépā ní 'dezú muḡzú étēpi ri s̄izú. 'Bāgú rī vé ūgalaku rī pi, 'bá ambugu 'bāgú rī vé kání agá rī pi, āzini 'bá ambugu āngū Èjēpētō vé rī agá rī pi, kōpi 'dekí muḡ Yōsépā vúgá s̄i ĩndī.

⁸ Yōsépā j̄i 'bá ivé 'bēt̄i āsām̄vú gé rī pi, 'í èdr̄ip̄i be, 'bá adri'bá étēpi vé j̄o āsām̄vú gé rī pi be muḡzú ĩndī. Ku anjinā rī pi, kābīlō rī pi, ndr̄ij̄i rī pi, t̄i rī pi be kú vúlé Gōsēnī gé 'dāá.

⁹ Āngáráwá rī pi út̄úkí ārāb̄iyā hūsānī ní r̄ií sēé rī pi agá, ur̄uk̄o'bée út̄úkí hūsānī dr̄igé, kōpi 'dekí muḡ Yōsépā vúgá s̄i ĩndī. 'Bá mu'bá rī pi kárakarā.

¹⁰ Kōpi ká muḡ caá Ātādī gé, vūrā ī ní rizú ānyāngā fífí cozú ìnyinā ȳij̄i Yáridēnī ā gārā gá rī gé, kōpi í'dókí r̄ií āá ngoó ĩzāngā ĩzāngā rú, kōpi ès̄i n̄ō ambamba, Yōsépā 'bā étēpi vé āá ngoó ū'd̄u èz̄ir̄i.

¹¹ 'Bá Kānānā vé rī pi ká ndrēé kōpi ri āá ngo vūrā ānyāngā fífí cozú rī gé Ātādī gé 'dāá, kōpi ní 'yozú kīnī, "'Bá Èjēpētō vé rī pi ri āá rī ngo ĩzāngā ĩzāngā ru ní." Sē ī ní vūrā Yáridēnī ā j̄elē gá 'dāri ā r̄u z̄izú Èbélē M̄iz̄ir̄ayimū ānī.*

* 50:11 50:11 Èbélē M̄iz̄ir̄ayimū: Èbélē M̄iz̄ir̄ayimū vé ífífí, 'bá Èjēpētō vé rī pi ri āá ngo.

12 Yökóbū vé anji āgō rī pi 'duki tā rī ngaá sū ī étépi ní eziī ī ní rī tūjī.

13 Kōpi 'duki ĩrivé āvū jījī muzú Kānānā gá, kōpi sīkī ĩri ũjī adriipi nyōókū Mākāpēlā vé rī agá, ĩnyinjā Māmūrē be, nyōókū rī Ābūrāmā je Ēfōrónā Hītīgú rī drīgē rizú āvū sīzú ānī.

14 Yōsēpā kā étépi ri sījī gí, ĩri ní 'i újázú gōzú vúlē Ējēpētō gá 'dāá, kōpi újākí ī gōō édrīpījī be, 'bá mu' 'bá vú ní gē sī étépi ri sīngará gá rī pi be.

Yōsēpā ũmī 'í édrīpījī ē ēsī

15 Yökóbū ní drāá gī rī sī, Yōsēpā édrīpījī gōkī adrii ũrī sī, kōpi ní 'yozú kīnī, "Yōsēpā 'bā dō tā 'bá ní ótú 'i 'ozú ũnjī 'dāri 'í ēsī agá, ũfē dō tā rī ārigó, 'o dō 'bā ũnjī, 'bā 'okí rī ĩngóni?"

16 Kúru kōpi ní ũ'dúkó pēzú muzú Yōsēpā ní, kōpi kīnī, "Mí étépi ní drī drāzú kuyé rī gé, ezi 'dīni kīnī,

17 'Īmi lūkī Yōsēpā ní 'dīni, lē mī trū mí édrīpījī ũnjīkānyā kōpi ní mí 'ozú ũnjī 'dīri agásī rá.' 'Bā ātī' 'bā Múngú mí étépi vé rī vé ni, lē mī trū 'bā ũnjīkānyā 'bá ní 'oó mí ní rī agásī rá." Ũ'dúkó rī kā caá Yōsēpā vūgá 'dāá, Yōsēpā ní í'dózú ngozú.

18 Kúru Yōsēpā édrīpījī ní ímúzú kūmūcī ũtīzú ī drī sīzú vūgá Yōsēpā endreṭī gé. Kōpi ní 'yozú kīnī, "'Bā tūgērī mívé nī."

19 Yōsēpā ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi adrikí ũrī sī ku. Īmi ũsūkī ma Múngú 'i ícópī ĩmi ĩrīñāpī?

20 Īmi lēkī kōdō ma 'oó ũnjī, 'bo Múngú újā tā ũnjī ĩmi ní lēé 'oó mā rú' 'bá gá rī ícá tā múké rú, tā 'i ngaápi nōri, ā nga rī 'i fūū tī ni gé bēnī, mā pa rī 'bá kárakarā pi vé ídri.

21 Lē ĩmi 'okí ũrī sī ku, ma ngá ĩmi ní lēé rī pi sē ĩmi ní rá, āzini ma ngá ĩmivé anjīnā rī pi ní lēé rī sē kōpi ní rá." Yōsēpā ũmī édrīpījī ē ēsī, átá átángá rī ēsī be mādā, sē kōpi ē ēsī adri ānī āyīkō sī.

Yōsēpā vé drāngará

22 Yōsēpā pi rikí adrii āngū Ējēpētō vé rī agá 'dāá 'í étépi vé 'bá 'bēti āsámvú gé rī pi be trū. Yōsēpā adri caá ílī be mūdūrūlū ālu mūdri (110).

23 Yōsēpā adri ílī be āco, ndre Ēfērēmā vé anji ī ní tūjī úyú na gá rī pi rá. Ndre kpá anji Mákīrī vé rī pi rá. Mákīrī ri mvá Mānāsē vé ni, Yōsēpā 'du anji Mákīrī vé rī pi adrii anji ívé ni rú.

24 Yōsēpā ní 'yozú édrīpījī ní kīnī, "Ma ri drādrā. 'Bo Múngú ri ímū ĩmi tā mba rá, ĩri ĩmi jī fū āngū Ējēpētō vé nōri agásī, ĩri ĩmī drī ko muzú āngū ĩri ní eziī Ābūrāmā ní, Īsákā ní, āzini Yökóbū ní rī agá 'dālē rá."

25 Kúru Yōsēpā ní Īsērēlē enjīpījī sēzú ũyō sōzú 'í endreṭī gé, ĩri ní 'yozú kīnī, "Múngú kādō ímū ĩmi ízā koó, ĩmī drī koó muzú vúlē 'dāá, ĩmi jīkī mávé fā muzú ĩndī."

26 Yōsēpā ní kúru drāzú Ējēpētō gá 'dālē, ísú ākūdē ĩri ílī be mūdūrūlū ālu mūdri. Kōpi ní ĩrivé āvū njōzú dāwā āvū ní űmazú ku rī sī, kōpi ní āvū rī 'bāzú sōndūkū agá.

Búkū Wüŋgará vé rī Tā búkū rī vé rī ā ũlūngará

Búkū Wüŋgará vé rī agá, í'dózú cápītā 1-20 gé, ũlū ú'dógú'dógú Yāhúđī rī pi vé rī. Yāhúđī rī pi Múngú ĩpē kōpi adrii 'bá ívé ni. Yāhúđī rī pi vé tā í'dó 'i lóki búkū í'dóngará vé rī ní 'i dežú rī gé. Búkū Wüŋgará vé rī vé í'dóngará gá, Yāhúđī rī pi rikí adrii tūgērī rú Ējēpétō agá, 'bo Múngú yī kōpivé žingará rá. Kúru Múngú ĩpē Mósē ri adrii Yāhúđī rī pi ní drīkoma rú, jī Yāhúđī rī pi fūū Ējēpétō agásī āmvé nī. 'Bo Yāhúđī rī pi ē ĩsúkí dō drīwālā gí drāāāsīyā, kōpi ká rīi muų āngū ā'wí cinyáfā rú rī agásī āngū Múngú ní ežīj kōpi ní Kānānā vé rī gé 'dāā, kōpi nyaki ĩzāngā létī gé 'dīgē ambamba. Kōpi gākī tā Múngú vé rī 'dugá ngagá sī, 'bo kōpi ká muų caā írā Sínáyī vé rī drīgē 'dāā, Múngú ní tāĩmbī sēzú Mósē ní kīnī, lē 'bá rī pi ā 'duki tāĩmbī rī ngaa sū 'í ešī ní lēē rī tīnī. Búkū 'điri í'dókí sīi cápītā 1-20, ĩmbītā ní cápītā 21-40.

Í'dózú 21-40 gé, Múngú lū kīnī kōpi ē ĩnjīkī 'i, kōpi ā údékí vūrā, atala rī pi ē ĩjīkī rī 'í ní ngá sēē ānī, āzini kōpi ē ĩjīkī rī 'í ní rōbōņō zāā.

Īzāngā Īsērélē rī pi ní nyaā Ējēpétō gá rī

1 Yōkóbū ĩ ní žīj Īsērélē* rī vé anjī āgō mu' 'bá ĩri be Ējēpétō gá 'dālē rī pi, 'bá ālu ālu mu' ívé 'bá 'bēťī āsámvú gé rī pi be, kōpivé rú pi 'dī:

2 Rūbénā 'i, Sīmīyónā 'i, Léví 'i, Yúdā 'i,

3 Īsākārā 'i, Jēbūlúnā 'i, Bēnyēmīnē 'i,

4 Dánā 'i, Náfátālī 'i, Gádī 'i, Āsērā sī.

5 Yōkóbū vé úyú mu' 'bá rī pi vé kālāfe céré pūkú ežīrī. Kōpi cakí Yōsépā ri ĩsú ākūdē ĩri ri adrii Ējēpétō gá 'dāā'dā.

6 Yōsépā pi ũdrākī édrīpīj be céré, úyú lóki 'dāri gé rī pi be céré.

7 'Bo 'bá Īsērélē vé rī pi ízúkí kárakarā āngū 'dāri gé, kōpi ícákí ũkpō be ambamba, kōpi gōkī gaá tré āngū Ējēpétō vé rī agá.

8 Kúru 'bāgú ú'dí Yōsépā vé tā nījpi kuyé ni ní gōzú mālūngā Ējēpétō vé rī ruzú nī.

9 ĩri ní 'yozú ívé 'bá rī pi ní kīnī, "Īmi ndrekí drī ká, 'bá Īsērélē vé rī pi ízúkí nōni ambamba, kōpi ndēkí 'bā ũkpō sī rá.

10 Īmi ímúkí, 'bā ndākí létī kōpi ugazú, kōpi ē ízúkí rī kárakarā ku, ā'diātāsīyā ē'dī 'de dō nī, kōpi ímú ĩ úmú 'bávē ari'ba rī pi be, kōpi ímú ē'dī 'dī 'bá be, kōpi ímú ápá fū āngū nōri agásī rá."

11 Kúru 'bá ambugu Ējēpétō vé rī pi 'duki 'bá Īsērélē vé rī pi 'bāā kuú tūgērī rú, kōpi ũ'bākí 'bá Ējēpétō vé rī pi 'bá Īsērélē vé rī pi drīgē 'bá ambugu rú, mīkí kōpi rīi ežī ũkpō ũkpó ni pi ngaa. Tūgērī rī pi sīkí jō

* 1:1 1:1 *Īsērélē*: Múngú gō Yōkóbū ā rú újā žīj Īsērélē. Rú Īsērélē 'điri Ēbērē tī sī, ĩrivé íffífi, 'bā ũmbā fupī kúpé sī Múngú be ni. 'Í lā í'dóngará 32:28.

ambugu ambugu írǎ rú ni pi kǐrǔ Pítómǐ vé rǐ agá, āzini Rāmāsésē vé rǐ agá 'bǎgú Ējēpétō vé rǐ ní.

¹² 'Bo ā rikí dō 'bá Īsērélē vé rǐ pi ǒcǔjǔ mǔzú 'díní drǎāāsīyā, kǒpi rikí ízú mǔzú drǐgélé, kǒpi írékí ĩ adrii āngǔ Ējēpétō vé rǐ agásí céré. 'Bá Ējēpétō vé rǐ pi gǒkí 'oó kǒpi sǐ ũrǐ sǐ.

¹³ Mǐkí kǒpi rií ějǐ ũkpó ũkpó ni pi ngaá.

¹⁴ Mǐkí kǒpi rií ũtrētrē usaá gbāá bǐrǐkǐ rú, āzini rií ějǐ ngaá létǐ be āndiāndí ǒmvǔ rǐ pi agásí, sē 'bá Īsērélē vé rǐ pi adrikí céré kuú āní ĩzāngǎ ĩzāngǎ rú.

¹⁵ 'Bǎgú Ējēpétō vé rǐ ní Sǐpúrǎ pi zǐzú Púwǎ be, ũkú 'dǐ'bée ri ũkú Ēbéré† vé tǐ'bá tǐtǐ rǐ pi ē ĩzǎ ko tǐngará rǐ gé nǐ, ĩri ní 'yozú kǒpi ní kǐnǐ,

¹⁶ "Īmi dō ri ũkú Ēbéré vé rǐ pi ē ĩzǎ ko anji tǐngará gá, sǎ kǒpi ní rizú anji tǐzú rǐ gé, ĩmi ndrekí dō mvǎǎ rǐ ágǒǎ, ĩmi 'dǐkí ĩri drǎá 'dúisi rá, dō mvǎǎ rǐ ũkúnǎ, ĩmi kukí ā adri idri rú."

¹⁷ 'Bo ũkú ri'bá ũkú anji tǐ'bá rǐ pi ē ĩzǎ ko'bá tǐngará sǐ 'dǐ'bée ní Múngú ri ĩnjǐ ĩnjǐ rǐ sǐ, kǒpi 'dukí tǎ 'bǎgú Ējēpétō vé rǐ ní 'yoó ĩ ní 'dǐri ějǐ ngazú kuyé, kǒpi ú'dǐkí anji āgǒ rǐ pi ũdrǎá kuyé.

¹⁸ Kúru 'bǎgú Ējēpétō vé rǐ ní ũkú 'dǐ'bée zǐzú ímǔzú 'í vúgá nǒó, ĩri ní 'yozú kǒpi ní kǐnǐ, "Īmi 'okí 'díní āsǐ? Īmi kukí anji āgǒǎ rǐ pi idri rú, ĩmi ú'dǐkí kǒpi kuyé āsǐ?"

¹⁹ Ūkú ri'bá ũkú anji tǐ'bá rǐ pi ē ĩzǎ ko'bá tǐngará sǐ 'dǐ'bée ní újǎzú 'bǎgú rǐ ní kǐnǐ, "Ūkú Ēbéré vé rǐ pi adrikí sǔjǔ ũkú Ējēpétō vé rǐ pi tǐjǐ ku. Kǒpi ívé anjinǎ pi tǐ ĩfǔ mbēlēǎ. 'Bá kǎdō caá, 'bá ĩsǔ ākúde kǒpi tǐkí gǐ."

²⁰ Múngú 'bǎ ěsǐ múké ũkú ri'bá ũkú anji tǐ'bá rǐ pi ē ĩzǎ ko'bá tǐngará sǐ rǐ pi ní, sē Īsērélē rǐ pi gǒkí ízú mǔzú drǐgélé.

²¹ Ūkú ri'bá ũkú anji tǐ'bá rǐ pi ē ĩzǎ ko'bá rǐ pi ní Múngú ri ĩnjǐ ĩnjǐ rǐ sǐ, Múngú sē kǒpi tǐkí anjinǎ rá.

²² 'Bǎgú rǐ ní gǒzú tǎimbǐ sēzú ívé 'bá rǐ pi ní kǐnǐ, "Īmi ú'békí anji āgǒǎ Ēbéré ũkú rǐ pi ní tǐjǐ rǐ pi céré yǐjǐ āmbúgú dǐjǐ dǐjǐ Náyǐlǐ agá, 'bo ĩmi kukí anji ũkúnǎ rǐ pi idri rú."

2

Mósē vé tǐngará

¹ Lókí 'dǎri gé, ágó āzi sǔrǔ Lévǐ vé rǐ agá, je ũkú sǔrǔ ívé rǐ agá ũgǒgǒ.

² Ūkú rǐ ní 'a ĩsǔzú, ĩri ní mvǎǎ rǐ tǐzú ágǒǎ. Kǎ ndree mvǎǎ rǐ ũnyǐ be ambamba, ũzǐ mvǎǎ rǐ caá mbǎá be na.

³ 'Bo kǎ amá tǐ, 'í ícǒ mvǎǎ rǐ ũzǐjǐ bǎ ku, ĩri ní wǔrǔgǔ 'í dǔzú, ĩri ní rǔ'bá ni ũmbǐzú ngá ũdrǐ rú ni sǐ. ĩri ní mvǎǎ rǐ 'bǎzú wǔrǔgǔ rǐ agá, ĩri ní jǐzú zǐzú yǐjǐ āmbúgú dǐjǐ dǐjǐ Náyǐlǐ jélé gá, lómí agá 'dalé.

⁴ Mvǎǎ rǐ vé ǒmvǔjǐ mǔ 'í zǐjǐ rǎrá rú, tē rǐ ndree, dō tǎ ngóni ri ímǔ 'í nga mvǎǎ rǐ rǔ'bá gá nǐ.

† 1:15 1:15 Ēbéré: Ābúrámǎ ri Ēbérégú. ĩrivé mvá vé mvá Yǒkǒbǔ ri gǒkí zǐjǐ Īsērélē, sǎ āzi sǐ ĩrivé úyú rǐ pi ĩ ri zǐ Ēbéré, sǎ āzi sǐ ĩ kpá zǐ anji Īsērélē vé rǐ pi. Sǎ Yésǔ vé rǐ gé, ĩ ri kǒpi zǐ Yǎhǔdǐ.

5 Kúru 'bāgú Ējēpétó vé rī vé mvá ūkú rī ní 'dezu mužú 'i jīngará gá yī āmbúgú dīpi dīdī Náyīlī agá 'dālé, mvá ūkú rī ká caá yī gé 'dāá, ĩrivé tūgērī ūkú rú rī pi ri écī yī rī ā gārā gá sī. 'Bāgú rī vé mvá ūkú rī ní wūrūgū rī ndrezú, ĩri ní ívé tūgērīzī ālu pēzú mužú wūrūgū rī 'dúzá.

6 'Bāgú rī vé mvá ūkú rī ní wūrūgū rī ē tī zīzú, ĩri ní mvá ágóná rī ndrezú wūrūgū rī agá 'dāá, ĩri ri ngongo. Sē mvá ūkú rī ní ĩzāngā, ĩri ní 'yozú kīnī, "Mvāná nōri Ēbērē rī pi vé ni."

7 Kúru mvāná rī vé ómvūpī ní ĩri zīzú kīnī, "Mí ā'yī rá má mu mí ní ūkú Ēbērē vé ni bī, ā jī rī mí ní mvāná rī úcé?"

8 'Bāgú rī vé mvá ūkú rī ní 'yozú kīnī "Í mu bī." Kúru mvāná rī vé ómvūpī ní mužú mvāná rī vé éndrēpī ĩri tīpī rī bīzú ímúzá.

9 Mvāná rī vé éndrēpī ká ícá 'bāgú rī vé mvá ūkú rī vúgá nólé, mvá ūkú rī ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Í jī má ní mvāná nōri úcé, mvāná rī ku dō bā gí, mí ĩjī ĩri ĩgōó má vú nólé, ma ímú mi ūfē rá." Mvāná rī vé éndrēpī ní kúru mvāná rī jīzú úcézú.

10 Mvāná rī ká mbaá ícá āmbúgú gí, éndrēpī ní ĩri jīzú gōzú 'bāgú rī vé mvá ūkú rī vúgá 'dālé. Mvā ūkú rī ní mvāná rī 'dúzá 'í ní mvá ágóná rú. ĩri ní rú ní 'dazú Mósē 'i, kīnī, "Má ísē ĩri yī agalésī."

Mósē ápá mužú Mīdīyānā gá

11 Mósē ká mbaá ícá āmbúgú gí, ū'dú ālu, 'de mužú ívé 'bā Ēbērē vé rī pi úndré, ca ísú 'bā rī pi ri ézī ūkpó ūkpó ni pi nga. ĩri ní Ējēpétógú ndrezú, ĩri ri ívé 'bā Ēbērē vé ni ūgbā.

12 Mósē ní āngú úndrezú 'í gārā gá sī kūrū, ndre 'bā āzi 'í gārā gá 'dāayo, ĩri ní Ējēpétógú rī 'dīzú drāzú, ĩri ní cínýáfā kūzú drī ní gé.

13 Kā mužú caá drū 'dīni, Mósē gō mužú ívé 'bā rī pi ndreé. Kā caá 'dālé, ísú kpá 'bā ĩrī Ēbērē vé ni pi ri ūmbā fū ĩ drīkā sī. Mósē ní 'yozú ágó tā ā ndú 'í dōpi rī ní kīnī, "Mí ri mí ógūpī ri fū āsī?"

14 Ágó tā rī ā ndú 'í dōpi rī ní 'yozú kīnī, "Ā'di 'bā mi āmbúgú rú rií 'bávé tā lī ní? 'Í lē ma 'dī sū mí ní Ējēpétógú rī 'dī drāá rī tīnī?" Tā 'dīri sē Mósē ní ūrī ambamba. ĩri ní ūšūzú éšísílé sī kīnī, "Tā má ní 'oó rī 'bā rī pi níki gí."

15 'Bāgú Ējēpétó vé rī ká tā 'dīri yī, lē kōdō létī ndāá Mósē ri 'dīzú drāzú rá. 'Bo ísú Mósē nga ápá mužú adrií rará rú Mīdīyānā gá gí, Mósē ká caá Mīdīyānā gá 'dālé, mu úri kuú kídí tī gé.

16 Átálágú āzi Mīdīyānā vé ni, rú ní Yétērō 'i, ĩri anji ūkú be ézīrī. Anji ūkú 'dī'bée jīkī ĩrivé ndrī rī pi kābīlō rī pi be mužú yī mvūú.

17 'Bā ūrukō ndrī úcé' bā ní pi ícákí ímú kōpi údró yī rī tī gé sī 'dīísí rá. 'Bo Mósē ní ngazú ūru, ĩri ní anji ūkú 'dī'bée érízú, ĩri ní yī sēzú mvuzú kōpívé ndrī rī pi ní.

18 Anji ūkú rī pi ká mvūí caá ĩ étēpī Rēulē vúgá 'dālé, ĩri ní kōpi zīzú kīnī, "Īmi ímvíkí āndrū ĩnógōsī 'dīni āsī?"

19 Kōpi ní ūjázú ĩri ní kīnī, "Bā ísúkí Ējēpétógú āzi kídí rī tī gé 'dālé, pa 'bā 'bā ndrī úcé' bā rī pi drīgé sī, ĩbē yī sēé mvūú 'bávé ndrī rī pi ní, āzini kābīlō rī pi ní."

20 Yétērō ní kōpi zīzú kīnī, "Īri íngāá? Īmi kukí ĩri 'dālé āsī? Īmi gōkí mužú ĩri bī, ē ímú rí nga nyaa."

21 Mósê ã'yī adrii Yétērō vé āngá 'dāá rá, Yétērō ní ívé mvá ũkú Sípúrā ri sēzú jezú Mósê ní ũkú rú.

22 Sípúrā ní Mósê ní mvá ágó tǐzú. Mósê ní 'yozú kīnī, “Ma jākā āngū nōri gé, ma ĩri ā rú 'da Gērēsómā 'i.” Ífifi ni jākā.

23 Vúdrī ni kā vūyū ílí be āco, 'bāgú Ējēpētō vé rī ní drázú. 'Bo rikí nyo 'bá Īsērélē vé rī pi ȳcūyū muzú drǐgélé. 'Bá Īsērélē vé rī pi rikí ngoó Múngú endrētī gé, Múngú ā ko rí í ĩzā bēnī. Kōpivé ngongará ca Múngú vúgá 'dālē rá.

24 Múngú yī kōpivé ngongará rá, ĩri ní ívé ũndī 'í ní ruyū Ābūrāmā be Īsākā be, Yōkóbū be rī ā tā ígázú.

25 Múngú ndre 'bá Īsērélē vé rī pi vé ĩzāngā rií nya rī, tā ni fi ẹsī ni gé ambamba.

3

Múngú átá Mósê be

1 Ū'dú ālu, Mósê ri ényepī Yétērō* atálágú Mīdiyānā vé rī vé kābīlō pi úcé ndrīī rī pi be, jī ānyāpá rī pi āngū ā'wí cinyāfā rú rī gé, irā Múngú vé rī gé Sīnáyī gé 'dāá.

2 Mālāyīkā Ūpī† Múngú vé rī ní 'i i'dazú Mósê ní ācī dīīpi peṭī amuúpi kūmvū ni agá 'dāá. Mósê ndre ācī rī ri dīī peṭī amuúpi kūmvū rī agá 'dāá, 'bo peṭī rī ve kuyé.

3 Mósê ní ũsšzú kīnī, “Tā 'i 'oópi 'dīri ũkū ni á ndre kuyé, á lē ma útrú ĩnyinā muṭ ndreé mā mī sī, ngá sēepi peṭī amuúpi kūmvū rī ní vezú ku rī ā'di.”

4 Ūpī Múngú kā ndreé Mósê útrú 'i ĩnyinā ācī riipi dīīpi 'dīri ndreé, Múngú ní Mósê ri zizú peṭī ācī ní rií dīī 'a ni gé rī agá 'dāá kīnī, “Mósê! Mósê!”

Mósê ní ā'yīzú kīnī, “Ma nō.”

5 Múngú ní 'yozú Mósê ní kīnī, “Mí ítrú mi ĩnyinā nōo ku, 'í nje mívé mōrōkú mí pá gá sī rá, ā'diātāsīyā vūrā mí ní pá tuzú 'dīri vūrā uletere nī.”

6 Ūpī Múngú ní 'yozú kīnī, “Ma Múngú mí ẹ'bīpī vé rī, Múngú Ābūrāmā vé rī, Múngú Īsākā vé rī, Múngú Yōkóbū vé rī.” Mósê ní kúru drī 'bāzú 'í mī ȳzūzū ānī cí, ā'diātāsīyā 'o ũrī sī Múngú ẹ endrētī ndrengará sī.

7 Ūpī Múngú ní 'yozú kīnī, “Á ndre ĩzāngā mávé 'bá rī pi ní nyaá Ējēpētō agá rī gí. Á yī kōpivé ngongará ĩ ní rizú kōpi ȳcūzū tūgērī rī vé tā gí, ĩzāngā kōpi ní nyaá rī ā tā fi má ẹsī agá ambamba.

8 Kúru má ísū ímú kōpi paá 'bá Ējēpētō vé rī pi drǐgé sī, kōpi íjizú ífuzú āmvé āngū Ējēpētō vé rī agásī, ma kōpi jī mu āngū múké wālā ni gé, āngū 'dāri agá, lé anigé, āzini ȳnyū anigé, āngū 'dāri 'bá Kānānā vé rī pi vé ni, 'bá Hīṭī vé rī pi vé ni, 'bá Āmórā vé rī pi vé ni, 'bá Pērízī vé rī pi vé ni, 'bá Hívī vé rī pi vé ni, 'bá Jēbúsī vé rī pi vé ni.

9 Á yī ngongará 'bá Īsērélē vé rī pi vé rī gí, á ndre ȳcūngará 'bá Ējēpētō vé rī pi ní kōpi ȳcūzū rī gí.

* **3:1 3:1** *Yétērō*: Yétērō vé rú āzi Rūwélē 'i. 'Í lā Wüngará 2:18. † **3:2 3:2** *Ūpī*: Ēbērē tǐ sī, Múngú zǐ 'í rú Yāwē, ífifi ni, Múngú adriipi muzú 'dání'dání rī 'i. Kēlǐkǐ tǐ sī, 'bá Yāwē ri zǐ Ūpī. 'Í ísū lā Búkú 'í dǒngará vé rī agá, Wüngará vé rī agá, Rūtā vé rī agá, āzini Yónā vé rī agá.

10 Kúru nóni á lē mi pēé, 'í mu 'bāgú Ējēpētō vé rī vúgá 'dālē, mí íjī mávē 'bá Īsērélē vé rī pi ífūū Ējēpētō agāsī āmvé."

11 'Bo Mósē ní 'yozú Múngú ní kīnī, "Ma ā'di 'i ícōpi mujūpi 'bāgú Ējēpētō vé rī vúgá 'dāá, 'bá Īsērélē vé rī pi íjīpi ífūūpi Ējēpētō agāsī āmvé?"

12 Múngú ní 'yozú kīnī, "Ma adri mí be trū. Ngá ícōpi i'daapi kīnī á pē mi nī rī, mí íjī dō 'bá rī pi ífūū Ējēpētō agāsī rá, ĩmi ímú ma ĩnĵi írā nōri drĵégé nōgó."

13 Mósē ní 'yozú Múngú ní kīnī, "Á mu dō 'yoó 'bá Īsērélē vé rī pi ní, 'Múngú ĩmi é'bĵipĵi vé rī ĩpē ma ímúzá ĩmi vúgá nōó nī,' kōpi zĵíkí dō rú ni ā'di 'i, mā lū kōpi ní ngóni?"

14 Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "'BÁ RĪ MA 'I. 'Í 'yo 'bá Īsērélē vé rī pi ní 'dĵini. "BÁ RĪ MA 'I, ĩpē ma ímúzá ĩmi vúgá nōó nī.' "

15 Múngú gō 'yoó Mósē ní dĵĵi kīnī, "'Í 'yo 'bá Īsērélē vé rī pi ní, 'Úpí, Múngú ĩmi é'bĵipĵi vé rī, Múngú Ābūrāmā vé rī, Múngú Īsákā vé rī, Múngú Yōkóbū vé rī ĩpē ma ímúzá ĩmi vúgá nōó nī.' Rū 'dĵiri mávē adriipi muzá 'dāni'dāni rī, úyú ĩmi vūdrĵi gé rī pi céré, kōpi ā rikí mā rú zĵĵi 'dĵini.

16 "'Í mu ambugu Īsērélē vé rī pi traá trū vūrā ālu gé, 'í 'yo kōpi ní, 'Úpí Múngú ĩmi é'bĵipĵi vé rī, Múngú Ābūrāmā vé rī, Múngú Īsákā vé rī, Múngú Yōkóbū vé rī i'da 'i má ní, ĩri ní 'yozú kīnī, "Á 'bā mĵi rizú ĩmi ndrezú, á ndre tā ĩ ní 'oó ĩmi ní ũnĵi Ējēpētō gá 'dĵilē rī rá.

17 Ándúrú má eĵi, má kīnī, ma ĩmi íjī ífū ūzāngā ĩmi ní nyaá ũnĵi ũnĵi āngū Ējēpētō vé rī agá 'dāá rī agāsī āmvé, ma ĩmi ĵi mu adri āngū 'bá Kānānā vé rī pi ní adrizú rī gé, 'bá Hĵĵi vé rī pi ní adrizú rī gé, 'bá Āmórā vé rī pi ní adrizú rī gé, 'bá Pērĵizī vé rī pi ní adrizú rī gé, 'bá Hĵivī vé rī pi ní adrizú rī gé, āzini 'bá Jēbūsī vé rī pi ní adrizú rī gé. Āngū 'dāri agá, lé anigé, āzini ōnyú anigé."

18 "Ambugu Īsērélē vé rī pi mi yĵi rá. Kúru ĩmi 'dekí muĵi ambugu Īsērélē vé rī pi be 'bāgú Ējēpētō vé rī vúgá 'dāá, ĩmi 'yokí ĩri ní, 'Úpí Múngú Ēbērē rī pi vé rī i'da 'i 'bá ní rá. Mí oĵu 'bā ēĵĵi tuú muzá ū'dú na āngū ā'wí cĵnyāfā rú rī gé 'dāá, 'bā muĵi rī rōbōĵĵō zāá Úpí Múngú 'bávē rī ní.'

19 'Bo á nĵi rá, 'bāgú Ējēpētō vé rī ícō ĩmi ā'yīi muĵi ku, 'bākí dō tā ūkpó ūkpó drĵi ni gé ká.

20 Kúru ma mā drĵi inga 'bá Ējēpētō vé rī pi gbāzú ānī, ma tā āyāzú āyāyā ni 'o āndĵāndĵi kōpi āsāmvú gé. Vūdrĵi ni gé, ĩri ĩmi oĵu muzá rá.

21 "Ma sē 'bá Ējēpētō vé rī pi ē ēĵĵi rī adri ĩmi ní múké, ĩmi kádō fūū muzá, ĩmi fūkí muĵi drĵi be kōlōmgbó rú ku.

22 Ūkú ālu ālu Īsērélē vé rī ā mu ngá ĩ ní údé aya ógū' 'bá ógūōgū ni pi sī, dábū sī, āzini bōngó ūnyī be ni pi zĵĵi 'bá ívé jó ā gārā gá rī pi vúgá, āzini ā zĵi 'bá ívé 'bēĵĵi āsāmvú gé rī pi vúgá, ĩmi úsúkí rī ĩmivé anĵi āgō rī pi, anĵi ūkú rī pi be ānī. ĩmi kádō fūū āngū Ējēpētō vé rī agāsī, ĩmi wūkí ngá 'dĵi'bée ārēvú céré muzá ĩndī."

4

Múngú sē Mósē ní ūkpō tā āyāzú āyāyā ni 'ozú

1 Kúru Mósē ní újázú Úpí Múngú ní kīnī, “Bo 'bá Īsērélé vé rī pi ā'yīkí dō ma ku, kōpi yīkí dō mávé tā ku, 'yokí dō kīnī mí índré má ẹndrẹti gé kuyé, mà 'o rí ngóni?”

2 Úpí Múngú ní ịri zizú kīnī, “Ngá mí ní rụjụ mí drịgé 'dīri ā'di?”

Ịri ní újázú kīnī, “Ngá rī túré.”

3 Úpí Múngú ní 'yozú ịri ní kīnī, “Í 'be ịri vūgá 'dāá.” Mósē ní túré rī 'bezú vūgá 'dāá, túré rī ní ufuzú ịnị rú, Mósē nga ápá rá.

4 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í su mī drị, 'í rụ ịnị rī ā só.” Kúru Mósē ní ịnị rī vé só rụzú, ịnị rī ní gōzú ufuzú túré rú ùzi.

5 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Í 'o tā 'dīri, 'bá Īsērélé vé rī pi ē ẹ'yīkí rí 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú kōpi ẹ'bipịjị vé rī, Múngú Ābūrāmā vé rī, Múngú Īsákā vé rī, Múngú Yōkóbū vé rī 'da 'i mí ní rá.”

6 Kúru Úpí Múngú ní gōzú 'yozú Mósē ní kīnī, “Í su mī drị mívé bōngó akoóko rī agá 'dāá.” Mósē ní 'í drị suzú ívé bōngó akoó rụkụ rī agá 'dālẹ, ká 'í drị ịnjẹ āmvé nōó, ùfú fu drị ni mvee kú gbū.

7 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í su mī drị gōó bōngó akoóko rī agá 'dāá dījị.” Mósē ní 'í drị suzú bōngó akoó rụkụ rī agá 'dāá, ká 'í drị ịnjẹ āmvé nōó, drị ni gō ícá ule, sụ ụkụ rī tịni.

8 Úpí Múngú ní 'yozú kīnī, “Kōpi ā'yīkí dō mī kuyé, dōku kōpi ụsụkí dō tā mí ní 'oó āyāzú āyāyā drịdrị 'dāri kuyé, kōpi ícọ tā āyāzú āyāyā mí ní 'oó vúlẹ nōri ā'yī rá.

9 'Bo kōpi ā'yīkí dō tā āyāzú āyāyā ịrị 'dī'bée kuyé, dōku kōpi yīkí dō tā mí ní 'yoó rī kuyé, mí ịbẹ yījị āmbúgú dīpi dīdị Náyīlī vé rī dāá nyōókụ drịgé 'dāá. Yījị mí ní ịbée yījị Náyīlī vé rī agá dāá nyōókụ drịgé 'dīri gō 'i újā ārī rú.”

10 'Bo Mósē ní gōzú újázú Úpí Múngú ní kīnī, “Á Úpí Múngú, 'í dózú ịnógósị, á nị átángá átá be múké ku, mà ádra ẹnjịjị, ma ri a'bu a'bu.”

11 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Á'di ri sē 'bá ri ícọ átángá átá nī, dōku átá ku nī? Á'di ri sē bī ni ri tā yī nī, dōku bī ni yī tā ku nī? Á'di ri sē mị ni ri āngū ndre nī, dōku mị ni ndre āngū ku nī? 'Bá rī adri ma Úpí Múngú 'i kuyé?

12 'Í mụ, ma mī ịzā ko, mí ícọ átángá rī átá rá, ma tā rī ịmbá mí ní, mí ícọ átángá rī átá rá.”

13 Mósē ní 'yozú ịri ní kīnī, “Á Úpí Múngú, 'í pē 'bá āzi mụzú áyu.”

14 Kúru jīkó ní 'dezú Úpí Múngú agá, ịri ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Mí ẹdrịpị Ārónā Lẹvīgú rī 'dāáyo? Á nị rá ịri ícọ átá múké rá. Ịri nóni ri ịmụ mí vúgá nōlé. Kādō mí ndree, ẹsị ni ri adri āyīkō sī.

15 Mí ícọ tá mí ní lée átá rī ùlū ịri ní rá, ma ịmī ịzā ko ịrịtrọ átángá rī sī rá, āzini ma ịmī ịmbá tá ịmī ní lée 'oó rī sī rá.

16 Ārónā ri átángá rī átá 'bá rī pi ní mī vūrā gá nī, sụ mí ní kōdō átá nī rī tịni, mí adri ịri ní sụ Múngú tịni, mí átángá ịri ní lée átá rī ùlū ịri ní nī.

17 'Í 'dụ túré 'dīri mụzú mí drịgé sī ịndī, 'í 'o tā āyāzú āyāyā ni ānī.”

Mósē mvi gōó Ẹjẹpétó gá

18 Kúru Mósē ní 'i újázú gōzú ẹnyépi Yétērō vúgá 'dālẹ, ịri ní 'yozú Yétērō ní kīnī, “Mí oyụ ma, á lẹ gōó mụjị Ẹjẹpétó gá má ẹ'dípáa pi ndree, kōpi dō idri rú.”

Yētērō ní 'yozú kīnī, “Í mụ, tākiri ā adri mí be.”

19 Mósē ní drī adrií Mīdīyānā gá 'dālē rī gé, Úpí Múngú ní átázú ĩri ní kīnī, “Í gō vúlē Ĕjēpētō gá 'dālē ũzi, 'bá lē' 'bá mi 'dị' 'bá rī pi ũdrākí gí.”

20 Kúru Mósē ní ívé ũkú 'dúzú anjīnā rī pi be 'bāzú dōngí úgóró gá, kōpi ní mužú Ĕjēpētō gá 'dālē. 'Dụ túré Múngú ní 'yoó ā jī rī mužú ĩndī.

21 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í gō dō Ĕjēpētō gá 'dālē gí, mī nī múkē 'yozú kīnī, ũkpō má ní sēé mí ní 'dīri, lē mī 'o tā āyāzú āyāyā ni pi 'bāgú rī ē ɛndrēti gé. 'Bo ma sē ĩrivé ɛsī ri te te, ícó 'bá rī pi oyuú mužú ku.”

22 Kúru 'í 'yo 'bāgú rī ní, ‘Tā Úpí ní 'yoó rī ĩri 'dīni, ĩsērélē ri mávē mvá ágó káyú rī.*

23 Ándúru á 'yo mí ní, má kīnī, “Mī oyu mávē mvá ágó, ā mụ rí ma ĩnjīi,” 'bo mí gā ĩri oyuḡá sī, kúru ma mívē mvá ágó káyú rī 'dị drā rá.’ ”

24 Vūrā Mósē pi ní lazú rī gé, Úpí Múngú ícá ímụ Mósē ri ísụ, lē kōdō Mósē ri 'dị drāá 'dīsi rá.

25 Sīpūrā ní ĩlī 'í 'dúzú ívé mvá ágó rī vé ágélē ē ti lizú ānī.† ĩri ní lā' 'bú rī ĩkpázú Mósē pá gá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, “Árī ĩfūupi 'dīri úmú nóni 'bávē ájē mí be rī ícá ngá álu gí.”

26 Kúru Úpí Múngú gō Mósē ri 'dị kuyé. Sīpūrā ní 'yozú kīnī, “Ágélē ē ti má ní lī 'dīri pa mi drā sígē sī gí.”

27 Úpí Múngú ní 'yozú Ārónā ní kīnī, “Í mụ āngū ā'wí cinyáfā rú rī gé 'dāá, ĩmi mukí rí ĩmi ísụ Mósē be.” Kúru Ārónā ní mužú Mósē ri ísúzú írá Múngú vé rī drīgē 'dālē, kōpi ní ĩ 'u'dezú ɛzizú bēdrī sī.

28 Kúru Mósē ní tā Úpí Múngú ní 'i pēzú mužú Ĕjēpētō gá rī ũlüzú Ārónā ní céré, āzini ũkpō Múngú ní sēé 'í ní tā āyāzú āyāyā ni 'ozú rī ũlüzú ĩri ní.

29 Kúru Mósē pi ní 'dezú mužú Ārónā be Ĕjēpētō gá 'dālē. Kōpi ní ambugu ĩsērélē vé rī pi úmúzú céré vūrā álu gé.

30 Ārónā ní tā Úpí Múngú ní 'yoó Mósē ní rī ũlüzú kōpi ní céré. Kúru Mósē ní tā āyāzú āyāyā ni 'ozú 'bá rī pi ɛndrēti gé.

31 'Bá rī pi ɛ'yīkí tā Ārónā ní átá rī rá. Kōpi ká nīi ámá 'yozú kīnī Úpí Múngú ũsụ ívé tā gí, āzini ndre ívé ízāngā gí, kōpi ní kūmūci ũtīzú, ĩ drī sīzú vūgá Úpí Múngú ri ĩnjīzú.

5

Mósē pi Ārónā be mukí átá 'bāgú Ĕjēpētō vé rī ní

1 Mósē pi Ārónā be, kōpi ní 'dezú mužú 'bāgú Ĕjēpētō vé rī vūgá 'dālē. Kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Úpí Múngú ĩsērélē rī pi vé rī kīnī, ‘Lē mī oyu 'bá mávē rī pi fūú nōosī rá, kōpi ā mukí rí ũmū údé ma ĩnjīzú āngū ā'wí cinyáfā rú rī gé 'dāá.’ ”

* 4:22 4:22 ĩsērélē ri mávē mvá ágó káyú rī: Múngú kīnī 'bá ĩsērélē vé rī pi ārevú céré ívé mvá ágó káyú rī. † 4:25 4:25 Ágélē ē ti ĩngará: Múngú lū Ābūrāmā ní kīnī, anjī āgō Ābūrāmā vé rī pi adriki dō caá 'ú'đú ārō gí, lē ā ũlīkí kōpi ā ágélē ē ti rá, lüzú kīnī, kōpi anjī Múngú vé ni. 'Bá rī ā'yí dō 'í ágélē ē ti sēé līi gí, ĩri tājīmī Mósē vé rī 'dụ nga. 'Í lā 'í dōngará 17:9-14; ɛzī 15:1-5.

2 'Bägú rī ní 'yozú kôpi ní kīnī, "Úpí Múngú ĩmi ní 'yoó mâ 'dụ ìrivé tá ngaá, mâ oyyú 'bá Īsērélē vé rī pi fūú nōósi rá 'dīri ā'di 'i? Á nī Úpí Múngú 'dīri kuyé, má oyyú 'bá Īsērélē vé rī pi fūú nōósi ālujání ku."

3 Mósē pi Ārónā be, kôpi ní 'yozú 'bägú rī ní kīnī, "Múngú Ēbéré rī pi vé rī, 'i'da 'i 'bá ɛndrɛtjé gé rá. Mí oyyú 'bá fūú nōósi rá, 'bá tukí rí ɛçj ỳ'dụ na āngū ā'wí cínýáfá rú rī agásī, 'bá mukí rí rōbōñjō zāá Úpí Múngú 'bávé rī ní, 'bá mukí dō ku, ĩri drā ũnjí ĩpē 'bá drjégé, dōku ĩri ari'ba ĩpē ĩmụ 'bá ỳ'dj ũdrā rá."

4 'Bo 'bägú Ējɛpétō vé rī ní 'yozú kīnī, "Mósē, ĩmi Ārónā be, 'bá rī pi ri ɛzj ngá píri, ngá ĩmi ní lɛzú kôpi jizú mužú rá rī ā'di? ĩmi gōkí vúlé ɛzj gé 'dāá."

5 Kúru 'bägú rī ní 'yozú kīnī, "Īmi ndrekí drī ká, 'bá Īsērélē vé rī pi ízúkí nóni ambamba, ĩmi lɛkí kôpi ā ngakí ɛzj ku!"

6 Ỗ'dụ ālu ālu 'dāri sī, 'bägú rī ní tājimbj sɛzú 'bá ɛzj ũlū' 'bá tųgɛrj rī pi ní rī pi ní, āzini Īsērélē ĩ ní ũpɛé ũ'bāá 'bá ambugu rú Īsērélē rī pi drjégé rī pi ní kīnī,

7 "Nóni ā sɛkí ásé ĩ ní rizú bjrjčkj vé ũtrɛtrɛ tuzú rī 'bá Īsērélē vé rī pi ní dđj ku. Kôpi ā mukí ĩngá ndāá nī.

8 'Bo ĩmi 'bākí kôpi ā gbākí bjrjčkj rī vé kālāfe caá gbā ándúrú kôpi ní gbāá drjdrj rī pí, lɛ kôpi ā gbākí kālāfe ni mādāñá ku. Kôpi kpññkū rú, kôpi ní rizú útrézú ānī kīnī, 'Mí oyyú 'bá fūú nōósi rá, 'bá lɛkí mužú rōbōñjō zāá 'bávé Múngú ní.'

9 ĩmi 'bākí kôpi ā ngakí ɛzj ũkpó ũkpó ni pi, kôpi ā rikí pá tuú tɛé rií tá ũnjō vé 'dīri yj ku."

10 Kúru 'bá ɛzj ũlū' 'bá tųgɛrj rī pi ní rī pi, Īsērélē 'í ní ũpɛé ũ'bāá 'bá ambugu rú Īsērélē rī pi drjégé rī pi be, kôpi ní fuzú mužú átángá 'bägú rī ní 'yoó rī ũluzú 'bá Īsērélē vé rī pi ní kīnī, "Bägú rī 'yo 'dīni kīnī, 'Á gō ĩmi ní ásé bjrjčkj vé ũtrɛtrɛ tuzú ni sɛé đđj ku.

11 ĩmi mukí ndāá ĩmi ngúlúpí sī, vūrā ĩmi ní ícózú įszúzú rá rī gé. 'Bo lɛ ĩmi gbākí bjrjčkj rī vé kālāfe caá gbā ándúrú ĩmi ní gbāá drjdrj rī pí.' "

12 Kúru 'bá rī pi ní ayizú mužú ásé bjrjčkj vé ũtrɛtrɛ tuzú rī ndā be āngū Ējɛpétō vé rī agásī.

13 'Bá ɛzj ũlū' 'bá tųgɛrj rī pi ní rī pi rikí tųgɛrj rī pi mīi rií ɛzj rī ngaá ũkpó sī. Kôpi rī 'yo tųgɛrj rī pi ní, "Lɛ ỳ'dụ ālu ālu, ĩmi gbākí bjrjčkj rī gbā ándúrú ĩmi ní rií gbāá 'bá ní rií ĩmi ní ásé bjrjčkj tuzú rī sɛé nī rī pi."

14 'Bägú rī vé 'bá ɛzj ũlū' 'bá rī pi rikí 'bá Īsērélē vé í ní ũ'bāá ambugu rú rī pi ũgbāá, kôpi rikí 'yoó kīnī, "Ídózú ájée ícázú āndrū, ĩmivé 'bá rī pi gbākí bjrjčkj rī gbā ándúrú rī pí kuyé āsī?"

15 Īsērélē ĩ ní ũpɛé ũ'bāá 'bá ambugu rú Īsērélē rī pi drjégé rī pi ní 'dezú mužú 'bägú rī vúgá 'dālɛ, kôpi ní ĩri mázú drj ĩrj sī kīnī, "Bā ātí' 'bá mívé nī, mī rī 'bá 'o 'dīni āsī?"

16 'Bá ɛzj ũlū' 'bá rī pi gākí 'bá ní ásé ũtrɛtrɛ tuzú rī sɛgá sī, kôpi rī 'yo 'bá gbākí bjrjčkj, kôpi đđ rī 'bá ũgbā be, tá ũnjí 'dīri, 'bá mívé rī pi rī ĩj 'bá drjégé nī."

17 'Bägú rī ní újázú kôpi ní kīnī, "Īmi kpññkū rú, ĩmi gākí ɛzj ngagá sī, sɛ ĩmi ní rizú 'yozú kīnī, 'Mí oyyú 'bá fūú nōósi, mužú rōbōñjō zāá Úpí Múngú ní ānī.'

18 Īmi ngakí muḡ ẹ́ḡ rī ngangará gá, sēkí ĩmi ní ásé bīrīkī tuzú rī āluḡáni ku. 'Bo lē ĩmi gbākí bīrīkī rī gbā ándúru ĩmi ní ríi gbāá rī pí."

19 Īsērélē ĩ ní ũpēē ũ'bāá 'bá ambugu rú Īsērélē rī pi dríge rī pi ká yīi kīnī, ú'dú ālu agá, lē ĩ gbākí kálāfe bīrīkī vé rī mādāḡa ku, sē kōpi nīkí áamá 'yozú kīnī ĩ nóni ĩzāngā agá.

20 Kōpi ká 'bāgú rī kuú, kōpi ĩsúkí Mósē pi ri ĩ tē Ārónā be lētj gé 'dāá'dā.

21 Kōpi ní 'yozú Mósē pi ní Ārónā be kīnī, "Úpí Múngú ā ndre tā ĩmivé 'dīri, ā lī tā ĩmi dríge, ā'diātāsīyā ĩmi sēkí nóni 'bāgú rī ívé ũgalaku rī pi be, kōpi ngūkí 'bā ũnjí, tā ĩmi ní 'oó 'dīri índre sū ĩmi sēkí ĩlī áco 'bá Ējēpétó vé rī pi dríge 'bá ú'dízú ũdrázú ānī rī tīnī."

Mósē zī Múngú rī

22 Mósē ní kōpi kuzú, ĩri ní muḡú Múngú rī zízú kīnī, "Á! Úpí Múngú, mī ri ĩzāngā sē mívé 'bá rī pi ní 'dīni āsī? Mí ĩpē ma ĩmúzu nōgó alá?

23 Í'dózu sá má ní muḡú 'bāgú rī vúgá tā mívé rī ũlúzu rī gé, 'bāgú rī sē ĩzāngā 'bá mívé rī pi ní ũnjí ũnjí, 'bo 'í pa 'bá mívé rī pi kuyé."

6

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Mí ĩmú tā má ní lēé 'oó 'bāgú rī ní rī ndre rá. Mávé ũkpō sī, ĩri 'bá mávé rī pi oḡu muḡú rá, mávé ũkpō sī, ĩri 'bá rī pi dro fū ívé āngū agásí rá."

2 Múngú gō 'yoó Mósē ní kīnī, "Ma Úpí Múngú 'i.

3 Ọtú má 'da ma Ābūrámā ẹndrētj gé, Īsákā ẹndrētj gé, āzini Yōkóbū ẹndrētj gé rá, Ma Múngú Ūkpō 'Dīpa 'i, 'bo á sē mávé rú Úpí Múngú 'dīri nī kōpi ní kuyé.

4 Á rú kpá ũndī kōpi be, ma āngū Kānánā vé kōpi ní ándúru adriú 'a ni gé 'dāá jākā rú rī sē kōpi ní.

5 Á yī ĩzāngā 'bá Ējēpétó vé rī pi ní rizú 'bá Īsērélē vé rī pi ọcūzu túgērī rú rī gí, sē má ígá ũndī má ní ruḡ kōpi be rī vé tá gí.

6 "Kúru 'í 'yo 'bá Īsērélē vé rī pi ní kīnī, 'Ma Úpí Múngú 'i, ma ĩmi ĩjī ĩfū ẹ́ḡ ũkpó ũkpó 'bá Ējēpétó vé rī pi ní ríi ĩmi ọcūzu rī agásí rá. Ma ĩmi oḡu adringará túgērī rú rī agásí rá, ũkpō mávé rī sī, ma ĩmi pa, ma kōpi ĩrīḡā ũnjí ũnjí.

7 Īmi adri 'bá mávé ní pi, ma adri Múngú ĩmivé ni. Īmi kúru ímú nī áamá 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú ĩmivé rī, ĩmi ĩjīpi ĩfúupi ẹ́ḡ ũkpó ũkpó 'bá Ējēpétó vé rī pi ní rizú ĩmi ọcūzu rī agásí rī 'i.

8 Ma ĩmi ĩjī adri āngū má ní ũyō ní sōó sēē Ābūrámā ní, Īsákā ní, āzini Yōkóbū ní rī agá. Ma āngū rī sē ĩmi ní, ĩri adri ngá ĩmivé ni. Ma Úpí Múngú 'i.' "

9 Mósē ní tā Múngú ní 'yoó 'dīri ũlúzu 'bá Īsērélē vé rī pi ní, 'bo kōpi gākí Mósē ri yígá sī, ā'diātāsīyā kōpi ē ẹ́ḡ ĩsú ĩzāngā ĩ ní ĩ ọcūú túgērī rú rī sī.

10 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī,

11 "'Í mu 'yoó 'bāgú Ējēpétó vé rī ní 'dīni, lē ā oḡu 'bá Īsērélē vé rī pi fūú ívé āngū agásí ámvé."

12 'Bo Mósē ní újázú Úpí Múngú ní kīnī, "Dō 'bá Īsērélē vé rī pi yīkí ma ku píri, 'bāgú rī ícò ma yì íngóni, ísúzá ma ri a'bu a'bu?"

13 Úpí Múngú ní tǎimbì sèzú Mósē pi ní Ārónā be kīnī, "Ími újákí ìmi gōó 'bāgú Ējēpétó vé rī vúgá 'dāá, ìmi íjìkí 'bá Īsērélē vé rī pi ífūú Ējēpétó agásí àmvé."

Ē'bìpì Mósē vé rī pi, āzini Ārónā vé rī pi

14 Úyú Īsērélē vé rī pi 'dī:

Īsērélē vé mvá kǎyú Rūbēnā vé anji āgō rī pi ā rú 'dī, Ēnókā 'i, Pálū 'i, Ēzírónā 'i, Kārīmī sī. Úyú 'dī'bée Rūbēnā vé rī.

15 Anji āgō Sīmīyonā vé rī pi 'dī, Yēmūyélē 'i, Yāmíní 'i, Ōhádí 'i, Yākíní 'i, Zōhárā 'i, Kānánāzī rī vé mvá Sávulā sī. Úyú 'dī'bée Sīmīyonā vé rī.

16 Anji āgō Lévī vé rī ní sīí rī pi ā rú 'dī: Gērēsónā 'i, Kōhátā 'i, Mērārā sī. Lévī adri caá ílì be mūdūrūlū ālu pūkú na drī ni ézīrī (137).

17 Anji āgō Gērēsónā vé rī pi, Lībīnī pi Símeyī be.

18 Anji āgō Kōhátā vé rī pi ā rú 'dī, Āmūrámū 'i, Īzīhārī 'i, Hēbērónā 'i, Ūzīyélē sī. Kōhátā adri caá ílì be mūdūrūlū ālu pūkú na drī ni na (133).

19 Anji āgō Mērārā vé rī pi, Māhūlī pi Músi be. Úyú rī ní sīí 'dī'bée íbíkí ífūú sūrú Lévī vé rī agá.

20 Āmūrámū je 'í étépi vé ómvúpì Yōkōbédē rī, tì ìri ní Ārónā pi Mósē be. Āmūrámū adri caá ílì be mūdūrūlū ālu pūkú na drī ni ézīrī. (137)

21 Anji āgō Īzīhārī vé rī pi 'dī, Kórā 'i, Nēfégē 'i, Zíkírī sī.

22 Anji āgō Ūzīyélē vé rī pi 'dī, Mīsāyélē 'i, Ēlězāfānā 'i, Sītírī sī.

23 Ārónā je Ēlīsébā rī, Ēlīsébā rī Āmīnādábā vé mvá ūkú, ìri Nāsónā ómvúpì, tì Nādábū rī, Ābúhū rī, Ēlězárā rī, Ītāmárā sī.

24 Anji āgō Kórā vé rī pi 'dī, Āsírī 'i, Ēlėkánā 'i, Ābīyāsáfā sī. Úyú 'dī'bée Kórā vé rī.

25 Ārónā vé mvá Ēlězárā je Pūtīyélē vé mvá ūkú, mvá ūkú rī tì ìri ní Fīnāsā rī.

Úyú 'dī'bée íbíkí ífūú sūrú Lévī vé rī agá.

26 Ārónā pi Mósē be, 'bá 'dī'bée Úpí Múngú ní 'yoó kōpi ní, "Ími íjìkí sūrú Īsērélē vé rī pi ífūú āngū Ējēpétó vé rī agásí àmvé ívé sūrú rī pi vúgá sī."

27 'Bá 'dī'bée 'yo'bá 'bāgú Ējēpétó vé rī ā oyu 'bá Īsērélē vé rī pi ífūú āngū Ējēpétó vé rī agásí àmvé rī.

28 Úpí Múngú átá ándúrú Mósē ní Ējēpétó gá 'dālē,

29 kīnī, "Ma Úpí Múngú 'i. Lē mī ūlū 'bāgú Ējēpétó vé rī ní tā má ní 'yoó mī ní rī pi ārēvú céré."

30 'Bo Mósē újá Úpí Múngú ní kīnī, "Mí nī rá ma ri a'bu a'bu, 'bāgú rī ícò ma yì íngóni?"

7

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Í ndre drī ká, á 'bā mi adrií sū Múngú tīnī 'bāgú rī èndrētì gé, mí édrìpì Ārónā rī adri nēbì rú, rī mívé ú'dúkò rī ūlū 'bāgú rī ní nī.

² Mí ũlũ tā má ní 'yoó mí ní rĩ pi céré mí édrĩpi Ārónā ní, Ārónā ā mu 'yoó 'bāgũ rĩ ní kīnĩ, lē ā oyũ 'bá Īsērélé vé rĩ pi fũũ ívé āngũ agásĩ āmvé.

³ 'Bo ma sē 'bāgũ rĩ vé ẹsĩ ri tete, átā mā 'o dō tā āyāzũ āyāyā ni āngũ Ĕjēpétō vé rĩ agá kárakará drááāsīyā,

⁴ 'bāgũ rĩ ícō ĩmi yĩ ku. Kúru mávé ũkpō sī, ma 'bá Ĕjēpétō vé rĩ pi ĩrĩnā tā ũnjĩ ũnjĩ ni pi sī, ma súrũ āndiāndĩ Īsērélé vé rĩ pi ĩjĩ ĩfũ āngũ Ĕjēpétō vé rĩ agásĩ āmvé.

⁵ Má kādō mávé ũkpō lūũ 'bá Ĕjēpétō vé rĩ pi ní, āzini ma kādō 'bá Īsērélé vé rĩ pi ĩjĩ ĩfũũ Ĕjēpétō agásĩ āmvé, 'bá Ĕjēpétō vé rĩ pi kúru ímũ nĩ amá 'yozũ kīnĩ, ma Úpí Múngú 'i."

⁶ Mósē pi Ārónā be 'okí tā rĩ sũ Úpí Múngú ní ẹzĩ ĩ ní rĩ tĩnĩ.

⁷ Lókí kōpi ní átázũ 'bāgũ rĩ be rĩ gé, ịsũ Mósē ri ílĩ be pũkũ ārō, Ārónā ri ílĩ be pũkũ ārō drĩ ni na.

Ārónā vé túré újā 'i ufuú ĩnĩ rú

⁸ Úpí Múngú ní 'yozũ Mósē pi ní Ārónā be kīnĩ,

⁹ "'Bāgũ rĩ 'yo dō ĩmi ní, 'Īmi 'okí tā āyāzũ āyāyā ni,' 'í 'yo Ārónā ní, 'Mí 'dũ mívé túré, 'í 'be 'bāgũ rĩ ẹndrẹtĩ gé vũgá 'dāá,' ĩri gō 'i újā ufu ĩnĩ rú."

¹⁰ Kúru Mósē pi ní muzũ Ārónā be 'bāgũ rĩ vũgá 'dāá, kōpi 'okí tā rĩ sũ Úpí Múngú ní ẹzĩ ĩ ní rĩ tĩnĩ. Ārónā ní ívé túré 'bezu vũgá 'bāgũ rĩ ẹndrẹtĩ gé, āzini ĩrívé ũgalaku rĩ pi ẹndrẹtĩ gé, túré rĩ újā 'i ufuú ĩnĩ rú.

¹¹ Kúru 'bāgũ rĩ ní ívé 'bá tā nĩ 'bá ambamba rĩ pi zizũ 'bá újógũ rú rĩ pi be, āzini 'bá ũjögũ vé ẹzĩ nga 'bá āngũ Ĕjēpétō vé rĩ agá rĩ pi be, kōpi 'okí kpá tā rĩ nyo sũ 'dĩri tĩnĩ.

¹² 'Bá ālu ālu 'be ívé túré vũgá 'dāá, túré rĩ pi újákí ĩ ufuú céré ĩnĩ rú. 'Bo Ārónā vé túré ufuúpi ĩnĩ rú rĩ, ute kōpívé túré ufu 'bá ĩnĩ rú rĩ pi rá.

¹³ 'Bāgũ rĩ vé ẹsĩ gō teete sũ Úpí Múngú ní 'yoó rĩ tĩnĩ, gā Mósē pi yigá Ārónā be sī.

Yĩ Ĕjēpétō agá rĩ újā 'i ufuú āri rú

¹⁴ Úpí Múngú ní 'yozũ Mósē ní kīnĩ, "'Bāgũ rĩ vé ẹsĩ tete, gā 'bá Īsērélé vé rĩ pi oyugá muğá sī.

¹⁵ Kúru drũ sī ũ'bũtĩ kũnĩkũnĩ, 'í mu 'bāgũ rĩ tēe yĩ āmbúgú dĩpi dĩdĩ Náyĩlĩ vé rĩ gé 'dāá, ịsũ mu drĩ yĩ gé 'dālé kuyé. Kādō mu yĩ gé 'dāá, ĩmi ịsũkĩ rĩ ĩmi ĩri be, 'í 'dũ mívé túré 'i újāpi ufuúpi ĩnĩ rú rĩ mu yĩ mí drígé sī ĩndĩ.

¹⁶ Kúru 'í 'yo 'bāgũ rĩ ní, 'Úpí Múngú Ĕbérē rĩ pi vé rĩ ĩpē ma ímũ 'yo mí ní kīnĩ, "Lē mĩ oyũ 'bá mávé rĩ pi mu yĩ rá, kōpi ā mukĩ rĩ ma ĩnjĩ āngũ ā'wĩ cinyáfā rú rĩ gé 'dāá." 'Bo cĩngbā āndrũ sī, mí gā tā 'dĩri yigá sī.

¹⁷ Úpí Múngú ní 'yozũ kīnĩ, 'i tā āzi 'o lüzũ kīnĩ ádarú 'i Úpí 'i, 'i yĩ āmbúgú dĩpi dĩdĩ Náyĩlĩ* vé rĩ gbā túré 'i drígé 'dĩri sī, yĩ rĩ gō 'i újā ka ku āri rú.

¹⁸ 'Í'bí yĩ āmbúgú dĩpi dĩdĩ Náyĩlĩ agá rĩ pi ímũ ũdrā rá, yĩ rĩ gō ngũ ũnjĩkānyākānyā. 'Bá Ĕjēpétō vé rĩ pi ícókí mvu yĩ ku.' "

* 7:17 7:17 Náyĩlĩ: 'Bá Ĕjēpétō vé rĩ pi vé múngú rĩ ĩnjĩ rĩ pi kárakará, Náyĩlĩ ri múngú āzi kōpi ní rĩ ĩnjĩ rĩ.

19 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í 'yo Ārónā ní, “Í 'dụ mívé túré, mí inga suú yīī Ējēpétō vé rī pi drīgē 'dāá, yīī dī'ba dīdī rī pi drīgē 'dāá, yīī ī ní gaága rī pi drīgē 'dāá, átápára rī pi drīgē 'dāá, yīī rī pi gō ī újá céré ku ārī rú. Āngū Ējēpétō vé rī agá 'dāá, yīī ūdrī agá rī pi, yīī kŭlŭkŭ agá rī pi céré ī újá adri ku ārī rú.”

20 Kúru Mósē pi Ārónā be 'dukí tā rī ngaá sŭ Úpí Múngú ní eziī ī ní rī tŭnī. Ārónā ní ívé túré í'dúzá, ĩri ní yīī Náyīlī ē mī gbāzú 'bāgú rī endrētī gé 'dīgē, āzini ĩrivé ũgalaku rī pi endrētī gé 'dīgē, yīī rī újá 'i céré kuú ārī rú.

21 Ƴ'bí yīī Náyīlī agá rī pi ūdrākí rá, yīī āmbúgú dīpi dīdī Náyīlī rī gō ngŭŭ ũnjíkānyākānyā, 'ba Ējēpétō vé rī pi ícókí mvuŭ ku. Yīī āngū Ējēpétō vé rī agá rī gō céré adrii ārī rú.

22 'Bo újógú Ējēpétō agá rī pi ũ'bīkí kpá ívé ũkpō ũjōgŭ vé rī áyú, yīī rī újá 'i ufuú ārī rú. Sē 'bāgú rī vé ešī gō teé mŭzú drīgélé, gā Mósē pi vé tā Ārónā be rī yīgá sī, sŭ Úpí Múngú ní 'yoó rī tŭnī.

23 Tā 'dīri fi ešī ní agá 'dāá ālunáni kuyé, ĩri ní 'i újázú gōzú ívé jó agá 'dāá.

24 'Bá Ējēpétō vé rī pi gaki yīī Náyīlī ā gārā céré kuú kídí rú, ī ƙsŭkí rí yīī mvuŭ ānī, ā'diātāsīyā kōpi ícókí yīī Náyīlī ri mvuŭ ku.

25 Úpí Múngú kā yīī Náyīlī rī ē mī gbāá, vŭdrī ni gō adrii caá ũ'dú ézīrī.

8

Ƴwōnyōkí údrŭkúdrŭ Ƴfŭú

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í mŭ 'yoó 'bāgú rī ní, 'Úpí Múngú kīnī, mí oŷu ívé 'bá rī pi fŭú nōósī rá, kōpi ā mŭkí rí 'i ƙnjī bēsīnī.

2 'Í gā dō kōpi oŷugá sī, 'i sē mívé āngŭ rī ga céré ku údrŭkúdrŭ rú,

3 Yīī āmbúgú dīpi dīdī Náyīlī ā 'a rī ga céré ku údrŭkúdrŭ rú. Kōpi Ƴfŭ yīī rī agásī, kōpi fi mívé jó agá, kōpi útŭ mívé gbóló drīgē sī, kōpi úfí ũgalaku rī pi vé jó agá, kōpi úfí mívé āti sīlé gá sī, dōku kōpi útŭ úfí mívé sángŭ rī pi agá.

4 Kōpi útŭ mī rŭ'ba gá sī, mívé 'bá rī pi ā rŭ'ba gá sī, āzini mívé ũgalaku rī pi ā rŭ'ba gá sī.”

5 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “Í 'yo Ārónā ē inga ívé túré úsú yīī dī'ba dīdī Ējēpétō vé rī pi drīgē sī, yīī ī ní gaága rī pi drīgē sī, átápára rī pi drīgē sī, údrŭkúdrŭ rī pi ē Ƴfŭkí rí ayīī āngŭ Ējēpétō vé rī agásī céré.”

6 Kúru Ārónā ní ívé túré ingazú úsúzá yīī Ējēpétō vé rī pi drīgē sī, údrŭkúdrŭ rī pi Ƴfŭkí gaá āngŭ Ējēpétō vé rī agásī céré.

7 'Bo újógú rī pi 'okí kpá ívé ũkpō ũjōgŭ vé rī sŭ 'dīri tŭnī, sē údrŭkúdrŭ rī pi Ƴfŭkí kpá āngŭ Ējēpétō vé rī agá rá.

8 'Bāgú rī ní Mósē pi zīzú ímúzá Ārónā be, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ƴmi zīkí Úpí Múngú ri, ā dro rí údrŭkúdrŭ rī pi mā rŭ'ba gá sī, āzini mávé 'bá rī pi ā rŭ'ba gá sī rá. Ma 'bá Ƴmívé rī pi oŷu mŭ rōbōñō zā Úpí Múngú ní rá.”

9 Mósē ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, “Mí Ƴpē sá ni, ma ícó Múngú ri zī mí ní, mívé ũgalaku rī pi ní, āzini mívé 'bá rī pi ní rá, údrŭkúdrŭ rī pi ícó āngŭ rī ku rá, 'yéná yīī āmbúgú dīpi dīdī Náyīlī agá rī pi áwí adri nī.”

10 'Bägú rī ní 'yozú kīnī, "Īmi ímúkí zīj má ní drū sī." Mósē ní újázú 'bägú rī ní kīnī, "Ma ícò mụ zī mí ní rá, sū mí ní 'yoó rī tịnị, mí nị rí á má 'yozú kīnī, múngú āzi adriipi sū Úpí Múngú 'bávè rī tịnị ní 'dāáyò.

11 Údrúkúdrú rī pi ími ku rá, āzini kọpi mívé ũgalaku rī pi ku mívé 'bá rī pi be rá, 'yéná yīi āmbúgú dīpi dīdī agá rī pi áwí adri ní."

12 Mósē pi Ārónā be, kọpi ká 'bägú rī kuú gí, Mósē ní Úpí Múngú ri zizú, ā dro ri údrúkúdrú ĩri ní ípèè 'bägú rī drīgè rī 'dīisí céré.

13 Úpí Múngú yī Mósē vé zingará rá, údrúkúdrú rī pi ũdrákí jó rī pi agásí, bóró rī pi agásí, āngū rī pi agásí céré.

14 'Bá Ējèpétò vé rī pi ikūnāki údrúkúdrú ũdrā'bée rī pi kuú amuku rú, amuku rú, āngū rī ngū kú ānī ũnjikānyākānyā.

15 'Bo 'bägú rī ká ndree údrúkúdrú rī pi ũdrákí céré gí, èsị ni gō teete, gā Mósē pi ve tā Ārónā be rī yīgá sī, sū Úpí Múngú ní ándúrú 'yoó rī tịnị.

Ịwọnyọkí mọnyúná ífúú

16 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "'Í 'yo Ārónā ní, ē inga ívé túré, ā gbā fúrúndí nyọkú agá 'dīri ānī, fúrúndí Ējèpétò agá rī gō 'i újá ufu céré mọnyúná rú."

17 Kúru Mósē pi ní 'ozú Ārónā be sū Úpí Múngú ní 'yoó ĩ ní rī tịnị. Ārónā ká fúrúndí rī gbāá, fúrúndí rī gō 'i újá ufuú kuú céré mọnyúná rú, mọnyúná rī pi gūki 'bá rī pi drīgè, āzini ānyāpá rī pi drīgè. Fúrúndí āngū Ējèpétò vé rī agá rī, gō 'i újá ufuú kuú céré mọnyúná rú.

18 'Bo újógú rī pi ká kòdò ụ'bīi ívé ũkpò ũjògú vé rī áyú mọnyúná rī pi ē ífúkí rí ānī āmvé, kọpi ụ'bīkí tí. Mọnyúná rī pi áwíkí gūú kuú 'bá rī pi drīgè, āzini ānyāpá rī pi drīgè.

19 Újógú rī pi ní 'yozú 'bägú rī ní kīnī, "Tā 'dīri Múngú 'o nī." 'Bo 'bägú rī vé èsị áwí teete, gā tā 'dīri yīgá sī, sū Úpí Múngú ní ándúrú 'yoó rī tịnị.

Ịwọnyọkí únyúnú ífúú

20 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Drū ụ'bútí kūnīkūnī, 'i kpu mụú 'bägú rī vúgá 'dāá, kādò lèè mụú yīi gé 'dāá, 'i 'yo ĩri ní, 'Úpí Múngú kīnī, mí oyu mávé 'bá rī pi fúú nòosí rá, kọpi ā múkí rí ma ñjījī bēnī.

21 Mí gā dō kọpi oyu gá sī, ma únyúnú bítíká ípè ímú mí drīgè, mívé ũgalaku rī pi drīgè, āzini mívé 'bá rī pi drīgè, kọpi úfí ímivé jó agásí céré. 'Bá Ējèpétò vé rī pi vé jó ā 'a ri ga céré ku únyúnú rú, āngū kọpivé rī ga céré ku únyúnú rú.

22 " 'Bo ụ'dú 'dāri sī, únyúnú bítíká rī pi cakí mávé 'bá adri 'bá āngū Gōséní vé rī agá rī pi vúgá 'dāá ku. Ma tā 'dīri 'o 'dīni, mí nị rí á má 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú 'i, ma ũkpò be āngū nōri agá.

23 Ma mávé 'bá rī pi āsámvú aco mívé 'bá rī pi be rá. Tā āyāzú āyāyā 'dīri, ĩri 'i 'o drū sī. "

24 Úpí Múngú ní tā rī 'ozú sū 'i ní 'yoó rī tịnị. Ụnyúnú bítíká pi ní ĩ tōzú 'bägú rī vé jó agá, ũgalaku rī pi vé jó agásí, āngū Ējèpétò vé rī ā 'a ga céré kuú únyúnú rú, iza āngū Ējèpétò vé rī céré.

25 Kúru 'bägú rī ní Mósē pi zizú ímúzú Ārónā be 'i vúgá nòó, ĩri ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Īmi múkí rọbọjọ zāá Múngú ímivé rī ní, 'bo ĩmi zākí āngū Ējèpétò vé rī agá nògò ũgògò."

26 'Bo Mósē ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, "Tā mí ní 'yoó 'dīri adri múké ku. Rõbõñõ* 'bá ní lēé zāá Úpí Múngú 'bávé rī ní rī pi, 'bá Ējēpétõ vé rī pi 'bá ngū āní ùnjí. Dõ 'bá zākí rõbõñõ 'bá Ējēpétõ vé rī pi ní lēé ku ní nõgõ, kòpi ícókí nyo 'bá úvị ùdrāá írā sī ku?"

27 Lē 'bá tukí èçì caá ù'dụ na, mužú āngū ā'wí cínýáfā rú rī gé 'dāá, 'bá zākí rī rõbõñõ Úpí Múngú 'bávé rī ní, sụ ìri ní èzị 'bá ní rī tịnị."

28 'Bāgú rī ní 'yozú kīnī, "Ma ìmi oyụ mužú rõbõñõ zā Úpí Múngú ìmivé rī ní āngū ā'wí cínýáfā rú rī gé 'dālé rá, 'bo lē ìmi mụkí rará rú ku. Nóni ìmi zíkí má ní Múngú ri."

29 Mósē ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, "Má kādõ mi kuú, ma koro mụ Úpí Múngú ri zị, drị sị, ùnyúnýú bịtríká rī pi nga mụ rá. Kòpi ìmi ku mívé ùgalaku rī pi be, mívé 'bá rī pi be rá. 'Bo lē mí ù'bā 'bá mị ku, āzini mí uga 'bá ku, ádarú lē mí oyụ 'bá mụ rõbõñõ zāá Úpí Múngú ní rá."

30 Mósē ní kúru 'bāgú rī kuzú 'dāgá, ìri ní mužú Úpí Múngú ri zízú,

31 Úpí Múngú 'o tā rī sụ Mósē ní zị rī tịnị. Ùnyúnýú rī pi ní ngazú fúzú 'bāgú rī vé jó agásí, ìrivé ùgalaku rī pi vé jó agásí, ìrivé 'bá rī pi vé jó agásí. Ùnyúnýú ace 'dālé āluḡáni kuyé.

32 'Bo 'bāgú rī vé èsị gõ áwí teéte, gā 'bá rī pi oyugá sị.

9

Ịwõnyõkí ānyāpá rī pi ùdrāá

1 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "'Í mụ 'bāgú Ējēpétõ vé rī vúgá 'dāá, 'í 'yo ìri ní, 'Úpí Múngú Ēbērē rī pi vé rī kīnī, "Mí oyụ mávé 'bá rī pi fūú nõósí rá, kòpi ā mụkí ma ìnjị."

2 Mí gā dõ kòpi oyugá sị,

3 Úpí Múngú ri drā ùnjí ìpē mívé ānyāpá rī pi ú'dị ùdrā rá. Í'dózú mívé hūsānī, dõngí, kāmīlõ, tị, kābīlõ, ndrị rī pi be, ìri ú'dị ùdrā rá.

4 'Bo Úpí Múngú ri 'bá Īsērélē vé rī pi vé ānyāpá gụ túngú, ìri 'bá Ējēpétõ vé rī pi vé rī gụ túngú, Īsērélē rī pi vé ānyāpá ā ùdrākí rí ìndí ku.' "

5 Úpí Múngú útú sà tā 'dīri 'ozú rī gí, Úpí Múngú kīnī, 'i tā 'dīri 'o drị sị.

6 Kā caá drị 'dini, Úpí Múngú ní tã rī 'ozú sụ 'í ní 'yoó rī tịnị. 'Bá Ējēpétõ vé rī pi vé ānyāpá ùdrākí céré. 'Bo 'bá Īsērélē vé rī pi vé rī ùdrā kuyé.

7 'Bāgú rī ní āgõ urukõ pēzú mužú 'bá Īsērélē vé rī pi vé ānyāpá rī pi ndrezú, kòpi cakí ìsụ 'bá Īsērélē vé rī pi vé ānyāpá drā āluḡáni kuyé. 'Bo kòpi ká ìmụ ùlúú 'bāgú rī ní, 'bāgú rī vé èsị áwí nyo teéte, gā 'bá Īsērélē vé rī pi oyugá sị.

Ịwõnyõkí ùpịpịḡá 'bá rī pi ā rụ' 'bá ù'bāá

8 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē pi ní Ārónā be kīnī, "Ìmi ùmvúkí úfúrágú ācì vūrā gá rī drị sị tré tré, Mósē ā yī úfúrágú rī urụ 'dāá, 'bāgú rī ā tē rī ndrēé.

9 Úfúrágú rī 'i újá ufu fúrındị rú, ìri ayi āngū Ējēpétõ vé rī agásí céré, ìri ufu ùpịpịḡá rú, ìri 'bá Ējēpétõ vé rī pi ā rụ' 'bá ù'bā, ìvé ānyāpá rī pi be, ùpịpịḡá rī pi ùfi ku ázó rú."

* 8:26 8:26 Rõbõñõ: 'Bá Ējēpétõ vé rī pi ri ānyāpá 'bá Īsērélē vé rī pi ní rí zāá rõbõñõ rú rī pi ìnjí múngú rú.

10 Kúru kôpi ní úfúragú áci vûrã gá rĩ úmvúzó, kôpi ní 'dezú mužú 'bãgú rĩ vúgá 'dãá. Mósê ní úfúragú rĩ yízü uru 'dãá, sê ùpípiṅá ù'bã 'bá Ějêpétò vé rĩ pi ã rù' 'bá, ãnyãpá rĩ pi be, ùpípiṅá rĩ pi ùfikí kú ázó rú.

11 Újógú rĩ pi ícókí pá tuú Mósê ẹndrẹti gé bã ku, ã'diãtãsiyã ùpípiṅá rĩ ní kôpi ã rù' 'bá ù'bãã kuú ázó rú, 'bá Ějêpétò vé rĩ pi be rĩ sî.

12 'Bo Úpí Múngú sê 'bãgú rĩ vé ẹsî áwí teete, gã Mósê pi vé tã Ārónã be rĩ yígá sî, sù Úpí Múngú ní ándúru 'yoó Mósê ní rĩ tĩni.

Ìwõnyõkí fí 'deé

13 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósê ní kīnī, “Drũ sî ù'bütì kũñkũñī, 'í kpu mužú 'bãgú rĩ vúgá 'dãá, 'í 'yo ìri ní, Úpí Múngú 'bá Ěbéré vé rĩ pi ní rií ìnjĩ rĩ kīnī, 'Mí oyú mávé 'bá rĩ pi fūú nōosī rá, kôpi ã muží rí ma ìnjĩ.

14 Mí gã dō kôpi oyugá sî, ma wõnyõkí ùnjí ìpè mí drĩgè, mívé ùgalaku rĩ pi drĩgè, ãzini 'bá mívé àngú agá rĩ pi drĩgè, mí nĩ rĩ 'yozú kīnī, 'bá ãzi sù'pí má tĩni vũ drĩgè nõgó 'dãáyo.

15 Mã ẹsî ã lè té dō nĩ, ma mávé ùkpõ lũ, ma té drã ìwõnyõ mí ní, ãzini mívé 'bá rĩ pi ní, ìmi té ùdrã mívé 'bá rĩ pi be vũ drĩgè sî céré.

16 'Bo tã má ní mí kuzú adrizú ídri rú rĩ, mí nĩ rĩ mávé ùkpõ ámá ãní, mã rù ã kù rĩ ayii mužú vũ drĩgè sî céré.

17 'Bo mí drĩ rĩ pá tu tĩtĩ 'bá mávé rĩ pi drĩgè, mí gã kôpi oyugá sî.

18 Drũ sî ã nōri tĩni rĩ gé, ma fí ùkú ni 'deépi Ějêpétò agá nõgó kuyé ni sê 'de ùnjí ùnjí.

19 'Í sê tãimbí mívé ùgalaku rĩ pi ní, kôpi ã muží ìvé ãnyãpá rĩ pi ìjĩ 'bá rĩ pi be ápálá ã ndúgè nõó mbèlè, ã'diãtãsiyã ìjĩkí dō 'bá rĩ pi ãnyãpá rĩ pi be kuyé, fí rí ìmú 'de, ìri kôpi gbã ùdrã rá! ”

20 'Bãgú rĩ vé ùgalaku rĩ pi ã urukò ã'yíkí átángá Úpí Múngú ní 'yoó Mósê tì gé rĩ rá, koro kôpi njukí mužú ìvé tũgèrĩ rĩ pi ìjĩ ãnyãpá rĩ pi be ápálá ã ndúgè nõó.

21 'Bo 'bá gã'bá tã Úpí Múngú ní 'yoó rĩ yígá sî rĩ pi, kúkí ìvé tũgèrĩ rĩ pi, ãnyãpá rĩ pi be kú ãmvé 'dãá.

22 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósê ní kīnī, “Mí inga mívé túré suú uru 'dãá, fí ã 'de rí àngũ Ějêpétò vé rĩ agásí céré, fí rĩ ã gbã rí 'bá Ějêpétò vé rĩ pi, ìvé ãnyãpá rĩ pi be, ngá ómvú agá rĩ pi be céré.”

23 Mósê kã ìvé túré rĩ ingaá suú uru 'dãá, Úpí Múngú ní fí ìpèzú ùvi be, àngũ rĩ ga lókú uru 'dãá cĩngbá ícázú vũgá nõó. Úpí Múngú ìpè fí 'deé àngũ Ějêpétò vé rĩ agásí céré.

24 Fí rĩ 'de, àngũ rĩ ga lókúlokú. Úlĩ vĩpi ùkpõ be 'dãri, ìnogósì ní vè drĩ àngũ Ějêpétò vé rĩ agá kuyé.

25 Fí 'deépi 'dãri gbã 'bá Ějêpétò vé rĩ pi ãnyãpá rĩ pi be ùnjí ùnjí, gbã kôpívè ngá ómvú agá rĩ pi rúwí rúwí, gbã pètí rĩ pi ùñòó vũgá.

26 Vûrã fí rĩ ní 'dezú kuyé rĩ 'yéná Gõséní vé rĩ. Gõséní rĩ vûrã 'bá Ìsèrélè vé rĩ pi ní adrizú rĩ.

27 'Bãgú rĩ ní tì pèzú Mósê pi vú sî Ārónã be. Ìri ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Èndèpí á 'o ùnjí, tã Úpí Múngú vé rĩ ìri pìrì, ma 'bá mávé rĩ pi be, tã 'bá ní 'oó rĩ adri pìrì kuyé.

28 Īmi zíkí Úpí Múngú rí, fí 'deépi ũvi be 'dĩri ã tu pá rá. Ma ĩmi oyü fũ mužú rá, ĩmi gōkí adrii nõgó dđi ku.”

29 Mósē ní újázú ĩri ní kīnī, “Má kādō fũu kūrū rī agá nõósī, ma koro mu Múngú rí mǎ drĭ ĩrĭ sī, ma ĩri zĭ, ũvi rī pá tu rá, fī rī vé 'dengárá, ĩri kpá pá tu rá. Mi kúru nĭ ámá 'yozú kīnī, vũ nõri ẽndẽpĭ Úpí Múngú vé ni.

30 'Bo á nĭ rá, mi mívé ũgalaku rī pi be, ĩmi rukí Úpí Múngú rí kuyé.”

31 Fī rī gbǎ ngá ĩ ní saása rī pi rúwí rúwí, ĩsúzu uruko'béé ũ'a be, uruko'béé zokí fũ gí.

32 'Bo fī rī gbǎ ũndú rī pi kuyé, ǎ'diātāsīyǎ ũndú rī pi kakí vúlé rú.

33 Mósē ní kúru 'bǎgú rī kuzú, ĩri ní 'dezú fũzú kūrū rī agásī ǎmvé, ĩri ní Úpí Múngú rí mǎzú drĭ ĩrĭ sī, ĩri ní Múngú rí zĭzú, ũvi rī vé gangárá, ǎzini fī rī vé 'dengárá ní pá tuzú, yĭĭgó rī ní ǎtĭzú.

34 'Bǎgú rī kǎ ndree yĭĭgó rī vé 'dĩngárá, fī rī vé 'dengárá, ǎzini ũvi rī vé gangárá tu pá gí, 'bǎgú rī pi ívé ũgalaku rī pi be, kōpi gōkí 'deé ríi ũnjikǎnyǎ 'oó dđi, kōpi ẽ ẽşĭ gō teéte.

35 'Bǎgú rī gǎ 'bǎ Īserélé vé rī pi oyugá sī, sũ Úpí Múngú ní ǎndúrú 'yoó Mósē ní rī tĭnĭ.

10

Īwõnyõkí úmbí 'deé

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, “'Í gō mužú 'bǎgú rī vú 'dǎá, á 'o 'bǎgú rī vé ẽşĭ teéte, ívé ũgalaku rī pi be gí, mǎ 'o rí tǎ ǎyǎzú ǎyǎyǎ ní pi ǎnĭ kōpi ǎsǎmvú gé,

2 tǎ má ní 'oó ǎyǎzú ǎyǎyǎ 'bǎ Ĕjĕpétō vé rī pi ǎsǎmvú gé kōpi ĩrĭnjǎzú 'dĩri, ĩmi ũlũkí rí ú'dógú'dógú ni ĩmivé anjinǎ rī pi ní, ǎzini kōpivé anjinǎ rī pi ní, ĩmi nĭkí rí 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú 'i.”

3 Kúru Mósē pi ní 'dezú mužú ǎrónǎ be 'bǎgú rī vũgá 'dǎá, kōpi ní 'yozú 'bǎgú rī ní kīnī, “Úpí Múngú Ĕberē rī pi ní ríi ĩnjĭ rī kīnī, 'Ngá sēepi mí drĭ ní adrizú ũkpó ũkpó, mí ní ma ĩnjĭzú ku rí ǎ'di? Mí oyü 'bǎ mávé rī pi mužú, kōpi ǎ muží rí ma ĩnjĭ bēnĭ.

4 'Í gǎ dō kōpi oyugá sī, 'í ndre múké! Drĭ sī, ma úmbí ĩpē mívé ǎngũ agá.

5 Kōpi nyõõkú rī ẽ drĭ ĩmũlũ céré. Kōpi mívé ngá ẽ ĩmbĭtǎ fī ní izaá kuyé rī nya ngá ómvú agá rī pi be céré.

6 Kōpi ĩ tō ĩmivé jó agásī, ũgalaku rī pi vé jó agásī, 'bǎ Ĕjĕpétō vé rī pi vé jó agásī céré, úmbí ĩmũpi 'deépi 'dĩri, ũku ni 'de drĭ ǎngũ Ĕjĕpétō vé rī agá 'dĩni kuyé, 'í'dózú lókí ĩmi ẽ'bĭpĭ ní rizú adrizú ǎngũ rī agá rī gé.' ” Kúru Mósē ní 'í újázú, ĩri ní 'dezú mužú 'bǎgú rī ẽndrĕtĭ gé 'dĩsĭ rá.

7 'Bǎgú rī vé ũgalaku rī pi ní 'yozú 'bǎgú rī ní kīnī, “Mí lē 'bǎ nyakí ĩzǎngǎ rī ágó 'dĩri drĭgé caá gbũ ngõtũ? Mí oyü 'bǎ Īserélé vé rī pi mužú 'dĩsĭ rá, kōpi ǎ muží rí ívé Úpí Múngú rī ĩnjĭ. Mí nĭ kuyé 'yozú kīnī, Ĕjĕpétō ǎbá gí?”

8 Kúru ũgalaku rī pi ní Mósē pi zĭzú ǎrónǎ be ĩgõzú 'bǎgú rī vũgá nõlé, 'bǎgú rī ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Múké, ĩmi ícó mu ĩmivé Úpí Múngú rī ĩnjĭ rá. 'Bo 'í lũ má ní, ǎ'di pi mužú nĩ?”

9 Mósê ní újázú 'bāgú rī ní kīnī, “Bā mu 'bávè anjíná rī pi be, 'bá ākà rú rī pi be, anjī āgō rī pi be, anjī ūkú rī pi be, kābīlō rī pi be, ndrījī rī pi be, tī rī pi be, ā'diātāsīyā 'bā mu ūmū údé Úpí Múngú rī ñnjīzú.”

10 'Bāgú rī ní 'yozú kīnī, “Má oyu dō ìmi muṣú ìmivé ūkú rī pi be, anjíná rī pi be gí, Úpí Múngú ā adri ìmi be! Tā ìmi ní rī ūṣūjū rī adri múké ku.

11 Á lē ku ìmi ní muṣú céré! Á lē 'yéǵá āgō rī pi ā muḱí nī, kōpi ā muḱí rí Úpí Múngú rī ñnjī sū mí ní zījī rī tījī.” Kúru 'bāgú rī ní Mósê pi drozú fūzú Ārónā be 'í andregá sī āmvé.

12 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósê ní kīnī, “Mí inga mívè túré suú āngū Ējēpétō vé rī drīgē 'dāá, úmbí ē ìmūlū rí āngū rī, kōpi ā nyakí rí ngá ómvú agá rī pi, āzini ngá ìmbítā fí ní gbāá kuyé rī pi céré 'dīisí rá.”

13 Kúru Mósê ní ívé túré ingazú suzú āngū Ējēpétō vé rī drīgē 'dāá, Úpí Múngú ní ūlī Ìpézú āngū rī agá ūtú ní Ìfūngará gálésíla, ūlī rī vī ūtú ñjījī, ñjíná be rá. Kā muṣú caá ū'bútījā gá, ñsú ūlī rī ívī úmbí rī pi tījī gí.

14 Úmbí rī 'de, ìmūlū āngū Ējēpétō vé rī ē drījī céré. Úmbí 'deépi 'dāri, ūkú ní 'de drī 'dání kuyé, gō kpá 'deé dījī ku.

15 Úmbí rī pi ìmūlūkí āngū rī ñjī kuú gī. Kōpi nyakí ngá ē ìmbítā fí rī ní gbāá kuyé ómvú agásí rī pi, pētī ū'a rī pi be céré, ngá ómvú agá rī pi, pētī rī pi be, kōpi ē bī gō adrií 'dāáyo āngū Ējēpétō vé rī agá.

16 Koro 'bāgú rī ní Mósê pi zizú ìmúzú Ārónā be. Īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Á 'o ūnjí Úpí Múngú ìmivé rī èndrētī gé, āzini ìmi èndrētī gé.

17 Īmi trūkí ma mávè ūnjīkānyā agásí dījī, ìmi zīkí má ní Úpí Múngú ìmivé rī, ā 'dú rí wōnyókí ūnjí nōri mā rú' 'bá gá sī rá.”

18 Kúru Mósê ní 'bāgú rī kuzú, Īri ní muṣú Úpí Múngú rī zizú.

19 Úpí Múngú ní ūlī rī újázú, ūlī rī gō 'í dó vījī ūkpō be ūtú ní 'dengará gálésíla, gō úmbí rī pi vījī muṣú Yījī Tafu Ika* rī gé 'dāá. Úmbí ace ālujání āngū Ējēpétō vé rī agá 'dāá kuyé.

20 'Bo Úpí Múngú sē 'bāgú rī vé éṣí gō teéte, gā 'bá Īsērélē vé rī pi oyuḡá sī.

Ìwōnyókí āngū rī bījī kuú cīcī

21 Úpí Múngú ní 'yozú Mósê ní kīnī, “Í su mí drī 'bū gé 'dāá, āngū Ējēpétō vé rī ā bī rí ñjī kuú cīcī, † 'bá āzi ā ndre rí āngū ānī ku.”

22 Kúru Mósê ní 'í drījī suzú 'bū gé 'dāá, āngū rī ní bīzú ñjízú cīcī, 'dú caá ū'dú na, āngū Ējēpétō vé rī agá sī céré.

23 'Bá āzi ndre ógúpí ā rú' 'bá ku, 'bá āzi tu ēcī ku. 'Bo vūrā 'bá Īsērélē vé rī pi ní adrizú rī gé, āngū rī ūtúná rú.

24 Kúru 'bāgú rī ní Mósê rī zizú ìmúzú 'í vúgá nōó, Īri ní 'yozú kīnī, “Īmi muḱí Úpí Múngú rī ñnjījī Ìyí. Īmi ícó mu ìmivé ūkú rī pi be, anjíná rī pi be rá, 'bo ìmi kukí ìmivé kābīlō rī pi, ndrījī rī pi, tī rī pi be adrií nōgó.”

25 'Bo Mósê ní 'yozú kīnī, “Mí oyu 'bá ní ānyāpá rī pi, 'bá jīkí rí zāá 'bávè Úpí Múngú ní rōbōñō rú.

* 10:19 10:19 Yījī Tafu Ika: Yījī Tafu Ika 'dīri, Ī kpá zī Yījī Tafu Lómí be ní. † 10:21 10:21 Āngū Ējēpétō vé rī ā ñjī rí kú cīcī: Múngú sē ūtú rī bījī kuú cīcī, ā'diātāsīyā 'bá Ējēpétō vé rī pi ní ūtú rī ñnjījī ívé múngú āzi rú rī sī.

26 'Bâ 'bávê ànyāpá rĩ pi jì céré mužú ìndī, 'bá ícókí āzi ni kuú vúlé ku. 'Bâ ʊrukɔ'béé zā 'bávê Úpí Múngú ri ìnjĩzú ānī, 'bo 'bá nĩkí drĩ kuyé, 'bá ànyāpá ngōri zā Múngú ní rōbōñō rú, cĩngbá 'bá ní cazú 'dálé rĩ gé."

27 'Bo Úpí Múngú sê 'bāgú rĩ vé éšì gō teéte, 'bāgú rĩ gā kōpi oyugá sī.

28 'Bāgú rĩ ní 'yozú Mósê ní kīnī, "'Í dē mi má ɛndrɛtì gé 'dīisĩ rá! Mí nĩ múké, lē mĩ gō ìndrē má ɛndrɛtì gé dīi ku! 'Í gō dō ímú má vúgá nōo dīi, mĩ drā rá!"

29 Mósê ní újázú ìri ní kīnī, "Ìri múké, sũ mĩ ní 'yoó rĩ tĩni, má ícò ìndrē mí ɛndrɛtì gé dīi ku!"

11

Ìwõnyõkí anjì kâyú rĩ pi ùdrāá

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósê ní kīnī, "Á lē wõnyõkí āzi ùnjí ni ìpēé ālu 'bāgú rĩ drĩgē, ívé 'bá Èjèpétò agá rĩ pi be. Tā 'dĩri ā vùdrĩ gé, 'bāgú rĩ ìmi oyù mužú rá. Ìri ìmi dro fũ āngũ rĩ agásĩ rá.

2 'Í mụ lūú āgō Ìsèrélē vé rĩ pi ní, āzini ũkú rĩ pi ní kīnī, kōpi ā mụkí ngá ì ní údé aya ógú' 'bá ógúgũ ni pi sī, āzini dábũ sī ni pi zìjì 'bá adri' 'bá ívé jó gārā gá rĩ pi vúgá."

3 Úpí Múngú sê 'bá Èjèpétò vé rĩ pi ìnjĩkí 'bá Ìsèrélē vé rĩ pi ìnjĩnjĩ. Mósê ri Èjèpétò gá 'dāá 'bá āmbúgú, 'bāgú rĩ vé ũgalaku rĩ pi 'bá Èjèpétò vé rĩ pi be, ìnjĩkí ìri ìnjĩnjĩ.

4 Kúru Mósê ní 'yozú 'bāgú rĩ ní kīnī, "Úpí Múngú kīnī, 'Kādō mụj caá ìnjĩná ágágá, ma ɛlì mužú āngũ Èjèpétò vé rĩ agásĩ.

5 Anjì āgō 'bá Èjèpétò vé rĩ pi ní tĩj kâyú rĩ pi céré ímú ùdrā rá, 'bāgú rĩ vé mvá kâyú ímụpi úripí lúpá mālūngā vé rĩ drĩgē rĩ 'í' 'dó drā nĩ, anjì kâyú rĩ pi ùdrā cĩngbá cazú tũgērĩ riipi ngá 'yìjpi rĩ vé mvá ágó kâyú rĩ vúgá, āzini 'bá Èjèpétò vé rĩ pi vé ànyāpá rĩ pi vé anjì āgō kâyú rĩ pi kpá céré ímú ùdrā rá.

6 Āngũ Èjèpétò vé rĩ agásĩ céré, 'bá rĩ pi ímú lũlũlũ ga, lũlũlũ ì ní ímú gaá 'dĩri, ũku ni gákí drĩ āngũ Èjèpétò vé rĩ agá kuyé, 'bo lũlũlũ sũ 'dĩri tĩni ícókí gōó gaá dīi ku.

7 'Bo 'bá Ìsèrélē vé rĩ pi āsámvú gé 'dāá, āngũ rĩ újì ku kírì, ùcógú ágbó 'bá āzi sī ku, dōku ágbó ànyāpá sī ku.' Kúru ìmi ícò nĩ ámá 'yozú kīnī, Úpí Múngú ri éšì múké 'bá 'bá Ìsèrélē vé rĩ pi ní, ìmi 'bá Èjèpétò vé rĩ pi, ìri ìmi ìrĩnā rá.

8 Ūgalaku Èjèpétò vé rĩ pi ārèvú céré ímú kũmũcì ùtjì má ɛndrɛtì gé, kōpi ma mǎ drĩ ìrĩ sī, kōpi 'yo, má jì mávé 'bá rĩ pi mužú. Tā 'dĩri ā vùdrĩ gé, ma kúru 'de mụ." Jĩkó ní 'deé Mósê agá rĩ sī, ìri ní 'bāgú rĩ kuzú, ìri ní füzú mužú āmvé.

9 Úpí Múngú 'yo ándúrú Mósê ní kīnī, "'Bāgú rĩ ícò ìmi yìj ku. Kúru ìri sē ma tā āyázú āyāyā ni pi 'o tré āngũ Èjèpétò vé rĩ agá."

10 Mósê pi Ārónā be 'okí tā āyázú āyāyā 'dĩ' 'béé céré 'bāgú rĩ ɛndrɛtì gé rá, 'bo Úpí Múngú sê 'bāgú rĩ éšì gō teéte, lē 'bá Ìsèrélē vé rĩ pi oyujì fujì ívé āngũ Èjèpétò vé rĩ agásĩ ku.

12

Múngú ẹ̀lì 'bá Ẹ̀sèrélẹ̀ vé rĩ pi vé jó tị gé sị

1 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósè pi ní Ārónā be Ẹ̀jẹ̀pétò gá 'dālẹ̀ kīnī,

2 "Mbāá nōrì ịrì adri ịmì ní mbāá ịmì ní 'dózu ịmivé ílí lāzú rĩ.

3 Mí áyú 'bá Ẹ̀sèrélẹ̀ vé rĩ pi ní cére kīnī, ụ́'dú mụdrị mbāá nōrì vé rĩ gé, 'bẹ̀tị ọ̀lu ọ̀lu é 'dú kābīlò mva dọku ndrị mbaápi fólò nì.

4 Dò 'bá rĩ pi vé káláfe 'bẹ̀tị 'dígé rĩ mādānā, ịcókí kābīlò rĩ nyaá deę cére ku, kọpi ā úmúkí ị 'bẹ̀tị āzi ịnyinānā nì be, kọpi ẹ̀ ịpẹ̀kí kābīlò ị ní ịcọ nyaá cére rá nì.

5 Ānyāpá ịmì ní ịpẹ́e rĩ ā adri kābīlò ágó, dọku ndrị ágó adriipi ílí be ọ̀lu, rụ́'bá be múké nì.

6 Ịmì ụ̀tẹ̀kí kọpi múké cīmgbá cazú ụ́'dú mụdrị drị nì sụ mbāá 'diri vé rĩ agá, kúru 'bẹ̀tị ọ̀lu ọ̀lu Ẹ̀sèrélẹ̀ vé rĩ pi ā ọ̀lúkí kābīlò rĩ pi ndrị rĩ pi be, ụ̀tú rĩ ní 'dengará gá nyā rĩ gé 'dígé.

7 Kọpi é 'dúkí kābīlò rĩ vé ọ̀rì, dọku ndrị rĩ vé ọ̀rì ụ̀bẹ́e jó kọpi ní ngá nyazú rĩ vé kẹ̀tị ẹ̀ ẹ̀rife ịrị 'dī'bée ā rụ́'bá gá sị, āzini uru rĩ ā rụ́'bá gá.

8 Ịnịnā ọ̀lu ọ̀lu 'dāri sị, kọpi ā úzóki kābīlò rĩ vé zāá, dọku ndrị rĩ vé zāá úzózo, ā nyakí pángá ị ní á'dí ọ̀kúfị ọ̀kó nì sị, tịbị nị draápi dradra nì sị.

9 Ā nyakí zāá rĩ ụ̀bụ̀rụ́ ku, dọku ā á'díkí á'dí ā'di ku. Ā úzóki cére úzózo, drị nì pi, pá nì pi, fí nì pi, úgú nì pi be cére ā úzóki úzózo.

10 Ā kukí zāá rĩ ẹ̀ ịmbítā caá drụ́ ụ́'bụ̀tịnā gá ku. Zāá rĩ ẹ̀ ịmbítā ace dō rá, ā zākí veé 'dīsī rá.

11 Ịmì kādō rii ịnyá rĩ nyaá, ịmì trakí ịmivé bōngó akoó rụ̀kụ́ rĩ pi úsú ịmivé gō rụ́'bá gá, ịmì úsúkí mọ̀rọ̀kú ịmì pá gá, ịmì 'dúkí ịmivé túre rụ̀kú kúu ịmì drígé. Ịmì nyakí ịnyá rĩ mbèlè mbèlè, Ụ́'dú 'diri Úpí Múngú ní Ẹ̀lízú Jó rĩ pi tị gé sị rĩ.

12 "Ịnịnā ọ̀lu ọ̀lu 'dāri sị, ma ịmụ ẹ̀lì trāá āngū Ẹ̀jẹ̀pétò vé rĩ agásí, ma 'bá Ẹ̀jẹ̀pétò vé rĩ pi vé anjì āgō tìlẹ̀ káyú rĩ pi ú'dị ọ̀nyāpá āgō káyú rĩ pi be cére, ma múngú Ẹ̀jẹ̀pétò vé rĩ pi ịrīnā rá, ā'diātāsīyā ma Úpí Múngú 'i.

13 Ọ̀rì ịmì ní ụ̀bẹ́e kẹ̀tị ẹ̀rife gá sị rĩ pi, ịrì lū 'yozú kīnī, jó ịmì ní rizú adrízú rĩ pi 'dī. Má kādō ọ̀rì ịmì ní ụ̀bẹ́e rĩ ndree, ma ẹ̀lì ịmì drígé sị. Má kādō 'bá Ẹ̀jẹ̀pétò vé rĩ pi vé anjì āgō káyú rĩ pi ú'dí, má ịcọ ịmivé anjì āgō ú'dí ku.

14 "Ụ́'dú 'diri lè ịmì 'bākí tā nì kú ịmì drígé, ílí ọ̀lu ọ̀lu, lè úyú ịmivé rĩ pi ā rikí ụ̀mụ́ 'diri nyaá Úpí Múngú rì ịnịzú.

15 Ụ́'dú ẹ̀zịrị, lè ịmì nyakí pángá ị ní á'dílẹ̀ ọ̀kúfị ọ̀kó nì áyú. Ụ́'dú ẹ̀zịrị 'dī'bée vé 'dóngará gá, lè ịmì u'dúkí ọ̀kúfị ịmivé jó agá rĩ pi cére ọ̀mve, 'bá pángá ọ̀kúfị be nì nyaápi ọ̀ká ụ́'dú ẹ̀zịrị 'diri agá rĩ, ị rì gū 'bá Ẹ̀sèrélẹ̀ vé rĩ pi ọ̀sámvú gé sị ọ̀mve.

16 Ụ́'dú ọ̀lu rĩ gé, lè ịmì úmúkí ịmì trụ́ Múngú rì ịnịjị, āzini ụ́'dú ẹ̀zịrị rĩ gé, lè ịmì úmúkí ịmì trụ́ Úpí Múngú rì ịnịjị. Ụ́'dú ịrị 'dī'bée agá, lè 'bá āzi ā nga ẹ̀zị ku. Ngá ịmì ní ịcọ 'oó rá rĩ, 'yéná ịmì ịnyá á'dí áyú.

17 "Ịmì údéki ụ̀mụ́, ịmì á'díkí pángá ọ̀kúfị ọ̀kó nì ịmì nyakí, ịmì ịgákí rì ụ́'dú má ní ịmì ịjízú ịfúzú āngū Ẹ̀jẹ̀pétò vé rĩ agásí 'dāri ọ̀nì. Ụ̀mụ́ 'diri ịmì nyakí ịrì mụzú ílí ọ̀lu ọ̀lu vú sị cére.

18 Mbãá ílí rĩ ní í'dózú rĩ vé ú'dú kãdō caá mụdrĩ drĩ ni sụ rĩ vé ùndrēŋá gá, ìmi nyakí pánga á'díle ákúfí ákó ni cĩmgbá cazú ú'dú pũkú ìrĩ drĩ ni álu vé ùndrēŋá gá.

19 Ú'dú ézĩrĩ 'dĩri agá, lē ē ìsúkí ákúfí jó ìmivé rĩ pi agásĩ ku. 'Bá pánga ákúfí be ni nyaápi ú'dú ézĩrĩ 'dĩri agá ákã rĩ, dō ìri Ìsèrélēgú yã dōku jākã yã, ì ìrĩ gũ 'bá Ìsèrélē vé rĩ pi àsámvú gé sĩ ámvé.

20 Vürã céré ìmi ní adrizú rĩ pi gé sĩ, ú'dú ézĩrĩ 'dĩri agá, 'bá ázi ā nya ngá ákúfí be ni ku, ā nyakí pánga á'díle ákúfí ákó ni áyu."

Mósē ùlū tā Múngú ní ìmbá 'í ní rĩ 'bá Ìsèrélē vé rĩ pi ní

21 Kúru Mósē ní 'bá ambugu Ìsèrélē vé rĩ pi zizú ímúzá 'í vúgá nōó, ìri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Lē 'bētĩ álu álu ē ìpē ànyápá ì ní lēé ùlú Ú'dú Múngú ní Èlìzú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ.

22 Ìmi 'bākí kãbīlō rĩ pi vé ārī, dōku ndrĩ rĩ pi vé ārī raá ìgãŋá agá, ìmi í'dúkí ìbībĩ, ìmi sukí ārī rĩ agá 'dãá, ìmi ùbēkí ārī rĩ kēētĩ ē ērĩfe ìrĩ 'dĩ'bee ā rụ'ba gá sĩ, āzini uru rĩ ā rụ'ba gá. 'Bá ázi ē ìfũ ívé jó agásĩ ámvé ku cĩmgbá ú'bútĩŋá gá.

23 Úpí Múngú kãdō èlĩ mụđ āngū Èjēpētō vé rĩ agásĩ, rii 'bá Èjēpētō vé rĩ pi ú'dú, ìri ārī ìmi ní ùbēé kēētĩ ērĩfe uru rĩ ā rụ'ba gá, āzini ērĩfe ìrĩ 'dĩ'bee ā rụ'ba gá rĩ ndre. Mālāyíkã Múngú ní ímú ìpēé āngū ú'dipi rĩ ícō fĩ ìmivé jó agá ìmivé anjĩ āgō kãyú rĩ pi ú'dú ku.

24 "Tā má ní ùlūú ìmi ní 'dĩri, lē ìmi 'dukí tā ni ngáá mụzú nyonyo, í'dózú ìmi vúgá, cazú ìmivé úyú rĩ pi vúgá.

25 Ìmi kãdō caá āngū Úpí Múngú ní ezĩ, ìri ní lēé sēé ìmi ní rĩ gé 'dãá, lē ìmi rikí ùmū rĩ vé tā 'oó mụzú dđĩ dđĩ.

26 Anjĩ ìmivé rĩ pi zĩkí dō ìmi kīnī, 'Ūmū 'bá ní rii 'oó nōri vé ìffĩ ā'di'?

27 Ìmi ùlúkí kōpi ní 'dĩni, "Bá rĩ ùmū Ú'dú Múngú ní Èlìzú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ vé rĩ nya Úpí rĩ ìnjĩzú, Úpí Múngú kã rii 'bá Èjēpētō vé rĩ pi ú'dú, èlĩ 'bá Ìsèrélē vé adri'ba Èjēpētō agá rĩ pi vé jó drĩgē sĩ, úló 'bá ázi ā rụ'ba áluŋáni kuyé.' " 'Bá rĩ pi kã tā Mósē ní ùlūú rĩ yĩ, kōpi ní drĩ sızú Múngú rĩ ìnjĩzú.

28 'Bá Ìsèrélē vé rĩ pi 'dukí tā rĩ ngáá sũ Úpí Múngú ní ezĩ Mósē pi ní Áronã be rĩ tĩnĩ.

Anjĩ kãyú rĩ pi vé ùdrãngará

29 Kã adrii ìnĩŋá ágágá, Úpí Múngú ní 'bá Èjēpētō vé rĩ pi vé anjĩ āgō kãyú rĩ pi ú'dízú, í'dó 'bãgú mālũngã ruđpi rĩ vé mvá ágó kãyú rĩ 'dđĩ drãá, ú'dú anjĩ āgō kãyú rĩ pi cĩmgbá cazú 'bá ì ní 'yĩ kuú 'bú agá rĩ vé mvá ágó kãyú rĩ vúgá, āzini ú'dú ànyápá rĩ pi vé anjĩ tĩl kãyú rĩ pi ùdrãá céré.

30 Ìnĩŋá 'dãri sĩ, 'bãgú rĩ ívé ùgalaku rĩ pi be, 'bá Èjēpētō vé rĩ pi be arukí ú'dú gélésĩ, kōpi ní í'dózú lűlű gazú āngū Èjēpētō vé rĩ agá 'dãá, ā'diãtãsiyã 'bētĩ ázi ávú ní drãá 'a ní gé kuyé ni 'dãayo.

'Bá Ìsèrélē vé rĩ pi vé fũngará Èjēpētō agásĩ rĩ

31 Ìnĩŋá 'dãri sĩ, 'bãgú rĩ ní Mósē pi zizú Áronã be ímúzá 'í vúgá nōó, ìri ní 'yozú kīnī, "Ìmi ìmivé 'bá ìsèrélē vé rĩ pi be, ìmi ngakí fũú mávé 'bá

rĩ pi ăsámvú gé sī 'dĩsĩ rá, ĩmi mụkí ĩmivé Úpí Múngú ĩmi ní tã ni zĩĩ má tĩ gé rĩ ĩnĩĩ.

32 ĩmi 'duki ĩmivé kăbĩlō, ndrĩĩ, tĩ rĩ pi be céré mụzú ĩndĩ. 'Bo ĩmi kukĩ má ní tăkĩrĩ ũgbále."

33 'Bá Ĕjĕpĕtō vé rĩ pi ní 'yozú 'bá ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi ní kĩnĩ, "Ĩmi fũkĩ 'bávĕ ăngũ agásĩ mbĕlĕ mbĕlĕ, ĩmi fũkĩ dō kuyé, 'bá céré ũdră rá."

34 Kúru 'bá ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi ní fúndru ĩ ní usaá yĩĩ sĩ, ĩ ní drĩ ăkúfĩ yĩĩ 'a ni gé kuyé ni 'dúzú ũdăzú lăálă rĩ pi agásĩ, kōpi ní lăálă rĩ pi ũmbézú bōngó sĩ, kōpi ní u'duzú 'băzú ĩ kĩdĩ gé, kōpi ní 'dezú mụzú.

35 'Bá ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi 'duki tã rĩ ngăá sũ Mósĕ ní ũlũú ĩ ní rĩ tĩnĩ, kōpi zĩkĩ ngă ĩ ní údé dăbũ sĩ ni pi, aya ógũ 'bá ógũógũ sĩ ni pi, bōngó ũnyĩ be ni pi be 'bá Ĕjĕpĕtō vé rĩ pi vúgă.

36 Úpí Múngú sĕ 'bá Ĕjĕpĕtō vé rĩ pi 'băkĩ ęsĩ múké 'bá ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi ní, kōpi sĕkĩ ngă 'bá ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi ní zĩĩ rĩ pi rá, să kōpi ní fũzú Ĕjĕpĕtō agásĩ rĩ gé, kōpi 'duki ă 'bú Ĕjĕpĕtō vé rĩ pi mụzú ĩndĩ.

37 ĩnĩnă 'dări sĩ, 'bá ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi í 'dókĩ ęcĩ tuú kũrũ Rămăsĕsĕ vé rĩ gé, cĩmgbă cazú kũrũ Sōkótō vé rĩ gé. 'Bá mụ 'bá rĩ pi ęlĩfũ mũdũrũlũ áziyă (600,000), 'dĩ 'bĕe céré ăgō, 'bo lăkĩ ũkú rĩ pi anjĩnă rĩ pi be kuyé.

38 'Bá ũrũkō kărăkară 'dekĩ mụyú 'bá ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi vúgă sĩ ĩndĩ. Tĩ, ndrĩĩ, ăzini kăbĩlō kărăkară 'dekĩ mụzú ĩndĩ.

39 Kōpi ní fúndru ĩ ní usaá yĩĩ sĩ ăkúfĩ ăkō ĩ ní ĩjĩ Ĕjĕpĕtō gălĕsĩ rĩ 'băzú á 'dízú pángă rú. Ă 'diătăsiyă idrókĩ kōpi ĩfũú ăngũ Ĕjĕpĕtō vé rĩ agă 'dăăsĩ, kōpi ĩsũkĩ să ĩnyă á 'dízú ni kuyé.

40 'Bá ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi adríkĩ Ĕjĕpĕtō agă 'dălĕ caă ĩlĩ mũdũrũlũ sũ pũkũ na (430).

41 ĩlĩ mũdũrũlũ sũ pũkũ na (430) 'dĩri vé ũdũ gé, Úpí Múngú vé 'bá ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi ní fũzú ăngũ Ĕjĕpĕtō vé rĩ agásĩ úyú ĩvé rĩ vú sĩ.

42 ĩnĩnă 'dări sĩ, Úpí Múngú 'bă mĩ kōpi ndrĕzú, ĩjĩ kōpi ĩfũú ăngũ Ĕjĕpĕtō vé rĩ agásĩ rá. ĩlĩ ălu ălu, lĕ 'bá ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi ĕ ĩgăkĩ ĩnĩnă 'dări vé tă, kōpi ă rĩkĩ Úpí Múngú rĩ ĩnĩĩ úyú ĩvé rĩ pi be.

Ū'dú Múngú ní Ɛlĩzú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ vé tă

43 Úpí Múngú ní 'yozú Mósĕ pi ní Ăronă be kĩnĩ, "Tăĩmbĩ Ū'dú Múngú ní Ɛlĩzú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ pi 'dĩ:

"Lĕ jăkăgũ ă nya ũmũ rĩ ku.

44 Tũgĕrĩ mí ní jeé, mí ní ágélĕ ni ĕ tĩ lĩjĩ gĩ rĩ, ĩri ícō ũmũ 'dĩri nya rá.

45 Ūmũ ĩmũpi adriipi mívĕ ăngă, ăzini 'bá riipi ęzĩ ngăăpi mí ní, mí ní rĩi ũfĕfĕ rĩ, ă nya ũmũ rĩ ku.

46 "'Bá ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi ă nyakĩ zăă ũmũ vé rĩ jó agă 'dăă ũgōgō. Ă jĩkĩ zăă rĩ fũú ămvĕ ku. Ă űōkĩ zăă rĩ vé fă ăluŋáni ku.

47 Lĕ 'bá ĩsĕrĕlĕ vé rĩ pi ărĕvũ céré ă nyakĩ ũmũ ũ'dú 'dări ĩnĩjĩzú ănĩ.

48 "Jăkăgũ riipi adriipi ĩmi ăsámvú gé, lĕepi ũmũ Ū'dú Úpí Múngú ní Ɛlĩzú Jó rĩ pi tĩ gé sĩ rĩ nyaăpi rĩ, lĕ ă ũlĩ anjĩ ăgō adri 'bá ĩvé ăngă rĩ pi vé ágélĕ ĕ tĩ rá. Kúru kōpi ícō ũmũ rĩ nya rá, sũ 'bá ĩsĕrĕlĕ vé ni tĩnĩ. 'Bá ágō ĩ ní ágélĕ ni ĕ tĩ lĩjĩ kuyé rĩ, ă nya ku.

⁴⁹ Tãĩmbĩ ălu ălu ĩ ní rizú ágélé ě tĩ lizú 'dĩri, ĩri 'i nga 'bá ĩsĕrélĕ vé rĩ pi ní ăzini jăkă adri' 'bá ĩmi ăsămvú gé rĩ pi be céré."

⁵⁰ ĩsĕrélĕ rĩ pi ărĕvú céré 'dukĩ tă Úpĩ Múŋgú ní eziĩ Mósĕ pi ní Ărónă be rĩ ngaá rá.

⁵¹ Ʋ'dú ălu ălu 'dări sĭ, Úpĩ Múŋgú ĩjĩ 'bá ĩsĕrélĕ vé rĩ pi ĩfũú ăngũ Ĕjĕpĕtô vé rĩ agásĩ ămvé úyú ĩvé rĩ vú sĭ.

13

Múŋgú gũ anji ăgô kăyú rĩ pi 'í ní

¹ Úpĩ Múŋgú ní 'yozú Mósĕ ní kĭnĭ,

² "Í gũ 'bá ĩsĕrélĕ vé rĩ pi vé anji ăgô kăyú rĩ pi adriĩ túŋgú. Ănji ĩsĕrélĕ vé ĩ ní tĩjĩ kăyú rĩ pi, ănyăpă ĩ ní tĩjĩ kăyú rĩ pi be, kôpi mávé ní."

³ Kúru Mósĕ ní 'yozú 'bá ĩsĕrélĕ vé rĩ pi ní kĭnĭ, "Lĕ ĩmi igákĩ ú'dú ĩmi ní ĩfũzú Ĕjĕpĕtô agásĩ, ĩmi ní ĩzăngă nyazú túgĕrĩ rú 'dări, ă'diătăsĭyă Úpĩ Múŋgú ĩjĩ ĩmi ĩfũú ũkpô ívé rĩ sĭ nĭ. 'Bá ăzi ă nya pánga ĩ ní ă'dĩ ăkúfĩ sĭ nĭ ku.

⁴ Lĕ ĩmi igákĩ ú'dú ĩmi ní ĩfũzú ăngũ Ĕjĕpĕtô vé rĩ agásĩ mbăă Ăbĭbũ* agá rĩ vé tă.

⁵ Úpĩ Múŋgú ezi ĩmi é'bĭpĭjĩ ní ăngũ 'bá Kănănă vé rĩ pi vé rĩ, Hĭtĩ rĩ pi vé rĩ, Ămóră rĩ pi vé rĩ, Hĭvĩ rĩ pi vé rĩ, ăzini Jĕbúsĩ rĩ pi vé rĩ, sĕ ĩmi ní, ăngũ 'dări múké, lé be, ăzini ônyú be. ĩmi cakĩ dô ăngũ 'dări agá gĩ, ĩlĩ ălu ălu, mbăă Ăbĭbũ vé rĩ gé, lĕ ĩmi údéki ũmũ, ĩmi nyakĩ ú'dú ĩmi ní ĩfũzú ăngũ Ĕjĕpĕtô vé rĩ agásĩ 'dări igázú ănĭ.

⁶ Lĕ ĩmi nyakĩ pánga ĩ ní ă'dĩ ăkúfĩ ăkó ni caá ú'dú ézĩrĩ, ca dô ú'dú ézĩrĩ gĩ, lĕ ĩmi údéki ũmũ Úpĩ Múŋgú ri ĩnjĩzú.

⁷ Ʋ'dú ézĩrĩ 'dĩri agá, lĕ ĩmi nyakĩ pánga ĩ ní ă'dĩ ăkúfĩ ăkó ni, lĕ ăkúfĩ ă adri ĩmivé jó agá ku, ăngũ ĩmi ní adrizú rĩ agásĩ céré, ăkúfĩ ă adri ku.

⁸ Ʋ'dú ézĩrĩ 'dĩri agá, lĕ 'bĕtĩ ălu ălu ă ũlũ anji ívé rĩ pi ní 'dĭni, 'Ma ri tă 'dĩri 'o 'dĭni, ă'diătăsĭyă tă Úpĩ Múŋgú ní 'oó má ní, ĩri ní ma ĩjĩ ĩfũú Ĕjĕpĕtô agásĩ ămvé rĩ sĭ.'

⁹ Ʋmũ nōri adri sũ ngá ĩ ní 'yĩ drĭgé rĩ tĭni, dôku ngá ĩ ní 'băă ëndrĕtĩ gé rĩ tĭni, ĩmi igákĩ rĩ tă Múŋgú ní eziĩ ĩmi ní rĩ ănĭ, ĩmi ũlũkĩ ri ĩmivé anjină rĩ pi ní. ĩmi ndrekĩ drĩ kă, Úpĩ Múŋgú ĩjĩ ĩmi ĩfũú ăngũ Ĕjĕpĕtô vé rĩ agásĩ ũkpô ívé rĩ sĭ nĭ.

¹⁰ ĩlĩ ălu ălu, ĩmi údéki ũmũ riĩ nyaá ú'dú 'dĩri gé.

¹¹ "Úpĩ Múŋgú ri ĩmú ăngũ 'bá Kănănă vé rĩ pi ní adrizú rĩ sĕ ĩmi ní, sũ ĩri ní eziĩ ĩmi ní, ăzini ĩmi é'bĭpĭjĩ ní rĩ tĭni. ĩmi kădô caá ăngũ rĩ agá 'dăă,

¹² ĩmi gũkĩ anji ăgô kăyú rĩ pi, ănyăpă ăgô kăyú rĩ pi be céré sĕĕ Úpĩ Múŋgú ní.

¹³ 'Bá ălu ălu ă újă ívé dōngĩ ágó kăyú rĩ ívé kăbĭlô mvă ágó rú ni sĭ, dōngĩ rĩ ě drĭ jezú ănĭ. 'Bo újă dô dōngĩ rĩ kuyé, ă pi umbe ni ņôó rá. Lĕ 'bá ălu ălu ă je ívé mvă ágó kăyú rĩ ě drĭ jeje.

* **13:4 13:4 Mbăă Ăbĭbũ:** Mbăă Ăbĭbũ 'í dô 'i Gbara vé útútú gé, cazú ĩrĭbĭlĩ vé útútú gé. Mbăă 'dĩri ĩlĩ rĩ vé 'í dōngără, ă'diătăsĭyă 'bá ĩsĕrélĕ vé rĩ pi ĩfũkĩ ăngũ Ĕjĕpĕtô vé rĩ agásĩ mbăă 'dĩri agá.

14 “Úmvúlésí anji ìmivé rī pi zíkí dō ìmi, ‘Tā ī ní rizú anji āgō kāyú rī pi ē drī jezú rī vé ifííí à‘di?’ Ìmi ‘yokí kōpi ní kīnī, ‘Úpí Múngú íjī ‘bá ifūú āngū Ējēpétō vé ‘bá ní adrizú ānī tūgērī rú rī agásí ūkpō ívé rī sī.

15 Ọtú ‘bāgú Ējēpétō vé rī ká gāá ‘bá oyuḡá sī, Úpí Múngú ú‘dì ‘bá Ējēpétō vé rī pi vé anji āgō kāyú rī pi, ānyāpá āgō kāyú rī pi be ūdráá rá. Sē ‘bá ní rizú ānyāpá āgō kāyú rī pi sēzú zázú Úpí Múngú ní rōbōḡō rú ‘bávé anji āgō kāyú rī pi ē drī jezú kābīlō mvá sī ānī.’

16 Tā ī ní rizú anji āgō kāyú rī pi ē drī jezú rī adri sū ngá ī ní ‘yīí drígé rī tīnī, dōku ngá ī ní ‘yīí ẹndrẹtī gé rī tīnī, ìmi ígákí rī tā Úpí Múngú ní ‘bá íjízú ifūzú āngū Ējēpétō vé rī agásí ívé ūkpō sī rī ānī.”

Īsērélē rī pi zokí yīī tafu rī agásí

17 ‘Bāgú Ējēpétō vé rī ká ‘bá Īsērélē vé rī pi oyuḡú muzu, Múngú ko kōpi ē drī muzu létí mupí āngū Fēlēsētē vé rī gé sī kuyé, létí rī ē ẹlī dō ẹlī ẹlī drááāsīyā. Múngú kīnī, “Kōpi fíkí dō ẹ‘dì agá, kōpi ívé ūmī újā gōzú ānī vúlé Ējēpétō gá ūzi.”

18 ‘Bo Múngú ko kōpi ē drī muzu létí ‘i ánápi trāá āngū ā‘wí cínýáfā rú rī gélésíla, Yīī Tafu Ika rī géle rú. ‘Bá Īsērélē vé rī pi fúkí āngū Ējēpétō vé rī agásí m‘bá m‘bá ẹ‘dì ‘dì‘bá rī pi tīnī.

19 Mósē ká ifūú Ējēpétō agásí, ‘du fá Yōsépá vé rī muzu ĩndī, ā‘diātāsīyā Yōsépá ezi ọtú ‘bá Īsērélē vé rī pi ní kīnī, “Á nī rá Múngú rī ūmvúlésí ímú ìmi ízā ko rá, kúru ìmi kádō fūú muzu, ìmi jíkí mávé fá muzu ĩndī.”

20 ‘Bá Īsērélē vé rī pi ká kūrú Sōkótō vé rī kuú, kōpi mukí mōrōgó ‘beé kūrú Ētāmā vé rī gé, ìnyíná āngū ā‘wí cínýáfā rú rī gé.

21 Kádō adrií ūtúná sī, Úpí Múngú rī írībítí sē āsō kōpi ẹndrẹtí gé rī kōpi ē drī ko muzu. Kádō kpá adrií ìníná sī, ìri sē ácí rī dī kōpi ẹndrẹtí gé, kōpi ā ndrekí rī āngū ānī ìníná rī sī, kōpi ā tukí rī ẹcī ūtúná sī, dōku ìníná sī.

22 Írībítí rī rī ‘bá Īsērélē vé rī pi ē drī koó muzu ūtúná rī sī, āzini ácí āsōpí rī, rī kōpi ē drī koó muzu ìníná rī sī.

14

1 Kúru Úpí Múngú ní ‘yozú Mósē ní kīnī,

2 “‘Í ‘yo ‘bá Īsērélē vé rī pi ní, kōpi ā újákí ī gōó muḡ mōrōgó rī ‘beé kūrú Pī Hāhīrótā vé rī gé, Mīgōdólā pi vé āsámvú yīī tafu ika rī be rī gé. Kōpi ā ‘bekí mōrōgó rī yīī tafu ika rī ā gārā gá, ìnyíná kūrú Bālā Zēfónā vé rī ā gārā gá.

3 ‘Bāgú Ējēpétō vé rī ímú ūsū, ìri ‘yo, “Bá Īsērélē vé rī pi ndākí létí tí, kōpi rī ájā āngū ā‘wí cínýáfā rú rī agá ‘dīí‘dī.’

4 Ma sē ‘bāgú rī vé ẹsī rī rete, ìri gō ìmi vúdřī dro, ‘bo ma ‘bāgú rī ndē ívé āngáráwá rī pi be rá. Tā má ní ímúzú kōpi ndézú rī, ìri sē ‘bá rī pi cére ímú ma íngú ānī rá. ‘Bá Ējēpétō vé rī pi ímú nī ‘yozú kīnī, ádarú ma Úpí Múngú ‘i.” Kúru ‘bá Īsērélē vé rī pi ní mōrōgó ‘bezú vūrā Úpí Múngú ní lūú ī ní rī gé.

5 ‘Bāgú Ējēpétō vé rī ká yīī kīnī ‘bá Īsērélē vé rī pi ápákí muzu gí, ‘bāgú rī ívé ūgalaku rī pi be, kōpi ní ívé yíkí újázú ‘yozú kīnī, “Í ndrekí drī tā

'bá ní 'oó 'dĩri ká, 'bá kuki 'bá 'dĩ'bée ápá rá ásí? Kòpi gòkí 'bá ní ẹ̀zì ngaa ðìjì ku!"

⁶ Kúru 'bágú rī útú ívé ārābīyā ī ní rīi useé hūsānī* sī rī kú ìnógòsì, 'dù ívé àngáráwá rī pi mužú ìndī.

⁷ 'Dù ārābīyā múké múké ī ní rīi useé hūsānī sī rī pi mūdūrūlū ázīyá, 'dù kpá ārābīyā ī ní rīi useé hūsānī sī Ējēpétò agá 'dāá rī pi, ũ'bā ũgalaku rī pi adrii drīkoma rú ārābīyā ī ní rīi useé hūsānī sī rī pi drīgé sī àlu àlu cére.

⁸ Úpí Múngú sē 'bágú Ējēpétò vé rī ē ẹ̀sì teete, ā dro rí 'bá Īsērélē vé rī 'bá ápá 'bá mu 'bá ũrī ákò 'dĩ'bée ā vùdrī mužú.

⁹ 'Bá Ējēpétò vé rī pi, àngáráwá 'bágú rī vé rī pi, 'bá únjú 'bá hūsānī sī rī pi, àzini únjú 'bá ārābīyā ī ní useé hūsānī sī rī pi be riki 'bá Īsērélē vé rī pi ā vùdrī droó mužú, kòpi cakí mužú Īsērélē rī pi ìsù vūrā kòpi ní mužú adrizú rī gé yījì tafu ika rī ā gārā gá ìnyinà Pī Hāhīrótā gá, ìnyinà kūrū Bālā Zéfónā vé rī ā gārā gá.

¹⁰ 'Bá Īsērélē vé rī pi kà ndree 'bágú rī ri ìmù ívé 'bá Ējēpétò vé rī pi be ī vùgálé rú, ũrī ìmvù kòpi ambamba, kòpi ní útrézú Úpí Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé, Múngú ā ko ī ìzā.

¹¹ Kòpi ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Mí ìjì 'bá ũdrāā àngū ā'wí cínýáfā rú rī gé nógó ā'dí ā tā sí? Ējēpétò agá 'dāá, nyòókú àvù sīzú ní 'dāáyo? 'Í 'o mi ngóni ngóni 'bá ìjìzú ìfùzú Ējēpétò agásì àmvé?"

¹² 'Bá 'yokí mí ní àndúrú Ējēpétò gá 'dálé rá, 'bá kīnī, 'Mí ku 'bá adrikí 'bá Ējēpétò vé rī pi ní tùgẹ̀rī rú, rīi ẹ̀zì ngaa kòpi ní.' 'Bávé adringará tùgẹ̀rī rú Ējēpétò gá 'dálé rī múké, ndē 'bá ní ìmùzú ũdrāzú àngū ā'wí cínýáfā rú rī agá nógó rī."

¹³ Mósē ní újázú 'bá Īsērélē vé rī pi ní kīnī, "Ìmi 'okí ũrī sī ku! Ìmi úmbékí ẹ̀sì, ìmi àndrū tā Úpí Múngú ní ìmi pazú rī ndre rá, 'bá Ējēpétò vé rī mi ní ndree ìmù 'bá 'dĩ'bée, ìmi gòkí kòpi ndree ðìjì ku.

¹⁴ Úpí Múngú rī ìmi ní úmbā rī fù nī, lē ìmi adrikí mādā."

¹⁵ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Ngá mí ní rizú mí ìmāmālāzú mā ko mī ìzā rī ā'dí? 'Í lū 'bá Īsērélē vé rī pi ní, kòpi ā útrúkí ī mužú drīdrī.

¹⁶ Mí inga mívé túré suú yījì tafu ika rī drīgé 'dálé, yījì rī ē ẹ̀dì rí 'i, 'bá Īsērélē vé rī pi ē ẹ̀lìkí rí mužú àngū ā'wí rú rī agásì.

¹⁷ Ma sē àngáráwá Ējēpétò vé rī pi ē ẹ̀sì ri tete, kòpi Īsērélē rī pi ā vùdrī dro mužú yījì tafu ika rī agásì, ma 'bágú rī ndē ívé àngáráwá rī pi be, ārābīyā ī ní useé hūsānī sī rī pi be, ī kúru ma ìnjì àní rá.

¹⁸ Má kādò 'bágú rī ndée ívé àngáráwá rī pi be gí, 'bá Ējēpétò vé rī pi ìmù nī amá 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú 'i."

¹⁹ Kúru Múngú vé mālāyikā rīipi àngáráwá Īsērélē vé rī pi ē drī koópi rī gō 'i újā adrii kòpi ā úgóró gá. Ìrībìtì àsòopi kòpi ẹ̀ndrẹ̀tì gé rī gō 'i újā adrii kòpi ā úgóró gá.

²⁰ Ìrībìtì rī mužú adrii àngáráwá Ējēpétò vé rī pi àsámvù gé 'bá Īsērélē vé rī pi be. Àngū rī ká nìjì cìcì, ìrībìtì rī gō 'i újā ðìjì 'bá Īsērélē vé rī pi ní àcì rú ìnì be rá. 'Bo ìrībìtì rī sē àngū rī nì kú cìcì àngáráwá Ējēpétò vé rī pi

* 14:6 14:6 Hūsānī: Hūsānī rī ànyápá óngù njuúpi ambamba ní, ī rī ārābīyā ẹ̀'dì 'dìzú rī use àní.

ní, sē āngáráwá Ējēpétō vé rī pi útrúkí ĩ caá 'bá Īsērélē vé rī pi ā gārā gá 'dāá kuyé.

²¹ Kúru Mósē ní ívé túré ingazú suzú yīi tafu ika rī drīgé 'dāá, ĩnīnā 'dāri sī, Úpí Múngú ní ūlī ĩpēzú ūtú ní ĩfūngará gálésīla ūkpō be, vīzú ĩnī be rā, yīi tafu rī ní 'i édízú, sē āngū rī gō adrii ā'wí rú.

²² Kúru 'bá Īsērélē vé rī pi ní elīzú mužú āngū ā'wí rú, yīi 'i édípi ngaápi kú ngénjī rī āsámví gé sī.

²³ 'Bá Ējēpétō vé rī pi, āngáráwá 'bāgú rī vé rī pi be, kōpi ní 'bá Īsērélē vé rī pi ā vūdrī drozú mužú, kōpi njukí mužú ívé hūsánī rī pi sī, āzini ārābīyā ĩ ní useé hūsánī sī rī pi sī mužú yīi tafu ika 'i édípi kú ngénjī rī āsámví gé sī.

²⁴ 'Bo kā mužú adrii ū'būti kūnīkūnī, Úpí Múngú ndre āngū ímúzú 'bá Ējēpétō vé rī pi drīgé vūgá nōō ĩrībīti dīpi aci rú rī agāsī, sē ūrī ĩmvú kōpi ambamba.

²⁵ Múngú sē 'bá Ējēpétō vé rī pi vé ārābīyā rī pi ā pá ate ūtrētrē agá, ícókí njuú ku. 'Bá Ējēpétō vé rī pi ní 'dezu útrézú kīnī, "Lē 'bá 'dekí fūú mužú nōósī rá! Úpí Múngú 'de 'bá Īsērélē vé rī pi vūgálésī, ĩri ri ūmbā rī fū 'bá be nī."

²⁶ Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Mí inga mívé túré suú yīi tafu ika rī drīgé 'dāá, yīi rī ē ící rī 'i 'bá Ējēpétō vé rī pi ĩmūlūú ívé ārābīyā useé hūsánī sī rī pi be, āzini 'bá únjú' 'bá hūsánī sī rī pi be."

²⁷ Kúru Mósē ní ívé túré ingazú suzú yīi tafu ika rī drīgé 'dāá, kā mužú adrii ū'būtiñá sī, yīi rī ní 'i ícízú kpūkú. 'Bá Ējēpétō vé rī pi 'bīkí kōdō ápá fūú yīi rī agāsī, 'bo Úpí Múngú ú'bé kōpi gōō yīi tafu ika rī agá 'dāá ūzi.

²⁸ Yīi rī ĩmūlūú ārābīyā ĩ ní useé hūsánī sī rī pi, 'bá únjú' 'bá hūsánī sī rī pi be, 'bāgú rī vé āngáráwá 'bá Īsērélē vé rī pi ā vūdrī dro' 'bá rī pi be céré, 'bá āzi pa 'i ālunānī kuyé.

²⁹ 'Bo 'bá Īsērélē vé rī pi ní elīzú mužú āngū ā'wí rú rī gé sī, yīi 'i édípi ngaápi kú ngénjī rī āsámví gé sī.

³⁰ Ū'dú 'dāri gé, Úpí Múngú pa 'bá Īsērélē vé rī pi 'bá Ējēpétō vé rī pi drīgé sī rá, 'bá Īsērélē vé rī pi ndrekí 'bá Ējēpétō vé rī pi vé āvū ūdrā' 'bá kú yīi ā gārā gá sī rī pi rá.

³¹ 'Bá Īsērélē vé rī pi ká Úpí Múngú vé ūkpō 'bá Ējēpétō vé rī pi ndēzú rī ndreé, sē kōpi ĩnījīkí Úpí Múngú ri ānī rá, kōpi 'bākí ẹsī Úpí Múngú drīgé, āzini ĩrivé ātí' 'bá Mósē drīgé.

15

Úngó Mósē ní ngoó rī

¹ Kúru Mósē pi ní úngó 'dīri ngozú 'bá Īsērélē vé rī pi be Úpí Múngú ní, "Ma úngó ngo Úpí Múngú ní, ā'diātāsīyā ĩri ní ari' 'ba rī pi ā ūkpō ndēé rá rī sī.

Ú'bé 'bá únjú' 'bá hūsánī sī rī pi ívé hūsánī rī pi be céré yīi tafu agá.

² Úpí Múngú ri má ní ūkpō sē nī, āzini ĩri sē ma úngó ngo nī, pa ma ari' 'ba rī pi drīgé sī nī, ĩri mávé Múngú, ma ĩri íngú,

ĩri Múngú má étépi vé ni, ma ĩri íngúngũ.

3 Úpí Múngú ri 'bá ẹ'dí 'dịpi ndéepi rá ni,

ĩrivé rú Úpí 'i.

4 'Bágú rĩ vé ǎngáráwá rĩ pi ìvé ǎrābìyā ĩ ní useése rĩ pi be,

Múngú ú'bé kọpi Yị Tafu Ika rĩ agá.

'Bágú rĩ vé ũgalaku ẹ'dí ǎ tǎ nǐ'bá múké múké rĩ pi

u'dekí ũdrǎá Yị Tafu Ika rĩ agá.

5 Yị kụpí kụkụ rĩ ìmùlù kọpi,

kọpi u'dekí áwí yị ǎ ndúgé 'dǎá, sụ írǎ ní 'deé áwí yị ǎ ndúgé rĩ tịni.

6 Úpí Múngú,

mívé ũkpō aga rá,

mívé ũkpō

ú'dí ari'ba rĩ pi ũdrǎá céré.

7 Mívé ũkpō agaápi rá rĩ sǐ,

'í ndé 'bá mǐ ọwụ'bá rĩ pi rá,

jǐkó mívé rĩ sǐ,

'í zǎ 'bá 'dǐ'bée veé kuú úfúrágú rú, sụ ásé ní veé rĩ tịni.

8 Ẹvǐvǐ mívé rĩ sǐ,

yị rĩ aco 'i ngáa kuú ngénjǐ,

yị rǐpí dịpi rĩ gō 'i újǎ troó kuú ngũ,

Mǐ nǐ kụpí kụkụ rĩ gō dị ku.

9 Ari'ba rĩ pi ríkí ĩ íngú kǐnǐ,

'Ma kọpi ǎ vǐdrǐ dro, ma kọpi uru rá,

ma kọpivé ǎ'bú u'dụ kọpi drǐgé sǐ,

ma kọpi ú'dí ũdrǎ céré,

ma mávé ǐlǐ ǎco rĩ ínjé,

ma kọpi ú'dí ũdrǎ rá.'

10 'Bo Úpí Múngú, 'í vu mívé ẹvǐvǐ,

sē yị tafu rĩ ìmùlù kọpi,

kọpi u'dekí tǐ yị ǎ ndúgé

sụ írǎ ní 'deé tǐ yị ǎ ndúgé rĩ tịni.

11 Úpí Múngú, múngú ǎzi sụpí mí tịni 'dǎáyo,

ǎ'di adri sụ mí tịni,

uleteretere ũkpō be nǐ?

'Bá ĩ ní ruú, ǎzini ĩ ní íngú sụ mí tịni rĩ ǎ'di 'i?

ǎ'di ri ícó tǎ ǎyǎzú ǎyǎyǎ ni 'o sụ mí tịni nǐ?

12 Mǐ 'da mívé ũkpō,

nyọkú rĩ zǐ 'i, ute kọpi céré.

13 Lēngará mívé agaápi rá rĩ sǐ,

mǐ 'bá mí ní kọpi ípá rĩ pi ẹ drǐ ko mụzú rá.

Ũkpō mívé rĩ ícó kọpi ũtē

ca mívé vǔrǎ uleterere rĩ gé rá.

14 Súrú rĩ pi kádō tǎ 'dǐri yị, ĩri sē kọpi ǎ rụ'bá ri yǎyǎ.

Ūrǐ ri 'bá Fēlēsētē vé rĩ pi ìmvú ambamba.

15 Ūrǐ ri ìmú drǐkoma Ẹdómǎ vé rĩ pi ìmvú ũnjǐ ũnjǐ.

Ambugu Mǎóbǎ vé rĩ pi ìmú yǎ ambamba,

'bá Kǎnánǎ vé rĩ pi ìmú adri ũrǐ rú,

¹⁶ ũrǐ ri ìmú kọpi ìmvú ũnjǐ ũnjǐ.

Úpí Múngú, ũkpō mívé rī sī,
 kōpi áwí pá tu sŭ írā ní pá tuú vūrāvūrā rī tīnī.
 Cīngbá 'bá mívé mí ní ípá rī pí ní agazú mužú.

¹⁷ Mí kōpi jī mụ adri
 írā mí ní adrizú rī drīgē,

Á Úpí Múngú, vūrā 'dāri mí ní rizú adrizú rī,
 Á Úpí, mí údé vūrā rī nī uletere.

¹⁸ Úpí Múngú, mí āngū rụ
 mužú nyonyo."

¹⁹ 'Bá Īsērélē vé rī pí zokí fūú yīī Múngú ní éđí kuú ngénjī rī āsámvú gé sī múké. 'Bo 'bāgú Ējēpētō vé rī pí ívé āngaráwá rī pí be, kōpi ká lēé zoó mužú, Úpí Múngú sē yīī rī ĩmūlū kōpi kpūkú ívé hūsánī rī pí be, ívé ārābiyā ĩ ní rīí useése hūsánī sī rī pí be.

Úngó Mīrīyámā ní ngoó rī

²⁰ Mīrīyámā Āronā ómvúpī ri nēbī. Kúru ĩri ní kōyō 'ídúzó rizú cozú, ũkú rī pí ní 'dezú vūdrī ní gé sī, pí ívé kōyō pí be, kōpi ní rizú úngó tuzú mužú.

²¹ Kúru Mīrīyámā ní 'dózóú úngó rī ngozóú kōpi ní,
 "Īmi ngokí úngó Úpí Múngú ri íngúzú,
 ĩri ní ẹ'dí rī ndéé gí rī sī!

Ú'bé 'bá únjú' 'bá hūsánī sī rī pí
 ívé hūsánī rī pí be céré yīī tafu rī agá."

Yīī draápi dradra Mārā gá rī

²² Kúru Mósē ní 'bá Īsērélē vé rī pí ẹ drī kozú Yīī Tafu Ika rī gé 'dāásī mužú āngū ā'wí cínýáfá rú ĩ ní zīj Súrū rī gé 'dāá. Kōpi ẹcīkí caá ú'dú ná, ĩsúkí yīī mvụj kuyé.

²³ Kúru kōpi ká caá Mārā gá 'dāá, kōpi ĩsúkí yīī rá, 'bo yīī rī ní draádra rī sī, kōpi mvụkí yīī rī kuyé. (Zíkí āngū 'dāri ā rụ Mārā, yīī rī ní draádra rī sī.)

²⁴ 'Bá rī pí rikí unuú Mósē bílé gá kīnī, "Mósē, yīī rī dradra, 'bá mvụkí rí ā'di?"

²⁵ Mósē ní Úpí Múngú rī zizú ẹsị be céré. Úpí Múngú ní peṭi ẹlīnā ní 'dazú ĩri ní. Mósē ní peṭi ẹlīnā 'dāri 'bezu yīī agá 'dāá, yīī rī gō ícá múké, ĩ ícō mvụ rá.

Mārā gá 'dāá, Úpí sē tājmbī kōpi ní, āzini ũ'bī kōpi.

²⁶ Kīnī, "Ma Úpí Múngú ĩmívé rī, ĩmi yīkí dō ú'dúkó mávé rī rá, ĩmi 'okí dō tā pīrī má ẹndreṭi gé, āzini ĩmi 'dukí dō tā má ní ẹzīī rī ngáá rá, má ícō drā ũnjí má ní ótú pēé 'bá Ējēpētō vé rī pí drīgē rī pēé ĩmi drīgē ku. Ma Úpí Múngú rīipi ĩmi ídrīpi rī 'i."

²⁷ 'Bá Īsērélē vé rī pí ní gōzóú ĩ útrúzú cazú Ēlímū gé, vūrā 'dāri gé, yīī rī 'bá ídī 'bá ĩfū 'bá nyōqúkú agálési mādā mādā ní pí anigé mụdrī drī ní ĩrī, āzini mbírā peṭi vūrā 'dāri gé anigé pūkú ẹzīrī. Kōpi ní kúru áwízú adrizú vūrā yīī be 'dāri ā gārā gá.

1 'Bá Īsērélē vé rī pi ní ngazú āngū Ēlímū vé rī agásī, kōpi ní mužú āngū ā'wí cínyáfā rú Sínī vé rī gé, āngū 'dāri Īri āsámvú Ēlímū pi vé írā Sínáyī be rī gé. Mbāá ỳ'dụ mụdrị drị ní tộwụ, mbāá ĩrị gé, kōpi ní fūzú āngū Ējēpétò vé rī agásī, kōpi ní cazú Sínáyī gé.

2 Āngū ā'wí cínyáfā rú rī gé 'dāá, 'bá Īsērélē vé rī pi rikí unuú Mósē pi bīlē gá Ārónā be.

3 'Bá Īsērélē vé rī pi ní 'yozú Mósē pi ní Ārónā be kīnī, "Úpí Múngú ā ú'dị té dō 'bá ūdrāá Ējēpétò gá 'dālē múké! 'Dālē zāá anigé, ānyāngā anigé, 'bá rikí nyaá, 'bo ĩmi ĩjīkí 'bā ímụ ūdrāá ẹbírị sī āngū ā'wí cínyáfā rú nōri agá āl'é?"

4 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Ma ĩmi ní ānyāngā sē íngázú 'bụ gé 'dāásí sụ yīgò ní 'dị rī tịnị. Ụ'dụ ālu ālu, lē 'bá rī pi ā mụkí ānyāngā íkūnāá ĩ ní nyaá 'yéná ỳ'dụ ālu vé ni. Á lē kōpi ỳ'bị, mà ndre rí dō kōpi ícò tã má ní 'yoó 'dīri 'dụ nga rá.

5 Kādō adrii ỳ'dụ áziyá sī, lē kōpi ẹ íkūnākí ānyāngā ĩ ní nyaá caá ỳ'dụ ĩrị vé ni, sụ ándúru kōpi ní rii íkūnāá rī tịnị."

6 Kúru Mósē pi Ārónā be, kōpi ní 'yozú 'bá Īsērélē vé rī pi ní kīnī, "Ūndréná āndrū nōri sī, ĩmi ícò nī áamá 'yozú kīnī, Úpí Múngú ĩjī ĩmi ĩfūū āmvé āngū Ējēpétò vé rī agásī nī.

7 Drụ ỳ'bútịnā rī sī, ĩmi Úpí Múngú vé đingará ũkpò be rī ndre rá, ā'diātāsīyā yị ĩmivé unungará ĩmi ní rii unuú 'í rụ' 'bá gá rī gí. ĩmi rī unu 'bá rụ' 'bá gá, 'bá 'okí ā'di?"

8 Mósē gò kpá 'yoó kōpi ní kīnī, "Īmi ndrekí dō sēkí ĩmi ní zāá ūndréná sī, āzini sēkí dō ĩmi ní pánga ỳ'bútị sī, ĩmi ímụ nī áamá 'yozú kīnī, Úpí Múngú sē ĩmi ní ngá 'dī'bée nī, ā'diātāsīyā yị ĩmivé unungará ĩmi ní rii unuú 'í rụ' 'bá gá rī gí. 'Bá 'okí ā'di ĩmi ní rizú unuzú 'bá rụ' 'bá gá? ĩmi rī unu 'bá rụ' 'bá gá kuyé, ĩmi rī unu Úpí Múngú rụ' 'bá gá."

9 Kúru Mósē ní 'yozú Ārónā ní kīnī, "Í lū 'bá Īsērélē vé rī pi ní, lē kōpi ẹ ímụkí Úpí Múngú vúgá nōó, ā'diātāsīyā Úpí Múngú yị kōpivé unungará gí."

10 Ārónā ká rii átá 'bá Īsērélē vé rī pi be, kōpi ndrekí āngū gōó āngū ā'wí cínyáfā rú rī gelé rú, kōpi ndrekí đingará Úpí Múngú vé rī ĩrịbịtị rī agá 'dāá.

11 Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī,

12 "Á yị 'bá Īsērélē vé rī pi vé unungará gí. 'Í lū kōpi ní, 'Ūndréná ālu ālu, kōpi zāá ịsụ nya rá, ỳ'bútịnā ālu ālu, kōpi pánga ịsụ ambamba. ĩmi kúru nī áamá 'yozú kīnī, ma Úpí Múngú 'i, ma Múngú ĩmivé rī.' "

13 Ūndréná 'dāri sī, ālī'bo ímụkí kárakará, ọzụkí vūrā 'bá Īsērélē vé rī pi ní adrizú rī céré. Ká mụy caá drụ ỳ'bútịnā sī, āngū rī 'a céré kuú ẹndrịlịgò rú.

14 Ẹndrịlịgò rī ká ụngú deé, ngá urukọ nyíríná ni pi ọzụkí āngū ā'wí cínyáfā rú 'dāri ẹ drị céré, sụ fí yīgò vé 'deepi nyíríná rī tịnị.

15 'Bá Īsērélē vé rī pi ká ngá 'dī'bée ndreé, kōpi rikí átá ĩ āsámvú gé sī kīnī, "Ngá 'dī'bée ā'di?" Á'diātāsīyā kōpi nīkí ngá rī kuyé.

Mósê ní 'yozú kôpi ní kînî, "Ngá rî pánga, Úpí Múngú sê ìmi ní ànyāngā rú.

16 Tā Úpí Múngú ní eziŋ ìmi ní rî 'dî, "Bá àlu àlu ē ìkūnā caá ívé 'bá 'bêtí àsámvú gé rî pi ní céré, 'bá àlu ē ìsú rí òméri* ā 'a àlu.' "

17 'Bá Ìsērēlē vé rî pi ìkūnāki ànyāngā rî sù ì ní lūú ì ní rî tñj. 'Bá urukò ìkūnāki ànyāngā rî àmbúgú, 'bá urukò ìkūnāki mādāŋá.

18 Kôpi ká ànyāngā ì ní ìkūnāá rî ù'bî òméri sî, 'bá ànyāngā ìkūnāapi àmbúgú rî vé ànyāngā ē ìmbítá ku 'i kuyé, 'bá ìkūnāapi mādāŋá rî vé ànyāngā ca ìri ní rá. 'Bá àlu àlu ìkūnā ànyāngā rî caá ívé 'bá 'bêtí àsámvú gé rî pi ní céré.

19 Kúru Mósê ní 'yozú kôpi ní kînî, "Bá āzi ā ku ànyāngā rî laá ìnj be rā caá ũ'bútñjá gá ku."

20 'Bo 'bá urukò yiŋí Mósê vé tā kuyé, kôpi kuki ànyāngā rî ā urukò laá rā, ànyāngā rî gò cíi ù'bù rú, gò ngùú ùnjí. Sê Mósê ē eŋi ve kôpi ní ùnjí ùnjí.

21 Ū'bútñjá àlu àlu, 'bá àlu àlu ri ànyāngā rî ìkūnā ca ívé 'bá 'bêtí àsámvú gé rî pi ní céré. Ūtú rî kādō koó gbírílí, ànyāngā rî áká 'dîsî rá.

22 Kādō caá ú'dú áziyá sî, kôpi ànyāngā rî ìkūnā ca kúrā ā 'a sù vú ìrî, ándúru rî agá, 'bá dñkoma 'bá rî pi ütē 'bá rî pi 'de mụ tá 'dñri ùlú Mósê ní.

23 Mósê ní 'yozú kôpi ní kînî, "Úpí Múngú ezi tā rî 'dîni, 'Ú'dú drū rî, ìri ú'dú uvuzú ni, ìri Sábátá† uletere Úpí Múngú vé ni. Ìmi á'díkí ànyāngā rî àmbúgú, dōku ìmi uŋíkí uŋisî. Ìmi 'bāki urukò 'bée ú'dú drū vé rî ā tā mbazú áni.' "

24 Kôpi ní ànyāngā rî pi 'bāzú lazú címgbá cazú ù'bútñjá gá, sù Mósê ní eziŋ ì ní rî tñj, 'bo ngù ùnjí kuyé, ci kpá ũ'bù rú kuyé.

25 Mósê ní 'yozú kôpi ní kînî, "Ànyāngā 'dñri, ìmi nyakí ú'dú àndrū nōri gé, ā'diātāsīyā ú'dú àndrū nōri ìri Sábátá Úpí Múngú vé ni. Ìmi ícókí àndrū ànyāngā ìsú vūgá nyōókú drīgē ku.

26 Ìmi ícò ànyāngā rî ìkūnā ca ú'dú be áziyá, 'bo ú'dú eziŋ ì ní zì Sábátá 'dñri gé, ànyāngā ri adri 'dāayo."

27 'Bá urukò 'bée mụkí kōdō ànyāngā rî ìkūnāá ú'dú eziŋ gé, 'bo kôpi ìsúkí ànyāngā kuyé.

28 Kúru Úpí Múngú ní 'yozú Mósê ní kînî, "Tā má ní eziŋ ìmi ní, āzini má ní ìmbá ìmi ní rî, ìmi gá ca gbù ngòtú?"

29 Lē ìmi nīkí múké 'yozú kînî, má Úpí Múngú 'i, má ìpē ìmi ní ú'dú Sábátá vé rî, má ní ìmi ní ú'dú áziyá ri ìpēzú, ìmi ìkūnāki rí ànyāngā caapi ú'dú ìrî vé ni áni. Ú'dú Sábátá vé rî sî, lē 'bá àlu àlu ā adri vūrā ívé 'i ní rizú adrizú rî gé, ā fū àmvé ku."

30 Kúru 'bá rî pi ní uvuzú ú'dú Sábátá vé 'dāri gé.

31 'Bá Ìsērēlē vé rî pi zìkí ànyāngā 'dāri ā rù máná.‡ Ngá rî adri kú imve sù mgbáyá ā fí tñj, eji ni ìní sù ànyāngā ì ní usaá ònyú sî rî tñj.

* **16:16 16:16** Òméri: Òméri rî ícò adri lítá ìrî. 'Í lā Wüŋgará 16:18; 16:32; 16:33; 16:36. † **16:23** Ú'dú Sábátá vé rî: Ú'dú 'dñri Yāhúđ rî pi ní rizú uvuzú rî, āzini kôpi ní rizú Múngú ri zizú rî. Yāhúđ rî pi ri ú'dú 'dñri vé tā ígá kînî, Múngú gbi 'bù pi vù be nî, āzini Múngú pa ì adringará tūgērî rú rî agásí nî. Ú'dú Sábátá vé rî Yāhúđ rî pi ri zì ú'dú eziŋ, 'bo Kēlīkò rî pi ri zì ú'dú áziyá. 'Í lā Wüŋgará 20:8-11; Dětōrōnómē 5:12-16. ‡ **16:31 16:31** Máná: Máná vé ífífi Èbérē tì sî, "Ngá 'dñri ā'di?"

³² Mósē ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Tā Úpí Múngú ní ẹ̀jìí ìmi ní rī ìrī 'díní kīnī, 'Lē ìmi 'bākí mánā rī òméréì àlu, anjì úm̀v̀l̀ésí ì ní ìm̀ú t̀j̀í v̀l̀é 'd̀í r̀í p̀í à ǹí k̀í r̀í á má 'yozú kíní ànyàngá àndúrú má ní s̀éé ìmi ní r̀í ǹyáá àngũ à'wí cínýáfá rú r̀í gé, ló k̀í má ní ìmi ìj̀j̀ú ìf̀úú Èj̀èpètò agásí r̀í adriipí 'd̀í.”

³³ Mósē ní kúru 'yozú Àrónā ní kīnī, “Mí í'dú ùdrí, 'í dā mánā rī òméréì à 'a àlu ùdrí r̀í agá 'd̀áá, 'í 'bā v̀r̀ā múké ì ní rizú Úpí Múngú r̀í ìnj̀j̀ú r̀í gé, anjì úm̀v̀l̀ésí ì ní ìm̀ú t̀j̀í v̀l̀é 'd̀í r̀í p̀í è ìm̀ú k̀í r̀í ndreé bēnī.”

³⁴ Àrónā 'du tā r̀í ngáá s̀ù Úpí Múngú ní ẹ̀j̀ìí Mósē ní r̀í t̀j̀nì. Àrónā 'du mánā r̀í 'bāá s̀òndúkù Úpí Múngú ní ùndí ruzú r̀í^S agá.

³⁵ 'Bá Ìsèrélè vé r̀í p̀í nyakí mánā r̀í caá ìlì p̀ùk̀ù s̀ù, c̀ìmgbá k̀òpì ní cazú v̀r̀ā ì ní m̀uzú adrizú r̀í gé. K̀òpì r̀íkí mánā r̀í nyaá c̀ìmgbá k̀òpì ní cazú àngũ Kánánā vé r̀í gé.

³⁶ (Èpā r̀í acokí d̀ò caá m̀udr̀í, àlu ni r̀í adri òméréì àlu.)

17

Úpí Múngú s̀é ỳj̀í ìd̀í ìf̀úú ìr̀ā agásí

¹ 'Bá Ìsèrélè vé r̀í p̀í ní ngazú f̀úú àngũ à'wí cínýáfá rú Síní vé r̀í agásí, k̀òpì ní ngazú v̀r̀ā 'd̀ìrì agásí, k̀òpì ní m̀uzú cazú v̀r̀ā àzì gé, s̀ù Úpí Múngú ní ẹ̀j̀ìí r̀í t̀j̀nì. K̀òpì ní m̀uzú adrizú àngũ Rēfídímú vé r̀í agá, 'bo 'd̀alé ỳj̀í 'bá r̀í p̀í ní m̀v̀ùm̀v̀ù ni 'd̀ááyo.

² K̀òpì ní rizú àwázú Mósē ní kíní, “Í s̀é 'bá ní ỳj̀í m̀v̀ù.”

Mósē ní 'yozú k̀òpì ní kīnī, “Ngá ìmi ní rizú àwázú má ní 'díní r̀í à'di? Ìmi r̀í Úpí Múngú r̀í ẹ̀'b̀ì 'díní à'diātāsí?”

³ 'Bo ỳj̀í úvá ní 'bá r̀í p̀í ndéé káyí káyí r̀í s̀í, k̀òpì r̀íkí unuú Mósē r̀ù'ba gá. K̀òpì kíní, “Ngá mí ní 'bá ìj̀j̀ú ìf̀úú Èj̀èpètò agásí ìm̀úú ùdrázú 'bávè anjìná p̀í be, ànyápá r̀í p̀í be ỳj̀í úvá s̀í r̀í à'di?”

⁴ Mósē ní kúru ngozú Úpí Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé kīnī, “Má 'o r̀í 'bá nò'bée ní à'di? Ès̀ì m̀ādā, k̀òpì l̀ékí ma úv̀ì ìr̀ā s̀í.”

⁵ Úpí Múngú ní újázú Mósē ní kīnī, “Í 'de m̀ùú 'bá r̀í p̀í ẹ̀ndrẹ̀tì gé s̀í dr̀ìdr̀ì. 'Í 'du ambugu ur̀ukò Ìsèrélè vé r̀í p̀í m̀ùú mí v̀ú s̀í ìndí, 'í 'du kpá túré mí ní ỳj̀í àmbúgú d̀j̀p̀ì d̀j̀d̀ì Náyílì è m̀j̀ gbázú r̀í m̀uzú mí dr̀ìgé s̀í ìndí.

⁶ Mí k̀ādò caá ìr̀ā Sínáyí vé r̀í gé 'd̀áá, ma adri mí be tr̀ú. 'Í gbà ìj̀j̀gò ìr̀ā r̀í à pálé gá r̀í, ỳj̀í r̀í ìf̀ú ìj̀j̀gò r̀í agásí rá, 'bá Ìsèrélè vé r̀í p̀í à m̀v̀uk̀í r̀í.” Mósē ní kúru tā r̀í 'duzú ngazú s̀ù Múngú ní l̀úú 'í ní r̀í t̀j̀nì, dr̀ìkoma Ìsèrélè vé r̀í p̀í t̀ékí nyo r̀í ndreé.

⁷ Mósē ní àngũ r̀í à r̀ù 'dazú Másā, àzini Mēribā, à'diātāsiyā 'bá Ìsèrélè vé r̀í p̀í r̀íkí unuú, àzini r̀íkí 'yoó kíní, “Úpí Múngú r̀í nyo 'bá àsámú gé nõgò anigé, d̀òku ìr̀í 'd̀ááyo?”

'Bá Ìsèrélè vé r̀í p̀í 'd̀ìkì ẹ̀'d̀ì 'bá Àmālékè vé r̀í p̀í be

§ 16:34 16:34 *S̀òndúkù ùndí vé r̀í:* Ì r̀í mánā r̀í 'bā s̀òndúkù ùndí vé r̀í agá, àzini ì r̀í Àrónā vé túré r̀ù'ba be r̀ùpì kù ìb̀j̀b̀ r̀ú r̀í 'bā s̀òndúkù r̀í agá, àzini ì r̀í ìr̀ā ì ní t̀ámbj̀ m̀udr̀ì Múngú vé r̀í s̀í r̀ù'ba ní gé r̀í 'bā 'a ní gé, Ìsèrélè r̀í p̀í vé anjì p̀í vé anjì è ìm̀ú k̀í r̀í ngá 'd̀ì'bée ndreé. 'Í l̀ā Wüŋgára 25:10-12; Èbèrè 9:3-5.

8 'Bá Āmālékē vé rī pi ímúkí ẹ̀'dí 'dijí 'bá Īsērélē vé rī pi be āngū Rēfīdīmū vé rī gé.

9 Mósē ní 'yozú Yósūwā ní kīnī, "Mí ūpē 'bávē āgō uration' bée muḡ ẹ̀'dí 'dijí 'bá Āmālékē vé rī pi be. Drī sī, ma pá tu ánga drīgé 'dāá, ma túré Múngú vé ūkpō be rī ru má drīgé."

10 Yósūwā ní āgō rī pi ē drī kozú muḡú ẹ̀'dí rī 'dizú 'bá Āmālékē vé rī pi be sū Mósē ní ẹ̀zī rī tīnī. Mósē pi Ārónā be, Húrī sī, tukí muḡ adrii ánga drīgé 'dāá.

11 Mósē kādō túré rī suú uru 'dāá, 'bá Īsērélē vé rī pi ẹ̀'dí rī ndē nī, kādō túré rī ísī vūgá nōó, 'bá Āmālékē vé rī pi ẹ̀'dí rī ndē nī.

12 Mósē ē drī ká ūrōó túré rī ā rungará sī gí, Ārónā pi Húrī be í'dúkí írá 'bāá, Mósē úrī drī ni gé. Kōpi tukí pá Mósē ā gārā gá, kōpi ẹ̀tíkí Mósē ē drī ílèbe ílèbe ingaá urugégé cīmgbá cazú ūtū ní 'dengará gá.

13 Yósūwā 'dì ẹ̀'dí 'bá Āmālékē vé rī pi be, ndē kōpi rá.

14 Kuru Úpí Múngú ní 'yozú Mósē ní kīnī, "Í sī tā Yósūwā ní ẹ̀'dí ndēzú 'dīri búkú agá, 'í lā tā ni Yósūwā ní, ā yī, á lē 'bá Āmālékē vé rī pi vé úri 'beé āvī vū drīgé sī rá."

15 Mósē ní vūrā rōbōḡō zāzú ni sīzú, Īri ní rú ni 'dazú, "Úpí Múngú sē á ndē ẹ̀'dí rī gí."

16 Īri ní 'yozú kīnī, "Úpí Múngú sē má ní ūkpō ẹ̀'dí rī 'dizú nī, ā'diātāsīyā má inga má drī uru ūkpō zīzú vú ni gé. Úpí Múngú ri ímú ẹ̀'dí 'dì muḡú úyú Āmālékē vé rī pi be."

18

Yétērō mu Mósē ri ndree

1 Yétērō ri átálágú Mīdīyānā vé ni, Īri Mósē ényépi, yī tā Múngú ní 'oó Mósē ní, āzini 'bá Īsērélē vé rī pi ní rī rá, yī kpá tā Úpí Múngú ní 'bá Īsērélē vé rī pi íjízú ífúzu āngū Ējēpētō vé rī agásí rī rá.

2 Mósē ká 'í ūkú ni Sīpūrā ri pēé muḡú ívé anji āgō ĩrī rī pi be ényépi Yétērō vúgá 'dāá, Mósē ényépi ẹ̀'yí kōpi rá.

3 Mvā kāyú rī ā rú Gērēsómā* 'i, Mósē 'yo mvā kāyú rī vé tā kīnī, tīkí mvā 'dīri ísū ákūdē ma jākā rú āngū āzi gé.

4 Mvā āzi rī ā rú Ēlizerē† 'i, Mósē ní 'yozú kīnī, "Múngú má ẹ̀'bípí vé rī ko má ízā nī, pa ma drā agásí 'bāgú Ējēpētō vé rī drīgé sī nī."

5 Mósē ényépi Yétērō pi, Mósē vé anji āgō rī pi be, Mósē ūkú ni sī, kōpi ní 'dezú muḡú Mósē ri ndrezú āngū ā'wí cínýáfā rú rī gé, vūrā Mósē ní adrizú ĩnyīnā írá Sínáyí vé rī gé 'dāá.

6 Yétērō ní ū'dúkó pēzú Mósē ní kīnī, "Ma mí ényépi Yétērō 'i, 'bá lēkí muḡú mí ūkú ni be, mívé anji āgō ĩrī rī pi be mí vúgá 'dīí."

7 Kōpi ká caá 'dālé, Mósē ní fūzú muḡú ényépi ri ẹ̀'yízú, Īri ní kūmūcí ūtīzú ényépi ẹ̀ndrētī gé, Īri u'dezú ẹ̀zizú bēdrī sī, kōpi ní fízú gākū rī agá 'dāá.

8 Mósē ní tā Úpí Múngú ní 'oó 'bāgú Ējēpētō vé rī nī, āzini Īri ní 'oó 'bá Ējēpētō vé rī pi ní 'bá Īsērélē vé rī pi ā tā sī rī ūluzú ényépi ní, Īri ní kpá tā

* 18:3 18:3 Gērēsómā: Rū Gērēsómā 'dīri 'dakí Ēberē tī sī, íffí ní jākā. † 18:4 18:4 Ēlizerē: Rū Ēlizerē 'dīri vé íffí, Múngú ko má ízā nī.

ũkpó ũkpó ĩ ʒsú' bá ĩ ní ímüŋgára gá lẹ̀tì gé 'dìgè Múŋgú ní ĩ pazú rĩ ùlüzú ĩri ní.

⁹ Yètèrò ká tã múké Úpí Múŋgú ní 'bá Īsèrélè vé rĩ pi pazú 'bá Èjèpètò vé rĩ pi drìgè sī 'dìri vé tã yì, sè ĩri ní àyìkò ambamba.

¹⁰ Īri ní 'yozú kīnī, “È íngúkí Úpí Múŋgú ĩmi paápi 'bá Èjèpètò vé rĩ pi drìgè sī, àzini 'bāgú Èjèpètò vé rĩ drìgè sī 'dìri.

¹¹ Nóni á nī rá Úpí Múŋgú ri àmbúgú ũkpò be múŋgú adri' bá túngú rĩ pi drìgè sī cérè, à' diātāsīyā pa 'bá Īsèrélè vé rĩ pi ari' ba èsì be ùká ùká rĩ pi drìgè sī.”

¹² Mósè ènyèpì Yètèrò ní ànyāpá íjìzú ngá urukò' bée be zāzú Múŋgú ní rōbōŋō rú, Àronā pi ní ímüzú ambugu Īsèrélè vé rĩ pi be Yètèrò vúgá nōo ìnyá rĩ ã nyangára gá vūrā ĩ ní rizú Múŋgú ri ĩnjìzú rĩ gé.

¹³ Kā mujú adriú drū 'dìni, Mósè ní úrízú 'bá rĩ pi vé tã līngára gá sū àndúrú rĩ tīnī, 'bá rĩ pi ímúkí pá tuú kuú Mósè ã gārā gá sī kūrū cīngbá cazú ùndrèná gá.

¹⁴ Mósè ènyèpì ká tã Mósè ní ríí 'oó 'bá rĩ pi ní 'dìri ndrèé, ĩri ní Mósè ri zìzú kīnī, “Ngá mí ní rizú tã lüzú ó' dükùlègúsì sèzú 'bá rĩ pi ní í' dózú pá tuzú ù' bütì cīngbá ùndrèná gá 'dìni rĩ à' dī?”

¹⁵ Mósè ní újázú ènyèpì ní kīnī, “Bá rĩ pi ri ímú má vúgá nōo, à' diātāsīyā kòpi lèkí tã Múŋgú ní lèé ã 'okí rĩ nī.

¹⁶ Kòpi dō tã be ĩ àsámvú gé sī anigé, kòpi íjì má vúgá, ma kúru kòpivé tã àsámvú aco, ma tã Múŋgú ní lèé ã 'okí rĩ ùlū kòpi ní, àzini ma tãmbì Múŋgú vé rĩ ímbá kòpi ní.”

¹⁷ Mósè ènyèpì ní újázú Mósè ní kīnī, “Tã mí ní ríí 'oó 'dìri adri múké ku.

¹⁸ Mí, 'bá ímú' bá mí vúgá 'dì' bée be, ĩmi ímú àndè rá. Èzì rĩ mi ñōŋō, mí ícò ngaá ó' dükùlègúsì ku.

¹⁹ 'Í yì drī ma ká, á lè mī ĩzā koó tã 'dìri sī, Múŋgú ã adri mí be. 'Í tu pá 'bá rĩ pi vé tã tì gé, 'í jì kòpivé tã ùlūú Múŋgú ní.

²⁰ Mí ímbá kòpi ní tã Múŋgú ní lèé ã 'okí rĩ, àzini mí ímbá tãmbì Múŋgú vé rĩ, mí í' da kòpi ní lẹ̀tì adrizú àní múké rĩ, àzini lẹ̀tì èzì ngazú rĩ.

²¹ Lè mī ùpè 'bá èzì nga' bée múké Múŋgú ri ĩnjì' bá ĩnjìnjì, tã 'o' bá pìrì, èsì 'bā' bée ngá drìgè ku ni pi 'bá 'dì' bée àsámvú gé. Mí ù' bā kòpi drìkoma rú ngúlúmū 'bá be élfū àlu rĩ pi drìgè, ngúlúmū 'bá be mūdūrūlū àlu rĩ pi drìgè, ngúlúmū 'bá be pūkú tōwú rĩ pi drìgè, ngúlúmū 'bá be mūdūrú rĩ pi drìgè, kòpi ã ríkí 'bá 'dì' bée vé tã àsámvú acoó.

²² Lè 'bá 'dì' bée ã ríkí 'bá rĩ pi vé tã lī sà be cérè, lè kòpi è íjìkí tã ũkpó ũkpó rĩ pi mí endrẹ̀tì gé, tã adri' bá mūnyámúnnya rĩ pi, lè kòpi ã līkí tã ní. 'Í o dō sū 'dìri tīnī, ĩri sè èzì ríipi mí ñōopi rĩ ĩri ícá kōwúkōwū, à' diātāsīyā ĩmi ri tã rĩ àlè kòpi be trū.

²³ 'Í 'dù dō tã má ní èzì mí ní 'dìri ngaá rá, àzini Múŋgú lū dō mí ní kīnī, mí 'o' 'dìni, mí èsì rĩ adri ũkpó ũkpó, sè mí àndè ku, 'bá 'dì' bée kúru cérè nga mu 'bētì 'dāá, ʒsú kòpi èpìkí tã rĩ sī gí.”

²⁴ Mósè yì tã ènyèpì ní ímbá 'í ní rĩ rá, 'dù tã ènyèpì ní 'yoó rĩ pi àrèvú ngaá cérè rá.

²⁵ Īri ní 'bá èzì nga' bée múké ni pi ùpèzú 'bá Īsèrélè vé rĩ pi àsámvú gé, ù' bā kòpi drìkoma rú, ngúlúmū 'bá be élfū àlu (1,000) rĩ pi drìgè, ngúlúmū

'bá be mūdūrŭlŭ álu (100) rĩ pi drĩgé, ngúlúmũ 'bá be pũkũ tŏwũ (50) rĩ pi drĩgé, āzini ngúlúmũ 'bá be mūdri rĩ pi drĩgé.

²⁶ Kŏpi rikĩ 'bá rĩ pi vé tā lĩj sá be céré. Tā ũkpŏ ũkpŏ rĩ pi kŏpi rikĩ lĩj Mŏsē ɛndrɛtĩ gé, tā adri 'bá mũnyámũnya rĩ pi kŏpi rikĩ lĩj nĩ.

²⁷ Mŏsē ní kúru ɛnyɛpĩ Yétērŏ ri jizú kuzú létĩ gé, ĩri ní 'yozú, mí ɛcĩ múké. Yétērŏ ní 'i újázú gŏzú vúlé āngũ 'í ní adrizú rĩ gé 'dǎá.

19

'Bá Īsērélē vé rĩ pi adrikĩ irā Sīnáyĩ vé rĩ gé

¹ 'Bá Īsērélē vé rĩ pi ká ĩfũú āngũ Ējɛpétŏ vé rĩ agásĩ, kŏpi tukĩ ɛcĩ caá mbǎá ĩrĩ, kŏpi cakĩ āngũ ā'wĩ cínyáfā rú rĩ gé Sīnáyĩ gé 'dǎá ú'dú álu mbǎá na vé rĩ gé.

² 'Bá Īsērélē vé rĩ pi ká fũú āngũ Rɛfidimũ vé rĩ agásĩ, kŏpi cakĩ mụy adrii āngũ ā'wĩ cínyáfā rú Sīnáyĩ vé rĩ gé, kŏpi ní áwízú adrizú irā rĩ ā pálé gá 'dǎá.

³ Mŏsē ní kúru tuzú mụzú Múngú vúgá irā drĩgé 'dǎá, Úpĩ Múngú ní ĩri zizú irā drĩgé 'dǎá, ĩri ní 'yozú kīnĩ, "Tā má ní lēé mĩ 'yo Yŏkŏbũ vé úyú Īsērélē rĩ pi ní rĩ ĩri 'dĩ,

⁴ 'Īmi ndrekĩ tā má ní 'oŏ 'bá Ējɛpétŏ vé rĩ pi ní rĩ rá, má 'í'dú ĩmi lĩj má vúgá nŏŏ sũ bĩbĩ ní ívé anjĩnā u'duɟ rĩ tĩj.

⁵ ĩmi 'dukĩ dŏ tā mávé rĩ ngáá ɛsĩ be céré, āzini ĩmi 'dukĩ dŏ ũndĩ má ní ruɟ ĩmi be 'dĩri vé tā ngáá rá, ĩmi adri 'bá mávé ní 'bá vũ drĩgé rĩ pi āsámvú gé sĩ céré. 'Bá vũ drĩgé rĩ pi céré adri mávé ní,

⁶ 'bo ĩmi ĩmú adri sũrũ uletere, ri ɛzĩ nga má ní atala rú.' U'dũkŏ má ní lēé mĩ átá 'bá Īsērélē vé rĩ pi ní rĩ ĩri adriipi 'dĩ."

⁷ Mŏsē ní kúru ĩgŏzú irā drĩgé 'dǎási, ĩri ní 'bá ĩ ní ũ'bǎá drĩkoma rú rĩ pi zizú ĩmúzú vũrā álu gé, ĩri ní tā Úpĩ Múngú ní ɛzĩj 'í ní rĩ ũlúzú kŏpi ní céré.

⁸ 'Bá rĩ pi ngakĩ céré tā 'dĩri ɛ'yĩj kīnĩ, "Tā ārɛvú céré Úpĩ Múngú ní ɛzĩj rĩ 'bá 'du nga rá." Mŏsē ní kúru tā kŏpi ní ɛ'yĩj rĩ jizú mụzú ũlúzú Úpĩ Múngú ní.

⁹ Úpĩ Múngú ní 'yozú Mŏsē ní kīnĩ, "Ma mụ mí vúgá 'dĩi ĩrĩbĩtĩ āsŏpĩ nĩpĩ cĩcĩ ní agásĩ, má kǎdŏ rĩí átá mí be, 'bá rĩ pi ā yĩkĩ rĩ mávé ú'dũkŏ, kŏpi ā 'bǎkĩ rĩ ɛsĩ céré kuú mí drĩgé." Mŏsē ní kúru tā 'bá rĩ pi ní 'yoŏ rĩ ũlúzú Úpĩ Múngú ní.

¹⁰ Úpĩ Múngú ní 'yozú Mŏsē ní kīnĩ, "'Í mụ lũú 'bá rĩ pi ní, 'í'dózú āndrũ cazú drũ sĩ, lē kŏpi ā gũkĩ ĩ adrii uletere. Kŏpi ā ũjĩkĩ ívé bŏngŏ ũjĩj.

¹¹ U'dú na ní gé, lē 'bá rĩ pi ā útúkĩ ĩ kú ũrē, ā'diātāsiyā Úpĩ Múngú ri isĩ ĩmú adri irā Sīnáyĩ vé rĩ drĩgé, 'bá rĩ pi céré nga ma ndre rá.

¹² 'Í sĩ légéré irā rĩ ā gārā gá sĩ kũrũ, 'í lũ 'bá rĩ pi ní, 'Lē ku ĩmi ní ɔvuzú légéré rĩ drĩgé sĩ, ĩmúzú ĩnyĩnā irā rĩ ā rũ'bá gá nŏŏ, āzini lē ĩmi úlókĩ irā rĩ ā rũ'bá ku. 'Bá rĩ úlŏ dŏ irā rĩ ā rũ'bá gĩ, ĩ ĩri 'dĩ drā 'dĩisĩ rá.

¹³ ĩ ĩri úvĩ irā sĩ, dŏku ĩ ĩri gbi 'í'yé sĩ, 'dĩkĩ dŏ ĩri drǎá 'dĩni, lē 'bá āzi ā úlŏ ávũ ní ā rũ'bá ku. Ngá rĩ dŏ 'bá, dŏku ānyāpá, ícókĩ ĩri kũ adrii ĩdri rú ku.' 'Bá rĩ pi yĩkĩ dŏ jɛlɛgũ ā ú'dũkŏ gĩ, kŏpi ē íbĩkĩ rĩ tũɟ irā drĩgé 'dǎá ndŏ."

14 Mósê kã ísì írã drìgé 'dãási 'bá rĩ pi vùgá nõó, ìri ní 'yozú kòpi ã gũkí ì adrii uletere, kòpi ní ìvé bõngó ùjìzú.

15 Ìri ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kīnī, “Lê ìmi útúkí ìmi kú ìnógòsì rizú ù'dù ná 'dãri ütèzú, 'bá àzi ã lâ ùkú be ku.”

16 Kã muṣú caá ù'dù ná ni gé, ù'bùtìṣà rĩ sī, ùvi ní lizú, àngũ rĩ ní gazú lókúlókú, ìrìbìtì ní àsòzú ìṣìkùrùkùrù írã drìgé 'dãá, gũkè ní kùru 'uzú kùbì be uru 'dãá. 'Bá adri' 'bá vürã 'dãri gé rĩ pi ã rù' 'bá ngakí céré yááyá.

17 Mósê ní kùru 'bá rĩ pi ã drì kozú füzú vürã kòpi ní adrizú rĩ agásì Múngú vùgá 'dãá, 'bá rĩ pi áwíkí pá tuú kuú írã rĩ ã palé gá.

18 Ácígã õzũ írã Sínáyĩ vé rĩ ã drì céré, ã'diätäsìyã Úpí Múngú ísì ìmú írã drìgé nõó áci ðìpi ðìðì ni agásì. Ácígã rĩ tu urugégé 'dãá, sũ ácígã tuṣpi áci ì ní ùdèé kuú àmbúgú àmbúgú rĩ agásì rĩ tìṣì, írã rĩ aya 'i ùkpò be ðìngíðìngí.

19 Jèlègú rĩ vé ù'dùkò ri ó'ù muzú mgbuwa, mgbuwa. Mósê ní átázú, Múngú ní újázú ìri ní ù'dùkò be sũ ùvi ní líi rĩ tìṣì.

20 Úpí Múngú ní ísìzú ìmúzú írã Sínáyĩ vé rĩ drìgé 'dãá, ìri ní Mósê ri zìzú muzú 'i vùgá írã drìgé 'dãá. Mósê ní kùru tuzú muzú írã drìgé 'dãá.

21 Úpí Múngú ní 'yozú Mósê ní kīnī, “Í sì muṣú 'bá rĩ pi vùgá 'dãá, 'i mu 'yoó kòpi ní, lê kòpi ã õvùkí légéré mí ní sī 'dìri drìgé sī ìmú ma ndree ku, kòpi õvùkí dõ légéré rĩ gí, kòpi ùdrã rá.

22 Atala lê' 'bá ìmú' 'bá Úpí Múngú vùgá nõó rĩ pi, lê kòpi ã gũkí ì adrii uletere. Kòpi gũkí dõ ì adrii uletere ku, Úpí Múngú ri kòpi ù'dì ùdrã rá.”

23 Mósê ní 'yozú Úpí Múngú ní kīnī, “Bá rĩ pi ícókí ítú írã Sínáyĩ vé rĩ drìgé nõó ku, ã'diätäsìyã mí 'yo 'bá ní, mí kīnī, 'bá ítrúkí 'bá írã rĩ ã palé gá ìnyìṣà nõó ku, ã'diätäsìyã vürã 'dìri ìri uletere.”

24 Úpí Múngú ní újázú Mósê ní kīnī, “Í sì muṣú vùgá 'dãá, mí ìjì Àrónã ri ìmú írã drìgé nõó. 'Bo atala rĩ pi 'bá rĩ pi be, lê kòpi ã siki ì ìmú má vùgá nõó ùkpò sī ku, kòpi siki dõ ì ìmú ùkpò sī, ma kòpi ù'dì ùdrã rá.”

25 Mósê ní kùru ísìzú ìmúzú 'bá rĩ pi vùgá nõó, ìri ní tã Úpí Múngú ní 'yoó rĩ ùlüzú kòpi ní.

20

Tāimbì mụdrì Múngú ní ezìí rĩ

1 Tã Múngú ní ezìí 'bá rĩ pi ní rĩ ìri 'dìni kīnī,

2 “Ma Úpí Múngú ìmivé rĩ, má ìjì ìmi ifüü ìzàngã ìmi ní nyaá tùgèrì rú Èjèpétò agá 'dãá rĩ agásì nĩ.

3 “Lê ìmi ìṣìkí mungú àzi túngú ni ku, ìmi ìṣìkí 'yèṣà ma áyu.

4 “Lê ìmi údékí ngá àzi ìndré mungú rú sũ ngá 'bù gé ni tìṣì ku, dõku ngá vù drìgé ni tìṣì ku, dõku ngá yìí agá ni tìṣì ku.

5 Lê ìmi õvùkí drì sī vùgá ngá ì ní udé mungú rú 'dì'bée ìṣìzú ku, ã'diätäsìyã ma Úpí Múngú ìmivé rĩ, á lê 'bá àzi ã ìṣì mungú àzi ku. 'Bá ma gã' 'bá sī rĩ pi, ma kòpivé anjìṣà ìrìṣà ùṣìkányã kòpivé ètèpì ní 'oó rĩ sī, ma í'dó ìrìṣà úyú ná rĩ gé cìmgbá cazú úyú sù rĩ gé.

6 'Bo 'bá rĩ lê dõ ma rá, àzini 'dù dõ tã má ní ezìí rĩ ngaá rá, ma èsì múké 'bá ìrivé úyú rĩ pi drìgé cìmgbá cazú úyú élifü kárakarã rĩ pi drìgé.

7 “Lê ìmi ríkí Úpí Múngú ìmivé rī ā rụ zị tã ùnjí 'ozú ku, ìmi zíkí dō Múngú ā rụ tã ùnjí 'ozú, Úpí Múngú rí ìmi Ìrīñā rá.

8 “Lê ìmi ígákí ù'dụ Sábátā vé rī, ìmi 'bākí Ìrì adrii uletere.

9 Lê ìmi ngakí ìmivé èzì àrèvù céré deę ù'dụ áziyá gá,

10 'bo Sábátā rí ù'dụ uvuzú nì, Ìrì ù'dụ Úpí Múngú ìmivé rī vé nì. Ù'dụ 'dìrì gé, lê ìmi ngakí èzì ku, mí ùlúngu, dōku mívé mvá ágó, dōku mívé mvá ùkú, dōku mívé àtí'ba ágó rú rī, dōku mívé àtí'ba ùkú rú rī, dōku mívé ànyāpá rī pì, dōku 'bá jākā rú ìmụpì adriipi mívé 'bèti àsámvú gé rī, ā nga èzì ù'dụ Sábátā vé rī gé ku.

11 Ā'diātāsīyā Úpí Múngú gbi 'bụ pì vū be, yīi tafu rī be, ngá 'a nì agá rī pì be céré 'dụ caá ù'dụ áziyá, 'bo kã mụy caá ù'dụ èzìrī nì gé, Ìrì nì uvuzú. Úpí Múngú nì kúru tākíri 'bázú ù'dụ Sábátā vé 'dìrì drìgé, ā adri uletere.

12 “Lê mī ñjī mī ètèpì pì mī èndrèpì be ñjñjī, mī adri rí caá ìlì be aco àngū Úpí Múngú mívé rī nì sèé mī nì rī agá.

13 “Lê mī 'dì 'bá ku.

14 “Lê mī 'bā òwū ku.

15 “Lê mī ùgū ngá ku.

16 “Lê mī ùlì ùnjō 'bá mī gārā gá rī drìgé ku.

17 “Lê mī 'bā èsì 'bá mī gārā gá rī vé jó drìgé ku. Lê mī 'bā èsì 'bá mī gārā gá rī vé ùkú drìgé ku, dōku mī 'bā èsì 'bá mī gārā gá rī vé àtí'ba ágó rú rī drìgé ku, dōku mī 'bā èsì 'bá mī gārā gá rī vé àtí'ba ùkú rú rī drìgé ku, dōku mī 'bā èsì 'bá mī gārā gá rī vé tí drìgé ku, dōku mī 'bā èsì 'bá mī gārā gá rī vé dōngí drìgé ku, dōku mī 'bā èsì 'bá mī gārā gá rī vé ngá drìgé ku.”

18 'Bá rī pì ká ùvì rī vé līngárā, āzini jēlégú rī vé 'ungárā yīi, āzini kòpì ká ùvì rī vé gangárā lókúlókú rī ndree ácígā írā ē drī òzūpì rī be, sē ùrī ìmvú kòpì ambamba, kòpì yākí ànì kpìrìkpìrì, kòpì áwíkí pá tuú rárá rú.

19 Kòpì nì 'yozú Mósè nì kīnī, “Lê mī átá 'bá nì átángá rī nī, 'bā ícò yì rá. 'Bo lê mī ku Múngú átá átángá rī 'bá nì nī ku, Ìrì sē 'bā ùdrā rá.”

20 Mósè nì ùjázú kòpì nì kīnī, “Ìmi 'okí ùrī sī ku, Múngú ìmụ Ìmi ù'bīi, ùrī ā rụ rí ìmi, ìmi 'okí rí ùnjīkányā ku.”

21 'Bá rī pì áwíkí pá tuú kuú rárá rú. Mósè fì àngū nīpì cìcì Múngú nì adrizú rī agá 'dāá nī.

Ngá ì nì údé drì sī múngú rú rī vé tã, āzini vūrā rōbōñō zázú rī vé tã

22 Kúru Úpí Múngú nì 'yozú Mósè nì kīnī, “'Í lū 'bá Ìsērélé vé rī pì nì 'dìni, 'Ìmi ndrekí ìmì mị sī rá, á rí átá íngázú 'bū gélésìla.

23 Lê ìmi údékí aya ógú'ba ógúògú nì pì ríi ñjñjì múngú rú ku, dōku lê ìmi údékí dábū ríi ñjñjì múngú rú ku.

24 “ 'Lê ìmi usakí nyòókú, ìmi sìkí má nì vūrā rōbōñō zázú nì, ìmi zākí rí má nì kábìlò, ndrīi, āzini tí rōbōñō rú ànì. Ma sị mụzú vūgá 'dīi, ma mụ ìmi nì tākíri sē vūrā ì nì rízu ma ñjñjìzú rī gé.

25 Ìmi sìkí dō má nì vūrā rōbōñō zázú rí írā sī, lê ìmi sìkí írā ì nì rụ'ba nì upaá kuyé nì sī, ā upakí rụ'ba nì ayaná sī ku, ā'diātāsīyā Ìrì sē vūrā rōbōñō zázú rī adri ànì uletere ku.

26 Lê ìmi tükí mụzú vūrā rōbōñō zázú rī gé 'dāá vūrā pá ù'bázú rī gé sī ku, 'bā āzi ā ndre rí ìmì rụ'ba ule rī ku.' ”

**Búkũ
Rútã
vé rĩ**

Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ùlũngará

Búkũ 'dĩri ùlũ ú'dógú'dógú Rútã vé rĩ, Rútã ri Mōábãzĩ. 'Bá Mōábã vé rĩ pi ẹ'yĩkĩ Múngú Ìsèrélè vé rĩ kuyé. Ìsèrélègú àzi ívé 'bá 'bẹtĩ ãsámvú gé rĩ pi be, kọpi íbíkí íngá Bètèlémè gá, kọpi 'dekí muų adrii Mōábã gá, ã'diátãsiyã ẹbĩrĩ 'de kọpivé àngũ agá nĩ. Ìsèrélègú rĩ vé ùkú Nōómé ri anji ãgō be ịrĩ, ịrivé mvá àzi rĩ je Rútã ri nĩ. 'Bo ịrivé ágó drã rá, àzini ịrivé anji ịrĩ 'dĩ'bée ùdrákí rá, 'yéńá kukí Nōómé ri áyu. Nōómé kã lèé 'í újã gōó Bètèlémè gá 'dãá, Rútã kĩnĩ, 'í lè muų vú ni gé sĩ Ìndĩ, Rútã ẹ'yĩ Múngú áda rĩ rá. Kọpi ã cakí dō Bètèlémè gá 'dãá lĩkĩcọ rú drããsiyã, Múngú sè Rútã ní ágó múké, ã'bú be ni, rú ni Bōójã 'i. Bōójã ní Rútã ri jezú 'í ní ùkú rú, Bōójã ri kpá Nōómé ã tã mbaá Ìndĩ. Bōójã pi vé úyú Rútã be rĩ agá, ágó àzi anigé, rú ni Dãwũdĩ 'i, ágó rĩ 'bãgũ.

Ú'dógú'dógú Rútã vé 'dĩri lũ 'bá ní kĩnĩ, 'bá rĩ pi àrèvú céré ẹ'yĩkĩ dō Múngú ri rá, Múngú ri kọpi ní tãkĩri sè rá.

Èlĩmèlèkè pi ívé 'bá 'bẹtĩ ãsámvú gé rĩ pi be muųkí Mōábã gá

¹ Lókí 'bá tã lị'ba* rĩ pi ní àngũ ruųú àngũ Ìsèrélè vé rĩ agá rĩ gé, ẹbĩrĩ 'de àngũ rĩ agá ùńjĩ ùńjĩ. Ágó àzi kũrũ Bètèlémè vé rĩ agá, àngũ Yúdã vé rĩ agá, 'du ívé ùkú ívé anji ãgō ịrĩ rĩ pi be, 'de muų adrii àngũ Mōábã vé rĩ agá 'dálè ùkōlō.

² Ágó rĩ ã rú Èlĩmèlèkè 'i, ùkú ni ã rú Nōómé 'i, ịrivé anji ịrĩ 'dĩ'bée, àzi rĩ ã rú Málónã 'i, àzi rĩ Kĩlĩyónã 'i. Kọpivé súrú Èfàràtã, kọpi kũrũ Bètèlémè vé rĩ agá, àngũ Yúdã vé rĩ agá. Kọpi 'dekí muų adrii àngũ Mōábã vé rĩ agá.

³ Nōómé ágó ni Èlĩmèlèkè ní drãzú, ku Nōómé pi kú ịrivé anji ãgō ịrĩ 'dĩ'bée be.

⁴ Anji ãgō ịrĩ 'dĩ'bée ní anji ùkú Mōábã vé ni pi jezú 'í ní ùkú rú, ùkú àzi rĩ ã rú Úrũpã 'i, àzi rĩ Rútã 'i. Kọpi kã adrii caá 'dálè ílĩ muųdrĩ,

⁵ Málónã pi ní ùdrãzú Kĩlĩyónã be ịrĩtrọ, kukí Nōómé ri kú anji ãkó, ágó ãkó.

Nōómé lè ívé anji ãgō rĩ pi vé ùkú ịrĩ 'dĩ'bée pèé gōó muų ívé àngá

⁶ Nōómé kã yĩ àngũ Mōábã vé rĩ gé 'dálè kĩnĩ, Úpí† sè ànyãngã ka 'bá rĩ pi ní àngũ Yúdã vé rĩ gé 'dãá, Nōómé pi ní 'í útúzú ívé anji ịrĩ 'dĩ'bée vé ùkú pi be àngũ Mōábã vé rĩ gé 'dálè, lèzú 'í újãzú gōzú vúlè àngũ Yúdã vé rĩ gé 'dálè ùzi.

* **1:1 1:1** *Bá tã lị'ba rĩ pi:* 'Bá tã lị'ba rĩ pi Múngú ùpè kọpi nĩ, kọpi ã pakí rí 'bá Ìsèrélè vé rĩ pi ívé ari'ba rĩ pi drígé sĩ. Kọpi rikí 'bá Ìsèrélè vé rĩ pi vé tã lị nĩ. Kọpi rikí kpá 'bá Ìsèrélè vé rĩ pi ruų lókí 'dãri gé nĩ. † **1:6 1:6** *Úpí:* Èbèrè tị sĩ, Múngú zị 'i ruų Yãwè, ífífi nĩ, Múngú adriipi muųzú 'dání'dání rĩ 'i. Kẹlĩkọ tị sĩ, 'bá Yãwè rị zị Úpí. 'Í ịsụ lã Búkũ 'Í'dóngará vé rĩ agá, Wũngará vé rĩ agá, Rútã vé rĩ agá, àzini Yónã vé rĩ agá.

7 Kòpì ní vùrã ì ní rizú adrizú 'dãri kuzú, Nòómé pi ní mụzú ívé anjì ùdrã'bá ìrì 'dì'bée vé ùkú pi be, kòpì 'dukí lètì mụpì Yúdã gá rì, kòpì újákí ì gòzú vúlé àngù Yúdã vé rì gé 'dálé ùzi.

8 Kúru Nòómé ní 'yozú ívé anjì ìrì 'dì'bée vé ùkú pi ní kìnì, "Ìmi mvikí gōo ìmivé àngá ìmi èndrèpì vùgá. Úpí à 'bà èsì múké ìmi ní, sù ìmi ní èsì múké 'bãã ìmivé àgō ùdrã'bée gí rì pi ní, àzini ìmi ní 'bãã má ní rì tìjì.

9 Úpí à sè ìmi ní àgō ìmi tã mba'bée múké ni pi." Kúru ìri ní kòpì u'dezú èzìzú bèdrì sī, Rútã pi Ùrúpã be, kòpì ní 'dózú ngozú.

10 Kòpì ní 'yozú Nòómé ní kìnì, "'Bá lèkí 'bá újã gōo mụy mí be trù mívé 'bá rì pi vùgá 'dãã."

11 Nòómé ní 'yozú kìnì, "Má anjì rì, ìmi újákí ìmi gōo ìmivé àngá 'dálé ùzi. Ngá ìmi ní lèzú mụzú má vùgá sī Ìndì rì à'di? Ma gō anjì àgō tì ñjì, kòpì à adrikí rì ìmi ní àgō rú?

12 Má anjì rì, ìmi újákí ìmi gōo ìmivé àngá 'dálé ùzi, á dè gí, má ícò gōo ágò jee ñjì ku. Má 'bã dō èsì ágò jezú, àzini má adri dō ágò be ìnjã àndrù nòrì gé, mà tì dō anjì àgō,

13 ìmi nyo ícò tē cìngbá cazú lókí kòpì ní mbazú rì gé rá? Ìmi nyo ícò adri àgō àkò kòpì ùtèzú rá? Má anjì rì, ìmi ícókí ùtèé bã ku. Tã ìmivé 'dìri sè má ní ìzàngã, ndè ìzàngã ìmivé rì rá, à'diàtāsìyã Úpí sè nóni ma rì ìzàngã nya."

14 Kòpì gòkí ngoó ñjì ù'dúkò be uru 'dãã. Kúru Ùrúpã ní ñdrèpì ri u'dezú èzìzú bèdrì sī, ìri ní 'dezú mụzú, 'bo Rútã áwí ívé rì adrii kuú ñdrèpì Nòómé be.

Nòómé pi Rútã be mvikí gōo àngù Ìsèrélè vé rì gé

15 Nòómé ní 'yozú Rútã ní kìnì, "'Í ndre drì ká, mí è'yèpì ri 'de mụzú ívé 'bá rì pi vùgá, àzini ívé múngú rì pi vùgá, ìmi 'dekí mụy ìri be trù."

16 Rútã ní 'yozú kìnì, "Mí 'yo mà ku mì, dōku mà gō vúlé 'dìni ku. Vùrã mí ní mụzú rì gé, ma mụ Ìndì. Vùrã mí ní mụzú adrizú rì gé, ma kpá mụ adri mí be trù. 'Bá mívé rì pi, kòpì adri 'bá mávè ni, Múngú mívé rì, ìri adri Múngú mávè ni.

17 Vùrã mí ní drázú rì gé, ma kpá drã, ì ma sù vùrã 'dãri gé. Á 'du dō tã rì ngaá sù má ní 'yoó rì tìjì kuyé, lè Úpí è ìrìnjã ma ùnjí ùnjí, drã ri 'bã àsámvú aco mí be nì."

18 Nòómé kã ndreé Rútã lè mụy 'í vùgá sī Ìndì, gō tã àzi 'yoó ñjì kuyé.

19 Kúru ùkú ìrì 'dì'bée ní 'dezú mụzú, kòpì ní cazú Bètèlémè gá 'dálé. Kòpì kã caá Bètèlémè gá 'dãã, 'bá kùrù agá 'dálé rì pi céré àyãkí àyãyã kòpivé ícángará sī. Ùkú rì pi ní 'yozú kìnì, "'Bá 'dìri nyo Nòómé 'i?"

20 Nòómé ní újázú kòpì ní kìnì, "Á zìkí ma Nòómé ì ku. Ìmi zìkí ma Máraš, à'diàtāsìyã Múngú Ùkpò 'Dìpa sè á cì drì ambamba.

21 Otú má ní fùzú mụzú rì gé, ma ágò be, ma anjìnjã be, 'bo Úpí sè má újã ma Ìgōó Ìkìcò rú. Ngá ìmi ní ma zìzú Nòómé rì à'di? Úpí sè á nya ìzàngã, àzini Múngú Ùkpò 'Dìpa sè má ìsù drìlè ùnjì."

22 Nòómé ìmví Ìgōó àngù Mòábã vé rì gé 'dãásì, kòpì ìmvíkí Rútã Mòábãzì rì be trù. Kòpì cakí Bètèlémè gá 'dãã lókí ì ní rizú ùndú lizú rì gé.

2

Rûtã pi ʒsúkí ĩ Bõójã be

1 Ágó ázi rú ní Bõójã 'i, ágó rĩ Nõómé ágó ní Ēlíméléké vé máríté, ĩri á'bú be, ĩri 'bá ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ ní.

2 Ụ'dụ álu, Rûtã Mõábãzĩ rĩ ní 'yozú Nõómé ní kĩnĩ, "Á lè mụy ụndú u'de'bá vùgá sĩ rĩ pi u'dụy 'bá ẹsị be múké ícópí mà ĩzã koópí ni vé ọmụvú agá." Nõómé ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Má mvá rĩ, 'í 'de mụy iyí."

3 Kúru Rûtã ní 'dezú mụzú, ĩri ní fizú ọmụvú agá 'dãá, ĩri ní í'dózú ụndú rĩ u'duzú 'bá ụndú lị'bá rĩ pi ã vùdrĩ gé sĩ. Gõ áamá ʒsú àkùdè 'i ri ẹzị rĩ nga Bõójã adriipi sụrú Ēlíméléké vé rĩ agá rĩ vé ọmụvú agá.

4 Bõójã ní ícázú Bètélémé gá 'dãásĩ, ĩri ní 'bá ụndú lị'bá rĩ pi ẹzizú kĩnĩ, "Úpí ã adri ĩmi be!" Kọpi ní újázú kĩnĩ, "Úpí ã sè mí ní tákiri!"

5 Bõójã ní 'bá ụndú lị'bá rĩ pi vé àmbúgú zizú kĩnĩ, "Ūkú adriipi ízóná rú 'dãri ã'di 'i?"

6 'Bá ụndú lị'bá rĩ pi vé àmbúgú rĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Ūkú rĩ Mõábãzĩ, kọpi íbíkí ímụ àngù Mõábã vé rĩ gélésĩ Nõómé be trú.

7 Ūkú rĩ zị té ma ụ'bútịrã rĩ sĩ kĩnĩ, 'í lè ụndú u'de'bá vùgá sĩ rĩ pi u'dụy 'bá ụndú lị'bá rĩ pi ã vùdrĩ gé sĩ. Ūkú rĩ í'dó té ẹzị ngá ụ'bútị, cĩngbá ícázú sã nõri gé, mụ uvuú sãgá be mādã ápálá ã ndúgé."

8 Kúru Bõójã ní 'yozú Rûtã ní kĩnĩ, "Má mvá rĩ, 'í yị drĩ ma ká, ã mụkí ụndú u'de'bá vùgá sĩ rĩ u'dụy ọmụvú ázi agá ku, lè mí fù ọmụvú nõri agásĩ ku. ĩmi adrikí mávè àtí'bá ũkú rú nõ'bée be nõgó.

9 Lè mí ndre àgõ rĩ pi dõ ri ụndú rĩ lị ọmụvú agá 'dãá wõókõ ngõri gé, 'í 'de ũkú adri'bá àtí'bá rú rĩ pi ã vùdrĩ gé sĩ. Á 'yo àgõ rĩ pi ní gí, kọpi ã 'okí mí ùnjí ku. Yị úvá ndè dõ mí gí, 'í mụ yị àgõ rĩ pi ní dãá ũdrí agá 'dãri íbèe mvuú."

10 Rûtã ní kùmúci ũtịzú vùgá, ĩri ní 'í drĩ sịzú nyõókú gé 'dãá, ĩri ní Bõójã ri zizú kĩnĩ, "Ma jākãzĩ, ngá mí ní ẹsị múké 'bázú mà ní, àzini mí ní mà tá 'dụzú 'bázú àmbúgú rĩ ã'di?"

11 Bõójã ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Mí ágó ni ní drázú rĩ ã vùdrĩ gé, tã mí ní 'oó mí ĩdrèpị ní rĩ, ùlúkí má ní céré. Tã mí ní mí ẹtèpị ri kuzú, mí ẹndrèpị ri kuzú, mívè àngù kuzú ímụzú adrizú 'bá mí ní ụkụ ni nị kuyé nõ'bée be nõri, ùlúkí má ní gí.

12 Lè Úpí ã sè mí ní ãndèma àmbúgú tã mí ní 'oó rĩ sĩ, Múngú Īsèrelè rĩ pi vé mí ní ífí ĩrivé ụpílẹ'bí ã ndúgé rĩ ã ùtè mi."

13 Rûtã ní 'yozú kĩnĩ, "Àmbúgú mávè rĩ, lè mí 'bá ẹsị múké mà ní mụzú nyonyo, mà ã adri dõ àtí'bá mívè ni kuyé drããsiyã, tã mí ní átá múké mà ẹsị ùmízú 'dĩri, sè má ní àyĩkõ."

14 Kã caá sã ìnyá nyazú rĩ gé, Bõójã ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Mí ímụ nõgó, 'í 'dụ pánga rĩ dũu tịbị agá 'dãá." Kúru Rûtã ní úrízú 'bá ụndú lị'bá rĩ pi ã gārã gá, Bõójã ní ụndú ĩ ní ụsị rĩ sèzú ĩri ní, Rûtã ní ụndú rĩ cizú ẹpizú, ĩri ní ĩmbítã ni kuzú.

15 Rûtã kã gõõ ngáá ụndú rĩ u'dụngará gá 'dãá, Bõójã ní átázú ívé àtí'bá àgõ rĩ rĩ pi ní kĩnĩ, "Rûtã lè dõ ụndú rĩ u'dụy ùlílí ĩ ní ùmbé rĩ pi àsámvú gé sĩ, ã 'yokí ĩri ní tã ùnjí ku.

16 ĩmi unjekí ụndú rĩ pi ùlílí rĩ pi agásí ú'bé vùgá, ã u'dụ rí 'í ní, ã 'yokí ĩri ní tã ùnjí ku."

17 Rútã ní ùndú rĩ u'duzú cĩngbá ùndréná gá, co ùndú rĩ ùvú sĩ tré mĩlĩmĩlĩ, ǔ'bĩ ùndú rĩ caá kilō mụdrĩ drĩ ní ìrĩ.

18 Ìri ní ùndú rĩ 'duzú mụzú kũrú agá 'dǎá, ìri ní 'dazú 'í ìdrépĩ ní. Ìri ní ùndú ì ní ʊsĩ, 'í ní cĩ tí rĩ vé ìmbítã jìzú sèzú 'í ìdrépĩ ní.

19 Ìdrépĩ ní ìri zìzú kĩnĩ, “Àndrũ 'í mụ ùndú rĩ u'duú íngũgá? 'Í nga ẹzĩ rĩ íngũgá? Tǎkiri ǎ adri 'bá mĩ ìzǎ koópi rĩ be.” Kúru Rútã ní 'bá 'í ní ẹzĩ ngazú vú ní gé rĩ lüzú 'í ìdrépĩ ní kĩnĩ, “Ágó má ní ẹzĩ ngaá ìri vùgá àndrũ rĩ, rú ní Bóójǎ 'i.”

20 Nōómé ní 'yozú 'í ùkú ní ní kĩnĩ, “Úpi riipi ẹsĩ múké 'bǎapi 'bá idri rú rĩ pi ní, ǎzini 'bá ùdrǎ'bá gĩ rĩ pi ní rĩ, ǎ 'bǎ tǎkiri ágó 'dǎri drĩgé. Ágó 'dǎri 'bávé mǎríté pĩri ní, ìri 'bávé nyòòkú je gò vùlé nĩ.”

21 Rútã Mōábǎzĩ rĩ ní 'yozú kĩnĩ, “Ágó rĩ 'yo má ní kĩnĩ, mǎ áwĩ adrii 'bá ùndú ì'bá rĩ pi be trẹ cĩngbá sǎ kòpi ní ìvé ǎnyǎngǎ ìkũnǎzú ẹzú céré rĩ gé.”

22 Nōómé ní 'yozú Rútã ní kĩnĩ, “Mǎ mvá rĩ, ìri múké, 'í mụ ùndú rĩ u'duú ìrivé ǎtĩ'bá ùkú rú rĩ'bá ǎnyǎngǎ ìkũnǎ'bá rĩ pi ǎ vùdrĩ gé sĩ, ǎ'diǎtǎsĩyǎ 'bá ǎzi vé ọmvú agá, ǎ 'okĩ rĩ mĩ ùnjĩ ku.”

23 Kúru Rútã ní rizú ùndú rĩ ǎ vùdrĩ u'duzú ǎtĩ'bá ùkú rú rĩ'bá ẹzĩ nga'bée Bóójǎ ní rĩ pi ǎ vùdrĩ gé sĩ, cĩngbá kòpi ní ǎnyǎngǎ rĩ ìkũnǎzú ẹzú rĩ gé. Rútã pi rikĩ adrii ìdrépĩ be trẹ.

3

Nōómé ẹzi tǎ Rútã ní

1 Ụ'dú ǎlu, Rútã ìdrépĩ Nōómé ní 'yozú Rútã ní kĩnĩ, “Mǎ mvá rĩ, lè mǎ ndǎ mĩ ní 'bẹtĩ mĩ rụúpi múké nĩ.

2 Bóójǎ mĩ ní ùndú rĩ u'duú ìrivé ǎtĩ'bá ùkú rú ẹzĩ nga'bée rĩ pi ǎ vùdrĩ gé sĩ rĩ, ìri 'bávé mǎríté. Àndrũ ìnĩnǎ sĩ, Bóójǎ rĩ mụ ùndú ndrĩ vũrǎ ì ní rizú ùndú cozú rĩ gé.

3 Mĩ ụjĩ mĩ, 'í trĩ mĩ ụdu ngũúpi ndrĩndrĩ ní sĩ, 'í su bǎngó múké nĩ. 'Í 'de mụú vũrǎ ì ní ùndú cozú rĩ gé 'dǎá, 'bo mĩ sè ǎ nĩ ǎmá 'yozú kĩnĩ mĩ 'dǎá'dǎ 'dĩni ku, 'í tē, ǎ nya ìvé ìnyá, ǎzini ǎ mvú ìvé ngá ẹẹ.

4 Bóójǎ la dō vùgá gĩ, 'í ndre vũrǎ ìri ní lazú rĩ, 'í mụ bẹlẹngĩtĩ rĩ ọwú pá ní gé sĩ, 'í la vùgá. Ìri tǎ 'í ní lèé mĩ 'du ngaá rĩ lū mĩ ní rá.”

5 Rútã ní ụjázú ìri ní kĩnĩ, “Tǎ mĩ ní 'yoó 'dĩri, ma 'du nga rá.”

Rútã ǎ'yĩ tǎ Nōómé ní ẹzĩ 'í ní rĩ ngaá rá

6 Rútã ní 'dezú mụzú vũrǎ ì ní rizú ùndú cozú rĩ gé 'dǎá, sũ ìdrépĩ ní lūú 'í ní rĩ tĩnĩ.

7 Bóójǎ kǎ ìnyá rĩ nyaá, ǎzini kǎ ìvé ngá mvuú ẹẹ, gò adrii ǎyĩkō sĩ, ìri ní mụzú lazú vùgá, la ùndú ì ní drōó rĩ ǎ gǎrǎ gá. Rútã ní 'i njezú mụzú, ìri ní bẹlẹngĩtĩ pá ní gé rĩ ọwúzá, ìri ní lazú pápálésila.

8 Kǎ caá ìnĩ ǎgágá, Bóójǎ ní aruzú ǎyǎngǎrá be, kǎ 'i ụjǎ, ịsú ùkú la kú 'í pápálé gélésila.

⁹ Bõójã ní zìzú kīnī, “Mí ã'di 'i?” Ûkú rī ní 'yozú kīnī, “Bá rī ma 'i mívé átí'ba Rútã 'i. Mí ísé mívé bēlēngīṭī ē tì mà drī ọ̀zǔzú ǎní,* ã'diātāsīyā mi mávé máríté, mi 'bávé máríté pìrì ni, mi 'bávé nyòòkú je gō vúlé nī.”

¹⁰ Bõójã ní újázú kīnī, “Má mvá rī, Úpí ã 'bā tākiri mí drīgé. Èsì múké mí ní 'bāá má ní 'dīri, ndē mí ní 'bāá mí ìdrèpì ní rī rá. 'Í 'bā mī anjì āgō adri'ba ā'bú be, dōku ā'bú ākó rī pì drīgé kuyé.

¹¹ Má mvá rī, 'í 'o ǔrī sī ku. Ngá mí ní zìí má tì gé rī, má sē mí ní rá. 'Bá kūrú agá rī pì ārèvú cére nīkí á má rá 'yozú kīnī, mi ùkú adripi tā be múké nī.

¹² Ádarú ma kōdō ícò nyòòkú rī je gō vúlé nī, 'bo máríté āzi pìrì pìrì nyòòkú rī jeepi ni anigé.

¹³ Lē mī adri nōgò ìnìjǎ nōri sī, āngū rī kādō ọ̀wú, máríté rī ã'yī dō nyòòkú rī jeé gōó vúlé rá, ìri múké, ā je gōó ìyí. 'Bo gā dō jegá sī, ádarú Úpí endrètì gé, ma tā rī 'dù nga rá. 'Í la nōgò cīngbá cazú ǔ'bùṭìjǎ gá.”

¹⁴ Kúru Rútã ní áwízú lazú ágó rī ã pápálé gá 'dīgé, cīngbá ǔ'bùṭìjǎ gá, 'bo ìngá ìnógòsì, sá 'dāri 'bá āzi ícò ọ̀gúpì rì nīí á má ku. Kúru Bõójã ní 'yozú kīnī, “Lē 'bá āzi ã nī á má 'yozú kīnī, mi vūrā ùndú cozú rī gé nōgónò 'dínì ku.”

¹⁵ Bõójã ní kpá 'yozú kīnī, “Mí ìjì mívé bōngó mí ní 'beé mī rú'ba gá 'dīri, mí aja vūgá 'dīgé.” Bõójã ní ùndú rī yìzú ngá ã 'a áziyá, ǔ'bì caá kílò pūkú na, ìri ní dázú bōngó rī agá 'dāá, ìri ní 'dùzú 'bázú Rútã drīgé. Kúru Bõójã ní 'i újázú gōzú vúlé kūrú agá 'dāá.

¹⁶ Rútã ká caá 'i ìdrèpì Nōómé vúgá 'dāá, ìdrèpì ní 'yozú ìri ní kīnī, “Má mvá rī, tā rī 'o 'i ìngóni?” Kúru Rútã ní tā Bõójã ní 'oó 'í ní rī ùlúzá cére 'i ìdrèpì ní.

¹⁷ Ìri ní gōzú 'yozú kīnī, “Sē má ní ùndú ngá ã 'a áziyá, ã'diātāsīyā kīnī, má ícò ìgōó má ìdrèpì vúgá nōlé drī be ule ku.”

¹⁸ Kúru Nōómé ní 'yozú kīnī, “Má mvá rī, lē mī ùtē tā ìmúpì 'i ngaápi rī èsì be mādā. Tá 'dìri sē ágó rī ã ùmì tu pá āndrū ku, cīngbá ìri ní tā 'dìri útúngará gá.”

4

Bõójã je Rútã rì 'í ní ùkú rú

¹ Bõójã mù úrí kuú kūrú rī vé kẹ̀tìlẹ̀* gá 'dāá. Máríté Bõójã ní tā ni 'yoó ìri nyòòkú rī je nī rī ká ícá, Bõójã ní ìri zìzú kīnī, “Ùndìgò, mí ìmú má vúgá nōó, mí ìmú úrí vūgá.” Kúru máríté rī ní muzú úrìzú vūgá.

² Bõójã ní 'bá ambugu rī pì ùpèzú mụdrì, ìri ní 'yozú kīnī, “Lē ìmi úríkí 'dīgé.” Kúru kòpì ní úrìzú vūgá.

³ Kúru ìri ní 'yozú máríté rī ní kīnī, “Nōómé ìmúpì āngū Mōábā vé rī gélésì rī, lē 'bá édrìpì Èlīmèlékè vé nyòòkú urukò uzìí rá.

⁴ Má ǔsù, á lē tā ní ìjì ùlúú mí ní, mī je rí nyòòkú rī, 'bá úrí'ba nō'bée ã nīkí rí ìndì, āzini mávé 'bá ambugu rī pì ã nīkí rí tā ni ìndì. Mí dō je rá, 'í je. 'Bo 'i je dō ku, 'í lū má ní, má nī rí 'yozú kīnī, 'í je ku. ã'diātāsīyā

* **3:9 3:9** *Mí ísé mívé bēlēngīṭī ē tì mà drī ọ̀zǔzú ǎní:* Mèrè Èbèrè pì vé rì gé, tá 'dìri vé ìffì lū kīnī, Mí é'yì ma mí ní ùkú rú. * **4:1 4:1** *Kūrú rī vé kẹ̀tìlẹ̀:* Kūrú rī vé kẹ̀tìlẹ̀ 'dìri, ìri vūrā 'bá Ìsèrélè vé rì pì ní rizú tá útúzá nì.

nyõòkú rĩ ícókí sēe jeé 'bá túngú ní ní ku, mi je ní, āzini ma je ní." Māríté rĩ ní 'yozú kīnī, "Ma je rá."

⁵ Kúru Bōójā ní 'yozú kīnī, "U'dú mí ní nyõòkú rĩ jezú Nōómé vúgá rĩ gé, mi kpá Rútá õwúzígó ágó ní drāápi gí 'dĩri é'yí mí ní ùkú rú, nyõòkú 'dĩri ā adri rí āvū rĩ vé ní, āzini ìrivé úyú rĩ pi vé ní."

⁶ Kúru māríté rĩ ní 'yozú kīnī, "Má ícò nyõòkú rĩ jeé ku, ā'diātāsīyā nyõòkú má ní jeé 'dĩri, í ìmú 'dú má drígé sī rá. Lē mí je nyõòkú rĩ ní, á je ku."

⁷ Ọtú mērē Īsērélē rĩ pi vé rĩ gé, kọpi kádō ngá ufuú, 'bá āzi ri ívé mōròkú nje sē 'í ọgúpí ní. 'Dĩri lū 'yozú kīnī, tā rĩ útúkí gí.

⁸ Kúru māríté rĩ ní 'yozú Bōójā ní kīnī, "'Í je nyõòkú rĩ ìyí." Īri ní ívé mōròkú njezú 'í pá gá sī.

⁹ Kúru Bōójā ní 'yozú 'bá ambugu rĩ pi ní, āzini 'bá rĩ pi ní céré kīnī, "Āndrū sī, ìmi ndrekí tā rĩ ìmí mī sī gí, á je ngá Ēlīméléké vé rĩ, Kīlīyōnā vé rĩ, āzini Mālōnā vé rĩ Nōómé vúgá gí.

¹⁰ Má é'yí kpá Mālōnā vé õwúzí Rútá Mōábāzı rĩ má ní ùkú rú gí, āvū rĩ vé rú ā adri rí ũgōgō, āzini mā mba rí ngá ìrivé rĩ ā tā. Īrivé rú ā āvı rí 'bá ìrivé rĩ pi āsámúvú gé sī ku, āzini ìrivé kūrú agásı ku, āndrū sī, ìmi ndrekí tā rĩ ìmí mī sī gí."

¹¹ Kúru 'bá ambugu rĩ pi 'bá adri' 'bá kẹ̀tılé gá rĩ pi be, kọpi ní 'yozú kīnī, "'Bá ndrekí tā 'dĩri 'bā mī sī gí. Úpí ā sē ùkú rııpi ìmúpi mí vúgá 'dĩri ní anjıná sū Īri ní sēe Rāélē pi ní Láyā* be rĩ tıni, ùkú 'dĩ' bée tıki úyú Īsērélē vé rĩ pi ní. Lē mí adri ā'bú be kūrú Ēfārátá vé rĩ agá 'dígé, mí rú ā kụkụ Bētélémé gá 'dígé.

¹² Lē Úpí ā sē ìmi ní anjıná ùkú mváná rú 'dĩri be, 'bẹ̀tı mívé rĩ āsámúvú gé, lē ìmi tıki anjıná sū Pērézı vé rĩ tıni, Yúdá pi Tāmārā be, kọpi tıki Pērézı[†] rĩ ní."

¹³ Kúru Bōójā ní Rútá rĩ é'yízú 'í ní ùkú rú. Bōójā pi ní adrizú Rútá be, Úpí sē Rútá įsú 'a, Īri ní mvá ágóná tızú.

¹⁴ Úkú rĩ pi ní 'yozú Nōómé ní kīnī, "Ē ìngúkí Úpı ri, āndrū sī, Úpı sē mí ní mvá ágóná ìmúpi mívé ngá ē tı ruųpi ní gí, ìrivé rú ā kụ āngú Īsērélē vé rĩ agá mųzú nyonyo.

¹⁵ Īri sē mi adri āyıkō sī, mí kádō ícá ārākā rú, Īri mí tā mba ní. Ā'diātāsīyā mí ùkú ní mí lēepi lēlē rĩ, tı Īri ní. Īrivé tā 'oó múké rĩ, ndē anjı ézırı pi vé rĩ rá."

¹⁶ Nōómé ní mváná rĩ 'dųzú rųzú 'í drígé, Īri ní mváná rĩ ā tā mbazú.

¹⁷ Úkú adri' 'bá 'dágá rĩ pi kīnī, "Nōómé ri mvá be." Kọpi ní mváná rĩ ā rú 'dazú Ōbédé 'i. Ōbédé ní Yésē rĩ tızú, Yésē ní Dāwúđı[§] rĩ tızú.

E' bıpı Dāwúđı vé rĩ pi

¹⁸ Úyú Pērézı vé rĩ pi 'dĩ: Pērézı tı Ēzırōnā ri,

[†] **4:11 4:11** *Rāélē pi vé tā Láyā be rĩ:* Rāélē pi vé tā Láyā be rĩ, 'í lā 'dóngárá 29-33. [‡] **4:12 4:12** *Pērézı:* Pērézı, Yúdá, āzini Tāmārā vé tā, 'í lā 'dóngárá 38:6-30. **§ 4:17 4:17** *Dāwúđı:* Múngú ipē Dāwúđı rı adrii 'bāgú Īsērélē rĩ pi vé ní, ezı kīnī, 'bāgú ú'dı rı ìmú ifū ìrivé úyú agá, Īri mālūngá rı rų mųzú 'dání'dání, 'bāgú rı Yēsū Kúrısıtō 'i. 'í lā Sāwúmā 132:11-12; Ęzı 2:30. Tıki Dāwúđı rı įsú ākūdē ìlı rı ca élifū ālu (1,000) gı, ìlı 'dāri gé, įsú tıki drı Yēsú Kúrısıtō rı kuyé. 'í lā 1 Sāmūélē 16-30; 2 Sāmūélē 1-24; 1 'Bāgú 1-2.

- ¹⁹ Ēzīrónā tī Rámā ri, Rámā tī Āmīnādábā ri,
²⁰ Āmīnādábā tī Nāsónā ri, Nāsónā tī Sālīmónī ri,
²¹ Sālīmónī tī Bōójā ri, Bōójā tī Ōbédē ri,
²² Ōbédē tī Yésē ri, Yésē ní Dāwūdī rī tizú.

Búkū Yónā vé rī

Tā búkū rī vé rī ā ũlŭngará

Búkū 'dīri ĩri 'bá ní ú'dógú'dógú nēhī Yónā vé rī ā tā ũlū. Múngú lū Yónā ní kīnī, ā mụ ú'dúkó ívé rī ũlūú 'bá adri'bá kūrú Nīnéwē vé rī agá rī pi ní, 'bá Nīnéwē vé rī pi Yāhúdī rī pi be, kōpi ari'ba rú ĩ āsámvú gé sī. Yónā lē Múngú ā ú'dī 'bá Nīnéwē vé rī pi ũdrāá céré 'dīisī rá. Yónā nga ápá Múngú ẹndrẹtị gé 'dīisī rá, tų kŭlúmgbā āmbúgú ní agá, lē zoó mụzú yīi tafu rī agásī. 'Bo 'dukí ĩri 'beé yīi agá, Múngú sē Yónā adri' 'bī āmbúgú rī agá 'dāá ĩdri rú. Vŭdrī ni gé, Yónā gō 'deé mụzú tị Múngú vé rī ũlūú kūrú Nīnéwē vé rī agá 'dāá rá, 'bá Nīnéwē vé rī pi céré újákí ẹsị ívé ũnjīkānyā agásī rá. Kúru Múngú ú'dī 'bá rī pi kuyé, iza kpá kūrú rī kuyé, sē Yónā ā 'a gō veé ānī ambamba. Búkū rī vé ũdđ gé, Múngú i'da Yónā ní lŭzú kīnī, 'i lēngará vé ní, 'i ẹsị ĩdrikídri, 'bá rī újā dō ẹsị rá, āzini ĩnjī dō 'i rá, 'i ĩri pa rá.

Yónā nga ápá Úpí ẹndrẹtị gé sī rá

1 Ú'dú ālu, Úpí* Múngú átá Yónā Āmītáyī mṵpọi be kīnī,

2 "Í nga mụú kūrú āmbúgú Nīnéwē vé rī gé 'dāá, 'i 'yo 'bá rī pi ní, á ndre tā ũnjī kọpi ní 'oó rī gi."

3 'Bo Yónā gā tā Úpí Múngú ní ẹzịi 'i ní rī sī, nga ápá mụzú Tārāsīsā gá. 'De mụzú kījī Yópā vé rī gé 'dāá, ĩri ní kŭlúmgbā lēepi mụpị Tārāsīsā gá ní ĩsúzú, ĩri ní ẹc̄i rī vé mŭfēngā ũfēzú, ĩri ní fizú úrízú kŭlúmgbā rī agá, ĩri ní mụzú Tārāsīsā gá 'dāá, nga ápá Úpí Múngú ẹndrẹtị gé 'dīisī rá.

4 Kúru Úpí Múngú ní ũlī ĩpēzú vızú ũkpō be yīi tafu rī agá 'dāá, ũlī rī lē kōdō kŭlúmgbā rī vjī ũņōō kpélékpélé.

5 'Bá rī 'bá kŭlúmgbā rī újī 'bá rī pi céré 'okí ũrī sī, 'bá ālu ālu 'de rīi ngoó ívé Múngú ẹndrẹtị gé. Kọpi ní ngá ẹnjī 'bá ẹnjīẹnjī kŭlúmgbā agá 'dāá rī pi u'duzú ú'bezu yīi agá 'dāá, kŭlúmgbā rī ē ẹnjī rī ānī ku.

'Bo Yónā fi laá ú'dú koó kpílīkpílī kŭlúmgbā rī vé 'a ĩ ní ẹlịi vŭgálésīla rī agá 'dāá.

6 'Bá kŭlúmgbā rī újī 'bá rī pi vé āmbúgú ní 'dezú mụzú ĩri vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, "Mī rī ú'dú ko áyu āsī? Mī íngá uru, 'i zị mívé Múngú! Sā āzi sī ĩri ícō 'bá ĩzā ko rá, 'bá ícókí ũdrāá ku."

7 'Bá kŭlúmgbā rī újī 'bá rī pi ní átázú ĩ āsámvú gé sī kīnī, "Ímī ímúkí 'bá 'bekí jéké, 'bá nĕkí rí 'bá tā nōri ĩjipi 'bá drĕgē rī áamá ānī." Kọpi ní jéké rī 'bezu, jéké rī 'de Yónā ā rŭ sī.

8 Kúru kọpi ní Yónā rī zızú kīnī, "Í lū 'bá ní, 'bá tā ũnjī nōri ĩjipi 'bá drĕgē rī ā'di 'i? 'Í 'o ā'di? Mī íbī ímú íngōósīla? Āngŭ mívé rī ā rŭ ā'di? 'Bá mívé rī ā'di pi?"

* 1:1 1:1 Úpí: Ẹbéré tị sī, Múngú zị 'i rŭ Yáwē, ífifi ní, Múngú adriipi mụzú 'dání'dání rī 'i. Kēlĕkō tị sī, 'bá Yáwē rī zị Úpí. 'I ĩsŭ lá Búkū 'dóngará vé rī agá, Wŭngará vé rī agá, Rŭtā vé rī agá, āzini Yónā vé rī agá.

9 Yónā ní újázú kīnī, “Ma Ēbērēgú,[†] ma ri Úpí Múngú adriípi 'bū gé, nyōókú rī gbiípi yīí tafu rī be rī ìnjī.”

10 Tā Yónā ní 'yoó 'dīri sē kōpi ní ũrī, kōpi ní ĩri zizú kīnī, “‘Í 'o ā'di?” (Kōpi nīkí á má rá 'yozú kīnī, Yónā ápá Úpí Múngú ẹndrẹtị gé sī ápápá, ā'diātāsīyā Yónā lū kōpi ní drīdrī rá.)

11 Ūlī rī kā yīí rī vī, yīí rī úvá ngüyá ngüyá. Kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Bā 'okí mi íngóni ūlī vīpī ũkpō be ambamba 'dīri ā tu rí pá ānī?”

12 Yónā ní újázú kōpi ní kīnī, “Īmi 'dúkí ma 'beé yīí tafu rī agá 'dāá, ūlī vīpī ũkpō be 'dīri, ĩri ícọ pá tu rá. Á nī rá á 'o ùnjikānyā rī ma 'i, ūlī rī ní vizú ũkpō be 'dīni ānī.”

13 'Bá kúlúmgbā rī újī' bá rī pi ũ'bīkí kōdō ũkpō sī kúlúmgbā rī sōo gōo vúlé āngū nyōókú rú rī gé 'dāá, 'bo kōpi ícókí ku, ā'diātāsīyā ūlī rī gō vī drīdrī 'dāri ndēé rá.

14 Kúru kōpi ní ngozú Úpí Múngú ẹndrẹtị gé, “Á Úpí Múngú, 'bá ní lēé ágó nōri vé ídri 'beé āvīí rī sī, mí ku 'bā ũdrāá ku. 'Bá ní lēé ágó tā ākó nōri 'dījī drāá rī sī, lē mí lị tā ānī 'bá drīgé ũnjí ku. Á Úpí Múngú, tā rī nga 'i sū mí ní lēé ā nga 'i rī tñjị gí.”

15 Kúru kōpi ní Yónā ri 'dúzú 'bezú yīí tafu rī agá 'dāá, koro yīí riípi úvápi ngüyá ngüyá rī ní pá tuzú.

16 Tā 'dīri sē 'bá kúlúmgbā rī újī' bá rī pi rúkí Úpí Múngú ri ānī rá, kōpi í'dúkí rōbōñjō zāá Úpí Múngú ní, āzini kōpi sōkí ũyō ẹzị ngazú ĩri ní.

17 'Bo Úpí Múngú sē 'bī' āmbúgú te Yónā ri, Yónā adri caá 'bī rī agá 'dāá ụtjñá na ìnjñá na.

2

Yónā zị Úpí Múngú ri 'bī' agá 'dāá

1 Yónā ri ívé Úpí Múngú ri zījī 'bī' agá 'dālé.

2 Īri ní 'yozú kīnī,

“Īzāngā má ní ísụ rī agá, Úpí Múngú, á zị mi, 'í yị ma rá.

'Bú āngū sịzú rī agá 'dāá, á zị mi má ĩzā koó, 'í yị ma rá.

3 'Í 'be ma tīí yīí tafu rī ā ndúgé 'dāá, á tī yīí tafu kụpí kụkụ rī ā ndúgé 'dāá, yīí rī ìmūlū ma rá.

Ūlī mí ní sēé vījī ũkpō be 'dīri, sē yīí rī ìmūlū ma céré.

4 Má ũsū déna, mí adi ma gí,

má ícọ gōo mívé jó āmbúgú uletere rī ndree dījī ku.

5 Á tī yīí kụpí kụkụ rī ā ndúgé 'dāá, yīí rī ìmūlū ma céré,

[†] 1:9 1:9 Ēbērēgú: Ābūrāmā ri Ēbērēgú. Īrívé mvá vé mvá Yōkōbū ri gōkí zījī Īsērélē, sá āzi sī Īrívé úyú ri pi i ri zị Ēbērē, sá āzi sī i kpá zị anjī Īsērélē vé rī pi. Sá Yēsù vé rī gé, i ri kōpi zị Yāhūdī.

ásé dų́pı yǐ́ agá 'dāá rī ĩmūlū mā drī céré.

6 Á 'de tǐ írá ā ndúgé 'dāá,
nyṓkú rī ọ́zǔ mā drī céré,

'bo mávé Úpı Múngú,
mı ídrı ma 'bı́ agá 'dāásı rá.

7 Úpı Múngú, má kǎ á má mávé ídrı lē fūúfū,
á zı mı,

mávé zıngárá ca
mıvé jó āmbúgú uletere rī agá 'dāá, 'ı yı ma rá.

8 'Bá rı 'bá ngá ĩ ní údé drı sı rī ĩnjǐ 'bá múngú rú rı pi,
kōpi gǎkǐ ẹsı múké Múngú vé rı sı.

9 'Bo ma mı ní úngó ọwò'dífó sészú ni ngo,
ma mı ní rōbōjō zǎ.

Ūyō má ní sōó rı, ma tā ni 'dų nga rá.

Úpı Múngú rı 'bá pa tā ũnjı agásı nı."

10 Úpı Múngú ní 'yozú kǐnǐ, ĩ' bı́ rı ē íwé Yónā rı āmvé, ĩ' bı́ rı ní Yónā rı íwézú nyṓkú ā'wı rú rı drǐgé 'dāá.

3

Yónā mų Nīnéwē gá 'dāá rá

1 Kúru Úpı Múngú ní gōzú átázú Yónā ní dǐj kǐnǐ,

2 "Í 'de mųj kǐrǔ āmbúgú Nīnéwē vé rı agá 'dāá, mı ũlū ọ́'dúkọ má ní ũlūú mı ní rı 'bá rı pi ní."

3 Yónā mų Nīnéwē gá 'dāá rá, sǔ Úpı Múngú ní ezıj ĩri ní rı tıjı. Nīnéwē rı kǐrǔ āmbúgú, 'bá rı ícọ ẹcǐ 'a ni gé sı ca ọ́'dú na.

4 Ọ́'dú Yónā ní fızú cazú kǐrǔ rı agá 'dāá rı gé, ĩri ní áyúzó 'bá rı pi ní kǐnǐ, "Eşı ọ́'dú pǔkǔ sų, ĩ mų Nīnéwē rı iza 'dǐsı rá."

5 'Bá Nīnéwē vé rı pi ẹ'yǐkǐ Múngú rı ānı rá. Kúru kōpi ní áyúzó kǐnǐ, lē 'bá rı pi ārēvú céré ā 'bıkǐ ĩ 'bia'bi, ā nyakı ngá ku, í'dózú 'bá ambugu rı pi vúgá, cazú anji nyírıńá rı pi vúgá, lē kōpi ā úsúkı bōngó ırǐkọ rú ni áyu.

6 Ọ́'dúkọ 'dǐri kǎ caá 'bǎgú Nīnéwē vé rı vúgá 'dāá, íngá ívé lúpá mǎlūngá vé rı drǐgé sı urų, unje ívé bōngó āmbūgú vé rı 'ı rǔ' 'bá gá sı rá, í'dú bōngó ırǐkọ rú ni suú 'ı rǔ' 'bá gá áyu, ĩri ní gōzú úrızú vúgá fǔrǔndǐ agá.

7 'Bǎgú rı ívé ũgalaku rı pi be, kōpi ní áyúzó 'bá Nīnéwē vé rı pi ní kǐnǐ, "Lē 'bá rı pi, dōku tǐ rı pi, dōku kǎbǐlō rı pi ā nyakı ngá ku, dōku ā mvúkı yǐ́ ku.

8 'Bá rı pi ānyǎpá rı pi be céré, lē kōpi ā sukı bōngó ırǐkọ rú ni áyu. Lē 'bá ālu ālu ā zı Úpı Múngú rı, ā ku ívé tā 'ı ní rı 'oó ũnjı rı rá, āzini ā ku adringárá gbórókó rú rı rá.

9 Sǎ āzi sı, Múngú rı ívé yǐkǐ újǎ rá, ẹsı ni gō veé ku, 'bá ícókı ũdrǎá ku."

10 Múngú kǎ tā kōpi ní 'oó rı ndreé, āzini kǎ ndreé kōpi kukı tā ũnjı 'ongárá gı, gō ívé yǐkǐ újǎ rá, ĩrńǎ kōpi kuyé, sǔ ĩri ní 'yoó rı tıjı.

4

Ēṣi múké Úpí Múngú ní 'bāá rī sī sē Yónā ē ṣṣi ve rá

¹ 'Bo tā 'dīri sē Yónā adri āyīkō sī kuyé, ṣṣi ní ve rá.*

² Kúru ĩri ní Úpí Múngú ri zizú kīnī, “Á Úpí, á nī amá rá 'yozú kīnī, mí ícò 'bá Nīnēwē vé rī pi ú'dj̄ ũdrāá ku, sē má ní mávé āngū kuzú, má ní ápázú mužú Tārāsísā gá ānī. Á nī rá, mī ṣṣi múké, āzini mī ṣṣi ĩdríkídri, mī ṣṣi ve tā sī mbēlēṣá ku, mívé lēngará aga rá, mí Múngú riipi 'bá trūúpi ũnjīkānyā agási ní, āzini mí ri mí yīk̄j̄ újā, mí lē 'bá 'dij̄ ku.

³ Úpí Múngú, lē má drā 'dīisī rá, ā'diātāsīyā ĩri múké má ní drāzú 'dīisī rá, ndē má ní adrizú ídri rú rī.”

⁴ 'Bo Úpí Múngú ní újázú ĩri ní kīnī, “Ngá mī ṣṣi ní vezú rī ā'di?”

⁵ Yónā ní fūzú mužú kūrú rī vé wōqōkō ũt̄t̄ ní ĩfungará gálé rú rī gé 'dāá. ĩri ní ápālā 'bezú vūrā 'dāri gé, ĩri ní úrizú ápālā rī ā ndúgé, tē rii ndree dō tā íngóni ri 'i nga kūrú Nīnēwē vé rī agá nī.

⁶ Kúru Úpí Múngú ní peṣi sēzú 'duzú Yónā ní ĩndrī rú, Yónā ā adri rī ānī múké. Peṣi rī ní ĩfūú duṣi rī sī, sē Yónā ní āyīkō.

⁷ Kā mužú adrii dr̄ 'dīni, ũ'būṣi k̄nj̄k̄nj̄, Múngú ní ũ'bū ĩpēzú ímúzú peṣi rī nyazú, peṣi rī gō 'wī rá.

⁸ ũt̄t̄ rī kā ĩfūú, Múngú ní ũlī ācī ācī ní ĩpēzú ũt̄t̄ ní ĩfungará gálésīla, ũt̄t̄ rī zā Yónā ē dr̄j̄, ũkpō ní de ānī rá, lē kōdō drāá ānī drādrā. ĩri ní 'yozú kīnī, “Má ní adrizú ídri rú, ícò ku, lē má drā 'dīisī rá.”

⁹ 'Bo Múngú ní 'yozú Yónā ní kīnī, “Ngá sēēpi mī ṣṣi ní vezú peṣi rī vé tā sī rī ā'di?” Yónā ní 'yozú kīnī, “Tā má ṣṣi ní vezú rī, ĩri tā áda, lē má drā 'dīisī rá.”

¹⁰ 'Bo Úpí Múngú ní 'yozú Yónā ní kīnī, “Í sa peṣi rī nī kuyé, mí údé ndūyú ní nī kuyé, á ndre peṣi rī vé tā fi mí ṣṣi agá ambamba. Peṣi rī du ĩnīṣá rī sī, gō drāá ĩnīṣá rī sī.

¹¹ Kūrú Nīnēwē vé rī agá 'dāá, 'bá rī pi vé kālāfe aga élifū mūdūrūlū ālu pūkú ĩr̄j̄ (120,000) rī rá, 'bá rī pi acókí tā múké pi āsámuvú tā ũnjī be ku, ānyápá rī pi 'dālē kárakará. 'Í lē má 'bā ṣṣi múké 'bá 'dā'bée ní ku?”

* **4:1 4:1** *Yónā ē ṣṣi ve rá:* Yónā ē ṣṣi ve Úpí Múngú ní, ĩri ní 'bá Nīnēwē vé rī pi ú'dj̄ drāá kuyé rī sī.

Ụ'dúkọ múké
Mātáyo
ní sǐ rǐ
Tā búkū rǐ vé rǐ ǎ ũlũngára

Mātáyo ri Yẹsụ vé 'bá áyúáyū mụdrị drị ni ịrị rǐ pi vé ógúpị. Tā ǎ pá ǎmbúgú ịri ní búkū 'dǐri sǐzú rǐ, lē lūú Yáhúdị rǐ pi ní kǐnǐ, Yẹsụ ri 'bá 'bá paápi ni, (iri Māsiyā) Múngú sō ũyō ni nǐ, ịpē Yẹsụ ri ímụ kọpi ní. Sē búkū rǐ vé í'dóngára gá, Mātáyo ní rụ Yẹsụ ẹ'bípịjị vé rǐ sǐzú ǎnǐ, búkū rǐ agásí cére, í'da kǐnǐ, tā nẹbị rǐ pi ní ũlúú búkū Múngú vé Ũndị Ụkụ rǐ ruzú rǐ agá rǐ, tā ni nga 'i fūú tị ni gé gí Yẹsụ ǎ rụ'ba gá.

Mātáyo ũlú kpá 'bá ní tā Yẹsụ ní ímbá kǐnǐ, mǎlũngá Múngú vé rǐ ịri adri 'bá tā Múngú ní lēe rǐ 'du'ba nga'ba rǐ pi vé ni ǎngū rǐ pi agásí cére 'dǐri rá. Cápítā 5-7 agá, Yẹsụ ri mǎlũngá Múngú vé rǐ vé íffíí ũlúú. Cápítā 10 agá, ímbá tā mǎlũngá rǐ ní ímúzú 'i írézú mụzú vū drǐgé sǐ rǐ vé tā. Cápítā 13 agá, ímbá mǎlũngá rǐ vé tā nǎpí sǐ. Cápítā 18 agá, ímbá lẹtị 'bá ní adrizú mǎlũngá Múngú vé rǐ agá rǐ. Cápítā 24-25 agá, í'da lẹtị mǎlũngá Múngú vé rǐ ní ímúzú vū drǐgé nógó rǐ.

Búkū 'dǐri ũlú ú'dógú'dógú Yẹsụ vé adrizú rǐ. Búkū rǐ vé í'dóngára gá, ũlú Yẹsụ vé ịngára, ịrivé bǎtízímū ǎ rụngára, ǎzini tā ǎdróko ní ịri ụ'bǐzú rǐ. ũlú kpá tị ịri ní sēe rǐ ǎ tā, tā ịri ní ímbá rǐ ǎ tā, ǎzini tā ịri ní 'bá ịdrízú Gǎlíláyā gá rǐ vé tā. Búkū rǐ agá, sǐkí ẹcị Yẹsụ ní ngazú Gǎlíláyā gá, ịri ní cazú Yẹrūsǎlémā gá rǐ vé tā, ǎzini sǐkí tā 'i ngaápi rụ'ba ní gé sẹbịtị ụdụ vé rǐ agá vū drǐgé nógó rǐ vé tā. Búkū rǐ vé ụdụ gé, sǐkí Yẹsụ vé gbǎngára pẹtị alambaku sǐgé rǐ vé tā, ǎzini ịrivé íngángára gōó ịdri rú drǎngára galésí rǐ vé tā.

Ẹ'bípịjị Yẹsụ vé rǐ pi ǎ rụ
(Lúkā 3:23-38)

¹ Ẹ'bípịjị Yẹsụ Kúrísítō vé rǐ pi ǎ rụ 'dǐ, Yẹsụ Kúrísítō ri úyú Dǎwúdị vé ni, Dǎwúdị ri úyú ǎbūrámā vé ni.

² ǎbūrámā tị Ịsákā ri,

Ịsákā tị Yókóbū ri,
 Yókóbū tị Yúdā pi ẹdrípịjị be,

³ Yúdā tị Pērézǐ pi Zérā be, kọpívé ẹndrẹpị Tāmārā 'i,

Pērézǐ tị Ẹzírónā ri,

Ẹzírónā tị Rámā ri,

⁴ Rámā tị ǎmínādábā ri,

ǎmínādábā tị Nāsónā ri,

Nāsónā tị Sǎlímónǐ ri,

⁵ Sǎlímónǐ tị Bōójā ri,

Bōójā vé ẹndrẹpị Rábā 'i,

Bōójā tị Ọbédē ri,

Ọbédē vé ẹndrẹpị Rútā 'i,

Ọbédē tị Yēsē ri,

⁶ Yésē tị 'bāgú Dāwúđị ri, Dāwúđị tị Sölömónā ri, Sölömónā vé éndrēpi
iri ótụ úkú Ūriyā vé ni,

⁷ Sölömónā tị Rōbāmā ri,

Rōbāmā tị Ābījā ri,

Ābījā tị Āsā ri,

⁸ Āsā tị Yōsīpātā ri,

Yōsīpātā tị Yōrāmā ri,

Yōrāmā tị Ūzīyā ri,

⁹ Ūzīyā tị Yōtómā ri,

Yōtómā tị Ākázā ri,

Ākázā tị Ījīkiyā ri,

¹⁰ Ījīkiyā tị Mānāsē ri,

Mānāsē tị Āmónā ri,

Āmónā tị Yōsīyā ri,

¹¹ Yōsīyā tị Yékóniyā pi édrīpị be lókí kōpi ní ápazú mužú Bābēlónā gá rī gé.

¹² Kōpi ní ápazú mužú Bābēlónā gá 'dālē rī ā vúdrị gé,

Yékóniyā tị Sālītīyélē ri,

Sālītīyélē tị Zērūbābēlā ri,

¹³ Zērūbābēlā tị Ābīyúdā ri,

Ābīyúdā tị Ēlīyākīmā ri,

Ēlīyākīmā tị Āzórā ri,

¹⁴ Āzórā tị Zādókā ri,

Zādókā tị Ākīmū ri,

Ākīmū tị Ēlīyúdā ri,

¹⁵ Ēlīyúdā tị Ēlēzārā ri,

Ēlēzārā tị Mātánā ri,

Mātánā tị Yökóbū ri,

¹⁶ Yökóbū tị Yōsépā Māriyā ágó ni ri, Māriyā ní Yēsū ĩ ní zịj Kúrisítō ri tịzú.

¹⁷ Í'dózú Ābūrāmā vúgá cazú Dāwúđị vúgá, ca úyú mužrị drị ni sụ.

Í'dózú Dāwúđị vúgá cazú ĩ ní 'bá rī pi uruzú mužú Bābēlónā gá rī gé, ca

úyú mužrị drị ni sụ. Í'dózú ĩ ní 'bá rī pi uruzú mužú Bābēlónā gá rī gé

cazú Kúrisítō vúgá, ca úyú mužrị drị ni sụ.

Yēsū Kúrisítō vé tịngará

(Lúkā 2:1-7)

¹⁸ Yēsū Kúrisítō* vé tịngará ĩri 'dini, Yōsépā ā'yī Māriyā Yēsū éndrēpi ri jeé 'í ní úkú rú. 'Bo kōpi ní drị ĩ úmúzu trụ kuyé rī gé, ịsụ Māriyā ri 'a be,

'a 'diri Māriyā ịsụ Índrị Uleteré rī† vé ūkpō sī.

¹⁹ Yōsépā ní adrií 'bá tã be pịrị rī sī, lē tã 'diri áyú gúnýá agá drịnjá sēzú Māriyā ní ku, ūsụ 'í ẹsị agá 'dālē, 'í lē Māriyā ri gāá, 'bá āzi ā nị ku.

* **1:18 1:18** *Yēsū Kúrisítō*: Rụ Yēsū 'diri vé íffí, Múngú ri 'bá paapi rī. Kúrisítō ri 'bá ĩ ní ūdu dāá drị ni gé, lūzu kīnī Múngú ipē ĩri adrií 'bāgú rú. Ēbērē tị sī Kúrisítō ri ĩ zị Māsīyā. 'Í lā Yūwání 1:41. † **1:18 1:18** *Índrị Uleteré rī*: Índrị Uleteré rī Índrị Múngú vé ni. Búkū Múngú vé rī kīnī, Ẹtẹpị ri Múngú 'i, Irivé mvá Yēsū ri Múngú 'i, ązini Índrị Uleteré rī Múngú 'i. Ẹtẹpị ri, Mvọpị ri, ązini Índrị Uleteré rī, kōpi Múngú ọlu. 'Í lā Yūwání 1:1-18; Yūwání 8:41-42; Ẹzị 5:3-4.

20 Yösépā kā tā 'dīri ūsŭŭ 'dīni, Úpí vé mālāyíkā[‡] ní 'i 'dazú ĩri ní urobí agá, 'yozú ĩri ní kīnī, “Yösépā Dāwŭđī^S ā mvá rī, lē mī ru ku, 'í je Māriyā ri mí ní ūkú rú, 'a ĩri ní ĩsŭ 'dīri, ĩsŭ Índrī Uletere rī vé ūkpō sī.

21 ĩri ímŭ mvá rī tī ágó, mī rŭ ní 'da Yēsŭ 'i, ā 'diātāsīyā ĩri ímŭ 'bá rī pi pa ívé ūnjīkānyā agásī.”

22 Tā 'dīri 'o 'i 'dīni, átángá Úpí ní átá nēbī^{*} tī gé 'dāri ā nga rī 'i fūu tī ni gé bēnī.

23 Átángá rī kīnī, “Ūkú kácāná rú ni ímŭ 'a ĩsŭ, ĩri mvá ágó tī, kōpi ímŭ rŭ ní 'da Ēmánŭēlē 'i.” Ífifi ní Múngú ri 'bá be trŭ.

24 Yösépā kā aruú ũ'dŭ gélésī, 'dŭ tā rī ngáá sŭ Úpí vé mālāyíkā ní eziŭ 'í ní rī tŭnī, jī Māriyā rī mužú 'bēti 'í ní ūkú rú,

25 'bo kōpi úmúki í trŭ kuyé cīmgbá Māriyā ní mváŋá rī tīngará gá. Māriyā kā mváŋá rī tīl, Yösépā ní mváŋá rī ā rŭ 'dazú Yēsŭ 'i.

2

'Bá úmī be rī pi

1 Tīkī Yēsŭ ri Bētēlēmē gá, āngŭ Yŭdáyā vé rī agá, ĩsŭ ākūdē Ēródē ri 'bāgŭ^{*} rú nī. Sā 'dāri gé, 'bá úmī be ni pi íngákí ũtŭ ní ífŭngará gálésīla, kōpi ícákí Yēřŭsālēmā gá, āngŭ Yŭdáyā vé rī agá.

2 Kōpi ní zizú kīnī, “Bá ĩ ní tī Yāhŭđī rī pi vé 'bāgŭ rú rī íngáá? 'Bá ndreki ĩrivé línýā đīpi rī ũtŭ ní ífŭngará gá 'dālē, 'bá ímŭkí ĩri ĩnjīngará gá.”

3 'Bāgŭ Ēródē kā tā 'dīri yīj, sē ĩri ní tā ũšŭngará ambamba, sē kpá 'bá Yēřŭsālēmā gá rī pi ní tā ũšŭngará ambamba.

4 'Bāgŭ rī ní atala atala rī pi drīgé rī pi zizú ímŭzú 'bá tājmbī ímbá'bá rī pi be 'í vúgá nōlé, ĩri ní kōpi zizú kīnī, “Í ímŭ Kúrísitō ri tī íngŭgá?”

5 Kōpi ní újázú kīnī, “Í ímŭ ĩri tī Bētēlēmē gá, āngŭ Yŭdáyā vé rī agá, ā'diātāsīyā tā nēbī rī pi ní sīi rī ĩri 'dīni,

6 “ 'Mí kŭřŭ Bētēlēmē āngŭ Yŭdáyā vé rī agá rī, mī kŭřŭ tā be āmbúgŭ ni,

ā'diātāsīyā ĩ ímŭ 'bá āngŭ ruŭpi ni tī mí agá, ĩri ímŭ mávé 'bá Ísērélē vé rī pi úcé nī. ”

7 Kúru Ēródē ní 'bá úmī be 'dī'bée zizú gārā gá, lē nīj kōpi vúgá línýā rī ífŭ dō pīri ni sá ngōri gé.

[‡] **1:20 1:20 Mālāyíkā:** Mālāyíkā rī pi índrī, kōpi ri adri Múngú be 'bŭ gé 'dālē, kōpi rŭ'bá ākó. Múngú ri sá āzi sī kōpi ípē ímŭ vŭ drīgé nōó ũ'dŭkŭ múké ívé rī ũlŭ 'bá rī pi ní. **S 1:20 1:20 Dāwŭđī:** Múngú ípē Dāwŭđī ri adrií 'bāgŭ Ísērélē rī pi vé ni, ezi kīnī, 'bāgŭ ũ'dí ri ímŭ ífŭ írivé úyú agá, ĩri mālŭngā rī rŭ mužú 'dání'dání, 'bāgŭ rī Yēsŭ Kúrísitō 'i. 'Í lā Sāwŭmā 132:11-12; Ezi 2:30. Tīkī Dāwŭđī ri ĩsŭ ākūdē ílī rī ca élfŭ ālu (1,000) gí, ílī 'dāri gé, ĩsŭ tīkī drī Yēsŭ Kúrísitō ri kuyé. 'Í lā 1 Sāmŭélē 16-30; 2 Sāmŭélē 1-24; 1 'Bāgŭ 1-2. *** 1:22 1:22 Nēbī:** Múngú ri ívé tā átá nēbī rī pi ní, kōpi kúru ĩrivé ũ'dŭkŭ rī ũlŭ 'bá rī pi ní. **1:23 1:23 Ísáyā 7:14 * 2:1 2:1 'Bāgŭ Ēródē:** 'Bāgŭ 'dīri vé rŭ í zī Ēródē Āmbúgŭ rī. Sā ĩ ní Yēsŭ ri tīzŭ rī gé, Ēródē Āmbúgŭ 'dīri ru āngŭ rī nī. 'Í lā Mátayo 2:1-8; Lúkā 1:5. Ēródē Āmbúgŭ rī kā drāā, ĩrivé mvá Ēródē Ānītípā gō mālŭngā rī rŭj ní sá Yŭwání ní bātízímŭ sēzú Yēsŭ ní rī gé. 'Í lā Mátayo 14:1; Mārākō 6:14; Lúkā 3:1; Ezi 4:27. Vŭđrī ni gé, 'bāgŭ āzi rŭ ní Ēródē Āgīrīpā, ĩri Ēródē Āmbúgŭ rī vé mvá vé mvá. 'Í lā Ezi 12:1-23. **2:6 2:6 Míkā 5:2**

⁸ Īri ní kúru kôpi pèzú mužú Bètèlémē gá 'dāá, Īri ní 'yozú kôpi ní kīnī, ĩmi muží mváná rī ndāá muké muké, ĩmi ĩsúkí dō Īri gí, koro ĩmi ĩjĭkí tā ni lūu má ní, má mu rí kpá Īri ĩnjĭ bēsīnī.

⁹ Kôpi kâ tā 'bāgú rī ní 'yoó 'dīri yĭ, kôpi ní 'dezú mužú, línýā kôpi ní ndree ũtú ní ĩfūngará gá 'dāri ri dĭi mužú kôpi ɛndrɛtĭ gé sĭ drĭdrĭ, línýā rī mu pá tuú vūrā mváná rī ní adrizú rī gé.

¹⁰ Kôpi kâ línýā rī ndree, āyĭkō fū kôpi agaá rá.

¹¹ Kôpi kâ fí jó agá 'dālé, kôpi ndrekí mváná rī pi ɛndrɛpĭ Mārĭyā be, kôpi ní kūmūcĭ ũtĭzú vūgá, Īri ĩnjĭzú. Kôpi ní kúru ĩvé sōndúkū ā'bú vé rī pi ē tĭ ũzĭzú, kôpi i'dúkĭ dábū, ngá ĩ ní zāā ngŭŭpi ndrĭndrĭ ni, āzini mĭrĕ sēē mváná rī ní fēfē rú.

¹² Múngú ní átázú kôpi ní urobí agá kīnī, kôpi ā újákí ĩ gōó vúlé Ēródē vúgá 'dālé ku, kôpi ní gōzú 'dezú mužú ĩvé āngŭ gé 'dālé létĭ āzi túngú ní gé sĭ.

Ápákí muží Yēsŭ be Ējĕpétō gá

¹³ 'Bá úmĭ be 'dĭ'bée kâ 'deé muží gí, Úpí vé mālāyĭkā ní ĩmúzá átázú Yōsépā ní urobí agá kīnī, "Í nga, 'í 'du mváná rī pi ɛndrɛpĭ be, mí ápá mužú Ējĕpétō gá. Mí adri 'dālé, cĭmgbá á lū dō mí ní ũ'dú mí ní ĩgōzú rī gí ká, ā'diātāsĭyā Ēródē lē létĭ ndāá mváná rī 'dĭzú drāzú 'dĭīsĭ rá."

¹⁴ Yōsépā ní ɛĭ'í 'dózú, Īri ní mváná rī pi jĭzú ɛndrɛpĭ be ĩnjĭā sĭ mužú Ējĕpétō gá 'dāá.

¹⁵ Yōsépā adri 'dālé cĭmgbá Ēródē drā Īri ĩsŭ 'dāá. Kúru tā ɔtŭ Úpí ní ɛzĭ nĕbĭ rĭ tĭ gé rĭ nga 'i fūu tĭ ni gé gí kīnī, "Á zĭ mávé mvá ĩfūu Ējĕpétō agásĭ āmvé."

¹⁶ Ēródē kâ nĭĭ áamá 'yozú kīnī 'bá úmĭ be rī pi ũ'bākí 'i mĭ gí, ɛsĭ ni ve ũnjĭ ũnjĭ, Īri ní tāĭmbĭ sēzú āngáráwá rī pi ní, kôpi ā muží anjĭ āgō ĩlí be ĩrĭ, dōku ĩlí be ca'bá ĩrĭ kuyé Bètèlémē agá rī pi ú'dĭ, āzini anjĭ Bètèlémē gārā gá sĭ rī pi ú'dĭ ũdrāá céré 'dĭīsĭ rá, ā'diātāsĭyā 'bá úmĭ be rī pi ũlŭkĭ ĩri ní kīnī, ĩ ndrekí línýā rī, vŭdrĭ ni 'du nóni caá ĩlí ĩrĭ.

¹⁷ Tā Múngú ní ɛzĭĭ nĕbĭ Yērēmĭyā tĭ gé rĭ nga 'i fūu tĭ ni gé gí kīnī,

¹⁸ "Ŭ'dŭkŭ āá vé ni ĩbĭ ĩkŭ Rámā gá 'dāāsĭ,

'bá rī pi rĭkĭ ngoó ĩzāngā ĩzāngā rú, rĭkĭ lŭŭlŭ gaá ũ'dŭkŭ be ɔrŭ 'dāá, Rāelē ri ngoó ĩvé anjĭnā rī pi sĭ, lē 'bá āzi ā ũmĭ 'i ɛsĭ ku, ā'diātāsĭyā ĩ ní anjĭnā rī pi ú'dĭ ũdrāá gí rĭ sĭ."

Yōsépā pi Mārĭyā be újákí ĩ gōó vúlé Nāzērétā gá

¹⁹ Ēródē kâ drāá, Úpí vé mālāyĭkā ní ĩmúzá átázú Yōsépā ní urobí agá Ējĕpétō gá 'dālé,

²⁰ kīnī, "Í nga, 'í 'du mváná rī pi ɛndrɛpĭ be, 'í 'de muží āngŭ Īsērélē vé rĭ gé, ā'diātāsĭyā 'bá lē'bá mváná rī 'dĭ'bá rī pi ũdrākĭ gí."

²¹ Kúru Yōsépā ní mváná rī pi 'dŭzú ɛndrɛpĭ be, kôpi ní ĩ újázú gōzú āngŭ Īsērélē vé rĭ gé 'dāá.

²² Yōsépā kâ yĭ kīnī Ārākālāwŭ rŭ āngŭ Yŭdáyā vé rĭ nĭ ɛtĕpĭ Ēródē ā vūrā gá, gō 'oó ũrĭ sĭ mŭngárá 'dālé rĭ sĭ. Kúru ĩ ní lŭzú Yōsépā ní urobí agá kīnī, ā 'de muží āngŭ Gālĭláyā vé rĭ gé.

23 Kòpì ní 'dezú mužú adrizú kǔrú Nāzērētā vé rī agá, tā ótú nēbī rī pi ní átá 'bá 'bā paápi rī ā tā sī rī nga 'i fūú tì ni gé gí kīnī, "Í ímú Ìri zì Nāzērētágú."

3

Yūwánī Bātízīmū sēepi rī ímú lẹ̀tí útú
(*Márakō 1:1-8; Lúkà 3:1-18; Yūwánī 1:19-28*)

1 Ílì 'dā'bée ā vùdrì gé, Yūwánī Bātízīmū sēepi rī ímú ríí tì sēē āngū ā'wí cínýáfá rú rī agá āngū Yǔdáyā vé rī agá 'dāá.

2 Kīnī, "Ìmi újákí ẹ̀sì, ā'diātāsīyā mālūngā 'bū vé rī ícá Ìnyinjá gí."

3 'Bá nēbī Ísáyā ní tā ni átá rī, Ìri adriúpi 'dì.

"Ù'dúkó 'bá āzi vé ni ri ó'ú āngū ā'wí cínýáfá rú rī agá 'dāá kīnī, 'Ìmi údékí lẹ̀tí Úpí ní,

ìmi útúkí lẹ̀tí Ìrivé rī ā adri pìrì.' "

4 Bōngó Yūwánī ní suú rī údékí kámìlō ā 'bí, gō Ìri ní 'yí 'í úpílẹ̀ gá rī údékí lā'bu. Ìrivé ānyāngā Ìri ní ríí nyaá rī, úmbí, āzini ọnyú ásé agá 'dāá rī.

5 'Bá kǔrú Yērusālémā vé rī agá rī pi, āngū Yǔdáyā vé rī agá rī pi, āngū Yáridénì vé rī agá rī pi be céré 'dekí mužú Yūwánī vúgá 'dāá,

6 kòpì ùlúkí Ìvé ùnjìkányā, Yūwánī ní kòpì ní bātízīmū* sèzú, ri bātízīmū rī sēē yīlì àmbúgu òpì pìdì Yáridénì agá.

7 Yūwánī ká ndreé Fārúš† rī pi Sádókē‡ rī pi be ri ímú kárakará 'í vúgá vūrā 'í ní rizú bātízīmū sèzú rī gé nōó, Ìri ní 'yozú kòpì ní kīnī, "Ìmi adri'bée sū Ìnī tìjì 'dì'bée, ā'di Ìngbē Ìmi mī ápázú Múngú vé jìkó úmvúlésì ímúpì drìdrì 'dìlẹ̀ rī gé sī nī?"

8 Lē Ìmi 'okí tā lúúpi 'yozú kīnī, Ìmi újákí ẹ̀sì ùnjìkányā agásì gí ni áyu.

9 Lē Ìmi ríkí ọ̀sùú Ìmi ẹ̀sì agá 'dálẹ̀ 'yozú kīnī, 'Ābūrámā§ ri Ìmivé ẹ̀tẹ̀pì 'dínì' ku. Á 'yo Ìmi ní, Múngú ri ícọ̀ írā nōri újá ízú úyú Ābūrámā vé ni pì rú rá.*

10 Múngú 'í'dú ọ̀bólú pẹ̀tì ā ulá ugazú rī 'í drìgé gí, pẹ̀tì 'a'bée ù'a be múkẹ ku rī pi àrèvú céré Ì uga vūgá, Ì kòpì 'dú ú'bé áci agá.

11 "Ma ri Ìmi ní bātízīmū sè yīlì sí lüzú kīnī, Ìmi újákí ẹ̀sì ùnjìkányā agásì gí. 'Bo 'bá āzi ri ímú mà vùdrì gé 'dì'dì, Ìrivé àmbúgū ndé mávé rī rá, má ícọ̀ Ìrivé ngá pá gá 'dujú bá ku. Ìri ímú bātízīmū rī sè Ìndrì Uleterè rī sī, āzini áci sī.

3:3 3:3 Ísáyá 40:3 * 3:6 3:6 Bātízīmū: Ì ri 'bá rī pi ní bātízīmū sè lüzú kīnī, kòpì újákí ẹ̀sì Ìvé ùnjìkányā agásì gí, kòpì ẹ̀'yìkí Múngú ri gí. † 3:7 3:7 Fārúš: Fārúš rī pi ngúlúmú Yáhúđì rī pi vé tǎjmbì Mósè vé rī rụ'bá tǎtì rī pi. Kòpì 'dúkí Ìndrì rī pi vé tā, āzini mālāyikā rī pi vé tā 'bāá tā àmbúgu rú, kòpì ẹ̀'yìkí rá 'yozú kīnī, 'bá ùdrā'bá gí rī pi gō íngá Ìdri rú rá. 'Í lā Ẹ̀zì 23:8. ‡ 3:7 3:7 Sádókē: Sádókē rī pi ngúlúmú Yáhúđì rī pi vé tǎjmbì Mósè vé rī rụ'bá tǎtì rī pi, 'bo kòpì ẹ̀'yìkí Ìndrì rī pi vé tā kuyẹ, ẹ̀'yìkí mālāyikā rī pi vé tā kuyẹ, āzini kòpì ẹ̀'yìkí kpá 'yozú kīnī, 'bá ùdrā'bá gí rī pi gō íngá Ìdri rú rá 'dínì kuyẹ. 'Í lā Ẹ̀zì 23:8. § 3:9 3:9 Ābūrámā: Múngú zì Ābūrámā ri kīnī, ā ku ívé 'bá 'bẹ̀tì ásámuvú gé rī pi, ā ku ívé āngū, ā 'de mužú āngū āzi ú'dí ní gé. Ābūrámā ri ẹ̀'bìpì Yáhúđì rī pi vé rī, tǎkí Ìri Ìlì ẹ̀lífú ǎlu mǔdǔrǔlǔ ǎrō (1,800) gé, ọ̀sù tǎkí drì Yẹ̀sù ri kuyẹ. 'Í lā 'Ídóngará 12-25. * 3:9 3:9 Úyú Ābūrámā vé ni pi: Múngú ri 'bá rī ā'yí adri pìrì tā Ìri ní 'oó pìrì rī sī, adri 'yozú kīnī Ìri ní adriú úyú Ābūrámā vé rī sī ku.

12 Īri kòbì ngá ú'bìzú ni be drìgé, Īri ímú ívé ànyá ú'bì àní. Ànyá rĩ vé fĩ,† Īri dā Īrá agá, 'bí ni, Īri zā ve àcí sī, àcí 'dĩri ícò drāā ku."

Sēkí Yēsū ní bātízīmū

(Mārākō 1:9-11; Lúkā 3:21-22)

13 Yēsū ní íngázú ímúzú àngū Gālíláyā vé rĩ gé 'dāásī, Īri ní ímúzú Yūwání vúgá Yárídēnī gé nōlé, lē Yūwání ā sē 'í ní bātízīmū.

14 'Bo Yūwání lē kōdō gāā Īri ní bātízīmū sēgá sī. Yūwání kīnī, "Mi té ícò má ní bātízīmū sē nī, ngá mí ní ímúzú má vúgá 'yozú kīnī má sē mí ní bātízīmū rĩ ā'di?"

15 Yēsū ní újázú Īri ní kīnī, "Lē tā rĩ ā 'dụ 'i ngaá sū má ní 'yoó 'dĩri tñj, ā'diātāsīyā Múngú lē 'bā 'dúkí tā rĩ pì àrēvú céré ngaá pìrì sū 'í ní lēé rĩ tñj." Kúru Yūwání ní Īri ní bātízīmū rĩ sēzú.

16 Yūwání ká Yēsū ní bātízīmū rĩ sēé, Yēsū ní ífūzú yǐ rĩ agāsī àmvé. Koro sà 'dāri gé, 'bù rĩ zǐ 'i kú mgbo, Índrí Múngú vé rĩ ní ísǐzú ímúzú sū àmámū tñj, úrízú Īri drìgé.

17 Kúru ú'dúkò ní íkúzá 'bù gé 'dāásī 'yozú kīnī, "Mvá 'dĩri mávé ni, á lē Īri lēlé, ma Īri sí àyǐkō sī."

4

Ādróko ũ'bī Yēsū ri

(Mārākō 1:12-13; Lúkā 4:1-13)

1 Kúru Índrí Uleterē rĩ ní Yēsū ri jǐzú mụzú ásé agá àngū ā'wí cínýáfá rú rĩ gé 'dāá, ādróko* ní Īri ũ'bǐzú.

2 Yēsū a'bi† 'i caá útúná pǔkú sụ ìnǐnǎ pǔkú sụ, nya ngá āzi kuyé, ēbǐrǐ fụ Īri káyī.

3 Ādróko ní ímúzú Īri ũ'bǐzú, 'yozú Īri ní kīnī, "Mi dō Mvá Múngú vé ni, 'í 'yo Īrá anjì 'dī'bée ní, kòpì ā újákí ĩ ufuú pánga rú."

4 Yēsū ní újázú Īri ní kīnī, "Síkí Búkū Múngú vé rĩ agá kīnī, "Bá ícò adríri ídri rú 'yéná pánga sí ó'dúkùlẹ ku, 'bá rĩ adri ídri rú ú'dúkò múkè Múngú ní átá ífūú 'í tǐ gé sī rĩ sí.' "

5 Kúru Ādróko ní Yēsū ri jǐzú mụzú kǔrú uleterē Yērúsālēmā vé rĩ gé 'dāá, Īri ní Yēsū ri jǐzú tuzú Jó Múngú vé rĩ† drìgé uru 'dāá,

6 Īri ní 'yozú kīnī, "Mi dō Mvá Múngú vé ni, 'í wa vūgá 'dāá, ā'diātāsīyā síkí Búkū Múngú vé rĩ agá kīnī,

" 'Múngú ri ívé mālāyíkā rĩ pì ĩpē

ímú mī ĩzā ko rá,

kòpì mī ko ĩ drìgé uru 'dìgé,

mī sǐ rĩ mī pá Īrá rú' bá gá ku.' "

7 Yēsū ní újázú Īri ní kīnī, "Síkí kpá Búkū Múngú vé rĩ agá kīnī, 'Lē mī ũ'bǐ Úpí Múngú mívé rĩ ku.' "

† 3:12 3:12 Ànyá rĩ vé fĩ, àzini 'bí ni: Ànyá rĩ vé fĩ, Īri 'bá Yēsū Kúrisitò ri ē'yǐ' bá gí rĩ pì, 'bí ni, Īri 'bá Yēsū Kúrisitò ri ē'yǐ' bá kuyé rĩ pì. * 4:1 4:1 Ādróko: Ādróko vé rú Sātánā 'í, Īri àmbúgú índrí ùnjí rĩ pì drìgé, gā tā Múngú vé ri 'dụgá ngagá sī 'bù gé 'dālé. Múngú ídró ādróko ri índrí ùnjí rĩ pì be 'bù gé 'dāásī nī. 'Í lā 'l'dangárá 12:7-9. † 4:2 4:2 A'bi: Sà āzi sí Yāhúdǐ rĩ pì rĩ i a'bi, nyakí ínyá ku, kòpì ri ēšǐ 'bā rizú Múngú ri zǐzú. 4:4 4:4 Dētōrōnómē 8:3 ‡ 4:5 4:5 Jó Múngú vé rĩ: Jó Múngú vé rĩ 'yéná àlukúta Yērúsālēmā gá 'dāá. Atala rĩ pì 'yéná ri rǒbǒhǒ zā Jó rĩ agá

'dāá nī, sụ tǎmbǐ Mósé vé rĩ ní 'yoó rĩ tñj. Múngú ri dǐ Vūrā Uleteretere rĩ gé, Jó Múngú vé rĩ agá 'dāá. 4:6 4:6 Sāwúmā 91:11-12 4:7 4:7 Dētōrōnómē 6:16

8 Ádróko rī gō kpá ĩri jīj tųų ĩrá āco ni drīgé ųrųgégé 'dāá, ĩri ní āngŭ 'bāgŭ rī pi ní rųų vŭ drīgé nōgó rī pi i'dazú Yésŭ ní cére, āzini kōpivé ngá ũnyĭ be vŭ drīgé nōgó rī pi i'dazú ĩri ní.

9 ĩri ní 'yozú Yésŭ ní kĭnĭ, "Mĭ ũtĭ dō kŭmŭcí má ęndrętĭ gé ma ĩnjĭzú rá, ma ngá vŭ drīgé rī pi āręvŭ sē cére mí ní."

10 Yésŭ ní 'yozú ĩri ní kĭnĭ, "Sātánā,[§] 'í dę mi má gārā gá 'dĭisĭ rá! Ā'diātāsĭyā sĭkĭ Bŭkŭ Mŭngú vé rĭ agá kĭnĭ, 'Lē mĭ ĩnjĭ 'yęjá Úpĭ Mŭngú mĭvé rĭ áyu, mĭ nga ĩri ní ęzĭ.' "

11 Kŭru Ádróko rĭ ní ĩri kuzú, mālāyĭkā rĭ pi ní ĩmŭzú ĩri ē ĩzā kozú.

Yésŭ ĩ'dó ũ'dúkó múké rĭ ũlŭú

(Mārākō 1:14-15; Lŭkā 4:14-15)

12 Yésŭ ká yĭj kĭnĭ 'bekĭ Yŭwánĭ ri jó āngŭ ũ'yĭzŭ rĭ agá gĭ, ĩri ní 'i ũjázú gōzŭ āngŭ Gālĭláyā vé rĭ gé 'dāá ũzi.

13 ĩri ní fŭzú Nāzērétā agásĭ, 'dezú mųzú adrizú Kāpārānāŭmā gá, ĩnyĭnā yĭj bālālā rĭ ā gārā gá, āngŭ Jĕbŭlŭnā pi vé Nāfātālĭ be rĭ gé,

14 tā nĕbĭ ĩsáyā ní ótų 'yoó rĭ ā nga rĭ 'i fŭŭ tĭ ni gé bĕnĭ kĭnĭ,

15 "Āngŭ Jĕbŭlŭnā vé rĭ, āngŭ Nāfātālĭ vé rĭ, létĭ mųzú ānĭ yĭj bālālā rĭ gé rĭ, āngŭ yĭj āmbúgŭ dĭĭpi dĭdĭ Yárídénĭ vé rĭ ā gārā gá rĭ,

'bá adri'bá Yāhŭdĭ rŭ ku āngŭ Gālĭláyā vé rĭ agá rĭ pi,

16 āzini 'bá adri'bá ĩnjĭnā agá rĭ pi
ndrekĭ ũtŭnā āngŭ ĩngbĕrĕēpi uletere rĭ gĭ,
'bá drā ru'bá ruru rĭ pi
ndrekĭ ũtŭnā āngŭ ĩngbĕrĕēpi uletere rĭ gĭ."

17 'Ídózú sá 'dāri gé mųzú drĭdrĭ, Yésŭ ĩ'dó rĭi tĭ sĕé mųzú kĭnĭ, "Lē ĩmi ũjákĭ ęsĭ, ā'diātāsĭyā mālŭngā 'bŭ vé rĭ ícá ĩnyĭnā gĭ."

'Bá Yésŭ ní ĩ'dó zĭj drĭdrĭ ĩmŭ 'i pámvŭ ũbŭ rĭ pi

(Mārākō 1:16-20; Lŭkā 5:1-11)

18 Yésŭ ká rĭi ęcĭ yĭj bālālā Gālĭláyā vé rĭ ā gārā gá sĭ, ndre 'bá ĩrĭ, 'bá 'dĭ'bée ĩrĭtrŭ ędrĭpi. 'Bá rĭ Sĭmŭnā ĩ ní zĭj Pétĕró pi ędrĭpi Āndĕrĕyā be, kŭpi ri ĩmbá 'be yĭj bālālā rĭ agá, ā'diātāsĭyā kŭpi 'bá rĭ'bá ĩ'bĭ 'be'bá ĩmbá sĭ ní pi.

19 Yésŭ ní 'yozú kŭpi ní kĭnĭ, "ĭmi ĩmŭkĭ má pámvŭ ũbĭi, ma sē ĩmi ĩmŭ 'bá ísē ĩjĭ má ní sŭ ĩmi ní ĩ'bĭ 'beé rĭ tĭnĭ."

20 Koro kŭpi ní ĩvé ĩmbá rĭ pi kuzú, kŭpi ní 'dezú mųzú Yésŭ vŭgá sĭ.

21 Yésŭ ká 'i ũtrŭ mųzú drĭdrĭ, ndre 'bá ųrųkŭ ĩrĭ, kŭpi ĩrĭtrŭ ędrĭpi, 'bá rĭ Yŏkŭbŭ pi Yŭwánĭ be, kŭpi anĭ Zĕbĕdáyŏ vé ni. Kŭpi ũrĭkĭ kŭŭ kŭlŭngba agá 'dāá ĩ ętĕpĭ Zĕbĕdáyŏ be trŭ, kŭpi ri ĩvé ĩmbá a'di. Yésŭ ní kŭpi zĭzŭ kĭnĭ, "ĭmi ĩmŭkĭ má vŭgá nŏó."

22 Koro kŭpi ní kŭlŭngba rĭ kuzú, ĩ ętĕpĭ ri kuzú, kŭpi ní 'dezú mųzú Yésŭ vŭgá sĭ.

Yésŭ ĩdrĭ 'bá drā be rĭ pi

(Lŭkā 6:17-19)

§ 4:10 4:10 Sātánā: Sātánā rĭ ādróko, ĩri āmbúgŭ ĩndrĭ ũnjĭ rĭ pi drĭgé, gá tā Mŭngú vé rĭ 'dųgá ngagá sĭ, Mŭngú ĩdrŭ ĩri 'bŭ gé 'dāāsĭ. 'Í lā l'dangará 12:7-9. 4:10 4:10 Dĕtŏrŏnŏmĕ 6:13 4:16 4:16 ĩsáyā 9:1-2

23 Yēsū ri əc̣i mʷuzú āngū Gāliláyā vé rī agásī, ri 'bá rī pi ímbá kōpivé Jó Múngú ri Zízú rī pi* agásī, ri ʷ'dúkó múké mālūngā vé rī ūlūu mʷuzú, āzini ri 'bá drā be āndíāndí rī pi ídrí mʷuzú 'bá rī pi āsámvú gé sī.

24 Yēsū vé tā ā kùḅi kʷ mʷuzú āngū Sírīyā vé rī agásī céré. 'Bá rī pi ní 'bá drā be ūnj̣i ūnj̣i rī pi íj̣j̣ú ímʷuzú ĩri vúgá nōlé, 'bá ri 'bá dṛī c̣i 'bá drā ūkpó ūkpó ni sī rī pi, 'bá ídrí ūnj̣i † ní fīi kōpi dṛígé rī pi, 'bá drā ní nyiú kú 'bélé'béle rī pi be, Yēsū ídrí kōpi rá.

25 'Bá kárákará íngá 'bá āngū Gāliláyā vé rī agá rī pi, ḳj̣ṛj̣ Dēkāpólísī vé rī agá rī pi, Yērúsālemā agá rī pi, āngū Yŷdáyā vé rī agá rī pi, āzini āngū Yáridéni vé álésī rī agá rī pi ārēvú céré 'deki mʷuzú Yēsū vúgá sī.

5

Yēsū ímbá 'bá rī pi írā dṛígé (Lúkā 6:20-23)

1 Yēsū kā 'bá ḅj̣ṛíká rī pi ndreé, ĩri ní 'dezú mʷuzú írā dṛígé 'dālé, ĩri ní úrízú vúgá. ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ūḅī 'bá rī pi ní ímʷuzú ĩri vúgá nōlé.

2 ĩri ní í 'dózú kōpi ímbázú, ĩri ní 'yozú ḳin̄i,

3 "'Bá əc̣j̣ 'bā'béé Múngú dṛígé rī pi, Múngú ri kōpi ní tākiri sē rá, ā'diātāsīyā kōpi fi mālūngā 'ḅj̣ vé rī agá rá.

4 'Bá ri 'bá ngo 'bá ízāngā ízāngā rú rī pi, kōpi tākiri ísú rá, ā'diātāsīyā ĩ ímʷ kōpi ē əc̣j̣ ūmī rá.

5 'Bá adri 'béé tā be mādā rī pi, kōpi tākiri ísú rá, ā'diātāsīyā kōpi ímʷ ngá Múngú ní əc̣j̣j̣ rī ísú vū dṛígé nōgó rá.

6 'Bá əc̣ḅíṛj̣ be, āzini úvá 'bā 'bá tā p̣j̣ṛj̣ 'ozú rī pi, kōpi tākiri ísú rá, ā'diātāsīyā tā p̣j̣ṛj̣ kōpi ní lēé rī, kōpi ísú rá.

7 'Bá əc̣j̣ be múké rī pi, kōpi tākiri ísú rá, ā'diātāsīyā Múngú ri ímʷ əc̣j̣ múké 'bā kōpi ní rá.

8 'Bá əc̣j̣ be ule rī pi, kōpi tākiri ísú rá, ā'diātāsīyā kōpi ímʷ Múngú ri ndre rá.

9 'Bá tākiri íj̣j̣ 'bá 'bá rī pi āsámvú gé rī pi, kōpi tākiri ísú rá, ā'diātāsīyā Múngú ri ímʷ kōpi ẓi anji ívé ni.

10 'Bá ĩ ní əc̣q̣j̣ú ízāngā nyaá tā p̣j̣ṛj̣ ā tā sī rī pi, kōpi tākiri ísú rá, ā'diātāsīyā mālūngā 'ḅj̣ vé rī adri kōpivé ni.

11 "Īmi 'bá ĩ ní rīí u'daá, ĩ ní rīí əc̣q̣j̣ú ízāngā nyaá, āzini ĩ ní rīí ūnj̣ō ūḷi ĩmi dṛígé má tā sī rī pi, ĩmi tākiri ísú rá.

12 Īmi únj̣íkí, ĩmi adrikí āyīkō sī, ā'diātāsīyā āndēma āmbúgú ĩmi ūfēzú rī, ĩri ĩmi tē 'ḅj̣ gé 'dāá'dā. Nēḅj̣ ọṭj̣ ĩmi sī dṛj̣dṛj̣ rī pi, əc̣q̣íkí nyo kōpi ízāngā nyaá sū ĩmi ní nyaá 'ḍiri ṭj̣n̄j̣.

'Bá Yēsū ā pámvú ūḅī 'bá rī pi adrikí sū əc̣j̣'j̣ ṭj̣n̄j̣ āzini ūṭj̣n̄j̣ ṭj̣n̄j̣ (Mārākō 9:50; Lúkā 14:34-35)

* 4:23 4:23 Jó Múngú ri Zízú rī: Yāhŷḍj̣ rī pi vé Jó Múngú ri Zízú rī pi kárákará ḳj̣ṛj̣ rī pi agásī āndíāndí, kōpi ri ĩ úmú Búkú Múngú vé rī lā, āzini kōpi ri Múngú ri ĩnj̣j̣ Ū'dú Sábátá vé rī gé.

† 4:24 4:24 Īndri ūnj̣j̣: ĩri āndúrú mālāyíkā Múngú vé rī pi vé āzi 'ḅj̣ gé 'dāá, ĩj̣ ṭj̣mḅj̣ Múngú vé rī, Sātánā ri kōpivé āmbúgú. Múngú ídró kōpi 'ḅj̣ gé 'dāásí vúgá nōó, kōpi gōkí ufuú índri ūnj̣j̣, kōpi ri 'bá rī pi ní ízāngā sē vū dṛígé nōgó. 'Í lā l'dangará 12:7-9.

13 “Ími adriki sũ ẽ'yj tĩnĩ vũ drĩgẽ nõgõ. 'Bo ẽ'yj rĩ ve sị asuúpi asuasu rĩ ícá dõ ãlákála gí, ĩ ícõ gõ ĩri údé, ã asu rí asuasu íngóni? Gõ adrii múké ngá á'dízú ãní ku, ĩ 'dụ dā vũgá, 'bá rĩ pi utu pá sĩ.”

14 “Ími adriki sũũ ỳtũnǎ rĩipi ãngũ ĩngbẽrẽepi vũ drĩgẽ nõgõ rĩ tĩnĩ. Kĩrũ ĩ ní sịi ánga drĩgẽ rĩ, ĩri índrẽ ku ãngũ ule gá.

15 'Bá ãzi ícõ lãmbã 'yũũ ùdrĩ ỳpĩĩ drĩ ní gé cí ku, ĩri lãmbã rĩ 'bã mísá drĩgẽ, ĩri ãngũ ĩngbẽrẽ ku uletere 'bá rĩ pi ní jó agá 'dãá.

16 Lẽ kpá ìmivẽ ãci á dĩ dĩ 'bá rĩ pi ẽndrẹtị gé, kọpi ã ndrekĩ rĩ tã múké ĩmi ní 'oó rĩ, kọpi ẽ íngúkĩ rĩ ĩmi Ẹtẹpi 'bũ gé rĩ ãní.

Tãĩmbị Mósẽ vé rĩ

17 “Lẽ ĩmi ríkĩ ỳsũũ 'yozú kĩnĩ má ímụ tãĩmbị Mósẽ vé rĩ fụfụ drǎá 'dĩni ku, dõku má ímụ tã nẹbị rĩ pi ní sịĩ rĩ fụfụ drǎá 'dĩni ku, má ímụ ĩmi ní tã rĩ vé ífifí ùlũú.

18 Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dĩni, tã ã fĩ tãĩmbị rĩ vé ĩ ní sịĩ rĩ ícõ ǎvĩi ǎlunǎni ku, cĩmgbá cazú 'bũ pi ní áfízú vũ be rĩ gé, tã ĩ ní sịĩ tãĩmbị rĩ agá rĩ pi ǎrẽvũ cérẽ ímụ ĩ nga rá.

19 'Bá tãĩmbị ĩ ní ndrẽe kuú mǎdǎnǎ rĩ nõõpi, gõõpi 'bá rĩ pi ímbápi tã ǎlu ǎlu 'dĩri 'dụpĩ ngaápi rĩ, ĩ ímụ ĩri ndre ku mǎdǎnǎnǎ mǎlũngǎ 'bũ vé rĩ gé 'dǎá, 'bo 'bá tã ĩ ní ẹziĩ rĩ 'dụpĩ ngaápi rá rĩ, ĩ ímụ ĩri 'dụ 'bã ǎmbúgú mǎlũngǎ 'bũ vé rĩ gé 'dǎá.

20 Lẽ ĩmi 'dụkĩ tãĩmbị Múngú vé rĩ ngaá pĩrĩ, ã ndẽ Fǎrũsĩ rĩ pi ní riĩ 'dụpĩ ngaá rĩ rá, ǎzini ã ndẽ 'bá tãĩmbị ímbá 'bá rĩ pi ní riĩ 'dụpĩ ngaá rĩ rá. ĩmi 'okĩ dõ 'dĩni ku, á sõ ỳyõ, ĩmi ícókĩ fĩ mǎlũngǎ 'bũ vé rĩ agá 'dǎá ku.

Yẹsũ ímbá 'a vengará vé tã

21 “Ími yĩkĩ rá, 'yokĩ 'bá ñnógõsị 'dǎ'bée ní kĩnĩ, 'Lẽ mĩ 'dị 'bá ku, 'bá rĩ 'dị dõ 'bá, ĩ ĩri ĩrĩnǎ rá.’

22 'Bo á 'yo ĩmi ní 'dĩni, 'bá rĩ ẽ ẹsị ve dõ ẹdrĩpi ní, ĩ 'bá 'dĩri ĩrĩnǎ rá. 'Bá rĩ 'da dõ ẹdrĩpi rĩ, átá dõ átángá ùnjĩ ĩri ní, ĩ 'bá 'dĩri jĩ 'bá tã lị 'bá rĩ pi* ẹndrẹtị gé. 'Bo 'bá rĩ 'yo dõ, 'Mĩ azakaza ru!' ĩ 'bá 'dĩri 'dụ 'be ãci vezú ǎní ỳdũ ǎkõ rĩ† agá.

23 “Kúru mĩ dõ rĩ fẹfẹ jĩ sẹ Múngú ní vũrǎ rõbõnõ zǎzú rĩ‡ gé 'dǎá, 'í mụ dõ ígá mĩ ẹsị agá 'dǎá, mĩ 'o mĩ ẹdrĩpi rĩ ùnjĩ,

24 'í ku fẹfẹ mĩ ní lẹe jĩ sẹ Múngú ní rĩ kú vũrǎ rõbõnõ zǎzú rĩ gé 'dǎá, drĩdrĩ ni, ĩmi údékĩ ĩmi ǎsámvũ mĩ ẹdrĩpi be rĩ ùgbále, kúru 'í gõ rĩ mụy fẹfẹ mĩ ní lẹe sẹ Múngú ní rĩ sẹ ndõ.

25 “‘Bá ãzi lẹ dõ mĩ tõó, lẹ dõ mĩ jĩ jó ĩ ní tã lizú rĩ agá, ĩmi kǎdõ riĩ mụy ĩri be lẹtị gé 'dĩgẽ, ĩmi údékĩ ìmivẽ tã ĩmi ǎsámvũ gé ĩri be rĩ mbělẽnǎ, 'í 'o dõ 'dĩni kuyẽ, 'bá mĩ tõõpi rĩ, ĩri mĩ jĩ pá tu 'bá tã lĩpi rĩ ẹndrẹtị gé, 'bá tã lĩpi rĩ mĩ sẹ ùgalaku drĩgẽ, ùgalaku rĩ mĩ jĩ 'be jó ǎngũ ù'yĩzũ rĩ agá.

5:21 5:21 Wũngará 20:13; Dětõrõnómẽ 5:17 * 5:22 5:22 'Bá tã lị 'bá rĩ pi: Átálágú ǎmbúgú rĩ, atala atala rĩ pi drĩgẽ rĩ pi, drĩkoma rĩ pi, kọpi rĩ ĩ umú tã Yǎhũdĩ rĩ pi vé rĩ lị. † 5:22 5:22 ǎci vezú ǎní ỳdũ ǎkõ rĩ: Múngú rĩ ùmvúlesi 'bá 'í ẹ'yj 'bá ku rĩ pi 'dụ ù'bé ǎci 'dĩri agá. 'Í lã l'dangará 20:7-15. ‡ 5:23 5:23 Vũrǎ rõbõnõ zǎzú rĩ: Vũrǎ rõbõnõ zǎzú ni ǎnigẽ Jó Múngú vé rĩ ã bórõ gá 'dǎá, átálágú rĩ rĩ rõbõnõ zǎ ǎní Múngú ní 'bá rĩ pi trũzú ìvẽ ùnjĩkǎnyǎ agásĩ. Vũrǎ ẹjĩngũyũ zǎzú ni ǎnigẽ Vũrǎ Uletere rĩ gé Jó Múngú vé rĩ agá 'dǎá, átálágú rĩ rĩ ẹjĩngũrũ zǎ ǎní Múngú ní ỳ'bũtĩnǎ sĩ, ǎzini ùndrẽnǎ sĩ sǎ Múngú rĩ zizũ rĩ gé.

²⁶ Ádarú á 'yo ïmi ní 'díní, 'duki dô mi 'beé jó ãngũ ù'yĩzú rĩ agá 'dǎá gí, mí ìfũ ãmvé ku, mi ngá ĩ ní lĩ mí drĩgé rĩ ùfě ùgbále ká, mi íbĩ ìfũ ãmvé ndõ.

Yēsũ ímbá õwũ vé tǎ

²⁷ “Īmi yĩkĩ rá tǎĩmbĩ rĩ kĩnĩ, ‘Lě mí ‘bǎ õwũ ku.’

²⁸ ‘Bo á ‘yo ïmi ní ‘díní, ‘bǎ rĩ ndre dô ùkú mužú gbĩĩgbĩ, ‘bǎ ‘dĩri éśĩ agá ‘dǎá ‘bǎ õwũ gí.

²⁹ Mívé mĩ drĩ ẽndépi gé rĩ sě dô mi fĩ ùnjĩkǎnyǎ ‘oó nĩ, lě mí ínǰé ĩri ‘beé ‘dĩisĩ ãmvé. ‘Ī nje dô ĩgélé ǎzi mí rũ‘bǎ gá rĩ ‘beé vũgá, ĩri múké, ndě mí ní fĩzú mí rũ‘bǎ be ngĩ ǎcí vezú ǎnĩ ùdũ ǎkó rĩ agá ‘dǎá rĩ.

³⁰ Mívé drĩ ẽndépi sě dô mi fĩ ùnjĩkǎnyǎ ‘oó nĩ, lě mí lĩ ĩri ‘beé ‘dĩisĩ rá. ‘Ī lĩ dô ĩgélé ǎzi mí rũ‘bǎ gá rĩ ‘beé vũgá, ĩri múké, ùnjĩ ní mí ní fĩzú mí rũ‘bǎ be ngĩ ǎcí vezú ǎnĩ ùdũ ǎkó rĩ agá ‘dǎá rĩ.

Ayĩngará ágó pi vé ùkú be rĩ

(Mátayo 19:9; Mǎrǎkõ 10:11-12; Lúkǎ 16:18)

³¹ “Īmi yĩkĩ rá tǎĩmbĩ Mósě vé rĩ kĩnĩ, “Bǎ rĩ dro dô ívé ùkú, lě ǎ sĩ kõkõbĩ sěé ùkú rĩ drĩgé ĩri drozú ǎnĩ.’

³² ‘Bo á lě ‘yoó ïmi ní ‘díní, ‘bǎ rĩ dro dô ívé ùkú gí, ‘dĩri lũ ùkú rĩ ní lẹtĩ õwũ ‘bǎzú nĩ. ùkú rĩ adri dô ágó ǎzi be ká, ‘bǎ rĩ íbĩ ùkú rĩ dro ndõ, ‘bǎ ùkú ‘dĩri jeepĩ rĩ, ‘bǎ ‘dĩri ‘bǎ õwũ ‘bǎ ǎzi vé ùkú sĩ.

Yēsũ ímbá ùyõ vé tǎ

³³ “Īmi yĩkĩ kpá rá ‘yokĩ ‘bǎ ĩnógósĩ rĩ pi ní kĩnĩ, ‘Mĩ sõ dô ùyõ, lě mí ñõ ùyõ mí ní sõõ rĩ ku, ùyõ mí ní sõõ Úpĩ ẽndrẹtĩ gé rĩ, lě mí ‘du tǎ ní ngaǎnga.

³⁴ ‘Bo á ‘yo ïmi ní ‘díní, lě ĩmi sõkĩ ùyõ ku. Lě ĩmi rikĩ ‘bũ ǎ rũ ẽdĩ ùyõ sõzú ǎnĩ ku, ǎ‘diǎtǎsĩyǎ ‘bũ rĩ lúpá Múngú vé ni,

³⁵ dôku ĩmi rikĩ vũ ǎ rũ ẽdĩ ùyõ sõzú ǎnĩ ku, ǎ‘diǎtǎsĩyǎ vũ rĩ Múngú vé ni, ĩri pá ‘bǎ ǎnĩ, dôku ĩmi rikĩ Yẽrũsǎlémǎ ǎ rũ ẽdĩ ùyõ sõzú ǎnĩ ku, ǎ‘diǎtǎsĩyǎ ĩri kũrũ ‘Bǎgũ ǎmbúgũ rĩ vé ni.

³⁶ Lě mí ri mí drĩ ẽdĩ ùyõ sõzú ǎnĩ ku, § ǎ‘diǎtǎsĩyǎ mí ícõ mí drĩ ‘bĩ újǎ ícǎ imve dôku ĩnĩ ku.

³⁷ Tǎ mí ní újǎ rĩ, ĩri dô ẽ, ǎ adri ẽ, dô kuyé, ǎ adri kuyé. Tǎ rĩ dô ù‘dũ be tũngú, tǎ ‘dĩri íbĩ íngǎ ǎdrõko vúgǎlésĩ.

‘Bǎ rĩ ‘o dô mi ùnjĩ, ǎ ‘okĩ ĩri ùnjĩ ku

(Lúkǎ 6:29-30)

³⁸ “Īmi yĩkĩ rá õtũ ‘yokĩ kĩnĩ, “Bǎ ǎzi sõ dô mĩ mĩ õfũ, ‘bǎ ǎzi ri kpá ĩri ẽ mĩ sõ õfũ rá, ‘bǎ ǎzi kpu dô mĩ sĩ, ‘bǎ ǎzi ri kpá ĩri ẽ sĩ kpu rá.’

³⁹ ‘Bo á ‘yo ïmi ní ‘díní, ‘bǎ rĩ ‘o dô mi ùnjĩ, ǎ ‘okĩ ĩri ùnjĩ sũ ĩri ní mi ‘oó rĩ tĩnĩ ku. ‘Bǎ rĩ sa dô mĩ gbǎngĩrĩ drĩ ẽndépi gé rĩ, lě mí újǎ kpá mĩ gbǎngĩrĩ drĩ ĩjĩ gé rĩ ǎ sa.

⁴⁰ ‘Bǎ ǎzi lě dô mi jĩ mũũ ‘bǎ tǎ lĩ ‘bǎ rĩ pi ẽndrẹtĩ gé, ‘ĩ ‘du rĩ mívé bõngó ágá vé rĩ, lě mí sě kpá ĩri ní mívé bõngó akoó rũkũ rĩ ĩndĩ.

5:27 5:27 Wũngará 20:14; Dětõrõnõmě 5:18 5:31 5:31 Dětõrõnõmě 24:1 § 5:36 5:36 Lě mí ri mí drĩ ẽdĩ ùyõ sõzú ǎnĩ ku: ‘Bǎ urũkõ ‘beé vé měrě agá, kõpi ‘duki drĩ vé tǎ ‘bǎ ǎmbúgũ ùyõ sõzú ǎnĩ. 5:38 5:38 Wũngará 21:24; Lěvĩjĩkǎ 24:20; Dětõrõnõmě 19:21

41 'Bá ázi si dō mi ũkpō sī, kīnī mí jì 'i máyīlī ālu, lē mí jì Ɛri caá máyīlī* Ɛrī.

42 'Bá ázi zì dō ngá mí tì gé, lē mí sē Ɛri ní ngá Ɛri ní zìj rī, 'bá ázi lē dō ngá Ɛ'yì mí vùgá, lē mí uga Ɛri ní ngá rī ku.

Lē mí lē ari'ba mívé rī pi lēlē
(Lúkā 6:27-28, 32-36)

43 "Ɛmi yíkí ándúrú rá kīnī, 'Lē mí lē 'bá mí gārā gá rī lēlē, āzini lē mí ndre mívé ari'ba rī pi ũnjí.'

44 'Bo á lē 'yoó Ɛmi ní 'díní, lē Ɛmi lēkí ari'ba Ɛmívé rī pi lēlē, 'bá Ɛmi 'o'bá ũnjí rī pi, lē Ɛmi zíkí kōpi ní Múngú ri.

45 Ɛmi 'okí dō tā rī 'díní, Ɛri lū 'yozú kīnī ádarú Ɛmi anji 'bá Ɛtēpì Múngú 'bū gé rī vé ní. Múngú ri Ɛtūt sē ka 'bá múké rī pi ní, āzini 'bá ũnjí rī pi ní Ɛndī, āzini Ɛri yīgō sē 'dì 'bá tā 'o'bá pìrì rī pi ní, āzini 'bá tā 'o'bá ũnjí rī pi ní Ɛndī.

46 'Í ri dō 'yéǵá 'bá mi lē'bá rī pi lēé áyu, mi nyo ícó tā múké Ɛsū ání rá? 'Bá mǔfēngā umbe jezú rī u'du' 'bá rī pi' lēkí kpá 'bá Ɛ lē'bá rī pi lēlē Ɛndī.

47 Mí dō 'yéǵá ri mōdó sē mí Ɛdrípì ní, tā múké mí ní Ɛsū 'a ní gé 'dīgé rī á'di? Pāǵānō rī pi 'okí nyo tā sǔŭ 'dīri tìnjì ku?

48 Sā céré sī, lē Ɛmi 'okí tā pìrì, sǔ sā céré sī Ɛmi Ɛtēpì 'bū gé rī ní tā 'oó pìrì rī tìnjì."

6

Yēsū kīnī ā sēkí ngá 'bá ngá ākó rī pi ní

1 "Lē Ɛmi ndrekí múké, Ɛmi dō ri tā múké 'o, tā Ɛmi ní 'oó rī, lē Ɛmi rikí 'oó 'bá rī pi Ɛndrētì gé andrekelemgbe kōpi ā ndrekí rí 'yozú kīnī, Ɛmi ri tā múké 'o 'díní ku. Ɛmi 'okí dō 'díní, Ɛmi ícókí ngá Ɛmi Ɛtēpì ní úmvúlésì lēé sēé Ɛmi ní 'bū gé 'dāá rī Ɛsú ku.

2 "Mí dō ri ngá sē 'bá ngá ākó rī pi ní, lē mí ri tā ni áyú mǔzú 'bá rī pi ní sǔ 'bá Ɛ 'bā'bée kú tā be pìrì ri' 'bá ngá Ɛ ní sēé 'bá ngá ākó rī pi ní rī ā tā áyú'bá Jó Múngú ri Zìzú rī pi agásì, āzini lētì drīgé sī, 'bá rī pi Ɛ íngúkí rí Ɛ ání rī pi tìnjì ku. Ádarú á lē lūú Ɛmi ní 'díní, ngá 'yéǵá kōpi ní Ɛsú rī, Ɛri tā 'bá rī pi ní kōpi íngúzú 'dāri.

3 'Bo mí dō ri ngá sē 'bá ngá ākó rī pi ní, lē 'bá ázi ā nǔ ngá mí ní sēé rī vé tā ku.

4 Lē mí sē ngá rī kírì, 'bá ázi ā nǔ tā ni ku. Kúru mí Ɛtēpì riipi tā Ɛ ní 'oó kírì rī ndreépi rī, Ɛri mí ũfē rá.

Múngú ri zìǵárá

5 "Ɛmi kádō rií Múngú ri zìj, lē Ɛmi adrikí sǔ 'bá Ɛ 'bā'bée kú tā be pìrì rī pi tìnjì ku, kōpi lēkí rií pá tuú uru sī Múngú ri zìj Jó Múngú ri Zìzú rī pi agásì, āzini lētì drīgé sī, 'bá rī pi Ɛ íngúkí rí Ɛ ání bēnī. Ádarú á lē lūú Ɛmi ní 'díní, Ngá 'yéǵá kōpi ní Ɛsú rī, Ɛri tā 'bá rī pi ní kōpi íngúzú 'dāri.

* 5:41 5:41 Máyīlī: 'Bá ri ícó Ɛcì tu ca máyīlī na sá ālu agá. 5:43 5:43 Lēvītíkā 19:18 † 5:46 5:46 'Bá mǔfēngā umbe jezú rī u'du' 'bá rī pi: 'Bá mǔfēngā umbe jezú rī u'du' 'bá rī pi, kōpi Yāhūdī ri' 'bá mǔfēngā umbe jezú rī u'du' 'bá 'bāgú āmbúǵú Rómā vé rí ní rī. Kōpi ri mǔfēngā rī u'du' āmbúǵú 'bāgú rī ní 'yoó kōpi ā u'du'kí rī ndē.

6 Mi dō ri Múngú ri zì, lē mī fi jó agá, mī ũpī kēētī rī cí, 'í zì mí Ẹtépì ĩ ní rù' bá ni ndree ku rī, kúru mí Ẹtépì riipi tā ĩ ní 'oó kírì rī vé tā nīpi céré rī, ĩri mī ũfē rá.

7 Īmi kádō rií Múngú ri zì, lē ĩmi ríkí átángá íffíí ákó ni pi endjì zìjì muzú dǐjì sù 'bá Múngú ri nì' bá kuyé rī pi tìjì ku, kòpi ũsũkí Múngú ri ícò ìvé átángá ĩ ní átá kárákará 'dǐ' bée yì rá.

8 Lē ĩmi adríkí sù kòpi tìjì ku, à' diātāsīyā tā ĩmi lēé zìjì rī, ĩmi Ẹtépì nī ìnógòsì jí.

9 "Īmi lēkí dō Múngú ri zì, ĩmi zìkí 'dínì,

" "Bávé Ẹtépì 'bù gé rī,

rù mívé rī ē ìnjìkí ìnjìnjì.

10 Lē mālūngā mívé rī ē ìmú ìyí,

lē ā ngakí tā mī éšì ní lēé rī

vū drìgé nōgó sù 'bù gé 'dilé rī tìjì.

11 'Í sē 'bá ní ànyāngā ú'dú àndrū rī gé.

12 'Í trū 'bá ùnjìkānyā 'bá ní 'oó rī agásì rá,

sù 'bá ní 'bá 'bá 'o' bá ùnjì rī pi trū rī tìjì.

13 Lē mī sē tā ùnjì ā ũ' b'jì 'bá ku, lē mī pa 'bá àdróko drìgé sī rá.*'

14 À' diātāsīyā ĩmi trūkí dō 'bá ĩmi 'o' bá ùnjì rī pi rá, ĩmi Ẹtépì 'bù gé rī kpá ĩmi trū rá.

15 'Bo ĩmi trūkí dō 'bá ĩmi 'o' bá ùnjì rī pi ku, ĩmi Ẹtépì 'bù gé rī trū kpá ĩmi ku.

Yēsù ìmbá 'bá rī pi ìnyá a'bingará vé tā sī

16 "Īmi dō ri ĩmi a'bi ngá nyanya sī, lē ĩmi ríkí adrí ìzāngā sī sù 'bá ĩ 'bā' bée kú tā be pìjì rī pi tìjì ku, kòpi ri adri ku ìzāngā ìzāngā rú, 'bá rī pi ā ndrekí rí 'yozú kínì ĩ ri ànyāngā a'bi. Ádarú á lē lūú ĩmi ní 'dínì, ngá 'yégá kòpi ní ìsù rī, ĩri tā 'bá rī pi ní kòpi ìngúzú 'dāri.

17 'Bo mī dō ri mī a'bi ngá nyangará sī, lē mī inga mī drì' b'í inganga, mī ũjì mī èndrètì yìjì sī,

18 'bá rī pi ā nìkí rí 'yozú kínì mī ri mī a'bi ngá nyangará sī 'dínì ku. 'Bo 'yégá mí Ẹtépì riipi tā ĩ ní ũzùjùzù rī vé tā nīpi céré rī, ĩri mī ũfē rá.

À' bú 'bù gé 'dāá rī vé tā

(Lúkā 12:33-34)

19 "Lē ĩmi ríkí à' bú 'bāá kuú ĩmi ní vū drìgé nōgó ku, vū drìgé nōgó, ìjìrìkò ri ngá mbembe, ngá ri údrìdrì, ũgù' bá ri ngá ũgùgù.

20 Lē ĩmi 'bákí ĩmi ní ngá múké rī pi kú 'bù gé 'dāá, vūrā ìjìrìkò ní ngá izazú ku, ngá ní údrìzú ku, ũgù' bá ní ngá ũgùzú ku rī gé 'dāá.

21 À' diātāsīyā mī mī éšì 'bá ku vūrā mí ní mívé à' bú 'bázú rī drìgé.

(Lúkā 11:34-36)

22 "Mì ri lámā rù' bá nōri vé ni. Mì mì dō múké, ĩri sē tā mī rù' bá gá rī pi céré adri múké.

23 Mì mì dō ùnjì, ĩri sē mī rù' bá ri céré adri ìnjìná agá. Mì újá dō mī rií tá ìnjìná vé ni 'oó, tā mívé rī gò adri ùnjìkānyākānyā.

(Lúkā 16:13)

* **6:13 6:13** Búkū Mátayo vé ĩ ní sǐ Gírìkì tì sǐ rī pi urukò agá, síkí kpá, "mālūngā rī, ũkpò rī, àzini ìngúngará rī ĩri mívé ni, à adri muzú 'dání' dání rī rá. Āmīnā."

24 “Bá ălu ícô ęziŋŋaá 'bá ńrĩ pi ní ku. Să ăzi sĩ, ńri ăzi rĩ gă sĩ, ńri ăzi rĩ lēlē, dōku ńri ęziŋŋa ăzi rĩ ní, ńri ăzi rĩ idede. Mi dō ri ęziŋŋa Múŋgú ní, lē mí 'bă ęsĩ ămbúgú mŋfēngă drĩgē ku.

Lē ńmi rikí ńmi ŋsũŋŋ drăă tâ sĩ ku
(Lŋkă 12:22-31)

25 “Kúru á lē 'yoó ńmi ní 'dĩni, lē ńmi rikí ńmi ŋsũŋŋ drăă rŋ' 'bă nōri vé tâ sĩ ku. ănyăngă vé tâ, ngă mvŋŋmvŋŋ rĩ vé tâ, ăzini bōngó sũusu rĩ vé tâ, ńmi rikí ńmi ŋsũŋŋ drăă ăni ku. ńmi kádō ŋsũŋŋ, ńdri vé tâ ndē nyo ănyăngă 'bă ní rĩi nyaá rĩ kuyé? Rŋ' 'bă 'bávē rĩ ndē nyo bōngó 'bă ní rĩi suú 'bă rŋ' 'bă gă rĩ kuyé?

26 ńmi ndrekí drĩ ăriŋă unga' 'bă urŋ 'dĩ' 'bée ká, kōpi 'ăkí ómvŋŋ ku, dōku kōpi ńkũnăkĩ ănyăngă ku, dōku kōpi 'băkĩ ănyăngă ńră agă ku. ńmi ętępi 'bŋ gē rĩ ri kōpi ní ănyăngă sē nĩ. Múŋgú mŋlė gă 'dăă, ńmivė tâ ndē ăriŋă rĩ pi vé rĩ rá, ńri ngă ńmi ní lēlė rĩ sē ńmi ní rá.

27 ńmi dō ri ńmi ŋsũŋŋ dră tâ sĩ sŋ 'dĩri tŋŋi, ńmi nyo ícô adri ca lókĩ be ăco rá?

28 “Ngă ńmi ní rizú ńmi ŋsũŋŋ drăzú bōngó ă tâ sĩ rĩ ă'di? ńmi ndrekí drĩ peŋi ă fŋ ăsé agă 'dĩ' 'bée ká. Kōpi ngakĩ ęziŋŋ ku, dōku kōpi udėkĩ bōngó ku.

29 'Bo á lē 'yoó ńmi ní 'dĩni, 'băgŋ Sōlōmónă ri ótŋ bōngó ŋnyĩ be ní suú, bōngó ńri ní suú rĩ vé ŋnyĩ ndē fŋ rĩ pi vé rĩ kuyé.

30 Múŋgú ri dō peŋi ă fŋ zoopi ăndrŋ, drŋ ńri ŋnyŋ rá rĩ pi ă tâ mba rá píri, Múŋgú ícô nyo ńmi ní bōngó sēé suú ku? ę' 'yŋgară ńmivė rĩ mădăŋă.

31 Kúru lē ńmi rikí ńmi ŋsũŋŋ drăă 'yozú kĩnĩ, “Bă ă'di nya?” dōku “Bă ă'di mvŋŋ?” dōku “Bă ă'di su yă 'dĩni ku?”

32 Păgănō rĩ pi ri tâ 'dĩ' 'bée 'o nĩ. ńmi ętępi 'bŋ gē rĩ nŋ ngă ńmi ní lēlė rĩ pi ărvŋŋ cėré gi.

33 Drĩdrĩ nĩ, lē ńmi 'băkĩ ęsĩ cėré rizú mălŋngă Múŋgú vé rĩ vé ęziŋŋ ngazú, lē ńmi 'ókĩ tâ píri, ngă ńmi ní lēlė rĩ pi, Múŋgú ri ícô sē ńmi ní rá.

34 Lē ńmi rikí ńmi ŋsũŋŋ drăă tâ drŋ vé rĩ sĩ ku, tâ drŋ vé rĩ, ńri 'i ngă drŋ. ŋ'dŋ ălu ălu ri ívė izăngă be.

7

Ă lĩkĩ 'bă ăzi vé tâ ŋnjĩ ku
(Lŋkă 6:37-38, 41-42)

1 “Ă lĩkĩ 'bă ăzi vé tâ 'yozú kĩnĩ ńri ŋnjĩ ku, Múŋgú ă lŋ rĩ mívė tâ ŋnjĩ ku.

2 ă'diătăsiyă ńmi lĩkĩ dō 'bă urŋkō' 'bée vé tâ 'yozú kĩnĩ kōpi ŋnjĩ, Múŋgú ri kpă ńmivė tâ lŋ ŋnjĩ, sŋ ńmi ní kōpivė tâ lŋ 'yoó kĩnĩ kōpi ŋnjĩ rĩ tŋŋi. Tă ńmi ní 'oó 'bă urŋkō' 'bée ní rĩ, Múŋgú ri kpă 'o ńmi ní sŋ ńmi ní 'oó kōpi ní rĩ tŋŋi.

3 “Mi ngă mădăŋă 'deėpi mí ógŋpi mŋ gē rĩ ndre rá píri, 'bo ngă 'deėpi mí mŋ gē usegúgú 'dĩri, 'í ndre ku ăsĩ?

4 Mi ícô 'yo 'í lē ngă mădăŋă 'deėpi mí ógŋpi mŋ gē 'dĩri ńpėé rá, 'bo mí ícô ngă usegúgú 'deėpi mí mŋ gē 'dĩri ńpėé ku ăsĩ?

5 Mĩ 'bă mí 'băăpi kú tâ be píri 'dĩri, lē mí ńpėé ngă usegúgú 'deėpi mí mŋ gē 'dĩri ŋgbăle, mŋ ndre rĩ ăngŋ uletere, mí ńbĩ rĩ ngă mădăŋă 'deėpi mí ógŋpi mŋ gē 'dĩri ńpėé ndō.

6 “Ngá múké ĩ ní lée sēé Múngú ní rĩ, ã sēkí 'bá adri'bée sũ ũcógú tĩjĩ rĩ pi ní ku. Mãyākā ógú' 'bá ógú'ogũ ãjē be ãmbúgú ĩ ní zĩjĩ pālĩ rĩ pi,* ã sēkí 'bá adri'bée sũ ĩgá tĩjĩ rĩ pi ní ku, ĩmi sēkí dō 'bá sũ 'dĩ'bée tĩjĩ rĩ pi ní, kōpi utu ĩnĩ pá sĩ, kōpi gō ĩmi nya drĩ ní gē kpāa.

Í zĩ, 'í ndā, 'í ga kēētĩ rĩ
(Lúkā 11:9-13)

7 “Īmi zĩkĩ, ĩ sē ĩmi ní rá, ĩmi ndākĩ, ĩmi ĩsũ rá, ĩmi gaki kēētĩ rĩ, ĩ zĩ ĩmi ní rá.

8 'Bá rĩ zĩ dō ngá, ĩ sē ĩri ní rá. 'Bá rĩ ndā dō ngá, ĩri ĩsũ rá. 'Bá rĩ ga dō kēētĩ rĩ, ĩ zĩ ĩri ní rá.

9 “Īmi āsámuvũ gé 'dĩgē, mívé mváná zĩ dō pánga mí tĩ gē, mi nyo ícó ĩri ní irā sē áyu rá?

10 Dōku zĩ dō 'ĩ'bí, mi ícó ĩri ní ĩnĩ sē áyu rá?

11 Īmi 'bá adri'bée ũnjĩkányā be 'dĩ'bée, ĩmi dō ícó ngá múké sē ĩmivé anjĩnā rĩ pi ní fēfē rú rá pírĩ, kúru ĩmi Ētēpĩ 'bũ gé rĩ ícó nyo ngá múké sēé fēfē rú 'bá ngá zĩ' 'bá 'í vugá rĩ pi ní ku?

12 Lē ĩmi 'okĩ 'bá rĩ pi múké, sũ ĩmi ní lée 'bá rĩ pi ã 'okĩ ĩmi múké rĩ tĩjĩ. Tāĩmbĩ Mósé vé rĩ, āzini tā nēbĩ rĩ pi ní sũ rĩ vé ífĩfĩ adriipi 'dĩ.

Kēētĩ mādānjā rĩ
(Lúkā 13:24)

13 “Lē ĩmi fikĩ kēētĩ mādānjā rĩ agásĩ. Ā'diātāsĩyā kēētĩ ēpĩ rĩ, āzini lētĩ ēpĩ rĩ, ĩri 'bá rĩ jĩ fi drāngará agá, 'bá kárakará pi fi muzú 'a ni gē sĩ nĩ.

14 'Bo kēētĩ mādānjā rĩ, āzini lētĩ ure rĩ, 'bá rĩ mu ānĩ ídringará ĩsũ, 'bá kínikiniñá ni pi 'yéná fi ídri rĩ ĩsũ nĩ.

Í pētĩ rĩ nĩ ámá ĩrivé ũ'a sĩ
(Lúkā 6:43-45)

15 “Lē ĩmi adrikĩ mĩ be kowũ nēbĩ ũnjó rú 'dĩ'bée sĩ. Kōpi ri ĩ 'bā adri sũ kábĩlō ídríkídri rĩ tĩjĩ, 'bo ēsĩ gélésĩ, kōpi índrékĩ sũ ārākĩla āngũ ũndĩpi kpélékpélé rĩ tĩjĩ.

16 Mĩ kōpi nĩ ámá tā kōpi ní 'oó rĩ sĩ, sũ mí ní pētĩ rĩ pi nĩ ámá ĩvé ũ'a sĩ rĩ tĩjĩ. 'Bá rĩ pi nyo ícó ũ'a vinyō vé rĩ, dōku figĩ vé rĩ ũtĩ pētĩ ũcékúcé be rĩ sígē rá?

17 Pētĩ múké rĩ, ũ'a ni ri adri múké, 'bo pētĩ ũnjĩ rĩ, ũ'a ni ri adri ũnjĩ.

18 Pētĩ múké rĩ ícó 'aá ũ'a be ũnjĩ ku, āzini pētĩ ũnjĩ rĩ ícó 'aá ũ'a be múké ku.

19 Pētĩ 'aapi múké ku rĩ, ĩ ĩri ga í'dé vugá, ĩ 'du 'be ācĩ agá.

20 Ī pētĩ rĩ nĩ ámá ũ'a ĩrivé rĩ sĩ, kúru ĩ 'bá ũnjó rú rĩ pi nĩ ámá tā kōpi ní 'oó rĩ sĩ.

Yēsũ gā 'bá ívé tā 'du' 'bá nga' 'bá ku rĩ pi sĩ
(Lúkā 13:26-27)

21 “'Bá ri' 'bá ma zĩ' 'bá tĩ sĩ 'Úpĩ, Úpĩ,' 'dĩ'bée āsámuvũ gé, urukō' 'bée ícókĩ fĩ mālũngā 'bũ vé rĩ agá ku, 'yéná 'bá ri' 'bá tā má Ētēpĩ 'bũ gé rĩ ní lée ā 'dukĩ ngaá rĩ 'du' 'bá nga' 'bá rá rĩ pi ícó fi 'bũ gé 'dāá nĩ.

* 7:6 7:6 Mãyākā ógú' 'bá ógú'ogũ ãjē be ãmbúgú ĩ ní zĩjĩ pālĩ rĩ pi: Pālĩ índré sũ irā ógúpi ógú'ogũ ũnyĩ be ãjē be ãmbúgú rĩ tĩjĩ. Títiríkó ri kōpi údé nĩ ívé kókó' 'bō agá.

22 ʻU'dú ĩ ní ímúzá tā lǐzú 'dāri sī, 'bá kárakará pi ma zǐ, 'Úpí, Úpí, 'bá ũlŭkí nyo ʻú'dúkó múké rī mī rŭ sī kuyé? Āzini 'bá údrókí nyo índrī ũnjí rī pi mī rŭ sī kuyé? Āzini 'bá 'okí nyo tā āyāzú āyāyā ni ũkpō mívé rī sī kuyé?'

23 Kúru ma ímú 'yo kōpi ní, 'Á nǐ ĩmi kuyé. ĩmi 'bá tā 'o'bá ũnjí 'dī'bée, ĩmi dēkí ĩmi 'dǐsī rá!'

'Bá ĩrī jó sǐ'bá rī pi

(Lúkā 6:47-49)

24 "'Bá tā mávé rī yǐpi rá, āzini tā ni 'duǐpi ngaápi rá rī, adri sŭ 'bá úmī be, jó sǐpi ndǔú ni ā'báapi ũkpó ũkpó írā sī rī tǐnǐ.

25 Yǐgó 'dǐ āmbúgú, yǐ tǐ jó rī ĩmŭlúú, ũlí vǐ jó rī, 'bo jó rī árí kuyé, ā'diātāsīyā sǐ jó rī ũkpó ũkpó.

26 'Bá tā má ní ímbá rī yǐpi ku, āzini tā ni 'duǐpi ngaápi ku rī, adri sŭ 'bá azakaza rú, jó sǐpi cínýfā agá rī tǐnǐ.

27 Yǐgó 'dǐ āmbúgú, yǐ tǐ jó rī ĩmŭlúú, ũlí vǐ jó rī, jó rī árí rŭyŭ vŭgá."

28 Yēsŭ kǎ átángá rī átá deǵé gí, 'bá bǐtrǐká rī pi āyākí āyāyā tā ĩri ní ímbá 'dǐri sǐ,

29 ā'diātāsīyā Yēsŭ ímbá tā rī ũkpō be, ímbá tā rī sŭ 'bá Mósē vé tǎimbǐ ímbá'bá rī pi ní ímbá rī tǐnǐ kuyé.

8

Yēsŭ ídrí ágó ũfú ní nyaá rī

(Mārākō 1:40-45; Lúkā 5:12-16)

1 Yēsŭ kǎ isǐ írā drǐǵé 'dāási vŭgá nōó, 'bá bǐtrǐká 'dekí mŭzú vŭdrǐ ni gé sǐ.

2 Ágó āzi ũfú* ní nyaá ní ímú kŭmŭcí ũtǐjǐ Yēsŭ ɛndrɛtǐ gé, ĩri ní 'yozú kǐnǐ, "Úpí, mí ā'yǐ dō rá, mí ídrí ma."

3 Yēsŭ ní 'í drǐ suzú ágó rī ā rŭ'bá úlózú, ĩri ní 'yozú kǐnǐ, "Má ā'yǐ rá, lē mī rŭ'bá ā adri ule." Koro ũfú rī ní deǵú ágó rī ā rŭ'bá gá sǐ.

4 Kúru Yēsŭ ní 'yozú ágó rī ní kǐnǐ, "Lē mī lŭ tā 'dǐri 'bá āzi ní ku. 'Í mŭ mī i'daá átálágú rī ɛndrɛtǐ gé, 'í 'yo ĩri ní mī rŭ'bá ícá múké gí. Kúru 'í jǐ fēfē sēé átálágú† rī ní, sŭ tǎimbǐ Mósē‡ ní sēé rī tǐnǐ, 'bá rī pi ā nǐkí rí 'yozú kǐnǐ mī rŭ'bá ícá múké gí."

Yēsŭ ídrí ũgalaku rī vé átí'bá

(Lúkā 7:1-10; Yŭwánǐ 4:43-54)

5 Yēsŭ kǎ fǐ Kǎpārānāŭmǎ gá 'dāá, ũgalaku āngáráwá rī pi vé rǐ§ ní ímúzá Yēsŭ vŭgá nōó, ĩri ní Yēsŭ ri mǎzú drǐ ĩrǐ sǐ.

* 8:2 8:2 Ūfú: Tǎimbǐ Mósē vé rī kǐnǐ, 'bá ũfú ní nyaá rī, ĩri āzāvŭ rú, ā'yǐkí ĩri adriá 'bá ĩsērélē vé rī pi āsámvú gé ku. Drǎ ũfú vé rī de dō rŭ'bá ní gé sǐ gí, lē ā mŭ 'í i'daá átálágú rī ɛndrɛtǐ gé, átálágú rī ĩri ndre, ĩri 'yo drǎ rī de rŭ'bá ní gé sǐ gí. † 1 lǎ Lɛvǐtǐkǎ 14:1-32. ‡ 8:4 8:4 Átálágú: 'Bá ĩsērélē vé rī pi āsámvú gé, 'yénǎ átálágú rī rōbōñō zǎ Jó Múngú vé rī agá 'dāá nǐ. Atala rī pi rǐ ifŭ úyú Lɛvǐ vé rī agá. § 8:4 8:4 Mósē: Yōsépá kǎ drǎá gí, 'bāgú Ĕjɛpétó vé rī 'bā anǐ ĩsērélē vé rī pi ɛǐjǐ ngaá tŭǵɛrǐ rŭ caá ílí mŭdǐrŭlǐ sŭ (400). Kúru Múngú ní Mósē rī ĩpɛzú ímúzá anǐ ĩsērélē vé rī pi pazú adringará tŭǵɛrǐ rŭ rǐ agásǐ. Múngú sē tǎimbǐ rǐ Mósē ní, ā lŭ anǐ ĩsērélē vé rī pi ní, sɛzú ĩ ní tǎimbǐ rǐ zǐzú tǎimbǐ Mósē vé ní ání. Tǐkǐ Mósē rǐ ísŭ ákŭdē ílí rǐ ca élfŭ álu mŭdǐrŭlǐ sŭ (1,400), ísŭ ákŭdē tǐkǐ drǐ Yēsŭ rǐ kuyé. 'Í lǎ Wŭngará 2-24. § 8:5 8:5 Ūgalaku āngáráwá rǐ pi vé rǐ: ĩri āngáráwá mŭdǐrŭlǐ álu rǐ pi é drǐ kōopi ní.

6 Īri ní 'yozú kīnī, "Úpí, mávé ātí'bá la kú gbóló drǐgé, ícò ẹ̀c̄i tuú 'bā ku, ĩri ri ĩzāngā nya ambamba."

7 Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Ma mu ĩri idrí rá."

8 Ūgalaku rī ní 'yozú kīnī, "Úpí, má ícò mi ā'yī muṣú mávé āngá 'dāa ku. Mí átá átángá rī nōgò, mávé ātí'bá rī ícò idrí rá."

9 Ūgalaku ambugu ni pi anigé má drǐlé gá, ma āmbúgú āngaráwá rī pi drǐgé, kòpi tā yì má tì gé. Ma ícò 'yo ālu ni ní, "Í mu,' ĩri ícò mu rá. Ma ícò 'yo āzini ní, 'Mí ímú,' ĩri ímú rá, Ma ícò 'yo mávé ātí'bá ní, "Í 'du tā 'dĩri ngáá,' ĩri tā rī 'du nga rá."

10 Yēsū ká tā 'dĩri yī, sē ĩri ní āyāngará, ĩri ní 'yozú 'bá 'í pámvú ūbī'bá rī pi ní kīnī, "Ádarú á lē lūú ĩmi ní 'dĩni, Īsērélē rī pi āsámvú gé, 'bá āzi má ní ṣṣú ẹ̀'yīngará be ágó nōri vé rī t̄n̄jì 'dāayo."

11 Á 'yo mí ní 'dĩni, 'bá kárakará pi íbì íngá ẗtú ní ĩfūngará gálēsì, āzini ẗtú ní 'dengará gálēsì, kòpi ímú ĩ úmú ẗm̄ṣú nya Ābūrāmā pi be, Īsákā pi be Yōkóbū pi be, mālūngā 'bū vé rī agá.

12 "Bo Yāhūdī Múngú rī ẹ̀'yī'bá kuyé rī pi, ĩ ímú kòpi dro fū mālūngā Múngú vé rī agásì āmvé, kòpi mu adri vūrā bīpi nīpi c̄iç̄i rī agá, kòpi ímú ngo, āzini s̄ikányá c̄i āc̄i rī vé fīngará ĩ r̄'ú'bá gá rī s̄i."

13 Kúru Yēsū ní 'yozú ūgalaku āngaráwá rī pi vé rī ní kīnī, "Í mvi gōó 'bēṭi, s̄i mí ní ẹ̀'yī' 'yozú kīnī, ātí'bá mívé rī idrí rá rī t̄n̄jì, ātí'bá rī idrí gí." Āngaráwá rī pi vé āmbúgú rī ca muṣú ṣṣú ívé ātí'bá rī idrí gí, idrí sá Yēsū ní 'yoó 'dāri gé.

*Yēsū idrí 'bá kárakará
(Mārākō 1:29-34; Lúkā 4:38-41)*

14 Yēsū ká fī Pétērò vé jó agá 'dāá, ṣṣú Pétērò ĩdr̄p̄i la kú gbóló drǐgé, r̄'ú'bá ni ko gbírílí.

15 Yēsū ní ūkú rī ẹ̀ dr̄i ruzú, drā rī ní dezú ūkú rī r̄'ú'bá gá s̄i. Kúru ĩri ní íngázú ur̄u, ĩri ní inyá á'dízú s̄ezú Yēsū ní.

16 Ūndr̄n̄á 'dāri s̄i, íjíkí 'bá kárakará índrí ūnjí be ni pi ímú Yēsū vúgá nōó, Yēsū ká átá, índrí ūnjí rī pi fūkí 'bá 'dī'bée drǐgé s̄i rá. Yēsū idrí 'bá drā be rī pi ār̄evú céré.

17 Tā ọt̄ú Múngú ní ẹ̀z̄i, n̄ēb̄jì Īsáyā ní 'yoó rī nga 'i fūú t̄i ni gé gí kīnī, "Sē 'bávé drā de 'bā r̄'ú'bá gá s̄i gí, āzini 'du drā de 'bā ku rī pi 'bā r̄'ú'bá gá s̄i gí."

*Yēsū ā pámvú ūbīngará tā ni mbamba
(Lúkā 9:57-62)*

18 Yēsū ká ndr̄eé 'bá kárakará trakí 'i gārā kūr̄j̄, ĩri ní 'yozú kīnī, lē 'bá zokí yī bālālā rī muṣú álé 'dāá.

19 Kúru 'bá r̄iipi t̄áim̄b̄jì Mósē vé rī ímbápi rī ní ímúzá Yēsū vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kīnī, "Ímbápi, ma 'de muṣú mí vúgá s̄i ĩndī vūrā mí ní l̄ezú muṣú rī gé 'dāá."

20 Yēsū ní ūjázú ĩri ní kīnī, "Ūfá pi 'bū be rizú lazú āní, ār̄iṅá unga'bá ur̄u s̄i rī pi ívé jó be, 'bo ma 'Bá Mvā 'i,* vūrā má ní mà dr̄i suzú adrizú ni 'dāayo."

8:17 8:17 Īsáyā 53:4 * 8:20 8:20 Bā Mvā: Yēsū z̄i 'i 'Bá Mvā l̄uzú kīnī, 'i Kúr̄is̄it̄ò 'i, 'i mālūngā rī r̄u muṣú nyonyo. 'Í lā Dānyélē 7:13-14.

21 'Bá İri ã pámvú ùbĩ'ba rĩ pi vé ãzi ní 'yozú İri ní kĩnĩ, "Úpí, mâ mu drĩ má étépĩ ri sĩĩ ùgbále ká."

22 'Bo Yēsũ ní 'yozú İri ní kĩnĩ, "Mí ìmú mâ pámvú ùbĩ, 'i ku 'bá ùdrā'ba gĩ rĩ pi ã sĩkĩ ìvé 'bá ùdrā'ba gĩ rĩ pi."†

*Yēsũ uga ùlĩ vīpi ùkpō be rĩ
(Mārākō 4:35-41; Lúkā 8:22-25)*

23 Kúru Yēsũ pi ní tuzú kúlúmgbá agá ìvé 'bá 'i pámvú ùbĩ'ba rĩ pi be.

24 Koro ùlĩ ní ìngázú vjzú ùkpō be, sē yīĩ rĩ úvá ngūyá ngūyá, lē tīĩ kúlúmgbá rĩ agá. 'Bo İşú ãkūdē Yēsũ ri ù'dú ko.

25 İrivé 'bá İri ãpámvú ùbĩ'ba rĩ pi ní İri aruzú ù'dú gélésĩ, kōpi ní 'yozú İri ní kĩnĩ, "Úpí, 'bá ri tĩ yīĩ ã ndúgé, 'i pa 'bá fò!"

26 Yēsũ ní újázú kōpi ní kĩnĩ, "Ngá İmi ní adrızú ũrĩ sĩ rĩ ã'di? İmivé ě'yīngará mādāñá." Kúru İri ní ngázú uru sĩ, İri ní átázú ùkpō be kĩnĩ, ùlĩ vīpi ùkpō be 'dĩri, ãzini yīĩ riipi úvápi ngūyá ngūyá 'dĩri ã tu pá, ùlĩ vīpi rĩ, ãzini yīĩ riipi úvápi ngūyá ngūyá rĩ gō pá tuú rá!

27 Āgō kúlúmgbá agá rĩ pi ãyákĩ tā 'dĩri sĩ ãyāyā, kōpi ní zjzú kĩnĩ, "Ágó ùlĩ vīpi ùkpō be 'dĩri ugaápi, ãzini yīĩ riipi úvápi ngūyá ngūyá 'dĩri ugaápi pá tuúpi 'dĩri 'bá ìngónĩ ní?"

*Yēsũ idrĩ 'bá ĩrĩ İndrĩ ũnjĩ be ni pi
(Mārākō 5:1-20; Lúkā 8:26-39)*

28 Yēsũ ká yīĩ bālālā rĩ zoó caá āngū Ğērāsā vé rĩ gé 'dāá, āgō ĩrĩ İndrĩ ũnjĩ be ni pi ri adri 'būrēdrĩ rĩ pi ãsámvú gé 'dāá, kōpi ní ìmúzu Yēsũ vúgá nõó. Kōpi ōjógó ōjógó, 'bá ãzi ìcú elij lētĩ 'dāri gé sĩ ku.

29 Āgō 'dĩ'bée ní trezú ù'dúkó be uru 'dāá kĩnĩ, "Yēsũ Mvā Múngú vé rĩ, ngá mí ní lēé 'bá vúgá rĩ ã'di? Mí ìmú 'bá ní ĩzāngā sēé İşúzú sá ní ìcú drĩ kuyé?"

30 Vūrā 'dāri ĩ ri İgá úcé ānĩ, ãsámvú ni vū kōpi be kuyé.

31 İndrĩ ũnjĩ rĩ pi ní Yēsũ ri mázú kĩnĩ, "'İ lē dō 'bá droó fūū āmvé, 'i pē 'bá muú úfĩ İgá rĩ pi agá."

32 Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "İmi mukĩ!" İndrĩ ũnjĩ rĩ pi ní fūzú āgō 'dĩ'bée rü'ba gá sĩ, muúú úfızú İgá rĩ pi agá, İgá rĩ pi ní njuzú muúú ōngū sĩ āngū úlúpi úlúlũ rĩ gé 'dāá, kōpi ní u'dezú ùdrāzú yīĩ bālālā rĩ agá 'dāá.

33 'Bá ri'ba İgá rĩ pi úcé'ba rĩ pi ní njuzú muúú kūrú agá 'dāá, kōpi ní muúú tā 'i ngaápi 'dĩri ũlüzú, ãzini kōpi ní tā 'i ngaápi āgō ĩrĩ İndrĩ ũnjĩ be 'dĩ'bée rü'ba gá rĩ pi ũlüzú.

34 'Bá kūrú agá rĩ pi cére ngakĩ İfūú ìmú Yēsũ vúgá nõó. Kōpi ká Yēsũ ri ndreé, kōpi mākĩ Yēsũ ri kĩnĩ, Yēsũ ã fū ìvé āngū agásĩ 'dĩsĩ rá.

9

*Yēsũ idrĩ ágó pá be 'bēlé'bēle ni
(Mārākō 2:1-12; Lúkā 5:17-26)*

1 Yēsũ ní tuzú kúlúmgbá agá, gō yīĩ bālālā rĩ zoó muúú álé kūrú İri ní rizú adrızú rĩ agá 'dāá.

† 8:22 8:22 'İ ku 'bá ùdrā'ba gĩ rĩ pi ã mukĩ ìvé 'bá ùdrā'ba gĩ rĩ pi sīngará gá: Yēsũ 'yo tā 'dĩri 'dĩni ã'diātāsīyā İri muké 'bá rĩ ní Yēsũ ã pámvú ùbĩzú āndrũ ndē İri ní tēzú cimgbá étépĩ ní drāzú ùgbále.

² Āgō ʔurukō' bée ní ágó pá be 'b'el'é' béle ni 'í' dúzú pórōšī sī íjízú Yēsū vúgá nōō. Yēsū kā kōpivé ẹ' yingará nīí áamá, ʔiri ní 'yozú ágó pá be 'b'el'é' béle rī ní kīnī, "Má mvá rī, mí adri ʔzāngā sī ku! Trūkí mi mívé ūnjikānyā agásī gí."

³ 'Bá Mósē vé tǎimbī ímbá' bá rī pi ā ʔurukō ní rizú átázú ī āsámvú gé sī kīnī, "Ágó 'dīri ʔnjī Múngú rī ku! Ágó rī ūšū 'i Múngú 'i?"

⁴ Yēsū nī tā kōpi ní rīí ūšū rī rá, ʔiri ní 'yozú kīnī, "Ngá ʔmi ní rizú tā ūnjī ūšūzú ʔmí ẹšī agá 'dīni rī ā'di?"

⁵ Mā 'yo rī tā rī ʔngóni? Mā 'yo rī, "Trūkí mi mívé ūnjikānyā agásī gí 'dīni,' dōku mā 'yo, "Í nga ʔurū ẹcī tuú?"

⁶ 'Bo á lē lūū ʔmi ní 'yozú kīnī, ma 'Bá Mvā 'i, ma ūkpō be ūnjikānyā trūzú vū drīgé nōgō" ʔiri ní kúru 'yozú ágó pá be 'b'el'é' béle rī ní kīnī, "Í nga ʔurū, 'i 'dū mívé pórōšī, 'i mvi 'b'ētj."

⁷ Ágó rī ní kúru ngazú ʔurū, ʔiri ní 'dezú mužú 'b'ētj.

⁸ 'Bá bītríká rī pi ká tā 'dīri ndree, sē kōpi ní ūrj, kōpi ngakí rīí Múngú ūkpō séepi 'bá rī pi ní 'dīri ʔngú.

Yēsū zī Mátáyo ri

(Mārākō 2:13-17; Lúkā 5:27-32)

⁹ Yēsū kā rīí 'deé mužú lētj gé sī, ʔiri ní Mátáyo ri ndrezú, úrí kuú jó ī ní rizú mūfēngā umbe jezú rī u'duzú 'bāgū āmbúgú Rómā vé rī ní rī agá. Yēsū ní 'yozú ʔiri ní kīnī, "Mí ʔmú adrií 'bá mā pámvú ūbīpi ni," Mátáyo ní koro ngazú ʔurū, ʔiri ní 'dezú mužú Yēsū vúgá sī.

¹⁰ Yēsū pi ká rīí ʔnyá ūndrēṅá vé rī nyaá Mátáyo vé āngá 'dāá, 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'du' bá rī pi, 'bá rī' bá ūnjikānyā 'o' bá rī pi be, ʔmúkí úrí ʔnyá nyaá Yēsū pi be trj, āzini ʔrivé 'bá ʔri ā pámvú ūbī' bá rī pi be trj.

¹¹ Fārūšj rī pi ká tā 'dīri ndree 'dīni, kōpi ní 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' bá rī pi zizú kīnī, "ʔmívé 'bá rīpi āngū ʔmbápi rī rī ʔnyá nya 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'du' bá rī pi be, āzini 'bá ūnjikānyā 'o' bá rī pi be trj ā'diātāsī?"

¹² Yēsū kā ta kōpivé 'dīri yij, ʔiri ní 'yozú kīnī, "Bá drā ākō rī ndā 'bá ūjō séepi ni ku, 'bá drā be rī, ʔiri 'bá ūjō séepi ni ndā nī

¹³ 'Bo ʔmi múkí tā ī ní sīí 'dīri ā fífí ūnjī, 'Á lē ʔmí ẹšī ā adri ʔdríkídri, adri 'yozú kīnī á lē ʔmi zākí má ní rōbōṅō yā 'dīni kuyé.' Má ʔmú 'bá tā 'o' bá pīrj rī pi zij kuyé, má ʔmú 'bá ūnjikānyā 'o' bá rī pi zij."

'Bá rī pi zíkí Yēsū ri ngá nyanya a'bingará ā tā sī

(Mārākō 2:18-22; Lúkā 5:33-39)

¹⁴ ʔ' dū ālu, 'bá Yūwánī ā pámvú ūbī' bá rī pi ní ʔmúzú Yēsū ri zizú kīnī, "Bā Fārūšj rī pi be rī 'bá a' bi ngá nyanya sī rá pírí, mívé 'bá mí pámvú ūbī' bá rī pi a' bīkí ī ngá nyangará sī ku āsī?"

¹⁵ Yēsū ní ūjázú kōpi ní kīnī, "Kērégú ʔmúrúgō rī vé rī dō drī ūmú ʔmú' bá ʔmúrúgō rī jengará gá rī pi āsámvú gé anigé, ūmú rī pi nyo ícō adri ʔzāngā sī rá? Sā āzi ri ʔmú 'dīí' dī, kádō ʔmú ʔmúrúgō rī vé kērégú 'duj kōpi āsámvú gé sī, kúru kōpi ʔmú ī a' bi ngá nyangará sī.

¹⁶ "Bōngó dēepi gí rī, ícókí bōngó ú'dí ʔsī vūrā āsīpi gí rī ícī ānī ku, ā'diātāsīyā bōngó 'i nyaápi kú ʔrīkō rú gí rī, ícíkí dō ūlē ni ʔzūṅ bōngó ú'dí ni sī, ʔri gō āsī mužú drīgélé, ūlē ni gō adri āmbúgú.

17 'Bá āzi ícǒ vinyō ĩ ní zoó ú'dí rú rĩ tōó lā'bú* ĩ ní ícǐ jǔrú rú ũkụ ni agá ku. 'Bá rĩ tō dō vinyō rĩ lā'bú ĩ ní ícǐ jǔrú rú ũkụ ni agá, jǔrú rĩ āfi rá, ĩri sē vinyō rĩ dā vūgá. Lē ā tōkí vinyō rĩ jǔrú ú'dí ni agá, ĩri sē lā'bú rĩ ícǐ āfi ku, vinyō rĩ ícǐ dāá vūgá ku."

Yēsũ ri ũkpō be 'bá idrízú

(Mārākō 5:21-43; Lúkā 8:40-56)

18 Yēsũ kǎ rii átá, drĩkoma āzi ní imǔzú kǔmǔcǐ ũtǔzú Yēsũ ɛndrɛtǐ gé kǐnĩ, "Mávė mvá ũkúnǎ drǎ sǎ 'dĩri sǐ gí. Mí imǔ drǐ 'bǎá drǐ ni gé, ɛ idrǐ rĩ gōó ũzi."

19 Yēsũ pi ní 'dezú mǔzú vǔdrǐ ni gé sǐ ívé 'bá 'í pámvú ũbĩ'bá rĩ pi be.

20 Sǎ 'dǎri gé, ũkú āzi āri ri ɛcǐ rǔ' 'bá ni gé sǐ caá íli mǔdrǐ drǐ ni ĩrǐ, ũkú rĩ imǔ Yēsũ ā úgóró gálésĩ, ĩri ní Yēsũ vé bōngó akoó rǔkǔ rĩ ɛ tǐ úlózú.

21 Ũsũ 'í ɛsǐ agá 'dǎlé kǐnĩ, "Má uló dō Yēsũ vé bōngó akoóko rĩ ɛ tǐ, ma ícǐ idrǐ rá."

22 Yēsũ ní 'i újázú ĩri ndrezú, Yēsũ ní 'yozú kǐnĩ, "Mvá ũkúnǎ 'dĩri, mí adri izāngǎ sǐ ku, mívé ɛ'yīngǎrá sē mí idrǐ gí." Sǎnǎ 'dǎri gé, āri rĩ vé ɛcǐngǎrá gō pá tuú rá.

23 Yēsũ kǎ fií drĩkoma rĩ vé jó agá 'dǎá, kǎ yǐi 'bá bĩtrǐkǎ rĩ pi ri ɛrǐ co āvũ rĩ ngozú,

24 ĩri ní 'yozú kǐnĩ, "Ĩmi fūkí āmvé, mvá ũkúnǎ rĩ drǎ kuyé, ĩri ri ú'dú ko." 'Bo kǔpi rikí guǔgu tá Yēsũ ní 'yoó 'dĩri sǐ.

25 Yēsũ kǎ 'bá kǎrákará rĩ pi pée fǔú mǔzú āmvé 'dǎá gí, ĩri ní fizú mǔzú jó agá 'dǎá, ĩri ní mvá ũkúnǎ rĩ ɛ drǐ rǔzú, mvá ũkúnǎ rĩ ní íngázú ʊrʊ.

26 Tǎ 'dĩri ayi mǔzú kǔrǔ 'dǎri agásĩ céré.

Yēsũ idrǐ 'bá ĩrǐ mǐ be ɛsǐ' 'bá gí ni pi

27 Yēsũ kǎ ngaa mǔzú, 'bá ĩrǐ mǐ be ɛsǐ' 'bá gí ni pi 'dekí mǔy Yēsũ vúgá sǐ, kǔpi ní Yēsũ ri zizú kǐnĩ, "Dǎwúdĩ ā Mvá rĩ,† 'i ndre izāngǎ 'bávė rĩ fò!"

28 Yēsũ kǎ fií mǔzú jó agá 'dǎá, 'bá mǐ be ɛsǐ' 'bá gí rĩ pi ní fizú mǔzú Yēsũ vúgá 'dǎá, Yēsũ ní kǔpi zizú kǐnĩ, "Ĩmi ɛ'yǐkǐ 'yozú kǐnĩ ma ícǐ ĩmǐ mǐ zǐ rá 'dĩni rá?"

Kǔpi ní újázú kǐnĩ, "Úpi, 'bá ɛ'yǐkǐ rá, mí 'bá mǐ zǐ rá."

29 Kúru Yēsũ ní kǔpi ɛ mǐ úlózú ālu ālu céré, ĩri ní 'yozú kǔpi ní kǐnĩ, "Ĩmi ní ɛ'yǐ gí rĩ sǐ, ma ĩmi idrǐ rá."

30 Koro kǔpi ɛ mǐ ní 'i zǐzú āngũ ndrezú. Yēsũ ní 'yozú kǔpi ní kǐnĩ, "Lē ĩmi ũlúkǐ tā 'dĩri 'bá āzi ní ku."

31 Kǔpi ní 'dezú mǔzú, 'bo kǔpi gōkǐ tā rĩ ũlúú mǔzú kǔrǔ rĩ agásĩ céré.

Yēsũ idrǐ ágó átápi ku ni

32 Yēsũ pi kǎ rii 'deé mǔzú ívé 'bá 'í pámvú ũbĩ'bá rĩ pi be, 'bá ʊrʊkō ní ágó āzi índrǐ ũnjǐ be átápi ku ni íjǐzú Yēsũ vúgá nǔó.

33 Yēsũ ní índrǐ ũnjǐ rĩ drozú fǔzú ágó rĩ drǐgé sǐ, ágó ándúrú átápi ku rĩ ní í'dózú átázú. 'Bá bĩtrǐkǎ rĩ pi āyākǐ tā 'dĩri sǐ āyāyā, kǔpi ní 'yozú kǐnĩ, "Tǎ āzi nga drǐ 'i āngũ ĩsɛrɛlɛ vé rĩ agá sũ 'dĩri tǐnǐ kuyé!"

* 9:17 9:17 Lā'bú: Yāhúdǐ rĩ pi vé mēre gá, kǔpi ri lā'bú ícǐ jǔrú rú vinyō tōzú. Tǎ Yēsũ ní ímbá 'dĩri ĩri vinyō ú'dí rĩ vé tǎ í'da, āzini jǔrú ũkụ rĩ, ĩri tǎjǐmbǐ Mósé vé rĩ í'da. † 9:27 9:27 Dǎwúdĩ ā Mvá rĩ: Múngú ɛzi kǐnĩ, Kúrísító ri úmvúlésĩ ímǔ ífũ úyú 'bǎgú Dǎwúdǐ vé rĩ agá. † lǎ 1 Sǎmúélɛ 16:1-13; Sǎwǐmǎ 132:11-12.

³⁴ 'Bo Fārūsī rī pi ní 'yozú kīnī, "Ágó 'dīri ri índrī ūnjī rī pi údró ūkpō āmbúgú índrī ūnjī rī pi vé rī sī."

Yēsū 'bā ēsī múké 'bá rī pi ní

³⁵ Yēsū ní əcízú kūrū rī agāsī, āzini gūrū rī pi agāsī, ri 'bá rī pi ímbá Jó Múngú ri Zízú rī pi agāsī, ri ụ'dúkó múké mālūngā vé rī ā tā ūlūu, ri 'bá drā be āndiāndí rī pi ídrī mužú.

³⁶ Yēsū ká 'bá bītríká rī pi ndreé, sē ĩri ní ĩzāngā, ā'diātāsīyā ĩzāngā kōpivé rī aga rá, 'bá āzi kōpi ē ĩzā koópi ni 'dāāyo, kōpi índrēkí sū kābīlō 'bá úcépi ni ní adrii 'dāāyo rī tīnī.

³⁷ ĩri ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bá rī pi ní kīnī, "Ānyāngā rī ka ambamba, 'bo 'bá ānyāngā rī ĩkūnā'bá rī pi gārú."*

³⁸ Lē ĩmi zíkí Úpí ọmvú 'dīpa rī, ā pē rí 'bá rī pi mužú ívé ọmvú agá 'dāā ānyāngā rī ĩkūnāá.

10

Yēsū pē ívé 'bá áyúāyū mužrī drī ni ĩrī rī pi

(Mārākō 3:13-19; Lúkā 6:12-16)

¹ Yēsū ní ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bá mužrī drī ni ĩrī rī pi zízú, sē kōpi ní ūkpō índrī ūnjī rī pi údrózú, āzini 'bá drā be āndiāndí rī pi ídrízú.

² Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi* vé rú pi 'dī, 'bá drīdrī rī, Sīmónā 'i, ĩrivé rú āzi Pétērō 'i, āzi rī Pétērō ẹdrīpī Āndērēyā 'i, Yōkóbū Zēbēdáyō mvọpī 'i, Yōkóbū ẹdrīpī Yūwánī 'i,

³ Pilípū 'i, Bātīlímáyō 'i, Tómā 'i, Mātayo 'i, Mātayo ri 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'duúpi ni, Yōkóbū Ālāfáyō mvọpī 'i, Tādáyō 'i,

⁴ Sīmónā ẹsī 'bāápi 'bá ívé rī pi ē ĩsúkí rí drīwālā rī 'i, āzini Yúdā ĩsīkārīyótā gōópi Yēsū ā ūli 'beépi rī 'i.

Yēsū ímbá ívé 'bá áyúāyū mužrī drī ni ĩrī rī pi

(Mārākō 6:7-13; Lúkā 9:1-6)

⁵ Yēsū ní 'bá mužrī drī ni ĩrī 'dī'bée pēzú mužú, ĩri ní ẹzízú kōpi ní kīnī, "Lē ĩmi mužú 'bá adri'bá Yāhúdī rú ku rī pi āsámvú gé 'dāā ku, dōku lē ĩmi fíkí kūrū 'bá Sāmāriyā vé rī pi ní adrizú rī agá 'dāā ku.

⁶ ĩmi mužú ĩsērélē adri'bá sū kābīlō āvī'bá gí rī pi tīnī rī pi vúgá.

⁷ ĩmi cakí dō gí, ĩmi ūlúkí kōpi ní kīnī, 'Mālūngā 'bū vé rī ícá ĩnyíná gí.'

⁸ ĩmi ídríkí 'bá drā be rī pi, ĩmi ingakí 'bá ūdrā'bá gí rī pi gōō ídri rú, ĩmi ídríkí 'bá ūfú ní nyaá rī pi, ĩmi údrókí índrī ūnjī rī pi. Á sē ĩmi ní ūkpō 'dīri kána, 'bo lē ĩmi kókí kpá 'bá rī pi ē ĩzā kána.

⁹ Ā 'dúkí mūfēngā jīi mužú ĩndī ku.

¹⁰ ĩmi kádō mužú ẹcī rī gé 'dāá, ā 'dúkí jūrú mužú ĩndī ku, dōku ā 'dúkí bōngó āzi āndō rú mužú ĩndī ku, dōku ā 'dúkí ngá pá gá ni pi mužú ĩndī ku, dōku ā 'dúkí túré mužú ĩndī ku, ā'diātāsīyā 'bá ẹzī nga'bá rī pi, lē ā sēkí kōpi ní ngá nyanya.

‡ 9:37 9:37 'Bá ānyāngā rī ĩkūnā'bá rī pi gārú: Tā 'dīri vé íffí 'díní, 'bá lē'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá rī pi kárákará, 'bo 'bá ụ'dúkó múké rī ūlū'bá rī pi gārú. * 10:2 10:2 'Bá áyúāyū rī pi: 'Bá áyúāyū rī pi, Yēsū sē kōpi ní ūkpō, ri kōpi pēé mužú 'bá rī pi ímbá, índrī ūnjī rī pi údró, āzini tā āyázú āyāyā ni pi 'oó.

11 “Kǔrú ĩmi ní caá 'a ní gé rĩ, āzini gúrú ĩmi ní caá 'a ní gé rĩ, lē ĩmi ndāki 'bá múké ní ĩsú vūrā 'dāri agá, ĩmi adríki ĩrivé āngá 'dāá, cǐmgbá ĩmi ní ngazú mužú rĩ gé.

12 ĩmi fíki dō caá 'bētĩ 'dāri agá, ĩmi sēki mōdó 'bá 'bētĩ 'dāri āsámuvú gé rĩ pi ní.

13 'Bá 'bētĩ 'dāri āsámuvú gé rĩ pi é'yíki dō ĩmi rá, ĩmi sēki kōpi ní tākiri, dō 'bá 'bētĩ 'dāri āsámuvú gé rĩ pi gáki ĩmi é'yígá sī, ā sēki kōpi ní tākiri ku.

14 'Bá rĩ é'yí dō ĩmi kuyé, dōku gā dō ĩmivé tā yígá sī, ĩmi kádō ĩfúú 'bētĩ 'dāri agásī, dōku kǔrú 'dāri agásī, lē ĩmi weki nyōókú ĩmi pá ágélé gá rĩ kú 'dīgé.†

15 Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dĩni, ú'dú ĩ ní ĩmúzu tā lizú rĩ gé, kǔrú Sōdómō vé rĩ, āzini Gōmórā vé rĩ,‡ ĩ tā lĩ kōpi drĩgé mādā, 'bo ĩ ĩmú tā lĩ kǔrú 'dāri drĩgé aga rá.

Īzāngā ri imú 'dĩ'dĩ

(*Mārākō 13:9-13; Lúkā 21:12-17*)

16 “Ma ĩmi pē mužú sū ĩ ní kābīlō pēē ārākila rĩ pi āsámuvú gé rĩ tĩni, kúru lē ĩmi adríki úmĩ be sū ĩnĩ vé rĩ tĩni, āzini ĩmi adríki tā be pĩri sū āmámū tĩni.

17 'Bo ĩmi ndrekí múké! 'Bá rĩ pi ĩmú ĩmi uru jĩ tō 'bá tā lĩ 'bá rĩ pi endreṭi gé rá, kōpi ĩmi ũgbā ívé Jó Múngú ri Zizú rĩ pi agá 'dāá rá.

18 ĩmi ní rii mā pámvú ũbĩ rĩ sī, ĩ ĩmú ĩmi jĩ tō gávānā endreṭi gé, āzini 'bāgú rĩ pi endreṭi gé, ĩri sē ĩmi ú'dúkó múké rĩ ũlū ānĩ kōpi ní, āzini 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ní.

19 'Bo kōpi ruki dō ĩmi gĩ, lē ĩmi riki ũsūyú 'yozú kínĩ ĩmi átá íngóni yā 'dĩni ku, ā'diātāsīyā tā ĩmi ní lēē átá sá 'dāri gé rĩ, Índrí Uleterē rĩ ũlū ĩmi ní nĩ.

20 ĩmi átáki tā rĩ nĩ ku, tā ĩmi ní lēē átá rĩ, Índrí ĩmi Ētēpi Múngú vé rĩ átá ĩmi ní nĩ.

21 “Ēdrĩpi ri ĩmú édrĩpi ā ũli 'be, ĩri édrĩpi ri sē 'dĩ drā rá. Ētēpi ri ĩmú ívé anjĩrā rĩ pi ā ũli 'be, ĩri kōpi sē ú'dĩ ũdrā rá, anjĩrā rĩ pi ĩmú ufu ku ari'ba rú, kōpi 'bá ĩ tĩ'bá rĩ pi sē ú'dĩ ũdrā rá.

22 'Bá rĩ pi cére ĩmú ĩmi gā sī mā tā sī, 'bo 'bá pá tuúpi tĩtĩ ívé é'yĩngará agá cǐmgbá ũdũ gé rĩ, Múngú ri ĩmú ĩri pa rá.

23 'Bá rĩ pi 'okĩ dō ĩmi ũnjĩ kǔrú āzi agá, ĩmi ápáki mužú kǔrú āzi agá. Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, ma 'Bá Mvā 'i, má ní drĩ ícázú kuyé rĩ gé, ĩmi ícókĩ écj kǔrú Īsērélē vé rĩ pi agásī cére ku.

24 “'Bá ĩ ní rii ímbá rĩ ícō 'bá 'i ímbápi rĩ ndēē tā sĩ ku, ātĩ'bá ícō adrii 'bá 'i ní rii ězi ngāá vú ní gé rĩ drĩgé āmbúgu rú ku.

25 Lē 'bá ĩ ní rii ímbá rĩ ā adri sū 'bá riipi 'i ímbápi rĩ tĩni, lē ātĩ'bá rĩ ā adri sū ívé āmbúgu tĩni. Ma adriipi jó 'dĩpa nōri, 'bá rĩ pi dō ri ma zi Bēlēzēbúlā, § ĩmi 'bá adri'bēe mávé jó āsámuvú gé nō'bēe, kōpi ĩmú rú ũnjĩ 'da ĩmĩ rú'bá gá rá!

† **10:14 10:14** *Lē ĩmi weki nyōókú ĩmi pá ágélé gá rĩ kú 'dīgé:* Yāhúdĩ rĩ pi ri nyōókú we ĩ pá gá sī 'bá ĩ é'yĩ'bá kuyé rĩ pi ní, lūzu kínĩ kōpi ā ve 'bá ĩ é'yĩ'bá kuyé 'dĩ'bēe ní gĩ, ĩri kpá lū 'yozú kínĩ Múngú ri tā lĩ 'bá ĩ é'yĩ'bá kuyé rĩ pi drĩgé. ‡ **10:15 10:15** *Sōdómō āzini Gōmórā:* Múngú iza kǔrú 'dĩ'bēe ũnjĩkanyā 'bá kǔrú 'dĩ'bēe agá rĩ pi ní 'oó rĩ sī lóki Ābūrámā vé rĩ gé. † lā ĩ lā f'dóngará 18:20-19:28. § **10:25 10:25** *Bēlēzēbúlā:* Bēlēzēbúlā vé rú āzi rĩ Sātānā 'i, ĩri ādróko, ĩri āmbúgu índri ũnjĩ rĩ pi drĩgé.

Lē ĩmi adrikí ũrĩ sī ku

(Lúkã 12:2-7)

²⁶ “Bo lē ĩmi adrikí 'bá 'dĩ'béé sī ũrĩ sī ku. Ngá āzi ícópí 'i zǔǔpí, 'i 'daápi āmvé ku ní 'dāáyo, dōku ngá āzi 'i zǔǔpí ĩ ní ícó nǚi ku ní 'dāáyo.

²⁷ Tã má ní ũlūú ĩmi ní kírí nōri, lē ĩmi jíkí muǔ ũlūú 'bá rĩ pi ní. Átángá má ní átá ĩmi ní ũyókōyō sī nōri, ĩmi muǔi áyú 'bá rĩ pi ní ǔ'dúǔkó be uru 'dāa.

²⁸ Lē ĩmi rukí 'bá ri' 'bá āngū ú'dí' 'bá rĩ pi ku, kōpi ícókí índrĩ rĩ 'dijí drāá ku. Lē ĩmi rukí 'yēná Múngú índrĩ rĩ sēepi fípi áci agá, āzini rú' 'bá rĩ sēepi fípi áci vezú áni ǔdǔ ákó rĩ agá rĩ áyú.

²⁹ Āriṅá mādã mādã ĩrĩ ĩ 'yēná ǔzi mǔfēngã ā fí ālu. 'Bo ālu ni ícó drāá ku, ĩmi Ẹtēpi ā'yī dō tã ni ní ká, ĩri íbĩ drã ndó.

³⁰ Múngú lã drĩ' 'bí ĩmi drĩgé rĩ pi céré gí.

³¹ Lē ĩmi adrikí ũrĩ sī ku, ĩmivé tã ndé āriṅá kárákará rĩ pi vé rĩ rá.

'Bá Kúrísitō ri ā'yīpi dōku gāápi 'bá rĩ pi ẹnḍreṭi gé rĩ

(Lúkã 12:8-9)

³² “Bá rĩ ā'yī dō ma rá 'bá rĩ pi ẹnḍreṭi gé, 'yo dō 'í ā'yī ma gí, ma kpá ĩri ā'yī má Ẹtēpi 'bǔ gé 'dálé rĩ ẹnḍreṭi gé rá.

³³ 'Bá rĩ gã dō ma sī vū drĩgé nōgó, ma kpá ĩri gã sī má Ẹtēpi ẹnḍreṭi gé 'bǔ gé 'dálé.

Yēsū vé tã ĩjĩ acongará

(Lúkã 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “ĩmi rikí ũsǔǔ 'yozú kínĩ, má ĩjĩ tākírĩ vū drĩgé nōgó 'dĩni ku. Má ĩjĩ tākírĩ kuyé, mávé ímúngará nōri, 'bá rĩ pi ē ímúǔkí rí ĩ ngǔǔ áni ũnjĩ má tã sī bēni.

³⁵ Mávé ímúngará nōri ĩri sē,

“ ‘mvá ágó pi ímú ĩ aco ẹtēpi be,

mvá ũkú pi ímú ĩ aco ẹnḍrépi be,

ũkú ágó tĩ gé rĩ, kōpi ímú ĩ aco ĩdrépi be.

³⁶ Ārí' 'bá mívé rĩ pi íbĩ ífũ mívé 'bētĩ āsámvú gé 'dĩgé.’

³⁷ “Bá rĩ lē dō 'í ẹtēpi ri dōku 'í ẹnḍrépi ri ma ndéé, 'bá 'dĩri ícó adrii 'bá má pámvú ũbĩpi ní ku.

³⁸ 'Bá rĩ gã dō ívé peṭi alambaku* 'duǔgá sī, āzini gã dō má pámvú ũbĩgá sī, 'bá 'dĩri ícó adrii 'bá má pámvú ũbĩpi ní ku.

³⁹ 'Bá riipi ívé ídri ā tã mbaápi nyōókú drĩgé nōgó rĩ, ícó ídri 'dáni' 'dáni rĩ ísǔ ku. 'Bá rĩ adi dō ívé ídri sēé drāá má tã sī, ĩri ídri 'dáni' 'dáni rĩ ísǔ rá.

Ī ícó ā'di ri ũfē?

(Márákō 9:41)

⁴⁰ “Bá rĩ ẹ'yí dō ĩmi, ẹ'yí 'dĩri ma, 'bá rĩ ẹ'yí dō ma, ẹ'yí 'dĩri má Ẹtēpi ma ĩpēpi rĩ.

⁴¹ 'Bá rĩ ẹ'yí dō nēbĩ riipi tã Múngú vé rĩ ũlūúpi rĩ ívé āngá, ĩ ímú ĩri ũfē sǔ ĩ ní nēbĩ rĩ ũfēé rĩ tĩni. Āzini 'bá rĩ ẹ'yí dō 'bá tã be piṛi Múngú vé ní

10:36 10:36 Míkã 7:6 * **10:38 10:38** Peṭi alambaku: 'Bá Rómã vé rĩ pi ri 'bá tã 'o' 'bá ũnjĩ rĩ pi gbã mǔsǔmári sī peṭi alambaku sígé, ĩri sã 'du áco kōpi íbĩ drã ndó, kōpi izāngã nya ambamba drāngará rĩ gé.

ivé āngá, ĩri ní tã 'oó piri rĩ sī, ĩ ĩmụ ĩri ũfē sụ ĩ ní 'bá tã be piri 'dĩri ũfēē rĩ tịni.

⁴² 'Bá rĩ sē dō yīi ĩdríkídri ni mvụụ 'bá mà pámvú ũbĩ' 'bá tã be mādā rĩ pi vé ālu ni ní rá, ádarú ĩ ĩmụ ĩri ũfē rá."

11

Yūwánĩ pē ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi mvụ Yēsũ vúgá

(Lúkã 7:18-35)

¹ Yēsũ kã tã rĩ eziị deę ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ' 'bá mvudrị drị ni ĩrĩ rĩ pi ní gí, ĩri ní 'dezu mvuzú 'bá rĩ pi ímbázú, āzini tị sēzú mvuzú kūrjũ Gālíláyá vé rĩ pi agásí.

² Yūwánĩ Bātízímũ sēepi ĩ ní 'yīi kuú jó āngũ ũ'yīzú rĩ agá rĩ kã tã Kúrísítō ní rii 'oó rĩ yīi, ĩri ní ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi pēzú mvuzú

³ Yēsũ ri zizú kīnī, "'Bá ĩ ní 'yoó kīnī ĩri ĩmụ 'dīi'dī rĩ, ĩri mi 'i, dōku 'bá ĩ ní 'yoó ĩri ĩmụ rĩ tūngú?"

⁴ Yēsũ ní újázú kōpi ní kīnī, "Īmi újákí ĩmi gōó vúlé Yūwánĩ vúgá 'dāá, ĩmi ũlúkí ĩri ní tã ĩmi ní yīi, āzini ĩmi ní ndreé rĩ.

⁵ 'Bá mị be ešĩ' 'bá gí rĩ pi, kōpi nóni āngũ ndre rá. 'Bá pá be ábá' 'bá gí rĩ pi, kōpi nóni ečĩ tu rá. 'Bá ũfú ní nyaá rĩ pi, kōpi ā rjũ' 'bá ícá nóni ule gí. 'Bá bĩ be ešĩ' 'bá gí rĩ pi, kōpi nóni tã yī rá. 'Bá ũdrā' 'bá gí rĩ pi gōkí íngá ídri rú gí. Āzini ú'djúkó múké rĩ, ĩ ri ũlũ 'bá ngá ākó rĩ pi ní rá.

⁶ 'Bá ma gā' 'bá kuyé rĩ pi, Múngú ri kōpi ní tākiri sē rá."

⁷ Yūwánĩ vé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi kã 'deé mvuj gí, Yēsũ ní 'dózú átázú Yūwánĩ vé tã sī 'bá bĩtríká rĩ pi ní kīnī, "'Bá ĩmi ní mvuj ndreé āngũ ā'wí cínýáfá rú rĩ gé 'dāá rĩ ā'di 'i? Īmi ĩsúkí 'bá rĩ ndreé adri sụ áse mbaápi āco ũlĩ ní bĩjĩ vūgá rĩ tịni?"

⁸ Dō adri 'dĩni kuyé, ngá ĩmi ní ndreé rĩ a'di? Īmi ĩsúkí ágó āzi su bōngó ũnyĩ be ni rá? Adri 'dĩni kuyé, 'bá adri' 'bée 'bāgú vé āngá rĩ pi bōngó ũnyĩ be ni pi su nĩ.

⁹ Kúru ngá ĩmi ní mvuj ndreé rĩ ā'di? Īmi mvukí nēbĩ ri ndreé? Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bá ĩmi ní mvuj ndreé rĩ ndē nēbĩ ri rá.

¹⁰ 'Bá 'dĩri Yūwánĩ 'i, ĩ ní tã ni sīi Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ kīnī:

" 'Ma mávé 'bá áyúāyũ ni pē mvuzú mí ní drĩdrĩ,

Īri mvu mí ní lētĩ údé.'

¹¹ Ádarú á lē lūũ ĩmi ní 'dĩni, 'bá ĩ ní tịj vū drjégé nōgó rĩ pi āsámvú gé, 'bá āzi Yūwánĩ Bātízímũ sēepi rĩ ndēepi āmbūgũ sī ni 'dāáyo. 'Bo 'bá ĩ ní ĩrivé tã 'dujũ 'bāā mādānjá mālūngā 'bũ vé rĩ gé 'dālē rĩ, ndē Yūwánĩ ri āmbūgũ sī rá.

¹² 'dózú lókí Yūwánĩ Bātízímũ sēepi rĩ vé rĩ gé 'dāá, cīmgbá āndrũ sī, 'bá rĩ pi rikí e'djũ 'dij mālūngā 'bũ vé rĩ ā tã sī, 'bá ũnjĩ rĩ pi lēkí mālūngā 'bũ vé rĩ eřĩ ĩ ní ũkpō sī.

¹³ Búkũ nēbĩ rĩ pi vé rĩ, āzini tāĩmbj Mósē vé rĩ, ũlũ tã ĩmúpĩ 'i ngaápi rĩ cīmgbá cazú lókí Yūwánĩ vé rĩ gé.

14 Īmi ā'yīkī dō tā má ní átá 'dīri rá, Ēlīyā* ĩ ní 'yoó kīnī ĩri ímú 'dī'dī rī, ĩri Yūwánī 'i.

15 'Bá bī be rī, ā yī 'í ní tā 'dīri.

16 "Má ũ'bī rī 'bá lókí āndrū nōri vé rī pi ngá íngóni ni sī? Kōpi adriki sū anjīná úrí'bá jōkōnī agá, ri'bá ĩ ōgūpījī zī'bá rī pi tīnī, kōpi ri 'yo,

17 " "Bá rikí ĩmi ní éřjī coó,
'bo ĩmi gākí úngó tugá sī,

'bá ngokí ĩmi ní úngó ĩzāngā vé ni,

'bo ĩmi gākí āā ngogá sī.'

18 Yūwánī rīpi bātízimū sēepi rī ri 'i a'bií, nya ngá kuyé, āzini mvu ngá kuyé, 'bo kōpi kīnī, 'Índri ũnjī fi drī ni gé gí.'

19 'Bo ma 'Bá Mvā 'i, ma ri ngá nya rá, āzini ma ri ngá mvu rá, kōpi kīnī, ma ri ngá nya ambamba, āzini ma ri ĩmērē ambamba, ma ũndī 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'du'bá rī pi vé ni, āzini ma ũndī 'bá ri'bá ũnjīkānyā 'o'bá rī pi vé ni. 'Bá tā 'oópi pīrī rī, ĩ nī amá 'yozú kīnī, ádarú ĩri úmī be."

Ī tā lī 'bá éřjī újā'bá kuyé rī pi drīgē

(Lúkā 10:13-15)

20 Kúru Yēsū ní kūrjū 'í ní tā āyāzú āyāyā 'ozú 'a ni agá kárakarā rī pi vé tā átázú ũkpó ũkpó, ā'diātāsīyā 'bá kūrjū rī pi agá rī pi gākí éřjī újagá sī ĩvé ũnjīkānyā agásī.

21 "Īmi 'bá adri'bá kūrjū Kōrāzínī vé rī agá 'dī'bée, āzini kūrjū Bētēsāyídā† vé rī agá 'dī'bée, ĩmi ímú ĩzāngā nya rá! Tā āyāzú āyāyā má ní 'oó ĩmi ní 'dī'bée, má 'o té dō kūrjū Táyā vé rī agá, āzini kūrjū Sídónā vé rī agá, 'bá kūrjū rī pi agá rī pi újákí té éřjī ĩnógósī Múngú ri é'yīzú gí. Kōpi té bōngó ĩrīkó rú ni pi úsú ĩ rú'bá gá, kōpi úfúrágú úmvú dā ĩ drīgē.

22 'Bo á lē 'yoó ĩmi ní 'dīnī, ũ'dú ĩ ní ímúzú tā līzú rī gé, ĩ ímú ĩmi ĩrīnā 'bá kūrjū Táyā vé rī agá, āzini kūrjū Sídónā vé rī agá rī pi vé rī ndē rá.

23 Īmi 'bá adri'bá Kāpārānāūmā agá 'dī'bée, ĩmi ũsūlkī ĩmi nyo ícó fi 'bū gé rá? Īmi ícókí fīí ku, ĩmi fi mvu adri 'bū āvū rī pi vé rī agá. Tā āyāzú āyāyā má ní 'oó ĩmi ní 'dī'bée, má 'o té dō kūrjū Sódómō vé rī agá, 'bá Sódómō vé rī pi té éřjī újā rá, kōpivé kūrjū ri té adri ũgōgō.

24 Á lē 'yoó ĩmi ní 'dīnī, ũ'dú ĩ ní ímúzú tā līzú rī gé, ĩ ímú ĩmi ĩrīnā Sódómō vé rī ndē rá."

Īmi ímúki má vúgá uvungará gá

(Lúkā 10:21-22)

25 Sā 'dāri gé, Yēsū ní Múngú ri zīzú kīnī, "Má Ētēpi, Úpí mālūngā 'bū vé rī ruūpi vū drīgē rī be rī, ōwō'dīfō mí ní tā áda rī ũzūjū 'bá úmī be rī pi ní, āzini 'bá tā nī'bá ambamba rī pi ní rī sī, āzini mí ní tā rī i'daā 'bá tā be mādā sū anjīná nyírīnā tā ākó rī pi tīnī rī pi ní rī sī.

26 Ē, má Ētēpi, 'í lē tā rī ā nga 'i sū 'dīri tīnī, ĩri mí ní āyīkō sē.

27 "Má Ētēpi sē ngá rī pi ārēvú céré kú má drīgē, ma Mvā rú, 'bá āzi nī ma kuyé, 'yéńá má Ētēpi nī ma nī, 'bá āzi nī má Ētēpi ri kuyé, 'yéńá ma Mvā rú, á nī má Ētēpi ri nī, āzini 'bá má ní ũpēē rī pi nīkī ĩri nī."

* 11:14 11:14 Ēlīyā: Ēlīyā ri nēbī, Múngú 'du ĩri mvuzú 'bū gé ĩdri ri, drā kuyé. Tīkī ĩri ākūdē ílī ri ca mūdūrūlū úrōmī (900), ĩsū ākūdē tīkī dīrī Yēsū ri kuyé. 'Í lā 1 'Bāgú 17-21; 2 'Bāgú 1-3. † 11:21 11:21 Kōrāzínī āzini Bētēsāyídā: Yāhūdī rī pi rikí adrii kūrjū 'dī'bée agá, 'bo 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi rikí adrii kūrjū Táyā vé rī agá, āzini Sídónā vé rī agá.

28 Kúru Yēsũ ní 'yozú kīnī, “Ími āndē'ba ọḡu 'dunḡará sī gí 'dī'béé, ími ímúkí má wúgá nōó, ma sē ími ímú uvu rá.”

29 Ími 'dukí ọḡu má ní 'dujé nōri áyu, ími ùnīkí tā má ní 'oó rī, ā'diātāsīyā ma ẹ̀sì be mādā, āzini tā be mādā, ímí ẹ̀sì rí ícò uvunḡará ị̀sụ rá.

30 Ọḡu mávé nōri vé 'dunḡará ẹ̀nī ku, 'dunḡará ni kọ̀wúkọ̀wụ.

12

Ụ́dụ́ Sábátá vé rī vé tã

(Mārākō 2:23-28; Lúkā 6:1-5)

1 Sà 'dāri gé, Yēsũ pi ívé 'bá 'í pámvú ùbī'ba rī pi be rikí ẹ̀lị́ mụzú ọ́mvú ́nyá vé ní agásí ụ́dụ́ Sábátá vé rī gé, * ẹ̀bírí fụ́ ị́rivé 'bá ị́ri ā pámvú ùbī'ba rī pi káyí, kọ́pi ní ́nyá rī pi ẹ́ drị́ ucezú anyizú cizú.

2 Fārúšī rī pi ká tā 'dīri ndree, kọ́pi ní 'yozú Yēsũ ní kīnī, “Mívé 'bá mí pámvú ùbī'ba rī pi ícókí té ́nyá rī pi ẹ́ drị́ ucee ụ́dụ́ Sábátá vé rī gé ku, ā'diātāsīyā tǎimbj Mósé vé rī ǎ'yī ku ị́ ní ẹ̀zị́ ngazú ụ́dụ́ Sábátá vé rī gé.”

3 Yēsũ ní ụ́jázú kọ́pi ní kīnī, “Ími lākí tā Dāwúḡḡi pi ní 'oó ívé 'bá rī pi be sà ẹ̀bírí ní kọ́pi fuzú rī gé 'dāri kuyé?

4 Dāwúḡḡi fi Jó Múnḡú vé rī agá 'dāá, kọ́pi nyakí pánga ị́ ní 'bāá kuú Múnḡú vé jó agá rī ívé 'bá rī pi be, pánga 'dāri 'bākí 'yéḡá kuú atala rī pi ní, kọ́pi ícókí kōdō nyaá ku.

5 Ími lākí tǎimbj Mósé vé rī agá 'yozú kīnī, atala rī pi ri ẹ̀zị́ nga Jó Múnḡú vé rī aga ụ́dụ́ Sábátá vé rī gé ị́ndī, kọ́pi tā ǎkó 'dini kuyé?

6 Á lē lūú ími ní 'dini, 'bá Jó Múnḡú vé rī ndēepi rá rī nōḡó anigé.†

7 Ími nīkí té dō tā ị́ ní sī́ Búkú Múnḡú vé rī agá ị́ ní 'yoó kīnī, ‘Á lē ímí ẹ̀sì ǎ adri ị́dríkídri, adri 'yozú kīnī á lē ími zākí má ní rọ̀bọ̀ḡọ̀ yā 'dini kuyé,’ 'dīri vé ị́fífí rá, ími ícókí té tā lị́ 'bá tā ǎkó rī pi drị́ḡé ụ́nị́ ku.

8 Ma 'Bá Mvā 'i, ma Úpí ụ́dụ́ Sábátá vé rī* drị́ḡé ǎmbúḡú nī.”

Yēsũ ị́dri áḡó ǎzi ụ́dụ́ Sábátá vé rī gé

(Mārākō 3:1-6; Lúkā 6:6-11)

9 Kúru Yēsũ ní ngazú fūzú vūrā 'dāri agásí, ị́ri ní mụzú fizú Jó Múnḡú rí Zizú rī agá,

10 ị̀sụ́ áḡó ǎzi 'dāá, drị́ ní ǎbá kuú 'bēlé'béle. Fārúšī rī pi ní Yēsũ rí zizú kīnī, “Tǎimbj ǎ'yī nyo ị́ ícò 'bá ị́dri ụ́dụ́ Sábátá vé rī gé rá?” Kọ́pi zíkí ị́ri 'dini, ị́ ị̀sụ́kí rí tá ụ́nị́ wú ní gé, ị́ tókí rí ị́ri ǎnī.

11 Yēsũ ní 'yozú kọ́pi ní kīnī, “Ími ǎsámvú gé 'dīḡé, 'bá rī vé kǎbīlō 'de dō 'bụ́ agá ụ́dụ́ Sábátá vé rī gé, ícò kǎbīlō rí isé 'bụ́ agá 'dāási ǎmvé ku?”

12 'Bo 'bá ndē kǎbīlō rí tá sī rá! Tǎimbj ǎ'yī rá, ị́ ícò tá múké 'o ụ́dụ́ Sábátá vé rī gé rá.

* 12:1 12:1 Ụ́dụ́ Sábátá vé rī: Ụ́dụ́ 'dīri Yāhúḡḡi rī pi ní rizú uvuzú rī, ǎzini kọ́pi ní rizú Múnḡú rí zizú rī. Yāhúḡḡi rī pi rí ụ́dụ́ 'dīri vé tá ígá kīnī, Múnḡú gbi 'bụ́ pi vū be nī, ǎzini Múnḡú pa ị́ adringárá tǔḡērī rú rí agásí nī. Ụ́dụ́ Sábátá vé rí Yāhúḡḡi rī pi rí zị́ ụ́dụ́ ẹ̀zị́rī, 'bo Kẹ̀līkọ́ rī pi rí zị́ ụ́dụ́ ǎziyá. 'Í lā Wūḡḡárá 20:8-11; Dětōrōnómē 5:12-16. † 12:6 12:6 'Bá Jó Múnḡú vé rī ndēepi rá rī nōḡó anigé: 'Bá Yēsũ ní 'yoó ndē Jó Múnḡú vé rí rá, ị́ri nōḡó anigé rī, 'bá rí Yēsũ rí 'i 'yo.

12:7 12:7 Ọ̀séyá 6:6 ‡ 12:8 12:8 Úpí ụ́dụ́ Sábátá vé rī: Yāhúḡḡi rī pi rí ụ́dụ́ Sábátá vé rí ígá kīnī, Múnḡú gbi ngá 'bụ́ ḡé rí pi vū drị́ḡé rí pi be céré 'du caá ụ́dụ́ ǎziyá, kúru ị́ri ní uvuzú ụ́dụ́ Sábátá vé rí gé. Múnḡú rí 'yéḡá Úpí Sábátá vé ní, kúru Yēsũ kīnī 'i Úpí Sábátá vé ní, kīnī 'i Múnḡú 'i. 'Í lā Wūḡḡárá 20:8-11.

13 Kúru Yēsũ ní 'yozú ágó rĩ ní kīnī, “Mí ũjũ mí drĩ.” Ágó rĩ ní 'i drĩ ũjũzú, drĩ ní gō ícá múké sũ ĩrivé drĩ āzi rĩ tĩnĩ.

14 'Bo Fārũsĩ rĩ pi ní fũzú mužú āmvé 'dāá, kōpi rikí lētĩ ĩ ní lēzú Yēsũ ri 'dĩzú drázú rĩ ndāá.

Yēsũ ri ātĩ'bá, Múngú ĩpē ĩri nĩ

15 'Bo Yēsũ nĩ tā kōpi ní lēé 'oó rĩ rá, ĩri ní fũzú vũrā 'dāri agāsĩ rá. 'Bá kárákará 'dekí muų vũdrĩ ní gé sĩ, ídrĩ 'bá drā be rĩ pi céré,

16 'bo ímbá kōpi kīnī, lē kōpi ā lūkĩ ívé tā 'bá āzi ní ku.

17 Tā ọtũ Múngú ní ẹjĩjĩ, nẹbĩ Ísáyā ní 'yoó rĩ nga 'i fũũ tĩ ní gé gĩ kīnī,

18 “Ĩri ātĩ'bá mávé nĩ, má ĩpē ĩri nĩ,
á lē ĩri lēlē, ma ĩri sĩ āyĩkō sĩ,

ma sē Índrĩ Uleterē rĩ, ĩri ní ũkpō sē,

ĩri ímų 'yo 'bá āngũ rĩ pi agāsĩ rĩ pi ā 'okĩ tā pĩrĩ.

19 Ícó āwāá 'bá āzi ní ku, dōku ícó útré 'bá āzi drĩgé ku,
ícó átá ỳ'dũkọ āsĩrā rú ni sĩ 'bá rĩ pi āsámvú gé ku.

20 Ícó 'bá ẹsĩ be n̄'ó' 'bá gĩ rĩ pi 'oó ũnjĩ ku,

dōku ĩri ẹsĩ múké 'bā 'bá adri' 'bá ũkpō ākó rĩ pi ní,

'bo ĩri ímų 'bá rĩ pi vé tā lĩ pĩrĩ.

21 Súrú āngũ rĩ pi agāsĩ rĩ pi céré ímų ẹsĩ 'bā drĩ ni gé.”

Yēsũ pi Bēlēzēbúlā be

(Mārākō 3:20-30; Lúkā 11:14-23; 12:10)

22 Kúru 'bá rĩ pi ní ágó āzi mĩ be ẹsĩjĩpi gĩ, átápi ku ni íjĩzú Yēsũ vúgá n̄'ó, ágó rĩ índrĩ ũnjĩ be, Yēsũ ídrĩ ágó rĩ rá, ágó rĩ ē mĩ gō āngũ ndreé rá, gō kpá átá rá.

23 'Bá rĩ pi ārēvú céré ngakĩ āyāá tā 'dĩri sĩ āyāyā, kōpi ní 'yozú kīnī, “Ágó 'dĩri adri nyo Dāwũdĩ Mvọpĩ 'i kuyé?”

24 Fārũsĩ rĩ pi ká tā 'dĩri yĩjĩ, kōpi kīnī, “Ágó 'dĩri ri índrĩ ũnjĩ rĩ pi údró ũkpō Bēlēzēbúlā vé rĩ sĩ, Bēlēzēbúlā ri āmbúgú índrĩ ũnjĩ rĩ pi vé rĩ.”

25 Yēsũ nĩ tā kōpi ní rĩi ỳsũjũ rĩ rá, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “'Bá mālũngā rụ' 'bá rĩ pi rikí dō ĩ fụjũ ĩ drĩkā sĩ, ĩri sē kōpívé mālũngā ri ábá rá. 'Bá kũrũ agá rĩ pi, dōku 'bá 'bētĩ āsámvú gé rĩ pi rikí dō ĩ fụjũ ĩ drĩkā sĩ, ĩri sē kũrũ 'dĩri, dōku 'bētĩ 'dĩri ábá rá.

26 Sātānā dro dō 'i ọgũpĩjĩ índrĩ ũnjĩ rĩ pi, kōpi ri ĩ fụ ĩ drĩkā sĩ, ĩrivé mālũngā ri ícọ pá tu íngónĩ?

27 Ma dō ri índrĩ ũnjĩ rĩ pi dro ũkpō Bēlēzēbúlā vé rĩ sĩ pĩrĩ, kúru 'bá ĩmívé rĩ pi ri índrĩ ũnjĩ rĩ pi dro ā'di vé ũkpō sĩ? 'Bá ĩmívé rĩ pi ímų ĩmívé tā lĩ, kōpi 'yo tā ĩmi ní 'yoó rĩ adri pĩrĩ ku.

28 'Bo ma dō ri índrĩ ũnjĩ rĩ pi dro Múngú vé Índrĩ Uleterē rĩ vé ũkpō sĩ, ĩri lũ 'yozú kīnī mālũngā Múngú vé rĩ ícá ĩmi āsámvú gé gĩ.

29 “Dōku 'bá ri ícọ fi 'bá ũkpō be ni vé jó agá mu ĩrivé ngá ali íngónĩ íngónĩ? Drĩdrĩ ni, ĩri drĩ 'bá ũkpō be 'dĩri rụ umberé, ĩri kúru íbĩ mu ngá ĩrivé jó agá rĩ pi ali ndō.

30 “'Bá rĩ adri dō má be trũ ku, 'bá 'dĩri mávé ārĩ' 'bá, 'bá rĩ úmų dō kābĩlō rĩ pi adrií má be trũ ku, 'bá 'dĩri kābĩlō rĩ pi íréré.

31 Á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bá rĩ 'o dō ũnjĩkānyā, āzini ide dō 'bá āzi, ĩ ícọ ĩri trũ rá, 'bo 'bá rĩ ide dō Índrĩ Uleterē rĩ vé tā, ícókĩ ĩri trũũ ālujání ku.

32 Ma 'Bá Mvá 'i, 'bá rī átá dō mávé tā ũnjí, ĩ ícó ĩri trū rá, 'bo 'bá rī átá dō Índrí Uletere rī vé tā ũnjí, ícókí ĩri trūú ku, í'dózú āndrū, dōku lókí ímúpi drīdrī 'dīi rī gé.

Ī peṭi rī nī áamá ĩrivé ũ'a sī
(Lúkã 6:43-45)

33 "Peṭi rī dō múké, ĩrivé ũ'a ri adri múké, peṭi rī dō ũnjí, ĩrivé ũ'a ri adri ũnjí, ā'diātāsīyā ĩ peṭi rī nī áamá ĩrivé ũ'a sī.

34 Īmi adri'bée sū ĩnī tñi ri'bá ũnjikānyā 'o'bá 'dī'bée, ĩmi ícó tā múké átá íngóni? Tā ĩmi ní rīí átá rī, ĩri íbī íngá ĩmī éšj agá.

35 'Bá adriipi múké rī, tā ĩri ní rīí átá ĩfūú 'í éšj agásī rī pi céré múké, 'bá adriipi ũnjí rī, tā ĩri ní rīí átá ĩfūú 'í éšj agásī rī pi céré ũnjí.

36 'Bo á lē 'yoó ĩmi ní 'dīni, 'bá rīipi átángá átapi, tā ni ũššūpi drīdrī ku rī, ũ'dú ĩ ní tā ĩzú rī gé, ĩri ímú tā 'í ní átá rī ũlū 'í tī sī.

37 Átángá ĩfūúpi mí tī gé sī múké rī, ĩri sē ĩ mi trū āní rá, 'bo átángá ĩfūúpi mí tī gé sī ũnjí rī, ĩri sē ĩ tā ĩ āní mí drīgé."

Bīlēmī Yónā vé rī
(Mārākō 8:11-12; Lúkã 11:29-32)

38 Kúru Fārūšj uruḱo'bée, āzini 'bá tājmbj Mósé vé rī ímbá'bá rī pi ā uruḱo'bée be, kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Ímbápi, 'bá lēkí mī 'o 'bá ní tā āyāzū āyāyā ni."

39 'Bo Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Úyú ũnjikānyā be ri'bá ōwū 'bā'bée rī pi kīnī má 'o ĩ ní tā āyāzú āyāyā ni! 'Bo tā āyāzú āyāyā má ní lēé 'oó kōpi ní rī, ĩri tā nēbj Yónā^S vé rī.

40 Sū Yónā ní laá caá ĩ'bī āmbúgú rī agá ũtúnjā na ĩnīnjā na rī tñi, kúru ma 'Bá Mvá 'i, ma ímú la ca 'bū agá ũtúnjā na ĩnīnjā na.

41 Kúru 'bá Nīnéwē vé rī pi ní éšj újā gí rī sī, kōpi ímú úyú āndrū nōri tō nī, āzini kōpi tā ĩ úyú āndrū nōri drīgé nī, ā'diātāsīyā kōpi újákí éšj tī Yónā ní sēé rī sī gí, 'bo 'bá Yónā ri ndéepi āmbūgū sī rī, ĩri nōgónō.

42 'Bāgú ũkú rú āngū āndrélé rú rī gé rī ũmvúlésī ímú pá tu tā ĩ úyú āndrū nōri drīgé nī, ā'diātāsīyā íbī ímú āngū rará rú ní gélésī, ímú Sōlōmónā vé úmī tā 'ozú rī yīj, 'bo 'bá āzi nōgónō ndē Sōlōmónā rī āmbūgū sī rá.

Índrí ũnjí vé ĩgōngará fízú 'bá rī éšj agá rī
(Lúkã 11:24-26)

43 "Índrí ũnjí ĩfū dō 'bá āzi agásī gí, ĩri 'de mu āngū ā'wí cínýáfá rú rī gé 'dāá, ĩri mu vūrā uvuzú ní ndā, 'bo ĩsú vūrā uvuzú ní ku.

44 ĩri kúru 'yo, 'Á lē ma újā gōó muḱ adrii jó má ní ĩfúú rī agá.' Ca dō muḱ jó rī ā 'a ĩsú kálámgbá rú, 'bá āzi 'a ni agá 'dāáyo, wekí 'a ni kú uletere,

45 ĩri mu 'i ōgūpīj índrí ũnjí be aga'bée rá ézīrī ní pi bī, kōpi fi mu adri jó rī agá 'dāá. 'Bá 'dīri vé adringará ũnjikānyā ni gō drīdrī 'dāri agá rá. Tā 'dīri ímú 'i ngá úyú ũnjikānyā be nō'bée rú'bá gá."

^S 12:39 12:39 Yónā: Yónā ri nēbj, Múngú pē ĩri muḱ ũ'dúḱó múké ívé rī ũlūú 'bá Nīnéwē vé adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní. Drīdrī ní Yónā ní drī muḱú Nīnéwē gá kuyé rī gé, ĩ'bī āmbúgú te ĩri, la ĩ'bī rī agá 'dālē ũ'dú na, Múngú pa ĩri rá. Tīkí ĩri ĩlī mūdūrūlū ézīrī pūḱú tōwú (750) gé, ĩsú ākūdē tīkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í lā Yónā 1:17; Mátáyo 12:39-40; Mátáyo 16:1-4; Lúkã 11:29-32.

*Yēsū éndrépi pi Yēsū édrípíi be
(Mārākō 3:31-35; Lúkã 8:19-21)*

⁴⁶ Yēsū kã rií átá 'bá bĩtríkã rĩ pi ní, éndrépi pi édrípíi be tukí pá kuú ámvé 'dãá, kôpi lēkí átá ĩri be.

⁴⁷ 'Bá ázi ní lüzú Yēsū ní kĩnĩ, "Mí éndrépi pi mí édrípíi be tukí pá kuú ámvé 'dãá'dã, kôpi lēkí átá mí be."

⁴⁸ Yēsū ní ágó rĩ zizú kĩnĩ, "Má éndrépi ri ã'di 'i? Má édrípíi ã'di pi?"

⁴⁹ Yēsū ní drĩ suzú mužú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'bá rĩ pi vú 'dãá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Mávé éndrépi, ázini mávé édrípíi kôpi adri'bá nõ.

⁵⁰ 'Bá rĩ 'du dō tā má Ētēpi 'bũ gé rĩ ní lēé rĩ ngaá rá, 'bá 'dĩri ĩri adri má édrípíi, ĩri adri má ómvúpi, ĩri adri má éndrépi."

13

*Nãpi ágó úri riipi rĩ vé rĩ
(Mārākō 4:1-9; Lúkã 8:4-8)*

¹ Ũ'dú álu álu 'dãri sĩ, Yēsū nga fũu jó rĩ agásĩ, muž adrii yĩi bãlãlã rĩ ã gãrã gá.

² 'Bá bĩtríkã trakí i Yēsū ã gãrã gá sĩ kúrũ, Yēsū ní ngazú tuzú kúlúmgbã agá, ĩri ní úrizú vũgá, 'bá rĩ pi áwíkí pá tuú kuú yĩi rĩ ã gãrã gá.

³ Yēsū ũlũ 'bá rĩ pi ní tā kárakarã nãpi sĩ kĩnĩ, "Ágó ázi ómvú be ni muž úri rií ívé ómvú agá.

⁴ Ágó rĩ kã úri rĩ rií, úri rĩ pi uruķo u'dekí lētĩ drĩgé, árinjá rĩ pi ímũkí úri u'de'bá lētĩ drĩgé rĩ pi tee céré.

⁵ Úri rĩ pi ã uruķo u'dekí nyõõkú irã drĩgé ni agá. Úri rĩ pi ĩfũkí mbēlēná, nyõõkú rĩ ní adrii nyetele rĩ sĩ.

⁶ 'Bo ũtũ rĩ kã koó gbĩrlĩ, úri ĩfũ'bá rĩ pi 'wikí ũdrãã céré, ã'diãtãsiyã úlá ni pi ní fií vũgá 'dãá kuyé rĩ sĩ.

⁷ Úri rĩ pi ã uruķo u'dekí ũcékúcé ãsámvú gé, ũcékúcé rĩ du amuú, õzũ úri ĩfũ'bá du'bá rĩ pi rá.

⁸ Úri rĩ pi ã uruķo u'dekí nyõõkú múké ni agá, kôpi ãkĩ 'aá mĩ be gbálĩgbálĩ. Drĩ ni álu rĩ gé, uruķo ni ã fi mũdũrũlũ álu, uruķo ni pũkú áziyã, uruķo ni pũkú na.

⁹ 'Bá bĩ be rĩ, ã yĩ 'i ní tā 'dĩri."

*Yēsū ri átangá rĩ átã nãpi sĩ ãsĩ
(Mārākō 4:10-12; Lúkã 8:9-10)*

¹⁰ Yēsū vé 'bá ĩri ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní ímũzú ĩri zizú kĩnĩ, "Mĩ ri átã 'bá rĩ pi ní nãpi sĩ ãsĩ?"

¹¹ Yēsū ní ũjázú kôpi ní kĩnĩ, "Sēkĩ ĩmi ní úmĩ málũngã 'bũ vé ĩ ní ũzũũ kuú mũdũmũdũ rú rĩ vé tā nĩzú amázú rĩ rá, 'bo sēkĩ úmĩ 'dĩri 'bá uruķo ní kuyé.

¹² 'Bá tā má ní ímbã rĩ yĩpi rá rĩ, ĩ ĩri ní tā nĩngará sē ãmbúgú, 'bo 'bá tā mávé rĩ yĩpi ku rĩ, ĩ ĩrivé tā nĩngará 'du úmĩ ni gé sĩ rá.

¹³ Ma kôpi ní tā rĩ átã nãpi sĩ ã'diãtãsiyã,
" 'Kôpi mĩ 'bã tā má ní 'oó rĩ ndrezú rá, 'bo kôpi ndrekĩ ku,
kôpi bĩ 'bã tā rĩ yizú rá, 'bo kôpi yĩkĩ ku, dõku tā rĩ fi kôpi drĩgé ku."

¹⁴ Tã 'dĩri nga 'i fũu tĩ ni gé gĩ, sũ nēbĩ Ísãyã ní átã rĩ tĩnĩ kĩnĩ,
'Ĩmi mávé ũ'dũkó yĩ rá, 'bo ĩmi ícókĩ ífĩfĩ ni nĩĩ amá ku,

Īmi tā má ní 'oó rĩ ndre rá, 'bo Īmi ícókí tā ni nĩĩ áamá ku.

15 'Bá 'dĩ'bée ē ēṣi tete,
kòpi ē bì yì tā ku,
kòpi bìkí ĩ mì cí,
kòpi ā bìkí té dō ĩ mì cí ku,
kòpi ē mì ri té āngũ ndre rá,
kòpi ē bì ri té tā yì rá,
kòpi ē ēṣi ri té tā nĩ áamá rá,

kòpi ā újákí dō ēṣi rá, ma té kòpi idrí rá.'

16 'Bo nóni Múngú sē Īmi ní tākiri gí, ā'diātāsīyā Īmi mì ri āngũ ndre rá, āzini Īmi bì ri tā yì rá.

17 Ádarú á lē 'yoó Īmi ní 'dĩni, nēbĩ kárakará, āzini 'bá tā 'o'bá piri kárakará ándúrú rĩ pi 'bákí úvá lèzú tā Īmi ní ndree 'dĩri ndrezú, 'bo kòpi ndrekí kuyé, āzini kòpi lēkí tā Īmi ní yĩ 'dĩri yĩ, 'bo kòpi yìkí tā rĩ kuyé.

*Yēsũ ũlũ nāpĩ úri vé rĩ vé íffĩ
(Mārākō 4:13-20; Lúkā 8:11-15)*

18 "Kúru Īmi yìkí íffĩ nāpĩ ágó úri riipi rĩ vé rĩ.

19 Úri u'de'bá lèṭi drĩgé rĩ vé íffĩ, ĩri 'bá ú'dúkó múké mālũngā vé rĩ ā tā yì'bá rá, tā ni ní fi kòpi drĩgé kuyé rĩ pi. Ádróko ímú úri rĩ pi u'duṣ kòpi ē ēṣi agāsĩ rá.

20 Úri u'de'bá nyòókú írá drĩgé rĩ agá rĩ pi, ĩri 'bá ú'dúkó múké rĩ yì'bá rá, āzini ā'yĩ'bá āyíkō sĩ rĩ pi.

21 Kòpi ā ulá ní fí vūgá 'dāá kuyé rĩ sĩ, kòpi ícókí adrii lókí be āco ku. Tā ũkpó ũkpó kádō kòpi ĩsú, dōku kádō kòpi ọcçũ ú'dúkó múké rĩ vé tā sĩ, kòpi gō ē'yĩngará rĩ adi ĩ drĩgé sĩ rá.

22 Úri u'de'bá ũcékúcé āsámví gé rĩ pi, ĩri 'bá ú'dúkó múké rĩ yì'bá rá rĩ pi. 'Bo kòpi ní riĩ tā rù'bá nōri vé rĩ ũṣũũ áyu rĩ sĩ, āzini kòpi ní riĩ ā'bú vé tā 'duṣ 'bāā āmbúgú rĩ sĩ, sē úri múké rĩ adri kòpi ē ēṣi agá ku.

23 'Bo úri u'de'bá nyòókú múké rĩ agá rĩ pi, ĩri 'bá ú'dúkó múké rĩ yì'bá rá, tā ni ní fi kòpi drĩgé múké múké rĩ pi, 'bá 'dĩ'bée vé ānyāngā ri ka, drĩ ni ālu rĩ gé, fí ni ri adri mūdũrũlũ ālu, uration ni pũkú áziyá, uration ni pũkú na, ĩ ní úri rĩ saá rĩ vú sĩ."

Nāpĩ jōótā duṣpĩ ānyá agá rĩ vé rĩ

24 Yēsũ gō kòpi ní nāpĩ āzi ũlũ dīi kīnĩ, "Mālũngā 'bũ vé rĩ adri sũ 'bá úri múké ni riipi ọmvũ agá rĩ tñi.

25 'Bá rĩ pi ká cére 'deé ú'dú kongará gá, ĩrivé ārĩ'bá ímú jōótā fí riĩ ĩrivé ānyá agá, gō 'deé muṣ 'dĩisĩ rá, jōótā rĩ vé fí ĩfũ duṣ ānyá rĩ agá.

26 Ányá rĩ ká ĩfũ, jōótā rĩ ní kpá ĩfũzú.

27 "Átĩ'bá rĩ pi ní ímúzú ọmvũ 'dĩpa rĩ zizú kīnĩ, 'Ámbúgú mávé rĩ, úri mí ní riĩ mívé ọmvũ agá rĩ adri úri múké ni pi kuyé? Jōótā ĩfũpĩ rĩ íbĩ íngá ngũgá?'

28 "Īri ní újázú kòpi ní kīnĩ, 'Ārĩ'bá 'o tā 'dĩri nĩ.'

"Átĩ'bá rĩ pi ní ĩri zizú kīnĩ, 'Mí ā'yĩ 'yozú kīnĩ, 'bá muṣ jōótā rĩ unjeé ānyá rĩ agāsĩ āmvé 'dĩni rá?'

29 “Ōmvú 'dípa rĩ ní újázú kīnī, 'Adri 'díní kuyé, ĩmi unjekí dō jōótā rĩ pi ānyá rĩ agásí āmvé, ĩmi kpá ānyá rĩ pi unje ĩndī.

30 ĩmi kukí jōótā rĩ ā dụ mužú ānyá rĩ be trú cĩngbá cazú sá ĩ ní ímúzá ānyá rĩ lizú rĩ gé. Kádō ímú ānyá rĩ líj, ma lú 'bá ězĩ nga 'bá rĩ pi ní, “Drĩdrĩ ní, ĩmi unjekí jōótā rĩ ānyá rĩ agásí, ĩmi úmbékí, ĩmi zākí veé ācí sī. Kúru ĩmi ĩkūnākí ānyá rĩ íjĩ ímú 'bāá mávé ĩrá agá.” ’ ’ ”

Nāpí marígó fĩ be mādāñáńá rĩ vé rĩ
(Mārākō 4:30-32; Lúkā 13:18-21)

31 Yēsū átá kpá kōpi ní nāpí āzi kīnī, “Mālūngā 'bũ vé rĩ vé tã adri sũ marígó ā fĩ mādāñáńá ĩ ní saá ōmvú agá rĩ tĩnĩ.

32 Marígó rĩ ā fĩ ā adri dō kínikinińá drāāāsīyā, kádō dụy, ĩri dụ ōmvú agá 'dāá ícá āmbúgú. Ārĩńá rĩ pi mu ńvé jó sị drĩtị ni pi gé sī.”

Nāpí ākúfĩ vé rĩ

33 Yēsū ũlū nāpí āzi dījĩ kīnī, “Mālūngā 'bũ vé rĩ adri sũ ākúfĩ ũkú rĩ ní 'dú dāá íwá ĩ ní uruú gí rĩ agá rĩ tĩnĩ, ākúfĩ rĩ sē íwá rĩ dra kōfútō be.”

Tā ā pá Yēsū ní tã rĩ ũlūzú nāpí sī rĩ
(Mārākō 4:33-34)

34 Yēsū ri tã 'dĩ'bee ũlūú 'bá bĩtrĩká rĩ pi ní céré nāpí sī. Tã āzi ĩri ní átá 'bá bĩtrĩká rĩ pi ní nāpí sī kuyé ni 'dāáyo.

35 Tã Múngú ní átá nēbĩ rĩ pi ní rĩ fũ tị ní gé gí kīnī:

“Ma ĩmi ní tã rĩ ũlū nāpí sī,

Tã ĩ ní ũzũzũzũ í'dózá ĩ ní vũ ri gbingará gá 'dāá rĩ, ma íffĩ ní ũlū ĩmi ní rá.”

Yēsū ũlū jōótā ĩfũupi ānyá agá rĩ vé íffĩ

36 Kúru Yēsū ní fūzú 'bá bĩtrĩká rĩ pi āsámvú gé sī, ĩri ní fizú mužú adrizú jó agá. Īrívé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní ímúzá ĩri vúgá, kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Mí ũlū 'bá ní nāpí jōótā dụpĩ ānyá agá rĩ vé íffĩ.”

37 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Ma 'Bá Mvá 'i, ágó úri múké rĩ riipi rĩ, ĩri ma 'i.

38 Ōmvú rĩ, ĩri 'bá vũ drĩgé rĩ pi, úri múké rĩ, ĩri 'bá fĩ'bá mālūngā 'bũ vé rĩ agá rĩ pi. Jōótā dụpĩ ānyá agá rĩ, ĩri 'bá ādróko vé rĩ pi.

39 Ārĩ'bagú jōótā riipi ānyá agá rĩ, ĩri ādróko 'i. Ānyá rĩ vé ĩkūnāngará, ĩri 'dú 'dú vé rĩ, 'bá ānyá ĩkūnā'bá rĩ pi, mālāyíkā rĩ pi.

40 “Īkūnākí jōótā ānyá agá rĩ zāá ācí sī, tã 'dĩri ímú 'i nga 'dú 'dú vé rĩ gé.

41 Ma 'Bá Mvá 'i, ma mávé mālāyíkā rĩ pi ĩpē ímú ngá sēepi 'bá rĩ pi ní tã 'ozú pĩrĩ ku, āzini 'bá rĩ pi sēepi fiipi ũnjĩkānyā agá rĩ pi unje mávé mālūngā agásí rá.

42 Mālāyíkā rĩ pi ímú kōpi 'du 'bá ácí cípi kú nyālū rĩ agá, 'dālé kōpi ímú útré ācí rĩ vé fĩngará kōpi rú'bá gá rĩ sī, āzini kōpi ímú sĩkányá ci rá.

43 'Bo 'bá tã 'o'bá pĩrĩ rĩ pi, kōpi ímú dī ĩ Ētēpĩ vé mālūngā agá 'dāá sũ ũtũ ní dījĩ rĩ tĩnĩ. 'Bá bĩ be rĩ, ā yĩ 'í ní tã 'dĩri.

Nāpí ngá ājē be āmbúgú rĩ vé rĩ

44 “Mālūngā 'bū vé rī adri sū ngá ãjē be āmbúgú ĩ ní zǔjū kuú nyōōkú agá rī tñjī. Ágō rī ká ngá ãjē be āmbúgú 'dīri ĩsú, gō muų zǔjū dǐjī. Āyīkō fīpī éśī ní agá rī sī, sē ngá rī jeé, muų nyōōkú 'dāri jeé ānī.

45 “Mālūngā 'bū vé rī adri sū 'bá riipi māyākā ógú' 'bá ógúōgū ãjē be āmbúgú ĩ ní zǐj pālī* rī pi ndāá rī tñjī.

46 Kā muų māyākā múké ógúpi ógúōgū ãjē be āmbúgú 'dīri ĩsú, ụzī ívé ngá ārēvú céré, gō muų írā ógúpi ógúōgū 'dāri jeé ānī.

Nāpī ímbá vé rī

47 “Mālūngā 'bū vé rī adri kpá sū ímbá ĩ ní 'beé yǐj bālālā rī agá 'bī ǒsūkā be āndíandí rī pi uruzú rī tñjī.

48 'bī rī pi ká ĩ tōō gaá ímbá rī agá 'dāá tré, āgō 'bī 'be' 'bá rī pi ísékí ímbá rī yǐj rī agásī āmvé nōō. Kōpi ní kúru úrízú vūgá, kōpi ní 'bī múké múké rī pi úpēzú ù'bázú úvú rī pi agá, 'bo kōpi ú'békí 'bī ũnjí rī pi ásé agá.

49 Lókí ũdǔ vé rī gé, tā rī ímú 'i nga sū 'dīri tñjī. Múngú ri ímú mālāyīkā rī pi ípē ímú 'bá ri' 'bá ũnjikānyā 'o' 'bá rī pi āsámvú aco 'bá tā 'o' 'bá pīrī rī pi be.

50 Kōpi ímú 'bá tā 'o' 'bá ũnjí rī pi ú' 'bé áci ciipi kú nyālū rī agá, kōpi ímú ngo āzini sǐkányá ci áci rī vé fíngará ĩ rú' 'bá gá rī sī.”

51 Yēsū ní kōpi zǐzú kīnī, “Tā má ní átá 'dī' 'bée fi nyo ĩmi drǐgé rá?”

Kōpi ní újázú kīnī, “Ē, tā rī fi 'bá drǐgé rá.”

52 Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Bá ālu ālu riipi tǎimbī ímbápi rī, ímbákí ĩri mālūngā 'bū vé rī vé tā sī gí, 'bá 'dīri adri sū jó 'dǐpa ívé ngá ú' dǐ rī í' dǐpi ngá ũkú rī be† ívé jó agásī āmvé rī tñjī.”

'Bá Nāzēretā vé rī pi gǎkí Yēsū ri sī (Mārākō 6:1-6; Lúkā 4:16-30)

53 Yēsū ká nāpī rī ũlúú deę, ĩri ní fūzú āngū 'dāri agásī āmvé.

54 Gō 'deé muų Nāzēretā gá kǐrú ĩri ní mbazú rī gé, ĩri ní í' dózú 'bá rī pi ímbázú Jó Múngú ri Zǐzú rī agá 'dāá, sē 'bá rī pi ní āyāngará, kōpi ní 'yozú kīnī, “Ágō 'dīri ĩsú úmī rízú tā āyázú āyāyā 'dīri 'ozú rī íngūgá?”

55 Kōpi ní kpá gōzú zǐzú kīnī, “Ágō 'dīri adri 'bá riipi párángi faápi rī vé mvá kuyé? Ágō 'dīri vé éndrēpī adri Māriyā 'i kuyé? ĩrivé édrīpī adri Yókóbū 'i, Yōsépā 'i, Sǐmōnā 'i, āzini Yúdā 'i kuyé?

56 ĩrivé ómvúpīj 'dī' 'bée rikí nyo adrii 'bá be trǔ kuyé? Ágō 'dīri ĩsú tā 'dī' 'bée íngázú íngūgá?”

57 'Bá rī pi ā 'a vekí ũnjí ũnjí tā ĩri ní 'oó 'dī' 'bée sī.

Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Nēbī rī dō vūrā āzi gé, 'bá rī pi ĩri ĩnjī rá, 'bo ĩri dō 'bá ívé rī pi āsámvú gé, ĩnjīkí ĩri ku.”

58 Yēsū 'o tā āyázú āyāyā ni āngū 'dāri agá kárakarā kuyé, ā'diātāsīyā 'bá āngū 'dāri agá rī pi é'yīngará ākó.

* 13:45 13:45 Māyākā ógú' 'bá ógúōgū ãjē be āmbúgú ĩ ní zǐj pālī rī pi: Pālī índre sū írā ógúpi ógúōgū ũnyī be ãjē be āmbúgú rī tñjī. Titíríkó ri kōpi údé ní ívé kókó'bō agá. † 13:52 13:52 Jó 'dǐpa ívé ngá ú' dǐ rī í' dǐpi ngá ũkú rī be rī: Ngá ú' dǐ rī, ĩri mālūngā 'bū vé rī vé tā, ngá ũkú rī, ĩri tǎimbī rī vé tā. ĩri múké ĩ ní tǎimbī rī ímbázú, āzini ĩ ní mālūngā 'bū vé rī vé tā ímbázú.

14

*Yūwánī Bātízīmū sēepi rī vé drāngará
(Mārākō 6:14-29; Lúkā 9:7-9)*

1 Sâ 'dāri gé, 'bāgū Ēródē* āngū Gāliláyā vé rī ruupi rī kā Yēsū vé tā yīj,
2 Īri ní 'yozú ívé ātí'bá rī pi ní kīnī, "Bá 'dīri Yūwánī Bātízīmū sēepi rī
íngá gōo ídri rú ní! Sēzú Īri ní rizú tā āyázú āyāyā 'dī'bée 'ozú 'dīni ānī."

3 Ā'diātāsīyā ótū Ēródē ru Yūwánī ri, úmbé Īri, jī Īri muḡ 'beé jó āngū
ū'yīzú rī agá, 'í édrīpī Pilípū† vé úkú Ēródíyā ā tā sī.

4 Yūwánī 'yo ándúrú Ēródē ní kīnī, "Tāimbī Múngú vé rī ā'yī ku mí ní
mívé édrīpī vé úkú jezú mí ní úkú rú."

5 Ēródē lē Yūwánī ri 'dīj, 'bo ri 'oó ūrī sī 'bá rī pi sī, ā'diātāsīyā kōpi
ā'yīkī rá 'yozú kīnī, Yūwánī ri nēbī.

6 Ū'dú ĩ ní Ēródē ri tízú rī kā ícá, údéki ūmū, ū'dú 'dāri gé, mvá ūkúná
Ēródíyā vé rī tu úngó Ēródē éndreṭi gé, sē Ēródē ní āyīkō.

7 Ēródē sō ūyō kīnī, ngá mvá ūkúná rī ní lēé rī, 'i sē Īri ní rá.

8 Ēródíyā ní 'yozú ívé mvá ūkúná rī ní kīnī, "Í 'yo Ēródē ní, ā sē mí ní
Yūwánī Bātízīmū sēepi rī ē drī sákānī agá."

9 Tā 'dīri sē 'bāgū Ēródē ní ízāngā, 'bo Īri ní ūyō sōo ívé ūmū rī pi éndreṭi
gé gí rī sī, Īri ní 'yozú kīnī, ngá mvá ūkúná rī ní lēé rī, ā sēkī Īri ní.

10 Īri ní āngaráwá rī pi pēzú muḡú Yūwánī ē drī lízú jó ĩ ní āngū ū'yīzú
rī agá 'dāa.

11 Āngaráwá rī pi ní Yūwánī ē drī í'dúzá íjízú sákānī agá, ímú sēé mvá
úkú rī drīgé, mvá úkú rī ní jízú sēzú éndreṭi ní.

12 Yūwánī vé 'bá Īri ā pámvú ūbī'bá rī pi ní ímúzá Yūwánī vé āwū 'duzá
jízú muḡú sīzú. Vúdrī ní gé, kōpi ní muḡú tā ni ūlūzú Yēsū ní.

*Yēsū sē ānyāngā nyaá 'bá élfū tōwú pi ní
(Mārākō 6:30-44; Lúkā 9:10-17; Yūwánī 6:1-14)*

13 Yēsū kā tā Yūwánī vé rī yīj, Īri ní 'dezá muḡú kúlúmgbá sī, muḡ adrii
vūrā āzi gé ó'dúkúlegúsī. 'Bá bītríká rī pi kā tā 'dīri yīj, kōpi ngakī fūu
kūrú rī pi agásī, kōpi 'dekī muḡú Yēsū vúgá sī pá sī.

14 Yēsū kā ísī kúlúmgbá rī agásī vúgá nōó, kā 'bá bītríká rī pi ndreé, sē
ésī ní ísū ízāngā ambamba, Īri ní kúru 'dezá rizú 'bá drā be rī pi ídrízú.

15 Kā muḡú adrii ūndreṅá rī sī, 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi ní ímúzá
Yēsū vúgá nōó. Kōpi ní 'yozú Īri ní kīnī, "Ūtū rī 'de nóni gí, āngū nōri ásé
agá, lē mí pē 'bá bītríká 'dī'bée muḡú ānyāngā jeé kūrú mādā mādā rī pi
agásī."

16 Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Lē 'bá 'dī'bée ā muḡi vūrā āzi gé ku. Īmi
sēkī kōpi ní ngá nyanya, kōpi ā nyakī."

17 Kōpi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Ngá 'bá vúgá nōgó anigé rī 'yéṅá pánga
tōwú í'bī be Īri."

* **14:1 14:1** *Bāgū Ēródē*: Ēródē 'dīri Ēródē Ānitipā 'i, Īri Ēródē Āmbúgú rī vé mvá, gō mālūngā rī
ruḡ ní sá Yūwánī ní bātízīmū sēzú Yēsū ní rī gé. 'Í lā Mārākō 6:14; Lúkā 3:1; Eḡj 4:27. Sā ĩ ní Yēsū
ri tízú rī gé, Ēródē Āmbúgú 'dīri ru āngū rī ní. 'Í lā Mātáyo 2:1-8; Lúkā 1:5. Vúdrīj ní gé, 'bāgú āzi
anigé rú ní Ēródē Āgírīpā, Īri Ēródē Āmbúgú rī vé mvá vé mvá. 'Í lā Eḡj 12:1-13:1. † **14:3 14:3**
Pilípū: Pilípū rī 'bāgú Ēródē Ānitipā édrīpī, sá édrīpī Ēródē ní írivé úkú Ēródíyā ri 'duzá 'i ní úkú
rú rī gé, ísū ákudē Pilípū ri idri rú.

18 Yēsū ní 'yozú kôpi ní kīnī, "Īmi ìjǐkí má vúgá nōó."

19 Īri ní 'yozú 'bá bǐtríká rī pi ní, kôpi ā úríkí vūgá ásé drǐgé 'dǐgé. Īri ní pánga tǔwú 'dǐ'bée 'd'újú 'ì'bǐ ìrǐ rī be, Īri ní āngū ndrezú 'bū gé 'dāá, Īri ní ǔwǔ'difǔ sēzú, Īri ní pánga rī āndǐzú, Īri ní sēzú 'ì'bǐ rī be ívé 'bá 'ì pámvú ūbǐ'bá rī pi drǐgé, 'bá Īri ā pámvú ūbǐ'bá rī pi ní awazú 'bá rī pi ní.

20 'Bá rī pi ārēvú céré nyakí ānyāngā rī ǔpǐzú āní rá, 'bá Īri ā pámvú ūbǐ'bá rī pi ìkūnākí ānyāngā ĩ ní nyaá rī ē ìmbǐtā caá ūvú ā 'a mụdrǐ drǐ ní ìrǐ.

21 Āgō ānyāngā nya'bée rī pi vé kālāfe ri ícǔ ca élifū tǔwú (5,000) rá, kālāfe 'dǐri agá 'dǐgé, lākí ūkú rī pi anjǐnǎ rī pi be kuyé.

Yēsū mụ yǐi drǐgé sǐ pá sǐ
(Mārākō 6:45-52; Yūwánǐ 6:15-21)

22 Tā 'dǐri ā vūdrǐ gé, koro Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'ì pámvú ūbǐ'bá rī pi ní kīnī, kôpi ā tǔkí gōó kúlúmgbá agá 'dāá ūzi, kôpi ā zokí yǐi bālālā rī mụzú álé 'dāá. Vúlé 'dāá, Īri ní 'bá rī pi ayízú mụzú ívé āngá sǐ.

23 Kā 'bá rī pi ayíi mụzú gí, Īri ní tǔzú mụzú ĩrā drǐgé 'dāá ó'dúkúlēgúsí, Īri ní Múngú rī zǐzú. Ǫtǔ rī ká 'deé, ìsú Īri 'dālé ó'dúkúlēgúsí.

24 Sā 'dǐri gé, kúlúmgbá rī vū rárá rú nyǔókú rī be. Ūlí ní vǐzú ūkpō be, sē yǐi rī úvá āní ngūyá ngūyá, sē kúlúmgbá rī ícǔ mụyú āní bā ku.

25 Āngū rī ká lēé ówú, Yēsū ní rizú ímúzá ívé 'bá 'ì pámvú ūbǐ'bá rī pi vúgá nōlé yǐi bālālā rī drǐgé sǐ pá sǐ.

26 'Bá Yēsū ā pámvú ūbǐ'bá rī pi ká Yēsū ri ndree Īri ri ímú yǐi bālālā rī drǐgé sǐ pá sǐ, ūrǐ fi kôpi ē ǔsǐ agá ambamba. Kôpi ní 'yozú kīnī, "Ngá rī índrǐ." Ǫrǐ fípi kôpi ē ǔsǐ agá rī sǐ, kôpi ní ngazú útrézú.

27 'Bo koro Yēsū ní 'yozú kôpi ní kīnī, "Lē Īmi ǔsǐ ā wa ku! 'Bá rī ma 'i. Īmi 'okí ūrǐ sǐ ku."

28 Pétēró ní újázú Yēsū ní kīnī, "Úpí, ádarú 'bá rī dǔ mi 'i, lē mí 'yo, má mụ mí vúgá 'dǐi yǐi rī drǐgé sǐ pá sǐ."

29 Yēsū ní 'yozú Pétēró ní kīnī, "Mí ímú."

Kúru Pétēró ní ísǐzú kúlúmgbá rī agásí, Īri ní 'dezu mụzú Yēsū vúgá 'dāá yǐi rī drǐgé sǐ pá sǐ.

30 Pétēró ká nǐi amá 'yozú kīnī, ūlí rī vū ūkpō be, gō ríi 'oó ūrǐ sǐ, 'dó ríi tíi mụzú yǐi ā ndúgé 'dāá, Īri ní trezú ǔ'dúkó be Ƴrǔ 'dāá kīnī, "Úpí, 'i pa ma!"

31 Koro Yēsū ní 'ì drǐ suzú Pétēró ri ísézú 'ì vúgá nōó, Īri ní 'yozú Pétēró ní kīnī, "Mívé ǔ'yǐngárá mādāngá, ngá mí ní 'ozú ūrǐ sǐ mávé tā ā'yǐzú ku rǐ ā'di?"

32 Yēsū pi ká tǔyú Pétēró be kúlúmgbá rī agá 'dāá, ūlí rī ní pá tuzú.

33 'Bá Yēsū ā pámvú ūbǐ'bá rī pi ní 'dezu Īri ñjǐzú, kôpi kīnī, "Ádarú mi Mvā Múngú vé ní."

Yēsū ídrǐ 'bá drā be ni pi Gēnēsārētā gá
(Mārākō 6:53-56)

34 Kôpi ká zoó álé 'dāá, kôpi ní ífúzá kúlúmgbá rī agásí amvé, kôpi ní 'dezu mụzú kǔrǔ Gēnēsārētā vé rǐ gé.

35 'Bá kǔrǔ 'dǐri agá rī pi ká nǐi amá 'yozú kīnī, 'bá rī Yēsū 'i, kôpi ní ǔ'dúkó pézú mụzú 'bá adri'bá kǔrǔ 'dǐri ā gārā gá sǐ rī pi ní. 'Bá rī pi ní ívé 'bá drā be rǐ pi ñjǐzú ímúzá Yēsū vúgá nōó.

³⁶ 'Bá drā be rī pi ní Yēsū ri mǎzú kīnī, lē Yēsū ā ā'yī ī ní, ī ulóki rī ĩrivé bōngó akoóko rī ē tī. 'Bá céré ĩrivé bōngó uló' 'bá rī pi vé drā dē kōpi ā rú' 'bá gá sī rá.

15

Mērē Yāhúdī rī pi vé rī (Mārākō 7:1-13)

¹ Vúdrī ní gé, Fārúsī uruko pi 'bá tāĩmbī ímbá' 'bá rī pi be íbíkí ímú Yērúsālēmā galésī, kōpi ní Yēsū ri zizú kīnī,

² "Ngá mívé 'bá mī pámvú ūbī' 'bá rī pi ní mērē 'bá ambugu rī pi vé rī ηōzú rá rī ā'di? Ā'diātāsīyā kōpi kádō rīi ngá nyaá, kōpi ūjīkī ĩ drī sū 'bávé mērē ní lēé rī tīnī ku!"

³ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Ngá ĩmi ní tāĩmbī Múngú ní 'yoó rī ηōzú ĩmivé mērē ā tā sī rī ā'di?"

⁴ Múngú ezi kīnī, 'Lē mī ĩnī mī étēpi pi mī éndrēpi be ĩnīnī.' "Bá átángá átápi étēpi ní, dōku éndrēpi ní ūnjí rī, ā 'dīkí ĩri drā 'dīisí rá.'

⁵ 'Bo ĩmi kīnī 'bá rī 'yo dō étēpi ní, dōku éndrēpi ní kīnī, 'Fēfē má ní kōdō lēé sēé ĩmi ní rī, á sē Múngú ní gí,'

⁶ 'dīri lū 'yozú kīnī, 'bá 'dīri ĩnī étēpi pi éndrēpi be kuyé. ĩmi gākí ū'dúkó Múngú vé rī sī, ĩmivé mērē ā tā sī.

⁷ ĩmi 'bá ĩ 'bā'bée kú tā be pīrī 'dī'bée, tā Múngú ní lūú nēbī ĩsáyā ní átá ĩmi tā sī 'dīri ĩri tā áda kīnī,

⁸ " 'Bá 'dī'bée ri ma íngú tī sī kána, 'bo kōpi 'bākí ešī má drīgé kuyé.

⁹ Kōpi ma ĩnī ku kána, tāĩmbī kōpi ní rīi ímbá rī pi, 'bá áda ūtī nī. "

Átángá ūnjí rī ĩri ūnjīkányā ĩjī 'bá drīgé (Mārākō 7:14-23)

¹⁰ Yēsū ní 'bá bītríká rī pi zizú ímúzá 'í vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "ĩmi 'bākí bī tā má ní 'yoó rī yizú, tā rī ā fi rí ĩmi drīgé 'dāá múké múké.

¹¹ Ngá nyanya 'bá rī ní nyaá rī ĩjī ūnjīkányā ku, átángá ūnjí ĩfūúpi 'bá rī tī gé sī rī, ĩri ūnjīkányā ĩjī nī."

¹² 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ní ímúzá Yēsū vúgá nōó, kōpi ní Yēsū rī zizú kīnī, "Í nī kuyé 'yozú kīnī, átángá mí ní átá 'dīri sī, Fārúsī rī pi ā 'a ve rá?"

¹³ Yēsū ní újázú kōpi kīnī, "Ngá ārēvú céré má ĩtēpi 'bū gé rī ní saá nī kuyé rī pi, ĩ ímú kōpi unje céré vūgá.

¹⁴ Lē ĩmi ūšūkī Fārúsī 'dī'bée vé tā ku, kōpi drīkoma mī ákó ni pi. 'Bá rī dō mī ákó, ícō ógúpī ē drī ruyé sēé ku, ĩri sē kōpi ĩrītró mu u'de 'bū agá."

¹⁵ Pētērō ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Mí ūlū 'bá ní nāpī mí ní 'yoó kīnī ngá uruko ĩri 'bá ní ūnjīkányā ĩjī 'dīri vé íffíí."

¹⁶ Yēsū ní kōpi zizú kīnī, "ĩmi āsámvú gé 'dīgé, 'bá āzi nyo tā má ní átá nōri nīpi kuyé ni anigé?"

¹⁷ ĩmi nīkí amá 'yozú kīnī, ngá 'bá ní nyaá fíí 'bá agá rī, ĩri fū 'bá agásī āmvé 'dīni kuyé?"

18 'Bo átángá ífũúpi 'bá tị gé sī rī, ĩri íbǐ íngá 'bá ẹsị agá, ĩri sē 'bá rī tǎ 'ázāvũ rú' nǐ 'o.

19 'Á'điátásiyá yǐkǐ ũnjǐ rī, ĩri íbǐ ífũ ẹsị agálesǐ, ĩri sē 'bá rī āngũ 'dǐ, ĩri la 'bá ázi vé ũkú sǐ, dōku ũkú rī la 'bá ázi vé ágó be, ĩri ọwũ 'bǎ, ĩri ngá ũgũ, ĩri ũnjọ ụlǐ, ázini ĩri āngũ 'yo'yo.

20 Tǎ ĩ nǐ ũlǎá 'dǐ'bée, ĩri sē 'bá rī adri 'ázāvũ rú' Múngú ẹndrẹtị gé. 'Bá rī nya dō ngá ịsụ ũjǐ 'í drị kuyé, sē 'bá rī 'o tǎ 'ázāvũ rú' nǐ ku."

Ūkú Kánánāzǐ ẹ'yǐngára be rī

(Mārākō 7:24-30)

21 Yẹsũ nga fũũ vũrǎ 'dǎri agásǐ, 'de mụy ǎngũ ǎmbúgú Táyǎ vé rī agá, ázini Sídónǎ vé rī agá.

22 Ūkú ázi Kánánāzǐ, ĩri ní ímúzú Yẹsũ ri mǎzú, rizú ngozú ẹndrẹtị ni gé kǐnǐ, "Úpǐ, Dǎwũdǐ ǎ Mvá rī, 'í ndre ízǎngǎ mǎvé nōri fō, mǎvé mvá ũkúnǎ 'dǎá'dǎ índrǐ ũnjǐ fi drǐ ni gé, índrǐ ũnjǐ rī ri ĩri ní ízǎngǎ sē ambamba."

23 Yẹsũ zǐ 'í tị átángá 'yozú kuyé. Īrivé 'bá ĩri ǎ pámvú ũbǐ'bá rī pi ní ĩri mǎzú, kọpi kǐnǐ, "Í pē ũkú 'dǐri mụy 'dǐisǐ rá, ĩri ri ngo ímúzú 'bá vũdrǐ gé sǐ ambamba."

24 Yẹsũ ní 'yozú kǐnǐ, "Īpékǐ ma ímụ 'bá Īsērélē vé rī pi ǎsámvú gé, kọpi índrékǐ sũ kǎbǐlō ǎvǐ'bá gǐ rī pi tǐnǐ."

25 Ūkú rī ní ímúzú kũmũcǐ ũtǐzú Yẹsũ ẹndrẹtị gé, ĩri ní 'yozú kǐnǐ, "Úpǐ, 'í ko mǎ ízǎ!"

26 Yẹsũ ní újázú ũkú rī ní kǐnǐ, "Adri múké ku ĩ ní ínyá anjinǎ úcézú rī pi 'í'dúzú* sēzú ũcógú rī pi ní."

27 Ūkú rī ní 'yozú kǐnǐ, "Úpǐ, tǎ mí ní átá rī, ĩri tǎ ǎda, 'bo ũcógú rī pi ícó ínyá u'de'bá ĩ ẹ'dípǎa vé mísá drǐgé sǐ vũgá rī nya rá."

28 Yẹsũ ní újázú kǐnǐ, "Ūkú 'dǐri, ẹ'yǐngára mívé rī ǎmbúgú! Tǎ mí ní zǐjǐ má tǐ gé gǐ rǐ, ĩ ícó sē mí ní rá." Sǎ 'dǎri gé, ũkú rī vé mvá ũkúnǎ rī gō ícá múké.

Yẹsũ ídrǐ 'bá kárakarǎ

29 Yẹsũ ní ngazú fúzú vũrǎ 'dǎri agásǐ, ĩri ní 'dezú mụzú yǐjǐ bǎlǎlǎ Gǎlǐláyǎ vé rī gé 'dǎá, ĩri ní mụzú yǐjǐ bǎlǎlǎ rī ǎ gǎrǎ gá sǐ. Īri ní tuzú mụzú írǎ drǐgé, ĩri ní úrízú vũgá.

30 'Bá bǐtrǐkǎ rī pi ní ímúzú ĩri vũgá nōó, kọpi ịjǐkǐ 'bá pá be ǎbǎ'bá gǐ rǐ pi, 'bá mǐ ǎkó rǐ pi, 'bá ọg̃ọr̃ọṽũ rú rǐ pi, 'bá átá'bée ku rǐ pi, 'bá urukọ'bée be ímụ 'bǎá Yẹsũ ẹndrẹtị gé, Yẹsũ ídrǐ kọpi cére rá.

31 'Bá rǐ pi kǎ ndree 'bá ǎndúrú átá'bá ku rǐ pi nóni ri átátá, 'bá pá be ǎbǎ'bá gǐ rǐ pi ǎ pá ícá nóni múké gǐ, 'bá adri'bá ọg̃ọr̃ọṽũ rú rǐ pi nóni ri ẹcǐ tu rá, 'bá mǐ be ẹsǐ'bá gǐ rǐ pi nóni āngũ ndre rá. Tǎ 'dǐri sē kọpi ní ǎyǎngará, sē kọpi íngúkǐ Múngú Īsērélē vé rī ǎnǐ rá.

Yẹsũ sē ǎnyǎngǎ nyaá 'bá ẹlǐfũ sụ pi ní

(Mārākō 8:1-10)

32 Yẹsũ ní ívé 'bá 'í pámvú ũbǐ'bá rǐ pi zǐzú ímúzú 'í vũgá nōó, ĩri ní 'yozú kọpi ní kǐnǐ, "Ma ízǎngǎ sǐ 'bá nō'bée sǐ, kọpi adrikǐ má be nōgó caá

* 15:26 15:26 Anjinǎ rǐ pi Ūcógú rǐ pi be: Yǎhũdǐ rǐ pi rikǐ 'bá adri'bá Yǎhũdǐ rú ku rǐ pi ide kǐnǐ kọpi adrikǐ sũ ũcógú tǐnǐ. Ú'dógú'dógú 'dǐri agá, Yẹsũ átá kǐnǐ, 'bá ĩri zǐjǐ anjinǎ rǐ pi, ĩri Yǎhũdǐ rǐ pi, 'bá ĩri zǐjǐ ũcógú rǐ pi, ĩri 'bá adri'bá Yǎhũdǐ rú ku rǐ pi.

ù'dú be na, ngá ãzi kôpi ní nyaánya ní 'dãáyo. Á lã kôpi pëé mužú nõósĩ èbìrì sĩ ku. Ìri sã kôpi ícò ìdrākā èbìrì sĩ létì gé rá."

³³ Yèsũ vé 'bá Ìri ã pámvú ùbì'bá rĩ pi ní 'yozú Ìri ní kìnì, "Àngũ nõri rárá rú ásé agá, 'bá nõ'bée kárakará, 'bá ìsúkí rí ãnyāngā caapi kôpi ní rĩ ìngūgá?"

³⁴ Yèsũ ní kôpi zìzú kìnì, "Pānga ìmi vúgá 'dii ngõpi?"

Kôpi ní újázú Yèsũ ní kìnì, "Pānga 'bá vúgá nõó èzìrì anigé, āzini ì'bì 'bá vúgá nõó nyírĩná ni pi anigé, 'bo adri kárakará kuyé."

³⁵ Yèsũ ní 'yozú kìnì, 'bá bìtríká rĩ pi ã úríkí vūgá.

³⁶ Kúru Yèsũ ní pánga èzìrì 'dì'bée í'dúzú ì'bì rĩ pi be, Ìri ní òwò'difò sèzú, Ìri ní ùndìzú, Ìri ní í'dúzú sèzú 'bá 'ì pámvú ùbì'bá rĩ pi drìgé, kôpi ní awazú 'bá rĩ pi ní.

³⁷ 'Bá rĩ pi céré nyakí ãnyāngā rĩ èpìzú ã ní rá. Vúdrì ni gé, 'bá Yèsũ ã pámvú ùbì'bá rĩ pi ìkùnākí pánga ì ní ùndìí ì ní nyaá rĩ è ìmbìtā caá ùvú ã 'a èzìrì.

³⁸ 'Bá ãnyāngā rĩ nya'bée rĩ pi vé kālāfe ca élífú sù, lākí ùkú rĩ pi anjĩná rĩ pi be kuyé.

³⁹ Yèsũ kã 'bá bìtríká rĩ pi ayíú mužú 'dìisĩ gí, Ìri ní tuzú kúlúmgbá agá, Ìri ní mužú vūrā ìnyĩná kūrú Māgādáná vé rĩ gé.

16

'Bá rĩ pi lēkí tã āyāzú āyāyā ni ndree

(Mārākō 8:11-13; Lúkā 12:54-56)

¹ Fārúsĩ rĩ pi Sádókē rĩ pi be ìmúkí Yèsũ ri ù'bìjì, kôpi zìkí Ìri kìnì, ã 'o Ì ní tã āyāzú āyāyā ni, ã lū rí í ní 'yozú kìnì, ùkpò Ìri ní tã āyāzú āyāyā 'dìri 'ozú rĩ ìbì íngá 'bù gélésìla.

² Yèsũ ní 'yozú kôpi ní kìnì, "Ìmi ri 'yo, 'Ùndréná rĩ sĩ, āngũ rĩ ka dō kú mgbā, āngũ rĩ adri ule, yìjìgò 'dì ku."

³ Ù'bùtĩná rĩ sĩ, ìmi ri 'yo, 'Ándrũ sĩ yìjìgò ri 'dì rá, ã'diātāsīyā āngũ rĩ è mìlétì ìndrè ika, kú ìrìbìtì rú.' Ìmi nìkí āngũ rĩ vé mìlétì ã tã ùlūngárá rá, 'bo tã 'ì ngaápi mà rù'bá gá āndrũ nõri, ìmi nìkí ífífí ní áamá kuyé.

⁴ Úyú ùnjìkányā 'o'bá, è'yì'bá kuyé rĩ pi, kôpi lēkí ã 'okí Ì ní tã āyāzú āyāyā ni, 'bo á 'o kôpi ní tã āyāzú āyāyā ni ku, ma 'yéjā tã āyāzú āyāyā Yónā* vé rĩ í'da kôpi ní áyu." Kúru Yèsũ ní 'dezu mužú, Ìri ní kôpi kuzú kú 'dìgé.

Ākúfì Fārúsĩ rĩ pi vé Sádókē rĩ pi be rĩ

(Mārākō 8:14-21)

⁵ Yèsũ pi kã zoó yìjì bālālā rĩ agásí álé 'dāá, 'bá Yèsũ ã pámvú ùbì'bá rĩ pi ã tã ãvì, jìkí pánga mužú ìndì kuyé.

⁶ Yèsũ ní 'yozú kôpi ní kìnì, "Lē ìmi adrikí mì be kowu ākúfì Fārúsĩ rĩ pi vé Sádókē rĩ pi be rĩ ã tã sĩ."

⁷ 'Bá Yèsũ ã pámvú ùbì'bá rĩ pi ní átázú ì āsámvú gé sĩ kìnì, "Yèsũ átá 'bá ní tã rĩ 'dìni, ã'diātāsīyā 'bá ní pánga ìjì ìndì kuyé rĩ sĩ."

* **16:4 16:4** Tã āyāzú āyāyā Yónā vé rĩ: Ì'bì te nẹbì Yónā ri, Yónā adri caá ù'dú na Ì'bì rĩ agá 'dāá. 'Í lã Yónā 1:17; Mátáyo 12:39-40; Lúkā 11:29-32.

8 Yēsū nī tā kōpi ní átā ī āsāmvú gé sī rī rá, ĩri ní kōpi zizú kīnī, “Īmi adri'bée ē'yīngará be mādā 'dī'bée, ngá ĩmi ní rizú átázú 'yozú kīnī pánga 'dāāyo rī ā'di’?

9 Tā 'dīri fi drī ĩmi drīgē kuyé? Īmi ndrekí pánga tōwú ándúru 'bá élifū tōwú pi ní nyaá tí 'dāri kuyé? Īmi ĩkūnāki ándúru ĩmbītā ni caá ūvū ā 'a ngōpí?

10 Pánga ézīrī 'bá élifū sū pi ní nyaá rī, ĩmi ĩkūnāki ándúru ĩmbītā ni caá ūvū ā 'a ngōpí?

11 Má átā tā pánga vé ni ku. Tā má ní átā rī vé tā fi ĩmi drīgē ku āsī? 'Bo lē ĩmi adrikí mī be kōwū ākūfī Fārūsī rī pi vé Sādókē rī pi be rī ā tā sī.”

12 Kúru kōpi ní nīzú ámázú 'yozú kīnī, tā Yēsū ní ūlūú ī ní 'dīri adri 'yozú kīnī, ākūfī ī ní pánga á'dízú rī kuyé, ĩri tā Fārūsī rī pi ní rīi ímbá ūnjī Sādókē rī pi be rī vé tā ūlū.

Pétēro kīnī Yēsū ri Kúrísitō 'i

(Mārākō 8:27-30; Lúkā 9:18-21)

13 Yēsū pi ká caá ívé 'bá 'i pámvú ūbī'bá rī pi be kūrú Sizerīyā Pīlīpóyī vé rī agá 'dāá, ĩri ní ívé 'bá 'i pámvú ūbī'bá rī pi zizú kīnī, “'Bá 'bá rī pi ní 'yoó kīnī ĩri 'Bá Mvā 'i 'dīri ā'di 'i?”

14 Kōpi ní újázú kīnī, “'Bá ũrūko'bée kīnī, 'bá rī Yūwānī Bātízīmū sēepi rī 'i. Ūrūko'bée kīnī, 'bá rī Ēlīyā 'i. Ūrūko'bée kīnī, 'bá rī Yērēmīyā 'i, dōku 'bá rī nēbī rī pi vé āzi.”

15 Yēsū ní kōpi zizú kīnī, “'Bo ĩmi 'yo ma ā'di 'i?”

16 Šīmōnā Pétēro ní újázú kīnī, “Mī Kúrísitō 'i, Múngú adriipi ídri rú rī vé Mvā.”

17 Yēsū ní újázú ĩri ní kīnī, “Šīmōnā Yónā ā mvā rī, tākiri ā adri mī be, tā 'dīri 'bá áda lū mí ní nī kuyé, má Ētēpī 'bū gé rī lū mí ní tā 'dīri nī.

18 Āndrū á 'yo mí ní 'dīni, mī rú ri adri Pétēro 'i, ífífi ni írā. Ma ímú mavé kánisā[†] sī írā 'dīri drīgē, drā ícō kánisā rī ndēē ūkpō sī ku.

19 Málūngā 'bū vé rī vé máfūtā, ma sē mí drīgē, tā mí ní úmbé vū drīgē nōgō gí rī, Múngú rī úmbé 'bū gé 'dālé rá. 'Bo tā mí ní oyūú vū drīgē nōgō gí rī, Múngú rī kpá oyū 'bū gé 'dālé rá.”

20 Yēsū átā ūkpō ūkpō ívé 'bá 'i pámvú ūbī'bá rī pi ní kīnī, 'bá āzi ā lū 'yozú kīnī, 'i Kúrísitō 'i 'dīni ku.

Yēsū átā ívé drāngará ā tā

(Mārākō 8:31-9:1; Lúkā 9:22-27)

21 Í'dózú lókí 'dāri gé, Yēsū ri ūlūú ívé 'bá 'i pámvú ūbī'bá rī pi ní kīnī, 'i lē muú Yērūsālēmā gá. 'Dālé 'i mu ízāngā nya lētī be āndiāndí 'bá ambugu rī pi drīgē, atala atala rī pi drīgē rī pi drīgē, āzini 'bá tāimbī ímbá'bá rī pi drīgē, 'i ímú 'i 'dī drā rá. Ū'dū na ní gé, 'i gō íngá ídri rú ūzi.

22 Pétēro ní Yēsū ri sezu gārā gá, ĩri ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Ūpí, lē mí átā 'dīni ku, tā 'dīri ícō 'i ngāá mī rú'bá gá sūŷ 'dīri tūñi ku!”

23 Yēsū ní 'i újázú āngū ndrezú Pétēro vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, “Mī Sātānā! Mī rī mā lētī uga, yīkī mívé rī, ĩri 'bá áda vé ni, yīkī 'dīri íbī íngá Múngú vúgálēsī kuyé.”

24 Kúru Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'i pámvú ūbī'bá rī pi ní kīnī, “'Bá rī lē dō mā pámvú ūbī, ā adi 'i rú'bá, ā 'dū ívé peṭī alambaku, ā ūbī má pámvú.

† 16:18 16:18 Kánisā: Kánisā ri 'bá Yēsū Kúrísitō ri ē'yī'bá gí rī pi.

²⁵ 'Bá rī ri dō ívé ídri rú' 'bá nōri vé rī ā tā ũsũũ áyu, ĩri ímú ívé ídri 'be ávī 'dúisī rá, 'bo 'bá rī adi dō 'i drāá má tā sī, ĩri ímú ídri 'dání' 'dání rī ĩsú rá.

²⁶ 'Bá rī ĩsú dō ngá múké nyōókú drǐgé nōgó rī pi ārēvú céré, 'bo 'be dō ívé ídri ávī rá, ngá múké ĩri ní ĩsú 'a ní gé 'dígé rī ā'di? Dōku ngá 'bá rī ní ícó sēé ívé ídri ē drǐ jezú rī ā'di?

²⁷ Ma 'Bá Mvá 'i, ma ímú mávé mālāyíkā rī pi be, ma dǐ pōwǔpōwǔ sǔ má Ētēpi ní dǐi pōwǔpōwǔ rī tǐni, má ímú 'bá ālu ālu ũfē tā ĩri ní 'oó rī sī.

²⁸ Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dini, 'bá ʋrũkọ pá tu 'bá nō' 'bée ícókí drǐ ũdrāá ku, kọpi 'Bá Mvá vé ímúngará ívé mālūngā ruzú rī ndre ũgbále."

17

Yēsũ ā rú' 'bá újá 'i dǐi imvesírílíli (Mārākō 9:2-13; Lúkā 9:28-36)

¹ Vúdrǐ ní ká caá ʋ'dú áziyá, Yēsũ ní Pétērọ pi jízú Yōkóbũ be, Yūwání Yōkóbũ ędrǐpi be 'i vúgá sī. Kọpi ní tuzú mužú írá drǐgé ʋrũ 'dāá, ĩ mukí rí adrii túngú ĩ drǐkā sī.

² 'Dālē Yēsũ újá 'i índre ũ'dũ be túngú ívé 'bá 'i pámvú ũbī' 'bá rī pi ędręti gé. ędręti ní dǐ ógú imvesírílíli sǔ ʋtǔ ní dǐi rī tǐni, ĩrivé bōngó újá 'i dǐi imvesírílíli, sǔ ʋtǔ ní dǐi rī tǐni.

³ 'Dālē Mósē pi ní ĩfüzú Ēlǐyā be kọpi ędręti gé, Mósē pi Ēlǐyā be rikí átá Yēsũ be.

⁴ Pétērọ ní 'yozú Yēsũ ní kīnī, "Úpí, múké ni, lē 'bá adrikí nōgó. Mí ā'yī dō rá, á lē mōrōgó 'beé na, ālu ni mí ní, ālu ni Mósē ní, ālu ni Ēlǐyā ní."

⁵ Pétērọ ká rií átá, koro ĩrǐbǐti imvesírílíli ĩmülũ kọpi, ʋ'dúkọ ní íkúzá ĩrǐbǐti agá 'dāásī kīnī, "Mvá 'dǐri mávé ni má ní lēlélē rī, ma ĩri sī āyíkó sī. Lē ĩmi yíkí tǐ ni yiyi!"

⁶ 'Bá Yēsũ ā pámvú ũbī' 'bá rī pi ká ʋ'dúkọ 'dǐri yǐi, ʋrǐ sī, kọpi u'dekí ĩ ędręti úsú vúgá.

⁷ 'Bo Yēsũ ní ímúzú kọpi úlózú, ĩri ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Īmi íngákí ʋrũ, ĩmi 'okí ʋrǐ sī ku."

⁸ Kọpi ká ĩ mǐ ingaá āngũ ndree ʋrũ 'dāá, 'bá āzi āluńáni 'dāayo, 'bá rī 'yęná Yēsũ 'i.

⁹ Kọpi ká rií ísǐ ímúzú írá drǐgé 'dāásī vúgá nōó, Yēsũ ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Tā ĩmi ní ndree 'dǐri, ā lúkí 'bá āzi ní ku, cǐmgbá cazú ĩ ní 'Bá Mvá rí ingázú drāngará gálésila rí gé."

¹⁰ 'Bá Yēsũ ā pámvú ũbī' 'bá rī pi ní Yēsũ ri zǐzú kīnī, "'Bá tájmbǐ Mósē vé rī ímbá' 'bá rī pi ri 'yo kīnī, Ēlǐyā ri ímú Kúrísító sǐ drǐdrǐ āsǐ?"

¹¹ Yēsũ ní újázú kọpi ní kīnī, "Ádarú Ēlǐyā ri ímú drǐdrǐ, ĩri ímú tā rī pi ārēvú útú ku céré ũrē.

¹² 'Bo á lē 'yoó ĩmi ní 'dini, Ēlǐyā ímú ĩnógosǐ gí, 'bo 'bá rī pi ámákí ĩri kuyé, 'bá rī pi 'okí ĩri ũńjí, sǔ ĩ ní lēé rǐ tǐni. Ma 'Bá Mvá 'i, ma kpá ímú ĩzāngā nya kọpi drǐgé sǔ 'dǐri tǐni."

¹³ 'Bá Yēsũ ā pámvú ũbī' 'bá rī pi nǐkí ámá rá 'yozú kīnī, 'bá Yēsũ ní rií tá ni átá 'dǐri Yūwání Bātízímũ sęępi rī 'i.

*Yēsū idrí mvá ágó índrí ūnjí be ni
(Márakō 9:14-29; Lúkā 9:37-43a)*

14 Yēsū pi ká ī ūjā īgōō ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rī pi be 'bá bītríká rī pi vúgá nōó, ágó āzi ní ímúzu Yēsū vúgá nōó, īri ní kūmūci ūtīzu Yēsū ɛndretī gé.

15 Īri ní 'yozú kīnī, "Ūpí, 'í ndre mávé mvá ágó rī vé īzāngā fō, ājī' bīlīkī rī īri ú'bé, īri rī īzāngā nya ambamba, ājī' bīlīkī rī nījī īri ú'bé āci agá, dōku yīī agá.

16 Má ījī mvá rī mívé 'bá mī pámvú ūbī' 'bá rī pi vúgá, 'bo kōpi idríkī īri kuyé."

17 Yēsū ní 'yozú kīnī, "Īmi 'bá lóki āndrū nōri vé ɛ'yīngará ākō 'dī' bée, mā adri rī īmi be vūjū caá lóki be gbā ngōpí? Mā nya rī īzāngā īmi tā sī caá lóki be gbā ngōpí? Īmi ījīkī mvá ágó rī má vúgá nōó."

18 Yēsū ní átázú índrí ūnjí rī ní ū'dúkō ūkpó ūkpó ni sī, índrí ūnjí rī ní fūzu mvá ágó rī rú' 'bá gá sī. Sānjā 'dāri agá, drā rī gō dejé mvá ágó rī ā rú' 'bá gá sī rá.

19 Vūdrī ni gé, 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ní ī ínjézu ímúzu Yēsū vúgá nōó kīri, kōpi ní Yēsū rī zīzu kīnī, "'Bá ícókí íni índrí ūnjí rī droó fūū āmvé ku āsī?"

20 Yēsū ní ūjázú kōpi ní kīnī, "ɛ'yīngará īmivé rī mādānjā. Ádarú á lē lūū īmi ní 'dīni, īmi dō ɛ'yīngará be mādānjā anigé sū marígó ā fī ní adrii mādānjā rī tīni, īmi ícō 'yo írā āmbúgú 'dīri ā nījī 'i vūrā nōri gé sī mujū vūrā āzi gé, írā rī 'i nījī mujū rá. Tā āzi mbaāpi mbamba īmi ní 'dāáyo."

21 Índrí ūnjí 'dīni 'dīri, a' bīkī dō ngá nyanya āní ku, āzini zīkī dō Múngú rī ku, ícō fūū ku.*

*Yēsū átá ívé drāngará ā tā dīī
(Márakō 9:30-32; Lúkā 9:43b-45)*

22 Yēsū pi ká ī umú ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rī pi be āngū Gālīláyā vé rī gé 'dāá, Īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ma 'Bá Mvā 'i, ī ímú mā ūli 'be, ī ma sē ari' 'ba rī pi drīgé.

23 Kōpi ímú ma 'dī drā rá, ū'dú na ni gé, ma gō íngá idri rú ūzi." Tā 'dīri sē 'bá īri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ní īzāngā ambamba.

Mūfēngā ī ní rīi u'dujú Jō Múngú vé rī agá rī

24 Yēsū pi ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rī pi be, kōpi ká caá Kāpārānāumā gá 'dāá, 'bá rī' 'bá Jō Múngú vé rī vé mūfēngā u'dujú' 'bá rī pi ní ímúzu Pétērō rī zīzu kīnī, "Īmivé ágó riipi āngū ímbāpi rī, īri nyo rī Jō Múngú vé rī vé mūfēngā sē rá?"

25 Pétērō ní ūjázú kōpi ní kīnī "Īri ícō sē rá."

Pétērō ká fīi jō agá 'dāá, īri ní drī átázú kuyé rī gé, Yēsū zī īri drīdrī kīnī, "Sīmōnā, mī ūšū ngóni? 'Bāgú vū drīgé nō' bée rī mūfēngā umbe jezú rī u'dujú ā'di pi drīgé sī? Kōpi rī u'dujú ívé anjinā rī pi drīgé sī, dōku kōpi rī u'dujú 'bá ūrukō túngú ni pi drīgé sī?"

26 Pétērō ní ūjázú kīnī "Kōpi rī mūfēngā rī u'dujú 'bá ūrukō túngú ni pi drīgé sī."

Yēsū ní 'yozú kīnī, "'Bāgú rī vé anji āgō rī pi ūfēkī mūfēngā rī ku."

* 17:21 17:21 Átángá vērēsī 21 agá 'dīri, bükū Mātáyo vé ī ní sīi Gīrīkī tī sī drīdrī rī agá 'dāáyo, 'bo gōkī sīi bükū Mātáyo vé vūlé rī agá rá.

27 'Bo Yēsũ ní 'yozú Pétēró ní kīnī, "Lē 'bâ sēki 'bá mūfēngā u'du'ba 'dī'bee ē ēsī ā ve 'bá ní ku, 'í mu yīi bālālā rī agá 'dāá, 'í 'be mívé jábádā yīi bālālā rī agá 'dāá, 'ī'bi mí ní 'í'bé drīdrī rī, 'í zī tī ni, mī mūfēngā ā fī ēnjīpi ēnjīēnjī ni† 'sú tī ni gé 'dāá. 'Í 'du mūfēngā ēnjīpi ēnjīēnjī 'dīri, mī ūfē 'Jó Mungú vé rī vé mūfēngā ānī, mī ūfē mávé rī, āzini mī ūfē mívé rī ānī."

18

Ā'di ri adri āmbúgú mālūngā 'bū vé rī agá 'dāá nī?

(Mārākō 9:33-37; Lúkā 9:46-48)

1 Lóki 'dāri gé, 'bá Yēsũ ā pámvú ūbī'ba rī pi ní ímúzu Yēsũ ri zizú kīnī, "Mālūngā 'bū vé rī agá 'dāá, ā'di ri mu adri āmbúgú nī?"

2 Yēsũ ní mváná mādāná ni zizú ímúzu pá tuzú ī āsámvú gé.

3 Īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dīni, 'bá rī újā dō ēsī adrizú sū mváná mādāná nōri vé rī tīni ku, ícō fīi mālūngā 'bū vé rī agá ku.

4 Kúru 'bá rī 'bā dō 'í ku tā be mādā sū mváná mādāná nōri tīni, Īri mu adri āmbúgú mālūngā 'bū vé rī agá 'dāá.

5 'Bá rī é'yī dō mváná mādāná sū má andregá nōri tīni ni mā rú sī, 'bá 'dīri é'yī ma.

'Bá āzi ā sē mváná fīi ūnjīkānyā 'oó ku

(Mārākō 9:42-48; Lúkā 17:1-2)

6 "'Bo mváná mādāná ma é'yīpi gí nōri, 'bá rī sē dō ĩri fīi ūnjīkānyā 'oó, múké ni kōdō lē ā ūmbéki írá āmbúgú umbe ni gé, ā 'beki ĩri yīi tafu agá.

7 'Bá vū drīgé rī pi ímú ízāngā 'sú ambamba, ā'diātāsiyā tā vū drīgé nōgó rī sē 'bá rī pi ri fi ūnjīkānyā 'o nī! Tā 'dī'bee ímú ī nga rá, 'bo 'bá ógūpi ri sēpi 'depi ūnjīkānyā agá rī, ĩri ímú ízāngā 'sú ambamba.

8 Mívé drī ēndēpi sē dō mī fīi ūnjīkānyā 'oó nī, lē mī lī ĩri 'beé 'dīisī āmvé. Mī rú'ba ígélé āzi ábā dō nī, ĩri múké, ndē mī ní fizú mī rú'ba be ngī ācí vezú ānī ūdū ākó rī agá 'dāá rī.

9 Mívé mī drī ēndēpi gé rī sē dō mī fīi ūnjīkānyā 'oó nī, lē mī nje ĩri 'beé 'dīisī āmvé. Ígélé āzi mī rú'ba gá 'dīgé ábā dō nī, ĩri múké, ndē mī ní fizú mī rú'ba be ngī ācí vezú ānī ūdū ākó rī agá 'dāá rī."

10 Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi ndrekí múké, lē ĩmi ūsūki 'yozú kīnī anjiná nyiríná rī pi índrekí ĩmi mīlé gá ēzī ākó 'dīni ku. 'Bo á lē lūú ĩmi ní 'dīni, kōpivé mālāyikā 'bū gé 'dāá anigé, kōpi ri njií atá má Ētēpi 'bū gé rī be anjiná rī pi vé tā sī.

11 Ma 'Bá Mvā 'i, má ímú 'bá ūnjīkānyā 'o'ba rī pi paá ĩvé ūnjīkānyā agásī.*

Nāpi kābilō āvīpi rī vé rī

(Lúkā 15:3-7)

12 "'Bá rī dō kābilō be mūdūrūlū ālu, ālu ni āvī dō gí, ĩri 'o íngóni? Ícō pūkú úrómī drī ni úrómī (99) 'dī'bee kuú ánga drīgé 'dīgé, 'de muḃú ālu āvīpi gí 'dāri ndāá ku?

† 17:27 17:27 Mūfēngā ā fī ēnjīpi ēnjīēnjī rī: 'Bá rī nga dō ēzī caá ū'dú sū, 'í 'bá rī ūfē mūfēngā ā fī ēnjīpi ēnjīēnjī 'dīri sī. * 18:11 18:11 Átángá vérēsī 11 agá 'dīri, búkú Mátáyo vé ī ní sīi Gīrīkī tī sī drīdrī rī agá 'dāáyo, 'bo gōkí sīi búkú Mátáyo vé vúlé rī agá rá.

13 Ádarú á 'yo ìmi ní 'díní, ìsú dō ívé kábílō àlu àvìpí rī gí, àyìkō rī ìri fù aga rá, ndé àyìkō ìri fùúpi kábílō pùkú úrómí drī ní úrómí (99) àvì'ba kuyé rī pi à tā sī rī rá.

14 Ìri kpá adri sù 'dìri tìni, má Ètèpí 'bù gé rī lē anji nyíríná rī pi à àvìkí sù kábílō ní àvì rī tìni ku.

Mí édrìpì, dōku mí ómvúpì mí 'oópì ùnjí rī
(Lúkà 17:3)

15 “Mí édrìpì, dōku mí ómvúpì 'o dō mi ùnjí, 'í nga muú vú ni gé 'dāá, 'í lū ìri ní tā ìri ní 'oó mí ní ùnjí rī. Lē mí lū tā rī gúnýá agá ku. Yì dō mí rá, 'yo dō 'í tì sī kīnī, 'í 'o mi ùnjí, 'bá 'dìri gō 'í újá ícá mí ní édrìpì, dōku mí ómvúpì.

16 'Bo yì dō mi kuyé, 'í jì 'bá àlu, dōku 'bá ìrī urukò'bée muzú mí vúgá sī ìndí, à'diātāsiyā 'Tā àrèvú céré lēkí dō útú ícá pìrì, lē 'bá ìrī, dōku 'bá na tā rī ndre'ba í mị sī rá ni pi à adrikí ìndí.’

17 Gā dō 'bá mí ní jì 'dì'bée ē tì yìgá sī, 'í jì tā ni muú ùlúú 'bá kánísá vé rī pi ní. Gā dō 'bá kánísá vé rī pi ē tì yìgá sī, 'í ku à adri kú págánō rú, dōku à adri kú 'bá mífèngā umbe jezú rī u'dùpì ni tìni.

18 “Ádarú á lē 'yoó ìmi ní 'díní, tā ìmi ní úmbé vù drìgé nōgó gí rī, Múngú rì kpá úmbé 'bù gé 'dálé rá, tā ìmi ní úmbé vù drìgé nōgó gí rī, Múngú rì kpá oyú 'bù gé 'dálé rá.

19 “Á lē 'yoó ìmi ní dījì, 'bá ìrī úmúkí dō ì tì tā àzi zìzú vù drìgé nōgó, má Ètèpí 'bù gé rī kòpivé tā rī à'yí rá.

20 Kúru 'bá ìrī, dōku 'bá na, úmúkí dō ì má rú sī, ma adri kòpì àsámvú gé.”

Nāpí 'bá ógúpì rì trūúpi ku rī vé rī

21 Kúru Pétèró ní ìmúzá Yésù rì zìzú kīnī, “Úpí, má édrìpì 'o dō ma ùnjí, mà trū ìri caá vù be ngòpí? Má trū ìri caá vù be ézìrì?”

22 Yésù ní újázú Pétèró ní kīnī, “Adri 'yéná vù be ézìrì ku, 'bo à adri vù be pùkú ézìrì drī ní ézìrì.

23 “Kúru ù'bìkí málùngā 'bù vé rī 'bāgú lēepi mífèngā 'í ní sēé ívé àtì'ba rī pi ní mēri rú rī à tā nīpì rī sī.

24 'Bāgú rī ká 'í dō ívé mífèngā rī úmú gōó, ì ní ágó mífèngā 'é'yìpì jürú àmbúgú sī élifū mụdrì rī* ùjìzú ìmúzá pá tuzú 'bāgú rī èndrètì gé.

25 'Bo àtì'bāgú rī ní mēri rī ùfēé kuyé rī sī, 'bāgú rī kīnī, à uzìkí ìrivé ngá àrèvú céré, à uzìkí kpá ìrivé ùkú anjíná rī pi be ìndí, à ùfē rí mēri rī àní.

26 “Kúru àtì'bāgú rī ní kùmúci ùtìzú 'bāgú rī èndrètì gé, ìri ní 'bāgú rī mázú kīnī, “Í ku má ní sá, ma ìmú mívé mífèngā àrèvú ùfē gō céré rá!’

27 'Bāgú rī ndre ìrivé Ìzàngā, gō mēri rī vé tā kuú rá, oyú àtì'ba rī muzú rá.

28 “'Bo àtì'bāgú rī ká 'deé muú gí, kòpì mukí ì ìsú ógúpì àtì'bāgú ívé mífèngā fífì ènjìpì ènjìènjì rì* 'é'yìpì mūdūrùlù àlu rī be. Ìri ní àtì'bāgú

18:16 18:16 Dētōrōnómē 19:15 † 18:24 18:24 Mífèngā jürú àmbúgú élifū mụdrì rī agá rī: 'Bá rī nga dō ézì ìlì mụdrì drī ní tówú, ì 'bá rī ùfē mífèngā jürú àmbúgú àlu ní sī. ‡ 18:28 18:28 Mífèngā fífì ènjìpì ènjìènjì rī: 'Bá rī nga dō ézì ù'dú àlu, ì 'bá rī ùfē mífèngā fífì ènjìpì ènjìènjì àlu ní sī.

rĩ ružú, ǔlǔlǔ ni injízu. Īri ní 'yozú kīnī, 'Mí ũfē mávé mǔfēngā ú'díkírĩṅā nōgó!'

²⁹ "Ātí'bágú rĩ ní kǔmūcí ũtǔzú ĩri ɛndreṭi gé, ĩri mǎzú drǐ ĩrǐ sǐ kīnī, "Í ku má ní sǎ, ma ímǔ mívé mǔfēngā ũfē gō vúlé rá.'

³⁰ "'Bo ágó rĩ gā ĩrivé tā ā'yīgá sǐ, gō ĩri 'beé jó ĩ ní rizú āngǔ ũ'yǐzú rĩ agá, ā mu adrii 'dǎlé cǐngbá ũfē dō ívé mǔfēngā ũgbále gí ká.

³¹ Ātí'bá uruḱo ká tā 'i ngaápi 'dĩri ndree, kōpi gōkí adrii ĩzāngā sǐ. Kōpi ní mužú tā 'i ngaápi 'dĩri ũlǔzú 'bágú rĩ ní.

³² "Kúru 'bágú rĩ ní ātí'bágú drǐdrǐ 'dāri zǐzú ímǔzú 'í vúgá nōó, ĩri ní 'yozú ĩri ní kīnī, 'Mí ātí'bá ũnjí, á ku ándúru mǐrǐ mí ní 'duḱú rĩ rá, ā'diātǎsǐyā mí ímǔ ándúru ngoó má ɛndreṭi gé rá.

³³ Mí té mí ógǔpǐ ātí'bágú rĩ vé ĩzāngā ndre sǔ má ní mívé ĩzāngā ndree rĩ tǐnǐ.'

³⁴ 'Bágú rĩ ē ɛsǐ ve ũnjí ũnjí, jǐ ātí'bágú rĩ muḱú suú jó ĩ ní rizú āngǔ ũ'yǐzú rĩ agá, ā mu adrii 'dǎlé cǐngbá ũfē dō ívé mǔfēngā ũgbále gí ká.

³⁵ "Īmi trǔkí dō ĩmi ógǔpǐ Yēsǔ rĩ ɛ'yǐ'bá gí rĩ pi ku, má ɛtǐpǐ 'bǔ gé rĩ trǔ kpá ĩmi ku."

19

Ayingará ágó pi vé ũkú be rĩ (Mārākō 10:1-12)

¹ Yēsǔ ká tā 'dǐ'bée átá deḱé, ĩri ní fǔzú āngǔ Gǎliláyā vé rĩ agásǐ, ĩri ní mužú āngǔ Yǔdáyā vé rĩ gé yǐlǐ āmbúgu diǐpi dǐdǐ Yáridéní vé rĩ ā wōḱḱó gá álésǐ.

² 'Bá bǐtríká 'deki mužú Yēsǔ ā vǔdrǐ gé sǐ, Yēsǔ ídrǐ 'bá drǎ be rĩ pi rá.

³ Fārǔsǐ uruḱo'beé ímǔkí vú ní gé, kōpi lǐkí ĩri ũ'bǐlǐ. Kōpi ní ĩri zǐzú kīnī, "Tǎimbǐ ā'yǐ nyo 'yozú kīnī, 'bá ágó ri ícó ívé ũkú dro tā ā pá āzi sǐ 'dǐnǐ rá?"

⁴ Yēsǔ ní ũjázú kōpi ní kīnī, "Īmi lǎkí búkú Múngú vé rĩ agá 'yozú kīnī, í'dóngará gá 'dǎá, 'Múngú gbi ágó pi ũkú be' 'dǐnǐ kuyé?"

⁵ Múngú 'yo kīnī, "Tǎ 'dĩri sǐ, 'bá ágó ri ívé ɛtǐpǐ ku, ĩri ívé ɛndreṭi ku, kōpi ĩ úmú ũkú ní be, 'bá ĩrǐ 'dǐ'bée ĩ úmú adri rǔ'bá ālu.'

⁶ 'Bo kōpi acokí ĩ ku, kōpi adri rǔ'bá ālu. Kúru 'bá Múngú ní úmú gí 'dǐ'bée, lǐ 'bá āzi ā aco kōpi āsámvu ku."

⁷ Fārǔsǐ rĩ pi ní Yēsǔ rĩ zǐzú kīnī, "Mósē sē tǎimbǐ kīnī, 'Ágó ri kōkōbǐ sē ũkú ní ní, ĩri drozú ānǐ rá' āsǐ?"

⁸ Yēsǔ ní ũjázú kōpi ní kīnī, "Mósē ā'yǐ ĩmi ní, ĩmi ícó ĩmi ayi ĩmi ũkǔpǐ be rá, ā'diātǎsǐyā ĩmǐ ɛsǐ tete. 'Bo í'dóngará gá 'dǎá, tā rĩ adri 'dǐnǐ kuyé.

⁹ Á lǐ lǔu ĩmi ní 'dǐnǐ, 'bá ívé ũkú droópi rá, gōópi ũkú āzi túngú ní jeépi rĩ, 'o 'dĩri tā ũnjí ówǔ vé ní, tā ágó ní ícózú ívé ũkú drozú ānǐ rá rĩ, ũkú rĩ fǔ dō muḱú laá ágó āzi túngú ní be ká."

¹⁰ 'Bá Yēsǔ ā pámvú ũbǐ'bá rĩ pi ní 'yozú kīnī, "Tǎ ágó pi vé ũkú be rĩ, ĩri dō 'dĩri tǐnǐ, múké ní, lǐ 'bá rĩ ní adrizú ũkú ākó."

¹¹ Yēsǔ ní 'yozú kōpi ní kīnī, "'Bá céré ngakí tā ĩmi ní 'yoó 'dĩri ā'yǐ ku, Múngú 'bá dō tā 'dĩri 'bá rĩ ɛsǐ agá nǐ ká, ícó ũkú jeé ku.

12 Āgō ʊruxoʊ'béé tǫkí kōpi kú 'báná rú. ʊruxoʊ'béé ícákí 'báná rú ā'diātāsīyā í'dúkí kōpi ágélé gí, ʊruxoʊ'béé lēkí íngá adrií 'dini ūkú ākó, mālūngā 'bū vé rī ā tā sī. 'Bá rī lē dō tā í ní 'yoó 'dīri 'dụụ ngaá, ā 'dụ ngaá íyí."

*Yēsū 'bā tākiri anjīná nyíríná rī pi drǫgé
(Mārākō 10:13-16; Lúkā 18:15-17)*

13 Kúru 'bá ʊruxoʊ ní ívé anjīná nyíríná rī pi íjǫzú Yēsū vúgá nōó, Yēsū ā tǫ rí drǫ kōpi drǫgé, āzini ā zǫ rí kōpi ní Múngú rí. 'Bo Yēsū vé 'bá íri ā pámvú ūbī'báná rī pi kīnī, lē 'bá rī pi ē íjǫkí anjīná rī pi Yēsū vú nōó ku.

14 Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Á ugakí anjīná nyíríná rī pi ní lētǫ ku, ími kukí kōpi ē ímúkí má vúgá nōó! Á'diātāsīyā mālūngā 'bū vé rī, íri adri 'bá adri'béé sū anjīná nyíríná nō'béé tǫnǫ rī pi vé ní."

15 Yēsū ní drǫ tǫzú anjīná nyíríná rī pi drǫgé, vǫdrǫ ní gé, íri ní gōzú 'dezú mǫzú 'dīisǫ rá.

*Ágó ā'bú be rī vé tā
(Mārākō 10:17-31; Lúkā 18:18-30)*

16 Ágó āzi ní ímǫzú Yēsū vúgá nōó, íri ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Ímbápi, ngá múké má ní ícó 'oó, má íşú rí ídri 'dání'dání rī ānǫ rī ā'di?"

17 Yēsū ní 'yozú ágó rī ní kīnī, "Ngá mí ní ma zǫzú tā múké ā tā sǫ rī ā'di? 'Bá múké rī 'yéná Múngú 'i. 'Í lē dō ídri 'dání'dání rī íşú, ngá múké rī, lē mí 'dụ tǫímbǫ rī vé tā ngaá."

18 Ágó rī ní Yēsū rí zǫzú kīnī, "Tǫímbǫ ngōri?"

Yēsū ní 'yozú íri ní kīnī, "Lē mí 'dǫ 'bá ku, lē mí 'bā ǫwǫ ku, lē mí ūgǫ 'bá āzi ā ngá ku, lē mí ūlǫ ūnjō 'bá āzi drǫgé ku,

19 lē mí ínjǫ mí étǫpǫ pi mí éndrǫpǫ be ínjǫnjǫ." "Lē mí lē 'bá mí gārā gá rǫ sǫ mí ní mí rǫ'báná lēē rǫ tǫnǫ." "

20 Ágó rǫ ní újázú Yēsū ní kīnī, "Á 'dụ tǫímbǫ 'dǫ'béé vé tā ngaá céré rá. Ngá āzi nyo má ní gōó 'oó dǫí ni anigé?"

21 Yēsū ní 'yozú ágó rǫ ní kīnī, "'Í lē dō mí adri múké ězǫ Múngú vé rǫ ā ngangará gá, mí ʊzǫ ngá mívé rǫ pi ārǫvú céré, mí awa mǫfǫngā ní 'bá ngá ākó rǫ pi ní, mí ímǫ má pámvú ūbī, mí kúru ā'bú 'bū gé 'dāá rǫ íşú rá."

22 Ágó rǫ kǫ tā 'dǫri yǫí, ǫsǫ ní íşú ízāngā, gō 'deé mǫyǫ 'dīisǫ rá, ā'diātāsīyā íri ā'bú be ambamba.

23 Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ūbī'báná rǫ pi ní kīnī, "Ádarú á lē 'yoó ími ní 'dini, 'bá ā'bú be rǫ vé fǫngará mālūngā 'bū vé rǫ ágá rǫ, tā ní ūkpó ūkpó.

24 Á lē 'yoó ími ní dǫí kīnī, kámīlō vé fǫngará sǫndánǫ ā ūlǫ gá sǫ rǫ mbamba, 'bo 'bá ā'bú be rǫ vé fǫngará mālūngā Múngú vé rǫ ágá rǫ mba ndēē rá."

25 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'báná rǫ pi kǫ tā 'dǫri yǫí, sē kōpi ē drǫ ábá ānǫ rá,* kōpi ní zǫzú kīnī, "'Bá í ní ícó paá rá rǫ, íri adri ā'dǫ 'í?"

19:19 19:19 Wǫngará 20:12-16; Dǫtǫrōnōmē 5:16-20 19:19 19:19 Lǫvǫtǫkǫ 19:18 * 19:25 19:25 Sē kōpi ē drǫ ábá ānǫ rá: 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'báná rǫ ē drǫ ábá tá 'dǫri sǫ, ā'diātāsīyā Yǫhǫdǫ rǫ pi ūşǫkǫ kīnī, 'bá rǫ dō ā'bú be, íri lǫ 'yozú kīnī, Múngú sē íri ní tākiri gí, íri ícǫ fǫ 'bū gé 'dǫlǫ rá.

26 Yésũ ní ǎngũ ndrezú kôpi vúgá 'dǎlé, ǐri ní 'yozú kôpi ní kǐnĩ, “Tǎ 'dĩri mbamba 'bá áda ní, 'bo tǎ ǎrèvú céré Múngú ri ícò 'o rá.”

27 Pètèrò ní 'yozú ǐri ní kǐnĩ, “Í ndre drĩ ká! 'Bá kuki 'bávè ngá ǎrèvú céré, 'bá ri mí pámvú ùbĩ! Ngá úmvúlésĩ 'bá ní ǐsú rĩ ǎ'di?”

28 Yésũ ní 'yozú kôpi ní kǐnĩ, “Ádarú á lè lúú ǐmi ní 'dĩni, ma 'Bá Mvǎ 'ĩ, sǎ má ní ǐmúzá vũ rĩ údézú ícázú ú'dí, ǎzini má ní ǐmúzá úrízú mávé lúpá mǎlũngǎ vé ǐ ní ǐngúngũ rĩ drĩgè rĩ kǎdò ícò, ǐmi rì'bá má pámvú ùbĩ'bá 'dĩ'bée, ǐmi kpá ǐmú úrí lúpá mụdrĩ drĩ ní ǐrĩ rĩ pi drĩgè, ǐmi tǎ lị súrú mụdrĩ drĩ ní ǐrĩ ǐsèrèlè vé rĩ pi drĩgè nĩ.

29 'Bá céré ǐvé jó ku'bá, ǎdrípĩ ku'bá, ǎmvpĩ ku'bá, ǎtépĩ ku'bá, ǎndrípĩ ku'bá, anjĩnǎ ku'bá, ǎzini ǐvé ǎmvpĩ ku'bá má tǎ sĩ rĩ pi, ǐ ǐmú kôpi ní 'bá kôpi ní kuú, ǎzini ngá kôpi ní kuú rĩ pi ǐfè vú be mụdũrũlũ ǎlu, ǎzini kôpi ǐmú idri 'dání'dání rĩ ǐsú rá.

30 'Bá kárákará 'yo'bá kǐnĩ, ǐ drĩdrĩ rĩ pi, kôpi ǐmú adri ǐdũmbítá. 'Bá kárákará adri'bá ǐdũmbítá rĩ pi, kôpi ǐmú adri drĩdrĩ.”

20

'Bá ẹzị nga'ba ǎmvpú agá rĩ pi vé tǎ

1 Yésũ ní 'yozú kǐnĩ, “Mǎlũngǎ 'bũ vé rĩ vé tǎ adri sũ ágó ǎmvpú 'ǎapi, mụpĩ ǐ'bútĩ 'bá ẹzị vé ní ndǎapi 'ĩ ǐfè rí kôpi ǐfèfè rĩ tĩnị.

2 Ágò rĩ ǎ'yĩ 'bá ẹzị vé rĩ pi ǐfèé mǎfèngǎ fifi ẹnjĩpĩ ẹnjĩnĩ ǎlu ǐ ní rizú ǎngũ ǐfèzú ǎni ú'dú ǎlu vé rĩ sĩ, ǐri ní kúru kôpi pèzú mụzú ǎmvpú agá 'dǎá.

3 “Kǎ mụy adri sǎ úròmĩ ǐ'bútĩnǎ vé rĩ gé, ǐri ní 'dezú mụzú jòkòní gé, kǎ mụy caá jòkòní gé 'dǎá, ǐsú 'bá urukò tukí pá kuú jòkòní agá 'dǎá, ẹzị kôpi ní ngaánga ní 'dǎáyo.

4 ǐri ní 'yozú kôpi ní kǐnĩ, ‘ǐmi mụkí ẹzị ngaá mávé ǎmvpú agá, ma ícò ǐmi ǐfè múkè rá.’

5 Kúru kôpi ní 'dezú mụzú.

“Gò kpá 'deé mụzú jòkòní gé 'dǎá dǐj, ǔtú mgbímgbi gé 'dĩgè, gò kpá 'i endĩj mụy dǐj sǎ ná ùndréná vé rĩ gé, átá kpá tǎ rĩ sũ 'ĩ ní átá drĩdrĩ rĩ tĩnị.

6 Sǎ tǔwú ùndréná vé rĩ gé, gò kpá mụy jòkòní gé 'dǎá dǐj. ǐsú kpá 'bá urukò tukí pá kú jòkòní agá 'dǎá, ẹzị kôpi ní ngaánga ní 'dǎáyo. ǐri ní kôpi zizú kǐnĩ, ‘Ngá ǐmi ní pá tuzú kuú jòkòní agá nǔgò ǔtú nǐj ẹzị ǎkó rĩ ǎ'di?’

7 “Kôpi ní újázú ǐri ní kǐnĩ, “Bá ǎzi zị 'bá ẹzị gé kuyé.’

“Ágò rĩ ní újázú kôpi ní kǐnĩ, ‘ǐmi mụkí ẹzị ngaá mávé ǎmvpú agá.’

8 “Ʋtú rĩ kǎ mụy 'deé, ǎmvpú 'dĩpa ní ágó ǐ ní 'bǎá drĩkoma rú rĩ zizú ǐmúzá 'ĩ vúgá nǔó, ǐri ní 'yozú ágó rĩ ní kǐnĩ, “Í zị 'bá ẹzị nga'ba rĩ pi, mí ǐfè kòpívè mǎfèngǎ, mí 'dó 'bá ǐmú'bá vúlè rú rĩ pi ǐfèé drĩdrĩ, mí ǐfè 'bá rĩ pi mụzú cĩmgba cazú ǐmú'bá drĩdrĩ rĩ pi vúgá.’

9 “Bá ẹzị nga'ba rĩ pi kǎ ẹzị rĩ ngaá caá sǎ tǔwú ùndréná vé rĩ gé gí, ǐ ní 'bá ǎlu ǎlu ní mǎfèngǎ fifi ẹnjĩpĩ ẹnjĩnĩ ǎlu ní sèzú ú'dú ǎlu vé ní.

10 'Bá ǐ ní 'bǎá ẹzị rĩ ngaá drĩdrĩ rĩ pi kǎ ícá, kôpi ǐsũkí déna ǐ mǎfèngǎ rĩ sè ǐ ní aga rá. 'Bo kôpi ǐsũkí céré tròtrò.

11 Kôpi kǎ mǎfèngǎ rĩ ǐsú, kôpi 'dekí rií unuú ǎmvpú 'dĩpa ẹndrètĩ gé.

12 Kòpì ní 'yozú kìnī, "Bá ǐ ní ǐjǐ ẹ̀zì ngaá vùlé rú nǒ'bée ngakí ẹ̀zì rǐ 'yéná sá àlu, mí ùfè 'bá kòpì be cére trǒtrǒ, ịsúzú 'bá ngakí ẹ̀zì rǐ ùtù nǐjǐ, ùtù rǐ 'bá zǎá ọ̀m̀vù rǐ agá 'dǎá.

13 "'Bo ọ̀m̀vù 'dìpa ní ùjázú àlu ni ní kìnī, 'Má ùndī, á 'o mi ùnjí kuyé. 'Bá yǐkí 'bá mi be, mí ẹ̀'yǐ rá 'yozú kìnī, ù'dù àlu, má ùfè mi mǔfèngá fífí ẹ̀njǐpì ẹ̀njǐnǐ àlu ni sǐ 'dínì kuyé?

14 Mí ẹ̀'yǐ mívè mǔfèngá, 'í 'de muù 'bẹ̀tí. Á lè mǔfèngá rǐ sée ágó ẹ̀zì ngaápi vùlé rú nǒrì ní gbá má ní sée mí ní rǐ pí.

15 Mǔfèngá mávé rǐ sǐ, ma ící tǎ má ní lée 'oó rǐ 'o ǎnǐ rá. Ngá mí ní ẹ̀sì ùnjí 'bázú tǎ má ní 'oó múké 'bá rǐ pí ní rǐ sǐ rǐ á'dì'?

16 "'Bá adri'bá ùdũmbítá rǐ pí, kòpì ímù adri drǐdrǐ, 'bá adri'bá drǐdrǐ rǐ pí, kòpì ímù adri ùdũmbítá."

Yèsù átá ívé drǎngará ǎ tǎ dǐjǐ

(Mǎrǎkō 10:32-34; Lúkǎ 18:31-34)

17 Yèsù kǎ ríí 'deé muù Yẹ̀rùsǎlémá gá 'dǎá, ǐrì ní ívé 'bá 'í pámvù ùbǐ'bá muđrǐ drǐ ǐrǐ rǐ pí zǐzú gǎrǎ gá, ǐrì ní 'yozú kòpì ní kìnī,

18 "'Bá kǎdō caá Yẹ̀rùsǎlémá gá 'dǎá, atala atala rǐ pí drǐgé rǐ pí 'bá tǎimbí ímbá'bá rǐ pí be, kòpì ímù 'Bá Mvǎ ǎ ùlì 'be rá. Kòpì ímù 'yo, ǎ 'dǐkí ǐrì drǎá 'dǐsǐ rá.

19 Kòpì ímù ǐrì sè 'bá adri'bá Yǎhùdǐ rú ku rǐ pí drǐgé, 'bá adri'bá Yǎhùdǐ rú ku rǐ pí ímù gù ǐrì sǐ gùgù, kòpì ǐrì ùgbá, kòpì ǐrì gbá peṭì alambaku sígè. 'Bo ù'dù na ní gé, ǐrì gō íngá ídri rú drǎngará gálésì rá!"

'Bá rǐ lè dō adriú ǎmbúgú, ǎ 'bá 'i adriú ǎt'í'bá rú.

(Mǎrǎkō 10:35-45)

20 Kúru Zèbèdáyō ùkú ní ní ímùzú Yèsù vùgá ívé anjì ǎgō ǐrǐ* rǐ pí be, ǐrì ní kǔmùcì ùtǐzú vùgá, ǐrì ní Yèsù rǐ zǐzú Yèsù ǎ 'o 'í ní tǎ múké.

21 Yèsù ní ǐrì zǐzú kìnī, "Ngá mí ní lée má 'o mí ní rǐ á'dì?"

Ùkú rǐ ní ùjázú Yèsù ní kìnī, "Mí kǎdō mívè mǎlũngá ruù, lè mí 'bá mávé anjì ǎgō ǐrǐ 'dǐ'bée, àlu rǐ ǎ úrì mívè drǐ ẹ̀ndẹ̀pì gé, ǎzì rǐ ǎ úrì mívè drǐ ǐjǐ gé."

22 Yèsù ní 'yozú kìnī, "Ími nǐkí tǎ zìbe kuyé, ǐmi nyo ící ǎ'yǐ ǐzǎngá nya sù má ní nyaá rǐ tǐnǐ rá?"

Kòpì ní ùjázú kìnī, "'Bá ící rá."

23 Yèsù ní 'yozú kòpì ní kìnī, "Ími ímù ǐzǎngá nya sù má ní nyaá rǐ tǐnǐ, 'bo má ící ǐmi ní vùrǎ sée muzú úrízú má drǐ ẹ̀ndẹ̀pì gé, dōku má drǐ ǐjǐ gé 'dínì ku, má Ẹ̀tẹ̀pì údé vùrǎ rǐ pí 'bá 'í ní ùpèé kuú ǐnógósí gí rǐ pí ní, kòpì ǎ muḱí rí adriú vùrǎ rǐ pí agá."

24 'Bá Yèsù ǎ pámvù ùbǐ'bá muđrǐ rǐ pí kǎ tǎ 'dǐrì yǐjǐ, kòpì ẹ̀ ẹ̀sì ve 'bá ǐrǐ adri'bée ẹ̀drǐpǐjǐ rú 'dǐ'bée ní ùnjí ùnjí.

25 'Bo Yèsù ní ívé 'bá 'í pámvù ùbǐ'bá rǐ pí zǐzú ímùzú 'í vùgá nǒlè, ǐrì ní 'yozú kòpì ní kìnī, "Ími nǐkí rá, 'bǎgú 'bá adri'bá Yǎhùdǐ rú ku rǐ pí vé rǐ pí rǐ ívé ùkpò 'í'da rizú tǎ ẹ̀njǐnǐ 'bázú 'bá adri'bá Yǎhùdǐ rú ku rǐ pí drǐgé, kòpìvé ùgalaku rǐ pí kpá rǐ tǎ ẹ̀njǐ'bá ẹ̀njǐnǐ ní pí ù'bá 'bá adri'bá Yǎhùdǐ rú ku rǐ pí drǐgé.

* 20:20 20:20 Anjì ǎgō ǐrǐ: Anjì ǎgō ǐrǐ 'dǐ'bée ǎ rú, Yòkòbù pí Yùwǎnǐ bée.

²⁶ Īmi āsámvú gé 'dīgē, lē tā rī ā adri sū 'dīri tīnī ku. Īmi āsámvú gé 'dīgē, 'bá rī lē dō adrii 'bá āmbúgú rú, lē ā 'bā 'i adrii ātí'bá ĩmivé ni.

²⁷ 'Bá rī lē dō adrii āmbúgú 'bá rī pi drīgē sī céré, lē ā 'bā 'i adrii túgērī ĩmivé ni.

²⁸ Ma 'Bá Mvá 'i, má ímú adrii 'yozú kīnī, 'bá rī pi ē ímúkí rí má ní ězī ngaá yā 'dīni ku, má ímú ězī ngaá 'bá rī pi ē ĩzā kozú, má adi mávé idri 'bá kárakará pi ē drī jezú ānī."

*Yēsū zī 'bá ĩrī mī be ěsī' 'bá gí ní pi ē mī āngū ndree
(Mārākō 10:46-52; Lúkā 18:35-43)*

²⁹ Yēsū pi ívé 'bá 'i pámvú ūbī'bá rī pi be, kōpi ká ríi fūú mužú Yērīkō agásī, 'bá bītríká 'dekí mužú kōpi ā vūdrī gé sī.

³⁰ 'Bá ĩrī mī be ěsī' 'bá gí ní pi úríkí kuú lētī ā gārā gá. Kōpi ká yī Yēsū ri aga mužú ĩ gārā gá sī, kōpi ní trezú ú'dúkō be uru 'dāá kīnī, "Úpí, Dāwūdī ā Mvá rī, 'i ndre ĩzāngā 'bávé rī fō!"

³¹ 'Bá bītríká rī pi trekí kōpi drīgē kīnī, "Īmi újíkí kírí." 'Bo kōpi gōkí tree ú'dúkō be uru 'dāá kīnī, "Úpí, Dāwūdī ā Mvá rī, 'i ndre ĩzāngā 'bávé rī fō!"

³² Yēsū ní pá tuzú, ĩri ní kōpi zizú kīnī, "'Í lēkí mā 'o ĩmi ní ā'di?"

³³ Kōpi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Úpí, 'bá lēkí mī zī 'bā mī, 'bā ndrekí rī āngū fō."

³⁴ Yēsū ē ěsī ĩsú ĩzāngā kōpi sī, ĩri ní kōpi ē mī úlózú. Koro kōpi ē mī ní 'i zizú āngū ndrezú, kōpi ní 'dezú mužú Yēsū vúgá sī.

21

*Yēsū vé fīngará Yērúsálémā agá rī
(Mārākō 11:1-11; Lúkā 19:28-38; Yūwánī 12:12-19)*

¹ Yēsū pi ívé 'bá 'i pámvú ūbī'bá rī pi be, kōpi ká ríi mužú Yērúsálémā gá 'dāá, drīdrī ni, kōpi cakí kūrú mādāṅá Bētēfágē vé rī gé, ĩrā Ōlívē* vé rī drīgē, kūrú rī ĩnyīṅá Yērúsálémā ā jélé gá. Yēsū ní ívé 'bá 'i pámvú ūbī'bá rī pi pēzú ĩrī,

² ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi muží kūrú mādāṅá ĩmī drīlē gá 'dāri agá, ĩmi ca mužú dōngí ĩsú 'yīkí kuú 'dālē mvōpī be trū, ĩmi ĩtrūkí kōpi ĩjī má vúgá nōó.

³ 'Bá āzi zī dō ĩmi, ngá ĩmi ní ríi 'oó 'dīni rī ā'di, ĩmi 'yokí ĩri ní kīnī, "Úpí lē kōpi nī, 'bá 'dāri ícō dōngí rī pi ĩpē ímúzú rá."

⁴ Tā 'dīri nga 'i 'dīni, tā nēbī ní 'yoó rī ā nga rí 'i fūú tīnī gé bēnī,

⁵ "'Í lū 'bá Sīonā† vé rī pi ní kīnī,

Īmi ndrekí drī ká, ĩmivé 'bāgú ri ímú ĩmi vúgá 'dīi'dī,

ĩri 'bá tā be mādā nī,

ĩri ri ĩnjú ímúzú dōngí sī.' "

⁶ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi 'dukí tā rī ngaá sū Yēsū ní lūú ĩ ní rī tīnī.

⁷ Kōpi ĩjíkí dōngí rī pi mvōpī be ĩrītrō, kōpi ũtrūkí ívé bōngó akoó rūkū rī pi ũ'bāá dōngí rī pi ā úgóró gá, Yēsū úrí bōngó rī drīgē.

* **21:1 21:1** *Ōlívē*: Peṭi ōlívē vé rī ĩri 'a ū'a be, ĩ ícō nya rá, ĩ ĩrívé ū'a zo ūdu rú, Yāhūdī rī pi ri tībī á'dí ūdu rī sī, āzini kōpi ri tō lāmbā agá, áci 'yūzú ānī. † **21:5 21:5** *Sīonā*: Sīonā ri ĩ kpá zī Yērúsálémā. **21:5 21:5** *Zākāriyā* 9:9

8 'Bá kárákará ũtrŭkí ìvè bōngó akoó rŭkŭ rī pi ũ'bāá lètì drĭgè, uruḵo'béé muḵi ìbĭbĭ vāá ũ'bāá muzú lètì rī drĭgè sī.

9 'Bá bĭtrĭká 'de'bá Yēsŭ ē ɛndrɛtĭ gé drĭdrĭ rī pi, 'de'bá ĩri ā vŭdrĭ gé rī pi be, kōpi ní rizú ó'úzú muzú kĭnĭ, "Hōsánā Mvā Dāwŭdĭ vé rī!"

"Tākĭrĭ ā adri 'bá ímŭpi Úpĭ ā rŭ sĭ rĭ[‡] drĭgè!"

"Ē íngúkĭ Múngú urugégé 'bŭ gé rī!"

10 Yēsŭ ka fĭí caá Yērŭsālémā gá 'dāá, sē 'bá kŭrŭ agá rī pi ní cére āyāngará. Kōpi ní zĭzú kĭnĭ, "'Bá 'dĭrĭ ā'di 'i?"

11 'Bá bĭtrĭká rī pi ní újázú kĭnĭ, "Ágó 'dĭrĭ Yēsŭ 'i, ĩri nĕbĭ, íbĭ íngá Nāzērétā gálésĭ, āngŭ Gālĭláyā vé rī agá."

Yēsŭ fĭ Jó Múngú vé rī agá

(Mārākō 11:15-19; Lúkā 19:45-48; Yŭwánĭ 2:13-22)

12 Yēsŭ ní fizú Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá, údró 'bá rĭ'bá ngá je'bá, āzĭnĭ 'bá rĭ'bá ngá ũzĭ'bá rĭ pi cére. Uze mísá 'bá rĭ'bá mŭfĕngā ufu'bá, āzĭnĭ āmámŭ ũzĭ'bá rĭ pi vé rī cére u'deé ũĭ rŭ vŭgá.

13 Yēsŭ ní 'yozú kōpi ní kĭnĭ, "Múngú 'yo ívè búkŭ agá kĭnĭ, 'Jó mávé rī ĩ zĭ jó rizú ma zĭzú ní, 'bo ĩmĭ újákĭ jó rī ícá vŭrā ũgŭ'bá rĭ pi ní rizú adrizú nĭ."

14 'Bá mĭ be ɛšĭ'bá gĭ rĭ pi, 'bá pá be ábá'bá gĭ rĭ pi be, kōpi ní ímŭzú Yēsŭ vŭgá Jó Múngú vé rī ā bóró gá nōó, ĩri ní kōpi ídrĭzú.

15 'Bo atala atala rĭ pi drĭgè rĭ pi 'bá tájmbĭ ímbá'bá rĭ pi be, kōpi ká tā āyāzú āyāyā Yēsŭ ní 'oó 'dĭrĭ ndreé, āzĭnĭ kōpi ká yĭí anjĭnā rĭ pi rĭ útré Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá, "Hōsánā Mvā Dāwŭdĭ vé rĭ," tā Yēsŭ ní 'oó 'dĭrĭ sĭ, sē kōpi ā 'a ve ũnjĭ ũnjĭ.

16 Kōpi ní Yēsŭ rĭ zĭzú kĭnĭ, "'Í yĭ nyo tā anjĭnā rĭ pi ní rĭí átá 'dĭrĭ rá?"

Yēsŭ ní újázú kōpi ní kĭnĭ, "Ē, ĩmĭ lākĭ Búkŭ Múngú vé rī agá 'yozú kĭnĭ, " 'Anjĭnā ambugu rĭ pi nyĭrĭnā rĭ pi be ímŭ úngó āyĭkō vé ní ngo 'dĭnĭ' kuyé?"

17 Kúru Yēsŭ ní kōpi kuzú, ĩri ní ngazú muzú kŭrŭ Bĕtĕnĭyā vé rī gé, adri 'dālĕ ĩnĭ be rā.

Yēsŭ trĭ pɛtĭ ĩ ní zĭí fĭgĭ rĭ

(Mārākō 11:12-14, 20-24)

18 Kā muŭ adrii ũ'bŭtĭ, Yēsŭ ní 'i újázú gōzŭ kŭrŭ Yērŭsālémā vé rī agá 'dāá, ɛbĭrĭ fŭ ĩri káyĭ.

19 Yēsŭ ká rĭí 'deé muzú lètì gé sĭ, ĩri ní pɛtĭ ĩ ní zĭí fĭgĭ rĭ ndrezú, ĩri ní 'i útrúzú ĩnyĭnānā pɛtĭ rĭ ā gārā gá 'dāá, ĩsŭ pɛtĭ rĭ 'a ālunānĭ kuyé, 'yéná bí ní amu kú nĭ. ĩri ní 'yozú pɛtĭ rĭ ní kĭnĭ, "Mĭ gō 'aá đĭí ālunānĭ ku!" Koro pɛtĭ rĭ ní 'wĭzú.

20 'Bá Yēsŭ ā pámvú ũbĭ'bá rĭ pi ká pɛtĭ rĭ ndreé, sē kōpi ní āyāngará. Kōpi ní zĭzú kĭnĭ, "Pɛtĭ nōrĭ 'wi mbĕlĕnā ngōnĭ ngōnĭ?"

21 Yēsŭ ní 'yozú kōpi ní kĭnĭ, "Ádarú á 'yo ĩmĭ ní 'dĭnĭ, ĩmĭ dō ɛ'yĭngará be, āzĭnĭ ĩmĭvé yĭkĭ awa dō 'i ĩrĭ kuyé, ĩmĭ ícá tā má ní 'oó pɛtĭ 'dĭrĭ ā rŭ'bá

‡ 21:9 21:9 'Bá ímŭpi Úpĭ ā rŭ sĭ rĭ: 'Bá 'dĭrĭ Yēsŭ 'i. 21:9 21:9 Sāwŭmā 118:26 21:13 21:13 Īsáyā 56:7 21:13 21:13 Yērĕmĭyā 7:11 21:16 21:16 Sāwŭmā 8:2

gá rĩ 'o rá, ĩmi ícò tá ụrụkọ'béé 'o rá. ĩmi dō ẹ'yīngára be, ĩmi ícò 'yo írā 'dĩri ní, "Í nǐ mi ngaá muỳ 'deé yī tafu rĩ agá 'dāá,' ĩri ícò 'i nga rá.

22 ĩmi dō ẹ'yīngára be, ngá ĩmi ní zị Múngú vúgá rĩ, ĩmi ícò ịsụ rá."

Yáhúđĩ rĩ pi zíkí ùkpō Yésù ní ẹzị ngazú rĩ vé tã

(Mārākō 11:27-33; Lúkā 20:1-8)

23 Yésù ká fíi muzú Jó Múngú vé rĩ ā bóro gá 'dāá, ká í'dó 'bá rĩ pi ímbá, atala atala rĩ pi drīgé rĩ pi, drīkoma rĩ pi be, kọpi ní ímúzú Yésù vúgá nǒ, kọpi ní ĩri zịzú kīnī, "Mí ịsụ ùkpō mí ní rizú tá 'dĩ'béé 'ozú rĩ ā'di vúgá? Ā'di sē mí ní ùkpō rizú tá 'dĩ'béé 'ozú rĩ nĩ?"

24 Yésù ní újázú kọpi ní kīnī, "Á lē ĩmi zị tã ālu sī, ĩmi újákí dō má ní gí, ma ícò ĩmi ní ùkpō má ní rizú tá 'dĩ'béé 'ozú rĩ lū rá.

25 Ùkpō Yūwání ní bātízímū sēzú rĩ íbí íngá 'bū gélésí, dōku íbí íngá 'bá áda vúgá?"

Kọpi ní rizú tá 'dĩri átázú ĩ āsámuvú gé sī kīnī, "'Bá 'yokí dō, 'Ùkpō 'dĩri íngá 'bū gélésí,' ĩri 'bá zị, 'Ĩmi ẹ'yīkí dí ĩri kuyé ā sī?"

26 'Bo 'bá 'yokí dō, 'Ùkpō 'dĩri íngá 'bá áda vúgálésí,' 'bá rĩ pi íngá 'bá drīgé ùnjí ùnjí, ā'diātāsīyā 'bá 'dĩ'béé ụsūkí kīnī, Yūwání ri nǐbī."

27 Kúru kọpi ní újázú Yésù ní kīnī, "'Bá nǐkí kuyé."

Kúru Yésù ní újázú kọpi ní kīnī, "Má ícò ùkpō má ní tã 'ozú rĩ lūú ĩmi ní ku."

Nāpí anjī āgō ịrị rĩ pi vé rĩ

28 Yésù ní 'yozú kīnī, "Á lē ĩmi ní ú'dógú'dógú ānji āgō ịrị pi vé ni ùlūú, ĩmi kúru tá ĩmi ní ụsūú rĩ lū má ní. Ágō āzi anjī āgō be ịrị, ágō ri 'de muỳ ívé mvá káyú rĩ vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, 'Má mvá rĩ, āndrú sī lē mí mu ẹzị ngaá ómvú agá.'

29 "Mvá rĩ ní újázú ẹtẹpị ní kīnī, 'Á mu ku!' 'Bo gō 'i úmĩ újá, 'deé muỳ rá.

30 "Ẹtẹpị gō 'deé muỳ ívé mvá āzi rĩ vúgá, 'yo kpá ĩri ní tã rĩ sụ ĩri ní 'yoó mvá káyú rĩ ní rĩ tịnị. Mvá rĩ újá ẹtẹpị ní kīnī, 'Bábá, ma mu rá,' 'bo mu kuyé."

31 Yésù ní kọpi zịzú kīnī, "Anjī ịrị 'dĩ'béé āsámuvú gé, mvá ẹtẹpị vé tá 'duúpi ngaápi rá rĩ, ĩri mvá ngōri?"

Kọpi ní újázú kīnī, "Mvá káyú rĩ."

Yésù ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'díní, 'bá mūfēngā umbe jezú rĩ u'du'bá rĩ pi ụrụkọ, ùkú ụrụkọ ọwụ rú ri'bá ĩ rụ'bá ụzị'bá rĩ pi be, kọpi fi mālūngā Múngú vé rĩ agá 'dāá ĩmi sī drīdrī.

32 Yūwání ímụ ĩmi ní lẹtị pịrị Múngú vé rĩ ùlūú, 'bo ĩmi ẹ'yīkí ĩri kuyé, 'bá mūfēngā umbe jezú rĩ u'du'bá rĩ pi, āzini ùkú ọwụ rú ri'bá ĩ rụ'bá ụzị'bá rĩ pi ẹ'yīkí ĩri rá. ĩmi ndrekí drī ká, 'bá mūfēngā u'du'bá rĩ pi, āzini ùkú ọwụ rú ĩ rụ'bá ụzị'bá rĩ pi újákí ẹsị ụ'dúkkọ ĩri ní ùlūú rĩ sī rá, 'bo ĩmi újákí ẹsị ĩri ẹ'yīzú kuyé."

Nāpí āgō ómvú 'ā'bá rĩ pi vé rĩ

(Mārākō 12:1-12; Lúkā 20:9-19)

33 Yēsū ní 'yozú atala atala rī pi drīgē rī pi ní, āzini Fārúsī rī pi ní kīnī, “Nāpí āzi 'dī, ĩmi yīkí drī ká, ágó āzi 'ā ómvú, sa peṭi vīnyō vé rī pi^S ómvú rī agá, sī ābi ómvú rī ā gārā gá sī kūrū, ga 'bú rizú ũ'a rī zozú vīnyō rú. Sī lágáraka uru 'dāá rizú ómvú rī ũtēzú ānī. Kúru ĩri ní 'bá 'bāzú rizú ēzī ngazú ívé ómvú rī agá, ĩri ní 'dezú mužú āngū āzi gé.

34 Lókí ĩ ní vīnyō ā ũ'a ĩkūnāzú rī ká ícó, ĩri ní ívé ātí'ba rī pi pēzú mužú ívé vīnyō ā vúgú ĩ ní ĩkūnāā rī ĩjzú.

35 “‘Bá ēzī nga'ba rī pi ní ĩrivé ātí'ba ālu ni ružú fužú, kōpi 'dīkí ālu ni drāá rá, kōpi úvīkí āzi rī ĩrā sī.

36 Kúru ómvú 'dīpa ní ívé ātí'ba uruko'bee pēzú mužú kárakarā kōpi vúgá 'dāá, kālāfe ní aga ĩri ní pēe drīdrī 'dā'bee rá. 'Bo 'bá ēzī nga'ba rī pi 'okí ātí'ba rī pi ũnjí, sū ĩ ní drīdrī 'dā'bee 'oó ũnjí rī tīnjí.

37 Ūdū ni gé, pē ívé mvá mužú kōpi vúgá 'dāá, ũsū 'í eší agá 'dālē kīnī, 'Kōpi ícó mávé mvá ĩnjí rá.'

38 “‘Bo 'bá ēzī nga'ba rī pi ká ágó rī vé mvá ágó rī ndree, kōpi ní átázú ĩ āsámvú gé sī kīnī, 'Mvá 'dīri ímú úrí eṭepi vé ā'bú tī gé nī. Lē 'bá 'dīkí ĩri rá, 'bá úríkí rí ā'bú rī tī gé nī.'

39 Kōpi ní mvá rī ružú, kōpi sekí ĩri mužú ómvú rī agásí āmvé, kōpi 'dīkí ĩri drāá rá.”

40 Yēsū ní kōpi zizú kīnī, “Kúru ómvú 'dīpa kādō ícá, ĩri tā ngóni ni 'o 'bá ēzī nga'ba rī pi ní?”

41 Atala atala rī pi drīgē rī pi, Fārúsī rī pi be, kōpi ní 'yozú kīnī, “Ágó rī ícó 'bá eší be ũnjí 'dī'bee ú'dí ũdrā céré 'dīisí rá. Kúru ĩri ímú 'bá uruko'bee 'bá ēzī nga ívé ómvú vīnyō vé rī agá, ĩkūnákí dō vīnyō rī gí, kōpi ā sēkí rí ívé rī ā vúgú.”

42 Yēsū ní kōpi zizú kīnī, “Īmi lākí tā ĩ ní sīi Búkū Múngú vé rī agá rī kuyé? Kīnī,

“ ‘Írā ándúru 'bá jó sī'ba rī pi ní gāá sī rī,
újá nóni 'i ícá írā sēepi jó rī ní pá tuzú ānī ũkpó ũkpó ni.

Úpí 'o tā 'dīri nī,
sē 'bá ní āyāngará.'

43 “Kúru á 'yoó ĩmi ní 'dīni, mālūngā Múngú vé rī ĩ ímú 'du ĩmi drīgē sī rá, ĩ ímú sē 'bá ĩrivé tā 'du'ba nga'ba rī pi ní.

44 'Bá āzi 'í'dé dō írā 'dīri drīgē, ĩri nō rá. Írā rī 'í'dé dō 'bá rī drīgē, ĩri 'bá rī ĩnjí drā vūgá 'dāá.”

45 Atala atala rī pi drīgē rī pi, Fārúsī rī pi be, kōpi ká nāpí Yēsū ní ũlūú 'dīri yī, kōpi nīkí áamá rá 'yozú kīnī, Yēsū rí átá ívé tā sī.

46 Kōpi lēkí kōdō Yēsū rí ružú, 'bo kōpi 'okí ũrī sī, ā'diātāsīyā kōpi nīkí áamá rá 'yozú kīnī, 'bá bītríká rī pi kīnī, Yēsū rí nēbī.

^S 21:33 21:33 Peṭi vīnyō vé rī: Yāhūdī rī pi 'dukí peṭi vīnyō vé rī ā tā 'bāā tā āmbúgú rú, kōpi rí ũ'a ní zozú vīnyō sū rí. Múngú ipē 'bá ĩsērélē vé rī pi adrii 'bá ívé ní, kōpi ā adriki rí sū peṭi vīnyō vé Múngú ní saá 'aápi ũ'a be rī tīnjí. Nāpi peṭi vīnyō vé 'dīri, sē 'bá tājmbj ímbá'ba rī pi atala atala rī pi drīgē rī pi be nīkí áamá rá 'yozú kīnī Yēsū rí ívé tā átá. 'Í lā Sāwūmā 80:8-16; Ísáyá 5:1-7; Yērēmíyá 2:21; Mātáyo 21:33-46; Mārākō 12:1-12; Lúká 20:9-19. **21:42 21:42** Sāwūmā 118:22-23

22

Ūmŭ ǒmúrúgó jezú rī
(Lúkã 14:15-24)

1 Yēsŭ ní gōzú átázú atala atala rī pi drīgé rī pi ní, āzini Fārúšī rī pi ní nāpī sī dīi kīnī,

2 “Mālūngā 'bŭ vé rī adri sŭ 'bāgú ūmŭ 'bāāpi 'í mvǒpi ní ūkú jezú rī tīnī.

3 'Bāgú rī pē ívé ātī'bán rī pi muŭ 'bá 'í ní zīi ímŭ ūmŭ gé nōó rī pi zīi, 'bo 'bá rī pi ímŭkí ūmŭ rī gé nōó kuyé.

4 “Kúru ĩri ní ívé ātī'bán uruŭo pēzú muŭzú, ĩri ní 'yozú kǒpi ní kīnī, 'Īmi muŭkí lūū 'bá ĩ ní zīi gí rī pi ní kīnī, má ūlī tī rŭ'bán be mŭnyāmŭnyā ni pi, má ā'di ínyá rī kú ĩnǒgósī gí, ngá ārēvú céré anigé. Lē 'bá ĩ ní zīi gí rī pi ē ímŭkí ūmŭ ūkú jezú rī gé nōó!

5 “'Bo 'bá ĩ ní muŭ zīi rī pi gākí ímŭgá ūmŭ rī gé sī, 'bá rī pi uruŭo muŭkí ēzī ngáá ívé ǒmvŭ agá, uruŭo ni pi muŭkí ívé ngá ūzīngará gá.

6 'Bá rī pi uruŭo uruŭkí 'bāgú rī vé ātī'bán rī pi, ūgbākí kǒpi, ú'dīkí kǒpi ūdrāá rá.

7 'Bāgú rī ā 'a vé ūnjī ūnjī. ĩri ní ívé āngáráwá rī pi pēzú muŭzú 'bá ívé ātī'bán rī pi ú'dī'bán rī pi ú'dīzú drázú 'dīisī rá, āngáráwá rī pi zākí kǒpivé kŭrŭ véé ācī sī.

8 “Kúru 'bāgú rī ní 'yozú ívé ātī'bán rī pi ní kīnī, 'Ūmŭ ūkú jezú rī má útú tā ni deŭ gí, 'bo 'bá má ní zīi rī pi ūnjī, ícókí kǒpi zīi ímŭ ūmŭ rī gé ku.

9 Īmi muŭkí létī kŭrŭ agásī rī pi gé sī, ĩmi zīkí 'bá ĩmi ní ĩsŭ rī pi ārēvú céré, kǒpi ē ímŭkí ūmŭ ūkú jezú rī gé nōó.'

10 Kúru ātī'bán rī pi ní 'dezu muŭzú létī kŭrŭ agá rī pi agásī, kǒpi zīkí 'bá tā 'o'bá pŭrī rī pi, 'bá tā 'o'bá ūnjī rī pi be ímŭ ūmŭ rī gé nōó, jó ĩ ní ūmŭ 'bázú rī agá dāá, ūmŭ rī pi gakí tré.

11 “'Bāgú rī kã ímŭ ūmŭ rī pi ndree, ĩsŭ ágó āzi ūmŭ rī pi āsámvŭ gé 'dāá su bǒngó ūmŭ vé rī kuyé.

12 'Bāgú rī ní ágó rī zizú kīnī, 'Ūndīgó, 'í su bǒngó ūmŭ vé rī kuyé, mí ímŭ nǒgó ngóni ngóni?' Ágó rī újī kīri.

13 “'Bāgú rī ní 'yozú ívé ātī'bán rī pi ní kīnī, 'Īmi úmbékí ágó rī ē drī pi pá ni be, ĩ 'bekí ĩri āmvé āngŭ nīpi cīcī rī agá 'dāá, ā mu rī ngoó, āzini sīkányá cīi 'dālé.'

14 “'Ā'diātāsīyā zīkí 'bá rī pi kárakará, 'bo ĩ ní ūpēē rī pi kīnīkīnīyá.”

Mŭfēngā umbe jezú rī vé ūfēngará 'bāgú āmbúgu rī ní rī
(Márakō 12:13-17; Lúkã 20:20-26)

15 Kúru Fārúšī rī pi ní fŭzú muŭzú āmvé, kǒpi lēkí létī ndāá Yēsŭ rī ū'bīzú, ā 'yo rī tā ūnjī bēnī.

16 Fārúšī rī pi ní ívé 'bá ĩ pámvŭ ūbī'bán rī pi pēzú muŭzú Ērōdē vé 'bá ĩri ētī'bán rī pi be Yēsŭ vŭgá 'dāá. 'Bá ĩ ní pēē 'dī'bée ní 'yozú Yēsŭ ní kīnī, “'Ímbápi, 'bá nīkí rá 'yozú kīnī, mi 'bá tā 'oópi pŭrī ni, mi ri tā áda Múngú vé rī ímbá. Mí ri 'bá rī pi ǒ'dŭ céré trǒtrǒ ĩnjīngará be, ā'diātāsīyā mí ūpē 'bá ku.

17 'Í lū 'bá ní, mívé yǐkǐ íngóni? Īri múké 'bá ní mǔfēngā umbe jezú rǐ ũfēzú 'bāgú āmbúgú Rómā vé rǐ ní,* dōku 'bá ũfēkǐ ku?"

18 'Bo Yēsū nǐ tā ũnjǐ kōpi ē ēšǐ agá 'dālē rǐ rá, Īri ní 'yozú kōpi ní kǐnǐ, "Īmi 'bá ĩ 'bā'bée kú tā be pǐrǐ 'dǐ'bée, ngá ĩmi ní lēzú ma ũ'bǐzú rǐ ā'di?"

19 Īmi i'dakǐ má ní mǔfēngā fǐfǐ ēnjǐpǐ ēnjǐēnjǐ ĩ ní ũfēé 'bāgú rǐ ní umbe jezú ānǐ rǐ." Kōpi ní mǔfēngā fǐfǐ ēnjǐpǐ ēnjǐēnjǐ rǐ i'dúzú sēzú Yēsū drǐgé,

20 Yēsū ní kōpi zǐzú kǐnǐ, "Īndrǐlǐkǐ ĩ ní údé, āzini rú ĩ ní sǐi mǔfēngā fǐfǐ rǐ ā rǐ'bá gá 'dǐri ā'di vé ni?"

21 Kōpi ní újázú Yēsū ní kǐnǐ, "Īndrǐlǐkǐ rǐ, āzini rú rǐ, 'bāgú āmbúgú Rómā vé rǐ vé ni."

Yēsū ní 'yozú kōpi ní kǐnǐ, "Ngá rǐ dō 'bāgú Rómā vé rǐ vé ni, ĩmi sēkǐ 'bāgú Rómā vé rǐ ní, ngá rǐ dō Múngú vé ni, ĩmi sēkǐ Múngú ní."

22 'Bá 'dǐ'bée ká tā 'dǐri yǐ, sē kōpi ní āyāngará. Kúru kōpi ní ngazú muzú, kōpi kukǐ Yēsū ri kuú ọ'dúkúlēgúsǐ.

*'Bá ũdrā'bá gǐ rǐ pi gō íngá idri rú rá
(Mārākō 12:18-27; Lúkā 20:27-40)*

23 Ū'dú 'dǎri gé, Sádókē 'yo'bá kǐnǐ 'bá rǐ drā dō gǐ, ícō íngá gōó idri rú ku rǐ pi ní ímúzú Yēsū vúgá nōó, kōpi ní Yēsū ri zǐzú kǐnǐ,

24 "Īmbápi, tāǐmbǐ Mósē vé rǐ kǐnǐ, 'bá ágó drā dō mvá ākó, édrǐpǐ ri ícō ọwúzǐ rǐ é'yǐ rá, kōpi tǐkǐ dō anjǐ, anjiná 'dǐ'bée adri édrǐpǐ drāápi gǐ rǐ vé ni.

25 Anjǐ āgō ézǐrǐ, kōpi céré édrǐpǐ rú, Mvá ágó kāyú rǐ ní ũkú jezú, drā úyé, kōpi tǐkǐ mvá ũkú rǐ be kuyé, édrǐpǐ 'deépi vú ni gé sǐ rǐ ní ũkú rǐ é'yǐzú.

26 Édrǐpǐ 'dǐri drā kpá rá, kōpi tǐkǐ mvá ũkú rǐ be kuyé. Édrǐpǐ 'deépi 'dǐri vúgá sǐ rǐ gō kpá ũkú rǐ é'yǐ, anjǐ édrǐpǐ rú ézǐrǐ 'dǐ'bée céré rikǐ ũkú ālu 'dǐri jeé, kōpi ũdrākǐ céré, tǐkǐ mvá ũkú 'dǐri be kuyé.

27 Ūdú ni gé, ũkú rǐ ní kpá drázú.

28 Anjǐ āgō ézǐrǐ 'dǐ'bée céré rikǐ ũkú ālu 'dǐri jeé pírǐ, kádō caá ũ'dú 'bá ũdrā'bá gǐ rǐ pi ní íngázú gōzú idri rú rǐ gé, ũkú 'dǐri pǐrǐ ni úmvúlésǐ adri ā'di vé ni?"

29 Yēsū ní újázú kōpi ní kǐnǐ, "Tā ĩmi ní zǐjǐ 'dǐri adri pǐrǐ ku, tā Búkú Múngú vé rǐ agá rǐ fi ĩmi drǐgé kuyé, dōku ĩmi nǐkǐ ũkpō Múngú vé rǐ kuyé.

30 'Bá ũdrā'bá gǐ rǐ pi kádō gōó íngá idri rú, āgō rǐ pi jekǐ ũkú ku, ũkú rǐ pi jekǐ āgō ku. Kōpi mu adri 'bǔ gé 'dāá sǐ mǎlǎyíkā rǐ pi tǐnǐ.

31 'Bo ĩmi lākǐ tā Múngú ní 'yoó kǐnǐ, 'bá ũdrā'bá gǐ rǐ pi gō íngá idri rú rá rǐ kuyé?"

32 Múngú kǐnǐ, 'Ma Múngú Ābūrāmā vé rǐ, Múngú Īsákā vé rǐ, āzini Múngú Yōkóbū vé rǐ, Múngú adri 'bá ũdrā'bá gǐ rǐ pi vé ni ku, Īri Múngú 'bá adri'bá idri rú rǐ pi vé ni."†

33 'Bá bǐtrǐkǎ rǐ pi ká tā Yēsū ní ímbá 'dǐri yǐ, sē kōpi ní āyāngará.

* 22:17 22:17 'Bāgú āmbúgú Rómā vé rǐ: Īri 'bāgú āmbúgú 'bāgú āngū āndǐāndǐ rǐ pi agá rǐ pi drǐgé, āngū Yūdáyā vé rǐ drǐgé, āngū Gálláyā vé rǐ drǐgé, āzini āngū Yāhúdǐ rǐ pi vé rǐ drǐgé. 'Bá Rómā vé rǐ pi ívé 'bāgú āmbúgú rǐ zǐ ívé tǐ sǐ Kāyísará. 22:32 22:32 Wǔngará 3:6 † 22:32 22:32 Ma Múngú Ābūrāmā vé rǐ, Īsákā vé rǐ, āzini Yōkóbū vé rǐ: Ābūrāmā pi Īsákā be, Yōkóbū sǐ, kōpi ā ũdrākǐ dō gǐ drāásiyā, Múngú mǐ gé 'dālē kōpi idri rú, ā'diātāsīyā úmvúlésǐ kōpi gō íngá idri rú ũzi.

Tāímbị tã be agaápi rá rĩ

(Mārākō 12:28-34; Lúkã 10:25-28)

³⁴ Fārúšĩ rĩ pi kã yĩ kĩnĩ, tã Yēsũ ní újã rĩ sē Sādókē rĩ pi újĩkĩ kĩri, Fārúšĩ rĩ pi gōkĩ ĩ úmú trũ vũrã ãlu gé.

³⁵ Ágō āzi ãlu kōpi āsámvú gé riipi tãímbị ímbápi rĩ ní Yēsũ ri ũ'bíjú, ĩri zizũ kĩnĩ,

³⁶ “Ímbápi, tãímbị Mósē vé rĩ agá, tãímbị agaápi rá rĩ, ĩri íngōri?”

³⁷ Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, “ ‘Lē mĩ lē Úpí Múngú mívé rĩ ešĩ be céré, índrĩ mívé rĩ be céré, yĩkĩ mívé rĩ be céré.’ ”

³⁸ Tãímbị agaápi rá rĩ ĩri 'dĩ, ĩri tãímbị drĩdrĩ rĩ.

³⁹ Tãímbị ĩrĩ rĩ kpá tã be āmbúgú, ‘Lē mĩ lē 'bá mĩ gārã gá rĩ sũ mĩ ní mĩ rú' 'bá lēé rĩ tĩnĩ.’

⁴⁰ Tãímbị ambugu ĩrĩ 'dĩ' bée, 'bá rĩ 'du dō tã ni ngáá rá, ĩnjĩ tãímbị Mósē vé rĩ rá, āzini ĩnjĩ tã nēbĩ rĩ pi ní ímbá rĩ rá.”

Kúrísítō ri ā'di ā Mvã?

(Mārākō 12:35-37; Lúkã 20:41-44)

⁴¹ Fārúšĩ rĩ pi kã ĩ úmú trũ ãlu, Yēsũ ní kōpi zizũ kĩnĩ,

⁴² “Ími ní ũsũzũ rĩ gé, Kúrísítō rĩ ā'di 'i? ĩri ā'di ā mvã?”

Kōpi ní újázú kĩnĩ, “ĩri Dãwũdĩ ā mvã.”

⁴³ Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, “Índrĩ Uletere rĩ kĩnĩ Dãwũdĩ ā zĩ Kúrísítō ri Úpí āsĩ? Dãwũdĩ kĩnĩ,

⁴⁴ “ ‘Úpí 'yo mávé Úpí ní kĩnĩ,

“Mĩ úrĩ mã drĩ ẽndépi gé, §

cĩmgbá má ní mívé ari'ba rĩ pi 'bãzú

mĩ pálé gá rĩ gé.” ’

⁴⁵ Dãwũdĩ zĩ dō ĩri ‘Úpí 'i píri,’ ĩri ícõ adri Dãwũdĩ ā mvã íngóni?”

⁴⁶ 'Bá āzi ícõpi tã ĩri ní zĩ 'dĩri újãpi ni 'dãáyo. Í'dózú lókĩ 'dãri gé, 'bá āzi gō ĩri zĩ dĩĩ kuyé.

23

Yēsũ kĩnĩ lē 'bá rĩ pi ā adrikĩ mĩ be kowũ Fārúšĩ rĩ pi vé tã sĩ āzini 'bã tãímbị Mósē vé rĩ ímbá' 'bã rĩ pi vé tã sĩ

(Mārākō 12:38-40; Lúkã 11:37-52; 20:45-47)

¹ Yēsũ ní 'yozú 'bã bĩtrĩká rĩ pi ní, āzini 'bã 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bã rĩ pi ní kĩnĩ,

² “'Bã tãímbị ímbá' 'bã rĩ pi Fārúšĩ rĩ pi be, kōpi ũkpõ be tãímbị Mósē vé rĩ ímbázú.

³ Kúru tã kōpi ní lúũ ĩmi ní rĩ, ĩmi 'dukĩ ngáanga. 'Bo lē ĩmi 'okĩ tã sũ kōpi ní 'oó rĩ tĩnĩ ku, ā'diātãsiyã tã kōpi ní ímbá rĩ, kōpi 'dukĩ ngáá ku.

⁴ Kōpi ri 'bã rĩ pi mĩ tãímbị ũkpõ ũkpõ ni pi 'du nga, sũ ĩ ní ogu 'bãá kōpi drĩgé rĩ tĩnĩ, 'bo kōpi lēkĩ 'bã rĩ pi ē izã koó ogu 'dĩri ó'dúzú kōpi drĩgé sĩ vũgá ku.

22:37 22:37 Dětōrōnómē 6:5 **22:39 22:39** Lěvĩtĩkã 19:18 † **22:44 22:44** Úpí 'yo mávé Úpí ní:

Tã 'dĩri vé íffĩ, Úpí Múngú zĩ Yēsũ Kúrísítō ri Úpí. § **22:44 22:44** Drĩ ẽndépi gé: 'Bã úrĩri drĩ ẽndépi gé rĩ, ĩri ũkpõ be, ĩri ĩnjĩnjĩ. **22:44 22:44** Sãwũmã 110:1

5 “Tā ārēvú céré kôpi ní rií 'oó rī, kôpi ri 'o, 'bá rī pi ā ndrekí rí 'yozú kíni, ī 'bá múké. Kôpi údéki sōndúkū* ambugu ambugu ni pi, kôpi sīki vérēšī Búkū Múngú vé rī agá rī pi 'bāá sōndúkū rī pi agá, kôpi ū'yīki ī endrētī gé sī, āzini kôpi ū'yīki ī drīgē sī, 'bá rī pi ā ndrekí rí, āzini kôpi úsúki bōngó, ū'yīki bōngó bāá† ācoco ni pi bōngó rī pi tī gé sī, 'bá rī pi ā ndrekí ī 'yozú kíni, ī 'bá múké.

6 Kôpi kádō rií úri ūmū nyangará gá, āzini Jó Múngú ri Zizú rī pi agá, kôpi lēki úri lúpá ī ní āngū ĩnjzú ĩnjnjī rī pi drīgē.

7 Kôpi kádō rií adrii jōkōñī agá, 'bá rī pi kádō kôpi eziī, kôpi lēki 'bá rī pi ē ĩnjīki ī ĩnjnjī, lē 'bá rī pi ā zīki ī 'ímbápi.'

8 “Bo lē ĩmi ā'yīki 'bá āzi ā zī mi ímbápi 'dīni ku, 'bá riipi ĩmi ímbápi rī 'yéná ālu, ĩmi céré édrīpiī, āzini ómvúpiī.

9 Vū drīgē nōgó, lē ĩmi zīki 'bá āzi 'yozú kíni, ĩri ĩmi étēpi 'dīni ku. Ā'diātāsīyā ĩmivé Étēpi ĩri 'yéná ālu 'bū gé 'dāá'dā.

10 Lē ĩmi íngúki ĩmi 'yozú kíni ĩmi 'bá āngū ímbá'bá ni pi 'dīni ku, 'bá āngū ímbápi rī 'yéná Kúrísitō ī.

11 'Bá rī lē dō adrii 'bá āmbúgú rú, lē ā 'bā 'i adrii ātí'bá rú.

12 'Bá riipi 'i íngúpi kíni 'i 'bá āmbúgú rī, ĩrivé āmbúgú ri ísī ícá ku māđāñáñá, 'bá 'i 'bāapi kú tā be māđá rī, ī rī íngúngū.

13 “Īmi 'bá ri' 'bá tāĩmbí ímbá'bá 'dī'bée, āzini ĩmi Fārūsī 'dī'bée, ĩmi 'bāki ĩmi kú 'bá tā 'o'bá piī ni pi rú, úmvúlesī ĩzāngā rī ímú adri ĩmivé ni! ĩmi ōzūki 'bá rī pi ní létī fizú āni mālūngā 'bū vé rī gé rī gī, 'bo ĩmi ícókí fií 'dāá ku.

14 Īmi 'bá ri' 'bá tāĩmbí ímbá'bá 'dī'bée, ĩmi Fārūsī 'dī'bée, āzini ĩmi 'bá ĩmi 'bā'bée kú 'bá tā 'o'bá piī ni pi rú 'dī'bée, ĩzāngā rī adri ĩmivé ni. ĩmi ri oʷuzī rī pi ē mī ū'bā rizú kôpivé ngá jó āsámvú gé rī pi u'duzú kôpi drīgē sī. ĩmi ri Múngú ri zī sá be āco, 'bá rī pi ā ndrekí rí ĩmi, 'bo Múngú ri ímú ĩmi ĩrīñā ūnjī ūnjī.‡

15 “Īmi 'bá ri' 'bá tāĩmbí ímbá'bá 'dī'bée, āzini ĩmi Fārūsī 'dī'bée, ĩmi 'bāki ĩmi kú 'bá tā 'o'bá piī ni pi rú, úmvúlesī ĩzāngā rī ímú adri ĩmivé ni! ĩmi ri éçī vū drīgē sī, āzini ĩmi ri yīī bālālā rī pi zo, ĩmi lēki kōdō 'bá āzi ā újā éšī, 'bá āzi újā té dō éšī rá, ĩmi sē ĩri ímú fi ācī vezú āni ūđū ākó rī agá, ĩzāngā ĩri ní nyaá rī ĩri ímú ĩmivé rī ndē rá.

16 “Īmi drīkoma adri' 'bá mī ākó 'dī'bée, ĩzāngā rī ímú adri ĩmivé ni. ĩmi kíni, “Bá rī sō dō ūyō Jó Múngú vé rī ā rú sī, ūyō ĩri ní sōó 'dīri ézī ākó, 'bo 'bá rī sō dō ūyō dábū ī ní 'bāá Jó Múngú vé rī agá rī ā rú sī, ā 'dū ūyō rī vé tā ngaá.'

17 Īmi drīkoma mī ākó adri' 'bá azakaza rú 'dī'bée, ngá 'dīgē tā be ndēpi rá rī ā'di, ĩri dábū rī, dōku ĩri Jó Múngú vé ī ní dábū rī 'bāá 'a ni gé kú Múngú ní rī?

18 Īmi 'yokí kpá kíni, “Bá rī sō dō ūyō vūrā rōbōñō zāzú rī ā rú sī, ūyō ĩri ní sōó 'dīri ézī ākó, 'bo 'bá rī sō dō ūyō fēfē ī ní sée 'bāá vūrā rōbōñō zāzú rī drīgē rī ā rú sī, ā 'dū ūyō rī vé tā ngaá.'

* 23:5 23:5 Sōndúkū: Yāhūdī rī pi ri tāĩmbí rī pi ā ūrūko sī, kôpi 'bā sōndúkū agá, kôpi ri ū'yī ī endrētī gé, āzini ī drīgē tāĩmbí Múngú vé rī ígázú āni. † 23:5 23:5 Bōngó bāá: Yāhūdī rī pi ri bōngó bāá ū'yī ivé bōngó tī gé sī. † 23:14 23:14 Kālāfe 15:37-41. ‡ 23:14 23:14 Átāngá vérēšī 14 agá 'dīri, búkū Mátáyo vé ī ní sīí Gīrīkī tī sī drīdrī rī agá 'dāáyo, 'bo gōkí sīí búkū Mátáyo vé vúlē rī agá rá.

19 Īmi drīkoma adri' bá mī ākō 'dī' bée, ngá 'dīgē tā be ndēepi rá rī ā'di? Īri fēfē ī ní sēé rī pi, dōku vūrā rōbōṅṅō zāzū ī ní fēfē 'bāá drī ni gé Múngú ní rī?

20 'Bá rī sō dō ūyō vūrā rōbōṅṅō zāzū rī ā rú sī, sō ūyō rī vūrā rōbōṅṅō zāzū rī ā rú sī, āzini sō ūyō rī ngá ī ní ū'bāá vūrā rōbōṅṅō zāzū rī drīgē 'dī' bée ā rú sī céré.

21 'Bá rī sō dō ūyō Jó Múngú vé rī ā rú sī, sō 'dīri ūyō Múngú adriipi Jó rī agá rī ā rú sī.

22 'Bá rī sō dō ūyō 'bū ā rú sī, sō ūyō 'dīri Múngú vé lúpá ā rú sī, āzini Múngú riipi úripi lúpá rī drīgē rī ā rú sī.

23 'Īmi 'bá tāimbī ímbá' bá 'dī' bée, āzini Īmi Fārūsī 'dī' bée, Īmi 'bākí Īmi kú 'bá tā 'o' bá pīrī ni pi rú, īzāngā rī ímú adri ímivé ni. Ngá Īmi ní saá ímivé ómvú agá sū nāná tīni, īngírīṅá tīni 'dī' bée, ngá mūdri agá, Īmi ri ālu ni Š' í'dú sē Múngú ní rá. 'Bo tāimbī rī vé tā āmbúgú ī ní 'yoó, ā líkí tā pīrī, ā adriki éšī be múké, ā 'dúkí Múngú vé tā ngáá éšī be ālu 'dīri, Īmi 'dúkí ngáá kuyé. Lē Īmi 'dúkí tā 'dī' bée ngáá, 'bo lē Īmi kukí ngá sēngará Múngú ní rī ā vúgú ku.

24 Īmi drīkoma adri' bá mī ākō 'dī' bée, únyúnúyú kádō 'deé ímivé yīi mvúumvú rī agá, Īmi ri úrá yīi rī agási* āmvé, 'bo Īmi tekí kámīlō kú Īmi agá.

25 'Īmi 'bá tāimbī ímbá' bá 'dī' bée, āzini Īmi Fārūsī 'dī' bée, Īmi 'bākí Īmi kú 'bá tā 'o' bá pīrī ni pi rú, Īmi ri ímivé kópō, āzini sákānī ā rú' bá āmvé rī ūjī áyu, 'bo Īmi ri 'a ni ku āzāvū rú, Īmi adriki sū 'dīri tīni, ímivé éšī agá 'dāá, Īmi kpá éšī be āmbúgú ngá drīgē, āzini Īmi índrá rú.

26 Īmi Fārūsī mī ākō 'dī' bée! Drīdrī ni, lē Īmi ūjīkí ímivé kópō, āzini sákānī ā 'a ūjījī, úgóró ni ā adri rí kpá ule.

27 'Īmi 'bá tāimbī ímbá' bá 'dī' bée, āzini Īmi Fārūsī 'dī' bée, Īmi 'bākí Īmi kú 'bá tā 'o' bá pīrī ni pi rú, Īmi índrékí sū 'būrēdrī ī ní njōó kuú invesírílílí ūnyī be ambamba rī tīni, 'bo 'a ni gé 'dālē, 'bá ūdrā' bá gí rī pi ṅmakí, kōpivé fā adri kú āzāvū rú.

28 Īmi índrékí 'bá ri' bá tā 'o' bá pīrī ni pi tīni, 'bo tā pīrī Īmī éšī agá 'dāáyo, Īmi ri ūnjīkānyā 'o.

29 'Īmi 'bá tāimbī ímbá' bá 'dī' bée, āzini Īmi Fārūsī 'dī' bée, Īmi 'bākí Īmi kú 'bá tā 'o' bá pīrī ni pi rú, Īmi gbíkí nēbī rī pi vé 'būrēdrī, āzini Īmi njókí 'būrēdrī 'bá tā 'o' bá pīrī rī pi vé rī kú ūnyī be ambamba.

30 Īmi ri 'yo, 'Lókí 'bá é' bīpījī vé rī gé, 'bā adriki dō anigé, 'bá ícókí 'bá úmú 'bá étépījī be nēbī rī pi ú'dí ku.'

31 Tā Īmi ní átá Īmī tī sī 'dīri, lū 'yozú kīnī Īmi 'bá nēbī rī pi ú'dí' bá rī pi vé anjī.

32 Īmi lēkí ūnjīkānyā 'oó sū Īmi é' bīpījī ní 'oó rī tīni, Īmi 'okí!

33 'Īmi índrékí sū Īnī tīni, Īmi anjī Īnī vé ni pi! Īmi nyo ícó ápá tā ī ní lījī Īmi drīgē, Īmi jīpī fīpī ácí vezú ání ūdū ākó rī agá rī sīlē gá sī bā rá?

§ 23:23 23:23 Ngá mūdri agá, Īmi ri ālu ni í'dú sē: Tāimbī Mósē vé rī 'yo kīnī, lē 'bá Īsērélē vé rī pi ē í'dúkí ngá mūdri agá, ālu ni sēé Múngú ní. 'Í lā Lēvītīkā 27:30-33; Kālāfe 18:21-24; Dētōrōnómē 12:5-19; 14:22-29. * 23:24 23:24 Ūnyúnúyú āzini kámīlō pi vé tā: Tā Yēsū ní átá rī vé ífífí, Yāhúdī rī pi ri tāimbī mādāṅá rī pi 'dú nga, kōpí 'dúkí tāimbī āmbúgú rī ngáá ku.

34 Kúru á lē 'yoó ĩmi ní 'dini, ma ímú ĩmi ní nēbī rī pi pē 'bá ũmī be rī pi be, āzini 'bá āngū ímbá'bá rī pi be, ĩmi ímú urukọ'bée ú'dí rá, ĩmi urukọ'bée gbā peṭi alambaku sígē, ĩmi urukọ'bée ũgbā kēlíná sī ĩmivé Jó Múngú ri Zízú rī pi agásí, ĩmi ímú kọpi údró fū mužú kúrú rī pi agásí āmvé.

35 'Bá Múngú vé tā be piri ĩ ní ú'dí rī pi vé āri ri ímú ngo ĩmi drígé, ú'dingará rī í'dó Ēbélē tā be piri rī rú'gá, cīngbá cazú Zākāriyā Bārākiyā mvópi rú'gá, 'diki Zākāriyā ri Jó Múngú vé rī pi vé āsámvú vūrā rōbōṅō zázú rī be rī gé, kōpivé āri ri ímú ngo ĩmi drígé.

36 Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dini, ĩ ímú úyú āndrū nō'bée ĩrīnā tā 'i nga'bée 'dī'bée ā tā sī.

Yēsū ē ẹsị ịsụ ịzāngā Yērūsālémā ā tā sī
(*Lúkā 13:34-35*)

37 "Á, ĩmi 'bá Yērūsālémā vé rī pi! ĩmi ú'diki nēbī ĩ ní pēé mužú ĩmi vúgá 'dī rī pi ũdrāá rá, āzini ĩmi úviki kpá 'bá Múngú ní pēé mužú ĩmi vúgá rī pi ũdrāá irā sī. Vú be kárakará, á lē kōdó ĩmivé 'bá rī pi ĩkūnāá ímú adrii vūrā ālu gé, sū ā'ú ní ivé anjiná ĩkūnāá adrii 'i ũpele'bi ā ndúgē rī tini, 'bo ĩmi ā'yiki ālujani kuyé.

38 ĩmi ndrekí drī ká, ĩmivé jó 'dīri ímú adri ku ándrú rú.

39 Á lē 'yoó ĩmi ní 'dini, í'dózú āndrū sī, ĩmi ícókí ma ndreé dīi ku, cīngbá ĩmi ní ímúzú 'yozú, "Tākiri ā adri 'bá ímúpi Úpí ā rú sī rī be." "

24

Ī ímú Jó Múngú vé rī ũṅō rá
(*Mārākō 13:1-2; Lúkā 21:5-6*)

1 Yēsū kā rií fūú mužú Jó Múngú vé rī agásí āmvé, ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ũbī'bá rī pi ní ímúzú ĩri vúgá, kọpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Í ndre drī Jó Múngú vé rī, āzini 'i ndre drī jó ĩ ní siji gārā ní gé sī 'dī'bée ká."

2 Yēsū ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dini, jó ĩmi ní ndreé 'dī'bée, ĩ ímú kọpi ũṅō céré vūgá, ícókí irā āzi kuú ọgúpi drígé ālujani ku."

Īzāngā ri ímú 'dī'dī
(*Mārākō 13:3-13; Lúkā 21:7-19*)

3 Yēsū kā úri kuú Irā Ōlívē vé rī drígé 'dāá, ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ũbī'bá rī pi ní ĩ njezú mužú ĩri vúgá 'dāá, kọpi ní ĩri zizú kīnī, "Tā 'dīri ímú 'i nga ngōtú? Ngá ícópí mívé ímúngará ā tā 'i daápi rī ā 'di? Ázini ngá ícópí ú'dú ũdú vé rī ā tā 'i daápi rī ā 'di?"

4 Yēsū ní újázú kọpi ní kīnī, "Īmi adrikí mi be kowu, lē 'bá āzi ā ũ'bā ĩmi mi ku.

5 'Bá kárakará pi ímú má rú sī, kọpi 'yo, 'Ma Kúrísító 'i.' Kọpi ímú 'bá kárakará pi ē mi ũ'bā rá.

6 ĩmi ímú ẹ'dí ĩ ní rií 'dij rī vé tā yi, āzini ĩmi ímú tā 'bá rī pi ní lēzú ẹ'dí 'dizú rī vé tā yi rá, 'bo tā 'dīri ā sē ĩmi ní ũrī ku. Tā 'dī'bée ímú ĩ nga rá, 'bo ú'dú ũdú vé rī ícó drī ícá mbēlējá ku.

7 'Bá āngū āzi agá rī pi ímụ ẹ'dị 'dị 'bá āngū āzi agá rī pi be, 'bāgū āngū āzi agá rī pi ímụ ẹ'dị 'dị 'bāgū āngū āzi agá rī pi be. Ẹbiri ri ímụ 'de ūgā vūgá sī, āzini nyọọkụ rī ímụ 'i aya dīngídīngí āngū rī pi agásī céré.

8 Tā 'dī'bée izāngā rī vé í'dóngará, sū ūkú ní í'dó izāngā nyaá mvá tīngará gá rī tịni.

9 "Í ímụ ìmi uru sē 'bá āngū ọcū'bá rī pi drígé, kọpi ìmi ú'dị, 'bá āngū rī pi agásī rī pi céré ímụ ìmi ndre ūnjí mā tā sī.

10 Sā 'dāri gé, 'bá kárakarā pi ímụ ívé ẹ'yīngará ku rá, kọpi ímụ í ọgǔpịi ā ūli 'be, āzini kọpi ímụ í ọgǔpịi ndre ūnjí.

11 Nẹbị kárakarā ūnjó rú ni pi ímụ ífū, kọpi ímụ 'bá kárakarā pi ē mị ũ'bā.

12 Ūnjīkānyā ní rií tị mụzú drīgélé rī sī, ìri sē 'bá urukọ lēkí í ọgǔpịi ku.

13 'Bo 'bá pá tuupí ūkpó ūkpó cīmgbá cazú ụ'dụ ụdụ vé rī gé rī, Múngú rī ímụ ìri pa rá.

14 Ụ'dụkọ múké mālūngā vé rī, í ímụ ūlū mụzú āngū rī pi agásī céré. 'Bá rī pi yikí dō céré gí, ụ'dụ ụdụ vé rī kúru ícá.

*Ngá Ūnjí ri ímụ adri Jó Múngú vé rī agá
(Mārākō 13:14-23; Lūkā 21:20-24)*

15 "Ími kádō 'Ngá Ūnjí āngū izaapi rá,' nẹbị Dānyélé* ní ọtụ tā ni 'yoó tu pá kuú vūrā uletere rī agá rī ndre, 'bá tā ni lāapi rī, ā nī tā ni vé íffí múké.

16 Kúru sá 'dāri gé, ìmi dō ri adri āngū Yūdáyā vé rī agá, lē ìmi njukí tuú mụzú írā drígé.

17 'Bá tu 'bá ívé jó drígé rī pi, lē kọpi ē ísíki vūgá mụy ngá āzi í'dụ ívé jó agá 'dāá ku.

18 'Bá adri 'bá ívé ọmvụ agá rī pi, lē kọpi ā gōkí mụy ívé bōngó akoó rūkū rī í'dụ ku.

19 Sā 'dāri gé, izāngā rī adri āmbúgú ūkú 'a be rī pi ní, āzini ūkú rī 'bá anji undru 'bá undrundru rī pi ní.

20 Lē ìmi zikí Múngú rī, lókí ìmi ní ápázú rī ā adri lókí kilóngóro vé rī† gé ku, dōku ā adri ụ'dụ Sābátá vé rī gé ku.

21 Lókí 'dīri, ìri lókí ūnjí izāngā nyazú ni. Í'dózú í ní 'bụ pi gbizú vū be rī gé, cīmgbá ícázú āndrū sī, tā 'dīri āvū ni nga drī 'i 'dīni kuyé. Tā 'dīri gō 'i ngāá 'dīri tịni dīi ku.

22 Múngú ē ítrú té dō ụ'dụ 'dī'bée ícá ẹlịná ku, 'bá āzi ícó té adrií ídri rú ku, Múngú ítrú ụ'dụ 'dī'bée ẹlịná, ā'diātāsīyā ìrivé 'bá ìri ní ūpée gi rī pi ā tā sī.

23 Sā 'dāri gé, 'bá āzi 'yo dō mí ní, "Í ndre drī ká, Kúrísító rī nō!' dōku 'Íri 'dā!' lē mī ẹ'yī ku.

24 'Bá ūnjó rú 'yo 'bá kíní í Kúrísító rī pi nẹbị ūnjó rú rī pi be, kọpi ímụ tā ambugu ambugu ni pi 'o, āzini tā āyāzú āyāyā ni pi 'o 'bá rī pi ē mị ũ'bāzú, kọpi kpá ụ'bī 'bá Múngú ní ūpée ívé ni rī pi ē mị ũ'bā ìndī.

24:15 24:15 Dānyélé 9:27; 11:31; 12:11 * 24:15 24:15 Dānyélé: Dānyélé ri nẹbị Múngú vé ni, rúkí ìri jji āngū Bābēlōnā vé rī gé, sá 'bāgú Nēbākānézá ní Yērūsālēmā ri izazú ìli mūdūrūlū tōwú pūkú ẹzírí (570) gé rī gé, ísụ tiki drī Yēsú ri kuyé. † Ílā 2 'Bāgú 24-25; Dānyélé 1:1-7. † 24:20 24:20 Lókí kilóngóro vé rī: Ángú Ísērélé vé rī gé 'dāá, lókí kilóngóro vé rī gé, ẹcī tungará ūkpó ūkpó, ā'diātāsīyā yīgí rí 'dị ambamba, sē āngū rī igbe igbe.

²⁵ Īmi ndrekí drī ká, ā lū ĩmi ní tā 'dīri drīdrī ṣṣú ākūdē lókí 'dāri ícá drī kuyé.

²⁶ “‘Bá āzi lū dō ĩmi ní kīnī, ‘Īmi ndrekí drī ká, Kúrísítō ri āngū ā'wí cínýáfá rú rī agá 'dāá'dā,' ĩmi izakí sá mužú ĩri ndázú ku, dōku 'yo dō ĩmi ní kīnī, 'Kúrísítō ri jó agalésí rī agá 'dāá'dā,' lē ĩmi ē'yīkí ku.

²⁷ 'Bá Mvā vé ĩmúngará ĩri ĩmú adri sū ũvi gaapi āngū ĩmgbēēpi í'dózú ũtú ní ĩfungará gá, cīmgbá cazú ũtú ní 'dengará gá rī tīnī, 'bá rī pi ndre āngū rī pi agásí céré.

²⁸ Vūrā āvū rī pi ní ulazú rī, lógúnū rī pi unga mu u'de vūrā 'dāri gé.

'Bá Mvā vé ĩgōngará

(Mārākō 13:24-31; Lúkā 21:25-33)

²⁹ “Koro ú'dú izāngā nyazú 'dā'bée ā vūdrī gé,

“ ‘Ūtú rī ē mī ri ĩmú bī nī ku ĩnīnā rú,

mbāá rī gō kaá ku,

Línyā rī pi ĩmú lū 'bū gé 'dāásí vūgá,

āngū 'bū gé 'dāá rī ĩmú 'i aya dīngídīngí.'

³⁰ “Sá 'dāri gé, ma 'Bá Mvā 'i, tā āyāzú āyāyā ni ĩmú 'i nga 'bū gé 'dāá mávé ĩmúngará ā tā 'dázú, 'bá vū drīgé rī pi céré nga rī ngo ĩzāngā ĩzāngā rú. Ma 'Bá Mvā 'i, kōpi ĩmú mávé ĩmúngará ĩrībīti agásí ũkpō be rī ndre, āzini mávé dīngará pōwūpōwū rī ndre ĩ mī sī.

³¹ Īri ĩmú ívé mālāyīkā rī pi ĩpē gūké vu ú'dúkó be uru 'dāá 'bá rī pi zizú, kōpi ĩmú 'bá ĩri ní ũpēé gí rī pi ĩkūnā vū drīgé sī céré.

³² “Lē ĩmi nīkí tā 'i ngaapi pētī ĩ ní zī fīgī rī ā rú 'bá gá rī. Pētī rī vé drīti í'dó dō rūú bī be gí, ĩmi nī áamá 'yozú kīnī, āngū rī ícá ēēzū rú gí.

³³ Īri kpá adri sū 'dīri tīnī, ĩmi ndrekí dō tā 'dī'bée ri ĩ nga, ĩmi nī áamá 'yozú kīnī, ēšī mādā, ma ílókō ĩmúmū, ma nóni kēētīlē gá.

³⁴ Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dīni, 'bá úyú nōri vé rī pi ā urukō ũdrāki drī ku, cīmgbá tā 'dī'bée ní ĩ ngangará gá.

³⁵ 'Bū pi vū be, kōpi dē rá, 'bo ú'dúkó má ní átá rī dē ku.

'Bá āzi nī ú'dú ni kuyé dōku sá ni kuyé

(Mārākō 13:32-37; Lúkā 17:26-30, 34-36)

³⁶ “‘Bá āzi nī ú'dú, dōku sá má ní ĩmúú rī kuyé, mālāyīkā 'bū gé rī pi nīkí kuyé, ma Mvā rú, á nī kpá kuyé, 'bo má Ētēpi nī 'yéńá nī.

³⁷ Ma 'Bá Mvā 'i, mávé ĩgōngará, ĩri ĩmú adri sū lókí Núwā‡ vé rī gé rī tīnī.

³⁸ Lókí yīgō rī ní drī 'dizú tizú kuyé rī gé, 'bá rī pi ríkí ngá nyaá, kōpi ríkí ngá mvūú, kōpi ríkí ũkú jeé, āzini kōpi ríkí ívé anjī ũkú rī pi sēé jeé āgō rī pi ní, cīmgbá cazú lókí Núwā ní fizú ívé kúlúmgbā mōóngú rī agá rī gé.

³⁹ Kōpi nīkí 'yozú kīnī, tā āzi ri ĩmú 'i nga 'dīni kuyé, cīmgbá cazú lókí yīgō rī ní tizú kōpi ĩmūlūzú ú'dizú drāzú rī gé. Ma 'Bá Mvā 'i, mávé ĩgōngará ri ĩmú adri sū 'dīri tīnī.

⁴⁰ Tā 'dīri ĩmú 'bá ĩrī pi ṣṣú ómvú agá, ĩ ālu ni 'dú, ĩ ālu ni ku.

⁴¹ Īri ĩmú ũkú ĩrī pi ṣṣú ngá 'yīngará gá, ĩ ālu ni 'dú, ĩ ālu ni ku.

24:29 24:29 Ísáyá 13:10; 34:4 † **24:37 24:37** Núwā: Núwā adri sá 'bá rī pi ní ũnjikányā 'ozú ũnjí 'dāri gé rá, kúru Múngú ní ĩri zizú ā údé kúlúmgbā, yīi rī kādō ímú tīi, ā pa rí ĩrívé 'bá rī pi ĩrívé ānyápá rī pi ā urukō pi be. † lā í'dóngará 5-9.

42 “Kúru lē ĩmi adrikí mị be kọwụ, ā'diātāsīyā ụ'dụ Úpí ní ímúzá ĩgōzú rī, ĩmi nīkí kuyé.

43 ‘Bo lē ĩmi nīkí tā 'dīri múké, jó 'dīpa rī ā nī té dō sà ụgụ'ba ní ímúzá 'í vúgá ĩnị sī rī rá, ĩri té adri mị be kọwụ, ícọ té ụgụ'ba rī kuú muụ ngá ụgụú ívé jó agá 'dāá ku.

44 Lē ĩmi adrikí kpá ùrē, ā'diātāsīyā ma 'Bá Mvā 'i, sà má ní ímúzá rī, ĩmi ícókí tā ni 'bāā ĩmi drīgē 'yozú kīnī, ma rī ímụ 'dī'đī 'dīni ku.

Ātí'ba ẹsị 'bāāpi ívé ẹzị drīgē, āzini ātí'ba ẹsị 'bāāpi ívé ẹzị drīgē ku rī (Lúkā 12:35-48)

45 “Ātí'ba ẹsị 'bāāpi ívé āmbúgú rī vé tā 'duųpi ngaāpi rá, adriipi úmī be, āmbúgú rī ní 'bāā ātí'ba rī pi drīgē āmbúgú rú ícọpi ānyāngā sēepi ātí'ba ụrụkọ'bée ní sà múké gá rī ā'di 'i?

46 ‘Bá āmbúgú rī kādō ĩgōō, ịsụ dō ívé ātí'ba rī nga ẹzị rī múké, ātí'ba rī tākiri ịsụ rá.

47 Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dīni, 'bá āmbúgú rī ícọ ātí'ba 'dīri 'bā ívé ngá jó āsámvú gé rī pi ārēvú ütē cére nī.

48 ‘Bo ātí'ba rī dō 'bá tā 'oópi ũnjí ni, 'yo dō, ‘Mávē āmbúgú rī mu adrií āmvé sà be āco,’

49 'dó dō rīí 'í ọgụpịjī ātí'ba rī pi fuụ, āzini fi dō rīí íwá mvụú 'bá rī'ba íwá mvụ'ba ĩmērēzú rī pi be trụ,

50 āmbúgú ātí'ba 'dīri vé rī ímụ ícá lókí ātí'ba rī ní nījī kuyé ni gé.

51 ĩri ímụ ātí'ba 'dīri uga kpélékpélé, ĩri 'du 'be 'bá ĩ 'bā'bée kú tā be pịrī rī pi āsámvú gé, 'dālē kọpi ā mụkí rí āā ngoo āzini sịkányá cí.

25

Nāpi anjī ũkú mụdrị kácáná rú rī pi vé rī

1 “Mālūngā 'bū vé rī adri sū anjī ũkú mụdrị kácáná rú ívé lāmbā 'du'ba mụzú ĩndī kērégú rī ē drī ütēzú rī tịj.

2 Anjī ũkú tọwụ rī pi azakaza rú, tọwụ rī pi úmī be.

3 Anjī ũkú azakaza rú rī pi 'dukí ívé lāmbā mụzú ĩndī, 'bo kọpi jíkí ũdu āndō rú ni kuyé.

4 Anjī ũkú tọwụ úmī be rī pi tókí ũdu mālāngī agá, kọpi 'dukí mụzú ĩndī.

5 Kērégú rī 'du sà āco, ímụ ícá ndō, ịsụ ākūdē anjī ũkú rī pi kokí ụ'dụ gí.

6 “Kā muụ adrii ĩnị ágágá, 'bá āzi ní trezú ụ'dụkọ be ụrụ 'dāā kīnī, 'Kērégú rī rī ímụ 'dā! ĩmi ífūkí āmvé ĩri vú nōó.'

7 “Kúru anjī ũkú rī pi ní aruzú ụ'dụ gélésī, kọpi ní ívé lāmbā rī pi vé bāākú ve'ba rī pi ē tị úlíjzú 'dīisī rá.

8 Anjī ũkú azakaza rú rī pi ní 'yozú anjī ũkú úmī be rī pi ní kīnī, 'ĩmi sēkí 'bá ní ũdu, 'bávē lāmbā rī pi vé ācī rī ũdrādrā.'

9 “Anjī ũkú úmī be rī pi ní újázú kọpi ní kīnī, ‘Bá ícókí ĩmi ní ũdu sēé ku, ũdu rī ícọ caá 'bá ní ĩmi be ku, ĩmi mụkí ũdu jeé 'bá rī'ba ũdu ụzị'ba rī pi vúgá.'

10 “Kọpi ká 'deé muụ ũdu jengárá gá 'dāá, kērégú rī ní ícázú. Anjī ũkú ĩ útú'ba kú ùrē rī pi ní 'dezú mụzú vūrā ũkú jezú rī gé 'dāá. Ātí'ba rī pi ní kẹtị rī ụpịzú cí.

11 “Vúlé vúlé rú anji ũkú azakaza rú rĩ pi ní kpá ícázú, kòpi kìnĩ, ‘Āmbúgú ‘bávè rĩ, ‘í zì ‘bá ní kẹ̀tì rĩ!’

12 “‘Bo ìri ní újázú kòpi ní kìnĩ, ‘Ádarú á lè ‘yoó ìmi ní ‘dìni, á nì ìmi kuyé.’

13 “Kúru ìmi ‘bá mà pámvú ùbì‘bá ‘dì‘bée, lè ìmi útúkí ìmi kú ùrè, ‘diātāsīyā ìmi nìkí ‘dù, dōku sà má ní ìmúzá ìgòzú rĩ kuyé.

Nāpi ātì‘bá na rĩ pi vé rĩ
(Lúkā 19:11-27)

14 “Á lè ‘yoó ìmi ní dījì ‘yozú kìnĩ, mālūngā ‘bù vé rĩ adri sū ágó mụpí āngū vūrā gá rĩ vé rĩ tīnì. Ágó rĩ ká lée ngaá mụzú, zì ívé ātì‘bá na rĩ pi, awa kòpi ní mūfēngā, kòpi ā ngakí rí èzì ānì.

15 Sē āzi rĩ ní mūfēngā jūru āmbúgú* tōwú, āzi rĩ ní mūfēngā jūru āmbúgú ìrì, āzi rĩ ní mūfēngā jūru āmbúgú ālu. Ìri ní kúru ‘dezú mụzú ívé èçì gé ‘dāá.

16 Ágó ì ní mūfēngā sēe ìri ní jūru āmbúgú tōwú rĩ, ‘dù mūfēngā rĩ mụzú èzì ngazú ānì, gō āzini ìsù drì ní gé caá jūru āmbúgú tōwú.

17 ‘Bo ágó ì ní mūfēngā sēe ìri ní jūru āmbúgú ìrì rĩ, ‘dù mūfēngā rĩ mụzú èzì ngazú ānì, gō āzini ìsù drì ní gé caá jūru āmbúgú ìrì.

18 ‘Bo ágó ì ní mūfēngā sēe ìri ní jūru āmbúgú ālu rĩ, jì mūfēngā ívé āmbúgú rĩ vé rĩ sījì ‘bù agá.

19 “Vúdìrì ní ká vūjì caá sà āco, ágó āmbúgú rĩ ní ìmvízú. Ìri ní ívé ātì‘bá rĩ pi zìzú, lè nījì amá dō kòpi ngakí èzì mūfēngā rĩ sī ìngónì.

20 Ágó ì ní mūfēngā sēe ìri ní élifū tōwú rĩ, gō élifū āzi ìsù caá tōwú. Ìri ní ‘yozú ívé āmbúgú rĩ ní kìnĩ, ‘Í sē āndúru má ní mūfēngā élifū tōwú, nóni á gō āzi ní ìsù caá drì ní gé élifū tōwú.’

21 “Ìrívè āmbúgú rĩ ní újázú ìri ní kìnĩ, ‘Í nga èzì rĩ múké, mi ātì‘bá múké, ‘í ‘bā mívè èsì cérè rizú èzì rĩ ngazú. ‘Í ‘bā èsì rizú ngá mādānjā ‘dìri ā tā mbazú, ma nóni mi ‘bā ngá āmbúgú ni ā tā mba. Mí ìmú, ‘bá ìmúkí āyīkō ‘bāá mí be trù.’

22 “Ágó ì ní mūfēngā sēe ìri ní élifū ìrì rĩ ní ìmúzá, ìri ní ‘yozú ívé āmbúgú rĩ ní kìnĩ, ‘Mūfēngā mí ní sēe má ní élifū ìrì rĩ, á gō āzini ìsù caá drì ní gé élifū ìrì.’

23 “Ìrívè āmbúgú rĩ ní újázú kìnĩ, ‘Í nga èzì rĩ múké, mi ātì‘bá múké, ‘í ‘bā mívè èsì cérè rizú èzì rĩ ngazú. ‘Í ‘bā èsì rizú ngá mādānjā ‘dìri ā tā mbazú, ma nóni mi ‘bā ngá āmbúgú ni ā tā mba. Mí ìmú, ‘bá ìmúkí āyīkō ‘bāá mí be trù.’

24 “Ātì‘bá ì ní mūfēngā sēe ìri ní jūru āmbúgú ālu rĩ ní ìmúzá, ìri ní ‘yozú ívé āmbúgú rĩ ní kìnĩ, ‘Āmbúgú, á nì rá mí tā è sī mbamba, ānyāngā mí ní ríi ìkūnāá rĩ, ‘í ‘ā òmvú ní mí ‘í kuyé, ānyāngā mí ní ríi ìkūnāá rĩ, ‘í rì úri ní nì kuyé.

25 Á ‘o ùrì sī, á jì mívè mūfēngā jūru āmbúgú ālu rĩ sījì ‘bù agá, mívè mūfēngā rĩ má ní ìjì nō.’

* 25:15 25:15 *Mūfēngā jūru āmbúgú agá rĩ:* ‘Bá rĩ nga dō èzì ìlì mụdrì drì ní tōwú, ì ‘bá rì ùfē mūfēngā jūru āmbúgú ālu ní sī.

26 “Írivé ãmbúgú rĩ ní újázú ĩri ní kīnī, ‘Mi ātí’bá ũnjí, mi ũvú rú! ‘Í nĩ rá ‘yozú kīnī, ãnyāngā má ní ikūnāá rĩ, á sa nĩ kuyé, āzini ãnyāngā má ní ikūnāá rĩ, á ri úri ni nĩ kuyé.

27 Múké ni, mi té mávé mūfēngā jì ‘bá jó ĩ ní rizú mūfēngā ‘bāzú rĩ agá, má kādō ĩgōō, ma té ĩṣú ākūdē mávé mūfēngā rĩ tị gí.’

28 “Kúru ãmbúgú rĩ ní ‘yozú kīnī, ‘Īmi ‘duki mūfēngā jūru ãmbúgú ālu ‘dĩri drĩ ni gé sĩ rá, ĩmi sēki mūfēngā rĩ ātí’bá adriipi mūfēngā jūru ãmbúgú be mudi rĩ rĩ nĩ!

29 ‘Bá ívé mūfēngā áyúpi lētị be múké rĩ, ĩ ímú ĩri ní āzi ni sē drĩdrĩ ‘dāri aga rá, ĩri ímú adri mūfēngā be ambamba. ‘Bo ‘bá ívé mūfēngā áyúpi lētị be múké kuyé rĩ, ĩ ímú ĩrivé rĩ ‘du drĩ ni gé sĩ ‘dĩsĩ rá.

30 Ātí’bá ‘dĩri ězĩ ākó, ĩmi ‘duki ĩri ‘beé ãmvé ĩnĩnā agá ‘dāá, ā mụ rí āá ngoó, āzini sĭkányá cií ‘dāá.’

Ī ímú ‘bá vū drĩgé rĩ pi vé tā lị rá

31 ‘Ma ‘Bá Mvā ‘i, má kādō ĩgōō mālāyikā rĩ pi be sũ ‘bāgú tịni, ma ímú úri lúpá mālūngā vé ‘bũ gé ĩ ní íngungū rĩ drĩgé.

32 Ī ímú ‘bá rĩ pi úmú āngū rĩ pi agāsĩ céré, ĩ kōpi ĩjĩ má ẹndrētị gé, ma ímú kōpi āsámvú aco sũ ĩ ní kābīlō pi acoó ndrĩjĩ be rĩ tịni.

33 Ma ímú kābīlō rĩ pi ‘bā mávé drĩ ẹndepị gé, ma ndrĩjĩ rĩ pi ‘bā mávé drĩ ĩjĩ gé.

34 ‘Ma ‘bāgú rú, ma ímú ‘yo kābīlō mávé drĩ ẹndepị gé rĩ pi ní, ‘Īmi ímúkĩ, má Ẹtēpi ‘bā tākiri ĩmi drĩgé gí. Īmi ímúkĩ fíi mālūngā ĩ ní údé kuú ĩmi ní ĩnógósĩ ĩ ní drĩ ‘bũ pi gbizú vū be kuyé rĩ agá.

35 Ā’diātāsīyā ěbĩrĩ kā ma fuú, ĩmi sēki má ní ngá nyanya, á nya rá. Yĩjĩ úvā kā ma ndēé, ĩmi sēki má ní yĩjĩ, á mụ rá. Ma jākāgú, ĩmi ẹ’yíkĩ ma fíi ĩmivé ‘bētị āsámvú gé rá.

36 Má kā adrii bōngó ākó, ĩmi sēki má ní bōngó suú rá. Drā kā ma ruú, ĩmi koki má izā rá. Kā ma ‘beé jó āngū ù’yízú rĩ agá, ĩmi mụki ma ndreé rá.’

37 “Kúru ‘bá tā ‘o’bá pĩrĩ rĩ pi ímú újā má ní, kōpi ‘yo, ‘Úpi, ‘bá nĩkĩ ngõtú ‘yozú kīnī, ěbĩrĩ fu mi gí, ‘bá sēki mí ní ngá nyanya nyaá ngõtú, dōku ‘bá nĩkĩ ngõtú ‘yozú kīnī yĩjĩ úvā ndē mi gí, ‘bá sēki mí ní yĩjĩ mvuú ngõtú?

38 ‘Bá nĩkĩ ngõtú ‘yozú kīnī, mi jākāgú, ‘bá ẹ’yíkĩ mi ifi ‘bavé ‘bētị āsámvú gé ngõtú, dōku ‘bá nĩkĩ ngõtú ‘yozú kīnī, mi bōngó ākó, ‘bá sēki mí ní bōngó suú ngõtú?

39 ‘Bá nĩkĩ ngõtú ‘yozú kīnī, mi drā rú, dōku ‘beki mi jó ĩ ní rizú āngū ù’yízú rĩ agá, ‘bá mụki mi ndreé ngõtú?’

40 ‘Ma ‘bāgú rú, ma ímú ‘yo kōpi ní, ‘Ádarú á ‘yo ĩmi ní ‘dĩni, tā ĩmi ní ‘oó ‘bá índré’bá kú ẹzĩ ākó rĩ pi ní ‘dĩri, ĩmi ‘okĩ tā ‘dĩri má ní.’

41 ‘Ma ímú ‘yo ‘bá mávé drĩ ĩjĩ gé rĩ pi ní, ‘Īmi ngakĩ mụjĩ má gārā gá ‘dĩsĩ rá! Múngú tri ĩmi gí, ĩmi fíkĩ ācí vezú ānĩ ùdụ ākó, ĩ ní údé ādróko pi ní ívé índrĩ ũnjĩ rĩ pi be rĩ agá ‘dāá.

42 Ā’diātāsīyā ěbĩrĩ fu ándúru má rá, ĩmi sēki má ní ngá nyanya nyaá kuyé. Yĩjĩ úvā ndē ándúru má rá, ĩmi sēki má ní yĩjĩ mvuú kuyé.

43 Ma ándúru jākā, ĩmi ẹ’yíkĩ ma fíi ĩmivé ‘bētị āsámvú gé kuyé. Ma ándúru bōngó ākó, ĩmi gākĩ má ní bōngó sēgá sĩ. Ma ándúru drā rú, āzini ‘beki ma jó ĩ ní rizú āngū ù’yízú rĩ agá, ĩmi gākĩ má izā kogá sĩ.’

44 “Kòpì ímú zì kìnì, ‘Úpí, ‘bá nǐkí ngòtù ‘yozú kìnì ándúru ēbírì fù mí gí, dōku yǐí úvá ndē mí gí, dōku mí jākāgú, dōku mí bōngó àkó, dōku mí drā rú, dōku ‘bekí mí jó í ní rizú àngú ù‘yízú rǐ agá, ‘bá kókí mí Ìzā kuyé ngóni?’

45 “Ma ímú újá kòpì ní, ‘Ádarú á ‘yo ìmi ní ‘dínì, tǎ ìmi ní ‘oó ‘bá índré‘bá kú ēzì àkó rǐ pí ní kuyé rǐ, ìmi ‘okí kpá má ní kuyé.’

46 “‘Bá tǎ ‘o‘bá pìrì ku rǐ pí, ì ímú kòpì Ìrìñā ùdù àkó, ‘bo ‘bá tǎ ‘o‘bá pìrì rǐ pí, kòpì ímú Ìdrì ‘dání‘dání rǐ ìsù rá.”

26

Atala ambugu rǐ pí ríkì lètì ndǎá Yēsù rǐ ‘dizú
(Mārākō 14:1-2; Lúkā 22:1-2; Yūwánì 11:45-53)

1 Yēsù kǎ átángá rǐ átá deḡ gí, Ìrì ní ‘yozú ívé ‘bá ‘ì pámvú ùbì‘bá rǐ pí ní kìnì,

2 “Ìmi nǐkí rá, Û‘dú Múngú ní Èlìzú Jó rǐ pí tǐ gé sǐ rǐ* ace nóni ù‘dú Ìrǐ, ma ‘Bá Mvá ‘ì, ì ímú ma ru sē arì‘ba rǐ pí drìḡé ù‘dú ‘dǎri gé, kòpì ímú ma gbǎ peṭì alambaku síḡé.”

3 Sǎ ‘dǎri gé, atala atala rǐ pí drìḡé rǐ pí, drǐkoma rǐ pí be, úmúkí ì átálágú àmbúgú† ì ní zìí Kāyáfá rǐ vé jó agá.

4 Kòpì ríkì lètì ndǎá kírì kírì Yēsù rǐ ru zú, ì ‘dìkí rǐ Ìrì drǎá ‘dǐisǐ rá.

5 Kòpì ní ‘yozú kìnì, “Lē ‘bá ru kǐ Ìrì ù‘dú ùmù nyazú rǐ gé ku, à‘diātāsìyā ‘bá rǐ pí ímú íngá mgbārāsì ‘bá drìḡé gí.”

Ūkú āzi ùdā ùdu Yēsù drǐḡé
(Mārākō 14:3-9; Yūwánì 12:1-8)

6 Yēsù kǎ ríí adríí Bētēniyā gá Sǐmónā ùfú ní ándúru nyaá rǐ vé àngá ‘dǎá,

7 ūkú āzi ní ímúzú ùdu ējǐ be ngùpì ndrǐndrǐ ní be mǎlāngǐ agá, ùdu rǐ ājē be àmbúgú, ūkú rǐ ì‘dú ùdu rǐ ùdǎá Yēsù drǐḡé, ìsù àkūdē Yēsù rǐ ínyá nya.

8 ‘Bá Yēsù ā pámvú ùbì‘bá rǐ pí kǎ tǎ ‘dǐri ndreé, sē kòpì ē ēsǐ ve rá. Kòpì ní zízú kìnì, “Ngá ūkú rǐ ní ùdu rǐ izazú ‘dínì rǐ à‘dì?”

9 Ì té ùdu ‘dǐri sē je ājē be àmbúgú, ì té ícò mǔfēngā ní awa ‘bá ngá àkó rǐ pí ní.”

10 Yēsù kǎ tǎ kòpì ní ‘yoó ‘dǐri yǐí, Ìrì ní ‘yozú kìnì, “Ngá ìmi ní rizú unuzú ūkú ‘dǐri vé tǎ sǐ rǐ à‘dì? Ngá Ìrì ní ‘oó má ní ‘dǐri, Ìrì tǎ múké.

11 Ìmi nǐjǐ rǐ adrí ‘bá ngá àkó rǐ pí be, ‘bo má ícò adríí ìmi be caá sǎ be àco ku.

12 Ùdu ūkú rǐ ní dǎá má drǐḡé ‘dǐri, Ìrì rǐ mǎ ru‘bá údé, úmvúlésì ì ímú ma sǐ ànì ‘bú agá.

* 26:2 26:2 Û‘dú Múngú ní Èlìzú Jó rǐ pí tǐ gé sǐ rǐ: Yāhūdǐ rǐ pí rǐ ù‘dú Múngú ní ótù èlìzú Ìsērēlē rǐ pí vé jó rǐ pí tǐ gé sǐ Èjēpétō gá ‘dǎá rǐ vé tǎ ígá. Ótù kòpì é‘bípǐ ùbēkí kǎbílō ā arì ívé kēḡḡé ē ērǐfe gá sǐ, sē Múngú ù‘dú kòpì kuyé. Múngú ù‘dú ‘bá Èjēpétō vé kǎbílō arì ùbē‘bá ívé kēḡḡé ē ērǐfe gá sǐ kuyé rǐ pí vé anjì agō kāyú rǐ pí ùdrǎá ‘bá àlu àlu vé ‘bētǐ àsámvú gé sǐ rá. † 1 lǎ Wǔngará 12:17-28; Mātáyo 26:2; Mārākō 14:1; Lúkā 2:41; Yūwánì 2:13; Èzǐ 12:4; 1 Kōrínítō 5:7; Èbērē 11:28. † 26:3 26:3 Átálágú àmbúgú rǐ: Átálágú àmbúgú rǐ ndē atala rǐ pí cére, à‘diātāsìyā Ìrì ‘yēḡá fì Jó Múngú vé rǐ agá Vūrā Uleteretere rǐ agá ‘dǎá nǐ, Ìrì fì vú àlu ílì àlu agá. Ìrì arì rǐbòḡò vé rǐ jǐ ùnjǐkányá ùjízú. † 1 lǎ Lèvǐtǐkǎ 16; Èbērē 9.

13 Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'díní, 'bá rī pi rikí dō ú'dúkọ múké rī ũlūu mužú vū drīgé sī, kọpi kpá ímụ tá ũkú 'dīri ní 'oó má ní rī ũlū rá, 'bá rī pi ē ígákí rí ĩrivé tá ānī."

Yúdā 'be Yēsū ā ũli

(Mārākō 14:10-11; Lúkā 22:3-6)

14 Kúru Yēsū vé 'bá mụdrị drị ní ĩrī rī pi vé ālu, ĩ ní zị Yúdā Īsīkārīyótā ní 'dezú mužú atala atala rī pi drīgé rī pi vúgá 'dāá,

15 ĩri ní zizú kīnī, "Á sē dō Yēsū rī ruų ĩmi ní gí, ĩmi má ní ā'di sē?" Kúru kọpi ní mūfēngā fífí ẹnjīpi ẹnjīnēnī ní pi lāzú pūkú na, sēzú ĩri ní.

16 Í'dózú sá 'dāri gé, Yúdā í'dó rii lētī ndāá, ā ručí rí Yēsū rī ānī.

Yēsū pi nyakí ínáyá ũmụ vé rī ívé 'bá 'í pámvú ũbī'bá rī pi be

(Mārākō 14:12-21; Lúkā 22:7-13; Yūwānī 13:21-30)

17 Ụ'dụ ĩ ní í'dózú Ụmụ ĩ ní Pángá ní 'Bāá Údrá ku rī nyazú rī[‡] gé, 'bá Yēsū ā pámvú ũbī'bá rī pi ní ímúzá Yēsū vúgá nōó, kọpi ní ĩri zizú kīnī, "Mí lē 'bá mụkí ínáyá mí ní lēé nyaá Ụ'dụ Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tị gé sī rī vé rī á'dí íngūgá?"

18 Yēsū ní újázú kọpi ní kīnī, "Īmi mụkí kūrụ agá 'daá, ĩmi ágó āzi ísụ, ĩmi 'yokí ĩri ní kīnī, 'Ímbápi kīnī, mávé sá ícọ gí, á lē muų ụmụ Ụ'dụ Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tị gé sī rī vé rī nyaá 'bá mā pámvú ũbī'bá rī pi be mívé āngá.' "

19 Kúru 'bá Yēsū ā pámvú ũbī'bá rī pi ní mužú tá rī 'ozú sū Yēsū ní lūu ĩ ní rī tịnī, kọpi ní mužú ínáyá Ụ'dụ Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tị gé sī rī vé rī á'dízú 'dālē.

20 Ụtụ rī ká 'deé, Yēsū pi ní úrízú ívé 'bá 'í pámvú ũbī'bá mụdrị drị ní ĩrī rī pi be ínáyá nyangará gá.

21 Kọpi ká rii ínáyá rī nyaá, Yēsū ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Ádarú á 'yo ĩmi ní 'díní, 'bá ālu ĩmi āsámvú gé 'dīgé, ĩri ímụ má ũli 'be nī."

22 Tá 'dīri sē 'bá Yēsū ā pámvú ũbī'bá rī pi ní ízāngā, 'bá ālu ālu í'dó rii 'yoó Yēsū ní, "Úpí, 'bá déna ímụpi mí ũli 'beépi rī ĩri ma 'i?"

23 Yēsū ní újázú kọpi ní kīnī, "'Bá 'bá ní rii ngá nyaá ĩri be sákānī ālu agá rī ímụ má ũli 'be nī.

24 Ma 'Bá Mvā 'i, ma ímụ drā rá, sū ĩ ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī tịnī. 'Bo ízāngā rī ũmvúlēsí ímụ adri ágó má ũli 'beépi rī vé nī, ĩ ímụ ĩri sē 'dī drā rá. 'Bá tá 'oópi 'díní 'dīri, tịkí té dō ĩri kuyé múké."

25 Yúdā lēépi Yēsū ā ũli 'beépi rī ní ĩri zizú kīnī, "Ímbápi, 'bá mí ní tá nī átá 'dīri, mí ụsụ 'bá rī ma 'i?"

Yēsū ní újázú ĩri ní kīnī "Ē, 'bá rī mi 'i."

Ínáyá Úpí vé uletere rī vé nyangará

(Mārākō 14:22-26; Lúkā 22:14-23; 1 Kōrínītō 11:23-25)

26 Kọpi ká í'dó ínáyá rī nyaá, Yēsū ní pángá rī í'dúzú, ĩri ní ōwō'difō sēzú, ĩri ní 'a ní āndízú, ĩri ní sēzú ívé 'bá 'í pámvú ũbī'bá rī pi ní, ĩri ní 'yozú kīnī, "Īmi 'dụkí, ĩmi nyakí, 'dīri ruų'bá mávé rī."

[‡] 26:17 26:17 Ụmụ ĩ ní Pángá ní 'Bāá Údrá ku rī nyazú rī: Yāhúdī rī pi rī ụmụ 'dīri nya ca ụ'dú ézīrī, kọpi rī ụ'dú Múngú ní í pazú adringará tųgērī rú 'bá Ẹjēpétó vé rī pi drīgé sī rī vé tá ígá ānī. Ụmụ 'dīri ĩ í'dó nya Ụ'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tị gé sī rī gé. 'Í lā Wūngará 12:17-20.

27 Īri ní kópō rī í'dújú, Īri ní òwò'difò sèzú Múngú ní, Īri ní sèzú kòpi ní, Īri ní 'yozú kīnī, "Īmi ãrèvú céré, ĩmi mvukí.

28 'Dīri mávé ãrī má ní ùndī ruzú 'bá kárákará pi be rī. § Ārī mávé dāapi vūgá 'dīri Īri sē Múngú rī 'bá rī pi trū ívé ùnjikányá agásī rá.

29 Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dīni, má ícò gōó vīnyò mvuú ñjī ku, cīngbá cazú ú'dú má ní mužú vīnyò ú'di mvuzú ĩmi be trū má Ètèpī vé mālūngā agá 'dāri gé."

30 Kòpi ká úngó ngoó, vùdrī ni gé, kòpi ní 'dezu mužú Írā Òlívè vé rī drjé 'dāá.

Yēsū kīnī Pétēro ri ímú 'i gā rá
(Márakō 14:27-31; Lúkā 22:31-34; Yūwánī 13:36-38)

31 Kúru Yēsū ní 'yozú kòpi ní kīnī, "Īnīná nōri sī, ĩmi céré ímú nga ápá rá tā ímúpi 'i ngaápi má rú' 'bá gá rī sī, ĩmi ma ku ó'dúkùlè, ā'diātāsīyā sīkī Búkū Múngú vé rī agá kīnī,

" 'Ma ímú 'bá kábīlō úcépi rī 'dī drā rá,
kábīlō rī pi ímú ayi kpélékpélé."

32 'Bo má kādō gōó íngá ídri rú, ma 'de mužú ĩmi ẹndrètī gé sī drīdrī, 'bá mụ 'bá ísú ĩmi be āngū Gālíláyā vé rī gé 'dāá."

33 Pétēro ní 'yozú kīnī, " 'Bá rī pi dō ápá tā ímúpi 'i ngaápi mī rú' 'bá gá rī sī rá drāāāsīyā, má ícò mī kuú ālujāni ku."

34 Yēsū ní újázú Pétēro ní kīnī, "Ádarú á lē 'yoó mí ní 'dīni, ĩnīná āndrū nōri sī, lōgúlōgú ní drī cērè 'bezú kuyé rī gé, mī ímú ma gā ca vú sī na, mī 'yo, 'í nī ma kuyé."

35 Pétēro ní gōzú újázú kīnī, "Má ícò 'yoó kīnī á nī mī kuyé 'dīni ku, 'bá ùdrā mī be trū." 'Bá Yēsū ā pámvú ùbī' 'bá rī pi ā uruko céré átákí nyo sū Pétēro ní átá rī tīnī.

Yēsū zī Múngú ri Gētēsēmānī gé.
(Márakō 14:32-42; Lúkā 22:39-46)

36 Kúru Yēsū ní 'dezu mužú ívé 'bá 'í pámvú ùbī' 'bá rī pi be vūrā ī ní zīj Gētēsēmānī rī gé 'dāá, Īri ní 'yozú kòpi ní kīnī, "Īmi úríkí 'dīgè, ma drī mụ Múngú ri zī."

37 Jī Pétēro rī, āzini Zēbēdayō ẹnjīpī Yōkóbū pi Yūwánī be mužú 'í vúgá sī ĩndī. Ízāngā í'dó fíí ẹsī ni agá ambamba.

38 Īri ní 'yozú kīnī, "Ízāngā nō má ẹsī drādrā ē tī ísú. Īmi adríkí 'dīgè, lē ĩmi adríkí mī be mgbo."

39 Yēsū ká muú vūú mādā, Īri ní kūmūcī ùtjízú, 'í drī sīzú vūgá, Īri ní Múngú ri zízú kīnī, "Má Ètèpī, ícò dō rá, mī ku ma ríí ízāngā nyaá nóni ku. 'Bo lē tā rī ā nga 'i sū mī ẹsī ní lēé rī tīnī, ā adri sū má ní lēé rī tīnī ku."

§ 26:28 26:28 'Dīri mávé ãrī má ní ùndī ruzú 'bá kárákará pi be rī: Ārī 'dīri 'bá rī pi vé ùnjikányā ũjī, Īri sē kòpívè ùndī Múngú be rī adri múké. 'Bá Ísèrélè vé rī pi ríkí tī, āzini ndrījī zāá Múngú ní rōbōñō rú, ā ũjī rī ívé ùnjikányā, Ī adríkí rī ule. Rōbōñō ĩ ní zāá 'dīri 'í'da Yēsú vé drāngárá pētī alambaku sīgè sū Kábīlō Mvā Múngú vé rī tīnī rī. Ārī Yēsú vé dāapi rōbōñō rú 'dīri, Īri 'bá céré Īri ẹ'yī' 'bá gí rī pi trū ívé ùnjikányā agásī. 'Í lā Wūngárá 24:8; Lèvītíkā 16:11-19; Márakō 14:24; Èbèré 9:15-22. 26:31 26:31 Zākārīyā 13:7

40 Yēsũ kā 'i újǎ gōo vúlé ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'bá na rĩ pi vúgá 'dǎá, ʒsú kôpi ri ú'dú ko. Īri ní 'yozú Pétĕrô ní kĩnĩ, "Īmi ícókí nyo adrii caá sǎ ǎlu mĩ be mgbo ku?"

41 Lĕ ĩmi adriki mĩ be mgbo, ĩmi zĩkĩ Múngú ri, tǎ ũnjĩ ǎ ũ'bĩ rĩ ĩmi ku. Īmi ʒsĩ lĕ kōdō Múngú ri zĩĩ rá, 'bo rų' 'bá gá, ĩmi mũnyámunya."

42 Yēsũ ní gōzú mužú Múngú ri zĩzú dǐĩ, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Má ʒtĕpi, 'i 'du dō ĩzǎngǎ nōri mà rų' 'bá gá sĩ kuyé, múké ni, lĕ mà nya ĩzǎngǎ rĩ mužú ĩyĩ, tǎ mĩ ʒsĩ ní lĕé rĩ ǎ nga 'i ĩyĩ."

43 Yēsũ kā gōo ímú, ʒsú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'bá rĩ pi kókĩ ú'dú kpilĩkpilĩ, ǎ'diǎtǎsiyǎ ú'dú rĩ ñō kôpi ĕ mĩ ambamba.

44 Vú na ni gé, gō kpá kôpi kuú 'dĩgé, 'de mužú Múngú ri zĩĩ ĩri ní tĕ zĩĩ drĩdrĩ rĩ tĩnĩ.

45 Īri ní 'i újǎzú ĩgōzú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'bá rĩ pi vúgá nōo, ĩri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Īmi drĩ ri ú'dú rĩ koko, ǎzini ĩmi ri ǎndĕ vu? Īmi ndrekĩ, sǎ rĩ ícǎ ĩnyinjǎ gĩ, ĩ ímú 'Bá Mvǎ ri rų sĕ 'bá ũnjĩkǎnyǎ 'o'bá rĩ pi drĩgé.

46 Īmi íngákĩ urų, 'bá mukĩ! 'Bá lĕépi mà ũli 'beépi rĩ ícǎ ĩnyinjǎ gĩ!"

Yēsũ vé rųngǎrǎ

(Mǎrǎkō 14:43-50; Lúkǎ 22:47-53; Yũwǎnĩ 18:3-12)

47 Yēsũ kā rĩi átǎ, 'bá Yēsũ ǎ pámvú ũbĩ'bá muždrĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ pi vé ǎlu Yúdǎ ní ícǎzú, 'bá bĩtrĩká ímúkĩ vú ni gé sĩ, kôpi céré ĩlĩ ǎco ǎco ni pi be ĩ drĩgé sĩ, ǎzini túré pi be ĩ drĩgé sĩ. Atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, ǎzini 'bá drĩkoma rú rĩ pi be ĩpĕkĩ 'bá 'dĩ'bée ímúzú nĩ.

48 Yúdǎ lũ kôpi ní tǎ rĩ drĩdrĩ kĩnĩ, "Má u'de dō 'bá rĩ ʒzĩĩ bĕdrĩ sĩ, ágó rĩ adriipi 'dĩ, ĩmi rųkĩ ĩri."

49 Kúru Yúdǎ ní mužú Yēsũ vúgá 'dǎá, ĩri ní 'yozú, "Īmbápi, mōdó mí ni!" Īri ní kúru Yēsũ ri u'dezú ʒzĩzú bĕdrĩ sĩ.

50 Yēsũ ní 'yozú kĩnĩ, "Ūndĩgó, mí ímú gĩ, 'i 'o tǎ mí ní lĕé 'oó rĩ."

ǎgō urųkō'bée ní kúru ímúzú Yēsũ ri u'dezú rųzú.

51 Yēsũ vé 'bá ĩri ǎ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi vé ǎlu ní ívé ĩlĩ ǎco rĩ ĩnjézú, ĩri ní átǎlágú ǎmbúgú rĩ vé ǎtĩ'bá ĕ bĩ gazú mvŕųpú 'dezú vúgá 'dǎá.

52 Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "'I su mívé ĩlĩ ǎco rĩ gōo ívé vũrǎ gá 'dǎá ũzi. 'Bá céré ǎngũ ú'dĩ'bá drǎ'bée ĩlĩ ǎco sĩ rĩ pi, ĩ kpá ímú kôpi ú'dĩ ũdrǎ ĩlĩ ǎco sĩ.

53 Mĩ ũsũ má ícǎ má ʒtĕpi ri zĩĩ, ícǎ má ní mǎlǎyĩkǎ ʒ'dĩ 'dĩ'bée ngúlúmũ muždrĩ drĩ ni ĩrĩ ĩpĕé ímú mà ĩzǎ koó ú'dikĩrĩnjǎ nōgó ku?"

54 'Bo á 'o dō tǎ rĩ 'dĩni, tǎ Búkũ Múngú vé rĩ ní átǎ 'dĩri ǎ nga rĩ 'i fũu tĩ ni gé ngóni?"

55 Sǎ 'dǎri gé, Yēsũ ní 'yozú 'bá bĩtrĩká rĩ pi ní kĩnĩ, "Īmi ri ímú ĩlĩ ǎco ǎco ni pi be, túré be, ĩmi lĕkĩ ímú ma rųpú, ĩmi ũsũkĩ ma 'bá ũnjĩ riipi ʒ'dĩ 'dĩpi 'bá ǎngũ rųpúpi ni pi be ni? Ū'dú céré, á ri 'bá rĩ pi ímbá Jó Múngú vé rĩ ǎ bóró gá 'dǎá, 'bo ĩmi rųkĩ ma kuyé.

56 'Bo tǎ 'dĩri nga 'i 'dĩni, tǎ nĕbĩ rĩ pi ní sĩi Búkũ Múngú vé rĩ ágá rĩ, ǎ nga rĩ 'i fũu tĩ ni gé bĕnĩ." Kúru 'bá Yēsũ ǎ pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní ngazú ǎpázú 'dĩisĩ rá, kukĩ Yēsũ ri kú ʒ'dúkũlĕgusĩ.

Yēsũ tu pá Yǎhúdĩ tǎ lĩ'bá rĩ pi ʒndrĕtĩ gé

(Mǎrǎkō 14:53-65; Lúkǎ 22:54-55, 63-71; Yũwǎnĩ 18:13-14, 19-24)

57 'Bá Yēsũ ri rụ' bá rĩ pi ní Yēsũ ri jizú muzú Kāyáfā vé āngá 'dāá, Kāyáfā ri átálágú āmbúgú. 'Bá tǎimbǐ ímbá' bá rĩ pi, ambugu Yāhúdǐ rĩ pi vé rĩ pi be, kòpi ri ĩ úmú ĩrivé āngá 'dāá.

58 'Bo Pétērō 'de muzú Yēsũ vúgá sǐ, kòpi rikí muɣi āsámvú sǐ, cǐmgbá ĩri ní cazú átálágú āmbúgú rĩ vé bóró gá 'dāá. ĩri ní fizú bóró agá 'dāá, ĩri ní úrízú 'bá āngũ ütē' bá rĩ pi be trú, lē tēē ndree dō tā Yēsũ vé rĩ ā ùdũ ĩri adri ngóni.

59 Atala atala rĩ pi drǐgé rĩ pi, 'bá tā lǐ' bá rĩ pi be, kòpi lēkí tā ũnjō vé ni ndāá ĩsú Yēsũ rụ' bá gá, ĩ 'dǐkí rí ĩri drāá rá.

60 'Bá kárakarā ā átákí dō tā rĩ ũnjō sǐ Yēsũ rụ' bá gá drāáāsīyā, kòpi ĩsúkí tā āzi ĩ ní ícózú Yēsũ ri 'dǐzú ni kuyé.

Ụdũ ni gé, 'bá ĩrĩ pi ímúkí pá tuú,

61 kòpi kǐnǐ, "Ágó 'dǐri 'yo ándúrú kǐnǐ, 'Ma Jó Múngú vé rĩ ũsǐ vúgá, ma gō sǐ 'dũ' na agá.' "

62 Átálágú āmbúgú rĩ ní íngázú pá tuzú ụrụ sǐ, ĩri ní 'yozú Yēsũ ní kǐnǐ, "Tā āgō 'dǐ' bée ní ríi ũmbǐ mí drǐgé kárakarā 'dǐ' bée, 'í 'yo átángá mí tǐ gé sǐ ku āsǐ?"

63 'Bo Yēsũ újǐ 'í kǐri.

Átálágú āmbúgú rĩ ní 'yozú ĩri ní kǐnǐ, "'Í sō ũyō Múngú adriipi idri rú rĩ ẹndrẹtǐ gé, 'í lū 'bá ní, mi Kúrísítō Múngú Mvòpǐ 'i?"

64 Yēsũ ní újázú ĩri ní kǐnǐ, "Tā mí ní átá 'dǐri pǐrǐ. Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dǐni, ma 'Bá Mvā 'i, úmvúlēsǐ ĩmi ímú ma ndre, ma úri Múngú Ūkpō 'Dǐpa vé drǐ ẹndépǐ gé, ma ĩgō ímú 'bũ gé 'dāásǐ vúgá nōó ĩrǐbǐtǐ agásǐ."

65 Átálágú āmbúgú rĩ ā 'a ve ũnjǐ ũnjǐ, rụ ívé bōngó āsǐ, ĩri ní 'yozú kǐnǐ, "Ágó nōri ide Múngú ri! Ngá 'bá ní 'bá āzi lēzú ē ímú ágó 'dǐri vé tā ũlū rĩ ā' dǐ? ĩmi yǐkí tā ágó rĩ ní Múngú ri idezú rĩ gǐ.

66 ĩmi lēkí ā lǐkí tā drǐ ni gé íngóni?"

Kòpi ní újázú kǐnǐ, "Ágó 'dǐri, lē ā 'dǐkí ĩri drāá rá."

67 Kòpi ní tǐsú úwézú ẹndrẹtǐ ni gé, kòpi ní 'dezú ĩri ũgbázú. Ụrụkò' bée ní ĩri usazú.

68 Kòpi ní 'yozú ĩri ní kǐnǐ, "Kúrísítō, mí áamá, ā' dǐ gbā mi nǐ?"

Pétērō gā Yēsũ ri sǐ

(Mārākō 14:66-72; Lúkā 22:56-62; Yūwánǐ 18:15-18, 25-27)

69 Sā 'dǎri gé, Pétērō úri kuú āmvé jó rizú tā lǐzú rĩ ā bóró gá 'dāá, mvá ũkú āzi ātǐ' bá rú ni ní ímúzú, ĩri ní 'yozú Pétērō ní kǐnǐ, "ĩmi rikí ándúrú adrii Yēsũ adriipi Gālíláyāgú rĩ be trú."

70 Pétērō ní gázú 'bá rĩ pi ẹndrẹtǐ gé 'dǐgé kǐnǐ, "Á nǐ kuyé mi dō ri tā ngōri átá!"

71 Kúru Pétērō ní 'dezú muzú kání rĩ vé kẹtǐlǐ gá 'dāá, mvá ũkú āzi ní ĩri ndrezú, mvá ũkú rĩ ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kǐnǐ, "Ágó nōri, kòpi rikí ándúrú adrii Yēsũ Nāzērétāgú rĩ be trú."

72 Pétērō gō kpá gāá dǐjǐ, ĩri ní ũyō sōzú kǐnǐ, "Á nǐ mǎ ágó 'dǐri kuyé!"

73 Kā adrii mǎdā, vǐdrǐ ni gé, 'bá ụrụkò' bée pá tu' bá 'dǎlǐ rĩ pi ní ímúzú Pétērō vúgá nōó, kòpi ní 'yozú kǐnǐ, "'Bá nǐkí rá, mi 'bá 'dǐ' bée vé ógúpǐ. Ụ' dǐkòkó mí ní rizú átázú rĩ lū 'bá ní kǐnǐ, mi Gālíláyāgú."

⁷⁴ Pétêrô ní 'i trizú ùgôgôlé rú kīnī, “Múngú ã sê mâ ïsú drīlê ùnjí, á nī mâ ágó 'dīri kuyé.”

Koro lōgúlōgú ní cêrê 'bezú.

⁷⁵ Pétêrô ní tâ Yēsū ní ándúrú 'yoó 'í ní, “Lōgúlōgú ní drī cêrê 'bézú kuyé rī gé, mi ma gā ca vú na” 'dāri ã tâ igázú. Kúru Pétêrô ní fūzú mužú ámvé 'dāá, ïri ní 'í dōzú ngozú mádrā mádrā rú.

27

Jíkí Yēsū ri Pīlātō ɛndrɛtj gé

(Mārākō 15:1; Lúkã 23:1-2; Yūwánī 18:28-32)

¹ Ūbūtj kūñkūñ, atala atala rī pi drīgê rī pi, 'bá ambugu rī pi be cêrê, úmúki tj trū, kōpi lēki ã 'díkí Yēsū ri drāá rá.

² Kōpi ūdrōkí ïri, jíkí ïri mužú Pīlātō ɛndrɛtj gé,* Pīlātō ri gávānā.

Yūdã vé drāngará

(Ēzī 1:18-19)

³ Yūdã Yēsū ã ūli 'beépi rī kã ndrêé líkí Yēsū vé tâ, lēki ïri 'dij' dij, tâ rī sê ïri ní ïzāngã ámbúgú, ïri ní mŭfēngã fífí pŭkú na rī újázú gōzú atala atala rī pi drīgê rī pi ní 'bá ambugu rī pi be.

⁴ ïri ní 'yozú kīnī, “Á 'o ūnjikānyã 'bá tâ ūnjí 'oópi kuyé ni ã ūli 'bezú.”

Kōpi ní újázú ïri ní kīnī, “Tã 'dīri adri tâ 'bávê ni ku, tâ 'dīri mi pá tu tj ní gé nī.”

⁵ Yūdã ní mŭfēngã rī 'bezú 'í drīgê sī Jó Múngú vé rī agá 'dāá, ïri ní 'dezú mužú 'i 'yīzú bāákú sī.

⁶ Atala atala rī pi drīgê rī pi ní mŭfēngã fífí rī pi u'duzú, kōpi ní 'yozú kīnī, “Tā'imbj ã'yí ku ï ní mŭfēngã 'dīri 'bázú jó ï ní rizú mŭfēngã 'bázú rī agá, ã'diātāsīyã mŭfēngã 'dīri dākí ání ári gí.”

⁷ Kōpi ūsúkí kīnī, mŭfēngã 'dīri sī, lē ã jekí vŭrã áni, 'bá ímŭ' 'bá jākã rú rī pi kádó ūdrāá, ã sīkí rí kōpivé ávŭ áni.

⁸ Cīngbá ándrŭ sī, zíkí vŭrã rī ã rŭ, Vŭrã Ári vé ni.

⁹ Tã ótŭ nēbj Yērēmīyã ní 'yoó rī, nga 'i fŭú tj ni gé gí kīnī, “Kōpi 'dukí mŭfēngã fífí pŭkú na, 'bá ĩsērélê vé rī pi kīnī 'bá rī rŭ dō ïri gí, ï mŭfēngã 'dīri sê ïri ní.

¹⁰ Mŭfēngã rī sī, kōpi jekí vŭrã 'bá riipi ūrŭtê ūdrí gbizú ni vé ni áni, sŭ Úpi ní ɛzŭj má ní rī tŭnjí.”

Pīlātō ri Yēsū ri uzŭj

(Mārākō 15:2-5; Lúkã 23:3-5; Yūwánī 18:33-38)

¹¹ Yēsū kã pá tuú gávānā Pīlātō ɛndrɛtj gé 'dāá, Pīlātō ní ïri zizú kīnī, “Mi nyo 'bāgú Yāhŭdŭj rī pi vé rī?”

Yēsū ní újázú ïri ní kīnī, “Tã rī mí ní 'yoó gí 'dī.”

¹² Atala atala rī pi drīgê rī pi, 'bá ambugu rī pi be, kōpi kã ïri tōó, Yēsū zj 'í tj átángá 'yozú kuyé.

¹³ Pīlātō ní ïri zizú kīnī, “Í yj tâ 'bá rī pi ní rií 'yoó mí rŭj 'bá gá ūnjí 'dīri kuyé?”

¹⁴ 'Bo Yēsū újã ïri ní átángá áluñani kuyé, sê gávānā ní áyāngará.

* **27:2 27:2** Jíkí ïri mužú Pīlātō ɛndrɛtj gé: Kōpi jíkí ïri mužú Pīlātō ɛndrɛtj gé, ã'diātāsīyã kōpi ūkpō ákó 'bá 'dizú, 'yénjã gávānã Rómã vé rī ūkpō be 'bá 'dizú nī. **27:10 27:10** Zákāriyã 11:12-13; Yērēmīyã 19:1-13; 32:6-9

*Líkí Yésũ vé drāngará ā tā**(Mārākō 15:6-15; Lúkā 23:13-26; Yūwánī 18:39-19:16)*

¹⁵ Mērē gávānā vé rī gé, kádō rīi Ūmũ Mungú ní Eljzú Jó tị gé sī rī nyaá, 'bá bītríká rī pi 'bá ī ní ũ'yīi kuú jó āngũ ũ'yīzú rī agá rī pi vé ālu ĩpē, ī ĩri oyu ĩfũ āmvé.

¹⁶ Sā 'dāri gé, ágó āzi rú be kuúpi tā ũnji sī ni 'yīkí ĩri kú jó āngũ ũ'yīzú rī agá 'dāá, ágó rī ā rú Bārābā 'i.

¹⁷ 'Bá bītríká rī pi ká ī úmú Pīlātō vé āngá 'dāá, Pīlātō ní kōpi zizú kīnī, "Īmi lēkí mā oyu ĩmi ní ā'di ri sēé? Má oyu Bārābā ri sēé, dōku mā oyu Yēsũ ī ní zīj Kúrísītō ri sēé?"

¹⁸ Pīlātō nī rá 'yozú kīnī, Yāhūdī ambugu rī pi ijíkí Yēsũ ri 'í ęndręti gé nōō, ā'diātāsiyā kōpi 'bākí ęsí ũnji Yēsũ drīgé.

¹⁹ Pīlātō ká úri ívé lúpá tā lizú rī drīgé, ũkú ni ní ú'dúkọ pēzú vú ni gé 'dāá kīnī, "Ágó tā ũnji 'oópi kuyé 'dāri, ā 'okí ĩri ũnji ku, ĩnįná āndrũ rī sī, urobí ũbī ma ĩrivé tā sī, mā ęsí ĩsú ānī ĩzāngā ambamba."

²⁰ 'Bo atala atala rī pi drīgé rī pi, 'bá ambugu rī pi be, rikí 'bá bītríká rī pi ē drī ũci kīnī, kōpi ā 'yokí, ā oyu kī Bārābā ri áyu, ā 'díkí Yēsũ ri drāá rá.

²¹ Kúru gávānā Pīlātō ní 'bá bītríká rī pi zizú kīnī, "'Bá ĩrī 'dī'bée āsámvú gé, ĩmi lēkí mā oyu ĩmi ní ā'di ri sēé?"

Kōpi ní újázú kīnī, "Mí oyu Bārābā ri áyu."

²² Pīlātō ní kōpi zizú kīnī, "Kúru Yēsũ ī ní zīj Kúrísītō 'dīri, mā 'o ĩri ā'di rú?"

Kōpi ní céré újázú kīnī, "Ā gbākí ĩri pęti alambaku sígé!"

²³ Pīlātō ní kōpi zizú kīnī, "Āsī? Tā ũnji ĩri ní 'oó rī ā'di?"

Kōpi gōkí ọ'ú ń'dúkọ be ọru 'dāá kīnī, "Ā gbākí ĩri pęti alambaku sígé."

²⁴ Pīlātō ká ndreé tā āzi 'i ní ícọ 'oó ni 'dāáyo, 'bá rī pi lēkí ĩngá mgbārāsī, ĩri ní yīi 'd'úzá 'i drī ũjizú 'bá bītríká rī pi ęndręti gé 'dīgé. ĩri ní 'yozú kīnī, "Ágó nōri vé āri, tā ni adri má drīgé ku, tā ni ri adri ĩmi drīgé!"

²⁵ 'Bá rī pi ní céré újázú kīnī, "Īrivé āri, tā ni ā adri 'bá drīgé, āzini 'bávé anįná rī pi drīgé!"

²⁶ Kúru Pīlātō ní Bārābā ri oyu zú. ĩri ní tāĩmbí sēzú ívé āngáráwá rī pi ní, kōpi ā ũgbākí Yēsũ ri, kōpi ā gbākí ĩri pęti alambaku sígé.

*Āngáráwá rī pi ĩnjákí Yēsũ ē drī**(Mārākō 15:16-20; Yūwánī 19:2-3)*

²⁷ Kúru gávānā Pīlātō vé āngáráwá rī pi ní Yēsũ rī jizú mužú vūrā ívé rī gé 'dāá, kōpi ní āngáráwá rī pi úmúzú céré, kōpi trakí ĩ Yēsũ ā gārā gá sī kúrũ.

²⁸ Kōpi njekí ĩrivé bōngó akoóko rŭkũ rī rú'ba ni gé sī, kōpi sukí bōngó ika āco ni† rú'ba ni gé,

²⁹ kōpi údékí ũcékúcé suú drī ni gé kŭlá rú. Kōpi 'bākí túré ĩrivé drī ęndępi gé, kōpi ũtĭkí kŭmŭcí ĩri ęndręti gé, kōpi ní ĩri ē drī ĩnjázú 'yozú kīnī, "'Bāgú Yāhūdī rī pi vé rī, 'bá ĩnjĭkí mi rá!"

³⁰ Kōpi úwékí tŭsú rú'ba ni gé, kōpi í'dúkí túré ĩri drīgé rī, rikí ĩri ē drī ũgbāá ānī.

† 27:28 27:28 Bōngó ika: 'Bāgú rī pi ri bōngó ika su.

³¹ Kòpì kà Ìrì ẽ drī ìnjá, kòpì ní bǒngó akoóko rùkù rī njesú rù'bá ni gé sī, kòpì gòkì Ìrivé bǒngó suú Ìrì rù'bá gá 'dǎá ùzi. Kúru kòpì ní Ìrì jìzú mụzú, ǎ mụkí rí Ìrì gbǎá pẹti alambaku sígé.

Gbǎkì Yèsù rì pẹti alambaku sígé

(Mǎrǎkō 15:21-32; Lúkǎ 23:26-43; Yūwǎnī 19:17-27)

³² Kòpì kà ríi 'deé mụzú, kòpì cakí ágó ǎzi ìsù, ágó rī íbì ímù Kūréně gélésíla, ágó rī ǎ rù Símónǎ 'i. Kòpì mǐkí ágó rī pẹti alambaku Yèsù vé rī 'duú mụzú.

³³ Kòpì ní cazú vǔrǎ ì ní zì Gǒlǒgótǎ rī gé 'dǎá, (Gǒlǒgótǎ vé ífífí, vǔrǎ drī kólǒmgbò vé ni).

³⁴ Kòpì ní vinyò usazú ngá drǎápi ùkèngẹli ni sī, sèzú Yèsù ní, ǎ mvu, Yèsù kà ngá rī 'bǐj, gǎ mvugá sī.

³⁵ Kòpì kà Ìrì gbǎá pẹti alambaku sígé 'dǎá gí, kòpì 'bekí Ìrivé bǒngó jèké sī, awakí ì ní.

³⁶ Kúru kòpì ní úrízú vǔgá, kòpì tēkí ríi Ìrì ndree.

³⁷ Kòpì sǐkí tǎ ì ní Ìrì tòzú rī gbǎá Ìrì drīlẹ gá ọrù 'dǎá, kòpì sǐkí tǎ rī 'dínì, 'DĪRĪ YĔSŪ, 'BĀGŪ YĀHŪDĪ RĪ PĪ VÉ RĪ.

³⁸ Gbǎkì ùgù'bá Ìrì pẹti alambaku sígé Yèsù be trù, gbǎkì ǎzi rī Ìrivé drī ẹndẹpi gélésíla, ǎzi rī Ìrivé drī ìjì gélésíla.

³⁹ 'Bá rì'bá ẹlì'bá ẹlì ẹlì rī pi ríkí Ìrì u'dǎá, kòpì ríkí ì drī yaá Ìrì idezú ǎnì,

⁴⁰ kòpì ríkí 'yoó kǐnī, "Mi ǎndúró 'yoópi, mi Jó Múngú vé rī Ìnǎnyǎ, mi gǒ sǐ ù'dù na agá rī, mí dō Mvǎ Múngú vé ni, 'í pa mi! Mí ísì pẹti alambaku rī sígé sī vǔgá nǒó."

⁴¹ Atala atala rī pi drīgẹ rī pi, 'bá tǎimbì Mósé vé rī ímbá'bá rī pi, ǎzini 'bá ambugu rī pi, ríkí kpá Yèsù ẽ drī ìnjá.

⁴² Kòpì kǐnī, "Ídrí 'bá ọrùkọ'bée rá pírí, 'bo ídrí 'i ngúlúpí ku ǎsì? Ìrì dō 'bǎgú Ísèrélẹ rī pi vé ni, ẽ ísì pẹti alambaku rī sígé sī vǔgá nǒó, kúru 'bá Ìrì ẹ'yì rá.

⁴³ 'Bá ívé ẹsì cére Múngú drīgẹ. Lẹ Múngú ẽ ídrí Ìrì, dō Múngú lẹ Ìrì rá, ǎ'diātāsīyǎ 'yo 'dínì kǐnī, 'Ma Mvǎ Múngú vé ni.' "

⁴⁴ Ọgù'bá ì ní gbǎá Ìrì be trù rī pi ríkí kpá Ìrì ẽ drī ìnjá Ìndī.

Yèsù vé drǎngára

(Mǎrǎkō 15:33-41; Lúkǎ 23:44-49; Yūwǎnī 19:28-30)

⁴⁵ Í'dózú ùtù mgbímgbì gé 'dǐgẹ, cazú sǎ na ùndrẹjǎ vé rī gé, ǎngū rī bī nìj kuu cìcì.

⁴⁶ Kǎ mụj caá sǎ na gá, Yèsù ní trezú ù'dùkọ be ọrù 'dǎá kǐnī, "Èlọyì, Èlọyì, lǎmǎ sǎbǎkátǎnì?" Ífífí ni kǐnī, "Múngú mávé rī, Múngú mávé rī, ngá mí ní ma adizú rī ǎ'dì?"

⁴⁷ 'Bá pá tu'bá 'dǎlẹ rī pi kǎ tǎ Ìrì ní 'yoó rī yìj, kòpì kǐnī, "Ìrì rì Èlìyǎ rì zì."

⁴⁸ Koro kòpì ǎsámvú gé 'dǐgẹ, 'bá ǎlu ní njuzú lífǎ í'dùzú, Ìrì ní suzú vinyò údrápi gí ni agá, Ìrì ní suzú pẹti sígẹ, Ìrì ní suzú mụzú Yèsù vúgá ọrù 'dǎá, Yèsù ǎ mvu.

⁴⁹ 'Bá rī pi ọrùkọ'bée kǐnī, "Ì kúkí Ìrì ọ'dùkùlẹ, Èlìyǎ rì dō ímù Ìrì ídrí rá."

⁵⁰ Yèsù gǒ treé dǐj ù'dùkọ be ọrù 'dǎá, Ìrivé ídrí ní kúru fùzú.

51 Sâ 'dâri gé, bõngó ĩ ní Jó Múngú vé rĩ ā 'a ẹlìzú rĩ# ǎsĩ 'i ĩrĩ, 'ídózá uru 'dǎá, cĩmgbá vùgá nõó. Nyõókú rĩ aya 'i dĩngídĩngí, írǎ rĩ pi undakí ĩ kpélékpélé.

52 'Bù ǎvũ sǐzú rĩ pi zíkí ĩ tị kú mgbọ, 'bá kárakará Múngú ri ẹ'yĩ'ba, ùdrǎ'ba gí rĩ pi, ingakí kọpi gõó idri rú ùzi.

53 Kọpi ĩfúkí 'bù rĩ pi agásí ǎmvé. Yẹsũ kǎ íngá gõó idri rú gí, kọpi 'dekí muzú kũrú uletere Yẹrũsǎlémǎ vé rĩ gé 'dǎá, kọpi i'dakí ĩ 'bá kárakará pi ẹndrẹtị gé rá.

54 Ùgalaku rĩ pi ívé ǎngáráwá Yẹsũ ri ùtẹ'ba rĩ pi be, kọpi kǎ ǎngũ 'i ayaápi dĩngídĩngí 'dĩri ndree, sẹ kọpi ní ỳrĩ ambamba, kọpi kǐnĩ, "Ádarú ágó nõri Mvá Múngú vé ni!"

55 Ùkú kárakará tukí pá kuú rǎrá rú, kọpi tẹkí nyo rií ndree. Ùkú 'dĩ'bée íbíkí ímú Yẹsũ be trų ǎngũ Gǎlíláyǎ vé rĩ gálésíla, kọpi lẹkí Yẹsũ ẹ ízǎ koó.

56 Kọpi ǎsámví gé 'dǎá, 'bá rĩ Mǎriyǎ Mǎgǎdélénǎ 'i, Mǎriyǎ Yòkóbù pi vé ẹndrẹpị Yòsépǎ be rĩ 'i, ǎzini Zẹbédáyõ ẹnjipị vé ẹndrẹpị sị.

Yẹsũ vé s̄ngǎrá

(Mǎrǎkõ 15:42-47; Lúkǎ 23:50-56; Yũwǎnĩ 19:38-42)

57 Ùndrẹná 'dǎri sĩ, ǎrĩmǎtáyõgú ǎzi ǎ'bù be ni, rú ni Yòsépǎ 'i, ĩri ǎndúrú 'bá Yẹsũ ǎ pámvú ùbĩpi ni.

58 ĩri ní 'dezú muzú Pílátõ vùgá 'dǎá, ĩri ní Yẹsũ vé ǎvũ ǎ tǎ zìzú Pílátõ tị gé, Pílátõ ní tǎĩmbí sẹzú kǐnĩ, ǎ ọyúkí ǎvũ rĩ sẹé ĩri ní.

59 Yòsépǎ ní ǎvũ rĩ 'duzú, ĩri ní ìmúlũzú bõngó múké ule ni sĩ.

60 ĩri ní ǎvũ rĩ jìzú s̄zú ívé 'bù 'í ní gaá lùú írǎ ágá rĩ agá. ĩri ní írǎ ǎmbúgú ni gùzú 'bázú 'bù rĩ tị gé, ĩri ní kúru 'dezú muzú.

61 Mǎriyǎ Mǎgǎdélénǎ pi Mǎriyǎ ǎzi rĩ be úríkí kuú 'bùrẹdrị rĩ ǎ gǎrǎ gá, kọpi tẹkí rií ndree.

'Bá ǎngũ ùtẹ'ba rĩ pi rikí 'bùrẹdrị rĩ ùtẹé

62 Kǎ muú adrii drų 'dĩni, ú'dú Sǎbátǎ vé rĩ gé, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, Fǎrũşĩ rĩ pi be, kọpi ní 'dezú muzú Pílátõ vùgá 'dǎá.

63 Kọpi ní 'yozú kǐnĩ, "ǎmbúgú 'bávé rĩ, 'bá ígákí tǎ ágó ùnjõ rú rĩ ní ǎndúrú 'yoó lókí ĩri ní drĩ adrizú idri rú rĩ gé 'dǎri gí kǐnĩ, 'U'dú na ǎ vùdrị gé, ma gõ íngá idri rú ùzi.'

64 Kúru lẹ mí sẹ tǎĩmbí, ǎ ùtẹkí 'bùrẹdrị rĩ caá ú'dú na. 'Í 'o dõ 'dĩni ku, ĩrivé 'bá ĩri ǎ pámvú ùbĩ'ba rĩ pi ímú ĩrivé ǎvũ ùgũ rá, kọpi ímú 'yo 'bá rĩ pi ní, íngá gõó idri rú gí. Ùnjõ vúlé 'dĩri, ĩri ímú drĩdrị 'dǎriS aga rá."

65 Pílátõ ní 'yozú kǐnĩ, "Ími pẹkí ǎngáráwá rĩ pi muú 'bùrẹdrị rĩ ùtẹé sù ĩmi ní n̄ĩ gí rĩ t̄ni."

66 Kúru kọpi ní 'dezú muzú 'bùrẹdrị rĩ ùtẹzú, kọpi ní írǎ rĩ gùzú 'bázú 'bù rĩ tị gé, kọpi ní mbízú ùdrị sị, kọpi ní ǎngáráwá rĩ pi 'bázú rizú 'bùrẹdrị rĩ ùtẹzú.

‡ 27:51 27:51 Bõngó ĩ ní Jó Múngú vé rĩ ā 'a ẹlìzú rĩ: Bõngó 'dĩri ẹlìkí Vùrǎ Uletere rĩ pi ǎsámví Vùrǎ Uleteretere rĩ be rĩ ǎni. Átálágú ǎmbúgú rĩ 'yéjǎ aga fi bõngó rĩ agásí Vùrǎ Uleteretere rĩ agá 'dǎá nĩ, ǎ'diǎtǎsiyǎ Múngú ri adri Vùrǎ Uleteretere d̄ĩpi p̄w̄p̄w̄p̄w̄ rĩ agá 'dǎá. 'Í lǎ Lẹv̄ȳt̄kǎ 16; Mǎrǎkõ 15:38; Lúkǎ 23:45; Ẹbérẹ 6:19-20; Ẹbérẹ 9:1-7. § 27:64 27:64 Ùnjõ dr̄dr̄r̄ 'dǎri: Dr̄joma Yǎhũd̄r̄ rĩ pi vé rĩ ùşũkí kǐnĩ, ùnjõ dr̄dr̄r̄ rĩ, Yẹsũ kǐnĩ 'i Kúrísitõ 'i.

28

*Yésù vé íngángará gōó ídri rú drāngárá gálésila rī
(Mārākō 16:1-8; Lúkā 24:1-12; Yūwānī 20:1-10)*

¹ Ụ'dụ Sābátá vé rī ã vùdrị gé, kã adrii Yīngā sī ụ'bútị kǔnǔkǔnǔ, Māriyā Māgādēlénā pi Māriyā āzi rī be, 'dekí muụ 'būrēdrị rī ndree.

² Koro āngū rī ní 'i ayazú dīngídīngí, ā'diātāsīyā mālāyikā Úpí vé rī ímụ 'bū gé 'dāāsī, 'de muụ 'būrēdrị gé 'dāá, gū írā rī 'bụ rī tị gé sī, úri drị ní gé.

³ Mālāyikā rī vé ẹndrẹtị ógú sū āngū ní gaá ógú lókúlókú rī tịni, ìrivé bōngó imvesírílílí sū ụtụ ní ógú rī tịni.

⁴ 'Bá 'būrēdrị ütē'ba rī pi kã ìri ndree, ụrị ímvú kọpi ambamba, kọpi ã rụ'ba yā kpírìkpírì, kọpi u'dekí vūgá sū 'bá ùdrā'ba gí ni pi tịni.

⁵ Mālāyikā rī ní 'yozú ùkú 'dī'bée ní kīnī, "Ìmi 'okí ụrị sī ku, á nī rá ìmi rī Yésù Ì ní gbāá peṭi alambaku sígé rī ndā.

⁶ Yésù rī nōgó 'dāáyo, Múngú íngá ìri drāngárá gálésí gōó ídri rú gí, sū ándúrú ìri ní 'yoó rī tịni. Ìmi ímúkí vūrā Ì ní ìri 'bāzú lazú rī ndree.

⁷ Ìmi mučí mbēlē lūú ìrivé 'bá ìri ã pámvú ùbī'ba rī pi ní kīnī, 'Íngá drāngárá gálésila gōó ídri rú gí, ìri rī mu āngū Gālíláyā vé rī gé ìmi ẹndrẹtị gé drīdrī 'dīi'dī, ìmi ca mu ìri ísụ ndre 'dāá.' Tā má ní ímụ lūú ìmi ní rī adriipi 'dī."

⁸ Ùkú rī pi ní ngazú muzú rụ'ba sī 'būrēdrị gé 'dīisí rá. Ụrị ímvú kọpi rá, 'bo āyīkō fụ kọpi ambamba, kọpi ní njuzú muzú tā rī ùlūzú Yésù vé 'bá ìri ã pámvú ùbī'ba rī pi ní.

⁹ Koro Yésù pi ní drị ísúzú kọpi be, ìri ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Módó ìmi ní." Kọpi ní ímúzú ìri vūgá nōó, kọpi ní kūmūcì ùtīzú ìri ẹndrẹtị gé, kọpi ní ìri ññjzú.

¹⁰ Kúru Yésù ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Ìmi 'okí ụrị sī ku. Ìmi mučí lūú má édrípìjì* ní, kọpi ã mučí āngū Gālíláyā vé rī gé, kọpi mu ma ísụ ndre 'dālé."

Tā 'bá 'būrēdrị ütē'ba rī pi ní ùlūú rī

¹¹ Ùkú rī pi kã rii 'deé muzú kūrú agá 'dāá, 'bá 'būrēdrị ütē'ba rī pi ã urukọ ní 'dezú muzú tā 'i ngaapi rī ùlūzú atala atala rī pi drīgé rī pi ní céré.

¹² Atala atala rī pi drīgé rī pi kã Ì úmú 'bá ambugu rī pi be, kọpi ụsūkí kīnī, Ì Ì sēkí mūfēngā āmbúgú āngáráwá rī pi vé rī ní.

¹³ Kọpi ní 'yozú āngáráwá rī pi ní kīnī, "Ìmi 'yokí, 'Ìrivé 'bá ìri ã pámvú ùbī'ba rī pi ímúkí ññjā sī, kọpi ụgūkí ìrivé āvū muzú gí, ísụ ākūdē 'bá ụ'dụ gé.'

¹⁴ Gāvānā kādō tā 'dīri yjì, 'bá mu ẹsì ní 'yo, tā āzi ícọ ìmi ísụ ku."

¹⁵ Kúru āngáráwá rī pi ní mūfēngā rī 'duzú, kọpi 'dukí tā rī ngaá sū Ì ní lūú Ì ní rī tịni. Tā 'dīri ayi Yāhūdī rī pi āsámúvé gé sī céré, ú'dógú'dógú 'dīri Ì drī rī ùlūlū Yāhūdī rī pi āsámúvé gé cīmgbá āndrū sī.

*Yésù ẹzi tā ívé 'bá 'i pámvú ùbī'ba muđrị drị ní ālu rī pi ní
(Mārākō 16:14-18; Lúkā 24:36-49; Yūwānī 20:19-23; Ẹzị 1:6-8)*

* 28:10 28:10 Má édrípìjì: Má édrípìjì vé íffí, 'bá Yésù ã pámvú ùbī'ba rī pi.

¹⁶ Kúru 'bá ìri ã pámvú ùbī' 'bá mụdrị drị ni ãlu rī pi ní 'dezú mụzú ãngū Gālíláyā vé rī gé írā Yēsū ní ándúru 'yoó kọpi ã mụkí drị ni gé 'dāri gé 'dāá.

¹⁷ Kọpi ká ìri ndree, kọpi ní ìri ìnjizú, 'bo tā 'dīri fi ụrukọ' 'bée drīgé ãlunáni kuyé.

¹⁸ Kúru Yēsū ní ímúzú ívé 'bá 'ì pámvú ùbī' 'bá rī pi vúgá nōó, ìri ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Ūkpō 'bū gé 'dālé rī, āzini vū drīgé nōgó rī, sēkí céré kú má drīgé.

¹⁹ Kúru ìmi mụkí ùlūú ãngū rī pi agásī céré, 'bá rī pi ē ímúkí má pámvú ùbī, ìmi sēkí kọpi ní bātízīmū Ẹtẹpị ã rụ sī, Mvọpị ã rụ sī, āzini Índrī Uleterē rī ã rụ sī.

²⁰ Ìmi ímbákí tā má ní ezijì ìmi ní 'dīri kọpi ní, kọpi ã 'dụkí tā ni ngaánga. Adarú ụ'dụ céré ma adri ìmi be trụ, cīmgbá cazú ụ'dụ ụdụ vé rī gé."

Ū'dúkó múké Mārakō ní sīi rī Tā búkū rī vé rī ā ũlūngará

Búkū 'dīri Yūwānī Mārakō* sī nī. Yēsū kā adrii Yērūsālēmā gá 'dāá, ísú ākūdē Mārakō ri drī kērimvā rú. Mārakō újá 'i ícá 'bá Yēsū ā pámvú ũbūpi ní. Vúdrī ni gé, kōpi gōkí rií ēžī ngaá Páulū be trū. Vúdrī ni gé, kōpi gōkí rií ēžī ngaá Pétēro be. Yēsū vé tā ĩri ní sīi 'dīri agá, ũlū tā Yāhūdī rī pi ní rií átá rī, āzini ũlū mērē Yāhūdī rī pi vé rī, kúru índre sū sī búkū 'dīri 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku Yēsū ri ē'yī' 'bá gí rī pi ē ĩzā kozú.

Búkū 'dīri agá, Mārakō ũlū tā Yēsū ní 'oó rī pi, ndē tā Yēsū ní átá tī sī rī pi rá. Búkū 'dīri agá, 'bá ísúkí láá, Yēsū 'o tā āyāzú āyāyā ni pi kárakarā, ídri 'bá kárakarā, údro índri ũnjí rī pi ũfúú 'bá rī pi drīgē sī, āzini trū 'bá rī pi ívé ũnjikānyā agásí rá. Tā ĩri ní 'oó 'dī' bée agá, lū 'yozú kinī, Yēsū ri ũkpō be, íbī íngá Múngú vúgá, sē 'i 'dīj drāá 'bá rī pi trūzú ívé ũnjikānyā agásí.

Mārakō ũlū tā Yēsū vé rī, āzini ũlū tā Yūwānī ní bātízimū sēzú Yēsū ní rī. Ūlū tā rī pi mužú uletere cimgbá cazú ũdū gé, ísú ākūdē gbákí drī Yēsū ri peṭi alambaku sígē kuyé, búkū rī vé ũdū gé, ũlū tā Yēsū ní íngázú gōzú idri rú drāngará gálésila rī, āzini ũlū ĩrivé ngangará mužú 'bū gé rī vé tā.

*Yūwānī sē tī Múngú vé rī
(Mātáyo 3:1-12; Lúkā 3:1-18; Yūwānī 1:19-28)*

1 Ū'dúkó múké Yēsū Kúrisitō Múngú Mvōpí vé tā sīi rī 'i 'dó 'i 'dini.†

2 Nēbī‡ Ísáyā sī ívé búkū agá 'dīni,

“Ma mávé 'bá áyúāyū ni pē mužú mí ní drīdrī,
ĩri mu mí ní lētī údé.”

3 “Ū'dúkó 'bá āzi vé ní ri ọ'ú āngū ā'wí cínyáfā rú rī agá 'dāá kinī,
‘Īmi údéki lētī Úpi ní,
ĩmi útúki lētī ĩrivé rī ā adri piri.’ ”

4 Yūwānī ní kúru ĩfūzú āngū ā'wí cínyáfā rú rī agá 'dāá, ĩri ní rizú tī sēzú 'bá rī pi ní kinī, “Īmi újákí ēšī, Īmi kuki ũnjikānyā ānī, Múngú ā trū rī ĩmi ĩmivé ũnjikānyā agásí rá. ĩri ní 'dezú rizú 'bá rī pi ní bātízimū§ sēzú.”

5 'Bá rī pi ní ímúzu āngū Yūdáyā vé rī agásí, āzini kūrú Yērūsālēmā vé rī agásí céré Yūwānī vúgá nōó. Kōpi ní ívé ũnjikānyā ũlūzú, Yūwānī ní kōpi ní bātízimū sēzú yīi āmbúgu dīpi dīdī Yáridéní agá 'dāá.

* : *Yūwānī Mārakō*: Yūwānī Mārakō pi muží Páulū be, Bārúnábā sī Sáyipūrāsī gé, 'bo Mārakō ku ēžī rī ā ngangará Pámifiliyā gá. Vúdrī ni gé, Páulū ā'yī Mārakō ri jī mužú ĩ vúgá sī ĩndī kuyé. 'Bo Páulū kā adrii jó āngū ũ'yízú rī agá 'dāá, ĩri ní Tīmōtéyo ri zizú, ē ĩjī Mārakō ri ímú 'i vúgá, 'i ĩzā koó. 'Í lā Ēžī 12:25; Ēžī 15:37-39; 2 Tīmōtéyo 4:11. † **1:1 1:1** *Yēsū Kúrisitō*: Rú Yēsū 'dīri vé íffí, Múngú ri 'bá paápi rī. Kúrisitō ri 'bá ĩ ní ũdu dāá drī ni gé, lūzú kinī Múngú ĩpē ĩri adrii 'bāgú rī. Ēbéré tī sī Kúrisitō ri ĩ zī Māsīyā. 'Í lā Yūwānī 1:41. ‡ **1:2 1:2** *Nēbī*: Múngú ri ívé tā átá nēbī rī pi ní, kōpi kúru ĩrivé ū'dúkó rī ũlū 'bá rī pi ní. **1:2 1:2** Málákí 3:1 **1:3 1:3** Ísáyā 40:3 § **1:4 1:4** *Bātízimū*: ĩ ri 'bá rī pi ní bātízimū sē lūzú kinī, kōpi újákí ēšī ívé ũnjikānyā agásí gá, kōpi ē'yīkí Múngú ri gí.

⁶ Bōngō Yūwānī ní suu rī, údékí kámīlō ā 'bí. 'Yī gō lā'bu rú ní 'í úpīlẹ́ gá, ĩrivé ānyāngā rīi nyaá rī, úmbí, āzini ọnyú ásé agá rī.

⁷ Yūwānī ní áyúzá 'bá rī pi ní kīnī, "'Bá āzi ri imú má vùdrī gé 'dī'dī, ĩri ũkpō be ambamba, ndē ma ũkpō sī rá, má ícò ọvùú ĩrivé ngá pá gá ā bāá ọyúú bā ku.

⁸ Á sē ĩmi ní bātízímū yīi sī, 'bo ĩri imú ĩmi ní bātízímū sē ũkpō Índrí Uleterē rī* vé rī sī."

Yūwānī sē Yēsū ní bātízímū
(Mātáyo 3:13-17; Lúkā 3:21-22)

⁹ Lóki 'dāri gé, Yēsū imú Nāzērētā gálésīla, Nāzērētā ri āngū Gālíláyā vé rī agá. Yūwānī ní bātízímū sēzú ĩri ní yīi Yáridéní agá 'dāá.

¹⁰ Yēsū ká rīi ĩfūú yīi rī agásī, ndre 'bù zī 'i kú mgbo. Índrí Uleterē rī ní ísízú imúzá sū āmámū tñj, úrízú drīgé ní gé.

¹¹ Kúru ú'dúkọ ní íkúzá 'bù gé 'dāásí kīnī, "Mi Mvá mávé ni, á lē mi ambamba, ma āyíkò sī mí sī."

Sātánā ũ'bī Yēsū ri
(Mātáyo 4:1-11; Lúkā 4:1-13)

¹² Índrí Uleterē rī ní Yēsū ē tì pēzú mužú mbēlēṅā āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá 'dāá.

¹³ Yēsū mu adrii āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá 'dāá ú'dú pūkú sū, Sātánā† ri ĩri ũ'bīi ásé agá 'dāá. Fi mužú adrii ā'á ásé agá rī pi ásámvú gé, 'bo mālāyíkā rī pi* ríkí ĩri ütée ní.

Yēsū vé ẹzi í'dóngará
(Mātáyo 4:12-17; Lúkā 4:14-15)

¹⁴ Ká Yūwānī ri 'beé jó āngū ũ'yīzú rī agá 'dāá gí, Yēsū ní 'dezú mužú āngū Gālíláyā vé rī gé, ĩri ní ú'dúkọ múké Múngú vé rī ũlúzá mužú.

¹⁵ ĩri ní 'yozú kīnī, "Mālūngā Múngú vé rī ícá ĩnyinǎ gí, ĩmi újákí ẹsí, ĩmi ẹ'yíkí ú'dúkọ múké má ní ũlúú nōri."

'Bá Yēsū ní í'dó zīi drīdrī imú 'i pámvú ũbīi rī pi
(Mātáyo 4:18-22; Lúkā 5:1-11)

¹⁶ Yēsū ká rīi ẹci yīi bālālā Gālíláyā gārā gá sī, ĩri ní 'bá ĩrī ĩ'bī 'be'ba ní pi ndrezú, 'bá rī Sīmónǎ pi ẹdrīpī Āndērýā be, kọpi ri ĩ'bī 'be ímbá sī.

¹⁷ Yēsū ní 'yozú kọpi ní kīnī, "ĩmi imúkí má pámvú ũbīi, ma sē ĩmi imú 'bá ísé íjǎ má ní sū ĩmi ní ĩ'bī 'beé rī tñj."

¹⁸ Koro kọpi ní ívé ímbá kuzú, kọpi ní 'dezú mužú Yēsū vúgá sī.

¹⁹ Yēsū ká 'i útrú mužú drīdrī, ĩri ní Zēbédáyò ẹnjipīi Yókóbū pi ndrezú ẹdrīpī Yūwānī be, kọpi ri ívé ímbá a'di kúlúmgbá agá 'dāá ĩ'bī 'bezú āní.

²⁰ Yēsū ní koro kọpi zízú, kọpi ní ĩ ẹtẹpi Zēbédáyò ri kuzú ívé 'bá ẹzi vé rī pi be kúlúmgbá rī agá 'dāá, kọpi ní mužú Yēsū vúgá sī.

* **1:8 1:8** *Índrí Uleterē rī:* Índrí Uleterē rī Índrí Múngú vé ni. Búkú Múngú vé rī kīnī, Ẹtẹpi ri Múngú 'i, ĩrivé mvá Yēsū ri Múngú 'i, āzini Índrí Uleterē rī Múngú 'i. Ẹtẹpi ri, Mvọpi ri, āzini Índrí Uleterē rī, kọpi Múngú ālu. 'Í lā Yūwānī 1:1-18; Yūwānī 8:41-42; Ẹzj 5:3-4. † **1:13 1:13** *Sātánā:* Sātánā ri ādróko, ĩri āmbúgú índrí ũnjí rī pi drīgé, gā tā Múngú vé rī 'dugá ngagá sī, Múngú ídró rī 'bù gé 'dāásí. 'Í lā Í'dangará 12:7-9. ‡ **1:13 1:13** *Mālāyíkā rī pi:* Mālāyíkā rī pi índrí, kọpi ri adri Múngú be 'bù gé 'dálé, kọpi rí'ba ákó. Múngú ri sà āzi sī kọpi ipé imú vù drīgé nōó ú'dúkọ múké ívé rī ũlú 'bá rī pi ní.

Yēsū dro índri ūnjí ágó āzi drīgē sī
(Lúkã 4:31-37)

21 Yēsū pi ní 'dezu mužú ivé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rī pi be Kāpārānāúmã gá. 'Bo ū'dú Sábátã vé rī^S kã ícã, Yēsū ní mužú Jó Múngú ri Zizú rī* agá 'dãã, ĩri ní 'dezu rizú 'bá rī pi ímbázú.

22 'Bá rī pi āyākī tã ĩri ní ímbá rī sī rá, ā'diātāsīyã tã ĩri ní ímbá rī ūkpō be ambamba, ndē 'bá tãjĩmbĩ Mósé vé rī ímbá' 'bá rī pi vé rī rá.

23 Ágó āzi índri ūnjí ní fíi drī ni gé ni ri adrii ivé Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dãã, ágó rī ní trezú ū'dúkó be uru 'dãã kīnī,

24 "Yēsū Nāzērētágú rī, ngá mí ní rizú 'bá drī izazú rī ā'di? Mí ímú 'bá ū'dí ūdrãã? Á nĩ mi rá, mi 'Bá Uletere Múngú vé ni."

25 Yēsū ní trezú índri ūnjí rī drīgē kīnī, "Mí újĩ kīri, 'í fū ágó rī drīgē sī rá."

26 Índri ūnjí rī ní ágó rī ayazú ūkpō sī, ĩri ní ngazú fūzú ágó rī drīgē sī útréngará be ū'dúkó be uru 'dãã.

27 'Bá rī pi kã tã 'dĩri ndreé, sē kōpi ní cére āyāngará. Kōpi rikí átã ĩ ásámvú gé sī kīnī, "Ímbāngará ú'dí ĩ ní ímbá ūkpō be índri ūnjí rī pi ní tã ni 'dujú ězĩ ngazú rá 'dĩri, ímbāngará íngóni ni?"

28 Tã Yēsū ní 'oó 'dĩri íré 'i mužú mbēlēñã āngū Gālīlāyã vé rī agásĩ cére.

Yēsū idrí 'bá kárakarã
(Mátayo 8:14-17; Lúkã 4:38-41)

29 Yēsū pi Yōkóbū be Yūwánĩ sī, ngakí fūu Jó Múngú ri Zizú rī agásĩ, kōpi 'dekí muų Sīmōñã pi vé āngã Āndērēyã be.

30 Kōpi kã muų caã 'dãlē, lūkĩ Yēsū ní kīnī, Sīmōñã ĩdrēpĩ ri āzō rú, rú' 'bá ni ko gbĩrĩlĩ, la kú gbóló drīgē.

31 Yēsū ní mužú ūkú rī vúgã 'dãã, drī ni ruųú, ĩri ingazú urugégé. Drã rī ní dezu ūkú rī rú' 'bá gá sī, ĩri ní ínyã á'dízú sēzú kōpi ní.

32 Ūndrēñã Sábátã vé rī kã deų, ūtú rī kã 'deé gí, 'bá rī pi ūlĩkĩ ivé 'bá drã be rī pi, 'bá índri ūnjí ní fíi kōpi drīgē rī pi be ímú Yēsū vúgã nōó.

33 'Bá kūrú Kāpārānāúmã agá rī pi úmúkĩ ĩ cére ímú adrii kuú jó rī vé kĕtĩlĕ gá.

34 Kúru Yēsū idrí 'bá drã be rī pi kárakarã, drã 'bá 'dĩ'bée ru' 'bá gá rī pi drã āndiāndĩ ni pi, āzini Yēsū údro índri ūnjí' kárakarã ūfúú 'bá rī pi drīgē sī. 'Bo índri ūnjí rī pi ní Yēsū ri nĩ rá rī sī, Yēsū ā'yĩ kōpi átángã átã kuyé.

Yēsū sē tĩ mužú āngū Gālīlāyã vé rī agásĩ

35 Kã muų caã drū ū'bũtĩ kũnĩkũnĩ, Yēsū ní íngázú uru, ĩri ní mužú adrizú ó'dúkũlĕgúsĩ, 'dãlē ri Múngú ri zĩjĩ.

§ 1:21 1:21 Ū'dú Sábátã vé rī: Ū'dú 'dĩri Yāhūdĩ rī pi ní rizú uvuzú rī, āzini kōpi ní rizú Múngú ri zizú rī. Yāhūdĩ rī pi ri ū'dú 'dĩri vé tã ígã kīnī, Múngú gbĩ 'bũ pi vū be nĩ, āzini Múngú pa ĩ adringará túgĕrĩ rú rī agásĩ nĩ. Ū'dú Sábátã vé rī Yāhūdĩ rī pi ri zĩ ū'dú ézĩrĩ, 'bo Kĕlĩkó rī pi ri zĩ ū'dú áziyã. 'Í lã Wũngará 20:8-11; Dĕtōrōnómĕ 5:12-16. * 1:21 1:21 Jó Múngú ri Zizú rī: Yāhūdĩ rī pi vé Jó Múngú ri Zizú rī pi kárakarã kūrú rī pi agásĩ āndiāndĩ, kōpi ri ĩ úmú Búkũ Múngú vé rī lã, āzini kōpi ri Múngú ri ĩnjĩ Ū'dú Sábátã vé rī gé. † 1:34 1:34 Índri ūnjí rī pi: Índri ūnjí rī pi āndúru mālāyĩkã Múngú vé ni 'bũ gé 'dãã, kōpi nōkĩ tãjĩmbĩ Múngú vé rī, Sātānã ri kōpivé āmbúgú. Múngú idró kōpi 'bũ gé 'dãásĩ vúgã nōó, kōpi gókĩ ufuú índri ūnjĩ, kōpi ri 'bá rī pi ní izāngã sē vū drīgē nōgó. 'Í lã l'dangará 12:7-9.

36 Vudrī ni gé, Sīmōnā pi 'í ōgūpīi be, kōpi ní 'dezú mužú Yēsū ri ndāzú.

37 Kōpi ká ĩri ĩsú, kōpi kīnī, "Bá rī pi ri mi ndā."

38 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Lē 'bá muží vūrā āzi túngú ni gé, má ũlū rí kpá tī Múngú vé rī mužú kūrú urukō'béé agāsī ĩndī, ā'diātāsīyā 'dīri ějī Múngú ní ma ĩpēzú rī."

39 Yēsū ní kúru ěcízú Múngú vé tī ũlūzú Jó Múngú ri Zízú rī pi agāsī, āngū Gālíláyā vé rī agāsī céré, ri ĩndri ũnjí rī pi údró ũfúú 'bá rī pi drīgē sī.

Yēsū ĩdrí ágó ũfú ní nyaá ni
(Mātáyo 8:1-4; Lúkā 5:12-16)

40 Ágó āzi ũfú[‡] ní nyaá ni ímú kūmūcí ũtīī Yēsū ěndrētī gé, ĩri ní Yēsū ri mázú drī ĩrī sī kīnī, "Mí ā'yī dō rá, mí sē má rú'ba ē ícá ule fō."

41 Tā 'dīri sē Yēsū ē ěsī ĩsú ĩzāngā ambamba, ĩri ní drī suzú ágó rī úlózú, ĩri ní 'yozú kīnī, "Á lē rá, mí rú'ba ē ícá ule."

42 Koro ũfú rī ní dezú ágó rī ā rú'ba gá sī, rú'ba ni ní ícázú ule.

43 Yēsū ní ágó rī pēzú mužú, ězízú ĩri ní trītrī,

44 ĩri ní 'yozú ágó rī ní kīnī, "Lē mí lū tā 'dīri 'bá āzi ní ku. 'Í mu mi i'dāá 'bá átalágú[§] rú ni ěndrētī gé, 'í jī ngá āzi mužú rōbōŋō rú mí drīgē sī ĩndī, sū tāĩmbī Mósē* vé rī ní 'yoó rī tīnī, 'bá céré ā nīkí rí 'yozú kīnī, mí rú'ba ícá ule gí."

45 'Bo ágó rī ká 'deé mužú, i'dó ríí tā rī ũlūú mužú 'bá rī pi ní. Āní sē Yēsū gō fíi mujé ěcī kūrú rī agá 'dāá 'bá rī pi āsámvú gé sī andrekelemgbe kuyé. Yēsū ā ugo dō 'i fingará kūrú rī agá 'dāá rī sī ugo go drāāāsīyā, 'bá rī pi ríkí nyo ěcī ĩri vugá nōó ĩngázú vūrā rī pi gé sī céré.

2

Yēsū ĩdrí ágó pá be 'bēlé'béle ni
(Mātáyo 9:1-8; Lúkā 5:17-26)

1 U'dú madā ā vú drīgē, Yēsū ní kpá gōzú fizú Kāpārānāúmā gá 'dāá dīī. 'Bá rī pi yīkí kīnī, Yēsū ícá ĩgōó 'bētī gí.

2 'Bá rī pi ní ĩ úmúzá kárakarā, sē vūrā rī ca ku. 'Bá rī pi gákí jó rī agá 'dāá tré, cimgbá cazú kēṭīlē gá āmvé 'dāá, Yēsū ri ũ'dúkō múké rī ũlūú kōpi ní.

3 Ágō urukō'béé sū i'dúkí ágó āzi ōgōrōvū rú ni ĩjī Yēsū vú nōó.

4 'Bá rī pi ní adrii bītrīkā rī sī, kōpi ndākí ũ'dū tí, kōpi ní tuzú jó drīgē 'dāá,* kōpi ní jó rī ē drī ĩñānyázú, kōpi ní ágó pá be 'bēlé'béle rī ísúzá ímúzá ĩrivé pōrōšī ĩri ní laá drī ni gé rī be vūgá Yēsū ěndrētī gé nōó.

[‡] **1:40 1:40 Ūfú:** Tāĩmbī Mósē vé rī kīnī, 'bá ũfú ní nyaá rī, ĩri āzāvú rú, ā'yīkí ĩri adrii 'bá ĩsērélē vé rī pi āsámvú gé ku. Drā ũfú vé rī de dō rú'ba ní gé sī gí, lē ā mu 'i i'dāá átalágú rī ěndrētī gé, átalágú rī ĩri ndre, ĩri 'yo drā rī de rú'ba ní gé sī gí. 'Í lā Lēvītīkā 14:1-32. **§ 1:44 1:44 Átalágú:** 'Bá ĩsērélē vé rī pi āsámvú gé, 'yēnā átalágú rī rōbōŋō zā Jó Múngú vé rī agá 'dāá ní. Atala rī pi ri ĩfú úyú Lēvī vé rī agá. * **1:44 1:44 Mósē:** Yōsépā ká drāá gí, 'bāgú ějēpētō vé rī 'bā anjī ĩsērélē vé rī pi ějī ngá tūgērī rú caá ĩlī mūdūrūlū sū (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ĩpēzú ímúzá anjī ĩsērélē vé rī pi pazú adringará tūgērī rú rī agāsī. Múngú sē tāĩmbī rī Mósē ní, ā lū anjī ĩsērélē vé rī pi ní, sēzú ĩ ní tāĩmbī rī zízú tāĩmbī Mósē vé ni āní. Tīkí Mósē rī ĩsú ākūdē ĩlī rī ca ělīfú ālu mūdūrūlū sū (1,400), ĩsú ākūdē tīkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í lā Wūngará 2-24. * **2:4 2:4 Tuzú jó drīgē**

'dāá: Yāhūdī rī pi jó sī drī be kpākpā, 'bá rī ícá tū mu úrī drī ní gé rá.

⁵ Yēsū kā nīī amá 'yoó kīnī, āgō 'dī'béé ē'yīkī 'i gí, ĩri ní 'yozú ágó ōgōrōvū rú rī ní kīnī, "Mvá ágó 'dīri, á trū mī mívé ūnjīkānyā agásī gí."

⁶ 'Bá rī' 'bá tāimbj Mósē vé rī ímbá' 'bá rī pi úríkí kuú 'dāá, kōpi ríkí ūšūjū ēšjīlē sī kīnī,

⁷ "Ngá ágó 'dīri ní rizú átázú 'dīni rī ā'di? Ágó 'dīri ĩnjī Múngú ri ku! 'Bá āzi ālujāni āngū trūpi ūnjīkānyā agásī ní 'dāáyo, 'yéjā Múngú 'i ó'dúkīlégúsí."

⁸ Koro Yēsū nī tā kōpi ní rīi ūšūjū ĩ ēšjī agá 'dālē rī amá bá. Kúru ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ngá ĩmi ní rizú tā ūšūjū 'dīni rī ā'di?

⁹ Mā 'yo rí tā rī íngóni? Mā 'yo rí ágó pá be 'bélē' 'béle nōri ní, "Trūkí mī mívé ūnjīkānyā agásí gí 'dīni,' dōku mā 'yo, "Í nga uru, 'i 'dū mívé pōrōšj, 'i 'de mujū' 'dīni?

¹⁰ 'Bo á lē lūū ĩmi ní 'yozú kīnī, ma 'Bá Mvá 'i,† ma ūkpō be ūnjīkānyā trūzú vū drīgē nōgō" Yēsū ní 'yozú ágó pá be 'bélē' 'béle rī ní kīnī,

¹¹ "Á 'yo mī ní, 'i nga uru, 'i 'dū mívé pōrōšj, 'i mvi 'bētj."

¹² Ágó rī ní ngazú uru, ĩri ní ívé pōrōšj 'dūzú, ĩri ní 'dezu mujū, 'bá rī pi ríkí ĩri ndreé mujū. Tā 'dīri sē 'bá rī pi ní āyāngará, āzini sē kōpi ríkí Múngú ri íngú kīnī, "'Bá ndrekí tā āzi ūku ni 'dīri tīnjī kuyé."

Yēsū zj Lévj ri

(Mátáyo 9:9-13; Lúkā 5:27-32)

¹³ Yēsū gō 'i endjī mujū yīj bālālā Gālīlāyā tī gé 'dāá dīj. 'Bá rī pi ní ĩ úmúzu kárakará Yēsū ā gārā gá, ĩri ní 'dózu kōpi ímbázú.

¹⁴ Yēsū kā rīi ēcī yīj bālālā rī ā gārā gá sī, ĩri ní Lévj Ālāfáyō mvópi rīipi mūfēngā umbe jezú rī u'du'pī rī ndrezú, ākūdē úri kuú ívé jó rizú mūfēngā umbe jezú rī u'duzú rī agá 'dāá. Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Mī ímú mā pámvú ūbīi." Koro Lévj ní ngazú 'dezu mujū ĩri vúgá sī.

¹⁵ Lévj zj Yēsū pi ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi be mujū ínyá nyaá ívé āngá. 'Bá kárakará mūfēngā umbe jezú rī u'du' 'bá rī pi,‡ 'bá rī' 'bá ūnjīkānyā 'o' 'bá rī pi be, kōpi ínyá rī ā nyāngará gá 'dāá ĩndī.

¹⁶ 'Bá tāimbj ímbá' 'bá adri' 'bá Fārúšj§ rī pi ká ndreé Yēsū pi ri ínyá nya 'bá ūnjīkānyā 'o' 'bá rī pi be, āzini 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'du' 'bá rī pi be trū, kōpi ní 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi zjzú kīnī, "Ngá ĩmi ní rizú ínyá nyazú 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'du' 'bá rī pi be, āzini 'bá rī' 'bá ūnjīkānyā 'o' 'bá rī pi be trū rī ā'di?"

¹⁷ Yēsū ká tā 'dīri yīj, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "'Bá drā ākō rī ndā 'bá ūjō sēpi ní ku, 'bá drā be rī, ĩri 'bá ūjō sēpi ní ndā nī. Mā ímú 'bá tā be pīrj rī pi zj kuyé, má ímú 'bá ūnjīkānyā 'o' 'bá rī pi zj ēšj újā."

'Bá rī pi zjī Yēsū ri ānyāngā a'bingará vé tā sī

(Mátáyo 9:14-17; Lúkā 5:33-39)

† **2:10 2:10** *Bá Mvá*: Yēsū zj 'i 'Bá Mvá lūzú kīnī, 'i Kúrisítō 'i, 'i mālūngā rī ru mujū nyonyo. 'Í lā Dānyēlē 7:13-14. ‡ **2:15 2:15** *Bá mūfēngā umbe jezú rī u'du' 'bá rī pi*: 'Bá mūfēngā umbe jezú rī u'du' 'bá rī pi, kōpi Yāhūdī rī' 'bá mūfēngā umbe jezú rī u'du' 'bá 'bāgū āmbúgú Rómá vé rī ní rī. Kōpi ri mūfēngā rī u'du' āmbúgú 'bāgū rī ní 'yoó kōpi ā u'dukī rī ndē. § **2:16 2:16** *Fārúšj*: Fārúšj rī pi ngúlūmū Yāhūdī rī pi vé tāimbj Mósē vé rī ru' 'bá tīj rī pi. Kōpi 'dukī ĩndrī rī pi vé tā, āzini mālāyīkā rī pi vé tā 'bāā tā āmbúgú rú, kōpi ē'yīkī rá 'yozú kīnī, 'bá ūdrā' 'bá gí rī pi gō íngá ĩdri rú rá. 'Í lā Ēzj 23:8.

18 'Bá Yūwánī ā pámvú ūbī' bā rī pi Fārūsī rī pi be, kōpi ri ī a'bi* ānyāngā ā nyangará sī a'bia'bi. 'Bá ʔruxo ímúkí Yēsū ri zīj kīnī, "'Bá Yūwánī ā pámvú ūbī' bā rī pi Fārūsī rī pi be, kōpi ri ī a'bi ānyāngā nyangará sī a'bia'bi, 'bo mívé 'bá mī pámvú ūbī' bā rī pi a'bikí i ku āsī?"

19 Yēsū ní ūjázú kōpi ní kīnī, "'Bá rī pi mukí dō ūkú jengará gá, ōmúrúgō rī vé kērégú dō ājē rī gé 'dálé anigé, ĩrivé ūndī mu' bā vú ni gé sī rī pi ícókí ī a'biī ngá nyangará sī ku."

20 'Bo sá āzi rī ímú 'dī' dī, kádō ímú ōmúrúgō rī vé kērégú 'dūj kōpi āsámvú gé sī, kúru ū'dú 'dāri gé, kōpi ímú ī a'bi ngá nyangará sī.

21 "'Bá āzi ícō bōngó ú'dí ĩsī bōngó dēepi kú ĩrīkō rú ni vé ūlé ícī ōzūjū ānī ku, ā'diātāsīyā bōngó 'i nyaápi kú ĩrīkō rú gí rī, ícíkí dō ūlé ni ōzūjū bōngó ú'dí' sī, ĩri gō āsī muzú drīgélé.

22 'Bá āzi ícō vīnyō ī ní zoó ú'dí rú rī tōó lā' bú ī ní ícī jūrú rú ūkū ni agá ku. 'Bá rī tō dō vīnyō rī lā' bú ī ní ícī jūrú rú ūkū ni agá, vīnyō rī íngá kōfútō be, ĩri sē jūrú rī āfi rá, vīnyō rī dā vūgá. Lē ā tōkí vīnyō rī jūrú ú'dí' ni agá."

Fārūsī rī pi zíkí Yēsū ri Sābātā vé tā sī
(Mātāyo 12:1-8; Lúkā 6:1-5)

23 Ū'dú ālu Yēsū pi rikí elij muzú ívé 'bá 'ī pámvú ūbī' bā rī pi be ōmvú ānyá vé ni agásí ū'dú Sābātā vé rī gé. ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ūbī' bā rī pi ā ʔruxo' bée ní rizú ānyá rī pi ē drī ucezú anyizú cizú.

24 Fārūsī rī pi ní Yēsū ri zizú kīnī, "'Bávé tājmbj kīnī, ā ngakí ēzj ū'dú Sābātā vé rī gé ku píri, ngá 'bá mī pámvú ūbī' bā rī pi ní tājmbj rī nōzú, ānyá ē drī ucezú ū'dú Sābātā vé rī gé rī ā'di?"

25 Yēsū ní ūjázú kōpi ní kīnī, "Īmi lākí tā 'bāgú Dāwúđī\$ ní 'oó ívé 'bá rī pi be lókí ēbīrj ní kōpi fuzú rī gé rī kuyé?"

26 Lókí átálágú āmbúgú* Ābīyātārī vé rī gé, Dāwúđī nga fíi Jó Múngú vé rī' agá 'dāá, 'dú pánga ī ní 'bāá Múngú endreṭj gé, ī ní nyaá bādārú ku, 'yéṅá atala rī pi ní ríi nyaá nī rī nyaá, sē kpá ʔruxo ni nyaá ívé 'bá 'ī pámvú ūbī' bā rī pi ní."

27 Yēsū ní 'yozú Fārūsī rī pi ní kīnī, "Múngú údé ū'dú Sābātā vé rī 'bá rī pi ā uvukí rí ānī, 'bā ū'dú Sābātā vé rī tā ēnjīēnjī rú 'bá rī pi drīgé kuyé.

* **2:18 2:18 A'bi:** Sā āzi sī Yāhúđj rī pi ri ī a'bi, nyakí ínyá ku, kōpi ri ešj 'bā rizú Múngú ri zizú.

† **2:21 2:21 Bōngó ú'dí:** Ūjīkí dō bōngó ūkū ī ní bōngó ú'dí ícī rú' bā ni gé 'dīri gí, bōngó ú'dí ī ní ícī rú' bā ni gé 'dīri gō ícā mādāṅá, ĩri āsī bōngó ūkū rī ā rú' bā gá sī rá. ‡ **2:22 2:22 Jūrú ú'dí:** Yēsū

vé ímbāngará 'dīri adri sū vīnyō ī ní dāá jūrú ú'dí agá rī tīnī. § **2:25 2:25 Dāwúđj:** Múngú ĩpē

Dāwúđj rī adrii 'bāgú ĩsērélē rī pi vé ní, ežj kīnī, 'bāgú ú'dí ri ímú ĩfū ĩrivé úyú agá, ĩri mālūngā

rī rú muzú 'dāni'dāni, 'bāgú rī Yēsū Kúrísitō 'i. 'Í lā Sāwúmā 132:11-12; Ežj 2:30. Tīkí Dāwúđj ri

jšú ākūdē ĩli rī ca élifū ālu (1,000) gí, ĩli 'dāri gé, įsú tīkí drī Yēsū Kúrísitō ri kuyé. 'Í lā 1 Sāmūlé

16-30; 2 Sāmūlé 1-24; 1 'Bāgú 1-2. * **2:26 2:26 Átálágú āmbúgú rī:** Átálágú āmbúgú rī ndē atala

rī pi cére, ā'diātāsīyā ĩri 'yéṅá fi Jó Múngú vé rī agá Vūrā Uleteretere rī agá 'dāá nī, ĩri fi vú ālu ĩli

ālu agá. ĩri āri rōbōṅō vé rī jī ūnjīkānyā ūjīzú. 'Í lā Lēvīṭīkā 16; Ēberē 9. † **2:26 2:26 Jó Múngú**

vé rī: Jó Múngú vé rī 'yéṅá ālukúta Yērūsālēmā gá 'dāá. Atala rī pi 'yéṅá ri rōbōṅō zā Jó rī agá

'dāá nī, sū tājmbj Mósē vé rī ní 'yoó rī tīnī. Múngú ri đj Vūrā Uleteretere rī gé, Jó Múngú vé rī agá

'dāá.

28 Ma 'Bá Mvá 'i, ma Úpí ú'dú Sábátā vé rī[‡] drīgē āmbúgú ní.”

3

Yēsū idrí ágó drī be 'bēlé'béle ni ú'dú Sábátā vé rī gé
(Mātáyo 12:9-14; Lúkā 6:6-11)

1 Ú'dú āzi gé, Yēsū gō muų fí Jó Múngú ri Zízú rī agá 'dāá dī, ísú ágó āzi drā ní drī ni nyii kuú 'bēlé'béle ni adri kú 'bá rī pi āsámvú gé 'dāá.

2 Fārúšī rī pi ā uruḡo ríkí lētī ndāá, ī tōkí rí Yēsū rī ānī bēnī, kōpi tēkí nyo ríi Yēsū rī ndreé, dō tãnā ĩri ágó 'dīri idrí ú'dú Sábátā vé rī gé rá.

3 Yēsū ní 'yozú ágó drā ní drī ni nyii kuú 'bēlé'béle rī ní kīnī, “Mí íngá uru, mí ímú pá tuú 'bá rī pi ęndreṭi gé nōgó.”

4 Yēsū ní kōpi zízú kīnī, “Ngá ĩmivé táimbj ní lēē ā 'okí ú'dú Sábátā vé rī gé ku rī ā'di? ĩri tā múké 'ongárá, dōku tā ũnjí 'ongárá? ĩri 'bá drā be 'dini 'dīri kuzú drázú, dōku ē idríkí ĩri?” Kōpi zīkí ī tī átángá 'yozú kuyé.

5 Yēsū kā āngū ndreé kōpi vúgá 'dāá, ęsí ni ve kōpi ní ambamba. Tã ní fí kōpi ē ęsí agá ku rī sī, sē Yēsū ní ĩzāngā ambamba. ĩri ní 'yozú ágó rī ní kīnī, “Mí ũjū mí drī.” Ágó rī ní 'i drī ũjūzú. Ágó rī ē drī ní ícázú múké.

6 Koro Fārúšī rī pi ní fūzú muų 'bá Ērōdē ri ęṭī 'bá rī pi be Yēsū ā tā lízú, lēzú ĩri 'dízú drázú 'dīisī rá.

'Bá bītrīká 'deki muų Yēsū ā vúdři gé sī

7 Yēsū pi ní 'dezú muųú ívé 'bá 'i pámvú ũbī 'bá rī pi be yīi bālālā Gālíláyā vé rī gé 'dāá, 'bá kárakarā íbíkí íngá āngū Gālíláyā vé rī gé, āzini āngū Yūdáyā vé rī gé, kōpi 'deki muųú Yēsū ā vúdři gé sī.

8 Kōpi kã tā Yēsū ní 'oó 'dīri yī, 'bá kárakarā ímúkí Yēsū vúgá nōó, kōpi íbíkí íngá Yūdáyā gá, Yęřusālēmā gá, āngū Īdūmíyā vé rī gé, gúrú Yárídénī vé rī gé, kūrú Táyā vé rī gé, āzini kūrú Sídónā vé rī gé.

9 Yēsū kã muų ndreé 'bá rī pi gaki ambamba, ĩri ní 'yozú ívé 'bá 'i pámvú ũbī 'bá rī pi ní kīnī, kōpi ē 'i'dúkí kúlúmgbã mādãnjã ni 'bãã tēētē, 'bá bītrīká rī pi ē ímúkí rí ī ĩmūlūú ku.

10 Yēsū idrí 'bá kárakarā, ānī sē 'bá drā be rī pi ríkí ī ĩmīi ímúzá Yēsū vúgá nōó ũkpō sī, ī úlókí rí ĩri ā rú 'bá bēnī.

11 'Bá índrī ũnjí ní fí kōpi drīgē rī pi kádō Yēsū ri ndreé, índrī ũnjí rī pi kōpi 'du a'be vūgá Yēsū ęndreṭi gé 'dīgē, kōpi útré ú'dúkō be uru 'dāá, “Mí Mvá Múngú vé ni.”

12 'Bo Yēsū átá índrī ũnjí rī pi ní ũkpō sī kīnī, kōpi ā lúkí 'i tā 'bá āzi ní ku.

Yēsū ũpē 'bá áyúāyū ni pi muđři drī ni ĩřī
(Mātáyo 10:1-4; Lúkā 6:12-16)

13 Vúdři ní gé, Yēsū tu muų írã drīgē 'dāá, ĩri ní 'bá 'i ęsí ní lēē rī pi zízú muųú 'i vú sī, kōpi ní muųú Yēsū vú sī.

14 ĩri ní 'bá ũpēzú muđři drī ni ĩřī, kōpi ā adríkí rí ívé 'bá áyúāyū* ni pi rú, ĩri ní kōpi pēzú muųú, kōpi ā ũlúkí rí tī Múngú vé rī muųú.

‡ 2:28 2:28 Úpí ú'dú Sábátā vé rī: Yāhūdř rī pi ri ú'dú Sábátā vé rī ígá kīnī, Múngú gbi ngá 'bū gé rī pi vū drīgē rī pi be cére 'du caá ú'dú áziyá, kúru ĩri ní uvuzú ú'dú Sábátā vé rī gé. Múngú ri 'yęhá Úpí Sábátā vé ni, kúru Yēsū kīnī, 'i Úpí Sábátā vé ni, kīnī 'i Múngú 'i. 'Í lã Wřngárá 20:8-11.

* 3:14 3:14 'Bá áyúāyū rī pi: 'Bá áyúāyū rī pi, Yēsū sē kōpi ní ũkpō, ri kōpi pēé muų 'bá rī pi ímbã, índrī ũnjí rī pi údró, āzini tā áyázú áyāyã ni pi 'oó.

15 Yēsū sē kōpi ní ūkpō, kōpi ā údrókí rí índrí ūnjí rī pi fūū 'bá rī pi drīgē sī āni.

16 'Bá ĩri ní ūpēé mūdri drī ni ĩrī rī pi vé rú pi 'dī, Sīmonā 'i, Yēsū gō ĩri ní rú āzi 'daa Pētērō 'i,

17 Yōkóbū Zēbēdáyō mvōpī pi édrīpī Yūwānī be, Yēsū gō kōpi ní rú āzi 'daa Bōnāgēsī 'i, rú 'dīri vé íffí, anjī ūvi vé ni pi.

18 'Bá rī āzi Āndērēyā 'i, Pilīpū 'i, Bātīlīmáyō 'i, Mātáyo 'i, Tómā 'i, Yōkóbū Ālāfáyō mvōpī 'i, Tādáyō 'i, Sīmonā úvá 'bāápi 'bá ívé rī pi ē ĩsúkí rí drīwālā rī 'i,

19 āzini Yūdā Īsikārīyótā gōopi Yēsū ā ūli 'beepi rī 'i.

Yēsū pi vé tā Bēlēzēbúlā be rī

(Mātáyo 12:22-32; Lúkā 11:14-23; 12:10)

20 Kúru Yēsū kā 'i újá gōō 'bētī 'dāá, ĩri ní fizú jó agá, 'bá bītríká bīkī mužú vú ni gé sī, sē Yēsū pi ívé 'bá 'i pámvú ūbī' 'bá rī pi be ĩsúkí sá ānyāngā nyazú ni kuyé.

21 Yēsū é'dípáa ká tā Yēsū ní 'oó 'dīri yīī, kōpi ūsúkí kīnī, Yēsū ē drī ábá gí, ĩ lēkī ĩri jīī mužú 'bētī.

22 'Bá rī' 'bá tāimbī Mósē vé rī ímbá' 'bá, ímū' 'bá Yērúsálémā gálésīla rī pi kīnī, "Ágó 'dīri Bēlēzēbúlā* fi drī ni gé gí, ĩri rí índrí ūnjí rī pi údró ūkpō ādróko vé rī sī."

23 Yēsū ní kōpi zizú, ĩri ní átázú kōpi ní nāpī sī kīnī, "Sātánā rí ícō 'i ógúpī Sātánā rí dro fū íngóni ngóni?"

24 'Bá āngū ālu agá ni pi acokí dō ĩ ríí ē'dī 'dīī ĩ ōgūpīī be, mālūngā kōpi ní ruŷ 'dīri ícō pá tuú ku.

25 'Bá jó ālu tī gé rī pi acokí dō ĩ gí, 'bētī 'dīri ícō pá tuú ku.

26 Sātánā vé mālūngā aco dō 'i āsámvú ĩrī ríí ē'dī 'dīī, mālūngā 'dīri ícō pá tuú ku, ĩrivé ūdū deŷepi 'dī.

27 'Bá adriípi ōjógó ōjógó rī, 'bá āzi ícō ĩrivé ngá alií ku, úmbékí dō ĩri vūgá ká, ĩ íbī ĩrivé ngá ali ndō.

28 Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dīni, 'bá rī 'o dō ūnjīkānyā, āzini ide dō āngū, ĩ ícō ĩri trū rá.

29 'Bo 'bá rī ide dō Índrí Uleterē rī, ícókí ĩri trūū ālujánī ku, ūnjīkānyā ĩrivé rī áwí adri mužú 'dáni'dáni."

30 Yēsū 'yo tā 'dīri 'dīni, ā'diātāsīyā 'bá rī pi ríkí átá kīnī, "Yēsū rí índrí ūnjí be."

Yēsū éndrēpī pi édrīpīī be

(Mātáyo 12:46-50; Lúkā 8:19-21)

31 Yēsū éndrēpī ní ícázú Yēsū édrīpīī be, kōpi áwíkí pá tuú kuú āmvé 'dāá. Kōpi ní 'bá āzi pēzú mužú Yēsū rí zizú.

32 'Bá kárakarā úríkí kuú Yēsū ā gārā gá sī kúrī. Kōpi ní lūzú Yēsū ní kīnī, "Mí éndrēpī pi mí édrīpīī be tukí pá kuú āmvé 'dāá'dā, kōpi lēkí mi ndreé."

33 Yēsū ní kōpi zizú kīnī, "'Bá ĩmi ní 'yoó ĩri má éndrēpī, āzini má édrīpīī 'dī'bée ā'di pi?"

† 3:22 3:22 Bēlēzēbúlā: Bēlēzēbúlā vé rú āzi rī Sātánā 'i, ĩri ādróko, ĩri āmbúgú índrí ūnjí rī pi drīgē.

³⁴ Īri ní 'bá úrí' 'bá 'i gārā gá sī 'dī' 'bée úndrézú kúrŭ, Īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Mávé éndrépi āzini mávé édrípi, kōpi 'bá úrí' 'bá má gārā gá sī nō' 'bée.

³⁵ 'Bá Múngú vé tã 'duúpi ngaápi rī, Īri má édrípi, Īri má ómvúpi, āzini Īri má éndrépi."

4

Nāpí ágó úri riúpi rī vé rī
(Mátáyo 13:1-9; Lúkã 8:4-8)

¹ Yēsū gō 'i dó 'bá rī pi ímbá yīi bālālā Gālílāyā tì gè 'dāá ðī. 'Bá kárakará úmúki í Yēsū ā gārā gá, sē Yēsū tū muú úri kúlúmgbá agá yīi agá 'dāá. 'Bá rī pi tukí pá kuú yīi rī tì gè.

² Yēsū ímbá 'bá rī pi ní tã kárakará nāpí sī. Tã Īri ní ímbá rī pi 'dini kīnī,

³ "Īmi yikí drī ká! Ágó āzi muú úri riú ívé ómvú agá.

⁴ Kã riú úri rī riú, úri rī pi á urukọ u'dekí létì drìgè, ārínjã rī pi tekí kōpi rá.

⁵ Úri rī pi á urukọ u'dekí nyōókú írã drìgè ní agá, úri rī pi ífúkí mbēlējã, ā'diātāsīyã nyōókú rī ní adriú nyetele rī sī.

⁶ 'Bo útú rī kã koó gbírílí, úri ífú' 'bá rī pi 'wikí ūdráá céré, ā'diātāsīyã úlã ní pi ní fiú vūgá 'dāá kuyé rī sī.

⁷ Úri rī pi á urukọ u'dekí ūcékúcé āsámvu gé, ūcékúcé rī du amuú, ózú úri ífú' 'bá du' 'bá rī pi rá, sē úri ífú' 'bá rī pi 'akí kuyé.

⁸ Úri rī pi á urukọ u'dekí nyōókú múké múké ní agá, dukí 'aá mī be gbálígbálí. Urukọ ni pi 'akí caá mī be pūkú na, urukọ ni pi pūkú áziyá, urukọ ni pi mūdūrŭlŭ álu."

⁹ Yēsū ní kúru 'yozú 'bá rī pi ní kīnī, "'Bá bī be rī, ā yī 'i ní tã 'dīri."

Tã ā pá Yēsū ní tã rī ūlúzu nāpí sī rī
(Mátáyo 13:10-17; Lúkã 8:9-10)

¹⁰ Kã Yēsū ri kuú ó'dúkùlegúsí, Īrivé 'bá áyúáyū muðrī drī ní ĩrī rī pi, 'bá urukọ ĩ tra' 'bá Īri ā gārā gá rī pi be, kōpi ní Yēsū rī zizú kīnī, "Nāpí mí ní ūlúú 'dīri vé ífífí ā'di?"

¹¹ Īri ní újázú kōpi ní kīnī, "Má 'i'da ĩmi ní mālŭngã Múngú vé ĩ ní tã ní ūzúúzú rī ámvé gí. 'Bo ma 'bá urukọ ní tã rī átá nāpí sī,

¹² tã ĩ ní sī Búkú Múngú vé rī agá rī ā nga rí 'i fūú tì ni gé bēsīnī kīnī, " 'Kōpi tã má ní 'oó rī ndre rá, 'bo kōpi nīkí ífífí ní ku, kōpi tã má ní 'yoó rī yī rá, 'bo fi kōpi drìgè ku.

Kōpi ā nīkí té dō tã rī vé ífífí rá, kōpi té éší újá, Múngú ri té kōpi trū rá. ' "

Yēsū ūlú nāpí rī vé ífífí
(Mátáyo 13:18-23; Lúkã 8:11-15)

¹³ Yēsū ní kúru kōpi zizú kīnī, "Nāpí má ní ūlúú 'dīri, ĩmi nīkí nyo ífífí ní kuyé? Má átá dō ĩmi ní nāpí rī āzi, Īri ícò fi ĩmi drìgè íngóni?"

¹⁴ 'Bá úri riúpi rī, Īri 'bá Múngú vé tì ūlúúpi rī.

¹⁵ Úri u'de' 'bá létì drìgè rī pi vé ífífí, Īri 'bá Múngú vé tì yì' 'bá rá rī pi, vúdŕŭ ní gé, koro Sātánã ri ímú Múngú vé tì kōpi ní yīi 'dīri iza kōpi ē éší agásí rá.

16 Úri u'de'ba nyōōkú írā drīgē rī agá rī vé íffí, ĩri 'bá Múngú vé tị yì'ba āyīkō sī rī pi.

17 'Bo kōpi kádō tị Múngú vé rī yì, tị Múngú vé rī ní vūrā ĩsú úrizú kōpi ě ẹsị agá 'dálé kuyé rī sī, tã āzi ũkpó ũkpó kádō kōpi ayaá, tị Múngú vé rī gō āvī kōpi ě ẹsị agásí rá.

18 Úri u'de'ba ũcécúcé āsámvú gé sī rī pi, ĩri 'bá Múngú vé tị yì'ba, ẹ'yì'ba rá rī pi.

19 'Bo kōpi ní ríi tã rụ'ba nōri vé rī ũsũú áyu rī sī, āzini kōpi ní ríi ā'bu vé tã 'duú 'bāá āmbúgú rī sī, āzini kōpi ní ríi ẹsị 'bāá ngá uruko'bee drīgē rī sī, sē kōpi 'bākí ẹsị tị Múngú vé rī yizú ku, ĩri sē kōpi adri sụ pẹtị 'aapi ku rī tịni.

20 Úri u'de'ba nyōōkú múké agá rī pi, kōpi 'bá Múngú vé tã yì'ba rá, 'bā'bee ĩ ẹsị agá tịtị rī pi. Kōpívé tã 'oó múké rī índré sụ ānyá 'aapi mị be gbálígbálí rī tịni, drī ni ālu rī gé, 'a caá pūkú na, pūkú áziyá, dōku mụdúrũlú ālu."

Nāpí lāmbā vé rī

(Lúkā 8:16-18)

21 Yēsū ní gōzú kōpi ní nāpí āzi ũlūzú kīnī, "'Bā āzi ri nyo ícó lāmbā 'yū su gbóló ā ndúgé, dōku ũdrí í'dú lāmbā dīpi āngú ĩmgbērēpi rī ě drī ako āní cí rá? Ícó 'oó 'dini ku, ĩri lāmbā rī 'yū 'bā mísá drīgē, vūrā ĩri ní ícózú āngú ĩmgbērēzú jó agásí céré rī gé.

22 'U'dú āzi ri ímú 'dī'dī, tã 'bá rī pi ní ũzũzũ rī, ĩ ímú 'da āmvé, tã ĩ ní ũzũzũ rī pi ārēvú céré, ĩ ímú 'da āmvé.

23 'Bá rī dō bị be, ā yì 'í ní tã 'dīri."

24 Yēsū gō kpá 'yoó kōpi ní kīnī, "Ími 'bākí bị rizú tã má ní ũlūú ĩmi ní 'dī'bee yizú múké múké. Múngú ri ĩmi ní ũmī sē ĩmi ní ẹbịrị 'bāá lēzú ĩrivé tã nīzú rī sī. Ádarú Múngú ri ĩmi ní tã nīngará sē ambamba.

25 'Bá ẹsị 'bāapi tã má ní ímbá rī drīgē rī, ma ĩri ní tã nīngará sē āmbúgú, 'bo 'bá mávé tã yìpi ku rī, ma ĩrivé tã nīngará 'dú úmī ní gé sī rá."

Nāpí úri dūipi rī vé rī

26 Yēsū ní 'yozú kīnī, "Mālūngā Múngú vé rī adri sụ ágó úri riipi ívé ómvú agá rī tịni.

27 Kádō adrii ĩnị sī, dōku ũtụ sī, ágó rī dō ú'dú ko yā, dō ko ú'dú ku yā, úri rī ĩfū, ĩri dū mụzú dūdū, ágó rī nị kuyé dō úri ĩfūipi rī ri dū ngóni ngóni.

28 Nyōōkú rī sē úri rī ĩfū dū múké, drīdrī ni, bị ni ri í'dó ĩfū, ānyá rī ě drī ri kúru í'dó ayi, ũdū ni gé, ĩri kúru 'a mị be gbálígbálí.

29 Ānyāngā rī ka dō gí, ómvú 'dipa ri mēngēlēsí 'í'dú ānyāngā rī lizú āní, ā'diātāsīyā sá ānyāngā ĩkūnāzú rī ícá gí."

Nāpí marígó fí be mādānjá rī vé rī

(Mátáyo 13:31-32; Lúkā 13:18-19)

30 Yēsū ní gōzú 'yozú dī kīnī, "Mālūngā Múngú vé rī adri sụ ā'di tịni? Dōku Mā áyú rí nāpí ngóni ní mālūngā Múngú vé rī ā tã ũlūzú āní?

31 Mālūngā Múngú vé rī índré sụ marígó fí be mādānjá rī tịni.

32 Kádō ĩri saá, ĩri ĩfū dū mba āmbúgú, ĩri pẹtị ómvú agá rī pi ndē céré, drītị ni pi ĩgārā ācoco, āriņá rī pi ímú jó sị sị ni gé."

*Yēsū ri 'bá rī pi ímbá nāpí sī
(Mātáyo 13:34-35)*

³³ Yēsū ímbá 'bá rī pi nāpí āndíāndí ni pi sī, āzini lẹ̀tí āndíāndí ni pi sī, kòpì ā ámakí rí tã rī ānì.

³⁴ Yēsū kãdō ríí tì Múngú vé rī ùlùú 'bá rī pi ní, ìri ùlù múzú nāpí sī. 'Bo ìri dō ívé 'bá 'í pámvú ùbì'bá rī pi be ó'dùkùlẹ̀gúsí, ìri tã rí vé ífífí ùlù kòpì ní céré.

*Yēsū uga ùlì vīpì ùkpō be rī
(Mātáyo 8:23-27; Lúkã 8:22-25)*

³⁵ Ǿ'dù álu álu 'dãri sī ùndrésí, Yēsū ní 'yozú ívé 'bá áyúāyū rī pi ní kīnì, "Lē 'bá zokí muṣú yīī bālālã rī agásí alá 'dãá."

³⁶ Kòpì ní 'bá bītríkã rī pi kuzú, Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ní tuzú kúlúmgbã Yēsū ní tuzú rī agá, kòpì ní 'dezú zozú múzú yīī rī agásí. Kúlúmgbã ā urukò anigé 'dekí muṣú kòpì ā vùdrī gé sī.

³⁷ Kúru ùlì vīpì ùkpō be ni ní íngázú vīzú yīī bālālã rī drìgé sī. Yīī rī ní 'bãzú úvázú kúlúmgbã rī úvīzú ngèlé ngèlé. Yīī ní 'dózú tīzú kúlúmgbã rī agá 'dãá, sē kúlúmgbã rī lē tīí ānì yīī ā ndúgé.

³⁸ Ǿsúzú Yēsū la ù'dù koó kúlúmgbã rī agá vùlé 'dãá, ẹ̀tí 'í drī mākádã sī. Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ní Yēsū ri zìzú ù'dùkò be uru 'dãá kīnì, "Ímbápi, 'bã ri tī yīī ā ndúgé, mí ásí 'bá sī ku ásí?"

³⁹ Yēsū ní aruzú ù'dù gélésí, ìri ní trezú ùlì vīpì ùkpō be rī drìgé kīnì, "Í tu pá, 'dìri ícò gí." Koro ùlì vīpì ùkpō be rī ní pá tuzú, āngū rī ní újízú kíri.

⁴⁰ Yēsū ní ívé 'bá 'í pámvú ùbì'bá rī pi zìzú kīnì, "Ngá ìmi ní adrizú Ǿrī sī rī ā'di? Ìmi ẹ̀'yīngará ākó?"

⁴¹ 'Bá Yēsū ā pámvú ùbì'bá rī pi, Ǿrī fi kòpì ē ẹ̀sí agá ambamba, kòpì ní 'dezú ì uzìzú ì ásámvú gé sī kīnì, "'Bá 'dìri 'bá íngóni ní, átángá átápi ùlì vīpì ùkpō be rī ní tì ni yīī ìndí 'dìri?"

5

*Yēsū dro índrì ùnjí fūú ágó ābābã rú ni drìgé sī
(Mātáyo 8:28-34; Lúkã 8:26-39)*

¹ Yēsū pi ní kúru zozú múzú ívé 'bá 'í pámvú ùbì'bá rī pi be yīī bālālã rī agásí, kòpì ní cazú āngū Gērásã vé rī gé.

² Yēsū kã ífúú kúlúmgbã rī agásí, koro ágó índrì ùnjí ní fíí drī ni gé ni ní ífúú vūrã ì ní rizú āvú sīzú rī gé 'dãásí, ímúzú Yēsū vúgá nõó.

³ Ágó rī ri adri 'būrẹ̀drī rī pi ásámvú gé 'dãá, 'bá āzi ícò ìri úmbé ímvē sī bã ku.

⁴ Ándúrú ì nǵí ri ágó rī ē drī pi úmbé pá ni pi be ímvē sī, 'bo ìri ímvē ì ní 'í drī pi úmbézú 'í pá be 'dì'bée ùṅò kpélékpélé 'dīísí rá, 'bá āzi ícòpì ágó 'dìri ā ùkpō ndéepi ni 'dãáyo.

⁵ Ǿtúnã sī āzini ìnjã sī, ágó rī ri ẹ̀cí 'būrẹ̀drī rī pi ásámvú gé sī, āngū ángã rú rī pi ásámvú gé sī, pí útréngará be, ìri ri írã anjínã 'í'dù 'í rù'bá úsì ānì.

⁶ Ágó rī kã Yēsū ri ndree rará rú 'dãá, ìri ní njuzú kùmúci ùtīzú Yēsū ẹ̀ndrẹ̀tí gé.

7 Īri ní trezú ú'dúkō be uru 'dāá kīnī, “Yēsū, Mvā Múngú Ūkpō 'Dípa vé rī, ngá mí ní lēé má vúgá rī ā'di? 'Í sō ūyō Múngú ɛndrɛtj gé 'yozú kīnī, mí ícō ma 'oó ūnjí ku!”

8 Ágō rī átá 'dīni, ā'diātāsīyā Yēsū ní 'yoó índri ūnjí rī pi ní, kōpi ā fūki ágō rī drjgē sī rá rī sī.

9 Yēsū ní kúru ágō rī zizú kīnī, “Mí rú ā'di 'i?”

Ágō rī ní újázú Yēsū ní kīnī, “Mā rú Bītríká 'i, ā'diātāsīyā 'bā kárakará.”

10 Kúru índri ūnjí rī pi ní Yēsū ri mázú kīnī, Yēsū ā dro ī fūū āngū rī agásī āmvé ku.

11 Ánga 'dāri ā pālé gá 'dāá, ī ri Īgá úcé, Īgá rī pi kárakará.

12 Índri ūnjí rī pi ní rizú Yēsū ri mázú kīnī, “'Í pē 'bā muj adrii Īgá 'dā'bée āsámvú gé fō, mí ā'yī 'bá ní, 'bā mukí úfī Īgá rī pi agá.”

13 Yēsū ní ā'yizú kōpi ní. Índri ūnjí rī pi ní úkpúzú ágō rī drjgē sī, mužú úfízú Īgá rī pi agá. Īgá rī pi élifū ĩrj. Īgá rī pi ní njuzú mužú ɔngú sī āngū úlúpi úlúlú rj gé 'dāá, kōpi ní u'dezú yjī bālālā rī agá 'dāá.

14 'Bá ri'bá Īgá úcé'bá rī pi ká tā 'dīri ndreé, kōpi ngakí únjú mužú tā 'dīri ūlúú 'bá kūrj agá 'dālé rī pi ní, āzini 'bá adri'bá gúrj kūrj rī ā gārā gá sī rī agá rī pi ní. 'Bá rī pi ní mužú tā 'i 'oópi 'dīri ndrezú.

15 Kōpi ká caá Yēsū vúgá 'dālé, kōpi ĩsúkí ágō índri ūnjí ní fīi drj ni gé kárakará rī ícá muké gí, úri kuú Yēsū ɛndrɛtj gé, su bōngó 'i rj'bá gá, úmī ni ícá muké gí. Tā 'dīri sē kōpi ní ūrj.

16 'Bá tā 'i ngaápi ágō rī ā rj'bá gá rī ndre'bá, āzini Īgá rī pi ā rj'bá gá rī ndre'bá ī mī sī rī pi ní mužú tā rī ūlúzú 'bá rī pi ní.

17 Kúru 'bá āngū 'dāri agá rī pi ní 'yozú kīnī, Yēsū ā nga muj ívé āngū agásī 'dīisī rá.

18 Yēsū kā rīi tuj kúlúmgbá rī agá 'dāá, ágō Yēsū ní índri ūnjí droó fūū drj ni gé sī rī ní Yēsū ri mázú drj ĩrj sī kīnī, 'i lē muj Yēsū vúgá sī ĩndī.

19 'Bo Yēsū ā'yī ĩri muj 'i vúgá sī kuyé, pē ĩri ē tj kīnī, “'Í mvi 'bɛtj, 'i mu tā āyāzú āyāyā Úpi ní 'oó mí rj'bá gá, āzini ɛsj Ídríkidri ĩri ní 'bāá mí ní 'dīri vé tā ūlúú mívé 'bá 'bɛtj āsámvú gé rī pi ní.”

20 Ágō rī ní kúru 'dezú ɛcizú tā Yēsū ní 'oó 'i ní rī ūlúzú mužú kūrj mužrj ī ní zjī Dēkápólīsī vé rī agásī. Tā ágō rī ní ūlúú rī sē 'bá rī pi ní āyāngará.

*Yēsū idri mvá ūkú Yáyirō vé rī, āzini ūkú drā be rī
(Mátayo 9:18-26; Lúkā 8:40-56)*

21 Yēsū kā 'i újā gōó zoó mužú álé 'dāá kúlúmgbá sī, 'bá bītríká ímúkí ĩ umú adrii Yēsū ā gārā gá sī kūrj yjī tj gé 'dāá.

22 Ágō āzi rj ní Yáyirō 'i, ĩri drj koma Jó Múngú ri Zizú rī vé ni, ĩri ní ímúzú kúmúci ūtjzú Yēsū ɛndrɛtj gé,

23 ĩri ní Yēsū ri mázú drj ĩrj sī kīnī, “Mávé mvá ūkúná rī 'dālé drā be ūnjikānyākānyā, lē drāádrā, 'i mu drj tjī drj ni gé, ē idri rī bēnī fō.”

24 Kúru Yēsū pi ní 'dezú mužú ĩri be ĩrivé āngá 'dāá.

'Bá bītríká 'dekí muj ĩri vúgá sī ĩndī, kōpi rikí ĩri ūmīi mužú ūmīmī, ā'diātāsīyā 'bá rī pi ní adrii tré rī sī.

25 Ú'dú 'dāri sī, ūkú āzi 'bá bītríká rī pi āsámvú gé 'dāá, mbāá ú'dú ri ɛcī rj'bá ni gé sī, gā đegá sī, 'du caá íli mužrj drj ni ĩrj.

26 Ūkú rī əcí 'bá kárakará ũjó sē'ba ni pi vúgá sī ílí be aco, iza ívé mūfēngā ambamba ũjó ārēgá sī drā 'dīri vé tā sī, 'bo 'bá āzi ícōpi ĩri ní ũjó sēepi ĩrivé drā 'dīri ní dezu ní 'dāayo.

27 Ūkú rī kā Yēsū vé tā yī, ĩri ní 'i útruzú ĩnyinā Yēsū ā úgóró gá 'bá bītríká rī pi āsámuvú gé 'dāá, ĩri ní Yēsū vé bōngó akoóko rī ulóuz.

28 Ūkú rī ũšú kīnī, “Má uló dō Yēsū vé bōngó, ma ídri rá.”

29 Ūkú rī kā Yēsū vé bōngó ē tī uló, mbēlēṅá āri əcipi rú'ba ni gé sī rī ní pá tuzú, koro ũkú rī gō amá 'i rú'ba ícá múké gí.

30 Sāṅá 'dāri gé, Yēsū nī amá rá 'yozú kīnī, ívé ũkpō fū 'i rú'ba gá sī gí. Yēsū ní 'i újázú āngū ndrezú 'bá bītríká rī pi vúgá 'dāá, ĩri ní kōpi zizú kīnī, “Á'di uló mávé bōngó nī?”

31 Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ũbī'ba rī pi ní újázú ĩri ní kīnī, “Mí nī rá 'bá rī pi kárakará ri ĩ mī ímúzú mī rú'ba gá nōó, ngá mí ní 'bá zizú 'yozú kīnī, á'di uló mívé bōngó nī rī á'di?”

32 'Bo Yēsū ri 'bá ívé bōngó ulópi rī úndré 'bá rī pi āsámuvú gé sī.

33 Ūkú rī kā tā 'i ngaapi 'i rú'ba gá 'dīri nīj amá, ũrī sī, rú'ba ni 'í dó rií yáayā. ĩri ní ímúzú kūmúci ũtīzú Yēsū ɛndreṭi gé, ĩri ní tā 'i ní bōngó rī ulóuz rī ũluzú Yēsū ní céré.

34 Yēsū ní kúru 'yozú ũkú rī ní kīnī, “Mvá ũkú 'dīri, ɛ'yīngará mívé rī sē mí ídri gí. 'Í mụ ĩyī, tākíri Múngú vé rī ā adri mí be, mī rú'ba ā adri ule.”

35 Yēsū kā rií átá ũkú rī be, koro āgō uruko'bée ní ícázú, kōpi íbíkí ímú Yáyīrō vé āngá 'dāāsī, kōpi ní 'yozú Yáyīrō ní kīnī, “Mívé mvá ũkúná rī drā gí, lē mī ri sá izaá átázú 'bá rīipi āngū ímbápi rī be ku.”

36 Yēsū kā tā 'dīri yī, ĩri ní 'yozú Yáyīrō ní kīnī, “Lē mī ɛsí ā ũtī ku, mí ɛ'yī mávé tā.”

37 Yēsū lē 'bá āzi ā mụ 'i vúgá sī ku, ā'yī 'yéṅá Pétéró pi, Yókóbū be, Yūwání Yókóbū ɛdrīpi sī.

38 Kōpi ká mụy caá Yáyīrō vé āngá 'dāá, Yēsū ndre 'bá rī pi ri lūlūlú gá.

39 Yēsū ní fizú jó agá 'dāá, ĩri ní 'yozú 'bá rī pi ní kīnī, “Ngá ĩmi ní rizú lūlūlú gazú 'dīni rī á'di? Mvá ũkúná rī drā kuyé, ĩri ú'dú ko.”

40 'Bo 'bá rī pi rikí guṅú ĩri sī guṅú.

Yēsū ní 'yozú kīnī, 'bá rī pi ā fūkí céré āmvé, ā'yī 'yéṅá āvū rī vé ɛtépí pi ɛndrépi be, āzini ívé 'bá áyúāyū na 'dī'bée be, kōpi fikí mụzú jó āvū rī 'bázú rī agá 'dāá nī.

41 ĩri ní mvá ũkúná rī ē drī ruzú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Tālītá kúmī!” Ífifí ni kīnī, “Mvá ũkúná mādāṅá 'dīri, á 'yo mí ní, 'i nga uru.”

42 Mvá ũkúná rī ní koro íngázú uru, ĩri ní 'dezu əcízú uru sī. Mvá ũkúná rī ílí be mụdrī drī ni ĩrī. Tā 'dīri sē 'bá rī pi ní āyāngará.

43 'Bo Yēsū ní átázú kōpi ní ũkpó ũkpó kīnī, lē kōpi ā ũlūkí tā 'dīri 'bá āzi ní ku. ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, lē kōpi ā sēkí mvá ũkúná rī ní ngá nyaá.

6

*'Bá Nāzērétā vé rī pi gākí Yēsū ri sī
(Mátayo 13:53-58; Lúkā 4:16-30)*

1 Yēsū ní ngazú 'dāāsī, ĩri ní 'dezu mụzú Nāzērétā gá, kūrú ĩri ní mbazú rī gé. Kōpi mụkí ívé 'bá 'i pámvú ũbī'ba rī pi be trú.

² ʻŪ' dū Sābātā vé rī kā ícá, Yēsū í 'dó ríí 'bá rī pi ímbá Jó Múngú ri Zízú rī agá 'dāá. 'Bá kárákará ĩrivé tā yì 'bá rī pi āyākí tā ĩri ní átá 'dīri sī āyāyā.

Kōpi rikí ĩ uzijī ĩ āsámvú gé sī kīnī, "Ágó 'dīri ĩsú tā nīngará, āzini ũkpō tā āyāzú āyāyā 'ozú 'dīri íngūgá?"

³ Ágó 'dīri adri nyo Māriyā mvōpi ándúru rīipi párángi faápi 'dīgé rī 'i kuyé? Yōkóbū pi Yósē be, Yúdā be, Šimónā sī, adrikí ĩri édrīpi kuyé? ĩrivé ómvúpījī rī 'bá adri 'bée 'bá be kūrú 'bávé rī agá nō 'bée kuyé?" Tā ándúru Yēsū ní 'oó 'dī 'bée sī, 'bá rī pi gākí ĩri sī.

⁴ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Ī nēbī rī pi ĩnjī vūrā urukō agásí ĩnjīnjī, 'bo kūrú ĩrivé rī agá, ĩnjīkí ĩri ku, 'bá ĩrivé 'bētī āsámvú gé rī pi, ĩrivé maríté rī pi be, kōpi ĩnjīkí ĩri ku."

⁵ Yēsū gō tā āyāzú āyāyā ní 'oó āngū 'dāri gé dījī kuyé, tā ĩri ní 'oó rá rī, Yēsū tī drī 'bá drā be ní pi drīgé, kōpi ídrikí rá, 'bá ĩri ní drī tījī kōpi drīgé rī pi vé kālāfe mādāñá.

⁶ Tā 'dīri sē Yēsū ní āyāngará, 'bá rī pi ní gāá 'i 'ē'yīgá sī rī sī.

*Yēsū pē ívé 'bá áyúāyū mūdri drī ní ĩrī rī pi mujī ězī ngaá
(Mátayo 10:5-15; Lúkā 9:1-6)*

Yēsū ní kúru 'dezú rizú 'bá rī pi ímbázú mužú gúrú ālu ālu agásí.

⁷ Yēsū ní ívé 'bá áyúāyū mūdri drī ní ĩrī rī pi zízú ímúzú vūrā ālu gé, pē kōpi mužú ĩrī ĩrī, sē kōpi ní ũkpō índrí ũnjí rī pi údrózú.

⁸ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Lē ĩmi 'dukí ngá āzi mužú ĩmi drīgé sī ĩndī ku, 'yéná ĩmi 'dukí túré ěčī tuzú ní áyu. ĩmi kádō ríí mujī, lē ĩmi 'dukí kūmvū mužú ĩndī ku, ĩmi 'dukí ānyāngā dōku mūfēngā mužú ĩndī ku.

⁹ ĩmi úsúkí ngá pá gá ní pi mužú, 'bo ā 'dukí bōngó āzi āndō rú mužú ĩndī ku.

¹⁰ Kūrú ālu ālu ĩmi ní cazú rī agá, 'bētī ĩ ní ĩmi 'yízú drīdrī rī, ĩmi áwíkí adrii 'dāgá, cīmgbá ĩmi ní fūzú kūrú rī agásí rī gé.

¹¹ Vūrā ālu ālu ĩmi ní fizú cazú rī agá, 'bá rī pi gākí dō ĩmi 'yīgá sī, āzini gākí dō ũ'dukó múké ĩmi ní ũlúú rī yīgá sī, ĩmi kádō ngaá mujī, ĩmi wekí nyōókú ĩmi pá ágéle gá rī kú 'dīgé. ĩri lū 'yozú kīnī, ĩmi gākí 'bá gúrú 'dāri agá rī pi sī."

¹² Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ní kúru 'dezú mužú ũ'dukó múké rī ũlūngará gá kīnī, lē 'bá rī pi ā újákí ěsī, kōpi ā kukí ũnjīkányā ání.

¹³ Kōpi údrókí índrí ũnjí kárákará ũfūú 'bá rī pi drīgé sī, ũbēkí ũdu 'bá drā be rī pi rú 'bá gá sī, kōpivé drā de ání rá.

*Yūwánī vé 'dīngará ā tā
(Mátayo 14:1-12; Lúkā 9:7-9)*

¹⁴ 'Bāgú Ēródē* yì 'bá rī pi ārēvú céré rikí átá Yēsū vé tā sī. 'Bá rī pi urukō rikí átá kīnī, "Yūwánī Bātízimū sēepi rī íngakí ĩri gōó ídri rú drāngará gálésī gí, ĩri ní rizú tā āyāzú āyāyā 'dī 'bée 'ozú ũkpō be 'dīni ání."

* **6:14 6:14** *Bāgú Ēródē*: Ēródē 'dīri Ēródē Ānítipā 'i, ĩri Ēródē Āmbúgú rī vé mvá, gō mālūngá rī rúpú ní sá Yūwánī ní bātízimū sēzú Yēsū ní rī gé. 'Í lā Mátayo 14:1; Lúkā 3:1; ězī 4:27. Sā ĩ ní Yēsū rī tīzú rī gé, Ēródē Āmbúgú 'dīri rú āngū rī ní. 'Í lā Mátayo 2:1-8; Lúkā 1:5. Vūdri ní gé, 'bāgú āzi anigé rú ní Ēródē Āgīripā, ĩri Ēródē Āmbúgú rī vé mvá vé mvá. 'Í lā ězī 12:1-13:1.

15 'Bá uruḵo'béé rikí 'yoó kīnī, "'Bá rī Ēlīyā† 'i."

Uruḵo'béé kīnī, "'Bá rī índré sū nēbī ótū ūḵu rī pi vé āzi tīnī."

16 Ēródē kā tā 'dīri yīj, ĩri ní 'yozú kīnī, "Índrészú 'bá 'dīri Yūwánī má ní ótū drī ní līj 'dāri íngá gōó ídri rú drāngará gálésī nī!"

17 Ótū Ēródē sē tājmbī kīnī, ā ruḵi Yūwánī ri, ā 'beki ĩri jó āngū ū'yīzú rī agá. Ēródē 'o tā 'dīri 'dīni, ā'diātāsīyā 'í ní édrīpī Pilípū‡ vé ūkú Ēródīyā rī jeé 'í ní ūkú rú rī sī.

18 Á'diātāsīyā Yūwánī ri 'yoó Ēródē ní kīnī, "Tājmbī ā'yī kuyé 'yozú kīnī, mí ní mí édrīpī vé ūkú jezú."

19 Ánī sē Ēródīyā 'bā éšī ūnjī Yūwánī ní, lē ĩri 'dīj drāá 'dīsī rá. 'Bo Ēródē ní ā'yī kuyé rī sī, Yūwánī vé 'dīngará ā tā mba Ēródīyā ní mbamba.

20 Ēródē ru Yūwánī ri ruru, nī á má rá 'yozú kīnī, Yūwánī ri 'bá tā be pīrī ní, āzini 'bá uletere ní, sē Ēródē ri Yūwánī ā tā mbaá múké. Ēródē kā tā Yūwánī ní átá rī yīj, sē drī ní ábá ānī cére cére, 'bo 'bā úvá rizú Yūwánī vé tā yīzú.

21 Kúru Ēródē ní ūmū údézú ívé ū'dú í ní 'i tīzú rī ĩnjīzú ānī. ĩri ní ūgalaku ambugu rī pi zīzú ūgalaku ambugu āngáráwá rī pi vé rī píš be, āzini drīkoma āngū Gállīlāyá vé rī agá rī pi be ímúzú ūmū rī gé. Ūmū 'dīri zī nóni létī Ēródīyā ní Yūwánī ri 'dīzú drāzú ānī.

22 Ēródīyā vé mvá ūkúná rī ní ífīzú úngó tuzú 'bá rī pi endrēṭī gé 'dīgé, sē āyīkō fū Ēródē pi ívé ūmū rī pi be ambamba.

Ēródē ní 'yozú mvá ūkúná rī ní kīnī, "Ngá mí ní lēé rī, ma sē mí ní rá."

23 Ēródē ní ūyō sōzú kīnī, "Ngá mí ní lēé rī, ma ícō sē mí ní rá, mālūngā má ní ruḵ níri, ma ígélé ní āmbúgú rī sē mí ní rá."

24 Mvá ūkúná rī ní fūzú mužú éndrēpī ri zīzú kīnī, "Mā zī ngá íngóni ní?"

Éndrēpī ní újázú ĩri ní kīnī, "'Í 'yo ā líkī mí ní Yūwánī Bātízīmū sēepi rī ē drī sēé."

25 Mvá ūkúná rī ní gōzú 'i újázú mužú ru'ba sī Ēródē vúgá 'dāá, 'yozú ĩri ní kīnī, "Ngá má ní lēé mí sē má ní 'ú'díkírīñá nōgó rī, ā líkī Yūwánī Bātízīmū sēepi rī ē drī 'bāá ígā agá."

26 Tā 'dīri sē 'bāgú rī ní ízāngā ambamba, 'bo lē ūyō 'í ní sōó ūmū rī pi endrēṭī gé 'dīri ṅōó ku.

27 Koro ĩri ní āngáráwá ālu pēzú mužú jó āngū ū'yīzú rī agá 'dāá, 'yozú ĩri ní kīnī, ā lī Yūwánī ē drī íjī 'í vú nōó. Āngáráwá rī ní kúru mužú jó āngū ū'yīzú rī agá 'dāá, ĩri ní Yūwánī ē drī lízú.

28 ĩri ní Yūwánī ē drī 'bāzú ígā agá, íjīzú sēzú mvá ūkúná rī ní. Mvá ūkúná rī ní kúru Yūwánī ē drī jīzú mužú sēzú éndrēpī drīgé.

29 Yūwánī vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī'ba rī pi ká tā 'dīri yīj, kōpi ní mužú Yūwánī vé āvū 'duzú jīzú mužú sīzú vūrā í ní rizú āvū sīzú rī agá 'dāá.

† 6:15 6:15 Ēlīyā: Ēlīyā ri nēbī, Múngú 'du ĩri mužú 'bū gé ídri rú, drā kuyé. Tīkī ĩri ākūdē ílī rī ca mūdūrūlū ūrōmī (900), íšū ākūdē tīkī drī Yēsū ri kuyé. 'Í lā 1 'Bāgú 17-21; 2 'Bāgú 1-3. Múngú ezi kīnī, 'í lē Ēlīyā ri ípēé ígōó vū drīgē nōó ūzi. 'Í lā Málákī 4:5. ‡ 6:17 6:17 Pilípū: Pilípū ri 'bāgú Ēródē Ānītīpā édrīpī, sá édrīpī Ēródē ní írivé ūkú Ēródīyā ri 'duzú rī gé, íšū ākūdē Pilípū ri ídri rú. § 6:21 6:21 Ūgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé rī: ĩri āngáráwá élifū ālu rī pi ē drī koópi ní.

*Yēsū sē ānyāngā nyaá 'bá élifū tōwū pi ní
(Mātayo 14:13-21; Lúkā 9:10-17; Yūwánī 6:1-14)*

³⁰ Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ká ímví ígōó vúlé nōó, kōpi 'deki ríí ẹ̀jí í ní ngáá, āzini tā í ní ímbá rī vé tā ūlūū Yēsū ní.

³¹ 'Bá bītríká rī 'bá ẹ̀cí 'bá rī pi, ụ̀rukọ 'bée dī ífí be, ụ̀rukọ 'bée dī fū be muzú, sē Yēsū pi ívé 'bá áyúāyū rī pi be ísúkí sá ānyāngā nyazú ní kuyé. Yēsū ní 'yozú ívé 'bá áyúāyū rī pi ní kīnī, "Ìmi ngakí, 'bá mụkí uvuú vūrā kírí ní gé."

³² Kúru Yēsū pi ní tuzú ívé 'bá áyúāyū rī pi be kúlúmgbá agá, kōpi ní muzú adrizú vūrā kírí 'bá ákó ní gé.

³³ 'Bo 'bá rī pi ká ndreé Yēsū pi 'deki muzú gí, 'bá rī pi ngakí njuú muzú ọ̀ngú sī, íngázú kūrú āndíāndí ní pi agásí, kōpi njukí caá vūrā Yēsū pi ní lēzú muzú uvuzú rī gé 'dāá drīdrī.

³⁴ Yēsū ísí kúlúmgbá rī agásí, ká 'bá bītríká rī pi ndreé, kōpívé tā fí ẹ̀sì ní gé ízāngā rú, ā'diātāsīyā kōpi índrékí sū kābīlō 'bá úcépi ní ní adrii 'dāáyo rī tīnī. Yēsū ní kúru í 'dózu kōpi ímbázú, ímbá kōpi ní tā kárakará.

³⁵ Ụ̀tí rī ká 'deé, Yēsū vé 'bá íri ā pámvú ūbī 'bá rī pi ní ímúzu 'yozú Yēsū ní kīnī, "Bá ímúkí kuú rará rú āngū 'bá ákó ní gé, ụ̀tí rī 'de nóni gí.

³⁶ Lē mī pē 'bá rī pi muzú, kōpi ā mụkí rí í ní ānyāngā ndāá gúrú ìnyinjá rī pi agásí."

³⁷ 'Bo Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ìmi sēkí kōpi ní ngá nyanya, kōpi ā nyakí."

Kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, "Bá ísúkí rí mūfēngā fífí ẹ̀njīpi ẹ̀njīnī* mūdūrūlū írī ānyāngā jezú 'bá bītríká nō 'bée ní ngūgá?"

³⁸ Yēsū ní kōpi zízú kīnī, "Pánga ìmi vúgá 'dílé ngōpi? Ìmi mụkí ndreé." Kōpi ká ísú nī, kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, "Ngá 'bá ní ísú anigé rī, ìri 'yéná pánga tōwū, ì 'bì be ìrī."

³⁹ Yēsū ní kúru 'yozú kōpi ní kīnī, ìmi lūkí 'bá rī pi ā úríkí vūgá ngúlúmū rú ngúlúmū rú ásé drígé.

⁴⁰ Kōpi ní kúru 'bá rī pi trazú úrízú ngúlúmū rú ngúlúmū rú. Ngúlúmū ụ̀rukọ agá, 'bá rī pi úríkí mūdūrūlū álu álu, ụ̀rukọ ní agá, 'bá rī pi úríkí pūkú tōwū tōwū.

⁴¹ Yēsū ní pánga tōwū 'dī 'bée í 'dúzú ì 'bì ìrī rī be, ìri ní íngazú suzú ụ̀rú, ìri ní āngū ndrezú 'bù gé 'dāá, ìri ní ọ̀wō 'dífō sēzú Múngú ní, ìri ní pánga rī ūndízú sēzú ívé 'bá 'í pámvú ūbī 'bá rī pi drígé, ìri ní kpá ì 'bì ìrī 'dī 'bée í 'dúzú sēzú kōpi drígé, kōpi ní kúru awazú muzú 'bá rī pi ní.

⁴² 'Bá álu álu ísú ānyāngā nyaá ẹ̀pízú ānī rá.

⁴³ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī 'bá rī pi íkūnákí pánga, āzini ì 'bì í ní awaá nyaá 'bá rī pi ní rī ē ìmbítā caá ūvū ā 'a mūdūrū drī ní ìrī.

⁴⁴ Ágō† ānyāngā rī nya 'bá rī pi vé kālāfe ca élifū tōwū.

*Yēsū mụ yīi drígé sī pá sī
(Mātayo 14:22-33; Yūwánī 6:15-21)*

⁴⁵ Koro Yēsū ní ívé 'bá 'í pámvú ūbī 'bá rī pi sēzú tuzú kúlúmgbá agá, kōpi ā 'deki mụ Bētēsáyidā gá 'dálé drīdrī, ísúzú ìri rí 'bá bītríká rī pi ayí vúlé nōó.

* **6:37 6:37** *Mūfēngā fífí ẹ̀njīpi ẹ̀njīnī rī:* 'Bá rī nga dō ẹ̀jí ụ̀ 'dú álu, ì 'bá rī úfē mūfēngā fífí ẹ̀njīpi ẹ̀njīnī álu ní sī. † **6:44 6:44** *Ágō:* Lākí ūkú rī pi aninjá rī pi be kuyé.

46 Yēsū kā 'bá rī pi ayií gí, ĩri ní mužú írā drĭgĕ Múngú ri zĭngárá gá.

47 Kā mužú caá ĩnĭjā sĭ, ĩsú kŭlúmgbá rī fi caá Yēsū vé 'bá áyúáyū rī pi be yĭí bālálā rī agá bĭlĭbĭlĭ 'dāá gí, kukí Yēsū ri kú ó'dúkŭlegúsĭ ámvé nŏó.

48 Yēsū ndre ívé 'bá 'í pámvú ũbĭ'bá rī pi ri izāngā ĩsú ambamba kŭlúmgbá rī ā sŏngárá gá, ā'diātāsĭyā ũlĭ rī ri kŭlúmgbá rī vĭjĭ ayaá ũkpŏ sĭ. Āngŭ rĭ ní drĭ ówŭzú kuyé rĭ gé, Yēsū ní rizú ímŭzú kŏpi vúgá nŏó yĭí rĭ drĭgĕ sĭ pá sĭ, lĕ kŏdŏ agaá kŏpi ā gārā gá sĭ,

49 'bo kŏpi ká ndree Yēsū ri ímŭ yĭí rĭ drĭgĕ sĭ pá sĭ, kŏpi ngakí rií útrĕ ũrĭ sĭ, kŏpi ũsŭkĭ kĭnĭ tĕnā ngá rĭ ĩndrĭ.

50 Kŏpi ká ndree Yēsū ri ímŭ yĭí rĭ drĭgĕ sĭ pá sĭ, kŏpi adrikĭ céré ũrĭ sĭ.

Koro Yēsū ní 'yozú kŏpi ní kĭnĭ, "Īmi 'okí ũrĭ sĭ ku, 'bá rĭ ma 'i, ĩmi úmbékĭ ěsĭ."

51 Yēsū ní kŭru tuzú kŭlúmgbá rĭ agá 'dāá, ũlĭ rĭ ní pá tuzú. Sĕ Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ũbĭ'bá rĭ pi ní āyāngárá.

52 Kŏpi nĭkĭ ānyāngā Yēsū ní sĕé vaápi 'dĭri vé ífĭfĭ kuyé, ózŭkĭ kŏpivé úmĭ rá, sĕ kŏpi nĭkĭ tĕ 'dĭri áamá kuyé.

*Yēsū ídrĭ 'bá drā be ni pi Gĕnĕsārĕtā gá
(Mātáyo 14:34-36)*

53 Yēsū pi ká yĭí bālálā rĭ zoó, kŏpi ní mužú ísĭzú Gĕnĕsārĕtā gá, kŏpi ũ'yĭkĭ ũmgbŭ aya rú ni pi bĕákú sĭ, ú'bé yĭí agá 'dāá, kŭlúmgbá rĭ ní pá tuzú 'dāgá.

54 Kŏpi ká ísĭ kŭlúmgbá rĭ agásĭ, 'bá rĭ pi nĭkĭ Yēsū ri áamá bá.

55 'Bá āngŭ 'dāri agá rĭ pi ní ĩnjúzá céré ímŭzú Yēsū vúgá nŏó, kŏpi ní ívé 'bá drā be rĭ pi u'dŭzú ĩjĭzú ĩri vúgá nŏó pŏrŏšĭ sĭ vŭrā kŏpi ní yĭí ĩri ní adrizú rĭ gé.

56 Yēsū ri ěcĭ mužú gŭrú rĭ pi agásĭ, kŭrŭ rĭ pi agásĭ, āzini 'bĕtĭ rĭ pi agásĭ. Vŭrā ĩri ní ěcĭzú 'dĭ'bĕé agásĭ, 'bá rĭ pi rikĭ ívé 'bá drā be rĭ pi ĩjĭ ímŭzú vŭrā jŏkŏnĭ vé rĭ gé. 'Bá rĭ pi rikĭ Yēsū ri mĕā kĭnĭ, 'bá drā be rĭ pi ā úlókĭ ĩrivé bŏngó ě tĭ. 'Bá céré Yēsū vé bŏngó akoóko rĭ ě tĭ úló'bá rá rĭ pi, kŏpivé drā đĕ kŏpi ā rŭ'bá gá sĭ rá.

7

*Mĕrĕ Yāhŭdĭ rĭ pi vé rĭ
(Mātáyo 15:1-9)*

1 Fārúsĭ rĭ pi ā ũrŭkŏ āzini 'bá Mŏsĕ vé tāĭmbĭ ímbá'bá íngá'bá Yĕrŭsālĕmā gálĕsĭ rĭ pi ā ũrŭkŏ'bĕé be, ímŭkĭ ĩ traá Yēsū ā gārā gá sĭ kŭrŭ.

2 Kŏpi ndrekĭ Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ũbĭ'bá rĭ pi í'dókĭ rií ínŷá nyaá, ũjĭkĭ ĩ drĭ kuyé.

3 Fārúsĭ rĭ pi Yāhŭdĭ ũrŭkŏ'bĕé be, kŏpi kádŏ í'dó ínŷá nyaá, kŏpi céré ĩ drĭ ũjĭ 'dé'dé sŭ ívé mĕrĕ ĩ ě'bĭpĭjĭ vé rĭ ní lĕé rĭ tĭnĭ, kŏpi íbĭ ínŷá rĭ nya ndŏ.

4 Kŏpi jekĭ dŏ ngá āzi jŏkŏnĭ gé, ũjĭkĭ dŏ kuyé, 'bá āzi ícŏ drĭ nyaá ku. Mĕrĕ 'dĭri kŏpivé ni, kŏpi áwĭkĭ tĕ ni 'bĕā kuú ũkpŏ ũkpŏ, kŏpi ri ívé ngá ānyāngā nyazú sŭ kŏpŏ, sákĕnĭ, āzini bĭnĭgā tĭnĭ rĭ pi ā 'a ũjĭ céré ũjĭjĭ.

5 Fārúsĭ rĭ pi 'bá tāĭmbĭ ímbá'bá rĭ pi be, kŏpi ní Yēsū ri zĭzú kĭnĭ, "Mívĕ 'bá mí pámvú ũbĭ'bá rĭ pi 'dŭkĭ tĕ 'bá ě'bĭpĭjĭ ní ímbá rĭ ngaá ku āsĭ? Kŏpi kádŏ rií ngá nyaá, kŏpi ũjĭkĭ ĩ drĭ ku āsĭ?"

6 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Īmi 'bá ĩ 'bā'bée kú tā be pīrī 'dī'bée! Tā nēbī Īsáyā ní 'yoó ĩmi tā sī rī, ĩri pīrī. Sī 'dīni kīnī,

“ ‘Bá 'dī'bée rī ma íngú tī sī kána,
'bo kōpi 'bāki ẹsī má drīgέ kuyé.

7 Kōpi ma ĩnĵī ku kána,
tāĩmbī kōpi ní rīi ímbá rī pi, 'bá áda ũtī nī.’

8 Īmi gākí tā Múngú vé rī 'dugá ngagá sī. Īmi 'duki ĩmivé tā mērē vé rī 'bāá tā āmbúgú rú.”

9 Yēsū ní kúru 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi kīnī, ĩmi úmī be tāĩmbī Múngú vé rī gázú, ĩmi áwíkí rí tā ĩmivé mērē vé rī 'dujé ngaa áyu!

10 Mósē sē tāĩmbī 'dīni kīnī, ‘Lē mī ĩnĵī mí étépī pi mí ẹndrẹpi be ĩnĵinĵī,’ āzini “Bá étépī rī triipi, dōku ẹndrẹpi rī triipi rī, ā 'dīkí ĩri drāá 'dīfī rā.’

11 'Bo ĩmi rī 'bá rī pi ímbá, kōpi ícó 'yo ĩ étépī ní, āzini ĩ ẹndrẹpi ní, ‘Má ícó ĩmi ĩzā koó ku, ā 'diātāsīyā á sō ũyó gí, fēfē kōdō má ní lēé sēé ĩmi ní rī, ma sē Múngú ní.’*

12 Īmi ā'yīkí ku 'bá 'dī'bée ní ĩ étépī ē ĩzā kozú, āzini ĩ ẹndrẹpi ē ĩzā kozú.

13 Īmi gākí tā Múngú ní eẓī ĩmi ní rī sī, ĩmi 'duki rí tā mērē vé rī pi ngaa áyu. Tā ĩmi ní rīi ngaa kárákará 'dī'bée ĩri tā ũnĵí.”

*Ngá sēpi 'bá rī ní adrizú āzāvū rú rī
(Mātáyo 15:10-20)*

14 Yēsū ní 'bá bītríká rī pi zízú ímúzá 'í vúgá nōó dīi, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi yīkí ma, ĩmi 'duki tā má ní lūú ĩmi ní 'dīri 'bāá ĩmi drīgέ.

15 Ngá 'bá rī ní nyaá fī 'í agá rī sē adri ānī āzāvū rú ku, tā āmbúgú rī, átángá ĩri ní átá ĩfūú 'í tī gé sī rī sē ĩri adri āzāvū rú nī.

16 'Bá rī dō bī be, ā yī 'í ní tā 'dīri.”†

17 Yēsū ká 'bá bītríká rī pi kuú, ĩri ní fízú jó agá. Īrivé 'bá ĩri ā pámvú ũbī'bá rī pi zīkí ĩri kīnī, ā ũlū ĩ ní nāpí rī vé ífífi.

18 Īri ní kōpi zízú kīnī, “Tā má ní rīi átá 'dīri fī drī ĩmi drīgέ kuyé? Ádarú ĩmi nīkí 'yozú kīnī, ngá ĩmi ní nyaá rī sē ĩmi adrii āzāvū rú ku 'dīni kuyé?

19 Ngá ĩmi ní nyaá rī ícó fī ĩmi ẹsī agá ku, ĩri fī ĩmi 'a agá, ĩri kúru fū ĩmi agásī āmvé.” Tā Yēsū ní 'yoó 'dīri vé ífífi, ānyāngá rī pi ārēvú céré āzāvū ākó, ĩ ícó nya rá.‡

20 Yēsū ní 'yozú kīnī, “Tā ĩfūúpi mí ẹsī agásī rī, ĩri sē mi adri āzāvū rú nī.

21 Tā ĩfū'bá 'bá rī vé ẹsī agá rī pi 'dī, yīkī ũnĵí, ọwū 'bāngará, ọgū, 'bá 'dīngará,

22 ágó ũkú be rī ní lazú ũkú āzi sī, dōku ũkú ágó be rī ní lazú ágó āzi be, ẹsī āmbúgú, yīkī tā ũnĵí 'ozú ni, mī ũ'bāngará, ẹbīrī ũkú vé ni, dōku ẹbīrī ágó vé ni, ẹsī 'bāngará 'bá āzi vé ngá drīgέ, ā'yóngará, áfú, āzini tā 'ongará azakaza rú rī.

7:7 7:7 Īsáyā 29:13 7:10 7:10 Wūngará 20:12; Dětōrōnómē 5:16 7:10 7:10 Wūngará 21:17; Lēvītíká 20:9 * 7:11 7:11 Fēfē kōdō má ní lēé sēé ĩmi ní rī, ma sē Múngú ní: Fēfē ĩ ní sēé Múngú ní rī, ĩ ĩri zī Kōrōbání. † 7:16 7:16 Átángá vērẹšī 16 agá 'dīri, búkū Mārākō vé ĩ ní sīi Ĝīrīkī tī sī drīdrī rī agá 'dāáyo, 'bo gókí sīi búkū Mārākō vé vúlé rī agá rá. ‡ 7:19 7:19 Ānyāngá āzāvū rú rī: Tāĩmbī Mósē vé rī ā'yī 'yozú kīnī, ā nyakí ānyápá urukọ ĩ ní 'yoó kīnī, kōpi āzāvū rú 'dī'bée ku. 'Í lā Lēvītíká 11:1-32.

²³ Tā ūnjī ī nī ūlāā 'dī'bée céré, ĩri íbī ĩfū 'bá rī vé ęşı agá, tā 'dī'bée sē 'bá rī adri ānī āzāvū rú."

*Ūkú ę'yīngará be rī
(Mátáyo 15:21-28)*

²⁴ Yésū nga fūū Gālíláyā agásī, 'de muų āngū Táyā vé rī gé, 'dālē mu rii adrii 'bá āzi vé jó agá. Yésū lē 'bá āzi ā nī 'yozú kīnī, 'i 'dāā'dā 'dīni ku, 'bo 'bá rī pi nīkī rá 'yozú kīnī, Yésū ri 'dāā'dā.

²⁵ Ūkú āzi ĩrivé mvá ūkúná ĩndrí ūnjī ní fīi drī ni gé ni kā muų vūrā Yésū ní adrizú rī nījī áamá, ĩri ní muųú kūmūci ūtīzú Yésū ęndreŕi gé.

²⁶ Ūkú 'dīri adri Yāhūdīzī ku, tīkī ĩri Sírīyā gá, vūrā ī ní zījī Fōnīsīyā rī agá. Ūkú rī mā Yésū ri kīnī, Yésū ā dro ĩndrí ūnjī rī fūū ívé mvá ūkúná rī drīgé sī rá.

²⁷ Yésū ní 'yozú ūkú rī ní kīnī, "Drīdrī ni, lē ā sēkī ānyāngā nyaá anjīnā rī pi ní, adri múké kuyé ī ní ānyāngā anjīnā úcézú rī ú'bézu ūcógú ní."Š

²⁸ Ūkú rī ní újázú kīnī, "Ūpī, ūcógú ula 'bá mísá ā ndúgé rī pi nyakī ínyá u'de 'bá anjīnā rī pi drīgé sī vúgá rī ĩndī."

²⁹ Yésū ní 'yozú ūkú rī ní kīnī, "Tā mí ní újā múké 'dīri sī, á dro ĩndrí ūnjī rī fūū mívé mvá ūkúná rī drīgé sī āmvé gí, 'i muų 'bęťjī."

³⁰ Ūkú rī 'de muų 'bęťjī 'dāā, ca muų ĩşú ívé mvá ūkúná rī la kú gbóló drīgé, ĩndrí ūnjī rī fū drī ni gé sī gí.

Yésū ĩdrī ágó bī be ęşīpi gí átápi ku ni

³¹ Yésū ní fūzú āngū Táyā vé rī agásī, ĩri ní 'dezu muųú Sīdónā gá, ĩri ní úlúzu muųú yījī bālālā Gālíláyā vé rī gé, ĩri ní cazú āngū Dēkápólīsī vé rī gé.

³² 'Dālē 'bá urukọ'bée ní ágó bī be ęşīpi gí átápi ku ni ĩjīzú Yésū vúgá. Kọpi mākī Yésū ri kīnī, ā 'bā 'i drī ágó rī drīgé, ágó rī ē bī ā zī rī, ā átá rī bēnī.

³³ Yésū ní ágó rī jīzú 'bá bītrīká rī pi āsámvú gé sī gārā gá, ĩri ní 'i drī suzú ágó rī ē bī úlózú ānī, āzini we tūşú 'i drīgé ágó rī ā ádra úlózú ānī.

³⁴ Yésū ní āngū ndrezú muųú 'bū gé 'dāā, ĩri ní á'ázú fū, ĩri ní 'yozú kīnī, "Ēfátā!" Īfīfī ni kīnī, "Mī bī ā zī 'i."

³⁵ Koro ágó rī ē bī ní 'i zīzú, ádra ni ní 'i oųuzú, ĩri ní 'i dózú átázú ū'dúkó be uletere.

³⁶ Yésū ní 'yozú 'bá bītrīká rī pi ní kīnī, ā lūkī tā má ní ágó 'dīri ĩdrízú rī 'bá āzi ní ku. 'Bo Yésū kā 'yoó kọpi ā lūkī tā 'dīri 'bá āzi ní ku, kọpi rikī nyo tā rī ūlūu muųú 'bá rī pi ní ūlūlū.

³⁷ Tā 'dīri sē 'bá rī pi ní āyāngará. Kọpi gōkī rií átá kīnī, "Tā ágó 'dīri ní 'oó 'dīri, ĩri múké. Īdrī 'bá bī be ęşīpi gí, átápi ku rī, ĩri tā yī rá, ĩri átá rá."

8

*Yésū sē ānyāngā nyaá 'bá élifū su pi ní
(Mátáyo 15:32-39)*

1 Sā 'dāri gé, 'bá bītríká trakí ī Yēsū ā gārā gá. Ānyāngā kōpi ní nyaanya ní 'dāayo. Kuru Yēsū ní ivé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rī pi zizú, īri ní 'yozú kōpi ní kīnī,

2 "Ma īzāngā sī 'bá nō' bée sī, 'bá nō' bée adrikí caá má be ʻdú na, kōpi nyakí ngá āzi kuyé.

3 'Bá nō' bée urukō íngákí rará rú, á pē dō kōpi mụ ẹbírí sī, kōpi mụ ịdrākā létí gé."

4 Yēsū vé 'bá īri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ní 'yozú īri ní kīnī, "'Bo āngū vū́pí rará rú 'bá ākó nōri gé, 'bá ānyāngā ịsụ ngūgá caapi 'bá nō' bée ní céré?"

5 Yēsū ní kōpi zizú kīnī, "Pāngá ịmi vúgá 'dīi ngōpí?"

Kōpi ní újázú kīnī, "Pāngá 'bá vúgá nōó ẹzírí."

6 Yēsū ní 'yozú 'bá bītríká rī pi ní kīnī, kōpi ā úríkí vúgá. Īri ní pángá ẹzírí 'dī' bée í' dúzú 'í drígé, īri ní ọwō' dífó sészú Múngú ní, īri ní 'a ni pi ūndízú, 'dúzú sészú ivé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rī pi drígé, kōpi ā jíkí mụ ụ ū' bāá 'bá rī pi ẹndrẹtị gé sī, kōpi 'dúkí ngaa sū Yēsū ní 'yoó rī tịnị.

7 Ị' bī mādānjāná kōpi vúgá anigé, 'bo ị' bī rī pi nyírinyírí. Yēsū ní ị' bī rī í' dúzú, īri ní kpá ọwō' dífó sészú, īri ní 'yozú ivé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rī pi ní kīnī, kōpi ā jíkí awaa 'bá rī pi ní.

8 'Bá rī pi nyakí ịnyá rī ẹpízú rá. Vúdrị ni gé, 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ikūnākí ānyāngā ī ní nyaá rī ē ịmbítá caá úvú ā 'a ẹzírí.

9 Ụ' dú 'dāri gé, āgō* rī pi ícọ ca ẹlífú sụ rá. Kōpi ká ānyāngā rī nyaá deę, Yēsū ní kōpi pészú mụzú 'bẹtí.

10 Koro vúdrị ni gé, Yēsū pi ní ngazú tuzú ivé 'bá 'ī pámvú ūbī' 'bá rī pi be kúlúmgbá agá, kōpi ní 'dezú mụzú āngū Dālāmānútá vé rī gé.

*Fārúşī rī pi lēkí Yēsū ā 'o ī ní tā āyāzú āyāyā ni
(Mātáyo 16:1-4)*

11 Fārúşī rī pi ká yī kīnī Yēsū ícá gí, kōpi ícákí ịmụ 'í' dọ rii āgátá gāá īri be, īri ū' bīzú. Kōpi lēkí Yēsū ā 'o ī ní tā āyāzú āyāyā íngapi 'bū gélésī ni.

12 Yēsū ká mụ ụ tā 'dīri yī, īri ní á' azú fū, īri ní 'yozú 'bá 'dī' bée ní kīnī, "Úyú lókí āndrū nōri gé rī pi lēkí má 'o ī ní tā āyāzú āyāyā ni āsī? Ádarú ā lē lūu ịmi ní, á 'o tā āyāzú āyāyā ni ịmi ní ku."

13 Kuru īri ní 'bá 'dī' bée kuzú, īri ní tuzú kúlúmgbá agá, yī bālālā rī zozú mụzú alá 'dāá.

*Ākúfī Fārúşī rī pi vé Ēródē be rī vé tā
(Mātáyo 16:5-12)*

14 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ā tā āvī, kōpi ịjíkí pángá ịmúzú ịndī kuyé, ngá kōpi vúgá anigé rī 'yéná pángá ọlu kúlúmgbá rī agá 'dāá.

15 Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ịmi adrikí mị be kowụ ākúfī† Fārúşī rī pi vé rī ā tā sī, āzini Ēródē vé rī ā tā sī."

16 Kōpi ríkí tā 'dīri átá ī āsámvú gé sī ī ọgūpị be kīnī, "Yēsū átá tā rī 'dīni, 'bá ní pángá ịj ịndī kuyé rī sī."

17 Yēsū nī tā kōpi ní rii átá rī rá, īri ní kōpi zizú kīnī, "Ngá ịmi ní rizú átazú ịmi āsámvú gé sī 'yozú kīnī pángá 'dāayo rī ā' dī?" Tā 'dīri fi drī ịmi drígé kuyé? Ịmi úmí ākó tā 'dīri nịzú ámázú?"

* 8:9 8:9 Āgō: Lākí ūkú rī pi anjīnā rī pi be kuyé. † 8:15 8:15 Ākúfī: Ākúfī vé ịfífí īri ịmbángará ūnjí Fārúşī rī pi vé rī, āzini Ēródē vé rī. † 1 lā Mātáyo 16:12; Lúká 12:1.

18 Īmi kōdō mī be pírī, Īmī mī ndre āngū ku? Īmi kōdō bī be pírī, Īmī bī yī tā ku? Īmi ícókí tā má ní ānyāngā sēzú 'bá bītríká rī pi ní 'dāri ígá ku?

19 Má kā pánga tōwú rī ūndī sēe nyaá 'bá élifū tōwú rī pi ní, Īmi ĩkūnāki pánga ĩ ní nyaá tí rī ē ĩmbītā caá ūvú ā 'a ngōpí?

Kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, “Bá ĩkūnāki caá ūvú ā 'a mūdri drī ni ĩrī.”

20 Yēsū ní kōpi zizú kīnī, “Pánga má ní ūndī sēe nyaá 'bá élifū sū pi ní rī, Īmi ĩkūnāki pánga ĩ ní nyaá tí rī ē ĩmbītā caá ūvú ā 'a ngōpí?”

Kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, “Bá ĩkūnāki caá ūvú ā 'a ézīrī.”

21 Yēsū ní kōpi zizú kīnī, “Tā 'dīri fi drī ĩmi drīgē kuyé?”

Yēsū zī ágō mī be ěšīpi gí ní ē mī

22 Yēsū pi ká caá Bētēsāyídā gá 'dālé, 'bá ūrukō íjīki ágō āzi mī be ěšīpi gí ní ímú Yēsū vúgá nōó. Kōpi mākí Yēsū rī, ā uló rí ágō rī ā rú'ba, ágō rī ē mī ā zī rí 'i bēnī.

23 Yēsū ní ágō rī ē drī ruzú, ĩri sēzú füzú mužú gúrú rī agāsī āmvé. Yēsū ní kúru tšúy wozú ágō rī mī gé, ĩri ní 'i drī tizú ágō rī drīgē, ĩri ní ágō rī zizú kīnī, “Mī nōni ícō āngū ndre rá?”

24 Ágō rī ní āngū ndrezú ūru, ĩri ní 'yozú kīnī, “Á ndre 'bá, kōpi rī éci má gārā gá sī sū peṭi ní ríi éci má gārā gá sī kūrú rī tīnī.”

25 Yēsū gō 'i drī 'bāá ágō rī ē mī gé dīi, ágō rī ē mī ní kúru 'i zizú gōzú āngū ndrezú uletere.

26 Yēsū ní ágō rī pēzú mužú 'bēti, 'yozú ĩri ní kīnī, “Lē mī újá mī gōó vúlé gúrú agá 'dāá ku.”

Pētērō 'yo kīnī, Yēsū rī Kúrísitō

(Mātáyo 16:13-20; Lúkā 9:18-21)

27 Yēsū pi ívé 'bá 'i pámvú ūbī'ba rī pi be, kōpi ní 'dezú mužú écižú gúrú Sizeriā Pīlípoyī vé rī pi agāsī. Kōpi ká ríi mužú létī gé 'dīgē, Yēsū ní kōpi zizú kīnī, “Bá rī pi ūšūki kīnī, ma ā'di 'i?”

28 Kōpi ní újázú Yēsū ní, “Ūrukō'bee kīnī, mī Yūwánī rīpi bātízīmū sēepi rī 'i. Ūrukō'bee kīnī, mī Ēliyā 'i. Ūrukō'bee kīnī, mī nēbī rī pi vé ógūpi.”

29 Yēsū ní ívé 'bá 'i pámvú ūbī'ba rī pi zizú kīnī, “Īmi 'dī'bee, ĩmi ūšūki kīnī, ma ā'di 'i?”

Pētērō ní újázú kīnī, “Mī Kúrísitō 'i.”

30 Yēsū átá kōpi ní ūkpó ūkpó kīnī, kōpi ā lūki 'i 'bá āzi ní ku.

Yēsū átá ívé drāngará ā tā

(Mātáyo 16:21-28; Lúkā 9:22-27)

31 Yēsū ní átázú ívé 'bá 'i pámvú ūbī'ba rī pi ní kīnī, “Ma 'Bá Mvā 'i, ma ímú izāngā nya létī be āndiāndī, 'bá ambugu rī pi, atala atala rī pi drīgē rī pi be, āzini 'bá tāimbī ímbá'ba rī pi be, kōpi ímú ma gā sī, kōpi ímú ma 'di drā rá. 'Bo ú'dú na ā vūdrī gé, ma ímú íngá gō ídri rú.”

32 Yēsū ūlū kōpi ní tā rī ē mī uletere, Pētērō ní Yēsū rī sezú gārā gá, ĩri ē drī āvázú.

33 'Bo Yēsū ká 'i újá ívé 'bá 'i pámvú ūbī'ba rī pi vúgá 'dāá, ĩri ní trezú Pētērō drīgē kīnī, “Mī Sātánā! 'Í de mī 'dīisī rá, mívé tā ríi ūšūti rī adri tā Múngú vé ni kuyé, ĩri tā 'bá nyōókú nōri vé rī pi vé ni.”

34 Kúru ĩri ní 'bá b̄t̄r̄iká 'd̄i'béé z̄j̄z̄ú ívé 'bá 'i pámwú ūb̄i' 'bá r̄i pi be ím̄z̄ú 'i v̄úgá n̄ólé, ĩri ní 'yozú k̄opi ní k̄in̄i, "Bá r̄i l̄é d̄o má pámwú ūb̄i, ā adi 'i r̄u' 'bá, ā 'd̄u ívé p̄et̄i alambaku,‡ ā ūb̄i má pámwú.

35 'Bá r̄i pi sūupi 'i r̄u' 'bá gá 'i dr̄a ri ku r̄i, ĩs̄ú idri 'dáni'dáni r̄i ku. 'Bá 'i s̄épi dr̄āpi má tā s̄i, āzini ū'd̄uk̄ó múké r̄i ā tā s̄i r̄i, ĩri idri 'dáni'dáni r̄i ĩs̄ú rá.

36 'Bá r̄i 'bá d̄o ɛ̄s̄i cére ngá nȳōok̄ú n̄ōri vé r̄i dr̄igé, api d̄o idri 'dáni'dáni r̄i s̄i, ngá múké ĩri ní ĩs̄ú 'd̄igé r̄i ā'di?

37 Ngá āzi mí ní íc̄o s̄éé Múngú ní m̄i dr̄i jezú idri 'dáni'dáni r̄i ĩs̄ú z̄ú ni nyo anigé?

38 'Bá r̄i ɛ̄ dr̄i ri d̄o nja má s̄i, āzini ū'd̄uk̄ó múké má ní ūl̄ú r̄i s̄i 'bá ɔ̄w̄ú r̄u r̄i pi ɛ̄ndr̄et̄i gé, āzini 'bá r̄i 'bá ūnj̄k̄ānyā 'o' 'bá l̄ók̄i n̄ōri gé r̄i pi ɛ̄ndr̄et̄i gé, ma 'Bá Mvā 'i, ū'd̄u má ní ím̄z̄ú ĩḡozú má ɛ̄t̄ep̄i vé d̄ingará be, āzini māl̄āyikā uletere r̄i pi be r̄i gé, ma adri ĩri s̄i dr̄ñj̄á s̄i."

9

1 Ȳes̄ū ní ḡozú 'yozú k̄opi ní k̄in̄i, "Īmi 'bá pá tu' 'bá 'd̄i'béé, ádarú á l̄é l̄ūu ĩmi ní 'd̄ini, 'bá ūr̄uk̄o ĩmi ās̄ámwú gé 'd̄igé, íc̄ók̄i dr̄i dr̄ā ku, k̄opi māl̄ungā Múngú vé ím̄upi ūkp̄o be r̄i ndre dr̄i dr̄i ūgbále."

*Ȳes̄ū ā r̄u' 'bá új̄á 'i d̄i ĩmvesír̄il̄il̄i
(Mātáyo 17:1-13; Lúkā 9:28-36)*

2 Ū'd̄u áz̄iyá ā v̄udr̄i gé, Ȳes̄ū ní Pét̄er̄o pi j̄iz̄ú Ȳōk̄ob̄u be Ȳūwān̄i s̄i m̄uzú 'i v̄u s̄i, k̄opi ní t̄uzú m̄uzú ir̄ā dr̄igé ūr̄u 'd̄āá, ĩ m̄uk̄i r̄i adrii t̄ungú ĩ dr̄ik̄ā s̄i. K̄opi k̄ā t̄uú caá ir̄ā dr̄igé 'd̄āá, Ȳes̄ū ā r̄u' 'bá új̄á 'i ĩndré ū'd̄u be t̄ungú ĩrivé 'bá ĩri ā pámwú ūb̄i' 'bá r̄i pi ɛ̄ndr̄et̄i gé 'd̄igé.

3 Īrivé b̄ōngó új̄á 'i óḡú ĩmvesír̄il̄il̄i, b̄ōngó r̄i vé mvengará aga ngá cére ĩ ní údé nȳōok̄ú dr̄igé n̄ōḡo r̄i pi rá.

4 Ēl̄iyā pi ní ĩf̄uzú Mós̄é be ím̄z̄ú ĩ 'i d̄azú Ȳes̄ū pi ɛ̄ndr̄et̄i gé, k̄opi ní rizú átázú Ȳes̄ū be.

5 Pét̄er̄o ní 'yozú Ȳes̄ū ní k̄in̄i, "Īmbāpi, ĩri múké 'bá ní adrizú n̄ōḡo, l̄é 'bá 'beki m̄ōr̄ōḡo na, ālu ni mí ní, ālu ni Mós̄é ní, ālu ni Ēl̄iyā ní."

6 'Bo ūr̄i f̄u Pét̄er̄o pi 'i óḡūp̄i be ambamba, s̄é Pét̄er̄o n̄i tā 'i ní átá r̄i ā pámwú ámá kuyé.

7 Īr̄ib̄it̄i ní ĩs̄izú ím̄z̄ú k̄opi ɔ̄z̄uzú, ū'd̄uk̄ó ní ík̄uzú ĩr̄ib̄it̄i r̄i agá 'd̄āás̄i k̄in̄i, "Mvā 'd̄iri mávé ní má ní l̄é l̄é r̄i. L̄é ĩmi ȳik̄i t̄i ni ȳiyi!"

8 Koro Pét̄er̄o pi k̄ā ĩ ḡārā ūndré k̄ur̄ū, Mós̄é pi Ēl̄iyā be k̄opi ās̄ámwú gé 'd̄āáyo, 'bá ĩ ní kuú k̄opi ās̄ámwú gé r̄i Ȳes̄ū 'i.

9 Ȳes̄ū pi k̄ā r̄ií ís̄i ím̄ú ívé 'bá 'i pámwú ūb̄i' 'bá r̄i pi be ir̄ā dr̄igé 'd̄āás̄i v̄ūgá n̄ōo, Ȳes̄ū ní átázú k̄opi ní k̄in̄i, "Tā ĩmi ní ndréé ĩm̄i m̄i s̄i 'd̄i'béé, ā l̄ūk̄i 'bá āzi ní ku. Īmi úc̄ik̄i tā 'd̄iri kú ĩm̄i ɛ̄s̄i agá, c̄imgbá cazú l̄ók̄i 'Bá Mvā ní ím̄z̄ú dr̄ázú ḡozú ĩngázú idri r̄u r̄i gé."

10 Kúru k̄opi úc̄ik̄i tā r̄i kú ĩ ɛ̄s̄i agá, 'bo k̄opi rik̄i átá ĩ ās̄ámwú gé s̄i k̄in̄i, "Tā Ȳes̄ū ní 'yoó 'i dr̄ā, 'i ḡō ĩngá idri r̄u 'd̄iri vé íf̄ifi ā'di?"

‡ 8:34 8:34 Ā 'd̄u ívé p̄et̄i alambaku r̄i: Tā Ȳes̄ū ní 'yoó 'd̄iri vé íf̄ifi 'd̄ini, l̄é mí útú mí ĩzāngā nyāá.
9:7 9:7 Mātáyo 17:5; Lúkā 9:35; 2 Pét̄er̄o 1:17

11 Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní Yēsū ri zizú kīnĩ, "Bá tǎĩmbĩ ĩmbá' 'bá rĩ pi 'yokĩ kīnĩ, Ēlĩyā ri ĩmú drĩdrĩ nĩ āsĩ?"

12 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnĩ, "Ádarú Ēlĩyā ri ĩmú drĩdrĩ, ĩri ĩmú tǎ rĩ pi ārēvú útú céré ícá pĩrĩ. Sĩkĩ Búkū Múngú vé rĩ agá kīnĩ, 'Bá Mvǎ ri ĩmú ĩzāngā nya, 'bá rĩ pi ĩri gǎ sĩ āsĩ?"

13 'Bo á lē lūu ĩmi ní, Ēlĩyā* ícá ĩnógosĩ gĩ, 'bá rĩ pi 'okĩ ĩri ũnjĩ sũ ĩ ní ĩrivé tǎ sũ Búkū Múngú vé rĩ agá rĩ tĩnĩ."

*Yēsū idrĩ mvǎ ágó ĩndrĩ ũnjĩ be ni
(Mátayo 17:14-20; Lúkā 9:37-43a)*

14 Yēsū pi kǎ ĩsĩ ĩmúzú ĩrǎ drĩgē 'dǎāsĩ ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi be vūgá nōó, kōpi ndrekĩ 'bá bĩtrĩkǎ trakĩ ĩ Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ' 'bá, ĩri ní kuú vúlé 'dǎá rĩ pi ā gǎrǎ gǎ sĩ kũrũ. 'Bá Mósē vé tǎĩmbĩ ĩmbá' 'bá rĩ pi ri āgátá gǎ kōpi be.

15 'Bá rĩ pi kǎ Yēsū ri ndreé, sē kōpi ní āyāngárá, kōpi ní njuzú mužú Yēsū ri ežizú.

16 Yēsū ní kōpi zizú kīnĩ, "Ngá ĩmi ní rizú āgátá gǎzú rĩ ā'di?"

17 Ágó āzi ālu 'bá bĩtrĩkǎ rĩ pi āsámvú gé 'dǎá, ĩri ní újázú kīnĩ, "Ímbápi, má ĩjĩ mávé mvǎ ágónǎ nōri ĩmú mí vúgá, mí idrĩ rĩ ĩri, ā'diātāsiyā ĩndrĩ ũnjĩ rĩ sē tĩ nĩ ōzũ, átá ku.

18 ĩndrĩ ũnjĩ rĩ kǎdō fĩ drĩ ni gé, ĩndrĩ ũnjĩ rĩ ĩri 'du 'be vūgá, ĩri 'ĩ sĩ nya, ú'búrúsǎ ri kpu tĩ ni gé sĩ, rũ' 'bá ni ri mba ku potokonyo. Má e'yĩ mívé 'bá mí pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ĩndrĩ ũnjĩ rĩ droó mvǎ ágónǎ rĩ drĩgē sĩ, 'bo kōpi ũ'bĩkĩ droó tí."

19 Yēsū ní 'yozú 'bá bĩtrĩkǎ rĩ pi ní kīnĩ, "Ími e'yĩngárá ákó 'dĩ'bée, má adri rĩ caá ĩmi be lókĩ be gbǎ ngōpĩ? Má ešĩ ā nya rĩ ĩzāngǎ caá lókĩ be gbǎ ngōpĩ ĩmi tǎ sĩ? ĩmi ĩjĩkĩ mvǎ ágónǎ rĩ ĩmú má vúgá nōó."

20 Kúru kōpi ní mvǎ ágónǎ rĩ ĩjizú Yēsū vú nōó. ĩndrĩ ũnjĩ rĩ kǎ Yēsū ri ndreé, ĩri ní mvǎ ágónǎ rĩ 'duzú a'bezú vūgá 'dǎá ũkpō sĩ, ĩri ní rizú 'ĩ ũlízú nyōókú gé sĩ pi ú'búrúsǎ be tĩ gé.

21 Yēsū ní mvǎ ágónǎ rĩ vé ețepĩ zizú kīnĩ, "Índrĩ ũnjĩ rĩ ri mvǎ ágónǎ rĩ ú'bé sũũ 'dĩri tĩnĩ vũũ caá lókĩ be gbǎ ngōpĩ?"

Mvǎ ágónǎ rĩ vé ețepĩ ní újázú Yēsū ní kīnĩ, "Índrĩ ũnjĩ rĩ 'dó mvǎ ágónǎ rĩ ú'bé 'dĩni 'dózu ānjĩnǎ gǎ 'dǎá.

22 ĩndrĩ ũnjĩ rĩ ri mvǎ ágónǎ rĩ ú'bé njĩĩ áci agá, āzini yĩĩ agá, ā drǎ rĩ kōdó rá. 'Bo mí dō ícó mvǎ ágónǎ rĩ idrĩ rá, lē mí ndre 'bávé ĩzāngǎ nōri."

23 Yēsū ní újázú ágó rĩ ní kīnĩ, "Tǎ mí ní 'yoó kīnĩ, ma dō ícó mvǎ ágónǎ rĩ idrĩ rá 'dĩri vé ífĩfĩ ā'di? 'Bá rĩ e'yĩ dō ma rá, tǎ āzi ícōpi ma ndēepi ní 'dǎáyo."

24 Koro mvǎ ágónǎ rĩ vé ețepĩ ní trezú uru 'dǎá kīnĩ, "Yēsū, má e'yĩ mí gĩ, 'bo 'ĩ ko má izǎ, á lē mí e'yĩ dđĩ agá rá!"

25 Yēsū kǎ ndreé 'bá bĩtrĩkǎ rĩ pi ri ĩmú tǎ rĩ ā ndrengárá gǎ, Yēsū ní trezú ĩndrĩ ũnjĩ rĩ drĩgē kīnĩ, "Mĩ ĩndrĩ ũnjĩ 'dĩri, 'ĩ fũ mvǎ ágónǎ 'dĩri drĩgē sĩ āmvé, mí gō fĩ drĩ ni gé dđĩ ku."

* 9:13 9:13 Ēlĩyā: Ēlĩyā Yēsū ní 'yoó 'dĩri, 'bá rĩ Yūwánĩ bātízimũ sēepi rĩ 'ĩ. 'Í lǎ Mátayo 11:13-14; Mārākō 1:1-9; 6:14-29.

26 Kúru índri ūnjī rī ní trezú ū'dúkō be ʔuʔ 'dāá, mvá ágóná rī ayazú, fūzú ĩri ā drīgē sī āmvé. 'Bá bītríká rī pi ká ndree mvá ágóná rī la kú kpílíkplíl 'bá drāpi gí ní tīnī. 'Bá rī pi kīnī, "Mvá ágóná rī drā gí."

27 'Bo Yēsū ní mvá ágóná rī ē drī ruʔú, ĩri ingazú pá tuzú ʔuʔ sī.

28 Vūdrī ní gé, Yēsū ká mvii gōō 'bētī gí, Yēsū pi ní fizú ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bá rī pi be jó agá, Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī'bá rī pi ní Yēsū ri zizú ākūdē 'bá āzi kōpi ā gārā gá 'dāayo, kōpi kīnī, "Ngá 'bá ní ícózú índri ūnjī drozú ku rī ā'di?"

29 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Índri ūnjī rī vé drongará, lē 'bá rī ā zīʔ Múngú ri."

*Yēsū átá ívé drāngará ā tā dīi
(Mātáyo 17:22-23; Lúkā 9:43b-45)*

30 Yēsū nga fūu mužú ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bá rī pi be vūrā kōpi ní adrizú 'dāri agāsī, kōpi muží trāā āngū Gālíláyā vé rī agāsī. Yēsū lē 'bá āzi ā nī vūrā í ní mužú adrizú 'dāri ku,

31 ā'diātāsīyā Yēsū ri ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bá rī pi ímbá kīnī, "Í ímú 'Bá Mvá ā ūli 'be, ĩ ĩri ru sē 'bá éší be ūnjī rī pi drīgē, ĩ ĩri 'dī drā rá. Ū'dú na ā vūdrī gé, ĩri ímú íngá gō ídri rú."

32 Tā Yēsū ní átá 'dīri fi 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá 'dī'bée drīgē 'dālē kuyé. Ūʔī sī, sē kōpi gōkí tā Yēsū ní átá 'dīri vé íffī zī kuyé.

*Ā'di ri adri āmbúgú nī?
(Mātáyo 18:1-5; Lúkā 9:46-48)*

33 Yēsū pi ní 'dezú mužú ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bá rī pi be, kōpi ní cazú Kāpārānāūmā gá, kōpi ní kúru fizú mužú adrizú jó agá. Kōpi ní rizú adrizú jó agá 'dāá rī gé, Yēsū ní ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bá rī pi zizú kīnī, "Ngá ĩmi ní té rizú āgátá gāzú ímúzá létī gé sī rī ā'di?"

34 'Bo kōpi újíkí kīri, ā'diātāsīyā kōpi ní rizú ímúngará gá létī gé sī rī gé, kōpi rikí āgátá gāā ĩ āsámvú gé sī kīnī, ā'di ri adri āmbúgú rú nī.

35 Kúru Yēsū ní úrizú vūgá, ĩri ní ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bá mužrī drī ní ĩrī 'dī'bée zizú ímúzá úrizú 'í gārā gá sī kūrū, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Bá rī lē dō adrii 'bá rī pi drīgē āmbúgú rú, lē ā adri 'bá ūdūmbītā rú nī, ā adri ātī'bá rú ríi 'bá rī pi ní éʔī ngaá."

36 Yēsū ní mvānā mādānā ní íjizú pá tuzú 'bá 'í pámvú ūbī'bá 'dī'bée ɛndrētī gé, ĩri ní 'í drī 'bāzú mvānā rī ā kíđī gé. ĩri ní 'yozú 'bá 'í pámvú ūbī'bá rī pi ní kīnī,

37 "'Bá mvānā mādānā nōri é'yīpi mā ru sī rī, é'yī 'dīri ma, 'bá ma é'yīpi rī, é'yī 'dīri má ɛtēpi ma ĩpēepi rī."

*'Bá 'bā tā ndreēpi ūnjī ku rī, ĩri 'bá 'bávē ní
(Lúkā 9:49-50)*

38 Yūwānī ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Ímbāpi, 'bá ndrekí ágó āzi ri índri ūnjī údró mī ru sī, 'bá ugakí ĩri sī, ā'diātāsīyā ágó rī adri 'bá ógúpī kuyé."

39 Yēsū ní újázú ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bá rī pi ní kīnī, "Ími ugakí ágó rī ku, 'bá riipi tā āyázú āyāyā ní 'oópi rī, ícō gōō 'í újá mā tā átá ūnjī ku.

40 'Bá 'bā tā ndreēpi ūnjī ku rī, ĩri 'bá 'bávē ní.

† 9:29 9:29 Zī: Búkū í ní sīi drīdrī Gīrīkī tī sī rī agá, sīkí Múngú vé zīngará ā tā, āzini ínyá a'bingará vé tā.

41 'Bá ĩmi ní yĭi sēepi mvuúpi mâ rụ sĭ, ĩmi ní ma ẹ'yĭi Kúrísítō rú rá rĭ sĭ rĭ, ĩri āndēma ĩsụ rá."

*Ā sēkí 'bá āzi fí ũnjĭkǎnyā agá ku
(Mátáyo 18:6-9; Lúkǎ 17:1-2)*

42 "'Bá āzi úbé dō anjĭnǎ nyírĭnǎ ma ẹ'yĭ' 'bá gí nō'bée 'deé fíi tā ũnjĭ agá, ā 'yĭkĭ ĩrā usegúgú ni umbe ni gé, ā 'beki ĩri yĭi agá.

43 Mĭ drĭ úlō dō ũnjĭkǎnyā, lē mĭ ga ĩri 'dĭísĭ rá, ĩri múké mĭ ní fizú 'bŭ gé 'dǎlé drĭ be ālu, ndē mĭ ní fizú ācĭ vezú ānĭ ũdŭ ākō rĭ* agá drĭ be ĩrĭ rĭ.

44 Vŭrā 'dāri agá, ũ'bŭ rĭ pi ũdrákĭ ku, āzini ācĭ vŭrā 'dāri agá rĭ drā kpá ku. §

45 Mĭ pá jĭ dō mi fíi ũnjĭkǎnyā 'oó, lē mĭ ga ĩri 'dĭísĭ rá, ĩri múké mĭ ní fizú 'bŭ gé 'dǎlé pá be ālu, ndē mĭ ní fizú ācĭ vezú ānĭ ũdŭ ākō rĭ agá 'dǎá pá be ĩrĭ rĭ.

46 Vŭrā 'dāri gé, ũ'bŭ rĭ pi ũdrákĭ ku, āzini ācĭ vŭrā 'dāri gé rĭ drā kpá ku.*

47 Mĭ mĭ ndre dō ngá āzi mi sēepi fípi ũnjĭkǎnyā agá ni, lē mĭ ínĭjé ĩri 'dĭísĭ rá, ĩri múké mĭ ní fizú mǎlŭngā Múngú vé rĭ agá 'dǎá mĭ be ālu, ndē mĭ ní fizú ācĭ vezú ānĭ ũdŭ ākō rĭ agá 'dǎá mĭ be ĩrĭ rĭ.

48 Vŭrā 'dāri gé, ũ'bŭ rĭ pi ũdrákĭ ku, āzini ācĭ vŭrā 'dāri gé rĭ drā kpá ku.

49 "'Bá rĭ pi ārēvú céré ĩ ímŭ kōpi ũ'bĭ ācĭ sĭ.

50 "Ẹ'yĭ ri ngá múké, 'bo ẹ'yĭ rĭ vé sĭ asuúpi asuasú rĭ ícá dō ālákála gí, ẹ'yĭ rĭ gō adri múké ngóni? Lē ĩmi adrikĭ ĩmi āsámvú gé sĭ múké, sŭ ẹ'yĭ sĭ be múké rĭ tĭnĭ, āzini lē ĩmi adrikĭ ĩmi āsámvú gé sĭ tā be kĭri."

10

*Ayingárá ágó pi vé ũkú be rĭ
(Mátáyo 19:1-12; Lúkǎ 16:18)*

1 Yēsŭ nga fūú muzú ívé 'bá 'ĭ pámvú ũbĭ' 'bá rĭ pi be Kāpārānāumā agásĭ, muŭ āngŭ Yŭdáyā vé rĭ gé. ĩri ní yĭi āmbúgú dĭipi dĭiĭ Yárídēnĭ vé rĭ zozú muzú álé 'dǎá. 'Bá bĭtrĭká rĭ pi gōkĭ ímŭ vú ni gé nōó dĭĭ, ĩri ní kōpi ímbázú, sŭ ĩri ní rĭi kōpi ímbá njĭi rĭ tĭnĭ.

2 Fārŭsĭ uruŭkō' bée ímŭkĭ Yēsŭ ri zĭi ĩri ũ'bĭzú ānĭ kĭnĭ, "Tāĭmbĭ Mósē vé rĭ ā'yĭ nyo ágó ní ívé ũkú ayizú rá?"

3 Yēsŭ ní újázú kōpi ní kĭnĭ, "Tāĭmbĭ Mósē vé rĭ átá tā 'dĭiri drĭgé íngóni?"

4 Kōpi ní újázú Yēsŭ ní kĭnĭ, "Mósē ā'yĭ rá kĭnĭ, 'Ágó ri kōkōbĭ sĭ sē ũkú ni ní, ĩri ayizú ānĭ rá.' "

5 Yēsŭ ní újázú kōpi ní kĭnĭ, "Mósē sĭ tāĭmbĭ 'dĭiri ĩmi ní, ā'diātāsĭyā ĩmivé ẹsĭ ní teéte rĭ sĭ.

6 Múngú ní 'dózá 'bŭ pi gbĭzú vŭ be rĭ gé, 'Múngú gbi ágó pi ũkú be'

7 'Tā 'dĭiri sĭ, 'bá ágó ri ívé ẹtẹpi ku, ĩri ívé ẹndrẹpi ku, kōpi ĩ úmú ũkú ni be.

‡ 9:43 9:43 Ācĭ vezú ānĭ ũdŭ ākō rĭ: Múngú ri úmvúlēsĭ 'bá 'ĭ ẹ'yĭ' 'bá ku rĭ pi 'dŭ ú'bé ācĭ 'dĭiri agá. 'ĭ lā 'l'dangárá 20:7-15. § 9:44 9:44 Átángá vé rĭ 44 agá 'dĭiri, búkŭ Mārākō vé ĩ ní sĭi Ĝĭrĭkĭ tĭ sĭ drĭdrĭ rĭ agá 'dǎáyo, 'bo gōkĭ sĭi búkŭ Mārākō vé vúlé rĭ agá rá. * 9:46 9:46 Átángá vé rĭ 46 agá 'dĭiri, búkŭ Mārākō vé ĩ ní sĭi Ĝĭrĭkĭ tĭ sĭ drĭdrĭ rĭ agá 'dǎáyo, 'bo gōkĭ sĭi búkŭ Mārākō vé vúlé rĭ agá rá. 9:48 9:48 Ísáyá 66:24 10:4 10:4 Dětōrōnómé 24:1 10:6 10:6 Í'dóngárá 1:27

8 'Bá ĩrĩ 'dĩ'bée ĩ úmú adri rụ'ba ālu.'

9 Ājē Múngú ní úmú gí rĩ, lē 'bá āzi ā ayi ājē rĩ ku."

10 Yēsū pi ká ímví ĩgōó ívé 'bá 'í pámvú ũbĩ'ba rĩ pi be 'bětĩ nōó, kōpi gōkí Yēsū ri zịí ágó pi vé ayingará ũkú be rĩ vé tā sī dīi.

11 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnĩ, "Ágó ívé ũkú ayípi, gōópi ũkú āzi jeépi rĩ, fi 'dĩri tā ọwụ vé ni 'oó.

12 Ūkú ívé ágó gāapi sī, gōópi ágó āzi jeépi rĩ, fi 'dĩri tā ọwụ vé ni 'oó."

*Yēsū 'bā tākiri anjíná nyíríná rĩ pi drjégé
(Mátáyo 19:13-15; Lúkà 18:15-17)*

13 'Bá ụrụkọ'bée ĩjǐkí ívé anjíná nyíríná rĩ pi Yēsū vúgá, ā tĩ rĩ drj kōpi drjégé, ā sē rí kōpi ní tākiri. 'Bo 'bá Yēsū ā pámvú ũbĩ'ba rĩ pi ní trezú 'bá ívé anjíná ĩjǐ'ba Yēsū vúgá 'dĩ'bée drjégé.

14 Yēsū ká tā kōpi ní 'oó 'dĩri ndree, Yēsū ē ẹsị ve kōpi ní rá, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnĩ, "Īmi kuki anjíná nyíríná rĩ pi ē ímúkí má vúgá nōó! Īmi ugakí kōpi ku. 'Bá adri'ba sụ anjíná nyíríná 'dĩ'bée tịnĩ rĩ pi, kōpi mālūngā Múngú vé rĩ ĩsụ nĩ."

15 Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'díní, 'bá rĩ ā'yĩ dō mālūngā Múngú vé rĩ sụ anjíná nyíríná rĩ pi ní ā'yĩ rĩ tịnĩ ku, ícọ fíí mālūngā Múngú vé rĩ agá ku.

16 Kúru Yēsū ní anjíná rĩ pi í'dúzú 'í drjégé, ĩri ní drj tịzú mụzú kōpi drjégé sī ālu ālu, āzini ĩri ní tākiri sēzú kōpi ní.

*Ágó ā'bú be rĩ zị fíngará 'bụ gé rĩ vé tā
(Mátáyo 19:16-30; Lúkà 18:18-30)*

17 Yēsū ká ívé ẹcị í'dó, ágó āzi ní njuzú mụzú Yēsū vúgá 'dāá, ká caá Yēsū vúgá 'dāá, ĩri ní kūmūcí ũtịzú Yēsū ẹndrẹtị gé, ĩri ní Yēsū rĩ zizú kīnĩ, "Īmbápi, mi 'bá múké, má 'o ā'di má ĩsụ rí ídri 'dání'dání rĩ ānĩ?"

18 Yēsū ní ágó rĩ zizú kīnĩ, "Ngá mí ní ma zizú 'bá múké ā'di?*" 'Bá āzi múké ní 'dāáyo, 'yéná Múngú ri múké nĩ.

19 Mí nị tǎimbị rĩ rá kīnĩ, "Lē mí 'dị 'bá ku, lē mí 'bā ọwụ ku, lē mí ụgụ 'bá āzi ā ngá ku, lē mí úlĩ ũnjō 'bá āzi drjégé ku, lē mí ũ'bā 'bá āzi ē mị ĩrivé ngá 'dụzú ku, lē mí ĩnjĩ mí ẹtẹpi pi mí ẹndrẹpi be ĩnjĩnjĩ." "

20 Ágó rĩ ní újázú Yēsū ní kīnĩ, "Īmbápi, á 'dụ tǎimbị 'dĩ'bée vé tā ngáa céré rá, í'dózú má ní adrizú mváná rú rĩ gé 'dāá."

21 Yēsū ní āngū ndrezú ágó rĩ vúgá 'dāá, lē ágó rĩ lēlē, ĩri ní 'yozú ágó rĩ ní kīnĩ, "Tā mí ní 'oó kuyé rĩ 'yéná ālu, 'í mụ, mí ụzị ngá mívé rĩ pi ārēvú céré, mí awa mǔfēngā ní 'bá ngá ākó rĩ pi ní, úmvúlésí mi mụ ā'bú ĩsụ 'bụ gé 'dālé ambamba, mí ímụ má pámvú ũbĩ."

22 Ágó rĩ ká tā Yēsū ní 'yoó 'dĩri yị, mịlẹtị ní ĩsị kuú ānĩ kīnjĩ, ĩri ní 'dezú mụzú, ẹsị ní ĩsụ ĩzāngā, ā'diātāsīyā ágó rĩ ā'bú be ambamba.

23 Yēsū ní āngū úndrezú 'í gārā gá sī kúrụ, ĩri ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ũbĩ'ba rĩ pi ní kīnĩ, "'Bá ā'bú be rĩ vé fíngará mālūngā Múngú vé rĩ agá 'dālé rĩ, tā ní mbamba!"

10:8 10:8 Í'dóngará 2:24 * 10:18 10:18 Mí ma zị 'bá múké āsī: Tā Yēsū ní 'yoó 'dĩri vé íffíí 'díní, Yēsū lē ágó ri ā ụsụ 'yozú kīnĩ, 'í Múngú 'i. 10:19 10:19 Wụngará 20:12; Dětōrōnómē 5:16-20

24 Tā Yēsū ní 'yoó 'dīri sē 'bá ĩri ā pámvú ũbī'bá rī pi ní āyāngárá.† 'Bo Yēsū gō tā rī endījī 'yoó kōpi ní dījī kīnī, "Mā anji rī, 'Bá ā'bú be rī vé fingará mālūngā Múngú vé rī agá 'dālē rī, tā ni ũkpó ũkpó!"

25 Kāmīlō vé fingará sīndánī ā ũlē gá sī rī mbamba, 'bo 'bá ā'bú be rī vé fingará mālūngā Múngú vé rī agá rī mba ndēē rá."

26 'Bá Yēsū ā pámvú ũbī'bá rī pi āyākī tā 'dīri sī ambamba, kōpi rīkí átá ĩ āsámvú gé sī kīnī, "'Bá ĩ ní ícó paá ũnjikānyā agásī 'bá āsámvú gé nōgō rī, ĩri adri ā'di 'i?"

27 Yēsū ndre āngū kōpi vūgá 'dāá gōgō, ĩri ní 'yozú kīnī, "'Bá áda ícó tā 'dīri 'dụụ ngáá ku, 'bo Múngú rī 'dụ nga rá, ā'diātāsīyā Múngú rī ícó tā rī pi ārēvú 'dụ nga céré."

28 Pētērō ní 'yozú ĩri ní kīnī, "'Í ndre drī ká, 'bá kuki 'bávé ngá ārēvú céré, 'bā rī mī pámvú ũbī!"

29 Yēsū ní újázú kīnī, "Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dīni, 'bá ívé 'bētī kuúpi, ívé édrīpī kuúpi, ívé ómvúpī kuúpi, ívé étépī kuúpi, ívé éndrēpī kuúpi, ívé anjīnā kuúpi, ívé ómvú kuúpi má tā sī, āzini ú'dúkó múké mávé rī ā tā sī rī,

30 ĩri jó ísú, édrīpī ísú, ómvúpī ísú, éndrēpī ísú, anjīnā ísú, ā'bú ísú ca mūdūrūlū kárákará vū drīgé nōgō. Á nya dō ízāngā drāāāsīyā, ú'dụ ũdū vé ímúpī 'dāri gé, ĩri ímúpī ídri 'dání'dání rī ísú rá.

31 'Bá kárákará 'yo'bá kīnī, ĩ drīdrī rī pi, kōpi ímú adri ũdūmbītā. 'Bá adri'bá ũdūmbītā rī pi, kōpi ímú adri drīdrī."

*Yēsū átá ívé drāngárá ā tā dījī
(Mātáyo 20:17-19; Lúkā 18:31-34)*

32 Yēsū pi ní 'dezú mužú ívé 'bá 'í pámvú ũbī'bá rī pi be Yērúsālēmā gálé rú, Yēsū ko kōpi ē drī mužú nī. 'Bá Yēsū ā pámvú ũbī'bá rī pi ē drī ábákí céré céré, āzini 'bá mụ'vá vú ni gé sī rī pi, ũrī ímvú kōpi rá. Yēsū ní 'bá 'í pámvú ũbī'bá mụdrī drī ni ĩrī 'dī'bée jízú gārā gá, ĩri ní tā lēepi ímúpī 'i ngáapi 'í rú'vá gá rī ũlūzú kōpi ní.

33 Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "'Bá kādō mụy caá Yērúsālēmā gá 'dāá, ma 'Bá Mvá 'i, ĩ ímú má ũli 'be rá, ĩ ma jī pá tu atala atala rī pi drīgé rī pi endrētī gé, āzini 'bá tǎimbī Mósē vé rī ímbá'vá rī pi endrētī gé. Kōpi ímú mávé tā lī, ma 'dízú āní rá, kōpi ma jī pá tu 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi endrētī gé.

34 Kōpi ímú má drī ínjá, kōpi tūsú úwé má rú'vá gá, kōpi ma ũgbā, kōpi ma 'dī drā rá, 'bo ú'dú na ā vūdrī gé, ma gō íngá ídri rú."

*Yōkóbū pi Yūwánī be zīkī tā āzi Yēsū tī gé
(Mātáyo 20:20-28)*

35 Kúru Zēbēdáyō ẹnjīpī Yōkóbū pi Yūwánī be, kōpi ní ímúzú Yēsū vúgá nōó, kōpi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Ímbápi, tā āzi anigé 'bá lēkí zījī mí tī gé, mī 'o 'bá ní."

36 Yēsū ní kōpi zízú kīnī, "Ngá ĩmi ní lēē má 'o ĩmi ní rī ā'di?"

37 Kōpi ní újázú kīnī, "Mí kādō úrī mívé lúpá mālūngā vé 'bá rī pi ní mí íngúzú íngúngú rī drīgé, lē mī ā'yī 'bá ālu ā úrī mí drī éndrēpī gé, āzi rī ā úrī mí drī íjī gé."

† 10:24 10:24 *Āyāngárá*: 'Bá Yēsū ā pámvú ũbī'bá rī pi ũsúkí kīnī, Múngú sē ā'bú rī 'bá rī pi ní ní, 'bā tákiri drī ni gé gí.

38 Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi nīkí ngá zì be ku. Īmi nyo ícò ngá kópō agá draápi dradra má ní ímú mvuú 'dīri mvu rá? Dōku bātízīmū ĩ ní sēé má ní ĩzāngā nyazú 'dīri, ĩmi nyo ícò ā'yī ā sēkī ĩmi ní, sū ĩ ní sēé má ní rī tñj rá?”

39 Kōpi ní 'yozú kīnī, “Bā ícò rá.” Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi ícò ngá kópō agá draápi dradra má ní mvuú rī mvu rá, āzini bātízīmū ĩ ní sēé má ní ĩzāngā nyazú 'dīri, ĩmi ícò ā'yī, ĩ sē ĩmi ní rá,

40 'bo úringará má drj ëndépi gé, āzini má drj ĩjī gé rī, má ícò tā ní ā'yī ĩmi ní nī ku. Vūrā 'dī'bée Múngú údé íngá 'bá 'í ní ũpéé gí rī pi ní.”

41 'Bá Yēsū ā pámvú ũbī'bán rī pi ā uruḵo muḍrī rī pi ká tā Yōkóbū pi ní 'yoó Yūwánī be 'dīri yīj, kōpi ē ēsī ve 'bá ĩrī 'dī'bée ní rá.

42 Kúru Yēsū ní kōpi zizú ímúzá vūrā ālu gé, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “‘Bá adri'bán Yāhúḍī rú ku ĩ ní 'bāá 'bá rī pi drjgē 'bāgú rú 'dī'bée, kōpi rī ũkpō áyú ívé 'bá rī pi drjgē, ívé ũgalaku ambugu rī pi rī ũkpō áyú 'bá 'í ní rūj rī pi drjgē.

43 Īmi āsámvú gé 'dīgé, lē tā rī ā adri sū 'dīri tñj ku. Īmi āsámvú gé 'dīgé, 'bá rī lē dō adrii 'bá āmbúgú rú, lē ā 'bā 'i adrii ātī'bán ĩmivé ní,

44 āzini 'bá rī lē dō 'i adri āmbúgú 'bá rī pi drjgē cére, lē ā 'bā 'i adrii túgērī rú ríi ēzī ngāá 'bá rī pi ní cére.

45 Ma 'Bá Mvā 'i, má ímú 'yozú kīnī, 'bá rī pi ā ngakí má ní ēzī 'dīni kuyé, má ímú ēzī ngāá 'bá rī pi ní, āzini má ímú ma sēé 'dijī drāá 'bá kárákará pi ē drj jezú.”

*Yēsū zī Bārītímáyō mī be ēšīpi gí rī ē mī
(Mátáyo 20:29-34; Lúkā 18:35-43)*

46 Kúru Yēsū pi ívé 'bá 'i pámvú ũbī'bán rī pi be, kōpi ní cazú kūrú Yérīkō vé rī gé. Kōpi ká lēé fūu muzá kūrú rī agāsī, 'bá bītrīká rī pi 'dekí muḵ kōpi ā vūdrī gé sī. Ágó āzi mī be ēšīpi gí ní rú ní Bārītímáyō 'i, ĩri Tímáyō ā mvá, ĩri rī úrī létī ā jélé gá, rī ngá má 'bá rī pi vúgá.

47 Bārītímáyō ká yīj kīnī, 'bá rī Yēsū Nāzērētāgú rī rī ēlī muzá ní, ĩri ní trezú ú'dúḵo be uru 'dāá kīnī, “Yēsū Dāwúḍī ā Mvā rī, 'i ndre ĩzāngā mávé nōri fō!”

48 'Bá uruḵo'bée trekí ágó rī drjgē kīnī, ā újī kīri. 'Bo ágó rī gō treé muzá drjgélé kīnī, “Dāwúḍī ā Mvā rī, 'i ndre ĩzāngā mávé nōri fō!”

49 Yēsū ní pá tuzú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Īmi zīkí ĩri.” Kōpi ní ágó mī be ēšīpi gí rī zizú kīnī, “Mí adri ũrī sī ku, 'i nga uru, Yēsū rī mī zī.”

50 Bārītímáyō ní ívé bōngó akoó rīkū rī njezú 'bezú vūgá, ĩri ní wazú uru, ĩri ní muzá Yēsū vúgá 'dāá.

51 Yēsū ní ĩri zizú kīnī, “Ngá mí ní lēé má 'o mí ní rī ā'di?”

Ágó mī be ēšīpi gí 'dīri ní újázú Yēsū ní kīnī, “Īmbápi, á lē āngū ndreé.”

52 Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, “‘Í 'de muḵ ĩyī, mí ní ma ē'yīj gí rī sī, mí ídrī gí.” Koro ágó rī ē mī ní 'i zizú āngū ndrezú, ĩri ní 'dezú muzá Yēsū pi ā vūdrī gé sī.

11

*Yēsū vé fíngará Yērúsálémā gá rī
(Mátáyo 21:1-11; Lúkā 19:28-40; Yūwánī 12:12-19)*

1 Yēsū pi ní cazú ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bán rī pi be Bētēfágē gá, āzini Bētēniyā gá, kūrū 'dī'bée ĩnyinā Írā Ōlívē* vé rī jēlé gá. Kōpi ká muų caá ĩnyinā kūrū Yērūsālēmā vé rī gé 'dāá, Yēsū ní ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bán rīrī ni pi pēzú muųú drīdrī.

2 Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi muųi gūrú ĩmi ęndreųi gé 'dāri gé, ĩmi kádō fīi caá gūrú rī agá 'dāá, ĩmi dōngi mbaápi ú'dí rú 'bá āzi ní drī unjūzú āni kuyé ni ĩşú 'yīki kú 'dāá'dā, ĩmi oųúki dōngi rī ĩjī má vú nōó.

3 'Bá āzi zī dō ĩmi, 'Ngá ĩmi ní rīi 'oó 'dīni rī ā'di?' Īmi újaki ĩri ní 'dīni, 'Úpi lē dōngi rī nī, ĩ dōngi rī újā gō ĩmi ní vulé rá.' "

4 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bán rīrī 'dī'bée ní 'dezu muųú, kōpi ní cazú dōngi mbaápi ú'dí rú ni ĩşúzú 'yīki ĩri ĩnyinā kēętīlē āngú ndreépi muųú létī ĩ ní fizú muųú kūrū rī gé 'dālē rī gé, kōpi ní dōngi rī oųuzú.

5 'Bá uruųo pá tu'bán 'dālē rī pi ní kōpi zizú kīnī, "Īmi ri dōngi rī oųu alé?"

6 Kōpi ní tā rī újázú 'bá pá tu'bán rī pi ní sū Yēsū ní 'yoó ĩ ní rī tīnī, 'bá pá tu'bán rī pi ní ā'yízú kīnī, 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'bán rī pi ā jīki dōngi rī muųú ĩyī.

7 Kōpi ní dōngi rī jizú muųú Yēsū vúgá 'dālē, kōpi ní ívé bōngó akoó rūkū rī pi 'bezu dōngi rī ā úgóró gá, Yēsū ní tuųú úrizú drī ni gé.

8 'Bá kárakarā ajaki ívé bōngó akoó rūkū rī pi muųú létī rī drīgē sī, uruųo'bée vāki ĩbībī ómvú agá rī pi ū'bāá muųú létī rī drīgē sī.

9 'Bá 'de'bán Yēsū ęndreųi gé drīdrī rī pi, 'de'bán ĩri ā vudrī gé rī pi be, rikī gbīlīlī gaá muųú kīnī, "Hōsānā!"

"Tākīri ā adri 'bá ímųpi Úpi ā rų sī rī* ní!"

10 "Múngú ā 'bā tākīri mālūngā úyú Dāwúđī vé rī ní ímų ruų rī drīgē!" "Hōsānā Múngú uruųogé 'bū gé rī!"

11 Kúru Yēsū ní cazú kūrū Yērūsālēmā vé rī gé 'dāá, ĩri ní fizú Jó Múngú vé rī agá 'dāá, ĩri ní 'dezu rizú ngá rī pi undrézú ánázú kūrū. 'Bo ūtū rī ní 'deé gí rī sī, Yēsū pi ní 'dezu muųú ívé 'bá áyúáyū muųrī drī ni ĩrī rī pi be gūrú Bētēniyā vé rī gé.

*Yēsū tri peųi ĩ ní zīi fīgī rī
(Mátayo 21:18-19)*

12 Kā muų adrii drī 'dīni, Yēsū pi ní fūzú ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bán rī pi be gūrú Bētēniyā vé rī agási āmvé, ębīrī fu Yēsū ri káyī.

13 ĩri ní peųi ĩ ní zīi fīgī rī ndrezú rará rú, bī ni amu kú kūmvū, ĩri ní 'dezu muųú peųi rī ā gārā gá ĩnyināná 'dāá, lē ndreé dō peųi rī 'a rá. Kā muų caá peųi rī ā gārā gá 'dāá, ĩşú peųi rī 'a kuyé, 'yénā bī ni amu kú nī, ā'diātāsīyā lóki 'dāri adri peųi ní 'azú ni kuyé.

14 Yēsū ní 'yozú peųi rī ní kīnī, "Lē 'bá āzi ā gō mívé ū'a nyaá đīi ālunāni ku." 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bán rī pi yīki tā ĩri ní 'yoó 'dīri rá.

*Yēsū údro 'bá mūfēngā ufu'bán rī pi Jó Múngú vé rī agási
(Mátayo 21:12-17; Lúkā 19:45-48; Yūwānī 2:13-22)*

* **11:1 11:1** Ōlívē: Peųi olívē vé rī ĩri 'a ū'a be, ĩ ícó nya rá, ĩ ĩrivé ū'a zo ūdu rú, Yāhúđī rī pi ri tībī á'dí ūdu rī sī, āzini kōpi ri tō lāmbā agá, ācī 'yūzú āni. † **11:9 11:9** 'Bá ímųpi Úpi ā rų sī rī: 'Bá 'dīri Yēsū 'i. **11:9 11:9** Sāwumā 118:25-26

¹⁵ Yēsū pi kâ caá ívé 'bá 'í pámvú ūbī' bá rī pi be Yērūsālēmā gá 'dāá, ĩri ní fizú mužú Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá, ĩri ní í'dózu 'bá rī' bá ngá je' bá, āzini rī' bá ngá ʒı' bá rī pi údrózú. ĩri ní 'bá rī' bá mūfēngā ufu' bá rī pi vé mísá uezú u' dezú ũlī rú, āzini 'bá āmámū ʒı' bá rī pi vé kītrī uezú u' dezú ũlī rú.

¹⁶ Yēsū ā'yī 'bá āzi ní ngá jızú ʒı' zı' Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá ku.

¹⁷ Yēsū ní kōpi ímbázú, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Sīkí nyo Búkū Múngú vé rī agá 'yozú kīnī,

" 'Jó mávé rī ĩ zı

jó 'bá āngū rī pi agásı rī pi ní ma zı' zı ní 'dını kuyé?

'Bo ĩmi újákı jó rī ícá 'vūrā ũgú' bá rī pi ní rizú adrizú nı. "

¹⁸ Atala atala rī pi drıgē rī pi, 'bá tām̄bı Mósē vé rī ímbá' bá rī pi be, kōpi kâ tā Yēsū ní 'oó 'dĩri yı, kōpi í'dókı lētı ndāá lēzú Yēsū rı 'dızú drázú rá. 'Bo kōpi 'okı ĩri sı ũrı sı, ā'diātāsıyā 'bá kárakarā āyākı tā ĩri ní ímbá rı sı rá.

¹⁹ Kā mužú adrıi ũndrēgá rı sı, Yēsū pi ní füzú ívé 'bá 'í pámvú ūbī' bá rı pi be kūrı rı agásı āmvé.

*Peṭı ĩ ní zıı fıgı rı vé 'wingará
(Mátayo 21:20-22)*

²⁰ Kā mužú adrıi drı 'dını, kōpi kâ rıi elıı mužú peṭı ĩ ní zıı fıgı rı ā gārā gá sı, Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī' bá rı pi ní peṭı Yēsū ní trıi 'dāri ndrezú, peṭı rı í'dó 'wiı úlá nı gélésıla.

²¹ Pétēró ní tā ándúrú Yēsū ní peṭı rı trızú 'dāri ā tā ígázú. Pétēró ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Ímbápi, 'ı ndre drı ká! Peṭı mí ní trıi 'dāri 'wi gı."

²² Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'ı pámvú ūbī' bá rı pi ní kīnī, "Lē ĩmi ę'yıkı Múngú rı.

²³ Ádarú á 'yo ĩmi ní, 'bá rı ę'yı dō Múngú rı rá, yıkı nı awa dō 'ı ĩrı kuyé, ĩri ícá 'yo írá 'dĩri ní ā nı 'ı 'deé yıı bālālā rı agá 'dāá, írá rı ícá 'ı nı 'de yıı bālālā rı agá 'dāá rá.

²⁴ 'ı 'bā dō ęşı rizú ngá zı' zı Múngú vúgá, ngá mí ní zıı rı, Múngú rı sé mí ní rá.

²⁵ 'Bo mí dō rı Múngú rı zı, 'ı 'bā dō 'bá āzi ā tā kú mí ęşı agá, lē mí trı ĩri rá, mí ęṭepı 'bı gē rı ā trı rı mí mívé ũnjıkānyā agásı bēnı.

²⁶ 'Bo 'ı trı dō mí ógıpi rı ívé ũnjıkānyā agásı ku, mí ęṭepı 'bı gē rı ícá mí trıú mívé ũnjıkānyā agásı ku."‡

*Yāhūdı rı pi zıkı ũkpō Yēsū ní ęzı ngazú rı ā tã
(Mátayo 21:23-27; Lúkã 20:1-8)*

²⁷ Yēsū pi ní gōzú cazú ívé 'bá 'ı pámvú ūbī' bá rı pi be Yērūsālēmā gá 'dāá đı. Yēsū kâ rıi ęđı Jó Múngú vé rı ā bóró agásı, atala atala rı pi drıgē rı pi, 'bá tām̄bı Mósē vé rı ímbá' bá rı pi be, 'bá ambugu ıřukō' bée be, kōpi ní ímızú Yēsū vúgá nōó.

²⁸ Kōpi ní Yēsū rı zı' zı kīnı, "Ūkpō mí ní 'bá ngá ʒı' bá 'dĩ' bée údrózú Jó Múngú vé rı ā bóró agásı 'dĩri, mí ířı íngūgá? Ā'dı sé mí ní ũkpō 'dĩri nı?"

²⁹ Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Ma drī ĩmi zī, ĩmi újákí dō tā má ní ĩmi zīzú 'dīri rá, ma kúru ũkpō má ní tā 'ozú rī vé tā ũlū ĩmi ní rá.”

³⁰ Kúru ĩri ní kōpi zīzú kīnī, “Á'di sē Yūwánī ní ũkpō bātízimū sēzú 'dīri nī? Yūwánī vé bātízimū sēē 'dīri íbī íngá 'bū gélésila yā, dōku íbī íngá 'bá áda vúgálēsī? ĩmi újákí má ní!”

³¹ Kōpi ní rizú átázú ĩ āsámvú gé sī kīnī, “Bá 'yokí dō, 'Ūkpō Yūwánī ní bātízimū sēzú 'dīri íbī íngá 'bū gélésila,' ĩri gō 'bá zī, 'ĩmi ẹ'yíkí Yūwánī ri kuyé āsī?”

³² 'Bo 'bá rī pi ní 'yoó Yūwánī ri nēbī rī sī, 'bá ícókí 'yoó, bātízimū Yūwánī ní sēē 'dīri, 'bá áda sē ĩri ní ũkpō ní nī 'dīni ku.”

³³ Kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, “Bá nīkí kuyé.”

Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Má ícó ũkpō má ní tā 'ozú rī vé tā ũlū ĩmi ní ku.”

12

Nāpí āgō ọmvú 'ā'bá rī pi vé rī

(Mátáyo 21:33-46; Lúkā 20:9-19)

¹ Kúru Yēsū ní átázú atala atala rī pi drīgé rī pi ní, 'bá tājmbī Mósē vé rī ímbá'bá rī pi ní, āzini 'bá ambugu ọrukọ'bée ní nāpí sī kīnī, “Ágó āzi sa peṭi vinyọ vé rī pi, * sī ābi ọmvú rī ā gārā sī kúrū, ga 'bú kuyí vūgá 'dāá, rizú vinyọ rī zozú ānī, āzini sī lágáraka āco ọruké'gégé 'dāá, rizú āngū ũndrészú. Kúru ĩri ní ívé vinyọ ọmvú agá rī kuzú 'bá ọrukọ'bée ọmvú 'ā'bá ni pi ní ũkōlō, kōpi ũfèkí ĩri ní mūfēngā, ĩri ní 'dezú mužú āngū āzi gé.

² Lókí ĩ ní rizú ũ'a rī ũtízú peṭi vinyọ vé rī pi sígé sī rī ká ícó, ĩri ní ívé átí'bá pězú mužú 'bá ĩri ní ọmvú rī kuú kōpi ní ũkōlō 'dā'bée vúgá 'dāá, átí'bá rī mu ĩrivé ũ'a rī ā vúgú íjī.

³ 'Bo 'bá ĩ ní ọmvú rī kuú kōpi ní ũkōlō 'dā'bée ní ĩri ruzú, kōpi ní ĩri ũgbázú, ĩri pězú mužú drī be ule.

⁴ “Īri ní átí'bá āzi pězú mužú kōpi vúgá 'dālè dījī, 'bo kōpi ā gbákí ĩri ē drī, kōpi u'dakí ĩri ũnjí ũnjí.

⁵ ĩri ní gōzú átí'bá āzi pězú, kōpi 'díkí átí'bá 'dīri drāá rá. Ri nyo átí'bá rī pi ũpée mužú dījī dījī, kōpi ũgbákí ọrukọ'bée, ú'díkí ọrukọ'bée ũdrāá rá.

⁶ “Bá rī ē ĩmbítā ace ālu, 'bá aceépi rī, ĩri ọmvú 'dīpa rī vé mvá ĩri ní lēē ambamba rī. ĩri ní mvá rī pězú mužú 'bá ĩri ní ọmvú rī kuú kōpi ní ũkōlō rī pi vúgá 'dāá kīnī, 'Kōpi ícó mávè mvá ĩnjī rá.’

⁷ “Bo 'bá ĩri ní ọmvú rī kuú kōpi ní ũkōlō rī pi ní rizú átázú ĩ āsámvú gé sī kīnī, “Bá ímúpi ĩrivé ngá ē tī ruúpi rī, ĩri ímú 'dā, lē 'bá 'díkí ĩri drāá 'dīfí rá, 'bá 'dúkí rí ọmvú rī 'bá ní.’

⁸ Kōpi ní ĩri ruzú, ĩri 'dizú drázú rá, kōpi ní ĩrivé āvū 'duzú ọmvú rī agásí, jizú 'bezú āmvé.”

⁹ Yēsū ní kōpi zīzú kīnī, “Īmi kádō ũsūyí, ọmvú 'dīpa ri gō tā íngóni ní 'o? Á lē lūū ĩmi ní 'yozú kīnī, ĩri ímú 'bá ĩri ní ọmvú rī kuú kōpi ní 'dā'bée ú'dí ũdrā rá, ĩri gō ọmvú rī sē 'bá ọrukọ'bée ní.

* **12:1 12:1** *Peṭi vinyọ vé rī:* Yāhúdī rī pi 'dúkí peṭi vinyọ vé rī ā tā 'bāá tā āmbúgú rú, kōpi rī ũ'a ní zo vinyọ sū rú. Múngú ípē 'bá ĩsērélè vé rī pi adrií 'bá ívé ní, kōpi ā adrikí rí sū peṭi vinyọ vé Múngú ní saá 'aápi ũ'a be rī tñi. Nāpí peṭi vinyọ vé 'dīri, sē 'bá tājmbī ímbá'bá rī pi atala atala rī pi drīgé rī pi be nīkí amá rá 'yozú kīnī Yēsū rí ívé tā átá. 'Í lē Sāwúmā 80:8-16; Ísáyá 5:1-7; Mátáyo 21:33-46; Lúkā 20:9-19.

10 Īmi lākī tā ī ní sīi Búkū Múngú vé rī agá rī kuyé? Búkū rī kīnī,
 “Írā ándúrú 'bá jó sī' 'bá rī pi ní gāá sī rī,
 újá nóni 'i ícá írā sēépi jó rī ní pá tuzú āni ūkpó ūkpó ni.

11 Úpí 'o tā 'dīri nī,
 sē 'bá ní āyāngará.' ”

12 'Bá Yēsū ní átá kōpi be 'dī' bée nīkī amá rá, nāpí Yēsū ní ūlūú 'dīri,
 Yēsū ri tā rī pi nāpí rú ī rú' 'bá gá. Kōpi lēkī kōdō ĩri ruú, 'bo kōpi rukí 'bá
 bītrīká rī pi, kōpi kukí ĩri āni, kōpi gōkī muú 'dūisī rá.

Mūfēngā umbe jezú rī vé ūfēngará 'bāgú āmbúgú rī ní rī
(Mātáyo 22:15-22; Lúkā 20:20-26)

13 Drīkoma 'dī' bée ní Fārúsī rī pi ā ūrukō pēzú 'bá Ēródē ri ētī' 'bá rī pi
 be mužú Yēsū ri uzizú, ā 'yo rí tā, ī tōkí rí ĩri āni bēnī.

14 Kōpi ní cazú ĩri vúgá 'dāá, kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Ímbápi, 'bá nīkī
 rá mi 'bá tā 'oópi pīrī ni, 'bá āzi ícá mívé yīkī tā 'ozú rī újá ku, mi 'bá rī
 pi vé tā 'dū nga céré trōtrō, átá dō 'bá rī ā'di 'i, mi rī tā áda Múngú vé rī
 ímbá. ĩri nyo múké ī ní mūfēngā umbe jezú rī ūfēzú 'bāgú āmbúgú Rómā
 vé rī ní, † dōku ā ūfēkī ku?

15 'Bá ūfēkī ĩyí, dōku 'bá ūfēkī ku?”

'Bo Yēsū nī tā kōpi ē ēsī agá rī rá. Yēsū ní kōpi zizú kīnī, “Īmi ri tā ndā
 mā rú' 'bá gá 'dīni āsī? Īmi ĩjīkī má ní mūfēngā fífí ēnījīpi ēnījēnījī ālu, mā
 ndre drī ká.”

16 Kōpi ní mūfēngā ā fífí ĩjīzú ālu Yēsū vú nōó, Yēsū ní kōpi zizú kīnī,
 “Īndrīlīkī ī ní údé mūfēngā rú' 'bá gá nōri, āzini rú ī ní sīi rú' 'bá ni gé nōri
 ā'di vé ni?”

Kōpi ní újázú Yēsū ní kīnī, “Īndrīlīkī rī, āzini rú rī 'bāgú āmbúgú Rómā
 vé rī vé ni.”

17 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Ngá rī dō 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī vé
 ni, ĩmi sēkī 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ní, ngá rī dō Múngú vé ni, ĩmi sēkī
 Múngú ní.”

Tā Yēsū ní újá kōpi ní 'dīri, sē kōpi ní āyāngará.

Íngángará drāngará gálēsīla rī vé tā
(Mātáyo 22:23-33; Lúkā 20:27-40)

18 Kúru 'bá ī ní zīi Sādókē, † 'yo' 'bá kīnī, 'bá rī drā dō gí ícá gōó íngá ídri
 rú ku 'dī' bée ní ímúzú Yēsū vúgá nōó, kōpi ní Yēsū ri zizú

19 kīnī, “Ímbápi, Mósé sī 'bá ní kīnī, “Bá rī vé édrīpī drā dō, ku dō ōwúzī
 kú mvá ākó, 'bá drāapi rī vé édrīpī rī gō ōwúzī rī é'yī 'i ní ūkú rú, kōpi
 anjī tī ōwúzī rī be, anjī kōpi ní tījī rī pi adri édrīpī drāapi 'dāri vé ni.”

20 Ándúrú anjī āgō ézīrī, kōpi édrīpījī rú, mvá kāyú rī je ūkú, ĩri ní drázú,
 kōpi tīkī mvá ūkú rī be kuyé.

21 Édrīpī āzi rī ní gōzú ūkú rī é'yīzú, ĩri ní kpá drázú mvá ākó, édrīpī
 āzi rī ní kpá ūkú rī é'yīzú, drā kpá 'dīni, kōpi tīkī mvá ūkú rī be kuyé.

12:11 12:11 Sāwumā 118:22-23 † 12:14 12:14 'Bāgú āmbúgú Rómā vé rī: ĩri 'bāgú āmbúgú
 'bāgú āngū āndīāndī rī pi agá rī pi drīgē, āngū Yūdáyā vé rī drīgē, āngū Gālīláyā vé rī drīgē, āzini
 āngū Yāhūdī rī pi vé rī drīgē. 'Bá Rómā vé rī pi ívé 'bāgú āmbúgú rī zī ívé tī sī Kāyīsārā. † 12:18
 12:18 Sādókē: Sādókē rī pi ngúlumū Yāhūdī rī pi vé tājmī Mósé vé rī rú' 'bá tījī rī pi, 'bo kōpi é'yīkī
 índrī rī pi vé tā kuyé, é'yīkī mālāyīkā rī pi vé tā kuyé, āzini kōpi é'yīkī kpá 'yozú kīnī, 'bá ūdrā' 'bá
 gí rī pi gō íngá ídri rú rá 'dīni kuyé. † lā Ézī 23:8. 12:19 12:19 Dētōronómē 25:5

²² Anji ɛ̀zĩrĩ 'dĩ'bée ũdrākĩ céré, tĩkĩ anji ũkú rĩ be kuyé. Ʋdũ ni gé, ũkú rĩ ní kpá drāzú.

²³ Kúru 'í lū 'bá ní, āgō ũdrā'bá ɛ̀zĩrĩ 'dĩ'bée céré rikĩ ũkú ālu 'dĩri jeé, kādō muꝝ caá Ʋ'dũ 'bá rĩ pi ní íngázú gōzú ídri rú rĩ gé, ũkú 'dĩri adri ā'di vé ni?"

²⁴ Yēsũ ní újázú kōpi ní kīnĩ, "Tā ĩmi ní átá 'dĩri adri pĩrĩ ku! ĩmi nĩkĩ tā ĩ ní sīi Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ kuyé! ĩmi nĩkĩ ũkpō Múngú vé rĩ kuyé!

²⁵ 'Bá ũdrā'bá gĩ rĩ pi kádō íngá gōo ídri rú, ágó gō ũkú jeé ku, ũkú gō ágó jeé ku. Kōpi adri sũ mālāyikā 'bũ gé 'dālé rĩ pi tĩnĩ.

²⁶ 'Bá ũdrā'bá gĩ rĩ pi vé íngángará gōo ídri rú rĩ vé tā, ĩmi lākĩ búkũ Mósē ní sīi rĩ agá rá. ĩmi nĩkĩ tā ācĩ ní ñzú rűdũ agá rĩ rá, Múngú 'yo Mósē ní kīnĩ, 'Ma Múngú Ābūrāmā^S vé rĩ, Múngú Īsákā* vé rĩ, āzini Múngú Yōkóbũ† vé rĩ,

²⁷ Múngú adri 'yozú kīnĩ, ĩri Múngú 'bá ũdrā'bá gĩ rĩ pi vé ni kuyé, ĩri Múngú 'bá ídri rú rĩ pi vé ni. ĩmi Sādókē 'dĩ'bée, tā ĩmi ní 'yoó kīnĩ, 'bá ũdrā'bée gĩ rĩ pi íngákĩ gōo ídri rú ku 'dĩri ũñjō."

Tāĩmbĩ tā be agaápi rá rĩ

(Mátáyo 22:34-40; Lúkā 10:25-28)

²⁸ 'Bá tāĩmbĩ ímbá'bá rĩ pi vé ālu ní ícázú, ísú Yēsũ pi ri āgátá gā Sādókē rĩ pi be. Kā ímũ ísú Yēsũ újá tā rĩ pĩrĩ, ĩri ní Yēsũ ri zizũ kīnĩ, "Tāĩmbĩ 'dĩ'bée agásĩ céré, ngōri ndē nĩ?"

²⁹ Yēsũ ní újázú ĩri ní kīnĩ, "Tāĩmbĩ agaápi rá rĩ, ĩri 'dĩ, 'ĩmi anji Īsērélē vé 'dĩ'bée, ĩmi yĩkĩ drĩ ká! Úpĩ 'bávé rĩ, ĩri 'yéná Úpĩ Múngú 'i.

³⁰ Lē mí lē Úpĩ Múngú mívé rĩ ɛ̀sĩ be céré, índri mívé rĩ be céré, yĩkĩ mívé rĩ be céré, ũkpō mívé rĩ be céré.'

³¹ Tāĩmbĩ ĩrĩ rĩ 'dĩni, 'Lē mí lē 'bá mí gārā gá rĩ sũ mí ní mí rű'bá lēé rĩ tĩnĩ.' Tāĩmbĩ āzi tāĩmbĩ ĩrĩ 'dĩ'bée ndéepi rá ni 'dāáyo."

³² Ágó riipi tāĩmbĩ ímbápi rĩ ní 'yozú kīnĩ, "Ímbápi, tā mí ní 'yoó kīnĩ, Múngú ri 'yéná ālu, Múngú āzi túngú ni 'dāáyo 'dĩri, ĩri tā áda.

³³ Ádarú lē mí lē ĩri ɛ̀sĩ be céré, yĩkĩ mívé rĩ be céré, ũkpō mívé rĩ be céré, āzini 'í lē dō 'bá mí gārā gá rĩ sũ mí ní mí rű'bá lēé rĩ tĩnĩ, ndē ngá mí ní sēé rĩ pi rá, āzini ndē rōbōñō mí ní zāá rĩ rá."

³⁴ Yēsũ ká ndreé ágó rĩ újá tā rĩ pĩrĩ, ĩri ní 'yozú ágó rĩ ní kīnĩ, "Mí ítrú nóni mí ícá ĩnyĩgá mālūngá Múngú vé rĩ ā jēlé gá gĩ." Vűdrĩ ni gé, 'bá āzi gō Yēsũ ri zĩtĩ tā āzi sĩ ñĩ kuyé.

Kúrísitō ri ā'di ā Mvá?

(Mátáyo 22:41-46; Lúkā 20:41-44)

³⁵ Yēsũ ká riĩ 'bá rĩ pi ímbá Jó Múngú vé rĩ ā bóró gá 'dāá, ĩri ní 'bá rĩ pi zizũ kīnĩ, "'Bá tāĩmbĩ ímbá'bá rĩ pi ri 'yo kīnĩ, Kúrísitō ri ímũ ífũ úyú Dāwűđĩ vé rĩ agá, tā kōpi ní 'yoó 'dĩri, kōpi Ʋsũkĩ ífífĩ ní a'di?

^S **12:26 12:26** *Ābūrāmā*: Múngú zĩ Ābūrāmā ri kīnĩ, ā ku ívé 'bá 'bētĩ āsámví gé rĩ pi, ā ku ívé āngũ, ā 'de muꝝ āngũ āzi Ʋ'dĩ ní gé. Ābūrāmā ri ɛ̀'bípi Yāhűđĩ rĩ pi vé rĩ, tĩkĩ ĩri ílĩ élifũ ālu műdűrűlű ārō (1,800) gé, ísú tĩkĩ drĩ Yēsũ ri kuyé. 'í lā 'Ídóngará 12-25. * **12:26 12:26** *Īsákā*: Īsákā ri mvá Múngú ní ɛ̀zĩ Ābūrāmā ní rĩ. 'í lā 'Ídóngará 17-35. † **12:26 12:26** *Yōkóbũ*: Yōkóbũ ri Ābūrāmā mvōpĩ Īsákā vé mvá, ĩri anji be műdrĩ ñrĩ ní ĩrĩ, Múngú újá rű ni zĩ Īsērélē, úyú ĩrivé rĩ zĩkĩ anji Īsērélē vé ni. Sā Yēsũ vé rĩ gé, zĩkĩ kōpi Yāhűđĩ. 'í lā 'Ídóngará 25-50. **12:26 12:26** Wűngará 3:6 **12:30 12:30** *Dětōrónómē* 6:4-5 **12:31 12:31** *Lěvűtĩkā* 19:18

36 Índrí Uleterē rī ású Dāwúđđi rī, sē átá 'díní kīnī,
 “Úpí Múngú 'yo mávé Úpí ní‡ kīnī,
 “Mí úrí má drī ěndépi§ gé,
 cīmgbá má ní mívé ari'ba rī pi 'bāzú
 mí pálé gá rī gé.” ’

37 Dāwúđđi zī dō Kúrísítō rī ívé Úpí pírí, Kúrísítō rī ícō adri Dāwúđđi ā mvá íngóni ngóni?”
 'Bá kárakará 'bākí úvá rizú tā ĩri ní ímbá 'điri yizú āyīkō sī.

Yēsū kīnī lē 'bá rī pi ā adrikí mī be kowu 'bá tāimbī Mósē vé rī ímbá'ba rī pi vé tā sī

(Mātáyo 23:1-36; Lúkā 20:45-47)

38 Yēsū ká rīí 'bá rī pi ímbá, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Īmi adrikí mī be kowu 'bá rī'ba tāimbī Mósē vé rī ímbá'ba 'dī'bée ā tā sī. Kōpi lēkí ĩ úsú bōngó ācoco ni pi sī, rīí ěcī jōkōnī agāsī, 'bá rī pi kádō ĩ ězīí, kōpi ē ĩnjīkí rī ĩ ĩnjīnjī.

39 Āzini kōpi lēkí ā 'bākí ĩ úrí vūrā 'bá ambugu rī pi vé rizú úrizú Jó Múngú rī Zízú rī pi agá 'dāā rī gé, āzini vūrā 'bá ĩnjīzú ĩnjīnjī rizú ũmū nyazú rī gé.

40 Kōpi rī owuzi rī pi ē mí ũ'bā rizú kōpivé ngá jó āsámvú gé rī pi u'đuzú kōpi drīgé sī. Kōpi rī Múngú rī zī sá be ācō, 'bá rī pi ā ndrekí rī ĩ. 'Bá tā 'o'ba 'díní 'dī'bée, Múngú rī ímū kōpi ĩrīñā ũnjí ũnjí.”

Ngá ōwúzīgó rī ní sēé rī vé tā

(Lúkā 21:1-4)

41 Yēsū ní 'dezú mužú úrizú sōndúkū ĩ ní 'bāā kuú Jó Múngú vé rī agá, ĩ ní rizú mūfēngā 'bezú 'a ní gé rī ā gārā gá. Tē rīí 'bá kárakará mūfēngā jī'ba 'be'ba rī pi ndreé. Ndre 'bá ā'bu be rī pi 'bekí mūfēngā ívé rī āmbúgú.

42 Kúru ōwúzīgó āzi íjī ívé rī mūfēngā fífí nyíríná ěnjīpi ku ní 'beé ĩrī.

43 Yēsū ní ívé 'bá 'í pámvú ũbī'ba rī pi zízú ímúzú 'í vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ádarú á 'yo ĩmi ní 'díní, ũkú ōwúzīgó ngá ākó 'điri vé mūfēngā 'beé rī, ndē 'bá 'be'ba āmbúgú rī pi vé rī rá.

44 Ngá 'bá ā'bu be rī pi ní sēé rī, kōpi í'đúkí ívé ā'bu kárakará rī pi agá, 'bo ũkú ngá ākó 'điri sē ívé ngá 'í ní kōdō 'í ĩzā kozú rī ārēvú céré.”

13

Ī ímū Jó Múngú vé rī ũñō ári vūgá

(Mātáyo 24:1-2; Lúkā 21:5-6)

1 Yēsū ká rīí fūú mužú Jó Múngú vé rī agāsī, ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ũbī'ba rī pi vé ālu ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Ímbápi, 'í ndre drī ĩrā ũnyī be 'dī'bée ká, āzini 'í ndre drī jó ĩ ní sījī jó Múngú rī ĩnjīzú rī ā gārā gá sí ũnyī be 'dī'bée ká!”

2 Yēsū ní újázú ĩri ní kīnī, “Jó mí ní ndreé ambugu ambugu 'dī'bée, ĩ ímū kōpi ũñō céré u'de vūgá, ĩrā ĩ ní jó rī pi ũ'bāzú āní 'dī'bée, ĩ ímū kōpi ũñō ú'bé céré vūgá.”

‡ 12:36 12:36 Úpí 'yo mávé Úpí ní: Tā 'điri vé íffí, Dāwúđđi zī Yēsū Kúrísítō rī ívé Úpí. § 12:36 12:36 Drī ěndépi gé: 'Bá úrípi drī ěndépi gé rī, ĩri ũkpō be, ĩ ĩri ĩnjīnjī. 12:36 12:36 Sāwúmā 110:1

*Īzāngā ímúpi drīdrī 'dīlē rī**(Mātáyo 24:3-14; Lúkã 21:7-19)*

³ Vúdrī ní gé, Yēsū mụ úrí kuú Írã Òlívē vé rī drīgē, í'búnjá aco kòpi ásámvú Jó Múngú vé rī be ní. Pétēró pi Yókóbū be, Yūwání sī, āzini Āndērēyā sī, kòpi ní ĩ njezú muzú Yēsū vúgá 'dāá.

⁴ Kòpi ní Yēsū rí zízú kīnī, "Tā 'dī'bée ímụ ĩ nga ngòtú? Ngá ímụpi lūúpi kīnī, tā 'dī'bée ímụ ĩ nga rá rī ā'di?"

⁵ Yēsū ní újázú kòpi ní kīnī, "Ími ndrekí múké, lē 'bá āzi ā ù'bā ĩmī mị ku,

⁶ ā'diātāsīyā 'bá kárákará pi ímụ ùnjō ǔlǐ má rụ sī, kòpi 'yo, ĩ Kúrísítō 'i. Kòpi 'bá kárákará pi ē mị ù'bā rá.

⁷ Ími kádō tā ẹ'dị vé ni yī, āzini ĩmi kádō tā ẹ'dị vé ĩ ní ríí átá rī ā tā yī, lē ĩmi adríkí ǔrī sī ku. Tā 'dīnī 'dī'bée ímụ ĩ nga rá, 'bo adri 'yozú kīnī, ǔdǔ nyòókú nòri vé rī, ĩri 'i deępi 'dī 'dīnī kuyé.

⁸ 'Bá āngū āzi agá rī pi ímụ ẹ'dị 'dị ĩ ásámvú gé sī 'bá āngū āzi agá rī pi be. 'Bá mālūngā rụ'bá rī pi ímụ ẹ'dị 'dị ĩ ògǔpǐ mālūngā rụ'bá rī pi be, dīngídīngí rí ímụ āngū aya vūrā kárákará ní pi agásí, ẹbírí rí ímụ 'de ùnjí ùnjí. 'Bo tā 'dī'bée drī Īzāngā rī vé í'dóngará.

⁹ "Ími adríkí mị be kowu! ĩ ímụ ĩmi uru jį mụ tō 'bá tā lị'bá rī pi ẹndrẹtí gé, ĩ ĩmi ũgbā Jó Múngú rí Zízú rī pi agásí kẹlǐnǎ sī. ĩ ímụ ĩmi jį mụ pá tu ũgalaku ambugu rī pi ẹndrẹtí gé, āzini 'bāgú rī pi ẹndrẹtí gé má tā sī, ĩri adri drīlē múké ĩmi ní mávē tā ùlúzú kòpi ní.

¹⁰ Ǔ'dú ǔdǔ vé rī ní drī ícázú kuyé rí gé, lē ā ùlúkí ǔ'dúkó múké rī muzú āngū rī pi agásí cére.

¹¹ Urukí dō ĩmi, āzini tókí dō ĩmi 'bá tā lị'bá rī pi ẹndrẹtí gé, lē ĩmi ríkí ĩmi ǔsǔpǔ drāá átángá ĩmi ní lēé mụyú átá rī vé tā sī ku. Sā ní kádō ícá, átángá ĩmi ní mụyú átá rī, Múngú rí ùlū ĩmi ní nī. ĩmi átákí átángá rī ní ku, Īndrí Uleterē rī átá nī.

¹² "Ēdrípí rí ímụ ẹdrípí ā ùlī 'be, ĩri ẹdrípí rí sē 'dị drā rá. Ẹtẹpi rí ímụ ívé anjíná rí pi ā ùlī 'be, ĩri kòpi sē ú'dị ũdrā rá, anjíná rí pi ímụ ufu ku ari'ba rú, kòpi 'bá ĩ tị'bá rí pi sē ú'dị ũdrā rá.

¹³ 'Bá rí pi ímụ ĩmi ngū ùnjí má tā sī, 'bo 'bá pá tuúpi títí ívé ẹ'yīngará agá cīmgbá cazú ǔdǔ gé rī, Múngú rí ímụ ĩri pá rá.

*Tā ũnjí ímụpi 'i ngaápi rī**(Mātáyo 24:15-21; Lúkã 21:20-24)*

¹⁴ "Ími kádō 'Ngá ũnjí āngū izaápi' ní ndreé tu pá kuú vūrā ĩri ní kōdō pá tuzú ku rí gé, 'bá tā ní lāápi rī ā nǐ tá ní vé ífíí múké. Sā 'dāri gé, 'bá adri'ba āngū Yūdáyā vé rí agá rí pi, lē kòpi ā ápákí mụzú írā drīgē.

¹⁵ Tā 'dīri ísụ dō 'bá rí jó drīgē, ē ísí fíí jó agá 'dāá, mụyú ngá āzi í'dú ku.

¹⁶ Tā 'dīri ísụ dō 'bá rí ọmvú agá, lē 'bá rí ā gō vúlé mụyú ívé bōngó akóó rǔkǔ rí í'dú ku.

¹⁷ Lókí 'dāri gé, tā rí ímụ adri ũkpó ũkpó ũkú 'a be rí pi ní, āzini ũkú anjį be drī ũdéná rú bā ndrú'bá ndrúndrú rí pi ní!

¹⁸ Lē ĩmi zíkí Múngú rí, tā 'dī'bée ā ngá rí 'i lókí kílóngóro vé rī* gé ku,

13:14 13:14 Dányelē 9:27; 11:31; 12:11 * **13:18 13:18** Lókí kílóngóro vé rí: Āngū Ísērélē vé rí gé 'dāá, lókí kílóngóro vé rí gé, ẹcǐ tungará ũkpó ũkpó, ā'diātāsīyā yǐgí rí 'dị ambamba, sē āngū rí igbe igbe.

¹⁹ ā'diātāsīyā sâ 'dāri gé, ĭzāngā 'bá rī pi ní ímụ nyaá rī, Múngú ní 'dózu vū rī gbingará gá 'dāá, kōpi nyakí drī āvū ni kuyé. 'Bo ĭzāngā sū 'dīri tịni nī, ícō gōó 'i ngaá dđi ku.

²⁰ Úpí ē ítrú dō ú'dụ ĭzāngā nyazú rī ícá ẹlịnǎ ku, 'bá āzi ícō adrii idri rú ku. 'Bo ĭrivé 'bá ĭri ní íngá ūpēé rī pi ā tā sī, ĭri ú'dụ rī ítrú ícá ẹlịnǎ.

²¹ Lókí 'dāri gé, 'bá rī 'yo dō, 'Í ndre, Kúrísítō ri nō!' dōku 'ĭri 'dā!' lē mī ẹ'yī ĭrivé tā ĭri ní 'yoó 'dīri ku.

²² 'Bá ūnjó rú 'yo'bá kíní ĭ Kúrísítō 'i rī pi nẹbī ūnjó rú rī pi be, kōpi ímụ ĭfū rī tā āyāzú āyāyā nī pi 'o 'bá Múngú ní ūpēé rī pi ē mī ū'bāzú ānī, 'bo kōpi ícókí ū'bāá bā ku.

²³ 'Bo ĭmi adrikí mī be kọwụ! Má ūlū ĭmi ní tā ímụ'bá 'i nga'bá rī pi ārēvú céré drīdrī gí.

*Yēsū vé ĭgōngará
(Mátayo 24:29-31; Lúkā 21:25-28)*

²⁴ "Lókí 'dāri gé, ĭzāngā 'bá rī pi ní nyaá rī ā vùdrī gé,
" 'Ūtú rī ē mī ri ímụ bī nī ku ĭnịnǎ rú,
mbāá rī gō kaá ku.

²⁵ Línyā rī pi ímụ lụ 'bụ gé 'dāásí vūgá,
ĭ ímụ ngá 'bụ gé 'dālé rī pi aya rá.'

²⁶ "Sā 'dāri gé, ma 'Bá Mvǎ 'i, 'bá rī pi ímụ mávé ímúngará ĭrībīti agásí ūkpō be āmbúgú rī ndre, āzini mávé dđngará pōwụpōwụ rī ndre ĭ mī sī.

²⁷ Ma ímụ mávé mǎlāyíkā rī pi ĭpē ímụ 'bá ĭ ní ūpēé gí rī pi tra vū drīgē sī céré, cīmghá cazú 'bụ gé 'dāá.

*Nāpí pẹti ĭ ní zīi fīgī rī vé rī
(Mátayo 24:32-35; Lúkā 21:29-33)*

²⁸ "Lē ĭmi nīkí tā 'dīri áamá pẹti rú'bá gá, pẹti ĭ ní zīi fīgī rī ē bí 'dó dō rūú gí, mī ícō nī áamá 'yozú kíní, ẹẹzụ ícá ĭnyinǎ gí.

²⁹ Kúru ĭmi ndrekí dō tā má ní ūlūú 'dī'bée ri 'i 'o, ĭmi ícō nī áamá 'yozú kíní, lókí má ní ĭgōzú rī ícá ĭnyinǎnǎ gí.

³⁰ Ádarú á lē 'yoó ĭmi ní 'díní, 'bá ụrụkō lókí nōri vé rī pi ūdrákí drī ku, tā 'dī'bée ārēvú céré ímụ ĭ nga drīdrī ūgbále ká.

³¹ 'Bụ pi vū be, kōpi ímụ dẹ rá, 'bo átángá má ní átá rī tā áda, ĭri adri mụzú 'dāni'dāni.

*'Bá āzi nī ú'dụ, dōku sâ má ní ímvízú rī kuyé
(Mátayo 24:36-44)*

³² "'Bo 'bá āzi nī ú'dụ, dōku sâ tā 'dī'bée ní 'i ngazú rī kuyé, mǎlāyíkā 'bụ gé rī pi nīkí kpá kuyé, Ma Mvǎ rú, á nī kpá kuyé, 'yéná má Ẹtẹpi Múngú nī íngá nī.

³³ Lē ĭmi adrikí mī be kọwụ, ĭmi adrikí ūrē, ā'diātāsīyā ĭmi nīkí sâ tā rī ní ímụzú 'i ngazú rī kuyé.

³⁴ Tā má ní átá 'dīri, ĭri adri sū ágó āzi ní ívé 'bẹti kuú, ĭri ní 'deé muẹ ẹcī gé rárá rú, ĭri ní ẹzī awaá ívé ātí'bá rī pi ní, ĭri ní 'yoó ívé ātí'bá kẹtīlē ūtēpi rī ní, ā adri mī be mgbō rī tịni.

³⁵ "Kúru lē ĭmi adrikí mī be mgbō, ā'diātāsīyā lókí jó 'dīpa ní ícázú rī, dō ĭri ícá ūndrēnǎ sī yā, dō ĭnịnǎ útú gé yā, dō ū'būti sī yā, ĭmi nīkí kuyé.

³⁶ 'Bo jó 'dīpa ícá dō mbēlēñá, ē ícá rí ĩmi ĩsú ʻdú kongará gá ku.

³⁷ Tā má ní 'yoó ĩmi ní 'dīri, á 'yo 'bá céré ní, lē ĩmi adríkí mī be mgbō, ĩmi ütēkí ĩrivé ĩgōngará!"

14

*'Bekí Yēsū ā ũli lēzú ĩri 'dizú
(Mātáyo 26:1-5; Lúkã 22:1-2; Yūwánĩ 11:45-53)*

¹ ʻDú Múngú ní Eļizú Jó rī pi tị gé sī rī,* āzini ʻMũ ĩ ní Pángá ní 'Bãá Údrá ku rī nyazú rī[†] vé 'dú kã aceé ĩrī, atala atala rī pi drīgé rī pi, 'bá táimbj ímbá'bá rī pi be, ríkí Yēsū ā tā ndrĩ lēzú ĩri ruzú, ĩ 'díkí rí ĩri drãá 'dĩsĩ rá.

² Kōpi ríkí 'yoó kīnĩ, "Lē 'bá rúkí Yēsú rí ʻdú ʻmũ nyazú rī gé ku, á'diātāsīyā 'bá rī pi ímú íngá 'bá drīgé gí."

*Ūkú āzi dā ũdu Yēsú drīgé
(Mātáyo 26:6-13; Yūwánĩ 12:1-8)*

³ Yēsú kã ríi adríi Bētēniyá gá 'dãá, rí adríi Sīmónã ótú ũfú ní nyaá rī vé āngá. Yēsú kã úrí ínyá nyangará gá, ũkú āzi ní ímúú ũdu ngũúpi ndrĩndrĩ nĩ be drīgé mālāngĩ agá, ũdu rī ājē be āmbúgú. Ūkú rī ní mālāngĩ rī ē tị zīzú, ĩri ní ũdu rī dāzú Yēsú drīgé.

⁴ Tā 'dĩri sē 'bá urukō ʻmũ rī gé 'dálé rī pi ē ʻsĩ ve rá, kōpi ní rizú unuzú ĩ āsámvú gé sī kīnĩ, "Ngá ũkú rī ní rizú ũdu rī izazú 'dĩni rī ā'di?"

⁵ Kōpi íngákí ũkú rī drīgé mgbárāsĩ. Kōpi kīnĩ, "Ūkú rī té ũdu rī ʻzi mũfēngá ĩpi ʻñjĩpi ʻñjĩpi mũdũrũlũ na, ĩri té mũfēngá nĩ awa 'bá ngá ākó rī pi ní."

⁶ Yēsú ní újázú kōpi ní kīnĩ, "Lē ĩmi kukí ũkú rī, ngá ĩmi ní rizú ũkú rī ē drī izazú 'dĩni rī ā'di? Tā ũkú rī ní 'oó má ní 'dĩri, ĩri tā múké,

⁷ á'diātāsīyā ʻdú céré ĩmi rí adrí 'bá ngá ākó rī pi be trú, ĩmi lēkí dō kōpi ē ĩzā koó, ĩmi ícó ko rá. 'Bo má ícó áwí adríi ĩmi be nōgó rō ku.

⁸ Ūkú 'dĩri 'o ngá 'í ní lēé 'oó má ní rī gí. Má ní drī adrizú idri rú rī gé, ũkú rī dā ũdu má rú'bá trizú ānĩ, má kãdō ímú drãá, ĩsú trī má rú'bá ũdu rī sī ĩnógósĩ gí.

⁹ Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bá rī pi kádō ríi ʻdú kó múké rī ũlũu mũzú vũ drīgé sī, kōpi tā ũkú rī ní 'oó rí ígá, kōpi ũlũ mũzú 'bá rī pi ní."

*Yūdã 'be Yēsū ā ũli
(Mātáyo 26:14-16; Lúkã 22:3-6)*

¹⁰ Kúru Yūdã ĩsíkārīyótã Yēsú vé 'bá áyúáyũ mũdrĩ drī nĩ ĩrī rī pi vé āzi ní 'dezú mũzú atala atala rī pi drīgé rī pi vúgá 'dãá, 'í 'be rí Yēsú ā ũli, kōpi ā rúkí rí ĩri.

* **14:1 14:1** ʻDú Múngú ní Eļizú Jó rī pi tị gé sī rī: Yāhũdĩ rī pi rí ʻdú Múngú ní ótú eļizú ĩsērēlē rī pi vé jó rī pi tị gé sī Ĕjēpétó gá 'dãá rí vé tā ígá. Ótú kōpi ʻbĩpĩ ũbēkĩ kãbĩlō ā ári ívé kēētĩ ē ʻrĩfe gá sī, sē Múngú ú'dĩ kōpi kuyé. Múngú ú'dĩ 'bá Ĕjēpétó vé kãbĩlō ári ũbē'bá ívé kēētĩ ē ʻrĩfe gá sī kuyé rī pi vé anjĩ āgō káyú rī pi ũdrãá 'bá ālu ālu vé 'bējtĩ āsámvú gé sī rá. 'Í lã Wũngará 12:17-28; Mātáyo 26:2; Mārākō 14:1; Lúkã 2:41; Yūwánĩ 2:13; ʻjz 12:4; 1 Kōrínító 5:7; Ĕbērē 11:28. † **14:1 14:1** ʻMũ ĩ ní Pángá ní 'Bãá Údrá ku rī nyazú rī: Yāhũdĩ rī pi rí ʻmũ 'dĩri nya ca ʻdú ʻjz, kōpi rí ʻdú Múngú ní ĩ pazú adringará túgērĩ rú 'bá Ĕjēpétó vé rī pi drīgé sī rí vé tā ígá ānĩ. ʻMũ ĩ 'dĩri ĩ 'dó nya ʻdú Múngú ní Eļizú Jó rī pi tị gé sī rī gé. 'Í lã Wũngará 12:17-20.

11 Atala atala rī pi drīgē 'dī'bée kâ tâ 'dīri yīj, kōpi adriki āni āyīkō sī, kōpi 'yoki ī tī sī kīnī, ī Yūdā ní mūfēngā sē rá. Kúru Yūdā ní lētī ndāzū Yēsū ā ūli 'bezū āni.

Īnyá ūdū Yēsū ní nyaá rī

(Mátayo 26:17-25; Lúkā 22:7-14, 21-23; Yūwānī 13:21-30)

12 Ū'dū ī ní 'dózú Ūmū ī ní Pánga ni 'Bāá Údrá ku rī nyazú rī gé, Yāhūdī rī pi céré ālu ālu kábīlō mvá[‡] 'dū lī rōbōñō rú Ū'dū Múngú ní Ēlīzú Jó rī pi tī gé sī rī gé, Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī'bá rī pi ní ĩri zīzú kīnī, "Mí lē 'bá mūkī ĩnyá mí ní lēé nyaá Ū'dū Múngú ní Ēlīzú Jó rī pi tī gé sī rī vé rī á'dí ingūgá?"

13 Kúru Yēsū ní ívé 'bá 'ī pámvú ūbī'bá ĩrī ni pi pēzú, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi mūkī kūrū Yērūsālémā vé rī agá 'dāá, ĩmi ca mu ágó āzi ĩsú 'dālē, ĩri rī ūdrī 'dū mužú yīj be agá. Īmi 'dekī mužú vú ni gé sī.

14 Jó 'dīpa rī kādō fīi jó agá 'dāá, ĩmi lūki ĩri ní kīnī, 'Īmbápi kīnī, "Bā ūmū Ū'dū Múngú ní Ēlīzú Jó rī pi tī gé sī rī nya mávé 'bá má pámvú ūbī'bá rī pi be ingūgá?"

15 Jó 'dīpa rī ĩmi jī tū mužú jó 'a be āmbúgu ũrūgé, ī ní ngá ūmū vé rī útú ū'bāá kuú 'a ní gé ĩnógósī gī rī agá 'dāá, ĩri ĩmi ní jó rī 'da. Kúru ĩmi á'díkī ĩnyá rī, ĩmi ū'bāki jó rī agá 'dāá."

16 Kúru 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá ĩrī 'dī'bée ní ngazú 'dezú mužú kūrū rī agá 'dāá, kōpi cakī tā rī ĩsú, sū nyo Yēsū ní 'yoó rī tñi. Kōpi ní ĩnyá ī ní lēé mužú nyaá ūmū Ū'dū Múngú ní Ēlīzú Jó rī pi tī gé sī rī vé rī á'dízú, kōpi ní ū'bāzú jó rī agá 'dāá.

17 Kā mužú adrii ūndré sī, Yēsū pi ní ícázú ívé 'bá áyúāyū mužrī drī ni ĩrī rī pi be.

18 Yēsū pi kâ úrī ĩnyá rī nyangará gá ívé 'bá áyúāyū rī pi be, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ádarú ĩmi āsámvú gé 'dīgē, 'bá 'bá ní rīi ngá nyaá ĩri be trū rī ĩmú mā ūli 'be nī."

19 Tā Yēsū ní 'yoó 'dīri sē 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá 'dī'bée ní ĩzāngā ambamba, 'bá ālu ālu 'de rī Yēsū ri zīj, "Bá rī adri nyo ma 'i ku?"

20 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Īmi 'bá mužrī drī ni ĩrī 'dī'bée, ĩmi āsámvú gé 'dīgē, 'bá ĩnyá dūupi má be trū sákāni nōri agá rī, 'bá rī adriipi 'dī."

21 Ma 'Bá Mvā 'i, ī ĩmú ma 'dī drā rá, sū ī ní sīi Búkū Múngú vé rī agá rī tñi. 'Bo ĩzāngā rī ĩmú adri 'bá mā ūli 'beēpi rī vé ni! Ūtū ā tīkī dō ágó 'dīri kuyé, ĩri té adri mūké.

Īnyá Ūpi vé uletere rī vé nyangará

(Mátayo 26:26-30; Lúkā 22:14-23; 1 Kōrīntō 11:23-25)

22 Yēsū pi kâ úrī ívé 'bá 'ī pámvú ūbī'bá rī pi be ngá nyangará gá, ĩri ní pánga í'dúzú, ĩri ní ōwō'difō sēzú Múngú ní, ĩri ní 'a ní āndízú, ĩri ní sēzú ívé 'bá 'ī pámvú ūbī'bá rī pi ní, ĩri ní 'yozú kīnī, "Īmi é'yīkī nyaá, 'dīri rū'bá mávé rī."

[‡] 14:12 14:12 *Kābīlō mvá*: Múngú sē tājmbj Mósē ní kīnī, 'bá rī pi ā zāki kábīlō Múngú ní rōbōñō rú, ā trūkī rī kōpi ívé ūnjikānyā agásī rá. Sē ī ní Yēsū ri zīzú Kābīlō Mvā Múngú vé ni āni, ā'diātāsīyā Múngú ĩpē ĩri ĩmú drāá 'bávē ūnjikānyā ūjī. 'Í lá Wūngará 12:17-28; Lúkā 22:7; Yūwānī 1:29-35; 1 Kōrīntō 5:7; 1 Pētērō 1:19.

23 Īri ní kpá kópō vɛnyō be agá rī í'dúzá, Īri ní ōwō'difō sēzú Múngú ní, Īri ní sēzú kōpi ní, kōpi ní céré ẹ'yízú mvuzú.

24 Kúru Īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Dīri mávé āri dāapi, má ní ūndī ruzú 'bá kárakará pi ā tā sī rī. §

25 Ádarú ā lē 'yoó ĩmi ní 'dini, í'dózú āndrū mužú drīdrī, á gō vɛnyō mvuđ dī ku, ma muž vɛnyō ú'di mvu mālūngā Múngú vé rī gé."

26 Kúru kōpi ní úngó ngozú, kōpi ní 'dezú mužú ánga ĩ ní zī Īrā Ōlívē vé rī drīgé 'dāá.

Yēsū kīnī, Pétērō ri ímú 'i gā rá

(Mátáyo 26:31-35; Lúkā 22:31-34; Yūwánī 13:36-38)

27 Kōpi ní rīi mungará gá létí gé 'dīgé, Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bá rī pi ní kīnī, "Īmi céré ímú ápá má rú'bá gá sī rá, ā'diātāsiyā sīkí Búkú Múngú vé rī agá kīnī,

" 'Ma ímú 'bá kābīlō úcépi rī 'dī drā rá,

kābīlō rī pi ímú ayi kpélékpélé.'

28 'Bo má kādō íngá gōó ídri rú, ma 'de mužú ĩmi drīlē gá sī drīdrī āngū Gālíláyá vé rī gé 'dālē, 'bá muž 'bá ṣsú ĩmi be 'dālē."

29 Pétērō ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Bá rī pi dō céré ápá mí rú'bá gá sī rá drāāsiyā, má ícó ápá ku."

30 Yēsū ní újázú ĩri ní kīnī, "Pétērō, ĩnīnā āndrū nōri sī, mi ímú ma gā ca vú na, vudrī ní gé, lōgúlōgú ri ímú cērē 'be vú ĩrī."

31 Pétērō gō rīí tā rī sīí dī dī kīnī, "Má ícó ālujání 'yoó á gā mi sī 'dini ku, 'bá ūdrā mí be trū." 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi céré ngakí 'yoó, sū Pétērō ní 'yoó 'dīri tīnī.

Yēsū zī Múngú ri Gētēsēmání gé 'dālē

(Mátáyo 26:36-46; Lúkā 22:39-46)

32 Yēsū pi ní 'dezú mužú ívé 'bá 'í pámvú ūbī'bá rī pi be āngū ĩ ní zī Gētēsēmání rī gé 'dālē, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi úríkí 'dīgé, ma drī muž Múngú ri zī."

33 Yēsū jī Pétērō pi Yókóbū be, Yūwánī sī mužú 'í vúgá sī ĩndī. Īzāngā nō ẹṣí ní ambamba.

34 Īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īzāngā fi má ẹṣí agá nōlé, lē ma 'dīj drāá. Īmi adríkí 'dīgé, 'bo ĩmi adríkí mī be mgbo, ā kókí ú'dú ku."

35 Yēsū gō 'i útrú drīdrī mādā, ĩri ní kúmūcí útīzú, ĩri ní Múngú ri zízú kīnī, "Ícó dō rá, lē tā ūkpó ūkpó 'dini 'dīri ā nga 'i má rú'bá gá ku."

36 Īri ní 'yozú kīnī, "Ábā,* má Ẹtépí, tā āzi mi ndēepi ní 'dāáyo. Ícó dō rá, 'í 'dú kópō ĩzāngā vé 'dīri má rú'bá gá sī rá. 'Í 'o tā mí ẹṣí ní lēé rī, adri 'yozú kīnī tā má ẹṣí ní lēé rī ku."

§ 14:24 14:24 Dīri mávé āri má ní ūndī ruzú 'bá kárakará pi be rī: Āri 'dīri 'bá rī pi vé ūnjikányā ūjī, Īri sē kōpivé ūndī Múngú be rī adri múké. 'Bá Īsērélē vé rī pi ríkí tī, āzini ndrīj zāá Múngú ní rōbōñō rú, ā ūjī rī ívé ūnjikányā, Ī adríkí rī ule. Rōbōñō ĩ ní zāá 'dīri 'i'da Yēsū vé drāngará peṭi alambaku sígé sū Kābīlō Mvā Múngú vé rī tīnī rī. Āri Yēsū vé dāapi rōbōñō rú 'dīri, ĩri 'bá céré ĩri ẹ'yī'bá gí rī pi trū ívé ūnjikányā agásí. 'Í lā Wūngará 24:8; Lēvīṭīkā 16:11-19; Mátáyo 26:28; Ébéré 9:15-22. 14:27 14:27 Zākāriyā 13:7 * 14:36 14:36 Ábā: Ábā vé ífífi, Ārāmáyīkí tī sī, ẹtépí.

37 Yēsū ní 'i újázú gōzú ívé 'bá 'i pámvú ūbī' 'bá rī pi vúgá 'dāá, řsú kōpi ri ú'dú ko. Īri ní 'yozú Sīmōnā Pétēro ní kīnī, "Īmi ri ú'dú ko? Īmi ícókí nyo adrií mī be mgbọ sá be ālu ku?"

38 Lē ĩmi adrikí mī be mgbọ, ĩmi zíkí Múngú ri, tā ūkpó ūkpó ni ē ĩmú rí ĩmi ū'bīi ku. Ēsú ĩmivé rī lē kōdō tā 'oó pīřī, 'bo ĩmi rú' 'bá ní adrii ūkpō ákó rī sī, ĩmi ícókí tā pīřī 'oó ku."

39 Yēsū gō kpá 'deé muų Múngú ri zīi đīi, sū 'i ní té zīi đrīđrī rī tīni.

40 Yēsū ká 'i újá gōó vúlé ívé 'bá 'i pámvú ūbī' 'bá rī pi vúgá 'dāá đīi, řsú kōpi ri ú'dú ko, ā'diātāsīyā ū'dú rī đrī kōpi mī gé 'dāá ūgōgō, sē kōpi ndákí átángá ĩ ní lēé átá rī tí.

41 Yēsū ká 'i újá caá kōpi vúgá 'dāá vú na ni gé, ĩri ní 'yozú kīnī, "Īmi đrī ri ú'dú rī koko, āzini ĩmi đrī ri uyuvu? Īmi kokí ú'dú rī řsīřī! Sā ĩ ní 'Bá Mvā rī ruųú sēzú 'bá ūnjí rī pi đrígé rī ícó gí.

42 Īmi íngákí ūřu! 'Bá 'dekí muų! 'Bá má ūli 'beépi rī ícá gí."

Yēsū vé řungará

(Mátáyo 26:47-56; Lúkā 22:47-53; Yūwánī 18:3-12)

43 Yēsū ká đrī átángá rī átá deę 'i tī gé sī kuyé, koro Yúdā Yēsū ā ūli 'beépi rī ní ícázú, Yúdā ri 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá muđrī đrī ni řřī rī pi vé āzi. 'Bá kárakarā ímúkí Yúdā pi be trų, kōpi í'dúkí řlī āco āco ni pi, āzini túré pi be ímúzú ĩ đrígé sī řndī. Atala atala rī pi đrígé rī pi, 'bá táimbī Mósē vé rī ímbá' 'bá rī pi, āzini 'bá ambugu rī pi be, řpēkí kōpi ímúzú ní.

44 Yúdā lū āngaráwá rī pi ní đrīđrī kīnī, "Ágó má ní muų u'deé eziři bēđrī sī rī, 'bá rī řri adrii pi 'dī. Īmi řukí řri, ĩmi řikí řri muųú, ĩmi ūtēkí řri muųú ūtētē."

45 Kōpi ká caá, koro Yúdā ní 'dezu muųú Yēsū vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Īmbápi!" Īri ní kúru Yēsū ri u'dezú eziřú bēđrī sī.

46 Kúru āgō ímú' 'bá Yúdā pi be 'dī' bée ní Yēsū ri ruųú.

47 Āgō pá tu' 'bá Yēsū ā gārā gá 'dī' bée vé ālu[†] ní ívé řlī āco rī řnjézú kērēwú rī agásī, řri ní átálágú āmbúgú rī vé átī' 'bá ē bī gazú mvóřú 'dezu vūgá 'dāá.

48 Yēsū ní 'yozú 'bá 'i ru' 'bá rī pi ní kīnī, "Ngá ĩmi ní ímúzú řlī āco āco ni pi be, āzini túré pi be đrígé, ma ruųú sū 'bá tā ūnjí 'oópi rī tīni rī ā'di?"

49 Ū'dú céré 'bá rikí adrii ĩmi be trų, á ri ĩmi ímbá Jó Múngú vé rī ā bóro gá 'dāá, ĩmi řukí ma kuyé. 'Bo tā 'i ngaápi má rú' 'bá gá āndrū nōri, ā sē rī tā ĩ ní sīi kú Búkū Múngú vé rī agá rī, ā nga rī 'i řfū tīni gé bēnī."

50 Kúru Yēsū vé 'bá řri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ngakí ápá céré, kukí Yēsū ri kú ó'dúkúřegúsī.

51 Kērīmvā āzi ri 'deé muųú Yēsū ā vūđrī gé sī, ndrā bōngó 'i ru' 'bá gá. 'Bá rī pi ká lēé řri ruų,

52 kērīmvā rī ánjó 'i kōpi đrígé sī, ku ívé bōngó kuú kōpi đrígé, ápá muųú ru' 'bá be ule.

Yēsū tu pá Yāhúđī ambugu tā řlī' 'bá rī pi eņđrēti gē

(Mátáyo 26:57-68; Lúkā 22:54-55, 63-71; Yūwánī 18:13-14, 19-24)

[†] 14:47 14:47 Āgō 'dī' bée vé ālu: 'Bá 'điri Pétēro 'i. 'I lā Yūwánī 18:10-11.

53 'Bá Yēsũ ri ru'ba rĩ pi ní Yēsũ ri jizú muzú átálágú āmbúgú rĩ vé āngá. Atala atala rĩ pi drĩgē rĩ pi, 'bá drĩkoma rú rĩ pi, 'bá tǎimbĩ Mósē vé rĩ ímbá'ba rĩ pi be, úmúkĩ ĩ céré vūrā ālu gé.

54 Pétērō ri 'deé muzú Yēsũ ā vúdřĩ gé sĩ, se 'i gōō vúlé rú āsámvú sĩ. Kā caá átálágú āmbúgú rĩ vé bóró gá 'dǎá, mu úri 'bá āngū ũtē'ba rĩ pi be trũ, rĩĩ áci yuú.

55 Atala atala rĩ pi drĩgē rĩ pi, 'bá tā lĩ'ba rĩ pi[†] be céré, rikĩ létĩ ndǎá lēzú tā ũnjĩ ĩsúzú Yēsũ ā ru'ba gá, ĩ 'dĩkĩ rĩ ĩri drǎá ānĩ, 'bo kōpi ĩsúkĩ tā ũnjĩ ru'ba ni gé kuyé.

56 'Bá kárakarǎ 'dekĩ rĩĩ ũnjō ũlĩ Yēsũ drĩgē, 'bo átángá kōpivé rĩ, úmú 'i trũ kuyé.

57 Kúru 'bá uruḳo'béé ní ngazú pá tuzú uru sĩ, ũnjō ũlízú Yēsũ drĩgē, kōpi kĩnĩ,

58 "'Bá yĩkĩ rá, Yēsũ ri 'yoó kĩnĩ, 'Ma Jó Múngú vé 'bá áda ní sĩĩ rĩ ũnjō kpélékpélé, ma gō āzi ní sĩ ũ'dũ na agá, 'bá áda sĩ nĩ ku.' "

59 'Bo átángá kōpi ní átá rĩ úmú 'i trũ kuyé.

60 Átálágú āmbúgú rĩ ní íngázú pá tuzú uru sĩ 'bá tā lĩ'ba 'dĩ'béé āsámvú gé, ĩri ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, "Tǎ āgō 'dĩ'béé ní rĩĩ ũmbĩĩ mí drĩgē kárakarǎ 'dĩ'béé, 'i 'yo átángá mí tĩ gé sĩ ku āsĩ?"

61 'Bo Yēsũ ũjĩ kĩri, zĩ 'i tĩ átángá 'yozú āluḵání kuyé.

Átálágú āmbúgú rĩ ní gōzú ĩri zizú dđĩ kĩnĩ, "Mĩ Kúrĩsītō, Múngú ĩ ní íngungũ rĩ vé Mvǎ?"

62 Yēsũ ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "'Bá rĩ ma 'i, ma 'Bá Mvǎ 'i, úmvúlésĩ ĩmi ímú ma ndre, ma úri Múngú Ũkpō 'Dĩpa vé drĩ ěnděpĩ gé, ma ĩgō ímú 'bũ gé 'dǎásĩ vūgá nōō ĩrĩbĩtĩ agásĩ."

63 Átálágú āmbúgú rĩ ní ívé bōngó āsízú,[§] ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Ngǎ 'bá ní ādũ'ba uruḳo lēzú dđĩ rĩ ā'di?"

64 ĩmi yĩkĩ ĩmi bĩ sĩ rá, ĩnjĩ Múngú ri ku. ĩmi ũsũkĩ tā 'dĩri drĩgē ngóni?"

Kōpi ngakĩ ā'yĩĩ céré kĩnĩ, ā 'dĩkĩ ĩri drǎá rá.

65 'Bá rĩ pi ā uruḳo'béé í'dókĩ rĩĩ tũsũ úwé Yēsũ ā ru'ba gá, kōpi úmbékĩ mĩ ní bōngó sĩ cí, kōpi í'dókĩ rĩĩ ĩri udĩĩ, kōpi ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "'Í lū 'bá ní, 'bá mĩ udĩ'ba rĩ pi ā'di pi?" 'Bá āngū ũtē'ba rĩ pi ní Yēsũ ri jizú muzú 'dĩĩsĩ rá, kōpi ní rizú ĩri ũgbǎzú muzú.

Pétērō gǎ Yēsũ ri sĩ

(Mátayo 26:69-75; Lúkǎ 22:56-62; Yūwǎnĩ 18:15-18, 25-27)

66 Pétērō kā rĩĩ adrii jó tā lizú rĩ vé bóró gá 'dǎá, átálágú āmbúgú rĩ vé áti'ba ũkũná rú rĩ ní ímúzú.

67 ĩri ní Pétērō ri ndrezú, ĩri ri áci yu. Áti'ba ũkũná rú rĩ ndre Pétērō ri gōgō.

ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "'Bá rĩ āzi mĩ 'i, ĩmi rikĩ ándúrú adrii Yēsũ Nǎzērétǎgú rĩ be trũ."

68 Pétērō gǎ, kĩnĩ, "'Bá rĩ adri ma 'i ku! Tǎ mí ní átá 'dĩri fi má drĩgē āluḵání kuyé." Pétērō ní 'dezú muzú kání rĩ vé kěětĩlě gá 'dǎá, lōgúlōgú ní céré 'bezú.

[†] 14:55 14:55 *Bá tā lĩ'ba rĩ pi*: Átálágú āmbúgú rĩ, atala atala rĩ pi drĩgē rĩ pi, drĩkoma rĩ pi, kōpi rĩ ĩ úmú tā Yāhũdđĩ rĩ pi vé rĩ lĩ. [§] 14:63 14:63 *Bōngó āsízú*: Átálágú āmbúgú rĩ āsĩ ívé bōngó lizú kĩnĩ, ěsĩ ni ve tā Yēsũ ní 'yoó 'i úri Múngú vé drĩ ěnděpĩ gé rĩ vé tā sĩ.

69 Ātí'ba ūkúnǎ rú rī kā ndree Pétērō tu pá kuú 'dǎá, ĩri ní 'yozú 'bá pá tu'ba 'í gārā gá rī pi ní kīnī, “Ágó 'dīri, ĩri 'bá Yēsũ ã pámvú ūbī'ba rī pi vé āzi!”

70 Pétērō gā kīnī, “‘Bá rī adri ma 'i ku!”

Vúdrī ni kā vŭjū mǎdǎ, 'bá pá tu'ba Pétērō gārā gá rī pi ní 'yozú Pétērō ní kīnī, “Ádarú mi 'bá Yēsũ ã pámvú ūbī'ba rī pi vé āzi! Mí Gālíláyǎgú!”

71 Pétērō ní 'i trizú, ĩri ní ūyō sōzú kīnī, “Múngú ɛndrɛtj gé, á nī mǎ ágó ĩmi ní ríi tǎ ní 'yoó 'dīri kuyé.”

72 Koro lōgúlōgú ní gōzú cĕrĕ vú ĩrj ni 'bezú. Pétērō ní tǎ Yēsũ ní ándúru 'yoó 'í ní kīnī, “Mí ímú ma gǎ ca vú na, vúdrj ni gé, lōgúlōgú ri ímú cĕrĕ 'be ca vú ĩrj” 'dāri ígázú. Pétērō í'dó ríi ngoóngo.

15

Yēsũ tu pá Pílátō ɛndrɛtj gé

(Mátayo 27:1-2, 11-14; Lúkǎ 23:1-5; Yŭwǎnī 18:28-38)

1 Kǎ muú adrii ũ'bútjǎ rī sī, atala atala rī pi drjgĕ rī pi, 'bá drjroma rú rī pi be, 'bá tǎimbj Mósĕ vé rī ímbá'ba rī pi be, 'bá tǎ lĭ'ba rī pi be cĕrĕ ũrĭkí átá trŭ, kōpi ní Yēsũ ri úmbézú, ĩri jizú muzú pá tuzú Pílátō ɛndrɛtj gé.

2 Pílátō ní Yēsũ ri zizú kīnī, “Mí 'bǎgú Yǎhúdj rī pi vé rj?”

Yēsũ ní újázú Pílátō ní kīnī, “‘Í 'yo tǎ 'dīri mi 'i.”

3 Atala atala rī pi drjgĕ rī pi tōkí Yēsũ ri, kōpi úlĭkí ũnjō drj ni gé kárákará.

4 Pílátō ní gōzú ĩri zizú djj kīnī, “‘Í 'yo tǎ mí tĭ gé sĭ ku āsĭ? 'Í yĭ drĭ tǎ ĩ ní ũmbŭi mí drjgĕ kárákará 'dĭ'bĕe kál!”

5 Yēsũ újĭ tĭtĭ, 'yo tǎ āzi kuyé, ĩri ní 'í tĭ zjĭ tǎ 'yozú kuyé rī sī, sĕ Pílátō ní āyǎngárá.

Pílátō lĭ Yēsũ vé drǎngárá ā tǎ

(Mátayo 27:15-26; Lúkǎ 23:13-25; Yŭwǎnī 18:39-19:16)

6 Ílĭ ālu ālu, ú'dŭ ĩ ní rizú ũmŭ Ũ'dŭ Múngú ní ɛlĭzú Jó rī pi tĭ gé sĭ rī ā nyangárá gá, 'bá ĩ ní ũ'yŭi rī pi āsámvú gé, Pílátō ri 'bá ālu 'bá rī pi ní lĕĕ ĕ ĩtrŭkí rī ĩtrŭ.

7 Ágó āzi rŭj ni Bǎrǎbǎ 'i, ágó 'dīri 'yĭkí kōpi 'bá wa'ba ari'ba rú tǎ Rómǎ vé rī gǎ'ba sĭ rī pi be, ágó 'dīri 'dj 'bá drǎá rá.

8 'Bá kárákará pi ní ímúzú Pílátō vúgá nōó, kōpi ní ĩri zizú kīnī, lĕ Pílátō ĕ ĩtrŭ ĩ ní 'bá ālu, 'bá ĩ ní ũ'yŭi 'dĭ'bĕe āsámvú gé, sŭ ĩri ní ándúru ríi 'oó rī tĭnj.

9 Pílátō ní 'bá kárákará 'dĭ'bĕe zizú kīnī, “‘ĩmi lĕkí mǎ ĩtrŭ ĩmi ní 'bǎgú Yǎhúdj rī pi vé rj?”

10 Pílátō nĭ amá múkĕ 'yozú kīnī, atala atala rī pi drjgĕ rī pi ĩpĕkí Yēsũ ri ímú 'í vúgá nōlĕ nĭ, ā'diātāsĭyǎ Yēsũ vé tǎ 'de kōpi ĕ ĕšĭ agá ũnjĭ.

11 'Bo atala atala rī pi drjgĕ rī pi rĭkí 'bá kárákará 'dĭ'bĕe ĩcĭcĭkĭi, kōpi ā 'yokí rĭ, ĕ ĩtrŭkí ĩ ní Bǎrǎbǎ ri áyu Yēsũ ā vŭrǎ gá.

12 Pílátō ní kōpi zizú kīnī, “‘Bo á trŭ dō Bǎrǎbǎ ri gĭ, ágó ĩmi ní zĭj 'bǎgú Yǎhúdj rī pi vé 'dīri, mǎ 'o ĩri íngóni?”

13 'Bá rī pi ní ó'úzu ú'dŭkó be ũru 'dǎá kīnī, “‘Ā gbákí ĩri pĕtĭ alambaku sígĕ.”

14 Pilātō ní kòpì zìzú kīnī, “Tā ũnjí Yēsū ní ‘oó rī ã'di?” ‘Bo kòpì gòkì ọ'ù mùzú drìgélé kīnī, “Á gbàkí ìrì pẹ̀tì alambaku sígè!”

15 Pilātō ní lèé 'bá bítiriká 'dì'bée ē ẹ̀sì á vè 'í ní ku rī sī, ìrì ní Bārābā rì trüzú, ìrì ní tǎimbì sèzú ívé àngáráwá rī pì ní, kòpì á ùgbàkí Yēsū rì kẹ̀líná sī, kòpì á jìkí ìrì gbáá pẹ̀tì alambaku sígè.

*Àngáráwá rī pì ìnjákí Yēsū ē drì
(Mátáyo 27:27-30; Yüwánì 19:2-3)*

16 Àngáráwá rī pì ní Yēsū rì jìzú mùzú vürā 'bāgú Pilātō ní adrizú rī gé 'dāá, kòpì ní ì ọ̀gùpìjì zìzú ìmùzú cére vürā àlu gé.

17 Kòpì 'yìkí bōngó ika akoóko rùkù* ní Yēsū á rù' 'bá gá, kòpì údékí ùcékúcé suú drì ní gé kùlā rú.

18 Kòpì 'dókí ríí guù Yēsū sī, kòpì 'yokí ọ'dùkọ be ọru 'dāá kīnī, “Ì ndrekí drī 'bāgú Yāhùdī rī pì vé rī ká!”

19 Kòpì ní drì ní àgbázú pẹ̀tì sī, kòpì ní kpá tǔsù úwézú rù' 'bá ní gé, kòpì ùtìkí kùmmùcí vùgá Yēsū rì ìnjìzú, 'bo adri ìnjìngará áda ní kuyé.

20 Àngáráwá rī pì ká guù Yēsū sī gí, kòpì ní bōngó ika akoóko rùkù rī njesú rù' 'bá ní gé sī, kòpì ní gòzú ìrivé bōngó 'dùzú suzú rù' 'bá ní gé ùzi, kòpì ní ìrì jìzú mùzú vürā ì ní lèzú ìrì gbázú pẹ̀tì alambaku sígè rī gé 'dāá.

21 Ágó àzi rù ní Sìmónā 'i, ìrì Kūrénégú, íbì ìmù ọm̀vù gélésì, kòpì m̀kí ìrì pẹ̀tì alambaku ì ní mùzú Yēsū rì gbázú rī 'dujú mùzú. Sìmónā rì Àlèkizándá pì vé ẹ̀tẹ̀pì Rùfāsì be.

*Yēsū vé gbāngará pẹ̀tì alambaku sígè rī
(Mátáyo 27:31-44; Lúkà 23:27-43; Yüwánì 19:17-27)*

22 Àngáráwá rī pì ní Yēsū rì jìzú mùzú vürā ì ní zìjì Gölögótā rī gé 'dāá (ífífi ní, vürā drì kòlòmgbó vé nù).

23 Kòpì sèkí ìrì ní vinyò, usakí pí ùjò be sèé mvvù ìrì ní, rù' 'bá ní ásópi rī ã ndrī rí ànì, 'bo gá mvugá sī.

24 Kòpì ní Yēsū rì gbázú pẹ̀tì alambaku sígè. Kòpì 'bekí ìrivé bōngó jèké sī, 'bá ngõri dõ ngõri 'du.

25 Kòpì gbàkí Yēsū rì pẹ̀tì alambaku sígè 'dāá sá úrõmì ọ'bùtìjā vé rī gé.

26 Síkí tǎ drìlè ní gé 'dínì, “BĀGÚ YĀHŪDĪ RĪ PÌ VÉ RĪ.”

27 Àngáráwá rī pì gbàkí kpá ọ̀gù' 'bá ìrì pẹ̀tì alambaku sígè, àzi rī Yēsū vé drì ẹ̀ndẹ̀pì gélésìlā, àzi rī ìrivé drì jìjì gélésìlā.

28 Tā ì ní sī Búkù Múngú vé rī agá, ì ní 'yoó, “Lākí ìrì 'bá ùnjikānyā 'o' 'bá rī pì be trù 'dìrì, nga 'i fūú tì ní gé gí.”

29 'Bá rì' 'bá ẹ̀lì' 'bá ẹ̀lì ẹ̀lì rī pì ríkí ìrì u'daá, kòpì ríkí drì yaá ìrì idezú ànì, kòpì ríkí 'yoó kīnī, “Mí àndúrú 'yoópi, mí Jó Múngú vé rī ìñānyā, mí gò sì ọ'dù na agá rī, mí adriipi 'dì?”

30 'Í pa mí pẹ̀tì alambaku rī sígè sī, mí ísì vùgá nǒó!”

31 Atala atala rī pì drìgè rī pì, 'bá tǎimbì Mósè vé rī ìmbá' 'bá rī pì be, kòpì gukí kpá Yēsū sī, kòpì kīnī, “Ídrí 'bá ọ̀rukọ rá pírí, 'bo ídrí 'í ngúlúpí ku àsì?”

* **15:17 15:17** Bōngó ika akoóko rùkù ní: 'Bāgú rī pì rì bōngó ika akoóko rùkù ní su, ā lū rī 'yozú kīnī, ì 'bāgú. **15:21 15:21** Rómā 16:13 † **15:28 15:28** Átángá véřẹšì 28 agá 'dìrì, búkù Mārākō vé ì ní sī Gírìkì tì sī drìdrì rī agá 'dāayo, 'bo gòkí sī búkù Mārākō vé vùlè rī agá rá. **15:28 15:28** Ísáyá 53:12

32 Kīnī dō 'i Kúrísítō 'i, 'i 'bāgū Īsērēlē rī pi vé rī, lē ē ísī peṭi alambaku rī sígē sī vūgá nōó! 'Bá ndrekí dō gí, 'bá íbí ẹ̀'yi ndō." Ụgụ'ba ịrị ị ní gbāá Yẹsụ be trụ 'dī'bée idekí kpá Yẹsụ ri rá.

Yẹsụ vé drāngará

(Mátayo 27:45-56; Lúkà 23:44-49; Yūwánì 19:28-30)

33 Kā muṣ adrii ụtụ mgbimghi gé 'dígé, āngū rī bī nị kuú cịcị vū dríge sī cére, āngū rī nị caá sá na ùndréná vé rī gé.

34 Kā muṣ adrii sá na ùndréná vé rī gé, Yẹsụ ní trezú ụ'dúkkọ be ụrụ 'dāá kīnī, "Ēlọyị, Ēlọyị, lāmā sābākātānī?" Ífífí nì kīnī, "Múngú mávé rī, Múngú mávé rī, ngá mí ní ma adizú rī à'di?"

35 'Bá ụrụkọ pá tu'ba 'dālē rī pi yìkí tā Yẹsụ ní átá 'dīri, kọpi nīkí ífífí nì kuyé, kọpi ní 'yozú kīnī, ịri ri Ēlīyā rī zị.

36 Ágọ āzi ní njuzú muzú lífā suzú vinyọ údrápi gí ni agá, ịri ní suzú peṭi sígē, suzú muzú ụrụ Yẹsụ tị gé peṭi alambaku sígē 'dāá, ā mvụ rí, ịri ní 'yozú kīnī, "Bá tēkí drī ndree ká, dō Ēlīyā ri ímụ ịri pa peṭi alambaku rī sígē sī rá."

37 Yẹsụ ní trezú ụ'dúkkọ be ụrụ 'dāá, ịrivé ídri ní kúru fūzú.

38 Bōngó ị ní Jó Múngú vé rī ā 'a ẹlịzú rī: ní 'i āsízú ịrị, í'dózú ụrụ 'dāá, cīmgbá vūgá nōó.

39 Ūgalaku āngaráwá rī pi vé§ pá tuúpi Yẹsụ ẹndrẹti gé rī ká ndree Yẹsụ drā gí, ịri ní 'yozú kīnī, "Ádarú ágọ 'dīri Mvā Múngú vé nì."

40 Ūkú ụrụkọ'bée tukí pá kuú rárá rú, kọpi tēkí nyo rí tā 'dīri ndree. Kọpi āsámvú gé 'dāá, 'bá rī Māriyā Māgādēlénā pi Māriyā āzi rī be, Sálómē sī. Māriyā āzi 'dīri Yōkóbū mvā ụdú rī vé ẹndrẹpi, ẹdrịpi ri Yósē 'i.

41 Āngū Gālíláyá vé rī gé 'dālē, ūkú 'dī'bée rikí Yẹsụ ā pámvú ūbī, kọpi rikí kpá ịri ē ịzā koó ẹzị sī nī. Ūkú ụrụkọ kárakarā mukí kọpi be trụ Yẹrūsálémā gá 'dālē.

Yẹsụ vé sīngará

(Mátayo 27:57-61; Lúkà 23:50-56; Yūwánì 19:38-42)

42 Kā muṣ adrii ụ'dú tọwụ sī, ụtụ rī ká rii 'deé, ụ'dú 'dāri ní adrii Yāhúdị rī pi vé nì rizú ị útúzu cazú ụ'dú Sābātā vé rī gé rī* sī,

43 ágọ āzi rụ nì Yósépā 'i, ịri Ārīmātáyōgú, ịri 'bá ị ní ịnị ịnị nì Yāhúdị rī pi vé 'bá tā lị'ba rī pi āsámvú gé, ri mālūngā Múngú vé úmvúlēsī ímụpi rī ūtēé. Nga muṣ ịrị ákó Yẹsụ vé āvū ā tā zị Pílátō tị gé.

44 Pílátō ká yị kīnī Yẹsụ drā gí, sē ịri ní āyāngará. Ịri ní ūgalaku āngaráwá rī pi vé rī zizú ímụzú, lē nị dō ádarú Yẹsụ drā gí.

45 Ūgalaku rī ká lūú ịri ní, Yẹsụ drā gí, ịri ní kúru āvū Yẹsụ vé rī ọyuzú sēzú Yósépā dríge.

46 Yósépā ní kúru bōngó jezú, ịri ní āvū rī í'dúzu peṭi alambaku sígē 'dāásí vūgá nōó, ịri ní ímūlūzú bōngó rī sī, jizú muzú sízú 'bú ị ní gaá

15:34 15:34 Sāwúmā 22:1 † 15:38 15:38 Bōngó ị ní Jó Múngú vé rī ā 'a ẹlịzú rī: Bōngó 'dīri ẹlịkí Vūrā Uletere rī pi āsámvú Vūrā Uleteretere rī be rī ání. Átálágú āmbúgú rī 'yéná aga fi bōngó rī agásí Vūrā Uleteretere rī agá 'dāá nī, à'diātāsīyā Múngú rī adri Vūrā Uleteretere ẹjịpi pọwụpọwụ rī agá 'dāá. 'Í lā Lẹvýtíkà 16; Mátayo 27:51; Lúkà 23:45; Ẹbéré 6:19-20; Ẹbéré 9:1-7. § 15:39 15:39 Ūgalaku āngaráwá rī pi vé rī: Ịri āngaráwá mụdūrūlū ọlú rī pi ẹ drị kóopi nì. * 15:42 15:42 Ūtúzu cazú ụ'dú Sābātā vé rī gé rī: Ụ'dú Sābātā vé rī ịri í'dó ụ'dú tọwụ gé ụtụ ní 'dengará.

lūū ɪnógósɪ ɪrā rɸ'ba gá rɪ agá. Ɔri ní kúru ɪrā āmbúgú ní ɪgüzú, 'bɸ rɪ ē tɪ ɔzüzú ānɪ cí.

⁴⁷ Māriyā Māgādēlénā pi, Māriyā Yósē ɛndrɛpɪ be, kɔpi ndrekɪ vūrā ɪ nɪ āvū rɪ sɪzú rɪ rá.

16

Yēsū vé ɪngángará drāngará gálésɪla rɪ

(Mátáyo 28:1-8; Lúkā 24:1-12; Yūwānɪ 20:1-10)

¹ Ɔ'dú Sābátā vé rɪ kā deɛ gɪ, Māriyā Māgādēlénā pi Māriyā Yókóbū ɛndrɛpɪ be, Sálómē sɪ, kɔpi jekɪ ũdu ngūŭpi ndrɪndrɪ nɪ, kɔpi lɛkɪ mɸɸ Yēsū vé āvū trɪj ānɪ.

² Kā mɸɸ adriɪ Yɪngā sɪ ũ'bútɪ, ũtú ní rɪi ɪfūngará gá 'dǐgɛ, kɔpi ní 'dezú mɸzú 'búrɛdrɪ gɛ 'dāá.

³ Kɔpi ní rɪi mungará gá létɪ gɛ 'dǐgɛ, kɔpi rikɪ ɪ uzɪj ɪ āsámvú gɛ sɪ kɪnɪ, ā'di ā gū rɪ 'bá ní ɪrā rɪ 'bɸ rɪ tɪ gɛ sɪ āmvé nɪ?

⁴ 'Bo kɔpi ká caá, kɔpi ndrekɪ gūkɪ ɪrā āmbúgú 'dɪri 'bɸ rɪ tɪ gɛ sɪ gārā gá gɪ!

⁵ Kɔpi ní fizú mɸzú 'bɸ rɪ agá 'dāá, kɔpi ndrekɪ kɛrɪmvā* āzi úri kuú drɪ ɛndɛpɪ gélésɪ, su bōngó ɪmvesɪrlɪlɪlɪ akooko rɸkɸ nɪ. Sɛ kɔpi ní ũrɪ.

⁶ Kɛrɪmvā rɪ ní 'yozú kɪnɪ, "Lɛ ɪmi adrikɪ ũrɪ sɪ ku! Á nɪ rá ɪmi rɪ Yēsū Nāzērétāgú ɪ ní gbāá pɛtɪ alambaku sɪgɛ rɪ ndā. Múngú inga ɪri gōó ɪdri rú gɪ! Ɔri nōgó 'dāáyo. Ɔmi ndrekɪ vūrā ɪ ní ɪrivé āvū 'bāzú rɪ 'dɪ.

⁷ Lɛ ɪmi mɸkɪ lūū 'bá ɪri ā pámvú ũbɪ'ba rɪ pi ní, agaápi rá rɪ, lɛ ɪmi lúkɪ Pétērō ní kɪnɪ, Yēsū rɪ 'de mɸzú ɪmi ɛndrɛtɪ gɛ sɪ āngū Gālɪláyá vé rɪ gɛ 'dāá'dā, sɸ ɪri ní lūū ɪmi ní rɪ tɪnɪ, ɪmi ca mɸ ɪri ɪsɸ 'dālɛ."

⁸ Ūkú rɪ pi ká ɪfūū 'bɸ rɪ agá 'dāásɪ, kɔpi ē drɪ ábá céré céré, kɔpi ā rɸ'ba yā kɸrɪkɸrɪ, ũrɪ ɪmvú kɔpi, kɔpi ngakɪ njuú mɸzú ɔngú sɪ, kɔpi lúkɪ tā 'ɪ ngaápi 'dɪri 'bá āzi ní kuyé.

Yēsū ɪ'da 'i Māriyā Māgādēlénā ɛndrɛtɪ gɛ

(Mátáyo 28:9-10; Yūwānɪ 20:11-18)

⁹ †Ū'bútɪ Yɪngā sɪ, Yēsū ká ɪngá drāngará gálésɪ, ɪri ní 'i ɪ'dazú Māriyā Māgādēlénā ándúru ɪri ní ɪndri ũnjɪ ɛzɪrɪ droó fūū drɪ ni gɛ sɪ rɪ ɛndrɛtɪ gɛ.

¹⁰ Māriyā Māgādēlénā ní mɸzú tā 'dɪri ũlüzú 'bá Yēsū ā pámvú ũbɪ'ba, rɪ'ba ɪzāngā 'bā'ba, āá ngo'ba rɪ pi ní.

¹¹ Kɔpi ká yɪ kɪnɪ, Yēsū rɪ ɪdri rú, Māriyā ndre ɪri rá, kɔpi ɛ'yɪkɪ ɪrivé tā 'dɪri kuyé.

Yēsū ɪ'da 'i ɪvé 'bá 'i pámvú ũbɪ'ba ɪrɪ ni pi ɛndrɛtɪ gɛ

(Lúkā 24:13-35)

¹² Vúdrɪ ni gɛ, Yēsū ní 'i ɪ'dazú ɪndrɛzú ũ'dū be túngú ɪvé 'bá 'ɪ pámvú ũbɪ'ba ɪrɪ ni pi ɛndrɛtɪ gɛ, ɪsɸ kɔpi rɪ fū mɸzú kūrɸ Yɛrúsálémā vé rɪ agásɪ āmvé.

* **16:5 16:5** Kɛrɪmvā: Kɛrɪmvā 'dɪri mālāyíkā Múngú ní ɪpɛé rɪ. † **16:9 16:9-20** Átángá vérɛšɪ 9-20 agá 'dɪ'bée, búkū Mārākō vé ɪ ní sɪ Gɪrɪkɪ tɪ sɪ drɪdrɪ rɪ agá 'dāáyo, 'bo gōkɪ sɪ búkū Mārākō vé vúlɛ rɪ agá rá.

¹³ 'Bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi kâ nĩĩ áamá 'bá rĩ Yēsũ 'i, kōpi ní njuzú gōzú vúlé, mužú ũlūzú ĩ ōgũpĩ ní, 'bo ōgũpĩ ẽ'yĩkĩ tã kōpi ní ũlūú 'dĩri kuyé.

Yēsũ ẹzi ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní ẹzi ú'dúkọ múké rĩ ũlūzú rĩ vé tã (Mātáyo 28:16-20; Lúkã 24:36-49; Yūwánĩ 20:19-23; Ẹzi 1:6-8)

¹⁴ Vudrĩ ni gé, Yēsũ ní gōzú 'i i'dazú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'bá mụdrĩ drĩ ni ãlu, rĩ'bá ngá nya'bá rĩ pi endrẹti gé. Átá kōpi drĩgé ũkpō ũkpó, ã'diātāsīyã 'bá ívé íngángará ndre'bá rá rĩ pi kâ ívé íngángará ã tã ũlūú kōpi ní, kōpi ẽ ẹsĩ mbamba, kōpi gākĩ tã rĩ ẽ'yĩgá sĩ.

¹⁵ Yēsũ ní 'yozú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Ĩmi mụkĩ ú'dúkọ múké Múngú vé rĩ ũlūú mužú 'bá rĩ pi ní vũ drĩgé sĩ céré.

¹⁶ 'Bá ú'dúkọ múké 'dĩri ẽ'yĩpĩ rá, ãzini bātízĩmũ ĩsúpĩ rá rĩ, ĩri ídri 'dání'dání rĩ ĩsú rá. 'Bo 'bá ú'dúkọ múké rĩ ẽ'yĩpĩ kuyé rĩ, ĩ tã lĩ drĩ ni gé ũnjĩ.

¹⁷ 'Bá ma ẽ'yĩ'bá rá rĩ pi, kōpi ícọ tã ãyãzú ãyãyã ni pi 'o rá. Mávé rụ sĩ, kōpi índrĩ ũnjĩ ũdró fũ 'bá rĩ pi drĩgé sĩ rá, kōpi ícọ átá tĩ ãndiãndĩ ĩ ní nĩĩ kuyé ni pi sĩ rá.

¹⁸ Kōpi ícọ ĩnĩ rụ drĩ sĩ rá, kōpi mvukĩ dō kícú, kícú rĩ ícọ kōpi 'oó ũnjĩ ku. Kōpi ícọ drĩ tĩ 'bá drã be rĩ pi drĩgé, drã rĩ dẹ kōpi rụ'bá gá sĩ rá."

Yēsũ nga mụú 'bũ gé

(Lúkã 24:50-53; Ẹzi 1:9-11)

¹⁹ Úpĩ Yēsũ kã átángá rĩ átá dẹ ẹ ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'bá rĩ pi be gĩ, Múngú ní ĩri 'dụzú mužú 'bũ gé 'dãá, mụ úrĩ Múngú vé drĩ ẹndẹpĩ gé.

²⁰ 'Bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ní mužú ú'dúkọ múké Múngú vé rĩ ũlūzú mužú 'bá rĩ pi ní céré, Úpĩ vé ũkpō nga ẹzi kōpi rụ'bá gá rá, tã ãyãzú ãyãyã kōpi ní 'oó rĩ lū 'yozú kĩnĩ, ú'dúkọ múké kōpi ní ũlūú rĩ, ĩri tã áda.

Ū'dúkó múké Lúkã ní sī rī Tã búkũ rī vé rī ã ũlũngará

Búkũ 'dīri Lúkã sī nī, sī kpá búkũ Ẹzị vé rī nī. Lúkã adri Yãhũdĩgũ ku, 'bo ímbákí ìri tã nī ambamba. Lúkã rī Gĩrĩkĩgũ, újã ẹsị Yẹsũ ri ẹ'yìzũ rá. Lúkã pi rikí ẹzị ngaa Páũlũ be trũ, kọpi rikí ũ'dúkó múké Yẹsũ vé rī ũlũú 'bá rī pi ní. Búkũ ìri ní sī 'dīri agá, ũlũ Yẹsũ vé adringará ã tã, ãzini ẹzị Yẹsũ ní ngaa rī ã tã, tã ní ã fi rī 'bá adri 'bá Yãhũdĩ rú ku rī pi drĩgẹ múké.

Búkũ 'dīri agá, Lúkã sī tã kárakarã, ícókí ìsũ búkũ urukọ ũ'dúkó múké vé rī pi agá ku. Lúkã sī Yũwánĩ bātízimũ sẹepi rī vé ẗngará ã tã, sī Yẹsũ vé ẗngará ã tã, ãzini sī sã Yẹsũ ní drĩ adrizú mvãṅã rú rī vé tã, ãzini sī tị Yũwánĩ bātízimũ sẹepi rī ní sẹe rī vé tã. 'I da lęngará Mungũ ní 'bá rī pi lęzũ céré rī vé tã. Yẹsũ ũlũ tã rī pi nãpí sī, ũlũ Sãmãriyãgũ ẹsị be múké rī vé tã (cápítã 10 gé), ãzini ũlũ mvã ìpẹrĩpi mázũ rará rú rī vé tã (cápítã 15 gé), ãzini ũlũ Yẹsũ pi vé adringará 'bá mufęngã 'u'đũ'bá rī pi be trũ rī vé tã (cápítã 19 gé), ãzini ẹzị kīnĩ, 'bá tã ũnjí 'oópi rī ẹ'yì dõ 'i rá, ìri ídri 'dáni'dáni rī ìsũ rá, (cápítã 23 gá).

Lúkã ẹdị Índrĩ Mungũ vé rī vé tã wú sī kárakarã, ẹdị kpá Yẹsũ vé ẹzị ã tã ìndĩ, 'i da kpá lẹtị Yẹsũ ní rizú Mungũ ri zizú rī vé tã ìndĩ. Búkũ rī vé ũdũ gé, ũlũ tã Yẹsũ ní 'i 'dazú ívé 'bá 'i pámvũ ũbĩ'bá rī pi ẹndrẹtị gé lókí ìri ní íngázũ gõzũ ídri rú dręngará gálėsĩ rī vé tã. Tã 'dĩ'bée lũ kīnĩ, ádarũ Yẹsũ gõ íngã adrii ídri rú dđĩ rá.

Tã ẹ drĩ 'dóngará

1 Āmbúgũ Tõfilĩ, 'bá kárakarã 'bĩkí tã Mungũ ní ngaa 'bá ãsãmvũ gé nõgõ rī sī rá.

2 Kọpi siki tã 'bá rī pi ní ũlũú 'bá ní rī, 'bá tã rī ũlũ'bá rī pi ndrekí tã ĩ 'o'bá rī pi ĩ mị sī 'dóngará gá 'dãá.

3 Āmbúgũ Tõfilĩ, á 'bã ẹsị tã rī pi ũñĩzũ múké múké ìri ní 'i 'dóngará gá 'dãá, má ũsũ á lę tã 'i ngaa pi rī sī sẹe mí ní.

4 Ā'diãtãsiyã mĩ nĩ rí 'yozũ kīnĩ tã ĩ ní ímbá mí ní rī, ìri tã áda.

Mãlãyikã lũ Yũwánĩ Bātízimũ sẹepi rī vé ẗngará ã tã

5 Lókí Ēródě ní adrizú 'bãgũ* rú ãngũ Yũdáyã vé rī agá rī gé, átalágú† ãzi rú ni Zãkãriyã 'i. Ágõ rī íbĩ ìfũú úyũ atala rī pi vé rī agá, úyũ Ābĩjã vé rī agá. Ūkũ ni Ēlĩsãbetã íbĩ ìfũú úyũ Ārõnã vé rī agá.

6 Kọpi Ìrĩtrõ tã 'o piri Mungũ ẹndrẹtị gé, kọpi ri tãĩmbĩ Úpí vé rī 'du nga rá, ãzini kọpi ri tã ĩ ní ẹzị rī 'du nga rá.

* **1:5 1:5** *Bãgũ Ēródě*: 'Bãgũ 'dĩri vé rú ĩ zị Ēródě Āmbúgũ rī. Sã ĩ ní Yẹsũ ri tizũ rī gé, Ēródě Āmbúgũ 'dĩri rũ ãngũ rī nĩ. 'Í lã Mátayo 2:1-8. Ēródě Āmbúgũ rī kã drãã, ìrivé mvã Ēródě Ānitipã gõ mãlũngã rī ruyũ nĩ sã Yũwánĩ ní bātízimũ sęzũ Yẹsũ ní rī gé. 'Í lã Mátayo 14:1; Mãrãkõ 6:14; Lúkã 3:1; Ẹzị 4:27. Vũdrĩ ni gé, 'bãgũ ãzi rú ni Ēródě Āgĩripã, ìri Ēródě Āmbúgũ rī vé mvã vé mvã. 'Í lã Ẹzị 12:1-13:1. † **1:5 1:5** *Átalágú*: 'Bã Īserélẽ vé rī pi ãsãmvũ gé, 'yęnã átalágú rī rõbõṅõ zã Jó Mungũ vé rī agá 'dãá nĩ. Atala rī pi rī ìfũ úyũ Lẹvĩ vé rī agá.

7 Kòpì tìkí anji kuyé, à'diātāsīyā Ēlīsābētā ní adrii úndó rú rī sī, kòpì ìrītró dēkí kuú ārāká rú.

8 Ẹ'dú ǎlu, Zākāriyā ri ẹ̀jì ngaá Jó Múngú vé rī† agá 'dāá, à'diātāsīyā ụ'dú 'dāri gé, ngúlúmū Ābújá vé rī pi rikí ẹ̀jì rī ngaá nī.

9 Ẹ̀pékí Zākāriyā ri mụ̀y ẹ̀jìngūrú zāá Jó Múngú vé rī agá 'dāá, sū mērē atala rī pi vé rī ní lēē rī tị̀nị.

10 Lókí ẹ̀jìngūrú zāzú rī ká ícó, 'bá í úmú'bá rī pi rikí Múngú ri zị̀j ǎmvé.

11 Kúru Ẹ̀pí vé mālāyikā§ ní índrész Zākāriyā ẹ̀ndrẹtì gé, mālāyikā rī tu pá vūrā ẹ̀jìngūrú zāzú rī gé drị ẹ̀ndẹ̀pì gélésíla.

12 Zākāriyā ká mālāyikā rī ndreé, ẹ̀sị ní tì rụ̀çụ̀, ụ̀rị ǎmvú ịri ụ̀njí ụ̀njí.

13 'Bo mālāyikā rī ní 'yozú ịri ní kīnī, "Zākāriyā, mī 'o ụ̀rị sī ku! Múngú yì mívé zìngará gí. Mī ụ̀kú ní Ēlīsābētā ri ǎmụ́ mí ní mvá ágó tị́ rá, 'í 'da mváṅá rī ǎ rụ́ Yūwání 'i.

14 ǎyíkó ri ǎmụ́ mí fụ́ ambamba, mí ụ̀njí ǎnị rá. 'Bá kárakarà pi ǎmụ́ ụ̀njí í ní ịri tị̀j rī sī.

15 Ịri ǎmụ́ adri ǎmbúgú Ẹ̀pí ẹ̀ndrẹtì gé. Mvụ́ vinyọ́ ku, ǎzini mvụ́ íwá ku, ịri ẹ̀pí Índrì Uletere rī* sī 'dózu ẹ̀ndrẹ̀pì agá 'dāá.

16 Ịri ǎmụ́ 'bá Ịsērélē vé rī pi ịj kárakarà ịgō ívé Ẹ̀pí Múngú vúgá.

17 Ịri 'de mụzú Ẹ̀pí ní drịdrị, Índrì Uletere rī ịri ǎsú, ǎzini ịri ụ̀kpō ịsú sū Ēlīyā† vé rī tị̀nị. Ịri ǎmụ́ anji ẹ̀tẹ̀pì vé ẹ̀sị ụ́j, kòpì ívé anji lē ǎnị lēlē, ǎzini ịri ǎmụ́ 'bá drị be ụ̀kpō ụ̀kpō rī pi ụ́j tá nị sū 'bá Múngú vé adri'bá pịrì rī pi ní tá nị rī tị̀nị, Ịri ǎmụ́ 'bá rī pi ụ́de ku ụ̀rē Ẹ̀pí rī ụ̀tēngará gá."

18 Zākāriyā ní mālāyikā rī zị̀zú kīnī, "Ma ícó nị ǎmá ígónó 'yozú kīnī tá 'dīri 'i nga rá? Á dē kú ārāká rú gí, má ụ̀kú ní dē kpá ārāká rú gí."

19 Mālāyikā rī ní ụ́jázú ịri ní kīnī, "Ma Gābūrélē 'i. Ma ǎtí'bá Múngú vé ní, Múngú ịpē ma ǎmụ́ mí ní ụ́'dụ̀kọ́ múké 'dīri ụ̀lúú.

20 'Í ndre drị ká, 'dózu ǎndrū sī, mī tị́ ri ọ̀zụ́, mí ǎtá ku, cìngbá í ní mváṅá rī tị̀zú rī gé, à'diātāsīyā mí ẹ̀'yì tá má ní 'yoó ịri ǎmụ́ 'i nga sá pịrì ní gé rī kuyé."

21 'Bá rī pi ká rii Zākāriyā ri tēé, kòpì rikí ụ̀sụ́ kīnī, Zākāriyā áwí Jó Múngú vé rī agá 'dāá sá be ǎcò 'dini ǎsī.

22 Zākāriyā ká ịfúú ǎmvé nōó, ícó ǎtá kòpì be ku. Kòpì ní nịzú ǎmázú 'yozú kīnī tá ǎzi 'da 'i ịri ní ịndrìlìkì agá Jó Múngú vé rī agá 'dāá gí, gō rii kòpì ní tá rī ụ̀lúú drị sī.

23 Zākāriyā ká ívé ẹ̀jì deẹ́, ịri ní mvizú mụzú 'bẹ̀tì.

24 Tá 'dīri ǎ vùdrị gé, koro ụ̀kú ní Ēlīsābētā ní 'a ịsúzú, Ēlīsābētā adri mbáá tọ̀wụ́ kú 'bẹ̀tì.

† 1:8 1:8 Jó Múngú vé rī: Jó Múngú vé rī 'yéṅá ǎlúkúta Yērūsǎlémá gá 'dāá. Atala rī pi 'yéṅá ri rōbōṅō zā Jó rī agá 'dāá nī, sū tǎmbj Mósé vé rī ní 'yoó rī tị̀nị. Múngú ri dī Vūrā Uleteretere rī gé, Jó Múngú vé rī agá 'dāá. § 1:11 1:11 Mālāyikā: Mālāyikā rī pi ındrì, kòpì ri adri Múngú be 'bụ́ gé 'dālē, kòpì rụ́'bá ǎkó. Múngú ri sá ǎzi sī kòpì ịpē ǎmụ́ vū drịgé nōó ụ́'dụ̀kọ́ múké ívé rī ụ̀lú 'bá rī pi ní. * 1:15 1:15 Índrì Uletere rī: Índrì Uletere rī Índrì Múngú vé ní. Búkú Múngú vé rī kīnī, Ẹ̀tẹ̀pì ri Múngú 'i, ịrívé mvá Yēsù ri Múngú 'i, ǎzini Índrì Uletere rī Múngú 'i. Ẹ̀tẹ̀pì ri, Mvọ̀pì ri, ǎzini Índrì Uletere rī, kòpì Múngú ǎlu. 'Í lá Yūwání 1:1-18; Yūwání 8:41-42; Ẹ̀jì 5:3-4. † 1:17 1:17 Ēlīyā: Ēlīyā ri nẹ̀bì, Múngú 'dụ́ ịri mụzú 'bụ́ gé ịdrì rú, drā kuyé. Tìkì ịri ǎkūdē ílì ri ca mụ̀dūrìlù úrómì (900), ịsú ǎkūdē tìkì drì Yēsù ri kuyé. 'Í lá 1 'Bāgú 17-21; 2 'Bāgú 1-3.

25 Ìri ní 'yozú kīnī, “Tā Úpí ní 'oó mà rù' bá gá nōri, 'du drīnjá má drīgē sī gí, sē 'bá rī pi injákí mà drī ku.”

Mālāyikā lū Yēsū vé tīngará ā tā

26 Òlīsābētā vé 'a rī kã mbaá caá mbāá áziyá, Múngú ní mālāyikā Gābūrélē ri ipēzú ímúzá kūrú Nāzērétā vé rī gé, āngú Gālílāyā vé rī agá,

27 Ipē Ìri ímú Mārīyā adriipi kácáná rú Yōsépā ní lēē jeé 'í ní ūkú rú rī vúgá, Yōsépā ifū úyú Dāwúđī[‡] vé rī agá.

28 Mālāyikā rī ní fizú Ìri vúgá 'dāá, 'yozú Ìri ní kīnī, “Mōdó mí ní, sēkí mí ní tākíri gí, Úpí ri mí be trū.”

29 Mārīyā ē drī ábá céré céré tā mālāyikā rī ní 'yoó rī sī, ri ūsūú 'í éší agá 'dāá, mōdó 'dīri vé ifífi 'ā'di.

30 Mālāyikā rī ní 'yozú Mārīyā ní kīnī, “Mí 'o ūrī sī ku. Múngú 'bā tākíri mí drīgē gí.

31 Mí ímú 'a ísú, mí mvá ágóná tī, 'í 'da rú ní Yēsú[§] 'i.

32 Ìri ímú adri āmbúgú, í ímú Ìri zī Mvā Múngú āmbúgú 'bá drīgē céré rī vé ni. Úpí Múngú ri ímú sē Ìri é'bípi Dāwúđī vé mālūngā rú ní.

33 Ìri ímú adri 'bāgú rú sūrú Yōkóbū* vé rī pi drīgē. Ìri ímú mālūngā rú muzá ūđū ákó.”

34 Mārīyā ní mālāyikā rī zizú kīnī, “Ma drī ágó ákó píri, tā 'dīri ímú 'i nga mà rù' bá gá íngóni ngóni?”

35 Mālāyikā rī ní 'yozú Mārīyā ní kīnī, “Índrí Uleterē rī ímú mí ású, āzini ūkpō Múngú vé rī ímú mí ású rá. Mvā mí ní ímú tīj rī, Ìri adri uleterē, í Ìri zī Mvā Múngú vé ni.

36 Mívé māríté Òlīsābētā ri nóni 'a be, Ìri ímú mvá ágó tī rá, ísúzá dē kú ārākā rú, 'a ni mba nóni caá mbāá áziyá, 'bá rī pi ríkí 'yoó kīnī Ìri úndó rú.

37 Tā āzi Múngú ri ndēepi ní ālūjāni 'dāáyo.”

38 Mārīyā ní 'yozú kīnī, “Ma ātí' bá Úpí vé ni. Tā rī ā nga 'i mà rù' bá gá sū mí ní 'yoó rī tīj.” Kúru mālāyikā rī ní Ìri kuzú, Ìri ní 'dezú muzá.

Mārīyā mu Òlīsābētā vúgá

39 Sā 'dāri gé, Mārīyā ní 'dezú muzá rù' bá sī kūrú ánga rú Yūdáyā vé rī gé 'dāá,

40 Ìri ní muzá kūrú Zākārīyā ní adrizú rī gé, Ìri ní fizú Zākārīyā vé jó agá 'dāá, Ìri ní Òlīsābētā ri ežizú.

41 Òlīsābētā kã Mārīyā vé ežingará 'dīri yīj, mvājā rī ní 'i ulózá Òlīsābētā agá 'dāá. Índrí Uleterē rī ní Òlīsābētā ri ásúzá.

42 Ìri ní 'í'dózá átázú ū'dúkó be ūrú 'dāá kīnī, “Ūkú rī pi āsámvú gé, 'bākí tākíri mí drīgē gí, mvá mí ní ímú tīj rī, 'bākí tākíri drī ni gé gí!

[‡] 1:27 1:27 Dāwúđī: Múngú Ipē Dāwúđī ri adrii 'bāgú Ísērélē rī pi vé ni, eží kīnī, 'bāgú ú'dí ri ímú ifū Ìrivé úyú agá, Ìri mālūngā rī rú muzá 'dānī'dānī, 'bāgú rī Yēsú Kúrísitō 'i. 'Í lā Sāwūmā 132:11-12; Eží 2:30. Tīkí Dāwúđī ri ísú ákūdē ilí rī ca élifū ālu (1,000) gí, ilí 'dāri gé, ísú tīkí drī Yēsú Kúrísitō ri kuyē. 'Í lā 1 Sāmūélē 16-30; 2 Sāmūélē 1-24; 1 'Bāgú 1-2. § 1:31 1:31 Yēsū: Rù Yēsú 'dīri vé ifífi, Múngú ri 'bā paápi rī. * 1:33 1:33 Yōkóbū: Yōkóbū ri Ābūrāmā mvópj Ísákā vé mvá, Ìri anji be muđrī drī ní Ìrī, Múngú újā rú ní zīj Ísērélē, úyú Ìrivé rī zíkí anji Ísērélē vé ni. Sā Yēsú vé rī gé, zíkí kōpi Yāhúđī. 'Í lā Í'dóngará 25-50.

43 'Bo ngá sēepi Múngú ní ma Ìnjǐzú, Ìri ní Úpí éndrèpì ri Ìpèzú ímúzú ma ndrezú rī ã'di?

44 Mǎ kǎ mòdó mí ní sēē rī yì, koro mvá má agá rī adri àyìkō sī, úló 'i má 'a gá 'dǎá.

45 Múngú 'bǎ tǎkírì mí drìgé gí, ã'diātāsīyǎ mí ã'yī tǎ Úpí ní 'yoó Ìri 'i nga mǐ rǔ'bán gá rī rá."

Mǎriyǎ ngo úngó Múngú ri íngúzú

46 Mǎriyǎ ní 'yozú kīnī,
"Mǎ íngú Múngú ri èsì be céré.

47 Mǎ è èsì Ìsù àyìkō Múngú ma Paápi rī sī.

48 ã'diātāsīyǎ ma átì'bán Ì ní ndreé kuú èzì àkó ni, Múngú ùsù má tǎ gí.
Í'dózú àndrū mužú drìdrì, anjì Ì ní ímù tìjì vúlé 'dǐi rī pi ímù 'yo kīnī,
Múngú 'bǎ tǎkírì má drìgé gí,

49 ã'diātāsīyǎ Múngú Ùkpō 'Dípa 'o tǎ àmbúgú má rǔ'bán gá gí, Ìrivé rǔ uletere.

50 Èsì ní ri adri Ìdríkídri 'bǎ 'i ru'bán ruru rī pi ní mužú 'dání'dání.

51 Inga 'i drì ùkpō be rī tǎ 'ozú àní,
ìré 'bǎ àfú rú rī pi kpélékpélé.

52 Ìsì 'bǎ àngù rǔ'bán rī pi Ìvé lúpá drìgé sī vǔgá,
gō 'bǎ tǎ be mǎdǎ rī pi íngáá uru.

53 Sē ngá múké nyaá 'bǎ èbìrì ní fùjì rī pi ní, 'bo pē 'bǎ ã'bú be rī pi mužú drì be ule.

54 Ko ívé átì'bán Ìsèrèlè vé rī pi è Ìzǎ rá.

Àvì ùyō 'i ní sōo lèzú èsì Ìdríkídri 'bǎzú kòpi ní 'dǎri ã tǎ sī kuyé.

55 Sō ùyō 'bǎ è'bìpì Àbūrámǎ† ní Ìrivé úyú pi be kīnī, 'i adri kòpi ní èsì be múké mužú nyonyo."

56 Mǎriyǎ áwí adriú Èlīsábètǎ vé àngá 'dǎá mbǎá na, Ìri ní kúru mvízú mužú 'bètì.

Yūwǎnì Bātízīmū sēepi rī vé tìngárá

57 Sǎ Èlīsábètǎ ní mvǎná rī tǐzú rī kǎ ícò, tǐ mvǎná rī ágóǎ.

58 'Bǎ Ìrivé jó gǎrǎ gá rī pi mǎríté rī pi be kǎ yì kīnī, Úpí 'bǎ èsì múké Ìri ní, tǐ mvǎná rī gí, kòpi adrikí àní àyìkō sī.

59 Mvǎná rī kǎ adriú caá ù'dú àrō, Zákāriyǎ è'dípáa pi Ìrivé ùndì rī pi be, úmúkí Ì mvǎná rī vé ágélé è tì lǐngárá‡ gá, kòpi lèkí kòdò mvǎná rī vé ètèpì vé rǔ Zákāriyǎ 'dìri 'daá mvǎná rī ã rǔ'bán gá.

60 'Bo éndrèpì gǎ sī, kīnī, "À 'dakí mvá rī ã rǔ Yūwǎnì."

61 'Bǎ rī pi ní 'yozú kīnī, "Mívé mǎríté rī pi àsámvú gé, 'bǎ àzi rǔ be 'dínì 'dǎáyo."

62 Kúru kòpi rikí átá Zákāriyǎ ní drì sī, kòpi lèkí nǐjì vú ni gé, lè ã 'dakí mvá rī ã rǔ ã'dì 'i.

† 1:55 1:55 Àbūrámǎ: Múngú zì Àbūrámǎ ri kīnī, ã ku ívé 'bǎ 'bètì àsámvú gé rī pi, ã ku ívé àngù, ã 'de mužú àngù àzi ù'dì ní gé. Àbūrámǎ ri è'bìpì Yáhùdì rī pi vé rī, tǐkí Ìri Ìlì Èlífú àlu mùdǔrǔlǔ àrō (1,800) gé, Ìsù tǐkí drì Yèsù ri kuyé. 'Í lǎ Í'dóngárá 12-25. ‡ 1:59 1:59 Ágélé è tì lǐngárá: Múngú lǎ Àbūrámǎ ní kīnī, anjì àgō Àbūrámǎ vé rī pi adrikí dō caá ù'dú àrō gí, lè ã ùlǐkí kòpi ã ágélé è tì rá, lǔzú kīnī, kòpi anjì Múngú vé ni. 'Bǎ rī ã'yì dō 'i ágélé è tì sēē lǐjì gí, Ìri tǎjmbjì Mósè vé rī 'du nga. 'Í lǎ Í'dóngárá 17:9-14; Èzì 15:1-5.

63 Zākãriyã ní ngá kpọ̀ọ̀'bu ni zìzú, 'í sī rí mváná rī ã rú ãní, Ìri ní mváná rī ã rú sīzú kīnī, "Rú ni Yūwánī 'i." 'Bá rī pi céré ãyākí tã 'dīri sī ãyāyã.

64 Koro Zākãriyã è tì ní 'i zìzú, ádra ni ní 'i oyojú, Ìri ní í'dózú átángá átázú, Múngú rí íngúzú.

65 'Bá adri'ba Ìri ã gārã gá rī pi ãrèvú céré ãyākí tã 'dīri sī ãyāyã. 'Bá adri'ba àngù Yùdáyã vé ánga rú rī gé rī pi ãrèvú céré rikí átá tã 'dī'béé sī.

66 'Bá tã 'dīri yì'ba rī pi ãrèvú céré ngakí ãyāã tã 'dīri sī ãyāyã, kọ̀pi ní zìzú kīnī, "Mváná 'dīri úmvúlésī ímú adri 'bá íngóni ní?" Ì'diātāsīyã kọ̀pi ndrekí, Úpí rí Ìri be trú.

Zākãriyã ngo úngó Múngú rí íngúzú

67 Índrí Uleterè rī ní mváná rī vé ètèpì Zākãriyã rí ásúzú, Zākãriyã ní kúru ú'dùkọ̀ íngápi Múngú vúgálésī rī ùlüzú kīnī,

68 "È íngúkí Úpí Múngú Ìsèrèlè vé rī íngúngù,
à'diātāsīyã ímú ívé 'bá rī pi paá gí.

69 Ìpè 'bá ní 'bá ùkpò be ni ímú 'bã paá,
ìpè íngázú ívé àtí'bágú Dāwúđì vé úyú agá.

70 Úpí èzì tã 'dīri kú ívé nẹ̀bì§ uleterè rī pi ní ótú ínogósí,

71 kīnī, Ì ímú 'bã pa 'bávè ari'ba rī pi drìgè sī,
āzini 'bá 'bã ndre'ba ùnjí rī pi drìgè sī rá.

72 Múngú kīnī 'í èsì rí adri Ìdríkídri 'bávè ètèpì ní,
āzini 'i ívé ùndí 'í ní rujú uleterè rī vé tã ígá rá.

73 Sò ùyò rī 'bá è'bìpì Àbūrámã ní

74 kīnī, 'i 'bã pa 'bávè ari'ba rī pi drìgè sī rá,
'bã ngakí rí 'í ní èzì ùrì ãkó,

75 ú'dù céré 'bã adrikí rí uleterè, āzini 'bã 'okí rí tã pìrì 'í èndrètì gé.

76 Mã mvá rī, Ì ímú mí zì nẹ̀bì Múngú ùkpò be 'bá rī pi drìgè céré rī vé ni,
à'diātāsīyã mí ímú mu drìdrì Úpí ní lètì údé.

77 Mí ímú lù Ìrivé 'bã rī pi ní, Ì ícò kọ̀pi pa rá,
Múngú trū dō kọ̀pi ívé ùnjìkányã agásì gí.

78 Múngú ní adrii èsì be múké rī sī,
Ìri ímú 'bã ní ùtùnjá Ìpè 'bù gé 'dãásì ðì 'bã drìgè,

79 Ìri ímú ðì 'bã adri'béé ìnjá agá rī pi drìgè,
āzini 'bã rí'ba drāngárá ùtè'ba rī pi drìgè,

Ìri 'bã ní lètì pìrì tākíri Ìsúzú ni 'i da."

80 Yūwání kã mbaá, Índrí Múngú vé rī sè Ìri ní ùkpò. Yūwání adri àngù à'wí cínýáfã rú rī agá 'dãã cìmgbá cazú ú'dù Ì ní Ìri pèzú muzú 'bã Ìsèrèlè vé rī pi àsámvú gé rí gé.

2

Yèsù vé tìngárá (Mátáyo 1:18-25)

§ 1:70 1:70 Nẹ̀bì: Múngú rí ívé tã átá nẹ̀bì rí pi ní, kọ̀pi kúru Ìrivé ú'dùkọ̀ rí ùlú 'bã rī pi ní.

1 Lóki 'dãri gé, 'bãgú ãmbúgú Rómã vé* Āgósitō sē tāĩmbĩ kĩnĩ, lē 'bã Rómã vé rĩ pi céré, ã siki kôpi ã rú búkũ agá.

2 ('Diri rú ĩ ní 'dó sĩ drĩdrĩ 'bã rĩ pi lazú, ĩsũ ãkũdē Kũrĩniyã ri gávãnã ãngũ Sírĩyã vé rĩ agá rĩ.)

3 'Bã ãlu ãlu nga muų 'ĩ rú sĩ ĩvé kũrũ agá.

4 Kũru Yôsépã pi ní ngazũ ãngũ Gãliláyã vé rĩ agá, kũrũ Nãzērētã vé rĩ agásĩ, kôpi ní 'dezu muų ãngũ Yũdáyã vé rĩ gé, kũrũ Bētēlēmé vé rĩ agá, ã'diãtãsiyã Yôsépã ĩfũ úyũ Dãwũdĩ vé rĩ agá.

5 Jĩ Mãriyã ĩri ní lēé jeé 'ĩ ní ũkũ rú rĩ muų 'ĩ vúgã sĩ ĩndĩ, ĩsũ Mãriyã ã 'a mba deų gĩ, ĩri ĩlókō tĩtĩ.

6 Kôpi kã riĩ adriĩ 'dãlé, sã Mãriyã vé mvã rĩ tizũ rĩ ní icázũ.

7 Mãriyã ní ĩvé mvã kãyũ rĩ tizũ ágõjã. ĩri ní ĩmũlũzũ bõngó sĩ, ĩri ní 'bãzũ lazũ sõndũkũ ãnyãpã rĩ pi ní rizũ ngã nyazũ rĩ agá. 'Bã mvãnjã rĩ laã sõndũkũ rĩ agá, ã'diãtãsiyã jõ ũmũ rĩ pi ní lazũ rĩ agá 'dãã, kôpi ĩsũkĩ vũrã lazũ ní kuyé.

'Bã kãbilõ úcé'bã rĩ pi mālãyĩkã rĩ pi be

8 ĩnĩnjã 'dãri sĩ, 'bã urũkõ kãbilõ úcé'bã ni pi rikĩ ĩvé kãbilõ ũtēé ásé agá 'dãã.

9 Mālãyĩkã ãlu Úpi vé rĩ ní ĩndrészũ kôpi eñdrerĩ gé, ãngãrá Úpi vé rĩ ní ãngũ ĩmgbērészũ kôpi ã gãrã gã sĩ, sē ũrĩ fũ kôpi ambamba.

10 Kũru mālãyĩkã rĩ ní 'yozũ kôpi ní kĩnĩ, "Īmi adrikĩ ũrĩ sĩ ku. Mã ĩjĩ ĩmi ní ũ'dũkõ múké, 'bã rĩ pi céré ĩmũ adri ãnĩ ãyĩkõ sĩ ãmbúgũ.

11 ĩnĩnjã ãndrũ nõri sĩ, tĩkĩ ĩmi ní 'bã ĩmi Paãpi ni gĩ kũrũ Dãwũdĩ vé rĩ agá Bētēlēmé agá, ĩri Úpi Kũrisitõ† 'i.

12 Ngã ĩmi ní icózũ ĩri nĩzũ ãmázũ rĩ ĩri 'dĩni, ĩmi mu ũdẽnã rĩ ĩsũ ĩmũlũkĩ bõngó sĩ, 'bãkĩ ĩri laã sõndũkũ ãnyãpã rĩ pi ní ngã nyazũ rĩ agá."

13 Koro mālãyĩkã urũkõ kãrãkãrã ĩngãkĩ 'bũ gé 'dããsi, kôpi úmũkĩ ĩ mālãyĩkã ĩndrẽpi 'dĩri be trũ, kôpi rikĩ Mũngũ ri ĩngũ, rikĩ 'yoó kĩnĩ,

14 "Ē ĩngũkĩ Mũngũ 'bũ gé 'dãã rĩ ĩngũngũ,

tãkĩri ã adri vũ drĩgé nõgõ 'bã Mũngũ ní ãyĩkõ sē'bã rĩ pi ãsãmvũ gé."

15 Mālãyĩkã rĩ pi kã ĩ újã gõõ muų 'bũ gé 'dãã, 'bã kãbilõ úcé'bã rĩ pi ní átãzũ ĩ ãsãmvũ gé sĩ kĩnĩ, "Lē 'bã 'dekĩ muų Bētēlēmé gã 'dãã tã 'ĩ ngãapi Úpi ní lũũ 'bã ní rĩ ndrēé 'bã mi sũ."

16 Kôpi alikĩ ĩ muų rũ'bã sĩ, kôpi cakĩ Mãriyã pi ĩsũ Yôsépã be ũdẽnã rĩ sĩ, 'bãkĩ ũdẽnã rĩ laã sõndũkũ ãnyãpã rĩ pi ní ngã nyazũ rĩ agá.

17 'Bã kãbilõ úcé'bã 'dĩ'bée kã muų caã mvãnjã rĩ ndrēé, kôpi ũlũkĩ tã mālãyĩkã rĩ ní lũũ ĩ ní mvãnjã rĩ ã tã sĩ rĩ 'bã rĩ pi ní céré.

18 'Bã rĩ pi kã tã 'bã kãbilõ úcé'bã rĩ pi ní ũlũũ 'dĩri yĩ, sē kôpi ní ãyãngãrã.

19 'Bo Mãriyã 'bã tã 'dĩ'bée céré kuũ 'ĩ eșĩ agá, ri tã ni ũsũyĩ eșĩsilē sĩ.

20 'Bã kãbilõ úcé'bã rĩ pi kã mviĩ gõõ, kôpi rikĩ ãngãrá Mũngũ vé rĩ ĩngũ, ã'diãtãsiyã tã kôpi ní ndrēé, ãzini kôpi ní yĩ rĩ nga 'i sũ mālãyĩkã rĩ ní lũũ ĩ ní rĩ tĩnjĩ.

* 2:1 2:1 Bãgũ ãmbúgú Rómã vé rĩ: ĩri 'bãgũ ãmbúgú 'bãgũ ãngũ ãndĩãndĩ rĩ pi agá rĩ pi drĩgé, ãngũ Yũdáyã vé rĩ drĩgé, ãngũ Gãliláyã vé rĩ drĩgé, ãzini ãngũ Yãhũdĩ rĩ pi vé rĩ drĩgé. 'Bã Rómã vé rĩ pi ĩvé 'bãgũ ãmbúgú rĩ zĩ ĩvé tĩ sĩ Kãiyisãrã. † 2:11 2:11 Kũrisitõ: Kũrisitõ rĩ 'bã ĩ ní ũdu dãã drĩ ní gé, lũzũ kĩnĩ Mũngũ tĩpē ĩri adriĩ 'bãgũ rũ. Ēberē tĩ sĩ Kũrisitõ rĩ ĩ zĩ Mãsiyã. 'ĩ lã Yũwãni 1:41.

Jíkí Yēsũ ri i'daá Jó Múngú vé rĩ agá

21 Mvǎná rĩ kǎ adrii caá ú'dú ǎrō, ĩ ní ágélé ní ē tị lizú, ĩ ní rú ní 'dazú Yēsũ 'i, rú 'diri mǎlǎyíkǎ lū nĩ drĩdrĩ, ĩsú ǎkūdē ɛndrɛpĩ ri drĩ 'a ǎkō.

22 Mǎriyǎ pi Yōsépǎ be, kōpivé ú'dú lǎ'bĩ vé ĩfuzú yĩ agásĩ rĩ kǎ deę, kōpi ní mvǎná rĩ jizú mužú i'dazú Úpí ɛndrɛtị gé Yērúsǎlémǎ gá 'dǎá, sũ tǎĩmbĩ Mósē[‡] vé rĩ ní lée rĩ tịnị.

23 Tǎĩmbĩ Úpí vé rĩ 'yo kĩnĩ, “Anji ǎgō ĩ ní tị kǎyú rĩ pi ǎrɛvú céré, ĩ kōpi sē Úpí Múngú ní.”

24 Kúru kōpi ní rōbōŋō[§] sɛzú zázú sũ tǎĩmbĩ Úpí vé rĩ ní 'yoó, “ǎ sɛkĩ ǎmámú ĩrĩ, dōku ũ'bōlōgú ĩrĩ rĩ tịnị.”

Sĩmĩyónǎ ũlū ú'dúkó ینگاپی Múngú vúgǎlésĩ rĩ

25 Lókĩ 'dǎri gé, ágó ǎzi rĩ adri Yērúsǎlémǎ gá 'dǎá, rú ní Sĩmĩyónǎ 'i, ĩri tǎ 'o pĩrĩ, ĩri ri Múngú ri zị ú'dú céré, ɛpĩ ĩndrĩ Uleteré Múngú vé rĩ sĩ, ri 'bǎ ĩsɛrélé vé rĩ pi vé pangǎrá ũtɛé.

26 ĩndrĩ Uleteré rĩ lū ĩri ní kĩnĩ, ícō drĩ drǎá ku, ĩri Kúrísítō Úpí Múngú ní ũmvúlésĩ ĩpɛé rĩ ndre ũgbále, ĩri ĩbĩ drǎ ndō.

27 Ú'dú 'dǎri gé, ĩndrĩ Uleteré rĩ ko Sĩmĩyónǎ ē drĩ mužú Jó Múngú vé rĩ ǎ bóró gá 'dǎá. Mǎriyǎ pi Yōsépǎ be, kōpi kǎ mvǎná Yēsũ ri jĩ Úpí vúgǎ 'dǎá sũ tǎĩmbĩ Mósē vé rĩ ní lée rĩ tịnị,

28 Sĩmĩyónǎ ní mvǎná rĩ i'duzú ruzú 'í drígé, ĩri ní Múngú ri ینگúzú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ,

29 “Úpí, ma ǎtĩ'bǎ mívé ní, mí sē má drǎ tǎ be kırı.

'Í 'o tǎ mí ní ɛzĩ rĩ gĩ.

30 ǎ ndre 'bǎ ǎngũ paápi,

31 mí ní ĩpɛé 'bǎ céré pi ní rĩ gĩ.

32 ĩri ũtúnǎ, ĩri Múngú ri i'da 'bǎ adri'bǎ Yǎhúdĩ rú ku rĩ pi ní,

ĩri sē 'bǎ rĩ pi 'bǎ ĩsɛrélé vé rĩ pi ینگúngú!”

33 Tǎ Sĩmĩyónǎ ní 'yoó 'diri sē Yōsépǎ pi Mǎriyǎ be ǎyǎkĩ ǎnĩ ǎyǎyǎ.

34 Kúru Sĩmĩyónǎ ní kōpi ní tǎkırı sɛzú, ĩri ní 'yozú Mǎriyǎ ní kĩnĩ, “Mívé mvǎná 'diri, 'bǎ uruqō ĩsɛrélé vé rĩ pi ĩmú ĩri gǎ sĩ, ĩ ĩmú kōpi ĩrĩǎ ǎnĩ rá, uruqō'bée ĩmú ĩrivé tǎ ǎ'yĩ rá, kōpi ĩmú ĩdríngǎrá ĩsú ǎnĩ rá. Kǎdō ĩmú 'i i'dǎá, 'bǎ rĩ pi ĩri gǎ sĩ.

35 Mvǎ 'diri ĩmú tǎ 'bǎ rĩ pi ní riĩ ũsũĩ ĩ ɛsĩ agá 'dǎlé rĩ pi i'da céré ǎmvé. Mǎriyǎ, mí ɛsĩ ri ĩmú ĩzǎngǎ ĩsú sũ sōkĩ ĩlĩ ǎcō sĩ tịnị.”

36 Ũkú ǎzi nɛbĩ, rú ní ǎnǎ 'i, ĩri Pǎnũélé ǎ mvǎ, ĩri ǎsɛrǎzĩ, ĩri ǎrǎkǎ rú. Kōpi ní ĩ jezú rĩ gé, kōpi adriki ágó ní be caá ĩlĩ ɛzĩrĩ, ágó rĩ ní drǎzú.

37 ǎnǎ adri ɔwúzĩ rú, ĩrivé ĩlĩ ca pũkú ǎrō drĩ ní sũ, ku Jó Múngú vé rĩ kuyé, ri Múngú ri ĩnĩjĩ ũtúnǎ pi ĩnĩná be, ri 'i a'bii* ngǎ nyangǎrá sĩ, ǎzini ri Múngú ri zĩjĩ.

‡ 2:22 2:22 Mósē: Yōsépǎ kǎ drǎá gĩ, 'bagú Ĕjɛpétō vé rĩ 'bǎ anji ĩsɛrélé vé rĩ pi ɛzĩ ngǎá tũgɛrĩ rú caá ĩlĩ mũdũrũlũ sũ (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ĩpɛzú ĩmúzú anji ĩsɛrélé vé rĩ pi pazú adringǎrá tũgɛrĩ rú ri agásĩ. Múngú sē tǎĩmbĩ rĩ Mósē ní, ǎ lū anji ĩsɛrélé vé rĩ pi ní, sɛzú ĩ ní tǎĩmbĩ rĩ zizú tǎĩmbĩ Mósē vé ní ǎnĩ. Tĩkĩ Mósē ri ĩsú ǎkūdē ĩlĩ ri ca ɛlfũ ǎlu mũdũrũlũ sũ (1,400), ĩsú ǎkūdē tĩkĩ drĩ Yēsũ ri kuyé. 'Í lǎ Wũngǎrá 2-24. 2:23 2:23 Wũngǎrá 13:2, 12 § 2:24 2:24 Rōbōŋō: Rōbōŋō 'diri lū kĩnĩ Mǎriyǎ pi Yōsépǎ be ngǎ ǎkō. 'Í lǎ Lɛvĩtĩkǎ 12:8. 2:24 2:24 Lɛvĩtĩkǎ 12:8 * 2:37 2:37 A'bi: Sǎ ǎzi sĩ Yǎhúdĩ rĩ pi ri ĩ a'bi, nyakĩ ɛnǎ ku, kōpi ri ɛsĩ 'bǎ rizú Múngú ri zizú.

38 Ánã ní koro ícázú, ísù àkùdē Símīyónã ri átá Mārīyã pi ní Yōsépã be. Ánã ní Múngú ní òwò'dífò sēzú, Ìri ní mváná rī vé tã átázú 'bá céré ri' 'bá Yērūsālēmã vé pangará ütē' 'bá rī pi ní.

39 Yōsépã pi Mārīyã be, kòpi kã lã'bī tãimbì Úpí vé rī ní lēē rī 'oó deḡ céré gí, kòpi ní mvizú gòzú Ìvé kūrú Nāzērétã vé rī gé àngū Gálliláyã vé rī agã 'dãlé ùzi.

40 Mváná rī mba ícá ùkpò be, tã nṅgará be, Múngú 'bã èsì múké Ìri ní.

Yēsũ ri Jó Múngú vé rī agã

41 Ílì àlu àlu, Yēsũ ètèpì pi èndrèpì be, kòpi ri ècì Yērūsālēmã gá ùmũ Ù'dù Múngú ní Èlìzú Jó rī pi tì gé sī rī ã nyangará gá.†

42 Yēsũ kã adrií Ìlì be mudrì drì ni Ìrì, kòpi 'dekì muḡ ètèpì be èndrèpì sī ùmũ rī gé, sù Ìvé mèrè ní lēē rī tìni.

43 Ùmũ rī kã deḡ, Yēsũ ètèpì pi èndrèpì be, kòpi kã rií mvií muḡú 'bètì Nāzērétã gá 'dãã, Yēsũ áwí kuú vùlé Yērūsālēmã gá 'dãã, ètèpì pi èndrèpì be nṅkí áamá kuyé.

44 Kòpi ùsúkì déna Ìri 'bá Ì ní rií ècì tuú kòpi be trù rī pi àsámvú gé, kòpi ècìkì ùtù nṅì. Kòpi ní kúru í'dózá Yēsũ ri ndázú Ìvé máríté rī pi àsámvú gé sī.

45 Kòpi kã Ìri ísù kuyé, kòpi ní gòzú muḡú Ìri ndázú vùlé Yērūsālēmã gá 'dãlé.

46 Ù'dù na ã vùdrì gé, kòpi cakì muḡ Yēsũ ri ísù Jó Múngú vé rī ã bóro gá, úrì kuú 'bá àngū Ìmbá' 'bá rī pi àsámvú gé, Ìri ri kòpivé tã yi, àzini Ìri ri kòpi uzì tã sī.

47 'Bá rī pi kã tã nṅgará Ìri ní átázú, àzini tã újázú rī yiì, kòpi àyãkì àní àyãyã.

48 Yēsũ ètèpì pi èndrèpì be, kòpi kã Ìri ndreé, sē kòpi ní àyàngará. Èndrèpì ní 'yozú Ìri ní kìnì, "Má mvá rī, 'bã mí ètèpì be, 'bá rikì mí ndãã Ìzàngã Ìzàngã rú. 'Í 'o 'bã 'dínì àsì?"

49 Yēsũ ní kòpi zìzú kìnì, "Ngá Ìmi ní rizú ma ndázú rī ã'di? Ìmi nṅkì kuyé 'yozú kìnì, lē mã adri má Ètèpì vé jó agã?"

50 'Bo tã Ìri ní átá kòpi ní 'dìri fi kòpi drìgé kuyé.

51 Kúru Ìri ní 'dezú muḡú kòpi be trù Nāzērétã gá 'dãlé, 'dù kòpivé tã ngaá rá. 'Bo èndrèpì 'bã tã Ì nga'bée 'dì'bée céré kuú 'í èsì agã.

52 Yēsũ mba tã nṅgará be, àzini mba rù' 'bã be múké múké. Múngú lē Ìri rá, 'bã rī pi lèkì kpá Ìri rá.

3

Yūwání Bātìzīmũ sēepi rī vé tì sēngará (Mátayo 3:1-12; Mārãkò 1:1-8; Yūwání 1:19-28)

† 2:41 2:41 Ù'dù Múngú ní Èlìzú Jó rī pi tì gé sī rī: Yãhùdì rī pi ri ù'dù Múngú ní ótù èlìzú Ìsèrèlè rī pi vé jó rī pi tì gé sī Èjèpétò gá 'dãã rī vé tã ígã. Otù kòpi è' bípìj ùbèkì kãbilò ã àrì Ìvé kèḡtì è èrìfe gá sī, sē Múngú ù'dì kòpi kuyé. Múngú ù'dì 'bã Èjèpétò vé kãbilò àrì ùbè' 'bã Ìvé kèḡtì è èrìfe gá sī kuyé rī pi vé anjì àgò káyú rī pi ùdrãã 'bã àlu àlu vé 'bètì àsámvú gé sī rá. 'Í lã Wùngará 12:17-28; Mátayo 26:2; Mārãkò 14:1; Lúkã 2:41; Yūwání 2:13; Èzì 12:4; 1 Kòrínító 5:7; Èbèrè 11:28.

1 'Bãgú ãmbúgú Rómã vé Tĩbérĩyã rụ málũngã rĩ caá ílĩ mụdrĩ drĩ ni tõtụwú, ịsúzú Pónítĩyō Pílátō rí gávãnã ãngū Yũdáyã vé rĩ agá, Ēródē* rụ ãngū Gállíláyã vé rĩ nĩ. Ēródē ẹdrĩpĩ Pílípũ rụ ãngū Ítúrĩyã vé rĩ pi Tūrãkōnítĩ vé rĩ be, Lísánĩyãsí rụ ívé rĩ ãngū Ābílénē vé rĩ.

2 Lókĩ 'dãri gé, Ānásĩ pi Kãyáfã be, kōpi atala ambugu, ú'dúkō Múngú vé rĩ ní ícázú Zãkãriyã mvõpĩ Yũwãní vúgã ãngū ã'wĩ cínyáfã rú rĩ agá 'dãã.

3 Yũwãní ní mụzú yĩ Yárídénĩ vé rĩ ẹ mĩlẹ gá sĩ, rĩ tị sēe mụzú 'bã rĩ pi ní kĩnĩ, 'bã rĩ pi ã újãkĩ ẹsĩ, kōpi ã rụkĩ bãtízĩmũ, Múngú ã trũ rĩ kōpi ívé ùnjĩkãnyã agãsĩ rá.

4 Tã 'dĩri nẹbĩ Ísáyã sĩ ọtụ ịnógósĩ ívé búkũ agá kĩnĩ, "Ú'dúkō 'bã ãzi vé ní rĩ ọ'ú ãngū ã'wĩ cínyáfã rú rĩ agá 'dãã, kĩnĩ, 'Ìmi údékĩ lẹtĩ Úpĩ ní, ìmi útúkĩ lẹtĩ Ìrívè rĩ ã adri pĩrĩ.

5 Ìmi ọtúkĩ ãngū í'bújã rú rĩ pi rá, ìmi udĩkĩ írã rĩ pi, ãzini ìmi gákĩ ãngū ánga rú rĩ pi, ã adri kpãkpã, ìmi útúkĩ lẹtĩ gōrōngō rú rĩ pi ẹ ícã pĩrĩ, ìmi ọtúkĩ lẹtĩ 'bũ rú rĩ pi ícã kpãkpã.

6 'Bã rĩ pi ímũ ùkpō Múngú ní ãngū pazú rĩ ndre ĩ mị sĩ.' "

7 'Bã bĩtrĩkã ímũkĩ, kōpi lẹkĩ Yũwãní ã sē ĩ ní bãtízĩmũ,† Yũwãní ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Ìmi adri'bée sũ ñnĩ tĩnĩ 'dĩ'bée, ã'di ìmgbē ìmi mị ápázú Múngú vé jĩkō úmvúlēsĩ ímũpĩ drĩdrĩ 'dĩlè rĩ gé sĩ nĩ?

8 Lē ìmi 'okĩ tã lūũpĩ 'yozú kĩnĩ, ádarú ìmi újãkĩ ẹsĩ ìmivè ùnjĩkãnyã agãsĩ gĩ ní áyu, lē ìmi rikĩ 'yoó, Ābūrãmã rĩ ìmi ẹ'bĩpĩ 'dĩni ku. Á 'yo ìmi ní 'dĩni, Múngú rĩ ícō írã anjĩnã 'dĩ'bée újã ufu anjĩnã Ābūrãmã vé nĩ‡ rú rá.

9 Múngú í'dụ ùbõlú pẹtĩ ã ulá ugazú rĩ 'í drĩgé gĩ, pẹtĩ 'a'bée ù'a be múké ku rĩ pi ãrèvũ céré ĩ uga vũgã, ĩ kōpi 'dụ ù'bé ãcĩ agá."

10 'Bã bĩtrĩkã rĩ pi ní Yũwãní rĩ zịzú kĩnĩ, "Kúru lē 'bã 'okĩ ã'di?"

11 Yũwãní ní újãzú kōpi ní kĩnĩ, "'Bã rĩ dō bõngó be Ìrĩ, ã sē ãlu ni 'bã bõngó ãkō rĩ ní, 'bã rĩ dō ãnyãngã be, ã sē ãnyãngã 'bã ãnyãngã ãkō rĩ ní."

12 'Bã mũfēngã umbe jezú rĩ u'dụ'bã rĩ pi§ ímũkĩ kpã Yũwãní vúgã, Yũwãní ã sē ĩ ní bãtízĩmũ. Kōpi ní Ìrĩ zịzú kĩnĩ, "Ìmbãpi, kúru lē 'bã 'okĩ ã'di?"

13 Yũwãní ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Lē ìmi u'dúkĩ mũfēngã rĩ 'bã rĩ pi vúgã sĩ sũ tãĩmbĩ ní lēe rĩ tĩnĩ, ã u'dúkĩ ãndō be ku."

14 Āngárãwã urụkō ímũkĩ kpã Yũwãní rĩ zịjĩ kĩnĩ, "Kúru lē 'bã 'okĩ ã'di?"

* **3:1 3:1 Bãgú Ēródē:** Ēródē 'dĩri Ēródē Ānítĩpã 'ĩ, ĩrĩ Ēródē Āmbúgú rĩ vé mvã. 'Í lã Mátayo 14:1; Mārãkō 6:14; Lúkã 3:1; Ẹzĩ 4:27. Sã ĩ ní Yēsũ rĩ tĩzũ rĩ gé, Ēródē Āmbúgú 'dĩri rụ ãngũ rĩ nĩ. 'Í lã Mátayo 2:1-8; Lúkã 1:5. Vùdrĩ ní gé, 'bãgú ãzi anigé rụ ní Ēródē Āgĩrĩpã, ĩrĩ Ēródē Āmbúgú rĩ vé mvã vé mvã. 'Í lã Ẹzĩ 12:1-13:1. **3:6 3:6** Ísáyã 40:3-5 † **3:7 3:7 Bãtízĩmũ:** ĩ rĩ 'bã rĩ pi ní bãtízĩmũ sē lüzú kĩnĩ, kōpi újãkĩ ẹsĩ ívé ùnjĩkãnyã agãsĩ gĩ, kōpi ẹ'yĩkĩ Múngú rĩ gĩ. ‡ **3:8 3:8 Anjĩ Ābūrãmã vé ni:** 'Bã urụkō'bée ũsũkĩ kĩnĩ ĩ dō anjĩ Ābūrãmã vé ni, Múngú rĩ ícō ĩ pa rá. § **3:12** 'Bã mũfēngã u'dụ'bã rĩ pi: 'Bã mũfēngã u'dụ'bã 'dĩ'bée, kōpi Yãhũđĩ rĩ 'bã mũfēngã u'dụ'bã 'bãgú ãmbúgú Rómã vé rĩ ní rĩ. Kōpi rĩ mũfēngã rĩ u'dụ ãmbúgú 'bãgú rĩ ní 'yoó kōpi ã u'dúkĩ rĩ ndē.

Íri ní újázú kôpi ní kīnī, “È ẹ̀rǐkí 'bá àzi ã ngá ùkpõ sī ku, àzini ã tōkí 'bá àzi ùnjõ sī ku, lē ìmi adrikí àyíkõ sī ngá ì ní ìmi ùfèzú rī sī.”

¹⁵ 'Bá rī pi ríkí céré ẹ̀sì 'báá Kúrísitõ rī ùtèzú, kôpi ríkí ùsùú ì ẹ̀sì agá 'dálé kīnī, déna Yūwánì rī Kúrísitõ 'i.

¹⁶ Yūwánì ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Ma rī ìmi ní bātízímù rī sē yǐì sī. 'Bo 'bá àzi rī ìmú vùlé 'dī' dī, ìrivé àmbùgù ndè mávè rī rá. Má ícò ìrivé ngá pá gá rī vé báá oyuú bá ku. Íri ìmú ìmi ní bātízímù sē ùkpõ Índrí Uleterè rī vé rī sī, àzini àcì sī.

¹⁷ Íri kôbì be drìgé ànyá ù' bǐzú àní, ìri ànyá rī ù' bǐ, ìri ànyá rī vé fì* dà Írá agá, ìri 'bí ní zà ve àcì dráápi ku ní sī.”

¹⁸ Yūwánì ùlù Múngú vé ù' dǔkọ múké rī 'bá rī pi ní lètjì be àndiándì.

¹⁹ 'Bo Yūwánì ní Èròdè ẹ̀ drǐ ìnjázú ìri ní ẹ̀drǐpì Pìlípù vé ùkú Èròdíyà rī 'dùú 'í ní ùkú rú rī sī, àzini ìri ní tã ùnjì 'oó tré rī sī.

²⁰ Èròdè gò ùnjìkànyà àzi 'oó agaá rá, 'dù Yūwánì rī 'beé jó àngù ù'yǐzú rī agá.

*Yūwánì sē Yèsù ní bātízímù
(Mátáyo 3:13-17; Mārákò 1:9-11)*

²¹ Sà Yūwánì ní rizú 'bá rī pi ní bātízímù sèzú rī gé, sē kpá Yèsù ní bātízímù ìndì. Yūwánì kà rii Múngú rī zǐjì, 'bǐ ní 'i zǐzú,

²² Índrí Uleterè rī ní ìszú ìmúzá sù àmámù tǐnì, úrizú Yèsù drìgé. Kúru ù' dǔkọ ní ikúzá 'bǐ gé 'dàásì kīnī, “Mì Mvá mávè ní, á lē mì ambamba, ma àyíkõ sī mí sī.”

*È' bǐpǐ Yèsù vé rī pi
(Mátáyo 1:1-17)*

²³ Yèsù kà ívé ẹ̀zì 'í' dó, ìsù ìrivé ìlì rī ìlókò ca pǔkú na. 'Bá rī pi céré ùsùkí kīnī, ìri Yòsèpà ã mvá,
Yòsèpà rī Héli ã mvá,

²⁴ Héli rī Mátátà ã mvá,
Mátátà rī Lévì ã mvá, Lévì rī Mèlèkì ã mvá,
Mèlèkì rī Yánáyì ã mvá, Yánáyì rī Yòsèpà ã mvá,

²⁵ Yòsèpà rī Mátatíyà ã mvá, Mátatíyà rī Àmósà ã mvá,
Àmósà rī Nàhúmù ã mvá, Nàhúmù rī Èsélì ã mvá,

Èsélì rī Nágáyì ã mvá,

²⁶ Nágáyì rī Mátà ã mvá,
Mátà rī Mátatíyà ã mvá, Mátatíyà rī Sēmēyínì ã mvá,
Sēmēyínì rī Yòsékè ã mvá, Yòsékè rī Yódà ã mvá,

²⁷ Yódà rī Yónánà ã mvá, Yónánà rī Résà ã mvá,
Résà rī Zèrùbàbèlā ã mvá, Zèrùbàbèlā rī Sàlìtíyélè ã mvá,
Sàlìtíyélè rī Nérì ã mvá,

²⁸ Nérì rī Mèlèkì ã mvá,

Mèlèkì rī Ádì ã mvá, Ádì rī Kòsámā ã mvá,

Kòsámā rī Èlēmādámā ã mvá, Èlēmādámā rī Èrè ã mvá,

²⁹ Èrè rī Yósūwā ã mvá, Yósūwā rī Èlìzèrè ã mvá,

Èlìzèrè rī Yòrímā ã mvá, Yòrímā rī Mátátà ã mvá,
Mátátà rī Lévì ã mvá,

³⁰ Lévì rī Símíyónā ã mvá,

* **3:17 3:17** Ànyá rī vé fì, àzini 'bí ní: Ànyá rī vé fì, ìri 'bá Yèsù Kúrísitõ rī ẹ̀'yì' bá gí rī pi, 'bí ní, ìri 'bá Yèsù Kúrísitõ rī ẹ̀'yì' bá kuyè rī pi.

Sĩmĩyonã ri Yũdã ã mvá, Yũdã ri Yõsépã ã mvá,
 Yõsépã ri Yõnámũ ã mvá, Yõnámũ ri Ēlĩyākĩmã ã mvá,
³¹ Ēlĩyākĩmã ri Mēlěyã ã mvá, Mēlěyã ri Mēnã ã mvá,
 Mēnã ri Mātátã ã mvá, Mātátã ri Nātánã ã mvá,
 Nātánã ri Dãwũdĩ ã mvá,
³² Dãwũdĩ ri Yēsē ã mvá,
 Yēsē ri Ōbédē ã mvá, Ōbédē ri Bōójã ã mvá,
 Bōójã ri Sālĩmónĩ ã mvá, Sālĩmónĩ ri Nãsónã ã mvá,
³³ Nãsónã ri Āmĩnãdãbã ã mvá, Āmĩnãdãbã ri Ādĩmĩnĩ ã mvá,
 Ādĩmĩnĩ ri Ārĩnĩ ã mvá, Ārĩnĩ ri Ēzĩronã ã mvá,
 Ēzĩronã ri Pērězĩ ã mvá, Pērězĩ ri Yũdã ã mvá,
³⁴ Yũdã ri Yōkóbũ ã mvá, Yōkóbũ ri Īsákã† ã mvá,
 Īsákã ri Ābũrãmã ã mvá, Ābũrãmã ri Tērã ã mvá,
 Tērã ri Nãhórã ã mvá,
³⁵ Nãhórã ri Sěrũgã ã mvá,
 Sěrũgã ri Rėwũ ã mvá, Rėwũ ri Pėlégē ã mvá,
 Pėlégē ri Ēbērē ã mvá, Ēbērē ri Sėlã ã mvá,
³⁶ Sėlã ri Kãyĩnãnã ã mvá, Kãyĩnãnã ri Ārĩpãkãsãdã ã mvá,
 Ārĩpãkãsãdã ri Sēmē ã mvá, Sēmē ri Nũwã ã mvá,
 Nũwã ri Lēmékē ã mvá,
³⁷ Lēmékē ri Mětũsėlã ã mvá,
 Mětũsėlã ri Ēnókã ã mvá, Ēnókã ri Yãrédē ã mvá,
 Yãrédē ri Mãhãlãlělĩ ã mvá, Mãhãlãlělĩ ri Kěnãnã ã mvá,
³⁸ Kěnãnã ri Ēnósã ã mvá, Ēnósã ri Sětē ã mvá,
 Sětē ri Ādãmã‡ ã mvá, Ādãmã ri, Múngũ gbi ĩri nĩ.

4

Ādróko ũ'bĩ Yēsũ ri (Mātáyo 4:1-11; Mārãkō 1:12-13)

1 Yēsũ kã ĩfũũ yĩ Yáridėnĩ agãsĩ, Īndrĩ Uleterė rĩ ní ĩri ásúzũ, Īndrĩ Uleterė rĩ ko ĩri ě drĩ mũzũ ãngũ ã'wĩ cĩnyáfã rũ rĩ gé 'dãã,

2 'Dãlė Ādróko* ũ'bĩ Yēsũ ri ũ'dũ pũkũ sũ. ũ'dũ 'dĩ'bėe agã, nya ngã ãzi kuyė, ěbĩrĩ fũ ĩri rá.

3 Ādróko rĩ ní 'yozũ Yēsũ ní kĩnĩ, "Mi dō Mvã Múngũ vė ni, mí újã ĩrã mvã 'dĩri ufuũ pãnga rũ."

4 Yēsũ ní újãzũ ĩri ní kĩnĩ, "Sĩkĩ bũkũ Múngũ vė rĩ agã kĩnĩ, "Bã ícõ adriĩ ĩdri rũ 'yėnã ãnyãngã sĩ ku.' "

5 Ādróko rĩ ní ĩri jizũ tuzũ ánga drĩgė urugėgė 'dãã, ĩri ní ãngũ vũ drĩgė rĩ pi i'dazũ ĩri ní cėrė.

6 ĩri ní 'yozũ Yēsũ ní kĩnĩ, "Ma sė mi ãngũ vũ drĩgė nō'bėe rũ cėrė nĩ, ngã ũnyĩ be rĩ pi ãrėvũ cėrė, ma sė mí ní, ã'diãtãsiyã sėkĩ kōpi kũ má drĩgė, ma ícõ sė 'bã má ní lėé rĩ ní rá.

† 3:34 3:34 Īsákã: Īsákã ri mvã Múngũ ní eziĩ Ābũrãmã ní rĩ. † ĩ lã ĩ'dóngárã 17-35. ‡ 3:38 3:38 Ādãmã: Ādãmã ri 'bã Múngũ ní ĩ'dó gbiĩ drĩdrĩ rĩ. ĩri ětėpi 'bã vũ drĩgė rĩ pi vė ni cėrė. ĩrivė ũkũ Ēvã ri ěndrėpi 'bã vũ drĩgė rĩ pi vė ni cėrė. * 4:2 4:2 Ādróko: Ādróko vė rĩ Sãtãnã 'i, ĩri ãmbũgũ ĩndrĩ ũnjĩ rĩ pi drĩgė, gã tã Múngũ vė ri 'dugã ngagã sĩ 'bũ gé 'dãlė. Múngũ ĩdrõ Ādróko ri ĩndrĩ ũnjĩ rĩ pi be 'bũ gé 'dããsĩ nĩ. † ĩ lã ĩ'dangárã 12:7-9. ‡ 4:4 4:4 Dėtõrõnõmė 8:3

7 Mí ütj dö kũmũci ma ĩnjĩzũ rá, ma ngá rĩ pi ãrẽvũ sã cére mí ní.”

8 Yẽsũ ní újázũ ĩri ní kĩnĩ, “Sĩkĩ búkũ Múngũ vé rĩ agá kĩnĩ, ‘Lẽ mí ĩnjĩ ‘yẽná Úpĩ Múngũ mívé rĩ áyu, mí nga ĩri ní ẽjĩ.’ ”

9 Ādróko rĩ ní Yẽsũ ri jizũ mužũ Yẽrũsãlẽmã gá ‘dãá, ĩri ní Yẽsũ ri jizũ tuzũ Jó Múngũ vé rĩ drĩgẽ urũ ‘dãá, ĩri ní ‘yozũ kĩnĩ, “Mĩ dö Mvã Múngũ vé nĩ, ‘ĩ wa vũgã ‘dãá.

10 Ā‘diãtãsiyã sĩkĩ Búkũ Múngũ vé rĩ agá kĩnĩ,
“ ‘Múngũ ri ívé mālãyĩkã rĩ pi ĩpẽ

ímũ mí ĩzã ko rá,

11 kòpi mí ko ĩ drĩgẽ urũ ‘dĩgẽ,
mĩ sĩ rĩ mí pá ĩrã rũ‘bã gá ku.’ ”

12 Yẽsũ ní újázũ ãdróko rĩ ní kĩnĩ, “Sĩkĩ búkũ Múngũ vé rĩ agá kĩnĩ, ‘Lẽ mí ũ‘bĩ Úpĩ Múngũ mívé rĩ ku.’ ”

13 Ādróko kã Yẽsũ ri ũ‘bĩ lĩtĩ be ãndĩãndĩ tí, ĩri ní Yẽsũ ri kuzũ kuũ ‘dãá, ‘ĩ íbĩ rĩ ĩgõõ ndõ.

*Yẽsũ ‘ĩdó ẽjĩ ngãã Gãlĩlãyã gã
(Mãtãyo 4:12-17; Mãrãkõ 1:14-15)*

14 Yẽsũ ní ‘ĩ újázũ gõzũ ãngũ Gãlĩlãyã vé rĩ gé ‘dãlẽ, ĩndrĩ Uleterẽ rĩ vé ũkpõ ásũ ĩri rá. ĩrivẽ tã ayi mužũ ãngũ rĩ agãsi cére.

15 Yẽsũ ri ‘bã rĩ pi ímbã Jó Múngũ ri Zĩzũ rĩ pi† agãsi, ‘bã rĩ pi ãrẽvũ cére ĩngũkĩ ĩri rá.

*‘Bã Nãzẽrẽtã vé rĩ pi gãkĩ Yẽsũ ri sĩ
(Mãtãyo 13:53-58; Mãrãkõ 6:1-6)*

16 Yẽsũ ní ‘ĩ újázũ gõzũ vúlẽ Nãzẽrẽtã gã, vũrã ĩri ní mbazũ rĩ gé ‘dãá, ũ‘dũ Sãbãtã vé rĩ gé,‡ ĩri ní ‘dezũ mužũ Jó Múngũ ri Zĩzũ rĩ agã ‘dãá, sĩ ĩri ní riĩ ‘oó njĩ rĩ tĩnĩ. ĩri ní ngazũ urũ sĩ Búkũ Múngũ vé rĩ lãzũ.

17 ĩ ní búkũ nẽbĩ ĩsãyã vé rĩ ‘ĩdũzũ sãzũ drĩ ni gé. ĩri ní búkũ rĩ zĩzũ, ĩsũ vũrã ĩ ní sĩ kĩnĩ,

18 “ĩndrĩ Uleterẽ Úpĩ vé rĩ ásũ ma gĩ,
ã‘diãtãsiyã ĩpẽ ma ímũ
ũ‘dũkõ múkẽ rĩ ũlũũ ‘bã ngã ãkõ rĩ pi ní.

ĩpẽ ma ímũ ‘bã ĩ ní ũ‘yĩ jó agã rĩ pi vé oyungará ã tã ũlũũ,
ãzini ‘bã mĩ be ẽsi‘bã gĩ rĩ pi vé ãngũ ndrẽngará ã tã ũlũũ,
‘bã ĩ ní kòpi ẽ drĩ őrũ rĩ pi ẽ ĩsũkĩ rĩ drĩwãlã.

19 Lókĩ Úpĩ ní lãzũ ẽsi múkẽ ‘bãzũ ‘bã rĩ pi ní rĩ ícõ gĩ, ĩpẽ ma ímũ tã ní ũlũũ.”

20 Yẽsũ ní búkũ rĩ ũpĩzũ, ĩri ní sãzũ ‘bã riĩpi búkũ rĩ ã tã mbaapi rĩ drĩgẽ, ĩri ní úrĩzũ vũgã. ‘Bã Jó Múngũ ri Zĩzũ rĩ agã rĩ pi ãrẽvũ cére ‘bãkĩ mĩ rizũ ĩri ndrẽzũ.

4:8 4:8 Dõtõrõnõmẽ 6:13 4:11 4:11 Sãwũmã 91:11-12 4:12 4:12 Dõtõrõnõmẽ 6:16 † 4:15 4:15 Jó Múngũ ri Zĩzũ rĩ: Yãhũdĩ rĩ pi vé Jó Múngũ ri Zĩzũ rĩ pi kãrãkãrã kũrũ rĩ pi agãsi ãndĩãndĩ, kòpi rĩ ĩ úmũ Búkũ Múngũ vé rĩ lã, ãzini kòpi rĩ Múngũ ri ĩnjĩ ũ‘dũ Sãbãtã vé rĩ gé. ‡ 4:16 4:16 ũ‘dũ Sãbãtã vé rĩ: ũ‘dũ ‘dĩri Yãhũdĩ rĩ pi ní rizũ uvuzũ rĩ, ãzini kòpi ní rizũ Múngũ ri zĩzũ rĩ. Yãhũdĩ rĩ pi rĩ ũ‘dũ ‘dĩri vé tã ígã kĩnĩ, Múngũ gbi ‘bũ pi vũ be ní, ãzini Múngũ pa ĩ adringãrã túgẽrĩ rũ rĩ agãsi ní. ũ‘dũ Sãbãtã vé rĩ Yãhũdĩ rĩ pi rĩ zĩ ũ‘dũ ẽjĩrĩ, ‘bo Kẽĩkõ rĩ pi rĩ zĩ ũ‘dũ áziyã. ‘ĩ lã Wũngará 20:8-11; Dõtõrõnõmẽ 5:12-16. 4:19 4:19 ĩsãyã 61:1-2

21 Kúru İri ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kīnī, “Búkū Múngú vé má ní láá, İmi ní yīī āndrū 'dīri, tā ni nga 'i fūū tị ni gé gí.”

22 'Bá rĩ pi ārēvú céré ngakí átá kīnī, İri múké, kōpi āyākí tā İri ní átá múké 'dīri sī rá, kōpi ní rizú ĩ uzizú ĩ āsámvú gé sī kīnī, “Mvã 'dīri adri nyo Yōsēpã mvōpī 'i kuyé?”

23 Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ádarú İmi ímú átá má ní nāpī sī 'dīni, 'Mí riipi āngū ídrīpi rĩ, mí ídrí mī úlúngu! Tã 'bá ní yīī mí ní 'oó Kāpārānāūmã gá 'dálé rĩ, lē mī 'o kpá mívé kūrú agá nōgó.”

24 Yēsū ní gōzú 'yozú kīnī, “Ádarú á lē 'yoó İmi ní 'dīni, 'bá rĩ dō nēbī, ĩnjīkí İri İrivé kūrú agá ku.

25 Ádarú á 'yo İmi ní 'dīni, ótú lókí Ēlīyã rú rĩ pi kárakarã āngū Īsērélē vé rĩ agá, ílī na ělī sī, yīīgó 'dī kuyé, ěbīrī 'de ũnjí ũnjí āngū rĩ agásí céré.

26 'Bo Múngú pē nēbī Ēlīyã ri muḡ ɔwuzi Īsērélē vé rĩ pi vúgá kuyé, pē İri muḡ ɔwuziḡoḡ adriipi kūrú Zārēfátã vé rĩ agá rĩ vúgá, āngū Sidónã vé rĩ agá.

27 Ótú lókí nēbī Ēlīsã* vé rĩ gé, 'bá ũfú† ní nyaá rĩ pi kárakarã āngū Īsērélē vé rĩ agá 'dãá, 'bo 'bá āzi ũfú ní deḡ rú' 'bá ni gé sī ni 'dãáyo, 'yēnã ũfú rĩ de Nãmánã‡ Sírīyãgú rĩ rú' 'bá gá sī.”

28 'Bá adri' 'bá Jó Múngú ri Zizú rĩ agá rĩ pi kã tā 'dīri yīī, kōpi ē ẹsı ve ũnjí ũnjí.

29 Kōpi ní ungazú ɔrɔ, kōpi ní İri zezú muḡú kūrú rĩ agásí āmvé. Kōpi jīkí İri muḡú ánga ĩ ní kūrú rĩ sızú rĩ drīgē 'dãá, kōpi lēkí kōdō İri zēé 'deé wīlīwīlī agá 'dãá.

30 'Bo Yēsū ní 'dezú muḡú 'bá bītrīkã rĩ pi āsámvú gé sī 'dīīsı rá, İri ní kōpi kuzú.

Yēsū dro índrī ũnjí fūū ágó āzi drīgē sī

(Mārãkō 1:21-28)

31 Kúru Yēsū ní 'dezú muḡú kūrú Kāpārānāūmã vé rĩ gé, āngū Gālīláyã vé rĩ agá, ri 'bá rĩ pi ímbã ũ'dú Sábátã vé rĩ gé.

32 'Bá rĩ pi āyākí tā İri ní ímbã rĩ sī rá, ā'diãtãsīyã tā İri ní átá rĩ ũkpō be.

33 ũ'dú ālu, Yēsū kã adrii Jó Múngú ri Zizú rĩ agá 'dãá, ágó āzi índrī ũnjí§ ní fīi drī ni gé ni kpá 'dãá'dã, ágó rĩ ní trezú ũ'dúkó be ɔrɔ 'dãá kīnī,

34 “Á! Yēsū Nãzērétãgú rĩ, ngá mí ní lēé 'bá vúgá rĩ ā'di? Mí ímú 'dīri 'bá 'dij? Á nī mi rá! Mí 'Bá Uleterē Múngú vé ni.”

35 Yēsū ní trezú índrī ũnjí rĩ drīgē kīnī, “Mí újı kırı. 'Í fū ágó 'dīri drīgē sī!” Índrī ũnjí rĩ ní ágó rĩ 'duḡú a'bezú vúgá 'bá rĩ pi andregá 'dīgē, İri ní ngazú kpuzú muḡú, 'o ágó rĩ ũnjí kuyé.

§ 4:26 4:26 ɔwuziḡoḡ: ɔwuziḡoḡ 'dīri adri 'bá Īsērélē vé ni kuyé. † İ lã 1 'Bãgú 17:1-24. * 4:27 4:27 Ēlīsã: Ēlīsã gō adrii nēbī Múngú vé ni Ēlīyã ā vudrī gé. † İ lã 1 'Bãgú 19; 2 'Bãgú 2-13. † 4:27 4:27 ũfú: Tãĩmbj Mósē vé rĩ kīnī, 'bá ũfú ní nyaá rĩ İri āzãvũ rú, ā'yīkí İri adrii 'bá Īsērélē vé rĩ pi āsámvú gé ku. Lē dō drã rĩ ā de 'i rú' 'bá gá sī rá, İri mu 'i 'da átálágú rĩ endrētj gé, átálágú rĩ İri ndre, İri 'yo drã rĩ de rú' 'bá ni gé sī gí. † İ lã Lēvītīkã 14:1-32. ‡ 4:27 4:27 Nãmánã: Nãmánã adri 'bá Īsērélē vé ni kuyé. † İ lã 2 'Bãgú 5:1-27. § 4:33 4:33 Índrī ũnjí: İri ándúrú mällyĩkã Múngú vé rĩ pi vé āzi 'bū gé 'dãá, nō tãĩmbj Múngú vé rĩ, Sãtãnã ri kōpívé āmbúgú. Múngú ídró kōpi 'bū gé 'dãásı vúgã nōó, kōpi gōkí ufuú índrī ũnjí, kōpi ri 'bá rĩ pi ní İzãngã sē vũ drīgē nōgó. † İ lã İ'dangará 12:7-9.

36 'Bá rĩ pi céré āyākí tā 'dĩri sī āyāyā, kōpi rikí ĩ uzijĩ ĩ āsāmvú gé sī kīnĩ, "Tā ágó 'dĩri ní átá 'dĩri íngóni? ĩri ri átá ũkpō be, ĩri ri 'yo índrĩ ũnjĩ rĩ pi ní, kōpi ā fūkĩ āmvé 'bá rĩ pi drĩgé sī, kōpi nga fū rá."

37 Yēsũ vé tā ayi mužú āngũ 'dāri agāsĩ céré.

*Yēsũ idrĩ 'bá kárakará
(Mátayo 8:14-17; Mārākō 1:29-34)*

38 Yēsũ ní fūzú Jó Múngú ri Zizú rĩ agāsĩ, ĩri ní 'dezú mužú Sĩmōnā vé āngá. Ca mužú ĩsú Sĩmōnā ĩdrėpi ri drā rú, rų'bá ni ko gbírílílí. 'Bá ālu ālu ní Yēsũ ri mǎzú kīnĩ, "Mí idrĩ 'bá ní ũkú nōri fō!"

39 Yēsũ ní 'i útrúzu ĩnyinānā ũkú rĩ vé gbóló gārā gá 'dāá. ĩri ní 'yozú kīnĩ, drā rĩ ā nga ũkú rĩ drĩgé sī. Drā rĩ ní dezú ũkú rĩ rų'bá gá sī, koro ĩri ní íngázú urų, ĩri ní ínyá á 'dízú sėzú kōpi ní.

40 Ūtų rĩ kǎ 'deé, 'bá rĩ pi ní ívé 'bá drā be āndiāndĩ rĩ pi ĩjizú Yēsũ vúgá nōó, ĩri ní drĩ 'bázú 'bá drā be 'dĩ'bée drĩgé sī ālu ālu céré, ĩri ní kōpi idrízú.

41 Índrĩ ũnjĩ rĩ pi ní ũkpúzú 'bá kárakará rĩ pi drĩgé sī, rikí útré ú'dúkó be urų 'dāá kīnĩ, "Mí Mvǎ Múngú vé ni!" 'Bo Yēsũ ní trezú kōpi drĩgé kīnĩ, lē kōpi ā újíkĩ kīri, ā'diātāsīyā kōpi nĩkĩ rá 'yozú kīnĩ, ĩri Kúrísitō 'i.

42 Āngũ rĩ kǎ ówú, Yēsũ ní fūzú mužú vūrā 'bá ākó ní gé. 'Bá rĩ pi ní 'dezú rizú ĩri ndázú. Kōpi kǎ ĩri ĩsú, kōpi lēkĩ kōdō ĩri ugāá ā mužú ílélé ku. 43 'Bo Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kīnĩ, "Lē mā ũlú kpá ú'dúkó múké mǎlūngā Múngú vé rĩ ā tā mužú kūrų urųkọ'bée agāsĩ índĩ, ā'diātāsīyā ĩpėkĩ ma ężĩ 'dĩri ngaá."

44 Kúru Yēsũ ní əcízú ú'dúkó múké Múngú vé rĩ ũlúzú mužú Jó Múngú ri Zizú rĩ pi agāsĩ, āngũ Yūdáyā vé rĩ agāsĩ céré.

5

*'Bá Yēsũ ní 'dó zijĩ drĩdrĩ ímú 'i pámvú ũbũ rĩ pi
(Mátayo 4:18-22; Mārākō 1:16-20)*

1 Ū'dú ālu, Yēsũ kǎ riĩ tĩ Múngú vé rĩ ũlũú yijĩ bǎlǎlā Gēnēsārētā* vé rĩ tĩ gé 'dāá, 'bá bĩtríkǎ traki ĩri ā gārā kūrų, rikí tĩ Múngú vé rĩ yijĩ.

2 Yēsũ ní kŭlúmgbǎ ĩrĩ ndrezú yijĩ bǎlǎlā rĩ tĩ gé 'dāá, 'bá ĩ'bĩ 'be'bá rĩ pi kuki kŭlúmgbǎ rĩ pi kú ní, kōpi ri ívé ímbá ũjĩ.

3 Yēsũ ní tuzú fizú kŭlúmgbǎ Sĩmōnā vé rĩ agá. ĩri ní 'yozú Sĩmōnā ní ā ze kŭlúmgbǎ rĩ fizú yijĩ agálé rú mǎdā. ĩri ní kúru úrizú kŭlúmgbǎ rĩ agá 'dāá, ĩri ní 'bá bĩtríkǎ rĩ pi ímbázú.

4 Yēsũ kǎ átángá rĩ átá deé, ĩri ní 'yozú Sĩmōnā ní kīnĩ, "Mí útrú kŭlúmgbǎ rĩ mužú yijĩ kuųpi kuų rĩ agá 'dāá, 'i 'be ímbá rĩ 'deé ẹlĩ agá 'dāá, mi ĩ'bĩ urų kárakará."

5 Sĩmōnā ní újázú kīnĩ, "Āmbúgú mávé rĩ, 'bá ũ'bĩkĩ kōdō ĩ'bĩ rĩ 'beé ĩnĩ be rǎ, 'bo 'bá rųkĩ ĩ'bĩ ālunāni kuyé. 'Bo 'i 'yo dō 'dĩni, ma ícó ũ'bĩ dǐjĩ rá."

6 Kōpi kǎ ívé ímbá rĩ pi 'beé yijĩ agá 'dāá, kōpi urųkĩ ĩ'bĩ kárakará, sē ímbá rĩ pi lėkĩ uceé ānĩ ucece.

* 5:1 5:1 Yijĩ bǎlǎlā Gēnēsārētā: Yijĩ bǎlǎlā Gēnēsārētā ri i kpá zĩ Gǎlíláyā.

⁷ Kôpi ní ì ǒgǔpǐi kùlúmgbã be rĩ pi ǒgúzú ímúzú ì ìzã kozú. ǒgǔpǐi kã ícã, kôpi u'dúkí ì'bí rĩ pi ù'bãã kùlúmgbã ìrĩ ni pi agá tré tré, kùlúmgbã rĩ pi í'dókí ríi tíi yǐi ã ndúgé.

⁸ Sǐmónã Pétêrô kã tâ 'dĩri ndreé 'dĩni, ìri ní kùmüci ütǔzú Yésũ endrẹti gé, ìri ní 'yozú kĩnĩ, "Úpí, 'í mụ mà jèlè gá 'dĩisĩ rá, mávé ùnjikãnyã ambamba."

⁹ Sǐmónã Pétêrô pi 'bã adri'bée ìri be trũ rĩ pi be céré ãyãkí tâ kôpi ní ì'bí uruzú 'dĩri sĩ ãyãyã.

¹⁰ Ìri ǒgǔpǐi Zèbèdáyô enjipǐi Yókóbũ pi Yúwãní be, ãyãkí kpá tâ 'dĩri sĩ ãyãyã.

Yésũ ní 'yozú Sǐmónã ní kĩnĩ, "Mí adri ùrĩ sĩ ku. Ídózú ãndrũ mụzú drĩdrĩ, ìmi ímụ 'bã ísè ìjĩ má ní, sũ ìmi ní ì'bí 'beé rĩ tĩni."

¹¹ Kúru kôpi ní ìvé kùlúmgbã rĩ pi jìzú mụzú yǐi tĩ gé 'dãã, kôpi kukí ìvé ngá rĩ pi ãrèvú céré kú 'dĩgé, kôpi 'dekí mụy Yésũ vú sĩ.

*Yésũ idrí 'bã ùfú ní nyaá ni
(Mátáyo 8:1-4; Mārākō 1:40-45)*

¹² Yésũ kã ríi adrii kǔrũ ãzi agá 'dãã, ágó ãzi ùfú ní nyaá ni kã Yésũ ri ndreé, ìri ní kùmüci ütǔzú, 'í drĩ sǐzú vũgá Yésũ endrẹti gé, ìri ní Yésũ ri mǎzú drĩ ìrĩ sĩ kĩnĩ, "Úpí, ícô dô rá, mí sè ùfú nōri ã dẹ mà rụ' bã gá sĩ, mà rụ' bã ã ícã rí ule."

¹³ Yésũ ní 'í drĩ suzú ágó rĩ úlózú, ìri ní 'yozú kĩnĩ, "Á lè mi idrí rá. Ùfú 'dĩri ã dẹ mí rụ' bã gá sĩ rá!" Koro ùfú rĩ ní dẹzú ágó rĩ ã rụ' bã gá sĩ.

¹⁴ Yésũ ní 'yozú ágó rĩ ní kĩnĩ, "Lè mí lũ tâ 'dĩri 'bã ãzi ní ku, 'í mụ mi í'dãã átálágú rĩ endrẹti gé, 'í sè ngá ì ní zãã rǒbǒjǒ rú ni pi sũ tǎĩmbĩ Mósè vé rĩ ní 'yoó rĩ tĩni, 'bã rĩ pi ã nĩkí rí 'yozú kĩnĩ, ùfú rĩ dẹ mí rụ' bã gá sĩ gí."

¹⁵ Kúru Yésũ vé tâ ní ayizú mụzú ãngũ rĩ pi agásĩ, 'bã bĩtrĩkã ímúkí tâ ìri ní ríi ímbã rĩ yǐi, ãzini ã idrí rí ì ìvé drã agásĩ.

¹⁶ "Bo Yésũ ri 'í endĩi mụy vũrã 'bã ãkó ni gé Múngú ri zĩi.

*Yésũ idrí 'bã pá be 'bèlè'bèle ni
(Mátáyo 9:1-8; Mārākō 2:1-12)*

¹⁷ Ù'dụ ãlu, Yésũ kã ríi 'bã rĩ pi ímbã, Fārúsĩ[†] rĩ pi, 'bã tǎĩmbĩ ímbã bã rĩ pi be, ímúkí gúrú ãndiãndi ãngũ Gǎlĩláyã vé rĩ agá rĩ pi agásĩ, ãzini gúrú ãndiãndi ãngũ Yũdáyã vé rĩ agá rĩ pi agásĩ, urukọ'bée íngákí kǔrú Yêrúsálèmã vé rĩ agá, kôpi ríkí tâ Yésũ ní ímbã rĩ yǐi. Úpí sè Yésũ ní ùkpô 'bã drã be rĩ pi idrizú.

¹⁸ Ægô urukọ'bée í'dúkí ágó pá be 'bèlè'bèle ni ímúzú pórõsĩ sĩ. Kôpi ù'bíkí kôdô ùkpô sĩ, lèkí ágó rĩ jĩi mụy 'bãã Yésũ endrẹti gé jó agá 'dãã.

¹⁹ 'Bã rĩ pi ní adrii bĩtrĩkã rĩ sĩ, kôpi ndákí ù'dũ tí, kôpi ní tuzú jó rĩ drĩgé 'dãã, kôpi ní jó rĩ ã drĩ ìnjãnyãzú, kôpi ní ágó rĩ ísúzá ímúzú ìrivé pórõsĩ rĩ be vũgá Yésũ endrẹti gé 'bã bĩtrĩkã rĩ pi ãsámvú gé nōó.

²⁰ Yésũ kã 'bã 'dĩ'bée vé ẹ'yĩngará ndreé, ìri ní 'yozú ágó pá be 'bèlè'bèle rĩ ní kĩnĩ, "Má ùndĩgô, á trũ mí mívé ùnjikãnyã agásĩ gí."

[†] 5:17 5:17 Fārúsĩ: Fārúsĩ rĩ pi ngúlúmú Yãhúdĩ rĩ pi vé tǎĩmbĩ Mósè vé rĩ rụ'bã tĩtĩ rĩ pi. Kôpi 'dukí idrí rĩ pi vé tâ, ãzini mǎlǎyĩkã rĩ pi vé tâ 'bãã tâ ãmbúgú rú, kôpi ẹ'yĩkí rá 'yozú kĩnĩ, 'bã ùdrã'bã gí rĩ pi gô íngá idri rú rá. 'Í lã Ẹzĩ 23:8.

21 Fãrúsî rî pi 'bã tâĩmbĩ ímbã'bã rî pi be, rikí ũsũũ í ésí agã 'dãlé kínĩ, "Bã 'dĩri ã'di 'i Múngú ri ññjĩpi ku 'dĩri? ã'di ri ícõ 'bã trũ ãñjĩkãnyã agãsĩ nĩ? Adri 'yéñã Múngú ri 'bã trũ ãñjĩkãnyã agãsĩ nĩ kuyé?"

22 Yésũ ñĩ tâ kôpi ní riĩ ũsũũ rĩ rá, ñri ní kôpi zizũ kínĩ, "Ngã ñmi ní rizú tâ ũsũzũ ñmi ésí agã 'dĩni rĩ ã'di?"

23 Tã adriipi mũnyámũnya rĩ ñngõri? Mã 'yo rí, "Trũkí mi mívé ãñjĩkãnyã agãsĩ gĩ' 'dĩni? Dõku mã 'yo, "Í nga urũ éçĩ tuú'?"

24 'Bo á lë lüü ñmi ní 'yozú kínĩ, ma 'Bã Mvã 'i, ma ũkpõ be ãñjĩkãnyã trüzũ vũ drĩgë nõgõ." ñri ní 'yozú ágõ pá be 'bëlé'bële rĩ ní kínĩ, "Í nga urũ, 'i 'dũ mívé pórõsĩ, 'i mvi 'bëtĩ."

25 Koro ágõ rĩ ní ñngázú kôpi ẽndrẽtĩ gé 'dĩgë, ñri ní ívé pórõsĩ 'düzú, ñri ní 'dezú mũzú, ri Múngú ri ñngú mũzú.

26 'Bã rĩ pi ãrëvũ cérë äyãkĩ tâ 'dĩri sĩ äyãyã, kôpi ñngúkĩ Múngú ri rá. Ũrĩ ñmvũ kôpi rá, kôpi ní 'yozú kínĩ, "Bã ndrekĩ tâ äyãzũ äyãyã ni ãndrũ gĩ."

Yésũ zĩ Lëvĩ ri

27 Tã 'dĩri ã vudrĩ gé, Yésũ ní füzú kũrũ rĩ agãsĩ, ñri ní ágõ äzi mũfëngã umbe jezú rĩ u'dũpi ni ndrezú, rũ ni Lëvĩ[§] 'i, úrĩ kuú ívé jó rizú mũfëngã umbe jezú rĩ u'düzú 'bãgũ ãmbúgũ Rómã vé rĩ ní rĩ agã. Yésũ ní 'yozú ñri ní kínĩ, "Mĩ ímũ mã pámvú ũbĩĩ."

28 Lëvĩ ní ngã rĩ pi ãrëvũ kuzú cérë, ñri ní Yésũ ã pámvú ũbizú mũzú.

29 Kúru Lëvĩ ní ũmũ údëzú ãmbúgũ ívé ãngã 'dãã, ñri ní Yésũ ri zizũ ũmũ rĩ gé, zĩ 'bã kárãkarã mũfëngã umbe jezú rĩ u'dũ'bã rĩ pi 'bã urũkõ'bëe be ũmũ rĩ gé 'dãã ñndĩ.

30 'Bo Fãrúsî rî pi 'bã tâĩmbĩ ímbã'bã rî pi be, rikí unuú 'bã Yésũ ã pámvú ũbĩ'bã rî pi ní kínĩ, "Ngã ñmi ní rizú ngã nyazú, äzini ngã mvüzú 'bã mũfëngã umbe jezú rĩ u'dũ'bã rî pi be, äzini 'bã ãñjĩkãnyã 'o'bã rî pi be trũ rĩ ã'di?"

31 Yésũ ní 'yozú kôpi ní kínĩ, "Bã drã äkõ rĩ ndã 'bã ũjõ sëepi ni ku, 'bã drã be rĩ, ñri 'bã ũjõ sëepi rĩ ndã nĩ.

32 Mã ímũ 'bã tâ 'o'bã pĩrĩ rĩ pi zĩ ésí újã kuyé, 'bo mã ímũ 'bã ãñjĩkãnyã 'o'bã rĩ pi zĩ, kôpi ã újãkĩ ésí."

Änyãngã a'bingará

(Mátáyo 9:14-17; Mãrãkõ 2:18-22)

33 Kôpi ní 'yozú Yésũ ní kínĩ, "Yüwãní vé 'bã ñri ã pámvú ũbĩ'bã rî pi ri ñ a'bi ngã nyangará sĩ rá, kôpi ri Múngú ri zĩ rá, äzini 'bã Fãrúsî rî pi vé tâ 'dũ'bã nga'bã rî pi kpã ri 'o 'dĩni rá pĩri, 'bo mívé 'bã mĩ pámvú ũbĩ'bã rî pi ri ngã nya rá, äzini ngã mvũ rá äsĩ?"

34 Yésũ ní újãzú kôpi ní kínĩ, "Kërëgũ õmürügõ rĩ vé rĩ dõ drĩ ũmũ ímũ'bã õmürügõ rĩ jengará gã rĩ pi äsãmvú gé anigë, ñmi ícõ 'yo kërëgũ rĩ vé ũmũ rĩ pi ã a'bikĩ ñ ngã nyangará sĩ 'dĩni rá?"

35 'Bo sã äzi ri ímũ 'dĩ'dĩ, kãdõ ímũ õmürügõ rĩ vé kërëgũ 'dũ kôpi äsãmvú gé sĩ, kúru ũ'dũ 'dãri gé, kôpi ímũ ñ a'bi ngã nyangará sĩ."

† 5:24 5:24 Bã Mvã: Yésũ zĩ 'i 'Bã Mvã lüzú kínĩ, 'i Kúrisitõ 'i, 'i mãlũngã rĩ rũ mũzú nyonyo. 'Í lã Dãnyëlë 7:13-14. § 5:27 5:27 Lëvĩ: Lëvĩ vé rũ äzi rĩ Mátáyo 'i. Mátáyo gõ adrii 'bã Yésũ ã pámvú ũbĩpi ni.

³⁶ Kúru Yēsũ ní nãpí àzi ùlũzú kòpì ní kīnī, “Bá àzi ícò bǒngó ú'dí ní ìsī bǒngó dēpì gí ní vé ùlè ícì ọ̀zũyì ànì ku. 'O dō 'dínì, Ìrì sè bǒngó ú'dí rī àsī rá, bǒngó ú'dí rī pì ùmúkí ì bǒngó ọ̀kù rī be ku.

³⁷ 'Bá àzi ícò vinyò ì ní zoó ú'dí rú ní tǒo lã'bú ì ní ícì jǔrú rú ọ̀kù ní agá ku. 'Bá rī tǒ dō vinyò rī lã'bú ì ní ícì jǔrú rú ọ̀kù ní agá, jǔrú rī àfí rá, Ìrì sè vinyò rī dā vǔgá, jǔrú rī gò ábá rá.

³⁸ Lè vinyò ú'dí rī, à dākí jǔrú ú'dí agá.

³⁹ 'Bá rī mvu dō vinyò draápi dradra rī gí, ícò vinyò ú'dí* rú draápi ku rī mvuú ku, Ìrì 'yo, 'Vinyò draápi dradra rī múké nì.' ”

6

Fārúsī rī pì zíkí Yēsũ rì ù'dú Sábátá vé rī à tã sī
(Mátáyo 12:1-8; Mārākò 2:23-28)

¹ Ụ'dú àlu Sábátá sī, Yēsũ pì ríkí ẹ̀lìjì mụzú ívé 'bá 'í pámvú ùbì' 'bá rī pì be ọ̀mvú ànyá vé ní agásì, Ìrìvé 'bá Ìrì à pámvú ùbì' 'bá rī pì à uruḱo ní ànyá rī pì ẹ̀ drī ucezú anyizú cizú.

² Fārúsī rī pì ní Yēsũ rì zizú kīnī, “Bávè tǎimbì kīnī, à ngakí ẹ̀zì ù'dú Sábátá vé rī gé ku pírì, ngá ìmì ní tǎimbì rī ñòzú, ànyá ẹ̀ drī ucezú anyizú cizú ù'dú Sábátá vé rī gé rī à'dì?”

³ Yēsũ ní újázú kòpì ní kīnī, “Ìmì lākí tã 'bágú Dǎwúđí ní 'oó ívé 'bá rī pì be sá ẹ̀bírì ní kòpì fuzú rī gé rī kuyé?”

⁴ 'Bágú Dǎwúđí nga fí Jọ Múngú vé rī agá 'dǎá, í'dú pánga ì ní údé 'bǎá kuú Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé tã be uletere 'yéṅá atala rī pì ní ríi nyaá nī rī nyaá, sè uruḱo ní nyaá ívé 'bá rī pì ní.”

⁵ Yēsũ ní kúru 'yozú kòpì ní kīnī, “Ma 'Bá Mvǎ 'ì, ma Úpí ù'dú Sábátá vé rī* drīgé àmbúgú nì.”

Yēsũ ìdrí ágò àzi drī be 'bèlè'bèle ní ù'dú Sábátá vé rī gé
(Mátáyo 12:9-14; Mārākò 3:1-6)

⁶ Ụ'dú Sábátá vé rī àzi gé, Yēsũ ní mụzú fizú Jọ Múngú rì Zizú rī agá 'dǎá, Ìrì ní rizú 'bá rī pì ìmbázú, ịsụ ágò àzi drī ẹ̀ndẹ̀pì be 'bèlè'bèle ní jọ rī agá 'dǎá'dǎ.

⁷ Fārúsī rī pì 'bá tǎimbì ìmbá' 'bá rī pì be, ríkí lẹ̀tì ndǎá, ì tǒkí rí Yēsũ rì ànì bènì, kòpì tēkí nyo ríi Yēsũ rì ndrèé, dō tǎnǎ Ìrì ágò 'dìrì ìdrí ù'dú Sábátá vé rī gé rá.

⁸ 'Bo Yēsũ nì tã kòpì ní ríi ọ̀sṣṣṣ rī rá, Ìrì ní 'yozú ágò drī be 'bèlè'bèle rī ní kīnī, “Í nga uru, mí ìmú pá tuú 'bá rī pì ẹ̀ndrẹ̀tì gé 'dīgè.” Ágò rī ní ìngázú ìmúzá.

⁹ Yēsũ ní kúru 'yozú Fārúsī rī pì ní 'bá tǎimbì ìmbá' 'bá rī be kīnī, “Á lè drī ìmì zìjì, ngá ì ní lèé à 'okí ù'dú Sábátá vé rī gé rī à'dì? Á 'okí tã múké yǎ, dōku à 'okí tã ùnjí? Ẹ̀ ìdríkí 'bá rī pì yǎ, dōku à ù'díkí 'bá rī pì?”

* **5:39 5:39** *Vinyò ú'dí:* Ụ'dúḱo múké Yēsũ ní ìmbá rī adri sù vinyò ú'dí rì tñjì, tǎimbì Mósè vé rì adri sù vinyò ọ̀kù rì tñjì. **6:4 6:4** 1 Sámùélè 21:1-6 * **6:5 6:5** *Úpí ù'dú Sábátá vé rì:* Yǎhúđí rī pì rì ù'dú Sábátá vé rì ígá kīnī, Múngú gbì ngá 'bù gé rì pì vù drīgè rī pì be céré 'dù caá ù'dú ázìyá, kúru Ìrì ní uvuzú ù'dú Sábátá vé rì gé. Múngú rì 'yéṅá Úpí Sábátá vé ní, kúru Yēsũ kīnī, 'ì Úpí Sábátá vé ní, kīnī 'ì Múngú 'ì. 'Í lǎ Wùṅgárá 20:8-11.

¹⁰ Yēsũ ní 'bá rĩ pi úndrészú 'í gārã gá sĩ kúrũ, ĩri ní 'yozú ágó rĩ ní kĩnĩ, "Mĩ ũjũ mĩ drĩ." Ágó rĩ ní 'ĩ drĩ ũjũzú. Ágó rĩ ě drĩ gō ícã múké.

¹¹ 'Bo 'bã tãĩmbĩ ímbá' bá rĩ pi Fārũsĩ rĩ pi be, kōpi ã 'a ve Yēsũ ní ũnjĩ ũnjĩ. Kōpi 'bãkĩ rĩi Yēsũ ã tã líi, lészú ĩri 'dĩzú drázú 'dĩisĩ rá.

Yēsũ ũpē 'bã áyúãyũ ni pi mũdrĩ drĩ ni ĩrĩ
(Mātáyo 10:1-4; Mārãkō 3:13-19)

¹² Ụ'dụ ãzi sĩ, Yēsũ nga tụy mũy ĩrã drĩgē Múngú ri zĩ, zĩ Múngú ri 'dãlē ĩnĩ be rá.

¹³ Āngũ rĩ kã ówų, ĩri ní ívé 'bã 'ĩ pámvú ũbĩ' bá rĩ pi zizú ímúzú 'í vúgá nólē, ũpē 'bã mũdrĩ drĩ ni ĩrĩ adrii ívé 'bã áyúãyũ ni pi† rú.

¹⁴ 'Bã ĩri ní ũpē rĩ pi ã rų 'dĩ, Sĩmónã (ĩri ní zĩ Pétéró rĩ 'i), édrĩpi Āndērēyã 'i, Yũwãní 'i, Yũwãní édrĩpi Yókóbũ 'i, Pílípũ 'i, Bãtĩlĩmãyō 'i,‡

¹⁵ Mātáyo 'i, Tómmã 'i, Yókóbũ Ālãfãyō mvọpi 'i, Sĩmónã úvã 'bãapi 'bã ívé rĩ pi ě ĩsúkĩ rĩ drĩwãlã rĩ 'i,

¹⁶ Yúdã§ Yókóbũ mvọpi 'i, ãzini Yúdã Īsĩkãrĩyótã gōopi Yēsũ ã ũli 'beepi rĩ 'i.

Yēsũ ímbã 'bã rĩ pi, ãzini ídrĩ 'bã drã be rĩ pi
(Mātáyo 4:23-25)

¹⁷ Yēsũ pi ívé 'bã 'ĩ pámvú ũbĩ' bá rĩ pi be, kōpi kã ísĩ ímúzú ĩrã drĩgē 'dããsĩ, kōpi ímúkĩ áwĩ adrii kuú ãngũ kpãkpã ni gé. Īrivé 'bã ĩri ã pámvú ũbĩ' bá rĩ pi ã uruko kárãkarã tukĩ pá kuú 'dãã. Āzini 'bã bĩtrĩkã íngã' bá ãngũ Yúdãyã vé rĩ gé, kúrũ Yērũsãlēmã vé rĩ gé, kúrũ Tãyã vé rĩ gé, ãzini kúrũ Sídónã vé rĩ gé rĩ pi be úmúkĩ ĩ céré kuú 'dãã.

¹⁸ Kōpi ímúkĩ tã Yēsũ tĩ gé rĩ yĩ, kōpi lēkĩ Yēsũ ě ídrĩ ĩ. 'Bã ri' bá ĩzãngã nya' bá índrĩ ũnjĩ rĩ pi drĩgē rĩ pi, Yēsũ ídrĩ kōpi rá.

¹⁹ 'Bã ãlu ãlu lē Yēsũ ã rų' bá úló, ã'diãtãsiyã ũkpō 'bã ídrizú rĩ íbĩ ĩfũú rų' bá ni gélēsĩ, ídrĩ 'bã rĩ pi ãrēvũ céré.

Tãkĩri ãzini ĩzãngã
(Mātáyo 5:1-12)

²⁰ Yēsũ ní 'í újázú ívé 'bã 'ĩ pámvú ũbĩ' bá rĩ pi ndrezú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Īmi 'bã ngã ãkó rĩ pi, ĩmi ímų tãkĩri ĩsų rá,

ã'diãtãsiyã mãlũngã Múngú vé rĩ ímų adri ímivé ni.

²¹ Īmi 'bã ěbĩrĩ ní rĩi fųfų rĩ pi, ĩmi ímų tãkĩri ĩsų rá,

ã'diãtãsiyã ĩmi ímų ngã ĩsų épĩzú ãnĩ rá.

Īmi 'bã ri' bá ãã ngo' bée rĩ pi, ĩmi ímų tãkĩri ĩsų rá,

ã'diãtãsiyã ĩmi ímų ọgũngará gų rá.

²² 'Bã rĩ pi ndrekĩ dō ĩmi ũnjĩ,

kōpi gãkĩ dō ĩmi sĩ, kōpi dō ri ĩmi u'da,

kōpi dō ri ĩmi rų 'yo ũnjĩ' 'Bã Mvã vé tã sĩ, ĩmi ímų tãkĩri ĩsų rá.

²³ "Ọtų kōpivé ẹtẹpų 'okĩ nyo nẹbĩ rĩ pi 'dĩni. Kúru tã 'dĩ' bée kãdō ímų ĩ 'oó, lē ĩmi adrikĩ ãyĩkō sĩ, ã'diãtãsiyã Múngú ri ímų ĩmi ũfē 'bų gé 'dãlē rá.

† **6:13 6:13** *Bã áyúãyũ rĩ pi*: 'Bã áyúãyũ rĩ pi, Yēsũ sē kōpi ní ũkpō, ri kōpi pēe mũy 'bã rĩ pi ímbã, índrĩ ũnjĩ rĩ pi údró, ãzini tã ãyãzú ãyãyã ni pi 'oó. ‡ **6:14 6:14** *Bãtĩlĩmãyō*: Bãtĩlĩmãyō ri ĩ kpã zĩ Nãtãnyãlē 'i. 'Í lã Yũwãní 1:45. § **6:16 6:16** *Yúdã*: Yúdã ri ĩ kpã zĩ Tãyãyō 'i. 'Í lã Mātáyo 10:3; Mārãkō 3:18.

- 24 “‘Bo ìzāngā rī úmvúlésī ímụ adri ìmivé ní, ìmi adri' bá ā' bú be ambamba 'dī' bée,
ā' diātāsīyā ìmi ísùkí āyīkō nyōḡkụ drīgé nōgō gí.
- 25 Ìzāngā rī úmvúlésī ímụ adri ìmivé ní, ìmi 'bá adri' bée ānyāngā be kárakarā 'dī' bée,
ā' diātāsīyā ìmi úmvúlésī ímụ adri ēbīrị sī.
- Ìzāngā rī úmvúlésī ímụ adri ìmivé ní, ìmi rì' bá ḡgúngárá gụ' bá 'dī' bée,
ā' diātāsīyā ìmi úmvúlésī ímụ ìzāngā ísụ, āzini ìmi āā ngo.
- 26 Ìzāngā rī úmvúlésī ímụ adri ìmivé ní, ìmi 'bá ī ní rīi íngúngū 'dī' bée,
ā' diātāsīyā ìmi ē' bīpị ríkí nyo ọtụ nēbị únjọ rú rī pi íngú 'dīrī tịnị.”

Lē ìmi lēkí ìmivé ari'ba rī pi lēlē
(Mātáyo 5:38-48; 7:12a)

27 “‘Bo ìmi rì' bá ma yì' bá 'dī' bée, á lē 'yoó ìmi ní 'díní, lē ìmi lēkí ìmivé ari'ba rī pi lēlē, lē ìmi 'okí tā múké 'bá ìmi ndre' bá únjị rī pi ní.

28 Ìmi zíkí Múngú rì, ā sē rí tākírí 'bá ìmi wā' bá rī pi ní, āzini 'bá ìmi 'o' bá únjị rī pi ní.

29 'Bá āzi sa dō mí gbángírí, mí újá ìrì ní āzi rī, ā sa. 'Bá āzi 'dụ dō mívé bōngó akoóko rī, 'í sē ìrì ní mívé bōngó ágá vé rī ìndī.

30 'Bá āzi zì dō ngá mí vùgá, 'í sē ìrì ní ngá ìrì ní zìj rī. 'Bá āzi 'dụ dō ngá mívé ní, lē mí zì gōó vúlé ku.

31 Lē ìmi 'okí tā múké 'bá urụkọ' bée ní, sụ ìmi ní lēé kọpi ā 'okí ìmi ní rī tịnị.

32 'Ìmi lēkí dō 'yéná 'bá ìmi lē' bá rī pi áyú, Múngú rì nyo ícọ ìmi ní tākírí sē rá? Ísúzú 'bá únjìkányā 'o' bá rī pi lēkí kpá 'bá ī lē' bá rī pi ìndī.

33 Ìmi 'okí dō tā múké rī 'yéná 'bá ìmi 'o' bá múké rī pi ní, ìmi tākírí ísụ íngóní? Ísúzú 'bá únjìkányā 'o' bá rī pi rì éşì múké 'bā 'bá ī 'o' bá múké rī pi ní.

34 Ìmi dō 'yéná rì ngá sē mēřì rú 'bá ícọ' bá mēřì rī ūfē' bá rá rī pi ní, ngá múké ìmi ní ísụ 'a ní gé 'dīgé rī ā' dī? 'Bá únjìkányā 'o' bá rī pi kpá rì ngá sē 'bá únjìkányā 'o' bá rī pi ní mēřì rú ìndī, ā' diātāsīyā kọpi ūşükí kíní, ngá ī ní sēé rī, ī ícọ ūfē gō ī ní vúlé rá.

35 “‘Bo lē ìmi lēkí ìmivé ari'ba rī pi lēlē, lē ìmi 'okí kọpi múké. Lē ìmi sēkí mēřì kọpi ní, lē ìmi 'bákí éşì 'yozú kíní, kọpi ā újákí ngá ìmi ní sēé mēřì rú rī gōó vúlé 'díní ku. Kúru ìmi ímụ āndēma ísụ āmbúgú. 'Bū gé 'dālé, ìmi ímụ adri anjì Múngú Ūkpō 'Dịpa vé ní, ā' diātāsīyā ìrívé éşì múké 'bá ōwō' dīfō sē' bá ku rī pi ní, āzini 'bá únjìkányā 'o' bá rī pi ní.

36 Lē ìmi éşì ā adri ìdríkídri 'bá urụkọ' bée ní, sụ ìmi Étépì 'bū gé rī ē éşì ní adrií ìdríkídri ìmi ní rī tịnị.

Ā 'yokí 'bá āzi vé tā únjị ku
(Mātáyo 7:1-5)

37 “Lē ìmi lịkí tā 'bá āzi drīgé ku, ā lịkí rí kpá tā ìmi drīgé ku. Lē ìmi 'yokí 'bá āzi ní ìrì 'bá únjị 'díní ku, ā 'yokí rí kpá ìmi 'bá únjị ku. Lē ìmi trūkí 'bá urụkọ' bée ívé únjìkányā agásí rá, Múngú ā trū rí ìmi ìmivé únjìkányā agásí bēsíní.

38 Ìmi sēkí dō ngá 'bá āzi ní, ī kpá újá sē ìmi ní āmbúgú. Ī ngá rī ū' bī ìmi ní āmbúgú, ī ūmīmī, ī ya, drī ní rì ayi vùgá sī, ī kúru dā ìmivé ngá agá. Ngá ìmi ní ngá ū' bīzú rī, ī kpá gō ngá ū' bī sē ìmi ní ānī.”

39 Yēsũ gō 'bá rĩ pi ní nāpĩ āzi ũlũũ kīnĩ, “‘Bá mĩ be ẽsĩĩpi gĩ rĩ nyo ícó ógúpĩ mĩ be ẽsĩĩpi gĩ rĩ se mužú ‘í vúgá sĩ rá? Kõpi ícókĩ nyo u'deé ĩrĩtrõ 'bũ agá ku?”

40 'Bá ĩ ní rĩĩ ímbá rĩ ícó 'bá ĩ ímbápi rĩ ndeé ku, 'bo ímbákĩ dõ 'bá rĩ gĩ, ĩri ímũ adri sũ 'bá 'i ímbápi rĩ tĩnĩ.”

41 “Mĩ ngá mādānjá 'deepi mí ógúpĩ mĩ gé rĩ ndre rá píri, 'bo ngá 'deepi mí mí gé usegúgú 'dĩri, 'i ndre ku āsĩ?”

42 Mĩ ícó 'yo mívé ũndĩ ní, 'i sē má ĩpē ngá 'deepi mí mí gé 'dĩri āmvé, 'bo ngá 'deepi mí mí gé usegúgú 'dĩri, 'i ndre ku āsĩ? Mĩ 'bá rĩipi mí 'bāápi kú tá bē píri 'dĩri, lē mĩ ĩpē ngá 'deepi mí mí gé usegúgú 'dĩri ũgbále, mí íbĩ rĩ ngá 'deepi mí ógúpĩ mĩ gé rĩ ĩpēé ndõ.

Peṭi múké rĩ ĩ nĩ áamá ĩrivé ũ'a sĩ
(Mātáyo 7:17-20; 12:34b-35)

43 “Peṭi múké rĩ, ícó 'aá ũ'a be ũnjĩ ku, peṭi ũnjĩ rĩ, ícó 'aá ũ'a be múké ku.

44 ĩ peṭi rĩ nĩ áamá ĩrivé ũ'a sĩ. 'Bá āzi ícó peṭi ĩ ní zĩĩ fĩgĩ 'dĩri vé ũ'a ĩtĩĩ peṭi ũcékúcé be ní sígé ku, dõku 'bá āzi ícó vĩnyõ vé ũ'a ĩtĩĩ peṭi túngú ní sígé ku.

45 'Bá múké rĩ, ĩri tá múké 'o, ā'diātāsīyā ĩrivé ẽsĩ múké. 'Bá ũnjĩ rĩ, ĩri tá ũnjĩ 'o, ā'diātāsīyā ĩrivé ẽsĩ ũnjĩ. Átángá ĩri ní átá rĩ, ĩri íbĩ íngá ĩri ẽsĩ agá.”

Nāpi 'bá ĩrĩ jó sĩ' bá rĩ pi vé rĩ
(Mātáyo 7:24-27)

46 Kúru Yēsũ ní 'yozú kīnĩ, “‘Īmi ri ma zĩ ‘Úpĩ, Úpĩ’, tá má ní lũũ ĩmi ní rĩ, ĩmi 'duki ngaá ku āsĩ?”

47 'Bá mávé tá yĩipi rá, tá ní 'duúpi ngaápi rá rĩ,

48 ĩri adri sũ 'bá jó sĩipi írá drĩgē, 'bũ ní gaápi kuúpi vūgá 'dāá rĩ tĩnĩ. Yĩĩ kã tĩĩ jó rĩ ĩmũlũũ lēé jó rĩ ayaá í'dé vūgá, jó rĩ ári kuyé, ā'diātāsīyā siki jó rĩ ũkpó ũkpó.

49 'Bo 'bá mávé tá yĩipi rá, tá ní 'duúpi ngaápi ku rĩ, ĩndré sũ 'bá jó sĩipi nyõkú agá, ndũũ ní ā'bāápi ũkpó ũkpó kuyé rĩ tĩnĩ. Yĩĩ kã tĩĩ jó rĩ ĩmũlũũ, ze jó rĩ ũnjõó í'dé vūgá.”

7

Yēsũ ídri ũgalaku rĩ vé ātĩ' bá
(Mātáyo 8:5-13; Yũwánĩ 4:43-54)

1 Yēsũ kã tá 'dĩ' bée átá deḡ 'bá rĩ pi ní gĩ, ĩri ní 'dezú mužú Kāpārānāũmā gá.

2 Kũrũ rĩ agá 'dāá, ũgalaku āngáráwá rĩ pi vé rĩ* vé ātĩ' bá ĩri ní lēé ambamba rĩ, drā rũ ĩri ũnjĩ ũnjĩ, lē drāádrā.

3 ũgalaku rĩ kã Yēsũ vé tá yĩĩ, ĩri ní 'bá ambugu Yāhũdĩ rĩ pi vé rĩ pi ā urukõ pēzú mužú Yēsũ rĩ zizú, ē ímũ rĩ ívé ātĩ' bágú rĩ ídri.

4 Kõpi kã caá Yēsũ vúgá 'dāá, kõpi ní Yēsũ rĩ mázú kīnĩ, “‘Āngáráwá āmbúgú rĩ, ĩri 'bá múké, lē mĩ ímũ ĩrivé ātĩ' bá drā ní rũũ rĩ ídri,

* 7:2 7:2 ũgalaku āngáráwá rĩ pi vé rĩ: ĩri āngáráwá mũdũrũlũ ālu rĩ pi ē drĩ koõpi ní.

⁵ ã'diätäsīyã āngáráwá rī lē 'bávé 'bá rī pi ambamba, sī 'bá ní Jó Múngú rī Zizú nī."

⁶ Kúru Yēsū ní 'dezú mužú kōpi be trū.

Kōpi kã caá ĩnyīñá 'dǎá, āngáráwá rī pi vé āmbúgú rī ní ívé ũndī urukọ'bée pèzú mužú Yēsū vúgá 'dǎá, kōpi ní āngáráwá rī vé átángá ũlúzu Yēsū ní kīnī, "Úpí, mī iza mī sã ímúzu mávé āngá nōo ku, ã'diätäsīyã 'í ndē ma āmbūgū sī rá, mī ícò ímú mávé āngá nōo ku.

⁷ Á mụ mī vúgá 'dīlẹ kuyé, ã'diätäsīyã 'í ndē ma āmbūgū sī rá. Lē mī átá átángá rī, mávé átí'bá rī ícò ídrí rá.

⁸ Āngáráwá urukọ'bée anigé má drīlẹ gá, kōpi má ní tǎimbī sē nī, āngáráwá urukọ'bée anigé mǎ pálẹ gá, ma kōpi ní tǎimbī sē nī. Ma ícò 'yo ālu ni ní, "Í mụ,' ĩri mụ rá. Ma ícò 'yo āzi ni ní, 'Mí ímú,' ĩri ímú rá. Ma ícò 'yo mávé átí'bá rī ní, "Í 'o 'dīni,' ĩri tǎ rī 'o rá."

⁹ Yēsū kã tǎ ĩ ní ũlúu 'í ní 'dīri yī, sē ĩri ní āyāngára, ĩri ní 'i újázú 'bá bītríká mụ'bá 'í vùdrī gé sī rī pi vúgálẹ, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ísērélẹ agá nōgò, má ĩsú drī 'bá āzi ẹ'yīngára be ũkpó ũkpó sū ágó 'dīri vé rī tīnī kuyé!"

¹⁰ Āgò ĩ ní pēe 'dǎ'bée kã ĩ újá gōo 'bētī 'dǎá, kōpi cakí ĩsú āngáráwá rī vé átí'bá rī ídrí gí.

Yēsū ídrí ọwúzígó āzi vé mvá ágó drāapi gí ni

¹¹ Tǎ 'dīri ã vùdrī gé, koro Yēsū ní 'dezú mužú kūrú Nāinī vé rī gé, 'bá ĩri ã pámvú ũbī'bá rī pi 'bá bītríká rī pi be 'dekí mužú ĩri ã vùdrī gé sī ĩndī.

¹² Kōpi kã caá ĩnyīñá kūrú rī vé kẹtīlẹ gá 'dǎá, kōpi ndrekí 'bá rī pi rī ọwúzígó rī vé mvá ālukúta drāapi gí rī vé āvū 'dụ mužú. 'Bá bītríká 'dekí mužú ũkú rī vúgá sī ĩndī.

¹³ Úpí Yēsū kã ọwúzígó rī ndree, ĩzāngá fi ẹsī ni agá, ĩri ní 'yozú kīnī, "Í ngo ku."

¹⁴ Yēsū ní á'ya āvū rī 'dụzú rī úlózú, 'bá āvū 'dụ'bá rī pi ní pá tuzú. Yēsū ní 'yozú kīnī, "Kẹrīmá 'dīri, 'í nga uru."

¹⁵ Āvū rī ní íngázú úrízú uru sī, ĩri ní 'ídózu átázú, Yēsū ní ĩri sèzú gōzu ẹndrẹpí vúgá 'dǎá.

¹⁶ 'Bá rī pi ārèvú céré rukí tǎ Yēsū ní 'oó 'dīri rá, sē kōpi íngúkí Múngú rī rá. Kōpi kīnī, "Nẹbī āmbúgú ifū 'bá āsámvú gé gí. Múngú ímú ívé 'bá rī pi ẹ ĩzǎ kongára gá."

¹⁷ Tǎ Yēsū ní 'oó 'dīri ayi mužú āngū Yūdáyá vé rī agásí, āzini āngū jèlẹ gá sī rī pi agásí céré.

Yēsū pi vé tǎ Yūwánī Bātízīmū sēpi rī be rī

(Mátáyo 11:1-19)

¹⁸ Yūwánī Bātízīmū sēpi rī vé 'bá ĩri ã pámvú ũbī'bá rī pi ní tǎ Yēsū ní 'oó rī pi ũlúzu Yūwánī ní céré. Kúru Yūwánī ní ívé 'bá 'í pámvú ũbī'bá rī pi zizú ĩrī,

¹⁹ ĩri ní kōpi pèzú mužú Úpí rī zizú kīnī, "Mí 'bá ĩ ní 'yoó kīnī, ĩri ímú 'dī'dī rī 'i, dōku 'bá 'bá ní rī ũtée rī ĩri túngú?"

²⁰ Yūwánī vé 'bá ĩri ã pámvú ũbī'bá ĩrī 'dī'bée kã caá Yēsū vúgá 'dǎá, kōpi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Yūwánī Bātízīmū sēpi rī ĩpẹ 'bá ímú mī zī, 'Mí 'bá ĩ ní 'yoó kīnī, ĩri ímú 'dī'dī rī 'i, dōku 'bá 'bá ní rī ũtée rī ĩri túngú?"

21 Sâ 'dãri gé, Yésũ idrí 'bá drã be ãndiãndí ni pi, 'bá indrí ùnjí be ni pi kárakará, zĩ 'bá kárakará mĩ be ẽsĩ' 'bá gĩ ni pi ẽ mĩ ãngũ ndree rá.

22 Kúru Yésũ ní újázú 'bá Yũwánĩ vé áyúáyũ rĩ pi ní kĩnĩ, "Ĩmi mvikĩ gõo Yũwánĩ vúgá 'dãá, ĩmi ùlũkĩ ĩri ní tã ĩmi ní ndree ĩmi mĩ sĩ, ãzini ĩmi ní yĩ ĩmi bĩ sĩ rĩ. 'Bá mĩ ãkó rĩ pi nóni ãngũ ndree rá, 'bá bãtrã rú rĩ pi ngakĩ ẽçĩ tuú rá, 'bá ùfú ní nyaá rĩ pi ã rú' 'bá ícákĩ céré ule rá, 'bá bĩ be ẽsĩ' 'bá gĩ rĩ pi ẽ bĩ zĩ 'i tã yĩ rá, 'bá ùdrã' 'bá gĩ rĩ pi íngakĩ gõo idri rú rá, ãzini ĩ nóni ri ù' ðũkò múké Múngú vé rĩ ùlũ 'bá ngá ãkó rĩ pi ní.

23 ĩmi lũkĩ Yũwánĩ ní 'yozú kĩnĩ, tã má ní 'oó, ãzini tã má ní 'yoó rĩ, 'bá rĩ gã dõ ma kuyé, Múngú ri ĩri ní tãkĩri sã rá."

24 Yũwánĩ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi kã 'deé mujú gĩ, Yésũ ní í' dózú Yũwánĩ vé tã átázú 'bá bĩtrĩkã rĩ pi ní kĩnĩ, "Ngá ĩmi ní mujú ndree ãngũ ã'wĩ cinyáfã rú rĩ agá 'dãá rĩ ã'di? ĩmi mujú 'bá ùkpõ ãkó sũ ízirĩkõ ùlĩ ní rii úvĩ rĩ tĩni ní ndree?"

25 Dõ 'dĩni kuyé, ngá ĩmi ní mujú ndree rĩ ã'di? ĩmi mujú ágó bõngó suúpi ùnyĩ be ni ndree? 'Bá bõngó ãjẽ be ni pi su' 'bá rĩ pi, kõpi ã'bú be ambamba, kõpi ri adri vũrã 'bãgũ ní rizú adrizú rĩ gé.

26 'Bo ngá ĩmi ní mujú ndree ãngũ ã'wĩ cinyáfã rú rĩ agá 'dãá rĩ ã'di? ĩmi mujú nẽbĩ ndree? Ẽ, á lã 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bá ĩmi ní mujú ndree 'dãri ndẽ nẽbĩ rĩ pi rá.

27 'Bá 'dĩri Yũwánĩ 'i, siki ĩrivã tã Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ:
" 'Ma mávé 'bá áyúáyũ ní pẽ mujú mí ní drĩdrĩ,
ĩri mujú mí ní létĩ údé.'

28 Á lã lũú ĩmi ní kĩnĩ, 'bá ùkũ ní tĩ rĩ pi ãsãmvú gé, 'bá ãzi Yũwánĩ ri ndẽepi ãmbũgũ sĩ ní ãlunãni 'dãáyo. 'Bo 'bá mãlũngã Múngú vé rĩ agá 'dãá ùdũmbĩtã rú rĩ, ndẽ Yũwánĩ ri ãmbũgũ sĩ rá."

29 'Bá rĩ pi ãrẽvú céré, 'bá mũfẽngã umbe jezú rĩ u'du' 'bá rĩ pi be, kõpi kã tã Yésũ ní átã 'dĩri yĩ, kõpi ẽ'yĩkĩ rá 'yozú kĩnĩ, tã Múngú vé 'oó rĩ, ĩri pĩrĩ, ã'diãtãsiyã Yũwánĩ sã ĩ ní bãtĩzĩmũ nĩ.

30 'Bo Fãrũsĩ rĩ pi, 'bá ĩ ní ímbã tãĩmbĩ Mósẽ vé rĩ nĩ' 'bá múké múké rĩ pi be, gãkĩ tã Múngú ní lãẽ kõpi ã 'okĩ rĩ sĩ, ã'diãtãsiyã kõpi lãkĩ Yũwánĩ ã sã ĩ ní bãtĩzĩmũ ku.

31 Yésũ ní gõzú 'yozú kĩnĩ, "Mã ù' bĩ rĩ úyú lókĩ nõri vé rĩ pi ngá íngóni ní sĩ? Kõpi adrikĩ sũ ngá íngóni ní tĩnĩ?"

32 Kõpi adrikĩ sũ anjĩnã ĩ úmũ' 'bá áví áví' 'bée jõkõnĩ agá rĩ pi tĩnĩ, kõpi ri 'yo,

" " 'Bá cokĩ ĩmi ní kũ' dĩ,
'bo ĩmi tukĩ ùngó kuyé,
'Bá ngokĩ ùngó ãvũ vé ni,
'bo ĩmi ngokĩ ãã kuyé.'

33 ã'diãtãsiyã Yũwánĩ Bãtĩzĩmũ sãepi rĩ ímũ, nya pánga kuyé, ãzini mvu vinyõ kuyé, 'bo ĩmi kĩnĩ, 'Índri ùnjĩ fi drĩ ní gé gĩ.'

34 Ma 'Bá Mvã 'i, mã ímũ, á nya ngá rá, ãzini á mvu ngá rá, ĩmi kĩnĩ, 'Ma ri ngá nya ambamba, ãzini ma ri ímẽrẽ ambamba, ma ùndĩ 'bá mũfẽngã umbe jezú rĩ u'du' 'bá rĩ pi vé ni, ãzini 'bá ùnjĩkãnyã 'o' 'bá rĩ pi vé ni.'

35 Tã 'bá ùmĩ be rĩ ní ngãã rĩ ĩri lũ 'yozú kĩnĩ tã ĩri ní 'oó rĩ pĩrĩ."

Ūkú ũnjikãnyã be rĩ dã ũdu Yēsũ ã pá gá

³⁶ Fārúsigú āzi zĩ Yēsũ ri muũ inyá nyaá ivé āngá, kúru Yēsũ ní 'dezú muzú ágó rĩ vé āngá 'dãá, kòpi ní úrizú vùgá inyá rĩ ã nyangará gá.

³⁷ Ūkú āzi ũnjikãnyã be ni kũrũ 'dãri agá, ũkú rĩ kã yĩ kinĩ, Yēsũ ri inyá nya Fārúsigú rĩ vé āngá 'dãá'dã, ĩri ní ũdu ājẽ be āmbúgú ni ĩjĩzú málāngĩ agá,

³⁸ ĩri ní imúzú pá tuzú Yēsũ ã úgoró gá, ĩri ní kũmũcí ũtĩzú Yēsũ ã pá gálésĩ, ĩri ní rizú ngozú, ĩrivé mũĩndrẽ ri u'deé Yēsũ ã pá gá. Kúru ĩri ní mũĩndrẽ rĩ inĩzú 'ĩ drĩ'bí sĩ, ĩri ní Yēsũ ã pá undruzú, ĩri ní ũdu ngũũpi ndrĩndrĩ ni dāzú Yēsũ ã pá gá.

³⁹ Fārúsigú Yēsũ ri zĩĩpi rĩ kã tã 'dĩri ndreé, ri ũsũũ 'ĩ ẽsĩ agá 'dālé kinĩ, "Ágó 'dĩri dō nēbĩ, ícó té nĩĩ ámá 'yozú kinĩ, ũkú riipi drĩ 'bãapi 'ĩ rũ'ba gá 'dĩri, ĩri 'bã ũnjikãnyã be ni ku?"

⁴⁰ Yēsũ ní 'yozú Fārúsigú rĩ ní kinĩ, "Sĩmónã, á lē mí ní tã āzi lūú 'dĩ."

Sĩmónã ní ẽ'yĩzú kinĩ, "Ímbápi, mi ícó tã rĩ lū má ní rá."

⁴¹ Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kinĩ, "Ágó āzi sē mũfēngã 'bã ĩrĩ pi ní mēri rú. Sē ágó āzi rĩ ní mũfēngã fifĩ ẽnjĩpi ẽnjĩenĩ mũdũrũlũ tówũ, sē āzi rĩ ní mũfēngã fifĩ ẽnjĩpi ẽnjĩenĩ" pũkũ tówũ.

⁴² Ágō ĩrĩ 'dĩ'bée ndākĩ ũ'dũ tí mēri 'dĩ'bée ũfēzú. Mēri 'dĩpa kã ndreé 'dĩni, gō mũfēngã rĩ vé tã oyuũ 'ĩ ẽsĩ agásĩ rá. 'Bã ĩrĩ 'dĩ'bée pi āsámvũ gé, 'bã mēri 'dĩpa rĩ lēepi agaapi rá rĩ ingōri?"

⁴³ Sĩmónã ní újázú kinĩ, "Má ígá 'bã mēri 'duũpi āmbúgú rĩ 'i."

Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kinĩ, "Tã mí ní újã 'dĩri pĩri."

⁴⁴ Kúru Yēsũ ní 'ĩ újázú ũkú rĩ ndrezú, ĩri ní 'yozú Sĩmónã ní kinĩ, "Í ndre drĩ ũkú 'dĩri ká, má ní ícázú mívé āngá nōgó rĩ gé, 'ĩ sē má ní yĩ pá ũjĩzú ni kuyé, 'bo ũkú nōri ũjĩ má pá mũĩndrẽ 'ĩ mĩ gé rĩ sĩ, ĩnĩ má pá 'ĩ drĩ'bí sĩ.

⁴⁵ Mĩ u'de ma ẽzĩ bēdrĩ sĩ kuyé, 'bo sã má ní ífízú nōgó rĩ gé, ũkú rĩ ri má pá ndrũú, ku ndrũngará ni kuyé.

⁴⁶ 'Í dã ũdu má drĩgē kuyé, 'bo ũkú rĩ ũdã ũdu ngũũpi ndrĩndrĩ rĩ má pá gá nĩ.

⁴⁷ Kúru á lē 'yoó mí ní 'dĩni, ũnjikãnyã ũkú rĩ ní 'oó kárakarã 'dĩ'bée, á trũ ĩri gĩ, ã'diãtãsiyã lē ma ambamba. 'Bo 'bã ĩ ní ĩrivé ũnjikãnyã trũũ céré kuyé rĩ, ĩrivé lēngará mādãḡá."

⁴⁸ Kúru Yēsũ ní 'yozú ũkú rĩ ní kinĩ, "Á trũ mi mívé ũnjikãnyã agásĩ gĩ."

⁴⁹ Ūmũ rĩ pi ní rizú átázú ĩ āsámvũ gé sĩ kinĩ, "Bã 'dĩri ũsũ 'ĩ ã'di 'ĩ ícópĩ ũnjikãnyã trũũpi rá ni?"

⁵⁰ Yēsũ ní 'yozú ũkú rĩ ní kinĩ, "Mívé ẽ'yĩngará ídrĩ mi gĩ, 'ĩ mu, tākĩri ã adri mí be."

8

Ūkú mu'ba Yēsũ be trũ rĩ pi

¹ Tã 'dĩri ã vudĩrĩ gé, Yēsũ ri ẽcĩ muzú kũrũ rĩ pi agásĩ, gúrũ rĩ pi agásĩ, ri ũ'dũkũ múké málũngã Mũngũ vé rĩ ã tã ũlũú 'bã rĩ pi ní. ĩrivé 'bã áyũyũ mũdrĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ pi rĩkĩ ẽcĩ ĩri be trũ.

† 7:41 7:41 Mũfēngã fifĩ ẽnjĩpi ẽnjĩenĩ rĩ: 'Bã rĩ nga dō ẽzĩ ũ'dũ álu, ĩ 'bã rĩ ũfē mũfēngã fifĩ ẽnjĩpi ẽnjĩenĩ álu ni sĩ.

² Ūkú ʋruxo İri ní İndrı ũnjı ʋdró kôpi drıǵé sĭ, āzini ũkú ʋruxo İri ní İdrı drã āndıāndı agásı rĭ pi, kôpi rikı kpá éçı İri be trı, ũkú āzi rĭ ā rı Mārıyã Mägädēlenã 'i, ũkú 'dĭri ʋtı Yēsũ ní İndrı ũnjı ézĭrĭ rĭ pi droó fũú drĭ ni gé sĭ rĭ 'i,

³ āzi rĭ vé rı Jūwánã 'i, İri Kúzã vé ũkú, Kúzã ri 'bá riıpi Ēródē vé ngá 'bëtı agá rĭ pi vé tã mbaápi rĭ, āzi rĭ ā rı Sūzánã 'i, ũkú ʋruxo kárakarã ni pi be. Ūkú 'dĭ'béé ri ngá İvé rĭ pi sē Yēsũ pi ē İzã kozú İvé 'bá 'i pámvú ũbĭ'ba rĭ pi be.

Nāpi ágó úri riıpi rĭ vé rĭ

(Mátayo 13:1-9; Mārãkô 4:1-9)

⁴ Ū'dú ālu, 'bá bĭtrıká İmúkı ĩ úmú Yēsũ ā gārã gá, kôpi İbıkı İmú kĭrı āndıāndı ni pi gelésı, Yēsũ ní kôpi ní nāpi 'dĭri ũlüzú kĭnĭ,

⁵ "Ágó āzi ʋmvú be ni mı úri riı İvé ʋmvú agá, ágó rĭ kã úri rĭ riı, úri rĭ pi ā ʋruxo u'dekı létı drıǵé, 'bá rĭ pi rikı utuú pá sĭ, ārınã rĭ pi tekı kôpi rá.

⁶ Ūri rĭ pi ā ʋruxo u'dekı nyõõkú İrã drıǵé ni agá, kôpi kã İfũú, kôpi 'wikı rá, ā'dıātāsıyã yĭ nyõõkú rĭ agá 'dãayo.

⁷ Ūri rĭ pi ā ʋruxo u'dekı ũcékúcé āsãmvú gé, ũcékúcé rĭ dı kôpi be trı, õzũ úri İfũ'ba dı'ba rĭ pi rá.

⁸ Ūri rĭ pi ā ʋruxo u'dekı nyõõkú múké ni agá, kôpi İfũkı dıú rá, ālu rĭ 'a caã müdürũlũ ālu."

Yēsũ kã nāpi rĭ ũlũu deę, İri ní 'yozú kĭnĭ, "'Bá bĭ be rĭ, ā yĭ 'ı ní tã 'dĭri."

Nāpi rĭ vé İfĭfĭ

(Mátayo 13:10-17; Mārãkô 4:10-12)

⁹ Yēsũ vé 'bá İri ā pámvú ũbĭ'ba rĭ pi ní İri zızú kĭnĭ, nāpi 'dĭri vé İfĭfĭ İngónı.

¹⁰ İri ní 'yozú kĭnĭ, "Sėkı İmi ní úmĭ mālũngã Múngú vé ĩ ní ũzũú kuú müdümmüdü rú rĭ vé tã nĭzú amázú rĭ rá, 'bo ma tã rĭ átã 'bá ʋruxo'béé ni nāpi sĭ, lüzú kĭnĭ,

" 'Kôpi āngũ ndre rá, 'bo kôpi amákı ngá rĭ ndreé ku, kôpi tã rĭ yĭ rá, 'bo tã rĭ fi kôpi drıǵé ku.'

Yēsũ ũlũ nāpi ágó úri riıpi rĭ vé rĭ

(Mátayo 13:18-23; Mārãkô 4:13-20)

¹¹ "Nāpi rĭ vé İfĭfĭ 'dĭni, úri rĭ tı Múngú vé rĭ.

¹² Ūri u'de'ba létı drıǵé rĭ pi, İri 'bá Múngú vé tı yĭ'ba rá rĭ pi, 'bo ādróko ri İmú tı Múngú vé rĭ 'dı kôpi ē éşı agásı rá, kôpi ē ĕ'yĭkı ri ku, āzini kôpi ē İşúkı rı İdrıngará ku.

¹³ Ūri u'de'ba nyõõkú İrã drıǵé rĭ agá rĭ pi, İri 'bá tı Múngú vé rĭ yĭ'ba, ĕ'yĭ'ba āyĭkô sĭ rĭ pi, 'bo kôpi ā ũlá fi vügá 'dãã kuyé, kôpi ĕ'yĭ lókinã be mãdã, 'bo tã ũkpó ũkpó kãdô kôpi İşú, kôpi ĕ'yĭngará rĭ ku rá.

¹⁴ Ūri u'de'ba ũcékúcé āsãmvú gé rĭ pi, İri 'bá tı Múngú vé rĭ yĭ'ba rá rĭ pi, 'bo İzãngã nyõõkú nōri vé rĭ, ā'bü nyõõkú nōri vé rĭ, āzini āyĭkô nyõõkú nōri vé rĭ sē kôpi adri ũ'a ākó.

¹⁵ 'Bo úri u'de'ba nyõõkú múké rĭ agá rĭ pi, İri 'bá adri'ba tã be múké, āzini éşı be múké rĭ pi, kôpi tı Múngú vé rĭ yĭ rá, kôpi tã ni 'dı nga rá, kôpi 'a ũ'a be múké.

Nãpi lãmbã vé rĩ
(*Mãrákô 4:21-25*)

16 “Bá äzi ícò lãmbã 'yũu, drĩ ni ũpĩĩ ũdrĩ sĩ cí ku, dõku ícò lãmbã rĩ suu gbòlò ã ndúgè ku. Īri lãmbã rĩ 'bã mísá drĩgè, 'bá ífí' 'bá jó agá rĩ pi ã ndrekí rĩ ãngũ ãní bēñi.

17 Ngá ãrèvú cèré ĩ ní zũyũ kuú müdũmüdü rú rĩ ĩ ímũ 'i' da ãngũ ule gá, ngá äzi 'i zũyũpi ĩ ní ícò nĩĩ ku ní 'dãáyo.

18 Īmi ndrekí múké, lē ĩmi 'bãkĩ bĩ tã rĩ yizú. 'Bá ngá* be rĩ, ĩ ĩri ní äzi ní sē ãmbúgú, 'bá ngá ãkó rĩ, ã ũsũ dõ 'yozú kĩnĩ, 'i ngá be drããäsĩyã, ĩ ngá ĩrivé 'dĩri 'dũ rá.”

Yēsũ èndrèpi pi èdrĩpiĩ be

(*Mãtãyo 12:46-50; Mãrákô 3:31-35*)

19 Vũdrĩ ni gé, Yēsũ èndrèpi pi ímũkĩ èdrĩpiĩ be Yēsũ ri ndréé, 'bo kòpi ndákĩ ù'dũ tí fizú cazú ĩri vúgá 'dãá, ã'diãtãäsĩyã 'bá rĩ pi gakĩ ambamba.

20 'Bá äzi ní lüzú Yēsũ ní kĩnĩ, “Mĩ èndrèpi pi mí èdrĩpiĩ be tukĩ pá kuú ãmvé 'dãá'dã, kòpi lēkĩ mí ndréé.”

21 Yēsũ ní 'yozú kĩnĩ, “Bá Múngú vé tĩ yĩ' 'bá rá, tã ní 'dũ' 'bá nga' 'bá rá rĩ pi, kòpi mávé èndrèpi, äzini mávé èdrĩpiĩ.”

Yēsũ uga ũlí vĩpi ũkpõ be rĩ

(*Mãtãyo 8:23-27; Mãrákô 4:35-41*)

22 Ũ'dũ ãlu, Yēsũ ní 'yozú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, “Bã zokĩ mujú yĩ bälälã rĩ agásĩ álé 'dãá.” Kúru kòpi ní tuzú kũlúmgbã agá, kòpi ní 'deuzú mujú.

23 Kòpi kã riĩ zoó mujú, Yēsũ ní ũ'dũ kozú. Kúru ũlí vĩpi ũkpõ be ní ní íngázú vizú yĩ bälälã rĩ drĩgè sĩ, yĩ ní írizú tĩzú kũlúmgbã rĩ agá 'dãá, sē kũlúmgbã rĩ lē tĩĩ ãní yĩ ã ndúgè.

24 Yēsũ vé 'bá ĩri ã pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ní ĩri aruzú 'yozú ĩri ní kĩnĩ, “Ũpi, Ũpi, 'bã ri tĩ yĩ ã ndúgè!”

Yēsũ ní ngazú uru sĩ, ĩri ní trezú ũlí rĩ drĩgè, äzini yĩ úvãpi ngũyã ngũyã rĩ drĩgè, ũlí vĩpi ũkpõ be rĩ ní pá tuzú.

25 Yēsũ ní ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi zizú kĩnĩ, “Īmi è'yĩngará ãkó äsĩ?”

Ũrĩ fũ kòpi, tã 'dĩri sē kòpi ní äyãngará, ógũpĩ ní ógũpĩ ri zizú, “Bã 'dĩri ã'di 'i átángá átãpi ũlí ní tĩ ni yĩ, äzini yĩ úvãpi ngũyã ngũyã rĩ ní tĩ ni yĩ ãndĩ 'dĩri?”

Yēsũ ídrĩ ágó äzi índrĩ ũnjĩ rĩ pi ní fĩ drĩ ni gé ní

(*Mãtãyo 8:28-34; Mãrákô 5:1-20*)

26 Yēsũ pi ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi be, kòpi ní yĩ bälälã Gãlĩlãyã ri zozú álé 'dãá, kòpi ní cazú ãngũ Gërásã vé rĩ gé.

27 Yēsũ kã isĩ kũlúmgbã rĩ agásĩ, ágó äzi índrĩ ũnjĩ ní fĩ drĩ ni gé ní ní ímũzú Yēsũ vúgá nõó. Ágó rĩ adri lókĩ be aco, su bõngó 'i rũ' 'bá gá ku, adri 'bētĩ ku, ĩri ri adri 'bũrèdrĩ rĩ pi ãsãmvú gé.

28 Ágó rĩ kã Yēsũ ri ndréé, ĩri ní trezú ũ'dũkõ be uru 'dãá, ĩri ní kũmũcí ũtĩzú Yēsũ èndrètĩ gé, ĩri ní 'yozú ũ'dũkõ be uru 'dãá kĩnĩ, “Yēsũ, Mvã Múngú Ũkpõ 'Dĩpa vé rĩ, 'i lē má vúgá ã'di? Á mã mi drĩ ĩrĩ sĩ, ã 'okĩ mã ũnjĩ ku fõ!”

* **8:18 8:18** Ngá: Ngá Yēsũ ní tã ní átã 'dĩri, ĩri ũmĩ tã Múngú vé rĩ nĩzú rĩ.

29 Drīdrī ni, Yēsū 'yo índrī ūnjī rī ní rá kīnī, índrī ūnjī rī ā fū ágó rī drīgē sī rá. (Ágó 'dīri índrī ūnjī rī fi rụ'ba ni gé ótụ Ịnógòsị, kádō drī ni pi úmbé pá ni pi be ímvē sī, kádō rii Ịri ùtēē, Ịri ímvē rī uce 'dīisī rá, índrī ūnjī rī Ịri jì mụ ásé agá àngū 'bá àkó ni agá.)

30 Yēsū ní ágó rī zizú kīnī, “Mí rụ ā'di 'i?”

Ágó rī ní újázú Yēsū ní kīnī, “Má rụ Bìtrịkà 'i.” Ágó rī 'yo 'dīni, ā'diātāsīyā índrī ūnjī fi 'bá rụ'ba ni gé rī pi kárakarà.

31 Índrī ūnjī rī pi ní rizú Yēsū ri mǎzú kīnī, Yēsū ā pē ī mụy 'bụ kụpị ùdđ àkó rī agá 'dǎá ku.

32 Ịgá kárakarà 'bá rī pi ri kọpi úcé ánga rī drīgē 'dǎá. Índrī ūnjī rī pi ní Yēsū ri mǎzú kīnī, Yēsū ā pē ī mụy úfi Ịgá rī pi agá, Yēsū ní kọpi pēzú mụzú.

33 Índrī ūnjī rī pi ní úkpúzá ágó rī drīgē sī, mụzú úfízú Ịgá rī pi agá, Ịgá rī pi ní njuzú mụzú ọngụ sī àngū úlupi úlulú rī gé 'dǎá, kọpi ní u'dezú yī bǎlǎlǎ rī agá 'dǎá.

34 'Bá ri'ba Ịgá rī úcé'ba rī pi kǎ tǎ 'i 'oópi 'dīri ndreé, kọpi ní njuzú mụzú tǎ 'dīri ùlúzú 'bá kịrụ agá rī pi ní, àzini 'bá kịrụ rī ā gǎrǎ gá sī rī pi ní.

35 'Bá rī pi ní ngazú mụzú tǎ 'i 'oópi rī ndrezú. Kọpi kǎ caá Yēsū vúgá 'dǎlé, kọpi Ịsụkí ágó ándúrú índrī ūnjī rī pi ní fūú drī ni gé sī gí rī, úri kuú Yēsū ẹndrẹtị gé, úsú 'i bǎngó sī, úmī ni ícá múké gí, sē kọpi ní ùrị.

36 'Bá tǎ rī ndre'ba rī pi ní mụzú tǎ ī ní ágó índrī ūnjī be rī ídrízú 'dīri ùlúzú 'bá urukọ'bée ní.

37 Kúru 'bá céré àngū Gērāsá vé rī agá rī pi ní Yēsū ri mǎzú kīnī, Yēsū ā nga mụy 'dīisī rá, ā'diātāsīyā ùrị fi kọpi ẹsị agá ambamba. Kúru Yēsū ní tuzú fizú kúlúmgbá agá, Ịri ní 'dezú mụzú.

38 Ágó Yēsū ní índrī ūnjī droó fūú drī ni gé sī rī ní Yēsū ri mǎzú drī Ịrị sī kīnī, ī mụkí Yēsū be trụ, 'bo Yēsū ní Ịri pēzú mụzú, Ịri ní 'yozú kīnī,

39 “'Í mvi gōó 'bẹtị, 'í mụ tǎ àyāzú àyāyā Múngú ní 'oó mí ní 'dīri ùlúú mívé 'bá 'bẹtị àsámvú gé rī pi ní.” Ágó rī ní 'dezú mụzú kịrụ rī agá 'dǎá, Ịri ní tǎ Yēsū ní 'oó 'í ní 'dīri ùlúzú mụzú 'bá rī pi ní céré.

Yēsū ídrí mvá ùkú Yáyīrō vé rī, àzini ùkú drǎ be rī

(Mǎtáyo 9:18-26; Mǎrǎkō 5:21-43)

40 Kúru Yēsū kǎ 'i újǎ zoó gōó álé 'dǎá, 'bá bītrịkǎ ri'ba Ịri ùtē'ba rī pi ní Ịri ẹ'yízú.

41 Ágó àzi rụ ni Yáyīrō 'i, Ịri Jó Múngú ri Zizú rī vé drịkoma, ágó rī ní ímúzú kǔmúci ùtízú Yēsū ẹndrẹtị gé, Ịri ní Yēsū ri mǎzú drī Ịrị sī kīnī, ī mụkí Yēsū be trụ ívé àngá 'dǎá,

42 ā'diātāsīyā ívé mvá ùkú àlukútańǎ ílí be mụdrị drī ni Ịrị rī, drǎ rụ Ịri ūnjī ūnjī, lē drǎadrǎ.

Yēsū kǎ rii 'deé mụy Yáyīrō vé àngá 'dǎlé, 'bá bītrịkǎ rī pi rikí ī mǐi mụzú Yēsū rụ'ba gá 'dǎá.

43 Ùkú àzi kọpi àsámvú gé 'dǎlé, àrī ri ẹcị rụ'ba ni gé sī ílí mụdrị drī ni Ịrị, 'bo 'bá àzi Ịri ídrípi ní 'dǎáyo.

44 Ùkú rī ní 'i útrúzú Ịnyinǎ Yēsū ā úgóró gá, Ịri ní Yēsū vé bǎngó akoóko rī ē tị úlózú, koro àrī ẹcịpi rī ní pá tuzú.

45 Yēsū ní zizú kīnī, “'Bá ma úlópi rī ā'di 'i?”

'Bá b̄tríkã rĩ pi ní 'yozú kīnī, ī n̄kí kuyé. Pétēró ní 'yozú Yēsũ ní kīnī, "Úpí, 'bá rĩ pi kárakarã ri ī ĩmī ímúzá mī r̄' 'bá gá n̄óó."

46 'Bo Yēsũ ní 'yozú kīnī, "'Bá āzi úló ma gí, ā'diātāsīyã á n̄i rá ũkp̄ó āngũ ídrízú rĩ fū m̄a r̄' 'bá gá sī gí."

47 Ūkú rĩ kã ndree Yēsũ n̄i tã 'd̄iri áamá gí, r̄' 'bá ni ní 'í d̄ózá yāzú, ĩri ní kũmũci ũt̄izú Yēsũ ẽndr̄et̄i gé, ĩri ní tã 'í ní Yēsũ vé b̄ngó úlózá, āzini 'í ní koro ídrízú rĩ vé tã ũlúzú 'bá rĩ pi ní.

48 Kúru Yēsũ ní 'yozú ũkú rĩ ní kīnī, "M̄a mvã rĩ, ẽ'ȳngárã mívé rĩ ídri mi gí. 'Í m̄u, tãkiri ā adri mi be."

49 Yēsũ kã r̄i atángã r̄i átã, 'bá āzi ní ímúzá Yáyĩrō dr̄ikoma Jó Múngú r̄i Zizú rĩ vé r̄i vé āngã 'd̄ãāsī, ĩri ní 'yozú Yáyĩrō ní kīnī, "Mívé mvã ũkú r̄i dr̄ã gí, m̄i ri ĩmbápi ẽ dr̄i izaá ku."

50 Yēsũ kã tã 'd̄iri ȳj̄i, ĩri ní 'yozú Yáyĩrō ní kīnī, "L̄ẽ m̄i adri ũr̄i s̄i ku, m̄i ẽ'ȳj̄i ma, mvã ũkú r̄i íc̄o ídri rá."

51 Yēsũ kã m̄uú caá Yáyĩrō vé āngã 'd̄alé, ā'ȳi 'bá āzi f̄i 'í vúgã s̄i jó agã 'd̄alé kuyé, k̄opi f̄ikí 'yẽṅã Pétērō be, Yūwānī be, Yōkóbū s̄i, āzini mvã ũkú r̄i vé ẽt̄ep̄i be ẽndr̄ep̄i s̄i.

52 'Bá rĩ pi céré rikí ngoó ĩzāngã ĩzāngã rú mvã ũkú ri vé dr̄āngárã s̄i. Yēsũ ní 'yozú kīnī, "Īmi ngokí ku, mvã ũkú r̄i dr̄ã kuyé, ĩri ri ũ'd̄ú ko."

53 'Bo 'bá rĩ pi rikí guṅṅu ĩrivé tã 'd̄iri s̄i, ā'diātāsīyã k̄opi n̄kí rá 'yozú kīnī mvã ũkú r̄i dr̄ã gí.

54 'Bo Yēsũ ní mvã ũkú r̄i ẽ dr̄i ruzú, ĩri ní 'yozú kīnī, "M̄a mvã rĩ, m̄i íngã ũr̄u."

55 Mvã ũkú r̄i vé ĩndr̄i ní ímvízú ĩgōzú, koro ĩri ní ngazú ũr̄u. Kúru Yēsũ ní 'yozú mvã ũkú r̄i vé ẽt̄ep̄i pi ní ẽndr̄ep̄i be kīnī, "Īmi s̄ekí ĩri ní ngã nyaá."

56 Mvã ũkú r̄i vé ẽt̄ep̄i pi ẽndr̄ep̄i be āyākí tã 'd̄iri s̄i āyāyã, 'bo Yēsũ ní t̄aj̄mb̄j̄ s̄ezú k̄opi ní kīnī, l̄ẽ k̄opi ā ũlúkí tã 'i ngaápi 'd̄iri 'bá āzi ní ku.

9

Yēsũ p̄ẽ ívé 'bá áyúāyū m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i r̄i pi m̄uú ũ'd̄úk̄o múké r̄i ũlūú (M̄átayo 10:5-15; M̄ārãkō 6:7-13)

1 Kúru Yēsũ ní ívé 'bá áyúāyū m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i r̄i pi zizú ímúzá 'í vúgã n̄óó, ĩri ni ũkp̄ó s̄ezú k̄opi ní, k̄opi ā údrókí r̄i ĩndr̄i ũnjí r̄i pi ānī, āzini k̄opi ẽ ídríkí r̄i 'bá dr̄ã be āndiāndí r̄i pi ānī.

2 ĩri ní k̄opi p̄ezú m̄uzú m̄ālūngã Múngú vé r̄i ā tã ũlúzú 'bá rĩ pi ní, āzini k̄opi ẽ ídríkí 'bá dr̄ã be r̄i pi.

3 Yēsũ ní 'yozú k̄opi ní kīnī, "Ā 'd̄úkí túré, kũmvū, ānyāngã, m̄f̄ēngã m̄uzú ĩndi ku, āzini ā 'd̄úkí b̄ngó āzi āndō rú m̄uzú ĩndi ku.

4 'B̄ēt̄i ĩmi ní cazú 'a ni gé r̄i, l̄ẽ ĩmi áwíkí adrii 'b̄ēt̄i 'd̄ãri agã c̄imgbá ũ'd̄ú ĩmi ní f̄uzú k̄ur̄ú 'd̄ãri agásī r̄i gé.

5 'Bá rĩ pi gākí d̄ō ĩmi ẽ'ȳigã s̄i, ĩmi kádō f̄uú k̄opivé k̄ur̄ú agásī, ĩmi wekí nyōókú ĩmi pá ágélé gá r̄i kú 'd̄igé, ĩri lū 'yozú kīnī, ĩmi kukí k̄opi ní tã ũnjí gí."

6 Kúru k̄opi ní 'dezú rizú ẽc̄izú gúrú r̄i pi agásī, k̄opi rikí ũ'd̄úk̄o múké Múngú vé r̄i ũlūú m̄uzú, āzini 'bá dr̄ã be r̄i pi ídri m̄uzú āngũ r̄i pi agásī.

*'Bāgú Ēródē ē drī ábá rá
(Mátáyo 14:1-12; Mārākō 6:14-29)*

⁷ Ēródē kā tā áyázú áyāyā Yēsū ní ríí 'oó rī yīí, drī ní ábá āní céré céré, ā'diātāsīyā 'bá ʊrʊkɔ'béé kīnī, Yūwānī bātízīmū sēepi rī íngá gōó ídri rú nī.

⁸ ʊrʊkɔ'béé kīnī, 'bá rī Ēlīyā ímú nī, ʊrʊkɔ'béé kīnī, 'bá rī nēbī ọ́tú ínogósí rī pi vé álu íngá gōó ídri rú nī.

⁹ 'Bo Ēródē ní 'yozú kīnī, "Á lị Yūwānī ē drī gí píri, 'bá má ní tā ni yīí 'dīri ā'di 'i?" Ēródē ỳ'bị ụkpō sī, lē Yēsū rī ndreé.

*Yēsū sē ànyāngā nyaá 'bá élífū tǒwú pi ní
(Mátáyo 14:13-21; Mārākō 6:30-44; Yūwānī 6:1-14)*

¹⁰ Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ká ímví ígōó, kọpi ụlúkí tǎ ĩ ní 'oó rī pi ārēvú céré Yēsū ní. Kúru Yēsū pi ní ngazú fūzú 'bá rī pi ásámvú gé sī, kọpi ní 'dezú mụzú kǔrú Bētēsāyídá vé rī gé.

¹¹ 'Bo 'bá bītríká rī pi ká vūrā Yēsū ní mụzú rī nǐí áamá, kọpi 'dekí mụyú vú ní gé sī. Īri ní kọpi ẹ'yízú, Īri ní mālūngā Múngú vé rī ā tā ụlūzú kọpi ní, Īri ní 'bá drā be rī pi ídrízú.

¹² Ọ́tú rī ká 'bāá ríí 'deé, Yēsū vé 'bá áyúāyū mụdrị drī ni ĩrī rī pi ní ímúzá Yēsū vúgá, kọpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Í pē 'bá bītríká 'dī'béé mụyú gúrú ĩnyinjá rī pi agásí, āzini āngū rī agásí, kọpi ā mụkí ĩ ní ànyāngā ndáá, āzini vūrā lazú ni ndáá, ā'diātāsīyā ngá nyanya nǒgó 'dāáyo, āzini vūrā lazú ni nǒgó 'dāáyo."

¹³ Yēsū ní 'yozú kīnī, "Īmi sēkí kọpi ní ngá nyanya, kọpi ā nyakí."

'Bá áyúāyū rī pi ní újázú kīnī, "Ngá 'bá vúgá nǒgó rī 'yéná pánga tǒwú, ỳ'bị be ĩrī. 'Bá lēkí dō 'bá bītríká nǒ'béé ā nyakí ngá, lē 'bá mụkí kọpi ní ànyāngā jeé."

¹⁴ Āgō rī pi ícọ ca élífū tǒwú rá.

Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ụbī'bá rī pi ní kīnī, "Īmi 'bákí 'bá rī pi úri ngúlúmū rú, pǔkú tǒwú pǔkú tǒwú."

¹⁵ Kọpi ní 'ozú sụ Yēsū ní 'yoó rī tịni, kọpi ní 'bá rī pi 'bázú úrízú céré vūgá.

¹⁶ Yēsū ní pánga tǒwú rī pi 'í'dúzá ỳ'bị ĩrī rī be, ĩri ní āngū ndrezú ʊrʊ, ĩri ní ọwō'dífō sēzú, ĩri ní kọpi ụndízú, ĩri ní sēzú ívé 'bá 'í pámvú ụbī'bá rī pi ní, kọpi ā awakí 'bá rī pi ní.

¹⁷ 'Bá rī pi ārēvú céré nyakí, kọpi ẹpíkí āní rá, 'bá Yēsū ā pámvú ụbī'bá rī pi íkūnākí ngá ĩ ní nyaá tí rī ē ịmbítá caá ụvú ā 'a mụdrị drī ni ĩrī.

*Pétēró kīnī Yēsū ri Kúrísítō 'i
(Mátáyo 16:13-19; Mārākō 8:27-29)*

¹⁸ Ụ'dú álu, Yēsū ri Múngú ri zịí ọ'dúkúlégúsí, ĩrívé 'bá ĩri ā pámvú ụbī'bá rī pi ríkí adrií ĩri be trụ, ĩri ní kọpi zịzú kīnī, "'Bá rī pi ri 'yo, ma ā'di 'i?"

¹⁹ Kọpi ní újázú kīnī, "'Bá ʊrʊkɔ kīnī, mi Yūwānī Bātízīmū sēepi rī 'i. ʊrʊkɔ'béé kīnī, mi Ēlīyā 'i. ʊrʊkɔ'béé kīnī, mi nēbī ọ́tú ínogósí ụdrā'bá gí rī pi vé álu íngá gōó ídri rú nī."

²⁰ Kúru ĩri ní kọpi zịzú kīnī, "'Bo ĩmi ní ụsǔzú rī gé, ma ā'di 'i?"

Pétēró ní újázú kīnī, "Mi Kúrísítō 'i, Múngú ní ịpéé rī."

²¹ Yēsū átá kọpi ní ụkpó ụkpó kīnī, kọpi ā lúkí tā 'dīri 'bá āzi ní ku.

Yēsũ átã ívé drãngará ã tâ
(*Mátáyo 16:20-28; Mārãkõ 8:30-9:1*)

²² Yēsũ ní 'yozú kīnī, "Ma 'Bá Mvã 'i, ma ímú ìzãngã nya létì be àndiãndí, 'bã ambugu rī pi, atala atala rī pi drĩgẽ rī pi, àzini 'bã tãĩmbĩ ìmbã'bã rī pi be cérẽ ímú ma gã sī, kõi pi ma 'dì drã rá, 'bo ù'dú na ni gé, ì ma inga gõ ídri rú ùzi."

²³ Kúru Yēsũ ní 'yozú 'bã bĩtrĩká rī pi ní kīnī, "'Bã rī lẽ dõ mã pámvú ùbĩ, ã adi 'i rú'bã, ù'dú cérẽ ã 'dú ívé peṭì alambaku,* ã ùbĩ mã pámvú.

²⁴ 'Bã lēpi ívé ídri rú'bã nōri vé rī ã tâ mbaapi áyu rī, ìri api ídri 'dãni'dãni rī sī rá. 'Bo 'bã ívé ídri rú'bã nōri vé rī adiipi, drãapi mã tâ sī rī, ìri ídri 'dãni'dãni rī íṣu rá.

²⁵ 'Bã rī íṣu dõ ngã nyõõkú drĩgẽ nõgõ rī pi ãrẽvú cérẽ, api dõ ídri 'dãni'dãni rī sī rá, tâ múkẽ ìri ní íṣu 'a ni gé 'dĩgẽ rī ã'di?

²⁶ 'Bã rī ã drĩ ri dõ nja mã sī, àzini átãngã mã ní rii átã rī sī, Ma 'Bã Mvã 'i, mã kãdõ ímú ñĩngará be põwũpõwũ, àzini mã Èṭepi vé ñĩngará põwũpõwũ rī be, àzini mãlãyĩkã uletere rī pi vé ñĩngará be, ma kpã adri ìri sī drĩnjã sī.

²⁷ Ádarú á lẽ 'yoó ìmi ní 'dĩni, 'bã pá tu'bã nõ'bée ãsãmvú gé, 'bã urukõ'bée ícókí drĩ ùdrãã ku, kõi mãlũngã Mũngú vé rī ndre ùgbãle."

Yēsũ ã rú'bã újã 'i ñĩ imvesirĩlĩ
(*Mátáyo 17:1-8; Mārãkõ 9:2-8*)

²⁸ Tã Yēsũ ní átã 'dĩri ã vudrĩ kã caã ù'dú ãrõ, ìri ní tuzú muzú ìrã drĩgẽ Mũngú ri zizú, jì Pètẽro pi Yũwãni be Yõkõbũ sī muzú 'i vugã sī ìndĩ.

²⁹ Yēsũ kã rii Mũngú ri zii, ẽndrẽṭi ni újã 'i, ñĩ õgú ù'dũ be túngú, ìrivẽ bõngõ gõ 'i újã imvesirĩlĩ, ñĩ õgú põwũpõwũ.

³⁰ Mósẽ pi Èlĩyã be rikĩ átã ìri be,

³¹ kõi ã rú'bã ñĩ õgú põwũpõwũ. Kõi rikĩ drãngará Yēsũ ní ùmvulẽsĩ ímúzu drãzu Yẽrũsãlemã gã rī vé tâ átã, tâ Mũngú ní ùṭṭi gĩ rī, ã nga rĩ 'i fũũ ṭi ni gé bẽni.

³² Pètẽro pi 'i õgũpi be, ù'dú 'be kõi ã ṭi, kõi kã aruú ù'dú gélẽsĩ, kõi ndrekĩ Yēsũ vé ñĩngará põwũpõwũ rī, àzini ndrekĩ 'bã ìrĩ tuki pá kuú ìri be trũ.

³³ Mósẽ pi Èlĩyã be, kõi kã lēẽ muú, Pètẽro ní 'yozú Yēsũ ní kīnī, "Ìmbãpi, ìri múkẽ 'bã ní adrizú nõgõ. Lẽ 'bã 'bekĩ mõrõgõ na, ãlu ni mí ní, ãlu ni Mósẽ ní, ãlu ni Èlĩyã ní." 'Bo Pètẽro ñi tâ 'i ní átã rī vé íffĩ kuyẽ.

³⁴ Pètẽro kã rii tâ rī átã, ìribĩṭi ní ímúzu kõi õzũzú, ùrĩ fu Yēsũ vé 'bã áyúãyũ rī pi rá, ìribĩṭi rī ni kõi õzũzũ rī sī.

³⁵ Ù'dúkõ ní átãzú ìribĩṭi rĩ agã 'dãã, ìri ní 'yozú kīnī, "Mvã 'dĩri mãvé ni, mã ìpẽ ìri nĩ, lẽ ìmi yĩkĩ ṭi ni yiyi!"

³⁶ Ù'dúkõ átãpi rĩ kã újĩ, kõi ndrekĩ Yēsũ ri ó'dúkũlẽ. Kõi újĩkĩ kuú tâ 'dĩri be ì ẽṣĩ agã, kõi lũkĩ tâ ì ní ndrẽ 'dĩri 'bã ãzi ní ãlunãni kuyẽ.

Yēsũ ídri mvã ágõ ñndri ùnjĩ be ni
(*Mátáyo 17:14-18; Mārãkõ 9:14-27*)

* **9:23 9:23** *Peṭì alambaku:* 'Bã Rómã vé rĩ pi rĩ 'bã tâ 'o'bã ùnjĩ rĩ pi gbã mūsũmãrĩ sĩ peṭì alambaku sígẽ, ìri sã 'dú ãco kõi íbĩ drã ndõ, kõi ìzãngã nya ambamba drãngará rĩ gé. **9:35 9:35** *Mátáyo 17:5; Mārãkõ 9:7; 2 Pètẽro 1:17*

37 Kã adrii drũ ù'bùtĩ, kòpi kã ísì írà rĩ drĩgè 'dãásì vùgá nŕó, 'bá bĩtrĩkã ìmùkì Yèsũ vùgá nŕó.

38 Ágò àzì 'bá bĩtrĩkã rĩ pi àsám vú gé 'dãá, Ìri ní Yèsũ ri zìzú ù'dùkò be uru 'dãá kĩnĩ, "Ìmbápi, á mã mi drĩ Ìrĩ sĩ, 'í ndre mávé mvá, 'í ko Ìri ē Ìzã, à'diãtãsiyã mávé mvá 'yéjã àlukúta 'dĩ.

39 Índrì ùnjì rĩ kãdò mvãjã rĩ 'dujú a'beé, Ìri útré, ù'bùrúsã rĩ kpu tì ni gé sĩ. Índrì ùnjì rĩ Ìri nyi ùnjì ùnjì, ku Ìri mbèlè ku.

40 Á mã mívé 'bá mì pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ìmù ìndrì ùnjì rĩ droó fũú mvá rĩ drĩgè sĩ rá, 'bo kòpi ícókì droó bã ku."

41 Yèsũ ní 'yozú kĩnĩ, "Ìmi 'bá tã 'o'bá pìrì ku, è'yĩngará àkò 'dĩ'bée, mã adri ri Ìmi be vùjú lókì be gbã ngòpì? Mã èsì ē Ìsù ri Ìzàngã Ìmivé tã sì vùjú lókì be gbã ngòpì?" Kúru Yèsũ ní 'yozú ágó rĩ ní kĩnĩ, "Mí ìjì mívé mvá rĩ ìmù má vùgá nŕó."

42 Mvã rĩ kã rii ìmù Yèsũ vùgá nŕó, ìndrì ùnjì rĩ 'du Ìri a'beé, ri Ìri nyii vùgá 'dĩgè, 'bo Yèsũ ní trezú ìndrì ùnjì rĩ drĩgè, Ìri ní mvá rĩ ìdrìzú, Ìri ní sèzú gòzú ètèpì vùgá 'dãá.

43 'Bá rĩ pi àrèvú céré àyãkì àyãyã ùkpò Múngú vé 'dĩri sĩ.

Yèsũ gò ívé drãngará ã tã átã ãjì

(Mátáyo 17:22-23; Mārãkò 9:30-32)

'Bá rĩ pi kã àyãã tã Yèsũ ní 'oó 'dĩri sĩ, Yèsũ ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ní kĩnĩ,

44 "Ìmi 'bãkì bĩ átãngá mã ní lèé 'yoó rĩ yìzú, Ma 'Bá Mvã 'i, Ì ìmù mã ùlì 'be, Ì ìmù mã sè mávé ari'ba rĩ pi drĩgè."

45 'Bo 'bá Yèsũ ã pámvú ùbĩ'bá rĩ pi nĩkì tã Ìri ní 'yoó 'dĩri vé ífifi kuyé. Múngú úcì kòpi ní tã rĩ vé ífifi úcìcì, kòpi ã nĩkì rĩ tã Yèsũ ní 'yoó rĩ ku, kòpi 'okì ùrĩ sĩ, zìkì tã rĩ vé ífifi kuyé.

À'di ri adri àmbúgú nĩ?

(Mátáyo 18:1-5; Mārãkò 9:33-37)

46 'Bá Yèsũ ã pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ní 'í'dózú àgátã gãzú Ì àsám vú gé sĩ kĩnĩ, Ì àsám vú gé 'dĩgè, à'di ri adri àmbúgú nĩ.

47 'Bo Yèsũ nĩ tã kòpi ní rii ùsùjú Ì èsì agá 'dálé rĩ rá, Ìri ní mvãjã mãdãjã ní ìjìzú pá tuzú 'í jèlé gá.

48 Kúru Ìri ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "'Bá mvãjã mãdãjã nŕi è'yìpi mã rù sĩ rĩ, è'yì 'dĩri ma. 'Bá ma è'yìpi rĩ, è'yì 'dĩri 'bá ma Ìpèépi rĩ. Ìmi àsám vú gé 'dĩgè, 'bá Ì ní ndrèé kuú èzì àkò rĩ, Ìri adri àmbúgú nĩ."

'Bá àzì údró ìndrì ùnjì rĩ pi Yèsũ ã rù sĩ

(Mārãkò 9:38-40)

49 Yūwãní ní 'yozú Yèsũ ní kĩnĩ, "Ìmbápi, 'bá ndrèkì 'bá àzì ri ìndrì ùnjì rĩ pi údró ùfũ 'bá rĩ pi drĩgè sĩ mì rù sĩ, 'bo 'bá ugakì Ìri sĩ, à'diãtãsiyã adri 'bávè ógùpì ku."

50 Yèsũ ní 'yozú kĩnĩ, "Ìmi ugakì Ìri ku, à'diãtãsiyã 'bá Ìmi 'oópi ùnjì ku rĩ, Ìri Ìmi ógùpì."

'Bá Sãmãrĩyã vé rĩ pi gãkì Yèsũ ri è'yìgá sĩ

51 Sã Ì ní lèzú Yèsũ ri 'duzú mužú 'bũ gé rĩ kã ícã Ìnyinjã gí, Yèsũ 'bã èsì lèzú mužú Yèrùsãlémã gá.

52 Ìri ní 'bá áyúáyū ni pi pēzú mužú drīdrī, kōpi ā mukí gúrú Sāmāriyā vé rī agá 'í ní vūrā údé.

53 'Bo 'bá 'dālē rī pi é'yíkí Ìri kuyé, ā'diātāsīyā Ìri ri mu Yērúsālēmā gá.

54 Yēsū vé 'bá Ìri ā pámvú ūbī'bá Yōkóbū pi Yūwání be, kōpi ká tā 'i ngaápi 'dīri yī, kōpi ní Yēsū ri zizú kīnī, "Úpí, mí ā'yī rá, 'bá zīkí ācī 'bū gé 'dāāsī ímū 'bá 'dī'bée ú'dj ūdrāá?"

55 'Bo Yēsū ní 'i újázú, Ìri ní trezú kōpi drīgé.

56 Kúru kōpi ní 'dezú mužú gúrú āzi gé.

*Yēsū ā pámvú ā ūbīngará tā ni mbamba
(Mātáyo 8:19-22)*

57 Yēsū pi ká ríi muḡ lēti agāsī, ágó āzi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Á lē mí pámvú ūbīí cīngbá cazú vūrā mí ní mužú rī gé."

58 Yēsū ní 'yozú kīnī, "Mgbūwá rī pi vūrā lazú ni be, āriṅá rī pi jó lazú ni be, 'bo ma 'Bá Mvā 'i, vūrā má ní mǎ drī suzú adrizú ni 'dāáyo."

59 Yēsū ní gōzú 'yozú ágó āzi ní kīnī, "Mí ímū mǎ pámvú ūbīí."

'Bo ágó rī ní újázú kīnī, "Úpí, 'í sē mǎ mu drī má étēpi ri sī ūgbále† ká."

60 Yēsū ní újázú ágó rī ní kīnī, "'Í ku 'bá ūdrā'bá gí rī pi‡ ā mukí ívé 'bá ūdrā'bá gí rī pi sīngará gá, 'bo 'í mu mǎlūngā Múngú vé rī vé tā ūlūú."

61 'Bá āzi ní kpá 'yozú Yēsū ní kīnī, "Úpí, ma mí pámvú ūbī rá, 'bo 'í ku mǎ gō drī muḡ tā eziḡ mǎvé 'bá 'bētj āsámvú gé rī pi ní ūgbále ká."

62 Yēsū ní újázú Ìri ní kīnī, "'Bá 'í'dópi ọmvú 'aápi, āngū ndreepi vúlé rī, ícǎ mǎlūngā Múngú vé rī gé ku."

10

Yēsū pē 'bá pūkú ézīrī drī ni ĩrī muḡ tị Múngú vé rī ūlūú

1 Tā 'dīri ā vūdrī gé, Úpí ní 'bá ọrukó ūpēzú pūkú ézīrī drī ni ĩrī, pē kōpi mužú ĩrī ĩrī, pē kōpi mužú drīdrī kūrú 'í ní lēé muḡ rī pi agá, āzini gúrú 'í ní lēé muḡ rī pi agá.

2 Ìri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ānyāngā rī ka kú ambamba, 'bo 'bá ānyāngā rī ĩkūnā'bá rī pi vé kālāfe mǎdāṅá. Īmi mǎkí ānyāngā rī vé é'dīpa Úpí ri, ā pē rī 'bá ézī nga'bá ni pi muḡ ānyāngā rī ĩkūnāá ívé ọmvú agá 'dāá.

3 Īmi 'deki muḡ! Lē Īmi nīkí 'yozú kīnī, ma ri Īmi pē mužú sū ĩ ní kǎbīlō pēé fíí ārākíla rī pi āsámvú gé rī tịṅj.

4 Lē Īmi 'duki jūrú mǔfēngā vé ni mužú ĩndī ku, āzini Īmi 'duki kūmvū, dōku ngá pá gá mužú ĩndī ku, lē Īmi ézīkí 'bá āzi lēti gé 'dīgé ku.

5 "Īmi cakí dō jó āzi tị gé, drīdrī ni, Īmi 'yokí, "Tākíri ā adri jó nōri āsámvú gé.'

6 'Bá adri'bée jó 'dāri āsámvú gé rī pi dō tā be kírí, tākíri ĩmivé 'dīri adri 'bá jó 'dāri āsámvú gé rī pi drīgé rá, kōpi adrikí dō tā be kírí ku, tākíri ĩmivé 'dīri 'i újá gō ĩmi ní vúlé.

7 Īmi áwíkí adriḡ jó 'dāri tị gé, lē Īmi nyakí ngá, āzini Īmi mvukí ngá ĩ ní sēé Īmi ní rī, ā'diātāsīyā 'bá ézī ngaápi rī, lē ā ūfēkí Ìri ūfēfē. Lē Īmi rikí écjī ngalanji jó rī pi tị gé sī ku.

† 9:59 9:59 *Má étēpi ri sī ūgbále*: Sā āzi sī, ágó rī vé étēpi drā drī kuyé, ágó rī lē étēpi ri ūtēé cīngbá Ìri ní drāngará gá. ‡ 9:60 9:60 *Bá ūdrā'bá gí rī pi*: 'Bá ūdrā'bá gí rī pi kōpi 'bá Múngú ri nī'bá kuyé rī pi.

8 “Īmi fikí dō caá kūrú āzi agá, ‘bá rī pi é’yíkí dō ĩmi rá, ĩmi nyakí ngá ĩ ní ‘bãá ĩmi ɛndrɛtí gé rī nyanya.

9 Īmi idríkí ‘bá drã be rī pi, ĩmi ‘yokí kōpi ní, ‘Mālūngã Múngú vé rī ícã ĩnyinjã ĩmi gārã gá gí.*

10 Dō ĩmi fikí kūrú āzi agá, ‘bá rī pi é’yíkí dō ĩmi kuyé, ĩmi fūkí mɔzú létí drīgé ‘dãá, ĩmi ‘yokí ‘bá rī pi ní,

11 ‘Nyōókú ‘bá ní utuú ‘bá pá gá ĩmivé kūrú agá nōri, ‘bã we ku ĩmi ní tã ũnjí rú nōgó, ádarú lē ĩmi nĭkí múké ‘yozú kĭnĭ, mālūngã Múngú vé rī ícã ĩnyinjã gí.’

12 Ádarú á ‘yo ĩmi ní ‘dĭni, ‘ú’dú ĩ ní tã lĭzú rĭ gé, ĩ ĩmú ‘bã kūrú ‘dãri agá rĭ pi ĩrĭnã ‘bã kūrú Sōdómō vé rĭ agá rĭ pi vé rĭ ndē rá.”

Īzãngã rĭ úmvúlésĭ adri ‘bã Kōrãzinĭ vé rĭ pi vé ni ‘bã Bētēsãydã vé rĭ pi be

(Mātáyo 11:20-24)

13 Yēsũ ní gōzú ‘yozú kĭnĭ, “Īzãngã rĭ úmvúlésĭ adri ĩmivé ni, ĩmi ‘bã Kōrãzinĭ vé rĭ pi! Īzãngã rĭ úmvúlésĭ adri ĩmivé ni, ĩmi ‘bã Bētēsãydã vé rĭ pi! Tã āyãzú āyãyã ĩ ní ‘oó ĩmi āsãmvú gé rĭ pi ā ‘okí té dō Tãyã agá, āzini Sĭdōnã agá, ‘bã āngũ ‘dĭ’bée agá rĭ pi újãkí té ɛsí ĩnógósí gí, kōpi té bōngó ĩrĭkó rú ni pi úsú, āzini kōpi té úfúrágú úmvú dã ĩ drīgé.

14 ‘Bo ú’dú tã lĭzú rĭ gé, ĩ ĩmú ĩmi ĩrĭnã ‘bã Tãyã vé rĭ pi ndē, āzini ‘bã Sĭdōnã vé rĭ pi ndē rá.

15 Īmi ‘bã adri’bée Kãpãrãnãũmã agá ‘dĭ’bée, ĩmi ũsũkí ĩ nyo ícõ ĩmi ĩnjĭ ‘bũ gé ‘dãlé rá? Ícókí ĩmi ĩnjĭ ku, ĩmi ĩmú fi mɔzú ‘bũ ávũ rĭ pi vé rĭ agá vũgã ‘dãá.

16 “Īmi mávé ‘bã mã pámvú ũbĭ’bã rĭ pi, ‘bã ĩmi yĭpi rá rĭ, yĭ ‘dĭri ma. ‘Bã ĩmi gããpi sĭ rĭ, gã ‘dĭri ma. Āzini ‘bã mã gããpi sĭ rĭ, gã ‘dĭri Múngú mã ĩpēepi rĭ.”

‘Bã Yēsũ ní pēe pũkú ɛzĭrĭ drĭ ni ĩrĭ rĭ pi vé ĩmvĭngãrá

17 ‘Bã Yēsũ ní pēe pũkú ɛzĭrĭ drĭ ni ĩrĭ rĭ pi ĩmvĭkí āyĭkō be ambamba, kōpi kĭnĭ, “Úpĭ, ‘bã kãdō mívé rú zĭjĭ, ĩndrĭ ũnjĭ rĭ pi ‘bã tĭ yĭ rá.”

18 Yēsũ ní ‘yozú kōpi ní kĭnĭ, “Á ndre Sãtãnã† íbĭ í’dé ‘bũ gé ‘dããsi vũgã nōó sũ āngũ ní gaá áci be ndērē rĭ tĭnjĭ.

19 Á sē ĩmi ní ũkpō ĩnjĭ rĭ pi utuzú pá sĭ, āzini ngá ĩrĭ be āngũ zã’bée zãzã rĭ pi utuzú, ĩmi ndĕkĭ rĭ ári’bágú Sãtãnã vé ũkpō áni, ngá āzi ícõ ĩmi ‘oó ádrã ālunãni ku.

20 ‘Bo āyĭkō ã fũ ĩmi ĩndrĭ ũnjĭ rĭ pi ní ĩmĭ tĭ yĭjĭ rá rĭ sĭ ku, āyĭkō ã fũ ĩmi ĩ ní ĩmĭ rú sĭ ‘bũ gé ‘dãlé gĭ rĭ sĭ.”

Āyĭkō fũ Yēsũ rĭ ambamba

(Mātáyo 11:25-27; 13:16-17)

21 Sã ‘dãri gé, ĩndrĭ Uleterē rĭ sē āyĭkō fũ Yēsũ rĭ ambamba, ĩri ní ‘yozú kĭnĭ, “Má ɛtēpi, mi adriipi Úpĭ ngá ‘bũ gé rĭ pi drīgé, āzini ngá vũ drīgé

* 10:9 10:9 Mālūngã Múngú vé rĭ ícã ĩnyinjã ĩmi gārã gá gí: Tã ĩ ní ‘yoó Mālūngã Múngú vé rĭ ícã ĩnyinjã ĩmi gārã gá gí ‘dĭri vé ífĭfi, ‘bã rĭ pi drĭl múké ĩsũ Yēsũ rĭ é’yĭzú, kōpi adri anji Múngú vé ni. † 10:18 10:18 Sãtãnã: Sãtãnã rĭ ádróko, ĩri ámbúgú ĩndrĭ ũnjĭ rĭ pi drīgé, gã tã Múngú vé rĭ ‘dugã ngagã sĭ, Múngú idró ĩri ‘bũ gé ‘dããsi. † ĩ lã l’dangará 12:7-9.

rĩ pi drĩgé céré rĩ, á sê mí ní òwò'difò, à'diātāsīyā mí ūzū tā 'dì'bée 'bá tā n̄ngará be rĩ pi ní rá, āzini mí ūzū 'bá ngá lā'bée ambamba rĩ pi ní rá, mí 'da tā rĩ anjĩnã rĩ pi ní. Ē, má Ẹtẹpi, 'í 'o tā rĩ 'dini, à'diātāsīyā tā mí ní 'oó 'dĩri sê mí ní àyikò.

22 “Má Ẹtẹpi sê ngá rĩ pi ārèvú céré kú má drĩgé. Ma Mvã rú, 'bá āzi n̄i ma kuyé, 'yéngá má Ẹtẹpi n̄i ma n̄i, 'bá āzi n̄i kpá má Ẹtẹpi ri kuyé, ma Mvã rú, 'yéngá á n̄i ìri n̄i, āzini 'bá má ní lēé má Ẹtẹpi vé tā ūlūu kòpi ní rĩ pi n̄ikí ìri n̄i.”

23 Kúru Yēsū ní 'i újázú ívé 'bá 'i pámvú ūbĩ'bá rĩ pi vúgá 'dāá, ìsú ākūdē kòpi ì drĩkã sī, ìri ní 'yozú kòpi ní kīnī, “Ìmi ní tā rĩ ndreé rá rĩ sī, ìmi ìsúkí tākiri gí.

24 Á lē 'yoó ìmi ní 'dini, n̄èb̄i kárakarã, āzini 'bāgú kárakarã lēkí kòdò tā ìmi ní ndreé rĩ pi ndreé, 'bo kòpi ndreki kuyé, āzini kòpi lēkí kòdò tā ìmi ní yìi rĩ pi yìi, 'bo kòpi yìkí kuyé.”

Nāpí Sāmāriyāgú múké rĩ vé rĩ

25 Ẹ'dú ālu, ágó tǎimb̄i Mósē vé rĩ n̄ĩpi múké múké rĩ ní ngazú uru sī, ìri ní Yēsū ri ū'b̄jzú, ìri ní zizú kīnī, “Ìmb̄api, mã 'o ā'di, má ìsú rí ìdri 'dáni'dáni rĩ āni?”

26 Yēsū ní újázú ìri ní kīnī, “Síkí búkū tǎimb̄i vé rĩ agá íngóni? 'Í lā búkū rĩ, mí ìsú tā ní íngóni?”

27 Ágó rĩ ní újázú kīnī, “ 'Lē mí lē Ẹpí Múngú mívé rĩ ẹ̀s̄i be céré, índri mívé rĩ be céré, ūkpò mívé rĩ be céré, yìk̄i mívé rĩ be céré,' āzini 'Lē mí lē 'bá mí gārã gá rĩ, sū mí ní mí rú'bá lēé rĩ t̄in̄i.' ”

28 Yēsū ní 'yozú ìri ní kīnī, “Átángá mí ní újã 'dĩri p̄iri, 'í 'dụ tá 'dĩri ngaá, mi ìdri 'dáni'dáni rĩ ìsú rá.”

29 'Bo ágó rĩ lē 'i 'bāá adrii 'bá p̄iri ní rú, ìri ní Yēsū ri zizú kīnī, “'Bá adriipi mã gārã gá rĩ ā'di 'i?”

30 Yēsū ní újázú ìri ní kīnī, “Ágó āzi íbì íngá Yērúsālémã gá, ìri ri ulú mužú Yēr̄ik̄ò gá, ágó rĩ mu 'deé ūgú'bá rĩ pi drĩgé. Ẹgú'bá rĩ pi alikí ìrivé b̄ngó, kòpi ūgbākí ìri, kòpi ní 'dezú mužú, kuki ìri kú k'đik'đi vūgá 'd̄igé.

31 “Kúru átálágú āzi ímú l̄eti ālu ālu 'dĩri gé sī, kã ágó rĩ ndreé, kụ agaá ágó rĩ ā j̄elē gá sī.

32 Vudr̄i ní gé, L̄év̄igú† ẹ̀z̄i ngaapi Jó Múngú vé rĩ agá rĩ ní kpá ícázú vūrã 'dāri gé, kã ágó rĩ ndreé, kụ kpá agaá ágó rĩ ā j̄elē gá sī.

33 “Kúru Sāmāriyāgú āzi ní kpá ícázú vūrã 'dāri gé, kã ágó rĩ ndreé, ẹ̀s̄i ní ìsú Ìzāngá ágó rĩ vé tā sī.

34 Ìri ní 'dezú mužú ágó rĩ vúgá 'dāá, ìri ní ūdu 'd̄úzú v̄inyò be āzó rĩ ē m̄i ūj̄izú āni, ìri ní ágó rĩ vé āzó ūdr̄ozú b̄ngó sī. Ìri ní ágó rĩ 'd̄uzú 'bāzú ívé d̄ongí drĩgé, j̄i ìri mūy 'bāá jó ūm̄ú vé rĩ agá, ūtē ágó rĩ múké.

35 Kã caá dr̄ū ū'b̄ut̄i, ìri ní m̄uf̄engã fifi ẹ̀nj̄ipi ẹ̀nj̄īn̄j̄i ni pi 'd̄úzú ìr̄i, ìri ní s̄ezú 'bá riipi jó ūm̄ú vé rĩ ūt̄ēpi rĩ ní. Ìri ní 'yozú kīnī, 'Lē mí ūtē ágó rĩ múké, m̄uf̄engã mí ní ágó rĩ ūt̄ezú rĩ aga d̄ò rá, mã kãd̄ò ìḡoo, ma ímú ūf̄ē mí ní rá.' ”

³⁶ Kúru Yēsũ ní ágó tǎĩmbĩ Mósē vé rĩ nǎĩpi rá rĩ zìzú kĩnĩ, “‘Bá na 'dĩ'bee ásamvú gé, 'bá adriipi ágó ũgũ' 'bá rĩ pi ní alii rĩ ã gārã gá rĩ ã'di 'i?’”

³⁷ Ágó rĩ ní újázú kĩnĩ, “‘Bá ĩrivé ĩzāngā ndreepi rĩ.”

Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, “‘Í mu tã rĩ 'oó sũ 'dĩri tĩnĩ.”

Yēsũ mu Mārátã pi vúgã Mārĩyã be

³⁸ Yēsũ pi kã rĩi muĩ ívé 'bã 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bã rĩ pi be Yērúsālēmã gá 'dãã, kôpi kũkĩ fĩi gũrũ ãzi agã, kôpi kã caã 'dãlé, kôpi ĩsũkĩ ũkũ ãzi rũ ni Mārátã 'ĩ, ũkũ rĩ ní kôpi é'yĩzú ívé āngã.

³⁹ Mārátã vé ómvũpi Mārĩyã ní ímũzú úrízú Úpĩ Yēsũ ẽndretĩ gé, ri tã Yēsũ ní rĩi átã rĩ yĩi.

⁴⁰ 'Bo Mārátã ẽ drĩ ábã ẽzĩ 'ĩ ní ngãã ambamba rĩ sĩ rá. ĩri ní ímũzú Yēsũ vúgã nõõ, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “‘Úpĩ, má ómvũpi ku ma rĩi ẽzĩ rĩ ngãã ó'dũkũle, mí ũsũ tã 'dĩri múké? 'Í 'yo ĩri ní ẽ ímũ mã ĩzã koó!”

⁴¹ Úpĩ ní 'yozú kĩnĩ, “‘Mārátã, Mārátã, mí drĩ ábã ẽzĩ mí ní ngãã ambamba rĩ sĩ gĩ,

⁴² 'bo tã agaãpi rá ĩ ní lée rĩ 'yẽgã ãlu. Mārĩyã ĩpẽ tã adriipi múké ni, ícókĩ tã 'dĩri 'duũ drĩ ni gé sũ ku.”

11

Yēsũ ímbã ívé 'bã 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bã rĩ pi Múngú ri zĩngárã sĩ (Mátayo 6:9-13; 7:7-11)

¹ Ú'dũ ãlu, Yēsũ mu Múngú ri zĩjĩ vũrã ãzi gé, kã Múngú ri zĩjĩ dejĩ, ĩrivé 'bã ĩri ã pámvú ũbĩ' 'bã rĩ pi vé ãzi ní ĩri zìzú kĩnĩ, “‘Úpĩ, lẽ mí ímbã 'bã Múngú ri zĩngárã sĩ, sũ Yũwání ní rĩi ívé 'bã 'ĩ pámvú ũbĩ' 'bã rĩ pi ímbã rĩ tĩnĩ.”

² Yēsũ ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, “‘Ími lĩkĩ dõ Múngú ri zĩjĩ, ĩmi zĩkĩ 'dĩni. “ ‘Bávẽ Ẹtépĩ 'bũ gé rĩ, rũ mívé rĩ ẽ ĩnjĩkĩ ĩnjĩnĩ.

Lẽ mǎlũngã mívé rĩ ẽ ímũ ĩyĩ.*

³ 'Í sẽ 'bã ní ãnyāngã ú'dũ ãlu ãlu vú sĩ cérẽ.

⁴ 'Í trũ 'bã 'bávẽ ũnjĩkãnyã agásĩ rá,

sũ 'bã ní 'bã 'bã 'o' 'bã ũnjĩ rĩ pi trũũ ívé ũnjĩkãnyã agásĩ rĩ tĩnĩ.

Lẽ mí sẽ tã ũnjĩ ã ũ' 'bĩ 'bã ku.' ”

⁵ Kúru ĩri ní zĩngárã rĩ vé tã ímbázú kôpi ní nǎpĩ sĩ kĩnĩ, “‘Ími ásamvú gé 'dĩgẽ, 'bã ãzi mu dõ ívé ũndĩ vúgã ĩnĩjã ágágã, 'yo dõ ĩri ní kĩnĩ, 'Ũndĩgõ, 'ĩ sẽ má ní pángã na,

⁶ ã'diātāsĩyã mávé ũndĩgõ ímũ kuũ má vúgã 'dãã'dã, ngã ãzi má ní sēẽ nyaã ĩri ní 'dããyo.’

⁷ Ũndĩgõ jó agã 'dãã rĩ gõ újã 'yo, 'Mĩ ri mã drĩ izaã ku. Má ũpĩ mávé kējētĩ gĩ, 'bã ulakĩ mávé anĩjã rĩ pi be vũgã gĩ. Má ícõ ngãã urũ muĩ mí ní ngã ãzi sēẽ ku.’

⁸ Á 'yo ĩmi ní, ũndĩgõ jó agã rĩ ícõ dõ ĩngã urũ muĩ ũndĩgõ ãmvé rĩ ní pángã rĩ sēẽ ku drããāsĩyã, ũndĩgõ ãmvé rĩ ní adrii ĩrivé ũndĩ rĩ sĩ, 'bo

* 11:2 11:2 Lẽ mǎlũngã mívé rĩ ẽ ímũ ĩyĩ: Lẽ mí ímũ mǎlũngã rĩ rũjĩ adrizú 'bãgũ rú 'bã drĩgẽ.

ũndĩgò ãmvé rĩ ní ríí pánga rĩ zĩ ðĩ ðĩ rĩ sĩ, ùndĩgò jó agá rĩ ícò íngá, Ìri ngá ùndĩgò ãmvé rĩ ní lée rĩ sē Ìri ní rá.

⁹ “Kúru á 'yo Ìmi ní 'dĩni, Ìmi zĩkĩ, Ì sē Ìmi ní rá, Ìmi ndākĩ, Ìmi Ìsù rá, Ìmi gaki kẹ̀tĩ rĩ, Ì zĩ Ìmi ní rá.

¹⁰ Á'diātāsīyā 'bá ngá zĩpi rĩ, Ì sē Ìri ní rá, 'bá ngá ndāapi rĩ, Ìri Ìsù rá, 'bá kẹ̀tĩ gaapi rĩ, Ì kẹ̀tĩ rĩ zĩ Ìri ní rá.

¹¹ “Ìmi anji ẹ̀tẹ̀pĩ, mívé mvá zĩ dō ì'bì mí tị gé, mí ícò Ìri ní Ìnĩ sē áyu rá?

¹² Dōku mváná rĩ zĩ dō ã'ù gbé mí tị gé, mí ícò Ìri ní ngá Ìri be ãngũ zāapi zāzā ni sē áyu rá?

¹³ Ìmi 'bá ùnjikányā be 'dĩ'bée, Ìmi nĩkĩ ngá múké sē be fẹ̀fẹ̀ rú Ìmivé anjiná rĩ pi ní rá. 'Bo Ìmivé Ẹ̀tẹ̀pĩ 'bù gé rĩ, Ìri Ìmi ní ngá sē aga rá, Ìri Índrí Uleterē rĩ sē 'bá zĩpi rĩ ní rá!”

*Yēsũ pi vé tã Bělēzēbúlā be rĩ
(Mātáyo 12:22-30; Mārākō 3:20-27)*

¹⁴ Ẹ̀'đú ālu, Yēsũ dro índrí ùnjí fūú ágó átapi ku ni drĩgē sĩ. Índrí ùnjí rĩ kã fūú gí, ágó átapi ku rĩ ní í'dózú átángá átázú, sē 'bá bĩtrĩká rĩ pi ní ãyāngará.

¹⁵ 'Bo 'bá uruḱo'bée kōpi āsámvú gé 'dāá, kōpi ní 'yozú kínĩ, “Yēsũ ri índrí ùnjí rĩ pi údró Bělēzēbúlā† vé ùkpō sĩ, Bělēzēbúlā ri āmbúgu índrí ùnjí rĩ pi vé nì.”

¹⁶ 'Bá uruḱo'bée ù'bĩkĩ Yēsũ ri, kōpi kínĩ, lē Yēsũ ā 'o tã āyázú āyāyā íngápi 'bù gélésìla nì.

¹⁷ Yēsũ nĩ tã kōpi ní ríí ùsùú rĩ rá, Ìri ní 'yozú kōpi ní kínĩ, “Mālūngā Ì ní ruḱ rĩ agá, 'bá rĩ pi acokĩ dō Ì ríí ẹ̀'đĩ 'đĩ Ì ọ̀gùpĩ be, mālūngā 'dĩri ícò pá tuú ku. 'Bá jó āsámvú gé rĩ pi rikĩ dō Ì fuḱ Ì ọ̀gùpĩ be, 'bẹ̀tĩ 'dĩri gō ábá rá.

¹⁸ Sātānā fù dō ùmbā ọ̀gùpĩ be, Ìrivé mālūngā 'dĩri ícò pá tu íngóni? Á 'yo tã 'dĩri 'dĩni, ā'diātāsīyā Ìmi kínĩ, ma ri índrí ùnjí rĩ pi údró Bělēzēbúlā vé ùkpō sĩ.

¹⁹ Ma dō ri índrí ùnjí rĩ pi údró Bělēzēbúlā vé ùkpō sĩ, Ìmivé 'bá Ìmi pámvú ùbì'bá rĩ pi ri índrí ùnjí rĩ pi údró ã'di vé ùkpō sĩ? Kōpi ímú tã lẹ̀ Ìmi drĩgē tã Ìmi ní 'yoó rĩ sĩ.

²⁰ 'Bo ma dō ri índrí ùnjí rĩ pi údró Múngú vé ùkpō sĩ, Ìri lū 'yozú kínĩ, mālūngā Múngú vé rĩ ícá Ìmi āsámvú gé gí.

²¹ “'Bá ùkpō be adripi ngá ẹ̀'đĩ vé ni be rĩ, Ìri ícò ívé 'bẹ̀tĩ ùtē rá, Ìrivé ngá 'bẹ̀tĩ āsámvú gé rĩ pi adri múké.

²² 'Bo 'bá āzi ùkpō be ni ímú dō ẹ̀'đĩ 'đĩ Ìri be, ndē dō Ìrivé ùkpō gí, Ìri jó 'dĩpa vé ngá ẹ̀'đĩ 'dizú, Ìri ní ẹ̀sì 'bāá drĩ ni gé 'ì ùtēzú rĩ pi upa drĩ ni gé sĩ rá, Ìri awa 'bá uruḱo'bée ní.

²³ “'Bá adripi má be trù ku rĩ, 'bá 'dĩri mávé ārì'bá, 'bá ānyāngā Ìkūnāapi má be trù ku rĩ, Ìri ānyāngā írérē.

*Índrí ùnjí rĩ vé Ìgōngará 'bá rĩ ẹ̀ ẹ̀sì agá rĩ
(Mātáyo 12:43-45)*

† 11:15 11:15 Bělēzēbúlā: Bělēzēbúlā vé ruḱ āzi rĩ Sātānā 'ì, Ìri ādróko, Ìri āmbúgu índrí ùnjí rĩ pi drĩgē.

24 “Índrí ùnjí rĩ fũ dō 'bá rĩ rụ' 'bá gá sĩ ãmvé gí, ĩri écì ngalanji ãngũ ã'wí rú rĩ pi agásĩ, ri vŭrã uvuzú ni ndã, ĩsụ dō vŭrã kuyé, ĩri 'yo, 'Ma gō jó má ní kuú rĩ agá 'dãlè ùzi.’

25 Índrí ùnjí rĩ kádō ícá, ĩsụ dō wekí jó rĩ ã 'a uletere, údékí kuú múké múké,

26 ĩri mu índrí ùnjí urụkọ ézĩrĩ ùnjĩkãnyã be ívé rĩ ndèépi rá ni pi ùjĩ, kọpi céré fi adri 'bá rĩ agá. 'Bá rĩ vé adringará ri gō adri ùnjí drĩdrĩ 'dãri ndè.”

27 Yèsũ kã rii tã 'diri átã, ùkú ãzi 'bá bĩtrĩkã rĩ pi ãsámvú gé 'dãã, ĩri ní átázú ù'dúkọ be urụ 'dãã kĩnĩ, “Tãkĩri ã adri ùkú mi tĩpi rĩ drĩgé, ãzini mí ní bã sèépi ndrúupi rĩ drĩgé.”

28 Yèsũ ní ùjázú kĩnĩ, “Tãkĩri ã adri 'bá ù'dúkọ múké Múngú vé rĩ yì' 'bá rá, ãzini 'dụ' 'bá nga' 'bá rá rĩ pi drĩgé.”

*'Bá rĩ pi lèkí ã 'okí ĩ ní tã ãyãzú ãyãyã ni
(Mátáyo 12:38-42; Mārãkō 8:12)*

29 'Bá bĩtrĩkã rĩ pi kã ĩ úmú Yèsũ ã gārã gá, Yèsũ ní 'yozú kĩnĩ, “Īmi úyú ãndrũ nō'bée, ĩmi 'bá ùnjí. Īmi lèkí tã ãyãzú ãyãyã ni ndree ĩmĩ mị sĩ, 'bo ícókí ĩmi ní tã ãyãzú ãyãyã ni 'oó ku, 'yéná ĩri adri tã ãyãzú ãyãyã Yónã vé rĩ.‡

30 Tã 'i ngaápi Yónã rụ' 'bá gá rĩ i'da 'bá Nínéwē vé rĩ pi ní kĩnĩ, Múngú ĩpè ĩri nĩ. Ma 'Bá Mvã 'i, tã 'i ngaápi mã rụ' 'bá gá rĩ i'da 'bá úyú ãndrũ nō'bée vé rĩ pi ní kĩnĩ, Múngú ĩpè mã nĩ.

31 Û'dú tã lizú rĩ gé, 'bãgú ùkú rú ãngũ ándrelé rú rĩ gé rĩ úmvúlésĩ ímụ pá tu tã lị úyú ãndrũ nō'bée drĩgé nĩ, ã'diãtãsiyã 'bãgú rĩ íbĩ ímụ ãngũ rárã rú ni gélésĩ, ímụ Sölómónã vé úmĩ tã 'ozú rĩ yì, 'bo 'bá ãzi nōgónō ndè Sölómónã ri ãmbũgũ sĩ rá.

32 Û'dú tã lizú rĩ gé, 'bá Nínéwē vé rĩ pi ímụ pá tu kọpi úyú ãndrũ nō'bée tō nĩ, kọpi 'yo úyú ãndrũ nō'bée 'okí tã ùnjí, ã'diãtãsiyã Yónã kã tị Múngú vé rĩ sèé, kọpi ùjákí éşĩ ívé ùnjĩkãnyã agásĩ rá. 'Bá ãzi nōgónō ndè Yónã ri ãmbũgũ sĩ rá,§ 'bo ĩmi úyú ãndrũ nō'bée, ĩmi gãkí éşĩ ùjágã sĩ.

*Yèsũ ímbã 'bá rĩ pi lãmbã ñipi rĩ vé tã sĩ
(Mátáyo 5:15; 6:22-23)*

33 “'Bá ãzi ícó lãmbã 'yũu jĩ zũy vŭrã índrepi ku ni gé ku, dōku ícó ùdri ùpĩ drĩ ni gé cí ku. ĩri lãmbã rĩ 'bã mısá drĩgé, 'bá ífí' 'bá jó agá rĩ pi ã ndrekí rí ãcĩ ñipi rĩ.

34 Mị mívé rĩ, ĩri lãmbã mĩ rụ' 'bá vé ni. Mị mívé rĩ dō múké, rụ' 'bá mívé rĩ índre ku ùtúnã agá uletere. Mívé mị dō ùnjí, rụ' 'bá mívé rĩ adri ku ñinã agá.

35 Lè mĩ nĩ múké 'yozú kĩnĩ, mívé rụ' 'bá adriipi ùtúnã agá rĩ, lè ã gō 'i újã adrii ñinã agá ku.

36 Mívé rụ' 'bá dō ùtúnã agá, ĩgélé ãzi mĩ rụ' 'bá gá adriipi ñinã agá ni 'dããyo, mĩ rụ' 'bá ri adri céré ùtúnã agá, sũ lãmbã vé ãcĩ ní ñi ãngũ ĩngbèrèé mí ní uletere rĩ tĩnĩ.”

‡ 11:29 11:29 Tã ãyãzú ãyãyã Yónã vé rĩ: †'bì te nẹbì Yónã ri, Yónã adri caá ù'dụ na 'ĩ' 'bì rĩ agá 'dãã. 'Í lã Yónã 1:17; Mátáyo 12:39-40; Mátáyo 16:1-4; Lúkã 11:29-32. 11:31 11:31 1 'Bãgú 10:1-13

§ 11:32 11:32 'Bá ãzi nōgónō ndè Yónã ri ãmbũgũ sĩ rá: 'Bá Yèsũ ní 'yoó ndè Sölómónã pi Yónã be rá rĩ, Yèsũ ri 'i 'yo.

*Yēsũ tre Fãrũsĩ rĩ pi drĩgẽ, ãzini 'bã tãĩmbĩ ìmbã'bã rĩ pi drĩgẽ
(Mâtáyo 23:1-36; Mãràkõ 12:38-40; Lúkã 20:45-47)*

³⁷ Yēsũ kã átángá rĩ átá deę, Fãrũsĩgũ ãzi ní Yēsũ rĩ zizú muzú ìnyã nyaá ìvẽ àngã, kúru Yēsũ ní fizú jó gá 'dãlé, ìri ní úrizú vũgã ìnyã rĩ nyangárã gã.

³⁸ Fãrũsĩgũ rĩ kã ndree Yēsũ í'dó ìnyã rĩ nyaá, ùjĩ 'í drĩ sũ ìvẽ mërẽ ní lëẽ rĩ tĩnĩ kuyé, sè ìri ní àyàngárã.

³⁹ Kúru Úpí ní 'yozú ìri ní kĩnĩ, "Ìmi Fãrũsĩ 'dĩ'bée, ìmi ri kópõ, ãzini kúrã rĩ pi vé rù'bã àmvélésìla rĩ ùjĩ áyu, 'bo ìmĩ èsĩ agã 'dãlé, ìmi èsĩ be àmbúgũ ngã drĩgẽ, ãzini ìmĩ èsĩ ùnjĩ.

⁴⁰ Ìmi azakí azaza! Múngú rù'bã àmvélésìla rĩ gbiipi rĩ, gbi kpã rù'bã agálésìla rĩ ní kuyé?

⁴¹ Lë ìmi sèkĩ ngã ìmivé rĩ pi 'bã adri'bã ngã ãkó rĩ pi ní, ìmi 'okí dõ 'dĩni, ìri Múngú ní àyĩkõ sè.

⁴² "Ìmi Fãrũsĩ 'dĩ'bée, ìzàngã rĩ úmvúlésì adri ìmivé ni, ã'diãtãsiyã ngã mãdãnjã òmvú agã sũ nãná tĩnĩ, ìngĩrĩnjã tĩnĩ rĩ pi, muđrĩ agã, ìmi ri ãlu ni í'dú sè* Múngú ní rá, 'bo ìmi koki 'bã 'bã uruko'bée ní 'oó ùnjĩ rĩ pi è ìzã kuyé. Lë ìmi 'okí 'bã rĩ pi múké, ãzini ìmi lëkĩ Múngú ri, ãzini ìmivé ngã muđrĩ agã, ìmi sèkĩ ãlu ni Múngú ní.

⁴³ "Ìmi Fãrũsĩ 'dĩ'bée, ìzàngã rĩ úmvúlésì adri ìmivé ni, ã'diãtãsiyã ìmi lëkĩ vürã úrizú í ní ìnjĩ ìnjĩ jó Múngú ri Zizú rĩ agã rĩ pi áyu, ãzini ìmi lëkĩ 'bã rĩ pi ã rikĩ ìmi ní mōdó sèé jòkõnjĩ agã 'dãã ìnjĩngárã be.

⁴⁴ "Ìzàngã rĩ úmvúlésì adri ìmivé ni, ã'diãtãsiyã ìmi adrikĩ sũ 'bũrẽdrĩ ì ní ícõ ámã ku rĩ tĩnĩ, 'bã rĩ pi ri ècĩ drĩ ni gé sĩ, kòpi ámãkĩ ku."

⁴⁵ "Bã ãzi tãĩmbĩ Mósè vé rĩ nĩpi múké múké rĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Ìmbãpi, tã mí ní 'yoó 'dĩri, mí ri 'bã u'dã."

⁴⁶ Yēsũ ní újázú kĩnĩ, "Ìmi 'bã í ní ìmbã tãĩmbĩ Mósè vé rĩ nĩ'bã múké múké 'dĩ'bée, ìzàngã rĩ úmvúlésì adri ìmivé ni, ã'diãtãsiyã ìmi ri ogu 'bã 'bã rĩ pi drĩgẽ, kòpi ícókĩ 'dujũ bã ku, ìmi lëkĩ ìmivé drĩ 'bãã kòpi è ìzã kozũ ku.

⁴⁷ Ìzàngã rĩ úmvúlésì adri ìmivé ni, ã'diãtãsiyã ìmi ri 'bũrẽdrĩ nèbĩ rĩ pi vé rĩ gbi, ìsúzú ìmi è'biipĩ ú'dĩkĩ ótũ kòpi ùdrãã ní.

⁴⁸ Tã ìmi ní 'oó 'dĩri, ìri lũ 'yozú kĩnĩ, ìmi ã'yĩkĩ tã ìmi è'biipĩ ní nèbĩ rĩ pi ú'dizú 'dãri gĩ, ìmi ní rizú kòpivé 'bũrẽdrĩ rĩ pi gbizú ãnĩ 'dĩ.

⁴⁹ Tã 'dĩri sĩ, Múngú tã nĩngárã be rĩ kĩnĩ, 'Ma nèbĩ rĩ pi pè mu 'bã áyúáyũ rĩ pi be kòpi uruko'bée ú'dĩ ùdrã, ãzini kòpi uruko'bée òcũ ùnjĩ ùnjĩ.'

⁵⁰ Ìmi úyú àndrũ nõ'bée, nèbĩ ì ní ú'dĩ ùdrãã Múngú ní vũ rĩ gbingárã gã 'dãã rĩ pi vé ãri ri ngo ìmi drĩgẽ.

⁵¹ Í'dózú ì ní Èbélè ri 'dĩngárã gã, ícázú sã ì ní Zãkãriyã ri 'dizú vürã ròbõnjõ zázú rĩ† pi àsãmvú jó Múngú vé rĩ be rĩ gé, ìmi úyú àndrũ nõ'bée,

* **11:42 11:42** Ngã muđrĩ agã, ìmi ri ãlu ni í'dú sè: Tãĩmbĩ Mósè vé rĩ 'yo kĩnĩ, lë 'bã Ìsèrélè vé rĩ pi è í'dũkĩ ngã muđrĩ agã, ãlu ni sèé Múngú ní. † **11:51 11:51** Í lã Lëvĩtĩkã 27:30-33; Kãlãfe 18:21-24; Dètõrõnómè 12:5-19; 14:22-29. **11:51 11:51** Í'dóngárã 4:1-16 † **11:51 11:51** Vürã ròbõnjõ zázú rĩ: Vürã ròbõnjõ zázú ní anigé jó Múngú vé rĩ ã bóró gã 'dãã, átãlágú rĩ ri ròbõnjõ zã ãnĩ Múngú ní 'bã rĩ pi trüzú ìvẽ ùnjĩkãnyã agásĩ. Vürã èjĩngũrũ zázú ní anigé Vürã Uleterè rĩ gé jó Múngú vé rĩ agã 'dãã, átãlágú rĩ ri èjĩngũrũ zã ãnĩ Múngú ní ù'bũtĩnjã sĩ, ãzini ùndrãnjã sĩ sã Múngú ri zizú rĩ gé.

ãrí 'bá 'dĩ'bée vé rĩ ngo ìmi drĩgé.

⁵² “Ìmi 'bá ì ní ìmbá tãĩmbĩ Mósè vé rĩ nĩ' 'bá múké múké 'dĩ'bée, ìzàngã rĩ ùmvúlésĩ adri ìmivé ni, ã'diãtãsiyã ìmi 'duki mãfütã tã nĩngará vé rĩ zũũ gĩ. Ìmi fikĩ kuyé, ìmi ugakĩ 'bá lè' 'bá fi' 'bá rĩ pi ní lèti gĩ.”

⁵³ Yèsũ kã átángá rĩ átá de, Fãrũsĩ rĩ pi 'bá tãĩmbĩ ìmbá' 'bá rĩ pi be, kòpi è èsĩ ve Yèsũ ní ùnjĩ ùnjĩ, kòpi í' 'dókĩ riĩ ìri uzii,

⁵⁴ Ì ìşũkĩ rĩ átángá ùnjĩ yĩ tĩ ni gé, ì tókĩ rĩ ìri ãnĩ bènĩ.

12

Ìmi adrikĩ mĩ be kowũ 'bá ì 'bã'bée kú tã be piĩ rĩ pi ã tã sĩ

¹ 'Bá bĩtrĩká trakĩ Ì Yèsũ ã gãrã gá, élifũ ni ambamba, kòpi rikĩ ì ùmĩ müzũ ùmĩmĩ. Yèsũ ní í' 'dózũ átázũ ívé 'bá 'í pámvũ ùbĩ' 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, “Lè ìmi adrikĩ mĩ be kowũ tã Fãrũsĩ rĩ pi ní riĩ ìmbá rĩ sĩ, ã'diãtãsiyã tã kòpi ní ìmbá rĩ, kòpi 'duki ngaá ku.

² Tã ì ní ùzũũzũ rĩ, ìri ìmũ 'í' 'da ãmvé, tã ì ní 'oó kĩri kĩri rĩ, ì ìmũ ìrivé tã nĩ rá.

³ Tã ìmi ní átá ìnĩnã agá rĩ, ùtũnã sĩ ì ìmũ yĩ rá, tã ìmi ní átá ùyòkòyò sĩ jó agá 'dãã rĩ, ì ìmũ tã ni áyũ jó drĩgé.”

*Lè ìmi adrikĩ ùrĩ sĩ ku
(Mátayo 10:28-31)*

⁴ Yèsũ ní 'yozũ kĩnĩ, “Ùndĩ mávé rĩ pi, á 'yo ìmi ní 'dĩni, lè ìmi adrikĩ ùrĩ sĩ ku, 'bá lè' 'bá ìmi 'dĩ' 'bá rĩ pi sĩ, kòpi 'yénã rũ' 'bá rĩ 'dĩ, kòpi ícókĩ ìmivé ìndrĩ 'dĩ drãã ku.

⁵ 'Bo ma 'bá ìmi ní ícò ruũ rĩ lũ ìmi ní rá, lè ìmi ruki Múngũ ùkpò be 'bá 'dĩpi 'beepi ãci vezũ ãnĩ ùdũ ãkò rĩ* agá rĩ áyu.

⁶ Ærĩnã nyĩrĩnã tòwũ uzĩkĩ nyo müfengã fifi ìrĩ ku? 'Bo Múngũ ãvĩ ãrĩnã ãlu ni vé tã sĩ ku.

⁷ Múngũ lã drĩ' 'bĩ ìmi drĩgé rĩ pi céré gĩ. Lè ìmi adrikĩ ùrĩ sĩ ku, ìmivé tã ndè ãrĩnã kárãkarã rĩ pi vé rĩ rá.

*Ûlũkĩ tã Kúrísitò vé rĩ
(Mátayo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ “Á 'yo ìmi ní 'dĩni, 'bá rĩ è'yĩ dõ ma 'bá rĩ pi èndrètĩ gé, 'yo dõ 'í ã'yĩ ma rá, ma 'Bá Mvã 'i, ma kpá ìri ã'yĩ mãlãyĩkã Múngũ vé rĩ pi èndrètĩ gé rá.

⁹ 'Bá rĩ gã dõ ma vũ drĩgé nõgó sĩ, ma kpá ìri gã sĩ mãlãyĩkã Múngũ vé rĩ pi èndrètĩ gé.

¹⁰ Ma 'Bá Mvã 'i, 'bá rĩ átã dõ tã ùnjĩ mã rũ' 'bá gá, Múngũ ri ícò ìri trũ rá, 'bo 'bá rĩ ide dõ Ìndrĩ Uleterè rĩ, Múngũ trũ ìri ãlũnãni ku.

¹¹ “'Bá ãzi jĩ dõ ìmi muũ Jó Múngũ ri Zizũ rĩ agá, tõ dõ ìmi 'bá ãngũ rũ' 'bá rĩ pi èndrètĩ gé, ãzini 'bá ùkpò be rĩ pi èndrètĩ gé, lè ìmĩ èsĩ ã adri ìzàngã sĩ 'yozũ kĩnĩ, ìmi mu ìmivé tã gã nõgõni yã 'dĩni ku, dõku ìmi átã nõgõni yã 'dĩni ku,

¹² sã 'dãri gé, tã ìmi ní átã rĩ, Ìndrĩ Uleterè rĩ ùlũ ìmi ní nĩ.”

Nãpĩ ágó azakaza rú ã'bú be rĩ vé rĩ

* 12:5 12:5 Æci vezũ ãnĩ ùdũ ãkò rĩ: Múngũ ri ùmvúlésĩ 'bá 'í è'yĩ' 'bá ku rĩ pi 'du' 'bé ãci 'dĩri agá. 'í lã 'dangará 20:7-15.

13 Ágó àzi 'bá b̄trĩká rĩ pi àsámví gé 'dãã, ĩri ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ, "Īmbápi, 'í 'yo má édrĩpi ní, ã awa ã'bú 'bá étépĩ drãápi gĩ rĩ ní kuú rĩ 'bá ní 'í be."

14 Yēsũ ní újázú kĩnĩ, "Ágó 'dĩri, ã'di ĩpē ma 'bá tã lĩpi ni rú nĩ, dōku ã'di ĩpē ma ĩmivé tã àsámví acoó nĩ?"

15 Kúru Yēsũ ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Īmi ndrekí múké, lē 'bá àzi ã adri éšĩ be ámbugú ngá drĩgé ku, 'bá rĩ dō ã'bú be tré, ã'bú ĩrivé 'dĩri ícú ĩrivé ĩdri sēé adrii múké nĩ ku."

16 Yēsũ ní nãpĩ 'dĩri ùlúzú kōpi ní kĩnĩ, "Ágó àzi ã'bú be ni ãnyāngã ka ĩrivé ómvú agá ambamba.

17 Ágó rĩ ri ũsũú kĩnĩ, "Vũrã má ní mávé ãnyāngã 'bázú ni 'dãayo, má 'o rĩ ã'di?"

18 Kúru ĩri ní 'yozú kĩnĩ, 'Á lē 'oó 'dĩni, á lē ĩrã mávé rĩ pi uzeé vūgá, á lē ámbugu ámbugu ni pi údé, ma mávé ãnyāngã 'bã 'a ni gé, àzini ma mávé ngá rĩ pi ù'bã céré 'a ni gé.

19 Kúru ma gō átá má éšĩ agá nōlé, "Ma nóni ãnyāngã be ambamba, ĩri adri ca ílĩ kárakarã. Á gō ězĩ ngáã ñĩ ku, ma ngá nya, ma ngá mvu, ma adri áyĩkō sĩ."

20 "'Bo Múngú ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, 'Mí azaza! Īñĩná ándrũ nōri sĩ, ma mívé ĩdri 'dũ rá. Kúru ã'di ri ímú mívé ngá 'dĩ'bée 'dũ nĩ?"

21 "'Bá ngá 'bãápi kú 'í ní, ngá sēépi Múngú ní ku rĩ, ĩri adri sũ 'bá 'dĩri tĩnĩ."

*Lē ĩmi rikĩ ĩmi ũsũú drãã tã sĩ ku
(Mátayo 6:25-34)*

22 Kúru Yēsũ ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Á 'yo ĩmi ní, lē ĩmi rikĩ ĩmi ũsũú drãã ĩdri rĩ vé tã sĩ 'yozú kĩnĩ, ĩmi ã'di nya yã, dōku ĩmi ã'di su yã 'dĩni ku.

23 ĩdri ndē ngá nyanya ri rá, rĩ'bá ndē bōngó ri rá.

24 ĩmi ndrekĩ drĩ áriñá rĩ pi ká, kōpi 'ákĩ ómvú ku, kōpi ĩkũnákĩ ãnyāngã ku, kōpi jó ãnyāngã 'bázú ni ákó, dōku ĩrã ákó. 'Bo Múngú ri kōpi úcé nĩ. ĩmi ndekĩ áriñá rĩ pi rá.

25 Éšĩ ĩmivé riĩpi ũtĩpi 'dĩri sĩ, ĩmi nyo ícú sã àzi ĩsũ adrizú ãní ĩdri rú rá?

26 ĩmi ícókĩ dō sã àzi ĩsũ mādāñá adrizú ĩdri rú ku píri, ngá ĩmi ní rizú ĩmi ũsũzú drázú tã sĩ rĩ ã'di?

27 "Īmi ndrekĩ drĩ pētĩ ã fũ ũnyĩ be 'dĩ'bée ká, kōpi ngakĩ ězĩ ku, àzini kōpi nĩkĩ bōngó ícĩ be ĩ ní ku. 'Bo á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, Sōlōmónã ri ã'bú be, su bōngó ũnyĩ be sũ fũ ũnyĩ be 'dĩ'bée tĩnĩ kuyé.

28 Múngú ri dō sē fũ ásé agá rĩ pi zo ũnyĩ be, ĩri zo ándrũ, drũ sĩ, ĩ zã ve ácí sĩ rá píri, ĩmi 'bá ě'yĩngará be mādāñá 'dĩ'bée, ádarú Múngú ícú nyo ĩmi ní bōngó sēé suú ku?

29 Lē ĩmi éšĩ ã ri ũtĩĩ ngá nyaanya ã tã sĩ ku, dōku ngá mvũmũvũ ã tã sĩ ku, ĩmĩ éšĩ ã ri ũtĩĩ tã ni sĩ ku.

30 'Bá Múngú ri nĩ'bá ku rĩ pi ē éšĩ ri ũtĩ tã 'dĩ'bée sĩ nĩ, ĩmi Étépĩ nĩ ngá ĩmi ní lēé rĩ rá.

31 'Bo lē ĩmi 'bákĩ éšĩ mālũngã Múngú vé rĩ ndázú, ĩri ímú ngá ĩmi ní lēé rĩ pi sē ĩmi ní rá.

*Ā'bu 'bũ gé 'dãá rĩ vé tã
(Mátáyo 6:19-21)*

32 “Īmi ngúlúmũ mādã mã pámvú ũbĩ'ba 'dĩ'bee, ĩmi adriki ũrĩ sĩ ku, ā'diātāsīyã ĩmi Ētẹpi ri āyĩkō sĩ, lē ĩmi fiki mālũngã ívé rĩ agá.

33 Īmi ũzĩki ngá ĩmivé rĩ pi, ĩmi awakĩ mũfengã ni 'bã ngá ákō rĩ pi ní. Lē ĩmi ĩsúkĩ ĩmi ní jũrú mũfengã 'bãzú āsĩipi ku ni, ā'bu 'bũ gé 'dãlé rĩ ábã ku, ũgũ'ba ícō ũgũũ ku, āzini ĩjĩrĩkō ícō mbee ku.

34 Vũrã ĩmi ní ĩmivé ā'bu 'bãzú rĩ, ĩmĩ ěsĩ ri adri drĩ ni gé.”

*Lē 'bã rĩ ā adri ũrē ā ũtē Yēsũ vé ĩgōngará
(Mátáyo 24:45-51)*

35 “Lē ĩmi úsúkĩ ĩmi kú ũrē, ĩmi ũ'yũki ĩmivé lámãã ā ri dĩĩdĩ,

36 lē ĩmi adriki sũ 'bã ri'ba ĩvé 'bã āmbúgú riipi ĩmvĩpi ũmũ ũkú jezú rĩ gélésĩ rĩ ũtē'ba rĩ pi tĩni, ā'diātāsīyã 'bã āmbúgú rĩ kãdō ĩmũ kẹtĩ rĩ gaá, ĩmi zĩki ri kẹtĩ rĩ ĩri ní.

37 'Bã āmbúgú rĩ kãdō ícã, ĩsũ dō ívé ātĩ'ba rĩ pi ũtēki 'i kú ũrē, ĩri adri āyĩkō sĩ. Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, ĩri ātĩ'ba rĩ pi sē úrĩ vũgã, ĩri kōpi ní ngá sē nya.

38 'Bã āmbúgú rĩ dō ícã ĩnĩnã ágágã yã, dōku āngũ ní ówũngará gã yã, ícã dō ĩsũ ātĩ'ba rĩ pi ri 'i ũtē, ātĩ'ba rĩ pi adri āyĩkō sĩ.

39 'Bo lē ĩmi nĩki 'yozú kĩnĩ, jó 'dĩpa ā nĩ dō sã ũgũ'ba rĩ ní ĩmũzú rĩ rá, ícō tē ívé jó kuú nōó ũgũ'ba rĩ ní, ĩri ní fizú ānĩ jó agá 'dãã ku.

40 Lē ĩmi adriki ũrē, ā'diātāsīyã mã 'Bã Mvã 'i, sã mã ní ĩmũzú ĩgōzú rĩ ĩmi ícókĩ nĩĩ ku.”

41 Pétērō ní zizú kĩnĩ, “Úpi, mi ri nãpĩ 'dĩri 'yo 'bã ní, dōku mi ri 'yo 'bã rĩ pi ní céré?”

42 Úpi ní újázú ĩri ní kĩnĩ, “'Bã ěsĩ 'bããpi céré rizú ězĩ ngazú rĩ ā'di 'i, āzini ātĩ'ba ũmĩ be tã 'oópi pĩrĩ āmbúgú rĩ ní 'bãã 'bã āmbúgú rú ívé ātĩ'ba rĩ pi drĩgē ā ri ĩnyã sēē kōpi ní sã múké ni gé rĩ ā'di 'i?

43 'Bã āmbúgú rĩ ícã dō ĩsũ ězĩ ātĩ'ba rĩ ní ngãã rĩ múké, ĩri ātĩ'ba rĩ ũfē rá.

44 Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, ĩri ātĩ'ba rĩ 'bã adri 'bã āmbúgú rú ívé ngá rĩ pi ā tã mba.

45 'Bo ātĩ'ba rĩ ũsũ dō 'i ěsĩ agá 'dãlé kĩnĩ, 'Mávē āmbúgú ícō ícã mbēlēnã ku, 'í'dó dō riĩ ātĩ'ba āgō rĩ pi fuũ ũkú rú rĩ pi be, āzini 'í'dó dō riĩ ngá nyaá, āzini ngá mvũũ ĩmērēzũ.

46 Īrivé 'bã āmbúgú rĩ nga ícã ũ'dũ, dōku sã ĩri ní nĩĩ kuyé ni gé, ĩri ātĩ'ba rĩ uga kpélékpélé, ĩri 'dũ 'be 'bã ě'yĩ'ba kuyé rĩ pi āsãmvú gé vũrã kōpi ní adrizú rĩ gé.

47 “Ātĩ'ba āzi ívé āmbúgú rĩ vé tã ĩri ní lēē ā 'okĩ rĩ nĩĩpi rá rĩ, útú dō 'i ũrē kuyé, dōku 'dũ dō tã ívé āmbúgú ní ězĩĩ rĩ ngãã kuyé, ĩ ĩri gbã ũnjĩ ũnjĩ.

48 'Bo ātĩ'ba āzi ívé āmbúgú rĩ vé tã nĩĩpi kuyé, tã 'oópi ũnjĩ rĩ, ĩ ĩri ĩrĩnã mādã. 'Bã ĩ ní ngá sēē ĩri ní āmbúgú rĩ, ĩ ngá lē ĩri vũgã āmbúgú, 'bã ngá ě'yĩpi āmbúgú rĩ, ĩ ngá zĩ ĩri vũgã āmbúgú.

*Yēsũ vé tã ĩjĩ acongará
(Mátáyo 10:34-36)*

49 “Má íjĩ tá ácí ácí ní vũ drĩgé nŕgŕ, má ũsũ tá ácí ácí rĩ í’đó té dŕ ‘í gĩ, ĩri adri múké!

50 ĩ ímũ má ní bãtĩzĩmũ ĩzãngã vé ní sē, ma tá ęnĵĩęnĵĩ ‘dũ cĩmgbã tá rĩ ní ‘í dezũ.

51 ĩmi ũsũkĩ má íjĩ ‘bã rĩ pi ní tãkĩri nyŕŕkũ drĩgé nŕgŕ? Adri ‘dĩni kuyé, má íjĩ acongãrã.

52 ĩ’đózũ ãndrũ muzũ drĩdrĩ, ‘bã tŕwũ ‘bęti ãsãmvũ gé rĩ pi ímũ ĩ aco rá, na rĩ pi ĩrĩ rĩ pi gã sĩ, ĩrĩ rĩ pi na rĩ pi gã sĩ.

53 Kŕpi ímũ ĩ aco rá, mvã ętępi ri ímũ ívé mvã gã sĩ, mvã ri ímũ ętępi ri gã sĩ, mvã ęndrępi ri ímũ ívé mvã ũkũ gã sĩ, mvã ũkũ ri ímũ ęndrępi ri gã sĩ, ĩdrępi ri ímũ ‘í mvŕpi vé ũkũ gã sĩ, mvŕpi vé ũkũ ri ímũ ‘í ĩdrępi ri gã sĩ.”

Lŕkĩ vé ãmãngãrã

(Mãtãyo 16:2-3; 5:25-26)

54 Yęsũ ní ‘yozũ ‘bã bĩrĩkã rĩ pi ní kĩnĩ, “ĩmi ndrekĩ dŕ ĩrĩbĩti rĩ ĩngã ímũzũ ũtũ ní ‘dengãrã gãlésĩ, ĩmi ‘yo, ‘Yĩgŕ ri ‘dĩ rá, ‘ãdarũ ĩri ‘dĩ rá.

55 ĩmi ndrekĩ dŕ ũlĩ rĩ ri ívĩ ímũzũ ãndręlésĩla, ĩmi ‘yo, ‘Ŭtũ rĩ ímũ ko gbĩrĩlĩ, ‘ãdarũ ĩri ko gbĩrĩlĩ rá.

56 ĩmi ‘bã ĩ ‘bã’bée kũ tá be pĩrĩ ‘dĩ’bée, ĩmi kãdŕ ãngũ vũ drĩgé nŕgŕ rĩ ndręé, ãzini ‘bũ gé ‘dãlé rĩ ndręé, ĩmi nĩkĩ ãngũ rĩ ę mĩlé ãmã be rá, ĩmi ũlũ rá pĩrĩ, ĩmi nĩkĩ tá rĩipi ‘í ‘oŕpi lŕkĩ ãndrũ nŕri gé rĩ ũlũ be ku ĩngŕni ĩngŕni?

57 ‘Ngã ĩmi ní tá pĩrĩ rĩ nĩzũ ãmãzũ ku rĩ ã’đi?

58 ‘Bã rĩ tŕ dŕ mĩ, ĩmi dŕ ri mũ ĩri be lęti gé sĩ trũ, ĩmi údekĩ ĩmivé tá ĩmi ãsãmvũ gé sĩ ĩri be rĩ deę lęti gé ‘dĩgé, ĩmi údekĩ dŕ ku, ĩri mĩ ĵi mũ tŕ ‘bã tá ĩipi rĩ ęndręti gé, ‘bã tá ĩipi rĩ, ĩri mĩ ĵi sē ãngãrãwã drĩgé, ãngãrãwã rĩ mĩ ĵi ‘be jŕ ãngũ ũ’yĩzũ rĩ agã.

59 Á ‘yo mĩ ní ‘dĩni, kukĩ mĩ ĩfũ ãmvé ku, mĩ mũfęngã ĩ ní ĩjĩ mĩ drĩgé rĩ ũfę de ũgbãle, mĩ ĩbĩ ĩfũ ndŕ.”

13

Lē ĩmi újãkĩ ęsĩ ĩmivé ũnjĩkãnyã agãsĩ rá

1 Sã ‘dãri gé, ‘bã արսոյոյեան ւնիկի Եսսնի կինի, Քիլատոյ զճի՛նքի Գալիլայա վերջի քի ընտրա, իսկ կ֕օփի քի ընտրոյ չա յօ Մունգս վերջի agã ‘dãã.

2 Yęsũ ní ‘yozũ kŕpi ní kĩnĩ, “ĩmi ũsũkĩ ‘bã Gãlĩlãyã vé ĩ ní ú’đĩ ‘dã’bée vé ũnjĩkãnyã ndē ŕgũpĩjĩ Gãlĩlãyã rĩ pi vé rĩ rá, kŕpi ní ĩzãngã nyazũ ãnĩ?

3 Á ‘yo ĩmi ní, adri ‘dĩni kuyé. ‘Bo ĩmi újãkĩ dŕ ęsĩ ku, ĩmi kpã úmvúlésĩ cérę ũdrã rá.

4 ĩmi ũsũkĩ ‘bã mũdrĩ drĩ ni ãrŕ lãgãrãka Sĩlŕmũ vé rĩ ní ári kŕpi drĩgé, ũdrã’bã ‘dã’bée, kŕpivé ũnjĩkãnyã ndē ‘bã adri’bã Yęrũsãlēmã agã rĩ pi vé rĩ rá?

5 ‘Bo á lē ‘yoŕ ĩmi ní ‘dĩni, adri ‘dĩni kuyé! ĩmi újãkĩ dŕ ęsĩ ku, úmvúlésĩ ĩmi kpã cérę ũdrã sũ kŕpivé rĩ tĩnĩ.”

Nãpi pęti ĩ ní zĩjĩ fĩgĩ ‘ãapi kuyé rĩ vé rĩ

6 Kũru Yęsũ ní nãpi ‘dĩri ũlũzũ ‘bã rĩ pi ní kĩnĩ, “Ágŕ ãzi sa pęti ĩ ní zĩjĩ fĩgĩ rĩ ívé ŕmvũ agã, ĩri ní ‘dezũ muzũ ũ’a ní ũndręzũ sĩ ni gé ‘dãã, ĩsũ pęti rĩ ‘a kuyé.

7 Kúru İri ní 'yozú ágó ómvú rĩ 'ãápi rĩ ní kĩnĩ, 'Ílí na, á ri éçì peṭì rĩ vé ũ'a úndré, má ìsú ũ'a sị ni gé kuyé. 'Í ga peṭì rĩ vūgá! İri ri nyòòkú rĩ éřì kána.'

8 "Ágó ómvú 'ãápi rĩ ní újázú kĩnĩ, 'Ămbúgú mávé rĩ, 'í ku drĩ ã adri ílí ălu ká, má 'ã drĩ gārā ni, má dā ndrĩjì zē ndũjì ni gé.

9 'A dō ílí drũ rĩ gé rá, múké! 'A dō kuyé, 'í ga rí kúru İri vūgá.' "

Yēsũ idrí ũkú ótrúpi ótrúotrũ ni ụ'dụ Sābātā vé rĩ gé

10 Yēsũ ní rizú 'bá rĩ pi ímbázú Jó ăzi Múngú ri Zìzú ni agá ụ'dụ Sābātā vé rĩ gé,

11 ũkú ăzi 'dālé índrì ũnjì 'o İri ótrú, adri caá ílí mụdrì drĩ ni ărō, sē ũkú rĩ ícò 'i ũjũu ngaá ụrụ sị ku.

12 Yēsũ kã ũkú rĩ ndreé, İri ní ũkú rĩ zìzú ímúzú 'í vúgá nōó. İri ní 'yozú ũkú rĩ ní kĩnĩ, "Ūkú 'dĩri, mí idrí gí."

13 Yēsũ ní 'i drì 'bázú ũkú rĩ ã rụ' 'bá gá, koro ũkú rĩ ní ngazú 'i ũjũzú pìřì, İri ní Múngú ri íngúzú.

14 Drĩkoma Jó Múngú ri Zìzú rĩ vé rĩ ã 'a ve Yēsũ ní ũkú rĩ idrí ụ'dụ Sābātā vé rĩ gé rĩ ã tā sị rá. İri ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kĩnĩ, "Ụ'dụ ẹzì ngazú rĩ pi ăziyá, lē İmi ímúkì, ẹ idríkì İmi ụ'dụ ăziyá 'dĩ' bée agá, adri ụ'dụ Sābātā vé rĩ gé ku."

15 Ụpì ní újázú İri ní kĩnĩ, "İmi 'bá ĩ 'bã' bée kú tā be pìřì 'dĩ' bée! İmi ăsamvú gé 'dìgè, 'bá ăzi ícò nyo ívé tị, dōku dōngì trũu jị mụy ỹjị mvụy ụ'dụ Sābātā vé rĩ gé ku?

16 Ūkú 'dĩri íbì İfũu úyú Ăbũrãmã vé rĩ agá, Sātánã 'yĩ İri kú vūgá İzāngã nyaá ílí mụdrì drĩ ni ărō, idríkì dō İri ụ'dụ Sābātā vé rĩ gé ũnjì?"

17 Yēsũ kã tā rĩ 'yoó 'dìni, sē İrivé ari'ba rĩ pi ní drĩnjá. 'Bo 'bá rĩ pi ărèvú céré ăyĩkò sị tā ăyázú ăyāyā Yēsũ ní 'oó 'dĩri sị.

Nāpi marígó fì be mādānjá rĩ vé rĩ

(Mátáyo 13:31-33; Mārākò 4:30-32)

18 Yēsũ ní kúru 'bá rĩ pi zìzú kĩnĩ, "Mālũngã Múngú vé rĩ adri sũ ă'di tịjì? Má ụ' 'bì rì İri ngá ngóni ni sị?

19 Mālũngã Múngú vé rĩ adri sũ marígó fì be mādānjá rĩ tịjì, kádō İri saá, İri dụ mba ămbúgú ămbúgú, ăríńá rĩ pi gũ ku sị ni gé."

Nāpi ăkúfì vé rĩ

20 Yēsũ ní kpá gōzú 'yozú kĩnĩ, "Má ụ' 'bì rì mālũngã Múngú vé rĩ ngá ngóni ni sị?

21 Mālũngã Múngú vé rĩ adri sũ ăkúfì ũkú rĩ ní 'í'dụ dāá usaá fúndru be, ẹpìjìpi ămbúgú rĩ tịjì."

Kẹ̀ẹ̀tì mādānjá rĩ

(Mátáyo 7:13-14, 21-23)

22 Kúru Yēsũ ní 'dezú rizú éçìzú křrú rĩ pi agásì, ăzini gúrú rĩ pi agásì, ri 'bá rĩ pi ímbá, ìsú İri ri mụ Yẹrúsálémã gá.

23 'Bá ăzi ní İri zìzú kĩnĩ, "Ụpì, 'bá mādānjá pi nyo 'yéńá ímú pangará ìsú nĩ?"

Yēsũ ní újázú kòpi ní kĩnĩ,

24 "Lē İmi ụ' 'bìkì fìi ũkpò sị kẹ̀ẹ̀tì mādānjá rĩ gé sị, ă'diātāsìyā á 'yo İmi ní 'dìni, 'bá káràkará pi ụ' 'bì fì kẹ̀ẹ̀tì mādānjá rĩ gé sị, 'bo kòpi ícòkì fìi ku.

25 Jó 'dípa ící dō kĕtĕtī rī gí, ĩmi áwí pá tu ku ãmvé, ĩmi kĕtĕtī rī ga, āzini ĩmi 'yo, 'Ámbúgú 'bávė rī, 'í zī 'bá ní kĕtĕtī rī.'

“Bo ĩri 'yo, 'Á nĭ ĩmi kuyé, ĩmi íbíkí ímú íngōósíla?”

26 “ĩmi kúru 'yo, 'Ándúru 'bá ríkí ngá nyaá, āzini ngá mvuú mí be trú, āzini mí rí 'bá ímbá 'bávė létĭ rī pí drĭgė sĭ.’

27 “Bo ĩri 'yo kōpi ní, 'Á nĭ ĩmi kuyé, ĩmi íbíkí ímú íngōósíla? ĩmi 'bá ũnjĭkányā 'o'bá 'dĭ'bee, ĩmi dĕkĭ ĩmi má ęndrĕtĭ gė 'dĭísí rá!’

28 “ĩmi kádō Ābūrāmā pi ndree Īsákā be, Yōkóbū be, nĕbĭ rī pi be cérė mālŭngā Múngú vé rī agá 'dālė, ĩsú ídrókĭ ĩmi kú ãmvélésíla, ĩmi fi ri ngongo, āzini ĩmi síkányá ci.

29 “Bá rī pi úmvúlésí ímú ũtú ní ífŭngará gálésíla, uruko ni pi ímú ũtú ní 'dengará gálésíla, uruko ni pi ímú ũrŭlésíla, āzini ándrélésíla, kōpi ímú úrí ũmŭ nya mālŭngā Múngú vé rī agá 'dāá.

30 Ádarú 'bá ũdŭmbĭtā* rī pi, kōpi ímú adri drĭdrĭ, 'bá drĭdrĭ† rī pi, kōpi ímú adri ũdŭmbĭtā.”

Yĕsŭ ě ęsĭ ĩsŭ ízāngā 'bá Yĕrŭsālémā vé rī pi ā tā sĭ

31 Sā 'dāri gė, Fārŭsĭ uruko'bee ní ímúzá Yĕsŭ vŭgá, kōpi ní 'yozú ĩri ní kĭnĭ, “Í ku āngŭ nōri, 'í 'de muú 'dĭísí rá, ā'điātāsĭyā Ēródĕ lĕ mi 'dĭj drāá rá.”

32 Yĕsŭ ní újázú kōpi ní kĭnĭ, “ĩmi mučí lŭú Ēródĕ adriipi ũlúkú rú 'dāri ní kĭnĭ, 'Ma rī nōlé índrĭ ũnjĭ rī pi údró, āzini ma rī 'bá rī pi ídrĭ 'ídózú āndrŭ sĭ, cazú drŭ, cazú ũ'dú na ní gė, cĭmgbá má ní mávé ęzĭ đezú.’

33 'ídózú āndrŭ sĭ, cazú drŭ, cazú ũ'dú na ní gė, má kádō rĭi muú, ma nyo rī mávé ęzĭ nga muzá, ā'điātāsĭyā lĕ nĕbĭ ā drā ãmvé ku, ā drā Yĕrŭsālémā gá.

Yĕsŭ lĕ 'bá Yĕrŭsālémā gá rī pi lĕlĕ
(Mátáyo 23:37-39)

34 “Á Yĕrŭsālémā, Yĕrŭsālémā, mívé 'bá rī pi ú'dĭkĭ nĕbĭ rī pi, āzini kōpi úvĭkĭ Múngú vé 'bá áyúáyŭ ĩ ní pĕe muú mí vŭgá 'dĭlė rī pi ũdrāá írá sĭ. Á lĕ kōdō mívé anjĭnā rī pi íkŭnāá sŭ ā'ŭ ęndrĕpĭ ní ívé anjĭnā íkŭnāá 'í ũpĭlĕ'bí ā ndŭgė rī tĭnĭ, 'bo mívé 'bá rī pi gáki sĭ.

35 ĩmi ndrekĭ drĭ ká, jó ĩmívė rī pi kukĭ kú ándrú rú. Kúru á 'yo ĩmi ní 'dĭni, ĩmi ícókĭ gōo ma ndree đĭj ku, cĭmgbá cazú sâ ĩmi ní ímúzá 'yozú, 'Tákĭrĭ ā adri 'bá ímŭpi Úpĭ ā rŭ sĭ rĭ*drĭgė rĭ gė.’ ”

14

Yĕsŭ ídrĭ ágó drā be ni ũ'dú Sábátā vé rĭ gė

1 ũ'dú Sábátā vé rĭ gė, Yĕsŭ ká muú ínŭyá nyaá Fārŭsĭgŭ ĩ ní ĩnjĭí ĩnjĭ rĭ vé āngá 'dāá, 'bá rī pi ríkĭ nyo tĕe ĩri ndree,

2 ā'điātāsĭyā ágó āzi 'dālė rŭ'bá ní ũpĭ cérė kuú ũpĭpĭ.

3 Yĕsŭ ní Fārŭsĭ rĭ pi zĭzú 'bá ĩ ní ímbá táĭmbĭ Mósė vé rĭ nĭ'bá múké múké rĭ pi be kĭnĭ, “Táĭmbĭ ā'yĭ nyo ĩ ícó 'bá ídrĭ ũ'dú Sábátā vé rĭ gė rá, dōku ídrĭkĭ ku?”

* 13:30 13:30 *Bá ũdŭmbĭtā rĭ pi:* 'Bá ĩ ní ndree kuú ęzĭ ákó rĭ pi. † 13:30 13:30 *Bá drĭdrĭ rĭ pi:* 'Bá ĩ ní íngŭngŭ rĭ pi. ‡ 13:35 13:35 *Bá ímŭpi Úpĭ ā rŭ sĭ rĭ:* 'Bá 'dĭri Yĕsŭ 'ĭ. 13:35 13:35 *Sāwŭmā 118:26*

4 'Bo kôpi újiki kîri. Yësũ ní drĭ 'bãzú ágó rĭ ã rŭ' bá gá, ĩri ní ágó rĭ idrízú, ĩri ní ágó rĭ pëzú mužú.

5 Yësũ ní kôpi zizú kĭnĭ, "Īmi ãsámvú gé 'dĭgé, 'bá rĭ vé mváná, dôku tĭ 'de dô 'bŭ kŭpĭ kŭkŭ ní agá ũ' dŭ Sábátã vé rĭ gé, ícô ísë ãmvé ku?"

6 Kôpi újiki kîri, 'yoki átángã kuyë.

Mi dô ũmŭ, lë mĭ 'o tâ pirĭ

7 Yësũ kã ndreé 'bã Fãrŭsĭgŭ rĭ ní zĭjĭ ímŭ ũmŭ gé rĭ pi ri mu úri vŭrã ĩ ní ĩnjĭ ĩnjĭ rĭ gé, ĩri ní kôpi ní nãpĭ 'dĭri ũlŭzú kĭnĭ,

8 "Bã ãzi zĭ dô mi ũmŭ ũkŭ jezú ni gé, lë mĭ 'bã ëšĭ mužú úrízú vŭrã ĩ ní ĩnjĭ ĩnjĭ rĭ gé ku, ã' diãtãsiyã zĭkĭ déna 'bã ãzi ãmbúgŭ ĩnjĭ ĩnjĭ mi ndëpi ãmbŭgŭ sĭ ni rã.

9 Kúru 'bã mi zĭipi rĭ ímŭ 'yo mí ní, "Í ku vŭrã 'dĭri ágó 'dĭri ní.' Īri gŭ mi jĭ 'bã úri vŭlé 'dãlé, mi drĭnjã ĩsŭ ambamba.

10 'Bo 'bã ãzi zĭ dô mi ímŭ ũmŭ gé, 'í mu úri vŭlé 'dãá, 'bã mi zĭipi rĭ kãdŭ mí ndreé, ĩri ímŭ 'yo mí ní, 'Mávë ũndĭ, 'í mu úri vŭrã múké 'dãri drĭgé.' Kúru 'bã rĭ pi cére mi ĩnjĭnjĭ ũmŭ rĭ pi ęndrętĭ gé 'dĭgé.

11 'Bã riipi 'i íngŭpi íngŭngŭ rĭ, ĩ ímŭ ĩri ndre ku mãdãnjã, 'bã 'i 'bãapi kŭ mãdãnjã rĭ, ĩ ímŭ ĩri ĩnjĭnjĭ."

12 Yësũ ní 'yozú 'bã 'i zĭipi ímŭpi rĭ ní kĭnĭ, "Mi dô ri 'bã ãzi zĭ ímŭ ínyã ũtúnã vé rĭ nya, dôku ũndręnjã vé rĭ nya, mĭ zĭ mívé ũndĭ rĭ pi, mí ędrĭpĭjĭ, mívé mãrité rĭ pi, 'bã mívé jó gãrã gá rĭ pi áyu ku, ã' diãtãsiyã 'í zĭ dô kôpi, kôpi kpã gŭ mi zĭ, 'dĭri lŭ 'yozú kĭnĭ, kôpi ri mívé ngã ãrígó ũfë.

13 Mĭ dô 'bã zĭ ngã nya, múké ni lë mĭ zĭ 'bã ngã ãkó rĭ pi, 'bã ęgŭrŭvŭ rŭ rĭ pi, 'bã bãtrã rŭ rĭ pi, ãzini 'bã mĭ be ęšĭ 'bã gĭ rĭ pi,

14 mĭ tãkĭri ĩsŭ rá. Kôpi ã ũfëkĭ dô mívé ngã ãrígó ku drããsiyã, Mungŭ ri ímŭ mi ũfë sã 'bã tâ 'o' bá pirĭ rĭ pi ní íngázú drãngará gálëšila rĭ gé."

Nãpĭ ũmŭ ãmbúgŭ rĭ vé rĭ (Mátãyo 22:1-10)

15 'Bã úri' bá Yësũ be trŭ ínyã nyangará gá 'dĭ' bée vé ãzi kã tâ Yësũ ní 'yoó 'dĭri yĭ, ĩri ní 'yozú Yësũ ní kĭnĭ, "Tãkĭri ã adri 'bã ũmŭ nyaápi mãlŭngã Mungŭ vé rĭ agá rĭ drĭgé."

16 Yësũ ní újázú nãpĭ sĭ kĭnĭ, "Ū' dŭ ãlu, ágó ãzi údé ũmŭ ãmbúgŭ ni, zĭ 'bã trë ũmŭ rĭ ã nyangará gá.

17 Kã ínyã rĭ á' dí deę gĭ, ĩri ní ívé ãtĭ' bá pëzú mužú 'bã 'í ní zĭjĭ rĭ pi zizú kĭnĭ, 'Īmi ímŭkĭ, á' dĭkĭ ínyã rĭ gĭ.'

18 "Bo 'bã rĭ pi cére í' dŭkĭ riú 'yoó kĭnĭ, ĩ mŭkĭ ku. 'Bã rĭ ãzi ní 'yozú kĭnĭ, 'Á je ęmvŭ, á lë mužŭ ęmvŭ rĭ ndreé. Mĭ ęyŭ ma, á mŭ ku.'

19 "Ázi rĭ ní 'yozú kĭnĭ, 'Á je tĭ ęmvŭ 'ã' bá ni pi mužrĭ, á lë kôpi jĭjĭ mužŭ ęmvŭ rĭ 'ãngará gá, dô kôpi ęmvŭ rĭ 'ã múké rá. Mĭ ęyŭ ma, á mŭ ku.'

20 "Ázi rĭ ní 'yozú kĭnĭ, 'Á je drĭ mávé ũkŭ ú' dí rŭ, má ícô mužŭ ku.'

21 "Átĭ' bá rĭ ní 'í újázú ĩgŭzú, ĩri ní tâ 'bã rĭ pi ní 'yoó 'í ní 'dĭ' bée ũlŭzú ívé 'bã ãmbúgŭ rĭ ní. Ágó ãmbúgŭ rĭ ę ęšĭ ve ambamba, ĩri ní tãmbĭ sëzú ívé ãtĭ' bá rĭ ní kĭnĭ, "Í 'de mužŭ mbëlë lętĭ ãmbúgŭ rĭ drĭgé 'dãá, ãzini lętĭ ure ure kŭrŭ agá rĭ pi drĭgé 'dãá, mí ĩjĭ 'bã ngã ãkó rĭ pi, 'bã ęgŭrŭvŭ rŭ rĭ pi, 'bã mĭ be ęšĭ 'bã gĭ rĭ pi, 'bã bãtrã rŭ rĭ pi.'

22 “Ātí’bá rī kā ímví Ìgṓó, Ìri ní ‘yozú kīnī, ‘Āmbúgú mávé rī, á ‘o tā mī ní lūu má ní rī gí, ‘bo vūrā úrízú rī pi drī anigé.’

23 Kúru ‘Bá āmbúgú rī ní ‘yozú ívé ātí’bá rī ní kīnī, “Í mụ lẹtị gúrụ agá rī pi drīgé ‘dāá, āzini lẹtị ure ure rī pi drīgé ‘dāá, ‘í ‘yo ‘bá rī pi ē ímúkí, ‘bá rī pi ā gakí rí tré mávé jó agá nṓó.

24 Á ‘yo mí ní, ‘bá má ní zịi drīdrī rī pi ícókí ínyá ĩ ní á’dí rī nyaá ku.’ ”

*Yēsū ā pámvú ūbīngará
(Mātáyo 10:37-38)*

25 ‘Bá bītríká ríkí mụy Yēsū vúgá sī, Yēsū ní ‘i újázú kṓpi vúgá ‘dāá, ĩri ní ‘yozú kīnī,

26 “‘Bá rī lē dō má pámvú ūbī, ā lē ma ‘í étẹpi ri ndéé, ‘í éndrẹpi ri ndéé, ‘í ūkú nī ri ndéé, ívé anjíná rī pi ndéé, ‘í édrípīi ndéé, ‘í ómvúpīi ndéé, āzini ívé ídri ndéé. ‘Bá rī lē dō ma sū ‘dīri tịnị ku, ícó adrií ‘bá má pámvú ūbīpi ni ku.

27 ‘Bá rī ‘dụ dō ívé peṭi alambaku ku, āzini ūbī dō má pámvú ku, ícó adrií ‘bá má pámvú ūbīpi ni ku.

28 “Īmi āsámvú gé ‘dīgé, ‘bá āzi lē dō lágáraka sī, ícó nyo úrī vūgá tā ni ūtī ūgbále, nīzú ámázú dō mūfēngā lágáraka rī sízú rī ícó ẹzị rī de rá yā ‘dīni ku?

29 ‘Bá rī ā’bá dō lágáraka rī ā ndụ, ‘bo de dō ẹzị ni kuyé, ‘bá rī pi cére ímụ gụ ĩri sī gụgụ.

30 Kṓpi ‘yo, ‘Ágó ‘dīri ‘í’dó kōdō lágáraka rī sī gí, ‘bo de ẹzị ni kuyé.’

31 “Dōku ‘bāgú āzi lē dō mụy ẹ’dị ‘dị ‘bāgú āzi be. Drīdrī ni, ícó nyo úrī vūgá tā ni ūsūṭ ‘yozú kīnī ‘i āngáráwá be élifū mụdrí, ‘i ícó ívé ari’ba āngáráwá be élifū pūkú ĩrī (20,000) lē’bá ímụ’bá ẹ’dị ‘dị’bée ‘i be ‘dī’bée ndē rá ‘dīni ku?

32 Ūsū dō ‘i ícó ari’ba rī pi ndéé ku, ari’ba rī pi vūkí dō drī vūvū, ĩri ‘bá pē mụzú kṓpi vúgá ‘dāá, kṓpi ā mụkí rí ‘bāgú rī zịi, ngá ĩri ní lēé rī ā’di, ĩ adriki rí kírí ĩ āsámvú gé sī.

33 Sū má ní té ‘yoó drīdrī rī tịnị, ‘bá rī ku dō ngá ívé rī pi ārēvú cére ku, ícó adrií ‘bá má pámvú ūbīpi ni ku.

*Ẹ’yí vé tā āzini ūtúná vé tā
(Mātáyo 5:13; Mārākō 9:50)*

34 “Ẹ’yí ri ngá múké, ‘bo ẹ’yí rī vé sị asuúpi asuasú rī ícá dō ālákála gí, ẹ’yí rī gō adri múké ngóni?

35 Ẹ’yí ‘dīri ícó ẹzị ngaá nyṓókú gé ku, dōku kī’dịrọ gá ku, ĩ dā ásé agá. ‘Bá bī be rī, ā yí ‘i ní tā ‘dīri.”

15

*Nāpí kābīlō āvīpi rī vé rī
(Mātáyo 18:12-14)*

1 Ū’dụ álu, ‘bá mūfēngā umbe jezú rī u’dụ’bá rī pi, ‘bá ūnjīkányā ‘o’bá rī pi be úmúkí ĩ Yēsū ā gārā gá, kṓpi ríkí tā Yēsū ní ríi ímbá rī yīi.

2 ‘Bo Fārúsí rī pi, ‘bá tāímbí ímbá’bá rī pi be ríkí unuú kīnī, “Ágó ‘dīri ri ūndí rụ ‘bá ūnjīkányā ‘o’bá rī pi be, ĩri ri ngá nya kṓpi be trú.”

3 Kúru Yēsū ní ‘í’dózú kṓpi ní nāpí ‘dīri ūlúzú kīnī,

4 “Dō 'bá āzi ĩmi āsámuvú gé 'dīgé kãbīlō be mūdđūrūlū ālu (100), ālu ni āvī dō, ĩri ā'di 'o? Ícō pūkú úrōmī drī ni úrōmī (99) rī pi kuú ásé agá 'dãá, ícō muú ālu āvīpi gí rī ndãá ku?

5 Ísú dō kãbīlō rī gí, ĩri adri āyīkō sī, ĩri 'du 'bã 'í umbe gá,

6 ĩri 'de muú 'bēti. ĩri kúru ívé ũndī rī pi zì 'bá 'í gārã gá rī pi be vūrã ālu gé, ĩri 'yo kōpi ní, 'Má ísú mávé kãbīlō āvīpi rī gí, ĩmi ímúkí, 'bã 'bãkí āyīkō ĩmi be trú.'

7 Á 'yo ĩmi ní, ĩri nyo adri sū 'dīri tīni, 'bū gé 'dálé, āyīkō ri ímú ga ambamba, 'bá ālu ũnjīkãnyã be ni ní ẹ̀şì újã Múngú ri ẹ̀'yīl gí rī sī, ndé āyīkō ándúrú Múngú ní 'bãá 'bã pūkú úrōmī drī ni úrōmī (99) adri 'bã piri, ũnjīkãnyã ákó rī pi ā tã sī rī.”

Nāpi mūfēngã āvīpi rī vé rī

8 “Dōku ũkú āzi dō mūfēngã fífi be muđrī, ālu ni 'de dō āvī, ícō āci 'yūu jó rī ā 'a wezú mūfēngã fífi rī ndázú ẹ̀şì be céré cĩmgbá ĩri ní mūfēngã rī ísúzú ku?

9 Ísú dō ívé mūfēngã fífi rī gí, ĩri ívé ũndī rī pi zì 'bá ívé jó gārã gá rī pi be vūrã ālu gé, ĩri 'yo kōpi ní, 'Má ísú mávé mūfēngã fífi āvīpi rī gí, ĩmi ímúkí, 'bã 'bãkí āyīkō ĩmi be trú.'

10 Á 'yo ĩmi ní, ĩri nyo adri sū 'dīri tīni, 'bá ālu ũnjīkãnyã be ni újã dō ẹ̀şì gí, mālāyīkã Múngú vé rī pi adri āyīkō sī.”

Nāpi mvá ágó ĩpēřīpi rī vé rī

11 Yésú ní kpá nāpi āzi ũlūzú kōpi ní kīnī, “Ágó āzi anji āgō be ĩrī.

12 Mvã ũđú rī ní 'yozú ẹ̀tẹ̀pi ní kīnī, 'Má ẹ̀tẹ̀pi, 'í sē má ní mávé ngá ā vúgú ĩnógósì nóni.' Ẹ̀tẹ̀pi ní kúru ngá rī awazú kōpi ní ẹ̀drìpi káyú rī be.

13 “Kã muú adrii mädã, mvã ũđú rī ĩkūnã ívé ngá ārėvú céré, uzì 'dīisī rá. ĩri ní ngazú ĩpēřīzú muú ǎngū rárá rú ni gé, iza ívé mūfēngã céré āyīkō nyōókú nōri vé rī ā tã sī.

14 Kã ívé mūfēngã izaá đẹ̀ céré gí, ẹ̀bīrī ní 'dezú ũnjí ũnjí ǎngū 'dãri agásī céré, ẹ̀bīrī ní 'dózu ĩri fuzú.

15 ĩri ní 'dezú muú ẹ̀zì ndázú ágó āzi ǎngū 'dãri agá ni vúgá, ágó rī ni ĩri pėzú muú ívé ĩgá úcé.

16 Mvã ũđú rī lē kōdō tībū ā kókó'bō ĩ ní rizú ĩgá úcézú rī nyaá, 'bo 'bã āzi sē ĩri ní kuyé.

17 “Mvã ágó rī vé yīkí kã ícã múké, ĩri ní 'yozú kīnī, ‘‘Bã ẹ̀zì nga'bã má ẹ̀tẹ̀pi vúgá rī pi ǎnyāngã be ambamba, kōpi ri nya, nōgó ma ri drã ẹ̀bīrī sī!

18 Á lē ngáá mvii gōo má ẹ̀tẹ̀pi vúgá 'dãá ũzi, ma 'yo ĩri ní, “Má ẹ̀tẹ̀pi, á 'o ũnjí Múngú 'bū gé rī ẹ̀ndrẹ̀ti gé, āzini mí ẹ̀ndrẹ̀ti gé.

19 Ícō ku ĩ ní ma zìzú mī mvã, lē mī 'bã ma adrii mívé 'bã ẹ̀zì ngaapi ni rú.”

20 Mvã ũđú rī ní ngazú mvizú gōzú ẹ̀tẹ̀pi vúgá 'dãá.

“Bo kã drī adrii rárá rú, ẹ̀tẹ̀pi ndre ĩri, ẹ̀şì ni ísú ĩzāngã ĩrivé tã sī, ĩri ní njuzú muú mvōpi vúgá 'dãá, ĩri ní mvōpi ri u'dezú bẹ̀drī sī, ĩri ní gbángírí ni ndrúzú.

21 “Mvōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, 'Má ẹ̀tẹ̀pi, á 'o ũnjí Múngú 'bū gé rī ẹ̀ndrẹ̀ti gé, āzini mí ẹ̀ndrẹ̀ti gé, ícō ku ĩ ní ma zìzú mī mvã.’

22 “Bo étèpì ní 'yozú ívé àtí'bá rī pi ní kīnī, ‘Ìmi ímúkí mbèlè! Ìmi ijíkí bǒngó akoóko rùkù múké múké ni suú rù'ba ni gé. Ìmi sukí kátimù drimváná ni gé, ìmi sukí ngá pá gá pá ni gé.

23 Ìmi ijíkí tì kǎjóná rù'ba be mūnyāmūnyā ni, ìmi līkí. Lē 'bà údékí ūmū, 'bà nyakí rī àyīkō 'bāzú ānī.

24 Ā'diātāsīyā mávè mvá ágó nōri índré sū 'bá kōdō drāápi gí ni tūnī, 'bo àkūdē ìri idri rú, ìpèrī kōdō ábá gí, 'bo nóni ícá ìgōó gí.' Kúru kòpi ní í'dózú àyīkō 'bāzú.

25 “Ìsúzú àkūdē mvá ágó kǎyú rī drī èzì gé ómvú agá 'dāá'dā. Mvā ágó rī kǎ ícá ìnyīnǎ 'bètì rī be, yì èrì ā ù'dúkó, āzini 'bá rī pi ri úngó tu.

26 Ìri ní àtí'ba ālu zizú ímúzá 'í vúgá nōó, ìri ní àtí'ba rī zizú kīnī, ‘Ngá rī 'bètì 'dilé ā'di?’

27 Ātí'ba rī ní 'yozú ìri ní kīnī, ‘Mí èdrìpì ícá gí. Mí étèpì lī tì kǎjóná rù'ba be mūnyāmūnyā rī gí, ā'diātāsīyā mvá rī ímví ìgōó 'bètì nōó rù'ba be múké.’

28 “Mvā kǎyú rī ā 'a ve tā 'dìri sī ūnjí ūnjí, gā figá jó agá 'dālè sī. Ètèpì ní fūzú mūzú ìri mǎzú kīnī, ē ífí ímúzá jó gá nōó.

29 Mvā kǎyú rī ní 'yozú étèpì ní kīnī, ‘Í ndre drī ká, ílì kárakarà 'dì'bée agá, á ri èzì ngáá mí ní ùkpō sī, má ọwù mī tì kuyé. 'Bo 'í sē tró má ní ndrījì mváná má ní ūmū 'bāzú ānī mávè ùndí rī pi be ālujání kuyé.

30 ‘Bo mívè mvá ágó mívè ā'bú izaápi ùkú ọwù rú rī pi àrègásí rī kǎ ícá 'bètì nōó, mí ísè tì kǎjóná rù'ba be mūnyāmūnyā rī lījì ìri ní.’

31 “Ètèpì ní 'yozú kīnī, ‘Mā mvá rī, 'bá ri njíjì adri mí be trú, ngá mávè rī pi àrèvú cérè mívè ní.

32 ‘Bo nóni lē 'bà údékí ūmū, āzini 'bà 'bākí àyīkō, ā'diātāsīyā mí èdrìpì índré ándúrú sū 'bá kōdō drāápi gí ni tūnī, ìri nóni idri rú, ọtù ávī gí, 'bá ísúkí nóni ìri gí.’ ”

16

Nāpí 'bá ngá ā tā mbaápi múké ku rī vé rī

1 Yēsù ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ùbī'ba rī pi ní kīnī, “Ágó āzi ā'bú be ni 'bā 'bá ríí ívé ā'bú ā tā mbaá, 'bá āzi ní ùlüzú ìri ní kīnī, 'bá ríipi ìrivé ā'bú ā tā mbaápi rī iza ìrivé ā'bú gí.

2 Kúru ā'bú 'dìpa ní ìri zizú ímúzá, ìri ní 'yozú ìri ní kīnī, ‘Tā má ní yìjì í ní 'yoó mí rù'ba gá 'dìri, ìri nyo tā áda? Mí ùlū èzì mí ní ngá rī vé tā, ā'diātāsīyā mí ícá gōó mávè ā'bú ā tā mbaá dījì ku.’

3 “‘Bá ríipi ā'bú ā tā mbaápi rī ní 'yozú 'í èsì agá 'dāá kīnī, ‘Mā 'o rí ma íngóni? Mávè àmbúgú lē ma droó èzì gé sī àmvé. Ma ùkpō ákó ómvú 'ázú, mā drī ri kpá njanja ngá zingará sī.

4 Á nī tā má ní lēè 'oó rī rá, ā'diātāsīyā njekí dō ma èzì gé sī àmvé gí, 'bá rī pi ē è'yíkí rí ma ívé 'bètì àsámvú gé.’

5 “Kúru ìri ní 'bá ā'bú 'dìpa vé ngá è'yì'ba mērì rú rī pi zizú ímúzá ālu ālu, ìri ní 'bá ngá rī è'yìpi drīdrī rī zizú kīnī, ‘Mí è'yì mávè àmbúgú rī vé ngá mērì rú ngòpí?’

6 “Ìri ní újázú kīnī, ‘Má è'yì ùdu jōlónī mūdūrūlū ārō.’

“‘Bá ríipi ā'bú rī ā tā mbaápi rī ní 'yozú ìri ní kīnī, ‘Mí í'dú mívè kòkòbì mērì vé rī, mí úrì vūgá mbèlè, 'í sī mūdūrūlū sù.’

7 “Íri ní kpá ágó ázi rĩ zizú kīnī, ‘Mí é’yí ngōpí?’

“Ágó rĩ ní újázú kīnī, ‘Má é’yí ànyá ùvú ã ‘a élifū ãlu.’

“Bá riipi ã'bú rĩ ã tā mbaápi rĩ ní 'yozú Íri ní kīnī, ‘Mí í'dú mívé kōkōbì mējì vé rĩ, ‘í sī mūdūrūlū ãrō.’

8 “Á'bú 'dipa íngú 'bá ngá ã tā mbaápi múké ku rĩ rá, ã'diātāsīyā 'du tā rĩ ngáā tā nīngará be. 'Bá nyōókú nōri vé rĩ pi* rĩ tā 'du ngá í ògūpìjì be tā nīngará be, ndē 'bá adri'bée ùtúná agá rĩ pi vé rĩ rá.

9 Á 'yo ìmi ní 'dini, lē ìmi sēkì ìmivé ã'bú nyōókú drīgē nōgò rĩ pi 'bá rĩ pi ní, ìmi ísúkì rí ùndī ànī bēnī, ã'bú rĩ de dō gí, í ìmú ìmi é'yí vūrā adrizú 'dání'dání rĩ gé rá.

10 “Bá tā mādā mādā rĩ pi 'dujúpi ngaápi pìrì rĩ, Íri ícò tā ambugu ambugu rĩ pi 'du nga pìrì rá, 'bá tā mādā mādā rĩ pi 'dujúpi ngaápi pìrì ku rĩ, ícò tā ambugu ambugu rĩ pi 'dujú ngaá pìrì ku.

11 Ìmi mbakì dō ã'bú nyōókú drīgē nōgò rĩ pi ã tā pìrì ku, ã'di ri ícò ìmi ní ã'bú tā be pìrì 'bù gé 'dāá rĩ sē nī?

12 Ìmi mbakì dō ngá 'bá ázi vé rĩ ã tā pìrì ku, ã'di ri ícò ìmi ní ngá sē ã adri rí ìmivé ni rú nī?

13 “Átí'bá ícò èzì ngáá 'bá ambugu Ìrì pi ní ku. Íri ázi rĩ gā sī, Íri ázi rĩ lēlē, dōku Íri èsì 'bā ázi rĩ drīgē, Íri ázi rĩ idede. Ìmi 'bākì dō èsì céré mūfēngā drīgē, ìmi ícókì èsì 'bāá Múngú drīgē ku.”

Átángá Yēsū ní átá rí

(Mātayo 11:12-13; 5:31-32; Mārākō 10:11-12)

14 Fārúsī rĩ pi lēkì mūfēngā ambamba. Kōpi ká tā Yēsū ní 'yoó 'dīri yijì, kōpi gúkì Íri sī gugu.

15 Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ími ri ìmi 'bā adri 'bá pìrì ni pi rú 'bá rĩ pi èndretì gé, 'bo Múngú nī tā ìmì èsì agá 'dālē rĩ rá. Ngá 'bá rĩ pi ní lēē nyōókú drīgē nōgò ambamba rĩ, Múngú mī gé 'dālē ùnjì.

Yēsū gō tā rĩ ázi ímbá

16 “Tājmbì Mósé vé rĩ, ázini tā nēbì rĩ pi ní sī rĩ ùlúkì cīmgbá cazú lókì Yūwánī Bātízīmū sēepi rĩ vé rĩ gé. 'Í'dózu lókì 'dāri gé, ríkì ù'dúkò múké mālūngā Múngú vé rĩ vé tā ùlūú muzú 'bá rĩ pi ní, 'bá kárakarà pi ri ù'bì ùkpō sī fizú mālūngā rĩ gé 'dāá.

17 'Bū† pi vū be, kōpi de rá, 'bo tājmbì Múngú vé í ní sī rĩ vé táfí ãlu ni ávī ku.

18 “Bá ívé ùkú droópi, gōópi ùkú ázi jeépi rĩ, 'bā 'dīri òwū, 'bá ùkú í ní droó gí rĩ jeépi rĩ, 'bā 'dīri òwū.

Ágó ã'bú be rĩ pi vé tā Lázāró be rĩ

19 “Ágó ázi ã'bú be tré, Íri 'i úsú bōngó ndrōlūndrōlū rú ùnyī be, ájē be ni pi sī, ù'dú céré, Íri ri ngá múké ni pi nya.

20 Ágó ázi riipi ngá määpi ni, rú ni Lázāró 'i, rú'bá ni adri kú céré ázó rú, ijikì Íri 'bāá kuú ágó ã'bú be rĩ vé kēētìlē gá.

* 16:8 16:8 'Bá nyōókú nōri vé rĩ pi: Kōpi 'bá Múngú vé tā 'du'bá nga'bá ku rĩ pi. 'Bá ùtúná vé rĩ pi, kōpi 'bá Múngú vé tā 'du'bá nga'bá rĩ pi. † 16:17 16:17 Bū: 'Bū 'dīri adri vūrā Múngú ní adrizú rĩ ku, Íri vūrā ùtū pi ní adrizú mbāá be, ázini línýa be rĩ.

21 Īri ri ínɔ́yá u'de'bá ágò ã'bú be rĩ vé mísá ã ndúgè rĩ pi u'du nya. Ūcógú rĩ pi ri ímú ĩrivé ázò ě mĩ umbe.

22 “Ágò ngá mãápi rĩ ní drázú, mālāyíkã Múngú vé rĩ pi 'dukí ĩri jĩĩ muɔ́ 'bãá adrii Ābūrámã be trũ. Ágò ã'bú be rĩ ní kpá drázú, 'ba rĩ pi ní ĩri s̄jzú.

23 Ágò ã'bú be rĩ vé índri mu ĩzāngã nyaá ácí agá. Ágò rĩ kã 'i mĩ ingaá, ĩri ní Ābūrámã ri ndrezú rárá rú, Lázáro adri kú ĩri ã jélé gá.

24 Īri ní Ābūrámã ri zizú kīnī, ‘Má étèpĩ Ābūrámã, ‘i ‘bã èsĩ múké má ní fô, mí ĩpè Lázáro ri ímú má vúgá nōó, ã su ‘i drĩ mváná yĩĩ agá, ã tĩ yĩĩ rĩ mã ádra gá, mã ádra ã ndrĩ rĩ ãnī, ã'diātāsīyã ma ri ĩzāngã nya ácí nōri agá.’

25 “‘Bo Ābūrámã ní újázú ĩri ní kīnī, ‘Mã mvá rĩ, lè mĩ nũ ‘yozú kīnī ótú mí ní rizú adrizú rĩ gé, ‘i ri ngá múké ni pi ísú, ‘bo Lázáro ri ngá ũnjĩ ni pi ísú. ‘Bo nōgó, ĩri áyíkò gá, ma ri ĩri èsĩ ũmī, ‘bo mi ri ĩzāngã nya.

26 Tã rĩ ázi 'dĩ, wĩl̄wĩl̄ĩ aco 'bã ásámvú ĩmi be gĩ, 'bã ázi ícò ngaá nōóĩ agaá muɔ́ ĩmi vúgá 'dĩlé ku, dōku 'bã ázi ícò íngá 'dĩísĩ ízò ímúzú 'bã vúgá nōlé ku.’

27 “Ágò ã'bú be rĩ ní ‘yozú kīnī, ‘Má étèpĩ Ābūrámã, á mã mi drĩ ĩrĩ s̄i, ‘i pè Lázáro ri muɔ́ má étèpĩ vé āngá 'dālè,

28 ã'diātāsīyã ma édrĩpĩ be tōwũ, ã mu lūú kōpi ní, kōpi ě ímúkĩ rĩ kpá vūrã ĩzāngã nyazú nōri gé ku.’

29 “Ābūrámã ní újázú kīnī, ‘Mĩ édrĩpĩ ã lākĩ tã Mósè pi ní s̄ĩ nēbĩ rĩ pi be rĩ, lè kōpi ã 'dukĩ tã ni ngaāngã.’

30 “Ágò ã'bú be rĩ ní újázú kīnī, ‘Adri 'dĩni kuyé má étèpĩ Ābūrámã! Pèkĩ dō 'bã ázi drãápi gĩ ni muɔ́ kōpi vúgá 'dãá, kōpi èsĩ újã rá.’

31 “‘Bo Ābūrámã ní ‘yozú ĩri ní kīnī, ‘Bã 'dã'bée gākĩ dō Mósè pi ě tĩ yĩgá nēbĩ rĩ pi be s̄i, kōpi ícókĩ 'bã íngápi drāngárã gálésĩ rĩ ě tĩ yĩĩ ku.’ ”

17

*Yēsũ ímbá 'bã rĩ pi, kōpi ã 'okĩ rĩ tã pĩri
(Mátayo 18:6-7, 21-22; Mārãkò 9:42)*

1 Yēsũ ní 'yozú ívé 'bã 'i pámvú ũbĩ'ba rĩ pi ní kīnī, “Tã s̄èepi 'bã rĩ pi ímú u'de ũnjikānyã agá rĩ pi ímú 'dĩ'dĩ, 'bo ĩzāngã rĩ úmvúlésĩ ímú adri 'bã s̄èepi 'bã rĩ 'deepi ũnjikānyã agá rĩ vé ni.

2 'Yĩkĩ dō ĩrã usegúgu umbe ni gé, 'bekĩ dō ĩri yĩĩ tafu agá, ĩri adri múké, ã s̄è rĩ anjĩná nyĩrĩná rĩ pi 'deé ũnjikānyã agá ku.

3 Kúru lè ĩmi ndrekĩ múké, ã s̄èkĩ 'bã ázi 'deé ũnjikānyã agá ku.

“Mĩ édrĩpĩ 'o dō ũnjikānyã, lè mĩ lū ĩri ní 'yozú kīnī, 'o ũnjikānyã. Mĩ édrĩpĩ újã dō èsĩ rá, 'i trũ ĩri ĩrivé ũnjikānyã agásĩ rá.

4 'O dō mi ũnjĩ vú be ézĩrĩ ú'dú álu rĩ agá, éçĩ dō mí vúgá nōlé vú be ézĩrĩ, zĩ dō trūngárã, lè mĩ trũ ĩri rá.”

5 Kúru 'bã áyúäyũ rĩ pi ní 'yozú Úpĩ ní kīnī, “'Í s̄è 'bávè è'yĩngárã ã adri ũkpó ũkpó!”

6 Yēsũ ní újázú kōpi ní kīnī, “'Īmivé è'yĩngárã dō mãdāņąńã anigé, sũ marígò ã fĩ mãdāņąńã rĩ tĩņi, ĩmi ícò 'yo peṭi āmbúgu 'dĩri ní, “'Í nje mi, 'i mu mi saá yĩĩ tafu rĩ agá 'dãá, 'ĩri ícò 'i 'o sũ 'dĩri tĩņi rá.

7 “Mívé átí'ba adri dō ɔmvú gé, dōku adri dō kãbĩlō úcéngará gá, kãdō ímvi ìgōō 'bētì nōó, mi nyo ícó 'yo ìri ní, ‘Mí ímú úrí vùgá ìnyá nyaá 'dìni rá’?”

8 Mí ícó 'yoó 'dìni ku. Mi 'yo, mí údé má ní ngá nyanya, mí ìjì má vùgá nōó, má nya rí. Mi kúru ìnyá rí nya, àzini mí ngá mvuúmvu rí mvu.

9 Mí ícó òwò'difò sèé átí'ba rí ní ku, à'diātāsīyā ìri ri ẹ̀jì mí ní lùu rí ngá.

10 Ìri kpá adri 'dìni, ìmi 'dúkì dō tā ì ní lùu ìmi ní rí ngaá rá, ìmi 'yo, “Bà átí'ba, 'bá rí pi ícókí 'bá ìngú ku, 'bà ri ẹ̀jì ì ní sèé 'bá dríḡé rí nga.’ ”

Yēsū ìdrí 'bá mụdrị ũfú ní nyaá ni pi

11 Yēsū kã ríí 'deé mụụ Yērūsālēmā gá 'dāá, mụ lẹ̀tì Sāmāriyā pi àsámvú Gālíláyā be rí gé sī.

12 Yēsū kã ríí mụụ gúrú àzi agásī, àgō mụdrị ũfú ní nyaá ni pi tukí pá rará rú,

13 kọpi ríkì Yēsū ri zìjì ụ'dúkọ be ụru 'dāá kīnī, “Àmbúgú, Yēsū, 'í 'bā ẹ̀sì múké 'bá ní fō.”

14 Yēsū ní àngú ndrezú kọpi vùgá 'dālé, ìri ní 'yozú kīnī, “Ìmi mụkí ìmi 'í' daá atala rí pi ẹ̀ndrẹ̀tì gé.” Kọpi kã mụụ, ũfú rí ní dezú kọpi à rú'ba gá sī.

15 Kọpivé àlu kã ndree ũfú rí de 'í rú'ba gá sī gí, ìri ní 'í újázú ìgōzú Yēsū vùgá nōó, ìri ní Múngú ri ìngúzú ụ'dúkọ bē ụru 'dāá kīnī, “Ūfú rí de mà rú'ba gá sī gí.”

16 Ágó rí ũtì kūmūcì 'í drì sījì vùgá Yēsū ẹ̀ndrẹ̀tì gé, sē Yēsū ní òwò'difò tā Yēsū ní 'oó 'í ní 'dīri sī, ágó rí Sāmāriyāgú.

17 Yēsū ní zìzú kīnī, “'Bá má ní ìdrí rí pi adrikí mụdrị kuyé? Úrōmī rí pi ìngāá?”

18 'Bá àzi ìgō Múngú ní òwò'difò sèé kuyé, 'yéjā jākāgú rí ìmú òwò'difò sèé nī àsī?”

19 Yēsū ní 'yozú ágó rí ní kīnī, “'Í nga mụụ, mívé ẹ̀'yīngará sē mí ícá múké gí.”

Mālūngā Múngú vé rí vé ìmúngará

(Mātáyo 24:23-28, 37-41)

20 Ụ'dú àlu, Fārúsì rí pi ní Yēsū ri zìzú kīnī, “Mālūngā Múngú vé rí ìmú ícá ngòtú?” Yēsū ní újázú kīnī, “Mālūngā Múngú vé rí ícókí rú'ba ni ndree ku.

21 'Bá rí pi ícókí 'yoó kīnī, 'Mālūngā Múngú vé rí ìri nō,' dōku 'Ìri 'dā,' 'dìni ku, à'diātāsīyā mālūngā Múngú vé rí ìmi àsámvú gé nōgónō.”*

22 Kúru Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ũbì'ba rí pi ní kīnī, “Lókì àzi ri ìmú 'dī' dī, ìmi ìmú ẹ̀sì 'bā lēzú ụ'dú 'Bá Mvā ní ìmúzá rí ndrezú. 'Bo ìmi ícókí ndree ku.

23 'Bá rí pi ìmú 'yo, “'Bá Mvā ri 'dā!' dōku 'Ìri nō!' 'Bo lē ìmi ẹ̀'yīkì kọpivé tā ku,

24 Ma 'Bá Mvā 'í, ụ'dú má ní ìmúzá ìgōzú rí, ìri adri sū ũvi ní gaá lókú àngú ìmgbērēé 'í dōzú wọ̀kọ̀kọ̀ àzi gé cazú wọ̀kọ̀kọ̀ àzi gé rí tìjì.

25 'Bo drìdrì ní, ma ìmú ìzāngā nya ambamba, 'bá úyú àndrū nōri vé rí pi ìmú ma gā sī.

* 17:21 17:21 Mālūngā Múngú vé rí ìmi àsámvú gé nōgónō: Yēsū ri átá kīnī 'í Mvā Múngú vé ní, 'í kọpi àsámvú gé.

26 “Ma 'Bá Mvã 'i, ú'dú má ní ímúzá ìgòzú rĩ, Ìri adri sũ lóki Núwã† vé rĩ gé rĩ tĩnì.

27 Lóki Núwã vé rĩ gé, 'bá rĩ pi rikí ngá nyaá, rikí ngá mvuú, rikí ùkú jeé, àzini rikí ùkú rĩ pi sée jeé àgò rĩ pi ní, cĩmgbá cazú ú'dú Núwã ní fizú kúlúmgbá mǒngú rĩ agá rĩ gé. Kúru yĩ ní tízú, ú'dì kòpi ùdráá céré.

28 “Ú'dú má ní ímúzá ìgòzú rĩ, Ìri kpá adri sũ lóki Lótò vé rĩ gé rĩ tĩnì, 'bá rĩ pi rikí ngá nyaá, rikí ngá mvuú, rikí ngá jeé, rikí ngá ụzĩ, rikí ngá saá, àzini rikí jó sị.

29 'Bo ú'dú Lótò ní fūzú Sòdómò agásì rĩ gé, àcìkúlulú íngá 'bũ gé 'dãásì, lù kòpi drĩgé sũ yĩgò tĩnì, ú'dì kòpi ùdráá céré.

30 “Ma 'Bá Mvã 'i, ú'dú má ní ímúzá ma 'dazú rĩ, Ìri adri sũ 'dĩri tĩnì.

31 Ú'dú 'dãri gé, 'bá tuúpi ívé jó drĩgé rĩ, ícò ísì ímú ívé ngá jó agá rĩ pi 'duú ku. 'Bá ómvú agá rĩ, ícò gòo mvú ngá àzi 'dú ívé jó agá 'dãá ku.

32 Ìmi ụsũkì drĩ tã 'i ngaápi Lótò ùkú ní à rụ'bá gá rĩ ká!

33 'Bá rĩ ri dō ívé ídrí à tã mbaá áyu, ịsụ ídringára† ku, 'bá ívé ídri adiúpi sēepi draápi rá rĩ, Ìri ídringára ịsụ rá.

34 Á 'yo Ìmi ní 'dĩni, ịnịná 'dãri sị, 'bá ịrĩ pi ímú la gbóló drĩgé, ị álu rĩ 'du, ị álu rĩ ku.

35 Ùkú ịrĩ pi ímú ngá 'yì trú írã drĩgé, ị álu rĩ 'du, ị álu rĩ ku.

36 Àgò ịrĩ pi ímú ómvú 'a, ị álu rĩ 'du, ị álu rĩ ku.”§

37 Yēsũ vé 'bá Ìri à pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ní Ìri zìzú kìnĩ, “Úpí, tã 'dĩri ímú 'i nga íngũgá?”

Ìri ní ùjázú kòpi ní kìnĩ, “Lógúnũ rĩ pi ùmúkí dō ì vūrã 'dãri gé, Ìri lù 'yozú kìnĩ àvũ 'dãgá 'dã, Ìri kpá adri sũ 'dĩri tĩnì, Ìmi ndrekí dō tã 'dĩ'bée ri ì nga, Ìri lù 'yozú kìnĩ ú'dú ụdũ vé rĩ ícá ìnyinã gí.”

18

Ọwúzìgò rĩ pi vé tã ágò tã ịlịpi rĩ be rĩ

1 Kúru Yēsũ ní nàpí àzi ùlúzú ívé 'bá 'i pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ní kìnĩ, lē kòpi à zìkì Múngú ri, kòpi à kúkì zìngará rĩ ku.

2 Ìri ní 'yozú kìnĩ, “Ágò àzi tã ịlịpi ni kūrú àzi gé, ru Múngú ri ku, ósú kpá 'bá àzi vé tã sị ku.

3 Ùkú àzi ọwúzìgò rú ní kpá kūrú rĩ agá 'dãá, ọwúzìgò rĩ ri ẹcì ágò tã ịlịpi rĩ ịvūrò kìnĩ, ‘Lē mí aco 'bávè tã àrì'bágú rĩ be rĩ pịrì.’

4 “‘Bá tã ịlịpi rĩ gã sị vù be kárakará. Ụdũ ni gé, gò ụsũ 'í ẹsì agá 'dālè kìnĩ, ‘Á ru dō Múngú ri ku, àzini á mba dō 'bá rĩ pi vé tã ku drãáasiyã,

5 ma ọwúzìgò 'dĩri vé tã aco pịrì rá, à'diātasiyã Ìri ri ẹcì mà drì iza. Má aco dō Ìrivé tã ku, Ìri nyo gò ri ẹcì mà drì iza.’ ”

6 Úpí ní 'yozú kìnĩ, “Ìmi yìkì drì ágò tã ịlịpi pịrì ku 'dĩri vé tã Ìri ní 'yoó 'dĩri ká.

7 Múngú ícò nyo 'bá 'i ní ùpéé ri'bá ngo'bée 'í ẹndrẹtì gé ụtụná pi ịnịná be rĩ pi vé tã ịlị pịrì ku? Ícò nyo kòpi ẹ Ìzã koó mbēlējá ku?

† 17:26 17:26 Núwã: Núwã adri sã 'bá rĩ pi ní ùnjìkanyã 'ozú ùnjì 'dãri gé rá, kúru Múngú ní Ìri zìzú á údé kúlúmgbá, yĩ rĩ kãdò ímú tĩ, à pa rì Ìrivé 'bá rĩ pi Ìrivé anyãpá rĩ pi à ụrụkò pi be. 'Í lã 'dóngará 5-9. 17:32 17:32 'dóngará 19:26 ‡ 17:33 17:33 Ídringára: Ídringára 'Í ní tã ní 'yoó 'dĩri, Ìri ídri 'dání'dání rĩ. § 17:36 17:36 Átángá véřřš 36 agá 'dĩri, búkú Lúkã vé Ì ní sị Gĩřkì tì sị drĩdrĩ rĩ agá 'dãáyo, 'bo gòkì sị búkú Lúkã vé vùlè rĩ agá rá.

8 Á 'yo ĩmi ní 'díní, Múngú ri ímú kôpivé tã lì pìrì, ĩri lì mbêlêñá. 'Bo ma 'Bá Mvá 'i, má kãdô ímú, ma nyo ícô 'bá ẽ'yĩngará be ni ísú vũ drĩgê nõgô rá?"

Nãpi Fãrúšĩgú rĩ vé rĩ, ãzini 'bá mũfêngã umbe jezú rĩ u'duúpi rĩ vé rĩ

9 Yêsũ ní nãpi 'bá ũsũ 'bá kìnĩ, ĩ tã be pìrì, 'bá rĩ pi ã urukô ndre 'bá kú ẽjĩ ãkô rĩ pi vé tã ũlũzú kìnĩ:

10 "'Bá ĩrĩ fikĩ Jó Múngú vé rĩ agá 'dãá Múngú ri zĩngará gá, ágó ãzi rĩ Fãrúšĩgú, ãzi rĩ 'bá mũfêngã umbe jezú rĩ u'duúpi ni.

11 Fãrúšĩgú rĩ ní ngazú pá tuzú uru sĩ, ri Múngú ri zĩjĩ, ri 'i íngú kìnĩ, 'Múngú, á sê mí ní òwô'dĩfô, má adri sũ 'bá ngá ali 'bá rĩ pi tĩnĩ ku, 'bá ũnjĩkãnyã 'o 'bá rĩ pi tĩnĩ ku, 'bá õwũ rú rĩ pi tĩnĩ ku, dôku 'bá mũfêngã umbe jezú rĩ u'duúpi 'dĩri tĩnĩ ku.

12 Ma ri ma a 'bi ngá nyangará sĩ ỳ'dú ĩrĩ Sêbĩtĩ ãlu agá, ngá mũdrĩ agá, ma ri ãlu ni í'dú sê mí ni.'

13 "'Bo ágó mũfêngã umbe jezú rĩ u'duúpi rĩ tu pá kuú rárá rú, sã ĩri ní rizú Múngú ri zizú rĩ gé, 'bã 'i mũ ãngũ ndrezú 'bũ gélé kuyé, ri 'i bẽdrĩ dĩjĩ ãzãngã ãzãngã rú kìnĩ, 'Múngú, mũ ẽsĩ ã adri ĩdrĩkidri má ní, ma 'bã ũnjĩkãnyã be ni!' "

14 Yêsũ ní kúru 'yozú kìnĩ, "Á 'yo ĩmi ní 'díní, ãgô ĩrĩ 'dĩ'bée kã mviĩ gôô 'bêtĩ 'dãá, Múngú ã'yĩ ágó mũfêngã u'duúpi rĩ adrii 'bá pìrì, adri 'yozú kìnĩ Fãrúšĩgú rĩ kuyé. 'Bá riipi 'i íngúpi íngúngũ rĩ, ĩ ímú ĩri ndre ku mãdãñá, 'bã 'i 'bãápi kú mãdãñá rĩ, ĩ ímú ĩri íngúngũ."

Yêsũ 'bã tãkiri anjĩná nyĩrĩná rĩ pi drĩgê
(*Mátayo 19:13-15; Mãrákô 10:13-16*)

15 'Bá rĩ pi riki ĩvé anjĩná ĩjĩ ímú Yêsũ vúgá, ã tĩ rĩ drĩ kôpi drĩgê. 'Bo 'bá Yêsũ ã pámvú ũbĩ 'bá rĩ pi kã tã 'dĩri ndree, kôpi ní útrézú 'bã 'dĩ'bée drĩgê.

16 'Bo Yêsũ ní anjĩná rĩ pi zizú ímúzú 'i vúgá nõó, ĩri ní 'yozú kìnĩ, "Ĩmi ugakĩ anjĩná rĩ pi ku, ĩmi kukĩ kôpi ẽ ímúkĩ má vúgá nõó, ã'diãtãsiyã mãlũngã Múngú vé rĩ, ĩri 'bã adri'bée sũ anjĩná nõ'bée tĩnĩ rĩ pi vé ni.

17 Ádarú á 'yo ĩmi ní 'díní, 'bã rĩ ã'yĩ dô mãlũngã Múngú vé rĩ sũ mvãñá mãdãñá tĩnĩ ku, ícô fiĩ mãlũngã Múngú vé rĩ agá ku."

Ágô ã'bú be rĩ vé tã
(*Mátayo 19:16-30; Mãrákô 10:17-31*)

18 Yãhũdĩ rĩ pi vé drĩkoma ãzi ní Yêsũ ri zizú kìnĩ, "Mĩ ímbãpi adriipi múké rĩ, mã 'o ã'di mã ísú rĩ idri 'dãni'dãni rĩ ãni?"

19 Yêsũ ní 'yozú ĩri ní kìnĩ, "Ngá mí ní ma zizú 'bã múké rĩ ã'di? 'Bã ãzi múké ni 'dãáyo, 'yẽñá Múngú ri múké ni.

20 Mĩ nĩ tãĩmbĩ rĩ rá, tãĩmbĩ rĩ kìnĩ, 'Lê mí 'bã õwũ ku, lê mí 'dĩ 'bã ku, lê mí ũgũ 'bã ãzi ã ngá ku, lê mí ũlĩ ũnjõ 'bã ãzi drĩgê ku, lê mí ĩnjĩ mí ẽtẽpi pi mí ẽndrẽpi be ĩnjĩnjĩ.' "

21 Ágô rĩ ní 'yozú Yêsũ ní kìnĩ, "Ídózú má ní adrizú mvãñá rú rĩ gé 'dãá, cĩngbã ãndrũ sĩ, á 'dũ tãĩmbĩ 'dĩ'bée vé tã ngaá céré rá."

22 Yêsũ kã tã 'dĩri yĩjĩ, ĩri ní 'yozú ágó rĩ ní kìnĩ, "Ngá ãzi ãlu anigé 'i 'o drĩ kuyé. Lê mí ụzi mívé ngá rĩ pi ãrẽvú céré, 'i sê mũfêngã ni 'bã ngá

ãkõ rĩ pi ní, mi ímú adri ã' bú be ambamba 'bũ gé 'dãá. Kúru mí ímú má pámvú ùbĩ."

²³ Ágõ rĩ kã tâ 'dĩri yĩ, ẹsĩ ni ísú ìzàngã, ã'diãtãsiyã ìri ã' bú be ambamba.

²⁴ Yẹsũ ní ìri ndrezú, ìri ní 'yozú kĩnĩ, "'Bá ã' bú be rĩ vé fingará málũngã Múngú vé rĩ agá 'dãá, tâ ni ùkpõ ùkpõ.

²⁵ Ádarú, kámĩlõ vé fingará s̄indánĩ ã ùlẽ gá s̄ĩ rĩ mbamba, 'bo 'bá ã' bú be rĩ vé fingará málũngã Múngú vé rĩ agá rĩ mba ndéé rá."

²⁶ 'Bá tâ 'dĩri yĩ' bá rĩ pi ní zizú kĩnĩ, "Dõ 'dĩni, ã'di ri ícõ ídrĩngará ísú nĩ?"

²⁷ Yẹsũ ní ùjázú kĩnĩ, "Ngá 'bá rĩ pi ní ícõ 'oó bã ku rĩ, Múngú ri 'o rá."

²⁸ Pétèrõ ní 'yozú kĩnĩ, "'Bá kukí 'bávè ngá rĩ pi ãrèvú cérè, 'bá ri mí pámvú ùbĩ."

²⁹ Yẹsũ ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "Ádarú á 'yo ìmi ní 'dĩni, 'bá ívé 'bẹtĩ kuúpi, dõku ívé ùkú kuúpi, dõku ívé ẹdrĩpĩ kuúpi, dõku ívé ẹtẹpi pi kuúpi ẹndrẹpi be, ãzini ívé anjiná kuúpi málũngã Múngú vé rĩ ã tâ s̄ĩ rĩ,

³⁰ Múngú ri ìri ní ngá s̄è ambamba vũ drĩgè nõgõ, ùmvúlèsĩ 'bũ gé 'dãlè, ìri ídrĩ 'dãni'dãni rĩ ísú rá."

Yẹsũ átá ívé drãngará ã tâ ãjĩ

(Mátayo 20:17-19; Mãrákõ 10:32-34)

³¹ Yẹsũ ní ívé 'bá áyúáyũ mụdrĩ drĩ ni ìrĩ rĩ pi zizú gãrã gá, ìri ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "'Bá ri mu Yẹrúsalemã gá, ma 'Bá Mvã 'i, tâ nẹbĩ rĩ pi ní s̄ĩ má tâ s̄ĩ rĩ, ìri ímú 'i nga fũ tĩ ni gé rá.

³² Í ímú ma ru s̄è 'bá adri' bá Yãhũdĩ rú ku rĩ pi drĩgè. Kòpi gu má s̄ĩ, kòpi ma u'da, kòpi tũsú úwé má rú' bá gá.

³³ Kòpi ma ùgbã, kòpi ma 'dĩ drã rá, 'bo ù'dù ná ni gé, ma gõ íngá ídrĩ rú ùzi."

³⁴ 'Bo tâ 'dĩri fi 'bá Yẹsũ ã pámvú ùbĩ' bá rĩ pi drĩgè ãlunãni kuyé, tâ rĩ vé ífifí zũ 'i kòpi ní rá, kòpi n̄ikĩ tâ ìri ní átá 'dĩri vé ífifí kuyé.

Yẹsũ zĩ 'bá mì be ẹs̄ĩpi gĩ ni ã mì ãngũ ndreé

(Mátayo 20:29-34; Mãrákõ 10:46-52)

³⁵ Yẹsũ pi kã ícã ìnyinãná kũyè Yẹrĩkõ vé rĩ gé, ágõ ãzi mì be ẹs̄ĩpi gĩ ni úrĩ kuú lẹtĩ jèlè gá, ìri ri ngá mã.

³⁶ Ágõ rĩ kã 'bá b̄itriká rĩ pi vé ù'dùkõ yĩ, kòpi ri aga mụzú, ìri ní zizú kĩnĩ, ngá riipi 'oópi 'dĩni rĩ ã'di.

³⁷ 'Bá rĩ pi ní lüzú ìri ní kĩnĩ, "Yẹsũ Nãzèrètã vé rĩ ri aga mụzú nĩ."

³⁸ Ágõ rĩ ní zizú ù'dùkõ be uru 'dãá kĩnĩ, "Yẹsũ, Dãwũdĩ ã Mvã rĩ,* 'i ndre ìzàngã mávé nõri fõ!"

³⁹ 'Bá 'de' bá drĩdrĩ rĩ pi ní trezú ágõ rĩ drĩgè kĩnĩ, ã újĩ k̄iri, 'bo ágõ rĩ gõ tree mụzú drĩgèlè kĩnĩ, "Dãwũdĩ ã Mvã rĩ, 'i ndre ìzàngã mávé nõri fõ!"

⁴⁰ Yẹsũ kã tâ 'dĩri yĩ, ìri ní pá tuzú. Ìri ní 'yozú, ẹ ìjĩkĩ ágõ rĩ 'i vùgá nõõ. Ágõ rĩ kã ícã ìnyinã, Yẹsũ ní ìri zizú kĩnĩ,

⁴¹ "'Í lè mã 'o mí ní ã'djĩ?"

Ágõ rĩ ní ùjázú kĩnĩ, "Úpĩ, á lè ãngũ ndreé."

⁴² Yẹsũ ní 'yozú ìri ní kĩnĩ, "Mívè ẹ'yĩngará ídrĩ mì gĩ. Mĩ mì ã ndre ãngũ."

* **18:38 18:38** Dãwũdĩ ã Mvã rĩ: Múngú ẹjĩ k̄inĩ, Kúrísitõ ri ùmvúlèsĩ ímú ífũ úyú 'bãgú Dãwũdĩ vé rĩ agá. 'Í lã 1 Sãmùlèlè 16:1-13; Sãwũmã 132:11-12.

⁴³ Koro ágó rí ě m̄j ní 'i z̄jzú āngũ ndrezú, ĩri ní 'dezú mužú Yēsũ vùgá s̄i, rí Múngú rí íngú mužú. 'Bá r̄i pí kã tâ 'd̄iri ndreé, k̄opi íngúkí kpá Múngú rí rá.

19

Zākáyo m̄fēngã umbe jezú r̄i u'dūipi r̄i vé tã

¹ Yēsũ ní fizú mužú k̄ur̄j Yēr̄ĩk̄o vé r̄i agá 'dãá, ẹl̄i mužú k̄ur̄j r̄i agásĩ.

² Ágó āzi 'dāl̄é, r̄j ní Zākáyo 'i, ĩri 'bá āmbúgú m̄fēngã umbe jezú r̄i u'dūipi ní, ĩri ā'bú be ambamba.

³ Zākáyo rí úvã be l̄ezú Yēsũ r̄i ndrezú, 'bo ĩri ní adrii ẹl̄ĩjã r̄i s̄i, íc̄o Yēsũ rí ndreé 'bá b̄ĩr̄ĩkã r̄i pí āsám̄vú gé s̄i ku.

⁴ Kúru Zākáyo ní njuzú mužú dr̄ĩdr̄ĩ, ĩri ní tuzú p̄et̄i āmbúgú ĩ ní z̄ij s̄ikãm̄or̄ē r̄i sigé, 'i ndre rí Yēsũ rí b̄ēn̄i, ā'diātās̄iyã Yēsũ rí ím̄j l̄et̄i 'd̄ari gé s̄i.

⁵ Yēsũ kã caá p̄et̄i r̄i ā j̄el̄é gá 'dãá, ĩri ní āngũ ndrezú ur̄j 'dãá, ĩri ní 'yozú k̄in̄i, "Zākáyo, mí is̄i vùgá n̄oo mb̄el̄ē. Āndr̄u s̄i á l̄e mužú adrii mívé āngá."

⁶ Zākáyo ní koro ís̄izú vùgá n̄oo, ĩri ní Yēsũ r̄i ẹ'ȳjzú āȳl̄k̄o s̄i, ĩri j̄jzú mužú ívé āngá 'dãá.

⁷ 'Bá r̄i pí kã tâ 'd̄iri ndreé, k̄opi rik̄i unuú k̄in̄i, "Ágó 'd̄iri m̄j adrii ũm̄j rú 'bá ũnj̄k̄ānyã 'oopi 'd̄iri vé āngá."

⁸ 'Bo Zākáyo ní ngazú ur̄j s̄i, ĩri ní 'yozú Úpí ní k̄in̄i, "Úpí, 'i ndre dr̄ĩ kã! Ma mávé ā'bú aco ĩr̄ĩ, ma ālu ní s̄ē 'bá ngá āk̄o r̄i pí ní. Á 'd̄j d̄o 'bá āzi vé ngá ũnj̄o s̄i, ma ār̄iḡo ní újã s̄ē ĩri ní vù be s̄u."

⁹ Yēsũ ní 'yozú Zākáyo ní k̄in̄i, "U'd̄j āndr̄u n̄ori gé, 'bá 'b̄et̄i n̄ori āsám̄vú gé r̄i pí is̄úkí pangárã gí, ā'diātās̄iyã ágó n̄ori m̄vã Ābūrãmã vé ni.*

¹⁰ Mã 'Bá Mvã 'i, mã ím̄j 'bá āv̄i'bã gí r̄i pí ndãá, āzini k̄opi paá ívé ũnj̄k̄ānyã agásĩ."

Nāpí āt̄i'bã m̄udr̄j r̄i pí vé r̄i (Mātáyo 25:14-30)

¹¹ 'Bá r̄i pí kã r̄iĩ tã Yēsũ ní átã 'd̄iri ȳij, Yēsũ ní átázú k̄opi ní nāpí s̄i, ā'diātās̄iyã ca ĩnyinjã Yēr̄us̄al̄ēmã gá gí, āzini 'bá r̄i pí ũs̄úkí, māl̄ungã Múngú vé r̄i ím̄j 'i 'da mb̄el̄ējã.

¹² ĩri ní 'yozú k̄in̄i, "Ágó āzi āmbúgú 'de mužú āngũ rárã rú ní gé, ā 'bākí rí 'i 'bãgú rú, 'i újã rí kúru 'i ĩḡoo.

¹³ Ágó r̄i ní dr̄i ngazú mužú kuyé r̄i gé, z̄j ívé āt̄i'bã m̄udr̄j r̄i pí ím̄j 'i vùgã n̄oo, awa k̄opi ní m̄fēngã j̄ur̄u mādãnjã ní s̄i' ālu ālu, ĩri ní 'yozú k̄in̄i, 'Īmi ngakí ẹ̄z̄j ān̄i c̄im̄gbã cazú ũ'd̄j mã ní ĩḡozú r̄i gé, ā t̄j rí t̄j̄i.'

¹⁴ "Bo 'bá ĩrivé āngũ agá r̄i pí l̄ékí ĩri ā tã ku, k̄opi p̄ékí 'bá ur̄jok̄o mužú ĩri ā v̄udr̄j gé s̄i, k̄opi ā m̄ukí 'yoó, "Bá l̄ékí ágó 'd̄iri ā adri 'báv̄é 'bãgú rú ku.'

¹⁵ "Bo 'bākí ágó r̄i 'bãgú rú rá, ĩri ní ímvízú ĩḡozú ívé āngã n̄oo. ĩri ní ívé āt̄i'bã 'i ní m̄fēngã awazú k̄opi ní r̄i pí z̄jzú ím̄jzú 'i vùgã n̄oo, l̄ē n̄ij̄ d̄o m̄fēngã r̄i t̄j caá nḡopi.

* **19:9 19:9** Mvã Ābūrãmã vé ni: Yēsũ k̄in̄i Zākáyo rí n̄on̄i 'bã Múngú vé ni. † **19:13 19:13** Awa k̄opi ní m̄fēngã j̄ur̄u mādãnjã ní s̄i: 'Bá r̄i nga d̄o ẹ̄z̄j caá mbãã na, ĩ 'bã r̄i ũf̄ē m̄fēngã j̄ur̄u mādãnjã ālu ní s̄i.

16 “Áti’bá dr̄dr̄ r̄i ní ímúzú, ìri ní ‘yozú k̄nī, ‘Āmbúgú mávé r̄i, m̄fēngā j̄rú mādāṅá àlu mí ní s̄éé má ní r̄i, á nga èz̄i àní, t̄i caá m̄dr̄j̄.’

17 “‘Bāgú r̄i ní ‘yozú ìri ní k̄nī, “Í ‘o múké, mi átí’bá múké! Ā’diātāsīyā m̄fēngā mādāṅá ‘d̄iri s̄i, ‘í ‘bā ès̄i èz̄i ngazú àní rá, ma nóni mi ‘bā adri gávānā k̄r̄j̄ m̄dr̄j̄ r̄i pi vé ni.’

18 “Áti’bá āzi r̄i ní ímúzú, ìri ní ‘yozú k̄nī, ‘Āmbúgú mávé r̄i, m̄fēngā j̄rú mādāṅá àlu mí ní s̄éé má ní r̄i, á nga èz̄i àní, t̄i caá t̄ow̄w̄.’

19 “‘Bāgú r̄i ní újázú ìri ní k̄nī, “Í ‘o múké! Ma nóni mi ‘bā adri gávānā k̄r̄j̄ t̄ow̄w̄ r̄i pi vé ni.’

20 “K̄uru átí’bá āzi r̄i ní ímúzú, ìri ní ‘yozú k̄nī, ‘Āmbúgú mávé r̄i, m̄fēngā j̄rú mādāṅá àlu mí ní s̄éé má ní r̄i, ìri n̄o, á z̄j̄ ìri múké b̄ngó agá.

21 Á ‘o mí s̄i ũr̄j̄ s̄i, ā’diātāsīyā mívé tā ē s̄i mbamba, mi ri ngá mí ní èz̄i ní ngaá kuyé r̄i pi u’d̄u ‘bá r̄i pi dr̄igé s̄i, āzini mi ri ānyāngā mí ní saá n̄i kuyé r̄i pi íkūnā.’

22 “‘Bāgú r̄i ní ‘yozú ìri ní k̄nī, ‘Mi átí’bá ũnj̄, ma tā l̄i mí dr̄igé tā íf̄uúpi mí t̄i gé ‘d̄iri s̄i! ‘Í n̄j̄ rá, mā tā ē s̄i mbamba, ma ri ngá má ní èz̄i ní ngaá kuyé r̄i pi u’d̄u ‘bá r̄i pi dr̄igé s̄i, āzini ma ri ānyāngā má ní saá n̄i kuyé r̄i pi íkūnā.

23 ‘Í ‘bá té mávé m̄fēngā r̄i jó m̄fēngā ‘bázú r̄i agá kuyé ās̄i? Má kādō ígōó, má té ís̄u t̄i ḡi.’

24 “‘Bāgú r̄i ní ‘yozú átí’bá ɔr̄uk̄o pá tu’bá ìnyinā ‘dālē r̄i pi ní k̄nī, ‘Ími ‘d̄uk̄i m̄fēngā j̄rú mādāṅá àlu r̄i dr̄i ní gé s̄i rá, ìmi s̄ék̄i átí’bá m̄fēngā è’ȳipi j̄rú mādāṅá m̄dr̄j̄ r̄i ní.’

25 “Áti’bá r̄i pi ní ‘yozú k̄nī, ‘Āmbúgú ‘bávé r̄i, ìrivé m̄fēngā fifi j̄rú mādāṅá m̄dr̄j̄.’

26 “‘Bāgú r̄i ní ‘yozú k̄nī, ‘Á ‘yo ìmi ní ‘d̄ini, ‘bá adriipi ngá be r̄i, ì ìri ní ngá āzi s̄é āmbúgú, ‘bo ‘bá ngá àkó r̄i, ngá ìrivé r̄i, ì ‘d̄u dr̄i ní gé s̄i rá.

27 ‘Bo mávé ari’ba ‘yo’bá k̄nī mā adri ìvé ‘bāgú rú ku ‘d̄i’bée, ìmi ìj̄iki k̄opi, ìmi ú’d̄iki k̄opi má andregá ‘d̄igé.’ ”

Yēsū vé f̄ngará Ȳer̄ús̄alēmā agá r̄i

(Mātáyo 21:1-11; Mārākō 11:1-11; Ȳūwání 12:12-19)

28 Yēsū k̄a tā r̄i átá deḡ, ìri ní ‘dezú mužú Ȳer̄ús̄alēmā gálé r̄i.

29 Yēsū pi k̄a caá ìnyinā k̄r̄j̄ Bētēfágē vé r̄i gé, āzini k̄r̄j̄ Bētēniyā vé r̄i gé, ánga í ní z̄ij̄ Írā Ólívē[‡] vé r̄i gé ‘d̄āá, ìri ní ívé ‘bá ‘í pámvú ũb̄i’bá ìr̄i ní pi p̄ezú, ìri ní ‘yozú k̄opi ní k̄nī,

30 “Ími m̄uk̄i ḡur̄j̄ ìmi èndr̄et̄j̄ gé ‘d̄ari gé, ìmi kádō f̄i caá ḡur̄j̄ r̄i agá ‘d̄āá, ìmi d̄onḡi mbaápi ú’d̄i rú ní ís̄u, ‘ȳiki kú ‘d̄āá, ‘bá āzi t̄u dr̄i úri dr̄i ní gé kuyé, ìmi ìtr̄uk̄i ìri ìj̄i má vúgá n̄oó.

31 ‘Bá āzi z̄i d̄o ìmi, ‘Ími ri d̄onḡi r̄i tr̄u àl̄é?’ ‘Ími ‘yok̄i ìri ní, ‘Úpí l̄ē d̄onḡi r̄i n̄i.’ ”

32 ‘Bá Yēsū ní p̄éé mužú ‘d̄i’bée m̄uk̄i d̄onḡi r̄i ís̄u, s̄j̄ ìri ní l̄ūu ì ní r̄i t̄ij̄.

33 K̄opi k̄a rií d̄onḡi r̄i tr̄uú, d̄onḡi ‘d̄ipa ní k̄opi z̄izú k̄nī, “Ími ri d̄onḡi r̄i tr̄u àl̄é?”

[‡] 19:29 19:29 *Ólívē*: Peṭj̄ ólívē vé r̄i ìri ‘a ũ’a be, ì íc̄o nya rá, ì ìrivé ũ’a zo ũdu rú, Yāhúd̄j̄ r̄i pi ri t̄ij̄i á’d̄i ũdu r̄i s̄i, āzini k̄opi ri t̄o lāmbā agá, āc̄i ‘yuzú àní.

34 Kòpì ní ùjázú kìnì, “Úpí lē dōngí rī nī.”

35 Kòpì ní dōngí rī ìjìzú Yēsù vùgá nōlé, kòpì ní ìvè bōngó akoó rùkù rī pì 'bezú dōngí rī ā ùgóró gá, Yēsù ní tuzú úrìzú drì nì gé.

36 Yēsù kã ríi muù, 'bá rī pì rìkí ìvè bōngó akoó rùkù rī pì ajaá muzú lèti rī drìgè sī.

37 Yēsù kã muù caá vùrã lèti rī ní ùlúzá muzú Írã Òlívè vé rī gé rī gé 'dãá, 'bá b̄tríkã Ìrì ā pámvú ùb̄' 'bá rī pì í'dókí ríi Múngú rì íngú àyìkò sī ù'dúkò be uru 'dãá tã àyázú àyâyã kòpì ní ndreé rī sī.

38 “Tākìrì ā adri 'bāgú ímùpì Úpí ā rù sī rī^S drìgè!”

“Tākìrì ā adri 'b̄' gé 'dãá, ē íngúkí Múngú 'b̄' gé 'dãá rī íngúngū!”

39 Fārúṣī ā urukò 'bá b̄tríkã rī pì āsámvú gé 'dãá, kòpì ní 'yozú Yēsù ní kìnì, “Ìmbápi, 'í 'yo mívé 'bá m̄ pámvú ùb̄' 'bá 'dì' 'bée ā újìkí kírì!”

40 Yēsù ní ùjázú kòpì ní kìnì, “Á 'yo ìmi ní 'dìni, kòpì újìkí dō kírì, írã 'dì' 'bée ícò ma íngú ù'dúkò be uru 'dãá rá.”

Yēsù ngo kùrú Yērúsālémã vé rī ā tã sī

41 Yēsù kã muù caá ìnyinã kùrú Yērúsālémã vé rī gé 'dãá, kã kùrú rī ndreé, í'dó ngoó kùrú rī ā tã sī ngongo.

42 Ìrì ní 'yozú kìnì, “Mívé 'bá rī pì n̄kí ngá tākìrì ìjìpì ì ní ù'dú àndrū nōrì gé rī kuyé, á lē kōdò kòpì ā n̄kí, 'bo ùz̄kí kòpì ní tã nì ùz̄z̄.”

43 Ù'dú àzì rì ímú 'dì' 'dì, ìmivé ari' 'bá rī pì ímù àbì s̄ ìmi gārã gá s̄ kùrú, kòpì ìmi ce ku ágágá, kòpì lèti rī pì òz̄' cére.

44 Kòpì ìmi 'dù a' 'be vùgá ìmivé anjinã rī pì be. Kòpì ícókí írã mvánã àzì kuú ógúpì drìgè ku, ā 'diātāsīyã ìmi n̄kí sã Múngú ní ímúzá ìmi vùgá nōó rī kuyé.”

Yēsù údró 'bá rī pì Jó Múngú vé rī agásì

(Mátáyo 21:12-17; Mārákò 11:15-19; Yūwánì 2:13-22)

45 Kùru Yēsù ní físú Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dãá, Ìrì ní í'dózú 'bá ngá uz̄' 'bá rī pì údrózú ìvè vùrã ngá uz̄z̄ rī pì gé sī.

46 Ìrì ní 'yozú kòpì ní kìnì, “S̄ìkí Búkū Múngú vé rī agá kìnì, 'Jó mávé rī, Ìrì jó rizú ma z̄izú nì, ' 'bo ìmi újákí jó rī ícá 'vùrã ùgú' 'bá rī pì ní rizú adrizú nì.”

47 Ù'dú cére, Yēsù rì 'bá rī pì ímbá Jó Múngú vé rī agá 'dãá. 'Bo atala atala rī pì drìgè rī pì, 'bá tãímbì Mósè vé rī ímbá' 'bá rī pì be, àzini dr̄koma 'bá rī pì āsámvú gé 'dälè rī pì be, kòpì rìkí lèti ndãá lèzú Yēsù rì 'dìzú drázú 'dìis̄í rá.

48 'Bo kòpì ís̄úkí lèti Ìrì 'dìzú drázú kuyé, ā 'diātāsīyã 'bá rī pì 'bākí úvá rizú tã Ìrì ní átá rī yìzú.

20

Yāhūdī rī pì z̄íkí ùkpò Yēsù ní èz̄ì ngazú rī vé tã

(Mátáyo 21:23-27; Mārákò 11:27-33)

1 Ù'dú àlu, Yēsù kã ríi 'bá rī pì ímbá, àzini ríi ù'dúkò múké rī ùlūú kòpì ní Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dãá, atala atala rī pì drìgè rī pì, 'bá tãímbì Mósè vé rī ímbá' 'bá rī pì be, àzini Yāhūdī ambugu rī pì be, ímúkí Ìrì vùgá.

² Kôpi ní 'yozú kînî, "Í lū 'bá ní, mi ri tā 'dī'bée nga ũkpō ā'di vé ni sī? Ā'di sē mí ní ũkpō 'dīri nī?"

³ Īri ní újázú kînî, "Á lē drī kpá ĩmi zīj, ĩmi lūkí má ní,

⁴ ũkpō Yūwánî ní bātízímū sēzú 'dīri íngá 'bū gélésila, dōku 'bá áda sē ĩri ní ũkpō 'dīri nī?"

⁵ Kôpi ní átázú ĩ āsámvú gé sī kînî, "Bá 'yokí dō tā ni íbî íngá 'bū gélésî, ĩri 'bá zî, 'bá ě'yíkí ĩri kuyé āsî.

⁶ 'Bá 'yokí dō tā ni íbî íngá 'bá áda vúgá, 'bá rī pi 'bá úvî írā sī rá, ā'diātāsīyā kôpi ā'yíkí rá 'yozú kînî, Yūwánî ri nēbî."

⁷ Kúru kôpi ní újázú kînî, "Bá nĭkí kuyé ā'di sē dō ĩri ní ũkpō bātízímū sēzú 'dīri nī."

⁸ Yēsū ní 'yozú kînî, "Á lē ũkpō má ní ězî ngazú ānî rī vé tā ũlūú ĩmi ní ku."

Nāpí āgō ómvú 'ā'bá rī pi vé rī

(Mátayo 21:33-46; Mārākō 12:1-12)

⁹ Yēsū ní gōzú 'bá rī pi ní nāpí 'dīri ũlūzú kînî, "Ágō āzi 'ā ómvú, sa peṭi vinyō vé ni pi* 'a ni gé, ĩri ní ómvú rī eṣizú 'bá uruko ómvú 'ā'bá ni pi ní, ĩri ní ngazú mužú adrizú āngū āzi gé ílî be kárakará.

¹⁰ Lókí ānyāngā ĩkūnāzú rī kã ícô, ĩri ní átî'bá pēzú mužú 'bá ómvú 'ā'bá rī pi vúgá 'dāá, kôpi ā sēkí rí peṭi vinyō vé rī vé ũ'a uruko 'í ní. 'Bo 'bá ómvú 'ā'bá rī pi fukí ĩri, pēkí ĩri mužú drî be ule.

¹¹ Īri ní átî'bá āzi pēzú, 'bo kôpi ũgbākí ĩri, kôpi 'okí ĩri ũnjí, pēkí ĩri mužú drî be ule.

¹² Īri ní kpá átî'bá āzi pēzú, kôpi fukí ĩri ũnjí ũnjí āzô be, kôpi drokí ĩri fūú ómvú rī agásî āmvé.

¹³ "Ómvú 'dīpa ní 'yozú kînî, 'Mā 'o rí ā'di? Dō 'dīni, ma mávé mvá má ní lēléle rī pē mužú áyu, sâ āzi sī kôpi ĩri ĩnjî rá.'

¹⁴ "'Bo 'bá ómvú 'ā'bá rī pi kã mvá rī ndreé, kôpi rikí átá ĩ āsámvú gé sī kînî, "Bá ímúpî ĩrivé ngá ě tî ruṣpî rī 'dī. Lē 'bá 'dīkí ĩri drāá 'dīisî rá, ngá ómvú agá rī ā adri rí 'bávé ní.'

¹⁵ Kôpi ní ĩri drozú ómvú rī agásî, kôpi ní ĩri 'dīzú drāzú."

Yēsū ní 'bá rī pi zizú kînî, "Īmi ní ũsüzú rī gé, ómvú 'dīpa ri 'bá ómvú 'ā'bá 'dī'bée 'o ngóni?"

¹⁶ Á 'yo ĩmi ní, ómvú 'dīpa ri ímúpî 'bá ómvú 'ā'bá 'dī'bée ú'dî ũdrā rá, ĩri ómvú rī sē 'bá uruko'bée ní."

'Bá rī pi kã tā 'dīri yīj, kôpi ní 'yozú kînî, "Lē tā 'dīri ā nga 'i 'dīni ku."

¹⁷ Yēsū ní āngū ndrezú kôpi vúgá 'dāá, ĩri ní kôpi zizú kînî, "Tā ĩ ní sī Búkū Múngú vé rī agá kînî,

" 'Írā ándúrú 'bá jó sî'bá rī pi ní gāá sī rī,

újá nóni 'i ícá írā sēēpi jó rī ní pá tuzú ānî ũkpō ũkpō ní, 'dīri vé íffíí ā'di?"

* **20:9 20:9** Peṭi vinyō vé rī: Yāhūdî rī pi 'dukí peṭi vinyō vé rī ā tā 'bāá tā āmbúgú rú, kôpi ri ũ'a ni zo vinyō sū rú. Múngú ĩpē 'bá Īsērélē vé rī pi adrii 'bá ívé ní, kôpi ā adriki rí sū peṭi vinyō vé Múngú ní saá 'aapi ũ'a be rī tĭjî. Nāpí peṭi vinyō vé 'dīri, sē 'bá tāmĭjî ímbá'bá rī pi atala atala rī pi drĭgē rī pi be nĭkí áamá rá 'yozú kînî Yēsū ri ívé tá átá. 'Í lá Sāwūmā 80:8-16; Īsáyā 5:1-7; Yērēmíyā 2:21; Mátayo 21:33-46; Mārākō 12:1-12. **20:17 20:17** Sāwūmā 118:22

18 'Bá í'dépi írá 'dāri drīgē rī, ĩri ũñō kũ'yúkũ'yú, 'bo írá rī í'dé dō 'bá rī drīgē, ĩri 'bá rī ĩnjí ku kpásákpásá."

19 Atala atala rī pi drīgē rī pi, 'bá tǎimbj Mósē vé rī ĩmbá'bá rī pi be, kōpi kǎ tā 'dīri yj, kōpi lēkí kōdō Yēsũ rī ruj sǎ 'dāri gé, ā'diātāsīyā kōpi nīkí rá 'yozú kīnī, Yēsũ rī nāpí 'dīri átá ĩvé tā sī. 'Bo kōpi 'okí 'bá rī pi sī ũřj sī.

Mũfēngā umbe jezú rī vé ũfēngará 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ní rī (Mātáyo 22:15-22; Mārākō 12:13-17)

20 Kōpi tēkí rīi Yēsũ rī ndreé, kōpi ní 'bá āngũ úmí'bá ni pi pēzú mužú Yēsũ rī úmízú, 'bá āngũ úmí'bá rī pi 'bākí ĩ kú 'bá tā be piri ni pi rú. Kōpi lēkí kōdō átángá ũnjí ĩsú yj Yēsũ tị gé, ĩ rúkí rī ĩri ānī, ĩ jíkí rī ĩri mužú sēé gávānā ũkpō be tā līpi rī drīgē.

21 'Bá āngũ úmí'bá rī pi ní 'yozú kīnī, "Īmbápi, 'bá nīkí rá, átángá mí ní rīi átá rī, āzini tā mí ní rīi ĩmbá rī, ĩri piri, mí újǎ mívé yjki ku, mí rī 'bá rī pi vé tā 'dụ nga trōtrō, mí rī tā áda íngápi Múngú vúgá rī ĩmbá.

22 'Í lū 'bá ní, ĩri nyo múké 'bá ní mũfēngā umbe jezú rī ũfēzú 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ní, dōku 'bá ũfēkí ku?"

23 Yēsũ nī rá 'yozú kīnī, kōpi lēkí tā ũnjí ĩsú yj 'í tị gé, kúru ĩri ní 'yozú kīnī,

24 "Īmi í'dakí má ní mũfēngā fífí ẹnjīpi ẹnjīẹnjī ālu ni." ĩri ní kōpi zizú kīnī, "Īndrīlīkí mũfēngá rj'bá gá 'dīri, āzini rj rj'bá ni gé 'dīri ā'di vé ni?"

25 Kōpi ní újǎzú kīnī, "'Bāgú āmbúgú Rómā vé rī vé ni."

Kúru ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ngá 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī, ĩmi sēkí ĩri ní, ngá Múngú vé rī, ĩmi sēkí Múngú ní."

26 Kōpi ĩsúkí átángá ũnjí tị ni gé 'bá rī pi āsámví gé 'dǎlé ālujání kuyé. Kōpi āyākí tā ĩri ní újǎ 'dīri sī rá, sē kōpi újíkí kírí.

Íngángará gōo ídri rú drāngará gálēsīla rī vé tā (Mātáyo 22:23-33; Mārākō 12:18-27)

27 Yāhūdī ambugu zilē Sādókē[†] 'yo'bá kīnī, 'bá rī drā dō gí, gō íngá ídri rú ku rī pi ní ímúzú Yēsũ vúgá nōo.

28 Kōpi ní Yēsũ rī zizú kīnī, "Īmbápi, Mósē sī 'bá ní kīnī, "Bá rī vé édrīpi drā dō, ku dō ọwúzj kú mvá ākó, 'bá drāapi rī vé édrīpi rī gō ọwúzj rī é'yj, kōpi anjī tị ọwúzj rī be, anjī kōpi ní tị rī pi gō adri édrīpi drāapi 'dāri vé ni.

29 Ọtú anjī āgō ézjřj édrīpi rú. Mvǎ kǎyú rī je ũkú, drǎ kú mvǎ ākó.

30 Édrīpi 'deépi vú ni gé sī rī ní ọwúzj rī é'yjzú, ĩri ní kpá drǎzú mvǎ ākó.

31 Édrīpi 'deépi 'dīri ā vjdrj gé sī rī ní kpá ọwúzj rī é'yjzú, ĩri ní kpá drǎzú mvǎ ākó. Anjī ézjřj 'dī'bée céré é'yjki ọwúzj rī rá, kōpi ũdrākí céré mvǎ ākó.

32 Ọdđ ni gé, ũkú rī ní kpá drǎzú.

33 Kúru 'í lū 'bá ní, lókí Múngú kǎdō ímú 'bá ũdrǎ'bá gí rī pi íngá gōo ídri rú, ũkú 'dīri ímú adri ā'di vé ni?"

[†] 20:27 20:27 Sādókē: Sādókē rī pi ngúlumũ Yāhūdj rī pi vé tǎimbj Mósē vé rī rj'bá tjt rī pi, 'bo kōpi é'yjki índrī rī pi vé tā kuyé, é'yjki mǎlǎyikǎ rī pi vé tā kuyé, āzini kōpi é'yjki kpá 'yozú kīnī, 'bá ũdrǎ'bá gí rī pi gō íngá ídri rú rá 'dīni kuyé. 'Í lǎ Ẹzj 23:8. 20:28 20:28 Dětōrōnómé 25:5

³⁴ Yēsũ ní újázú kīnī, “Ājē ágó pi ní ĩ jezú ũkú be rī, ĩri 'yéńá 'i nga vũ drīgé nōgó.

³⁵ ‘Bo ‘bá úmvúlēsī Múńgú ní ā'yīi adrii piri íngá'bá gō'bá idri rú drāńgára gálēsīla rī pi, āgō rī pi jekí ũkú ku, ũkú rī pi jekí āgō ku,

³⁶ kōpi ícókí gōo ũdrāā dīi ku, ā'diātāsīyā kōpi adri sũ mālāyíkā rī pi tīńi. Kōpi anji Múńgú vé ni, ingakí kōpi drāńgára gálēsīla idri ú'dí rī íşu gi.

³⁷ “Ú'dógú'dógú āci ní dīzú peṭi amuúpi kũmvũ rī agá rī vé rī 'yo 'dini, Mósē sī tā rī lüzú kīnī, 'bá ũdrā'bée gi rī pi íngá gō idri rú ũzi, kīnī Úpi rī 'Múńgú Ābūrāmā vé ni, Múńgú Īsákā vé ni, āzini Múńgú Yōkóbũ vé ni.’

³⁸ Múńgú adri 'bá ũdrā'bá gi rī pi vé ni ku. Múńgú ri 'bá idri rú rī pi vé ni, ā'diātāsīyā Múńgú ndre 'bá rī pi 'í mị gé 'dāá idri rú.”

³⁹ ‘Bá tǎĩmbi ímbá'ba rī pi ā uruḱo ní 'yozú kīnī, “Ímbápi, tā mí ní újá 'dĩri ĩri múké!”

⁴⁰ Tǎ 'dĩri ā vudrī gé, 'bá āzi gō Yēsũ ri zii āluńani kuyé.

Kúrísitō ri ā'di ā mvá?

(Mātáyo 22:41-46; Mārākō 12:35-37)

⁴¹ Yēsũ ní kúru 'yozú kōpi ní kīnī, “Tǎ sēepi 'bá rī pi ní 'yozú kīnī, Kúrísitō ri Dāwúđi ā Mvá rī ā'di?

⁴² Dāwúđi sī uletere búkũ Sāwumā vé rī agá kīnī,

“ ‘Úpi Múńgú 'yo mávē Úpi ní[‡] kīnī,

“Mí úri má drī ẽndépi[§]gé,

⁴³ cĩngbá má ní mívē arī'ba rī pi 'bázú

mĩ palé gá rī gé.” ‘

⁴⁴ Dō Dāwúđi zĩ Kúrísitō ri ívé Úpi piri, Kúrísitō ri ícō adri Dāwúđi ā mvá íngóni?”*

'Bá tǎĩmbi Mósē vé rī ímbá'ba rī pi vé tá

(Mātáyo 23:1-36; Mārākō 12:38-40; Lúkã 11:37-54)

⁴⁵ ‘Bá rī pi ká riú tá Yēsũ ní átá rī yīi, Yēsũ ní 'yozú ívé 'bá 'ĩ pámvú ũbī'ba rī pi ní kīnī,

⁴⁶ “Lē ĩmi adrikí mị be kowu 'bá tǎĩmbi Mósē vé rī ímbá'ba 'dĩ'bée vé tá sī. Kōpi lēkí ĩ úsú bōńgó āco āco ni pi sī, kōpi dō jōkōńĩ agá, kōpi lēkí 'bā rī pi ē eziķi ĩ ĩńjĩńgára sī, kōpi lēkí úri vūrā ĩ ní ĩńjĩ ĩńjĩ Jó Múńgú ri Zizú rī pi agá rī pi drīgé, āzini vūrā ĩ ní ĩńjĩ ĩńjĩ ũmũ nyazú rī gé.

⁴⁷ ‘Bo kōpi ri oṱuzi rī pi ē mị ũ'bā rizú kōpivē ngá jó āsámvú gé rī pi u'duzú kōpi drīgé sī. Kōpi ri Múńgú ri zĩ sá be āco, 'bá rī pi ā ndrekí rí ĩ. 'Bá tā 'o'ba 'dini 'dĩ'bée, Múńgú ri ímú kōpi ĩrĩńā ũńjĩ ũńjĩ.”

21

Ọwúzígó āzi sē mufēngā fífi ĩrĩ

(Mārākō 12:41-44)

20:37 20:37 Wũńgára 3:6 † **20:42 20:42** Úpi 'yo mávē Úpi ní: Tǎ 'dĩri vé ífifi, Úpi Múńgú zĩ Yēsũ Kúrísitō ri Úpi. § **20:42 20:42** Drī ẽndépi gé: ‘Bá úripi drī ẽndépi gé rī, ĩri ũkpō be, ĩ ĩri ĩńjĩńjĩ.

20:43 20:43 Sāwumā 110:1 * **20:44 20:44** Kúrísitō ri ícō adri Dāwúđi ā mvá íngóni?: Tĩķi Yēsũ ri 'bá áda rú, ĩrivé ẽ'biṭi Dāwúđi 'i, 'bo ĩ ní drī ĩri tizú kuyé rī gé, kōpi rikí adrii Múńgú be trú 'bũ gé 'dāá, ĩri Mvá Múńgú vé ni. Gbi ngá rī pi ārēvú céré nĩ, kúru ĩri Úpi Dāwúđi vé ni. 'Í lā 1 Sāmūélē 16:1-13; Sāwumā 132:11-12; Yūwání 1:1-18.

1 Yēsũ kã rii adrii Jó Múngú vé rĩ agá 'dãá, ndre 'bã ã'bu be rĩ pi ri mũfēngã 'be sōndũkũ ĩ ní 'bãã kuú Jó Múngú vé rĩ agá mũfēngã 'bezú rĩ agá.

2 Ndre kpá ũkú āzi ngá ākó, ɔwúzĩgó rú ni, 'be mũfēngã fifi nyírĩngá ĩrĩ.

3 ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Ádarú á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, ɔwúzĩgó 'dĩri 'be mũfēngã rĩ 'bã rĩ pi vé rĩ agaá rá.

4 Mũfēngã 'bã 'dĩ'béé ní sēé rĩ, kōpi íbíkí í'dú ã'bu ĩvé rĩ agá, 'bo ũkú ngá ākó 'dĩri sē ĩvé ngá 'í ní kōdó 'í ĩzã kozú rĩ ārēvú céré.”

*Yēsũ ũlũ tã ĩmúpi 'i ngaápi ú'dú ũdũ vé rĩ gé rĩ
(Mátáyo 24:1-2; Mārākō 13:1-2)*

5 Yēsũ vé 'bã ĩri ã pámvú ũbĩ'bã rĩ pi ã urukō rikí átá ĩrã ũnyĩ be ĩ ní Jó Múngú vé rĩ sızú rĩ ã tã sĩ, āzini ngá 'bã rĩ pi ní sēé Múngú ní rĩ pi ã tã sĩ. 'Bo Yēsũ ní 'yozú kĩnĩ,

6 “Sã āzi ri ĩmú 'dĩ'dĩ, ngá ĩmi ní ndreé 'dĩ'béé, ĩ ĩmú ũñō céré vũgá, ícókí ĩrã ālu ni kuú adrii ɔgũpĩ drĩgē ku.”

*Īzāngã úmvúlésĩ ĩmúpi drĩdrĩ 'dĩlé rĩ
(Mátáyo 24:3-14; Mārākō 13:3-13)*

7 'Bã Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bã rĩ pi ní Yēsũ ri zızú kĩnĩ, “Ímbápi, tã 'dĩ'béé ĩmú ĩ nga ngōtú? Ngá lũupi 'yozú kĩnĩ, tã rĩ ílókō ĩmú 'i nganga rĩ ã'di?”

8 Yēsũ ní újázú kōpi ní kĩnĩ, “Bã āzi ã ũ'bã ĩmi mĩ ku. 'Bã kárakarã pi ĩmú mã rú sĩ, kōpi 'yo ĩ Kúrísító 'i, āzini kōpi 'yo, 'Sã rĩ ícó gĩ.' 'Bo lē ĩmi ẽ'yĩkĩ kōpivé tã 'dĩri ku.

9 ĩmi kádō tã ẽ'dĩ vé ni yĩĩ, āzini tã 'bã rĩ pi ní rizú íngázú mgbárāsĩ ĩ ɔgũpĩ drĩgē rĩ vé tã yĩĩ, lē ĩmi 'okí ũrĩ sĩ ku. Tã 'dĩ'béé ĩmú ĩ nga drĩdrĩ, 'bo ú'dú ũdũ vé rĩ ícó drĩ ícã mbēlējã ku.”

10 Yēsũ ní kúru 'yozú kōpi ní kĩnĩ, “Bã āngũ āzi agá rĩ pi ĩmú ẽ'dĩ 'dĩ 'bã āngũ āzi agá rĩ pi be, 'bãgú rĩ pi ĩmú ẽ'dĩ 'dĩ ĩ ɔgũpĩ 'bãgú rĩ pi be.

11 Āngũ rĩ ĩmú 'i aya dīngídīngĩ, ẽbĩrĩ ri ĩmú 'de ũnjĩ ũnjĩ, drã ũnjĩ ũnjĩ ni pi ĩmú 'de āngũ āndiāndĩ ni pi agásĩ, Tã āyázú āyāyã 'bã rĩ pi ní ũrĩ sēépi ni pi ĩmú 'i nga 'bũ gé 'dãá.

12 “'Bo drĩdrĩ ni, tã 'dĩri ní drĩ 'i ngazú kuyé rĩ gé, ĩ ĩmú ĩmi uru, ĩ ĩmi ɔcũ ũnjĩ ũnjĩ. ĩ ĩmú ĩmi jĩ tō Jó Múngú ri Zızú rĩ pi agá, āzini ĩ ĩmi jĩ jó āngũ ũ'yĩzú rĩ pi agá, ĩ ĩmi tō 'bãgú rĩ pi ẽndrēti gé, āzini gávānã rĩ pi ẽndrēti gé, ĩmi ní mã pámvú ũbĩ rĩ sĩ.

13 'Dĩri ĩmú adri ĩmi ní drĩlé múké ĩmi ní mávé tã ũlüzú kōpi ní.

14 'Bo ĩmi dō ri ĩmi tĩ gã, lē ĩmi rikí ĩmi ũsũú drãã tã ĩmi ní lēé átá rĩ sĩ ku.

15 Ā'diātāsīyã ma ĩmi ní átángá pĩrĩ rĩ sē nĩ, āzini ma ĩmi ní úmĩ rĩ sē nĩ, ĩmivé ari'ba rĩ pi ícókí ĩmi ideé ku, dōku kōpi ícókí 'yoó tã ĩmi ní 'yoó rĩ ũñō 'dĩni ku.

16 Sã āzi sĩ, ĩmi ẽtépĩ, ĩmi ẽndrēpĩ, ĩmi ẽ'dípáa, ĩmi ẽdrípĩ, āzini ĩmivé ũndĩ rĩ pi, kōpi ĩmú ĩmi ũli 'be, kōpi ĩmi urukō ú'dĩ ũdrã rá.

17 'Bã rĩ pi ārēvú céré ĩmú ĩmi gã sĩ mã tã sĩ.

18 'Bo drĩ'bí ĩmi drĩgē rĩ ālu ni ícó āvĩ ku.

19 ĩmi tukĩ dō pá tĩtĩ ĩmivé ẽ'yĩngará agá, ĩmi idri 'dáni'dáni rĩ ĩsũ rá.

Ī ímú Yēřúsālémã ri iza rá
(*Mátáyo 24:15-21; Mārãkō 13:14-19*)

20 “Īmi ndrekí dō āngaráwá rī pi cekí Yēřúsālémã ri kūrū, Īmi nĭ 'yozú kīnĭ, sã ĩ ní Yēřúsālémã ri izarú rī ícã gĭ.

21 Kúru lē 'bã adri'bã āngū Yūdáyã vé rī agá rī pi ã ápákí mužú írã gã 'dãã, 'bã adri'bã kūrū agá rī pi ã fúkí kūrū rī agásĭ āmvé, 'bã adri'bã kūrū rī agá ku rī pi ã gōkí fí kūrū rī agá 'dãã ku.

22 Ā'diãtãsiyã sã 'dĭri ĩ ní āngū ĩrĭñãzú rī, tã ĩ ní sĭi Búkū Múngú vé rī agá rī, ã nga rĭ 'i fūū tĭ ni gé bēnĭ.

23 Ū'dú 'dãri gé, ũkú 'a be rī pi ímú ĩzãngã ĩsú ũnjĭ ũnjĭ, āzini ũkú rĭ'bã bã sē'bã ndrũ'bã anjĭná ní rī pi kpã ímú ĩzãngã ĩsú ũnjĭ ũnjĭ. ĩzãngã ri ímú adri ũnjĭ ũnjĭ āngū 'dãri agá, Múngú ã 'a ri ve 'bã 'dĭ'bée ní ũnjĭ ũnjĭ.

24 Ari'ba rī pi ímú 'bã rī pi ũ'dĭ ĩlĭ āco sĭ. Kōpi 'bã rī pi urũkō urũ ĩi āngū jãkã rī pi vé rī gé. 'Bã adri'bã Yãhũdĭ rú ku rī pi ímú Yēřúsālémã ri ru, kōpi adri Yēřúsālémã agá 'dãã, cĭmgbã sã kōpivé rī ní dežú rī gé.”

'Bã Mvã vé ĩgōngárã
(*Mátáyo 24:29-31; Mārãkō 13:24-27*)

25 Yēsũ ní 'yozú kīnĭ, “Tã āyãzú āyãyã ni ímú ĩndré ũtũ rī mĭ gé, mbãã rĭ mĭ gé, āzini lĭnyã rī pi mĭ gé. 'Bã vũ drĭgé nōgō rī pi ímú adri ãnĭ ũrĭ sĭ, kōpi ě drĭ ri ímú ábã yĭi tafu rī vé ũngará sĭ, āzini ĩrivé ũvãngará ngũyã ngũyã rĭ sĭ.

26 Ūrĭ ri 'bã rī pi fũ ambamba, tã ímũpi 'i ngaãpi vũ drĭgé rĭ sĭ. Ngã 'bũ gé rī pi ārēvũ céré, ĩ ímú kōpi aya u'de vũgã.

27 Sã 'dãri gé, ma 'Bã Mvã 'i, kōpi ímú mávė ímũngará ĩrĭbĭtĭ agásĭ ũkpō be rī ndre, āzini mávė đĭngará pōwũpōwũ rī ndre ĩ mĭ sĭ.

28 Īmi ndrekí dō tã 'dĭ'bée í'dókí ĩ ngaã gĭ, ĩmi tukí pá urũ sĭ, ĩmi ingakí ĩmĭ drĭ urũ, ã'diãtãsiyã sã ĩ ní ĩmi pazú rī ícã ĩnyĭná gĭ.”

Nãpĭ peřĭ ĩ ní zĭi fĭgĭ rĭ vé rĭ
(*Mátáyo 24:32-35; Mārãkō 13:28-31*)

29 Yēsũ ní kōpi ní nãpĭ 'dĭri ũlũzú, “Īmi ndrekí drĭ peřĭ ĩ ní zĭi fĭgĭ 'dĭri kã, āzini ĩmi ndrekí drĭ peřĭ rĭ pi kã.

30 Kōpi kãdō í'dó rúū, ĩmi nĭ 'yozú kīnĭ, ěžũ ícã ĩnyĭná gĭ.

31 ĩri kpã adri sũ 'dĭri tĭnĭ, ĩmi ndrekí dō tã má ní lŭũ ĩmi ní 'dĭ'bée ri 'i nga, ĩmi nĭ 'yozú kīnĭ, mãlũngã Múngú vé rī ícã ĩnyĭná gĭ.

32 Ádarú ã lē 'yoó ĩmi ní 'dĭni, 'bã urũkō'bée ĩmi ãsãmvú gé 'dĭgé ícókí drĭ ũdrãã ku, cĭmgbã tã 'dĭ'bée ní ĩ ngazú rī gé.

33 'Bũ pi vũ be, ĩri ímú de rá, 'bo ũ'dũkō mávė rĭ de ku.

34 “Īmi ndrekí múké, ĩmi rikí ěřĭ 'bãã ngã nyanya drĭgé ku, āzini ĩmi rikí íwã mvũú ĩmērēzú ãnĭ ku, āzini ĩmi rikí ĩmi ũřũũ drãã tã nyōókũ nōri vé rĭ sĭ ku, ĩmi rikí dō tã 'dĭ'bée 'oó, ũ'dũ ũđũ vé rĭ ímú ícã mbēlĕnjã, ĩmi ícókí nĭi ku.

35 Tã 'dĭri ímú 'i nga 'bã adri'bã vũ drĭgé nōgō rĭ pi ní céré.

36 Lē ĩmi adrikí mĭ be kōwũ, ĩmi zĭkí Múngú ri, tã ímú'bã ĩ nga'bã 'dĭ'bée ě ĩsú rĭ ĩmi ku, ma 'Bã Mvã 'i, ĩmi tukí rĭ pá má ěndreřĭ gé ũrĭ ãkó.”

37 Ū'dú ãlu ãlu, Yēsũ ri ěćĭ 'bã rĭ pi ímbã Jó Múngú vé rĭ ã bóro gã 'dãã, ũndrĕná ãlu ãlu, ĩri mu ánga ĩ ní zĭi ĩrã Ōlívė vé rĭ drĭgé 'dãã, ĩri la 'dãlė.

38 Kãdõ adrii ù'bùtì kùñkùñi, 'bã rĩ pi ri ímù tâ Yèsù ní ímbã rĩ yì Jò Múngú vé rĩ ã bóro gá 'dãá.

22

Yúdã 'be Yèsù ã ùli

(Mátáyo 26:1-5, 14, 16; Mārãkõ 14:1-2, 10-11; Yūwãní 11:45-53)

1 Ìmù ì ní Pángã ni 'Bãã Údrã ku rĩ* vé Ù'dù Múngú ní Èlìzú Jò rĩ pi tì gé sĩ rĩ nyazú rĩ kã ícã ìnyinjã gĩ,

2 atala atala rĩ pi drìgè rĩ pi, 'bã tãìmbì ímbã'bã rĩ pi be, rikí lètì ndãá lèzú Yèsù ri ruzú kírì, ìri 'dìzú drãzú rá, ã'diãtãsiyã kòpi 'okí ùrĩ sĩ 'bã rĩ pi sĩ.

3 Kúru Sātãnã ní fizú Yúdã ì ní zì Ìsikãrìyõtã è èsì agã. Yúdã ri Yèsù vé 'bã áyúáyú mụdrì drì ni ìrĩ rĩ pi vé ãzi.

4 Yúdã ní ngazú mụzú atala atala rĩ pi drìgè rĩ pi vùgã, ãzini ùgalaku Jò Múngú vé rĩ ùtè'bã rĩ pi vùgã 'dãá, ìri ní rizú lètì 'ì ní lèzú Yèsù ã ùli 'bézú rĩ átázú kòpi ní.

5 Atala atala rĩ pi drìgè rĩ pi ùgalaku rĩ pi be adrikí ãyikõ sĩ, kòpi kìnĩ, ì mũfèngã sè Yúdã ní rá.

6 Yúdã ã'yĩ rá, ìri ní 'dózá lètì ndãzú, 'ì sè rí Yèsù ri kòpi drìgè, ãkũdè 'bã bĩtríkã rĩ pi 'dãáyo.

Ínyã ùdũ Yèsù ní nyaã ívé 'bã mụdrì drì ni ìrĩ rĩ pi be rĩ

(Mátáyo 26:17-25; Mārãkõ 14:12-21; Yūwãní 13:21-30)

7 Ìmù ì ní Pángã ni 'Bãã Údrã ku, ì ní rizú kãbilõ mvã† ùlìzú Ù'dù Múngú ní Èlìzú Jò rĩ pi tì gé sĩ rĩ* vé rĩ nyazú rĩ kã ícã,

8 Yèsù ní Pètèrõ pi pèzú mụzú Yūwãní be drìdrì, ìri ní 'yozú kìnĩ, "Ìmi mụkí 'bã ní ãnyãngã Ù'dù Múngú ní Èlìzú Jò rĩ pi tì gé sĩ rĩ vé rĩ á'dí, 'bã mụkí rí nyaã."

9 Kòpi ní ìri zìzú kìnĩ, "'Ì lè 'bã mụkí á'dí ìngùgá?"

10 Ìri ní újázú kòpi ní kìnĩ, "Ìmi kádõ caã kùrù rĩ agã 'dãlé, ìmi ágó ãzi ìsù ìri yĩ 'dù mụzú ùdrì sĩ. Ìmi 'dekí mụy ìri ã vùdrì gé sĩ, cĩmgbã jò ìri ní mụzú fizú rĩ agã 'dãá.

11 Ìmi 'yokí jò 'dìpa ní, 'Ímbãpi zì kìnĩ, 'Bã mụ ùmũ Ù'dù Múngú ní Èlìzú Jò rĩ pi tì gé sĩ rĩ nya mávé 'bã má pámví ùbì'bã rĩ pi be ìngùgá?"

12 Ìri ìmi ní jò ã 'a ãmbúgú ùrùlèsìla rĩ lù, ùdékí 'a ní kú múké. Ìmi á'díkí 'bã ní ínyã rĩ 'dãlé."

* 22:1 22:1 Ìmù ì ní Pángã ni 'Bãã Údrã ku rĩ nyazú rĩ: Yãhùdì rĩ pi ri ùmù 'dìri nya ca ù'dù ézìrì, kòpi ri ù'dù Múngú ní ì pazú adringárã tũgèrì rú 'bã Èjèpètõ vé rĩ pi drìgè sĩ rĩ vé tá ígã ãní. Ìmù 'dìri ì 'dõ nya Ù'dù Múngú ní Èlìzú Jò rĩ pi tì gé sĩ rĩ gé. 'Í lã Wũngárã 12:17-20. † 22:7 22:7 Kãbilõ mvã: Múngú sè tãìmbì Mósè ní kìnĩ, 'bã rĩ pi ã zãkí kãbilõ Múngú ní rõbõhõ rú, ã trũkí rí kòpi ívé ùnjikãnyã agãsì rá. Sè ì ní Yèsù ri zìzú Kãbilõ Mvã Múngú vé ni ãní, ã'diãtãsiyã Múngú ìpè ìri ímù drãã 'bãvé ùnjikãnyã ùjìí. 'Í lã Wũngárã 12:17-28; Mārãkõ 14:12; Yūwãní 1:29-35; 1 Kòrìnitõ 5:7; 1 Pètèrõ 1:19. ‡ 22:7 22:7 Ù'dù Múngú ní Èlìzú Jò rĩ pi tì gé sĩ rĩ: Yãhùdì rĩ pi ri ù'dù Múngú ní òtù èlìzú Ìsèrèlè rĩ pi vé jò rĩ pi tì gé sĩ Èjèpètõ gá 'dãá rĩ vé tá ígã. Òtù kòpi è'bìpìjì ùbèkí kãbilõ ã ãrì ívé kèjètì è èrife gá sĩ, sè Múngú ù'dù kòpi kuyè. Múngú ù'dù 'bã Èjèpètõ vé kãbilõ ãrì ùbè'bã ívé kèjètì è èrife gá sĩ kuyè rĩ pi vé anjì ãgõ kãyú rĩ pi ùdrãã 'bã ãlu ãlu vé 'bètì ãsámví gé sĩ rá. 'Í lã Wũngárã 12:17-28.

13 Kòpi ní 'dezú mužú kùrú rī gé 'dãlé, kòpi ìsùkí ngá rī pi ãrèvú céré sù Yèsù ní 'yoó rī tìni. Kòpi ní ìnyá ùmù Ụ'dù Múngú ní Èlìzú Jó rī pi tì gé sī rī vé rī á'dízú 'dãlé.

Ìnyá Ụpí vé uletere rī vé nyangára

(Mátáyó 26:26-30; Mǎrǎkō 14:22-26; 1 Kōrínitō 11:23-25)

14 Sà ùmù rī nyazú rī kǎ ícó, Yèsù pi ní úrìzú ívé 'bá áyúäyü rī pi be mísá ìnyá nyazú rī ã jélé gá.

15 Ìri ní 'yozú kòpi ní kīnī, "Ma úvá be, á lē Ụ'dù Múngú ní Èlìzú Jó rī pi tì gé sī rī vé ùmù nyaá ìmi be trù, ìsúzá á nya drī ìzàngá rī kuyé.

16 Á lē 'yoó ìmi ní, á gō ùmù nōri āzi nyaá ìmi pi be ñí ku, cǐngbá Múngú ní 'bá rī pi oyuzú fizú ívé mǎlūngá agá rī gé."

17 Ìri ní kópō rī í'dúzú, ìri ní òwō'difò sèzú Múngú ní, ìri ní 'yozú kīnī, "Ìmi é'yíkí, ìmi ãlèkí mvùú ìmi àsámvú gé sī.

18 Á lē 'yoó ìmi ní 'dini, í'dózú àndrù mužú drīdrī, á gō vinyō mvùú ñí ku, cǐngbá mǎlūngá Múngú vé rī ní ìmùzú rī gé."

19 Ìri ní kpá pánga í'dúzú, ìri ní òwō'difò sèzú Múngú ní, ìri ní pánga rī àndízú, ìri ní sèzú kòpi ní, ìri ní 'yozú kīnī, "Dīri mávè rù 'bá má ní sèé ìmi tǎ sī rī, ìmi 'okí 'dini mà tǎ ígázú ãní."

20 Kòpi kǎ ìnyá rī nyaá deę gí, ìri ní kpá kópō rī í'dúzú, ìri ní 'yozú kīnī, "Kópō 'diri, ìri mávè àri dǎápi ìmi tǎ sī, Múngú ní ùndí ú'di ruzú rī.

21 Ágó ìmùpi mà ùli 'beépi rī, 'bá ri nga nya ìri be mísá drīgé trù.

22 Ma 'Bá Mvá 'i, mà ìmù drǎ sù í ní tǎ ni ùtǐ gí rī tìni, 'bo ìzàngá rī ìmù adri 'bá mà ùli 'beépi rī vé ni."

23 Yèsù vé 'bá áyúäyü rī pi ní í'dózú í uzìzú í àsámvú gé sī kīnī, 'bá í àsámvú gé lèépi tǎ 'diri 'oópi rī ã'di 'i.

24 Yèsù vé 'bá áyúäyü rī pi ní í'dózú àgátá gǎzú í àsámvú gé sī kòpi kīnī, "Mǎlūngá ùmvulésí ìmùpi rī gé, ã'di ri adri 'bá àmbúgú rú ní?"

25 Yèsù ní 'yozú kòpi ní kīnī, "Bǎgú sùrú rī pi agásí rī pi ùkpō be tǎmbí sèzú ívé 'bá rī pi ní, drīkoma ùkpō be rī pi rī 'yo í ùndí 'bá rī pi vé ni.

26 'Bo lē ìmi adrikí sù 'bá 'dī'bée tìni ku, 'bá lèépi adriipi àmbúgú rú rī, lē ã adri sù mváná mǎdǎnǎ rī tìni, lē 'bá àngü rùpí rī ã adri sù àtí'bá tìni.

27 'Bá úrìpi mísá gǎrǎ gá ìnyá nyaápi rī pi 'bá ìnyá rī sèépi ìri ní rī be, 'bá ngōri àmbúgú ní? Adri 'bá úrìpi mísá gǎrǎ gá ìnyá nyaápi rī 'i kuyé? 'Bo mà ìmi àsámvú gé nōgó, mà adri sù 'bá riipi ngá sèépi rī tìni.

28 Sà tǎ ùkpō ùkpó ní mà ù'bǐzú rī gé, 'bá pá tu'bá títí mà be trù rī ìmi 'i.

29 Mà ìmi ní ùkpō sē àngü ruzú sù 'bǎgú rī pi ní ruzú rī tìni, sù mà Ètèpi ní mà 'bǎá 'bǎgú rú àngü ruzú rī tìni.

30 Kúru 'bá ìmù ngá nya ìmi be, àzini ngá mvù ìmi be trù mávè mǎlūngá mà ní ìmù ruzú rī gé 'dǎá, 'bá àlu àlu ri ìmù úrí lúpá drīgé, tǎ lì sùrú Ìsèrelé vé mụdrí drī ní ñrī rī pi drīgé."

Yèsù átá tǎ Pétèrō ní ìmùzú 'i gǎzú rī

(Mátáyó 26:31-35; Mǎrǎkō 14:27-31; Yūwánī 13:36-38)

31 Yèsù ní 'yozú kīnī, "Sǐmónǎ, Sǐmónǎ, 'í ndre drī ká! Sátánǎ zì kīnī, 'í lē ìmi yaá sù í ní ànyá yaá rī tìni.

32 'Bo Sĭmōnã, á zì mí ní Múngú ri, ã sē rí mívé ě'yĭngárá ã adri rí ũkpó ũkpó. Mí újá dō mívé ěşĭ ĭgōzú má vúgá gí, 'í ko mî ôgŭpĭ ě ĭzã, kôpĭ ã adrikí rí ũkpó ũkpó ívé ě'yĭngárá agá."

33 'Bo Pétêró ní újázú kĭnĭ, "Úpĭ, má ã'yĭ rá, 'bã mụ mí be trĭ jó ãngŭ ũ'yĭzú rĭ agá 'dãá, 'bã ũdrã mí be trĭ."

34 Yēsŭ ní újázú kĭnĭ, "Pétêró, á 'yo mí ní 'dĭni, mĭ ímŭ ma gã ca vú be na, mĭ 'yo, 'í nĭ ma kuyé, lōgŭlōgŭ ri kúru cêré 'be."

35 Kúru Yēsŭ ní kôpĭ zĭzú kĭnĭ, "Má ní ãndúru ĩmi pēzú mŭzú ú'dŭkó múké rĭ ũlŭngárá gá mŭfēngã ãkó, kŭmvŭ ãkó, dōku ngá pá gá ãkó rĭ gé, ĩmi unukí ngá ãkó sĭ rá?"

Kôpĭ ní újázú kĭnĭ, "'Bã unukí ngá ãkó sĭ kuyé."

36 Yēsŭ ní 'yozú kôpĭ ní kĭnĭ, "'Bo nóni ĩmi mŭfēngã jĭ jŭrú be rá. ĩmi dō ĭlĭ ãco ãkó, ĩmi ũzĭkĭ ĩmivé bōngó akoó rŭkŭ rĭ pi, ĩmi jekĭ ĭlĭ ãco ãni.

37 Á 'yo ĩmi ní 'dĭni, sĭkĭ Búkŭ Múngú vé rĭ agá kĭnĭ, "Dŭkĭ ĩrivé tã 'bãã sŭ 'bã tã ũnjĭ 'oópĭ rĭ tĭnĭ.' Tã 'dĭri ímŭ 'i nga mã rŭ' 'bã gá rá. Ádarú tã ĭ ní sĭ Búkŭ Múngú vé rĭ agá mã tã sĭ rĭ, ĩri nóni ri 'i nga fŭ tĭ ni gé."

38 Yēsŭ vé 'bã áyŭãyŭ rĭ pi ní 'yozú kĭnĭ, "Úpĭ, 'í ndre drĭ ká, 'bã ĭlĭ ãco be ĭrĭ kú nō."

Yēsŭ ní újázú kĭnĭ, "Átángá rĭ ě ěşĭ 'dĭgé."

Yēsŭ zĭ Múngú ri ívé drãngárá ã tã sĭ

(Mátáyo 26:36-46; Mārãkō 14:32-42)

39 Yēsŭ ní 'dezú mŭzú ĩrã Ōlívě vé rĭ drĭgé 'dãá, sŭ ãndúru rĭ tĭnĭ, ĩrivé 'bã ĩri ã pámvŭ ũbĭ' 'bã rĭ pi 'dekĭ mŭŭ vú ni gé sĭ ĩndĭ.

40 Kôpĭ kã mŭŭ caá ĩrã drĭgé 'dãlé, ĩri ní 'yozú kôpĭ ní kĭnĭ, "ĩmi zĭkĭ Múngú ri ũkpō sĭ, ĩmi 'dekĭ rĭ tã ũnjĭ agá ku."

41 Yēsŭ ní kôpĭ kuzú, ĩri ní 'i útrúzú vŭŭ mãdã, ĩri ní kŭmŭcĭ ũtĭzú Múngú ri zĭzú kĭnĭ,

42 "Má Ĕtēpĭ, mí ã'yĭ dō rá, 'í 'dŭ kópō ĭzãngã vé 'dĭri mã rŭ' 'bã gá sĭ rá. 'Bo ã adri mã ní lēé rĭ tĭnĭ ku, ã adri mí ní lēé 'oó rĭ tĭnĭ."

43 Málŭyĭkã ãlu ĭngá 'bŭ gé 'dãásĭ, ímŭ 'i 'i' 'dãá ęndrētĭ ni gé, ĩri ní ũkpō sēé.

44 Yēsŭ ě ěşĭ ĩşŭ ĭzãngã ambamba, ĩri ní Múngú ri zĭzú ěşĭ be cêré, ĩrivé ũrŭndę ra nyōkŭ gé 'dãá, sŭ ãri ní raá rĭ tĭnĭ.

45 Yēsŭ kã Múngú ri zĭjĭ deę gí, ĩri ní ĭngázú ũrŭ, ĩri ní 'i újázú gōzú ívé 'bã 'i pámvŭ ũbĭ' 'bã rĭ pi vúgá 'dãlé, ĩşŭ kôpĭ ri ú'dŭ kó, kôpĭ ãndĕkĭ káyĭ, kôpĭ adrikĭ kuú ĭzãngã sĭ.

46 ĩri ní kôpĭ zĭzú kĭnĭ, "Ngá ĩmi ní rizú ú'dŭ kozú 'dĭni rĭ ã'di? ĩmi ngakĭ ũrŭ, ĩmi zĭkĭ Múngú ri, tã ũnjĭ ã ũ'bĭ rĭ ĩmi ku."

Yēsŭ vé rŭngárá

(Mátáyo 26:47-56; Mārãkō 14:43-50; Yŭwãní 18:3-11)

47 Yēsŭ kã riĭ átã ívé 'bã áyŭãyŭ rĭ pi be, 'bã bĭtrĭkã pi ní ícázú, Yēsŭ vé 'bã áyŭãyŭ mŭdrĭ drĭ ní ĭrĭ rĭ pi vé ãzi, Yŭdã íkó kôpĭ ě drĭ ímŭzú nĭ. ĩri ní mŭzú Yēsŭ ri u'dezú ęzĭzú bĕdrĭ sĭ.

48 Yēsŭ ní ĩri zĭzú kĭnĭ, "Yŭdã, ma 'Bã Mvã 'i, 'í lē ma ęzĭ bĕdrĭ sĭ lŭzú kĭnĭ, 'í lē mã ũli 'beé?"

49 Yēsũ vé 'bá áyúãyũ rĩ pi kã tâ riĩpi 'i ngaápi 'dĩri ndreé, kòpi ní Yēsũ ri zizú kìnĩ, “Úpĩ, 'bã fukĩ ùmbã kòpi be ìlĩ ãco rĩ sĩ ìyĩ?”

50 Kòpivé 'bá àlu ní átálágú àmbúgú rĩ vé àtĩ'bá ē bĩ drĩ èndèpĩ gé rĩ gazú ìlĩ ãco rĩ sĩ mvòrũ 'dezú vùgã 'dãã.

51 Yēsũ ní 'yozú kìnĩ, “Dĩni kuyé!” Ìri ní ágó rĩ ē bĩ ùlózú, ágó rĩ ē bĩ ní ícázú mùké.

52 Kúru Yēsũ ní 'yozú atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi ní, ùgalaku Jó Múngú vé rĩ ùtē'bá rĩ pi ní, àzini 'bá ambugu ìmũ'bá 'i rụ'bá rĩ pi ní kìnĩ, “Ìmi ri ìmũ ìlĩ ãco ãco ni pi be, túré be ìmi drĩgé sĩ, ìmi ùsũkĩ ma 'bá riĩpi 'bá wa'bá àrĩ'bá rú rĩ pi ē drĩ koópi ni?”

53 Ụ'dũ céré á ri adrii ìmi be trũ Jó Múngú vé rĩ ã bóro gá 'dãã, ìmi rụkĩ ma kuyé. 'Bo sã nõri ìmivé ni, àdróko ní ivé èzĩ ngazú ànĩ rĩ.”

Pétèro gã Yēsũ ri sĩ

(Mātáyo 26:57-58, 67-75; Mārākō 14:53-54, 66-72; Yūwánĩ 18:12-18, 25-27)

54 Kòpi ní Yēsũ ri ruzú jizú mužú átálágú àmbúgú^S rĩ vé kání agá 'dãlé. Pétèro se 'i gòzú vùlé rú.

55 'Bá àngũ ùtē'bá rĩ pi ùdèkĩ àcĩ bóro rĩ agá 'dãã, kòpi úríkĩ àcĩ rĩ ã gārã gá, Pétèro ní fizú úrizú kòpi àsámvú gé.

56 Túgèrĩnã àzi ùkú rú ni ní Pétèro ri ndrezú úri kuú àcĩ rĩ tĩ gé 'dãã. Ìri ní Pétèro ri ndrezú gōgō, ìri ní 'yozú 'bá rĩ pi ní kìnĩ, “Ágó nõri, kòpi rikĩ àndúrú adrii Yēsũ be trũ.”

57 'Bo Pétèro gã tâ Ìri ní 'yoó 'dĩri rá kìnĩ, “Úkú 'dĩri, á nĩ ágó 'dĩri kuyé.”

58 Vùdrĩ ni kã vũú mādã, ágó àzi ní kpá Pétèro ri ndrezú, ìri ní 'yozú kìnĩ, “Mĩ ágó ì ní rụú 'dĩri vé ógúpĩ.”

Pétèro ní újázú kìnĩ, “Ágó 'dĩri, má adri Ìri ógúpĩ ku!”

59 Kã muú adri sã àlu ã vùdrĩ gé, ágó àzi ní kpá rizú sizú kìnĩ, “Ádarú ágó 'dĩri, kòpi rikĩ adrii ìri be trũ, à'diātāsiyã Ìri Gāliláyágú.”

60 Pétèro ní újázú kìnĩ, “Ágó 'dĩri, á nĩ tâ mí ní rií átã 'dĩri kuyé.” Pétèro kã rií tâ 'dĩri 'yoó, koro lōgúlōgú ní cèré 'bezú.

61 Úpĩ Yēsũ ní 'i újázú Pétèro ri ndrezú. Kúru Pétèro ní tâ Úpĩ ní 'yoó 'í ní, “Mĩ ìmũ ma ga ca vú be na, lōgúlōgú ri kúru cèré 'be” 'dãri vé tâ ígázú.

62 Pétèro ní ngazú füzú àmvé, ìri ní í'dózú àã ngozú mádrã mádrã rú.

Àngaráwá Yēsũ ri ùtē'bá rĩ pi rikĩ Yēsũ ē drĩ ìnjã

63 Àngaráwá Yēsũ ri ùtē'bá rĩ pi ní í'dózú Yēsũ ē drĩ ìnjázú, àzini Ìri ùgbázú.

64 Kòpi ùmbékĩ Ìri ē mì cí, kòpi ní Ìri zizú kìnĩ, “Í lũ 'bá ní, à'di gbã mi nĩ?”

65 Kòpi rikĩ átángã ùnjĩ ùnjĩ ni pi átã, Ìri u'dazú.

Jikĩ Yēsũ ri drĩkoma Yāhúđĩ rĩ pi vé tâ lĩ'bá rĩ pi èndrètĩ gé

(Mātáyo 26:59-66; Mārākō 14:55-64; Yūwánĩ 18:19-24)

^S 22:54 22:54 *Átálágú àmbúgú rĩ*: Átálágú àmbúgú rĩ ndē atala rĩ pi céré, à'diātāsiyã Ìri 'yénã fi Jó Múngú vé rĩ agá Vūrã Uleteretere rĩ agá 'dãã nĩ, Ìri fi vù àlu ìlĩ àlu agá. Ìri àrĩ rōbõñò vé rĩ jĩ ùnjikányã ùjizú. 'Í lã Lèvĩtĩkã 16; Èbèrè 9.

66 Kã muḡu adrii ũ'bütiḡã rĩ sī, 'bá ambugu rĩ pi, atala atala rĩ pi drĩgê rĩ pi, āzini 'bá tãĩmbĩ ímbá'bá rĩ pi be, kôpi ní ĩ úmúzu vũrã älu gé Yēsũ vé tâ lizú, ĩ ní Yēsũ ri ĩjizú ímúzu kôpi ẽndreḡi gé.

67 Kôpi ní 'yozú kīnī, "Mi dō Kúrísitō 'i, 'i lū 'bá ní."

Yēsũ ní újázú kīnī, "Mā lū dō ĩmi ní, ĩmi ícókí ẽ'yĩ ku.

68 Mā zĩ dō ĩmi tâ sī, ĩmi ícókí újã má ní ku.

69 'Bo í' dózú ăndrũ muḡu drĩdrĩ, ma 'Bá Mvã 'i, ma mu úrí Múngú Ũkpō 'Dĩpa vé drĩ ẽndépi gé."

70 Kôpi ní céré ĩri zizú kīnī, "Mi Mvã Múngú vé ni?"

Ĩri ní újázú kīnī, "Tã ĩmi ní 'yoó rĩ pĩrĩ."

71 Kúru kôpi ní 'yozú kīnī, "'Bá yĩkĩ tâ rĩ tĩ ni gé gĩ. Nga 'bá ní lēzú 'bã āzi ē ímũ tâ rĩ átã ní rĩ ā'di?"

23

Jikĩ Yēsũ ri Pĩlátō ẽndreḡi gé

(Mātáyo 27:1-2, 11-14; Mārákō 15:1-5; Yũwánĩ 18:28-38)

1 Drĩkoma Yãhũdĩ rĩ pi vé tâ lĩ'bã rĩ pi ărevũ céré, kôpi ní Yēsũ ri jizú muḡu Pĩlátō ẽndreḡi gé 'dãã.*

2 Kôpi ní í' dózú ĩri tōzú, kôpi kīnī, "'Bã nĩkĩ rá ágó nōri ri 'bávê 'bã rĩ pi ē drĩ úcĩ kīnī, kôpi ā ũfêkĩ mũfēngã umbe jezú rĩ 'bãgũ ămbúgú Rómã vé rĩ ní ku, ĩri ri 'yo, 'i Kúrísitō, āzini 'i 'bãgũ."

3 Kúru Pĩlátō ní Yēsũ ri zizú kīnī, "Ádarũ mi 'bãgũ Yãhũdĩ rĩ pi vé rĩ?"

Yēsũ ní újázú kīnī, "Ĕ, ĩri adri sũ mí ní 'yoó rĩ tĩnĩ."

4 Kúru Pĩlátō ní 'yozú atala atala rĩ pi drĩgê rĩ pi ní, āzini 'bã bĩtrĩká rĩ pi ní kīnī, "Mã ĩşũ tâ ũnjĩ ĩ ní tâ lizú ăni ágó nōri drĩgê ni kuyé."

5 'Bã rĩ pi rikĩ sũ kīnī, "Ágó 'dĩri úcĩ 'bã rĩ pi ē drĩ ívé tâ ímbálé ũnjĩ rĩ sī 'bávê ăngũ Yũdáyã vé rĩ agásĩ céré. Í'dó ívé tâ 'dĩri ímbã ăngũ Gãlĩláyã vé rĩ agã, ícã kpã ívé drĩ úcĩngárã rĩ be Yērũsãlēmã gã nōgō."

6 Pĩlátō kã tâ 'dĩri yĩ, ĩri ní zizú kīnī, ágó 'dĩri nyo Gãlĩláyãgũ?

7 Pĩlátō kã nĩ ămã 'yozú kīnī, Yēsũ ri adrii Gãlĩláyã gã ăngũ Ĕródē ní ruḡ rĩ agã, Pĩlátō ní Yēsũ ri pēzũ muḡu Ĕródē vúgã 'dãã, sã 'dãri gé, Ĕródē ri adrii Yērũsãlēmã gã 'dãã.

Yēsũ tu pá Ĕródē ẽndreḡi gé

8 Ĕródē kã Yēsũ ri ndree, adri ăyĩkō sī, ă'diātãsiyã 'du sã ăco, lē kōdō Yēsũ ri ndree. Ĕródē yĩ tâ Yēsũ ní 'oó rĩ pi kárãkarã, 'bã ేశĩ, lē kōdō Yēsũ ă 'o tâ ăyãzũ ăyãyã ní 'i mĩ gé sī.

9 Ĕródē uzĩ Yēsũ ri tâ sī kárãkarã, 'bo Yēsũ újã ĩri ní tâ ăzi kuyé.

10 Atala atala rĩ pi drĩgê rĩ pi, 'bã tãĩmbĩ ímbã'bã rĩ pi be, tukĩ pá kuú 'dãlé, kôpi rikĩ ĩri tōó tâ ũnjĩ ũnjĩ ni pi sī.

11 Kúru Ĕródē pi ívé ăngárãwã rĩ pi be, kôpi ní Yēsũ ē drĩ ĩnjázú, āzini ĩri u'dazú. Kôpi sukĩ bōngó akoóko rũkũ múké múké ní† ru' bã ni gé. Kúru kôpi ní gōzũ ĩri pēzũ muḡu Pĩlátō vúgã 'dãã ũzi.

* 23:1 23:1 Pĩlátō ẽndreḡi gé 'dãã: Kôpi jikĩ Yēsũ ri muḡu gávãnã Pĩlátō Rómã vé rĩ ẽndreḡi gé, ă'diātãsiyã Pĩlátō ri ícõ Yēsũ vé tâ lĩ ă 'dĩkĩ ĩri drãã rá nĩ. 23:8 23:8 Lúkã 9:9 † 23:11 23:11 Bōngó ăco akoóko múké múké ni: Bōngó ăco akoóko múké múké rĩ, 'bãgũ rĩ pi ri su nĩ.

12 Ándúró Pílatõ pi Êródê be, kôpi ãrí'ba rú í ãsámví gé sî. Ụ'dụ 'dãri gé, kôpi gôkí ícá ùndí rú í ãsámví gé sî.

*Pílatõ ǎ'yí Yèsũ ri sêé 'dij drãá rá
(Mátáyo 27:15-26; Mǎrãkõ 15:6-15; Yũwánĩ 18:39-19:16)*

13 Pílatõ ní atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi zizú 'bá ambugu rĩ pi be, 'bá rĩ pi be céré ímúzú vũrã álu gé,

14 İri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "İmi ijĩkí ágó nõri tõõ, İmi kĩnĩ, İri ri 'bá rĩ pi ě drĩ ụcị, 'bá rĩ pi ǎ wakí rí ari'ba rú. Má uzị İrivé tã İmi ẹndrẹti gé 'dĩgé, má İşú tã ǎzi ùnjí İmi ní İri tõzú ní rụ'ba ní gé kuyé.

15 Êródê İşú kpá tã ùnjí rụ'ba ní gé kuyé, İri ní ágó rĩ İpèzú İgõzú 'bá vúgá nõ, sụ İmi ní ndreé rĩ tĩnị, tã ǎzi ĩ ní ágó 'dĩri 'dizú drãzú ní ǎlunǎni 'dǎáyo.

16 Ma İri gbã, ma kúru İri oyu."

17 Ụ'dụ ụmụ nyazú rĩ gé, lē Pílatõ ǎ oyu 'bá ĩ ní ù'yĩ rĩ pi vé ǎlu jó ǎngũ ù'yizú rĩ agásĩ ǎmvé.‡

18 'Bá bĩtrĩká rĩ pi ní céré ọ'uzú kĩnĩ, "ǎ 'dĩkí ágó 'dĩri drãá 'dĩisĩ rá. Mí oyu 'bá ní Bǎrǎbã ri áyu."

19 'Bekí Bǎrǎbã ri jó ǎngũ ù'yizú rĩ agá tã İri ní 'bá rĩ pi ě drĩ ụcị wazú ǎrí'ba rú Yẽrũsǎlémã agá 'dǎã rĩ vé tã sî, ǎzini İri ní 'bá 'dij drãá rĩ vé tã sî.

20 Pílatõ ní átázú kôpi ní dđj, ǎ'diãtãsiyã lē kõdõ Yèsũ ri oyuú rá.

21 'Bo kôpi rikí ọ'ú muzú drĩgé, "ǎ gbãkí İri peṭi alambaku sigé, ǎ gbãkí İri peṭi alambaku sigé."

22 Vú na ni gé, Pílatõ ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, "Tã ùnjí ágó nõri ní 'oó rĩ ǎ'di? Má İşú tã ǎ pá ĩ ní ícõzú İri 'dizú drãzú ni kuyé. Ma İri sē gbã, ma kúru İri oyu rá."

23 'Bo 'bá rĩ pi gôkí ọ'ú ụ'dúkõ be ụru 'dǎã kĩnĩ, "ǎ gbãkí Yèsũ ri peṭi alambaku sigé." Kúru 'bá rĩ pi vé ọ'ungárã sē Pílatõ ǎ'yí kôpivé tã rá.

24 Kúru Pílatõ ní Yèsũ ri sèzú 'dizú sụ kôpi ní lēé rĩ tĩnị.

25 Pílatõ ní Bǎrǎbã ĩ ní 'yĩ kuu tã İri ní wazú ǎrí'ba rú, ǎzini İri ní 'bá 'dij rĩ ǎ tã sî rĩ oyuú, sụ kôpi ní zij rĩ tĩnị. Kúru İri ní Yèsũ ri sèzú ǎngáráwá rĩ pi drĩgé, kôpi ǎ 'okí rĩ tã 'bá bĩtrĩká rĩ pi ní lēé rĩ.

*Yèsũ vé gbǎngárã peṭi alambaku sigé rĩ
(Mátáyo 27:31-44; Mǎrãkõ 15:21-32; Yũwánĩ 19:17-27)*

26 Kôpi ká rii Yèsũ ri jji muzú, kôpi ní Sımõnã Kũrënẽgũ rĩ ruzú, İşú İri ri ímú gúrú ǎzi gélēsĩ, kôpi ní peṭi alambaku rĩ 'bãzú umbe ni gé, ǎ 'du muzú Yèsũ ǎ vúdri gé sî.

27 'Bá bĩtrĩká 'dekí muzú Yèsũ ǎ vúdri gé sî, ùkú rĩ pi rikí ngoó muzú İzǎngã İzǎngã rú, İrivé tã sî.

28 Yèsũ ní 'i Ụjázú, İri ní 'yozú ùkú rĩ pi ní kĩnĩ, "İmi ùkú Yẽrũsǎlémã vé 'dĩ'bee, İmi rikí ngoó mávé tã sî ku, İmi ngokí İmi áyu, ǎzini İmi ngokí İmivé ǎnjĩnã rĩ pi.

29 Sã ǎzi İzǎngã vé ni ri ímú 'dĩ'dĩ, İmi ímú 'yo, 'Tãkiri rĩ adri ùkú úndõ rú ǎnjĩ tĩ'ba kuyé rĩ pi vé ni, ǎzini ùkú ǎnjĩ undru'ba bã sî kuyé rĩ pi vé ni.'

‡ 23:17 23:17 Átángá vèrẽşj 17 agá 'dĩri, búkú Lúkã vé ĩ ní sif Gĩrĩkĩ tĩ sî drĩdrĩ rĩ agá 'dǎáyo, 'bo gôkí sif búkú Lúkã vé vùlé rĩ agá rá.

30 Kúru

“kòpi ímù 'yo írà rĩ pi ní, “Ími í'déki 'bá drìgé!”

āzini kòpi 'yo ánga rĩ pi ní, “Ími í'déki 'bá drìgé!” ”

31 Ā'diātāsīyā 'bá rĩ pi dō ri tā ūnjí 'o 'dini, ísúzó pẹti rĩ drī ūbūrú, § pẹti rĩ 'wi dō gí, tā ngóni ri ímù 'i nga nĩ?”

32 Āgō urukọ'bee ĩrĩ ũgú'bá rú ni pi, ĩ ri kòpi jì mụ ú'dì Yēsũ be trú.

33 Kòpi ká mụyí caá āngŭ ĩ ní zìí Drī Kólòmgbó rĩ gé 'dālé, kòpi ní Yēsũ ri gbāzú pẹti alambaku sígé. Kòpi ní kpá ũgú'bá ĩrĩ 'dā'bee vé āzi gbāzú Yēsũ ě drī ẹndẹpí gélésíla, āzi rĩ gbāzú ĩri ě drī ĩjì gélésíla.

34 Yēsũ ní 'yozú kīnī, “Má Ẹtẹpi, 'í trū kòpi rá, ā'diātāsīyā kòpi nīkí tā ĩ ní 'oó rĩ kuyé.” Āngáráwá rĩ pi í'dúkí Yēsũ vé bōngó 'beé jèké sī, kòpi awakí ĩ āsámvú gé sī.

35 'Bá bītríká tukí pá, rikí tā 'dīri ndreé. Yāhúdī ambugu rĩ pi rikí Yēsũ ri guṽ kīnī, “Ídrí ĩni 'bá urukọ rá pirí, ĩri dō Kúrísitō Múngú ní Ìpèé rĩ 'i, ídrí 'i ngúlúpí ku āsĩ?”

36 Āngáráwá rĩ pi gukí ĩri sī, kòpi ĩjìkí vinyò údrápi gí ni sèé ĩri ní.

37 Kòpi ní 'yozú kīnī, “Mí dō 'bāgú Yāhúdī rĩ pi vé rĩ, 'í pa mí ngúlúpí.”

38 Sīkí pẹti alambaku ĩ ní Yēsũ ri gbāzú rĩ drīlè gá 'dini, “DĪRI 'BĀGÚ YĀHŪDĪ RĪ PI VÉ RĪ.”

39 Ūgú'bá ālu ĩ ní gbāá Yēsũ be trú rĩ ide Yēsũ ri kīnī, “Mí dō Kúrísitō 'i, 'í pa mí, 'í pa 'bā ĩndī!”

40 Ūgú'bá āzi rĩ ní trezú ógúpí drìgé kīnī, “'Í ru Múngú ri ku, ísúzó mí ílókó drādrā, sũ ĩrivé rĩ tūnì?”

41 Tā ĩ ní 'bá ĩrĩñāzú rĩ, ĩri pīrī, ā'diātāsīyā ĩ ri 'bá ĩrĩñā ūnjíkānyā 'bá ní 'oó rĩ sī. 'Bo ágó 'dīri 'o tā ūnjí āluṽáni kuyé.”

42 Kúru ĩri ní 'yozú kīnī, “Yēsũ, 'í ca dō mívé mālūngā ruṽ gí, mí ũsũ má tā be.”

43 Yēsũ ní újázú ĩri ní kīnī, “Ádarú á 'yo mí ní 'dini, āndrū sī, 'bá mụ adri mí be trú 'bū gé 'dālé.”

Yēsũ vé drāngárá

(Mátayo 27:45-56; Mārákō 15:33-41; Yūwánī 19:28-30)

44 Ká mụyí adrií ũtú mgbímgbí gé 'dìgé, āngŭ rĩ bī nīj kuu cìcì āngŭ 'dāri agá, āngŭ rĩ nī caá sá na ūndrēṅá vé rĩ gé.

45 Sā 'dāri gé, ũtú rĩ gō kaá kuyé. Bōngó ĩ ní Jó Múngú vé rĩ ā 'a ẹlìzú rĩ* āsī 'í 'a ĩrĩ.

46 Yēsũ ní Ẹtẹpi ri zìzú ú'dúkọ be uru 'dāá kīnī, “Má Ẹtẹpi, á ku mávé índrī kuu mí drī ágélé gá.” Ká mụyí 'yoó 'dini, ĩrivé ídrí ní fūzú.

47 Ūgalaku āngáráwá rĩ pi vé rĩ ká tā 'i ngaápi 'dīri ndreé, íngú Múngú ri rá, ĩri ní 'yozú kīnī, “Ádarú ágó nōri tā be pīrī.”

23:30 23:30 Ōséyá 10:8 § 23:31 23:31 Pẹti ú'būrú rĩ: Pẹti ú'būrú rĩ vé ífífí, 'bá ūnjíkānyā ākó ní. Pẹti á'wí rĩ vé ífífí, 'bá ūnjíkānyā 'oópi ní. 'Bá rĩ pi 'okí dō tā ūnjí Yēsũ ūnjíkānyā ākó rĩ ní, kòpi tā ūnjí 'o 'bá Yērūsālēmá gá ūnjíkānyā 'o'bá ambamba rĩ pi ní agá rá. * 23:45 23:45 Bōngó ĩ ní Jó Múngú vé rĩ ā 'a ẹlìzú rĩ: Bōngó 'dīri ẹlìkí Vūrā Uleterer rĩ pi āsámvú Vūrā Uletererere rĩ be rĩ ānī. Átálágú āmbúgú rĩ 'yèṅá agá fi bōngó rĩ agásí Vūrā Uletererere rĩ agá 'dāá ní, ā'diātāsīyā Múngú ri adri Vūrā Uletererere Ẹpíi pówűpówű rĩ agá 'dāá. 'Í lā Lẹvítíkā 16; Mátayo 27:51; Mārákō 15:38; Lúkã 23:45; Ẹbérē 6:19-20; Ẹbérē 9:1-7.

48 'Bá b̄iṛíkà ímụ' 'bá Yēsū vé gbāngará peṭi alambaku sígè rī ndre' 'bá rī pi kà muṭi tā 'i ngaápi 'd̄iri ndreé, ízāngā ñò kòpi ē ẹ̀s̄j ambamba, kòpi ní 'dezu mvizú 'b̄eṭi.

49 'Bo 'bá Yēsū ri n̄i' 'bá rá rī pi, ùkú íngá' 'bá Gālíláyā gá ímụ' 'bá vudr̄i ni gé s̄i rī pi be, tukí pá kuú rárá rú, tēkí rií tā 'd̄iri ndreé.

Yēsū vé s̄ingárá

(Mátáyo 27:57-61; Mārákò 15:42-47; Yūwánī 19:38-42)

50 Ágò àzi rú ni Yōsépā 'i, ágò rī 'bá ri' 'bá Yāhūd̄i rī pi vé tā l̄i' 'bá rī pi vé āzi, ìri 'bá múké, tā be p̄iṛi.

51 Ágò rī ā'yī tā 'i òḡūp̄i r̄i' 'bá Yāhūd̄i rī pi vé tā l̄i' 'bá rī pi ní rií ūs̄ū, āzini kòpi ní rií 'oó Yēsū ā tā s̄i rī kuyé. Ágò rī íb̄i ímụ k̄ur̄y Ārīmátáyō vé rī gélésila, k̄ur̄y 'd̄iri āngū Yūd̄áyá vé rī agá, ágò rī ri mālūngā Múngú vé rī vé ícángará ütée.

52 Yōsépā ní muṭú Pílátō vugá 'dāá, ìri ní Yēsū vé āvū ā tā zizú Pílátō t̄i gé.

53 Kúru Yōsépā ní āvū rī í'dúzú vūgá nōó, ìri ní ìm̄l̄úzú bōngó múké ní s̄i, ìri ní jizú 'bāzú 'b̄u agá 'dāá, 'b̄u rī gaki l̄iú írā r̄y' 'bá gá, āvū 'bāzú ānī, 'bo 'bá āzi 'bā dr̄i āvū 'a ni gé 'dālè kuyé.

54 Ụ'dú 'dāri 'bá rī pi ní rizú ẹ̀j̄i ngazú ĩ útúzú cazú ụ'dú Sābátā vé rī gé rī. Ụt̄i rī kādō 'deé, ụ'dú Sābátā vé rī kuru í'dó.

55 Ūkú ándúrú íngá' 'bá āngū Gālíláyā vé rī gé, Yēsū ā vudr̄i ūb̄i' 'bá rī pi 'dek̄i muṭú Yōsépā ā vudr̄i gé s̄i, kòpi cakí 'b̄u rī gé 'dālè, kòpi ndrekí āvū rī vé 'bāngará 'b̄u agá 'dālè rī ĩ m̄i s̄i rá.

56 Kúru kòpi ní mvizú gōzú 'b̄eṭi, kòpi ní ūdu nḡūpi ndr̄i dr̄i ni á'dízú. 'Bo kòpi ní uvuzú ụ'dú Sābátā vé rī gé, s̄i t̄aim̄b̄i Mósè vé rī ní lée rī t̄in̄i.

24

Yēsū vé íngángará drāngará gálésila rī

(Mátáyo 28:1-10; Mārákò 16:1-8; Yūwánī 20:1-10)

1 Yīngā s̄i ụ'b̄ut̄i k̄un̄ik̄un̄i, ùkú 'd̄i' 'bée ní ūdu ĩ ní á'di nḡūpi ndr̄i ndr̄i rī 'duzú, kòpi ní 'dezu muṭú 'b̄ur̄eṝi gé 'dāá.

2 Kòpi cakí ís̄u ḡukí írā rī 'b̄u rī t̄i gé s̄i j̄elè gá gí.*

3 Kòpi kà f̄i 'b̄u rī agá 'dālè, kòpi ís̄ukí Úpí Yēsū vé āvū kuyé.

4 Kòpi ē dr̄i ábá tā 'd̄iri s̄i cére cére, koro āgò ĩr̄i pi ní índr̄ezú pá tuzú kòpi á gārā gá, kòpivé bōngó d̄i imvesír̄il̄i.

5 Ụr̄i ímv̄u ùkú 'd̄i' 'bée agaá rá, kòpi ní òv̄úzú ĩ dr̄i ús̄uzú vugá, āgò 'd̄i' 'bée ní 'yozú k̄in̄i, "Ngá ĩmi ní rizú 'bá ídri rú rī ndāzú 'bá ūdrā' 'bá gí rī pi ās̄amv̄u gé s̄i rī ā'di?

6 Yēsū ri nōgò 'dāáyo, íngá drāngará gálésila gí! ĩmi ūs̄ukí tā ìri ní l̄iú ĩmi ní ís̄uzú āk̄udē ĩmi dr̄i āngū Gālíláyā vé rī gé 'dāri, k̄in̄i,

7 'Ma 'Bá Mv̄a 'i, ĩ ímụ ma sē 'bá ūnj̄ikānyā 'o' 'bá rī pi dr̄igé, kòpi ma gbā peṭi alambaku sígè, ụ'dú na ni gé, ma gō íngá ídri rú ūzi.' "

8 Kúru kòpi ní tā ìri ní òt̄u 'yoó 'dāri ígázú.

9 Kòpi kà íf̄ū 'b̄u rī agás̄i, kòpi ní muṭú tā 'd̄iri ūl̄úzú Yēsū vé 'bá áyúāyū m̄udr̄i dr̄i ni ālu rī pi ní, āzini 'bá ụr̄ukò Yēsū ā pámv̄u ūb̄i' 'bá rī pi ní.

* 24:2 24:2 Ḡukí írā rī 'b̄u rī t̄i gé s̄i j̄elè gá gí: Yōsépā gū ándúrú írā 'bāa' 'b̄u rī t̄i gé cí. 'Í lā Mārákò 15:46.

10 Ùkú tã rĩ ùlũ'ba Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi ní rĩ, kòpívé rù Māríyā Māgādēlēnā 'i, Jūwānā 'i, Māríyā Yōkóbũ èndrēpí 'i, ùkú urukò'béé be.

11 'Bo kòpí è'yíkí ùkú 'dĩ'béé vé tã kuyé, à'diātāsíyā tã ùkú 'dĩ'béé ní ùlũú 'dĩri índrē kòpí vúgá 'dálé tã íffí ákò ní.

12 Pétēró ní njuzú muzú 'būrēdrĩ gé 'dálé, ĩri ní òvũzú 'bũ rĩ ā 'a ndrezú, ndre 'yéná bōngó ĩ ní àvũ rĩ ìmùlüzú àní rĩ áyu, ĩri ní mvizú gōzú 'bētĩ, drĩ ní ábá céré céré tã 'i 'óopí 'dĩri sī.

Yēsũ 'i da 'i ívé 'bá 'í pámvú ùbĩ'ba ĩrĩ ní pi èndrēti gé
(Mārākō 16:12-13)

13 U'dú ālu ālu 'dāri sī, Yēsũ vé 'bá ĩri ā pámvú ùbĩ'ba ĩrĩ ní pi rikí muṣú gúrú ĩ ní zĩĩ Ēmawũ rĩ gé 'dálé, gúrú rĩ íngázú Yērúsālēmā gá 'dāgá, vù caá máyĩlĩ† èzĩrĩ.

14 Kòpí ká rĩi muṣú, kòpí rikí átá ĩ āsámvú gé sī tã ĩ nga'ba rĩ pi sī.

15 Kòpí ká rĩi átá ĩ āsámvú gé sī tã ĩ nga'ba 'dĩ'béé sī, koro Yēsũ ní ímüzú fizú kòpí āsámvú gé, kòpí ní rizú muzú trú.

16 'Bo Múngú sē kòpí nĩkí ĩri ámá kuyé.

17 Yēsũ ní kòpí zizú kĩnĩ, "Ĩmi ká rĩi ímü lēti gé 'dīgé, ngá ĩmi ní rizú átázú àní rĩ ā'di?"

Koro kòpí ní pá tuzú, kòpí èndrēti adri kú ĩzāngā sī.

18 'Bá ĩrĩ 'dĩ'béé āsámvú gé, Kēlēyópā ní Yēsũ ri zizú kĩnĩ, "Mí ímü drĩ ũmü rú Yērúsālēmā gá nōgó, 'í nĩ tã ĩ nga'ba ũ'dú 'dĩ'béé agá rĩ pi kuyé?"

19 Yēsũ ní kòpí zizú kĩnĩ, "Ngá rĩ ā'di ā tã?"

Kòpí ní újázú kĩnĩ, "Ngá rĩ tã 'i ngaápi Yēsũ Nāzērētāgú rĩ ā rù'ba gá rĩ. ĩri nēbĩ, ĩri āngũ ímbá ũkpō be, āzini ĩri tã 'o ũkpō be Múngú èndrēti gé, āzini 'bá rĩ pi èndrēti gé.

20 'Bo atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, 'bávé 'bá ambugu rĩ pi be, kòpí rukí ĩri jĩĩ muzú gávānā èndrēti gé, ā lì ĩrivé tã, ā 'dĩkí rĩ ĩri drāá rá, kúru ĩ ní ĩri gbázú pētĩ alambaku sígé.

21 'Bo 'bá 'bākí kōdō ándúrú ésí céré drĩ ni gé, 'bá ũsũkí ĩri ímü 'bá ĩsērélé vé rĩ pi pa nĩ. Tã 'dĩri 'o 'i 'dú nóni caá ũ'dú na.

22 Tã rĩ āzi 'dĩ, 'bávé ùkú urukò'béé ùlũkí 'bá ní tã āzi, 'bá āyākí tã rĩ sī rá. Kòpí kpukí té muṣú 'būrēdrĩ gé 'dāá ũ'būtĩ kũñkũñĩ,

23 'bo kòpí ĩsũkí àvũ Yēsũ vé rĩ kuyé. Kòpí ímũkí ùlũú 'bá ní kĩnĩ, ĩ ndrekí ĩndrĩlĩkí mālāyíkā rĩ pi vé ni, mālāyíkā rĩ pi kĩnĩ, Yēsũ ri ídri rú.

24 Kúru 'bá ògũpĩĩ urukò 'dekí muṣú 'būrēdrĩ gé 'dálé, kòpí cakí tã rĩ ĩsũ sũ ùkú rĩ pi ní ùlũú ĩ ní rĩ tĩnĩ, 'bo kòpí ĩsũkí Yēsũ ri ndrēé ídri rú kuyé."

25 Kúru Yēsũ ní 'yozú kòpí ní kĩnĩ, "Ĩmi azakaza rú, ngá ĩmi ní tã nēbĩ rĩ pi ní sĩ rĩ è'yĩzú mbēlēnā ku rĩ ā'di?"

26 ĩmi nĩkí 'yozú kĩnĩ, drĩdrĩ ni, Kúrísítō ri ĩzāngā nya, ĩ íbĩ ĩri íngú ndō 'dĩni kuyé?"

27 Yēsũ ní 'dózu tã ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá 'i tã sĩ rĩ ùlüzú kòpí ní, 'dó tã Mósē ní sĩ rĩ pi ùlũú, cĩngbá cazú tã nēbĩ rĩ pi ní sĩ rĩ gé.

28 'Bá 'dĩ'béé ká 'bāá caá ĩnyĩnā gúrú ĩ ní lēzú muzú rĩ gé, Yēsũ 'o 'i sũ 'bá lēepi agaápi muṣúpi drĩdrĩ ni tĩnĩ.

29 'Bo kòpí ní Yēsũ ri mázú drĩ ĩrĩ sī kĩnĩ, "Mí adri 'bá be nōgó, ũtũ rĩ 'de gí." Kúru ĩri ní 'dezú muzú 'bá 'dĩ'béé vé āngá 'dāá.

† 24:13 24:13 Màyĩlĩ: 'Bá ri ícò èçĩ tu ca máyĩlĩ na sã ālu agá.

³⁰ Kòpì kã úrì ínyá nyangará gá, Yèsũ ní pánga í'dúzú, Ìrì ní òwò'difò sèzú Múngú ní, Ìrì ní pánga rĩ àndìzú, Ìrì ní sèzú kòpì ní.

³¹ Koro kòpì ã ùmĩ ní 'i zìzú, kòpì ní Yèsũ rì ámázú. Yèsũ ní àvìzù kòpì àsámvú gé sī 'dìisī rá.

³² Kòpì ní ì uzìzú ì àsámvú gé sī kìnĩ, “Yèsũ kã rii átá 'bá be lètì gé 'dìgè, kã rii tã Búkù Múngú vé rĩ agá rĩ ùlùú 'bá ní, tã 'dìrì uló nyo 'bá èsì kuyé?”

³³ Kòpì ní ì újázú gòzú mụzú Yèrúsálémá gá 'dálè, kòpì ìsúkì Yèsũ vé 'bá áyúáyù mụdrì drì ní ãlu rĩ pi 'bá adri' 'bá kòpì be trù rĩ pi be úmúkì ì kú vùrã ãlu gé.

³⁴ 'Bá ì úmú' 'bá rĩ pi ní 'yozú kòpì ní kìnĩ, “Tã rĩ tã áda! Úpì íngá gōò idri rú drãngará galésìla gí. I'da 'i Sìmónã Pètèrò èndrètì gé rá.”

³⁵ Kúru 'bá ìrĩ ìmù' 'bá Èmáwù gélésìla rĩ pi ní tã 'i ngaápi lètì gé 'dálè rĩ ùlùú 'bá ì úmú' 'bá rĩ pi ní, àzini kòpì ní tã Yèsũ ní pánga àndìzú, kòpì ní Ìrì nìzú ámázú rĩ ùlùú.

Yèsũ 'i'da 'i ívé 'bá 'i pámvú ùbĩ' 'bá rĩ pi èndrètì gé

(Mátáyo 28:16-20; Mārākō 16:14-18; Yūwānī 20:19-23; Èzì 1:6-8)

³⁶ Yèsũ vé 'bá Ìrì ã pámvú ùbĩ' 'bá ìrĩ rĩ pi kã rii átá tã 'i ngaápi 'dìrì sī, Yèsũ ní 'i 'dazú kòpì àsámvú gé, Ìrì ní kòpì ní mōdó sèzú kìnĩ, “Tākìrì ã adri Ìmì be.”

³⁷ Ùrì ìmvú kòpì, kòpì è èsì wa rá, kòpì rikì ùsùú kìnĩ, ngá ì ní ndreé rĩ ìndrì.

³⁸ Yèsũ ní 'yozú kòpì ní kìnĩ, “Ngá Ìmì ní adrizú ùrì sī rĩ ã'di? Mávè íngángará gòzú idri rú rĩ vé tã fi Ìmì drìgè ku ãsì?”

³⁹ Ìmì ndrekì mà drì ágélè, àzini mà pá úgóró. 'Bá rĩ ma 'i! Ìmì ulóki mà rù' 'bá, àzini Ìmì ndrekì ma, ìndrì rì rù' 'bá àkó, àzini fã àkó, 'bo Ìmì ní ndreé rá rĩ tìjì, mà rù' 'bá be.”

⁴⁰ Yèsũ kã tã rĩ átá kòpì ní 'dìni, Ìrì ní 'i drì ágélè 'i'dazú, àzini 'i pá úgóró 'i'dazú kòpì ní.

⁴¹ Kòpì ã'yìkì tã 'dìrì ãlujání kuyé, ã'diātāsìyã ãyìkò fù kòpì, àzini kòpì ãyákì tã 'dìrì sī rá. Kúru Yèsũ ní kòpì zìzú kìnĩ, “Ngá nyanya Ìmì vùgá 'dìlè anigè?”

⁴² Kòpì ní ì' 'bì ì ní á'dí gí ni 'i'dúzú sèzú Ìrì ní.

⁴³ Ìrì ní ì' 'bì rĩ è'yìzú nyazú kòpì èndrètì gé 'dìgè.

⁴⁴ Yèsũ ní 'yozú kòpì ní kìnĩ, “Àndúru má ní adrizú Ìmì be trù rĩ gé, mà ùlù Ìmì ní tã rĩ rá. Mà kìnĩ, tã ì ní àndúru sī mà tã sī búkù Mósè ní sī rĩ pi agá, búkù nèbì rĩ pi ní sī rĩ pi agá, àzini búkù Sãwùmã vé rĩ agá rĩ, Ìrì 'i nga fù tì ni gé rá.”

⁴⁵ Kúru Ìrì ní kòpì ã ùmì zìzú, kòpì ã nìkì rì tã Búkù Múngú vé rĩ agá rĩ ãní.

⁴⁶ Ìrì ní 'yozú kòpì ní kìnĩ, “Sìkì Búkù Múngú vé rĩ agá kìnĩ, Kúrìsítò rì úmvúlésì ìmù Ìzãngã nya, Ìrì drã, ú'dù na ni gé, Ìrì ìmù íngá gō idri rú ùzì.

⁴⁷ tã 'i ngaápi rù' 'bá ni gé 'dìrì sī, ì ìmù ù'dùkò èsì újázú rĩ ùlù, àzini tã àngù trüzú ùnjìkányã agásì rĩ ùlù àngù rĩ pi agásì cére, ì 'i'dó ùlù Yèrúsálémá gá.

⁴⁸ Ìmì ndrekì tã 'dì' 'bée Ìmì mì sī rá, lè Ìmì ùlùkì 'bá urukò' 'bée ní.

⁴⁹ Ma ìmù ngá má Ètèpì ní èzìjì rĩ[‡] Ìpè Ìmì ní rá, 'bo Ìmì adrikì kùrù rĩ

[‡] 24:49 24:49 Ngá Múngú ní èzìjì rĩ: Ngá Múngú ní èzìjì lèé Ìpèé rĩ, Ìrì Ìndrì Uleterè rĩ. Ìrì ìmù ùkpò sè 'bá rĩ pi ní ní. 'Í lã Èzì 2:1-4.

agá 'dǐgé cǐmgbá ĩ ní ìmúzá ùkpõ íngápi 'bũ gélésĩ rĩ sězú ĩmi ní rĩ gé.”

Yēsũ vé ngangára mụzú 'bũ gé rĩ

(Mārākō 16:19-20; Ezi 1:9-11)

⁵⁰ Yēsũ kā ívé 'bá 'í pámvú ùbĩ' bá rĩ pi ẽ drĩ koó mụzú Bētēniyā gá 'dālé, ĩri ní 'í drĩ ingazú uru, ĩri ní tākiri 'bāzú kōpi drĩgé.

⁵¹ Kā rií tākiri rĩ 'bāá kōpi drĩgé, kuru ĩ ní ĩri 'dụzú mụzú 'bũ gé 'dāá, ĩri ní kōpi kuzú.

⁵² Kuru kōpi ní Yēsũ ri ĩnjzú. Kōpi ní ĩ újázú mvizú gōzú Yērūsālēmā gá 'dālé āyikō be āmbúgú.

⁵³ Ụ'dụ ālu ālu, kōpi rikí ẹcị Jó Múngú vé rĩ agá 'dāá, rií Múngú ri íngú.

**Ū'dúkó múké
Yūwání
ní sī rī
Tā búkū rī vé rī ā ūlūngará**

Yūwání rī Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi vé ógúpì. Sī búkū 'dīri Yāhūdī rī pi ē izā kozú, āzini 'bá Yēsū rī ē'yī' 'bá gí rī pi ē izā kozú. Ūlū tā kárakarā Yēsū ní 'oó āyāzū āyāyā rī pi rá, āzini ūlū tā Yēsū ní ímbá rī pi rá, 'bo sī tā Yēsū vé rī pi ā uruko' 'bée kuyé. Yūwání lū kīnī, Yēsū adri 'yéná 'bá áda kuyé, ĩri kpá Múngú 'i.

Búkū rī vé í'dóngará i'da kīnī, Yēsū rī ū'dúkó Múngú vé ni 'bá rī pi ní, ĩrivé drāngará, ĩri rōbōñō 'bá rī pi vé ūnjīkānyā ūjīpi ni. Yēsū rī Māsiyā nēbī rī pi ní tā ni ūlūú búkū Múngú vé Ūndī Ūku rī ružú rī agá 'yoó kīnī, ĩri ímú rá rī 'i. Cápītā 13-17 agá, Yūwání ūlū tā Yēsū ní ívé 'bá 'i pámvú ūbī' 'bá rī pi lēzú rī, āzini ūlū tā ĩri ní kōpi ē ēšj ūmīzú ūndrēná 'dāri sī ísú ākūdē ruķí drī ĩri kuyé rī. Búkū rī vé ūdū gé, ūlū tā ĩ ní līj Yēsū drīgé rī vé tā, ĩrivé gbāngará peṭi alambaku sígé rī vé tā, ĩrivé íngángará gōó ídri rú drāngará gálēsī rī vé tā, āzini ĩri ní 'i i'dazú ívé 'bá 'i pámvú ūbī' 'bá rī pi endrēṭi gé vú be kárakarā rī vé tā.

Ū'dúkó ídri sēepi rī

1 Í'dóngará gá 'dāá ĩ ní drī 'bū pi gbizú vū be kuyé rī gé, ísú Ū'dúkó rī ínógósì anigé. Ū'dúkó rī ri adrií Múngú be trú, Ū'dúkó rī Múngú 'i.

2 Í'dóngará gá 'dāá, Ū'dúkó rī ri adrií Múngú be trú.

3 Ngá ārēvú céré údéki ūkpō ĩrivé rī sī, ngá āzi ĩ ní údé ĩri ākó ni 'dāāyo.

4 Ngá ĩ ní údé rī pi ārēvú céré ísúki ívé ídri íngázú ĩri vúgá, ídri ĩrivé 'dīri, ĩri ka 'bá ālu ālu drīgé ūtúná rú.

5 Ūtúná rī ĩngbērē āngū nīpi cīci rī kú uletere, āngū nīpi cīci 'dīri ícō ūtúná āngū ĩngbērēepi uletere 'dīri ugaá ku.

6 Múngú ĩpē ágó āzi, rú ni Yūwání* 'i.

7 Yūwání ímú ūtúná rī vé tā ūlūú, 'bá ālu ālu ē ē'yīkí rī ĩri.

8 Yūwání adri ūtúná āngū ĩngbērēepi uletere rī 'i kuyé, Yūwání ímú ívé rī 'yéná ūtúná āngū ĩngbērēepi uletere rī vé tā ūlūú.

9 Ūtúná áda āngū ĩngbērēepi uletere 'bá rī pi drīgé céré rī ri ímú 'bá rī pi vúgá vū drīgé nōó.

10 Ū'dúkó rī ri adrií 'bá rī pi āsámvú gé vū drīgé nōgó, údéki ngá rī pi ārēvú céré vū drīgé nōgó ūkpō ĩrivé rī sī, 'bo 'bá vū drīgé rī pi nīkí ĩri áma kuyé.

11 Ū'dúkó rī ímú nyōókú drīgé nōgó, 'bo é'dípáa Yāhūdī rī pi ē'yīkí ĩri kuyé.

12 'Bo 'bá ĩri ē'yī' 'bá rá rī pi, sē kōpi ní drīlē múké adrizú anji Múngú vé ni pi rú.

13 Kōpivé ícángará anji Múngú vé ni pi rú 'dīri, adri 'yozú kīnī, yīkí 'bá áda vé ni sī kuyé, ĩri yīkí Múngú vé ni sī.

* 1:6 1:6 Yūwání: Yūwání 'dīri bātízímū sēepi rī.

14 Ụ'dúkọ rī újá 'i ícá 'bá áda rú, ri adrií 'bá ásamvú gé nǒgó, 'bá ndreki íngúngará í ní ìri íngúzú rī rá, 'bá ndreki Ẹtẹ̀pì vé Mv́á àlukútaná rī vé íngúngará í ní ìri íngúzú rī rá. Ẹ̀sì múké, àzini tǎ áda ìrivé rī, íbì íngá Ẹ̀tẹ̀pì vùgálésìla, ícá kuú 'bá ásamvú gé vùgá nǒgónò.

15 Yūwání átá ìrivé tǎ ụ'dúkọ be urụ 'dǎá kīnī, "'Bá má ní tǎ ni ùlúú kīnī, ìri ímụ 'dǎí'dǎ rī, ìri adriípi 'dǎ! Ìrivé àmbùgù ndé mávé rī rá, à'diátǎsiyá í ní drí ma tízú kuyé rī gé, ìri ọ́tú anigé."

16 Ìrivé ẹ̀sì ní adrií múké rī sī, sè 'bá ísúkí tǎkírí muzú dǎí dǎí.

17 Múngú ẹ̀zì tǎímbì rī Mósè† ní, 'bo sè ẹ̀sì múké rī, àzini tǎ áda rī Yẹ̀sù Kúrísítò ní nǎ. †

18 'Bá ázi ndre Múngú ri àlunáni kuyé. Ádarú ìrivé Mv́á àlukútaná adriípi Múngú 'i, adriípi ìnyináná 'í Ẹ̀tẹ̀pì á gǎrǎ gá rī, 'i'da 'bá ní ọ̀súká Múngú vé rī nǎ.

*Yūwání Bātízímù sēpi rī átá Yẹ̀sù vé tǎ
(Mátáyo 3:1-12; Mǎrǎkò 1:1-8; Lúkǎ 3:15-17)*

19 Ambugu Yǎhúdì rī pi vé adri' 'bá kūrú Yērúsálémǎ vé rī agá rī pi pēkí atala rī pi, † Léví* rí' 'bá ẹ̀zì nga' 'bá Jó Múngú vé rī agá rī pi be muú Yūwání rí zì kīnī, "Mí á'di 'i?"

20 Yūwání 'yo kòpi ní uletere kīnī, "Má adri Kúrísítò 'i ku."

21 Kòpi ní ìri zìzú, "Mí dí á'di 'i? Mí Ēllyá† 'i?"

Kīnī, "Kuyé, má adri Ēllyá 'i ku."

Kòpi ní gòzú ìri zìzú, "Mí nẹ̀bì rī* 'i?"

Kīnī, "Kuyé."

22 Kòpi ní 'yozú kīnī, "Mí á'di 'i? 'Í lù 'bá ní, 'bá jìkí rí tǎ mí ní újá rī muú ùlúú 'bá 'bá ìpé' 'bá rī pi ní. 'Í lù 'bá ní, mí ngúlúpí, mí á'di 'i?"

23 Yūwání ní tǎ rī újázú sù ọ́tú nẹ̀bì † Ísáyá ní 'yoó rī tìnjì kīnī, "Ma ụ'dúkọ riípi ọ́'úpí àngù á'wí cínýáfá rú rī agá 'dǎá 'yoópi, 'Ími údéki létì Úpí ní, 'Ími útúkí létì Ìrivé rī á adri pìrì rī 'i!'"

24 Fǎrúšì* ì ní pēé rī pi ní

† **1:17 1:17** Mósè: Yòsépá kǎ drǎá gí, 'bǎgú Ējẹ̀pétò vé rī 'bá anjì Ísèrélè vé rī pi ẹ̀zì ngaá tǔgèrì rú caá ílì mùdǔrǔlǔ sù (400). Kúru Múngú ní Mósè rí ìpèzú ímúzu anjì Ísèrélè vé rī pi pazú adringárá tǔgèrì rú rī agásì. Múngú sè tǎímbì rī Mósè ní, á lù anjì Ísèrélè vé rī pi ní, sèzú í ní tǎímbì rí zìzú tǎímbì Mósè vé ní ànì. Tǐkí Mósè rí ísù ákùdè ílì rí ca élifù àlu mùdǔrǔlǔ sù (1,400), ísù ákùdè tǐkí drí Yẹ̀sù rí kuyé. 'Í lǎ Wùngárá 2-24. † **1:17 1:17** Yẹ̀sù Kúrísítò: Rù Yẹ̀sù 'dìrì vé ífífí, Múngú rí 'bá paapi rí. Kúrísítò rí 'bá í ní ùdu dǎá drì ní gé rí, lùzú kīnī Múngú ìpè ìri adrií 'bǎgú rú. Èbèré tǐ sī Kúrísítò rí í zì Mǎsiyá. 'Í lǎ Yūwání 1:41. † **1:19 1:19** Atala rí pi: 'Bá Ísèrélè vé rí pi ásamvú gé, 'yéjǎ átalágu rí rǒbòjò zǎ Jó Múngú vé rí agá 'dǎá ní. Atala rí pi rí ífù úyú Léví vé rí agá. * **1:19 1:19** Léví: Atala Ísèrélè rí pi vé rí àrèvú céré íbíkí ífùú úyú Léví vé rí agá.

† **1:21 1:21** Ēllyá: Ēllyá rí nẹ̀bì, Múngú 'dù ìri muzú 'bù gé ídri rú, drǎ kuyé. Tǐkí ìri ákùdè ílì rí ca mùdǔrǔlǔ úròmí (900), ísù ákùdè tǐkí drí Yẹ̀sù rí kuyé. 'Í lǎ 1 'Bǎgú 17-21; 2 'Bǎgú 1-3. † **1:21 1:21** Nẹ̀bì rí: Kòpi ríkí átá nẹ̀bì Mósè ní 'yoó ìri ímú rá rí vé tǎ sǎ. Nẹ̀bì Mósè ní 'yoó 'dìrì Yẹ̀sù 'i. 'Í lǎ Dètòrònómè 18:15-18; Yūwání 6:14; Ẹ̀zì 3:22-23; Ẹ̀zì 7:37. † **1:23 1:23** Nẹ̀bì: Múngú rí ívé tǎ átá nẹ̀bì rí pi ní, kòpi kúru ìrivé ụ'dúkọ rí ùlú 'bá rí pi ní. † **1:23 1:23** Ísáyá 40:3 * **1:24 1:24** Fǎrúšì: Fǎrúšì rí pi ngúlúmù Yǎhúdì rí pi vé tǎímbì Mósè vé rí rù' 'bá tǐtì rí pi. Kòpi 'dúkí índrì rí pi vé tǎ, àzini mǎlǎyíkǎ rí pi vé tǎ 'bǎá tǎ àmbúgu rú, kòpi ẹ̀'yìkí rá 'yozú kīnī, 'bá ùdrǎ' 'bá gí rí pi gò íngá ídri rú rá. 'Í lǎ Ẹ̀zì 23:8.

25 Yūwání ri zizú kīnī, “Mí adri dō Kúrísítō 'i kuyé, dōku Ēlīyā 'i kuyé, dōku nēbī kuyé píri, mí ísú ũkpō rizú bātízimū[†] sēzú 'dīri ā'di vúgá?”

26 Yūwání ní újázú kōpi ní kīnī, “Ma ri yīi áyú bātízimū sēzú ānī 'bá rī pi ní, 'bo 'bá āzi ĩmi āsámvú gé 'dīgé 'dī, ĩmi nīkí drī ĩri kuyé.

27 ĩri ímú tā rī ũlū mā vúdřī gé, 'bo ĩrivé āmbūgū ndē mávé rī rá. Má ícō ĩrivé ngá pá gá rī vé bāā oyuú bā ku.”

28 Tā 'dīri Yūwání pi rikí átá Bētēniyā gá, yīi āmbúgú dīpi dīdi Yáridéní vé wōḡókú ũtú ní ífūngará gálésīla rī gé, ísú ākūdē Yūwání ri bātízimū sē.

Yēsū ri Kābīlō Mvā Múngú vé ní

29 Kā muų adrii drū 'dīni, Yūwání ndre Yēsū ri ímú 'í vúgálé rú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Ī ndrekí drī ká, Kābīlō Mvā[‡] Múngú vé ímúpi 'bá nyḡókú drīgé rī pi vé ũnjikānyā ũjīpi rī, ĩri 'dā!

30 ĩri 'bá má ní átá tā ni sī, má ní 'yoó, “Bá āzi ri ímú mā vúdřī gé vúlé 'dīi'dī rī 'i, 'bo ĩrivé āmbūgū ndē mávé rī rá, ā'diātāsiyā ĩri ḡtú anigé ísú tīkí drī ma kuyé.’

31 Ándúrú á nī ĩri kuyé. 'Bo tā má ní bātízimū sēzú yīi sī rī, Īsērélē rī pi ā nīkí rí ĩri ānī bēsīnī.”

32 Yūwání ní 'yozú kīnī, “Á ndre Índrí Uleterē rī ímú 'bū gé 'dāāsī sī āmāmū tīnī, úri ĩri drīgé.

33 Á nī kōdō ámá 'yoó 'bá rī ĩri 'i 'dīni kuyé, 'bo Múngú ma ĩpēepi ímúpi bātízimū sēepi yīi sī rī 'yo má ní kīnī, 'Mí ímú ndre Índrí Uleterē rī^S ímú úri 'bá āzi drīgé, ĩri 'bá ímúpi bātízimū sēepi Índrí Uleterē rī sī rī 'i.’

34 Á ndre ĩri mā mī sī, á 'yo ĩmi ní, 'bá rī Múngú Mvḡopi 'i.”

Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ũbī'bá dřīdřī rī pi

35 Kā muų adrii drū 'dīni, Yūwání pi tukí pá kuú ívé 'bá ĩrī 'i pámvú ũbī'bá rī pi be.

36 Yūwání ká ndreé Yēsū ri aga muųú nī, ĩri ní 'yozú kīnī, “Ī ndrekí Kābīlō Mvā Múngú vé rī, ĩri 'dā!”

37 Yūwání vé 'bá ĩrī ĩri ā pámvú ũbī'bá rī pi ká tā 'dīri yīi, kōpi 'dekí muų Yēsū ā vúdřī gé sī.

38 Yēsū ká 'i újā kōpi ndreé, ísú kōpi ri ímú 'i vúdřī gé sī, ĩri ní kōpi zizú kīnī, “Īmi lēkí ā'di?”

Kōpi ní újázú ĩri ní kīnī, “Rábī, mi ri adri ngūgá?” (Rábī ri Ēbērē tī sī, íffí ní ĩmbápi.)

39 ĩri ní újázú kōpi ní kīnī, “Īmi ímúki vūrā má ní adrizú rī ndreé ĩmi mī sī.” Kōpi ní kúru 'dezú muųú vūrā rī ndrezú ĩ mī sī, kōpi áwikí adrii ũ'dú 'dāri deų nījī Yēsū be trū álu vūrā ĩri ní adrizú rī gé 'dāā, ākūdē ũtú rī dī 'i caá sá sū ũndrēná vé rī gé gí.

[†] 1:25 1:25 Bātízimū: ĩ ri 'bá rī pi ní bātízimū sē lüzú kīnī, kōpi újákí eși ívé ũnjikānyā agásí gí, kōpi e'yīkí Múngú ri gí. [‡] 1:29 1:29 Kābīlō Mvā: Múngú sē tājmbj Mósé ní kīnī, 'bá rī pi ā zākí kābīlō Múngú ní rōbḡḡó rú, ā trūkí rí kōpi ívé ũnjikānyā agásí rá. Sē í ní Yēsū ri zizú Kābīlō Mvā Múngú vé ní ānī, ā'diātāsiyā Múngú ĩpē ĩri ímú drāā 'bávē ũnjikānyā ũjī. 'Í lā Wūngará 12:17-28; Mārākō 14:12; Lúkā 22:7; 1 Kōrínítō 5:7; 1 Pétērō 1:19. ^S 1:33 1:33 Índrí Uleterē rī: Índrí Uleterē rī Índrí Múngú vé ní. Búkū Múngú vé rī kīnī, Eḡepj rī Múngú 'i, ĩrivé mvā Yēsū rī Múngú 'i, āzini Índrí Uleterē rī Múngú 'i. Eḡepj rī, Mvḡopi rī, āzini Índrí Uleterē rī, kōpi Múngú álu. 'Í lā Yūwání 1:1-18; Yūwání 8:41-42; Eḡj 5:3-4.

40 'Bá ĩrī 'dī' bée āsámvú gé, āzi rī Sīmónā Pétērō édrīpī Āndērēyā 'i, kōpi yīkī tā Yūwānī ní 'yoó rī nī, āzini kōpi 'dekí muḡ Yēsū ā vūdrī gé sī nī.

41 Āndērēyā kā 'í édrīpī Sīmónā ri ĩsū, ĩri ní 'yozú 'í édrīpī ní kīnī, "'Bá ĩsúkí Māsīyā ri gí." (Māsīyā vé íffí Kúrisítō.)

42 ĩri ní kúru Sīmónā ri jízú muḡú Yēsū vúgá 'dāá.

Yēsū ní āngū ndrezú ĩri vú 'dāá kīnī, "Mí rú Sīmónā 'i, mi Yūwānī ā mvá, 'bo ĩ nóni mī rú zī Kéfā." (Rú Kéfā 'dīri Ārāmáykī tī sī, Ġīrīkī tī sī Pétērō 'i.)*

Yēsū zī Pīlípū pi Nātānāyélē be

43 Kā muḡ adrii drū 'dīni, Yēsū ūsū 'í drīgē 'dāá, nga 'deé muḡú āngū Gālílāyā vé rī gé. 'Dālē ca muḡ Pīlípū ri ĩsū, ĩri ní 'yozú Pīlípū ní kīnī, "Mí ímú má pámvú ūbīí."

44 Pīlípū íbī íngá kūrú Bētēsāyídā gá, kūrú Āndērēyā pi ní adrizú Pétērō be rī agá.

45 Pīlípū mu Nātānāyélē ri ĩsū, ĩri ní 'yozú Nātānāyélē ní kīnī, "'Bá ĩsúkí ágó Mósē ní tā ni sīi búkū tāimbī vé rī agá, āzini nēbī rī pi† ní kpá tā ni sīi rī gí. Ágó rī Yēsū Nāzērētāgú Yōsépā mvōpī 'i."

46 Nātānāyélē ní Pīlípū ri zīzú kīnī, "Tā múké ri nyo ícō adri kūrú Nāzērētā vé rī agá rá?"

Pīlípū ní újázú ĩri ní kīnī, "Mí ímú ndree mī mī sī."

47 Yēsū kā ndree Nātānāyélē ri ímú 'í vúgá nōó, Yēsū ní 'yozú kīnī, "Īsērélégú áda adriipi tā be pīrī rī, ĩri mi 'i, mi ūnjō ākó!"

48 Nātānāyélē ní Yēsū ri zīzú kīnī, "Í nī ma ngóni ngóni?"

Yēsū ní újázú ĩri ní kīnī, "Á ndre ándúrú ma peṭi figī vé rī ā ndúgé gé, ĩsúú ákūdē Pīlípū zī drī mi kuyé."

49 Nātānāyélē ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Ímbápi, mi Mvā Múngú vé ni! Mí 'Bāgú Īsērélē rī pi vé rī!"

50 Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Mí ē'yī ma, tā má ní 'yoó mí ní á ndre mi peṭi figī vé rī ā ndúgé gé 'dāá rī sī? Mí ímú tā ambugu ambugu 'dīri ndēpi rá ni pi ndre rá!"

51 Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Ma ĩmi ní tā áda lū, ĩmi ímú ndre 'bū zī 'i kú mgbo, mālāyikā Múngú vé rī pi‡ ísī ímúú 'bū gé 'dāásī má rú' bá gá sī, kōpi gō tū muḡú 'bū gé 'dāá má rú' bá gá sī, ma 'Bá Mvā 'i."§

2

Yēsū újā yīí ufuú vīnyō rú

1 Kā muḡ caá ú'dú na ni gé, 'bākī ūmū ōmúrúgō muḡú ni Kánā gá, āngū Gālílāyā vé rī agá. Ūmū rī gé 'dālē, Yēsū éndrēpī ri anigé.

2 Zīkī Yēsū pi muḡú ívé 'bá 'i pámvú ūbī' bá rī pi be ūmū rī gé 'dālē ĩndī.

3 Vīnyō rī kā deḡ gí, Yēsū éndrēpī ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Vīnyō rī deḡ gí."

* 1:42 1:42 Rú Pétērō, āzini Kéfā 'dīri vé íffí írā. † 1:45 1:45 Nēbī: Múngú ri ívé tā átā nēbī rī pi ní, kōpi kúru ĩrívē ú'dúkó rī ūlū 'bá rī pi ní. ‡ 1:51 1:51 Mālāyikā rī pi: Mālāyikā rī pi ĩndri, kōpi ri adri Múngú be 'bū gé 'dālē, kōpi rú' bá ākó. Múngú ri sá āzi sī kōpi ipē ímú vū drīgē nōó ú'dúkó múké ívé rī ūlū 'bá rī pi ní. § 1:51 1:51 'Bá Mvā: Yēsū zī 'i 'Bá Mvā lūzú kīnī, 'i Kúrisítō 'i, 'i mālūngā rī rú muḡú nyonyo. 'Í lā Dānyélē 7:13-14. 1:51 1:51 'Í dóngará 32:22-32

4 Yēsū ní újázú èndrèpì ní kīnī, “Mí ícò má ní tã 'dīri lūúlū ku, lókí mávé tã 'duzú ngazú rī ícò drī kuyé.”

5 Yēsū èndrèpì ní 'yozú átí'bán rī pi ní kīnī, “Yēsū lū dō ìmi ní tã, ìmi 'duki ngaàngá.”

6 Ū'bākí ùdrí áziyá kuú kōpi ā gārā gá, ùdrí 'dī'bée, Yāhūdī rī pi ri áyú í pá ūjīzú ānī, āzini í drī ūjīzú ānī, sū ìvé mèrè ní lēè rī tīnī. Ūdrí ālu rī, í ícò yīī dā ca 'a ní gé jōlōnī ā 'a pūkú ĩrī, dōku pūkú ná rá.

7 Yēsū ní 'yozú átí'bán rī pi ní kīnī, “Ìmi ukokí yīī ūdāá ùdrí rī pi agásī tré tré.” Kúru kōpi ní yīī rī ukozú ūdāzú ùdrí rī pi agásī tré tré.

8 Yēsū ní 'yozú átí'bán rī pi ní kīnī, “Ìmi ìbēkí yīī ùdrí agá rī jīī muṣú sēè mvuṣú 'bá āmbúgú rīipi ūmū rī vé tã ndrèpi rī ní.”

Kōpi 'duki tã rī ngaá sū Yēsū ní 'yoó í ní rī tīnī.

9 Āmbúgú rīipi ūmū rī vé tã ndrèpi 'dāri ní yīī í ní újā ufuú vīnyō rú 'dīri ējī 'bīzú. Āmbúgú rī nī áamá 'yozú kīnī, vīnyō rī ìbēkí íngázú ngūgá yā 'dīni kuyé, 'bo átí'bán rī pi ní kīnī íngá áamá nī. Āmbúgú rī ní ōmūrúgō rī vé kērégú rī zizú gārā gá,

10 ĩri ní 'yozú kērégú rī ní kīnī, “Vīnyō draápi dradra rī, í té kōdō sē mvu ūmū rī pi ní drīdrī, kōpi mvukí dō gí, í té íbī draápi mādā rī awa ndō. 'Bo ìmi 'bākí vīnyō múké rī tēè kuú 'dālè, ìmi ímúkí sēè mvuṣú 'bá rī pi ní vúlè vúlè rú, ísú ākūdè ūmū rī pi mvukí í épí gí, ìmi awakí vīnyō draápi mādā rī drīdrī, ìmi gōkí múké rī awaá vúlè rú!”

11 Tã āyāzú āyāyā Yēsū ní í'dó 'oó drīdrī rī, ĩri adriipi 'dī, Yēsū 'o tã rī Káná gá, āngú Gālíláyá vé rī agá. Tã 'dīri í ní ĩri íngúzú ānī rī, sē ĩrivé 'bá ĩri á pámvú ūbī'bán rī pi ē'yīkí ĩri ānī rá.

12 Ūmū ōmūrúgō muzú 'dāri ā vūdrī gé, Yēsū pi èndrèpi be, édrīpī be, ĩrivé 'bá 'í pámvú ūbī'bán rī pi be, 'deki muṣú adrii kūrú Kāpārānāúmá gá ú'dú be mādā.

Yēsū údró 'bá rī pi Jó Múngú vé rī agásī

(Mátayo 21:12-13; Mārākó 11:15-17; Lúká 19:45-46)

13 Kā muṣú caá ĩnyīnájá Ū'dú Múngú ní Èlīzú Yāhūdī rī pi vé jó tī gé sī rī gé,* Yēsū ní 'dezu muṣú Yērūsālémá gá 'dāá.

14 Yēsū ká muṣú caá Jó Múngú vé rī† ā bóró gá 'dāá, ísú 'bá rī pi ri tī uzi, kābīlō pi be, āmámū pi be, 'bá urukō úríkí kuú ìvé mísá gārā gá sī, kōpi ri mūfēngā ufu.

15 Yēsū ní zāá ā lā'bu í'dúzú údézú kēlīnā rú, údró 'bá adri'bán Jó Múngú vé rī ā bóró gá rī pi, ìvé tī pi be, kābīlō pi be, íré 'bá ri'bán mūfēngā ufu'bán rī pi vé mūfēngā kpélékpélé, uze kōpivé mísá u'deé ūlī rú.

* **2:13 2:13** Ū'dú Múngú ní Èlīzú Jó rī pi tī gé sī rī: Yāhūdī rī pi ri ū'dú Múngú ní ótú èlīzú Ísērèlè rī pi vé jó rī pi tī gé sī Èjèpétó gá 'dāá ri vé tã ígá. Ótú kōpi ē'bīpī ùbēkí kābīlō ā arí ìvé kēētī ē ērīfe gá sī, sē Múngú ú'dí kōpi kuyé. Múngú ú'dí 'bá Èjèpétó vé kābīlō āri ūbē'bán ìvé kēētī ē ērīfe gá sī kuyé rī pi vé anjī āgō kāyú rī pi ūdrāá 'bá ālu ālu vé 'bētī āsamvú gé sī rá. † **Í lā Wūngará 12:17-28; Mátayo 26:2; Mārākó 14:1; Lúká 2:41; Yūwání 2:13; Èzī 12:4; 1 Kōrínító 5:7; Èbèrè 11:28.**

† **2:14 2:14** Jó Múngú vé rī: Jó Múngú vé rī 'yéná ālukúta Yērūsālémá gá 'dāá. Atala rī pi 'yéná ri rōbōñō zā Jó rī agá 'dāá nī, sū tājīmí Mósé vé rī ní 'yoó rī tīnī. Múngú ri dī Vūrā Uleteretere rī gé, Jó Múngú vé rī agá 'dāá.

16 Yēsū ní 'yozú 'bá āmámū ūzī' 'bá rī pi ní kīnī, "Īmi 'duki ĩmivé āmámū 'dī' 'bée 'dīšī āmvé! Īmi kuki ĩmivé tā rizú má Ẽtépī vé Jó újázú vūrā ngá ūzizú ni rú 'dīri ānī!"

17 Yēsū kā 'bá rī pi údró fūū āmvé gí, kúru ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ní tā ĩ ní sīi kuú Búkū Múngú vé rī agá 'yoopi kīnī, "Jó Múngú vé rī ā tā adri kú má ẹ̀sì agá āmbúgú rī ígázú."

18 Yāhúdī rī pi vé 'bá drīkoma rú rī pi ní Yēsū ri zizú kīnī, "Tā āyāzú āyāyā mí ní ícó 'oó lūūpi kīnī mí ūkpō be ícózú tā 'dīri 'ozú rī ā 'dī?"

19 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Īmi ĩñānyākí Jó Múngú vé 'dīri, ma ícó ĩri sī gō dīī ū'dú na agá."

20 'Bá drīkoma rú 'dā' 'bée ní újázú ĩri ní kīnī, "Jó Múngú vé 'dīri vé sīngará 'dú ílī pūkú sū drī ni áziyá, mí kīnī mí ícó jó rī sī 'yéná ū'dú na agá?"

21 Jó Múngú vé Yēsū ní tā ni 'yoó rī, Yēsū ri ívé rú' 'bá ā tā 'yo.

22 Yēsū kā gōó íngá ídri rú, ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ní tā Yēsū ní 'yoó 'dāri ígázú. Kúru kōpi ní tā ĩ ní sīi kuú Búkū Múngú vé rī agá rī ẹ̀'yīzú, āzini kōpi ní tā Yēsū ní 'yoó 'dāri ẹ̀'yīzú.

23 Yēsū kā rīi adrii ūmū Ū'dú Múngú ní Ẽlīzú Jó rī pi tī gé sī rī vé rī gé Yērusālēmā gá 'dāá, 'bá kárakarā ndrekí tā āyāzú āyāyā Yēsū ní 'oó rī pi, kōpi ẹ̀'yīkí ĩri ānī rá.

24 Yēsū 'bá ẹ̀sì 'bá 'dī' 'bée drīgé kuyé, ā'diātāsīyā nī tā kōpi ní rīi ūsūū rī céré gí.

25 Lē 'bá āzi ā lū 'í ní tā 'bá āzi ní rīi ūsūū 'í ẹ̀sì agá 'dālē rī ku, ā'diātāsīyā nī tā 'bá rī pi ē ẹ̀sì agá 'dālē rī pi céré gí.

3

Yēsū ímbá Nīkōdémā rī

1 Ágó āzi rú ni Nīkōdémā 'i, ĩri Fārúsī rī pi vé āzi, ágó rī drīkoma 'bá rī' 'bá tā Yāhúdī rī pi vé rī lī' 'bá rī pi vé ni.

2 Ágó rī 'de mụy Yēsū vúgá 'dāá ĩnīnā sī, ĩri ní 'yozú kīnī, "Ímbápi, 'bá nīkí rá 'yozú kīnī, Múngú ĩpē mí ímú 'bá ímbá. Múngú ĩpē dō 'bá rī nī kuyé, ícó tā āyāzú āyāyā mí ní 'oó 'dīri 'oó ku."

3 Yēsū ní újázú Nīkōdémā ní kīnī, "Ádarú á 'yo mí ní, tīkí dō 'bá rī dīī kuyé, ícó mālūngā Múngú vé rī ndree ālujāni ku."

4 Nīkōdémā ní ĩri zizú kīnī, "'Bá rī ícá dō āká rú gí, ĩ ícó ĩri tī dīī íngóni íngóni? ĩri ūkpó ūkpó 'bá rī ní gōzú fizú ẹ̀ndrēpī agá, ĩ ní gōzú ĩri tizú dīī!"

5 Yēsū ní 'yozú kīnī, "Ádarú á 'yo mí ní, sēkí dō 'bá rī ní bātízīmū yīī sī ĩri tizú ícázú ú'dí rú kuyé, āzini Índrī Múngú vé rī újā dō ĩri ícá ú'dí rú kuyé, ícó fíi mālūngā Múngú vé rī agá ku.

6 'Bá áda ri 'bá tī sū 'í tīnī 'bá áda rú, 'bo Índrī Múngú vé rī, ĩri índrī 'bá rī vé rī újā ícá mvá Múngú vé ni.

7 Lē mí āyā tā má ní 'yoó mí ní, ā tīkí ĩmi céré dīī 'dīri sī ku.

8 Ūlī ri vī mụzú vūrā 'í ní lēē rī gé. Mí ĩrivé ū'dúkó vīpī rī yī rá, 'bo mí ícó nīī amá ku, íbī dō íngá ngūgá, ĩri dō ri vī mụzú ngōlē. 'Bá Índrī Múngú vé rī ní fíi 'a ní gé gí rī, ĩri adri sū 'dīri tīnī."

9 Nīkōdēmā ní zǐzú kīnī, “Tā mí ní átá 'dīri vé ífíí á'di?”

10 Yēsū ní újázú kīnī, “Mi 'bá āmbúgú riipi Īsērélē rī pi ímbápi ni, 'bo mí ní drī tā 'dī'bée āluḡáni kuyé?”

11 Ádarú á 'yo mí ní, 'bā ri tā 'bá ní nīi rá rī ūlū ĩmi ní, āzini 'bā ri tā 'bá ní ndree 'bā mī sī rī ūlū ĩmi ní, 'bo ĩmi lēkī tā 'bá ní ūlūú ĩmi ní 'dīri ē'yīi ku.

12 Mā ūlū ĩmi ní tā ī nga'bá nyōókú drīgē nōgō rī pi, ĩmi ē'yīkī kuyé píri, 'bo mā ūlū dō ĩmi ní tā ī nga'bá 'bū gé 'dāá rī pi, ĩmi ícō ē'yī íngóni?

13 'Bá āzi mụ drī āluḡáni 'bū gé 'dāá kuyé, 'yéná ma 'Bá Mvā 'i ímụpi 'bū gé 'dāásī rī.

14 Ma 'bá Mvā 'i, ī ímụ ma 'bā peṭi sígē, ī inga ụrụ, sū Mósē ní aya údé ĩnī rú,* ĩri ní 'bāā peṭi sígē, ingaá ĩdrēē ụrụ āngū á'wí cínýáfā rú rī agá 'dāá rī tīnī.

15 'Bá ālu ālu ma ē'yīipi rá rī, ĩri ídri 'dáni'dáni rī ísụ rá.

16 “Múngú lē 'bá nyōókú drīgē rī pi agaá rá, ĩsē ívé Mvā ālukútaḡá rī ímụ nyōókú drīgē nōgō, 'bá ĩri ē'yīipi rá rī ā drā rí ku, ē ísụ rí ídri 'dáni'dáni rī ānī bēnī.

17 Múngú ĩpē 'i Mvōpi ri ímụ tā līi 'bá nyōókú drīgē nōgō rī pi drīgē kuyé, ĩpē ĩri ímụ 'bá rī pi paá.

18 'Bá Mvā 'dīri ē'yīipi rá rī, līkī tā drī ní gé ku, 'bo 'bá ĩri ē'yīipi kuyé rī, līkī tā drī ní gé ĩnógōsī gí, á'diātāsīyā ĩri ní Múngú vé Mvā 'yéná ālukúta 'dīri ē'yīi kuyé rī sī.

19 “Ūtúná ímụ kaá āngū ĩngbērēē 'bá rī pi ní gí, 'bo 'bá rī pi rikí ūnjīkānyā 'oó, sē līkī tā kōpi drīgē, á'diātāsīyā 'bá rī pi lēkī tā ĩnīḡá vé rī ūtúná vé rī ndēē.

20 Kōpi gākī ūtúná rī sī, á'diātāsīyā kōpi lēkī rīi ūnjīkānyā 'oó ĩnīḡá agá. Kōpi rukí ūtúná rī ruru, ímúkí ūtúná vúgá nōó ku, á'diātāsīyā ívé ūnjīkānyā ē 'i'da rí 'i āmvé ku.

21 'Bo 'bá riipi tā áda 'oópi rī, ĩri ímụ ūtúná vúgá nōó āyīkō sī, 'bá rī pi ā ndrekí rí tā ĩri ní 'oó rī, 'yozú kīnī, ĩri tā rī 'o ūkpō Múngú vé rī sī.”

Yūwánī Bātízīmū sēépi rī ūlū Yēsū vé tā

22 Tā 'dīri ā vūdrī gé, Yēsū pi ní ngazú 'dezú mụzú ívé 'bá 'i pámvú ūbī'bá rī pi be āngū Yūdáyā vé rī agá, mụy adrii kōpi be sá be mādā, ri bātízīmū sēē 'bá rī pi ní.

23 Yūwánī ri kpá bātízīmū sēē Āyīnónī gé, Āyīnónī ri ĩnyīḡá kūrú ī ní zīi Sālímú ā gārā gá, á'diātāsīyā yīi vūrā 'dāri agá rī tī kú ẹlī rú. 'Bá rī pi rikí ímụ Yūwánī vúgá, ā sē rí ī ní bātízīmū.

24 Tā 'dīri nga 'i ísụ ākūdē 'yīkī drī Yūwánī ri jó āngū ū'yīzú rī agá kuyé.

25 Lókí 'dāri gé, Yāhūdīgú āzi í'dó āgátá gāá Yūwánī vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī'bá rī pi be lā'bī rizú rú'bá ūjīzú yīi sī ícázú Múngú ẹndreṭi gé ule rī ā tā sī.

26 Kōpi ní kúru 'dezú mụzú Yūwánī vú 'dāá, kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Ímbápi, ágó ándúrú adriipi mí be Yáridéní gé, mí ní tā ni átá 'dāri, ĩri nóni ri bātízīmū sē, 'bá rī pi céré ri mụ ĩri vúgá!”

* 3:14 3:14 Aya údé ĩnī rú rī: Múngú 'yo Mósē ní kīnī, mí údé aya ufuú ĩnī rú, 'i 'bā peṭi sígē, mí inga peṭi rī ĩdrēē ụrụ, ĩnī ga dō 'bá āzi, ā ndre rí aya mí ní údé ĩnī rú 'dīri, ē ídri rí ānī. Kālāfe 21:4-9.

27 Yūwánī ní újázú ĩri ní kīnī, “Múngú adriipi 'bū gé rī, ĩri ri 'bá álu álu ní ězj awa nī.

28 Īmi nīkí rá, á lū ĩmi ní uletere 'yozú kīnī, ‘Má adri Kúrísító 'i kuyé, ĩpēkí ma ĩmụ drīdrī lētj údé ĩri ní.’

29 ‘Bá ǫmúrúgó rī jeepi rī, ĩri ǫmúrúgó rī vé ágó. Ágó ǫmúrúgó rī jeepi rī vé undī pá tuupi ágó rī vé tā yīpi rī, ĩri adri āyīkō sī ĩri ní ágó ǫmúrúgó rī jeepi rī vé ǫ'dúkọ yīj rī sī. Kúru āyīkō fụ nóni ma ambamba tā ĩri ní 'oó rī sī.

30 Lē Yēsū ā adri āmbúgú má sī nī, ma adri ĩri ā pálé gá.

31 “Yēsū ĩmụ 'bū gélésīla, ĩri āmbúgú 'bá rī pi drīgé céré nī. 'Bá 'bávé rī 'bá nyǫkú nōri vé ni, mávé tā má ní átá rī, ĩri tā nyǫkú nōri vé ni. Yēsū ĩmụ 'bū gélésīla, ĩri āmbúgú 'bá rī pi drīgé céré nī.

32 ĩri ri tā 'í ní ndree 'í mị sī, āzini 'í ní yīj 'í bī sī 'bū gé 'dāá rī ũlū, 'bo 'bá rī pi ẹ'yīkí tā ĩri ní ũlū rī kuyé.

33 ‘Bá ĩrivé tā ẹ'yīpi rá rī, nī áamá rá 'yozú kīnī, Múngú ri tā áda átá.

34 ‘Bá Múngú ní ĩpēé rī, ĩri ǫ'dúkọ Múngú vé rī átá mužú be áyu, Múngú ri ĩri ní Índrí Uletere rī sē vúgú ákó.

35 Múngú Yēsū Ẹtẹpi lē 'í Mvọpi ri lēlē, sē ívé tā ārēvú céré kuú drj ni gé.

36 ‘Bá Múngú Mvọpi ri ẹ'yīpi rá rī, ĩri ídri 'dáni'dáni rī įsú rá, 'bo 'bá Múngú Mvọpi ri ẹ'yīpi ku rī, ícọ ídri 'dáni'dáni rī įsú ku, 'bo jīkọ ri 'de Múngú agá, ĩri tā lị drj ni gé rá.”

4

Yēsū átá ũkú Sāmāriyāzī rī be

1 Fārúsj rī pi yīkí kīnī, sēkí 'bá kárakará pi ní bātízīmū Yēsū ā rụ sī, sē 'bá kárakará ẹ'yīkí ĩri, ĩmụkí adrii 'bá ĩri ā pámvú ũbī'bá ni pi rú, ndē Yūwánī vé rī pi rá,

2 Yēsū ri 'í ngúlúpi sī sē bātízīmū rī nī kuyé, ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ũbī'bá rī pi ríkí bātízīmū rī sēé nī.

3 Úpi Yēsū ká tā 'bá rī pi ní rií átá kīnī 'bá kárakará pi ẹ'yīkí 'i gí 'dīri yīj, nga fūú āngū Yūdáyā vé rī agásī,* 'de góó mužú vúlé āngū Gālíláyā vé rī gé 'dāá ũzi.

4 Yēsū lē ẹlīj mužú āngū Sāmāriyā vé rī agásī mužú Gālíláyā gá.

5 ĩri ní kúru fizú cazú kūrj Sāmāriyā vé ĩ ní zīj Sāyīkā rī agá, ĩnyinjānā nyǫkú Yókóbū† ní ọtj sēé mvọpi Yösépā‡ ní rī gé.

6 Yókóbū vé kídí, ĩri vūrā 'dāri gé. Yēsū āndē ẹcī rī sī káyī, ca mužú úri vūgá kídí rī tị gé ọtj mgbíngbi gé 'dīgé.

7 Ūkú Sāmāriyāzī 'de mužú yīj ĩbēé kídí rī gé 'dāá. Yēsū ní 'yozú ũkú rī ní kīnī, “Mi ícọ má ní yīj sē mvu rá?”

* **4:3 4:3** *Yēsū fū āngū Yūdáyā vé rī agásī:* Yēsū fū āngū Yūdáyā vé rī agásī, ā'diātāsīyā Fārúsj rī pi 'bákí ā'yā ẹzj ĩri ní ngáá rī ā tā sī. † **4:5 4:5** *Yókóbū:* Yókóbū ri Ābūrámā mvọpi Isáká vé mvá, ĩri anji be mužđj drj ni ĩrj, Múngú újá rụ ni zīj Isērélē, úyú ĩrivé rī zīkí anji Isērélē vé ni. Sā Yēsū vé rī gé, zīkí kọpi Yāhūdī. † I lá f'dóngará 25-50. ‡ **4:5 4:5** *Yösépā:* Yösépā ri Yókóbū vé mvá ĩri ní lēlé rī, ẹdrípj sēkí ĩri jeé tųgērj rú āngū Ẹjẹpétó vé rī gé. Múngú sē ĩri icá āmbúgú, ko ívé 'bá rī pi ẹ ízā mužú adrii āngū Ẹjẹpétó vé rī agá nī. Sā 'dāri gé, ẹbirj 'de caá ílí ẹzj. † I lá f'dóngará 30-50.

8 İşü äküdê Yësü vé 'bá İri ä pámvú übî' 'bá rî pi 'deki muşü änyāngā jengará gá kūrū Sāyīkā vé rî gé 'dāá gí.

9 Ūkú Sāmāriyāzî rî ní 'yozú Yësü ní kīnī, "Mi Yāhūdîgú, ma Sāmāriyāzî, mi 'yo mâ sê mí ní yîi mvuşü ngóni ngóni?" Yāhūdî rî pi úmúki İ Sāmāriyā rî pi be ku.

10 Yësü ní újázú ūkú rî ní kīnī, "Mî nî dô fêfê Múngú ní lée sêe mí ní rî rá, āzini mí nî dô 'bá yîi zîipi mí tî gé rî rá, mi té kōdō ícō İri zî, İri té mí ní yîi İdri sêepi muşú 'dāni'dāni rî sê rá."

11 Ūkú rî ní 'yozú Yësü ní kīnī, "Āmbúgú mávé rî, kídî rî kuşu, ngá mí ní yîi rî İsezú ni 'dāayo pîrî, mi yîi İdri 'dāni'dāni sêepi 'dîri İşü ngūgā?

12 'Í ndê 'bá êtêpi Yōkōbū 'bá ní kídî gaāpi, 'í dōpi yîi rî mvuşüpi nî rî rá? İrivé anji rî pi, İrivé ndrîi rî pi be cére ri yîi 'dîri mvu."

13 Yësü ní újázú ūkú rî ní kīnī, "Bá cére yîi 'dîri mvu' 'bá rî pi, yîi úvá ri gō kōpi ndê rá,

14 'bo 'bá má ní kōpi ní yîi sêe mvuşü rî pi, yîi úvá gō kōpi ndêe đîi alunāni ku. Yîi 'dîri kōpi ní İdri 'dāni'dāni rî sê."

15 Ūkú rî ní 'yozú Yësü ní kīnī, "Āmbúgú mávé rî, 'í sê má ní yîi mí ní 'yoó 'dîri mvuşü, yîi úvá ä ndê rî ma đîi ku bêsīnī, mâ gō rî İmü yîi İbêe kídî nōri gé đîi ku."

16 Yësü ní 'yozú ūkú rî ní kīnī, "'Í muşü mí ágó ni ri zîi, İmi İgōkî İmü İri be má vūgā nōö."

17 Ūkú rî ní 'yozú Yësü ní kīnī, "Ma ágó äkō."

Yësü ní 'yozú ūkú rî ní kīnī, "Tā mí ní 'yoó mi ágó äkō 'dîri, İri tā āda.

18 Mî kīnī dô mi ágó äkō, İri tā āda, 'bo 'í ru āndúrú āgō caá tōwū, ágó mí ní nōni ruşü 'dîri adri ágó mívé égbî rî 'i kuyé."

19 Ūkú rî ní 'yozú kīnī, "Āmbúgú mávé rî, á nî amá rá 'yozú kīnī, mi tākūdê nebî.

20 'Bá êtêpi rikî Múngú ri İnjîi İrā nōri drîgé. 'Bo İmi Yāhūdî 'dî'bée, İmi kīnī, vūrā 'bá ní Múngú ri zizú rî, İri Yêrusālemā gá."

21 Yësü ní 'yozú ūkú rî ní kīnī, "Lê mî ê'yî tā má ní 'yoó mí ní 'dîri, lóki āzi ri İmü 'dîi'dî, 'bá rî pi İcókî má Êtêpi ri İnjîi İrā nōri drîgé ku, dôku Yêrusālemā gá ku.

22 İmi 'bá Sāmāriyā vé 'dî'bée, İmi nîki Múngú İmi ní riİ İnjîi rî kuyé, 'bā Yāhūdî rú, 'bā nîki Múngú 'bá ní riİ İnjîi rî rá, ā'diātāsiyā 'i'da 'i 'bá ní rá. Pangará ūnjikānyā agāsî rî İbî 'i 'í'dó 'bávê sūrū Yāhūdî vé rî agá.

23 'Bo lóki āzi ri İmü 'dîi'dî, lóki rî İcá nōni gí, 'bá má Êtêpi ri İnjîi' 'bá tā āda sî rî pi, kōpi İri İnjîi 'İ şî agá, āzini tā āda sî, ā'diātāsiyā má Êtêpi lê 'bá 'i İnjîi' 'bá şî agá, āzini tā āda sî rî pi.

24 Múngú ri İndri, lê 'bá İri İnjîi' 'bá rî pi, ê İnjîiki İri şî be cére, āzini ê İnjîiki tā āda sî."

25 Ūkú rî ní 'yozú Yësü ní kīnī, "Á nî rá Māsiyā ri İmü 'dîi'dî, İri Kúrisitō 'i, kādō İmü, İri 'bá ní tā ārevü ūlū cére."

26 Yësü ní újázú ūkú rî ní kīnī, "Ma riipi átāpi mí be nōri, ma 'bá mí ní 'yoó, İri İmü 'dîi'dî rî 'i."

27 Yësü vé 'bá İri ä pámvú übî' 'bá rî pi kâ İ újā İgōó, İşü Yësü ri átā ūkú rî be, tā 'dîri tî kōpi ê şî agá ndrî. 'Bo 'bá āzi ūşü 'yozú kīnī, Yësü lê ūkú

rī vúgá ā'di yā 'dini kuyé, dōku ĩri ri átá ũkú rī be tā ngóni sī yā rī 'bá āzi ũsũ tró zĩ kuyé.

²⁸ Ũkú rī ku ívé ũdrĩ kuú yĩĩ tĩ gé 'dĩgé, nga 'deé mužú vúlé kũrú Sāyĩkā vé rī agá 'dāá, muž 'yoó 'bá rī pi ní,

²⁹ kĩnĩ, "Ĩmi ímũkĩ 'bá āzi ndree nōónō, ũlũ mávé tā ārēvú má ní 'oó rī pi bá bá, 'bá 'dĩri adri tãnā Kúrísítō 'i kuyé?"

³⁰ 'Bá rī pi ngakĩ fũu kũrú rī agásĩ, 'deki mužú Yēsũ vúgá 'dāá.

³¹ Įsúzu Yēsũ vé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ'bá rī pi ri ĩri mā kĩnĩ, "Ímbápi, mi adri 'dini ku, mi nya ngá."

³² 'Bo Yēsũ ní újázú kōpi ní kĩnĩ, "Ngá nyanya má vúgá nōó anigé, ĩmi nĩkĩ tā drĩ ni gé kuyé."

³³ Yēsũ vé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ'bá rī pi ní átázú ĩ āsámvú gé sī kĩnĩ, "Índre sũ 'bá āzi ĩjĩ Yēsũ ní ānyāngā sēé nyaá gĩ tĩnĩ."

³⁴ Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Ānyāngā mávé rī, ĩri rizú 'bá ma ĩpēepi rī vé tā 'duzú ngazú, āzini ězĩ ĩri ní sēé rī dezú.

³⁵ ĩmi kĩnĩ, mbāá sũ ā vũdrĩ gé, ĩmi íbĩ ānyāngā rī ĩkũnā ĩrá agá ndō 'dini kuyé? Á 'yo ĩmi ní, ĩmi újákĩ drĩ ĩmi āngũ ndree ómvú agá 'dāá ká! Ānyāngā rī ka gĩ, lē nóni ĩkũnāngará ni.

³⁶ 'Bá ānyāngā ĩkũnā'bá ĩrá agá rī pi, ĩ kōpi ũfē múké múké, ānyāngā kōpi ní ĩkũnā rī, ĩri 'bá ídri 'dání'dání rī įsũ'bá rī pi. 'Bá ngá 'āapi rī pi ānyāngā rī ĩkũnāpi rī be, kōpi ímũ āyĩkō įsũ aga rá!

³⁷ ĩmi nĩkĩ rá tá ĩ ní 'yoó 'dĩri tā áda, "Bá ālu 'ā ānyāngā rī nĩ, 'bá ĩkũnāapi rī túngú."

³⁸ Á pē ĩmi mužú ězĩ ĩmi ní ngaá kuyé ni vé ānyāngā ĩkũnāá. 'Bá urukō ngakĩ ězĩ ũkpó ũkpó rī nĩ, ĩmi ímũkĩ ĩmivé rī āndēma ni įsũ áyu."

'Bá Sāmāriyā vé rī pi ě'yĩkĩ Yēsũ ri rá

³⁹ 'Bá kárakarā kũrú Sāmāriyā vé rī agá rī pi ě'yĩkĩ Yēsũ ri tá ũkú rī ní 'yoó, Yēsũ ũlũ tā 'í ní 'oó rī pi bá bá rī sī.

⁴⁰ Kúru 'bá Sāmāriyā gá rī pi ní ímũzú Yēsũ vúgá nōó, kōpi ní ĩri mázú kĩnĩ, "Mí ímũ adrii 'bá be nōgó." ĩri ní adrizú kōpi be ú'dú ĩrĩ.

⁴¹ Tā Yēsũ ní átá kōpi ní rī sē 'bá kárakarā ě'yĩkĩ ĩri rá.

⁴² 'Bá rī pi ní 'yozú ũkú rī ní kĩnĩ, "'Bá ě'yĩkĩ Yēsũ ri 'yējā tā mí ní ũlũú 'bá ní rī sī kuyé, 'bá yĩkĩ nóni tā ĩri ní átá rī 'bá bĩ sī gĩ, ádarú 'bá nĩkĩ nóni gĩ 'yozú kĩnĩ, ágó nōri, ĩri 'bá 'bá Paápi ũnjĩkányā agásĩ ni."

Yēsũ ídri ũgalaku āzi vé mvá (Mátáyo 8:5-13; Lúkā 7:1-10)

⁴³ Ū'dú ĩrĩ ā vũdrĩ gé, Yēsũ nga 'deé mužú āngũ Gālĩláyā vé rī gé.

⁴⁴ Yēsũ 'yo ándúru kĩnĩ, "'Bá rī dō nēbĩ, 'bá ĩrivé āngũ agá 'dĩgé rī pi ĩnjĩkĩ ĩri ku."

⁴⁵ Yēsũ kã caá āngũ Gālĩláyā vé rī gé 'dāá, 'bá Gālĩláyā gá rī pi ě'yĩkĩ ĩri rá. Kōpi ndrekĩ tā āyázú āyāyā ándúru ĩri ní 'oó Yērúsālēmā gá 'dāá Ūmũ Ū'dú Múngú ní Ēlízú Jó rī pi tĩ gé sī rī gé rī rá, ā'diātāsīyā kōpi 'dálé anigé.

⁴⁶ Yēsũ ní kúru 'dezú mužú Kánā gá āngũ Gālĩláyā vé rī agá, āngũ ĩri ní yĩĩ újázú ícázú vinyō rú rī gé. Ūgalaku āzi riipi ězĩ ngaápi 'bāgú rī ní kũrú Kāpārānāumā vé rī agá 'dálé ni, drā rų ĩrivé mvá nĩ.

47 Ágó rĩ kã yĩ kìnĩ, Yēsũ ímũ āngũ Yũdáyã vé rĩ gélésĩ, ícá kuú āngũ Gālíláyã vé rĩ agá 'dǎá'dǎ, ágó rĩ ní 'dezú mužú Yēsũ vúgá 'dǎá, ĩri ní Yēsũ rĩ zizú ímũzú Kǎpārānāũmǎ gá nǒlé, ē ímũ rĩ ívé mvá drǎ ni ruḡ kǒdǒ lēepi drǎpi drǎdrǎ rĩ ídrĩ.

48 Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kìnĩ, “Ími āsámvú gé 'dǐgé, 'bá āzi ndre dǒ tǎ āyǎzú āyǎyǎ ni 'í mĩ sǐ ũgbále kuyé, ícǒ ẽ'yĩ ku.”

49 Ágó rĩ ní 'yozú Yēsũ ní kìnĩ, “Āmbúgú mávé rĩ, mí ímũ 'bá 'dekĩ mužú mí be trũ, mávé mvǎnjá rĩ ā ũkpǒ de gĩ, lē drǎadrǎ!”

50 Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kìnĩ, “Í mužú ĩyĩ, mívé mvǎnjá rĩ ícǒ drǎa ku!”

Ágó rĩ ẽ'yĩ tǎ Yēsũ ní 'yoo rĩ rá, ĩri ní 'dezú mužú.

51 Ágó rĩ ní rizú mvizú mužú 'bētĩ rĩ gé, ĩri ní mužú drĩ ĩsúzú ívé ātĩ'bá rĩ pi be. Ātĩ'bá rĩ pi ní 'yozú ĩri ní kìnĩ, “Mívé mvǎnjá rĩ ídrĩ rú.”

52 Ágó rĩ ní ātĩ'bá rĩ pi zizú kìnĩ, “Mvǎ rĩ vé ruḡ'bá ícǎ gǒo múké sǎ ngǒri gé?”

Kǒpi ní újázú ĩri ní kìnĩ, “Mvǎnjá rĩ vé ruḡ'bá ícǎ gǒo múké ájée sǎ ālu ũtũnjá vé rĩ gé, drǎ rĩ gǒ ĩri kuú rá.”

53 Mvǎnjá rĩ vé ẽtēpi nĩ amá rá 'yozú kìnĩ, sǎ 'dǎri, ĩri sǎ Yēsũ ní 'yoo 'í ní, mvǎnjá rĩ ícǒ drǎa ku rĩ. Ágó rĩ 'bá ívé 'bētĩ āsámvú gé rĩ pi be céré ẽ'yĩkĩ Yēsũ rĩ rá.

54 'Dĩri nǒni vú ĩrĩ Yēsũ ní tǎ āyǎzú āyǎyǎ ni 'ozú rĩ, ĩsú ākũdē Yēsũ ĩbĩ íngá āngũ Yũdáyã vé rĩ agá, ĩri rĩ mužú āngũ Gālíláyã vé rĩ gé.

5

Yēsũ ídrĩ ágó drǎ be ni

1 Tǎ 'dĩri ā vudrĩ gé, Yēsũ nga mužú Yēřúsǎlēmǎ gá ũmũ Yǎhúdĩ rĩ pi vé rĩ ā nyangará gá ĩndĩ.

2 Yēřúsǎlēmǎ gá 'dǎá, gaki kídĩ ĩnyĩnjá kēḡtĩlē ĩ ní zĩ Kǎbĩlǒ vé rĩ gé, vũrǎ ĩ ní gaá rĩ, Ēberē tĩ sǐ ĩ zĩ Bētēsídǎ. 'Bekĩ ápǎlá tǒwũ ĩndrĩ rú gǎrǎ ni gé sǐ kúrũ.

3 Vũrǎ 'dǎri gé, 'bá kǎrǎkarǎ bǎtrǎ rú rĩ pi, 'bá mĩ be ẽsĩ'bá gĩ rĩ pi be, 'bá drǎ ní nyĩ kuú 'bēlē'béle rĩ pi be, kǒpi rĩ ula ĩndrĩ 'dǎri ā ndúgē.

4 Sǎ ũrukǒ'bée gé, mǎlǎyĩkǎ rĩ kǎdǒ ímũ yĩ rĩ usǎá, 'bá fĩpi yĩ rĩ agá 'dǎá drĩdrĩ rĩ, ĩrivé drǎ rĩ de ruḡ'bá ni gé sǐ rá.*

5 Ágó āzi anigé drǎ ru ĩri caá ílĩ be pũkũ na drĩ ni ārǒ.

6 Yēsũ kǎ ágó rĩ ndree la kú yĩ rĩ ā gǎrǎ gá 'dǎá, Yēsũ kǎ ĩsú nĩ kìnĩ ágó rĩ adri caá ívé drǎ 'dĩri be lókĩ be āco, Yēsũ ní ágó rĩ zizú kìnĩ, “Í lē ē ídrĩkĩ mĩ?”

7 Ágó rĩ ní újázú Yēsũ ní kìnĩ, “Āmbúgú mávé rĩ, kǎdǒ rĩ yĩ rĩ usǎá, 'bá āzi mǎ ĩzǎ koopi, ma suupi yĩ rĩ agá 'dǎá ni 'dǎáyo. Má kǎdǒ lēe fĩ yĩ rĩ agá 'dǎá, 'bá āzi rĩ fi yĩ rĩ agá 'dǎá má sǐ drĩdrĩ.”

8 Kúru Yēsũ ní 'yozú ágó rĩ ní kìnĩ, “Í nga ũru! 'Í 'du mívé pǒřǒsĩ, 'í nga ẽcĩ tuú.”

9 Mbēlējǎ ágó rĩ ní ícǎzú múké. 'Du ívé pǒřǒsĩ, nga ẽcĩ tuú.

* 5:4 5:4 Átángá véřēsĩ 4 agá 'dĩri, búkũ Yüwání vé ĩ ní sĩ Ĝĩřĩkĩ tĩ sĩ drĩdrĩ rĩ agá 'dǎáyo, 'bo gǒkĩ sĩ búkũ Yüwání vé vúlē rĩ agá rá.

Ū'dú ĩri ní ícázú múké 'dāri, ĩri ū'dú Sábátá vé rī.†

10 Kúru Yāhúđĩ rī pi ní 'yozú ágó drā ní deę rú' bá ni gé sī gí rī ní kīnĩ, "Ū'dú nōri, ĩri ū'dú Sábátá vé rī, tǎmbĩ ā'yī kuyé mí ní mívé pórōsĩ 'duzú ū'dú nōri gé."

11 'Bo ágó rī ní újázú kīnĩ, "Ágó ma sēepi ícapi múké nōri 'yo má ní kīnĩ, mā 'du mávé pórōsĩ, mā nga ěĉi tuú."

12 Yāhúđĩ rī pi ní ágó Yēsũ ní ídrí 'dĩri zizú kīnĩ, "'Bá 'yoopi mí ní, mí 'du mívé pórōsĩ, mí nga ěĉi tuú rī ā'di 'i?"

13 Ágó ĩ ní ídrí 'dĩri nĩ 'bá 'i ídrípi rī kuyé. Vūrā 'dāri gé, 'bá rī pi kárakará. Yēsũ ní 'i njezú fūzú kōpi āsámvú gé sī āmvé.

14 Vúdrĩ ni gé, Yēsũ gō caá ágó rī ĩsú Jó Múngú vé rī agá 'dāá, Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kīnĩ, "'Í ndre drī ká, nóni mí ícá múké gí, lē mí ku tā ūnjĩ 'ongará ānĩ. 'Í ku dō ku, tā ūnjĩ ri mi ĩsú drĩdrĩ rī aga rá."

15 Ágó rī ní 'dezú mužú lūzú Yāhúđĩ rī pi ní kīnĩ, "'Bá ma ídrípi rī Yēsũ 'i."

Ídri íbĩ íngá Múngú Mvópĩ vúgá

16 Kúru drīkoma Yāhúđĩ rī pi vé rī 'ídókí rií Yēsũ ri 'oó ūnjĩ, ā'diātāsīyā Yēsũ ní ězĩ ngáá ū'dú Sábátá vé rī gé rī sī.

17 Yēsũ ní 'yozú drīkoma Yāhúđĩ vé rī pi ní kīnĩ, "Má Ētēpi ri ězĩ nga, ma kpá ri ězĩ nga."

18 Tā 'dĩri sī, drīkoma Yāhúđĩ rī pi vé rī lēkí létĩ ndāá ūkpō sī Yēsũ ri 'dizú drāzú 'dīisí rá, kōpi lēkí ĩri 'dij drāá adri 'yéná ězĩ ĩri ní ngáá ū'dú Sábátá vé rī gé rī ā tā sī kuyé, lēkí ĩri 'dij drāá ĩri ní 'yoó Múngú ri 'í Ētēpi rī sī, āzini ĩri ní 'i 'bāá adrií Múngú be trōtrō rī sī.

19 Yēsũ ní újázú kōpi ní kīnĩ, "Ma ĩmi ní tā áda 'yo, ma Mvá rú, á nga tā āzi má drī sī ku, ma tā má Ētēpi ní ngáá rī ndre 'du nga áyu, ā'diātāsīyā ězĩ má Ētēpi ní ngáá rī, ma Mvá rú, ma kpá nga rá.

20 Ma Mvá rú, má Ētēpi lē ma lēlē, 'da ívé tā ārēvú céré má ní rá. Múngú ri ímú má ní tā ambugu ndē' bá rá, ĩri ní 'i' daá má ní drĩdrĩ 'dā' bée 'i' da rá. Tā 'dĩri ĩmi ní āyāngará sē.

21 ĩri adri sū má Ētēpi ní 'bá ūdrā' bá gí rī pi ídrí gōó ídri rú ūzi rī tĩnĩ, ma Mvá rú, ma ícá ídrí 'dání'dání rī sē 'bá má ní lēē rī pi ní rá.

22 Má Ētēpi lĩ tā 'bá rī pi drīgē ku, ma Mvá rú, ku ězĩ tā lizú 'bá rī pi drīgē rī céré kuú má drīgē,

23 'bá rī pi ārēvú céré ē ĩnjĩkí ri ma sū ĩ ní má Ētēpi ri ĩnjĩ rī tĩnĩ, 'bá ma ĩnjĩpi ku rī, ĩnjĩ má Ētēpi ma ĩpēepi rī ku.

24 "Ma ĩmi ní tā áda 'yo, 'bá má tĩ yĩ' bá rá, āzini Múngú ma ĩpēepi rī ě'yĩ' bá rá rī pi, kōpi ídri 'dání'dání rī ĩsú rá. Líkĩ tā kōpi drīgē ku, kōpi wakĩ drā sīgē sī fūú ídri ĩsú gí.

25 Ma ĩmi ní tā áda 'yo, lókí āzi ri ímú 'dīí'dī, ícá nóni gí, ma Múngú Mvópĩ 'i, 'bá ūdrā' bá gí rī pi ímú má ū'dúkó yĩ rá, 'bá mávé ū'dúkó yĩ' bá rá rī pi ímú ĩ újá ícá gō ídri rú.

† 5:9 5:9 Ū'dú Sábátá vé rī: Ū'dú 'dĩri Yāhúđĩ rī pi ní rizú uvuzú rī, āzini kōpi ní rizú Múngú ri zizú rī. Yāhúđĩ rī pi ri ū'dú 'dĩri vé tā ígá kīnĩ, Múngú gbi 'bũ pi vū be nĩ, āzini Múngú pa ĩ adringará túgērĩ rú rī agásĩ nĩ. Ū'dú Sábátá vé rī Yāhúđĩ rī pi ri zĩ ū'dú ězĩrĩ, 'bo Kēļĩkō rī pi ri zĩ ū'dú áziyá. 'Í lā Wūngará 20:8-11; Dētōrōnómē 5:12-16.

26 Ídri rī 'í'dó má Ẽtẹ̀pì vùgá, ma Múngú Mvọ̀pì 'i, má Ẽtẹ̀pì sẹ̀ kpá má ní ùkpō ídri vé rī nī.

27 Múngú sẹ̀ kpá má ní ùkpō tā lizú rī ĩndī, ā'diātāsīyā ma 'Bá Mvá 'i.

28 "Lē ĩmi āyākí tā 'dīri sī ku, lókí āzi ri ímụ 'dīí'dī, āvū ĩ ní sīí 'bụ́ agá rī pi ímụ má ụ'dụkọ́ yì,

29 kọpi nga ĩfū āmvé. 'Bá adri'bá tā be múké rī pi, kọpi nga ĩfū ídri rú, 'bá ùnjíkānyā 'o'bá rī pi, kọpi kádó ĩfūū, ĩ tā lị kọpi drīgé.

30 Má ícọ́ tā āzi ngaá ùkpō mávé rī sī ọ'dụkúlegúsí ku. Ma tā rī lị pịrị sụ má Ẽtẹ̀pì ní ezií má ní rī tịni. Tā má ní 'oó 'dīri adri 'yozú kíní má ngúlúpí ẹ̀ ịsụ́ rí āyíkō ání yā 'díní ku, ĩri āyíkō sẹ̀ má Ẽtẹ̀pì ní.

'Bá rī pi ùlūkí Yẹsụ́ vé tā

31 "Má ùlū dō mávé tā ùgōgōlé rú nī, 'bá rī pi ícókí tā má ní ùlūú rī 'dụ́ ị'bāá tā áda rú ku.

32 'Bá āzi anigé riipi mávé tā ùlūúpi ní, á nī rá ĩri riipi tā áda ùlūúpi má rụ́ sī ní.

33 "Īmi pēkí ándúrú 'bá urụkọ́ mụ́ú má tā uzii Yüwání tị gé, ĩmi ká 'bá 'dī'bée pēé, Yüwání ùlū ĩmi ní tā áda mávé rī nī.

34 Á lē ẹsị́ 'bāá tā 'bá áda ní átá má tā sī rī drīgé ku, 'bo má ẹdị́ tā Yüwání ní ùlūú 'dīri, ĩmi ịsụkí rí pangará bēsīnī.

35 Yüwání sụ́ lámábā riipi dīipi āngú ĩngbērēepi ule rī tịni, ĩmi ịsụkí āyíkō lókíná be mādā lámábā riipi dīipi āngú ĩngbērēepi 'dīri sī.

36 "Tā mávé rī ndē tā Yüwání ní ùlūú má tā sī rī rá. Á lē ĩmi ní tā āzi ùlūú lizú kíní má Ẽtẹ̀pì ịpè ma nī. Tā āmbúgú má Ẽtẹ̀pì ní lūú kíní má 'o rī, ma ri 'o mụzú rá.

37 Má Ẽtẹ̀pì ma ịpēepi rī, ĩri ri átá mávé tā sī nī, ĩmi yíkí ĩri ā ụ'dụkọ́ kuyé, āzini ĩmi ndrekí kpá ĩri kuyé.

38 ĩmi 'dụkí ĩrivé átángá 'bāá ĩmi ẹsị́ agá ālujáni kuyé, ā'diātāsīyā ĩmi ẹ̀'yíkí 'bá ĩri ní ịpēé rī vé tā kuyé.

39 ĩmi ri ụ'dụkọ́ Múngú vé ĩ ní sī kuú Búkū Múngú vé rī agá 'dī'bée lā, ĩmi ịsụkí ĩmi ídri 'dání'dání rī ịsụ́ ání. Ụ'dụkọ́ ĩ ní sī kuú Búkū Múngú vé rī agá 'dī'bée ri átá mávé tā sī.

40 'Bo ĩmi gākí ímúgá má vú nōó ídri 'dání'dání rī ịsụgá sī.

41 "Má ā'yī 'yozú kíní 'bá rī pi ẹ́ íngúkí ma 'díní ku.

42 'Bo á nī ĩmi rá. Á nī rá ĩmi ẹsị́ agá 'dālé, ĩmi lēkí Múngú ri kuyé.

43 Má ímụ́ má Ẽtẹ̀pì ā rụ́ sī, 'bo ĩmi ā'yíkí ma kuyé, 'bo 'bá āzi túngú ní ímụ́ dō ívé tā be ĩmi vú, ĩmi ĩrivé tā ā'yī rá.

44 ĩmi lēkí íngúngará 'bá āzi ní rizú ĩmi íngúzú rī áyu, 'bo ĩmi gākí tā Múngú adriipi 'yéná ālu rī ní lēé ĩmi íngúzú rī 'ogá sī. ĩmi ícọ́ ma ẹ̀'yī íngóni íngóni?

45 "Bo lē ĩmi ịsụkí 'yozú kíní, ma ĩmi tō má Ẽtẹ̀pì ẹndrẹtị́ gé rá 'díní ku. Mósé ĩmi ní ẹsị́ 'bāá drī ni gé 'dīri, ĩri ímụ́ ĩmi tō nī.

46 ĩmi ẹ̀'yíkí dō té Mósé vé tá rá, ĩmi té ícọ́ ma ẹ̀'yī rá, ā'diātāsīyā tā Mósé ní sīí 'dīri, ĩri tā mávé rī.

47 'Bo ĩmi ẹ̀'yíkí tā Mósé ní sīí rī pi kuyé pírí, ĩmi ícọ́ tá má ní 'yoó rī ẹ̀'yī íngóni íngóni?"

6

Yēsū sē ānyāngā nyaá āgō élfū tōwú pi ní
(*Mātáyo 14:13-21; Mārákō 6:30-44; Lúkã 9:10-17*)

¹ Tã 'dĩri ā vùdrĩ gé, Yēsū ní ngazú zozú mužú yĩ bālālã Gāliláyã vé rĩ agásĩ álé 'dãá, yĩ 'dĩri ā rú ĩ kpá zĩ Tjberiyã.

² 'Bá bĩtríkã 'dekĩ mužú ĩri ā vùdrĩ gé sĩ vūrã ĩri ní mužú 'dãri gé, ā'diãtãsiyã kōpi ndrekĩ tã āyãzú āyãyã ĩri ní 'oó 'bã drã be rĩ pi idrízú 'dĩri.

³ Kúru Yēsū pi ní tuzú mužú ívé 'bã 'ĩ pámvú ũbĩ'bã rĩ pi be irã drĩgé 'dãá, kōpi ní úrízú vūgã.

⁴ Įsúzú ũmũ U'dú Múngú ní Ełizú Yãhũđĩ rĩ pi vé Jó tĩ gé sĩ rĩ vé rĩ nyazú rĩ ícã ĩnyĩnã gĩ.

⁵ Yēsū kã riĩ 'ĩ gārã ũndré, ndre 'bã kárakarã pi ri ímũ 'ĩ vúgã nōó, ĩri ní Pilípũ ri zizú kĩnĩ, "Bã ānyāngã įsũ je ngũgã caapi 'bã nō'bée ní céré?"

⁶ Yēsū zĩ Pilípũ ri 'dĩni lēzú nĩzú ámázú dō Pilípũ nĩ ũkpō 'ĩ ní ězi ngazú rĩ rá, 'bo nĩ tã 'ĩ ní lēé 'oó rĩ ĩnógósĩ gĩ.

⁷ Pilípũ ní újázú Yēsū ní kĩnĩ, "Bã lēkĩ dō 'bã 'dĩ'bée ālu ālu céré ē įsúkĩ ānyāngã mādāņã nyaá, mũfēngã fifĩ ěnjĩpi ěnjĩņĩ* 'bã ní lēzú ānyāngã jezú rĩ, ĩri ca mũđũřũłũ ĩřĩ, 'bo mũfēngã 'dĩri adri ambamba!"

⁸ Āndērēyã Sĩmōņã Pétērō ědrĩpi riipi Yēsū ā pámvú ũbĩpi rĩ ní 'yozú kĩnĩ.

⁹ "Mvã ágōņã āzi 'bã āsámvú gé nōgōnō, ĩri pánga be tōwú, ĩ'bĩ be ĩřĩ, 'bo awakĩ dō 'bã kárakarã nō'bée ní, ĩri nyo ca kōpi ní rá?"

¹⁰ Yēsū ní 'yozú ívé 'bã 'ĩ pámvú ũbĩ'bã rĩ pi ní kĩnĩ, "Īmi lúkĩ 'bã rĩ pi ní, kōpi ā úrĩkĩ vūgã." Āngũ 'dãri đũ kú céré ásé rú, kúru 'bã rĩ pi ní úrízú céré vūgã, āgō† rĩ pi ícō ca élfū tōwú (5,000) rá.

¹¹ Yēsū ní pánga rĩ pi í'dúzú, ĩri ní Múngú ní ōwō'dĩfō sēzú, ĩri ní kúru sēzú ívé 'bã 'ĩ pámvú ũbĩ'bã rĩ pi drĩgé, kōpi ní 'dezú awazú 'bã úrĩ'bã kú rō'bō 'dĩ'bée ní, sũ kōpi ní lēé rĩ tĩņĩ. Īri ní kpá ĩ'bĩ rĩ í'dúzú, ōwō'dĩfō sēzú Múngú ní, ĩri ní kpá sēzú ívé 'bã 'ĩ pámvú ũbĩ'bã rĩ pi drĩgé, kōpi ní awazú ícózú 'bã rĩ pi ní céré, sũ kōpi ní lēé rĩ tĩņĩ.

¹² 'Bã rĩ pi kã ānyāngã rĩ įsũ nyaá caã ĩ vú sĩ céré gĩ, Yēsū ní 'yozú ívé 'bã 'ĩ pámvú ũbĩ'bã rĩ pi ní kĩnĩ, "Īmi úmúkĩ ānyāngã ē ĩmbĩtã ĩ ní nyaá tí rĩ 'bãã céré vūrã ālu gé, ē izakĩ ku."

¹³ Kōpi kã ānyāngã rĩ ē ĩmbĩtã úmú, kōpi úmúkĩ caã ũvú ā 'a mũđřĩ đřĩ ní ĩřĩ.

¹⁴ 'Bã rĩ pi kã tã Yēsū ní 'oó āyãzú āyãyã 'dĩri ndree, kōpi í'dókĩ riĩ átã kĩnĩ, "Ádarú ágó nōri nēbĩ ĩ ní 'yoó kĩnĩ, ĩri ímũ 'bã nyōókũ nōri drĩgé rĩ pi āsámvú gé rĩ 'i."

¹⁵ Yēsū kã ndree 'bã rĩ pi lēkĩ 'i mĩ 'bãã adrii 'bãgú ívé ni rú ũkpō sĩ, ĩri ní fúzú mužú adrízú irã drĩgé 'dãlé ó'dúkũłęgúsĩ.

Yēsū mụ yĩ đřĩgé sĩ pá sĩ
(*Mātáyo 14:22-27; Mārákō 6:45-52*)

¹⁶ Kã mųđĩ adrii ũndrēņã 'dãri sĩ, 'bã Yēsū ā pámvú ũbĩ'bã rĩ pi ní 'dezú mužú yĩ bālālã rĩ gé 'dãá,

* 6:7 6:7 Mũfēngã fifĩ ěnjĩpi ěnjĩņĩ rĩ: 'Bã rĩ nga dō ězi ũ'dú ālu, ĩ 'bã rĩ ũfē mũfēngã fifĩ ěnjĩpi ěnjĩņĩ ālu ní sĩ. † 6:10 6:10 Āgō: Lãkĩ ũkũ rĩ pi anĩņã rĩ pi be kuyé.

17 kòpi ní tuzú kùlúmgbá agá, kòpi ní 'dózá zozú mužú álé kūrú Kāpārānāumā gá 'dāá. Āngū rī nī, ịsụ Yēsụ ca drī kòpi vúgá 'dāá kuyé.

18 Ūlī ũkpō be ni ní vizú, sē yīl rī úvá ānī ngūyá ngūyá.

19 'Bá Yēsụ ā pámvú ũbī'ba rī pi ká kùlúmgbá rī sōo mužú caá máyilī[‡] na dōku sụ, kòpi ní Yēsụ ri ndrezú, ịri ri imụ yīl rī drīgē sī pá sī, ícá ịnyịná kùlúmgbá rī ā gārā gá, sē ũrī imvú kòpi ānī ambamba.

20 Yēsụ ní 'yozú kòpi ní kīnī, "Ìmi 'okí ũrī sī ku, 'bá rī ma 'i."

21 Kòpi ũtēkí ịri kú ũrē lēzú ịri ẹ'yizú fizú ị vúgá kùlúmgbá agá 'dāá. Mbēlējá kòpi ní cazú vūrā ị ní lēzú mužú rī gé.

'Bá rī pi riki Yēsụ ri ndāá

22 Kā adrii drū 'dini, 'bá bītríká adri'ba yīl bālālā rī vé wōkōkō álé sī rī gé rī pi níkí amá rá, ándurú kùlúmgbá pá tuúpi kú 'dálé rī 'yéná álu. Kòpi níkí amá rá 'yozú kīnī, Yēsụ fi kùlúmgbá ịrívé 'bá ịri ā pámvú ũbī'ba rī pi ní mužú rī agá 'dāá kuyé, kòpi kúkí ịri kú vúlé.

23 Kúru kùlúmgbá uruko ینگákí Tībérīyā gálésī, imúkí pá tuú vūrā Úpí Yēsụ ní ōwō'difō sēzú Múngú ní ānyāngā ā tā sī, gōzú sēzú nyazú āgō élifū tōwú pi ní 'dāri gé.

24 'Bá bītríká 'dī'bée ká nīl amá Yēsụ pi ívé 'bá 'i pámvú ũbī'ba rī pi be 'dāáyo, kòpi ní tuzú kùlúmgbá 'dī'bée agá, zozú mužú yīl bālālā 'dīri agásí kūrú Kāpārānāumā vé rī gé, Yēsụ ri ndāá.

Yēsụ ri 'bá ịdri sēpi ni

25 'Bá bītríká 'dī'bée ká caá Yēsụ ri ịsụ yīl bālālā rī gé álé 'dálé, kòpi ní 'yozú kīnī, "Ìmbápi, mí ícá nōlē ینگóni ینگóni?"

26 Yēsụ ní újázú kòpi ní kīnī, "Ádarú ịmi ri ma ndā, ā'diātāsīyā má ní ịmi ní ānyāngā sēe nyaá rī sī, adri 'yozú kīnī tā āyāzú āyāyā ịmi ní ndree 'dī'bée sī kuyé.

27 Lē ịmi riki ẹsị 'bāá 'yéná rizú ānyāngā nyōkókú drīgē nōgō ábá'bée ábábā rī pi vé ẹzị ngazú áyu ku, lē ịmi 'bākí ẹsị rizú ānyāngā ịdri 'dání'dání rī sēpi rī vé ẹzị ngazú. Ma 'Bá Mvā 'i, ma imụ ānyāngā rī sēe ịmi ní nī, ā'diātāsīyā má Ẹtẹpị Múngú sē má ní ũkpō tā 'dīri 'ozú nī."

28 Kòpi ní ịri zizú kīnī, "Bā 'okí ā'di tā Múngú ní lēe 'bā 'okí rī 'duzú ngazú?"

29 Yēsụ ní újázú kòpi ní kīnī, "Tā Múngú ní lēe ịmi 'okí rī, lē ịmi ẹ'yīkí 'bá 'i ní ịpēe 'dīri."

30 Kòpi ní újázú kīnī, "Lē mí 'o tā āyāzú āyāyā ni ũgbále, 'bá ịbí mi ẹ'yī ndō. Ngá mí ní ícá 'oó 'dīgē rá rī ā'di?"

31 'Bá ẹ'bīpīlī nyakí ānyāngā ị ní zīl mánā[§] rī āngū ā'wí cínýáfá rú rī agá 'dāá, sū ị ní sīl Búkū Múngú vé rī agá rī tīnī, 'Múngú sē kòpi ní ānyāngā nyaanya ni ینگázú 'bū gélésīla.' "

32 Yēsụ ní 'yozú kòpi ní kīnī, "Ānyāngā ị ní sēe ịmi ní 'dīri, adri 'yozú kīnī Mósē sē nī kuyé, ānyāngā 'dīri ینگá 'bū gélésīla, má Ẹtẹpị sē ịmi ní nī. Má Ẹtẹpị ri ānyāngā áda rī sē ịmi ní nī.

[‡] 6:19 6:19 Máyilī: 'Bá ri ícá ẹcị tu ca máyilī na sá álu agá. [§] 6:31 6:31 Mánā: Mánā ri ānyāngā Múngú ní ísēe 'bá Ísērélē vé rī pi ní rī. Ísē sá kòpi ní adrizú āngū ā'wí cínýáfá rú rī agá 'dāá ịlī pūkú sụ rī gé. 'Í lā Wūngárá 16:1-36. 6:31 6:31 Wūngárá 16:4; Nēmáyá 9:15; Sāwumā 78:24-25

33 Ānyāngā Múngú ní ĩsēē ĩmi ní íngápi 'bũ gélésíla rĩ, ĩri ma 'i, ma ānyāngā ídri sēēpi 'bá rĩ pi ní nyõõkú drĩgē nõgõ rĩ."

34 'Bá rĩ pi ní 'yozú kīnī, "Úpī, 'í sē 'bá ní ānyāngā 'dĩri muzú dījī dījī."

35 Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ma ānyāngā riipi ídri sēēpi rĩ. 'Bá ímũpi má vùgá ma ẽ'yĩpi rá rĩ, ẽbĩrĩ gõ ĩri fũy dījī ku, āzini yĩjĩ úvá gõ ĩri ndēē dījī ku.

36 'Bo ĩmi ndrekí dõ ma rá drāāāsīyā, ĩmi ẽ'yĩkĩ ma kuyé.

37 'Bá má Ẹtẹpi ní ẹzĩjĩ má ní gĩ rĩ pi ímũ má vùgá. 'Bá ímũ' 'bá má vùgá rĩ pi, á gā kōpi ālujāni ku.

38 Má ímũ 'bũ gé 'dāāsĩ vùgá nõgõ tã Múngú ní ma ĩpēzũ rĩ 'dujũ ngāá, adri 'yozú kīnī tã má ní lēē ngāá mà drĩ sī ní kuyé.

39 Tã íngápi Múngú ma ĩpēēpi rĩ ẽ ẹsĩ agá rĩ, ĩri 'dĩ, 'bá céré ĩri ní sēē má ní rĩ pi, á 'be ālu ní āvĩĩ ku. Ma kōpi inga gõ ídri rú ụ'dụ ụdũ vé rĩ gé.

40 Tã má Ẹtẹpi ní lēē rĩ, ĩri 'dĩ, ma Mvā rú, 'bá ma ndre' 'bá rá, āzini ma ẽ'yĩ' 'bá rá rĩ pi, kōpi ídri 'dāni' 'dāni rĩ ịsụ rá, ma ímũ kōpi inga gõ ídri rú ụ'dụ má ní ịgõzũ gé."

41 Tã Yēsũ ní 'yoó 'i ānyāngā íbipi 'bũ gélésíla rĩ sī, sē Yāhũdĩ bĩtrĩká rĩ pi ríkí unuú ānĩ ununu.

42 Kōpi ríkí ĩ uzijĩ ĩ āsámvũ gé sī kīnī, "Mvā 'dĩri adri nyo Yēsũ Yõsépā mvõpi 'i kuyé? 'Bá nĩkĩ ẹtẹpi pi ẹndrẹpi be rá, ĩri ícõ 'yo kīnī 'í íngá 'bũ gélésíla íngóni íngóni?"

43 'Bo Yēsũ ní ụjázũ kōpi ní kīnī, "Lē ĩmi ríkí unuú ĩmi āsámvũ gé sī ku.

44 Má Ẹtẹpi ĩpē dõ 'bá rĩ nĩ kuyé, ícõ ícá má vùgá ku, ma ímũ ĩri inga gõ ídri rú ụ'dụ má ní ịgõzũ rĩ gé.

45 Sũ nẹbĩ rĩ pi ní sīĩ rĩ ịjĩ, 'Múngú ri ímũ kōpi ímbá céré nĩ.' 'Bá ālu ālu má Ẹtẹpi vé tã yĩ' 'bá rá, āzini ĩrivé tã ịjĩ' 'bá rĩ pi ímũ má vùgá nĩ.

46 'Bá āzi ndre má Ẹtẹpi ri kuyé, 'yẹná ma ímũpi Múngú vùgálésĩ rĩ, á ndre má Ẹtẹpi ri nĩ.

47 Ádarú á 'yo ĩmi ní, 'bá mávé tã ẽ'yĩpi rá rĩ, ĩri ídri 'dāni' 'dāni rĩ ịsụ nĩ.

48 Ma ānyāngā riipi ídri sēēpi rĩ.

49 ĩmi ẹ'bĩpĩjĩ ríkí ọtụ mánā nyaá ásé agá 'dāá, 'bo kōpi ụdrákĩ rá.

50 'Bo ānyāngā íngápi 'bũ gélésĩ rĩ, ĩri 'dĩni, 'bá rĩ nya dõ ānyāngā 'dĩri, ícõ drāá ku.

51 Ma ānyāngā íngápi 'bũ gélésĩ rĩ 'i, 'bá rĩ nya dõ ānyāngā 'dĩri, ĩri adri lēmgbērē rú. Ānyāngā 'dĩri, ĩri mávé rụ' 'bá má ní ímũ adii sēē drāá 'bá nyõõkú drĩgē nõgõ rĩ pi vé ídri ā tã sī rĩ 'i."

52 Yāhũdĩ rĩ pi ní í' 'dõzũ āgátá gāzũ ĩ āsámvũ gé sī kīnī, "Ágõ 'dĩri ícõ 'í rụ' 'bá sē nya 'bá ní íngóni íngóni?"

53 Yēsũ ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ádarú á 'yo ĩmi ní, ma 'Bá Mvā 'i, ĩmi nyakí dõ mávé rụ' 'bá kuyé, āzini ĩmi mvukĩ dõ mávé ārĩ kuyé, ĩmi ícókĩ adri rú ku.

54 'Bá mávé rụ' 'bá nyaápi, āzini mávé ārĩ mvũpĩ rĩ, ĩri ídri 'dāni' 'dāni rĩ ịsụ nĩ, ma ímũ ĩri sē íngá gõ ídri rú ụ'dụ ụdũ vé rĩ gé.

55 Mávé rụ' 'bá, ĩri ínyá áda ni, āzini mávé ārĩ, ĩri ngá mvũumvũ áda ni.

56 'Bá mávé rụ' 'bá nya' 'bá rĩ pi, āzini mávé ārĩ mvũ' 'bá rĩ pi, kōpi adri 'bá mávé ni, ma kpá adri 'bá kōpivé ni.

57 Má Ẽtəp̄i adriipi lēmgbērē rú rī ĩpē ma nī, ma ri adri ídri rú ĩrivē ũkpō sī, 'bá rī nya dō mávé rú' 'bá, ĩri adri ídri rú ũkpō mávé rī sī.

58 Ānyāngā íngápi 'bū gélésila 'dīri adri sū mánā ĩmi ẹ' 'b̄p̄i nī nyaá, vùdr̄i nī gé, k̄opi ní ũdr̄ázú rá 'dāri t̄n̄i ku. 'Bá ānyāngā 'dīri nyaápi rī, ĩri adri muzú lēmgbērē rú."

59 Yēsū 'yo tā 'dīri ĩsú ākūdē ĩri ri āngū ímbá Jó Múngú ri Zizú rī agá Kāpārānāumā gá.*

Ídri 'dáni'dáni rī vé tā

60 'Bá Yēsū ā pámvú ũbī' 'bá rī pi ká tā Yēsū ní 'yoó 'dīri ȳi, k̄opi ní 'yozú k̄inī, "Tā Yēsū ní 'yoó 'dīri mbamba, 'bá āzi ícō tā 'dīri ā'yī ku."

61 Yēsū n̄i áamá bá 'yozú k̄inī, 'bá 'i pámvú ũbī' 'bá rī pi ri unu tā 'i ní 'yoó 'dīri sī. Yēsū ní k̄opi zizú k̄inī, "Tā má ní 'yoó 'dīri, ĩri ĩmī dr̄i iza iza t̄n̄i āsī?"

62 'Bo ĩmi ndrekí dō 'Bá Mvā ri mvi gō 'bū gé vūrā 'i ní íngázú rī gé 'dālē, ĩmi 'okí rī ĩmi íngóni?

63 Índri Uleterē rī ídri sē nī, ũkpō rú' 'bá nōri vé rī 'o ngá āzi ku. Átángá má ní átá ĩmi ní 'dīri, Índri Uleterē rī lū má ní nī, mávé átángá rī ídri sē.

64 'Bo 'bá Ẽr̄ukō ĩmi āsámvú gé 'dīgē gākí mávé tā ẹ'yīgá sī." Yēsū 'yo tā 'dīri 'dīni, ā'diātāsīyā 'dóngará gá 'dāá, Yēsū n̄i 'bá 'i ẹ'yī' 'bá kuyé rī pi rá, āzini n̄i 'bá ím̄upi 'i ũli 'beēpi rī rá.

65 Kúru Yēsū ní 'yozú k̄inī, "'Bá Ẽr̄ukō ní gāá mávé tā ẹ'yīgá sī rī sī, má ní 'yozú ĩmi ní, má Ẽtəp̄i ā'yī dō 'bá rī nī kuyé, ícō ím̄u má vúgá ku āní."

66 Tā Yēsū ní 'yoó 'dīri sī, 'bá kárakará ĩri ā pámvú ũbī' 'bá rī pi gōkí ĩ njeé fūú ĩri ā rú' 'bá gá sī āmvé.

67 Yēsū ní 'bá 'i pámvú ũbī' 'bá m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i 'dī' 'bée zizú k̄inī, "Īmi lēkí kpá fūú muzú ĩndi?"

68 Šimónā Pétērō ní újázú Yēsū ní k̄inī, "Úpi, 'bá m̄ukí rī ā'di vúgá? Mivé átángá, ĩri ídri 'dáni'dáni rī sē nī.

69 'Bá ẹ'yīkí mi gí, 'bá n̄ikí rá 'yozú k̄inī, mi 'Bá Uleterē Múngú vé ni."

70 Yēsū ní 'yozú ívé 'bá 'i pámvú ũbī' 'bá rī pi ní k̄inī, "Má ũpē ĩmi m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i, 'bo 'bá ālu ĩmi āsámvú gé 'dīgē ĩri ādróko†."

71 'Bá Yēsū ní 'yoó 'dīri, ĩri Yúdā Šimónā Īsikārīyōtā mv̄opi 'i. Yúdā ā adri dō 'bá Yēsū ā pámvú ũbīpi 'bá m̄udr̄i dr̄i ni ĩr̄i rī pi vé āzi drāáāsīyā, ĩri ím̄u Yēsū ā ũli 'be nī.

7

Yēsū pi ẹdr̄ip̄i be

1 Tā 'dīri ā vùdr̄i gé, Yēsū ri adrii āngū Gālíláyā vé rī gé, ri ẹc̄i muzú k̄ur̄i Gālíláyā vé rī pi agásī. Gá m̄ugá āngū Yúdáyā vé rī gé 'dālē sī, ā'diātāsīyā Yāhūd̄i rī pi lēkí ĩri 'd̄i drāá 'd̄iisí rá.

* 6:59 6:59 Jó Múngú ri Zizú rī: Yāhūd̄i rī pi vé Jó Múngú ri Zizú rī pi kárakará k̄ur̄i rī pi agásī āndiāndí, k̄opi ri i úmú Búkū Múngú vé rī lā, āzini k̄opi ri Múngú ri ĩn̄j Ẽ'd̄i Sábátá vé rī gé.

† 6:70 6:70 Īri ādróko: 'Bá ālu Yēsū ní 'yoó ĩri ādróko 'dīri vé ifífi, ĩri 'bá ādróko ní rī dr̄i ni koó tā 'ongará gá ni.

2 'Bo Yāhúđǐ rǐ pi vé ú'dú rizú Ūmū Nyazú Gākū rǐ pi agá rǐ* kā ícá ĩnyinjá gí,

3 Yēsū édrípǐj ní 'yozú ĩri ní kǐnǐ, "Í ku vūrā nōri rá, 'í mụ adrii āngū Yūdáyá vé rǐ agá, 'bá mí pámvú ūbǐ' bá rǐ pi ā ndrekí rǐ tā mí ní mụđ 'oó ĩ ní āyázú āyāyā 'dǐri.

4 'Bá lēepi adriipi 'bá rǐ pi endreṭi gé rǐ, ĩri ívé tā 'o andrekelemgbe, ūzū ívé tā pi ku. Mí dō ri tā āyázú āyāyā ni 'o, lē 'bá vū drǐgé rǐ pi céré ā nǐkí tā mí ní rǐi 'oó rǐ."

5 Atā édrípǐj ẹ'yǐkí ĩri kuyé.

6 Yēsū ní újázú kōpi ní kǐnǐ, "Sā mávé mụzú 'dālē rǐ ícó drǐ kuyé, sá ĩmivé mụzú rǐ, ĩri ĩmi drǐgé.

7 'Bá vū drǐgé rǐ pi ícókí ĩmi ngūđ ūnjǐ ku, kōpi ma ngū ūnjǐ, ā'diātāsīyā ma ri 'yo, tā kōpi ní rǐi 'oó rǐ ūnjǐ.

8 ĩmi 'deki mụđ ūmū rǐ nyangará gá 'dālē ĩyǐ, á mụ drǐ ūmū rǐ gé 'dālē ku, ā'diātāsīyā mávé sá mụzú ūmū rǐ gé 'dālē rǐ ícó drǐ kuyé."

9 Yēsū kā átá 'dǐni, áwí adrii āngū Gāliláyá vé rǐ gé 'dālē.

10 'Bo Yēsū édrípǐj ká 'deé mụđ ūmū rǐ gé 'dālē gí, Yēsū ní kpá gōzú 'dezu mụzú, 'bo mụ andrekelemgbe kuyé, mụ ívé rǐ ūgúzā rú.

11 Ambugu Yāhúđǐ rǐ pi vé rǐ pi rikí Yēsū ri úndré 'bá rǐ pi āsámvú gé sǐ ūmū rǐ gé 'dālē, kōpi rikí uzǐj kǐnǐ, "Ágó rǐ íngāá?"

12 'Bá rǐ pi rikí átá ĩ āsámvú gé sǐ ūyōkōyō sǐ ĩri ā tā sǐ, ụrukọ ni pi kǐnǐ, "Īri 'bá múké."

Ụrukọ ni pi kǐnǐ, "Īri 'bá riipi 'bá rǐ pi ẹ mị ũ'bāápi ni."

13 'Bo 'bá āzi ĩri ā tā átápi gúnýá agá ni 'dāáyo, ā'diātāsīyā kōpi rikí ambugu Yāhúđǐ rǐ pi vé rǐ pi ruú.

Yēsū ímbá 'bá rǐ pi Jó Múngú vé rǐ ā bóró gá 'dāá

14 Kuru ūmū rǐ vé nyangará ká 'duđ caá ú'dú sụ, Yēsū ní fizú mụzú Jó Múngú vé rǐ ā bóró gá 'dāá, ĩri ní 'dezu rizú 'bá rǐ pi ímbázú.

15 Ambugu Yāhúđǐ rǐ pi vé rǐ pi ká ĩrivé ímbángará 'dǐri yǐj, kōpi āyākí ānǐ āyāyā, kōpi kǐnǐ, "Ágó 'dǐri nǐ tā kárákará 'dǐni íngūgá, ịsúzá ímbákí ĩri kuyé?"

16 Yēsū ní újázú kōpi ní kǐnǐ, "Ma ri tā mávé ni ímbá kuyé, ma ri tā 'bá ma ĩpēepi rǐ vé rǐ ímbá.

17 'Bá lēepi tā Múngú ní lēē ā 'okí rǐ 'duđpi ngaápi rǐ, ĩri ícó tā má ní 'oó rǐ nǐ ámá rá, dō ma ri tā íngápi Múngú vúgá ni ímbá, dōku ma ri tā mávé ni ímbá.

18 'Bá riipi ívé tā átápi ūgōgōlérú rǐ, ĩri ri 'i íngú, 'bo 'bá riipi ẹzǐ ngaápi 'bá 'i ĩpēepi rǐ íngúzú rǐ, ĩri 'bá tā áda 'oópi ni, ĩri 'bá ūnjō ákó ni.

19 Mósē sē ĩmi ní tǎĩmbǐ rǐ rá, adri 'dǐni kuyé? 'Bo ĩmi āsámvú gé 'dǐgé, 'bá āzi tró tǎĩmbǐ Mósē vé rǐ 'duđpi ngaápi ni 'dāáyo. Ngá ĩmi ní lēzú ma 'dǐzú drázú rǐ ā'dǐ?"

20 'Bá bǐtríká rǐ pi ní újázú ĩri ní kǐnǐ, "Índrǐ ūnjǐ† fi mí drǐgé gí, 'bá lēepi

* 7:2 7:2 Ūmū ĩ ní Nyaa Gākū rǐ pi agá rǐ: Ílǐ álu álu agá, ú'dú ẹzǐrǐ, Yāhúđǐ rǐ pi rikí adrii gākū rǐ pi agá Yērǐsǎlémá gá, āngū Yūdáyá vé rǐ agá. Ílǐ pǐkú sụ ọtú kōpi ẹ' bǐpǐj rikí adrii gākū rǐ pi agá āngū ā'wí cinyáfá rú rǐ agá 'dāá, kōpi rikí ílǐ pǐkú sụ ĩ ní adrizú gākū rǐ pi agá 'dǎri ígá. 'Í lǎ Lẹvǐtǐká 23:39-43. † 7:20 7:20 Índrǐ ūnjǐ: Īri ándúrú mǎlǎyíká Múngú vé rǐ pi vé āzi 'bǐ gé 'dāá, nǐ tǎĩmbǐ Múngú vé rǐ, Sātáná ri kōpívé ámbúgú. Múngú ídró kōpi 'bǐ gé 'dāásǐ vúgá nǐ, kōpi gókí ufuú índrǐ ūnjǐ, kōpi ri 'bá rǐ pi ní ízāngá sē vū drǐgé nǐgó. 'Í lǎ I'dangará 12:7-9.

mi 'dijpi rī ā'di 'i?"

²¹ Yēsū ní újázú kòpì ní kīnī, "Má ídrí ándúrú 'bá drā be ni ú'dú Sábátā vé rī gé, sē céré ìmi ní àyàngará.

²² 'Bo ìmi rúkí tājmbì Mósē vé ī ní rizú ágélé ē tì úlízú rī, † ìmi ri anjì ágò rī pi ā ágélé ē tì úl' ú'dú Sábátā vé rī gé. 'Bo mērē ágélé ē tì úlízú 'dīri í'dó 'i Mósē vúgá kuyé, 'í'dó 'i Ābūrámā vúgá.

²³ Dò ī mvá ágóná ā ágélé ē tì l' ú'dú Sábátā vé rī gé rá, ā ñòkí rí tājmbì Mósē vé rī ku pírí, tā sēepi ìmi ẹ̀sì ní vezú má ní 'bá ídrízú ú'dú Sábátā vé rī gé rī sī rī ā'di?"

²⁴ Lē ìmi ríkí 'bá rī pi vé rú' 'bá āmvé rī ndree, kòpivé tā lizú ānī ku, lē ìmi líkí 'bá rī pi vé tā pírí."

Yēsū ri Kúrísítō 'i?

²⁵ 'Bá urukò 'bée adri' 'bá Yērúsālémā gá 'dāá rī pi ríkí átá kīnī, "Ágó 'dīri adri nyo 'bá ambugu Yāhúđī rī pi vé rī pi ní lēé dij drā rá rī 'i kuyé?"

²⁶ Ìmi ndrekí drī ká, ìri ri átá gúnýá āsámvú gé, 'bá āzi átápi ìri ā tā sī ũnjí ní tró 'dāayo. 'Bávé 'bá ambugu Yāhúđī vé rī pi ñíkí nyo ámá rá 'yozú kīnī, ádarú ìri Kúrísítō 'i 'dīni rá?"

²⁷ 'Bá ñíkí vūrā ágó 'dīri ní íbízú ímúzá rī rá, Kúrísítō kādō ícá, 'bá āzi ñī vūrā ìri ní íbízú ímúzá rī ku."

²⁸ Yēsū ká rií 'bá rī pi ímbá Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá, ri átá ú'dúkò be uru 'dāá kīnī, "Ē, ìmi ñíkí ma rá, ìmi ñíkí vūrā má ní ímúzá rī rá. Má ímú ñògò mávé ũkpò sī kuyé, 'bá ma ìpēepi rī vé tā, ìri tā áda, 'bo ìmi ñíkí ìri kuyé.

²⁹ 'Bo ā ñī ìri rá, ā 'diātāsīyā má íbí ímú ìri vúgálésīla, ìpē ma ímúzá ñī."

³⁰ 'Bá ambugu Yāhúđī rī pi vé rī lēkí kòdò ìri ruyú, 'bo kòpì rúkí ìri kuyé, ā 'diātāsīyā lókí ìrivé rī ní drī ícò kuyé rī sī.

³¹ 'Bá bītríká rī pi āsámvú gé, 'bá kárakará ẹ̀'yīkí Yēsū ri rá. Kòpì ní 'yozú kīnī, "Kúrísítō kādō ícá, ìri nyo ímú tā àyázú àyāyā ní 'o ágó ñòri vé rī ndē rá?"

Atala atala rī pi drīgé rī pi lēkí ā rúkí Yēsū ri

³² Fārúšī rī pi ká yī 'bá bītríká rī pi ri Yēsū ā tā ndrī, kòpì úmúkí ī atala atala rī pi drīgé rī pi be, kòpì ní āngáráwá ri' 'bá Jó Múngú vé rī ütē' 'bá rī pi pēzú mụzú Yēsū ri ruzú.

³³ Yēsū ní 'yozú kīnī, "Má adri ìmi be ñògò lókí be mādā, kúru ma gò ma újá mụ 'bá ma ìpēepi rī vúgá 'dāá ũzi.

³⁴ 'Bo ìmi ma ndā rá, ìmi ícókí ma ísú ku. Vūrā má ní mụzú adrizú rī, ìmi ícókí caá 'a ní gé ku."

³⁵ Yāhúđī ambugu rī pi ríkí átá ī āsámvú gé sī kīnī, "Ágó rī ní 'yozú kīnī 'bá ícókí 'i ísú ku rī, ágó rī lē mụy ngòlé? Ágó rī lē mụy 'bávé 'bá í íré' 'bá adri' 'bá Gīrīkī rī pi āsámvú gé rī pi vúgá, lē Gīrīkī rī pi ímbá ìndí?"

³⁶ Tā ìri ní 'yoó kīnī, 'Ìmi ímú ma ndā, 'bo ìmi ícókí ma ísú ku, vūrā má ní mụzú adrizú rī, ìmi ícókí caá 'a ní gé 'dālé ku' 'dīri vé íffí 'ā'di?"

Yēsū ẹ̀zì yī ìdri sēepi rī vé tā

† 7:22 7:22 Tā ī ní ágélé ē tì úlízú rī: Múngú lū Ābūrámā ní kīnī, anjì ágò Ābūrámā vé rī pi adriki dō caá ú'dú ārò gí, lē ā ũl'kí kòpì ā ágélé ē tì rá, lūzú kīnī, kòpì anjì Múngú vé ní. 'Í lā í'dóngará 17:9-14.

37 ʾdú ʾmū rī nyazú rī vé ʾdúš gé, ʾdú 'dāri ʾdú āmbúgú, Yēsū nga átá ʾdúqó be uru 'dāá kīnī, "Bá rī dō yī ʾvá be, ē imú má vúgá nōó, ā mvu yī rī.

38 'Bá rī ʾyī dō ma rá, yī idri sēepi 'dīri imú idí ifū ʾri ē ʾsī agāsī, sū Búkū Múngú vé rī ní 'yoó rī tīnī."

39 Tā ʾri ní 'yoó yī idri sēepi 'dīri, ʾri ri Índrí Uleterē ʾ ní imú sēē 'bá ālu ālu ʾri ʾyī 'bá gī rī pi ní rī 'i da. Lókí 'dāri gé, ʾsúzá sēkí drī Índrí Uleterē rī 'bá rī pi ní kuyé, ā'diātāsīyā Yēsū fi drī ūnyī ʾ ní imúzá ʾri íngúzú 'dāri agá kuyé.

40 'Bá bītríká 'dī'bée ká tā Yēsū ní 'yoó 'dīri yī, 'bá rī pi ā uruqó kīnī, "Ádarú ágó adriipi nēbī rú rī, * ʾri 'dī."

41 'Bá rī pi ā uruqó kīnī, "Ágó rī Kúrísitō 'i."

ʾruqó ni pi kīnī, "Bá rī adri Kúrísitō 'i ku, Kúrísitō ri imú āngū Gālíláyā vé rī gélesi íngóni íngóni?

42 Búkū Múngú vé rī lū uleterē kīnī, ʾ imú Kúrísitō ri tī ifū úyú Dāwúđī† vé rī agá, kūrú Bētēlémē ʾ ní Dāwúđī ri tīzú rī agá."‡

43 'Bá rī pi acokí ʾ āsámvú ʾrī Yēsú vé tā sī.

44 'Bá ʾruqó lēkí ʾri ruqú, 'bo 'bá āzi uló rú 'bá ni kuyé.

Drīkoma Yāhúđī rī pi vé rī gākí Yēsū ri ʾyīgá sī

45 'Bá Jó Múngú vé rī ūtē 'bá rī pi ká ʾ újā gōó atala atala rī pi drīgē rī pi vúgá āzini Fārúšī rī pi vúgá 'dāá, atala atala rī pi drīgē rī pi Fārúšī rī pi be zīkí kōpi kīnī, "Ími íjīkí Yēsū ri imúzá ʾndī kuyé āsī?"

46 Kōpi ní újázú kīnī, "Bá yīkí āvū ni 'bá āzi átápi ágó 'dīri tīnī ni kuyé."

47 Fārúšī rī pi kīnī, "Ū 'bá kpá ʾmī mī gī tīnī āsī?"

48 'Bá drīkoma rú Fārúšī rī pi be, 'bá āzi nyo 'bá āsámvú gé ʾrivé tā ʾyīpi ni anigé?

49 'Bá bītríká Yēsū ā pámvú ūbī 'bá 'dī'bée nīkí tāimbī Mósē vé rī kuyé, kōpi tā ūnjī ʾsú Múngú drīgē rá."

50 Nīkōdēmā Fārúšī rī pi vé āzi ándúrú mvūpi Yēsú vúgá 'dālē rī ní 'yozá kīnī,

51 "Tāimbī 'bávē rī ā'yī nyo ʾ ní tā līzú 'bá āzi drīgē ʾsúzá yīkí ʾrivé tī kuyé, āzini nīkí ʾrivé tā 'oó rī kuyé 'dīni rá?"

52 Kōpi ní újázú kīnī, "Mí kpá Gālíláyāgú yā? 'Í lā drī Búkū Múngú vé rī ká, mī ʾsú sīkí 'a ni gé 'dālē kīnī, nēbī ícō ifūū āngū Gālíláyā vé rī agá ku."

§ 7:37 7:37 ʾdú ʾzīrī ʾmū nyazú rī gé, atala rī pi yī ibē, kōpi jī Jó Múngú vé rī agá 'dāá, Múngú ri íngúzú, Múngú ní yī sēē ʾ ʾbīpī ní rī sī. 'Bá rī pi kpá imú Múngú ri íngú tākīri ʾri ní imú sēē ʾ ní rī sī ʾdú ʾdú vé rī pi gé. ʾdú ʾmū nyazú rī vé ʾdú gé, atala rī pi jīkí yī Jó Múngú vé rī agá 'dāá ku. 'Bo 'bá rī pi ri Múngú ri íngú āngū Múngú ní sēē ʾ ní adrizú 'a ni gé rī sī. Ángū 'dīri agá, yī rī pi ambamba, āzini Múngú sē ngá kōpi ní lēē rī pi ārevú cérē rá. ʾdú ʾdú vé 'dāri rī gé, Yēsū kīnī, "Bá rī ʾyī dō ma rá, yī idri sēepi 'dīri imú idí ifū ʾri ē ʾsī agāsī." 7:40 7:40 Nēbī rī: Kōpi rīkí átá nēbī Mósē ní 'yoó ʾri imú rá rī vé tā sī. Nēbī Mósē ní 'yoó 'dīri Yēsū 'i. 'Í lā Dētōrōnómē 18:15-18; Yūwání 6:14; ʾzī 3:22-23; ʾzī 7:37. † 7:42 7:42 Dāwúđī: Múngú ipē Dāwúđī ri adrii 'bāgú ʾsērēlē rī pi vé ní, ʾzī kīnī, 'bāgú ʾdī ri imú ifū ʾrivé úyú agá, ʾri mālūngā rī rú mvuzú 'dání 'dání, 'bāgú rī Yēsú Kúrísitō 'i. 'Í lā Sāwūmā 132:11-12; ʾzī 2:30. Tīkí Dāwúđī ri ʾsú ākūdē ílī rī ca ʾlīfū ālu (1,000) gá, ílī 'dāri gé, ʾsú tīkí drī Yēsú Kúrísitō ri kuyé. 'Í lā 2 Sāmúélē 5:2; Mīkā 5:2; Mātáyo 2:1; Lúkā 2:1-6. ‡ 7:42 7:42 Tīkí Yēsú ri Bētēlémē gá, úyú Dāwúđī vé rī agá. 'Í lā Lúkā 2:4-7; Mātáyo 2:1-6.

53 Kúru 'bá älu älu ní 'dezú mužú ívé ängá. §

8

Yēsū trū ūkú ōwú rú rī

1 'Bo Yēsū ní ívé rī 'dezú mužú Írā Ōlívē vé rī gé 'dāá.

2 Kā mužú adrií drŭ 'dīni, ū'bŭtī kŭnīkŭnī, Yēsū gō mužú dīj Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá. 'Bá bītrīká rī pi trakí ĩ ĩri ā gārā gá sī kŭrŭ, kúru ĩri ní ūrízú vŭgá 'dezú rizú 'bá rī pi ímbázú.

3 'Bá rī 'bá tāimbj ímbá' 'bá rī pi Fārŭšj rī pi be, kōpi ní ūkú ĩ ní ruŭ ágó be ní íjízú, kōpi 'bákí ĩri pá tuú 'bá bītrīká 'dī'bée endretj gé,

4 kōpi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "'Bá ängŭ ímbápi rī, ūkú nōri ruŭkí ĩri ágó be.

5 Tāimbj Mósē vé rī 'yo 'bá ní kīnī, ūkú tā 'oópi 'dīni 'dīri ā úvīkí ĩri írā sī drāá 'dīisī rá. Nóni mi 'yo íngóni?"

6 Kōpi zíkí tā rī 'dīni, lēzú lētj ndázú Yēsū ā 'yo rī tā, ĩ újákí rī tā ānī Yēsū drīgé bēnī.

'Bo Yēsū ní ōvŭzú vŭgá, í'dózú tā sīzú nyōōkú gé 'dīgé únyófi sī.

7 Kōpi ká rī Yēsū ri uzij mužú drīgélé, Yēsū ní kúru ngazú ruŭ sī, 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi äsámvú gé 'dīgé, 'bá rī dō ūnjikānyā äkō, ā í'dó ūkú rī vīj."

8 Yēsū ní kpá gōzú ōvŭzú tā rī sīzú nyōōkú gé 'dāá dīj.

9 'Bá ūkú rī tō' 'bá 'dī'bée ká tā Yēsū ní 'yoó 'dīri yij, kōpi 'deki rī ĩ unjeé mužú älu älu, ārākā rī pi í'dókí ĩ unjeé mužú drīdrī, kukí Yēsū pi pá tuú kuú ūkú rī be 'dālé.

10 Yēsū ní ngazú ruŭ sī, ĩri ní ūkú rī zizú kīnī, "'Bá mi tō' 'bá rī pi íngāá? 'Bá mi tō' 'bá 'yo' 'bá kīnī, mí 'o ūnjikānyā rī pi vé älu kukí 'dīgé rá?"

11 Ūkú rī ní újázú kīnī, "Ämbúgú mávé rī, 'bá ma tō' 'bá rī pi, älu ni aceépi ní 'dāáyo."

Yēsū ní 'yozú kīnī, "Á lī tā mí drīgé ku, 'í 'de mužú, ā gōkí ūnjikānyā 'oó dīj ku."

Yēsū ri dī ūtŭná rú vŭ drīgé nōgó

12 Yēsū gō átá 'bá rī pi ní dīj kīnī, "Ma ri ängŭ íngbērē ūtŭná rú 'bá vŭ drīgé nōgó rī pi drīgé nī. 'Bá má pámvú ūbīipi rī, ícō écj ĩnīná agásī ku, ūtŭná ängŭ íngbērēepi rī ĩri ē drī ko mužú tā idri ísúzú rī gé nī."

13 Fārŭšj rī pi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Mī ri mívé tā átá ūgōgōlé rú, tā mí ní átá 'dī'bée céré ūnjō."

14 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, "Mā ri dō mávé tā átá ūgōgōlé rú drāāāsīyā, ma ri tā áda 'dīri átá, ā'diātāsīyā á nī vŭrā má ní ímŭzú rī rá, āzini á nī vŭrā má ní mužú rī rá. 'Bo ĩmi nīkí vŭrā má ní íbízú ímŭzú, dōku má ní rizú mužú rī kuyé.

15 Īmi ri tā rī lī rŭ' 'bá rŭ' 'bá, á lī tā 'bá āzi drīgé ku.

16 'Bo té dō ma tā lī rá, tā má ní līj rī, ĩri adri pīrj, ā'diātāsīyā má adri ó'dŭkŭlé ku tā rī ā līngárá gá, 'bá má Ētépj ma ĩpēepi rī be.

17 Sīkí ĩmívé búkŭ tāimbj vé rī agá kīnī, 'bá ĩrj tā rī ndre' 'bá ĩ mī sī rī pi ětīkí dō tā rī rá, tā kōpi ní ětīj 'dīri, ĩri tā áda.

§ 7:53 7:53 Átángá vérēšj 7:53-8:11 agá 'dī'bée, búkŭ Yüwání vé ĩ ní sīf Gīrīkī tj sī drīdrī rī agá 'dāáyo, 'bo gōkí sīi búkŭ Yüwání vé vŭlé rī agá rá.

18 Ma ri mávé tā ũlū ũgōgōlè rú, má Ètèpì ma Ìpèépi rī, Ìri mávé tā Ìri ní ndree 'í mī sī rī ètì nī.”

19 Kòpì ní Yèsù ri zìzú kìnì, “Mí ètèpì ri ìngólè?”

Yèsù ní újázú kòpì ní kìnì, “Ìmi nìkí ma kuyé, àzini Ìmi nìkí kpá má Ètèpì ri kuyé. Ìmi nìkí té dō ma rá, Ìmi té ícò má Ètèpì ri nì rá.”

20 Yèsù ri tā 'dìri átá Ìsúzá Ìri ri 'bá rī pi ímbá Jó Múngú vé rī ā bóro gá sòndúkú Ì ní rizú ngá úmúzá 'bázú rī ā gārā gá. 'Bo 'bá āzi rú tró Ìri kuyé, ā'diātāsīyā Ìrivé sà Ì ní Ìri 'dìzú rī ní drī ícò kuyé rī sī.

21 Yèsù ní gōzú átázú kòpì ní dījì kìnì, “Ma rī mụ mụ, 'bo Ìmi ímụ ma ndā rá, Ìmi dō ri ùnjìkányā 'o mụzú drìgélé, Ìmi ímụ ùdrā ku ùnjìkányā agá. Vūrā má ní mụzú rī, Ìmi ícókí mụy ānì ku.”

22 Yāhúđì rī pi vé drìkoma rī pi ní 'yozú kìnì, “Yèsù ní 'yozú 'bá ícókí caá vūrā 'í ní mụzú rī gé 'dālè ku rī, Yèsù lè déna 'i 'dìjì drāá rá?”

23 Yèsù ní újázú kòpì ní kìnì, “Ìmi 'bá nyòókú drìgè nōgò ni, má íbì ímụ 'bù gélésìla, Ìmi 'bá nyòókú nōri vé ni, 'bo má adri 'bá nyòókú nōri vé ni ku.

24 Á lū Ìmi ní rá, Ìmi è'yīkí dō 'yozú kìnì 'bá má ní 'yoó rī, Ìri ma 'i kuyé, Ìmi ímụ ùdrā ku ùnjìkányā agá.”

25 Kòpì ní Ìri zìzú kìnì, “Mí ā'di 'i?”

Yèsù ní újázú kòpì ní kìnì, “Má ní té 'yoó Ìmi ní drīdrī rī tìjì, 'bá rī ma 'i.

26 Á nì Ìmivé ùnjìkányā ā tā rá, ma té ícò tā lì Ìmi drìgè rá, 'bo 'bá ma Ìpèépi rī vé tā píri. Ma ri tā má ní yìjì vù ni gé rī ũlū 'bá vù drìgè rī pi ní.”

27 'Bo kòpì ámákí kuyé 'yozú kìnì, Yèsù ri tā 'í Ètèpì vé rī átá.

28 Kúru Yèsù ní 'yozú kòpì ní kìnì, “Ma 'Bá Mvā 'i, Ìmi íngakí dō ma pètì alambaku sìgè gí ká, Ìmi kúru nì ámá 'yozú kìnì, 'bá rī ma má ní 'yoó ma 'i rī 'i. Á 'o tā mávé ùkpò sī ọ'dúkùlè ku, ma ri 'yéná tā má Ètèpì ní èzìjì má ní rī ũlū.

29 'Bá ma Ìpèépi rī, Ìri má be trù álu, ku ma ọ'dúkùlè kuyé, ā'diātāsīyā ọ'dú céré tā má ní 'oó rī Ìri ní àyìkò sè.”

30 Yèsù ká tā rī átá 'dìni, 'bá kárákará è'yīkí Ìri rá.

Anjì Ābūrámā vé rī pi

31 Yèsù ní 'yozú Yāhúđì 'í è'yī' 'bá gí rī pi ní kìnì, “Tā má ní ímbá rī, Ìmi 'dúkí dō ngaa rá, Ìmi ádarú 'bá mā pámvú ùbì' 'bá ni pi.

32 Ìmi ícò tā áda rī nì rá, tā áda rī, Ìri ícò Ìmi oyù adringará tǔgèrì rú rī agásì rá.”

33 Kòpì ní újázú Ìri ní kìnì, “Bā nō'bée úyú Ābūrámā* vé ni, 'bá adrikí tǔgèrì 'bá āzi vé ni kuyé píri, ngá mí ní 'yozú kìnì, 'í 'bá oyù adringará tǔgèrì rú rī agásì rī ā'di?”

34 Yèsù ní újázú kòpì ní kìnì, “Ádarú á 'yo Ìmi ní, 'bá ùnjìkányā 'o'bá rī pi, kòpì tǔgèrì ùnjìkányā vé ni.

35 'Bá tǔgèrì rú rī adri 'bètì ásamvú gé 'dìgè mụzú nyonyo ku, 'bo mvá Ì ní tìjì 'bètì 'dìri agá rī, Ìri adri 'bètì 'dìri agá mụzú nyonyo nī.

* 8:33 8:33 Ābūrámā: Múngú zì Ābūrámā rī kìnì, ā ku ívé 'bá 'bètì ásamvú gé rī pi, ā ku ívé āngū, ā 'de mụy āngū āzi ú'dí ní gé. Ābūrámā rī è'bìpi Yāhúđì rī pi vé rī, tìkí Ìri ílì éllífù álu mūdūrùlù ārò (1,800) gé, Ìsú tìkí drī Yèsù ri kuyé. 'Í lā Í'dóngará 12-25.

36 Ma Mvá rú, má oyu dö İmi İfúú ünjĭkányã agásĭ gĭ, ünjĭkányã gō vürã İsu ězi ngazú İmi be ku.

37 Á nĭ rá İmi úyú Ābūrámã vé ni, 'bá uruĭo İmi āsámvú gé 'dĭgé lĕkĭ ma 'dĭĭ, ā'diātāsĭyã tâ má ní átá rĭ ní fĭ İmi ěsĭ agá 'dãã kuyé rĭ sĭ.

38 Ma ri tâ má ní ndree má Ĕtĕpĭ vúgá 'dãlé rĭ ũlũ İmi ní, 'bo İmi ri tâ İmi ětĕpĭ ní ũlũ İmi ní rĭ 'du nga."

39 Kōpi ní újázú Yĕsũ ní kĭnĭ, "'Bávĕ ě'bĭpĭ Ābūrámã 'i."

Yĕsũ ní 'yozú kōpi ní kĭnĭ, "İmi dö anji Ābūrámã vé ni, İmi té ězi Ābūrámã ní ngaã rĭ 'du nga rá.

40 Má ũlũ İmi ní tâ ada má ní yĭ Múngú vúgá rĭ, 'bo İmi ri lĕti ndã ũkpō sĭ lĕzú ma 'dĭzú. Ābūrámã 'o tâ āzi 'dĭri tĭnĭ kuyé.

41 İmi ri tâ İmi ětĕpĭ İmi tĭpĭ rĭ ní ũlũ rĭ 'du nga."

Kōpi ní újázú kĭnĭ, "'Bávĕ ětĕpĭ adri túngú kuyé, 'bávĕ Ĕtĕpĭ, İri Múngú 'i."

Anji ādróko vé rĭ pi

42 Yĕsũ ní 'yozú kōpi ní kĭnĭ, "Múngú ā adri té dö İmi Ĕtĕpĭ, İmi té ma lĕlé, ā'diātāsĭyã má İbĭ İmũ İri vúgálĕsĭla, má İmũ nōgō má drĭ sĭ kuyé, má Ĕtĕpĭ İpĕ ma İmũzú ní.

43 Tã má ní 'yoó İmi ní rĭ lĕ fĭ İmi drĭgé ku āsĭ? Tã rĭ fĭ İmi drĭgé ku, ā'diātāsĭyã İmi lĕkĭ tâ má ní 'yoó rĭ 'duĭ ngaã ku!

44 Ādróko[†] ri İmivĕ ětĕpĭ, İmi ri tâ İri ní lĕé rĭ pi 'du nga áyu. Í'dóngará gá 'dãã, İri 'bã āngũ ú'dĭpĭ ni, gã tâ ada rĭ sĭ, tâ ada vú ni gé 'dãáyo, kãdō rĭi átã, İri ri átángã ünĭō vé ni pi átã, İri ünĭó'bán, İri ětĕpĭ ünĭō vé ni.

45 Má kãdō rĭi tâ ada rĭ átã İmi ní, İmi lĕkĭ mávé tâ ě'yĭzú ku āsĭ?

46 İmi āsámvú gé 'dĭgé 'bã 'yoópi kĭnĭ, á 'o ünĭkányã rá rĭ ā'di 'i? Ma dö ri İmi ní tâ ada rĭ átã, ngã İmi ní mávé tâ ě'yĭzú ku rĭ ā'di?

47 'Bã adriipi Múngú agá rĭ, İri ícō Múngú vé tâ yĭ rá, İmi ní tâ Múngú vé rĭ yĭ ku rĭ sĭ, lũ uletere 'yozú kĭnĭ, İmi adrikĭ anji Múngú vé ni ku."

Yĕsũ pi vé tâ Ābūrámã be rĭ

48 Yãhũdĭ rĭ pi ní 'yozú Yĕsũ ní kĭnĭ, "Tã 'bã ní 'yoó mi Sãmãriyãgú, İndrĭ ünĭjĭ ású mi gĭ 'dĭri, İri pĭrĭ!"

49 Yĕsũ ní újázú kōpi ní kĭnĭ, "İndrĭ ünĭjĭ ású ma kuyé, má ĩnĭ má Ĕtĕpĭ ri ĩnĭnĭ, 'bo İmi ĩnĭkĭ ma kuyé.

50 Ā lĕ ma İngú ũgōgōlĕ rú ku, Múngú ri ma İngú nĭ, İri 'bã tâ lĭpĭ ni.

51 Tã má ní 'yoó İmi ní 'dĭri tâ ada, 'bã mávé tâ 'duĭpi ngaápi rá rĭ, ícō drãã āluĭanı ku."

52 Kúru Yãhũdĭ rĭ pi ní 'yozú Yĕsũ ní kĭnĭ, "'Bã nĭkĭ rá İndrĭ ünĭjĭ ású mi gĭ! Ābūrámã drã rá, nĕbĭ rĭ pi ũdrãkĭ kpá rá, 'bo mí kĭnĭ, 'bã rĭ yĭ dö mivĕ ú'dũkō rá, ícō drãã āluĭanı ku.

53 'Í ndĕ nyo 'bã ě'bĭpĭ Ābūrámã ri rá? Ābūrámã drã rá, nĕbĭ rĭ pi ũdrãkĭ kpá rá. Mĭ ũsũ mí kĭnĭ, mi 'dĭgé ā'di 'i?"

[†] 8:44 8:44 Ādróko: Ādróko vé rĭ Sātán 'i, İri āmbúgú İndrĭ ünĭjĭ rĭ pi drĭgé, gã tâ Múngú vé ri 'dugá ngagá sĭ 'bũ gé 'dãlé. Múngú İdrō ādróko ri İndrĭ ünĭjĭ rĭ pi be 'bũ gé 'dãási nĭ. 'Í lã l'dangará 12:7-9.

54 Yēsū ní újázú Yāhúdī rī pi ní kīnī, “Má íngú dō ma ūgōgōlè rú, ĩri ějī ákó. 'Bá riipi ma íngúpi rī, ĩri má Ētēpi ĩmi ní kpá 'yoó, ĩri Múngú ĩmivé nī rī 'i.

55 ĩmi nīkī ĩri kuyé, 'bo á nī ĩri rá. Á 'yo té dō á nī ĩri kuyé, 'dīri té lū 'yozú kīnī, ma ūnjó rú, sū ĩmi tīnī. 'Bo á nī ĩri rá, ma rī tā ĩri ní lūú má ní rī 'dū nga.

56 ĩmi é'bīpi Ābūrámā rī āyīkō sī kīnī, 'í lè mávé ímúngará vūgá nōó rī ndreé 'í mī sī, ndre rá, āyīkō fū ĩri ānī rá.”

57 Yāhúdī rī pi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, “Mívé ílī ca pūkú tōwú kuyé píri, ngá mí ní 'yozú 'í ndre Ābūrámā rī rá rī ā'di?”

58 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Tā má ní 'yoó ĩmi ní 'dīri tā áda, ĩ ní drī Ābūrámā rī tīzú kuyé rī gé, ísú ákūdē ma anigé.”

59 Yēsū ká tā rī 'yoó 'dīni, kōpi ní írā anjīná u'duzú ĩ drīgé sī, lēzú Yēsū rī újízú drázú 'dūisī rá, 'bo Yēsū zū 'i rá, nje 'i fūú Jó Múngú vé rī ā bóro gá sī āmvé.

9

Yēsū zī ágó mī be ěšīpi gí ni ē mī

1 Yēsū ká rií 'deé mužú, ĩri ní ágó āzi ĩ ní tīj mī be ěšīpi gí ni ndrezú.

2 'Bá ĩri ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ní ĩri zīzú kīnī, “Ímbápi, ágó 'dīri tīkí mī ákó ūnjīkānyā ā'di vé rī sī? Mī ni ěšī ūnjīkānyā ĩri ní 'oó rī sī yā, dōku ūnjīkānyā ětēpi pi ní 'oó ěndrēpi be rī sī?”

3 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Adri 'yozú kīnī tīkí ĩri ĩfūú mī ákó ūnjīkānyā ĩri ní 'oó rī sī kuyé, dōku ūnjīkānyā ětēpi pi ní 'oó ěndrēpi be rī sī kuyé. Tīkí ĩri ĩfūú mī ákó 'dīni, ā ndrekí rī ūkpō Múngú vé āngū ídrízú rī rú' 'bá nī gé bēnī.

4 Lē 'bá ngakí ějī 'bá ma ĩpēpi rī vé rī, ísúú āngū rī ní drī adrizú ūtúná rú nō. ĩnjá rī ímú 'dīí'dī, 'bá āzi ícō tā āzi 'oó ānī ku.

5 Lókí má ní drī adrizú vū drīgé nōgó rī gé, á rī āngū ĩmgbērēé ūtúná rú vū drīgé nōgó.”

6 Yēsū ká tā rī 'yoó 'dīni, ĩri ní tūsú wezú nyōókú gé 'dāá, ĩri ní ūtrētrē usazú tūsú rī sī, bēzú ágó rī mī gé 'dāá.

7 ĩri ní 'yozú ágó rī ní kīnī, “'Í mū mī mī ūjīí kídí ĩ ní zīj Sílómū rī gé 'dāá.” Rú Sílómū 'dīri vé ífífí ĩri 'Pēngará.” Kúru ágó rī ní mužú 'í mī ūjízú kídí rī gé 'dāá, ágó rī ká rií ígōó ímúú ívé āngá nólé, mī ní rī āngū ndre rá.

8 'Bá 'bētj be ĩnyīná ĩri ā gārā gá rī pi, āzini 'bá ándúru ĩri ndre' 'bá lókí ĩri ní adrizú mī ákó rizú ngá mázú rī gé rī pi ní zīzú kīnī, “Ágó 'dīri adri nyo ándúru mī ákó riipi ngá määpi 'bá rī pi vúgá rī 'i kuyé?”

9 'Bá urūkō' 'bée kīnī, “'Bá rī ĩri 'i.”

'Bá urūkō' 'bée kīnī, “'Bá rī adri ĩri 'i kuyé, 'bo ágó rī índré sū ágó mī ákó 'dāri tīnī.”

'Bo ágó rī kīnī, “'Bá rī ma 'i ándúru riipi ngá määpi rī.”

10 'Bá rī pi ní ágó rī zīzú kīnī, “Mī mī zī 'i āngū ndreé ngóni ngóni?”

11 Ágó rī ní újázú kōpi ní kīnī, “Ágó 'bá rī pi ní zīj Yēsū 'dīri usa ūtrētrē, ĩri ní bēzú má mī gé, ĩri ní 'yozú má ní kīnī, má mū má mī ūjīí kídí ĩ ní zīj Sílómū rī gé 'dāá. Má ní kúru 'dezú mužú má mī ūjízú kídí rī gé 'dāá, sēzú nóni má mī ní āngū ndrezú nō.”

12 Kòpi ní ágó mị ãkó rī zìzú kīnī, “Ágó rī íngǎá?”

Ágó rī ní újázú kīnī, “Á nī mâ kuyé.”

Fārúṣī rī pi lēkí nīí ágó mị be ẹṣṣīpi gí rī ē mị zī 'i ngóni ngóni

13 Kúru kòpi ní ágó ándúru mị ãkó rī jìzú mụzú Fārúṣī rī pi vúgá 'dálé.

14 Ụ'dú Yésù ní ùtrētrē usazú, ágó rī ē mị zìzú ǎngū ndrezú 'dāri, ìri ụ'dú Sábátá vé rī.

15 Fārúṣī rī pi ní ágó rī zìzú kīnī, “Mị mị zī 'i ǎngū ndree ngóni ngóni?”

Ágó rī ní újázú kīnī, “Ágó rī bē ùtrētrē má mị gé, má ní mụzú mâ mị ùjìzú, mâ mị ní 'i zìzú ǎngū ndrezú nō.”

16 Fārúṣī rī pi acokí ì ǎsámvú ìrī, ụrụkọ'bée kīnī, “Ágó tǎ 'oópi 'dīri íbí ímú Múngú vúgálésí kuyé, ǎ'diātásiyá ìri ri ẹzì nga ụ'dú Sábátá vé rī gé.”*

Ụrụkọ'bée kīnī, “‘Bá ùnjikányá be rī, ìri ícọ tǎ ǎyázú ǎyāyá ni 'o 'dīri tīnì íngóni?” Kúru Fārúṣī rī pi acokí ì ǎsámvú ìrī Yésù vé tǎ sī.

17 Kòpi gòkí ì újá ágó ándúru mị ãkó rī zì kīnī, “Mị kīnī, ágó rī zī mị mị nī píri, mị átá ìrivé tǎ sī íngóni?”

Ágó ándúru adriipi mị ãkó rī ní újázú kīnī, “Ágó rī, ìri nēbī.”

18 Yáhúđí rī pi vé drīkoma ẹ'yīkí ǎluǎnani 'yozú kīnī, ágó rī ándúru mị ãkó, nóni ǎngū ndreepi 'dī 'díní kuyé. Kòpi ní ágó rī vé ẹtẹpi pi zìzú ímúzú ẹndrẹpi be ì vúgá nólé.

19 Kòpi ní ágó rī vé ẹtẹpi pi zìzú ẹndrẹpi be kīnī, “Mvá nōri nyo ìmivé ni? Ìmi tīkí nyo ìri kú mị ãkó nóni? Dō mvá rī ì ní ándúru tī mị ãkó rī, mị ní nóni ri ǎngū ndre ndre ngóni ngóni?”

20 Ágó rī vé ẹtẹpi pi ẹndrẹpi be, kòpi ní újázú kīnī, “Mvá rī 'bávé ni, 'bá tīkí ìri kú mị ãkó 'díní.

21 'Bo mị ní zì dō 'i ǎngū ndree ngóni yá, 'bá nīkí kuyé, ǎ'di zì dō ìri ē mị ǎngū ndrezú nī yá, 'bá nīkí kuyé. 'Bo ìri 'bá mbaápi ǎmbúgu gí ni, ìri ícọ ívé tǎ átá 'i tì sī nī, lē ìmi uzìkí tǎ rī tì ni gé.”

22 Ẹtẹpi pi ẹndrẹpi be 'yokí tǎ rī 'díní, ǎ'diātásiyá kòpi rikí drīkoma Yáhúđí rī pi vé rī pi ruú, ǎ 'okí rí ì ùnjí ku, ǎ'diātásiyá drīkoma Yáhúđí rī pi vé rī pi drōkí tì kīnī, 'bá 'yoópi Yésù ri Kúrísítō rī, ì ìri dro fū Jọ Múngú ri Zìzú rī agásí ǎmvé.

23 Tǎ 'dīri sē ẹtẹpi pi ẹndrẹpi be kòpi ní tǎ rī 'yozú ǎnì kīnī, “Ágó rī 'bá mbaápi ǎmbúgu gí ni, ìri ícọ ívé tǎ átá 'i tì sī nī.”

24 Kòpi ní ágó ándúru adriipi mị ãkó rī zìzú ígòzú ì vúgá nōó đíí, kòpi ní ìri zìzú kīnī, “Mị átá tǎ áda rī ǎyu Múngú ẹndrẹti gé, 'bá nīkí rá ágó 'dīri 'bá ùnjikányá be nī.”

25 Ágó ándúru mị ãkó rī ní újázú kīnī, “Ìri dō ùnjikányá be yá, dō ìri ùnjikányá ǎkó yá, á nī mâ kuyé. Ngá má ní nīí rá rī, ándúru ma mị ãkó, á ndre ǎngū ku, 'bo nóni ma ǎngū ndre rá.”

26 Kòpi ní ágó ándúru mị ãkó rī zìzú kīnī, “Ágó rī 'o ǎ'di mị mị ní 'i zìzú ǎngū ndrezú ǎnì?”

27 Ágó rī ní újázú kīnī, “Á lū té ìmi ní tǎ rī rá, ìmi lēkí tǎ má ní 'yoó rī yīí ku, ngá ìmi ní lēzú tǎ rī yìzú đíí rī ǎ'di? Ìmi lēkí kpá ufuú adrii 'bá ìri ǎ pámvú ùbī'ba rī pi rú?”

* **9:16 9:16** *Ìri ri ẹzì nga ụ'dú Sábátá vé rī gé:* Múngú 'yo kòpi ní kīnī, kòpi ǎ ngakí ẹzì ụ'dú Sábátá vé rī gé ku. 'Í lǎ Wùngará 20:8-11. **9:24 9:24** *Yósüwá 7:19*

28 Kúru kōpi ní ágó ándúrú mī ākó rī ē drī injázú kīnī, “Bá beni riipi ři ā pámvú ūbīpi rī mī 'i, 'bo 'bá 'bávė rī Mósė ā pámvú ūbī.

29 'Bá nīkī rá Múngú átá Mósė be rá, 'bo ágó ĩ ní zīj Yėşŭ 'dīri ĩbí dō ĩmú ngóósĭla yā, 'bá nīkī kuyé.”

30 Ágó ándúrú mī ākó rī ní újázú kīnī, “Ágó 'dīri zī mā mī nī, 'bo ĩmi kīnī ágó 'dīri ĩbí dō ĩmú ngóósĭla yā, ĩmi nīkī kuyé, tā 'dīri ĩngóni ĩngóni!

31 'Bá nīkī rá Múngú yī 'bá ūnjikānyā be rī pi vé tā ku, ři 'bá 'i ĩnjī' 'bá, āzini ívé tā 'dų' 'bá nga' 'bá rī pi vé tā yī áyú.

32 Í'dózú ĩ ní vŭ rī gbingárá gá 'dāá, 'bá āzi yī drī 'yozú kīnī, 'bá āzi zī 'bá ĩ ní tīj mī ākó ni ē mī ālujāni kuyé.

33 Ágó 'dīri ē ĩmú dō Múngú vŭgálėsĭ kuyé, ícó té tā 'dīri 'oó ku.”

34 Kōpi ní újázú ři ní kīnī, “Mī 'bá ĩ ní tīj ūnjikānyā be 'dīri, mī 'bá ĩmbá ngóni ngóni?” Kōpi ní ři drozú fŭzú Jó Múngú ri Zízú rī agásĭ āmvé.

Fārŭşĭ rī pi ĩndrėkĭ sŭ 'bá mī be ęşĭ' 'bá gĭ rī pi tĭnjĭ

35 Yėşŭ kā yīj kīnī, drokĭ ágó ándúrú mī ākó rī fŭŭ Jó Múngú ri Zízú rī agásĭ āmvé gĭ, ři ní ágó rī ndāzú ĩşŭzú, ři ní ágó rī zízú kīnī, “Mĭ ę'yĭ nyo 'Bá Mvā ri rá?”

36 Ágó rī ní újázú Yėşŭ ní kīnī, “Āmbúgú mávé rī, 'bá mĭ ní 'yoó 'Bá Mvā rī ā'di 'i? 'Í lŭ má ní, má ę'yĭ rĭ ři ři.”

37 Yėşŭ ní 'yozú ři ní kīnī, “Ágó rī, ři mĭ ní ndrėe, riipi átápi mĭ be nō.”

38 Ágó rī ní 'yozú kīnī, “Mávė Úpĭ, má ę'yĭ gĭ.” Kúru ágó rī ní 'dezú ři ĩnjĭzú.

39 Yėşŭ ní 'yozú kīnī, “Mā ĩmú vŭ drĭgė nōgó 'bá rī pi vé tā lĭj,† 'bá adri' 'bá mĭ ākó rī pi ā ndrėkĭ rĭ āngŭ, āzini 'bá mĭ be āngŭ ndrė' 'bá ndrė ndrė rī pi ā adriki rĭ mĭ ākó.”

40 Fārŭşĭ pá tu' 'bá 'dālė rī pi ā ũřukŭ ní Yėşŭ ri zízú kīnī, “Mĭ ũşŭ, mĭ kīnī, 'bá kpā mĭ ākó?”

41 Yėşŭ ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ádarú té dō ĩmi mĭ ākó, ícókĭ té tā lĭj ĩmi drĭgė ūnjikānyā ĩmi ní 'oó rĭ sĭ ku, 'bo ĩmi kīnī, ĩmi ri āngŭ ndrė ndrė, sė ĩmi áwĭkĭ adrii kuú ĩmivė ūnjikānyā be ũgŭgŭ.”

10

Nāpĭ 'bá kābĭlŭ úcépi rĭ vé rĭ

1 Yėşŭ ní átázú kīnī, “Ádarú á 'yo ĩmi ní, 'bá ítŭpi ífĭpi kŕŕŭ agá nŕŕŭ ābi drĭgė sĭ, ífĭpi kĕĕtĭlė gā sĭ kuyé rĭ, ři ũgŭ' 'bá, āzini ři 'bá ngá alĭpi ní.

2 'Bá ífĭpi kŕŕŭ rĭ vé kĕĕtĭ gė sĭ rĭ, ři 'bá riipi kābĭlŭ úcépi rĭ 'i.

3 'Bá kābĭlŭ ũtėepĭ rĭ ři kĕĕtĭ rĭ zĭ 'bá kābĭlŭ úcépi rĭ ní ífĭzú ānĭ kŕŕŭ agá nŕŕŭ. 'Bá kābĭlŭ úcépi rĭ ívé kābĭlŭ rĭ pi zĭ řŭ sĭ, kābĭlŭ rĭ pi řivė ũ'dŭkŭ nĭ ámá rá, ři kōpi ē drĭ kŭ fŭ muzú āmvė nĭ.

4 Kādŕŭ ívé kābĭlŭ rĭ pi trāá cérė, ři 'de drĭdrĭ, kābĭlŭ rĭ pi mŭ ři ā vŭdrĭ gė sĭ, ā'diātāsĭyā kōpi nĭkĭ řivė ũ'dŭkŭ ámá gĭ.

5 Kōpi mŭkĭ 'bá kōpi ní nĭj kuyé rĭ ā vŭdrĭ gė sĭ ku, kōpi ápá ři sĭ ápápā, ā'diātāsĭyā kōpi nĭkĭ ři ā ũ'dŭkŭ ámá kuyé.”

6 'Bo nāpĭ Yėşŭ ní átá kōpi ní 'dīri, tā ni fi ālujāni kōpi drĭgė kuyé.

† 9:39 9:39 Tā lĭ: Yėşŭ kā rĭb 'bá rĭ pi ĩmbá vŭ drĭgė nōgó, 'bá ũřukŭ' 'bėe gākĭ ři sĭ, sėzŭ úmvŭlėsĭ ĩ ĩmú tā lĭ kōpi drĭgė.

7 Yēsū gō tā 'dīri átá dīi kīnī, “Ádarú á 'yo ĩmi ní, ma kĕĕtī kābīlō rī pi ní ífízú kōró agá nōó rī 'i.

8 'Bá céré ímú'ba má sī drīdrī rī pi ũgú'ba, āzini kōpi 'ba ri'ba āngū ali'ba ni pi, 'bo kābīlō rī pi yīkī kōpi ē tī kuyé.

9 Ma kĕĕtī, 'bá céré ífí'ba kĕĕtī rī gé sī rī pi, kōpi ídríngará ísú rá. 'Bá ímú'ba tráá má vúgálésī rī pi āzini fū'ba āmvé rī pi, kōpi ānyāngā ísú rá.

10 Ūgú'ba vé ězī, ĩri rizú ngá ũgúzú, āngū ú'dízú, āzini ngá ízazú. Mávé ímúngará nōri, má ímú ĩmi ní ídri 'dání'dání deĕpi ku rī sée.

11 “Ma 'bá kābīlō úcépi múké ni, 'bá kābīlō úcépi múké rī, ĩri 'i adi sē drā ívé kābīlō rī pi ā tā sī.

12 'Bá ĩ ní íjī kābīlō úcé, ĩ ní ríi ũfēé mŭfēngā sī rī, kābīlō rī pi ní adrii ĩrivé ni kuyé rī sī, kādō ndree ěbēngí ri ímú nī, ĩri kābīlō rī pi ku, ĩri ngá ápá rá. ěbēngí rī kābīlō rī pi u'de rŭ, ĩri kābīlō rī pi íré kpélékpélé.

13 'Bá ĩ ní íjī 'bāá ríi ězī ngāá mŭfēngā sī rī, ĩri ngá ápá rá, ā'diātāsīyā ĩri 'i ri ězī rī ngá mŭfēngā sī, ũsū ālujāni kābīlō rī pi drīgé ku.

14 “Ma 'bá kābīlō úcépi múké ni, á nī mávé kābīlō rī pi rá, kōpi nīkī kpá ma rá,

15 sū má Ētēpi ní ma nīi rá rī tīni, á nī kpá má Ētēpi ri rá. Á lē ma adii drāá kābīlō rī pi ā tā sī.

16 Ma kābīlō urŭkō'béé be anigé, ífíkí drī kōró agá nōó kuyé. Á lē kōpi íjī ífí kōró agá nōó, kōpi ē ímúki rī adrii trŭ vŭrā ālu gé, kōpi má ú'dŭkō yī, ma ímú kōpi ũtē nī.

17 Má Ētēpi lē ma lēlē, ā'diātāsīyā má ní ma adii sēé drāá, gōó íngá ídri rú dīi rī sī.

18 'Bá āzi ícó ma 'dīi ku, á ku dō ma 'dīi ĩri ní nī ká. Ma mávé 'dīngará ā tā ā'yī ma 'i, ma kpá mávé íngángará gōó ídri rú rī ā tā ā'yī ma 'i. Má Ētēpi ězī má ní tā rī nī, kīnī má 'o sŭ 'dīri tīni.”

19 Yēsū kā tā rī 'yoó 'dīni, Yāhŭdī rī pi gōkī kpá ĩ acoó dīi ríi āgátá gāá ĩ āsámvú gé sī.

20 Ndēé ni pi kīnī, “Ngá rī índrī ũnjí fi drī ni gé nī, ĩri ābābā rú, ngá ĩmi ní rizú 'bá 'dīni 'dīri vé tá yīzú rī ā'di?”

21 'Bo urŭkō'béé kīnī, “Bá índrī ũnjí ní fíi drī ni gé rī ícó átá 'dīri tīni ku. Índrī ũnjí ícó 'bá mī be ěšīpi gí ni ē mī zīi ku.”

Yāhŭdī rī pi ě'yīkī Yēsū vé tā kuyé

22 Ū'dú ĩ ní rizú Ūmŭ āmbúgú Jó Múngú vé rī* fízú Yērŭsālémá gá 'dālē rī ā tā ígázú rī ní ícózú, ísúzú lókí 'dāri, ĩri lókí kílóngóro vé rī.†

23 Yēsū ri adrii Jó Múngú vé rī ā bóro gá 'dāá, ri ěcī Jó'bilé gá sī, jó'bilé 'dīri zīkī ĩri Sōlōmónā vé jó'bilé.

24 Yāhŭdī rī pi trakī ĩ ĩri ā gārā gá sī kŭrŭ, kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Ngá mí ní lēzú lŭzú kīnī, mi Kúrísítō 'i ku rī ā'di? Mi dō Kúrísítō 'i, lē mí úci mi 'bá ní ku.”

* 10:22 10:22 Ūmŭ āmbúgú Jó Múngú vé rī fízú rī: Yāhŭdī rī pi ri ũ'dú 'dīri ígá 'bāgú Gŭrŭkī rī pi vé rī ní ívé Jó Múngú vé rī izaá āzāvŭ rú rī sī. Yŭdā Mákābē dro 'bāgú rī Jó Múngú vé rī agāsī āmvé, gō Jó Múngú vé rī údé ícá uletere. Tā 'dīri ngá 'i lí mŭdŭrŭlŭ ālu pŭkŭ ězīrŭ (170) gé, ísú tīkī drī Yēsū ri kuyé. † 10:22 10:22 Lókí kílóngóro vé rī: Āngŭ Ísērélé vé rī gé 'dāá, lókí kílóngóro vé rī gé, ěcī tungará ũkpó ũkpó, ā'diātāsīyā yīgō ri 'dī ambamba, sē āngŭ rī igbe igbe.

25 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Á lū tā rī ĩmi ní rá, 'bo ĩmi gākí ẹ'yīgá sī. Tā āyāzú āyāyā má ní 'oó má Ẹtẹ̀pì vé ùkpō sī 'dī'bée, kōpi lū 'yozú kīnī, 'bá rī ma 'i, Kúrīsītō 'i.

26 'Bo ĩmi gākí mávé tā ẹ'yīgá sī, ā'diātāsīyā ĩmi adrikí kābīlō mávé ni kuyé.

27 Mávé kābīlō rī pi nīkí má ù'dùkọ rá, á nī kōpi rá, kōpi ri má vùdrī ùbī.

28 Ma kōpi ní idri 'dání'dání deępi ku rī sē, kōpi ícókí drāá āluṅáni ku, 'bá āzi ícọ kōpi ẹrì má drígé sī bá ku.

29 Má Ẹtẹ̀pì kōpi sēepi má drígé rī vé ùkpō aga ngá rī pi ārěvú céré, 'bá āzi ícọ kōpi ẹrì má Ẹtẹ̀pì drígé sī bá ku.

30 'Bá má Ẹtẹ̀pì be ngá ālu.”

31 Yāhúđī rī pi ní gōkí kpá írā 'dù lězú Yēsū ri úvìzú ānī.

32 Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ùkpō má Ẹtẹ̀pì ní sēé má ní rī sī, á 'o tā múké āyāzú āyāyā ni pi kárákará, ĩmi ndrekí ĩmī mī sī rá, 'bo tā má ní 'oó āyāzú āyāyā 'dī'bée āsámvú gé, tā ĩmi ní ndree ùnjí lězú ma úvìzú drázú írā sī rī ā'di?”

33 Yāhúđī rī pi ní újázú ĩri ní kīnī, “'Bá úvìkí mi drāá írā sī tā múké āyāzú āyāyā mí ní 'oó rī sī ku, 'bá mi úvì mí ní Múngú ri ñnjì kuyé rī sī, ā'diātāsīyā mí kīnī, mí Múngú 'i, ñsúzu mí 'bá áda.”

34 Yēsū ní újázú kōpi ní kīnī, “Tāĩmbí ĩmivé ĩ ní sī rī agá, 'Á 'yo ĩmi ní ĩmi múngú āzi' 'díní kuyé?

35 ĩmi nīkí rá tā Búkú Múngú vé rī ní 'yoó rī, ĩri tā áda, 'bá āzi ícọ újá ku, 'bá Múngú vé ù'dùkọ ní ícá kōpi vúgá rī pi, Múngú 'yo dō kōpi ní kīnī, kōpi 'múngú' āzi pírí,

36 'bo ma má Ẹtẹ̀pì ní gūjù kú túngú uletere ívé ni, ĩri ní ĩpěé ímù vù drígé nōó rī, tā má ní 'yoó kīnī, ma Múngú vé Mvā 'dīri sī, ngá ĩmi ní 'yozú kīnī, má ñnjì Múngú ri ku rī ā'di?

37 Ma té dō ri ẹzì má Ẹtẹ̀pì vé rī nga kuyé, ĩmi ícókí té mávé tā ẹ'yìjì ku ndō.

38 'Bo ma ri ẹzì má Ẹtẹ̀pì vé rī 'dù nga, ĩmi kīnī dō ĩmi ẹ'yìkí mávé tā ku, ĩmi ẹ'yìkí bēnī tā āyāzú āyāyā má ní 'oó rī pi áyu, ĩmi ícọ nī áamá ānī 'yozú kīnī 'bá má Ẹtẹ̀pì be ālu rī.”

39 Kōpi lēkí kōdō ĩri ruṅú đjì, ĩri ní 'i njezú fūzú kōpi āsámvú gé sī rá.

40 Kúru Yēsū ní 'i újázú gōzú vúlé, ĩri ní yìjì āmbúgú dījpi dījì Yáridénì ri zozú, ĩri ní áwízú adrizú ñnyíná vūrā Yūwānī ní ọtù rizú 'bá rī pi ní bātízīmū sēzú rī gé.

41 'Bá bītríká 'dekí muṅú ĩri vúgá, kōpi kīnī, “Yūwānī 'o dō tā āyāzú āyāyā ni kuyé drāāsiyā, tā Yūwānī ní átá ágó 'dīri vé tā sī rī céré tā áda.”

42 'Bá tré ẹ'yìkí Yēsū ri rá vūrā 'dāri gé.

11

Lázāró vé drāngárá

1 Ágó āzi rù ni Lázāró 'i, ágó rī drā rù ĩri nī. Ágó rī ri adri Bētēniyā gá, kōpi ri adri ọmvúpìjì be trù, ìrivé ọmvúpìjì 'dī'bée vé rù Māriyā pi Mārátá be.

² Mārīyā 'dīri ūdu ngūŋipi ndrīndrī rī dāāpi Úpí Yēsū pá gá, ɪnɪpi 'í drɪ'bi sī rī 'i. Lázāro drā ní ruɪ 'dīri, ɪri Mārīyā vé ɛdrɪpɪ.

³ Lázāro vé ɔmvúpi ɪrɪ 'dɪ'bee ní tɪ pɛzú mužú Yēsú vú sɪ kɪnɪ, “Úpí, 'bá mívé mí ní lɛélɛ rɪ, drā ru ɪri ūnjɪ ūnjɪ.”

⁴ Yēsū kā tā 'dīri yɪ kɪnɪ, “Drā Lázāro ri ruɪpi 'dīri, Lázāro ícɔ drāá ānɪ ku. Ngá 'dīri 'o 'i, ɛ ɪngúkɪ rɪ Múngú rɪ ānɪ, āzini ɛ ɪngúkɪ rɪ Múngú Mvɔpi rɪ ānɪ bɛnɪ.”

⁵ Yēsū lɛ Mārátā pi Mārīyā be Lázāro sɪ lɛlɛ.

⁶ Yēsū kā Lázāro vé drā ɪri ruɪpi rɪ ā tā yɪ, áwɪ adriɪ vūrā 'í ní rizú adrizú 'dāri gé caá ɹ'dú be ɪrɪ.

⁷ Kúru ɪri ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ūbɪ'ba rɪ pi ní kɪnɪ, “Lɛ 'bá újákɪ 'bá gōo mužú āngū Yūdáyā vé rɪ agá 'dālɛ ūzi.”

⁸ 'Bá ɪri ā pámvú ūbɪ'ba rɪ pi ní 'yozú ɪri ní kɪnɪ, “Ímbápi, ɹtɛrɛsɪɲá nōgɔ 'bá Yūdáyā gá rɪ pi lɛkɪ kōdɔ mi úvɪ ɪrā sɪ, mi kpá 'yo kɪnɪ, mí lɛ mi újá gōo Yūdáyā gá 'dāá dɪɪ?”

⁹ Yēsú ní újázú kɔpi ní kɪnɪ, “Ūtɪɲá ri sá be mužrɪ drɪ ni ɪrɪ, adri 'dɪni kuyé? 'Bá ɛcɪ'ba ūtɪɲá sɪ rɪ pi, kɔpi ri ɛcɪ múkɛ, ā'diātāsɪyā ūtɪɲá riipi āngū ɪmgbɛrɛépi kú ule vū drɪgé nōgɔ ni anigé, kɔpi ri āngū ndre ānɪ.

¹⁰ 'Bá riipi ɛcɪpi ɪnɪɲá sɪ rɪ, kúmū ri ɪri ā pá ūsɪ mužú trɪkɔ, ā'diātāsɪyā ngá āngū ɪmgbɛrɛépi ule ni 'dāáyo.”

¹¹ Yēsū kā tā rɪ 'yoó 'dɪni, vudrɪ ní gé, gō 'yoó kɪnɪ, “'Bávɛ ūndɪgɔ Lázāro ri ɹ'dú ko, 'bo á lɛ mužú ɪri ruɪ ingáá ɹru.”

¹² ɪrivɛ 'bá ɪri ā pámvú ūbɪ'ba rɪ pi ní 'yozú ɪri ní kɪnɪ, “Úpí, ágó rɪ dō ri ɹ'dú ko, ɪri ícɔ ícá múkɛ rá.”

¹³ 'Bá Yēsū ā pámvú ūbɪ'ba rɪ pi ūsɪkɪ déna Yēsú kɪnɪ Lázāro ri ɹ'dú ko, 'bo ɪsúzú Yēsú rɪ Lázāro vé drāngará ā tā 'yo.

¹⁴ Kúru Yēsú ní tā rɪ ɛ mɪ lúzú kɔpi ní ule kɪnɪ, “Lázāro drā gɪ.

¹⁵ Ma āyɪkō sɪ má ní adriɪ ɪri ā jɛlɛ gá 'dālɛ 'dāáyo rɪ sɪ, ā'diātāsɪyā tā 'i 'oópi 'dīri sɪ, ɪri sɛ ɪmi ɪmú ma ɛ'yɪ ānɪ rá. 'Bo 'bá 'dekɪ mužú ɪri vúgá 'dālɛ.”

¹⁶ Tómá ɪ ní zɪɪ Dídímā* rɪ ní 'yozú 'í ɔgɹpi rɪ'ba Yēsú ā pámvú ūbɪ'ba rɪ pi ní kɪnɪ, “'Bá mužkɪ ūdrāá Yēsú pi be trɪ ɹlu.”

Yēsū ūmɪ Mārīyā pi ɛsɪ Mārátā be

¹⁷ Yēsú kā caá Bɛtɛnɪyā gá 'dāá, lúkɪ ɪri ní kɪnɪ, Lázāro la caá 'bú agá 'dāá ɹ'dú sɹ gɪ.

¹⁸ Ngazú Yɛrúsálɛmā gá 'dāgá, Bɛtɛnɪyā vū caá máyɪlɪ ɪrɪ kuyé.

¹⁹ Yāhúɔ́ kárakará ɪmúkɪ Mārátā pi ɛ ɛsɪ ūmɪ Mārīyā be kɔpívɛ ɛdrɪpɪ Lázāro ní drāá rɪ sɪ.

²⁰ Mārátā kā yɪ kɪnɪ, Yēsú ri ɪmú nɪ, 'de fūú mužú Yēsú vúgá āmvɛ 'dāá mužú drɪ ɪsú ɪri be, 'bo Mārīyā áwɪ ívé rɪ kú 'bɛtɪ 'dāá.

²¹ Mārátā ní 'yozú Yēsú ní kɪnɪ, “Úpí, mɪ adri té dō nōgɔ anigé, má ɛdrɪpɪ ícɔ té kōdɔ drāá ku.

²² 'Bo á nɪ rá nónɪ, ngá mí ní zɪɪ rɪ, Múngú ri sɛ mí ní rá.”

²³ Yēsú ní 'yozú Mārátā ní kɪnɪ, “Mɪ ɛdrɪpɪ Lázāro ri ingá gō ɪdri rú ūzi rá.”

* 11:16 11:16 Dídímā: Rú Dídímā 'dīri vé ɪffɪ ɛtɪ.

24 Mārātā ní újázú Yēsū ní kīnī, “Á nī rá ři ři úmvúlēsī íngá gō ídri rú ú'dú ũdū 'bá céré ní íngázú gōzú ídri rú rī gé.”

25 Yēsū ní 'yozú ři ní kīnī, “Ma 'bá ũdrā 'bá gí rī pi sē íngá gō ídri rú ũzi! 'Bá ma ē'yī 'bá gí rī pi ā ũdrāki dō gí drāāsiyā, kōpi mu adri ídri rú.

26 'Bá ma ē'yī 'bá gí rī pi ídri 'dāni 'dāni rī řsu rá, kōpi ícókí drāā āluṇáni ku. Tā 'dīri fi nyo mí drīgē rá?”

27 Mārātā ní újázú Yēsū ní kīnī, “Úpi, má ē'yī rá 'yozú kīnī, mi Kúrísitō Múngú Mvōpī lēpi ímūpi 'bá nyōkú nōri vé rī pi āsámvú gé rī 'i.”

28 Tā Mārātā ní 'yoó Yēsū ní 'dīri ā vūdrī gé, nga muṇú ómvūpī Māriyā ri zīj muṇú átá ři be gārā gá kīnī, “Ímbápi ri nōgōnō, lē mi ndree.”

29 Māriyā kā tā 'dīri yīj, koro ři ní ngazú muṇú Yēsū vúgá 'dāá.

30 Tā 'dīri řsu Yēsū ca drī gúrū 'dāri agá 'dāá kuyé, 'bo áwí drī kú vūrā kōpi ní í řsúzá Mārātā be rī gé.

31 Yāhūdī adri 'bée jó agá 'dāá Māriyā ē ēšj ũmī 'bá rī pi kā ndree Māriyā nga fūu muṇú āmvé 'dāá rú 'bá sī, kōpi ũsūki déna Māriyā lē muṇú Lázārō ā 'būrēdrī gé āā ngoó, kōpi ní 'dezá muṇú vú ní gé sī.

32 Māriyā kā muṇú caá vūrā Yēsū ní adrizú rī gé 'dāá, kā Yēsū ri ndree, nju muṇú í'dé Yēsū ā pálé gá kīnī, “Úpi, mí adri té dō nōgō anigé, má ēdrīpi Lázārō ícó té drāá ku!”

33 Yēsū kā muṇú ndree Māriyā ri ngongo, āzini Yāhūdī ímū 'bá ři be trū 'dī 'bée kpá ri ngongo, tā rī fi ēšj ní gé, sē ři ní Izāngā āmbúgú.

34 Yēsū ní kōpi zizú kīnī, “Ími sīki Lázārō ri íngūgá?”

Kōpi ní újázú kīnī, “Úpi, mí ímū ndree, sīki ři kú nō.”

35 Yēsū ní í'dózá ngozú.

36 Yāhūdī rī pi ní 'yozú kīnī, “Í ndreki drī ká, Yēsū lē Lázārō ri ambamba.”

37 Yāhūdī ā uruko 'bée ní 'yozú kīnī, “Ágō 'dīri zī ándúrú 'bá mī be ēšīpi gí ní ē mī rá píri, 'bo ku Lázārō ri drāá rá āsī?”

Yēsū inga Lázārō ri gōó ídri rú drāngará gálēsī

38 Yēsū ē ēšj gō Izāngā řsu agaá rá, ři ní 'dezá muṇú 'būrēdrī gé 'dāá. 'Bū 'dāri, ři ũjī, gūki írā āmbúgú 'bāá ũjī rī ē tī ōzūzú āni.

39 Yēsū ní 'yozú kīnī, “Ími gūki írā rī 'bū rī tī gé sī rá.”

Āvū rī vé ómvūpī Mārātā ní 'yozú kīnī, “Úpi, āvū rī la nóni caá 'bū gé 'dālē ú'dú sū gí, ři nóni ri ējī 'be 'be.”

40 Yēsū ní 'yozú Mārātā ní kīnī, “Á lū ándúrú mí ní 'yozú kīnī, mí ē'yī dō mávé tā rá, mí ímū Múngú vé íngúngará ndre rá 'dīni kuyé?”

41 Kuru kōpi ní írā rī gūzú 'bū rī tī gé sī. Yēsū ní āngū ndrezú uru 'dāá, ři ní 'yozú kīnī, “Má Ētēpi, ōwō'dīfō mí ní ma yī rī sī.

42 Á nī rá ú'dú céré mí ri ma yī rá, 'bo á 'yo tā 'dīri 'bá pá tu 'bá nō'bée ā tā sī, kōpi ē ē'yīki rī 'yozú kīnī, mí ípē ma nī.”

43 Yēsū kā tā 'dīri 'yoó 'dīni, ři ní Lázārō ri zizú ú'dúkó be uru 'dāá kīnī, “Lázārō, mí ífū āmvé.”

44 Āvū rī ní íngázú ífūzú 'bū rī agá 'dāāsī āmvé nōó, řsu ũdrōki drī ni pi, pá ni pi, mīlētī ni be bōngó sī.

Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Ími oyukí bōngó rī rú 'bá ní gé sī, ími kuki ā 'de muṇú.”

Ndāki lẹti Yẹsũ ri 'dizú drāzú

(Mātáyo 26:1-5; Mārākō 14:1-2; Lúkā 22:1-2)

⁴⁵ Yāhúđí ímụ'ba Māriyā vugá ìri ē ẹ̀sì ùmí'ba 'dī'bée kà tā Yẹsũ ní 'oó 'dīri ndreé, kòpì ẹ̀yíkí ìri rá.

⁴⁶ 'Bo 'ba urukọ'bée mukí tā Yẹsũ ní 'oó rī ùlūú Fārúṣí rī pi ní.

⁴⁷ Kúru atala atala rī pi dríḡé rī pi, Fārúṣí rī pi be, kòpì ní 'ba tā lị'ba rī pi† zizú ímụzú átángá átázú í ǎsámvú gé sī.

Kòpì ríkí átá kīnī, “Ágó nōri rī tā ǎyāzú ǎyāyā ni 'o mụzú đjì đjì, 'ba 'okí rí ǎ'di?”

⁴⁸ 'Bá kukí dō ágó 'dīri ríí tā 'oó mụzú 'dīri tịnì, 'ba rī pi cére ímụ ìri ẹ̀yí'áyu, ìri sē ǎngáráwá Rómā vé rī pi ímụ 'bávé Jó Múngú vé rī ẹ̀rì, kòpì 'ba 'bávé ǎngū agá rī pi ú'dj ùdrā cére rá.”

⁴⁹ 'Bá 'dī'bée vé ǎlu rụ ni Kāyáfā 'i, ìri átálágú ǎmbúgú* ílì 'dāri gé. Ìri ní 'yozú kīnī, “Ìmi nḡkí tā kuyé!

⁵⁰ Ìmi nḡkí ǎmá rá 'yozú kīnī, 'ba ǎlu drā dō 'ba rī pi vé tā tị gé nī, ìri múké, 'ba ǎngū rī pi agásí rī pi ícókí ùdrāá ǎnì ku.”

⁵¹ Tā Kāyáfā ní 'yoó 'dīri, ígá 'í dríḡé kuyé. 'Bo ílì 'dāri gé, ìri ní adrií átálágú ǎmbúgú rī sī, ndrì kīnī, Yẹsũ ri úmvúlésí ímụ drā Yāhúđí rī pi vé tā tị gé,

⁵² drā 'yéná Yāhúđí rī pi ní ọ'dúkùlẹ ku, ìri ímụ drā anjì Múngú vé ì iré'ba nyòkù dríḡé nōgó rī pi ní cére, kòpì íjizú ímụzú adrizú ngá ǎlu rú.

⁵³ Í'dózú ú'dú 'dāri gé, kòpì ríkí lẹti ndāá lẹzú Yẹsũ ri 'dizú drāzú.

⁵⁴ Kúru Yẹsũ gō ríí ẹ̀cì Yāhúđí rī pi ǎsámvú gé sī andrekelemgbe kuyé, fū Yẹrúsálémá agásí, 'de muọ adrií ívé 'ba 'í pámvú ùbì'ba rī pi be Ìnyinà ǎngū ǎ'wí cínýáfā rú rī gé, Ìnyì gúrú í ní zìjì Ẹfèrēmā rī gé 'dāá.

⁵⁵ Yāhúđí rī pi vé Ụ'dú Múngú ní Ẹlìzú Jó rī pi tị gé sī rī ká ícá Ìnyinà gí, 'ba kárákará fúkí ǎngū ì ní adrizú rī agásí, kòpì 'dekí muọ lǎ'bī mērē ì ní adrizú ǎnì ule rī 'oó Yẹrúsálémā gá 'dāá, ísúzó Ụ'dú Múngú ní Ẹlìzú Jó rī pi tị gé sī rī ícá drí kuyé.

⁵⁶ Kòpì ká ì úmú Jó Múngú vé rī ǎ bóró gá 'dāá, kòpì ní rizú Yẹsũ ri úndrészú 'ba rī pi ǎsámvú gé sī, kòpì 'dekí ríí ì uzjì ì ǎsámvú gé sī kīnī, “Ágó rī nyo ímụ ùmū rī gé nōó rá?”

⁵⁷ 'Bo atala atala rī pi dríḡé rī pi, Fārúṣí rī pi be, sèkí tǎjimbj kīnī, “'Bá rī ísú dō Yẹsũ ri ndreé rá, ē íjì tā nì lūú 'ba ní, ǎ rúkí rí ìri hēsínì.”

12

Ūkú ǎzi ùdā ùdu Yẹsũ ǎ pá gá

(Mātáyo 26:6-13; Mārākō 14:3-9)

¹ Yẹsũ 'de muọ Bētēniyá gá vūrā ìri ní Lázāró ri ídrízú gōzú ídri rú rī gé 'dāá, ísú Ụ'dú Múngú ní Ẹlìzú Jó rī pi tị gé sī rī vé ú'dú ẹ̀sì ǎziyá.

² Ì ní Yẹsũ pi ní Ìnyá ùndrējá vé rī á'dízú, Mārátā íjì Ìnyá rī sēé kòpì ní nī, Lázāró ri kòpì ǎsámvú gé Ìnyá tị gé 'dālẹ Ìndi.

† 11:47 11:47 'Bá tā lị'ba rī pi: Átálágú ǎmbúgú rī, atala atala rī pi dríḡé rī pi, dríjìkoma rī pi, kòpì rī ì úmú tā Yāhúđí rī pi vé rī lị. ‡ 11:49 11:49 Átálágú ǎmbúgú rī: Átálágú ǎmbúgú rī ndē atala rī pi cére, ǎ'diātāsīyá ìri 'yéná fì Jó Múngú vé rī agá Vūrā Uleteretere rī agá 'dāá nī, ìri fì vù ǎlu ìlì ǎlu agá. Ìri ǎrì ròbòṅò vé rī jì ùnjìkǎnyá tìjizú. 'Í lǎ Lẹvítíkà 16; Eberé 9.

3 Kúru Mārīyā ní ūdu ẽjī be ngũŷipi ndrĩndrĩ ǎjẽ be ǎmbúgú ní 'dúzá mǎlǎngĩ ǎlu, ūdázú Yēsũ ǎ pá gá sī, ĩri ní ĩnǐzú 'i drĩ'bí sī, ūdu 'dĩri sē jó rī ǎ 'a ngũ kú ǎnĩ ndrĩndrĩ.

4 'Bo 'bá Yēsũ ǎ pámvú ūbĩ'bá rī pi vé ǎzi rụ ní Yúdǎ Ĩsĩkārīyótǎ 'i, Yúdǎ 'dĩri, ĩri 'bá ĩmũpi Yēsũ ǎ ūli 'beépi rī 'i, ĩri ní 'yozú Yēsũ ní kĩnĩ,

5 "Sēkĩ té ūdu ẽjī be ngũŷipi ndrĩndrĩ 'dĩri jee mũfēngǎ fífí ẽnjĩpi ẽnjĩenĩ mũdũrũlũ na, awakĩ 'bá ngá ǎkó rī pi ní kuyé ǎsĩ? Ūdu ĩ ní sēe jee 'dĩri, ĩrivé mũfēngǎ rī ícó 'bá ẽjĩ vé ní ūfē íli ǎlu rá."

6 Yúdǎ 'yo tǎ 'dĩri 'dĩni adri 'yozú kĩnĩ, 'bǎ ẽsĩ 'bá ngá ǎkó rī pi drĩgē yǎ 'dĩni kuyé, ǎ'diǎtǎsīyǎ ĩri ũgũ'bá, ĩri ní rii jũrú mũfēngǎ vé rī ūlĩ ní rī sī, kĩnĩ 'i 'dũ rĩ mũfēngǎ rī ǎ ũrũkó 'i ní 'i ĩzǎ kozú ǎnĩ.

7 Yēsũ ní ũjázú Yúdǎ ní kĩnĩ, "'Í ku ũkú rī ǎ 'o tǎ 'i ní lēe 'oó rī, ūdu ĩri ní ũdǎá má pá gá 'dĩri, ĩri rĩ mǎvé ũ'dũ drǎngǎrá vé rī ǎ tǎ útu.

8 ĩmi ícó adri 'bá ngá ǎkó rī pi be rá,* 'bo má ícó adrii caá ĩmi ǎsámví gē lókĩ be ǎco ku."

9 Yǎhũdĩ bĩtrĩká 'dĩ'bee kǎ yĩ kĩnĩ, Yēsũ ícá gĩ, 'bá kǎrákará 'dekĩ mũyũ vũrǎ 'dǎri gé, ǎ'diǎtǎsīyǎ kọpi lēkĩ mũyũ Yēsũ rĩ ndree, ǎzini Lázǎró ǎndũrú drǎápi gĩ, Yēsũ ní ídrĩ ífũũ 'bũ gélésĩla 'dǎri ndree.

10 Atala atala rī pi drĩgē rī pi rikĩ lėtų ndǎá lészú Lázǎró rĩ 'dĩzú drǎzú ĩndĩ.

11 Lázǎró vé ídrĩngǎrá ǎ tǎ sī, sē Yǎhũdĩ kǎrákará 'dekĩ mũyũ Yēsũ vúgá 'dǎá, kọpi ẽ'yĩkĩ ĩri rá.

Yēsũ vé fingǎrá Yērũsǎlémǎ gá rĩ

(Mátayo 21:1-11; Mǎrǎkó 11:1-11; Lúkǎ 19:28-40)

12 Kǎ mũyũ adrii drĩ 'dĩni, 'bá bĩtrĩká mũyũ'bá Ūmũ Yǎhũdĩ rī pi vé Múngú ní Ẹlízú Jó tĩ gé sī rī ǎ nyangǎrá gá rī pi kǎ yĩ kĩnĩ, Yēsũ lē ífí Yērũsǎlémǎ gá,

13 kọpi ũnòkĩ mbírǎ bí kú ĩ drĩgē sī, kọpi mũkĩ Yēsũ vúgá 'dǎá, kọpi rikĩ ó'ú wĩnyǎ kĩnĩ,
"Hōsǎnǎ!"

"Tǎkĩri ǎ adri, 'bá ĩmũpi Úpĩ ǎ rụ sī rĩ' ní!"

"Mĩ 'bǎgú Ĩsērélē rī pi vé rĩ, tǎkĩri Úpĩ Múngú vé rī ǎ adri mí be!"

14 Yēsũ ĩsũ dǔngĩ mbaápi ú'dĩ rú 'bá ǎzi ní drĩ tũyũ úrĩ drĩ ni gé kuyé ni, tũ úrĩ drĩ ni gé, sũ ĩ ní sī Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tĩnĩ,

15 "ĩmi 'bá Sǐónǎ† vé rī pi, ĩmi 'okĩ ũrĩ sī ku,

ĩmi ndrekĩ drĩ kǎ, ĩmivé 'bǎgú rĩ ĩmũ ĩmi vúgá 'dĩ'dĩ,

ĩri rĩ ĩnjũ ĩmũzú dǔngĩ

mbaápi ú'dĩ rú ni sī."

16 Drĩdrĩ ni, Yēsũ vé 'bá ĩri ǎ pámvú ūbĩ'bá rī pi ǎmákĩ tǎ riipi 'i ngaápi 'dĩri kuyé. Múngú kǎ Yēsũ rĩ íngú, kọpi ní kúru nĩzú ǎmázú ĩrivé tǎ ọtũ ĩ ní sī kuú Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ 'i ngaápi 'dĩ.

17 Sǎ Yēsũ ní Lázǎró rĩ zĩzũ 'bũ agá 'dǎásĩ rĩ gé, Lázǎró ní íngázú ídrĩ rú, 'bá bĩtrĩká tǎ rĩ ndre'bá rī pi 'dekĩ riĩ tǎ rĩ ūlũũ mũzú 'bá rī pi ní.

* 12:8 12:8 ĩmi ícó adri 'bá ngá ǎkó rī pi be rá: Tǎ 'dĩri vé ífífí lũ 'yozú kĩnĩ, 'bá Yēsũ ǎ pámvú ūbĩ'bá rī pi ũmvúlésí ícó 'bá ngá ǎkó rī pi ẽ ĩzǎ ko rá. † 12:13 12:13 Bá ĩmũpi Úpĩ ǎ rụ sī rĩ: 'Bá 'dĩri Yēsũ 'i. 12:13 12:13 Sǎwũmǎ 118:25-26 ‡ 12:15 12:15 Sǐónǎ: Sǐónǎ rĩ ĩ kpá zĩ Yērũsǎlémǎ. 12:15 12:15 Zǎkǎriyǎ 9:9

18 Tā sēepi 'bá bītríká rī pi ní muḡ Yēsū vúgá 'dāá rī, kōpi yīkí tā Yēsū ní 'oó āyāzū āyāyā 'dīri.

19 Fārūšī rī pi ní átázú ī āsámvú gé sī kīnī, "Ī ndreki drī ká, tā Yēsū ní lēē 'oó rī, 'bá ícókí ugaá bā ku. Ī ndreki 'bá vū drīgé rī pi ārēvú céré 'deki muḡ īri vú sī."

Yēsū átá ívé drāngará ā tā

20 'Bá ī úmú 'bá Yērūsālémā gá Múngú ri īnjīngará gá ūmū Yāhūdī rī pi vé Múngú ní Ełizú Jó tī gé sī rī ā nyangará gá rī gé 'dāá, Gīrīkī rī pi ā ūrukō kpá kōpi āsámvú gé 'dāá anigé.

21 Gīrīkī rī pi ní 'dezu muḡ Pīlípū ímūpi kūrū Bētēsāyidā gélēsīla rī vúgá 'dāá, Bētēsāyidā ri āngū Gālīláyā vé rī agá. Kōpi ní īri māzú kīnī, "Āmbúgú 'bávé rī, 'bá lēkí Yēsū ri ndreé."

22 Kōpi ká tā rī 'yoó 'dīni, Pīlípū ní 'dezu muḡ tā rī ūlūzú Āndērēyā ní. Āndērēyā pi Pīlípū be, kōpi ní ī újázú muḡ tā rī ūlūzú Yēsū ní.

23 Yēsū ní átángá rī újázú kīnī, "Ma 'Bá Mvā 'i, sā ī ní ma íngúzú rī ícō gí.

24 Āda ádarú á 'yo īmi ní 'dīni, mávé drāngará ri adri sū mgbáyá ā fi ālu ī ní saá nyōókú agá, kókó 'bō ni ri ŋma, īri gō ifū du 'a mī be gbálígbálí rī tīnī, īri sē 'bá kárakarā pi ídri 'dání'dání rī īsú āni.

25 'Bá rī 'du dō ídri rú 'bá nōri vé rī ā tā 'bāā tā āmbúgú rú, ícō úmvúlésī ídri 'dání'dání rī īsú ku, 'bo 'du dō ídri rú 'bá nōri vé rī ā tā 'bāā āmbúgú kuyé, īri ídri 'dání'dání rī īsú rá.

26 'Bá lēepi ēzī ngaápi má ní rī, lē ā ūbī mā pámvú. Vūrā má ní muḡ adrizú rī, mávé ātī 'bá rī mu adri 'a ni gé. 'Bá ēzī ngaápi má ní rī, má Ētēpi rī īri íngúngū.

27 "Nóni mā ēsī īsú īzāngā ambamba, mā 'yo rī íngóni? Mā 'yo rī, 'Má Ētēpi, mī ímú ma paá tā ímūpi 'i ngaápi mā rú 'bá gá drīdrī 'dī rī agásī rá' 'dīni? Kuyé, má ícō 'yoó 'dīni ku, ā 'diātāsīyā tā má ní ímúzú rī, má ímú īzāngā nyaá.

28 Má Ētēpi, mī sē ē íngúkí mī íngúngū!"

Ū'dúkó ní íkúzú 'bū gé 'dāásī kīnī, "Íngúkí ma gí, ma gō sē 'i ma íngú muḡ dīj dīj."

29 'Bá bītríká pá tu 'bá rī pi ká ū'dúkó 'dīri yīj, ūrukō 'bée kīnī, "Ngá rī āngū ri lī nī."

Ūrukō 'bée kīnī, "Ngá rī mālāyikā átá īri be nī!"

30 'Bo Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Ū'dúkó ī ní átá 'dīri, átákí mā tā sī kuyé, átákí īmi tā sī.

31 Sā tā līzú 'bá rī pi drīgé rī ícō gí, ī ímú Sātánā ri dro muḡ 'dīisī rá.

32 Kádó ímú ma inga ūrukō 'dāá, ma ímú 'bá rī pi sē adri céré 'bá mávé nī."

33 Yēsū 'yo átángá rī 'dīni lūzú kīnī, ívé drāngará, ī ímú 'i inga ūrukō petī alambaku sīgé.

34 'Bá bītríká rī pi ní 'yozú kīnī, "Búkū Múngú vé rī lū 'bá ní kīnī, Kúrísitō ri adri lēmbērē rú pírí, ngá mī ní 'yozú kīnī, 'Ī ímú 'Bá Mvā ri 'dī drā rá rī ā'di? 'Bá mī ní 'yoó 'Bá Mvā 'dīri ā'di 'i'?"

§ 12:25 12:25 *Bá rī 'du dō ídri rú 'bá nōri vé rī ā tā 'bāā tā āmbúgú rú, ícō úmvúlésī ídri 'dání'dání rī īsú ku:* Tā 'dīri vé íffí, 'bá rī gā dō Yēsū ā pámvú ūbīgá sī, 'i īsú rī ngá múké vū drīgé nōgō āni, ícō ídri 'dání'dání rī īsú ku.

35 Yēsũ ní 'yozú 'bá bĩtrĩká rĩ pi ní kĩnĩ, “Ma ri dĩ ĩmi āsámuvú gé nōgó ũtúná rú lóki be mādā. ĩmi ẹcĩkĩ ũtúná sĩ, ĩri ní drĩ rizú dīzú āngũ ĩngbērēzú rĩ gé nō, ĩnĩná ẹ ĩsũ rĩ ĩmi ku. 'Bá ẹcĩ tuúpi ĩnĩ sĩ rĩ, lẹtĩ ĩri ní lēzú mužú rĩ āvĩ ĩri ní rá.

36 ĩmi ẹ'yĩkĩ ũtúná rĩ áyu, ĩri ní drĩ adrizú ũgōgō nō. ĩmi adri ānĩ anji ũtúná vé ni.” Yēsũ ká átángá rĩ átá deę 'dĩni, nga 'i njeę kōpi āsámuvú gé sĩ, mụ 'i zũzũ kōpi sĩ zũzũ.

Yāhūdĩ rĩ pi ẹ'yĩkĩ Yēsũ ri kuyé

37 Yēsũ ā 'o dō tā āyāzú āyāyā 'dĩ'bée Yāhūdĩ rĩ pi ẹndrẹti gé rá drāāāsīyā, kōpi ẹ'yĩkĩ ĩri kuyé.

38 Tā 'dĩri 'o nyo 'i sũ nẹbĩ ĩsáyā ní ọtũ 'yoó rĩ tĩnĩ kĩnĩ,
“Úpí, ā'di ẹ'yĩ ụ'dúkọ múké 'bá ní ũlũú rĩ rá ní?”

Úpí, mí 'i'da mívé ũkpō 'bá pazú rĩ ā'di ní?”

39 'Bá 'dĩ'bée ẹ'yĩkĩ tā 'dĩri kuyé, sũ ĩsáyā ní 'yoó rĩ tĩnĩ kĩnĩ,

40 “Múngú ọzũ kōpi ẹ mị gí,

sē kōpi ẹ ẹsĩ tete,

sē kōpi ẹ mị ndre āngũ ku,

sē kōpi ẹ ẹsĩ nĩ tā amá ku,

kōpi ā újákí té dō ẹsĩ rá, ma té kōpi ídrí rá.”

41 ĩsáyā 'yo tā 'dĩri 'dĩni, ā'diātāsīyā ndre tā ĩ ní Yēsũ ri íngúzú rĩ rá, ĩri ní átázú Yēsũ vé tā sĩ ānĩ.

42 Sē 'bá kárakarā ẹ'yĩkĩ Yēsũ ri rá, Yāhūdĩ rĩ pi vé drĩkoma ẹ'yĩkĩ kpá Yēsũ ri rá, 'bo kōpi ríkí ĩvé ẹ'yĩngará ā tā ũzũzũ, ā'diātāsīyā kōpi ríkí 'oó ụrĩ sĩ Fārũsĩ rĩ pi sĩ, kōpi ā drokí rĩ ĩ fũú Jó Múngú ri Zízú rĩ agásĩ āmvé ku.

43 Kōpi lẹkĩ 'bá rĩ pi ẹ íngúkí ĩ áyu, kōpi 'dúkí tā Múngú vé rĩ 'bā tā āmbúgú rú kuyé.

44 Yēsũ ní átázú ụ'dúkọ be uru 'dāā kĩnĩ, “'Bá rĩ ẹ'yĩ dō ma rá, ẹ'yĩ 'yéná ma ọ'dúkúlegúsí kuyé, ẹ'yĩ kpá Múngú ma ĩpēpi rĩ rá.

45 'Bá rĩ ndre dō ma gí, ndre má Ẹtẹpi ma ĩpēpi rĩ gí.

46 Má ímụ 'bá rĩ pi āsámuvú gé nōgó ũtúná rú, ānĩ 'bá ma ẹ'yĩ 'bá gí rĩ pi ā áwíkí rí adrii ĩnĩná agá ku.

47 “'Bá mávé ụ'dúkọ yĩpi rá, tā ni 'dụpĩ ngaápi ku rĩ, á lị ĩrivé tā ni ku, ā'diātāsīyā má ímụ tā lị 'bá vū drĩgé rĩ pi drĩgé kuyé, má ímụ kōpi paá.

48 'Bá ma gāápi sĩ, āzini mávé ụ'dúkọ má ní átá nōri ẹ'yĩpi ku rĩ, ĩ ímụ tā lị ĩri drĩgé rá. Átángá má ní rii átá nōri, ĩri úmvúlésí ímụ ĩrivé tā lị nĩ.

49 Átángá má ní átá nōri, má ígá má drĩgé kuyé, má Ẹtẹpi ma ĩpēpi rĩ lū má ní nĩ kĩnĩ, mâ ímụ tā 'dĩri átá.

50 Á nĩ rá tá má Ẹtẹpi ní ẹzĩ 'dĩri, ĩri sē 'bá rĩ pi ídri 'dání 'dání rĩ ĩsũ ānĩ rá. Tā má ní átá rĩ, ĩri tá má Ẹtẹpi ní lūú má ní, mâ átá rĩ.”

13

Yēsũ ũjĩ ívé 'bá 'i pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ā pá

1 Ụ'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rĩ pi tị gé sĩ rĩ vé ụmũ nyangará ní drĩ ícázú kuyé rĩ gé, Yēsũ nĩ rá 'yozú kĩnĩ, ívé sá 'i ní vū nōri kuzú, 'i ní mužú 'i

Ētēpi vúgá rī ícǒ gí. I'da ívé lēngará ívé 'bá vū drīgé rī pi ní, lē kǒpi agaa rá cīngbá cazú ūdū gé.

² Yēsū pi ní úrízú ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rī pi be ínyá ūndréǵá vé rī ā nyangará gá, ísúzá ādróko fi kú Yūdā Īsikāriyótā Šimǒnā mvǒpī ē ēšǵ agá ínogǒsǵ gí, lē létǵ ndāá Yēsū ā ūli 'bezu āní.

³ Yēsū nǵ rá 'yozú kīnī, 'í Ētēpi sē 'í ní ūkpō tā ārēvú 'ozú rī céré gí, 'í íbǵ ímú Múngú vúgálésǵla, 'í kpá rǵ 'í újǵ gō mụ Múngú vúgá 'dǵlé ūzi.

⁴ Kúru Yēsū ní ngazú uru sǵ ínyá tǵ gé 'dǵgé, ĩri ní ívé bǒngó á'bé'bē rǵ njezú 'í rǵ' 'bá gá sǵ rá, ĩri ní gōzú bǒngó rǵ' 'bá íñízú ni 'í'dúzá ndrǵzú 'í úpǵlé gá áyu.

⁵ ĩri ní yǵí 'í'dúzá dǵzú bésēnī āngú ūjǵzú ni agá, ĩri ní 'í'dózá ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rī pi ā pá ūjǵzú, ĩri ní ívé bǒngó rǵ' 'bá íñízú 'í ní ndrǵá 'í úpǵlé gá 'dǵri oyuzú kǒpi ā pá íñízú āní.

⁶ Kā ícǵ Šimǒnā Pétēro vúgá, Pétēro ní 'yozú kīnī, "Úpǵ, 'í lē nyo mǵ pá ūjǵ?"

⁷ Yēsū ní újǵzú ĩri ní kīnī, "'Í nǵ drǵ tā má ní 'oó nōri kuyé, 'bo ú'dú āzi sǵ, má ímú nǵ rá."

⁸ Pétēro ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Mǵ ícǵ mǵ pá ūjǵ āluǵáni ku."

Yēsū ní újǵzú Pétēro ní kīnī, "Mǵ ūjǵ dō mǵ pá kuyé, mǵ adri 'bá mǵ pámvú ūbǵpi ni ku."

⁹ Šimǒnā Pétēro ní újǵzú ĩri ní kīnī, "Úpǵ, mǵ 'yéǵá mǵ pá ūjǵ áyu āsǵ? Mǵ ūjǵ mǵ drǵ pi mǵ drǵ be ĩndǵ!"

¹⁰ Yēsū ní újǵzú ĩri ní kīnī, "'Bá 'í ūjǵpi gǵ rǵ, ĩri 'yéǵá 'í pá ūjǵ áyu, ā'diātāsǵyā ĩri ā rǵ' 'bá ule, ĩndǵ ākó. ĩmi céré ule tā ūnjǵ ākó, 'yéǵá 'bá ālu ĩmi āsǵmvú gé 'dǵgé, ĩri tā ūnjǵ be nǵ."

¹¹ Yēsū nǵ 'bá ímúpi 'í ūli 'beépi rǵ ínogǒsǵ gí, sē ĩri ní 'yozú ĩmi adrikǵ céré ule kuyé āní.

¹² Yēsū kā ívé 'bá 'í pámvú ūbī' 'bá rī pi ā pá ūjǵ deǵ gí, ĩri ní ívé bǒngó á'bé'bē rǵ 'í'dúzá gōzú akozú 'í rǵ' 'bá gá ūzi, ĩri ní 'í újǵzú mǵzú úrízú 'í vūrā gé ínyá tǵ gé 'dǵlé, ĩri ní kǒpi zǵzú kīnī, "ĩmi nǵkǵ nyo tā má ní 'oó ĩmi ní 'dǵri rá?"

¹³ ĩmi rǵ ma zǵ 'Ímbápi' āzini 'Úpǵ,' tā ĩmi ní 'yoó 'dǵri pǵrǵ, ā'diātāsǵyā 'bá rǵ, ĩri ma 'i.

¹⁴ Ma ĩmivé Úpǵ, āzini ĩmbápi, má ūjǵ ĩmǵ pá gǵ, nóni ĩmi 'í'dókǵ ĩmǵ pá ūjǵ, óǵúpi ā ūjǵ óǵúpi vé rǵ.

¹⁵ Má 'í'da ĩmi ní tā rǵ gǵ, lē ĩmi 'okǵ mǵzú sǵ má ní 'oó nōri tǵnǵ.

¹⁶ Ma rǵ ĩmi ní tā áda lū, ātǵ' 'bá ícǵ adrii āmbúǵú ívé āmbúǵú drǵgé ku, 'bá ĩ ní rǵí áyúáyū rǵ, ícǵ adrii 'bá 'í áyúpi rǵ drǵgé āmbúǵú rú ku.

¹⁷ Nóni ĩmi nǵkǵ tā 'dǵ'bée gǵ, ĩmi 'dǵkǵ dō ngaa rá, ĩmi tǵkǵrǵ ísú rá.

Yēsū rǵ átǵ kīnī, 'bá āzi rǵ ímú 'í ūli 'be rá

¹⁸ "Tǵ má ní 'yoó nōri, á 'yo ĩmi tā sǵ céré kuyé, á nǵ 'bá má ní ūpée rǵ pi gǵ. 'Bo tā 'dǵri ā sē rǵ tā ĩ ní sǵí Búkū Múngú vé rǵ agá rǵ ā nga rǵ 'í fūú tǵ ní gé bēnǵ. Tǵ ĩ ní sǵí rǵ 'dǵni, "Bá 'bá ní rǵí drǵ úsú ĩri be ngá nyazú trǵ rǵ, ĩri ímú mǵ ūli 'be nǵ."

¹⁹ "Á lū ĩmi ní tā 'dǵri drǵdrǵ, ā'diātāsǵyā tā má ní lūú ĩmi ní 'dǵri kǵdō ímú 'í ngaa, ĩmi ē'yǵkǵ rǵ 'yozú kīnī, 'bá rǵ ma Kúrísitō 'i.

20 'Bá rī ā'yī dō 'bá má ní pēē rī rá, ā'yī 'dīri ma, 'bá rī ā'yī dō ma rá, ā'yī má Ẹtẹ̀pì ma Ìpẹ̀pì rī rá."

*Yēsū ũlū tā ímúpì 'i ngaápi 'i rù'bá gá rī
(Mātáyo 26:20-25; Mārákō 14:17-21; Lúkǎ 22:21-23)*

21 Tā Yēsū ní 'yoó 'dīri ā vùdřǐ gé, Yēsū ē ẹ̀ṣì gō ìzāngā Ìṣù agaá rá, Ìri ní gōzú tā rī lūzú kòpì ní uletere kīnī, "Ádarú á 'yo Ìmi ní 'dīni, Ìmi āsámvú gé 'dīgé, 'bá ālu ri ìmú mà ũli 'be nī."

22 'Bá Ìri ā pámvú ũbǐ'bá rī pi, ógúpì ndre ógúpì ē mǐ, sē kòpì ē dřǐ ábá céré céré, ríkí ũṣùkí déna 'bá Ìri ní 'yoó 'dīri adri ā'di 'i.

23 'Bá Yēsū ā pámvú ũbǐ'bá rī pi āsámvú gé, ālu ni Yēsū ní lēlē rī úrí kuú Ìri ā gārā gá.

24 Sǐmónǎ Pétě̀ró ní dřǐ suzú ágó úrípi Yēsū ā gārā gá 'dīri vúgá 'dǎá, Ìri ní 'yozú ágó rī ní kīnī, "'Í zì Yēsū ri, 'bá lēpì tā ũnjí 'dīri 'oópi rī, Ìri adri ā'di 'i?"

25 Ágó rī ní 'i ẹ̀fǐzú Yēsū rù'bá gá 'dǎá, Ìri ní Yēsū ri zìzú kīnī, "Úpí, 'bá mí ní 'yoó 'dīri ā'di 'i?"

26 Yēsū ní újázú Ìri ní kīnī, "'Bá má ní ìmú pánga í'dú dūú tǐbǐ agá, sēē Ìri ní rī, 'bá rī adriípi 'dǐ." Kúru Ìri ní pánga rī í'dúzú dūzú tǐbǐ agá 'dǎá, Ìri ní sēzú Yúdǎ Ìsíkǎrǐyótǎ Sǐmónǎ mvópì ní.

27 Yúdǎ kǎ pánga rī ẹ̀'yí, koro Sātánǎ* ní fǐzú ẹ̀ṣì ni agá.

Yēsū ní 'yozú Ìri ní kīnī, "'Í 'o tā mí ní lēē 'oó rī mbēlē mbēlē!"

28 Tā Yēsū ní 'yoó 'dīri fi 'bá úrí'bá ìnyá tǐ gé 'dǐ'bée dřǐgé ālujání kuyé.

29 Yúdǎ ní adrií 'bá riípi mǔfēngā 'bǎápi ní rī sǐ, 'bá Yēsū ā pámvú ũbǐ'bá rī pi ā Ẹrụkò ũṣùkí déna Yēsū lū Yúdǎ ní á mụ ǎnyāngā Ẹmụ rī vé rī jee, dōku á mụ ngá sēē 'bá ngá ākó rī pi ní.

30 Yúdǎ kǎ pánga rī ẹ̀'yí, koro nga 'deé fūú mụy ǎmvé. Ìṣù āngū rī nì gí.

Tǎǐmbǐ ú'dí rī

31 Yúdǎ kǎ fūú jó rī agásí gí, Yēsū ní 'yozú kīnī, "Ma 'Bá Mvǎ 'i, sǎ Ì ní ma Ìngúzú rī ícò gí, Ì Múngú ri ìngú mà rù'bá gá, tā ìmúpì 'i ngaápi mà rù'bá gá rī sǐ.

32 Ìngúkí dō Múngú ri tā má ní 'oó rī sǐ, ma Mvǎ rú, Múngú ri ìmú ma ìngú rá, Ìri ìmú ma ìngú mbēlējǎ.

33 "Má anjì rī, má adri caá Ìmi āsámvú gé nōgó lókí be āco ku, Ìmi úmvúlésí ìmú ma ndǎ sǔ má ní ándúrú lūú Yáhúđǐ rī pi ní rī tǐnjì. Ándrū sǐ, á lē lūú Ìmi ní 'dīni, vūrǎ má ní mụzú rī, Ìmi ícókí caá 'a ni gé ku.

34 "Nóni á lē tǎǐmbǐ ú'dí ni ẹ̀zǐjì Ìmi ní, lē Ìmi lēkí Ìmi lēlē. Sǔ má ní Ìmi lēē rī tǐnjì, kúru lē Ìmi lēkí Ìmi lēlē.

35 Ìmi lēkí dō Ìmi lēlē, 'bá rī pi céré nǐ amá 'yozú kīnī, Ìmi 'bá mà pámvú ũbǐ'bá ni pi."

*Yēsū 'yo Pétě̀ró ní kīnī, Pétě̀ró ri ìmú 'i gā rá
(Mātáyo 26:31-35; Mārákō 14:27-31; Lúkǎ 22:31-34)*

36 Sǐmónǎ Pétě̀ró ní Yēsū ri zìzú kīnī, "Úpí, 'i lē mụy ìngōlé?"

Yēsū ní újázú Ìri ní kīnī, "Vūrǎ má ní lēzú mụzú 'a ni gé rī, mí ícò mụy má be trǔ ándrū ku, mi íbì mụ má vúgá sǐ ndō."

* 13:27 13:27 Sātánǎ: Sātánǎ ri ádróko, Ìri āmbúgú ìndrǐ ũnjí rǐ pi dřǐgé, gǎ tā Múngú vé rī 'dugá ngagá sǐ, Múngú ídró Ìri 'bǐ gé 'dǎásí. 'Í lǎ l'dangará 12:7-9.

³⁷ Pétêró ní Yésũ ri zìzú kīnī, “Úpí, mí kīnī, má ícò mujú mí be trù ku àsí? Á lē ma adii drāá mī tā sī.”

³⁸ Yésũ ní újázú Pétêró ní kīnī, “Mi nyo ícò mi adi drā mā tā sī rá? Ádarú á 'yo mí ní 'dīni, mí ímú 'yo mí tì sī ca vú be na, 'í nī ma kuyé, vùdrī ní gé, lōgúlōgú ri kúru cêré 'be.”

14

Yésũ ùmī ívé 'bá 'í pámvú ùbī'bá rī pi vé ẹ̀şì

¹ “Lē ìmī ẹ̀şì ā adri ìzāngā sī ku, ìmi ẹ̀'yīkí Múngú ri, lē ìmi ẹ̀'yīkí kpá ma ìndī.

² Má Ẹ̀tẹ̀pì vùgá 'bũ gé 'dāá, jó rī pi kárakará anigé, ā adri té dō 'dīni kuyé, má ícò té 'yoó kīnī, ma mu ìmi ní vūrā údé 'dālé 'dīni ku.

³ Á mu dō vūrā rī údé ìmi ní gí, ma ìgō ímú ìmi bī jì mu adri má be trù vūrā má ní adrizú rī gé 'dāá.

⁴ Ìmi nīkí lẹ̀tì má ní lẹ̀zú mujú ānī vūrā rī gé 'dālé rī gí.”

Yésũ ri lẹ̀tì mujú ānī Ẹ̀tẹ̀pì vùgá 'dālé rī

⁵ Tó má ní 'yozú Yésũ ní kīnī, “Úpí, 'bá nīkí kuyé mi dō ri mu ìngólé, 'bá ícò lẹ̀tì mí ní mujú rī nī ìngóni ìngóni?”

⁶ Yésũ ní újázú ìri ní kīnī, “Ma lẹ̀tì rī 'i, tā áda rī 'i, āzini ìdri rī 'i. 'Bá rī ẹ̀'yī dō ma kuyé, ícò agaá caá má Ẹ̀tẹ̀pì vùgá 'dālé ku.

⁷ Ádarú ìmi nīkí té dō ma rá, ìmi té ícò má Ẹ̀tẹ̀pì ri nī rá. Í'dózú āndrú sī, mujú drīdrī, ìmi nīkí má Ẹ̀tẹ̀pì ri gí, ìmi ndrekí ìri gí.”

⁸ Pílípū ní 'yozú Yésũ ní kīnī, “Úpí, mí i'da 'bá ní mí Ẹ̀tẹ̀pì ri, 'bá ẹ̀píkí rí tā ní sī múké múké.”

⁹ Yésũ ní újázú Pílípū ní kīnī, “Pílípū, á ri adrii ìmi be trù nōgó lókí be āco, 'í nī drī ma kuyé? 'Bá rī ndre dō ma gí, ndre má Ẹ̀tẹ̀pì ri gí, ngá mí ní 'yozú kīnī, má i'da má Ẹ̀tẹ̀pì ri ìmi ní rī ā'di?”

¹⁰ Ìmi ẹ̀'yīkí 'yozú kīnī, 'bá má Ẹ̀tẹ̀pì be ngá ālu 'dīni kuyé? Tā má ní átá ìmi ní 'dī'bée, má ígá ìri má drīgégé kuyé, má Ẹ̀tẹ̀pì 'bá ní adrii ìri be ngá ālu rī, sē má ní ũkpō rizú ívé ẹ̀zì ngazú nī.

¹¹ Lē ìmi ẹ̀'yīkí tā má ní 'yoó 'bá má Ẹ̀tẹ̀pì be ngá ālu 'dīri, dōku ìmi ẹ̀'yīkí ma, tā āyázú āyāyā má ní 'oó 'dī'bée sī.

¹² Ádarú á 'yo ìmi ní 'dīni, 'bá ma ẹ̀'yīpì rá rī, ìri ẹ̀zì ālu ālu má ní ngáá nōri 'dù nga rá. Ìri ícò ẹ̀zì rī nga má ní ngáá nōri ndē rá, ā'diātāsīyā ma ri mu má Ẹ̀tẹ̀pì vùgá.

¹³ Ìmi zìkí dō tā āzi má rú sī, ma ícò 'o ìmi ní rá, ā'diātāsīyā ma Mvá rú, ẹ̀zì má ní 'oó 'dīri sī, ì má Ẹ̀tẹ̀pì ri ìngú ānī.

¹⁴ Ìmi zìkí dō tā āzi má rú sī, ma ícò 'o ìmi ní rá.”

Yésũ ẹ̀zì Índrì Uleterè rī vé tā

¹⁵ Yésũ ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ùbī'bá rī pi ní kīnī, “Ìmi lēkí dō ma rá, tā má ní lūú ìmi ní 'dīri, ìmi 'dùkí ngaánga.

¹⁶ Ma má Ẹ̀tẹ̀pì ri zì, ìri ìmi ní Índrì Uleterè rī ìpē ímú ìmi ìzā ko, ìri ímú adri ìmi be mujú 'dání'dání.

¹⁷ Índrì Uleterè rī, ìri ìmi ní tā áda rī i'da nī. 'Bá nyōókú nōri vé Yésũ ri ẹ̀'yī'ba ku rī pi ícókí Índrì Uleterè rī ísú ku, ā'diātāsīyā kōpì ícókí ìri ndrēe

ku, dōku nīkī ĩri áamá ku. 'Bo 'yéngá ĩmi nīkī ĩri nī, ĩri adri ĩmi be trų, ĩri fi adri ĩmi agá.

18 “Á mu dō gí, má ícó ĩmi kuú ĩmváanji rú ku, ma ĩgō ĩmi vúgá nólé rá.

19 Ɛsī mādā, 'bá ma Ɛ'yī' 'bá kuyé rī pi ícókí ma ndree dđi ku, 'bo ĩmi ma ndre nī, ā'diātāsīyā ma adri ídri rú, ĩmi kpá adri ídri rú.

20 Ɔ'dú má ní ímųzú íngázú gōzú ídri rú rī gé, ĩmi ímų nī 'yozú kīnī, 'bá má Ɛtėpi be ngá ālu. ĩmi ímų adri má be trų ālu, sų má ní adrii ĩmi be trų rī tñj.

21 'Bá rī Ɛ'yī dō mávé tā 'duų ngaá rá, 'bá 'dīri lē ma lēlē. 'Bá ma lēpi lēlē rī, má Ɛtėpi ri kpá ĩri lēlē, ma kpá ĩri lēlē, ma ímų ma 'i'da ĩri ní rá.”

22 Yúdā ní 'yozú kīnī, “Úpí, mi 'yéngá mi 'i'da 'bá ní, mí 'i'da mi 'bá vū drǐgé nōgó rī pi ní ku āsī?” Yúdā 'dīri adri Yúdā Īsíkārīyótā 'i ku, ĩri 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi vé āzi.

23 Yēsū ní újázú ĩri ní kīnī, “Bá rī lē dō ma lēlē, ĩri tā má ní ímbá 'dīri 'du nga rá. Má Ɛtėpi ri ĩri lēlē, 'bá úmvúlésī mu ĩri vúgá, 'bá fi adri ĩri agá.

24 'Bá ma lēpi ku rī, lē tā má ní ímbá rī 'duų ngaá ku, 'bo ā nī áamá múké 'yozú kīnī, má ígá tā 'dīri má drǐgé kuyé, má Ɛtėpi ma ípėpi rī lū má ní nī.

25 “Ma ri tā 'dī' bée átá ĩmi ní má ní drī adrizú ĩmi be rī gé nō.

26 'Bo Índri Uleterē má Ɛtėpi ní ímų ípėé mā rų sī ĩmi ĩzā koó rī, ĩri ímų ĩmi ní tā rī pi ārėvú ímbá céré nī, ĩri sē ĩmi ímų tā má ní átá ĩmi ní rī ígá ānī.

27 Ma ímų ĩmi ní tākiri ku, tākiri má ní lēé kuú ĩmi ní 'dīri, íngá má vúgá, á sē ĩri ĩmi ní sų 'bá Ɛ'yī' 'bá kuyé rī pi ní rīí sēé rī tñj ku. Lē ímī Ɛsī ā adri ĩzāngā sī ku, dōku ĩmi 'okí ũrī sī ku.

28 “Īmi yīkí ándúru rá, má kīnī, 'Ma ri mu mu, 'bo ma ĩgō ĩmi vúgá nōó rá.' Īmi lēkí té dō ma rá, ĩmi té adri āyīkō sī, tā má ní 'yoó ma ri mu má Ɛtėpi vúgá rī sī, ā'diātāsīyā ĩri má sī āmbúgu nī.

29 Á lū ĩmi ní tā 'dīri drǐdrǐ řsų nga drī 'i kuyé, ā'diātāsīyā kādō ímų 'i ngaá, ĩmi Ɛ'yīkí rī bēsīnī.

30 Á lē átá ĩmi be vųi áco ku, ā'diātāsīyā ādróko vū nōri ruųpi rī ri ímų 'dīi' dī, 'bo ícó ma ndēé ũkpō sī ku.

31 'Bo lē 'bá vū drǐgé nōgó rī pi ā nīkí múké 'yozú kīnī, á lē má Ɛtėpi ri lēlē, sēzú má ní rizú tā má Ɛtėpi ní Ɛzi rī 'duzú ngazú ānī.

“Īmi íngákí, 'bá mu kī.”

15

Yēsū ri peți áda vinyō vé rī

1 “Ma peți áda vinyō vé rī,* má Ɛtėpi ri ómvú vinyō vé rī vé Ɛ'dípa.

* 15:1 15:1 *Peți vinyō vé rī*: Yāhúdī rī pi 'du kī peți vinyō vé rī ā tā 'bāā tā āmbúgu rú, kōpi ri ū'a ní zo vinyō sų rú. Múngu ípē 'bá Īsērélē vé rī pi adrii 'bá ívé ní, kōpi ā adri kī rī sų peți vinyō vé Múngu ní saá 'aápi ū'a be rī tñj. Nāpi peți vinyō vé 'dīri, sē 'bá tām bī ímbá' 'bá rī pi atala atala rī pi drǐgé rī pi be nīkí áamá rá 'yozú kīnī Yēsū rī ivé tā átá. 'Í lā Sāwumá 80:8-16; Īsáyá 5:1-7; Yērēmíyá 2:21; Mātáyo 21:33-46; Mārākō 12:1-12; Lúkā 20:9-19.

² Má Ẹtẹ̀pì rí pẹ̀tì vínyò vé rí ẹ̀ drìtì 'a'bá ku rí pi uga vūgá. 'Bo pẹ̀tì rí vé drìtì 'a'bá ìndí rí pi, Ìri rù'bá kòpì rù'bá gá rí pi úpì vūgá, kòpì gò 'a ambamba.

³ Ìmi ícákí nóni múké tã má ní lūú ìmi ní 'dì'bée sī gí. Ụ'dùkọ́ má ní lūú ìmi ní 'dìri, ùjì ìmi ícá kuú ule gí.

⁴ Ìmi áwíkí adrií má agá, má kpá adri ìmi agá. Pẹ̀tì vínyò vé rí ẹ̀ drìtì gákí dō ẹ̀rìnga ni ã rù'bá gá sī gí, ícọ́ 'aá ku. Lẹ̀ pẹ̀tì vínyò vé rí ẹ̀ drìtì ã adri ẹ̀rìnga rí ã rù'bá gá. Ìmi áwíkí dō adrií má agá kuyé, ìmi ícókí tã múké 'oó ku.

⁵ "Ma pẹ̀tì vínyò vé rí, ìmi adrikí sū pẹ̀tì vínyò vé rí ẹ̀ drìtì tìni. Ìmi áwíkí dō adrií má agá, ìmi ícọ́ tã múké ni pi 'o rá, ìmi adrikí dō má rù'bá gá sī rárá rú, ìmi ícókí tã múké 'oó ku.

⁶ 'Bá rí áwí dō adrií má rù'bá gá kuyé, ì rí gũ àmvé, sū ì ní pẹ̀tì vínyò vé rí ẹ̀ drìtì 'wi'bá gí rí pi ugaá vūgá rí tìni, ì kòpì zã ve ãcì sī.

⁷ Ìmi áwíkí dō adrií má agá, átángá má ní átá rí, Ìri áwí adri ìmì ẹ̀sì agá. Ìmi zìkí dō ngá ìmì ẹ̀sì ní lée rí, ì ícọ́ sē ìmi ní rá.

⁸ Lẹ̀ ìmi 'okí tã múké, 'bá rí pi ã ndrekí rí 'yozú kìnì, ìmi 'bá má pámuvú ùbì'bá ni pi, tã ìmi ní 'oó rí sī, ì má Ẹtẹ̀pì ri íngú ãní íngúngū.

⁹ "Á lẹ̀ ìmi lẹ̀lẹ̀, sū má Ẹtẹ̀pì ní ma lée rí tìni. Lẹ̀ ìmi áwíkí adrií lèngará mávé rí agá.

¹⁰ Ìmi 'dùkí dō tǎimbì mávé 'dìri ngaá rá, ìmi áwí adri lèngará mávé 'dìri agá, sū má ní má Ẹtẹ̀pì vé tǎimbì 'dùú ngaá rá, má ní áwí adrií Ìrivé lèngará agá rí tìni.

¹¹ Á 'yo ìmi ní tã 'dìri, ã sē rí ìmi ní àyìkò àmbúgú, sū má ní kpá adrií àyìkò sī rí tìni.

¹² Á 'yo ìmi ní 'dìni, lẹ̀ ìmi lẹ̀kí ìmi lẹ̀lẹ̀, sū má ní ìmi lée rí tìni.

¹³ Tã àmbúgú lúúpì kìnì 'bá rí lèngará be rí, Ìri 'bá rí ní ívé ídri adizú sèzú drázú ívé ùndí rí pi ã tã sī.

¹⁴ Ìmi 'dùkí dō tã má ní lūú ìmi ní 'dì'bée ngaá rá, ìmi gò ícá ùndí mávé ni.

¹⁵ Má ícọ́ nóni ìmi zìjì átí'bá ku, ã'diātāsīyā átí'bá ícọ́ ẹ̀zì ívé 'bá àmbúgú ní ngaá rí nǎjì ku. Ìmi nóni mávé ùndí, ã'diātāsīyā tã má Ẹtẹ̀pì ní lūú má ní rí, má ùlū ìmi ní céré gí.

¹⁶ Ìmi ìpẹ́kí ma ní kuyé, má ìpẹ́ ìmi ní. Má ìpẹ́ ìmi, ìmivé tã ìmi ní 'oó rí ã pámuvú ã 'a rí ù'a rú mụzú nyonyo. Ìmi zìkí dō ngá má Ẹtẹ̀pì tì gé má rú sī, Ìri sē ìmi ní rá.

¹⁷ Tǎimbì má ní sée ìmi ní rí 'dìni, lẹ̀ ìmi lẹ̀kí ìmi lẹ̀lẹ̀.

'Bá nyòókú nōri vé rí pi ìmú ìmi ngū ùnjí

¹⁸ "Dō 'bá nyòókú nōri vé rí pi ngùkí ìmi ùnjí, lẹ̀ ìmi nǎkí 'yozú kìnì, kòpì í'dókí drìdrì ni ma ngūú.

¹⁹ Ìmi té dō rí tã nyòókú nōri vé rí pi 'dù nga, 'bá vū drìgè rí pi té ìmi lẹ̀lẹ̀. 'Bo ìmi adrikí 'bá nyòókú nōri vé ni ku. Má ìpẹ́ ìmi ìfūú 'bá nyòókú nōri vé rí pi àsámuvú gé sī nǎ, 'bá nyòókú nōri vé rí pi ní ìmi ngūzú ùnjí ãní.

²⁰ Lẹ̀ ìmi ígákí tã ándúrú má ní lūú ìmi ní: 'Átí'bá ícọ́ adrií àmbúgú ívé àmbúgú drìgè ku 'dàri.' Dō 'bá rí pi ọ̀cùkí ándúrú ma rá, ìmi ọ̀sùkí kòpì ícókí kpá ìmi ọ̀cùkú ku? Kòpì 'dùkí té dō tã má ní ìmbá rí ngaá rá, kòpì té kpá tã ìmi ní ìmbá rí 'dù nga rá.

21 Kōpi ĩmi ȳcū 'dīni mā tā sī, ā'diātāsīyā kōpi nīkī 'bá ma ĩpēpi rī kuyé.

22 Mā ĩmú té dō kōpi ní tā 'dīri átá ku, kōpi ícókí té áamá 'yozú kínī, tā ĩ ní 'oó 'dīri ũnjikānyā 'dīni ku. 'Bo nóni kōpi ícókí ívé ũnjikānyā ā tā gāá bā ku.

23 'Bá rī ngū dō ma ũnjī, ngū kpá má Ẹtẹpi ri ũnjī.

24 Mā 'o dō tā āyāzú āyāyā 'bá āzi ní āvū ní 'oó kuyé ni kōpi āsámvú gé ku, kōpi ícókí té nīí áamá 'yozú kínī, tā ĩ ní 'oó 'dīri ũnjikānyā 'dīni ku. 'Bo nóni kōpi ndrekí tā má ní 'oó 'dī'bée, sē kōpi ngūkí 'bá má Ẹtẹpi be ānī ũnjī.

25 Tā ĩ ní sīí Búkū Múngú vé rī agá 'yoópi kínī, 'Kōpi ngūkí ma ũnjī tā ā ndú ákó' 'dīri, 'i ngaápi fūúpi tị ni gé 'dī.

26 "Ma ĩmú ĩmi ní Índrī Uleteré tá be áda ĩmi ízā koópi rī ĩpē, ĩri ĩmú má Ẹtẹpi vúgálésī, ĩri ĩmú tá mávé rī átá nī.

27 ĩmi kpá úmvúlésī ĩmú mávé tá ũlū 'bá rī pi ní nī, ā'diātāsīyā ĩmi rikí adrií má be trú í'dóngará gá 'dāá."

16

1 "Má ũlū ĩmi ní tā 'dīri 'dīni, ĩmi áwíkí rí adrií ĩmivé ẹ'yīngará agá ũgōgō.

2 Kōpi ĩmú ĩmi údrō ũfū Jó Múngú ri Zìzú rī agásí āmvé. Lókí āzi ri ĩmú 'dīí'dī, kōpi ĩmú ĩmi ú'dí, kōpi 'yo, ĩ 'dīri ri ẹzī nga Múngú ní.

3 Kōpi ĩmú tá 'dī'bée 'o ĩmí rú' 'bá gá rá, ā'diātāsīyā kōpi nīkí má Ẹtẹpi ri kuyé, kōpi nīkí kpá ma kuyé.

4 'Bo á lū ĩmi ní tā 'dīri, ā'diātāsīyā lókí tá 'dī'bée ní ĩmúzá ĩ ngazú rī kādō ícá, ĩmi ĩmú tá má ní lūú ĩmi ní 'dīri ígá rá. Á lū ĩmi ní tá 'dī'bée drīdrī kuyé, ā'diātāsīyā ma drī ri adri ĩmi be adriadri lókí be áco.

Índrī Uleteré rī vé ẹzī

5 "'Bo nóni á nga gí, ma ri ma újá gō mụzú má Ẹtẹpi ma ĩpēpi rī vúgá 'dāá, 'bo ĩmi āsámvú gé 'dīgé, 'bá āzi ma zīpi 'yoópi kínī, ma ri mụ ngólé yā 'dīni 'dāáyo.

6 Má ní 'yoó ma ri mụ má Ẹtẹpi vúgá rī sī, sē ĩmi ní ízāngā ĩmí ẹsī agá.

7 'Bo ádarú á lē lūú ĩmi ní 'dīni, tá má ní lēzú mụzú nōósī rá rī, ma mụ ĩmi ní tá múké 'o. Má ní drī adringará gá ĩmi be ũgōgō rī gé, Índrī Uleteré rī ícó ĩmú ĩmi ízā koó ku. 'Bo á mụ dō gí, ma íbī Índrī Uleteré rī ĩpē ĩmú ĩmi ásu ndō.

8 Índrī Uleteré rī kādō ĩmú, ĩri ĩmú 'bá vū drīgé rī pi vé ũnjikānyā ā tá átá kōpi ní pīrī nī, ĩri tá pīrī rī vé tá átá kōpi ní pīrī nī, āzini ĩri tá līngará rī vé tá átá pīrī nī.

9 ĩri ũnjikānyā rī vé tá átá kōpi ní pīrī, ā'diātāsīyā kōpi ẹ'yīkí ma kuyé.

10 ĩri tá pīrī rī vé tá átá pīrī kōpi ní, ā'diātāsīyā ma ri mụ má Ẹtẹpi vúgá, ĩmi gōkí ma ndreé dīi ku.

11 ĩri tá līngará rī vé tá átá pīrī kōpi ní, ā'diātāsīyā ādróko riipi 'bá rī pi ẹ drī ọrúpi vū drīgé nōgó rī, līkí tá drī ní gé ínógósí gí."

12 "Ma drī tá be āmbúgú má ní lēé átá ĩmi ní, 'bo nóni tá má ní lēé átá ĩmi ní nōri, tá ni ícó fíí ĩmi drīgé ku.

13 Índrí Uletere tã áda átápi rĩ kãdõ ícá, ĩri ímụ ĩmĩ drĩ ko tã áda rĩ nĩzú nĩ. Índrí Uletere rĩ ígá tã rĩ 'í drĩgé ku, ĩri tã rĩ yì má tị gé, ĩri íbì ùlũ ĩmi ní ndõ. ĩri ímụ tã ímụ' bá ĩ nga' bá drĩdrĩ 'dĩlẽ rĩ pi ùlũ ĩmi ní nĩ.

14 Índrí Uletere rĩ sê ĩ ímụ ma íngúngũ, ĩri tã ĩfũúpi má tị gé rĩ jì ùlũ ĩmi ní nĩ.

15 Ngá má Ẹtẹpi vé rĩ pi ãrèvú céré mávé ni. Sê má ní 'yozú, Índrí Uletere rĩ à jì tã ĩfũúpi má tị gé rĩ muụ ùlũú ĩmi ní ãni.

16 “Ẹsĩ mädã, ĩmi gõkĩ ma ndreé ðĩi ku, ĩri gõ adri mädã, vùdrĩ ni gé, ĩmi gõ ma ndre rá.”

Ízàngã rĩ gõ 'i újã ícã àyĩkõ

17 'Bá Yèsũ ã pámvú ùbĩ' bá rĩ pi urụko rikí ĩ uzjĩ ĩ ãsámvú gé sĩ kìnĩ, “Tã ĩri ní 'yoó, 'Ẹsĩ mädã, ĩmi gõkĩ ma ndreé ðĩi ku, ĩri gõ adri mädã, vùdrĩ ni gé, ĩmi gõ ma ndre rá,' ãzini ĩri ní 'yoó, 'Ma ri mu má Ẹtẹpi vúgá,' 'dĩri vé ífífí ã'di?”

18 Kõpi gõkĩ 'yoó ðĩi kìnĩ, “Tã ĩri ní 'yoó kìnĩ, 'ẹsĩ mädã,' 'dĩri vé ífífí ã'di? 'Bá nĩkĩ tã ĩri ní átã 'dĩri vé ífífí kuyé.”

19 Yèsũ nĩ áamá rá 'yozú kìnĩ, kõpi lèkĩ 'i zjĩ tã 'dĩri sĩ, ĩri ní 'yozú kõpi ní kìnĩ, “Ĩmi ri ĩmi uzjĩ ĩmi ãsámvú gé sĩ tã má ní 'yoó ĩmi ní, 'Ẹsĩ mädã, ĩmi gõkĩ ma ndreé ðĩi ku, ĩri gõ adri mädã, vùdrĩ ni gé, ĩmi gõ ma ndre rá' 'dĩri sĩ?”

20 Ádarú á 'yo ĩmi ní 'dĩni, ĩmi ímụ áã ngo, ãzini lùlùlù ga rá, 'bo 'bá nyõókù nõri vé rĩ pi adri àyĩkõ sĩ. ĩmi ímụ izàngã nya rá, izàngã ĩmi ní nyaá rĩ ã vùdrĩ gé, ĩmi gõ àyĩkõ ïsú rá.

21 Ùkú lèepi típi títi rĩ, ĩri izàngã nya ambamba sã mvánã rĩ tízú rĩ gé, 'bo tí dõ mvánã rĩ gĩ, izàngã ĩri ní nyaá rĩ vé tã ri gõ ãvĩ ẹsĩ ni agásĩ rá, ã'diãtãsiyã ĩri adri àyĩkõ sĩ, 'í ní mvánã rĩ tíi ĩfũu vũ drĩgé nõgõ gĩ rĩ sĩ.

22 ĩmi nóni izàngã sĩ, 'bo ma gõ ímụ ĩmi ndre ðĩi rá, ĩmi gõ ímụ adri àyĩkõ sĩ, 'bá ãzi ícõ ĩmivé àyĩkõ izaá ĩmĩ ẹsĩ agásĩ ku.

23 Ù'dụ 'dãri gé, ĩmi ícókĩ gõó ngá ãzi zjĩ má tị gé ku. Ádarú á lè 'yoó ĩmi ní, ĩmi zikĩ dõ ngá ãzi mã rụ sĩ, má Ẹtẹpi ri ícõ sê ĩmi ní rá.

24 Í'dózú 'dã cĩngbã àndrũ sĩ, ĩmi zikĩ ngá ãzi mã rụ sĩ ãlunãni kuyé. ĩmi zikĩ, ĩmi ícõ ïsú rá, ĩmivé àyĩkõ ri ímụ aga rá.

25 “Á ri ĩmi ní tã 'dĩri átã nãpi rú, lókĩ ãzi ri ímụ 'dĩi'dĩ, á gõ átã ĩmi ní nãpĩ sĩ ku, ma ímụ má Ẹtẹpi vé tã lũ ĩmi ní uletere.

26 Ù'dụ 'dãri gé, ĩmi ímụ tã rĩ zjĩ má Ẹtẹpi tị gé mã rụ sĩ. Tã má ní 'yoó 'dĩri, adri 'yozú kìnĩ, ma mu tã ri zjĩ má Ẹtẹpi tị gé 'dãã nĩ 'dĩni ku.

27 Lè ĩmi nĩkĩ múké 'yozú kìnĩ, má Ẹtẹpi lè ĩmi lèlè, ã'diãtãsiyã ĩmi lèkĩ kpá ma lèlè, ĩmi ẹ'yĩkĩ rá 'yozú kìnĩ, má íbì ímụ Múngú vúgálèsĩla.

28 Má íbì ímụ má Ẹtẹpi vúgálèsĩla, má ífí ícã 'bá nyõókù nõri vé rĩ pi ãsámvú gé. Nóni ma 'bá nyõókù nõri vé rĩ pi ku, ma ri ma újã gõ má Ẹtẹpi vúgá.”

29 'Bá Yèsũ ã pámvú ùbĩ' bá rĩ pi ní 'yozú ĩri ní kìnĩ, “Nóni mí átã 'bá ní tã rĩ nãpĩ sĩ kuyé, 'í lũ 'bá ní tã rĩ uletere gĩ.

30 Nóni 'bá nĩkĩ áamá rá 'yozú kìnĩ, 'í nĩ tã ãrèvú céré, lè 'bá ãzi ẽ iza sã mi zjizú ðĩi ku. Tã 'dĩri sê 'bá ẹ'yĩkĩ 'yozú kìnĩ, mí íbì ímụ Múngú vúgálèsĩla.”

31 Yèsũ ní újázú kõpi ní kìnĩ, “Ádarú ĩmi ẹ'yĩkĩ nóni ma gĩ?”

32 'Bo lóki āzi ri ímú 'dīi'dī, ícá nóni gí, ĩmi ímú ĩmi íré rá, 'bá ālu ālu ri nga mụ ívé āngá. ĩmi ímú ma ku ó'dúkułęgúsī. 'Bo má adri ó'dúkułę ku, má Ẹtẹpi ri adri má be trụ ālu.

33 "Á lū ĩmi ní tā 'dīri, ĩmi ní adrii má agá rī sī, ĩmi ísúkí rí tākiri ānī. Vū drīgẹ nōgó, ĩmi ímú ízāngā nya ambamba. 'Bo lē ĩmí ẹsị ā adri úkpó úkpó, ā'diātāsīyā á ndē vū ũnjikānyā be nōri vé úkpó gí."

17

Yēsū zị Múngú ri

1 Yēsū ká átángá rī átá deę ívé 'bá 'í pámvú ũbī'bá rī pi ní gí, ĩri ní 'í mị 'bāzú āngú ndrezú mužú 'bụ gé 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, "Má Ẹtẹpi, ma Mvā mívé nī, sá mí ní ma íngúzú rī ícọ gí, sá má ní kpá mí íngúzú rī ícọ gí.

2 Má Ẹtẹpi, mí sē má ní úkpó adrizú 'bá rī pi drīgẹ cére rī nī, má sē rī ídri 'dání'dání rī 'bá mí ní ẹzị kuú má ní rī pi ní ānī.

3 Lẹtị ĩ ní idri 'dání'dání rī ísúzú rī, lē 'bá rī pi ā nīkí mí 'yozú kīnī, mí Múngú adriipi áda rī, āzini lē kọpi ā nīkí kpá ma Yēsū Kúrísitō mí ní ípéé ímú vū drīgẹ nōó rī.

4 Má Ẹtẹpi, ẹzị mí ní sēé má ní, má ímú ngaá vū drīgẹ nōgó rī, á de nóni gí, sē 'bá rī pi íngúkí mí ānī rá.

5 Má Ẹtẹpi, nóni mí sē ē íngúkí ma íngúngū, sụ ĩ ní 'bā íngú mí be ĩ ní drī vū rī gbizú kuyé 'dāri gé rī tịni.

Yēsū zị Múngú ri ívé 'bá 'í pámvú ũbī'bá rī pi ní

6 "Má Ẹtẹpi, mí sē má ní 'bá má pámvú ũbī'bá ni pi rá, 'bá mí ẹ'yī'ba kuyé rī pi ásámvú gé, má í'da mívé tā kọpi ní rá, kọpi ótụ 'bá mívé ni pi, nóni mí ẹzi kọpi má ní gí, kọpi 'dúkí ú'dúkó mívé rī ā tā 'bāá āmbúgú.

7 Kọpi nīkí rá 'yozú kīnī, ngá mí ní sēé má ní rī pi ārēvú cére íbí íngá mí vúgá.

8 Tā mí ní ũlūú má ní rī, má ũlū 'bá má pámvú ũbī'bá rī pi ní rá, kọpi ẹ'yīkí rá. Kọpi nīkí rá 'yozú kīnī, má íbí ímú mí vúgálésīla, āzini kọpi ẹ'yīkí rá 'yozú kīnī, mí ípé ma nī.

9 Múngú, ma ri mí zị 'bá ma ẹ'yī'ba gí rī pi ní, á zị 'bá ma ẹ'yī'ba kuyé rī pi ní ku. Ma ri mí zị 'bá mí ní sēé má ní rī pi ní, ā'diātāsīyā kọpi 'bá mívé ní.

10 'Bá mí ní sēé má ní 'dī'bée, kọpi 'bávé ni mí be, kọpi sē ĩ ma ĩnĭnĭ.

11 Má Ẹtẹpi adriipi Uleterē rī, á gō adrii nyọkú drīgẹ nōgó ku, ma mụ mí vúgá, 'bo 'bá má pámvú ũbī'bá rī pi drī áwí adri má vùdrị gé nyọkú drīgẹ nōgó. Mí ütē kọpi úkpó mí ní ándúrú sēé má ní 'dāri sī, kọpi ā adriki rí ngá ālu, sụ 'bá ní adrii mí be ngá ālu rī tịni.

12 Má ní adringará gá kọpi be rī gé, á rụ kọpi múké úkpó mí ní sēé má ní 'dāri sī, á mba kọpi ā tā múké, á ku 'bá āzi fíí tā ũnjí gé kuyé, 'yéná ágó úmvúlésí ímúpi fíipi ízāngā deępi ku rī agá rī 'i, tā ĩ ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī, ā nga rí 'i fūú tị ni gé bēnī.

13 "Á nga nóni gí, ma ri mụ mí vúgá, tā má ní tā 'dīri átázú ísúzú ma drī nyọkú drīgẹ nōgó rī, ā'diātāsīyā 'bá má pámvú ũbī'bá rī pi ā adriki rí āyīkō sī, sụ má ní adrii rī tịni.

14 Má ũlū tā mí ní ũlūú má ní rī 'bá má pámvú ũbī'bá rī pi ní rá, 'bo 'bá nyọkú drīgẹ nōgó rī pi lēkí kọpi ā tā ku, ā'diātāsīyā 'bá má pámvú ũbī'bá

rĩ pi adrikí 'bá nyôòkú nōri vé ni pi ku, sũ má ní adrii 'bá nyôòkú nōri vé ni ku rĩ tĩj.

15 Má Ẹtẹpi, á zì mi 'yozú kìnì, mĩ 'dụ 'bá má pámvú ùbì' 'bá rĩ pi vũ drĩgé sī rá 'dini ku, lē mĩ ùtē kòpi, àdròko ā 'o rí kòpi ùnjí ku.

16 'Bá má pámvú ùbì' 'bá rĩ pi adrikí 'bá nyôòkú nōri vé ni ku, sũ má ní adrii 'bá nyôòkú nōri vé ni ku rĩ tĩj.

17 Mí é'yì kòpi adrii 'bá mívé ni pi, mí ímbá kòpi ní tã áda mívé rĩ, tã mí ní ímbá 'dĩri ā sē rí kòpi ā adrikí rí uletere.

18 Á pē kòpi mužú 'bá nyôòkú nōri vé rĩ pi àsámví gé 'dāá, sũ mí ní ma ìpēé ímúzú 'bá nyôòkú nōri vé rĩ pi àsámví gé rĩ tĩj.

19 Má adi má ngúlúpí kòpi ā tã sī, kòpi ā adrikí rí ádarú uletere 'bá mívé ni pi.

20 "Á zì mi 'yéná 'bá má pámvú ùbì' 'bá rĩ pi ní ó'dúkúḷe ku, ma mi zì 'bá úmvúlésì ímú' 'bá ma é'yì' 'bá rá rĩ pi ní ìndì, kòpi ní ú'dúkó múké 'bá má pámvú ùbì' 'bá rĩ pi ní ùlúú rí yjì rá rĩ sī.

21 Ma ri mi zì kòpi ní, kòpi ā adrikí rí ngá àlu, sũ 'bá ní adrii mí be ngá àlu rĩ tĩj. Má Ẹtẹpi, 'bá mí be ngá àlu, kòpi ā adrikí ngá àlu 'bá agá, 'bá nyôòkú nōri vé rĩ pi ē é'yìkí rí 'yozú kìnì, mí ìpē ma nĩ.

22 Má íngú 'bá má pámvú ùbì' 'bá rĩ pi íngúngú, sũ mí ní ma íngú rĩ tĩj, àní kòpi ā adrikí rí ngá àlu, sũ 'bá ní adrii mí be ngá àlu rĩ tĩj.

23 'Bá 'bá má pámvú ùbì' 'bá rĩ pi be ngá àlu, 'bá kpá mí be ngá àlu, àní 'bá nyôòkú nōri vé rĩ pi ā ñkí rí 'yozú kìnì, mí ìpē ma ímúzú nĩ, àzini 'í lē kòpi sũ mí ní ma lēé rĩ tĩj.

24 "Má Ẹtẹpi, á lē 'bá mí ní sēé má ní rĩ pi ā mụkí adrii má be trú vūrā má ní mužú adrizú rĩ gé, kòpi ā ndrekí rí mávé dīngará pōwūpōwū mí ní sēé má ní rĩ, ā'diātāsīyā ì ní drì 'bù pi gbizú vū be kuyé rĩ gé, 'í lē ma lēlē.

25 "Má Ẹtẹpi, mi adriipi tã be pìjì rĩ, 'bá nyôòkú nōri vé rĩ pi ñkí mi kuyé, 'bo á ñì mi rá, 'bá má pámvú ùbì' 'bá rĩ pi ñkí amá rá 'yozú kìnì, mí ìpē ma nĩ.

26 Á sē kòpi ñkí mi gí, ma sē kòpi mi ñì mužú nyonyo, àní lēngará mí ní ma lēzú àlu àlu 'dĩri ā aga rí caá kòpi rù' 'bá gá, ma má ngúlúpí sī, ma adri kòpi be trú."

18

Àngaráwá rĩ pi rukí Yēsū ri

(Mātáyo 26:47-56; Mārākō 14:43-53; Lúkā 22:47-53)

1 Yēsū ká Múngú ri zìj deé, ìri ní ngazú ívé 'bá 'í pámvú ùbì' 'bá rĩ pi be, kòpi ní eḷizú mužú 'búná Kídironì vé rí agásì álé 'dāá, kòpi ní cazú ómvú ì ní peṭjì olívē* vé rĩ pi sazú rĩ gé. Kòpi ní fizú mužú ómvú rĩ agá 'dāá.

2 Yúdā Yēsū ā ùli 'beepi rĩ ñì vūrā 'dāri rá, ā'diātāsīyā Yēsū pi ándúrú ri ì úmú ívé 'bá 'í pámvú ùbì' 'bá rĩ pi be ñjì vūrā 'dāri gé.

3 Kúru Yúdā ní àngaráwá Rómā vé rĩ pi ē drì kozú mužú 'bá ri' 'bá Jó Múngú vé rĩ ùtē' 'bá rĩ pi be ómvú rĩ agá 'dāá, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi Fārúšì rĩ pi be, ìpēkí àngaráwá rĩ pi ímúzú Yēsū ri rùngará gá nĩ.

* 18:1 18:1 Òlívē: Peṭjì olívé vé rĩ, ìri 'a ù'a be, ì ícò nya rá, ì Ìrivé ù'a zo ùdu rú, Yāhúđjì rĩ pi ri tìjì á'dí ùdu rĩ sī, àzini kòpi ri tō lāmbā agá, áci 'yüzú àní.

Āngáráwá rī pi ū'yūki āci, u'dukī lāmbā, āzini ngá ẽ'di vé ni pi ī drigé sī muzú ĩndī.

⁴ Yēsū nī tā ĩmú'bán nga'bán ĩ rú'bán gá rī pi ārēvú céré rá. Yēsū ní ĩfuzú ĩmúú kōpi ẽndrēti gé nõó, ĩri ní kōpi zizú kīnī, “Bá ĩmi ní ríi ndāá rī ā'di 'i?”

⁵ Āngáráwá ĩ ní ĩpēē rī pi ní újázú Yēsū ní kīnī, “Bā ri Yēsū Nāzērētāgú rī ndā.”

Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Bá ĩmi ní ríi ndāá rī ma 'i.” Yūdā Yēsū ā ũli 'beēpi rī, tu pá kōpi āsámvú gé 'dāá ĩndī.

⁶ Yēsū kā 'yoó kōpi ní, “Bá rī ma 'i,” kōpi šiki úgóró sī úgóró sī u'deé vūgá.

⁷ Yēsū ní gōzú kōpi zizú đīj kīnī, “Bá ĩmi ní ríi ndāá rī ā'di 'i?”

Kōpi ní 'yozú kīnī, “Bā ri Yēsū Nāzērētāgú rī ndā.”

⁸ Yēsū ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Á lū ĩmi ní rá, 'bán rī ma 'i. ĩmi dō ri ma ndā, lē ĩmi kuki 'bán adri'bée má be nõ'bée ā đēki ĩ 'dīisī rá.”

⁹ Tā Yēsū ní 'yoó, lē 'bán adri'bán 'i be 'dī'bée ā đēki ĩ 'dīisī rá 'dīri, ā sē rī tā ĩri ní ándurú 'yoó kīnī, “Á ku 'bán mí ní sēē má ní rī pi fīi tā ũnjí gé ku” 'dāri ā nga rī 'i fūu ti ni gé bēsīnī.

¹⁰ Šimónā Pétēró adriipi ĩli āco be drigé rī ní ívé ĩli ĩnjézú, ĩri ní átalágú āmbúgú rī vé túgērī ẽ bí drī ẽndēpi gé rī gazú mvōrú 'dezú vūgá 'dāá. Túgērī rī ā rú Málūkō 'i.

¹¹ Yēsū ní 'yozú Pétēró ní kīnī, “Í su mívé ĩli āco 'dīri gōó ívé kērēwū agá 'dāá ũzi! Mí ũsū, mí kīnī, ĩzāngā má Ẽtēpi ní tā ni útú kuú má ní ĩnogósī gí 'dīri, ícó ma ĩsú ku?”

Jiki Yēsū ri muzú Ānásī ẽndrēti gé

(Mātayo 26:57-58; Mārākō 14:53-54; Lúkā 22:54)

¹² Kuru āngáráwá Rómā vé rī pi ívé ũgalaku āmbúgú[†] rī be, Yāhūđī rī pi vé 'bán āngū ũtē'bán rī pi be, kōpi ní Yēsū rī ružú úmbézú.

¹³ Drīđrī ni, kōpi jiki ĩri muzú Ānásī ẽndrēti gé. Ānásī rī Kāyāfā vé ẽnyēpi. ĩli 'dāri gé, Kāyāfā rī átalágú āmbúgú rú nī, Ānásī ā vūrā gá.

¹⁴ Kāyāfā 'yo ándurú Yāhūđī rī pi vé 'bán drīkoma rú rī pi ní kīnī, “Bá tré pi ní ũdrázú, múké ni, lē 'bán ālu ā drā kōpi ā vūrā gá nī.”

Pétēró i'dó Yēsū ri gāá

(Mātayo 26:69-70; Mārākō 14:66-68; Lúkā 22:55-57)

¹⁵ Šimónā Pétēró pi ní 'dezú muzú 'bán Yēsū ā pámvú ũbī'bán rī pi vé āzi be Yēsū ā vūđrī gé sī. Átalágú āmbúgú rī nī 'bán Yēsū ā pámvú ũbīipi 'dīri rá, 'bán Yēsū ā pámvú ũbīipi 'dīri 'de muzú Yēsū ā vūđrī gé sī átalágú āmbúgú rī vé jó ā bóró gá 'dāá.

¹⁶ 'Bo Pétēró áwí ívé rī tēē kuú āmvé kání rī vé kēētīlē gá 'dāá. 'Bá Yēsū ā pámvú ũbī'bán rī pi vé āzi átalágú āmbúgú rī ní nīj rá rī ní 'i újázú gōzú kēētīlē gá 'dāá, ĩri ní átázú mvá ũkú riipi kēētīlē rī ũtēēpi rī be, mvá ũkú rī ní Pétēró rī ĩjzú ĩfízú jó agá nõó.

¹⁷ Mvā ũkú kēētīlē rī ũtēēpi rī ní Pétēró rī zizú kīnī, “Mí adri nyo 'bán ágó 'dāri ā pámvú ũbī'bán rī pi vé āzi 'i kuyé?”

Pétēró ní újázú ĩri ní kīnī, “Bá rī adri ma 'i kuyé.”

[†] 18:12 18:12 Ūgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé rī: ĩri āngáráwá ĩlífu ālu rī pi ẽ drī kōopi nī.

18 Ǽngũ rĩ ní igbeégbe rĩ sī, ǽtí'bá ẽzị nga'ba rĩ pi, ũgalaku rĩ pi be ũdēkí ǽcī, kōpi tukí pá kuú ǽcī rĩ ǽ gārā gá sī kúrŭ, rii ǽcī rĩ yuú, Pétēró tu pá kōpi ǽsámvú gé 'dǽá ĩndī ǽcī rĩ yungará gá.

Átálágú ǽmbúgu rĩ uzị Yēsũ ri tǽ sī

(Mǽtáyo 26:59-66; Mǽrǽkō 14:55-64; Lúkǽ 22:66-71)

19 Átálágú ǽmbúgu Ǽnǽsī ní Yēsũ ri zizú ĩrivé 'bá ĩri ǽ pámvú ũbĩ'ba rĩ pi ǽ tǽ sī, ǽzini tǽ ĩri ní rii ímbá rĩ ǽ tǽ sī.

20 Yēsũ ní újázú ĩri ní kīnī, “Mǽ átá tǽ rĩ 'bá rĩ pi ní andrekelemgbe, á ri tǽ rĩ ímbá 'bá rĩ pi ní Jó Múngú ri Zizú rĩ pi agásī, ǽzini Jó Múngú vé rĩ agá, vŭrǽ Yǽhŭdĩ rĩ pi ní rizú ĩ úmúzu rĩ pi gé sī, má úcī tǽ ǽzi ǽlunǽni kuyé.

21 Ngá mí ní ma zizú rĩ ǽ'di? 'Í zị 'bá mávé tǽ yì'ba gí rĩ pi áyu, 'í zị kōpi tǽ má ní lŭú kōpi ní rĩ sī, kōpi nĩkí tǽ má ní 'yoó rĩ rá.”

22 Yēsũ kǽ tǽ rĩ 'yoó 'dĩri tĩnị, 'bá ǽngũ ũtē'ba rĩ pi vé ǽlu ní Yēsũ ri sazú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Ngá mí ní tǽ újázú átálágú ǽmbúgu rĩ ní 'dĩni rĩ ǽ'di?”

23 Yēsũ ní újázú ĩri ní kīnī, “Á 'yo dō tǽ ǽzi ũnjí rá, 'í lŭ tǽ ũnjí má ní 'yoó rĩ. Tǽ má ní 'yoó rĩ dō pĩrị, ngá mí ní ma sazú rĩ ǽ'di?”

24 Ǽnǽsī ní Yēsũ ri pēzú mužú átálágú ǽmbúgu Kǽyǽfǽ vúgá 'dǽá, ĩsú ũmbéki drị ni kú ci.

Pétēró ẹnđị 'yoó kīnī, 'í nị Yēsũ ri kuyé

(Mǽtáyo 26:71-75; Mǽrǽkō 14:69-72; Lúkǽ 22:58-62)

25 Sīmōn Pétēró kǽ rii pá tuú ǽcī yungará gá 'dǽá, 'bá 'dĩ'bee ǽ Ƴrŭkō ní gōzú ĩri zizú đĩ kīnī, “Mí adri nyo ágó rĩ vé 'bá ĩri ǽ pámvú ũbĩ'ba rĩ pi vé ǽzi 'i kuyé?”

Pétēró gǽ kīnī, “Bá rĩ adri ma 'i kuyé.”

26 Átálágú ǽmbúgu rĩ vé tŭgēřĩ 'dǽá anigé. Tŭgēřĩ 'dĩri, ĩri ágó Pétēró ní bī ni ĩj mŭvŭrŭ 'dǽri vé mǽrité. ĩri ní Pétēró ri zizú kīnī, “Mí adri nyo ágó má ní ndree Yēsũ be trŭ ǽmvú agá 'dǽri 'i kuyé?”

27 Pétēró gǽ tǽ 'dĩri kǽmgbélé kīnī, “Bá rĩ adri ma 'i kuyé.” Koro lōgŭlōgŭ ní céré 'bezú.

Pilátō ò Yēsũ vé tǽ

(Mǽtáyo 27:1-2, 11-14; Mǽrǽkō 15:1-5; Lúkǽ 23:1-5)

28 Ƴ'bŭtị kŭnĩkŭnī, Yǽhŭdĩ rĩ pi ní Yēsũ rĩ ĩjizú Kǽyǽfǽ vé ǽngá 'dǽásī, kōpi ní ĩri jizú mužú ũgalaku Rómǽ vé ĩ ní zịj Pilátō rĩ vé vŭrǽ adrizú rĩ gé 'dǽlé. Kōpi fikí caá vŭrǽ rĩ gé 'dǽlé kuyé, ǽ'diǽtǽsiyǽ kōpi lēkí ĩ a'bií, ĩ adrikí rí ule, ĩ nyakí rí ǽnyǽngá ĩ ní á'dí Ƴ'dŭ Múngú ní Ƴlízú Jó rĩ pi tị gé sī rĩ bēnī.

29 Pilátō ní fŭzú mužú Yǽhŭdĩ rĩ pi vúgá ǽmvé 'dǽlé, ĩri ní kōpi zizú kīnī, “Tǽ ǽ pá ĩmi ní ágó nōri tōzú rĩ ǽ'di?”

30 Kōpi ní újázú Pilátō ní kīnī, “Ágó 'dĩri ǽ 'o tē dō tǽ ũnjí kuyé, 'bá ícókí tē ĩri ĩj mǽ ẹnđrējé gé ku.”

31 Pilátō ní 'yozú kōpi ní kīnī, “ĩmi jkí ĩri mužú 'dǽlé, ĩmi òkí ĩrivé tǽ sŭ ĩmivé tǽmbị ní lēé rĩ tĩnị.”

Kōpi ní újázú Pilátō ní kīnī, “Tǽmbị 'bávé Yǽhŭdĩ vé rĩ ǽ'yī 'bá ní 'bá ǽzi sēzú 'džízú drǽzú ku.”

32 Tǽ 'dĩri nga 'i 'dĩni, tǽ Yēsũ ní ǽtŭ 'yoó, 'i ímú drǽ sŭ 'dĩri tĩnị 'dǽri, ǽ nga rí 'i fŭú tị ni gé bēnī.

33 Pílátō ní fizú gōzú jó agá 'dāá, ĩri ní Yēsũ ri zizú ímúzá 'í vúgá nōó, ĩri ní ĩri zizú kīnī, "Mí 'bāgú Yāhūdī rī pi vé rī?"

34 Yēsũ ní újázú Pílátō ní kīnī, "Zīngará mí ní ma zizú 'dīri, mí ígá ĩri mí drīgē yā, dōku 'bá uruḵo ríkí átá ānī mā rú sī nī?"

35 Pílátō ní újázú Yēsũ ní kīnī, "Mí ũsũ ma Yāhūdīgú? Mívé 'bá rī pi, atala atala rī pi drīgē rī pi be, íjíkí mí sēé má drīgē nī. Tā ũnjí mí ní 'oó rī ā'di?"

36 Yēsũ ní 'yozú kīnī, "Mālūngā mávé rī adri nyōóḵú nōri vé ni kuyé. Mālūngā mávé rī ā adri té dō nyōóḵú nōri vé ni, mávé 'bá mā pámvú ũbī'bá rī pi té ẹ'dī 'dī ma ẹrízú ípázú Yāhūdī rī pi vé ambugu rī pi drīgē sī rá. 'Bo mālūngā mávé rī adri nyōóḵú nōri vé ni kuyé."

37 Pílátō ní Yēsũ ri zizú kīnī, "Mí 'bāgú?"

Yēsũ ní újázú ĩri ní kīnī, "Tā mí ní 'yoó kīnī, ma 'bāgú 'dīri, ĩri tā áda, tīkí ma nyōóḵú nōri drīgē tā ā pá ālu sī, má ímú tā áda rī ũlúú. 'Bá tā áda 'oópi rī, ĩri mávé tā yí rá."

38 Pílátō ní Yēsũ ri zizú kīnī, "Bá rī ícó tā áda rī nī áamá íngóni?"

Pílátō lì Yēsũ vé drāngará ā tā

(Mátayo 27:15-31; Mārākō 15:6-20; Lúkā 23:13-25)

Pílátō ní gōzú fūzú āmvé 'dāá, ĩri ní 'yozú Yāhūdī rī pi ní kīnī, "Má íṣú tā āzi ũnjí ágó nōri rú'bá gá kuyé.

39 "'Bo ĩmi Yāhūdī rú, ĩmívé mērē gá, Ụ'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tì gé sī rī gé, ĩmi lēkí ā trūkí ĩmi ní 'bá ĩ ní 'yíí kuú jó āngū ũ'yízú rī agá ni ālu sēé. ĩmi lēkí mā ĩtrū ĩmi ní 'bāgú Yāhūdī rī pi vé rī sēé?"

40 Kōpi ní ọ'úzá ụ'dúḵó be uru 'dāá kīnī, "Kuyé, adri ĩri 'i ku! 'Í sē 'bá ní Bārābā ri áyu." Bārābā ri 'bá ũnjí, ĩri 'bá waápi ári'bá rú ni.

19

Pílátō lì Yēsũ vé tā kīnī, ā 'díkí ĩri drāá rá

1 Pílátō ní Yēsũ ri sēzú āngaráwá rī pi drīgē, kōpi 'dekí ríí ĩri ũgbāá kēlījā sī.

2 Āngaráwá rī pi trakí ũcékúcé suú Yēsũ drīgē kúlá rú, kōpi í'dúkí bōngó ika akoóko rūḵú 'bāgú rī pi ní ríí āngírí suú rī suú ĩri ā rú'bá gá.

3 Kōpi ríkí ĩ itrú múzú Yēsũ vúgá 'dāá dījī dījī, kōpi ríkí 'yoó kīnī, "'Bá íngúkí mí rá, mí 'bāgú Yāhūdī rī pi vé rī!" Kōpi ní ĩri usazú.

4 Pílátō ní gōzú fūzú múzú āmvé 'dāá dījī, ĩri ní 'yozú 'bá rī pi ní kīnī, "Īmi ndrekí drī ká, ma mụ Yēsũ ri íjī ĩmi vúgá āmvé nōó, 'bo lē ĩmi nīkí áamá múké 'yozú kīnī, má íṣú tā āzi ĩri ā rú'bá gá lūúpi kīnī ĩri 'bá ũnjí ni kuyé."

5 Yēsũ ní kúru ĩfūzú āmvé nōó, sukí ũcékúcé ĩ ní traá kúlá rú rī drī ní gé, sukí bōngó akoóko rūḵú ndrōlūndrōlū rú ní ĩri ā rú'bá gá, Pílátō ní 'yozú 'bá rī pi ní kīnī, "Ī ndrekí drī ká! Ágó rī nō!"

6 Atala atala rī pi drīgē rī pi, 'bá rī'bá Jó Múngú vé rī ũtē'bá rī pi be, kōpi ká mụyí Yēsũ ri ndreé, kōpi ní ọ'úzá ụ'dúḵó be uru 'dāá kīnī, "Īmi gbākí ĩri peṭí alambaku sígé! ĩmi gbākí ĩri peṭí alambaku sígé!"

Pílátō ní 'yozú kīnī, "Īmi jíkí ĩmíngá ĩri mụyí gbāá íyí, má íṣú má ĩrivé ũnjíkānyā lēzú ĩri 'ozú ũnjí ni kuyé."

7 Yāhūdī adri'ba drīkoma rú rī pi ní újázú Pílátō ní kīnī, “Tāimbī 'bávē rī ā'yī rá kīnī, ā 'dīkī ĩri drāá rá, ā'diātāsīyā kīnī, 'i Mvā Múngú vé ni.”

8 Pílátō kā tā 'dīri yīī, ūrī gō ĩri fuṽ ambamba.

9 Pílátō ní gōzú fizú ivé vūrā adrizú rī gé 'dāá, jī Yēsū ri mužú ĩndī. ĩri ní Yēsū ri zizú kīnī, “Mí ibí íngá ngūgá?” 'Bo Yēsū újī tītī.

10 Pílátō ní 'yozú ĩri ní kīnī, “'Í lē átá má ní ku āsī? 'Í nī ámá 'yozú kīnī, ma ūkpō be mi kuzú, dōku sēzú mi gbāzú peṽi alambaku sígé 'dīni kuyé?”

11 Yēsū ní újázú Pílátō ní kīnī, “Múngú ā útú té dō tā ní ĩnógōsī kuyé, ūkpō mívé mí ní 'bāá tā 'ozú má rú'ba gá 'dīri ícō té ēzī ngāá má be ku. 'Bo 'bá ma ruṽpi íjīpi mí ɛndreṽi gé nōri 'o ūnjīkānyā agaápi rá ni.”

12 Pílátō kā tā 'dīri yīī, lē lēṽi ndāá Yēsū ri oṽyuzú 'dīisī rá. 'Bo drīkoma Yāhūdī rī pi vé rī pi ní 'yozú Pílátō ní kīnī, “Mí oṽy dō ágó 'dīri gí, mí ícō adrii ūndī 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī* vé ni ku. 'Bá 'yoópi 'í lē adrii 'bāgú rú 'dīri, ĩri āri'ba 'bāgú āmbúgú 'dīri vé ni.”

13 Yāhūdī rī pi kā tā 'dīri 'yoó 'dīni, Pílátō ní Yēsū ri íjīzú ímúzú kōpi vúgá āmvé nōó dīī. Pílátō ní gōzú mužú úrizú ivé lúpá āmbúgú vé rī drīgé, vūrā ĩ ní udé kuú kpākpā írā sī rī drīgé. Vūrā 'dāri zīkī Ēberē ṽi sī Gábātā.

14 Ū'dú 'bá rī pi ní rizú ĩ útúzú Ū'dú Múngú ní Ēlīzú Jó rī pi ṽi gé sī rī vé rī gé, ūṽi rī kā 'dó caá sá mužrī drī ni ĩrī gé 'dīgé, Pílátō ní 'yozú Yāhūdī rī pi ní kīnī, “'Imivé 'bāgú rī, ĩri 'dī.”

15 'Bá rī pi ní o'úzú ū'dúkō be ɔru 'dāá kīnī, “'Ā 'dīkī ĩri drāá 'dīisī rá, ā deki ĩri ēzī 'dīisī rá!”

Pílátō ní kōpi zizú kīnī, “'Imi lēkī nyo má gbā imivé 'bāgú rī peṽi alambaku sígé?”

Atala atala rī pi drīgé rī pi ní újázú Pílátō ní kīnī, “'Bā 'bāgú ākó, 'bāgú 'bávē rī 'yéṽá 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī 'i!”

16 Pílátō ní kúru Yēsū ri sēzú kōpi drīgé, kōpi ā mužī gbāá peṽi alambaku sígé.

Yēsū vé gbāngará peṽi alambaku sígé rī

(Mátayo 27:32-44; Mārakō 15:21-32; Lúkā 23:26-43)

Āngaráwá rī pi ní kúru Yēsū ri jīzú mužú.

17 Yēsū 'du peṽi alambaku† ĩ ní mužú 'i gbāzú sī ni gé rī 'i ngúlúpi sī nī mužú vūrā ĩ ní zīī “Drī Kólōmgbō rī” gé 'dāá. Vūrā 'dāri Ēberē ṽi sī zīkī ĩri Gōlōgótā.

18 Āngaráwá rī pi mužī Yēsū ri gbāá vūrā 'dāri gé, gbākī kpá 'bá ɔruko ĩrī Yēsū be trū vūrā ālu ālu 'dāri gé, āzi rī ĩrivé drī ɛndepī gélēsī, āzi rī drī ĩjī gélēsī, gbākī Yēsū ri ágágá.

19 Pílátō ní tāimbī sēzú, ĩ ní tā Yēsū ri tōzú rī sīzú 'bāzú peṽi alambaku ĩ ní Yēsū ri gbāzú sī ni gé rī drīlē gá 'dīni, “YĒSŪ NĀZĒRĒTĀGŪ RĪ, 'BĀGŪ YĀHŪDĪ RĪ PI VÉ RĪ.”

* **19:12 19:12** 'Bāgú āmbúgú Rómā vé rī: ĩri 'bāgú āmbúgú 'bāgú āngū āndiāndī rī pi agá rī pi drīgé, āngū Yūdáyá vé rī drīgé, āngū Gālláyá vé rī drīgé, āzini āngū Yāhūdī rī pi vé rī drīgé. 'Bá Rómā vé rī pi ivé 'bāgú āmbúgú rī zī ivé ṽi sī Kāyísarā. **19:14 19:14** Wūngará 12:17 † **19:17 19:17** Peṽi alambaku: 'Bá Rómā vé rī pi rī 'bá tā 'o'ba ūnjī rī pi gbā mūsūmārī sī peṽi alambaku sígé, ĩri sá 'du ācō kōpi ibi drā ndō, kōpi ĩzāngā nya ambamba drāngará rī gé.

20 Yāhúđĩ kárákará ríkí tã ĩ ní sǐ Yēsũ vé peṭi alambaku ĩ ní ĩri gbāzú rĩ drĩlè gá 'dĩri lǎá, ã'diātāsíyā vūrā ĩ ní Yēsũ ri gbāzú rĩ, ĩri ĩnyĩnǎǎ kūrú ã gārā gá. Síkí tã ri Èbéré tị sǐ, Lātĩnĩ tị sǐ, āzini Ğĩrĩkĩ tị sǐ.

21 Atala atala rĩ pi drĩgè rĩ pi ní 'yozú Pílatô ní kĩnĩ, "Mĩ sǐ tã rĩ 'yozú kĩnĩ, "Bāgú Yāhúđĩ rĩ pi vé ní' 'dĩni ku, lè mĩ sǐ 'Ágó 'dĩri 'yo 'i tị sǐ kĩnĩ, 'i 'Bāgú Yāhúđĩ rĩ pi vé rĩ.' "

22 Pílatô ní újázú kôpi ní kĩnĩ, "Tã ĩ ní sǐ gĩ rĩ, újákí ku."

23 Āngáráwá rĩ pi ká Yēsũ ri gbāá peṭi alambaku sígè 'dǎá gĩ, kôpi i'dúkĩ ĩrívè bǒngó acoo caá vūrā sǐ sũ, kôpi awakí ĩ āsámuvú gé sǐ, ógúpĩ 'dũ ǎlu, ógúpĩ 'dũ ǎlu. Kôpi 'dúkĩ kpá ĩrívè bǒngó ĩri ní ríi suú rũkũ rĩ[‡] ĩndĩ, údékĩ bǒngó 'dĩri áco rũkũ caá vũgá 'dǎá, adri kú mǔlú rú, ícĩkĩ ícĩcĩ kuyè.

24 Āngáráwá rĩ pi ní átázú ĩ āsámuvú gé sǐ kĩnĩ, "Lè 'bá ũsíkĩ bǒngó áco rũkũ 'dĩri ku, 'bá 'bekĩ jèké sǐ, ã'di ri dō ícò 'dũ nĩ."

Tã 'dĩri nga 'i sũ ĩ ní sǐ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tĩnĩ,
"Kôpi 'bekĩ mávé bǒngó jèké sǐ,
kôpi awakí ĩ āsámuvú gé sǐ."

Āngáráwá rĩ pi 'okĩ sũ ĩ ní lèè rĩ tĩnĩ.

25 Yēsũ éndrèpĩ pi Yēsũ éndrèpĩ vé ómvúpĩ be, Mǎriyā Kílópāsĩ úkú ni be, āzini Mǎriyā Māgādélèñā be, kôpi mǔkĩ pá tuú peṭi alambaku ĩ ní Yēsũ ri gbāzú kú sị ní gè rĩ ã gārā gá.

26 Yēsũ ká éndrèpĩ ri ndrèé tu pá kuú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩipi 'i ní lèlèè rĩ gārā gá, ĩri ní 'yozú éndrèpĩ ní kĩnĩ, "Bá nóni adriipi mí mvá rú rĩ, ĩri 'dĩ."

27 Yēsũ ní kpá 'yozú ívé 'bá 'i pámvú ũbĩipi rĩ ní kĩnĩ, "Bá adriipi mí éndrèpĩ rú rĩ, ĩri 'dĩ." Ágó Yēsũ ã pámvú ũbĩipi 'dĩri ní Mǎriyā ri jizú mǔzú ívé āngá.

Yēsũ vé drǎngárá

(Mátayo 27:45-56; Mǎrǎkô 15:33-41; Lúkã 23:44-49)

28 Yēsũ ká nǐ ámá 'yozú kĩnĩ, 'i de ívé èzĩ gĩ, tã ĩ ní sǐ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ ã nga rĩ 'i fiú tị ní gè ǎnĩ, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Yĩ úvá ndè ma gĩ."

29 'Bǎkĩ vinyõ ũndrǎkúndra kú ĩgǎñá āzi agá, kôpi i'dúkĩ lífá suú peṭi sígè, suú vinyõ rĩ agá 'dǎá, kôpi sukĩ Yēsũ tị gè.

30 Yēsũ ká vinyõ ũndrǎkúndra rĩ mvuú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, "Tã rĩ deṭepĩ 'dĩ." Drĩ ni ní kúru úlúzú kúlú, ĩri ní ívé ĩndrĩ kuzú Múngú drĩgè.

31 Ụ'dú 'dǎri 'bá rĩ pi ní rizú ĩ útúzá rĩ, kǎdô muú caá drũ 'dĩni, ĩri adri ụ'dú Sábátá^S vé rizú ụmũ nyazú rĩ. Yāhúđĩ rĩ pi lèkĩ 'bá ĩ ní gbāá peṭi alambaku sígè 'dĩ'bée ã adrikĩ caá cĩmgbá ụ'dú Sábátá vé rĩ gé ku, kôpi zíkĩ Pílatô tị gé kĩnĩ āngáráwá rĩ pi ã ũgbákĩ 'bá 'dĩ'bée ã kórókó ũñõ 'dĩsĩ rá, kôpi ã ũdrákĩ ri mbèlèñá, ã ũtrúkĩ rĩ kôpívè ávũ vũgá.

32 Āngáráwá rĩ pi ní i'dózá ágó āzi ĩ ní gbāá Yēsũ be trũ rĩ ã kórókó ũgbāzú ũñõzú, vùdrĩ ni gé, kôpi ní kpá āzi rĩ vé rĩ ũgbāzú ũñõzú.

33 'Bo kôpi ká caá Yēsũ vũgá, kôpi ĩsúkĩ Yēsũ drǎ gĩ, kôpi ũgbákĩ ĩri ã kórókó fǎ ũñõ kuyè.

[‡] 19:23 19:23 Bǒngó ĩri ní ríi suú rũkũ rĩ: Bǒngó 'dǎri ĩndrè sũ júlúbíyá tĩnĩ. 19:24 19:24 Sǎwúmá 22:18 § 19:31 19:31 Sábátá: Ụ'dú Sábátá vé rĩ, ĩri i'dó sǎ áziyá ũndrèñá vé rĩ gé.

³⁴ Āngaráwá ālu ni ní Yēsū ā gārāfā sōzú ōjū sī, āri, āzini yīī ní īfūzú razú 'dizú rú' 'bá ni gé sī vūgá nōó.

³⁵ Ágō tā rī ndreēpi 'i mī sī rī, ūlū tā rī nī, tā īri ní ūlūū rī, īri tā áda. Nī amá 'yozú kīnī, tā 'i ní ūlūū 'dīri adri ūnjō kuyé. Ūlū tā 'dīri kīnī, īmi ē'yīkī rī 'yozú kīnī, īri tā áda.

³⁶ Tā 'dī'bée ngakī ī 'dīni, tā ī ní sīī Būkū Múngú vé rī agá kīnī, "Ícókī īrivé fā ūgbāā nōó ālunāni ku" 'dāri, ā nga rī 'i fūū tī ni gé bēnī.

³⁷ Tā rī āzi ī ní sīī Būkū Múngú vé rī agá rī 'yo kīnī, "Kōpi mī 'bā 'bá ī ní gārāfā ni sōó ōjū sī rī ndrezú."

Yēsū vé sīngará

(Mātáyo 27:57-61; Mārakō 15:42-47; Lúkā 23:50-56)

³⁸ Yōsépā Ārimātáyōgú rī, īri 'bá Yēsū ā pámvú ūbīipi ni, 'bo ri tā 'i ní Yēsū ri ē'yīzú rī ūcīcī, ā'diātāsīyā īri ri 'o Yāhūdī rī pi sī ūrī sī. Mū Yēsū vé āvū ā tā zīī Pīlātō tī gé, Pīlātō ā'yī īri ní rá. Īri ní āvū rī 'dūzú mūzú sīzú nī.

³⁹ Nīkōdēmā ōtū ímūpi Yēsū vūgá īnī sī rī 'de mūzú Yōsépā vūgá sī īndī, jī ūdu ī ní usaá ējīngūrū sī ni mūzú 'i drīgé sī īndī, ūdu rī vé ēnjīngará īri ícō ca kīlō pūkū na drī ni tōwū 'dīni rá.

⁴⁰ Āgō īrī 'dī'bée í'dúkī ējīngūrū rī ūdāā Yēsū vé āvū rú' 'bá gá sī, kōpi í'dúkī bōngó āvū rī ā rú' 'bá īmūlūzú āni, sū Yāhūdī rī pi vé mērē rizú āvū sīzú rī tūni.

⁴¹ Vūrā ī ní Yēsū ri gbāzú peṭi alambaku sīgé rī, īri īnyīnā ōmvú ā gārā gá, gākī 'bū lūū ūjī agá āvū sīzú ní kú ōmvú rī agá 'dāā, ūjī 'dāri sīkī drī 'bá āzi 'a ni gé 'dālē kuyé.

⁴² Ū'dú 'dāri ní adrii ū'dú Yāhūdī rī pi vé ni rizú ī útúzú fūzú āni ū'dú Sābātā vé rī gé rī sī, āzini ūjī āvū sīzú rī ní adrii īnyīnā rī sī, kōpi áwīkī Yēsū rī sīī ūjī rī agá 'dāgá.

20

Yēsū vé íngángará gōzú idri rú rī vé tā

(Mātáyo 28:1-10; Mārakō 16:1-8; Lúkā 24:1-12)

¹ Kā mūy adrii Yīngā sī ū'būtī kūñkūñī, Māriyā Māgādēlénā ní 'dezú mūzú 'būrēdrī gé 'dāā, ca mūy ísū gūkī írá ī ní 'bū rī ē tī ōzūzú rī āmvé gī.

² Īri ní í'dózú njuzú mūzú Sīmōnā Pétēro vūgá, āzini Yēsū vé 'bá īri ā pámvú ūbīipi īri ní lēlē rī vūgá 'dāā, īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Kōpi 'dúkī Ūpi Yēsū vé āvū 'bū rī agāsī gī, 'bá nīkī kuyé dō kōpi jīkī īri 'bāā ngūgá!"

³ Pétēro pi ní 'dezú mūzú Yēsū vé 'bá īri ā pámvú ūbīipi īri ní lēlē rī be 'būrēdrī gé 'dāā.

⁴ 'Bá īrī 'dī'bée rikī njuú mūzú ōngū sī, 'bo 'bá Yēsū ā pámvú ūbīipi āzi 'dīri ndē Pétēro rī ōngū sī rá, nju caā 'būrēdrī gé 'dāā drīdrī.

⁵ Ōvū 'bū rī ā 'a ōlūū, ísū 'yēnā bōngó ī ní āvū rī ā rú' 'bá īmūlūzú rī ndreé áyu, 'bo fi 'bū agá 'dāā kuyé.

⁶ Sīmōnā Pétēro ī ní kuú vulé rī kā caā, fi 'bū agá 'dāā nī, ndre bōngó ī ní āvū rī ā rú' 'bá īmūlūzú rī, kukī kú 'bū agá 'dāā áyu.

7 Bōngó ĩ ní Yēsū ē mīlētī úmbézú rī tra 'i kú túngú, bōngó ĩ ní āvū rī ā rụ' bá ĩmūlūzú rī gū kpá 'i kú túngú.

8 Kúru 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' bá rī pi vé āzi caapi 'būrēdrī gé 'dāá drīdrī rī ní kpá fizú 'bú agá 'dāá, kā bōngó rī ndreé, ĩri ní kúru ẹ'yīzú 'yozú kīnī, Yēsū íngá gōó idri rú gí.

9 Tā ọtú Búkú Múngú vé rī ní 'yoó, Yēsū ri imú íngá gō idri rú rá 'dīri fi kọpi drīgé 'dāá kuyé.

Yēsū 'i da 'i Māriyā Māgādēlénā ẹndrẹti gé

(Mārākō 16:9-11)

10 Kúru Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī' bá rī pi ní 'dezú mvizú gōzú 'bētī,

11 'bo Māriyā áwí ívé rī rií ngoó vūrā āvū sīzú rī gé 'dāá. ĩri ní ọvūzú 'bú rī ā 'a ọlūzú,

12 ĩri ní mālāyíkā ĩrī ni pi ndrezú 'bú agá 'dāá, kọpi úsúkí ĩ kú bōngó imve imve ni pi sī, kọpi úríkí kuú 'bú ĩ ní Yēsū ri sīzú rī agá 'dāá, āzi rī drīgélé sī, āzi rī pápálésí.

13 Mālāyíkā rī pi ní Māriyā ri zizú kīnī, "Ūkú 'dīri, mi ri ngo āsī?"

Māriyā ní 'yozú kọpi ní kīnī, "'Dụkí Úpí mávé rī mụzú gí, á nị kuyé, dō jíkí ĩri mụy 'bāá ngúgá."

14 Māriyā ní kúru 'i újázú āngū údrézú 'i gārā gá sī, ndre Yēsū tu pá kuú 'dāá, 'bo nị á má 'yozú kīnī, 'bá rī Yēsū 'i 'dīni kuyé.

15 Yēsū ní ĩri zizú kīnī, "Ūkú 'dīri, mi ri ngo āsī? 'Bá mí ní rií ndāá rī ā'di 'i?"

Māriyā ụsū 'bá rī ọmvú 'dīpa 'i. ĩri ní 'yozú kīnī, "Āmbúgú mávé rī, 'i 'dụ dō āvū rī mụzú nōó sī mi 'i, 'i lū má ní vūrā mí ní ĩri jizú mụzú 'bázú rī, má mụ rí āvū rī ịsú ndreé bēsīnī."

16 Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Māriyā!"

Māriyā ní 'i újázú āngū ndrezú Yēsū vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú Ēbéré tị sī kīnī, "Rābóní," íffí ní "Ímbápi."

17 Yēsū ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Lē mī uló má rụ' bá ku, má újá drī ma gōó má Ẹtẹpi vú 'dāá kuyé, 'i mụ lūú má ẹdrīpī ní, 'i 'yo, 'Ma ri ma újá gō má Ẹtẹpi Múngú vúgá, ĩri kpá ĩmi Ẹtẹpi, ĩri kpá ĩmivé Múngú.' "

18 Māriyā Māgādēlénā ní 'dezú mụzú 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' bá rī pi vúgá 'dālé, ūlū kọpi ní kīnī, "Á ndre Úpí ri gí." Māriyā ní tā Úpí ní 'yoó 'i ní rī ūlūzú kọpi ní.

Yēsū 'i da 'i ívé 'bá 'i pámvú ūbī' bá rī pi ẹndrẹti gé

(Mátayo 28:16-20; Mārākō 16:14-18; Lúkà 24:36-49)

19 Kā mụy adrii Yīngā sī ụndrēsī, Yēsū vé 'bá ĩri ā pámvú ūbī' bá rī pi úmúkí ĩ vūrā ālu gé, kọpi fíkí úrí jó agá, kọpi ụpíkí kẹtẹti rī pi cí, ā'diātāsīyā kọpi ri 'o ụrī sī 'bá ambugu Yāhúdī rī pi vé rī pi sī. Yēsū imú pá tuú kọpi āsámvú gé, 'yo kọpi ní kīnī, "Tākíri ā adri ĩmi be!"

20 Kā tā rī átá kọpi ní 'dīni, ĩri ní ázó bílé 'i drīgé, āzini 'i gārāfā gá rī sēzú ndrezú kọpi ní. 'Bá ĩri ā pámvú ūbī' bá rī pi adríkí ayīkō sī kọpi ní Úpí ri ndreé rī sī.

21 Yēsū gō 'yoó kọpi ní dīi kīnī, "Tākíri ā adri ĩmi be. Á lē ĩmi pēé mụzú sū má Ẹtẹpi ní ma ịpēé rī tịnị."

22 Yēsū ní ẹvīvī vuzú kọpi drīgé, ĩri ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Índrí Uleteré rī ā adri ĩmi be.

23 Īmi trūkí dō 'bá ũnjĩkányā 'o'bá rĩ pi ìvé ũnjĩkányā agásĩ rá, Múngú ri kòpi trū ìvé ũnjĩkányā agásĩ rá, Īmi trūkí dō kòpi ìvé ũnjĩkányā agásĩ kuyé, Múngú trū kòpi ku."

Yēsũ 'i'da 'i Tótmā ɛndrɛtj gé

24 'Bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi vé ālu rú ni Tótmā Dīdīmā 'i, Yēsũ ká ícá kòpi āsámvú gé, Tótmā ri ɔgũpĩĩ āsámvú gé 'dāáyo.

25 'Bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ā urukò ní lüzú ĩri ní kĩnĩ, "'Bá ndrekĩ Úpĩ ri rá!"

'Bo ĩri ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "Á ndre dō mūsūmārĩ vé bĩlɛmĩ ĩ ní Yēsũ ɛ drj gbázú rĩ má mĩ sĩ kuyé, āzini má úló dō mɛmɛrĩkò rĩ má drj sĩ kuyé, āzini á 'bā dō má drj bĩlɛmĩ gārāfā ni gé rĩ úlózu kuyé, má ícò tā 'dĩri ɛ'yĩĩ ku."

26 Ụ'dú ɛzĩrĩ ā vudrj gé, Yēsũ vé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi úmúkĩ ĩ gōó mujĩ adrii trj jó agá, Tótmā ri kòpi āsámvú gé 'dālɛ ĩndĩ. Kòpi ɔpĩkĩ kɛɛtj rĩ pi cí, 'bo Yēsũ imú fií adrii kòpi āsámvú gé 'dālɛ, ĩri ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "Tākĩri ā adri ĩmi be."

27 Yēsũ ní kúru 'yozú Tótmā ní kĩnĩ, "Í 'bā mĩ drj mváná 'dĩgɛ, 'i ndre má drj ágélɛ, mí ísú mĩ drj, mí úló má gārāfā ānĩ. Lɛ mívɛ yĩkĩ ā awa 'i ĩrj ku, lɛ mí ɛ'yĩ ma."

28 Tótmā ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "Mĩ Úpĩ mávé ni, mi kpá Múngú mávé ni!"

29 Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Mĩ ɛ'yĩ ma mí ní má rú'bá ndreé gĩ rĩ sĩ? 'Bá ma ɛ'yĩ'bá, má rú'bá ndre'bá kuyé rĩ pi vé āyĩkò ri imú aga rá."

30 Yēsũ nga tā āyāzú āyāyā ní pi kárakarā, ĩrivé 'bá ĩri pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ndrekĩ rá. Tā āyāzú āyāyā ĩri ní 'oó rĩ pi urukò'bée sĩkĩ búkũ nòri agá kuyé.

31 'Bo sĩkĩ tā 'dĩ'bée, ĩmi ɛ'yĩkĩ rĩ 'yozú kĩnĩ, Yēsũ ri Kúrísítò, ĩri Mvā Múngú vé ni, ĩmi ɛ'yĩkĩ dō ĩri gĩ, ĩmi ídri 'dání'dání rĩ ísú rá.

21

Yēsũ gō 'i 'daá dđĩ

1 Yēsũ gō ĩndrɛ ìvé 'bá 'i pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ɛndrɛtj gé dđĩ yĩĩ bālālā Tĩbɛrjyā ā gārā gá 'dāá. Tā rĩ nga 'i 'dĩni.

2 Sĩmónā Pétèrò pi, Tótmā Dīdīmā be, Nātānāyélɛ íngapi Kánā gálésĩ āngú Gālíláyā vé rĩ agá rĩ be, Zébédáyò ɛnjĩpĩĩ ĩrj rĩ pi be, āzini 'bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ā urukò ĩrj ni pi be, úmúkĩ ĩ vūrā ālu gé.

3 Sĩmónā Pétèrò ní 'yozú kòpi ní kĩnĩ, "Á lɛ mujĩ ĩ'bĩ 'beé."

Kòpi ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "'Bá lɛkĩ mujĩ ĩndĩ." Kòpi ní 'dezú fizú kúlúmgbā agá, mujuzú ĩ'bĩ 'bengárā gá, 'bo ĩnĩjā 'dāri sĩ, kòpi 'bekĩ ĩ'bĩ ālujāni kuyé.

4 Kā mujĩ adrii ɔ'bútj kũnĩkũnĩ, Yēsũ mu pá tuú kuú yĩĩ tĩ gé 'dāá, ĩrivé 'bá ĩri ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi nĩkĩ ámá 'yozú kĩnĩ, 'bá rĩ Yēsũ 'i 'dĩni kuyé.

5 Yēsũ ní kòpi zizú kĩnĩ, "Mávɛ ũndĩ rĩ pi, ĩmi í'békĩ tró ĩ'bĩ kuyé?"

Kòpi ní újázú ĩri ní kĩnĩ, "'Bá í'békĩ ālujāni kuyé."

6 Yēsũ ní 'yozú kĩnĩ, "Īmi 'bekĩ ĩmívɛ ímbá rĩ pi kúlúmgbā rĩ vé wòókò drj ɛndɛpĩ gélɛ rú rĩ gé, ĩmi ícò ĩ'bĩ 'be rá." Kòpi ká ímbá rĩ 'beé, sũ Yēsũ ní 'yoó rĩ tĩnĩ, kòpívɛ ímbá rĩ ɛnjĩ lĩlĩ, kòpi ícókĩ ísɛ bā ku, ā'diātāsīyā ĩ'bĩ rĩ pi tókĩ ĩ ímbá rĩ agá 'dāá kárakarā.

7 'Bá Yēsũ ā pámvú ũbī'bá rī pi vé ālu Yēsũ ní lēē agaá rá rī ní 'yozú Pétēró ní kīnī, "'Bá rī Úpí 'i." Sīmōnā Pétēró kā yīi 'yozú kīnī, "'Bá rī Úpí 'i," ĩri ní ívé bōngó 'í ní trūú 'bāá kuú vūgá rī í'dúzá akozú 'í rụ'ba gá, ĩri ní wazú 'dezú yīi agá 'dāá.

8 'Bá Yēsũ ā pámvú ũbī'bá rī pi sōkí ívé kúlúmgbá rī muú pá tuú yīi tị gé 'dāá, í'dózú kúlúmgbá rī ā rụ'ba gá 'dīgé, cazú yīi tị gé 'dāá, ĩ ovu cá pá ā 'a mūdūrūlū ālu. Kọpi ní ívé ímbá rī ísézú 'í'bị be agá tré.

9 'Bá Yēsũ ā pámvú ũbī'bá rī pi ká ísị kúlúmgbá rī agásí, kọpi ísúkí ũdēkí ácí kuú 'dāá, 'bákí 'í'bị úzó ānī, āzini 'bákí pánga gārā ni gé.

10 Yēsũ ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ũbī'bá rī pi ní kīnī, "Ími íjịkí 'í'bị ĩmi ni 'beé sàṅá 'dīri sī rī pi ā ụrụkọ ímúzá nōó."

11 Sīmōnā Pétēró ní tuzú fizú kúlúmgbá agá, ĩri ní ímbá rī ísézú ímúzá yīi tị gé lē rú, 'í'bị ā'yī 'a ní gé mūdūrūlū ālu pūkú tọwú drị na, 'í'bị kárakará 'dī'bee sī, ímbá rī uce kuyé.

12 Yēsũ ní 'yozú ívé 'bá 'í pámvú ũbī'bá rī pi ní kīnī, "Ími ímúkí, 'bá nyakí ínyá." 'Bo ũrị sī, 'bá āzi zịpị 'yoópi kīnī, 'bá rī ā'di 'i yā 'díní 'dāáyo, ā'diātāsīyā kọpi nīkí ámá rá 'yozú kīnī, 'bá rī Úpí Yēsũ 'i.

13 Yēsũ ní kúru ímúzá, ĩri ní pánga rī í'dúzá sézú kọpi ní. Vụdrị ni gé, ĩri ní kpá 'í'bị rī í'dúzá sézú kọpi ní.

14 'Dīri nóni vú na ní Yēsũ ní 'i í'dazú ívé 'bá 'í pámvú ũbī'bá rī pi ẹndrẹtị gé, ĩri ní íngázú gōó ídri rú rī ā vùdrị gé rī.

Yēsũ pi vé tā Pétēró be rī

15 'Bá Yēsũ ā pámvú ũbī'bá rī pi ká ínyá rī nyaá deę, Yēsũ ní 'yozú Sīmōnā Pétēró ní kīnī, "Sīmōnā Yūwānī ā mvá rī, 'í lē nyo ma mí ọgụpịi 'dī'bee agaá rá?"

Pétēró ní újázú ĩri ní kīnī, "Úpí, mí nị rá 'yozú kīnī, á lē mi agaá rá."

Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Mí úcé mávé kābīlō anjị rī pi múké."

16 Yēsũ gō tā rī ẹndịi 'yoó dīi kīnī, "Sīmōnā Yūwānī ā mvá rī, ẹndẹpị 'í lē nyo ma rá?"

Sīmōnā ní újázú ĩri ní kīnī, "Úpí, mí nị rá 'yozú kīnī, á lē mi rá."

Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Mí ütē mávé kābīlō rī pi múké."

17 Vú na ní gé, Yēsũ gō 'yoó Sīmōnā ní kīnī, "Sīmōnā Yūwānī ā mvá rī, 'í lē nyo ma rá?"

Pétēró gō adrii ízāngā sī, ā'diātāsīyā Yēsũ ní 'i zịi caá vú na kīnī, "'Í lē ma rá yā" rī sī. ĩri ní kúru 'yozú Yēsũ ní kīnī, "Úpí, mí nị rá, á lē mi ambamba!"

Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Mí úcé mávé kābīlō rī pi múké.

18 Áda adarú á 'yo mí ní 'díní, mí ní drị ọtú adrizú kẹrịṅá rú rī gé, mi ri bōngó mívé rī úsú mí rụ'ba gá mí drị sī nī, mí mu vūrā mí ní lēē muú rī gé. 'Bo 'í dē dō gí, mí mí drị ádrō vūrā ālu gé, 'bá āzi ri ímụ mí ru, ĩri mí drị úmbé, ĩri ímụ mí jị muú vūrā mí ní lēē ku ní gé."

19 Yēsũ 'yo tā rī 'díní lüzú kīnī, lẹtị Pétēró ní ímúzá drázú rī, ĩri sē ĩ ímụ Múngú ri íngú ānī rá. Yēsũ ní 'yozú Pétēró ní kīnī, "Mí ũbī má pámvú!"

'Bá Yēsũ vé lēlē rī

20 Pétēró újá 'i āngū úndrē 'í gārā gá sī kúrụ, ĩri ní Yēsũ vé 'bá ĩri ā pámvú ũbī'bá rī pi vé ālu Yēsũ ní lēlē rī ndrezú, ĩri ri ímụ ĩ vùdrị gé sī,

'bá 'dīri úrípi Yēsū ã gārã gá ãnyinjá ínyá tì gé 'yoópi, “Úpí, 'bá lēépi mī ùli 'beépi rī ã'di 'i rī 'i?”

²¹ Pétēro kã ágó rī ndreé, ìri ní Yēsū ri zizú kīnī, “Úpí, mí ùsū tã ágó 'dīri drīgégé íngóni?”

²² Yēsū ní újázú Pétēro ní kīnī, “Á lē dō ágó 'dīri ã adri ídri rú cīngbá má ní ícázú rī gé, adri mī tã kuyé. Á 'yo mí ní 'dīni, lē mī ùbī m̃a pámvú.”

²³ Tã 'dīri ayi m̃uzú 'bá Yēsū ri ẽ'yī'bá gí rī pi vúgá sī kīnī, ágó Yēsū ã pámvú ùbīípi 'dīri ícó drãá ku. 'Bo tã Yēsū ní 'yoó rī adri 'yozú kīnī, ágó rī drã ku yã 'dīni ku, Yēsū kīnī, “Á lē dō ágó 'dīri ã adri ídri rú cīngbá ú'dù má ní ícázú rī gé, adri mī tã kuyé?”

²⁴ Ágó 'dīri 'bá Yēsū ã pámvú ùbīípi rī 'i, ndre tã 'dī'bée 'î m̃i sī, sī kpá tã rī nī, 'bá ñkí rá tã Yēsū vé ìri ní ndreé 'î m̃i sī 'dī'bée, ìri tã áda.

²⁵ Yēsū 'o tã kárakarã. Á sīkí té dō tã rī pi cére rá, vūrã ì ní búkū rī pi 'bãzú rī ícó té caá ku.

Ezj 'bá áyúāyũ rĩ pi vé rĩ Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ũlũngará

Búkũ Ezj 'bá áyúāyũ rĩ pi vé rĩ, Lúkã sĩ nĩ, sĩ kpá búkũ Lúkã vé rĩ nĩ. Búkũ 'dĩri agá, Lúkã ũlũ tã 'dĩri įsũ ģkũdē Yēsũ nga mužũ 'bũ gé gĩ. Drĩdrĩ ni, 'bá Yēsũ ã pámvũ ũbĩ' 'bá rĩ pi ũlũkĩ ũ'dũkũ múké rĩ Yāhũđĩ rĩ pi ní kŕpivē āngũ agá. Vũdrĩ ni gé, kŕpi ũlũkĩ 'bá ũrũkŕ' 'bée ní āngũ ũrũkŕ' 'bée agásĩ rá. Lúkã ũlũ tã Įndrĩ Uleterē rĩ ní 'bá Yēsũ ã pámvũ ũbĩ' 'bá rĩ pi ásũzũ drĩdrĩ rĩ vé tã, āzini ũlũ tã Įndrĩ Uleterē rĩ ní kŕpi ē drĩ kozũ, ĩri ní kŕpi ní ũkpŕ sēzũ ĩvé 'bá drĩkoma rũ rĩ pi be rĩ vé tã.

Cápĩtã 1-12 agá, tã Lúkã ní ũlũũ 'dĩgē agaápi rá rĩ, ũlũ tã Pētēro ní 'oó rĩ, āzini ũlũ tã 'i ngaápi 'bá Yēsũ ri ģ'yĩ' 'bá gĩ rĩ pi ásāmvũ gé Yērũsālēmã gá 'dālē rĩ. Tã ĩ nga' 'bée 'dĩ' 'bée agásĩ, Įndrĩ Uleterē rĩ ko kŕpi ē ĩzã rá, kŕpi ã nĩkĩ rĩ ámã 'yozũ kĩnĩ, Mũngũ lē, kŕpi ã ũlũkĩ ũ'dũkũ múké Yēsũ vé rĩ 'bá rĩ pi ní āngũ rĩ pi agásĩ cére, adri 'yēņã Yāhũđĩ rĩ pi ní ku. Cápĩtã 13-28 agá, Lúkã ũlũ lēti Įndrĩ Uleterē rĩ ní Páulũ ē ĩzã kozũ, ĩri ní ũ'dũkũ múké rĩ ũlũzũ mužũ vũrã kárakará agásĩ rĩ vé tã, 'idŕ 'dŕ ģzĩyã gá, Yũrŕpũ gé, ģmgbá cazũ kũrũ Rŕmã vé rĩ gé. ũ'dŕgũ'dŕgũ 'dĩri agá, Lúkã ũlũ ti Páulũ ní sēē rĩ vé tã, āzini ti 'bá áyúāyũ rĩ pi ní sēē rĩ vé tã. Tã 'dĩ' 'bée 'bá ĩzã ko nĩzũ ámázũ kĩnĩ, kŕpi ũlũkĩ ũ'dũkũ múké Yēsũ vé rĩ 'bá āndĩāndĩ pi ní, tã 'i nga' 'bá rĩ pi agásĩ āndĩāndĩ.

Ezĩkĩ Įndrĩ Uleterē rĩ vé tã

¹ Tŕfilĩ má ní lēlē rĩ, búkũ má ní sĩ drĩdrĩ rĩ agá, á sĩ tã Yēsũ ní 'idŕ 'oó rĩ pi, āzini ĩri ní ĩmbá rĩ pi ārēvũ cére,

² ģmgbá cazũ ũ'dũ ĩri ní ĩvé 'bá áyúāyũ rĩ pi* ĩmbázũ Įndrĩ Uleterē† rĩ vé ũkpŕ sĩ rĩ gé, āzini ĩ ní ĩri 'duzũ mužũ 'bũ gé rĩ gé.

³ Įzāngã Yēsũ ní nyaã rĩ ã vũdrĩ gé, Yēsũ gŕ 'i 'daã ĩvé 'bá áyúāyũ rĩ pi ģndrēti gé lēti be āndĩāndĩ, lũzũ kĩnĩ 'i idri rũ. 'Idã 'i kŕpi ģndrēti gé caã ũ'dũ pũkũ sũ, ri kŕpi ní mālũngã Mũngũ vé rĩ ã tã ũlũũ.

⁴ ũ'dũ ālu, kã riĩ ĩnyã nyaã ĩvé 'bá áyúāyũ rĩ pi be, ĩri ní 'yozũ kŕpi ní kĩnĩ, "Lē ĩmi fũkĩ Yērũsālēmã agásĩ āmvē ku, ĩmi tēkĩ fēfē má ģtēpi ní ģziĩ, ĩri ní lēē sēē ĩmi ní, má ní tã ní 'yoŕ ĩmi ní rĩ.

⁵ Yũwánĩ sē bātĩzĩmũ‡ rĩ yiĩ sĩ, 'bo ũ'dũ mādã ã vũdrĩ gé, ĩ ĩmũ ĩmi ní bātĩzĩmũ rĩ sē Įndrĩ Uleterē rĩ sĩ."

Yēsũ vé 'duņgárã mužũ 'bũ gé rĩ

* **1:2 1:2** *Bá áyúāyũ rĩ pi*: 'Bá áyúāyũ rĩ pi, Yēsũ sē kŕpi ní ũkpŕ, ri kŕpi pēē mužũ 'bá rĩ pi ĩmbá, ĩndrĩ ũņĩ rĩ pi ũdrŕ, āzini tã āyãzũ āyãyã ni pi 'oó. † **1:2 1:2** *Įndrĩ Uleterē rĩ*: Įndrĩ Uleterē rĩ Įndrĩ Mũngũ vé ni. Búkũ Mũngũ vé rĩ kĩnĩ, ģtēpi ri Mũngũ 'i, ĩrivē mvã Yēsũ ri Mũngũ 'i, āzini Įndrĩ Uleterē rĩ Mũngũ 'i. ģtēpi ri, Mvŕpi ri, āzini Įndrĩ Uleterē rĩ, kŕpi Mũngũ ālu. ‡ **1:2 1:5** *Bātĩzĩmũ*: ĩ ri 'bá rĩ pi ní bātĩzĩmũ sē lũzũ kĩnĩ, kŕpi ũjákĩ ģsĩ ĩvé ũņĩkãnyã agásĩ gĩ, kŕpi ģ'yĩkĩ Mũngũ ri gĩ.

6 Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi kâ rīi adrii Yēsū pi be trjú, kôpi ní Yēsū ri zizú kinī, “Úpí, sâ nōri gé, mi nyo ícô mālūngā rī sē gō 'bá Īsērélē vé rī pi drǐgē rá?”

7 Yēsū ní 'yozú kôpi ní kinī, “Adri tā ĩmivé ni, ĩmi ní lēzú sâ ni nǐzú, dōku mbāā ũ'dú ni nǐzú ku, má Ĕtēpi ũtǐ ĩngá tā ni ívé ũkpō sī gi.

8 'Bo Īndrī Uleterē rī kādō ĩmú ĩmi ású, ĩri ĩmi ní ũkpō sē, ĩmi ndrekí mávé tā ĩmi mǐ sī gi, ĩmi í'dókí tā ni ũlúu kūrjū Yērūsālēmā vé rī agá, āngū Yúdāyā vé rī agásí céré, āzini āngū Sāmāriyā vé rī agá, cazú vū drǐgē sī céré.”

9 Yēsū kâ tā rī átá 'dini, ĩ ní ĩri 'duzú mužú 'bū gé 'dāá, kôpi rikí ĩri ndreé mužú, ĩrǐbǐtǐ rī ní ĩri ōzǔzú, kôpi gōkí ĩri ndreé kuyé.

10 'Bá rī pi kâ rīi mǐ 'bāā ĩri ndrezú mužú 'bū gé 'dāá, koro āgō ĩrǐ pi ní ĩmúzi pá tuzú kôpi āsámvú gé, kôpi úsúki bōngó imve ĩ rǐ 'bá gá.

11 Kôpi ní 'yozú kinī, “Īmi āgō Gālílāyā vé 'dǐ'bée, ngá ĩmi ní rizú pá tuzú nōgō āngū ndrezú mužú 'bū gé 'dāá rī ā'di? Yēsū Gālílāyāgú ĩ ní 'dujū ĩmi āsámvú gé sī mužú 'bū gé 'dǐri, ĩri nyo gō ĩmvi sǔ ĩmi ní ĩri ndreé mužú 'bū gé 'dǐri tǐni.”

Īpēkí Mātíyā ri 'bāā Yúdā ā vūrā gá

12 Kúru Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ní ísǐzú Īrá Ōlívē vé rī drǐgē 'dāāsí, kôpi ní mvizú gōzú Yērūsālēmā gá 'dalé. Kūrjū Yērūsālēmā vé rī pi vé āsámvú vū caá ĩrá rī be máyilī^S ālu kuyé.

13 Kôpi kâ caá, kôpi ní tuzú mužú jó ā 'a urulésí kôpi ní rizú adrizú rī agá 'dāá. 'Bá rī Pétērō 'i, Yūwānī 'i, Yōkóbū 'i, Āndērēyā 'i, Pīlípū 'i, Tómā 'i, Bātīlímáyō 'i, Mátáyo 'i, Yōkóbū Āláfáyō mvópi 'i, Sǐmōnā úvá 'bāapi 'bá ívé rī pi ē ísǐkí rī drǐwālā rī 'i, Yúdā Yōkóbū mvópi sī.

14 ũ'dú céré kôpi ri ĩ úmú trjú Múngú ri zǐ Māriyā Yēsū ěndrēpi pi be, ũkú uruqo'bée be, āzini ĩrivé ědrǐpi be.

15 ũ'dú 'dā'bée gé, 'bá Yēsū ri ě'yī' 'bá gí rī pi úmúki ĩ caá mǔdǔrǐlū ālu pǔkú ĩrǐ vūrā ālu gé. Kúru Pétērō ní ngazú uru sǐ, ĩri ní átázú kôpi ní kinī,

16 “Má ědrǐpi má ōmvúpi, tā Īndrī Uleterē rī ní átá kuú Dāwúđǐ* tǐ gé Yúdā vé tā sī, ĩ ní sǐi Búkū Múngú vé rī agá rī, ā nga rī 'i fūú tǐ ni gé bēni. Yúdā ko 'bá Yēsū ri rǐ' 'bá rī pi ē drǐ mužú nǐ.

17 Yúdā ri ótú 'bávé ógǔpi, ĩpēkí ĩri ězǐ ngáá 'bá be trjú.”

18 (Yúdā je ōmvú mǔfēngā ĩ ní ũfēē ĩri ní ũnjikānyā 'ozú 'dāri sī, í'dé 'i drǐ sǐi vūgá, 'a ni āfi rá, fi ni úkpú céré āmvé.

19 'Bá adri' 'bá Yērūsālēmā gá rī pi céré yíkí tā 'dǐri rá. Kúru kôpi ní vūrā 'dāri ā rǐ zizú ívé tǐ sī Ākēlédámā, nyōqókú āri vé ni.)

20 Kúru Pétērō ní 'yozú kinī, “Síkí búkū Sāwúpmā vé rī agá kinī,

“ 'Īrivé 'bētǐ ē ícá āndrú rú.

'Bá āzi ā adri 'bētǐ rī agá 'dāá ku.’

Āzini,

^S 1:12 1:12 *Máyilī*: 'Bá ri ícô ěç tu ca máyilī na sâ ālu agá. * 1:16 1:16 *Dāwúđǐ*: Múngú ĩpē Dāwúđǐ ri adrii 'bāgú Īsērélē rī pi vé ni, ězǐ kinī, 'bāgú ú'dí ri ĩmú ĩfū ĩrivé úyú agá, ĩri mālūngā rī rǐ mužú 'dāni'dáni, 'bāgú rī Yēsū Kúrísitō 'i. 'Í lā Sāwúpmā 132:11-12; Ezj 2:30. Tǐkí Dāwúđǐ ri ísǐ ākūdē ílǐ rī ca élifū ālu (1,000) gí, ílǐ 'dāri gé, ísǐ tǐkí drǐ Yēsū Kúrísitō ri kuyé. 'Í lā 1 Sāmúélē 16-30; 2 Sāmúélē 1-24; 1 'Bāgú 1-2. 1:20 1:20 Sāwúpmā 69:25

'Lē ā 'bākī 'bá āzi ĩri ā vūrā gá ěžĭ ĩrivé rĭ ngaá.'

²¹ Kúru lē 'bá ĩpēkĭ 'bá āzi 'bāā ĩri ā vūrā gá, ā nga rĭ ěžĭ ĩri ní rĭi ngaá rĭ. Lē 'bá ĩ ní ĩpēē 'dĭri ā adri 'bá ándúru adriipi 'bá be trĭ lóki 'bá ní rizú ěžĭ ngazú Úpĭ Yēsŭ be rĭ gé ni,

²² ā adri 'bá ĩ 'dózu Yŭwánĭ ní bātízimŭ sēzú Yēsŭ ní rĭ gé, címgbá ĩ ní ĩri 'duzú mužú 'bŭ gé rĭ gé ni. 'Bá ĩ ní ĩpēē 'dĭri, ĩri 'i úmú 'bá be trĭ, ĩri adri 'bá Yēsŭ vé íngángará drāngará gálésĭ rĭ vé tā ũlŭupi ni."

²³ Kúru kŏpi ní 'bá ĩrĭ ĩpēzú, 'bá rĭ Yōsépā ĩ ní zĭjĭ Bārĭsábā 'i (ĭrivé rŭ āzi Yŭsĭtŏ 'i), 'bá rĭ āzi Mātĭyā 'i.

²⁴ Kúru kŏpi ní Múngú ri zĭzú kĭnĭ, "Úpĭ, 'i nĭ 'bá ālu ālu vé ěšĭ rá. Mĭ ĩ'da 'bá ní, 'bá ĩrĭ 'dĭ'bée āsámvú gé, 'bá mí ní ĩpēē rĭ, ĩri adri ā'dĭ 'i,

²⁵ ěžĭ ngaápi 'bá áyúāyŭ ní rŭ Yŭdā ā vūrā gá rĭ, ā'diātāsĭyā Yŭdā ku 'bā, mu vŭrā ĩ ní tā lĭzú rĭ gé gĭ."

²⁶ Kúru kŏpi ní jĕké 'bezú, jĕké rĭ 'de Mātĭyā ā rŭ sĭ, kúru ĩ ní Mātĭyā ri ĩpēzú fizú 'bá áyúāyŭ mužrĭ drĭ ní ālu rĭ pi āsámvú gé.

2

Índri Uleterē rĭ vé ícángará

¹ Ŭ'dŭ Pēnĭtkósĭtā* vé rĭ ká ícá, Yēsŭ vé 'bá áyúāyŭ rĭ pi úmúki ĩ céré vŭrā ālu gé.

² Koro kŭbĭ ní íkŭzú 'bŭ gé 'dāāsĭ, sŭ ũlĭ vĭjpi ũkpŏ be rĭ tĭni, ĩmŭlŭ jó kŏpi ní úrizú rĭ ā 'a céré.

³ Kŏpi ní ngá āzi ndrezú sŭ ācĭ sĭ tĭni, ayi úrĭ 'bá ālu ālu drĭgé.

⁴ Índri Uleterē rĭ ású kŏpi ārēvú céré, Índri Uleterē rĭ sē kŏpi ní ũkpŏ átázú tĭ āndĭāndĭ sĭ.

⁵ Yāhŭdĭ ũrukŏ Múngú ri ĩnjĭ 'bá ĩnjĭnjĭ ímŭ 'bá āngŭ rĭ pi agásĭ sĭ céré rĭ pi ri adri Yērŭsālēmā gá 'dāā.

⁶ Kŏpi ká kŭbĭ 'ŭŭpi rĭ yĭjĭ, 'bá bĭtrĭká pi ní ímŭzú ĩ úmŭzú vŭrā ālu gé, kŏpi āyākĭ tā 'dĭri sĭ rá, ā'diātāsĭyā 'bá ālu ālu yĭ Yēsŭ vé 'bá áyúāyŭ rĭ pi ri átá ívé tĭ sĭ.

⁷ Kŏpi āyākĭ tā 'dĭri sĭ rá, kŏpi ní zĭzú kĭnĭ "'Bá átá'bée 'dĭ'bée kŏpi adriki nyo 'bá Gālĭláyā vé ní pi kuyé?

⁸ 'Bá yĭkĭ kŏpi ri átá 'bávé tĭ sĭ āsĭ?

⁹ 'Bá āsámvú gé, 'bá ũrukŏ íbĭkĭ ímŭ Párĭtĭyā gélésĭ, Médĭyā gélésĭ, Élamŭ gélésĭ, ũrukŏ ímŭkĭ Mēsŏpŏtāmĭyā gélésĭ, Yŭdáyā gélésĭ, Kápādŏkiyā gélésĭ, Pŏnĭtŏ gélésĭ, ěžĭyā gélésĭ,

¹⁰ Pŭřŭgiyā gélésĭ, Pāmĭfĭlĭyā gélésĭ, ějĕpētŏ gélésĭ, ũrukŏ'bée ímŭkĭ Lĭbĭyā vé wŏŏkŏ ĩnyĭnā Kŭrénē be rĭ gélésĭ, ũrukŏ'bée ímŭkĭ Rómā gélésĭ, ¹¹ ('bá 'dĭ'bée Yāhŭdĭ āzini 'bá ĩ újā 'bá Yāhŭdĭ rŭ rĭ pi,) ũrukŏ'bée ímŭkĭ Kŭrétē gélésĭ, āzini āngŭ Árābĭ vé rĭ gélésĭ, 'bá yĭkĭ kŏpi ri tā āyāzú āyāyā Múngú ní 'oŏ 'dĭri vé tā ũlŭ 'bávé tĭ sĭ."

1:20 1:20 Sāwŭmā 109:8 * **2:1 2:1** Ŭ'dŭ Pēnĭtkósĭtā vé rĭ: Ŭ'dŭ Múngú ní ělĭzú Jó rĭ pi tĭ gé sĭ rĭ ká mužĭ caá Ŭ'dŭ pĭkŭ tŏwŭ, vŭdrĭ ní gé, Ŭ'dŭ Pēnĭtkósĭtā vé rĭ ní ícázú. Ŭ'dŭ 'dāri gé, Yāhŭdĭ rĭ pi ri ānyāngā ĩ ní íkŭnāā ívé ŏmvŭ agá rĭ pi ĩjĭ Yērŭsālēmā gá sē Múngú ní, āzini kŏpi ri Ŭ'dŭ Múngú ní tājmbĭ sēzú Mósē ní Írā Sĭnáyĭ vé rĭ drĭgé 'dāri vé tā ígá. Kŭrĭsĭtĭyānĭ rĭ pi ri Ŭ'dŭ ĩ ní Índri Uleterē rĭ ĩpēzú 'bá Yēsŭ ri ě'yĭ 'bá gĭ rĭ pi ásúzú Ŭ'dŭ Pēnĭtkósĭtā vé rĭ gé 'dāri vé tā ígá. 'Í lā Kālāfe 28:26-31.

12 Kôpi äyākī tā 'dīri sī rá, kôpi ē drī ábá āní céré céré, kôpi rikí ī uzijī ī āsámvú gé sī kinī, "Tā 'dīri vé ífíí ā'di?"

13 "Bá uruḵo'béé rikí guḵ kôpi sī guḵu, kôpi kinī, "Bá 'dī'béé mvuḵí íwá ìmērēzú gí."

Pétēro sē Múngú vé tì 'bá bītríká rī pi ní

14 Pétēro pi ní ngazú 'bá áyúāyū mudrī drī ni ālu rī pi be uru sī, Pétēro ní átázú 'bá bītríká rī pi ní ú'dúḵo be uru 'dāá kīnī, "Īmi Yāhúḍī 'dī'béé, ĩmi ārēvú céré adri'bá Yērúsālémā agá 'dī'béé, ĩmi 'bāki bī tā má ní lēé 'yoó ĩmi ní rī yizú.

15 Īmi uruḵo'béé kinī, 'bá 'dī'béé mvuḵí íwá ìmērēzú gí, 'bo adri 'dīni kuyé, nóni ĩri sá úrōmī, āngū rī drī ũ'būḥīḡá.

16 Tā ĩmi ní ndreé 'dīri, nébī' Yōélé átá ótú tā ni rá kīnī,

17 " 'Múngú kinī, ú'dú ũḍú vé rī gé,

ma ímú mávé Índrī Uleterē rī pē 'bá rī pi ású céré.

Īmivé anjī āgō rī pi anjī ũkú rī pi be, kôpi úmvúlēsī ímú tā ī nga'bá drīdrī 'dīlé rī pi ũlū.

Īmivé kērīanjī rī pi úmvúlēsī ímú ĩndrīlīkī tā ī nga'bá drīdrī 'dīlé rī pi vé rī ndre rá.

Īmivé 'bá ārākā rú rī pi ímú urobí ũbī.

18 Ú'dú 'dāri sī, má ímú mávé Índrī Uleterē rī sē mávé ātī'bá āgō rú rī pi ású ũkú rú rī pi be, kôpi ímú tā 'i ngaápi drīdrī 'dīlé rī ũlū.

19 Ma sē tā āyāzú āyāyā ni pi ímú ī nga 'bū gé 'dālé, āzini tā ũ'dū be túngú ni pi ímú ī 'da vū drīgé nōgō,

āri ri ímú dā rá, āci ri ímú ḍī rá, ācigā ri ímú āngū ōzū rá.

20 Útū rī gō 'i újā bī ni ku ĩḡḡá rú,

mbāā rī ē mī ri gō 'i újā ka ku āri rú

tā 'dī'béé céré ímú ī nga drīdrī, ú'dú āmbúgú Úpí ní ĩgōzú ḍḡngará be rī íbī ícá ndō.

21 'Bá céré Úpí ā rú zī'bá rī pi,

ī ímú kôpi pa rá.'

22 "Īmi 'bá Īsērélē vé 'dī'béé, ĩmi yīkī tā má ní lēé 'yoó ĩmi ní 'dīri, tā āyāzú āyāyā, tā ambugu ambugu, āzini tā bīlēmī rú Yēsū Nāzērētāgú rī ní 'oó 'dī'béé lū kinī Múngú ĩpē ĩri ní. Yēsū 'o tá 'dī'béé ĩmi āsámvú gé, sū ĩmi ní nūí rá rī tīḡí.

23 Múngú ũtī tā Yēsū vé rī sēé ĩmi drīgé ní, nī tā ĩmi ní lēé 'oó ĩri ní rī rá. Īmi ní ĩri jizú sēzú 'bá ũḡīkányā 'o'bá rī pi drīgé, kôpi ní ĩri gbāzú peḡí alambaku sígé, ā drā rī 'dīisí rá 'dī.

24 'Bo Múngú inga ĩri gōó ĩdri rú drāngará gálēsī, oyu ĩri drā sílé gá sī rá, ā'diātāsīyā ā áwí ri kú āvū rú ku.

25 Dāwūḍī sī tā Yēsū ní átá rī 'dīni,

" 'Ú'dú céré ma ri Úpí Múngú ri ndre mā gārā gá.

Ā'diātāsīyā ĩri mávé drī ēndēpī gé,

tā āzi ícá ma ayaá ku.

26 Tā 'dīri sē mā ēḡí adri āyīkō sī, āzini ma ri ĩri íngú āyīkō sī,

ma ri ēḡí 'bā rú'bá mávé rī ā tá ũsūzú,

† 2:16 2:16 Nēbī: Múngú ri ívé tá átá nēbī rī pi ní, kôpi kúru ĩrivé ú'dúḵo rī ũlū 'bá rī pi ní.

27 ā'diātāsīyā Múngú, mí ícò ma sēē fíí 'bù' äwū rī pi vé rī agá ku,
ma mívé 'Bá Uleteré ni, mí ícò mávé rú' 'bá sēē ŋmaá ku.

28 Mí i'da má ní lètj idri vé rī gí,
mí ímú sē ma adri äyikō sī, mí ní adrií má be trú rī sī.'

29 "Má édrípjì má ómvúpjì, á lē lūū ĩmi ní uleteré 'yozú kīnī, 'bá é' bípjì Dāwúđjì drā, sīkí ĩri 'bù' agá rá, ĩrivé 'bù'rēđrjì nōgò anigé cīmgbá ú'dú āndrū rī gé.

30 'Bo ĩri nēbī, nī rá 'yozú kīnī Múngú ezi 'í ní, sō ūyō kīnī, 'i ímú mvá ālu ĩfūúpi ívé úyú agá ní 'bā úrī ívé lúpá drīgé.

31 Dāwúđjì nī rá 'yozú kīnī, tā 'điri ímú 'i nga rá, átá Kúrisítō vé íngángará drāngará gálésī rī vé tā kīnī, Múngú ícò ĩri kuú 'bù' äwū rī pi vé rī agá 'dāá ku, āzini ícò ĩrivé rú' 'bá kuú ŋmaá ku.

32 "Múngú inga Yēsū ri gōō idri rú drāngará gálésila rá, 'bá ndrekī tā rī 'bā mī sī.

33 Múngú íngú Yēsū ri, 'bā ĩri úrī ívé drj ēndēpjì gé, Yēsū ĩsú ĩndrī Uleteré rī Ētēpjì vúgá, nóni Yēsū sē 'bá ní ĩndrī Uleteré rī gí, sū ĩmi ní ndreé, āzini ĩmi ní yjì rī tjñj.

34 Dāwúđjì nga mụj 'bū' gé 'dálé kuyé, 'bo kīnī,

" 'Úpí Múngú 'yo mávé Úpí ní† kīnī,

"Mí úrī mā drj ēndēpjì Sgé,

35 cīmgbá má ní mívé ari'ba rī pi 'bāzú
mī pálé gá rī gé." ' '

36 "Kúru lē 'bá ĩsērélē vé rī pi ārēvú céré ā nīkí tā 'điri, Yēsū ĩmi ní gbāá pētj alambaku sígē 'điri, Múngú 'bā ĩri adrií Úpí, āzini Kúrisítō."*

37 'Bá rī pi ká tā 'điri yjì, tā 'điri ŋō kōpi éšj ambamba, kōpi ní 'yozú Pétērō ní, āzini Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ā urukō' bée ní kīnī, "'Bá édrípjì, 'bá 'okí ā'đi?"

38 Pétērō ní újázú kīnī, "Īmi ārēvú céré, lē ĩmi újákí éšj, ĩmi rúkí bātízimū rú Yēsū Kúrisítō vé rī sī, ā trūkí rí ĩmi ĩmivé ūnjikānyā agásī rá. Kúru ĩ fēfē ĩndrī Uleteré rī vé rī sē ĩmi ású rá.

39 ĩndrī Uleteré 'điri ezi kí ĩmi ní, ĩmivé anjñjá rī pi ní, āzini 'bá adri' 'bá rárá rú, Úpí Múngú ní ímú zjì rī pi ní."

40 Pétērō ūlū kōpi ní tā kárakará, ri kōpi mää drj ĩrj sī kīnī, "Lē ĩmi zjìkí Múngú ri, ā pa rí ĩmi tā ĩ ní ímúzá 'bá ūnjikānyā be úyú nōri vé rī pi ĩrñjázú rī agásī rá."

41 'Bá Pétērō vé ú'dúkō múké rī é'yj' 'bá rá rī pi, sēkí kōpi ní bātízimū rá. Ú'dú 'dāri gé, 'bá fi' 'bá 'bá Yēsū ri é'yj' 'bá gí rī pi āsámvú gé rī pi ícò ca élifū na (3,000) rá.

'Bá Yēsū ri é'yj' 'bá gí rī pi úmúkí ĩ adrií trú

2:28 2:28 Sāwúmā 16:8-11 2:31 2:31 Sāwúmā 16:10 † 2:34 2:34 Úpí 'yo mávé Úpí ní: Tā 'điri vé ĩffí, Úpí Múngú zjì Yēsū Kúrisítō ri Úpí. § 2:34 2:34 Drj ēndēpjì gé: 'Bá úrīpi drj ēndēpjì gé rī, ĩri ūkō be, ĩ ĩri ĩñjñj. 2:35 2:35 Sāwúmā 110:1 * 2:36 2:36 Yēsū Kúrisítō: Rú Yēsū 'điri vé ĩffí, Múngú ri 'bá paápi rī. Kúrisítō ri 'bá ĩ ní ūdu dāá drj ní gé, lūzú kīnī Múngú ĩpē ĩri adrií 'bāgú rú. Ébéré tj sī Kúrisítō ri ĩ zj Māsīyā. 'Í lā Yūwání 1:41.

⁴² 'Bá Yēsũ ri ẽ'yĩ' 'bá gí rĩ pi, ʉ'dũ céré kôpi ríkí ĩ úmú trũ, kôpi ríkí ẽsĩ 'bāá céré tĩ Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi ní ríi ũlũũ rĩ yizú, kôpi ríkí pánga rĩ ũndĩĩ' nyaá trũ, ázini kôpi ríkí Múngú ri zĩ.

⁴³ Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi 'okí tã áyázú áyāyā ni pi tã ambugu ambugu ni pi be kárákará, sē 'bá rĩ pi ní áyāngará.

⁴⁴ 'Bá Yēsũ ri ẽ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ārēvũ céré ríkí ĩ úmú adrii vūrā ālu gé, kôpi ríkí ívé ngá ālēē ĩ āsámvú gé sĩ trũ.

⁴⁵ 'Bá ālu ālu ri ívé ngá sē je 'dĩisĩ rá, ĩri mũfēngā ni í'dũ sē 'bá ngá ākó rĩ pi ní.

⁴⁶ ʉ'dũ céré kôpi ríkí ĩ úmú Jó Múngú vé rĩ[‡] ā bóró gá 'dāá. Kôpi ríkí ẽçĩ ívé jó rĩ pi tĩ gé sĩ, ríkí pánga ũndĩ nya trũ ẽsĩ be ālu, áyĩkō sĩ.

⁴⁷ Kôpi ríkí Múngú ri íngú, 'bá rĩ pi ārēvũ céré kôpi sĩ áyĩkō sĩ. ʉ'dũ ālu ālu, Úpí ri 'bá ĩ ní paá gí rĩ pi sē fi 'bá ẽ'yĩ' 'bá gí rĩ pi āsámvú gé.

3

Pétēró idrĩ ágó ǫgǫrǫvũ rú ni

¹ ʉ'dũ ālu, Pétēró pi Yūwánĩ be ríkí mụyú Jó Múngú vé rĩ agá 'dāá sá Múngú ri zizú rĩ gé, sá na ũndrēná vé rĩ gé.

² Kôpi cakĩ ágó ẽndrēpĩ ní tĩjĩ kuu ǫgǫrǫvũ rú ni ísũ. Ágó 'dĩri ʉ'dũ céré 'bá rĩ pi ri ĩri 'dũ jĩ 'bā Jó Múngú vé rĩ ā kēṭĩlē ĩ ní zĩjĩ Ũnyĩ be ambamba rĩ gé 'dāá. ĩri ri ngá mā 'bá fi' 'bá Jó Múngú vé rĩ ā bóró gá 'dālē rĩ pi vúgá.

³ Ágó rĩ kã Pétēró pi ndrēé Yūwánĩ be, kôpi lēkĩ fiĩ mụzú Jó Múngú vé rĩ agá 'dālē, ĩri ní mũfēngā zizú kôpi vúgá.

⁴ Pétēró pi Yūwánĩ be, kôpi ní āngũ ndrezú ĩri vúgá 'dāá, kúru Pétēró ní 'yozú kĩnĩ, "Í ndre āngũ 'bá vúgá nōó!"

⁵ Kúru ágó rĩ ní āngũ ndrezú kôpi vúgá 'dāá, ʉsũ déna kôpi lēkĩ 'ĩ ní ngá sēé.

⁶ Kúru Pétēró ní 'yozú kĩnĩ, "Mũfēngā fifi má ní sēé mí ní ni 'dāáyo, 'bo ngá má ní ícō sēé mí ní ni anigé. Rũ Yēsũ Kúrísítō Názērētā vé rĩ sĩ, mí íngá ẽçĩ tuú."

⁷ Pétēró ní ĩri ē drĩ ẽndépĩ ružũ, ĩri ingazú urũ, koro ágó rĩ ā pá, ázini ĩrivé mūrũkũ'yā ní ícázú ũkpó ũkpó.

⁸ Ágó rĩ ní wazú urũ, ĩri ní í'dózu ẽçĩ tuzú. ĩri ní 'dezú mụzú kôpi be trũ Jó Múngú vé rĩ ā bóró gá 'dāá, ri ẽçĩ tuú mụzú, ri waá mụzú, ázini ri Múngú ri íngú mụzú.

⁹ 'Bá rĩ pi ārēvũ céré ndrekĩ ĩri ri ẽçĩ tu, ázini ĩri ri Múngú ri íngú.

¹⁰ Kôpi kã nĩjĩ amá 'yozú kĩnĩ ágó rĩ 'bá ándúrú riipi mũfēngā mǎapi Jó Múngú vé rĩ vé kēṭĩlē ĩ ní zĩjĩ Ũnyĩ be ambamba rĩ gé 'dālē rĩ 'i, kôpi áyākĩ tã 'i ngaápi 'dĩri sĩ rá.

Pétēró sē tĩ Jó Múngú vé rĩ agá

¹¹ Ágó rĩ kã áwí ǫnjú kuu Pétēró pi ā vũdrĩ gé Yūwánĩ be tĩjĩ, 'bá rĩ pi ārēvũ céré áyākĩ tã 'dĩri sĩ rá, kôpi únjúkĩ mụzú ǫngú sĩ vūrā ĩ ní zĩjĩ Sólómónā vé Jó'bilé rĩ gé 'dāá.

† 2:42 2:42 Kôpi ríkí pánga rĩ ũndĩĩ: Tã 'dĩri vé ífifi, kôpi ríkí ínyá nyaá trũ, ázini kôpi ríkí vinyǫ mụyú trũ. ‡ 2:46 2:46 Jó Múngú vé rĩ: Jó Múngú vé rĩ 'yēná ālukúta Yērūsálēmá gá 'dāá. Atala ri pi 'yēná ri rǫbǫṅō zā Jó rĩ agá 'dāá nĩ, sũ tájmbĩ Mósé vé rĩ ní 'yoó rĩ tĩjĩ. Múngú ri dĩ Vūrā Uleteretere rĩ gé, Jó Múngú vé rĩ agá 'dāá.

12 Pétëro kã kôpi ndree, İri nı 'yozu kôpi nı kını, "İmi agô İserêlê vé 'dî'bée, ngá İmi nı äyâzu tâ 'dîri sî rî ä'di? Ngá İmi nı rizü 'bã ndrezü 'dîni rî ä'di? İmi üşükî kını, 'bá İdríkî ágó nôri 'bávê ükpô sî? Dôku 'bá nı adriü 'bá Múngú vé nı rî sî?

13 Múngú Ābūrāmā* vé rî, İsákā† vé rî, āzini Yökóbū‡ vé rî, Múngú 'bá é'bîpîjî vé rî İngu İvé äti'ba Yësü ri rá. İmi sêkî Yësü ri 'dîjî dráá nî. Pîlátô lê kôdô İri oyuü rá, İmi gâkî sî.

14 İmi gâkî Yësü 'Bá Uletere, āzini 'Bá Pîrîjî rî sî, İmi lêkî ā oyuü 'bá āngü 'dîjîjî rî sêê İmi nı äyu.

15 İmi 'dîkî 'bá İdri sêepi rî dráá rá, 'bo Múngú inga İri gôo İdri rú drāngará gálêsîla rá. 'Bá ndrekî tâ 'dîri 'bã mî sî.

16 Ágó İmi nı ndree, āzini İmi nı nîjî rá 'dîri, İri nı Yësü ri é'yîjî gî rî sî, sê İri nı İcázú ükpô ükpô 'dî. İri nı Yësü ri é'yîjî gî rî sî, sê İri nı İdrízú, İmi nı İri ndrezü İmî mî sî 'dî.

17 "Má édrîpîjî má ömvüpjî, á nî rá 'yozu kını İmi İmivé drîkoma rî pi be, İmi 'okî tâ rî êñîkô sî.

18 'Bo tâ Múngú nı ötü átá nêbî rî pi tîjî gé 'yoó kını, Kúrisitô ri úmvülêsî İmü İzāngā nya rá rî, nga 'i fûü tîjî nı gé gî.

19 Kuru lê İmi újâkî êşî İmivé ūnjikānyā agásî rá, İmi İmüki Múngú vúgá, ā ūjîkî rî İmivé ūnjikānyā rá, Úpî ā trü rî İmi İmivé ūnjikānyā agásî rá.

20 Sâ āzi ri İmü 'dîi'dî, Úpî ri İmü İmi nı ükpô sê, İri İmü Kúrisitô 'ı nı İpêê rî pê muzú İmi vúgá 'dîi, 'bá rî Yësü 'i.

21 İri áwî adri 'bûjî gé 'dâá cîmgbá sâ Múngú nı İmüzú ngá rî pi údézú céré ú'dî rîjî gé, sÿ Múngú nı ötü ezişî nêbî uletere rî pi tîjî gé rî tîjî.

22 Mósê§ 'yo ötü kını, Úpî Múngú İmivé rî úmvülêsî İmü İmi nı nêbî İpê İmivé 'bá rî pi āsámvü gé sÿ má tîjî, İmi 'bâkî bî tâ ārêvü céré İri nı átá rî pi yîzú.

23 'Bá İrivé tâ yîjî ku rî, İ İmü İri gÿ İrivé 'bá rî pi āsámvü gé sî āmvé, İ İri 'dîjî drá 'dîsî rá.'

24 "Ádarü ötü nêbî rî pi átâkî 'dîni, í'dózú Sāmüélê vúgá, nêbî İmü'ba İri ā vüdrîjî gé rî pi be céré, 'yokî tâ nóni riipi 'i ngaápi 'dîri rá.

25 Tâ nêbî rî pi nı ötü átá rî, tâ nı rı İmü 'i nga İmî rü'ba gá, āzini ūndî Múngú nı rüjî İmi é'bîpîjî be rî, İri İmü adri İmivé ni. Ā'diātāsîyā Múngú 'yo Ābūrāmā nı kını, "Bá āngü rî pi agásî rî pi ārêvü céré úmvülêsî tákiri İşü úyú mívê rî pi vúgá,'

* **3:13 3:13 Ābūrāmā:** Múngú zî Ābūrāmā ri kını, ā ku İvé 'bá 'bêjî āsámvü gé rî pi, ā ku İvé āngü, ā 'de muşü āngü āzi ú'dî nı gé. Ābūrāmā ri é'bîjî Yāhüdîjî rî pi vé rî, tîkî İri İlî élifü ālu müdürülü ārô (1,800) gé, İşü tîkî drî Yësü ri kuyê. † İ lā İ'dóngará 12-25. ‡ **3:13 3:13 İsákā:** İsákā ri mvá Múngú nı ezişî Ābūrāmā nı rî. † İ lā İ'dóngará 17-35. ‡ **3:13 3:13 Yökóbū:** Yökóbū ri Ābūrāmā mvöpî İsákā vé mvá, İri anji be müdrîjî drî ni İrî, Múngú újâ rü nı zîjî İserêlê, úyü İrivé rî zîkî anji İserêlê vé ni. Sâ Yësü vé rîjî gé, zîkî kôpi Yāhüdî. † İ lā İ'dóngará 25-50. § **3:22 3:22 Mósê:** Yôsêpā kã dráá gî, 'bāgu Éjepétô vé rî 'bã anji İserêlê vé rî pi éjî ngáá tûğêrî rü caa İlî müdürülü sÿ (400). Kuru Múngú nı Mósê ri İpêzú İmüzú anji İserêlê vé rî pi pazú adringará tûğêrî rü ri agásî. Múngú sê tãimbîjî rî Mósê nı, ā lû anji İserêlê vé rî pi nı, sêzú İ nı tãimbîjî rî zîzú tãimbîjî Mósê vé ni ānî. Tîkî Mósê ri İşü āküdê İlî ri ca élifü ālu müdürülü sÿ (1,400), İşü āküdê tîkî drî Yësü ri kuyê. † İ lā Wüngará 2-24. **3:23 3:23 Dêtorônómê** 18:15-19 **3:25 3:25 İ'dóngará** 22:18; 26:4

26 Drīdrī ni Múngú ĩpē ívé mvá Yēsū ri ímú ĩmi vúgá, ā sē rí ĩmi ní tākíri, 'bá ālu ālu ā újā rí ēsī ívé ũnjikānyā agásí rá."

4

Pétēro pi Yūwānī be tukí pá Yāhūdī tā lī' bá rī pi ɛndrɛtī gé

1 Pétēro pi Yūwānī be, kōpi ká rīí átá 'bá rī pi ní, atala rī pi* ā urukō, kápítēnī Jó Múngú vé rī ũtēpi rī be, āzini Sādókē† rī pi ā urukō' bée be, kōpi ní ímúzu Pétēro pi vúgá nōó.

2 Kōpi ā 'a ve ũnjí ũnjí, ā'diātāsīyā Pétēro pi ní rīí 'bá rī pi ímbá Yūwānī be kīnī, Yēsū vé ũkpō sī 'bá ũdrā' bá gí rī pi ícō íngá rá rī sī.

3 Kōpi ní Pétēro pi ruzú Yūwānī be, ũtū rī ní 'deé gí rī sī, kōpi sukí 'bá 'dī' bée jó āngū ũ'yízú rī agá, cīmgbá cazú ũ'bútīṅá gá.

4 'Bo 'bá kárakarā yíkí tī Pétēro ní sēé rī, kōpi ē'yíkí Yēsū ri rá, āgō‡ rī pi ícō ca élífū tōwū (5,000) rá.

5 Kā muṅú adrií drū 'dīni, 'bá āngū ru' bá rī pi 'bá ambugu rī pi be, 'bá tāimbī Mósē vé rī ímbá' bá rī pi be, kōpi ní ĩ úmúzu Yērūsálēmā gá 'dāá.

6 Ānāsī átálágú āmbúgu atala rī pi drīgé rī§ 'dálé anigé, āzini Kāyáfā, Yūwānī, Ālēkizāndā, āgō urukō' bée be, kōpi kpá anigé. 'Bá 'dī' bée māríté átálágú āmbúgu rī vé ní.

7 Kā Pétēro pi íjī ícá Yūwānī be kōpi ɛndrɛtī gé, kōpi ní Pétēro pi zizú Yūwānī be kīnī, "Īmi 'okí tā āyāzú āyāyā 'dīri ā'di vé ũkpō sī? Dōku ā'di vé rú sī?"

8 Kúru Índrī Uleterē rī ní Pétēro ri ásúzu, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi 'bá āngū ru' bá rī pi, āzini ambugu 'bávē āngū agá rī pi!

9 Īmi ri 'bá zī ēsī múké 'bá ní ágó ōgōrōvū rú rī ídrízú rī sī! Īmi lēkí nījī 'yozú kīnī 'bá ídríkí ágó 'dīri ngóni ngóni yā 'dīni?

10 Á lē lūū ĩmi ní, āzini 'bá Īsērélē vé rī pi ní céré kīnī, ágó ídrīpi pá tuúpi ĩmi ɛndrɛtī gé 'dīri, ídrí Yēsū Kúrisitō Nāzērétāgú ĩmi ní gbāá peṭī alambaku sígé, Múngú ní ingáá gōó ídrí rú drāngará gálésī rī vé rú ũkpō be rī sī.

11 Yēsū ri,

" 'írā ĩmi 'bá jó sī' bá rī pi ní gāá sī rī,

újā nóni 'i ícá írā sēépi jó rī ní pá tuzú ānī ũkpō ũkpō ni.'

12 'Bá āzi ícópí āngū paápi ní 'dāáyo, ā'diātāsīyā rú āzi vū drīgé nōgó ĩ ní 'daá 'bá āzi rú' bá gá āngū paápi ní 'dāáyo."

13 'Bá ĩ úmú' bá vūrā tā lizú rī gé rī pi ká tā Pétēro pi ní átá Yūwānī be ũrī ākō 'dīri yījī, kōpi ká nījī amá 'yozú kīnī ímbákí kōpi kuyé, āzini kōpi nīkí tā kuyé, sē kōpi ní āyāngará. Kōpi gōkí nījī amá 'yozú kīnī 'bá 'dī' bée rikí adrií Yēsū pi be trū.

* **4:1 4:1** *Átálágú*: 'Bá Īsērélē vé rī pi ásámvú gé, 'yéná átálágú ri rōbōṅō zā Jó Múngú vé rī agá 'dāá ní. Atala rī pi ri ífū úyú Lévī vé rī agá. † **4:1 4:1** *Sādókē*: Sādókē rī pi ngúlumū Yāhūdī rī pi vé tāimbī Mósē vé rī ru' bá tījī rī pi, 'bo kōpi ē'yíkí índrī rī pi vé tā kuyé, ē'yíkí mālāyikā rī pi vé tā kuyé, āzini kōpi ē'yíkí kpá 'yozú kīnī, 'bá ũdrā' bá gí rī pi ícō íngá ídrí rú rá 'dīni kuyé. 'Í lā Ezj 23:8. ‡ **4:4 4:4** *Āgō*: Lākí ũkú rī pi anjīnā rī pi be kuyé. § **4:6 4:6** *Átálágú āmbúgu rī*: Átálágú āmbúgu rī ndē atala rī pi céré, ā'diātāsīyā ĩri 'yéná jí Jó Múngú vé rī agá Vūrā Uleteretere rī agá 'dāá ní, ĩri fi vū ālu ílī ālu agá. ĩri ārī rōbōṅō vé rī jī ũnjikānyā ũjízú. 'Í lā Lévītīkā 16; Ēbérē 9. **4:7 4:7** Ezj 3:5-8 **4:11 4:11** Sāwumā 118:22

14 'Bo kôpi kâ ndree ágó ĩ ní ídrí rĩ tu pá kuú Pétêró pi àsámuvú gé Yūwánĩ be, kôpi gôkĩ átángá 'yoó'yo ni ndáá tí.

15 Kúru kôpi ní 'yozú Pétêró pi ní Yūwánĩ be kīnĩ, lē kôpi ā mụkĩ 'bá tã lị' 'bá rĩ pi* ɛndrɛtĩ gé 'dīisĩ rá, kôpi ní átázú ĩ àsámuvú gé sī kīnĩ,

16 "'Bá 'okĩ āgō 'dī' 'bée íngóni? 'Bá adri' 'bée Yērúsālēmā agá rĩ pi ārēvú céré nĭkĩ tã āyázú āyāyā kôpi ní 'oó 'dīri rá, 'bá ícókĩ tã 'dīri gāá bā ku.

17 'Bo 'bá lēkĩ dō 'bá 'dī' 'bée ugaá kôpi ā ũlúkĩ tã 'dīri mụzú 'bá rĩ pi ní ku, lē 'bá útrékĩ kôpi drĭgé, kôpi ā gôkĩ rĩ Yēsũ vé tã ũlúú mụzú 'bá rĩ pi ní ku."

18 Kúru kôpi ní Yēsũ vé 'bá áyúāyū ĩrĩ 'dī' 'bée zizú ĩgōzú ĩ vúgá nōlē, útrézú kôpi drĭgé kīnĩ, kôpi ā gôkĩ Yēsũ vé tã átá dĭj ku, āzini kôpi ā gôkĩ ímbá dĭj ku.

19 'Bo Pétêró pi ní újázú Yūwánĩ be kīnĩ, "Īmi 'bĭkĩ drĩ tã 'dīri áamá ĩmi ngúlúpĩ sī ká. Tã íngōri pirĩ Múngú ɛndrɛtĩ gé nĩ, 'bá 'dukĩ ĩmivé tã ngaá áyu yā, dōku 'bá 'dukĩ tã Múngú vé rĩ ngaá áyu?

20 'Bo 'bá tĭjĩ, tã 'bá ní ndree 'bá mĩ sī, āzini 'bá ní yĭj 'bá bĭ sī rĩ pi, 'bá ícókĩ tã ni ā ũlūngará kuú ku."

21 'Bá tã lị' 'bá rĩ pi ní útrézú Pétêró pi drĭgé Yūwánĩ be dĭj. Kôpi ndākĩ létĩ ĩ ní 'bá 'dī' 'bée ĩrĩnázú ni tí. Kúru kôpi ní 'bá 'dī' 'bée pēzú mụzú 'dīisĩ rá. 'Bá rĩ pi ārēvú céré rikĩ Múngú ri íngú tã ĩ nga' 'bá 'dī' 'bée sī,

22 ā'diātāsīyā ágó ĩ ní ídrí tã be āyázú āyāyā 'dīri adri ɔgōrōvũ rú aga ĩlĩ pŭkŭ sŭ rĩ rá.

'Bá Yēsũ ri ɛ'yĭ' 'bá gĩ rĩ pi zĭkĩ Múngú ri

23 Ká mụj Pétêró pi ɔyŭj Yūwánĩ be jó ĩ ní āngŭ ũ'yĭzú rĩ agá 'dāásĩ gĩ, kôpi ní 'dezú mụzú tã atala atala rĩ pi drĭgé rĩ pi ní 'yoó ĩ ní 'bá ambugu rĩ pi be rĩ ũlúzú 'bá urŭkō Yēsũ ri ɛ'yĭ' 'bá gĩ rĩ pi ní.

24 'Bá Yēsũ ri ɛ'yĭ' 'bá gĩ rĩ pi ká tã Pétêró pi ní ũlúú 'dīri yĭj, kôpi úmúkĩ ĩ trŭ Múngú ri zĭj, kôpi kīnĩ, "Úpĩ Ūkpō 'Dĭpa, 'ĩ gbi 'bŭ pi vŭ be, yĭj bālālā rĩ be, ngá ārēvũ 'a ni gé rĩ pi be céré nĩ.

25 Ọtŭ mí átá ũkpō Índrĩ Uleterē rĩ vé rĩ sī mívé átĩ' 'bá 'bávé ɛ' 'bĭjĩ Dāwŭdĭ tĭ gé, mí kīnĩ,

" Ngá sēepĩ 'bá āngŭ rĩ pi agá rĩ pi ā 'a ní vezú rĩ ā'di?

Ngá sēepĩ 'bá rĩ pi ní rizú tã azakaza vé ni pi ā tã ũtĭzú rĩ ā'di?

26 'Bāgú vŭ drĭgé rĩ pi útúkĩ ĩ kú ũrē lēzú ɛ'dĭ 'dĭzú,

āzini 'bá āngŭ rŭ' 'bá rĩ pi úmúkĩ ĩ trŭ,

lēkĩ ɛ'dĭ 'dĭj Úpĩ Múngú be,

āzini lēkĩ ɛ'dĭ 'dĭj Māsīyā be.'

27 "Ádarú 'bāgú Ērōdē† pi Pónítĭyō Pīlātō be úmúkĩ ĩ 'bá adri' 'bá Yāhŭdĭ rú ku rĩ pi be, āzini 'bá Īsērēlē vé adri' 'bée Yērúsālēmā agá nōgó rĩ pi be, kôpi gākĩ mívé átĩ' 'bá uleterē Yēsũ mí ní ĩpēē Māsīyā rú rĩ sī.

28 Kôpi 'okĩ tã rĩ sŭj mí ní ũtĭj mívé ũkpō sī, mí ɛsĭ ní lēē ā 'okĩ rĩ tĭjĩ.

* **4:15 4:15** *Bá tã lị' 'bá rĩ pi*: Átalágú āmbúgú rĩ, atala atala rĩ pi drĭgé rĩ pi, drĭkoma rĩ pi, kôpi ri ĩ úmú tã Yāhŭdĭ rĩ pi vé rĩ lị. **4:26 4:26** *Sāwŭmā 2:1-2* † **4:27 4:27** *Bāgú Ērōdē*: Ērōdē 'dīri Ērōdē Ānĭtĭpā 'ĩ, ĩri Ērōdē Āmbúgú rĩ vé mvá. 'Í lā Mātáyo 14:1; Mārākō 6:14; Lúkā 3:1. Sā ĩ ni Yēsũ ri tĭzú rĩ gé, Ērōdē Āmbúgú 'dīri rŭ āngŭ rĩ nĩ. 'Í lā Mātáyo 2:1-8; Lúkā 1:5. Vŭdrĭ ní gé, 'bāgú āzi anigé rŭ ni Ērōdē Āgĭrĭpā, ĩri Ērōdē Āmbúgú rĩ vé mvá vé mvá. 'Í lā Ēzĭ 12:1-13:1.

29 Úpí, 'í yí tã kôpi ní rizú útrézú 'bá dríge 'dĩri, 'í sê mívé átí'bá rĩ pi ã ùlúkí tĩ mívé rĩ ũrĩ ãkó.

30 'Í sê 'bá ní ũkpô mívé átí'bá uletere Yēsũ ã rú sĩ, 'bá ídríkí rí 'bá rĩ pi ãní, ãzini 'bá 'okí rí tã áyázú áyâyā ni pi tã ambugu ambugu ni pi be ãní."

31 Kôpi kã Múngú ri zĩj deę, vűdrĩ ni gé, vűrã kôpi ní ĩ úmúzá rĩ ní 'i ayazú dĩngídĩngĩ. Kúru Índrĩ Uletere rĩ ní kôpi ásúzá céré, kôpi ní í'dózú tĩ Múngú vé rĩ ùlúzá ũrĩ ãkó.

'Bá Yēsũ ri ẽ'yĩ'bá gĩ rĩ pi rikí ĩvé ngá ãlěé ĩ ásámvú gé sĩ trũ

32 'Bá Yēsũ ri ẽ'yĩ'bá gĩ rĩ pi rikí adrii céré ęsĩ be ãlu, ãzini úmĩ be ãlu. 'Bá ãzi 'yoopi kĩnĩ ngá ívé rĩ pi ívé ní ọ'dúkùlegũsĩ 'dĩni 'dãáyo, kôpi rikí ívé ngá rĩ pi ãlěé ĩ ásámvú gé sĩ céré trũ.

33 Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi rikí tã Úpí Yēsũ vé íngázú gőo idri rú rĩ vé tã ùlúú 'bá rĩ pi ní ũkpô be. Múngú 'bá tãkĩri ãmbúgú kôpi dríge céré.

34 Kôpi ásámvú gé, ngá 'bá ãzi nděepi ni 'dãáyo, ã'diãtãsiyã 'bá nyõókú be, dõku jó be rĩ pi rikí ívé ngá uzij, kôpi rikí mũfengã ni ijĩ,

35 sěé Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi dríge, kôpi rikí awaa 'bá ngá lě'bá rĩ pi ní.

36 Yõsépã Lévĩgũ† ímúpi Sáyípũrãsĩ gélesĩ Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi ní zĩj Bãrũnábã rĩ (rũ Bãrũnábã 'dĩri vé ífifi 'bá riipi ęsĩ ímbãpi ni),

37 sě ívé nyõókú jeé, ijĩ mũfengã ni sěé Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi dríge.

5

Ānāniyā pi vé tã ũkú ni Sāfirā be rĩ

1 Ágó ãzi rú ni Ānāniyā 'i, kôpi ũkú ni Sāfirā be sěki kpá ívé nyõókú urukọ jeé rá.

2 Ānāniyā 'du mũfengã rĩ ã urukọ zũzũ, kôpi ũsũkĩ tã ni ũkú ni Sāfirā be trũ, ĩri ní mũfengã rĩ vé ĩmbĩtã jizú sězú Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi vúgá 'dãá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, mũfengã 'bá ní nyõókú uzizú rĩ, ĩri céré 'dĩ.

3 Kúru Pětěro ní 'yozú kĩnĩ, "Ānāniyā, ngá sěepi Sātánã* ní fizú mí ęsĩ agá, mí ní ũnjõ úlúú Índrĩ Uletere rĩ ęndręti gé, mí ní mũfengã nyõókú uzizú rĩ ã urukọ zũzú rá rĩ ã'di?

4 Nyõókú mí ní uzij rĩ, ĩri mívé ni, mũfengã mí ní nyõókú rĩ uzizú rĩ, ĩri mívé ni, adri 'dĩni kuyé? Ngá mí ní rizú tã rĩ 'ozú 'dĩni rĩ ã'di? Mĩ ũ'bã 'bá mí kuyé, mí ũ'bã Múngú ẽ mi."

5 Ānāniyā kã tã Pětěro ní 'yoó 'dĩri yij, ĩri ní í'dézú vũgá, ĩri ní drázú. 'Bá céré tã 'i ngaapi 'dĩri yĩ'bá rĩ pi, ũrĩ fu kôpi ambamba.

6 Kúru kęřĩanjĩ urukọ'bée ní ímúzá ãvũ rĩ ĩmũlũzú bõngó sĩ, kôpi ní 'dúzú mũzú ãmvé 'dãá, kôpi ní ãvũ rĩ sızú.

7 Vűdrĩ ni kã vűj caá sã na, ũkú ni Sāfirā ní ífizú jó agá nõõ, 'bo nĩ ámá kuyé 'yozú kĩnĩ ágó ni drã gĩ.

8 Pětěro ní ĩri zizú kĩnĩ, "Í lũ má ní, mũfengã ĩmi ní nyõókú rĩ sězú jezú mí ágó ni Ānāniyā be rĩ, ĩri nyo adriipi 'dĩ?"

Ūkú rĩ ní 'yozú kĩnĩ, "Ē, mũfengã rĩ adriipi 'dĩ."

† 4:36 4:36 Lévĩgũ: Atala Íserelě rĩ pi vé rĩ ãrěvũ céré, íbiki ífũũ úyũ Lévĩ vé rĩ agá. * 5:3 5:3 Sātánã: Sātánã rĩ ãdróko, ĩri ãmbúgú índrĩ ũnjĩ rĩ pi dríge, gã tã Múngú vé rĩ 'dugá ngagá sĩ, Múngú idró ĩri 'bũ gé 'dãási. 'Í lã 'l'angará 12:7-9.

9 Pétērō ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Ngá ĩmi ní tị ícízú Índrí Úpí vé rī ỳ' b'ĩzú rī ā'di? 'Í ndre drī ká, 'bá mí ágó ni ri sī' bá rī pi ícákí pá tuú kuú kẹt̄l̄é gá 'dī, k̄opi kpá mi 'dụ mụ ămvé 'dāá.”

10 Sā 'dāri gé, ũkú rī ní í'dézú Pétērō pá gá 'dīgé, ĩri ní drázú. Kẹr̄ianji rī pi ká ífí jó agá nōó, k̄opi ịsúkí ũkú rī drā gí, k̄opi ní ĩrivé ăvũ 'dụzú mụzú ămvé 'dāá, k̄opi ní ăvũ rī s̄ızú ágó ni ă j̄l̄é gá 'dāá.

11 'Bá k̄ānīsā vé rī pi ká tā 'dīri yīj, ỳr̄i fụ k̄opi ambamba.

Yēsũ vé 'bá áyúâyũ rī pi ídríkí 'bá drā be ni pi kárákará

12 Yēsũ vé 'bá áyúâyũ rī pi 'okí tā ăyázú ăyâyā ni pi, ăzini tā ambugu ambugu ni pi kárákará 'bá rī pi ăsámví gé. Ụ'dụ céré 'bá Yēsũ ri ệ'yī' bá gí rī pi ăr̄evũ céré rikí ĩ úmú tr̄ụ Jó'bilé Sōlōmōnā vé rī† gé 'dāá.

13 'Bá rī pi ệ ینگúkí dō Yēsũ vé 'bá áyúâyũ rī pi ینگúgũ drāāsīyā, 'bá ụr̄uk̄o Yēsũ ri ệ'yī' bá kuyé rī pi fikí 'bá Yēsũ ri ệ'yī' bá gí rī pi ăsámví gé kuyé.

14 'Bo ăgō kárákará, ăzini ũkú kárákará ệ'yīkí Úpí ri rá, k̄opi úmúkí ĩ fií 'bá Yēsũ ri ệ'yī' bá gí rī pi ăsámví gé rá.

15 Yēsũ vé 'bá áyúâyũ rī pi ní tā ăyázú ăyâyā ni 'oó rī sī, sē 'bá rī pi ũl̄íkí ĩvé 'bá drā be rī pi á'ya sī ăzini p̄ór̄s̄j̄ sī, ĩj̄i ímú ũ'bāá lét̄i m̄il̄é gá sī, Pétērō kādō agaá mụzú, ĩrivé índrík̄indrī vé ũkpō ệ ĩm̄vú rí 'bá drā be rī pi, k̄opivé drā ă d̄e rí k̄opi r̄ụ' bá gá sī rá.

16 'Bá b̄itr̄íká ĩbíkí ímú k̄ir̄ụ Ȳer̄us̄alémā gārā gá rī pi agásī, k̄opi ĩj̄íkí ĩvé 'bá drā be rī pi, ăzini índrí ũnjí be rī pi, ídríkí k̄opi céré rá.

Ọc̄úkí Yēsũ vé 'bá áyúâyũ rī pi

17 Átálágú ămbúgú rī, ívé ũgalaku adri' bá Sādókē rī pi be, Yēsũ vé 'bá áyúâyũ rī pi vé tā 'de k̄opi ệ ẹs̄j̄ agá ũnjí.

18 K̄opi ní Yēsũ vé 'bá áyúâyũ 'dī' bée ruzú ú' bészú jó ĩ ní rizú ăngũ ũ'yīzú rī agá.

19 'Bo ĩn̄in̄já 'dāri sī, mālāyikā† Úpí vé rī ní k̄ẹt̄i jó ĩ ní rizú ăngũ ũ'yīzú rī pi ũz̄izú, ĩri ní Yēsũ vé 'bá áyúâyũ 'dī' bée ĩj̄izú ĩf̄uzú ămvé. Mālāyikā rī ní 'yozú k̄opi ní kīnī,

20 “Īmi mụkí Jó Múngú vé rī ă bóró gá 'dāá, ĩmi ũl̄úkí ídri ú'dí ĩ ní Yēsũ ri ệ'yīzú rī vé tā 'bá rī pi ní céré.”

21 K̄opi yīkí tā mālāyikā rī ní 'yoó rī rá. Ăngũ rī ká ọwụ, k̄opi ní mụzú 'bá rī pi ỉmbázú Jó Múngú vé rī ă bóró gá 'dāá.

Átálágú ămbúgú rī ká ícá ívé ũgalaku rī pi be, k̄opi ní ĩvé 'bá tā l̄i' bá rī pi zizú 'bá ambugu Ịs̄er̄élé vé rī pi be ím̄uzú v̄urā ălu gé, k̄opi ní 'bá rī pi p̄ězú mụzú jó ăngũ ũ'yīzú rī agá 'dāá, k̄opi ă mụkí rí Yēsũ vé 'bá áyúâyũ rī pi ĩj̄i ímú ămvé nōó.

22 'Bo ũgalaku rī pi 'bá Múngú vé jó ũt̄ē' bá rī pi be ká mụy caá jó ăngũ ũ'yīzú rī agá 'dāá, k̄opi ịsúkí Yēsũ vé 'bá áyúâyũ rī pi kuyé. K̄opi ngakí ĩ újā ímú tā 'dīri ũl̄ú átálágú ămbúgú Yāh̄ud̄j̄ rī pi vé rī ní kīnī,

† 5:12 5:12 Jó'bilé Sōlōmōnā vé rī: Jó'bilé Sōlōmōnā vé rī, ĩri Jó Múngú vé rī ă bóró gá. ‡ 5:19 5:19 Mālāyikā: Mālāyikā rī pi índrí, k̄opi ri adri Múngú be 'b̄j̄ gé 'dāl̄é, k̄opi r̄ụ' bá ăkó. Múngú ri s̄ā ăzi sī k̄opi ĩp̄é ímú v̄ũ dr̄ígé nōó ụ'd̄úk̄ó m̄úké ívé rī ũl̄ú 'bá rī pi ní.

23 “Bá caki ʕsú jó āngū ũ'yīzú rī ícíkí tị ni cí. 'Bá ri'ba āngū ũtē'ba rī pi tukí pá kuú kēétílé gá, 'bo 'bá ká kēétj jó āngū ũ'yīzú rī vé rī zjī, 'bá ʕsúkí 'bá 'dā'bée jó agá 'dāá kuyé.”

24 Ūgalaku āmbúgú rīipi Jó Múngú vé rī ũtēpi rī, āzini atala atala rī pi drīgé rī pi ká tā 'dīri yīj, kōpi ē drī ábá céré céré, kōpi rikí ʕsūj kīnī, tā 'dīri vé ũdū ri ímú adri ngóni.

25 Kúru ágó āzi ní ícázú ímúzá ũlūzá kōpi ní kīnī, “Āgō ájée ĩmi ní urujú ú'bé jó āngū ũ'yīzú rī agá 'dā'bée, kōpi nóni ri 'bá rī pi ímbá Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá'dā.”

26 Ūgalaku āmbúgú Múngú vé jó ũtēpi rī ní ngazú mužú ívé 'bá ri'ba Jó Múngú vé rī ũtē'ba rī pi be Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi uruzú íjizú. 'Bo kōpi urukí 'bá 'dī'bée ũkpō sī kuyé, ā'diātāsīyā kōpi 'okí ũrī sī 'bá rī pi ā ũvīkí ī írā sī ku.

27 Kōpi ká Yēsū vé 'bá áyúāyū 'dī'bée íjī pá tuú 'bá tā lị'ba rī pi ɛndrɛtj gé, átálágú āmbúgú rī ní 'yozú kōpi ní

28 kīnī, “Bá 'yokí nyo ándúrú ĩmi ní, ĩmi ímbákí 'bá rī pi Yēsū ā rú sī ku 'dīni kuyé? ĩmi ndrekí drī ká, ĩmi ímbákí nóni 'bá rī pi Yērúsālémā agásí céré Yēsū vé tā sī. ĩmi nóni ri írivé drāngará ā tā ngo 'bá drīgé.”

29 'Bo Pétērō pi Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi be, kōpi ní újázú kīnī, “Bā tā Múngú ní 'yoó 'bá ní rī 'dụ nga áyu. 'Bá 'dụkí tā 'bá áda ní lūú 'bá ní rī ngaá áyu ku.

30 Múngú 'bá ɛ'bípj vé rī inga Yēsū ĩmi ní ipaá pɛtj alambaku sígé 'dīri gōó idri rú rá.

31 Múngú sē ĩri ní āmbūgū, 'bā ĩri úrí ívé drj ɛndɛpj gé Úpí rú, āzini 'Bá 'bā Paapi ni rú. Múngú 'o tā 'dīri 'dīni, ā'diātāsīyā lē 'bá ĩsērélē vé rī pi ā újákí ɛsī, 'i trū rí kōpi ívé ũnjikānyā agásí bēnī.

32 'Bá ndrekí tā 'dī'bée 'bā mị sī rá, Š āzini Índri Uleteré Múngú ní ípéé 'bá ívé tā 'dụ'ba nga'ba rī pi ní rī ndre kpá tā 'dīri 'i mị sī rá.”

33 'Bá ambugu rī pi ká tā 'dīri yīj 'dīni, kōpi ā 'a ve ũnjí ũnjí, kōpi lēkí Yēsū vé 'bá áyúāyū 'dī'bée ú'dj drāá 'dīisí rá.

34 'Bo Fārúsīgu* āzi rú ní Gāmālīyélē 'i, ĩri 'bá tājmbj ímbápi ni, 'bá rī pi céré ĩnjikí ĩri ĩnjīnjī, ĩri ní pá tuzú 'bá tā lị'ba rī pi ɛndrɛtj gé, ĩri ní 'yozú kīnī, ā jikí āgō 'dī'bée fuú āmvé sḡá be mādā.

35 ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “ĩmi 'bá ĩsērélē vé 'dī'bée, lē ĩmi ʕsūkí tā ĩmi ní lēé 'oó āgō 'dī'bée rú'ba gá rī pi múké múké.

36 Ọtj Tɛwúdā ífū 'yo kīnī, 'i 'bá āmbúgú, 'bá mūdūrūlū sū úmúkí ī ĩri vúgá. 'Bo 'dịkí ĩri drāá rá, írékí ĩrivé 'bá ī úmú'ba ĩri be rī pi kpélékpélé, írivé tā gō ícá ngá kána.

37 ĩri ā vudrj gé, Yúdā Gālīláyāgú rī ní kpá ífuzú lókí āzi 'bá lāzú ni gé, 'bá kárákará múkí vú ni gé sī, 'bo 'dịkí ĩri drāá rá, írékí ĩrivé 'bá ĩri ápámvú ũbī'ba rī pi kpélékpélé.

§ 5:32 5:32 'Bá ndrekí tā 'dī'bée 'bā mifj sī: Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ndrekí Yēsū vé drāngará, āzini írivé ingángará gōó idri rú drāngará gálésí rī, āzini írivé ngangará mužú 'bū gé rī rá. * 5:34 5:34 Fārúsj: Fārúsj rī pi ngúlúmū Yāhūdj rī pi vé tājmbj Mósé vé rī ru'ba tjtj rī pi. Kōpi 'dụkí índri rī pi vé tā, āzini mālāyíká rī pi vé tā 'bāā tā āmbúgú rú, kōpi ɛ'yíkí rá 'yozú kīnī, 'bá ũdrā'ba gí rī pi gō ingá idri rú rá. 'Í lā Ezj 23:8.

38 “Á 'yo ĩmi ní, ĩmi kukí 'bá 'dĩ'bée. Dō tā 'bá 'dĩ'bée ní ríi 'oó 'dĩri íngá yĩkĩ 'bá áda vé ni vúgá, tā 'dĩri gō ícá ngá kána.

39 'Bo dō tā 'dĩri íngá Múngú vúgálésíla, ĩmi ícókí ágō 'dĩ'bée ugaá bā ku. ĩmi ndrekí dō múké ku, tā ĩmi ní ríi 'oó 'dĩri, ĩmi ri ũmbā fū Múngú be.”

40 'Bá ambugu tā āsámvú amá'bá rĩ pi ā'yĩkĩ ĩrivé tā rá. Kōpi ní Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi zizú ímúzá, kōpi sēkí 'bá áyúáyũ 'dĩ'bée gbāá ũnjí ũnjí, 'bá ambugu 'dĩ'bée átákí kōpi ní ũkpó ũkpó kíní, lē kōpi ā gōkí Yēsũ ā rú zĩ dĩjĩ ku, ĩ ní kōpi oyuuzú mužú.

41 Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi ní füzú vūrā 'bá rĩ pi ní tā lizú rĩ agásĩ āmvé, kōpi ríkí ũnjí mužú, ā'diātāsīyā Múngú 'dũ kōpivé tā 'bāā āmbúgú, ā'yĩ kōpi sēé ĩzāngā nyaá Yēsũ vé tā sī.

42 'Ŭ'dú céré kōpi ríkí 'bá rĩ pi ímbá Jó Múngú vé rĩ ā bóró gá, āzini 'bá rĩ pi vé 'bētĩ āsámvú gé sī, kōpi ríkí 'dũkó múké rĩ ũlũ mužú āndēngará ákó kíní, “Māsīyā ĩmi ní rii ndāá rĩ, ĩri Yēsũ Kúrísítō 'i.”

6

Ŭpēkí ágō ézĩrĩ 'bá kānsā vé rĩ pi ē ĩzā koó

1 Lókí 'dāri gé, 'bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi vé kālāfe ri vaá mužú drĩgélé. 'Bá átá'bée Gĩrĩkĩ tĩ sī rĩ pi ríkí unuu 'bá átá'bée Ēberē tĩ sī rĩ pi vé tā sī kíní, 'dũ álu álu kádō rii ānyāngā awaá, sēkí ānyāngā rĩ oyuuzĩ átá'bée Gĩrĩkĩ tĩ sī rĩ pi ní ku.

2 Kúru Yēsũ vé 'bá áyúáyũ mužrĩ drĩ ni ĩrĩ rĩ pi ní 'bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi úmúzá vūrā álu gé, kōpi ní 'yozú kíní, “Adri múké ku 'bá ní Múngú vé 'dũkó múké rĩ vé ũlūngará kuzú, 'bá ní rizú ānyāngā awazú áyu.

3 Má édrípĩjĩ má ómvúpĩjĩ, lē ĩmi ũpēkí 'bá ézĩrĩ ĩmi āsámvú gé 'dĩgé ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ, épĩ 'bá Múngú vé Índrĩ Uleterē rĩ sī gĩ, adri 'bá úmĩ be ni pi, 'bá kōpi 'bā ri ézĩ 'dĩri nga,

4 'bá 'bākí rí éšĩ rizú Múngú ri zizú, āzini tĩ Múngú vé rĩ ũlūzú.”

5 Tā Yēsũ vé 'bá áyúáyũ 'dĩ'bée ní 'yoó 'dĩri sē 'bá ĩ úmú'bá rĩ pi ní céré āyĩkō. Kōpi ní Sētēfánō é'yīngará be āmbúgú, épĩpi Índrĩ Uleterē rĩ sī rĩ ĩpēzú, āzini kōpi ĩpēkí Pílípũ ri, Pōrōkórō ri, Níkōnórā ri, Tĩmōñĩ ri, Pūrūménā ri, āzini Níkólā íngápi Ānĩtīyókā gá, 'i újapi Yāhūdĩ rú rĩ.

6 Kōpi ní 'bá ĩ ní ũpēé 'dĩ'bée jizú 'dazú Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi endretĩ gé. Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi ní Múngú ri zizú kōpi ní, kōpi ní drĩ tĩzú 'bá ĩ ní ũpēé 'dĩ'bée drĩgé.

7 Kúru tĩ Múngú vé rĩ ní ayizú mužú āngũ rĩ pi agásĩ. 'Bá Yēsũ ri é'yĩ'bá gĩ Yērūsālēmā gá 'dālē rĩ pi vé kālāfe gō vaá mužú drĩgélé, atala kárakarā gōkí rii éšĩ 'bāā Úpí Yēsũ drĩgé.

Sētēfánō vé rųngará

8 Sētēfánō épĩpi éšĩ múké Múngú vé rĩ sī, adriipi ũkpō Múngú vé rĩ be rĩ, 'o tā ambugu ambugu ni pi, āzini tā āyázú āyāyā ni pi kárakarā 'bá rĩ pi āsámvú gé.

⁹ ʾU'dú ʾālu, Yāhūdī adri'ba Jó Múngú ri Zizú* ʾi ní zīj, Túgērī Drīwālā ʾšú'ba gí rī pi vé rī agá rī pi í'dókí āgátá gāá Sētēfánō be, kōpi íbíkí ímú Kūrénē gélésī, uruḵo ni pi ímúkí Ālēkīzāndāriyā gélésī, uruḵo ni pi ímúkí āngū Kīlīkiyā vé rī gélésī, uruḵo'béé ímúkí āngū ʿZīyā vé rī gélésī.

¹⁰ 'Bá 'dī'béé āsámvú gé 'dīgé, 'bá āzi úmī be sū Sētēfánō vé rī tīnī 'dāáyo, ā'diātāsīyā Índrī Uleterē rī sē ʾiri ní úmī tā nīzú ambamba.

¹¹ Kúru kōpi ní rizú 'bá uruḵo'béé ʾicīcīkīzú kīri kīri kīnī, "ʾImi 'yokí, "Bá yīkí Sētēfánō ri tāimbī Mósē vé rī ideé, āzini ri Múngú ri ideé." "

¹² Kōpivé átángá 'dīri sē 'bá bītrīká rī pi, 'bá ambugu rī pi, āzini 'bá tāimbī ímbá'ba rī pi ā 'a vekí rá. Kōpi ní Sētēfánō ri ruḵú jīzú muḵú 'bá tā lī'ba rī pi ʾendreṭī gé.

¹³ 'Bá uruḵo rīkí ūnjō ūlī Sētēfánō drīgé kīnī, "Ágó 'dīri ri átá muḵú ūnjī Jó Múngú vé uleterē rī ā tā sī, āzini tāimbī Mósē vé rī ā tā sī.

¹⁴ 'Bá yīkí ágó 'dīri kīnī, 'Yēsū Nāzērētāgú rī ímú Jó Múngú vé 'dīri ḡō iza 'dīīsī rá, āzini ʾiri ímú mērē Mósē vé ʾi ní sēé 'bá ní 'dīri újā 'dīīsī rá." "

¹⁵ 'Bá úrī'ba tā lī'ba rī pi ārēvú céré 'bākí mī rizú Sētēfánō ri ndrezú, kōpi ndrekí ʾirivé ʾendreṭī índrē sū mālāyīkā vé rī tīnī.

7

Sētēfánō átá ívé tā 'bá tā lī'ba rī pi ʾendreṭī gé

¹ Átálágú āmbúgú rī ní Sētēfánō ri zizú kīnī, "Tā ʾi ní mi tōzú 'dī'béé, ʾiri nyo tā áda?"

² Sētēfánō ní újázú kōpi ní kīnī, "Má ʿdrīpījī, āzini má ʿtēpījī, ʾimi yīkí drī ma ká. 'Bavé Múngú dīngará be pōwūpōwū rī i'da 'i ándúrú 'bá ʿbīpī Ābūrámā ní rá, ʾšú ʾiri ri adri Mēsōpótāmīyā gá 'dālē, gō 'deé muḵú Hāránā gá 'dālē ndō.

³ Múngú 'yo ʾiri ní kīnī, "Í ku āngū ʾimivé rī, 'í ku māríté mívé rī pi, 'í mu adrií āngū má ní úmvúlésī lēé lūú mí ní rī gé.'

⁴ "Kúru Ābūrámā ní āngū 'bá Kālédéyā vé rī pi ní adrizú rī kuzú, ʾiri ní muḵú adrizú Hāránā gá. ʿtēpī kā drāá gí, Múngú ní ʾiri íjīzú adrizú āngū ʾimi ní adrizú nōri agá.

⁵ Múngú sē āngū rī vé wōḵō kīnikiniḡā ni Ābūrámā ní kuyé. Lókí 'dāri gé, Ābūrámā ā adri dō mvá ākō drāáāsīyā, Múngú sō ūyō kīnī, āngū 'dīri ímú adri Ābūrámā vé ni, āzini ʾirivé úyú rī pi vé ni.

⁶ Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, 'Úyú mívé rī pi úmvúlésī mu adri jāká rú āngū āzi gé, kōpi adri túgērī rú, ʾi kōpi oḵú ca ílī mūdūrūlū sū.'

⁷ Múngú ní kpá gōzú 'yozú kīnī, "Bo ma ímú 'bá āngū rī agá kōpi 'bā'béé ʿzī nga'ba túgērī rú rī pi ʾirīḡā rá. Vūdrī ni gé, kōpi úmvúlésī ífū āngū 'dāri agásī, kōpi ímú ma ʾīḡī vūrā nōri gé.'

⁸ Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, 'Anjī āgō 'bētī ʾālu ʾālu āsámvú gé rī pi, ā ūlīkí kōpi ā ágélé ʿtī rá, ā lū rī 'yozú kīnī ūndī má ní ruḵú mí be rī, 'í 'du tā ni ngāá rá.' Ká ʾsākā ri tīj, vūdrī ni kā adrií caá ú'dú ārō, Ābūrámā

* **6:9 6:9** Jó Múngú ri Zizú rī: Yāhūdī rī pi vé Jó Múngú ri Zizú rī pi kárakarā kūrū rī pi agásī āndīāndī, kōpi ri ʾi úmú Búkū Múngú vé rī lā, āzini kōpi ri Múngú ri ʾīḡī ʾU'dú Sábátā vé rī gé.

7:3 7:3 Ídóngará 12:1 **7:7 7:7** Ídóngará 15:13-14

ní ágélé ní è tì lizú.* Vùdrî ni gé, Ísákā ní Yōkóbū ri tizú, Yōkóbū tì anji mụdrî drî ni ìrî, Ìrivé anji rî pi izúkí caá sùrú mụdrî drî ni ìrî, sùrú kòpivé rî pi zíkí Ìsèrelè.

⁹ “Yōsépā ā tā 'de ivé édrípîi anji Yōkóbū† vé rî pi è éşî agá ùnjí, kòpi sēkí Ìri jeé jîi Ējēpétō gá tūgērî rú, 'bo Múngú ùtē Ìri rá.

¹⁰ Múngú pa Yōsépā ri tā ùkpó ùkpó Ìri íşú'bá rî pi agásí rá. Sē Ìri ní ùmī, āní sē 'bāgú rî 'dù Ìrivé tā 'bāá múké, 'bāgú rî 'bā Yōsépā ri adrii ùgalaku āmbúgú āngū Ējēpétō vé rî agá, āzini 'bā Ìri āmbúgú ríi ivé ngá kání agá rî pi ā tā mbaā.

¹¹ “Kúru ébîrî ní 'dezú āngū Ējēpétō vé rî agá, āzini Kānānā vé rî agá ùnjí ùnjí, sē 'bá rî pi nyakí Ìzāngā ambamba, 'bá é' bîpîi ndákí ngá nyanya tí.

¹² Yōkóbū kā yîi kīnī ānyāngā Ējēpétō gá 'dālè anigé, Ìri ní 'bá é' bîpîi pēzú mụzú ānyāngā jezú 'dālè, 'diri vú ālu Ìri ní kòpi pēzú rî.

¹³ Kòpi ká gōo muų ānyāngā rî āzi jeé Ējēpétō gá 'dālè vú ìrî ni gé, Yōsépā ní 'i 'dazú kòpi ní, 'bāgú rî ní kúru nîzú ámázú 'yozú kīnī, 'bá rî Yōsépā édrípîi pi.

¹⁴ Tā 'diri ā vùdrî gé, Yōsépā ní tì pēzú 'í éţépî Yōkóbū ní, āzini ivé maríté rî pi ní, kòpi è ímúkí Ējēpétō gá nōó, kòpivé kālāfe ca cére pūkú ézîrî drî ní tōwú.

¹⁵ Kúru Yōkóbū ní 'dezú mụzú Ējēpétō gá 'dāá, drā 'dālè, 'bávè é' bîpîi ùdrákí kpá 'dālè.

¹⁶ Jíkí kòpivé āvū muų sîi Sēkémē gá, 'bú Ābūrāmā ní jeé Āmórā enjipîi drígé rî agá.

¹⁷ “Sā Múngú ní lēzú ùyō 'í ní sōó Ābūrāmā ní rî vé tā 'duzú ngazú rî ká 'bāá ícá Ìnyinjá gí, 'bá 'bávè āngū Ējēpétō vé rî agá rî pi vé kālāfe gō ízú kárákará.

¹⁸ Kúru 'bāgú āzi Yōsépā vé tā nîpîi kuyé ni ní gōzú adrizú 'bāgú rú 'bá Ējēpétō vé rî pi drígé.

¹⁹ 'Bāgú 'diri ri 'bá é' bîpîi è mî ù'bāá, āzini ri kòpi 'oó ùnjí, sē kòpi ní tāimbî kīnī, kòpi ā ù'békí ivé anji Ì ní tîi ùdénjá rú rî pi ásé agá, kòpi ā ùdrákí rí 'dūisí rá.

²⁰ “Tíkí Mósē rí lókí 'dāri gé, Ìri ùnyī be ambamba. Ēţépî pi éndrēpî be mbakí Ìri ā tā caá mbāá na Ìvé jó agá 'dāá.

²¹ Kòpi ká Mósē ri jîi 'bāá ásé agá 'dāá, 'bāgú rî vé mvá ùkúnjá rî ní Ìri 'duzú mụzú úcézú mvá ivé ní rú.

²² Ímbákí Mósē ri Ējēpétō gá 'dālè, nî tā múké múké, Ìri átángá átá ùkpō be, āzini Ìri tā 'o ùkpō be.

²³ “Mósē vé ílî ká caá pūkú sụ, Ìri ní ngazú mụzú 'í é' dîpáa Ìsèrelè rî pi ndrezú.

²⁴ Mósē ca muų íşú Ējēpétōgú āzi ri Ìvé 'bá āzi 'o ùnjí, Ìri ní ágó rî ípázú, Ìri ní Ējēpétōgú rî 'dîzú drázú 'dūisí rá.

* **7:8 7:8** Ágélé ní è tì lizú: Múngú lū Ābūrāmā ní kīnī, anji āgō Ābūrāmā vé rî pi adriki dō caá ú'dú ārō gí, lē ā ùlîkí kòpi ā ágélé è tì rá, lūzú kīnī, kòpi anji Múngú vé ni. 'Í lā Í'dóngará 17:9-14.

† **7:9 7:9** Yōsépā: Yōsépā ri Yōkóbū vé mvá Ìri ní lēlé rî, édrípîi sēkí Ìri jeé tūgērî rú āngū Ējēpétō vé rî gé. Múngú sē Ìri ícá āmbúgú, ko ivé 'bá rî pi è ízā muų adrii āngū Ējēpétō vé rî agá ní. Sā 'dāri gé, ébîrî 'de caá ílî ézîrî. 'Í lā Í'dóngará 30-50. **7:16 7:16** Í'dóngará 33:19

25 Mósē ũsũ déna ívé 'bá rĩ pi ícò nĩ áamá 'yozú kínĩ Múngú ĩpě 'i ímú kòpi paá nĩ 'dĩni rá, 'bo kòpi nĩkĩ áamá kuyé.

26 “Kā muų adrii drũ 'dĩni, Mósē ca muų ĩsũ ĩsērélē ĩrĩ ni pi ri ĩ fũ. Ụ'bĩ kòdò kòpi ē ẹsĩ 'yoó kínĩ, 'Ágò 'dĩ'béé, ĩmi ẹdrĩpi, ngá ĩmi ní ĩmi 'ozú ũnjĩ 'dĩni rĩ ā'di?”

27 “‘Bo ágò ũmbā í'dòpi rĩ ní Mósē ri zezú, ĩri ní 'yozú kínĩ, 'Ā'di 'bā mi 'bā āmbúgú rú rii tā lĩj 'bá drĩgé nĩ?

28 'Í lē ma 'dĩj sũ mí ní ájée Ējēpētógú rĩ 'dĩj drāá rĩ tĩnĩ?’

29 Mósē kā tā 'dĩri yĩj, koro nga ápá muų adrii āngũ Mĩdĩyānā vé rĩ gé jākāgú rú. 'Dālē tĩ anjĩ āgò ĩrĩ.

30 “Mósē kā adrii Mĩdĩyānā gá 'dālē caá ílĩ pũkũ sũ, mālāyíkā ní 'i 'dazú Mósē ní ācĩ dĩpi pẹtĩ amuúpi kũmvũ ni agá, āngũ ā'wĩ cinyáfā rú rĩ agá 'dāá, pẹtĩ ācĩ ní dĩzú 'dĩri ĩnyĩná ĩrā Sínáyĩ vé rĩ ā gārā gá.

31 Mósē kā ndreé ācĩ dĩpi rĩ zā pẹtĩ rĩ veé kuyé, sē ĩri ní āyāngárá. Mósē útrú 'i ĩnyĩná muų ācĩ riipi dĩpi rĩ ndreé. ĩri ní Úpĩ vé ỳ'dũkọ yizú kínĩ,

32 ‘Ma Múngú mí ẹ'bĩpĩj vé rĩ, Múngú Ābūrāmā vé rĩ, ĩsákā vé rĩ, āzini Yòkòbũ vé rĩ.’ Mósē ā rù' 'bá yā kpĩrĩkpĩrĩ, ỳrĩ fũ ĩri ambamba, gò mĩ 'bāá ācĩ rĩ ndrezú kuyé.

33 ‘Úpĩ Múngú ní 'yozú ĩri ní kínĩ, ‘Í nje mívé ngá pá gá‡ mí pá gá sĩ rá, ā'diātāsĩyā vūrā mí ní pá tuzú 'dĩri, ĩri vūrā uletere ni.

34 Á ndre ĩzāngā 'bá mávė rĩ pi ní nyaá Ējēpētò gá 'dālē rĩ gĩ. Á yĩ kòpivė ngongárá gĩ, má ímú kòpi pangárá gá. Á lē nóni mi pée gòó vúlė Ējēpētò gá 'dāá.’

35 “Mósē 'dĩri ándúrú 'bá ĩrivė rĩ pi ní ĩri gāá sĩ, kòpi ní 'yoó, 'Ā'di 'bā mi āmbúgú rú rii tā lĩj 'bá drĩgé nĩ rĩ 'i?’ Múngú pē ĩri muų adrii kòpi drĩgé āmbúgú rú, āzini ívé 'bá rĩ pi paá, Múngú pē mālāyíkā muų átá Mósē be pẹtĩ amuúpi kũmvũ rĩ agá 'daá.

36 Mósē 'o tā āyāzú āyāyā ni pi kárákará Ējēpētò agá 'dāá. Ílĩ pũkũ sũ 'dĩri agá, Mósē ĩjĩ 'bá rĩ pi ĩfũú āngũ ā'wĩ cinyáfā rú rĩ agásĩ, ko kòpi ē drĩ zozú muų Yĩj Tafu Ika rĩ agásĩ.

37 “Mósē 'yo 'bá ĩsērélē vé rĩ pi ní kínĩ, ‘Múngú ri úmvúlėsĩ ímú ĩmi ní nẹbĩ ĩpē ĩmivė 'bá rĩ pi āsámvú gé sũ má tĩnĩ.’

38 Mósē ri adrii 'bá ẹ'bĩpĩj āsámvú gé āngũ ā'wĩ cinyáfā rú rĩ agá 'dāá, mālāyíkā rĩ átá ĩri ní ĩrā Sínáyĩ drĩgé 'dāá. Ụlũkĩ ĩri ní ỳ'dũkọ ídri vé rĩ 'dālė, ā ũlũ rĩ 'bá ní.

39 “‘Bo 'bá ẹ'bĩpĩj gākĩ Mósē ē tĩ yĩgá sĩ. Kòpi gākĩ ĩri sĩ, kòpi lėkĩ kòdò ĩ újā gòó Ējēpētò gá 'dāá vúlė.

40 Kòpi ní 'yozú Ārónā ní kínĩ, ‘Mĩ údė 'bá ní ngá múngú rú, ā ko rĩ 'bā drĩ muų, Mósē íkò 'bā drĩ ĩfũzú Ējēpētò agásĩ nĩ, 'bo 'bá nĩkĩ kuyé dō ā'di 'o ĩri nĩ.’

41 Kòpi ní ngá údėzú múngú rú sũ tĩ mvánjā tĩnĩ, kòpi ĩjĩkĩ ngá ĩ ní rii zāá ròbòņọ rú rĩ sée ĩri ní, kòpi ní ỳmũ 'bāzú āmbúgú ngá ĩ ní údė múngú rú 'dĩri ĩnjĩzú.

42 Múngú gā kôpi sî, adi kôpi rií línýā 'bũ gé rî pi ìnjîí, mbāā rî ìnjîí, āzini ũtú rî ìnjîí ìvé múngú rú. Tā 'dîri nga 'i fūu tî ni gé gí sũ nèbî rî pi ní sîí búkū agā rî tînjî kîní,

“ Ìmi úyú Ìsèrélè vé 'dî'bée,
 ílí pŭkú sũ ìmi ní adrizú āngŭ ā'wí cínýáfā rú rî agā 'dālè rî gé,
 ìmi zākí nyo má ní rōbōñō rá?

43 Ìmi ri ngā ìmi ní údé múngú rú í ní zîjî Mōlélkî ri 'dũ muzú ìndî, āzini gākū rî 'dũ muzú ìndî,
 āzini ìmi ri ngā ìmi ní údé múngú rú sũ línýā tînjî í ní zîjî Réfānā rî 'dũ muzú ìndî,
 āzini ìmi ri ngā ìmi ní údé Múngú rú rî pi ìnjî.

Kúru ma ìmi pē mũ adri rámbá rú Bābēlōnā^S vé wōḡkō 'dāāsila rî gé.'

44 “Bá é'bîpîjî rikí gākū í ní tājmbî Múngú vé rî 'bāzú 'a ni gé rî* 'dũjũ muzú āngŭ ā'wí cínýáfā rú rî agā 'dāá. Kôpi sîkí gākū rî sũ Múngú ní tã ni ezîjî Mósè ní rî tînjî.

45 Lókí Yósūwā† ní è'djî 'dizú 'bá adri'bá āngŭ Kānānā vé rî agā rî pi be rî gé, Múngú dro 'bá 'dî'bée āngŭ Kānānā vé rî agāsî rá. 'Bá Ìsèrélè vé rî pi 'dũkí gākū Múngú vé rî jîjî muzú ìndî, sē kôpi ndékí 'bá āngŭ 'dāri agā rî pi āní rá, kôpi èrîkí āngŭ 'dāri 'dũjũ í ní. Gākū Múngú vé rî ri adrii āngŭ Ìsèrélè vé rî agā 'dāá, cîmgbá cazú lókí 'bāgũ Dāwŭdî vé rî gé.

46 Múngú ri āyikō sî Dāwŭdî sî, ìri ní Múngú ri zizú kîní, 'í lē Jó sîjî Múngú Yōkóbũ vé rî ní.

47 'Bo Sōlōmónā sî Jó Múngú vé rî ní.

48 “Múngú āmbŭgú 'bá drîgé céré rî adri jó 'bá áda ní sîjî rî agā ku, sũ nèbî rî ní 'yoó rî tînjî. Múngú kîní,

49 “ ‘Bũ ri vŭrā má ní úrízú ni,
 vŭ ri vŭrā má ní pá 'bāzú ni.

Úpí ní zizú kîní,

Jó ìmi ní lēé sîjî má ní rî ōsŭkā ni ā adri rí ngóni?

Vŭrā má ní adrizú rî ngŭgá?

50 Má údé nyo ngā rî pi ārēvú céré ma 'i kuyé?'

51 “Ìmi 'bá drî be ũkpó ũkpó 'dî'bée, ìmi gākí èsî újágá Múngú ri è'yîgá sî, ìmi ōzŭkí ìmi bí cí, ìmi yîkí rî ìrivé tã ku! Ìmi adrikí sũ ìmi é'bîpîjî tînjî, ìmi gākí Ìndrí Uleterè rî vé tã sî!

52 Nèbî āzi ìmi é'bîpîjî ní ōcŭjũ kuyé ni nyo anigé? Ìmi é'bîpîjî ú'díkí nèbî 'Bá tã be pîjî rî‡ vé ìmŭngará ā tã ũlũ'bá rî pi ũdrāá rá. Nóni ìmi 'bekí ìri ā ũli, ìmi 'díkí ìri gí.

^S 7:43 7:43 Bābēlōnā: Lókí Nŭwā vé rî ā vŭdrîjî gé, 'bá rî pi sîkí lágárāka Bābēlá gá, vŭdrîjî ní gé, 'bá rî pi gōkí vŭrā rî zîjî Bābēlōnā. Ílí kárākará ā vŭdrîjî gé, 'bāgũ Nēbākánézā jî 'bá Ìsèrélè vé rî pi ā ũrŭkō mujũ āngŭ Bābēlōnā vé rî gé, iza Yērŭsālemā rî ílí mŭdŭrŭlŭ tōwŭ pŭkú èzîrî (570) gé, ísŭ ākūdè tŭkí dŭrî Yēsŭ ri kuyé. † Í lá Í'dóngará 11; 2 'Bāgũ 24-25; Dānyélè 1:1-7. 7:43 7:43 Āmósá

5:25 * 7:44 7:44 Gākū í ní tājmbî Múngú vé rî 'bāzú 'a ni gé rî: Múngú ezî Mósè ní kîní, Mósè ā sî Gākū āngŭ ā'wí cínýáfā rú rî agā 'dāá, ā 'bākí rî tājmbî Múngú vé rî 'a ni gé 'dāá, 'bá rî pi ā rikí u'dũjũ muzú vŭrā rî pi gé sî. Sōlōmónā sî Jó Múngú vé rî Yērŭsālemā gá 'dāá, ícókí u'dũjũ ku. Atala rî pi rî rōbōñō zā Múngú ni vŭrā ìjŭ 'dî'bée agāsî. † Í lá Èbèrè 8:5. ‡ 7:45 7:45 Yósūwā: Mósè ká drāá gí, Múngú ìpè Yósūwā rî 'bá rî pi ē drî kóo muzú āngŭ Kānānā vé rî gé. † Í lá Wŭngárá 17-24; Yósūwā 1-24. 7:50 7:50 Ísáyá 66:2 ‡ 7:52 7:52 Bá tã be pîjî rî: 'Bá tã be pîjî rî Yēsŭ 'i.

53 Mālāyikā rī pi^S imūki īmi ní tāimbī Múngú vé rī sēé, 'bo īmi 'dukí tā ni ngaá kuyé."

Úviki Sētēfánō ri drāá írā sī

54 'Bá tā lī' bá rī pi ká átángá Sētēfánō ní átá 'dīri yīi, kōpi ā 'a ve ūnjí ūnjí.

55 'Bo Sētēfánō épipi Índri Uleterē rī sī ambamba rī ndre āngū mužú 'bū gé 'dāá, īri ní Múngú vé dīngará pōwūpōwū rī ndrezú, āzini ndre Yēsū tu pá kuú Múngú vé drī ěndépi gé.

56 Sētēfánō ní 'yozú kīnī, "Īmi ndrekí drī ká, á ndre 'bū zī 'i kú mgbo, 'Bá Mvā* tu pá kuú Múngú vé drī ěndépi gé."

57 'Bá tā lī' bá 'dī' bée† ká tā 'dīri yīi 'dīni, kōpi ōzūkí ī bī cí, kōpi í' dókí útré ú' dukó be uru 'dāá, kōpi ní njuzú Sētēfánō ri ružú,

58 kōpi sekí īri kūrú rī agásí āmvé, kōpi í' dókí īri úvī írā sī, 'bá īri tō' bá rī pi unjekí ĩvé bōngó 'bāá kēřimvá ru be ī ní zī Sāúlā‡ gārā gá.

59 'Bá rī pi ká í' dó rīi Sētēfánō ri úvī írā sī, Sētēfánō ní Múngú ri zizú kīnī, "Úpí Yēsū, 'í 'du mávé Índri."

60 Kúru īri ní kūmūcí ūtjzú vūgá, īri ní trezú ú' dukó be uru 'dāá kīnī, "Úpí, lē mī lī tā 'bá 'dī' bée drīgé ūnjīkānyā kōpi ní 'oó rī sī ku." Sētēfánō ká tā 'dīri 'yoó 'dīni, koro ĩrivé ídri ní fūzú.

8

1 Sāúlā ā'yī Sētēfánō ri sēé úvī drāá nī.

Ōcūkí 'bá kānisā vé rī pi, írekí kōpi kpélékpélé

Lókí 'dāri gé, ōcūkí 'bá kānisā vé Yērúsālēmā gá 'dālē rī pi ūnjí ūnjí, sē kōpi írekí ī mužú adrii āngū Yūdáyā vé rī agásí, āzini āngū Sāmāriyā vé rī agásí. 'Yéná Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi áwíki adrii Yērúsālēmā gá 'dāá nī.

2 'Bá Múngú ri ĩnjī' bá ĩnjīnjī rī pi sīkí Sētēfánō vé āvū nī. Kōpi ngokí īri ĩzāngā be ambamba.

3 'Bo Sāúlā ní í' dózú 'bá kānisā vé rī pi ōcūzú ūnjí ūnjí. Rí ěcí mužú jó rī pi tī gé sī 'bá kānisā vé rī pi uružú mužú. Uru āgō rī pi ūkú rī pi be jīi mužú ú' bē jó āngū ū'yīzú rī agá.

Pīlípū ūlū ú' dukó múké rī Sāmāriyā gá

4 Úpí vé 'bá ī ní íré kpélékpélé 'dī' bée rikí ú' dukó múké Múngú vé rī ūlū mužú āngū kōpi ní mužú rī pi agásí céré.

5 Pīlípū* ní 'dezú mužú kūrú Sāmāriyā vé rī gé 'dāá, īri ní tā Kúrísítō vé rī ūlūzú 'bá rī pi ní.

6 'Bá bītríká rī pi ká tā Pīlípū ní átá rī yīi, āzini tā īri ní 'oó āyāzú āyāyā 'dī' bée ndreé, kōpi 'bākí úvá rizú tā rī yizú.

§ 7:53 7:53 *Mālāyikā rī pi*: Mālāyikā rī pi Índri, kōpi ri adri Múngú be 'bū gé 'dālē, kōpi ru' bá ákó. Múngú ri sá āzi sī kōpi ĩpē imū vū drīgé nōó ú' dukó múké ívé rī ūlū 'bá rī pi ní. * 7:56 7:56 *Bá Mvā*: Yēsū zī 'i 'Bá Mvā lūzú kīnī, 'i Kúrísítō 'i, 'i mālūngā rī ru mužú nyonyo. 'í lā Dānyélē 7:13-14. † 7:57 7:57 *Bá tā lī' bá 'dī' bée*: 'Bá tā lī' bá 'dī' bée ōzūkí ī bī cí, kōpi ūšyókí kīnī Sētēfánō 'da Múngú ri. ‡ 7:58 7:58 *Sāúlā*: Sāúlā gō ícá 'bá Yēsū ā pámvū ūbīpi ní, gókí ru ní zīi Páulū 'i. 'í lā Ežj 13:9. * 8:5 8:5 *Pīlípū*: Pīlípū 'dri adri Yēsū vé 'bá áyúāyū ni kuyé. Īri 'bá ězīřī ī ní ūpéé ngá awāá ōwūzī rī pi ní rī vé āzi. 'í lā Ežj 6:1-6.

7 'Bá kárakará índrí ũnjí be rĩ pi, índrí ũnjí rĩ pi ũfũkĩ kòpi drĩgē sī útréngará be, 'bá kárakará pá be 'bélé'béle rĩ pi ògòròvũ rú rĩ pi be, ídríkĩ kòpi rá.

8 Tā 'i ngaápi 'dĩri, sē āyĩkō fũ 'bá rĩ pi kũrũ agá 'dāá ambamba.

Sĩmōnā adriipi újógú rú rĩ

9 Ágō āzi rú ni Sĩmōnā 'i, ri adrii kũrũ Sāmāriyā vé rĩ agá, nga ězi ũjógũ vé ni caá lókĩ be āco, sē 'bá adri' 'bá kũrũ Sāmāriyā vé rĩ agá rĩ pi ní āyāngará. Ri 'i íngũ kīnī 'i ũkpō be.

10 'Bá kũrũ Sāmāriyā vé rĩ agá rĩ pi ārēvũ céré, í'dózú 'bá ngá ākó rĩ pi vúgá cazú 'bá ngá be rĩ pi vúgá, kòpi rikĩ 'yoó kīnī, "Ágō 'dĩri ũkpō be āmbúgũ, ũkpō 'dĩri Múngú vé ni."

11 Sĩmōnā nga ězi ũjógũ vé rĩ caá lókĩ be āco, sē 'bá rĩ pi ní āyāngará, sē 'bá rĩ pi céré ri mu vú ni gé 'dāá.

12 'Bo Pílípũ ká 'bá mu' 'bá Sĩmōnā vúgá rĩ pi ní ú'dúkó múké mālũngā Múngú vé rĩ ā tā ũlũú, āzini Yēsũ Kúrísító vé rĩ ā tā ũlũú, kòpi ě'yĩkĩ rá. Sē āgō rĩ pi ũkũ rĩ pi be, sēkĩ kòpi ní bātízimũ rá.

13 Sĩmōnā ě'yĩ kpá rá, sēkĩ ĩri ní bātízimũ rá. Vũrā Pílípũ ní rizú ěcizú rĩ agásĩ céré, Sĩmōnā ri ěcĩ vú ni gé sī índĩ, tā Pílípũ ní 'oó 'dĩ'bée sē ĩri ní āyāngará.

14 Yēsũ vé 'bá áyúāyũ Yērúsalémā gá 'dālē rĩ pi ká yĩ kīnī, 'bá Sāmāriyā gá rĩ pi ě'yĩkĩ ú'dúkó Múngú vé rĩ gĩ, kòpi pēkĩ Pétērō pi Yūwánĩ be muvũ Sāmāriyā gá 'dālē.

15 Yēsũ vé 'bá áyúāyũ ĩrĩ 'dĩ'bée ká caá, kòpi ní Múngú ri zizú 'bá drĩ Yēsũ ri ě'yĩ' 'bá ú'dĩ rú rĩ pi ní, Índrí Uleterē rĩ ā ású ri kòpi bēsīnĩ,

16 ā'diātāsīyā Índrí Uleterē rĩ ícá drĩ ímũ kòpi ású kuyé, sēkĩ kòpi ní bātízimũ rĩ 'yéná Úpĩ Yēsũ á rú sī.

17 Pétērō pi Yūwánĩ be tĩkĩ drĩ muvũ 'bá Yēsũ ri ě'yĩ' 'bá gĩ rĩ pi drĩgē sī ālu ālu céré, Índrí Uleterē rĩ ní 'bá 'dĩ'bée ásúzá.

18 Sĩmōnā ká ndreé 'bá áyúāyũ Pétērō pi Yūwánĩ be, tĩkĩ drĩ 'bá rĩ pi drĩgē, Índrí Uleterē rĩ ású kòpi gĩ, Sĩmōnā í'dũ mũfēngā, lē ũkpō Múngú vé 'dĩri jeé ānĩ.

19 ĩri ní 'yozú kīnī, "Ĩmi sēkĩ má ní ũkpō 'dĩri índĩ, á tĩ dō drĩ 'bá rĩ pi drĩgē, Índrí Uleterē rĩ ā ású rĩ kpá kòpi bēnĩ."

20 'Bo Pétērō ní újázú ĩri ní kīnī, "Í drā mívé mũfēngā rĩ be 'dūsĩ rá, ā'diātāsīyā 'i lē ũkpō Múngú vé rĩ jeé mũfēngā sī.

21 Mĩ ícō ězi Múngú vé nōri álēé ngaá 'bá be trũ ku, ā'diātāsīyā mí adri 'bá pĩrĩ ku Múngú endrētĩ gé.

22 Lē mĩ újá ěsĩ ũnjĩkānyā agásĩ rá, 'i zĩ Úpĩ ri, ĩri ícō mĩ trũ yĩkĩ ũnjĩ mí ní ũsũú 'dĩri agásĩ rá.

23 Á nĩ rá, mĩ ěsĩ ũká ũká, mĩ túgērĩ ũnjĩkānyā vé ni."

24 Sĩmōnā ní 'yozú kīnī, "Ĩmi zĩkĩ má ní Úpĩ ri, tā ĩmi ní átá 'dĩri ā rũ ri ma ũnjĩ ku!"

25 Pétērō pi Yūwánĩ be ká ú'dúkó Úpĩ vé rĩ ũlũú, kòpi ní ĩ újázú gōzú Yērúsalémā gá 'dālē ũzi, kòpi ká riĩ muvũ lētĩ gé 'dĩgē, kòpi ũlũkĩ ú'dúkó múké rĩ muvũ gúrũ kárakarā Sāmāriyā vé rĩ pi agásĩ.

Pílípũ pi vé tā Ētĩyópĩyágú rĩ be rĩ

26 Úpí vé mālāyīkā ní 'yozú Pílípū ní kīnī, “Í nga, 'i 'dụ lếtị mụúpi ándréle rú, íngápi Yêrúsâlémā gá, ẹlìpi àngū à'wí cínýáfā rú rī agásì, mụúpi Gázā gá rī.”

27 Pílípū ní koro ngazú mụzú. Íri ní ùgalaku àmbúgú Êtìyópìyā vé ni ísúzá. Ágó rī 'báńá† rú, ìrivé ẹzị ríi ngáá rī, ìri ri ùkú drìkoma rú Êtìyópìyāzì ì ní zì Kándásì rī vé ngá rī pi ùtē nī. Ágó 'dìri íbì íngá Múngú rì zìngárá gá Yêrúsâlémā gá 'dāá,

28 Ìri ri mvií mụzú 'bẹtì, úrí ívé àrābìyā ì ní rii seése rī agá, ri búkū nẹbì Ísáyā ní sī rī lāá.

29 Índrì Uleterē rī ní 'yozú Pílípū ní kīnī, “Í mụ adrií ìnyinā àrābìyā 'dāri à gārā gá.”

30 Pílípū ní njuzú cazú àrābìyā rī à gārā gá 'dāá, yì ùgalaku rī ri búkū nẹbì Ísáyā ní sī rī lā. Pílípū ní ágó rī zìzú kīnī, “Í nì tã mí ní rii lāá 'dìri vé ífífí rá?”

31 Ágó rī ní újázú Pílípū ní kīnī, “Bá àzi ùlū dō má ní ífífí ni kuyé, ma ícò nē íngóni?” Ágó rī ní kúru Pílípū ri à'yìzú tuzú 'í vúgá àrābìyā agá 'dāá.

32 Tã ùgalaku rī ní rii lāá Búkū Múngú vé rī agá rī ìri 'dínì, “Jíkì ìri mụú sù kābìlō ì ní lēé lịlị rī tịnì,

újí kú kírì sù kābìlō mvá ì ní rii 'bí ni rēé rī tịnì,
zì 'í tì átángá átázú kuyé.

33 Idekí ìri, 'bá àzi ìrivé tã lịpi pịrì ni 'dāáyo.

Ìri ícò anjì tì ngónì,
'dìkì dō ìri drāá vū drìgé nōgò gí?”

34 Ùgalaku rī ní Pílípū ri zìzú kīnī, “Í lū má ní, tã nẹbì ní átá 'dìri, átá tã 'í rụ'bá gá ni yā, dōku átá tã 'bá àzi rụ'bá gá ni?”

35 Pílípū 'í' dō vūrā ágó rī ní lāá Búkū Múngú vé rī agá 'dāá rī vé tã ùlūú ágó rī ní, ùlū ìri ní 'dùkọ múké Yēsù vé rī.

36 Kọpi ká rii mụú lếtị gé 'dìgè, kọpi cakí mụú yìí ísú, ùgalaku rī ní 'yozú Pílípū ní kīnī, “Í ndre drì ká! Yìí nō! 'Í sē má ní bātízìmū ku à'diātāsì?”

37 Pílípū ní 'yozú ìri ní kīnī, “Mí ẹ'yì dō ẹsì be céré, ma ícò mí ní bātízìmū sē rá.”

Ùgalaku rī ní újázú ìri ní kīnī, “Má ẹ'yì rá 'yozú kínì, Yēsù Kúrísítò ri Mvā Múngú vé ni.”‡

38 Ùgalaku rī ní 'yozú ívé 'bá àrābìyā ì ní rii seése rī jìpi rī ní, à uga àrābìyā rī à tu pà. Kọpi ní ísúzá Pílípū be ìrìtrò, kọpi ní fizú mụzú yìí agá 'dāá, Pílípū ní kúru ìri ní bātízìmū sèzú.

39 Kọpi ká ìfūú yìí rī agásì àmvé nōó, koro Índrì Úpí vé rī ní Pílípū ri jìzú 'dìisì rá, ùgalaku rī gō ìri ndree dīí kuyé, ùgalaku rī ní kúru 'dezú mụzú àyìkò be àmbúgú.

40 Vúdrì ní gé, Pílípū nì amá nóni 'í ca kùrú ì ní zì Ázótòsì agá gí. Pílípū ri ẹcì mụzú kùrú rī pi agásì, ìri ní cazú kùrú Sìzérìyā vé rī gé, ri 'dùkọ múké Yēsù vé rī ùlūú mụzú 'bá rī pi ní kùrú 'dì'bée agásì céré.

† 8:27 8:27 'Báńá: 'Báńá vé ífífí, 'bá ì ní ìrivé rụ'bá ágó vé rī à fí unjeé gí ni. Kọpi ri ẹzì nga 'bāgú rī vé 'bẹtì àsámvú gé, ùkú 'bāgú rī vé rī pi àsámvú gé. 8:33 8:33 Ísáyā 53:7-8 ‡ 8:37 8:37 Átángá véřẹšì 37 agá 'dìri, búkū Ẹzì vé ì ní sī Gírìkì tì sī drìdrì rī agá 'dāáyo, 'bo gòkì sī búkú Ẹzì vé vùlè rī agá rá.

9

*Sáulā újā éšî**(Ezî 22:6-16; 26:12-18)*

1 Sáulā í'dó rií 'bá Úpí Yésû ā pámvú ūbî'bán rî pi ě mî ĩmgbéé lēzú kôpi ú'djízú. Īri ní 'dezú mužú átálágú āmbúgú rî vúgá.

2 Sáulā zî kôkôbî átálágú āmbúgú rî vúgá kînî, ā sî kôkôbî sée 'bá Jó Múngú ri Zízú Dāmāsékē gá 'dālē rî pi ní, 'í ĩşú dō āgō dōku ūkú Yésû ā pámvú ūbî'bán rî pi 'dālē, 'í ĩjî rî kôpi ímú ū'yî Yērúsālēmā gá nōlē.

3 Sáulā kā caá ĩnyinā Dāmāsékē gá 'dāā, ācî ní đjízú 'bû gé 'dāāsî, ĩmgbērē āngū gārā ni gé sî kūrû.

4 Īri ní ngazú í'dézú vūgá. Īri ní ú'dúkó yízú, ú'dúkó rî kînî, "Sáulā, Sáulā. Ngá mí ní rizú ma ôczúú 'dîni rî ā'dî?"

5 Sáulā ní zízú kînî, "Úpí, mi ā'dî 'î?"

Ú'dúkó rî ní újázú kînî, "Ma Yésû mí ní rií ôczúú rî 'î.

6 'Í nga mužú kūrú agá 'dāā, 'í ca dō 'dāā gî, ĩ tã ĩ ní lēē mî 'o rî ūlū mí ní rá."

7 Āgō ri'bán muž'bán Sáulā be trî rî pi tukî pá 'dālē, kôpi zîkî ĩ tî tã 'yozú kuyé, ā'diātāsīyā kôpi yîkî 'yéná ú'dúkó riipi átápi rî áyu, kôpi ndrekî 'bán átápi rî ā rû'bán kuyé.

8 Sáulā ní ngazú uru, kā lēē 'í mî zîjî āngū ndrezú, mî ni ndre āngū ku. Āgō muž'bán ĩri be rî pi ní drî ni ružú, ĩri sezú mužú Dāmāsékē gá 'dālē.

9 Sáulā adri caá ú'dú na, mî ni ndre āngū ku, nya ngá kuyé, dōku mvu ngá āzi kuyé.

10 Dāmāsékē gá 'dāā, ágó āzi Yésû ā pámvú ūbîpi ni, rû ni Ānāniyā 'î. Úpí Yésû ní 'í i'dazú ĩri ní ĩndrîlîkî agá, ĩri ní Ānāniyā ri zízú kînî, "Ānāniyā!"

Ānāniyā ní ā'yīzú kînî, "Úpí, ma nō."

11 Úpí Yésû ní 'yozú ĩri ní kînî, "'Í nga mužú ágó rû be ĩ ní zîjî Yúdā rî vé āngá 'dāā, 'í 'du lētî rû be ĩ ní zîjî Pîrî rî mužú. Mî kādō caá 'dālē, mi ágó āzi ĩşú rû ni Sáulā 'î, ágó rî íbî ímú Tārāsísā gálésî, ĩri ri Múngú ri zî.

12 Ágó rî ndre tã mívē rî ĩndrîlîkî agá, ndre ágó āzi rû be Ānāniyā ri ímú 'í vúgá nōō, tî drî 'í drîgē, 'í mî ā zî rî 'í āngū ndreē."

13 Ānāniyā ní újázú kînî, "Úpí! 'Bá kárakarā ūlūkî má ní tã ágó 'dîri ní 'oó rî pi rá. Ágó 'dîri 'o mívē 'bán mi ě'yî'bán gî rî pi ūnjî Yērúsālēmā gá 'dālē.

14 Atala atala rî pi drîgē rî pi sēkî ĩri ní ūkpō ímúú 'bán cérē mi ĩnjî'bán rî pi uruzú."

15 'Bo Úpí Yésû ní 'yozú Ānāniyā ní kînî, "'Í mužú! Ágó 'dāri, má ĩpē ĩri, ā mužú rî mávē tã ūlūú 'bán adri'bán Yāhúđî rú ku rî pi ní, 'bāgú rî pi ní, āzini 'bán Īsērélē vé rî pi ní.*

16 Má ímú lū ĩri ní 'yozú kînî, ĩri ímú ĩzāngā nya mâ tã sî ambamba."

17 Ānāniyā ní kúru mužú jó Sáulā ní adrizú rî ĩşúú, ĩri ní fizú mužú jó agá 'dālē. Īri ní drî tîzú Sáulā drîgē, ĩri ní 'yozú kînî, "Sáulā, Úpí Yésû 'í i'daápi mí ĩndrētî gé lētî gé 'dālē lókî mí ní rizú ímúú rî gé rî, ĩpē ma

ímú mí vúgá nōlé, mî mî ã ndre rí ãngũ, āzini Índrí Uletere rî ã ású rí mí bēnī.”

¹⁸ Koro ngá āzi sŭ ĩ'bĭ ã kókó'bō tĭnĭ ni pi ní ĩfŭzú u'dezú Sáulā mĭ gé sĭ. Īri ē mĭ ní kúru 'i zĭzú. Īri ní ngazú uru, Ānānĭyā ní ĩri ní bātĭzĭmŭ sēzú.

¹⁹ Kā muŭ adrii vŭdrĭ ní gé, ĩ ní ĩri ní ĩnyá sēzú nyazú, rŭ'ba ní gō adrii ũkpō be.

Sáulā sē tĭ Dāmāsékē gá

Sáulā pi adriki Yēsŭ vé 'bá ĩri ã pámvú ũbĭ'ba rĭ pi be Dāmāsékē gá 'dālē ũ'dú be kárakará.

²⁰ Koro Sáulā í'dó rií tĭ sēé muzú Jó Mungú ri Zĭzú rĭ pi agásĭ kĭnĭ, Yēsŭ ri Mvā Mungú vé ni.

²¹ 'Bá céré ri'ba tĭ ĩri ní sēé rĭ yĭ'ba rĭ pi āyāki tā 'dĭri sĭ āyāyā. Kōpi kĭnĭ, “Ágó 'dĭri adri nyo ándúru riipi 'bá Yēsŭ ã pámvú ũbĭ'ba rĭ pi ōcŭŭpi Yērŭsālēmā gá 'dālē rĭ 'i kuyé? 'Bá nĭki áamá rá, ágó 'dĭri ímú nōgó 'bá rĭ pi uruŭ, 'ĭ ĩi rĭ kōpi muŭ atala atala rĭ pi drĭgé rĭ pi endreŭtĭ gé Yērŭsālēmā gá 'dālē bēnī.”

²² Tĭ Sáulā ní sēé rĭ ũkpō ni ambamba, sē Yāhŭdĭ Dāmāsékē gá 'dālē rĭ pi ní āyāngará, tā ĩri ní ímbá 'yoó kĭnĭ Yēsŭ ri Kúrĭsĭtō 'i rĭ sĭ.

²³ Kā muŭ adrii ũ'dú kárakará ã vŭdrĭ gé, Yāhŭdĭ rĭ pi rikĭ létĭ ndāá lēzú ĩri 'dĭzú drāzú 'dĭisĭ rá.

²⁴ 'Bo ũlŭki Sáulā ní tā ĩ ní rizú létĭ ndāzú ĩri 'dĭzú 'dĭri rá. Kōpi rikĭ ĩri tēé kŭrŭ rĭ vé kĕĕtĭlĕ gá 'dāá, ũtŭnĭ pi ĩnĭnĭ be, ĩ 'dĭki rĭ ĩri drāá 'dĭisĭ rá.

²⁵ Kúru 'bá Sáulā ã pámvú ũbĭ'ba rĭ pi ã uruŭkō ní Sáulā ri suzú áráká āmbúgú ni agá, kōpi ní ĩri ísúzá kánĭ rĭ drĭgé sĭ vŭgá nōó.

Sáulā ri Yērŭsālēmā gá

²⁶ Sáulā kā muŭ caá Yērŭsālēmā gá 'dāá, lē kōdó fií 'bá Yēsŭ ã pámvú ũbĭ'ba rĭ pi āsámvú gé, 'bo kōpi 'okĭ céré ĩri sĭ ũrĭ sĭ. Kōpi ũsŭki kĭnĭ Sáulā ri ĩ mĭ ũ'bā ã 'yokĭ rĭ kĭnĭ, 'í ũjá ęsĭ Yēsŭ ri ę'yĭzú gĭ.

²⁷ Kúru Bārŭnábā ní Sáulā ri jĭzú muzú Yēsŭ vé 'bá áyúāyŭ rĭ pi vúgá 'dāá, ĩri ní tā Sáulā ní Úpĭ ri ndrezú létĭ gé 'dāá, āzini tā Úpĭ ní átá Sáulā ní rĭ ũlŭzú kōpi ní. Bārŭnábā kĭnĭ, Sáulā kā adrii Dāmāsékē gá 'dāá, sē tĭ Yēsŭ ã rŭ sĭ ũrĭ ākó.

²⁸ Sáulā ri ęĭ muzú Yēsŭ vé 'bá áyúāyŭ rĭ pi be trŭ Yērŭsālēmā agásĭ, 'bá āzi gā ĩri kuyé, ri tĭ sēé muzú ũrĭ ākó Úpĭ Yēsŭ ã rŭ sĭ.

²⁹ Sáulā pi rikĭ āgátá gāá Yāhŭdĭ uruŭkō átá'ba Gĭrĭkĭ tĭ sĭ rĭ pi be, 'bo kōpi lĕki létĭ ndāá ĩri 'dĭzú.

³⁰ 'Bá Yēsŭ ri ę'yĭ'ba gĭ rĭ pi ká tā 'dĭri yĭ, kōpi jĭki ĩri muzú kŭrŭ Sĭzĕriyā vé rĭ gé, pĕki ĩri muzú Tārāsísā gá kŭrŭ ĩ ní ĩri tĭzú rĭ gé.

³¹ Kúru 'bá kánĭsá vé adri'bée āngŭ Yŭdáyā vé rĭ agá, āngŭ Gālĭláyā vé rĭ agá, āzini āngŭ Sāmāriyā vé rĭ agá rĭ pi gōki adrii tā be kĭri. Kōpi mbakĭ ícá ũkpō ũkpō ívé ę'yĭngará agá. 'Bá rĭ pi vé kālāfe gō vaá muzú drĭgélē ũkpō Índrí Uletere rĭ vé rĭ sĭ.

Pétĕró ídri Āyĭnĕyā pi Dŏrŭkā be

³² Pétĕró kā rií ęĭ muzú āngŭ rĭ pi agásĭ, ĩri ní muzú 'bá Yēsŭ ri ę'yĭ'ba gĭ rĭ pi ndrezú kŭrŭ Lídā vé rĭ gé 'dāá.

33 İsu ágó ázi 'dāá rú ni Āyīnéyā 'i. Ágó 'dīri drā nyi pá ni pi kú 'bēlé'béle, la gbóló drígé caá ílí ārō.

34 Pétéro ní 'yozú Āyīnéyā ní kīnī, “Yēsū Kúrísitō idrí mi gí. 'Í nga uru, 'í tra mívé pórōsī.” Koro Āyīnéyā ní ngazú uru sī.

35 'Bá kárakará adri' 'bá Lídā gá rī pi Sārōnī gé rī pi be, kōpi kâ ndreé Āyīnéyā rī eĉī tu rá, kōpi újâkí ešī Úpí Yēsū ri e'yīzú rá.

36 Ūkú ázi Yópā gá 'dāá rú ni Tābitā 'i, ĩri 'bá Yēsū ri e'yīpi gí ni. (Rú Tābitā 'dīri Ġīrīkī tī sī ĩ zī Dōrūkā. Rú Dōrūkā 'dīri vé íffí nyámáta.) ĩri ri tã múké 'o 'bá rī pi e ĩzã kozú.

37 Lókí 'dāri gé, drā ru ūkú rī, ĩri ní drāzú, ĩ ní ĩrivé ävū ūjīzú jīzú mužú 'bāzú jó ĩ ní sīi äco uruégé 'dāá ni agá.

38 Lídā ri ĩnyinájá Yópā be, 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi kâ yīi kīnī Pétéro ri Lídā gá 'dāá' dā, kōpi pēkí ägō ĩrī mužú ĩri mää kīnī, “Pétéro, mí ímú mbēlé!”

39 Pétéro ní 'dezu mužú kōpi be trū. Pétéro kâ caá, kōpi jīkí ĩri mužú jó ĩ ní sīi äco uruégé 'dāá rī agá, ūkú o wuzi kárakará ímúkí äá ngoó Pétéro ä gārā gá. Kōpi rikí äá rī ngoó, ru kī böngó Dōrūkā ní ícī awaa ĩ ní rī pi ĩ drígé.

40 'Bo Pétéro ní 'yozú kōpi ä fūkí jó rī agāsī cére ämvé. ĩri ní kūmūci ūtīzú vūgá Múngú ri zīzú. Pétéro ní 'i újázú ängū ndrezú ävū rī vūgálé rú, ĩri ní 'yozú kīnī, “Tābitā, mí íngá uru.” Tābitā ní 'i mī zīzú. Kâ Pétéro ri ndreé, ĩri ní íngázú úrízú uru sī.

41 Pétéro ní 'i drī suzú ĩri ružu ingazú uru. ĩri ní o wuzi rī pi zīzú ímúzú 'bá Yēsū ri e'yī' 'bá gí rī pi be, ĩri ní 'dazú kōpi ní kīnī, Tābitā ri idri rú.

42 Tã Tābitā vé 'i ngaápi 'dīri ayi mužú kūrú Yópā vé rī agāsī cére. Tã 'dīri sē 'bá kárakará újâkí ešī Úpí Yēsū ri e'yīzú rá.

43 Pétéro adri Yópā gá 'dāá lókí be äco. Kōpi rikí adrii Sīmonā lã' 'bú nyiipi rī be trū.

10

Pétéro pi vé tã Kōrōnōlīyō be rī

1 Ágó ázi rú ni Kōrōnōlīyō 'i, ágó rī ri adrii kūrú Sizerīyā vé rī agá. ĩri ūgalaku ängáráwá* ĩ ní zīi ngúlúmū Ítālīyā rī pi vé ni.

2 Ágó rī ívé 'bá 'bēti äsámvú gé rī pi be,† kōpi 'bâkí ívé ešī cére Múngú drígé, ĩnjīkí Múngú ri ambamba, ágó rī ri ngá sēé 'bá ngá äkó rī pi ní ešī be cére, ri Múngú ri zīi ū'dú be cére.

3 Ū'dú älu, ūtú rī kâ mužú caá sã na ūndrejá vé rī gé, Kōrōnōlīyō ní ĩndrīlīkí ndrezú. Ndre mälāyīkã ri ímú Múngú vūgálésī, mälāyīkã rī zī Kōrōnōlīyō ri rú sī kīnī, “Kōrōnōlīyō!”

4 Kōrōnōlīyō 'bã mī rizú mälāyīkã rī ndrezú, ūrī fū ĩri ambamba. ĩri ní mälāyīkã rī zīzú kīnī, “Ämbúgú mávé rī, 'í lē má ní tã ngóni ni lūú?”

Mälāyīkã rī ní újázú ĩri ní kīnī, “Múngú ri äyīkō sī mí ní 'i zīi rī sī, äzini fēfē mí ní sēé 'bá ngá äkó rī pi ní ešī be cére rī sī.

* 10:1 10:1 Ūgalaku ängáráwá rī pi vé rī: ĩri ängáráwá müdürülū älu rī pi e drī koópi ni. † 10:2 10:2 Ágó rī ívé 'bá 'bēti äsámvú gé rī pi be: Kōrōnōlīyō pi 'bã ívé 'bēti äsámvú gé rī pi be, kōpi adriki Yāhūdī ku. 'Í lã Ezj 11:1-3.

5 Lē mī pē āgō ʊrʊkō ú'díkírĩná nōgō mʊzú Yópā gá 'dāá, kōpi ā mʊkí ágó rʊ be ĩ ní zĩ Sĩmónā Pétēró ri ĩjĩ.

6 Ágó rĩ ĩmʊ ʊmʊ rú, ĩri ri adri Sĩmónā riipi lā'bú nyiipi rĩ vé āngá. Sĩmónā vé jó ĩnyĩnāná yĩ tafu rĩ ā gārā gá."

7 Mālāyikā átapi ĩri be rĩ kã 'deé mʊjĩ gĩ, koro Kōrōnōliyō ní ívé átĩ'bánĩ rĩ ni pi zizú ívé āngáráwá āzi ālu Múngú ri ĩnjĩpi ĩnjĩnjĩ ni be.

8 ĩri ní tā 'i nga'bánĩ pi ʊlũzú kōpi ní, ĩri ní kúru kōpi pēzú mʊzú Yópā gá 'dāá.

9 Kã mʊjĩ caá drʊ 'dĩni, ʊtʊ mgbĩmgbĩ gé 'dĩgé, átĩ'bánĩ Kōrōnōliyō ní pēé mʊzú 'dĩ'bée kã caá ĩnyĩnāná kʊrʊ Yópā vé rĩ gé 'dāá, Pétēró nga tʊjĩ mʊzú Múngú ri zĩjĩ jó ĩ ní sĩjĩ drʊ be kpākpā rĩ agá ʊrʊ 'dāá.

10 ʔbĩrĩ fʊ ĩri káyĩ, lē kōdō ngá nyaá, kã drʊ riĩ ínáyá rĩ á'dĩ, ĩri ní 'dezú ʊ'dʊ gé, ĩri ní ĩndrĩlĩkĩ ndrezú.

11 Kã riĩ ʊ'dʊ rĩ koo, ndre 'bũ zĩ 'i kú mgbō, ngá āzi ʔpigúgú sũ bōngó lārú ní tĩnjĩ, ʊpílé be sʊ, rikĩ ĩri ísú ĩmʊzú vūgá nōó.

12 Ngá sũipi bōngó tĩnjĩ rĩ agá 'dāá, ndre ānyāpá ʔsũkã be āndĩandĩ pá be sʊ rĩ pi, ā'á ʔcĩ'bánĩ bēdrʊ sĩ rĩ pi be, ārĩnā rĩ pi be.

13 Kúru Pétēró ní ʊ'dʊkó yizú, ʊ'dʊkó rĩ kĩnĩ, "Pétēró, 'i nga ʊrʊ, mí ʊrʊ ānyāpá 'dĩ'bée ʊ'dʊ, 'i nya kōpi nyanya."

14 Pétēró ní 'yozú kĩnĩ, "Úpĩ, má ícō tā 'dĩri 'oó ku. Á nya drʊ ānyāpá āzāvũ rú' dĩ'bée ālunāni kuyé."

15 Pétēró ní gōzú ʊ'dʊkó rĩ yizú dʊjĩ, ʊ'dʊkó rĩ kĩnĩ, "Ngá Múngú ní údé uletere 'dĩ'bée, lē mī 'yo kōpi āzāvũ rú 'dĩni ku."

16 Tã 'dĩri nga 'i caá vú sĩ na, vudrʊ ni gé, koro ĩ ní bōngó lārú rú 'dĩri sezú gōzú 'bũ gé 'dāá.

17 Pétēró ĩ drʊ ábá céré céré, ri ʊsũ, ĩndrĩlĩkĩ 'dĩri vé ífĩfĩ ā'di? Kúru āgō Kōrōnōliyō ní pēé rĩ pi ní cazú Sĩmónā vé jó ĩsúzú. Kōpi áwíkĩ pá tuú kání rĩ vé kēṭĩlĩ gá.

18 Kōpi zĩkĩ nĩzú amázú dō Sĩmónā Pétēró ri adri 'dāgá.

19 Pétēró kã riĩ ĩndrĩlĩkĩ 'i ní ndreé 'dĩri vé tā ʊsũ, ĩndrĩ Uletere rĩ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, "Sĩmónā, āgō ʊrʊkō'bée na, kōpi rĩ mi ndā.

20 'i nga ʊrʊ, 'i sʊ mʊzú vūgá 'dāá. 'i 'de mʊzú kōpi be trʊ, lē mī ʊsũ ku, má ĩpē kōpi ĩmʊzú nĩ."

21 Pétēró ní kúru sʊzú mʊzú vūgá 'dāá, ĩri ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "'Bá ĩmi ní riĩ ndāá rĩ, ĩri ma 'i. Tã ĩmi ní ma ndázú rĩ ā'di?"

22 Kōpi ní ʊjázú ĩri ní kĩnĩ, "Kōrōnōliyō ĩ ní 'bāā āngáráwá Rómā vé rĩ pi drʊgé drʊkoma rú rĩ ĩpē 'bā ĩmʊzú nĩ. ĩri 'bá tā 'oopi pĩrĩ ni, ĩnjĩ Múngú ri ĩnjĩnjĩ, Yāhúđĩ rĩ pi céré ĩnjĩkĩ ĩri ĩnjĩnjĩ. Mālāyikā uletere Múngú vé rĩ 'yo ĩri ní kĩnĩ, mī mʊ ívé āngá 'dāá, mī mʊ 'i ní ʊ'dʊkó múké Múngú vé rĩ ʊlũ, 'i yĩ rĩ."

23 Pétēró ní kúru 'yozú āgō 'dĩ'bée ní kĩnĩ, kōpi ā lakĩ lala.

Pétēró pi 'deki mʊjĩ Kōrōnōliyō vūgá

Kã mʊjĩ adri drʊ 'dĩni, Pétēró pi ní 'dezú mʊzú 'bánĩ 'dĩ'bée be trʊ, āzini 'bánĩ ʊrʊkō Yēsũ ri ʔ'yĩ'bánĩ gĩ Yópā gá 'dālé rĩ pi be.

‡ 10:14 10:14 *Ānyāngā āzāvũ rú rĩ*: Tãĩmbĩ Mósé vé rĩ ā'yĩ 'yozú kĩnĩ, ā nyakĩ ānyāpá ʊrʊkō ĩ ní 'yoó kĩnĩ, kōpi āzāvũ rú 'dĩ'bée ku. 'i lā Lēvĩtĩkã 11:1-32.

24 Kā muų adrii drŭ 'dini, kōpi ní cazú kŭrŭ Sizeriŷā vé rī gé, vŭrā Kōrōnōliŷō ní rizú kōpi ūtēzú rī gé 'dāā, Kōrōnōliŷō zī ívé maríté rī pi ívé ūndī rī pi be céré ímŭ Pētēro ri ūtēé.

25 Pētēro kā fī caā Kōrōnōliŷō vé āngā 'bēṭi' 'dāā, Kōrōnōliŷō ní kŭmŭci ūṭizú Pētēro ri iṅjizú.

26 'Bo Pētēro ní ĩri ružú ingazú 'yozú ĩri ní kīnī, "Í nga urŭ. Ma nōri 'bá áda sŭ mí ṭiŷi."

27 Pētēro ní rizú átázú ĩri be, kōpi ní 'dezú fizú mužú jó agá 'dāā, vŭrā 'bá kárakarā rī pi ní ĩ úmúžú rī gé.

28 Pētēro ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi nīkī rá 'yozú kīnī, 'bávé tāimbj Yāhŭdī vé rī ā'yī ku Yāhŭdīgŭ ní 'i úmúžú adrizú 'bá adri' 'bá Yāhŭdī rŭ ku rī pi be trŭ, dōku tāimbj ā'yī ku ĩri ní mužú kōpi vúgá. 'Bo Múngú lŭ má ní kīnī, lē mā 'yo 'yozú kīnī 'bá rī pi urŭkō adriki pīri ku 'dini ku, dōku 'bá rī pi urŭkō āzāvŭ rŭ 'dini ku.

29 Mí kā 'bá rī pi pēé muų má vúgá sī, sē má ní ímŭžú mbēlēṅā ānī. Nóni ĩmi lŭkī má ní, ĩmi zīkī ma ímŭ ā'di 'oó?"

30 Kōrōnōliŷō ní újázú ĩri ní kīnī, "Ū'dŭ sŭ, á ri Múngú ri zīj mávé jó agá 'dāā sā nōri ṭiṅi rī gé, sā na ūndreṅā vé rī gé. Koro ágó āzi bōngó be imvesirili ní ní ĩfŭžú ímŭžú pá tuzú má ęndreṭi gé.

31 ĩri ní 'yozú má ní kīnī, 'Kōrōnōliŷō, Múngú yī mívé zīngará mí ní rizú 'i zizú rī gī, āzini fēfē mí ní rií sēé 'bá ngá ākō rī pi ní rī vé tā ca 'i vúgá 'dāā gī.

32 Lē mí pē āgō urŭkō muų Yópā gá ágó ĩ ní zīj Sīmōnā Pētēro rī bīi. ĩri ri adri ágó āzi ĩ ní zīj Sīmōnā riipi lā'bŭ nyiipi rī vé āngā. Sīmōnā vé jó ĩnyināṅā yīi tafu rī ā gārā gá.'

33 Má ní 'bá pēžú mužú mbēlēṅā mí vúgá sī mi bīžú ijizú ānī, mí ícá múké. 'Bā Múngú ęndreṭi gé nō, 'bā ri ū'dŭkō múké Úpi ní lŭú mí ní rī tē yī mí ṭi gé."

34 Kúru Pētēro ní ídóžú átázú kīnī, "Ádarú á nī amá rá 'yozú kīnī, Múngú ęndreṭi gé, 'bá rī pi céré trōtrō.

35 Múngú ā'yī 'bá 'i ru' 'bá rī pi, āzini 'bá tā 'o' 'bá pīri rī pi āngŭ rī pi agásī céré.

36 ĩmi yīkī ū'dŭkō múké Múngú vé ĩ ní ūlŭú 'bá Īsērélē vé rī pi ní rī gī kīnī, Múngú ri ĩmi ní tākiri sē Yēsŭ Kúrísítō ā rŭ sī, ĩri Úpi 'bá rī pi vé ni céré.

37 ĩmi nīkī tā 'i 'oópi āngŭ Yŭdáyā vé rī agá rī pi rá, tā rī ídó 'i ngāá Gálláyá gá, lóki Yŭwānī ní tā bātízimŭ vé rī ūlŭžú rī ā vŭdrŭ gé.

38 ĩmi nīkī rá 'yozú kīnī, Múngú sē Īndri Uleterē rī ású Yēsŭ Nāzērētāgŭ rī, āzini sē ĩri ní ūkpō, ęci āngŭ rī pi agásī tā múké 'oó 'bá rī pi ní, āzini ídri 'bá ādróko^S ní ęri 'bá ívé ni rŭ rī pi rá, ā'diātāsīyā Múngú ri ĩri be trŭ.

39 "Bā Yēsŭ vé 'bá áyúāyŭ nō'bée, 'bá ndrekī tā Yēsŭ ní 'oó kárakarā āngŭ Yāhŭdī rī pi vé rī agá, āzini kŭrŭ Yērŭsālēmā vé rī agá rī rá. Kōpi 'dīkī Yēsŭ ri drāā peṭi alambaku sīgé,

Š 10:38 10:38 *Ādróko*: Ādróko vé rŭ Sātānā 'i, ĩri āmbúgŭ índri ūnĭj rī pi drŭgē, gā tā Múngú vé ri 'duğā ngagá sī 'bŭ gé 'dālē. Múngú ídrō ādróko ri índri ūnĭj rī pi be 'bŭ gé 'dāāsī nī. 'Í lā I'dangará 12:7-9.

⁴⁰ 'bo ʻú'dú na ni gé, Múngú inga İri gōo İdri rú drāngará gálésī rá, āzini Múngú i'da kpá İri sée ndree 'bá rī pi ní rá.

⁴¹ 'Bá rī pi céré ngakí İri ndree kuyé, 'yéǵá 'bá ndrekí İri nī, 'bá rikí ngá nyaá, āzini ngá mvuú İri be trü lókí İri ní ingázú drāngará gálésīla gí rī ā vüdrī gé. Múngú İpē 'bá nī, 'bá ūlūki rí İrivé tā 'bá ʻurukọ ní.

⁴² Múngú sē 'bá ní tǎimbj kīnī, lē 'bá ūlūki 'bá rī pi ní 'yozú kīnī, Múngú İpē Yēsü ri İmü 'bá İdri rú rī pi vé tā līj 'bá ūdrā'bá gí rī pi be.

⁴³ Nēbj rī pi céré átákí kīnī, 'bá Yēsü ri ẽ'yī' 'bá gí rī pi, İ İmü kōpi trü İve ūnjīkānyā agásī rá İrivé rü sī."

⁴⁴ Pétēro kā rīí átá, İndrī Uleterē rī ní İmüzú 'bá ri' 'bá ʻú'dükọ rī yī' 'bá rī pi ású zú céré.

⁴⁵ Yāhüdī Yēsü ri ẽ'yī' 'bá gí İ ní kōpi ā ágélé ẽ tı ūlı gı, İmü' 'bá Pétēro be trü rī pi āyākı tā İndrī Uleterē rī ní 'bá adri' 'bá Yāhüdī rú ku rī pi ású İndī rī sī rá.

⁴⁶ Kōpi yīkí 'bá adri' 'bá Yāhüdī rú ku 'dī' bée ri átá tı āndīāndı ni pi sī, āzini kōpi ri Múngú ri İngú.

Pétēro ní kuru 'yozú kīnī,

⁴⁷ "'Bá adri' 'bá Yāhüdī rú ku 'dī' bée, İndrī Uleterē rī ású kōpi gı, sū İri ní 'bá ású rī tıni, á nı rá bātızımū İ ní lée sée kōpi ní rı, 'bá āzi İcọ ugaá ku!"

⁴⁸ Kuru Pétēro ní tǎimbj sēzú kīnī, ā sēki kōpi ní bātızımū Yēsü Kúrısıtō vé rü sī. Vüdrī ni gé, kōpi ní Pétēro ri mǎzú, lē ā adri İ be cazú ʻú'dú āzi gé.

11

Pétēro ūlū İve ẽzi ā tā

¹ Yēsü vé 'bá áyüäyü rī pi 'bá Yēsü ri ẽ'yī' 'bá gı Yüdayā gá rī pi be yīkí kīnī, 'bá adri' 'bá Yāhüdī rú ku rī pi ẽ'yīkı ʻú'dükọ Múngú vé rı gı.

² Kuru Pétēro kā caá Yērūsālemā gá 'dālē, Yāhüdī ẽ'yī' 'bá gı İ ní kōpi ágélé ẽ tı ūlı gı rı pi İ dókı Pétēro ri İdeé.

³ Kōpi kīnī, "Ngá mı ní mızú nga nyazú 'bá İ ní kōpi ā ágélé ẽ tı ūlı kuyé rı pi be trü rı ā'dı?"

⁴ Pétēro ní İ'dózú tā 'İ ngaapi rı ūlüzú kōpi ní céré, ku ālu ni kuyé,

⁵ kīnī, "ʻU'dü ālu, má kā rīí Múngú ri zıı kūrü Yópá vé rı gé 'dāá, á 'de rıı ʻú'dü koó, koro má ní İndrīlīkı ndrezú. İndrīlīkı rı agá 'dāá, á ndre ngá āzi āmbúgú rı İsı İmüzú 'bū gé 'dāāsı vügá nõó, sū böngó lārá rú ūpılē be sū rı tıni, İmü pıri má vügá.

⁶ Má kā böngó rı ā 'a ndree, á ndre ānyāpá pá be sū vü drıge nõgó rı pi, nyālāgá ásé agá rı pi, ngá ẽcı' 'bá bēdrı sı rı pi, āzini ārıná rı pi.

⁷ Má ní kuru ʻú'dükọ yızú, ʻú'dükọ ri 'yo má ní kīnī, 'Pétēro, 'İ nga uru, mı ʻú'dı ānyāpá 'dī' bée, 'İ nya kōpi nyanya.'

⁸ "Má ní ūjázú İri ní, má kīnī, 'Ádarú Úpı, á nya drı ngá āzāvü rú İ ní nyaá ku 'dī' bée kuyé.'

⁹ "ʻU'dükọ rı ní gōzú átázú má ní 'bū gé 'dāāsı dıı kīnī, 'Lē mı zı ngá āzi 'yozú kīnī āzāvü rú 'dını ku. Múngú ūdé kōpi uleterē.'

¹⁰ Tā 'dırı nga 'İ caá vü be na. Vüdrı ni gé, İ ní böngó lārá rú 'dırı sezú mızú 'bū gé 'dāá.

¹¹ "Koro 'bá na İ ní İpēe İngázú kūrü Sızérıyá vé rı gélésı rı pi ní İcázú pá tuzú jó má ní adrıızú rı tı gé.

12 Índrí Uletere rī ní lūzú má ní kīnī, mā 'de mužú kōpi be trū. Lē mā ūsū 'yozú kīnī, 'bá 'dī'bée adriki Yāhūdī ku 'dīni ku. 'Bá áziyá Yēsū ri ē'yī' 'bá gí 'dī'bée muží má be trū ālu, 'bá ní fizú Kōrōnōliyō vé jó agá 'dāā.

13 Kōrōnōliyō ní tā mālāyikā ní índrészú 'í endretj gé ívé jó agá rī ūlūzú 'bá ní kīnī, mālāyikā rī 'yo 'í ní kīnī, "Í pē 'bá ūrukō mužú Yópā gá Šimōnā Pétērō vúgá 'dāā.

14 Pétērō ē ímū rí ū'dúkō múké rī ūlūú mí ní, āzini 'bá mívé jó āsámvú gé rī pi ní, ĩmi ĩšúki rí pangará.'

15 "Má kā í'dó ū'dúkō múké rī ūlūú, koro Índrí Uletere rī ní ísízú kōpi ásúzú, sū ándúrú ĩri ní 'bá ású rī tñj.

16 Kúru má ní tā Úpí ní 'yoó kīnī 'Yūwánī sē Bātízimū rī yīj sī, 'bo ĩ ímū ĩmi ní bātízimū rī sē Índrí Uletere rī sī' 'dāri ígázú.

17 Múngú sē dō Índrí Uletere rī 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní rá sū ĩri ní sēé 'bá ní lóki 'bá ní Úpí Yēsū Kúrisítō ri ē'yīj rī gé rī tñj píri, ma ā'di 'í ícópí āgátá gāāpi tā Múngú vé rī sī?"

18 Kōpi kā tā Pétērō ní átá 'dīri yīj, kōpi gōki āgátá gāā kuyé, kōpi í'dóki Múngú ri íngú. Kōpi ní 'yozú kīnī, "Bá ndreki nóni Múngú sē drīlē múké 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní éšj újázú ívé ūnjikānyā agāsī gí, kōpi ē ĩšúki rí ídri 'dāni'dāni rī ānī."

'Bá kánisā vé Ānītīyókā gá rī pi

19 Kā Sētēfānō ri 'dīj drāā gí, 'bá Úpí ri ē'yī' 'bá gí rī pi íréki ĩ mužú caā āngū Fōnīsīyā vé rī agá, āngū Sáyípūrāsī vé rī agá, āzini kūrū Ānītīyókā vé rī agá, ā'diātāsīyā ĩ ní kōpi ōčūj rī sī. Kōpi ríki ū'dúkō múké Múngú vé rī ūlūú mužú, kōpi ūlūki 'yējā 'bá Yāhūdī vé rī pi ní.

20 'Bo 'bá Yēsū ri ē'yī' 'bá gí rī pi ā ūrukō íbiki íngá Sáyípūrāsī gé, āzini Kūrēnē gá, agakí caā Ānītīyókā gá, Kōpi ríki ū'dúkō múké Úpí Yēsū vé rī ā tā ūlūú mužú 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní.

21 Ūkpō Múngú ní sēé kōpi ní rī sī, 'bá kárakarā adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi újaki éšj Úpí Yēsū ri ē'yīzú rá.

22 'Bá kánisā vé Yērūsálémā gá rī pi ká tā 'í ngaāpi 'dīri yīj, kōpi pēki Bārúnábā ri mužú Ānītīyókā gá.

23 Bārúnábā kā caā éšj múké Múngú ní 'bāā 'bá rī pi ní rī ndreé 'í mī sī, āyikō fu ĩri ambamba, ānī ímbá kōpi kīnī, kōpi ā 'bāki tā Úpí Yēsū vé rī kú ĩ éšj agá tñj.

24 Bārúnábā ri 'bá múké, épj Índrí Uletere rī sī, āzini ĩri 'bá ē'yījpi gí ni, ānī sē 'bá kárakarā ē'yījki Úpí ri rá.

25 Bārúnábā ní ngazú mužú Tārāsísā gá, muž Sáulā ri ndāā.

26 Bārúnábā kā Sáulā ri íšú, ĩri ní Sáulā ri íjízú Ānītīyókā gá. Kōpi áwíki ríi adrii 'bá kánisā vé rī pi be íli ālu. Bārúnábā pi Sáulā be ímbáki 'bá kárakarā. Í'dóki 'bá Yēsū ā pámvú ūb' 'bá rī pi zīj Kūrīsītīyánī* Ānītīyókā gá 'dāā.

27 Lóki 'dāri gé, nēbj ūrukō'bée íbiki íngá Yērūsálémā gá, ícákí Ānītīyókā gá.

* 11:26 11:26 Kūrīsītīyánī: 'Bá 'dī'bée ē'yījki rá 'yozú kīnī, Yēsū ri Kúrisítō, pa ĩ nī. Zíki kōpi Kūrīsītīyánī, ā'diātāsīyā kōpi ri Yēsū Kúrisítō ā pámvú ūbī.

28 Nĕbĭ rĭ pi vé āzi rų ni Āgábũ 'i. Īndrĭ Uletere rĭ vé ũkpō sĭ, ĩri ni ngazú ũrų sĭ, ĩri ni 'yozú kĭnĭ, ĕbĭrĭ ri imų 'de ũnjĭ ũnjĭ āngũ Rómā vé rĭ agásĭ céré. (Tā 'dĭri nga 'i lóki Kālāwũdiyō 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĭ ni mālŭngā ruzú rĭ gé.)

29 'Bá Yĕsũ ā pámvú ũbĭ'ba Ānĭtĭyókā gá rĭ pi ũsũkĭ ĩ ĕsĭ agá 'dāá kĭnĭ, 'bá ālu ālu ē 'i'dú ngá sĕē 'bá Yĕsũ ri ĕ'yĭ'ba gĭ Yũdáyā gá rĭ pi ní, kōpi ē ĭzā kozú, ĩri ni ĩsų rĭ vú sĭ.

30 Kōpi 'i'dúkĭ fĕfĕ ĩ ní soó rĭ sĕē Bārŭnábā pi drĭgĕ Sáulā be, kōpi jĭkĭ muų sĕē 'bá drĭkoma rú Yĕrŭsālémā gá 'dālĕ rĭ pi drĭgĕ.

12

'Bāgú Ēródĕ ȕĕŭ 'bá kānĭsā vé rĭ pi

1 Lóki 'dāri gé, 'bāgú Ēródĕ* uru 'bá kānĭsā vé rĭ pi ā ũrųkō sĕē rĭi ȕĕŭ.

2 'Bāgú rĭ pĕ āngáráwá muų Yōkóbũ Yũwánĭ ĕdrĭpi ē drĭ ĭĭ ĭĭ āco sĭ.

3 Ēródĕ kā ndree tā 'í ní 'oó 'dĭri sĕ Yāhŭdĭ ambugu rĭ pi ní āyĭkō, gō kpá āngáráwá rĭ pi pĕe muų Pétĕrō ri ruų. Tā 'dĭri nga 'i lóki Ūmŭ ĩ ní Pángā ni 'Bāá Ūdrá ku rĭ nyazú rĭ† gé.

4 Kā Pétĕrō ri ruų, ĩri ni Pétĕrō ri 'bezú jó āngũ ũ'yĭzú rĭ agá, 'bā āngáráwá ngŭlŭmŭ sų rĭi Pétĕrō rĭ ũtĕē, ngŭlŭmŭ ālu rĭ āngáráwá be sų. Ēródĕ ĩē kōdō ē ĭjĭkĭ Pétĕrō ri ĭfŭú āmvé, 'i ĭ rĭ ĩrĭvé tā 'bá rĭ pi ĕndrĕtĭ gé Ū'dú Múngú ní Ēĭzú Jó rĭ pi tĭ gé sĭ rĭ† ā vŭdrĭ gé.

5 'Bo Pétĕrō kā rĭi adriĭ jó āngũ ũ'yĭzú rĭ agá 'dāá, 'bá kānĭsā vé rĭ pi rĭkĭ Múngú ri zĭĭ ĩri ní ĕsĭ be céré.

Mālāyĭkā oyu Pétĕrō ri ĭfŭú jó āngũ ũ'yĭzú rĭ agásĭ

6 Ēródĕ kā ĩē ē ĭjĭkĭ Pétĕrō ri 'bá tā ĭ'bá rĭ pi ĕndrĕtĭ gé, ĭnĭŭā 'dāri sĭ, ĩsų Pétĕrō ri ũ'dú ko, ũmbĕkĭ drĭ ni pi ĭrĭtrō ĭmvé sĭ āngáráwá ĭrĭ ni pi āsámvú gé, 'bākĭ kōpi rĭi ĩri ũtĕē jó agá 'dāá. 'Bākĭ kpá āngáráwá ũrųkō ĭrĭ kĕtĭ jó rĭ vé rĭ ũtĕē āmvĕlĕsĭla.

7 Koro mālāyĭkā Ūpĭ vé rĭ ní ĩndrĕzú, āzini ācĭ ní dĭzú āngũ ĭngbĕrĕzú jó ĩ ní āngũ ũ'yĭzú rĭ agá 'dāá, mālāyĭkā rĭ ní Pétĕrō ā rų'bá sazú, Pétĕrō ri aruzú, ĩri ní 'yozú kĭnĭ, "Í nga ũrų mbĕlĕ!" ĭmvé ĩ ní Pétĕrō ē drĭ ũmbézú rĭ ní 'i oyuųú drĭ ni gé sĭ 'dezú vŭgá.

8 Mālāyĭkā rĭ ní kŭru 'yozú Pétĕrō ní kĭnĭ, "Í su mĭvé bōngó, 'í su mĭvé ngá pá gá, āzini 'í su mĭvé bōngó akoó rŭkĭ rĭ mĭ rų'bá gá, mĭ ũbĭ mā pámvú ĭmŭzú!" Pétĕrō 'du tā rĭ ngāá sŭ mālāyĭkā rĭ ní lŭú 'í ní rĭ tĭŭj.

* **12:1 12:1** *Bāgú Ēródĕ*: 'Bāgú ĩ ní zĭĭ Ēródĕ Āgĭrĭpā rĭ, ĩri Ēródĕ Āmbúgú rĭ vé mvá vé mvá. 'Í ĩ ĩ ĩ Ezj 12:1-13:1. Sā ĩ ní Yĕsų ri tĭzú rĭ gé, Ēródĕ Āmbúgú 'dĭri rų āngũ rĭ nĭ. 'Í ĩ ĩ Mātáyo 2:1-8; Lúkā 1:5. Ēródĕ Āmbúgú rĭ ká drāá, ĩrĭvé mvá Ēródĕ Ānĭtĭpā gō mālŭngā rĭ ruų nĭ sā Yũwánĭ ní bātĭzĭmŭ sĕzú Yĕsų ní rĭ gé. 'Í ĩ ĩ Mātáyo 14:1; Mārākō 6:14; Lúkā 3:1; Ezj 4:27. † **12:3 12:3** *Ūmŭ ĩ ní Pángā ni 'Bāá Ūdrá ku rĭ nyazú rĭ*: Yāhŭdĭ rĭ pi ri ũmŭ 'dĭri nya ca ũ'dú ĕzĭrĭ, kōpi ri ũ'dú Múngú ní ĩ pazú adringárā tŭgĕrĭ rŭ 'bá Ējĕpĕtō vé rĭ pi drĭgĕ sĭ rĭ vé tā ĭgá ānĭ. Ūmŭ 'dĭri ĩ 'i'dó nya Ū'dú Múngú ní Ēĭzú Jó rĭ pi tĭ gé sĭ rĭ gé. 'Í ĩ ĩ Wŭngárā 12:17-20; Mātáyo 26:2; Mārākō 14:1; Lúkā 2:41; Yũwánĭ 2:13; Ezj 12:4; 1 Kōrĭnĭtō 5:7; Ēbĕrĕ 11:28. ‡ **12:4 12:4** *Ū'dú Múngú ní Ēĭzú Jó rĭ pi tĭ gé sĭ rĭ*: Yāhŭdĭ rĭ pi ri ũ'dú Múngú ní ũtŭ ĕĭzú ĩsĕrĕlĕ rĭ pi vé jó rĭ pi tĭ gé sĭ Ējĕpĕtō gá 'dāá rĭ vé tā ĭgá. ũtŭ kōpi ĕ'ĭpĭj ũbĕkĭ kābĭlō ā ĩri ĩvé kĕtĭ ē ĕrĭfe gá sĭ, sĕ Múngú ũ'dĭ kōpi kuyĕ. Múngú ũ'dĭ 'bá Ējĕpĕtō vé kābĭlō āri ũbĕ'ba ĩvé kĕtĭ ē ĕrĭfe gá sĭ kuyĕ rĭ pi vé anĭi āgō kāyú rĭ pi ũdrāā 'bá ālu ālu vé 'bĕtĭ āsámvú gé sĭ rá. 'Í ĩ ĩ Wŭngárā 12:17-28.

9 Pétērō ní fūzú jó āngū ũ'yīzú rī agásī, ĩri ní 'dezú mužú mālāyīkā rī ā vūdrī gé sī. 'Bo sá 'dāri gé, Pétērō ũsū 'yozú kīnī, tā mālāyīkā rī ní 'oó 'dīri ĩri tā áda 'dīni kuyé, ũsū ngá rī urobí.

10 Pétērō pi mālāyīkā rī be agakí āngáráwá ĩ ní 'bāá drīdrī rī ā gārā gá sī, kōpi gōkí kpá agaā āngáráwá āzi rī ā gārā gá sī, kōpi ní cazú kēḗṭi āmbúgú aya rú ĩ ní fūzú mužú kūrú agá rī gé. Kēḗṭi rī ní 'i zīzú ó'dúkúlēgúsi, kōpi ní fūzú āmvé 'dāá. Kōpi muží lēṭi āmbúgú rī drīgé sī, cimgbá cazú lēṭi rī vé ũḍḍ gé. Koro mālāyīkā rī ní ĩri kuzú.

11 Pétērō ímú tā 'i 'oópi 'dīri nīí amá vúlé vúlé rú, ĩri ní 'yozú kīnī, "Ádarú tā 'dīri tā égbi! Úpí ĩpē ívé mālāyīkā ímú ma paá 'bāgú Ēródē drīgé sī, āzini tā ambugu Yāhūdī vé rī pi ní ũṭīí lēé ngaá má rú'ba gá rī agásí gí."

12 Pétērō kā tā 'dīri nīí amá, ĩri ní 'dezú mužú Māriyā vé āngá, Māriyā ri Yūwání ĩ ní zīí Mārākō rī vé éndrēpi, ĩsú 'bá kānisā vé rī pi úmúki ĩ kárakará, kōpi rī Múngú rī zī.

13 Pétērō ní kēḗṭi kání rī vé rī gazú, mvá ũkúná āzi átí'ba rú rú ni Ródā 'i, ĩri ní mužú kēḗṭi gé 'dāá, lē nīí amá 'bá kēḗṭi rī gaápi rī ā'di 'i.

14 Mvā ũkúná rī kā Pétērō ā ú'dúkó nīí amá, āyīkō fū ĩri ambamba, gō njuú vúlé, zī kēḗṭi rī kuyé, ĩri ní lūzú 'bá rī pi ní kīnī, "Pétērō ícá kuú kēḗṭilē gá 'dāá'dā!"

15 Kōpi ní újázú ĩri ní kīnī, "Mí drī ábá gí." Mvā ũkú rī kā ríi síi tā rī 'yoó ḍīí ḍīí. Kōpi gōkí 'yoó mvá ũkú rī ní kīnī, "Īri ícá adri mālāyīkā Pétērō ri ũṭēpi rī 'i."

16 Pétērō ri nyo kēḗṭi rī gaága, kōpi ní kēḗṭi rī zīzú, kōpi ká Pétērō ri ndreé, sē kōpi ní āyāngára.

17 Pétērō ní drī 'bezú kōpi ní kīnī, kōpi ā újiki kīri. Īri ní tā Úpí ní 'i íjīzú ĩfūzú jó āngū ũ'yīzú rī agásí āmvé rī ũlūzú kōpi ní. Īri ní 'yozú kōpi ní kīnī, lē kōpi ā ũlúki tā 'dīri Yōkóbū^S ní, āzini 'bá Yēsū ri ẹ'yī'ba gí rī pi ní, kúru ĩri ní 'dezú mužú vūrā āzi gé.

18 Kā mužú adrii ũ'bútīnā rī sī, āngáráwá Pétērō ri ũṭē'ba rī pi ē drī ábá céré céré, sē kōpi ní ũṛī ambamba. Kōpi nīki kuyé tā íngóni ní 'o Pétērō be nī.

19 Ēródē ní āngáráwá rī pi pēzú mužú Pétērō ri ndāá, 'bo kōpi ĩsúkí ĩri kuyé. Āngáráwá rī pi ká Pétērō ri ndāá tí gí, Ēródē ní āngáráwá rī pi uzizú. Kā tā piri ĩsú kuyé, lī tā kōpi drīgé kīnī, ā ú'dīki kōpi ũdrāá 'dīisí rá.

Vūdrī ni gé, Ēródē nga fūú Yūdáyā agásí, muž adrii kūrú Sizerīyā vé rī agá lókiṅá be mādā.

Ēródē vé drāngará

20 'Bāgú Ēródē āwā 'bá Táyā vé rī pi ní, āzini 'bá Sīdónā vé rī pi ní ũnjí ũnjí. Kōpi ní ĩ úmúzu trú, ĩ lēki átá 'bāgú rī be. 'Bá 'dī'bée muží ũndí ruú Bālāsītā riipi ẹzī ngaápi 'bāgú rī ní rī be. Kōpi 'yoki Bālāsītā ní kīnī, ĩ lēki tākiri, ā'diātāsīyā kōpi ri ānyāngā ĩsú 'bāgú rī vé āngū agá.

^S 12:17 12:17 Yōkóbū: Yōkóbū cápītā 'dīri agá rī ĩri Yēsú vé édrīpi, ĩri 'bá Yēsú ri ẹ'yī'ba gí Yērúsālēmá gá rī pi vé drīkoma. 'Í lā Ẹzj 15:12-21; 21:18-19; Gālātīyā 1:19. Lóki 'dīri gé, ĩsú ákūdē 'dīki Yōkóbū Yēsú vé áyúāyū rī drāá gí. 'Í lā Ẹzj 12:2.

21 Ī ní ỳ'dù ăzi ĩpězù 'bá 'dī'bée ā mukī rī átá ānī Ēródē be. Ỗ'dù rī kă ícá, Ēródē ní 'i úsúzu ívé bōngó āmbūgū vé rī sī, ĩri ní úrízú ívé lúpá drīgé. ĩri ní átázú 'bá rī pi ní sâ be āco.

22 'Bá rī pi ní útrézú ỳ'dúkó be uru 'dāá kīnī, "Ỗ'dúkó mí ní átázú 'dīri Múngú vé ni, adri 'bá áda vé ni kuyé."

23 Koro mālāyīkă Úpí vé rī ní Ēródē ri gbāzú í'dézu vūgá, ỳ'bū ní ĩri nyazú drāzú, ā'diātāsīyā Ēródē íngú Múngú ri kuyé.

24 Ỗ'dúkó múké Múngú vé rī ayi muzú āngū rī pi agásī, sē 'bá kárakará pi ẹ'yīkí rá.

25 Bārúnábā pi Sáulā be, kōpi kă ívé ẹzī ĩ ní muzú Yēřúsálémā gá 'dāá rī deę gí, kōpi ní gōzú muzú Ānītīyókă gá, kōpi jīkí Yūwánī ĩ ní zīj Mārākō rī muzú ĩ vúgá sī ĩndī.

13

Pēkí Sáulā pi Bārúnábā be muų ỳ'dúkó múké rī ũlūú

1 'Bá kānisā vé Ānītīyókă agá rī pi āsámvú gé, nẹbī rī pi anigé, āzini 'bá āngū ímbá' 'bá rī pi anigé. 'Bá rī Bārúnábā 'i, Sīmīyónā ĩ ní zīj Náyījā 'i, Lūkíyā ímúpi Kūrénē gélesī rī 'i, Mānāyénī (Ēródē ní úcé rī 'i), Sáulā sī.

2 Kōpi kă rīi Úpí rī ĩnjī, āzini rīi ĩ a'bií* ānyāngā nyangará sī, Índrī Uleterē rī ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Īmi ĩpēkí má ní Sáulā pi Bārúnábā be, ā'diātāsīyā á lē kōpi pée muzú ẹzī má ní kōpi zízú rī ngangará gá."

3 'Bá kānisā vé rī pi kă rīi Múngú ri zīj, āzini kōpi kă rīi ĩ a'bií ngá nyangará sī, kōpi ní drī řízú Sáulā pi drīgé Bārúnábā be, kōpi ní kuru 'bá 'dī'bée pězú muzú.

Sáulā pi Bārúnábā be cakí Sáyipūrāsī gé

4 Índrī Uleterē rī ní Sáulā pi pězú muzú Bārúnábā be ỳ'dúkó múké rī ũlúzu, kōpi ní cazú kūrú Sélúsīyā vé rī gé. Kōpi ní tuzú kúlumgba agá, kōpi ní muzú cazú āngū 'i līpi kú ngu yīj agá ĩ ní zīj Sáyipūrāsī rī gé.

5 Kōpi kă muų caá kūrú Sālāmísī vé rī gé 'dālé, kōpi ní í'dózu ři Múngú vé rī ũlúzu Yāhūdī rī pi ní kōpivé Jó Múngú ri Zízú rī pi agásī, kōpi jīkí Yūwánī Mārākō† ri muzú ĩ vúgá sī ĩndī, ĩ ĩzā koó ẹzī sī.

6 Bārúnábā pi Sáulā be, kōpi mukí āngū 'i līpi kú ngu yīj agá rī agásī, kōpi ní cazú kūrú Páfōsī vé rī gé. 'Dālé kōpi řsúkí Yāhūdīgú āzi újógú rú ni, ĩri kpá nẹbī ũnjó rú ni, rú ní Bārā Yēsū 'i.

7 Újógú 'dāri ri ẹzī nga ágó āmbúgú Sērēgiyā Páulāsī Rómāgú 'bālé āngū 'dāri ā tā mbaapi rī ní. 'Bá rī pi cére ĩnjīkí ágó āmbúgú 'dāri ĩnjīnjī, ā'diātāsīyā nī tā ambamba. ĩri ní Bārúnábā pi zízú Sáulā be, lē kōpi ē ímúkí 'i vúgá nólé, 'i lē ỳ'dúkó Múngú vé kōpi ní rīi ũlúú 'bá rī pi ní 'dīri yīj ĩndī.

8 Újógú Bārā Yēsū vé rú āzi Ēlímásī, ĩrivé rú 'dīri zīkí Gīřīkī ři sī, lē Sáulā pi vé tā Bārúnábā be ku. Lē ágó āmbúgú rī ē ẹ'yī tā Úpí vé Sáulā pi ní rīi ũlúú Bārúnábā be 'dīri ku.

* 13:2 13:2 A'bi: Sā āzi sī Yāhūdī rī pi ri ĩ a'bi, nyakí ínyá ku, kōpi ri ẹşī 'bā rizú Múngú ri zízú.

† 13:5 13:5 Yūwánī Mārākō: Yūwánī Mārākō sī búkú Mārākō vé rī nī. 'Í lā Ezj 12:12.

9 Kúru Sáulā ī ní kpá zīj Páulū 'dīri épj Índri Uleterē rī sī, ri újógú rī ē mī ndreé. Īri ní 'yozú Ēlīmāsī ní kīnī,

10 “Mī mvá ādróko vé ni, mī āri'ba tā pīri rī pi vé ni. Mī ūnjó rú, mī ri 'ba rī pi ē mī ū'bā. Lētī múké Úpí vé mī ní ugaá 'ba rī pi ní 'dīri, mī ku rī ā vúgú ni ngōtū?

11 Úpí ri mī ĩrīnā rá, mī mī ri ímú ęšī ú'dú be mādā, ndre āngū ku.”

Koro ágó rī ē mī ní ęšizú, 'de rií āngū ómvú mužú drī sī, ri 'ba āzi ndāá, ā se rī 'i drī mužú.

12 Ágó āmbúgú rī ká tā 'i ngaápi 'dīri ndreé, ĩri ní kúru Úpí ri ę'yīzú, ā'diātāsīyā āyā tā Úpí vé ī ní ímbá 'dīri sī.

Páulū pi Bārúnábā be sēki tī kūrū Ānītīyókā vé rī agá āngū Pīsidiyā vé rī agá

13 Páulū pi 'i ógūpīj be, ngakí kūrū Páfōsī vé rī agásī, kōpi mukí kúlúmgbā sī, cakí kūrū Pērigā vé rī agá, āngū Pāmīfilīyā vé rī agá. Yūwánī Mārākō ní kōpi kuzú 'dāgá, ĩri ní 'i újázú gōzú vúlé Yērúsálémā gá.

14 Páulū pi ní ngazú Pērigā gá 'dāásī, kōpi ní 'dezu mužú kūrū Ānītīyókā vé rī gé āngū Pīsidiyā vé rī agá. Kā mužú adrii ú'dú Sábātā vé rī gé, † kōpi fiki mužú úri Yāhūdī rī pi vé Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dāá.

15 Kā tāimbī Mósē vé rī lāá, āzini tā nēbī rī pi ní sī rī lāá, 'ba adri'ba drīkoma rú Jó Múngú ri Zizú rī agá rī pi ní ú'dúkó pēzú mužú Páulū pi ní Bārúnábā be kīnī, “Īmi 'ba ędrīpīj, tā āzi dō anigé ĩmi ní lēzú 'ba nō'bée ímbázú ānī, ĩmi átákī.”

16 Páulū ní ngazú uru sī, ĩri ní drī 'bezu 'ba rī pi ugazú ānī, ĩri ní 'yozú kīnī, “Īmi 'ba Īsērélē vé 'dī'bée, āzini ĩmi 'ba adri'ba Yāhūdī rú ku Múngú ri ĩnjī'ba ĩnjīnjī 'dī'bée, ĩ yīkí drī ma ká.

17 Múngú Īsērélē vé rī ĩpē 'ba ę'bīpīj nī, sē kōpi ní drīlé múké lókí kōpi ní adrizú Ējēpétó gá 'dāá rī gé, ĩjī kōpi ĩfūú Ējēpétó agá 'dāásī ūkpō ívé rī sī.

18 Múngú mba kōpi ā tā āngū ā'wí cínyáfā rú rī agá 'dāá caá ílī pūkú sū.

19 Múngú ú'dí sūrú ęzīrī āngū Kānānā vé rī agá rī pi rá, 'du āngū rī sēé ívé 'ba rī pi ní.

20 Tā 'dīri nga 'i caá ílī mūdūrūlū sū pūkú tōwú.

“Vúdri ni gé, Múngú sē kōpi ní 'ba tā lī'ba ni pi rií tā līj, cīmgbá cazú lókí nēbī Sāmūélē vé rī gé.

21 Kúru 'ba rī pi kīnī, ĩ lēkí 'bāgú. Múngú ní Sáulā Kīšī mvōpī ri ĩpēzú 'bāzú kōpi ní 'bāgú rú, sū kōpi ní lēé rī tīnī. Kīšī ĩfū úyú Bēnyēmīnē vé rī agá. Sáulā adri 'bāgú rú caá ílī pūkú sū.

22 'Bo Múngú nje Sáulā ri rá, gō Dāwūdī ri 'bāā 'bāgú rú Sáulā ā vūrā gá. Múngú átā ĩrvé tā sī 'dīnī kīnī, 'Dāwūdī Yēsē mvōpī vé tā sē má ní āyīkō ambamba, ĩri ícō tā má ní lēé rī pi ārēvú 'du nga céré rá.’

23 “Múngú ęzī kīnī, 'ba āzi ri ímú ĩfū úyú Dāwūdī vé rī agá, ĩri ímú 'ba Īsērélē vé rī pi pa nī, 'ba rī Yēsū 'i.

† 13:14 13:14 Ú'dú Sábātā vé rī: Ú'dú 'dīri Yāhūdī rī pi ní rizú uvuzú rī, āzini kōpi ní rizú Múngú ri zizú rī. Yāhūdī rī pi ri ú'dú 'dīri vé tā ígá kīnī, Múngú gbi 'bū pi vū be nī, āzini Múngú pa ĩ adringará tūgērī rú rī agásī nī. Ú'dú Sábātā vé rī Yāhūdī rī pi ri zī ú'dú ęzīrī, 'bo Kēlīkó rī pi ri zī ú'dú áziyá. 'Í lā Wūngará 20:8-11; Dětōrōnómē 5:12-16.

24 Yēsū ní drī ímúzá kuyé rī gé, Yūwání ri tì sēé 'bá Īsērélē vé rī pi ní kīnī, kōpi ā újákí ẹ̀sì, āzini kōpi ā ruḱí bātízimū.

25 Yūwání ká rií ívé ẹ̀zì deẹ́, zì 'bá rī pi kīnī, 'Ími ūsūḱí, ma ā'di 'i? 'Ími ūsūḱí ma 'bá Múngú ní ūyō ní sōó rī 'i? 'Bá rī adri ma 'i kuyé. 'Bá Múngú ní ūyō ní sōó rī, 'Íri ímú vúlé 'dī'dī. Má ícó 'Íri ē Īzā koó 'Írivé ngá pá gá njezú ku, ā'diātāsīyā 'Írivé āmbūgū ndē mávé rī rá.'

26 'Ími úyú Ābūrámā vé 'dī'bée, āzini 'Ími 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku Múngú ri 'ínjī'bá 'ínjīnjī 'dī'bée, 'Ími ímúḱí ú'dúḱó múké pangará vé nōri yì, ā'diātāsīyā 'Ípéḱí ú'dúḱó rī 'bá rī pi ní cére.

27 'Bá adri'bá Yērusālēmā gá rī pi 'Ívé ambugu rī pi be cére nḱí áamá 'yozú kīnī, 'bá 'bá paápi rī Yēsū 'i 'díní kuyé. Kōpi nḱí tá nēbī rī pi vé 'Í ní rií laá ú'dú Sābátā vé rī gé rī vé ífífi kuyé. Kōpi ríkí átá Yēsū rú'bá gá ūnjí, sū nēbī rī pi ní átá rī tīnjí.

28 Kōpi 'Ísúḱí tá ā pá 'Í ní lēzú Yēsū ri 'dizú ní kuyé, kōpi ní Pīlātō ri zizú kīnī, ā 'dìkí 'Íri drāá rá.

29 'Kōpi ká tá nēbī rī pi ní sū 'Írivé tá sī rī 'duḱú ngáá cére gí, 'Í ní 'Írivé āvū 'í'dúzú peṭi alambaku sígé 'dāásí, jìzú sízú 'bú agá.

30 'Bo Múngú inga 'Íri gōó 'Ídri rú drāngará gálésíla rá.

31 Yēsū 'i'da 'i vú be kárákará 'bá ímú'bá 'Íri be trú 'Íngázú āngú Gālíláyā vé rī gé cazú Yērusālēmā gá rī pi ní. 'Bá 'dī'bée ndrekí Yēsū ri rá, kōpi ríkí 'Írivé tá ūlūú 'bá rī pi ní.

32 "'Bá nóni ri ú'dúḱó múké Múngú ní ẹ̀zì 'bá ẹ̀'bìpìjì ní rī ūlū.

33 Múngú 'o nóni tá 'í ní ẹ̀zì 'bá ẹ̀'bìpìjì ní 'dāri 'bá ní gí, inga Yēsū ri gōó 'Ídri rú drāngará gálésíla rá. Sū 'Í ní sū búkū Sāwúmā vé rī agá cápítá 'Írì gé rī tīnjí,

" 'Mí Mvā mávé ní,
āndrū sī ma mí Ẹ̀tẹ̀pí.'

34 Tá Múngú ní Yēsū ri ingázú gōzú 'Ídri rú drāngará gálésíla 'dīri kīnī, 'Írivé rú'bá ā ḱma ri ku, Múngú 'yo ótú tá ní 'Ínógóṣí kīnī,

'Ma ímú mí ní tākíri uletere má ní tá ní ẹ̀zì Dāwúḱí ní rī sē rá.'

35 Dāwúḱí sī tá Yēsū ní lēé átá rī búkū Sāwúmā vé rī agá kīnī,

'Ma mívé 'Bá Uletere ní, mí ícó mávé rú'bá sēé ḱmaá ku.'

36 'Dāwúḱí ní adrizú 'Ídri rú rī gé, 'du tá Múngú ní ẹ̀zì 'Í ní rī ngáá rá. Kā drāá, 'Íḱí 'Íri vūrā 'Í ní ẹ̀'bìpìjì sízú rī gé, 'Írivé āvū ḱma rá.

37 'Bo Múngú inga Yēsū ri drāngará gálésíla rá, 'Írivé āvū ḱma kuyé.

38 'Má ẹ̀drípìjì má ómvpìjì, 'Ími yìkí drī ká! Ú'dúḱó 'Í ní lūú 'Ími ní 'dīri lū 'yozú kīnī, Yēsū ri 'Ími trū 'Ímívé ūnjíkānyā agásí rá.

39 'Bá cére 'Íri ẹ̀'yì'bá gí rī pi, Múngú ri kōpi 'bá adri 'bá pìjì ní pi, Mósē vé tájimbí ícó kōpívé ūnjíkānyā ūjì ku.

40 'Ími ndrekí múké tá nēbī rī pi ní átá rī ā nga 'i 'Ími rú'bá gá ku. Kōpi kīnī,

41 "' 'Ími ndrekí drī ká, 'Ími 'bá ri'bá Múngú ri ide'bá rī pi,
lē 'Ími āyákí āyāyā, āzini lē 'Ími ūdrákí rá.

Ú'dú 'Ími ní adrizú 'Ídri rú rī gé, ma tá āzi 'o 'Ími ní rá,

'bá āzi ā ūlū dō 'Ími ní tá ní rá drāáāsīyā, 'Ími ícókí ẹ̀'yìjì ku.' "

42 Páulū pi Bārúnábā be kâ ngaá fūú Jó Múngú ri Zizú rī agásī, 'bá rī pi mākí kōpi kīnī, kōpi ē īgōkí ímú ī ní tā rī ūlūú đđī Sábátā ímūpi drŭ 'điri gé.

43 'Bá ī úmú'bá Múngú ri ĩnĵi' 'bá rī pi kâ ayií, Yāhúđđi kárakarā, āzini 'bá adri' 'bá Yāhúđđi rú ku Múngú ri ĩnĵi' 'bá rī pi 'deki muų Páulū pi vú sī Bārúnábā be, Páulū pi Bārúnábā be mākí kōpi kīnī, lē éšĵi múké Múngú vé rī ā adri kōpi be muųú nyonyo.

44 Kā muų caá ũ'đú Sábátā vé rī āzi gé, 'bá kŭrŭ agá rī pi cére ímúkí ũ'đúkó Úpi vé rī yingará gé.

45 'Bo Yāhúđđi rī pi kâ 'bá bĭtrĭká 'dĭ'bée ndree, tā ni 'de kōpi ē éšĵi agá ũnĵi, kōpi u'dakí Páulū ri, kōpi ē'yĭkí tā ĩri ní átá rī kuyé.

46 Kúru Páulū pi Bārúnábā be, kōpi ní átázú 'bá 'dĭ'bée ní ũrĭ ākó kīnī, "Īmi Yāhúđđi rú, 'bá ūlŭkí ũ'đúkó múké Múngú vé rī ĩmi ní drĭdrĭ. 'Bo ĩmi gākí ũ'đúkó rī sī! 'Điri lŭ uletere 'yozú kīnī, ĩmi ícókí idri 'dáni'dáni rī ĩşŭ ku. Nóni 'bá lēki muų ũ'đúkó rī ūlŭú 'bá adri' 'bá Yāhúđđi rú ku rī pi ní.

47 Tā Úpi ní ęziĭ 'bá ní rī, ĩri 'đini kīnī,

" 'Á 'bá ĩmi adriĭ ũtŭŭá rú

'bá adri' 'bá Yāhúđđi rú ku rī pi āsámúvé gé,

lē ĩmi ūlŭkí tā ī ní 'bá pazú rī

muųú āngŭ rī pi agásĭ cére. ' "

48 'Bá adri' 'bá Yāhúđđi rú ku rī pi kâ tā 'điri yĭĭ, sē kōpi ní āyĭkō ambamba. Kōpi sēki ōwō'difō ũ'đúkó Úpi vé 'điri sī. 'Bá ī ní ũpēē idri 'dáni'dáni rī ĩşŭ' 'bá rī pi ē'yĭkí Úpi ri rá.

49 ũ'đúkó Úpi vé rī ayi muųú āngŭ 'dāri agásĭ cére.

50 'Bo Yāhúđđi drĭkoma rú rī pi muĭki ūku ambugu Múngú ri ĩnĵi' 'bá ĩnĵinĵi kŭrŭ agá 'dāá rī pi ē drĭ ũcĭ āgō drĭkoma rú kŭrŭ agá 'dālē rī pi be, kōpi íngákí Páulū pi drĭgé Bārúnábā be, ōcŭkí kōpi ũnĵi ũnĵi. Kōpi drokí Páulū pi Bārúnábā be fūú ívé āngŭ agásĭ āmvé.

51 Kúru Páulū pi Bārúnábā be, kōpi ní nyōŏkŭ ī pá ágélē gá rī wezú kú 'dāgá, lŭzú kīnī, ī gākí kōpi sī. Kōpi ní 'dezú muųú kŭrŭ Īkónĭyōmŭ vé rī gé.

52 Āyĭkō fŭ 'bá Yēsŭ ā pámvú ũbĭ' 'bá adri' 'bá Ānĭtĭyōkā gá 'dālē rī pi ambamba, āzini Īndrĭ Uletere rī ású kōpi rá.

14

Páulū pi Bārúnábā be sēki tĭ Īkónĭyōmŭ gé

1 Páulū pi Bārúnábā be, kōpi kâ caá Īkónĭyōmŭ gé 'dālē, kōpi fĭkí Yāhúđđi rī pi vé Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dāá, sŭ kōpi ní rĭi 'oó drĭdrĭ rī tĭnĭ. Kōpi sēki tĭ Múngú vé rī, ūló 'bá rī pi ē éšĵi rá, sē Gĭrĭkĭ rī pi 'bá adri' 'bá Yāhúđđi rú ku rī pi be kárakarā ũjákí éšĵi Múngú rī ē'yĭzŭ rá.

2 'Bo Yāhúđđi ē'yĭ' 'bá kuyé rī pi ũcĭkí 'bá adri' 'bá Yāhúđđi rú ku rī pi ē drĭ, sē kōpi íngákí Páulū pi drĭgé Bārúnábā be ũnĵi.

3 Páulū pi Bārúnábā be áwĭkí rĭi tĭ Úpi vé rī sēē lókí be āco ũrĭ ākó. Úpi sē kōpi ní ũkpō tā āyāzú āyāyā ni pi 'ozú rá. Úpi i'da 'bá rī pi ní kīnī, éšĵi múké Úpi vé Páulū pi ní tā ni ūlŭú Bārúnábā be ũrĭ ākó 'điri, ĩri tā áda.

4 'Bá kūrū agá rī pi acokí ĩ āsámuvú ĩrī, urukō ni pi ā'yīkí Yāhūdī rī pi vé tā, urukō ni pi ā'yīkí 'bá áyúāyū rī pi vé tā.

5 'Bá adri 'bá Yāhūdī rú ku rī pi Yāhūdī rī pi be, úmúkí ĩ ĩvé ambugu rī pi be, kōpi lēkí Páulū pi 'oó Bārúnábā be únjī, āzini kōpi lēkí Páulū pi úvī irā sī.

6 'Bo 'bá áyúāyū ĩrī 'dī'bée ká tā rī yī, kōpi ngakí ápá mužú āngū Likóniyā vé rī gé, mukí adri kūrū Lēsītūrā vé rī agá, āzini Dērēbē vé rī agá, āzini āngū 'dāri ā gārā gá rī pi agá.

7 Kōpi rikí ú'dúkō múké rī ũlūú 'dālé.

Páulū pi Bārúnábā be cakí Lēsītūrā gá, āzini Dērēbē gá

8 Páulū pi ká caá Lēsītūrā gá 'dāá, kōpi ĩsúkí ágó āzi tīkí ĩri kú ōgōrōvū rú, tu ēcī ku.

9 Páulū ká rīi tī Múngú vé rī ũlūú, ágó rī 'bá bī rizú tā Páulū ní ũlūú rī yīzú. Páulū ndre āngū mužú ágó rī vúgá 'dāá, Páulū nī rá 'yozú kīnī ágó rī ē'yī Yēsū rī gí, Páulū kīnī, Múngú ri ícō ĩri ídri rá.

10 Páulū ní ágó rī zīzú ú'dúkō be urū 'dāá kīnī, "Í nga urū!" Koro ágó rī ní wazú urū 'dāá, ĩri ní í'dózú ēcī tuzú.

11 'Bá rī pi ká tā Páulū ní 'oó 'dīri ndreé, kōpi í'dókí átá ĩvé tī Likóniyā vé rī sī kīnī, "Āgō nō'bée adrikí sū múngú rī pi tīnī, kōpi újákí nóni ĩ ícá 'bá áda rú."

12 Kōpi 'dakí Bārúnábā ā rú Zéwū 'i,* 'dakí Páulū vé rī Hērémē 'i, ā'diātāsīyā Páulū ri átángá rī átá nī.

13 Jó 'bá rī pi ní rizú múngú Zéwū vé rī ĩnjīzú rī, ĩri ĩnyīná kēētīlē ĩ ní fizú mužú kūrū rī gé rī ā gārā gá, Átálágú rīipi ēzī ngaápi jó rī agá rī āzini 'bá bītríká rī pi ĩjīkí tī āgō, āzini petī ā fū ímú 'báá kūrū rī vé kēētīlē gá, ā'diātāsīyā átálágú rī 'bá bītríká rī pi be, kōpi lēkí rōbōñō zāá Bārúnábā pi ní Páulū be.

14 Bārúnábā pi Páulū be, kōpi Yēsū vé 'bá áyúāyū ni pi, kōpi ká tā 'dīri yī, kōpi gākí tā 'bá 'dī'bée ní 'oó rī sī, sē kōpi ũsíkí ĩvé bōngó ĩ rú 'bá gá sī, kōpi njukí mužú 'bá bītríká rī pi āsámuvú gé 'dāá, kōpi trekí ú'dúkō be urū 'dāá kīnī,

15 "Ānjīrī, ngá ĩmi ní rīi 'oó 'dīni rī ā'di? 'Bā nō'bée 'bá áda sū ĩmi tīnī. 'Bá ímúkí nōri Múngú ídri rú 'bū pi għīpi vū be, yī tafu rī be, ngá 'a ní gé rī pi be cére rī vé ú'dúkō múké rī ũlūú, ĩmi kukí ĩmivé múngú ĩ ní údé drī sī 'dī'bée ānī, ĩmi ē'yīkí Múngú adriipi ídri rī rī áyu.

16 Ōtú ĩnógósí 'dālē, Múngú ku 'bá āngū rī pi agásí rī pi ārēvū cére rikí tā 'oó sū ĩ ní lēé rī tīnī.

17 'Bo tā múké Múngú ní 'oó 'dī'bée sī lū 'yozú kīnī, Múngú ri ōtú anigé. Múngú ri ĩmi ní yīgō sē 'dī 'bū gélésīla, ĩri sē ĩmivé ānyāngā ri dū ānī. ĩri ĩmi ní ĩnyá sē, sē ĩmi adri ānī āyīkō sī"

18 Páulū pi ā átákí dō 'bá 'dī'bée ní 'dīni drāāāsīyā, tā 'dīri fi kōpi drīgē ālunāni kuyé. Kōpi lēkí drī nyo rōbōñō rī zāá Páulū pi ní zāzā.

19 Yāhūdī urukō ĩngákí Ānītīyókā gálésīla, āzini Īkóniyōmū gálésīla, kōpi ĩcīcīkíkí 'bá bītríká rī pi, kōpi ĩngákí Páulū drīgē ũnjí ũnjí, kōpi úvīkí Páulū ri irā sī. Kōpi sekí ĩri mužú kūrū rī agásí āmvé 'dāá. Kōpi ũsúkí kīnī, Páulū drā gí.

* **14:12 14:12** Zéwū pi Hērémē be: Ġīrkī rī pi ri múngú kárakarā ni pi ē'yī. Zéwū ri 'bāgú múngú rī pi vé ni, Hērémē rī 'bāgú rī vé 'bá áyúāyū rī.

²⁰ 'Bo 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ká ī úmú Páülū ā gārā gá sī kūrū, Páülū ní íngázú urū, ĩrī ní 'i újázú gōzú vúlé kūrū rī agá 'dāá. Kā muḡ adrii drū 'dīni, Páülū pi ní ngazú muḡú Bārúnábā be kūrū Dērebē vé rī gé.

Páülū pi Bārúnábā be újákí ī gōó kūrū kōpi ní ú' dūkó múké rī ūlūzú rī pi agá

²¹ Páülū pi Bārúnábā be, kōpi ní ú' dūkó múké Múngú vé rī ūlūzú Dērebē gá 'dālé, 'bá kárakarā újákí ēsī Yēsū rī ē'yīzú rá. Kúru kōpi ní gōzú ngazú 'dāásī, kōpi ní ī újázú gōzú Lēsītūrā gá, kōpi ní agazú muḡú Īkóniyōmū gé, cazú Ānītīyókā gá, āngū Pīsīdīyā vé rī agá.

²² Kōpi 'dekí muḡ 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ē ēsī ímbá, kōpi ā adrikí rí ūkpó ūkpó ívé ē'yīngará agá, kōpi kīnī, "'Bā ĩzāngā nya ambamba, 'bá íbī fi mālūngā Múngú vé rī agá ndō."

²³ Páülū pi Bārúnábā be, kōpi ūpēkí 'bá ū'bāá drīkoma rú kānisā rī pi agásī céré. Kōpi rikí Múngú rī zī, āzini rikí ānyāngā a'bií, kōpi i'dakí 'bá 'dī' bée Úpí kōpi ní ēsī 'bāá drī ní gé rī endretj gé, ā ūtē rí kōpi.

²⁴ Páülū pi Bārúnábā be ngakí fūú Pīsīdīyā agásī, kōpi 'dekí muḡ Pāmīfīlīyā gá.

²⁵ Kōpi muḡ kī tī sēé kūrū Pērigā vé rī agá, kúru kōpi ní agazú muḡú kūrū Ātālīyā vé rī gé.

Páülū pi Bārúnábā be újákí ī gōó Ānītīyókā gá āngū Sírīyā vé rī agá

²⁶ Kōpi ní ngazú Ātālīyā gá 'dāgá, tuzú kúlumgba agá, muḡú kūrū Ānītīyókā vé rī gé, āngū Sírīyā vé rī agá, vūrā kōpi ní ívé ēčī 'dózu rī gé. 'Bá ē'yī' 'bá gí 'dālé rī pi pēkí kōpi muḡú ēsī múké Múngú vé rī sī ēzī rī ngaá, kōpi dekí ēzī rī rá.

²⁷ Kōpi ká caá Ānītīyókā gá 'dālé, kōpi zíkí 'bá kānisā vé rī pi ímú céré vūrā ālu gé. Kōpi ūlúkí tá Múngú ní ī ĩzā kozú, āzini tā ĩrī ní sēé 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní ēsī újázú Yēsū rī ē'yīzú rī.

²⁸ Kōpi áwíkí adrii 'dālé lókí be āco 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi be trú.

15

'Bá ambugu tā 'yo' 'bá Yērūsālémā gá rī pi

¹ Páülū pi Bārúnábā be ká rií adrii kūrū Ānītīyókā vé rī agá āngū Sírīyā vé rī gé 'dāá, āgō urukō' bée ímúkí āngū Yūdáyā vé rī gélésīla, kōpi rikí 'bá rī pi ímbá kīnī, "Líkí dō ĩmí ágélé ē tī sū Mósē ní ímbá ívé tāímbí agá rī tñj kuyé, ĩmí ícókí pangará ísú ku."

² Tā 'dīrī sē Páülū pi Bārúnábā be fíkí āgátá gāá āgō 'dī' bée be sá be āco tā kōpi ní ímbá 'dīrī sī. Kúru ī ní Páülū pi ípēzú Bārúnábā be, 'bá urukō Yēsū rī ē'yī' 'bá gí rī pi be, kōpi ā muḡ rí Yērūsālémā gá 'dāá, kōpi ā átákí rí tā 'dīrī 'bá ī ní rií áyúáyū rī pi be, āzini 'bá kānisā vé drīkoma rú rī pi be.

³ 'Bá kānisā vé rī pi ní Páülū pi pēzú muḡú Bārúnábā be Yērūsālémā gá 'dālé, kōpi ní mungará gá létj gé 'dīgé, kōpi muḡ pā tuú āngū Fōnisīyā vé rī agá, āzini āngū Sāmārīyā vé rī agá, kōpi muḡ 'bá kānisā vé rī pi ndree. Kōpi ní tā 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní ēsī újázú Yēsū rī ē'yīzú rī ūlūzú. Tā 'dīrī sē 'bá Yēsū rī ē'yī' 'bá gí rī pi ní āyīkō ambamba.

4 Páulū pi Bārúnábā be kâ caá Yērúsälēmā gá 'dālē, 'bá kánisā vé rī pi, Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi be, āzini 'bá ambugu rī pi be céré ngakí kōpi ẹ'yí, kōpi ní tã Múngú ní í ìzā kozú rī pi ùlúzú kōpi ní céré.

5 'Bo Fārūsī urukọ ẹsị új'á 'bá Yēsū rí ẹ'yī 'bá gí rī pi ní ngazú uru, kōpi ní 'yozú kíní, "Lē 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku Yēsū rí ẹ'yī 'bá gí rī pi, ā ùlúkí kōpi ā ágélé ē tị rá, āzini lē kōpi ā 'dukí tǎimbị Mósé vé rī ngāá."

6 Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ní í úmúzú 'bá kánisā vé dríkoma rú rī pi be trú, kōpi ní rizú 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi vé tã átázú.

7 'Bá 'dī' bée átákí tã rī caá sá be āco. Vúdrī ni gé, Pétērō ní ngazú uru, ịri ní 'yozú kōpi ní kíní, "Má ẹdrípíj, ịmi nǐkí rá 'yozú kíní, Múngú ịpē ma ịmi āsámvú gé, má ùlú rí ú'dukọ múké rī 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní, kōpi ā yíkí rí ú'dukọ múké rī, kōpi ē ẹ'yíkí rí bēnī.

8 Múngú nǐ 'bá ālu ālu vé ẹsị rá, 'dīri lū 'yozú kíní, ā'yī 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi rá, sē kōpi ní Ịndrī Uleterē rī, sū ịri ní sēé 'bá ní rī tịnị.

9 Múngú rí 'bá rī pi ó'dú céré trótrō, sū ịri ní 'bá ó'dú rī tịnị. Kōpi ní Múngú rí ẹ'yījí gí rī sī, sē ùjī kōpi vé ẹsị ícá kuú uleterē.

10 Ngá ịmi ní rizú Múngú rí ú'bǐzú, tã ẹnjǐnǐ 'bázú 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku Yēsū ā pámvú ùbī' 'bá rī pi drǐgé 'díní rī ā'di? Tã ẹnjǐnǐ 'dīri ndē 'bá ùkpō rá, dōku ndē kpá 'bá ẹ'bípíj ā ùkpō rá.

11 'Bá ẹ'yíkí rá 'yozú kíní, 'bávé Úpí Yēsū vé ẹsị ní adrií múké rī sī, 'bá pangará ịsụ rá, sū 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní pangará ịsụ rī tịnị."

12 Bārúnábā pi Páulū be, kōpi kâ ríí ùkpō Múngú ní sēé í ní tã āyāzú āyāyā ni pi 'ozú, āzini tã ù'dū be túngú ni pi 'ozú 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi āsámvú gé 'dīri ùlūú, 'bá rī pi céré újíkí kírí, tēkí ríí yíj.

13 Páulū pi kâ tã rī átá deẹ gí, Yōkóbū ní 'yozú kíní, "Má ẹdrípíj, ịmi yíkí drī ma ká!

14 Sǐmónā Pétērō ùlū 'bá ní tã Múngú ní í'dózú ẹsị 'bázú 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi drǐgé, ịri ní 'bá urukọ 'duzú adrizú 'bá ívé ni pi rú rī vé tã rá.

15 Tã 'dīri ru 'i tã ótú nẹbī rī pi ní sīí rī be trú, kíní,

16 " Tã 'dīri ā vúdří gé, ma Úpí 'i, ma úmvúlésí ịgō ímú Dāwúđđí vé jó árípi gí 'dīri sị gō rá.

Ma gō sị vūrā í ní kuú ándrú rú rī gé,
ma gō ịri inga ũzi,

17 'bá āngū urukọ' bée agá rī pi ā 'bákí rí ẹsị ma ndázú,
āzini 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku, ẹsị 'bā' bée má drǐgé rī pi ā 'bákí rí ẹsị ma ndázú,

ma Úpí 'i, á 'yo tã 'dīri nǐ,
má ùpē 'bá 'dī' bée nǐ,'

18 Má ẹzị tã 'dīri ótú ịnógósí.

19 "Má ẹdrípíj má ómvúpíj, lē 'bá 'bákí tã ẹnjǐnǐ 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku lē' 'bá Múngú rí ẹ'yī' 'bá rī pi drǐgé ku.

20 Lē 'bá sǐkí kōkōbị sēé kōpi ní, lúzú kíní, lē kōpi ā nyakí ānyāngā í ní sēé ngá í ní údé múngú rú rī pi ní rī ku, lē kōpi ā 'bákí ówụ ku, kōpi ā nyakí ānyāpá í ní umbe ni píí drāá drǐ sī rī ku, āzini kōpi ā nyakí zāá ā ịri ku.

21 Ā'diātāsīyā tājmbj Mósé vé 'dīri ūlūki mužú kūrú Yāhūdī rī pi ní adrizú rī pi agásī, Sábátā ālu ālu, rikí tājmbj rī láá Yāhūdī rī pi vé Jó Múngú ri Zizú rī pi agá."

Síkí kōkōbī sēé 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku Úpi ri ǵ'yī' 'bá gí rī pi ní

22 Yésū vé 'bá áyúāyū rī pi 'bá ambugu rī pi be, āzini 'bá céré Yésū ri ǵ'yī' 'bá gí Yērūsálémā gá rī pi be, ūpēki 'bá ūrukō' bée ī āsámvú gé 'dīgé, pēki kōpi mužú Ānītīyókā gá, kōpi mužú Páulū pi be, āzini Bārúnábā sī. 'Bá ī ní ūpēé rī pi Yūdā ī ní zij Bārīsábā pi* Sílā be, 'bá īrī 'dī' bée, kōpi drīkoma kānīsā vé ni.

23 Kōpi síki kōkōbī sēé 'bá 'dī' bée drīgé kīnī,

'Bá Yésū vé 'bá áyúāyū rī pi 'bá ambugu rī pi be, 'bá īmivé édrīpi, īmi 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku Yésū ri ǵ'yī' 'bá gí kūrú Ānītīyókā vé rī agá, āngū Sírīyā vé rī agá, āzini āngū Kīlīkiyā vé rī agá 'dī' bée. 'Bá sēki īmi ní mōdó.

24 'Bá yīki kīnī, 'bá ūrukō' bée ngakí nōósī mužú īmi ní tā adriipi piri ku ní ímbá, tā kōpi ní ímbá rī sē īmi ní āyīkō kuyé, 'bo 'bá pēki kōpi ní kuyé.

25 Kúru 'bá ní 'bá úmúzú, 'bá ā'yīki 'bá āsámvú gé sī trjú, lē 'bá ūpēki 'bá ūrukō 'bá āsámvú gé nōgó, 'bá pēki rí kōpi 'bá ógúpí Bārúnábā be, āzini Páulū sī, kōpi ā mužú rí īmi vúgá 'dīlé.

26 'Bá ī ní ūpēé 'dī' bée adikí ī sēé īzāngā nyaá 'bávé Úpi Yésū Kúrísító vé tā sī.

27 Kúru 'bá ri Yūdā pi pē mužú Sílā be īmi vúgá 'dīlé, kōpi ā mužú rí tā 'bá ní sī 'dīri ūlūū īmi ní tī sī.

28 Índri Uleterē rī 'da 'bá ní kīnī, lē 'bá 'bāki tā ǵnǵnǵnī īmi drīgé ku.

Lē īmi 'okí 'dīni,

29 lē īmi nyakí ānyāngā ī ní sēé ngá ī ní údé múngú rú rī pi ní rī ku, īmi nyakí zāá ā ārī ku, īmi nyakí ānyāpā ī ní umbe ní pií drāá drj sī rī ku. Lē īmi 'bāki ǵwū mužú bādārú ku. Īmi 'dūkí dō tā 'dī' bée ngaá rá, īmi ícō adri múké.

Múngú ā adri īmi be.

30 Pēki āgō 'dī' bée mužú Ānītīyókā gá. Kúru kōpi ní 'bá kānīsā vé rī pi zizú ímúzú vūrā ālu gé, kōpi ní kōkōbī ī ní sī sēé ī drīgé 'dīri sēzú 'bá 'dā' bée ní.

31 'Bá rī pi ká kōkōbī rī láá, kōpi adrikí āyīkō sī, tā ī ní sī kōkōbī rī agá rī ímbá kōpi ē ǵsī rá.

32 Yūdā pi Sílā be, kōpi nēbī, kōpi átákí átángá rī sá be ācō 'bá Yésū ri ǵ'yī' 'bá gí rī pi ē ǵsī ímbázú, kōpi ā adrikí rí ūkpó ūkpó ívé ǵ'yīngará agá.

33 Yūdā pi Sílā be, adrikí caá 'dālē lókí be mādā, 'bá Yésū ri ǵ'yī' 'bá gí rī pi sēki kōpi ní tākíri, kōpi ní kúru Yūdā pi pēzú mužú Sílā be kānīsā Yērūsálémā vé rī gé vúlé 'bá ándúrú ī pē' bā rī pi vúgá 'dāá.

34 'Bo Sílā áwí ívé rī adrii Ānītīyókā gá 'dālē.†

* 15:22 15:22 Yūdā ī ní zij Bārīsábā rī: Yūdā Bārīsábā rī ícō adri Yōsēpā Bārīsábā vé édrīpi.

† 15:34 15:34 Átángá véřǵsī 34 agá 'dīri, bükú Ęzj vé ī ní sī Gīrīkī tī sī drīdrj rī agá 'dāáyo, 'bo gōkí sī bükú Ęzj vé vúlé rī agá rá.

³⁵ 'Bo Páulū pi Bārúnábā be áwíki adrií Ānītīyókā gá 'dälé, kôpi 'bá uruḳo kárakará ni pi be, ímbáki 'bá rī pi, āzini ūlūki ū'duḳo Úpi vé rī 'bá rī pi ní 'dälé.

Páulū pi Bārúnábā be acoki ī Yūwānī Mārākō vé tã sī

³⁶ Kā muḳ adrii mbāā mādā ā vūdrī gé, Páulū ní 'yozu Bārúnábā ní kīnī, "Lē 'bá gōki muḳ vulé kūrū 'bá ní ū'duḳo múké rī ūlūzu rī pi agá 'dāá, 'bá muḳi rī 'bá Úpi ri ē'yī' 'bá gí rī pi ndreé, 'bá muḳi rī nūi dō kōpi ri adri 'dāá ingóni."

³⁷ Bārúnábā lē Yūwānī ī ní zīi Mārākō ri jīi muḳú īndī.

³⁸ 'Bo Páulū ā'yī Bārúnábā vé tã 'dīri āluḳáni kuyé, ā'diātāsīyā Mārākō ku ī kú Pāmīfilīyā gá 'dāá, nga ēzī ī be kuyé.

³⁹ Páulū pi ní āgátá gāzú ī āsámvú gé sī Bārúnábā be, kōpi ní kúru ī acozú. Bārúnábā jī Mārākō ri muḳú 'í vúgá sī īndī, kōpi ní tuḳú kúlúmgbā agá, 'dezu muḳú Sáyipūrāsī gé.

⁴⁰ Páulū jī ívé rī Silā ri muḳú, 'bá ē'yī' 'bá gí rī pi kīnī, éšī múké Úpi vé rī ā adri kōpi be.

⁴¹ Kúru kōpi ní 'dezu muḳú āngū Sírīyā vé rī gé, āzini āngū Kīlīkiyā vé rī gé, kōpi rikí 'bá kānisā vé rī pi ē éšī ūmīi.

16

Tīmōtéyo ko Páulū pi ē īzā Silā be ēzī sī

¹ Páulū pi Silā be ngakí muḳ kūrū Dērebē vé rī gé, kōpi agakí caá kūrū Lēsītūrā vé rī gé. Kōpi cakí muḳ 'bá Yēsū ā pámvú ūbīipi ni ísú, rú ni Tīmōtéyo 'i, írivé éndrēpi Yāhūdīzī, íri 'bá Yēsū ri ē'yīipi gí ni, 'bo étēpi ri Gīrīkīgú.

² 'Bá Yēsū ri ē'yī' 'bá gí Lēsītūrā gá 'dälé rī pi Īkónīyōmū gé rī pi be, rikí céré átá kīnī, Tīmōtéyo rī 'bá múké.

³ Páulū lē íri jīi muḳú 'í vúgá sī īndī, kúru Páulū ní ágélé ni ē tī līzú,* ā'diātāsīyā Yāhūdī adri' 'bá vūrā 'dāri agá rī pi nīkí rá 'yozú kīnī, Tīmōtéyo étēpi ri Gīrīkīgú.

⁴ Kōpi ká rīi éçī muḳú kūrū rī pi agásī ālu ālu, kōpi rikí kōkōbī† Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ní sīi 'bá ambugu Yērūsálēmā vé rī pi be rī lāá 'bá rī pi ní, lē kōpi ā 'duki tā ni ngaānga.

⁵ 'Bá kānisā vé rī pi vé ē'yīngará gō ícá ūkpó ūkpó. Ū'dú ālu ālu, 'bá ē'yī' 'bá gí rī pi vé kālāfe gō rīi vaá muḳú drīgélé.

Páulū ndre īndrīlīkī Mākēdōnīyāgú vé ni urobí agá

⁶ Páulū pi ní elīzú muḳú 'í ōgūpīi Silā pi be āngū Pūrūgīyā vé rī agásī, āzini āngū Gālātīyā vé rī agásī. Sā 'dāri gé, Índri Uleterē rī ā'yī ku kōpi ní muḳú tī sēzú āngū Ézīyā vé rī gé 'dälé.

⁷ Kōpi ká muḳú caá Īnyīnāgá āngū Mézīyā vé rī gé, kōpi lēkí kōdō muḳú Bītūnīyā gá, 'bo Índri Uleterē Yēsū vé rī ā'yī kōpi ní muḳú kuyé.

* **16:3 16:3** *Ágélé ē tī līngará:* Páulū lī Tīmōtéyo ā ágélé ē tī, ā'diātāsīyā Tīmōtéyo vé éndrēpi Yāhūdī, 'bo írivé étēpi Gīrīkī. Gīrīkī rī pi līkí ívé anjī āgō rī pi vé ágélé ē tī ku. 'Bá rī vé éndrēpi dō Yāhūdī, Yāhūdī rī pi íri ā'yī adri Yāhūdī rú. Sēzú Páulū ní Tīmōtéyo ā ágélé ē tī līzú āni, Yāhūdī rī pi ā 'ā'yīkí rī íri adrii 'bá ī vé ní. † **16:4 16:4** *Kōkōbī:* 'Í lā kōkōbī 'dīri búkū Ezj vé rī agá, Ezj 15:23-29.

8 Kúru kôpi ní eļizú mužú āngū Mézīyā vé rī agásī, kôpi ní cazú kūrjū Tūrōwā vé rī gé.

9 Inīnā 'dāri sī, tā āzi i'da 'i Pāulū ní ĩndrīlīkī agā. Pāulū ndre ágó āzi Mākēdōnīyāgū tu pá, ĩri ri 'i mā drī ĩrī sī, ágó rī ní 'yozú Pāulū ní kīnī, "Lē mī ĩmū Mākēdōnīyā gā nōō 'bā ĩzā koó."

10 Pāulū kā tā 'i i'daapi ĩndrīlīkī agā rī ndreé, koro 'bā ní 'bā útúzu 'dežú mužú Mākēdōnīyā gā. 'Bā nīkī ámá rá 'yozú kīnī, Múngu žī 'bā mužú ũ'dúko múké rī ũlūu kôpi ní 'dālē.

Lūdīyā ũjā ēšī

11 'Bā ní ngazú Tūrōwā gā 'dāgā, 'bā fīkī kúlumgba agā, 'bā ní mužú pīrī Sāmōtērēsī gé 'dālē, kā mužú caá drī 'dīni, 'bā ní cazú Nēyāpólīsī gé.

12 'Bā ní ngazú vūrā 'dāri gé sī, 'bā ní cazú Pīlīpójī gé. Kūrjū 'dāri 'bā Rómā vé rī pi ruķi nī, kūrjū rī ndē kūrjū Mākēdōnīyā agā 'dālē rī pi rá. 'Bā adrikī 'dālē ũ'dú be kárakarā.

13 Ū'dú Sābātā vé rī gé, 'bā ní fūzú mužú kūrjū rī vé kēṭī gé sī āmvé 'dāā, 'bā ní 'dežú mužú yī tī gé 'dālē, 'bā muķi rī vūrā Múngu rī žizú ni ĩšū bēnī. 'Bā ní ũrīzú vūgā, 'bā ní átázú ũkú ĩ ũmú 'bā kú 'dālē rī pi be.

14 Ūkú āzi kôpi āsāmvú gé 'dāā, ru ni Lūdīyā 'i, ĩbī ĩmū kūrjū Tāyītīrā vé rī gēlēsīla, ĩri 'bā rīpi bōngó ndrōļūndrōļū ni užiipi ni, āzini 'bā rīpi Múngu rī ĩnījīpi ni. Múngu vé tā fi ēšī ni gé, sē ē'yī tā Pāulū ní átā rī rá.

15 Sēkī ĩri ní bātīzīmū ĩrivé 'bā 'bēṭī āsāmvú gé rī pi be, ĩri ní 'bā žizú, 'bā muķi ívé āngā. ĩri ní 'yozú kīnī, "Īmi ā'yīki dō 'yozú kīnī má ē'yī Ūpī ri gī, 'bā muķi ĩmi be adrii mávé āngā." Si 'bā vūgā sī, 'bā muķi ĩrivé āngā 'dālē rá.

'Yīkī Pāulū pi Sīlā be jó āngū ũ'yīzú rī agā

16 Ū'dú ālu 'bā[‡] kā rīi mužú vūrā Múngu rī žizú rī gé 'dāā, 'bā ĩšūkī mvā ũkú tūgērī rú ĩndrī ũnījī ní fīi drī ni gé ni, ĩri ri tā ĩmū 'bā ĩ nga 'bā drīdrī 'dīlē rī pi ũlū. Mvā ũkú rī ri mūfēngā ĩšū sē ívé ambugu rī pi ní ambamba tā ĩri ní rīi ũlūu rī sī.

17 Mvā ũkú 'dīri 'de mužú 'bā vūdrī gé sī Pāulū pi be, ri útré mužú, "Āgō 'dī'bée ātī 'bā Múngu āmbúgu 'bā drīgē céré rī vé ni, kôpi ĩmūkī ĩmi ní lēṭī pangará vé rī ũlūu."

18 Mvā ũkú rī 'o tā 'dīri 'dīni ũ'dú be kárakarā. Tā 'dīri sē Pāulū ní ĩzāngā, ĩri ní 'i ũjázú 'yozú ĩndrī ũnījī rī ní kīnī, "Yēsū Kúrīsītō ā ru sī, ĩndrī ũnījī 'dīri, 'i fū mvā ũkú 'dīri drīgē sī āmvé." Koro ĩndrī ũnījī rī ní fūzú mvā ũkú rī drīgē sī.

19 Mvā ũkú tūgērī rú rī vé ambugu rī pi kā nījī ámá 'yozú kīnī, lēṭī āzi ĩ ní gōžu mūfēngā ĩšūzú ni 'dāáyo, kôpi ní Pāulū pi ružu Sīlā be, sezú mužú vūrā ĩ ní tā līzú rī gé, kôpi ā tukī rī pá 'bā tā lī 'bā rī pi endreṭī gé.

20 Kôpi kā Pāulū pi sēé pá tuú 'bā tā lī 'bā rī pi endreṭī gé, kôpi ní 'yozú kīnī, "Āgō 'dī'bée Yāhūdī, kôpi ri 'bā 'bávē kūrjū agā rī pi ē drī iza.

21 Kôpi ri mērē 'bā ní lēé ku ni vé tā ĩmbā 'bā ní, 'bā 'bā Rómā vé rī pi, 'bā ā'yīkī rī tā ni, dōku 'bā 'dūkī rī tā ni ngaá."

22 'Bā bītrīkā rī pi ní ĩ ũmúzu Pāulū pi fūzú Sīlā be, 'bā tā lī 'bā rī pi ní tāĭmbī sēžú, ā ũsīkī kôpivē bōngó rá, ā ũgbākī kôpi.

‡ 16:16 16:16 Tāfīfī 'bā 'dīri, Lūkā pi Pāulū pi be trū.

23 Kôpi kâ Páulū pi ũgbāá ũnjí ũnjí, ĩ ní kôpi jízú 'bezú jó āngū ũ'yízú rĩ agá, ĩ ní lúzú 'bá āngū ũtēepi rĩ ní, lē ā ũtē kôpi múké múké, kôpi ā ápákí rĩ ku.

24 Ágó āngū ũtēepi rĩ 'dú tā rĩ ngaá sũ ĩ ní lūú 'í ní rĩ tĩni, jĩ kôpi suú jó āngū ũ'yízú rĩ agá ágágá 'dāá, úmbé kôpi ā pá ākpāá peṭi rú' 'bá gá.

25 Kā muṭú adrií ĩní ágágá, Páulū pi Sílā be rikí Múngú ri zĩ, āzini kôpi rikí úngó ngo Múngú ní, 'bá urukó ĩ ní ũ'yĩ rĩ pi rikí tā kôpivé rĩ yĩ.

26 Koro dīngídīngí ní āngū ayazú ũkpō be, jó āngū ũ'yízú rĩ aya 'i dīngídīngí, jó āngū ũ'yízú rĩ vé kēṭi ũzĩkí ĩ céré kú mgbo, ímvē ĩ ní 'bá rĩ pi ũ'yízú rĩ pi ucekí ĩ céré!

27 Ágó riipi jó āngū ũ'yízú rĩ ũtēepi rĩ ká muṭú aruú ú'dú gélesĩ, ĩsú kēṭi jó āngū ũ'yízú rĩ vé rĩ pi ũzĩkí ĩ céré kú mgbo, ĩri ní ívé ĩlĩ áco rĩ 'í'dúzú lēzú 'i 'dizú drázú 'dĩsĩ rá, ā'diātāsīyā ũsũ déna 'bá ĩ ní ũ'yĩ rĩ pi ápákí céré gĩ.

28 Páulū ní trezú kīnĩ, "Lē mí 'dĩ mi drāá ku! 'Bá céré anigé."

29 Ágó riipi jó āngū ũ'yízú rĩ ũtēepi rĩ ní áci zízú, ĩri ni njuzú fizú jó agá 'dāá, muzú 'í'dézu Páulū pi endreṭi gé Sílā be, rú' 'bá ni yā kpĩrikpĩri.

30 Ágó rĩ ní Páulū pi ijízú ĩfúzú āmvé, ĩri ní kôpi zízú kīnĩ, "Īmi mávé ambugu rĩ pi, mā 'o ā'di, mā ĩsú rĩ pangará āní?"

31 Kôpi ní újázú ĩri ní kīnĩ, "Mí ẹ'yĩ Úpí Yēsũ ri, mi pangará ĩsú rá, āzini mívé 'bá 'bēṭi āsámú gé rĩ pi pangará ĩsú rá."

32 Kúru kôpi ní ú'dúkó Úpí vé rĩ ũlúzú ágó rĩ ní, āzini 'bá céré ĩrivé 'bēṭi āsámú gé rĩ pi ní.

33 Īnĩná 'dāri gé, ágó jó āngū ũ'yízú rĩ ũtēepi rĩ ní kôpi jízú muzú vūrā āzi gé, ĩri ní kôpivé āzō ē mĩ ũjízú. Koro ĩ ní ágó rĩ ní bātízimū sēzú ĩrivé 'bá 'bēṭi āsámú gé rĩ pi be céré.

34 Ágó rĩ ní Páulū pi jízú muzú Sílā be ívé āngá 'dāá, ĩri ní ānyāngā sēzú nyazú kôpi ní. Ágó rĩ ívé 'bá 'bēṭi āsámú gé rĩ pi be céré adrikí āyĩkō sĩ, ā'diātāsīyā ĩ ní Múngú ri ẹ'yĩ gĩ rĩ sĩ.

35 Kā muṭú adrií drũ 'dĩni ú'būtĩná rĩ sĩ, 'bá tā lĩ' 'bá rĩ pi ní ũgalaku rĩ pi pēzú muzú ágó jó āngū ũ'yízú rĩ ũtēepi rĩ vúgá 'dāá, kôpi ní tāĩmbĩ sēzú kīnĩ, ágó rĩ ā oṃy Páulū pi Sílā be muṭú 'dĩsĩ rá.

36 Ágó jó āngū ũ'yízú rĩ ũtēepi rĩ ní 'yozú Páulū pi ní kīnĩ, "'Bá tā lĩ' 'bá rĩ pi sēkí tāĩmbĩ kīnĩ, lē ā oṃy kĩ ĩmi Sílā be muṭú 'dĩsĩ rá. Īmi ícó mu rá. Īmi mukí tā be kīri."

37 'Bo Páulū ní 'yozú ũgalaku rĩ pi ní kīnĩ, "'Bá adrikí dō 'bá Rómā vé ní drāáāsīyā, kôpi ũgbākí 'bá gúnyá agá, kôpi 'bekí 'bá jó āngū ũ'yízú rĩ agá, ĩsú líkí drĩ 'bávé tā kuyé.* Nóni kôpi lēkí 'bá pēé muzú āmvé kīri, 'bá āzi ā nĩ nyo tā ni ku? Adri 'dĩni ku! Lē kôpi ē ímúkí 'bá oṃyú fūú nōósĩ nĩ."

38 Ūgalaku rĩ pi ní tā 'dĩri jízú ũlúzú 'bá tā lĩ' 'bá rĩ pi ní. 'Bá tā lĩ' 'bá rĩ pi ká yĩ kīnĩ, Páulū pi Sílā be 'bá Rómā vé ni pi, sē kôpi ní ũrĩ.

§ 16:37 16:37 'Bá Rómā vé rĩ pi: Lókí Yēsũ vé rĩ gé, 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ ru 'bá rĩ pi āngū āndiāndi gé sĩ. 'Bá 'dĩ'bēé āsámú gé, 'bá Rómā vé rĩ pi mādā, 'bāgú āmbúgú rĩ kôpi ũtē múké, ā'diātāsīyā kôpi 'bá ívé ní. * 16:37 16:37 Tāĩmbĩ Rómā vé rĩ ā'yĩ ku ĩ ní 'bá Rómā vé rĩ gbāzú ĩsúú líkí drĩ ĩrivé tā kuyé.

39 Kòpì ní ìmúzá trũngará zìzú Páúlù pi ẹ̀ndrẹ̀tì gé. Kúru kòpì ní Páúlù pi jìzú fùzú jó àngù ù'yìzú rí agásì àmvé, kòpì mázú kìnì, lè kòpì à fùkì kùrù rí agásì rá.

40 Páúlù pi Sílà be ká ìfúú jó àngù ù'yìzú rí agásì, kòpì ní 'dezú mọ̀zú Lúdíyà vé àngá, kòpì ìsúkì 'bá Yèsù rì ẹ̀'yì' 'bá gí rí pi ìrìvé àngá 'dàá, kòpì ní 'bá Yèsù rì ẹ̀'yì' 'bá gí 'dì' 'bée è ẹ̀sì ìmbázú. Kòpì ní kúru 'dezú mọ̀zú.

17

Páúlù vé tì sèngará Tèsālònikè gá rí

1 Páúlù pi ní ẹ̀lìzú mọ̀zú Sílà be kùrù Àmífipólìsì vé rí agásì, àzini kùrù Àpòlòniyá vé rí agásì, kòpì ní cazú Tèsālònikè gá. Yàhùdì rí pi vé Jó Múngú rì Zìzú rí kùrù agá 'dàá anigé.

2 Páúlù ní fìzú Jó Múngú rì Zìzú rí agá 'dàá, sù ìrì ní ríí 'oó nǹjì rí tǹjì. Sábátá na, rì tǹ Búkù Múngú vé rí agá rí ùlùú 'bá rí pi ní.

3 Rì tǹ Kúrìsítò ní ìzàngá nyazú, àzini ìrì ní ìngázú gòó ìdri rú dràngará gálésì rí vé tǹ ùlùú kìnì, "Yèsù má ní ríí ìrìvé tǹ ùlùú nòri, ìrì Māsìyá."

4 Tǹ Páúlù ní átá rí, 'bá urukò kòpì àsámúvé gé 'dìgè ẹ̀'yìkì rá, kòpì gòkì Páúlù pi à pámvú ùbìí Sílà be. Gírìkì káràkará Múngú rì ìnjì 'bá ìnjìnjì rí pi, ùkú ambugu ì ní ìnjì ìnjì kùrù rí agá rí pi be, kòpì ùjákì ẹ̀sì Yèsù rì ẹ̀'yìzú rá.

5 'Bo tǹ 'dìrì 'de ambugu Yàhùdì rí pi vé rí pi è ẹ̀sì agá ùnjì. Kúru kòpì ní 'bá jòkònjì agá tǹ be ùnjì rí pi ùmúzá, kòpì ní 'bá rí pi ìcìcìkìzú tǹ ùnjì sǹ, 'bá rí pi ní rizú ùtrézú wǹnyá kùrù rí agásì. Kòpì ní njuzú mọ̀zú Páúlù pi ndázú Sílà be Yàsónà vé àngá 'dàá, ì ijìkì rí kòpì ìmúzá 'bá bǹtrìkà rí pi àsámúvé gé nòó.

6 'Bo kòpì ká caá 'bá 'dì' 'bée ìsù 'dálè kuyé, kòpì ní Yàsónà pi ruzú 'bá urukò' 'bée Yèsù rì ẹ̀'yì' 'bá gí rí pi be, ìjìzú ùgalaku kùrù agá 'dálè rí pi ẹ̀ndrẹ̀tì gé, kòpì ní ùtrézú ù'dùkò be uru 'dàá kìnì, "Àgò 'bá rí pi è drì iza' 'bá vù drìgè sǹ cérè rí pi, nóni kòpì ìcákì kpá kuú nò,

7 Yàsónà ẹ̀'yì kòpì ìvé àngá. Kòpì àrèvú cérè ñókì tǹìmbì 'bàgú àmbúgú Rómá vé rí* ní ùtǹjì rí rá, kòpì kìnì, 'bàgú àzi anigé, rú ni Yèsù 'i."

8 Ùgalaku rí pi 'bá bǹtrìkà rí pi be, kòpì ká tǹ 'dìrì yìjì, kòpì è ẹ̀sì ve rá.

9 Kúru ùgalaku rí pi lèkì Yàsónà pi 'bá Yèsù rì ẹ̀'yì' 'bá gí rí pi be, kòpì à sèkì mǹfèngá ì drì jezú àní, ì oyukì rí kòpì mọ̀zú.

Páúlù pi múkì Sílà be Bèrèyà gá

10 Àngù rí ká nǹjì, 'bá Yèsù rì ẹ̀'yì' 'bá gí rí pi ní Páúlù pi pèzú mọ̀zú Sílà be Bèrèyà gá. Kòpì ká caá 'dálè, kòpì ní fìzú Yàhùdì rí pi vé Jó Múngú rì Zìzú rí agá 'dàá.

11 'Bá Bèrèyà vé rí pi múké, ndè 'bá Tèsālònikè vé rí pi rá, à'diàtāsìyà kòpì 'bàkì úvá rizú ù'dùkò múké Páúlù ní ùlùú rí yìzú. Ù'dù àlu àlu, kòpì rìkì tǹ ì ní sǹ Búkù Múngú vé rí agá rí láá, kòpì lèkì nǹjì dō tǹ Páúlù ní átá rí tǹ áda.

12 Yàhùdì káràkará ẹ̀'yìkì Yèsù rì rá, àzini ùkú ambugu Gírìkì vé ì ní ìnjìnjì ìnjì rí pi àgò Gírìkì vé rí pi be, kòpì ẹ̀'yìkì Yèsù rì rá.

* 17:7 17:7 'Bàgú àmbúgú Rómá vé rí: Ìrì 'bàgú àmbúgú 'bàgú àngù àndiàndì rí pi agá rí pi drìgè, àngù Yùdáyá vé rí drìgè, àngù Gálílàyá vé rí drìgè, àzini àngù Yàhùdì rí pi vé rí drìgè. 'Bá Rómá vé rí pi ìvé 'bàgú àmbúgú rí zì ìvé tì sǹ Kàyìsàrà.

13 Yāhūdī Tēsālōnikē gá rī pi kâ yīī kīnī, Páulū ri tī Múngú vé rī sēē Bērēyā gá 'dālē, kōpi ní kpá 'dezú mužú 'dālē 'bá bītríká rī pi īcīcikīzú, kōpi ā 'okī rī Páulū pi ūnjī.

14 Koro 'bá Yēsū ri ē'yī' 'bá gí rī pi ní Páulū ri pēzú mužú yīī tī gé 'dāá, 'bo Sílā pi Tīmōtēyō be áwīkī adri Bērēyā gá 'dāá.

15 'Bá Páulū ri jī' 'bá rī pi jīkī Páulū ri caá Ātēnēsī gé, Páulū ní ežizú kōpi ní kīnī, lē kōpi ā újákī ī mužú lūū Sílā pi ní Tīmōtēyō be, kōpi ē ímúkī 'ī vúgá sī mbēlē.

Páulū sē tī Múngú vé rī Ātēnēsī gé

16 Páulū ká riī Sílā pi ūtēē Tīmōtēyō be Ātēnēsī gé 'dālē, ešī ni ísú īzāngā, īri ní ngá ī ní údē múngú rú rī pi ndree kūrū agá 'dāá kárakarā rī sī.

17 Īri ní fizú Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dāá, rizú átázú Yāhūdī rī pi ní, āzini 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku Múngú ri ĩnjī' 'bá rī pi ní. Ū'dū ālu ālu ri kpá átá 'bá jōkōnī agá 'dālē rī pi ní.

18 Ngúlúmū tā nī' 'bá ambamba ī ní zīī Ēpīkúrīyā, āzini ī ní zīī Sītōyīkī ri' 'bá āngū ímbá' 'bá rī pi i' 'dókī riī āgátá gāá Páulū be.

Ūrukō' bée rikī 'yoó kīnī, "Tā ágó 'dīri ní riī átá ífíí ākó 'dīri ā'di?"

Ūrukō' bée kīnī, "Índrēzú īri ri tā Múngú túngú 'bá ūrukō' bée vé ni ā tā átá." Kōpi átákī 'dīni, ā'diātāsīyā Páulū ri ú'dúkó múké Yēsū vé rī ūlūū, āzini ri Yēsū vé íngāngará gōō ídri rú rī vé tā ūlūū.

19 Kúru kōpi ní Páulū ri jizú mužú pá tuzú 'bá ī úmú' 'bá tā lī' 'bá ī ní zīī Ārēpāgō rī pi endreṭī gé, kōpi ní 'yozú īri ní kīnī, "Lē mí ūlū 'bá ní tā ú'dí mí ní riī ímbá 'dīri, īri tā ngóni ní?"

20 Tā mí ní riī átá 'dīri, ó' 'bá bī gé nōō ū'dū be túngú, 'bá úvá be lēzú tā 'dīri nīzú."

21 ('Bá Ātēnēsī vé rī pi jākā ímú' 'bá adri' 'bá 'dālē rī pi be, kōpi rikī átá tā ī ní ímbá ú'dí 'dīri vé tā sī, kōpi rikī bī 'bāá tā rī yizú ānī.)

22 Kúru Páulū ní ngazú pá tuzú 'bá ī úmú' 'bá ī ní zīī Ārēpāgō rī pi endreṭī gé, īri ní 'yozú kīnī, "Īmi 'bá Ātēnēsī vé 'dī' bée, á ndre ĩmi 'bākī ešī céré rizú múngú rī pi ĩnjīzú.

23 Ā'diātāsīyā má ká riī ečī kūrū ĩmivē rī agásī, á ndre ngá ĩmi ní riī ĩnjī múngú rú rī pi kárakarā, á ndre vūrā rōbōñō zázú rī vé ālu, síkī rú' 'bá ní gé, MÚNGÚ Ī NÍ NĪI KUYÉ NI NÍ. Múngú ĩmi ní riī ĩnjī, ĩmi ní nīī kuyé 'dīri, á lē ĩmi ní tā ni ūlūū.

24 Múngú vū gbiīpi, āzini ngá vū drīgé rī pi gbiīpi céré rī, īri Úpī 'bū pi ruṭīpi vū be rī. Múngú adri jó bá áda ní sīī rī agá ku.

25 'Bá āzi ícōpi īri ē īzā koopi tā āzi sī 'dāáyo, tā āzi īri ní lēē 'bá āzi vúgá ni 'dāáyo. Īri ri 'bá ní ídri sē nī, ēvīvī sē nī, āzini īri ri 'bá ní ngá rī pi ārēvū sē céré nī.

26 'Bá Múngú ní gbiī vū drīgé nōgō rī pi, kōpivē úri íbī ífūū 'bá ālu rú' 'bá gá, kōpivē úyú á ayi rī vū drīgé sī céré. Ūṭī sá kōpi ní adrizú rī, āzini vūrā kōpi ní adrizú rī kú ĩnógósī gī.

27 "Múngú 'o tā 'dīri 'dīni, 'bá rī pi ā ndākī rī 'ī, 'bá rī pi ā rikī rī āngū rī ómvú mužú drī sī, kōpi ē ísúkī rī 'ī ānī. 'Bo Múngú vū 'bā ālu ālu rú' 'bá gá sī rará rú kuyé.

28 “Bá ní adrií ĩri agá rĩ sī, ĩri ri 'bá ní ũkpō sē adrizú ídri rú, ẹ̀c̄j tuzú, āzini 'bá ní adrizú anigé ǎní.’ Úngó ĩmi ní sī rĩ pi ụrụkọ agá, lū 'bá ní kīnī, “Bá anjī ĩrivé ni.’

29 “Sū 'bá ní adrií anjī Múngú vé ni rĩ t̄n̄j, lē 'bā rikí ụs̄ụ 'yozú kīnī, Múngú ri ngá ĩ ní údé dábū sī, aya ógú 'bá ógúòḡū ni pi sī, dōku írá sī ni 'dini ku, Múngú adri ngá ĩ ní údé dr̄j sī ni ku.

30 Ọtú 'bá ní dr̄j tā n̄jzú kuyé rĩ gé, Múngú ụs̄ụ 'bá dr̄jé ũnjí kuyé. 'Bo nóni Múngú lē 'bá rĩ pi ǎr̄vú céré ǎngú rĩ pi agásí ǎ ụjákí ẹ̀s̄j.

31 Múngú útú ụ'dụ 'í ní lēzú 'bá rĩ pi vé tā lizú p̄r̄j vū dr̄jé n̄gó rĩ gí, ĩri Yēsū rĩ ĩpē imú 'bá rĩ pi vé tā l̄j n̄. Múngú i'da 'bá ní tā 'd̄ri lūzú kīnī, ĩri tā ǎda, ĩri ní Yēsū rĩ ingáá ḡó idri rú dr̄ngará gálésila rá rĩ sī.”

32 'Bá rĩ pi ká tā Páulū ní 'yoó, Yēsū dr̄, ingá ḡó idri rú dr̄ngará gálésila rá 'd̄ri ȳj, 'bá ụrụkọ 'bée rikí gū ǎní gū, 'bo ụrụkọ 'bée kīnī, “Lē mí ũlū tā 'd̄ri d̄j, 'bá lēkí ȳj.”

33 Páulū ní ngazú fūzú 'bá ĩ ní z̄j ǎr̄págó rĩ pi ǎsámvú gé sī.

34 'Bá rĩ pi ǎ ụrụkọ ụjákí ẹ̀s̄j Úpí ri ẹ'ȳjzú rá, k̄opi ụjákí ĩ ícá 'bá Páulū ǎ pámvú ũbī 'bá ni pi. K̄opi ǎsámvú gé 'd̄áá, 'bá rĩ ǎlu ni D̄yōn̄is̄yō 'i, D̄yōn̄is̄yō ri 'bá ĩ úmú 'bá ĩ ní z̄j ǎr̄págó rĩ pi vé óḡup̄j, 'bá rĩ ǎzi ũkú ĩ ní z̄j D̄ámárī 'i, 'bá ụrụkọ 'bée be.

18

Páulū sē t̄j Múngú vé rĩ Kōrínitō gá

1 Kúru Páulū ní ngazú fūzú k̄ur̄j ǎt̄n̄ésī vé rĩ agásí, ĩri ní 'dezú m̄uzú Kōrínitō gá.

2 Páulū ca m̄uj Yāhūd̄j̄gú ǎzi ịs̄ú 'd̄alé, rú ni Ákúwilā 'i, t̄k̄j ĩri ǎngū Pónitō vé rĩ agá, k̄opi imúkí dr̄j ũkú ni Pír̄s̄ilā be ú'dí rú Ítāl̄iyā gélésila, ǎ'diāt̄ās̄iyā 'bāgú Kālāwūd̄iyō sē tāmb̄j 'bá Yāhūd̄j̄ vé rĩ pi ní kīnī, lē k̄opi ǎr̄vú céré ǎ f̄ukí Rómā agásí rá. Páulū m̄u k̄opi ndree,

3 ịs̄ú k̄opivé ẹ̀j̄z̄ rizú m̄ásámā údézú ni, sū Páulū ní rii m̄ásámā údé rĩ t̄n̄j. Kúru Páulū ri adrií k̄opi be tr̄j, k̄opi úmúkí ĩ rii ẹ̀j̄z̄ rĩ ngáá tr̄j.

4 Sábátā ǎlu ǎlu, Páulū ri 'bá rĩ pi imbá Jó Múngú ri Z̄jzú rĩ agá 'd̄áá, ri Yāhūd̄j̄ rĩ pi úbē Ḡj̄r̄k̄j rĩ pi be, k̄opi ē ẹ'ȳj̄kí rí Yēsū ri.

5 Sílā rĩ ká imú T̄imōt̄éyō be ǎngū Mākēdōn̄iyā vé rĩ gé 'd̄áásī, k̄opi ká ícá Kōrínitō gá n̄lē, Páulū 'bā ẹ̀s̄j rizú t̄j Múngú vé rĩ s̄ézú s̄á céré, ri ũlū Yāhūd̄j̄ rĩ pi ní kīnī, Yēsū ri Kúr̄ísitō.

6 'Bo Yāhūd̄j̄ rĩ pi ọwukí t̄j Páulū ní s̄éé 'd̄iri rá, k̄opi u'dakí Páulū ri rá. Páulū ní f̄ur̄und̄j̄ ívé b̄ngó r̄uj̄ 'bá gá rĩ yazú, lūzú kīnī, 'í gā k̄opi sī. ĩri ní 'yozú k̄opi ní kīnī, “Īmivé ǎri ǎ ngo ĩmi dr̄jé! Ícókí m̄a rú z̄j ǎní ku! Í'dózú ǎndr̄ū sī m̄uzú dr̄dr̄j, ma 'de m̄u adri 'bá adri 'bá Yāhūd̄j̄ rú ku rĩ pi ǎsámvú gé.”

7 Páulū ní fūzú Jó Múngú ri z̄jzú rĩ agásí, ĩri ní m̄uzú fizú T̄it̄ōs̄j̄ Ȳs̄j̄t̄ō* r̄iipi Múngú ri ĩnj̄ipi rĩ vé jó agá.

8 Kūr̄ísipō ĩ ní 'bāá dr̄j̄koma rú Jó Múngú ri Z̄jzú rĩ ũt̄ēpi rĩ pi ívé 'bá 'b̄t̄j̄ ǎsámvú gé rĩ pi be, ẹ'ȳj̄kí Úpí ri rá. 'Bá kárakará Kōrínitō gá 'd̄alé rĩ pi ȳj̄kí t̄j Páulū ní s̄éé rĩ, k̄opi ẹ'ȳj̄kí Úpí ri rá, s̄ekí k̄opi ní b̄t̄iz̄imū rá.

* 18:7 18:7 T̄it̄ō: T̄it̄ō adri Yāhūd̄j̄ ku.

⁹ Injına āzi sī, Úpí Yēsū ní átázú Páulū ní urobí agá kīnī, “Mí 'o ūrī sī ku, 'í sē tī Múngú vé rī mužú, lē mī újī kīri ku.

¹⁰ Ma mi ūtē rá, 'bá āzi ícō mí 'oó ūnjí āluṅáni ku, ā'diātāsīyā 'bá mávé ni pi kárakarā anigé kūrū nōri agá.”

¹¹ Páulū adri caā Kōrínitō agá 'dāá ílí ālu ẹlī sī, ri ú'dúkó Múngú vé rī ímbá 'bá rī pi ní.

¹² Lókí Gálīyō ní adrizú gávānā rú āngū Ākáyā* vé rī agá rī gé, Yāhūdī rī pi ā urukō úmúki í Páulū ri ruṅ, kōpi jīkí iringi pá tuú gávānā ẹndreṭi gé, ā lī rí iringi vé.

¹³ Kōpi ní 'yozú kīnī, “Ágō nōri ri 'bá rī pi ē drī ụcī, kōpi ē Injīkí rí Múngú ri sū 'bávé táimbí ní lēé rī tīnī ku.”

¹⁴ Páulū ká lēé kōdō átá, Gálīyō ní 'yozú Yāhūdī rī pi ní kīnī, “Ími Yāhūdī 'dī'bée, tā ími ní Páulū ri tōzú rī, irdi té dō ālī, āzini 'o dō tā ūnjí, ma té ícō ímivé tā yī rá.

¹⁵ 'Bo tā rī ní adrii átángá Páulū ní átá rī vé tā, ruṅ vé tā, āzini ímivé táimbí vé tā rī sī, lē ími útúkí ími āsámvú gé sī útútú, átángá 'dī'bée sī, á lī tā ānī Páulū drīgé ku.”

¹⁶ Kúru iringi ní kōpi drozú fūzú jó tá lizú rī agásí āmvé.

¹⁷ Kōpi ní Sōsītēnī adriipi drīkoma rú Jó Múngú ri Zizú rī agá rī ruṅ, kōpi ní rizú iringi fuzú jó tá lizú rī ẹndreṭi gé 'dīgé. 'Bo tā ni fi Gálīyō agá 'dāá āluṅáni kuyé.

Páulū újā 'i gōo Ānītīyókā gá āngū Sírīyā vé rī agá

¹⁸ Vudrī ni gé, Páulū gō adrii Kōrínitō gá 'dālē ụ'dú kárakarā. iringi ní kúru 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi kuzú, iringi ní tuzú kúlúmgbá agá, iringi ní 'dezu mužú āngū Sírīyā vé rī gé, Pírísilā pi Ákúwílā be, kōpi 'dekí mužú Páulū pi be trū. Kōpi ní drī mužú kuyé rī gé, Páulū sē 'í drī'bí rēé rá, sē rēé Kēnīkūriyā gá 'dāá, ā'diātāsīyā iringi ní ūyō sōo Múngú ẹndreṭi gé gí rī sī.

¹⁹ Kōpi ká mužú caā Ēfēsō gá 'dāá, Páulū ní Pírísilā pi kuzú Ákúwílā be, iringi ní 'dezu fizú Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dāá ọ'dúkúlegúsí, kōpi ní í'dózú átázú Yāhūdī rī pi be.

²⁰ Yāhūdī rī pi mākí kōdō iringi kīnī, ā adri caā í be lókí be āco, 'bo Páulū ā'yī kuyé.

²¹ Páulū ká lēé 'deé mužú, iringi ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Múngú lē dō rá, ma iringi ími vúgá nōo rá.” Kúru iringi ní tuzú kúlúmgbá agá Ēfēsō gá 'dāgá, iringi ní 'dezu mužú.

²² Páulū ká mužú caā kūrū Sizeriyā vé rī gé, iringi ní ísízú vūgá, iringi ní 'dezu mužú 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí Yērúsālémá gá 'dālē rī pi ẹzizú. Kúru iringi ní agazú mužú kūrū Ānītīyókā* vé rī gé 'dāá.

²³ Páulū adri Ānītīyókā gá 'dāá ụ'dú kárakarā. Vudrī ni gé, iringi ní 'dezu mužú āngū Gálātīyā vé rī gé, āzini Pūrūgīyā vé rī gé, ri ẹcī 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi undrē āngū 'dī'bée agásí, ri 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ē ẹsī ímbá, kōpi ā adriki rí ūkpó ūkpó ívé ẹ'yīngará agá.

²⁴ Yāhūdīgú āzi ruṅ ní Āpólō 'i, tīkí iringi Ālēkīzāndāriyā gá, iringi ní ícázú Ēfēsō gá. Ímbákí iringi Búkú Múngú vé rī sī, nī tā ni ambamba.

* 18:12 18:12 Ākáyā: Kūrū Kōrínitō vé rī āngū Ākáyā vé rī agá. † 18:22 18:22 Kūrū Ānītīyókā: Kūrū Ānītīyókā 'diri āngū Sírīyā vé rī agá.

25 Ímbákí Ìri ní tǎ Úpí Yẹsũ vé rǐ rá, ǎnǐ sē ri tǎ Yẹsũ vé rǐ ímbá 'bá rǐ pi ní úvǎ sǐ, ímbá tǎ rǐ múké múké. 'Bo bǎtízímũ 'yéǎá Ìri ní nǐí rá rǐ, Ìri bǎtízímũ Yũwǎnǐ ní sēé rǐ.

26 Ǻpóló ní 'dózá tǐ Múngú vé rǐ sēzú ỳrǐ ǎkó Jó Múngú ri Zìzú rǐ agá 'dǎá. Pǐrǐsílǎ pi Ǻkúwílǎ be kǎ tǐ Ìri ní sēé 'dǐri yǐí, kòpi ní Ìri zìzú mụzú 'vé ǎngá, kòpi ní tǎ Múngú vé rǐ vé ífífi ùlüzú Ìri ní múké múké.

27 Ǻpóló kǎ lée 'deé mụyú ǎngũ Ǻkáyǎ vé rǐ gé 'dǎá, 'bá Yẹsũ ri ẹ'yǐ' 'bá gí Ẹfésó gá rǐ pi ímbákí Ìri ẹ ẹsǐ, kòpi síkí kòkòbǐ sēé 'bá Yẹsũ ǎ pámvú ùbǐ' 'bá Ǻkáyǎ gá 'dǎlé rǐ pi ní kǐnǐ, lẹ kòpi ẹ ẹ'yǐkí Ǻpóló ri múké. Ǻpóló vé cangará 'dǎlé rǐ ko 'bá Yẹsũ ri ẹ'yǐ' 'bá ẹsǐ múké Múngú vé rǐ sǐ rǐ pi ẹ Ìzǎ ambamba.

28 Ǻpóló 'dó ríí ǎgátá gǎá Yǎhúdǐ rǐ pi be ùkpó sǐ gúnyá agá, ri tǎ Búkũ Múngú vé rǐ agá rǐ ùlũú kòpi ní, lüzú 'yozú kǐnǐ, Yẹsũ ri Kúrísító.

19

Ezị Páulũ ní ngáá Ẹfésó gá rǐ

1 Ǻpóló kǎ ríí adrií Kórínító gá 'dǎlé, Páulũ ní ẹlìzú mụzú ǎngũ rǐ agásí, Ìri ní cazú Ẹfésó gá. Ca mụyú 'bá Yẹsũ ǎ pámvú ùbǐ' 'bá ni pi ísú 'dǎlé.

2 Páulũ ní kòpi zìzú kǐnǐ, "Sǎ Ìmi ní Yẹsũ ri ẹ'yǐzú rǐ gé, Índrǐ Uleterere rǐ ású nyo Ìmi rá?"

Kòpi ní 'yozú kǐnǐ, "Índrǐ Uleterere rǐ ású 'bǎ kuyé, 'bá yǐkí 'yozú kǐnǐ Índrǐ Uleterere anigé 'dǐni kuyé?"

3 Kúru Páulũ ní kòpi zìzú kǐnǐ, "Bǎtízímũ Ì ní sēé Ìmi ní rǐ, Ìri bǎtízímũ ngòri?"

Kòpi ní újázú kǐnǐ, "Bǎtízímũ Ì ní sēé 'bá ní rǐ, Yũwǎnǐ ní tǎ ni ímbá rǐ."

4 Páulũ ní 'yozú kǐnǐ, "Bǎtízímũ Yũwǎnǐ ní sēé rǐ, Ìri ẹsǐ újázú ǎnǐ ùnjǐkǎnyǎ agásí. Yũwǎnǐ 'yo 'bá rǐ pi ní kǐnǐ, lẹ kòpi ẹ ẹ'yǐkí 'bá úmvúlésí ímúpi 'í vùdrǐ gé rǐ, 'bá úmvúlésí ímúpi rǐ Yẹsũ 'í."

5 'Bá rǐ pi kǎ tǎ Páulũ ní 'yoo 'dǐri yǐí, vùdrǐ ni gé, Ì ní kòpi ní bǎtízímũ sēzú Úpí Yẹsũ ǎ rú sǐ.

6 Páulũ kǎ drǐ tǐí kòpi drǐgé, Índrǐ Uleterere rǐ ní kòpi ásúzú, kòpi ní rizú átázú tǐ ǎndíǎndí ni pi sǐ, ǎzini kòpi ní rizú tǎ Múngú ní ùlũú kòpi ní rǐ ùlüzú 'bá rǐ pi ní.

7 'Bá Índrǐ Uleterere rǐ ní ású rǐ pi vé kǎlǎfe ri ícó ca mụdrǐ drǐ ni Ìrǐ rá.

8 Páulũ fi Jó Múngú ri Zìzú rǐ agá 'dǎlé, ri tǐ Múngú vé rǐ sēé ỳrǐ ǎkó caǎ mbǎá na, ri kòpi úbé, ùlũ kòpi ní mǎlũngǎ Múngú vé rǐ ǎ tǎ, kòpi ẹ ẹ'yǐkí rǐ tǎ 'í ní ùlũú rǐ bēnǐ.

9 'Bo Yǎhúdǐ rǐ pi urukọ ẹ drǐ ícá ùkpó ùkpó, kòpi gǎkí tǎ Páulũ ní ímbá rǐ sǐ, kòpi átákí ùnjǐ Yẹsũ vé tǎ sǐ gúnyá agá. Páulũ ní kòpi kuzú. Ìri ní ngazú mụzú jó Tērǎnǎ vé Ì ní rizú ǎngũ ímbázú rǐ agá 'dǎá, jǐ 'bá Yẹsũ ǎ pámvú ùbǐ' 'bá rǐ pi mụzú 'í vúgá sǐ Ìndí. Ụ'dụ ǎlu ǎlu, ri 'bá rǐ pi ímbá jó Tērǎnǎ vé rǐ agá 'dǎá.

10 Páulũ ímbá 'bá rǐ pi caǎ 'dǎlé ílǐ Ìrǐ, Yǎhúdǐ rǐ pi, ǎzini Gǐrǐkǐ adri' 'bá ǎngũ Ẹzǐyǎ vé rǐ agá rǐ pi yǐkí ụ'dụkó múké Úpí Yẹsũ vé Ì ní ùlũú 'dǐri rá.

11 Múngú sē Páulũ ní ùkpó ǎmbúgú tǎ ǎyázú ǎyǎyǎ ni pi 'ozú.

12 'Bá rī pi rikí Páulū vé lāmbá, āzini bōngó ĩri ní suú 'î bēdrī gé rī pi jīī muų 'bāá 'bá drā be rī pi ā rų' 'bá úlózú ānī, kōpivé drā de ānī rá, āzini índrī ūnjī rī pi fūkí kōpi drīgé sī rá.

13 Yāhūdī uruųo rikí eći kūrū rī pi agāsī, kōpi lēkí índrī ūnjī rī pi* údró fūū 'bá rī pi drīgé sī. Kōpi ū' bīkí rīi índrī ūnjī rī pi údró Yēsū ā rų sī. Kōpi rikí 'yoó kīnī, "Yēsū Páulū ní rīi átá ĩrivé tā sī 'dīri ā rų sī, ĩmi índrī ūnjī rī pi, ĩmi fūkí 'bá rī pi drīgé sī rá."

14 Anji āgō ēzīrī Sēkévā vé rī pi rikí tā 'dīri 'oó nī. Sēkévā ri Yāhūdī rī pi vé átálágú atala rī pi drīgé rī.

15 Ū'dų ālu, kōpi ká lēé índrī ūnjī droó ágó āzi drīgé sī, índrī ūnjī rī ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Á nī Yēsū ri rá, á nī kpá Páulū ri rá, 'bo ĩmi ā'di pi?"

16 Ágó índrī ūnjī be rī ní wazú kōpi ruųú ōjōgō sī, ndē kōpivé ūkpō rá. Fų kōpi ūnjī ūnjī, kōpi ápákí ūfūú jó rī agāsī āmvé 'dāá rų' 'bá be ule, āri rī raá kōpi ā rų' 'bá gá sī.

17 Yāhūdī, āzini 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku adri' 'bá Ēfēsō gá rī pi ká tā 'dīri yīī, ūrī fų kōpi ambamba, sē kōpi ĩnjīkí Ūpí Yēsū vé rų ānī ambamba.

18 'Bá kárakarā Yēsū ri ē'yī' 'bá gí rī pi ūlūkí ívé tā ūnjī ĩ ní 'oó rī pi rá gúnýá agá.

19 'Bá kárakarā ándúrú adri' 'bá újógú rú rī pi úmúkí ívé búkū ūjōgū vé rī pi, kōpi ĩjīkí zāá gúnýá agá 'bá rī pi endrētī gé 'dīgé. Kōpi ká mūfēngā ĩ ní búkū rī pi jezú rī lāá, ājē ni mūfēngā fífi ĩnjīpi ĩnjīēnjī élifū pūkú tōwų (50,000).

20 Kúru ū'dúkó Ūpí vé ĩ ní ūlūú rī, ayi muųú āngū rī pi agāsī céré, ūkpō be ambamba.

21 Tā 'i ngaápi 'dīri ā vūdrī gé, Páulū ūsū kīnī 'í lē 'deé muų Yērúsalémā gá, 'i eļi muųú tráá āngū Mākēdōniýā vé rī agāsī, āzini āngū Ākáyā vé rī agāsī. ĩri ní 'yozú kīnī, "Á ca dō 'dālé gí, á lē kpá 'deé muų 'bá Rómā vé rī rī pi ndreé."

22 ĩri ní ívé 'bá ĩrī ri' 'bá 'î izā ko' 'bá rī pi pēzú muųú Mākēdōniýā gá 'dālé, 'bá rī Tīmōtéýō pi Ērésītō be, áwí ívé rī adrií āngū Ēzīyā vé rī gé 'dālé lóki be mādā.

'Bá rī pi ĩgānyākí ūnjī ūnjī Ēfēsō agá 'dāá

23 Lóki 'dāri gé, 'bá rī pi ĩgānyākí ūnjī ūnjī Ūpí vé tā ĩ ní ūlūú rī sī.

24 Ágó āzi ūndógó riipi aya dīipi ni, rų ni Dēmētīriýō 'i, ĩri ri aya ógų' 'bá ógųōgų ni pi dī múnúgú ūkú rú ĩ ní zīī Ātēmī rī vé jó sīzú ānī, 'bá ēzī nga' 'bá ĩri be trų rī pi ri mūfēngā ĩsų ambamba.

25 Dēmētīriýō ní ívé 'bá ēzī vé rī pi zīzú ímúzú 'í vúgá nōó, zī kpá 'bá ri' 'bá ēzī ālu ālu 'dīri nga' 'bá rī pi ímúzú ĩndī, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Āgō 'dī' bée, ĩmi nīkí rá mūfēngā 'bá ní ĩsų āmbúgú nōri, 'bá ĩsúkí ēzī 'bá ní rīi ngaá nōri sī.

26 Sų ĩmi ní ndreé, āzini ĩmi ní yīī rá rī tīni, ágó Páulū 'dīri í'dó 'bá rī pi ē drī ūći kīnī, múnúgú ĩ ní údé drī sī 'dīri, adri múnúgú áda kuyé, ūći

* **19:13 19:13** *Índri ūnjī rī pi:* Índri ūnjī rī pi ándúrú mālāyikā Múnúgú vé ní 'bų gé 'dāá, kōpi nōkí tājimbj Múnúgú vé rī, Sātānā ri kōpivé āmbúgú. Múnúgú ídró kōpi 'bų gé 'dāásí vúgá nōó, kōpi gōkí ufuú índrī ūnjī, kōpi ri 'bá rī pi ní izāngā sē vū drīgé nōgó. 'Í lā 'dangará 12:7-9.

'bá kárákará pi ē drī í'dózu Ēfēsō gá, cīmgbá cazú āngū Ēzīyā vé rī agāsī céré.

²⁷ 'Bá rī pi céré ímú átá ězī 'bávē nōri ā tā sī ūnjī. Kōpi gōkī jó mungú ūkú rú Ātémī 'dīri vé rī ĩnjī ku, mungú 'dīri í'dókí ĩri ĩnjī āngū Ēzīyā vé rī agāsī céré, cazú vū drīgē sī céré. 'Bávē mungú adriipi āmbúgú 'dīri, tā ní rī ímú āvī 'bá rī pi agāsī rá."

²⁸ 'Bá ězī nga'bée rī pi ká tā 'dīri yī, kōpi ā 'a ve rá, kōpi í'dókí rīí útré ú'dúkō be uru 'dāá kīnī, "Ātémī rī āmbúgú 'bá Ēfēsō vé rī pi vé ní!"

²⁹ Kā muḡ adrii mādā, 'bá kūrú agá rī pi céré ngakí rīí útré. 'Bá rī pi ní Gáyō pi ruḡú Ārīsītārúkō be, njuzú muḡú kōpi be vūrā 'bá rī pi ní rizú ĩ úmúzu ávī ndrezú rī gé 'dāá. 'Bá ĩrī 'dī'bée ímúkí Páulū pi be trū Mākēdōnīyā gá 'dāásī.

³⁰ Páulū lē kōdō muḡ 'i í'daá 'bá bītrīká rī pi endreḡí gé 'dāá, 'bo 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi ugakí ĩri sī.

³¹ Ūgalaku uruḡō āngū 'dāri agá adri'bá Páulū vé ūndī rī pi, kōpi ní ú'dúkō pézu muḡú Páulū ní, kōpi mākí ĩri kīnī, ā mu vūrā ávī ūndrezú rī gé 'dāá ku.

³² 'Bá ĩ úmú'bá rī pi ní í'dózu útrézú ú'dúkō be uru 'dāá, kōpi rikí útré létī be āndīandī. 'Bá rī pi ē drī ábá céré céré, kōpi nīkí kuyé 'yozú kīnī, ĩ úmúkí ĩ vūrā 'dāri gé ā'di 'oó.

³³ Yāhūḡ rī pi ní Ālēkīzāndā ri zezú muḡú pá tuzú ĩ endreḡí gé 'dāá, kōpi ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Mí ūlū 'bá ní mívé tā." Ālēkīzāndā ní drī 'bāzú 'bá rī pi ā újīkí kīri, 'ī ūlū rī tā 'i ngaāpi rī.

³⁴ 'Bo 'bá rī pi ká nīí amá 'yozú kīnī, Ālēkīzāndā ri Yāhūḡí, kōpi ní í'dózu útrézú ú'dúkō be uru 'dāá kīnī, "Ātémī rī āmbúgú 'bá Ēfēsō vé rī pi vé ní!"

³⁵ Ūgalaku rīpi tā kūrú rī vé rī sīpi rī ní 'bá rī pi ugazú újízú kīri, ĩri ní 'yozú kīnī, "Īmi 'bá Ēfēsō vé 'dī'bée, 'bá āngū nōri agá rī pi ārēvú céré nīkí rá 'yozú kīnī, 'bá ri jó mungú Ātémī vé rī ütē ní. Kōpi nīkí rá 'yozú kīnī, ĩrā í'dépi 'bū gélésīla rī, í'dé vūrā nōri gé, 'bá rī pi ní rīí ĩnjī mungú Ātémī rú 'dī.

³⁶ Tā 'dīri ĩri tā áda, 'bá āzi ícō gāá ku, lē ĩmi adrikí kīri, ā 'dekí tā gá mbēlējá ku.

³⁷ Āgō ĩmi ní ĩjī nō'bée ūgūkí ngá 'bávē jó mungú vé rī agá rī kuyé, kōpi u'dakí kpá 'bávē mungú Ātémī ri kuyé.

³⁸ Dēmētīrīyō pi ívé 'bá ězī vé rī pi be, dō kōpi tā be anigé 'bá 'dī'bée be, jó tā līzú rī anigé, 'bá tā lī'bá rī pi kpá anigé, kōpi tā rī lī ní.

³⁹ 'Bo dō tā āzi ĩmí ěšī agá túngú ní anigé ĩmi lēkí átá, 'bá ri'bá tā ūšū'bá kūrú agá rī pi ícō tā 'dīri útú ní.

⁴⁰ Tā 'bá ní ĩgānyāzú ú'dú āndrū rī agá nōri, ĩri sē ĩ tā lī ānī 'bá drīgē. 'Bá ícókí 'bá úná tā 'dīri agāsī bā ku, ā'diātāsīyā tā 'bá ní ĩgānyāzú 'dīri vé ífíí 'dāāyo."

⁴¹ Ūgalaku rī ká tā 'dīri 'yoó 'dīni, ĩri ní kúru 'yozú kīnī, 'bá rī pi ā ayikí 'dīisī rá.

1 Īgānyāngará 'bá rī pi ní rizú útrézú 'dīri kã újí, Páülü ní 'bá Yēsū ā pámvú ūbī'bá rī pi zizú ímúzú 'í vúgá nõó, Īri ní kōpi eşí ímbázú. Īri ní 'yozú kīnī, mōdó ĩmi ní, Īri ní kúru 'dezú mužú āngū Mākēdōniyā vé rī gé.

2 Páülü ri ecī mužú kūrú rī pi agásī, ri 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi ē eşí ímbá mužú, kúru Īri ní cazú āngū Ġīrīkī* vé rī gé,

3 adri caá 'dāá mbāá na. Páülü útú 'í lēzú mužú Sírīyā gá kúlúmgbá sī, 'bo Yāhūdī rī pi ní Īri ā tā líi rī sī, ūsū, gō 'í újā, 'du lẹti ẹlīpi mužú āngū Mākēdōniyā vé rī agásī rī.

4 'Bá muž' 'bá Páülü be trú rī pi, Sōpátā Páyírāsī mvōpi íngápi Bērēyā gá rī 'í, Ārīsītārúkō 'í, Sēkúndā 'í, 'bá 'dī' 'bée íngákí Tēsālōnikē gá, Gáyō 'í, Tímōtéyō 'í, 'bá 'dī' 'bée íngákí Dērēbē gá, Tūkíkō 'í, Tōrōfīmū 'í, 'bá 'dī' 'bée íbíkí íngá āngū Ẹzīyā vé rī agá.

5 'Bá 'dī' 'bée 'deki mužú drīdrī, kōpi muží 'bá tēé Tūrōwā gá.

6 Ẹ'dú 'í ní Ẹmū Pánga ní 'Bāá Údrá ku rī nyazú rī ā vúdrī gé, 'bá ní tuzú kúlúmgbá agá Pīlīpōyí gé 'dāgá, 'bá ní 'dezú mužú. 'Bá tukí ẹcī caá Ẹ'dú tōwú, 'bá cakí muží kōpi ísú Tūrōwā gá, 'bá adrikí caá 'dāá Ẹ'dú ẹzīrī.

Ingakí Ēwūtíkō ri gōo idri rú drāngará gálēsī kūrú Tūrōwā vé rī agá

7 Kā muží adrií Ẹ'dú Sábátá vé rī gé ūndrésí, 'bá ní 'bá úmúzu céré vūrā ālu gé pánga Úpí vé rī nyangará gá. Páülü ní 'í dōzú tī sēzú 'bá rī pi ní, drū 'díní, Īri ní lēé mužumū rī sī, sē tī rī caá cīngbá ĩnījā ágágá.

8 Ū'yúkí lāmbā kárakarā jó 'bá ní tuzú úrízú urugégé rī agá 'dāá.

9 Páülü kã rii tī rī sēé mužú sã be āco, kērīmvá Ēwūtíkō úrí ívé rī kú sūbā gá, 'de Ẹ'dú gé kpílīkpílí, Īri ní 'í dēzú jó ā 'a na urugégé rī gé 'dāásí vūgá nõó. 'Bá rī pi kã Īri ingáá, ísú ākūdē drā gí.

10 Páülü ní ísízú ímúzú uru 'dāásí vūgá nõó, Īri ní ọvūzú, u'dezú āvū rī ruzú, Īri ní 'yozú kīnī, "Īmí újíkí kírí, 'bá āzi ā ngo ku, Ēwūtíkō ri idri rú."

11 Kúru Páülü pi ní gōzú tuzú jó agá urugégé 'dāá, Īri ní pánga 'í dūzú ūndízú, kōpi ní nyazú trú. Páülü átá cīngbá cazú Ẹ'būtiñā gá, Īri ní kúru 'dezú mužú.

12 'Bá Yēsū rī ẹ'yī' 'bá gí rī pi ní kērīmvá rī jizú mužú 'bẹti 'dāá idri rú, āyīkō fū kōpi ambamba.

Páülü átá ívé tā ũdū drīkoma Ēfēsō vé rī pi ní

13 Páülü ūsū, lē muží pá sī kūrú Ásō vé rī gé 'dāá. Kúru 'bá ní 'dezú mužú drīdrī kúlúmgbá sī Ásō gá 'dāá, vūrā 'bá ní mužú 'bá ísízú Páülü pi be rī gé.

14 Páülü caá 'bá ísú Ásō gá 'dāá, Īri ní tuzú kúlúmgbá agá, 'bá ní 'dezú mužú Mīlīlénē gá 'dāá trú.

15 Kā muží adrií drū 'díní, 'bá ní 'dezú mužú kúlúmgbá rī sī, 'bá ẹlīkí mužú āngū 'í līpi kú ngu yīl agá Kīyósí vé rī ā gārā gá sī. Kā muží adrií drū 'díní, 'bá ní cazú Sāmósí gé. Ẹ'dú 'dīri ā vúdrī gé drū 'díní, 'bá ní cazú Mīlétō gá.

16 Páülü ūsū ándúrú kīnī, 'í lē agaá kūrú Ēfēsō vé rī ā gārā gá sī, ā'diātāsīyā 'í lē sá izaá āngū Ẹzīyā vé rī agá 'dāá ku. 'Í lē muží mbēlē

* 20:2 20:2 Āngū Ġīrīkī vé rī: Índrezú Páülü 'de muží kūrú Kōrinitō vé rī agá, āngū Ākáyā vé rī agá. Ākáyā ri āngū Ġīrīkī vé rī agá.

mbëlë, 'i ca ri Yërúsälémã gá, ícò dõ rá, ú'dù Pënītíkósītã vé rĩ ě řšú rĩ 'i 'dälé.

¹⁷ 'Bã kã caá Milétõ gá 'dãá, Páũlũ ní ú'dùkõ pëzũ mužũ drĩkoma kãnĩsã vé rĩ pi ní ěfësõ gá 'dãá, lë kõpi ě ímũkĩ 'i vùgã nõõ.

¹⁸ Kõpi kã ícã, Páũlũ ní 'yozũ kõpi ní kĩnĩ, "Lóki má ní ícãzũ ãngũ Ězĩyã vé rĩ agã, 'bã ní adrizũ ĩmi be rĩ gé, ĩmi nĩkĩ mávé adringárã rá.

¹⁹ Yãhũdĩ rĩ pi ã uralõ 'okĩ ma ũnjĩ, sã má ní ĩzãngã ambamba, 'bo á 'bã ma kũ mãdã, á ri ězĩ ngãá Úpĩ ní.

²⁰ ĩmi nĩkĩ rá, má ní tĩ Múngũ vé rĩ ũlũngárã gá, má ũzũ ĩmi ní tã äzi ãlũñãni kuyé, á ri tã rĩ ímbã gũnyã agã, äzini ĩmivé 'bëtĩ äsãmvũ gé sĩ.

²¹ Á 'yo Yãhũdĩ rĩ pi ní, äzini 'bã adri' 'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi ní tã ũkpõ ũkpõ, lë kõpi ä újãkĩ ěřĩ ũnjĩkãnyã agãsĩ rá, kõpi ě ě'yĩkĩ Múngũ ri, äzini kõpi ě ě'yĩkĩ Úpĩ Yësũ Kúrísitõ ri.

²² "Sũ Índrĩ Uletererĩ ní lũú má ní rĩ tĩnjĩ, á lë nõni mužũ Yërúsälémã gá, 'bo á nĩ kuyé dõ tã ngõni ri muž 'i nga má be 'dälé nĩ.

²³ Kũrũ ãlu ãlu má ní cazũ rĩ agã, Índrĩ Uletererĩ ri ũlũú má ní kĩnĩ, ĩ ma 'dũ 'be ĩzãngã nya jó ãngũ ũ'yĩzũ rĩ agã.

²⁴ 'Bo tã ngõni ri dõ 'i nga má be nĩ, má ũřũ ku, á lë ězĩ Úpĩ Yësũ ní sãé má ní rĩ ngãá caá ũdũ gé. Ězĩ ĩri ní sãé má ní nõri, ma ri ú'dùkõ múkë Múngũ vé ěřĩ múkë vé rĩ ä tã ũlũ mužũ.

²⁵ "Á ri ěcĩ mãlũngã Múngũ vé rĩ ä tã ũlũú ĩmi ní, 'bo á nĩ rá ĩmi äsãmvũ gé 'dĩgë, 'bã äzi gõ ma ndrëé dũũ ku.

²⁶ Ändrũ sĩ á lë 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bã rĩ sã dõ 'i řĩ drãngárã 'dãni'dãni rĩ agã, adri mã tã kuyé.

²⁷ Ädiãtãřĩyã mã ũlũ ĩmi ní tã Múngũ ní lëé rĩ pi äřëvũ cérë rá.

²⁸ "Lë ĩmi ũtëkĩ ĩmi ũtëtëtë, äzini ĩmi ũtëkĩ kãbĩlõ Índrĩ Uletererĩ ní sãé kuú ĩmi drĩgë rĩ pi ũtëtëtë. Lë ĩmi úcékĩ kãbĩlõ Múngũ vé adri' 'bã kãnĩsã agã, ĩri ní jeé ívé äřĩ sĩ rĩ pi.

²⁹ Á nĩ rá úmvúlëřĩ á muž dõ gĩ, 'bã uralõ ímũ ířĩ ĩmi äsãmvũ gé řũ äřãkĩla tĩnjĩ, kõpi ímũ kãbĩlõ rĩ pi 'o ũnjĩ.

³⁰ ĩmi äsãmvũ gé 'dĩgë, 'bã uralõ ímũ tã ũnjõ vé ni ũlũ, kõpi lëkĩ 'bã rĩ pi ã ä'yĩkĩ tã ĩ ní řĩ ũlũú rĩ äyu.

³¹ Lë ĩmi ndrëkĩ múkë! ĩmi ígãkĩ tã má ní adrizũ ĩmi äsãmvũ gé nõgõ cazũ ílĩ na 'dãri, á 'bã ěřĩ rizũ ĩmi ímbãzũ ũtĩñã pi ĩñĩñã be mũñdrë be mĩ gé, ĩmi adrikĩ rĩ ũkpõ ũkpõ ĩmivé ě'yĩngárã agã.

³² "Á ku nõni ĩmi Múngũ drĩgë, ĩřivé ěřĩ múkë rĩ ä adri ĩmi be, ä sã ĩmi ä adrikĩ ũkpõ ũkpõ, ä sã ĩmi ní ngã múkë, ĩmi älëkĩ rĩ anjĩ ĩri ní ũpëé gĩ rĩ pi be trũ.

³³ "Á 'bã ěřĩ 'bã äzi vé mũfëngã drĩgë kuyé, dõku 'bã äzi vé bõngõ drĩgë kuyé.

³⁴ ĩmi nĩkĩ rá, á ri ězĩ ngãá drĩ mávé nõri sĩ, mã ĩzã kozũ, äzini 'bã má ní rizũ ězĩ ngazũ kõpi be trũ rĩ pi ě ĩzã kozũ.

³⁵ Ězĩ cérë má ní ngãá rĩ pi agãsĩ, má 'da ĩmi ní lëtĩ ězĩ ngazũ, ĩmi kokĩ rĩ 'bã ũkpõ äkõ rĩ pi ě ĩzã ãnĩ. ĩmi ígãkĩ Úpĩ Yësũ vé tã ĩri ní 'yoó 'dãri kĩnĩ, "Bã řĩpi ngã sãëpi rĩ, ĩri tãkĩri řšú 'bã ngã ě'yĩpi rĩ ndë rá." "

³⁶ Páulū kā átángá 'dīri átá, kōpi ní kūmūci ūtīzú 'bá 'dī'bée be trū, ĩri ní Múngú rí zizú.

³⁷ 'Bá rī pi ká ríi Páulū ri u'de'e eziḡ bēdrī sī, kōpi ngakí céré ríi ngoóngo.

³⁸ Kōpi céré adrikí kú ĩzāngā sī, ā'diātāsīyā Páulū ní 'yoó kīnī kōpi ícókí 'i ndreé dīḡ ku rī sī. Kōpi ní kúru Páulū ri jizú mužú kúlúmgbá gá 'dāá.

21

Páulū 'de mužú Yērūsálémā gá

¹ 'Bá kā 'bá kānisā vé drīkoma rú Ēfēsō vé rī pi kuú, 'bá ní tuzú kúlúmgbá agá, 'bá ní mužú pīrī cazú Kósī gé. Kā mužú adrii drū 'dīni, 'bá ní cazú Rōdésī gé, kúru 'bá ní gōzú 'dezu mužú Pātārā gá.

² 'Bá ní kpá gōzú tuzú kúlúmgbá agá, 'bá ní mužú āngū Fōnisīyā vé rī gé.

³ 'Bá ní āngū 'i lípi kú ngu yīḡ agá ĩ ní zīḡ Sáyípūrāsī rī ndrezú, 'bá agakí ĩrivé wōqōkō ándrelé rú rī gélésīla, 'bá ní mužú Sírīyā gá. 'Bá mužú sīḡ Táyā gá, vūrā ĩ ní rizú ngá kúlúmgbá agá rī pi u'duzú āmvé rī gé.

⁴ 'Bá ĩṣúkí 'bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi 'dāgá, 'bá adrikí kōpi be caá ú'dú ézīrī. Īndrī Uleteré rī ású kōpi, kōpi 'yokí Páulū ní kīnī, lē Páulū ā muž Yērūsálémā gá 'dālē ku.

⁵ 'Bávé sá adrizú 'dāgá rī kā deḡ, 'bá ní 'dezu mužú. 'Bá Yēsū ā pámvú ūbī' 'bá rī pi ārevú céré, ĩvé ūkú rī pi be, ĩvé anjīnā rī pi be, kōpi jīkí 'bá fūzú kūrū rī agásí cīngbá cazú yīḡ tī gé 'dāá, 'bá ní kúru kūmūci ūtīzú Múngú rí zizú.

⁶ 'Bá ní kúru kōpi eziḡ, 'bá ní tuzú kúlúmgbá agá, kōpi ní ĩ újázú gōzú 'bēti.

⁷ 'Bá ní ngazú Táyā gá 'dāgá, 'bá ní 'dezu mužú, 'bá mužú sīḡ Pētōlēmīsī gé, 'bá ní 'bā ōḡpūīḡ Yēsū ri ē'yī' 'bá gí rī pi eziḡ, 'bá adrikí kōpi be 'dāgá 'yéná ú'dú ālu.

⁸ Kā mužú adrii drū 'dīni, 'bá ní 'dezu mužú kūrū Sizerīyā vé rī gé, 'bá mužú adrii Pīlípū vé āngá. Pīlípū ri 'bá ú'dúkó múké Múngú vé rī ūlūupi ní, ĩri 'bá ĩ ní ūpēé ézīrī ri' 'bá ānyāngā awa' 'bá Yērūsálémā gá 'dālē rī pi vé óḡupī.

⁹ Pīlípū ri anjī ūkú be sū, kōpi céré āgō ākó, kōpi ri tā Múngú ní ūlūú kōpi ní rī ūlū 'bá rī pi ní.

¹⁰ 'Bá adrikí kūrū Sizerīyā vé rī agá 'dāá ú'dú be kárákará, neḡbī āzi rú ní Āgábū 'i, íbī ímú āngū Yūdáyā vé rī gélésī.

¹¹ Ágó rī kā ímú 'bá ndrengará gá, í'dú Páulū vé gō ríi 'yīi úpīlé gá rī, úmbé 'i pá ānī, āzini 'i drī ānī, ĩri ní 'yozú kīnī, "Īndrī Uleteré rī lū má ní kīnī, 'Ambuḡu Yāhūdī rī pi vé Yērūsálémā gá rī pi ímú gō nōri vé é'dīpa ru, kōpi ĩri úmbé, kōpi ĩri sē 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi drīgé.' "

¹² 'Bá kā tā 'dīri yīḡ, 'bá 'bá Yēsū ri ē'yī' 'bá gí rī pi, 'bá adri' 'bá āngū 'dāri agá rī pi be, 'bá mākí Páulū ri, 'bá kīnī, ā muž Yērūsálémā gá 'dāá ku.

¹³ Kúru Páulū ní újázú kīnī, "Ngá ĩmi ní rizú ngozú rī ā'di? Āzini ngá ĩmi ní rizú ĩzāngā sēzú mā eṣṡ agá 'dīni rī ā'di? Á lē 'bá āzi ā uga ma ku. Má ā'yī úmbéngará rī rá, āzini má ā'yī mužú drāá Yērūsálémā gá Úpí Yēsū vé rú ā tā sī rá."

14 'Bá kã ndree 'bá ícókí Páülü ri ugaá 'bã ku, 'bá ní kúru ìri oyuzú. 'Bá ní 'yozú, "Úpí ã 'o tã rĩ sũ 'î ešĩ ní lée rĩ tĩnĩ."

15 Tã 'dĩri ã vùdrĩ gé, 'bá ní 'bávè ngá pi ùdrözú, 'bá ní 'dezú mužú Yërúsälémã gá.

16 'Bá Yēsũ ã pámvú ùbĩ 'bá adri 'bá kũrũ Sizeriyã vé rĩ agá rĩ pi ã uruḵo jĩkĩ 'bá mužú Mēnēsōnã vé āngá. Mēnēsōnã íbĩ ímũ Sáyipũrāsĩ gélēsĩ, ìri ínogósĩ 'bá Yēsũ ri e'yĩpi gi ni.

Páülü ca Yërúsälémã gá

17 'Bá kã caá Yërúsälémã gá 'dãá, 'bá édrĩpiĩ, āzini 'bá ómvúpĩĩ e'yĩkĩ 'bá drĩ ìrĩ sĩ.

18 Kã mužú caá drũ 'dĩni, 'bá ní ngazú mužú Páülü pi be Yókóbũ ri ndrezú, 'bá cakĩ íšũ 'bá ambugu rĩ pi cére 'dãlé anigé.

19 Páülü ní kōpi ežizú, ìri ní tã Múngú ní 'oó 'bá adri 'bá Yāhūdĩ rú ku rĩ pi āsámvú gé, ú'dũkó múké 'í ní ùlũú rĩ ã tã sĩ rĩ ùlũzú kōpi ní cére.

20 'Bá rĩ pi kã tã 'dĩri yĩĩ, kōpi íngúkĩ Múngú ri rá. Kúru kōpi ní 'yozú Páülü ní kĩnĩ, "Bá édrĩpi, 'í ndre drĩ ká, Yāhūdĩ élífũ kárakarã e'yĩkĩ Yēsũ ri rá, kōpi cére 'bákĩ ešĩ rizú tãĩmbĩ Mósè vé rĩ 'duzú ngazú.

21 Yāhūdĩ Yēsũ ri e'yĩ 'bá gĩ Yërúsälémã gá nõgó rĩ pi yĩkĩ kĩnĩ, mi ri Yāhūdĩ adri 'bá 'bá adri 'bá Yāhūdĩ rú ku rĩ pi āsámvú gé rĩ pi ímbã kĩnĩ, kōpi ã 'duki tãĩmbĩ Mósè vé rĩ ngaá ku, kōpi ã sėkĩ ívè anjĩnã rĩ pi ã ágélè ě tĩ ùlĩ ku, dõku kōpi ã 'duki mērè Yāhūdĩ rĩ pi vé rĩ ngaá ku.

22 'Bo nóni kōpi yĩkĩ kĩnĩ, mí ícã nõgó gĩ, 'bã 'okĩ rĩ íngóni?

23 Lē mí 'du tã 'bá ní lũú mí ní rĩ ngaānga. Āgõ uruḵo' bée sũ 'bá āsámvú gé nõgó sōkĩ ándúrú ùyõ* Múngú eñdreṭĩ gé.

24 Īmi ngakĩ mužú āgõ 'dĩ' bée be trũ, ĩmi 'okĩ lã 'bĩ rũ' bá ũjĩzú adrizú uletere rĩ kōpi be trũ. Mĩ ũfē mũfēngã ĩ ní kōpi ě drĩ' bĩ fazú rĩ ũfēfē, 'bã ālu ālu ã nĩ rĩ 'yozú kĩnĩ, tã ĩ ní 'yoó mĩ tã sĩ 'dĩri adri tã āda ku, mi 'bã riĩpi Mósè vé tãĩmbĩ 'duḵpi ngaapi ni.

25 "Bá siki kōkōbĩ sēé 'bá adri 'bá Yāhūdĩ rú ku Yēsũ ri e'yĩ 'bá gĩ rĩ pi ní. 'Bã kĩnĩ, lē kōpi ã nyakĩ ínyã ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ ku, kōpi ã nyakĩ ānyãpã ĩ ní ārĩ ni lĩĩ dãã vũgã kuyé rĩ ku, kōpi ã nyakĩ ānyãpã ĩ ní umbe ni pii drãã drĩ sĩ rĩ ku, kōpi ã 'bãkĩ õwũ ku."

26 Kúru kã mužú adriĩ drũ 'dĩni, Páülü pi ní ngazú mužú āgõ sũ 'dĩ' bée be trũ, kōpi ní lã 'bĩ rũ' bá ũjĩzú ule rĩ 'ozú. Kúru Páülü ní 'dezú mužú Jó Múngú vé rĩ agá 'dãá, ìri ní ú'dũ rũ' bá ũjĩzú rĩ vé dēngárã ã tã lũzú kōpi ní, ã zãkĩ rĩ 'bã ālu ālu ní rōbõḵõ.

Páülü vé rųngárã

27 Ú'dũ éžĩrĩ rũ' bá ũjĩzú rĩ kã lée deđe, Yāhūdĩ uruḵo íngã' bá āngũ Ęziyã vé rĩ gé rĩ pi ndrekĩ Páülü ri Jó Múngú vé rĩ agá 'dãá. Kōpi íngákĩ Páülü drĩgè, kōpi rũkĩ ìri,

28 kōpi ní 'í' dózú útrézú ú'dũkó be urũ 'dãã kĩnĩ, "Īmi 'bã Īsērélè vé 'dĩ' bée, ĩmi kokĩ 'bã ĩzã! Ágõ 'dĩri ímbã 'bã rĩ pi āngũ rĩ pi agásĩ cére kĩnĩ, 'bávè 'bã rĩ pi ũnjĩ, āzini 'bávè tãĩmbĩ rĩ ũnjĩ, āzini 'bávè Jó Múngú vé uletere nõri ũnjĩ. Ījĩ 'bã adri 'bã Yāhūdĩ rú ku rĩ pi ímũ Jó Múngú vé rĩ ã bóró gã nõó ímũ vũrã uletere rĩ izaã ícã āzãvũ rú."

* 21:23 21:23 Sōkĩ ándúrú ùyõ: 'Í lã tã Yāhūdĩ rĩ pi ní ùyõ sōzũ rĩ búkũ Kālãfe vé rĩ agá. Kālãfe 6:1-27.

29 Ā'diātāsīyā kōpi ndrekí ándúru Tōrōfimū Ēfēsōgú rī rikí adrii Páulū be trū kūrū agá 'dāá, kōpi ūšūki déna Páulū ijī Tōrōfimū rī imū Jó Múngú vé rī agá nī.

30 'Bá kūrū agá rī pi ārēvú céré íngákí Páulū drīgē ūnjí ūnjí, 'bá rī pi ínjúkí vūrā āndīándí ni pi agāsī, kōpi ručí Páulū ri, ízékí ĩri ĩfūú Jó Múngú vé rī agāsī āmvé. Koro kōpi ní kēḗḗtí kání rī vé rī pi ūpīzú.

31 'Bá rī pi ká léé kōdō Páulū ri 'dijī drāá, koro ū'dúkō ní cazú ūgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé† íngápi Rómā gá rī vúgá 'dāá kīnī, 'bá Yērúsālēmā vé rī pi ĩgānyākí kuú ūnjí ūnjí.

32 Koro ĩri ní ívé ūgalaku rī pi zizú āngáráwá rī pi be, kōpi ní njuzú mužú 'bá bītrīká rī pi āsámvú gé 'dāá. 'Bá ĩgānyā'bá rī pi ká ūgalaku āmbúgú rī ndreé ívé āngáráwá rī pi be, kōpi kukí Páulū vé fungará ání.

33 Ūgalaku āmbúgú rī ní Páulū ri ružú, ĩri ní tāímbj sēzú kīnī, ā ūmbékí Páulū ri imvé ĩrī sī. ĩri ní 'bá rī pi zizú kīnī, "Ágó nōri ā'di 'i? Ágó rī 'o ā'di ā tā?"

34 'Bá rī pi uruḗo ngakí rií útré ū'dúkō be uru 'dāá létí be āndīándí. 'Bá rī pi ní rií útré ū'dúkō be uru 'dāá rī sī, sē ūgalaku āmbúgú rī ĩsú tā pīrī Páulū vé tā sī kuyé. ĩri ní tāímbj sēzú kīnī, ā jīkí Páulū ri vūrā āngáráwá rī pi ní adrizú rī gé 'dāá.

35 Páulū ká mužú caá vūrā ĩ ní rizú tužú mužú uruḗgégé 'dāá rī gé, 'bá bītrīká rī pi ĩgānyākí ūnjí ūnjí, āngáráwá rī pi ní Páulū ri 'dužú mužú kídí sī, 'bá bītrīká rī pi ā 'okí rí ĩri ūnjí ku.

36 'Bá bītrīká 'dekí mužú Páulū ā vūdrī gé sī, kōpi rikí útré ū'dúkō be uru 'dāá kīnī, "Ā 'dīkí ĩri drāá rá, ā 'dīkí ĩri drāá rá!"

Páulū átá ívé tā 'bá bītrīká rī pi endretj gé

37 Āngáráwá rī pi ká léé Páulū ri jījī fíí vūrā āngáráwá rī pi ní adrizú rī gé 'dāá, Páulū ní ūgalaku āmbúgú rī zizú kīnī, "Mí nyo ícō ma ā'yī átángá átá rá?"

Āmbúgú rī ní 'yozú Páulū ní kīnī, "Mí ícō átángá rī átá Gīrīkī tī sī rá?"

38 Mí adri nyo Ējēpētōgú ándúru waápi ásé agá āri'bagú ru 'bá āngū ū'dī'bá ni pi be élifū sū (4,000) rī 'i kuyé?"

39 Páulū ní újázú kīnī, "Ma Yāhūdīgú, tīkí ma kūrū Tārāsísā vé rī agá, āngū Kīlíkiyā vé rī agá, kūrū 'dīri ā ruḗ kuku. Mí ā'yī ma, má átá 'bá rī pi ní."

40 Ūgalaku āmbúgú rī ní 'yozú Páulū ní kīnī, "Mí átá." Kúru Páulū ní pá tužú vūrā ĩ ní rizú tužú mužú uruḗgégé rī gé 'dāá, ĩri ní drī 'bázú 'bá bītrīká rī pi ā ūjīkí kīri. 'Bá rī pi ká ūjī kīri gí, ĩri ní kúru átázú kōpi ní Ārāmáykī tī sī.

22

1 Páulū ní 'yozú 'bá bītrīká rī pi ní kīnī, "Má ēdrīpījī má étépījī, ĩmi yīkí drī ma ká, má ūlū mávé tā ĩmi ní."

2 Kōpi ká yījī Páulū átá ĩ ní tā rī Ārāmáykī tī sī, kōpi ūjīkí céré kīri. Kúru Páulū ní 'yozú kīnī,

† 21:31 21:31 Ūgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé rī: ĩri āngáráwá élifū ālu rī pi ē drī koópi ni.

3 “Ma Yāhūdīgú, tiki ma kūrú Tārāsísā vé rī agá, āngū Kilikiyā vé rī agá, á mba Yērúsálémā agá nōgó. Gāmāliyélē ímbá ma, á nī tām̄bī 'bá ẹ̀'bípi vé rī múké múké, āzini á 'bá ẹ̀sī céré rizú Múngú rī ìnjìzú, sù ìmi ní rii ìnjì āndrū nōri t̄j̄n̄i.

4 Má ọ̀c̄ũ 'bá Yēsũ ā pámvú ūbī'bá rī pi ūnjí ūnjí, ú'đíkí uruko'béé ūdrāá rá. Má uru ūkú rī pi āgō rī pi be ijí ímú ú'bé jó āngū ū'yízú rī agá.

5 Átalágú āmbúgú atala rī pi dr̄igé rī, āzini 'bá rī'bá tā l̄i'bá rī pi be, k̄opi íc̄o tā má ní rii njeé nōri ẹ̀t̄j̄ rá. Á'điātāsīyā á m̄u k̄ok̄ob̄i ẹ̀'yí k̄opi vúgá j̄j̄i m̄uzú dr̄ikoma adri'bá Dāmāséké agá rī pi ní, má m̄u rī 'bá Yēsũ rī ẹ̀'yí'bá gí rī pi uruṣú ijí ímú ọ̀c̄ũ Yērúsálémā gá.

6 “Má ní rii m̄ungárá gá lét̄j̄ gé 'd̄igé, má k̄a caá ìnyin̄a Dāmāséké gá 'd̄áá, āc̄i ní đ̄izú 'b̄i gé 'd̄áásī má gārā ìngb̄ēr̄ezú k̄ur̄ũ.

7 Má ní ngazú í'dézú vūgá, má ní ú'dúk̄o yizú, ú'dúk̄o rī ní 'yozú má ní k̄in̄i, 'Sáúlā! Sáúlā! Ngá mí ní rizú ma ọ̀c̄zú 'd̄ini rī ā'di?’

8 Má ní zizú, 'Úpí, mí ā'di 'i?' Īri ní újázú k̄in̄i, “Bá mí ní rii ọ̀c̄ũ rī, Īri ma 'i Yēsũ Nāzēr̄ēt̄ágú rī.’

9 'Bá má ní rii m̄uṣú k̄opi be tr̄u rī pi ndrekí āc̄i đ̄ipi rī rá, 'bo k̄opi ȳikí ú'dúk̄o riipi átápi má be rī kuyé.

10 “Má ní kuru zizú, 'Úpí, má 'o ā'di?' Úpí ní 'yozú k̄in̄i, “Í nga uru, 'i m̄u Dāmāséké gá. 'Í ca dō 'd̄alé gí, tā ĩ ní l̄éé mí 'o rī, ĩ ūlú mí ní rá.’

11 Āc̄i đ̄ipi āngū ìngb̄ēr̄épi má gārā gá s̄i 'd̄iri, s̄e má m̄i ẹ̀s̄i rá, 'bá m̄u'bá má be tr̄u rī pi sekí ma m̄uzú Dāmāséké gá 'd̄áá n̄i.

12 “Ágó āzi rú ni Ānāniyā 'i, Īri ri adri Dāmāséké gá 'd̄áá. Īri 'bá Múngú rī ìnj̄ipi ìnj̄in̄j̄i ni, 'd̄u tām̄bī Mósé vé rī ngāá ìndī, Yāhūdī adri'bá 'd̄alé rī pi ār̄evú céré ìnj̄ikí Īri ìnj̄in̄j̄i.

13 Ágó rī ní ím̄uzú pá tuzú má gārā gá, Īri ní 'yozú k̄in̄i, 'Má ẹ̀dr̄ipi Sáulā, mí m̄i ẹ̀ z̄i 'i!' S̄a 'd̄ari gé, koro má m̄i ní 'i zizú āngū ndrezú.

14 “Īri ní 'yozú má ní k̄in̄i, 'Múngú 'bá ẹ̀'bípi vé rī ìp̄e mí, mí n̄i rī tā 'i ẹ̀s̄i ní l̄éé rī, mí ndre rī Yēsũ 'Bá tā be P̄ir̄i rī, āzini mí ȳi rī Īrivé átángá Īri ní átá rī.

15 Mí m̄u rī tā mí ní ndreé mí m̄i s̄i, āzini mí ní ȳi mí b̄i s̄i rī ūlúú 'bá rī pi ní céré.

16 Ngá nóni mí ní rii t̄éé rī ā'di? 'Í nga uru, ā s̄ékí mí ní b̄at̄íz̄im̄ū, mí ūj̄i m̄ivé ūnj̄ik̄anyā rá, 'i z̄i Múngú rī.’

17 “Má k̄a ma újá gōo Yērúsálémā gá 'd̄áá, á fi Jó Múngú vé rī agá Múngú rī z̄j̄i, á ndre ìndr̄il̄ikí,

18 á ndre Úpí rī ìndr̄il̄ikí rī agá 'd̄áá, Īri ní 'yozú má ní k̄in̄i, “Í ku Yērúsálémā rī mb̄elē, ā'điātāsīyā m̄avé tā mí ní ūlúú rī, 'bá nōgó rī pi ā'ȳikí ku.’

19 “Má ní újázú Īri ní, 'Úpí Yēsũ, 'bá 'd̄i'béé n̄ikí rá 'yozú k̄in̄i, á rī ẹ̀c̄i Jó Múngú rī zizú rī pi agásī, á rī 'bá Yēsũ rī ẹ̀'yí'bá gí rī pi uruṣú ū'ȳi jó āngū ū'yízú rī agá, á rī k̄opi ūgb̄āá ūnjí ūnjí.

20 Lókí ĩ ní S̄ēt̄éf̄ánō m̄ivé tā ūlúúpi rī 'd̄izú dr̄ázú rī gé, á tu pá 'd̄alé, má ā'ȳi tā ni ma 'i, á rī 'bá S̄ēt̄éf̄ánō rī 'd̄i'bá rī pi vé b̄ongó ūt̄éé ma 'i.’

21 “Úpí ní kuru 'yozú má ní k̄in̄i, “Í m̄u, á l̄e mí p̄éé m̄uzú rárá rú 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi ās̄ámvú gé.’ ”

22 'Bá bītríká rī pi 'bāki bī rizú tã Páulū ní rií átá 'dīri yizú cīngbá cazú Páulū ní ívé átángá 'dīri átázú dezú rī gé. Kúru kōpi ní í'dózú útrézú ú'dúkó be uru 'dāá, "Á 'dīkí ĩri drāá 'dīisí rá, 'bá 'dīni 'dīri ícókí ĩri kuú adrií ĩdri rú ku!"

23 'Bá bītríká 'dī'bée rikí útré, kōpi unjekí ívé bōngó akoó rūkū rī pi ūsī 'dīisí rá, āzini kōpi rikí fūrūndj úmvú yī uru 'dāá.

Páulū pi āngáráwá āmbúgu Rómā vé rī be

24 Ūgalaku āmbúgu āngáráwá rī pi vé rī ní tǎimbj sēzú, ā jikí Páulū ri mužú vūrā āngáráwá rī pi ní adrizú rī gé 'dāá. Kīnī ā gbāki Páulū ri, ā gōkí ĩri zīj, ā lū rí tá 'bá rī pi ní rizú útrézú ívé tã sī rī.

25 Āngáráwá rī pi ká Páulū ri úmbé, lēé ĩri gbāá, Páulū ní ūgalaku rī zizú kīnī, "Tǎimbj ā'yī nyo kīnī ĩ Rómāgu gbā ísú ākūdē nīkí ĩrivé ūnjikānyā kuyé 'dīni rá?"

26 Ūgalaku rī ká tã 'dīri yīj 'dīni, ĩri ní 'dezú mužú ūgalaku āmbúgu rī vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, "Ágó 'dīri Rómāgu píri, 'í lē ā 'okí ĩri íngóni?"

27 Ūgalaku āmbúgu rī ní 'dezú mužú Páulū vúgá 'dāá, ĩri ní Páulū ri zizú kīnī, "'Í lū má ní, mi Rómāgu?"

Páulū ní újázú kīnī, "Ē, ma Rómāgu."

28 Ūgalaku āmbúgu rī ní 'yozú kīnī, "Má ūfē mūfēngā āmbúgu, má ní ma újázú ícázú Rómāgu rú ānī."

Páulū ní újázú kīnī, "Tīkí ma Rómāgu rú."

29 Āngáráwá lē'bá Páulū ri uzī'bá rī pi ká yīj kīnī, Páulū ri Rómāgu, kōpi unjekí ĩ mužú 'dīisí rá. Ūgalaku āmbúgu rī ká nīj ámá 'yozú kīnī, 'í 'yī Páulū ri ímvē sī gí, sē ūrī gō fīí ẹsī ní gé ambamba.

Jikí Páulū ri Yāhūdī tã lī'bá rī pi ẹndrẹtj gé

30 Kā mužú adrií drī 'dīni, ūgalaku āmbúgu āngáráwá rī pi vé rī lē tã Yāhūdī rī pi ní Páulū ri tōzú rī nīj, ĩri ní Páulū ri oyuzú, ĩri ní tǎimbj sēzú atala atala rī pi drīgē rī pi ní 'bá tã lī'bá rī pi be, kōpi ā úmúkí ĩ céré vūrā ālu gé. ĩri ní kúru Páulū ri ijízú pá tuzú kōpi ẹndrẹtj gé.

23

1 Páulū ní āngū ndrezú 'bá tã lī'bá rī pi vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, "Má ẹdrīpīj, á nga ẹzī Múngú ní ẹsī be múké cīngbá ícázú ú'dú āndrū rī gé."

2 Koro átálágú āmbúgu Ānāniyā ní 'yozú 'bá pá tu'bá Páulū ā gārā gá rī pi ní kīnī, kōpi ā sakí Páulū ẹ tī.

3 Páulū ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Mí índré sū ābi ĩ ní njóó búya imve sī rī tīnj!*" Múngú ri mi sa rá. Mí úrí mávé tã līj sū tǎimbj rī ní lēé rī tīnj, 'bo mi mí ngúlúpí sī, 'í nō tǎimbj rī gí, mí ní 'yozú ā sakí ma ānī!"

4 'Bá pá tu'bá Páulū ā gārā gá rī pi ní 'yozú kīnī, "Mí lē 'dīri átálágú āmbúgu Múngú vé rī 'daá?"

5 Páulū ní újázú kīnī, "Má ẹdrīpīj, á nī kuyé 'yozú kīnī ágó 'dīri átálágú āmbúgu, ā'diātāsīyā sīkí Búkū Múngú vé rī agá kīnī, 'Lē mí átá átángá ūnjī ĩmivé drīkoma ĩmi rųpī rī ní ku.' "

* 23:3 23:3 Ābi ĩ ní njóó búya imve sī rī: ĩri 'bá 'í 'bāapi 'bá pīrī rú, 'bo rīpī ūnjikānyā 'oopi ni. 23:5 23:5 Wūngará 22:28

6 Páulū nī áamá rá 'yozú kīnī, 'bá tā lī' 'bá rī pi ā ʔuruko Sādókē, ʔuruko' 'bée Fārūsī, ĩri ní átázú ʔ' 'dúkó be ʔurū 'dāá kīnī, "Má édrípījī, ma Fārūsīgú, má étépī rī Fārūsīgú. ĩmi rī tā lī má drīgé má ní ʔsī 'bāá íngángará ídri rú drāngará gálésī rī drīgé rī sī."

7 Páulū kā tā rī 'yoó 'dīni, tā 'dīri íjī āgátá Fārūsī rī pi āsámvú gé Sádókē rī pi be.

8 Sádókē rī pi kīnī, 'bá rī drā dō gí, gō íngá ídri rú ku, kōpi kīnī, mālāyīkā 'dāáyo, índri kpá 'dāáyo, 'bo Fārūsī rī pi ʔ' 'yīkí ívé rī kīnī, ngá 'dī' 'bée céré anigé.

9 'Bá rī pi ní 'í' 'dózú útrézú ʔ' 'dúkó be ʔurū 'dāá, Fārūsī tājīmbj ímbá' 'bá rī pi ā ʔuruko ungakí ʔurū, kōpi 'í' 'dókí rīí āgátá gāá ʔkpō sī kīnī, "Bá íʔúkí tā ũnjí ágó 'dīri rú' 'bá gá kuyé. Sā āzi sī, índri, dōku mālāyīkā átá ĩri be nī."

10 Āgátá rī gō ícá ũnjí, sē ũgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé rī ní ũrī, ũsū kōpi Páulū rī ũndī kpélékpélé. ĩri ní tājīmbj sēzú āngáráwá rī pi ní, kōpi ā múkí Páulū rī ípá 'bá 'dī' 'bée drīgé sī, kōpi ā jīkí ĩri gōó vúlé vūrā āngáráwá rī pi ní adrizú rī gé 'dāá.

11 ĩnīnā 'dāri sī, Úpi Yēsū ní 'í' 'dazú Páulū ní, ĩri ní 'yozú kīnī, "Páulū, lē mí 'o ʔrī sī ku. Mí ũlū mávé tá Yērūsálémā gá nōgó gí, lē mí mụ kpá ũlū Rómā gá 'dālé."

Yāhūdī rī pi líkí Páulū vé tā lēzú ĩri 'dīzú

12 Kā mụjī adrii drū 'dīni, ũ' 'būtīnā rī sī, Yāhūdī rī pi úmúkí ĩ céré vūrā ālu gé, kōpi sōkí ũyō kīnī, ĩ nyakí ngá ku, āzini ĩ mvúkí ngá ku, ũdū ní, ĩ 'dīkí dō Páulū rī drāá ũgbále gí ká.

13 'Bá ĩ úmú' 'bá Páulū ā tā lī' 'bá rī pi vé kālāfe aga pūkū sū rī rá.

14 Kōpi ní ngazú mụzú atala atala rī pi drīgé rī pi vúgá 'dāá, āzini 'bá ambugu rī pi vúgá 'dāá, kōpi ní 'yozú kīnī, "Bá sōkí ũyō, 'bá kīnī, 'bá ícókí ngá nyaá ku, ũdū ní, 'bá 'dīkí dō Páulū rī drāá ũgbále gí ká.

15 Kúru ĩmi 'bá tā lī' 'bá rī pi, lē ĩmi zīkí ũgalaku āmbúgú rī, ē íjī Páulū rī ĩmi ʔndrētī gé. Lē ĩmi 'bākí ĩmi sū ĩmi lēkí ĩrivé tá uzījī nījī múké múké rī tīnī. 'Bá lēkí ĩri 'dījī, íʔsū ícá drī vūrā tá līzú rī gé nōgó kuyé."

16 'Bo Páulū ʔmvúpī vé mvá ágó rú rī kā tā ĩ ní Páulū ā tā līzú 'dīri yījī, ĩri ní njuzú mụzú vūrā āngáráwá rī pi ní adrizú rī gé 'dāá, ĩri ní tā rī ũlūzú Páulū ní.

17 Kúru Páulū ní ũgalaku ālu āngáráwá rī pi vé rī zīzú ímúzú 'í' vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kīnī, "Í jī mvá ágó 'dīri mụjī ũgalaku āmbúgú rī vúgá 'dāá, mvá ágó rī tá be, lē lūú ĩri ní."

18 Kúru ĩri ní mvá ágó rī jīzú ũgalaku āmbúgú rī vúgá 'dāá.

Ūgalaku rī ní 'yozú kīnī, "Páulū ĩ ní 'yī rī zī ma mụjī 'í' vúgá 'dāá, kīnī, mā íjī mvá ágó rī mí vúgá nōó, ā' 'diātāsīyā ĩri tá be, lē lūú mí ní."

19 Ūgalaku āmbúgú rī ní mvá ágó rī ē drī ruzú, ĩri sezú gārā gá, ĩri ní mvá ágó rī zīzú kīnī, "Tā mí ní lēé lūú má ní rī íngóni?"

20 Páulū ʔmvúpī vé mvá rī ní 'yozú ĩri ní kīnī, "Ambugu Yāhūdī vé rī pi lēkí ímú mí zījī drū sī, mí jī rī Páulū rī pa túú 'bá tā lī' 'bá rī pi ʔndrētī gé, kōpi lēkí ĩ 'bāá sū kōpi lēkí ĩrivé tá uzījī nījī múké múké rī tīnī.

21 'Bo lē mí ā' 'yī kōpívé tá 'dīri ku, ā' 'diātāsīyā 'bá rī pi cekí ĩri kú lētī gé 'dāá' 'dā, kōpívé kālāfe agá pūkū sū rī rá. Kōpi sōkí ũyō kīnī, ĩ nyakí ngá

ku, āzini ī mvukī ngá ku, ūdũ ni, ī 'dīkī dō ĩri drāá ūgbále gí ká. Kōpi útúkí ī kú ũrē, kōpi ri tē yī, dō mi tā rī újá íngóni.”

²² Ūgalaku āmbúgú rī ní mvá ágó rī pēzú mužú, ĩri ní 'yozú mvá ágó rī ní kīnī, “Ā lūkī 'bá āzi ní 'yozú kīnī, mí ũlū má ní tā rī gí 'dīni ku.”

Pēkí Páulū ri mužú Sizerīyā gá

²³ Kúru ūgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé rī ní ívé ūgalaku ĩrī ni pi zizú ímúzá 'í vúgá nōó, ĩri ní 'yozú kōpi ní kīnī, “Lē ĩmi ūpēkí āngáráwá mūdūrūlū ĩrī, ĩmi ūpēkí kpá āngáráwá nju' 'bá hūsánī sī ni pi pūkú éžírī, āzini ĩmi ūpēkí āngáráwá ōjú be muž' 'bée pá sī ni pi mūdūrūlū ĩrī, kōpi ā adríkí kuú ũrē, kādō caá sá ūrōmī ĩnījā vé ní gé, lē kōpi ā 'dekí mužú Sizerīyā gá.

²⁴ ĩmi sēkí Páulū ní hūsánī, ĩmi jīkí ĩri mužú gávānā Félēkīsī vúgá 'dāá, ĩmi ūtēkí ĩri mužú múké.”

²⁵ Āmbúgú āngáráwá rī pi vé rī ní kōkōbī sīzú 'dīni kīnī,

²⁶ Ma Kālāwūdīyō Lísīyā 'i, Gávānā Félēkīsī ī ní ĩnījī ĩnī rī, á sē mí ní nī mōdó.

²⁷ Yāhūdī rī pi ruķí ágó 'dīri, kōpi lēkí kōdō ĩri 'dījī dī, má ní ícázú mávé āngáráwá rī pi be, má kā nījī áamá ĩri Rómāgú, má ní ĩri éřízú kōpi drígé sī.

²⁸ Á lē nījī kōpi tōkí dō ĩri āsī, kúru má ní ĩri jizú kōpivé 'bá tā lī' 'bá rī pi endreťj gé.

²⁹ Má řsú nījī kīnī, tōkí ĩri tájmbj ívé rī ā tā sī, 'bo tā āzi ī ní ícózú ĩri 'yīzú, dōku ĩri 'dīzú ní 'dāáyo.

³⁰ Kā ũlūú má ní kīnī, Yāhūdī rī pi líkí ĩri ā tā, kōpi lēkí ĩri 'dījī, koro má ní ĩri pēzú mužú mí vúgá 'dī. Á 'yo 'bá ĩri tō' 'bá rī pi ní, má kīnī, lē kōpi ā ũlúkí tā kōpi ní ĩri tōzú rī mí endreťj gé.

³¹ Kúru āngáráwá rī pi ní tā rī 'duzú ngazú sū ī ní ezi jī ī ní rī tīnī, kōpi ní Páulū ri jizú mužú ĩnījā rī sī cīngbá cazú Ānītīpātīrīsī gé.

³² Kā mužú adríi drū 'dīni, āngáráwá éćí' 'bá pá sī rī pi ní ī újázú ĩgōzú vúlé vūrā āngáráwá rī pi ní adrízú rī gé nōó, kōpi kukí āngáráwá nju' 'bá hūsánī sī rī pi jīkí Páulū ri mužú nī.

³³ Kōpi ká mužú caá Sizerīyā gá 'dālē, kōpi ní kōkōbī rī sēzú gávānā ní, kōpi ní Páulū ri sēzú drī ní gé.

³⁴ Gávānā ní kōkōbī rī lāzú, ĩri ní Páulū ri zizú kīnī, “Mí íbí íngá āngū ngōri gé?” Kā mužú nījī áamá 'yozú kīnī Páulū íbí íngá Kīlīkiyā gá,

³⁵ ĩri ní 'yozú kīnī, “Ma ímú mívé tā yī, řsú ākūdē 'bá mi tō' 'bá rī pi ícákí nōgó gí.” Kúru ĩri ní tájmbj sēzú kīnī, ā jīkí Páulū ri jó āmbūgū vé Ērōdē† ní ōtú sījī rī agá, ā ūtēkí ĩri ūtētē.

24

Tōkí Páulū ri Félēkīsī endreťj gé

¹ Kā mužú adríi ū'dú tōwú ā vudrī gé, átálágú āmbúgú Ānāniyā pi ambugu Yāhūdī rī pi vé rī pi ā uruķo' 'bée be, Tērītúlā tájmbj nījī pi ambamba rī be, kōpi ní ngazú mužú Sizerīyā gá 'dāá, kōpi ní tā ī ní Páulū ri tōzú rī ũlúzú gávānā Félēkīsī ní.

† 23:35 23:35 Ērōdē. Ērōdē 'dīri 'bāgú sá ī ní Yēsū ri tizú rī gé rī. 'Í lā Mátáyo 2:1-18.

2 Ī ní Páulū ri zizú fizú jó agá 'dāá, Tērītulā ní tā ĩ ní Páulū ri tōzú rī njezú Félēkīsī ɛndrɛtī gé, ĩri ní 'yozú kīnī, "Félēkīsī ĩ ní ĩnjī ĩnjī rī, 'í sē 'bávē āngū adri kīri lóki be āco, mí ní adrii úmī be rī sī, mí újá nóni 'bávē āngū ícá múké gí.

3 Āmbúgú 'bávē rī, 'bā āyīkō sī āmbúgú tā mí ní 'oó 'dīri sī.

4 Á lē sēe mī ri āndēe kárakarā 'dīni ku, á mā mi, lē mī 'bā ɛsī múké 'bávē tā yizú sǎnǎ be mādā.

5 "Bá ĩsúki nījī áamá 'yozú kīnī, ágó 'dīri 'bá tā ũnjī 'oópi ni, ĩri ri 'bá rī pi ĩcīcīkī, sē Yāhūdī rī pi ri tā ũnjī 'o múzú vū drīgé sī céré. ĩri drīkoma 'bá ri 'bá Yēsū Nāzērétāgú rī ā pámvú ũbī 'bá rī pi vé ni.

6 ĩri ri Jó Múngú vé rī iza, 'bá ní ĩri ružú ānī. ('Bá lēki ĩrivé tā lījī sū tāĩmbī 'bávē rī ní lēe rī tīnī.

7 'Bo āngáráwá rī pi vé āmbúgú Lísīyā ímú ũkpó be ĩri paá 'bá drīgé sī nī.

8 Sē tāĩmbī 'bá ĩri tō' 'bá rī pi ní kīnī, kōpi ē ímúki tā rī ũlúú mí ɛndrɛtī gé nōgó.)^{*} Lē mī uzī ĩri, mí ícó nī áamá 'yozú kīnī tā 'bá ní ĩri tōzú rī, ĩri tā áda."

9 Yāhūdī rī pi ngakī céré ā'yī kīnī, tā Tērītulā ní 'yoó 'dīri, ĩri tā áda.

Páulū nje ívé tā Félēkīsī ɛndrɛtī gé

10 Kúru gávānā ní drī suzú Páulū vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, ā átá átángá rī. Kúru Páulū ní 'yozú kīnī, "Á nī rá íli kárakarā, mí 'bá rīipi tā līpi ni āngū nōri agá, ma āyīkō sī mávé tā njezú mí ɛndrɛtī gé.

11 "Mí ícó nī áamá rá 'yozú kīnī, mávé cangará Yērūsālēmā gá 'dālé rī vúdīrī ni vū drī caá ú'dú mudrī drī ni ĩrī kuyé, á mu 'dālé Múngú ri zījī.

12 'Bá ma tō' 'bá rī pi ĩsúki ma āgátá gāngará gá 'bá āzi be Jó Múngú vé rī agá 'dāá kuyé, á 'yo tā ũnjī 'bá rī pi ní ĩgānyázú ānī Jó Múngú ri zizú rī agá 'dāá kuyé, dōku kūrú agá 'dāá kuyé.

13 Ngá āzi lūupi 'yozú kīnī tā kōpi ní ma tōzú 'dīri, ĩri tā áda 'dīni 'dāáyo.

14 "Má ā'yī rá 'yozú kīnī, ma ri létī Úpí Yēsū vé rī ā pámvú ũbī, 'bo kōpi kīnī létī má ní ũbī 'dīri adri létī áda rī kuyé. 'Bo ma ri Múngú 'bá ɛ' bīpījī vé rī ĩnjī, ma kpá ri tāĩmbī Mósē vé rī 'du nga, āzini tā nēbī rī pi ní sīi rī 'du nga.

15 Á 'bā ɛsī Múngú drīgé, sū 'bá 'dī' bée ní 'bāá rī tīnī, Múngú ri úmvúlésī 'bá tā 'o' 'bá pīrī rī pi inga drāngará gálésī rá, āzini ĩri kpá 'bá tā 'o' 'bá pīrī ku rī pi inga rá.

16 Ā'diātāsīyā ú'dú céré ma ri ɛsī 'bá tā pīrī 'ozú Múngú ɛndrɛtī gé, āzini 'bá rī pi ɛndrɛtī gé.

17 "Má adri āmvé 'dāá íli be kárakarā, má ní kúru ímvízú ĩgōzú mávé 'bá rī pi vúgá Yērūsālēmā gá nōó, má ĩjī mūfēngā ímúzú ĩndī mávé 'bá ngá ākó rī pi ē ĩzā kozú, āzini má ímú Múngú ní rōbōñō zāá.

18 'Bá ma tō' 'bá rī pi ká ma ĩsú Jó Múngú vé rī ā bóró 'dāá, ĩsú ākūdē á dē lā' bī mērē vé adrizú ānī ule rī vé tā gí. 'Bá bītrīká rī pi má gārā gá 'dāáyo, 'bá rī pi ĩgānyākī kuyé.

^{*} 24:8 24:8 Átángá vérɛšī 6-8 agá 'dī' bée, búkú Ezi vé ĩ ní sīi Gīrīkī tī sī drīdrī rī agá 'dāáyo, 'bo gōkī sīi búkú Ezi vé vúlé rī agá rá.

19 “Bo sâ 'dâri gé, Yâhúdî uruḳo anigé āngû Eẓiyā vé rî agá 'dāá, lē kōpi ē ímúkí ma tōó nî, lē kōpi ē ímúkí pá tuú mí endreṭi gé nōgó, kōpi ē ímúkí rî tá ũnjî í ní ma tōzú rî 'yoó nî.

20 Lē mí zî 'bá nō'bée, kōpi ā lúki rí mí ní tá Yâhúdî rî pi vé 'bá tá lî'bá rî pi ní ísú má rú'bá gá ũnjî rî.

21 Sâ āzi sî, kōpi ícô ma tō mí endreṭi gé, tá má ní átá ú'dúkó be uru 'dāá, má ní 'yoó, “Bá ũdrā'bá gí rî pi íngá gō idri rú rá rî sî.”

22 Félèkîsî ní Yēsû vé tá nîi múké múké rî sî, ìri ní 'yozú kîñî, “Āngáráwá rî pi vé ũgalaku āmbúgú Lisiyā ícá dō gí ká, ma íbî mívé tá lî ndó.” Kúru ìri ní átángá rî ā 'yongárá ugazú.

23 Ìri ní tǎimbî sēzú ũgalaku āngáráwá rî pi vé rî ní kîñî, ā ũtēki Páulū rî múké, 'bo ā oyūki Ìri eçî āmvé ìndî, ìrivé ũndî rî pi ē eçîki rî Ìri ndreé, ā koki rî Ìri ē izā bēsini.

'Yîki Páulū rî jó ì ní rizú āngû ũ'yîzú rî agá

24 Ú'dú mādā ā vúdri gé, Félèkîsî pi ní ímúzú ũkú ni Dūrūsílā Yâhúdîzî rî be. Ìri ní Páulū rî zîzú ímúzú, kōpi ní bî 'bázú rizú tá Páulū ní rií átá tá Kúrísitō Yēsû rî e'yîzú rî vé rî yîzú.

25 Páulū ká rií átá kōpi be tá 'ongárá pîri rî vé tá sî, tá 'bá rî ní 'í ũtēzú rî vé tá sî, āzini ú'dú í ní ímú tá lîzú rî vé tá sî, sē Félèkîsî ní ũrî. Ìri ní 'yozú kîñî, “Tā 'dîri ca gí! 'Í mụ 'dîisî rá, má ísú dō tá 'dîri tá áda, ma íbî mí zî ndó.”

26 'Bo eṣî ni gé 'dāá, ũsû Páulū ā je 'í drî mûfēngā sî, rî Páulū rî zîi ímú 'í vúgá nōó dîi, rî átá Ìri be.

27 Ílî ìrî ā vúdri gé, gōki Pōrōsiyāsi Fésitō rî 'bāá gávānā rú Félèkîsî ā vūrā gá, 'bo Félèkîsî oyū Páulū rî jó āngû ũ'yîzú rî agásî kuyé, ā 'diātāsiyā lē Yâhúdî rî pi ē eṣî ā adri rî 'í ní múké.

25

Páulū tu pá Fésitō endreṭi gé

1 Ká Fésitō rî 'bāá gávānā rú gí, ú'dú na ā vúdri gé, Ìri ní ngazú kūrú Sizeriyā vé rî agásî, Ìri ní 'dezu mužú Yērúsalemā gá.

2 Fésitō ká mužú caá 'dālē, atala atala rî pi drîgé rî pi, ambugu Yâhúdî rî pi vé rî ā uruḳo'bée be, kōpi ní tá ì ní Páulū rî tōzú rî ũlūzú Ìri ní.

3 Kōpi ní Fésitō rî mázú, á 'ā'yî ivé tá, lē ē íjîki Páulū rî ímúzú Yērúsalemā gá nōó, ā 'diātāsiyā kōpi lēki í útú Páulū rî 'dîi drāá lēti gé 'dîgé.

4 Fésitō ní újázú kōpi ní kîñî, “Yîki Páulū rî kú jó āngû ũ'yîzú rî agá kūrú Sizeriyā vé rî agá 'dāá'dā, eṣî mādā, á lē 'deé mužú 'dāá.

5 Lē ambugu ímivé rî pi uruḳo, 'bá mužî kōpi be trû, Páulū 'o dō tá āzi ũnjî ní rá, kōpi ā mužî rî Ìri tōó 'dālē.”

6 Fésitō adri Yērúsalemā gá 'dāá ú'dú ārō, dōku ú'dú muždrî, Ìri ní kúru 'dezu mužú Sizeriyā gá 'dāá, ká mužú adrii drû 'dîni, Ìri ní kúru úrizú jó tá lîzú rî agá 'dāá, Ìri ní 'yozú kîñî, ē íjîki Páulū rî ímú pá tuú 'í endreṭi gé.

7 Páulū ká ífî jó agá nōó, Yâhúdî ímú'bá Yērúsalemā gálēsî rî pi tukî pá Ìri ā gārā gá, kōpi tōki Ìri tá ũnjî ũnjî ní pi sî. Tá kōpi ní Ìri tōzú 'dî'bée ícô lūú 'yozú kîñî, tá 'dî'bée tá áda ku.

8 Páulū gā tā ī ní 'i tōzú rī, kīnī, “Á 'o tā ūnĵi Yāhūdĵi rī pi vé tāimbĵi ŋōzú kuyé, dōku má átá Jó Múngú vé rī ā tā ūnĵi kuyé, dōku má átá 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ā tā ūnĵi kuyé.”

9 Fésītō lē ambugu Yāhūdĵi vé rī pi ē ēšĵi ā adri 'í ní múké. Kúru ĩri ní Páulū ri zĵzú kīnī, “Mí ā'yī muĵ Yēřūsālémā gá 'dālē rá, mī mu rī pá tuú má ęndreĵi gé, mā lĵ rī mívē tā 'dālē?”

10 Páulū ní újázú kīnī, “Á tu nóni pá jó ī ní rizú tā lĵzú 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ā rĵ sĵ rī agá, lē ā lĵkĵi mávé tā nōgó. 'Í nĵi múké múké 'yozú kīnī, á 'o tā āzi ūnĵi Yāhūdĵi rī pi ní kuyé.

11 Á 'o té dō tā ūnĵi ī ní ícózú ma 'dĵzú ni rá, má ícó té 'dĵngará rī vé tā gāa ku. 'Bo dō tā Yāhūdĵi ímú'ba 'dĵ'bee ní ma tōzú rī adri tā áda kuyé, 'ba āzi ícó ma sēē kōpi drĵgé ku. Á lē mávé tā jĵĵ 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ęndreĵi gé, ā lĵ rī mávé tā nĵ.”

12 Fésītō kā tā rī átá ívé 'bá tā lĵ'ba rĵ pi be, ĩri ní 'yozú Páulū ní kīnī, “Mí lē 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ā lĵ mívē tā nĵ. Mí ícó mu 'bāgú Rómā vé rī vúgá 'dāa rá.”

'Bāgú Āġĵrĵpā mu Fésītō vúgá

13 Kā muĵ adrii ú'dú mādā ā vĵdrĵi gé, 'bāgú Āġĵrĵpā pi ómvĵĵi Bērĵnĵkē be, kōpi ní 'dezú muĵú Fésītō ri ndrezú Sĵzērĵyā gá 'dāa.

14 Kōpi ní adrii 'dālē ú'dú be kárakarā rĵ sĵ, Fésītō ní tā ī ní Páulū ri tōzú rī ūlŵzú 'bāgú rĵ ní. ĩri ní 'yozú kīnī,

“Félékĵsĵi ku ágó āzi ī ní 'yĵĵ rĵ kú jó āngŵ ū'yĵzú rĵ agá nō.

15 Má kā muĵ Yēřūsālémā gá 'dāa, atala atala rĵ pi drĵgé rĵ pi, 'ba ambugu Yāhūdĵi vé rĵ pi be, kōpi ūlŵkĵi tā ī ní Páulū ri tōzú rĵ, kōpi kīnī, mā lĵ tā drĵ ní gé.

16 Má ní 'yozú kōpi ní, má kīnī, “Tāimbĵi Rómā vé rĵ ā'yĵ ī ní tā lĵzú 'ba āzi drĵgé ĵsŵ nĵe drĵ ívé tā kuyé 'dĵni ku.’ Drĵdrĵi ni, 'ba rĵ pá tu 'ba 'i tō'ba rĵ be 'ba tā lĵ'ba rĵ pi ęndreĵi gé, ĩri ívé tā nĵe ūgbále, ĵ ĵbĵ ĩrivē tā lĵ ndō.

17 “Kōpi kā ícá má vúgá nōó, má iza sá kuyé, kā muĵ adrii drĵ 'dĵni, má ní átázú má kīnī, ā ĵĵĵkĵi Páulū ri má vúgá vŵrā ĵ ní rizú tā lĵzú rĵ gé nōó.

18 'Ba ĩri tō'ba rĵ pi ká tā rĵ nĵeé, tā kōpi ní ĩri tōzú rĵ adri sŵ má ní ūsŵŵ rĵ tĵnĵi kuyé.

19 Tā má ní ĵsŵ rĵ, kōpi rikĵ āgátá gāa ĵ āsámvŵ gé sĵ ĵvé mērē Yāhūdĵi vé rĵ ā tā sĵ, āzini kōpi rikĵ āgátá gāa ágó rĵ be Yēsŵ, drāapi gĵ, Páulū ní 'yoó ĩri ĵdrĵ rŵ rĵ vé tā sĵ.

20 “Á ndā létĵi tĵ tā 'dĵri uzĵzú nĵzú ānĵ, kúru má ní Páulū ri zĵzú, dō lē rá, ā muĵkĵi ĩrivē tā lĵ Yēřūsālémā gá.

21 'Bo Páulū ní zĵzú kīnī, ā 'yĵkĵi 'i kú jó āngŵ ū'yĵzú rĵ agá nōgó, cĵmgbá 'bāgú rĵ ā lĵ rĵ ívé tā nĵ. Kúru má ní átázú má kīnī, ā 'yĵkĵi ĩri kú nōgó, cĵmgbá cazú ú'dú má ní ímŵzú ĩri pēzú muĵú 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĵ vúgá rĵ gé.”

22 Kúru Āġĵrĵpā ní 'yozú Fésītō ní kīnī, “Á lē ágó 'dĵri vé tā yĵĵi mā bĵ sĵ.” Fésītō ní újázú Āġĵrĵpā ní kīnī, “Mí ícó ĩrivē tā yĵi drĵ sĵ rá.”

Páulū tu pá Āġĵrĵpā ęndreĵi gé

23 Kā muĵ adrii drĵ 'dĵni, Āġĵrĵpā pi ní ímŵzú Bērĵnĵkē be, kōpi ní ífĵzú jó tā lĵzú rĵ agá nōó, 'ba rĵ pi ngakĵi cérē kōpi ĵnĵĵi ambamba, kōpi ímŵkĵi

ũgalaku āngáráwá rī pi vé rī pi be, 'bá ambugu ambugu kūrū agá rī pi be trū. Fēsītō ní átázú kīnī, ē ijīkí Páulū ri ífí jó agá nōó.

²⁴ Fēsītō ní 'yozú kīnī, "Bāgú Āgīrīpā, ĩmi 'bá ímú' 'bá rī pi be céré, ĩmi ndrekí drī ágó 'dīri ká! Yāhúdī adri' 'bá Yērūsālēmā gá, āzini Sizeriyā gá rī pi be céré, ímúkí kuú má vúgá nō, kōpi lēkí ā 'dīkí Páulū ri drāá 'dīisí rá.

²⁵ 'Bo má ĩsú tā ũnjí ĩ ní ícózú ĩri 'dizú drázú rá ni kuyé. 'Bo ĩri ní lēé 'bāgú Rómā vé rī ā lī ívé tā ní rī sī, má ũsū, á lē ĩri pēé mužú Rómā gá.

²⁶ 'Bo má ĩsú tā ā pá má ní kōkōbī sīzú sēzú 'bāgú rī ní kuyé. Nóni má ijī ĩri ímú pá tuú ĩmi ɛndrētj gé, agaápi rá rī, 'bāgú Āgīrīpā, má ijī ĩri mí ɛndrētj gé, mí uzj rí ĩri, má ĩsú rí tā má ní lēé sīí rī āni.

²⁷ 'Á' diātāsīyā á pē dō 'bá ĩ ní 'yī rī 'bāgú rī vúgá 'dāá ĩsúzú sīkí ĩrivé tā kuyé, tā 'dīri adri múké ku."

26

Páulū átá ívé tā 'bāgú Āgīrīpā ɛndrētj gé

¹ Āgīrīpā ní 'yozú Páulū ní kīnī, "Má ā'yī rá, mí átá mívé tā." Kúru Páulū ní drī suzú uru, ĩri ní í'dózú átázú kīnī,

² "Bāgú Āgīrīpā, ma āyīkō sī mí ní ma ā'yīí 'ú'dú ɛndrū rī gé tā Yāhúdī rī pi ní ma tōzú rī átázú mí ɛndrētj gé rī sī.

³ Á nī rá mí nī 'bávé mērē Yāhúdī vé rī rá, āzini mí nī tā 'bá ní ɛ'yīí sēepi 'bá ní 'bá acozú Yāhúdī rú rī rá. Kúru á mā mi drī ĩrī sī, lē mí 'bá bí mávé tā yizú ɛsī mādā sī.

⁴ "Yāhúdī rī pi ārēvú céré nīkí ma rá í'dózú ānjīñā gá 'dāá. Kōpi nīkí tā má ní rīí 'oó 'bávé āngū agá, āzini Yērūsālēmā agá rī rá.

⁵ Kōpi nīkí mávé tā caá lóki be aco, kōpi ícó mávé tā ũlū rá, dō kōpi ā'yíkí rá. Kōpi ícó lū mí ní kīnī, ma Fārūsīgú, ma ri mērē 'bávé rī ā tā 'du nga rá.

⁶ ɛndrū sī á tu pá nō, lēkí mávé tā līj, ā' diātāsīyā má ní ɛsī 'bāá tā Múngú ní ɛzīj 'bá ɛ' bīpīj ní rī 'dujú ngaá rī sī.

⁷ "Súrū mužrj drī ni ĩrī ĩsērélé vé rī pi 'bāki ɛsī rizú tā ĩri ní ɛzīj rī ũtēzú, ānī sē kōpi ri Múngú ri ĩnjī ũtúnjā pi ĩnjā be. Á 'bāgú, ɛsī má ní 'bāá rī sī, Yāhúdī rī pi ní ma tōzú āni.

⁸ Ngá ĩmi ní ũsūj kīnī, Múngú ícó 'bá ũdrā' 'bá gí rī pi ídrí gōó idri rú ku rī ā'dī?

⁹ "Ándurú má ũsū, á lē tā rī pi 'oó, ā ɔwukí rí Yēsū Nāzērētāgú rī ā rú āni.

¹⁰ Tā 'dīri á 'o Yērūsālēmā gá 'dāá rá. Atala atala rī pi drīgé rī pi sēkí má ní ũkpō, má uru 'bá Yēsū ri ɛ'yī' 'bá gí rī pi ijī ímú 'ú'bé jó āngū ũ'yizú rī agá, kádó lēé kōpi 'ú'dj, ma kpá ri tā ni ā'yī, ā 'ú'dīkí kōpi ũdrāá rá.

¹¹ Á ri ɛcī jó Múngú ri zizú rī pi agāsī, á ri 'bá Yēsū ri ɛ'yī' 'bá gí rī pi ɔcūj, kōpi ē idekí rí Yēsū ri āni. Á ri kpá ɛcī kūrū urukō āmvé rī pi agāsī, má ɔcū kōpi ũnjí ũnjí.

¹² "Ū'dú ālu, atala atala rī pi drīgé rī pi sēkí má ní ũkpō rá mužú āni Dāmāséké gá.

13 Á 'bāgú, ma kā ríi muṣú lẹ́tí gé sī, ẓtú mgbímgbi gé 'dígé, á ndre áci dī íngázú 'bǔ gélésíla, ímgbērē mǎ gārā, āzini 'bá má ní ẹ́cì kòpì be rí pi ā gārā kúrǔ, ìrivé dīngárá àngú ímgbērēepi rí ndē ẓtú vé dīngárá rá.

14 'Bá ní céré u'dezú vūgá, má ní ẓ'dúkọ yìzú íngázú 'bǔ gélésí, ìri ní 'yozú má ní Ārāmáyíkí tì sī kīnī, 'Sáulā, Sáulā! Ngá mí ní rizú ma ọ̀cẓú 'díní rí ā'di? Ẫmbā mí ní ríi fụy má be 'dīri, ìri tā azakaza vé ni.'

15 "Má ní zìzú, má kīnī, 'Úpí, mí ā'di 'i?'

"Úpí ní újázú kīnī, "Bá mí ní ríi ọ̀cẓú rí, ìri ma 'i Yēsū 'i.

16 Mí íngá pá tuú uru sī. Má 'i'da ma mí ẹ̀ndrẹ́tí gé, á lē mi ìpēe adrii áti 'bá mávé ni, mí mu rí mávé tā mí ní ndreé mí mǐ sī rí ùlúú, āzini tā má ní úmvúlésí ímú ùlúú mí ní rí ùlúú 'bá rí pi ní.

17 Ma ímú mi pa 'bá ímivé rí pi drígé sī rá, āzini 'bá adri' 'bá Yāhúđí rú ku rí pi drígé sī rá. Ma mí pē mu 'bá adri' 'bá Yāhúđí rú ku rí pi vúgá 'dāá,

18 mí mu rí kòpì ē mǐ zǐi, kòpì ē ìfúkí rí tā ìníná vé rí agásí rá, kòpì ā adrikí rí ẓtúná agá, kòpì ē ìfúkí rí ẓkpò Sātánā vé rí agásí ámvé, kòpì ā adrikí rí 'bá Múngú vé ni, Múngú ā trú rí kòpì ìvé ùnjíkányā agásí rá. Kòpì ẹ̀'yíkí dō ma gí, kòpì í újá adri uletere 'bá Múngú vé ni.'

19 "'Bāgú Āgírípā, ìndrǐlǐkí íngápi 'bǔ gélésíla 'dīri, á 'dú tā ni ngaá rá.

20 Má 'i'dó tì Múngú vé rí ùlúú 'bá Dāmāsékē vé rí pi ní, 'bá Yērúsálēmā vé rí pi ní, āzini má ùlú àngú Yǔdáyā vé rí agásí céré, á gō kpá caá 'bá adri' 'bá Yāhúđí rú ku rí pi ásámvú gé, á 'yo, má kīnī, lē kòpì ā kúkí ùnjíkányā āní, kòpì ē ẹ̀'yíkí Múngú rí áyu, tā kòpì ní 'oó rí, ā lū rí 'yozú kíní kòpì újákí ẹ̀sǐ gí.

21 "ẓ'dúkọ múké má ní ùlúú 'dīri sī, Yāhúđí rí pi rúkí ma Jó Múngú vé rí ā bóro gá 'dāá, kòpì lēkí kòdò ma 'dìi.

22 'Bo Múngú ko má ìzā cǐmgbá ícázú ẓ'dú āndrū rí gé, á tu pá nōgó, á lē tā rí ùlúú 'bá rí pi ní céré, 'i'dózu 'bá í ní ndreé kuú ẹ̀zǐ ákó rí pi ní, āzini 'bá í ní ìnjǐ ìnjǐ rí pi ní. Má ímbá tā āzi túngú ni kuyé, má ímbá tā nẹ̀bǐ rí pi ní ùlúú rí, āzini tā Mósē ní 'yoó ìri ímú 'i nga drǐdrǐ 'dílé rí.

23 Má kīnī, Kúrísítò rí úmvúlésí ímú ìzāngā nya rá, í ímú ìri inga drāngárá gálésí drǐdrǐ, ìri ímú dī ẓtúná rú ívé 'bá rí pi ásámvú gé, āzini 'bá adri' 'bá Yāhúđí rú ku rí pi ásámvú gé."

24 Páulū kā ríi átá, Fésítò ní trezú ẓ'dúkọ be uru 'dāá kīnī, "Páulū! Mí drǐ ábá gí, mívé lāngárá ambamba rí sē mí drǐ ábá nǐ."

25 Páulū ní újázú kīnī, "Āmbúgú Fésítò, má drǐ ábá kuyé. Tā má ní átá 'dīri, ìri tā áda, ìri ífífí be.

26 'Bāgú Āgírípā nǐ tā má ní átá 'dǐ'bée céré rá, sē má ní rizú átázú ẓrǐ ákó 'dǐ. Tā 'dǐ'bée ní rizú í ngazú rí gé, nǐ rá, ā'diātāsīyā tā 'dǐ'bée nga 'i ẓgúzā rú kuyé.

27 'Bāgú Āgírípā, mí ẹ̀'yǐ nyo nẹ̀bǐ rí pi vé tā rá? Á nǐ rá mí ẹ̀'yǐ rá."

28 Āgírípā ní Páulū rí zìzú kīnī, "Mí ẓsǔ, mí ícò ma úbē ícá Kúrísítīyání rú sǎ mādānā nōri agá rá?"

29 Páulū ní újázú kīnī, "Mí dō mí újá sǎnǎ nōri agá rá yā, dō mí íbǐ mí újá ndō yā, má Múngú rí zǐ mí ní, āzini 'bá mávé tā yǐ' 'bá āndrū nō'bée ní, ìmi ícákí rí sǔ má tǐnǐ, adri 'yozú kíní sǔ í ní ma 'yǐi nōri tǐnǐ ku."

30 'Bāgú Āgírípā, gávānā Fésítò, Bērīnīkē, 'bá jó agá rí pi be céré, kòpì ní ngazú uru.

³¹ Kòpi kà rii fūú mužú ãmvé 'dǎá, kòpi rikí átá ĩ ãsámvú gé sī kīnī, "Ágó 'dīri 'o tā āzi ĩ ní ícózú ĩri 'dǐzú drǎzú ni kuyé, 'o kpá tā āzi ĩ ní ícózú ĩri 'yǐzú ni kuyé."

³² Āgǐrípā ní 'yozú Fésítò ní kīnī, "Ágó 'dīri ā 'yo dō 'bǎgú ãmbúgú Rómā vé rī ā lì ívé tā ní 'dīni ku, ĩ té ĩri trū rá."

27

Páulū 'de mužú Rómā gá kúlúmgbā sī

¹ Āgǐrípā kǎ 'yoó 'bá 'dekí mužú kúlúmgbā sī Ítǎliyā gá, ĩ ní Páulū pi ežizú 'bá urukọ ĩ ní ũ'yīi rī pi be kú ũgalaku Júlǐyāsī drǐgé. Júlǐyāsī rī ũgalaku āngáráwá ĩ ní zǐj ngúlúmū 'bǎgú ãmbúgú Rómā vé rī pi vé ni.

² 'Bá ní tuzú kúlúmgbā íbipi íngápi Ādrāmātíyō gá rī agá, kúlúmgbā rī lē éci mužú vūrā ĩri ní pá tuzú rī pi gé sī, āngū Ēzīyā vé rī agá. 'Bá tukí Mākēdōniyāgú be trú, ágó rī ā rú Ārísitārúkō 'i, íbǐ íngá Tēsālōnikē gá.

³ Kǎ mužú adrii drū 'dīni, 'bá ní cazú kūrú Sídónā vé rī gé, Júlǐyāsī 'bá éšǐ múké Páulū ní, ā'yī Páulū rī mužú ívé ũndí rī pi vú, kòpi ā sēkí rī ĩri ní ngá ĩri ní lēé rī.

⁴ 'Dǎgá 'bá gōkí fíi kúlúmgbā agá dǐj, ũlí ní ívǐzú 'bá vúgá nōlē ũkpō be, 'bá ní kúru 'dezu mužú, 'bá agakí āngū 'i líjpi kú ngu Sáyípūrāsī vé rī ā gārā gá sī, ũlí vǐjpi ũkpō be 'dīri ā 'o rī 'bá ũnjí ku.

⁵ 'Bá mužú yǐj tafu rī agásí, 'bá agakí āngū Kílíkíyā vé rī ā gārā gá sī, āzini 'bá agakí āngū Pāmífilíyā vé rī ā gārā gá sī, 'bá ní kúru cazú kūrú Mírā vé rī gé, āngū Lísíyā vé rī agá.

⁶ Ūgalaku rī íšú kúlúmgbā āzi íbǐ íngá Ālēkīzāndāriyā gá, lē mužú Ítǎliyā gá, ĩri ní 'yozú kīnī, 'bá tukí kúlúmgbā rī agá.

⁷ 'Bá rikí mužú kúlúmgbā rī sī mǎdā, 'dú ú' 'dú kárákará, 'bá nyakí ĩzāngā ambamba. 'Bá kǎ rii 'bǎá caá ĩnyinǎ Kínidō gé, ũlí rī vé vǐngárá sē 'bá útrúkí 'bá mužú drǐdrǐ kuyé. Kúru 'bá ní 'bá újázú mužú wọ̀qọ̀ ándrélé rú rī gé, cazú āngū 'i líjpi kú ngu yǐj agá Kūrétē vé rī gé. 'Bá agakí kūrú Sālímónē vé rī ā gārā gá sī.

⁸ 'Bá agakí mužú Kūrétē ā gārā gá sī, 'bá nyakí ĩzāngā ambamba, 'bá ní kúru cazú vūrā kúlúmgbā rī pi ní pá tuzú rī gé, ĩnyinǎj kūrú Lásíyā vé rī gé.

⁹ 'Bá izakí sá ambamba, ā 'diātāsíyā sá kílongóro vé rī gé, ũlí rī vǐ ũkpō be ambamba, kúlúmgbā rī ícó mužú āní bā ku, ā 'diātāsíyā Ū'dú ĩ ní rizú Ānyāngā A'bizú* rī aga gí. Páulū ní 'yozú ũgalaku kúlúmgbā agá rī pi ní kīnī,

¹⁰ "Āgō 'dī'bée, á nǐ rá 'bá útrúkí dō 'bá mužú kúlúmgbā rī sī drǐdrǐ, 'bávé kúlúmgbā, 'bávé oḡu kúlúmgbā agá rī pi, 'bá ngúlú be céré, 'bá drǐlē ũnjí íšú rá."

¹¹ 'Bo ũgalaku rī ā'yī tā Páulū ní 'yoó rī kuyé, ā'yī tā kúlúmgbā é'dípa ní 'yoó rī, āzini ágó kúlúmgbā újpi rī ní 'yoó rī áyu.

* **27:9 27:9** Ū'dú ĩ ní rizú Ānyāngā A'bizú rī: Ū'dú 'dīri líl álu agá, átálágú ãmbúgú rī fi Jó Múngú vé rī agá 'dǎá vú be álu, ĩri mu ári uya Vūrā Uleteretere rī agá 'dǎá, 'bá Ísērélē vé rī pi trúzú āní ívé ũnjikányá agásí, 'bá Ísērélē vé rī pi rī ānyāngá a'bi ú'dú 'dīri gé. 'Í lǎ Lēvítíkǎ 16; Ēbéré 9-10.

12 Vūrā 'dīri kúlúmgbā rī pi ní rizú pá tuzú rī, īri vūrā ūnjī, ā'diātāsīyā lóki kílongóro vé rī ūnjī†, 'bá ícókí adrii 'dāgá bā ku, 'bá kárakarā pi ūšūki kīnī, lē 'bā 'dekí muzú kúlúmgbā rī sī Fōyīnikē gé, ā'diātāsīyā īri vūrā múké kúlúmgbā rī pi ní muzú pá tuzú ni, lóki kílongóro vé rī gé 'bā mūki rí adrii 'dāgá. Vūrā kúlúmgbā rī pi ní pá tuzú 'dīri Kūrétē gá, īri vūrā ūtú ní 'dengarā gálé rú rī gé, vūrā 'dāri gé, 'bá rī pi ícō āngū ndre ándrelé rú, āzini ūrúlé rú.

Ūlí vīipi ūkpō be yīī tafu rī agá rī

13 Ūlí rī kā í'dó vīī ūkpō be mādā ándrelésīla, 'bá kúlúmgbā újī'bá rī pi ūšūki kīnī, ī ícō mụ rá. Kōpi ni ūmgbū rī ísésú yīī agá 'dāási, kōpi ni muzú āngū 'i líipi kú ngu yīī agá Kūrétē vé rī ā gārā gá sī.

14 Kā mụy adrii mādā, ūlí ní ívīzú ímúzú 'bá vúgá nōlé ūkpō be, ūlí rī íbī ívī āngū 'i líipi kú ngu yīī agá rī gé 'dāási, āsámvú āngū ūrúlé rī pi vé ūtú ní ífúzú rī be rī gélésīla.

15 Ūlí rī vī ūkpō be, sē 'bá ícókí kúlúmgbā rī jīī bā ku. 'Bá kuki ūlí rī ri kúlúmgbā rī vīī muzú ní.

16 'Bá agakí āngū 'i líipi kú ngu yīī agá ī ní zīī Kāwúdā rī ā gārā gá sī, vūrā 'dāri gé, ūlí ícō vīī ūkpō sī ku. 'Bá ū'bīkí kúlúmgbā ídri pazú rī ísē, 'bá ísūki ízāngā āní ambamba.

17 'Bo 'bá ísékí kúlúmgbā ídri pazú rī kúlúmgbā āmbúgú rī agá nōó rá. 'Bá kúlúmgbā újī'bá rī pi ū'yīkí bāákú kúlúmgbā rī ā rú'bá gá sī kūrū, kúlúmgbā rī ūmbézú, ā adri rī āní ūkpó ūkpó. Kōpi 'okí ūrī sī, ūlí rī ní lēé kōpi vīī muzú āngū cínyáfā rú ī ní zīī Sārātīsī rī gé rī sī, kōpi u'dukí ngá ī ní úmbé kúlúmgbā rú'bá gá bāákú sī rī pi ú'bé yīī agá, kúlúmgbā rī ā mụ rī āní mādā. Ūlí rī ri kúlúmgbā rī vīī muzú ní.

18 Ūlí rī vī ūkpō be, kā mụy adri drū 'dīni, kōpi u'dukí ngá kúlúmgbā agá rī pi ú'bé yīī agá.

19 Kā mụy caá ū'dú na ni gé, kōpi u'dukí ngá ēzī ngazú kúlúmgbā agá rī pi ú'bé céré yīī agá.

20 Ūlí vīipi ūkpō be 'dīri vī caá ū'dú be kárakarā, ōzū ūtú rī ē mī, āzini ōzū línā rī pi, sē kōpi índrékí ku, 'bá ūšūki 'bá ícókí ídri ku.

21 'Bá adrikí ū'dú be kárakarā, 'bá nyakí ngá kuyé. Páulū ní ngazú pá tuzú uru sī, īri ní 'yozú kīnī, "Āgō 'dī'bée, īmi yīkí té dō tā má ní 'yoó rī rá, 'bá ícókí té ífūú Kūrétē agá 'dāási ku, ngá 'dī'bée ícókí té ábá ku.

22 'Bo á lē nóni 'yoó īmi ní kīnī, lē īmi ēšī ā adri ūkpó ūkpō, ā'diātāsīyā īmi āsámvú gé 'dīgé, 'bá āzi ícō drāá ālunāni ku, kúlúmgbā rī 'yéná ábá ní.

23 "Ma 'bá Múngú vé ni, ma ri Múngú ri īnjī. Įnīná ájée rī sī, īpē ívé mālāyīkā ímú pá tuú má gārā gá,

24 īri ní 'yozú má ní kīnī, 'Páulū, mī 'o ūrī sī ku, mī mụ pá tu 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī endreṭī gé rá. Mī tā sī, Múngú vé ēšī múké rī sī, īri 'bá kúlúmgbā agá rī pi ídri céré rá.'

25 Āgō 'dī'bée, īmi 'okí ūrī sī ku, má ē'yī tā Múngú ní 'yoó rī rá, tā rī ímú 'i nga sū īri ní 'yoó má ní 'dīri tīnī.

† 27:12 27:12 Lóki kílongóro vé rī: Āngū Ísērélē vé rī gé 'dāá, lóki kílongóro vé rī gé, ēçī tungará ūkpó ūkpó, ā'diātāsīyā yīīgō rī 'dī ambamba, sē āngū rī igbe igbe. Sā 'dāri gé, ūlí rī vī ūkpō be, sē kúlúmgbā ícō pá tuú 'dāgá ku.

26 Ūlí rī ímú kúlúmgbá rī vī mụ pá tu āngū 'i líjpi kú ngu yīj agá 'dāri gé."

27 Ūlí vī yīj tafu rī drīgē sī ũtúná pi íníná be, caá ú'dú mụdrī drī ni sụ, ká mụy caá ínj ágágá, 'bá kúlúmgbá rī újī'bá rī pi ní nīzú ámázú 'yozú kínī, ī 'bākí caá yīj tafu Ádíriyā vé rī tị gé āngū nyōǒkú rú rī gé gí.

28 Kōpi ní aya āzi í'dúzú 'yízú bāá sī, 'bezú yīj agá 'dāá, yīj rī vé kungará ámázú ānī, Kōpi ísúkí nīj, yīj rī vé kungará ca pá ágélé mụdđrīlū ālu pūkú írī (120). Kōpi ká ī útrú mụzú drīdrī, kōpi ísúkí nīj, yīj rī vé kungará ca pá ágélé pūkú úrōmī (90).

29 'Bá kúlúmgbá újī'bá rī pi 'okí ũrī sī, kōpi ũsúkí kínī, 'bá mụ 'bá ẹsī írā rú'bá gá, kōpi u'dúkí ũmgbū ī ní ũ'yī sụ kúlúmgbá rú'bá gá rī pi ú'bé yīj agá, kōpi zíkí Múngú rī kínī, lē āngū rī ówú ī ní mbēlē mbēlē.

30 'Bá kúlúmgbá rī újī'bá rī pi lēkí kōdō ngaá ápá kúlúmgbá rī agásī rá, kōpi í'dúkí kúlúmgbá ídri pazú rī suú yīj agá 'dāá, 'bá rī pi ā ũsúkí rí kínī ī rī ũmgbū ú'bé yīj agá 'dāá, kúlúmgbá rī ẹndrētị gé.

31 Páulū ní 'yozú ũgalaku rī ní, āzini āngaráwá rī pi ní kínī, "'Bá kúlúmgbá rī újī'bá rī pi dō kúlúmgbá rī agá nōó 'dāayo, ími ícókí ídri ku."

32 Kúru āngaráwá rī pi ní bāákú kúlúmgbá ídri pazú rī ũ'yízú rī pi úlízú, kōpi ní kúlúmgbá rī kuzú 'dezú yīj agá 'dāá.

33 Āngū rī ká 'bāá rii ówú, Páulū ní kōpi mázú, lē kōpi ā nyakí ínyá. Īri ní 'yozú kínī, "Ū'dú mụdrī drī ni sụ 'dī'bée agá, ími rikí adrii ízāngā sī, ími nyakí ngá kuyé.

34 Á mā ími, lē ími nyakí ngá, ími adrikí rí ídri rú. Īmi 'okí dō 'dini, 'bá āzi ícó ádrá ími āsámvú gé 'dīgé ku."

35 Páulū ká tā rī átá 'dini, Īri ní pánga í'dúzú, Īri ní ówō'difō sēzú Múngú ní 'bá rī pi ẹndrētị gé 'dīgé. Īri ní pánga rī āndízú, Īri ní í'dózú nyazú.

36 Tā 'dīri ímbá kōpi ē ẹsī, kōpi gōkí ngá nyaá rá.

37 'Bávé káláfe mụdđrīlū írī pūkú ẹzírī drī ni ázírí (276) kúlúmgbá agá 'dāá.

38 'Bá rī pi ká ngá rī nyaá ẹpízú gí, kōpi u'dúkí ānyāngā rī ē ịmbítā ú'bé yīj agá, kúlúmgbá rī ē ẹnjī rí ku.

Ūlí ũkpō be ni vī kúlúmgbá rī ũjōó kpélékpélé

39 Āngū rī ká ówú, kōpi nīkí āngū nyōǒkú rú rī ámá kuyé, 'bo kōpi ní āngū cínýáfā rú ni ndrezú yīj gārā gá 'dāá, kōpi ní ũsúzú, ī lēkí kúlúmgbá rī jīj mụzú āngū cínýáfā rú rī gé 'dāá.

40 Kúru kōpi ní bāákú ī ní ũmgbū rī pi úmbézú rī pi úlízú, ũmgbū rī pi ní u'dezú yīj ā ndúgé 'dāá, kōpi ní kpá ngá kúlúmgbá rī újízú rī oyuzú. Kōpi ní bōngó kúlúmgbá rī ẹndrētị gé ũlí ní rii vīj anigé kúlúmgbá rī vīpi mụzú rī sezú ụrụ, ũlí ní kúlúmgbá rī vīzú mụzú yīj tị gé 'dāá.

41 'Bo kúlúmgbá rī mụ 'i ẹsīj āngū cínýáfā rú rī gé 'dāá, áwí atee āngū nyōǒkú rú rī gé. Kúlúmgbá rī vé ịmụvụ tī atee mgbé, ícó mụy bā ku. Ūlí ũkpō be ni ní íngázú, Īri ní yīj rī vīzú úvázú ngūyá ngūyá, ũlí rī vé ũkpō ũjō kúlúmgbá rī vé só kpélékpélé.

42 Āngaráwá rī pi lēkí 'bá ī ní ũ'yī rī pi ú'dí 'dīsī rá, ā'diātāsīyā kōpi ā gbākí rí yīj rī ápá mụzú ku.

43 'Bo ũgalaku āngáráwá rĩ pi vé rĩ lē ā 'dĩkĩ Páulũ ri ku, ā'yĩ tã āngáráwá rĩ pi ní lēé 'oó 'dĩri kuyé. Īri ní átázú kīnĩ, 'bá nĩ' 'bá yĩi gbā' 'bée ĩndĩ rĩ pi ā úwákĩ kũlúmgbá rĩ agásĩ drĩdrĩ, kōpi ā mụkĩ āngũ nyōōkũ rú rĩ gé.

44 Īri ní 'yozú uruko' 'bée ní kīnĩ, kōpi ā útũkĩ úrĩ kũlúmgbá rĩ vé ĩrĩkō ũñōopi gĩ 'dĩri drĩgé. Kúru 'bá rĩ pi ārēvũ céré cakĩ āngũ nyōōkũ rú rĩ gé 'dālé múké.

28

Páulũ ca Málátā gá

1 'Bá cakĩ yĩi tĩ gé 'dālé múké, 'bá mụkĩ nĩi áamá ākūdē 'bá cakĩ āngũ 'i lĩipi kú ngu yĩi agá ĩ ní zĩi Málátā rĩ gé gĩ.

2 'Bá adri' 'bá āngũ 'i lĩipi kú ngu rĩ agá 'dālé rĩ pi é'yĩkĩ 'bá éšĩ be múké. Kōpi ũdēkĩ ācĩ, é'yĩkĩ 'bá úrĩ ācĩ rĩ tĩ gé, ā'diātāsīyā sá 'dāri gé, yĩigó ri 'dĩ nĩ, āngũ rĩ igbegbe.

3 Páulũ ní ĩjā u'duzú, Īri ní ũ'bāzú ācĩ mĩ gé 'dāā, ācĩ rĩ vé kongará sĩ, ĩnĩ ní ikpúzú Páulũ ē drĩ cizú.

4 'Bá rĩ pi ká ndreé ĩnĩ rĩ cĩ Páulũ ē drĩ, ọnjũ kuú drĩ ni gé tĩtĩ, kōpi ní átázú ĩ āsámvú gé sĩ kīnĩ, "Ágó 'dĩri 'bá āngũ ú'dĩpi ni, 'de yĩi agá 'dāā rá, 'bo drā kuyé, 'bávé múngú rĩ pi vé āzi ālu, lĩ tã drĩ ni gé gĩ, lē ā 'dĩkĩ ĩri drāā 'dĩsĩ rá."

5 'Bo Páulũ ní ĩnĩ rĩ yazú 'i drĩgé sĩ 'dezú ācĩ mĩ gé 'dāā, ĩnĩ rĩ 'o ĩri ũnjĩ kuyé.

6 'Bá rĩ pi ũsũkĩ déna Páulũ ē drĩ ri pĩ rá, dōku ĩri koro nga í'dé, ĩri drā rá, kōpi tēkĩ ndreé sá be āco, kōpi ká ndreé ĩnĩ rĩ 'o ĩri ũnjĩ kuyé, kōpi gōkĩ ũsũqú kīnĩ, ágó 'dĩri múngú.

7 Gávānā āngũ 'i lĩipi kú ngu yĩi agá 'dāri vé rú Pübēlīyō 'i, ĩri nyōōkũ be āngũ 'dāri gé. É'yĩ 'bá ívé āngá, adri 'bá be múké cazú ú'dú ná.

8 Sā 'dāri gé, Pübēlīyō étēpi ri drā rú, rú' 'bá ni koko, ĩri ri sūsũ. Páulũ ní fizú mụzú ĩri ndrezú, ĩri ní Múngú ri zizú, ĩri ní 'i drĩ 'bāzú drĩ ni gé, drā rĩ ní kúru dezú rú' 'bá ni gé sĩ rá.

9 Tā 'i ngaápi 'dĩri ā vudrĩ gé, 'bá céré drā be adri' 'bá āngũ 'i lĩipi kú ngu yĩi agá 'dālé rĩ pi ímũkĩ Páulũ vúgá, drā rĩ de kōpi rú' 'bá gá sĩ rá.

10 Tā 'dĩri sē 'bá rĩ pi céré ĩnjĩkĩ 'bá ĩnjĩnĩ, lóki 'bá ní lēzú mụzú rĩ ká ícó, 'bá rĩ pi sēkĩ 'bá ní ngá 'bá ní lēé rĩ pi ārēvũ céré rá.

Páulũ ca Rómā gá

11 Mbāā na ā vudrĩ gé, sá kílongóro vé rĩ ká deę, 'bá ní tuzú kũlúmgbá pá tuúpi kú Málátā gá rĩ agá, 'bá ní 'dezú mụzú. Kũlúmgbá rĩ íbí ímũ Ālēkīzāndāriyā gálēsĩ, údēkĩ ngá múngú rú ĩrĩ kú ẹndreṭĩ ni gé, ālu rĩ ā rú Kāsītōrē, āzi rĩ Pólēkīsĩ.

12 'Bá mụkĩ pá tuú kũrũ Sīrākúsā vé rĩ gé, 'bá adrikĩ caá 'dāgá ú'dú ná.

13 'Dāgá 'bá ní tuzú kũlúmgbá agá, 'bá ní 'dezú mụzú, 'bá ní mụzú cazú Rēgīyũmũ gé. Ká mụđ adrii drũ 'dĩni, ũlĩ ní í'dózú vjzú ímũzú āndrélēsĩla, ká kpá mụđ adrii drũ 'dĩni, 'bá ní cazú Pütēyóllĩ gé.

14 'Dāgá 'bá ísũkĩ 'bá Yēsũ ri é'yĩ' 'bá gĩ ni pi, kōpi é'yĩkĩ 'bá ívé āngá, kīnĩ 'bá adrikĩ ĩ be caá Sēbĩṭĩ ālu. Vudrĩ ni gé, 'bá ní kúru mụzú Rómā gá.

15 'Bá Yēsũ ri é'yĩ' 'bá gĩ Rómā gá 'dālé rĩ pi ká yĩi kīnĩ 'bá ri ímũ 'dĩi'dĩ, kōpi ímũkĩ 'bá drĩ útēé jōkōñĩ Āpiyō vé rĩ gé, uruko' 'bée útēkĩ 'bá vūrā āzi

gé, vūrā 'dāri gé, jó na anigé ũmú vé ni. Páulū kā āgō ri'ba ī ũtē'ba rī pi ndree, sē Páulū ē ešī mba āni rá, sē Múngú ní ōwō'difō.

16 'Bá kā muų caá Rómā gá 'dālē, ā'yīkī Páulū ri laá ívé jó agá o'dúkúleğúsi, 'bāki āngaráwá iri ũtēē.

Páulū sē tī Múngú vé rī Rómā gá

17 Kā muų caá ũ'dú na ā vūdrī gé, Páulū ní drīkoma Yāhūdī rī pi vé rī zizú ímúzu vūrā ālu gé. Kōpi kā ī úmú, Páulū ní 'yozú kōpi ní kīnī, "Má édrīpī, mā 'o dō tā āzi ũnjí mávé 'bá rī pi ní kuyé drāāsiyā, dōku mā 'yo dō 'bávē mērē 'bá é'bīpī vé rī ā tā ũnjí kuyé drāāsiyā, ručí ma Yērúsālēmā gá 'dāā, sēki ma āngaráwá Rómā vé rī pi drīgé.

18 Kōpi uzīkī ma, kōpi lēki kōdō ma oyuų rá, ā'diātāsīyā á 'o tā āzi ũnjí ī ní ícózú ma 'dizú drázú ní kuyé.

19 'Bo Yāhūdī rī pi kā gāā sī, má ní 'yozú, á lē 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ā lī mávé tā nī. 'Bo á lē tā ũnjí 'yoó 'bá mávé rī pi ní ku.

20 Tā 'dīri sē má ní ĩmi zizú ímúzu, átázú ĩmi be āni. 'Yīki ma Māsiyā Īsērēlē rī pi ní ešī 'bāā drī ni gé rī vé tā sī."

21 Yāhūdī rī pi ní újázú kīnī, "Bá ĩsúki kōkōbī íngázú Yūdáyā gálēsī kuyé mī tā sī, dōku 'bá ímú'ba 'dāāsī nōgō rī pi āsámúvé gé, 'bá āzi ũlū 'yozú kīnī mī 'o tā ũnjí rá 'dīni āluḡáni kuyé.

22 'Bo 'bá lēki yī mī tī gé, mī dō 'yo ngóni, ā'diātāsīyā 'bá rī pi ārēvú cére ri átá ũnjí ngúlúmú Yēsū ā pámvú ũbī'ba rī pi vé tā sī."

23 Kōpi gōki ũ'dú āzi ĩpēē ímúzu Páulū ri ndrezú. ũ'dú 'dāri gé, 'bá rī pi úmúki ī kárakarā vūrā ĩri ní adrizú rī gé. Páulū ri kōpi ní mālūngā Múngú vé rī ā tā ũlūú í'dózú ũ'bútī cīmgba cazú ũndrēḡá gá, ri Yēsū vé tā ī ní sī tāimbī Mósē vé rī agá rī ímbá, āzini nēbī rī pi ní sī rī ímbá, kōpi ē ē'yīki rī Yēsū ri āni.

24 'Bá rī pi ā uruḡo ē'yīki tā ĩri ní 'yoó 'dīri rá, 'bo uruḡo'bee ē'yīki kuyé.

25 Kōpi ní rizú āgátá gāzú ī āsámúvé gé sī. Kōpi ní í'dózú ayizú muųú, Páulū ní tā ũdū átázú kōpi ní kīnī, "Tā Īndrī Uleterē rī ní átá ĩmi é'bīpī ní rī tā áda, átá tā 'dīri nēbī Īsáyā tī gé, kīnī,

26 " 'Í mu 'bá 'dī'bee vúgá 'dāā, 'í 'yo kōpi ní,

"Īmi mávé ũ'dúkó yī rá, 'bo ĩmi ícókí ífífí ní nīí áamá ku,

ĩmi tā má ní 'oó rī ndre rá, 'bo ĩmi ícókí tā ní nīí áamá ku."

27 Ā'diātāsīyā 'bá 'dī'bee ē ešī tete,

kōpi ē bī yī tā ku,

kōpi bīkī ī mī cí,

kōpi ā bīkī té dō ī mī cí ku,

kōpi ē mī ri té āngū ndre rá,

kōpi ē bī ri té tā yī rá,

kōpi ē ešī ri té tā nī áamá rá,

kōpi ā újákí dō ešī rá, ma té kōpi ídrí rá.'

28 "Kúru á lē ĩmi nīkī 'yozú kīnī, Múngú lē 'bá adri'ba Yāhūdī rú ku rī pi ē ĩsúki pangará. Kōpi tā rī ā'yī rá."

29 Kā muų átá 'dīri tīnī, Yāhūdī rī pi ní ngazú muųú, kōpi rikí āgátá gāá ī āsámúvé gé sī.*

28:27 28:27 Īsáyā 6:9-10 * 28:29 28:29 Átángá vérēšī 29 agá 'dīri, búkū Ezj vé ī ní sī Gīrīkī tī sī drīdrī rī agá 'dāāyo, 'bo gōki sī búkū Ezj vé vúlē rī agá rá.

³⁰ Páũlũ áwí adrii 'dǎlé ílí ìrĩ, ri adrii ívé jó ìri ní rií ùfěé mũfěngã sĩ rĩ agá, é'yí 'bá céré ri'bá ímù'bá 'i ndre'bá rĩ pi rá.

³¹ Páũlũ ri tị sěé ùrĩ ãkó, ri mǎlũngã Múngú vé rĩ ã tǎ ùlũú, āzini ri 'bá rĩ pi ímbá Úpí Yēsũ Kúrísitō vé tǎ sĩ. 'Bá āzi uga ìri ālunãni kuyé.

Kõkõbị Páulũ ní sũ sěe 'bá
Rómã
vé rĩ pi ní rĩ
Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ùlũngará

Páulũ sĩ kőkõbị 'dĩri sěe 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí kịrụ Rómã vé rĩ agá rĩ pi ní, lē ú'dúkọ múké 'í ní sěe vūrã urukọ' 'bée agásĩ rĩ vé tã ùlũ kọpi ní. Páulũ ùlũ ú'dúkọ múké Yēsũ ní i'daá rĩ vé lẹtị kìnĩ, Múngú sē 'bá rĩ pi ícá pịrị 'í ẹnđrẹtị gé ǎngũ rĩ pi agásĩ céré, kọpi ní ẹsị 'bǎá tã Múngú ní 'oó í ní rĩ drịgé rĩ sĩ. Páulũ i'da Yǎhũđĩ Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní kìnĩ, ú'dúkọ 'dĩri kpá Búkũ Múngú vé Ùndĩ Ụkụ rĩ ruzú rĩ agá anigé. I'da kpá 'bá adri' 'bá Yǎhũđĩ rú ku rĩ pi ní kìnĩ, kọpi gō adri 'bá Múngú vé ni, kọpi ní ú'dúkọ múké rĩ ẹ'yĩ rĩ sĩ. Ùlũ kìnĩ, Múngú sē 'bá ícá pịrị 'í ẹnđrẹtị gé, 'bá ní 'í ẹ'yĩ gí rĩ sĩ, adri 'yozú kìnĩ, 'bá ní tǎimbị rĩ 'duđú ngaa rĩ sĩ kuyé. Índrị Uletere rĩ dō ri 'bá drị ko 'bávé adringará agá nĩ, 'bá ícọ adri sũ Múngú ní lěe rĩ tịnị rá.

Búkũ rĩ vé ùđđú gé, cápítã 12-15 agá, Páulũ ímbá lẹtị 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní adrizú rĩ. Ùlũ kìnĩ, lē 'bá lěkí 'bá ọgụpịjị lělē, 'bá lěkí 'bá ri' 'bée ǎgátá gǎ' 'bée 'bá be rĩ pi lělē, ǎzini 'bá lěkí 'bá ri' 'bá 'bá ọcụ' 'bá rĩ pi lělē. ǎzini ùlũ 'bá ambugu 'bá rụ' 'bá rĩ pi vé ìnjingará ã tã. Ụđđú ni gé, cápítã 16 agá, Páulũ sē mōdó ívé ùndĩ Rómã gá rĩ pi ní, ri kọpi zịj rụ sĩ.

1 Ma Páulũ 'i, ǎtĩ' 'bágú riipi ẹjị ngaaپی Kúrísitō Yēsũ ní rĩ, Múngú ipē ma 'bá áyúǎyũ ni rú, pē ma muđ Múngú vé ú'dúkọ múké rĩ ùlũ.

2 Múngú ẹjị ú'dúkọ múké rĩ vé tã kú ìnógòsị nẹbị rĩ pi tị gé, siki tã ni kú Búkũ Uletere Múngú vé rĩ agá.

3 Ú'dúkọ múké í ní sũ 'dĩri, siki tã Múngú Mvọpị vé rĩ. Tịkí ìri 'bá áda rú úyú 'bágú Dǎwũđĩ* vé rĩ agá.

4 Yēsũ Kúrísitō Úpí 'bávé rĩ, ímúkí ìri nịj ǎmá Mvǎ Múngú vé ni, lókí Múngú ní ìri ingáá gōo idri rú ùkpō Índrị Uletere rĩ vé rĩ sĩ rĩ gé.

5 Yēsũ 'bá ẹsị múké 'bá ní, ùpē 'bá 'bá í ní rií áyúǎyũ ni pi rú, 'bá mukí tị sěe 'bá adri' 'bá Yǎhũđĩ rú ku rĩ pi ní, kọpi ǎ újǎkí rĩ ẹsị Múngú ri ẹ'yĩzú, kọpi ǎ 'dúkí rĩ tã ìri ní ẹjị rĩ ngaa, ǎzini kọpi ẹ ìngúkí rĩ Yēsũ ri.

6 Ìmi 'bá adri' 'bá Rómã gá 'dĩ' 'bée, Múngú zị ìmi ímú adrií 'bá Yēsũ Kúrísitō vé ni.

7 Ìmi 'bá Rómã vé Múngú ní lělēlē, ìri ní zịj 'bá ívé ni rĩ pi, á sĩ kőkõbị 'dĩri sěe ìmi ní ní.

Èsị múké, ǎzini tǎkírí 'bá Ẹtẹpị Múngú vé rĩ, ǎzini Úpí Yēsũ Kúrísitō vé rĩ ã adri ìmi be.

Páulũ lē 'deé muđ Rómã gá.

* **1:3 1:3 Dǎwũđĩ:** Múngú ipē Dǎwũđĩ ri adrií 'bágú Ìsērélē rĩ pi vé ni, ẹjị kìnĩ, 'bágú ú'dí ri ímú ifũ Irivé úyú agá, ìri mǎlũngǎ rĩ rụ muzú 'dání 'dání, 'bágú rĩ Yēsũ Kúrísitō 'i. 'Í lǎ Sǎwúmǎ 132:11-12; Ẹjị 2:30. Tịkí Dǎwũđĩ ri įsụ ǎkūdē ílĩ ri ca ẹlĩfũ ǎlu (1,000) gí, ílĩ 'dǎri gé, įsụ tịkí drĩ Yēsũ Kúrísitō ri kuyé. 'Í lǎ 1 Sǎmùélē 16-30; 2 Sǎmùélē 1-24; 1 'Bágú 1-2.

⁸ Drīdrī ni, á lē ōwō'difō sēe Múngú ní rú Yēsū Kúrísitō vé rī sī ĩmi tā sī, ā'diātāsīyā ẹsī ĩmi ní 'bāa Múngú drīge 'diri vé tā ayi mužú vū drīge sī céré.

⁹ Múngú má ní rii ẹzī ngaá ĩri ní ẹsī be céré, má ní rii ụ'dúkọ múké Mvọpí vé rī ūlūu rī, nī tā má ní rii zī ĩmi ní nǐjī 'diri céré rá.

¹⁰ Ụ'dú céré, má kādō rii Múngú rī zī, ma rī zī tị nī gé, ǎ'yī dō rá, ā zī má ní lẹtị mužú ĩmi ndrezú Rómā gá 'dilé.

¹¹ Á lē mužú ĩmi ndree, má zī rī Múngú rī, ā sē rī ĩmi ní fēfē Índrī Uletere rī vé rī, ĩmi adrikí rī ūkpó ūkpó ĩmivé ẹ'yīngará agá.

¹² 'Bá kādō 'bá úmú ĩmi be trụ, mávé ẹ'yīngará rī ĩmi ẹsī ímbá, ĩmivé ẹ'yīngará rī kpá má ẹsī ímbá.

¹³ Má ẹdrípíi má ómvpúpi má ní lēlélé rī pi, má útú ma kōdō lēzú mužú ĩmi ndrezú vū be tré, tā urukọ'bée ugakí má lẹtị cí cingbá ícázú ǎndrū sī. Á lē mužú ẹzī ngaá ĩmi ǎsámvú gé, sū má ní ẹzī ngaá vūrā urukọ'bée agá 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi ǎsámvú gé rī tịni, ĩmi ẹ'yīkí rī Yēsū Kúrísitō rī.

¹⁴ Á 'bá ụ'dúkọ múké Múngú vé rī ā tā ǎmbúgú má ẹsī agá, á lē mužú ūlūu Gíríkí rī pi ní, ǎzini 'bá adri'bée Gíríkí rú ku rī pi ní, 'bá úmí be rī pi ní, ǎzini 'bá azakaza rú rī pi ní.

¹⁵ Tā ni sī, má ní lēzú mužú ụ'dúkọ múké rī ūlūzú ĩmi ní Rómā gá 'dilé ǎní.

¹⁶ Má drī ícọ njaá ụ'dúkọ múké rī vé ūlūngará ā tā sī ku, ā'diātāsīyā ĩri ūkpó Múngú vé ni, ĩri 'bá Yēsū rī ẹ'yī'bá gí rī pi pa ívé ūnjikānyā agāsí rá. Drīdrī ni, ĩ Yāhūdī rī pi pa, ĩ kúru 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pi pa ndō.

¹⁷ Ụ'dúkọ múké rī, ĩri lẹtị 'bá rī ní adrizú piri Múngú ẹndrẹtị gé rī i'da nī. Múngú rī sē 'bá rī ícá piri 'í ẹndrẹtị gé ẹ'yīngará sī, ǎzini 'bá rī adri mužú piri Múngú ẹndrẹtị gé ẹ'yīngará vé tā sī, sū Búkū Múngú vé rī ní 'yoó rī tịni, "Bá tā be piri Múngú ẹndrẹtị gé rī, ĩrivé ẹ'yīngará rī sē ĩri tā 'o piri."

Ūnjikānyā rī sē Múngú ā 'a rī vé ūnjí ūnjí

¹⁸ Múngú ā 'a ve 'bū gé 'dāá ūnjí ūnjí 'bá rī'bée ūnjikānyā 'o'bá, tā áda rī gā'bá sī rī pi ní.

¹⁹ 'Bá ūnjikānyā 'o'bá 'dini 'dī'bée, kọpi nǐkí tā áda Múngú vé rī rá, ā'diātāsīyā Múngú i'da tā rī kọpi ní rá.

²⁰ ǎ'diātāsīyā ĩ ní 'bū pi gbizú vū be rī gé, 'bá rī pi ndrekí Múngú ā rú'bá kuyé, ngá kọpi ní ndree rī vū Múngú ní gbii rī, ǎzini 'bū ĩri ní gbii rī. Kọpi ndrekí ĩrivé ūkpó adriipi mužú 'dáni'dáni rī, ǎzini kọpi nǐkí ĩrivé ọsūkā áma ngá ĩri ní gbii rī pi ā rú'bá gá. Kọpi ícókí 'yoó kíní, ĩ nǐkí Múngú rī kuyé 'dini ku.

²¹ Kọpi ā nǐkí dō Múngú rī rá drāáāsīyā, kọpi íngúkí Múngú rī ǎlunáni ku, kọpi sēkí kpá ĩri ní ōwō'difō ku, kọpi rī tā azakaza vé ni pi ụsū, ā'diātāsīyā kọpivé yīkí tā piri 'ozú rī ábá gí.

²² Kọpi ā 'yokí dō kíní, ĩ 'bá tā nī'bá ni pi drāáāsīyā, kọpi 'bá azakaza rú ni pi.

²³ Kọpi gākí Múngú adriipi mužú nyonyo Ūkpó Dịpa rī ĩnjigá sī, kọpi rī ngá ĩ ní úde drī sī sū 'bá áda tịni, ǎríná tịni, ǎnyāpá tịni, ĩnī tịni rī pi ĩnjí áyu.

24 Kúru Múngú adi kôpi 'í dríge sî rií tâ ùnjí ùnjí í ẹsî ní lée rî pi 'dujî ngaá mužú. Tã kôpi ní rií 'oó rî, ìri drînjá sê, kôpi ri í rû'ba áyú rizú ọwũ 'bázú mužú í ọgùpî sî.

25 Kôpi gâkí tâ áda Múngú vé rî ẹ'yîgá sî, kôpi ā'yîkí tâ ùnjô vé rî áyu. Kôpi gôkí rií ngá Múngú ní údé rî pi ñnjî áyu, kôpi gâkí Múngú 'bù pi gbîpi vù be í ní rií íngú mužú 'dání'dání rî ñnjîgá sî. Āmīnā.

26 Tã kôpi ní rií 'oó 'dîri sî, Múngú adi kôpi 'í dríge sî rií í rû'ba áyú tâ ùnjí 'ozú mužú, ùkú rî pi kukí létî rizú adrizú ągô be rî āní, kôpi gôkí rií laá í sî ùkú rú.

27 ągô rî pi kpá 'dîni, kôpi kukí létî rizú adrizú ùkú be rî āní, kôpi gôkí kpá rií laá í sî ągô rú. Kôpi rikí tâ drînjá sêepi ní 'oó mužú í ąsámvú gé sî í drîkã sî, ùnjîkányã kôpi ní 'oó 'dîri sî, ñrînjákí kôpi āní rá.

28 Kôpi ní gâá Múngú vé tâ ẹ'yîgá sî rî sî, Múngú adi kôpi 'í dríge sî, sê kôpi rikí tâ ùnjí ívé ùmí ábápi gí rî ní lúú kôpi ā 'okí rî 'oó mužú, kôpi rikí tâ í ní ícô 'oó ku ni pi 'oó mužú.

29 Tã ùnjí ga kôpi ẹ ẹsî agá tré tré, kôpi ri tâ āzāvũ rú ni pi 'o, kôpivé ẹsî āmbúgú ngá dríge, kôpi ri 'bá rî pi ngũ ùnjí, kôpi ri ẹsî 'bã 'bã ázi vé ngá dríge, kôpi ri āngũ ú'dî'dî, kôpi ùmbá rú, kôpi ri 'bá rî pi ẹ mî ù'bã, kôpi ri tâ ũsũ 'bá urukọ dríge ùnjí, kôpi ri āngũ 'yo'yo.

30 Kôpi ri átángá ùnjí 'yo 'bá rî pi rû'ba gá, kôpi ari'ba Múngú vé ni, kôpi ri 'bá rî pi u'da'da, kôpi ri í íngú kînî, í ndékí 'bá rî pi cére nî, kôpi áfú rú, kôpi ri tâ ùnjí 'o mužú, kôpi ñnjîkí 'bá í tî'ba rî pi ku.

31 Kôpi ũsũkí tâ pîrî ku, ẹ'yîngára kôpi ẹ ẹsî agá 'daáyo, kôpi lèkí āngũ ku, kôpi 'bákí ẹsî múké 'bã ázi dríge ku.

32 Kôpi nîkí tâ pîrî Múngú ní 'yoó rî rá kînî, 'bá rî 'o dō tâ ùnjí, ìri drã rá, 'bo 'bá rî pi rî tâ rî 'o mužú ākã, kôpi ri 'bá rî pi ímbá, 'bá rî pi ā 'okí tâ ùnjí 'dî'bée mužú.

2

Múngú ri tâ lî pîrî

1 Īmi ri 'bã urukọ'bée tō, ĩmi kînî, tâ kôpi ní 'oó rî adri múké ku, 'bo tâ ĩmi ní 'oó 'dîri, ĩmi ícókí ĩmi úná tî ni gé sî bã ku. Īmi lîkí dō tâ 'bã rî pi dríge kînî, kôpi ri tâ ùnjí 'o, ĩmi ri tâ lî ĩmi dríge ũgôgólé rú, ā'diātāsīyã ĩmi kpá rî tâ ālu ālu kôpi ní 'oó 'dîri 'o ĩndî.

2 'Bã nîkí rá, Múngú lî dō tâ 'bã rî dríge ùnjîkányã ìri ní 'oó rî sî, tâ ìri ní lîjî rî, ìri pîrî.

3 Īmi 'bã áda 'dî'bée, ĩmi lîkí dō tâ 'bã ĩmi ní tōó 'dî'bée dríge, ísúzá ĩmi rî tâ ālu ālu kôpi ní 'oó 'dîri 'o, ĩmi ũsũkí ĩmi ícô ĩmi úná tâ Múngú ní ímú lîjî ĩmi dríge rî sígé sî rá?

4 Īmi nîkí áamá 'yozú kînî, Múngú ri ẹsî be múké, ìri tâ 'du mužú ẹsî be mādã, ícô tâ lîjî ĩmi dríge mbêlênjã ku 'dîni kuyé? Īmi ndrekí tâ 'dî'bée kú ẹzî ákó? Īmi nîkí áamá 'yozú kînî, Múngú ku ĩmi ní lókí, ĩmi újákí rí ẹsî ĩmivé ùnjîkányã agásî 'dîni kuyé?

5 'Bo tâ fi ĩmí ẹsî agá ku, ĩmi gâkí Múngú ri ẹ'yîgá sî. U'dú Múngú ní ímúzá tâ lîzú pîrî rî kãdô ícã, Múngú ā 'a ri ímú ve ĩmi ní rá.

6 Múngú ri ímú tâ lî 'bã ālu ālu dríge ìrivé tâ ìri ní 'oó rî vù sî.

7 'Bá tã 'o'bá mužú múké ãndëngará ãkó rĩ pi, kôpi 'bákí êsí rizú ñnjngará, íngúngará, adringará mužú nyonyo rĩ ndázú ñsúzú. Múngú ri ímú kôpi ní idri 'dání'dání rĩ sê rá.

8 'Bo 'bá ri'bá ĩ tã ũšũ'bá áyu, ũnjikãnyã ku'bá ku, tã áda rĩ gã'bá sĩ rĩ pi, Múngú ri ímú kôpi ĩrĩñã rá.

9 'Bá riipi ũnjikãnyã 'oópi rĩ, ĩ ímú ĩri ĩrĩñã ũnji. Drĩdrĩ ni, ĩ í'dó Yãhúđĩ rĩ pi ĩrĩñã, ĩ kuru íbí 'bá adri'bá Yãhúđĩ rú ku rĩ pi ĩrĩñã ndô.

10 'Bo 'bá céré tã 'o'bá pĩrĩ rĩ pi, Múngú rĩ sê ĩ ímú kôpi íngúngũ, ĩ kôpi ñnjñjĩ, ãzini kôpi tákiri ñsú rá. Drĩdrĩ ni, ĩ í'dó Yãhúđĩ rĩ pi vúgá, ĩri ca 'bá adri'bá Yãhúđĩ rú ku rĩ pi vúgá.

11 'Á'diãtãsiyã Múngú ẽndrẽtĩ gé, 'bá rĩ pi céré trôtrô.

12 'Bá adri'bá Yãhúđĩ rú ku rĩ pi ã ñkĩ dô tãimbĩ Múngú ní ẽziĩ 'dĩ'bée kuyé drããsiyã, kôpi 'okĩ dô ũnjikãnyã, Múngú ri kôpi ĩrĩñã ũnjikãnyã kôpi ní 'oó rĩ sĩ. Yãhúđĩ tãimbĩ Múngú vé rĩ ñĩ'bá rá rĩ pi 'okĩ dô ũnjikãnyã, Múngú ri kôpi ĩrĩñã kôpi ní tãimbĩ rĩ ñôó rĩ sĩ.

13 'Bá Múngú vé tãimbĩ yĩ'bá kú bí sĩ, tã ni 'du'bá nga'bá ku rĩ pi, kôpi adrikĩ 'bá pĩrĩ ku Múngú ẽndrẽtĩ gé. 'Bo 'bá Múngú vé tãimbĩ 'du'bá nga'bá rá rĩ pi, kôpi 'bá pĩrĩ Múngú ẽndrẽtĩ gé.

14 'Bá adri'bá Yãhúđĩ rú ku rĩ pi ĩ ẽsúkĩ dô tãimbĩ Múngú vé rĩ yĩ kuyé drããsiyã, kôpi ní riĩ tã 'oó pĩrĩ rĩ sĩ, 'dĩri lũ 'yozú kĩnĩ, tãimbĩ rĩ kôpi ĩ êsí agá 'dãã anigé.

15 'Dĩri lũ 'yozú kĩnĩ, tãimbĩ Múngú vé rĩ kôpi ĩ êsí agá 'dãã anigé. Tã kôpi ní riĩ ũšũũ rĩ, ĩri lũ kôpi ní, tã ĩ ní riĩ 'oó rĩ ũnji, dõku tã ĩ ní riĩ 'oó rĩ pĩrĩ.

16 'U'dũ ĩ ní ímúzú tã lĩzú 'dãri kãdõ ícã, Múngú ri ímú Kúrisítõ Yësũ rĩ ĩpẽ tã lĩ 'bá drĩgẽ tã ũnji 'bá ní riĩ ũzũũ kuú 'bá êsí agá 'dĩ'bée ã tã sĩ, 'dĩri ũ'dũkõ múké má ní ũlũũ rĩ.

Yãhúđĩ rĩ pi vé tã ãzini tãimbĩ Mósẽ vé rĩ

17 'Ìmi ri 'yo ìmi Yãhúđĩ, ìmi ri tãimbĩ rĩ vé tã 'du nga, ãzini ìmi ri ìmi íngú 'yozú kĩnĩ, ìmi ñkĩ Múngú ri rá,

18 'Ìmi ñkĩ tã Múngú ní lée ìmi 'okĩ rĩ rá, ìmi ñkĩ tã múké rĩ pi tã ũnji rĩ be rá, ã'diãtãsiyã ímbákĩ ìmi ní tãimbĩ rĩ gĩ,

19 'Ìmi ũšũkĩ ìmi ri 'bá mĩ ãkó rĩ pi ĩ drĩ ko mužú, ìmi ri ka ũtũjã rú 'bá ri'bá ũnjikãnyã 'o'bá ñnjñã agá rĩ pi ní,

20 'Ìmi ũšũkĩ, ìmi kĩnĩ, ìmi ri 'bá azakaza rú ní pi ímbã, ãzini ìmi ri anjĩñã rĩ pi ímbã tã Múngú vé rĩ sĩ, ã'diãtãsiyã ìmi kĩnĩ, ìmi ñkĩ tãimbĩ rĩ gĩ, ĩri ìmi ní tã ñngará sê, ãzini ĩri sê ìmi tã áda rĩ ñĩ rá.

21 'Bo ìmi ìni ri 'bá urũkõ'bée ímbã rá pĩrĩ, tã ìmi ní ímbã rĩ, ìmi 'duki ngãã ku ãsĩ? 'Ìmi ri 'bá urũkõ'bée ímbã kĩnĩ, ã ũgũkĩ ngã ku, 'bo ìmi ri ngã ũgũ ãlẽ?

22 'Ìmi ri lũ 'bá rĩ pi ní õwũ 'bãngará ri ũnji pĩrĩ, ìmi dí ri õwũ 'bã ìndĩ ãsĩ? 'Ìmi kĩnĩ, ngã ĩ ní údẽ drĩ sĩ múngú rú 'dĩ'bée ũnji pĩrĩ, ngã ìmi ní rizú 'bá Múngú ri ñĩ'bá kuyé rĩ pi vé ngã jó kôpi ní rizú ívé múngú rĩ pi ñnjĩzú rĩ agá rĩ pi ũgũzú rĩ ã'di?

23 'Ìmi ri ìmi íngú tãimbĩ rĩ sĩ pĩrĩ, ngã ìmi ní tãimbĩ rĩ ñõzú rá rĩ ã'di? Ngã ìmi ní Múngú ri ñnjĩzú ku rĩ ã'di?

24 Sũ ĩ ní sǐi Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tĩni, “Ĩmi sêkí 'bá adri' 'bá Yāhūdĩ rú ku rĩ pi idekí Múngú ri ĩmi tã sǐ.”

25 Yāhūdĩ tãĩmbĩ rĩ vé tã 'du' 'bá nga' 'bá rĩ pi vúgá 'dãá, ágélé ě tĩ lĩngará* rĩ múké. 'Bo' 'bá rĩ ño dõ tãĩmbĩ rĩ gĩ, ĩndré sũ 'bá ĩ ní ágélé ni ě tĩ lĩ kuyé rĩ tĩni.

26 'Bá rĩ adri dõ Yāhūdĩgú ku, lĩkĩ dõ ĩrivé ágélé ě tĩ kuyé drããsiyã, 'du dõ tãĩmbĩ Múngú vé rĩ ngaá rá, ĩri adri mvã Múngú vé ni.

27 'Bá adri' 'bá Yāhūdĩ rú ku, ĩ ní kõpi ágélé ě tĩ úlĩ kuyé 'dĩ' 'bée, kõpi 'dukĩ dõ tãĩmbĩ Múngú vé rĩ ngaá rá, ĩmi adri' 'bá Yāhūdĩ 'dĩ' 'bée, kõpi tã lĩ ĩmi drĩgé rá, ã'diãtãsiyã ĩmi ñĩkĩ tãĩmbĩ rĩ rá, ãzini úlĩkĩ kpá ĩmi ágélé ě tĩ rá, 'bo ĩmi ñõkĩ tãĩmbĩ rĩ rá.

28 Tĩkĩ dõ mi Yāhūdĩgú, lĩkĩ dõ mi ágélé ě tĩ gĩ, 'bo 'ĩ 'du dõ tãĩmbĩ rĩ ngaá kuyé, mi adri Yāhūdĩgú áda ku.

29 'Bá rĩ ní adrizú Yāhūdĩgú áda rú, lã ĩndrĩ Uleteré rĩ ã sã ã újã éšĩ. Ágélé ě tĩ lĩngará, ĩri tã rú' 'bá vé ni, lĩngará áda rĩ, ĩri éšĩ újãngará, adri tãĩmbĩ ĩ ní sũ drĩ sǐi kuyé. ĩngúngará múké rĩ, lã Múngú ě ĩngú 'bã nĩ, adri 'yozú kĩnĩ, 'bã áda ri 'bã ĩngú ni kuyé.

3

Múngú ri ícõ tã 'ĩ ní ezĩĩ rĩ 'du nga rá

1 Mi dõ Yāhūdĩgú, ngá múké mi ní ĩsũ adringará Yāhūdĩgú rú rĩ agá 'dĩgé rĩ ã'di? Lĩkĩ dõ mi ágélé ě tĩ rá, ngá múké mi ní ĩsũ 'a ni gé 'dĩgé rĩ ã'di?

2 Mi dõ Yāhūdĩgú, tã múké kárakarã anigé mi ní ícõ ĩsũ rá ni pi. Drĩdrĩ ni, ú'dũkõ múké Múngú vé rĩ sêkĩ Yāhūdĩ rĩ pi ni.

3 Ádarú Yāhūdĩ urũkõ' bée è'yĩkĩ ú'dũkõ múké Múngú vé rĩ kuyé, kõpi ní tã Múngú ní ezĩĩ rĩ è'yĩĩ kuyé rĩ sǐ. 'Dĩri nyo lũ kĩnĩ, Múngú ícõ tã 'ĩ ní ezĩĩ rĩ 'duyã ngaá ku 'dĩni rá?

4 Kuyé! 'Bá rĩ pi dõ céré ãnjõ rú drããsiyã, tã Múngú ní 'yoó rĩ, ĩri tã áda, sũ ĩ ní sǐi Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tĩni, "Múngú, tã mi ní átã rĩ, ĩri adri pĩrĩ, tã mi ní lĩjĩ rĩ, ĩri adri pĩrĩ."

5 ãnjĩkãnyã 'bã ní riĩ 'oó rĩ, ĩri dõ i'dã 'bã rĩ pi ní 'yozú kĩnĩ, Múngú ri tã be pĩrĩ pĩrĩ, ngã 'bã ní 'yozú kĩnĩ, Múngú ĩrĩñã dõ 'bã, ĩri ãnjĩ rĩ ã'di? (Ma ri átã yĩkĩ 'bã áda vé ni sǐ.)

6 'Bo adri 'dĩni ku! Múngú lĩ dõ tã pĩrĩ ku, ĩri ícõ tã lĩ 'bã adri' 'bã vũ drĩgé nõgõ rĩ pi drĩgé ĩngónĩ?

7 'Bã ãzi ri ícõ 'yo, "ãnjõ mã ní úlĩ rĩ, ĩri dõ lũ kĩnĩ, tã Múngú ní átã rĩ, ĩri tã áda, ĩ dõ Múngú ri ĩngú ãni rá pĩrĩ, ngã ĩ ní 'yozú kĩnĩ, mã 'bã ãnjĩ rĩ ã'di?"

8 'Bã urũkõ' bée rikĩ 'yoó kĩnĩ, 'bã kĩnĩ, "Lã 'bã 'okĩ ãnjĩkãnyã, 'bã ĩsũkĩ rĩ tã múké." 'Bã 'bã ide' 'bã 'dĩni 'dĩ' 'bée, ĩri múké Múngú ní tã lĩzũ kõpi drĩgé.

'Bã ãzi tã be pĩrĩ ni 'dãáyo

2:24 2:24 ĩsãyã 52:5; Èzèkélé 36:22 * 2:25 2:25 Ágélé ě tĩ lĩngará: Múngú lũ Ābũrãmã ní kĩnĩ, ãnjĩ ãgõ Ābũrãmã vé rĩ pi adrikĩ dõ caã ú'dũ ãrõ gĩ, lã ã úlĩkĩ kõpi ã ágélé ě tĩ rá, lũzũ kĩnĩ, kõpi ĩni Múngú vé ni. 'Bã rĩ ã'yĩ dõ ĩ ágélé ě tĩ sãé lĩjĩ gĩ, ĩri tãĩmbĩ Mósẽ vé rĩ 'du nga. 'ĩ lã f'dóngará 17:9-14; Èzĩ 15:1-5. 3:4 3:4 Sãwũmã 51:4

⁹ Kúru 'bâ 'yokí rí ngóni? 'Bâ 'yokí rí kînî, 'bâ Yâhúdî rú 'bâ múké, 'bâ ndêkî 'bâ adri' 'bâ Yâhúdî rú ku rî pi rá 'dîni? Adri 'dîni kuyé, 'bâ 'yokí drîdrî rá, 'bâ kînî, Yâhúdî rî pi 'bâ adri' 'bâ Yâhúdî rú ku rî pi be, 'okí céré ùnjikānyā rá.

¹⁰ Sũ ĩ ní sîi Búkũ Múngú vé rî agá rî tîni kînî,

“Bâ tâ be pîri Múngú ɛndrɛti gé ni 'dāáyo.

¹¹ 'Bâ tâ Múngú vé rî ní fî drî ni gé ni 'dāáyo,
'bâ úvá 'bāápi Múngú ri ndāapi ni 'dāáyo.

¹² 'Bâ rî pi céré gāki Múngú ri sî,

kōpi ícákí kuú Múngú ɛndrɛti gé ɛzi ākó,

'bâ tâ 'oópi pîri ni 'dāáyo,

ālujánî 'dāáyo.”

¹³ “Átángá riipi ifũupi kōpi ti gé sî rî ùnjikānyākānyā,

adri sũ āvũ ŋmaápi ngũupi ūnjî 'bú agálésîla rî tîni,

kōpivé ádra ri céré átángá ùnjō vé ni átá.”

“Átángá riipi ifũupi kōpi ti gé sî rî, sũ kícú ĩnî vé rî tîni.”

¹⁴ “Átángá kōpi ti gé rî céré ūkɛngɛli, kōpi ri āngũ wāwā.”

¹⁵ “Kōpi nju mbɛlɛnā mu 'bâ rî pi vé āri dā.

¹⁶ Vūrā kōpi ní rizú ɛcizú rî agásî céré, kōpi ri ngá rî pi iza mužú, 'bâ rî pi ri ngo mužú ānî ngongo.

¹⁷ Adringará tâ be kîri rî, kōpi nîkî kuyé.”

¹⁸ “Kōpi rukî Múngú ri ku.”

¹⁹ 'Bâ nîkî rá 'yozú kînî, tājmbî ĩ ní sîi 'dîri, sîkî 'bâ ĩ 'bâ'bée tājmbî rî ā pálé gá rî pi ní. 'Bâ āzi ícô āgátá gāā tājmbî rî vé tâ sî ku, 'bâ vũ drîgê rî pi céré ímú pá tu Múngú ɛndrɛti gé, ĩ tâ li kōpi drîgê ùnjikānyā kōpi ní 'oó rî sî.

²⁰ Múngú ícô 'bâ rî ā'yî adrii pîri 'í ɛndrɛti gé 'yéná tājmbî ĩri ní 'duyú ngaa rî sî ku, ā'diātāsīyā 'bâ rî ícô tājmbî rî 'duyú ngaa céré ku, tājmbî rî, ĩri ùnjikānyā 'bâ rî ní 'oó rî i'da nî.

Ĕ'yīngará ri sê 'bâ adri anji Múngú vé ni

²¹ Nóni Múngú i'da 'bâ ní lɛti āzi 'bâ ní adrizú ānî pîri 'í ɛndrɛti gé ni gí, ícókí 'bâ 'bāá adrii 'bâ pîri 'bâ ní tājmbî Mósê vé rî 'duyú ngaa rî sî ku. Lɛti ú'dí pîri ĩ ní i'daá 'dîri, sîkî tājmbî Mósê vé rî agá rá, āzini nɛbî rî pi ūlúkí kpá rá.

²² 'Bâ céré Yésũ Kúrísitō ri ɛ'yî 'bâ gí, ɛsî 'bâ'bée ĩri drîgê rî pi, Múngú ri kōpi ā'yî adri 'bâ pîri 'í ɛndrɛti gé. Lɛti āzi túngú 'bâ rî ní adrizú pîri Múngú ɛndrɛti gé ni 'dāáyo.

²³ 'Bâ céré 'okí ùnjikānyā rá, 'bâ āzi ícôpi tâ céré Múngú ní lée 'bâ rî pi ā 'okí rî pi 'oópi ni 'dāáyo.

²⁴ Múngú vé ɛsî múké rî sî, ā'yî 'bâ pírini adrii 'bâ pîri ni pi, ĩpê Kúrísitō Yésũ ri ímú 'bâ drî jeé 'bávê ùnjikānyā agásî.

²⁵ Múngú ĩpê Yésũ ri ímú drāā rōbōnō rú, ĩrivé āri dā 'bâ trūzú ānî 'bávê ùnjikānyā agásî. 'Dîri i'da kînî, Múngú 'o tâ pîri, 'bâ ɛsî mādā ĩrîñā 'bâ ùnjikānyā 'o'bâ ótú ĩnógósî rî pi kuyé.

26 Múngú 'o tā 'dĩri 'dĩni, 'i i'da rí ívé tā pìrì rĩ lókí àndrũ nōri gé, ìri 'bá Yēsũ rĩ ẽ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ã'yĩ adri pìrì.

27 'Bã nyo ícò 'bã íngú 'yozú kìnĩ, Múngú ri 'bã 'bã adri pìrì 'bã ní tãĩmbĩ rĩ 'duj ngaa rĩ sĩ 'dĩni rá? Adri 'dĩni kuyé. Trũkí 'bã tā múké 'bã ní 'oó rĩ sĩ kuyé, trũkí 'bã tā 'bã ní Yēsũ ri ẽ'yĩ gí rĩ sĩ.

28 'Bã adri pìrì Múngú endretì gé, 'bã ní Yēsũ ri ẽ'yĩ gí rĩ sĩ, adri 'yozú kìnĩ, 'bã ní tãĩmbĩ rĩ 'duj ngaa rĩ sĩ kuyé.

29 Múngú ri nyo 'yéná Yãhũdĩ rĩ pi vé ni ó'dúkùlè? Adri 'bã adri' 'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi vé ni ìndĩ kuyé? Múngú ri 'bã adri' 'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi vé ni ìndĩ.

30 Múngú ri 'yéná ãlu, ìri 'bã ì ní kòpi ã ágélé ẽ tì ùlĩ gí rĩ pi ã'yĩ adri 'bã pìrì ívé ẽ'yĩngará ã tā sĩ, ìri kpá 'bã ì ní kòpi ã ágélé ẽ tì ùlĩ kuyé rĩ pi ã'yĩ ívé ẽ'yĩngará ã tā sĩ.

31 'Bã ní Yēsũ ri ẽ'yĩ gí rĩ sĩ, 'bã nyo ícò tãĩmbĩ rĩ 'du 'be vũgá rá? Adri 'dĩni kuyé, 'bã rúkí tãĩmbĩ rĩ vé tā tĩtì.

4

È'yĩngará sĩ Ābũrãmã ri 'bã pìrì

1 Ngá sèepi Múngú ní 'bã ẽ'bìpì Ābũrãmã* ri 'duzú 'bãzú 'bã pìrì rú rĩ ã'dí?

2 Múngú 'bã té dõ Ābũrãmã ri adrii pìrì ẽzì múké ìri ní ngaa rĩ sĩ, Ābũrãmã ri té 'i íngú rá, 'bo Ābũrãmã íngú 'i Múngú endretì gé kuyé, ã'diãtãsiyã Múngú 'bã 'bã rĩ adrii pìrì ẽzì ìri ní ngaa rĩ ã tā sĩ ku.

3 Búkũ Múngú vé rĩ lũ 'bã ní tã ngóni? Kìnĩ, "Ābũrãmã ẽ'yĩ Múngú ri rá, Múngú ã'yĩ ìri adrii 'bã pìrì 'i endretì gé."

4 'Bã rĩ nga dõ ẽzì 'bã ãzi vũgá, mũfengã ì ní ìri ùfèzú rĩ adri 'yozú kìnĩ, sèkí ìri ní fèfè rú kuyé, ì ìri ùfè ẽzì ìri ní ngaa rĩ sĩ.

5 Múngú ri 'bã rĩ ã'yĩ adri 'bã pìrì adri 'yozú kìnĩ, ẽzì ìri ní ngaa rĩ sĩ kuyé, Múngú ri 'bã ùnjikãnyã 'oópi rĩ ã'yĩ adri pìrì, ìri ní 'i ẽ'yĩ gí rĩ sĩ.

6 Búkũ Múngú vé rĩ agá, 'bãgũ Dãwũdĩ átã kpá 'dĩni kìnĩ, Múngú ri 'bã rĩ pi ã'yĩ adri pìrì 'i endretì gé, adri 'yozú kìnĩ, ẽzì kòpi ní ngaa rĩ sĩ kuyé.

7 "Bã ì ní kòpivé ùnjikãnyã trũú gí rĩ pi, ãzini 'bã ì ní kòpivé ùnjikãnyã ùjĩ gí rĩ pi, kòpi tãkiri ìsù rá.

8 'Bã Úpí ní ìrĩñãã ìrivé ùnjikãnyã ã tā sĩ kuyé rĩ, ìri tãkiri ìsù rá, Úpí gõ ìrivé ùnjikãnyã ã tā ígã dji ku."

9 Tãkiri Múngú ní sèé 'bã rĩ pi ní 'dĩri, sèkí nyo 'yéná Yãhũdĩ ì ní kòpi ã ágélé ẽ tì ùlĩ gí rĩ pi ní, dõku sèkí kpá 'bã adri' 'bã Yãhũdĩ rú ku ì ágélé ẽ tì ùlĩ 'bã kuyé rĩ pi ní ìndĩ? 'Bã rikí 'yoó, Múngú ã'yĩ Ābũrãmã ri adrii 'bã pìrì, Ābũrãmã ní ìri ẽ'yĩ gí rĩ sĩ.

10 Múngú ã'yĩ Ābũrãmã ri adrii 'bã pìrì lókí ngõri gé? ã'yĩ ìri ìsù lĩkí ágélé ni ẽ tì gí yã, dõku ìsù lĩkí drĩ ágélé ni ẽ tì kuyé? Múngú ã'yĩ Ābũrãmã ri adrii 'bã pìrì ìsù lĩkí drĩ ágélé ni ẽ tì kuyé.

* 4:1 4:1 Ābũrãmã: Múngú zì Ābũrãmã ri kìnĩ, ã ku ívé 'bã 'bèti ãsãmvú gé rĩ pi, ã ku ívé ãngũ, ã 'de muji ãngũ ãzi ù'dí ni gé. Ābũrãmã ri ẽ'bìpì Yãhũdĩ rĩ pi vé rĩ, tĩkí ìri ìlĩ élifú ãlu mũdũrũlũ ãrò (1,800) gé, ìsù tĩkí drĩ Yēsũ ri kuyé. 'Í lã ì'dóngará 12-25. 4:3 4:3 ì'dóngará 15:6 4:8 4:8 Sãwumã 32:1-2

11 Ābūrāmā ā'yī 'i ágélé ē tị sēé lịj, ā adri rị bīlẹmị rú lūzú kìnī, Múngú ā'yī 'i ìnógósị, 'i ní Múngú rị ẹ'yịjị gí rị sị, Múngú ā'yī ìrị 'bá pịrị 'i ẹndrẹtị gé, ịsụ drī lịkí ágélé nì ē tị kuyé. 'Bá céré Múngú rị ẹ'yī' 'bá gí, sē' 'bá ì ágélé ē tị úlí' 'bá kuyé rị pị, kọpị céré anjị Ābūrāmā vé nì. Í kọpị lā céré 'bá pịrị, kọpivé ẹ'yīngará ā tã sị.

12 Ābūrāmā rị kpá ẹtẹpị 'bá ì ní kọpị ā ágélé ē tị úlí gí rị pị vé nì, kọpị ùbíkí dō Ābūrāmā ā pámvú Múngú rị ẹ'yīzú sụ Ābūrāmā ní Múngú rị ẹ'yījị ịsụzú lịkí drī ágélé nì ē tị kuyé rị tịnị rá.

13 Múngú ẹzị kìnī, 'i ìmụ āngū rị sē Ābūrāmā pị ní úyú ìrivé rị pị be. Tā ìrị ní ẹzịjị 'dịri adri 'yozú kìnī, Ābūrāmā ní tǎimbị rị 'dụ' 'bá ngá rị sị kuyé, ìrị ní Múngú rị ẹ'yījị gí rị sị, Múngú 'bā ìrị adrii pịrị 'i ẹndrẹtị gé.

14 Múngú ẹzị té dō āngū rị 'yéná 'bá tǎimbị rị 'dụ' 'bá ngá' 'bá rị pị ní, ẹ'yīngará rị té adri ẹzị ákó, tā Múngú ní ẹzịjị rị, ífífí nì rị adri 'dǎáyo.

15 'Bá rị nọ dō tǎimbị rị gí, Múngú rị ìrị ìrịñā ànị rá. Tǎimbị ā adri té dō 'dǎáyo, tā āzi lūúpi kìnī, 'bá rị nọ tǎimbị gí 'dínì 'dǎáyo.

16 Múngú rị tā ẹzị 'bá 'i ẹ'yī' 'bá gí rị pị ní ívé ẹsị múkẹ rị sị. Ẹzị tā rị úyú Ābūrāmā vé rị pị ní céré, ẹzị 'yéná 'bá tǎimbị rị rụ' 'bá rị pị ní kuyé, ẹzị kpá 'bá ẹ'yīngará be Ābūrāmā vé rị tịnị rị pị ní ìndī. Ābūrāmā rị ẹtẹpị 'bá ẹ'yī' 'bá gí rị pị vé nì céré.

17 Síkí Búkú Múngú vé rị agá kìnī, "Á 'bā mị adrii ẹtẹpị súrụ kárakará pị vé nì." Ābūrāmā rị 'bá ẹtẹpị Múngú ẹndrẹtị gé 'dǎá, ẹ'yī Múngú àvù sēepi ìdrịpi gōó ìdri rú, āzini ngá rị pị gbiipi ìfūúpi ngá adriipi 'dǎáyo nì agásì rị rá.

18 Ābūrāmā ā ùsụ dō 'i ícọ mvá tịj ku drǎáásiyā, 'bā ẹsị tā Múngú ní 'yoó, "Mívé úyú rị ìmụ ịzú kárakará," 'dịri ẹ'yīzú rá.

19 Ābūrāmā ā dē dō, ìrivé ìlì lē dō kōdō caá mǔdǔrǔlǔlǔ àlu, ùkú nì Sárā ā adri dō úndó rú drǎáásiyā, Ābūrāmā vé ẹ'yīngará ịsị ìgōó vúlé kuyé.

20 Ābūrāmā 'bā 'i ẹsị céré kuú tā Múngú ní ẹzịjị 'i ní 'dịri drīgẹ. Ádarú Ābūrāmā tu pá tịtị ívé ẹ'yīngará agá, ìrivé ẹ'yīngará 'dịri sē ìngúkí Múngú rị ànị rá.

21 Ābūrāmā nị áma uletere 'yozú kìnī, Múngú rị ùkpō be, ìrị tā 'i ní ẹzịjị rị 'dụ ngá rá.

22 Ābūrāmā ní Múngú rị ẹ'yījị gí rị sị, Múngú ā'yī ìrị adrii 'bá pịrị 'i ẹndrẹtị gé.

23 Múngú 'bā Ābūrāmā rị adrii 'bá pịrị 'i ẹndrẹtị gé, ìrị ní Múngú rị ẹ'yījị gí rị sị, tā Múngú ní 'yoó 'dịri adri 'yéná Ābūrāmā ní kuyé,

24 Múngú 'yo kpá tā 'dịri 'bá ní ìndī, 'bá ní Múngú Úpí Yésù rị ìngápi gōópi ìdri rú drǎngará gálésì rị ẹ'yījị gí rị sị, 'bávé ẹ'yīngará 'dịri sē Múngú ní kpá 'bá ā'yī adrii pịrị 'i ẹndrẹtị gé ànị.

25 Múngú sē Yésù rị drǎá 'bávé ùnjikányā ā tã sị, inga ìrị gōó ìdri rú, 'i ā'yī rị 'bā adrii pịrị 'i ẹndrẹtị gé.

5

Ẹ'yīngará rị āyīkō sē

1 'Bá ní Múngú ri ẹ'yíí gí rī sī, Múngú sē 'bá ícá piri 'í ẹndrẹti gé, 'bá nóni adri tā be kírí Múngú ẹndrẹti gé, tā múké Úpí Yẹsũ Kúrísítò ní 'oó 'bá ní rī sī.

2 Yẹsũ íjì 'bá i'daá Múngú ẹndrẹti gé, ǎ'yí 'bá ícá piri ẹsì múké ívé rī sī, ǎzini 'bá ní 'i ẹ'yíí gí rī sī. 'Bá nǐkí áamá uletere 'yozú kíní, 'bá ǎyíkò sī, 'bá rí ẹsì 'bá lèzú Múngú vé ǎngará pòwùpòwù 'dàri ǐsúzá.

3 'Bá kpá ǐzàngá ǐsú rá, 'bo ǐzàngá rí agá, 'bá adri ǎyíkò sī, ǎ'diátásiyǎ 'bá ẹsì úmbé ǐzàngá rī ǎ nyangará gá.

4 Ẹsì úmbéngará ǐzàngá nyazú rī, ǐri sē 'bá adri ùkpó ùkpó, Múngú rí 'bá ǎ'yí rá, adringará ùkpó ùkpó 'díní 'dìri, ǐri sē 'bá ẹsì 'bá tā ǐ ní ìmù 'bá pazú rí drìgé.

5 Ẹsì 'bá ní 'báá tā drìdrì 'dílè rī drìgé 'dìri, 'bá úvá ícò fūú ǎní ku, ǎ'diátásiyǎ Múngú ǐpè ǐndrì Uletere rí ìmù ívé lèngará sèé 'bá ẹsì agá nǐ.

6 Kúrísítò ìmù dráá 'bá paá sá piri rí gé, sá 'dàri gé, 'bá ùnjikányá agá, 'bá ícòkí 'bá paá ùnjikányá rí agásí bā ku.

7 ǐri ùkpó ùkpó 'bá ǎzi ní 'i adizú drázú 'bá tā be piri Múngú ẹndrẹti gé rí ǎ tā sī. Sá ǎzi ní sī, 'bá ǎzi rí ícò 'i adí sē drá 'bá tā be múké rí ǎ tā sī rá.

8 'Bá adrikí dō ùnjikányá agá dráásiyá, Múngú i'da ívé lèngará 'bá ní ǎmbúgú, ǐpè Kúrísítò rí ìmù dráá 'bá tā sī.

9 Múngú ǎ'yí 'bá adrii piri 'í ẹndrẹti gé Yẹsũ vé ǎrí dǎapi rí sī, tā agaapi rá rí, ǐri tā ùmúlésí Yẹsũ ní 'bá pazú jíkó Múngú ní tā lizú 'bá drìgé rí agásí rí.

10 'Bá adrikí dō ǎndúrú ari'ba Múngú vé ní dráásiyá, Múngú údé 'bá ǎsámwú 'í be rí ícá múké Mvòpì vé drǎngará sī gí. Tā agaapi rá rí, Múngú rí ìmù 'bá pa 'i Mvòpì ní idrì gí rí sī.

11 'Bo tā rí adri 'yéná 'dǐ kuyé, 'bá nóni ǎyíkò sī, ǎ'diátásiyǎ Múngú ǐpè Úpí Yẹsũ Kúrísítò rí ìmù 'bá ǎsámwú údé Múngú be.

ǎDámá pi vé tā Kúrísítò be rí

12 ǎDámá kǎ ùnjikányá 'oó gí, sē ùnjikányá ìmùlù 'bá vù drìgé rí pi cére, 'bá rí pi ní ríi ùnjikányá 'oó rí sī, sē nóni 'bá rí pi cére rí ùdrǎdrǎ.

13 Drìdrì ní, ǐ ní drì tǎimbì Mósè vé rí sèzú kuyé rí gé, ǐsúzá 'bá rí pi rí ùnjikányá 'o vù drìgé nógó. Tǎimbì ǎ adri té dō 'dǎáyo, tā ǎzi lùupi kíní, 'bá rí nò tǎimbì gí 'díní 'dǎáyo.

14 Í'dózú lókí ǎDámá* vé rí gé 'dǎá, cǐngbá ícázú lókí Mósè† vé rí gé, 'bá rí pi cére ríkí ùdrǎdrǎ. ǎTā 'bá ùnjikányá 'o'bá sù ǎDámá ní 'oó Múngú vé tǎimbì nòzú rí tǐnì kuyé rí pi ùdrákí rá. ǎDámá rí 'bá ǎlu, íjì ùnjikányá 'bá drìgé cére, Kúrísítò rí kpá 'bá ǎlu, ìmù 'bá paá ùnjikányá agásí cére.

15 'Bo fèfè Múngú ní sèé 'bá rí pi ní ẹsì múké sǐ 'dìri, ǎsámwú ní aco 'i ùnjikányá ǎDámá ní 'oó rí be rá. ùnjikányá 'bá ǎlu ní 'oó 'dìri sī, íjì drǎ 'bá kárakará pi drìgé. 'Bo tā agaapi rá rí, ǐri fèfè Múngú ní sèé, ǐri ní 'bá

* **5:14 5:14 ǎDámá:** ǎDámá rí 'bá Múngú ní í'dó gbii drìdrì rí. ǐri ẹtèpì 'bá vù drìgé rí pi vé ní cére. ǐrivé ùkú Èvǎ rí ẹndrèpì 'bá vù drìgé rí pi vé ní cére. † **5:14 5:14 Mósè:** Yòsèpá kǎ dráá gí, 'bágú Ẹjèpétò vé rí 'bá anjì ǐsèrélè vé rí pi ẹjì ngaaá tǔgèrì rú caá ìlì mùdùrùlù sù (400). Kúru Múngú ní Mósè rí ǐpèzú ìmùzú anjì ǐsèrélè vé rí pi pazú adringará tǔgèrì rú rí agásí. Múngú sè tǎimbì rí Mósè ní, ǎ lù anjì ǐsèrélè vé rí pi ní, sèzú ǐ ní tǎimbì rí zizú tǎimbì Mósè vé ní ǎní. Tǐkí Mósè rí ǐsù ǎkùdè ìlì rí ca mùdùrùlù sù (1,400), ǐsù ǎkùdè tǐkí drì Yẹsũ rí kuyé. † lǎ Wùngará 2-24.

ãlu Yēsũ Kúrísító rĩ ĩsēzú ేశĩ múké sĩ 'bá rĩ pi trũzú ĩvé ũnjĩkãnyã agásĩ rĩ.

¹⁶ Ũnjĩkãnyã Ādãmã ní 'oó 'dãri sē ĩrĩŋãkĩ 'bá rĩ pi ãní céré. Fēfē Múngú ní sēé 'bá rĩ pi ní rĩ, ãsãmvú ni aco 'i ũnjĩkãnyã Ādãmã ní 'oó rĩ be rá. 'Bá rikĩ dō ũnjĩkãnyã 'oó muzú ðĩ ðĩ drããsiyã, 'bá Yēsũ rĩ ẹ'yĩ 'bá gĩ rĩ pi, fēfē Múngú ní sēé 'bá ní rĩ, ĩri sē 'bá adri pĩrĩ ĩri ẹndrẹtĩ gé.

¹⁷ Ũnjĩkãnyã 'bá ãlu ní 'oó 'dĩri sē drãngará órú 'bá rĩ pi ẹ drĩ céré. 'Bo tã agaápi rá rĩ, 'bá Múngú ní ేశĩ múké 'bãã kōpi ní, ĩri ní kōpi sēé adrii pĩrĩ 'ĩ ẹndrẹtĩ gé rĩ pi, kōpi ímú mālũngã ru 'bá ãlu 'dĩri vé tã sĩ, sã kōpi ní muzú adrizú 'bũ gé 'dãã rĩ gé, 'bá 'dĩri Yēsũ Kúrísító 'i.

¹⁸ Ũnjĩkãnyã ãlu Ādãmã ní 'oó rĩ sĩ, ĩ té kōdō 'bá rĩ pi ĩrĩnã céré, 'bo Kúrísító 'o tã ãlu pĩrĩ, sē Múngú ri ícō 'bá rĩ pi ãrēvú ã'yĩ céré adri pĩrĩ 'ĩ ẹndrẹtĩ gé, kōpi ícō idri 'dãni'dãni rĩ ĩsũ rá.

¹⁹ Ādãmã ri 'bá ãlu, ĩri ní tã Múngú vé rĩ 'duy ngaa kuyé rĩ sĩ, sē 'bá kárãkarã fikĩ ũnjĩkãnyã 'oó. 'Bo Yēsũ ri 'bá ãlu, 'du tã Múngú vé rĩ pi ãrēvú ngaa céré, sē Múngú ri ímú 'bá kárãkarã ã'yĩ adri pĩrĩ 'ĩ ẹndrẹtĩ gé.

²⁰ Múngú sē tãĩmbĩ rĩ pi 'bá rĩ pi ní céré, 'bá rĩ pi ã ámakĩ rĩ ũnjĩkãnyã ĩ ní 'oó rĩ ãní. 'Bo 'bá rĩ pi ní rĩ ũnjĩkãnyã 'oó muzú ðĩ ðĩ rĩ sĩ, Múngú vé ేశĩ múké ĩri ní 'bãã 'bã ní 'dĩri gō tĩ muzú drĩgélé.

²¹ Ũnjĩkãnyã órú 'bã drĩ, ĩjĩ drãngará 'bã drĩgē, 'bo nóni Múngú vé ేశĩ múké tã be agaápi rá 'dĩri pa 'bá rĩ pi nĩ, ĩri sē 'bã ícã 'bã pĩrĩ Múngú ẹndrẹtĩ gé. 'Bã ẹ'yĩkĩ dō Úpĩ Yēsũ Kúrísító ri gĩ, ĩri 'bã ní idri 'dãni'dãni rĩ sē rá.

6

Kúrísító ndē ũkpō ũnjĩkãnyã vé rĩ gĩ

¹ 'Bã 'yokĩ rĩ ngóni? 'Bã rikĩ nyo ũnjĩkãnyã 'oó muzú Múngú ã 'bã rĩ ívé ేశĩ múké 'bã trũzú 'bávē ũnjĩkãnyã agásĩ 'dĩni?

² Adri 'dĩni kuyé! 'Bã ĩndrėkĩ sũ 'bã ũdrã 'bã gĩ ni pi tĩnĩ, ũnjĩkãnyã gō tã ãzi 'oó 'bã rũ 'bã gã ku, 'bã ícō rĩ áwĩ ũnjĩkãnyã 'o muzú 'dĩni ãlé?

³ ĩmi nĩkĩ kuyé 'yozú kĩnĩ, kã 'bã ní bãtizĩmũ sēé, 'bã drãkĩ Kúrísító Yēsũ be trũ gĩ 'dĩni kuyé?

⁴ Bãtizĩmũ ĩ ní sēé 'bã ní rĩ sĩ, 'bã ũdrãkĩ, sĩkĩ 'bã sũ ĩ ní Kúrísító ri sũ rĩ tĩnĩ, Kúrísító ĩngã gōó idri rũ rá, 'bã kpã gō ĩngã idri rũ sũ Kúrísító ni ĩngã idri rũ Ẹtẹpi vé ũkpō sĩ rĩ tĩnĩ.

⁵ 'Bã drãkĩ dō sũ Kúrísító ní drãã rĩ tĩnĩ, ĩ kpã ímú 'bã ĩngã gō idri rũ, sũ ĩ ní ĩri ĩngãã gōó idri rũ rĩ tĩnĩ.

⁶ 'Bã nĩkĩ rá 'yozú kĩnĩ, 'bávē rũ 'bã ũnjĩkãnyã vé nōri gbãkĩ pẹtĩ alambaku sigé Kúrísító be trũ gĩ, ũnjĩkãnyã ẹ ĩsũ rĩ ũkpō ẹzĩ ngazú 'bã rũ 'bã gã ku, 'bã gōkĩ adrii túgẹrĩ ũnjĩkãnyã vé ni ku.

⁷ Drãngará Kúrísító vé rĩ ní 'bã úmú ícã 'ĩ be ngã ãlu rĩ sĩ, sē nóni ũnjĩkãnyã ícō ẹzĩ ngaa 'bã rũ 'bã gã ku.

⁸ 'Bã ní drãã Kúrísító be trũ rĩ sĩ, 'bã ẹ'yĩkĩ rá 'yozú kĩnĩ, 'bã kpã ícō idri ú'dĩ ĩsũ Kúrísító be trũ rá.

⁹ 'Bã nĩkĩ rá Kúrísító ĩngã gōó idri rũ drãngará gálėsĩla rá, ícō gōó drãã ðĩĩ ku, drã ícō ĩrivé ũkpō ndēé ku.

¹⁰ Kúrísító kã drãã, drã vú ãlu ũnjĩkãnyã vé ũkpō ndězũ, ĩri nóni idri rũ ri ẹzĩ Múngú vé rĩ ngã.

11 Lē ĩmi nĩkĩ 'yozú kınĩ, ĩmi drãkĩ gĩ, ũnjĩkãnyã ícõ êzĩ ngaã ĩmi rụ'ba gá ku, 'bo Kúrísítõ Yēsũ sē ĩmi ní idri rĩ gĩ, ĩmi 'bã Múngú vé ni.

12 Lē ĩmi kukĩ ũnjĩkãnyã ã ọrụ ĩmi rụ'ba drãápi drãdrã 'dĩri ku, tã ũnjĩ rụ'ba nōri ní lēē rĩ pi, lē ĩmi kukĩ ãnĩ.

13 Lē ĩmi rikĩ ĩmĩ rụ'ba áyú rizú ũnjĩkãnyã 'ozú ku. Ngá múké rĩ, lē ĩmi sēkĩ ĩmĩ rụ'ba Múngú ní, sũ ĩ ní 'bã ũdrã'ba gĩ rĩ pi ingaa gōo ídri rú rĩ tĩnĩ. Kúru lē ĩmi áyúkĩ ĩmĩ rụ'ba tã pĩrĩ 'ozú, ĩmi adrikĩ pĩrĩ Múngú ẹnđrẹtĩ gé.

14 Lē ĩmi kukĩ ũnjĩkãnyã ã ri ĩmĩ drĩ ọrụ ku, ã'diãtãsiyã ĩmi adrikĩ tãĩmbĩ rĩ ã pálé gá kuyé, 'bo ẹsĩ múké Múngú vé rĩ sē ĩmi ní drĩwãlã gĩ.

Túgěřĩ tã 'o'ba pĩrĩ rĩ pi

15 Tã pĩrĩ ĩ ní lēē ã 'okĩ rĩ íngõri? Ẹsĩ múké Múngú vé rĩ sĩ, Múngú ọyụ 'bã tãĩmbĩ rĩ agasĩ gĩ, 'dĩri lũ nyo 'yozú kınĩ, 'bã rikĩ ũnjĩkãnyã 'oó muzú 'dĩni? Adri 'dĩni kuyé!

16 ĩmi nĩkĩ 'yozú kınĩ, ĩmi dõ túgěřĩ 'bã ãzi vé ni, ĩmi ĩrivé tã 'du nga, ĩmi dõ túgěřĩ ũnjĩkãnyã vé ni, ĩri ĩmi jĩ fi drã agá, 'bo ĩmi dõ túgěřĩ Múngú vé ni, ĩri sē ĩmi tã pĩrĩ ni 'du nga 'dĩni kuyé?

17 Ũnjĩkãnyã ándúrú ĩmi ní 'oó rĩ sĩ, sē ĩmi adrikĩ kuú ãnĩ túgěřĩ ũnjĩkãnyã vé ni. 'Bo á sē Múngú ní ọwõ'difõ ãmbúgú, ĩmi ní tã ĩ ní ímbã ĩmi ní rĩ ẹ'yĩ ẹsĩ be céré rĩ sĩ.

18 Nóni ọyukĩ ĩmi ũnjĩkãnyã ĩmi ní 'oó rĩ agasĩ gĩ, ãzini ĩmi újãkĩ nóni ĩmi ícã túgěřĩ ẹsĩ 'bã'bée tã pĩrĩ 'ozú ni pi gĩ.

19 Má ụ'bĩ ĩmivé tã, tã túgěřĩ rĩ pi vé rĩ sĩ, ĩmi nĩkĩ rĩ ũkpõ ũnjĩkãnyã vé rĩ ãnĩ. Drĩdrĩ ni, ĩmi adrikĩ túgěřĩ tĩnĩ ũnjĩkãnyã ĩmi ní rĩ 'oó muzú dĩĩ dĩĩ 'dĩri sĩ. Kúru nóni lē ĩmi kukĩ ũnjĩkãnyã ãnĩ, ĩmi 'okĩ tã pĩrĩ, ĩmi adrikĩ rĩ ule Múngú ẹnđrẹtĩ gé.

20 Ándúrú ĩmi ní adrizú túgěřĩ rú ũnjĩkãnyã agá rĩ sĩ, ĩmi ásíkĩ tã pĩrĩ 'ongará sĩ kuyé.

21 Tã múké ĩmi ní ịsụ ũnjĩkãnyã ĩmi ní 'oó drĩnjã sēēpi 'dĩri agá rĩ ã'di? Tã ũnjĩ ĩmi ní 'oó 'dĩ'bée, kọpi drã ịjĩ ĩmi drĩgé.

22 'Bo nóni ọyukĩ ĩmi ũnjĩkãnyã ĩmi ní 'oó rĩ agasĩ gĩ, ĩmi nóni ãtĩ'ba Múngú vé ni. Nóni ĩmi ícãkĩ ule Múngú ẹnđrẹtĩ gé gĩ, ĩmi idri 'dãni'dãni rĩ ịsụ rá.

23 'Bã ũnjĩkãnyã 'oopi rĩ, ĩ ĩri ụfē drã sĩ, 'bã rĩ ẹ'yĩ dõ 'bávé Úpĩ Yēsũ Kúrísítõ ri gĩ, Múngú rĩ ímụ ĩri ní idri 'dãni'dãni rĩ sē pĩrĩni.

7

Ụ'bĩkĩ ãjē ũkú jezú rĩ vé tã

1 Má ẹdrĩpĩĩ má ọm vúpĩĩ má ní lēélē rĩ pi, ĩmi nĩkĩ tãĩmbĩ Mósē vé rĩ rá, 'bã idri rú rĩ, ĩri adri tãĩmbĩ rĩ ã pálé gá, tãĩmbĩ rĩ drĩ ni ọrụ sã ĩri ní adrizú idri rú rĩ gé.

2 Lē má ụ'bĩ ĩmi ní tã ãjē vé rĩ ũlũu, ágó je dõ ũkú, ĩri dõ drĩ idri rú, tãĩmbĩ rĩ kĩnĩ, ũkú rĩ ĩrivé ni, 'bo ágó rĩ drã dõ gĩ, tãĩmbĩ rĩ ã'yĩ rá, ágó ãzi rĩ ícõ ọwúzĩ rĩ ẹ'yĩ 'í ní ũkú rú rá.

3 ũkú 'dĩri je dõ ágó ãzi, ịsúzá ĩrivé ágó rĩ drĩ idri rú, ũkú 'dĩri 'bã ọwũ gĩ. 'Bo ágó ni drã dõ gĩ, tãĩmbĩ rĩ ã'yĩ rá, ĩri ícõ ágó ãzi je rá, ícókĩ ĩri zĩĩ ọwũ'ba ku.

4 Má ɛ́drípíj má ómvúpíj má ní lēélē rī pi, tā rī, ĩri 'dīni, ĩmi ɛ́'yíkí nóni Kúrísítō ri gí, ĩmi ĩndrékí sū 'bá ũdrā 'bá gí rī pi tīnī, nóni tǎjmbj rī vé ũkpō nga ɛ́zī ĩmī rŭ 'bá gá ku. Kúrísítō ĩ ní ingaa gōō ĩdri rŭ drāngará gálésī rī sē nóni ĩmi ícákí 'bá ívé ni pi gí, ĩri sē ĩmi tā múké ni pi 'o Múngú ā rŭ sī.

5 Lókí ũnjikānyā ní 'bá ásúzó gí rī gé, tǎjmbj rī sē 'bá rikí ɛ́sī 'bāā rizú ũnjikānyā 'ozú. Ũnjikānyā 'bá ní 'oó rī ĩjī drāngará 'bá drīgé.

6 'Bo 'bá ĩndrékí sū 'bá ũdrā 'bée gí ni pi tīnī, nóni tǎjmbj rī gō ɛ́zī ngaa 'bá rŭ 'bá gá ku. 'Bá nóni Múngú ní ɛ́zī nga létī ú 'dí ĩndri Uleterē rī ní lŭú 'bá ní rī sī, adri létī ũku tǎjmbj ĩ ní sī rī vé rī sī ku.

Tǎjmbj Múngú vé rī, ĩri 'bávē ũnjikānyā 'i da āmvé

7 Mā 'yo rī íngóni, má 'yo rī tǎjmbj rī ũnjikānyā ĩjī? Adri 'dīni kuyé! Tǎjmbj té dō 'dāáyo, má ícó té mávé ũnjikānyā nījī á má ku. Má ícó té nījī á má 'yozú kínī, ɛ́sī 'bāngará 'bá āzi vé ngá drīgé rī ũnjī 'dīni ku. 'Bo tǎjmbj rī kīnī, "Lē mī 'bā ɛ́sī 'bá mī gārā gá rī vé ngá drīgé ku."

8 Ũnjikānyā ĩsŭ létī tǎjmbj rī áyúzó, má 'bā rī ɛ́sī 'bá āzi vé ngá drīgé dījī dījī. 'Bo tǎjmbj té dō 'dāáyo, ũnjikānyā ri té adri ũkpō ākó.

9 Má ní drī tǎjmbj rī nīzú kuyé rī gé, á ri adrii bādārú, 'bo vŭdrī ni gé, má kā nījī á má 'yozú kínī, tǎjmbj anigé, sē á nī á má 'yozú kínī, ũkpō ũnjikānyā vé rī ású ma gí, sē á fi létī drāngará vé ni agá.

10 Má ĩsŭ nījī á má 'yozú kínī, tǎjmbj ālu ālu kōdō ĩdri sēepi rī, sē Múngú lī mávé tā ũnjī, ĩjī drāngará má drīgé.

11 Ũnjikānyā ĩsŭ létī tǎjmbj rī áyúzó, má mī ũ 'bāzú ānī, ĩjī drāngará má drīgé.

12 'Bo tǎjmbj Múngú vé rī uleterē, ĩri pīrī, ĩri múké.

13 Tǎjmbj adriipi múké 'dīri, ĩri nyo ícó drāngará ĩjī má drīgé rá? Ícó ĩjī ālujāni ku! Múngú áyú tǎjmbj adriipi múké 'dīri, lŭzú má ní kínī, ũnjikānyā ri ũnjī.

E' dī 'dīngará ũnjikānyā be rī

14 Tǎjmbj rī Múngú sē nī, 'bo ma 'bá áda, má ícá kuú túgērī rŭ ũnjikānyā drīgé.

15 Á nī tā má ní rií 'oó rī kuyé. Tā pīrī má ní kōdō lēé 'oó rī, á 'o ku, 'bo tā má ní kōdō gāā sī rī, ma rī 'o rá.

16 Mā 'o dō tā pīrī ku drāāsiyā, á nī rá tā má ní rií 'oó rī ũnjī, má ā'yī rá tǎjmbj rī múké.

17 Adri 'yozú kínī, ma ri tā ũnjī 'dīri 'o ākā yā 'dīni kuyé, ũnjikānyā fiipi kú má ɛ́sī agá nōri sē ma ri tā ũnjī 'dīri 'o nī.

18 Á nī rá tā āzi múké má ɛ́sī agá ālujāni 'dāáyo, á lē dō kōdō tā múké 'oó, ānī sē má ícó 'oó bā ku.

19 Á lē kōdō tā múké 'oó, 'bo má ícó 'oó ku. Á lē kōdō tā ũnjī 'oó ku, 'bo ma ri tā ũnjī rī 'o rá.

20 Ma ri tā ma ní kōdō ícó 'oó ku ni 'o mužú, 'dīri lŭ 'yozú kínī, á 'o tā rī ākā kuyé, ũnjikānyā fiipi má ɛ́sī agá rī sē ma ri tā rī 'o nī.

21 Tǎjmbj rī 'i da má ní uleterē, má kādō lēé kōdō tā múké 'oó, ma gō ri ũnjikānyā 'o mužú áyú.

22 Á lē tǎjmbj Múngú vé rī ɛ́sī be céré.

²³ 'Bo tāĩmbĩ āzi anigé, ĩri ri ẽzĩ nga mã rụ'ba gá, ĩri ri ẽ'dĩ 'dĩ tāĩmbĩ Múngú vé rĩ be mã ẽsĩ agá. Tāĩmbĩ 'dĩri rụ mã ícá kuú túgẽrĩ ùnjikányā vé ni, ĩri sē ma ri ùnjikányā 'o nĩ.

²⁴ Á, ĩzāngā mávé nōri! Á'di ri ícá ma pa ùnjikányā ma jĩpi fiipi drā agá nōri drĩgé sĩ nĩ?

²⁵ Á sē ɔwɔ'difô Múngú ní, Úpí Yēsũ Kúrísitô ní 'bá paá 'bávé ùnjikányā agásĩ rĩ sĩ.

Mávé ùmĩ gé nólé, ma túgẽrĩ riipi tāĩmbĩ Múngú vé rĩ 'duĩpi ngaapi ni, 'bo ùnjikányā mã ní riĩ 'oó rĩ sĩ, mã ícá nóni kú túgẽrĩ ùnjikányā vé ni.

8

Índrĩ Uleterē rĩ 'bá ní idri sē nĩ

¹ Nóni 'bá Kúrísitô Yēsũ ri ẽ'yĩ'ba gĩ rĩ pi, ícókĩ tā lĩj kòpi drĩgé ku,

² ā'diātāsīyā Índrĩ Uleterē ùkpô be idri íngápi Kúrísitô Yēsũ vúgá rĩ sēepi ĩmi ní rĩ, ɔyɔ ĩmi ifúu ùkpô ùnjikányā riipi ĩmi jĩpi fiipi drā agá rĩ sígē sĩ gĩ.

³ Tāĩmbĩ Mósē vé rĩ ícá 'bá ní idri sēé ku, ā'diātāsīyā ùnjikányā riipi 'bá drĩ ɔrúpi 'dĩri sē 'bá ícákĩ kuú ùkpô ákó. 'Bo Múngú ipē ívé Mvā, imúkĩ ĩri tĩj 'bá áda rú, sũ 'bá vũ drĩgé nōgó ùnjikányā be rĩ tĩj, adi 'i sēé drāá 'bávé ùnjikányā tĩ gé. Múngú sē Kúrísitô ri drāá tā lizú ùnjikányā drĩgé.

⁴ Múngú 'o tā 'dĩri 'dĩni, 'bá 'okĩ rĩ tā pĩrĩ sũ tāĩmbĩ Mósē vé rĩ ní lēé rĩ tĩj, 'bá 'bākĩ rĩ ẽsĩ tā ùnjĩ rụ'ba nōri ní lēé rĩ pi drĩgé ku, 'bá 'dukĩ rĩ tā Índrĩ Uleterē rĩ ní lēé rĩ pi ngaá áyu.

⁵ 'Bá ẽsĩ 'bā'bee ùnjikányā rụ'ba nōri vé rĩ drĩgé rĩ pi, kòpi ri ẽsĩ 'bā céré tā rụ'ba nōri vé rĩ drĩgé. 'Bo 'bá ẽsĩ 'bā'bee Índrĩ Uleterē rĩ drĩgé rĩ pi, kòpi ri ẽsĩ 'bā céré tā Índrĩ Uleterē rĩ ní lēé ā 'okĩ rĩ drĩgé.

⁶ 'Bá ẽsĩ 'bāápi kú céré ùnjikányā drĩgé rĩ, ĩrivé ỳdũ drāngará. 'Bo 'bá ẽsĩ 'bāápi tā Índrĩ Uleterē rĩ ní lēé ā 'okĩ rĩ drĩgé rĩ, ĩri idri 'dání'dání rĩ ísú rá, āzini ĩri tākĩri ísú rá.

⁷ 'Bá ẽsĩ 'bāápi kú ùnjikányā drĩgé rĩ, ĩri ārĩ'ba Múngú vé ni. 'Bá sũ 'dĩri tĩj 'dĩri, gā tāĩmbĩ Múngú vé rĩ sĩ, ícá tāĩmbĩ rĩ ngaá ku.

⁸ 'Bá ẽsĩ 'bā'bee ùnjikányā rụ'ba nōri vé rĩ drĩgé rĩ pi, sē Múngú ní āyĩkô ku.

⁹ Nóni ùnjikányā ícá ĩmĩ drĩ ɔrú ku. 'Bo Índrĩ Múngú vé rĩ dō ĩmĩ ẽsĩ agá anigé, ĩri ĩmĩ drĩ ko nĩ. Índrĩ Kúrísitô vé rĩ dō 'bá rĩ ẽ ẽsĩ agá 'dāáyo, 'bá 'dĩri adri Kúrísitô vé ni ku.

¹⁰ Kúrísitô ri dō ĩmĩ ẽsĩ agá anigé, ĩmivé rụ'ba ri dō ícá drā rá ĩmi ní ùnjikányā 'oó rĩ sĩ drāáasiyā, ĩmivé índrĩ ri áwĩ adri idri rú, ā'diātāsīyā Yēsũ sē ĩmi ícákĩ pĩrĩ Múngú ẽndrẽtĩ gé gĩ.

¹¹ Múngú Yēsũ rĩ ingaapi gōō idri rú drāngará gálésĩ rĩ, ĩrivé Índrĩ dō ĩmĩ ẽsĩ agá anigé, ĩri ívé Índrĩ Uleterē ĩmĩ ẽsĩ agá rĩ áyú ĩmivé rụ'ba drāápi gĩ rĩ újā ícá gō idri rú.

¹² Má ẽdrĩpĩj má ɔmvúpĩj mã ní lēélē rĩ pi, lē 'bá 'okĩ tā múké, lē 'bá rikĩ ùnjikányā rụ'ba nōri ní lēé rĩ 'oó ku.

¹³ ĩmi áwĩkĩ dō riĩ ùnjikányā rụ'ba nōri ní lēé rĩ 'oó, ĩmivé ỳdũ ri adri drāngará. 'Bo Índrĩ Uleterē rĩ dō ĩmĩ ẽsĩ agá anigé, ĩri ĩmi izā ko ĩmi ugazú,

Īmi gōkí rí ūnjikānyā 'oó dīī ku, Índrí Uleterē rī kúru ĩmi ní ídri 'dání'dání rī sē.

¹⁴ 'Bá Índrí Uleterē Múngú vé rī ní ríi kōpi ē drī koó rī pi, kōpi anji Múngú vé ni.

¹⁵ Índrí Múngú vé rī sē ĩmi adrikí tǔgērī ūrī rú ni pi kuyé, ĩmi ĩsúkí Índrí Múngú vé rī gí, ĩmi nóni anji Múngú vé ni. Índrí Múngú vé rī sē 'bā ri Múngú ri zī "Ábā, 'Bá Ẹtēpi."

¹⁶ Índrí Múngú vé rī, ĩri sē 'bā nī áamá uleterē 'yozú kīnī, 'bā anji Múngú vé ni.

¹⁷ Nóni 'bá ní adrii anji Múngú vé ni rī sī, 'bā drīlē múké ĩri ní sēē Kúrísítō ní rī ĩsú rá, 'Bá nyakí dō ĩzāngā sū Kúrísítō ní nyaá rī tīnī, Múngú ri kpá ímú 'bā íngú sū ĩri ní Kúrísítō ri íngú rī tīnī.

'Bá Múngú vé rī pi úmvúlēsī tā múké ĩsú rá

¹⁸ Á nī áamá múké, ĩzāngā 'bá ní nyaá āndrū nōri, ĩri anigé, 'bo íngúngará úmvúlēsī Múngú ní ímúzá 'bā íngúzú rī, tā ni aga rá.

¹⁹ Ngá ārēvú céré Múngú ní gbii vū drīgē nōgō rī pi, kōpi ri ẹsī 'bā rizú ỳ'dú Múngú ní úmvúlēsī 'bá adri'bée anji ívé ni pi rú rī 'dazú rī ūtēzú.

²⁰ Ngá Múngú ní gbii rī pi ē drī ábákí céré, adri 'yozú kīnī, kōpi lēkí nī yā 'dini ku, Múngú lē tā rī ā 'o 'i 'dini nī. Ngá ĩ ní údé rī pi ímú ẹsī 'bā 'yozú kīnī,

²¹ ĩ ímú ĩ pa drā sílē gá sī rá, āzini ĩ ícókí ŋmaá ku, ĩ ímú drīwālā ĩsú fizú anji Múngú vé dīngará pōwǔpōwǔ rī ĩsú'bá rī pi āsámvú gé rá.

²² Ngá ārēvú céré vū drīgē nōgō rī pi, kōpi ri drī cī ambamba cimgbá lókí āndrū rī gé, sū ūkú riipi mvá tīpi rī ní ríi drī cī rī tīnī.

²³ Adri 'yéṅá ngá 'dī'bée ri drī cī nī kuyé, 'bā Yēsū ri ẹ'yī'ba gí nō'bée, 'bā kpá ri drī cī índī, tā 'bá ní ríi ỳ'dú Múngú ní ímúzá 'bā ā'yízú adrizú anji ívé ni rú rī ūtēzú rī sī, Índrí Uleterē rī sē 'bá nīkí tā 'bá ní ríi ūtēē rī gí, āzini sē 'bá nīkí tā Múngú ní ímúzá 'bā rǔ'ba újázú ícázú ú'dí, 'bā rǔ'ba ní gōzú drāzú dīī ku rī gí.

²⁴ Tā 'bá ní ẹsī 'bāzú drī ni gé rī, ĩri 'bā pa nī. Nóni 'bā ri ẹsī 'bā drīwālā ĩ ní ímú sēē 'bá ní rī ūtēzú, 'bo 'bá ĩsúkí drī kuyé. 'Bá āzi ícó ẹsī 'bāá ngá 'í ní ĩsú gí rī ā tā ūsúzú ku.

²⁵ 'Bo 'bā dō ri ẹsī 'bā ngá 'bá ní drī ĩsú kuyé rī drīgē, lē 'bā 'bákí ẹsī mādā rizú ūtēzú.

²⁶ 'Bá ní adrii tā be múké kuyé rī sī, Índrí Uleterē rī 'bā ĩzā ko nī. Ā'diātāsīyā 'bá nīkí ngá 'bá ní lēē ẹ'yī Múngú vúgá rī zibe ku, Índrí Uleterē rī 'bá ní Múngú ri zī ĩzāngā be āmbúgú 'í ẹsī agá, 'bá āzi ícó tā ni átá bā ku.

²⁷ Múngú riipi 'bā ẹsī ndreepi rī nī úmī Índrí Uleterē rī vé rī rá, ā'diātāsīyā Índrí Uleterē rī ri Múngú ri zī 'bá ẹ'yī'ba gí rī pi ní, sū Múngú ní lēē rī tīnī.

Tā āzi 'bā gǔǔpi āmvé Múngú vé lēngará agásī ni 'dāáyo

²⁸ 'Bá nīkí kpá rá 'yozú kīnī, tā rī'ba 'bā ĩsú'bée rī pi agásī, Múngú ri tā múké 'o 'bá 'i lē'ba lēlē rī pi ní nī, tā ni íbī íngá ẹsī ni agá, ūpē íngá 'bá 'dī'bée nī.

²⁹ Múngú nī 'bá 'dī'bée ínógósí, ūpē kōpi ímú adrii sū 'í Mvōpi tīnī, Yēsū ri kōpi ní Mvā kāyú Múngú vé anji kárakará rī pi āsámvú gé.

30 Múngú ā'yī 'bá 'í ní ūpēē 'dī'bée nī, zī kpá 'bá 'dī'bée nī, kōpi ē ímúkí rí adrii 'bá ívé ni, 'bā kōpi adrii 'bá piri 'í ɛndrɛtɛ gé, zī kōpi, ē ímúkí rí kōpi íngú sū í ní 'í íngú rī tɛnɪ.

31 Tā 'dī'bée ā tā sī, 'bā átákí rí íngóni? Múngú ri dō 'bá be trɛ, 'bā āzi ri nyo ícō 'bā 'o ūnjí rá?

32 Múngú uga ívé Mvā 'bā tā sī kuyé, ĩpē ĩri 'bá ní rá. Múngú 'o dō tā 'bá ní 'dīri tɛnɪ, ícō nyo 'bá ní ngá ārɛvú sée céré píriní ku?

33 Múngú 'yo dō kīnī 'bá ívé 'í ní ūpēē 'dī'bée anjī ívé ni, āzini 'bā kōpi adri 'bá piri 'í ɛndrɛtɛ gé gí píri, ā'di ri ícō tā ĩjī kōpi drīgé, kōpi tōzú 'yozú kīnī kōpi ūnjí nī?

34 Ā'di ri ícō 'yo kōpi ūnjí nī? Kúrísitō Yēsū drā kōpi ā tā sī, ingakí ĩri gōō ídri rú, nóni úri Múngú vé drī ɛndɛpí gé, ĩri ri Múngú ri zī kōpi ní.

35 Ngá āzi nyo ícōpi 'bā āsámvú acoópi Kúrísitō be lēngará Kúrísitō ní 'bā lēzú 'dīri agásí ni anigé? Tā ūkpō ūkpó, ĩzāngā, ɔcūngará, ɛbírí, bōngó ākō, tā ūnjí drā ĩjipi ni, tā í ní ūlāá 'dī'bée, kōpi nyo ícō 'bā āsámvú aco Kúrísitō be rá?

36 Síkí Búkū Múngú vé rī agá kīnī,

“Mí tā sī, ú'dú ālu ālu, 'bá rī pi lēkí rí 'bá ú'dí,
'bá índrékí sū kābīlō ĩ ní rí úlīlī rī pi tɛnɪ.”

37 Tā āzi 'bā gūpí āmvé ni 'dāáyo. Tā ūnjí 'dī'bée kádō 'bā ĩsú, 'bā ícō pá tu títí ūkpō Kúrísitō 'bā lēpi lēlē rī vé rī sī.

38 Má ɛpí tā 'dīri sī múké múké 'yozú kīnī, drāngará, dōku ídri, dōku mālāyikā, dōku índrī ūnjí rī pi,* dōku tā nóni ri 'bá 'i nga'bée rī pi, dōku tā úmvúlésí ímú' 'bá ĩ nga' 'bá drīdrī 'dīlē rī pi, dōku ūkpō urukɔ' 'bée, ngá 'dī'bée ícókí 'bā āsámvú acoó Múngú 'bā lēpi lēlē rī be ku.

39 Ūkpō íngá' 'bá 'bū gélésí rī pi, dōku ūkpō vū drīgé nōgō āngū wīlīwīlī rú rī agá rī pi, ngá Múngú ní gbíi rī pi, ícókí 'bā āsámvú acoó lēngará Múngú ní 'daá 'bá ní Kúrísitō Yēsū 'bávé Úpí ā rú' 'bá gá 'dīri agásí ku.

9

Múngú ĩpē Īsērélē rī pi nī

1 Kúrísitō nī rá, tā má ní átá rī, ĩri tā áda, adri ūnjō ku, yīkí mávé rī, āzini Índrī Uleterē rī lū kpá má ní kīnī, tā má ní átá rī tā áda.

2 Īzāngā fi má ɛsɪ agá, sē má ɛsɪ nō ambamba

3 má ɛ'dípáa Yāhúdī rī pi ā tā sī. Á lē Múngú ā tri ma, ā aco 'bā āsámvú Kúrísitō be, má ɛ'dípáa Yāhúdī rī pi ē ĩsúkí rí pangará bēsīnī.

4 Kōpi 'bá Īsērélē vé ni, Múngú ūpē kōpi adrii anjī ívé ni. Múngú i'da ívé dīngará pōwūpōwū rī kōpi ní, Múngú ru ūndí kōpi be, ɛzī ívé tājmbí kōpi ní. Kōpi ā ríkí 'i ĩnjī Jō Múngú vé rī agá, āzini kōpi ē ĩsúkí rí tā 'í ní ɛzī rī bēnī.

5 Ābūrāmā pi, Īsākā be, Yōkóbū sī, kōpi Yāhúdī rī pi vé ɛ'bípí drīdrī rī pi, tīkí Yēsū Kúrísitō ri 'bá áda rú, íbī ífūú úyú Īsērélē vé rī agá, Yēsū

8:36 8:36 Sāwumā 44:22 * 8:38 8:38 Índrī ūnjí rī pi: Índrī ūnjí rī pi ándúrú mālāyikā Múngú vé ni 'bū gé 'dāá, kōpi nōkí tājmbí Múngú vé rī, Sātánā ri kōpívé āmbúgú. Múngú ídró kōpi 'bū gé 'dāásí vūgá nōó, kōpi gōkí ufuú índrī ūnjí, kōpi ri 'bá rī pi ní Īzāngā sē vū drīgé nōgō. 'í lā Í'dangará 12:7-9.

Kúrísitō ri Múngú 'i, ĩri ngá ārēvú drĭgé sĭ céré āmbúgú, ě ĩngúkĭ ĩri mųzú 'dání'dání! Āmĭnā.

⁶ Īcókĭ 'yoó tā Múngú ní ęziĭ Yāhúđĭ rĭ pi ní rĭ, 'du tā ni ngaá ku yā 'dĭni ku. Adri 'yozú kĭnĭ, 'bá Īsērélē vé rĭ pi céré nĭkĭ Múngú ri rá yā 'dĭni kuyé.

⁷ Úyú Ābūrāmā vé rĭ pi* adrikĭ céré anĭi Ābūrāmā vé ni kuyé. Múngú 'yo ívé búkū agá kĭnĭ, "Úyú mívé rĭ pi ímų ĩfŭ Īsákā† rŭ' 'bá gá."

⁸ Tā 'dĭri lŭ 'yozú kĭnĭ, anĭi Ābūrāmā ní tĭĭ rŭ' 'bá rŭ' 'bá rĭ pi adrikĭ anĭi Múngú vé ni ku, anĭi Múngú ní tā ni ęziĭ rĭ, kōpi adri anĭi Múngú ní 'duđú 'bāā anĭi Ābūrāmā vé ni rŭ ni pi.

⁹ Tā Múngú ní ęziĭ rĭ 'dĭni kĭnĭ, "Ma ímų ĩgō sā nōri tĭnĭ rĭ gé, ílĭ drŭ rĭ agá, Sárā ri ímų mvá ágó tĭ rá."

¹⁰ Īsákā ri 'bávé ę' 'bĭpi, je Rēbékā ri 'í ní ũkú rŭ, Rēbékā tĭ ĩri ní anĭi āgō ętĭ rŭ,

¹¹ 'bā nĭkĭ rĭ 'yozú kĭnĭ, létĭ Múngú ní 'bá ĩpēzŭ rĭ pi rĭ. Sā Rēbékā ní drĭ kōpi tĭzŭ kuyé, dōku kōpi ní drĭ tā múké 'ozú kuyé, dōku tā ũnjĭ 'ozú kuyé rĭ gé,

¹² Múngú 'yo Rēbékā ní kĭnĭ, "Mvá kāyú rĭ ímų ęzĭ nga mvá ũđú rĭ ní." Múngú 'yo tā rĭ 'dĭni lŭzú kĭnĭ, ĩpē 'bá rĭ ęzĭ ĩri ní ngaá múké rĭ ā tā sĭ ku.

¹³ Sĭkĭ Búkū Múngú vé rĭ agá kĭnĭ, "Á lē Yōkóbŭ‡ ri áyu, á gā Īşōwŭ rĭ sĭ."

¹⁴ 'Bā 'yokĭ ri ngóni? 'Bā 'yokĭ ri kĭnĭ, tā Múngú ní 'oó 'dĭri adri pi rĭ ku? Adri 'dĭni kuyé!

¹⁵ Múngú 'yo Mósē ní kĭnĭ,
"Mā ęsĭ ri adri ĩdrĭkĭdri 'bá má ní ĩpēē rĭ ní,
ma ícó 'bá má ní lēē rĭ ě ĩzā ko rá."

¹⁶ Tā 'dĭ' 'bēe nga 'i tā 'bá áda ní lēē rĭ sĭ ku, dōku ũkpō 'bá áda vé ni sĭ ku, ĩri 'i nga ęsĭ ĩdrĭkĭdri Múngú vé rĭ sĭ.

¹⁷ Sĭkĭ Búkū Múngú vé rĭ agá, Múngú 'yo 'bāgú Ĕjēpētō vé rĭ ní kĭnĭ, "Ma sē mi ícá 'bāgú rŭ, ma mávé ũkpō i'da mí ní, kŭru 'bá vŭ drĭgé rĭ pi céré ímų nĭ ámá 'yozú kĭnĭ, ma Múngú 'i."

¹⁸ Múngú vé ęsĭ ri adri ĩdrĭkĭdri 'bá ĩri ní ĩpēē lēē ęsĭ ĩdrĭkĭdri 'bāā ĩri ní rĭ ní. Múngú ũşŭ dō 'i lē 'bá rĭ ě drĭ ě ícá ũkpō ũkpō, ĩri ícó 'o rá.

¹⁹ 'Bā āzi ri ícó 'yo, "Múngú lē dō 'bā 'okĭ tā rĭ sŭ 'i ní lēē rĭ tĭnĭ píri, ngá ĩri ní 'yoó 'bā ũnjĭ rĭ ā'di? Ā'di ri ícó tā Múngú ní ũtĭĭ gĭ rĭ űō nĭ?"

²⁰ 'Bo mi ā'di 'i átángá 'yoópi Múngú ní 'dĭni? Ngá ĩ ní údé rĭ, ĩri nyo ícó 'yo 'bá 'i údépi rĭ ní, "Mí údé ma 'dĭni āsĭ 'dĭni rá?"

²¹ 'Bá riĭpi ũdrĭ gbiĭpi rĭ, ũrŭtē ālu ālu 'dĭri sĭ, ĩri ícó ũdrĭ rĭ āzi gbi, ĩri ĩgĭrĭ múké múké, ĩri āzi rĭ gbi ĩgĭrĭ ku.

²² Múngú lē ívé ĭkō i'daá, āzini ívé ũkpō i'daá 'bá ĩ ní lēē ú'dĭ rĭ pi ní tā lĭzŭ ānĭ kōpi drĭgé, 'bo ĩri tā ni 'du mųzú ęsĭ be mādā.

* **9:7 9:7** Úyú Ābūrāmā vé rĭ pi: Múngú ĩpē úyú Ābūrāmā vé rĭ pi céré adriĭ anĭi ívé ni kuyé. ĩpē 'yéná úyú Sárā pi ní tĭĭ Ābūrāmā be rĭ pi áyu, ĩpē Īsĭmāélē Āgárā ní tĭĭ Ābūrāmā be rĭ kuyé. † **9:7 9:7** Īsákā: Īsákā ri mvá Múngú ní ęziĭ Ābūrāmā ní rĭ. 'í lā ĩ'dóngárá 17-35. **9:7 9:7** ĩ'dóngárá 21:12 **9:9 9:9** ĩ'dóngárá 18:10, 14 **9:12 9:12** ĩ'dóngárá 25:23 ‡ **9:13 9:13** Yōkóbŭ: Yōkóbŭ ri Ābūrāmā mvōpi Īsákā vé mvá, ĩri anĭi be mųđrĭ đrĭ ni ĩrĭ, Múngú újā rŭ ni zĭĭ Īsērélē, úyú ĩrivé rĭ zĭkĭ anĭi Īsērélē vé ni. Sā Yēsŭ vé rĭ gé, zĭkĭ kōpi Yāhúđĭ. 'í lā ĩ'dóngárá 25-50. **9:13 9:13** Mālākĭ 1:2-3 **9:15 9:15** Wŭngárá 33:19 **9:17 9:17** Wŭngárá 9:16 **9:20 9:20** Īsáyā 29:16; 45:9

²³ Múngú ri kpá ívé dīngará pōwūpōwū rī i'da 'bá 'í ní ūpēé lēé ẹ̀sì múké 'bāá kòpì ní rī pì ní rá,

²⁴ 'bá ìrì ní ūpēé rī 'bā 'ì, Yāhūdī rī pì, āzini 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pì.

²⁵ Búkū nẹ̀bì Ōsẹ̀yā ní sī rī agá, Múngú 'yo 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rī pì ní kīnī,

"Ìmi adri'bée 'bá mávè ni kuyé 'dī'bée, nóni ma ìmi zì 'bá mávè ni.

Ìmi 'bá má ní ándúrú lēé ku 'dī'bée, ma ìmú ìmi lēlē."

²⁶ Búkū Múngú vé rī 'yo kpá 'dínì kīnī,

"Vūrā ālu ālu ándúrú má ní 'yoó ìmi ní kīnī,

'Ìmi adrikí 'bá mávè ni ku 'dīrì,

nóni ma 'yo,

'Ìmi ìmú adri anjì mávè ni, ma Múngú adriipi idri rú rī 'i.' "

²⁷ Nẹ̀bì Ísáyá átá 'bá Ísērélē vé rī pì ā tā sī 'dínì,

"Bá Ísērélē vé rī pì ā adrikí dō kárakará cínýáfá yīl agá rī tìnjì drāáásiyā, 'yégá ì ìmú kòpì ẹ̀ ìmbítá ì ní kuú kínikiniṅá 'dī'bée pa áyu.

²⁸ Úpí ri ìmú 'bá vū drīgé rī pì ìrīṅā rá, ìrì kòpì ìrīṅā mbēlējá."

²⁹ Tā rī ìmú 'ì nga sū Ísáyá ní 'yoó drīdrī rī tìnjì,

"Úpí Múngú ā ku té dō 'bá rī pì vé

úyú ẹ̀ ìmbítá ku,

'bá té ūdrā céré sū 'bá kūrú Sōdómō^S vé rī agá rī pì

ní ūdrāá 'bá kūrú Gōmórā vé rī agá rī pì be rī tìnjì."

Ísērélē rī pì ẹ̀'yìkí Múngú ri kuyé

³⁰ 'Bá 'yokí rí ngóni? 'Bá ándúrú adri'bá Yāhūdī rú ku, tā 'o'bá pìrì ku 'dī'bée, kòpì újákí nóni ì ícá 'bá pìrì Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé, kòpì ní ìrì ẹ̀'yīl rí sī.

³¹ 'Bo 'bá Ísērélē vé 'yo'bá kīnī, ì lēkí ícá pìrì Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé tǎimbì rī vé tā sī 'dī'bée, tǎimbì rī sē kòpì ícákí 'bá pìrì kuyé.

³² Kòpì ìsúkí tǎ pìrì kuyé āsì? Kòpì ìsúkí kuyé, kòpì ní adrii ẹ̀'yīngará ākó rī sī, kòpì 'bákí ẹ̀sì rizú tǎimbì rī 'duzú ngazú áyu. Kòpì adrikí sū 'bá rì'bá ì ūsì'bá írā 'ì alaapi kú lẹ̀tì agá rī ā rù'bá gá rī tìnjì.

³³ Síkí Búkū Múngú vé rī agá kīnī,

"Á 'bá írā* kú Siónā† gá 'dāá'dā, 'bá rī pì rì ì ūsì rù'bá ní gé,

írā rī sē kòpì rì u'de vūgá,

'bá ìrì ẹ̀'yīpì rá rī, ícò drīnjá ìsú ku."

10

¹ Má ẹ̀drìpìjì má ọ̀mvúpìjì má ní lēlē rī pì, tā má ẹ̀sì agá nōlè má ní lēzú Múngú ri zìzú 'bá Ísērélē vé rī pì ní rī, Múngú ā pa rí kòpì bēnī.

9:25 9:25 Ōsẹ̀yā 2:23 9:26 9:26 Ōsẹ̀yā 1:10 9:28 9:28 Ísáyá 10:22-23 ^S 9:29 9:29 Sōdómō āzini Gōmórā: Múngú iza kūrú 'dī'bée ùnjikānyā 'bá kūrú 'dī'bée agá rì pì ní 'oó rì sī lókí Ābūrámā vé rì gé. 'Í lā 'f'dóngará 18:20-33; 19:1-28. 9:29 9:29 Ísáyá 1:9 * 9:33 9:33 Írā: Írā 'dīrì Yēsū 'ì. † 9:33 9:33 Siónā: Siónā rì ì kpá zì Yērūsālēmā. 9:33 9:33 Ísáyá 8:14; 28:16

² Á nī rá, kòpi 'bāki úvá Múngú ri ĩnjǐzú, 'bo tā Múngú ní lēé kòpi ā 'okí rī fi kòpi drīgé kuyé.

³ Kòpi ní létì Múngú ní 'bá rī ā'yǐzú adrízú pìrì 'í èndrètì gé rī nīi kuyé rī sī, kòpi gākí létì Múngú ní 'bá rī ā'yǐzú adrízú pìrì 'í èndrètì gé 'dìri 'duǵá ngagá sī, kòpi gōkí létì ìvé ni túngú ni 'duǵú ngaá áyú.

⁴ Kúrísítò 'du táimbì rī ngaá fúú tì ni gé gí, àní 'bá céré ìri è'yǐ' 'bá gí rī pi, Múngú ri kòpi ā'yǐ adri 'bá pìrì 'í èndrètì gé.

'Bá Kúrísítò ri è'yǐ' 'bá gí rī pi, Múngú ri kòpi pa rá

⁵ Mósè kīnī, 'bá rī 'du dō táimbì rī ngaá rá, Ìri adri Múngú èndrètì gé pìrì. Sī kīnī, "'Bá tā 'oópi 'dini rī, lē ā 'du tā rī ngaá sǔ táimbì rī ní lēé rī tǐnì."

⁶ 'Bo 'bá adriipi pìrì Múngú èndrètì gé è'yǐngará be rī, Ìri 'yo, "Lē mí ri 'yoó mí èsì agá 'dálé, 'Á'di ri nga mụ 'bù gé 'dálé Kúrísítò ri ĩjì vǔgá nǒo nǐ?' 'dini ku,

⁷ dōku, mí ri 'yoó 'Á'di ri ícò fi mụ 'bù ìndrì 'bá ùdrā' 'bá gí rī pi ní adrízú rī agá 'dāá Kúrísítò ri inga gō ìdri rú drāngará gálésì nǐ?' 'dini ku."

⁸ Búkū Múngú vé rī 'yo kīnī, "Ụ'dúkò rī ìnyǐnǎná mí be, Ìri ìfū mí tì gé, āzini mí èsì agalésì." Ụ'dúkò 'bá ní ùlūú 'dìri, 'bá ri tā è'yǐngará vé rī ùlū.

⁹ Mí 'yo dō mí tì sī, "Yèsū ri Úpí," āzini mí ā'yǐ dō mí èsì agá 'dálé 'yozú kīnī, Múngú inga Ìri gōo drāngará gálésìla ìdri rú rá, Múngú ri mì pa rá.

¹⁰ Mí è'yǐ dō Kúrísítò ri mí èsì agá 'dálé gí, mì adri 'bá pìrì Múngú èndrètì gé, āzini mí 'yo dō mí tì sī kīnī, mì 'bá Kúrísítò vé ni, Múngú ri mì pa rá.

¹¹ Búkū Múngú vé rī kīnī, "'Bá Ìri è'yǐpi rá rī, ícò drǐnjá ìsụ ku."

¹² Mì dō Yāhǔdǐgú yā, mì adri dō Yāhǔdǐgú ku yā, adri tā rú ku, ā'diātāsīyā Yèsū ri Úpí 'bá rī pi vé ni céré, 'bá 'yoópi kīnī ā ko 'ì ìzā rī, Ìri 'bá 'dìri ē ìzā ko aga rá.

¹³ Síkí Búkū Múngú vé rī agá kīnī, "'Bá céré Úpí ā rụ zì' 'bá rá rī pi, Úpí ri kòpi pa rá."

¹⁴ Kòpi è'yǐkí dō Úpí ri kuyé, kòpi ícò Ìri ā rụ zì ngóni? Kòpi yǐkí dō ụ'dúkò múké Ìrivé rī kuyé, kòpi ícò Ìri è'yǐ ngóni? 'Bá āzi ùlū dō kòpi ní ụ'dúkò múké 'dìri kuyé, kòpi ícò yì ngóni?

¹⁵ Pèkí dō 'bá āzi mụú ụ'dúkò múké rī ùlūú kuyé, kòpi ícò ụ'dúkò múké rī ùlū ìngóni? Síkí Búkū Múngú vé rī agá kīnī, "Ngá múké rī, lē 'bā ndrekí 'bá ụ'dúkò múké rī ĩjì' 'bá ùlū' 'bá rī pi 'bá mị sī."

¹⁶ 'Bo Ìsèrélè rī pi ā urụkò è'yǐkí ụ'dúkò múké rī kuyé. Nèbì Ìsáyā 'yo 'dini kīnī, "Úpí, ā'di è'yǐ ụ'dúkò múké 'bá ní ùlūú rī rá nǐ?"

¹⁷ 'Bá rī yì dō ụ'dúkò múké rī gí, Ìri kúru è'yǐ. Ụ'dúkò múké rī, Ìri tā Kúrísítò vé rī.

¹⁸ 'Bo á lē zìjì, èndèpì Ìsèrélè rī pi yǐkí nyo ụ'dúkò múké rī kuyé? Kòpi yǐkí rá. Síkí Búkū Múngú vé rī agá kīnī, "Ụ'dúkò Múngú vé rī ayi mụzú vù drīgé sī céré, átángá Ì ní átá rī, ayi kpá mụzú vù drīgé sī céré."

¹⁹ Èndèpì tā rī fi nyo 'bá Ìsèrélè vé rī pi drīgé rá? È, fi rá. Mósè sī tā Múngú ní átá Ìsèrélè rī pi vé tā sī rī 'dini kīnī,

"Ma sê ìmi ìmú à'yã 'bã tãkíri má ní sêé 'bá àngũ ụrụkọ agá rĩ pi ní rĩ sĩ.
Má kãdō tãkíri sêé 'bá adri' 'bá Yãhúdĩ rú ku tã ní fíi kọpi drĩgè kuyé
rĩ pi ní, ìmĩ ẹsị rí ìmú ve kọpi ní ùnjí ùnjí."

20 Ísáyã gō átá ụrĩ ákó kīnī, Múngú kīnī,

"Bá ma ndã'bée kuyé rĩ pi, ịsúkí ma rá.

'Bá mávé tã zị' 'bá kuyé rĩ pi, má i'da ma kọpi ẹndrẹti gé rá."

21 'Bo Ísáyã kīnī, "Múngú átá 'bá Ísērélè vé rĩ pi à tã sī kīnī,

"Dụ ụ'dụ áco, á rí kọpi mää kọpi ẹ ìmúki rí má vùgá,

'bo kọpi ẹ drĩ ùkpó ùkpó, kọpi gākí ma ẹ'yīgá sī.' "

11

Múngú 'bã ẹsị múké 'bá Ísērélè vé rĩ pi ní

1 Kúru á lē zị ìdini, Múngú gā nyo ívé 'bá rĩ pi gí? Múngú gā kuyé! Lē ìmi nīkí múké 'yozú kīnī, ma Ísērélègú, ma úyú Ábūrámã vé ni, má íbì ífũú sùrú Běnyēmínẹ vé rĩ agá.

2 Múngú gā ívé 'bá 'í ní ùpěé í'dóngará gá 'dää rĩ pi kuyé. Ìmi nīkí rá Búkú Múngú vé rĩ kīnī, nẹbị Ẹllyã* unu Múngú ẹndrẹti gé Ísērélè rĩ pi vé tã sī kīnī,

3 "Úpí, kọpi ú'díkí mívé nẹbị rĩ pi, àzini kọpi ùjòkí mívé vūrã rọbọjọ zázú rĩ rá, 'bá 'yéńá í ní kuú rĩ ma 'i. Kọpi nóni rí lẹti ndã lẹzú ma 'dizú."

4 Múngú újã Ẹllyã ní ngóni? Újã Ẹllyã ní kīnī, "Ma 'bá be élifũ ẹzịrĩ (7,000), kọpi ùtíkí kùmüci Bálã† rí ñjizú kuyé."

5 Ịri nyo adri lóki àndrũ nōri vé rĩ tịnj, Múngú vé ẹsị múké rĩ sī, ùpè 'bá mādāńǎǎ Ísērélè rĩ pi àsámvú gé adrii 'bá ívé ni.

6 Múngú rí 'bá rĩ pi ùpè ívé ẹsị múké rĩ sī, à ùpè té dō 'bá rĩ pi ẹzị kọpi ní ngaa rĩ sī, ịrivé ẹsị múké rĩ té adri ẹzị ákó.

7 Ɖiri lū 'yozú kīnī, Ísērélè rĩ pi ndéé ni pi ịsúkí Múngú vé ẹsị múké kọpi ní rí ndää rĩ kuyé, 'bo mādāńǎǎ Múngú ní ùpèé rĩ pi ịsúkí ẹsị múké Múngú vé rĩ nī. 'Bo ndéé ni pi ẹ drĩ ùkpó ùkpó.

8 Búkú Múngú vé rĩ kīnī,

"Múngú sē kọpi à ùmĩ ja 'i rá,

kọpi à amákí rí tã rĩ ku,

ọzũ kọpi ẹ mị,

kọpi à ndrekí rí tã ívé rĩ ku,

àzini ọzũ kọpi ẹ bị,

kọpi à yíkí rí tã ku

ícazú cĩmgbá ụ'dụ àndrũ nōri gé."

9 'Bágú Dāwúđĩ ní 'yozú kīnī,

"Kọpi kádō ríi í ùmú ùmú nyaá, lē à urukí kọpi,

ẹ ịrĩńǎkí kọpi, à uzekí kọpi u'deé vùgá.

10 Lē kọpi ẹ mị ẹ ẹsị, kọpi à ndrekí rí àngũ ku,

10:19 10:19 Dětōrōnómē 32:21 10:20 10:20 Ísáyã 65:1 10:21 10:21 Ísáyã 65:2 * 11:2 11:2

Ẹllyã: Ẹllyã rí nẹbị, Múngú 'dụ Ịri mụzú 'bụ gé ịdri rú, drã kuyé. Tíkí Ịri áküdè ílĩ rĩ ca mūdūrũlũ úrómĩ (900), ịsị áküdè tíkí drĩ Yēsũ rí kuyé. † Í lã 1 'Bágú 17-21; 2 'Bágú 1-3. 11:3 11:3 1 'Bágú 19:10, 14 † 11:4 11:4 Bálã: Bálã rí ngá í ní údé múngú rú ni. † Í lã 'Bá Tã Lị' 'bá rĩ pi 6:25-32.

11:4 11:4 1 'Bágú 19:18 11:8 11:8 Dětōrōnómē 29:4; Ísáyã 29:10

lē kōpi ā úgóró ā ọtrụ áwí kú nyonyo.”

Ī 'bá adri' bá Yāhúđi rú ku rī pi pa rá

¹¹ Á lē gōó zìj ðī, Yāhúđi rī pi u'đekí dō vūgá gí, kōpi gōkí nyo íngá uru ku? Adri 'dini ku. Kōpi ní lẹtì Múngú vé ĩ ní adrizú pìrì rī gāá sī rī sī, ĩri sē Īsērélē rī pi adri ā'yā sī 'bá adri' bá Yāhúđi rú ku rī pi ní pangará ịsụ Yésù vūgá rī sī.

¹² Yāhúđi rī pi ní Múngú ri gāá sī rī sī, sē 'bá adri' bá Yāhúđi rú ku rī pi ịsụkí drīlẹ múké Múngú vé rī rá. Yāhúđi rī pi kádō ímụ Múngú ri ẹ'yī, kúru ĩri sē Múngú ri ímụ drīlẹ múké sē 'bá rī pi ní aga rá.

¹³ Īmi 'bá adri' bá Yāhúđi rú ku 'dī' bée, agaápi rá rī, ma ri tā 'dīri átá ĩmi ní. Múngú ịpē ma 'bá áyúáyú ni rú ĩmi ní, ma ri ẹzì nga ùkpō sī Múngú ní,

¹⁴ ā' diātāsīyā á lē mávẹ 'bá Īsērélē vé rī pi ā 'bākí ā'yā ĩmi sī, kōpi ā uruko ẹ ịsụkí rí pangará ānī.

¹⁵ Yāhúđi rī pi ní Múngú ri gāá sī rī sī, sē 'bá vū drīgẹ rī pi újákí ẹsị gí. Kōpi kádō ímụ Múngú ri ẹ'yī, kōpi gō íngá adri ídri rú drāngará gálésí.

¹⁶ Ābūrámā pi ní adri ẹ' bípìj uruko' bée be ule rī sī, kōpivẹ úyú rī pi kpá adri ule, ānyāngā uruko ĩ ní ịj sée Múngú ní rī dō ule, ānyāngā ọmvụ agá rī pi cére ule, pẹtì rī vé úlá dō ule, ịrivẹ drìtì pi kpá adri ule.

¹⁷ Pẹtì rī vé drìtì pi ùñòkí dō gí drāāsiyā, ĩmi 'bá adri' bá Yāhúđi rú ku 'dī' bée, ĩmi pẹtì rī vé drìtì ĩ ní ugaá pẹtì òlívẹ āzi rụ' bá gá ni, ĩ jì ùdrō pẹtì múké ni ā rụ' bá gá. Pẹtì úlá be múké òlívẹ[‡] vé rī, ĩri ídri sē ĩmi ní, ĩmi adri' bée drìtì rú 'dī' bée.

¹⁸ Lē ĩmi ríkí ĩmi íngú 'yozú kíní, ĩmi ndékí drìtì ĩ ní ùñòó 'dī' bée rá 'dini ku. ĩmi íngúkí dō ĩmi rá, ĩmi ịsụkí tá 'dīri, ĩmi kokí pẹtì úlá rī ẹ ìzā nī ku, pẹtì úlá rī ĩmi ìzā ko nī.

¹⁹ ĩmi ícọ ịsụ 'yozú kíní, “Pẹtì rī ẹ drìtì ĩ ní gaá ú' bẹ vūgá gí 'dī' bée, ĩri lẹtì zì 'bá ní fizú adrizú kōpi ā vūrā gá.”

²⁰ Tā 'dīri tā áda. 'Bo ùñòkí kōpi gí, ā' diātāsīyā kōpi ẹ'yīkí Yésù ri kuyé, ĩmi tukí pá títì, ĩmi ní Yésù ri ẹ'yī gí rī sī. Lē ĩmi íngúkí ĩmi ku, 'bo lē ĩmi adri' kí ịrī sī.

²¹ Múngú ga dō pẹtì ẹ drìtì drìdrì 'dā' bée vūgá rá píri, ícọ nyo ĩmi gaá vūgá ku?

²² Lē ĩmi nīkí amá múké 'yozú kíní, Múngú ri ẹsị be ịdríkídri ĩmi ní, 'bo ĩri tā ị Yāhúđi ĩri ẹ'yī' bá kuyé rī pi drīgẹ. 'Bo lē ĩmi ā'yīkí ịrivẹ ẹsị ịdríkídri rī vé tā mụzú nyonyo, ĩmi ā'yīkí dō ku, ĩ kpá ĩmi uga vūgá rá.

²³ Yāhúđi rī pi újákí dō ẹsị Múngú ri ẹ'yīzú rá, Múngú ri kōpi ā'yī rá, ĩri kōpi 'bā gō vúlẹ, sū ĩri ní pẹtì rī ẹ drìtì 'bāá gōo pẹtì rī ā rụ' bá gá ụzi rī tịj. ĩri ùkpō be tā 'dīri 'dụzú ngazú.

²⁴ ĩmi adri' bá Yāhúđi rú ku 'dī' bée, ĩmi índrékí sū pẹtì òlívẹ vé rī ẹ drìtì ĩ ní ugaá mụy 'bāá pẹtì āzi túngú ni ā rụ' bá gá rī tịj. 'Bo Yāhúđi lē' bá ĩ új' bá Múngú ri ẹ'yī' bá rī pi, adri' kí sū pẹtì ẹ drìtì drìdrì 'dā' bée tịj, Múngú ri ùkpō be pẹtì ẹ drìtì drìdrì 'dāri újázú 'bāzú pẹtì rī ā rụ' bá gá 'dāá ụzi.

11:10 11:10 Sāwumā 69:22-23 [‡] **11:17 11:17** Òlívẹ: Pẹtì òlívẹ vé rī ĩri 'a ù'a be, ĩ ícọ nya rá, ĩ ịrivẹ ù'a zo ùdu rú, Yāhúđi rī pi rī tịj á' d'í ùdu rī sī, āzini kōpi rī tō lámā agá, ācì 'yūzú ānī.

'Bá Īsērēlē vé rī pi gō Múngú ri ẹ̀'yì dī

25 Má ẹ̀drípìjì má ọ̀m̀v̀úpìjì, á lē ìmi nǐkí tǎ ĩ ní ùz̀ùjù kuú mùd̀ùm̀d̀ud̀u rù 'dì'bée, lē ìmi ìngúkí ìmi ku, 'bá Īsērēlē vé rī pi uruḳo gākí Múngú ri ẹ̀'yìgá sī, 'bo kòpì ùtē 'dìni cìmgbá ìmi adri'bá Yāhùdī rù ku Múngú ní ùpéé 'dì'bée ní ìm̀ú̀z̀ú Kúrísítò ri ẹ̀'yìz̀ú rī gé.

26 Kúru ĩ ìm̀ú 'bá Īsērēlē vé rī pi pa céré, sù ĩ ní sǐ Búkù Múngú vé rī agá rī t̀j̀nì,

“Bá ìm̀úpi kòpì paápi rī, Īri íbì ìm̀ú ìrǎ Sǐónǎ vé rī gélésì,

ìri ìm̀ú úyú ìfù 'bá Yòkòbù agá rī pi vé ùnjìkǎnyǎ ùjì kòpì ã rù 'bá gá sǐ céré.

27 Ùndì má ní ìm̀ú rujì kòpì be rī,
ma kòpì trù ìvé ùnjìkǎnyǎ agásì céré.”

28 'Bá Īsērēlē vé rī pi ndéé ni pi ícákí ari'ba Múngú vé ni, ìmi 'bá adri'bá Yāhùdī rù ku rī pi ē ẹ̀'yìkí rí ù'dùkó múké rī àní. 'Bo Múngú lē 'bá Īsērēlē vé rī pi lēlē, à 'diātāsìyǎ Īri ní kòpìvé ẹ̀'bìpì Àbùrámá ri ìpéé Ísáká be àzini Yòkòbù be rī ã tǎ sǐ.

29 Ìmi ndrekí drì ká, Múngú sē dō 'bá rī ní fēfē gí, àzini zì dō Īri gí, ícò ìvé yìkì újǎ ku.

30 Ìmi 'bá adri'bá Yāhùdī rù ku 'dì'bée, ándúrú ìmi gākí Múngú ri sǐ, 'bo Múngú gō ìvé ẹ̀sì múké rī 'bǎá ìmi ní, à 'diātāsìyǎ 'bá Īsērēlē vé rī pi nóni gākí Múngú ri sǐ.

31 Yāhùdī káràkará rī pi ē drì ícákí nóni ùkpò ùkpò, 'bo Múngú ri ìm̀ú ìvé ẹ̀sì múké rī 'bǎ kòpì ní, à 'diātāsìyǎ ìmi ìsùkí rí ẹ̀sì múké Múngú vé rī àní.

32 Múngú adi 'bá rī pi 'í drìgè sǐ, ku kòpì ríi ùnjìkǎnyǎ 'oó sù kòpì ní lēé rī t̀j̀nì, 'í 'bǎ rí ìvé ẹ̀sì múké rí kòpì ní céré bēsìnì.

Òwò'difò sèngará Múngú ní

33 Úmì Múngú vé rī, àzini tǎ ǹj̀ngará Múngú vé rī aga rá,

'bá àzi ícò ìrivé tǎ ùlùu bǎ ku,
dòku 'bá àzi ícò tǎ Īri ní 'oó rī ùlùu bǎ ku.

34 “À'di ǹj̀ ùmì Úpì Múngú vé rī rá nǐ?
Dòku à'di ùlù Īri ní tǎ rá nǐ?”

35 “Bá ngá sèépi Múngú ní,
Múngú ní gōó ngá újǎ sèé Īri ní rá rī à'di 'i?”

36 Múngú gbi ngá rī pi àrèvù céré nǐ,

kòpì ri adri ìrivé ùkpò sǐ,
gbi kòpì ē ìngúkí rí 'í àní.

È ìngúkí Múngú ri mužú nyonyo! Àmìnǎ.

12*Lē 'bá adrikí uletere Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé*

1 Má ẹ̀drípìjì ma ọ̀m̀v̀úpìjì, Múngú i'da ẹ̀sì Ìdríkídri ìvé rī ìmi ní gí. Tǎ ni sǐ, á má ìmi drì Īrì sǐ, lē ìmi sèkí Ìmì rù'bá Múngú ní r̀òb̀òḅ̀ò rù, à adri uletere, à sè ri Múngú ní àyìkò. 'Dìri lẹ̀tì áda Múngú ri ìnjìzù rī.

2 Lē ìmi ríkì ìmi újǎ tǎ 'oó sù 'bá nyòókù nòri vé rī pi ní ríi tǎ 'oó rī t̀j̀nì ku, lē Múngú ã újǎ ìmìvé yìkì ícá ú'dí. Kúru ìmi ícò tǎ Múngú ní lēé ìmi

'okí rī nī á má rá, āzini ĩmi ícó tā múké, āzini tā āyīkō sēēpi Múngú ní, ĩri ní lēē rī nī á má rá.

³ Ēsī múké Múngú ní 'bāá má ní 'dīri sī, á lē 'yoó ĩmi ní céré, lē ĩmi ũsūkí 'yozú kīnī, ĩmi ndékí tā sī céré ní 'dīni ku. Lē ĩmi á mákí ĩmivé adringará, ē'yīngará Múngú ní sēē ĩmi ēsī agá rī sī.

⁴ 'Bā rū' 'bá ígélé be āndiāndí, ígélé ālu ālu ri ívé ēzī be túngú túngú.

⁵ 'Bā adrikí dō kárákará drāāāsīyā, 'bá úmúkí 'bá ícá rū' 'bá ālu Kúrísítō ā rū' 'bá gá, 'bá ālu ālu ri pá tu ógúpí sī.

⁶ Múngú 'bā ēsī múké 'bá ní, sē 'bá ní fēfē tā 'ozú rī pi céré āndiāndí. Fēfē 'bá rī vé rī, ĩri dō rizú tā Múngú ní 'daá rī ũlúzá 'bá rī pi ní, lē ā ũlú ú'dúkó Múngú vé rī 'bá rī pi ní, ĩrivé ē'yīngará ā adri āmbúgú.

⁷ Múngú sē dō mí ri ēzī ngaá 'bá urukó ní, lē mí nga ēzī rī mužú múké, Múngú sē dō mí ri 'bá rī pi ímbá, lē mí ímbá 'bá rī pi mužú múké.

⁸ Múngú sē dō mí ní ēzī rizú 'bá rī pi ē ēsī ũmízú, lē mí ũmī nyo 'bá rī pi ēsī mužú. Múngú sē dō mí ri ngá sēē 'bá rī pi ní, lē mí sē ngá rī ēsī be céré. Múngú sē dō mí adri drīkoma rú, lē mí rú 'bá rī pi mužú múké. Múngú sē dō mí ní ēsī ídríkídri adrizú 'bá rī pi be, lē mí sē kōpi ní ngá rī āyīkō sī.

Lēngará

⁹ Lēngará ĩmivé rī ā adri lēngará áda ni. Lē ĩmi gākí tā ũnjí rī pi céré sī, lē ĩmi 'okí tā múké ní pi mužú áyu.

¹⁰ Lē ĩmi lēkí ĩmi ógúpí lēlē, āzini lē 'bá ālu ālu ē ĩnjí 'í ógúpí ri agaá rá.

¹¹ Lē ĩmi 'bākí ũvū tā Múngú vé rī sī ku, 'bo lē ĩmi ngakí ēzī Úpí ní ēsī be céré.

¹² ĩmi kádō ríí tā drīdrī 'dīlē rī ā tā ũsūyū, lē ĩmi adrikí āyīkō sī. ĩmi dō ri ĩzāngā nya, lē ĩmi adrikí ēsī be mādā, lē ĩmi 'bākí ēsī rizú Múngú ri zizú.

¹³ Lē ĩmi ālēkí ngá 'bá Múngú vé ngá ākó rī pi be trú. 'Bá ĩmi ní nūj kuyé ní pi ífíkí dō ícá ĩmivé 'bētí āsámvú gé, ĩmi é'yíkí kōpi drī ĩrī sī.

¹⁴ 'Bá ĩmi 'o' 'bá ũnjí rī pi, ĩmi sēkí kōpi ní tākíri, ā trikí kōpi ku.

¹⁵ 'Bá rī pi dō ri āyīkō 'bā, ĩmi 'bākí āyīkō rī kōpi be trú, 'bá rī pi dō ri āvū ngo, ĩmi ngokí āvū rī kōpi be trú.

¹⁶ Lē ĩmi adrikí tā be kírí ĩmi āsámvú gé sī. Lē ĩmi ríkí ĩmi íngú ku, 'bo lē ĩmi rukí ũndí 'bá ĩ ní ndreé kú mīlē gá ēzī ākó rī pi be, lē ĩmi ũsūkí 'yozú kīnī ĩmi ndékí 'bá urukó rá 'dīni ku.

¹⁷ 'Bá āzi 'o dō ĩmi ũnjí, lē ĩmi 'okí ĩri ũnjí sū ĩri ní ĩmi 'oó ũnjí rī tñj ku. Lē ĩmi 'okí tā índrépi 'bá rī pi mīlē gá múké ní áyu.

¹⁸ Lē ĩmi 'bākí úvá adrizú 'bá rī pi be céré tá be kírí.

¹⁹ Mávé ũndí rī pi, 'bá rī 'o dō ĩmi ũnjí, lē ĩmi újákí ĩri ní tā ũnjí ku, ĩmi kukí tā rī Múngú drígé, Múngú ā ũfē ní, ā'diātāsīyā sīkí Búkū Múngú vé rī agá, Úpí Múngú kīnī, "Ma ímú tā 'dīri ũfē ní."

²⁰ 'Bo lē ĩmi 'okí tā rī sū Búkū Múngú vé rī ní 'yoó rī tñj,

"Árī' 'bá mívé rī ēbírí fú dō ĩri ní, lē mí sē ĩri ní ngá nyaá,

yīj úvá ndē dō ĩri ní, 'í sē ĩri ní yīj mvuú.

'Í 'o dō ĩri múké, ĩri ívé ũnjíkānyā nī á má rá, ĩri drīnjá ísú."

²¹ Lē ĩmi kukí ũnjíkānyā ā ndē ĩmivé ũkpō ku, 'bo lē ĩmi 'okí tā múké, ĩmi ndékí rī ũnjíkānyā vé ũkpō āní.

13

Lē ā 'duki tā 'bá ambugu āngū ru' 'bá rī pi vé rī ngaánga

1 Lē 'bá céré ā 'duki 'bá ambugu āngū ru' 'bá rī pi vé tā ngaánga, ũkpō ězi ngazú rī Múngú ri sē 'bá ambugu rī pi ní ní, āzini 'bá céré ĩ ní ũ'bāá 'bá ambugu rú rī pi Múngú 'bá kōpi ní.

2 'Bá rī oṣu dō 'bá ambugu rī pi vé tā gí, oṣu 'dīri tā Múngú ní ězi rī, 'bá tā 'o'bá 'dini 'dī'bée, ĩ tā lị kōpi drīgē.

3 'Bá tā 'o'bá piri rī pi, kōpi ícókí adrii ũrī sī 'bá ambugu rī pi sī ku, 'bo 'bá tā 'o'bá piri ku rī pi, kōpi adri ũrī sī. 'Í lē dō adrii 'bá ambugu rī pi sī ũrī sī ku, lē mí 'o' tā piri, ĩri sē kōpi mi íngúngū.

4 'Bá ambugu rī pi áti' 'bá Múngú vé ní, kōpi 'bá rī pi ē ĩzā ko tā múké sī. 'Bo 'bá riipi tā ũnji 'o'opi rī, ĩri adri 'bá ambugu rī pi sī ũrī sī, ā'diātāsiyā kōpi ũkpō be 'bá tā ũnji 'o'bá rī pi ĩrīñāzú Múngú vé jikó i'dazú āni.

5 Lē ĩmi 'duki 'bá ambugu āngū ru' 'bá rī pi vé tā ngaánga, adri 'yozú kīni, ĩmi 'yēnā kōpivé tā 'du nga ĩ ní lēé ĩmi ĩrīñā rī sī yā 'dini ku, ĩri tā piri ĩmi ní kōpivé tā 'dujú ngaá rī sī.

6 Tā ā pá ĩ ní rizú mūfēngā ũfēzú rī 'dī, 'bá ambugu 'dī'bée áti' 'bá Múngú vé ní, kōpivé ězi ngaá rī rizú 'bá rī pi ā tā mbazú céré.

7 Lē ĩmi ũfēkí ngá 'bá ambugu rī pi ní lēé ĩmi vúgá rī ũfēfē. Dō ngá rī mūfēngā umbe jezú rī ā ũfēngará, ĩmi ũfēkí kōpi ní. Lē ĩmi ruki kōpi ruru, ĩmi ĩnjiki kpá kōpi ĩnjinjī.

Lē ĩmi lēkí ĩmi ōgūpī lēlē

8 Lē mí adri mēri 'bá āzi vé ní be ku, ngá múké ĩ ní lēé rī, lē ĩmi lēkí ĩmi lēlē. 'Bá 'í ōgūpī ri lēēpi lēlē rī, 'du tāimbj rī vé tā ngaá gí.

9 Tāimbj rī 'yo 'dini, "Lē mí 'bā ōwū ku, lē mí 'dī 'bá ku, lē mí ũgū 'bá āzi ā ngá ku, lē mí 'bā ěsī 'bá mí gārā gá rī vé ngá drīgē ku." Tāimbj ĩ ní ũlāá 'dī'bée, úmúki kōpi céré ícá ngá ālu kīni, "Lē mí lē 'bá mí gārā gá rī sū mí ní mí ru' 'bá lēé rī tīni."

10 Lēngará ri sē 'í 'o' mí ōgūpī ri ũnji ku. 'Bá rī dō lēngará be ěsī agá, 'bá rī 'du 'dīri tāimbj rī vé tā ngaá gí.

11 Lókí ĩmi ní tā piri 'ozú rī, ĩri adriipi nō. Lē ĩmi arukí ũ'dú gélésī, ā'diātāsiyā 'bá nīkí rá lókí ĩ ní lēzú 'bá pazú ũnjikānyā agásī rī, ĩri ĩnyinānā, ĩrivé tā ndē lókí ándúru 'bá ní Kúrísító ri ě'yīzú drīdrī 'dāri rá.

12 ěsī mādā, tā ĩniná vé rī pi deḍe, āngū rī ílókō ícá ũtúná rú. Lē 'bá kukí tā ĩniná vé rī ā 'ongará āni, lē 'bá úsúkí ngá ě'dī vé rī pi, 'bá adriki rī ũtúná agá.

13 Lē 'bá adriki múké, sū 'bá ri' 'bá ěci' 'bá ũtúná agá rī pi tīni. Lē 'bá 'okí tā ĩniná vé rī pi ku, lē 'bá ríkí íwá mvuú ĩmērēzú ku, lē 'bá ríkí 'bá úmú vūrā ālu gé rií tā ũnji 'o' ku, lē 'bá 'bāki ōwū ku, lē 'bá 'okí tā drīnjá sēēpi ní ku, lē 'bá adriki ũmbá rú 'bá āsámvú gé sī ku, lē 'bá adriki ā'yā sī ku.

14 Lē ĩmi ě'yīkí Úpí Yēsū Kúrísító ri áyu, lē ĩmi kukí tā ũnji ru' 'bá nōri ní lēé rī pi rá.

14

Ā 'yokí 'bá āzi ā tā ūnjí ku

¹ Lē ĩmi é'yíki 'bá adriipi é'yíngará be mūnyámúnya rī ífi ĩmi āsámví gé, lē ĩmi 'bāki āgátá tā 'bá ʊrukọ ní ndree múké āzini 'bá ʊrukọ ní ndree ūnjí rī ā tā sī ku.

² 'Bá āzi ri ūsū, 'i ícọ ngá rī pi ārēvú nya céré rá, 'bo 'bá adriipi é'yíngará be mūnyámúnya rī, ĩri ūsū, 'i lē 'yéná tǐbǐ nǐi nyaá áyu.

³ 'Bá 'yoópi 'i lē ngá ārēvú nyaá céré rī, lē ē ide 'bá riipi tǐbǐ nǐi nyaápi áyu rī ku, lē kpá 'bá tǐbǐ nǐi nyaápi áyu rī, ē ide 'bá ngá ārēvú nyaápi céré rī ku, ā'diātāsīyā Múngú ā'yí 'bá rī pi ārēvú céré.

⁴ Mi ā'di 'i ícọpi 'bá āzi vé ātí'bá ā tā 'yoópi ūnjí? Dō 'o tā múké yā, dō 'o tā ūnjí yā, Úpí ri íngá ĩrivé tā lị nī. Úpí ri ímụ ĩri ē ĩzā ko, sē ĩri tā nǐngará ĩpē tā piri 'ozú ānī.

⁵ Ú'dú ĩ ní Múngú ri ĩnjǐzú rī ā tā sī, 'bá ālu ri ūsū 'yozú kǐnī, ĩpēkí ú'dú āzi ālu ĩrivé tā ndē agaá rá, 'bo 'bá āzi ri ūsū, ú'dú rī pi céré ĩ ícọ Múngú ri ĩnjǐ ānī rá. Lē 'bá ālu ālu ā ūsū tā ĩrǐ 'dǐ'bée āsámví, ngōri múké nī, ā 'dú rí ngaa.

⁶ 'Bá ú'dú āzi ālu ni 'duǔpi 'bāápi tā āmbúgú rú rī, ĩri tā 'dǐri 'o 'dǐni Úpí Múngú ri ĩnjǐzú. 'Bá riipi ngá ārēvú nyaápi céré rī, ĩri 'dǐri ri Múngú ri ĩnjǐ, ā'diātāsīyā ĩri ri Úpí ní ōwō'dǐfō sē. 'Bá riipi tǐbǐ nǐi nyaápi áyu, zāá nyaápi ku rī, ĩri ri Úpí ri ĩnjǐ, ā'diātāsīyā ĩri kpá ri Múngú ní ōwō'dǐfō sē.

⁷ 'Bávé adringará ĩdri rú rī, ūkpō ni adri 'bá drǐgé kuyé, āzini 'bávé drāngará, ūkpō ni adri 'bá drǐgé kuyé.

⁸ 'Bā dō ri adri ĩdri rú, 'bā Úpí Múngú ri ĩnjǐ, 'bā ūdrákí dō gí, 'bā adri 'bá Úpí vé ni. Dō 'bā ri adri ĩdri rú yā, dōku 'bā ūdrādrā yā, 'bā 'bá Úpí vé ni.

⁹ Tā 'dǐri sī, Kúrísitō drā 'bā tā sī, gō íngá ĩdri rú, 'i ímụ rí adrii Úpí rú 'bá ĩdri rú rī pi vé ni, āzini 'bá ūdrā 'bá gí rī pi vé ni.

¹⁰ Lē mí átá mí ógúpí Yēsú ri é'yǐpi gí rī vé tā ūnjí ku, lē mí ide mí ógúpí Yēsú ri é'yǐpi gí rī ku, 'bá rī pi céré ímụ pá tu Múngú ẹnreṭi gé, Múngú ri kọpívé tā lị nī.

¹¹ Sǐkí Búkú Múngú vé rī agá,
 "Úpí Múngú kǐnī, 'Ma Múngú 'i,
 'bá rī pi céré ímụ kǐmúcí ūtǐ má ẹnreṭi gé,
 kọpi ímụ 'yo ĩ tǐ sī, ma Úpí Múngú 'i.' "

¹² 'Bá ālu ālu ri ímụ ívé tā ūlū 'i tǐ sī Múngú ẹnreṭi gé.

¹³ Kúru lē 'bā kúkí tā lǐngará 'bá ógúpí drǐgé rī ānī, lē mí ózǔ lẹtí 'bá lē 'bá ímụ 'bá Kúrísitō ri é'yí 'bá gí rī pi ní ku, kọpi ā 'bekí rí ívé é'yíngará ĩ drǐgé sī vūgá ku.

¹⁴ Á nǐ rá Úpí Yēsú Kúrísitō ā rú sī, ngá nyanya āzi ūnjí ni 'dāáyo, 'bá rī ūsū dō kǐnī ngá nyanya 'dǐri ūnjí, ĩri vúgá ngá nyanya 'dǐri ūnjí.

¹⁵ Ngá nyanya mí ní rií nyaá rī, ĩri dō ri mí ógúpí Yēsú ri é'yǐpi gí rī ní ĩzāngá sē, lē mí nya ĩri ā gārā gá ku, 'i nya dō ĩri ā gārā gá, 'i lē ĩri kuyé. Ngá mí ní nyaá rī ā sē ĩzāngá 'bá Kúrísitō ní drāá ĩrivé tā sī 'dǐri ní ku.

¹⁶ Kúru ngá mí ní ūsū kǐnī, ĩri múké 'dǐri, lē mí sē ā átákí drǐ ní gé ūnjí ku.

17 Ā'diātāsīyā fingará mālūngā Múngú vé rī agá rī adri 'yozú kīnī, ĩri ngá nyanya ā tā, dōku ngá ĩ ní rií mvuúmvu rī pi ā tā 'dīni ku, ĩri tā ĩ ní 'oó pīrī, tā be kīri, āyīkō sī rī. Tā 'dī'bée Índrī Uleterē rī ri sē nī.

18 'Bá rī 'o dō tā 'dīri tīnī Kúrísītō ā rú sī, ĩri Múngú ní āyīkō sē, 'bá rī pi nga ētī kīnī, tā ĩri ní 'oó 'dīri múké.

19 Lē 'bá Yēsū rī ē'yī'bá gī rī pi, tākīri ā adri kōpi āsámvu gé, kōpi ā útúki rī ĩ ícá ũkpó ũkpó ívé ē'yīngará agá.

20 Ē izakī Múngú vé ēzī ngá nyanya ā tā sī ku. Ngá nyanya rī pi ārēvú céré ĩ ícá nya rá, lē mí sē 'bá āzi ā 'de fīi ũnjīkānyā agá ngá nyanya mí ní nyaá rī sī ku.

21 Ngá mí ní ĩpēé nyaá rī dō zāá*, dōku íwá mvungará, dōku tā āzi 'bá Yēsū rī ē'yīpī gī rī sēepi 'deēpi ũnjīkānyā agá ní, lē mí ku ngá 'dī'bée ārēvú céré ānī.

22 Ānyāngā vé tā, āzini ũ'dú uruḵo 'bāzú āmbúgú rī vé tā ā adri 'yēná ĩmi āsámvu gé Múngú be. 'Bá rī nī dō áamá rá, tā ĩ ní 'oó rī pīrī, ēsī ní ā ũtī tā 'í ní 'oó rī sī ku.

23 'Bá rī ā yīkī awa dō 'í ĩrī ngá ĩ ní nyaanya rī ā tā sī, 'bo nya dō ngá rī ākā, 'bá 'dīri líkī tā drī ní gé gī, ā'diātāsīyā 'o tā 'dīri ē'yīngará ākó. Tā 'bá rī ní 'oó rī, ē'yī dō 'í ēsī agá 'dāá ĩri tā pīrī kuyé, 'o 'dīri ũnjīkānyā.

15

'Bā rikī 'yēná 'bā tā ũsūū áyu ku

1 'Bā adri' 'bá ē'yīngará be ũkpó ũkpó nō'bée, lē 'bā kokī 'bá ē'yīngará be mūnyámúnya rī pi ē ĩzā koko, 'bā rikī 'yēná 'bā tā ũsūū áyu ku.

2 Lē 'bá 'okī tā múké 'bá ōgūpī ní, ā sē rī kōpi ní āyīkō, kōpi ā adrikī rī ũkpó ũkpó ívé ē'yīngará agá.

3 Kúrísītō 'o 'yēná tā rī 'í ní āyīkō sēzú ó'dúkūlēgúsī kuyé. Sīkī Kúrísītō vé tā Búkū Múngú vé rī agá kīnī, "Á Múngú, 'bá mí u'da' 'bá rī pi, u'dakī kpa ma rá."

4 Tā 'dī'bée sīkī Búkū Múngú vé rī agá ínogósī 'bá ímbázú, 'bá úmbékī dō ēsī ĩzāngā nyazú rá, Búkū Múngú vé rī 'bá ēsī ũmī, ĩri sē 'bá ēsī 'bā tā Múngú ní ēzījī 'bá ní drīdrī 'dīlé rī ũtēzú.

5 Múngú sēepi ĩmi ní rií ēsī úmbé ĩzāngā nyangará gá, āzini riipi ĩmi ēsī ũmīpi rī, ā sē ĩmi úmúki ĩmi adrii ngá ālu, ĩmi kádō rií Kúrísītō Yēsū ā pámvú ũbīí.

6 Kúru lē ĩmi úmúki ĩmi céré trū, ĩmi íngúkī 'bavé Úpī Yēsū Kúrísītō vé Ētēpī Múngú rī.

7 ĩmi adrikī ĩmi āsámvu gé sī ēsī be ālu, sū Kúrísītō ní adrii ĩmi be ēsī be ālu rī tīnī, ē íngúkī rī Múngú rī ānī.

8 Á lē lūū ĩmi ní kīnī, Kúrísītō ímū Yāhūdī rī pi āsámvu gé ātī' 'bá rú, ímū tā Múngú ní ēzījī Yāhūdī rī pi vé é'bīpījī* ní rī i'daá kīnī, ĩri tā áda.

9 Ānī 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi ē íngúkī rī Múngú rī ēsī ídríkídri írivé rī ā tā sī. Sīkī Búkū Múngú vé rī agá kīnī,

* **14:21 14:21** Zāá: Lóki Páulū vé rī gé, zāá uruḵo ĩ ní jeé jōkōnī agá rī, āzini zāá ĩ ní sēé ngá ĩ ní udé mungú rú rī pi ní rī, Kúrísītīyānī uruḵo ũsūki kīnī ĩ nyakī dō zāá 'dīri gī, ĩri lū kīnī ĩ rī ngá ĩ ní udé mungú rú rī pi ĩnī. Ānī sē kōpi nyakī zāá ku. 'Í lē 1 Kōrínitō 8:1-13. **15:3 15:3** Sāwumā

69:9 * **15:8 15:8** Yāhūdī rī pi vé é'bīpījī: Kōpi Ābūrāmā 'i, Ísākā 'i, āzini Yōkōbū sī.

“Ma ímú mí íngú 'bá adri' 'bá Yāhúđĩ rú ku 'dĩ' 'bée àsámví gé,
ma ímú úngó ngo mí rú íngúzú.”

10 Gōkí kpá sīí Búkū Múngú vé rī agá đĩ kínĩ,

“Ími 'bá adri' 'bá Yāhúđĩ rú ku 'dĩ' 'bée,
ími 'bākí āyīkō mužú 'bá Múngú vé rī pi be trú.”

11 Gōkí kpá sīí đĩ kínĩ,

“Ími 'bá adri' 'bá Yāhúđĩ rú ku 'dĩ' 'bée,
lě ími íngúkí Úpí Múngú ri íngúngū,
'bá céré vū đrīgé rī pi,
lě ími íngúkí Múngú ri íngúngū.”

12 Nẹbĩ Ísáyā 'yo kínĩ,

“Mvā āzi ri úmvúlésĩ ímú ífū úyú 'bāgú Dāwúđĩ Yésē mvópĩ vé rī agá,
ĩri ímú adri 'bāgú rú āngū rī pi đrīgé céré,
'bá adri' 'bá Yāhúđĩ rú ku rī pi ímú ẹsĩ 'bā ĩri đrīgé.”

13 Múngú ími ní ríí ẹsĩ 'bāá đrī ní gé 'dĩri, ā sē āyīkō ā fi ími ẹsĩ agá,
āzini ā sē tākíri ími ní, ími ní ĩri ẹ'yĩjí gí rī sí, úkpō Índrĩ Uleterē rī vé rī ā
ga ími ẹsĩ agá trétré, ími 'bākí rí ẹsĩ tā đrīđrī 'dílē rī útēzú.

Páulū nga ẹzĩ 'bá adri' 'bá Yāhúđĩ rú ku rī pi àsámví gé

14 Má ẹdrípĩ má ómvúpĩ, á nĩ rá 'yozú kínĩ, nóni ími nĩkí tā Múngú vé
rī pi céré múké gí, kúru ími ícọ ími ọgúpĩ ímbá rá.

15 Kọkọbĩ má ní sīí ími ní 'dĩri, á sī ími ní tā rī ụrĩ ákọ, ími ígákí rí tā rī
pi ānĩ bēnĩ, ā sī tā 'dĩri 'dĩni, ā'điātāsīyā Múngú sē má ní ẹsĩ múké,

16 má nga rí ẹzĩ Kúrísítō Yésū ní átí' 'bá rú, má nga rí ẹzĩ átálágú rú 'bá
adri' 'bá Yāhúđĩ rú ku rī pi àsámví gé. Ẹzĩ má ní ngaá átálágú rú rī, rízú
ụ'dúkọ múké rī ùlüzú 'bá adri' 'bá Yāhúđĩ rú ku rī pi ní, Índrĩ Uleterē rī ā
sē rí kọpi adrií ọbọṅọ rú, ā sē rí Múngú ní āyīkō.

17 Ma āyīkō sī āmbúgú ẹzĩ má ní ngaá Múngú ní Kúrísítō Yésū ā rú sī rī
sí.

18 Má ícọ ma íngú tā má ní 'oó rī sī ku, ma 'yégá tā Kúrísítō ní 'daá má
ní, má íjĩpi 'bá adri' 'bá Yāhúđĩ rú ku rī pi àsámví gé rī ùlū áyu. Kọpi 'dúkí
tā Múngú vé má ní ùlū rī ngaá rá.

19 Má ùlū tā 'dĩri, āzini á 'o tā āyāzú āyāyā 'dĩ' 'bée úkpō Índrĩ Uleterē rī
vé rī sí, sē má ùlū ụ'dúkọ múké Kúrísítō vé rī 'dózú kūrú Yẹrúsālēmā vé
rī gé cazú āngū Īlíríkómū vé rī gé.

20 Ẹzĩ mávé rī, ma rí ụ'dúkọ múké Kúrísítō vé rī ùlū mužú vūrā 'bá rī
pi ní Kúrísítō vé tā yízú kuyé rī pi agásĩ, á lě mužú vūrā 'bá āzi ní Kúrísítō
vé tā ùlüzú gí rī agá ku.

21 Sīkí Búkū Múngú vé rī agá kínĩ,

“Bá ĩ ní ĩrivé tā ùlū kọpi ní kuyé rī pi, kọpi ímú tā rī ndre rá,
āzini 'bá ĩrivé tā yì' 'bá kuyé rī pi, kọpi ímú ĩrivé tā nĩ amá rá.”

22 Tā má ní mužú ími ndrezú kuyé rī, á rí ụ'dúkọ múké Kúrísítō vé rī ùlū
mužú āngū rī pi agásĩ.

Páulū lě mužú 'bá Rómā vé rī pi vúgá

23 'Bo nóni á de ẽzi má ní ngaa ãngũ nõ'bée agá rĩ pi cére gí. Ílí kárakarã agá, á ri ỹsũũ, á lẽ muũ ãmi ndreé.

24 Má útú tâ ni 'dĩni, má kãdõ 'deé muũ ãngũ Sípẽnĩ vé rĩ gé 'dãá, á lẽ pá tuũ ãmi ndreé ú'dũ be mãdã, ãmi kũru má ní ngã so, ã ko ri mã ãzã, mã 'de rĩ muũ mávé ẽçi rĩ gé 'dãá.

25 'Bo nóni á lẽ 'deé muũ Yẽrũsãlemã gá 'bã Múngũ vé rĩ pi ẽ ãzã koó.

26 'Bã Múngũ ri nõ'bã gí ãngũ Mãkẽdõniyã vé rĩ agá, ãzini ãngũ Ákáyã vé rĩ agá rĩ pi sokĩ ngã ẽsĩ be cére sée muũ 'bã Yẽsũ ri ẽ'yĩ'bã gí Yẽrũsãlemã gá 'dãá ngã ãko rĩ pi ẽ ãzã kozũ.

27 Ádarũ ngã kõpi ní soó rĩ, tâ ni íbĩ íngã kõpi ẽ ẽsĩ agá, kõpi sokĩ ngã rĩ sée Yãhũdĩ Yẽsũ ri ẽ'yĩ'bã gí ngã ãko rĩ pi ní. Á'diãtãsiyã Yãhũdĩ rĩ pi ãlũkĩ ú'dũkõ muké Kúrĩsitõ vé rĩ 'bã adri'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi ní, 'bã adri'bã Yãhũdĩ rú ku rĩ pi sũkĩ ívé rĩ ngã sée Yãhũdĩ Yẽsũ ri ẽ'yĩ'bã gí rĩ pi ní.

28 Mã kãdõ ngã ĩ ní soó sée mã drĩgé rĩ jĩ muũ sée 'bã ngã ãko rĩ pi ní, mã gõ 'de mu ãmi ndre, mã kũru gõ aga muũ Sípẽnĩ gé 'dãá.

29 Á nõ rá 'yozũ kĩnĩ, mã kãdõ caã ãmi ãsamvũ gé 'dĩlẽ, Kúrĩsitõ ri ívé tãkĩri rĩ sã mã ní, tãkĩri Kúrĩsitõ ní sée mã ní 'dĩri, ãmi ỹsũ ĩndĩ.

30 Mã ẽdrĩpiĩ mã õmvũpiĩ, á lẽ 'yoó ãmi ní Úpĩ Yẽsũ Kúrĩsitõ ã rũ sĩ, ãzini lẽngará ĩndrĩ Uleterẽ rĩ vé rĩ sĩ, á lẽ ãmi zĩkĩ mã ní Múngũ ri ẽzi ãkõpõ mã ní riĩ ngaa rĩ ã tâ sĩ.

31 ãmi zĩkĩ mã ní Múngũ ri, 'bã Yẽsũ ri gã'bã sĩ ãngũ Yũdáyã vé rĩ agá rĩ pi ã 'okĩ rĩ mã ãnji ku, ngã ĩ ní soó sée mã drĩgé rĩ, mã kãdõ jĩ sée 'bã ẽ'yĩ'bã gí Yẽrũsãlemã gá rĩ pi ní, kõpi ẽ ẽ'yĩkĩ rĩ ngã rĩ bẽnĩ.

32 Múngũ ã'yĩ dõ rá, mã mu ãmi vũgã 'dĩlẽ ãyĩkõ be, 'bã mukĩ rĩ 'bã ẽsĩ ãmĩĩ ãmi be trũ.

33 Múngũ riipi tãkĩri sãepĩ rĩ ã adri ãmi be cére. ãmĩã.

16

Pãũlũ sã mõdõ 'bã Yẽsũ ri ẽ'yĩ'bã gĩ rĩ pi ní

1 Á lẽ ãmi ní Fãyũbe vé ẽzi ngaa muké rĩ ã tâ ãlũũ, ĩri ãtĩ'bã, ĩri ri ẽzi nga kãnisã* kũrũ Kẽnĩkũriyã vé rĩ agá.

2 ãmi ẽ'yĩkĩ ĩri Úpĩ ã rũ sĩ, sũ ãmi ní 'bã Múngũ vé rĩ pi ẽ'yĩ rĩ tĩni, ngã ãzi ndẽ dõ ĩri nĩ, ãmi sãkĩ ĩri ní ngã ĩri ní lãẽ rĩ, ã'diãtãsiyã ko 'bã kárakarã pi ẽ ãzã rá, ãzini ko kpã mã ãzã rá.

3 Á lẽ ãmi jĩkĩ mõdõ sée Ákũwilã pi ní ãkũ ni Pĩrĩsilã be, 'bã 'dĩ'bée mã õgũpi, 'bã rikĩ ẽzi Kúrĩsitõ Yẽsũ vé rĩ ngaa kõpi be trũ ãlu.

4 Kõpi adikĩ ívé ĩdri ĩzãngã nyaã mã tâ sĩ. Á sã õwõ'dĩfõ kõpi ní, ãzini 'bã adri'bã Yãhũdĩ rú ku Yẽsũ ri ẽ'yĩ'bã gí ãngũ ãndĩãndĩ rĩ pi agãsi rĩ pi sãkĩ kpã kõpi ní õwõ'dĩfõ.

5 ãmi sãkĩ kpã mõdõ 'bã Yẽsũ ri ẽ'yĩ'bã gĩ, ri'bã ĩ úmũ'bã kõpivẽ 'bẽtĩ ãsamvũ gé rĩ pi ní.

ãmi sãkĩ mõdõ mávé ãndĩgõ ẽpẽnẽtõ ní, ĩri 'bã drĩdrĩ í'dõpi ẽsĩ újãpi Kúrĩsitõ ri ẽ'yĩpi ãngũ ãmbũgũ ẽziyã vé rĩ agá rĩ.

6 ãmi sãkĩ mõdõ Mãriyã ní, nga ãndũrũ ãmi ní ẽzi ãkõpõ sĩ.

* 16:1 16:1 Kãnisã: Kãnisã ri 'bã Yẽsũ Kúrĩsitõ ri ẽ'yĩ'bã gĩ rĩ pi.

7 Īmi sēki mōdó Ādrōnikā pi ní Yŭnĭyā be, 'bá 'dī'bée mávė mārítė, ũ'yĭkĭ ándúrú 'bá kōpi be trŭ jó ĭ ní rizú āngŭ ũ'yĭzú rĭ ágá. Yēsŭ vé 'bá áyúāyŭ rĭ pi āsámvú gé, 'bá 'dī'bée ā rŭ kŭ ambamba, kōpi ẹ'yĭkĭ Kúrísítō rĭ má sĭ drĭdrĭ.

8 Īmi sēki mōdó Āpĭliyatā má ní lēlė rĭ ní, ā'diātāsĭyā ẹ'yĭ Úpĭ ri rá.

9 Īmi sēki mōdó Ūrābánā ní, ĭri 'bá ógŭpĭ, ĭri ri ẹzĭ nga Kúrísítō ní, āzini ĩmi sēki mōdó mávė ũndĭ Sītākĭsā ní.

10 Īmi sēki mōdó Āpėlė ní, ũ'bĭkĭ ĭri ĭrivė ẹ'yĭngará ā tā sĭ. Īmi sēki mōdó 'bá adri'bá Ārĭsĭtōbŭlā vé 'bėtĭ āsámvú gé rĭ pi ní.

11 Īmi sēki mōdó Ērōdiyónĭ ní, ĭri mārítė mávė ni.

Īmi sēki mōdó 'bá Úpĭ Yēsŭ ri ẹ'yĭ'bá gĭ, adri'bá Nārĭkĭsō vé 'bėtĭ āsámvú gé rĭ pi ní.

12 Īmi sēki mōdó Tŭrŭpāyĭnā pi ní Tŭrŭpāsā be, ũkú 'dī'bée ngakĭ ẹzĭ Úpĭ ní ũkpō sĭ.

Īmi sēki mōdó mávė ũndĭ Pērēsĭsĭ má ní lēlė rĭ ní, ũkú 'dĭri nga ẹzĭ Úpĭ vé rĭ ũkpō sĭ.

13 Īmi sēki mōdó Rúfāsĭ Úpĭ ní ĭpėé adriĭ 'bá ívé ni rĭ ní, ĩmi sēki kpá mōdó ĭrivė ẹndrėpĭ adriĭpi má ní sŭ ẹndrėpĭ tĭnĭ rĭ ní.

14 Īmi sēki mōdó Āsėnikŭrĭtō ní, Pĭlĭgónā ní, Hērémė ní, Pātōróbā ní, Hērémásĭ ní, āzini 'bá ẹdrĭpĭĭ 'bá ómvŭpĭĭ Yēsŭ ri ẹ'yĭ'bá gĭ adri'bá kōpi be trŭ rĭ pi ní.

15 Īmi sēki mōdó Pĭlōlógō ní, Júljĭyā ní, Něrĭyāsā pi ní ómvŭpĭ be, Őlĭmbāsĭ ní, āzini 'bá cérė Yēsŭ ri ẹ'yĭ'bá gĭ, adri'bá kōpi be trŭ rĭ pi ní.

16 Īmi u'dekĭ ĩmi ẹzĭĭ bėdrĭ sĭ.

'Bá Yēsŭ Kúrísítō ri ẹ'yĭ'bá gĭ kānĭsā āndĭāndĭ rĭ pi ágāsĭ rĭ pi cérė sēki ĩmi ní mōdó.

Páulŭ vé tĭ ā ũdŭ

17 Má ẹdrĭpĭĭ má ómvŭpĭĭ, á lė lŭú ĩmi ní 'dĭni, lė ĩmi adrikĭ mĭ be kowŭ 'bá lė'bá āngŭ aco'bá 'dĭ'bée sĭ, āzini 'bá lė'bá 'bá ẹ'yĭ'bá gĭ rĭ pi ẹ drĭ ja'bá ĭvé ẹ'yĭngará ágāsĭ gārā gá 'dĭ'bée sĭ, kōpi ri tā ĭ ní ĭmbá ĩmi ní 'dĭ'bée újā ũlŭ lėtĭ be tŭngú. Lė ĩmi úmŭkĭ ĩmi adriĭ kōpi be trŭ kŭ.

18 'Bá 'dĭni 'dĭ'bée, kōpi ngakĭ ẹzĭ Úpĭ Kúrísítō vé rĭ kŭ, kōpi ri 'yėjā tā ĭ ẹsĭ ní lėė rĭ 'dŭ nga áyŭ. Kōpi ri átángá múké múké ni pi átá, āzini kōpi ri 'bá tā nĭ'bá múké kuyė rĭ pi ẹ mĭ ũ'bā.

19 'Bá cérė yĭkĭ rá 'yozú kĭnĭ, ĩmi 'dŭkĭ tā Úpĭ vé rĭ ngāá múké rá. Tā ĩmi ní 'oó rĭ sė má ní āyĭkō ambamba. Á lė ĩmi adrikĭ tā nĭngará be, ĩmi 'okĭ tā pĭrĭ, lė ĩmi fĭkĭ tā ũnjĭ 'oó kŭ.

20 Ẽsĭ mādā, Múngú riĭpi tākĭri sėėpi rĭ, ĭri ĭmŭ Sātánā ri tu ínĭyĭ pá sĭ, ĭri ĭmŭ adri ĩmi palė gá. Ẽsĭ múké Úpĭ Yēsŭ Kúrísítō vé rĭ ā adri ĩmi be.

21 Má ógŭpĭ Tĭmōtéyō 'bá ní riĭ ẹzĭ ngāá ĭri be trŭ rĭ, sė ĩmi ní mōdó, āzini mávė mārítė Lŭkĭyā pi Yāsónā be, Sōsĭpátā sĭ, sēki kpá ĩmi ní mōdó.

22 Ma Tėrėtĭyō 'i, á ko Páulŭ ẹ ĭzā, á sĭ kōkōbĭ ĭrivė nōri nĭ, á sė ĩmi ní mōdó Úpĭ Yēsŭ Kúrísítō ā rŭ sĭ.

²³ Gáyō ma ẹ'yípi ívé 'bẹ̀tí ǎsámvú gé, ǎzini 'bá Yẹ̀sũ ri ẹ'yí' 'bá gí rĩ pi ẹ'yípi ívé 'bẹ̀tí ǎsámvú gé rĩ, sẹ̀ ìmi ní mǒdó. Ẹ̀rẹ̀sítò riipi mǔfēngǎ kǔrú agá rĩ ùtēepi rĩ, sẹ̀ ìmi ní mǒdó, ǎzini 'bá ẹ̀drípí Kúráyítò sẹ̀ ìmi ní mǒdó.

²⁴ Ẹ̀sì múké Úpí Yẹ̀sũ Kúrísítò vé rĩ ǎ adri ìmi be céré.†

²⁵ Lẹ̀ 'bá íngúkí Múngú ri! Ọ̀'đúkọ múké Yẹ̀sũ Kúrísítò vé má ní tǎ ni ùlúú 'bá rĩ pi ní rĩ, ǎ sẹ̀ ìmi tukí pá ùkpó ùkpó ìmivé ẹ̀'yíngará agá. Ọ̀'đúkọ múké Kúrísítò vé ọ̀tú í ní ùzǔúúú rĩ, i'dakí nóni ìri ǎmvé gí,

²⁶ nẹ̀bì rĩ pi ùlúkí tǎ 'điri ní, Múngú adriipi mụzú 'dáni'dáni rĩ ẹ̀zi tǎ rĩ ní, 'bá ǎngú rĩ pi agásí rĩ pi ǎrěvú céré ẹ̀ ẹ̀'yíkí rí ìri, ǎzini kọpi ǎ 'đúkí rí ìrivé tǎ ngáá.

²⁷ Múngú ri 'yéná ǎlu, nẹ̀ tǎ ambamba, ẹ̀ íngúkí ìri mụzú 'dáni'dáni rú Yẹ̀sũ Kúrísítò vé rĩ sí. ǎmĩnǎ.

† **16:24 16:24** Átángá vẹ̀rẹ̀sì 24 agá 'điri, búkú Rómā vé ì ní sí Gíríkí tì sí drìdrì rĩ agá 'dǎáyo, 'bo gókí sí búkú Rómā vé vúlé rĩ agá rá.

**Kōkōbị álu ni Páulū ní sī sēé 'bá
Kōrínítō
vé rī pi ní rī
Tā búkū rī vé rī ã ũlŭngará**

Páulū sī kōkōbị 'dīri sēé 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gi Kōrínítō gá rī pi ní, Kōrínítō ri kūrū āmbúgú āngū Ğrīkī vé rī agá. Páulū ũlū ụ'dúkọ Múngú vé rī Kōrínítō agá 'dálé aga ílī álu rá (Ẹzị 18), 'bá kárakará ẹ'yīkí Yēsū ri rá. 'Bo Páulū ká fúú kūrú Kōrínítō vé rī agásí, tā ũnjí ũnjí ni pi gōkí ífí 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gi rī pi ásámví gé, sē Páulū ní kōkōbị 'dīri sizú sēzú kọpi ní ání, tā ũnjí 'dī' bée ã de rí kọpi ásámví gé sī rá.

Kōkōbị 'dīri agá, Páulū ũlū kīnī, 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gi rī pi rikí dō ī acoó rīí āgátá gāá í ásámví gé sī, ĩri ũnjí (cápítá 1-4). Páulū 'yo kọpi ā urukọ ní tā ũkpó ũkpó kīnī, lē kọpi ā rikí ọwụ 'báa sụ 'bá Múngú ri nị' 'bá kuyé rī pi tịnjí ku (cápítá 5-6). Ímbá kọpi ní létị 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gi rī pi ní adrizú ívé ũkú pi be rī, ũkú rī pi ní adrizú ívé āgō pi be rī, āzini tā kọpivé 'bētị ásámví gé rī (cápítá 7). Ímbá kpá kọpi kīnī, kọpi dō 'bá ri' 'bá múngú ī ní úde drí sī rī ĩnjī' 'bá rī pi ásámví gé, lē tā kọpi ní 'oó rī ē i'da lūzú kīnī, ádarú kọpi 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gi ní pi, āzini kọpi kádó rīí ī úmú, lē ē i'da lūzú kīnī, ádarú kọpi ri Múngú ri ĩnjī. Páulū ímbá tā Índrī Uleteré rī ní kọpi ní ũkpó sēzú rī, agaápi rá rī, tā lēngará vé rī (cápítá 13), ā ko rí kọpi ē ízā, kọpi ē ĩnjīkí ri Múngú ri ání ĩnjīnjī, āzini kọpi ā adriki rí ání 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gi ní pi rú. Lū kọpi ní kīnī, Kúrísítō ní íngá gōó ídri rú drāngará gálésila gi rī sī, kọpi nīkí rá 'yozú kīnī, Múngú ri kpá ũmvúlésí sē 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gi rī pi íngá gō ídri rú rá.

Páulū sē mōdó

¹ Ma Páulū 'i, Múngú ĩpē ma adrií 'bá Kúrísítō Yēsū vé áyúáyū ní rú, 'bá sīkí kōkōbị 'dīri sēé 'bá ọgúpí Sōsítēnī Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gi rī be.

² 'Bá sīkí sēé ĩmi 'bá Múngú vé kánísá Kōrínítō agá rī pi ní, Múngú ũpē ĩmi adrií 'bá ívé ni uleteré ni pi Kúrísítō Yēsū ā tā sī, sụ ĩri ní 'bá Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gi rī pi ũpéé vūrā gá sī cére rī tịnjí, Yēsū Kúrísítō ri kọpivé Úpí, āzini 'bávé Úpí.

³ Ẹsị múké, āzini tākíri 'bá Ẹtẹpí Múngú vé rī, āzini Úpí Yēsū Kúrísítō vé rī ā adri ĩmi be.

Páulū sē ọwō'difō Múngú ní

⁴ Ụ'dú cére ma ri ọwō'difō sē Múngú ní ĩmi tā sī, ā'diātāsīyā ĩri ní ĩmi ní ẹsị múké sēé, ĩmi ní Kúrísítō Yēsū ri ẹ'yī' 'bá gi rī sī.

⁵ ĩmi ní adrií Yēsū Kúrísítō agá rī sī, Múngú sē ĩmi ní tā rī pi ārēvú cére gí, sē ĩmi ní tā nīngará, sē ĩmi ri átá múké.

⁶ 'Dīri lū 'yozú kīnī, tā Yēsū Kúrísítō vé 'bá ní ũlúú ĩmi ní rī tā áda.

⁷ ĩmi ní rizú 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō ri ũtēngará gá, Múngú sē ĩmi ní fēfē Índrī Uleteré rī vé rī gí, ĩmi ĩsúkí rí ũkpó ẹzị ívé rī pi ngazú ání.

⁸ Īri sē ĩmi adri ũkpó ũkpó cĩmgbá cazú ụ'dụ ụ'dũ vé rĩ gé, ẹ ịsúkí rí ĩmi ũnjíkányā ákó ụ'dụ 'bávẹ Úpí Yẹsũ Kúrísítō ní ịgòzú rĩ gé.

⁹ Múngú zị ĩmi, ĩmi úmúkí rí ĩmi adrii ívé Mvá Yẹsũ Kúrísítō 'bávẹ Úpí be trú, ịri ẹsị 'bā tā 'í ní lẹẹ 'oó rĩ 'dụ nga rá.

Kānísā agá lẹ ̄ adriki trú

¹⁰ Má ẹdrípịi má ọmvúpịi, á mǎ ĩmi 'bávẹ Úpí Yẹsũ Kúrísítō ̄ rú sī, lẹ ĩmi yíkí ĩmi yiyi, ĩmi acokí ĩmi ku, ĩmi úmúkí ĩmi adrii ngá ̄lu, yíkí be ̄lu, lẹ ịmivé tā ụsũngará ̄ adri ngá ̄lu.

¹¹ Má ẹdrípịi má ọmvúpịi, má ịsụ ụ'dúkọ 'bá adri'bée Kílòě vé ̄ngá rĩ pi vúgá kíní, ĩmi ri ̄wǎ ĩmi ̄sámví gé sī ̄wǎwǎ.

¹² ĩmi ̄sámví gé 'dìgẹ, 'bá ụrụkọ ri 'yo, "Ma 'bá Páulũ vé ni," ụrụkọ'bée ri 'yo, "Ma 'bá ̄póló vé ni," ụrụkọ'bée ri 'yo, "Ma 'bá Kéfā* vé ni," ụrụkọ'bée ri 'yo, "Ma 'bá Kúrísítō vé ni."

¹³ Kúrísítō aco nyo 'i rá? Ma Páulũ rú, gbǎkí nyo ma peṭi alambaku sígẹ ĩmi tā sī rá? Sẹkí nyo ĩmi ní bātízímũ mǎ rú sī rá?

¹⁴ Ma ọwò'difó sī ̄mbúgú, ̄'diātāsīyǎ á sẹ mǎ bātízímũ ĩmi ní kuyé, á sẹ 'yéná bātízímũ rĩ Kúrísípò pi ní Gáyò be,

¹⁵ 'bá ̄zi ícò 'yoó kíní sẹkí ĩmi ní bātízímũ mǎ rú sī 'díní ku.

¹⁶ (Adarú, á sẹ kpá bātízímũ 'bá Sètēfánásí vé ̄ngá rĩ pi ní rá, 'dĩri ̄ vùdrĩ gé, á nị kuyé dō á sẹ bātízímũ 'bá ̄zi ní rá.)

¹⁷ Kúrísítō ịpẹ ma ịmụ bātízímũ sẹe kuyé, ịpẹ ma ịmụ ụ'dúkọ múké Múngú vé rĩ ũlũ, 'bo ụ'dúkọ múké má ní ũlũ rĩ, mǎ ũlũ té dō tā nịngará mávẹ rĩ sī ĩmi úbézú, ĩmi ní Yẹsũ ri ẹ'yízú ̄nǎ, ịri té lũ kíní drǎngará Kúrísítō vé peṭi alambaku' sígẹ rĩ ẹzị ákó, ícò ̄ngũ paá ku.

Ūkpō Múngú vé rĩ ̄zini úmĩ ịrívẹ rĩ

¹⁸ Kúrísítō vé drǎngará peṭi alambaku sígẹ rĩ vé tā ĩ ní átá rĩ ịndré 'bá úmvúlẹsị f'í 'bá drǎngará 'dǎn'í 'dǎn'í rĩ agá rĩ pi vúgá 'dǎá tā azakaza vé ni, 'bo 'bá ĩ ní paá gí nǎ'bée, drǎngará Kúrísítō vé rĩ 'i da ũkpō Múngú vé ̄ngũ pazú rĩ.

¹⁹ Síkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kíní,

"Bá 'yo'bá kíní ĩ úmĩ be 'd'í'bée, ma úmvúlẹsị sẹ kòpivé tā nịngará ri ̄vĩ kòpi drĩgẹ sī rá, ̄zini ma sẹ kòpivé úmĩ ri ̄bá rá."

²⁰ 'Bá 'yoópi kíní 'i úmĩ be rĩ ịngǎá? 'Bá 'yoópi kíní 'i nị tā ambamba rĩ ịngǎá? 'Bá vù drĩgẹ nǎgó 'yoópi kíní 'i nị átǎngá átá be ambamba rĩ ịngǎá? Múngú sẹ nyo 'bá úmĩ be vù drĩgẹ nǎgó rĩ pi vé úmĩ ícá azakaza rú gí kuyé?

²¹ Múngú ri úmĩ be, lẹ 'bá vù drĩgẹ nǎgó rĩ pi ̄ nịkí 'i ̄má úmĩ ívé rĩ sī ku. 'Bá tị 'bá ní sẹe azakaza rú rĩ ẹ'y'í 'bá rá rĩ pi, Múngú pa kòpi rá.

²² Yǎhũdĩ rĩ pi lẹkí tā ̄yǎzú ̄yǎyǎ ni ndree, Gĩrĩkĩ rĩ pi lẹkí ívé rĩ tā nịngará ịsụ.

* **1:12 1:12 Kéfā:** 'Bá Kéfā 'dĩri Sǐmónǎ Pétèrò 'i. Ịrívẹ rú Ẹbèrẹ tị sị Kéfá, Gĩrĩkĩ tị sị Pétèrò. † **1:17 1:17 Peṭi alambaku:** 'Bá Rómǎ vé rĩ pi ri 'bá tá 'o'bá ũnjí rĩ pi gbá mǎsũmǎr'í sī peṭi alambaku sígẹ, ịri sǎ 'dụ ̄co kòpi ịb'í drǎ ndò, kòpi ịzǎngá nya ambamba drǎngará rĩ gé. **1:19 1:19** Ịsáyá 29:14

²³ 'Bo 'bâ ri Kúrísitō vé gbāngará peṭi alambaku sígè rī vé tâ ũlū, tâ ni sē Yāhúđī rī pi ē eṣi ve ānī rá, āzini 'bá adri' 'bá Yāhúđī rú ku rī pi kinī tâ 'điri azakaza vé ni.

²⁴ 'Bo Yāhúđī, āzini Ġirīkī Múngú ní zīi rī pi nīkí rá 'yozú kinī, drāngará Kúrísitō vé rī 'da ũkpō Múngú vé rī, āzini 'da úmī Múngú vé rī.

²⁵ Múngú vé tâ ē índré dō kú 'bá rī pi miḗlé gá azakaza rú drāāsiyā, ĩrivé tâ nīngará ndē 'bá rī pi vé rī rá. Tā Múngú ní 'oó rī ē índré dō 'bá rī pi miḗlé gá ũkpō ākó drāāsiyā, ĩrivé ũkpō ndē 'bá rī pi vé rī rá.

²⁶ Má eḍrīpīi má oṃvúpīi, lē ĩmi ũsūkí ĩmivé adringará oṭú Múngú ní ĩmi zizú rī gé 'dāri. 'Bá nyōókú nōri vé rī pi ũsūkí kinī ĩmi āsámvú gé 'dīgè, 'bá tâ nī' 'bá rī pi adriki tré ku, 'bá ũkpō be rī pi adriki tré ku, āzini 'bá ĩ ní ĩnjīi ĩnjī rī pi adriki tré ku.

²⁷ 'Bo Múngú ũpē 'bá adri' 'bá azakaza rú nyōókú drīgè nōgó rī pi, ā sē rī drīnjá 'bá 'yo' 'bá kinī ĩ úmī be rī pi ní. Múngú ũpē 'bá ũkpō ākó nyōókú drīgè nōgó rī pi, ā sē rī drīnjá 'bá ũkpō be nyōókú drīgè nōgó rī pi ní.

²⁸ Múngú ũpē 'bá ĩ ní ndreé kuú eḗi ākó nyōókú drīgè nōgó rī pi, āzini ĩ ní rīi ideéde rī pi, tâ 'bá vū drīgè rī pi ní 'duṣú 'bāā tâ āmbúgú rú 'điri ē ícá rī eḗi ākó,

²⁹ ā sē rī 'bá āzi ē íngú rī 'i Múngú eṇdretī gé ku.

³⁰ Múngú sē ĩmi adrii Kúrísitō Yésú agá ní, ā' diātāsīyā ĩpē Kúrísitō rī ímú 'bá paá, āzini ímú 'bá ní úmī tâ nīngará vé ni sēé, ā'yī 'bá adrii piri Múngú eṇdretī gé, sē nóni 'bá ícákí uletere gí.

³¹ Sū ĩ ní sīi Búkú Múngú vé rī agá rī ṭinī kinī, "'Bá rī lē dō 'i íngú, lē ē íngú 'i tâ Úpí ní 'oó 'í ní rī sī."

2

¹ Má eḍrīpīi má oṃvúpīi, má ní ándúru múzú ú' dūkó Múngú vé rī ũlúzá ĩmi ní rī gé, má átá tâ ũkpó ũkpó fiipi ĩmi drīgè ku ni mávé tâ nīngará sí kuyé.

² Ā' diātāsīyā á 'bā ma kú sū 'bá tâ nīpi kuyé ni ṭinī, á ri 'yéná Yésú Kúrísitō vé tâ ũlúú, āzini tâ ĩ ní ĩri gbāzú peṭi alambaku sígè rī vé tâ ũlúú.

³ Má ká caá ĩmi vúgá 'dilé, má ícá kuú ũkpō ākó, ũrī fú ma, má rú' 'bá ri yāyā.

⁴ Tā má ní átá, āzini ṭi má ní ũlúú ĩmi ní rī, adri 'yozú kinī á nī tâ ambamba, āzini ma ri ĩmi úbé yā 'dini ku, 'bo á ri tâ rī ũlúú ũkpō Índri Uletere rī vé rī sī,

⁵ ĩmi 'bāki rī eṣi tâ nīngará 'bá áda vé rī drīgè ku, ĩmi 'bāki rī eṣi ũkpō Múngú vé rī drīgè.

Tā nīngará Múngú vé rī

⁶ 'Bá ri átángá tâ nīngará vé rī átá 'bá e'yīngará be ũkpó ũkpó rī pi āsámvú gé, 'bo tâ nīngará 'điri adri 'bá nyōókú drīgè nōgó rī pi vé ni kuyé, dōku adri tâ nīngará 'bá āngū rú' 'bá nyōókú drīgè nōgó ímú' 'bá ũdrā' 'bée ũdrādrā rī pi vé ni kuyé.

⁷ 'Bá ri Múngú vé tâ nīngará ĩri ní zūi kuú mūdūmūdū rú, 'bá āzi ní nīi kuyé 'dāri vé tâ ũlū. Múngú ũsū tâ nīngará 'điri vé tâ kú ĩnógósī ísú gbi drī vū rī kuyé, tâ nīngará 'điri sē 'bá ímú đīngará ísú rá.

8 'Bá āngū rụ' bá vū drǐgé nōgó rǐ pi nǐkí tǎ nǐngárá 'dǐri áamá kuyé, kōpi ā nǐkí té dō rá, kōpi ícókí té Úpí ĩ ní ríi íngúngū 'dǐri gbǎá pẹtì alambaku sígé ku.

9 'Bo sū ĩ ní sǐi Búkū Múngú vé rǐ agá rǐ tǐnì,
 "Tǎ Múngú ní útú 'bá 'i lè' bá rá rǐ pi ní rǐ,
 'bá āzi ndre kuyé,
 'bá āzi yì kuyé,
 tǎ ni fi 'bá āzi drǐgé kuyé."

10 'Bo Múngú i'da 'bá ní tǎ 'dǐri ùkpō Índrì Uletere rǐ vé rǐ sǐ. Índrì Uletere rǐ, ĩri tǎ rǐ pi ārēvú i'da cére āmvé, ĩri Múngú vé tǎ ùzǔùzǔ rǐ i'da āmvé.

11 'Bá āzi ícó tǎ 'bá āzi ní ríi ùsǔù 'í ẹsì agá 'dǎlé rǐ nǐi ku, 'yéná 'dǐpa nǐ íngá nǐ. ĩri kpá adri sū 'dǐri tǐnì, 'bá āzi ícó tǎ Múngú vé ríi ùsǔù rǐ nǐi ku, 'yéná Índrì Múngú vé rǐ tǎ Múngú ní ríi ùsǔù rǐ nǐ áamá nǐ.

12 Tǎ 'bá ní ríi ùsǔù rǐ adri sū 'bá nyòókú drǐgé nōgó rǐ pi ní ríi ùsǔù rǐ tǐnì ku, Índrì 'bá ní rizú tǎ ùsǔzú rǐ íbì íngá Múngú vúgálésì, ĩri sē 'bá ícó ngá Múngú ní sēē 'bá ní pírinì rǐ pi nǐ áamá ānì rá.

13 Tǎ 'bá ní ríi átá rǐ, 'bá úmǐ be ni ímbá 'bá ní nǐ kuyé, Índrì Múngú vé rǐ ímbá 'bá ní nǐ. Índrì ālu ālu 'dǐri sē 'bá ri ù'dùkọ tǎ áda vé rǐ ùlū 'bá rǐ pi ní.

14 'Bá Índrì Múngú vé rǐ ní fíi ẹsì ni agá kuyé rǐ, ā'yì tǎ Índrì rǐ ní ímbá rǐ ku, ā'diātāsīyā ĩri índré ĩri ní tǎ azakaza vé ni, tǎ rǐ fi drǐ ni gé 'dǎá ku, ā'diātāsīyā Índrì Uletere rǐ tǎ 'dǐ'bee vé ífífi i'da nǐ.

15 'Bá Índrì rǐ ní fíi ẹsì ni agá gí rǐ, ĩri ícó tǎ Múngú vé rǐ nǐ áamá rá, 'bo 'bá āzi ícó tǎ ĩri ní nǐi áamá 'dǐri nǐi áamá ku.

16 "Ā'di nǐ úmǐ Úpí Múngú vé rǐ rá nǐ
 'yozú kǐnǐ 'i ícó ĩri ímbá rá?"
 'Bo 'bávé úmǐ sū Kúrísítō vé rǐ tǐnì.

3

Lē ā ngakí ẹzì Múngú vé rǐ trú

1 Má ẹdrípì má ómvúpì, ĩmi ri tǎ 'o sū 'bá nyòókú nōri vé rǐ pi ní ríi 'oó rǐ tǐnì, sē má ní rizú átázú ĩmi ní sū 'bá Índrì ní fíi kōpi ẹsì agá kuyé ni pi tǐnì ānì. ĩmivé adringárá Kúrísítō agá rǐ gé, ĩmi índrékí sū ùdéná tǐnì.

2 Má úcé ĩmi lé sǐ, adri 'yozú kǐnǐ ínyá sǐ kuyé, ā'diātāsīyā ĩmi ícókí drǐ ínyá nyaá ku. Ádarú ĩmi ícókí drǐ kuyé.

3 ĩmi drǐ ri tǎ nyòókú nōri vé rǐ 'du nga. Ā'diātāsīyā ĩmi āsámvú gé sǐ, ógúpì ā tǎ ri 'de ógúpì ē ẹsì agá ùnjí, āzini ĩmi ri āwāwā. 'Dǐri lū 'yozú kǐnǐ Índrì rǐ ású drǐ ĩmi kuyé, ĩmi ri tǎ 'o sū 'bá nyòókú nōri vé rǐ pi ní ríi 'oó rǐ tǐnì.

4 ĩmi āsámvú gé, 'bá ụrụkọ ri 'yo, "Ma 'bá Páulū vé ni," ụrụkọ ni pi ri 'yo, "Ma 'bá Āpólō vé ni." ĩmi nyo ri tǎ 'o sū 'bá nyòókú nōri vé rǐ pi ní ríi 'oó rǐ tǐnì kuyé?

5 Āpólō ri 'bá íngóni ni? Páulū ri 'bá íngóni ni? 'Bá 'dī'bée ātí'bá Múngú vé ni, Múngú sē 'bá kokí ĩmi ĩzā Úpí ri ẹ'yízú nī. Úpí sē 'bá ālu ālu ní ẹzị nī.

6 Á sa úri rī nī, Āpólō ri úri rī ūsūú yīī sī nī, 'bo Múngú sē úri rī duụ nī. 'Bá úri rī saápi rī pi, 'bá úri rī ūsūúpi yīī sī rī be, tã kọpi ní 'oó rī adri tã āmbúgú rú kuyé, 'bo Múngú sē úri 'dī'bée duụ nī.

8 'Bá úri saápi rī pi, 'bá úri rī ūsūúpi yīī sī rī be, ẹzị kọpi ní ngaa rī ālu rī. Ī ímụ 'bá ālu ālu ūfē ẹzị ĩri ní ngaa rī sī.

9 'Bá ri ẹzị nga Múngú ní, ĩmi ọmvụ Múngú vé ni, āzini ĩmi jó Múngú ní ríi sịi rī.

10 Múngú 'bá ẹsị múké má ní, sē má ní úmí jó rī ā ndụú ā'bāzú ānị múké múké, nóni 'bá āzi ri jó rī sị má ní ndụú ni ā'bāā 'dīri drīgē. 'Bo 'bá jó rī sịpi rī ā ndre múké, ā sị jó rī múké múké.

11 'Bá āzi ícọ gōō jó āzi ā ndụú ā'bāā dīi ku, ā'diātāsīyā jó ā ndụú ĩ ní ā'bāā gí rī, ĩri Yēsū Kúrísítō 'i.

12 'Bá āzi sị dō jó ĩ ní ndụú ni ā'bāā 'dīri drīgē dábú sī, aya ógú'bá ógúógú ni pi sī, írā ājē be āmbúgú ni pi sī, peṭi sī, ásé sī,

13 kādō muụ caá ụ'dú tã lízú rī gé, ĩ 'bá ālu ālu vé ẹzị i'da rá, ā'diātāsīyā ụ'dú 'dāri gé, ācī ri ímụ tã rī i'da nī, ĩ ímụ 'bá ālu ālu vé ẹzị ĩri ní ngaa rī ụ'bī ācī sī, dō ĩrivé ẹzị ngaa rī íngóni.

14 'Bá jó sịpi rī vé jó ve dō kuyé, ĩ ímụ ĩri ūfē rá.

15 'Bo 'bá jó sịpi rī vé jó ve dō rá, ísụ ngá āzi ku. Ī 'bá jó sịpi rī pa rá, 'bo ĩri adri sū 'bá ápápi ācī agásī rī tịni.

16 Īmi nīkí 'yozú kíní ĩmi jó Múngú vé ni, Índrú Múngú vé rī ri adri ĩmi agá 'díní kuyé?

17 'Bá rī ūṅō dō jó Múngú vé rī árí vūgá, Múngú ri ímụ ĩri ĩrīṅā ūnjí ūnjí, ā'diātāsīyā jó Múngú vé rī, ĩri uletere, ĩmi jó Múngú vé ni.

18 Lē 'bá āzi ā ū'bā 'i mị ūgōgōlé rú ku. 'Bá rī kíní dō 'i nī tã vū drīgē nōgó rī ambamba, lē ā 'bā 'i adrii azakaza rú, ā újá rí 'i adrii 'bá tã nīpi ni.

19 Ā'diātāsīyā tã nīngará nyōókú nōri vé rī, ĩri tã azakaza vé ni Múngú ẹndrẹti gé. Sīkí Búkū Múngú vé rī agá kíní, "'Bá 'yo'bá kíní ĩ nīkí tã ambamba rī pi, Múngú ri kọpi mbā uru ívé tã nīngará ambamba 'dīri ā tã sī."

20 Búkū Múngú vé rī 'yo kpá 'díní kíní, "Úpí nī rá 'yozú kíní kọpivé tã nīngará 'dīri ẹzị ákó."

21 Kúru lē 'bá āzi ē íngú 'i tã 'bá āzi ní ríi 'oó rī sī ku! Ngá rī pi ārēvú céré ímivé ni.

22 Í'dózú Páulū 'i, Āpólō 'i, Kéfā ĩ ní zīi Pétērō 'i, vū nōri, ídri rī, drā rī, lókí āndrú rī, āzini lókí drúzí rī, nga 'dī'bée ārēvú céré ímivé ni,

23 ĩmi 'bá Kúrísítō vé ni, Kúrísítō ri Múngú vé ni.

4

Kúrísítō vé 'bá áyúāyū rī pi ātí'bá

1 Kúru lē 'bá rī pi ā nīkí 'yozú kíní 'bá ātí'bá Kúrísítō vé ni, sēkí 'bá ní ẹzị, 'bá ri tã Múngú vé 'i zūpíi kú mūdumūdú rú rī ūlū.

2 'Bá ĩ ní ẹ̀ṣí sěé drị ni gé rī, lē ǎ adri 'bá ẹ̀ṣí ĩ ní sěé drị ni gé rī ngaápi piri ni.

3 Īmi átákí dō mávé tā ũnjí, dōku 'bá tā liipi rī átá dō mávé tā ũnjí, má ẓsū má drị ni gé ku. Má ícò mávé tā lii ũgōgōlè rú ku.

4 Má ẓsū tā má ní 'oó rī piri, 'bo ícò lūu 'yozú kíní ma tā ákó 'díní ku. Úpí ri mávé tā li nī.

5 Lē 'bá āzi ā li ọ̀gúpí vé tā ku, cīmgbá Úpí ní ícázú rī gé. Īri ímú tā ĩ zū 'bá ìnjá agá rī pi i'da, āzini tā 'bá rī pi ē ẹ̀ṣí agá rī pi i'da céré āmvé. Sǎ 'dāri gé, Múngú ri ímú 'bá ǎlu ǎlu íngú rá.

6 Má ẹ̀drípí má ọ̀mvúpí, má í'dú 'bá 'bǎá Ápólò be ẓ'bítá rú, ĩmi nǐkí rí tā ĩ ní 'yoó, "Īmi 'duki tā ĩ ní sǐ Búkū Múngú vé rī agá rī ngaá áyu" 'dīri vé ífíí 'bá vúgá. Īri sē ĩmi ícókí 'bá āzi íngú 'bá ǎsámvú gé nōgó 'yozú kíní ĩrivé ǎmbūgū ndē ọ̀gúpí vé rī rá 'díní ku.

7 Ngá sěepi má ícò adri 'bá rī pi ǎsámvú gé sǐ túngú rī ǎ'di? Ngá mí ní ẓsú 'dī'bée agá, ngá Múngú ní sěé mí ní kuyé rī ǎ'di? Ngá mí ní ẓsú rī, Múngú sē dō nī pírí, ngá mí ní adrizú ǎfú sǐ 'yozú kíní mí 'o tā rī mi 'i rī ǎ'di?

8 Īmi ẓsúkí kíní ĩmi nǐkí tā índrí vé ĩmi ní lēé rī pi ǎrěvú céré gí! Īmi ẓsúkí kíní ĩmi ẓsúkí úmí Índrí Uleteré rī ní sěé 'bá rī pi ní rī ǎrěvú céré gí! Īmi ẓsúkí kíní ĩmi nóní 'bāgú! 'Bo 'bá adrikí 'bāgú ku! Ádarú á lē ĩmi ǎ adrikí 'bāgú, 'bá rúkí rí mǎlūngā rī ĩmi be trú.

9 Á'diātāsīyā índré má vúgá nōlé, 'bá 'bá áyúáyú nǎ'bée, Múngú 'bá 'bá adrii ẓdūmbítá rú, 'bá adrikí sǐ 'bá ĩ ní ũ'yú, ĩ ní lēé jǐjǐ ú'dí'dí rī pi tǐni. Mǎlāyíkā rī pi 'bá vū drǐgé rī pi be céré ri mǐ 'bá 'bá ndrezú.

10 'Bá ní ríi ẹ̀ṣí ngaá Kúrísítò ní rī sǐ, 'bá rī pi ẓsúkí kíní 'bá azakaza rú, 'bo ĩmi ẓsúkí kíní ĩmi nǐkí tā Kúrísítò vé rī nǐ! 'Bá rī pi kíní 'bá ũkpò ákó, 'bo ĩmi kíní ĩmi ũkpò be! 'Bá rī pi ri ĩmi ìnjí ìnjí, 'bo 'bá rī pi ìnjí kí 'bá ku!

11 Cīmgbá ǎndrū sǐ, 'bá ri adri ẹ̀bírí sǐ, yǐjǐ úvā ri 'bá ndē, bōngó dē 'bá rú 'bá gá sǐ céré, 'bá rī pi ri 'bá 'o ũnjí, 'bá vūrā adrizú ni ákó.

12 'Bá ri ẹ̀ṣí nga ũkpò sǐ 'bá drị sǐ. 'Bá rī pi kádò ríi 'bá trii, 'bá ri kòpi ní tákiri sē. Kádò ríi 'bá ọ̀cúú, 'bá ri tā ni ta mužú ẹ̀ṣí mǎdā sǐ.

13 'Bá rī pi kádò ríi 'bá rú izaá, 'bá ri tā rī újā kòpi ní ẹ̀ṣí múké sǐ. Cīmgbá ǎndrū sǐ, 'bá vū drǐgé rī pi mǐ gé 'dǎlé, 'bá índrékí sǐ kúrūnyá ĩ ní ríi dǎá kǐ'drǐ ọ̀ drǐgé rī tǐni.

14 Á sǐ tā 'dīri ĩmi drǐ ìnjázú kuyé, á sǐ tā 'dīri ĩmi ímbázú ǎní sǐ anji má ní lēlé rī pi tǐni, ĩmi 'okí rí tā piri.

15 'Bá ĩmi ímbá 'bá Kúrísítò Yēsū vé tā sǐ rī pi ǎ adrikí dō élifū mužrǐ (10,000) drǎāāsīyā, ĩmivé ẹ̀tépí 'yéná ma 'i, á'diātāsīyā má í'dó ĩmi ímbá Kúrísítò vé tā sǐ nǐ, ĩmi ní ĩri ẹ̀'yǐzú ǎní.

16 Kúru á lē 'yoó ĩmi ní 'díní, lē ĩmi 'okí tā sǐ má ní 'oó rī tǐni.

17 Tā 'dīri sǐ, á lē Tímōtáyō ri pée mužú ĩmi vúgá 'dílé, Tímōtáyō adri sǐ má mvá tǐni, á lē ĩri lēlé, 'bá ívé ẹ̀ṣí céré kuú Úpí drǐgé. Īri mužú mávé adringará Kúrísítò Yēsū agá rī vé tā ũlū ĩmi ní, āzini ĩri tā má ní ímbá kǎnísá rī pi agásí rī vé tā ũlū ĩmi ní nǐ.

18 Īmi urukọ 'bée ẓsúkí kíní á mužú ĩmi ndréé ku, sē kòpi ē drǐ gō ícá ũkpò ũkpò.

19 Úpí ā'yī dō rá, ma ca ĩmi vúgá 'dīlē mbēlēñá, ma kúru mu 'bá drī be ũkpō ũkpó rī pi vé tā rīi átá rī yī, dō kōpi ri átá ngóni, āzini kōpi dō ri ězi rī nga ā'di vé ũkpō sī.

20 Mālūngā Múngú vé rī átákí tā ni 'yégá tī sī ku, lē ũkpō Múngú vé rī.

21 Má kādō caá ĩmi vúgá 'dīlē, ĩmi lēkí má 'o ĩmi íngóni? ĩmi lēkí má átá ĩmi ní átángá ũkpō ũkpó ni pi, dōku má lē ĩmi lēlē, āzini má átá ĩmi ní átángá rī ěsi mādā sī?

5

Lē 'bá kánisā vé rī pi ā 'bákí ōwū ku

1 Á yī kīnī ĩmi ri ōwū 'bā ĩmi āsámvú gé sī, tā ĩmi ní rīi 'oó 'dīri aga pāgánō rī pi ní rīi 'oó rī rá. Ágó āzi la étépī vé ũkú sī.

2 ĩmi ri ĩmi íngú ānī íngúngū. 'Bá tā 'oópi 'dīni 'dīri, ĩmi té adri ānī ízāngā sī, ĩmi té ĩri dro fū ĩmi āsámvú gé sī rá.

3 Má adri dō ĩmi be trū kuyé drāāāsiyā, índri agá, 'bā ĩmi be trū. Má adri dō ĩmi āsámvú gé 'dīlē 'dāáyo drāāāsiyā, á lī tā ágó 'dīri drīgé gí.

4 ĩmi kádō ĩmi úmú vūrā ālu gé 'bávē Úpí Yēsū ā rī sī, índri agá, 'bā ĩmi be trū, ũkpō 'bávē Úpí Yēsū vé rī ĩmi āsámvú gé anigé.

5 ĩmi sēkí ágó 'dīri Sātānā drīgé, ĩrivé rī 'bá rizú ũnjīkányā 'ozú 'dīri ímú ízāngā nya ambamba, 'bo ĩ ímú ĩrivé índri pa ú'dú Úpí Yēsū ní ígōzú rī gé.

6 ĩmivé íngúngará 'dīri adri múké ku. ĩmi nīkí kuyé 'yozú kīnī ākúfī mādāñá rī sē íwá rī dra íngá ānī kōfūtō be 'dīni kuyé?

7 Lē ĩmi drokí 'bá ũnjīkányā 'oópi rī ĩmi āsámvú gé sī rá, ĩmi adrikí rī ule, sū ĩmi ní adrii ule Múngú agá rī tīñi. Kúrísitō rī Kābīlō Mvā* ú'dú Múngú ní Ēlīzú Jó rī pi tī gé sī rī vé rī, drā 'bá ní rōbōñō rú.

8 'Bá kádō ũmū rī nyaá, lē 'bá adrikí ũnjīkányā be sū pánga ĩ ní á'dí ākúfī sī rī tīñi ku, 'bo lē 'bá 'okí tā áda, 'bá adrikí ule sū pánga ĩ ní á'dí ākúfī ákó rī tīñi.

9 Á sī sēē ĩmi ní kōkōbī mávē rī agá 'dīni, lē ĩmi úmúkí ĩmi adrii 'bá ōwū rú rī pi be trū ku.

10 Tā 'dīri adri 'yozú kīnī ma ri átá 'bá nyōókú nōri vé adri 'bá ōwū rú, dōku ěsi be āmbúgú ngá drīgé, dōku 'bá āngū ali 'bá, dōku 'bá ri 'bá ngá ĩ ní údé drī sī múngú rī pi ĩñī 'bá rī pi ā tā sī ku. Té dō ma ri átá kōpi ā tā sī, ĩmi té adringará vū drīgé nōgó rī ku rá, ĩmi adrikí té 'bá 'dīni 'dī'bee be trū ku.

11 'Bo tā má ní sī sēē ĩmi ní rī agá, má kīnī, 'bá 'yoópi kīnī 'í ě'yī Kúrísitō rī gí, 'bo ísú ĩri ri ōwū 'bā, dōku ĩri ěsi be āmbúgú ngá drīgé, dōku ĩri 'bá rīipi ngá ĩ ní údé múngú rú rī ĩñīipi ni, dōku 'bá āngū u'daápi u'da'da ni, dōku 'bá rīipi ĩmērēepi íwá sī ni, dōku 'bá rīipi āngū aliipi ni, lē ĩmi úmúkí ĩmi adrii ĩri be trū ku. 'Bá 'dīni 'dīri lē ĩmi nyakí ngá ĩri be trū ku.

12 Má ícō 'bá ě'yī 'bá kuyé rī pi vé tā lī ni ku, 'bo 'bá ícō 'bá Yēsū rī ě'yī 'bá gí rī 'bá ũnjīkányā 'o'bá rī pi vé tā lī rá.

* 5:7 5:7 Kābīlō Mvā: Múngú sē tājmbī Mósē ní kīnī, 'bá rī pi ā zākí kābīlō Múngú ní rōbōñō rú, ā trūkí rī kōpi ívé ũnjīkányā agásí rá. Sē ĩ ní Yēsū rī zízú Kābīlō Mvā Múngú vé ní ānī, ā'diātāsiyā Múngú ípē ĩri ímú drāá 'bávē ũnjīkányā ũjī. 'Í lā Wūngará 12:17-28; Mārākō 14:12; Lúkā 22:7; Yūwánī 1:29-35; 1 Pētērō 1:19. 5:12 5:12 Dētōrōnómē 17:7; 19:19; 21:21; 22:21, 24; 24:7

13 Múngú ri 'bá ẹ'yī' 'bá kuyé rī pi vé tã lì nī. 'Bá riipi ùnjikānyā 'oópi rī, lē ìmi drokí ìri ìmi àsámvú gé sī rá.

6

Á jíkí 'bá Múngú ri nǎipi gí rī tōó 'bá tã lǎipi rī ẹndrẹtị gé ku

1 Mí dō tã be mí ọgúpí Yésù ri ẹ'yīpi gí rī be, mí té kōdō ìri jì tō 'bá Múngú ri nǎ' 'bá gí rī pi ẹndrẹtị gé. Ngá mí ní ìri jìzú tōzú 'bá Múngú ri nǎ' 'bá kuyé rī pi ẹndrẹtị gé rī ǎ'di?

2 Ìmi nǎkí 'yozú kíní 'bá Múngú vé rī pi ímú tã lì 'bá nyòókú nōri vé rī pi dríge nī 'díní kuyé? Ìmi dō tã lì 'bá nyòókú nōri vé rī pi dríge rá píri, tã mādā mādā ìmi àsámvú gé sī 'dǐ'bée, ìmi ícókí nyo údé ìmi àsámvú gé sī ku?

3 Ìmi nǎkí kuyé 'yozú kíní 'bá úmvúlésí ímú tã lì mǎlāyíkā rī pi dríge nǎ? Tã rī dō 'dǐri tǎnì, ádarú 'bá ícò tã 'bá ní izaá 'bá àsámvú gé sī vù dríge nōgò rī pi lì rá.

4 Ìmi dō tã be ìmi àsámvú gé sī, ngá ìmi ní rizú tã rī jìzú lǐzú 'bá Múngú ri nǎ' 'bá kuyé kánísá ní kòpi ìnjǐ ku rī pi vúgá rī ǎ'di?

5 Á 'yo tã 'dǐri ìmí drǐ ìnjázú ǎní. Ádarú 'bá nyo kánísá agá 'dǐge úmí be ícò 'bá ìmivé tã lì 'bá ní pi 'dǎáyo?

6 Ngá ìmi ní rizú ìmi ọgǔpǐ jìzú tōzú 'bá Múngú ri nǎ' 'bá kuyé rī pi ẹndrẹtị gé rī ǎ'di?

7 Ìmi ri ìmi ọgǔpǐ jì tō 'bá Múngú ri nǎ' 'bá kuyé rī pi ẹndrẹtị gé, 'dǐri lū 'yozú kíní tã ndé ìmi gí. 'Bá rī 'o dō ìmi ùnjí, lē mí jì ìri tōó ku, mí ku tã rī ǎ adri 'díní.

8 Ìmi ri tã ùnjí 'o ìmi ẹdrípǐ ní, ǎzini ìmi ọm vúpǐ ní, ìmi ri kòpivé ngá u'du mì mbamba sī.

9 Ìmi nǎkí 'yozú kíní 'bá ùnjikānyā 'o' 'bá rī pi fíkí mǎlūngā Múngú vé rī agá ku 'díní kuyé? Lē ìmi ù'bākí ìmí mì ku. 'Bá ri' 'bá ọwǔ 'bǎ'bée rī pi, dōku 'bá ri' 'bá ngá ì ní údé drǐ sī múngú rú rī ìnjǐ' 'bá rī pi, dōku 'bá ri' 'bá la' 'bá ọgǔpǐ vé ùkú sī rī pi, ǎgò ri' 'bá la' 'bá ì ọgǔpǐ ǎgò rú rī pi sī rī pi,

10 Ọgǔ' 'bá rī pi, 'bá ẹsì be ǎmbúgú ngá dríge rī pi, 'bá ìmèrè' 'bá íwá sī rī pi, 'bá ǎngǔ u'da' 'bá u'da' da rī pi, 'bá ọgǔpǐ vé ngá u'du' 'bá mì mbamba sī rī pi, kòpi ícókí fí mǎlūngā Múngú vé rī agá ku.

11 Ándúrú ìmi ọrúkọ 'bée ríkí tã 'o' ó sǔ 'dǐri tǎnì. 'Bo nóni ùjǐkí ùnjikānyā ìmivé rī, ìmi ícákí uletere gí, ìmi ícákí píri Múngú ẹndrẹtị gé rú Úpí Yésù Kúrísitò vé rī sī, ǎzini Índrí Múngú vé rī vé ùkpò sī.

Lē ǎ 'bākí ọwǔ ku

12 Ìmi ọrúkọ 'bée ri 'yo, "Ngá 'bá ní lée rī pi ǎrèvú céré 'bá ícò 'o rá," 'bo á 'yo ìmi ní 'díní, ngá rī pi ǎrèvú céré ícò ìzā koó ku, 'bo á lē adrii túgèrǐ gá rī pi vé ní ku.

13 Ìmi ri 'yo, "'A lē ìnyá, ìnyá lē fíí 'a agá." 'Bo á lē 'yo' ìmi ní 'díní, Múngú ri ngá 'dǐ'bée iza ìrǐtrò. Lē 'bá áyúkí 'bá rǔ' 'bá ọwǔ 'bázú ǎní ku, rǔ' 'bá 'bávè rī, lē 'bá ngakí ẹzì ǎní Úpí ní, Úpí ri rǔ' 'bá 'bávè rī ùtè nī.

14 Múngú ri ímú 'bá ingá gò idri rú drǎngará gálésí ùkpò ívé rī sī, sǔ ìri ní Úpí Yésù ri ingáá gò idri rú rī tǎnì.

15 Īmi nīkí 'yozú kīnī rú' 'bá ĩmivé rī, ĩri Kúrísítō vé ni 'dīni kuyé? 'Bá áyúkí dō rú' 'bá Kúrísítō vé nōri rizú ǫwū 'bázú ānī, ĩri nyo múké? Adri 'dīni kuyé!

16 Īmi nīkí 'yozú kīnī 'bá rī la dō ũkú ǫwū rú ni sī, kōpi úmúkí ĩ ícá rú' 'bá ālu gí 'dīni kuyé? Ā' diātāsīyā Búkū Múngú vé rī kīnī, "Bá ĩrī 'dī' bée ĩ úmú adri rú' 'bá ālu."

17 'Bo 'bá 'i úmúpi ícápi Úpí be ngá ālu rī, Īndrí Kúrísítō vé rī adri ĩri be trú.

18 Lē ā 'bákí ǫwū ku. Ūnjikānyā uruḱo 'bá rī ní 'oó kárakarā rī pi, iza ĩrivé rú' 'bá ku, 'bo 'bá rī 'bā dō ǫwū, ĩri ūnjikānyā íjī rú' 'bá ni gé.

19 Īmi nīkí 'yozú kīnī, ĩmi āsámvú gé 'dīgé, 'bá ālu ālu vé rú' 'bá ĩri Jó Múngú vé ni, Īndrí Uleteré rī ri adri 'a ni gé 'dīni kuyé? Īmi nīkí áamá 'yozú kīnī Múngú sée ĩmi ní Īndrí Uleteré rī nī 'dīni kuyé? Īmi ri adri ĩmivé ũkpō sī kuyé.

20 Múngú je ĩmi ājē be āmbúgú, kúru lē ĩmi áyúkí ĩmī rú' 'bá Múngú ri ĩnjīzú.

7

Ūkú jengárá

1 Kúru tā ĩmi ní sī kōkōbī agá ma zizú ānī 'dīri, ma újā ĩmi ní 'dīni, múké ni, lē ágó ā je ũkú ku.

2 'Bo 'bá rī pi ní adrii ǫwū be ambamba rī sī, lē ágó ā adri ũkú ívé ni be, ũkú ā adri ágó ívé ni be.

3 Ágó rī pi ũkú rī be, lē kōpi ā úmúkí ĩ adrii trú, ógúpí ā uga 'i ógúpí ní ku.

4 Rú' 'bá ũkú rī vé rī adri 'yéná ĩrivé ni ǫ' dūkúlegúsī kuyé, ĩri kpá ágó rī vé ni. Rú' 'bá ágó rī vé rī adri 'yéná ĩrivé ni ǫ' dūkúlegúsī kuyé, ĩri kpá ũkú rī vé ni.

5 'Bá āzi ā uga 'i rú' 'bá ógúpí ní ku. Īmi lēkí dō Múngú ri zījī, lē ĩmi ē'yīkí trú 'yozú kīnī ĩmi kukí sá mādā Múngú ri zizú. Īmi zīkí dō Múngú ri gí, ĩmi gōkí kúru ĩmi úmú, ā' diātāsīyā ĩmi ní ícá ĩmi a'bií bā ku rī sī, Sātánā ā ũ' bī rī ĩmi ku.

6 Tā má ní 'yoó 'dīri ĩri yīkí mávé rī, 'bo á 'bā ĩri tāmbī rú kuyé.

7 'Bá rī pi céré ā adriki té dō sū má tīnī ũkú ākó, ĩri té adri múké. 'Bo Múngú sē 'bá ālu ālu ní fēfē tā 'ozú rī nī, sē 'bá āzi ní fēfē adrizú ũkú ākó, dōku ágó ākó, āzini sē 'bá āzi ní fēfē ẓjī ngazú Múngú ní, ĩri adri ũkú be, dōku ágó be.

8 Á lē 'yoó 'bá ũkú ākó, dōku ágó ākó, āzini 'bá ǫwuzí rú rī pi ní 'dīni, lē kōpi ā adriki sū má ní adrii rī tīnī, ũkú ākó, dōku ágó ākó.

9 'Bo kōpi ícókí dō ĩ a'bií bā ku, lē kōpi ā jekí ũkú, dōku ā jekí ágó, ā' diātāsīyā mí ní rizú drāzú ũkú úvá sī, dōku ágó úvá sī, múké ni, lē mí je ũkú, dōku mí je ágó.

10 Á lē 'yoó ũkú ágó be rī ní 'dīni, lē ũkú ágó be rī ā ku ágó ívé rī ku. 'Bo tā 'dīri á 'yo nī kuyé, Úpí 'yo nī.

11 Ūkú ágó be rī ku dō ágó ívé rī gí, lē ā áwí adrii ágó ākó, dōku ā újā 'i gōó ágó ívé rī vúgá 'dāá ũzi. Lē ágó ā dro ũkú ívé rī ku.

12 Á lē 'yoó ĩmi ʊrʊkọ'béé ní 'díní, 'bá rī je dō ũkú Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yǐpi kuyé ni, ũkú rī ǎ'yī dō adrií ĩri be rá, lē 'bá rī ǎ dro ũkú rī ku. Á 'yo tá 'dĩri nĩ, adri 'yozú kíní Úpí 'yo nĩ kuyé.

13 Ũkú rī je dō ágó Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yǐpi kuyé ni, ágó rī ǎ'yī dō adrií ĩri be rá, lē ũkú rī ǎ ku ágó rī ku.

14 Ágó Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yǐpi kuyé rī, Múngú ri ícọ ĩri ndre 'bá ívé ní rú ĩrivé ũkú Yēsũ ri ẹ'yǐpi gí rī ǎ tā sī, ũkú Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yǐpi kuyé rī, Múngú ri ícọ ĩri ndre 'bá ívé ní rú ĩrivé ágó Yēsũ ri ẹ'yǐpi gí rī ǎ tā sī. ǎ adri dō 'díní ku, anjĩṅá kọpívé rī ícókí té adrií uletere Múngú ẹndrẹti gé ku, 'bo nóni Múngú ri kọpi ndre anji ívé ni pi rú.

15 Ágó rī dō 'bá Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yǐpi kuyé ni, lē dō ũkú rī droó, lē ũkú rī ǎ 'de muṣí iyí, dọku ũkú rī dō 'bá Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yǐpi kuyé nĩ, lē dō ágó rī kuú, ágó rī ǎ ku ǎ 'de muṣí iyí. Ágó Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yǐpi gí, dọku ũkú Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yǐpi gí rī, kọpi ícókí adrií 'bá 'díní 'dĩri be ku, Múngú lē ǎ adriki ǎsámuvú gé sī tā be kírí.

16 Mí ũkú rī, mí ícọ nĩ ámá íngóni 'yozú kíní mí ícọ sē ágó mívé rī Yēsũ ri ẹ'yī rá? Dọku mí ágó rī, mí ícọ nĩ ámá íngóni 'yozú kíní mí ícọ sē ũkú mívé rī Yēsũ ri ẹ'yī rá?

17 Lē 'bá ǎlu ǎlu ǎ adri sũ Úpí Yēsũ ní ĩri ĩpéé gí rī tĩni, ǎzini lē ǎ adri sũ Múngú ní ĩri zĩj ímú adrií 'bá ívé ní rú rī tĩni. Tǎĩmbj 'dĩri má ní lēé 'bá kǎnísá vé rī pi ǎrěvú céré ǎ 'dúkí ngáá rī.

18 'Bá rī ẹ'yī dō Yēsũ rī gí, líkí dō ĩri ǎ ágélé ẹ tị* ísú ǎkũdē ẹ'yī drī Yēsũ ri kuyé, lē ǎ áwí adrií 'bá ĩ ní ágélé ní ẹ tị líj gí rī rú. 'Bá ĩ ní ágélé ní ẹ tị líj kuyé rī ẹ'yī dō Yēsũ ri gí, lē ǎ sē 'í ágélé ẹ tị líj ku.

19 Líkí dō 'bá rī ǎ ágélé ẹ tị gí yā, dō líkí kuyé yā, adri tā rú ku. Tǎ ǎmbúgú rī, lē 'bá rī ǎ 'dụ tǎĩmbj Múngú vé rī ngáá.

20 'Bá Múngú ri ẹ'yǐpi gí rī, lē ǎ áwí adrií sũ Múngú ní ĩri ĩpéé gí rī tĩni.

21 Mí dō túgěrĩ, lē mí adri ĩzāngā sī ku, mí ísú dō drīwǎlá gí, lē mí ǎ'yī drīwǎlá rī vé tā.

22 Mí dō túgěrĩ, Úpí zị dō mí adrií 'bá ívé ni, ọyụ mí mívé ùnjikǎnyǎ agásí gí. Mí adriípi túgěrĩ ku rī, Úpí zị dō mí adrií 'bá ívé ni, mí adri túgěrĩ Kúrísítō vé ni.

23 Múngú je ĩmi ǎjē be ǎmbúgú. Lē ĩmi adriki túgěrĩ nyọọkú nōri vé ni ku.

24 Má ẹdrípíj má ọmuvúpíj, ĩmi nóni anji Múngú vé ni, sũ má ní átá drīdrī rī tĩni, lē ĩmi áwíkí adrií sũ ĩmi ní ǎndúru adrií sǎ ĩmi ní Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yǐzú rī gé rī tĩni.

25 Anji ũkú adri'béé kácǎṅá rú rī pi, Úpí lū má ní kọpívé tā kuyé. 'Bo Úpí vé ẹsị múké rī sī, sē má ní tā nĩngará, ma ícọ átá ĩmi ní, ĩmi ícọ mávé tā yī rá.

26 ĩzāngā ní nóni adrií ambamba rī sī, lē ĩmi áwíkí adrií sũ ĩmi ní ǎndúru adrií rī tĩni.

* 7:18 7:18 Ágélé ẹ tị lĩngára: Múngú lū ǎbūrámá ní kíní, anji ágó ǎbūrámá vé rī pi adriki dō caá ʊ'dú ǎrọ gí, lē ǎ ʊlĩkí kọpi ǎ ágélé ẹ tị rá, lüzú kíní, kọpi anji Múngú vé ni. 'Bá rī ǎ'yī dō 'í ágélé ẹ tị sée líj gí, ĩri tǎĩmbj Mósé vé rī 'dụ nga. 'Í lǎ 'í'dóngará 17:9-14; Ẹzị 15:1-5.

27 'Í je dō ūkú gí, lē ĩmi ã ayikí ūkú rī be ku. 'Í je dō ūkú kuyé, lē mī je ūkú ku.

28 'Bo 'bá rī je dō ūkú, adri ūnjikānyā ku, mvá ūkú kácáná rú rī je dō ágó, adri ūnjikānyā ku. 'Bo 'bá ĩ je 'bá gí rī pi, kōpi tā ūkpó ūkpó ni pi ĩsú rá ĩvé adringará agá. Á lē ĩmi ĩsúkí ĩzāngā ku.

29 Má édrípījī má ómvúpījī, Úpí ri ĩgō ú'díkírīnjá nōgó. Á lē 'yoó ĩmi ní 'dīni, ājē vé tā adri tā āmbúgú ku.

30 'Bá ri 'bá āá ngo 'bá rī pi, ā adrikí sū 'bá āá ngo 'bá kuyé rī pi tīnī, 'bá āyīkō 'bā'bée rī pi, ā adrikí sū 'bá āyīkō 'bā'bée kuyé rī pi tīnī, 'bá ngá je 'bá rī pi, ā adrikí sū 'bá ngá ākó rī pi tīnī.

31 Ngá múké mī ní ĩsú vū drīgē nōgó rī ā adri dō gbā ngōpī, dōku mī lē dō kōpi ambamba, tā āzi múké mī ní ĩsú 'a ní gé 'dīgē ni 'dāāyo. 'Bá nīkí rá 'yozú kīnī, tā ārēvú céré nyōókú nōri vé rī pi ĩmú dē rá.

32 Á lē ĩmi rikí ĩmi ūsūú drāá tā sī kárákará 'dīni ku. 'Bá ūkú jeépi kuyé rī, ĩri éšī 'bā ēzī ngazú Úpí ní, ā sē rī ĩri ní āyīkō.

33 'Bo 'bá ūkú jeépi gí rī, ĩri éšī 'bā tā nyōókú nōri vé rī ūsūzú, 'í 'o tā āyīkō sēépi ní ĩvé ūkú ní.

34 Īrivé yīkī ri 'i acó ĩrī. Ūkú ágó jeépi kuyé rī, dōku mvá ūkú adriipi kácáná rú rī, ĩri ĩvé éšī 'bā céré rizú ēzī Úpí vé rī ngazú. Īri 'i ūtē adri uletere, ri ēzī nga Úpí ní. 'Bo ūkú ágó jeépi gí rī, ĩri éšī 'bā tā nyōókú nōri vé rī ūsūzú, āzini ĩri 'yēná ri éšī 'bā ēzī ngazú ágó ni ní āyīkō sēzú.

35 Ma ri tā 'dīri lū ĩmi ní, ĩmi adrikí rī āni múké, má uga ĩmi ní ūkú jengará ku. Á lē ĩmi ĩzā koó, ĩmi ngakí rī ēzī Múngú vé rī āni múké, ĩmivé yīkī ā acó rī 'i ĩrī ku.

36 'Bá rī vé éšī lē dō kīnī 'í lē ūkú kácáná rú ni jeé, ūkú rī adri dō ĩlí be āco jekí kuyé, 'bā dō éšī ūkú rī jezú, ā je ĩri ĩyí, adri ūnjikānyā ku.

37 'Bo 'bá rī ūsū dō ĩvé yīkī gé 'dālē kīnī, 'í je mvá ūkú rī ku, ĩri dō ícō ēbīrī rú 'bá vé rī a 'bi rá, ā je mvá ūkú rī ku, tā ĩri ní 'oó 'dīri múké.

38 'Bá ūkú kácáná rú rī jeépi rī, 'o 'dīri múké, 'bo 'bá ūkú kácáná rú rī jeépi kuyé rī, 'o 'dīri múké aga rá.

39 Ūkú ágó be rī, ágó rī dō drī ĩdri rú, lē ā adri ágó rī be, ā ku ágó rī ku. Ágó rī drā dō gí, ĩri ícō ágó āzi je rá. 'Bo ágó ĩri ní lēé jeé rī, ā adri 'bá Úpí ri ē'yīipi gí ni.

40 'Bo yīkī mávé rī agá, gō dō ágó āzi jeé dījī kuyé, ĩri múké aga rá. Má ūsū tā má ní 'yoó 'dīri, Īndrī Múngú vé rī lū má ní nī.

8

Īnyá ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé múngú rú rī pi ní rī

1 'Bá nīkí ĩnyá ĩ ní rīi sēé nyaá ngá ĩ ní údé drī sī múngú rú rī pi ní rī vé tā rá. 'Bá nīkí rá 'bā tā nīngará be, tā nīngará ri sē 'bá ri 'bā ĩngúngū, 'bo lēngará ri sē 'bā 'bá ōgūpījī ē ĩzā ko rá.

2 'Bá 'yoópi kīnī 'í nī tā ambamba rī, nī drī tā rī caá sū ĩri ní lēé rī tīnī kuyé.

3 'Bo 'bá Múngú ri lēépi rá rī, Múngú nī ĩri rá.

⁴ Ínyá ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé drĭ sĭ múngú rú rĭ pi ní rĭ vé tā, 'bá nĭkĭ rá 'yozú kĭnĭ, ngá ĩ ní údé múngú rú rĭ pi cére ězĭ ákó vŭ drĭgé nōgó, 'bo Múngú ri 'yéná ālu.

⁵ Ngá kárákará 'bŭ gé 'dālē rĭ pi, āzini vŭ drĭgé nōgó rĭ pi ĩ kōpi zĭ múngú, āzini úpĭ, 'bá ʊrŭkŭ ri múngú kárákará rĭ pi ĩnĭĭ, āzini úpĭ kárákará rĭ pi ĩnĭĭ.

⁶ 'Bá nĭkĭ rá Múngú ri 'yéná ālu, ĩri Ētēpĭ, gbi ngá rĭ pi ārēvú cére nĭ, 'bá ri adri ídri rú ězĭ nga ĩri ní. 'Bávē Úpĭ ĩri 'yéná Yēsŭ Kúrísitō 'i. Gbi ngá rĭ pi ārēvú cére nĭ, sē 'bá ní ídri rĭ nĭ.

⁷ 'Bo 'bá Yēsŭ ri ě'yĭ 'bá gĭ rĭ pi ā ʊrŭkŭ nĭkĭ ngá ĩ ní údé drĭ sĭ múngú rú ězĭ ákó rĭ pi vé tā kuyé. 'Bá rĭ pi ā ʊrŭkŭ ũsŭkĭ kĭnĭ, ngá ĩ ní údé drĭ sĭ múngú rú rĭ pi ũkpŭ be, kōpi ri 'o ũrĭ sĭ, kōpi ũsŭkĭ ĩ nyakĭ dŏ ínyá ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé drĭ sĭ múngú rú rĭ pi ní rĭ gĭ, 'dĭri lŭ kĭnĭ ĩ 'okĭ ũnjĭkányā gĭ.

⁸ Ádarú Múngú ā'yĭ 'bá ānyāngā ā tā sĭ ku, 'bá nyakĭ dŏ ngá kuyé drāāsiyā, ícŏ adrii ũnjĭ ku, 'Bá nyakĭ dŏ rá, ícŏ lŭú 'yozú kĭnĭ 'bá múké 'dĭni ku.

⁹ Īmi ndrekĭ múké, yĭkĭ ĩmivé ngá a'bizú ku 'dĭri sĭ. Lē ĩmi sēkĭ 'bá yĭkĭ be ũrĭ rú rĭ pi fĭi ũnjĭkányā agá ku.

¹⁰ 'Bá yĭkĭ be ũrĭ rú rĭ pi ndrekĭ dŏ mi ri ínyá ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé múngú rú rĭ pi ní rĭ nya ũrĭ jŏ agá 'dāá, ícŏ nyo fĭi mŭyĭ ínyá ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé múngú rú rĭ pi ní 'dĭri nyaá ĩndĭ ku?

¹¹ Tā nĭngará mívé 'dĭri, ĩri sē mi 'bá ě'yĭngará be mādā Kúrísitō ní drāá ĩri ā tā sĭ rĭ iza rá.

¹² Īmi sēkĭ dŏ 'bá yĭkĭ be ũrĭ rú rĭ fĭi ũnjĭkányā agá, 'dĭri lŭ kĭnĭ ĩmi 'okĭ Kúrísitō ri ũnjĭ.

¹³ 'Bo zāá má ní nyaá rĭ sē dŏ má édrĭpĭ dŏku má ómŭvŭpĭ ri fĭi ũnjĭkányā agá, má ícŏ gŏŏ zāá nyaá đĭi āluŭáni ku, mā sē rĭ ĩri 'deé ũnjĭkányā agá ku.

9

Ēzĭ ĩ ní ā'yĭ Páulŭ ā nga rĭ

¹ Má ĩsŭ drĭwālā gĭ. Ma 'bá áyúāyŭ ni. Á ndre 'bávē Úpĭ Yēsŭ ri mā mĭ sĭ rá. Ēzĭ má ní ngaá rĭ sē ĩmi ě'yĭkĭ Úpĭ ri gĭ.

² 'Bá ʊrŭkŭ 'bée ũsŭkĭ kĭnĭ má adri 'bá áyúāyŭ ni ku, ádarú ĩmi mĭ gé 'dālē ma 'bá áyúāyŭ ni! Á 'diātāsĭyā ĩmi ní tā má ní átá rĭ yĭi rá, āzini ĩmi ní Yēsŭ ri ě'yĭi rá rĭ sĭ, 'dĭri lŭ kĭnĭ ma 'bá áyúāyŭ Úpĭ vé ni.

³ 'Bá rĭ pi kádŏ rĭi ězĭ ĩ ní ā'yĭi mā nga rĭ vé tā uzĭi, á ri újā kōpi ní 'dĭni.

⁴ 'Bá Bārŭnábā be, 'bá ícŏkĭ nyo ānyāngā nyaá, āzini ngá mŭvŭyĭ ĩndĭ ku?

⁵ 'Bá nyo ícŏ ũkŭ Yēsŭ ri ě'yĭi 'bá gĭ rĭ pi je 'bá ní ũkŭ rú jĭ mŭzú 'bá vŭ sĭ ĩndĭ sŭ 'bá áyúāyŭ ʊrŭkŭ 'bée ní jeé, Úpĭ édrĭpĭi ní jeé, āzini Pētērŏ ní jeé rĭ tĭnĭ rá?

⁶ 'Bá 'yéná Bārŭnábā be, ězĭ 'bá ĩzā kozŭ rĭ 'bá rikĭ nyo ngaá 'bá drĭ sĭ?

⁷ 'Bá āzi ri nyo ícŏ ězĭ nga āngaráwá rú, ĩri 'i ũfē ũgŏgŏlé rú rá? 'Bá rĭ sa dŏ pētĭ vĭnyŏ vé rĭ pi, ícŏ nyo ũ'a ni ĩtĭi nyaá ku? 'Bá rĭ dŏ ri kābilŏ úcé, ícŏ nyo lé ní zoŏ mŭvŭyĭ ku?

⁸ Má átá tā 'dĭri yĭkĭ 'bá áda vé ni sĭ kuyé. Tāĭmbĭ Múngú vé rĭ átá nyo tā rĭ sŭ 'dĭri tĭnĭ.

9 Ā'diātāsīyā sīki tāĩmbĩ Mósē* vé rĩ agá kīnĩ, "Tĩ mẽēnĩgō riipi ānyāngā ā fĩ coópi rĩ,† lē mĩ úmbé tĩ ní cí ku," Īmi kádō ũsũũ Múngú ri 'yéná tĩ rĩ pi ā tā mba áyu?

10 Ádarú Múngú átá nyo tā 'dĩri 'bá tā sĩ kuyé? Átá tā 'dĩri 'bá tā sĩ rá, ā'diātāsīyā 'bá ómvũ 'áapi rĩ, ĩri ésĩ 'bá ómvũ rĩ 'ázú, āzini 'bá ānyá triĩpi rĩ, ĩri ésĩ 'bá ānyá rĩ ā fĩ údézú, kōpi ri ězi rĩ ālē ĩ āsámvũ gé sĩ, ĩ ikūnákĩ ri ānyá rĩ bēnĩ.

11 'Bá rikĩ dō ú'dúkó múké Múngú vé rĩ ũlũú ĩmi āsámvũ gé sũ ĩ ní úri riĩ rĩ tĩnĩ, 'bá ícókĩ nyo ngá múké ísũ ě'yĩ ĩmi vúgá ku?

12 Īmi dō ri ngá sē 'bá urukō'bée ní rá, kōpi ní tĩ Múngú vé rĩ sēé ĩmi ní rĩ sĩ, 'bá kókĩ ĩmi ĩzā, ndē 'bá urukō vé rĩ rá, ĩmi ũsũkĩ ĩri ũnjĩ ĩmi ní ngá sēzũ 'bá ní? 'Bo 'bá 'bákĩ ésĩ ngá ĩmivé rĩ drĩgé kuyé, 'bá úmbékĩ ésĩ rá, ā'diātāsīyā 'bá lēkĩ ú'dúkó múké Kúrísítō vé rĩ ā lētĩ ugaá ku.

13 Īmi nĩkĩ 'yozú kīnĩ 'bá ězi nga 'bá Jó Múngú vé rĩ agá rĩ pi ĩvé ānyāngā ísũ Jó Múngú vé rĩ agá 'dĩgé ũgōgō 'dĩni kuyé? Īmi nĩkĩ ámá 'yozú kīnĩ 'bá ri' 'bá rōbōñō zā'bée vūrā rōbōñō zázú rĩ gé rĩ pi ĩvé ngá ísũ íngázú rōbōñō ĩ ní riĩ zāá rĩ gé 'dĩni kuyé?

14 Úpi ězi kpá 'dĩni kīnĩ, 'bá ri' 'bá ú'dúkó múké rĩ ũlũ' 'bá rĩ pi, kōpi ĩvé ngá rũi' 'bá nōri ā tā mbazú rĩ pi ísũ ú'dúkó múké ĩ ní riĩ ũlũú rĩ sĩ.

15 'Bo ú'dúkó múké má ní ũlũú ĩmi ní rĩ sĩ, á zĩ ngá rũi' 'bá nōri ā mbazú ni ĩmi vúgá kuyé. Á sĩ kōkō'bĩ 'dĩri sēé ĩmi ní 'yozú kīnĩ ĩmi sēkĩ má ní ngá 'dĩni ku. Mā drā té dō 'dĩisĩ rá múké, 'bá āzi ā újá ri lētĩ má ní tā rĩ ũlũú mũfēngā ākó rĩ túngú ku.

16 Má ícó ma íngú ú'dúkó múké má ní ũlũú rĩ vé tā sĩ ku, ā'diātāsīyā Múngú ĩpē ma ú'dúkó múké rĩ ũlũú nĩ, má ũlũ dō ku, lē má ísũ drĩlē ũnjĩ!

17 Mā ũlũ dō ú'dúkó múké rĩ píríkĩni drāāāsīyā, má āndēma ni ísũ rá. Múngú ĩpē ma ú'dúkó múké rĩ ũlũngará gá nĩ, má ĩpē ma nĩ kuyé.

18 Dō tā rĩ sũ 'dĩri tĩnĩ, mávé āndēma ri adri ā'di? Īri drĩlē múké má ní ú'dúkó múké rĩ ũlũú píríkĩni, á lē 'yoó kīnĩ ā ũfēkĩ ma ũfēfē ú'dúkó múké má ní ũlũú rĩ sĩ 'dĩni ku.

19 Mā adri dō ātĩ' 'bá ku drāāāsīyā, má újá ma adrii ātĩ' 'bá rú 'bá rĩ pi ní céré, kōpi ā újákĩ rĩ ésĩ Kúrísítō rĩ ě'yĩzú ānĩ bēnĩ.

20 Ma dō Yāhúdĩ rĩ pi āsámvũ gé, ma ma újá tā Múngú ní lūú Yāhúdĩ rĩ pi ā 'okĩ rĩ 'dũ nga, kōpi ě'yĩkĩ rĩ Yēsũ Kúrísítō ri ānĩ. Má ícó dō tāĩmbĩ Mósē vé rĩ 'dũú ngaá céré ku drāāāsīyā, má ě'yĩ tāĩmbĩ rĩ 'dũú ngaá rá, 'bá tāĩmbĩ rĩ 'dũ' 'bá nga' 'bá rĩ pi ě'yĩkĩ rĩ Kúrísítō ri ānĩ.

21 Ma dō 'bá adri' 'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi āsámvũ gé, ma ma újá adri sũ kōpi tĩnĩ, á 'dũ tāĩmbĩ Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ ngaá ku, 'bá tāĩmbĩ rĩ 'dũ' 'bá nga' 'bá ku 'dĩ'bée ā újákĩ rĩ ĩ Kúrísítō ri ě'yĩ. 'Bo mā 'dũ dō tāĩmbĩ 'dĩ'bée ngaá ku drāāāsīyā, ma ri Kúrísítō vé tāĩmbĩ 'dũ nga.

* 9:9 9:9 Mósē: Yōsépā kā drāá gĩ, 'bāgũ Ējēpétō vé rĩ 'bā anji Īsērélē vé rĩ pi ězi ngaá túgērĩ rú caá ílĩ mũdũrũlũ sũ (400). Kúru Múngú ní Mósē rĩ ĩpēzú ĩmũzú anji Īsērélē vé rĩ pi pazú adringará túgērĩ rú rĩ agāsĩ. Múngú sē tāĩmbĩ rĩ Mósē ní, ā lū anji Īsērélē vé rĩ pi ní, sēzũ ĩ ní tāĩmbĩ rĩ zizú tāĩmbĩ Mósē vé ni ānĩ. Tĩkĩ Mósē rĩ ísũ ākudē ílĩ rĩ ca élífũ ālu mũdũrũlũ sũ (1,400), ísũ ākudē tĩkĩ dĩrĩ Yēsũ rĩ kuyé. † ĩ lā Wũngará 2-24. † 9:9 9:9 Mēēnĩgō riipi ānyāngā ā fĩ coópi rĩ: Yāhúdĩ rĩ pi rĩ ĩvé tĩ mẽēnĩgō rĩ pi áyũ rĩ pētĩ yē ānyāngā ĩ ní lēé coó rĩ drĩgé sĩ, tĩ mẽēnĩgō rĩ pi kúru ānyāngā rĩ ā fĩ co lũ sĩ ní gé sĩ. 9:9 9:9 Dětōrōnómē 25:4 9:13 9:13 Lēvĩtĩkā 7:32-34

²² Ma dō 'bá ẽ'yĩngará be mūnyámúnya rĩ pi ǎsámvú gé, ma kpá ma újá adri sũ kōpi tĩnĩ, kōpi ǎ újákí rĩ ẽsĩ Kúrísítō ri ẽ'yĩzú ǎnĩ. Má kǎdō adrii 'bá ǎndiǎndĩ rĩ pi ǎsámvú gé, ma ri tā rĩ 'o lẹtĩ be ǎndiǎndĩ, ǎ sē rĩ 'bá kárákará ẽ ẽ'yĩkĩ rĩ Yésũ ri ǎnĩ.

²³ Á 'o tā 'dĩ'bée 'dĩni ỳ'dụkọ múké rĩ ǎ tā sĩ, mà ịsụ rĩ kpá tǎkiri ịndĩ.

²⁴ Ịmi nĩkĩ rá 'yozú kínĩ 'bá kárákará pi ịcọ ọngụ nju, 'bo 'yená 'bá ǎlu rĩ nju aga, ịri ǎndema ni ịsụ nĩ 'dĩni kuyé? 'Bo lē ịmi njukĩ ọngụ rĩ, ịmi ịsụkĩ rĩ ǎndema rĩ ǎnĩ.

²⁵ 'Bá ọngụ nju'ba rĩ pi, kōpi ri ị ịmbá ọngụ rĩ ǎ njungará sĩ. Kōpi ọngụ rĩ nju, ị kōpi ní kũlǎ adriipi caapi ịlĩ be ǎco ku ni sē, 'bo ọngụ 'bá ní njuu rĩ, ịri sē 'bá kũlǎ adriipi muzú nyonyo ni ịsụ.

²⁶ Kúru á nju ọngụ rĩ muzú yĩkĩ ǎkó ku. Ma dō ụmbá fụ, á dị 'bá rĩ koro ku.

²⁷ Ma ri ma ịmbá, mà ụtē rĩ mà rụ'ba ǎnĩ. Má kǎdō ỳ'dụkọ múké rĩ ụlũu 'bá rĩ pi ní, á lē tā ụnjĩ 'oó ku, Múngú ǎ gǎ rĩ ma ǎnĩ ku.

10

Lē ẽ ịnjĩkĩ ngá ị ní ụdé múngú rú rĩ pi ku

¹ Má ẹdrípịi má ọmvúpịi, lē ịmi ǎvĩkĩ tā 'i ngaapi 'bá ẹ'bípịi rụ'ba gá ǎngũ ǎ'wĩ cinyáfá rú rĩ agá 'dǎri sĩ ku, Múngú ịpē ịrịbịtĩ ịmụ kōpi ẽ drị ọzụ, kōpi ní kúru zozú yĩ tafu rĩ agásĩ.

² Sēkĩ kōpi ní bǎtizimũ ịrịbịtĩ rĩ agá 'dǎá, ǎzini yĩ tafu rĩ agá 'dǎá, kōpi gōkĩ ịcá 'bá Mósē ǎ pámvú ụbĩ'ba ni pi.

³ Kōpi ǎrēvú céré nyakĩ ịnyá ǎlu ǎlu ịngápi Múngú ịdri sēepi rĩ vúgá rĩ, ǎ ǎzini kōpi mvukĩ yĩ Múngú ní sēé ịdipi ịfũupi ịrǎ agásĩ rĩ, ịrǎ 'dǎri 'de muzú kōpi be trụ, ịrǎ 'dǎri Kúrísítō 'i.

⁵ 'Bo 'bá 'dǎ'bée ndéé ni pi Múngú adri kōpi sĩ ǎyĩkō sĩ kuyé. Kōpivé ǎvũ u'dekĩ kuú ǎngũ ǎ'wĩ cinyáfá rú rĩ agásĩ céré.

⁶ Tǎ 'i ngaapi kōpi rụ'ba gá 'dǎri, ịri ǎngũ ịmbá, ǎ sē rĩ 'bá fikĩ rĩ tā kōpi ní 'oó ụnjĩ 'dǎri 'oó ịndĩ ku.

⁷ Lē ịmi rikĩ ngá ị ní ụdé múngú rú rĩ pi ịnjĩ kũ, sũ ị ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ tĩnĩ, "'Bá 'dǎ'bée ụríkĩ vũgá, kōpi rikĩ ngá nyaá, ǎzini kōpi rikĩ ngá mvụ, kōpi gōkĩ ngá ụrụ rĩ ụngó págánō vé rĩ tuú."

⁸ Lē 'bá rikĩ ọwũ 'bǎ sũ 'bá 'dǎ'bée ụrụkọ ní 'bǎá rĩ tĩnĩ ku, sē ỳ'dụ ǎlu agá, 'bá rĩ pi ụdrákĩ caá ẹlífũ pũkũ ịrị drị na (23,000).

⁹ Lē 'bá ỳ'bĩkĩ Ụpĩ ri sũ kōpi ǎ ụrụkọ ní ỳ'bĩ, ịnị rĩ pi ní kōpi ugaá ụdrǎá rĩ tĩnĩ ku.

¹⁰ Lē ịmi rikĩ unuú sũ kōpi ǎ ụrụkọ ní unuú, sēzú mǎlǎyĩkǎ ǎngũ ụ'dipi rĩ ní kōpi ụ'dị ụdrǎá rĩ tĩnĩ ku.

¹¹ Tǎ 'dĩri nga 'i kōpi ǎ rụ'ba gá 'bá ní ỳ'bĩtǎ rú. Sĩkĩ tā 'dĩri Búkũ Múngú vé rĩ agá, 'bá adri'ba ca'ba cĩngbá ỳ'dụ ụdũ vé rĩ gé rĩ pi ịmbázú ǎnĩ.

¹² Tǎ ǎzi ỳ'bĩ dō mi, mí ụsũ dō kínĩ mi ịcọ pá tu ụkpó ụkpó rá, lē mi ndre múké, mí fi rĩ ụnjĩkǎnyǎ agá ku.

¹³ Ụ'bĩngará ị ní ịmi ỳ'bĩzú 'dĩri adri nyo sũ ị ní 'bá ụrụkọ ỳ'bĩ rĩ tĩnĩ, 'bo Múngú ri ẹsĩ 'bá céré ku tā 'i ní lēé 'oó rĩ drịgé, ịcọ ǎdróko ri sēé ịmi

ũ'bĩĩ ĩmivé ũkpō ndězú ku. 'Bo ũ'bĩĩkí dō ĩmi, ĩri ĩmi ní lẹtí lū, ĩmi tukí rí pá ānĩ tĩtĩ.

Ínyá ĩ ní sěé ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ, āzini ínyá Úpí vé rĩ

¹⁴ ĩmi mávé ũndĩ má ní lẹléle rĩ pi, lẹ ĩmi ĩnjĩkí ngá ĩ ní údé ríi ĩnjĩi múngú rú rĩ pi ku.

¹⁵ ĩmi 'bá tā nĩ' 'bá gí ni pi, lẹ ĩmi ámákí tā má ní ríi átá ĩmi ní 'dĩri múké múké.

¹⁶ 'Bá kǎdō ríi Múngú ri zĩĩ ā 'bá tǎkíri kópō rĩ drĩgé, āzini 'bá kǎdō ríi vĩnyō rĩ mvuú, 'dĩri adri 'yozú kínĩ 'bá nyo ri ārĩ Kúrísítō vé rĩ mvu kuyé? Āzini 'bá kǎdō ríi pánga ri ũndĩi ālěé 'bá āsámvu gé sĩ, 'dĩri adri 'yozú kínĩ 'bá nyo ri rụ' 'bá Kúrísítō vé rĩ nya kuyé?

¹⁷ 'Bá kǎdō ríi pánga ālu 'dĩri ālěé 'bá āsámvu gé sĩ, ĩri lū kínĩ, 'bá adri' 'bá kárakará nō' 'bée, 'bá rụ' 'bá ālu.

¹⁸ ĩmi ũsũkí drĩ 'bá Īsērélě vé rĩ pi vé tā ká, kōpi kádō ríi ĩ úmú vūrā rōbōŋō zázú rĩ gé ngá ĩ ní zǎá rōbōŋō rú rĩ ā nyangará gá, kōpi ri Múngú ri ĩnjĩ.

¹⁹ Mǎ 'yo rí kínĩ rōbōŋō ĩ ní ríi zǎá ngá ĩ ní údé drĩ sĩ múngú rú 'dĩri ní rĩ, ĩri nyo ẹzĩ be? Dōku ngá ĩ ní údé drĩ sĩ múngú rú 'dĩri, ĩri nyo ẹzĩ be?

²⁰ Adri 'dĩni kuyé, tā má ní 'yoó rĩ, ĩri 'dĩni, rōbōŋō págánō rĩ pi vé rĩ, kōpi ri sē índri ũnjĩ rĩ pi* ní, adri Múngú ní kuyé. Á lẹ ĩmi úmúkí ĩmi tā 'oó índri ũnjĩ rĩ pi be ku.

²¹ ĩmi ícókí ríi ngá mvuú kópō Úpí vé rĩ agá, ĩsú ākūdē ĩmi kpá ri ngá mvu kópō índri ũnjĩ rĩ pi vé rĩ agá ĩndĩ 'dĩni ku, ĩmi ícókí úrĩ ngá nyaá misá Úpí vé rĩ drĩgé, ĩsú ākūdē ĩmi kpá ri ngá nya índri ũnjĩ rĩ pi vé misá drĩgé ĩndĩ 'dĩni ku.

²² 'Bá 'okí dō sũ 'dĩri tĩni, tā 'dĩri sē nyo jíkó 'de Úpí agá ku? ĩmi kádō ũsũú, 'bá nděkí nyo Úpí ri ũkpō sĩ rá?

'Bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi drĩwālā ĩsú rá

²³ ĩmi uruḳo 'yokí kínĩ " 'Bá ícó tā ārěvú 'bá ní lěé rĩ pi 'du nga rá." 'Bo á lẹ 'yoó ĩmi ní 'dĩni, tā rĩ pi ārěvú céré ngakí adrii múké ku, dōku ícókí ĩmi ĩzǎ koó ku.

²⁴ Lě 'bá ríkí 'yéná 'bá tā ũsũú áyu ku, lẹ 'bá ũsũkí 'bá uruḳo ā tā ĩndĩ.

²⁵ Zǎá ĩmi ní jéé jōkōŋĩ gé rĩ, † lẹ ĩmi nyakí ĩri nya nya. Lě ĩmi zĩkí 'yozú kínĩ zǎá nōri íbíkí ĩjĩ ngōósíla yā 'dĩni ku.

²⁶ Búkū Múngú vé rĩ 'yo kínĩ, "Vū nōri, ĩri Úpí Múngú vé ni, āzini ngá 'a ni gé rĩ pi céré Úpí vé ni."

²⁷ 'Bá Múngú ri nĩĩpi kuyé rĩ zĩ dō ĩmi muú ínyá nyaá, ĩmi lěkí dō muú rá, ĩmi muúkí ĩyí. ĩmi nyakí ngá ĩ ní sěé ĩmi ní rĩ. Lě ĩmi zĩkí 'yozú kínĩ ínyá nōri íbíkí ĩjĩ ngōósíla yā 'dĩni ku.

* **10:20 10:20** *Índri ũnjĩ rĩ pi:* Índri ũnjĩ rĩ pi ándúru mǎlǎyíkǎ Múngú vé ni 'bũ gé 'dǎá, kōpi ŋókí tǎĩmbĩ Múngú vé rĩ, Sǎtǎnǎ ri kōpívé āmbúgú. Múngú ídró kōpi 'bũ gé 'dǎási vūgá nōó, kōpi gókí ufuú índri ũnjĩ, kōpi ri 'bá rĩ pi ní ĩzǎngǎ sē vū drĩgé nōgō. † **10:25 10:25** *Zǎá ĩmi ní jéé jōkōŋĩ gé rĩ:* 'Bá rĩ pi ri zǎá ĩ ní ríi sěé rōbōŋō rú ngá ĩ ní ríi údé múngú rú rĩ pi ní ríi uzĩ jōkōŋĩ 'dǎri agá. **10:26 10:26** *Sǎwúma 24:1*

28 'Bo 'bá āzi 'yo dō ĩmi ní kīnī zāá 'dīri zākī ĩri rōbōṅṅō rú ngá ĩ ní údé múngú rú rī pi ní, lē ĩmi nyakí ku, ā'diātāsīyā 'bá 'dīri ní lūú ĩmi ní gí rī sī, ā sē rī 'bá 'dīri ní izāngā ku.

29 Tā má ní 'yoó 'dīri adri 'yozú kīnī á 'yo 'yéṅá ĩmi tā sī kuyé, á 'yo 'bá tā rī 'yoópi ĩmi ní 'dīri vé tā sī ĩndī. ĩmi ʊrukó 'yokí kīnī, “Ma ícó ngá rī pi ārēvú nya céré rá, 'bá āzi ʊsū dō kīnī má nya ngá āzi ku, ngá 'bá 'dīri ní ʊsūú 'yozú kīnī má nya ngá 'dīri ku rī ā'di?”

30 Ngá má ní lēé nyaá rī, ma dō ri Múngú ní ōwō'difō sē āní rá, ā'di ri ícó 'yo kīnī tā má ní 'oó 'dīri ūnjí nī?”

31 ĩmi dō ri ngá nya, ĩmi dō ri ngá mvu, āzini ĩmi dō ri ẹzị nga, tā ĩmi ní 'oó rī, ā sē ē íngúkí rí Múngú ri āní.

32 Lē ĩmi ugakí 'bá ʊrukó ní lẹtí ku, Yāhúdī rī pi ní lẹtí ku, Gīrīkī rī pi ní lẹtí ku, dōku ā ugakí 'bá kánísā Múngú vé rī agá rī pi ní lẹtí ku.

33 Ma ri sē 'bá kárakará pi ri āyīkō ʊsú. Tā má ní 'oó rī adri 'yozú kīnī ĩri 'yéṅá āyīkō sē má ní ó'dúkùlẹ kuyé, ĩri āyīkō sē 'bá rī pi ní céré, kòpi ē ʊsúkí rí pangará āní.

11

1 Lē ĩmi 'dukí tā rī ngaá, sū má ní tā Kúrísítō vé rī 'duyú ngaá rī tịnị.

Lẹtí Múngú ri ĩnjízú rī

2 Ma ri ĩmi íngú, ā'diātāsīyā ʊ'dú céré ĩmi ní ríi má tā ʊsūú, āzini ĩmi ní ríi tá má ní ímbá ĩmi ní rī 'duyú ngaá rá rī sī.

3 Á lē ĩmi nķí á má 'yozú kīnī, āgō rī pi āmbúgú ūkú rī pi drīgé, Kúrísítō ri āmbúgú āgō rī pi drīgé, Múngú ri āmbúgú Kúrísítō drīgé.

4 Ágó riipi Múngú ri zīipi, dōku riipi tā Múngú ní 'daá rī ūlúupi 'í drī ọzūupi bōngó sī cí rī, ĩri 'í ní drīnjá sē.

5 Ūkú riipi Múngú ri zīipi, dōku riipi tā Múngú ní 'daá rī ūlúupi 'í drī ọzūupi bōngó sī kuyé rī, ĩri 'í ní drīnjá sē, ĩri índré sū fakí drī'bí ní gí tịnị.

6 Ūkú 'í drī ọzūupi bōngó sī cí kuyé rī, lē ā fa 'í drī'bí rá. Drī'bí fangará rī dō ĩri ní drīnjá sē, lē ā ọzū 'í drī bōngó sī cí.

7 Lē ágó ā ọzū 'í drī bōngó sī cí ku, ā'diātāsīyā Múngú gbi ĩri sūú 'í tịnị, ē íngúkí rí Múngú ri āní. 'Bo ūkú ri sē ĩ 'bá ágó ri íngú āní íngúngú.

8 Ágó ri gbikí ĩri íngázú ūkú ā rụ'ba gá kuyé, 'bo gbikí ūkú ri íngázú ágó rụ'ba gá.

9 Ídóngará gá 'dāá, gbikí ágó ri ūkú ē izā koó kuyé, 'bo gbikí ūkú ri ágó ē izā koó.

10 Lē ūkú ā ọzū 'í drī bōngó sī cí, ĩri lū kīnī 'du ágó ni vé taimbị ngaá rá, mālāyíkā rī pi adri āní āyīkō sī.

11 'Bá ʊpí ri ẹ'yī'ba gí rī pi āsámvú gé, lē ágó pi ūkú be, kòpi ē ẹtíkí ĩ ílẹbe ílẹbe.

12 Ádarú ūkú ĩ ní gbií drīdrī rī, gbikí ĩri ífúú ágó rụ'ba gá, ūkú rī pi tịkí āgō rī pi nī. 'Bo Múngú gbi ngá rī pi ārēvú céré nī.

13 Lē ĩmi á mákí tā 'dīri, ūkú ri dō Múngú ri zị, ọzū dō 'í drī bōngó sī kuyé, ĩri nyo múké?

14 Ádarú ágó ku dō 'í drī'bí duyú āco, sē nyo ĩri ní drīnjá ku?

15 Ūkú vé drī'bí dụ dō ãco, ĩri sē ĩri adri ãní ũnyĩ be, ĩrivé drī'bí ãco 'dĩri sēkĩ ĩri ní drī ọ̀zũzũ ãní.

16 Tā 'dĩri ĩri lẹ̀tì ĩ ní rizú tã 'ozú ãní kãnisã Múngú vé rĩ agá rĩ, lē 'bá àzi ã 'bã àgátá tã má ní 'yoó 'dĩri sĩ ku.

Tā ĩ ní ụ̀fịĩ 'bá rĩ pi úmúkí dō ĩ vinyọ mvungará gá rĩ

17 Tã má ní lēé ẹ̀zịĩ ĩmi ní 'dĩri adri 'yozú kìnĩ ma ri ĩmi íngú 'dĩni kuyé, ã'diãtãsiyã ĩmi kádō rii ĩmi úmú, ĩmi ri tã ùnjí 'o, ĩmi lēkĩ tã múké 'oó ku.

18 ĩmi 'bá kãnisã vé 'dĩ'bée, á yì kìnĩ, ĩmi kádō rii ĩmi úmú, ĩmi ri ĩmi acoco. Á nĩ amá rá, tã urukọ má ní yị 'dĩ'bée ĩri tã áda.

19 Á nĩ rá 'yozú kìnĩ, acongará anigé ĩmi ãsámvú gé, Múngú ri ícọ tã pịrì rĩ lū ĩmi ní nĩ.

20 ĩmi kádō rii ĩmi úmú vūrã ãlu gé ínyá nyangará gá, àzini vinyọ mvungará gá, ĩmi 'dúkì tã ni ngá pịrì ku. 'Dĩri lū 'yozú kìnĩ ĩmi ri ínyá Úpí vé rĩ nya 'dĩni ku.

21 Sã ínyá nyazú rĩ gé, 'bá ãlu ãlu ri í'dó ívé ngá nya ọ̀'dúkùlẹ, tē ọ̀gúpì ri ku. 'Bá urukọ ri adri ẹ̀bírì sĩ, 'bá urukọ ri ìmèrè ìmèrè.

22 ĩmi jó ãkó ĩmi ní rizú ngá nyazú, àzini ngá mvuzú? ĩmi ri kãnisã Múngú vé rĩ ide, àzini ĩmi ri drĩnjá sē 'bá ngá ãkó rĩ pi ní kuyé? Má 'yo ri ĩmi ní tã íngóni? ĩmi lēkĩ mã íngú ĩmi? Má ícọ ĩmi íngú tã 'dĩri sĩ ku.

Ínyá Úpí vé uletere rĩ vé nyangará

(Mátayo 26:26-29; Mārākō 14:22-25; Lúkã 22:14-20)

23 Tã má ní ímbá ĩmi ní 'dĩri má íbí ịsụ Úpí Yēsũ vúgá. Ịnjá ĩ ní ĩri ã ùlì 'bezú 'dãri gé, í'dú pánga,

24 ĩri ní ọ̀wọ'difó sēzú Múngú ní, ĩri ní pánga rĩ ãndĩzú. ĩri ní 'yozú kìnĩ, “'Dĩri mávé rụ'bá ĩ ní sēé ĩmi ní rĩ. ĩmi 'okí 'dĩni, ĩmi ígákí rí mã tã ãní.”

25 Ínyá rĩ ã vùdrĩ gé, ĩri ní kópō rĩ í'dúzú, ĩri ní 'yozú kìnĩ, “Kópō 'dĩri ĩri ùndí ú'dí ĩ ní rụjé mávé ãrì sĩ rĩ, ĩmi mvúkì ĩri, ĩmi ígákí rí mã tã ãní.”

26 Sã céré sĩ, ĩmi kádō rii pánga rĩ nyaá, àzini ĩmi kádō rii vinyọ kópō agá rĩ mvụjé, ĩmi ri Úpí vé drãngará ã tã ùlũ 'bá rĩ pi ní cĩmgbá cazú lókí ĩri ní ịgọzú rĩ gé.

27 'Bo 'bá riipi pánga rĩ nyaápi, àzini kópō Úpí vé rĩ mvụjépi lẹ̀tì be pịrì ku rĩ, 'o 'dĩri tã ùnjí Úpí vé rụ'bá ã tã sĩ, àzini ĩrivé ãrì ã tã sĩ.

28 Tã 'dĩri sĩ, lē mí amá mi ùgbále, mí íbí rí vinyọ rĩ mvụjé ndō.

29 'Bá pánga rĩ nyaápi, àzini vinyọ rĩ mvụjépi ùnjikãnyã drĩgé, nĩpi amápi 'yozú kìnĩ 'i rụ'bá Kúrísitō vé ni kuyé rĩ, ĩ tã lị drĩ ni gé rá.

30 Tã 'dĩri sĩ, ĩmi ãsámvú gé, sē drã fi 'bá kárakarã pi ã rụ'bá gá, kọpi ícákí ùkpō ãkó, urukọ'bée ùdrákí rá.

31 'Bo 'bá amákí dō 'bávé tã ùgbále gí, ícókí tã lịjé 'bá drĩgé ku.

32 Úpí ĩrĩnjã dō 'bã, ĩri 'dĩri 'bã útú adri pịrì, sē ã líkì rí tã 'bá drĩgé sũ ĩ ní lịjé 'bã vù drĩgé rĩ pi drĩgé rĩ tĩjì ku.

33 Má ẹ̀drìpìjì má ọ̀mvúpìjì, ĩmi kádō ĩmi úmú ínyá Úpí vé rĩ ã nyangará gá, àzini vinyọ rĩ ã mvungará gá, lē ĩmi tēkì ĩmi ọ̀gúpìjì ē ícákí céré ùgbále.

34 Ẹ̀bírìjì fù dō mi káyì, lē kōdō mí nya ínyá mívé ãngá 'dãã ùgbále, ĩmi kádō ĩmi úmú, ã líkì rí tã ĩmi drĩgé ku.

Má kádō caá ĩmi vúgá 'dílé, ma kúru mụ ĩmi ní tã urukọ'bée ùlũ ndō.

12

Ūkpō Índrí Uleterē rī ní sēē 'bá rī pi ní rī

1 Má ɛdrípījī má ɔmvúpījī, á lē fēfē Índrí Uleterē rī ní sēē 'bá rī pi ní rī vé tā ímbá ími ní, ími nīkí rí tā ní múké.

2 Ími nīkí rá 'yozú kínī, ími ní drī ɔtú adrizú págánō rú rī gé, ū'bākí ímī mī, sē ími kúkí lētī ūnjí gé, ími ríkí ngá ī ní údé múngú rú átá'bá ku rī pi ĩnjījī.

3 Á lē lūū ími ní 'díní, Índrí Múngú vé rī dō rí ímī drī ko nī, ími 'yo Yēsū rí Úpí, ími ícókí Yēsū rí u'daá ku.

4 Fēfē Índrí Uleterē rī ní sēē 'bá rī pi ní rī céré āndiāndí, 'bo Índrí ālu ālu 'dīri rí ūkpō rī sē nī.

5 Ẹzī 'bá ní ríi ngáá rī pi céré āndiāndí, 'bo 'bá rí ẹzī rī nga Úpí ālu 'dīri ní.

6 Ẹzī 'bá ní ríi ngáá rī pi céré āndiāndí, 'bo Múngú ālu 'dīri, ĩri úmī sē 'bá céré pi ní ẹzī ngazú nī.

7 Sēkí Índrí Uleterē rī 'bá ní, 'bá kókí rí 'bá ĩzā ānī 'bá āsámvú gé sī.

8 Índrí Uleterē rī sē 'bá ɔrúko ní úmī átángá átázú 'bá āzi ní, sē kpá 'bá ɔrúko ní tā nīngará tā 'i zūpí zūzú ní átázú, Índrí Uleterē ālu ālu 'dīri rí 'bá rī pi ní úmī sē nī, āzini tā nīngará sē nī.

9 Índrí Uleterē ālu ālu 'dīri, ĩri sē 'bá rī adri ẹ'yīngará be 'í ẹsī agá, ĩri ūkpō sē 'bá ɔrúko'béé ní 'bá drā be rī pi ídrízú,

10 ĩri ūkpō sē 'bá ɔrúko ní tā āyāzū āyāyā ní 'ozú, 'bá ɔrúko ní, ĩri ūkpō sē tā Múngú ní 'i daá rī pi ūlúzú, 'bá ɔrúko ní, ĩri ūkpō sē índrí rī pi ámázú, 'bá ɔrúko ní, ĩri ūkpō sē kōpi átá tī āndiāndí sī, 'bá ɔrúko ní, ĩri ūkpō sē kōpi tī āndiāndí rī vé ífífí újā ānī.

11 Índrí Uleterē rī ūkpō sē 'bá ālu ālu ní tā 'dī'béé 'ozú ní, ĩri sē sū 'í ní lēé rī tīnī.

Rú'bá rí ĩgélé be āndiāndí

12 Rú'bá rí ālu, ĩri ĩgélé be kárakará. ĩgélé rí pi ā adríkí dō āndiāndí drāāsiyā, kōpi rí ẹzī nga rú'bá ālu gé. Rú'bá Kúrísitō vé rī ĩgélé be kárakará, kōpi rí ẹzī nga ĩri ā rú'bá gá.

13 'Bá Yāhúdī rī pi, 'bá adrí'bá Yāhúdī rú ku rī pi, tūgērī rī pi, 'bá adrí'bá tūgērī rú ku rī pi be céré, sēkí 'bá ní bātízimū adrizú Kúrísitō rú'bá gá Índrí Uleterē rī vé ūkpō sī, 'bá céré rí Índrí Uleterē 'dīri ālē.

14 'Bávé rú'bá adri ĩgélé be ālu kuyé, kōpi ĩgélé be kárakará.

15 Pá 'yo dō, "Má adri drī 'i ku, má adri ĩgélé rú'bá vé ni ku," ẹndépí pá adri nyo ĩgélé rú'bá vé ni ku?

16 Bī 'yo dō, "Má adri mī 'i ku, má adri ĩgélé rú'bá vé ni ku," ẹndépí bí adri nyo ĩgélé rú'bá vé ni ku?

17 Rú'bá ā adri dō 'yéná mī 'i, 'bá rī ícó tā yī íngóni? Dōku rú'bá ā adri dō 'yéná bí 'i, 'bá rī ícó ngá ngū íngóni?

18 'Bo Múngú 'bá ĩgélé āndiāndí 'bá rú'bá gá, sū ĩri ní lēé rī tīnī.

19 ĩgélé rī té dō 'yéná ālu, rú'bá rí té adri 'dāáyo.

20 ĩgélé rī pi kárakará, 'bo kōpi úmúkí ī ícá rú'bá ālu.

21 Mī ícó 'yoó drī ní, "Ma ícó ẹzī nga mī ākó rá" 'díní ku! Āzini drī ícó 'yoó pá ní, "Ma ícó ẹzī nga mī ākó rá" 'díní ku!

22 Īgélé rú'ba vé índre'ba kú ũkpō ākó 'dī'bée, kōpi céré ězī be.

23 Īgélé rú'ba vé ī ní ndree kuú ězī ākó 'dī'bée, ī sū kōpi rú'ba gá sūsu. Īgélé rú'ba vé ī ní ndree bādārū ku 'dī'bée, 'bā kōpi ōzū cí,

24 'bo Īgélé uruko'bee ícókí kōpi ōzūyú cí ku. 'Bo Múngú údé rú'ba rī ālu, ā sē rí ē ĩñjīkí rí Īgélé uruko ī ní ndree kuú ězī ākó rī pi ānī.

25 Múngú 'o tā 'dīri 'dīni, Īgélé rī pi ā acokí rí ī ku, ōgúpí ē ětī rí ōgúpí rī.

26 Īgélé ālu 'bā rú'ba gá rī dō ĩzāngā nya, Īgélé rī pi céré ĩzāngā nya ĩndī, íngúkí dō Īgélé ālu rī íngúngū, Īgélé rī pi céré nga adri ānī āyīkō sī.

27 Īmi úmúkí ĩmi ícá ālu rú'ba Kúrísítō vé nī, 'bā ālu ālu rī Īgélé ĩfūúpi Kúrísítō rú'ba gá nī.

28 Kānísā agá, drīdrī nī, Múngú ũpē 'bā áyúāyū rī pi, ĩrī nī, ũpē nēbī* rī pi, na nī, ũpē 'bā āngū ímbá'ba rī pi, āzini ũpē kpá 'bā tā āyāzú āyāyā nī 'o'ba rī pi, 'bā āngū ídrí'ba rī pi, 'bā ícóbá ī ōgūpī ē ĩzā ko'ba rī pi, 'bā drīkoma rú rī pi, āzini 'bā átá'ba tī āndiāndí sī rī pi.

29 'Bā ícókí céré adrii 'bā áyúāyū nī pi rú ku. 'Bā ícókí céré adrii nēbī rú ku. 'Bā ícókí céré adrii 'bā āngū ímbá'ba nī pi ku. 'Bā ícókí céré tā āyāzú āyāyā nī 'o' ku.

30 'Bā ícókí céré 'bā drā be rī pi ídrí ku. 'Bā ícókí céré átá tī āndiāndí sī ku. 'Bā ícókí céré tī rī pi vé ífīfī újā ku.

31 Á lē ĩmi 'bākí ěsī fēfē tā be āmbúgú rī ĩsúzú ězī ngazú 'bā rī pi ē ĩzā kozú.

Nóni á lē ĩmi ní lētī múké nī lūú.

13

Lēngará

1 Ma dō rī átá tī 'bā rī pi ní átázú rī sī, āzini mālāyīkā rī pi ní átázú rī sī, 'bo ma dō lēngará ākó, átángá má ní rīí átá 'dīri ífīfī ākó, ĩri 'u sū ī nī rīí ngírīngírí coó rī tñī.

2 Fēfē ī ní sēé má ní rī, ĩri dō rizú tā Múngú ní 'daa rī ũlūzú, āzini á nī dō tā Múngú vé ũzūzūzū rī pi céré rá, ma dō tā nīngará be āmbúgú, āzini ma dō ě'yīngará be ícózú ĩrā rī pi gūzú mužú vūrā āzi gé rá, 'bo ma dō lēngará ākó, ma ězī ākó.

3 Á sē dō mávé ngá ārēvú céré 'bā ngá ākó rī pi ní, āzini á sē dō mávé rú'ba zāā rōbōñō rú, 'bo ma dō lēngará ākó, má ícó ngá āzi ĩsū ku.

4 Lēngará rī ī tā nī 'du ěsī mādā sī, lēngará rī sē ī adri ānī ěsī be múké. Lēngará sē 'í 'bā ěsī 'bā āzi vé ngá drīgé ku, lēngará sē 'bā rī íngú 'i ku, dōku lēngará sē 'bā āzi ícó 'yoó kīnī 'í ndē 'bā rī pi céré nī 'dīni ku.

5 Lēngará rī sē 'bā rī adri gbórókó rú ku, lēngará rī sē 'bā rī ũsū 'yéná 'í tā ō'dúkúlegúsī ku, lēngará rī sē 'bā rī vé ěsī ve tā sī mbēlēnā ku, ĩri sē 'bā rī 'bā 'bā āzi vé tā 'í ěsī agá ũnjí ku.

6 Lēngará rī sē 'bā rī adri ĩzāngā sī tā ũnjí sī, 'bo ĩri sē 'bā rī adri āyīkō sī tā ī nī 'o' áda rī sī.

7 Lēngará rī sē 'bā rī ícó 'í ōgúpí ē ĩzā ko rá lókí be céré, ĩri sē 'bā rī ōgúpí vé tā 'yī ěsī be céré, ĩri sē 'bā rī ěsī 'bā tā drīdrī rī ũtēzú, ĩri sē 'bā rī ěsī úmbé tā rī ā 'ongará gá.

* 12:28 12:28 Nēbī: Múngú rī ívé tā átá nēbī rī pi ní, kōpi kúru ĩrívé ũ'dúkó rī ũlū 'bā rī pi ní.

8 Lēngará de ku. 'Bo tā Múngú ní i'daá rī pi vé ũlūngará, kōpi ímú de rá, átángá tị āndiāndí sī rī ícókí ímú átá ku, āzini tā nīngará ri ímú de rá.

9 'Bá nīkí tā rī pi ārēvú céré kuyé, āzini tā Múngú ní i'daá rī pi, 'bá ũlúkí céré kuyé.

10 Ụ' dụ ụ'dụ vé rī kǎdō ícá, ngá rī pi céré ímú adri múké, 'bo ngá adri'bée ũnjí rī pi ímú de 'dīisí rá.

11 Má ní ándúru adrii mváná rú rī gé, á ri átá sụ mváná mādānjá ni tịni, á ri tā ụsụ sụ mváná tịni, āzini mávé yịkị tā ámázú rī sụ mváná vé rī tịni. 'Bo má kǎ mbaá ícá āmbúgu, á ku tā ānjīnǎ vé rī pi céré rá.

12 Sǎ nōri gé, 'bá ri Múngú vé ịndrịlịkị ndre múndūrā agá, ịndré uletere ku, úmvúlésí 'bá ímú ịri ndre 'bá mị sī. 'Bá nīkí ngá rī pi ārēvú céré kuyé, 'bo úmvúlésí 'bá ímú nī rá, sụ Múngú ní 'bá nījí rá rī tịni.

13 Ngá na 'dī'bée adri mụzú nyonyo, ẹ'yīngará, ẹsị 'bāngará tā drịdrị rī drịgé, āzini lēngará. 'Bo ngá na 'dī'bée āsámvú gé, agaápi rá rī, ịri lēngará.

14

Átángá ị ní átá tị ị ní nīj kuyé rī sī rī, āzini tā Múngú ní i'daá rī vé ũlūngará

1 Lē ịmi 'bākí lēngará vé tā āmbúgu, lē ịmi 'bākí úvá rizú fēfē Ịndrị Uletere rī vé rī ndázú, agaápi rá rī, lē ịmi 'bākí úvá tā Múngú ní i'daá ịmi ní rī ũlúzú.

2 'Bá riipi átápi tị ị ní nīj kuyé rī sī rī, átángá ịri ní átá rī, Múngú ri nī rá, 'bo 'bá rī pi ícókí tā ịri ní átá rī nīj ku, tā ịri ní ũlú 'dīri, Ịndrị Uletere rī ũlú tā ị ụzụ 'bá ụzụzụ rī pi ịri ní nī.

3 'Bá riipi tā Múngú ní i'daá rī ũlúupi rī, ịri sē 'bá rī pi adri ụkpó ụkpó Ụpí agá, ịri kōpi ẹ ẹsị ịmbá, ịri kōpi ịcīcīkī, āzini ịri kōpi ẹ ẹsị ụmī.

4 'Bá riipi átápi tị 'bá rī pi ní nīj kuyé rī sī rī, átángá ịri ní átá rī, ịri 'yéná ri ịri ẹ ịzā ko, 'bo 'bá riipi tā Múngú ní i'daá rī ũlúupi rī, ịri 'bá kānisá vé rī pi ẹ ịzā ko.

5 Má ǎ'yī rá 'yozú kīnī, ịmi ícókí átá tị ị ní nīj kuyé ni sī rá, 'bo agaápi rá rī, á lē ịmi ũlúkí tā Múngú ní i'daá ịmi ní rī. 'Bá riipi tā Múngú ní i'daá rī ũlúupi rī, ndē 'bá riipi átápi tị ị ní nīj kuyé rī sī rī rá. Ngá múké rī, lē 'bá āzi ā újá tā rī vé ịfífí, ā ko rí 'bá kānisá vé rī pi ẹ ịzā.

6 Má ẹdrịpijị má ọmvúpjị, á mụ dō átá ịmi ní tị ịmi ní nīj kuyé ni sī, ịri nyo ícókí ịmi ịzā ko rá? Má ũlū dō ịmi ní tā Múngú ní i'daá má ní urobí agá rī, dōku tā nīngará Múngú ní sēé má ní rī, dōku má ũlū dō tā Múngú ní i'daá má ní rī, dōku má ịmbá dō tā Múngú vé rī, tā 'dī'bée ícókí nyo ịmi ịzā koó ku?

7 Ngá úngó ngozú sụ jēlégú tịni, dōku kǎ'dị tịni, kōpivé ụ'dúkó dō ǎlu, 'bá rī ícókí úngó rī vé ụ'dúkó nī á má ngóni?

8 Vukí dō jēlégú rī vé ụ'dúkó 'ụụ múké kuyé, āngaráwá rī pi ícókí nī á má ngóni 'yozú kīnī zíkí ị mụj ẹ'dị gé?

9 Tị vé átángará ịri kpá adri sụ 'dīri tịni, ịmi átákí dō tị 'bá rī pi ní nīj kuyé ni sī, ǎ'di ri ícókí tá ịmi ní átá rī vé ịfífí nī á má rá nī? Ịmi 'dīri ri átá ku ũlú agá 'dīgé.

10 Tị rī pi kárakará vū drịgé nōgó, kōpi céré ịfífí be.

11 'Bo á n̄i dō t̄i 'bá āzi ní átá r̄i vé íffíí ku, 'bá átángá r̄i átápi r̄i, ìri jākágú, ìri m̄i gé 'dālé, ma kpá jākágú.

12 Ìmi lēkí dō fēfē Índrí Uletere r̄i ní rií sēé èz̄i ngazú r̄i pi, lē Ìmi ìpēkí fēfē 'bá k̄ānísā vé r̄i pi ní ícózú mbazú ní.

13 'Bá r̄i dō ri átá t̄i ì ní n̄i kuyé ni s̄i, lē ā z̄i Múngú ri, ā újá rí t̄ā 'í ní átá r̄i vé íffíí ān̄i 'bá r̄i pi ní.

14 'Á'diātās̄iyā ma dō ri Múngú ri z̄i t̄i má ní n̄i kuyé ni s̄i, índrí má agá r̄i ri t̄ā r̄i z̄i n̄i, 'bo á n̄i t̄ā má ní z̄i r̄i vé íffíí kuyé.

15 Kúru mā 'o rí ā'di? Índrí má agá r̄i s̄i, ma ícó Múngú ri z̄i rá, ma kpá ícó Múngú ri z̄i úm̄i s̄i rá. Índrí má agá r̄i s̄i, ma úngó ngo rá, ma kpá úngó ngo úm̄i s̄i rá.

16 Mí dō r̄i 'yéñá Múngú ri íngú índrí mí agá r̄i s̄i t̄i ì ní n̄i kuyé ni s̄i, 'bá t̄i r̄i n̄i 'bá kuyé r̄i pi ícó "Ām̄inā" r̄i ā'yī íngóni, ís̄uzú k̄opi n̄ikí t̄i mí ní rizú átázú r̄i kuyé.

17 Mí kōdō ri òwō'dif̄o sē Múngú ní múké, 'bo ko 'bá ɔr̄uk̄o'béé ē ìz̄ā ku.

18 'Á sē òwō'dif̄o Múngú ní má ní t̄i ì ní n̄i kuyé r̄i pi átá Ìmi ndēé r̄i s̄i.

19 'Bo ma dō k̄ānísā agá, lē kōdō má átá átángá ā fifi t̄ow̄ú 'bá r̄i pi ní ícó n̄i rá ni pi k̄opi ímbázú ān̄i, ndē má ní átángá ā fifi átázú cazú élif̄ú m̄udr̄i (10,000) t̄i 'bá āzi ní n̄i kuyé ni s̄i r̄i.

20 Má édr̄ip̄i má ómv̄up̄i, lē Ìmivé ȳik̄i t̄ā ūs̄uzú r̄i ā adri s̄i anj̄in̄á r̄i pi vé r̄i t̄in̄i ku, lē Ìmivé ȳik̄i t̄ā ūs̄uzú r̄i ā adri s̄i 'bá ambugu r̄i pi vé r̄i t̄in̄i. Lē Ìmi adrikí s̄i anj̄in̄á nyír̄in̄á ūnj̄ik̄ānyā ākō r̄i pi t̄in̄i.

21 S̄ikí Búkū Múngú vé r̄i agá,

"Úpí k̄in̄i,

'Ma átángá r̄i átá jākā ì ní k̄opivé t̄i n̄i kuyé r̄i pi t̄i gé, k̄opi átángá r̄i átá 'bá mávé r̄i pi ní t̄i ì ní n̄i kuyé ni s̄i,

'bo 'bá mávé r̄i pi ícókí t̄ā ma ní átá r̄i ȳi ku.' "

22 'Bá r̄i átá dō t̄i ì ní n̄i kuyé ni s̄i, ìri ūkpō Múngú vé r̄i i'da 'bá Yēsū ri è'ȳi 'bá kuyé r̄i pi ní, i'da 'bá Yēsū ri è'ȳi 'bá gí r̄i pi ní ku. Tā Múngú ní átá n̄eḅ̄i t̄i gé r̄i, ìri átá 'bá Yēsū ri è'ȳi 'bá gí r̄i pi ní, átá 'bá Yēsū ri è'ȳi 'bá kuyé r̄i pi ní ku.

23 'Bá k̄ānísā vé r̄i pi úmúkí dō ì cére v̄ūrā ālu gé, 'bá ālu ālu í'dó dō rií átá t̄i 'bá āzi ní n̄i kuyé ni s̄i, 'bá t̄i r̄i n̄i 'bá ku r̄i pi, āzini 'bá Yēsū ri è'ȳi 'bá kuyé ni pi ífikí dō k̄opi ās̄āmvú gé, k̄opi ícókí 'yoó Ìmi dr̄i ábá gí 'dini ku?

24 'Bo Ìmi dō cére ri t̄ā Múngú ní i'daá r̄i ūlū, 'bá Yēsū ri è'ȳi 'bá kuyé r̄i pi, 'bá t̄ā Múngú vé r̄i n̄i 'bá kuyé r̄i pi be, ífikí dō Ìmi ās̄āmvú gé, t̄ā Ìmi ní átá 'd̄iri Ìri fi k̄opi ē ès̄i agá, k̄opi n̄i ámá 'yozú k̄in̄i ì 'okí ūnj̄ik̄ānyā gí, úmv̄ulés̄i ì ímú t̄ā l̄i ì dr̄igé rá.

25 K̄opi gō t̄ā ūnj̄i ì z̄i 'bá kú ì ès̄i agá r̄i pi ūlū āmvé. K̄opi k̄ūm̄ucí ūt̄i v̄ūgá, k̄opi Múngú ri ìnj̄i, k̄opi 'yo, "Ádarú Múngú ri Ìmi ās̄āmvú gé anigé!"

Èz̄i Múngú ri z̄iz̄u r̄i vé ūt̄ingárá

26 Má édr̄ip̄i má ómv̄up̄i, Ìmi kádō Ìmi úmú Múngú ri z̄ingárá gá, lē 'bá āzi ā ūlū úngó, 'bá āzi ē ímbá 'bá r̄i pi, 'bá āzi ā ūlū t̄ā Múngú ní i'daá urobí agá r̄i, 'bá āzi ā átá t̄i ì ní n̄i kuyé ni s̄i, 'bá āzi ā ūlū t̄i ì ní n̄i kuyé r̄i vé íffíí. Lē t̄ā 'd̄i'béé cére ā 'd̄u 'i ngaánga, ā sē rí 'bá r̄i pi ā adrikí rí ūkpó ūkpó k̄ānísā agá.

27 'Bá lē' 'bá átá' 'bá tị 'bá āzi ní nīi kuyé ní sī rī pi, lē kōpi ā adrikí 'bá ịrị dōku 'bá na, kōpi ā adrikí tré ku, lē kōpi ā átákí ālu ālu, 'bá āzi ā tē rí tā kōpi ní átá rī újā.

28 'Bá āzi dō tị rī újapi ní 'dāáyo, lē mī újí kírí kánísā agá 'dāá, mí átá mīngá tā rī mī ngúlúpí ní āzini Múngú ní.

29 Lē nēbị ịrị dōku na ā rikí tị rī ùlūú nī, 'bá ụrụkọ ā tēkí rí tā kōpi ní ùlūú rī vé āsámvú ámá.

30 'Bo Múngú i'da dō ívé ú'dụkọ 'bá āzi úrịpi vūgá rī ní, 'bá átápi drịdrị rī ā újí kírí.

31 Īmi cére nga ú'dụkọ ímúpí Múngú vúgálésí rī ùlū, 'bo ĩmi ùlūkí mụzú ālu ālu, ā sē rí 'bá rī pi ā nīkí rí tā rī, kōpi ā adrikí rí ùkpó ùkpó ívé ẹ'yīngará agá.

32 Nēbị rí' 'bá ú'dụkọ Múngú vé rī ùlū' 'bá rī pi, lē kōpi ā rōkí átángá rī rōrō.

33 Múngú rí ívé tā ụtịtị, ịri Múngú tākírí vé ní.

'Bá Múngú vé rī pi úmúkí dō í kánísā agá,

34 lē ùkú rī pi ā újíkí kírí kánísā agá 'dāá. Lē kōpi ā átákí átángá ku, 'bo lē kōpi ā 'dúkí tā rī ngaá sụ tām̄bị Mósē vé rī ní 'yoó rī tịni.

35 Ùkú rī pi lēkí dō tā āzi nīi, lē kōpi ā zíkí tā rī ívé āgō rī pi tị gé 'bētị 'dāá, ā'diātāsīyā ịri drịnjá rú ùkú ní átázú kánísā agá.

36 Īmi i'dókí ú'dụkọ Múngú vé rī nī kuyé, āzini ú'dụkọ rī ca 'yéngá ĩmi vúgá ọ'dụkụlẹ kuyé.

37 'Bá rī ụsụ dō kīnī 'i nēbị, dōku kīnī dō Índrị Uleteré rī ású 'i gí, lē ā ā'yī 'yozú kīnī tā má ní sīi ĩmi ní 'dīri, Úpí ẹzị má ní tā ní nī.

38 'Bá rī ā'yī dō tā 'dīri ku, ícókí ịri ā'yī ku.

39 Má ẹdrịpịi má ọmvpụpịi, lē ĩmi 'bākí úvá ú'dụkọ Múngú vé rī ùlūzú, āzini lē ĩmi ugakí 'bá átá' 'bá tị í nī nīi kuyé rī sī rī pi ku.

40 'Bo lē ĩmi 'okí tā rī pi ārēvú cére mụzú múké, āzini lē ĩmi ụtịkí tā rī pi ụtịtị.

15

Kúrísítō vé íngángará drāngará gálésíla rī

1 Má ẹdrịpịi má ọmvpụpịi, á lē ĩmi ígákí ú'dụkọ ọtụ má ní ùlūú ĩmi ní, ĩmi ní ẹ'yīi, ĩmi ní pá tuzú tịtị ĩmivé ẹ'yīngará agá 'dāri.

2 Īmi 'dúkí dō ú'dụkọ múké má ní ùlūú ĩmi ní 'dīri 'bāā ĩmī ẹsị agá rá, ĩmi pangará ịsụ rá, ĩmi 'dúkí dō 'bāā ĩmī ẹsị agá kuyé, ẹ'yīngará ĩmivé rī adri ẹzị ákó.

3 Ú'dụkọ múké tā be agaápi rá í ní ùlūú má ní rī, má ùlū ĩmi ní rá. Ú'dụkọ múké tā be agaápi rá rī kīnī, Kúrísítō drā 'bávé ùnjikānyā ā tā sī, sụ Búkū Múngú vé rī ní 'yoó rī tịni,

4 sīkí ịri 'bụ agá, ú'dụ ná ni gé, íngá gōó ídri rú drāngará gálésíla rá, sụ í ní sīi Búkū Múngú vé rī agá rī tịni.

5 Índré Pétērō ẹndrẹtị gé, āzini índré ịrivé 'bá mụdrị drị ni ịrị rī pi ẹndrẹtị gé.

6 'Dīri ā vùdrị gé, gō índré 'bá ịri ā pámvú ùbī' 'bá rī pi ẹndrẹtị gé, 'bá rī pi vé kālāfe aga mụdūrūlū tōwụ rī rá. 'Bá 'dī' bée āsámvú gé, 'bá kárakarā ní pi drī ídri rú, 'bo ụrụkọ 'bée ùdrākí gí.

7 Īri ní kpá gōzú índrészú Yōkóbū ɛndrɛtj gé.* Kúru Īri ní gōzú índrészú 'bá áyúāyū rī pi ɛndrɛtj gé céré.

8 Ʋdǔ ní gé, Īri ní kpá gōzú índrészú má ɛndrɛtj gé,† má adri sū mváná ĩ ní tǐj, mbāā ni ícōpi kuyé rī tǐj.

9 Mávé tā índré kuú māđāñáñá 'bá áyúāyū rī pi āsámvú gé, ícókí ma zǐj 'bá áyúāyū ni ku, ā'diātāsīyā á sē ĩzāngā 'bá Múngú vé rī pi ní ambamba.

10 'Bo Múngú vé ɛsǐ múké rī sī, sē má ní ícázú 'bá áyúāyū ni rú nóni āní, ĩrivé ɛsǐ múké ĩri ní 'bāá má ní rī drā kána kuyé. Á nga ɛzǐ ũkpō sī, aga 'bá áyúāyū urukɔ'béé vé rī rá, 'bo á nga ɛzǐ rī má ngulúpi sī ní kuyé, ɛsǐ múké Múngú vé rī sē ma ɛzǐ rī ngaá ní.

11 Má ũlū dō Ʋ'dúkó Múngú vé rī ní, dōku kōpi ũlúkí dō ní, 'bá céré ri Ʋ'dúkó Múngú vé ālu ālu 'dīri ũlū, ĩmi ní ɛ'yǐjǐ gí 'dī.

'Bá ũdrā'bá gí rī pi vé íngángará gōó ídri rú drāngará gálésila rī

12 'Bá ũlúkí dō kǐnī Kúrísítō íngá gōó ídri rú drāngará gálésila rá píri, ĩmi urukɔ ri 'yo 'bá ũdrā'bá gí rī pi ícókí íngá gōó ídri rú ku āsǐ?

13 'Bá āzi ícō dō íngá drāngará gálésí ku, ícókí té Kúrísítō ri ingáá gōó ídri rú drāngará gálésila ku.

14 'Bo ē ingakí té dō Kúrísítō ri gōó ídri rú drāngará gálésila kuyé, tǐ 'bá ní ũlūú 'dīri ɛzǐ ākó, āzini ĩmivé ɛ'yǐngará 'dīri ɛzǐ ākó.

15 'Bá ũdrā'bá gí rī pi ingakí dō kōpi gōó ídri rú drāngará gálésí ku, tā 'bá ní 'yoó Múngú inga Kúrísítō ri gōó ídri rú drāngará gálésila gí 'dīri, ĩri té adri ũnjō. Múngú ē inga té dō ĩri kuyé, ingakí té 'bá ũdrā'bá gí rī pi ku.

16 'Bá ũdrā'bá gí rī pi ingakí dō kōpi gōó ídri rú ku, ĩri lū kǐnī ingakí Kúrísítō ri gōó ídri rú kuyé.

17 Ingakí dō Kúrísítō ri gōó ídri rú drāngará gálésí kuyé, ĩmivé ɛ'yǐngará 'dīri ɛzǐ ākó, ĩmi drī ĩmivé ũnjǐkányā agá ũgōgō.

18 Īri té lū kǐnī 'bá ũdrā'bá Kúrísítō agá rī pi mu āci gé.

19 'Bá 'bāki dō ɛsǐ Kúrísítō drǐgɛ 'yéná 'bá ní āyíkó ísúzó āní vū drǐgɛ nōgō, ĩzāngā 'bávé rī aga rá, ĩri 'bá vū drǐgɛ nōgō rī pi vé rī ndé.

20 'Bo ádarú Múngú inga Kúrísítō ri gōó ídri rú drāngará gálésila rá, adri sū úri ĩfúúpi drǐdrǐ rī tǐj, 'dīri lū 'bá ní uletere 'yozú kǐnī, ĩri ímú 'bá ũdrā'bá gí rī pi inga gōó ídri rú rá.

21 'Bá ālu ĩjǐ drā vū drǐgɛ nōgō ní, 'bá ālu zǐ 'bá ní lɛtǐ úmvúlésí 'bá ingazú gōzú ídri rú drāngará gálésí rī ní.

22 Ādámā‡ ĩjǐ drā 'bá drǐgɛ, 'bá céré ũdrādrā, kúru Kúrísítō ā tā sī, ĩ ímú 'bá inga gōó ídri rú drāngará gálésila rá.

23 'Bo 'bá ri íngángará rī vé sá tē, Kúrísítō íngá gōó ídri rú drāngará gálésí drǐdrǐ gí, úmvúlésí kǎdō ĩgōó, ĩ ímú ĩrivé 'bá rī pi inga gōó ídri rú.

24 Kúru Kúrísítō kǎdō ímú ũkpō índrǐ ũnjǐ rī pi vé rī ndéé céré, vǔdrǐ ni gé, Ʋ'dú Ʋ'dú vé rī kúru ícá, ĩri kúru mǎlūngā rī ɛzǐ gō Ʋtɛpǐ Múngú drǐgɛ.

* **15:7 15:7** *Yōkóbū*: Yōkóbū cápítá 'dīri agá rī ĩri Yésū vé ɛdrǐpi, ĩri 'bá Yésū ri ɛ'yǐjǐ 'bá gí Yērúsálémā gá rī pi vé drǐkoma. † **Í lā Ʋzǐ 15:12-21; 21:18-19; Gálātǐyā 1:19.** ‡ **15:8 15:8** *Īri ní kpá gōzú índrészú má ɛndrɛtj gé*: Yésū ĩ'da 'i Páulū ɛndrɛtj gé ísú ākūdē ĩri ri 'bá Yésū ā pámvú ũb' 'bá rī pi ɔcū. † **Í lā Ʋzǐ 9:1-6.** ‡ **15:22 15:22** *Ādámā*: Ādámā ri 'bá Múngú ní 'fó gbíi drǐdrǐ rī. ĩri ɛtɛpǐ 'bá vū drǐgɛ rī pi vé ní céré. ĩrivé ũkú Ēvā ri ɛndrɛpǐ 'bá vū drǐgɛ rī pi vé ní céré. † **Í lā 'fóngará 1-5.**

25 Kúrísitō ri mālūngā rī rụ cĩngbá cazú ĩri ní pá 'bázú ívé ari'ba rī pi drĩgé céré.

26 Ārĩ'bá ũdũ ĩ ní ímụ 'dịj drāā rī, ĩri drā 'i.

27 Ā'diātāsīyā sīkĩ búkũ Múngú vé rī agá kīnī, “Múngú sē ĩri ní ũkpō adrizú āmbúgú ngá rī pi drĩgé céré.” Tā 'dĩri lū uleterē 'yozú kīnī, Múngú adri Kúrísitō ā pálé gá ku, ā'diātāsīyā Múngú 'bā ngá rī pi ārēvú céré Kúrísitō ā pálé gá nī.

28 Ngá rī pi ārēvú céré 'bākĩ dō Mvā Múngú vé rī ā pálé gá gí, Mvā rī gō 'i 'bā Múngú ngá rī pi ārēvú 'bāāpi céré 'i ā pálé gá rī ā pálé gá. Kúru ũkpō Múngú vé rī gō adri ngá rī pi drĩgé vūrā gá sī céré.

29 Ingakĩ dō 'bá ũdrā'bée gí rī pi gōó idri rú drāngará gálēsĩ ku pírĩ, ngá ĩ ní rizú bātízīmũ sězú 'bá rī pi ní 'bá ũdrā'bée gí rī pi pazú rī ā'di? 'Bá ũdrā'bá gí rī pi íngakĩ dō gōó idri rú drāngará gálēsĩ ku pírĩ, ngá ĩ ní rizú bātízīmũ sězú 'bá rī pi ní kōpi ā tā sī rī ā'di?

30 Ngá 'bá ní rizú 'bá sězú ĩzāngā nyazú sá céré sī rī ā'di?

31 Má édrípịj má ómvúpịj, ádarú ụ'dụ céré ma ri ĩzāngā nya drādrā ē tị ịsụ. Má ā'yī drāngará rá, ā'diātāsīyā ma āyīkō sī tā Kúrísitō Yēsũ 'bávé Úpĩ ní 'oó ĩmi ní rī sī.

32 Á 'dị dō ẹ'dị 'bá Ēfēsō gá sụ'bá ngá ātra tịj 'dĩ'bée be yīkĩ 'bá áda vé nī sī, tā múké má ní ịsụ 'a nī gé 'dĩgē rī ā'di? Dō íngakĩ 'bá ũdrā'bée gí rī pi gōó idri rú drāngará gálēsĩ ku,

“Lē 'bā nyakĩ ínyá, āzini 'bā mvukĩ ngá,

ā'diātāsīyā drụ sī 'bá ũdrādrā.”

33 Lē 'bá āzi ā ũ'bā ĩmĩ mị ku. “Ũndĩ rụngará 'bá ũnjĩ be rī, ĩri adringará múké rī izaza.”

34 Lē ĩmi újákĩ ĩmivé yīkĩ tā múké 'ozú, ĩmi kukĩ ũnjĩkānyā 'ongará ānĩ, ā'diātāsīyā ĩmi āsámvú gé, 'bá ụrụkọ nīkĩ Múngú ri kuyé. Á 'yo tā 'dĩri 'dĩni, ā sē rī ĩmi ní drịnjá.

'Bá íngapĩ gōó idri rú rī vé rụ'bá

35 'Bá āzi ri ícō zị kīnī, “Ī ímụ 'bá ũdrā'bá gí rī pi íngá gō idri rú íngóni? Kōpi ā rụ'bá ri ímụ adri íngóni?”

36 'Bá tā zịpị 'dĩni rī azakaza rú! Úri 'bá rī ní saá nyōkụ agá rī, ĩri nma ũgbále, ĩri íbĩ ífũ ndō.

37 Mĩ dō ngá sa, 'i sa ngá dụpị ịnógósị gí ní ku, mĩ úri nī sa. Sā āzi nī sī, mĩ úri ũndú vé nī sa, dōku mĩ ngá āzi vé nī sa.

38 'Bo Múngú ri úri rī pi sē dụ índré rụ'bá be sụ 'i ẹsị ní lēē rī tịj, ĩri sē úri ālu ālu ri índré rụ'bá be ívé ọsụkā vú sī.

39 Ngá idri be rī pi vé rụ'bá índrékĩ céré trụ ku, 'bá áda vé rụ'bá túngú, ānyāpā rī pi vé rụ'bá túngú, ārĩnā rī pi vé rụ'bá túngú, ĩ'bị rī pi vé rụ'bá túngú.

40 Ngá 'bụ gé 'dálé rī pi rụ'bá be, āzini ngá vū drĩgē nōgō rī pi rụ'bá be, 'bo rụ'bá 'bụ gé 'dálé rī pi vé dīngará túngú, rụ'bá vū drĩgē nōgō rī pi vé dīngará túngú.

41 Ụtị vé dīngará túngú, mbāá vé dīngará túngú, línýá vé dīngará túngú, línýá rī pi vé dīngará céré āndiāndĩ.

42 Íngángará drāngará gálésila rī, ĩri kpá adri sū 'dĩri tĩni. Rụ'ba ĩ ní sī 'bụ agá rī, ĩri nmanma, kádō ingaa gōo idri rú, gō drāá ku, āzini gō nmaa ku.

43 ĩ rụ'ba drāapi gí rī sī 'bụ agá, ĩnjĩkí ĩri ku, kádō ĩri ingaa gōo idri rú, ĩ gō ĩri ĩnjĩjĩ, ĩ ĩri sī ku ũkpō ākó, kádō ĩri ingaa gōo idri rú, ĩri gō adri ũkpō be.

44 ĩ rụ'ba vū drĩgé nōgó rī sī, ĩ ĩri inga gō rụ'ba 'bụ gé 'dālē rī rú. Rụ'ba vū drĩgé nōgó rī, ĩri gō 'i újá rụ'ba 'bụ gé 'dālē rī rú.

45 Sīkí Búkū Múngú vé rī agá kínĩ, “Bá Múngú ní í'dó gbií drĩdrĩ rī Ādámā 'i, Ādámā gō ícá idri rú,” 'bo Ādámā adriipi vúlē rú rī, ĩri Kúrísitō 'i, Índrí ĩrivé rī ri idri sē nī.

46 Rụ'ba 'bụ gé 'dālē rī ímú drĩdrĩ kuyé, rụ'ba vū drĩgé nōgó rī gbiki drĩdrĩ, vudrĩ ní gé, rụ'ba 'bụ gé 'dālē rī ní ímúzú.

47 Ágó ĩ ní gbií drĩdrĩ rī Ādámā 'i, ĩtĩkí ĩri nyōókú gé, ágó vúlē rī Kúrísitō 'i, íbĩ ímú 'bụ gélésila.

48 'Bá vū drĩgé nōgó rī pi ārēvú céré, kōpi ā rụ'ba sū Ādámā vé rī tĩni, 'bá 'bụ gé 'dālē rī pi vé rụ'ba ri ímú adri sū Kúrísitō vé rī tĩni.

49 'Bá adrikí sū Ādámā ĩ ní gbií nyōókú sī rī tĩni, 'bo 'bá ímú adri sū Kúrísitō ímúpi 'bụ gélésila rī tĩni.

50 Má édrípĩ má ómvúpĩ, á lē 'yoó ĩmi ní 'dĩni, 'bávé rụ'ba ĩri ārĩ be, ĩri ngá nmaaapi nmanma ni, ícá fí mālūngā Múngú vé adriipi nyonyo rī agá ku. §

51 ĩmi yĩkí drĩ ma ká, á lē tā ĩ ní ũzũzũ rī pi ũlũ ũmi ní. 'Bá ícókí ũdrāá céré ku,* 'bo ĩ ímú 'bá rụ'ba újá rá.

52 Tā 'dĩri ímú 'i nga mbēlējá, sū mĩ ní gaá rī tĩni, úmvúlēsĩ kádō ímú jēlējú vuú ú'dú ũdũ vé rī gé, 'bá ũdrā'bée gí rī pi ímú íngá gō idri rú, 'bá kōpi be céré, 'bá rụ'ba ri gō 'i újá túngú, 'bá gōkí rí drāá dīi ku.

53 'Bávé rụ'ba drāapi nmaaapi nmanma rī pi gō ĩ újá rá, kōpi gōkí drāá ku, dōku kōpi gōkí nmaa ku.

54 'Bávé rụ'ba drāapi drādrā nō'bée újákí dō ĩ ícá rụ'ba drāapi ku ni gí, tā ĩ ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī kúru 'i nga fũ tĩ ni gé. “Ndēkí drā vé ũkpō gí.”

55 “Drā, mívé ũkpō 'bá ndēzú rī íngāá?”

Drā, mívé ũkpō rizú 'bá ú'dízú rī íngāá?”

56 Ũnjĩkānyā ri ũkpō be, ĩri sē drā ri 'bá ú'dĩ ānĩ, tāimbĩ ri sē ũnjĩkānyā ri ũkpō ĩsú nī.

57 'Bá sēkí ōwō'difō Múngú ní, ĩri ní Úpí Yēsū Kúrísitō ri ĩpēé ímú 'bá ní ũkpō sēé, 'bá ní ũnjĩkānyā vé ũkpō ndēé rī sī.

58 Má édrípĩ má ómvúpĩ, lē ĩmi tukí pá títĩ. Lē tā āzi ā jĩ ĩmi fũ ũmvé ku. Ú'dú céré lē ĩmi ngakí ězĩ Úpí ní ěsĩ be céré. Lē ĩmi nĩkí 'yozú kínĩ ězĩ ĩmi ní ngaa Úpí ní rī drā kána ku.

15:45 15:45 Í'dóngará 2:7 § 15:50 15:50 Átángá vērēsĩ 'dĩri agá rī lū 'bá ní kínĩ, lē 'bá ĩsúkĩ rụ'ba 'bụ gé 'dālē rī, 'bá fíkí rí mụy adrii mālūngā Múngú vé rī agá. * 15:51 15:51 Bá ícókí ũdrāá céré ku: Yēsū kádō úmvúlēsĩ ímvi ĩgōo vū drĩgé nōó, 'bá drĩ adri'ba idri rú rī pi ícókí ũdrāá céré ku. 15:54 15:54 Ísáyá 25:8 15:55 15:55 Ōsáyá 13:14

16

Mūfēngā songará 'bá Múngú vé ngá ākó rī pi ní rī

¹ Īmi kádō mūfēngā soó Múngú vé 'bá ngá ākó rī pi ní, á lē ĩmi 'okí tā rī sū má ní ẹ̀jì 'bá kǎnísá Gǎlātíyā vé rī agá rī pi ní rī tìṅì.

² Yīngā ālu ālu, 'bá ālu ālu ē í'dú mūfēngā 'í ní ísú rī ā ụ̀rụ̀ko, ā 'bá kú jēlē gá, ā mba tā ni cimgbá sá má ní cazú rī gé, má kádō caá, 'bá āzi ā gó rí ngá soó ku.

³ Kúru lē ĩmi ụ̀pèkí 'bá ĩmi ní ndree múké ni pi, á ca dō ĩmi vúgá 'dílé gí, ma kúru kòpi pè muzú Yērúsálémā gá 'dāá, kòpi ā ìkí rí mūfēngā ĩmi ní sēé rī muzú, ma kòkòbì sī sē kòpi drígé lūzú kíní ĩmi ā'yíkí kòpi mūfēngā rī jìjì muzú nī.

⁴ Īmi ụ̀sũkí dō kíní má mụ ị̀ndí, 'bá ícọ mụ kòpi be trú rá.

Páulū ụ̀fị ívé ẹ̀cị ā tā

⁵ Á mụ dō ẹ̀cị āngū Mākēdōniyā vé rī agásí gí, ma ị̀gō ímụ ĩmi ndre rá, ā'diātāsíyā má útú, á lē mụy ẹ̀cị āngū Mākēdōniyā vé rī agásí.

⁶ Ma adri ĩmi be sá be mādā, dōku ma adri ĩmi be lókí kilóngóro vé rī* gé, ĩmi kókí rí má ị̀zā ẹ̀cị má ní lēé muzú rī gé.

⁷ Á lē ku má ní muzú ĩmi ndrezú sǎjá be mādā koro agazú agaga. Á 'bá ẹ̀sị, úmvúlésí ma ị̀gō ímụ ĩmi vúgá 'dílé rá, ma ímụ adri sá be āco, Úpí lē dō rá.

⁸ Á lē adrií Ēfēsō gá nōgó cimgbá cazú Ụ'dú Pēnītíkósítā vé rī gé,†

⁹ ā'diātāsíyā ị̀rì drílē múké má ní ẹ̀zị ngazú nōgó, 'bo 'bá kárákará lēkí ẹ̀zị má ní ngáa rī ku.

¹⁰ Timótéyō ca dō ĩmi vúgá 'dílé gí, lē ĩmi ē ẹ̀'yíkí ị̀rì múké. Ịrì rì ẹ̀zị Úpí vé rī nga sū má ní ngáa rī tìṅì.

¹¹ Lē 'bá āzi ā gā ị̀rì ku. Lē ĩmi ị̀pèkí ị̀rì ị̀gōó má vúgá nólé tákíri sī. Á lē ē ímụ má vúgá nólé 'bá Yésū rì ẹ̀'yí' 'bá gí rī pi ā ụ̀rụ̀ko' bée be.

¹² Má ụ̀bì ụ̀kpó sī, á 'yo 'bá ẹ̀drípì Ápólō ní, lē kòpi ā mụkí ĩmi ndree 'bá Yésū rì ẹ̀'yí' 'bá gí rī pi ā ụ̀rụ̀ko' bée be. Ẹ̀sị ní ā'yí drí mụv sá nōri sī kuyé, 'ho ị̀rì úmvúlésí mụ ĩmi ndre rá.

Páulū vé átángá ā ụ̀dụ

¹³ Lē ĩmi adrikí mị be kowụ, ĩmi tukí pá títì ị̀mivé ẹ̀'yíngará agá, ĩmi adrikí ụ̀rī ākó, ĩmi adrikí ụ̀kpó ụ̀kpó.

¹⁴ Tā ārēvú céré, lē ĩmi 'okí lēngará sī.

¹⁵ Īmi n̄kí rá Sētēfānásí pi ívé 'bá 'bētì āsámvú gé rī pi be, kòpi í'dókí ẹ̀sị ụ̀já drídrí āngū Ákáyá vé rī agá 'dálé nī, kòpi ngakí ẹ̀zị 'bá Múngú vé rī pi ní ẹ̀sị be céré. Má ẹ̀drípìjì má ómvújìjì, á lē lūú ĩmi ní 'dini,

¹⁶ lē ĩmi ị̀n̄jìkí 'bá dríkoma rú sū Sētēfānásí pi tìṅì rī pi ị̀n̄jìjì, āzini lē ĩmi ị̀n̄jìkí 'bá ụ̀rụ̀ko ẹ̀zị nga' bée ụ̀kpó sī ĩmi be trú rī pi ị̀n̄jìjì.

* **16:6 16:6** Lókí kilóngóro vé rī: Āngū Ịserélē vé rī gé 'dāá, lókí kilóngóro vé rī gé, ẹ̀cị tungará ụ̀kpó ụ̀kpó, ā'diātāsíyā yíjìgọ rí 'dì ambamba, sē āngū rī igbe igbe. † **16:8 16:8** Ụ'dú Pēnītíkósítā vé rī: Ụ'dú Múngú ní Ẹ̀lìzú Jọ rī pi tì gé sī rí ká mụy caá ụ̀'dú p̄kú t̄owú, v̄udr̄j̄ n̄i gé. Ụ'dú Pēnītíkósítā vé rī ní ícázú. Ụ'dú 'dāri gé, Yáhūd̄j̄ rī pi rī ānyāngā í ní ị̀kúnāá Ịvé ómvú agá rī pi ị̀jì Yērúsálémā gá sē Múngú ní, āzini kòpi rì ụ̀'dú Múngú ní t̄aj̄mb̄j̄ s̄ezú Mósē ní Ịrā Sínáyí vé rī dr̄j̄gē 'dāri vé tá ígá. Kūrīsítíyān̄i rī pi rì ụ̀'dú í ní Ịndr̄i Uleterē rī ị̀p̄ezú 'bá Yésū rì ẹ̀'yí' 'bá gí rī pi ászú Ụ'dú Pēnītíkósítā vé rī gé 'dāri vé tá ígá. Í lā Kálāfe 28:26-31; Ẹ̀zị 2:1-4.

¹⁷ Ma āyīkō sī Sētēfānāsī vé ícángará sī, Pōrūtūnátō vé ícángará sī, āzini Ākāyīkō vé ícángará sī, ā'diātāsīyā kōpi koki mā īzā sū ĩmi ní koó rī tīnī.

¹⁸ Kōpi sēkí mā ẹsị ịsụ āyīkō rá, sū kōpi ní sēé ĩmí ẹsị ní āyīkō ịsụ rī tīnī. 'Bá 'dīnī 'dī'bée, lē ĩmí ịnjiki kōpi ịnjinjī.

¹⁹ 'Bá kānísā vé āngū Ẹzīyā vé rī agá rī pi sēkí ĩmi ní mōdó. Ákúwílā pi Pīrīsílā be, 'bá ī úmú'bá Múngú ri zị'bá kōpivé 'bẹtị āsámvú gé rī pi be, sēkí ĩmi ní mōdó Úpí Yẹsū ā rú sī.

²⁰ Má ẹdrịpị má ọmvúpị adri'bée nōgó rī pi, sēkí céré ĩmi ní mōdó. Lē 'bá ālu ālu ā u'de ọgúpị ri ẹzị bẹdrị sī.

²¹ Ma Páulū 'i, á sī mōdó 'dīri sēé ĩmi ní mā drị sī.

²² 'Bá rī lē dō Úpí ri ku, ī ĩri tri rá. Úpí, mí ímụ mbèlè!

²³ Ẹsị múké Úpí Yẹsū vé rī ā adri ĩmi be.

²⁴ ĩmi Kúrisítō Yẹsū ri ẹ'yị'bá gí 'dī'bée, á lē ĩmi céré lèlè.

**Kòkòbì ìrì ní Páulū ní sī sēé 'bá
Kōrínítō
vé rī pi ní rī
Tā búkū rī vé rī ã ũlūngará**

Páulū sī kòkòbì 'dìri kūrú Ēfésō vé rī agá, lókí Ìri ní rizú muzú Kōrínítō gá rī gé. Sī kòkòbì rī sēé muzú drīdrī 'bá Yēsū ri ẹ'yì' 'bá gí Kōrínítō gá rī pi ní. Kōrínítō ri kūrú àmbúgú àngū Gīrìkì vé rī agá. Páulū 'dó kánisá 'dálé, mu kòpi ndree, àzini sī kòkòbì sēé kòpi ẹ ẹsì ìmbázú àní, 'bo tā ùnjí rī pi áwíkí kuú kòpi àsámvú gé ũgōgō. Kúru sī kòkòbì rī sēé kīnī, à ùtúkí tā rī céré ícá múké àkūdē 'í ca drī 'dāá kuyé.

Índré sū 'bá urukọ tókí Páulū ri kíní Páulū áyú mūfēngá kánisá vé rī létì múké ni sī kuyé, kòpi kíní Páulū adri 'bá áyúáyú tā 'oópi pìrì ni kuyé. Kòkòbì 'dìri agá, íngú 'i tā kárakará sī ẹzì Ì ní ù' dükọ múké Yēsū vé Múngú ní 'i zìjì ìmú ũlúú rī vé tā sī. Páulū ìmbá 'bá Yēsū ri ẹ'yì' 'bá gí rī pi ní létì múké kòpi ní ícózú 'bá Múngú vé rī pi ẹ ìzā kozú rī, àzini ìmbá kpá kòpi ní létì Ì ní ẹzì kánisá vé rī ngazú vūrā urukọ 'bée agásì rī (cápítà 9-10).

¹ Ma Páulū 'i, Múngú ní Ìpéé adrií Kúrísítō Yēsū vé 'bá áyúáyú ni rú rī, 'bá sīkí kòkòbì 'dìri Tímótéyō Yēsū ri ẹ'yìpì gí rī be.

'Bá sīkí sēé 'bá Múngú vé adri' 'bá kánisá kūrú Kōrínítō vé rī agá rī pi ní, àzini 'bá Yēsū ri ẹ'yì' 'bá gí àngū Àkáyā vé rī agá rī pi ní céré.

² Ẹsì múké, àzini tākiri 'bá Ẹtẹpì Múngú vé rī, àzini Úpí Yēsū Kúrísítō vé rī ã adri ìmi be.

Múngú ri 'bá rī pi ẹ ẹsì ùmī nī

³ Lē 'bá íngúkí Múngú 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō Ẹtẹpì ri, Ìri ri 'bávé ìzāngá 'bā nī, àzini Ìri ri 'bá ẹsì ùmī nī.

⁴ Tā ùkpó ùkpó kādō rií 'bá ìsù, Múngú ri 'bá ẹsì ùmī nī. Ìri sē tā ùkpó ùkpó ìsù dō 'bá rī pi, 'bá ùmíkí rí kòpi ẹ ẹsì, sù Múngú ní 'bá ẹsì ùmī rī tìjì.

⁵ 'Bá nyakí dō ìzāngá Kúrísítō ã rù sī, ìzāngá 'bá ní nyaá rī agá, Kúrísítō ri 'bá ẹsì ùmī aga rá.

⁶ Ìzāngá 'bá ní rii nyaá ẹzì Múngú vé rī agá nōri, Ìri sē 'bá ícó ìmí ẹsì ùmī, ìmi pangará ìsù àní rá. Ìzāngá 'bá ní rii nyaá rī pi sī, Múngú ùmí dō 'bá ẹsì rá, Ìri kpá ìmí ẹsì ùmí rá, sù Ìri ní 'bá ẹsì ùmí rī tìjì. Ìmi ìmú ẹsì ùmbé ìzāngá rī ã nyangará gá, sù 'bá ní nyaá rī tìjì.

⁷ 'Bá 'bākí ẹsì céré ìmi drìgé, à'diātāsīyā ìzāngá ìmi ní nyaá rī sù nyo 'bá ní nyaá rī tìjì, 'bá nìkí áamá rá, Múngú ri ícó ìmí ẹsì ùmí rá, sù Ìri ní 'bá ẹsì ùmí rī tìjì.

⁸ Ìmi 'bá ọgùpìjì Yēsū ri ẹ'yì' 'bá gí 'dì' bée, 'bá lèkí ìmi nìkí tā ùkpó ùkpó 'bá ní ìzāngá nyazú àngū àmbúgú Ẹzìyā vé rī agá rī. Ìzāngá 'bá ní nyaá 'dàri ndē 'bá ùkpó rá, 'bá nyakí ìzāngá ùnjí ùnjí, 'bá ùsùkí déna 'bá ùdrá rá.

9 Ádarú 'bá ũsũkí déna 'bávé sâ drāngará vé rī ícò gí. 'Bo 'bá 'okí tã rī 'bávé ũkpò sī 'yozú kíní, 'bá ícókí gí 'díní kuyé, 'bá 'bākí ẹ̀sì Múngú àwú ídrípi índí rī dríḡé.

10 Múngú pa 'bá drā sílè gá sī rá, ìrì ícò 'bá pa mụzú dīī dīī. Lē 'bá 'bākí ẹ̀sì drī nì gé, à pa rí 'bá mụzú dīī dīī.

11 'Bá 'bākí ẹ̀sì ìmì dríḡé, ìmì zìkí 'bá ní Múngú rì. 'Bá tré pì zìkí dō 'bá ní Múngú rì nī, 'bá tré pì kpá ìmụ òwò'difò sē Múngú ní, ìrì ní zìngará rī yīí rá rī sī.

12 'Bá rì 'bá íngú tã 'bá ní 'oó pìrì rī sī, àzìnì tã áda 'bá ní 'oó 'bá rī pì ẹ̀ndrẹ̀tì gé rī sī, agaápi rá rī, tã pìrì 'bá ní 'oó ìmì àsámuvú gé rī sī. 'Bá ríkí 'bá ẹ̀fīī Múngú rù' 'bá gá, ìrìvè ẹ̀sì múké rī sī, adri 'yozú kíní, 'bávé tã nīngará nyòòkú nòrì vé rī sī kuyé.

13 Tã 'bá ní sī sē ìmì ní rī, 'bá sīkí átángá rī ẹ̀ mị uletere, lāngará nì mba ku, ìrì fì ìmì dríḡé mbèlènjá. Má ũsũ ìmì ícò tã 'bávé rī nī múké,

14 'bo tã rī à fì dō ìmì dríḡé àndrū múké kuyé drāàsiyā, ìmì ìmụ tã rī nī múké ụ'dú Úpí Yésũ Kúrísítò ní ìgòzú rī gé, ìmì céré ìmụ 'bá íngú, 'bá kpá ìmụ ìmì íngú ụ'dú 'dàrì gé.

Páulū ũlū tã 'í ní lēzú mụzú Kōrínítō gá rī

15 Má ní ma útúzú lēzú mụzú ìmì ndrezú drīdrī rī gé, á nī uletere 'yozú kíní, ìmì 'bākí ẹ̀sì céré kuú 'bá dríḡé, ìmì té kòdò drīlè múké ịsụ rá. Má gò té dō mụy ìmì ndree rá, ìmì té gò drīlè múké àzì ịsụ dīī.

16 Má útú mávé tã 'díní, má kádò lēé mụy àngū àmbúgú Mākèdōniyā vé rī gé 'dāá, ma pá tu ìmì ndre ũgbále, má kádò gòó ìmvi Mākèdōniyā gá 'dāásì, ma kpá gò áwí ìmì ndre dīī. Ìmì kúru ma pē, má 'de rí mụy àngū Yūdáyā vé rī gé 'dāá.

17 Ìmì ícò ũsũ 'yozú kíní, má újá mávé tã má ní útú rī rá àsì. Ìmì ũsũkí má útú mávé tã múké múké kuyé? Ìmì ũsũkí má adri sũ 'bá ụrụkò' bée tã útú' 'bá 'yo' bée ma mụ rá, dōku á mụ ku rī pì tìjì?

18 Ádarú Múngú rì ẹ̀sì 'bá céré ku tã 'í ní lēé 'oó rī dríḡé, 'bávé ụ'dúkò múké 'bá ní ũlū rī újá 'i ku, ùnjò 'a nì gé 'dāáyo.

19 Á'diātāsīyā Yésũ Kúrísítò Múngú Mvòpì 'bá ní ìrìvè tã ũlū ìmì ní Silā be, Tīmōtéyò sī rī, ìrì rì nīī tã áda Múngú vé rī 'o. Ìrìvè tã 'bá ní ũlū rī, ìrì tã áda, ùnjò 'a nì gé 'dāáyo.

20 Tã céré Múngú nì ẹ̀zìjì 'bá ní rī pì, nga 'i fūú tì nì gé rá Kúrísítò à rù sī. 'Bá rì tã áda Kúrísítò vé rī átá, ẹ̀ íngúkí rì Múngú rì ànì.

21 Nóni Múngú sē 'bá ní ũkpò ìmì be, sē 'bá ní pá tuzú títì 'bávé ẹ̀'yīngará agá Kúrísítò à rù sī ànì. Múngú ùpē 'bá ìmì be

22 ìmụ adrii 'bá 'i ẹ̀'yī' 'bá áda áda nì pì rú. Múngú ìpē ívè Índrì Uletere rī ìmụ adrii 'bá ẹ̀sì agá, lūzú 'bá ní kíní, ádarú 'i tã múké 'í ní ẹ̀zìjì rī sē 'bá ní rá.

23 Ádarú á 'yo ìmì ní 'díní, tã má ní 'oó rī pì Múngú nī rá. Tã à pá má ní mụzú Kōrínítò gá 'dílè kuyé rī, mà mụ rì átángá ũkpò ũkpò Ízāngā sēepi nì átá ìmì dríḡé ku.

24 Tã 'bá ní lūú ìmì ní kíní ìmì ẹ̀'yīkí Yésũ rì 'dìrì, adri 'yozú kíní 'bá rì 'bá íngú, 'bá ndèkí céré nī 'díní kuyé, 'bá rì ẹ̀zì nga ìmì be, à sē rì ìmì ní àyìkò, à'diātāsīyā ìmì tukí pá títì ìmìvè ẹ̀'yīngará agá.

2

1 Má ūsū má ẹsị agá nōó, á gō ma ẹnđịị muụ ịmi ndree ịđị ku, ả sẹ rí ịmi ní ịzàngá ku.

2 'Bo á sẹ dō ịmi ní ịzàngá, ả'di ri má ní ảyịkō sẹ nị? 'Bá má ní ảyịkō sẹ'bá rị pi, ịri adri 'yẹnà ịmi má ní ịzàngá sẹe ịmi ní rị pi.

3 Tà má ní kọkọbị ụdụmbịtā 'dịri sịzú sẹzú ịmi ní rị, ịri 'dini. Má kādō lẹe muụ ịmi ndree, tã ịmi ní rị 'oó rị ả sẹ rí ịzàngá má ẹsị agá ku, lẹ tã ịmi ní 'oó rị ả sẹ má ní ảyịkō, ả sẹ kpá ịmi ní ảyịkō ịndị. Á nị rá ịmi ịcọ tã pịrị 'o rá, ịri má ní ảyịkō sẹ, ịri kpá ịmi ní ảyịkō sẹ.

4 Sà má ní kọkọbị rị sịzú rị gé, ịzàngá nō má ẹsị, mịndre ảlá má mị rá. Adri 'yozú kịnị, ịmi ní ịzàngá sẹzú ku, ả lú rị kịnị, lẹngára má ní ịmi lẹzú rị, tã ni ảmbúgu má ẹsị agá.

'Bá ụnjikānyā 'oópi rị ả trūkí ịri ịrivé ụnjikānyā agāsī rá

5 'Bá rị sẹ dō 'bá ảzi ní ịzàngá, sẹ ịzàngá 'dịri má ní kuyé, sẹ ịzàngá 'dịri ịmi ní cére, á lẹ átangá rị átá ịmi drịgé ụkpō sị ku.

6 'Bá ụnjikānyā 'oópi 'dịri, ịmi átákí ịrivé ụnjikānyā ả tã drị ni gé, tã ị ní ịri ịrịhāzú 'dịri ca gí.

7 Nóni ịri sà ịmi ní ịri trüzú ịrivé ụnjikānyā agāsī, ảzini ịmi ní ịri ẹ ẹsị ụmizú, ả'diātāsīyā ịzàngá ả gō rí ẹsị ni nōó ịđị ku.

8 Adarú á lẹ 'yoó ịmi ní, lẹ ịmi i'dakí ịmivé lẹngára 'bá ụnjikānyā 'oópi rị nị.

9 Á sị kọkọbị 'dịri sẹe ịmi ní, á lẹ nị dō ịmi ịcọ tã má ní ẹzi ịmi ní 'dì'bée 'du nga rá.

10 'Bá rị 'o dō tã ụnjí, ịmi trūkí dō ịri tã ụnjí ịri ní 'oó rị agāsī gí, ma kpá ịri trū rá. Ma ịri trū ịmi tã sị Kúrisitō ẹnre ịtị gé,

11 ả'diātāsīyā Sātānā ẹ ịsụ rí lẹtị ịmizú 'bá drị ịzazú ku. 'Bá nịkí tã Sātānā ní rị 'bá drị ịzazú rị ảmá múké múké gí.

'Bá ẹzị ụndí ụ'dí rị vé rị nga'bá rị pi

12 Má ká muụ caá kūrū Tūrōwá vé rị gé 'dāá, Úpí zị má ní lẹtị ụ'dúkó múké Kúrisitō vé rị ụlüzú 'bá rị pi ní.

13 'Bo má ní 'bá ógúpí Tịtō Yẹsụ rí ẹ'yịpi gí rí ịsụ 'dále kuyé rí sị, má ụmí tu pá kuyé. Kuru má ní 'bá Yẹsụ rí ẹ'yị'bá gí rí pi kuzú, má ní 'dezú muzú Tịtō rí ndázú ảngū ảmbúgu Mākēdōniyā vé rí gé 'dāá.

14 Ōwō'difō Múngú ní, ịri ní 'bá drị kozú ẹ'di ndēzú Kúrisitō ả rụ sị rí sị, ảzini ịri ní sẹe 'bá ní ụ'dúkó múké Kúrisitō vé rí ụlüzú muzú 'bá rí pi ní ảngū rí pi agāsī rí sị. Kuru ụ'dúkó múké 'bá ní ụlūú 'dịri ayi muzú ảngū rí pi agāsī sụ ụdu ẹjị be ngū ụpi ndrịndrị rí tịnị.

15 'Bá ká ụ'dúkó múké Kúrisitō vé rí ụlūú 'bá rí pi ní, ụ'dúkó rí ịni kọpi ní sụ ụdu ẹjị be ngū ụpi ndrịndrị rí tịnị. 'Bá ụ'dúkó rí ẹ'yị'bá rá rí pi, Yẹsụ Kúrisitō pa kọpi ịvé ụnjikānyā agāsī rá. 'Bo 'bá ụ'dúkó rí gā'bá ẹ'yịgá sị rí pi, Múngú rí kọpi ịrịhā rá.

16 'Bá gā'bá ụ'dúkó múké rí ẹ'yịgá sị rí pi, kọpi fi ịzàngá de ẹpi ku rí agá, 'bá ụ'dúkó múké rí ẹ'yị'bá rá rí pi, kọpi ịdri 'dání'dání rí ịsụ rá. ả'di ri ụkpō be tã 'dịri 'du nga nị? 'Bá ịcókí tã 'dịri 'du ụ ngaá bá ku.

17 'Bá kárakará pi rí tị Múngú vé rí ụlū rizú ả'bú ịsúzú ảnị. 'Bo 'bá 'bá tịnị nō'bée, 'bá Múngú vé 'bá ảyúayū ni pi, 'bá rí tã ảda Múngú vé rí ụlū,

'bā ri ú'dúkó múké rī ūlū Kúrísitō vé ūkpō sī, Múngú ri ú'dúkó múké 'bā ní ríi ūlūú rī tē ndre nī.

3

Ūndī ī ní ruú ú'dí rī vé tā

1 'Bá íngúkí 'bá 'yozú kíní 'bá ndēkí 'bá rī pi cére nī yā 'dini kuyé. Īmi lēkí 'bá āzi ā sī kōkōbī 'bávé tā múké rī lūzú sū 'bá uruko'béé ní lēé rī tīnī? Dōku ĩmi lēkí kōkōbī sī 'bávé tā múké rī lūzú 'bá uruko'béé ní?

2 Īmi 'dī'béé, ĩmi kōkōbī 'bávé rī. Ēzī múké 'bá ní ngaá rī, ī ndre ĩmi rú' 'bá gá 'dīgé. 'Bá rī pi cére ícō kōkōbī rī lā rá.

3 Īmi kōkōbī Kúrísitō ní sī rī, kōkōbī Kúrísitō vé 'dīri lū ēzī 'bá ní ngaá múké rī vé tā. 'Bo ĩmi adríkí kōkōbī ī ní sī gālāmū sī ni kuyé, dōku tāĩmbī Mósé vé ī ní sī írā kpọlọ'bu rú' 'bá gá rī kuyé. Múngú adrípi ídri rú rī vé Índrí sī ĩmivé tā kú 'bá ẹsị agá nī.

4 'Bá nīkí amá múké, 'bá ní Kúrísitō ri ẹ'yījí gí rī sī, 'bá ícō fi mụ adri Múngú be trụ rá.

5 'Bá ícókí 'yoó, tā 'bá ní 'oó rī, 'bá 'okí ūkpō 'bávé rī sī 'dini kuyé. Ūkpō 'bá ní ẹzị ngazú 'dīri, íbí íngá Múngú vúgá.

6 Múngú sē 'bá ní ūkpō rizú ūndī ú'dí rī vé ẹzị ngazú. 'Bo tāĩmbī ú'dí 'dīri sīkí tā ni kōkōbī agá kuyé, Índrí Uleteré rī ūlū tā ni 'bá ẹsị agá nī. Tāĩmbī ũkú ī ní sī 'dīri, ĩri drā íjī, 'bo Índrí uleteré rī ídri sē nī.

7 Ā sīkí dō tāĩmbī Mósé vé rī írā kpọlọ'bu rī ā rú' 'bá gá múké múké drāáasiyā, ĩri drā íjī 'bá drīgé. Múngú ká tāĩmbī rī sēé Mósé* ní, dīngará Múngú vé rī sē Mósé ẹndrẹtị dī ógú pọwụpọwụ. Dīngará pọwụpọwụ 'dāri ā ri dō áfiáfi drāáasiyā, 'bá Ísèrélé vé rī pi ícókí mị 'báá ndrezú sá be aco ku.

8 Tāĩmbī rī vé sēngará sē Mósé ē ẹndrẹtị dī ógú pọwụpọwụ, 'bo Índrí Uleteré rī vé ógúngará ndé ógúngará tāĩmbī rī vé rī rá.

9 Tāĩmbī Mósé vé 'bá jīpi fiipi drā agá 'dīri, ī dō ri íngú sū 'dīri tīnī píri, ūndī ú'dí 'bá ní adrizú ānī Múngú ẹndrẹtị gé piri 'dīri, ícókí nyo ĩri íngú agá rá ku?

10 Tāĩmbī Mósé vé rī ícókí íngú sū ī ní ūndī ú'dí rī íngú rī tīnī ku.

11 Tāĩmbī Mósé vé ī ní ọtụ ríi íngúngū rī nóni ri dẹdẹ, 'bo ūndī ú'dí rī ī íngú mụzú nyonyo.

12 'Bá ní ẹsị 'báá ūndī ú'dí rī drīgé rī sī, sē 'bá sēkí tị Múngú vé rī ũrī ákó.

13 'Bá adríkí sū Mósé bōngó í'dúpi 'i ẹndrẹtị ọzụzú cí, 'i ndre rí Múngú vé dīngará pọwụpọwụ 'dāri ku rī tīnī kuyé. Tā Mósé ní 'i ẹndrẹtị ọzụzú bōngó sī cí 'dīri, lē Ísèrélé rī pi ā ndrekí Múngú vé dīngará pọwụpọwụ 'dīri vé áfíngará ku.

14 Ísèrélé rī pi ē ẹsị tete, kádō ríi ūndī ũkú Mósé vé rī lāá kọpi ní, ngá āzi ní kọpi ā umí ọzụzú cí rī sī, sē kọpi nīkí tā áda rī amá kuyé. Kọpi ẹ'yīkí dō Kúrísitō ri gí, Kúrísitō ri ímụ ngá kọpi ā umí ọzụzụpi 'dīri zī rá.

* 3:7 3:7 Mósé: Yōsépá ká drāá gí, 'bagú Ējèpétó vé rī 'bá anjī Ísèrélé vé rī pi ẹzị ngaá tųgẹrī rú caá ílī mụdūrūlū sụ (400). Kúru Múngú ní Mósé rī ípèzú ímụzú anjī Ísèrélé vé rī pi pazú adringará tųgẹrī rú rī agásí. Múngú sē tāĩmbī rī Mósé ní, ā lū anjī Ísèrélé vé rī pi ní, sèzú ī ní tāĩmbī rī zizú tāĩmbī Mósé vé nī ānī. Tịkí Mósé rī ísụ ákūdē ílī rī ca élifú álu mụdūrūlū sụ (1,400), ísụ ákūdē tịkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í lā Wūngará 2-24.

15 Cīmgbā āndrū sī, kádō rií tǎimbí Mósē vé rī lǎá kōpi ní, ngá āzi ri kōpi ā úmī ọ̀zǔ cí, sē tā rī fi kōpi drǐgé 'dǎá ku.

16 'Bo 'bá rī újǎ dō ẹ̀sì Úpí Yẹ̀sù ri ẹ̀'yǐzú gí, ngá úmī ni ọ̀zǔúpi 'dǐri, ǐri de ọ̀mī ni gé sǐ rá.

17 Úpí ri Ǫndrí, Ǫndrí Úpí vé rī ású dō 'bá rī gí, ǐri sē 'bá rī drǐwǎlá ǐsú tā múké 'ozú.

18 'Bo Úpí Yẹ̀sù ọ̀wú bōngó 'bá ẹnṛẹ̀ti ọ̀zǔúpi rī 'bá ẹnṛẹ̀ti gé sǐ gí, sē nóni 'bá ǐcọ Ǫndrí Úpí vé dǐpi pọ̀wǔpọ̀wǔ rī ndre rá, sù 'bá ní 'bá ndree múndūrā agá rī tǐnì. Nóni Ǫndrí Úpí vé rī újǎ 'bá adrií Yẹ̀sù tǐnì, ǐrivé dǐngará ā dǐ rí pọ̀wǔpọ̀wǔ 'bá agá muzú 'dání'dání.

4

Ǫdri adriípi rú'bá ǔdrí tǐnì rī agá rī

1 Múngú vé ẹ̀sì múké rī sǐ, sē ẹ̀zǐ āmbúgú nōri 'bá drǐgé nǐ, 'bá ǐcókí ẹ̀zǐ rī adíí 'bá drǐgé sǐ ku.

2 'Bá 'okí tā í ní rií 'oó kírí kírí riípi drǐnjǎ sēepi ni pi ku. 'Bá ũ'bákí 'bá āzi ē mǐ ku, 'bá újǎkí ọ̀'dúkọ Múngú vé rī ũlúú ũ'dú be túngú ku. Múngú nǐ rá 'bá rí tā áda ũlú, 'bá tā be pǐrǐ rí pi nǐkí áma rá 'bá rí tā áda ũlú.

3 Ọ̀'dúkọ múké 'bá ní ũlúú 'dǐri fi dō 'bá rí drǐgé kuyé, 'dǐri lú kǐnǐ, 'bá 'dǐri mụ fi ǐzāngá deępi ku rī ā nyangará gá.

4 Sātánā 'i 'bāapi kú Múngú āzi rú vū drǐgé nōgọ rǐ, ọ̀zǔ 'bá Yẹ̀sù ri ẹ̀'yǐ'bá kuyé rí pi ā úmī gí, sē ọ̀'dúkọ múké Kúrísítō vé riípi dǐpi 'dǐri fi kōpi drǐgé ku. Sē kōpi nǐkí áma 'yozú kǐnǐ, Kúrísítō sù Múngú tǐnì 'díní ku.

5 Tā 'bá ní ríí ũlúú 'dǐri, adri tā 'bávé ni kuyé, 'bá ri Yẹ̀sù Kúrísítō vé tā ũlú 'yozú kǐnǐ, ǐri Úpí. 'Bá ātǐ'bá ǐmivé ni Yẹ̀sù ā rú sǐ.

6 Múngú ọ̀tú 'yoópi kǐnǐ, "Lē ọ̀túnǎ ā dǐ āngú bípi nǐpi cǐcǐ rī agá" rǐ, sē ọ̀túnǎ ǐvé rǐ rí dǐ 'bá ẹ̀sì agá. Ọ̀túnǎ 'dǐri lú 'bá ní Múngú vé dǐngará pọ̀wǔpọ̀wǔ 'bá ní ndree Kúrísítō ẹnṛẹ̀ti gé rǐ.

7 Ngá múké ũnyǐ be ambamba 'dǐri, ǐri adri 'bávé rú'bá ǔdrí tǐnì ọ̀fúúpi ọ̀fú ọ̀fú rǐ agá, 'dǐri lú kǐnǐ ngá múké ũnyǐ be ambamba 'dǐri vé ũkpọ̀ ǐbí ǐngá Múngú vúgá, adri 'yozú kǐnǐ, ǐbí ǐngá 'bá vúgá kuyé.

8 'Bá nyakí ǐzāngá létǐ be āndíandí, 'bo ǐzāngá rǐ agásǐ 'bá agakí rá. Ǫzāngá 'bá ní nyaá 'dǐri ē iza dō 'bá drǐ izaza drǎáasǐyǎ, 'bá kukí ẹ̀zǐ rǐ kuyé.

9 'Bá rǐ pi ọ̀cúkí 'bá ambamba, 'bo Múngú ku 'bá kuyé. Kōpi ũgbákí 'bá u'deé vúgá, 'bo 'bá ǔdrákí kuyé.

10 'Bá ri ǐzāngá nya sù Yẹ̀sù ní nyaá ǐvé drāngará gá 'dǎri tǐnì, ā ndrekí rí ǐdri Yẹ̀sù vé rǐ ānǐ 'bá rú'bá gá bēnǐ.

11 'Bá ní rií ẹ̀zǐ Yẹ̀sù vé rǐ ngá rǐ sǐ, sē 'bá ri ǐzāngá nya ũnjǐ ũnjǐ drǎdrǎ ē tǐ ǐsú, ǐdri Yẹ̀sù vé rǐ ē 'i da rǐ 'i 'bá rú'bá ǐmúpi drǎapi drǎdrǎ rǐ gé.

12 Kúru 'bá ri ǐzāngá nya ũnjǐ ũnjǐ ọ̀'dúkọ múké 'bá ní rií ũlúú rǐ ā tā sǐ, ǐmǐ ǐsúkí rǐ ǐdri 'dání'dání rǐ ānǐ.

13 Síkí Búkú Múngú vé rǐ agá kǐnǐ, "Má ẹ̀'yǐ Múngú ri gí, má átá tā rǐ ma 'i." Ẹ̀'yǐngará ālu ālu 'dǐri ní adrií 'bá ẹ̀sì agá anigé rǐ sǐ, sē 'bá átákí kpá tā 'dǐri nǐ,

14 ā'diātāsīyā 'bá nīkí rá, Úpí Yēsū kā drāā, Múngú inga ĩri gōo ídri rú ũzi. 'Bá kādō ũdrāā, Múngú ri kpá úmvúlésí 'bá inga gō ídri rú ũzi, sū ĩri ní Yēsū ri ingaá gōo ídri rú rī tñi. Múngú ri úmvúlésí 'bá 'dụ ĩmi be, jī mụ adri 'í be trụ, vūrā ívé adrizú rī gé.

15 Īzāngā 'bá ní nyaá kárakarā 'dī'bée, 'bá rikí nyaá ĩmi tā sī, ā sē rí 'bá kárakarā ā nīkí rí ẹsị múké Múngú vé rī ānī, kōpi ā sēkí rí ọwō'difō Múngú ní, āzini kōpi ẹ ینگú rí Múngú rí ānī.

Ẹsị 'bāngará Múngú drīgé rī

16 Rụ'bá 'bávé nōri, ĩri dō rụ'bá ímụpi nmaápi nmanma ni drāāāsīyā, lē 'bá adriki ụrī sī ku, ụ'dụ céré Múngú rí sē 'bávé ındri rí adri mụzú ũkpó ũkpó.

17 Īzāngā 'bá ní rii nyaá nōri, ĩri mādā, ụdụ ni anigé, ĩri 'bá ní lẹti zī fizú mụzú dīngará dẹpi ku adriipi mụzú 'dáni'dáni rī ịsụzú. Dīngará 'diri ndē ĩzāngā 'bá ní nyaá rī rá.

18 Lē 'bá rikí 'bá ụsụy drāā ĩzāngā 'bá ní rii nyaá lókí nōri agá rī sī ku, múké ní, lē 'bá 'bākí ẹsị tā 'bá ní drī ndreé kuyé 'dā'bée ụsụzú, ā'diātāsīyā ĩzāngā 'bá ní rii nyaá rī ụdụ be. 'Bo tā múké 'bá ní ndreé 'bá mị sī kuyé, 'bá ní mụy ịsụ drīdrī 'dālē rī, ĩri ụdụ ākó.

5

Rụ'bá 'bá ní mụzú adrizú 'bụ gé 'dāá rī

1 'Bá nīkí rá 'yozú kīnī, rụ'bá 'bá ní rizú adrizú ānī vū drīgé nōgó rī, adri sū mōrōgó 'bá ní rizú adrizú 'a ni gé rī tñi. Ídri 'bávé rī fū dō rụ'bá rī agásí gí, Múngú rí 'bá ọlu ọlu ní jó sị mụzú adrizú 'a ni gé. Jó ĩ ní sịj 'diri, 'bá áda sị nī kuyé. Jó 'diri, ĩri rụ'bá ú'dí 'bá ní mụzú adrizú ānī 'bụ gé 'dāá nyonyo rī.

2 'Bá āndēkí nóni rụ'bá nōri vé tā sī gí, 'bá lēkí mụy adrii jó Múngú ní sịj 'bá ní 'bụ gé 'dāá rī agá, 'bá ịsúkí rí rụ'bá ú'dí bēnī.

3 'Bụ gé 'dālē, 'bá adri rụ'bá be, 'bá ícókí adrii ındri rú rụ'bá ākó ku.

4 'Bá āndēkí nóni rụ'bá mōrōgó rú nōri vé tā sī gí, 'bá rí tā ẹnjịenjī 'dụ, ā'diātāsīyā 'bá lēkí adrii rụ'bá mōrōgó tñi nō'bée agá ku, 'bá lēkí adrii rụ'bá drāapi drādrā nō'bée be ku, 'bá lēkí mụy adrii jó 'bụ gé 'dāá rī agá, ā újákí rí 'bá ní rụ'bá ú'dí drāapi ku 'dāri sēé ọyú.

5 Múngú útú 'bá ní tā rụ'bá ú'dí rī vé rī nī. Īpē ívé ındri Uleterē rī ímụ adrii 'bá ẹsị agá, lūzú 'bá ní kīnī, ádarú 'i tā múké 'í ní ẹzịj 'dī'bée sē 'bá ní rá.

6 Sā céré sī, 'bá nīkí ámá uleterē 'yozú kīnī, 'bá ní drī adrizú 'bávé rụ'bá nō'bée agá rī gé, 'bá āsámvú vū Úpí be rárá rú.

7 'Bá rí tā rī 'dụ nga 'bávé ẹ'yīngará sī, adri tā 'bá ní ndreé rī pi sī ku.

8 'Bá nīkí ámá uleterē 'yozú kīnī, 'bá lēkí 'bávé ídri ā fū 'bávé rụ'bá adri 'bá mōrōgó tñi nō'bée agásí rá, 'bá lēkí mụy adrii Úpí Yēsū be trụ jó ĩri ní sịj 'bá ní 'bụ gé 'dāá rī agá.

9 'Bá dō rí adri nōgó, dōku 'bụ gé 'dālē, 'bá ẹsị 'bá tā 'ozú ọyíkō sēzú Úpí Yēsú ní.

10 Tā 'bá ní rii 'oó vū drīgé nōgó rī, dō múké yā, dō ụnjī yā, 'bá ọlu ọlu rí ímụ pá tu Kúrísítō ẹndrẹtị gé, ĩri 'bávé tā lị nī.

Lẹti 'bá rī pi ọsámvú ícízú Múngú be rī

11 'Bá ní rií Úpí ri ĩnjĩĩ rĩ sī, sē 'bá ri 'bá rĩ pi úbé, kōpi ā újákí rí ẹsị Múngú ri ẹ'yǐzú ānī. Múngú nĩ rá 'yozú kínĩ, 'bá ri tā 'o piri. Mā ũsũ ĩmi nĩkí kpá rá 'yozú kínĩ, 'bá ri tā 'o piri.

12 'Bá lēkí 'yoó ĩmi ní kínĩ 'bá múké yā 'dini ku. 'Bá ọrukọ anigé 'okí tā piri ku, kōpi ri 'yo, ìvé tā rií 'oó rĩ múké, kōpi ri ĩ íngú ānī. ĩmi kádō rií adrii 'bá 'dini 'dĩ'bée āsámví gé, 'bá lēkí ĩmi 'yokí kōpi ní, 'bávé tā 'ongará múké.

13 'Bá drĩ ábá dō gí, ábá tā Múngú vé rĩ sī, 'bávé yĩkí dō piri, 'bávé yĩkí piri 'dĩri ĩmi tā sī.

14 Kúrísítō vé lēngará ĩri ní 'bá lēzú 'dĩri, ĩri 'bá ní úvá sē tā ārēvú 'duzú ngazú ānī cére. 'Bá nĩkí á má rá 'yozú kínĩ, ádarú Kúrísítō rĩ ālu, drā 'bá cére pi vé ùnjikānyā ā tā sī, 'dĩri lū 'yozú kínĩ 'bá ùdrākí cére gí.

15 Kúrísítō drā 'bá cére pi ā tā sī. 'Bá Kúrísítō ri ẹ'yǐ' 'bá gí rĩ pi, kōpi ídri ú'dí rĩ ịsú rá, 'bá ĩri ẹ'yǐ' 'bá gí rĩ pi gōkí adrii sũ ọtú ọkú rĩ tĩnị ku. Kōpi tukí pá ĩ sī ọ'dúkùlẹgúsi ku, kōpi gō Kúrísítō drāapi kōpi ā tā sī, gōopi íngápi ídri rú rĩ vé tā 'o.

16 Kúru í'dózú āndrú mužú drĩdrĩ, lē 'bá rikí 'bá rĩ pi vé tā lĩ yĩkí 'bá áda vé ni sī ku. Ọtú 'bá rikí Kúrísítō vé tā lĩ sũ 'dĩri tĩnị, 'bo nóni 'bá lĩkí ìrivé tā sũ 'dĩri tĩnị ku.

17 Kúru 'bá rĩ ẹ'yǐ dō Kúrísítō ri gí, Múngú újá nóni ĩri ícá 'bá ú'dí rú ni gí, ìrivé tā rií 'oó ọkú rĩ dẹ 'í gí, ĩri nóni ri tā ú'dí ni 'o.

18 Múngú 'o tā 'dĩ'bée cére nĩ, ìpē Kúrísítō ri ímú 'bá āsámví údé 'í be nĩ. Múngú sē nóni 'bá ní ẹzị rizú 'bá rĩ pi āsámví ícízú 'í be.

19 Tā 'bá ní 'yoó rĩ, ĩri 'dini, Múngú ìpē Kúrísítō rĩ ímú 'bá rĩ pi āsámví údé 'í be, trũ kōpi ìvé ùnjikānyā agásí gí. Múngú sē nóni 'bá ní ẹzị rizú 'bá rĩ pi āsámví ícízú 'í be.

20 'Bá 'bá rĩ 'bá Kúrísítō vé ọ'dúkó múké rĩ ùlú 'bá ĩri ā vūrā gá ni pi, Múngú ri 'bá áyú ri ọ'dúkó rĩ ùlú ĩmi ní. 'Bá mākí ĩmi drĩ ịrĩ sī Kúrísítō ā rú sī, lē ĩmi ícíkí ĩmivé āsámví Múngú be rĩ.

21 Kúrísítō 'o ùnjikānyā kuyé! 'Bo Múngú 'du ìrivé tā 'bāá sũ 'bá ùnjikānyā 'oopi ni tĩnị 'bá tā sī, 'bá adriki rí ānī piri Múngú ẹndrẹti gé.

6

1 'Bá ri 'bá ẹzị nga 'bá Múngú ní ĩmi be nō'bée, 'bá mākí ĩmi drĩ ịrĩ sī, ẹsị múké Múngú vé ĩ ní tā ni ùlúú 'dĩri, lē ĩmi gākí ku.

2 Sīkí Búkú Múngú vé rĩ agá, Múngú kĩnĩ,

“Sá má ní lēzú mí ìzā kozú rĩ gé,

á yì mi rá,

ọ'dú pangará vé rĩ gé,

á ko mí ìzā rá.”

ĩmi ndrekí drĩ kó! Sá rĩ ícá nóni gí, sá nōri ĩ ní ĩmi pazú ĩmivé ùnjikānyā agásí rĩ.

Páulū nya ìzāngā

3 Ẹzị 'bá ní ngaá rĩ agá, 'bá lēkí ē ịsúkí ùnjikānyā 'a ni gé ku, ā uga rí létì 'bá lē' 'bá Kúrísítō ri ẹ'yǐ' 'bá rĩ pi ní ku.

4 'Bá ātí' 'bá Múngú vé ni, ẹzị 'bá ní rií ngaá Múngú ní rĩ, ĩri lū 'yozú kínĩ, ádarú 'bá ri tā Múngú vé rĩ 'du nga. Ìzāngā 'bá ní nyaá kárakará rĩ

pi agāsī, tā ūkpō ūkpō 'bá ní ʃsú rī pi agāsī, 'bá ríkí ʒsī úmbé ʒzāngā rī ā nyangará gá.

⁵ Ūgbāki 'bā ūnji ūnji, ú'békí 'bā jó rizú āngū ū'yīzú rī agá, 'bá nyakí ʒzāngā 'bá bītríká rī pi drígé ambamba, 'bá ngakí ʒzī ūkpō sī, 'bá āndēki ambamba, 'bá ríkí adrii ʒbīrī sī, 'bá kokí ú'dú kuyé.

⁶ ʒzāngā 'bá ní ʃsú kárakará 'dī'bée agāsī, 'bá adriki ʒsī be ule, 'bá nīkí tā ambamba, 'bá 'bāki ʒsī mādā, 'bá adriki ʒsī be múké. Índri Uleteré rī, ʒri 'bá be trū, lēngará 'bá ʒsī agá rī, ʒri lēngará áda.

⁷ Tī 'bá ní sēé rī, ʒri tā áda. Múngú sē 'bá ní ūkpō ʒzī rī ngazú. 'Bá rúkí tā pīrī rī drī ʒrī sī, ʒ'dí 'dizú āní.

⁸ 'Bá rī pi dō ri 'bá ʒnjī rá yā, dō kōpi 'bā idede yā, kōpi dō ri 'bá ʒngú rá yā, dō kōpi ri 'bā tritri yā, 'bā ri ʒzī nga Múngú ní. 'Bo 'bá ūrukō'bée ri 'yo kīnī, 'bá ngakí ʒzī Múngú vé rī ku.

⁹ 'Bá ūrukō'bée nīkí 'bá kuyé, 'bá ʒmi nīkí 'bá rá. 'Bá ʒsúkí ʒzāngā ūnji ūnji, 'bo 'bá drī ʒdri rú. ʒcūkí 'bā ūnji ūnji, 'bo ú'díkí 'bá kuyé.

¹⁰ ʒzāngā 'bá ní nyaá kárakará rī agāsī, āyīkō 'bávé rī ʒ ʒ ʒsī agāsī kuyé. 'Bā adriki dō ngá ākó drāāsiyā, tī 'bá ní sēé rī sē tā múké Múngú vé rī ga 'bá rī pi ʒ ʒsī agá trétre. 'Bā ngá ākó, 'bo tā múké Múngú vé rī pi ārēvú céré 'bávé ní.

¹¹ Má ʒdrīpīi má ʒmvúpīi adri 'bá kūrú Kōrinitō vé rī agá 'dīlé rī pi, 'bá lēki lūú ʒmi ní uleteré 'yozú kīnī, 'bá lēki ʒmi ambamba.

¹² Lēngará 'bá ní ʒmi lēzú rī, 'bá kukí kuyé, 'bo ʒmivé lēngará ʒmi ní 'bá lēzú rī, ʒsī nóni kú mādā gí.

¹³ Átángá má ní rīí átá ʒmi ní nōri, ma ri átá sū má ní átá anji mávé rī pi ní rī tīnī. Lē ʒmi 'bāki ʒsī 'bā lēzú ūgūsīlé be céré.

Lē ʒmi úmúkí ʒmi 'bá ūnjikānyā 'o'bá rī pi be ku

¹⁴ Lē ʒmi úmúkí ʒmi 'bá ūnjikānyā 'o'bá rī pi be ku. 'Bá tā 'o'bá pīrī rī pi vé tā úmú 'i 'bá ūnjikānyā 'o'bá rī pi vé rī be trū ku. Tā ūtúná vé rī pi úmúkí ī tā ʒnīná vé rī be ku.

¹⁵ Kúrísítō pi nyo tā ālē 'du nga Bēlīyālā* be trū rá? 'Bá Yēsū ri ʒ'yīpi gí rī vé tā ri nyo 'i rú 'bá Yēsū ri ʒ'yīpi kuyé rī vé rī be trū rá?

¹⁶ Ngá ī ní údé múngú rú rī pi vé tā úmú 'i Jó Múngú vé rī be ku. 'Bá ní adrii jó Múngú ʒdri rī vé ní rī sī, Múngú ní 'yozú kīnī, "Ma adri 'bá 'dī'bée āsámvú gé,

ma ʒcī kōpi be trū.

Ma adri Múngú kōpivé ní,
kōpi adri 'bá mávé ní."

¹⁷ Úpí Múngú ní gōzú 'yozú kīnī,

"Tā kōpivé ūnji 'dī'bée ʒmi kukí āní,
ngá āzāvú rú rī pi ā úlókí ku.

Ma kuru ʒmi ʒ'yī ʒmú adri má be trū."

¹⁸ Úpí Múngú Ūkpō 'Dīpa ní 'yozú kīnī,

"Ma adri ʒtépí ʒmivé ní,

ʒmi adri anji āgō mávé ní, āzini ānji ūkú mávé ní."

* **6:15 6:15** *Bēlīyālā*: Rū Bēlīyālā 'dri, ʒri rú āzi Sātánā vé rī, ʒri āmbúgú ʒndri ūnji rī pi drígé.

6:16 6:16 *Lēvītikā* 26:11-12; *Yērēmíyā* 32:38; *Ēzēkélé* 37:27 **6:17 6:17** *ʒsáyā* 52:11; *Ēzēkélé* 20:34,

41 6:18 6:18 2 *Sāmūélé* 7:8, 14

7

1 Īmi mávé ūndī má ní lēléle rī pi, Múngú eži 'bá ní tā 'dī'bée ní. Lē 'bá ūjīkī ngá āzāvú rú rī pi 'bá rú' 'bá gá sī, āzini 'bá eši agásí rá. Lē 'bá ĩnjīkī Múngú rī, 'bá adrikī uletere Múngú tñi.

Páulū ē eši ĩsú āyīkō

2 Lē ĩmi 'bākī eši 'bá lēzú. 'Bá 'okī 'bá āzi ūnjí kuyé, 'bá sēkī 'bá āzi fíí tā ūnjí agá kuyé, 'bá 'dukī 'bá āzi ā ngá mī mbamba sí kuyé.

3 Á 'yo tā 'dīri 'dīni adri 'yozú kīnī, ĩmi tōzú, ā 'okī rī ĩmi ūnjí yā 'dīni kuyé. Sū má ní 'yoó drīdrī rī tñi, 'bá lēkī ĩmi lēlé. 'Bá dō rī adri ídri rú, 'bá adri mužú ĩmi be trų, dō drā ícá nī, 'bá ūdrā ĩmi be trų.

4 Á 'bā eši cére kú ĩmi drīgé. Sē má íngú ma ambamba ĩmi tā sī. Īzāngā rī 'bá ma ĩsú' 'bá kárakarā rī pi, sē má ní eši mbangará, āzini sē má ní āyīkō.

5 'Bá kā caá āngū Mākēdōniyā vé rī gé 'dāle, 'bá ĩsúkī sá uvuzú ní kuyé. Tā ūnjí ūnjí ní pi ĩsúkī 'bá létī be āndiāndī. 'Bá rī pi rikī útré 'bá drīgé, sē ūrī fī 'bá eši agá ambamba.

6 'Bo Múngú riipi 'bá Īzāngā nya' 'bá rī pi ē eši ūmīpi rī, ĩpē Tītō rī ímú, Tītō vé ícāngará ūmī 'bá eši rá.

7 'Bá āyīkō sī Tītō vé ícāngará sī. Tā 'bá ní āyīkō sēepi rī, Tītō ní tā ĩmi ní 'í eši ūmīzú rī ĩjī ūlūú 'bá ní rī sī. Ūlū 'bá ní tā ĩmi ní rizú má Īzāngā 'bāzú rī, āzini eši ĩmi ní 'bāá rizú má tā ūsūzú rī. Tā 'dīri sē má ní āyīkō ambamba.

8 Kōkōbī má ní sīí sēé ĩmi ní 'dīri ā sē dō ĩmi ní Īzāngā ambamba drāāsiyā, má vú nōle, adri ūnjí kuyé. Drīdrī ní, má eši ŋō rá, ā 'diātāsiyā á nī rá kōkōbī má ní sīí sēé ĩmi ní rī sē ĩmi ní Īzāngā ambamba ĩmī eši agá lókīnā be mādā, 'bo nōni má eši adri Īzāngā sí ku.

9 Nōni má ūnjí eši agá, adri 'yozú kīnī, ĩmī eši ní ŋōó rī sī kuyé, ā 'diātāsiyā eši ĩmivé ŋōópi rī ā vūdrī gé, ĩmi újákī eši rá. Īzāngā ĩmi ní nyaá 'dīri, Múngú ā'yī tā ní nī, adri ĩmi ní ūnjí kuyé.

10 Múngú sē dō 'bá rī Īzāngā nyaá, Īzāngā 'bá rī ní nyaá 'dīri, ĩri sē 'bá rī eši újā, ĩri ídri 'dāni'dāni rī ĩsú rá, ícō eši 'bāá rizú Īzāngā 'í ní nyaá rī ā tā ūsūzú ku. 'Bo 'bá riipi Īzāngā nyōókú nōri vé rī nyaápi, eši újāpi ku rī, ĩri drāngará ĩjī drī ní gé.

11 Īmi ndrekī drī ká, Īzāngā Múngú ní sēé ĩmi ní 'dīri, sē ĩmi rī tā 'o 'dīni: Īmi úvá be tā múké 'duzú ngazú āyīkō sēzú Múngú ní. Īmi lēkī lūú 'yozú kīnī, ĩmi tā ūnjí ākō. ĩmī 'a ve kōkōbī rī ā tā sí rá, sē ĩmi ní ūrī, sē ĩmi 'bākī eši lēzú ma ndrezú, ĩmi 'bākī úvá tā pīrī 'ozú, ĩmi lēkī 'bá ūnjīkānyā 'oópi rī ĩrīnāá. Tā ĩmi ní 'oó rī 'da uletere lūzú kīnī, ĩmi rī tā pīrī 'o.

12 Tā má ní kōkōbī 'dīri sízú rī adri 'yozú kīnī, 'bá āzi 'o tā ūnjí, dōku 'okī tā ūnjí 'bá āzi rú' 'bá gá yā 'dīni kuyé. Á sí kōkōbī 'dīri sēé ĩmi ní, Múngú ē 'da rī ĩmi ní kīnī, ĩmi lēkī 'bá ambamba.

13 Tā 'dīri ímbá 'bá eši ambamba.

Āyīkō gō kpá fíí 'bá eši agá āmbúgú Tītō ní adrii āyīkō sī rī sī, ā 'diātāsiyā tā pīrī ĩmi ní 'oó rī ímbá Tītō ē eši rá.

14 Drīdrī ní, má íngú ĩmivé tā Tītō ní rá, tā ándúrú má ní ūlūú Tītō ní rī, ĩmi 'dukī ngaá múké, ĩmi sēkī má ní Īzāngā kuyé. 'Bá rikī ándúrú ĩmi ní tā áda rī ūlūú, íngúngará má ní ĩmivé tā íngúzú ĩri ní rī tā áda.

¹⁵ Tītō lē ĩmi agaá rá, agaápi rá rĩ, ri tā ĩmi ní 'i tị yizú yiyị 'dāri ā tā ígá, āzini tā ĩmi ní 'i ẹ'yizú ñjĩngará be rĩ ā tā ígá.

¹⁶ Ma nóni āyíkò sī āmbúgú, ā'diātāsiyā tā céré sī, á 'bā ẹsị céré kú ĩmi drịgẹ.

8

Ngá sēngará ẹsị be céré rĩ

¹ Má ẹdrípịi má ọmvúpịi, 'bá lẹkí ĩmi nịkí ẹsị múké Múngú ní sẹe 'bá Yẹsụ ri ẹ'yị' bá gí, adri' bá kánisā āngù Mākēdōniyā vé rĩ agá rĩ pi ní rĩ.

² Kọpi ā ríkí dō ìzāngā nyaá, āzini kọpi ā adrikí dō ngá ākò drāāsiyā, kọpi ríkí ngá sẹe ẹsị be céré 'bá Yẹsụ ri ẹ'yị' bá gí rĩ pi ẹ ìzā kozú.

³ Á lē lūu ĩmi ní kíní, kọpi sẹkí ngá kọpi ní ícò sẹe rĩ pi rá, kọpi sẹkí āndō be. Ngá kọpi ní sẹe 'dī' bée, tā ni íbì íngá kọpi ẹ ẹsị agá.

⁴ Kọpi mākí 'bá úvā be céré kíní, ì lẹkí mūfēngā soó sẹe 'bá Yẹsụ ri ẹ'yị' bá gí, adri' bá ngá ākò kūrý Yẹrūsālēmā vé rĩ agá rĩ pi ní ìndí.

⁵ Mūfēngā kọpi ní sẹe rĩ, kọpi sẹkí ẹsị be céré, aga 'bá ní lée rĩ rá. Drịdrị ni, kọpi sẹkí ívẹ rụ' bá tā 'ozú Úpí ní, āzini tā 'ozú 'bá ní, sū Múngú ní lée rĩ tịni.

⁶ Tītō 'dó ándúrú mūfēngā rĩ ā songará ā tā ũlūu ĩmi ní drịdrị nĩ, kúru 'bá mākí ìri, ā újā 'i gōo mụy ẹzị ĩmi ní mūfēngā sozú ẹsị múké sī rĩ deẹ.

⁷ Tā ĩmi ní 'oó rĩ ndē 'bá ụrụkọ' bée vé rĩ rá. ĩmivé ẹ'yĩngará āmbúgú, tā ĩmi ní ríí átá rĩ pi múké, ĩmi úmí be, ĩmi úvā be tā Múngú vé rĩ 'ozú, ĩmi lẹkí 'bá ambamba. Nóni mūfēngā ĩmi ní lée sẹe rĩ, lē ĩmi sẹkí ẹsị múké sī, ā ndē 'bá ụrụkọ vé rĩ rá.

⁸ Tā má ní 'yoó ĩmi ní 'dīri, adri 'yozú kíní ma ri ní ĩmi ní ũkpò sī yā 'dini ku. Á lē nịí ádarú dō lēngará ĩmí ẹsị agá rĩ, sū 'bá ụrụkọ mūfēngā so' bá úvā sī rĩ pi vé rĩ tịni.

⁹ ĩmi nịkí rá 'bávẹ Úpí Yẹsụ Kúrísitò vé ẹsị múké, ā adri dō ngá be ambamba drāāsiyā, ĩmi tā sī, gō adrii ngá ākò,* ā sē rĩ ĩmi adrikí rí ngá be ambamba.

¹⁰ Tā má ní lée lūu ĩmi ímbázú rĩ, ìri 'dī, lē ĩmi 'dúkí tā rĩ ngaá, sū ĩmi ní ngaá ílì ájée rĩ agá rĩ tịni. Ílì ájée rĩ sī, ĩmi kíní, ĩmi lẹkí 'dó ngá rĩ sẹe drịdrị nĩ, ádarú ĩmi 'dókí sẹe drịdrị rá.

¹¹ 'Bo nóni lē ĩmi útúkí ĩmi ngá sẹe, sū ĩmi ní 'dó sẹe drịdrị rĩ tịni, lē ĩmi sẹkí sū ĩmí ẹsị ní ũsụú lée sẹe rĩ tịni.

¹² Fẹfẹ ĩmi ní lée sẹe rĩ, tā ni íbì dō íngá ĩmí ẹsị agá, ìri múké. Ngá índrẹpi ĩmi drịgẹ rĩ, lē ĩmi ụsụkí sẹe sū ĩmí ẹsị ní lée sẹe rĩ tịni, dō ĩmi drịgẹ 'dāáyo ká.

¹³ Tā má ní 'yoó 'dīri vé íffí, adri 'yozú kíní, ĩmi sẹkí 'bá ụrụkọ ní ngá, ĩmi ā adrikí ngá ākò yā 'dini ku, lē ĩmi adrikí ngá be, sū 'bá ụrụkọ' bée vé rĩ tịni.

¹⁴ Nóni ĩmi ngá be tré, ĩmi ícò 'bá ngá ākò rĩ pi ẹ ìzā ko ānì rá. Vúlẹ 'dīí, ngá de dō ĩmi drịgẹ sī gí, kọpi gō ĩmi ìzā ko nĩ. ĩmi 'okí dō sū 'dīri tịni, ĩmi ímụ ngá ālẹ ĩmi āsámvú gẹ sī trụ,

* **8:9 8:9** Á adri dō ngá be ambamba drāāsiyā, ĩmi tā sī, gō adrii ngá ākò: Yẹsụ ri ngá be ambamba 'bụ gẹ 'dāá, ku ívẹ adringará múké 'bụ gẹ 'dāá rĩ, ímụ adrii vū drịgẹ nōgò 'bá áda rú, nya ìzāngā ĩmi tā sī, ĩmi ísụkí rí tā múké agaápi rá ní bēnì.

15 sŭ Búkū Múngú vé rī ní 'yoó rī tŭnĭ, "'Bá ānyāngā rī ĭkūnāapi āmbúgú rī, ĭmbĭtā ni ku 'i kuyé, 'bá ānyāngā rī ĭkūnāapi māđānā rī, ĭrivé ānyāngā ca ĭri ní rá."

Pēki Tĭtō ri muĭ Kōrinitō gá.

16 Á sē Múngú ní ōwō'dĭfō, ĭri ní Tĭtō ní úvá sēé ẹsĭ 'bāzú ĩmi drĭgē, sŭ má ní ẹsĭ 'bāā ĩmi drĭgē rī tŭnĭ rī sĭ.

17 'Bá kā 'yoó Tĭtō ā mu ĩmi ndreeé, ā'yĭ kĭnĭ, 'i mu rá. ĭrivé mungará ĩmi vúgá 'dĭlé rī, 'bā tā ni kú 'i ẹsĭ agá ĭnógósĭ.

18 'Bá lēkĭ 'bá āzi Yēsŭ ri ẹ'yĭpĭ gĭ ní pēé mužú Tĭtō be ĩmi vúgá 'dĭlé. 'Bá 'dĭri 'bá kānisā vé rī pi ārĕvú céré ĭngúkĭ ĭri kĭnĭ, ĭri 'bá rĭipi ú'dŭkó múké rī ūlúupi ni.

19 'Bá kānisā vé rī pi ĭpēkĭ ĭri nĭ, ā mu rĭ 'bá be trŭ, 'bá ĭkĭ rĭ mŭfēngā ĭ ní sēé rī pi mužú Yērŭsālēmā gá 'dālē. Ngá ĭ ní soó 'dĭri, ĭ Úpĭ ā rŭ ĭngú ānĭ, ĭri lŭ 'yozú kĭnĭ, 'bá 'bākĭ ẹsĭ rizú 'bá ngá ākó rī pi ĩ ĭzā kozú.

20 Tā kōpi ní mužú trŭ rī, 'bá āzi ĩ ĩmŭ rĭ ūnjō ūlĭ mŭfēngā ĩmi ní soó tā ni ĭngápi ĩmĭ ẹsĭ agá 'dĭri vé tā sĭ ku.

21 'Bo 'bá lēkĭ tā pĭrĭ 'oó Úpĭ Múngú ẹndrĕtĭ gé, 'bá céré ā nĭkĭ rĭ 'yozú kĭnĭ, 'bā rĭ tā pĭrĭ 'o.

22 'Bá lēkĭ kpá 'bá āzi pēé Tĭtō pi rŭ'bá gá 'bá ĭ ní ĭpēé drĭdrĭ 'dāri be, kōpi ā mŭkĭ rĭ ĩ be trŭ. 'Bá 'dĭri, 'bá ā'yĭkĭ ĭrivé tā rá. Ádarú 'bá 'dĭri, 'bá nĭkĭ ĭrivé tā ámá vú be kárakará lŭzú kĭnĭ, ĭri 'bá lēepĭ ĭzā kōopi ni. Nóni ngá ĭri ní lēé sēé ĭzā kozú rĭ aga āndŭrú ĭri ní sēé drĭdrĭ rĭ rá, ā'diātāsĭyā 'bā ívé ẹsĭ céré kuú ĩmi drĭgē.

23 Tĭtō ri má ógŭpĭ, 'bā rĭ ẹzĭ nga ĭri be trŭ ĩmi ĭzā kozú. 'Bá ẹdrĭpĭ 'dĭ'bée, 'bá kānisā vé rī pi pēkĭ kōpi mužú nĭ, kōpi ri Kŭrĭsĭtō ri ĭngú.

24 Kŭru lē ĩmi i'dakĭ ĩmivé lēngará kōpi ní, 'bá kānisā vé rī pi ā nĭkĭ rĭ ámá 'yozú kĭnĭ, tā 'bá ní rizú ĩmi ĭngúzú rĭ, ĭri tā áda.

9

Sokĭ mŭfēngā ĭjĭ Yērŭsālēmā gá

1 Ícó ku má ní kŭkŭbĭ sĭzú sēzú ĩmi ní mŭfēngā ĩmi ní lēé soó ĭjĭ mužú Yērŭsālēmā gá 'bá Múngú vé rī pi ĩ ĭzā kozú rĭ ā tā sĭ,

2 ā'diātāsĭyā á nĭ rá ĩmi úvá be lēzú ngá sēzú ĭzā kozú. ĩmi 'bá adri'bá āngŭ Ākáyá vé rī agá rĭ pi, má ĭngú ĩmi ānĭ rá, á lŭ tā ĩmi ní ĩmi útúzá caá ĭlĭ ālu lēzú ngá sēzú 'bá Mākēdōnĭyā gá rĭ pi ní rá. Úvá ĩmi ní 'bāā ngá sēzú 'dĭri, sē kōpi ní úvá ngá sēzú.

3 Tā má ní lēzú Tĭtō ri pēzú mužú 'bá ĭrĭ be ĩmi vú 'dĭlé rĭ, á lē ĩmi sokĭ mŭfēngā rĭ kú ĭnógósĭ rĭi kōpi tēé, sŭ má ní ẹzĭ ĩmi ní rĭ tŭnĭ. 'Dĭri lŭ 'yozú kĭnĭ, tā 'bá ní ĩmi ĭngúzú rĭ adri ūnjō ku.

4 'Bá Yēsŭ ri ẹ'yĭ'bá gĭ āngŭ Mākēdōnĭyā vé rī agá rĭ pi ĩ ĩmŭkĭ té dō má vú sĭ ĭndĭ, kōpi ĭsŭkĭ té dō ĩmi sokĭ mŭfēngā rĭ ĭnógósĭ gĭ kuyé, ĭsŭzú á lŭ ĩmi ní gĭ, ma té drĭnjá ĭsŭ rá, 'bo ĩmi tē drĭnjá ĭsŭ ambamba.

5 Kŭru má ūsŭ, á lē Tĭtō ri pēé 'bá ūrŭkŭ'bée be muĭ ĩmi vúgá 'dĭlé, kōpi ā mŭkĭ rĭ ĭsŭ mŭfēngā ĩmi ní ā'yĭ sēé rĭ, ĩmi sokĭ kú ĭnógósĭ gĭ. Mŭfēngā

Īmi ní lēé sēé rī, lē tā ni ē íngá ĩmî ẹ̀sị́ agá, adri 'yozú kīnī, ĩ tā ni lū ĩmi ní ũkpō sī 'dīni ku.

Úri ĩ ní rīi āmbúgú rī

⁶ Īmi ndrekí tà 'dīri múké, "'Bá ọ́muvú 'áápi kíníkinijá rī, ĩri ānyāngā ni ịsụ kíníkinijá, 'bá ọ́muvú 'áápi āmbúgú rī, ĩri ānyāngā ni ịsụ āmbúgú."

⁷ 'Bá lēépi ngá sēépi rī, tā ni ē íbí íngá ẹ̀sị́ ni gé, mi dō ri ngá sē, lē mi sē ẹ̀sị́ be céré, adri 'yozú kīnī ĩ mí mí ní ũkpō sī 'dīni ku. Múngú lē 'bá ngá sēépi ẹ̀sị́ be céré rī lēlē.

⁸ Múngú ri ẹ̀sị́ be múké, ngá ĩmi lēé rī pi ārēvú céré, ĩri sē ĩmi ní rá, ĩmi adri ngá be ambamba, ĩmi ícọ́ sē 'bá urukọ́'béé ē ĩzā kozú rá,

⁹ sụ Búkū Múngú vé rī ní 'yoó rī tịni,
"Múngú ri ngá sē 'bá ngá ākó rī pi ní, sụ ẹ̀sị́ ni ní lēé rī tịni,
ĩri tā 'o mụzú piri ụdụ́ ākó."

¹⁰ Múngú ri 'bá ọ́muvú 'á'bá rī pi ní úri awa nī, ĩri 'bá rī pi ní ānyāngā awa nī. ĩri ĩmi ní úri saasa ni sēé nī, ĩri sē ĩmivé ngá ri va va, ĩmi ngá sē ambamba 'bá ngá ākó rī pi ní.

¹¹ Ádarú Múngú ri ĩmi ní ā'bú sē létị be āndiāndí, ĩmi sēkí rí ngá 'bá rī pi ní ẹ̀sị́ be céré. ĩmi sēkí dō ĩmivé ngá 'bá ngá ākó rī pi ní, ĩri sē kọpi ọwō'difó sē Múngú ní.

¹² Ngá ĩmi ní sēé 'bá Múngú vé adri'bá ngá ākó rī pi ní 'dī'béé, ĩmi sēkí ẹ̀sị́ be céré agaa rá, ĩri sē 'bá kárakará pi ímụ́ Múngú ní ọwō'difó sē.

¹³ 'Bá rī pi ímụ́ Múngú ri íngú ngá ĩmi ní sēé 'dī'béé sī. Ngá ĩmi ní sēé kọpi ní 'dī'béé, ĩri lū kīnī, ĩmi ẹ̀'yíkí ụ'dụkọ́ múké Kúrísítō vé rī ā tā 'dụp ngaa rá.

¹⁴ Kọpi Múngú ri zị ĩmi ní ẹ̀sị́ be céré, Múngú ní ĩmi ní ẹ̀sị́ múké sēé ĩ ĩzā kozú rī sī.

¹⁵ Ọwō'difó Múngú ní, ĩri ní ívé Mv́a sēé fēfē rú tā be āmbúgú āmbúgú rī sī. Tā 'bá ní ríi átá irivé tā sī 'dīri, tā ni aga rá.

10

Páulū átá ívé ẹ̀zị́ ā tā

¹ Ma Páulū 'i, á mǎ ĩmi Kúrísítō ẹ̀sị́ be múké āzini tā be mǎdā rī ā rụ sī. ĩmi ụsụkí kīnī, má ní adringára gá ĩmi āsámvú gé, ma ri 'o ụrị́ sī, má kǎdō fūū ĩmí rụ'ba gá sī rará rú, ma íbí adri ụrị́ ākó ndō.

² 'Bá urukọ́'béé 'yokí ùnjō sī kīnī, 'bá ri tā 'o sụ́ 'bá Múngú ri nị'ba kuyé rī pi tịni, sē má átá kọpi drịgé ũkpō sī. 'Bo má kǎdō caá ĩmi vúgá 'dílē, lē ĩmi 'okí tā múké, mǎ átá rí ĩmi drịgé ũkpō sī sụ́ má ní átá 'bá tā ùnjí 'o'bá rī pi drịgé rī tịni ku.

³ 'Bá rikí dō adrií nyọ́kụ́ drịgé nōgó drǎāāsīyā, 'bá 'díkí ẹ̀'dị́ sụ́ 'bá nyọ́kụ́ drịgé rī pi ní ríi 'dị́ rī tịni ku.

⁴ Ngá ẹ̀'dị́ vé 'bá ní rizú ẹ̀'dị́ 'dizú ari'ba Múngú vé rī pi ndézú ānī nō'béé, adri ngá 'bá nyọ́kụ́ nōri drịgé rī pi ní rizú ẹ̀'dị́ 'dizú rī pi kuyé, 'bá ri ũkpō Múngú vé rī áyú rizú ẹ̀'dị́ 'dizú ari'ba Múngú vé rī pi ā ũkpō ndézú ānī.

⁵ 'Bá lēkí áfú, āzini ágátá ríipi létị Múngú ri nịzú rī ugaápi rī izaá 'dīisī rá, 'bá lēkí 'bá yíkí be 'dīni 'dī'béé ā újákí ívé yíkí, kọpi ā 'dụkí rí tā Kúrísítō vé rī ngaa.

⁶ Lē ĩmi 'dukí tā Kúrísítō vé rī ngáá ẹ̀sì be céré, ǎ' diātāsīyā 'bá Kúrísítō vé tā 'du' 'bá nga' 'bá ku rī pi, 'bá kōpi ĩrīñá rá.

⁷ ĩmi ri 'bá rī ndre rù' 'bá gá kīnī, ĩri 'bá Kúrísítō vé ni. ĩmi 'yokí dō kīnī, ĩmi ádarú 'bá Kúrísítō vé ni, lē ĩmi nīkí 'yozú kīnī, 'bá ádarú 'bá Kúrísítō vé ni, sù ĩmi tīnī.

⁸ Ma dō ri ma íngú ùkpó Úpí Yésù ní sēé má ní rī sī ambamba drāáāsīyā, ùkpó 'dīri, ĩri sē ĩmi pá tu ĩmivé ẹ̀'yīngárá agá ùkpó ùkpó, ĩmivé ẹ̀'yīngárá gō ísì vúlé ku. ǎní sē má adri drīnjá sī ku.

⁹ Kōkōbì má ní sīí sēé ĩmi ní rī pi, á lē ǎ sē ĩmi ní ǔrī ku.

¹⁰ ĩmi ásámvú gé, 'bá urukọ ri 'yo, "Kōkōbì Páúlù ní sī rī pi agá, sī tā 'a ni gé 'dāá ùkpó ùkpó, ùkpó ni ambamba. 'Bo rù' 'bá gálésì, Páúlù ri ùkpó ákó, ĩrivé tā átá rī pi ẹ̀zì ákó."

¹¹ 'Bá 'díní 'dī' 'bée ǎ nīkí áamá múké 'yozú kīnī, á ca dō ĩmi vúgá 'dīlé gí, ma tā rī 'o sù má ní sīí sēé ĩmi ní kōkōbì agá āngū vùrá gálésì rī tīnī.

¹² 'Bá urukọ' 'bée ri ĩ íngú 'dígé kīnī, ĩ ndékí tā sí céré nī, 'bo 'bá ícókí 'bá íngú sù kōpi ní ríí ĩ íngú rī tīnī ku.

¹³ 'Bo 'bá íngúkí 'bá ùkpó ĩ ní sēé 'bá ní kuyé rī sī ku, 'bá lēkí 'bá íngú ẹ̀zì Múngú ní sēé 'bá ní, 'bá ní ríí ngáá rī sí. Ẹ̀zì 'bá ní ngáá rī, 'bá ǎlē ĩmi be trú ǎlu.

¹⁴ 'Bá lēkí 'bá íngú mužú bādárú ku, ǎ' diātāsīyā 'bá íjǐkí ándúrú ú' 'dúkọ múké Kúrísítō vé rī ùlúú ĩmi ní rá.

¹⁵ Lē 'bá íngúkí 'bá tā 'bá urukọ' 'bée ní 'oó rī sī ku. 'Bá 'bákí 'bá ẹ̀sì agá 'dálé 'yozú kīnī, ĩmi dō ùkpó ùkpó ĩmivé ẹ̀'yīngárá agá, ĩri sē ẹ̀zì 'bávé ĩmi ásámvú gé rī, ĩri mba mužú drīdrī.

¹⁶ Kúru 'bá ícọ ú' 'dúkọ múké rī jì mụ ùlú āngū ĩmi gārā gá sí rárá rú, 'bá āzi ní drī mụú ẹ̀zì ngáá 'a ni gé kuyé rī agá.

¹⁷ Búkú Múngú vé rī kīnī, "Bá rī lē dō 'i íngú, lē ē íngú 'i tā Úpí ní 'oó 'í ní rī sí."

¹⁸ 'Bá 'yoopí kīnī 'i 'bá múké rī, ĩrivé tā 'yoó 'dīri ẹ̀zì ákó. Ngá múké rī, lē Úpí Yésù Kúrísítō ǎ 'yo ĩrivé tā kīnī, ĩri 'bá múké nī.

11

Páúlù pi 'bá áyúāyū ũnjó rú rī pi be

¹ Ma dō ri átángá azakaza vé ni átá, lē ĩmi 'bákí bì rizú tā má ní ríí átá rī yìzú ẹ̀sì be mādā. Lē ĩmi 'bákí bì tā rī yìzú.

² Á 'bá ĩmivé tá má ẹ̀sì agá āmbúgú, sù Múngú ní ĩmivé tā 'bāá āmbúgú 'í ẹ̀sì agá rī tīnī. Á lē ĩmi ǎ'yīí sēé jeé Kúrísítō ní, sù ĩ ní mva ùkúná kácáná rú ní ǎ'yīí sēé jeé ágó ǎlu ní rī tīnī.

³ 'Bo ma ǔrī sī, ǎ' diātāsīyā 'bá urukọ' 'bée ímú ĩmí mị ù'bā, sē ĩmivé yǐkí ri 'i újá ícá ũnjí, sù ĩnī ní Évā* ē mị ù'bāá rī tīnī, sē ĩmi Kúrísítō ri gā sí.

⁴ 'Bá ùlúkí ĩmi ní tā Yésù vé rī gí, Índrì Uleteré rī ású ĩmi rá, ĩmi ẹ̀'yǐkí ú' 'dúkọ 'bá ní ùlúú rī múké. 'Bo 'bá āzi ímú tā Yésù vé rī újá ùlúú ĩmi ní ù'dū be túngú, ĩmi ǎ'yíkí nóni índrì túngú ni vé tā, ĩmi gákí ú' 'dúkọ múké 'bá ní ándúrú ùlúú ĩmi ní drīdrī 'dāri sí.

10:17 10:17 Yērēmíyá 9:24 * **11:3 11:3** Évā: Évā ri úkú Múngú ní 'í' dọ gbíí drīdrī rī. ĩri ẹ̀ndrẹpí 'bá vū drǐgé rī pi vé ni céré. ĩnī ù'bā Évā ē mị, nya peṭi ǎ ù'a Múngú ní 'yoó ǎ nyakí ku ri. 'Í lā 'í' dóngrá 3:1-19.

⁵ 'Bá áyúáyū ũnjó rú 'yo' 'bá kíní, ì ndēkí 'bá rī pi tā sī céré nī 'dī' bée, ẹ̀jí má ní ngaá rī ndē kòpívé rī rá.

⁶ Átángá má ní ríí átá rī índré sū 'bá ì ní ímbá kuyé ni tìnjì, 'bo á nī tā ambamba. 'Bá ùlùkí ìmi ní tā rī pi àrèvú céré uletere.

⁷ Á 'o ũnjí má ní ma 'bāzú kú mādā ìmi ìnjìzú rizú ú 'dùkò múké Múngú vé rī ùlùzú ìmi ní kána?

⁸ Má ní rizú ẹ̀jí ngazú ìmi àsámvú gé rī gé, má u'dù mífēngā 'bá kánísā ụrukọ' bée agá rī pi vúgá ẹ̀jí rī ngazú àní.

⁹ Lókí má ní adrizú ìmi be trú rī gé, mà adri dō ngá àkó drāáàsīyā, á zì ngá ìmi tì gé àlunjáni kuyé, à 'diātāsīyā 'bá Yēsū ri ẹ̀'yí' 'bá gí ímú' 'bá àngū Mākēdōniyā vé rī gélésila rī pi sēkí má ní ngá ma ndē 'bá rī pi nī, á gō ngá àzi zìjì ìmi tì gé dījì ku.

¹⁰ Áda ádarú Kúrísító vé tā áda rī ní adrií má ẹ̀sì agá anigé rī sī, 'bá àzi àngū Àkáyā vé rī† agá 'dīgé ícópí 'yoópi kíní, mà íngú ma tā 'dīri sī ku 'díní 'dāáyo.

¹¹ Adri 'yozú kíní, á lē ìmi ku 'díní kuyé, Múngú nī rá, á lē ìmi lēlē.

¹² Á lē tā rī 'oó mužú sū má ní ríí 'oó nījì rī tìnjì, à uga rí 'bá rī' 'bá ì íngú' 'bá 'yo' 'bá kíní ì ri ẹ̀jí nga sū 'bá tìnjì 'dī' bée vé ẹ̀jí à ngangará rá.

¹³ 'Bá áyúáyū ũnjó rú 'dī' bée, kòpi 'bá ũnjó rú ni pi, kòpi ri ẹ̀jí nga ũnjó sī, kòpi 'dùkí ì 'bāá kuú Kúrísító vé 'bá áyúáyū ni pi rú.

¹⁴ 'Bo mà ẹ̀sì tī tā 'dīri sī àlunjáni kuyé! À 'diātāsīyā Sātánā 'dù 'i 'bāá sū málāyíkā ỳtúnjā vé rī tìnjì.

¹⁵ Sātánā vé àtí' 'bá rī pi à 'dùkí dō ì 'bāá 'bá tā 'o' 'bá pìrì ni pi tìnjì drāáàsīyā, tā 'dīri sē mà ẹ̀sì tī àní àlunjáni ku. Ụdị ni gé, ì ímú kòpi ìrīnjā tā ũnjí kòpi ní 'oó rī sī rá.

Páulū íngú 'i ìzāngā 'i ní nyaá rī sī

¹⁶ Á lē ẹ̀ndìjì 'yoó ìmi ní dījì, 'bá àzi à ỳsū 'yozú kíní, ma azakaza rú 'díní ku. Ìmi ỳsūkí dō kíní, ma azakaza rú, à adri sū ìmi ní 'yoó ma azakaza rú rī tìnjì, mà íngú rí ma íngúngū.

¹⁷ Ádarú tā má ní átá 'dīri adri 'yozú kíní, tā Úpí ní lēé mà átá ri kuyé, íngúngará má ní ma íngúzú 'dīri, ìri lū kíní, ma ri átá sū 'bá azakaza rú ni tìnjì.

¹⁸ 'Bá ụrukọ' bée dō ri ì íngú tā ì ní ngaá rī sī, mà kpá ma íngú sū kòpi tìnjì.

¹⁹ Ìmi ỳsūkí kíní, ìmi nīkí tā rá, 'bo ìmi ri 'bá azakaza rú ni pi vé tā yì.

²⁰ Ìmi ri sē 'bá rī pi ri ìmi 'bā á má sū tógèrì tìnjì, kòpi ri ìmivé ngá ali ìmi drígé sī, kòpi ri ìmivé ngá ali ìmi drígé sī mị mbamba sī, kòpi ri ì íngú, 'bo kòpi ri ìmi ide.

²¹ Má à'yí rá, tā ì ní 'oó 'dī' bée tìnjì 'dīri, ìri drīnjá sē! Tā 'díní 'dī' bée ndē 'bá ỳkpō rá.

Ma nóni ri átá sū 'bá azakaza rú ni tìnjì, kòpi dō ri ì íngú, mà kpá ma íngú rá.

† 11:10 11:10 Àngū Àkáyā vé rī: Kùrì Kōrínító vé rī Ìri àngū Àkáyā vé rī agá.

22 Kōpi kīnī dō ìvé sùrú Èbérè, ma kpá Èbérègù, kōpi kīnī dō ìvé sùrú Ìsèrélè, ma kpá Ìsèrélègù, kōpi kīnī dō ì úyú Ābūrámā* vé ni, ma kpá úyú Ābūrámā vé ni.

23 Kōpi kīnī 'dīri ì nyo ri èzì nga Kúrísítō ní? Á nī rá, ma ri átá sù 'bá drī be ábápi gí ni tñjì. Á nga èzì Kúrísítō ní ùkpō sī kōpívè rī ndèè rá, ríkí ma ù'yī jó ì ní rizú àngù ù'yízú rī agá vù be kárákará, ríkí ma ùgbáá ùnjí ùnjí vù be kárákará, á nya ìzāngā drādrā è tì ìsù vù be kárákará.

24 Yāhùdī rī pi ùgbākí ma zāá lā'bù ì ní údé àngù ùgbázú nì sī caá vù be tōwù, vù àlu àlu kōpi ríkí ma ùgbáá caá pùkù na drī ni úrōmī.

25 Ùgalaku Rómā vé rī pi ùgbākí ma kèlìḡá sī caá vù na, mávé ari'ba rī pi úvìkí ma ìrā sī, kùlúmgbā àndiándí na má ní rizú ècízú rī pi ríkí ì úsì ìrā rù'bá gá, àní sè kōpi ríkí ùtìtì yī ã ndùgé, sè má adri yī tafu rī agá 'dāá ìnjì be rā, ùtù nḡì.

26 Ècì má ní tuú muú rará rú vù be kárákará 'dī'bée agá, má è'dípáa Yāhùdī rī pi, 'bá adri'bá Yāhùdī rú ku rī pi be, kōpi sèkí má ní ìzāngā ambamba, má ìsù ìzāngā 'bá rì'bá àngù ali'bá rī pi drìgé, àzini á nya ìzāngā yī àmbúgú dḡipi dḡi rī agá 'dálé. Kùrú rī pi agásì, àngù à'wí cínýáfá rú rī pi agásì, yī bālālā rī pi agásì, 'bá 'yo'bá kīnī, ì nḡkí Úpí Yèsù rì gí 'dī'bée drìgé, á nya ìzāngā ambamba.

27 Má ù'bì èzì ngaá tã ùkpó ùkpó ni pi agásì, ìnjì kárákará á ko ù'dú kuyé. Má adri èbìrì sī, yī úvá ndè ma, ngá má ní nyaanya ni 'dāáyo. Ìgbè fù ma ambamba, bōngó má ní suú sèépi má rù'bá ní kozú ni 'dāáyo.

28 Ìzāngā má ní ríi nyaá kárákará 'dī'bée agá, ù'dú àlu àlu, 'bá Yèsù rì è'yì'bá gí vürā àndiándí agásì rī pi vé tã rì fií má èsì agá, sè á ri kōpi ã tã úsù.

29 'Bá rī dō ùkpō àkó, ma ìrivé tã 'dù 'bá má èsì agá tã àmbúgú rú. 'Bá àzi úbé dō 'bá urukò 'deé ùnjìkányā agá, ìri sè má èsì ri veve.

30 Ma dō ma íngú, ma ri ma íngú má ní adrii ùkpō àkó rī sī.

31 Múngú 'bávè Úpí Yèsù Kúrísítō vé Ètèpi nì tã má ní ríi átá 'dī'bée rá, adri ùnjò ku, è íngúkí Múngú rì muzú nyonyo.

32 Lókí má ní adrizú kùrú Dāmāsékè vé rī agá 'dálé rī gé, gávānā adriipi 'bāgú Àrétā ã palé gá rī 'bā àngáráwá rī pi ríi kèḡtì kání vé rī pi ütèé, kōpi ã rúkí rì ma.

33 'Bo 'bá urukò kokí má ìzā, 'dúkí ma suú wùrùḡḡ agá, kōpi sukí ma kùrú rī vé kání rī vé ùlè gá sī muzú vūgá 'dāá, má ápá má náké.

12

Yèsù 'i da tã Páulū ní ìndrìlìkì agá

1 Ma ma íngú muzú íngúngù, á nī rá íngúngará má ní ma íngúzú 'dīri, ngá àzi má ní ícò ìsù 'a nì gé 'dāáyo, 'bo ma ma íngú muzú ìndrìlìkì, àzini tã Úpí Yèsù ní 'i daá má ní rī sī muzú drìgélé.

2 Ma Páulū 'i, má è'yì Kúrísítō rì gí, ìndrìlìkì agá, 'dúkí ma jì muú adrii vürā Múngú vé 'bù gé 'dálé rī agá, vùdrì nì 'dù nóni caá ìlì mùdrì drì ni

* 11:22 11:22 Ābūrámā: Múngú zì Ābūrámā rì kīnī, á ku ivé 'bá 'bèḡ àsámuvú gé rì pi, á ku ivé àngù, á 'de muú àngù àzi ú'dí nì gé. Ābūrámā rì è'bìpì Yāhùdī rì pi vé rī, tìkí ìri ìlì èlìfù àlu mùdùrìlù àrò (1,800) gé, ìsù tìkí drì Yèsù rì kuyé. 'Í lā 'f'dóngará 12-25.

sụ. Ī ní ma 'duzú mužú rĩ gé, 'duki dō ma mužú mâ rụ' bá be 'bōrō yā, dō 'duki mâ índrí mužú yā, á nị kuyé, Múngú nị íngá nĩ.

³ 'Dukí dō ma mužú mâ rụ' bá be 'bōrō yā, dō 'duki mávé índrí mužú áyu yā, Múngú nị íngá nĩ.

⁴ 'Dukí ma mužú vūrā Múngú ní adrizú rĩ gé, á ca mužú tā ūnyī be ambamba ĩ ní ícó tā ni ūlūu bā ku ni yī.

⁵ Ma ri ma íngú tā 'dāri sī, adri 'yozú kīnī, ma ri mâ ngúlúpí íngú yā 'dīni ku, tā má ní ícó ma íngúzú rī, ĩri 'yéńá tā má ní adrii ūkpō ākó rī sī.

⁶ Mā íngú dō ma íngúngū drāāsīyā, má ícó adrii azakaza rú ku. Ma tā áda rī átá mužú áyu. 'Bo á lē rīi átá mužú bādārú ku, 'bá āzi ā ūsū rī 'yozú kīnī, tā má ní 'oó, āzini má ní átá rī, á ndē tā sī nĩ 'dīni ku.

⁷ Ma nōni ri mâ ẹsị 'bā rizú tā āyāzú āyāyā má ní ndreé 'dāri ā tā ūsúzú. Īpēkí Sātānā vé índrí ūnjí áyúáyū ni ímụ má ní ĩzāngā sēé ūnjí ūnjí, má íngú rī ma ānī ku.

⁸ Á mā Úpí Yēsū ri caá vú be na, ā 'du ĩzāngā má ní rīi nyaá rī mâ rụ' bá gá sī rá.

⁹ 'Bo ĩri ni újázú má ní kīnī, "Ngá 'yéńá mí ní lēé rī, ĩri ẹsị múké mávé rī. Mí dō ūkpō ākó, mávé ūkpō rī ẹzị nga mí rụ' bá gá rá." Kúru má ní adrii ūkpō ākó rī sī, ma ānī āyīkō sī, ma ma íngúngū, Kúrísitō ā sē rī má ní ūkpō bēnī.

¹⁰ Mā adri dō ūkpō ākó, ā rikí dō ma u'daá, mâ nya dō ĩzāngā, ā ọcūkí dō ma ūnjí ūnjí, āzini mâ rī dō tā ẹnjịenjị 'duj drāāsīyā, á nị rá, ĩri múké Kúrísitō vé tā sī. Ma dō ūkpō ākó, Kúrísitō ri má ní ūkpō sē rá.

Páulū 'bā ẹsị 'bá Yēsū ri ẹ'yī' bá gí Kōrinitō agá rī pi drīgé

¹¹ Má índré sū 'bá azakaza rú ni tịni, ĩmi sēkí ma índré azakaza rú nĩ. Īmi tē kōdō ícó ẹzị má ní ngaá múké rī vé tā átá nĩ. 'Bá áyúáyū ūnjó rú 'yo' bá kīnī, ĩ ndēkí 'bá rī pi tā sī céré nĩ 'dī' bée, ẹzị má ní ngaá rī ndē kōpívé rī rá.

¹² Má ní rizú ẹzị ngazú ĩmi āsámuvú gé rī gé, á 'bā ẹsị mādā ẹzị ngazú ūkpō sī, á 'o tā āyāzú āyāyā ni pi, āzini tā ambugu ambugu índré' bá índréndrē ni pi. Tā má ní 'oó ū' dū be túngú túngú 'dī' bée, ĩri mávé ẹzị má ní ngaá adrizú Yēsū vé 'bá áyúáyū ni rú rī vé tā lū nĩ.

¹³ Ngá má ní 'oó 'bá kānīsā vé rī pi ā ụrụkọ ní rá, má ní 'oó ĩmi ní kuyé rī ā'di? Ngá má ní 'oó kuyé rī, 'yéńá á zị mūfēngā ĩmi vúgá kuyé. Īmi trūkí ma tā ūnjí má ní mūfēngā zizú ĩmi vúgá kuyé 'dīri á tā sī rá.

¹⁴ Nōni mávé mungará má ní lēzú mužú ĩmi ndrezú nōri, ĩri vú na ni, 'bo á lē ọgụ 'bāá ĩmi drīgé ku, ā 'diātāsīyā á lē ngá ĩmi vúgá kuyé, á lē ĩmi 'duki tā Kúrísitō vé rī ngaá mužú áyu. Īmi ndrekí drī ká, anjīnā nyírīnā rī pi ícókí 'bá ĩ tị' bá rī pi ā tā mbaá nĩ ku, 'bá anjīnā rī pi tị' bá rī pi anjīnā rī pi ā tā mba nĩ.

¹⁵ Ma adri āyīkō sī má ní lēé ma adrii ĩmi tā sī rī sī. Á lē ĩmi agaá rá, 'bo ĩmi lēkí ma ku āsī?

¹⁶ Īmi ā'yīkí rá 'yozú kīnī á 'bā ọgụ ĩmi drīgé kuyé, 'bo 'bá ụrụkọ' bée ūsūkí kīnī, ma ri ma nje mụ ngá upa ĩmi drīgé sī mị mbamba sī.

¹⁷ 'Bá má ní pēé mužú ĩmi vúgá 'dī' bée 'duki nyo ngá ĩmi drīgé sī mị mbamba sī rá?

18 Á pē Tītō pi 'bá Yēsū ri ẽ'yĩpi gí ni be muꝝ ími ndree, 'bo Tītō 'du ngá ázi ími drígé sī mị mbamba sī kuyé. 'Bá 'duki tā rī ngaá sū Tītō ní 'duꝝ ngaá rī tịni.

19 Ími ri ूसु, tā 'bá ní rií átá 'dīri, 'bá nyo ri 'bá ẽri? 'Bá ri tā 'dīri ũlũ ími ní Múngú ẽndrẹti gé, sū átí'bá Kúrísitō vé ni pi tịni. Ími undĩ mávé rī pi, tā ẽrėvú céré 'bá ní rií 'oó rī, 'bá lėkí ími útú, ími adríkí rí ũkpó ũkpó ímivé ẽ'yĩngará agá.

20 Ma ri 'o ũrĩ sī, sá ázi ni sī, má kãdō muꝝ ími ndree, tā ími ní rií 'oó rī sē má ní ỹĩkō ku, tā má ní rií 'oó rī sē kpá ími ní ỹĩkō ku. Tā má ní ũrĩ sēepi ími tā sī rī, ągátá ímivé rī, ǎ'yǎ, 'a vengará, acongará, ũnjō úlĩngará 'bá ázi drígé, ǎ'yóngará, 'bá u'dangará, ǎfũ, ǎzini íngángará tā sī mgbársi rī.

21 Ma adri ũrĩ sī, má kãdō gōo muꝝ ími ndree dđi, á mu dō ísú 'bá ưukọ ími ǎsámvú gé, kọpi drī ri ũnjikányǎ 'o muꝝú, ri ọwũ 'bá muꝝú bǎdǎrú, 'okí tā piri ku, kọpi ri ẹbiri rú 'bá nōri vé rī vé tá 'du nga áyu, ma adri drĩnjá sī Múngú ẽndrẹti gé, kọpi ní ẹsị újǎ kuyé rī sī.

13

Tā ụdđmbítá Páulũ ní átá ũkpó ũkpó rī

1 Mávé mungará ími vúgá ími ndrezú nōri, İri vú na ni. Siki Búkũ Múngú vé rī agá kını, "Tōki dō 'bá, lėkí dō İrivé tá lĩ, lē 'bá İri, dōku 'bá na tá rī ndre 'bá İ mị sī rá ni pi ǎ adríkí İndĩ."

2 Ándúru má ní muꝝú ími ndrezú vú İri rī gé, má átá ími ní ũkpó ũkpó, má kını, 'bá ũnjikányǎ kuupi ku rī, ma İri İriñǎ rá. Nóni má ní drī adrizú İmi gǎrǎ gá sī rǎrǎ rú rī gé, á lē tá 'dīri ẽndi lúu İmi ni dđi. Má kãdō ma újǎ gōo ími vúgá 'dĩlé, 'bá ándúru ũnjikányǎ 'o 'bá rī pi 'bá ưukọ ũnjikányǎ 'o 'bá vúlé rú rī pi be, ma kọpi İriñǎ rá.

3 İmi lėkí nđi 'yozú kını, Kúrísitō ri sē ma ri tá rī átá nĩ. Kúrísitō adri ũkpó ǎkó kuyé, İri ũkpó be 'bá ũnjikányǎ 'o 'bá İmi ǎsámvú gé rī pi İriñǎzú.

4 İ ní İri gbázú pẹti alambaku sígé rī gé, İri ũkpó ǎkó, İri nóni ri adri ũkpó Múngú vé rī sī. 'Bá ándúru ũkpó ǎkó, sū Kúrísitō ní ándúru adrii ũkpó ǎkó rī tịni, 'bo İmi ímú ndre 'bá ímú adri ũkpó Múngú vé rī sī, sū Kúrísitō ní adrii rī tịni.

5 Lē 'bá ǎlu ǎ ũ'bĩ 'i á má ẽ'yĩ dō Yēsū ri rá. İmi nđi á má 'yozú kını, Kúrísitō Yēsū ri adri İmi agá 'dini kuyé? İmi ẽ'yiki dō İri kuyé, İmi í'dé ũ'bĩngará 'dīri sī rá.

6 Má ũsũ İmi ícó nđi á má rá 'yozú kını, 'bá agakí ũ'bĩngará rī gı.

7 'Bá 'okí dō tá rī fũu piri kuyé drǎǎsiyǎ, 'bá ri Múngú ri zı, İmi 'okí rı ũnjikányǎ ku. 'Bá ziki Múngú ri, adri 'yozú kını, 'bá İndrėkí rı ǎni múké yǎ 'dini ku, İmi 'okí rı tá piri.

8 Lē 'bá ọwukı tá áda rı ku, 'bá 'duki tá áda rı ngaंगा.

9 'Bá adríkí dō ũkpó ǎkó drǎǎsiyǎ, 'bá ỹĩkō sī İmi ní adrii ũkpó ũkpó Kúrísitō agá rı sī, ǎzini İmi ní İrivé tá 'duꝝ ngaá rı sī. 'Bá Múngú ri zı İmi ní, İmi 'okí rı tá 'dīri muꝝú drĩgélé.

¹⁰ Má ní drī cazú ìmi vù 'dìlé kuyé rī gé, á lě tã 'dī'bée sīí sěé ìmi ní drīdrī, má kãdō caá ìmi vù 'dìlé, mà átá rí ìmi drīgέ ùkpō sī ku. Úpí sě má ní ùkpō 'dīri ìmi ìzã kozú, adri 'yozú kìnī, ìmi 'ozú ùnjí ku.

Páulū vé mōdó ã ùdĩ sěé rī

¹¹ Má édrípíí má ómvúpíí Kúrísítō ri ẹ'yī'bá gí rī pi, lě ìmi újákí ìmivé adringará ẹ ícá múké, lě ìmi yíkí tã má ní sīí kòkòbì 'dīri agá rī yiyi. Lě ìmi adrikí múké yīkì be ãlu, tákíri ã adri ìmi be. Múngú 'bã lěépi lělē, riípi tákíri sěépi 'bã ẹsì agá rī ã adri ìmi be.

¹² Lě ìmi u'dekí ìmi ẹzií bēdrī sī.

¹³ 'Bá Múngú vé rī pi céré sěkí ìmi ní mōdó.

¹⁴ Ẹsì múké Úpí Yēsū Kúrísítō vé rī, lěngará Múngú vé rī, āzini ùkpō Índrí Uleteré 'bã úmúpi trú rī vé rī ã adri ìmi be céré.

**Kõkõbị Páulũ ní sǐ sěé 'bá
Gālātjyā
vé rĩ pi ní rĩ
Tā búkũ rĩ vé rĩ ā ũlũngará**

Gālātjyā ri ágágá āngũ nóni ĩ ní zịĩ Tákí rĩ agá. Páulũ pi Bārúnábā be, kọpi sẹkí ụ'dúkọ múké Yẹsũ vé rĩ kụrụ Gālātjyā vé rĩ pi agásí, sẹ 'bá kárákará ụjákí ẹsị Yẹsũ ri ẹ'yịzú rá (Ẹzị 13-14). Páulũ kǐnĩ, 'bá ícókí Múngú ní āyíkò sěé ẹzị 'bá ní ngaa rĩ sĩ ku. 'Bá 'yéná adri pịrị Múngú ẹndrẹtị gé ẹ'yīngará sĩ, sũ Yāhúdị rĩ pi vé ẹ'bịpị Ābūrámā tịnị. Cápītā 5-6 lū 'bá ní kǐnĩ, 'bá Yẹsũ ri ẹ'yī' 'bá gí rĩ pi, lẹ Índrị Uletere rĩ ā ũlũ 'bá ní tā pịrị 'bá ní adrizú Kūrísitīyānī rú rĩ nī, ā sẹ rĩ 'bá 'dúkí rĩ tǎmbị Múngú vé rĩ ngaa, āzini 'bá lẹkí rĩ 'bá ụrụkọ lẹlẹ.

Páulũ sẹ mōdó Kūrísitīyānī Gālātjyā gá rĩ pi ní

1 Ma Páulũ ĩ ní zịĩ ịmụ ẹzị ngaa Yẹsũ Kūrísitō vé 'bá áyúāyū nī rú rĩ 'i. Mávẹ zingará nōri ịbí íngá 'bá áda vúgá kuyé, ịbí íngá Yẹsũ Kūrísitō vúgá, āzini Ẹtẹpị Múngú ĩri ingaápi gōopi ịdri rú drāngará gálésĩ rĩ vúgá.

2 'Bá má ọgụpị Yẹsũ Kūrísitō ri ẹ'yī' 'bá gí, adri' 'bá má be trụ nō' 'bée be, 'bá sẹkí ịmi ní mōdó.

Ịmi 'bá Yẹsũ ri ẹ'yī' 'bá gí kǎnísā āndiāndi āngũ Gālātjyā vé rĩ agá rĩ pi, á sị kọkõbị 'dĩri sěé ịmi ní nī.

3 Tákiri, āzini ẹsị múké 'bá Ẹtẹpị Múngú vé rĩ, āzini Úpí Yẹsũ Kūrísitō vé rĩ ā adri ịmi be.

4 Úpí Yẹsũ Kūrísitō sẹ 'i drāā rōbōnō rú 'bávẹ ũnjikanyā ā tā sĩ, 'bá pazú tā ũnjị nyọkụ nōri vé rĩ agásí, sũ 'bá Ẹtẹpị Múngú ní tā nī ụtị rĩ tịnị.

5 Ẹ íngúkí Múngú ri mụzú nyonyo. Āmīnā.

Ụ'dúkọ múké áda rĩ, ĩri 'yéná ālu

6 Mā ẹsị ịsụ ịzāngā, ịmi ní koro Múngú ịmi zịpị ẹsị múké Kūrísitō vé rĩ sĩ rĩ kuú rá, ịmi ní gōo ịmi ụjá ụ'dúkọ túngú nī vé tā 'dụy ngaa áyú rĩ sĩ.

7 'Bá ụrụkọ ịmụkí ịmi dī izaá, kọpi ụjákí ụ'dúkọ múké 'dĩri ũlũ gōrōnō rú, 'bo ụ'dúkọ 'dĩri adri ụ'dúkọ múké Kūrísitō vé nī ku.

8 Ụ'dúkọ múké 'bá ní āndúrú ũlũ ịmi ní gí 'dāri, 'bá āzi ịmụ dō ụjá ũlũ túngú, dō ĩri mǎlāyíkā íngápi 'bụ gélésĩ nī yā, dō 'bá āzi yā, dō ma 'i yā, Múngú ā lị ịrivé tā ũnjị.

9 Āndúrú á 'yo ịmi ní rá, á lẹ gōo ẹndị 'yoó ịmi ní dī, 'bá āzi ịmụ dō ụ'dúkọ múké ịmi ní āndúrú ẹ'yī' gí 'dāri ụjá ũlũ túngú, Múngú ā lị ịrivé tā ũnjị.

10 Ịmi kádō ụsụy, tā má ní ríí átá 'dī' 'bée, ma rí átá āyíkò sězú 'bá áda ní? Tā má ní ríí átá 'dī' 'bée adri 'yozú kǐnĩ, āyíkò sězú 'bá áda ní kuyé, ĩri āyíkò sězú Múngú ní. Mā rí tẹ dō tā 'dĩri átá āyíkò sězú 'bá áda ní, má ícò tẹ adrií átí' 'bá Kūrísitō vé nī ku.

Múngú zị Páulũ ri nī

11 Má ẹdripi má ọmvpị, á lẹ ịmi nīkí múké 'yozú kǐnĩ, ụ'dúkọ múké má ní ũlũ ịmi ní 'dĩri ịbí íngá 'bá áda vúgá kuyé.

¹² Ụ'dụkọ 'dīri 'bá āzi ímbá ma ānī nī kuyé, dōku 'bá áda ũlū má ní nī kuyé. Yēsū Kúrísító 'i da 'i má ní ịndrịlịkí agá, ũlū má ní tā rī nī.

¹³ Ịmi nīkí rá, á ri mērē Yāhúđị rī pi vé rī 'duụ ngaa. Á ri 'bá Múngú vé rī pi ọcụụ ũnjí ũnjí, á lē kōdō kānīsā rī izaá.

¹⁴ Mērē Yāhúđị rī pi vé má ní ũnị rī, béré mávé rī gé, 'bá āzi Yāhúđị rī pi āsámvú gé 'dígé ma ndēpi ní 'dāáyo, mērē má ẹ'bípịi pi ní ímbá 'bá ní rī, á 'du tā ni 'bāá ũkpó ũkpó.

¹⁵ 'Bo Múngú 'bá ẹsị múké má ní, ịpē ma ịsụ tịkí drī ma kuyé. Múngú ũsū,

¹⁶ 'i da 'i Mvọpi Yēsū ri má ní, má mụ rí ụ'dụkọ múké Yēsú vé tā sī rī ũlūú 'bá adri' 'bá Yāhúđị rú ku rī pi ní. Tā 'dīri má ịsụ ịngázú 'bá áda vúgá kuyé.

¹⁷ Á mụ Yēsú vé 'bá áyúāyū adri' 'bá má sī drịdrị Yērúsālémā gá 'dālē rī pi zịi tā sī āluṅáni kuyé, á 'de mụy āngū Árábī rī pi vé rī gé. Vúdrị ni gé, má ní gōzú ma újázú mụzú vúlē kūrụ Dāmāsékē vé ándúrú má ní adrizú rī gé.

¹⁸ Ílī na ā vúdrị gé, má ní 'dezú mụzú Pétēró ri ndrezú Yērúsālémā gá 'dālē, 'bá adrikí ịri be caá ụ'dụ mụdrị drī ni tōwụ.

¹⁹ 'Bo má ịsụ Yēsú vé 'bá áyúāyū rī pi ā urụkọ kuyé, 'bá má ní ịsụ ndree rī 'yéná Úpí Yēsú ẹdrịpi Yōkóbū* 'i.

²⁰ Á 'yo ịmi ní Múngú ẹndrẹti gé, tā má ní sīi sēē ịmi ní 'dīri adri ũnjō kuyé.

²¹ Vúdrị ni gé, má ní gōzú 'dezú mụzú āngū Sírīyā vé rī gé, āzini āngū Kílíkíyā vé rī gé.

²² 'Bo 'bá Kúrísító ri ẹ'yī' 'bá āngū Yūdáyā vé rī agá 'dālē rī pi nīkí ma kuyé.

²³ Kọpi yịkí 'yéná tā má ní rii 'oó rī ā kùbị, 'bá rī pi rikí 'yoó kīnī "Ágó ándúrú rii pi 'bá ọcụpị ũnjí ũnjí rī, ịri nóni ri ụ'dụkọ múké ịri ní kōdō lēē izaá rī ũlū 'bá rī pi ní."

²⁴ Kọpi ịngúkí Múngú ri ānī rá má tā sī.

2

Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi ā'yīkí tā Páulū ní ímbá rī rá

¹ Kúru ílī mụdrị drī ni sụ ā vúdrị gé, á gō mụy Yērúsālémā gá 'dāá dīi, 'bá mụkí Bārúnábā be, á jị Tịtọ ri mụzú ịndī.

² Á 'de mụy 'dāá, ā'diātāsīyā Múngú 'i da má ní nī kīnī, má mụ. Á ca mụy drīkoma Yāhúđị rī pi vé Yēsú ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi ịsụ Yērúsālémā gá 'dāá, má ní ụ'dụkọ múké má ní rii ũlūú 'bá adri' 'bá Yāhúđị rú ku rī pi ní rī ũlūzú kọpi ní. Á 'du tā 'dīri ngaa 'dīni lūzú kīnī, ụ'dụkọ má ní ũlūú 'dīri 'bá āzi ā ọwụ rí ku, ẹzị má ní ngaa 'bá adri' 'bá Yāhúđị rú ku rī pi āsámvú gé rī ā drā rí kána ku.

* **1:19 1:19** *Yōkóbū*: Yōkóbū cápitā 'dīri agá rī ịri Yēsú vé ẹdrịpi, ịri 'bá Yēsú ri ẹ'yī' 'bá gí Yērúsālémā gá rī pi vé drīkoma. Í lā Ẹzị 15:12-21; 21:18-19.

³ Tj̄tō 'bá ní muḡú ĩri be rĩ adri Yāhūdīgú kuyé, ĩri Ğĩrĩkĩgú, lĩkĩ ágélé ní ē t̄j̄ kuyé, 'bo drĩkoma rĩ pi mĩkĩ ĩri sēé ágélé ní ē t̄j̄ lĩj̄ ũkpō sĩ kuyé.*

⁴ Á mu Yēřúsālēmā gá 'dāá, ā 'diātāsīyā Yāhūdī ʋruxo ʋsũ 'bá kīnī, ĩ ē 'yĩkĩ Kúrīsītō Yēsũ ri gĩ rĩ pi ífĩkĩ 'bá āsámvú gé, drĩwālā Yēsũ Kúrīsītō ní sēé 'bá ní rĩ izaá 'dũsĩ rá, kōpi lēkĩ 'bá 'bāá adrii tũgērũ rĩ rii tãĩmbĩ Yāhūdī rĩ pi vé rĩ 'duḡú ngaá.

⁵ 'Bo 'bá ā 'yĩkĩ kōpivé tã 'dĩri āluḡáni kuyé, 'bá lēkĩ ʋ'dukó múké áda 'dĩri ā áwĩ adrii ĩmĩ éřj̄ agá.

⁶ 'Bá ní 'bá úmúngará gá Yēřúsālēmā gá 'dāá, 'bá drĩkoma rú rĩ pi 'bãkĩ tró tã āzi tã má ní ũlũú 'dĩ'bee drĩgé kuyé. Múngú mĩl̄é gá, 'bá rĩ pi céré trōtrō, kúru á 'du drĩkoma rĩ pi vé tã 'bāá tã āmbúgú rú kuyé.

⁷ Kōpi ā 'yĩkĩ rá kīnī, Múngú pē ma muḡú ʋ'dukó múké rĩ ũlũú 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi ní, sũ ĩri ní Pétērō ri pēé muḡú ʋ'dukó múké ālu ālu 'dĩri ũlũú Yāhūdī rĩ pi ní rĩ t̄j̄n̄j̄.

⁸ Múngú Pétērō ri pēépi muḡupi ʋ'dukó múké rĩ ũlũupi Yāhūdī rĩ pi ní 'dĩri, ĩri nóni ri ma áyú ʋ'dukó múké rĩ ũlũú 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi ní.

⁹ Yōkóbũ pi Pétērō be, Yūwānī sī, kōpi ágófe kánisā vé rĩ, kōpi yĩkĩ éřj̄ múké Múngú ní sēé má ní rĩ vé tã rá, kōpi eřj̄kĩ 'bá Bārúnábā be drĩ ĩrĩ sī. Lũzú kīnī, kōpi ā 'yĩkĩ tã Yēsũ Kúrīsītō vé 'bá ní ĩmbá rĩ rá, āzini kōpi éřj̄kĩ rá kīnī, 'bá ũlũkĩ ʋ'dukó múké rĩ muřú 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi ní, ĩ ĩvé rĩ ũlũ muřú Yāhūdī rĩ pi ní.

¹⁰ Tã kōpi ní zĩj̄ rĩ, kōpi kīnī, ícō dō rá, lē 'bá kókĩ Kūrīsītīyānī adri' 'bá Yēřúsālēmā gá, ngá ākō rĩ pi ē iza, tã 'dĩri má éřj̄ agá nōlé anigé má ní lēé 'oó rĩ.

Paũlũ átá tã Pétērō drĩgé ũkpó ũkpó

¹¹ Pétērō kã ícá Ānītīyókā gá nōlé, á 'yo tã rĩ drĩ ni gé, ā 'diātāsīyā tã ĩri ní 'oó rĩ ũnj̄j̄.

¹² 'Bá ĩmũ' 'bá Yōkóbũ vé āngálēsĩ rĩ pi ní drĩ ícázú kuyé rĩ gé, Pétērō ri ínýa nyaá† 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi be trũ. 'Bo 'bá 'dĩ'bee kã ícá, gō 'ĩ njeé fũú 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi āsámvú gé sĩ rá, ā 'diātāsīyā 'o ʋrĩ sī Yāhūdī 'yo' 'bá kīnī, Kūrīsītīyānī adri' 'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi ā ũlĩkĩ kōpi ā ágélé ē t̄j̄ rá rĩ sī.

¹³ Yāhūdī ʋruxo adri' 'bá Kūrīsītīyānī rú rĩ pi í'dókĩ tã rĩ 'oó sũ Pétērō ní 'oó rĩ t̄j̄n̄j̄, kōpi gōkĩ ínýa nyangará 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi be rĩ kuú rá. Tã kōpi ní 'oó 'dĩri sē Bārúnábā 'de kpá rii tã rĩ 'oó sũ kōpi ní 'oó rĩ t̄j̄n̄j̄.

¹⁴ Má kã muḡú ndree kōpi 'dukĩ ʋ'dukó múké áda rĩ vé tã ngaá piřj̄ kuyé, má ní 'yozú Pétērō ní kōpi eřdret̄j̄ gé 'dĩgé, "Mi Yāhūdīgú, 'bo mi rĩ tã rĩ 'du nga sũ 'bá adriipi Yāhūdī rú ku rĩ t̄j̄n̄j̄. Ngá mí ní rizú Kūrīsītīyānī adri' 'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi mĩzú mērē Yāhūdī rĩ pi vé rĩ 'duřú ngazú rĩ ā 'dĩ?

* **2:3 2:3** *Ágélé ē t̄j̄ lĩngará:* Múngú lũ Ābūrāmā ní kīnī, anji ágō Ābūrāmā vé rĩ pi adriki dō caá ʋ'dũ ārō gĩ, lē ā ũlĩkĩ kōpi ā ágélé ē t̄j̄ rá, lũzú kīnī, kōpi anji Múngú vé ni. 'Bá rĩ ā'yĩ dō 'ĩ ágélé ĩ t̄j̄ sēé lĩj̄ gĩ, ĩri tãĩmbĩ Mósé vé rĩ 'du nga. 'Í lã 'Ídóngará 17:9-14; Éřj̄ 15:1-5. † **2:12 2:12** *Ínyá nyangará:* Tãĩmbĩ Mósé vé rĩ ā'yĩ Yāhūdī rĩ pi ā nyakĩ ānyápá ʋruxo'bee ku. Tã 'dĩri sē Yāhūdī rĩ pi ní ínýa nyazú 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi be ku ānī. 'Í lã Dětōrōnómē 14:1-21, Éřj̄ 10:9-15.

15 "'Bā nō'béé, Yāhūdī rī pi tīkī 'bā nī, 'bá adrikī sū 'bá adri'ba Yāhūdī rú ku ūnjīkānyā 'o'bá rī pi tījī ku.

16 'Bá nīkī áamá rá 'yozú kīnī, 'bá āzi ícō adrii pījī Múngú ɛndrɛtī gé ĩri ní tǎimbī rī 'dujū ngaá rī sī ku, 'bá rī ícō adri pījī Múngú ɛndrɛtī gé, ĩri ní Yēsū Kúrísītō 'bá paapi rī ɛ'yīī rī sī. Tā ni sī, 'bá ní kpá ɛsī 'bāzú Kúrísītō Yēsū drīgē āní, 'bá adrikī rī āní pījī Múngú ɛndrɛtī gé, adri 'yozú kīnī 'bá ní tǎimbī rī 'dujū ngaá rī sī kuyé. Ā'diātāsīyā 'bá rī ícō adrii pījī ĩri ní tǎimbī rī 'dujū ngaá rī sī ku.

17 "'Bá 'bākī dō ɛsī Kúrísītō ri ɛ'yīzú, ĩri sē 'bá adri pījī Múngú ɛndrɛtī gé, 'bo 'bá drī ri ūnjīkānyā 'o, 'dīri nyo lū 'yozú kīnī, Kúrísītō sē 'bá fī ūnjīkānyā 'oó nī? Adri 'dīni ku!

18 'Bo á gō dō fī tǎimbī Yāhūdī rī pi vé rī 'dujū ngaá ĩndī, tǎimbī rī lū 'yozú kīnī, á 'o ūnjīkānyā gī, ā'diātāsīyā á 'du tǎimbī rī ngaá cére kuyé.

19 Ọtú á ri adrii tǎimbī rī ā pálé gá, 'bo ká ma ọyọyú tǎimbī rī agásī, á gō tā Múngú vé rī 'dujū ngaá rá.

20 Yēsū Kúrísītō ká drāá pɛtī alambaku sígē 'dāá, 'du mávé rú'ba ūnjīkānyā 'ozú nōri gbāá pɛtī alambaku sígē 'dāá ĩndī. Má adri nōnī sū má ní adrii ũku rī tījī ku. Nōnī Kúrísītō ri adri má agá. Má ní rizú adrizú vū drīgē nōgō rī gé, ma ri ɛsī 'bá Múngú Mvọpī ma lēepi lēlē rī drīgē, āzini drāápi mávé tā ūnjī sī rī drīgē.

21 Má ícō ɛsī múké Múngú ní 'bá pazú ūnjīkānyā agásī 'dīri gāá ku, té dō adringará pījī Múngú ɛndrɛtī gé rī í ịsú tǎimbī Mósē vé rī ā 'dụngará ā tā sī, drāngará Yēsū Kúrísītō vé rī té adri ɛzī ákó."

3

Tǎimbī ícō sēé 'bá rī ícá pījī nī ku

1 ĩmi 'bá Gālātīyā vé 'dī'béé, ĩmi azakaza rú! 'Bá ĩmi drī izaápi 'dīni rī ā'di 'i? Má ũlū ĩmi ní Yēsū Kúrísītō vé gbāngará pɛtī alambaku sígē rī vé íffí uletere rá.

2 Á lē ĩmi lūkī má ní, ĩmi ịsúkī Múngú vé ĩndrī Uletere rī ĩmi ní tǎimbī Yāhūdī rī pi vé rī 'dujū ngaá rī sī yā, dōku ĩmi ní tā Yēsū Kúrísītō vé ĩ ní ũlū rī yīī, ĩmi ní ĩri ɛ'yīī rī sī?

3 Ngá sēepi ĩmi ní adrizú azakaza rú 'dīni rī ā'di? ĩmi 'bá Yēsū ri ɛ'yī'ba gī 'dī'béé, ĩmi ká tā rī í'dó, ĩndrī Uletere rī ri ĩmī drī koó nī múkényā rú. Ngá ĩmi ní gōo ĩmi 'bāzú adrizú pījī ũkpō ĩmivé rī sī rī ā'di?

4 ĩmi nyakī ịzāngā Yēsū ā rú sī ambamba, ịzāngā ĩmi ní nyaá 'dīri ā drā rī kuú kána?

5 Múngú sē ĩmi ní ĩndrī Uletere rī nī, āzini 'o tā āyāzú āyāyā ĩmi āsámvú gé nī. 'O tā 'dīri 'dīni, ĩmi ní tǎimbī Yāhūdī rī pi vé rī 'dujū ngaá rī sī yā, dōku ĩmi ní tā Yēsū Kúrísītō vé ĩ ní ũlū rī yīī, ĩmi ní ĩri ɛ'yīī rī sī?

6 Búkū Múngú vé rī átá Ābūrámā* vé tā 'dīni, "Ābūrámā ɛ'yī Múngú ri rá, sē Múngú ā'yī ĩri adrii 'bá pījī 'í ɛndrɛtī gé."

7 Lē ĩmi nīkī áamá múké 'yozú kīnī, 'bá ɛsī 'bāápi Múngú drīgē, sū Ābūrámā ní 'bāá rī tījī rī, ĩ ĩri zī mvá Ābūrámā vé ní.

8 Sīkī tā 'dīri kú ịnógọsị Búkū Múngú vé rī agá kīnī, 'bá adri'ba Yāhūdī rú ku ɛsī 'bá'béé Múngú drīgē rī pi, Múngú ri kọpī 'bá adri pījī, kọpī ní

* 3:6 3:6 Ābūrámā: ĩri kūkūrī Yāhūdī rī pi vé ní. 'Í lā 'ídóngará 12-25. 3:6 3:6 'ídóngará 15:6

ê'yîjî gî rî sî. Múngú átá ú'dúkó múké 'dîri Ābūrāmā ní kīnī, "'Bá āngū rī pi agāsī rī pi ārēvú céré úmvúlésī tākiri řsú íngázú mí vúgá."

⁹ 'Dîri lū 'yozú kīnī, 'bá eşî 'bāāpi Múngú drîgé rī, řri tākiri řsú, sŭ Ābūrāmā ní řsú rī řîņi, ā'diātāsīyā Ābūrāmā 'bá eşî Múngú drîgé.

¹⁰ 'Bo 'bá 'yo'bá kīnī Múngú ri ĩ 'bā adri 'bá pîři ĩ ní rií Yāhūdĭ rī pi vé tām̄bĭ 'duĵ ngāá rī sī rī pi, ĩ ímŭ kōpi tri rá, ā'diātāsīyā sĭkĭ bŭkŭ Múngú vé tām̄bĭ vé rī agá kīnī, "'Bá céré tām̄bĭ rī 'du'ba nga' 'bá pîři ku rī pi, ĩ ímŭ kōpi tri rá."

¹¹ Ádarú 'bá rī ícô adrii pîři Múngú ęndreři gé tām̄bĭ rī vé tā sī ku, ā'diātāsīyā sĭkĭ Bŭkŭ Múngú vé rī agá kīnī, "'Bá tā be pîři Múngú ęndreři gé rī, řrivé ê'yĭngárá ri sē řri tā 'o pîři."

¹² Létĭ ê'yĭngárá vé rī, řri túngú. Létĭ tām̄bĭ vé rī, řri kpá túngú, ā'diātāsīyā bŭkŭ tām̄bĭ vé rī kīnī, "'Bá tām̄bĭ rī 'duĵpi ngāāpi rá rī, řri tām̄bĭ rī ru řĭtĭ."

¹³ Kā Yēsŭ Kŭrisĭtô ri gbāā peři alambaku[†] sĭgé gĭ, pa 'bá tā tām̄bĭ rī ní 'yoó kīnĭ ĩ 'bā tri rá rī agāsĭ gĭ, 'du tā ĩ ní 'bā trizú rī 'bāā 'ĭ ru' 'bá gá gĭ, ā'diātāsīyā sĭkĭ Bŭkŭ Múngú vé rī agá kīnī, "'Bá ĩ ní 'yĭ drāā peři sĭgé rī, trikĭ řri gĭ."

¹⁴ Yēsŭ pa 'bā, 'bā řsŭkĭ rĭ tākiri Múngú ní řtŭ sēē Ābūrāmā ní 'dāri, 'bā adri' 'bā Yāhūdĭ ru ku rī pi ē řsŭkĭ rĭ kpá řndĭ, kŭru 'bā Yēsŭ ri ê'yĭ' 'bá gĭ rī pi, 'bā řsŭkĭ rĭ řndri Uleterē ĩ ní eřĭĭ 'dāri bēnĭ.

Tām̄bĭ Mósē vé rī āzini tā Múngú ní eřĭĭ rī

¹⁵ Má édrĭpĭĭ má řmŭpĭĭ, á lē tā má ní átá 'dĭri ũ' bĭĭ ĩmi ní tā 'bá rī pi ní rií 'oó rī sĭ, 'bá řri pi ruĭkĭ dō ũndĭ, 'bá āzi ícô ũndĭ rī řĵô ku, dōku ícô āzi ní 'bāā drĭ ni gé ku, řri áwĭ adri sŭ kōpi ní ruĵ gĭ rĭ řĭņi.

¹⁶ Múngú eřĭ tā rī Ābūrāmā ní, āzini mvā řrivé úyú agá rī ní. Bŭkŭ Múngú vé rī agá, Múngú eřĭ tā rī "'bá kárákará pi ní" kuyé, eřĭ "mvā řrivé úyú agá rī ní" ířĭřĭ ní 'bá ālu, 'bá rī Kŭrisĭtô 'i.

¹⁷ Tā má ní átá rī, řri 'dĭni, tām̄bĭ rī ímŭkĭ sēē ĩlĭ mŭdŭřŭlŭ sŭ pŭkŭĭ na (430) ā vŭdrĭ gé, řsŭzú ākŭdē Múngú ru ũndĭ Ābūrāmā be drĭdrĭ gĭ. Tām̄bĭ ĩ ní sēē vŭlé ru rī řĵô ũndĭ Múngú ní ruĵ Ābūrāmā be rī ku, tām̄bĭ rī újā tā Múngú ní eřĭĭ Ābūrāmā ní rī ku.

¹⁸ Té dō 'bā tākiri řdri 'dāni'dāni vé rī řsŭ 'bá ní rií tām̄bĭ rī 'duĵ ngāá rī sĭ, Múngú eřĭ té Ābūrāmā ní řdri 'dāni'dāni rī vé tā ku. 'Bo Múngú eřĭ tā rī Ābūrāmā ní ívé eşĭ múké rī sĭ.

¹⁹ Údékĭ tām̄bĭ rī ā'di ā tā sĭ? Údékĭ tām̄bĭ rī ē 'da rĭ tā ũņĭ 'bá rī pi ní rií 'oó rī. Tām̄bĭ Múngú ní údé 'dĭri adri ca lóki Yēsŭ Kŭrisĭtô ní ícázú rĭ gé, řri mvā Múngú ní tā ni eřĭĭ Ābūrāmā ní rī. Múngú áyú mālāyĭkā rĭ pi tām̄bĭ rĭ řĭĭ sēē Mósē drĭgé, Mósē ní kŭru tām̄bĭ rĭ sēzú 'bá rĭ pi ní.

²⁰ 'Bá 'bá řri pi āsámvŭ ícĭpi rĭ, 'du 'bá ālu vé tā ngāá ř'dŭkŭlē ku, řri kōpĭvé tā 'du nga řriřrô. 'Bo Múngú rĭ 'yęjā ālu.

3:8 3:8 Ídóngárá 12:3; 18:18; 22:18 **3:10 3:10** Dětŕŕŕnŕmē 27:26 **3:11 3:11** Ābākŭkā 2:4

3:12 3:12 Lęřĭřĭkĭ 18:5 † **3:13 3:13** Peřĭ alambaku: 'Bá Rŕmā vé rĭ pi rĭ 'bā tā 'o'bā ũņĭ rĭ pi gbā mŭsŭmārĭ sĭ peřĭ alambaku sĭgé, řri sā 'du ācŕ kōpi řbĭ drā ndŕ, kōpi řzāngā nĭyā ambamba drāngárá rĭ gé. **3:13 3:13** Dětŕŕnŕnŕmē 21:23 **3:16 3:16** Ídóngárá 12:7; 13:15; 24:7

21 Tāimbī Múngú ní údé rī pi tā ĩri ní eẓií rī be, kôpi nyo ĩ āsámvú gé sī ari'ba rú? Kôpi adrikí ari'ba rú ku. Dô tãimbī ĩ ní údé rī, 'bá rī pi ē ĩsúkí rí ídri 'dáni'dáni rī ání, 'bá rī pi té kôdô ícô adri pirí Múngú ẽndreṭi gé kôpi ní tãimbī rī 'dujú ngáa rī sī.

22 'Bo Búkū Múngú vé rī lū 'bá ní uletere kīnī, 'bá vū drígé rī pi ārèvú céré ùnjikānyā ású kôpi gí, kúru lē kôpi ē ẽ'yīkí Yēsū Kúrísitô ri, Múngú ā sē rí ídri 'dáni'dáni 'í ní tā ní eẓií rī kôpi ní.

23 'Bá ní drī Yēsū ri ẽ'yīzú kuyé rī gé, tãimbī rī 'yī 'bá pá títí, cĩngbá lókí Múngú ní tā 'bá ní Yēsū Kúrísitô ri ẽ'yīzú rī i'dazú rī gé.

24 Tãimbī rī ri 'bá ímbá nī, ĩri ri 'bá drī ko mužú Yēsū Kúrísitô vúgá nī, ání 'bá adrikí rí 'bá pirí, 'bá ní Yēsū ri ẽ'yī gí rī sī.

25 Nóni 'bá ẽ'yīkí Yēsū Kúrísitô ri gí, tãimbī Mósē vé rī ícô 'bá drī koó nī ku.

'Bá Yēsū Kúrísitô ri ẽ'yī' bá gí rī pi nóni anji Múngú vé ni

26 ĩmi 'bá Kúrísitô Yēsū ri ẽ'yī' bá gí 'dī'bée, ĩmi nóni anji Múngú vé ni.

27 ĩmi ruḱí dô bātízimū gí, ĩmi ikpákí nóni ĩmi títí Yēsū Kúrísitô ā rú' bá gá gí.

28 'Bá rī dô Yāhúḱígú yā, dô Gĩrĩkĩgú yā, dô túgẽrĩ yā, dô adri túgẽrĩ ku yā, dô 'bá ágó yā, dô 'bá úkú yā, ĩmi céré 'bá ālu Kúrísitô Yēsū rú' bá gá.

29 ĩmi ní nóni adrii 'bá Kúrísitô vé ni rī sī, ĩmi nóni anji Ābūrámā vé ni, ĩmi tā Múngú ní eẓií Ābūrámā ní rī ĩsú rá.

4

1 Á lē tā rī 'yoó 'dini, mváná rī vé ẽtẽpi drā dô ĩsú mváná rī drī mādānjá, mváná 'dĩri gō ẽtẽpi vé ngá rī pi ē tĩ ru céré nī. Ngá ẽtẽpi vé rī pi ā adrikí dô ĩrivé ní drāāsiyā, vúlé nólé, mváná 'dĩri adri sũ túgẽrĩ tĩni.

2 Ā'diātāsīyā mváná rī, ĩri adri 'bá ĩri úcẽpi rī drígé, cĩngbá lókí tā ọtú ẽtẽpi ní eẓií, ĩri ímú ngá rī pi ē tĩ ru nī rī gé.

3 Tā 'dĩri sũ nyo riipi 'i ngáapi 'bá rú' bá gá rī tĩni. Yēsū ní drī ícázú kuyé rī gé, 'bá Yāhúḱí rú, 'bá adrikí sũ mváná mbaapi 'bá āzi drígé rī tĩni, 'bá adrikí tãimbī rī drígé sũ túgẽrĩ tĩni, 'bá rikí yĩkí 'bá áda vé ni ùbĩ mužú áyu.

4 Sā Múngú ní útú rī ká ícô, ĩpē ívé Mvā Yēsū ri, 'bá úkú tĩ ĩri nī. Tĩkí ĩri Yāhúḱígú rú tãimbī Mósē vé rī ā pálé gá.

5 Ímú nóni 'bá paá adringará tãimbī rī drígé túgẽrĩ rú rī agásí gí, 'bá anji rú, 'bá ĩsúkí rí ngá Múngú ní lēé sēé 'bá ní rī pi ārèvú céré.

6 Nóni ĩmi ní adrii anji Múngú vé ni rī sī, Múngú ĩpē 'i Mvõpi vé Índrí ímú fĩ adrii ĩmĩ ẽsĩ agá, Índrí rī lū 'bá ní kīnī, "Múngú, mi 'bá Ẽtẽpi."

7 Ání ĩmi adrikí nóni túgẽrĩ ku, ĩmi anji Múngú vé ni. ĩmi ní adrii anji Múngú vé ni rī sī, Múngú ri ngá ārèvú 'í ní eẓií ĩmi ní rī sē rá.

Lē ĩmi kukí ĩmi kú tãimbī Mósē vé rī drígé túgẽrĩ rú ku

8 ĩmi adri' bá Yāhúḱí rú ku 'dī'bée, ĩmi ní ándúrú Múngú ri nĩi kuyé rī gé, ĩmi adrikí kuú túgẽrĩ rú úrĩ ĩ ní ĩnjĩi múngú rú rī pi drígé.

9 'Bo nóni ĩmi nĩkí Múngú ri gí, dôku ma 'yo, Múngú nĩ ĩmi gí. Ngá ĩmi ní lèzú ĩmi újázú gõzú túgẽrĩ rú tā 'dī'bée 'duzú ngazú, āzini úrĩ nyõókú nõi vé rī pi vé tā 'duzú ngazú rī ā'di?

10 Īmi ri Yāhūdī rī pi vé ú'dú ʔurukò'bée ĩnjī, mbāá ʔurukò'bée ĩnjī, lóki ʔurukò'bée ĩnjī, āzini íli ʔurukò'bée ĩnjī.

11 Mā ʔsí ʔsú ʔzāngā tā ĩmi ní rīi 'oó 'dī'bée sī, índrezú má iza mā sá ʔzi ngazú ĩmi ní.

12 Mā ʔdrípīi má ómʔúpīi, á mā ĩmi drī ĩrī sī, lē ĩmi ĩnjéki ĩmi ífūú tāĩmbī Mósé vé rī agási ʔmʔvé, adrii sū má tĩni, ā'diātāsīyā má ĩnjé ma ífūú tāĩmbī rī agási, ĩmʔ adrii sū ĩmi ní ándúru adrii, ĩmi ní tāĩmbī rī nĩ kuyé rī gé rī tĩni. ʔtú ĩmi 'okí ma ũnjí kuyé.

13 Mā ní ú'dúkò múké Kúrisítò vé rī jizú ũlúzu ĩmi ní drīdrī rī gé, ádarú ĩmi nĩkí rá 'yozú kinī, ma drā be.

14 Mā ũsū má kīnī tānā má ní adrii drā rú rī sī, ĩri ĩmi ní ʔzāngā sē ĩmi ʔsí agá, 'bo ĩmi gāki ma kuyé, ĩmi ʔ'yíkí ma sū mālāyikā Múngú vé ni tĩni, āzini Kúrisítò Yēsū tĩni.

15 Ándúru āyikò ga ĩmi ʔsí agá tré tré, 'bo nóni ĩmivé āyikò gō adrii 'dāáyo āsī? Á nĩ rá ándúru ĩmi lēki ma agaá rá, té ē ícò dō rá, ĩmi té ĩmi mī unje sēé má ní, mā ndre rī āngū āní.

16 Mā ní tā áda rī ũlúú ĩmi ní rī sī, ĩmi ní nóni ma 'duzú 'bāzú āri'ba ĩmivé ni rú āní?

17 'Bā āngū ĩmbá'ba létī ũnjí sī, lē'ba ĩmi ũbīki Yāhūdī rī pi vé tāĩmbī áyu 'dī'bée, kōpi úvá be lēzú ĩmi ũbézú, 'bo tā kōpi ní lēé ĩmi 'okí 'dīri adri múké ku. Kōpi lēki ĩmi gūú 'bā rú'ba gá sī ʔmʔvé, kōpi lēki ndéé ni ĩmi rikí ívé tā yīi áyu.

18 Múké ni, lē ĩmi 'bāki úvá rizú tā múké 'ozú sá be céré, adri 'yozú kinī, ĩmi má rú'ba ndre ũgbále ká 'dini ku.

19 Mā anji rī, ma ri ʔzāngā nya ĩmi tā sī, sū ũkú mʔvá tīpi rī vé 'a ní ásó, ĩri ní ʔzāngā nyaā āní rī tĩni, ma ʔzāngā rī nya cĩmgbá ĩmi ní tā Kúrisítò vé rī 'duzú ngazú ʔsí be ālu rī gé.

20 Lē té kōdō āndrū má adri ĩmi ʔsámʔú gé 'dīi ĩndī, mā újá rí mávé ú'dúkò má ní átázú rī, tā ĩmi ní 'oó rī fi má drīgé kuyé, á nĩ kuyé má 'o rī ĩmi íngóni?

Nāpí Ágárā pi vé Sārā be rī

21 Ī ndrekí drī ká, ĩmi ʔurukò áwíki ʔsí 'bāá kuú tāĩmbī Mósé vé rī drīgé, ĩmi nĩkí nyo tā tāĩmbī rī ní 'yoó rī rá?

22 Búkú tāĩmbī vé rī agá síki kinī, Ābūrāmā ri anji āgō be ĩrī, mʔvá āzi rī vé ʔndrēpī tūgērī Ágárā 'i, āzi rī vé ʔndrēpī jó 'dīpa Sārā 'i, adri tūgērī ku.

23 Mʔvá ālu rī, ũkú tūgērī rú rī tī yīkī 'bā áda vé ni sī. Mʔvá āzi rī, ũkú jó 'dīpa rī tī nī, ā'diātāsīyā Múngú ʔzi tā ni nī.

24 Tā ũkú ĩrī 'dī'bée vé rī lū ũndī Múngú ní rʔú ĩrī rī pi vé tā. Ũndī ālu rī, Múngú ní tā ni lūú Mósé ní írā Sīnáyī vé rī drīgé 'dāá rī, ũndī rī sē tĩki anjiná rī pi tūgērī rú, sū ũkú tūgērī rú Ágárā ni mʔvá tī tūgērī rú rī tĩni.

25 ũkú tūgērī rú Ágárā vé tā lū írā Sīnáyī adriipi āngū Árabī rī pi vé rī agá 'dāri vé tā. Írā Sīnáyī índre sū Yērūsālémā āndrū Yāhūdī rī pi ní rīi adrii 'a ni gé tūgērī rú tāĩmbī rī drīgé rī tĩni.

26 'Bo ũkú āzi rī jó 'dīpa Sārā 'i, ĩrivé tā lū Yērūsālémā ú'dí 'bū gé 'dāá rī vé tā, adri tūgērī ku. ĩri ʔndrēpī 'bā céré Yēsū ri ʔ'yī'ba gí rī pi vé ni.

27 Búkú Múngú vé rī 'yo kinī,

"Mi ūkú adriipi úndó rú mvá t̄j̄pi kuyé 'd̄iri,
mí adri āyīkō sī,

mi ūkú mvá t̄j̄ngará āzó 'b̄j̄pi kuyé 'd̄iri,

í tre ú'dúkó be uru 'dāā āyīkō sī,

ā'diātāsīyā ūkú ī ní adii adi rī, īri anji be ndē ūkú ágó be rī rá."

²⁸ Īmi má édr̄ip̄j̄i má ómv̄úp̄j̄i, Īmi új̄ákí nóni Īmi ícá ú'dí rú gí tā Múngú ní ezīj̄i Ābūrāmā ní rī sī, s̄j̄ Sārā vé mvá Īsákā* Múngú ní tā ni ezīj̄i rī t̄j̄n̄i.

²⁹ 'Bo 'bá lē'bá Īmi 'd̄ukí tāĩmb̄j̄i rī ngaá áyu rī pi, k̄opi ri nóni Īmi ōc̄ū, s̄j̄ Īsīmāélē ī ní t̄j̄j̄i ȳl̄k̄i 'bá áda vé ni sī rī ní rii Īsákā ī ní t̄j̄j̄i ūkp̄ō Īndr̄i Uleterē rī vé rī sī rī ōc̄ū rī t̄j̄n̄i.

³⁰ 'Bo Búkū Múngú vé rī k̄in̄i, "'Í dro ūkú t̄j̄ḡēr̄j̄i rú 'd̄iri ívé mvájá rī be rá, īrivé mvájá rī ā r̄u rí ā'bú mí ní ím̄u kuú ūkú jó 'd̄ipa rī vé mvájá ní rī ku."

³¹ Má édr̄ip̄j̄i má ómv̄úp̄j̄i, 'bá adrikí anji ūkú t̄j̄ḡēr̄j̄i rú rī vé ni ku, 'bá anji ūkú jó 'd̄ipa rī vé ni.

5

Kúrísitō sē 'bá ní dr̄j̄wālā

¹ Kúrísitō oyu 'bā, sē 'bá ní dr̄j̄wālā gí. Nóni lē Īmi tukí pá t̄j̄t̄j̄, lē Īmi új̄ákí Īmi gōo adrii t̄j̄ḡēr̄j̄i rú tāĩmb̄j̄i rī dr̄j̄gē d̄j̄i ku.

² Īmi ȳl̄k̄i dr̄i ma ká, ma Páulū 'i, á lē lūú Īmi ní 'd̄ini, Īmi sēkí dō Īmi ágélē ē t̄j̄ ūl̄i, Múngú ā ā'yī rī Īmi ān̄i, Kúrísitō vé dr̄āngará 'd̄iri Īmi ní ēz̄j̄i ākō.

³ Á lē end̄j̄i 'yoó Īmi ní d̄j̄i, 'bá 'i ágélē ē t̄j̄ sēepi l̄j̄ipi gí rī, lē ā 'd̄u tāĩmb̄j̄i Yāhūd̄j̄i rī pi vé rī ārevú ngaá cérē.

⁴ Īmi 'bá ri 'bá tāĩmb̄j̄i Yāhūd̄j̄i rī pi vé rī ū'b̄j̄i 'bá nga 'bá Múngú ā 'bā rí Īmi adrii ān̄i 'bá p̄j̄i rú 'd̄i'bée, ḡl̄k̄i Īmi Kúrísitō ā r̄j̄i 'bá gá sī āmvé gí, nóni Īmi apikí ēs̄j̄i m̄uké Múngú vé rī sī gí.

⁵ Īndr̄i Uleterē rī ású 'bā gí, 'bá ē'ȳl̄k̄i rá, 'bá ri ēs̄j̄i 'bā rizú tā Múngú ní ezīj̄i 'yoó k̄in̄i, 'i ím̄u 'bā 'bā adri p̄j̄i 'd̄ari ūt̄éz̄ú.

⁶ 'Bá Kúrísitō Yēsū ri ē'ȳj̄ipi gí rī, l̄ik̄i dō ágélē ni ē t̄j̄ gí yā, dō l̄ik̄i kuyé yā, k̄opi cérē tr̄ōtr̄ō. Tā āmbúgú agaapi rá rī, īri ē'ȳj̄ngará Īmi ní Yēsū ri ē'ȳj̄z̄ú rī, īri sē Īmi Īmi lēlē.

⁷ Īmi ándurú ri Yēsū ā pámvú ūb̄i m̄ukényā rú, 'bá Īm̄i dr̄j̄ izaapi sēzú Īmi ní īrivé tā áda rī ūb̄izú ku rī ā'di 'i?

⁸ 'Bá Īm̄i dr̄j̄ izaapi 'd̄iri ibi ím̄u Múngú Īmi z̄j̄ipi rī vúgálēs̄i kuyé.

⁹ Īmbángará ūnj̄ō vé 'd̄iri adri s̄j̄i ākúf̄j̄i mādānjá ī ní dāā íwá agá, íwá rī íngá ān̄i k̄ōf̄út̄ō be rī t̄j̄n̄i.

¹⁰ Á n̄j̄i amá rá 'yozú k̄in̄i, Úpi Yēsū Kúrísitō ri sē tā má ní átá n̄ōri Īmi ícá ē'ȳj̄i rá, 'bá Īm̄i dr̄j̄ iza 'bá 'd̄i'bée, Múngú ri ím̄u tā l̄i k̄opi dr̄j̄gē cérē.

¹¹ Má édr̄ip̄j̄i má ómv̄úp̄j̄i, ma dō ri Īmi ní ágélē ē t̄j̄ lingará vé tā átá, Múngú ā ā'yī rí Īmi ān̄i p̄j̄i, ngá 'bá Īm̄i dr̄j̄ iza 'bá rī pi ní ma ōc̄ūz̄ú 'd̄ini rī ā'di? Má ímbá té dō 'bá rī pi k̄in̄i, ā ūl̄k̄i k̄opi ágélē ē t̄j̄ rá, ú'dúkó m̄uké má ní ūl̄ú Yēsū vé dr̄āngará peṭ̄i alambaku sígē rī sē k̄opi ē ēs̄j̄i ve té ku.

12 Á lē 'bá ri' 'bá ĩmĭ drĭ iza' 'bá 'yo' 'bá kĭnĭ, ā ũlĭkĭ ĩmĭ ágélé ē tĭ rá 'dĭ' 'bée, lē ā ũdĭkĭ kōpi ā ágélé, kōpi ē ícákĭ rĭ 'báná rú.

13 Má édrĭpĭjĭ má ómvúpĭjĭ, zĭkĭ ĩmĭ ĩfŭũ táĭmbĭ Mósē vé rĭ agásĭ ĩmŭ drĭwālā ĩsŭ gĭ. Lē ĩmĭ í'dŭkĭ drĭwālā ĩmĭ ní ĩsŭ 'dĭri rizú tā rŭ' 'bá nōri ní lēé rĭ 'dŭzŭ ngazú ānĭ áyu ku. Múké ní, lē ĩmĭ ngakĭ ěžĭ ĩmĭ āsámvŭ gé sĭ lēngará sĭ.

14 Táĭmbĭ Mósē vé rĭ pi ārēvŭ céré ĩ ní úmŭ ícá ālu 'dĭ. Táĭmbĭ ālu rĭ kĭnĭ, "Lē mí lē 'bá mí gārā gá rĭ, sŭ mí ní mí rŭ' 'bá lēé rĭ tĭnjĭ"

15 ĩmĭ rikĭ dō ĩmĭ úcĭ sĭ sĭ, sŭ ũcógú pi ní rĭ í úcĭ rĭ tĭnjĭ, ĩmĭ ndrekĭ múké, ĩmĭ ĩmŭ ĩmĭ íré ĩmĭ āsámvŭ gé sĭ rá.

Tā Índrĭ Uleterē rĭ vé rĭ, āzini tā rŭ' 'bá vé rĭ

16 Á lē lŭũ ĩmĭ ní kĭnĭ, lē Índrĭ Uleterē rĭ ā ko ĩmĭ drĭ nĭ, ĩri sē ĩmĭ ícókĭ tā rŭ' 'bá nōri ní lēé rĭ 'dŭjŭ ngaa ku.

17 Á 'yo' 'dĭni, ā'diātāsĭyā tā rŭ' 'bá vé rĭ pi úmúkĭ ĩ tā Índrĭ Uleterē rĭ vé rĭ be ku. Tā Índrĭ Uleterē rĭ vé rĭ pi úmúkĭ ĩ tā rŭ' 'bá vé rĭ be ku. Ógŭpĭ lē ógŭpĭ vé tā ku, ĩri sē tā múké mí ní kōdō ũsŭŭ lēé ngaa rĭ pi mí ícō ngaa ku.

18 'Bo mí dō ri ěžĭ nga Índrĭ Uleterē rĭ vé ũkpō sĭ, mí adri táĭmbĭ Mósē vé rĭ ā pálé gá ku.

19 Tā rŭ' 'bá nōri vé rĭ pi ĩndrékĭ bá kōpi 'dĭ: Ówŭ 'bāngará, mĭ 'bāngará 'bá āzi vé ũkŭ sĭ, dōku 'bá āzi vé ágó sĭ, tā 'oó drĭnjá sēepĭ ní,

20 múngú ĩ ní údé drĭ sĭ rĭ pi ĩnjĭngará, ěndrĭ ndrĭngará, ěsĭ 'bāngará 'bá āzi drĭgē ũnjĭ, āwāngará, ā'yā, jĭkō, ĩndrā, acongará,

21 ũlē, mérā, úmāngará vŭrā ālu gé rizú tā ũnjĭ 'ozŭ rĭ, āzini tā ũrŭko ũnjĭ 'bá rĭ pi ní rĭí 'oó sŭ 'dĭ' 'bée tĭnjĭ rĭ pi. Á 'yo ĩmĭ ní tā 'dĭri sŭ āndŭrú má ní 'yoó ĩmĭ ní drĭdrĭ rĭ tĭnjĭ, 'bá tā 'o' 'bá 'dĭni 'dĭ' 'bée, kōpi ícókĭ ídri 'dāni' 'dāni rĭ ĩsŭ mālŭngā Múngú vé rĭ agá 'dāá ku.

22 'Bo ũ'a Índrĭ Uleterē rĭ vé rĭ, ĩri lēngará, āyĭkō, tākĭri, tā tangará mādā sĭ, ěsĭ ídrĭkĭdri, adringará múké, tā 'ongará mužú pĭrĭ,

23 tā 'ongará ěsĭ be mādā, āzini ũtēngará. Táĭmbĭ 'yoopĭ tā 'dĭ' 'bée ũnjĭ ní 'dāáyo.

24 'Bá Kúrĭsĭtō Yēsŭ ri ě'yĭ' 'bá gĭ rĭ pi gbākĭ ívé ěbĭrĭ rŭ' 'bá nōri vé rĭ peŭĭ alambaku ĩ ní Yēsŭ ri gbāzŭ rĭ sĭgē gĭ.

25 Nónĭ Índrĭ Uleterē rĭ ní 'bá ní ídri ú'dí sēé gĭ rĭ sĭ, lē 'bá 'dŭkĭ tā Índrĭ Uleterē rĭ ní ũlŭũ 'bá ní rĭ ā vŭdrĭ ũbĭŭ mužú áyu.

26 Lē 'bā íngúkĭ 'bá 'yozú kĭnĭ, 'bá ndĕkĭ 'bá ũrŭko' 'bée rá 'dĭni ku, āzini ē ilekĭ 'bá āzi tā ũnjĭ sĭ ku, lē 'bá 'bākĭ ěsĭ ũnjĭ 'bá āzi vé ngá sĭ ku.

6

ĩmĭ kókĭ ĩmĭ ĩzā ĩmĭ āsámvŭ gé sĭ

1 Má édrĭpĭjĭ má ómvúpĭjĭ, 'bá āzi 'de dō tā ũnjĭ agá, ĩmĭ 'bá Índrĭ Uleterē rĭ ní ású gĭ 'dĭ' 'bée, lē ĩmĭ kókĭ 'bá 'dĭri ē ĩzā lĕtĭjĭ múké ní sĭ, ĩri útúzú ícázú pĭrĭ. 'Bo mí ndre múké, mí 'de rĭ ũnjĭkānyā agá ku bĕnĭ.

2 Tā ɛ̃njɛ̃njɛ̃jĩ í'dé dō ìmi drĩgé, lē ìmi kókí ìmi ìzā ìmi ǎsámvú gé sī koko. Ìmi kókí dō ìmi ìzā ìmi ǎsámvú gé sī rá, tā ìmi ní 'oó 'dĩri, ìri tǎĩmbĩ Kúrísítō ní lēé ǎ 'duki ngaa rĩ.

3 'Bá rĩ dō ri 'i íngú kĩnĩ, 'í ícọ́ gí, ịsụzú ícọ́ kuyé, 'bá 'dĩri ri 'í mị ù'bā ũgōgōlé rú.

4 Lē 'bá ǎlu ǎlu ǎ áamá tā 'í ní rií 'oó rĩ ǎ pámvú ámámá, ɛ́ íngú rí 'i tā múké 'í ní 'oó rĩ sī, ǎ ù'bĩ ívé tā 'í ní 'oó rĩ 'bá ǎzi vé 'oó rĩ sī ku.

5 Lē 'bá ǎlu ǎlu ǎ adri ùkpó ùkpó ɛ̃zị ívé rĩ ngangára gá.

6 Ìmi ĩ ní rií ìmbá tā Múngú vé rĩ sī 'dĩ'bée, lē ìmi sėkí ìmivé ngá 'bá ìmi ìmbápi rĩ ní ìndĩ.

7 Ìmi sėkí 'bá ǎzi ǎ ù'bā ìmĩ mị ku, 'bá ǎzi ícọ́ tā Múngú ní lịj 'bá rĩ pi drĩgé rĩ ideé ku, ǎ'diātāsīyā 'bá rĩ úri 'í ní rií ìfũúpi kaápi rĩ ìkũnā.

8 'Bá úri ùnjĩkányā 'ozú rĩ riipi, 'í rụ'ba ɛ́ ịsụ rí ǎyĩkō ǎnĩ rĩ, ìri úri ìzāngā nyazú mụzú 'dání'dání rĩ ìkũnā, 'bo 'bá úri múké Ìndrĩ Uletere rĩ ní ǎyĩkō sėépi rĩ riipi rĩ, ìri úri ìdri 'dání'dání rĩ vé rĩ ìkũnā.

9 Lē 'bá ǎndėkĩ tā múké 'ongára sī ku, ǎnĩ 'bá ìmụ úri kaápi múké rĩ ìkũnā sá múké rĩ gé, 'bá kúkí dō ɛ̃zị rĩ ǎ ngangára kuyé.

10 'Bá ní drĩlé múké ịsụ gí rĩ tịnị, lē 'bá 'okí tā múké 'bá rĩ pi ní céré, agaápi rá rĩ, lē 'bá 'okí tā múké 'bá Yésụ ri ɛ̃'yĩ'ba gí rĩ pi ní.

Tā Páũlũ ní ɛ̃zịj ùdũmbĩtā rĩ

11 Ìmi ndrekí tǎfĩ má ní sīi mị be 'wārā má drị sī kőkōbị 'dĩri agá 'dĩ'bée.

12 'Bá 'yo'bá kĩnĩ ǎ ùlĩkí ìmĩ ágélé ɛ́ tị rá 'dĩ'bée, kōpi ụsũkí kĩnĩ, ĩ ndėkí ìmi tā sī céré nĩ. Kōpi lėkí ĩ ịsụkí ìzāngā ĩ ní rií tā Kúrísítō vé drázú ɛ̃tị alambaku sịgé rĩ ǎ tā ùlũzú rĩ sī ku.

13 Ùlĩkí ìni kōpi ǎ ágélé ɛ́ tị rá, 'bo kōpi 'duki tǎĩmbị Mósē vé rĩ ngaa céré kuyé, kōpi ri 'yo, ǎ ùlĩkí ìmĩ ágélé ɛ́ tị rá, ùlĩkí dō gí, ìri sē kōpi ĩ íngú ǎnĩ íngúngũ.

14 Má ícọ́ ma íngú tā ǎzi sī ǎluǎnĩ ku, ma 'yéná ma íngú 'bávé Úpí Yésụ Kúrísítō vé drāngára ɛ̃tị alambaku sịgé rĩ sī. Yésụ vé drāngára ɛ̃tị alambaku sịgé rĩ vé tā sī, tā nyọ́kụ nōri vé rĩ pi ìndrekí má ní ɛ̃zị ǎkọ́, ǎzini tā mávé rĩ ìndré kpá 'bá nyọ́kụ nōri vé rĩ pi ní ɛ̃zị ǎkọ́.

15 Lịkí dō 'bá rĩ ǎ ágélé ɛ́ tị gí, dō lịkí ágélé ni ɛ́ tị kuyé drǎáasiyā, adri tā ǎmbúgú rú ku, tā agaápi rá rĩ, ìri mí ní mĩ ɛ̃sị újázú ú'dí adrizú 'bá Yésụ vé nĩ.

16 Ìmi tā ĩ ní ɛ̃zịj 'dĩri 'du'bá nga'bá rá rĩ pi, ìmi adri 'bá ɛ̃rị Múngú vé ni pi, Múngú ri ɛ̃sị ìdrĩkídri 'bá ìmi ní, ǎzini ìri ìmi ní tǎkírĩ sē.

17 Lē 'bá ǎzi ǎ sē má ní ìzāngā 'dĩni ku, ũgbākí ma, ǎzini úvĩkí ma írǎ sī, ǎzó bílé ni má rụ'ba gá anigé, má ní Yésụ ri ɛ̃'yĩ gí rĩ sī.

18 Má ɛ̃drịpịj má ọmvúpịj, ɛ̃sị múké 'bávé Úpí Yésụ Kúrísítō vé rĩ ǎ adri ìmi be. ǎmĩnā.

Kōkōbī Páulū ní sī sēé 'bá
Ēfēsō
vé rī pi ní rī
Tā bükū rī vé rī ā ũlūngará

Ēfēsō ri kūrū āmbúgú āngū ī ní zīj Tákī rī ā jēlé gá ũtū ní 'dengará gálé rú. Páulū adri caá āngū rī agá 'dálé ílī na, ri tī Múngú vé rī sēé 'bá rī pi ní (Ēzī 19). 'Bá kárakarā āngū rī agá rī pi, 'bá kūrū rī ā gārā rī pi be, ẹ'yíkí Yēsū ri rá. Vúdrī ni gé, Páulū kā rīi adrii jó āngū ũ'yízú rī agá Rómā gá 'dāá, sī kōkōbī 'dīri sēé 'bá kānisā vé Ēfēsō gá rī pi ní, lūzú kōpi ní kīnī, ẹsī kōpi ní 'bāá Kúrísītō drīgé 'dīri, Múngú ũtī tā ni nī kīnī, Úpí Kúrísītō rī adri āmbúgú ngá vū drīgé nōgó rī pi drīgé, āzini ngá 'bū gé 'dāá rī pi drīgé.

Cápītā 1-3 agá, Páulū ũlū 'bá Múngú ní ũpēé gí rī pi vé tā, āzini ũlū tā Múngú ní kōpi pazú ívé ũnjikānyā agāsī, īri ní kōpi úmúzá ícázú Kúrísītō be ngá ālu īrivé drāngará sī rī vé tā, āzini ũlū īrivé íngángará ídri rú drāngará gálésī rī vé tā. Cápītā 4-6 agá, lū 'bá rī pi ní lētī kōpi ní ī úmúzá ícázú ngá ālu Kúrísītō rī 'bá gá rī.

1 Ma Páulū 'i, Múngú ĩpē ma adrii Kúrísītō Yēsū vé 'bá áyúāyū ni rú.

Á sī kōkōbī 'dīri sēé 'bá adri 'bá Ēfēsō gá ẹsī 'bā'bée Kúrísītō Yēsū vé ẹzī nga 'bá rī pi ní.

2 Ẹsī múké, āzini tākiri íngápi 'bá Ẹtẹpi Múngú vúgá, āzini Úpí Yēsū Kúrísītō vúgá rī ā adri ĩmi be.

Múngú sē 'bá ní tākiri Kúrísītō ā rú sī

3 Lē 'bá íngúkí 'bávé Úpí Yēsū Kúrísītō Ẹtẹpi Múngú ri, īri ní 'bá ní tākiri sēé adrizú Kúrísītō agá rī sī, Kúrísītō íjī 'bá ní tākiri rī 'bū gélésīla.

4 Drīdrī ni, Múngú ní drī 'bū pi gbizú vū be kuyé rī gé, ĩpē 'bā adrii uletere 'bá ívé ni pi rú ũnjikānyā ākó, Yēsū Kúrísītō ā rú sī. Múngú vé lēngará sī,

5 'dụ 'bá 'bāá anji ívé ni pi rú Yēsū Kúrísītō ā rú sī, tā ni íbī íngá īri ē ẹsī agá.

6 Lē 'bá íngúkí Múngú ri ẹsī múké īri ní 'bāá 'bá ní āmbúgú tā īrivé Mvā īri ní lēlē rī ní 'oó 'bá ní rī sī.

7 Kúrísītō vé āri dā 'bá tā sī, 'bá drī jezú, trūkí 'bá ānī 'bávé ũnjikānyā agāsī gí, Múngú vé ẹsī múké rī ā tā sī.

8 Múngú ē ẹsī ní adrii 'bá ní múké rī sī, sē 'bá ní úmī, āzini tā nīngará.

9 Múngú vé tā ándúrú īri ní úcí kuú 'í ẹsī agá rī, 'i'da nóni 'bá ní āmvé. Tā ni íbī íngá ẹsī ni agá, 'i'da tā rī Kúrísītō ā rú 'bá gá.

10 Tā Múngú ní ũtī rī, īri 'dīni, sā ni kādō ícó, īri ímú ngá 'bū gé rī pi íkūnā ngá vū drīgé rī pi be céré vūrā ālu gé, Kúrísītō ri ímú adri kōpi drīgé nī.

11 Múngú ũpē 'bá adrii anji ívé ni pi rú Kúrísītō agá. Ũpē 'bá ọtū ínọgọsī í'dóngará gá 'dāá, tā rī pi ī nga, sū Múngú ní ũtī rī tīnī.

12 Múngú 'o tā 'dīri 'dīni, 'bá ẹsī 'bā'bée Kúrísītō drīgé drīdrī rī pi, 'bá íngúkí rī Múngú ri ānī.

13 Īmi ní Kúrísítō vé ū'dúkō múké áda rī yīj rā rī sī, ū'dúkō múké ĩmi ní ẹ'yīj gí 'dīri pa ĩmi nī. Īmi ní Kúrísítō ri ẹ'yīj gí rī sī, sē ĩmi ní Índrí Uletere ĩri ní tã ní ẹzīj rī, lūzú kīnī ĩmi 'bá Kúrísítō vé ni.

14 Tã Múngú ní Índrí Uletere rī sēzú 'bá ní rī, lū 'bá ní uletere 'yozú kīnī, ngá Múngú ní ẹzīj ívé 'bá rī pi ní, 'bá ní rīi útée rī, ĩri ímú sē 'bá ní rá. Kúru Múngú ri ímú 'bá ní drīwālā sē, 'bá kúru ĩri ĩnjī, āzini 'bá ĩri íngú.

Páulū zī Múngú ri

15 Á yī tã ĩmi ní Úpí Yēsū ri ẹ'yīzú rī rá, āzini ā yī tã ĩmi ní 'bá Múngú vé rī pi lēzú céré rī rá.

16 Ū'dú céré má kādō rīi Múngú ri zīj, ma ri ĩmivé tã lū Múngú ní, ma ri ōwō'dífō sē ĩri ní ĩmi tã sī.

17 Ma ri Múngú 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō vé Ẹtẹpi ĩ ní ĩnjīj ĩnjī rī zī ĩmi ní, ā sē rī ĩmi ní Índrí tã nīzú ni, ē i'da rī ĩmi ní tã Múngú vé rī, ĩmi nīkí rī Múngú ri ānī múké múké.

18 Ma ri Múngú ri zī ĩmi ní, ā zī rī ĩmivé úmī, ĩmi 'bākí rī ẹsī tã áda ĩri ní ĩmi zízú rī nīzú ānī, āzini ĩmi nīkí rī Ẹngará úmvúlēsī ĩmi ní Ẹzú 'bá Múngú vé rī pi be trū ālu 'dāri ānī.

19 'Bá lēkí ĩmi nīkí Múngú vé ũkpō āmbúgú ĩri ní sēé 'bá ĩri ẹ'yī' 'bá gí nō'bée ní rī. Ūkpō 'dīri ĩri ní áyú

20 Kúrísítō ri ingazú gōzú ídri rú drāngará gálésīla rī, sē ĩri úrí ívé drī ẹndẹpi* gé 'bū gé 'dāá.

21 Kúru Kúrísítō ri āmbúgú mālāyīkā rī pi drīgé, índrí ũnjí rī pi drīgé, 'bá tām̄bī sē' 'bá rī pi drīgé, 'bá ũkpō be rī pi drīgé, āzini 'bá āngú ru' 'bá rī pi drīgé, adri 'yēṅá béré āndrū nō'bée drīgé kuyé, ĩri adri āmbúgú cazú lóki ímúpi drīdrī 'dīi rī gé.

22 Múngú 'bá ngá rī pi ārēvú céré ĩri ā pálé gá, Múngú ĩpē ĩri adrii āmbúgú ngá rī pi drīgé céré 'bá kānīsā† vé rī pi ní.

23 'Bá Kānīsā vé rī pi rú' 'bá Kúrísítō vé ni. Kúrísítō ri ẹzī nga kānīsā ívé rī agá nī. ĩri ívé ũkpō sē 'bá kānīsā vé rī pi ní nī.

2

Kúrísítō ri sē 'bá ídri ĩsú rá

1 Īmi ní ándúrú Múngú vé tã gāá sī, āzini ĩmi ní rīi ũnjīkānyā 'oó rī sī, índrí agá, ĩmi āsámvú rará rú Múngú be, ĩmi índrēkí sū 'bá ūdrā' 'bá gí rī pi tīnī.

2 Lóki 'dāri gé, ĩmi rīkí tã ũnjí nyōṅkú nōri vé rī 'duyú ngaá, ĩmi rīkí Sātánā adriipi āmbúgú índrí ũnjí rī pi drīgé rī vé tã 'duyú ngaá. Sātánā ālu ālu 'dīri ri 'bá Múngú ri gā' 'bá sī rī pi ē mī ū' 'bá 'de tã ũnjí agá nī.

3 Otú 'bá rīkí céré tã 'oó sū 'bá ũnjīkānyā 'o' 'bá rī pi tīnī, 'bá rīkí tã rú' 'bá nōri ní lēé rī pi 'duyú ngaá, āzini tã 'bá ẹsī ní lēé rī 'duyú ngaá. Tã rú' 'bá nōri vé rī sī, Múngú ā 'a ve 'bá ní ũnjí ũnjí, sū ĩri ā 'a ní veé 'bá uruṅko ũnjīkānyā 'o' 'bá rī pi ní rī tīnī.

4 'Bo Múngú ní 'bá lēé agaá rá rī sī, 'bá ívé ẹsī ídrīkídrī agaápi rá rī 'bá ní rá.

* 1:20 1:20 Drī ẹndẹpi rī: Drī ẹndẹpi vé íffí, ĩri vūrā Múngú vé ĩ ní ĩnjīj ĩnjī rī, āzini vūrā ũkpō sēzú rī. † 1:22 1:22 Kānīsā: Kānīsā ri 'bá Yēsū Kúrísítō ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi.

5 'Bá ní ūnjikānyā 'oó rī sī, 'bâ adrikí dō sū 'bá ūdrā' 'bá gí rī pi tɪnj drāáāsīyā, Kúrísítō sī, índrī agá, 'bá gōkí ícá ídri rú. Īmi ndrekí drī ká, ĩrivé ɛ́sɪ́ múké rī sī, pa ĩmi gí.

6 Múngú inga 'bâ gōō ídri rú Kúrísítō be trɪ́, sē 'bá ní vūrā mužú úrízú Kúrísítō Yésũ be trɪ́ ívé mālúngā 'bũ gé rī agá.

7 Múngú 'o tā 'dīri 'díní lūzú kīnī, ĩrivé ɛ́sɪ́ múké agaápi rá rī sī, ĩri ímú 'bá ní tā múké sē, 'bá ní Kúrísítō Yésũ ri ɛ́'yī́ gí rī sī.

8 Múngú pa ĩmi ɛ́sɪ́ múké ívé rī sī, ĩmi ní Yésũ ri ɛ́'yī́ gí rī sī. Tā ni íbí íngá ĩmi vúgá kuyé, Múngú sē ĩmi ní fēfē rú ɛ́sɪ́ múké ívé rī sī.

9 Múngú pa ĩmi ɛ́zɪ́ ĩmi ní ngaá rī sī kuyé, 'bá āzi ē íngú rí 'i pangará 'dīri sī ku.

10 'Bávē adringára Kúrísítō Yésũ agá nōri, Múngú sē 'bâ ícá nóni nī, Múngú sē 'bá ní ídri ú'dí tā múké 'ozú, útú tā múké 'dīri vé tā kú ínogósí, 'bâ ríkí ngaá mužú.

'Bâ ngá ālu Kúrísítō agá

11 Īmi 'bá adri' 'bá Yāhúdī rú ku rī pi, lē ĩmi ígákí tā Yāhúdī í íngú' 'bá ívé ágélé ē tɪ́ úlǐngará* ā tā sī, 'yo' 'bá kīnī ĩmi pāgánō, úlǐkí ĩmi ágélé ē tɪ́ kuyé 'dāri.

12 Lē ĩmi nǐkí amá múké 'yozú kīnī, lókí drɪ́drɪ́ 'dāri gé, ĩmi ríkí adrií Kúrísítō rú' 'bá gá sī rará rú, gũkí ĩmi Múngú vé 'bá Īsērélē vé rī pi āsámví gé sī āmvé, ĩmi nǐkí ūndī Múngú ní ruɪ́ 'bá Īsērélē vé rī pi be rī kuyé. Īmi ní rizú adrizú vū drǐgē nōgō rī gé, Múngú adri ĩmivé ni kuyé, āzini ĩmi 'bākí ɛ́sɪ́ drɪ́ ni gé kuyé.

13 Ándúrú ĩmi āsámví Múngú be rará rú, 'bo nóni Kúrísítō vé drāngará úmú ĩmi ícá ngá ālu Kúrísítō Yésũ be gí, ĩmi ní ĩri ɛ́'yī́ gí rī sī, ĩmi nóni Múngú be ĩnyínǎǎ.

14 Kúrísítō íjɪ́ tākíri 'bâ āsámví gé 'bá adri' 'bá Yāhúdī ku rī pi be, ícɪ́ 'bâ āsámví ícá ngá ālu, sē ngūngará ūnjí 'bá ní 'bâ acozú rī gō deɟé rá.

15 Kúrísítō vé drāngará ímú tāǐmbí Yāhúdī rī pi vé ĩ ní 'bá adri' 'bée Yāhúdī rú ku rī pi gūzú āmvé 'dīri fuɪ́ drāá rá. Tā ā pá ĩri ní ímúzú rī, ímú kōpi úmú ícá ngá ālu, íjɪ́ tākíri ícá kōpi āsámví gé.

16 Kúrísítō vé drāngará peɟɪ́ alambaku† sígē rī, úmú Yāhúdī rī pi 'bá Yāhúdī ku rī pi be ícá ngá ālu, sē kōpivé āsámví Múngú be rī gō ícá múké, sē tā kōpi ní ĩ ngūzú ūnjí rī gō deɟé rá.

17 Kúrísítō ímú ú'dúkó múké tākíri vé rī ūlūú ĩmi 'bá adri' 'bée Yāhúdī rú ku Múngú ri nǐ' 'bá kuyé rī pi ní, āzini 'bá Yāhúdī rú Múngú ri nǐ' 'bá rá rī pi ní.

18 Nóni 'bá Yāhúdī rī pi, āzini 'bá adri' 'bá Yāhúdī rú ku rī pi ícō ca 'bá ɛ́tɛpɪ́ Múngú vúgá 'dāá ūkpō Índrī Uleterē ālu ālu 'dīri vé rī sī, āzini tā Kúrísítō ní 'oó 'bá ní rī sī.

* **2:11 2:11** *Ágélé ē tɪ́ úlǐngará*: Múngú lū Ābūrāmā ní kīnī, anjɪ́ āgō Ābūrāmā vé rī pi adrikí dō caá 'ú'dú ārō gí, lē ā úlǐkí kōpi ā ágélé ē tɪ́ rá, ā lū rí 'yozú kīnī, kōpi anjɪ́ Múngú vé ni. 'Bá rī ā'yí dō 'í ágélé ē tɪ́ sēé lǐjɪ́ gí, ĩri tāǐmbɪ́ Mósē vé rī 'du nga. 'Í lā 'dóngará 17:9-14; ɛ́zɪ́ 15:1-5. † **2:16** *Peɟɪ́ alambaku*: 'Bá Rómā vé rī pi rí 'bá tā 'o' 'bá ūnjí rī pi gbā mūsūmárí sɪ́ peɟɪ́ alambaku sígē, ĩri sá 'du āco kōpi íbí drā ndō, kōpi ízāngā nya ambamba drāngará rī gé.

19 Nóni ícókí ĩmi zīj jākā ku, āzini ícókí 'yoó kīnī, ĩmi adrikí āngū 'dípaa kuyé 'dīni ku, 'bo ĩmi nóni āngū 'dípaa 'bá Múngú vé rī pi be trų, āzini ĩmi nóni anjī Múngú vé ni ĩrivé 'bēṭī āsámuvú gé.

20 ĩmi adrikí sū jó ĩ ní sīj rī ṭīnī, nēbī rī pi, Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pi be, kōpi írā anjī ĩ ní ũṭījī 'dózu jó sīzu ānī rī ṭīnī, Kúrísitō Yēsū ri ívé rī írā sēēpi jó rī ní pá tuzú ānī ũkpó ũkpó rī.

21 'Bá Yēsū ri ē'yī' 'bá gī rī pi úmúki ĩ ícá ngá ālu Yēsū be, kōpi gōki ícá Jó uletere Úpí vé ni.

22 ĩmi 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku 'dī' bée, Kúrísitō úmú ĩmi ícá Yāhūdī rī pi be ngá ālu, ĩmi adrikí rī vūrā Īndrī Múngú vé rī ní adrizú ni.

3

Páulū ũlū ũ' dūkó múké Múngú vé rī

1 Ma Páulū 'i, 'bekí ma jó rizú āngū ũ'yízú rī agá, má ní ũ' dūkó múké Kúrísitō Yēsū vé rī ũlūú ĩmi 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní rī ā tā sī.

2 Ádarú ĩmi yīki rá, ēsī múké Múngú vé rī sī, sē má ní ēzī rizú ũ' dūkó múké rī ũlūú ĩmi ní ānī.

3 Múngú i' da tā 'í ní ũṭījī kuú mūdūmūdū rú rī má ní, sū má ní sīi kōkōbī drīdrī rī agá ēlīnā rī ṭīnī.

4 ĩmi kádō kōkōbī rī lāá, ĩmi nī amá uletere 'yozú kīnī, á nī tā Kúrísitō vé Múngú ní ũṭījī kuú mūdūmūdū rú rī rá.

5 Múngú i' da tā 'í ní ũzūjī kuú mūdūmūdū rú 'dīri 'bá ọṭy drīdrī 'dā' bée ní kuyé, 'bo nóni i' da tā rī 'bá Yēsū Kúrísitō vé áyúāyū uletere rī pi ní, āzini nēbī rī pi ní Īndrī Uletere rī vé ũkpō sī.

6 Tā ĩ ní ũzūjī kuú mūdūmūdū rú rī, ĩri 'dīni, 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi ē'yīkí ũ' dūkó múké rī rá, kuru kōpi ímú ĩ úmú ícá ngá ālu Yēsū be. Tā 'dīri sī, kōpi Yāhūdī rī pi be, kōpi céré tā múké Múngú ní lée sēé ívé 'bá rī pi ní rī ísú rá. Kōpi drīlélé múké Múngú ní ēzījī Kúrísitō Yēsū ā rú sī 'dīri ísú Yāhūdī rī pi be trų ālu.

7 Ēsī múké Múngú vé rī sī, sē má ní fēfē rizú ũ' dūkó múké rī ũlūú, āzini sē má ní ũkpō ēzī rī ngazú nī.

8 'Bá Múngú vé rī pi āsámuvú gé, mâ adri dō kōpivé ũdū* drāāsiyā, Múngú vé ēsī múké rī sī, ĩpē ma ũ' dūkó múké Kúrísitō vé tā be agaapi rá rī ũlūú 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku rī pi ní.

9 Múngú ngá rī pi ārēvū gbiipi céré rī ĩpē ma nī, mâ ũlū rī tā 'í ní ọṭy ũṭījī mūdūmūdū rú rī.

10 Múngú lē ívé úmī tā 'ozú rī lūú mālāyīkā 'bū gé 'dāá rī pi ní, āzini ĩndrī ũnjī rī pi ní. Kōpi ímú tā 'dīri ndre lóki Yāhūdī rī pi ní ĩ' úmúzu 'bá Yāhūdī ku rī pi be trų ívé kānisā agá rī gé.

11 Múngú ũṭī gé 'dīri ọṭy ĩnógósī, tā 'dīri nga 'i fūu ṭī ni gé gí, Kúrísitō Yēsū 'bávé Úpí 'du tā ni ngaa nī.

12 'Bá ní adrii Yēsū Kúrísitō agá, āzini 'bá ní ĩri ē'yījī gī rī sī, ĩri 'bá ní drīwālā sē, 'bá fi muzu Múngú ẹndrẹṭī gé 'dālē ũrī ākó.

13 Á mã ĩmi drī ĩrī sī, ĩzāngā má ní nyaá ĩmi tā sī rī sī, lē ĩmī ēsī ā adri ĩzāngā sī ku, ĩzāngā má ní nyaá 'dīri sē Múngú ri ĩmi íngú ānī.

* 3:8 3:8 Mâ adri dō kōpivé ũdū. Páulū átá tā 'dīri 'dīni, ā'diātāsiyā ọcū 'bá Yēsū ā pámvú ũbī' 'bá rī pi. 'Í lā búkū Ēzī vé rī. Ēzī 8:1-3.

Pāūlū zī Múngú ri 'bá Ēfēsō vé rī pi ní

14 Má kādō rií tã Múngú ní 'oó 'dī'bée ūsūú, ma ri kūmūcí ūtī, ma ri 'bá Ētēpī ri zī.

15 Ma ri Múngú ri zī, Múngú ri Ētēpī 'bá céré pi vé ni, 'bá 'bū gé rī pi vé ni, āzini 'bá vū drīgē rī pi vé ni.

16 Ma ri Múngú 'bá Ētēpī dīpi pōwūpōwū rī zī, ĩrivé Índrī ā sē rī ĩmi ní ūkpō ĩmivé ēsī agá,

17 āní Kúrísitō ē ĩsū rī vūrā fizú adrizú ĩmī ēsī agá, ĩmi ní ĩri ē'yī gí rī sī. Ma ri Múngú ri zī ĩmi ní, ĩmi lēkí ri Kúrísitō ri ēsī be céré, ā sē rī ĩmi tukí rí pá ūkpō ūkpō.

18 Lē ĩmi ĩsúkí úmī tã nīzú amázú, sū 'bá Múngú vé rī pi ní ĩsū rī tīnī, ĩmi nīkí ri lēngará Kúrísitō ní ĩmi lēzú ambamba 'dīri amá āní.

19 Á lē ĩmi nīkí tã Kúrísitō ní ĩmi lēzú ambamba 'dīri, lēngará 'dīri ícókí ū'bī bā ku. ĩmi nīkí dō lēngará 'dīri rá, ĩmi adri tã be pīrī, sū Múngú vé rī tīnī.

20 Lē ē íngúkí Múngú ūkpō be riipi ēzī ngaápi 'bá rú' 'bá gá rī, ĩri ícó tã ārēvú 'o aga, tã 'bá ní zī, āzini 'bá ní rī ūsūú rī pi drīgē sī céré.

21 Lē 'bá kánísā vé rī pi ē íngúkí Múngú ri, ē íngúkí Kúrísitō Yēsū ri, āzini úyú drīdrī 'dīlé rī pi ē íngúkí Múngú ri mužú 'dání'dání! Āmīnā.

4*Adringará trū Kúrísitō agá rī*

1 'Yīkí ma jó āngū ū'yīzú rī agá, má ní ēzī Úpi vé rī ngaá rī sī, á mā ĩmi drī ĩrī sī, lē ĩmi 'okí tã múké ni pi mužú áyu, ā'diātāsīyā Múngú zī ĩmi adrii 'bá ívé ni pi rú.

2 Lē ĩmi íngúkí ĩmi ku, ĩmi adrikí tã be mādā. ĩmi 'dukí tã rī mužú ēsī be mādā, ĩmi 'dukí tã rī ngaá ĩmi āsámuvú gé sī lēngará sī.

3 Lē Índrī Uleterē rī ā úmú ĩmi adrii ngá ālu, ĩmi adrikí tã be kírī ĩmi āsámuvú gé sī.

4 ĩmi úmúkí ĩmi céré ícá rú' 'bá ālu gí, Índrī ĩmi ní ĩsū rī, ĩri ālu ālu 'dīri, Múngú zī ĩmi céré, ĩmi 'bākí rí ēsī tã drīdrī 'dīlé rī ūtēzú.

5 Úpi rī 'yéná ālu, ē'yīngará rī ālu, bātízīmū rī ālu,

6 Múngú ri 'yéná ālu, ĩri Ētēpī 'bá rī pi vé ni céré, ĩri āmbúgú 'bá drīgē céré, ĩri ri 'bá áyú céré ri ēzī nga, ĩri ri adri 'bá agásí céré.

7 'Bo Kúrísitō sē 'bá ālu ālu ní fēfē ívé ēsī múké vé rī ēzī ngazú āní 'í ní.

8 Tã ĩ ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī kīnī,

"Kā tūy mužú ūrūgégé 'dāá,

jī ívé ari'ba rī pi mužú ĩndī,

í'dú ngá kárákará awaá ívé 'bá rī pi ní."

9 Tã ĩ ní 'yoó kīnī, tū mužú ūrūgégé 'dīri vé íffí ā'di? ĩri lū 'yozú kīnī, drīdrī ní, Kúrísitō ímú adrii vū drīgē nōgó, vūdrī ní gé, ĩri ní kúru tuzú mužú 'bū gé 'dāá.

10 'Bá ímúpi vū drīgē nōgó rī, ĩri 'bá ālu ālu ngaápi mužúpi ūrūgégé 'bū gé 'dāá rī 'i, ĩri ímú adri āmbúgú ngá rī pi drīgē céré.

11 Kúrísitō ūpē 'bá rī pi ã ʋruxo adrii 'bá áyúáyū ni pi, ʋruxo'béé nēbī, ʋruxo'béé 'bá Kúrísitō vé tā ūlū'bá 'bá Kúrísitō ri ẹ'yī' 'bá kuyé rī pi ní ni pi, ʋruxo'béé vé ẹzī adrizú atala* rú, ʋruxo'béé 'bá āngū ímbá' 'bá ni pi.

12 'Bá 'dī'béé vé ẹzī, kōpi ri 'bá Múngú vé rī pi ímbá, kōpi ã ngakí rí ẹzī Kúrísitō ní, kōpi ã adrikí rí ūkpó ūkpó ívé ẹ'yīngará agá, kōpi ã úmúkí rí ĩ adrii rú' 'bá ālu Kúrísitō vé ní,

13 cīmgbá 'bá ní 'bá úmúzá ícázú ngá ālu, 'bá ní Múngú Mvópi ri ẹ'yīzú, āzini 'bá ní ĩrivé úmī 'dúzú tā ngazú, 'bá adrikí rí ūkpó ūkpó 'bávé ẹ'yīngará agá, tā céré sī, 'bá adrikí rí sū Kúrísitō tīnī.

14 Lē 'bá rikí tā 'oó sū anjiná nyíríná rī pi tīnī ku. Lē 'bá āngū ímbá' 'bá ūnjō sī rī pi vé ímbángará ã ri ĩmī úmī újá sū ūlī ní rīi kúlúmgbá úvī yī drīgé sī ngálá ngálá rī tīnī ku.

15 Ngá múké rī, lē 'bá lēkí 'bá lēlē, 'bá átákí tā áda 'bá āsámvú gé sī áyu, 'bávé ẹ'yīngará ã mba rí ícá ūkpó ūkpó Kúrísitō adriipi kánísá drīgé rí agá.

16 Kúrísitō úmú 'bá céré 'í rú' 'bá gá, sū ĩgélé āndiāndi rī pi ní ĩ úmú adrii rú' 'bá ālu gé rī tīnī. ĩgélé āndiāndi 'dī'béé ngakí dō céré ẹzī mužú múké, kōpi ĩ lēlē, ĩri sē rú' 'bá rī mba ícá ūkpó ūkpó.

Ẹsī újángará

17 Úpí ã rú sī, á lē 'yo ĩmī ní 'dīni, lē ĩmī rikí adrii sū págānō tā nī' 'bá ku rī pi tīnī ku.

18 Ožŭkí kōpívé úmī tā nīzú rī gí, kōpi gŭkí ĩ rará rú ídri Múngú ní sēé rī agásí, ā'diātāsīyā kōpi gākí Múngú vé tā sī, kōpi ē drī ūkpó ūkpó.

19 Tā rī dō múké yā, dō ūnjī yā, kōpi ūsŭkí ku. Kōpi lēkí tā drīnjá sēépi ní 'oó mužú áyu, āzini kōpi rī tā āzāvū rú ní pi ẹnđí 'o mužú đđđ.

20 'Bo tā Kúrísitō vé ĩ ní ímbá ĩmī ní rī adri 'dīni kuyé.

21 Ádarú ĩmī yīkí Yēsŭ vé tā rá, āzini ímbákí ĩmī ní tā áda Yēsŭ vé rī rá.

22 Ímbákí ĩmī kīnī, lē ĩmī kukí létj ūku ándúrú ĩmī úbépi fípi ūnjīkányā 'ozú 'dāri āní, lē ĩmī kukí tā ándúrú ĩmī mī ū'bāápi, ĩmī iza'béé izaza rī pi āní.

23 Ímbákí ĩmī kīnī, lē ĩmívé yīkí tā 'ozú rī ã újá 'í ícá ú'dí.

24 Lē ĩmī újákí ĩmívé adringará ícá ú'dí sū Múngú ní ĩmī gbií sū 'í tīnī rī tīnī, ádarú ĩmī adri tā be pīrj, āzini uletere.

25 Kúru lē 'bá ālu ālu ã ku ūnjō āní, lē ã átá tā áda rī áyu 'í oğŭpīj Yēsŭ ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi ní, ā'diātāsīyā 'bá úmúkí 'bá céré adrii rú' 'bá ālu Kúrísitō vé ní gí.

26 "Īmī 'a ve dō gí, ã sē ĩmī fíi ūnjīkányā 'oó ku." Īmī 'a ve dō gí, lē ĩmī kukí 'a vengará 'dīri ã ca ūtj ní 'dengará gá ku.

27 'A vengará rī sē ādróko† ri vūrā ĩsŭ úrízú ĩmī ẹsī agá.

28 'Bá āzi dō ĩmī āsámvú gé 'dīgé ūğŭ rú, lē ã ku ūğŭ á vúgú āní. Lē ã nga ẹzī 'í drj sī, ē ĩsŭ rí ngá, ã ko rí 'bá ngá ākó rī pi ē ĩzā āní.

29 Lē átángá ūnjī ē ĩfŭ ĩmī tj gé sī ku, 'bo lē ĩmī átákí tā múké 'bá rī pi ē ĩzā koópi ní áyu, ã ko rí 'bá tā rī yj' 'bá rī pi ē ĩzā.

* 4:11 4:11 *Atala rī pi*: Atala 'dī'béé zākí rōbōñō ku. Kōpi ri 'bá kánísá vé rī pi ímbá. 4:26 4:26 Sāwŭmā 4:4 † 4:27 4:27 *Ádróko*: Ádróko vé rŭ Sātánā 'í, ĩri āmbŭgú ĩndrī ūnjī rī pi drīgé, gā tā Múngú vé rī 'dŭgá ngagá sī 'bŭ gé 'dālé. Múngú ídró ādróko ri ĩndrī ūnjī rī pi be 'bŭ gé 'dāásí ní. 'í lā l'dangará 12:7-9.

³⁰ Lē ĩmi sēkí Múngú vé Índrí Uleterē rī ní ĩzāngā ku, Múngú sē ĩmi ní Índrí Uleterē rī, ā nīkí rí ĩmi áamá āní kínī, ĩmi 'bá ívé ni, cazú ú'dú 'í ní úmvúlésī ĩmi oꝣuzú ũnjikānyā agásí rī gé.

³¹ Ēsī ũká ũká rī, ú'dúkò āsīrā rú rī, jīkò rī, āwāngará āsámvú gé sī rī, u'dangará rī, āzini tā ārēvú céré rī 'olé ũnjí ũnjí rī pi, lē ĩmi kukí āní.

³² Lē ĩmi adrikí múké ĩmi āsámvú gé sī, ĩmi lēkí ĩmi lēlē, ĩmi trúkí ĩmi oꝣūpī ĩmi 'o'bá ũnjí rī pi, sū Múngú ní ĩmi trúu Kúrisitō vé tā sī rī tīnī.

5

Lē ĩmi adrikí sū Múngú ní lēē rī tīnī

¹ Lē ĩmi 'okí tā pīrī sū Múngú ní 'oó rī tīnī, ā'diātāsīyā ĩmi anjī Múngú vé ĩri ní lēlē ni pi.

² Lē ĩmi lēkí ĩmi lēlē, sū Kúrisitō ní 'bá lēē rī tīnī, adi 'i sēē drāá rōbōñō rú 'bá tā sī, sē Múngú adri āní āyīkò sī.

³ ĩmi anjī Múngú vé ni, lē ĩmi 'bākí oꝣwū āluḡani ku, ĩmi 'okí tā āzāvū rú ni ku, ĩmi 'bākí ēsī āmbúgú ngá drīgé ku, ā'diātāsīyā anjī Múngú vé uleterē rī pi 'okí tā ũnjí 'dī'bée ku.

⁴ Lē ĩmi rikí átángá ũnjí ũnjí ni pi átá ĩmi āsámvú gé sī ku, dōku ĩmi rikí tá azakaza vé ni pi átá ku, dōku ĩmi rikí átángá rīí átá áví agá ũnjikānyā íjpi ni pi átá ku. Tā 'dī'bée adri múké ku. Ngá múké rī, lē ĩmi rikí ōwō' dīfō sēē Múngú ní.

⁵ ĩmi nīkí rá, 'bá riipi oꝣwū 'bāápi muꝣpi bādāru, āzini riipi tā ũnjí 'oópi, ēsī 'bāápi āmbúgú ngá drīgé rī, 'bá 'dīri ri ngá ĩ ní údé mungú rú ni ĩnjī, ícò fíí mālūngá Kúrisitō pi vé Múngú be rī agá ku. 'Bá ēsī 'bāápi ngá drīgé āmbúgú rī, ĩri ri ngá vū drīgé nōgò rī ĩnjī mungú rú.

⁶ Lē 'bá āzi ā rī átángá azakaza vé ni átá ĩmí mǔ ũ'bāzú ku, ā'diātāsīyā tá 'dīni 'dī'bée sē Múngú ri 'bá tā 'o'bá drī ũkpó sī 'dī'bée ĩrīnā rá.

⁷ Lē ĩmi fikí tā 'bá 'dī'bée ní rīí 'oó rī 'oó ĩndī ku.

⁸ Ándúru ĩmi rikí adrií ĩnīnā agá, 'bo nóni ĩmi ũtúná agá, ā'diātāsīyā ĩmi úmúkí ĩmi ícá Úpí Yēsū Kúrisitō be trū ngá ālu gí. Kúru lē ĩmi adrikí sū 'bá adri'bá ũtúná agá rī pi tīnī.

⁹ 'Bá adri'bée ũtúná agá rī pi, kōpi ri tā múké 'o, tā pīrī 'o, āzini tā áda 'o.

¹⁰ Lē ĩmi nīkí tā Úpí ní āyīkò sēēpi rī.

¹¹ Lē ĩmi fikí tā ējī ākó ĩ ní rīí 'oó ĩnīnā agá rī pi 'oó ku, lē ĩmi 'dákí tā 'dī'bée āmvé kínī, tā 'dī'bée ũnjí.

¹² Tā ũnjí 'bá Múngú ri nī'bá kuyé rī pi ní rīí 'oó kírí kírí 'dī'bée, ā rikí tā ni 'bāá tī gé ku, ĩri drīnjá sē.

¹³ 'Bo ũtúná agá, tā ũnjí rī pi céré ĩndré ku uleterē,

¹⁴ ā'diātāsīyā ũtúná ri sē ĩ ngá rī pi ārēvú ndre céré uleterē. ĩ ní 'yozú āní kínī,

"Mí riipi ú'dú koópi rī, lē mí íngá uru,
mí 'bá drāápi gí rī, lē mí idrí gōó idri rú ũzi,
Kúrisitō ri ímú dī mí drīgé ũtúná rú."

¹⁵ ĩmi kādō rīí adrií, lē ĩmi adrikí mǔ be kōwū, lē ĩmi ā adrikí sū 'bá tā nī'bá ku rī pi tīnī ku, lē ĩmi adrikí úmí be.

¹⁶ ĩmi ísúkí dō drīlé múké tá 'ozú ni gí, lē ĩmi 'okí tā múké ni pi muꝣú áyu, ā'diātāsīyā lókí nōri, ĩri lókí ũnjí.

17 Lē ĩmi adrikí azakaza rú ku, lē ĩmi nĭkí tā Úpí ní lēé ĩmi 'okí rĭ.

18 Ā mvuķí íwá ĩmērēzú bādārú ku, ē iza rí ĩmivé adringará ku, ngá múké rĭ, lē Ĩndrí Uleterē rĭ ā ású ĩmi nĭ.

19 ĩmi kádō ĩmi úmú vūrā ālu gé, lē ĩmi ngokí úngó Sāwŭmā vé rĭ pi, ĩmi ngokí úngó Múngú ā rŭ sĭ. Lē ĩmi ngokí úngó Úpí Múngú rĭ ĩnĭjzú ęšĭ be céré.

20 Ú'dú céré, lē ĩmi sĕkí ōwō'difō 'bá ętĕpĭ Múngú ní tā céré ĩri ní 'oó ĩmi ní rĭ sĭ, 'bávé Úpí Yĕsŭ Kúrísitō ā rŭ sĭ.

Ūkú rĭ pi ĩvé āgō rĭ pi be

21 Lē ĩmi adrikí yingará sĭ ĩmi āsámvú gé sĭ, ā'diātāsĭyā ĩmi 'dĭri ri Kúrísitō rĭ ĩnĭjĭ.

22 Lē ūkú rĭ pi ā yĭkí ĩvé āgō rĭ pi ē tĭ yĭyĭ, sŭ kōpi ní Úpí ē tĭ yĭĭ rĭ tĭnĭ.

23 Ā'diātāsĭyā ágó ri āmbúgú ūkú drĭlé gá nĭ, sŭ Kúrísitō ní adriĭ āmbúgú kánísā drĭlé gá rĭ tĭnĭ, Kúrísitō ri 'bá rĭ pi pa ĩvé ũnjĭkānyā agásĭ nĭ.

24 Kúru lē ūkú rĭ pi ā yĭkí ĩvé āgō rĭ pi ē tĭ yĭyĭ tā céré sĭ, sŭ kánísā ní Kúrísitō ē tĭ yĭĭ rĭ tĭnĭ.

25 Lē āgō rĭ pi ā lĕkí ĩvé ūkú rĭ pi lĕlē, sŭ Kúrísitō ní 'bá kánísā vé rĭ pi lĕé, ĩri ní 'i adriĭ sĕé drāá kōpi ā tā sĭ rĭ tĭnĭ,

26 'bá kánísā vé rĭ pi ā adrikí rĭ uleterē, ā ũjĭ rĭ 'bá kánísā vé rĭ pi adriĭ ũnjĭkānyā ākó, ũ'dŭkó múké rĭ ā ũjĭ rĭ 'bá kánísā vé rĭ pi ícá uleterē.

27 Kúrísitō vé drāngará sĭ, 'dŭ 'bá kánísā vé rĭ pi 'bāá 'bá ívé ni, adi 'i sĕé drāá, 'bá kánísā vé rĭ pi ā adrikí rĭ uleterē, tā ākó, āzāvŭ ākó, ũnjĭkānyā ākó, tā āzi ākó.

28 Kúru lē āgō rĭ pi ā lĕkí ĩvé ūkú rĭ pi lĕlē, sŭ kōpi ní ĩ rŭ 'bá lĕé rĭ tĭnĭ. 'Bá rĭ lĕ dō ívé ūkú lĕlē, 'bá 'dĭri lĕ 'i rŭ 'bá lĕlē.

29 'Bá āzi āluĭáni 'i rŭ 'bá gāpi sĭ ní 'dāayo, ĩri su 'i rŭ 'bá gá sŭsŭ, ĩri ĩ rŭ 'bá ũtĕtĕ, sŭ Kúrísitō ní 'bá kánísā vé rĭ pi ũtĕé rĭ tĭnĭ.

30 'Bá 'bá Kúrísitō vé ni, 'bá ĩrivé rŭ 'bá ĩgélé.

31 Sĭkí Búkŭ Múngú vé rĭ agá kĭnĭ, "Tā 'dĭri sĭ, 'bá ágó ri ívé ętĕpĭ ku, ĩri ívé ęndrĕpĭ ku, kōpi ĩ úmú ūkú ni be, 'bá ĩrĭ 'dĭ'bĕé ĩ úmú adri rŭ 'bá ālu."

32 Átángá 'dĭri mbamba, ícó fĭ 'bá āzi drĭgé múké ku, 'bo á lĕ tā 'dĭri vé íffĭ ũlŭu uleterē, átángá 'dĭri lŭ kpá tā Kúrísitō pi vé 'bá kánísā vé rĭ pi be rĭ.

33 Kúru lē 'bá ālu ālu ā lĕ ívé ūkú sŭ 'i ní 'i rŭ 'bá lĕé rĭ tĭnĭ, āzini lĕ ūkú rĭ ē ĩnĭjĭ ívé ágó ĩnĭjĭjĭ.

6

Anĭnjā rĭ pi vé tā 'bá ĩ tĭ' bā rĭ pi be rĭ

1 Anĭnjā rĭ pi, lē ĩmi 'dŭkĭ tā ĩmi ętĕpĭ vé rĭ, āzini ĩmi ęndrĕpĭ vé rĭ ngaánga, ā'diātāsĭyā ĩmi 'okí dō 'dĭni, ĩri múké.

2 "Lē mí ĩnĭjĭ mí ętĕpĭ pi mí ęndrĕpĭ be ĩnĭjĭjĭ," Tāĭmbĭ ālu rĭ 'dĭni, Múngú kĭnĭ, 'bá rĭ 'dŭ dō tā rĭ ngaá sŭ 'dĭri tĭnĭ, ĩri tā múké ĩsŭ rá.

3 "Mí ĩnĭjĭ dō mí ętĕpĭ pi mí ęndrĕpĭ be ĩnĭjĭjĭ, mí drĭlé ri adri múké, mi adri ílí be āco vŭ drĭgé nōgó."

4 Īmi anji ętépīj, lē Īmi átákí átángá anjiná rī pi ní ụ'dúkọ ụkpó ụkpó ní sī ku, Īmi ímbákí kọpi létị múké sī, Īmi ụlúkí tā Ụpí vé rī kọpi ní.

Túgērī rī pi 'bá ambugu ĩ drīlé gá rī pi be

5 Īmi túgērī rī pi, lē Īmi yíkí 'bá ambugu Īmi ní ríí ẹzị ngáá kọpi ní vū drīgé nōgó rī pi ē tị yiyi, āzini lē Īmi rukí kọpi ruru. Lē Īmi ngakí kọpi ní ẹzị rī ẹsị be céré, sū Īmi ní ngáá Kúrísítō ní rī tịni.

6 Īmi ngakí ẹzị rī ụkpó sī, ā adri 'yozú kíní, 'bá Īmi ní ríí ẹzị ngáá kọpi ní rī pi ní ríí mị 'bāá ĩmivé ẹzị ndrezú gōgō rī sī ku, Īmi ngakí ẹzị rī, sū túgērī Kúrísítō vé ni pi tịni, lē Īmi ngakí ẹzị rī, sū Múngú ní lēé rī tịni.

7 Īmi ngakí ẹzị rī ẹsị be céré, sū Īmi ní ríí ngáá Ụpí ní rī tịni, adri 'yozú kíní, sū Īmi ní ríí ngáá 'bá áda ní rī tịni ku,

8 ā'diātāsīyā Īmi nīkí rá, 'bá rī dō túgērī yā, adri dō túgērī ku yā, ẹzị múké ĩri ní ngáá rī sī, Ụpí rī ĩri ụfē rá.

9 Īmi 'bá ambugu túgērī rī pi ní ríí ẹzị ngáá Īmi pálé gá rī pi, lē Īmi rukí ĩmivé túgērī rī pi múké létị ǎlu ǎlu 'dīri sī, ā 'okí kọpi ụnjí ku. Lē Īmi ĩngbékí kọpi ē mị ku, lē Īmi nīkí áamá múké 'yozú kíní, Īmi céré rī ẹzị nga Múngú 'bávé ǎmbúgu 'bụ gé 'dāá rī ní, ĩri ẹnreṭi gé, 'bá rī pi céré trōtrō.

Ngá Múngú vé ẹ'dị 'dizú ǎdróko be rī.

10 Átángá rī ā ụdụ kíní, lē Īmi adríkí ụkpó ụkpó Ụpí vé ụkpó agaápi rá rī sī.

11 Lē Īmi úsúkí Īmi ngá Múngú vé ẹ'dị 'dizú rī pi sī, Īmi ndēkí rí ǎdróko ríipi mị ũ'bāápi rī ǎni.

12 Ẹ'dị 'bá ní ríí 'dijí rī, 'bá 'díkí 'bá áda pi be ku, 'bā rí ẹ'dí rī 'dị ındrí ụnjí ụkpó be ǎngū ru' 'bá rī pi be, ındrí ụkpó be adri' 'bá ịníná agá rī pi be, āzini ındrí ụnjí ụkpó be ụru 'dāá rī pi be.

13 Kúru lē Īmi úsúkí ngá Múngú vé ẹ'dị 'dizú rī pi ĩmí ru' 'bá gá, ụ'dú ǎdróko ní ĩmúzú ẹ'dí 'dizú ĩmi be rī gé, ĩmi tukí rí pá ụkpó ụkpó, ẹ'dí rī kǎdō deḡ, ĩmi áwíkí rí pá tuú kuú ụkpó ụkpó.

14 Lē Īmi tukí pá ụkpó ụkpó, ĩmi ũ'yíkí gō tā áda vé rī ĩmi ụpílẹ gá títí, ĩmi útúkí rí ĩmi kú ũrē ẹ'dí 'dizú ǎdróko be, āzini ĩmi ũ'yíkí aya kpọlọ'bu tā pịrị vé rī ĩmi bēdrī gé, ĩmi ụtēkí rí ĩmí ru' 'bá ǎni.

15 Īmi adríkí ũrē muṣ ụ'dúkọ múké tākírí vé rī ụlúú, sū ĩmi ní ngá pá gá úsú muzú ǎni ẹ'dí 'dizú rī tịni.

16 Īmi ẹ'yíkí Múngú rí, ā adri rí ĩmi ní sū kúkúrúkú tịni, ā ụgbú rí í'yé ǎdróko vé ǎcí ǎcí rī ĩmí ru' 'bá gá sī rá.

17 Lē ĩmi rukí pangará rī vé tā títí, sū ĩmi ní sǎpú aya rú rí úsú ĩmi drīgé rī tịni, āzini lē ĩmi rukí ịlị ǎco Ịndrí Uletere vé rī ĩmi drīgé, ịlị ǎco 'dīri, ĩri ụ'dúkọ Múngú vé rī.

18 Lē ĩmi zíkí Múngú rí sǎ be céré ụkpó Ịndrí Uletere rī vé rī sī, lē ĩmi adríkí mị be kọwụ, āzini lē ĩmi zíkí 'bá Múngú vé rī pi ní céré létị be ǎndiǎndí muzú ụdụ ǎkó.

19 Īmi zíkí kpá má ní Múngú rí ındí, Múngú ā sē rí átángá pịrị má tị gé, má ụlú rí ụ'dúkọ múké Múngú vé rī 'bá rī pi ní ụrī ǎkó, kọpi ā nīkí rí ńrívé tā múké.

20 Ā 'bekí dō ma jó āngū ū'yīzú rī agá má ní ụ'dúkọ múké rī ūlūú rī ā tā sī drāāāsīyā, lē ĩmi zíkí má ní Múngú ri, mā ūlū rí ụ'dúkọ múké rī mụzú drīdrī ụrī ākó, sū má ní lēé rī tịnị.

Páulū vé mōdó sēlé ụdụ gé rī

21 Má édrípị Tükíkō má ní lēélē, ẹzị ngaápi ẹsị ālu sī Úpí ní rī, ĩri mávé tā ūlū ĩmi ní nī, ĩmi nīkí rí mávé adringárá, āzini ẹzị má ní rii ngaá rī.

22 Tā ā pá má ní lēzú ĩri pēzú mụzú ĩmi vúgá 'dīlé rī, ĩri 'dī, ĩmi nīkí rí tā 'bá drīgé bēnī, ā mụ rí ĩmī ẹsị ímbá, ĩmi adrikí rí ūkpó ūkpó.

23 Má édrípị má ómvúpị, 'bá Ẹtẹpị Múngú, āzini Úpí Yēsū Kúrísítō ā sē ĩmi ní tākiri, lēngárá, āzini ẹ'yīngárá.

24 Ẹsị múké Múngú vé rī ā adri 'bá céré 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō ri lē'bá mụzú ụdụ ākó rī pi ẹ ẹsị agá.

**Kòkòbì Páulū ní sī sēé 'bá
Pīlipóyī
vé rī pi ní rī
Tā búkū rī vé rī ā ũlūngará**

Kūrú Pīlipóyī vé rī āngū Mākēdōniyā vé rī agá, Mākēdōniyā ri āngū Ġiríkī vé rī agá, wòkò úrúlé rú rī gé. Páulū sē tì Múngú vé rī kūrú Pīlipóyī vé rī agá (Ēzī 16). Í'dó kánisā 'dálé. Ílī kárakarā ā vùdrī gé, gókí Páulū ri 'beé jó āngū ũ'yízú rī agá. 'Bá kánisā Pīlipóyī vé rī agá rī pi sēki Páulū ní mūfēngā. Páulū sī kòkòbì 'dīri sēé ōwò'difó sēzú kòpi ní.

Kòkòbì rī agá, 'yo Kūrīsītiyānī rī pi ní kīnī, 'í ru drāngará ku. Gō kòpi ē ēsī ímbá kīnī, 'bá rī pi dō ri kòpi ọcū ũnjí ũnjí, lē kòpi ā tukí pá títí ívé ẹ'yīngará agá. 'Yo kòpi ní kīnī, lē kòpi ē íngúkí í ku, kòpi ā adríkí ēsī be mādā, sū Kúrísítō vé rī tīnī. Lū kòpi ní kīnī, kòpivé adringará Kúrísítō agá 'dīri, Múngú sē kòpi ní nī. Kúru gō 'yoó kòpi ní kīnī, 'bá ũnjó rú rī pi ri āngū ímbá 'yo kīnī, mēre Yāhúdī rī pi ní rīi 'dujé ngaa rī, Múngú lū kòpi ní nī. 'Bo lē kòpi ā 'duki 'bá ũnjó rú 'dī'bée vé tā ngaa ku.

1 Ma Páulū 'i, 'bá ĩrītró Tīmōtēyō be ātí'bá Kúrísítō Yēsū vé ní, á sī kòkòbì 'dīri sēé 'bá Yēsū ri ẹ'yī'bá gí, adri'bá kūrú Pīlipóyī vé rī agá rī pi ní, drīkoma rī pi ní, āzini dīkòñī rī pi ní.

2 Ēsī múké āzini tākiri 'bá Ẹtépī Múngú vé rī, āzini 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō vé rī ā adri ími be.

Páulū zì Múngú ri 'bá Pīlipóyī vé rī pi ní

3 Sā céré má kādō rīi ími tā ọsùú, má ri Múngú ní ōwò'difó sē.

4 Ụ'dú céré má kādō rīi Múngú ri zīi ími ní, ma ri zì āyīkō be má ēsī agá,

5 ā'diātāsīyā má ní rizú ụ'dúkó múké Kúrísítō vé rī ũlūngará gá, ími rikí ma ẹtījī nī, í'dózú ụ'dú ími ní ēsī újázú rī gé 'dāá, cīngbá āndrū sī.

6 Á nī ámá múké 'yozú kīnī, Múngú í'dó rīi tā múké 'oó ími ēsī agá gí, ĩri tā múké 'dīri 'o mụzú ímí ēsī agá dījī dījī, cīngbá ụ'dú Kúrísítō Yēsū ní ĩgōzú rī gé.

7 Á lē ími ambamba, ĩri pīrī má ní rizú ími tā ọsùzú 'díní ānī. 'Yīkí ma jó ĩ ní rizú āngū ũ'yízú rī agá, má ní ụ'dúkó múké Kúrísítō vé rī ũlūú 'yoó kīnī, ĩri tā áda rī ā tā sī, 'bá ālėkí ēsī múké Múngú vé rī ími be trú.

8 Múngú nī rá 'yozú kīnī, ádarú á lē ími ambamba, sū Kúrísítō Yēsū ní ími lēé rī tīnī.

9 Ma ri Múngú ri zī ími ní, lē Múngú ā sē ími lėkí ími lėlė ími āsámví gé sī, ā sē ími ní tā nīngará, ími ámákí rí tā múké pi āsámví tā ũnjí be rī ānī,

10 ā sē rí ími ĩpėkí rí tā pīrī rī áyu, ími adríkí rí ule, ũnjīkányā ākó, cīngbá ụ'dú Yēsū Kúrísítō ní ĩgōzú rī gé.

11 Yēsū Kúrísítō ā sē ími adríkí 'bá tā 'o'bá pīrī ni pi, ē íngúkí rí Múngú rī, āzini ē ĩnjīkí rí ĩri ānī bēnī.

Páulū vé 'yīngará

12 Má édrīpījī má ómvrūpījī má ní lēlēlē rī pi, á lē lūū īmi ní kīnī, ā 'yīkī dō ma jó ī ní rizú āngū ū'yīzú rī agá drāāāsīyā, ēžī ī ní rizú ū'dūkō múké Kúrísítō vé rī ūlūzú rī tu pá ālunāni kuyé, 'bá kárakarā įsūkī ū'dūkō múké Kúrísítō vé 'dīri yījī rá.

13 Sē 'bá Rómā gá rī pi, āzini āngáráwá rī'bá 'bāgū vé āngū ūtē'bá rī pi nīkī ámá rá 'yozú kīnī, 'yīkī ma jó ī ní rizú āngū ū'yīzú rī agá, má ní rīi ū'dūkō múké Kúrísítō vé rī ūlūū rī sī.

14 Ā 'yīkī dō ma kú jó ī ní rizú āngū ū'yīzú rī agá drāāāsīyā, 'bá Ūpī Yēsū rī ē'yī'bá gī rī pi rīkī ū'dūkō múké Kúrísítō vé rī ūlūū mužú ūrī ākó.

15 'Bá ūrūko'bée rīkī ū'dūkō múké Kúrísítō vé rī ūlūū, ā'diātāsīyā kōpi lēkī 'bá ī pámvū ūbī'bá rī pi ā ndē mávé rī rá, 'bo 'bá ūrūko'bée rīkī ūlūū mužú ēšī múké sī.

16 'Bá Kúrísítō vé tā ūlū'bá ēšī múké sī rī pi lēkī ma lēlē, kōpi nīkī rá 'yozú kīnī, 'yīkī ma jó ī ní rizú āngū ū'yīzú rī agá, má ní ū'dūkō múké Kúrísítō vé rī ūlūū rī sī.

17 'Bá ēšī 'bā'bée má drīgē ūnjī rī pi rīkī Kúrísítō vé tā ūlūū, ā 'dūkī rī īvé tā 'bāā āmbúgú mávé rī ndēé. Kōpi rīkī tā rī 'oó 'dīni, mā nya rī īzāngā jó ī ní rizú āngū ū'yīzú rī agá āni.

18 'Bá 'dī'bée dō rī Kúrísítō vé tā ūlū ēšī múké sī yā, dōku ēšī ūnjī sī yā, kōpi ā ūlūkī mužú īyī. Ma adri āyīkō sī, ā'diātāsīyā kōpi rī ū'dūkō múké Kúrísítō vé rī ūlū ūó sī.

19 Īmi ní má ní Múngú rī zījī rī sī, āzini Īndrī Yēsū Kúrísítō vé rī ní má īzā koó rī sī, Īri sē Múngú rī ímū ma oyu tā ūkpó ūkpó ma įsūpi rī agāsī rá.

20 Á 'bā má ēšī agá nōlē, á lē tā má ní drīnjā sēēpi ni 'oó ku, dō ngá rī drāngárā yā, dō ídringárā yā, á lē adrii ūrī sī ku. Ma nōni átā ūrī ākó, ē įnjīkī rī Kúrísítō rī āni tā má ní 'oó rī sī.

21 Mávé adringárā ídri rú nōri, ma rī Kúrísítō rī įnjī, á drā dō gī, ma tā múké įsū rá.

22 Ma dō rī adri mužú ídri rú, Īri sē ma ēžī Kúrísítō vé rī nga mužú āni múké. Á nī ngá má ní lēē Īpēē rī kuyé.

23 Tā Īrī 'dī'bée agá, á nī kuyé, ma dō tā ngōri Īpē. Á lē mā drā rá, mā mu rī adrii Kúrísítō be.

24 'Bo Īri múké má ní adrizú ídri rú, mā ko rī Īmi īzā.

25 Á nī ámá múké 'yozú kīnī, ma ícō adri mužú ídri rú rá, mā ko rī Īmi īzā, Īmi tukī rī pá tītī Īmivē ē'yīngárā agá, Īmi adriki rī āyīkō sī.

26 Kúru má kādō gōo ma endījī mužū Īmi ndreé, Īmi adri āyīkō sī āmbúgú tā Kúrísítō Yēsū ní 'oó má ní rī sī.

27 Tā āmbúgú agaapi rá rī, lē Īmivē adringárā ā adri múké, ē įnjīkī rī ū'dūkō múké Kúrísítō vé rī āni. Á mu dō Īmi ndreé rá, dōku á mu dō drī Īmi ndreé kuyé, mā yī 'yozú kīnī, Īmi rī tā 'du nga trū yīkī ālu sī, 'bá rī pi Ījīzú ū'dūkō múké Kúrísítō vé rī ē'yīzú.

28 Ari'ba rī pi Īmgbēkī dō Īmī mī, lē Īmi 'okī ūrī sī ku. 'Dīri lū kōpi ní kīnī, Múngú rī ūmvlēsi ímū sē kōpi īzāngā nya mužú ūđū ākó, 'bo Múngú rī Īmi pá Īzāngā 'dīri agāsī rá.

29 Múngú sē Īmi ní drīlē múké 'dīri Kúrísítō rī ē'yīzú 'yéná āyu kuyé, drīlē múké ī ní sēē Īmi ní 'dīri agá, Īmi kpá Īzāngā nya Īndī Kúrísítō ā tā sī.

30 Īmi ndrekī ándúrú ĩzāngā má ní nyaá ĩrivé tā sī rī rá, ĩmi yīkī rá, ma ri ĩzāngā rī nya mužú drīdrī, ĩmi kpá nóni ri ĩzāngā má ní nyaá rī nya.

2

Lē ĩmi adrikí sū Kúrísītō tīnī

1 Kúrísītō ri ĩmī ešī ĩmbá nī, lēngará ĩrivé rī, ĩri ĩmī ešī ĩmbá nī, Īndri Múngú vé rī, ĩri ĩmi úmú nī, ĩri sē ĩmi ešī 'bā rizú ĩmi ȝgūpī ē ĩzā kozú.

2 Nóni lē ĩmi 'okí tā má ní áyīkō sēepi ni, ĩmi yīkī ĩmi yiyī ĩmi ásamvú gé sī, ĩmi lēkī ĩmi lēlē. Yīkī ĩmivé tā 'ozú rī ā adri ngá ālu.

3 Lē ĩmi 'duki ĩmivé tā 'bāā āmbúgú ĩmi ȝgūpī vé rī ndēé ku, lē ĩmi íngúkí ĩmi ku, lē ĩmi 'duki ĩmi ȝgūpī vé tā 'bāā āmbúgú, ā ndē ĩmivé rī rá, lē ĩmi 'bākī ĩmi adrii mādā.

4 Lē 'bā ālu ālu ā ri 'í tā ũsū ũ áyu ku, lē ā ũsū 'bā ʊrukʊ'bee ā tā ĩndī.

5 Lē yīkī ĩmivé tā 'ozú rī, ā adri sū Kúrísītō Yēsū vé rī tīnī.

6 Yēsū ā ngúlúpi ā adri dō Múngú 'i drāāsiyā,

'du ívé tā 'bāā Múngú be trōtrō kuyé,

7 'bo 'du ívé íngúngará ā tā 'bāā mādāṅáṅá,

'du 'i 'bāā kuú áti' bā rú,

tīkī ĩri ĩfūú 'bā áda rú.

8 Kā ĩri tīj ĩfūú 'bā áda rú,

'bā 'i kú tā be mādāṅáṅá, 'du tā Múngú vé rī ngāá rá,

adi 'i sēé drāá peṭi alambaku* sígé.

9 Múngú sē ĩri ícá āmbúgú 'bū gé 'dāā tā 'dīri sī,

sē ĩri ā rú kú ndē 'bā rī pi vé rī céré.

10 Yēsū ā rú sī, 'bā 'bū gé rī pi, vū drīgé rī pi, āzini 'bā ĩ ní sīj nyōṅkú agá

rī pi ārēvú céré

ímú kūmūcí ũtī vūgá.

11 'Bā rī pi ārēvú céré ímú 'yo, Yēsū Kúrísītō ri Úpi,

ĩri sē ĩ ímú Ẽtēpi Múngú ri íngúngū.

Adringará ũtūṅá agá rī

12 Īmi mávé ũndī má ní lēlē rī pi, lókí má ní adrizú ĩmi be trū rī gé, ĩmi 'duki tā má ní ezi ĩmi ní rī ngāá rá, nóni ma dō 'dāāyo ĩmi ásamvú gé, lē ĩmi 'duki tā rī ngāá ándúrú ĩmi ní ngāá drīdrī 'dāri ndēé. Lē ĩmi ngakí ezi Múngú vé rī ũkpō sī, ĩmi adrikí ũrī sī Múngú sī, lē ĩmi ešī ā yāyā ĩrivé tā sī, Múngú ā pa rí ĩmi ání bēni.

13 Múngú ri ezi ngā ĩmī ešī agá, ĩri ri ĩmi ní úvá sē ezi ívé rī 'duzú ngazú nī.

14 Lē tā ārēvú céré ĩmi 'okí mužú unungará ākó, dōku āgátá ākó,

15 ā 'diātāsīyā 'bā āzi ā ȝwū rī ĩmi ku. Īmi kádō rií adrii 'bā vū drīgé rī pi ásamvú gé, lē ĩmi adrikí anji Múngú vé ni pi rú, ũnjīkānyā ākó. Lē ĩmi adrikí uletere 'bā ũnjī rī pi endreṭi gé, sū línyā ní dīj rī tīnī.

16 Lē ĩmi ũlūkí ũ'dukʊ múké ídri 'dání'dání rī ísúú rī kōpi ní, ũ'dú Kúrísītō ní ĩgōzú 'dāri kádō ícá, mā íngú rī ma 'yozú kīnī, ezi má ní ngāá rī drā kána kuyé.

* 2:8 2:8 Peṭi alambaku: 'Bā Rómá vé rī pi ri 'bā tá 'o' bā ũnjī rī pi gbā mūsūmārī sī peṭi alambaku sígé, ĩri sá 'du áco kōpi íbī drā ndō, kōpi ĩzāngā nya ambamba drāngará rī gé.

17 Ē'yīngará ĩmivé rī sē ĩmi ní ĩmivé ĩdri adizú sēzú rōbōñō rú ězī ngazú Múngú ní āní. Á drā dō ĩmivé tā sī rōbōñō rú gí, ma adri āní āyīkō sī.

18 ĩmi kpá adri āyīkō sī má sī.

Tīmōtéyō pi Ēpāfūrōditā be

19 Úpí Yēsū Kúrísitō ā'yī dō rá, má ũsū, á lē Tīmōtéyō ri pēé mužú ĩmi vúgá 'dīlé, kādō ĩmví ĩgōó má vúgá nōlé, ē ĩmú rí tā ĩmi ní rīí 'oó rī ũlúú má ní, má ěsī ē ĩsú rí āyīkō āní.

20 'Bá āzi má ní ĩsú úvá be sūŕipi Tīmōtéyō tīnī ĩmivé tā ũsūŕipi ní 'dāáyo.

21 Ā'diātāsīyā 'bá ālu ālu lē úvá 'bāá rizú tā 'í ní lēé rī 'ozú, 'bā úvá tā Yēsū Kúrísitō vé rī 'ozú ku.

22 'Bo ĩmi nīkí amá rá 'yozú kīnī, Tīmōtéyō ícō gí ívé ě'yīngará agá, ā'diātāsīyā 'bá rikí ũ'dúkō múké rī ũlúú ĩri be trų, sū mvá pi ní ězī ngaá ětēpi be trų rī tīnī.

23 Má ũsū, á lē ĩri pēé mužú mbēlēnā ĩmi vúgá 'dīlé, á nī dō tā ĩmúpi 'i ngaápi má rų'bá gá rī ũgbále gí ká.

24 Á nī rá, Úpí ri ā'yī má ní rá, ma muž ĩmi ndre mbēlēnā nōgó rá.

25 Má ũsū, á lē Ēpāfūrōditā ĩmi ní ĩpēé ĩmú má ĩzā koó rī pēé gōó ĩmi vúgá 'dīlé ũzi. ĩri má ógúpi, āngaráwá Úpí Yēsū Kúrísitō vé ni, 'bá rikí ězī ngaá ĩri be trų, ĩmi ĩpēkí ĩri ĩmú má tā mbaá.

26 Ēpāfūrōditā 'bā 'í ěsī cére lēzú mužú ĩmi ndrezú, 'bo adri yīkī sī, ĩri ní yīi 'yozú kīnī, ĩmi yīkí kīnī, drā rų 'i ní rī sī.

27 Ádarú drā rų ĩri ũnjī ũnjī, ĩri kōdō drādrā, 'Bo Múngú ndre ĩrivé ĩzāngā, Múngú ĩdri ĩri rá. Múngú ndre ĩrivé ĩzāngā ó'dúkūlē kuyé, ndre kpá ĩzāngā má ěsī agá rī rá, má ěsī ā gō rí ĩzāngā āzi[†] nyaá ku.

28 Á 'bā má yīkī cére Ēpāfūrōditā ri pēzú gōzú ĩmi vúgá 'dīlé, ĩmi kádō ĩri ndreé, āyīkō rī ĩmi fų ambamba, ĩzāngā má ěsī agá rī gō de rá.

29 Lē ĩmi ě'yīkī ĩri āyīkō sī Úpí ā rų sī, ĩmi ĩnjīkī ĩri ĩnjīnjī. ĩri múké ĩmi ní 'bá ězī nga'bá Kúrísitō ní sū Ēpāfūrōditā ní ngaá rī tīnī rī pi ĩnjīzú ĩnjīnjī.

30 ĩmi ĩnjīkī Ēpāfūrōditā ri, ā'diātāsīyā drā kōdō ězī Kúrísitō vé rī ā tā sī gí, adi 'i rīí ězī ĩmi ní kōdō lēé ĩmú ngaá má tā mbazú rī ngaá má be trų. Āngū rī ní adrií rará rú rī sī, ĩmi ícókí ĩmú ězī rī ngaá ku.

3

'Bá Múngú ní ícō ā'yīí rá rí

1 Má ědrípīi má ómvúpii má ní lēlé rī pi, Úpí agá, lē ĩmi adrikí āyīkō sī! Má ícō āndēé tā rī ā ũlūngará ĩmi ní đīi đīi rī sī ku, ma ri tā rī ěndī ũlū 'dīni, ā ko rī ĩmi ĩzā múké.

2 ĩmi zīkí ĩmī mī 'bá tā 'o'bá sū ũcógú tīnī 'dī'bée sī! Kōpi 'bá ri'bá ũnjīkānyā 'o'bá ni pi, kōpi ri si 'bá Yēsú ri ě'yī'bá gí rī pi vú sī kīnī, lē kōpi ā ũlīkī ĩ ágélé ē tī rá.*

[†] 2:27 2:27 ĩzāngā āzi: ĩzāngā āzi 'dīri, té dō Ēpāfūrōditā drā rá, Páulū ē ěsī rí té ĩzāngā nya rá. Páulū ri drī ri ĩzāngā nya jó ĩ ní rizú āngū ũ'yīzú rī agá. 'Í lā Pīlīpōjī 1:13. * 3:2 3:2 Ágélé ē tī ĩngará: Múngú lū Ābūrámā ní kīnī, anjī āgō Ābūrámā vé rī pi adrikí dō caá ũ'dų ārō gí, lē ā ũlīkī kōpi á ágélé ē tī rá, lūzú kīnī, kōpi anjī Múngú vé ni. 'Bá rī ā'yī dō 'í ágélé ē tī sēé līj gí, ĩri tāĩmbī Mósé vé rī 'dų nga. 'Í lā Í'dóngará 17:9-14; ězī 15:1-5.

³ 'Bo 'bâ ri' 'bá Múngú ri 'ĩnjĩ' 'bá ũkpō Índrí Uletere rĩ vé rĩ sī nō' 'bée, 'bâ ri Kúrísítō Yēsũ ri íngú, 'ésí agá, 'lìkí 'bâ gí, † rú' 'bá vé lĩngará, 'bá ícókí 'ésí 'bâá drĩgé ní gé ku.

⁴ Ma té kōdō ícó ma íngú tā má ní 'oó rĩ pi sī rá. 'Bâ rĩ ũsũ dō kīnĩ, 'i 'i íngú tā 'í ní ngaá rĩ sī rá, ma kpá ma íngú aga rá.

⁵ Kâ ma tĩi, má adri caá 'ú' 'dú 'ārō, 'ĩ ní má ágélé 'ē tĩ lizú. Ma Īsērélēgú, sũrú Bēnyēmīnē vé rĩ agá. Ma Ēbērēgú, Ēbērēgú tĩ ma nĩ. Má ní adrii Fārúšĩ ‡ rĩ sī, ma ri tãĩmbĩ Mósē vé rĩ 'dụ nga.

⁶ Má ní 'ésí 'bâá Múngú drĩgé rĩ 'ã tá sī, 'á rĩ 'bá Yēsũ ri 'ē' 'yĩ' 'bá gí rĩ pi 'õcũũ ũnjĩ ũnjĩ, 'á 'bâ 'ésí rizú tãĩmbĩ Mósē vé rĩ 'dụzú ngazú pĩrĩ, ũnjĩkanyā 'ãkó.

⁷ Má ũsũ tá 'ándúrú má ní rii 'oó rĩ pi múké, 'bo nóni má ní Kúrísítō ri 'ē' 'yĩ' gí rĩ sī, 'á ndre tá 'ándúrú má ní 'oó rĩ pi kú 'ēzĩ 'ãkó.

⁸ Má kãdō tá 'ándúrú má ní 'oó rĩ pi 'ãsámvú 'ámá, tá má ní Kúrísítō Yēsũ ri 'ē' 'yĩzú 'Úpí 'mávé ni rú rĩ be, tá má ní Yēsũ ri 'ē' 'yĩzú rĩ ndē tá 'ārēvú 'céré rá. Adarú tá 'ándúrú má ní 'oó rĩ pi 'céré 'ēzĩ 'ãkó, nóni 'índré má ní 'ázāvũ rú, 'á ku kōpi 'ārēvú 'céré gí, má 'bâ rĩ 'ésí Kúrísítō drĩgé,

⁹ má adri rĩ 'bá 'Írivé ná. Má ícó 'íca pĩrĩ Múngú 'endretĩ gé, má ní rii tãĩmbĩ Mósē vé rĩ 'dụ 'ngáá rĩ sī ku, ma 'íca pĩrĩ Múngú 'endretĩ gé, má ní Yēsũ Kúrísítō ri 'ē' 'yĩ' gí rĩ sī. Múngú ri 'bâ 'ã' 'yĩ' adri pĩrĩ 'í 'endretĩ gé, 'bâ ní Yēsũ ri 'ē' 'yĩ' gí rĩ sī.

¹⁰ 'Á lē Kúrísítō ri 'nĩ, 'ázini ũkpō 'ĩri ní 'íngázú 'gōzú 'ídri rú 'drãngará 'gálēsĩla rĩ 'nĩ, 'á lē 'ĩzãngá 'nyaa sũ 'ĩri ní 'nyaa rĩ 'tĩnĩ, 'ázini 'á lē 'drãá sũ 'ĩri ní 'drãá rĩ 'tĩnĩ,

¹¹ má kãdō 'drãá, Múngú 'ē 'inga rí ma 'gōó 'ídri rú.

Á lē ũ' bĩ ũkpō sĩ 'óngú rĩ 'njuú caá 'ũdũ gé

¹² Tá má ní 'yoó 'dĩri, adri 'yozú kīnĩ, má 'ĩsú tá 'dĩ' 'bée gí yã 'dĩni kuyé, 'dōku 'ã' 'yĩkí ma 'bá tá 'oópi pĩrĩ ni gí yã 'dĩni kuyé. 'Bo 'á lē 'óngú rĩ 'njuú ũkpō sĩ, má adri rĩ sũ Kúrísítō Yēsũ 'tĩnĩ, sũ 'ĩri ní 'lēé rĩ 'tĩnĩ.

¹³ Má 'édri'pĩi má 'õmvúpĩi, má 'ícó 'yoó kīnĩ, 'á nga tá rĩ 'fũú tĩ ni gé gí yã 'dĩni ku. 'Bo má 'ãvĩ tá 'ándúrú má ní 'oó 'aga' 'bée gí 'dã' 'bée sĩ gí, ma ri 'ũ' 'bĩ ũkpō sĩ, tá rĩ nga 'mụzú 'drĩdrĩ.

¹⁴ 'Á lē ũ' 'bĩ ũkpō sĩ Kúrísítō 'ã 'vũdrĩ 'ũbĩ 'cĩngbá 'cazú 'ũdũ gé, má 'ĩsú rĩ 'ãndēma Múngú ní ma 'zizú 'fizú 'bũ gé rĩ, má ní Kúrísítō Yēsũ ri 'ē' 'yĩ' gí rĩ sī.

¹⁵ 'Bâ Yēsũ ri 'ē' 'yĩ' 'bá gí, pá tu' 'bá 'tĩtĩ nō' 'bée, lē 'bâ 'ã' 'yĩkí tá 'dĩ' 'bée. 'Ímivé 'yĩkĩ 'kú dō 'túngú tá 'urũkó' 'bée sĩ, Múngú ri 'ĩmi ní tá rĩ 'ē 'mĩ 'lũ 'uletere.

¹⁶ 'Lē 'bâ 'nĩkí 'ámá 'múké 'yozú kīnĩ, tá 'bâ ní 'í' 'dó 'ngáá 'múké gí 'dĩ' 'bée, 'bâ 'dũkĩ 'ngáá 'mụzú 'áyu.

¹⁷ Má 'édri'pĩi má 'õmvúpĩi má ní 'lēlēlē rĩ pi, lē 'ĩmi 'ũbĩkí tá má ní 'oó rĩ 'ã 'pámvú 'mụzú, 'ĩmi 'õnjĩkí tá 'múké 'bâ ní 'ímbá 'bâ 'urũkó ní rii 'dụ 'ngáá rĩ pi, 'ĩmi 'dũkĩ rĩ 'ngáá sũ 'kōpi ní 'ngáá rĩ 'tĩnĩ.

† 3:3 3:3 'Esí agá 'lìkí 'bâ gí: 'Bâ rĩ 'újá dō 'ésí, 'ē' 'yĩ' dō Yēsũ ri gí, 'ésí 'újángará 'dĩri, 'ĩri sē 'bâ rĩ adri 'bâ Múngú vé ni, sũ 'ágélé 'lĩngará ní sēé 'bâ 'Īsērélē vé rĩ pi ní adrii 'bâ Múngú vé ni rĩ 'tĩnĩ. 'Páulũ 'zĩ 'ésí 'újángará 'dĩri 'lĩngará 'ésí 'agá ni. ‡ 3:5 3:5 'Fārúšĩ: 'Fārúšĩ rĩ pi 'ngulũmũ 'Yãhũdĩ rĩ pi vé tãĩmbĩ Mósē vé rĩ 'rũ' 'bâ 'tĩtĩ rĩ pi. 'Kōpi 'dũkĩ 'índrí rĩ pi vé tá, 'ázini 'mãllyĩkã rĩ pi vé tá 'bâá tá 'ãmbúgú rú, 'kōpi 'ē' 'yĩkí rá 'yozú kīnĩ, 'bâ 'ũdrã' 'bá gí rĩ pi 'gō 'íngá 'ídri rú rá. 'Í lē 'Ēzĩ 23:8.

18 Má ũlũ ándúrá tá 'dĩri ĩmi ní rá, má kīnĩ, 'bá kárakará pi ímú adri ari'ba Kúrísítō ĩ ní gbǎá peṭi alambaku sígè rĩ vé ni, 'bo á lè gōó ẹndijí lūú ĩmi ní dīj, tá 'dĩri sē ĩzāngā ñō má ẹsì, mījndrè alá má mị céré céré.

19 'Bá 'dĩni 'dĩ'bée, kòpivé ỳdũ, ĩ kòpi 'du ú'bé vūrā ĩ ní ĩzāngā nyazú ỳdũ àkó rĩ agá. Tá kòpi ní 'bǎá àmbúgú ìvé múngú rú rĩ, ĩri tá rụ'ba nōri vé rĩ, kòpi ri ĩ íngú tá drĩnjá sè'ba ni pi sī, kòpi 'bǎkí ẹsì céré tá nyòṣkú nōri vé rĩ drĩgè.

20 'Bo àngũ Úpí Kúrísítō ní adrizú 'bũ gé 'dǎá rĩ, ĩri àngũ 'bávè ni. 'Bá ri ẹsì 'bǎ rizú 'bávè Úpí Yèsũ Kúrísítō 'bá Paapi rĩ vé ìgōngará ùtèzú.

21 ĩri ùkpò be ngá àrèvú drĩgè céré, ĩri ùm̀v̀l̀ésĩ 'bávè rụ'ba ñma'bée ñmanma nō'bée újǎ ógú sũ ìvé rĩ tĩj.

4

1 Má ẹdrípíj má óm̀v̀újĩj má ní lèlèlè rĩ pi, ma úvá be lèzú m̀zú ĩmi ndrèzú. ĩmi sèkí àyĩkò ga má ẹsì agá ambamba, àndèma mávé má ní ìsũ rĩ, ĩri ĩmi 'i. Kúru lè ĩmi áwíkí tá 'oó pĩrĩ Úpí ẹndrètj gé.

Páulũ ímbá 'bá Úpí Yèsũ ri ẹ'yĩ'ba gí rĩ pi

2 Ẹwòdíyá, ĩmi Sùtúkè be, ĩmi 'bá Úpí ri ẹ'yĩ'ba gí ni pi, á má ĩmi drj ĩrĩ sī, lè ĩmi kukí àgátá àní.

3 Má ógúpí,* 'bá ri ẹzì nga mí be trj, á má mí, lè mí ko ùkú má ĩzǎ ko'ba ỳ'dúkó múké rĩ à ùl̀ungára sī 'dĩ'bée ĩ zǎ koko, kòpi rikí má ĩzǎ koó Kèlémèní be, àzini 'bá 'bá ní riú ẹzì ngáá kòpi be trj rĩ pi be, 'bá 'dĩ'bée àrèvú céré, síkí kòpivé rú búkú idri vé rĩ agá rá.

4 ĩmi 'bá Úpí ri ẹ'yĩ'ba gí 'dĩ'bée, lè ĩmi adrikí àyĩkò sī. Á lè kpá ẹndijí 'yoó ĩmi ní dīj, lè ĩmi adrikí àyĩkò sī.

5 Lè tá ĩmi ní 'oó m̀zú ẹsì mǎdǎ sī rĩ ĩ ìndrè 'bá rĩ pi ẹndrètj gé 'dǎlè múké. Ụ'dú Úpí ní ìgòzú rĩ ícǎ ìnyinjǎ gí.

6 Tá ùkpó ùkpó ìsú dō ĩmi, lè ĩmi rikí ĩmi ùsùú drǎá ku. Lè ĩmi zíkí Múngú rĩ, ĩmi 'bǎkí ìmivé tá céré ẹndrètj ní gé, ĩmi sèkí ĩri ní òwò'difò, ĩmi mǎkí ngá ĩmi ní lèé rĩ vú ní gé 'dǎlè.

7 Kúru ĩmi ní Kúrísítō Yèsũ ri ẹ'yĩ gí rĩ sī, ĩmi ícò tǎkírí Múngú vé rĩ ìsú rá, tǎkírí 'dĩri tá be àmbúgú, 'bá áda ícò tá ni nĩj ámá bá ku. Tǎkírí 'dĩri, ĩri ĩmi ĩzǎ ko, sē ĩmi adri ỳrĩ àkó, ĩzāngā fi àní ĩmi ẹsì agá ku.

8 Má ẹdrípíj má óm̀v̀újĩj má ní lèlèlè rĩ pi, kòkòbì nōri vé ỳdũ gé, á lè ĩmi ní tá àzi lūú, lè ĩmi 'bǎkí ìmivé yĩkì tá áda ni drĩgè, tá ĩ ní ìnjĩj ìnjĩ ní drĩgè, tá pĩrĩ ní drĩgè, tá uletere ùnjĩkǎnyǎ àkó ní drĩgè, tá 'bá rĩ pi ní lèlèlè ní pi drĩgè, tá 'bá rĩ pi ní rií ẹsì 'bǎá céré kú drj ní gé rĩ pi drĩgè. Lè ĩmi 'bǎkí ẹsì tá adri'bée múké múké ní pi drĩgè, àzini tá ĩ ní ìngúngũ ní pi drĩgè.

9 Tá ĩmi ní yij má vúgá, ĩmi ní ỳnjĩj má vúgá, ĩmi ní ìsú má vúgá, ĩmi ní ndrèé má ní 'oó rĩ, lè ĩmi 'dukí tá 'dĩ'bée ngáanga. Kúru Múngú riipi tǎkírí sèepi rĩ à adri ĩmi be.

Páulũ sē òwò'difò ngá ĩ ní sèé rĩ sī

* 4:3 4:3 *Má ógúpí*: Má ógúpí 'dĩri vé rụ sǎ àzi sī, ĩri ícò adri Súzũgò.

10 Ma āyīkō sī āmbúgú ĩmi ní gōó mā tā ũsũtú ngá sī dīī rī sī, sē má íngú Úpī ri āní rá. Á nī rá drīdrī ni, ĩmi 'bākí ẹsị ĩmivé rī céré kuú má drīgé, 'bo ĩmi ịsúkí drī drīlé múké ĩmi ní ícózú má ĩzā kozú ngá sī ni kuyé.

11 Tā má ní átá 'dīri adri 'yozú kínī, á lē ngá ĩmi vúgá yā 'díní kuyé. Tā má ní nīí á má rī, ngá má ní adrií ĩri be rī, dō ĩri mādānjá yā, dō āmbúgú yā, ca má ní gí.

12 Īzāngā ngá ākō vé rī, á nī rá, adringará ngá be rī, á nī rá. Tā rī dō 'i nga má rụ' bá gá íngóní, á nī rá. Adringará ẹpị sī rī, á nī rá. Adringará ẹbịrị sī rī, á nī rá. Adringará ngá be tré dōku ngá ākō rī, á nī rá.

13 Ma ícó tā rī pi ārēvú 'o céré ũkpō Kúrísítō ní sēé má ní rī sī.

14 'Bo ĩmi 'okí múké ĩmi ní má ĩzā koó tā ũkpó ũkpó agá rī sī.

15 ĩmi 'bá Pīlīpōyī vé 'dī'bée, ĩmi nīkí rá, má ní íngázú āngú Mākēdōniyā vé rī gélésí, ímúzú ĩmi ní ụ'dúkó múké rī í'dózá ũlúzú rī gé, ĩmi sokí ngá má ĩzā kozú nī, kānísā† ązi túngú ni 'o sũ 'dīri tịnị kuyé.

16 Má ní drī adrizú kūrú Tēsālōnikē vé rī agá 'dāá rī gé, ĩmi sokí má ní ngá sēé vú be kárakarā.

17 Á 'yo tā 'dīri 'díní adri 'yozú kínī, á lē ĩmi sokí má ní ngá sēé fēfē rú yā 'díní kuyé, tā má ní lēé rī, á lē Múngú ą sē ĩmi ní drīlé múké, ĩmi ní má ĩzā koó rī sī.

18 Nóni ngá má ní lēé rī pi ārēvú céré má ịsú gí, ngá má ní ịsú rī pi aga ngá má ní lēé rī pi rá. Ngá ĩmi ní ịpée má ní Ẹpāfūrōdítā drīgé 'dī'bée ca má ní gí. Ngá ĩmi ní sēé 'dī'bée, ẹjị ni ngũ ndrīndrī sũ rōbōnō ĩ ní zāá Múngú ní rī tịnị, Múngú ą'yī tā ni ẹsị be céré, sē ĩri ní āyīkō āmbúgú.

19 Ma Múngú ri zị ĩmi ní, ą sē rí ĩmi ní ngá ĩmi ní lēé rī pi. Ngá Múngú ní ímú sēé ĩmi ní rī, ĩri drīlé múké íngápi Kúrísítō Yēsũ vúgálésí rī.

20 Ẹ íngúkí Múngú 'bá Ẹtẹpị ri mụzú nyonyo. Āmīnā.

Páulū sē mōdó 'bá Pīlīpōyī vé rī pi ní.

21 ĩmi sēkí mōdó 'bá Kúrísítō Yēsũ ri ẹ'yī' bá gí rī pi ní. 'Bá Yēsũ ri ẹ'yī' bá gí adri' bá má be trụ nō'bée, sēkí kpá ĩmi ní mōdó.

22 'Bá céré Yēsũ ri ẹ'yī' bá gí rī pi sēkí ĩmi ní mōdó, agaápi rá rī, 'bá ri' bá ẹzị nga' bá 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī‡ vúgá rī pi sēkí céré ĩmi ní mōdó.

23 Ẹsị múké Úpí Yēsũ Kúrísítō vé rī ą adri ĩmi be. Āmīnā.

† 4:15 4:15 Kānísā: Kānísā ri 'bá Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yī' bá gí rī pi. ‡ 4:22 4:22 Bāgú āmbúgú Rómā vé rī: 'Bá Rómā vé rī pi ívé 'bāgú āmbúgú rī zị ívé tị sị Káyísārā. ĩri 'bāgú āmbúgú 'bāgú āngú āndíandí ri pi agá rī pi drīgé, āngú Yūdáyá vé rī drīgé, āngú Gállíláyá vé rī drīgé, ązini āngú Yāhūdị rī pi vé rī drīgé.

**Kõkõbĩ Páulũ ní sǐi sǐe 'bá
Kõlõsáyĩ
vé rĩ pi ní rĩ
Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ùlũngará**

Kõlõsáyĩ ri kũrũ wõkõkõ ùtũ ní 'dezu rĩ gé, ãngũ Ẹzĩyã vé rĩ agá, zíkí nóni ãngũ 'dĩri Tákí. Páulũ ĩ ní áyúáyũ rĩ ca ãngũ 'dãri agá kuyé. Páulũ ïşũ yĩ kĩnĩ, 'bá ãngũ ímbá' 'bá ùnjõ sĩ ni pi anigé, kõpi ri 'bá kãnisã vé rĩ pi ímbá tã ùnjõ vé ni sĩ. Tã 'dĩri fi Páulũ ã ẹşĩ agá ambamba. 'Bá ri' 'bá ãngũ ímbá' 'bá rĩ pi ímbákí 'bá Ẹşũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi kĩnĩ, lè kõpi ã ùlĩkí ĩ ágélé ẹ tĩ rá, ãzini lè kõpi ẹ ñjĩkí máláyikã rĩ pi áyu, ã sè rĩ Múngú ní ãyikõ. Kúru Páulũ ní kõkõbĩ 'dĩri sǐzú sǐzú kõpi ní kĩnĩ, Kúrísitõ vé drãngará pa kõpi nĩ, Kúrísitõ ri nóni 'bũ gé, ĩri máláyikã rĩ pi drĩgé, índri rĩ pi drĩgé gé, ãzini vũ drĩgé céré. Kúru lè kõpi ã ã'yĩkí tã mërè ãzi vé ni ku, dõku ímbángará ùnjõ vé ni ku, lè kõpi ẹ ñjĩkí 'yénã Kúrísitõ ri áyu. Lũ kpá kõpi ní kĩnĩ, lè kõpívè adringará ẹ índrè kõpi rũ' 'bá gá, ã lũ rĩ kĩnĩ, kõpi 'bá Múngú ní ùpèé gí ni pi.

Páulũ sĩ kõkõbĩ sǐe 'bá Kõlõsáyĩ vé rĩ pi ní

1 Ma Páulũ 'i, Kúrísitõ Ẹşũ vé 'bá áyúáyũ Múngú ní ìpèé rĩ, á sĩ kõkõbĩ 'dĩri sǐe ĩmi ní nĩ, 'bá sĩkí kõkõbĩ rĩ 'bá ẹdrĩpĩ Tímõtéyõ Ẹşũ ri ẹ'yĩpi gí rĩ be trũ.

2 'Bá sĩkí kõkõbĩ rĩ sǐe 'bá ẹdrĩpĩ, ãzini 'bá ọmvúpĩ Kúrísitõ ri ẹ'yĩ' 'bá gí, ri' 'bá adri' 'bá kũrũ ãmbúgũ Kõlõsáyĩ vé rĩ agá rĩ pi ní. Ẹşĩ múké, ãzini tãkiri 'bá Ẹtẹpi Múngú vé rĩ ã adri ĩmi be.

Páulũ zĩ Múngú rĩ, ãzini sè ọwõ'dĩfõ

3 Lókí céré sĩ, 'bá kãdõ riĩ Múngú ri zĩ ĩmi ní, 'bã ri 'bávè Úpí Ẹşũ Kúrísitõ vé Ẹtẹpi Múngú ní ọwõ'dĩfõ sè,

4 ã'diãtãsiyã 'bá yĩkí kĩnĩ, ĩmi 'bãkí ẹşĩ céré kuú Kúrísitõ Ẹşũ drĩgé, ãzini ĩmi lèkí 'bá Múngú vé rĩ pi céré lèlè.

5 ĩmi ri tã 'dĩri 'o 'dĩni, ĩmi lèkí ùmvúlèsĩ ãndẽma ĩ ní 'bãã kuú ĩmi tẽe 'bũ gé 'dãã rĩ ïşũ, ã'diãtãsiyã ĩmi ẹ'yĩkí ù'dúkõ múké Kúrísitõ vé ãda rĩ gí.

6 ù'dúkõ múké Kúrísitõ vé 'dĩri ayi muzú vũ drĩgé sĩ céré, sè 'bã rĩ pi újãkí ẹşĩ rá, sũ ĩri ní ícã ĩmi ãsãmvú gé drĩdrĩ, ù'dũ ĩmi ní tã ãda Múngú vé ẹşĩ múké vé rĩ yizú, ĩmi ní ẹşĩ újãzú ãni rá rĩ gé rĩ tĩnĩ.

7 Ẹpãfũrã 'bá ẹdrĩpĩ 'bã ní lèlèlè, 'bã ní riĩ ẹzĩ ngãã ĩri be trũ rĩ, jĩ ù'dúkõ múké 'dĩri muu ùlũú ĩmi ní nĩ. ĩri ãtĩ' 'bã, 'bã ẹşĩ céré rizú ẹzĩ Kúrísitõ vé rĩ ngazú ĩmi ãsãmvú gé 'bã vũrã gá.

8 Ẹpãfũrã ùlũ 'bã ní lèngará Índri Uleterè rĩ ní suú ĩmĩ ẹşĩ agá rĩ rá.

9 ù'dũ 'bã ní ĩmivè tã yizú rĩ gé, 'bã rikí nyo Múngú ri zĩ ĩmi ní, Índri Uleterè Múngú vé rĩ, ã sè rĩ ĩmi ní tã nĩngará.

10 'Bã ri Múngú ri zĩ ĩmi ní, ĩmi 'okí rĩ tã pĩrĩ Úpí ẹndrètĩ gé, ã sè rĩ ĩri ní ãyikõ, ĩmi kókí rĩ 'bã rĩ pi ẹ ìzã tã céré agãsi, ĩmi nĩkí rĩ tã Múngú vé rĩ múké múké.

11 'Bâ ri Múngú ri zì Ìmi ní, ã sê Ìmi ní ívé ũkpõ agaápi rá rí, Ìmi úmbéki rí éşí Ìzàngá rí ã nyangará gá, Ìmi nyakí rí Ìzàngá rí muzú éşí be mädä. Ìmi 'okí dö sũ 'dĩri tĩnì, Ìmi äyĩkõ İşú rá.

12 Ìmi sêki Múngú ní õwõ'dĩfõ, İri ní sêe Ìmi ní fíí ívé mälüngä adrizú añi ũtũnã agá rí älee 'bá ívé rí pi be trũ rí sî.

13 Múngú pa 'bâ tâ ũnjí Sātánã vé rí agásĩ, sê 'bâ fíí mälüngä 'î Mvõpi 'í ní leélê rí vé rí agá gí.

14 Múngú sê 'í Mvõpi vé äri dää 'bâ drĩ jezú, äzini 'bâ trüzú 'bávê ũnjĩkányã agásĩ.

Kúrísitõ ri ämbúgu tâ drĩge sî céré

15 Kúrísitõ adri sũ Múngú ĩ ní ndree ku rí tĩnì. İri ämbúgu ngá céré ĩ ní gbiũ rí pi drĩgé.

16 Kúrísitõ gbi ngá rí pi ärevú céré nĩ, gbi ngá 'bũ gé rí pi, ngá vũ drĩgé rí pi, ngá ĩ ní rü'ba ní ndree ku rí pi, ngá ĩ ní rü'ba ní ndree İndĩ rí pi, 'bá mälüngä rü'ba rí pi, äzini 'bá ũkpõ be ängũ rü'ba rí pi, gbi ngá rí pi ärevú céré nĩ, gbi ngá rí pi ärevú céré ězĩ ngaa 'í ní.

17 ĩ ní drĩ ngá rí pi gbizú kuyé rí gé, Yésũ ri İnogõsĩ anigé, İri ri sê ngá rí pi ärevú céré ri ězĩ nga muzú trũ.

18 Kúrísitõ ri ämbúgu kånísã* drĩgé céré. Kúrísitõ ri 'bá Múngú ní 'í dó ingaa drĩdrĩ 'bá ũdrã 'bá gí rí pi äsámvú gé sî rí 'i, ã adri rí ämbúgu ngá rí pi drĩgé céré.

19 Múngú ri äyĩkõ sî, Kúrísitõ ní adrii 'í tĩnì tâ gá sî céré rí sî.

20 Múngú ri äyĩkõ sî Yésũ ri sêzú tákiri İjĩzú 'bá rí pi äsámvú údézú Múngú be äri Yésũ vé dääpi peŧi alambaku' şigé rí sî, ě ícì rí ngá 'bũ gé rí pi, äzini ngá vũ drĩgé rí pi äsámvú Múngú be trũ.

21 Ändúru İmi gãki Múngú ri sî, İmi ari'ba Múngú vé ni, İmi ní ríi ũnjĩkányã 'oó rí sî.

22 'Bo Múngú údé nõni İmivé äsámvú 'í be rí ícá múké gí, İri ní Yésũ ri sêe drää İmivé ũnjĩkányã ã tâ sî rí sî. İmi ícáki nõni uletere, ũnjĩkányã äkõ Múngú endreŧi gé gí, 'bá äzi ícõ nõni İmi tõõ ku.

23 'Bo lē İmi tukí pá tĩtĩ İmivé ě'yĩngará agá. Éşí İmi ní 'bãã ú'dũkõ múké rí İşúzú yĩzú drĩdrĩ 'dãri, lē İmi kuki ku. U'dũkõ múké 'dĩri ũlũkĩ 'bá vũ drĩgé rí pi ní céré, ma Pãũlũ 'i, ätĩ'ba Múngú ní İpēe ríi ú'dũkõ múké rí ũlũ 'bá rí pi ní rí 'i.

Pãũlũ nga ězĩ 'bá Yésũ ri ě'yĩ'ba gí rí pi ní

24 Ma äyĩkõ sî má ní mã rü'ba sêe ríi İzàngã nyaá İmi tâ sî rí sî, ma ri İzàngã Kúrísitõ ní nyaá rí nya, ma ri nya İrivé rü'ba ã tâ sî, rü'ba 'dĩri 'bá kånísã vé rí pi.

25 Múngú 'bã ma ätĩ'ba riipi ězĩ ngaápi kånísã agá ni, ězĩ mávé rí rizú tĩ Múngú vé rí sêzú İmi ní.

26 U'dũkõ múké 'dĩri úcĩki kuú müdũmüdü rú İlí be tré 'bá ũkũ drĩdrĩ 'dã'bée ní, 'bo nõni 'í dakĩ İri kũ ämvé 'bá Múngú vé rí pi ní.

* **1:18 1:18 Kånísã:** Kånísã ri 'bá Yésũ Kúrísitõ ri ě'yĩ'ba gí rí pi. † **1:20 1:20 Peŧi alambaku:** 'Bá Rómã vé rí pi ri 'bã tâ 'o'ba ũnjí rí pi gbã müsũmãri sî peŧi alambaku şigé, İri sã 'dũ äcõ kõpi İbi drã ndõ, kõpi İzàngã nya ambamba drãngará rí gé.

27 Múngú 'o tā 'dīri 'dīni, ā'diātāsīyā ĩmi 'bá adri' 'bá Yāhúđí rú ku rī pi, ĩmi nīkí rí tā múké ándúru í ní ũzűű 'dāri áamá āní. Tā í ní ũzűű rī, ĩri Kúrísítō vé adringará ĩmi ęşı agá rī, ĩri sē ĩmi ęşı 'bá đingará Múngú vé rī drįgé.

28 'Bá ri ú'dűkő Kúrísítō vé rī ũlű muzú 'bá rī pi ní céré. Tā nįngará 'bávė rī sī, 'bá ri 'bá rī pi ímbá muzú céré, ā sē rī 'bá Kúrísítō ri ę'yĳ' 'bá gí rī pi ā adriki rí ũkpő ũkpő ívé ę'yĳngará agá.

29 Tā 'dīri sī, ma ri ężĳ nga ũkpő sī, ũkpő Kúrísítō ní sēé má ní rī sī.

2

1 Á lē ĩmi nīkí ężĳ má ní ngaá ĩmi ní ũkpő sī rī, āzini ężĳ má ní ngaá 'bá kűrű Lāwōđíkíyā vé rī agá rī pi ní rī, āzini má ní ngaá 'bá vűrā ũrukő agá má rű' 'bá ndre' 'bá drįdrį kuyé rī pi ní rī.

2 Tā ā pá mávé āmbúgú rī, ma ri 'bá rī pi ē ęşı ímbá, āzini kőpi úmú, kőpi ā lēkí rí í lēlé, kőpi ā nīkí rí tā Múngú vé ándúru í ní ũzűű kuú müdümüdű rú rī áamá bēni. Tā Múngú vé ándúru ĩri ní ũzűű kuú müdümüdű rú rī, tā rī Kúrísítō 'i.

3 Kúrísítō ri sē 'bá rī adri úmí be tā Múngú ní ũzűű kuú müdümüdű rú rī nűzű.

4 Ma ri tā rī 'yo ĩmi ní 'dīni, ā'diātāsīyā 'bá āzi ā átá rí ĩmi ní átángá ádra múké sī ĩmi mĳ ũ'bázú ku.

5 Ma dō ĩmi gārā gá sī rārā rú drāāsiyā, á 'bá ęşı kuú ĩmi drįgé. Ma āyĳkő sī ĩmi ní rii tā rī 'duų ngaá muzú múké rī sī, āzini ĩmi ní Kúrísítō ri ę'yĳĳ, ĩmi ní pá tuú tĳĳ ĩmivé ę'yĳngará agá rī sī.

Kúrísítō ri idri sē nĳ

6 ĩmi ní Úpí Kúrísítō Yésű ri ę'yĳĳ gí rī sī, lē ĩmi rikí ĩrivé tā 'duų ngaá áyu.

7 ĩmi Kúrísítō ri ę'yĳ' 'bá gí 'dĳ' 'bée, ĩmivé ę'yĳngará agá, lē ĩmi ulá ā fifi, sű ĳ ní ĩmi ímbá drįdrį rī tĳĳ. Lē ĩmi sēkĳ ōwō' difō muzú đĳĳ đĳĳ.

8 Lē ĩmi sēkĳ 'bá āzi ā ri átángá ężĳ ákő ní ímbá rizú ĩmi mĳ ũ'bázú ku, ímbángará 'dīni 'dĳri, íbĳ íngá yĳkĳ 'bá áda vé ni vúgá, āzini ĩndrĳ ũnĳĳ rĳ pi vúgá, íbĳ íngá Kúrísítō vúgá kuyé.

9 Kúrísítō ní adrizú vű drįgé nōgó 'bá áda rú rī, ĩri ā ngúlúpĳ Múngú 'i.

10 ĩmi ní ĩmi úmú Kúrísítō be gí rī sī, ĩmi nónĳ 'bá Kúrísítō vé ni gí. Kúrísítō ri Úpĳ 'bá āngű rű' 'bá rĳ pi drįgé, āzini ĩndrĳ āngű rű' 'bá rĳ pi drįgé.

11 Sā ĩmi ní Kúrísítō ri ę'yĳzű rĳ gé, lĳkĳ ĩmi gĳ,* sű ĳ ní ágélé ē tĳ lĳĳ rĳ tĳĳ, 'dukĳ ĩmivé ũnĳĳkányā ĩmi rű' 'bá gá sĳ gĳ, adri 'yozú kĳnĳ, lĳkĳ rű' 'bá ĩmivé rĳ kuyé, Kúrísítō lĳ ĩmivé ũnĳĳkányā āmvé gĳ.

12 Lókĳ ĳ ní ĩmi ní bātĳzĳmű† sēzű rĳ gé, sĳkĳ ĩmivé ũnĳĳkányā Kúrísítō be trű gĳ. ĩmi ní ę'yĳĳ kĳnĳ Múngú inga Kúrísítō ri gőó idri rú gĳ rĳ sĳ, nónĳ inga ĩmi gőó idri ú'dĳ ĳsű gĳ.

* 2:11 2:11 *Lĳkĳ ĩmi gĳ*: Múngú lű Ābűrāmā ní kĳnĳ, anĳi āgő Ābűrāmā vé rĳ pi adriki dō caá ũ'dű ārő gĳ, lē ā ũlĳkĳ kőpi ā ágélé ē tĳ rá, lűzű kĳnĳ kőpi anĳi Múngú vé ni. 'ĳ lā Ídóngará 17:9-14.

† 2:12 2:12 *Bātĳzĳmű*: Lókĳ Yűwánĳ ní bātĳzĳmű sēzű rĳ gé, ĩri 'bá rĳ su yĳĳ agá 'dāā, ĩri gő 'bá rĳ rű inga āmvé nōó. Sungará yĳĳ agá rĳ, sű ĳ ní 'bá rĳ sĳĳ 'bű agá rĳ tĳĳ, ingangará āmvé nōó rĳ, sű ĳ ní 'bá rĳ ingaā gőó idri rú drāngará gálėsĳlā rĳ tĳĳ.

13 Ūñjġkānyā ĩmi ní 'oó rġ sġ, ĩmi ĩndrékġ sġ 'bá ũdrā'bán pi ní tġñġ, 'bo nóni Múngú sē ĩmi ní ĩdri ú'dí, ĩmi ní Kúrġsġtō rġ ĩ'yġġ gġ rġ sġ. Múngú trġ 'bá 'bávē ũñjġkānyā agásġ céré gġ.

14 Tā ĩ ní kōdō sġġ lēzŭ 'bā ĩrġñāzŭ rġ, Múngú lġ āmvē gġ, 'dŭ ũñjġkānyā rġ gbāā peġġ alambaku sġgē gġ.†

15 Múngú ndē ĩndrġ ũñġġ rġ 'bá drġ őrŭ'bán pi vé ũkpō, ĩri ní Yēsŭ rġ sēē drāā peġġ alambaku sġgē rġ sġ. Múngú sē kōpi ní drġñġá 'bá trē āsámvŭ gé, ndē kōpġvē ũkpō Yēsŭ ní drāā peġġ alambaku sġgē rġ sġ.

16 Lē 'bā āzi ā 'yo, ngá ĩmi ní rġġ nyaá, dōku rġġ mvŭŭ rġ ā tā ũñġġ ku, dōku lē 'bā āzi ā 'yo ĩmi ní, ĩmi rikġ ũ'dŭ ũmŭ nyazŭ rġ ĩñġġġ ĩlġ be cére[§] 'dġni ku, dōku ĩmi rikġ ũmŭ mbāā sġ ní ġgázŭ rġ 'bāā nyaá ku, dōku ũ'dŭ Sábátā vé rġ ā tā 'dŭŭ 'bāā tā āmbŭgŭ rŭ ku.*

17 Tā ĩ ní ũlāā 'dġ'bēē ĩndrġkġndrġ tā ĩmŭpi 'i ngāapi drġdrġ 'dġlē rġ vé rġ, tā rġ vé áda, ĩri Kúrġsġtō 'i.

18 Lē ĩmi sēkġ ĩmġ mġ ũ'bāā 'bá ĩ 'bā'bēē kŭ tā be mādā rġ 'bá mālāyġkā ĩñġġ'bán 'dġ'bēē ní ku, kōpi rġ ĩ ġngŭ ĩ ní rġġ ĩndrġġġkġ ndrēē rġ sġ. 'Bo tā kōpi ní 'oó 'dġ'bēē cére tā azakaza vé ni, ā'dġātāsġyā kōpġvē tā rġġ ũsŭŭ rġ 'yēngá kōpi rġ ĩ tā ũsŭ áyu.

19 'Bá 'dġni 'dġ'bēē adrġkġ Kúrġsġtō adrġipi drġlē rŭ rġ vé ni ku, Kúrġsġtō rġ ũkpō sē 'bá ĩ ġkŭnā'bán 'i rŭ'bán gá rġ pi ní nġ, ĩri kōpi ũmŭ trŭ vŭrā ālu gé, Múngú rġ kōpi ní ũkpō sē, kōpi ā mbakġ rġ ícá ũkpō ũkpō ĩvé ĩ'yġngarā agá.

20 Ĩmġvē ũñjġkānyā ĩmi ní 'oó drġdrġ 'dā'bēē, Kúrġsġtō drā 'dŭ mŭzŭ ĩndġ gġ píri, ngá ĩmi ní áwízŭ ésġ 'bāzŭ tāġmbġ 'bán áda ní ũġġġ 'yoó kġnġ,

21 "Ā 'dŭkġ ngāá ku, ā nyakġ ngá ũrŭkŭ'bēē ku, dōku ā ũlókġ ku" 'dġ'bēē 'dŭzŭ ngazŭ rġ ā'dġ?

22 Tāġmbġ 'dġ'bēē nyōókŭ nōri vé ni, kōpi ũdŭ be. Ĩmi 'dŭkġ dō tā 'dġ'bēē ĩzġ ngazŭ, ĩmi 'dġri rġ tāġmbġ 'bán áda ní ũġġġ, ĩri ní ġmbá rġ ā vŭdrġ ũbġ mŭzŭ.

23 'Bá rġ pi ũsŭkġ kġnġ, 'bán tāġmbġ rġ ũġġġ'bán 'dġ'bēē, kōpi ũmġ be, tāġmbġ rġ sē 'bán rġ Múngú rġ ĩñġġ ānġ, āzġni ĩri sē 'bán rġ 'i a'bġ ānġ tā rŭ'bán nōri vé rġ sġ a'bia'bi. 'Bo tāġmbġ ĩ ní ũġġġ 'dġ'bēē ícá tā ũñġġ rŭ'bán nōri ní lēē rġ pi ē sġ ĩfŭ bā ku.

3

Ĩdri ú'dġ Kúrġsġtō agá rġ

1 Nōni ġngakġ ĩmi ĩdri ú'dġ ġsŭ Kúrġsġtō be trŭ gġ, lē ĩmi 'bākġ ésġ vŭrā Kúrġsġtō ní mŭzŭ ũrġzŭ Múngú vé drġ ĩndēpġ gé 'bŭ gé 'dāā rġ ā tā ũsŭzŭ.

2 Lē ĩmi 'bākġ ésġ rizŭ ngá 'bŭ gé 'dāā rġ pi ā tā ũsŭzŭ, ā 'bākġ ésġ rizŭ ngá nyōókŭ drġgē nōgŭ rġ pi ā tā ũsŭzŭ ku.

† 2:14 2:14 *Dŭ ũñjġkānyā rġ gbāā peġġ alambaku sġgē gġ:* Tā 'dġri vé ĩfġfġ, ká Yēsŭ rġ gbāā peġġ alambaku sġgē, nya ĩzāngā 'bávē ũñjġkānyā ā tā sġ, tā ĩ ní kōdō lēzŭ 'bā ĩrġñāzŭ 'bávē ũñjġkānyā ā tā sġ rġ dē gġ. § 2:16 2:16 *Ũ'dŭ ũmŭ nyazŭ rġ ĩñġġġ ĩlġ be cére:* Yāhŭdġ rġ pi rġ tā Múngú ní 'oó ĩ ní rġ ā tā ġgá, kōpi rġ ũmŭ nya ũ'dŭ ũrŭkŭ'bēē gé, sŭ ũ'dŭ Múngú ní ĩlġzŭ Jŭ rġ pi tġ gé sġ, āzġni Ũ'dŭ Pēnġtikšsġtā vé rġ gé rġ tġñġ.

* 2:16 2:16 *Ũmŭ mbāā vé rġ, dōku ũ'dŭ Sábátā vé rġ:* Yāhŭdġ rġ pi rġ Múngú rġ ĩñġġ mbāā sġ ġgāpi ũ'dŭ rġ gé, kōpi rġ ānyāpā ũġ kārākārā zā rŭbŭñŭ rŭ. Sēbġñġ ālu ālu, kōpi rġ ũ'dŭ Sábátā vé Múngú ní uvuzŭ 'dāri ġgá. 'Ĩ lā 1 Kŭrŭnġkŭl 23:30-31; 2 Kŭrŭnġkŭl 2:4; 2 Kŭrŭnġkŭl 8:12-13; 2 Kŭrŭnġkŭl 31:3; Nēmāyā 10:33; Ősēyā 2:11.

3 Á'diātāsīyā ĩmi ũdrākí gí, nóni zŭkí ĩmivé idri Kúrísitō rŭ'ba gá Múngú agá.

4 Kúrísitō ĩmi ní idri sēepi rī kādō ímŭ 'i i'daá, ĩ kpá ímŭ ĩmi i'da, ĩmi ímŭ ĩrivé dŭngará pŭwŭpŭwŭ 'dāri ālē ĩri be trŭ.

5 Lē ĩmi rikí ĩmi rŭ'ba áyú tā ũnjí 'ozú ku. Lē ā 'bākí ōwŭ ku, ā rikí tā āzāvŭ rú ni pi 'oó ku, ā adrikí ũlē ākó, ā adrikí yĭkĭ ũnjí ākó, ā 'bākí ేశí āmbúgú ngá drĭge ku, 'bá ేశí be āmbúgú ngá drĭge rī pi ri ేశí 'bā tā 'dī'bée ĩnjĭzŭ múngú rŭ.

6 'Bá ri'ba tā 'o'ba 'dĭni 'dī'bée, kŏpivé tā 'dī'bée sē Múngú ā 'a ri ve āni ambamba.

7 Andúrú ĩmi ní adrizú 'bá 'dĭni 'dī'bée āsámvú gé rī gé, ĩmi rikí tā 'oó sŭ kŏpi ní 'oó rī tĭnj.

8 'Bo nóni lē ĩmi kukí tā ũnjí 'dī'bée rá, jĭkó, ేశí ũká, 'bá ndrengará ũnjí, 'bá āzi ā rŭ izangará, āzini átángá ũnjí, lē ĩmi kukí tā 'dī'bée rá.

9 Lē ĩmi rikí ũnjŏ ũlĭ ĩmi ōgŭpĭjĭ drĭge ku, ā'diātāsīyā ĩmi kukí ũnjĭkānyā andúrú ĩmi ní 'oó rī gí.

10 ĩmi újákí nóni ĩmi ícá ú'dí rú gí, Múngú ri sē ĩmivé újángará ícázú ú'dí rú 'dĭri, ĩri adri mužú nyonyo, ĩmi Múngú ĩmi gbiipi sŭ 'í tĭnj rī nĭ āni múké.

11 Ídri ú'dí ĩmi ní ĩsŭ 'dĭri agá, 'bá rī dŏ Yāhŭdĭ yā, dŏ adri Yāhŭdĭ ku yā, dŏ ágélé ni ē tĭ lĭkí gí yā, dŏ lĭkí kuyé yā, dŏ 'bá rī nĭ Gĭrĭkĭ tĭ ku yā, dŏ 'bá ేశí be draāpi dradra ni yā, dŏ tŭgĕrĭ yā, dŏ adri tŭgĕrĭ ku yā, Kúrísitō ri tā drĭge sĭ céré, ĩri ri adri 'bá agá.

12 Múngú lē ĩmi rá, ũpē ĩmi adrii 'bá ívé ni uletere. Kúru lē ĩmi kokí 'bá rī pi ē ĩzā, ĩmi adrikí ేశí be múké, ĩmivé ేశí ā adri tā sĭ mādā, lē ĩmi 'okí tā múké 'bá rī pi ní, lē ĩmi 'dŭkí tā rī ngaá mužú ేశí be mādā.

13 ĩmi dŏ tā be ĩmi āsámvú gé sĭ ĩmi ōgŭpĭjĭ be, lē ĩmi úrĭkí kŏpi be trŭ, ĩmi trŭkí ĩmi ĩmi āsámvú gé sĭ rá, sŭ Kúrísitō ní ĩmi trŭu rī tĭnj.

14 Tā agaāpi rá rī, lē ĩmi lēkí ĩmi lēlē, ā'diātāsīyā lēngará ri sē ĩmi ĩmi úmú adri trŭ, ĩmi tā 'dŭ nga ేశí be ālu.

15 Lē tákĭri Kúrísitō vé rī ā fi ĩmĭ ేశí agá, ā'diātāsīyā ĩmi ní adrii rŭ'ba ālu rī sĭ, zĭkĭ ĩmi ímŭ adrii tā be kĭri ĩmi āsámvú gé sĭ. Lē ĩmi sēkí ōwŏ'dĭfŏ Múngú ní.

16 Lē ũ'dŭkŏ múké Kúrísitō vé rī ā fi adrii ĩmĭ ేశí agá, ā sē ĩmi ní úmĭ, ĩmi ímbákĭ rĭ ĩmi ĩmi āsámvú gé sĭ ĩmi ōgŭpĭjĭ be. ĩmi ngokí úngŏ Sāwŭmā vé rĭ, āzini ĩmi ngokí úngŏ Múngú ri íngúzú āni, ĩmi sēkĭ Múngú ní ōwŏ'dĭfŏ ĩmĭ ేశí agá 'dāá.

17 Tā ĩmi ní rií 'oó, āzini ĩmi ní rií átá rĭ, lē ĩmi 'okí Úpĭ Yēsŭ ā rŭ sĭ, lē ĩmi sēkĭ ōwŏ'dĭfŏ 'bá Ệtĕpĭ Múngú ní Yēsŭ ā rŭ sĭ.

'Bá Yēsŭ ri ేశ'yĭ'ba gí rĭ pi vé adringará ĩvé 'bĕtĭ āsámvú gé rĭ

18 ĩmi ũkú rĭ pi, lē ĩmi yĭkĭ ĩmivé āgŏ rĭ pi ē tĭ yĭyĭ, ā lŭ rĭ 'yozú kĭnĭ, ĩmi ేశ'yĭkĭ Úpĭ Yēsŭ ri gí.

19 ĩmi āgŏ rĭ pi, lē ĩmi lēkĭ ũkú ĩmivé rĭ pi lēlē, ā átákĭ kŏpi ní ōjŏgŏ sĭ ku.

20 ĩmi anjĭnā rĭ pi, lē ĩmi yĭkĭ 'bá ĩmi tĭ'ba rĭ pi ē tĭ yĭyĭ tā céré sĭ, ĩri sē Úpĭ ri adri āni āyĭkŏ sĭ.

21 Īmi anji étép̄ji, Lē ĩmi átákí átángá anjiná rī pi ní ụ'dúkọ ụkpó ụkpó ni sī ku, ā sē rí kọpi ní ịzāngā ku.

22 Īmi tųḡērī rī pi, lē ĩmi yíkí 'bá ĩmi ní ríi ẹzị ngáá kọpi vúgá rī pi ē tị yiyi, ā adri 'yozú kínī, kọpi ní ríi mị 'bāá ĩmivé ẹzị ndrezú gōgō rī sī ku, ĩmi ngakí ẹzị rī ẹsị álu sī, ē ịnjíkí rī Ụpí rī ǎnī.

23 Lē ĩmi ngakí ẹzị rī ẹsị be céré, sū ĩmi ní ríi ẹzị ngáá Ụpí Yésū ní rī tịni, adri 'yozú kínī, ĩmi ní ríi ngáá 'bá áda ní rī tịni ku.

24 Lē ĩmi n̄kí amá múké 'yozú kínī, ẹzị ĩmi ní ngáá rī agá, Kúrísítō rī ĩmi ụfē rá, ā'diātāsīyā ẹzị ĩmi ní ríi ngáá rī, ĩmi rī nga ĩmivé Ụpí Kúrísítō ní.

25 'Bá tǎ ụn̄jī 'oópi rī, Múngú rī ịri ịr̄n̄jā ịrivé ụnj̄ikānyā ịri ní 'oó rī sī. Múngú rī 'bá rī pi vé tǎ lị céré p̄iri.

4

1 Īmi 'bá ambugu tųḡērī rī pi vé rī, lē ĩmi sūkí tųḡērī ĩmivé rī pi ā rụ' 'bá gá sụsụ, ĩmi rúkí kọpi múké, ā'diātāsīyā ĩmi n̄kí rá 'yozú kínī, 'Bá ǎmbúgú ĩmí dr̄l̄é gá anigé 'bū gé 'dǎá.

Lē 'bá rī pi ā zíkí Múngú rī

2 Lē ĩmi 'bākí ẹsị rizú Múngú rī zizú, ĩmi adrikí mị be mgbọ, ĩmi sēkí ịri ní ǎwō'difó.

3 Īmi zíkí 'bá ní Múngú rī, Múngú ā sē rí 'bá ní dr̄l̄é múké, 'bá ụlūkí rí ụ'dúkọ múké Kúrísítō vé rī mụzú, ǎzini 'bá ụlūkí rí tǎ Kúrísítō vé ị ní ǎndúrú ụz̄ụ kuu mūdūmūdū rú rī mụzú 'bá rī pi ní. 'Yíkí ma kú jó ị ní rizú ǎngū ũ'yízú rī agá nōgó ụ'dúkọ múké má ní ụlūú rī ā tǎ sī.

4 Īmi zíkí Múngú rī, ā sē rí mǎ ụlū rí ụ'dúkọ múké rī mụzú ǎnī múké.

5 Īmi dō rī adri 'bá Múngú rī n̄' 'bá kuyé rī pi ǎsámvú gé, tǎ ĩmi ní ríi 'oó rī, lē ĩmi 'okí mụzú tǎ n̄ngará be. Lē ĩmi ụ'b̄ikí lēt̄i ndǎá 'bá 'dī' bée ē ịzǎ kozú.

6 Lē átángá ĩmi ní ríi átá kọpi ǎsámvú gé rī, ĩmi átákí ẹsị múké sī, ā sē rí kọpi ní úvá, ā'diātāsīyā 'bá ǎzi zị dō ĩmi tǎ sī, ĩmi ụjákí rí ịri ní átángá rī múké.

Páulū vé ǎngū ịmbángará ā ụd̄j̄ ǎzini mōdó sēngará

7 Tūkíkō rī mǎvé tǎ ụlū ĩmi ní nī. Ịri ẹdr̄p̄i má ní lēl̄é rī, 'bǎ ẹsị rizú ẹzị rī ngazú ǎt̄i' 'bá rú má be tr̄y Ụpí agá.

8 Tǎ ā pá má ní l̄ézú ịri p̄ezú mụzú ĩmi vúgá 'd̄l̄é rī, ā mụ rí mǎvé tǎ ụlūú ĩmi ní, ǎzini ē ịmbá rí ịm̄i ẹsị.

9 Tūkíkō pi mụ ǎnésīmū 'bǎvé ẹdr̄p̄i ẹsị 'bǎápi ẹzị ngáápi ẹsị be céré rī be, ǎnésīmū rī 'bá ĩmivé ní, kọpi tǎ 'i ngáápi 'bá rụ' 'bá gá nōl̄é rī pi ụlū ịm̄i ní nī.

10 ǎr̄is̄it̄arūkō ị ní 'yīi kuu má be tr̄y rī, sē ĩmi ní mōdó, ǎzini Mǎrǎkō Bārūnábá vé mǎríté sē kpá ĩmi ní mōdó. ǎndúrú ụlūkí Mǎrǎkō vé tǎ ĩmi ní rá. Kǎdō caá ĩmi vúgá 'd̄l̄é, ĩmi ẹ'yíkí ịri dr̄j̄ ịr̄j̄ sī.

11 Yésū ị ní z̄j̄ Yús̄it̄ō rī, sē kpá ĩmi ní mōdó. Yǎhūd̄j̄ Yésū rī ẹ'ȳj̄' 'bá gí, 'bá ní ríi ẹzị ngáá kọpi be tr̄y mǎlūngā Múngú vé rī ā tǎ sī rī pi, kọpi 'ȳngá 'dī, kọpi kokí má ịzǎ ambamba.

¹² Èpāfūrā ìmi ógúpì adriípi ātí'bá Kúrísítō Yēsũ vé rī, sē ìmi ní mōdó. Ìri ri Múngú ri zì ìmi ní ùkpō sī, ìmi nīkí rí tā Múngú ní lēé ìmi 'okí rī, ìmi 'dúkí rí ngaánga, ìmi tukí rí pá títì ìmivé ẹ'yīngárá agá.

¹³ Á ndre Èpāfūrā 'bā ẹsì céré rizú ẹzì ngazú ìmi ní, āzini 'bá Yēsũ ri ẹ'yī'bá gí kūrù Lāwōdíkíyā vé rī agá rī pi ní, āzini kūrù Hírāpólísì vé rī agá rī pi ní.

¹⁴ Lúkā 'bávé ùndí riípi dáwā sēépi 'bá ní lēélē rī, sē ìmi ní mōdó, āzini Dema sē kpá ìmi ní mōdó.

¹⁵ Ìmi sēkí mōdó 'bá ẹdrípì, āzini 'bá ómvúpì Yēsũ ri ẹ'yī'bá gí Lāwōdíkíyā gá rī pi ní, āzini ìmi sēkí mōdó 'bá ómvúpì Núfā ní, āzini 'bá kánísā vé ì úmú'bá Ìrivé 'bētì āsámvú gé rī pi ní.

¹⁶ Lākí dō kòkòbì 'dìri ìmi ní gí, ìmi pēkí mụyú 'bá kánísā Lāwōdíkíyā vé rī agá rī pi ní, kòpi ā lākí. Kòkòbì má ní sī sēé 'bá Lāwōdíkíyā vé rī pi ní rī, lē ìmi zíkí, kòpi ē ìsēkí, ìmi lākí kpá ìndí.

¹⁷ Ìmi lūkí Ārīkípō ní, lē ā nì múké 'yozú kìnì, ẹzì Úpí Yēsũ ní sēé drì ní gé rī, ā 'dù ngaánga.

¹⁸ Ma Páúlù 'ì, mōdó ùdũmbítā rú 'dìri, ā sī kòkòbì ní mà drì sī nì. Ìmi nīkí rá 'yozú kìnì, ma kú jó ì ní rizú āngū ù'yízú rī agá nōónō, ìmi zíkí má ní Múngú ri. Ẹsì múké Múngú vé rī ā adri ìmi be.

Kōkōbī ālu ni Páulū ní sīi sēé 'bá
Tēsālōnikē
vé rī pi ní rī
Tā búkū rī vé rī ā ūlūngará

Páulū í'dó kánisā āngū Tēsālōnikē vé rī agá (Ẹzị 17). Tēsālōnikē ri kūrjū āmbúgú āngū Mākēdōniyā vé rī agá, āngū ī ní zịj Gịrịkị rī vé wọọkọ úrúlé rú rī gé. Páulū nga mbēlēnā muụ 'dāāsī rá, ā'diātāsīyā Yāhūdị urukọ ní lēé ịri ruụ rī sī. Vụdrị ni gé, Tīmōtéyō riipi ịri ē ịzā koopi rī ní lúzú ịri ní kīnī, kōpi ā rikí dō Kūrīsītīyānī rī pi ọcụụ drāāāsīyā, kōpi 'bākí ẹsị kuú Múngú drígé. Páulū sī kōkōbī 'dīri kōpi ē ẹsị ímbázú, āzini tā kōpi ní zịj rī újázú.

Kōkōbī 'dīri agá, Páulū sē Múngú ní ọwō'difō Kūrīsītīyānī Tēsālōnikē agá rī pi vé ẹ'yīngará ā tā sī, āzini kōpivé lēngará ā tā sī. Ūlū kpá kōpi ní ívé adringará Kūrīsītīyānī rú kōpi āsámvú gé rī vé tā. Ūlū kpá kōpi ní tā úmvúlésí ímụpi 'i ngaápi Kūrīsītīyānī rī pi ā ru'ba gá kōpivé drāngará ā vùdrị gé rī vé tā, āzini ūlū tā úmvúlésí ímụpi 'i ngaápi sá Yēsū ní ímúzú ímvízú rī gé rī vé tā. Ímbá kōpi ní lẹtị adrizú ānī múké cimgbá cazú ụ'dú Yēsū ní ímvízú rī gé rī vé tā.

Páulū sē mōdó 'bá Tēsālōnikē vé rī pi ní

¹ Ma Páulū 'i, 'bá Sílā be Tīmōtéyō sī, 'bá sīkí kōkōbī 'dīri sēé ịmi ní, ịmi 'bá kánisā vé adri'ba kūrjū Tēsālōnikē vé rī agá, Múngú 'bá Ẹtẹpi ri ẹ'yī'ba gí, āzini Úpí Yēsū Kūrīsītō ri ẹ'yī'ba gí rī pi. Ẹsị múké Múngú vé rī, āzini tākiri ịrivé rī ā adri ịmi be.

Ẹ'yīngará 'bá Tēsālōnikē gá rī pi vé rī

² Ụ'dú ̄lu ̄lu, 'bá ri ọwō'difō sē Múngú ní ịmi tā sī cére, 'bá kādō rií Múngú ri zịj, 'bá ri zị ịmi ní ịndī.

³ 'Bá kādō rií 'bá Ẹtẹpi Múngú ri zịj ịmi tā sī, 'bá ri zị ẹzị ịmi ní ngaa ẹsị be cére ẹ'yīngará be rī ā tā sī, āzini 'bá ri zị ẹzị ịmi ní ngaa lēngará be rī ā tā sī, āzini 'bá ri zị ịmi ní ẹsị 'bāā 'bávé Úpí Yēsū Kūrīsītō drígé rī ā tā sī.

⁴ Má ẹdrípị má ọmvúpị, 'bá nịkí rá 'yozú kíní Múngú lē ịmi rá, ụpē ịmi adrií 'bá ívé ni pi.

⁵ Ā'diātāsīyā 'bá ní ụ'dúkọ múké rī jízú ūlúzú ịmi ní rī gé, 'bá ūlūkí 'yéná átángá 'bá tị gé rī ọ'dúkúle kuyé, ụ'dúkọ múké 'bá ní jịj ūlūú rī ūkpō be, Ịndrị Uleterē rī 'da ịmi ní 'yozú kíní, tā 'bá ní ūlūú ịmi ní rī, ịri tā áda. Ịmi nịkí 'bávé adringará ịmi āsámvú gé ịmi ịzā komba rī rá.

⁶ Ịmi nyakí dō ịzāngá ụ'dúkọ múké rī ā tā sī ambamba drāāāsīyā, Ịndrị Uleterē rī vé ūkpō sī, ịmi ẹ'yīkí ụ'dúkọ rī āyikō be ambamba. 'Dīri ịmi ūbíkí tā 'bá ní 'oó rī ā pámvú, āzini Úpí Yēsū ní 'oó rī ā pámvú.

⁷ Tā 'dīri sī, ịmi ufukí adrií ụ'bītā rú 'bá Yēsū ri ẹ'yī'ba gí āngū Mākēdōniyā vé rī agá, āzini āngū Ākáyā vé rī agá rī pi ní.

⁸ Ịmivé tā sī, sē ụ'dúkọ múké Úpí Yēsū vé tā sī rī kụ muzú āngū Mākēdōniyā vé rī agásí, Ākáyā vé rī agásí, āngū rī pi agásí cére. Ẹ'yīngará

īmi ní Múngú rí ẹ̀'yìzú rí vé tǎ kọ̀ mọ̀zú àngū rí pí agásí céré gí, 'bá lēkí tǎ ní átá īmi ní ñjǐ ku.

⁹ Ā'điātāsīyā kọ̀pí ùlúkí tǎ īmi ní 'bá ẹ̀'yìzú ẹ̀sì be céré rí vé tǎ rá, āzini kọ̀pí ùlúkí tǎ īmi ní gǎzú ngá ĩ ní údé múngú rú rí pí ñjǐgá sí rí vé tǎ rá, āzini kọ̀pí ùlúkí tǎ īmi ní ẹ̀sì újázú Múngú áda ídri rú īmi ní ẹ̀jì ngaā ĩri ní rí vé tǎ rá,

¹⁰ āzini kọ̀pí ùlúkí tǎ īmi ní ẹ̀sì 'bázú Múngú vé Mvǎ ĩri ní ingaā gōó ídri rú drǎngará gálésila rí vé ìgōngará 'bù gélésí rí vé tǎ rá. Mvǎ 'điri Yēsù 'i, ĩri úm̀vúlésí ímù 'bá pa Múngú vé jíkó tǎ lizú rí agásí nǐ.

2

Ẹ̀jì Páulū ní ngaā Tēsālōnikē agá rí

¹ Má ẹ̀drípìjì má ọ̀m̀vúpìjì, īmi n̄kí rá 'yozú kíní, ẹ̀cì 'bá ní tuú mọ̀zú īmi vúgá 'dílé rí drǎ kána kuyé.

² Īmi n̄kí ìzāngá 'bá ní nyaá kárakará ĩ ní 'bá u'dazú kūrú Pjǐpópòyì vé rí agá 'dǎá, ịsúzá 'bá cakí drǐ īmi vúgá 'dílé kuyé rí rá. 'Bo Múngú 'bávé rí sē 'bá ní ùkpò ívé ù'đúkọ̀ múké rí ùlúzá īmi ní ùrǐ ákó, 'bá 'bá tǎ lē' 'bá ku rí pí, ā cekí dō 'bá gǎrǎ kúrǐ drǎāāsīyā,

³ 'bá ní rizú ù'đúkọ̀ múké rí ùlúzá īmi ní rí gé, 'bá ùlúkí ùnjò kuyé, 'bá ùlúkí ù'đúkọ̀ múké rí ẹ̀sì múké sí, 'bá ù'bákí īmí m̀j kuyé.

⁴ Ù'đúkọ̀ múké 'bá ní ùlúú rí, Múngú ā'yì 'bá ní tǎ ní nǐ. Ù'đúkọ̀ múké 'bá ní ùlúú rí, adri 'yozú kíní, āyǐkō sēzú 'bá áda ní kuyé, ĩri āyǐkō sēzú Múngú ní. Múngú n̄ tǎ 'bá ẹ̀sì agá rí nǐ.

⁵ Īmi n̄kí rá 'yozú kíní, 'bá átákí īmi ní tǎ múké īmi íngúzá īmí m̀j ù'bázú āní kuyé, dōku lēzú ngá āzi ịsúzá īmi vúgá āní kuyé, tǎ 'bá ní 'oó rí, Múngú n̄ rá.

⁶ Adri 'yozú kíní, 'bá rikí lẹ̀tì ndǎá, īmi íngúkí rí 'bá āní dōku 'bá urukọ̀ ẹ̀ íngúkí rí 'bá āní yā 'díní kuyé.

'Bá Kúrísítò vé 'bá áyúāyú nō'bée, 'bá té kōdò ícò ngá zì īmi tì gé rá,

⁷ 'bo 'bá adrikí īmi āsámvú gé ẹ̀sì be mǎdǎ, sù anjì ẹ̀ndrẹ̀pì ní ríí ívé anjìná ā tǎ mbaá rí tìjì.

⁸ 'Bá lēkí īmi ambamba, 'bá ní īmi ní ù'đúkọ̀ múké Múngú vé rí ùlúzá āní, āzini 'bá ní úvá 'bázú tǎ rí ùlúzá īmi ní āní.

⁹ Má ẹ̀drípìjì má ọ̀m̀vúpìjì, īmi n̄kí ẹ̀jì 'bá ní ngaā ùkpò sí īmi āsámvú gé rí rá. 'Bá ní rizú ù'đúkọ̀ múké Múngú vé rí ùlúzá īmi ní rí gé, 'bá rikí ẹ̀jì ngaā ùtúnjǎ pí ñjìjǎ be ngá ndázú 'bá ìzǎ kozú, 'bá 'bákí rí ọ̀gù 'bá āzi drǐgè ku.

¹⁰ Tǎ 'bá ní 'oó rí, īmi ndrekí īmí m̀j sí rá, Múngú ndre kpá rá, īmi 'bá Yēsù rí ẹ̀'yì' 'bá gí 'dǐ'bée, 'bá ní rizú adrizú īmi āsámvú gé rí gé, 'bá rikí adrií tǎ be píjì, 'bá āzi ẹ̀dì 'bá rú tǎ ùnjì sí kuyé.

¹¹ Īmi n̄kí rá 'bá ní rizú adrizú īmi be rí gé, 'bá rúkí īmi múké sù anjì ẹ̀tẹ̀pì ní ívé anjì ruyú múké rí tìjì,

¹² 'bá ímbákí īmí ẹ̀sì, āzini 'bá ùm̀kí īmí ẹ̀sì, īmi adrikí rí múké Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé, ā'điātāsīyā Múngú zì īmi ífí ívé mǎlúngá ùnyì be ambamba rí agá gí.

¹³ 'Bá rí Múngú ní ọ̀wò'difò sē sǎ céré sí, ā'điātāsīyā 'bá kǎ ù'đúkọ̀ múké Múngú vé rí ùlúú īmi ní, īmi ẹ̀'yìkí rá, īmi ẹ̀'yìkí rá 'yozú kíní, ù'đúkọ̀ rí

Múngú vé ni, adri 'bá áda vé ni kuyé. Īmi 'bá Múngú ri ẹ'yī' 'bá gí 'dī' bée, ụ'dúkọ rī ĩmi agá anigé, ĩri ri ẹzị nganga.

14 Má ẹdrípịi má ọmụpịi, ĩmi 'dukí tã rī ngaa sū 'bá Múngú vé kánisã Yũdáyã gá rī pi ní 'duụ ngaa rī tịni rá. Īmi nyakí Ịzàngã 'bá ĩmivé àngũ agá rī pi drịgé, sū 'bá Kúrísító Yẹsũ ri ẹ'yī' 'bá gí Yũdáyã gá rī pi ní nyaa Yáhũdĩ rī pi drịgé rī tịni.

15 Yáhũdĩ rī pi 'dikí Úpí Yẹsũ ri, kọpi ú'díkí kpá nẹbị rī pi, āzini kọpi údrókí 'bá àngũ rī agásí rá. Tã kọpi ní 'oó rī sē Múngú ní àyĩkọ kuyé, āzini kọpi ẹ ẹsị ùkà ùkà 'bá rī pi ní céré.

16 Īmi ndreki drí ká, kọpi lẹkí 'bá ùlũkí ụ'dúkọ múké rī 'bá adri 'bá Yáhũdĩ rú ku rī pi ní ku, ā' diātāsīyā kọpi lẹkí 'bá adri 'bá Yáhũdĩ rú ku rī pi ẹ ịsụkí pangará ku. Tã Yáhũdĩ rī pi ní 'oó 'díní 'dĩri, sē kọpivé ùnjikányā tị mụzú drịgélé, àní jikó ri 'de Múngú agá, ĩri ímụ kọpi ĩrĩnã rá.

Páulũ ri úvã be lē mụụ 'bã Tēsālōnikē vé rī pi ndree

17 Má ẹdrípịi má ọmụpịi, 'bá ní 'bã acozú ĩmi be, 'bá ní ĩmi kuzú lókí be mādã rī gé, 'bávé ẹsị céré adri kú ĩmi drịgé, 'bá rikí ụ'bị ụkpọ sī lẹzú gōzú mụzú ĩmi ndrezú, ĩmi úvã ní 'bã ndéé ambamba rī sī.

18 'Bã lẹkí kōdō mụụ ĩmi vúgã 'dílẹ ẹsị àlu sī. Sū mã ùlũngu Páulũ tịni, má ụ'bị ụkpọ sī, á lē kōdō gōó mụụ ĩmi ndree dīi, 'bo Sātãnã ala 'i 'bã ẹndrẹtị gé cí.

19 Agaapi rá rī, Yẹsũ kãdō ímvi ịgōó, 'bã 'bã ní ímụ ẹsị 'bãã kọpi drịgé, 'bã ní ímụ adrii àní àyĩkọ sī, āzini 'bã ĩ ní ímụ 'bã ní kũlã sězú àní rī, ĩri adri ā'di pi? Adri ĩmi 'i ku?

20 Ádarú ĩmi sē 'bã ímụ dī pọwụpọwụ, āzini 'bã ímụ adri àyĩkọ sī.

3

Pėkí Tĩmõtėyõ ri mụụ Tēsālōnikē gã

1 'Bã kã ù'dũ ndãã tí mụzú, 'bã ụsụkí múké ni, lē 'bã áwíkí adrii kũrĩ Átēnési vé rī agá nōgó.

2 'Bã pėkí 'bã ẹdrípị Tĩmõtėyõ riipi ẹzị Múngú vé rī ngãpi 'bã be trũ rī mụụ ĩmi vú 'dĩi áyu, ā mụ rí ụ'dúkọ múké Kúrísító vé rī ùlũú ĩmi ní, ẹ ímbã rí ĩmĩ ẹsị, ĩmi adriki rí ụkpó ụkpó ĩmivé ẹ'yĩngará agá,

3 ĩmi àsámvú gé 'dígé, 'bã àzi vé ẹ'yĩngará ā adri rí ịdrikidri ọcũngará 'dī' bée sī ku. ĩmi nĩkí rá 'yozú kìnĩ, 'bã ịcókí ápá ọcũngará 'dī' bée agásí bã ku.

4 'Bã ní rizú adrizú ĩmi be rī gé, 'bã lũkí ĩmi ní rá, 'bã kìnĩ, ĩ ímụ 'bã ọcũ rá. Sū ĩmi ní nĩi rá rī tịni, ọcũkí 'bã rá.

5 Má kã ù'dũ ndãã tí mụzú ĩmi vúgã 'dílẹ, má ní Tĩmõtėyõ ri pězú mụzú àní, ā mụ rí ĩmi ndree, dō ĩmi áwíkí adrii ụkpó ụkpó ĩmivé ẹ'yĩngará agá ụgōgō. Má ẹsị rí ụtĩtĩ, má ụsũ àdróko ímụ ĩmi ụ'bịi gí, ẹzị 'bã ní ngaa kárakarã 'dĩri ĩri dēna ímụ drã kána.

6 'Bo nóni Tĩmõtėyõ ímvi ĩmi vúgã 'dĩisĩ, ịcã 'bã vúgã nōó gí, ịjĩ 'bã ní ụ'dúkọ múké ni ùlũú, ùlũ ẹ'yĩngará ĩmivé rī ā tã, āzini lēngará ĩmivé rī ā tã. Ùlũ 'bã ní kìnĩ, tã 'bã ní 'oó ĩmi àsámvú gé àyĩkọ sī 'dãri, āvĩ ĩmi agásí àluṅáni kuyé, sē ĩmi ri 'bã úvã ụyị, ĩmi lẹkí ímụ 'bã ndree, sū 'bã ní ĩmi úvã ụyị, lēé mụụ ĩmi ndree rī tịni.

7 Má édrípīi má ómvúpīi, ā rikí dō 'bā ōcūū nóni drāāāsīyā, tā Tīmōtéyō ní ímú ūlūū 'bā ní kīnī, īmi tukí pá títī īmivé ē'yīngará agá rī sī, sē 'bā éšī úrī gí.

8 Īmi ní pá tuú títī Úpí agá rī sī, sē 'bā ní āyīkō.

9 Āyīkō īmi ní sēē 'bā ní nōri sī, 'bā sēkí rí Múngú ní ōwō'difō ni gbā ngōpī?

10 'Bā ri Múngú ri zī īmi ní ūtúná pi ĩnĭná be, ā zī rí 'bā ní létī mužú īmi ndrēzū dīī, 'bā muží rí īmi ĩzā koó, īmi ĩmbá tā ūrukō īmi ní nīī kuyé rī pi sī, īmi adrikí rí ūkpó ūkpó īmivé ē'yīngará agá.

11 Lē Múngú 'bā Ētēpī pi 'bávē Úpí Yēsū Kúrísitō be, kōpi ā zīkí 'bā ní létī mužú īmi vúgá 'dīlé.

12 Lē Úpí Yēsū ā sē lēngará īmivé rī ā mu drīdrī, īmi lēkí īmi lēlē īmi āsámvú gé sī, āzini īmi lēkí kpá 'bā rī pi lēlē, sū 'bā ní īmi lēē rī tĭnĭ.

13 Lē Úpí Yēsū ē ĩmbá īmī éšī, īmi adrikí rí ūnjīkānyā ākō, īmi adrikí rí ule 'bā Ētēpī Múngú ēndrētī gé, ū'dú 'bávē Úpí Yēsū ní ĩgōzū ímúzú ívé 'bā uletere rī pi be rī gé.

4

Adringará múké āyīkō sēēpi Múngú ní rī

1 Má édrípīi má ómvúpīi, 'bā lūkí īmi ní rá, lē īmi 'okí tā pīrī Múngú ní āyīkō sēēpi ni, sū 'bā ní ĩmbá īmi ní rī tĭnĭ. 'Bā nīkí rá īmi ri tā rī 'o pīrī, 'bā mākí īmi éšī be cére, lē īmi 'okí tā pīrī rī mužú dīī dīī.

2 Ā'diātāsīyā īmi nīkí tā 'bā ní ĩmbá īmi ní ūkpō Úpí Yēsū vé rī sī rī gí.

3 Múngú lē īmi adrikí uletere 'í ēndrētī gé, lē īmi 'bākí ōwū mužú bādārū ku.

4 Lē 'bā ālu ālu ā ūtē 'í rú'bā ūtētē,* ā adri rí ūnjīkānyā ākō, ē ĩnjīkí rí ĩri ĩnjīnjī,

5 ā ri ōwū 'bāā sū pāgānō Múngú ri nī'bā kuyé rī pi tĭnĭ ku.

6 'Bā āzi ā 'o ūnjīkānyā lēzú lazú édrípī vé ūkú sī ku. Tā ūnjī ĩri ní 'oó 'í édrípī ní 'dīri sī, Úpí Yēsū ri ĩri ĩrīnā rá, sū 'bā ní ūlūū īmi ní rī tĭnĭ.

7 Múngú zī 'bā ímū ūnjīkānyā 'oó kuyé, zī 'bā ímū adrii uletere.

8 'Bā tā ĩ ní ĩmbá 'dīri gāāpi sī rī, gā 'dīri 'bā áda kuyé, gā Múngú Īndrī Uletere rī sēēpi rī.

9 Múngú ĩmbá īmi ní tā īmi ní īmi lēzú īmi édrípīi be rī ĩnógósī gí, 'bā ícókí tā ni sī sēē īmi ní ku.

10 Ádarú lēngará īmi ní īmi ōgūpīi Yēsū ri ē'yī'bā gí adri'bā āngū Mākēdōnīyā vé rī agá rī pi lēzú rī aga rá. Má édrípīi má ómvúpīi, lē īmi lēkí īmi mužú lēlē.

11 Lē īmi adrikí tā be kīri 'bā rī pi āsámvú gé, īmi rikí fīí 'bā ūrukō vé tā agá ku. 'Bā ālu ālu ā 'bā éšī rizú ívé ēzī ngazú 'í drī sī, sū 'bā ní lūū īmi ní rī tĭnĭ.

12 'bā Kúrísitō ri ē'yī'bā kuyé rī pi ē ĩnjīkí rí īmi ĩnjīnjī, āzini īmi zīkí rí ngá 'bā āzi tĭ gé ku.

Yēsū vé ĩgōngará

* 4:4 Lē 'bā ālu ālu ā ūtē 'í rú'bā ūtētē: Tā 'dīri vé iffīi, lē 'bā rī ā adri 'yēgá ūkú ívé rī be.

13 Má édrípji má ómvúpji, 'bá lēkí ĩmi ní 'bá ũdrā'bá, Yēsũ ri ẽ'yĩ' 'bá gí rĩ pi vé tã ũlũú, lē ĩmi rikí kōpi ngoó sũ 'bá ẽsĩ 'bã'béé tã drĩdrĩ 'dĩlé rĩ drĩgέ kuyé rĩ pi tĩnĩ ku.

14 'Bá ẽ'yĩkĩ rá 'yozú kīnĩ, Yēsũ drā rá, 'bo íngá gōó idri rú drāngará gálēsĩla rá, 'bá ẽ'yĩkĩ kpá rá 'yozú kīnĩ, 'bá ũdrā'bá, Yēsũ ri ẽ'yĩ' 'bá gí rĩ pi, Múngú ri ímú kōpi inga gō idri rú Yēsũ be trũ.

15 'Bá lēkí tã Úpí Yēsũ ní 'yoó rĩ lũú ĩmi ní kīnĩ, 'bá drĩ adri'béé idri rú cĩmgbá lókĩ 'í ní ímúú ímvízú rĩ gé nō'béé, 'bá ícókĩ ngaá mụú 'bá ũdrā'bá gí rĩ pi sĩ drĩdrĩ ku, 'bá ũdrā'bá gí rĩ pi nga drĩdrĩ nĩ.

16 Úpí Yēsũ ri ímú ísĩ 'bũ gé 'dāásĩ vũgá nōó, ĩri tãĩmbĩ sē 'bá rĩ pi ní ỳ'dúkọ be uru 'dāá, mālāyikā adriipi mālāyikā rĩ pi drĩgέ céré rĩ nga átá ỳ'dúkọ be uru 'dāá, ĩri đĩbe tã áyú be, Múngú vé gũké āngũ zizú rĩ đĩbe ó'ỳ be. 'Bá ũdrā'bá Yēsũ Kúrísitō ri ẽ'yĩ' 'bá gí rĩ pi, kōpi í'dó íngá ífũ ívé 'bũ agá 'dāásĩ drĩdrĩ nĩ.

17 Tã 'điri ā vũdrĩ gé, 'bá drĩ adri' 'bá idri rú ĩ ní kuú vũgá nō'béé, 'bá kúru nga mụ 'bá úmú kōpi be trũ ĩrĩbĩtĩ agá 'dāá, 'bá 'bá úmú Úpí Yēsũ be trũ ũlĩ agá 'dāá. 'Bá áwĩ adri Úpí Yēsũ pi be trũ mụzú nyonyo.

18 Kúru lē ĩmi 'đukĩ tã 'đĩ'béé rizú ĩmĩ ẽsĩ ímbázú ĩmi āsámvú gé sĩ.

5

Īmi adrikĩ ũrē, ĩmi ũtēkĩ Yēsũ vé ĩgōngará

1 Má édrípji má ómvúpji, 'bá ícókĩ sã, dōku ỳ'dú Úpí Yēsũ ní ímvízú rĩ vé tã sĩ sēé ĩmi ní ku,

2 ā'diātāsiyā ĩmi nĩkĩ rá 'yozú kīnĩ, Úpí ri ímú ícã* đũ, sũ ũgũ' 'bá ní ímú ngá ũgũ ỳ'ĩnĩnã sĩ rĩ tĩnĩ.

3 'Bá rĩ pi kádō 'bãá rĩí átá, "Nóni tãkĩri anigé, āngũ rĩ nóni múké," tã ũnjĩ ri koro í'dé kōpi drĩgέ, sũ ũkú mvá tĩpi rĩ ā 'a ní í'dó ásó mbēlēnã rĩ tĩnĩ, kōpi ícókĩ ápá āluñani ku.

4 Má édrípji má ómvúpji, ĩmi adrikĩ ĩnĩnã agá kuyé, ĩmi nĩkĩ tã rĩ gí, ānĩ ĩmi ícókĩ āyāá Úpí vé ícángará đũ sũ ũgũ' 'bá tĩnĩ 'điri ā tã sĩ ku.

5 ĩmi céré anji ỳ'túnã vé ni, āzini ỳ'tú āmgbáraká vé ni. 'Bá adrikĩ anji ĩnĩnã vé ni kuyé, āzini āngũ bĩpi nĩpi cĩcĩ rĩ vé ni kuyé.

6 Lē 'bã rikí ỳ'dú koó bādārú sũ 'bá urukọ ní rĩí ỳ'dú koó rĩ tĩnĩ ku, lē 'bã adrikĩ mĩ be mgbọ, āzini lē 'bã ũtēkĩ 'bã ũtētē.

7 'Bã ri' 'bã ỳ'dú ko' 'bã rĩ pi, kōpi ri ỳ'dú ko ĩnĩ sĩ. 'Bã ri' 'bã íwá mvu' 'bã ĩmēřzú rĩ pi, kōpi ri íwá rĩ mvu ĩmēřzú ĩnĩ sĩ.

8 'Bã anji ỳ'túnã vé ni, lē 'bã 'bãkĩ ẽ'yĩngará rĩ, āzini lēngará rĩ kúkúrúkú rú, 'bã ũtēzú ānĩ, āzini 'bã 'bãkĩ pangará rĩ vé tã 'bá ẽsĩ agá, sũ sãpú aya rú ĩ ní suú drĩgέ rĩ tĩnĩ.

9 Múngú ũpē 'bã 'yozú kīnĩ 'bã ímúkĩ rĩ izāngá ĩsú 'í drĩgέ yã 'dĩni kuyé, ũpē 'bã 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísitō ē ímú rĩ 'bã paá ũnjĩkānyā agásĩ.

10 Yēsũ drā 'bávé tã sĩ. Kádō ímvĩ, ĩri dō 'bã ĩsú idri rú yã, dō ĩri ĩsú 'bã ũdrákĩ gí yã, 'bã ímú adri ĩri be trũ mụzú 'dání'dání.

11 ĩmi ímbákĩ ĩmĩ ẽsĩ, āzini ĩmi ímbákĩ ĩmi adrii ũkpó ũkpó, sũ ĩmi ní rĩí 'oó rĩ tĩnĩ.

* 5:2 5:2 Úpí ri ímú ícã: Gĩrĩkĩ tĩ sĩ, ỳ'dú Úpí ní ímúú ígōzú rĩ.

Tā Páulū ní ímbá rī vé ũdũ

¹² Má édrípìjì má ómvúpìjì, 'bá mākí ìmi, lē ìmi ìnjìkí ìmivé drìkoma ri 'bá èzì nga 'bá Úpí Yēsù ní rī pi ìnjì ìnjì. Kòpì ri èzì nga ùkpò sī ìmi àsámvú gé, àzini kòpì ri ìmi ímbá, ìmi 'okí rí tã ùnjí ku.

¹³ Lē ìmi ìnjìkí 'bá drìkoma rú rī pi ìnjìnjì èzì kòpì ní ríi ngaá rī sī, ìmi lēkí kòpì lēlē. Lē ìmi adrikí tã be kírì ìmi àsámvú gé sī.

¹⁴ Má édrípìjì má ómvúpìjì, 'bá mākí ìmi èsì àlu sī, ìmi lùkí 'bá ũvú rú èzì nga 'bá ku rī pi ní, lē kòpì ã ngakí èzì, ìmi ímbákí 'bá ũrì rú rī pi vé èsì, kòpì è èsì ã adri rí ùkpò ùkpò, ìmi kokí 'bá è'yìngará be mādāṅájá rī pi è ìzã, ìmi adrikí tã be mādã 'bá rī pi be céré.

¹⁵ 'Bá àzi 'o dō tã ùnjí ógúpì ní, 'bá ì ní 'oó ùnjí 'dìri, ã újã ógúpì ri 'oó ùnjí ku. Ù'dú céré lē ìmi ù'bìkí tã múké 'oó ìmi àsámvú gé sī, àzini ìmi 'okí tã múké 'bá uruko 'bée ní.

¹⁶ Sã céré sī, lē ìmi adrikí àyìkō sī.

¹⁷ Ìmi ríkí Múngú ri zìjì, lē ìmi àndèkí ìri zìngará sī ku.

¹⁸ Lē ìmi sèkí Múngú ní òwò'difò tã àrèvú sī céré. Ìmi ní Kúrísitò Yēsù ri è'yìjì gí rī sī, Múngú lē ìmi 'okí sù 'dìri tìjì.

¹⁹ Èzì Ìndrì Uleterè rī ní lèé ngaá rī, 'bá àzi ã uga ku.

²⁰ 'Bá Ìndrì Uleterè rī ní ású gí rī sè dō tì, ã ówukí tì ìri ní sèé rī ku.

²¹ Ìmi ámakí tã céré ìri ní átá rī pi múké múké ùgbále, ìmi 'dúkí múké rī èzì ngazú àní.

²² Lē ìmi fikí ùnjìkányã agá ku.

Páulū sē 'bá rī pi ní tākíri

²³ Múngú riipi tākíri sèépi rī, ã ùjì ìmivé èsì, àzini ã ùjì ìmì rù 'bá, ìmi adrikí rí uleterè ùnjìkányã àkó, cazú ù'dú 'bávè Úpí Yēsù Kúrísitò ní ìmvízú rī gé.

²⁴ Múngú zì ìmi adrií 'bá ívé ni, ìri tã 'í ní 'yoó rī 'dù nga rá sù 'í ní 'yoó rī tìjì.

²⁵ Má édrípìjì má ómvúpìjì, ìmi zìkí 'bá ní Múngú ri.

²⁶ Ìmi sèkí mòdò 'bá édrípìjì ní, àzini 'bá ómvúpìjì ní, ìmi u'dekí kòpì èzìjì bēdrì sī.

²⁷ Á mã ìmi Úpí Yēsù ã rù sī, lē ìmi lākí kòkòbì 'dìri 'bá Yēsù ri è'yì 'bá gí rī pi ní céré.

²⁸ Èsì múké 'bávè Úpí Yēsù Kúrísitò vé rī ã adri ìmi be.

**Kōkōbī ĭrī ni Páulū ní sīi sēé 'bá
Tēsālōnikē
vé rī pi ní rī
Tā búkū rī vé rī ā ũlūngará**

Páulū sī kōkōbī 'dīri sēé Kūrīsītīyānī Tēsālōnikē vé rī pi ní, ĩṣū ākūdē sī kōkōbī drīdrī 1 Tēsālōnikē rī gí. Sī kōkōbī 'dīri sá mādāṅá agá, 'dú caá mbáá kárakará kuyé. Sī kōpi ní kīnī, ā rikí dō Kūrīsītīyānī rī pi ōcūú drāāsiyā, lē kōpi ā tuki pá tītī ívé ē'yīngará agá. 'Bá urukō'bée rikí ũlūú kōpi ní kīnī, Kúrísítō ímvi ĩgōó gí, dōku ĩri ímvi ĩgō ú'díkírīṅá nōgó, lē kōpi ā ngakí ēzī ku. 'Bo Páulū 'yo kōpi ní kīnī, kōpi ā yīkí 'bá 'dīni 'dī'bée vé tā ku. 'Yo kōpi ní kīnī, lē Kūrīsītīyānī rī pi ā adrikí ũvú rú ku, ā'diātāsiyā Kúrísítō ní drī ícázú kuyé rī gé, tā ũnjí ri ímú ga ambamba vū drīgé nōgó, drīkoma adriipi ũnjí rī, ĩri 'bá Múngú vé rī pi ē drī ũcī, kōpi Múngú ri gā ānī sī.

Páulū sē mōdó 'bá Tēsālōnikē vé rī pi ní

¹ Ma Páulū 'i, 'bá Sílā be Tīmōtēyō sī, 'bá sīkí kōkōbī 'dīri sēé 'bá adri'bá kānīsā kūrū Tēsālōnikē vé rī agá, Múngú 'bá Ētēpi ri ē'yī'bá gí, āzini Úpí Yēsū Kúrísítō ri ē'yī'bá gí rī pi ní.

² Ēṣí múké, āzini tākiri 'bá Ētēpi Múngú vé rī, āzini Úpí Yēsū Kúrísítō vé rī ā adri ĩmi be.

Páulū zī Múngú ri 'bá Tēsālōnikē vé rī pi ní

³ Má édrīpījí má ómvúpījí, ú'dú céré 'bá ri ōwō'difō sē Múngú ní ĩmi tā sī, ā'diātāsiyā ĩmivé ē'yīngará, āzini ĩmivé lēngará ĩmi āsámvú gé sī rī ní rií muú drīdrī rī sī.

⁴ 'Bá kānīsā vé rī pi āsámvú gé, 'bá ri ĩmī rú íngú, ā'diātāsiyā ú'dú ĩ ní ĩmi ōcūzú, āzini ĩmi ní ĩzāngā nyazú kárakará rī gé, ĩmi úmbékí ēṣí ĩzāngā rī ā nyangará gá rá.

⁵ Ēṣí ĩmi ní úmbé ĩzāngā nyazú 'dīri lū 'yozú kīnī, Múngú ri tā lī pīrī, ĩri ĩmi ā'yī fi ívé mālūngá agá 'dāá rá.

⁶ Múngú ri tā lī pīrī, ĩri ímú 'bá ĩmi 'o'bá ũnjí rī pi ĩrīṅá rá,

⁷ ĩmi 'bá ĩzāngā nya'bá rī pi, Múngú ri sē ĩmī rú'bá ri ímú ndrī rá, ĩri kpá sē 'bá rú'bá ri ímú ndrī rá. Tā 'dīri ímú 'i nga lókí Úpí Yēsū ní úmvúlésí ímúzú 'bū gélésí, 'i 'dazú ācī be ívé mālāyíkā ũkpō be rī pi be rī gé.

⁸ Múngú ri ímú 'bá 'i nī'bá kuyé rī pi ĩrīṅá rá, āzini ĩri ímú 'bá 'bávé Úpí Yēsú vé ú'dúkó múké rī gā'bá sī rī pi ĩrīṅá rá.

⁹ ĩ ímú 'bá 'dī'bée ĩrīṅá muzú ũdú ākó. ĩ kōpi dro Úpí Yēsú ā gārā gá sī rárá rú, kōpi ícókí adrií írivé dīngará pōwūpōwū ũkpō be 'dīri ā gārā gá ku.

¹⁰ Ú'dú Úpí Yēsú ní ímvízú rī gé, ĩrivé 'bá uletere rī pi ímú ĩri íngú rá, āzini 'bá Yēsú ri ē'yī'bá gí rī pi céré ímú āyāyā. ĩmi kpá Yēsú ri íngú rá, ā'diātāsiyā ĩmi ní tā 'bá ní ũlūú ĩmi ní rī ē'yījí gí rī sī.

¹¹ ĩmi ní ē'yījí gí rī sī, 'bá ri Múngú ri zī ĩmi ní ú'dú céré, ā ko rí ĩmi ĩzā, ĩmi adrikí rí sū ĩri ní lēé rī tñī. Āzini 'bá ri Múngú ri zī, ā sē rí ĩmi ní

ũkpō, ā ko rī ĩmi ĩzā tā múkē ĩmi ní lēé rī pi 'ozú, ĩmi ngakí rí ězị ĩmi ní í'dó ngaa ĩmivé ě'yīngará agá rī mužú drīdrī.

¹² 'Bá rī Múngú rī zị 'dini, ĩmi 'bá Yēsũ rī ě'yī' 'bá gí rī pi ē íngúkí rí 'bávé Úpí Yēsũ rī íngúngũ, Yēsũ ē íngú rí kpá ĩmi íngúngũ. Tā 'dīri 'i nga ేశị múké Múngú vé rī ā tā sī, āzini ేశị múké Úpí Yēsũ Kúrísítō vé rī ā tā sī.

2

Yēsũ vé ĩgōngará

¹ Má ẹdrípìí má óm vúpìí, 'bá lēkí ĩmi nīkí tā 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítō ní úm vúlēsí ím vúzú rī, āzini ĩmi nīkí tā ĩri ní úm vúlēsí ím vúzú 'bá úm vúzú trų rī.

² Tā 'bá rī pi ní 'yoó kínī, ú'dú Úpí ní ím vúzú rī ícá gí 'dīri, lē ĩmí ేశị ā adri ānī ĩzāngā sī ku, āzini lē ĩmí ేశị ā yā ānī ku. Kọpì ícọ 'yo kínī, Índrì Uleterē rī lū tā 'dīri ĩ ní nī, dōku 'bá āzi lū ĩ ní nī, dōku ĩ lākí kọkọbị 'bá ní sēé rī agá.

³ Lē ĩmi sēkí 'bá āzi ā ũ'bā ĩmí mị tā 'dī' bée sī ku, ā'diātāsīyā ú'dú Úpí ní ím vúzú rī ícọ drī ícá ku. Ú'dú 'dāri tē cīmgbá ca ú'dú Sātānā ní ágó āzi ũnjí ní ĩpēzú ím vúzú 'bá rī pi ē mị ũ'bázú 'dezú ũnjīkānyā agá rī gé. Ágó ũnjí 'dīri kādō ím vú 'i 'i' daa, 'bá kárakará pi ím vú Múngú rī gā sī. Ú'dú úđđú vé rī gé, ĩ kúru ím vú ĩri ĩrīñā ĩzāngā nya mužú úđđú ākó.

⁴ Ágó riípi mị ũ'bāapi 'dīri, ĩri ím vú 'i íngú, ĩri ngá cére 'bá rī pi ní zịí Múngú kọpì ní rií ĩnjī rī pi ọwọwọw, ĩri mụ úrí Jó Múngú vé rī agá, ĩri 'yo 'i Múngú 'i.

⁵ ĩmi ícókí nyo tā má ní ũlū ĩmi ní lókí 'bá ní adrizú ĩmi be trų rī gé 'dāri ígá ku? Ándúrú má ũlū ĩmi ní tā ím vúpi 'i ngaápi drīdrī 'dīí rī vé tā rá.

⁶ ĩmi nīkí ngá riípi ágó ũnjí rī ugaápi rī rá, 'bo ágó ũnjí rī ím vú 'i 'i' da lókí Múngú ní ā'yíí gí rī gé.

⁷ Ūkpō ágó ũnjí 'dīri vé ĩ ní ndree ku rī anigé, ĩri rī ězị nga vū drīgē nōgó, ĩri ězị nga ca cīmgbá ú'dú ĩ ní ágó ũnjí 'dīri drozú lētị rī gé sī āmvé rī gé.

⁸ Kúru ágó ũnjí rī ím vú ífū 'i 'i' da, 'bo Úpí Yēsũ rī ím vú ĩri 'dị drā ẹvīvī ífūúpi 'í tị gélēsí sī rī sī. Úpí rī ím vú ũkpō be, ĩri dī pọwúpọwụ, ĩri ím vú ágó rī vé ũkpō ndē rá.

⁹ Ágó adriípi tā be ũnjí 'dīri, ĩri ím vú Sātānā vé ẹzị 'du nga, ĩri Sātānā vé ũkpō áyú rizú tā āyázú āyāyā ní pi ngazú.

¹⁰ ĩri ím vú tā ũnjí ũnjō vé ní pi ũlū 'bá Múngú rī ě'yī' 'bá kuyé rī pi ē mị ũ'bázú, ā'diātāsīyā kọpì gākí tā áda ím vúpi kọpì paápi ũnjīkānyā agásí rī ā'yīgá sī.

¹¹ Kọpì ní gāā tā áda rī ě'yīgá sī rī sī, Múngú adi kọpì, sē kọpì rikí ũnjō ā tā yīí.

¹² ĩ ím vú tā lị kọpì drīgē rá, ā'diātāsīyā kọpì ní tā áda rī ě'yīí kuyé rī sī, āzini kọpì ní lēé rií ũnjīkānyā 'oó áyú rī sī.

ĩmi tukí pá tịtị ĩmivé ě'yīngará agá

¹³ Má ẹdrípìí má óm vúpìí Úpí ní lēélē rī pi, lē sá cére sī 'bá rikí ówō'dífō sēé Múngú ní ĩmi tā sī, ā'diātāsīyā Múngú ũpē ĩmi ní í'dóngará gá 'daá,

pa ĩmi nĩ ĩmivé ũnjĩkãnyã agãsĩ, ã'diãtãsiyã Ĩndrĩ Uleterē rĩ újã ĩmi ícã pĩrĩ gĩ, ãzini ĩmi ẽ'yĩkĩ tã áda rĩ gĩ.

14 Múngú zĩ ĩmi ĩmũ 'í vúgá ù'dũkọ múké 'bá ní ũlũú rĩ sĩ, ĩmi ãlėkĩ rĩ d̄ĩngará p̄wũp̄wũ 'bávė Úpĩ Yėsũ Kúrísítō vé rĩ.

15 Má ẽdrĩp̄ĩ má ọm vúp̄ĩ, ĩmi tukĩ pá ũkpó ũkpó, ĩmi ruĩkĩ tã 'bá ní ímbá ĩmi ní tĩ sĩ, d̄oƙu 'bá ní s̄ĩ ĩmi ní k̄k̄k̄bĩ agá rĩ pi.

16 'Bávė Úpĩ Yėsũ Kúrísítō, ãzini 'bá Ẹtėpĩ Múngú 'bã lėepi agaapi rá, ẹsĩ be múké, 'bã ẹsĩ ũm̄ĩpi muzú 'dãni'dãni, ẹsĩ 'bãapi 'bã drĩgė tã múké dr̄ĩdr̄ĩ 'dĩlė rĩ ã tã s̄ĩ rĩ,

17 lė k̄opi ã ũm̄ĩkĩ ĩmĩ ẹsĩ, ãzini k̄opi ã sėkĩ ĩmi ní ũkpō tã múké 'ozú, ãzini átángá múké átázú.

3

Ĩmi zĩkĩ 'bá ní Múngú rĩ

1 Tã rĩ vé ũdũ 'dĩ, má ẽdrĩp̄ĩ má ọm vúp̄ĩ, lė ĩmi zĩkĩ 'bá ní Múngú rĩ, ù'dũkọ múké Úpĩ Yėsũ vé 'bá ní ũlũú rĩ ẽ írė rĩ muzú mbėlėňã ąngũ rĩ pi agãsĩ cérė, 'bã rĩ pi ã 'dũkĩ rĩ ĩri 'bãã tã ãmbúgú rú, s̄ũ ándúrú ĩmi ní tã ni 'dũũ 'bãã ãmbúgú rĩ t̄ĩnĩ.

2 ĩmi zĩkĩ 'bá ní Múngú rĩ, 'bã pakĩ rĩ 'bã 'bã tã be ũnjĩ áwĩ'bã kú ũnjĩkãnyã agá rĩ pi drĩgė sĩ, ã'diãtãsiyã 'bã rĩ pi ã ưũkọ ẹ'yĩkĩ Yėsũ rĩ kuyė.

3 'Bo Úpĩ rĩ tã 'í ní 'yoó rĩ 'dũ nga rá, ĩri ĩmi ní ũkpó sė rá, ãzini ĩri ĩmi ũtė ãdróko drĩgė sĩ rá.

4 'Bã 'bãkĩ ẹsĩ Úpĩ drĩgė 'yozú k̄inĩ, ĩmi rĩ tã 'bã ní ímbá rĩ 'dũ nga rá, ãzini ĩmi ícó tã 'bã ní ímbá rĩ 'dũ nga muzú dr̄ĩdr̄ĩ rá.

5 Lė Úpĩ ẽ 'da lėngará Múngú vé rĩ ĩmĩ ẹsĩ agá, ãzini ẽ 'da tã Kúrísítō ní ẹsĩ úmbėzú ĩzãngã nyazú rĩ ĩmĩ ẹsĩ agá.

Ã adrikĩ ũvú rú ku

6 Má ẽdrĩp̄ĩ má ọm vúp̄ĩ, 'bã 'yo ĩmi ní Úpĩ Yėsũ Kúrísítō ã rú s̄ĩ 'dĩni, lė ĩmi úmũkĩ ĩmi 'bã adri'bã ũvú rú ẹzĩ nga'bã ku rĩ pi be ku, 'bã 'dĩni 'dĩ'bėe 'dũkĩ tã 'bã ní ímbá rĩ ẹzĩ ngazú kuyė.

7 ã'diãtãsiyã ĩmi n̄ĩkĩ rá 'yozú k̄inĩ, lė ĩmi 'dũkĩ tã rĩ ngaã s̄ũ 'bã ní ngaã rĩ t̄ĩnĩ. Sã 'bã ní adrizú ĩmi be rĩ gė, 'bã adrikĩ ũvú rú kuyė.

8 'Bã rikĩ ẹzĩ ngaã ũkpō s̄ĩ ũt̄únã pi ĩn̄ĩnã be, ãnĩ sė 'bã 'bãkĩ tã ẹnj̄ĩn̄ĩ ĩmi drĩgė kuyė. 'Bã 'dũkĩ kpã 'bã ãzi ã ngã nyaá p̄irini kuyė.

9 'Bã tė k̄od̄o ícó ąnyãngã zĩ ĩmi tĩ gė ũr̄ĩ ãkó, 'bo tã 'bã ní z̄izú kuyė rĩ, 'bã lėkĩ ĩmi ímbá, ĩmi ngakĩ rĩ ẹzĩ rĩ s̄ũ 'bã ní ngaã rĩ t̄ĩnĩ.

10 'Bã ní rizú adrizú ĩmi be rĩ gė, 'bã 'yokĩ ĩmi ní 'dĩni, 'bã k̄inĩ, "'Bã ẹzĩ ngaapi ku rĩ, ã sėkĩ ĩri ní ngã nyaá ku."

11 'Bo 'bã yĩkĩ k̄inĩ, 'bã ưũkọ ĩmi ãsãmvú gė 'dĩlė ũvú rú, k̄opi gãkĩ ẹzĩ ngagá s̄ĩ, k̄opi rĩ fi 'bã ãzi vé tã agá.

12 'Bã lėkĩ 'yoó 'bã 'dĩni 'dĩ'bėe ní Úpĩ Yėsũ Kúrísítō ã rú s̄ĩ, lė k̄opi ã kukĩ tã 'd̄ĩri ã vúgú ãnĩ. K̄opi ã újãkĩ ĩvé yĩkĩ ẹzĩ ngazú ĩ dr̄ĩ s̄ĩ, k̄opi ã nyakĩ rĩ ngã ĩvé ưũndė s̄ĩ.

13 Má ẽdrĩp̄ĩ má ọm vúp̄ĩ, á lė 'yoó ĩmi ní 'dĩni, lė ĩmi ãndėkĩ tã múké 'ongará s̄ĩ ku.

¹⁴ 'Bo 'bá rĩ gā dō tā 'bá ní ímbá kōkōbī 'dīri agá rĩ 'duḡá ngagá sī, ĩmi ndrekí 'bá 'dīri vé tā múké, 'bá 'dīni 'dīri, lē ĩmi úmúkí ĩmi ĩri be ku, ē ĩsú rí drĩnjá.

¹⁵ 'Bo lē ĩmi 'duki ĩri 'bāá ārí'bágú rú ku, lē ĩmi 'yokí ĩri ní tā rĩ sū ĩmi ní 'yoó ĩmi édrípí ĩmi ní lēélē rĩ ní rĩ tĩjĩ.

Páulũ vé tā ũđũ 'yoó rĩ

¹⁶ Úpí tākíri sēepi rĩ ā sē ĩmi ní tākíri mužú sâ be céré. Úpí ā adri ĩmi be.

¹⁷ Ma Páulũ 'i, á sī mōdó kōkōbī agá 'dīri mâ drĩ sī, ā'diātāsīyā mávé kōkōbī má ní sī rĩ pi agásī céré, á ri sī 'dīni, ĩmi nĩkí rí ámá 'yozú kínĩ, ěndépi kōkōbī rĩ á sī ma 'i.

¹⁸ Ęsĩ múké 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítō vé rĩ ā adri ĩmi be céré.

Kõkõbị ãlu ni Páũlũ ní sĩ sě Tĩmótéyô ní rĩ Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ùlũngará

Tĩmótéyô ri kẹrĩmvá, ílì káràkará kọpi rikí ẹcị Páũlũ be, ri Páũlũ ẹ izā koó ú'dùkọ múké Kúrísítô vé rĩ ã ùlũngará sị. Vùdrị ni gé, Páũlũ pẹ Tĩmótéyô ri muỵ adrii 'bá kánisá vé rĩ pi ní drịkoma rú kịrú Ẹfésô vé rĩ agá.

Páũlũ sẹ kọkọbị 'dĩri Tĩmótéyô ní ìri ímbázú ànì lẹtị 'bá kánisá vé rĩ pi ní rizú Múngú ri ññjzú rĩ sị, àzini 'bá àngũ ímbá' 'bá ùnjô sị rĩ pi vé tã sị. Kọkọbị rĩ ímbá lẹtị ì ní rizú 'bá ùpẹzú 'báá drịkoma rú rĩ vé tã, àzini ímbá lẹtị drịkoma kánisá vé rĩ pi ní ẹzị ngazú ngúlúmù àndiándi rĩ pi àsámví gé, kẹrịanji rĩ pi àsámví gé, 'bá àràkà rú rĩ pi àsámví gé, àzini ọwụzị rĩ pi àsámví gé rĩ vé tã.

1 Ma Páũlũ Kúrísítô Yésù vé 'bá áyúáyũ rĩ 'i, Múngú 'bá Paápi rĩ, àzini Kúrísítô Yésù 'bá ní ẹsị 'báá drị ni gé rĩ, kọpi ìpèkì ma adrii 'bá áyúáyũ ní rú nĩ.

2 Tĩmótéyô mà mvá rĩ, mi Kúrísítô Yésù ri ẹ'yìpi gí rĩ, á sị kọkọbị 'dĩri sě mí ní nĩ. Ẹsị múké, ẹsị Ìdríkídri, àzini tákiri 'bá Ẹtẹpi Múngú vé rĩ, àzini 'bávẹ Úpí Kúrísítô Yésù vé rĩ ã adri ìmi be.

Páũlũ ímbá Tĩmótéyô ri 'bá rì' 'bá tǎimbị ímbá' 'bá ùnjô sị rĩ pi vé tã sị

3 Má ní ngazú muỵzú Mākēdōniyā gá rĩ gé, má ẹzị mí ní, má kīnī, mī adri Ẹfésô gá 'dǎgá, mī uga rí 'bá rì' 'bá tǎ ùnjô vé ní ímbá' 'bá rĩ pi, kọpi ã kuki rĩ ímbángará ùnjô vé 'dĩ' 'bée ànì.

4 Mí ku kọpi ã rikí sà izaá rizú ú'dógú' 'dógú ẹzị àkò ní pi átá rizú àgátá ìjǐzú ì àsámví gé sị ku, àzini kọpi ã rikí ìvé ẹ' 'bìpìjì ã rú ùlũu muỵzú ku, tǎ 'dĩ' 'bée ri àgátá ìjǐ àsámví gé sị. Àgátá 'dĩri sě 'bá rĩ pi ẹ'yìkì Múngú ri ànì ku.

5 Tǎ má ní mí ímbázú rĩ ìri 'dini, lē 'bá Yésù ri ẹ'yì' 'bá gí rĩ pi ã lēkì ì lēlē. Lēngará 'dĩri íngá ẹsị adriipi uletere, yìkì adriipi múké, àzini ẹ'yìngará adriipi áda rú rĩ agá.

6 'Bo 'bá rì' 'bá àngũ ímbá' 'bá rĩ pi ã urukọ kuki tǎ 'dĩ' 'bée gí, kọpi nóni ri átángá ẹzị àkò ní pi átá áyú.

7 Kọpi lēkì 'bá rĩ pi ã ñkì 'yozú kīnī, ì ri tǎimbị Mósē vé rĩ ímbá, 'bo kọpi ñkì tǎ ì ní rií átá rĩ kuyé, kọpi ícókì tǎ ì ní átá rĩ vé ífífí ùlũu ku.

8 'Bá ñkì rá tǎimbị rĩ múké, 'bá rĩ 'dù dō tǎ ni ngáa pìrì.

9 'Bá ñkì kpá rá, sēkì tǎimbị rĩ 'bá tǎ 'o' 'bá pìrì rĩ pi ã tǎ sị kuyé, sēkì tǎimbị rĩ 'bá tǎimbị rĩ ñō' 'bá, 'bá wa' 'bá ari' 'ba rú, 'bá Múngú ri ñì' 'bá ku, àzini 'bá ùnjikányā 'o' 'bá rĩ pi ã tǎ sị, àzini sēkì 'bá ì ẹtẹpìjì ú'dì' 'bá, dōku ì ẹndrẹpìjì ú'dì' 'bá, àzini 'bá 'bá rĩ pi ú'dì' 'bá rĩ pi ã tǎ sị.

10 Sēkì tǎimbị rĩ 'bá ọwụzú rú rĩ pi ã tǎ sị, àzini àgō rì' 'bá la' 'bá àgō sị rĩ pi ã tǎ sị, dōku ùkú rì' 'bá la' 'bá ùkú sị rĩ pi ã tǎ sị, dōku sēkì 'bá rì' 'bá 'bá uru' 'bá uzì' 'bá tǔgẹrì rú rĩ pi ã tǎ sị, 'bá ùnjô rú rĩ pi ã tǎ sị, àzini 'bá ùnjô ùlì' 'bá

mákātā vūrā gá rī pi ā tā sī, āzini 'bá ri' 'bá tā ũnjí urukọ 'o' 'bá ímbángará múké rī vé tā új' 'bá túngú rī pi ā tā sī.

¹¹ Ímbángará múké 'dīri, ĩri ỳ'dúkọ múké má ní ũlúú rī, Múngú ĩ ní íngúngú rī sē tā ní má dríge ní.

Páulū sē ōwō'difō Múngú ní

¹² Á sē ōwō'difō 'bávé Úpí Yēsū Kúrísitō ní, sē má ní ũkpō ẹ̀jì ívé rī ngazú nī, ndre á 'bā ẹ̀sì ívé ẹ̀jì ngazú, ĩri ní ma ĩpēzú ívé ẹ̀jì ngazú ání.

¹³ Ándúrú á ri dō Kúrísitō ri ideé, á ri dō ĩrivé 'bá ọ̀c̣j̣ú ũnjí ũnjí, āzini mā ẹ̀sì ā adri dō ũká ũká drááāsīyā, Múngú 'bā ẹ̀sì ĩdríkídri má ní rá, ā'diātāsīyā á ri tā rī 'oó ẹ̀nīākō sī, āzini má ní Yēsū ri ẹ̀'yī kuyé rī sī.

¹⁴ 'Bávé Úpí Kúrísitō Yēsū 'bā ẹ̀sì múké má ní āmbúgú, sē má ẹ̀'yī ĩri rá, āzini sē má ní lēngará.

¹⁵ Kúrísitō Yēsū ímú vū dríge nōgó 'bá ũnjíkányā be rī pi paá ívé ũnjíkányā agāsī. Tā ĩ ní 'yoó 'dīri tā áda, lē 'bá céré ē ẹ̀'yīkí tā 'dīri. Mávé ũnjíkányā aga 'bá urukọ 'bée vé rī rá.

¹⁶ Ma ũnjíkányā be agaápi rá nōri, Múngú 'bā ẹ̀sì ĩdríkídri má ní, Kúrísitō Yēsū ā 'bā rí ma adrii ũ'bītā rú ívé ẹ̀sì mādā rī ā tā 'daá 'bá ímú 'bá 'i ẹ̀'yī 'bá rī pi ní, āzini 'bá ímú 'bá ĩdri 'dání 'dání rī ísú 'bá rī pi ní.

¹⁷ 'Bágú adriipi muzú 'dání 'dání, dráápi ku, ĩ ní rú 'bá ní ndreé ku, adriipi 'yéná Múngú 'i rī, lē ē ĩnjíkí ĩri ĩnjĩnjĩ, āzini ē íngúkí ĩri muzú 'dání 'dání. Āmīnā.

¹⁸ Timôtéyo má mvá rī, tā má ní ẹ̀jìjì mí ní 'dīri, ĩri tā nẹ̀b̄j̄ rī pi ní ándúrú 'yoó mí tā sī rī, 'i 'du dō tā 'dīri ngaá rá, ĩri sē mí ẹ̀'dj̄ 'dj̄ múké Úpí ā rú sī, sū āngaráwá ní ẹ̀'dj̄ 'dj̄ rī t̄j̄n̄j̄.

¹⁹ Lē mí tu pá t̄j̄t̄j̄ mívé ẹ̀'yīngará agá, mí 'o tā adriipi p̄j̄r̄j̄ ni áyu. 'Bá urukọ gākí tā 'dīri sī, sē k̄p̄i kúkí ívé ẹ̀'yīngará ĩ dríge sī gí.

²⁰ 'Bá 'dī 'bée āsámvú gé, 'bá rī Āmīnáyí pi Ālēkízándā be, á sē k̄p̄i kú Sātānā dríge, k̄p̄i ā n̄j̄kí rí tā, k̄p̄i ē idekí rí Múngú ri ku.

2

Páulū ímbá lẹ̀t̄j̄ ĩ ní Múngú ri z̄j̄z̄ rī

¹ Tā dr̄j̄dr̄j̄ má ní lēé ẹ̀j̄j̄j̄ ĩmi ní rī 'dī, lē ĩmi z̄j̄kí Múngú ri 'bá rī pi ní céré. ĩmi mākí Múngú ri, ĩmi z̄j̄kí ĩri, ā ko rí k̄p̄i ē izā, ĩmi sēkí ōwō'difō Múngú ní.

² ĩmi z̄j̄kí Múngú ri 'bágú rī pi ní, āzini 'bá dr̄j̄koma rú rī pi ní, 'bā adrikí rí 'bā āsámvú gé sī tā be k̄r̄i, ẹ̀sì be mādā 'bá Múngú vé ni pi rú, 'bā 'okí rí tā p̄j̄r̄j̄, 'bā ĩnjíkí rí Múngú ri ĩnjĩnjĩ.

³ 'Bá z̄j̄kí dō Múngú ri 'd̄n̄i, ĩri múké, ĩri Múngú 'bā Paápi rī ní āyīkō sē.

⁴ Múngú lē ā pakí 'bá rī pi céré, āzini lē k̄p̄i ā n̄j̄kí tā áda rī.

⁵ Múngú ri 'yéná ālu, 'bá 'bā āsámvú íc̄ipi Múngú be rī Kúrísitō Yēsū 'i.

⁶ Yēsū sē 'i 'd̄j̄ dráá 'bá rī pi ē dr̄j̄ jezú ání, Múngú ũlū tā 'dīri sá múké ní gé.

⁷ Múngú ĩpē ma 'bá áyúāyū ní rú rí ỳ'dúkọ múké rī ũlúú 'bá rī pi ní. Ma ri tā áda rī ũlū, má ũl̄j̄ ũnjō ku, ma ri tā áda ẹ̀'yīngará vé rī ũlū 'bá adri' 'bá Yāhūd̄j̄ rú ku rī pi ní.

8 Vûrâ céré 'bá rî pi ní rizú í úmúzú Múngú ri zizú rî gé, á lē 'bá adri'ba uletere rî pi kádô rií Múngú ri zîj, kôpi ē ingakí í drî suú uru, ógúpî ē éşî á ve ógúpî ní ku, kôpi á gâkí ágátá í ásámvú gé sî ku.

9 Á lē kpá ũkú rî pi á usúkí í bōngó índrépi múké ni sî, bōngó drînjá sēepi ku ni sî, āzini bōngó rú'ba ózúpî céré ni sî. Lē ũkú rî pi á sēkí í drî'bí tíi ku, dōku kôpi á 'yíkí ngá í ní údé dábū sî ni pi í rú'ba gá ku, dōku kôpi á 'yíkí mǎyākā ógú'ba ógúógú ājē be āmbúgú í ní zîj pālî rî pi* ku, dōku kôpi á sukí bōngó í ní jeé ājē be āmbúgú ni ku.

10 Ũkú 'yo'ba kínî í ñjǫkí Múngú ri rá rî pi, lē kôpi á 'okí tā índrépi múké ni 'bá rî pi endrēti gé.

11 Í dō ri 'bá rî pi ímbá, lē ũkú rî pi á újíkí kírî, kôpi ē ñjǫkí 'bá āngú ímbá'ba rî pi ñjǫnjǫ.

12 Má ā'yí ku ũkú rî pi ní āgō rî pi ímbázú, dōku ũkú rî pi ní átázú ũkpō sî āgō rî pi drǫgé, lē kôpi á újíkí kírî, á 'bákí bî tā rî yizú.

13 Ā'diātāsīyā Múngú gbi Ādámā* ri drǫdrǫ, vúdǫrǫ ní gé, ĩri ní Évā‡ ri gbizú.

14 'Bá Sātánā ní mî ni ũ'bāā rî adri Ādámā 'i kuyé, 'bá rî Évā 'i, í ní mî ni ũ'bāā rî sî, sē 'de ũnjǫkǎnyā agá.

15 Ũkú rî pi dō é'yǫngará be, lēngará be, tā be uletere, āzini kôpi dō ri tā 'o múké, í kôpi pa kôpi ní anjî tǫ rî sî. §

3

'Bá drǫkoma rú kǎnísā vé rî pi

1 Ádarú 'bá rî 'bā dō éşî lēzú adrizú drǫkoma rú kǎnísā agá, 'bá 'dĭri lē ézĭ múké ni ngaá.

2 'Bá lēepi adripi drǫkoma* rú rĭ, lē ā 'o tā pĭrĭ, ā je 'yégá ũkú ālu, 'a ni ā ve tā sĭ mbēlēná ku, lē ā ütē 'i ütētē, ā adri 'bá í ní ñjǫjĭ ñjĭ ni, lē ē é'yĭ ũmú rĭ pi ívé āngá éşĭ be céré, ā adri 'bá āngú ímbápi ni,

3 lē ā mvu íwá ĩmērēzú ku, ā adri gbórókó rú ku, ā adri éşĭ be mādā, ā adri ũmbá rú ku, āzini ā 'bā éşĭ āmbúgú mŭfēngā drǫgé ku.

4 Lē ā mba ívé 'bá 'bēti āsámvú gé rĭ pi ā tā múké, lē anjiná ĩrivé rĭ pi ē ñjǫkí ĩri ñjǫnjĭ, āzini ā 'dŭkĭ ĩrivé tā ngaá.

5 'Bá rĭ ícō dō 'bá ívé 'bēti āsámvú gé rĭ pi ā tā mbaá ku, ĩri ícō 'bá kǎnísā vé rĭ pi ā tā mba ngóni?

6 'Bá í ní 'bāā drǫkoma rú rĭ, lē ā adri 'bá Yēsŭ ri é'yĭjĭpĭ ú'dĭ rú ni ku, ā'diātāsīyā ĩri 'i íngúngŭ, í ímŭ ĩrivé tā lĭ sŭ í ní ādróko† vé tā lĭjĭ rĭ tĭnjĭ.

* 2:9 2:9 Mǎyākā ógú'ba ógúógú ājē be āmbúgú í ní zĭj pālĭ rĭ pi: Pālĭ índré sŭ irā ógúpĭ ógúógú ũnyĭ be ājē be āmbúgú rĭ tĭnjĭ. Titirĭkō rĭ kōpi údé ní ívé kókó'bō agá. † 2:13 2:13 Ādámā: Ādámā ri 'bá Múngú ní í'dó gbĭi drǫdrǫ rĭ. ĩri étēpi 'bá vŭ drǫgé rĭ pi vé ní céré. ĩrivé ũkú Évā ri endrēpi 'bá vŭ drǫgé rĭ pi vé ní céré. ‡ 2:13 2:13 Évā: Évā ri ũkú Múngú ní í'dó gbĭi drǫdrǫ rĭ. ĩri endrēpi 'bá vŭ drǫgé rĭ pi vé ní céré. † lā í'dóngará 1-5. § 2:15 2:15 Í kōpi pa kōpi ní anjĭ tĭjĭ rĭ sĭ: Íffĭ ní na, ālu ri, Múngú ri ũkú rĭ pi ē ĩzā ko anjĭ tĭngará sĭ, ĩrĭ rĭ, Múngú ri ũkú rĭ pi pa Yēsŭ vé tĭngará sĭ, na rĭ, Múngú ri ũkú adri'ba múké endrēpi rú rĭ pi pa. * 3:2 3:2 Drǫkoma: 'Bá í ní zĭj drǫkoma 'dĭri, ĩri bĭşōp. † 3:6 3:6 Ādróko: Ādróko vé rŭ Sātánā 'i, ĩri āmbúgú índri ũnjĭ rĭ pi drǫgé, gā tā Múngú vé rĭ 'dŭgá ngagá sĭ 'bŭ gé 'dālē. Múngú ídrō ādróko ri índri ũnjĭ rĭ pi be 'bŭ gé 'dāāsĭ ní. † lā í'dangará 12:7-9.

⁷ Lē 'bá Múngú ri nī' 'bá ku rī pi ē ñjĩkí ñri ñjĩñjĩ ñrivé tā 'oó múké rī sī, 'bá rī pi ē éđíkí rí rú ni tā ùnjí sī ku, ā ā'yī ri báákú ādróko ní pīi rī gé ku.

⁸ Dìkõñj rī pi, lē ē ñjĩkí kòpi ñjĩñjĩ, lē tā kòpi ní átá rī ā adri tā pīri, kòpi ā rikí íwá mvuú ñmèrèzú ku, lē kòpi ā 'bāki éšj āmbúgú mufèngā drìgè ku.

⁹ Lē kòpi ā 'dukí tā ẹ'yìngará vé rī 'bāā í éšj agá títi, lē kòpivé yìkí ā adri pīri.

¹⁰ Drìdrì ni, lē ā ù'bìkí kòpi ùgbále, ñsúkí dō tā āzi kòpi rú' 'bá gá ùnjí kuyé, kúru ā 'bāki kòpi ézj ngaá dīkõñj rú.

¹¹ Lē ē ñjĩkí kòpivé ùkú ñjĩñjĩ, lē ùkú kòpivé rī ā 'yokí 'bá ku, kòpi ā mvukí íwá ku, kòpi ā 'bāki éšj tā 'ozú pīri.

¹² 'Bá dīkõñj rú rī, lē ā je ùkú ālu, ā mba ívé anjĩná rī pi ā tā múké, āzini ā mba ívé 'bá 'bètj āsámuvú gé rī pi ā tā múké.

¹³ Dìkõñj ézj nga' 'bá múké rī pi, 'bá rī pi kòpi ñjĩ rá, kòpi ní Kúrísítô Yésú ri ẹ'yìjí gí rī sī.

¹⁴ Má ũsũ, á lē kòdò muú mi ndrèé ú'díkírĩná nògò, 'bo á sī kòkòbì 'dìri sèé mí ní mì ñmbázú ānì,

¹⁵ ā'diātāsīyā á ca dō mbèlèñá kuyé, lē mì nī múké 'yozú kìnì, lē anjĩ Múngú vé rī pi ā adriki tā be pīri. Kānisā Múngú ídri rī vé rī tu pá ùkpò ùkpò, ñri tā áda rī ùlù 'bá rī pi ní.

¹⁶ Ádarú tā āmbúgú āmbúgú Múngú ní ùzjù kúú mùdùmùdù rú rī, ñri 'dìni,

Kúrísítô ri tìkí ñri ñfùú 'bá áda rú,

Índrì Uleterè rī i'da kìnì, ñri 'bá pīri.

Mālāyíkā rī pi ndrèkí ñri rá,

'bá rī pi ùlùkí ñrivé tā mužú āngū rī pi agásì cérè,

'bá rī pi ẹ'yìkí ñrivé tā vù drìgè sī cérè,

Múngú 'dù ñri mužú 'bù gé gí.

4

Páulù ímbá Tímôtéyô ri 'bá āngū ímbá' 'bá ùnjô sī rī pi vé tā sī

¹ Índrì Uleterè rī lù uleterè kìnì, ùmvúlèsì 'bá urukò ímú ívé ẹ'yìngará ku rá, kòpi índrì ùnjí* mì ù'bā'bée rī pi vé tā 'dù nga áyu, āzini kòpi tā índrì ùnjí rī pi ní ímbá rī 'dù nga áyu.

² Tā 'bá 'dì'bée ní ímbá rī pi, kòpi ri tā ùnjô vé ní ímbá, kòpivé yìkí ábá gí.

³ Kòpi ri 'bá rī pi uga kìnì, kòpi ā jekí ùkú ku, āzini kòpi ā nyakí ānyāngā urukò'bée ku. 'Bo Múngú gbi ānyāngā 'dì'bée nì, 'bá Múngú ri ẹ'yì' 'bá gí, āzini ñrivé tā áda rī nī' 'bá rá rī pi, ā nyakí ānyāngā 'dì'bée, ā sèkí òwò'dífô ñri nì.

⁴ Á'diātāsīyā ngá Múngú ní gbíi rī pi ārèvú cérè múké, lē 'bá āzi ā gā ku, lē 'bá rī ē ẹ'yì' ānyāngā rī nyaá, ā sè òwò'dífô.

⁵ Á'diātāsīyā ú'dùkò Múngú ní átá rī, āzini zìngará í ní zìj rī sè ānyāngā rī ícá uleterè gí.

* 4:1 4:1 Índrì ùnjí rī pi: Índrì ùnjí rī pi ándúru mālāyíkā Múngú vé ní 'bù gé 'dāā, kòpi ñkòkí tájmbj Múngú vé rī, Sātānā ri kòpivé āmbúgú. Múngú ídrò kòpi 'bù gé 'dāāsì vūgá nòò, kòpi gòkí ufuú índrì ùnjí, kòpi ri 'bá rī pi ní ñzāngā sè vù drìgè nògò. 'Í lā 'd'angará 12:7-9.

Átí' bá múké Kúrísitô Yēsũ vé rĩ

6 Mí ímbá dō tā 'dī'bée 'bá Yēsũ ā pámvú ūbī' bá rĩ pi ní rá, mí ímú adri átí' bá múké Kúrísitô Yēsũ vé ní, mí adri ūkpó ūkpó mívé ẹ'yíngará agá, tā áda mí ní ẹ'yí, mí ní rií 'duyú ngaa' 'dĩri, ĩri sē mí 'bá rĩ pi ímbá mužú ānĩ múké.

7 Lē mí fi átángá ẹjĩ ákó 'bá rĩ pi ní rií átá rĩ átá ĩndĩ ku, āzini lē mí fi ú'dógú'dógú ũnjĩ ūkú áká rĩ pi ní rií átá rĩ átá ĩndĩ ku, lē mí ímbá mí adrií 'bá Múngú vé ní.

8 Mí ímbá dō mí rụ' bá adrizú ūkpó ūkpó, ĩri múké, 'bo agaápi rá rĩ, lē mí ímbá mí tā múké ní 'oó, ā sē rĩ Múngú ní āyĩkō, ĩri í'dó mí ĩzā ko mí ní adringará gá vū drĩgé nōgó, āzini mí kpá úmvúlēsĩ idri 'dání'dání rĩ ĩsú rá, Múngú ní eziĩ rĩ tĩnĩ.

9 Tā 'dĩri tā áda, lē 'bá rĩ pi cére ā ā'yíki tā 'dĩri.

10 Tā 'dĩri sē 'bá ũ'bĩkí ẹjĩ ngaa ūkpó sī, sē 'bá 'bákí ẹsĩ Múngú adriipi idri rú 'bá rĩ pi Paápi rĩ drĩgé, agaápi rá rĩ, ĩri 'bá 'i ẹ'yí' bá gí rĩ pi pa.

11 Mí ímbá tā 'dī'bée 'bá rĩ pi ní, 'í sē tāĩmbĩ, lē kọpi ā 'duki tá rĩ ngaaंगा.

12 Lē mí sē 'bá āzi ā ọwụ mí ku, ā'diātāsīyā mí drĩ kẹĩmva. Lē mí átá tā áda 'bá rĩ pi ní, mívé adringará ā adri múké, mí lē 'bá rĩ pi lēlē, lē mí ẹ'yí Yēsũ ri ẹsĩ be cére, lē mí adri ule, 'bá ẹ'yí' bá gí rĩ pi ā 'duki rĩ tā rĩ ngaa sũ mí ní ngaa rĩ tĩnĩ.

13 Lē mí lā búkũ Múngú vé rĩ 'bá rĩ pi ní, mí sē tĩ Múngú vé rĩ, āzini mí ímbá 'bá rĩ pi cĩngbá má ní cangará gá.

14 Fẹfẹ ĩndri Uleterē rĩ ní sē mí ní ẹjĩ Múngú vé rĩ ngazú, nẹbĩ rĩ pi ní tā ní 'yoó sá drĩkoma rĩ pi ní drĩ tĩzú mí drĩgé rĩ gé 'dāri, lē mí gá ku.

15 Lē mí 'bā ẹsĩ tā 'dĩri ũñĩzú, mí sē mí rụ' bá cére tā 'dĩri 'duzú ngazú, 'bá rĩ pi ā ndreki rĩ 'yozú kínĩ ẹjĩ mívé rĩ ri mu múké.

16 Tā mí ní rií ngaa rĩ agá, āzini tā mí ní rií ímbá rĩ agá, lē mí ütē mí ütētē. 'Í 'du dō tā rĩ ngaa sũ 'dĩri tĩnĩ, mí pangará ĩsú rá, āzini 'bá mí yí' bá rĩ pi kpá pangará ĩsú rá.

5*Páulũ ímbá Tímôtéyô ri lẹtĩ 'bá rĩ pi ā tā mbazú rĩ ā tā sĩ*

1 Lē mí ĩrĩnā 'bá āmbúgú mí agaápi ílĩ sī rá rĩ ú'dújó ūkpó ūkpó ní sī ku, lē mí átá átángá rĩ ĩri ní ĩnjĩngará be, sũ mí ní rií átá mí ẹtẹpi ní rĩ tĩnĩ. Lē mí átá kẹĩranji rĩ pi ní átángá rĩ sũ mí ní rií átá mí ẹdrípĩ ní rĩ tĩnĩ.

2 Lē mí átá ūkú ambugu rĩ pi ní átángá rĩ ĩnjĩngará be, sũ mí ní rií átá mí ẹndrẹpi ní rĩ tĩnĩ, lē mí átá anji ūkú rĩ pi ní átángá rĩ ẹsĩ ule sī, sũ mí ní rií átá mí ọmvúpĩ ní rĩ tĩnĩ.

3 Lē mí mba ọwụzĩ ĩ ní kuú líkicó rú rĩ pi ā tā múké.

4 'Bo ọwụzĩ rĩ dō anji be, dōku ĩrivé anjiná rĩ pi vé anji dō anigé, lē anjiná rĩ pi ā ũñĩkí tā Múngú vé rĩ 'duyú ngaa, kọpi ā mbakí ĩ ẹtẹpi, āzini ĩ ẹndrẹpi ā tā múké, āzini kọpi ā mbakí ĩ ẹ'bípĩ, āzini ĩ ĩdrẹpi ā tā múké, kọpi 'okí dō 'dání, ĩri sē Múngú ri adri ānĩ āyĩkō sī.

5 'Bo ọwụzĩ adriipi líkicó rú, 'bá ákó rĩ, ĩri ẹsĩ 'bá cére Múngú drĩgé. ĩri Múngú ri zĩ ũtĩnjá pi ĩnjĩná be, Múngú ā ko rĩ 'í ĩzā bēnĩ.

6 'Bo ọwụzĩ riipi āyĩkō nyọkú nōri vé rĩ ā tā ũsũpi áyu rĩ, ā adri dō idri rú drāāsiyā, agalēsĩ ĩrivé ĩndri drā gí.

7 Mí ímbá tā 'dĩri 'bá kânísā vé rĩ pi ní, 'bá āzi ā 'yo rí, kôpi 'okí tā ũnji 'dĩni ku.

8 'Bá rĩ sē dō ngá ívé máríté rĩ pi ní ku, agaápi rá rĩ, sē dō ngá ívé 'bá 'bêtĩ āsámvú gé rĩ pi ní ku, 'bá 'dĩri gā ẽ'yĩngará vé tā sī, tā ũnji ĩri ní 'oó rĩ ndē 'bá ẽ'yĩpi kuyé rĩ vé rĩ rá.

9 Ọwụzị rĩ vé ílĩ ca dō pũkú áziyá kuyé, ā sīkí ĩrívé rú búkū ĩ ní rizú ọwụzị rĩ pi ā rú sizú rĩ agá ku, ọwụzị ĩ ní sī rĩ, lē ā adri ũkú ándúrú ívé ágó ĩnjĩpi ĩnjĩnĩ ni,

10 ā adri ũkú 'bá rĩ pi ní nĩ rá 'yozú kínĩ, ĩri tā 'o múké ni, ũkú ívé anjiná úcépi mbaápi múké ni, ũkú ụmụ ẽ'yĩpi ni, ũkú riipi ẹzi ngaápi 'bá ẽ'yĩ' bá gí rĩ pi ní ẹsị be mādā ni, ũkú riipi 'bá tā ní ịsụ rĩ pi ē izā koópi ni, ũkú riipi ívé ẹsị 'bāápi cére tā múké 'ozú ni.

11 Ọwụzị drĩ adri' bá ízóná rú rĩ pi, ā sīkí kôpi ā rú búkū ọwụzị rĩ pi ā rú sizú rĩ agá ku, ā' diātāsīyā ẹbírĩ rú' bá nōri vé rĩ drĩ kôpi rú' bá gá ụgōgō, ĩri sē kôpi ẹzi Kúrísító vé rĩ ā ngangará ku rá, kôpi ẹsị 'bā ágō jezú.

12 Kôpi 'okí dō sũ 'dĩri tĩni, ĩ kôpívé tā lị ũnji, ā' diātāsīyā kôpi n̄okí ũyō* ĩ ní sōó drĩdrĩ 'dāri gí.

13 Sīkí dō kôpi ā rú gí, ĩri sē kôpi adri ũvú rú, ri ẹci ngalanji jó rĩ pi tị gé sī, ri ąngū 'yo be mụzú, āzini kôpi fi 'bá rĩ pi vé tā agá, kôpi tā ĩ ní kōdō ícó átá ku ni pi átá mụzú.

14 Á lē 'yoó ọwụzị ízóná rú rĩ pi ní, lē kôpi ā jekí ágō, kôpi ā tĩkí rí anji, kôpi ā mbakí rí ívé 'bêtĩ ā tā, āri' bágú rĩ ā ọwụ rí ąngū ku.

15 Ọwụzị rĩ pi ā ụrụkọ kúkí gārā gá gí, kôpi nóni ri Sātáná vé tā 'dụ nga áyu.

16 Ūkú Yēsũ ri ẽ'yĩpi gí rĩ vé 'bêtĩ āsámvú gé 'dāá, 'bá ọwụzị rú ni pi dō anigé, lē ũkú rĩ ā sē ọwụzị rĩ pi ní ngá kôpi ē izā kozú, ā ku ọgụ rizú kôpi ē izā kozú rĩ kú kânísā drígé ku, kânísā ā ko rí ọwụzị lịkícó rú, 'bá ākó rĩ pi ē izā.

17 Lē ā ũfēkí drĩkoma kânísā vé rĩ pi múké múké, agaápi rá rĩ, lē ā ũfēkí 'bá ri' bá Múngú vé tị sē' bá rĩ pi, āzini 'bá ri' bá ąngū ímbá' bá rĩ pi.

18 Á' diātāsīyā Búkú Múngú vé rĩ kínĩ, "Tị mēn̄igó riipi ąnyāngā ā fi coópi rĩ, lē mí úmbé tị ni cí ku," āzini "'Bá ẹzi ngaápi rĩ, lē ā ũfēkí ĩri ũfēfē."

19 'Bá āzi tō dō 'bá drĩkoma rú kânísā vé ni, lē mí yị 'bá ĩri tōópi rĩ vé tā ku, 'bá ĩrĩ dōku 'bá na ẹtĩkí dō ĩrívé tā nĩ ká.

20 'Bá ũnjikānyā 'o' bá rĩ pi, lē ā 'yokí kôpívé tā kôpi útúzu āni 'bá kânísā vé rĩ pi ẹndrẹtị gé, ā sē rí 'bá ụrụkọ ní ịrĩ, kôpi ā 'okí rí ũnjikānyā ku.

21 Múngú ẹndrẹtị gé, āzini Kúrísító Yēsũ ẹndrẹtị gé, āzini mālāyíkā ĩ ní ũpēe rĩ pi ẹndrẹtị gé, á lē mí ímbá, lē mí 'dụ tā rĩ ngaá sũ 'dĩri tĩni, lē mí ri 'bá ụrụkọ' bée lēe 'bá ụrụkọ' bée ndēe ku, lē mí lē 'bá rĩ pi cére.

22 Mí ndre dō 'bá āzi kânísā agá 'dígé, 'í lē dō ā adri drĩkoma rú, ā tĩkí drĩ drĩ ni gé mbēlēná ku, mí fi rí 'bá 'dĩri vé ũnjikānyā agá ku, lē mí adri uletere Múngú ẹndrẹtị gé.

23 Mí ri 'yéjá yĩ mvu áyu ku, lē mí mvu vinyō kínikinijá ĩndĩ, ā' diātāsīyā mí 'a ní rií ásósó rĩ sī, āzini mí ní n̄jĩ rií adrií āzó rú rĩ sī.

* 5:12 5:12 Ūyō: Ūyō 'dĩri, kôpi kínĩ ĩ gōkí ágó jeé ku, ĩ ẹzi nga Kúrísító ní. 5:18 5:18 Dētōrōnómē 25:4 5:18 5:18 Lúkā 10:7

²⁴ 'Bá ɔ̀ruxo vé ùnjikányā 'i da 'i kú ãmvé, Ìri sē Ì tā lì ãní kòpi drìgè rá. 'Bo 'bá ɔ̀ruxo vé ùnjikányā n̄kí áamá ku, Ì ímú n̄í áamá vúlé vúlé rú.

²⁵ Ìri kpá adri sũ 'dìri t̄injì, tā múké 'bá ɔ̀ruxo ní 'oó r̄i, Ìri índré uletere, āzini tā múké 'bá ɔ̀ruxo ní 'oó r̄i, ícókí n̄jì áamá ku, Ì ímú n̄í áamá vúlé vúlé rú.

6

¹ Túgèr̄i Yēsũ ri ẹ̀'yī' 'bá gí ri' 'bá ẹ̀zì nga' 'bá Ìvé ambugu r̄i pi ní r̄i pi, lē kòpi ē ñj̄kí Ìvé ambugu r̄i pi ñj̄nj̄j̄, ā ɔ̀wuk̄i r̄i r̄i Múngú vé r̄i ãní ku, āzini ā ɔ̀wuk̄i tā 'bá ní r̄i ímbá r̄i ku.

² Lē 'bá ambugu Yēsũ ri ẹ̀'yī' 'bá gí túgèr̄i r̄i pi ní r̄i ẹ̀zì ngaá kòpi ní r̄i pi ā ɔ̀wuk̄i túgèr̄i r̄i pi ku, ā' diātāsīyā kòpi ẹ̀'yīk̄i Yēsũ ri gí. Lē túgèr̄i r̄i pi ā ngakí ẹ̀zì r̄i ùkpó s̄i, ā' diātāsīyā 'bá kòpi ní r̄i ẹ̀zì ngaá kòpi ní 'dī' bée, kòpi ẹ̀'yīk̄i Yēsũ ri gí, kòpi lēk̄i túgèr̄i r̄i pi lēlē. Lē mí ímbá kòpi, āzini mí ícic̄k̄i kòpi ā 'd̄uk̄i tā mí ní ímbá 'd̄iri ngaá.

'Bá āngū ímbá' 'bá ùnjō s̄i r̄i pi vé tā, āzini ā' bú vé tā

³ 'Bá āzi ímbá dō tā āzi túngú 'i rūp̄i 'bávè Úp̄i Yēsũ Kúrísitō vé r̄i be ku ni, āzini ímbá dō tā 'i rūp̄i Múngú vé r̄i be ku ni,

⁴ 'bá 'd̄iri ē dr̄i ùkpó ùkpó, n̄j̄ tā āzi kuyé. Ìrivé ȳj̄k̄i tā 'ozú r̄i céré āgátá vé ni, Ìri āgátá gā tā Ì ní s̄i búkū Múngú vé r̄i agá r̄i s̄i, Ìri adri ā'yā rú, ùmbá rú, Ìri āngū u'da'da, Ìrivé ȳj̄k̄i r̄i ùs̄ū 'bá āzi dr̄igé r̄i, Ìri sē ẹ̀s̄i ní r̄i ùt̄it̄i,

⁵ Ìri tā ùnj̄i Ìj̄i 'bá r̄i pi āsámvú gé, Ìri sē kòpi adri āgátá rú. Kòpivé ȳj̄k̄i tā 'ozú r̄i adri múké ku, kòpi kuk̄i tā áda r̄i ā 'ongará gí, kòpi ùs̄ūk̄i adringará Múngú agá r̄i Ì ā' bú ís̄ú ãní.

⁶ Adringará Múngú agá r̄i, āndēma ni āmbúgú aga rá, ngá mí ní ís̄ú r̄i, mí adri ãní āyik̄o s̄i.

⁷ Á' diātāsīyā s̄a Ì ní 'bá t̄izú v̄u dr̄igé n̄gō r̄i gé, t̄ik̄i 'bá ngá ākó, 'bá kādō dr̄áá, 'bá j̄j̄k̄i ngá āzi mužú Ìndi ku.

⁸ Kuru 'bá dō ānyāngā be, āzini b̄ongó be, lē 'bá adrik̄i ãní āyik̄o s̄i.

⁹ 'Bá ẹ̀s̄i 'bā' bée céré lēzú ā' bú ís̄úzú r̄i pi, kòpi fi tā ùnj̄i agá, kòpi ā'yī bāákú tā ùnj̄i vé r̄i agá, kòpi tā azakaza vé ni 'o, tā ùnj̄i ri kòpi ís̄ú, kòpi Ìzāngā nya mužú ùd̄ū ākó.

¹⁰ Á' diātāsīyā 'bá r̄i lē dō m̄fēngā ambamba, m̄fēngā r̄i ulá ùnj̄ikányā vé ni. 'Bá ɔ̀ruxo' bée lēk̄i m̄fēngā ambamba, sē kòpi kuk̄i Ìvé ẹ̀'yīngará Ì dr̄igé s̄i gí, āzini sē Ìzāngā n̄ō kòpi ē ẹ̀s̄i ambamba.

Lē mí tu pá t̄it̄i mívé ẹ̀'yīngará agá

¹¹ 'Bo Timótéyō, mí 'bá Múngú vé ni, lē mí ugo mí tā ùnj̄i s̄i ugo. Mí ùb̄i 'yéná tā p̄ir̄i, āzini tā múké r̄i áyu. Mí ùb̄i tā p̄ir̄i Múngú ní āyik̄o s̄ēpi r̄i, mí ẹ̀'yī Múngú ri, mí lē āngū lēlē, mí úmbé ẹ̀s̄i Ìzāngā r̄i ā nyangará gá, āzini mí adri ẹ̀s̄i be mādā.

¹² Lē mí 'd̄i ẹ̀'d̄i ẹ̀'yīngará vé r̄i mužú múké. Lókí mí ní tā Yēsũ vé r̄i ẹ̀'yīzú mí t̄i s̄i 'bá tré pi ẹ̀ndr̄et̄i gé r̄i gé, Múngú sē mí ní Ìdri 'd̄áni' d̄áni r̄i gí, lē mí 'd̄u tā Ìdri r̄i vé r̄i 'bāá tā āmbúgú rú.

¹³ Á 'yo mí ní, Múngú Ìdri s̄ēpi ngá r̄i pi ní céré r̄i ẹ̀ndr̄et̄i gé, āzini Kúrísitō Yēsũ 'i t̄i n̄j̄ēpi uletere Pónit̄iyō P̄ilátō ẹ̀ndr̄et̄i gé r̄i ẹ̀ndr̄et̄i gé,

¹⁴ lē mī 'dụ tã Yēsũ ní 'yoó 'dĩri ngaá lếtị múké sī, 'bá āzi ē ẹdị rí mī rụ tã ũnị sī ku, cĩngbá cazú ụ'dụ 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítō ní ímvízú rĩ gé.

¹⁵ Múngú ri úmvúlésí ímụ Yēsũ ri i'da sã múké 'í ní lēé rĩ gé. Múngú ĩ ní íngúngũ rĩ, ĩri Ūkpō 'Dípa, ĩri 'Bāgú 'bāgú rĩ pi drĩgé céré, ĩri Úpí úpí rĩ pi drĩgé céré.

¹⁶ ĩri Múngú, ĩri adri mužú 'dání'dání, drã ku, ĩri adri vũrã đĩpi imvesírílí rĩ gé, 'bá āzi ícọ ĩri ndreeé ku. Lē ē ĩnịkí ĩri, āzini ē ĩnịkí ũkpō ĩrivé rĩ mužú 'dání'dání. Āmīnã.

¹⁷ Tīmōtéyō, 'í 'yo 'bá ā'bú be nyọọkụ drĩgé nọgọ rĩ pi ní, kọpi ā adriki āfú sī ku, āzini kọpi ā 'bākí ẹsị ívé mũfēngā ímụpi deępi deęde 'dĩri drĩgé ku, ngá múké rĩ, lē kọpi ā 'bākí ẹsị Múngú 'bá ní ngá sēepi 'bá ní āyĩkō ịsúzú rĩ drĩgé.

¹⁸ 'Í lū kọpi ní, lē kọpi ā áyúkí ívé mũfēngā tã múké 'ozú ānị. Lē kọpi ā 'okí tã rĩ mužú ẹsị be múké, kọpi ā rikí ngá ālēé sēé ĩ āsámvú gé sī.

¹⁹ Kọpi 'okí dō 'díní, kọpi ri ngá 'bã ku ĩ ní, sũ ĩ ní í'dó jó ā ndụ ā'bãá rĩ tịni, ĩri kọpi tē ụ'dụ ímụpi drĩdrĩ rĩ gé 'dālé, ĩri sē kọpi úmvúlésí ídri 'dání'dání áda rĩ ịsụ ānị rá.

²⁰ Tīmōtéyō, lē mī ütē tã Múngú vé ĩ ní ẹzií mí ní 'dĩri ẹsị be céré. Lē mī rí átángá Múngú ní āyĩkō sēepi ku ni pi átá ku, āzini 'bá mī ọwụ'bá 'yo'bá kíní ĩ nịkí tã ambamba rĩ pi, ā fikí kọpívé tã agá ku.

²¹ 'Bá rĩ pi ā ụrụkọ kukí ívé ẹ'yĩngará gí, ā'diātāsīyã kọpi ẹ'yĩkí 'bá 'yo'bá kíní ĩ nịkí tã ambamba rĩ pi vé tã rá.

Múngú ā 'bã ẹsị múké ĩmi ní.

Kòkòbì ìrì ní Páulū ní sī sěé Tīmótéyō ní rī Tā búkū rī vé rī ā ũlūngará

Páulū sī kòkòbì 'dìri ísù àkūdè ìri jó àngū ũ'yìzú rī agá, nī rá 'yozú kìnī, èsì mādā, ì ímù 'i 'dì drā rá, kúru lè Tīmótéyō è è'ìyì 'bá gí rī pi ní rī gí. Drīdrī ni, Tīmótéyō ko Páulū è Ìzā ambamba, àní sè Páulū lè Ìri sù 'i mvá tīnī.

Kòkòbì Páulū ní sī 'dìri lū èsì Ìri ní 'bāá Kūrīsītīyānī Ìzāngā nya'ba rī pi drīgè rī vé tā. Ímbá Tīmótéyō ri, lè Tīmótéyō è è'yì 'bá gí rī pi ní rī gí. Drīdrī ni, Tīmótéyō ko Páulū è Ìzā ambamba, àní sè Páulū lè Ìri sù 'i mvá tīnī.

Páulū sè mōdó Tīmótéyō ní

1 Ma Páulū 'i, Múngú ìpè ma adrii Kúrísítō Yèsù vé 'bá áyúāyū ni rú, sè má ní ìdri 'dání'dání ìri ní tā ni èzìjì 'bá Yèsù ri è'yì 'bá gí rī pi ní rī gí.

2 Tīmótéyō, má mvá má ní lèlèlè rī, á sī kòkòbì 'dìri sěé mí ní ní.

Èsì múké, èsì Ìdríkídri, tākiri 'bá Ètèpì Múngú vé rī, àzini Kúrísítō Yèsù Úpí 'bávè rī vé rī ā adri mí be.

Páulū kìnī lè Tīmótéyō ā ũlū 'dùkò múké rī mụzú 'yìrì àkó

3 Á sè Múngú ní òwò'difò mí tā sī. Ma ri èzìjì nga Múngú ní sù 'bá è'ìyì 'bá gí rī pi ní rī gí. Drīdrī ni, Tīmótéyō ko Páulū è Ìzā ambamba, àní sè Páulū lè Ìri sù 'i mvá tīnī.

4 Ma ri ngongará mí ní ngoó mụndrè be sà 'bá ní 'bá acozú mí be rī gé 'dāri ā tā ígá, àní ma úvá be lèzú mí ndrezú. Úmvúlésì 'bá kádò ímù 'bá ísù mí be, àyìkò ri ma fù ambamba.

5 Á nī rá mí íkò è'yìngará mí Ìdrèpì Lóyìsì vé rī, àzini mí èndrèpì Yúnìsì vé rī, 'i 'bá èsì cére kuu Yèsù drīgè.

6 Àní lè mí áyú fèfè Múngú ní sěé mí ní sá má ní drì tìzú mí drīgè rī gé 'dāri èzìjì ngazú, lè mí uvu àcì ní ā dīdì.

7 À'diātāsìyā Múngú sè 'bá ní Ìndrì 'yìrì vé ni kuyé, sè 'bá ní Ìndrì 'yìrì vé ni kuyé, sè 'bá ní Ìndrì 'yìrì vé ni kuyé.

8 Lè mí drī ā nja 'bávè Úpí vé tā ũlūngará sī ku. Àzini lè mí drī ā nja ì ní ma 'yì jó àngū ũ'yìzú rī agá rī sī ku. Úkpò Múngú ní sěé mí ní 'dìri sī, lè mí ũlū 'dùkò múké rī mụzú 'bá rī pi ní, àzini mí nya Ìzāngā sù má ní Ìzāngā nya 'dùkò múké rī ā ũlūngará ā tā sī rī tīnī.

9 Múngú pa 'bá, àzini zì 'bá adrii 'bá ule ívé ni pi, adri 'yozú tā 'bá ní 'oó rī ā tā sī kuyé, pa 'bá èsì múké ívé rī ā tā sī. 'Bávè adringará Kúrísítō Yèsù agá nōri, Múngú 'yìtì 'yìtì tā ni kú Ìngògòsì ísù údékí drī 'bù pi vū be kuyé.

10 Nóni Yèsù Kúrísítō ímù 'bá ní Múngú vé èsì múké rī i'daá gí. Kúrísítō Yèsù 'bá Paápì rī ndè drā vé 'yìrì rí, 'yìrì 'bá ní 'dùkò múké. 'dùkò múké rī òwò'difò mí tā sī. Drīdrī ni, Tīmótéyō ko Páulū è Ìzā ambamba, àní sè Páulū lè Ìri sù 'i mvá tīnī.

¹¹ Múngú Ipē ma rií ú'dùkó múké rī áyú, āzini 'bá áyúāyū ni rú rií ú'dùkó múké rī ūlūú, āzini rií ú'dùkó múké rī ímbá.

¹² Tā 'diri sē má ní rizú izāngā nyazú jó āngū ū'yīzú rī agá āní. 'Bo má drī nja āní kuyé, ā'diātāsīyā á nī 'bá má ní ešī 'bāā drī ni gé rī gí. Á nī amá múké 'yozú kīnī, Múngú ri ícú sē ú'dùkó múké 'diri vé ūlūngará ri 'i nga mužú drīdrī, cīngbá cazú ú'dú Yēsū ní ímvízú rī gé.

¹³ Lē mí ru tā píri má ní ímbá mí ní 'diri múké, mí tu pá tīti mívé ẹ'yīngará agá, āzini lēngará Kúrísitō Yēsū vé rī agá.

¹⁴ Índri Uletere riipi adriipi 'bá ešī agá rī, ā sē mí ní ūkpō, mí mba tā má ní ezií mí ní 'dī'bée ā tā múké.

¹⁵ 'Í nī rá 'yozú kīnī, 'bá céré Yēsū ri ẹ'yī'bá gí íngá'bá āngū Ẹziyā vé rī gélésila rī pi adiki ma rá, Pūgélō pi Hērēmōgenē be adiki kpá ma rá.

¹⁶ Úpí Yēsū ā 'bā ešī múké 'bá Ōnēsiforō vé jó āsámvú gé rī pi ní, ā'diātāsīyā ri eci ma úndré, ri má ešī ímbá nī, drī ni nja ī ní ma 'yīi jó āngū ū'yīzú rī agá rī sī kuyé.

¹⁷ Kā ícá Rómā gá nōlé, 'de rií ma ndāā, cīngbá ĩri ní ma ísúzú.

¹⁸ Úpí Yēsū kādō ímvi, ē 'da ívé ešī múké rī Ōnēsiforō ní. 'Í nī rá, ko má ízā Ēfésó gá 'dālē létī be āndíandí.

2

Lē Timôtéyo ā nga ẹzi Múngú vé rī ešī ālu sī

¹ Timôtéyo má mvá rī, lē mí adri ūkpō ūkpó ešī múké Múngú ní sēé mí ní Kúrísitō Yēsū agá rī sī.

² Tā má ní ímbá 'bá kárakarā pi andregá sī, mí ní yií rá 'dī'bée, lē mí ímbá 'bá uruko ícú'bá tā rī ímbá'bá 'bá uruko ní rá rī pi ní.

³ Mí ní adrii āngaráwá múké Kúrísitō Yēsū vé ni rī sī, lē mí úmbé ešī izāngā rī ā nyangará gá sū 'bá ní nyaá rī tīni.

⁴ 'Bá adriipi āngaráwá rú rī ícú fíi tā 'bá 'bētī rī pi ní rií 'oó rī 'oó ĩndī ku, ā'diātāsīyā lē āyikō sēé ívé ūgalaku 'í drīlē gá rī ní.

⁵ 'Bá ọngú njuúpi rī, lē ā ūbī tāimbī ī ni ọngú njuzú rī, ūbī dō ku, ícú āndēma ísú ku.

⁶ 'Bá ọmvú 'áápi ūkpō sī rī, ĩri ānyāngā 'ídó nya drīdrī.

⁷ 'Í 'bá dō tā má ní rií 'yoó mí ní 'dī'bée mí ešī agá rá, Úpí Yēsū Kúrísitō ri tā 'dī'bée sē fi mí drīgé rá.

⁸ Lē mí 'bā ešī céré kuú Yēsū Kúrísitō drīgé! Yēsū íbī ūfūú úyú 'bāgú Dāwúđī* vé rī agá, Múngú inga ĩri drāngará gálésila, sū ú'dùkó múké má ní ūlūú rī tīni.

⁹ Má ní rií ú'dùkó múké Yēsū vé rī ūlūú rī sī, 'yíkí ma jó āngū ū'yīzú rī agá, 'okí ma ūnji, sū 'bá tā ūnji 'oópi ni tīni. 'Bo ú'dùkó múké Múngú vé rī 'yíkí ĩndī kuyé.

¹⁰ Á lē ešī úmbé izāngā nyaá 'bá Múngú ní ūpēé gí rī pi ā tā sī, Kúrísitō Yēsū ā pa rí kōpi, kōpi ā dīkí rí pōwūpōwū mužú 'dání'dání.

¹¹ Tā 'diri tā áda:

* **2:8 2:8 Dāwúđī:** Múngú Ipē Dāwúđī ri adrii 'bāgú Īsērélē rī pi vé ni, ezi kīnī, 'bāgú ú'dí ri ímú ifū Irivé úyú agá, ĩri mālūngā rī ru mužú 'dání'dání, 'bāgú rī Yēsū Kúrísitō 'i. 'Í lā Sāwumā 132:11-12. Tíkí Dāwúđī ri ísú ákūdē ílī rī ca ełífú ālu (1,000) gí, ílī 'dāri gé, ísú tīkí drī Yēsū Kúrísitō ri kuyé. 'Í lā 1 Sāmūélē 16-30; 2 Sāmūélē 1-24; 1 'Bāgú 1-2.

- 'Bá drākí dō Yēsū be trų ālu,
 'bā kpá adri ídri rú ĩri be trų,
 12 'bá úmbékí dō ẹ̀sị ızāngā nyaá Yēsū ā tā sī rá,
 'bā kpá úmvúlésí mālūngā rų ĩri be trų.
 'Bá gākí dō ĩri sī,
 ĩri kpá 'bā gā sī,
 13 'Bá 'bākí dō ẹ̀sị Kúrísítō drĭgẹ kuyé drāáāsīyā,
 ĩri ẹ̀sị 'bā 'bá drĭgẹ rá,
 ā'điātāsīyā ícọ 'i gāá ku.

'Bá Múngú ní ā'yī ẹ̀zị nga'bee múké rī pi

14 Mí ímbá kọpi ní tā má ní ũlūú mí ní 'dī'bee. 'Í 'yo kọpi ní, kọpi ā rikí āgátá gāá tā ĩ ní ríí átá rī pi sī ku. Ágátá 'díní 'dī'bee ẹ̀zị ākọ, ĩri 'bá tā rī rí 'bá rī pi iza rá.

15 Lē mí nga ẹ̀zị ũkpō sī mi 'dazú Múngú ẹ̀ndrẹtị gé, Múngú ā ā'yī rí mi 'yozú kíní mi 'bá múké. Lē mí adri 'bá ẹ̀zị ngaápi drĭnjá ākọ ní, āzini ú'đúkọ múké tā áda vé rī ũlūúpi piri ni.

16 Lē mí rí āgátá ẹ̀zị ākọ ní pi gāá ku, ā'điātāsīyā 'bá rí'ba āgátá ẹ̀zị ākọ rī gā'bee 'díní 'dī'bee, kọpi rí tā āyíkō sēpi Múngú ní ku rī pi 'o mụzú drĭgélé.

17 Ágátá 'díní 'dīri, ĩri tų mụzú drĭgélé sū āzó ní ríí atee rī tĭnj. 'Bá rí'ba āgátá gā'ba rī pi āsámvú gé 'dāá, Āmínáyī pi Fēlētāsī be anigé.

18 Kọpi kuki létị áda rī gí, kọpi nóni rí tā ũnjō vé ní ũlú, kọpi rí 'yo, íngángará drāngará gálésíla rī nga 'i gí, kọpi sėkí 'bá ụrụkọ kuki ívé ẹ̀'yīngará gí.

19 'Bo tā áda Múngú vé rī tu pá ũkpó ũkpó sū írā ĩ ní jó ā ndú ā'bázú rī tĭnj, Múngú sī tā írā rī ā rú'ba gá kíní, "Múngú nĭ 'bá ívé rī pi ārevú céré rá," āzini, "'Bá 'yo'ba kíní ĩ 'bá Múngú vé ní rī pi, ā kuki ũnjĭkānyā rá."

20 Jó ẹ̀ tị āmbúgú rī agá, ngá rī pi ụrụkọ údékí dábú sī, āzini aya ógú'ba ógú'ogú ní pi sī, ụrụkọ ní pi údékí párángi sī, dđoku ũtrĕtrĕ sī. Ngá 'dī'bee ụrụkọ ĩ áyú ũmụ āmbúgú ní gé, 'bo ụrụkọ ní pi ĩ áyú 'bẹtị āsámvú gé 'dĭgẹ ú'đú céré.

21 'Bá rī ku dō ũnjĭkānyā 'ongará gí, Múngú rí ĩri áyú tā piri 'o sū 'i ní lēé rī tĭnj, tā ĩri ní 'oó rí āyíkō sē Múngú ní, Múngú rí ĩri áyú ẹ̀zị múké ní pi nga.

22 Lē mí fi tā ũnjí ĩ ní ríí 'oó kĕrĭnjā sī rī 'oó ĩndī ku. Lē mí 'o tā piri, mí ẹ̀'yī Múngú rí, mí adri lēngará be, āzini lē mí adri tā be kiri. Lē ĩmi 'okí tā múké 'dī'bee 'bá Úpí Múngú rí zị'ba ẹ̀sị be ule rī pi be trų.

23 Á lē 'yoó mí ní dĭj, ā fíkí āgátá azakaza vé ní gāá ku, ā'điātāsīyā āgátá 'dī'bee ũmbā ĩjĭ.

24 Lē Úpí Múngú vé átí'ba ā adri ũmbá rú ku, lē ā adri ẹ̀sị be mādā 'bá rī pi be céré, ā adri 'bá āngú ímbápi ĩndī ní, ā 'bā tā 'i ẹ̀sị agá ku.

25 'Bá ĩri ọwụ'ba rī pi, lē ẹ̀ ímbá kọpi ú'đúkọ be mādā, ā 'bā ẹ̀sị Múngú drĭgẹ, Múngú ā sē rí kọpi ā újákí rí ẹ̀sị tā áda rī nĭzú ānĭ,

26 kọpívé yĭkí rí ímụ ícá piri, ānĭ kọpi ímụ ápá fū bāá ádróko vé rí agásí rá, ā'điātāsīyā ádróko úmbé kọpi tĭtị ríí ívé tā 'i ní lēé rī ngāá.

3

Ūnjikānyā 'bá rī pi ní imú 'oó lóki ūdū vé rī gé rī

¹ Timôtéyo, lē mí nī 'yozú kīnī lóki ūdū vé rī imú adri tā be ūkpó ūkpó.

² 'Bá ālu ālu ri 'yēná ī ngúlúpi lē áyu, kōpi ẹsī 'bá āmbúgú mūfēngā drīgé, kōpi ī íngúngū, kōpi adri āfú rú, kōpi āngū u'da'da, yīkí 'bá ī tī 'bá rī pi ē tī ku, kōpi sēkí kpá ōwō'difō tā múké 'bá rī pi ní 'oó ī ní rī sī ku, kōpi īnjīkí Múngú ri ku.

³ Kōpi lēkí āngū ku, kōpi trūkí 'bá ūnjikānyā 'o'bá rī pi ku, kōpi ri átángá ūnjí rú izazú ní pi átá 'bá rī pi rú 'bá gá. Kōpi a'bikí ī tā sī ku, kōpi adri gbórókó rú, kōpi lēkí tā múké ku.

⁴ Kōpi ī ōgūpīī ā ūli 'be, kōpi rōkí tā ku, kōpi adri āfú rú, kōpi lēkí āyīkō nyōókú nōri vé rī ambamba, ndē Múngú ri rá.

⁵ Kōpi tā 'o sū 'bá Múngú rī nī 'bá rá ni pi tīnī, ịsúú kōpi gākí ūkpō Múngú vé ícópí kōpi újápí ufuúpi 'bá Múngú vé ní rú rī sī. Lē mí fi 'bá 'dīnī 'dī'bée āsámú gé ku.

⁶ 'Bá 'dī'bée uruko ri ẹcī 'bá rī pi vé jó tī gé sī, kōpi ri ẹcī ūkú yīkí be mūnyámúnya rī pi ndā, ī ū'bākí rí kōpi ē mī. Í ícó ūkú 'dīnī 'dī'bée ē mī ū'bā tā sī mbēlējá, ā'diātāsīyā kōpi ri ūnjikānyā 'o, kōpi gākí ūnjikānyā kugá sī.

⁷ Lóki céré sī, ūkú 'dīnī 'dī'bée lēkí tā ú'dí ūnīī, 'bo tā áda rī ícó fí kōpi drīgé ku.

⁸ 'Bá ri 'bá mī ū'bā'bée 'dī'bée, kōpi ri lẹtí ndā tā áda Múngú vé rī ọwuzú, sū Yēnā pi Yámbērē be,* kōpi ní Mósē† ri ọwụú rī tīnī. 'Bá 'dī'bée vé úmī ábá gí, ānī kōpívé ẹ'yīngará adri pīrī kuyé.

⁹ 'Bo 'bá ri 'bá mī ū'bā'bá 'dī'bée ícókí tā 'dīri 'oó muzú drīdrī ku. Ụ'dú āzi sī, 'bá rī pi céré imú tā kōpi ní rī ímbá 'dīri nī ámá 'yozú kīnī, ịri tā azakaza vé ní, ịri adri sū tā Yēnā pi ní átá Yámbērē be rī tīnī.

Páulū kīnī Timôtéyo ā nga ẹzī ūkpō sī

¹⁰ Timôtéyo, tā má ní ímbá rī pi 'dī, mávé adringará, ẹ'yīngará mávé rī, lēngará mávé rī, ẹsī má ní úmbé ịzāngā nyazú rī, tā má ní mā rú 'bá adizú rī, 'í nī céré gí.

¹¹ Ịzāngā má ní nyaá, āzini ọcūngará ī ní ma ọcūzú ambamba má ní ẹsī úmbézú 'dīri, 'í nī rá. Ọcūngará 'bá rī pi ní ma ọcūzú Ānītīyókā gá, Ịkónīyōmū gé, āzini Lēsītūrā gá rī pi, 'í nī rá. 'Bo Úpí Múngú ko má ịzā tā 'dī'bée agásī céré.

¹² Ádarú 'bá lēepi tā Kúrísítō Yēsū vé rī 'dujūpi ngaapi rī, ī imú ịri ọcū rá.

¹³ 'Bá tā 'o'bá ūnjí rī pi, 'bá ūnjó rú rī pi be, kōpi nyo ri 'bá rī pi ē mī ū'bá muzú drīgélé, 'bá rī pi ā uruko kpá kōpi ē mī ū'bā ındī.

¹⁴ 'Bo tā má ní ímbá mī ní ẹ'yīī gí 'dīri, lē mí rụ tītī. Tā 'dī'bée tā áda, ā'diātāsīyā 'í nī 'bá mí ní tá 'dīri ịsú ūnīī kōpi vúgá rī gí.

* **3:8 3:8** *Yēnā pi Yámbērē be*: Kōpi újógú Ẹjēpétó gá ni pi, kōpi ọwukí tā Mósē vé rī rá, 'bo kōpi ndēki Mósē vé ūkpō kuyé. 'Í lā Wūngará 7:11-12; 8:7-19. † **3:8 3:8** *Mósē*: Yōsépā kā drāá gí, 'bāgú Ẹjēpétó vé rī 'bá anjī Ịsērélé vé rī pi ẹzī ngaá tūgērī rú cá alí mūdūrūlū sū (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ipézú imúzú anjī Ịsērélé vé rī pi pazú adringará tūgērī rú rī agásí. Múngú sē tājmbj rī Mósē ní, ā lū anjī Ịsērélé vé rī pi ní, sēzú ī ní tājmbj rī zizú tājmbj Mósē vé ní ānī. Tīkí Mósē ri ịsú ākūdē líl rī ca ẹlífū ālu mūdūrūlū sū (1,400), ịsú ākūdē tīkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í lā Wūngará 2-24.

15 Í'dókí mi ímbá tā Búkū Múngú vé uleterē rī agá rī sī ānjīñā gá 'dāá, sē 'í nī tā mí ní Kúrísítō Yēsū rī ẹ'yǐzú ĩ ní mi pazú rī ambamba.

16 Tā céré ĩ ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī íbí ifúú Múngú tị gélésí. Īri múké āngū ímbázú āní, āngū ĩrīñázú āní, āngū útúzá tā 'ozú āní pīrī, āzini āngū ímbázú tā pīrī 'ozú āní.

17 Tā ifúúpi Múngú tị gélésí 'dīri, ĩri 'bá Múngú vé rī pi útú tā múké rī pi ārēvú 'dụzú ngazú céré.

4

1 Múngú ẹndrẹtị gé, āzini Kúrísítō Yēsū úmvúlésí ímụpi 'bá ídri rú rī pi vé tā ìjipi, āzini 'bá ūdrā'bá gí rī pi vé tā ìjipi, úmvúlésí 'i 'daápi ívé mālūngā rūngará gá rī ẹndrẹtị gé, á lē mí ní tǎimbị sēé 'díní,

2 Lē mí útú mí tị Múngú vé rī ùlūú lókí múké rī agá, āzini lókí ùnjí rī agá. Lē mí útú 'bá rī pi tā 'oó pīrī, mí ĩrīñā kọpi, 'í 'bā ẹsị mādā kọpi ímbázú āní.

3 Á'diātāsīyā lókí āzi rī ímụ 'dī' dī, 'bá rī pi yíkí tā ĩ ní ímbá pīrī rī ku. Kọpi tā ĩ ẹsị ní lēé rī pi 'dụ nga áyu, kọpi ĩ úmú 'bá āngū ímbá'bá rī pi ā gārā gá, kọpi bị 'bā rizú tā kọpi ní ímbá rī yizú.

4 Kọpi gā tā áda rī yigá sī, kọpi bị 'bā rizú tā ẹzị ākó rī pi yizú áyu.

5 'Bo tā céré agásí, lē mí úmī ā adri pīrī, lē mí úmbé ẹsị ĩzāngā nyazú tā ũkpó ũkpó rī pi agásí, mí ùlū tị Múngú vé rī mužú 'bá rī pi ní, 'í nga ẹzị Múngú vé ĩ ní sēé mí drígé rī mužú.

6 Sā mávé drázú rī ícọ gí, sá má ní mávé ídri sēzú Múngú ní rī ícọ gí.

7 Á 'dị ẹ'dị Kúrísítō vé rī múké, á nju ọngụ rī caá ụdụ gé gí, má áwí kuú mávé ẹ'yīngará agá ũgōgō.

8 Múngú rī má ní kǔlā 'bā ma tē 'bụ gé 'dāá, tā má ní 'oó pīrī rī sī. Úpí Yēsū tā ìjipi pīrī rī, ĩri ímụ má ní kǔlā sē ụ'dụ ĩri ní ímvízú ĩgōzú vū drígé nōgó rī gé. Īri kpá ímụ kǔlā sē 'bá lē'bá ĩrivé ĩgōngará ütē'bá rī pi ní.

Átángá ụdụ Páulū ní ẹzị rī

9 Lē mí ndā lẹtị ímụzú má vúgá nōlé mbēlē.

10 Dema ní tā nyọkụ nōri vé rī lēé ambamba rī sī, ápá má rụ'bá gá sī mužú Tēsālōnikē gá gí. Kūrísénísí mụ Gālātīyā gá gí, Tītō mụ ívé rī Dālāmātīyā gá.

11 'Bá má be nōgó rī 'yéná Lúkā 'i. Mí kādō ímụ, mí íjị má ní Mārākō rī ímụzú ĩndī, ẹ ímụ rí má izā koó.

12 Á pē Tūkíkō rī mužú Ēfésō gá.

13 Mí kādō ímụ, mí íjị mávé bōngó akoó rǔkụ má ní kuú Kāpásí vé āngá Tūrówā gá 'dálé rī ímụzú ĩndī. Mí íjị mávé búkū traátra rī pi ímụzú ĩndī, agaápi rá rī, lē mí íjị búkū lā'bu rú rī pi.

14 Ālēkizándā ūndógó úká dījipi rī 'o tā ùnjí mā rụ'bá gá ambamba, 'bo Úpí Múngú rī ímụ ĩrivé tā ì tị ĩri ní 'oó má rụ'bá gá nōri sī ndō.

15 Lē mí adri mị be kọwụ ĩrivé tā sī, ā'diātāsīyā ĩri rī ụ'dụkọ múké 'bá ní ùlūú rī ọwụ ambamba.

16 Lókí ĩ ní ma íjizú 'bá tā ì' bā drīdrī rī pi ẹndrẹtị gé rī gé, 'bá āzi ẹtị ma kuyé. 'Bá rī pi ārēvú céré ápákí má rụ'bá gá sī rá. Mávé ẹsị agá, á lē ā 'bākí tā 'dīri kọpi rụ'bá gá tā ùnjí rú ku.

¹⁷ 'Bo Úpí Yésũ ri má be trú, sē má ní ũkpō, mâ ũlũ rí ú'dùkọ múké rĩ 'bá adri'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi ní, kọpi ã yìkí rí céré. Múngú ípá ma drā sǐgé sī rá.

¹⁸ Ádarú Úpí Múngú ri ma pa tā ũkpó ũkpó lě'bá ma ịsụ'bá rĩ pi agásĩ rá, tā ãzi ícọpi ma ugaápi fingará ịrívé mālũngā 'bũ vé rĩ agá ni 'dāáyo. Ĕ ịngúkí Múngú ri mụzú 'dání'dáni. Āmĩnā.

Páũlũ sē mōdó

¹⁹ 'Í sē Pĩrĩsílā pi ní Ákúwílā be mōdó, āzini 'í sē 'bá Ōnēsífórō vé āngá rĩ pi ní céré mōdó.

²⁰ Ĕrēsītō áwí adrií kuú Kōrínítō gá 'dāá'dā. Tōrōfímũ ri drā rú, á ku ịri kú Mílétō gá 'dāá'dā.

²¹ Mí ینگá ímụ mbělē, ịsụ ãkūdē lókí kílóngóro vé rĩ* ịcá drĩ kuyé. Yũbũlũsĩ pi Pũdénĩ be, Línō be, Kālāwũdíyā be, āzini 'bā ọgũpịjị urụkọ 'dĩ'bée be céré, sēkí mí ní mōdó.

²² Úpí Múngú ã adri mí be, ã 'bā ẹsị múké ịmi ní.

* **4:21 4:21** *Lókí kílóngóro vé rĩ:* Āngũ Ịsērélē vé rĩ gé 'dāá, lókí kílóngóro vé rĩ gé, ẹcị tungará ũkpó ũkpó, ã'diātāsīyā yìjígọ ri 'dị ambamba, sē āngũ rĩ igbe igbe.

Kõkõbị Páulũ ní sĩ sế

Títõ ní rĩ

Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ùlũngará

Títõ ri Gĩrĩkĩgũ, újá 'i ícá Kũrĩsītĩyání rú. Páulũ ní ẹ́cĩngará gá, Títõ ko Páulũ ẹ́ ízã rá, kọpi ríkí ẹ́cị Páulũ be trẹ́ lókí Páulũ ní rizú ụ́'dụkọ́ múké Yẹsũ Kúrísítõ vé rĩ ùlũzú rĩ gé. Vùdrị ni gé, Páulũ ní mụzú Kùrétẹ́ gá, mụ adrii drĩkoma rú ǎngũ Kùrétẹ́ vé rĩ agá 'dǎá.

Kõkõbị 'dĩri agá, Páulũ lũ Títõ ní kĩnĩ, Títõ ã ùpẹ́ 'bá tã 'o'bá pịrị ni pi, kọpi ã kókí 'bá kǎnísǎ vé rĩ pi ẹ́ drị. Lũ kpá ịri ní lẹ́tị pịrị, ẹ́ ímbá rí ngúlúmũ ǎndiǎndi kǎnísǎ vé rĩ pi, ǎgõ ǎkǎ rú rĩ pi, ùkú ǎkǎ rú rĩ pi, kẹ́rjanji rĩ pi, tũgẹ́rĩ rĩ pi be. Ụdụ́ ni gé, gõ ẹndịjị 'yoó Títõ ní kĩnĩ, lẹ́ Kũrĩsītĩyání rĩ pi ã adrikí tã be kírí ĩ ǎsámvú gé sị, kọpi ã lẹ́kí ĩ lẹ́lẹ́, lẹ́ kọpi ã kúkí tã kọpi ní rizú ĩ ndrezú ùnjí rĩ rá, kọpi ã ríkí ǎgátá gǎá ĩ ǎsámvú gé sị ku, kọpi ã acokí ĩ ku.

Páulũ sẹ́ mǎdó Títõ ní

1 Ma Páulũ 'i, ma rí ẹ́zị́ nga Múngú ní, Yẹsũ Kúrísítõ vé 'bá áyúáyũ ní rú, 'bá Múngú ní ùpẹ́ rĩ pi vé ẹ́'yĩngará ã adri rí ùkpó ùkpó, kọpi ã nịkí rí tã áda adrizú pịrị Múngú agá rĩ ǎnĩ.

2 Ẹ́'yĩngará, ǎzini tã áda rĩ sẹ́ 'bá rĩ ẹ́sị́ 'bǎ ịdri 'dání'dání, Múngú ùnjõ ǎkó rĩ ní tã ni ẹ́zịjị ọ́tụ́ ịnọgọ́sị́ ịsúzú gbi drị 'bụ́ pi vũ be kuyé 'dǎri ã tã ùsúzú.

3 Múngú 'bá Paápi rĩ 'i'da ívé ụ́'dụkọ́ múké 'dĩri sǎ múké ni gé, ǎ'yĩ ma ívé ụ́'dụkọ́ múké rĩ ùlũú 'bá rĩ pi ní nĩ, sũ ịri ní ẹ́zịjị má ní rĩ tịni.

4 Títõ, 'bá ní Yẹsũ ri ẹ́'yĩ́ mí be gí rĩ sị, mí sũ má mvá tịni. Ẹ́sị́ múké, ǎzini tǎkírí ینگápi Múngú 'bá Ẹ́tẹ́pị́ vúgá, ǎzini Kúrísítõ Yẹsũ 'bá Paápi rĩ vúgá rĩ, ã adri mí be.

Ẹ́zị́ Títõ ní ngáá Kùrétẹ́ gá rĩ

5 Títõ, tã má ní mi kuzú kú Kùrétẹ́ gá 'dílẹ́ rĩ, mị dẹ́ rí ẹ́zị́ rĩ ẹ́ ịmbítǎ, ǎzini mị ùpẹ́ rí drĩkoma ù'bǎá 'bá Yẹsũ ri ẹ́'yĩ́'bá gí rĩ pi drĩgẹ́ kũrú ǎlu ǎlu agásị́, sũ má ní ẹ́zịjị mí ní rĩ tịni.

6 Lẹ́ 'bá ĩ ní ịpẹ́ ẹ́'bǎá drĩkoma rú rĩ, ã adri 'bá ĩ ní rụ́ ni ẹ́dị́ tã ùnjí sị ǎlunǎni ku ni, ã adri ùkú be ǎlu, ịrivé ǎnjí ã adrikí 'bá Yẹsũ ri ẹ́'yĩ́'bá gí ni pi, ã zíkí kọpi ã rú tã ùnjí sị ku, kọpi ã adrikí drị be ùkpó ùkpó ku.

7 Drĩkoma ĩ ní 'bǎá 'bá Yẹsũ ri ẹ́'yĩ́'bá gí rĩ pi drĩgẹ́ rĩ, ịri ri ẹ́zị́ nga Múngú ní, lẹ́ ã zíkí rụ́ ni tã ùnjí sị ku, ã adri 'bá ẹ́zị́ ã tã lúúpi ọ́jõgṍ sị ni ku, 'a ni ã ve tã sị mbẹ́lẹ́ná ku, ã adri 'bá riipi íwá mvuúpi ịmẹ́rẹ́zú ni ku, ã adri ùmbá rú ku, ã adri 'bá riipi mị ù'bǎápi 'i ịsú rí mǎfẹ́ngǎ ǎnĩ ni ku.

8 Ngá múké rĩ, lẹ́ drĩkoma rĩ ã adri 'bá ùmụ́ ẹ́'yĩ́pi ívé ǎngá 'dǎlẹ́ múké ni, ã adri 'bá tã múké lẹ́epi ni, ã adri 'bá yĩkị́ be múké ni, ã adri 'bá tã 'oópi pịrị ni, ã adri 'bá tã be ule ni, ã adri 'bá 'i a'biipi tã ùnjí sị a'bia'bi ni.

9 Lẹ́ ã rụ́ ụ́'dụkọ́ áda ĩ ní ímbá 'i ní 'dĩri tịtị́, sũ ĩ ní ímbá ịri ní rĩ tịni, ẹ́ ímbá rí 'bá urụkọ́ ẹ́ ẹ́sị́ tã áda rĩ sị, ímbángará 'dĩri ã ko rí kọpi ẹ́ ízã, ǎzini ã útú rí 'bá ụ́'dụkọ́ rĩ ọwụ́'bá ọwụ́ọwụ́ rĩ pi.

¹⁰ Ā'diātāsīyā 'bá uruḵo kárakará anigé, kòpi gũkí ĩ fūú kú túngú, kòpi ri tā ífífí ákó ni pi átá, āzini kòpi ri 'bá rĩ pi ē mị ù'bā, agaápi rá rĩ, 'bá 'dĩ'bée ri'bá 'yo'bá, lē 'bá rĩ ā lị 'í ágélé ē tị,* ē ịsụ rí pangará ānị rĩ pi.

¹¹ Lē mí uga 'bá 'dĩ'bée, kòpi ā újíkí kírí, ā'diātāsīyā kòpi ri 'bá jó ասámvú gé rĩ pi iza ímbángará gōrōṅō rú kòpi ní ríí ímbá 'dĩ'bée sị. 'Bá 'dĩ'bée ri 'bá rĩ pi ē mị ù'bā 'dini, ĩ ịsụkí rí mǔfēngā ānị.

¹² Tā 'dĩri kòpivé nẹbị ǎlu 'yo ótụ kīnī, "'Bā 'bá Kūrētē vé rĩ pi, 'bā ùnjó rú, 'bá ẹsị ùká ùká, 'bá ùvú rú, 'bá ri ngá nya ambamba."

¹³ Tā ĩri ní 'yoó 'dĩri tā áda. Kúru lē mí átá kòpi ní tā rĩ ùkpó ùkpó, kòpi ā adrikí rí ùkpó ùkpó ịvé ẹ'yīngará agá,

¹⁴ āzini kòpi ā 'bākí rí ẹsị rizú Yāhūdī rĩ pi vé ú'dógú'dógú ùnjō vé 'dĩ'bée yjzú ku, āzini kòpi ā 'bākí rí ẹsị rizú 'bá tā áda rĩ vé tā gá'bá sị rĩ pi vé tǎimbị yjzú ku.

¹⁵ 'Bá ẹsị be ule rĩ pi, kòpivé tǎ ri adri ule. 'Bo 'bá tā 'o'bá pịrị ku, āzini ẹ'yīngará ákó rĩ pi, kòpi adrikí ule ku, ā'diātāsīyā kòpivé yjki, āzini kòpivé tǎ ùsūngará ábá gí.

¹⁶ 'Bá 'dini 'dĩ'bée kīnī ĩ nǐkí Múngú ri rá, 'bo tā kòpi ní ríí 'oó rĩ lū uletere 'yozú kīnī, kòpi nǐkí Múngú ri kuyé. 'Bá 'dini 'dĩ'bée kòpi ē drị ùkpó ùkpó, ícókí tā múké ni 'oó ǎlunáni ku, ānị Múngú gá kòpi sị.

2

Páulū ẹzi Títõ ní kīnī, 'bá rĩ pi ā adrikí pịrị

¹ Títõ, lē mí ímbá tā pịrị Múngú vé rĩ áyu.

² Mí ímbá āgō áká rú rĩ pi, lē kòpi ā a'bikí ĩ tā sị a'bia'bi, kòpi ā adrikí 'bá tā 'o'bá pịrị ni pi, 'bá rĩ pi ní ịnjị ịnjị ni pi. Lē kòpi ā adrikí ùkpó ùkpó ịvé ẹ'yīngará agá, lē kòpi ā lēkí 'bá rĩ pi lēlē, āzini kòpi ā adrikí 'bá ẹsị úmbé'bá ịzāngā nyangará gá ni pi.

³ Lē mí 'yo kpá ùkú áká rĩ pi ní, kòpi ā 'okí tā Múngú ní āyikō sēepi ni. Lē kòpi ā adrikí 'bá āngū 'yo'bá 'yo'yo ni pi ku, kòpi ā adrikí 'bị'biná íwá vé ni ku, lē kòpi ē ímbákí 'bá rĩ pi ní lētị adrizú ānị múké ni.

⁴ ĩri sē kòpi ícó ùkú āgō je'bá ú'dí rú rĩ pi ímbá, kòpi ịvé āgō rĩ pi lēlē, āzini kòpi ịvé anjina rĩ pi lēlē.

⁵ Lē kòpi ē ímbákí ùkú āgō je'bá ú'dí rú rĩ pi 'yozú kīnī, lē kòpi ā a'bikí ĩ tā sị a'bia'bi, kòpi ē ẹsị ā adri uletere, kòpi ā ngakí ẹzi ịvé 'bētị ասámvú gé, kòpi ā adrikí ẹsị be múké, kòpi ē ịnjiki ịvé āgō rĩ pi ịnjinjị, 'bá āzi ā ọwụ rí ụ'dúkọ múké Múngú vé rĩ ku.

⁶ Lē kpá mí ímbá kẹriani rĩ pi, kòpi ā a'bikí ĩ tā ārēvú sị céré a'bia'bi.

⁷ Lē mí adri 'bá rĩ pi ní ụ'bịtá rú, mí 'o tā múké ni pi áyu. Mí kǎdō rií kòpi ímbá, lē mí 'o tā áda, āzini lē mí ímbá tā rĩ múké, 'bá rĩ pi ē ịnjiki mí ānị ịnjinjị.

⁸ Mí dō ri āngū ímbá, lē mí ímbá tā áda rĩ áyu, 'bá āzi ā ọwụ rí tā mí ní ímbá rĩ ku, 'bá mí ọwụ'bá rĩ pi ē ịsụkí rí drịnjá, ā'diātāsīyā tā āzi kòpi ní ícó 'yoó 'bá rụ'bá ùnjị ni 'dǎáyo.

* **1:10** *Ágélé ē tị ịngará:* Múngú lū Ābūrámá ní kīnī, anjị āgō Ābūrámá vé rĩ pi adrikí dō caá ụ'dú արó gí, lē ā ǎlǐkí kòpi ā ágélé ē tị rá, lūzú kīnī, kòpi anjị Múngú vé ni. 'Bá rí ā'yí dō 'í ágélé ē tị sēé ịjị gí, ĩri tǎimbị Mósē vé rĩ dụ nga. 'Í lā 'í'dóngará 17:9-14; Ẹzị 15:1-5.

⁹ Mí ímbá tũgẽrĩ rĩ pi, lã kôpi ã 'dukĩ tâ ìvé ambugu rĩ pi ní lúú ì ní rĩ ngaánga, ã sã rĩ kôpi ní ãyĩkõ. Lã kôpi ã újaki átángá ìvé ambugu rĩ pi ní drĩ ùkpõ sĩ ku,

¹⁰ ãzini lã kôpi ã ùgũkĩ ìvé ambugu rĩ pi vé ngá ku, ã lú rĩ 'yozú kìnĩ kôpi rĩ tâ 'o pĩrĩ, ìri sã Múngú 'bá paápi rĩ vé tâ ì ní rii ímbá rĩ, 'bá rĩ pi céré nga ã'yĩ rá.

Múngú lã 'bá céré ẽ ìsúkĩ pangará

¹¹ Múngú i'da ìvé ẽsĩ múké ãngũ pazú ùnjĩkãnyã agásĩ rĩ 'bá rĩ pi ní céré.

¹² Múngú ímbá 'bá, 'bá gãkĩ rĩ tâ ùnjĩ Múngú ní lãe ku rĩ pi ãní, ãzini 'bá gãkĩ rĩ tâ 'bá vũ drĩgã rĩ pi ní lãe rĩ ãní. Múngú lã 'bá a'bikĩ 'bá a'bia'bi, ãzini lã 'bá 'okĩ tâ múké 'í ní ãyĩkõ sãepi ni vũ drĩgã nõgõ.

¹³ Lã 'bá 'bãkĩ ẽsĩ rizú ú'dú Yësũ Kúrísitõ adriipi 'bávã Múngú ãmbúgu 'bá Paápi rĩ vé ìgõngará ãngará be põwũpõwũ 'dãri ütẽzú.

¹⁴ Yësũ adi 'i sãe 'dij drãã 'bá drĩ jezú 'bá trüzú 'bávã ùnjĩkãnyã agásĩ, ùjĩ 'bá kú uletere, 'bá adrikĩ rĩ 'bá ìvé ni, 'bá 'bãkĩ rĩ ẽsĩ céré tâ múké 'ozú ãní.

¹⁵ Títõ, lã mí ímbá 'bá rĩ pi ní tâ 'dĩ'bãe, mí ímbá kôpi ẽ ẽsĩ, mí átã kôpi ní ùkpõ sĩ, kôpi útúzú ãní. Lã mí sã 'bá ãzi ã õwũ mí ku.

3

Lã 'bá rĩ pi ã 'okĩ tâ pĩrĩ

¹ Títõ, lã mí lú 'bá Yësũ ri ẽ'yĩ 'bá gĩ rĩ pi ní, kôpi ã 'dukĩ tâ 'bá ambugu ãngũ ru 'bá rĩ pi ní 'yoó rĩ ngaánga, kôpi ã útúkĩ ì rii tâ múké 'oó.

² Lã kôpi ã rikĩ ùnjõ úlĩ 'bá ãzi ã rú izazú ku, kôpi ã adrikĩ 'bá tãkĩri ijĩ 'bá 'bá rĩ pi ãsãmvú gé ni, kôpi ã adrikĩ tâ be mãdã, kôpi ã 'okĩ 'bá rĩ pi múké.

³ Otú 'bá azakaza rú, 'bá drĩ ùnjĩ. 'Bá urũkõ'bãe ù'bãkĩ 'bá mĩ, sã 'bá ẽbĩrĩ be ãmbúgu tâ rú 'bá nõri vé rĩ 'duzú ngazú. 'Bá ri ẽsĩ 'bã 'bá rĩ pi 'ozú ùnjĩ, 'bã ã'yã rú, 'bã lãkĩ 'bã ku 'bã ãsãmvú gé sĩ.

⁴ 'Bo 'bávã Múngú 'bá Paápi rĩ kã ìvé ẽsĩ múké, ãzini ìvé lãngará i'dãã,

⁵ ìri ní 'bã pazú 'dĩ, pa 'bã, tâ pĩrĩ 'bã ní 'oó rĩ sã kuyã, pa 'bã ẽsĩ ìdrikĩdri ìvé rĩ sã. Múngú ùjĩ 'bã ùkpõ Ìndri Uletere rĩ vé rĩ sã, sã tĩkĩ 'bã ícã ú'dĩ gĩ, ãzini sã 'bã ícãkĩ nõni gõó múké gĩ.

⁶ Múngú ipã Ìndri Uletere rĩ 'bã drĩgã ẽsĩ be cérã Yësũ Kúrísitõ 'bã Paápi rĩ vé tâ sã.

⁷ Ẹsĩ múké Yësũ vé rĩ sã, ã'yĩ 'bã adrii 'bã pĩrĩ Múngú vé ni, sã 'bã ní ẽsĩ 'bãzú ìdri 'dãni'dãni rĩ vé tâ ùsũzú ãní.

⁸ Tã mã ní lúú mí ní 'dĩri, ìri tâ ẽgbĩ. Á lã mí ímbá tâ 'dĩri 'bã Múngú ri ẽ'yĩ 'bã gĩ rĩ pi ní, kôpi ã 'bãkĩ rĩ ẽsĩ tâ múké ni pi 'ozú áyu. Tã 'dĩ'bãe ìri múké, ìri 'bã cérã ẽ ìzã ko.

⁹ Títõ, lã mí ri fií ãgátã azakaza vé ì ní rii gãã ẽ'bjĩ ã tâ sã rĩ gãã ìndĩ ku, ãzini mí ri fií ãgátã ì ní rii gãã tãimbĩ Yãhũdĩ rĩ pi vé rĩ ã tâ sã rĩ gãã ìndĩ ku, ã'diãtãsiyã ãgátã 'dĩ'bãe ẽzĩ ãkõ, ko 'bã ìzã ku.

¹⁰ 'Bã ãzi ri dõ tâ acongãrá vé ni ijĩ ìmi ãsãmvú gé, mí ìrĩnã ìri caã vú ìrĩ, gã dõ sã, mí adi ìri ìmi drĩgã sã.

¹¹ Lã mí nĩ 'yozú kìnĩ, 'bã 'dĩni 'dĩri adi tâ ãda rĩ 'í drĩgã sã gĩ, ùnjĩkãnyã ìrivã rĩ lú uletere 'yozú kìnĩ, tâ ìri ní 'oó rĩ ùnjĩ.

Páulũ vé átángá ã ùdũ

¹² Á pẽ dõ Ārĩtémã ri, dõku Tũkíkõ ri mụụ mí vú 'dĩlé, 'bá 'dĩ'bée ãlu ni ca dõ mí vúgá 'dĩlé gí, mí ù'bĩ ùkpõ sĩ mụụ ma ịsụ kũrụ Níkõpólĩsĩ gé 'dāgá, ã'diātāsīyā á lē lókí kílóngóro vé rĩ* ã dẹ ma ịsụ 'dāgá.

¹³ Mí ù'bĩ ùkpõ sĩ Zēnāsĩ tǎĩmbĩ nĩĩpi ambamba rĩ ẽ ịzā koó, āzini Āpólõ ẽ ịzā koó, mĩ sē ngá kọpi ní lēé rĩ pi ãrěvú céré, kọpi ã 'dụkí rí mụzú ìndĩ ẹcĩ kọpi ní lēé mụụ rĩ gé 'dāá.

¹⁴ Lē 'bávé 'bá rĩ pi ã 'bākí ẹsị rizú tǎ múké 'ozú, ù'dụ ãlu ãlu, kọpi ã kókí 'bá ngá ãkó rĩ pi ẽ ịzā ngá sĩ, lē kọpi ẽ ịzakí sá rizú tǎ ẹzị ãkó ni pi 'ozú áyú ku.

¹⁵ 'Bá 'bá ní adrizú kọpi be trụ rĩ pi sēkí céré ìmi ní mōdó. 'Í sē kpá 'bá Yésũ ri ẹ'yĩ 'bá gí 'bá lē 'bá lēlē rĩ pi ní céré mōdó. Ẹsị múké Múngú vé rĩ ã adri ìmi be.

* **3:12 3:12** *Lókí kílóngóro vé rĩ:* Āngũ Īsērélē vé rĩ gé 'dāá, lókí kílóngóro vé rĩ gé, ẹcĩ tungará ùkpõ ùkpõ, ã'diātāsīyā yĩĩgõ ri 'dị ambamba, sē āngũ rĩ igbe igbe.

Kõkõbị Páulū ní sī sě Fīlīmōnā ní rī Tā búkū rī vé rī ā ũlūngará

Páulū sī kōkōbị 'dīri sěe Fīlīmōnā ní, Fīlīmōnā rī 'bá Kúrísitō vé ní, ĩri ā'bu be ambamba. Fīlīmōnā vé tųğęrị āzi rụ ní Õnésimū 'i, nga ápá rá, vųđrị ni gé, gō 'i újá ícá 'bá Kúrísitō vé ní, ko Páulū ē ĩzā lókí ĩri ní adrizú jó āngū ũ'yízú rī agá 'dāá nī. Páulū pē Õnésimū ri muų vúlé Fīlīmōnā vú 'dāá, sī kōkōbị sěe Õnésimū drịgé Fīlīmōnā ní ĩndī. Kōkōbị rī agá, Páulū sī 'dīni, tǎimbị Rómā vé rī ā ā'yī dō 'yozú kīnī 'bá rī dō tųğęrị, ápá dō gí ā 'dịkí ĩri drāá rá drāáāsīyā, lē Fīlīmōnā ā trū Õnésimū ri rá. Páulū 'yo kpá Fīlīmōnā ní kīnī, lē Fīlīmōnā ē 'yị ívé tųğęrị Õnésimū ri adrií 'í ní 'đrịpị rú Kúrísitō agá.

Páulū sē Fīlīmōnā ní mōdó

¹ Ma Páulū 'i, 'yíkí ma ú'dụkọ múké Kúrísitō Yēsū vé rī ā ũlūngará ā tā sī. 'Bá sīkí kōkōbị nōri 'bá 'đrịpị Tīmōtáyō be. 'Bá ógúpị Fīlīmōnā 'bá ní lēlē rī, 'bá sīkí kōkōbị 'dīri sěe mí ní,

² āzini 'bá ómvụpị Ápíyā ní, Árịkípō 'bá ógúpị 'đị 'dịpị 'bá be trų Yēsū ā rụ sī rī ní, āzini 'bá kánísā vé í úmú 'bá mívé 'bẹtị āsámvú gé rī pi ní.

³ 'Eşị múké, āzini tǎkiri Múngú 'bá 'Etẹpị vé rī, āzini Úpí Yēsū Kúrísitō vé rī ā adri ĩmi be.

Páulū zị Múngú ri āzini sē ōwō'difō

⁴ Fīlīmōnā, ú'dú céré má kǎdō rii Múngú ri zị, ma ri ĩri ní ōwō'difō sē mí tā sī, ma ri Múngú ri zị mí ní,

⁵ ā'diātāsīyā á yị kīnī, mí 'bā mívé 'eşị céré kuú Úpí Yēsū Kúrísitō drịgé, āzini mí lē 'bá Múngú vé rī pi céré lēlē.

⁶ Ma ri Múngú ri zị mí ní, mí ũlū rí tā mí ní Yēsū ri 'e'yízú rī 'bá rī pi ní, āzini mí nị rí tā múké 'bá ní 'şş Kúrísitō agá rī ānī.

⁷ Lēngará mívé rī sē má ní āyikō ambamba, ímbá má 'eşị gí, ā'diātāsīyā má 'đrịpị, 'í sē 'bá Múngú vé rī pi ē 'eşị ndrī gí.

Páulū mā Fīlīmōnā ri Õnésimū vé tā sī

⁸ Kúrísitō agá, má adri dō 'ųkpō be tǎimbị sězú Õnésimū vé tā sī drāáāsīyā,

⁹ á mā mí 'eşị lēngará vé rī sī. Ma Páulū 'i, ma āká rú, 'yíkí ma kú jó āngū ũ'yízú rī agá 'eşị má ní ngaá Kúrísitō Yēsū vé rī ā tā sī.

¹⁰ Fīlīmōnā, á mā mí drị ĩrị sī mávé mvá Õnésimū ā tā sī. Õnésimū ufu sụ má mvá tịnị sá má ní adrizú jó āngū ũ'yízú rī agá rī gé.

¹¹ Ándúrú Õnésimū ĩndré mí mị gé 'dǎlē 'eşị ákō, 'bo nóni újá 'i ícá 'bá ní mí be 'eşị be ambamba.

¹² Á lē ĩri agaá rá, á lē ĩri pēe gōó vúlé mí vúgá 'dīlē ũzi.

¹³ Á lē kōdō ĩri 'bāá adrií má be nōgó, rii má ĩzā koó mí vūrā gá má ní rizú adrizú jó āngū ũ'yízú rī agá nōgó ú'dụkọ múké rī ā ũlūngará ā tā sī rī gé.

14 'Bo á lē Ōnēsīmū ri 'bāā adrií má be nōgō mī tī ākó ku, lē tā ni ē íngá mī ẹ̀sị́ agá.

15 Sā āzi sī, Múngú sē Ōnēsīmū ri ápá mī rụ'ba gá sī sàṅá be mādā, mī ẹ̀'yị́ rí ìri gōó adrií mī be mụzú nyonyo.

16 'Bo lē mī 'bā Ōnēsīmū ri adrií 'yẹ́ṅá kuú tųgẹ́rị́ rú ku, ìri 'bá ní ẹ̀drị́pị́ Kúrísítō agá, ndē adringára tųgẹ́rị́ rú rī rá. Á lē ìri ambamba, 'bo lē mī lē ìri ma ní ìri lée rī agaá rá. Ìri 'bá áda, āzini ìri 'bá Úpí Yẹsụ́ ri ẹ̀'yị́pị́ gí ní.

17 Mí ǎ'yī dō rá 'yozú kínī, ma mī ógúpị́ ẹ̀zị́ ngaápi Kúrísítō agá ni, mī ẹ̀'yị́ ìri sụ́ mī ní té kōdō lée ma ẹ̀'yị́ rī tị́nị.

18 'O dō mi ùnjí rá, dōku 'du dō ngá āzi mívé ni rá, 'í ku tā ni má drị́gé, ma ùfē mī ní rá.

19 Ma Páulū 'i, á sī tā 'dīri mǎ drị́ sī nī. Ōnēsīmū ụ́gụ́ dō ngá mívé ni rá, ma ùfē gō mī ní rá, Yẹsụ́ sē mī ní idri 'dání'dání rī gí, ǎ'diātāsiyā ụ́'dúkọ́ múké má ní ùlūú mī ní rī sī.

20 Má ẹ̀drị́pị́, mī riipi Úpí ǎ pámvú ùbīpị́ rī, lē mī 'bā ẹ̀sị́ múké mǎ ìzā kozú Ōnēsīmū vé tā sī, āzini lē mī ímbá má ẹ̀sị́ adrizú ǎní ẹ̀drị́pị́ rú Kúrísítō agá.

21 Á nị rá, tā má ní sīí sēé mī ní rī, mī tā ni 'du nga má ní zị́ rī ndē rá.

22 Tā rī āzi 'dī, lē mī údé má ní jó má ní mụzú lazú ni, ma mụ 'dī, ǎ'diātāsiyā má ụ́sụ́ Múngú ri ícọ́ ìmivé zị́ngará yị́ rá, ìri sē 'bā gō mvi ca ìmi vúgá 'dilé mbēlẹ́ṅá nōgọ́ rá.

Páulū vé átángá ǎ ụ́dụ́

23 Ẹ̀pǎfúrǎ ì ní 'yīí kuú má be trụ́ Kúrísítō Yẹsụ́ vé tā sī rī sē mī ní mōdó.

24 Ẫzini 'bá 'bá ní rií ẹ̀zị́ ngaá kọ́pi be trụ́, Mǎrǎkō pị Ẫrīsītǎrúkō be, Dema be, Lúkǎ sī, kọ́pi sēkí mī ní mōdó.

25 Ẹ̀sị́ múké Úpí Yẹsụ́ Kúrísítō vé rī ǎ adri ìmi be.

Kòkòbì í ní sǐí sěé 'bá
Ēberē
vé rǐ pí ní rǐ
Tǎ búkū rǐ vé rǐ ǎ ũlũngará

Búkū Ēberē* vé rǐ, 'bá sǐípi rǐ nǐkí kuyé, 'bo nǐkí áamá uletere kǐnǐ, 'bá búkū rǐ sǐípi rǐ, ìrǐ drǐkoma àzi Kūrísitǐyǎnǐ rǐ pí drǐgé, ìrǐ ũkpò be 'bá kǎnísǎ vé rǐ pí ǎsámǔ gé, lókí Páúlū ní kòkòbì rǐ pí sǐzú sězú 'bá kǎnísǎ vé rǐ pí ní rǐ gé. Síkí kòkòbì 'dǐrǐ sěé Yǎhúdǐ uruko éşǐ újǎ 'bá Kūrísitǐyǎnǐ rú rǐ pí ní. 'Bá kòkòbì sǐípi rǐ lě kòpi ǎ tukí pá tǐtǐ ìvé ẹ'yǐngará ágá, ǎ'diātāsīyǎ Yǎhúdǐ uruko ỳ'bǐkí kòdò kòpi, kòpi ǎ kukí ìvé ẹ'yǐngará í ní Yēsū rǐ ẹ'yǐzú rǐ rá.

Kòkòbì 'dǐrǐ lū ǎmbūgū Yēsū vé rǐ Kūrísitǐyǎnǐ rǐ pí ní céré. Lū kǐnǐ, ìrǐ Mvá Múngú vé ni, Ìrivé ũkpò ndě mǎlǎyíkǎ Yǎhúdǐ rǐ pí ní ẹ'yǐ rǐ rá. Ìrivé ǎmbūgū ndě nẹbǐ Búkū Múngú vé Ũndǐ Ūku rǐ ruzú rǐ ágá rǐ pí vé rǐ rá, ndě Mósé tǎǐmbǐ sěepi Yǎhúdǐ rǐ pí ní rǐ vé rǐ rá. 'Bá tǎ sǐípi rǐ lū kpá kǐnǐ, Yēsū ndě atala Yǎhúdǐ rǐ pí vé rǐ pí ǎmbūgū sǐ rá, ǎ'diātāsīyǎ 'o ũnjikǎnyǎ kuyé, adi ìvé rǐ 'bá sěé drǎá rǐbǐnǐ rú, 'bá céré pí vé ũnjikǎnyǎ ǎ tǎ sǐ sǎ rǐ pí ágásǐ céré.

'Bá kòkòbì sǐípi rǐ lū Yǎhúdǐ rǐ pí vé ẹ'bǐ ǎ tǎ, kòpivé ú'dógú'dógú rǐ pí Búkū Múngú vé Ũndǐ Ūku rǐ ruzú rǐ ágá. Kòpi ní éşǐ 'bǎá Múngú drǐgé rǐ sǐ, sě Múngú adri kòpi sǐ ǎyíkò sǐ. Lū Kūrísitǐyǎnǐ rǐ pí ní kǐnǐ, lě kòpi ǎ ríkí éşǐ 'bǎá mụzú Múngú drǐgé, lě kòpi ǎ ǎvíkí tǎ Yēsū ní 'oó ǎzini ímbá 'dǐrǐ sǐ ku.

Yēsū rǐ ǎmbúgú mǎlǎyíkǎ rǐ pí drǐgé céré

1 Ọtú ìnógòsǐ nẹbǐ rǐ pí ríkí tǎ Múngú ní 'daá í ní urobí ágá, ǎzini ìrǐ ní 'daá í ní ìndrǐlǐkǐ ágá rǐ ũlūú 'bá ẹ'bǐpǐ ní.

2 'Bo ỳdǔ ni gé, ỳ'dú nǒ'bée ágá, Múngú ìpě 'í Mvòpǐ rǐ ìmú ỳ'dú kó ìvé rǐ ũlūú 'bá ní nǐ. Múngú ǎyú 'í Mvòpǐ rǐ 'bǐ pí gbizú vǔ be. Ỗ'dú ǎlu Múngú rǐ ìmú ngá rǐ pí ǎrěvú sě céré drǐ ní gé.

3 Mvá Múngú vé 'dǐrǐ, í ìmú ìrǐ íngú, sǔ í ní Ẹtẹpǐ Múngú rǐ íngú rǐ tǐnǐ. Mvá rǐ vé dǐngará, ìrǐ dǐ sǔ Ẹtẹpǐ vé rǐ tǐnǐ. Ìrǐ átá ũkpò be, ìrǐ ngá rǐ pí sě rǐ ẹzǐ nga mụzú múké nǐ. Mvá rǐ kǎ 'bávě ũnjikǎnyǎ ỳjǐ gí, nga mụú úrǐ Múngú ẹ drǐ ẹndẹpǐ gélésǐla.

4 Múngú 'bǎ ìvé Mvá adri mǎlǎyíkǎ rǐ pí drǐgé 'bá ǎmbúgú rú. Rú Múngú ní 'daá ìrǐ ní rǐ, ndě rú Múngú ní 'daá mǎlǎyíkǎ rǐ pí ní rǐ rá.

5 ǎ'diātāsīyǎ Múngú 'yo nyo mǎlǎyíkǎ rǐ pí ní,

"Mi Mvá mávé ni,
 ǎndrǔ sǐ ma adri mí Ẹtẹpǐ" 'dǐnǐ rá?

Dòku 'yo,

"Ma adri ìrivé Ẹtẹpǐ,
 ìrǐ adri má Mvá" 'dǐnǐ rá?

* : Ēberē: Rú Ēberē 'dǐrǐ ìrǐ rǐ ǎzi Yǎhúdǐ rǐ pí vé rǐ, ǎ'diātāsīyǎ kòpi rǐ átá Ēberē tǐ sǐ. 1:5 1:5 2 Sámúélé 7:14; 1 Kórónikòl 17:13
 Sǎwumá 2:7

- 6 Múngú kã ívé Mvã tã be agaápi rá 'dĩri ĩpěé ímúzá vũ drĩgé nõó, ĩri ní 'yozú kĩnĩ,
lẽ ívé málâyíkã rĩ pi céré ě ĩnjĩkĩ ĩri ĩnjĩnjĩ.†
- 7 Múngú kãdõ ríí átá ívé málâyíkã rĩ pi ã tã sĩ, ĩri 'yo 'dĩni,
“Ma málâyíkã rĩ pi sē unga ũlí rú,
ma mávé átĩ'ba rĩ pi újá dī ácí rú.”
- 8 'Bo átá Mvópi vé tã 'dĩni kĩnĩ,
“Mĩ Múngú 'i, mĩ ímú málũngã rĩ rụ tã be pĩrĩ.
Mĩ málũngã rĩ rụ mụzú nyonyo.
- 9 Mĩ lē tã 'oó pĩrĩ, mĩ gã tã ũnjĩ sĩ,
kúru ma mívé Múngú, má ĩpě mĩ 'bãá ãmbúgú mívé ũndĩ rĩ pi drĩgé,
mĩ adri rĩ ãyĩkõ sĩ.”
- 10 Múngú gõ kpá 'yoó Mvópi ní kĩnĩ,
“Úpĩ, í'dóngará gá 'dãá,
mĩ gbi 'bũ pi vũ be nĩ.
- 11 'Bũ pi vũ be, kôpi ímú dẹ rá, 'bo mĩ ímú adri mụzú 'dání'dání.
Kôpi ímú dē sũ bõngó ní dēé rĩ tĩnĩ.
- 12 Mĩ ímú kôpi tra sũ ĩ ní bõngó akoóko rũkũ rĩ traá rĩ tĩnĩ,
mĩ ímú kôpi újá sũ ĩ ní bõngó újá rĩ tĩnĩ.
'Bo mĩ áwĩ adri ídri rú
ãzini mĩ adri mụzú 'dání'dání.”
- 13 Múngú 'yo 'i Mvópi ní kĩnĩ,
“Mĩ úrĩ mã drĩ ěndépi gé, vũrã má ní málũngã rụzú rĩ gé
cĩngbã á 'bã dõ mívé arĩ'ba rĩ pi
mĩ pálé gá gĩ ká.”
'Bo 'yo málâyíkã ãzi ní 'dĩni kuyé.
- 14 Málâyíkã rĩ pi índrĩ, ĩpěkĩ kôpi ímú 'bã ĩ ní lēé paá rĩ pi ã tã mbaá, kôpi
ě ĩsúkĩ rĩ ídri 'dání'dání rĩ ãnĩ bēnĩ.

2

Lē 'bã gákĩ tã Múngú vé rĩ ku

- 1 Kúru lē 'bã 'bákĩ ěsĩ céré rizú tã 'bã ní yĩĩ rĩ 'dụzú ngazú, ã'diãtãsiyã
ú'dụkõ tã áda vé 'bã ní yĩĩ 'dĩri, ã ãvĩ rĩ 'bã ěsĩ agásĩ ku.
- 2 Ú'dụkõ málâyíkã rĩ pi ní ĩjĩ ũlũú 'bã ě'bĩpĩĩ drĩdrĩ 'dã'bée ní rĩ tã áda.
'Bã tã 'dĩri gã'ba sĩ rĩ pi, Múngú rĩ ímú kôpi ĩrĩñã lėtų pĩrĩ sĩ.
- 3 'Bã 'dụkĩ dõ tã pangará vé ĩ ní ũlũú 'bã ní 'dĩri ngaá kuyé, ĩ 'bã ĩrĩñã
rá. Úpĩ Yésũ ũlũ pangará 'dĩri vé tã drĩdrĩ nĩ. 'Bã ú'dụkõ 'dĩri yĩ'ba rĩ pi
ũlũkĩ tã ĩri ní átá rĩ 'bã ní rá.
- 4 Múngú í'da ívé ú'dụkõ lũzú kĩnĩ ú'dụkõ rĩ tã áda rĩ, tã ãyãzú ãyãyã ni
pi sĩ, tã ũ'dũ be túngú túngú ni pi sĩ, tã bĩlēmĩ rú ni pi sĩ, ãzini awa fēfē
Índrĩ Uleterē rĩ vé rĩ 'bã 'i ní ũpěé rĩ pi ní, kôpi ã ngakĩ rĩ ězĩ rĩ ãnĩ.
- 5 Vũ ú'dĩ Múngú ní ímú gbiĩ, 'bã ní rĩi tã ní átá, 'bã rĩ pi ní ímú adriĩ 'a
ni gé rĩ, úmvúlēsĩ Múngú 'bã málâyíkã rĩ pi adriĩ 'bã rĩ pi drĩgé ambugu
rú ku.

6 'Bã ãzi sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá kĩnĩ,

“Múngú, ngá mí ní 'bá áda vé tā 'duzú 'bázú àmbúgú rī ā'di?

Dōku mi ri 'bá mvá vé tā mba 'díní āsī?

7 Ándúrú 'í 'du írivé tā 'bāá mādāṅṅá,
mālāyíkā rī pi ndékí ìrì tā sī rá,
'bo nóni mí sē íngúkí ìrì gí.

8 Mí sē ìrì ní ùkpō adrizú àmbúgú ngá rī pi drīgē cééré.”

Múngú 'bā ngá rī pi àrēvú cééré ìrì ā pálé gá. 'Bo 'bá ndrekí drī ìrivé àmbúgú adrizú ngá rī pi drīgē cééré rī kuyé.

9 'Bo 'bá ndrekí Yēsū vé tā rá, 'bākí ìrì adrii lókinjá be mādā mālāyíkā rī pi ā pálé gá, 'bo nóni mí sē íngúkí ìrì gí, ìrì ní ìzāngā nyaá ívé drāngará gá rī sī. Èṣí múké Múngú vé rī sī, sē Yēsū rì drāá 'bá cééré pi vé tā sī.

10 Múngú gbì ngá rī pi àrēvú cééré nī, ngá rī pi àrēvú cééré gbìkí ùkpō Múngú vé rī sī, Múngú 'o tā múké ìrì ní Yēsū tā be múké rī sēzú ìzāngā nyazú, Yēsū ē ìjì rí anjì kárákará 'í vùdīrī ùbī' 'bá rī pi pangará íṣú, āzini íngúngará Múngú vé rī àlèé.

11 Yēsū pi 'bá ìrì ní újá ícá pīrī gí rī pi be, kōpi nóni anjì Múngú vé ni. Ìrì ní kōpi újá ícá pīrī rī sī, ìrì ní adrizú drīnjá ākó kōpi zizú 'í édrīpījì āzini 'í òmvúpījì ānī.

12 Yēsū ní 'yozú Múngú ní kīnī,

“Bá má pámvú ùbī' 'bá rī pi úmúkí dō ī mi ñjīngará gá,
ma úngó ngo mī rú íngúzú ānī kōpi āsámvú gé.”

13 Yēsū gō kpá 'yoó kīnī,

“Ma èṣí 'bā Múngú drīgē.”

Gō kpá ẹndījì 'yoó dījì kīnī,

“Bá nōgó anjì Múngú ní sēé má ní rī pi be.”

14 'Bá ní adrii rú' 'bá be, āzini ārì be rī sī, sē ī ní Yēsū rì tizú 'bá áda rú ānī, Ìrivé drāngará ē iza rí àdróko* adriipi ùkpō drā vé rī be rī vé ùkpō 'dúsi rá.

15 Ìrivé drāngará oyu nóni 'bá adri' 'bá túgērī rú rī pi gí, 'du ùrī drāngará vé rī kōpi ē èṣí agásí gí.

16 Yēsū ímú mālāyíkā rī pi ē ìzā koó kuyé, ímú úyú Ābūrámā† vé rī pi ē ìzā koó.

17 Yēsū ní ímú 'bá rī pi ē ìzā koó rī sī, sēzú ī ní ìrì tizú 'bá áda rú 'dī, ìrì adri èṣí be ìdríkídri, āzini ìrì adri átálágú àmbúgú‡ rú rì èṣí 'bā èzì ngazú Múngú ní, ìrì 'í adì sē drā rōbōṅṅò rú, Múngú ā trū rí 'bá rī pi ìvé ùnjikānyā agásí bēnī.

18 Àdróko ní Yēsū rì ù'bījì rī sī, Yēsū nya ìzāngā rá, Yēsū rì ícò 'bá àdróko ní ù'bījì rī pi ē ìzā ko rá.

2:8 2:8 Sāwúmā 8:4-6 2:12 2:12 Sāwúmā 22:22 2:13 2:13 Ísáyā 8:17 2:13 2:13 Ísáyā

8:18 * 2:14 2:14 Àdróko: Àdróko vé rú Sātánā 'i, ìrì àmbúgú ìndrì ùnjì rī pi drīgē, gā tā Múngú vé rì 'dugá ngagá sī 'bū gé 'dálé. Múngú ìdrò àdróko rì ìndrì ùnjì rī pi be 'bū gé 'daási nī. 'Í lā 'dangará 12:7-9. † 2:16 2:16 Ābūrámā: Múngú zì Ābūrámā rì kīnī, ā ku ívé 'bá 'bētī āsámvú gé rī pi, ā ku ívé āngú, ā 'de muṣí āngú āzi ú'dí ní gé. Ābūrámā rì é'bījì Yāhūdī rī pi vé rī, tīkí ìrì ìlì élifú ālu mūdūrūlū ārò (1,800) gé, íṣú tīkí drī Yēsū rì kuyé. 'Í lā 'dangará 12-25. ‡ 2:17 2:17 Átálágú àmbúgú rī: Átálágú àmbúgú rì ndē atala rī pi cééré, ā'diātāsiyā ìrì 'yéṅá fì Jò Múngú vé rì agá Vūrā Uleteretere rì agá 'dāá nī, ìrì fì vú ālu ìlì ālu agá. Ìrì ārì rōbōṅṅò vé rì jì ùnjikānyā ùjizú. 'Í lā Lēvītíkā 16; Ēberē 9.

3

Yēsũ ndē Mósē ri āmbūgū sī rá

1 Īmi má õgũpĩi Yēsũ ri ẽ'yĩ'ba gí, Múngú ní ùpěé ímú adrii 'bá ívé ni rú 'dĩ'bée, lē ĩmi 'bākí ẹsị Yēsũ Múngú ní ìpěé 'bá ní tã ni áyú 'yoó kīnī, ĩri 'bá áyúāyū ni, āzini átálágú āmbúgú rī drīgé.

2 Yēsũ nga ẹzị Múngú ní sēe 'í drígé rī ẹsị ālu sī, sũ Mósē* ní ẹzị ngaá 'bá Múngú vé rī pi āsámvú gé ẹsị ālu sī rī tịni.

3 Múngú 'du Yēsũ vé tã 'bāā āmbúgú, ĩnĩ ĩri Mósē ri agaá rá, sũ ĩ ní 'bá jó sịpĩ rī íngú jó ĩri ní sị rī ndéé rī tịni.

4 Jó rī pi ārěvú céré, 'bá ri sị nī, 'bo Múngú údé ngá rī pi ārěvú céré nī.

5 Mósē 'bā ẹsị rizú ẹzị ngazú Jó Múngú vé rī agá átĩ'ba rú, ri tã ímũpi 'i ngaápi drĩdrĩ 'dílé rī ùlũú 'bá rī pi ní.

6 'Bo Kúrísítò ri Mvá rú, 'bā ẹsị ẹzị ngazú jó Múngú vé rī agá 'bá āmbúgú rú. 'Bá jó Múngú vé ni, 'bá tukí dō pá tĩtĩ, āzini 'bá 'bākí dō ẹsị tã drĩdrĩ 'dílé rī drīgé rá, 'bā adri 'bá Múngú vé ni.

Múngú átá átángá ùkpó ùkpó 'bá 'i gā'ba sī rī pi drīgé

7 Īndrĩ Uleteré rī ní 'yozú kīnī,

“Āndrũ ĩmi yĩkí dō ù'dúkọ Múngú vé rī,

8 lē ĩmi 'bākí ẹsị tete,

sũ ĩmi ẹ'bípĩi ní ẹsị tete 'bāā

ma gāzú āngú ā'wí cínýáfā rú rī agá 'dālé rī tịni ku.

9 Īmi ẹ'bípĩi rikí ma ideé, āzini rikí má ẹsị ù'bĩi,

kọpi ndrekí tã āyāzú āyāyā má ní 'oó kọpi ní ílĩ pũkú sụ agá 'dĩri rá.

10 Āní sē má 'a ve úyú lókí 'dāri vé rī pi ní rá.

Á 'yo kọpi ní, má kīnī, 'Kọpi gākí mávé tã yigá sī,

āzini kọpi nĩkí tã má ní 'oó rī kuyé.'

11 Mā 'a ní veé gí rī sī, má ní ùyō sōzú, má kīnī,

'Kọpi ícókí fíi vūrā mávé uvuzú rī agá ku.' "

12 Mā ẹdrípĩi má ómvũpĩi, ĩmi ndrekí múké! Ā adrikí ẹsị be ùnjí ẹ'yĩngará ākó Múngú adriipi ĩdri rú rī gāzú sī ku.

13 'Bo ù'dú céré, lē ĩmi rikí ĩmí ẹsị ímbá ĩmi āsámvú gé sī, sã céré sī, lē ĩmi ímbákí ĩmí ẹsị, 'bá āzi ā fi rí ùnjĩkānyā mị ù'bāápi rī agá Múngú ri gāzú ku.

14 'Bá ùtėkí dō tã rī mụzú pĩri, āzini 'bá tukí dō pá tĩtĩ ẹsị 'bāzú Múngú drīgé cĩngbá cazú ùdũ gé, sũ 'bá ní 'bāā drĩdrĩ rī tịni, 'bá ímú adri 'bá Kúrísítò vé ni.

15 Sũ ĩ ní 'yoó drĩdrĩ rī tịni,

“Āndrũ, ĩmi yĩkí dō ù'dúkọ Múngú vé rī,

lē ĩmi 'bākí ẹsị tete,

sũ ĩmi ẹ'bípĩi ní ẹsị tete 'bāā ma gāzú rī tịni ku.”

* 3:2 3:2 Mósē: Yōsépā kā drāá gí, 'bagú Ẹjẹpétò vé rī 'bā anjĩ Īsērélé vé rī pi ẹzị ngaá tũgẹrĩ rú caá ílĩ mũdũrũlũ sụ (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ìpězú ímúzú anjĩ Īsērélé vé rī pi pazú adringará tũgẹrĩ rú rī agásĩ. Múngú sē tãjĩmbj rī Mósē ní, ā lū anjĩ Īsērélé vé rī pi ní, sězú ĩ ní tãjĩmbj rī zizú tãjĩmbj Mósé vé ni áni. Tĩkĩ Mósé ri ísụ ákūdē ílĩ rī ca élifũ ālu mũdũrũlũ sụ (1,400), ísụ ákūdē tĩkĩ drĩ Yēsũ ri kuyé. 'Í lā Wũngará 2-24. 3:11 3:11 Sāwũmā 95:7-11 3:15 3:15 Sāwũmā 95:7-8

16 'Bá tã rī yì' 'bá rá, gō' 'bá tã Múngú vé rī ọwụ' 'bá rá rī ã'di pi? Adri 'bá Mósē ní íjì ífūú āngū Ējēpētō vé rī agásī rī pi kuyé?

17 Múngú ē ẹsị ve ílì pūkú sụ ã'di pi ní? Ẹsị ni ve nyo 'bá ūnjikānyā 'o' 'bá, ūdrā' 'bá āngū ā'wí cínýáfā rú rī agá rī pi ní kuyé?

18 Múngú sō ūyō ã'di pi ní 'yozú kīnī, kōpi ícókí fíí mụụ uvuú ívé vūrā uvuzú rī gé ku? Adri 'bá írivé tǎĩmbị nō' 'bá gí rī pi kuyé?

19 'Bá nīkí áamá rá 'yozú kīnī, kōpi ní tã Múngú vé rī ẹ'yị kuyé rī sī, sēzú Múngú ní kōpi ã'yízú fízú vūrā ívé rizú uvuzú rī gé kuyé ãnī.

4

Múngú ri ívé 'bá rī pi ā'yī mụ uvungará gá rá

1 Nóni Múngú ẹzi 'bá ní kīnī, 'bá ícókí fi mụ uvu vūrā ívé rizú uvuzú rī agá rá. Kúru lē 'bá ndrekí múké, 'bá āzi ími āsámuvú gé 'dígé, ā apí rí uvungará 'dīri sī ku.

2 'Bá yíkí ụ'dúkọ múké ī ní ūlūú 'bá ní rī rá, sū ọtú 'bá Īsērélē vé rī pi ní ụ'dúkọ múké rī yī rá rī tịni. 'Bo ụ'dúkọ kōpi ní yī 'dīri índré kōpi mīlé gá ẹzi ákó, ā'diātāsīyā kōpi ní ẹ'yī kuyé rī sī, kōpi gākí tã Múngú vé rī sī.

3 Nóni 'bá Ẹsụ ri ẹ'yī' 'bá gí nō' 'bée, 'bá fi mụ uvu vūrā Múngú vé rizú uvuzú rī agá rá. Múngú átá 'bá 'i gā' 'bá sī rī pí vé tã kīnī,

“Mā 'a ní veé gí rī sī, má ní ūyō sōzú, má kīnī,

‘Kōpi ícókí fíí vūrā mávé uvuzú rī agá ku, ’”

átá Múngú ā údé dō uvungará rī vé tã ĩri ní 'bụ pi gbizú vū be rī gé 'dāá.

4 Búkú Múngú vé rī lū tã ụ'dú ẹzịrī vé rī 'dīni kīnī, “Kúru ụ'dú ẹzịrī gé, Múngú ní uvuzú.”

5 Múngú ẹnđi tã 'í ní átá drīdrī 'dāri dījī kīnī, “Kōpi ícókí fíí vūrā mávé uvuzú rī agá ku.”

6 'Bá ụrụkọ' 'bée ícókí fi mụ uvu vūrā Múngú vé rizú uvuzú rī agá rá, 'bo 'bá ụ'dúkọ múké rī yì' 'bá drīdrī rá rī pi, kōpi fíkí mụụ uvuú vūrā Múngú vé rizú uvuzú rī agá kuyé, ā'diātāsīyā kōpi gākí ụ'dúkọ múké Múngú vé ī ní ūlūú rī yīgá sī.

7 Múngú gō ụ'dú āzi ĩpēé dījī 'bá rī pi ní fízú mụzú uvuzú ívé vūrā uvuzú rī gé, ụ'dú 'dīri āndrū rī. Gō ílì 'dujé āco, Múngú gō átá 'bāgú Dāwúđjī* ní sū 'í ní átá drīdrī rī tịni kīnī,

“Āndrū sī, ími yíkí dō ụ'dúkọ Múngú vé rī,

lē ími 'bākí ẹsị tete ku.”

8 Yósūwā† ā sē té dō kōpi ní uvungará rá, Múngú ícókí té gōó uvungará drīdrī 'dīlé rī vé tã 'yoó dījī ku.

9 'Bo ụ'dú āzi drī anígé vúlé 'dī' 'dī 'bá Múngú vé rī pi ní ímúzú uvuzú ní, sū Múngú ní uvuú ụ'dú ẹzịrī‡ gé rī tịni.

4:3 4:3 Sāwújā 95:11 4:4 4:4 Í'dóngará 2:2 4:5 4:5 Sāwújā 95:11 * 4:7 4:7 Dāwúđjī: Múngú ĩpē Dāwúđjī ri adrii 'bāgú Īsērélē rī pi vé ní, ẹzi kīnī, 'bāgú 'ú'di ri ímụ ífū írivé úyú agá, ĩri mālūngá rī rụ mụzú 'dāni'dāni, 'bāgú rī Ẹsụ Kúrísitō 'i. 'Í lā Sāwújā 132:11-12. Tịkí Dāwúđjī ri ísụ ákudé ílì rī ca élfífú álu (1,000) gí, ílì 'dāri gé, ísụ tịkí drī Ẹsụ Kúrísitō ri kuyé. 'Í lā 1 Sāmúélē 16-30; 2 Sāmúélē 1-24; 1' Bāgú 1-2. 4:7 4:7 Sāwújā 95:7-8 † 4:8 4:8 Yósūwā: Mósē ká drāá gí, Múngú ĩpē Yósūwā rī 'bá rī pi ē drī kóo mụzú āngū Kānáná vé rī gé. 'Í lā Wūngará 17-24; Yósūwā 1-24. ‡ 4:9 4:9 Múngú uvu ụ'dú ẹzịrī gé: Múngú gbi ngá rī pi ārēvú céré 'du caá ụ'dú áziyá, ụ'dú ẹzịrī ní gé, ĩri ní kúru uvuzú. 'Í lā Í'dóngará 2:2.

10 'Bá fípi muṣúpi uvuúpi vūrā Múngú ní rizú uvuzú rī agá rī, ìri kpá mu uvu ẹ̀jì 'í ní ngaa rī ã vùdrī gé, sū Múngú ní uvuú ívé ẹ̀jì ngaa rī ã vùdrī gé rī tìni.

11 Lē 'bà ỳ'bìkí ùkpō sī fíi muṣú vūrā Múngú ní údé uvungará vé rī gé 'dāá. 'Bo 'bá gākí dō tā Múngú vé rī sī sū 'bá Ìsērēlē vé rī pi ní gāá rī tìni, 'bá ícókí fíi muṣú vūrā uvungará vé rī gé 'dāá ku.

12 Ā'diātāsīyā tì Múngú vé rī, ìri ídri rú, ìri ùkpō be. Ci sū ílì cípi cici rī tìni, ìri fi 'bá ẹ̀sì agá, āzini 'bávé índrì agá, ìri úfí 'bá fā agásì, āzini úsō 'bá fā agá rī agásì, ìri tā 'bá ní rii ỳsùṣù 'bá ẹ̀sì agá rī pi ì'da céré àmvé.

13 Tā āzi ì ní ícò ỳzùṣù Múngú sī bā ni 'dāáyó. Ngá àrèvú céré ì'da 'i kú Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé àmvé. 'Bā ímú pá tu tā 'bá ní 'oó rī ùlū Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé 'bā tì sī.

Yēsū ri átálágú àmbúgú

14 Kúru Yēsū Múngú Mvọ́pi ní adrií 'bávé átálágú àmbúgú, ìri ní fíi muṣú adrií Ẹ̀tẹ̀pì Múngú vúgá 'bù gé 'dālè rī sī, lē 'bá tukí pá títì 'bávé ẹ̀'yingará agá.

15 Yēsū 'bávé Átálágú àmbúgú 'dìri nì 'bávé ùkpō àkō rá, ìrivé ẹ̀sì nḡ 'bávé ùnjìkányā ã tā sī rá. Ỳ'bìkí ìri lẹ̀tì be àndiándí, sū ì ní 'bá ỳ'bìṣì rī tìni, 'bo 'o ùnjìkányā kuyé.

16 Lē 'bá 'okí ỳrì sī ku fizú muṣú Úpí Múngú ẹ̀sì be múké rī vé vūrā mālùngā ruṣú rī gé 'dāá, àní ã 'bá rí ẹ̀sì Ìdríkídrì āzini ẹ̀sì múké, sà 'bá ní ìzākoma lèzú rī gé.

5

1 Átálágú àmbúgú rī, ìri ìpè ívé 'bá rī pi àsámvú gé, ìri ẹ̀jì nga 'bá rī pi àsámvú gé, rì tā 'bá rī pi vé rī ùlū Múngú ní. Eṣì ìrivé rī rizú rḡbḡḡ zázú, āzini rizú ngá 'bá rī pi ní sēé rī 'duzú sēzú Múngú ní, ùnjìkányā kḡpivé rī ỳjìzú.

2 'Bá adriípi átálágú àmbúgú rú rī, ìri ẹ̀sì 'bā mādā rizú 'bá tā nì 'bá á má 'bá ku, ì ní kḡpì è mḡ ù'bāá fíi ùnjìkányā 'oópi rī pi è ìzā kozú, ā'diātāsīyā ìri ùkpō àkō, ìri 'bá ùnjìkányā 'oópi ìndì ni.

3 Tā 'dìri sē ìri ní rizú rḡbḡḡ zázú ívé ùnjìkányā ỳjìzú, āzini 'bá rī pi vé ùnjìkányā ỳjìzú àní 'dì.

4 'Bá āzi ícò 'i ìpéé adrií átálágú àmbúgú ni rú è ìnjìkì rí 'i àní 'dìni ku, Múngú rì ìri zì ẹ̀jì rī gé nì, sū Múngú ní Àrónā rì zìṣì rī tìni.

5 Kúrísitò íngú 'i 'yozú kíni 'i átálágú àmbúgú 'dìni kuyé. Múngú 'yo ìri ní kíni,

“Mì Mvā má vé ni,
àndrū sī ma mí Ẹ̀tẹ̀pì.”

6 Múngú gō 'yoó dḡ kíni,

“Mì adri átálágú rú muṣú nyonyo,

sū Mēlēkizēdēkē* ní adrií átálágú rú rī tìni.”

5:5 5:5 Sāwúmā 2:7 * 5:6 5:6 Mēlēkizēdēkē: Mēlēkizēdēkē rì 'bāgú Sālēmú vé ni, sē tākiri Ābūrāmā ní nī. 'í lā Ídóngará 14:18-20; Èberè 7:1-17. 5:6 5:6 Sāwúmā 110:4

⁷ Yēsū ní adringará gá nyōōkú drīgē nōgō rī gē, mā Múngú rī, ngo Múngú ɛndrɛtī gē izeŋgā izeŋgā rú, Múngú ā pa rī 'i drā agāsī bēnī. Múngú yī ɛrivé izeŋgá rā, ɛri ní 'i 'bāā vūgá Múngú ɛndrɛtī gē, ɛri ɛnɛjī rī sī.

⁸ Yēsū ā adri dō Mvā Múngú vé ni drāāsiyā, izeŋgā ɛri ní nyaā rī agá, 'du tā Múngú vé rī ngaā céré rá.

⁹ izeŋgā Yēsū ní nyaā rī agá, Múngú mīlè gá 'dāā, Yēsū ri átálágú āmbúgú múkè ni, ɛri 'bā céré ɛrivé tā 'du 'bā nga 'bā rī pi pa ɛvé ɛnjikānyā agāsī mužú 'dāni 'dāni.

¹⁰ Múngú ɛpē ɛri ɛmú adrii átálágú āmbúgú sū Mēlēkīzēdēkē tīni.

Ā 'dekī ɛnjikānyā agá ku

¹¹ Tā kárákará anigé 'bā ní kōdō lēē ũlūū ɛmi ní, 'bo tā rī vé ũlūngará mbamba, ɛcō fiī ɛmi drīgē ku.

¹² ɛmivé ɛ'yīngará agá, ɛmi ulá fi drī kuyé, ɛmi té kōdō ɛmi ɔgūpī ɛmbá tā Múngú vé rī sī nī. 'Bo ɛmi lēkī ē ɛmbákī ɛmi ní tā Múngú vé rī sū 'bā riipi Múngú vé tā 'dōpi ɛnīpi ú 'dí rú rī tīni, ɛmi ɛndrēkī sū ũdēgá ī ní tīi ú 'dí rú riipi bā ndrūupi áyu, ɛnyā ũkpó ũkpó ni nyaāpi ku rī tīni.

¹³ 'Bā riipi bā ndrūupi ndrundu rī ɛndrē sū ũdēgá tīni, nī tā pīri rī áamá be ku.

¹⁴ 'Bā mba 'bā ɛcō 'bā gī rī pi ri ɛnyā ũkpó ũkpó rī nya nī, ā 'diātāsiyā kōpi nīkī tā múkè pi āsāmvú acoo tā ɛnji be gī.

6

¹ Lē 'bā áwíkī adrii sū 'bā riipi 'dōpi tā Kúrísitō vé rī ɛnīpi ú 'dí rú rī tīni ku, lē 'bā adrikī sū 'bā mbaāpi ɛcōpi gī rī tīni. Lē 'bā rikī 'yéná riī ɛmi ɛmbá ɛsī ũjāngará ɛnjikānyā 'bā jīpi fiipi drā agá rī vé tā sī, āzini tā Múngú ri ɛ'yīzú rī vé tā sī dīi ku.

² Lē 'bā rikī ɛmi ɛmbá bātīzīmū vé tā sī, drī tīngará vé tā sī, 'bā ũdrā 'bā gī rī pi vé ɛngāngará gōzú ɛdri rú rī vé tā sī, āzini tā Múngú ní ɛmú līi 'bā rī pi drīgē mužú 'dāni 'dāni rī vé tā sī dīi ku.

³ Múngú ā'yī dō rá, 'bā ɛmi ní tā ɛrūko 'bée ɛmbá mužú rá.

⁴ 'Bā ī ní tā Múngú vé rī ũlūū kōpi ní gī, āzini ɛndri Uleterē rī ní kōpi ású gī rī pi, 'dēkī dō ɛvé ɛ'yīngará agāsī gī, 'bā āzi gō kōpi ijī ɛsī újā dīi ku.

⁵ ɛ'p' dūkó múkè Múngú vé rī, kōpi ɛsúkī ũnyī ni rá, kōpi nīkī ũkpō Múngú vé ũmvúlésī ɛmúzú tā 'ozú drīdrī 'dīlè rī áamá rá.

⁶ 'Bā 'dīni 'dī 'bée kúkī dō gārā gá gī, 'bā āzi gō kōpi ijī ɛsī újā dīi ku. Tā kōpi ní riī 'oó 'dīri, ɛri adri sū kōpi ní riī Múngú vé Mvā gbāā gōo pētī alambaku sígē dīi rī tīni, kōpi ri drīnjā sē ɛri ní 'bā rī pi ɛndrɛtī gē.

⁷ Nyōōkú yīgō ní riī 'dīi drī ni gē ānyāngā ní kazú ānī kaka rī, nyōōkú 'dīri, ɛri nyōōkú múkè 'bā ɔmvú 'aāpi rī ní. Nyōōkú 'dīni 'dīri, Múngú 'bā tākīri drī ni gē gī.

⁸ Nyōōkú ũcékúcé ní dujī amuu 'a ni gē rī, ɛri ɛzī ākó, Múngú ri ɛri tri rá, ũdū ni, ī ɛri zā ve ācī sī 'dīisī rá.

⁹ 'Bā ɛdrīpīi 'bā ɔmvúpīi 'bā ní lēlélè rī pi, 'bā lēkī lūū ɛmi ní 'dīni, 'bā nīkī áamá múkè 'yozú kīnī, ɛmi ri tā 'bā rī pi ní 'oó pangará ɛsūzú ānī rī 'o.

10 Múngú ri tā lị pịrị, tā ĩmi ní rizú 'bá Múngú vé rị pi ē ĩzā kozú, āzini rizú kọpi ē ĩzā kozú mụzú dịi dịi 'dịri, ĩri lụ kịnị, ĩmi ri ĩmivé lēngará i'da Múngú ẹnđrẹtị gé, tā ni āvi Múngú agási ku.

11 Tā āmbúgú 'bá ní lēe rị, lē ĩmivé ẹsị lēngará vé 'dịri ā mụ drịdrị cimgbá cazú ụđđí gé, ĩmi ịsụkí rí ngá múkẹ Múngú ní ụyō ni sōo lēe sēe ĩmi ní ẹsị 'bāzú rị bēsīnị.

12 'Bá lēkí ĩmi ā adrikí ụvú rú ku. 'Bá lēkí ĩmi 'okí tā rị sụ 'bá ẹ'yị' 'bá gí adri' 'bá ẹsị be mādā ụm̀v̀l̀ésí ịm̀' 'bá tā Múngú ní ẹzịi rị ịsụ' 'bá rị pi ní 'oó rị tịjị.

Tā Múngú ní ẹzịi rị

13 Múngú ká tā rị ẹzịi Ābūrāmā ní, 'bá āzi āmbúgú Múngú ní ícọ ụyō sōo ĩri ā rụ sī ni ní adrii 'dāāyo rị sī, Múngú ní ụyō rị sōzú Ābūrāmā ní 'i rụ sī ụgōgōlé rú 'dī.

14 Kīnī, “Ma mí ní tākiri sē, mi ịm̀' tị ịzú ambamba.”

15 Kúru Ābūrāmā tē ẹsị mādā sī, ịsụ ngá Múngú ní ụyō ni sōo lēe sēe 'i ní rị rá.

16 'Bá rị pi kádō rii ụyō sōo ụndī ruzú, kọpi ri 'bá āmbúgú ĩ ndēpi rá ni ā rụ ẹdị ụyō rị sōzú. Ụyō kọpi ní sōo rị, kọpi n̄kí ku, 'bá āzi gō āgátá 'bāā ānī ku.

17 Múngú lē tā 'i ní ẹzịi rị i'daá 'bá ịm̀' 'bá tā rị ịsụ' 'bá rị pi ní uletere kīnī, 'i ícọ tā 'i ní ẹzịi rị n̄oó ku. Kúru sō ụyō tā 'i ní ẹzịi rị 'duzú ngazú.

18 Múngú sō ụyō, āzini ẹzịi tā, ícókí tā ịrị 'dī' bée újá ku, ā'diātāsīyā Múngú ụlị ụnjō ku. Nóni 'bá ápá' bée 'bá zụ' bée Múngú ā pálé gá gí n̄' bée, lē 'bá 'bākí ẹsị rizú tā Múngú ní ẹzịi lēe 'oó 'bá ní rị ụtézú, tā Múngú ní ẹzịi rị pi, kọpi 'bá ẹsị ịmbá ambamba.

19 Ẹsị 'bāngará Múngú drịgē rị, ĩri sē 'bá pá tu tịtị, sụ ĩ ní áló ipaá tịtị rị tịjị. Ẹsị 'bá ní 'bāā rị, ĩri 'bá jị fi mụzú bōngó ĩ ní Jó Múngú vé rị ā 'a ẹlịzú rị* agási Vūrā Uleteretere Múngú ní rizú adrizú rị agá agalési 'dāā.

20 Yēsū fi mụđ adrii Vūrā Uleteretere rị agá 'dāā 'bá tā sī drịdrị gí. ĩri nóni átálágú āmbúgú mụzú nyonyo, sụ Mēlēkīzēdékē tịjị.

7

Átálágú Mēlēkīzēdékē vé tā

1 Mēlēkīzēdékē 'dịri, ĩri 'bāgú Sālēmū vé ni, āzini ĩri átálágú Múngú āmbúgú 'bá drịgē céré rị vé ni. Mēlēkīzēdékē pi ịsụkí ĩ Ābūrāmā be lẹtị gé, ịsụ ākūdē Ābūrāmā ịbị ịm̀' ẹ'dị ĩri ní 'dịi 'bāgú rị pi ndézú rị gélésila, Mēlēkīzēdékē ká Ābūrāmā ri ịsụ, sē ĩri ní tākiri.

2 Kúru ngá Ābūrāmā ní ẹrị ẹ'dị gélési rị pi, ngá mụđrị agá, i'dụ ọlu ni sēe Mēlēkīzēdékē ní. Rụ Mēlēkīzēdékē rị vé ifífi “‘Bāgú tā pịrị vé ni,” āzini 'bāgú Sālēmū vé ni, ifífi ni “‘Bāgú tākiri vé ni.”

6:14 6:14 Í'dóngará 22:17 * 6:19 6:19 Bōngó ĩ ní Jó Múngú vé rị ā 'a ẹlịzú rị: Bōngó 'dịri ẹlịkí Vūrā Uletere rị pi āsámuvú Vūrā Uleteretere rị be rị ānī. Átálágú āmbúgú rị 'yēnā aga fi bōngó rị agási Vūrā Uleteretere rị agá 'dāā ní, ā'diātāsīyā Múngú ri adri Vūrā Uleteretere dịpi p̄w̄p̄w̄w̄ rị agá 'dāā. 'Í lā Lẹv̄t̄ikā 16; Mátayo 27:51; Mārākō 15:38; Lúkā 23:45; Ēbērē 6:19-20; Ēbērē 9:1-7. 7:1 7:1 Í'dóngará 14:17-20

³ Īri étēpi āko éndrēpi āko, Īri úyú āko, ú'dú ī ní Īri tizú, āzini Īri ní drāzú rī, 'bá āzi nī kuyé, adri sū Múngú Mvópi tñj. Īri áwí adri ku átálágú rú nyonyo.

⁴ Ī ndrekí drī Mēlēkīzēdékē vé āmbügú ká! 'Bá Īsērélē vé rī pi vé é'bipi Ābūrámā i'dú ngá 'í ní éri é'di gé 'dāá rī pi, ngá mұdrj agá, i'dú ālu ni sēē Īri ní.

⁵ Tāimbj Mósē vé rī lē atala* úyú Lévj vé rī agá rī pi ā sokí ngá ívé édrípj Īsērélē vé rī pi drígé sī. Kōpi ā adrikí dō céré úyú Ābūrámā vé ni drāāāsīyā, kōpivé ngá mұdrj agá, lē kōpi ē i'dúkí ālu ni sēē.†

⁶ 'Bo Mēlēkīzēdékē ā adri dō úyú Lévj rī pi vé ni ku drāāāsīyā, Ābūrámā vé ngá mұdrj agá, i'dú ālu ni sēē Mēlēkīzēdékē ní. Mēlēkīzēdékē sē tākiri Ābūrámā Múngú ní tā ezij Īri ní rī ni.

⁷ 'Bá tākiri sēēpi rī, Īri āmbügú ũkpō be, ndē 'bá tākiri įsūpi rī rá, 'bá rī pi ārēvú céré nĵkí tā 'dīri rá.

⁸ Atala rī 'bá ngá mұdrj agá, ālu ni u'du' 'bá rī pi, kōpi 'bá ũdrā 'bá ũdrādrā ni pi, 'bo Mēlēkīzēdékē ndē kōpi āmbügú sī rá, ā' diātāsīyā lūki 'bá ní kīnī, Īri adri mұzú nyonyo.

⁹ Úyú Lévj vé rī pi rī ngá ĩkūnā 'bá rī pi drígé sī, ngá kōpi ní ĩkūnā rī, ngá mұdrj agá, 'bá rī pi ālu ni i'dú sē. Ābūrámā kā ngá ālu mұdrj agá i'dú sēē Mēlēkīzēdékē ní, adri sū úyú Lévj vé ĩfū 'bá úyú Ābūrámā vé rī agá rī pi ní ngá ālu mұdrj agá i'dú sēē Mēlēkīzēdékē ni rī tñj.

¹⁰ ā' diātāsīyā Mēlēkīzēdékē pi ní i įsúzu Ābūrámā be rī gé, įsū ākūdē tĵkí drī Lévj ri kuyé, ímúkí Īri tñj vúlé vúlé rú ĩfū Ābūrámā vé úyú agá.

Yēsū adri sū Mēlēkīzēdékē tñj

¹¹ Tāimbj Mósē vé rī 'yo kīnī, 'bá atala rú rī pi ĩfū sūrú Lévj[‡] vé rī agá. 'Bo atala rī pi té dō sē 'bá rī pi vé ũnjikānyā ri de rá, ícókí té átálágú āzi sū Mēlēkīzēdékē tñj ni lēē dĵj ku, átálágú Ārónā vé úyú agá rī ca té gí.

¹² Tā ī ní rizú átálágú ĩpēzu rī újákí dō gí, lē ā újákí kpá tāimbj rī rá.

¹³ 'Bá 'bá ní rīi tā ni átá 'dīri, Īri 'bávē Úpí 'i. Sūrú ī ní Úpí ri tizú rī agá, 'bá āzi drī ĩfūupi éĵj ngaápi átálágú rú vūrā rōbōñō zāzú rī[§] gé ni 'dāáyo.

¹⁴ 'Bá ālu ālu nĵ ámá rá 'yozú kīnī, Úpí íbī ĩfūú sūrú Yūdā vé rī agá. Mósē 'yo 'i tĵ sī 'yozú kīnī, átálágú āzi ri íbī ĩfū sūrú 'dāri agá 'dīni kuyé.

¹⁵ Átálágú āzi ĩfū dō Mēlēkīzēdékē tñj, 'bá nĵkí rá 'yozú kīnī, tā Múngú ní rizú atala rī pi ũpēzu rī újā 'i gí.

¹⁶ Átálágú 'dīri ĩpēkí Īri sūrú ĩrivé rī ā tā sī kuyé, 'bo ĩpēkí Átálágú 'dīri, ā' diātāsīyā Īri ímú adri mұzú nyonyo.

¹⁷ Búkū Múngú vé rī 'yo 'dīni kīnī, "Mi adri átálágú rú mұzú nyonyo,

* **7:5 7:5** *Atala rī pi*: 'Bá Īsērélē vé rī pi ásámvú gé, 'yēnā átálágú ri rōbōñō zā Jó Múngú vé rī agá 'dāá nī. Atala rī pi ri ĩfū úyú Lévj vé rī agá. † **7:5 7:5** *Ngá mұdrj agá, ĩmi ri ālu ni i'dú sē*: Tāimbj Mósē vé rī 'yo kīnī, lē 'bá Īsērélē vé rī pi ē i'dúkí ngá mұdrj agá, ālu ni sēē Múngú ní. † **7:11 7:11** *Lévj*: Atala Īsērélē rī pi vé rī ārēvú céré íbíkí ĩfūú úyú Lévj vé rī agá. § **7:13 7:13** *Vūrā rōbōñō zāzú rī*: Vūrā rōbōñō zāzú ni anigé Jó Múngú vé rī ā bóró gá 'dāá, átálágú rī ri rōbōñō zā ānī Múngú ní 'bá rī pi trūzú ívé ũnjikānyā agásí. Vūrā éĵjngūrú zāzú ni anigé Vūrā Uleterē ri gé Jó Múngú vé rī agá 'dāá, átálágú rī ri éĵjngūrú zā ānī Múngú ní ũ'būtiñā sī, āzini ũndrēgā sī sá Múngú ri zizú rī gé.

sũ Mēlēkīzēdēkē ní adrii átálágú rú rī tịnị.”

¹⁸ Tāimbị ụkụ rī 'dụkị 'bāā jēlé gá gí, ǎ'diātāsīyā ícá nóni kú ụkpō ǎkó, ǎzini ẹzị ǎkó,

¹⁹ ǎ'diātāsīyā tāimbị Mósē vé rī ícọ sēé 'bá rī adrii ụnjikānyā ǎkó nī ku. 'Bo nóni 'Bá múké rī ícá gí, 'bà ri ẹsị 'bā drị ni gé, ịri sē 'bá 'bā útrú ǎnị ịnyịjá Múngú vúgá.

²⁰ Múngú sō ụyō 'Bá múké 'dịri ịpēzú átálágú rú nī, 'bo atala ụrụkọ ị ní ụpēé rī pi Múngú sō ụyō ni nī kuyé.

²¹ 'Bo Múngú 'bā Yēsũ ri adrii átálágú rú ụyō ịri ní sọo rī sī, sō ụyō rī 'dini kīnī,

“Úpí Múngú sō ụyō rī gí,

ícọ 'í ụmī újā ku,

'Mi adri átálágú rú mụzú nyonyo.' ”

²² Tā Múngú ní ẹzị, ịri ní ụyō ni sọo rī, sē nóni Yēsũ ịjị ụndī múké agaapi rá ni, sō ụyō ụkpó ụkpó kīnī, ǎ ụtēkí ụndī rī vé tā ụtētē.

²³ Atala kárakarā ngakí ẹzị mụzú drịdrị kuyé, ǎ'diātāsīyā kọpi ụdrākí úyé.

²⁴ 'Bo Yēsũ ri áwí adri mụzú nyonyo. Kúru ịri áwí adri mụzú átálá rú nyonyo.

²⁵ Kúru 'bá imụ 'bá Múngú vúgá Yēsũ ǎ tā sī rī pi, Yēsũ ri kọpi pa ịvé ụnjikānyā agásī nyonyo, ǎ'diātāsīyā ịri nji ri Múngú ri mǎ kọpivé tā sī nī.

²⁶ Yēsũ ri átálágú ǎmbúgú riipi ngá 'bá ní lēé rī sēépi 'bá ní rī, ịri uletere, ịri ụnjikānyā ǎkó, gǔkí ịri kú túngú 'bá ụnjikānyā be rī pi ǎsámvú gé sī. Múngú jị ịri mụy adrii vūrā ívé ịnjị ịnjị 'bǔ gé 'dāá rī gé.

²⁷ Yēsũ vé rọbọnọ adri sũ rọbọnọ atala ambugu rī pi ní rii zāá ụ'dụ ǎlu ǎlu rī tịnị ku. Kọpi ri í'dó rọbọnọ rī zā ívé ụnjikānyā ụjizú drịdrị. Vúdrị ni gé, kọpi kúru rọbọnọ 'bá rī pi vé ụnjikānyā ụjizú rī zā ndō. 'Bo Yēsũ sē 'i drāá rọbọnọ rú vú ǎlu 'bá rī pi ní céé.

²⁸ Tāimbị Mósē vé rī lū kīnī, 'bá rī ǎ 'o dō ụnjikānyā ịndī drāáasīyā, ị ícọ ịri ịpē 'bá átálágú ǎmbúgú ni rú rá. 'Bo Múngú sē tāimbị rī drịdrị, vúdrị ni gé, ịri ní ụyō sọzú 'í Mvọpi ri ịpēzú. Múngú ịpē ívé Mvá adrii átálágú ǎmbúgú rú tā be piri mụzú nyonyo.

8

Kúrísitō ri átálágú ǎmbúgú ụndī ú'dí rī vé rī

¹ Tā ǎ pá ǎmbúgú rī, ịri 'dī, 'bávé átálágú ǎmbúgú rī mụ úri vūrā ịnjị ịnjị rī gé 'bǔ gé 'dāá Múngú vé drị ẹndẹpi gé.

² 'Bākí ịri ẹzị ngáá átálágú ǎmbúgú rú Gākū Múngú vé rī agá. Gākū 'dīri, ịri Jó áda, Úpí Múngú sị nī, adri 'yozú kīnī, 'bá áda sị nī kuyé.

³ Atala ambugu rī pi ǎrēvú céé, kọpivé ẹzị rizú fēfē 'dụzú sēzú Múngú ní, ǎzini rizú rọbọnọ zázú. Lē átálágú ǎmbúgú Yēsũ ǎ sē kpá ngá ǎzi Múngú ní rọbọnọ rú ịndī.

⁴ Yēsũ ǎ adri té dō nyọkú drīgé nōgọ anigé, ícọ té adrii átálágú rú ku, ǎ'diātāsīyā atala ụrụkọ ọtụ ịnógosị anigé kọpi ri rọbọnọ zā sũ tāimbị Mósē vé rī ní 'yoó rī tịnị.

5 'Bo gākū Múngú vé* kôpi ní rizú ẹ̀zị ngazú 'a ni gé vū drīgέ nōgó rī, i'da índríkíndrī Jó Múngú vé 'bū gé 'dāá rī. Mósē kā í'dó Gākū Múngú vé rī sịj, Múngú átá ĩri ní tǎ ni ùkpó ùkpó kīnī, "Lē mí udé ngá rī pi ǎrēvú céré sị má ní 'daá mí ní írǎ Sínáyī vé rī drīgέ 'dāá rī tịnị."

6 'Bo Múngú ĩpē Yēsú ri nī, ẹ̀zị ĩri ní ngáá rī ndē ẹ̀zị atala ùkụ 'dā'bée ní ngáá rī rá, ǎ'diātāsīyǎ ùndī ĩri ní ruų 'bá ǎsámvú ícízú Múngú be rī, ĩri múké, ndē ùndī ọ̀tụ ọ̀kụ 'dǎri rá.

7 Ùndī Múngú ní ruų drīdrī 'dǎri ǎ adri té dō múké, Múngú ícó té gōo ùndī ǎzi ruų díj ku.

8 'Bo Múngú ndre tǎ 'bá rī pi ní 'oó rī adri múké ku, ĩri ní 'yozú kīnī, "Sǎ ǎzi ri ímụ 'dī'dī, ma ímụ ùndī ú'dí ruų 'bá ĩsērélē vé rī pi be, ǎzini 'bá Yúdǎ vé rī pi be.

9 Ùndī má ní lēé ruų 'dīri adri sị ùndī má ní ọ̀tụ ruų kôpi ẹ̀'bípịj, má ní kôpi ẹ̀ drī ruų kôpi íjǐ ífūú ǎngū Ējēpétō vé rī agásī rī tịnị ku, ǎ'diātāsīyǎ kôpi 'dụkí ùndī má ní ruų rī vé tǎ ngáá kuyé, má adi kôpi má drīgέ sī gí, ma Úpí 'i, á 'yo tǎ 'dīri nī.

10 Ma Úpí 'i, á 'yo nī, ùndī má ní lēé ruų 'bá ĩsērélē vé rī pi be rī, ĩri 'dīni. Lókí 'dǎri ǎ vùdrī gé, ma ímụ mávé tǎimbị sē fi kôpi ǎ úmī gé, ǎzini ma ímụ mávé tǎimbị sī kôpi ẹ̀ ẹ̀sị agá.

Ma ímụ adri Múngú kôpivé nī, kôpi ímụ adri 'bá mávé nī.
11 'Bá ǎzi gō 'bá 'í gārǎ gá rī ímbá ku, dōku 'bá ǎzi gō 'í ẹ̀drịpị ri ímbá 'yozú kīnī, 'Mī nị Úpí Múngú ri' 'dīni ku, ǎ'diātāsīyǎ kôpi céré ímụ ma nī rá, í'dózú 'bá ĩ ní ndreé kuú ẹ̀zị ǎkó rī pi vúgá cīmgbá cazú 'bá ambugu rī pi vú.

12 Ma kôpi trū ívē ùnjikǎnyǎ agásī rá, á gō kôpivé ùnjikǎnyǎ ǎ tǎ 'bǎá áwí má ẹ̀sị agá ku."

13 Ùndī ú'dí Múngú ní rií tǎ ni átá 'dīri lū 'yozú kīnī, ùndī ọ̀tụ 'í ní ruų drīdrī 'dǎri nga nóni ẹ̀zị ku, ẹ̀sị mǎdǎ, ĩri ímụ adri 'dǎáyo.

9

Gākū Múngú vé ĩ ní rizú ĩri ĩnjzú vū drīgέ nōgó rī

* 8:5 8:5 Gākū Múngú vé rī: Múngú ẹ̀zị Mósē ní kīnī, Mósē ǎ sị Gākū ǎngū ǎ'wí cínýáfǎ rú rī agá 'dǎá, ǎ 'bǎkí ri tǎimbị Múngú vé rī 'a ni gé 'dǎá, 'bá rī pi ǎ ríkí u'dụj múzú vūrǎ rī pi gé sī. Sölómónǎ sị Jó Múngú vé rī Yērúsǎlémǎ gá 'dǎá, ícókí u'dụj ku. Atala rī pi ri rōbōhō zǎ Múngú ní vūrǎ ĩrī 'dī'bée agásí. 'Í lǎ Ẹ̀zị 7:44-45. 8:5 8:5 Wūngárǎ 25:40 8:12 8:12 Yērēmíyǎ 31:31-34

1 Ùndí drídrí Múngú ní rụ́ ụ́ 'bá Ísèrélè vé rí pi be rí gé, ụ́tí tǎǎmbí kòpí ní rizú 'i ññjízú ni, àzini kòpí à adríkí Gǎkū Múngú* rí ññjízú ni be vū drígé nǎgó.

2 Sịkí Gǎkū Múngú vé rí, ẹlìkí 'a ni ìrì. Gǎkū rí à 'a tì gélésí rí, Ìri Vūrā Uleterere ni, 'bǎkí aya ì ní údé ácí ù'yūzú sị ní gé sī ni kú 'a ni gé 'dǎá, àzini 'bǎkí mísá, 'bǎkí pángá ì ní sée Múngú ní rí kú mísá rí drígé 'dǎá.

3 Jó rí vé 'a àzi agalésíla ì ní 'a ni ẹlìjì bǎngó sī cí rí, Ìri Vūrā Uleteretere ni.

4 Vūrā Uleteretere rí agá 'dǎá, 'bǎkí ngá ì ní údé dábū sī rizú ẹjǎngūrú zázú ni, àzini 'bǎkí kpá sǎndúkú ùndí vé rí, nǎjókí rụ́'bá ni dábū sī. Sǎndúkú ùndí vé rí agá 'dǎá, ù'bǎkí ngá à ọsúkà caá na, ngá ì ní ù'bǎá rí pi, ùdrí ì ní gbíi dábū sī ì ní rizú mǎnǎ† 'bázú rí, Àronǎ vé túré rụ́'bá be rúúpi kú ìbìbì rú rí, àzini ìrǎ kpọlọ'bu ì ní tǎǎmbí mụdrí ùndí ruzú rí sǐ rụ́'bá ní gé rí.

5 Údékí ìndrìlìkí ìrì mǎlǎyíkà vé ni, kòpí ásúkí sǎndúkú rí rǎpá ì ụpẹlẹ'bí à ndúgẹ, kòpivé ụpẹlẹ'bí ẹ ìndrìkíndrì ọzú sǎndúkú rizú ùndí ruzú rí ẹ drí, vūrā 'dìri átálágú ǎmbúgú rí ní rizú ǎrì uyazú 'bá rí pi vé ùnjikǎnyǎ ùjízú rí, 'bo ícókí tǎ rí vé ífífí ùlúú mụzú 'dé'dé lókí nǎri gé ku.

6 Atala rí pi kádó ngá ì ní ùlǎá 'dì'bée ù'bǎá 'dìri tìnjì gí, ụ́'dú cére kòpí rí fi Gǎkū Múngú vé rí à 'a tì gélésí rí agá, rí ẹzì ì ní sée ì drígé rí nga.

7 'Bo 'yéná átálágú ǎmbúgú‡ rí fi Gǎkū Múngú vé ì ní ẹlìjì agalésíla Vūrā Uleteretere rí agá 'dǎá nǐ, ìlì ǎlu agá, Ìri 'yéná fi vú ǎlu. Ìri fi mụ ǎnyǎpá ǎrì uya ívé ùnjikǎnyǎ ùjízú, àzini 'bá rí pi vé ùnjikǎnyǎ ùjízú. Ùnjikǎnyǎ 'bá rí pi ní ríi 'oó 'dìri, kòpí nǎkí ǎmá 'yozú kínì ì rí ùnjikǎnyǎ 'o 'dínì kuyé.

8 Tǎ ì ní ùlǎá 'dì'bée sī, Ìndrì Uleterere rí i'da 'bá ní kǎnì, Gǎkū rí ní drí adrízú ǎnigé rí gé, zìkí kẹtẹtẹ ì ní fizú ǎnì Vūrā Uleteretere rí agá 'dǎá rí kuyé.

9 Tǎ ì ní ụ́'bìjì 'dì'bée, Ìri 'bá ní tǎ lókí ǎndrú nǎri vé rí ùlú. Ìri lú kǎnì, ǎnyǎngá, àzini ngá ǎrì be ì ní ríi sée zǎá Múngú ní rǎbǎngó rú rí pi, ícókí 'bá rí 'bá Múngú rí ññjì'bá rí pi ẹ ẹsị ụjǎ ícá uleterere ku.

10 Tǎ ụkụ rí, Ìri 'yéná rizú ìnyá pi à tǎ 'dụzú ngazú, ngá mvungará be, àzini rizú tǎǎmbí rụ́'bá ùjízú rí à tǎ 'dụzú ngazú. Tǎ ì ní ùlúú 'dì'bée cére rizú rụ́'bá nǎri vé tǎ 'dụzú ngazú rí. Tǎ 'dì'bée ìmụ ì ụjǎ ícá múké, cǎmgbá lókí Múngú ní ìmụzú ùndí ú'dí rí ruzú rí gé.

Kúrísítò vé ǎrì dǎ rǎbǎngó rú

11 Kúrísítò kǎ ícá ìmụ adríi átálágú ǎmbúgú, ìjì tǎ múké vū drígé nǎgó. Gó fíi mụú adríi Gǎkū Uleteretere 'bù gé rí agá 'dǎá, Gǎkū 'dìri 'bá ǎda sị ní kuyé, àzini adrí Gǎkū vū drígé nǎgó ni kuyé.

* 9:1 9:1 Jó Múngú vé rí: Jó Múngú vé rí 'yéná ǎlukúta Yẹrúsalémá gá 'dǎá. Atala rí pi 'yéná rí rǎbǎngó zǎ Jó rí agá 'dǎá nǐ, sị tǎǎmbí Mósè vé rí ní 'yoó rí tìnjì. Múngú rí ññjì Vūrā Uleteretere rí gé, Jó Múngú vé rí agá 'dǎá. † 9:4 9:4 Mǎnǎ: Mǎnǎ rí ǎnyǎngá Múngú ní ìsée 'bá Ísèrélè vé rí pi ní rí. Ìsè sǎ kòpí ní adrízú ǎngú ǎ'wí cínýáfá rú rí agá 'dǎá ìlì pùkú sụ rí gé. ‡ 1 lǎ Wùngará 16:1-36. † 9:7 9:7 Átálágú ǎmbúgú rí: Átálágú ǎmbúgú rí fi Jó Múngú vé rí agá 'dǎá vú be ǎlu, Ìri mụ ǎrì uya Vūrā Uleteretere rí agá 'dǎá, 'bá Ísèrélè vé rí pi trüzú ǎnì ívé ùnjikǎnyǎ agásí, 'bá Ísèrélè vé rí pi rí ǎnyǎngá a'bi ụ́'dú 'dìri gé. † 1 lǎ Lẹvítíkà 16.

12 Kúrísító fi muḡi adrii Vūrā Uleteretere 'bū gé 'dāri agá vú ālu 'bá céré ní. Sē ívé āri dāá 'bá pazú 'bávé ūnjikānyā agāsī nyonyo, adri ndrīī āri sī dōku tī mvāṅá āri sī kuyé.

13 Tājmbī Mósē vé rī agá, 'bá ūnjikānyā 'o'bá rī pi, ī ndrīī āri uya, dōku tī āri uya kōpi ā rū' 'bá gá sī, āzini ī tī kājōṅá rú ni zā ve úfúrágú rú, ī kōpi ā rū' 'bá fu āni, kōpi ā rū' 'bá ē ícá rí ule.

14 Īmi ndrekí drī ká, āri Kúrísító vé rī, Īri 'bávé ūnjikānyā ūjī ndē āri ānyāpá vé rī rá. 'Bo Yēsū ri ūnjikānyā ākó, Índrī Múngú vé adriipi 'dáni'dáni rī vé ūkpó sī, Yēsū sē 'i drāá rōbōṅō rú Múngú ní, 'bá pazú drā agāsī, 'bá ngakí rí ězī Múngú ídri rú rī ní.

15 Kúrísító ri 'bá rī pi āsámvú údé Múngú be nī ūndī ú'dí ī ní ruḡi rī sī, 'bá Múngú ní zīī rī pi, kōpi ímú tā ī ní eziī adriipi muḡú 'dáni'dáni rī ísú rá. 'Bá ūnjikānyā 'o'bá ūndī ī ní ruḡi drīdrī gé rī pi, Kúrísító vé drāngará pa kōpi gí.

16 'Bá āzi ezi dō ívé ā'bú lēē sēē mvāṅá ívé rī ní, mvāṅá rī ícá drī ā'bú rī 'duḡi 'í ní ku, étēpi rī drā ūgbále ká.

17 Mvāṅá rī ā'bú étēpi ní eziī rī ru ísúzu étēpi drā gí. 'Bá tā rī eziīpi rī dō drī ídri rú, tā Īri ní eziī 'dīri ícá drī ězī ngaá ku.

18 Sēzú ī ní ānyāpá āri dāzú rōbōṅō rú ūndī drīdrī 'dāri ruḡú āni.

19 Mósē kā tājmbī rī ūlúú 'bá rī pi ní céré gí, Īri ní peṭi í'dúzu, Īri ní ĩbībī ūdrōzú bāákú ika ni sī peṭi rī sígē, Īri ní suzú āri tī mvāṅá vé ī ní usaá yīī sī rī agá, Īri ní uyazú 'bá rī pi ā rū' 'bá gá sī, āzini búkú tājmbī vé rī ā rū' 'bá gá.

20 Mósē ní 'yozú 'bá rī pi ní kīnī, "Āri 'dīri Múngú ní ūndī ruḡú Īmi be, Īri ní 'yoó Īmi 'duki tā ni ngaṅga rī.Š"

21 Mósē ní āri uyazú Gākū Múngú vé rī ā rū' 'bá gá, āzini ngá ārēvú céré ī ní áyú Múngú ri ĩnjīzú rī pi ā rū' 'bá gá sī.

22 Tājmbī Mósē vé rī 'yo kīnī, lē ngá rī pi ārēvú céré ā uyakí āri kōpi ā rū' 'bá gá sī, kōpi ē ícákí rí ule. Āri dā dō kuyé, trūkí 'bá rī pi ívé ūnjikānyā agāsī āluṅáni ku.

23 Ngá Gākū Múngú vé rī agá 'dī'bée, kōpi índríkindrī ngá 'bū gé 'dāá rī pi vé rī, ī kōpi ūjī ícá ule āri ānyāpá vé ní sī. 'Bo ngá 'bū gé 'dāá rī pi, ī kōpi ūjī ícá uletere āri Yēsū vé rī sī, āri Yēsū vé rī ndē āri ānyāpá vé rī rá.

24 Īmi nīkí rá 'yozú kīnī, Kúrísító fi ězī ngaá Gākū Múngú vé 'bá áda ní siī vū drīgé nōgó rī agá kuyé, Gākū Múngú vé vū drīgé nōgó 'dīri i'da índríkindrī Jó Múngú vé 'bū gé 'dāá rī vé rī. Kúrísító fi Vūrā Uleteretere 'dīri agá 'dāá ó'dúkuḡégúsí, fi muḡi adrii Múngú be trū 'bá tā sī.

25 Yēsū eṅdī 'i fií 'bū gé 'dāá 'i sēē drāá dīī dīī sū átálágú āmbúgú riipi 'i eṅdīipi úfīpi dīī dīī Vūrā Uleteretere rī agá 'dāá ílī ālu ālu, riipi ānyāpá āri uyaāpi rī tñi kuyé.

26 Tā rī ā adri té dō 'dīri tñi, Kúrísító ri té 'i eṅdī sē 'dī drā dīī dīī í'dózu lókí ī ní vū rī gbizú rī gé 'dāá. 'Bo Īri ní adrii sū 'dīri tñi kuyé rī sī,

Š 9:20 9:20 Āri 'dīri Múngú ní ūndī ruḡú Īmi be rī: Āri 'dīri 'bá rī pi vé ūnjikānyā ūjī, Īri sē kōpivē ūndī Múngú be rī adri múké. 'Bá Īsērélē vé rī pi rikí tī, āzini ndrīī zāá Múngú ní rōbōṅō rú, ā ūjī rī ívé ūnjikānyā, ī adrikí rí ule. Rōbōṅō ī ní zāá 'dīri i'da Yēsū vé drāngará peṭi alambaku sígē sū Kābilō Mvā Múngú vé rī tñi rī. Āri Yēsū vé dāapi rōbōṅō rú 'dīri, Īri 'bá céré Īri ě'yī' 'bá gí rī pi trū ívé ūnjikānyā agāsī. 'Í lā Wūṅará 24:8; Lēvīṭiká 16:11-19; Mátayo 26:28; Mārákó 14:24.

ímú 'yéǵá wú álu lókí ũđǵú vé rĩ gé, ímú 'i sēē 'dīđ drāá rǵbǵǵō rú 'bávē ũnjǵkǵnyā ā đę rí ānī.

²⁷ Vú đrǵgē nǵgǵ, 'bá rí đrā 'yéǵá wú álu, 'bá rĩ đrā đǵ gí, ĩ kúru ĩrivé tā lĩ.

²⁸ ĩri 'dīnī, Kúrísítǵ đrā kpá wú álu, 'bá kárákará pí vé ũnjǵkǵnyā ā đę rí ānī. ĩri gǵ ímú đđĩ, ĩrivé ímúǵgárá 'dĩri adri 'yozú kīnĩ, ĩri ímú ũnjǵkǵnyā sē đę 'dīnī ku, ĩri ímú 'bá rĩ 'bá rĩ ũtē' 'bá rĩ pí pa ívé ũnjǵkǵnyā agásĩ.

10

Kúrísítǵ đrā rǵbǵǵō rú wú álu 'bá rĩ pí ní cére

¹ Tǵǵmbĩ Mósē vé rĩ, ĩri ĩndrĩkĩndrĩ tā múké ímúpi đrđđrđ 'dĩlē rĩ vé rĩ. Tǵǵmbĩ 'dĩri adri tā múké ímúpi rĩ kuyé, ā'điātāsĩyā rǵbǵǵō ĩ ní rĩ zāá ĩlĩ āpĩ 'dĩri, ícǵ 'bá ímú' 'bá Múǵgú rĩ ĩnjĩ' 'bá rĩ pí vé ũnjǵkǵnyā ũjĩ đę kǵpĩ ā rų' 'bá gá sĩ cére ku.

² Rǵbǵǵō ĩ ní rĩ zāá 'dĩri ā ũjĩ té đǵ 'bá rĩ' 'bá Múǵgú rĩ ĩnjĩ' 'bá rĩ pí vé ũnjǵkǵnyā uletere rá, gǵkĩ té rĩ rǵbǵǵō āzi zāá đđĩ đđĩ ũnjǵkǵnyā ũjĩzú ānĩ ku, ĩ té 'bá Múǵgú rĩ ĩnjĩ' 'bá rĩ pí vé ũnjǵkǵnyā ũjĩ wú álu, kǵpĩ gǵkĩ té rĩ ũnjǵkǵnyā ā tā ũsũú đđĩ ku.

³ Rǵbǵǵō ĩ ní rĩ zāá ĩlĩ āpĩ 'dĩri lū kīnĩ, ũnjǵkǵnyā anigé,

⁴ ā'điātāsĩyā tĩ ágǵ ārĩ đǵku ndrđĩ ārĩ ícǵ ũnjǵkǵnyā ũjĩ ku.

⁵ Kúrísítǵ kǵ ímú wú đrǵgē nǵgǵ, 'yo Múǵgú ní kīnĩ,

"Ngá mí ní lēē má wúgá rĩ adri rǵbǵǵō zǵngárá, āzini ānyāǵgā sēngárá kuyé,

'bo mí lē má sē má rų' 'bá rǵbǵǵō rú áyu.

⁶ Rǵbǵǵō ĩ ní rĩ zāá, āzini ngá ũrųkǵ ĩ ní rĩ sēē ũnjǵkǵnyā ũjĩzú rĩ, sē mí ní āyĩkǵ ku.

⁷ Má ní kúru 'yozú, 'Ma anigé, Múǵgú, ma ícǵ tā mí ní lēē rĩ 'o rá, sũ ĩ ní sĩ Búkũ Múǵgú vé rĩ agá rĩ tĩnĩ.' "

⁸ Yēsũ ní 'yozú Múǵgú ní kīnĩ, "Rǵbǵǵō ĩ ní rĩ zāá rĩ, āzini ānyāǵgā ā fĩfĩ ĩ ní rĩ sēē ũnjǵkǵnyā ũjĩzú rĩ mí ā'yĩ ku, đǵku mí adri ānĩ āyĩkǵ sĩ ku," 'Bo tǵǵmbĩ Mósē vé rĩ lē ā 'okĩ tā rĩ 'dīnī.

⁹ Yēsũ ní 'yozú Múǵgú ní kīnĩ, "Ma nǵ, má ímú tā mí ní lēē ā 'okĩ rĩ 'đųđ ngáá." Yēsũ ku lętĩ đrđđrđ ĩ ní rizú rǵbǵǵō zǵzú 'đāri rá, í'đų ú'đĩ rĩ ězĩ ngazú áyu.

¹⁰ Yēsũ Kúrísítǵ ní tā Múǵgú ní lēē ā 'okĩ rĩ 'đųđ ngáá, ĩri ní 'i sēē drāá wú álu 'bá tā sĩ rĩ sĩ, sē 'bá ní adrizú ānĩ ule nǵ.

¹¹ Ũ'đų álu álu, atala rĩ pí rĩ pá tu ũrų sĩ rĩ rǵbǵǵō ěndĩ zā, rǵbǵǵō kǵpĩ ní rĩ ěndĩ zā 'dĩri ũnjǵkǵnyā đę ānĩ ku.

¹² 'Bo Kúrísítǵ sē 'i drāá rǵbǵǵō rú 'bá rĩ pí vé ũnjǵkǵnyā ũjĩzú ānĩ wú álu, nǵnĩ mų úrĩ Múǵgú vé đrđ ěndępĩ* gélésĩla.

¹³ ĩri adri 'đālē cimgbá Múǵgú ní ímúzú sęzú ĩri ní ívé ari' 'ba rĩ pí 'bǵzú 'ĩ ā pǵlę gá rĩ gé.

¹⁴ ĩrivé đrǵngárá wú álu rǵbǵǵō rú rĩ sĩ, ǵyų 'bá ũnjǵkǵnyā agá rĩ pí, újǵ kǵpĩ adri 'bá Múǵgú vé nĩ mųzú nyonyo.

¹⁵ Đrđđrđ ní, ĩndrĩ Uletere rĩ lū 'bá ní tā 'đĩ'bée nĩ kīnĩ,

16 “Ma Úpí 'i, á 'yo nĩ,
 ùndĩ má ní lée ímụ rụjụ kọpi be rĩ, ịri 'dini,
 sã ni kãdō ícọ,
 ma mávé tãimbị sē fi kọpi ã úmĩ gé,
 ma mávé tãimbị sị kọpi ẽ ẹsị agá.”

17 Índrị Uleterere rĩ gō 'yoó kīnī,
 “Kọpívè ùnjikānyā, āzini tā ùnjí kọpi ní 'oó rĩ
 á gō tā ni 'bãá má ẹsị agá ku.”

18 Múngú trũ dō 'bá rĩ ùnjikānyā agásí gí, ícọ rọbọṅọ sēé zāá ùnjikānyā
 ụjǐzú ku.

Lē 'bā útrúki 'bā mụjụ ìnyinā Múngú vúgá 'dāá

19 Má ẹdrípịi má ómvúpịi, ǎrĩ Yēsū vé dāápi rĩ sī, 'bá nóni ícọ fi ca Múngú
 ẹndrẹtị gé Vūrā Uleteretere rĩ agá 'bū gé 'dāá ụrĩ ǎkó.

20 Yēsū vé drāngará zị 'bá ní lẹtị ú'di idri vé rĩ nĩ, sē 'bá ícọ fi bōngó ĩ
 ní Jó Múngú vé rĩ ã 'a ẹlízú rĩ agásí, mụzú Vūrā Uleteretere ĩ ní ịnjǐi ịnjǐ
 rĩ agá 'dāá rá.

21 'Bá átálágú ǎmbúgú adriipi Jó Múngú vé rĩ drǐgé 'bá ǎmbúgú rú ni
 be, ịri 'bá Múngú vé rĩ pi drǐgé 'bá ǎmbúgú rú nĩ.

22 Lē 'bā útrúki 'bā mụjụ ìnyinā Múngú vúgá 'dāá, 'bá 'bāki ẹsị céré drǐ
 ni gé, ụjǐki ùnjikānyā 'bá ẹsị agá rĩ Yēsū vé ǎrĩ sī gí, 'bá ẹsị ícá nóni ule gí,
 āzini ụjǐki 'bá rụ' 'bá yǐ ule ni sī gí.

23 Lē 'bá 'bāki ẹsị tā 'bá ní 'yoó 'bá ẹ'yǐki gí rĩ drǐgé, ǎ'diātāsīyā 'bá nǐkí
 rá 'yozú kīnī, Múngú ri tā 'í ní ụyō ni sōó gí rĩ 'dụ nga rá.

24 Lē 'bá 'bāki úvá rizú 'bá ịzā kozú 'bá ǎsámvú gé sī, lē 'bá lēki 'bá lēlē,
 'bá 'okí tā múké mụzú áyu.

25 'Bá ụrụkọ' 'bée lēki ĩ úmú rií Múngú ri ịnjǐi ku, 'bo lē 'bá 'okí sū kọpi
 ní rií 'oó rĩ tǐnị ku. Lē 'bá rikí 'bá úmú 'bá ịmbá 'bá ǎsámvú gé sī, 'bávé
 ẹ'yǐngará ǎ adri rí ǎni ụkpó ụkpó, ǎ'diātāsīyā ịmi nǐkí rá ụ'dụ Yēsū vé
 ịmvízú rĩ ícá ìnyināná gí.

26 'Bá áwíkí dō rií ùnjikānyā 'oó mụzú ǎkǎ, ịsúzú 'bá nǐkí tā áda Yēsū vé
 rĩ gí, rọbọṅọ ǎzi ícọpi 'bávé ùnjikānyā ụjǐpi dǐi ni 'dāáyo.

27 Tā ịmụpi 'i ngaápi rĩ, ịri tā ụkpó ụkpó ụrǐ sēépi ni, Múngú ri ímụ tā
 lị ívé ari'ba rĩ pi drǐgé, ịri kọpi 'dụ ú' 'bé ve ǎci ciipi kú nyālū rĩ agá.

28 'Bá rĩ gǎ dō tãimbị Mósé vé rĩ 'dụgá ngagá sī, 'bá ịrǐ dōku 'bá na tōkí
 dō ịri, 'bá 'dǐ' 'bée dō ẹsị ịdríkídri ǎkó, ĩ 'bá 'dǐri 'dị drǎ rá.

29 'Bá Múngú Mvọpi ri ọwụpi ọwụwụ, āzini ùndĩ ĩ ní ụyō ni sōó rĩ vé
 ǎrĩ dāápi 'bá ụjǐpi ule rĩ ọwụpi rĩ, ĩ ịri ịrǐnā ùnjí ùnjí 'bá Mósé vé tãimbị
 gǎápi sī rĩ vé rĩ ndi. 'Bá 'dini 'dǐri ọwụ Índrị Uleterere Múngú vé ẹsị múké
 rĩ ĩ' daápi 'bá ní rĩ.

30 'Bá nǐkí Múngú tā rĩ 'yoopi rĩ rá kīnī, “Ma ímụ tā 'dǐri ụfē nĩ,” gōkí
 kpá 'yoó dǐi kīnī, “Úpí ri ímụ tā lị ívé 'bá rĩ pi drǐgé nĩ.”

31 Kọpívè bǎá kãdō ímụ 'deé Múngú idri rú rĩ drǐgé, kọpi ímụ ịzāngā
 nya aga rá.

32 Lē ịmi ǎvíki ịzāngā ịmi ní ọtụ nyaá kárakará lókí ịmi ní Yēsū ri ẹ'yǐzú
 rĩ gé, ịmi ní pá tuzú tǐtị ịmivé ẹ'yǐngará agá 'dǎri sī ku.

33 Sâ 'dãri gé, rikí ìmi u'daá, àzini rikí ìmi òcũú 'bá b̄tríká r̄i pi èndr̄eti gé, ìmi adikí kpá ìmi s̄éé r̄ií ìzāngā nyaá 'bá Yēsũ r̄i è'ȳi' 'bá gí, ìzāngā nya' 'bá 'dā'bée be tr̄ú.

34 Ìmi rikí ìzāngā nyaá 'bá ì ní ù'ȳi j̄o agá 'dā'bée be tr̄ú. Kā Ìmivé ngá upaá ìmi dr̄igé s̄i, ìmi rikí adrií àȳikō s̄i, à'diātās̄iyā ìmi n̄íkí rá 'yozú k̄inī, ngá múké múké Ìmivé agaápi rá ní pi anigé, adri' 'bá m̄uzú nyonyo ní pi.

35 Ès̄i ìmi ní 'bāá Múngú dr̄igé 'd̄iri, lē ìmi kukí ku, ì ìm̄ú ìmi ùfē aga rá.

36 Ìmi dō r̄i èz̄j̄ Múngú ní lēé r̄i nga, lē ìmi úmbékí ès̄j̄ èz̄j̄ r̄i ā ngangará gá, ìmi íc̄o ngá Ìri ní èz̄j̄ r̄i ìs̄ú rá.

37 Kādō adrií lókí mādā ā v̄udr̄j̄ gé,

“Bá riipi ìm̄upi r̄i íc̄o áwí ku, Ìri ìm̄ú mbēl̄ēñá.

38 Mávé 'bá tā 'oópi p̄ir̄j̄ r̄i, Ìri tā 'o p̄ir̄j̄, Ìri ní ma è'ȳi gí r̄i s̄i, 'bo 'bá r̄i új̄á dō 'i ḡoó v̄ulé, má adri Ìri s̄i àȳikō s̄i ku.”

39 'Bo 'bá adrikí s̄ú 'bá ì új̄á' 'bá ḡo' 'bá v̄ulé, àv̄i' 'bá l̄èt̄j̄ s̄i gí r̄i pi t̄in̄j̄ ku, 'bá 'bākí ès̄j̄ Múngú dr̄igé, 'bá n̄íkí rá Ìri 'bá pa rá.

11

'Bá Múngú r̄i è'ȳi' 'bá gí r̄i pi vé tā

1 Ádarú è'ȳingará r̄i s̄é 'bā ès̄j̄ 'bā tā 'bá ní ndr̄éé kuyé r̄i dr̄igé.

2 'Bá è' 'b̄ip̄ij̄ dr̄j̄dr̄j̄ 'dā'bée ní Múngú r̄i è'ȳi gí r̄i s̄i, s̄é Múngú adri k̄opi s̄i àȳikō s̄i.

3 'Bá ní Múngú r̄i è'ȳi gí r̄i s̄i, s̄é 'bá n̄íkí áamá rá 'yozú k̄inī, Múngú gbi 'b̄j̄ pi v̄u be n̄i, r̄i átá t̄j̄ s̄i. 'Bá n̄íkí kpá áamá rá 'yozú k̄inī, Múngú ì ní r̄j̄' 'bá ní ndr̄éé ku r̄i gbi ngá àr̄évú céré 'bá ní r̄ií ndr̄éé 'd̄i' 'bée n̄i.

4 Èbélē ní Múngú r̄i è'ȳi gí r̄i s̄i, s̄é Múngú ní r̄ōb̄ōñ̄ō múké ndē Káyīnā vé r̄i rá. È'ȳingará s̄i, Múngú à'ȳi k̄inī, Èbélē r̄i 'bá p̄ir̄j̄, à'diātās̄iyā Múngú à'ȳi Èbélē vé ngá s̄éé 'í ní r̄i rá. Èbélē ā dr̄ā dō gí dr̄āās̄iyā, Ìrivé è'ȳingará s̄é n̄óni 'bā r̄i ès̄j̄ 'bā Múngú dr̄igé.

5 Ènókā ní Múngú r̄i è'ȳi gí r̄i s̄i, dr̄ā kuyé, Múngú 'd̄u Ìri m̄uzú 'b̄j̄ gé 'dāá ìdri rú, 'bá àzi ḡo Ìri ndr̄éé kuyé, à'diātās̄iyā Ìrivé è'ȳingará s̄é Múngú ní àȳikō.

6 'Bá r̄i è'ȳi dō Múngú r̄i kuyé, Múngú adri Ìri s̄i àȳikō s̄i ku. 'Bá r̄i lē dō Múngú r̄i n̄ij̄, lē è è'ȳi 'yozú k̄inī, Múngú r̄i anigé. 'Bá Múngú r̄i è'ȳiipi ès̄j̄ be céré r̄i, Múngú r̄i Ìri ní àndēma s̄é rá.

7 Núwā* ní Múngú r̄i è'ȳi gí r̄i s̄i, ȳj̄ tā Múngú ní átá 'í ní, ìm̄upi 'i ngaápi ùnj̄j̄, Ìri ní dr̄j̄ ndr̄éé 'i m̄j̄ s̄i kuyé r̄i rá. 'D̄u tā Múngú ní l̄úú 'í ní r̄i ngaá rá, údé k̄úlúm̄gba m̄oñ̄ḡú ívé 'bá 'b̄èt̄j̄ àsám̄vú gé r̄i pi pazú àní dr̄ā s̄igé s̄i. Núwā è'ȳi Múngú r̄i rá, l̄ik̄i tā 'bá v̄u dr̄igé n̄ogó r̄i pi dr̄igé. Múngú 'd̄u Ìri 'bāá adrií 'bá p̄ir̄j̄, Ìri ní Múngú r̄i è'ȳi gí r̄i s̄i.

8 Àbūrāmā ní Múngú r̄i è'ȳi gí r̄i s̄i, Múngú k̄ā Ìri z̄ij̄, ā m̄u adrií ànḡū 'í ní lēé ìm̄ú s̄éé Ìri ní r̄i gé 'dāá, à'ȳi m̄u v̄ūrā 'í ní n̄ij̄ kuyé 'dãri gé rá.

10:38 10:38 Àbākũk̄á 2:3-4 * 11:7 11:7 Nùwā: Nùwā adri s̄á 'bá r̄i pi ní ùnj̄ik̄ānyā 'ozú ùnj̄j̄ 'dãri gé rá, k̄úru Múngú ní Ìri z̄ij̄ú ā údé k̄úlúm̄gba, ȳij̄ r̄i k̄ādō ìm̄ú t̄ij̄, ā pa r̄i Ìrivé 'bá r̄i pi Ìrivé ànȳápá r̄i pi ā ur̄uq̄o pi be. 'Í l̄ā ì'dóngará 5-9.

9 Ābūrāmā ní Múngú ri ẹ'yīí gí rī sī, 'de muṣú adrií jākā rú āngū Múngú ní eḟií ịri ní 'dāri rī agá rá. Sị gākū, ri adrií 'a ni gé, Ísákā[†] pi Yókóbū[‡] be rikí kpá adrií gākū agá. Múngú eḟi kpá Ísákā pi ní Yókóbū be kīnī, 'i ímú āngū ọlu ọlu 'dīri sẹ kọpívẹ 'bá rī pi ní.

10 Ābūrāmā 'bá ẹsị rizú kūrú Múngú ní tā ni ụfịfị, ịri ní sị, adriipi muṣú nyonyo 'dāri ụtẹzụ.

11 Ābūrāmā pi ụkú ni Sārā be ā dēkí dō ícá ārākā rú gí drāāāsīyā, āzini Sārā vé ílí mvá tịzú rī aga dō gí drāāāsīyā, kọpi ní Múngú ri ẹ'yīí gí rī sī, tā Múngú ní eḟií rī sī, sẹ kọpi tiki mvá rá. Ābūrāmā 'bá ẹsị Múngú drīgẹ kīnī, Múngú ri ícọ tá 'í ní eḟií rī 'du nga rá.

12 Ābūrāmā ní dēe ícá ārākā rú gí rī sī, ịrivé sá kōdō mvá tịzú rī aga gí, 'bo 'bá ọlu 'dīri tị anjị ízú kárakará sụ línýā 'bụ gé rī tịnị, ịrivé anjị rī pi ízúkí sụ cínýáfá yīí gārā gá rī tịnị, ícókí lāá bā ku.

13 'Bá ụdrā 'bá gí 'dā'bee céré ẹ'yīkí Múngú ri rá. Kọpi ẹ ịsúkí dō ngá Múngú ní eḟií rī kuyé drāāāsīyā, kọpi nīkí rá ngá ị ní eḟií rī pi ímú ị nga drīdrī 'dílẹ rá, kọpi ā'yīkí tā rī āyīkō sī. Kọpi ā'yīkí rá 'yozú kīnī, ị jākā nyóókú drīgẹ nōgō.

14 'Bá ri 'bá átá 'bá 'dini 'dī'bee, kọpi ri āngū ndā, āngū rī ā adri ri ịvé ni.

15 Kọpi ā rikí té dō ẹsị 'bāā āngū ịvé ị ní kuú gí 'dāri ā tā ụsụ, kọpi té ị ụjá gō 'a ni gé 'dāá vúlẹ.

16 'Bo kọpi rikí ẹsị 'bāā vūrā múké agaapi rá 'bụ gé 'dāá rī ndāzú, Múngú ícọ adrií drīnjá sị kọpi ní 'i zịí Múngú ịvé ni rī sị ku, ā'diātāsīyā Múngú sị kọpi ní kūrú rī gí.

17 Múngú ká Ābūrāmā ri ụ'bīí ā sẹ ịvé mvá Ísákā ri zāá 'í ní rọbọṅọ rú, Ābūrāmā ní tā Múngú ní eḟií rī ẹ'yīí rá rī sī, ā'yī ịvé mvá ọlukúta Ísákā ri sẹ zāá rọbọṅọ rú rá.

18 Múngú 'yo Ābūrāmā ní kīnī, "Úyú mívé rī úmvúlẹsị ímú ịfū Ísákā ā rụ 'bá gá."

19 Ābūrāmā ụsụ 'í ẹsị agá 'dālẹ kīnī, Ísákā drā dō gí, Múngú riipi 'bá ingaapi gōó ídri rú drāngará gálẹsị rī, ịri ícọ Ísákā ri inga gō ídri rú drāngará gálẹsị rá. Sụ ị ní 'yoó rī tịnị, Múngú inga Ísákā ri gōó ídri rú drāngará gálẹsị rá.

20 Ísákā ní Múngú ri ẹ'yīí gí rī sī, Ísákā sẹ tākiri Yókóbū pi ní ẹdrīpi ịsọwụ be, kọpi ā drīlẹ ā adri ri múké.

21 Yókóbū ní Múngú ri ẹ'yīí gí rī sī, sá ịri ní 'dózu drāzú rī gé, ẹtị 'i ịvé túré rizú ẹcízú rī sī, sẹ Yōsépā[§] ẹnjipị ní tākiri, ịri ní Múngú ri ịnjizú.

22 Yōsépā ní Múngú ri ẹ'yīí gí rī sī, sá ịri ní 'dózu drāzú rī gé, átá tā Múngú ní ímú 'bá Ísērélẹ vé rī pi ẹ drī kozú fūzú Ẹjẹpétó agásí rī vé tā. Ịri ní 'yozú 'bá Ísērélẹ vé rī pi ní kīnī, 'í drā dō gí, kọpi ā 'duki ịvé fá jị muṣú ịndi.

[†] 11:9 11:9 Ísákā: Ísákā ri mvá Múngú ní eḟií Ābūrāmā ní rī. 'í lā 'í dóngará 17-35. [‡] 11:9 11:9 Yókóbū: Yókóbū ri Ābūrāmā mvọpi Ísákā vé mvá, ịri anjị be muḟrị drī ni ịrị, Múngú ụjá rụ ni zịí Ísērélẹ, úyú ịrivé rī zịkí anjị Ísērélẹ vé ni. Sá Ẹsụ vé rī gé, zịkí kọpi Yāhūdī. 'í lā 'í dóngará 25-50.

11:18 11:18 'í dóngará 21:12 [§] 11:21 11:21 Yōsépā: Yōsépā ri Yókóbū vé mvá ịri ní lẹélẹ rī, ẹdrīpị sẹkí ịri jẹe tūgērī rú āngū Ẹjẹpétó vé rī gé. Múngú sẹ ịri ícá āmbúgú, ko ịvé 'bá rī pi ẹ ịzā muṣú adrií āngū Ẹjẹpétó vé rī agá ní. Sá 'dāri gé, ẹbīrị 'de caá ílí ẹzịrị. 'í lā 'í dóngará 30-50.

²³ Mósē étēpi pi éndrēpi be, kōpi ūzūkí ívé mvá Mósē ri caá mbáá be na, ā'diātāsīyā kōpi ndrekí ívé mváná rī ūnyī be ambamba, kōpi rukí táimbj 'bágú rī ní sēē rī kuyé.

²⁴ Mósē ní Múngú ri ẹ'yījí gí rī sī, Mósē kā mbaá ícá āmbúgú, lē ā zíkí 'i 'bágú Ējēpētō vé rī vé mvá ūkúná ā mvá ku.

²⁵ Mósē ā'yī ízāngā nyaá 'bá Múngú vé rī pi be trúj, ndē āyīkō ī ní rií 'báá ūnjikānyā* 'ozú lókí be mādānā 'dīri.

²⁶ Mósē 'bá ẹsị rizú ízāngā nyazú Kúrísítō ā rú sī, 'i ịsụ rí āndēma 'bụ gé rī ānī bēnī. Ẹsị ịri ní rií 'báá ízāngā nyazú 'dīri, ndē āyīkō ịri ní 'báá ā'bú Ējēpētō vé rī sī rī rá.

²⁷ Ịri ní Múngú ri ẹ'yījí gí rī sī, nga fūū Ējēpētō agásí, ru ọjǫǫ 'bágú rī vé rī ālujání kuyé, ā'diātāsīyā 'bá 'i mị rizú Múngú ī ní rụ' 'bá ni ndrēé ku 'dīri tēzú ndrēzú.

²⁸ Ịri ní Múngú ri ẹ'yījí gí rī sī, 'du tā Ụ'dú Múngú ní Ẹlízú Jó rī pi tị gé sī rī vé tā 'báá tā āmbúgú rú. 'Bá Ịsērélē vé rī pi rikí ārī uyaa kēētílē gá sī. Mālāyíkā lēepi anjī kāyú rī pi ú'dípi rī ā ú'dí rí 'bá Ịsērélē vé rī pi vé anjī ī ní tịjī kāyú rī pi ku.

²⁹ 'Bá Ịsērélē vé rī pi ní Múngú ri ẹ'yījí gí rī sī, kōpi zokí yījī tafu mị be ịka rī agásí fúzú āngū ā'wí rī agásí álé 'dāá, 'bo 'bá Ējēpētō vé rī pi ká lēé kōdō kōpi ā vūdrj bījī muzú, yījī rī ímúlú kōpi, 'du kōpi muzú úyé.

³⁰ 'Bá Ịsērélē vé rī pi ká rií ẹcị ī aná Yéríkō ā gārā gá sī kūrj ụ'dú be ẹzjř, Múngú ní kání ī ní sịjī ābī sī Yéríkō vé kūrj ā gārā gá sī rī ūjōzú u'dezú cére vūgá.

³¹ Ūkú ọwụ rú Rábā ní Múngú ri ẹ'yījí gí rī sī, 'díkí ịri drāá 'bá Múngú ri gā' 'bá sī rī pi be kuyé, ā'diātāsīyā ịri ní 'bá āngū úmí' 'bá rī pi ẹ'yí ímụ ívé jó agá rī sī.

³² Mā gō rí tā ngóni ní átá? Ma sá ākō Gjdónā vé ẹ'yjngará ā tā ūlúzú, Bārākā vé rī ā tā ūlúzú, Sāmūsónā vé rī ā tā ūlúzú, Yēpētā vé rī ā tā ūlúzú, Dāwūdī vé rī ā tā ūlúzú, Sāmūelē vé rī ā tā ūlúzú, āzini nēbī rī pi vé rī ā tā ūlúzú.

³³ 'Bá ī ní ūlāá 'dī'bée ní Múngú ri ẹ'yījí gí rī sī, kōpi ẹrjíkí mālūngā rụj rá, kōpi rukí mālūngā rī tā be ọrj, kōpi ịsúkí ngá Múngú ní ẹzjī ī ní rī rá, kōpi ọzúkí kēmjř rī pi ē tị rá.

³⁴ Kōpi ní Múngú ri ẹ'yījí gí rī sī, ācī dījīpi sị be kaápi nyanya 'dīri gō ícá kuú ịdríkídri. Kōpi ápákí drā ari' 'bá rī pi ní lēzú ī ú'djzú ịlī ācō sī rī sịgē sī rá. Kōpi ā adrikí dō ūkpō ākō drāāāsīyā, kōpi gōkí ícá ūkpō be ẹ'dj 'djzú, ndēkí ari' 'bá rī pi rá, sē ari' 'bá rī pi ngakí ápá kōpi drjgē rá.

³⁵ Ūkú rī pi ẹ'yjíkí ívé 'bá kōdō ūdrā' 'bá gí, gō'bée ịdrí' 'bée ịdri rú rī pi rá. 'Bá 'dī'bée urukō ẹ'yjíkí Múngú ri rá, ọcúkí kōpi ānī ūnjí ūnjí, kōpi lēkí ā oyúkí ī ku, ī 'bekí rí ívé ẹ'yjngará vūgá ku. Kōpi njíkí rá 'yozú kīnī, 'bá ūdrā' 'bá gí rī pi kádō ímụ íngá gōó ịdri rú, kōpi ímụ ịdri 'dání' 'dání rī ịsụ rá.

³⁶ 'Bá rī pi urukō rikí kōpi ē drj ịnjá, rikí kōpi ūgbāá jó ī ní rizú āngū ū'yjzú rī agá 'dāá, ūmbékí kōpi cére cí.

* **11:25 11:25** Ūnjikānyā: Mósē ā adri té dō 'bágú Ējēpētō vé rī vé 'bētj āsámvú gé 'dāá, ícō té 'i 'báá adrií 'bá Múngú vé ni ku, ā adri té dō 'dāá, tā 'dīri ūnjikānyā.

³⁷ Ọcūkí kòpì, kòpì nyakí ìzāngā ùnjí ùnjí. Úvíkí ụrụkọ'béé ùdráá írá sị, ásíki ụrụkọ'béé á 'a ìrì, ú'díkí ụrụkọ'béé ùdráá ìlì áco sị. Ụrụkọ'béé ngá ákó, kòpì ndrákí kábilò lá'bú dọku ndrịi lá'bú ì rụ'ba gá áyu.

³⁸ 'Bá 'dì'béé 'bá múké, tā ni sị, 'bá vù drìgè rì pi gáki kòpì sị. 'Bá 'dì'béé rikí écì muzú āngū ā'wí cínýáfā rú rī agásì, írá drìgè sị, rikí úfí adrii ụjì agásì, āzini 'bú agásì.

³⁹ 'Bá 'dì'béé ní Múngú ri è'yíi gí rī sị, sè Múngú ā'yī kòpì rá. 'Bo 'bá 'dì'béé ịsúkí ngá Múngú ní èjìi rī kuyé.

⁴⁰ Múngú ịsú, ụjì 'bá ní tá múké ní gí, 'bo kòpì ícókí drī tā múké 'dìri ịsú ku. 'Bá kádò ímú 'bá úmú kòpì be trú, 'bá tā múké† 'dìri ịsú kòpì be rá.

12

Múngú ri ívé anjì 'í ní lèlèlè rī pi ìrīnā rá

¹ Kúru 'bá bítriká Yèsú ri è'yī'ba gí rī pi ní 'bá gārā traá kúrū rī sị, lè 'bá kukí tā rípi 'bá ní lètì ugaapi rī rá, agaapi rá rī ùnjikānyā 'bá ní ríi 'oó rī, lè 'bá kukí rá. Lè 'bá úmbéki ési ọngú rī ā njungará gá.

² Lè 'bá 'báki mị rizú āngū ndrezú muzú Yèsú vúgá,* ā'diātāsīyā 'í'dó 'bá ní è'yīngará rī vé tā ní, āzini sè 'bávè è'yīngará ícá ụkpó ụkpó ní, ìrivé drāngará peṭi alambaku† sígè rī ā adri dō drīnjá rú drāāāsīyā, úmbé ési ìzāngā rī ā nyangará gá rá, āyikō ìri ní úmvúlésì muṣú ịsú drīdrī 'dāá rī ā tā sị. Nóni fi muṣú úrì Múngú vé drì èndèpì gélésìla lúpá Múngú ní mālūngā ruzú rī ā gārā gá.

³ Lè ìmi ịsúkí ìzāngā Yèsú ní nyaá 'bá ùnjí ési be ụká ụká rī pi drìgè 'dāri ā tā, ìmí úvá ā fū rī ìmivé è'yīngará ìmi ní ési 'bázú Múngú drìgè rī kuzú ìmi drìgè sị ku.

⁴ Ìmi ní rizú è'dì 'dìzú ùnjikānyā be rī gé, ìmi āsámvú gé 'dìgè, 'díkí drī 'bá āzi drāá kuyé.

⁵ 'Bo nóni ìmi āvíkí tā Múngú ní ìmí ési ímbázú 'í anjì rú rī sị gí, Úpí Múngú kīnì,

"Mā mvá rī, Úpí ri dō mi ìrīnā, lè mī 'dụ tā ni 'bāá ávì rú ku, āzini 'bā dō tā ụkpó ụkpó mí drìgè, lè mī úvá ā fū ku.

⁶ Ā'diātāsīyā Úpí ri 'bá 'í ní lèlèlè rī pi ìrīnā rá, āzini ìri anjì 'í ní ā'yīi gí ri pi ìrīnā sū 'í anjì tñjì."

⁷ Múngú ri dō ìmi ìrīnā, lè ìmi úmbéki ési, Múngú ri ìmi ìrīnā sū anjì ívé ni tñjì. Mvā étèpì ívé mvānjā ìrīnāāpi ku rī ā'dì 'í?

⁸ Mvā étèpì ri ívé anjìnjá rī pi ìrīnā rá. Ìrīnākí dō ìmi kuyé, ìmi anjì ì ní tñjì ālímvá rú ni pi, ìmi adrikí anjì áda ìrivé ni kuyé.

⁹ 'Bá ri 'bá étèpìi vù drìgè nōgó ri'ba 'bá ìrīnā'béé rī pi ìnjì rá píri, 'bá ícókí nyo 'bá Étèpì 'bù gé 'dāá ívé Ìdri sèepi 'bá ní adrizú muzú ānì nyonyo rī vé tā 'dụi ngāa ku?

† 11:40 11:40 Tā múké: Tā múké kòpì ní ímú ịsú 'dìri, Yèsú vé drāngará kòpì ā tā sị rī. * 12:2

12:2 Lè 'bá 'báki mị rizú āngū ndrezú muzú Yèsú vúgá: Tā 'dìri vé íffí, lè 'bá è'yíkí Yèsú ri, 'bá 'dúkí ìrivé tá ngá. † 12:2 12:2 Peṭi alambaku: 'Bá Rómá vé rī pi ri 'bá tā 'o'bá ùnjí rī pi gbá mūsómá rī sị peṭi alambaku sígè, ìri sá 'dụ áco kòpì íbì drā ndò, kòpì ìzāngā nya ambamba drāngará rī gé.

12:6 12:6 Nápí 3:11-12

10 'Bá étépījī 'bá tī' 'bá rī pi 'bá īrīñā lókī be mādā kōpi ní ūsūjū lēē 'bá īrīñāā rī tīñī, 'bo Múngú ri 'bá īrīñā, 'bá adrikí rī ānī pīrī, āzini 'bá ā adrikí rī ule sū 'í tīñī.

11 Kádō 'bá īrīñāā, āzō ni ri fi 'bá rų' 'bá gá 'dāā fifi, sē 'bá ní āyīkō ku. 'Bo īrīñāngará 'dīri, īri 'bá ímbá, īri sē 'bá tā 'o pīrī, āzini 'bá adri tā be kīri.

12 Kúru lē īmi ingakí īmī drī ūrō' 'bá gí 'dī' 'bée ūru, lē īmi tukí pá ūkpó ūkpó, īmī kūmūcī ā adri kpōlúkpolu ku.

13 "Létī īmi ní éczú rī, lē īmi údékí ā adri pīrī," 'bá pá be ábá' 'bée gí rī pi ā ūsīkí rī ī pá ngá āzi ā rų' 'bá gá ku, kōpi ē īsūkí rī ídrīngará.

Lē īmi ā'yīkí tā Úpí Múngú ní átá rī

14 Lē īmi adrikí tā be kīri 'bá rī pi be. Īmi adrikí uletere ūnjikānyā ākó, īmi adrikí dō uletere kuyé, 'bá āzi īmi āsámvú gé 'dīgé ísú Úpí Múngú ri ndreé ku.

15 Īmi ndrekí múké, lē 'bá āzi ā api éšj múké Múngú vé rī sī ku. 'Bá apiipi Múngú vé éšj múké rī sī rī, adri sū peṭj duṭpi 'aapi ū'a be ūkēngelī rī tīñī, īri 'bá Múngú vé rī pi ā ūrukō sē u'de ūnjikānyā agá rá.

16 Īmi ndrekí múké, lē 'bá āzi ā adri ōwū rú ku, āzini ā adri sū Īšōwū Múngú ri ĩñjīpi ku rī tīñī ku. Sē ívé āmbūgū ī ní 'í tīzú káyú rī jeé édrīpi ní ínyá sákānī ālu sī.

17 Īmi nīkí rá, vúlé vúlé rú, Īšōwū lē kōdō étépī ā sē 'í ní tākīri, 'bo étépī gā sēgá īri ní sī. Īšōwū ā mā dō étépī ri mīndre be mī gé drāāsiyā, ndā létī tí étépī vé ūmī ūjázú 'í ní tākīri sēzú.

18 Īmi cakí írā Sīnáyī ī ní ícō úló drī sī rá, riipi dīpi ācī rú, āngū bīpi nīpi cīcī, ūlī ní vīj ūkpō be rī gé 'dālē kuyé,

19 dōku īmi cakí ū'dúkō 'uṭpi jēlēgú rú, 'bá Īsērélē vé rī pi ní yīj, kōpi ní mǎā drī ĩrī sī kīnī, Múngú ā gō átá ī ní dīj ku rī gé 'dālē kuyé,

20 ā'diātāsīyā kōpi ní tāimbj rī vé tā 'duj ngaá kuyé rī sī, Múngú kīnī, "Bá dōku ānyāpá írā rī ā rų' 'bá úlópi rī, ā ūvīkí īri írā sī drāá rá."

21 Tā Mósē ní ndreé írā Sīnáyī drīgē 'dāri sē Mósē ní ūrī ambamba, Mósē kīnī, "Ūrī ĩmvú ma ambamba, ma ri yā ānī yāyā."

22 'Bo īmi ícákí nóni írā Sīnāā† gá gí, īmi ícákí Múngú adriipi ídri rú rī vé kūrj Yērūsālemā adriipi 'bū gé rī gé gí. Īmi ícákí mālāyīkā ī tra' 'bá kú bītrīká rī pi āsámvú gé gí.

23 Īmi ífikí nóni ícá 'bá Múngú ní ūpēé anji káyú rú rī pi āsámvú gé gí, sīkí 'bá 'dī' 'bée ā rų kú 'bū gé 'dāá'dā, īmi ícákí Múngú 'bá rī pi vé tā līpi céré rī vúgá gí, īmi ífikí nóni ícá índrī 'bá rī pi vé tā 'o' 'bá pīrī 'bū gé 'dāá rī pi vúgá gí.

24 Īmi ícákí nóni Yēsū 'bá āsámvú ícīpi Múngú be ívé ūndī ú'dí rī sī rī vúgá gí, īmi ícákí ĩrivé āri dāapi 'bá trúzú ūnjikānyā agāsī rī gé gí. Yēsū vé āri dāapi 'dīri múké múké, ndē Ēbélē vé āri rá. S

12:13 12:13 Nāpi 4:26 12:20 12:20 Wūngará 19:12-13 12:21 12:21 Dētōrōnómē 9:19 † 12:22

12:22 Sīnā: Sīnā ri ī kpá zj Yērūsālemā. § 12:24 12:24 Yēsū vé āri dāapi 'dīri múké múké, ndē Ēbélē vé āri rá: Yēsū vé āri ri 'bá rī pi pa ívé ūnjikānyā agāsī, Ēbélē vé āri ri ngo ā ūfēkí 'í ārīgó. Tā 'dīri lū 'yozú kīnī, Yēsū vé āri dāapi 'dīri múké múké, ndē Ēbélē vé āri rá. 'Í lā í'dóngará 4:1-16.

25 Īmi ndrekí múké, lē Īmi gākí ụ'dúkọ Múngú ní átá 'dīri ku. Mósē kǎ átá 'bá Īsērélē vé rī pi ní irǎ Sínáyī drǐgé 'dǎlé, kọpi kǎ gǎá Mósē ē tị yìgá sī, ĩrīnǎkí kọpi tǎ ụkpó ụkpó ni sī rá, kọpi ápákí kuyé. Īmi kádō ụsụú, ĩmi ní gǎá ụ'dúkọ átápi 'bụ gélésí rī yìgá sī rī, ĩmi ícọ ápá tǎ ụkpó ụkpó ímụpi ĩmi ịsụpi 'dīri agásí rá?

26 Múngú kǎ átá irǎ Sínáyī drǐgé 'dǎá, ĩrivé ụ'dúkọ sē āngū rī aya 'i dīngídīngí. Múngú gō ụyō āzi sọo dī kīnī, “Ma gō sē vū rī 'i aya dī, āzini 'bụ rī kpá 'i aya ĩndī.”

27 Tǎ 'dīri lū kīnī, Múngú rí ngá nyọókụ drǐgé rī pi aya, ĩri kọpi unje ú'bé vūgá, ngá ĩ ní ayaá ku rī pi ā adríkí rí mụzú nyonyo.

28 Lē 'bá sēkí ọwō'dífō, ĩ ní 'bá ní mǎlūngā 'i ayaápi ku ni sēé ruú rī sī. Mǎlūngā ĩ ní sēé ruú 'bá ní 'dīri sī, lē 'bá ĩnǐkí Múngú rí, 'bá íngúkí ĩri, āzini 'bá rukí ĩri ruru.

29 Adarú Múngú 'bávé rī adri sū ācǐ āngū zǎápi veépi mgbílímgbílí rī tịni.

13

Ẹzị Múngú ní āyíkō sēépi rī

1 Lē ĩmi lēkí ĩmi ĩmi ọgụpị Yésú rí ẹ'yí' 'bá gí rī pi be lēlē.

2 Lē ĩmi ẹ'yíkí ụmụ ímụ' 'bá ĩmivé āngá vūrā āzi gélésí rī pi drǐ ĩrǐ sī, ā'diātāsīyā 'bá uruko kǎ 'oó 'dīri tịni, kọpi ẹ'yíkí mǎlāyíkā rī pi ụmụ ívé ni rú, kọpi nǐkí á má 'yozú kīnī, ụmụ ĩ ní ẹ'yí 'dī' 'bée mǎlāyíkā 'díní kuyé.

3 Lē ĩmi ụsụkí 'bá Yésú Kúrísitō rí ẹ'yí' 'bá gí ĩ ní 'yí kúú jó āngū ũ'yízú rī agá rī pi ā tǎ ĩndī, āzini lē ĩmi 'bákí ẹsị 'bá ĩ ní ríí ọcụú ịzāngā nyaá rī pi drǐgé, ịzāngā ĩ ní ríí kọpi ọcụzú rī, ā fi ĩmí ẹsị agá, sū ĩ rí ĩmi ọcū rī tịni.

4 Ágọ pi úkú be jekí dō ĩ gí, lē kọpi ē ĩnǐkí ǎjē rī vé tǎ ĩnǐnǐ, kọpi ā ríkí mị ú'bé bǎdābādā ku, ā'diātāsīyā Múngú rí ímụ tǎ lị 'bá ríipi mị ú'bépi bǎdābādā rī drǐgé, āzini ĩri tǎ lị 'bá ọwú rú rī pi drǐgé.

5 Lē ĩmi 'bákí ẹsị ǎmbúgú mǔfēngā drǐgé ku. Ngá ĩmivé anigé rī pi, ca ĩmi ní gí, lē ĩmi adríkí ǎnī āyíkō sī, ā'diātāsīyā Múngú kīnī,

“Á ku ĩmi ǎlunǎni ku,
má adi ĩmi ǎlunǎni ku.”

6 Sézú 'bá ícọ tǎ áda átá 'yozú kīnī,

“Úpí rí mǎ ịzǎ ko nī! Ngá má ní adrízú ụrǐ sī rī ā'di?

'Bá áda rí ícọ 'dīgé má ní ā'di ā tǎ 'o?”

7 Lē ĩmi ụsụkí ĩmivé drǐkoma tị Múngú vé rī ụlū' 'bá ĩmi ní 'dǎ' 'bée vé tǎ. Lē ĩmi ụsụkí kọpívé adringará múké 'dǎri vé tǎ. Lē ĩmi ẹ'yíkí Yésú rí sū kọpi ní ẹ'yí rī tịni.

8 Ídózú ǎjée, ícázú ǎndrū, mụzú 'dání' 'dání, Yésú Kúrísitō áwí kúú vúgú rí vú sī, ụjǎ 'i ku.

9 'Bá āzi ịjǐ dō ĩmi ní tǎ āzi ú'dí ũ'dū be túngú ni ímbá, lē ĩmi ẹ'yíkí ku. Ngá múké rī, lē Múngú vé ẹsị múké rī ā adri 'bá ẹsị agá, ā sē rí 'bá ní ụkpó. ǎnyāngā 'bá rī pi ní ríí nyaá, ĩ ní ríí lǎ'bī ni sooso 'dī' 'bée ko kọpi ịzǎ ku.

10 'Bâ vūrā rōbōṅṅō vé ni be* anigé 'bū gé 'dāá, atala ẹ̀zị́ nga 'bá Jó Múngú vé rí agá vū dríge nōgó rí pi ícókí rōbōṅṅō í ní zāá 'dāri nyaá ku.

11 Átálágú àmbúgú rí, ìri ànyápá àrí 'dụ muzú Vūrā Uleteretere rí agá 'dāá rōbōṅṅō rú ùnjikányā ùjízú. 'Bo ànyápá í ní ùlì rōbōṅṅō rú 'dì'bee, ì ngúlú ni pi zā vūrā 'bá rí pi ní adrizú rí gé àmvelésìla.

12 Yésù nya kpá ìzāngā kūrú rí gé àmvelésìla, 'dìkí ìri drāá kūrú rí agá 'dāá kuyé, 'dìkí ìri drāá kūrú rí gé àmvelésìla, Ìrivé àrí ā ùjì rí 'bá rí pi vé ùnjikányā.

13 Kúru lē 'bá fūkí muzú kūrú rí agásí àmve Yésù vúgá 'dāá, 'bá mụkí rí ìzāngā ìri ní nyaá rí àlèé ìri be trụ.

14 Vū dríge nōgó, kūrú āzi 'bá ní áwí adrií 'a ní gé nyonyo ni 'dāáyo, 'bo 'bá rí ẹ̀sì 'bā rizú kūrú āzi ùmvlésì 'bá ní muzú adrizú 'bū gé 'dāá nyonyo rí ùtē.

15 Lē 'bá sēkí ngá múké 'bá ní rizú Múngú rí íngúzú muzú nyonyo ni Yésù ā rú sī.

16 Lē ìmi ríkí 'bá ụrukọ'bee ē ìzā koó muzú koko, āzini lē ìmi ríkí ìmivé ngá àlèé ìmi àsámvú gé sī kọpi be trụ. Ìmi 'okí dō sù 'dìri tịnì, ìri adri sù rōbōṅṅō ìmi ní sēé Múngú ní, àyìkō sēepi ìri ní rí tịnì.

17 Lē ìmi yìkí ìmivé 'bá dríkoma rú rí pi ē tì yiyì, ìmi 'dụkí tā kọpi ní lūú ìmi ní rí ngaánga, ā'diātāsìyā kọpi rí ìmivé ídri ā tā mba nī, kọpi tā ì ní 'oó ìmi ní rí ùlū Múngú ní nī. Lē ìmi sēkí kọpi ní ìzāngā ku, kọpi ā ngakí rí ẹ̀zì ìmi ùtēzú rí àyìkō sī, kọpi ā adrikí rí ìzāngā sī ku. Ìmi sēkí dō kọpi ní ìzāngā, ìri sē kọpi kókí ìmi ìzā múké ku.

18 Lē ìmi zìkí 'bá ní Múngú rí. 'Bá nīkí rá 'yozú kínì, 'bá 'okí tā ùnjí kuyé, 'dùdú céré 'bá rí tā 'o pìrì.

19 Á lē ìmi ẹ̀'yì, ìmi zìkí má ní Múngú rí, mà gō rí mụy ìmi vúgá 'dī ù'díkírìnjá nōgó.

20 Múngú tākíri sēepi rí, inga 'bávé Úpí Yésù Kúrísítō rí gōó ídri rú drāngará gálésìla gí, ìri Àmbúgú Kābīlō Úcépi ni, údé 'bá àsámvú Múngú be ívé àrí dāápi ùndì ì ní rụy muzú 'dání'dání rí sī.

21 Ma Múngú rí zì ìmi ní, ā sē ìmi ní tā ìmi ní lēé rí pi àrèvú céré, ìmi 'dụkí rí tā ìri ní lēé rí pi ngaá ànì. Lē Yésù ā ko ìmi ìzā, ìmi 'okí rí tā Múngú ní àyìkō sēepi ni, ē íngúkí Yésù Kúrísítō rí muzú 'dání'dání. Àmīnā.

22 Má ẹ̀drípìí má ómvpùjì, á sī kọkọbì ẹ̀lìnjá 'dìri sēé ìmi ní ìmi ímbázú. Má ẹ̀'yì ìmi, lē ìmi 'bākí úvá tá má ní átá ìmi ní 'dìri yìzú.

23 Á lē lūú ìmi ní 'dìni, ìmi nīkí rí 'yozú kínì, ìtrūkí 'bá ọgúpì Tímōtáyō rí jó àngù ù'yìzú rí agá 'dāásì àmve gí. Ícá dō má vúgá nōgó mbèlènjá rá, má kādō mụy ìmi ndrengará gá 'dìlé, ma ìri jì muzú ìndì.

24 Ìmi sēkí mōdó dríkoma ìmivé rí pi ní, āzini 'bá Múngú vé rí pi ní. 'Bá Múngú rí ẹ̀'yì 'bá gí Ítálìyā vé rí pi sēkí ìmi ní mōdó.

25 Múngú vé ẹ̀sì múké rí ā adri ìmi be céré.

* 13:10 13:10 'Bá vūrā rōbōṅṅō vé ni be: Vūrā rōbōṅṅō vé 'dìri, ìri 'bū gé 'dāá'dā. Ìri vūrā 'bávé Yésù átálágú àmbúgú rí ní ívé àrí sēé dāá 'bá trúzú 'bávé ùnjikányā agásí rí.

Kòkòbì
Yökóbù
ní sù rí
Tā búkù rí vé rí ã ùlũngará

Yökóbù sí kòkòbì 'dìri nì. Yökóbù rí Yèsù édrìpì, Yèrùsàlémá gá 'dàá, Ìri àndúrú drìkoma rú 'bá kànìsà vé rí pi drìgé. SÌ kòkòbì rí sèé Kùrìsìtìyànì Yèrùsàlémá vé Ì ní íré mužú kùrù rí pi agàsì, àzini àngù rí pi agàsì rí pi ní.

Tā ā pá àmbúgú Yökóbù ní kòkòbì rí sìzù rí, lè lùú Kùrìsìtìyànì rí pi ní 'yozú kìnì, tā kòpì ní 'oó múké, àzini kòpìvé adringará múké rí, Ìri lù 'yozú kìnì, kòpì è'yìkì Kùrìsìtò rí gí. Kúru ìmbá kòpì kìnì, tā àfú vé rí, tā èsì 'bázú àmbúgú ngá drìgé rí, òwù 'bàngará, àzini àwàngará, lè kòpì ā kukì tā ùnjí 'dì'bée rá. Àzini ìmbá kòpì tā 'bá rí pi ní ríí ùsùjù ùnjí rípi kòpì ù'bìpì fízú tā ùnjí 'ozú rí vé tā sì, ìmbá kpá kòpì lè 'bá ngá be rí pi ā kókì 'bá ngá àkó rí pi è ìzā ngá sì.

Ìmbá kpá kòpì adringará uletere rí vé tā sì, adringará tā be mādā rí vé tā sì, Múngú rí zìngará vé tā sì, tā 'dùngará èsì be mādā rí vé tā sì, àzini adringará ùmì be Kùrìsìtò agá rí vé tā sì.

1 Ma Yökóbù 'ì, àtí'bá Múngú vé ni, àzini Úpí Yèsù Kùrìsìtò vé ni. Ìmi sùrù mùdrì drì ní ìrì Ì ní íré mužú àngù rí pi agàsì rí pi, á sì kòkòbì 'dìri sèé Ìmi ní.

Mòdó Ìmi ní céré.

Tā ùkpó ùkpó rì'bá 'bávè è'yìngará ù'bì'bá rí pi

2 Má édrìpì má óm vúpì, tā ùkpó ùkpó ù'bì dō Ìmi, Ìmi adrikí àní àyìkò sì,

3 à'diātāsīyā Ìmi nìkì rá 'yozú kìnì, ù'bìkì dō Ìmìvé è'yìngará, Ìri sè Ìmi pá tu ùkpó ùkpó Ìmìvé è'yìngará agá.

4 Tā ùkpó ùkpó Ìmi Ìsùpì 'dìri, Ìri sè Ìmi adri ùkpó ùkpó Ìmìvé è'yìngará agá, Ìmi adri àní Múngú agá, tā àzi Ìmi ní ícò lèé ní 'dāáyo.

5 Ìmi àsám vú gé 'dìgé, 'bá rí nì dō tā kuyé, lè ā zì tā nìngará Múngú rípi ngá sèepì 'bá rí pi ní bādàrú rí vùgá, Ìri tā nìngará rí sè 'bá rí ní rá, ícò 'yoó 'bá rí zì tā rí ùnjí 'dìni ku.

6 'Bo 'bá rí dō ngá zì Múngú vùgá, lè è è'yì 'yozú kìnì Múngú rí ngá rí sè 'í ní rá, lè ùmì ní ã awa 'ì ìrì ku, à'diātāsīyā ùmì ní awa dō 'ì ìrì, Ìri adri sù yì ùlì ní vùjì úvápì ngūyá ngūyá rí tìjì.

7 'Bá yìkì be 'dìni 'dìri, ā ùsù 'yozú kìnì Úpí rí 'í ní ngá sè rá 'dìni ku,

8 à'diātāsīyā Ìrìvé yìkì aco 'ì ìrì, Ìrìvé tā 'oó rí pi agàsì céré yìkì ní tu pá vùrā àlu gé ku.

9 'Bá Múngú vé adripi ngá àkó rí, lè ā adri àyìkò sì, à'diātāsīyā Múngú 'dù Ìrìvé tā 'bāá àmbúgú.

10 'Bo lè 'bá ā 'bú be rí ā adri àyìkò sì, Múngú ní Ìrìvé tā 'dùjì 'bāá mādānjá rí sì, à'diātāsīyā 'bá ā 'bú be rí Ìmù drā sù peṭì ā fū ní 'wí lùjì vùgá rí tìjì.

11 Ùtù koopi gbírìlì rí, Ìri sè peṭì rí 'wí, Ìrìvé fù ùnyì be rí 'wí lù vùgá. 'Bá ā 'bú be rí kpá Ìmù drā sà Ìri ní rìzú ívé èzì ngazú rí gé.

12 Tā ūkpó ūkpó ri dō 'bá rī ũ'bī, lē ā tu pá tītī, Múngú ri ĩri ní tākíri sē rá, ā'diātāsīyā aga dō ũ'bīngará 'dĩri agásí rá, Múngú ri ídri 'dání'dání 'í ní tã ni ezijí 'bá 'i lē'bá lēlē rī pi ní rī sē ĩri ní rá.

13 Tā ūkpó ūkpó ũ'bī dō 'bá rī, lē 'bá rī ā 'yo, "Múngú ri ma ũ'bī nī" 'dĩni ku. Ā'diātāsīyā tã ũnjí ícò Múngú ri ũ'bī ku, dōku Múngú ícò 'bá āzi ũ'bī ku tã ũnjí sī ku.

14 Tã ũnjí 'bá rī ní ríi ũsũu rī, ĩri 'bá rī ũ'bī nī, ĩri 'bá rī se fi tã ũnjí agá.

15 Tã ũnjí 'bá rī ní ríi ũsũu rī ga dō ẹsì ni agá tré gí, ĩri sē 'bá rī fi tã ũnjí 'o, tã 'bá rī ní 'oó ũnjí rī ga dō ícá ambamba gí, ĩri drāngará íjì.

16 Má ẹdrípì má ọmvúpì má ní lēlē rī pi, lē 'bá āzi ā ũ'bā ĩmì mị ku.

17 Fēfē múké múké rī pi íbíkí íngá 'bū gélésí, íngákí 'bá Ẹtẹpì ngá ñ'bee ñ'bee 'bū gé 'dāá rī pi gbípi rī vúgálésí, Múngú újá 'i sù índrìkíndrì ní ríi 'i újá rī tñjì ku.

18 Múngú ùpē 'bá adrìi 'bá ívé ni, ìpē ívé ú'dúkò áda rī 'bá ní, ā tìkí rí 'bá ícá ú'dí, ngá céré ĩri ní gbíi rī pi ǎsámvú gé, 'bá adríkí rí anjì ĩrívé ni, sù ǎnyāngá kaápi drīdrī rī tñjì.

Tã yingará āzini tã 'ongará

19 Má ẹdrípì má ọmvúpì má ní lēlē rī pi, lē ĩmì nìkí tã 'dĩ'bee áamá múké, lē ĩmì 'bákí bī tã yìzú mbēlēñá, lē ĩmì rókí átángá rī rōrō, ĩmì íbíkí átá ndō, lē ĩmì 'a ā ve tã sī mbēlēñá ku.

20 Ā'diātāsīyā 'bá rī 'a ve dō gí, ícò tã pìrì Múngú ní lēē ā 'o rī 'oó ku.

21 Lē ĩmì kúkí tã āzāvú rú rī pi ā 'ongará rá, dōku ĩmì kúkí tã ũnjí rī pi ā 'ongará rá, lē ĩmì 'bákí ĩmì vūgá, ĩmì ā'yìkí ú'dúkò múké ĩ ní ũlúú ĩmì ní rī, ĩri ícò ĩmì pa rá.

22 Lē ĩmì yìkí ú'dúkò múké rī kú bī sī ku, lē ĩmì 'dukí tã ni ngaánga. ĩmì 'dukí dō tã ni ngaá kuyé, ĩmì ri ĩmì mị ũ'bā.

23 'Bá ú'dúkò múké rī yìpì kú bī sī, tã ni 'duúpì ngaápi kuyé rī, índré sù 'bá 'i ndreépi mündūrā agá,

24 kādō 'i ndreé mündūrā agá 'dāá, ĩri gō 'de mụ 'dĩisí rá, ĩri āvī ívé ĩndrìlìkí 'í ní ndreé mündūrā agá 'dāri sī rá rī tñjì.

25 'Bo 'bá rī 'bā dō 'í mị rizú tǎjmbj múké drīwālā sēepi rī lāzú, 'o dō tã rī mužú 'dĩri 'dĩni, āvī dō tã 'í ní yìi rī sī kuyé, Múngú ri ĩri ní tākíri sē tã ĩri ní 'oó rī sī rá.

26 'Bá rī ũsũ dō kīnī 'i 'bá Múngú vé ni, rō dō 'í ádra ku, ĩri 'í mị ũ'bā, ĩnjīngará ĩri ní rizú Múngú ri ĩnjīzú 'dĩri ẹzì ákò.

27 ĩnjīngará Múngú 'bá Ẹtẹpì ní ā'yì adrípi múké, ũnjīkányā ákò rī, ĩri 'dĩni, lē 'bá rī ā ko ĩmváanji rī pi ē izā ngá sī, āzini ā ko ọwuzi rī 'bá izāngá nya 'bá rī pi ē izā ngá sī. Lē 'bá Múngú vé rī pi ā ríkí tã āzāvú rú nyọkú nōri vé rī 'oó ĩndī ku.

2

Ā ríkí tã múké 'oó 'yéñá 'bá urukọ ní ku

1 Má ẹdrípì má ọmvúpì 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítō ógúpì pōwúpōwũ rī ẹ'yì 'bá gí rī pi, lē ĩmì ríkí tã múké 'oó 'yéñá 'bá urukọ 'bée ní, 'bá urukọ 'bée gázú sī 'dĩni ku.

2 'Bá āzi ífí dō ĩmì ǎsámvú gé vūrā ĩmì ní ĩmì úmúzá rī gé, úsú dō 'i bōngó ũnyī be ni sī, 'yì dō kátrī dábū rú ni 'í drì mvánjá gá, 'bá ngá ákò ni ífí dō kpá ĩmì ǎsámvú gé, úsú dō 'i bōngó ĩrìkọ rú ni sī,

3 'Í 'dụ dō 'bá 'i úsúpi bōngó ùnyī be ni sī rī vé tã 'bãã ãmbúgú, 'í 'yo dō ìri ní, "Mí ímụ úrì lúpá múké nōri drìgè," 'bo 'bá ngá ãkó rī, 'í 'yo dō ìri ní, "'Í mụ pá tuú 'dàgá," dōku "'Í mụ úrì nyòòkú gé vūgá,"

4 mí dō ri 'bá rī pi ùpè sù 'dīri tịni, mí adri nyo 'bá tã lịpi yịkị ùnjí sī ni kuyé?

5 Má édrípìí má ómvúpìí má ní lèlè rī pi, ìmi yịkí drī ma ká, Múngú ùpè 'bá ngá ãkó 'bá vū drìgè rī pi ní ndree èzị ãkó rī pi adrií è'yīngára be ãmbúgú, kòpi ícò fi mālūngā ìri ní tã ni èzịí 'bá 'i lè' 'bá lèlè rī pi ní rī agá rá.

6 'Bo ìmi ri 'bá ngá ãkó rī pi idede. Ìmi nīkí 'yozú kīnī, 'bá ã' 'bú be rī pi 'bākí pá ìmi drìgè, kòpi ri ìzāngā sē ìmi ní 'dīni kuyé? Kòpi ìmi jì mụ pá tu 'bá tã lị' 'bá rī pi èndrètì gé nī kuyé?

7 'Bá 'dī' 'bée adrikí 'bá rī' 'bá Úpi ìmi ní è'yīí rī ã rụ iza' 'bá rī pi kuyé?

8 Ìmi ñnjikí dō tãimbì agaápi rá ì ní sīí Búkú Múngú vé rī agá 'yoópi kīnī, "Lè mí lè 'bá mí gārā gá rī sù mí ní mí rụ' 'bá lèè rī tịni" rī rá, ìri lū kīnī ìmi ri tã pìrì 'o.

9 'Bo ìmi dō ri tã múké 'o 'yèná 'bá ụrụkọ' 'bée ní, ìri lū kīnī, ìmi 'okí tã ùnjí gí, ìmi ñókí tãimbì rī gí.

10 'Bá riipi tãimbì rī vé tã 'dụpìi ngaápi rī ñō dō tãimbì ãlu ni gí, ìri lū 'yozú kīnī ñō tãimbì rī pi cére gí.

11 Múngú 'yoópi, "Lè mí 'bã òwũ ku rī," 'yo kpá kīnī, "Lè mí 'dì 'bá ku." 'Í 'o dō òwũ kuyé, 'bo 'í 'dì dō 'bá drāá rá, ìri lū 'yozú kīnī, 'í ñō tãimbì rī gí.

12 Tã ìmi ní átá, āzini tã ìmi ní 'oó rī, lè ìmi nīkí 'yozú kīnī, ì tãimbì rī áyú ìmivé tã lizú, ìmi drīwālā ìsú ānī.

13 'Í' 'dú Múngú ní ímúzú tã lizú rī gé, 'bá èsì ìdríkídri 'bãápi ógúpì ní ku rī, Múngú 'bã kpá èsì ìdríkídri ìri ní ku. Múngú kãdō tã lịí 'bá rī pi drìgè, ìri èsì ìdríkídri 'bã 'bá èsì ìdríkídri 'bã' 'bée ìvé ógúpì ní rī pi ní rá.

È'yīngára āzini tã múké 'ongára

14 Má édrípìí má ómvúpìí, 'bá rī kīnī 'i dō è'yīngára be, 'bo 'o dō tã āzi lūúpi kīnī ìri è'yīngára be ni kuyé, tã múké ìri ní ìsú 'a ni gé 'dìgè rī ã'di? È'yīngára 'dīri nyo ícò ìri pa rá?

15 Mí édrípì, dōku mí ómvúpì ri dō bōngó ãkó, āzini ānyāngā ãkó,

16 'í 'yo dō ìri ní, "'Í mụ, lè mí mụ múké, ìgbè ã fụ mi ku, mí nya ānyāngā épìzú ānī épìpì," 'bo 'í sè dō ìri ní ngá ìri ní lèè rī pi kuyé, tã múké mí ní 'oó 'bá 'dīri ní rī ã'di?

17 'Bá è'yīpì gí rī 'o dō tã múké è'yīngára rī 'i' 'dazú kuyé, ìrivé è'yīngára 'dīri ìri ngá drāápi gí ni.

18 'Bo 'bá āzi ri ícò 'yo, "'Bá ụrụkọ' 'bée è'yīngára be, 'bá ụrụkọ' 'bée ri èzì nga múké."

'Bo má ní 'yozú má kīnī, "'Í 'o dō tã múké ku, ìri ícò lū ìngóni 'yozú kīnī mì è'yīngára be? Ma ícò mávé è'yīngára 'i' 'da mí ní tã múké má ní 'oó rī sī."

19 Mí kīnī, mí ẹ'yī rá Múngú ri ǎlu. Īrī múké! Īndrí ũnjí rī pi* ẹ'yīkí kpá sū 'dīri tīnī, ũrī sī, kōpi ri yā ǎnī yāyā.

20 Mí azakaza rú! Mí nī 'yozú kīnī, ẹ'yīngará mí ní ẹzị ni ngáa kuyé rī Īri ẹzị ǎkó 'dīni kuyé?

21 Múngú ǎ'yī 'bá ẹ'bīpī ǎbūrámā† ri adrii 'bá pīrī Īri ní ívé mvá Īsákā* ri sēé zǎá rōbōṅṅó rú vūrā rōbōṅṅó zǎzú rī gé rī ǎ tǎ sī.

22 'Í ndre drī ká, ǎbūrámā ẹ'yī Múngú ri rá, ǎzini 'du tǎ Múngú ní lūú Īri ní rī ngáa rá. Tǎ Īri ní 'oó rī lū 'yozú kīnī, Īrívé ẹ'yīngará Īri áda.

23 Tǎ Ī ní sī Búkū Múngú vé rī agá rī nga 'i fūú tị ní gé gí, Búkū Múngú vé rī kīnī, "ǎbūrámā ẹ'yī Múngú ri rá, Múngú ǎ'yī Īri adrii 'bá pīrī 'í ẹndrẹti gé." Gōkí ǎbūrámā ri zījī ũndī Múngú vé ní.

24 Īmi ndrekí drī ká, 'bá adri pīrī Múngú ẹndrẹti gé tǎ múké 'bá ní 'oó rī sī, adri 'yẹná ẹ'yīngará 'bávé rī sī ku.

25 Rábā ri ũkú ọwú rú ní, Īrívé tǎ 'oó ri Múngú ẹndrẹti gé pīrī, ǎ'diātāsīyā Īri ní 'bá ǎngū úmí' 'bá rī pi ẹ'yī 'báá ívé jó agá, Īri ní kōpi pée mụy lẹti túngú ni gé sī rī sī.

26 Īndrí dō 'bá rī agá 'dǎáyo, 'bá 'dīri drā gí, ẹ'yīngará ri ngakí dō ẹzị ni ku, ẹ'yīngará 'dīri drā gí.

3

Lē ĩmi ũtēkí ĩmí ádra ũtētē

1 Má ẹdrípījī má ọmvpūjī, ĩmi ǎsámví gé 'dīgé, lē ku 'bá kárakará pi ní ẹsī 'bázú fizú ǎngū ǎmbázú, ǎ'diātāsīyā ĩmi nīkí rá 'yozú kīnī 'bá ri 'bá ǎngū ǎmbá' 'bá nō' 'bée, ĩ ımıy 'bávé tǎ lī 'bá uruko' 'bée vé rī ndé.

2 'Bá céré, 'bá 'okí tǎ ũnjí ni pi kárakará. 'Bá rī átá dō átángá ũnjí ǎlunǎni kuyé, 'bá 'dīri 'bá pīrī ũnjikányā ǎkó ni, Īri ícó 'í rụ' 'bá ũtē múké.

3 'Bá ǎsúkí dō ngá aya rú ní pi hūsání rī pi tị gé, Īri sē kōpi tǎ 'bá ní lēé rī 'du nga rá, kōpi 'bá jī mụzú múké vūrā 'bá ní lēzú mụzú rī gé.

4 Īmi ndrekí drī kúlúmgbá ri ká, Īri ǎmbúgú ǎmbúgú, ũlī ǎ ri dō Īri vīj mụzú nī drǎáāsīyā, 'bá kúlúmgbá rī újīpi rī kúlúmgbá ǎmbúgú ǎmbúgú 'dīri sō mụzú pẹti mǎdǎnjá rízú kúlúmgbá sōzú rī sī.

5 Īmi ndrekí drī ká, ádra ri mǎdǎnjǎ, 'bo Īri tǎ ambugu ambugu ni pi átá.

Ádra adri sū ǎci kúlúlú mǎdǎnjá rī tīnī, Īri ǎngū ǎsé be ǎmbúgú ǎmbúgú rī zǎ ve céré.

6 Ádra sū ǎci tīnī. Īgélé 'bá rụ' 'bá gá rī pi ǎsámví gé, Īri ri ũnjikányā íjī nī, Īri 'bá rī vé adringará iza rá, Īri sē 'bá rī fi ve ǎci agá, tǎ ũnjí ádra ni átá rī íbí ífūú ǎci vezú ǎnī ũdū ǎkó rī* agásí.

* 2:19 2:19 Īndrí ũnjí rī pi: Īndrí ũnjí rī pi ǎndrú mǎlǎyíkā Múngú vé ní 'bū gé 'dǎá, kōpi nōkí tǎimbí Múngú vé rī, Sātáná ri kōpívé ǎmbúgú. Múngú ídró kōpi 'bū gé 'dǎásí vūgá nōó, kōpi gōkí úfúú Īndrí ũnjí, kōpi ri 'bá rī pi ní ízǎngá sē vū drīgé nōgó. 'Í lǎ l'dangará 12:7-9. † 2:21 2:21 ǎbūrámā: Múngú zī ǎbūrámā ri kīnī, ǎ ku ívé 'bá 'bẹtí ǎsámví gé rī pi, ǎ ku ívé ǎngū, ǎ 'de mụy ǎngū ǎzi ú'dí ní gé. ǎbūrámā ri ẹ'bīpī Yǎhúdǎj rī pi vé rī, tīkí Īri ílí ẹlífú ǎlu mūdūrūlǎ ǎrō (1,800) gé, ísụ tīkí drī Yésū ri kuyé. 'Í lǎ l'dóngará 12-25. ‡ 2:21 2:21 Īsákā: Īsákā ri mvá Múngú ní ẹzījī ǎbūrámā ní rī. 'Í lǎ l'dóngará 17-35. 2:23 2:23 l'dóngará 15:6 * 3:6 3:6 ǎci vezú ǎnī ũdū ǎkó rī: Múngú ri úmvúlésí 'bá 'i ẹ'yī' 'bá ku rī pi 'du ú'bé ǎci 'dīri agá. 'Í lǎ l'dangará 20:7-15.

7 Ānyāpā rī pi ārēvū céré, āriṅá rī pi, ngá éci' 'bá bēdrī sī rī pi, āzini ngá adri' 'bá yīi agá rī pi, ī ícō kōpi íwí adri málímáli, ī ícō kōpi ütē rá, 'bá ri kōpi íwí nī, īri kōpi ütē nī.

8 'Bo 'bá āzi ícō ádra ri ütēē bā ku. Ádra āndē tā ūnjí 'ongará sī ku, tā ūnjí ádra ní ríi átá rī adri sū kícú ī ní rizú 'bá ú'dízú rī tñi.

9 Ádra ri, 'bá ri 'bávē Úpí 'bá Ẹtépí ri íngú āní, ádra ri, 'bá kpá ri 'bá Múngú ní gbii sū 'í tñi rī pi tri āní.

10 Tí ālu ālu 'dīri sī, 'bá ri Múngú ri íngú āní, 'bá kpá ri 'bá rī pi tri āní. Má édrípíi má ómvúpíi, lē 'bá 'okí tā 'dīri tñi ku.

11 Yīi ule rī pi yīi ẹ'yí rú rī be, kōpi nyo ícō ī úmú ídí ífū vūrā ālu gé sī rá?

12 Má édrípíi má ómvúpíi, peṭi ī ní zīi figī rī, īri nyo ícō 'i újá 'a òlívē rú rá? Dōku peṭi vinyō vé rī, īri nyo ícō 'i újá 'a figī rú rá? Yīi ẹ'yí rú rī, īri nyo ícō 'i újá ícá yīi ule rú rá?

Úmī tā n̄zú rī íbí íngá Múngú vúgá

13 'Bá ĩmi āsámvú gé 'dīgē úmī be, āzini tā n̄ngará be rī ā'di 'i? Lē 'bá 'dīri ā 'o tā pīri, ā lū rī 'yozú kínī, īri úmī be, āzini n̄i tā rá, lē ā 'o tā mužú éṣí be mādā, úmī tā n̄ngará vé ni sī.

14 'Bo mí éṣí dra dō dra dra, 'í lē dō 'bá ku, āzini mí dō índrá rú, lē mí ri mí íngú āní ku, dōku mí ri ūnjō úlí 'yozú kínī, mí ri tā áda 'o 'díní ku.

15 Úmī tā 'ozú 'díní 'dīri, íbí íngá 'bū gélésí kuyé, īri úmī nyōókú nōri vé ni, Índrí Múngú vé rī sē úmī 'dīri nī kuyé, īri úmī ādróko vé ni.

16 'Bá rī dō ri éṣí 'bá 'bá āzi vé ngá drīgē, īri dō ri 'i íngú 'bá āmbúgú rú, īri tā ízāngā sēepi ni íjī, īri tā 'o mužú bādā rú, éṣí ūká ūká sī.

17 'Bo tā n̄ngará íngápi 'bū gélésíla rī, īri sē 'bá rī adri uletere, 'bá rī tākiri lēlē, 'bá rī éṣí 'bá 'bá rī pi ē ízā kozú, 'bá rī 'bá ambugu rī pi ínjīnjī, 'bá rī adri éṣí be múké, 'bá rī tā múké 'o, 'bá rī 'bá rī pi ē ízā ko trōtrō, āzini īri sē 'bá rī tā áda 'o.

18 'Bá rī 'bá tākiri íjī 'bá 'bá rī pi āsámvú gé rī pi, kōpi ri tā pīri íjī 'bá rī pi āsámvú gé.

4

Lē ĩmi ínjíkí Múngú ri ínjīnjī

1 Ngá sēepi ĩmi ní rizú āgátá gāzú, āzini ĩmi ní rizú ūmbā fuzú ĩmi āsámvú gé sī rī ā'di? Tā ūnjí ĩmi ní ríi ūsūŋú ĩmi éṣí agá rī, īri ri ūmbā fū ĩmī éṣí agá nī.

2 ĩmi lēkí kōdō ngá, 'bo ĩmi ísúkí ngá rī kuyé. ĩmi ri 'bá ú'dí, ĩmi ísúkí rī ngá āní, 'bo ĩmi ísúkí ngá ĩmi ní lēé rī kuyé. ĩmi ri āwā, āzini ĩmi ri ūmbā fū, 'bo ĩmi ísúkí ngá ĩmi ní lēé rī kuyé, ā'diātāsīyā ĩmi zíkí ngá ĩmi lēé rī Múngú vúgá kuyé.

3 ĩmi kádō ríi ngá zīi Múngú vúgá, Múngú sē ĩmi ní ngá rī ku, ā'diātāsīyā ĩmi zíkí ngá rī létí be pīri kuyé, ĩmi lēkí ngá rī pi ísú rizú āyīkō 'bāzú.

4 ĩmi 'bá Múngú ri gā' 'bá sī 'dī' bée, ĩmi n̄kí áamá kuyé 'yozú kínī, ĩmi lēkí dō tā nyōókú nōri vé rī áyu, ĩmi ari' 'ba Múngú vé ni? 'Bá tā nyōókú nōri vé rī lēepi rī, īri āri' 'bá Múngú vé ni.

5 Tā Búkú Múngú vé rī ní 'yoó, "Múngú ri índrí 'í ní sēé fíi 'bá éṣí agá rī ā tā mba ni 'dīri" fi drī ĩmi drīgē kuyé?

⁶ 'Bo Múngú ri ívé ẹ̀sì múké rī sē mužú ìmi ní dījì dījì. Sězú Búkū Múngú vé rī ní 'yozú kīnī,

"Múngú gā 'bá í íngú' 'bá íngúngū rī pi sī,

'bo ìri ẹ̀sì múké 'bā 'bá tā bē mādā rī pi ní."

⁷ Lē ìmi ìnjìkí Múngú ri ìnjìnjì. Lē ìmi gākí tā àdróko vé rī sī, ìri sē àdróko ri nga ápá ìmí rù' 'bá gá sī rá.

⁸ Lē ìmi ítrúkí ìmi ìnyiná Múngú vúgá, ìri kpá 'i ítrú ìnyiná ìmi vúgá. Ìmi 'bá ùnjìkányā be 'dī' 'bée, lē ìmi ùjìkí ìmivé ùnjìkányā rá. Ìmi 'bá yìkì be ìrī 'dī' 'bée, lē ìmi ùjìkí ìmí ẹ̀sì.

⁹ Lē ìmi adríkí ìzāngā sī, ìmi ngokí ngongo, ìzāngā ā ñò ìmí ẹ̀sì. Ìmi kukí āgúngará àní, ìmi í' 'dókí áá ngoó, lē ìmivé àyìkò ā újā 'i ìzāngá rú.

¹⁰ Lē ìmi 'bākí ìmi adrií tā be mādā Úpí ẹ̀ndrẹ̀tì gé, ìri ímù ìmi íngú rá.

À 'yokí 'bá āzi vé tā ùnjí ku

¹¹ Má ẹ̀drípìjì má ómuvúpìjì, lē ìmi ríkí ìmi ọ̀gǔpìjì ā rù izaá ku. 'Bá ríipi átápi ógúpì ní ùnjì, dōku ógúpì vé tā 'yoópi ùnjì rī, ìri ri tǎimbì Múngú vé rī ide. Ìmi idekí dō tǎimbì Múngú vé rī, ìmi 'dúkí tǎimbì rī vé tā ngaá kuyé, ìmi ri tā lị, ìmi kīnī, tǎimbì rī ùnjì.

¹² Múngú ri 'yégá ri tǎimbì sē nī, āzini ìri kpá ri tā lị nī. Ìri ùkpò be 'bá rī pazú, āzini 'bá rī 'dìzú drázú. 'Bo mi ā'di 'i mí ógúpì vé tā līpì?

Lē mí íngú mí ù'dú drǔ rī vé tā sī ku

¹³ Ìmi yìkí drī ká, ìmi rì' 'bá 'yo' 'bá, "Àndrū, dōku drǔ 'bá mụ adri ílì ālu kǔrǔ 'dāri agá, 'bā ngá ụzì, 'bā mǔfēngā ịsụ àní ambamba 'dī' 'bée!"

¹⁴ Ìmi ícò tā 'i ngaápi ìmí rù' 'bá gá ù'dú drǔ rī gé rī ñé áamá íngóni? Ìmi adríkí sù sāsālì 'deepi sá be mādā, ìri gō áfí 'dīisí rá rī tǎnjì.

¹⁵ Lē ìmi 'yokí 'dínì, "Múngú lē dō rá, 'bá ícò adri idri rú rá, 'bá ícò tā nōri 'o rá, dōku 'bá ícò tā 'dāri 'o rá."

¹⁶ 'Bo ìmi ri ìmi íngú tā ìmi ní lēé 'oó rī sī. Tā ìmi ní rizú ìmi íngúzú 'dīri ùnjì.

¹⁷ 'Bá rī ñé dō tā múké 'í ní kōdō lēé 'oó rī rá, 'bo 'o dō tā rī kuyé, ìri ùnjìkányā.

5

Lē 'bá ā'bú be rī pi ā ndrekí múké

¹ Ìmi 'bá ā'bú be rī pi, lē ìmi ngokí, āzini ìmi gákí lǔlǔlǔ tā ùkpò ùkpò ùmuvúlésì ímù' 'bá ìmi ịsù' 'bá drǔdrǔ 'dī rī pi sī.

² Ìmivé ā'bú pi ímù ábá ìmi drǔgé sī rá, āzini ịjǔrǔkò ri ímù ìmivé bōngó ùnyì be 'dī' 'bée mbe ícá ku ịrǔkò rú.

³ Ìmivé dábū, āzini aya ógú' 'bá ógú' 'gǔ rī pi ùdrǔkí ícá ùnjì gí. Ìmivé ā'bú 'dī' 'bée ímù ìmi zā ve sù ácì ní ngá zāá veé rī tǎnjì. Á'bú ìmi ní traá kuú kárákará 'dī' 'bée, ìmivé ā'bú 'dī' 'bée ímù tā lị ìmi drǔgé ù'dú ùdǔ vé rī gé.

⁴ Ìmi ndrekí drǔ ká! 'Bá ìmi ní 'bāá ẹ̀zì ngaá ìmivé ómuvú agá rī pi, ìmi gākí kòpívé àndēma ẹ̀zì ngazú rī ùfēgá sī, kòpívé àndēma ìmi ní gāá ùfēgá sī 'dī' 'bée ri ngo ìmí rù' 'bá gá. Úpí Ùkpò 'Dípa yì 'bá ànyāngā ìkūnā' 'bá rī pi vé ngongará gí.

⁵ Īmi ní adringará gá vū drīgé nōgó, ĩmi rikí āyīkō 'bāá, āzini ĩmi rikí ĩmí 'a ā tā ũsūū áyu. Nóni ĩmí rú'ba usekí kuú mgbúmgbú sū tị ĩ ní lēe mụú úlīlī rī pi tịnị.

⁶ Īmi lịkí 'bá tā ákó rī pi vé tā ũnjí, āzini ĩmi ú'dịkí kọpi ũdrāá rá, kọpi újákí ĩmi ní tā āzi ũnjí ni kuyé.

Īzāngā agá lē ĩmi adrikí ẹsị be mādā

⁷ Má ẹdrípịi má ọmvúpịi, lē ĩmi adrikí ẹsị be mādā cimgbá Úpí ní ícángará gá. ĩmi ndrekí drī ká, 'bá ọmvú 'aápi rī, ĩri ẹsị 'bā mādā rizú yīígọ 'dịpi ẹézụ sī anyāngā ní kazú rī ũtēzú.

⁸ Lē kpá ĩmi adrikí ẹsị be mādā, ĩmi tukí pá ũkpó ũkpó, ā'diātāsīyā lókí Úpí ní ịgōzú rī ícá ĩnyinā gí.

⁹ Má ẹdrípịi má ọmvúpịi, lē ĩmi unukí ĩmi ọgúpịi rú'ba gá ku, ā lịkí rí tā ĩmi drīgé ku. 'Bá tā lịpi rī tu pá kuú kẹtīlē gá 'dī!

¹⁰ Má ẹdrípịi má ọmvúpịi, lē ĩmi ũbíkí nẹbī átá'ba Úpí ā rú sī rī pi ā pámvú, kọpi ká ríi ĩzāngā nyaá, kọpi nyakí ĩzāngā rī mụzú ẹsị be mādā.

¹¹ Sū ĩmi ní nīi rá rī tịnị, 'bá ĩzāngā nya'ba ẹsị be mādā rī pi, 'bá kọpi ā rú ینگú kọpi ní ĩzāngā rī nyaá ẹsị be mādā rī sī. ĩmi yíkí ĩzāngā Ẹyóbū ní nyaá rī rá. Ụdụ ni gé, Úpí ko ĩri ē ĩzā rá. Úpí 'o tā 'dīri 'dini, ā'diātāsīyā ĩri Múngú rīpi 'bá rī pi ē ĩzā koopi ĩzāngā agá ni, ẹsị ni múkē.

¹² Má ẹdrípịi má ọmvúpịi, tā agaápi rá rī, lē ĩmi ē ẹdíkí 'bū ā rú, dōku vū ā rú, dōku ngá āzi ā rú ũyō sōzú āni ku. Tā rī dō ē, ĩmi 'yokí ē, tā rī dō kuyé, ĩmi 'yokí kuyé, ā lịkí rí tā āni ĩmi drīgé ku.

Múngú vé zingará ẹ'yīngará sī rī

¹³ Tā ũkpó ũkpó ịsú dō mi nī, lē mí zị Múngú ri. Āyīkō fi dō mí ẹsị agá, lē mí ngo ینگú Múngú ri ینگúzú.

¹⁴ Drā rú dō mi nī, lē mí zị 'bá ambugu kānisā* vé rī pi ímú mí ní Múngú ri zịi. 'Í zị kọpi, kọpi ē ímúkí rī ũdu bēe mí rú'ba gá Úpí ā rú sī.

¹⁵ 'Bá ẹ'yīngará be rī pi zíkí dō Múngú ri 'bá drā be rī ní, drā rī ícọ de rú'ba ni gé sī rá, Úpí rī ĩri inga ụrụ rá. 'O dō tā ũnjí, Múngú ri ĩri trū ịrívé ũnjikānyā agásí rá.

¹⁶ Lē ĩmi ũlúkí ĩmivé ũnjikānyā, ọgúpị ā ũlū ívé rī ọgúpị ní, ọgúpị ā zị Múngú ri ọgúpị ní, ĩmi ā adrikí rí ule. 'Bá tā be pịrị rī zị dō Múngú ri, ịrívé zingará ũkpō be, ĩri 'bá rī ē ĩzā ko rá.

¹⁷ Ẹlīyā† rī 'bá sū 'bá tịnị, zị Múngú ri ẹsị be céré kīnī, yīígọ ā 'dị ku, ílī na ẹlī sī, yīígọ 'dị kuyé.

¹⁸ Ẹlīyā gō Múngú rī zị dīi, yīígọ gō 'dị rá, ānyāngā ka nyọkú drīgé nōgó rá.

¹⁹ Má ẹdrípịi má ọmvúpịi, 'bá rī ku dō tā áda rī ā 'ongará gí, lē 'bá āzi ā lū ĩri ní, ā gō tā áda rī 'oó áyu.

²⁰ 'Bá rī újá dō 'bá ũnjikānyā 'oópi rī ịfūú ívé ũnjikānyā agásí āmvé gí, pa 'bá 'dīri drā agásí gí, trūkí ĩri ívé ũnjikānyā kárákará 'dī'bée agásí gí.

* **5:14 5:14 Kānisā:** Kānisā rī 'bá Ẹsụ Kúrísitō rī ẹ'yī'ba gí rī pi. † **5:17 5:17 Ẹlīyā:** Ẹlīyā rī nẹbī, Múngú 'dụ ĩri mụzú 'bū gé ịdri rú, drā kuyé. Tịkí ĩri ákūdē ílī rī ca mụdūrūlū úrōmī (900), ịsú ákūdē tịkí drī Ẹsụ rī kuyé. 'Í lā 1 'Bāgú 17-21; 2 'Bāgú 1-3.

Kòkòbì àlu ni Pétēró ní sǐ rǐ Tā búkū rǐ vé rǐ ā ũlūngará

Pétēró sǐ kòkòbì 'dìri sée Kùrísítòyànǐ adri'ba àngū Tákì agá rǐ pi ní. Sǐ kòkòbì 'dìri sée kòpi ìmbázú ĩ ní rǐi kòpi òcǔjù kòpivé è'yǐngará ā tā sǐ rǐ sǐ. Lū kòpi ní kǐnǐ, Yèsù Kùrísítò nya ìzàngā, 'okí kpá ìri ũnjǐ, kúru lē Kùrísítòyànǐ rǐ pi ā 'bākí èsǐ nǐzú kǐnǐ, kòpi ìmù ìzàngā nya rá. Ìmbá kòpi kǐnǐ, ìzàngā kòpi ní nyaá 'dìri agá, kòpi tukí dō pá tǐtǐ ìvé è'yǐngará agá, Múngú ri kòpi ā'yǐ adri anji ìvé ni, úmvúlésǐ ìri kòpi ũfē rá. Pétēró kǐnǐ, lē Kùrísítòyànǐ rǐ pi ā áwíkí adrií 'bá Múngú vé ni.

1 Ma Pétēró 'i, Yèsù Kùrísítò vé 'bá áyúáyū rǐ.

Á sǐ kòkòbì nòri sée 'bá Múngú vé ĩ ní ìré kpélékpélé adri'ba jákā rú àngū Pónítò vé rǐ agá, Gálátíyā agá, Kápādòkíyā agá, Èzìyā agá, àzini Bítúníyā agá rǐ pi ní.

2 Múngú 'bá Ètèpì ũsù Ìmivé tā 'í èsǐ agá Ìnógòsǐ, ũpē Ìmi nǐ. Ìrivé Ìndri Uleterè rǐ újǎ Ìmi ícá uleterè. Ìmi ní Ìrivé tā 'dùjù ngaa rá rǐ sǐ, àrǐ Yèsù Kùrísítò vé rǐ ũjǐ Ìmi gǐ.

Èsǐ múké Múngú vé rǐ, àzini tákiri Ìrivé rǐ ā adri Ìmi be mužú nyonyo.

Ōwō'dǐfō sēngará

3 'Bá ìngúkí 'bavé Úpí Yèsù Kùrísítò vé Ètèpì Múngú ri. Ìrivé èsǐ ní adrií Ìdrikídri 'bá ní rǐ sǐ, lē 'bá 'bākí èsǐ Ìdri ú'dí Ìri ní sée 'bá ní rǐ drǐgé, ā'diātāsìyā Múngú ní Yèsù Kùrísítò ri ìngaa gōo Ìdri rú drāngará gálésìla rǐ vé tā sǐ.

4 Múngú 'bá Ìmi ní ngá múké kuú 'bù gé 'dāá'dā, ngá rǐ ícò ábá ku, ícò ú'bjǐ ku.

5 Ngá múké 'dìri 'bākí kuú Ìmi tēé, ā'diātāsìyā Ìmi ní Yèsù Kùrísítò ri è'yǐjǐ gǐ rǐ sǐ. 'Bá Yèsù ri è'yǐ'ba gǐ rǐ pi, ũkpō Múngú vé rǐ kòpi ũtē ca cǐmgbá ĩ ní ìmùzú pangará rǐ vé tā ì'dazú ú'dù ũdù vé rǐ gé rǐ gé.

6 Nóni tā kárakarà ni pi ā ríkí dō Ìmi ũ'bǐjǐ rǐi ìzàngā nyaá 'dìni drāáàsìyā, Ìmi ìmù àyǐkō Ìsù drǐdrǐ 'dìlè rá pangará rǐ ā tā sǐ.

7 Ìzàngā Ìmi ní rǐi nyaá 'dì'bée, ĩ ri Ìmivé è'yǐngará ũ'bǐ, nǐzú ámázú Ìmi dō pá tu tǐtǐ Ìmivé è'yǐngará agá rá. ĩ ri Ìmi ũ'bǐ sǐ ĩ ní dábù ũ'bǐjǐ zāá ácǐ sǐ rǐ tǐnjǐ. Ìmivé è'yǐngará ndē dábù ábápi Ìndi 'dìri rá. È'yǐngará ri sē Ìmi adri ũkpó ũkpó ìzàngā Ìmi ní rǐi nyaá rǐ agá, Múngú ri sē ĩ ìmù Ìmi ìngúngū, àzini Ìmi ìmù dǐ pōwǔpōwǔ ú'dù Yèsù Kùrísítò ní ícázú rǐ gé.

8 Ìmi ndrekí dō Ìri kuyé drāáàsìyā, Ìmi lēkí Ìri rá, àzini Ìmi è'yǐkǐ Ìri rá, Ìmi ri Ìri ìngú àyǐkō be àmbúgú, àyǐkō 'dìri ícókí tā ni 'yoó bā ku.

9 Ìmi ní Ìri è'yǐjǐ gǐ rǐ sǐ, Ìmi pangará Ìsù rá.

10 Pangará 'dìri, nēbǐ rǐ pi ũlúkí ótù tā ni kǐnǐ, Múngú ri ìmù èsǐ múké 'bá Ìmi pazú, kòpi 'bākí èsǐ rízú pangará 'dìri vé tā nǐzú ámázú.

11 Índrí Kúrísítô vé rî ùlû nêbî rî pi ní kînî, Kúrísítô ri úmvúlésî ímú ìzàngā nya, vùdrî ní gé, ìri dî ógú pōwūpōwū, sê kōpi ní rizú sâ, āzini létî tã 'dîri ní ímúzú 'i ngazú rî ndázú ānî.

12 T'dakî tã 'dîri nêbî rî pi ní kînî, kōpi ri êzî rî nga î ní ùgōgōlê rú kuyé, kōpi ri nga ìmi ní. Tã kōpi ní ùlûú ìmi ní rî, kōpi ùlûkî Índrí Uleterê î ní ìpêê 'bû gélésî rî vé ùkpō sî, mālâyîkâ rî pi 'bâkî kpá êsî rizú tã 'dîri nîzú ámázú.

Lê ìmi adrikî uleterê

13 Lê ìmi útúkî ìmivé yîkî tã 'ozú rî ā adri pîrî. Lê ìmi 'bâkî êsî rizú êsî múké Múngú ní ímú 'bãá ìmi ní lókî ìri ní ímúzú Yêsû Kúrísítô ri i'dazú rî gé 'dâri ùtêzú.

14 Lê ìmi adrikî sū anjî Múngú vé tî yî' bá yiyî rî pi tîñî, lê ìmi újâkî ìmi gōô ùnjîkányâ ótú ìmi ní 'oó êñîākō sî 'dã'bée agá dîjî ku.

15 'Bo Múngú ìmi zîjî rî, ìri uleterê, lê ìmi adrikî kpá uleterê tã cérê ìmi ní rîí 'oó rî agá,

16 ā'diātāsīyā sîkî kînî, "Lê ìmi adrikî uleterê, ā'diātāsīyā ma uleterê."

17 Ìmi ri Múngú 'bá rî pi vé tã lîjî pîrî rî zî ìmi Êtêpî, lê ìmi ìnjîkî ìri ìnjîñjî ìmi ní drî adrizú jākâ rú vû drîgé nōgô rî gé.

18 Ìmi nîkî rá 'yozú kînî, Múngú je ìmi drî ìfúzú létî ùnjî ìmi ê' bîpîjî ní 'oó rî agásî ngá ábá' bá ábábâ sū dábû tîñî ni sî kuyé, dôku aya ógúpî ógúôgú ni sî kuyé,

19 je ìmî drî ārî tã be agaápi rá Kúrísítô adriipi kâbîlô mvá* uleterê ùnjîkányâ ākô rî vé rî sî.

20 Múngú ìpê Kúrísítô ri kú ìnogósî ìsú ākūdê gbikî drî vû ri kuyé, 'bo i'dakî ìri ù'dú ù'dú vé nō'bée gé ìmivé tã sî.

21 Kúrísítô ā tã sî, ìmi ê'yîkî Múngú Kúrísítô ri ingaápi drāngará gálésî, Kúrísítô ri ìngúpî rî gî. Kúru ìmi ê'yîkî Múngú ri rá, āzini ìmi 'bâkî êsî Múngú drîgé rá.

22 Ìmi ní ù'dúkô áda rî ê'yîjî gî rî sî, ùjîkî ìmi uleterê gî. Kúru lê ìmi lêkî ìmi lèlê ìmi āsámvú gé sî ìmi êdrîpîjî be, ìmi ómvúpîjî be êsî be cérê.

23 Ā'diātāsīyā tîkî nónî ìmi ú'dí rú gî, ìmivé tîngará 'dîri adri 'yozú kînî rû' bá ñmaápi ñma ñma nōri vé ni kuyé, ìri rû' bá drāápi ku ni, ù'dúkô Múngú ní átá adriipi mužú nyonyo 'dîri sê kōpi tîjî ícá ú'dí rú nî.

24 Sū nêbî rî ní 'yoó rî tîñî kînî,

"Bá rî pi adrikî sū ásé tîñî, kōpi drā mbêlêñá,
kōpivé ùnyî ri ábá mbêlêñá sū peṭî ásé agá rî pi vé fû ní ábá rî tîñî,
ásé ê bî ri ùnyú rá, fû ni ri kpá lû 'dîisî rá.

25 'Bo ù'dúkô Úpî vé rî áwî adri mužú nyonyo."

Ù'dúkô 'dîri, ìri ù'dúkô múké Múngú vé î ní ùlûú ìmi ní rî.

1:16 1:16 Lêvîjtîkâ 11:44-45; 19:2; 20:7 * 1:19 1:19 Kâbîlô mvá: Múngú sê tãjîmbj Mósê ní kînî, 'bá rî pi ā zâkî kâbîlô Múngú ní rōbōñô rú, ā trúkî rî kōpi ìvé ùnjîkányâ agásî rá. Sê î ní Yêsû ri zîzú Kâbîlô Mvâ Múngú vé ni ānî, ā'diātāsīyā Múngú ìpê ìri ímú drāá 'bávê ùnjîkányâ ùjî. 'Í lâ Wûngará 12:17-28; Mārâkô 14:12; Lúkâ 22:7; Yüwánî 1:29-35; 1 Kōrínítô 5:7. 1:25 1:25 Ísáyâ 40:6-8

2

1 Kúru lē ĩmi kukí tā 'dī'bée rá, ẹ̀sị̀ ụ̀njí 'bāngará 'bá āzi drị́gẹ̀, ụ̀njō, mị ụ̀'bāngará, ẹ̀sị̀ ụ̀njí 'bāngará 'bá āzi vé ngá sị, āzini atángá átá 'bá āzi ā rụ́ ịzazú rī, lē ĩmi kukí rá.

2 Lē ĩmi adríkí sụ́ anjị ụ̀déná rí'bée bā ndru'bá rī pi tị̀nị. Lē ĩmi mvụkí lē Índrị Uleterē rī ní sēē ĩmi ní rī, ĩmi mbakí rí ǎnị ụ̀kpō be, ĩmi ịsụkí rí pangará ǎnị.

3 Nóni ĩmi nīkí á má gí 'yozú kíní, Ụ́pí rí múké.

Írā adrípi ídri rú rī, āzini 'bá Múngú ní ụ̀pēē rī pi

4 ĩmi ímụkí Írā adrípi ídri rú* 'bá rī pi ní gāá sị, Múngú ní ịpēē, ịri ní tā ni 'dụ́ 'bāá ǎmbúgú rī vúgá.

5 ĩmi adríkí kpá sụ́ írā adrí'ba ídri rú Índrị Uleterē rī ní rizú jó Múngú vé rī sızú ǎnị rī tị̀nị, ĩmi atala uleterē rí'bá rōbōnō Múngú ní ǎ'yíí rá rī sē'bá Múngú ní Yésụ́ Kúrísitō ǎ rụ́ sị ni pi.

6 Tā ĩ ní sīi búkū Múngú vé rī agá rī kíní,

"Ĩmi ndrekí drī ká, á 'bā írā kú Siónā† agá, má ịpē írā rī 'bāá tā be ǎmbúgú.

'Bá ịri ẹ̀'yípi rá rī, ịcọ́ drị́njá ịsụ́ ku."

7 ĩmi írā rī ẹ̀'yí'bée rá rī pi, ĩmi vúgá 'dálé írā rī vé tā ǎmbúgú. 'Bo 'bá írā rī gā'ba sị rī pi vúgá 'dāá,

"Írā ǎndúrú 'bá jó sị'ba rī pi ní gāá sị rī,

ụ́já nóni 'i ịcá írā sēēpi jó rī ní pá tuzú ǎnị ụ̀kpó ụ̀kpó ni."

8 "Á 'bá írā, 'bá rī pi rí ị ụ̀sị́ rụ́'ba ni gé,

írā rī sē kọpi rí u'de vúgá."

Kọpi rí ị ụ̀sị́ rụ́'ba ni gé, ǎ'diātāsīyā kọpi lēkí tā Múngú vé rī yíi ku, tā ĩ ní ụ̀tíi rī nga 'i kọpi ǎ rụ́'ba gá rá.

9 'Bo ĩmi adríkí 'díní kuyé, Múngú ụ̀pē ĩmi ní. ĩmi atala 'bāgú rī pi vé ni, sụ́rụ́ uleterē ni, 'bá Múngú vé ni pi. Múngú zị ĩmi ịfūú ịnịnjá agá 'dāásí ímụ́ adríi ụ̀túná dđipi uleterē rī agá, ĩmi ụ̀lúkí rí tā múké Múngú ní 'oó ĩmi ní rī pi 'bá rī pi ní.

10 ǎndúrú ĩmi adríkí 'bá Múngú vé ni kuyé, 'bo nóni ĩmi 'bá Múngú vé ni. ǎndúrú Múngú 'bā ẹ̀sị́ ịdríkídri ĩmi drị́gẹ̀ kuyé, 'bo nóni 'bā ẹ̀sị́ ịdríkídri ĩmi drị́gẹ̀ gí.

11 ĩmi mávé Ụ̀ndí má ní lēlēlē rī pi, ĩmi jākā, āzini ĩmi rámbá rú nyṓókú drị́gẹ̀ nōgọ́, á má ĩmi drị́ ịrī sị, tā ụ̀njí riipi ụ̀mbā fụ́upí ĩmí ẹ̀sị́ agá 'dīri, lē ĩmi kukí ǎnị.

12 Lē ĩmivé tā ǎ adri múké 'bá pāgánō rú rī pi ǎsámvú gé, kọpi kádō ụ̀njō ụ̀lị́ ĩmi drị́gẹ̀ 'yozú kíní ĩmi rí tā ụ̀njí 'o, kọpi ǎ ndrekí rí tā múké ĩmi ní 'oó rī, kọpi ẹ̀ ịngúkí rí Múngú rí ụ́'dụ́ ịri ní ímúzú 'bá vúgá nōlē rī gé.

Lē ẹ̀ ịnjíkí 'bá drīkoma rú rī pi ịnjịnjị

13 Ụ́pí lē ĩmi ịnjíkí 'bá ĩ ní ụ̀'bāá ĩmí drīlẹ́ gá rī pi ǎrēvú céré ịnjịnjị. Lē ĩmi ịnjíkí 'bāgú rī pi ịnjịnjị, ǎ'diātāsīyā kọpi 'bá ambugu 'bá rī pi drị́gẹ̀ céré.

* 2:4 2:4 Írā adrípi ídri rú: Írā adrípi ídri rú rī Yésụ́ 'i. † 2:6 2:6 Siónā: Siónā rí ị kpá zị Yērūsálēmā. 2:6 2:6 Ísáyā 28:16 2:7 2:7 Sāwumā 118:22 2:8 2:8 Ísáyā 8:14

14 Āzini lē ĩmi ĩnjĩkĩ gávānā rĩ pi ĩnjĩnjĩ, ā'diātāsīyā ũpēkĩ kōpi riĩ 'bá tā 'o'bá ũnjĩ rĩ pi ĩrĩñāá, āzini riĩ 'bá tā 'o'bá múké rĩ pi íngú.

15 Múngú lē ĩmi 'okĩ tā pĩrĩ, 'bá adri'bá azakaza rú tā nĩ'bá ku rĩ pi ā 'yokĩ rĩ tā āzi ĩmi ní ku.

16 ĩmi ĩsúkĩ drĩwālā gĩ, 'bo drĩwālā ĩmi ní ĩsú 'dĩri, lē ĩmi 'okĩ tā ũnjĩ āni ku. Lē ĩmi adrikĩ átĩ'bá Múngú vé ni.

17 Lē ĩmi ĩnjĩkĩ 'bá rĩ pi céré ĩnjĩnjĩ, ĩmi lēkĩ ĩmi ōgũpĩpĩ Yēsũ ri ě'yĩ'bá gĩ rĩ pi lēlē. ĩmi rukĩ Múngú ri, āzini ĩmi ĩnjĩkĩ 'bágú rĩ pi ĩnjĩnjĩ.

18 ĩmi 'bá adri'bá túgērĩ rú 'dĩ'bée, lē ĩmi ĩnjĩkĩ ĩmivé 'bá ĩmi ní riĩ ězĩ ngaá kōpi ā pálé gá rĩ pi ĩnjĩnjĩ. Adri 'yozú kínĩ, ĩmi 'yéñá 'bá tā be múké rĩ pi ĩnjĩ áyu 'dini ku, lē ĩmi ĩnjĩkĩ 'bá ěsĩ be ũká ũká rĩ pi índĩ.

19 'Bá rĩ 'o dō mi ũnjĩ drāáasiyā, Múngú ri mí ní tákiri sē rá, ā'diātāsīyā mi 'bá Múngú vé ni.

20 Ūgbākĩ dō ĩmi tā ũnjĩ ĩmi ní 'oó rĩ sĩ, ĩmi takĩ dō tā ni mādā, ngá múké ĩmi ní ĩsú āni gé 'dĩgé rĩ ā'di? 'Bo ĩmi nyakĩ dō ĩzāngā tā múké ĩmi ní 'oó rĩ sĩ, ĩmi takĩ dō ta ni mādā, Múngú ri adri ĩmi sĩ āyĩkō sĩ.

21 Múngú ní ĩmi zĩĩ ímú Kúrísitō ā pámvú ũbĩĩ rĩ sĩ, ĩmi ímú ĩzāngā nya sũ Kúrísitō ní nyaá ĩmi tā sĩ rĩ tĩnĩ, ĩri ĩmi ní ũ'bĩtā rú, ĩmi ũbĩkĩ rĩ ĩri ā pámvú āni.

22 "'O ũnjĩkānyā āluñani kuyé,
ũ'bā 'bá āzi ē mĩ kuyé."

23 'Bá rĩ pi ká ĩri u'daá, u'da kōpi kuyé. Kā riĩ ĩzāngā rĩ nyaá, ěrĩ 'i ōjōgō sĩ āluñani kuyé. ĩzāngā ĩri ní nyaá rĩ agá, 'bá ívé ěsĩ céré Múngú tā lĩpi pĩrĩ rĩ drĩgé.

24 Kúrísitō 'dũ 'bávé ũnjĩkānyā mužú 'ĩ rú'bá gá pētĩ alambaku sígé gĩ, 'bá kukĩ rĩ ũnjĩkānyā, 'bá adrikĩ rĩ ídri rú, 'bá 'okĩ rĩ tā pĩrĩ áyu. ĩzāngā ĩri ní nyaá rĩ sē ídrĩkĩ ĩmi gĩ.

25 Āndúrú ĩmi adrikĩ sũ kābĩlō āvĩ'bá gĩ, ri'bá ányá'bá mužú bādárú rĩ pi tĩnĩ, 'bo nóni ĩmi ímvĩkĩ ĩgōó 'bá riipi ĩmi úcépi, āzini ĩmivé ídri ā tā mbaápi rĩ vugá gĩ.

3

Ūkú rĩ pi vé adringará ívé āgō rĩ pi be rĩ

1 Ūkú rĩ pi, lē ĩmi ĩnjĩkĩ ĩmivé āgō rĩ pi ĩnjĩnjĩ, ĩmi 'dúkĩ tā kōpi ní lūú ĩmi ní rĩ ngaánga. Āgō rĩ pi ě'yĩkĩ dō ú'dúkó múké rĩ kuyé, ũkú rĩ pi vé tā 'oó múké rĩ sĩ, ũkú rĩ pi ā ũlúkĩ dō ú'dúkó múké rĩ ívé āgō rĩ pi ní kuyé drāáasiyā, āgō rĩ pi ú'dúkó múké rĩ ě'yĩ rá.

2 Āgō rĩ pi ndrekĩ dō ũkú rĩ pi ri tā 'o múké, kōpi kúru 'de Kúrísitō ā pámvú ũbĩ.

3 Lē ku ĩmi ní rizú ěsĩ 'bázú céré ũnyĩ rú'bá nōri vé rĩ ā tā ũsũzú áyu, āzini rizú drĩ'bĩ tizú ũ'dũ be túngú túngú, dōku gálágála dábú rú ní pi ũ'yízú ĩmi bí gé sĩ, āzini bōngó ājē be āmbúgu ni pi úsúzú.

4 Múké ni, lē ĩmivé ũnyĩ ā adri ĩmĩ ěsĩ agalésĩla. ũnyĩ 'dĩri ā adri rĩ mužú nyonyo, ĩmivé ěsĩ ā adri rĩ kĩri, āzini tā be mādā. ũnyĩ 'dĩri tā be āmbúgu Múngú ěndrētĩ gé 'dāá.

⁵ Ūkú ótú Múngú ri ɪnɲí 'bá rĩ pi 'okí tã rĩ sũ 'dĩri tɪnɪ. Kòpi 'bãkí ɛsɪ céré Múngú dr̥ígé, kòpi ri ɪ údé ũnyĩ be. Kòpi ri ɪvé āgō rĩ pi vé tã 'dụ nga rá.

⁶ Sárā ní ágō ni Ābūrāmā* ri ɪnɲí ɪnɲí rĩ sĩ, zɪ ágō ni ri ɪvé āmbúgú. Ɛmi 'okí dō tã pɪrɪ ɷrɪ ākó, ɪmi anji ũkú Sárā vé ni.

⁷ Ɛmi āgō ũkú be rĩ pi, lē ɪmi ɪnɲíkí ɪmivé ũkú rĩ pi ɪnɲinɲí, ɪmi rukí kòpi múké, ɪmi ɷsũkí lɛtɪ múké kòpi ɛ ɪzā kozú ānɪ, kòpi dō ũkpō ākō dr̥āāsiyā, Múngú vé ɛsɪ múké rĩ sĩ, sē ɪmi ní fēfē idri ú'dí rĩ vé rĩ céré trōtrō, ānɪ ā uga rí ɪmi ní lɛtɪ Múngú ri zɪzú rĩ ku.

Ɔzāngā nyangará tã múké 'ongará sĩ rĩ

⁸ Ɔ'yó ɛsɪzú rĩ 'dĩ, lē ɪmivé yɪkɪ ā adri céré ālu. Ɔmi kukí ɪmi ɔgũpɪ rii ɪzāngā nyaá ɔ'dúkùlɛ ku. Lē ɪmi lēkí ɪmi lēlē adrizú ɛdrɪpɪ rú āzini ɔmvũpɪ rú. Ɔmi adrikí ɛsɪ be múké, āzini ɪmi adrikí tã be mādā.

⁹ 'Bá āzi 'o dō ɪmi ũnɲí, lē ɪmi 'okí ɪri ũnɲí ku, 'bá āzi 'da dō ɪmi, lē ɪmi 'dakí ɪri ku, múké nɪ, lē ɪmi zɪkí ɪri ní Múngú rĩ, ā sē ɪri ní tãkiri, ā'diātāsiyā ɪmi 'okí dō 'dini, Múngú ri ɪmi ní tãkiri sē rá.

¹⁰ Ā'diātāsiyā siki búkũ Múngú vé rĩ agá kinĩ,
 "Bá rĩ lē dō adrii āyikō sĩ,
 āzini lē dō adrii mužú múké,
 lē ā ũtē ɪvé ādra, ā ri átángá ũnɲí átá ku,
 āzini ā ri ũnɲō ũlɪ ku.

¹¹ Lē ɛ ɪfũ ũnɲikānyā agásɪ rá, ā 'o tã múké,
 lē ā ndā lɛtɪ tãkiri ɪjɪzú, ā 'dụ tãkiri rĩ vé tã ngaánga.

¹² Ā'diātāsiyā Úpí Múngú ri mɪ 'bā 'bá tã 'o'bá pɪrɪ rĩ pi ndrezú
 āzini ɪri bɪ 'bá kòpivé zɪngará yɪzú,
 'bo ɪri úgóró újá 'bá tã 'o'bá ũnɲí rĩ pi ní."

¹³ Ɔmi dō ri úvá 'bá tã múké 'ozú, ā'di ri ɪcō ɪmi 'o ũnɲí nĩ?

¹⁴ 'Bo ɪmi dō ri Ɔzāngā nya tã ɪmi ní 'oó pɪrɪ rĩ sĩ dr̥āāsiyā, Múngú ri ɪmi ní tãkiri sē rá. "Lē ɪmi rukí ngá kòpi ní ruú rĩ ku, lē ɪmi ā adrikí ɷrɪ sɪ ku."

¹⁵ Lē ɪmi ɪnɲíkí Kúrísitō ri ɪmi ɛsɪ agá 'dālé 'yozú kinĩ, ɪri ɪmivé Úpí. 'Bá āzi zɪ dō ɪmi tã ɪmi ní rizú ɛsɪ 'bāzú Kúrísitō dr̥ígé rĩ ā tã sĩ, lē ɪmi útúkí ɪmi kú ɪnógósɪ, ɪmi újákí rĩ tã ɪri ní zɪɪ 'dĩri ānɪ múké. 'Bo lē ɪmi újákí tã rĩ ú'dúkùlɛ adriipi mādā ni sĩ, ɪnɲingará be.

¹⁶ Lē tã ɪmi ní újá rĩ ā adri pɪrɪ, ā'diātāsiyā 'bá ri'bá átángá ũnɲí 'yo'bá ɪmɪ rú'bá ɪmi ní rii ɛzɪ Kúrísitō vé rĩ ngaá múké rĩ ā tã sĩ rĩ pi ɛ ɷsũkí rí dr̥ɲjá bēsini.

¹⁷ 'Bá rĩ dō ri Ɔzāngā nya tã múké ɪri ní 'oó rĩ sĩ, Múngú lē dō tã rĩ ā 'o 'i 'dini, ɪri múké. 'Bá rĩ dō ri Ɔzāngā nya tã ũnɲí ɪri ní 'oó rĩ sĩ, adri múké ku.

¹⁸ Kúrísitō dr̥ā vú ālu 'bávé ũnɲikānyā ā tã sĩ, ɪri tã be pɪrɪ ũnɲikānyā ākó, dr̥ā 'bá ũnɲikānyā be rĩ pi vé tã sĩ, ā újá rí ɪmi ɪcá anji Múngú vé ni. 'Dikí ɪri dr̥āá rá, 'bo Ɔndrí Múngú vé rĩ sē idri gōó rá.

¹⁹ Kúrísitō mụ tɪ sēé Ɔndrí ɪ ní 'bāá kuú jó āngũ ũ'yízú rĩ agá rĩ pi ní.

* **3:6 3:6** *Ābūrāmā*: Múngú zɪ Ābūrāmā rĩ kinĩ, ā ku ɪvé 'bá 'bɛtɪ āsámvú gé rĩ pi, ā ku ɪvé āngũ, ā 'de mužú āngũ āzi ú'di ní gé. *Ābūrāmā* ri ɛ'biɪpɪ Yāhúđr̥ rĩ pi vé rĩ, tɪkí ɪri lílɪ ɛlɪfũ ālu mūdũrũlũ ārō (1,800) gé, ɷsũ tɪkí dr̥i Yɛsũ ri kuyé. 'Í lā Ɔ'dóngará 12-25. **3:12 3:12** *Sāwumā* 34:12-16 **3:14 3:14** *Ɔsáyā* 8:12

²⁰ Índrí 'dĩ'bée gāki ọtụ Múngú vé tã sī, sã Núwā* ní rizú ívé kúlúmgbá mṵóngú rī sízú rī gé, 'bo Múngú ri tée ẹsị be mādā. Yīi t̄ipi rī agá 'dāá, 'yéná 'bá ārō idríki nī.

²¹ Yīi t̄ipi 'dĩri i'da ífifi bātízimū vé rī, nóni ìmi paápi 'dĩ. 'Bo bātízimū vé ífifi adri 'yéná ùndí rụ'ba gá rī ã ùjĩngará kuyé, ìrivé ífifi, ìmi ní ẹsị újázú ule Múngú ri ẹ'yízú, ã'diātāsīyā Yēsū Kúrísitō íngá gōo idri rú drāngará gálésíla gí.

²² Nóni Yēsū Kúrísitō mụ 'bụ gé 'dāá gí, úrí kuú Múngú vé drị ẹndépi gé, Múngú 'bá mālāyíkā rī pi 'bá āngū rụ'ba rī pi be adrii ìri ã pále gá.

4

Adringará piri Múngú agá rī

¹ Kúrísitō ní 'i rụ'ba adii sēé ìzāngā nyaa rī sī, lē kpá ìmi adiki ìmī rụ'ba ìzāngā nyaa sū ìrivé rī t̄inj, ã'diātāsīyā 'bá rī adi dō 'i ìzāngā nyaa Kúrísitō ã tã sí rá, ìri lū 'yozú kíní, 'bá rī ku ùnjikānyā 'ongará gí.

² Ìri lū 'yozú kíní, ìmi ícókí lókí ìmi ní adrizú nyòókú drìgé nōgó rī izaá rizú tã ùnjí rụ'ba nōri vé rī ngazú ānī ku, ìmi ẹsị 'bá rizú tã Múngú vé rī 'dụzú ngazú.

³ Ọtụ ìmi izakí sã ambamba, ìmi rikí tã págánō rī pi ní rií 'oó rī pi 'dụú ngaa: Ìmi rikí tã dr̄injá sēépi ní 'oó, ìmi rikí ọwụ 'bāá, ìmi rikí ìmērēé ùnjí ùnjí, ìmi rikí ùmụ 'bāá rizú íwá mvuzú ìmērēzú tã dr̄injá sēépi ní pi 'ozú, āzini ìmi rikí múngú ùnjí ì ní udé dr̄i sī rī pi ìnj̄j̄.

⁴ Nóni ìmivé ùndí ándúrú rī pi ã dr̄i ábá céré céré, ìmi ní ìmi úmú adrii ì be tr̄i ku rī sī, sē k̄opi nóni rī ìmi u'da'da.

⁵ 'Bo k̄opi ímụ pá tu Múngú úmvúlésí 'bá ídri rú, āzini ùdrā'ba gí rī pi vé tã l̄ipi rī ẹndr̄et̄i gé.

⁶ Tã 'dĩri sē ì ní rizú ú'dúkó múké rī ùlüzú 'bá ùdrā'ba gí rī pi ní ìndí ānī. Kúru ì tã l̄i k̄opi dr̄ìgé tã k̄opi ní 'oó nyòókú dr̄ìgé nōgó rī sī, k̄opivé ìndri rī kúru mụ adri Múngú be tr̄i.

⁷ Ẹsị mādā, ngá rī pi ārēvú céré ímụ adri 'dāáyo. Kúru lē ìmi adriki m̄i be k̄owu, ìmi a'bikí ìmi tã sī a'bia'bi, ìmi z̄iki Múngú rī.

⁸ Agaápi rá rī, lē ìmi lēkí ìmi ẹsị ālu sī, ã'diātāsīyā 'bá āzi 'o dō ìmi ùnjí, lēngará rī sē ìmi 'bāki ìrivé tã ìmī ẹsị agá ùnjí ku.

⁹ Lē ìmi ẹ'yíkí 'bá rī pi ìmivé 'bēt̄i ásámvú gé lēngará sī, unungará ákó.

¹⁰ Múngú ri ẹsị be múké, sē ìmi ní fēfē céré āndiāndí. Ìmi áyúkí fēfē āndiāndí ìri ní sēé ìmi ní 'dĩ'bée 'bá uruko ē ìzā kozú ānī.

¹¹ Mívé ẹz̄i dō rizú t̄i sēzú, lē m̄i rī t̄i Múngú vé rī sēé 'bá rī pi ní. Mívé ẹz̄i dō rizú 'bá rī pi ã ìzā kozú ngá sī, lē m̄i rī k̄opi ã ìzā koó mụzú ùkpō Múngú ní sēé m̄i ní rī sī, ē íngúkí rī Múngú d̄ipi p̄ow̄p̄ow̄w̄, āzini ùkpō be rī ānī Yēsū Kúrísitō ã rụ sī mụzú nyonyo. Āmīnā.

Ìzāngā nyangará adringará Kúrísit̄iyanī rú rī vé tã sī rī

¹² Ìmi mávé ùndí má ní lēlél rī pi, tã ùkpó ùkpó riipi ìmi ụ'b̄ipi ìmi ní rizú ìzāngā nyazú ānī 'dĩ'bée, lē ìmī ẹsị ã üt̄i ānī ku, tã ìmi ụ'b̄ipi 'dĩri ē ìndré ìmi ní tã ú'dí rú ni ku.

† 3:20 3:20 Núwā: Núwā adri sã 'bá rī pi ní ùnjikānyā 'ozú ùnjí 'dāri gé rá, kúru Múngú ní ìri zizú ã udé kúlúmgbá, yīi rī kādō ímụ t̄i, ã pa rī ìrivé 'bá rī pi ìrivé ānyāpá rī pi ã uruko pi be. 'Í lā ídóngará 5-9.

¹³ 'Bo lē ĩmi adrikí āyīkō sī ĩzāngā ĩmi ní rií nyaá 'dī'bée sī, ā'diātāsīyā ĩzāngā Kúrísítō ní nyaá rī ĩmi ní nóni rií nyaá 'dī. Kádō ímú ĩri i'daá đingárá be pōwŭpōwŭ, ĩmi kúru ímú āyīkō ĩsú aga rá.

¹⁴ U'dakí dō ĩmi, ĩmi ní Kúrísítō ri ě'yījí gí rī sī, ĩmi tākiri ĩsú rá, ā'diātāsīyā Múngú vé Índrí Uleterē đīipi pōwŭpōwŭ rī adri ĩmi be trŭ.

¹⁵ ĩmi dō ri ĩzāngā nya, lē ĩzāngā ĩmi ní rií nyaá rī ā adri 'bá 'dizú ni ku, dōku ngá ũgŭzú ni ku, dōku tā ũnjí 'ozú ni ku, dōku 'dezú tā agá yāyā ni ku.

¹⁶ Mí dō ri ĩzāngā nya mí ní adrií Kŭrísítīyáni* rú rī sī, lē mí drŭ ā nja ku, lē mí íngú Múngú ri mí ní rií Kúrísítō ā pámvú ũbíí rī sī.

¹⁷ Ā'diātāsīyā lókí tā lizú rī ícá gí, ĩ í'dó anjī Múngú vé rī pi vé tā lī. Dō ĩ í'dó 'bávé tā lī drŭdrŭ píri, kúru 'bá ũ'dúkó múké Múngú vé rī yī'bá, gā'bá tā ni 'dŭ'bá ngagá sī rī pi vé tā ā adri rí íngóni?

¹⁸ Búkú Múngú vé rī kīnī,

"Īri dō ũkpó ũkpó 'bá tā be piri rī pi ní ídríngará ĩsúzú,

'bá ũnjikānyā 'o'bá, āzini Múngú ri ĩnjī'bá ku rī pi ā 'okí rí kōpi íngóni?"

¹⁹ Kúru 'bá ri'bá ĩzāngā nya'bée ězī Múngú vé rī ā tā sī rī pi, lē kōpi ā tukí pá títí, kōpi ě ě'yīkí Múngú ũyō sōopi, tā ni 'dŭŭpi ngaápi rá, ĩ gbiipi rī, āzini kōpi ā rikí tā múké 'oó mŭzú.

5

'Bá Múngú vé rī pi vé ímbángará

¹ ĩmi má ōgŭpŭjī drŭkoma rú kánísá vé rī pi, á ndre ĩzāngā Kúrísítō ní nyaá rī rá, āzini á ndre ĩrivé đingárá pōwŭpōwŭ ĩ ní ímú i'daá, 'bá ní úmvúlésí ímú ālěé trŭ rī rá. Á lē átá ĩmi ní 'dīni.

² ĩmi drŭkoma kánísá vé 'dī'bée, lē ĩmi úcékí kābílō Múngú vé adri'bá ĩmi āsámvú gé 'dī'bée. Lē ĩmi ā adrikí drŭkoma rú, ĩmi ũtěkí kōpi. 'Bo ā adri ũkpō sī ku, ā adri sŭ ĩmí ěsŭ ní lěé rī tŭnjī, Múngú lē ĩmi 'okí 'dīni. 'Bo lē ĩmi 'bākí ěsŭ āmbúgú mŭfěngā drŭgé ku, lē ĩmi 'bākí úvá ězī rī ngazú.

³ 'Bá ĩmi ní rií ũtěé rī pi, lē ĩmi 'bākí tā ěnjĕnjĕ kōpi drŭgé ku, lē ĩmi adrikí kōpi āsámvú gé ũ'bŭtā rú.

⁴ Kúrísítō adriipi 'bá kābílō úcé'bá rī pi drŭgé rī kádō 'i i'daá, ĩmi ímú kŭlā đingárá adriipi pōwŭpōwŭ đěpĕi ku rī vé rī úsú ĩmi drŭgé.

⁵ ĩmi kĕřanjī rī pi, lē ĩmi yíkí 'bá ambugu rī pi ě tŭ yiyi. ĩmi ārěvú céré, lē ĩmi adrikí ĩmi āsámvú gé sī ěsŭ be mādā, ā'diātāsīyā

"Múngú gā 'bá ĩ íngú'bá íngúngŭ rī pi sī,

'bo ĩri ěsŭ múké 'bā 'bá tā be mādā rī pi ní."

⁶ Lē ĩmi adrikí tā be mādā Múngú adriipi ũkpō be rī ěndrĕtĕ gé, ĩri ímú sĕ ĩ ĩmi ĩnjĕnjĕ lókí ĩri ní íngá ĩpěé rī gé.

⁷ Tā ĩmi ní rií ĩmi ũsŭzú drázú āní 'điri, lē ĩmi kukí céré kuú Múngú drŭgé, ā'diātāsīyā Múngú ri ĩmi tā mba rá.

⁸ ĩmi adrikí úmí be, āzini ĩmi adrikí mŭ be kōwŭ, ā'diātāsīyā ĩmivé āri'bá ādróko ri ěcŭ āngŭ mbā sŭ kĕmŭřŭ rīipi líipi lěepi 'bá ndāápi nyaápi rī tŭnjī.

* **4:16 4:16** *Kŭrísítīyáni*: 'Bá 'dī'bée ě'yīkí rá 'yozú kīnī, Yĕsŭ ri Kúrísítō, pa ĩ nī. Zíkí kōpi Kŭrísítīyáni, ā'diātāsīyā kōpi ri Yĕsŭ Kúrísítō ā pámvú ũbí. **4:18 4:18** Nāpí 11:31 **5:5 5:5** Nāpí 3:34

⁹ Īmi tukí pá títí ĩmivé ẹ'yǐngará agá, ĩmi sẹkí ǎdróko ǎ ũ'bǎ ĩmí mị ku. ǎ'diātāsīyǎ ĩmi nǐkí rá ĩmi ọgụpị Ẹsụ ri ẹ'yǐ'bá gí vū dríge nógó rǐ pi nyo ri ǐzāngā nya sụ ĩmi ní rií nyaá 'dǐri tịnị.

¹⁰ 'Bo ĩmi kádō ǐzāngā rǐ nyaá lókíná be mādā, vudrǐ ni gé, Múngú ẹsị be múké ĩmi zǐpí ímụpí dǐngará 'dání'dání rǐ ǎlẹ́pí Kúrísítō agá rǐ, ǐri sẹ ĩmi gō adri múké rá, ǐri ĩmi ní ũkpō sẹ rá, ǐri sẹ ĩmi pá tu títí ĩmivé ẹ'yǐngará agá.

¹¹ ũkpō Múngú vé rǐ ǎ adri mụzú nyonyo. ǎmǐnǎ.

Pétēró vé átángá ẓdũ

¹² Kọkọbị má ní sǐi ẹlǐnǎ nōri, Sílǎ má ní ẹsị 'bǎá drǐ ni gé ẹdrǐpí rú Ẹsụ Kúrísítō agá rǐ ko mà ǐzǎ sǐngará ni gé nǐ. Tǎ má ní kọkọbị rǐ sǐzú rǐ, ǎ lẹ ĩmí ẹsị ímbá, ǎzini á lẹ lūú ĩmi ní 'yozú kínǐ, ádarú Múngú vé ẹsị múké. Lẹ ĩmi tukí pá títí ẹsị múké Múngú vé rǐ agá.

¹³ Ngúlúmū Ẹsụ ri ẹ'yǐ'bée gí Bǎbẹlónǎ gá Múngú ní ũpẹe sụ ǐri ní ĩmi ũpẹe rǐ tịnǐ rǐ pi sẹkí ĩmi ní mōdó, ǎzini mà mvọpí Mǎrǎkō sẹ kpá ĩmi ní mōdó.

¹⁴ Īmi adri'bá Kúrísítō agá rǐ pi, ĩmi u'dekí ĩmi ẹzị bẹdrǐ sǐ, lẹngará be céré, Múngú ǎ 'bǎ tǎkíri ĩmi dríge.

Kòkòbì ìrì ní
Pétēró
ní sǐ rǐ
Tā búkū rǐ vé rǐ ā ùlūngará

Pétēró sǐ kòkòbì 'dìri sée Kúrísítìyání uruḵo ní, lóki ìri ní nǐzú ámázú 'yozú kǐnǐ, 'bá uruḵo lèkí 'i 'dìj'dì rǐ gé. Lè lúú Kúrísítìyání rǐ pi ní 'yozú kǐnǐ, lè adringára kòpívè rǐ ā sè àyìkò Múngú ní. Kòkòbì 'dìri agá, sǐ kǐnǐ, tā nǐngará Múngú ní sée kòpi ní, àzini Yèsù Kúrísitò ní sée kòpi ní, àzini kòpi ní ìsù 'bá uruḵo'béè vùgá rǐ, lè kòpi ā kukí ku. 'Yo kòpi ní kǐnǐ, lè kòpi ā adrikí mǐ be kowu 'bá ímù' 'bá àngù ímbá' 'bá ùnjò sǐ 'bá kánísá vé rǐ pi àsámvú gé rǐ pi vé tā sǐ. 'Bá àngù ímbá' 'bá ùnjò sǐ rǐ pi, kòpi rǐ 'bá rǐ pi ímbá tā ùnjí sǐ, àzini kòpi rǐ 'yo, Kúrísitò ìgò ku. 'Bo Pétēró 'yo kǐnǐ, Kúrísitò rǐ ìgò rá, Múngú rǐ ngá 'í ní gbíí lóki nòri vé rǐ pi ú'dì rǐ. Ìri gò ngá ú'dì gbí ùkù rǐ ā vùrǎ gá, kòpi adri ùnjìkányá àkò.

1 Ma Sǐmóná Pétēró 'i, àtí'bagú, àzini Yèsù Kúrísitò vé 'bá áyúáyú ní.

Á sǐ kòkòbì 'dìri sée 'bá Yèsù rǐ è'yǐ' 'bá gí sù 'bá ní è'yǐ rǐ tǐnǐ rǐ pi ní. È'yǐngará 'dìri tā be àmbúgú, sèkí ìmi ní tā pǐrì Yèsù Kúrísitò 'bávè Múngú 'bá Paápi rǐ vé tā sǐ.

2 Èsǐ múké, àzini tákiri Múngú vé rǐ ā ga ìmí èsǐ agá tré tré. Lè ìmi 'bákí èsǐ rizú tā Múngú vé rǐ ùnǐzú, àzini Úpí Yèsù vé rǐ ùnǐzú muzu dǐj dǐj.

Adringára Múngú agá rǐ

3 Múngú vé ùkpò sǐ, sè 'bá ní ngá àrèvú cérè 'bá ní tā 'ozú àní múké àyìkò sèepi ìri ní rǐ pi gí. Sè 'bá ní ngá 'dǐ'béè, 'bá ní ìri nǐj gí rǐ sǐ. Múngú zǐ 'bá, 'bá ímùkí rǐ ívé dǐngará pòwùpòwù rǐ àlèé, àzini ívé adringára múké 'dìri àlèé 'í be trù.

4 Múngú èjì 'bá ní tā àmbúgú, 'bá ìkókí rǐ ívé adringára múké rǐ àní, àzini 'bá kukí rǐ èsǐ 'bá ní ríí 'báá tā ùnjí 'ozú rǐ rá, àzini 'bá kukí rǐ èsǐ àmbúgú 'bá ní ríí 'báá ngá dǐngé nyòòkù dǐngé nògò rǐ àní.

5 Lè ìmi rúkí ìmivè è'yǐngará rǐ tǐtǐ. È'yǐngará rǐ ā vùdrǐ gé, lè ìmi 'okí tā múké, tā múké rǐ ā vùdrǐ gé, lè ìmi adrikí tā nǐngará be,

6 tā nǐngará rǐ ā vùdrǐ gé, lè ìmi ùtèkí ìmi ùtètè tā ùnjí sǐ, ùtèngará rǐ ā vùdrǐ gé, tā ènjìjènjì agá, lè ìmi ùmbéki èsǐ, èsǐ ùmbéngará rǐ ā vùdrǐ gé, lè ìmi 'okí tā Múngú ní àyìkò sèepi ní,

7 tā 'ongará Múngú ní àyìkò sèepi rǐ ā vùdrǐ gé, ìmi èdripìjì rú, lè ìmi lèkí ìmi lèlè ìmi àsámvú gé sǐ, lèngará rǐ ā vùdrǐ gé, lè ìmi lèkí 'bá rǐ pi àrèvú cérè.

8 Ìmi 'dùkí dō tā 'dǐ'béè àrèvú ngaá cérè rá, ìri lù 'yozú kǐnǐ, èsǐ ìmi ní 'báá 'bávè Úpí Yèsù Kúrísitò rǐ nǐzú rǐ, ù'a ní rǐ ìndré ìmí rù' 'bá gá bá, pámvú ní rǐ ìndrèndrè.

9 'Bo 'bá tā 'dǐ'béè 'dùpìi ngaápi ku rǐ, ìndré sù 'bá mǐ be èsǐjpi gí, àngù ndrèepi ku rǐ tǐnǐ. 'Bá tā 'oópi 'dǐnǐ 'dìri, tā ì ní ìri trùzú ìrivè ùnjìkányá agásǐ rǐ àvì èsǐ ní agásǐ gí.

10 Kúru má édrípìjì má ómvúpìjì, lē ìmi 'okí tã lūúpi 'yozú kìnī, ádarú Múngú ùpē ìmi nī, āzini zì ìmi ímú adrii 'bá ívé nī. Ìmi 'dúkí dō tã 'dī'bée ngaá sù 'dīri tñjì, ìmi ícókí í'dé ìmivé ẹ'yìngará agásí ku.

11 'Bávé Úpí Yēsù Kúrísitō 'bá Paápi rī ímú ìmi ẹ'yì drì Ìrì sī fi mālūngá adrizú ànì 'dání'dání rī agá rá.

Tã Búkū Múngú vé rī ní átá rī

12 Ìmi nīkí dō tã rī gí, āzini ìmi tukí dō pá tã áda rī agá títì drááāsīyā, á lē tã 'dī'bée endjì ùlūú ìmi ní dījì dījì.

13 Má ní drì adrizú ídri rú rī gé, má ùsù Ìri múké má ní tã 'dī'bée ùlūú ìmi ní, tã ní ā āvī rī ìmí ẹsì agásí ku.

14 Á'diātāsīyā á nī rá 'bávé Úpí Yēsù Kúrísitō lū má ní uletere kìnī, ma ílókō drādrā.

15 Kúru á lē ũ'bjì ùkpō sī tã 'dī'bée ímbá ìmi ní, lókí má ní adrizú 'dāáyo rī gé, ìmi 'bākí rī tã 'dī'bée áwí kuú ìmí ẹsì agá.

16 Ú'dógú'dógú 'bá ní ùlūú ìmi ní 'bávé Úpí Yēsù Kúrísitō vé Ìgōngará ùkpō be rī ā tã sī 'dīri, adri 'yozú kìnī, 'bá āzi ígá tã ní 'í drìgé yā 'díní kuyé, 'bá rī āmbūgú Yēsù vé 'bá ní ndree 'bá mì sī rá rī ā tã ùlū.

17 Ẹtépì Múngú sē Ìri ní āmbūgú, āzini íngú Ìri rá. Múngú Ūkpō 'Dípa kìnī, "Mvá 'dīri mávé má ní lēlé rī, ma adri Ìri sī āyíkō sī."

18 'Bá yìkí ũ'dúkó rī íbì íkú 'bù gélésíla, ísù 'bá Yēsù pí be trù írá uletere rī drìgé 'dāá.

19 Tã nẹbì rī pí ní ùlūú 'bá ní 'dī'bée tã áda. Kúru lē ìmi 'bākí ẹsì rizú ũ'dúkó kòpì ní ùlūú 'dī'bée yìzú múké múké, ā adri rī sù ìmi ní lāmbā 'yūú dījì ìnì sī rī tñjì. Lē ìmi 'bākí tã ní adrii kuú ìmí ẹsì agá, cìmgbá ũtù rī ní Ìfūngará gá, āzini mārābā ũ'bùtñjā vé rī* ní dīzú ìmí ẹsì agá.

20 'Bo lē ìmi nīkí amá múké 'yozú kìnī, tã nẹbì rī pí ní ùlūú, Ì ní sī Búkū Múngú vé rī agá 'dī'bée, adri 'yozú kìnī, 'bá āzi ígá 'í drìgé yā 'díní kuyé.

21 Á'diātāsīyā tã nẹbì rī pí ní ùlūú rī, 'bá āzi ígá tã ní 'í drìgé kuyé, 'bá Múngú ní ùpēé nẹbì rú rī pí ríkí Múngú vé ũ'dúkó ùlūú ùkpō Ìndrì Uletere rī vé rī sī.

2

'Bá tã ímbá'bá ùnjō sī rī pí

1 Ọtù nẹbì ùnjó rú ní pí anigé Ìsērélē rī pí āsámvú gé. 'Bá rī'bá tã ímbá'bá ùnjō sī ní pí kpá ímú 'í ìnjé ifí ìmi āsámvú gé, tã kòpì ní ímú ímbá rī, Ìri 'bá izaza, kòpì Úpí 'í paápi tã ùnjí agásí rī gā sī, kòpì drā ìjì 'í drìgé ùgōgōlé rú.

2 'Bá tré pí ímú kòpívé ímbángará ùnjí, āzini tã kòpì ní ríí 'oó drìnjá sēepi rī 'dù nga áyu, Ìri sē 'bá rī pí tã áda Múngú vé rī idede.

3 Kòpívé ẹsì 'bāā āmbūgú ngá drìgé rī sī, Ìri sē kòpì ìmi úbé ũ'dúkó múké sī lēzú ìmivé mūfēngā u'duzú ìmi drìgé sī rá. 'Bá 'díní 'dī'bée, Múngú lì tã kòpì drìgé ìnógósì gí, kòpívé drāngará 'dù sá ku.

4 Mālāyíkā ùnjikānyā 'o'bá rī pí, Múngú ku kòpì kána kuyé, úmbé kòpì ú'bé Ìzāngā nyaá 'bù 'a be nīpì cìcì rī agá, cìmgbá lókí 'í ní ímúzú tã lizú kòpì drìgé rī gē.

1:17 1:17 Mátáyo 17:5; Mārākō 9:7; Lúkà 9:35

* 1:19 1:19 Mārābā ũ'bùtñjā vé rī: Mārābā ũ'bùtñjā vé rī Yēsù 'í.

⁵ Lókí Núwā* vé rī gé, 'bá ūnjikānyā 'o'bá rī pi, Múngú ē ẹ̀ṣí ícá kòpí ní ùká ùká, Múngú sẹ̀ yíí tǐí kòpí ìmùlùú, kòpí ùdrákí céré. Múngú pa Núwā tā pìrì rī ùlùúpi rī ívé 'bá ẹ̀zìrì rī pi be drā agásí rá.

⁶ 'Bá ūnjikānyā 'o'bá kǔrú Sòdómō vé rī agá, āzini Gómórā vé rī agá rī pi, Múngú zā kòpí veé áci sī, kòpí ciki kuú ufúrágú rú. Múngú 'o tā 'dìri 'dini, 'bá 'i nǐ' 'bá ku rī pi ā nǐkí rí amá 'yozú kíní, 'i kpá ímú kòpí zā ve áci sī sù 'dìri tǐni.

⁷ Múngú ípá Lótō rí áci agásí ìri ní tā 'oó pìrì rī sī. Ūnjikānyā 'bá Sòdómō gá rī pi ní 'oó drǐnjá sẹ́epi 'dìri, sẹ́ Lótō ní àyìkō àlunáni kuyé.

⁸ Lótō rí 'bá tā 'oópi pìrì ni, rí adrií 'bá rí' 'bá ūnjikānyā 'o'bá 'dì' bée āsámvú gé, ù'dù' àlu àlu, ìri rí ūnjikānyā kòpí ní ríí 'oó rí ndre, āzini átángá ūnjí ūnjí kòpí ní ríí átá rí pi yí 'í bí gé, tā 'dì' bée sẹ́ ìri ní àyìkō àlunáni kuyé.

⁹ Tā rí dō 'dìri tǐni, Úpí Múngú rí 'bá tā 'o'bá pìrì rī pi pa tā kòpí ísù' 'bá rí pi agásí rá, 'bo ìri tā ùkpó ùkpó ní 'bā 'bá ūnjikānyā 'o'bá rí pi drǐgé, cǐngbá cazú lókí ì ní ímúzá tā lǐzú kòpí drǐgé rí gé.

¹⁰ 'Bá rí' 'bá ẹ̀bìrì rù' 'bá nōri vé rí ā tā 'dù' 'bá nga' 'bá, ūnjikānyā 'o'bá, ùkpō Múngú vé rí gá' 'bá sī rí pi, Múngú rí ímú kòpí ìrǐnjá rá.

'Bá 'dini 'dì' bée rí tā rí 'o múzú drǐ ùkpó sī, kòpí áfú rú, āzini ilékèlẹ́njá rú, kòpí rí máláykā 'bù gé rí pi u'da ùrǐ ákó.

¹¹ Máláykā rí pi vé ùkpō ā ndé dō 'bá āngū ímbá' 'bá ūnjō sī 'dì' bée vé rí rá drááasiyā, kòpí kòkí 'bá ūnjó rú 'dì' bée kuyé, āzini u'dakí kòpí Úpí Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé kuyé.

¹² 'Bá āngū ímbá ūnjō sī 'dì' bée, kòpí rí tā kòpí ní nǐy kuyé rí pi ide, kòpí rí tā ì ní lée rí 'dù nga ẹ̀nǐákō sī. Kòpívé úmí sù ànyāpá rí pi vé rí tǐni, ì ímú kòpí ú'dì ùdrá sù ì ní ànyāpá rí pi ú'dì ùdráá rí tǐni.

¹³ 'Bá 'dini 'dì' bée rí ūnjikānyā rù' 'bá nōri ní àyìkō sẹ́epi ní 'o andrekelemgbe ùtúná sī, kòpí rí tā ūnjí ūnjí aga' bée rá ni pi 'o múzú, vūrā 'bá rí pi ní ì úmúzá ngá nyazú rí gé, kòpí rí ūnjikānyā drǐnjá sẹ́epi ní 'o 'bá rí pi āsámvú gé. Tā kòpí ní 'oó ūnjí 'dì' bée sī, Múngú rí ímú kòpí 'o ání ūnjí.

¹⁴ Tā kòpívé ríí 'oó múzú rí, rizú ọ̀wù 'bázú múzú bádārú, kòpí kúkí ūnjikānyā 'ongará ku. Kòpí 'bá úmí ákó rí pi ē mǐ ù'bā 'de tā ūnjí agá mbèlẹ́njá, kòpí 'bákí ẹ̀ṣí àmbúgú ngá drǐgé. 'Bá 'dini 'dì' bée, trikí kòpí gí.

¹⁵ Kòpí kúkí tā pìrì rí ā 'ongará ání, kòpí gòkí ríí tā gòròṅò rú ní 'oó múzú, sù Bálámū Běórā mvọ̀pì ní lée mǔfèngá ndáá ísù lẹ̀tì ūnjí sī rí tǐni.

¹⁶ 'Bo nẹ̀bí Bálámū vé dōngí átá ūnjikānyā Bálámū ní 'oó rí ā tā drǐ ní gé. Dōngí rí átá sù 'bá áda ní átá rí tǐni, sẹ́ Bálámū ku ívé tā ríí 'oó ẹ̀nǐákō vé 'dìri rá.

¹⁷ 'Bá āngū ímbá' 'bá ūnjō sī 'dì' bée adrikí sù kídí njuúpi gí rí tǐni, āzini kòpí adrikí sù ìrǐbítì yǐígò vé ùlì ní vǐí 'dǐisí rá rí tǐni. Múngú údé kòpí ní vūrā ìzàngá nyazú ambamba ní kú ìnógòsì gí, ìri rí kòpí tẹ́.

¹⁸ Kòpí áfú rú, kòpí rí átángá 'bá ìzā kóopi ku ní pi átá, kòpí rí tā rù' 'bá nōri vé rí pi 'o 'bá rí pi āsámvú gé andrekelemgbe, kòpí rí tā 'dì' bée 'o

* 2:5 2:5 Núwā: Núwā adri sá 'bá rí pi ní ūnjikānyā 'ozú ūnjí 'dāri gé rá, kúru Múngú ní ìri zǐzú ā údé kùlúmgbá, yíí rí kádó ímú tǐí, ā pa rí ìrivé 'bá rí pi ìrivé ànyāpá rí pi ā urukò pi be. 'Í lā ídóngará 5-9. 2:15 2:15 Káláfe 22-24

'díní, 'bá ɛ́sɪ́ újǎ'béé ú'dí rú ũnjikányā agásí rĩ pi úbézú, kòpi ā fikí rí tǎ ũnjí 'oó bésinĩ.

19 Kòpi rí 'yo 'bá rĩ pi ní, 'bá rĩ pi ɛ'yĩkí dō tǎ ĩ ní ímbá rĩ rá, kòpi ímú drĩwǎlá ʒsú rá. 'Bo ʒsúzú 'bá āngū ímbá' 'bá ũnjō sĩ 'dĩ'bée, kòpi túgɛrĩ rĩ 'bá ũnjikányā 'o' 'bá ni pi, ā 'diātāsīyā 'bá riipi ũnjikányā 'oópi rĩ, ĩri túgɛrĩ ũnjikányā rĩ drĩgɛ.

20 'Bá āngū ímbá' 'bá ũnjō sĩ 'dĩ'bée ɛ'yĩkí kōdō 'bávé Úpí Yésū Kúrísítō 'bá Paápi rĩ gí, kòpi ífúkí ũnjikányā nyōókú nōri vé rĩ agásí gí, 'bo ũnjikányā rĩ gō kpá kòpi ímūlúú dǐj, sē nóni kòpivé tǎ rií 'oó rĩ gō ícá ũnjí drĩdrĩ 'dǎri ndéé.

21 'Bá 'dĩ'bée ā nĩkí té dō létɪ Múngú vé tǎ 'ozú pĩrĩ rĩ kuyé, ĩri té adri múké, ʒsúzú kòpi nĩkí rá, 'bo kòpi gākí tǎimbĩ Múngú vé uletere ĩ ní ímbá rĩ 'dugá ngagá sĩ.

22 Tǎ ĩ ní átá 'dĩ'bée tǎ áda, "Ūcógú ri úgbé, ĩri gō újǎ ívé úgbé mbe. Ígá ri 'i' ũjĩ múkényā rú, ĩri kpá gō fi 'i' ũnjō ũtrɛtrɛ sĩ dǐj."

3

Úpí Yésū vé ĩgōngará

1 ĩmi mávé ũndĩ má ní lɛélɛ rĩ pi, á sĩ ĩmi ní kōkōbĩ rĩ sɛé drĩdrĩ ní rá, āzini má ní sĩ sɛé ĩmi ní 'dĩ. Kōkōbĩ má ní sĩ sɛé ĩrĩ 'dĩ'bée, á sĩ sɛé ĩmi ímbázú ānĩ, ĩmi kádō láá, tǎ ni ā āvĩ rĩ ĩmĩ ɛsɪ́ agásí ku.

2 Á lɛ ĩmi 'bákí tǎ nɛbĩ Múngú ri nĩ' 'bá rá rĩ pi ní ótú átá 'dǎri kú ĩmĩ ɛsɪ́ agá, āzini lɛ ĩmi 'bákí tǎ Úpí 'bá Paápi rĩ ní ɛzĩj ívé 'bá áyúáyū rĩ pi tĩ gé rĩ kú ĩmĩ ɛsɪ́ agá.

3 Drĩdrĩ ní, tǎ má ní lɛé ĩmi nĩkí áamá múké rĩ, ĩri 'dĩ, ú'dú ú'dú vé rĩ gé, 'bá urukò pi ímú tǎ áda ĩmi ní rií 'oó rĩ gugú, kòpi tǎ ũnjí ĩ ní lɛé rĩ pi 'du nga áyu.

4 Kòpi 'yo, "Yésū kĩnĩ, 'i ímvĩ ĩgō rá pírĩ, ímvĩ dí kuyé āsĩ? Í'dózú 'bá ɛ' 'bĩpĩ ní ũdrázú rĩ gé 'dǎá, āzini Múngú ní 'bũ pi gbizú vū be rĩ gé 'dǎá, cĩngbá āndrũ sĩ, tǎ rĩ pi áwíkí adrií kuú ũku rĩ tĩnĩ."

5 'Bá 'dĩ'bée nĩkí áamá rá 'yozú kĩnĩ, Múngú gbi 'bũ pi vū be nĩ, ri átá tĩ sĩ, gbi nyōókú rĩ yĩj sĩ, aco yĩj rĩ muzú āndiāndĩ, nyōókú rĩ ní índrézú, 'bo kòpi ávíkí tǎ 'dĩri sĩ āká.

6 Múngú gō yĩj 'i ní nyōókú rĩ gbizú ānĩ 'dǎri sɛé tĩj, yĩj rĩ ú'dú 'bá rĩ pi, ngá ídri be rĩ pi be ũdrǎá céré 'dĩisĩ rá.

7 'Bo Múngú átá ĩnyōgój kĩnĩ, 'bũ 'bá ní ndree āndrũ nōri, āzini vū 'bá ní adrií drĩ ní gé nōri, 'i ímú kòpi zǎ ve ācí sĩ, kòpi tɛ ku 'díní, cĩngbá lókí 'i ní ímúzú tǎ lízú 'bá rĩ pi drĩgɛ rĩ gé, 'bá 'i' nĩ' 'bá ku rĩ pi, 'i ímú kòpi zǎ ve ācí sĩ.

8 ĩmi mávé ũndĩ má ní lɛélɛ rĩ pi, lɛ ĩmi 'bákí ĩmi drĩgɛ 'yozú kĩnĩ, ú'dú ālu índré Úpí Múngú vúgá 'dǎá ílí élifū ālu tĩnĩ, ú'dú élifū ālu índré ú'dú ālu tĩnĩ.

9 Tǎ Úpí ní ɛzĩj 'yoó kĩnĩ, 'i ĩgō rá rĩ, 'bá urukò' 'bée ũsũkí kĩnĩ, ícō ĩgōó mbɛlɛná ku. 'Bo adri 'díní kuyé, Úpí ri tǎ rĩ 'o' muzú mǎdǎ ĩmi tǎ sĩ, ā 'diātāsīyā Úpí lɛ 'bá ālu ālu á ku ũnjikányā 'ongará ānĩ, ā drǎ rĩ ku.

¹⁰ Ụ'dụ Ụpí ní ímvízú rĩ, 'bá āzi ícọ nị́ ku, ịri ícá āngū ịsụ dụ, sụ ụgụ 'bá ní ímụ ngá ụgụ rĩ tị́nị. Ẽngū rĩ ímụ lĩ 'bụ gé 'dāá kùbị be mgbịrị, 'bụ rĩ kúru áfí 'dịsị rá, ị ngá 'bụ gé 'dāá rĩ pi zā ve ācị sị mgbilímgbilí, ị kpá vū rĩ zā ve ngá 'a ni gé rĩ pi be mgbilímgbilí.

¹¹ Ngá vū drị́gẹ nōgọ rĩ pi, ị dọ ímụ zā ve ācị sị 'dịri tị́nị, ngá múké rĩ, lẹ ịmi ngakí ẹzị Múngú ní, āzini ịmi ịnjikí Múngú ri.

¹² Lẹ ịmi 'bákí mị rizú ụ'dụ Múngú ní ímvízú tā lizú 'bá rĩ pi drị́gẹ 'dāri ụtézú. Lẹ ịmi ụsụkí 'yozú kíní, ụ'dụ 'dāri vé ícángará vūvụ yā 'dini ku, ịri ícá ú'díkíríná nōgọ. Ụ'dụ 'dāri gé, 'bá 'bụ gé 'dāá rĩ pi, ngá 'bụ gé 'dāá rĩ pi be, āzini 'bá vū drị́gẹ nōgọ rĩ pi, ngá vū drị́gẹ nōgọ rĩ pi be, ị kọpi zā ve ācị sị mgbilímgbilí.

¹³ 'Bo 'bā ri ẹsị 'bā 'bụ ụ'dí, āzini vū ụ'dí Múngú ní ẹzị 'bá ní 'dāri ụtézú, vūrā rĩ údékí ángírí 'bá tā 'o'bá pịrị rĩ pi ní.

¹⁴ Ịmi mávé ụndí má ní lẹlẹ́ rĩ pi, ịmi ní rizú ẹsị 'bāzú tā 'dịri ụtézú rĩ gé, lẹ Ụpí Yẹsụ ẹ ịsụ ịmi uletere, ụnjikānyā ākọ, tā be kírí Múngú ẹndrẹtị gé.

¹⁵ Lẹ ịmi 'bákí ịmi drị́gẹ 'yozú kíní, tā Ụpí ní ẹsị 'bāzú mādā ícázú mbelēnā kuyé rĩ, ku 'bá rĩ pi ní sá, 'bá rĩ pi ā ụjákí rí ẹsị ānị. Tā 'dịri sụ nyo Múngú ní ụmí sēé 'bá ọgụpị Páulū 'bá ní lẹlẹ́ rĩ ní, ịri ní tā rĩ sū sēé ịmi ní rĩ tị́nị.

¹⁶ Kọkọbị Páulū vé ịri ní sī 'dī'bée agāsī, átá tā 'dī'bée cére rá, 'bo tā ịri ní sī 'dī'bée uruko mbamba, ífífí ní ícókí nị́ bā ku. 'Bá uruko tā nị́ 'bá ku rĩ pi ụjákí ịrivé kọkọbị sī 'dịri ụlūú ụ'dū be túngú, sụ kọpí ní tā Búkū Múngú vé rĩ agá rĩ ụjá ụlūú ụ'dū be túngú rĩ tị́nị.

¹⁷ Ịmi mávé ụndí má ní lẹlẹ́ rĩ pi, sụ ịmi ní tā 'dī'bée nị́ rá rĩ tị́nị, lẹ ịmi adrikí mị be kowu, 'bá rí 'bá ụnjikānyā 'o'bá rĩ pi ā úbékí rí ịmi fí ụnjikānyā 'oó ku.

¹⁸ Ẹsị múké, āzini tā nị́ngará íngápi 'bávẹ Ụpí Yẹsụ Kúrísítō 'bá Paapi rĩ vúgá rĩ, ā sē ịmi tukí pá ụkpó ụkpó. Lẹ ẹ íngúkí Yẹsụ ri mụzú nyonyo! Ẽmīnā.

Kòkòbì álu ni Yūwánī ní sǐ rǐ Tǎ búkū rǐ vé rǐ ǎ ũlūngará

Yūwánī Yēsū vé 'bá áyúáyū rǐ sǐ kòkòbì 'dǐri 'bá urukò adri'bá Kúrísitīyání rú rǐ pi ní, lē kòpi sǔ anji ívé ní tǐni. Kínī, lē kòpivé ǎsámví Múngú be rǐ, ǎzini Kúrísitō be rǐ ǎ adri múké. 'Yo kòpi ní 'bá ǎngū ímbá 'bá kánísá agá ũnjō sǐ rǐ pi vé tǎ. Yūwánī kǐnī, ọtú ĩ rikí adrii Yēsū be trú, 'í nǐ rá, Yēsū ri 'bá áda, ĩri Mvá Múngú vé ni. Kínī, kòpi 'bákí dō ẹsǐ Yēsū drǐgé rá, kòpi idri 'dání'dání rǐ ịsú rá. Kínī, kòpi Kúrísitīyání rú, lē kòpi ǎ lēkí Múngú ri lēlē, ǎzini kòpi ǎ lēkí ĩ lēlē ĩ ǎsámví gé sǐ.

'Bá idri sēepi rǐ

1 Í'dóngará gá 'dǎá, Ụ'dúkò idri sēepi rǐ, ĩri anigé, 'bá yíkí ĩrivé ụ'dúkò rá, 'bá ndrekí ĩri 'bá mị sǐ rá, 'bá úlókí rụ'bá ni 'bá drǐ sǐ rá, 'bá ní rǐi tǎ ní ũlūú ĩmi ní 'dǐ.

2 'Bá idri sēepi rǐ 'da 'i 'bá ní rá! 'Bá ndrekí ĩri 'bá mị sǐ rá. 'Bá nóni ri idri 'dání'dání ọtú adriipi Ẹtẹpi Múngú be trú ĩ ní 'dǎá 'bá ní rǐ vé tǎ ũlūú ĩmi ní.

3 'Bá ri ĩmi ní tǎ 'bá ní ndree 'bá mị sǐ, ǎzini 'bá ní yǐi 'bá bǐ sǐ rǐ ũlū, 'bá úmúkí rí 'bá adrii ĩmi be trú, ǎzini 'bá úmúkí rí 'bá adrii Ẹtẹpi be trú, ǎzini Mvọpi Yēsū Kúrísitō be trú.

4 'Bá sǐkí tǎ 'dǐ'bée sēé ĩmi ní, 'bá úmúkí rí 'bá adrii ĩmi be trú, 'bá adriki rí ĩmi be ǎyǐkō sǐ.

Múngú ri dǐ sǔ ụtúná tǐni

5 Ụ'dúkò 'dǐri 'bá yíkí íngázú Yēsū vúgá, 'bá ní rǐi ũlūú ĩmi ní 'dǐ kǐnī, Múngú ri dǐ ǎngū ĩmgbērē sǔ ụtúná tǐni, tǎ ǎzi índrẹpi sǔ ịnǐná tǐni rụ'bá ní gé 'dǎáyo.

6 'Bá 'yokí dō kǐnī, 'bá ícíkí 'bá ǎsámví Múngú be rǐ ícá ngá ǎlu gí, 'bo 'bá áwíkí dō adrii ịnǐná agá rǐi ũnjikányá 'oó, 'dǐri lū 'yozú kǐnī, 'bá ũnjó rú, tǎ 'bá ní 'oó rǐ adri tǎ áda ku.

7 'Bo 'bá dō ri adri ụtúná agá, sǔ Múngú ní dǐi ụtúná rú rǐ tǐni, 'bá 'bá úmú adri 'bá Múngú vé rǐ pi be trú. Múngú Mvọpi Yēsū vé ǎri, ĩri 'bávé ũnjikányá ụjǐ 'bá rụ'bá gá sǐ céré.

8 'Bá 'yokí dō kǐnī, 'bá ũnjikányá ǎkó, 'bá ri 'bá mị ũ'bá, tǎ áda 'bá ẹsǐ agá 'dǎáyo.

9 'Bá ũlúkí dō 'bávé ũnjikányá Múngú ẹndrẹti gé rá, Múngú ri ẹsǐ 'bá tǎ pǐri 'ozú, ĩri 'bá trū 'bávé ũnjikányá agásǐ rá, ǎzini ĩri 'bávé ũnjikányá ụjǐ rá.

10 'Bá 'yokí dō kǐnī, 'bá ũnjikányá ǎkó, 'dǐri lū 'yozú kǐnī, 'bá ri 'yo, Múngú ri ũnjó rú, ĩrivé ụ'dúkò múké 'dǐri 'bá ẹsǐ agá 'dǎáyo.

2

1 Má anji rī, á sī kōkōbī 'dīri sēē ĩmi ní, ĩmi 'okí rí ũnjīkānyā ku. 'Bo 'bá rī 'o dō ũnjīkānyā, 'bá āzi pá tuúpi 'bávē tā tī gé átápi Ẽtēpi be ni anigé, 'bá rī Yēsū Kúrísítō adriípi pīrī rī 'i.

2 Yēsū Kúrísítō adi 'i sēē drāá 'bávē ũnjīkānyā ũjīzū 'bā rú' 'bá gá sī, ũjī 'yéǵá 'bávē ũnjīkānyā ǝ'dúkuǵe ku, ĩri 'bá vū drīgé rī pi vé ũnjīkānyā ũjī céré.

3 'Bá 'dukí dō tāĩmbī Múngú vé rī ngaá rá, 'bā ícō nī ámá 'yozú kīnī, ádarú 'bá nīkí Múngú ri rá.

4 'Bá rī 'yo dō kīnī, 'i nī Múngú ri rá, 'bo 'du dō tāĩmbī Múngú ní ezií rī ngaá kuyé, 'bá 'dīri ũnjó rú, nī tā áda Múngú ní ezií rī kuyé.

5 'Bo 'bá 'dukí dō tā Múngú ní ezií rī ngaá rá, tā 'dīri lū 'yozú kīnī, ádarú 'bākí lēngará Múngú vé rī adrií 'bá ẹṣí agá gí. Kúru 'bā ícō nī ámá 'yozú kīnī, 'bávē ásamvú Múngú be rī ícá múké gí.

6 'Bá rī 'yo dō kīnī, 'i 'bá Múngú vé ni, lē ā 'o tā rī, sū Yēsū ní 'oó rī tīnī.

Tāĩmbī ú'dí rī

7 ĩmi mávé ũndī má ní lēélē rī pi, tā má ní sīi sēē ĩmi ní 'dīri adri tāĩmbī ú'dí ni kuyé, ĩri tāĩmbī ũku ĩ ní ǝtú sēē ĩmi ní, ĩmi ní Yēsū ri ẹ'yīzū rī gé 'dāri. Tāĩmbī ĩ ní 'yoó kīnī, lē ā lēkí 'bá lēlē 'dīri, ĩri tāĩmbī ĩmi ní ǝtú yī drīdrī 'dāri.

8 'Bo tā má ní sīi sēē ĩmi ní rī, ĩri ádarú tāĩmbī ú'dí ni, Yēsú vé tā 'oó rī lū 'yozú kīnī, lē kpá ā ndrekí tā áda tāĩmbī rī vé rī ĩmī rú' 'bá gá, ā'diātāsīyā tā 'oó ĩnīná agá rī á vúgú de 'i gí, ũtúná ri nóni ri ka nī.

9 'Bá rī 'yo dō kīnī, 'i ũtúná agá, 'bo 'bā dō ẹṣí ũnjí ǝgúpí ní, áwí 'dīri adrií kuú ĩnīná agá.

10 'Bá 'í ẹdrípí ri lēépi lēlē rī, ĩri 'bá adriípi ũtúná agá ni, ngá āzi ĩri ẹṣí agá sēépi ĩri ní tā ũnjí 'ozú ni 'dāáyo.

11 'Bo 'bá ẹṣí ũnjí 'bāápi 'í ẹdrípí ní rī, ĩri drī kú ĩnīná agá ũgōgō, ĩri ri ẹcī tū ĩnīná agá, nī kuyé 'i dō ri mu ngōlé, ā'diātāsīyā ĩnīná ǝzū mī ni gí.

12 ĩmi mávé anji má ní lēélē rī pi, á sī tā 'dīri sēē ĩmi ní,
ā'diātāsīyā Múngú trū ĩmi ũnjīkānyā agásí gí Yēsū ā rú sī.

13 ĩmi má ẹtépíjī, á sī tā 'dīri sēē ĩmi ní,
ā'diātāsīyā ĩmi nīkí Kúrísítō adriípi í'dóngará gá 'dālē anigé rī gí.

Ĩmi kẹrīanji rī pi, á sī tā 'dīri sēē ĩmi ní,
ā'diātāsīyā ĩmi ndēkí ádróko ri gí.

Ĩmi mávé anji má ní lēélē rī pi, á sī tā 'dīri sēē ĩmi ní,
ā'diātāsīyā ĩmi nīkí 'bá Ẽtēpi Múngú ri gí.

14 ĩmi anji Múngú vé rī pi, á sī tā 'dīri sēē ĩmi ní,
ā'diātāsīyā ĩmi nīkí 'bá Ẽtēpi Múngú ri gí.

Ĩmi má ẹtépíjī, á sī tā 'dīri sēē ĩmi ní,
ā'diātāsīyā ĩmi nīkí Kúrísítō adriípi í'dóngará gá 'dālē anigé rī gí.

Ĩmi kẹrīanji rī pi, á sī tā 'dīri sēē ĩmi ní,
ā'diātāsīyā ú'dúkó Múngú vé fípi ĩmī ẹṣí agá rī
sē ĩmi tukí pá ũkpó ũkpó ĩmivé ẹ'yīngará agá,
sē ĩmi ndēkí ádróko ri gí.

Ā 'bākí ẹṣí tā nyōókú nōri vé rī drīgé ku

15 Lē ĩmi 'bākí ẹ̀sị tǎ nyòòkú nōri vé rī drǐgẹ́ ku, dōku lē ĩmi fikí ùnjikānyā nyòòkú nōri vé rī 'oó ku. 'Bá rī 'bǎ dō ẹ̀sị tǎ nyòòkú nōri vé rī drǐgẹ́, ícò ẹ̀sị 'bǎá 'bá Ẹ̀tẹ̀pì ri lẹ̀zú ku.

16 Tǎ nyòòkú nōri vé rī, ĩri sē 'bá rī tǎ rụ' 'bá nōri vé rī 'du nga áyu, sē ĩri ẹ̀sị 'bǎ ǎmbúgú ngá drǐgẹ́, ĩri adri ǎfú rú. Tǎ 'dǐ'bée adrikí tǎ 'bá Ẹ̀tẹ̀pì ní lẹ́ ǎ 'okí rǐ kuyé, tǎ 'dǐ'bée tǎ nyòòkú nōri vé ni.

17 Tǎ nyòòkú nōri vé rī, ǎzini ẹ̀sị 'bá rī pi ní ríi 'bǎá ngá nyòòkú nōri vé rī pi drǐgẹ́ rī, ĩri ímụ dẹ́ rá. 'Bo 'bá Múngú vé tǎ 'dùpì ngaápi rī, ĩri ídri 'dání'dání rī ịsụ rá.

Ari'ba Yēsū Kúrísitō vé rī pi

18 Mǎ anji rī, ú'dụ ụdụ vé rī ícá gí. ĩmi yíkí ĩmí b́i sǐ rá kǐnǐ, ǎrǐ'bagú Kúrísitō vé rī ri ímụ 'dǐi'dǐ, nóni ari'ba Kúrísitō vé rī pi ícákí kárakará gí. Sē 'bá nǐkí ámá ǎnǐ 'yozú kǐnǐ, ú'dụ ụdụ vé rī ícá gí.

19 Ari'ba 'dǐ'bée, kọpì fúkí 'bá ǎsámú gé nǒsǐ, kọpì ẹ̀'yíkí Yēsū ri sụ 'bá ní ẹ̀'yǐ rǐ tǐnǐ kuyé. Kọpì ẹ̀ ẹ̀'yíkí té dō Yēsū ri sụ 'bá ní ẹ̀'yǐ rǐ tǐnǐ rá, kọpì té áwí adri 'bá be trụ. Kọpìvé fūngará 'bá ǎsámú gé sǐ 'dǐri lū 'yozú kǐnǐ, kọpì ẹ̀'yíkí Yēsū ri sụ 'bá ní ẹ̀'yǐ rǐ tǐnǐ kuyé.

20 'Bo Yēsū ri Uleteré, sē ívé Índrǐ Uleteré rǐ ású ĩmi gí, sē nóni ĩmi nǐkí tǎ áda Múngú vé rī gí.

21 Á sǐ ĩmi ní kọkọb́i 'dǐri sée 'yozú kǐnǐ ĩmi nǐkí tǎ áda rǐ kuyé yǎ 'dǐni ku, ĩmi nǐkí tǎ áda rǐ rá, ǎ'diǎtǎsǐyǎ tǎ áda Múngú ní 'daá rǐ agá, ùnjò 'dǎáyo.

22 'Bá ùnjó rú rǐ ǎ'di 'i? 'Bá ùnjó rú rǐ, ĩri 'bá 'yoopi Yēsū adri Kúrísitō ku rǐ 'i. 'Bá 'dǐni 'dǐri, ĩri ǎrǐ' 'bá Kúrísitō vé ni, 'bá 'dǐri gǎ Ẹ̀tẹ̀pì Múngú rǐ sǐ, ǎzini gǎ Mvọ̀pì Yēsū rǐ sǐ.

23 'Bá Mvọ̀pì Yēsū ri gǎápi sǐ rǐ, gǎ kpá Ẹ̀tẹ̀pì Múngú ri sǐ, 'bá Mvọ̀pì Yēsū ri ǎ'yǐpi rá rǐ, ǎ'yǐ kpá Ẹ̀tẹ̀pì Múngú ri rá.

24 Kúru ú'dụkọ́ múké ĩ ní ímbá ĩmi ní í'dóngará gá 'dǎá, ĩmi ní yǐi ĩmí b́i sǐ 'dǐri, lē ĩmi 'bākí kuú ĩmí ẹ̀sị agá. ĩmi 'bākí dō tǎ ni ĩmí ẹ̀sị agá rá, ĩmi áwí adri ĩmi Ẹ̀tẹ̀pì Múngú agá, ǎzini Mvọ̀pì Yēsū agá.

25 'Bá áwíkí dō adrii Múngú agá, 'bá ícò ídri 'dání'dání Kúrísitō ní ẹ̀zǐi rǐ ịsụ rá.

26 Á sǐ tǎ 'dǐri sée ĩmi ní, ĩmi ǎ adrikí rǐ mǐ be kowu 'bá lē' 'bá ĩmí mǐ ù'bǎ' 'bá 'dǐ'bée vé tǎ sǐ.

27 'Bo nóni Kúrísitō sē Índrǐ Uleteré rǐ ású ĩmi gí, ĩri nóni ri adri ĩmi agá, ĩmi gókí nóni ímbángará lée dǐi ku, Índrǐ Uleteré rǐ ĩmi ímbá nǐ. Tǎ ĩri ní ímbá rǐ adri ùnjò ku, ĩri tǎ áda. Nóni lē Índrǐ Uleteré rǐ ǎ ású ĩmi, lē ĩmi áwíkí ĩmi íkpáá adrii Kúrísitō ǎ rụ' 'bá gá, sụ Índrǐ Uleteré rǐ ní ĩmi ímbá rǐ tǐnǐ.

Anji Múngú vé rī pi

28 Mǎ anji rǐ, lē ĩmi áwíkí ĩmi íkpáá adrii Kúrísitō ǎ rụ' 'bá gá, Kúrísitō kǎdō ímví ịgđó, 'bá ícókí adrii ụrǐ sǐ ku, ǎzini 'bá ícókí adrii drǐnjá sǐ ku ĩri ẹ̀ndrẹ̀tǐ gé.

29 ĩmi nǐkí rá 'yozú kǐnǐ, Kúrísitō ri tǎ be pǐrǐ, ĩmi nǐkí kpá rá 'yozú kǐnǐ, 'bá tǎ 'oopi pǐrǐ rǐ, ĩri adri Mvǎ Múngú vé ni.

3

¹ 'Bá Ẹ̀tẹ̀pì Múngú lẹ̀ 'bà ambamba, í ní 'bà zìzú àní Múngú vé anji 'dī. Ádarú 'bà anji Múngú vé ní. Tā 'bà nyòòkú nōri drìgẹ̀ rī pi ní 'bà nìzú àmázú kuyé 'yozú kìnī, 'bà anji Múngú vé ní rī, kòpì nìkí Múngú ri kuyé.

² Ìmi mávé ùndī má ní lẹ̀lẹ̀ rī pi, 'bà nóni anji Múngú vé ní, Múngú ri dō ùm̀vùlẹ̀sí ìmù 'bà újá adri íngóni yā, 'i'da drī 'bà ní tā ni kuyé. 'Bo 'bà nìkí rá 'yozú kìnī, Kúrísítò kádò ìm̀vì ìgòò, 'bà ìri ndre rá, 'bà ìm̀vù adri sù ìri tìnjì.

³ 'Bá ẹ̀sì 'bāápi Kúrísítò drìgẹ̀ rī, ìri adri ule, fi ùnjìkányā 'oó ku, sù Kúrísítò ní adrii ule ùnjìkányā àkó rī tìnjì.

⁴ 'Bá ùnjìkányā 'oópi rī, nò tǎimbì Múngú vé rī gí. Ùnjìkányā ri, ìri Múngú vé tǎimbì nṅngará.

⁵ Ìmi nìkí rá 'yozú kìnī, Yẹ̀sù ìm̀vù 'bávẹ̀ ùnjìkányā ùjì 'bà rù' 'bà gá sī gí. Yẹ̀sù 'o ùnjìkányā àlunáni kuyé.

⁶ 'Bá rī ìkpá dō 'i kú rù' 'bà ní gé, ícò ùnjìkányā 'oó dī dī ku. 'Bá rī dō ri ùnjìkányā 'o m̀zú, 'bà 'dìri nì ìri kuyé, àmá ìri kuyé.

⁷ Mǎ anji rī, lẹ̀ ìmi sẹ̀kí 'bá àzi ā ù' 'bā ìm̀vù m̀ ku. 'Bá tā 'oópi pìrì rī, Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé, ìri 'bá pìrì, sù Kúrísítò ní adrii pìrì rī tìnjì.

⁸ 'Bá riipi ùnjìkányā 'oópi rī, ìri 'bá àdróko vé ní, à' diatásiyā àdróko í' dō ùnjìkányā 'oó í ní drī 'bù pi gbìzú vù be kuyé rī gé 'dāá, 'bo Mvǎ Múngú vé rī ìm̀vù ẹ̀zì àdróko vé rī izaá drì ní gé sī rá.

⁹ Anji Múngú vé rī pi ícókí ri ùnjìkányā 'oó ku, à' diatásiyā úri Múngú vé rī adri kòpì ẹ̀sì agá. Sẹ̀ kòpì 'okí ùnjìkányā ku, à' diatásiyā Múngú 'dù kòpì 'bāá anji ívé ní pi rú gí.

¹⁰ 'Bá anji Múngú vé rī pi nì àmá rá, 'bá kpá anji àdróko vé tā 'dù' 'bá nga' 'bá rī pi nì àmá rá, à' diatásiyā 'bá tā 'oópi pìrì ku, 'í ọ̀gúpì ri lẹ̀pi ku rī, adri mvǎ Múngú vé ní ku.

Lẹ̀ 'bá lẹ̀kí 'bá lẹ̀lẹ̀

¹¹ Ù' d̀úkò múké Múngú vé ìmi ní yìí í' d̀óngará gá 'dāá rī lū kìnī, lẹ̀ 'bá lẹ̀kí 'bá lẹ̀lẹ̀.

¹² Lẹ̀ 'bá adrikí sù Káyīnā àndúrú riipi àdróko vé tā 'oópi ẹ̀drìpì ri 'dìipi drǎápi rī tìnjì ku. Káyīnā 'dì ẹ̀drìpì ri àsì? Káyīnā 'dì ẹ̀drìpì ri, ẹ̀drìpì ní tā 'oó Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé pìrì rī sī, 'bo tā Káyīnā ní 'oó rī Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé ùnjì.

¹³ Mǎ ẹ̀drìpì má ọ̀m̀vùpì, 'bá nyòòkú drìgẹ̀ nògò rī pi ndrekí dō ìmi ùnjì, ìm̀vù ẹ̀sì ā tī àní ku.

¹⁴ 'Bá lẹ̀kí dō 'bá lẹ̀lẹ̀, ìri lū 'yozú kìnī, 'bá ìfùkí drǎ agásì gí, 'bá ìsùkí ìdri 'dáni' dáni rī gí. 'Bá ẹ̀drìpì ri lẹ̀pi ku, àzini ọ̀m̀vùpì ri lẹ̀pi ku rī, ìrivé ìndrì áwí drǎá ku ãvù rú.

¹⁵ 'Bá ẹ̀sì ùnjì 'bāápi ọ̀gúpì Yẹ̀sù ri ẹ̀' yìpì gí rī ní rī, ìri 'bá riipi àngù ú' d̀ìpi ní. Ìmi nìkí rá 'bá àngù ú' d̀ìpi rī, ìsù ìdri 'dáni' dáni rī ku.

¹⁶ Lẹ̀ngará vé tā, ìri 'dìni, Yẹ̀sù Kúrísítò adi 'i sẹ̀e drǎá 'bá tā sī. Lẹ̀ 'bá adikí 'bá sẹ̀e drǎá 'bá ọ̀gúpì Yẹ̀sù ri ẹ̀' yì' 'bá gí rī pi vé tā sī, sù Yẹ̀sù ní 'i adì sẹ̀e drǎá rī tìnjì.

¹⁷ 'Bá rī dō ngá be, ndre dō ọ̀gúpì ri ngá àkó, ko dō ọ̀gúpì ẹ̀ ìzā ngá sī ku, lẹ̀ngará Múngú ní 'bá rī pi lẹ̀zú rī ẹ̀sì ní agá 'dāáyo.

¹⁸ Mǎ anji rī, ā lẹ̀kí àngù tì sī kána ku, ádarú lẹ̀ ìmi lẹ̀kí ìmi ọ̀gúpì lẹ̀lẹ̀, ìmi kókì kòpì ẹ̀ ìzā ngá sī koko.

19 'Bá lēkí dō 'bá ǫgūpījī lēlē, 'bá ícó nī amá 'yozú kīnī, 'bá ri tā áda 'o, ǐri sē 'bá ǣsí ri adri áyīkō sī, 'bá kādō rīi Múngú vé tā ũsūjū.

20 'Bá ǣsí ā ri dō ṅóó ũnjīkányā 'bá ní 'oó rī sī drāáásīyā, Múngú ri āmbúgú, nī tā 'bá ǣsí agá rī cére rá, tā āzi Múngú ní nījī kuyé ni ālunjáni 'dāáyo.

21 Īmi mávé ũndī má ní lēlélē rī pi, 'bá amákí dō 'yozú kīnī, 'bá 'okí ũnjīkányā kuyé, 'bá adri Múngú endreṭi gé ũrī ákó.

22 'Bá zīkí dō ngá Múngú tī gé, ǐri sē 'bá ní rá, ā'diātāsīyā 'bá ri tā ǐri ni eziǐ 'bá ní rī 'dụ nga rá, āzini tā 'bá ní 'oó rī, ǐri Múngú ní áyīkō sē.

23 Múngú ezi 'bá ní 'dīni kīnī, 'bá ǣ'yīkí 'í Mvópi Yēsū Kúrisitō ri, āzini 'bá lēkí 'bá lēlē 'bá ásámvú gé sī, sū Yēsū ní eziǐ rī tīni.

24 'Bá tǎimbī Múngú vé rī 'dụ' 'bá nga' 'bá rá rī pi, kōpi úmúkí ĩ adrii Múngú be trụ gí, Múngú ri adri kōpi be trụ. Tā 'bá ní nīzú amázú 'yozú kīnī, Múngú ri adri 'bá be trụ rī, ǐri ní Índrí Uleterē rī ǐpēē 'bá ású rī sī.

4

Lē ĩmi amákí índrí rī pi amámā

1 Īmi mávé ũndī má ní lēlélē rī pi, lē ĩmi ǣ'yīkí índrí rī pi vé tā mužú bādārú ku. Lē ĩmi amákí índrí rī pi amámā, índrí rī pi dō Múngú vé ni, dō kōpi índrí āzi túngú ni pi. Ā'diātāsīyā nēbī ũnjō rú rī pi kárakará, kōpi ayíkí mužú vū drīgé sī, kōpi ri tā ũnjō vé ni pi ũlú mužú 'bá rī pi ní.

2 Tā ĩmi ní ícózú Índrí Uleterē Múngú vé rī nīzú amázú rī, ǐri 'dīni, nēbī 'yoópi kīnī, tīkí Yēsū Kúrisitō ri ǐfūū 'bá áda rú rī, nēbī 'dīri índrí Múngú vé rī rú' 'bá ni gé anigé.

3 'Bo nēbī 'yoópi kīnī, tīkí Yēsū ri 'bá áda rú kuyé rī, nēbī 'dīri índrí Múngú vé rī rú' 'bá ni gé 'dāáyo, ǐri ári' 'bá Kúrisitō vé ni. Īmi yīkí rá 'yozú kīnī, ári' 'bágú Kúrisitō vé rī ri ímú 'dī' 'dī, nóni ícá gí, ǐri vū drīgé nōgōnō.

4 Má anji rī, ĩmi anji Múngú vé ni, ĩmi ndēkí nēbī ũnjō rú 'dī' 'bée gí, ā'diātāsīyā Índrí ǣzi ngaápi ĩmī rú' 'bá gá rī, ũkpō ni aga índrí ǣzi ngaápi nyōókú drīgé nōgó rī vé rī rá.

5 'Bá ũnjō rú 'dī' 'bée, kōpi 'bá Múngú ri nī' 'bá kuyé ni pi, kōpi ri tā nyōókú nōri vé rī átá, 'bá Múngú ri nī' 'bá ku rī pi ri kōpivé tā 'dụ ǣzi ngazú.

6 'Bá 'bá Múngú vé ni. Tā 'bá ní ícózú Índrí tā áda átápi rī nīzú, āzini índrí ũnjō rú rī nīzú amázú rī, ǐri 'dīni, 'bá Múngú ri nī' 'bá rá rī pi, kōpi 'bávé tā 'dụ ǣzi ngazú rá, 'bo 'bá Múngú ri nī' 'bá ku rī pi, ícókí 'bávé tā 'dụ ǣzi ngazú ku.

Lēngará Múngú vé rī

7 Īmi mávé ũndī má ní lēlélē rī pi, lē 'bá lēkí 'bá lēlē, ā'diātāsīyā lēngará íbī íngá Múngú vúgá. 'Bá lēkí dō 'bá lēlē, ǐri lū 'yozú kīnī, 'bá anji Múngú vé ni, 'bá nīkí Múngú ri rá.

8 'Bá āngú lēépi ku rī nī Múngú ri kuyé, ā'diātāsīyā Múngú ri 'bá āngú lēépi lēlē ni.

9 Múngú 'ída ívé lēngará 'bá ní lēti be 'dīni, ǐpē ívé Mvá ālukútaná rī nyōókú drīgé nōgó, 'bá ǐsúkí ri ídri 'dáni' 'dáni rī áni bēni.

10 Lēngará agaápi rá rī, ǐri 'dīni, Múngú lē 'bá lēlē, ǐpē ívé Mvá ímú drāá rōbōṅṅō rú 'bá trúzú 'bávé ũnjīkányā agásī, adri 'yozú kīnī, 'bá lēkí Múngú ri nī 'dīni kuyé.

11 Īmi mávé ūndī má ní lēléē rī pi, sū Múngú ní 'bá lēléē rī tīnī, lē 'bá lēkī 'bá lēlē.

12 'Bá āzi ndre Múngú ri āluṅáni kuyé. 'Bo 'bá lēkī dō 'bá lēlē, Múngú ri adri 'bá agá, ádarú lēngará Múngú ní 'bá lēzú rī, 'bá 'bā ku 'bá ẹsī agá.

13 Múngú sē 'bá ní ívé Índrī Uleterē rī gí, sēzú 'bá ní nīzú ámázú ānī, 'bá adri ĩri agá, ĩri adri 'bá agá.

14 Ẹtẹpi ipē ívé Mvá ímú 'bá rī pi paá ívé ūnjīkányā agásī. 'Bá ndrekí Mvá rī 'bá mī sī rá, 'bá ní nóni rīi ĩrivé tā ūlūú 'bá vū drīgé rī pi ní 'dī.

15 'Bá rī ẹ'yī dō kīnī, Yẹsū ri Mvá Múngú vé ni, Múngú ri adri ĩri agá, ĩri kpá adri Múngú agá.

16 Ádarú 'bá nīkí rá 'yozú kīnī, Múngú lē 'bá lēlē. 'Bá ri ẹsī 'bá Múngú drīgé, ĩri ní 'bá lēē agaá rá rī sī.

Múngú lē 'bá rī pi lēlē. 'Bá rī lē dō 'í ọgúpí ri lēlē, ĩri adri Múngú agá, Múngú ri adri ĩri agá.

17 Ádarú 'bá lēkí dō 'bá lēlē, sū Kúrísitō ní āngū lēē vū drīgé nōgó rī tīnī, 'bá ícókí adrii ụ'dú Múngú ní ímúzú tā lizú 'bá rī pi drīgé 'dāri sī ũrī sī ku.

18 'Bá āngū lēēpi lēlē rī, ícókí adrii Múngú sī ũrī sī ku. 'Bá ní ũsūú 'yoó kīnī, Múngú ri 'bá ĩrīṅá rá rī sī, ĩri sē 'bá adri ānī ũrī sī. 'Dīri lū kīnī, 'bá ũrī ní fí ẹsī ni agá rī, lēngará Múngú vé rī ẹsī ni agá 'dāáyo.

19 Múngú ní 'í'dó 'bá lēē drīdrī rī sī, sē 'bá ri 'bá lēlē 'bá āsámvú gé sī ānī.

20 'Bá rī 'yo dō 'í lē Múngú ri rá, 'bo ĩri dō ri ẹsī ūnjī 'bá ẹdrīpi ní, ĩri ūnjó rú. 'Bá 'í ẹdrīpi 'í ní ndreé rá rī lēēpi ku rī, ícókí Múngú ĩ ní rụ' 'bá ní ndreé ku 'dāri lēē ku.

21 Tāimbī Múngú ní ẹziī 'bá ní rī ĩri 'dīni, lē 'bá lēkí 'i lēlē, āzini 'bá lēkí 'bá ọgúpī lēlē.

5

Lē 'bá ẹ'yīkí Múngú Mvọpi ri

1 'Bá Yẹsū ri ẹ'yī' 'bá 'yo' 'bá kīnī, Yẹsū ri Kúrísitō 'i rī pi, 'bá 'dī' 'bée anjī Múngú vé ni, 'bá Múngú ri lē' 'bá lēlē rī pi, lēkí kpá anjī Múngú vé rī pi lēlē.

2 'Bá lēkí dō Múngú ri lēlē, āzini 'bá 'dụkí dō tāimbī ĩrivé rī pi ngaá rá, 'bá nīkí rá, 'bá anjī Múngú vé rī pi lēlē.

3 'Bá 'dụkí dō tāimbī Múngú vé rī ngaá rá, ĩri lū 'yozú kīnī, 'bá lēkí Múngú ri lēlē. Tāimbī ĩrivé rī ā ngangará adri ũkpó ũkpó ku,

4 ā'diātāsīyā anjī Múngú vé rī pi ũkpó be, kọpi tā ūnjī 'bá nyọkú drīgé nōgó rī pi ní 'oó rī gā sī. 'Bá ní Yẹsū ri ẹ'yī' gí rī sī, 'bá ícókí tā ūnjī nyọkú nōri vé rī gā sī.

5 'Bá Yẹsū ri ẹ'yī' 'bá gí, 'yo' 'bá kīnī, Yẹsū ri Mvá Múngú vé ni rī, kọpi 'bá tā ūnjī nyọkú nōri vé rī pi gā' 'bá sī rī.

6 Tā lūupi kīnī, Yẹsū Kúrísitō ri Mvá Múngú vé ni rī, ĩri tā ĩ ní Yẹsū ní bātīzīmū sēzú yīī agá rī, āzini ārī raápi rụ' 'bá ní gé sī pẹtī alambaku sígé rī. Adri 'yẹnā yīī kuyé, ĩri yīī, āzini ārī raápi rụ' 'bá ní gé sī rī. Índrī Uleterē rī lū tā 'dīri nī, ā'diātāsīyā tā Índrī Uleterē rī ní lūú rī, ĩri tā áda.

7 Ngá tā rī ē mī lūupi rī pi ngá na.

⁸ Ngá rī pi 'dī, Índrí Uleterē, yīī, āzini ārí. Ngá na 'dī'bée, kòpivé tā rụ 'i ngá ālu.

⁹ 'Bá rī pi kádō ríí 'bá ní tā átá, 'bà ri ẹ'yī rá, 'bo tā Múngú ní átá rī ndē 'bá rī pi ní átá rī rá, ā'diātāsīyā Múngú átá tā rī nī, átá tā 'i Mvọpị vé rī.

¹⁰ 'Bá Mvá Múngú vé rī ẹ'yīpi rá rī, ẹ'yī tā Múngú ní átá rī rá. 'Bo 'bá tā Múngú ní átá 'i Mvọpị ā tā sī rī ẹ'yīpi ku rī, 'bá 'dīri kīnī, Múngú rī ūnjó rú, ā'diātāsīyā ẹ'yī tā Múngú ní átá 'i Mvọpị vé tā sī rī kuyé.

¹¹ Múngú 'yo 'dání kīnī, 'í sē 'bá ní ídri 'dání'dání rī gí, ídri 'dīri íbì íngá 'i Mvọpị vúgá.

¹² 'Bá rī ẹ'yī dō Múngú Mvọpị rí rá, ĩri ídri 'dání'dání rī ịsụ rá. 'Bo 'bá rī ẹ'yī dō Mvọpị rí kuyé, ịsụ ídri 'dání'dání rí ku.

Ídri 'dání'dání rī vé ịsúngára

¹³ ĩmi 'bá Múngú Mvọpị rí ẹ'yī 'bá gí 'dī'bée, á sī kòkòbì 'dīri sēé ĩmi ní, ĩmi nīkí rí 'yozú kīnī, ĩmi ídri 'dání'dání rī ịsụ rá.

¹⁴ 'Bá nīkí á má múké múké, 'bá zíkí dō ngá Múngú vúgá, tā ni 'de dō ẹsị ni gé 'dāá múké, ĩri ícọ ngá 'bá ní zị rī sē 'bá ní rá.

¹⁵ 'Bá nīkí dō 'yozú kīnī, 'bá kádō ngá zị Múngú vúgá, ĩri sē 'bá ní rá, ádarú ngá 'bá ní zị rī, Múngú rí sē 'bá ní rá.

¹⁶ 'Bá rī ndre dō ógúpị Yēsụ rí ẹ'yīpi gí ni 'o ūnjīkányā, ūnjīkányā ĩri ní 'oó rī ícọ dō ĩri jị fí ízāngā deępí ku 'dāri agá ku, mī ícọ Múngú rí zị ĩri ní rá, 'bá mí ní Múngú rí zị ĩri ní 'dīri, ĩri ícọ ídri 'dání'dání rī ịsụ rá. Ūnjīkányā ụrụkọ 'bée āngú jị fí ízāngā deępí ku 'dāri agá, á 'yo 'yozú kīnī, mī zị Múngú rí 'bá ūnjīkányā 'oópi 'dīri tịnị rī ní kuyé.

¹⁷ Tā 'bá ní ríí 'oó ūnjí ūnjí rī pi cére ūnjīkányā, 'bo ūnjīkányā ụrụkọ 'bée anigé, 'bá rī ícọ fíí āní ízāngā deępí ku 'dāri agá ku.

¹⁸ 'Bá nīkí á má rá 'yozú kīnī, anjī Múngú vé rī pi 'okí ūnjīkányā mụzú dījī dījī ku, ā'diātāsīyā Mvá Múngú vé rī rí kòpí ütē nī, ādróko ícọ kòpí 'oó ūnjí ku.

¹⁹ 'Bá nīkí rá 'bá anjī Múngú vé ni, 'bo 'bá Múngú rí ẹ'yī 'bá ku rī pi ārēvú cére, ādróko órụ kòpí ẹ drī gí.

²⁰ 'Bá nīkí rá 'yozú kīnī, Mvá Múngú vé rí ícá vū drīgé nōgó gí, sē 'bá nīkí Múngú áda rī á má āní gí, sē nóni 'bá adríkí kuú Múngú áda rī agá, āzini ĩrivé Mvá Yēsụ Kúrísítò agá. Múngú 'dīri Múngú áda rī, āzini ĩri Múngú ídri 'dání'dání rī sēepi rí.

²¹ Má anjī rī, ĩmi ndrekí múké, ẹ ĩnjīkí ngá ĩ ní údé múnjú rú rī pi ku.

Kōkōbī ĩrī ni Yūwānī ní sī rī Tā bŭkū rī vé rī ā ũlŭngará

Yūwānī Yēsŭ vé 'bá áyúáyŭ rī sī kōkōbī 'dīri sēē 'bá kānisā vé rī pi ní, kānisā 'dīri Yūwānī zī rŭ ní "ŭkú Múngú ní ĩpēē rī". Yūwānī ri ězī ngāá kānisā 'dīri agá nī. Ūlŭ 'bá rī pi ní tā Yēsŭ ní 'yoó, kōpi ā lēkí ĩ lēlē rī vé tā. 'Yo kōpi ní kīnī, lē tā áda Kúrísitō vé 'bá urŭkō'béē ní rīi ímbá, āzini tā 'bá urŭkō'béē ní rīi ímbá ũnjō rŭ rī, lē kōpi ā ámakí ásamvú ní múké múké.

¹ Ma Yūwānī 'i, 'bá āmbúgú 'bá Yēsŭ ri ě'yī' 'bá gí rī pi drīlē gá rī. Mi ŭkú Múngú ní ĩpēē 'dīri, á sī kōkōbī 'dīri sēē mí ní, mívé anji Múngú ri nī' 'bá rá rī pi be. Ádarú á lē ĩmi ārēvú céré lēlē, 'bo adri 'yozú kīnī, á lē 'yéná ĩmi ó'dŭkŭlēgŭsī nī kuyé, 'bá céré Múngú vé tā áda rī nī' 'bá rá rī pi lēkí ĩmi lēlē.

² 'Bá lēkí ĩmi, ā'diātāsīyā tā áda rī nóni 'bá ěsī agá anigé, ĩri adri 'bá ěsī agá muzú nyonyo.

³ Ěsī múké, ěsī ĩdrikídri, āzini tākíri Ětēpī Múngú vé rī, āzini Mvōpī Yēsŭ Kúrísitō vé rī, ā adri 'bá be, ā sē rī 'bá 'okí rī tā áda Múngú vé rī, āzini 'bá lēkí rī āngŭ lēlē.

⁴ Má kā yī kīnī, anji mívé rī pi ā urŭkō'béē ri tā áda 'bá Ětēpī ní ězī rī 'dŭ nga rá, āyīkō fŭ ma ānī ambamba.

⁵ Mi ŭkú Múngú ní ĩpēē má ní lēlē rī, tā má ní sī sēē ĩmi ní mívé anjiná rī pi be 'dīri, adri tā āzi ú'dí ní kuyé, ĩri tā 'bá ní nīj rá í'dóngará gá 'dāá ní. Á lē lŭú ĩmi ní 'dīni, lē 'bá lēkí 'bá lēlē.

⁶ 'Bá rī 'dŭ dō tājmbī Múngú vé rī ngāá rá, 'dīri lŭ 'yozú kīnī, 'bá 'dīri lēngará be. Sā ĩmi ní í'dózú Yēsŭ Kúrísitō ri ě'yīzŭ rī gé 'dāá, ĩmi yīkí rá Múngú kīnī, lē ĩmi lēkí ĩmi lēlē ĩmi ōgŭpī be.

⁷ 'Bá kárákará mī ũ'bā'béē ni pi ayikí muzú nyōŭkŭ rī drīgé sī 'dī' dī, kōpi ri 'bá rī pi ímbá muzú ũnjō sī, kōpi kīnī, tīkí Yēsŭ Kúrísitō ri nyōŭkŭ drīgé nōgó 'bá áda rŭ kuyé. 'Bá 'dīni 'dī'béē, kōpi ũnjó rŭ, kōpi ari'ba Kúrísitō vé ni.

⁸ ĩmi adrikí mī be kōwŭ tā 'dīri sī, ězī Múngú vé ĩmi ní ngāá 'dīri, ā drā rí kána ku, Múngú ā ũfē rí āndēma ĩmi ní ězī rī ngazú rī pi ārēvú céré.

⁹ Lē 'bá āzi ā újā tā Kúrísitō ní ímbá rī ũlŭú ũ'dŭ be túngú ku, ĩri sē Múngú rī 'bá rī adi ānī 'í drīgé sī rá. 'Bo 'bá rī áwí dō tā Mvōpī ní ímbá rī ruŭ tīti, Ětēpī pi Mvōpī be, kōpi adri ĩri be trŭ.

¹⁰ 'Bá āzi ífí dō ĩmi ásamvú gé, ímbá dō tā áda Kúrísitō vé rī kuyé, lē ĩmi ě'yīkí ĩri ĩmivé āngá ku, dōku ě ězīkí ĩri ku.

¹¹ 'Bá rī ě'yī dō 'bá 'dīni 'dīri ākā, ĩri fi ũnjīkānyā 'bá 'dīri ní 'oó rī 'o ĩndī.

¹² Ma tā be tré, á lē lŭú ĩmi ní, 'bo á lē tā rī sī sēē kōkōbī agá ku. Má ũsŭ, á lē muŭ ĩmi vŭgá 'dīlé ú'díkírīnjá nōgó, 'bá úmúkí rí 'bá ĩmi be, 'bá átákí rí trŭ, 'bá 'bākí rí āyīkō ĩmi be trŭ.

¹³ Mí ōmvŭpī Múngú ní ĩpēē rī vé anji Múngú ri nī' 'bá rá rī pi, sēkí mí ní mōdó.

Kòkòbì na ni Yūwání ní sī rī Tā búkū rī vé rī ā ũlūngará

Yūwání Yēsū vé 'bá áyúáyū rī sī kòkòbì 'dīri sēé Gáyō ní, Gáyō rī āmbúgú 'bá kánisā vé rī pi drīgé. Yūwání íngú Gáyō rī ĩri ní 'bá uruḵo 'í ní pēé rī pi é'yì múké rī sī. 'Yo Gáyō ní kīnī, lē ā adri ũ'bitā rú Kūrīsītīyání rī pi ní. Lū ĩri ní kīnī, lē ā fi ũnjikānyā 'bá uruḵo'béé ní 'oó rī pi agá ĩndi ku, āzini lē ā ũbī 'bá 'yo'bá kīnī, ĩ ndékí tā sī céré nī rī pi vé tā ku.

Mōdó sēngará

¹ Ma Yūwání 'i, 'bá āmbúgú 'bá kánisā vé rī pi drīgé rī. Gáyō mávé ũndī má ní lēélē rī, á sī mí ní kòkòbì 'dīri sēé nī.

² Mī mávé ũndī má ní lēélē rī, ma rī Múngú rī zì mí ní, mī rú' 'bá ā adri rí múké, mī nga rī é'zì rī mužú múké, āzini éšì mívé rī ā adri rí múké.

³ 'Bá Yēsū rī é'yì' 'bá gí rī pi ká ímú ũlūú má ní kīnī, mī rī éšì 'bā tā áda Múngú ní lēé ā 'okí rī 'dù nga rá, āzini mī rī tā áda Múngú ní 'daá mí ní rī 'dù nga rá, sē má ní āyīkō ambamba.

⁴ Á yì dō mávé anji Yēsū Kúrísitō rī é'yì' 'bá gí rī pi rī tā áda rī 'dù nga, ma adri ánī āyīkō sī, tā āzi má ní āyīkō sēépi 'dīri agaápi rá ní 'dāáyo.

Ézì ngangará trú rī

⁵ Mī mávé ũndī má ní lēélē rī, mī rī tā 'o pīrì 'bá édrípìi Yēsū rī é'yì' 'bá gí rī pi ní, mī nī dō kòpi kuyé drāāāsīyā, 'í ko kòpi ē ĩzā rá.

⁶ Kòpi ũlúkí mívé lēngará ā tā 'bá kánisā vé rī pi ní rá. Lē mī ko kòpi ē ĩzā, kòpi ā 'dekí rī mužú é'čì ívé rī gé, ā sē rī Múngú ní āyīkō.

⁷ Kòpi rī mužú ũ'dúkò múké Yēsū Kúrísitō vé rī ũlū 'bá rī pi ní, 'bo kòpi zìkí ngá pāgánō rī pi vúgá kuyé.

⁸ Kúru 'bá Yēsū rī é'yì' 'bá gí rī pi, lē 'bā sēkí 'bá 'dī'béé ní ngá kòpi ē ĩzā kozú, é'zì kòpi ní rizú tā áda Múngú ní 'daá rī ũlúzú mužú 'bá rī pi ní rī, 'bá 'dúkí rī ngá kòpi be trú.

⁹ Á sī ándúru kòkòbì sēé 'bá kánisā vé rī pi ní, 'bo Dīyōtērēfē* lēépi 'i 'bāápi tā sī céré drīdrī rī, gā 'bávé tā ā'yīgá sī.

¹⁰ Kúru má kádō mužú ĩmī vúgá 'dīlé, ma tā Dīyōtērēfē ní 'oó rizú 'bá rú 'yozú ũnjí 'dīri ũlū uletere 'bá Yēsū rī é'yì' 'bá gí rī pi ní. Tā ĩri ní 'oó rī, adri 'yéná rizú 'bá rú 'yozú ũnjí 'dīri kuyé, gā 'bá Yēsū rī é'yì' 'bá gí rī pi é'yīgá sī. 'Bá Yēsū rī é'yì' 'bá gí rī pi kádō lēé kōdō 'bá rī' 'bá ũ'dúkò múké Yēsū vé rī ũlū' 'bá rī pi é'yì, ĩri kòpi údró fū kánisā rī agásì āmvé.

¹¹ Mī mávé ũndī má ní lēélē rī, lē mī fi ũnjikānyā 'oó sū 'bá rī pi ní rī 'oó rī tñjì ku, mī 'o tā múké áyu. 'Bá riipi tā múké 'oópi rī, 'bá 'dīri nī Múngú rī rá. 'Bá riipi tā ũnjí 'oópi rī, 'bá 'dīri nī Múngú rī kuyé.

¹² 'Bá rī pi céré rī 'yo kīnī, Dēmētīrīyō rī 'bá múké, ĩri rī tā áda Múngú ní 'daá rī ĩmbá. Ma kpá 'yo, ĩri 'bá múké, mí nī rá, tā má ní átá rī, ĩri tā áda.

* 1:9 1:9 Dīyōtērēfē. Dīyōtērēfē pi Gáyō be, kòpi ĩrītró rī Múngú rī zì kánisā ālu gé.

Kōkōbī rī vé dengará

¹³ Ma tā be tré, á lē lūú mí ní, 'bo á lē tā rī sī sēé kōkōbī agá ku.

¹⁴ Má ūsū, á lē mụú mí vúgá 'dīlē ú'díkírīnǎ nōgó, 'bá úmúkí rí 'bá mí be, 'bá átákí rí trụ.

¹⁵ Tākíri Múngú vé rī ã adri mí be. Mí ọgūpịi Yēsū rí ẹ'yị'ba gí adri'ba nōgó rī pi sēkí mí ní mōdó. Mí ẹzị 'bá Yēsū rí ẹ'yị'ba gí, adri'ba 'dīlē rī pi mụzú ãlu ãlu céré.

Kõkõbị
Yúdā
ní sǐ rǐ
Tǎ búkũ rǐ vé rǐ ǎ ũlũngará

Kõkõbị 'dĩri Yúdā sǐ nǐ, ỉri Yẹsũ ẹdrípị vé ǎzi. Sǐ kõkõbị 'dĩri sẹẹ Kũrĩsītíyǎnǐ ụrụkọ'béé ní, ǎ'diātāsíyā 'bá ǎngũ ímbá'bá ũnjõ sǐ rǐ pi rikí kọpi ẹ drị izaá. 'Bá ǎngũ ímbá'bá ũnjõ sǐ 'dĩ'béé rikí ẹsị múké Múngú vé rǐ újá ímbá létị ũnjí sǐ, kọpi rikí 'bá rǐ pi ẹ mị ũ'bǎá kǐnǐ, lẹ kọpi ǎ 'okí tǎ ũnjí, Múngú ícọ kọpi ỉrĩnjǎá ǎnǐ ku.

Yúdā áyú tǎ búkũ Múngú vé Ũndí Ụkụ rǐ ruzú rǐ ágá rǐ pi ǎ'bǐtǎ rú, 'yo Kũrĩsītíyǎnǐ rǐ pi ní kǐnǐ, Múngú ri ímú 'bá tǎ ũnjí 'o'bá rǐ pi ỉrĩnjǎ rá. Lẹ kọpi ǎ rụkí ụ'dụkọ áda Múngú vé rǐ tǐtǐ, ǎzini kọpi ǎ rụkí ụ'dụkọ 'bá áyúáyú Yẹsũ vé rǐ pi ní ũlúú, kọpi ní yǐ rǐ tǐtǐ.

Yúdā sẹ mǒdó

1 Ma Yúdā 'i, ǎtǐ'bá Yẹsũ Kúrísítõ vé ni, ma Yõkõbũ ẹdrípị.

Ỉmi 'bá Múngú 'bá Ẹtẹpị ní zị adrií 'bá ívé ni pi rú, ỉri ní lẹlẹ rǐ pi, ỉmi 'bá Yẹsũ Kúrísítõ ní ríi ỉmi tǎ mbaá rǐ pi, á sǐ kõkõbị 'dĩri sẹẹ ỉmi ní nǐ.

2 Ẹsị ỉdríkídri, tǎkírí, ǎzini lẹngará Múngú vé rǐ, ǎ adri ỉmi be mụzú nyonyo.

'Bá tǎ ímbá'bá ũnjõ sǐ rǐ pi

3 Ỉmi mávé ũndí má ní lẹlẹ rǐ pi, ma kǒdõ úvǎ be ǎmbúgú lẹzú ũkpõ Múngú ní 'bá pazú ỉmi be ũnjikǎnyǎ ágásǐ rǐ vé tǎ sǐ sẹẹ ỉmi ní. 'Bo á lẹ nóni sǐ sẹẹ ỉmi ímbázú, ỉmi rụkí rǐ tǎ áda ỉ ní ỉsẹé vú ǎlu 'bá Yẹsũ rǐ ẹ'yǐ'bá gǐ rǐ pi ní 'dĩri tǐtǐ.

4 ǎ'diātāsíyā 'bá ụrụkọ'béé Múngú ri nǐ'bá ku ni pi ụgũkí ỉ fí kuu ỉmi ǎsámvú gé 'dĩ'đĩ. 'Bá 'dĩ'béé 'bǎkí ỉ kú 'bá Múngú vé ni rú, Kọpi ri 'yo, ẹsị múké Múngú vé rǐ ǎ'yǐ 'bá rǐ ícọ ọwũ 'bá rá, ỉrĩnjǎkí ỉri ku, kọpi gǎkí 'bávẹ Úpí Yẹsũ Kúrísítõ ũkpõ be ǎmbúgú 'dĩri sǐ. 'Bo sǐkí Búkũ Múngú vé rǐ ágá ỉnógósí kǐnǐ, 'bá ũnjikǎnyǎ 'o'bá 'dĩni 'dĩ'béé, ỉkí kọpívẹ tǎ kú ũnjí gǐ.

5 Lẹ ỉmi ǎvǐkí tǎ ǎndúrú Úpí Múngú ní 'oó Ẹjẹpétõ gǎ 'dǎri sǐ ku. Úpí Múngú pa ǎndúrú ǎnji Ỉsẹrélẹ vé rǐ pi Ẹjẹpétõ gǎ 'dǎlẹ rá, 'bo 'bá ụrụkọ gǎ'bá Múngú ri ẹ'yǐgǎ sǐ rǐ pi, Múngú ú'dị kọpi ũdrǎá rá.

6 Lẹ ỉmi nǐkí 'yozú kǐnǐ, ẹzǐ ỉ ní sẹẹ mǎlǎyíkǎ rǐ pi drǐgẹ rǐ, mǎlǎyíkǎ ụrụkọ'béé 'dụkí ẹzǐ rǐ ngáá kuyé. Kọpi kukí ívé vǔrǎ ẹzǐ ngazú Múngú ǎ pǎlẹ gǎ rǐ rá. Múngú úmbé kọpi ímvẹ adriipi mụzú 'dǎni'dǎni rǐ sǐ, 'dụ kọpi ú'bé 'bú 'a be nǐpí cịcị rǐ ágá, kọpi adri 'bú rǐ ágá 'dǎá, cǐngbǎ ụ'dú ỉ ní ímúzú tǎ lǐzú rǐ gé.

7 Ỉmi ụsũkí drǐ tǎ ǎndúrú 'i 'oópi kǔrụ Sõdómõ ágá, Gõmórǎ ágá, ǎzini 'i 'oópi kǔrụ rǐ jẹlẹ gǎ sǐ rǐ pi ágá rǐ kǎ. 'Bá kǔrụ 'dĩ'béé ágá rǐ pi ufukí cérẹ ọwũ rú, kọpi rikí ọwũ 'bǎá mụzú bǎdǎrú, kúru Múngú ní 'bá kǔrụ ágá rǐ pi zázú vezú ǎcǐ sǐ. 'Dĩri lú 'bá ní 'yozú kǐnǐ, Múngú ri ímú 'bá ũnjikǎnyǎ

'o'ba rī pi zā ve ācī dīipi muṣūpi nyo ūdū ākō ni sī, sū ūri ní 'bá Sōdómō agá rī pi zāá veé Gōmōrā agá rī pi be ācī sī rī tīnī.

8 'Bá ri'ba āngū ímbá'ba ūnjō sī, ri'ba urobí ūbī'ba rī pi, kōpi kpá ri ī rú'ba áyú rizú ōwū 'bázú, kōpi gākí āmbūgū Múngú vé rī sī, kōpi ri mālāyikā rī pi u'da'da.

9 Mīkāyélé āmbúgū mālāyikā rī pi drīgē cére rī, kōpi ká rií āgátá gāá ādróko be āvū Mósé* vé rī ā sīngará ā tā sī,† Mīkāyélé 'yo átángá ūnjí ādróko rī ā rú izazú kuyé, kīnī, "Úpí Múngú ri ímú mi īrīnā rá!"

10 'Bo 'bá āngū ímbá'ba ūnjō sī 'dī'bée, kōpi ri tā ī ní nīi kuyé rī pi u'da'da, Kōpi ri tā urukō'bée 'o ēñiākō sī, sū ānyāpá tā nī'ba ku rī pi vé rī tīnī. Tā kōpi ní 'oó ēñiākō sī 'dī'bée, ūri sē Múngú ri ímú kōpi īrīnā ānī rá.

11 Īzāngā rī ímú adri kōpivé ni. Kōpi 'dukí tā Múngú vé rī ngaá kuyé, sū Káyīnā ní tā Múngú vé rī 'dujé ngaá kuyé rī tīnī. Kōpi ri ūnjō ímbá, ī ṣúkí rí mūfēngā ānī, sū Bálámū ní ēṣí 'bāá mūfēngā drīgē rī tīnī. Kōpi gākí ūkpō Múngú vé rī sī, sū Kórā ní ūkpō Múngú vé rī gāá sī rī tīnī. Tā 'dīri sē, ī ímú kōpi īrīnā ūnjí ūnjí.

12 Īmi úmúkí dō ĩmi ūmū ī ní rizú Múngú ri ĩnjīzú rī ā nyangará gá, 'bá 'dīni 'dī'bée ífíkí dō ĩmi āsámvú gé, kōpi ūmū rī iza rá. Kōpi kádō úri ngá nyaá ĩmi be trū, kōpi drīnjá ākō, kōpi kpá átángá átá ūrī ākō, kōpi adrikí sū ĩrībítí ūlī ní vījī 'dīísí rá, yījígó ní 'dījī ānī ku rī tīnī. Kōpi adrikí sū pētī ī ní ínjé 'beé vūgá, 'wiipi gí, 'aapi ku rī tīnī.

13 'Bá ri'ba āngū ímbá'ba ūnjō sī 'dī'bée, kōpivé tā kōpi ní 'oó ūnjí drīnjá sēepi 'dīri, sū kúrūnyá wōvá ní vījī kūyī yījī gārā gá rī tīnī. Kōpi sūkí línyā āvī'ba ívé létī ī ní rizú écízú rī sī gí rī pi tīnī. Múngú údé 'bá 'dī'bée ní vūrā ĩnicīcī rizú ĩzāngā nyazú muzú ūdū ākō ni gí.

14 Í'dózá Ádámā‡ vūgá, cazú Ēnókā vūgá, Ēnókā ri úyú ézīrī ni. Ēnókā átá ándúrú 'bá 'dī'bée vé tā rá, kīnī, Úpí ri ímú mālāyikā uletere bītrīká ī ní ícō láá bā ku rī pi be,

15 ūri ímú tā lī 'bá ālu ālu drīgē, ūri ímú 'bá Múngú ri nī'ba ku rī pi īrīnā rá, ūnjīkányā kōpi ní 'oó rī sī, āzini ūri 'bá Múngú ri nī'ba ku, ri'ba ūnjīkányā 'o'ba, āzini ri'ba átángá ūnjí átá'ba 'ī tā sī rī pi īrīnā rá.

16 'Bá ri'ba āngū ímbá'ba ūnjō sī 'dī'bée ri nījī unu muzú ununu, kōpi ri átá 'bá urukō'bée ní ūnjí. Kōpi ri ēṣí 'bā cére rizú ūnjīkányā 'ozú. Kōpi ri ī íngú, āzini kōpi ri 'bá rī pi ē drī ūcī, ī ṣúkí ri tā ī ní lēé rī pi ānī.

Īmbángará adrizú ānī ūkpō ūkpō ē'yīngará agá rī

17 Īmi mávé ūndī má ní lēlé rī pi, lē ĩmi ūsúkí tā 'bavé Úpí Yēsū Kúrísitō vé 'bá áyúāyū rī pi ní ótú ūlúú ĩmi ní kīnī, ūri ímú 'i nga rá 'dāri.

* 1:9 1:9 Mósé: Yōsépá kā drāá gí, 'bagū Ējēpétō vé rī 'bā anjī Īsērélé vé rī pi ējī ngaá tūgērī rú caá ílī mūdūrūlī sū (400). Kúru Múngú ní Mósé ri ĩpēzú ímūzú anjī Īsērélé vé rī pi pazú adringará tūgērī rú rī agásí. Múngú sē tājimbī rī Mósé ní, ā lū anjī Īsērélé vé rī pi ní, sēzú ī ní tājimbī rī zizú tājimbī Mósé vé ni ānī. Tīkí Mósé ri ṣṣú ākūdē ílī rī ca élifū ālu mūdūrūlī sū (1,400), ṣṣú ākūdē tīkí drī Yēsū rī kuyé. † Í lā Wūngará 2-24. ‡ 1:9 1:9 Ávū Mósé vé rī ā sīngará: Mīkāyélé lē āvū Mósé vé rī jījī sījī vūrā Múngú ní lēé rī gé, 'bo ādróko lē āvū rī jījī sījī vūrā 'ī ní lēé rī gé. 1:11 1:11 Í'dóngará 4:1-17 1:11 1:11 Káláfe 22-24 1:11 1:11 Káláfe 16:1-35 † 1:14 1:14 Ádámā: Ádámā ri 'bá Múngú ní í'dó gbíi drīdrī rī. ūri étépi 'bá vū drīgē rī pi vé ní cére. Īrivé ūkú Évá ri éndrēpi 'bá vū drīgē rī pi vé ní cére. † Í lā Í'dóngará 1-5. 1:14 1:14 Í'dóngará 5:19-24

18 Kòpì 'yokí ìmi ní kìnì, "Ụ'dụ ụdụ vé rĩ gé, 'bá ǎngū gụ' bá gụgụ rĩ pi ìmụ gụ ìmi sī, kòpì ìmụ ǎyīkō rụ' bá nōri vé rĩ ǎ tǎ 'dụ nga áyu."

19 'Bá 'dī' bée nóni ìmi ǎsámvú gé anigé, kòpì nóni ri sē ìmi ri ìmi aco ìmi ǎsámvú gé sī. Kòpì ndēē ni ri tǎ rụ' bá nōri vé rĩ ǎ tǎ 'dụ nga áyu, Índrí Múngú vé rĩ kòpì ǎ rụ' bá gá 'dǎáyo.

20 Ìmi mávé ụndī má ní lēlē rĩ pi, lē ìmi 'bākí ẹsị tǎ ǎda uletere ìmi ní ẹ'yī rĩ drīgé, ìmivé ẹ'yīngará ǎ adri rí ụkpó ụkpó. Lē ìmi zīkí Múngú ri ụkpó Índrí Uletere rĩ vé rĩ sī.

21 Ìmi kádō ríí ẹsị ìdríkídri 'bávé Úpí Yẹsụ Kúrísítō ní ìmúzú ìmi jìzú mụzú ídri 'dáni' dáni rĩ ịsúzú rĩ ụtēé, lē ìmi ǎwíkí adrii lēngará Múngú vé rĩ agá.

22 Lē ìmi ẹsị ǎ adri ìdríkídri 'bá ẹ'yīngará be mǎdǎ rĩ pi ní.

23 Lē ìmi ípákí 'bá ụrụkọ' bée ǎcí ì ní ìzǎngǎ nyazú ǎni ụdụ ǎkó 'dǎri agásí. Lē ìmi 'bākí ẹsị ìdríkídri 'bá ụrụkọ' bée ní. 'Bo ìmi ndrekí múké, lē ìmi fíkí ríi ụnjīkǎnyǎ kòpì ní 'oó rĩ 'oó ìndī ku.

Zīngará Múngú ri íngúzú rĩ

24 Múngú 'bá paápi tǎ ụnjí agásí rĩ, ìri ícó ìmi ụtē rá, ìmi fíkí rí ụnjīkǎnyǎ 'oó ku, ìri ìmi íjǐ 'bá ívé dīngará pọwụpọwụ rĩ ẹndrẹtị gé ụnjīkǎnyǎ ǎkó, ǎyīkō be ǎmbúgú.

25 Lē ẹ íngúkí 'bávé Múngú 'bá Paápi 'bávé Úpí Yẹsụ Kúrísítō ǎ tǎ sī dīngará be pọwụpọwụ rĩ, ǎmbúgú be rĩ, ụkpó be rĩ, ǎzini ụkpó ǎmbúgú ruzú rĩ be rĩ, í' dózú ìri ní 'bụ pi gbizú vū be rĩ gé 'dǎá, ícázú ǎndrū sī, mụzú 'dáni' dáni! ǎmǎnǎ.

Tã Yēsũ ní I'daá Yūwánĩ ní sǐ rĩ Tã búkũ rĩ vé rĩ ǎ ũlũngará

Búkũ 'dĩri Yūwánĩ Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ sǐ nĩ, sǐ sée kǎnísǎ ẹ̀zǐrĩ rĩ pi ní, Ɛ̀rĩ ri kǎnísǎ 'dĩ'bée ndre nĩ. Cápítǎ 2-3 agá, sǐ kòkòbǐ ǎndiǎndi sée kǎnísǎ ẹ̀zǐrĩ 'dĩ'bée ní céré, 'yo kòpi ní kǐnĩ, kòpi ǎ újákí ẹ̀sǐ ívé ùnjikǎnyǎ agásí. Ímbá kòpi kǐnĩ, ǎ ríkí dō kòpi ọ̀cǔyú 'dĩni draáasíyǎ, lẹ̀ kòpi ǎ áwíkí adrii átí'bá Múngú vé ní, kòpi ǎ adriki ùkpó ùkpó ívé ẹ̀'yĩngará agá. Cápítǎ 4-22 agá, Yūwánĩ ũlũ tǎ 'í ní ndree Ìndrĩlĩkí agá rĩ pi. Ìndrĩlĩkí rĩ pi i'dakí ùkpó Múngú vé rĩ, ǎzini dǐngará Múngú vé rĩ. Ìndrĩlĩkí rĩ agá 'daá, Múngú i'da ívé jĩkó 'bá vũ drĩgé nógó rĩ pi ní ùnjikǎnyǎ 'ozú rĩ vé tǎ. I'da lẹ̀tĩ Kúrísító ní ímúzá ùkpó ùnjikǎnyǎ vé rĩ ndẹ̀zú rĩ vé tǎ, ǎzini Ɛ̀rĩ ní ímúzá tǎ lizú 'bá tǎ áda rĩ gǎ'bá sǐ rĩ pi drĩgé rĩ vé tǎ. Kúru Múngú ri ímú vũ nòri iza rá, Ɛ̀rĩ gō vũ ú'dí ni gbi. 'Bá ẹ̀sǐ 'bǎ'bée Kúrísító drĩgé rĩ pi, kòpi ímú adri Ɛ̀rĩ be trũ vũ ú'dí rĩ agá mụzú nyonyo.

1 Tǎ ĩ ní sǐ búkũ nòri agá rĩ pi, Múngú sē kú Yēsũ Kúrísító drĩgé, Yēsũ Kúrísító ẹ̀ i'da rí tǎ ímúpi 'i ngaápi mbelẹ̀njá 'dĩri ívé átí'bá rĩ pi ní. Yēsũ Kúrísító ní mǎlǎyikǎ Ɛ̀pẹ̀zú ímúzá tǎ rĩ i'dazú ívé átí'bá Yūwánĩ ní.

2 Yūwánĩ ũlũ tǎ ĩ ní i'daá 'í ní ndree 'dĩ'bée ǎrẹ̀vú céré. Ũlũ ọ̀'dúkó Múngú vé rĩ, ǎzini tǎ Yēsũ Kúrísító ní átá rĩ.

3 'Bá riipi tǎ ĩ ní ũlũ ímú'bá 'i nga'bá drĩdrĩ 'dĩlẹ̀, ĩ ní sǐ 'dĩri lǎápi rá, yĩpi rá, ǎzini tǎ ni 'duúpi ngaápi rá rĩ, Ɛ̀rĩ tǎkiri Ɛ̀sú rá. Lókí tǎ 'dĩri ní ímúzá 'i ngazú rĩ ícá Ɛ̀nyinjá gí.

Yūwánĩ sē mōdó kǎnísǎ ẹ̀zǐrĩ rĩ pi ní

4 Ma Yūwánĩ 'i, á sǐ kòkòbǐ 'dĩri sée 'bá Yēsũ ri ẹ̀'yĩ'bá gí kǎnísǎ ẹ̀zǐrĩ ǎngũ Ɛ̀zĩyǎ vé rĩ agá rĩ pi ní.

Ɛ̀sǐ múké ǎzini tǎkiri íngápi Múngú adriipi Ɛ̀nógósí anigé, ǎndrũ anigé, úmvúlẹ̀sǐ ímúpi rĩ vúgá, ǎzini íngápi Ìndrĩ ẹ̀zǐrĩ adri'bá Ɛ̀rívẹ̀ lúpá ẹ̀ndrẹ̀tĩ gé rĩ pi* vúgá,

5 ǎzini íngápi Yēsũ Kúrísító ọ̀'dú céré riipi tǎ áda Múngú ní ẹ̀zĩ rĩ 'duúpi ngaápi, tǎ ni ũlũúpi 'bá rĩ pi ní, i'dópi íngápi gōó Ɛ̀dri rú drĩdrĩ 'bá ũdrǎ'bá gí rĩ pi ǎsámvú gé sǐ, úripi 'bǎgú rú 'bǎgú vũ drĩgé nógó rĩ pi drĩgé rĩ vúgá rĩ, ǎ adri ími be.

Yēsũ Kúrísító lẹ̀ 'bá rá, oyu 'bá 'bávẹ̀ ùnjikǎnyǎ agásí ívé ǎri dǎápi rĩ sǐ.

6 Yēsũ ku nóni mǎlũngá rĩ 'bá drĩgé, 'bá ní nóni adrizú ǎnĩ atala rú, 'bá ní rizú ẹ̀zĩ Ɛ̀tẹ̀pĩ Múngú vé rĩ ngazú nò. Dǐngará pọ̀wọ̀pọ̀wọ̀ Yēsũ Kúrísító vé rĩ, ǎzini ùkpó Ɛ̀rívẹ̀ rĩ ǎ adri mụzú nyonyo! ǎmĩnǎ.

7 Ími ndrekí drĩ ká! Ɛ̀rĩ ímú Ɛ̀gō Ɛ̀rĩbítĩ agásí,

'bá rĩ pi ǎrẹ̀vú céré nga ímú Ɛ̀rĩ ndre ĩ mĩ sǐ.

'Bá ǎndúrú Ɛ̀rĩ ũsò'bá ọ̀jú sǐ rĩ pi, kòpi kpá céré ímú Ɛ̀rĩ ndre rá.

'Bá vũ drĩgé rĩ pi céré ímú Ɛ̀rĩ ẹ̀ Ɛ̀zǎngá 'bá rá.

Ádarú tǎ rĩ ímú 'i nga sũ 'dĩri tĩnĩ! ǎmĩnǎ.

* 1:4 1:4 Ìndrĩ adri'bá ẹ̀zǐrĩ rĩ pi: 'Dĩri lẹ̀tĩ ǎzi ĩ ní Ìndrĩ Uleterẹ̀ rĩ zizú rĩ.

8 Úpí Múngú kīnī, “Ma Álífā 'i, āzini Ōmégā 'i.† Ma Múngú Ūkpō 'Dīpa 'i, adriipi ĩnógósī anigé, āndrū anigé, úmvúlésī ímúpi rī 'i.”

Yūwánī ndre Yēsū vé tā ĩndrīlīkī agá

9 Ma Yūwánī 'i, ĩmi ógúpī, 'bá rikí ĩzāngā nyaa, āzini éśī úmbé ĩzāngā rī ā nyangará gá ĩmi be trū, 'bá ní mālūngā Yēsū vé rī ẹ'yī rī ā tā sī. Pēkí ma mužú āngū 'i līpī kú ngu yī agá, ĩ ní zī Pátīmōsī rī gé, má ní tī Múngú vé rī ūlūú, āzini má ní tā Yēsū vé rī ūlūú rī sī.

10 Ọ'dú ĩ ní rizú Úpí Múngú rī ĩnĵízú 'dāri gé, Índrī Uleterē rī ású ma, má ní ọ'dúkọ yízú má vúdřř gé 'dāā, átá ọ'dúkọ be uru 'dāā sū jēlēgú ní ọ'ú rī tīnī.

11 Ọ'dúkọ rī ní 'yozú má ní kīnī, “Í sī tā mí ní ndreé 'dī'bée ārēvú céré búkú traátra rī agá, 'í pē mužú 'bá Yēsū rī ẹ'yī 'bá gí kánīsā kūrú Ēfēsō vé rī agá rī pi ní, kūrú Sēmērīnā vé rī agá rī pi ní, kūrú Pārāgámú vé rī agá rī pi ní, kūrú Tāyītīrā vé rī agá rī pi, kūrú Sārādīšī vé rī agá rī pi ní, kūrú Fīlādēlīfīyā vé rī agá rī pi ní, āzini kūrú Lāwōdīkīyā vé rī agá rī pi ní.”

12 Má kā ma újā 'bá átāpi má be rī ndreé, á ndre aya ẹzřř ĩ ní údé dábū sī ni pi, ū'bākī tādú'bā ẹzřř kōpi sígē.

13 Aya ẹzřř 'dī'bée āsámvú gé 'dāā, á ndre 'bá āzi índré sū 'Bá Mvā‡ tīnī, su bōngó akooko rŭkŭ cīngbā caá pá gá vŭgá 'dāā, 'yī 'í ágátī bōngó bāā dábū rú ni sī.

14 Drī nī, āzini drī'bí nī mve kú imvesírílí, mī nī dī sū ācī ní dī rī tīnī.

15 Pá ní pi dīkī sū aya ĩ ní vuú kaá úkā sī rī tīnī, ọ'dúkọ ní 'u sū kŭlé ní 'ú rī tīnī.

16 'Bá rī ru línýā ẹzřř kú 'í drī ẹndẹpi gé, ĩlī āco sī be cīpi ílébe ílébe ní ní ífŭzú tī ni gé sī. Ẽndrētī ní dī pōwŭpōwŭ sū ūtŭ ní dī rī tīnī.

17 Má kā ĩri ndreé, má 'í'dé ĩri ā pálé gá vŭgá sū 'bá drāápi gí ní tīnī. 'Bo ĩri ní 'í drī ẹndẹpi rī 'bāzú má rŭ'bá gá, ĩri ní 'yozú má ní kīnī, “Mī 'o ūřř sī ku! Í'dóngará gá 'dāā ma anigé, ọ'dú ūdŭ vé rī gé, ma kpá adri anigé.

18 Ma 'Bá adriipi ídri rú rī. Ándúrú á drā rá, 'bo nóni ma adri ídri rú mužú 'dání'dání! Á rŭ mǎfŭtá ídrízú drā agásī rī, āzini vŭrā 'bá ūdrā'bá gí rī pi vé índrī ní mužú adrizú rī kú má drīgē nō.

19 “Í sī tā mí ní ndreé 'dī'bée céré vŭgá, 'í sī tā nóni rī'bá ĩ nga'bá rī pi, āzini tā ímŭ'bá ĩ nga'bá drīdrī 'dīlē rī pi.

20 Línýā ẹzřř mí ní ndreé má drī ẹndẹpi gé, āzini aya dábū rú ẹzřř ĩ ní tādú'bā ū'yūú ū'bāā sī ní gé 'dī'bée vé ífífi, ĩri 'dīni. Línýā ẹzřř 'dī'bée, kōpi mǎlāyīkā kánīsā ẹzřř rī pi vé rī, aya dábū rú ẹzřř ĩ ní tādú'bā ū'yūú ū'bāā sī ní gé 'dī'bée, kōpi kánīsā ẹzřř rī pi.”

2

Ọ'dúkọ ĩ ní sī sē kánīsā kūrú Ēfēsō vé rī agá rī ní rī

1 “Í sī kōkōbī sē mǎlāyīkā* kánīsā kūrú Ēfēsō vé rī agá rī ní.

† 1:8 1:8 Ma Álífā 'i, āzini Ōmégā 'i: Gřřřř tī sī, Álífā rī tǎfi vé 'í'dóngará, Ōmégā rī tǎfi ūdŭ gé rī. Yēsū kīnī, 'í'dóngará gá 'dāā 'i anigé, ọ'dú ūdŭ vé rī gé, 'i kpá adri anigé. ‡ 1:13 1:13 'Bá Mvā: Yēsū zī 'i 'Bá Mvā lŭzú kīnī, 'i Kŭrísītō 'i, 'i mālūngā rī ru mužú nyonyo. 'Í lā Dānyélē 7:13-14.

* 2:1 2:1 Mǎlāyīkā: Vērēšī 1, 8, 12, 18 'dī'bée agá, kōkōbī ĩ ní 'yoó sīkī sē mǎlāyīkā rī pi ní 'dīri, sīkī sē drīkoma kánīsā vé rī pi ní.

U'dúkó 'dīri mávé ni. Ma 'bá línā ézīrī ruŋipi má drī ěndēpi gé, riipi écipi aya ézīrī ī ní údé dábū sī ī ní tādú'bā ézīrī ũ'bāā kōpi sígé rī pi āsámvú gé sī rī 'i.

² Á nī tā ĩmi ní rií 'oó rī pi rá, ĩmi ri ězī nga ũkpō sī, ĩmi úmbéki ési ĩzāngā rī ā nyangará gá rá, ĩmi ā'yīki 'bá ũnjī rī pi vé tā kuyé. 'Bá 'yo'bá kīnī, ī Yēsū vé 'bá áyúáyū ni pi 'dī'bée, ĩmi ũ'bīki kōpivé tā nījī áamá, ĩmi íšúki kōpi ũnjō rú, kōpi adriki Yēsū vé 'bá áyúáyū ni pi ku.

³ ĩmi nyaki ĩzāngā má tā sī, ĩmi úmbéki ési ĩzāngā rī ā nyangará gá rá, ĩmi kuki ězī rī ā ngangará kuyé.

⁴ 'Bo ma tā be ĩmi be anigé, ĩmi kuki ĩmivé lēngará ótú drīdrī rī gí.

⁵ ĩmi ndrekí drī ká, tā ándúru ĩmi ní 'oó múké rī, ĩmi kuki nóni ĩmi drīgé sī gí. ĩmi újaki ési, lē ĩmi gōki tā 'oó sū ándúru ĩmi ní rií 'oó drīdrī rī tñjī. ĩmi gāki dō ési újágá sī, ma ímú ĩmivé aya ī ní údé áci ũ'yūzú sī ni gé sī rī 'dú ĩmi āsámvú gé sī rá.†

⁶ 'Bo tā ĩmi ní 'oó múké rī, ĩri 'dī, ĩmi gāki tā 'bá Nīkōlāwū vé rī pi ní rií 'oó rī sī má ní gāá sī rī tñjī.

⁷ 'Bá bī be rī, ā yī 'í ní tā ĩndrī Uleterē rī ní 'yoó 'bá kānīsā vé rī pi ní ní 'dīri. 'Bá tā ũnjī ā ũkpō ndēepi rá rī, ma peṭi riipi idri sēepi, adriipi Múngú vé ómvú múké múké rī agá rī vé ũ'a sē nya ĩri ní rá."

U'dúkó ī ní sī sēé kānīsā kūrū Sēmērīnā vé rī agá rī ní rī

⁸ "Í sī kōkōbī sēé mālāyīkā kānīsā kūrū Sēmērīnā vé rī agá rī ní.

Í'dóngará gá 'dāa ma anigé, ũ'dú ũdú vé rī gé ma kpá adri anigé, ma drāápi rá, gōopi íngápi idri rú rī 'i.

⁹ Á nī rá 'yozú kīnī, ĩmi nyaki ĩzāngā rá, vū drīgé nōgó, ĩmi ngá ákó, 'bo 'bū gé 'dāa, ĩmi ngá be! Á nī 'bá 'yo'bée kīnī, ī Yāhūdī, ri'bá tā ũnjī 'yo'bée ĩmi rú izazú 'dī'bée rá. 'Bo kōpi adriki Yāhūdī ku, kōpi 'bá Sātānā vé ni.

¹⁰ ĩmi ímú ĩzāngā nya rá, lē ĩmi 'okí ũrī sī ku. Á lē lūú ĩmi ní 'yozú kīnī, ādróko ri ímú ĩmi uruḱo 'dú ú'bé jó ī ní rizú āngū ũ'yīzú rī agá, ĩmi ũ'bīzú ámázú āni. ĩmi ímú ĩzāngā nya ũnjī ũnjī ca ũ'dú be muḱrī. ĩmi nyaki dō ĩzāngā rī drādrā ē tī íšú drāāsiyā, lē ĩmi tukí pá títī ĩmivé ě'yīngará agá, ma ímú kīlā idri 'dāni'dāni rī vé rī sē ĩmi ní rá.

¹¹ 'Bá bī be rī, ā yī 'í ní tā ĩndrī Uleterē rī ní 'yoó 'bá kānīsā vé rī pi ní 'dīri. 'Bá tā ũnjī ā ũkpō ndēepi rá rī, ícó fíí drāngará vú ĩrī rī[‡] agá ku."

U'dúkó ī ní sī sēé kānīsā kūrū Pārāgāmū vé rī agá rī ní rī

¹² "Í sī kōkōbī sēé mālāyīkā kānīsā kūrū Pārāgāmū vé rī agá rī ní.

U'dúkó 'dīri, ĩri 'bá adriipi ĩlī áco sī be ciipi ílēbe ílēbe rī be rī vé ni.

¹³ Á nī vūrā ĩmi ní rizú adrizú rī rá, ĩmi ri adri vūrā Sātānā vé mālūngā ružú rī gé. Ádarú ĩmi áwíki rú mávé rī ružú kuú títī. U'dú ī ní Ānītipā pá tuúpi títī mávé tā ũlūngará gá rī 'dizú drāzú kūrū agá vūrā Sātānā vé mālūngā ružú 'dāri gé rī gé, ĩmi tukí pá títī ĩmivé ě'yīngará agá.

† 2:5 2:5 Aya ī ní údé dábū sī ī ní tādú'bā ũ'bāā sī ni gé sī rī 'dú ĩmi āsámvú gé sī rá: Aya ī ní tādú'bā ũ'bāā sī ni gé sī rī vé 'dūngará kōpi āsámvú gé sī rī vé ífífi, Yēsū ri kōpi ku adri ó'dúkúle, kōpivé kānīsā ri gō í'dé rá. ‡ 2:11 2:11 Drāngará vú ĩrī rī: Drāngará vú ĩrī rī, ĩri ĩzāngā nyangará áci agá mužú 'dāni'dāni rī. † lā I'dangará 20:6-14; 21:8.

14 'Bo ma tā be mādāṅá ĩmi be anigé, 'bá ʊrụkọ ĩmi āsámvú gé 'dīlé anigé áwíkí ímbángará Bálámū vé rī rụjụ kuú títí. Bálámū ímbá Bálákā rí, Bálákā úcì 'bá Ísèrélè vé rī pi ē drị fíí ùnjìkányā 'oó, kòpì rìkí ìnyá ĩ ní 'bāá kuú ngá ĩ ní údé drị sī múnghú rú rī pi ní rī nyaá, kòpì fìkí ríí ọwụ 'bāá mụzú.

15 'Bá ʊrụkọ kpá ĩmi āsámvú gé 'dìgè anigé áwíkí ọnjụ kuú ímbángará Nìkòlāwú vé ùnjò vé 'dìrì agá títí.

16 Lè ĩmi újákí ẹsị, ĩmi gākí dō ẹsị újágá sī, ma ca ĩmi vúgá 'dīlé ú'díkírīṅá nǒgó, ma ẹ'dí 'dì 'bá ẹsị újá' 'bá kuyé rī pi be ìlì áco má tì gé nǒrì sī.

17 'Bá bì be rī, ā yì 'í ní tā Índrì Uleterè rī ní 'yoó 'bá kánisā vé rī pi ní 'dìrì. 'Bá tā ùnjì ā ùkpò ndéepi rá rī, ma ímụ máná[§] ĩ ní zǔjù rī pi ā ʊrụkọ í'dú sè Ìrì ní. Ma kpá írā mvá imve ĩ ní rú ú'dí sǐ rú' 'bá nì gé 'bá àzì nì nǐ kuyé 'dàrì í'dú sè Ìrì ní, 'bá ẹ'yìpi rī 'yéná nì ọ'dùkùlègúsí."

Ụ'dúkọ ĩ ní sǐ sèe kánisā kǔrụ Tāyítírā vé rī agá rī ní rī

18 "'Í sǐ kòkòbì sèe mālāyíkā kánisā kǔrụ Tāyítírā vé rī agá rī ní:

Ụ'dúkọ 'dìrì, Ìrì Mvá Múnghú vé mị be ñpìpi sǐ ácì tìjì, àzìni pá be ñpìpi sǐ aya ĩ ní vuú kaá úká sǐ rī tìjì rī vé nì.

19 Á nǐ tǎ àrèvú cérè ĩmi ní ríí 'oó rī pi rá. Ìmivé lèngará, ìmivé ẹ'yìngará, ìmivé ẹzì ngangará, àzìni ẹsì ĩmi ní úmbé ìzàngā nyangará gá rī, á nǐ rá. Tǎ ĩmi ní 'oó àndrù rī ndè àndúrú ĩmi ní 'oó drìdrì rī rá.

20 'Bo ma tā be ĩmi be anigé. ĩmi à'yíkí ùkú Yèzèbèlì* 'yoopi 'i nẹbì, mávè àtí' 'bá ē drì kòopi mụzú tǎ ùnjì agá rī vé tǎ, Ìcìcìkì 'bá rī pi ríí ngá ĩ ní údé drì sǐ múnghú rú rī pi ñjǐjǐ, sè kòpì rìkí ìnyá ĩ ní ríí sèe ngá ĩ ní údé múnghú rú rī pi ní rī nyaá, íwí kòpì ícá kuú ọwụ rú.

21 Á ku kòdò Ìrì ní sǎ ẹsì újázú, ā ku rí ọwụ 'í ní ríí 'bāá rī rá, 'bo gǎ ẹsì újágá sǐ.

22 Kúru ma ímụ Ìrì 'be ìzàngā nya gbóló drìgè 'bá ọwụ 'bā' bée Ìrì sǐ rī pi be, kòpì újákí dō ẹsì ku, kòpì ímụ ìzàngā nya ùnjì ùnjì.

23 Ma Ìrìvè anjìṅá rī pi ú'dí ùdrá rá. 'Bá kánisā vé rī pi cérè ímụ nǐ ámá 'yozú kìnì, á nǐ tǎ 'bá rī pi ē ẹsì agá 'dǎá rī rá, àzìni á nǐ tǎ 'bá rī pi vé ùmí agá 'dǎá rī rá. Ma ímụ 'bá àlù àlù ùfè tǎ Ìrì ní 'oó rī vú sǐ.

24 'Bo á lè 'yoó ĩmi ʊrụkọ adri' 'bá Tāyítírā gá 'dīlé Ìrìvè ímbángará ùnjì 'dìrì gǎ' 'bá sǐ, àzìni Sātáná vé tǎ ĩ ní ùzǔjù kuú mūdùmūdū rú rī nǐ' 'bá kuyé rī pi ní 'dìni, má ícò tǎ ẹnjǐjǐnǐ àzì 'bāá ĩmi drìgè ñpì ku.

25 Múkè nì, lè ĩmi ùbìkí mǎ pámvú mụzú, cǐmgbá lókí má ní Ìgòzú rī gé.

26 'Bá tā ùnjì ā ùkpò ndéepi rá, mǎ pámvú ùbìpì cǐmgbá ùdù gé rī, ma ùkpò sè Ìrì ní, Ìrì 'bá rī pi ē drì ọrụ àngù rī pi drìgè sǐ cérè,

27 sǐ má ní ùkpò drì ọrú rú rī Ìsú má Ẹtèpì vúgá rī tìjì,

" 'Ìrì kòpì ē drì ọrú túré aya rú nì sǐ,

Ìrì kòpì ùndì kpélékpélé sǐ ùdrì ní ọfụ rī tìjì.'

2:14 2:14 Kālāfè 22-24 § 2:17 2:17 Máná: Máná rí ànyàngá Múnghú ní Isèé 'bá Ísèrélè vé rī pi ní rī. Isè sǎ kòpì ní adrìzú àngù á'wí cínýáfá rú rí agá 'dǎá ìlì pùkù sù rí gé. 'Í lǎ Wùṅgárá 16:1-36.

* 2:20 2:20 Yèzèbèlì: Ùkú Yèzèbèlì kò 'bá Ísèrélè vé rī pi ē drì múnghú ĩ ní údé drì sǐ rī pi ñjǐjǐ nǐ. 'Í lǎ 1 'Bǎgù 16:29-31; 18:4-19; 2 'Bǎgù 9:22. 2:27 2:27 Sǎwùmǎ 2:9

28 Ma kpá ìri ní mārābā ũ'bútɔ̀njá vé rī sē. †

29 'Bá b́ be rī, ā yì 'í ní tã Índrí Uletere rī ní 'yoó 'bá kánísā vé rī pi ní 'd̄iri."

3

Ū'dúkó ĩ ní s̄í s̄é kánísā kūrú Sārād̄is̄í vé rī agá rī ní rī

1 "Í s̄í kòkòb̄í s̄é mālāyíkā* kánísā kūrú Sārād̄is̄í vé rī agá rī ní.

Ū'dúkó 'd̄iri mávé ní. Ma āmbúgú índrí ẹ̀z̄r̄í Múngú vé rī pi dr̄ígé n̄i, āzini á r̄u l̄ín̄yā ẹ̀z̄r̄í rī pi má dr̄ígé.

Á n̄i tã ìmi ní 'oó rī pi rá. 'Bá rī pi ũ̀s̄̀k̄í k̄in̄i, ìmi ídri rú, 'bo ìmi 'bá ũ̀dr̄ā 'bá ḡí ni pi.

2 Ìmi arukí! Ìmi útúkí ìmi gòzú ũ̀kpó ũ̀kpó ìmivé ẹ̀'ȳngárá agá, ìmivé ẹ̀'ȳngárá l̄ē dr̄ādr̄ā. Ā'diātās̄iyā á ndre tã ìmi ní r̄i 'oó rī ícó Múngú m̄i gé 'd̄āa kuyé.

3 L̄ē ìmi ígákí tã ĩ ní ímbá ìmi ní ȳi 'd̄ari, l̄ē ìmi r̄ukí ìri t̄it̄i, ìmi újákí ẹ̀s̄i. 'Bo ìmi arukí dō ku, ma ícá ìmi vúgá d̄ū s̄ū ũ̀ḡú 'bá ní ícá rī t̄in̄i, ìmi ícókí s̄á má ní ícázú ìmi vúgá rī n̄i á má ku.

4 'Bá ũ̀r̄ukó ìmi ās̄ámvú gé Sārād̄is̄í gé 'd̄ígé anigé, 'bo k̄opi adrikí tré kuyé, k̄opivé adringárá p̄ir̄i, k̄opi ḡákí tã ũ̀njí s̄i, k̄opi adrikí s̄ū 'bá ívé b̄ongó ũ̀t̄ēpi uletere āzāvū ākó rī t̄in̄i. 'Bá 'd̄i'b̄ée, 'bá ìmú ẹ̀c̄i k̄opi be tr̄u, k̄opi b̄ongó imve ni úsú, ā'diātās̄iyā k̄opivé adringárá p̄ir̄i.

5 'Bá tã ũ̀njí ā ũ̀kpō ndēpi rá rī, ma úmvúlēs̄í ìri úsú b̄ongó imve ni s̄i, s̄ū k̄opivé rī t̄in̄i. Á l̄i ìrivé r̄ú búkū ídri 'd̄ani'd̄ani rī vé rī agás̄i ku, Ma l̄ū má Ẹ̀t̄ēpi ní, āzini ìrivé mālāyíkā rī pi ní, ìri 'bá mávé ní.

6 'Bá b́ be rī, ā yì 'í ní tã Índrí Uletere rī ní 'yoó 'bá kánísā vé rī pi ní 'd̄iri."

Ū'dúkó ĩ ní s̄í s̄é kánísā kūrú Fīlād̄ēlīfīyā vé rī agá rī ní rī

7 "Í s̄í kòkòb̄í s̄é mālāyíkā kánísā kūrú Fīlād̄ēlīfīyā vé rī agá rī ní.

Ū'dúkó 'd̄iri mávé ní. Ma 'bá uletere, tã áda 'oópi ni, Dāwúḍḍí† vé m̄áfutá ruḍpi rī 'i. Á z̄i dō k̄ēt̄i rī ḡi, 'bá āzi ícó ũ̀p̄i ku, má ũ̀p̄i dō ḡi, 'bá āzi ícó z̄i b̄a ku.

8 Á n̄i tã ìmi ní r̄i 'oó rī rá. Ìmi ndrekí dr̄i ká, á z̄i ìmi ní k̄ēt̄i rī ḡi, 'bá āzi ícó ũ̀p̄i ku. Á n̄i rá ũ̀kpō ìmivé rī mādā, 'bo ìmi 'd̄ukí tã má ní ímbá rī ngāá rá, ìmi ḡákí ma kuyé.

9 'Bá Sātánā vé 'yo' 'bá k̄in̄i, ĩ Yāhúḍḍí 'd̄i'b̄ée, k̄opi ũ̀njó rú, k̄opi adrikí Yāhúḍḍí ku. Ma s̄ē k̄opi ìmú k̄umūci ũ̀t̄i ìmi ẹ̀ndr̄et̄i gé, l̄üzú k̄in̄i, á l̄ē ìmi rá.

10 Ìmi ní mávé t̄āimb̄i ruḍ t̄it̄i, ìmi ní ẹ̀s̄i úmbé ízāngā nyaá ẹ̀s̄i be mādā rī s̄i, lókí ĩ ní úmvúlēs̄í 'bá céré vū dr̄ígé n̄ogó rī pi ũ̀'b̄izú rī gé, ma ícó ìmi tã mba rá.

† 2:28 2:28 *Mārābā ũ'bútɔ̀njá vé rī*: Yēs̄u k̄in̄i 'i mārābā ũ'bútɔ̀njá vé rī. 'Í l̄ā I'dangará 22:16. * 3:1 3:1 *Mālāyíkā*: V̄er̄ēs̄í 1, 7, 14 'd̄i'b̄ée agá, k̄òkòb̄í ĩ ní 'yoó síkí s̄é mālāyíkā rī pi ní 'd̄iri, síkí s̄é dr̄ikoma kánísā vé rī pi ní. † 3:7 3:7 *Dāwúḍḍí*: V̄er̄ēs̄í 'd̄iri agá, Yēs̄u r̄u Dāwúḍḍí vé m̄áfutá 'bāgú rú n̄i. Múngú ìp̄ē Dāwúḍḍí ri adrií 'bāgú Ís̄er̄él̄ē rī pi vé ni, ẹ̀z̄i k̄in̄i, 'bāgú ú'dí ri ìmú ìfū ìrivé úyú agá, ìri m̄ālunḡā rī r̄u m̄uzú 'd̄ani'd̄ani, 'bāgú rī Yēs̄u Kúrísit̄o 'i. 'Í l̄ā Sāw̄imā 132:11-12; Ẹ̀z̄i 2:30 T̄ikí Dāwúḍḍí rī ìs̄u ākūdē ìl̄i rī ca ẹ̀l̄ifū ālu (1,000) ḡi, ìl̄i 'd̄ari gé, ìs̄u t̄ikí dr̄i Yēs̄u Kúrísit̄o ri kuyé. 'Í l̄ā 1 Sāmūél̄ē 16-30; 2 Sāmūél̄ē 1-24; 1 'Bāgú 1-2.

11 Ma ímú mbêlêṅá. Lê ìmi 'okí tã múké rĩ mụzú dr̄dr̄r̄, 'bá āzi ā pa rĩ ìmivé kũlá ìmi dr̄igé sī ku.

12 'Bá tã ùnjí ā ùkpō ndēpi rá rĩ, ma ìri 'bā adri ālémbé rú Jó Múngú vé rĩ agá, ícò Jó Múngú vé rĩ kuú ku, má ímú Múngú vé rú sī ìri ā rú'bá gá, † āzini má ímú Múngú vé kũrú ú'dí Yērusālēmā riipi ímúpi Múngú vúgá 'bũ gé 'dāāsí vúgá nōó rĩ vé rú sī ìri ā rú'bá gá, ma kpá mávé rú ú'dí rĩ sī ìri ā rú'bá gá.

13 'Bá bĩ be rĩ, ā yì 'í ní tã Índrí Uleteré rĩ ní 'yoó 'bá kánisā vé rĩ pi ní 'dĩri."

Ū'dúkò ĩ ní sũ sēé kánisā kũrú Lāwōdíkíyā vé rĩ agá rĩ ní rĩ

14 "'Í sī kòkòbĩ sēé mālāyíkā kánisā kũrú Lāwōdíkíyā vé rĩ agá rĩ ní.

Ū'dúkò 'dĩri mávé ni, ma Āmīnā^S 'i! Ma tã ĩ ní ẹzịj rĩ 'du nga rá, āzini ma ri tã áda ùlū, ma āmbúgú ngá Múngú ní gbii rĩ pi dr̄igé nĩ.

15 Á nĩ tã ìmi ní 'oó rĩ pi ārēvú cére, ìmivé tã adri ìdríkídri kuyé dōku ācì ācì kuyé, ìmi kú ágágá 'dīgé. Á lē ìmi adrikí ācì ācì dōku ìdríkídri!

16 Ìmi ní adrii ágágá 'dīgé, ìdríkídri kuyé dōku ācì ācì kuyé rĩ sī, ma ímú ìmi we má tị gé sī vúgá.

17 Ìmi ri 'yo, 'Ma ngá 'dĩpa, ma ngá be ambamba, á lē ngá āzi ku.' 'Bo ìmi nĩkí áamá kuyé 'yozú kīnī, ìmi ri dr̄ cị ngá ākō sī, 'bá rĩ pi ri ìmi ìzāngā 'bā, ìmi ngá ākó, ìmi mị ākó, ìmi rú'bá be ule.

18 Ma ìmi ímbá 'dini, lē ìmi jekí ìmi ní dábú ĩ ní ũ'bĩ zāá ācì sī ícápi uleteré ni má vúgá, ìmi ufukí rí ícá ānī ngá 'dĩpa. Lē ìmi jekí kpá ìmi ní bōngó imve ni úsú ìmi rú'bá ule dr̄njá sēepi 'dĩri ọzũzú ānī. Lē ìmi jekí kpá ìmi ní dāwā ĩ ní rii ùtĩ mị gé rĩ ùtĩ ìmi mị gé, ìmì mị ā ndre rí āngũ ānī bēnī.

19 'Bá má ní lēlélé rĩ, ma ìri ìrĩṅā, ma 'yo tã ìri ní 'oó rĩ ùnjí. Lē ìmi 'bākí úvá tã p̄r̄i 'ozú, ìmi újákí ẹs̄i ùnjikānyā agásí rá.

20 Ìmi ndrekí dr̄ ká, á tu pá kuú k̄ẹt̄ilé gá, ma ri k̄ẹt̄i rĩ ga, 'bá rĩ yì dō má ú'dúkò, z̄i dō k̄ẹt̄i rĩ rá, ma fi ìrivé jó gá 'dálé rá, 'bá ngá nya ìri be tr̄ú ālu.

21 'Bá tã ùnjí ā ùkpō ndēpi rá rĩ, ma ìri 'bā úrí má j̄l̄é gá mávé lúpá mālūngā vé rĩ dr̄igé, s̄i má ní tã ùnjí ā ùkpō ndēé gí, má ní nóni úrí má Ẹt̄epi be tr̄ú ìrivé lúpá mālūngā vé rĩ dr̄igé rĩ t̄iñi.

22 'Bá bĩ be rĩ, ā yì 'í ní tã Índrí Uleteré rĩ ní 'yoó 'bá kánisā vé rĩ pi ní 'dĩri."

4

I'dakí Yūwānī ní tã ĩ ní Múngú ri ñj̄zú 'bũ gé 'dāá rĩ

1 Tã 'dĩri ā vudr̄i gé, ĩ ní má ní ñdr̄l̄ik̄i āzi i'dazú. ñdr̄l̄ik̄i rĩ agá 'dāá, á ndre k̄ẹt̄i 'bũ vé rĩ z̄ik̄i kú mgbo. Á yì ú'dúkò ọ'ú s̄i j̄l̄égú vé rĩ t̄iñi, ú'dúkò rĩ 'yo má ní k̄nī, "Mí ímú má vúgá 'bũ gé nōó, á lē mí ní tã āzi ímúpi 'i ngāapi ni ùlūú."

† 3:12 3:12 Rú s̄i ìri ā rú'bá gá rĩ: Rú s̄i ìri ā rú'bá gá rĩ lū 'yozú kīnī, 'bá 'dĩri 'bá Múngú vé ni, ìri adri Yērusālēmā ú'dí rí vé ni, āzini ìri adri 'bá Yēsũ vé ni. § 3:14 3:14 Āmīnā: Tã Yēsũ ní 'i z̄izú Āmīnā 'i rĩ vé ififi 'dini, Yēsũ lū 'bá ní k̄nī, Múngú ri tã 'í ní ẹzịj rĩ pi 'du nga rá.

2 Mbēlēṅá Índrí Uleterē rī ní ma ászú, má ní 'bá āzi ndrezú úrí kuú lúpá drīgē mālūngā 'bū vé rī gé 'dāá.

3 'Bá úrípi lúpá rī drīgē rī, rú' 'bá ní índrē sū írā mālámālā rú ūnyī be ī ní zī jāsīpā rī tīnī, āzini írā ika ī ní zī kārīnēlīyā rī tīnī. Gērī índrēpi sū írā írībīlī rú ī ní zī ēmērīdā rī tīnī rī tra lúpá rī ā gārā kūrū.

4 Ū'bāki lúpá pūkú írī drī ní sū lúpá mālūngā vé rī ā gārā gá sī kūrū, 'bá ambugu pūkú írī drī ní sū úríki kuú lúpá rī pi drīgē sī. Kōpi úsúki ī bōngó imve imve ní pi sī, kŭlā kōpi ní úsú í drīgē rī pi údéki ngá dábū rú ní sī.

5 Ūvi ní gazú āci be lókúlóku lúpá mālūngā vé rī gé 'dāá. Ū'yūki tādú' 'bā ézīrī ū'bāá rii dījī lúpá mālūngā vé rī ɛndrētī gé, tādú' 'bā ézīrī 'dī'bée i'da índrí ézīrī Múngú vé rī.

6 Lúpá Múngú vé rī ɛndrētī gé 'dāá, āngū rī ógú sū mūdūrā tīnī.

Á ndre ngá sū ídri rú ní pi ínyinā lúpá rī ā gārā gá sī kūrū, ū'bāki mī ngá sū ídri rú 'dī'bée ā rú' 'bá gá sī, ɛndrētī gélésī, āzini úgóró gálésī.

7 Ngá ālu rī índrē sū kēmīrō tīnī, írī rī índrē sū tī ágó tīnī, na rī vé ɛndrētī índrē sū 'bá áda vé rī tīnī, sū rī índrē sū bībī riipi ngáapi nganga rī tīnī.

8 Ngá sū ídri rú 'dī'bée ārēvú céré ālu ālu ūpelé' 'bī be áziyá áziyá. Ū'bāki mī kōpi ā rú' 'bá gá sī kūrū cīngbá cazú kōpi ā ūpelé' 'bī ā ndúgē sī céré. Ū'dú céré ūtúnjā sī, āzini ínyinā sī, kōpi újiki ku, kōpi ri átá mužú 'dini, "Úpi Múngú Ūkpō 'Dīpa ri uleterē, uleterē, uleterē, íri ínyósī anigé, āndrū anigé, íri úmvúlésī ímú rá."

9 Ngá sū ídri rú 'dī'bée riki 'Bá úrípi lúpá drīgē adriipi ídri rú mužú nyonyo rī íngú, riki íri ínyījī, āzini riki íri ní ōwō'difō sée.

10 Sā ālu ālu 'dīri gé, 'bá ambugu pūkú írī drī ní sū rī pi céré ūtīki kūmūci 'Bá úrípi lúpá drīgē adriipi ídri rú mužú nyonyo rī ɛndrētī gé, kōpi riki íri ínyījī. Kōpi unjekī ívé kŭlā ī drīgē sī ū'bāá lúpá rī ɛndrētī gé 'dīgē, kōpi riki 'yo kīnī,

11 "Múngú, mī múké agaapi rá rī, mī 'bávē Úpi, mī 'bávē Múngú.

'Bá mī íngú, 'bá mī ínyījī, ūkpō mívē rī ā mū dīdīrī,

ā'diātāsīyā ngá rī pi ārēvú céré 'í gbi mī 'i,

ngá mī ní gbiī rī pi nóni anigé,

ā'diātāsīyā mī lē kōpi ā adriki sū 'dīri tīnī."

5

Kābīlō Mvā rī zī búkū traátra rī

1 Kúru á ndre Múngú úrípi lúpá drīgē rī rú búkū ī ní traátra tā sī 'a ní gé ílébe ílébe, tī ní ūmbīí ísé sī caá ézīrī rī kú 'í drī ɛndépī gé.

2 Má ní mālāyikā ūkpō be ní ndrezú, mālāyikā rī ní trezú ú'dúkó be urū 'dāá kīnī, "Bá múké agaapi rá ícōpi 'bá ní ísé ī ní búkū traátra rī ē tī ūmbīzú 'dīri ūnyījīpi búkū rī tī gé sī búkū rī zīzú rī ā'di 'i?

3 'Bá āzi 'bū gé 'dāá, dōku vū drīgē nōgó, dōku nyōókú ā ndúgē 'dīlé ícōpi búkū ī ní traátra tī ní ūmbīí ísé sī cí 'dīri ē tī ūnyījīpi tā búkū rī agá rī ndrezú ní 'dāáyo."

4 Kúru má ní 'dezú āá gá, á ngo ízāngā ízāngā rú, ā'diātāsīyā 'bá āzi ī ní ísú múké agaapi rá ícōpi búkū ī ní traá tī ní ūmbīí ísé sī cí 'dīri ē tī ūnyījīpi tā búkū rī agá 'dālē rī ndrezú ní 'dāáyo.

5 Kúru 'bá ambugu rĩ pi vé ̃lu ni ní 'yozú má ní k̃nĩ, “Í ngo ku! 'Í ndre drĩ ká, K̃m̃r̃ó íb̃ípi íf̃úúpi s̃úrú Yúdá vé rĩ agá, úyú D̃awúđĩ vé rĩ agá rĩ nd̃é ̃dr̃óko ̃ ̃úkp̃ó gí. Īri íc̃ó ís̃é ĩ ní ũmb̃ĩ ̃z̃ĩr̃ĩ búkũ traátra rĩ t̃i gé 'd̃ĩri ĩñj̃ĩ búkũ rĩ t̃i gé s̃ĩ búkũ rĩ z̃iz̃ú ñĩ.”

6 Kúru má ní K̃āb̃il̃ō Mṽá* ndrezú tu pá kuú lúpá rĩ gé ágágá 'd̃āá, ngá s̃u ídri rú rĩ pi 'bá ambugu rĩ pi be, k̃ōpi trakí ĩri ̃ ̃gārā k̃ur̃ũ. K̃āb̃il̃ō Mṽá rĩ índr̃é s̃ũ ĩ ní l̃j̃ĩ dr̃āá gí ní t̃ĩñĩ, ĩri ú'yú be ̃z̃ĩr̃ĩ, m̃i be ̃z̃ĩr̃ĩ. M̃i ̃z̃ĩr̃ĩ 'd̃ĩ'b̃ée ĩ'da índr̃ĩ adri'bá ̃z̃ĩr̃ĩ Múngú vé ĩri ní ĩp̃ēē ím̃ú ayií ṽũ dr̃ĩg̃é s̃ĩ cér̃é rĩ pi.

7 K̃āb̃il̃ō Mṽá rĩ ní m̃uzú búkũ ĩ ní traátra 'd̃ĩri ̃ỹiz̃ú 'bá úrípi lúpá m̃āl̃ũng̃ā vé rĩ dr̃ĩg̃é rĩ dr̃ĩg̃é s̃ĩ.

8 K̃ā búkũ rĩ ̃ỹĩ dr̃ĩ ni gé s̃ĩ, ngá s̃u ídri rú 'd̃ĩ'b̃ée, 'bá ambugu p̃ũkũ ĩr̃ĩ dr̃ĩ ni s̃u 'd̃ĩ'b̃ée be, k̃ōpi ní k̃ũm̃úci ũt̃j̃iz̃ú K̃āb̃il̃ō Mṽá rĩ endr̃et̃i gé, 'bá ̃lu ̃lu r̃u k̃ũ'd̃ĩ, ̃āzini s̃ákāñĩ ĩ ní úd̃é d̃ábũ s̃ĩ ni kú 'í dr̃ĩg̃é, ũd̃āk̃ĩ ̃j̃ĩng̃ũr̃ũ kú s̃ákāñĩ rĩ pi 'a gá s̃ĩ tr̃é tr̃é. ̃j̃ĩng̃ũr̃ũ 'd̃ĩri, ĩri z̃ĩngárá 'bá Múngú vé rĩ pi ní r̃iz̃ú Múngú ri z̃iz̃ú rĩ.

9 K̃ōpi ní í'dózú rizú úngó ú'di ngozú k̃iñĩ,
 “Mi múké agaápi rá rĩ, mi íc̃ó búkũ traátra rĩ ̃ỹĩ ñĩ, ̃āzini mi íc̃ó ís̃é rĩ pi
 ĩñj̃ĩ búkũ ĩ ní traátra 'd̃ĩri t̃i gé s̃ĩ ñĩ,
 ̃ā'diāt̃ās̃iyā l̃ik̃ĩ mi dr̃āá gí,
 m̃íṽé ̃ār̃ĩ d̃āápi rĩ, je 'bá rĩ pi s̃éé Múngú ní,
 t̃i ̃lu ̃lu ṽũ s̃ĩ, s̃úrú rĩ pi gé s̃ĩ,
 ̃āngũ rĩ pi gé s̃ĩ, ṽũ dr̃ĩg̃é s̃ĩ cér̃é.”

10 M̃i s̃ē k̃ōpi r̃uk̃ĩ m̃āl̃ũng̃ā adrizú atala rú, r̃ií ̃z̃ĩ ngáá Múngú ní,
 k̃ōpi ̃ ̃r̃uk̃ĩ r̃ií m̃āl̃ũng̃ā nỹōk̃ũ dr̃ĩg̃é ñōg̃ó r̃ĩ.”

11 Á 'bā nyo m̃ā m̃i rizú ndrezú, má ní ú'dúk̃o m̃āl̃āỹik̃ā k̃árākárá pi vé ni ỹiz̃ú, k̃ōpiṽé k̃āl̃āf̃é ̃élif̃ũ m̃udr̃ĩ ṽũ be ̃élif̃ũ m̃udr̃ĩ. K̃ōpi trakí ĩ lúpá m̃āl̃ũng̃ā vé rĩ ̃ ̃gārā gá s̃ĩ, ngá s̃u ídri rú rĩ pi ̃ ̃gārā gá s̃ĩ, ̃āzini 'bá ambugu rĩ pi ̃ ̃gārā gá s̃ĩ k̃ur̃ũ.

12 K̃ōpi rik̃ĩ úngó ngoó ú'dúk̃o be ̃ur̃u 'd̃āá k̃iñĩ,
 “Mi K̃āb̃il̃ō Mṽá ĩ ní l̃j̃ĩ 'd̃ĩri, mi múké,
 ádarú mi adri ũkp̃ó be, mi ̃ā'bú ĩs̃ú rá,
 mi t̃ā ñĩngárá ĩs̃ú rá, mi adri ̃ṽĩṽĩ be.

Ī mi ĩñj̃ĩ rá, mi đ̃i p̃ōw̃p̃ōw̃ũ, ̃āzini ĩ mi íngú rá.”

13 Á ỹi ngá ídri be ĩ ní g̃h̃ií 'b̃ũ gé 'd̃āl̃é rĩ pi ṽũ dr̃ĩg̃é ñōg̃ó rĩ pi be, adri'bá nỹōk̃ũ agá rĩ pi be, ỹj̃ĩ ̃ā ndúg̃é rĩ pi be, k̃ōpi rik̃ĩ úngó ngoó k̃iñĩ,
 “Íngúngárá, ĩñj̃ĩngárá, đ̃ĩngárá, ̃āzini ũkp̃ó
 ̃ā adri 'Bá úrípi lúpá dr̃ĩg̃é rĩ ní, ̃āzini K̃āb̃il̃ō Mṽá rĩ ní
 m̃uzú nyonyo.”

14 Ngá s̃u ídri rú 'd̃ĩ'b̃ée ní ̃ā'ỹiz̃ú k̃iñĩ, “Ām̃īnā.” 'Bá ambugu 'd̃ĩ'b̃ée ní u'dezú k̃ũm̃úci ũt̃j̃iz̃ú Múngú rĩ ĩñj̃iz̃ú, ̃āzini K̃āb̃il̃ō Mṽá rĩ ĩñj̃iz̃ú.

* 5:6 5:6 K̃āb̃il̃ō Mṽá: Búkũ I'dangará vé rĩ agá, Ỹēsũ ri z̃ik̃ĩ K̃āb̃il̃ō Mṽá. Múngú s̃ē t̃āĩmb̃j̃ Mós̃ē ní k̃iñĩ, 'bá rĩ pi ̃ ̃z̃ák̃ĩ k̃āb̃il̃ō Múngú ní r̃ōb̃ōñ̃ō rú, ̃ā tr̃úk̃ĩ ri k̃ōpi íṽé ũnj̃ik̃ānyā agás̃ĩ rá. S̃ē ĩ ní Ỹēsũ ri z̃iz̃ú K̃āb̃il̃ō Mṽá Múngú vé ni ̃āñĩ, ̃ā'diāt̃ās̃iyā Múngú ĩp̃ē ĩri ím̃ú dr̃āá 'báṽé ũnj̃ik̃ānyā ũj̃ĩ. 'Í l̃ā W̃ũngárá 12:13-15; Ỹūwáñĩ 1:29-36.

6

Kābīlō Mvā rī ũnjī ísé ĩ ní búkū traátra rī ē tị ũmbízú rī

¹ Á ndre Kābīlō Mvā rī njī ísé ĩ ní búkū traátra rī ē tị ũmbízú ézīrī rī vé álu búkū rī tị gé sī. Kúru á yị ngá sụ ídri rú rī pi vé álu ri átá ú'dúkọ be líi sụ ũvi ní líi rī tịnj, kīnī, "Mí ímụ!"

² Á ndre hūsánī imve tu pá kuú 'dāá, 'bá ríipi njuúpi hūsánī rī sī rī rụ ụsụ kú 'í drígé, sėkí ĩri ní kùlá, 'de muų ẹ'dị 'dị, 'í ndē rí ívé ari'ba rī pi rá.

³ Kābīlō Mvā rī ká ísé ĩ ní ũmbīi rī njīi vú ĩrī ni gé, ngá ídri rú 'dī'bée vé āzi 'deépi drīdrī 'dāri vú sī rī ní 'yozú kīnī, "Mí ímụ!"

⁴ Kúru hūsánī rī āzi ní ĩfúzú, rụ'ba ni ika. 'Bá ríipi njuúpi hūsánī rī sī rī, sėkí ĩri ní ũkpō ẹ'dị íjízú 'bá rī pi āsámuvú gé vū drígé nógó, 'bá rī pi ā ú'díkí rī ĩ ānī ĩ drīkā sī bēnī. Āzini sėkí drī ni gé ĩlī āco āmbúgu ni.

⁵ Kābīlō Mvā rī ká ísé ĩ ní ũmbīi rī njīi vú na ni gé, ngá ídri rú 'deépi ĩrī 'dāri vú sī rī ní 'yozú kīnī, "Mí ímụ!" Á 'bā nyo mâ mị tēzú rizú ndrezú, má ní hūsánī ĩnjī ni ndrezú má ẹnđretị gé 'dāá, 'bá ríipi njuúpi hūsánī rī sī rī rụ kúma ānyāngā ũ'bīzú ni kú 'í drígé.

⁶ Ngá sụ ídri rú 'dī'bée āsámuvú gé, álu ni ní 'yozú kīnī, ānyáfí kúma ā 'a álu rī, ājē ni ri adri āmbúgu, ĩri adri mūfēngā fifi ẹnjīpi ẹnjīenjī ni álu, ẹzị 'bá rī ní ngāá ú'dú álu rī, ĩ ĩri ũfē ānī, āzini ũndúfí kúma ā 'a na rī, ājē ni ri adri āmbúgu, ĩri adri mūfēngā fifi ẹnjīpi ẹnjīenjī ni álu, ẹzị 'bá rī ní ngāá ú'dú álu rī, ĩ ĩri ũfē ānī.* Ē izakí ũdu rī pi vinyō rī be bādārú ku.

⁷ Kābīlō Mvā rī ká ísé ĩ ní ũmbīi rī njīi vú sụ ni gé, á yị ngá ídri rú 'deépi na rī vú sī rī ní 'yozú kīnī, "Mí ímụ!"

⁸ Á 'bā nyo mâ mị rizú ndrezú, má ní hūsánī rụ'ba be fōrō ni ndrezú, 'bá njuúpi hūsánī rī sī rī vé rụ Drā 'i, āzini 'Bū Ávú rī pi vé rī ri ímụ ĩri ā vúdří gé sī. Sėkí kōpi ní ũkpō 'bá rī pi ú'dízú ũdrázú nyōókú drígé nógó ĩlī āco sī, ẹbírí sī, wōnyókí āndiāndí sī, āzini nyālāgā nyōókú drígé nógó rī pi ā ú'dí kōpi ũdrāá, kōpi á ú'díkí álu sụ agá ni pi ũdrāá.

⁹ Kābīlō Mvā rī ká ísé ĩ ní ũmbīi rī njīi vú tōwụ ni gé, á ndre 'bá ĩ ní ú'dí ũdrāá ívé ẹ'yīngará ā tā sī, āzini Múngú vé ú'dúkọ ũlūngará ā tā sī rī pi vé índri vūrā rōbōnjō zázú rī ā ndúgé 'dāá.

¹⁰ Kōpi ní trezú ú'dúkọ be urụ 'dāá kīnī, "Úpi Ūkpō 'Dípa, mi uletere, mi ri tā áda 'o, 'í lē 'bá 'bá ú'dí'ba ũdrā'ba 'dī'bée kuú adrií caá lókí be gbā ngōpí ká mī íbī kōpívé tā lị ndō?"

¹¹ Awakí 'bá 'dī'bée drígé sī bōngó akoóko rükú imve imve ni pi, lūkí kōpi ní kīnī, kōpi ā tēkí drī mādā, tā līngará ri ímụ adri ú'díkí dō kōpívé ọgūpī ẹ'yī'ba gí rī pi ũdrāá céré gí ká.

¹² Kābīlō Mvā rī ká ísé ĩ ní ũmbīi rī njīi vú áziyá ni gé, á ndre dīngídīngí aya āngū rī ũkpō sī. Útụ rī ē mị újā 'i nị kuú cịcị sụ ĩnīnā tịnj, mbāá rī újā 'i kaá ikamgbiri sụ āri tịnj,

¹³ línýā rī pi ngakí céré lūú 'bū gé 'dāásī vūgá, sū pētị fīgī ũlī vīpi ũkpō be rī ní ayaá, ũ'a ni ní lūú sígé ni gé sī vūgá rī tịnj.

¹⁴ Bū rī tra 'i sū búkū traátra rī tịnj, āngū āngá rú, āzini āngū 'i līpi kú ngụ yīi agá rī pi ú'dúkí kōpi mụzú ívé vūrā gé sī rá.

* 6:6 6 Ānyāngā ājē tūpi 'dīri lū 'yozú kīnī, ẹbírí anigé.

¹⁵ Kúru 'bāgú nyōókú drīgé nōgō rī pi 'bá āngū ru' 'bá rī pi be, āngaráwá rī pi drīkoma rī pi be, 'bá ā' 'bú be rī pi, 'bá túgērī rú rī pi, āzini 'bá drīwālā ísú' 'bá gí rī pi ūzūkí ĩ kú ūjī rī pi agásí, āzini ĩjígó rī pi āsámvú gé sī.

¹⁶ Kōpi rikí írā rī pi zīj, āzini ĩjígó rī pi zīj kīnī, "Īmi íngákí ímú u'dee 'bá drīgé, Īmi ōzūkí rí 'bá, 'Bá úrīpi lúpá mālūngā vé rī drīgé rī ā ndre rí 'bá ku, āzini jíkó Kābīlō Mvā rī vé rī ē í'dé rí 'bá drīgé ku.

¹⁷ Jíkó Múngú vé rī, āzini Kābīlō Mvā rī vé rī í'dé 'bá drīgé gí, 'bá āzi ícó adrii ídri rú ku, 'bá ūdrā céré."

7

Ū'bākí bīlēmí 'bá élifū mūdūrūlū ālu pūkú sū drī sū pi ɛndrɛtj gé (144,000)

¹ Tā 'diri ā vūdrī gé, á ndre mālāyíkā sū tukí pá kuú wōókō sū vū nōri vé rī gé sī céré, kōpi ugakí ūlí riipi vīipi nyōókú drīgé sī kālāmbā rú kālāmbā rú rī cí, ā vī rí āngū rī drīgé sī ku, yījī tafu rī drīgé sī ku, āzini pɛtj rī pi drīgé sī ku.

² Má ní kúru gōzū mālāyíkā āzi ndrezú, ĩri ri ísú ímúzá ūtú ní ĩfūngará gálésīla, ru Múngú ídri rú rī vé ngá rizú bīlēmí ū'bāzú rī kú 'í drīgé. ĩri ní trezú mālāyíkā sū Múngú ní ĩpéé ímú āngū rī izaá yījī tafu rī be rī pi drīgé kīnī,

³ "Īmi izakí drī āngū rī ku, dōku yījī tafu rī ku, dōku pɛtj rī pi ku, cīmgbá 'bá ū'bākí dō bīlēmí átí' 'bá Múngú vé rī pi ɛndrɛtj gé gí ká."

⁴ Á yī kīnī 'bá mālāyíkā rī pi ní Múngú vé bīlēmí ū'bāá kōpi ɛndrɛtj gé sī rī pi vé kālāfe élifū mūdūrūlū ālu pūkú sū drī ni sū (144,000). 'Bá 'dī' bée sūrú Īsērélē vé mūdri drī ni ĩrī 'dī' bée agásí céré:

⁵ Yúdā vé sūrú agá, 'bá élifū mūdri drī ni ĩrī (12,000),

Rūbénā vé sūrú agá, 'bá élifū mūdri drī ni ĩrī (12,000),

Gádī vé sūrú agá, 'bá élifū mūdri drī ni ĩrī (12,000),

⁶ Āsērā vé sūrú agá, 'bá élifū mūdri drī ni ĩrī (12,000),

Nāfātālī vé sūrú agá, 'bá élifū mūdri drī ni ĩrī (12,000),

Mānāsé vé sūrú agá, 'bá élifū mūdri drī ni ĩrī (12,000),

⁷ Sīmīyónā vé sūrú agá, 'bá élifū mūdri drī ni ĩrī (12,000),

Lévī vé sūrú agá, 'bá élifū mūdri drī ni ĩrī (12,000),

Īsākārā vé sūrú agá, 'bá élifū mūdri drī ni ĩrī (12,000),

⁸ Jēbūlúnā vé sūrú agá, 'bá élifū mūdri drī ni ĩrī (12,000),

Yōsépā* vé sūrú agá, 'bá élifū mūdri drī ni ĩrī (12,000),

Bēnyēmīnē vé sūrú agá, 'bá élifū mūdri drī ni ĩrī (12,000).

'Bá bītrīká úsúkí ĩ céré bōngó imve sī

⁹ Tā 'diri ā vūdrī gé, á ndre 'bá bītrīká ĩ ní ícó lāá bā ku ni pi, 'bá 'dī' bée íngákí āngū rī pi agásí āndīāndí, sūrú rī pi agásí céré, íve tī vú sī āndīāndí, kōpi úsúkí ĩ céré bōngó imve sī, kōpi rukí mbírā bí kuú ĩ drīgé sī, kōpi tukí pá Múngú ɛndrɛtj gé Kābīlō Mvā rī be.

¹⁰ Kōpi ní rizú ō'úzú ū'dúkó be uru 'dāá kīnī, "Bávé Múngú úrīpi lúpá mālūngā vé rī drīgé rī,

* **7:8 7:8** Yōsépā: Yōsépā ri Yōkóbū vé mvā ĩri ni lēélē rī, ɛdrīpīj sēkí ĩri jeé túgērī rú āngū Ējɛpétó vé rī gé. Múngú sē ĩri ícá āmbúgú, kó ívé 'bá rī pi ē iza mụụ adrii āngū Ējɛpétó vé rī agá nī. Sā 'dāri gé, ɛbīrī 'de caá íf ɛjīrī. 'Í lā í'dóngará 30-50.

āzini Kābīlō Mvā rī,
kōpi ũkpō be 'bá rī pi pazú."

¹¹ Mālāyikā rī pi trakī ī Múngú vé lúpá mālūngā ruzú rī ā gārā gá sī, 'bá ambugu rī pi ā gārā gá sī, āzini ngá ídri rú sù 'dī'bée ā gārā gá sī kúrŭ. Kōpi ní kūmūci ũtīzú lúpá rī ɛndrɛtī gé, rizú Múngú rī ñnjīzú.

¹² Kōpi rikí 'yoó kīnī,

"Āmīnā!

Íngúngará, ñnjīngará, dīngará,
tā nīngará, ũkpō, āzini ōwō'difō ā

adri 'bávé Úpí Múngú ní mụzú nyonyo ũdŭ ākó.

Āmīnā."

¹³ 'Bá ambugu 'dī'bée vé ālu ní ma zizú kīnī, "'Bá ĩ úsú'bá bōngó imve sī 'dī'bée ā'di pi? Kōpi íngákí ngōósīla?"

¹⁴ Má ní újázú ĩri ní, "Ámbúgú mávé rī, 'í nī tā rī nī."

Īri ní 'yozú má ní kīnī, "'Bá 'dī'bée ĩfŭ'bá ɔcŭngará ũnjī ũnjī rī agásī rī pi. Kōpi ũjīkí ĩvé bōngó Kābīlō Mvā rī vé ārī sī ícá kuú imve.†

¹⁵ "Kúru, kōpi nóni lúpá Múngú vé rī ɛndrɛtī gé,

kōpi rī ɛzī nga Múngú ní Jó ĩrivé rī agá ũtúná pi ñnīná be.

'Bá úrípi lúpá mālūngā vé rī drīgé rī,

Īri ápālā 'be kōpi drīgé rá.

¹⁶ Ẹbírí gō kōpi fuú dījī ku,

yījī úvā gō kōpi ndéé dījī ku,

ŭtŭ vé sī koopi gbírílí rī gō kōpi zāá ku.

¹⁷ Kābīlō Mvā úrípi kú lúpá mālūngā vé rī gé ágágá 'dīri,

Īri kōpi úcécé nī, ĩri kōpi jī mụ yījī ídri sēepi rī mụvú nī,

Múngú rī kōpívé mīndrɛ údé kōpi mị gé sī nī."

8

Ísé búkū traatra rī ɛ tī mbīzú vú ɛzīrī rī

¹ Kābīlō Mvā rī kā ísé ĩ ní ũmbūi rī nījī vú ɛzīrī ní gé, āngŭ rī újī kuú kírī 'bŭ gé 'dāá caá sá ālu vé ɛlī agá.

² Má ní mālāyikā ɛzīrī ndrezú tukí pá kuú Múngú ɛndrɛtī gé, awakí jēlēgú ɛzīrī kōpi drīgé sī.

³ Kúru má ní mālāyikā āzi ndrezú tu pá kuú vŭrā rōbōñō zāzú rī ā gārā gá 'dāá, rŭ ngá ɔgŭpi dábŭ rú ĩ ní rizú ɛjīngŭrŭ zāzú ní kú 'í drīgé. ĩ ní ɛjīngŭrŭ 'í'dŭzú āmbúgú sēzú drī ní gé, ĩri ní ācī 'í'dŭzú ɛjīngŭrŭ rī zāzú ngá ɔgŭpi dábŭ rú rī drīgé 'dāá, ācīgā rī ā úmú rí 'í zīngará 'bá Múngú vé adri'bá vŭrā rōbōñō zāzú ɔgŭpi dábŭ rú rī gé rī pi ní ríi zījī rī be, ā nga rí mŭzú lúpá mālūngā vé rī gé 'dāá.

⁴ Ācīgā ɛjīngŭrŭ rī vé rī, āzini zīngará 'bá Múngú vé rī pi ní zījī rī nga mŭzú Múngú ɛndrɛtī gé 'dāá mālāyikā rī ɛ drī ágélé gá sī.

⁵ Mālāyikā rī ní ngá ɔgŭpi dábŭ rú ĩ ní rizú ɛjīngŭrŭ zāzú 'a ní gé rī 'í'dŭzú vŭrā rōbōñō zāzú rī gé 'dāásī, ĩri ní ācī kúlúlú úmvúzá dāzú 'a ní gé, ĩri ní 'í'bézú vŭ drīgé nōó, āngŭ ní lizú mgbīrī ũvi tñjī, ɔgŭzú lŏkŭlŏkŭ, dīngídīngí ní āngŭ rī ayazú.

† 7:14 7:14 Kōpi ũjīkí ĩvé bōngó Kābīlō Mvā rī vé ārī sī: Bōngó ũjīngará ārī sī rī vé ífífí, trŭkí kōpi ĩvé ũnjīkányā agásī gí.

Mālāyikā ẹ̀zìrī vukí jèlègú

6 Mālāyikā ẹ̀zìrī ī ní jèlègú awaá kòpì drìgè sī rī pi ní ī útúú lèzú ìvè jèlègú rī pi vuzú.

7 Mālāyikā drìdrì rī ní í'dóúú ívè jèlègú vuzú, fí ní 'dezú, āzini ācì usa 'í ārì be, ī ní ìdāzú ìmúúú vū drìgè nòó. Ācì rī zā nyòókú rī vé wòókò àlu na agá rī veé rá, peṭì àlu na agá rī pi vekí rá, ásé ìrìbìlì rú rī pi vekí céré.

8 Mālāyikā ìrī rī ní ívè jèlègú vuzú, mālāyikā rī ní ngá sùúpi ìrā āmbúgú kaápi kú ācì rú nyālū ní í'bèzú yìì tafu rī agá nòó, yìì tafu rī vé wòókò àlu na agá rī, újá 'í kú ārì rú.

9 Ngá ìdri be yìì tafu rī agá rī pi, àlu na agá rī pi ùdrákì rá. Kúlúmgbá yìì tafu rī agá rī pi, àlu na agá rī pi, ìṅānyākì kòpì kpélékpélé.

10 Mālāyikā na rī ní ívè jèlègú vuzú, línýā āmbúgú ñìpi sù ācì tìnjì rī ní í'dézú 'bù gé 'dāásì yìì ambugu ñì'bá ñì ñì rī pi vé wòókò àlu na agá rī pi drìgè, āzini yìì kídì vé rī pi vé wòókò àlu na agá rī pi drìgè.

11 Línýā rī vé rú "Ŭkèngèlì" 'ì. Újá yìì rī vé wòókò àlu na agá rī draá kuú ũkèngèlì. 'Bá káràkàrá yìì rī mvù'bá rá rī pi ùdrákì rá, yìì rī ní draá ũkèngèlì rī sī.

12 Mālāyikā sù rī ní ívè jèlègú vuzú, ùtú rī vé wòókò àlu na agá rī bī ñì kuú cìcì, mbāá rī vé wòókò àlu na agá rī bī ñì kuú cìcì, āzini línýā rī pi vé wòókò àlu na agá rī bī ñì kuú cìcì. Ùtú āmgbáraká rī vé wòókò àlu na agá rī bī ñì kuú cìcì, ìṅṅá rī vé wòókò àlu na agá rī bī ñì kuú cìcì.

13 Má ká āngū ndréé mụzú 'bù gé 'dāá, á ndre bībì āmbúgú rī ngoó mụzú āngū urugégé mgbò rī agásì ù'dùkò be uru 'dāá, ìri ri ngo mụzú, "Ìzāngá! Ìzāngá! Tā ambugu ambugu ìzāngā sē'bá ní pi ìmú ī nga 'bá vū drìgè rī pi ní rá, tā 'dì'bée ìmú ī nga sá mālāyikā ace'bée na rī pi ní ìmúúú ívè jèlègú vuzú rī gé!"

9

1 Mālāyikā tòwú rī ní ívè jèlègú vuzú, kúru má ní línýā ndrezú, í'dé 'bù gé 'dāásì vū drìgè nòó. Sèkì máfútá 'bù kuúpi ùdù ákó rī ē tì zìzú rī drì ní gé.

2 Línýā rī ní 'bù kuúpi ùdù ákó rī ē tì zìzú. Ācìgá ní ìkpúúú 'bù rī agásì, sù ācì ī ní ú'bé kuú 'bù agá rī vé ācìgá ní rii ìkpú rī tìnjì. Ācìgá rī òzù ùtú rī ē mì, āzini òzù āngū 'bù gé rī, āngū rī bī ñì kuú ānì cìcì.

3 Úmbì bīrìkà ní ìfúúú ācìgá rī agásì, kòpì ìngákì ìmú vū rī ē drì ìmúlúú céré. Sèkì kòpì ní ùkpò āngū zāzú sù ñìrì vé rī tìnjì.

4 'Yokì kòpì ní kìnì, kòpì ā sèkì ìzāngā ásé rī pi ní ku, ngá ñì'bá rī pi ní ku, peṭì rī pi ní ku, kòpì ā sèkì ìzāngā rī 'yèṅá 'bá adri'bá Múngú vé bīlèmjì ákó ī èndrèṭì gé rī pi ní.

5 Sèkì kòpì ní ùkpò āngū ù'dìzú ní kuyé, 'bo sèkì kòpì ní ùkpò ìzāngā sèzú 'bá rī pi ní ùnjì ùnjì cazú mbāá tòwú. Ìzāngā kòpì ní sèé 'bá rī pi ní 'dìri, āzò ní ri ásó sù ìwá ñìrì ní āngū zāá ásó rī tìnjì.

6 Ù'dù 'dì'bée gé, 'bá àlu àlu ri 'yo, 'ì drā 'ì dīisì rá, 'bo drā ri kòpì gā sī. 'Bá àlu àlu ri drāngará ndā ùkpò sī, 'bo kòpì drákì ku.

7 Úmbí 'dī'bée índrékí sŭ hūsánī ī ní údé lēzú ẹ'dí 'dizú rī pi tɪnī. Kòpì úsúkí kŭlā ī ní údé dábū sī ni pi ī drĭgē, kòpìvé ẹndrẹtị adri sŭ 'bá áda vé rī tɪnī.

8 Kòpìvé drĭ'bí dụ sŭ ũkú rī pi vé rī tɪnī, kòpìvé sị índré sŭ kēmīrọ vé rī tɪnī.

9 Kòpì úsúkí ngá ī ní údé aya sī ni ī bĕdrĭ gé cí. Kòpì nga mụzú kpōrō be sŭ ārābīyā hūsánī rī pi ní rii seé muẹ ẹ'dí gé kpōrō be rī pi tɪnī.

10 Kòpìvé só ịrị be sŭ ịrị vé rī tɪnī, ịrị āngŭ zā ásó ca mbāá be tŏwŭ.

11 Kòpìvé 'bāgú, ịrị mālāyīkā āmbúgú 'bụ kuypì ụdđ ákó rī ũtēepi rī 'i. Mālāyīkā rī vé rŭ Ēbéré tị sī Ābādónī, Gĭrĭkĭ tị sī Āpōlónī, ífifi ni 'bá riipi āngŭ ú'dĭpi ni.

12 Tā āmbúgú ịzāngā sēepi drĭdrĭ rī nga 'i gí. Ẹsị nóni tā ambugu ambugu ịzāngā sē'bá ndē'bá rá ni pi ịrị ímụ vúlé 'dīi'dī.

13 Mālāyīkā áziyá rī ní ívé jĕlĕgŭ vuzú, má ní ụ'dúkwọ yizú, ụ'dúkwọ rī íbì íkú ú'yú sŭ adri'bá vŭrā rŏbŏnŏ zázú dábū rú rī drĭgē Múngú ẹndrẹtị gé rī pi agásī.

14 Ụ'dúkwọ rī ní 'yozú mālāyīkā áziyá jĕlĕgŭ be rī pi ní kīnī, "Mí oyụ mālāyīkā sŭ ī ní úmbé kuú yĭ āmbúgú dĭipi dĭdị Yŭfĕrétā vé rī gé 'dī'bée rá."

15 Kúru ī ní mālāyīkā sŭ ī ní údé kuú ũrē mụ'ba 'bá rī pi ụ'dĭ'ba rī pi oyuzú sŕnā 'dāri agá, ụ'dŭ 'dāri agá, ílī 'dāri agá. Pĕkí kòpì muẹ 'bá rī pi ú'dĭ, kòpì ú'dĭkí 'bá rī pi ũdrāá rá, ālu na agá rī pi ũdrākí rá.

16 Á yĭ āngáráwá nju'ba hūsánī sī ẹ'dí gé rī pi vé kālāfe ca mĭllyŏnĭ mŭdŭrŭlŭ ịrĭ (200,000,000).

17 I'dakí má ní kòpìvé hūsánī āzini āngáráwá ri'ba únjú'ba hūsánī sī rī pi ịndrĭlĭkĭ agá 'dāá rá. Āngáráwá rī pi úsúkí ngá ī ní údé aya sī ikaka ni pi, kŭnĭkŭnĭ rú ni pi, āzini mālámálá rú ni pi ī bĕdrĭ gé sī. Hūsánī rī pi vé drĭ índré sŭ kēmīrọ vé rī tɪnī. Ācí ri dđĭ úkpú kòpì tị gé sī ācígā be, ngá cípi ācí rú nyālŭ ni pi úkpúkí kòpì tị gé sī.

18 Ngá ịfŭ'ba hūsánī rī pi tị gé sī rī pi ācí rú, ācígā rú, ngá mālámálá rú ẹjĭ be ngŭŭpi ũnjí ni. Ngá ịfŭ'ba hūsánī rī pi tị gé sī 'dī'bée ú'dĭ 'bá rī pi ā ụrŭkŏ ũdrāá rá, ú'dĭ ālu na agá rī pi ũdrāá.

19 Hūsánī 'dī'bée vé ũkpŏ kòpì tị gé, āzini kòpìvé só gá. Kòpìvé só adri sŭ ịnĭ tɪnī, drĭ be, kòpìvé só ri 'bá ga āzŏ be.

20 'Bá ũdrā'ba wŏnyŏkĭ 'dī'bée sī kuyé rī pi, kòpì gākí ẹsị újágá sī ũnjĭkānyā ī ní 'oó rī agásī. Kòpì kukí ngá ī ní údé drĭ sī múngú rú rī pi vé ịnjĭngará kuyé. Kòpì kukí ịndrĭ ũnjí rī pi* vé ịnjĭngará kuyé. Ngá ī ní údé múngú rú dábū sī, aya ógú'ba ógúŏgŭ ni pi sī, aya mālámálá ni pi sī, ịrā sī, āzini párángi sī rī pi, kòpì ícókí āngŭ ndrēe ku, ícókí tā yĭ ku, ícókí ẹcĭ ku.

21 Kòpì újákí ívé ẹsị rizú āngŭ ú'dĭzú rī ālujání kuyé. Kòpìvé tā ũjŏgŭ vé rī, ŏwŭ 'bāngará, āzini ụgŭ, kòpì kukí ālujání kuyé.

* 9:20 9:20 Ịndrĭ ũnjí rī pi: Ịndrĭ ũnjí rī pi ándŭrú mālāyīkā Múngú vé ni 'bŭ gé 'dāá, kòpì nŏkí táĭmbĭ Múngú vé rī, Sātánā ri kòpìvé āmbúgú. Múngú ídrŏ kòpì 'bŭ gé 'dāási vŭgá nŏŏ, kòpì gŏkí ufú ịndrĭ ũnjí, kòpì ri 'bá rī pi ní ịzāngā sē vŭ drĭgē nŏgŏ. 'Í lā I'dangará 12:7-9.

10

Mālāyikā bükū traátra mādāñáǵá rī ruǵipi 'í dríǵé rī vé tā

¹ Má ní gōzú mālāyikā āzi ũkpō be ni ndrezú, ĩri ri ísǵ ímúzú 'bū gé 'dāásǵ vūǵá nōlé, ĩrǵbǵtǵ ōzǵ rǵ'ba ni kúrǵ, gérǵ āsō kú drǵ ni gé, ǵndrǵtǵ ni ōǵú pōwǵpōwǵ sǵ ũtǵ tǵnǵ, pá ni pi ĩndrékǵ sǵ ácí sǵ đǵǵpi lǵlǵ rǵ tǵnǵ.

² Mālāyikā rī ru bükū traátra mādāñáǵá ĩ ní oǵuǵú gǵ rǵ kú 'í dríǵé, 'bā 'í pá ǵndǵpǵ rǵ yǵǵ tafu rǵ dríǵé, pá ĩǵǵ rǵ nyōǵkǵ dríǵé.

³ ĩri ní trezú ú'dúkǵ be uru 'dāá sǵ kǵmǵrǵó ní líǵ rǵ tǵnǵ, kā treé 'dǵnǵ, ũvi ní lízú mǵbǵrǵ, mǵbǵrǵ, vú be ǵzǵrǵ.

⁴ Ũvi rǵ kā líǵ caá vú be ǵzǵrǵ, á lǵ kōdō ũvi rǵ vé lǵngará ǵzǵrǵ 'dǵri ā tā sǵǵ vūǵá, koro má ní ú'dúkǵ yǵzú íngá 'bū gélǵsǵla kǵnǵ, "Mǵ sǵ tā mí ní yǵǵ 'dǵri ku, āzini mǵ lǵ kpá 'bá āzi ní ku."

⁵ Kúru mālāyikā má ní ndreé pá 'bāápi yǵǵ tafu rǵ dríǵé āzini nyōǵkǵ dríǵé rǵ ní 'í drǵ ǵndǵpǵ rǵ íngazú suzú 'bū gé 'dāá.

⁶ ĩri ní ũyō sōzú Múngú adriǵpi lǵmǵbǵrǵé rú 'bū pi gǵiǵpi vū be, yǵǵ tafu rǵ be, ngá ārǵvú cérǵ ídri rú rǵ pi be rǵ ā rǵ sǵ kǵnǵ, "Tā Múngú ní ũtǵǵ gǵ rǵ pi, ícō tǵé ku, kǵpi koro ĩ nganga.

⁷ Mālāyikā ǵzǵrǵ rǵ kādō ívé jǵlǵǵú vuú, tā Múngú vé ũtǵǵ kuú ĩnǵǵǵsǵ mǵdǵmǵdǵ rú rǵ, ĩri koro 'i nga sǵ ĩri ní ōtǵ lǵū ívé átǵ'ba nǵbǵ rǵ pi ní rǵ tǵnǵ."

⁸ Kúru ú'dúkǵ té má ní yǵǵ íngápi 'bū gélǵsǵla rǵ ní gōzú átázú má be đǵǵ kǵnǵ, "Í mu bükū traátra mādāñáǵá ĩ ní oǵuǵú gǵ mālāyikā pá tuúpi yǵǵ tafu rǵ dríǵé, āzini nyōǵkǵ dríǵé rǵ ní ruǵ kuú 'í dríǵé rǵ 'í dǵ."

⁹ Má ní muzú mālāyikā rǵ vúǵá 'dāá, má ní ĩri zǵzú, ā sǵ má ní bükū traátra mādāñáǵá ĩ ní oǵuǵú gǵ 'dǵri, ĩri ní 'yozú má ní kǵnǵ, "Í 'dǵ bükú rǵ, 'í nya. Mǵ kādō ĩri nyaá, ĩri ínǵ mí tǵ gé 'dāá sǵ ōnyǵ tǵnǵ, 'bo mí agá 'dāá, ĩri dra ũkǵngǵlǵ."

¹⁰ Kúru má ní bükū traátra mādāñáǵá ĩ ní oǵuǵú gǵ 'dǵri ǵ'yǵzú mālāyikā rǵ dríǵé sǵ, má ní nyazú. Tā ni 'a ní gé rǵ pi ínǵkǵ má tǵ gé 'dāá ínǵnǵ, 'bo tā ni 'a ní gé rǵ pi gōkǵ ĩ úǵá adriǵ ũkǵngǵlǵ má 'a gá 'dāá.

¹¹ Kúru ú'dúkǵ rǵ gō kpá átá má ní đǵǵ kǵnǵ, "Mǵ áyú tā ímǵpi 'i ngaápi drǵdrǵ 'dǵlǵ rǵ pi muzú 'bá rǵ pi ní, āngǵ rǵ pi agásǵ, tǵ rǵ pi vú sǵ, āzini 'bāǵ rǵ pi ní."

11

Ádú'ba ĩrǵ rǵ pi vé tā

¹ Mālāyikā rǵ ní má ní pǵtǵ ngá 'bezú ni sǵzú. ĩri ní 'yozú má ní kǵnǵ, "Í mu Jó Múngú vé rǵ 'beé, āzini vǵrā rǵbǵñǵ zázú rǵ 'beé, āzini 'í lā 'bá ímǵ'ba Múngú ri zǵ'ba rǵ pi.

² 'Bo ā 'bekǵ Jó Múngú vé rǵ ā bóró ĩndǵ ku, ā'diātāsǵyā sǵkǵ ĩri 'bá adri'ba Yāhǵđǵ rú ku rǵ pi ní. 'Bá adri'ba Yāhǵđǵ rú ku 'dǵ'bée ímǵ kǵrǵ uletere Yǵrǵsǵlǵmā vé rǵ 'dǵ ũkpō sǵ. Kǵpi ímǵ ízāngā sǵ 'bá Yǵrǵsǵlǵmā vé rǵ pi ní, ca mbāá pǵkǵ sǵ drǵ ni ĩrǵ.

³ Ma kúru ímú mávé ũkpō sē ádú'ba ĩrĩ bōngó ĩzāngā vé rĩ su'ba rĩ pi ní, kōpi adri nēbĩ rú, kōpi ímú tị Múngú vé rĩ sē ca ú'dú élífū álu mūdūrũlũ ĩrĩ pũkú áziyá (1,260).”*

⁴ Ádú'ba ĩrĩ 'dĩ'bée kōpi peṭi ólívē vé ĩrĩ rĩ pi†, āzini kōpi aya ĩ ní tādú'bā ũ'yūú ũ'bāá sị ní gé sị ĩrĩ Úpí adriipi vū nōri drĩgé céré rĩ endreṭi gé rĩ pi.

⁵ 'Bá lēepi ícápi ári'ba rú, kōpi 'oópi ũnjĩ rĩ, áci rĩ ímú ífū ádú'ba ĩrĩ 'dĩ'bée tị gé sị ímú kōpívé ari'ba rĩ pi zā ve ũdrā mgbĩlĩmgbĩlĩ. 'Bá lēepi ádú'ba 'dĩ'bée 'oópi ũnjĩ rĩ, ĩ ímú ĩri 'dị drā sũ 'dĩri tịni.

⁶ Ádú'ba ĩrĩ 'dĩ'bée ũkpō be ícózú yĩgō ugazú sēzú 'dizú ku lókí kōpi ní rizú Múngú vé tị sēzú rĩ gé. Kōpi ũkpō be yĩí újázú ícázú ári rú, āzini kōpi ũkpō be 'bá rĩ pi ĩwōnyōzú létị be āndiāndi vū drĩgé nōgō sũ ĩ ní lēé rĩ tịni.

⁷ Lókí ádú'ba 'dĩ'bée ní Múngú vé tị ũlúzú dezú rĩ gé, ĩbĩgō ri kúru ífū 'bú kuṭpi ũdũ ákō 'dāri agásĩ kōpívé ũkpō ndē, ĩri kōpi ú'dị ũdrā rá.

⁸ Kōpívé ávū ri ímú ula ku kūrú āmbúgu Yērúsálēmá vé rĩ agá, vūrā 'dĩri ĩ ní Úpí ri gbázú peṭi alambaku sígé rĩ, 'bá kūrú rĩ agá rĩ pi adrikí sũ 'bá kūrú Sódómō* vé rĩ agá rĩ pi tịni, āzini 'bá āngū Ējēpétó\$ vé rĩ agá rĩ pi tịni.

⁹ Ú'dú na ělĩ sị, 'bá āndiāndi, súrú āndiāndi ívé tị átázú rĩ vú sị, āzini 'bá āngū rĩ pi agásĩ rĩ pi ārēvú céré ímú kōpívé ávū úndré mị sị, 'bá āzi ási ānĩ ku, kōpi ā'yíkĩ ávū rĩ pi sēé sịi ku.

¹⁰ 'Bá adri'bée nyōókú nōri drĩgé rĩ pi ímú gu ádú'ba nēbĩ rú ũdrā'ba ĩrĩ 'dĩ'bée sị guṭ, āzini kōpi únjĩnjĩ ĩ ేశi agá, ri ngá ālē ĩ āsámvú gé sị, ā'diātāsīyā nēbĩ ĩrĩ 'dĩ'bée sēkĩ 'bá adri'bée nyōókú nōri drĩgé rĩ pi ní ĩzāngā ambamba.

¹¹ 'Bo ú'dú na ělĩ sị ā vúdri gé, ẹvĩvĩ Múngú vé ídri sēepi rĩ fi ádú'ba ũdrā'ba ĩrĩ 'dĩ'bée agá, sē kōpi ídrikí gōō 'bōrō ũzi, ũrĩ ímvú 'bá tā 'dĩri ndre'ba rĩ pi ambamba.

¹² Kúru ú'dúkó ní íkúzú kpōrō be 'bũ gé 'dāásĩ, 'yozú ádú'ba ĩrĩ 'dĩ'bée ní kīnĩ, “Ími ímúkĩ nōó.” Kōpi ní ngazú mužú 'bũ gé 'dāá, ari'ba rĩ pi rikí kōpi ndreé mužú.

¹³ Sā 'dāri gé, dīngídīngi ní āngū ayazú ũkpō be, sē jó álu mužri agá ũñókĩ ári vūgá, ú'dị 'bá ũdrāá élífū ẹzĩrĩ (7,000). Sē ũrĩ ímvú 'bá ũdrā'ba kuyé rĩ pi ambamba, kōpi rikí Múngú 'bũ gé 'dāá rĩ íngú.

¹⁴ Tā āmbúgu ĩzāngā sēepi 'i ngaápi vú ĩrĩ rĩ nga 'i gĩ, tā āmbúgu ĩzāngā sēepi na rĩ ri ímú 'dĩ'dĩ.

jēlēgú ẹzĩrĩ rĩ vé tā

¹⁵ Kúru mālāyíkā ẹzĩrĩ rĩ ní ívé jēlēgú vuzú, ú'dúkó ní íkúzú 'bũ gé 'dāásĩ kpōrō be āmbúgu kīnĩ,

“Mālūngā nyōókú drĩgé nōgō rĩ nōni Úpí Múngú 'bávé rĩ vé ni, āzini Kúrísitō ĩrivé rĩ vé ní,

* **11:3 11:3** Ú'dú élífū álu mūdūrũlũ ĩrĩ pũkú áziyá: Ú'dú élífū álu mūdūrũlũ ĩrĩ pũkú áziyá rĩ, mbāá pũkú sọ drĩ ní ĩrĩ rĩ, āzini líi na ělĩ sị rĩ, kōpi céré trōtrō. † **11:4 11:4** Peṭi ólívē vé ĩrĩ rĩ pi: Búkú Zākāriyá vé rĩ agá, peṭi ólívē vé ĩrĩ rĩ pi ádú'ba ĩrĩ. † **11:4 11:4** Peṭi ólívē vé ĩrĩ rĩ pi: Búkú Zākāriyá 4:11-14. ‡ **11:8 11:8** Sódómō: Múngú iza Sódómō ri ũnjĩkányā ĩri ní 'oó ambamba rĩ sị. † **11:4 11:4** Peṭi ólívē vé ĩrĩ rĩ pi: Búkú Zākāriyá 4:11-14. § **11:8 11:8** Ējēpétó: Múngú pa ívé 'bá ĩsērélē vé adri'ba tųęęrĩ rú rĩ pi, ĩjĩ kōpi ífū āngū Ējēpétó vé rĩ agási ámvé rá. † **11:4 11:4** Peṭi ólívē vé ĩrĩ rĩ pi: Búkú Zākāriyá 4:11-14.

Múngú ri ímú mǎlǔngǎ rī rụ mụzú 'dáni'dáni."

16 'Bá ambugu pǔkú ìrī drī ni sụ úrí' 'bá ívé lúpá drīgé Múngú ẹnḍrẹtị gé rī pi ní kúru kǔmǔcǐ ùtǐzú rizú Múngú ri ìnjǐzú.

17 Kòpi ní 'yozú kǐnǐ,

"Úpí Múngú Ûkpò 'Dípa, 'bá sēkí mí ní òwò'difò,

mí adriípi ìnógósí anigé, āndrū anigé rī,

ā'diātāsīyā mí í'dó mívé ùkpò áyú

mǎlǔngǎ ruzú gí.

18 'Bá āngū drīgé sī rī pi ā 'a vekí rá,

sē nǒnǐ sá mívé jíkó ní í'dézú 'bá 'dī'bée drīgé rī ícá gí.

Sá mí ní 'bá ùdrā' 'bá gí rī pi vé tā lǐzú rī ícá gí.

Sá mí ní ngá múké sēzú mívé ātí' 'bá nẹjǐ rú rī pi ní,

āzini mí ní ngá múké sēzú mívé 'bá mǐ rú íngú' 'bá rī pi ní,

í'dózú ẹzǐ be mǎdā rī pi vúgá, cǐmgbá cazú ẹzǐ be ambugu rī pi vúgá

rī ícá gí,

sá 'dīri gé, mí 'bá ùnjǐkǎnyā 'o' 'bá nyòǒkú drīgé nǒgó rī pi ú'dǐ ùdrā rá."

19 Kúru í ní Jó Múngú vé 'bǔ gé 'dāá rī zǐzú, á ndre sǒndúkú Múngú vé ùndǐ ruzú rī Jó Múngú vé rī agá 'dāá. Á ndre āngū rī ga lókú'lókú, ùvi ní lǐzú, dǐngidǐngí ní āngū ayazú, fí ní í'dózú dǎzú ùnjǐ ùnjǐ.

12

Ūkú rī pi vé tā ngá ātra rī be rī

1 Tā āyāzú āyāyā ní ní 'i i'dazú 'bǔ gé 'dāá. Á ndre ūkú āzi su ỳtǐ kúú 'í rǔ' 'bá gá, su kǔlǎ lǐnyā be mụdrǐ drī ni ìrī kúú 'í drīgé, 'bā 'í pá kúú mbāá rī drīgé.

2 Ūkú rī ā 'a mba kilikilí, lē tǐtǐ, mvá rī kǎ í'dó ífúú, tǐngará rī vé āzò sǐ, ūkú rī ní trezú ỳ'dúkò be ỳrụ 'dāá.

3 Tā āyāzú āyāyā ní āzi ní kpá 'i i'dazú 'bǔ gé 'dāá dǐjǐ. Á ndre ngá ātra āmbúgú āmbúgú rǔ' 'bá be ika, drī ni pi ẹzǐrǐ, ú'yú ni pi mụdrǐ, úsú kǔlǎ ẹzǐrǐ kú 'í drīgé sǐ.

4 Ngá ātra 'dīri vé só gbā lǐnyā rī pi lǐjǐ 'bǔ gé 'dāásǐ vū drīgé nǒó, gbā ālu na agá rī pi lǐjǐ. Ngá ātra rī tu pá kúú ūkú lēepi mvá tǐpi rī ẹnḍrẹtị gé, ri tǐé, ūkú rī kǎdò mvá rī tǐí, koro 'í te rí ūkú rī vé mvá ùdéná rī rǒlǔ 'dǐisǐ rá.

5 Ūkú rī ní mváná rī tǐzú ágóná, mvá 'dīri ímú adri 'bāgú rú 'bá rī pi drīgé, ìri ímú 'bá āngū rī pi agásǐ rī pi ē drī ọrụ túré aya rú* āmbūgū ruzú rī sǐ. 'Dúkí mváná rī mụj Múngú vúgá 'bǔ gé 'dāá ídri rú, mụj 'bāá Múngú vé lúpá mǎlǔngǎ ruzú rī gé.

6 Ūkú rī nga ápá mụj adrii āngū ā'wí cínýáfā rú, Múngú ní údé ìri ní rī gé 'dāá. Múngú ri ìri ā tā mbaá 'dǎlé ỳ'dú élifú ālu mǔdǔrǔlǔ ìrī pǔkú áziyá (1,260).

E'dǐ 'depi 'bǔ gé 'dāá rī vé tā

7 Kúru ẹ'dǐ ní 'dezú 'bǔ gé 'dāá, Míkāyélē pi ívé mǎlāyíkā rī pi be, kòpi ní fizú ẹ'dǐ 'dǐzú ngá ātra rī be, āzini ìrivé mǎlāyíkā ùnjǐ rī pi be.

11:19 11:19 Èbèrè 9:4-5 * 12:5 12:5 *Túré aya rú rī*: Túré aya rú 'dīri, í ímú 'bá ùnjǐkǎnyā 'o' 'bá rī pi ìrīnā ání. Ỳ'dú ỳdú vé rī gé, Ỳsụ rī ímú 'bá ùnjǐkǎnyā 'o' 'bá rī pi ìrīnā rá.

8 'Bo ngá átra rī pi ívé mālāyīkā ūnjī rī pi be, kòpivé ūkpō ícò ku, sē kòpi gōkī vūrā ísù adrizú 'bū gé 'dālè kuyé.

9 Ídrókí ngá átra rī ívé mālāyīkā ūnjī rī pi be 'bū gé 'dāásī rá. Ngá átra 'dīri ótū ìnī í ní zīj ádróko dōku Sātánā rī 'i, ìri 'bá riipi 'bá rī pi ē mī ū'bāápi ní, ìri sē 'bá rī pi rī fi ūnjīkānyā 'o. Ngá átra rī pi ívé mālāyīkā ūnjī rī pi be, ídrókí kòpi 'bū gé 'dāásī ímú vū drīgé nōó.

10 Kúru má ní ú'dúkó yizú íbī íkú 'bū gé 'dāásī kpōrō be kīnī, "Nóni pangará íngápi 'bávè Múngú vúgá rī, ūkpō ìrivé rī, mālūngā ìrivé rī,

āzini ūkpō Kúrísítō Múngú ní ìpēé rī vé rī ícá gí.

Ádróko ándúrú riipi 'bá rī pi tōópi Múngú ɛndrɛtɛ gé ūtúná pi ìníná be rī, í'békí nóni ìri ímúzú vū drīgé nōó gí.

11 'Bá Yēsū rī ɛ'yī' 'bá gí rī pi ndékí ádróko rī

Kābīlō Mvā rī vé āri dāápi rī sī,

āzini ú'dúkó Múngú vé kòpi ní ūlūú rī sī.

Sē kòpi rukí ānī drāngará ālujāni kuyé.

12 Īmi 'bá cére adri' 'bá 'bū gé rī pi, lē Īmi adrikí āyīkō sī.

Īzāngā rī adri 'bá adri' 'bá vū drīgé rī pi ní, āzini yīj tafu agá rī pi ní, ā'diātāsiyā ádróko ca Īmi vúgá vū drīgé 'dīlè gí.

Īri jīkó be ambamba, nī rá sá 'í ní tā ūnjī 'ozú rī mādāná."

13 Ngá átra rī ká ndree í'békí 'i vū drīgé nōó gí, í'dó rií ūkú mvá ágó tīpi 'dāri droó muzú.

14 'Bo sēkí bībī āmbúgu āmbúgu rī vé ūpelé 'bī ĩrī 'dī'bée ūkú rī ní, ā nga rí ānī ìnī rī ā gārā gá 'dīisí rá, ā mụ rí adrii āngū ā'wí cínýáfā rú, Múngú ní údé kuú ìri ní, ìri ā tā mbazú ānī ílī na ɛlī sī rī gé 'dāá, ìnī† rī ā 'o rī ìri ūnjī ku.

15 Īnī rī ní yīj wezú 'í tị gé sī tịj kuú yīj āmbúgu dīpi dīdī rī tịni, yīj rī ā 'du rí ūkú rī muzú 'dīisí rá.

16 'Bo nyōókú rī ko ūkú rī ē ízā, zī 'í tị kú mgbọ, yīj āmbúgu dīpi dīdī ngá átra rī ní weé ifūú 'í tị gé sī 'dīri dī fíí muzú 'a ní gé 'dāá.

17 Ngá átra rī ā 'a ve ūnjī ūnjī ūkú rī ní, 'de mụj ɛ'dī 'dīj anjī ĩmbítā ūkú rī vé rī pi be, anjī 'dī'bée Múngú vé tāmbí rụ' 'bá títí, rí' 'bá tā Yēsū ní ímbá rī ūlū' 'bá rī pi.

18 Ngá átra rī áwí pá tuú kuú cínýáfā drīgé yīj tafu rī tị gé 'dāá.

13

Ībīgó ifūúpi yīj tafu rī agásī rī

1 Má ní gōzú Ībīgó ndrezú, ìri rī ifū yīj tafu rī agásī, ìri drī be ɛzīrī, ú'yú be mụdrī, ū'yīkí kúlá mụdrī kuú ú'yú ní pi gé sī, sīkí rụ Múngú rī idezú ní drī 'dī'bée rụ' 'bá gá sī.

2 Ībīgó má ní ndree rī índré sū lígí tịni, ìrivé pá vūgá 'dāá rī pi 'bí be, únyófí ní pi zōkí kuú ācoco, tị ní kēmīrọ vé rī tịni. Ngá átra rī sē ívé lúpá Ībīgó rī ní, sē ìri ní ūkpō, āzini ūkpō āngū ruzú ní.

3 Á ndre Ībīgó rī vé drī ālu ní āzó be lē kōdō ìri 'dīj drāádrā, 'bo āzó rī gō jaá rá. 'Bá vū drīgé rī pi ārēvú cére ngakí āyāā tā 'dīri sī, 'dekí mụj vú ní gé sī.

† 12:14 12:14 Īnī: Īnī 'dīri ngá átra ūkú rī droópi rī, ìri ádróko. 'Í lā I'dangará 12:9.

4 'Bá rĩ pi céré ngakí rií ngá átra 'dĩri ñnjĩ áyu, á'diātāsīyā ĩri ní ívé ũkpō sēē ìbìgò rĩ ní rĩ sī. Kòpi 'dekí rií ìbìgò rĩ ñnjĩ kìní, "'Bá ícòpi 'i ũ'bĩpi ìbìgò be rĩ á'di 'i? Á'di ri ícò ẹ'di 'dì ĩri be bā nĩ?"

5 Á'yíkí ìbìgò rĩ rií átángá áfú vé ni átá, rií Múngú ri ideé, āzini rií tā ĩri ní lēé drī ọrúzá rĩ 'oó caá mbāá be pūkú sù drī ni ĩrĩ.

6 Átángá ri ífūú ìbìgò tì gé sī, ri Múngú ri ideé, ri rú ĩrivé rĩ u'daá, ri vūrā Múngú ní adrizú rĩ u'daá, āzini ri ĩrivé 'bá adri'bá ĩri be trú 'bù gé 'dāá rĩ pi u'daá.

7 Múngú ku ìbìgò rĩ ẹ'di 'dijí ívé 'bá rĩ pi be, ā ndē rí kòpivé ũkpō. Sēkí ĩri ní ũkpō 'bá rĩ pi ē drī ọrúzá, āngú rĩ pi agásí, sùrú rĩ pi gé sī, tì āndiāndí rĩ pi vú sī céré.

8 'Bá céré adri'bá vū drīgé nōgó rĩ pi ímú ri ìbìgò rĩ ñnjĩ áyu, 'bá 'dĩ'bée ĩ ní 'bù pi gbizú vū be rĩ gé 'dálé, sīkí kòpi ā rú Kābīlō Mvā ĩ ní 'dijí drāá rĩ vé búkū idri vé rĩ agá kuyé.

9 'Bá bī be rĩ, ā yì 'í ní tā 'dĩri.

10 Dō ngá rĩ 'yīngará,
ā 'yíkí mi,
dō 'dīngará,
ā 'díkí mi.

Īmi 'bá Múngú vé rĩ pi, lē ĩmi úmbékí ẹṣí ìzāngā rĩ ā nyangará gá, lē ĩmi adrikí ũkpó ũkpó ĩmivé ẹ'yīngará agá.

Ìbìgò ifūúpi nyòókú agalésí rĩ

11 Má ní kpá gòzú ìbìgò āzi ndrezú, ĩri ri ífū nyòókú agalésíla. ĩri ú'yú be ĩrĩ sù kābīlō mvā vé rĩ tìni, 'bo ú'dúkò ni sù ngá átra vé rĩ tìni.

12 Ìbìgò ú'yú be ĩrĩ 'dĩri 'du ìbìgò drīdrī ú'yú be mụdrī 'dāri vé ũkpō ẹzì ngazú. Ìbìgò ú'yú be ĩrĩ 'dĩri lē 'bá vū drīgé rĩ pi céré ē ñnjĩkí ìbìgò drīdrī ázó be jaápi gi 'dāri sù ĩ ní Múngú ri ñnjĩ rĩ tìni.

13 Ìbìgò ú'yú be ĩrĩ 'dĩri 'o tā āyāzú āyāyā ambugu ambugu ni pi rá, sē ácí dī 'bù gé 'dāásí ímú vū drīgé nōó, 'bá rĩ pi ndrekí rá.

14 Ìbìgò ú'yú be ĩrĩ 'dĩri 'o tā āyāzú āyāyā ambugu ambugu ni pi ìbìgò drīdrī rĩ ā vūrā gá, 'bá vū drīgé nōgó rĩ pi ē mī ũ'bāzú ānī. Lē kòpi ā údékí ìndrīlīkí ìbìgò drīdrī ázó be adriipi idri rú 'dāri vé rĩ, kòpi ā rikí ñnjĩ sù Múngú tìni.

15 Sēkí ĩri ní ũkpō, ā vu rí ẹvīvī ìndrīlīkí ìbìgò drīdrī rĩ vé ĩ ní údé 'dāri agá, ā adri rí idri rú, ā átá rí átátā. 'Bá gā 'bá ìndrīlīkí rĩ ñnjĩgá sī rĩ pi, ā ú'díkí rí kòpi ũdrāá céré 'dīisí rá.

16 Ìbìgò ú'yú be ĩrĩ 'dāri mī 'bá rĩ pi ũkpō sī, sē ũ'bākí bīlēmī 'bá rĩ pi ē drī ẹndépi gé sī, dōku kòpi ē ẹndrẹtí gé sī. 'Bá ĩ ní bīlēmī ũ'bāzú rĩ pi, 'bá ẹzì be mādānā rĩ pi, 'bá ẹzì be ambugu rĩ pi, 'bá ā'bú be rĩ pi, 'bá ngá ākó rĩ pi, 'bá adri'bá tųgẹrī rú ku rĩ pi, āzini 'bá tųgẹrī rú rĩ pi.

17 Ū'bākí bīlēmī 'dĩri kòpi ẹndrẹtí gé sī, ā'diātāsīyā 'bá rĩ dō bīlēmī ìbìgò drīdrī 'dĩri vé rí ākó, ọzì ngá ku, dōku je ngá ku. Bīlēmī 'dĩri 'i'da ìbìgò rĩ vé rú, dōku ĩrivé kālāfe.

18 Tā 'dĩri lē 'bá umí be ni, ĩri ícò nĩ ámá rá. 'Bá umí be rĩ ā 'bī drī kālāfe mūdūrūlū ázìyá pūkú ázìyá drī ni ázìyá (666) 'dĩri ndāá ísú ká, kālāfe 'dĩri ĩri rú ìbìgò drīdrī 'dāri vé rĩ.

14

Kābīlō Mvā rī pi ívé 'bá élífū mūdūrūlū ālu pūkú sū drī ni sū rī pi be (144,000)

¹ Kúru má ní Kābīlō Mvā rī ndrezú tu pá kuú írá Siónā* drīgé 'dāá, 'bá élífū mūdūrūlū ālu pūkú sū drī ni sū tukí pá kuú íri ā gārā gá, 'bá 'dī'bée í ní Írivé rú, āzini Ètépí vé rú sū kōpi endrētj gé rī pi.

² Má ní ú'dúkó yizú íbí íkú 'bū gé 'dāásī, ú'dúkó rī lí sū kúlé ní ríí líí rī tñj, dōku ūvi ní ríí líí rī tñj. Ú'dúkó má ní yīí rī lí sū í ní ríí kù'dj coó líí rī tñj.

³ Kōpi rikí úngó ú'dí ni ngoó lúpá mālūngā vé rī endrētj gé 'dāá, āzini kōpi rikí ngoó ngá sū ídri rú rī pi endrētj gé, āzini 'bá ambugu rī pi endrētj gé. 'Bá āzi ícó úngó 'dāri ūñjī ngoó ku, 'yéjá 'bá élífū mūdūrūlū ālu pūkú sū drī ni sū (144,000) í ní paá ūñjīkānyā agāsī vū drīgé nōósí rī pi ícó úngó rī ngo ní.

⁴ 'Bá 'dī'bée 'bá í ní paá ūñjīkānyā agāsí gí, ōwū 'bā'bá ūkú sī ku, í a'bi'ba kú ule, rī'bá Kābīlō Mvā rī ā vūdrī ūbī'bá mužú rī pi. 'Bá 'dī'bée ímú adri Múngú vé ni, āzini Kābīlō Mvā rī vé ni, kōpi adri sū ānyāngā ē drī í ní í'dú sēé Múngú ní rī tñj.

⁵ Kōpi ūnjō ākó, 'bá āzi ícó tā ūnjí 'yoó kōpi rú'ba gá ku.

Mālāyīkā na rī pi vé tā

⁶ Má ní gōzú mālāyīkā āzi ndrezú, íri ri nga mužú urū 'bū gé 'dāásī, íri ri ú'dúkó múké adriipi ūđđ ākó rī ūlū mužú 'bá vū drīgé rī pi ní, 'bá āngū āndiāndí rī pi agāsí rī pi ní, sūrū āndiāndí rī pi ní, 'bá átá'bée tñ āndiāndí sī rī pi ní.

⁷ Íri ní átázú ú'dúkó be urū 'dāá kīnī. "Ími ĩñjīkí Múngú rī, āzini ĩmi íngúkí ĩrivé āmbūgū, ā'diātāsīyā sā ĩri ní tā lizú rī ícó gí. Ími ĩñjīkí Múngú 'bū pi gbūipi vū be, yīí tafu rī be, āzini kídí rī be rī."

⁸ Vūdrī ni gé, mālāyīkā ĩrī ni ní ímúzú drīdrī 'dāri ā úgóró gá, ĩri ní áyúzú kīnī, "Kūrū āmbúgú Bābēlónā† adriipi sū ūkú ōwū rú rī tñj rī í'dé gí, Múngú ē éšj ve āní rá, ā'diātāsīyā sē 'bá āngū rī pi agāsí rī pi cére mvúkí vīnyō ūkú ōwū rú rī vé rī ĩmērēzú āní."‡

⁹ Vūdrī ni gé, mālāyīkā na ni ní ímúzú 'dāri ā úgóró gá, ĩri ní átázú ú'dúkó be urū 'dāá kīnī, "'Bá rī ĩñjī dō ĩbīgó drīdrī 'dāri, āzini ĩñjī dō ĩndrīlīkí í ní údé sū ĩbīgó drīdrī 'dāri tñj rī, āzini ā'yī dō ĩrivé bīlēmī 'bāá í endrētj gé dōku í drīgé,

¹⁰ Íri sē Múngú vé jīkó agaápi rá rī ímú í'dé drī ni gé. Í ímú ĩri zā ve ācí cíipi kú nyālū rī sī mālāyīkā uletere rī endrētj gé, āzini Kābīlō Mvā rī endrētj gé.

* **14:1 14:1** Siónā: Siónā rī í ká pj Yērūsālemā. † **14:8 14:8** Bābēlónā: Lókí Núwā vé rī ā vūdrī gé, 'bá rī pi sīkí lágárakā Bābēlā gá, vūdrī ni gé, 'bá rī pi gōkí vūrā rī zīj Bābēlónā. Ílí kárakarā ā vūdrī gé, 'bāgú Nēbākānézá jī 'bá Ísērélé vé rī pi ā urūkō muj āngū Bābēlónā vé rī gé, iza Yērūsālemā rī ílí mūdūrūlū tōwū pūkú ézīrī (570) gé, ísū ākūdé tñkí drī Yēsū rī kuyé. † Ílá í'dóngará 11; 2 'Bāgú 24-25; Dānyélé 1:1-7. ‡ **14:8 14:8** Sē 'bá āngū rī pi agāsí rī pi cére mvúkí vīnyō ūkú ōwū rú rī vé rī ĩmērēzú āní: Tā 'dīri vé ífífí, 'bá Bābēlónā vé rī pi rikí 'bá āngū rī pi agāsí rī pi úbé ūñjīkānyā ūnjí ni pi 'oó sū í ní 'oó rī tñj.

11 Ācí kòpi ní rizú vezú rī vé ācígā ri nga mužú ũdũ ākó. 'Bá ìbìgò rī ìnjì'bá, āzini ìrivé ìndrìlìkì ìnjì'bá, dōku bìlẹ̀mì ìbìgò rī vé rú i'daapi rī ā'yì'bá rá rī pi, kòpi ìzāngā nya mužú ùtùṅá pi ìṅṅá be."

12 Tā 'dìri sī, lē 'bá Múngú vé rī pi ā ùmbékì ẹ̀sì ìzāngā rī ā nyangará gá, kòpi ā 'dùkì tǎìmbì Múngú vé rī ngaá, āzini kòpi ā 'bākì ẹ̀sì Yẹ̀sù drìgẹ.

13 Kúru má ní ù'dùkò yìzú íbì íkù 'bù gé 'dāásì kīnī, "Í sī tā 'dìri vūgá. Tākiri ri adri 'bá ũdrā'bá Úpí ri ẹ̀'yì'bée gí rī pi ní í'dózú āndrū mužú drìdrī."

Índrì Uleterè rī ní ā'yìzú kīnī, "Kòpi ímù uvu ìvé ẹ̀zì ì ní ngaá rī ā vùdrì gẹ̀ rá, ì 'bá àlu àlu ùfẹ̀ ẹ̀zì ìri ní ngaá rī vù sī."

Í 'bá rī pi umú ì tǎ lì kòpi drìgẹ

14 Má ní ìrìbìtì imvesírìlìlì ni ndrezú má ẹ̀ndrẹ̀tì gé 'dāá, 'bá āzi úrì kuú ìrìbìtì rī drìgẹ̀ sù 'Bá MvǎS tìni, su kùlǎ dábũ rú ní kú 'í drìgẹ̀, rù méngẹ̀lẹ̀sì kú 'í drìgẹ̀.

15 Kúru mǎlǎyíkǎ āzi ní ìfùzú Jó Múngú vé rī agá 'dāásì, ìri ní 'bá úrìpi kú ìrìbìtì drìgẹ̀ rī zìzú ù'dùkò be uru 'dāá kīnī, "Mí í'dù mívé méngẹ̀lẹ̀sì mí drìgẹ̀ 'dìri ānyāngā rī lizú ānì, ā'diātāsīyǎ lókì ānyāngā ìkūnāzú nyòòkù drìgẹ̀ nògò rī ícá gí."

16 Kúru 'bá úrìpi kú ìrìbìtì drìgẹ̀ 'dāri ní ívé méngẹ̀lẹ̀sì í'dùzú ānyāngā rī lizú ānì nyòòkù drìgẹ̀ nògò.

17 Mǎlǎyíkǎ āzi ní kpá ìfùzú Jó Múngú vé rī agá 'bù gé 'dāásì, ìri kpá méngẹ̀lẹ̀sì cìipi cici ní be.

18 Mǎlǎyíkǎ āzi ùkpò be āngù zǎápi ācí sī ní ní ímùzú vūrā ròbòṅò zǎzú rī gé 'dāásì, ìri ní trezú gbírìlì mǎlǎyíkǎ méngẹ̀lẹ̀sì be drìgẹ̀ 'dāri drìgẹ̀ kīnī, "Mí í'dù mívé méngẹ̀lẹ̀sì, mí ùlì vīnyò rī vé ù'a vū drìgẹ̀ nògò rī pi ānì, * ā'diātāsīyǎ vīnyò rī pi vé ù'a ka gí, ì tǎ lì kòpi drìgẹ̀."

19 Mǎlǎyíkǎ rī í'dù ívé méngẹ̀lẹ̀sì, ùlì ù'a vīnyò vé rī pi céré, 'dù kòpi jìjì muú dāá 'bù Múngú vé jìkò be rī agá.

20 'Bù rī kùrù rī gé āmvelésìla. Kúru ì ní ù'a vīnyò vé rī pi utuzú ínìyìzú pá sī 'bù rī agá 'dāá, āri ní ẹ̀bìzú ìfùzú ù'a vīnyò vé rī agásì. Ārì rī dī mužú sù yìì āmbúgú dīpì dīdì rī tìni, kù mītǎ ìrì vūgá 'dāá, dī caá máyìlì† mūdūrùlù àlu pùkù ārò (180).

15

Mǎlǎyíkǎ ẹ̀zìrì ìwònyòkì āngù

1 Tā 'dìri ā vùdrì gẹ̀, má kǎ āngù ndreé 'bù gé 'dāá, á ndre ngá āyāzú āyāyá ni. Á ndre mǎlǎyíkǎ ẹ̀zìrì kòpi ri wònyòkì ùdũ ẹ̀zìrì ùnjì ùnjì ní pi ìjì ímùzú. Wònyòkì 'dì'bée nga dō 'í deḡ gí, Múngú ẹ̀ ẹ̀sì gò veé dījì ku.

§ **14:14 14:14** *Bá Mvǎ:* Yẹ̀sù zì 'i 'Bá Mvǎ lüzú kīnī, 'i Kúrìsitò 'i, 'i mǎlūngā rī rù mužú nyonyo. 'Í lǎ Dānyélẹ̀ 7:13-14. * **14:18 14:18** *Pẹ̀tì vīnyò vé rī:* Yāhùdì rī pi 'dùkì pẹ̀tì vīnyò vé rī ā tǎ 'báá tǎ āmbúgú rú, kòpi ri ù'a ní zo vīnyò sù rú. Múngú Ìpẹ̀ 'bá Ìsèrélẹ̀ vé rī pi adrii 'bá ívé ní, kòpi ā

adriki rí sù pẹ̀tì vīnyò vé Múngú ní saá 'aapi ù'a be rī tìni. Nāpì pẹ̀tì vīnyò vé 'dìri, sē 'bá tǎìmbì ìmbá'bá rī pi atala atala rī pi drìgẹ̀ rī pi be nḡkì á má rá 'yozú kīnì Yẹ̀sù rī ívé tǎ átá. 'Í lǎ Sǎwú má 80:8-16; Ísáyá 5:1-7; Yèrēmíyá 2:21; Mátáyó 21:33-46; Mǎrǎkò 12:1-12; Lúkǎ 20:9-19. † **14:20 14:20** *Máyìlì:* 'Bá rí ícò ẹ̀cì tu ca máyìlì na sǎ àlu agá.

² Á ndre ngá āzi ógú sũ múndũrā tĩnĩ, ĩri dī āci rú, 'bá ʊrʊkɔ tukí pá kuú gārā ni gé. 'Bá pá tu' 'bá 'dĩ'bée, kòpi 'bá ìbìgò drĩdrĩ rĩ gā' 'bá ìnjĩgá sĩ, ĩrivé ìndrĩlĩkĩ ĩ ní úde rĩ gā' 'bá ìnjĩgá sĩ, āzini kālāfē ĩ ní sũ bìlēmĩ rú rĩ ā'yĩ' 'bá kuyé rĩ pi. Kòpi rʊkĩ kũ'dĩ Múngú ní sēé rĩ kú ĩ drĩgé sĩ.

³ Kòpi riki Mósē* adriipi ātĩ' 'bá Múngú vé rĩ vé úngó ngoó, āzini Kābīlō Mvā rĩ vé úngó ngoó.

“Úpí Múngú Ūkpō 'Dĩpa,

í 'o tā ambugu ambugu ni pi, āzini tā āyāzũ āyāyā ni pi.

'Bāgú adriipi āngũ rĩ pi drĩgé rĩ,

tā mí ní 'oó rĩ, ĩri pĩrĩ, āzini ĩri tā áda!

⁴ Úpí, 'bā ri mi ìnjĩ, āzini 'bā ri mĩ rú íngú.

Mi uletere ọ'dúkùlégúsĩ.

'Bā āngũ rĩ pi agá rĩ pi cére ímú mi ìnjĩ,

ā'diātāsīyā tā pĩrĩ mívé rĩ 'da 'i kú āmvé.”

⁵ Tā 'dĩri ā vùdrĩ gé, á ndre gākũ ĩ ní tām̄bĩ Múngú vé rĩ 'bāzũ 'a ni gé rĩ 'bũ gé 'dāā, gākũ 'dĩri Jó Múngú vé rĩ, tĩ ni zĩ 'i kú mgbò.

⁶ Mālāyikā ézĩrĩ ìfũkĩ Jó Múngú vé 'dĩri agāsĩ wõnyókĩ be ézĩrĩ. Kòpi úsúkĩ ĩ bõngó imve uletere ni pi sĩ, kòpi ũ'yĩkĩ gō dábũ rú ni pi ĩ cĩcĩ gé.

⁷ Ngá sũ idri rú 'dĩ'bée āsámvú gé, ālu ni í'dũ ìgāñá ézĩrĩ dábũ rú ni pi awaā mālāyikā ézĩrĩ 'dĩ'bée drĩgé sĩ, Múngú adriipi 'dání'dání rĩ dā ívé jĩkò ìgāñá ézĩrĩ 'dĩ'bée agāsĩ.

⁸ Jó Múngú vé rĩ ā 'a ọzũ cére kú ācígá rú, Múngú vé dīngará, āzini ūkpō ĩrivé rĩ ní 'i 'dazú, 'bá āzi ícò fii āní Jó Múngú vé rĩ agá 'dāā ku, cĩmgbá mālāyikā ézĩrĩ 'dĩ'bée ũdākĩ dō Múngú vé jĩkò ìgāñá ézĩrĩ 'dĩ'bée agāsĩ rĩ deę gĩ ká.

16

Múngú vé jĩkó

¹ Á yì ọ'dúkò íbĩ íkú Jó Múngú vé rĩ agá 'dāāsĩ, ọ'dúkò rĩ 'ụ ʊrʊ 'dāā, ĩri ri átá mālāyikā ézĩrĩ rĩ pi ní kīnĩ, “Īmi mʊkĩ, ĩmi ũdākĩ Múngú vé jĩkó tĩpĩ kú ìgāñá ézĩrĩ 'dĩ'bée agá 'dĩri vũ drĩgé 'dāā.”

² Kúru mālāyikā drĩdrĩ rĩ ní ívé ìgāñá í'dúzú, ĩri ní Múngú vé jĩkó tĩpĩ kú ìgāñá agá 'dĩri ìdázú vũ drĩgé nōó, ázò ní í'dózú 'bá ìbìgò vé bìlēmĩ be kú ĩ rú' 'bá gá, rĩ' 'bá ĩri ìnjĩ' 'bá rĩ pi ā rú' 'bá nyazú, ásongará ni aga rá.

³ Mālāyikā ĩrĩ rĩ ní ívé ìgāñá í'dúzú, ĩri ní Múngú vé jĩkó tĩpĩ kú ìgāñá agá 'dĩri ìdázú yĩ tafu rĩ agá nōó, yĩ rĩ ē mĩ újá 'i kaā kuú ārí rú sũ 'bá drāápi gĩ rĩ vé ārí ní raá rú' 'bá ni gé sĩ rĩ tĩnĩ. Ngá ārēvú cére ídri be écĩ' 'bá yĩ agāsĩ rĩ pi ũdrākĩ rá.

⁴ Mālāyikā na rĩ ní ívé ìgāñá í'dúzú, ĩri ní Múngú vé jĩkó tĩpĩ kú ìgāñá agá 'dĩri ìdázú yĩ ambugu dī' 'bá dīdī rĩ pi drĩgé, āzini kídĩ rĩ pi drĩgé nōó, yĩ rĩ pi ē mĩ újákĩ í cére kuú ārí rú.

⁵ Á yì mālāyikā ĩ ní 'bāā āmbúgu yĩ rĩ pi drĩgé rĩ ní 'yozú kīnĩ, “Tā mí ní lĩj 'dĩri ĩri pĩrĩ,

* **15:3 15:3** *Úngó Mósē vé rĩ:* Múngú ká yĩ tafu ika rĩ sēé āngaráwá Ējēpētò vé rĩ pi Imülúú, Mósē ngo úngó Múngú rĩ íngúzú, ā'diātāsīyā Múngú ní í paā āngaráwá rĩ pi drĩgé sĩ rĩ sĩ. 'Í lā Wűngará 14-15. **15:3 15:3** Sāwűmā 111:2 **15:3 15:3** Sāwűmā 145:17 **15:4 15:4** Yērēmīyā 10:7 **15:4 15:4** Sāwűmā 86:9-10 **15:4 15:4** Dětōrñómē 32:4

mi ọtụ anigé, mi ãndrũ anigé, mi 'Bá Uleteré ni,
 ā'diātāsīyā 'í lị tã rĩ gí.

6 'Bá ùnjí vũ drĩgé rĩ pi ú'díkí 'bá Múngú vé uleteré rĩ pi nẹbị rĩ pi be,
 tã kọpi ní 'oó 'dĩri sị,

mí ní kọpi ní ǎrị sèzú mvuzú ǎní."

7 Kúru má ní ú'dúkọ yjízú íbì íkú vūrā rōbōṅṅō zāzú rĩ gé 'dāāsī kīnī,

"Úpí Múngú Ūkpō 'Dịpa,

tã mí ní lị rĩ, ịri pịrị, ǎzini ịri tã áda."

8 Mālāyikā sụ rĩ ní ívé ǐgāṅá 'í'dúzú, ịri ní Múngú vé jìkó tịpi kú ǐgāṅá
 agá 'dĩri dāzú ụtụ mị gé 'dāá, sē ụtụ rĩ ní ūkpō kozú gbírílílí kọpi ǎ rụ'ba
 zāzú.

9 Ọtụ rĩ zã kọpi ǎ rụ'ba mǎrīmǎrī, kọpi trikí Múngú wōnyókí ịpéepi rĩ
 vé rụ ǎní rá. Kọpi gākí ẹsị újágá sị, ǎzini kọpi gākí Múngú ri ینگۇگá sị.

10 Mālāyikā tōwụ rĩ ní ívé ǐgāṅá 'í'dúzú, ịri ní Múngú vé jìkó tịpi kú
 ǐgāṅá agá 'dĩri ǐdāzú lúpá ịbịgọ drīdrī rĩ vé rĩ drĩgé nōó, ịnịṅá ọzụ ịrivé
 mǎlūngá céré, 'bá nyọókú drĩgé rĩ pi rikí ǐ ádra nyaá ǎní ǐzāngá ǐzāngá
 rú,

11 kọpi trikí Múngú adriipi 'bụ gé rĩ ǎní rá, ā'diātāsīyā ǎzó ǐ rụ'ba gá rĩ
 pi ní ní ǎsọ ambamba rĩ sị, 'bo kọpi gākí ẹsị újágá sị, kọpi kuki ùnjikānyā
 ǐ ní 'oó rĩ kuyé.

12 Mālāyikā áziyá rĩ ní ívé ǐgāṅá 'í'dúzú, ịri ní Múngú vé jìkó tịpi kú
 ǐgāṅá agá 'dĩri ǐdāzú yī ǎmbúgú dīpi dīdī Yūfērētā agá nōó, yī rĩ nju
 ǎní céré, 'bāgú ینگá'bée ụtụ ní ǐfūngárá gálésī rĩ pi ǎ zokí rí mụzú ǐvé
 ǎngáráwá rĩ pi be wọkọ ụtụ ní 'dezú rĩ gé 'dālé.

13 Kúru má ní ǐndrī ùnjí ndrezú na, kọpi ǐndrēkí sū ǐdrúkúdrú tịni. Kọpi
 rikí ǐfūu ngá ǎtra 'dĩri tị gé sị, ịbịgọ drīdrī rĩ tị gé sị, ǎzini nẹbị ùnjó rú rĩ
 tị gé sị.

14 Kọpi ǐndrī ùnjí rĩ 'bá tã ǎyāzú ǎyāyā ní 'o'ba ni pi, kọpi 'de mụ 'bāgú
 vũ drĩgé rĩ pi vúgá, kọpi 'bāgú rĩ pi tra ẹ'dị 'dị ú'dụ ǎmbúgú Múngú Ūkpō
 'Dịpa vé rĩ gé.

15 Yésū kīnī, "ǐmi adrikí ūrē, ma ímụ ícá dụ sū ụgụ'ba tịni. ǎyīkō ri adri
 'bá adriipi mị be mgbo, bōngó suupi 'í rụ'ba ọzụzú cí, 'í adri rí rụ'ba be
 ule ku, ǎzini 'í drī ǎ nja rí ku rĩ ní."

16 Kúru ǐndrī ùnjí rĩ pi ní 'bāgú rĩ pi trazú vūrā ǎlu gé, vūrā ǐ ní zịj Ẹbéré
 tị sị ǎrāmāgédōnī rĩ gé.

17 Kúru mālāyikā ẹzrī rĩ ní ívé ǐgāṅá 'í'dúzú, ịri ní Múngú vé jìkó tịpi
 kú ǐgāṅá agá 'dĩri dāzú ụlǐ agá 'dāá. Ū'dúkọ ní íkúzú Jó Múngú vé rĩ agá
 'dāāsī kpōrō be kīnī, "Tã rĩ 'í ngaápi 'dī."

18 ǎngū rĩ ní gazú má'dámá'dá, ǎngū ní līzú mgbīrī, ūvi ní ūfīzú tǎārī,
 tǎārī, ǎzini dīngídīngí ní ǎngū rĩ ayazú ùnjí ùnjí. 'Ídózú ǐ ní 'bá gbizú rĩ
 gé 'dāá, dīngídīngí aya drī ǎngū sū 'dĩri tịni kuyé.

19 Dīngídīngí rĩ kǎ ǎngū rĩ ayaá ūkpō sị, kūrú Bābēlōnā vé ùnjikānyā
 ní gaá 'a ni gé tré tré 'dĩri ùndī 'i caá na, Múngú ǐgá kūrú Bābēlōnā vé
 ǎmbúgú 'dĩri ǎ tã, 'í'dú ívé kópō jìkó be agá rĩ sēe mvụ ịri ní.

20 ǎngū ǐ ụlǐ'ba kú ngu yī agá rĩ pi ǎfíkí céré rá, ǎzini ǐrā rĩ pi gōkí adrii
 'dāayo.

21 Fí ambugu ambugu ni pi ímúkí 'bũ gé 'dāásĩ u'deé 'bá rĩ pi drĩgé, ẹnjĩngará ni kịlõ pũkú tõwú. 'Bá rĩ pi trikí Múngú ri ǎní rá, ǎ'diātāsīyā fí ri 'de ụnjí ụnjí.

17

Ụnjíkányā kūrú Bābēlōnā vé rĩ agá rĩ

1 Mālāyíkā ẹzịrĩ ịgānā be drĩgé sī 'dĩ'bée vé ǎlu ni ní ímúzú 'yozú má ní kīnī, "Mí ímú, má i'da rí mí ní tā ī ní lēe lị ụkú ọwụ* rú úrípi kú yĩ kárakará rĩ pi drĩgé rĩ.

2 'Bāgú vũ drĩgé rĩ pi 'bākí ọwụ ụkú ọwụ rú 'dĩri sī, 'bá la'bée ụkú 'dĩri sī rĩ pi ìmērēkí ụnjíkányā rĩ sī sụ ī ní ìmērēe vinyọ sī rĩ tịni."

3 Mālāyíkā rĩ 'dụ ma ụkpõ Índrī Uleterē rĩ vé rĩ sī mụzú ǎngū ǎ'wí cínýáfá rú rĩ gé 'dāá, má ní ụkú rĩ ndrezú úrí kuú ịbịgọ ika† ni drĩgé, ịbịgọ rĩ drĩ be ẹzịrĩ, ú'yú be mụdrị, siki rụ ī ní Múngú ri idezú rĩ kú rụ'ba ni gé sī kūrú.

4 Ụkú rĩ su bōngó ndrõlũndrõlũ rú ni, ǎzini bōngó ika ni. Ụ'yĩ mǎyākā dábũ rú ọgú'ba ịlị ni pi 'í bị gé, ụ'yĩ írǎ ọgú'ba ọgúọgú ni pi 'í umbe gá, ụ'yĩ ngá dīpi ịlị ī ní zị pǎlī rĩ pi 'í drĩgé, rụ kópõ dábũ rú ụnjíkányā be agá tré ni kú 'í drĩgé. Ụnjíkányā 'dĩri ìrivē ọwụ 'bāzú agaápi rá rĩ.

5 Siki rụ ī ní ífífí ni nị kuyé ni ẹndretị ni gé:

MA KÜRÜ ĀMBÚGÚ BĀBĒLŌNĀ VÉ RĪ,
MA ẸNDRẸPI 'BÁ ỌWỤ RÚ RĪ PI VÉ RĪ,
ĀZINI MA ẸNDRẸPI ỤNJÍKĀNYĀ BE
AGAÁPI VŪ DRỊGÉ NŌGÓ CÉRÉ RĪ.

6 Á ndre ụkú rĩ mvu ǎri 'bá Yēsũ vé tā ụlũ'ba ī ní ú'dị ụdrǎá rĩ pi vé rĩ ìmērēzú.

Má kǎ ìri ndreé, sē má ní ǎyāngará.

7 Mālāyíkā rĩ ní 'yozú má ní kīnī, "Ngá mí ní ǎyázú rĩ ǎ'di? Ma mí ní tā ụkú rĩ vé ī ní nị kuyé, ǎzini ịbịgọ drĩ be ẹzịrĩ ú'yú be mụdrị riipi ìri 'dụpi 'dǎri vé rĩ ụlũ rá.

8 Ọtú ịbịgọ rĩ anigé, 'bo nóni ìri 'dǎáyo. Ìri ímú ifũ 'bú kuipi ụdũ ǎkó rĩ agá 'dāásĩ, ī ímú ìri 'dị drǎ rá. 'Bá vũ drĩgé nōgó ī ní kọpi ǎ rú sīi bükú ìdri vé rĩ agá kuyé i'dózú ī ní vũ rĩ gbingará gá 'dāá rĩ pi, kọpi kádõ ịbịgọ drǎápi gí rĩ ndreé ifũ gí, kọpi ímú ǎyā ǎní ambamba.

9 "'Bá adriipi tá nịngará be rĩ, ìri tā 'dĩri vé ifífí nị ǎmá nī. Ịbịgọ vé drĩ ẹzịrĩ 'dĩ'bée vé ifífí, ìri ǎnga ẹzịrĩ ụkú rĩ ní úrí drĩ ni gé rĩ, drĩ ẹzịrĩ 'dĩ'bée i'da 'bāgú ẹzịrĩ rĩ pi.

10 'Bāgú tõwú rĩ pi ụdrǎkí gí, ǎlu ni rụ drĩ mǎlũngǎ rĩ nī, ǎzi rĩ ímú drĩ kuyé, 'bo kádõ ímú, ìri ímú mǎlũngǎ rĩ rụ lókí be mǎdǎnǎ.

11 Ịbịgọ ọtú adriipi ìdri rú, drǎápi gí, gđõpi ifũupi ìdri rú 'dĩri, ìri 'bāgú ǎrõ ni, ìri ẹzịrĩ 'dǎ'bée vé ọgúpi, ī ímú ìri 'dị drǎ rá.

12 "Ú'yú mụdrị 'dĩ'bée, ìri 'bāgú mụdrị rĩ pi, kọpi i'dókí drĩ mǎlũngǎ rụy kuyé, ī ímú kọpi ní ụkpõ sē adrizú 'bāgú rú mǎlũngǎ rụ ịbịgọ be trũ lókí be mǎdǎnǎ.

* 17:1 17:1 Ụkú ọwụ rú rĩ: Kūrú Bābēlōnā vé rĩ, ī zị ụkú ọwụ rú rĩ. † 17:3 17:3 Ịbịgọ ika: Ịbịgọ ika drĩ be ẹzịrĩ, ú'yú be mụdrị 'dĩri ibi ifũu yĩ tafu rĩ agásĩ. † I lá I'dangará 13:1.

13 'Bāgú mụdrị 'dī'bee vé tā rií ũsũú rī, İri céré ālu rī, kōpi ímú ũkpō mālūngā ružú rī ezi İbīgō ní.

14 'Bāgú rī pi ímú ẹ'dị 'dị Kābīlō Mvā rī be, 'bo Kābīlō Mvā rī kōpi ndē rá, ā'diātāsīyā İri Úpí úpí rī pi drīgē, İri kpá 'Bāgú 'bāgú rī pi drīgē. İri adri 'bá 'í ní zīī, 'í ní ũpēē, ẹsị 'bā'bee 'í drīgē rī pi be trū."

15 Kúru mālāyīkā rī ní 'yozú má ní kīnī, "Yīī mí ní ndree ũkú ọwú rú ũnjīkānyā be rī ní úrí drī ní gé 'dīri, i'da 'bá bītrīká āngū drīgē sī céré rī pi, sũrú rī pi, āzini tị āndīāndí rī pi.

16 İbīgō āzi mí ní ndree, āzini ú'yú mụdrị mí ní ndree 'dī'bee, kōpi ímú ũkú ọwú rú ũnjīkānyā be 'dīri ngū ũnjí. Kōpi İri ũtrū ku rú'ba be ule, kōpi ímú İri nya zāá rú, kōpi İmbītā ní zā ve ācī sī.

17 Múngú 'bā tā 'dīri kōpi ē ẹsị agá, tā 'í ní lēé rī ā nga rí 'í ānī bēsīnī, kōpi ē ezi kī rí İvé ũkpō mālūngā ružú rī İbīgō rī ní, tā Múngú ní átá rī ā 'dū rí 'í ngaá ānī.

18 Ūkú ọwú rú mí ní ndree İndrīlīkí agá 'dīri, İri kūrú āmbúgú Bābēlónā vé 'bāgú vū drīgē rī pi ružúpi céré nī rī 'í."

18

Bābēlónā vé izangará

1 Tā má ní ndree 'dīri ā vūdrī gé, á gō mālāyīkā āzi ndree, İri ri İfū ímúžú 'bū gé 'dāásī. Mālāyīkā 'dīri İpēkí İri ímúžú ũkpō be, İrivé dīngará İngbērē vū rī ē drī İndré kuú uletere.

2 Mālāyīkā rī ní trežú ú'dúkō be uru 'dāá kīnī,

"Kūrú āmbúgú Bābēlónā vé rī iza 'í gí káyá!

Kūrú rī újā nóni 'í ícá vūrā İndrī ũnjí rī pi ní rizú adrizú ni,

ārijá İ ní gāá sī rī pi ní adrizú ni, āzini ā'wá ũnjí rī pi ní adrizú ni.

3 'Bá āngū rī pi agá rī pi ārevú céré mvukí

vinyō ũkú ọwú rú* rī vé rī İmērēžú ānī.

'Bāgú vū drīgē rī pi céré lakí İri sī rá,

āzini 'bá ngá ụzị'ba vū drīgē rī pi ícákí

ā'bú be ambamba İrivé tā ũnjí rī sī."

4 Má ní kpá ú'dúkō āzi yizú İngázú 'bū gélésīla kīnī,

"İmi 'bá ma ẹ'yí'ba gí rī pi, İmi İfūkí Bābēlónā agásí āmvé,

lē İmi fíkí İrivé ũnjīkānyā 'dī'bee agá ku,

ē İrīñākí rí İmi İrivé ũnjīkānyā sī ku.

5 Ūkú ọwú rú rī vé ũnjīkānyā úmú 'í gaá ambamba.

Ūnjīkānyā İri ní 'oó rī pi vé tā 'de Múngú ẹsị agá 'dālē ũnjí.

6 Mí İrīñā İri sū İri ní tā ũnjí 'oó 'í ọgūpīi rú'ba gá rī tīnī,

mí ẹnđi İri İrīñāá vú İrī ũnjīkānyā İri ní 'oó 'dīri sī,

'í sē İri ní jīkó Múngú vé İgāñá agá 'dīri mvụú vú İrī.

7 Ūkú 'dīri ri 'í İngú

ā'bú İvé 'í ní İsú kárakarā 'dī'bee sī,

lē mī ọcū İri İzāngā nyaá ũnjí ũnjí.

İri ri 'í İngú 'í ẹsị agá 'dāá,

'Má úrí kuú 'bá āmbúgú rú,

* 18:3 18:3 Ūkú ọwú rú rī: Cápítá 'dīri agá, kūrú Bābēlónā vé rī İ zị ũkú ọwú rú ní, 'bá rī pi ní ũnjīkānyā 'oó rī sī. 'í lā I'dangará 14:8.

má adri ɔ̀wúꝑi kuyé,
á ngo áá áluᅇáni ku.'

8 Kúru ɔ̀dú álu, í ímú íri íwɔ̀nyɔ̀,
íri ímú drā rá, íri ímú ri áá ngo,
ɛ̀bírí ri ímú íri fú únjí únjí,
ázini íri ímú ve áci sī ngbílímgbílí.

Úpí Múngú Ūkpō 'Dípa ri ímú tā lì drī ni gé nĩ."

9 'Bāgú vū drīgé nōgó ri 'bá la'bée ūkú rī sī, ázini áyikō ísú 'bá ā 'bú írivé rī sī rī pi, kōpi ímú kūrú Bābēlónā vé rī vé zāngará ndre í mị sī, kōpi ímú ngo íri sī mīndrē be.

10 Ízāngā 'bá Bābēlónā vé rī pi ní ímú ísú 'dīri sī, ɔ̀rī sī, 'bāgú rī pi ímú pá tu ku rárá rú, kōpi 'yo,

"Ízāngā! Ízāngā ri ímú adri kūrú Bābēlónā vé
adriípi ámbúgú ūkpō be rī ní.

Sāᅇá áluᅇá agá,
lìkí tā Bābēlónā drīgé gí."

11 'Bá ri 'bá ngá ɔ̀ꝑi 'bá vū drīgé nōgó rī pi ímú áá ngo ízāngā ízāngā rú kūrú Bābēlónā vé rī ā tā sī, á'diātāsīyā 'bá ázi gōópi kōpivé ngá jeépi ni 'dāáyo.

12 Kōpivé dábū, aya ógú 'bá ógúógú rī pi, írā ájē be ɔ̀rú rī pi, māyākā ógú 'bá ógúógú ájē be ɔ̀rú rī pi, bōngó ūnyī be rī pi, bōngó ndrɔ̀lūndrɔ̀lū rī pi, bōngó ógú 'bá nyilinyilí rī pi, bōngó ikaka rī pi, peᅇtí í ní úsú sū marígó pi tɔ̀nị ikaka rī pi, ngá ārēvú í ní údé íwá sị sī rī pi, párángi ájē be rī pi, aya málámálá rú rī pi, aya rī pi, írā imve imve ájē be rī pi,

13 ngá ɛ̀jí be ngú 'bá sū tāngāwúꝑi tɔ̀nị rī pi, ázini ɛ̀jí be ngú 'bá sū ɔ̀ngírɔ̀nǎ tɔ̀nị rī pi, ngá í ní rii zāá ngú 'bá sū ágómvá tɔ̀nị rī pi, mírē rī pi, ngá uruko ngú 'bá ndrīndrī rī pi, vɔ̀nyɔ̀ rī pi, ūdu rī pi, fúndru mīnīmíni rī pi, ányá rī pi, tị rī pi, kábílō rī pi, hūsání rī pi, ārābīyā í ní rii useése rī pi, túgērī rī pi, 'bá í ní uruᅇ ɔ̀jí ɛ̀dị gélésíla rī pi, kōpivé ngá 'dī'bée, 'bá ázi jeépi ni 'dāáyo.

14 'Bá ri 'bá ngá ɔ̀ꝑi 'bá rī pi ní 'yozú 'bá Bābēlónā vé rī pi ní kíní, "Ngá ími ní rii ɛ̀sị 'báá drī ni gé 'dī'bée ávī nóni ími drīgé sī gí, ā 'bú ímivé rī pi, ázini ngá ūnyī be rī pi ávī céré gí, ími gōkí ísú áluᅇáni ku."

15 'Bá ri 'bá ngá ɔ̀ꝑi 'bá kūrú Bābēlónā vé rī agá ā 'bú ísú 'bá ambamba rī pi, ɔ̀rī sī, kōpi fū mụ pá tu ku rárá rú, á'diātāsīyā í fíkí rí ízāngā rī agá ɔ̀ndí ku. Kōpi ímú áá ngo ízāngā ízāngā rú.

16 Kōpi ngo ɔ̀dú'kó be ɔ̀rú 'dāá,
"Ízāngā! Ízāngā kūrú ámbúgú Bābēlónā vé rī ní!

'Bá kūrú rī agá rī pi úsúkí í bōngó ūnyī be ni pi sī, bōngó ndrɔ̀lūndrɔ̀lū rú ni pi sī, bōngó ikaka ni pi sī,

kōpi ū'yíkí māyākā dábū rú ógú 'bá lílí ni pi í bí gé, ū'yíkí írā ógú 'bá ógúógú ni pi í umbe gá, ū'yíkí ngá dīpi lílí í ní zii pālí rī pi í drīgé.

17 Mívé ā 'bú kárakarā 'dī'bée í ímú iza sá álu agá."

Ūgalaku kúlúmgbá ɛ̀ drī ko 'bá rī pi ārēvú céré, 'bá kúlúmgbá újí 'bá rī pi be, ázini 'bá ɛ̀cị 'bá kúlúmgbá sī ngá ɔ̀ꝑi 'bá rī pi be céré, kōpi fū kūrú Bābēlónā vé rī agásí ɔ̀rī sī, kōpi mụ pá tu rárá rú.

18 Kòpi kádō ímú àcígã kǔrú Bābēlónā vé rī ní vezú rī ndreé, kòpi útré ú'dúkó be ọ̀rú 'dāá, kòpi 'yo, "Kǔrú àzi nyo kǔrú àmbúgú 'dìri ndēepi ni anigé?"

19 Kòpi nyòókú úmvú ĩ drǐgé, kòpi ngo ìzāngā ìzāngā rú ú'dúkó be ọ̀rú 'dāá, kòpi 'yo,

"Ìzāngā! Ìzāngā kǔrú àmbúgú Bābēlónā vé rī ní!

'Bá ècì'bée kùlúmgbá sǐ yǐ tafu rǐ agásǐ rǐ pi

ìsúkí à'bú 'a ní gé ambamba.

Izakí kǔrú rǐ sàṅá àlu agá!"

20 'Bo ĩmi mālāyíkā adri'ba 'bù gé 'dì'bée, lē ĩmi adrikí àyíkō sǐ. ĩmi 'bá Múngú vé adri'ba ule rǐ pi Yēsú vé 'bá áyúáyū rǐ pi be, àzini nēbǐ rǐ pi be, lē ĩmi adrikí àyíkō sǐ, à'diātāsīyā Múngú ĩrīṅā 'bá kǔrú Bābēlónā vé rǐ agá rǐ pi tā kòpi ní 'oó ĩmi ní ùnjí rǐ sǐ.

21 Mālāyíkā àzi ùkpō be ni í'dú írā àmbúgú, ĩri ní 'bezú yǐ tafu rǐ agá 'dāá. ĩri ní 'yozú kǐnǐ,

"Mi kǔrú àmbúgú Bābēlónā vé rǐ,

Múngú ri ímú mi iza ùkpō sǐ rá,

gōkí mi ìsú ndreé ñǐ ku.

22 Ú'dúkó kǔdǐ vé ni, ú'dúkó 'bá úngó ngo'ba ni pi vé ni, ú'dúkó jēlēgú vé ni, àzini ú'dúkó gùké vé ni

gōkí yǐ mí agá ñǐ ku.

'Bá úmǐ be èzǐ ngaápi mí agá ni

gōkí ìsú ñǐ ku.

Írā ngá 'yìzú ní vé ú'dúkó

gōkí yǐ mí agá ñǐ ku.

23 Lámhá vé àcì gō ñǐ mí agá ñǐ ku.

'Bá ĩ je'ba ú'dí rú rǐ pi

gōkí mụú adrii mí agá ñǐ ku.

Mívé 'bá àndúrú ngá je'ba, àzini ngá ọ̀zì'ba rǐ pi

ā rú kùkù vū drǐgé nōgō.

Mívé ùjōgū sǐ, 'í ri 'bá àngū rǐ pi agásǐ rǐ pi

ē mǐ ù'bāá fí ùnjíkānyā agá.

24 Múngú ĩrīṅā Bābēlónā ri, à'diātāsīyā

nēbǐ rǐ pi, 'bá Múngú vé rǐ pi,

àzini 'bá Múngú vé ĩ ní ú'dǐ vū drǐgé nōgō rǐ pi,

kòpivé àri dā kǔrú 'dāri agá."

19

'Bá 'bù gé 'dālé rǐ pi íngúkí Múngú ri

1 Tā 'dì'bée ā vúdřǐ gé, á yì ú'dúkó íbǐ íkú 'bù gélésila sǐ 'bá bǐtríká pi vé ni tǐnǐ. Kòpi rikí átá ú'dúkó be ọ̀rú 'dāá kǐnǐ,

"Hālélúyā!

Lē 'bá íngúkí Múngú ri, ùkpō 'bá rǐ pi pazú rǐ, ĩri vúgá.

2 Múngú vé tā lǐjǐ rǐ, ĩri tā áda àzini pǐrǐ.

Írīṅā ùkú ọ̀wǔ rú rǐ,

ā'diātāsīyā ĩri ní 'bá vū drǐgé rǐ pi ē drǐ izaá ívé ọ̀wǔ sǐ rǐ sǐ.

Múngú ri tā lǐ drǐ ní gé,

Īri ní ātí'ba Múngú vé rī pi ú'dí rī sī,"

³ Kòpì ní ọ'úzá kìnì,
"Hālélúyā!

Ācígā ngaápi kūrú āmbúgú rī agásì rī,
Īri nga mụzú uru 'dāá ụdụ ákó."

⁴ 'Bá ambugu pūkú ĩrī drī ni sụ, āzini ngá idri be sụ rī pi ní kùmūcì ụtjzú vūgá Múngú úrípi ívé lúpá mālūngá vé rī drīgé rī ĩnjjzú, kòpì rikì ọ'ú kìnì,

"Āmīnā, Hālélúyā!"

⁵ Kúru ụ'dúkọ ní íkúzú vūrā lúpá Múngú vé rī gé 'dāásì kìnì,
"Īmi ĩrivé ātí'ba ẹzì be mādā, āzini ẹzì be āmbúgú ĩri ĩnjj'ba rī pi,
lē ĩmi íngúkí Úpí Múngú ri íngúngū!"

⁶ Kúru má ní gōzú ụ'dúkọ āzi yjzú ọ'ú sū 'bá bjtíká pi vé ni tñj, kùlé ní lí rī tñj, dōku ùvi ní gaá lí rī tñj, kòpì rikì ọ'ú kìnì,

"Ē íngúkí Múngú ri,

ā'diātāsīyā 'bávè Úpí Múngú Ūkpō 'Dípa ri āngū rụ nī.

⁷ Lē 'bā únjíkí, āzini 'bā adrikí āyíkō sī,

āzini 'bā íngúkí Múngú ri,

ā'diātāsīyā sā Kābīlō Mvā rī ní lēzú ūkú jezú rī ícá gí,

ūkú ọmúrúgọ* rī útú 'i kú ūrē gí.

⁸ Sēkí ūkú ọmúrúgọ rī ní bōngó ule ūnyī be ní suú."

(Bōngó ule ūnyī be rī vé ífífí, ĩri tā pīrì 'bá Yēsū ri ẹ'yī'ba gí rī pi ní 'oó rī.)

⁹ Kúru mālāyíkā rī ní 'yozú kìnì, "'Í sī tā 'dīri, āyíkō ri adri 'bá ĩ ní zjì ímú Kābīlō Mvā rī vé ụmū ūkú jezú rī ā nyangará gá rī pi ní." Mālāyíkā rī ní kpá gōzú 'yozú kìnì, "Tā 'dī'bée tā áda, Múngú átá nī."

¹⁰ Má ní kúru kùmūcì ụtjzú vūgá mālāyíkā rī ĩnjjzú, 'bo ĩri ní 'yozú má ní kìnì, "Ē ĩnjj'kí ma ku! Mí ĩnjj 'yéná Múngú ri áyu! Ma ātí'ba sū mí tñj, āzini 'bá céré Yēsū ri ẹ'yī'ba gí ĩrivé tā ūlū'ba rī pi tñj. Ūkpō Índrì Uleterè rī vé rī ású dō 'bá rī gí ká, ĩri íbì Yēsú vé tā ūlū ndō."

'Bá njuúpi hūsánī imve sī rī

¹¹ Á ndre 'bū rī zjì 'i tj kú mgbo, hūsánī imve tu pá kuú 'dālē. 'Bá njuúpi hūsánī rī sī rī rī rú ní "'Bá ẹsì 'bāápi tā drīgé áco ní," āzini "'Bá rípi tā áda 'oópi ní." ĩri tā lị pīrì, āzini ĩri 'bá ẹ'dj 'dīpi ní.

¹² Mị ní ri dī sū áci tñj, úsú kùlā kú 'i drīgé kárákará, sīkí rú rú'ba ní gé, 'bo 'bá āzi nj rú rī vé ífífí kuyé, 'yéná nj íngá ní.

¹³ Su bōngó akoóko rūkū ĩ ní suú ārì agá ní, ĩrivé rú Ụ'dúkọ Múngú vé rī 'i.

¹⁴ Mālāyíkā 'bū gé ri'ba únjú'ba hūsánī sī mụzú ẹ'dj gé 'dī'bée 'dekí ĩri ā vūdrj gé, kòpì úsúkí ĩ bōngó ule imve imve ní pi sī.

¹⁵ Ịj áco cípi cici ní íkpú 'bá njuúpi hūsánī rī sī rī tj gé sī, úlì 'bá āngū rī pi drīgé rī pi u'deé vūgá, "Īri ímú kòpì ē drj ọrú túré aya rú ní sī." ĩri jkó Múngú Ūkpō 'Dípa vé rī 'da ū'a vjnyọ vé rī pi utuzú ínyízú 'bū agá 'dāá.

¹⁶ Sīkí rú ĩrivé bōngó akoóko rūkū rī ā rú'ba gá, āzini ụ'dj ní gé 'dini,

* **19:7 19:7** Ūkú ọmúrúgọ: Ūkú ọmúrúgọ 'dri vé ífífí, ĩri 'bá Yēsú ri ẹ'yī'ba gí rī pi. † **19:11 19:11** 'Bá njuúpi hūsánī imve sī rī: 'Bá njuúpi hūsánī imve sī rī Yēsú 'i. **19:15 19:15** Sāwímā 2:9

“Bāgú adriípi 'bāgú rī pi drīgé rī,
Úpí adriípi úpí rī pi drīgé rī.”

¹⁷ Á ndre mālāyíkā tu pá kuú ũtú drīgé, ri áyú ú'dúkò be uru 'dāá āriṅá unga'ba urugégé ũlí agá rī pi ní kīnī, “Ími trakí ími ímú ũmũ āmbúgú Múngú ní 'bāá rī ā nyangará gá.

¹⁸ Ími nyakí 'bāgú rī pi, ũgalaku rī pi, āngaráwá rī pi, hūsání rī pi, 'bá únjú'ba hūsání sī rī pi, 'bá adri'bee tūgērī rú ku, āzini tūgērī rú rī pi, 'bá adri'ba ēzī be mādāṅá, āzini ēzī be ambugu rī pi.”

¹⁹ Kúru má ní ṽbīgò drīdrī ífúúpi yīi tafu rī agásī rī ndrezú, 'bāgú vū drīgé rī pi be, ívé āngaráwá rī pi be, kōpi trakí í, kōpi lēkí ē'dí 'dīi 'bá njúúpi hūsání imve sī rī be, āzini írivé āngaráwá rī pi be.

²⁰ Rúkí ṽbīgò rī ívé nēbī ũnjò rú rī* be, ú'békí kōpi ṽrītrò ídri rú áci ciípi kú nyālū rī agá. Nēbī 'dīri ándúru tá āyāzú āyāyā ni 'oópi ṽbīgò ā vūrā gá rī, ũ'bā 'bá rī pi ē mī sēzú í ní bīlēmī ṽbīgò vé rī ũ'bāzú kōpi ā rú'ba gá sī ní, āzini sē 'bá rī pi ríkí ṽbīgò vé índrīlīkí í ní údé rī ṽnjī.

²¹ Ú'díkí ṽbīgò rī vé āngaráwá rī pi ē ṽmbítā ũdrāá céré ílī áco ífúúpi 'bá úrípi hūsání drīgé 'dāri tī gélésí rī sī. Áriṅá rī pi ārēvú céré 'dekí rīi kōpivé āvū teé.

20

'Yīkí ādróko ri ílī élifū ālu

¹ Á ndre mālāyíkā āzi ālu ni ri ísī ímúzú 'bū gé 'dāásī vūgá nōó, ru māfūtá 'bú kuúpi ũdũ ákó rī ē tī zīzú rī kú 'í drīgé, āzini ru ímvē kú 'í drīgé.

² Íri ní ngá ātra 'dīri ruzú úmbézú ímvē rī sī ílī élifū ālu. Ngá ātra 'dīri, íri ínjí ótú ũku 'dāri, íri ādróko 'i, dōku Sātánā 'i.

³ Mālāyíkā rī ní ngá ātra 'dīri 'duzú 'bezú 'bú kuúpi ũdũ ákó rī agá, íri ní 'bú rī ē tī mbīzú ngá āzi sī mgbé, ādróko ā ũ'bā rí 'bá vū drīgé nōgó rī pi ē mī ku cīmgbá cazú ílī élifū ālu rī vé ũdũ gé. Tá 'dī'bee ā vūdrī gé, í kúru íri oyú ífū āmvé lókíṅá be mādā.

⁴ Kúru má ní lúpá urukò ndrezú, 'bá úrí'ba lúpá rī pi drīgé rī pi, sēkí kōpi ní ũkpò tá lizú rī. Á ndre 'bá í ní kōpi ē drī ũlí Yēsū vé tá ũlūngará ā tá sī rī pi, āzini ú'dúkò Múngú vé rī ā ũlūngará ā tá sī rī pi, ṽbīgò rī ṽnjī'ba kuyé rī pi, āzini írivé índrīlīkí ṽnjī'ba kuyé rī pi, írivé bīlēmī ā'yī'ba ũ'bā'ba í ęndrētī gé kuyé, dōku í drī ágélé gá kuyé rī pi, kōpi íngákí gōó ídri rú mālūngā ruṽ Kúrisitò be ca ílī élifū ālu.

⁵ 'Dīri íngángará ídri rú drīdrī rī. 'Bá rī pi ē ṽmbítā íngákí gōó ídri rú kuyé cīmgbá ílī élifū ālu vé ũdũ gé.

⁶ Tākíri ri adri 'bá uletere adri'ba íngángará drīdrī 'dāri agá índí rī pi ní. Drāngará ímúpi vúlé 'dīi rī, íri drāngará ṽrī í ní vezú āní áci sī rī, kōpi gōkí fíí 'a ní gé ku. Kōpi ímú mālūngā ru adrizú atala rú Múngú be, āzini Kúrisitò be, ca ílī élifū ālu.

Írīṅákí Sātánā ri

† 19:20 19:20 Nēbī ũnjò rú rī: Nēbī ũnjò rú 'dīri, í kpá íri zī ṽbīgò ífúúpi nyóókú agalésila ni. 'Í lā I'dangará 13:11-15. 20:6 20:6 I'dangará 2:11; 20:14

7 Ílí élifū ālu 'dīri kādō deḡ, ī kúru Sātánā ri oyu ifū 'bū kuḡpi ūdū ākó rī agāsī āmvé.

8 Īri kúru mu 'bá rī pi ē mī ū'bā muḡú āngū rī pi agāsī vū drīḡé sī céré, āngū Īri ní muḡú 'bá rī pi ē mī ū'bāzú 'dī'bée ī zī Gógī, āzini Māgógī. Īri ímú kōpi tra mu ḡ'dī 'dīngará gá, kōpivé kālāfe ambamba ícókí láá bā ku.

9 Á ndre kōpi 'deki muḡú āngū āmbúḡú rī agāsī, muḡí 'bá Múngú vé rī pi ceé kūrú Múngú vé léélé rī agá 'dāá. 'Bo āci ní íngázú 'bū gé 'dāásī, lūzú kōpi drīḡé, kōpi zāzú vezú mgbílimgbílí.

10 Ádróko kōpi ē mī ū'bāapi 'dīri, 'duḡí Īri 'beé āci ciipi kú nyālū 'dīri agá, āci 'dīri ī ní ĩbīḡó pi ú'bézú nēbī ūnjó rī be 'a ni gé rī. Kōpi ĩzāngā nya 'dālé ūtúná pi ĩnīḡá be ūdū ākó.

Līkí tā 'bá ūdrā'bá gí rī pi drīḡé

11 Kúru má ní lúpá āmbúḡú invésírílí ni ndrezú, 'bá āzi úrí kuú drī ni gé. 'Bū pi vū be ngakí ápá ɛndrētī ni gé sī rá, kōpi gōkí índré kuyé.

12 Á ndre 'bá ūdrā'bá gí ɛzī be āmbúḡú, āzini ɛzī be mādāḡá rī pi tukí pá kuú lúpá Múngú vé rī ɛndrētī gé. Ī ní búkū rī pi ūzīzú, ī ní kpá gōzú búkū ídri vé rī zīzú. Līkí tā 'bá ūdrā'bá gí rī pi drīḡé tā kōpi ní 'oó rī vú sī sū ī ní sī búkū rī pi agá 'dāá rī tīḡ.

13 Āvū yī tafu agá rī pi ní ifūzú āmvé, āvū rī pi ifúkí vūrā 'bá ūdrā'bá gí rī pi vé índrī ní adrizú rī agāsī āmvé, līkí 'bá ālu ālu vé tā, tā Īri ní 'oó rī vú sī.

14 Drā, āzini vūrā 'bá ūdrā'bá gí rī pi vé índrī ní adrizú rī, ī ímú kōpi 'du ú'bé céré āci ciipi kú nyālū 'dīri agá. Āci ciipi kú nyālū 'dīri, ĩri drāngará ĩrī rī.

15 'Bá ī ní rú ni sī búkū ídri vé rī agá kuyé rī, 'bekí ĩri āci ciipi kú nyālū 'dīri agá gí.

21

'Bū ú'dí, āzini vū ú'dí rī

1 Kúru má ní 'bū ú'dí ndrezú āzini vū ú'dí ndrezú. 'Bū drīdrī rī pi vū drīdrī rī be, kōpi áfíkí 'dīsī rá. Yī tafu rī áfí kpá rá.

2 Má ní kūrú uletere Yērúsālémā ú'dí rī ndrezú, ĩri ri ísī ímúzú 'bū gé Múngú vúḡá 'dāásī vúḡá nōó, sū ɔmúrúḡó 'i úsúpi kōnjúkōnjú ícōpi ágó vé ní gí rī tīḡ.

3 Á yī ú'dúkó íbī íkú lúpá mālūngā vé rī gé 'dāásī kpōrō be kīnī, "Í ndre drī ká, Múngú ísī nóni ívé 'bá rī pi āsámvú gé gí, Īri ímú adri kōpi be trū ālu, kōpi ímú adri 'bá ĩrivé ni, ĩri kpá adri Múngú kōpivé ni.

4 Īri ímú kōpivé mīndrē údé kōpi mī gé sī rá, drāngará ri gō adri 'dāáyo. Īzāngā nyangará, āá ngongará, āzini rú'bá ásongará ri gō adri 'dāáyo, tā ūkú rī ā vúḡú 'i deḡpi 'dī."

5 'Bá úrípi lúpá mālūngā vé rī drīḡé rī ní 'yozú kīnī, "Ma ngá ārēvú újā céré ícá ú'dí!" Kúru ĩri ní 'yozú má ní kīnī, "Í sī tā 'dīri vūḡá, ú'dúkó 'dīri, ĩri tā áda ī ícó ɛsī 'bā drī ni gé rá."

6 Īri ní 'yozú má ní kīnī, "Tā rī nga 'i gí. Ma Álífā 'i, āzini Ōméḡā 'i, má í'dó tā rī pi ārēvú céré nī, ma kpá de nī. 'Bá yī úvā ní ndéé rī, ma ĩri ní yī ídri sēepi rī sē mvu píriní.

7 'Bá ãdróko ri ndēepi rá rī, ĩri drīlẹ múké ịsụ rá, ma adri Múngú ĩrive nī, ĩri adri mvá mavé nī.

8 'Bo 'bá adri 'bá ịrị rú rī pi, 'bá Yēsū ri ẹ'yī 'bá kuye rī pi, 'bá yīkī be ũnjí rī pi, 'bá ǎngū ú'dí 'bá rī pi, 'bá ọwụ rú rī pi, 'bá újógú rú rī pi, 'bá ngá ĩ ní úde múngú rú rī ịnjí 'bá rī pi, 'bá ụnjó rú rī pi be céré, ĩ kọpi 'be ǎcí ciipi kú nyǎlū rī agá. 'Dĩri drǎngará vú ịrị rī."

9 Mǎlǎyíkǎ ẹzịrị Múngú vé ịgǎnǎ wọnyókí be agá rī ru 'bée ĩ drígé rī pi vé ǎlu ní imúzá má vúgá nǎó, ĩri ní 'yozú kīnī, "Mí imú, ma mí ní Kǎbīlō Mvǎ rī vé ọmúrúgọ i'da rá."

10 ĩri ní ma 'duzú jizú Índrī Uletere rī vé ụkpō sī irǎ zǎópi urugégé 'dǎá ni drígé, ĩri ní má ní kūrú uletere Yẹrúsǎlēmǎ ú'dí rī i'dazú, ĩri ri ịsị imúzá 'bū gé Múngú vúgá 'dǎásī vúgá nǎó.

11 Dị ọgụ sū Múngú ní dī ọgụ pọwụpọwụ rī tịni, ĩrive dīngará sū irǎ ũnyī be ọgụpi nyilinyilí ĩ ní zị ịjásipǎ rī tịni, ĩri uletere ọgụ sū múndūrǎ tịni.

12 Sịkí gǎrǎ ni kání ǎbi rú ni sī kūrú urugégé 'dǎá, ĩri kẹtị be mụdrị drị ni ịrị, ũ'bǎkí mǎlǎyíkǎ ǎlu ǎlu kẹtị mụdrị drị ni ịrị 'dī 'bée gé sī céré, sịkí rú súrú mụdrị drị ni ịrị Ịsērélẹ vé 'dī 'bée vé rī kú kẹtị 'dī 'bée rú 'bá gá sī.

13 Kẹtị na ni pi ịtụ ní ịfūngǎrǎ gǎlésila, na ni pi ịrǔlésila, na ni pi ǎndrélésila, na ni pi ịtụ ní 'dengǎrǎ gǎlésila.

14 Kání ǎbi rú ĩ ní sị kūrú rī ǎ gǎrǎ gá sī kūrú rī, sịkí irǎ mụdrị drị ni ịrị, ĩ ní rizú jó ǎ ndú ǎ'bǎzú ụkpó ụkpó ni pi drígé. Sịkí Kǎbīlō Mvǎ rī vé 'bá áyúáyū mụdrị drị ni ịrị rī pi vé rú ǎlu ǎlu irǎ 'dī 'bée rú 'bá gá sī.

15 Mǎlǎyíkǎ átapi má be rī, ĩri aya dǎbū rú ngá ụ'bǎzú ni be 'í drígé kūrú rī ụ'bǎzú ǎnī, kẹtị rī pi be, ǎzini kání ǎbi rú rī be.

16 Kūrú rī cúngha be su, zǎngǎrǎ ni pi pingǎrǎ ni be céré trǒtrō. Mǎlǎyíkǎ rī ní kūrú rī ụ'bǎzú aya dǎbū rú 'í drígé 'dĩri sī, ụ'bī ĩri caá máyilí ẹlífú ǎlu mǔdǔrǔlǔ sụ (1,400). Zǎngǎrǎ ni pi pingǎrǎ ni be, tǎngǎrǎ ni urulẹ rú rī be kọpi zókí céré trǒtrō.

17 Mǎlǎyíkǎ rī ní kpá aya dǎbū rú ngá ụ'bǎzú rī 'í'duzú kání ǎbi rú rī ụ'bǎzú ǎnī, kání ǎbi rú 'dĩri vé tengǎrǎ pá ágélẹ mǔdǔrǔlǔ ịrị mụdrị drị ni ǎziyá (216).

18 Kání ǎbi rú 'dĩri ũ'bǎkí ĩri irǎ ọgụpi ọgụọgụ ĩ ní zị ịjásipǎ rī sī. Sịkí kūrú rī dǎbū ǎda ọgụpi sū múndūrǎ tịni rī sī.

19 ũ'bǎkí irǎ mụdrị drị ni ịrị ọgụ 'bá ọgụọgụ ni pi irǎ ĩ ní kūrú rī vé kání ǎbi rú rī ǎ ndú ǎ'bǎzú rī pi ǎ rú 'bá gá sī. ǎlu rī ĩ zị ịjásipǎ, ịrị rī sǎpírǎ, na rī kǎlèsédóní, sū rī ẹmērǎlídó,

20 tọwụ rī ọnịkǎsī, ǎziyá rī kǎrīnẹlǎyǎ, ẹzịrị rī kǎrīsǎlítẹ, ǎrō rī bẹrǎlō, úrǎmí rī tǎpází, mụdrị rī kǎrīsǎpúrǎsī, mụdrị drị ni ǎlu rī ịjásinítí, mụdrị drị ni ịrị rī ǎmẹtǎsítí.

21 Kẹtị mụdrị drị ni ịrị 'dī 'bée, údekí ngá imve ọgụ 'bá ọgụọgụ ĩ ní zị pǎlǎ ni pi sī. Pǎlǎ ǎlu rī úde kẹtị ǎlu. Lẹtị ǎmbúgú kūrú rī vé rī, údekí dǎbū ǎda ọgụpi múndūrǎ rú ni sī.

22 ǎ ndre jó Múngú vé ni kūrú rī agá 'dǎá kuye, ǎ'diǎtǎsīyǎ Úpi Múngú Ụkpō 'Dịpa ri Kǎbīlō Mvǎ rī be, kọpi Jó Múngú vé rī.*

* 21:22 21:22 Kọpi Jó Múngú vé rī: Tǎ 'dĩri vé ịffí, Múngú pi Yēsū be, kọpi ri adri kūrú rī agá 'dǎá. 'Bá rī pi ịcọ kọpi ịnjí vūrǎ céré gá sī.

²³ Kǔrú rǐ agá 'dǎá, lē ũtǔ ku, lē mbǎá ku, ǎ'diātǎsǐyǎ Múngú ri dǐ ǎngǔ ĩngbērē kǔrú rǐ agá 'dǎá nǐ, ǎzini Kǎbǐlō Mvǎ rǐ dǐ ǎngǔ ĩngbērē uletere kǔrú rǐ agá 'dǎá nǐ.

²⁴ 'Bá vǔ drǐgē rǐ pi ímǔ écǐ kǔpi ní dǐjǐ ǎngǔ ĩngbērēé kuú uletere rǐ sǐ, 'bǎgú vǔ drǐgē rǐ pi ímǔ ívé ǎ'bú ǐjǐ Múngú ri ǐnjǐzú, ǎzini Kǎbǐlō Mvǎ rǐ ǐnjǐzú.

²⁵ Sǎ céré, kǔrú rǐ vé kání ǎbi rú rǐ vé kǐtǐ rǐ pi adri mgbo, ũpǐkǐ ku, ǎ'diātǎsǐyǎ ǐnjǐná gō adrií 'a ní gé 'dǎá ku.

²⁶ 'Bá vǔ drǐgē rǐ pi céré ímǔ ívé ǎ'bú ǐjǐ Múngú ri ǐnjǐzú Kǎbǐlō Mvǎ rǐ be kǔrú rǐ agá 'dǎá.

²⁷ 'Bá rǐ'bá ũnjǐkǎnyǎ 'o'bá, tǎ drǐnjǎ sēepi ní 'o'bá, ǎzini 'bá ũnjó rú rǐ pi, ícókǐ fǐ kǔrú rǐ agá 'dǎá ǎlunǎni ku, 'yénǎ 'bá ǐ ní kǔpi ǎ rú sǐí Kǎbǐlō Mvǎ rǐ vé búkú ǐdri vé ǐ ní 'bá tǎ 'o'bá pǐrǐ rǐ pi ǎ rú sǐzú rǐ pi ícǐ fǐ nǐ.

22

Yǐjǐ ǎmbúgú dǐjǐ dǐjǐ ǐdri sēepi rǐ

¹ Mǎlǎyǐkǎ rǐ ní má ní yǐjǐ ǎmbúgú dǐjǐ dǐjǐ ǐdri sēepi, adriípi uletere ógǔpi mǔndǔrǎ tǐnjǐ rǐ 'dazú, yǐjǐ rǐ ǐbí ǐdǐ ímǔzú Múngú vé lúpá Kǎbǐlō Mvǎ rǐ be rǐ gé 'dǎásǐ,

² dǐ mǔzú kǔrú rǐ vé létǐ ǎmbúgú rǐ ǎ ágǎǎ gǎ sǐ. Pǐtǐ ǐdri sēepi rǐ dǔ yǐjǐ ǎmbúgú dǐjǐ dǐjǐ rǐ ǎ gǎrǎ gǎ sǐ ílébe ílébe. Ílí ǎlu agá, ǐri 'a vú be mǔdrǐ drǐ ní ǐrǐ, mbǎá ǎlu agá, ǐri 'a vú sǐ ǎlu. 'Bá ǎngǔ rǐ pi agásǐ rǐ pi rǐ 'bá drǎ be rǐ pi ǐdri ní sǐ.

³ Múngú gō 'bá kǔrú rǐ agá rǐ pi trǐí ku. Múngú ri Kǎbǐlō Mvǎ rǐ be, kǔpi úrí ívé lúpá drǐgē kǔrú rǐ agá 'dǎá, kúru Múngú vé átǐ'bá rǐ pi 'de ri Múngú ri ǐnjǐ.

⁴ Átǐ'bá rǐ pi Múngú ri ndre ǐ mǐ sǐ, ǐ Múngú vé rú sǐ kǔpi ǐndrǐtǐ gé.

⁵ ǐnjǐná gō adrií ku, 'bá adri'bée kǔrú rǐ agá 'dǎlé rǐ pi ícókǐ lǎmbǎ lée ku, dōku ũtǔ lée ku, ǎ'diātǎsǐyǎ Úpǐ Múngú ri dǐ ǎngǔ ĩngbērē kǔpi ní nǐ. Múngú ri mǎlǔngǎ rǔ mǔzú kǔpi be ũdǔ ǎkó.

⁶ Mǎlǎyǐkǎ rǐ ní 'yozú má ní kǐnǐ, "Ũ'dúkǔ 'dǐ'bée tǎ áda, tǎ ni 'i 'dǔ nga rá. Úpǐ Múngú átǎ ótǔ nǐbǐ rǐ pi ní, ǐpē ívé mǎlǎyǐkǎ ímǔ tǎ léeptǐ 'i ngaápi mbélǐnjǎ rǐ 'daá ívé átǐ'bá rǐ pi ní."

Yēsǔ vé ǐgōngǎrá

⁷ Yēsǔ ní 'yozú má ní kǐnǐ, "Í ndre drǐ kǎ, Ma ǐgō mbélǐnjǎ rá! Tǎ ímǔpi 'i ngaápi drǐdrǐ 'dǐlé ǐ ní tǎ ni ũlúú búkú nōri agá rǐ, 'bá tǎ ni 'dǔpǐ ngaápi rá rǐ, ǐri tǎkǐrǐ ǐsǔ rá."

⁸ Ma Yǔwǎnǐ 'i, á yǐ tǎ 'dǐ'bée ma 'i, ǎzini á ndre ma 'i. Má kǎ tǎ 'dǐ'bée yǐjǐ, ǎzini ndreé, má ní 'dezú kǔmǔcǐ ũtǐzú mǎlǎyǐkǎ tǎ 'dǐ'bée 'i daápi má ní rǐ ǐnjǐzú.

⁹ 'Bo mǎlǎyǐkǎ rǐ ní 'yozú má ní kǐnǐ, "Lē mǐ ǐnjǐ má ku. Ma átǐ'bá mǐ tǐnjǐ, mí édrǐpi nǐbǐ rǐ pi tǐnjǐ, ǎzini 'bá céré Múngú vé ũ'dúkǔ ǐ ní sǐí búkú nōri agá rǐ ǐ'yǐ'bá rǐ pi tǐnjǐ, mí ǐnjǐ Múngú ri áyu."

¹⁰ ǐri ní gōzú 'yozú má ní kǐnǐ, "Lē mǐ úcǐ tǎ ímǔpi 'i ngaápi drǐdrǐ 'dǐlé ǐ ní ũlúú, ǐ ní sǐí búkú nōri agá 'dǐri 'bá ǎzi ní ku, ǎ'diātǎsǐyǎ sǎ tǎ 'dǐri ní ímǔzú 'i ngazú rǐ ǐnyǐnjǎ.

11 'Bá bí ãkó riipi ùnjikānyā 'o'opi rī, ā 'o' ingá mužú iyí, 'bá drī be ùnjí rī, ā 'o' ingá ívé drī ùnjí rī mužú iyí, 'bá riipi tā piri 'o'opi rī, ā 'o' tā piri rī mužú drīdrī, 'bá uletere rī ā adri mužú uletere."

12 Yēsū kīnī, "Ími ndrekí drī ká, ma ĩgō mbēlēṅá, ma ímú 'bá ālu ālu ũfē tā ĩri ní 'o'ó rī vú sī.

13 Ma Alifā 'i, āzini Ōmegā 'i, i'dóngará gá 'dāá, ma anigé, ú'dú ũdú vé rī gé, ma kpá adri anigé, má i'dó tā rī pi ārēvú céré nī, ma kpá de nī.

14 "'Bá ĩvé bōngó āco akoóko rī ũjī'ba gí rī pi* tākiri ĩsú rá, kōpi ícó fi mužú kēṅtīlē rī gé sī kūrú rī agá 'dāá rá, kōpi ícó peṅi idri sēepi rī vé ũ'a nya rá.

15 'Bá ùnjikānyā 'o' 'bá má ní ā'yí fí kūrú rī agá 'dāá ku rī pi, 'bá ọwú rú rī pi, 'bá āngū ú'dí'ba rī pi, 'bá újógú rú rī pi, 'bá ri'ba ngá ĩ ní údé múngú rú rī ĩnjī'ba rī pi, 'bá ũnjō ā tā lē'ba ambamba rī pi.

16 "Ma Yēsū 'i, á pē mávé mālāyíkā rī mužú tā 'dī'bée ũlū ĩmi ní, ĩmi 'bá kānísā vé ma ẹ'yī'ba gí rī pi. Ma Mvā ĩfūúpi 'bāgú Dāwūḍi vé úyú agá nī, ma ri dī sū mārābā ũ'būtīṅá vé rī tīnī."

17 Índri Uletere rī pi ọmúrúgō rī be, kōpi ní 'yozú Yēsū ní kīnī, "Mí ímú." 'Bá tā 'dīri yīpi rá rī ā 'yo, "Yēsū, mí ímú." 'Bá yīi úvá ní ndéé gí rī, ē ímú, 'bá lēepi yīi 'dīri mvūupi rá rī, ē ímú yīi idri vé ĩ ní rií sēé kána 'dīri ẹ'yí mvūú.

18 Ma Yūwānī 'i, á lē 'yoó 'bá rī pi ní céré 'dīni, 'bá tā ímúpi 'i ngaápi drīdrī 'dīlē ĩ ní ũlúú ĩ ní sīi búkū nōri agá rī yīpi rī, 'bā dō tā āzi túngú ní 'a ní gé, Múngú ri ĩri ĩrīṅā wōnyókí ĩ ní sīi búkū nōri agá rī pi sī.

19 'Bo 'bá rī 'du dō tā ĩ ní sīi búkū nōri agá rī pi āmvé, Múngú ri 'bá 'dīri gū āmvé, ícó fí kūrú adriipi uletere ĩ ní tā ní ũlúú búkū nōri agá rī agá ku, āzini ícó kpá peṅi idri sēepi ĩ ní tā ní ũlúú búkū nōri agá rī vé ũ'a nyaá ku.

20 Yēsū tā 'dī'bée átapi rī kīnī, "Ádarú, ma ímú mbēlēṅá."

Āmīnā. Úpí Yēsū, mí ímú.

21 ĩmi 'bá Múngú vé rī pi, Úpí Yēsū vé ẹsī múké rī ā adri ĩmi be. Āmīnā.

* 22:14 22:14 'Bá ĩvé bōngó ũjī'ba gí rī pi: 'Bá 'dī'bée ri ívé bōngó ũjī āri Yēsū vé rī sī, kōpivé bōngó ri adri ule invesirililí, Yēsū ri kōpi trū ívé ùnjikānyā agásí rá. 'Í lā I'dangará 7:14.